1538

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
Archivo de Loyola
Sección 3ª Serie 2ª N.º 32
Est. 13
Plut. 2ª

J. Bernardo
Diaz

1521

Archivo de Loyola

Estante .....
Plúteo .....

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Amplissimo obseruandissimoq; dño D. Joanni de Tauera Epo Agustobicensi seu Tirritanensi dignissimo: Regieq; cancellarie Valisoleti presidenti, meritissimo Joannes Bernardꝰ Diaz de Luco Juris vtriusq; professorum minimus humili qua decet obseruantia S. P. D.

SI qua fuit vnq; in me presul amplissime (dū exactos peregi annos: vt mortalibus euenit) propitie sortis indignatio: id nō ob aliud accidisse cōperio: nisi q nō mihi/ sors ipsa/ et obsequenti tue amplitudini affectu et exercendi copiā parī statera cōcesserit. Unde necesse fuit aliquo immortali monimento/ et tibi et toti orbi (vt mihi ipsi satisfacere possim) meā erga te, eadem et obseruantiā (et si operibus vsq; quaq; nudā/ et exinde mortuam) ppalare. Cuz igitur hisce diebꝰ: tuz vt iuris sectatorū labori consulerem/ quibus breuis eras [que studij assidui laborē marcescens breuior efficit] et librorum innumerosa congeries/ vix singulo ruz folia connumerare cōcedit. tum vt amicorū quorūdā desideriis occurrerent: Indicē hunc in celeberrimi doctoris de Palatio ruuio. [tempestatis et Hispanie nre iubaris splēdidissimi] repetitionē opulentissimā in publicū edere decreuissem. [illo numini dedicare proposui. Non vt tibi gratū obsequium impendere rear: sz vt mihi illud exhiberenon valenti sat sit virium inopiam preconijs publicis incusare. Quod nempe non sine tremore conari profiteor: cum verear ex hoc potius penam condignā quam indebitum beneficium reportare. Si tua [vtpotest] sublimis ꝑlitudo hoc magne insolentie fuisse succenseat: eo qō huiuscemodi opusculū preclaro nomini tuo commiserim/ protegendum: opusculum in q indignum illo eximio fauore quo in publicū profiliens [te aspirante] vallabitur. Quod non a mente diuertens: te iā potius in pene impositione benignū: q in premij concessione liberalem exopto. Sed ea fuit huius temeritatis occasio qō eximiam in te benignitatez in eos qui se tuo ministerio mancipare cōtendunt [vti decet tanta generis nobilitate et dignitate pollentes] noui semper et asperi. qm tm maioribus obsequijs experiri fata ipsa refraganꝫ. Extenuat insuper audacie tante reatum: q et si plures non tam sublimis status aderant. qui et si non parem condignum fauore: huic nostro libello elargiri quiuissent. Sine eo quod tuo celeberrimo nomini: hanc illum protegendi curaz irreuerenter insungerem. Considerauī tamen q qui estiuo tempore vmbre refrigerium affectat: nō quauis arbore [cuius rami suffulti frondibus/ suum totum corpus obumbrent] suo consulit desiderio. Sed inter eas que se offerunt: amplioꝛ satagit adherere. Et cuiuis nauis gubernatores/ non ea aquarum profunditate discurrūt: qua solum/ nauis ipsa/ cōmode valeat enatare: sed profundiora maris exquirunt. vbi securius pererrantes [q possunt mari subesse pericula] facilius opinantur euadere. Adfuit etiam talis in mente consideratio/ q huiuscemodi opuscula quanto minora sunt/ eorum authores magis ignoti: tanto magis illustrium virorum fauoribus indigent: vt in ipsis inserti defectus [saltem protectorum intuitu] dissimulationis seu benigne correctionis sortem promereantur. Unde non immerito preclarissimis quibusdam principibus/ etiam de infimis rebꝰ authores aliqui sua scripta direxere. Celsi em augusto de architectura scripsit; Vitruuiꝰ: et Regi Deiotaro de agricultura Diophanes. Cuius preterea in hac nostra Hesperie prouincia [nisi tuum] iure debeant/ scribentes in iure/ suis laboribus patrocinium expoſcere: qui in hac nostra professione: inter omnes Hispanie presules culmen tenere dignoſceris. Quem ob preclaras virtutes tuas celso genere illustratas/ ob morumq; venustatem ac vite sinceritatez/ catholicus ille ac inuictissimus princeps Ferdinandus [qui orthodoxe religionis zelo semper ad similes dignitates viros omni virtute preditos promouere curabat] episcopatui Tuitanensi seu Agustobicensi presentandū [ex omnibus sibi subditis] diuino nutu delegit. Ubi postq; gratia sedis apostolice accedente/ administrare cepisti dominici gregis oues/ vsq; quaq; dispersas sedulo collegisti; morbidis et virtorum contagione pollutis [vti pastor optimus] medelam opportunam impendens. Et eas demū curatas letissimis herbis et salutari pabulo refecisti. Quem etiā ob prefatas virtutes tuas felicissimus Cesar noster Rhomanorum et Hispanie rex in preclarissimo iurisconsultorum senatu regie cancellarie Valisoleti presidēti meritissimo diebus proximis collocauit. Que quidem omnia et si cunctos ex nostris re in similibus patronum optare suadeant: eos tamen qui in hac omniū florentissima Salmanticensi academia vigilias suas immortales efficere student/ magis ac magis impellit. cum eam per humanam modestiā ac diuinam mansuetudinem [dum felici auspicio retroactis temporibus vti rector dignissimus eandem academiā gubernasti] in teipso radiantem aduerterint. vt non minori te suos recepturum labores defensurūq; facile sperent. Admitte igitur presul obseruandissime voluntatis immense/ exiguum ministerium/ ab eo qui quo potest inseruit/ et in maioribus posse suspirat: ea vultus hilaritate qua te genus sublime et dignitas splendida commonent admittere. non immemori q tui similes famulis plus fide q ere diuitibus egent. Unde instabilis fortune rota/ etsi quosdā suis fragilibus bonis/ orbos effecerit: fidem tamen et obseruantiā quibus possint proceribus obsequi non valet exuere. Quibus me ipsum locupletari curaui/ vt prestantie tue [dum casus iam diu preoptatus accesserit] fidus fidelē possim famulatum impendere. Et vt huius publice cōfessionis pudor [cum per te aliq̄d mishi fuerit iniunctum] segnitiem exterminer: libuit hoc omnibus patefacere/ quod eximia virium fragilitas [etsi semper firmum et vniforme] vsq; quaq; latere coegit. Consulto dixi/ hoc breui oratiōis compēdio/ tuis laudibus [quas omnes norunt et predicant] non immorari. conscius q viuis noua nō referam. Et si posteris nūtianda sunt/ vita et opere longioribus. Et historiographo maioꝛi facūdia et otio ditato fore opportunum nō latuit. Valeat diutissime tua integritas et prestantia dignitatibus sublimioribus aucta/ presul preclarissime.

Alfonsus perez Biuero lectori S.

Cum microcosmorum ingenia benevole lector[quibus ab eterna illa maiestate rerum omnium opifice nec idem sed longe alter alteri devius animus ⁊ voluntas data est]humanis in rebus varie soleant exerceri/diverso alij defixi lumina vultu aliud monstrante natura iter nouam ve viuendi capessent:constans tamen hominum opinio est sapientiam doctrinam atq; literarum monimenta alijs cetsi eximijs operibus prestare.quippe cetera propter sapientiam licet mortalium vsui accommodata/terrena tñ caduca/incerta/vmbratilia ⁊ nullius fere momenti ipse humani generis predicat consensus.Inuidiosi nāq; honoris/ambitiosum magistratus/elata imperia ⁊ alia id generis dignitates/tumidos ideo tñ homines sudantes.anhelantes ⁊ insanientes ea vix consequuturos in sublime attollunt:vt maiori ac funestiori ruina precipitent.hec etenim dum querunturfatigant:si acquirantur/infatuant:cū vero amittuntur/intima precordia excruciant.horū initium accitas ⁊ obliuio possidet:progressum labor:dolor[petrache testimonio]exitum.⁊ qm̄ fortune bona sunt/ac quēq; meliorē reddunt.Vetales preterea diuitie sui cupidos placida ideo manu pascunt: vt infestius tacite serpentina venenet tabe.Jōq; dulces primos amplexus strangulature mittunt:vt homines secum anxie miserecq; semper vitam degentes et miserius capitis cursum soluentes:miserrime tandem eterna flamma sulphureoq; perpetuo igne affligantur debitas insatiabilis faucis penas repensuri.Predominantis verūtamen nostri intellectus operatio/sapietia siue doctrina celestē referēs originem nec iniuria profecto dicitur.qua[si frequenti magni credimus Alexādri verbo]longe nobilius et pulchrius est antecellere q̄ imperio aut diuitijs:quia preposuit illā sapientissim⁹ Salomon regnis ac sedibus ⁊ diuitias nihil esse duxit in comparatione eius.hec sola ab inortis fortune nexibus atq; aflexis eiusdem orbibus libera permansura eternum efficit mortale genus.hac munito intempestiua nocere mors nusq; valet.Hanc felicem et beatum reddere hominem maximus ille sapiens miris eam laudū preconijs prosequutus proclamat Beatus [inquit]homo qui inuenit sapientiam.et rursus:Lignum vite est his qui illam apprehenderint:⁊ qui eam tenuerint beati.Ad hanc tandem somniculosos etiam nos ac prope inultos summus rerū parens connocat.thesaurizate(ait)vobis thesauros.quod prophetice illa tuba intelligens dixit.diuitie salutis sapientia ⁊ scientia.Hanc ergo operis huius author siue mauis pientissimus meus genitor vafre atq; erudite suo de more legēs auidissimeq; complexus ei omnino sese totum dedidit.quippe q̄ posthabitis priuatis omnibus actionibus insomne ad inquirende veritatis studium[vt ingenij potius quam virium corporis gloriam quereret]suum nec ad dextram aut sinistram declinans pedem direxit.⁊ sicut posthabitis vt ad senatoriam(quam gerit)dignitatem cum ab asperrimo amicorum ⁊ familiarium conuitiorum vero a seruando inclyte Ysabele Regine imperio flagitatus traheretur.Quem ipse humane mentis conscius Deus noscq; rem oculis captantes/quadam[pace eius sit dictum]animi desidia aut philosophica[melius vt loquamur despectione][satis meiesu ingentia a regiaq; liberali manu profecta munera contempsisse cognouimus.quia propijs libris suo ociolo contētus extra se nihil suspirauit seu ambiuit vnquam.Nimis namq; fore detestabile semper animo duxit struendis/congerendis et accumulandis opibus aut ambiendis et affectandis insolentibus honoribus exiguo temporis cursu euanescētibus eodemq; tumulo[quo mortales]sepeliendis ⁊ humādis inherere.verū em̄ ho humanoꝝ diuinoꝝ dogmatum prescrutari inuestigareq; rationem sacri ingenij acumine.preditum preclarius fore existimauit.et cum laboranti premium tribuatur:non immerito diuini numinis prouidentia sapientie talento/doctrinam noctu diuq; persequutus decoratur.qui id ipsum sub modio[quod ne fiat euangelica cauetur lege]inuoluere credidit esse nephas.Nec enim dormitantem et ocio languētem virtutem probauit quisq;:sed vigilantem potius ⁊ magni ac preclari quicq; agentem.nam qui humano dignum ingenio agat nihil vitam sub silentio prona velut pecora transiens/arbitrari sapientem eum minime conuenit.huiusce rei testimonium philosophorum ille princeps Socrates comprobans cum speculationis fructum animaduerteret esse nullum vtpote ad vite officia minus necessarium/ea inquirenda hortabatur que hominum mores instruerent publicum prospectura vsum ac que viuendi cōmoda suppeditarent.Ad hec:q̄ hoc pre omnibus vnum ante sua mentis lumina figeret.Sempiterne glorie cum humane tum diuine manifestum inesse presagium idem Socrates exclamasse fertur.quam tamen memorie reponendam sententiam tuus hic author intra se diu versans non tantum ad vtriusq; iuris scientiā animū appulit:vt immortalib⁹ litib⁹ atq; causis mederet ⁊ eisdē districtus cōplura scribens volumina cunctis iurisconsultis nat⁹ videret:verū etiā enciclopedie[vt se orbis ille doctrine efficeret]adiungere minime ambigit.quo factū est:vt oēs ⁊ si miro prediti ingenio viri eiusdē conuocati doctrina ad eum seu ad virtutis emporiū vndiq; confluerent:⁊ alterū consulerent areopagum.Illius edes tota grecia.huius omnis nostra frequentat Hispania.⁊ inuētus est profecto nemo eius consilium expertus:qui neq; tanq̄ a solone aut e sacrarissimo quodā iustitie totiꝰ necnō virtutis oraculo prolatum esse seu defluxisse censeret.Nec mirum quidem cum multa eius regio in senatu ⁊ passim vbiq; horum prouisa prudenter/acute responsa ⁊ retenta constanter extiterint.cūq; proponendis in enigmatibus haud aliter q̄ sphinx in soluēdis alter coniecto: edippus habeatur.Qua ho fidelitatis inuestigate cura/aliene laudis fraudatorem non eum vnq̄ cognouerim/reposita in eius biblioteca librorū exemplaria pluries relata firmēt. cum[vt ipse illud Plinij refert]obnoxij ⁊ infelicis sit ingenij in furto male deprehēdi quas mutuum redderet eum presertim sors fiat ex vsura.Quātū autem priuatis in studijs nullum nisi diuinum spectans premiū[candide lector]soli tibi prodesse curauerit fidum laboris testimonium complura eiusdē opera ostendent pomeridiana atq; limpidius luce monstrabunt.In quib⁹ cunctandū tantisper censuit dum fetus crescente senium vtero ederetur:opera inq; ingenio perfecta industria elaborata sublimibusq; dogmatis refertissima:quenō nostro tantū:sed et futuro seculo mirū in modū profutura propitio spero numine.quippe[cuz de constituenda ⁊ seruanda dote in hac repetitione.c.per vestras.de dona.inter virum et vxorem.]iounimoda iuris redolentia verba faceret vtilitatis quātum attulerit:vxores de quarum agitur emolumento referant.Preterea cum catholicus ille quintus Fernandus rex magis ac magis eius doctrinam et sapientiam experimento comprobans/eum intus et in cute agnosceret:soli eidem ipsi precepit/vt de iuridica debellati nuper regni retentione suam ab omni[vt assolet]regie celsitudinis liberam affectionem in medium sententiam proferret.iscq; scribendi data materia/prima repetens ab origine de iure obtentionis retentionisq; regni nauarre breue sed iure satis fultū libellum edidit.Regine etiam ysabelle imperio parens:obediens et acquiescens de beneficijs in curia vacantibus alterum cudere statuit.Et cum negritarum siue[vt imperitum vulgus indios falso appellitat]sub cusliber capientis dictione ac iugo satis iniuria oppressorum acerbus et intestin⁹ tuo in hoc authore dolor maresceret et eius viscera latenter dilaniaret:vt eos liberos et sub nullius potestate subijciendos ostenderet: copiosum insularum libium literis mandauit.Verum his relatis vltimam imponens manū laborem q̄ fugere laboriosum arbitratus de primogenitura vel[vt ipsi volunt]maioricatu et de heroica fortitudine vernacula nostra lingua scriptum ac nostro primogenito datū:⁊ de domus regimine nostre sorori aliud opus compo suit.Sarabitis quoq; legibus[quarū conditor vnus et ipse fuit]et alijs fori regij[quod fine lachrymis dicere nequeo]furto ablatis et alieni sub authoris nomine forte aliquando prodiendis ac edendis glossemata impo suit.Presbiteris fauens eo in volumine quotidiano iam pridem efflagitato conuitio quod de penitentijs et remissionibus inscribitur:maximā curandam suscepit prouinciā.Et nunc demum Carolo nostro inuictissimo imperatori/de regni ac principis regimine dicatū opus/defesso iam calamo otia petenti tribuere negat.⁊ hec opera nostro[vt spero]visura nepotes in profundo curarum causarūq; pelago sacratue:⁊ parū a forensi vsu libris finem facere valetudo ac podagra qua vexatur daret/inquirendi laborem cunctis ademptū opinarer. Ecce ergo[iucunde lector]tui authoris inclyti parentis haud vulgare ingenium placida quiete nec emarcuisse: sed platonico ille vsus precepto/cuncto hominum generi prodesse studens sese a mortalitatis iniuria sapienter vendicauit.Vale/et hanc repetitionē binis iam excusam formulis nunc a typographis velut nouum opus efflagitatam aliorum confestim cudendorum operum stimulum futurū spera.In qua si errotis q̄q; asserit/ calcographos execrare ac culpe reos peragere ne dubites.Salmatica anno restitute salutis vicesimo

valendia Octobris

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula vocabulorum Indicis.

¶ Tabula vocabulor quibus hui? Indicis materia versatur.

A

Abbas
Abrasio
Absoluendi
Absolutio
Actio
Actor
Acrus
Accusans
Administratio
Administrator
Administrans
Aduentitium
Aduersarius
Adulter
Adultera
Adulterium
Adultus
Aduocatus
Agens
Agnati
Allegare
Allegatio
Alere
Alexandri
Alfonsi
Aliena res
Alienari
Alienatio
Alimenta
Amatores
Ambasiatores
Annulus
Appellari
Appellatio
Apices
Arre
Arbiter
Arbitrator
Arbitrium iudicis
Arbitrium
Arg.a cõiter accidentibus
Arma
Armigeri
Articulus
Associans
Autentica Auus

B

Bannitus
Baptismus
Bellicerei
Beneficia
Beneficiatus
Beneficium
Beneficium cedendi bonis
Beneficiũ ne ꝙs cõueniat ꝛc.
Bona fides
Bona
Bonus
Boues

C

Campsores
Canonista
Capellania
Capitulum
Captiuorum
Carceris custos
Cardinales
Castitas
Castrum
Casus
Causa
Cautela
Cedendi bonis ꝛc.
Citandi
Citatio
Citatus
Ciuitas
Clandestinitas
Clausula
Clerici
Colonis
Commissio
Comitatum
Comites
Compositum
Compromissum
Conclusio
Concubina
Condemnandus
Condemnatus
Conditio
Conducens
Confessio
Confirmatio
Confiscatio
Coniunx
Consanguineus
Consensus
Consilium
Consuetudo
Contractus
Conuersus
Conuitium
Copula
Correctio
Corpus
Credere
Creditor
Culpa
Curator
Currens
Custodia
Custodes carceris
Custos

D

Damna
Dare
Debita
Debitor
Decime
Decuriones
Defensor
Delegatus
Delegatio
Delictum
Delinquens
Destinata res
Dicta
Dictio
Differentie
Dilatio
Distractus
Diues
Diuortium
Doctoratus
Doctor
Doctrina
Dominus
Domus
Donare
Donatio ante nuptias
Donatio ꝓpter nuptias
Donatio inter coniuges
Donatio remuneratoria
Donatio reciproca
Donatio causa mortis
Donatio inter concubinarios
Donatio facta filio in ptãte
Donatio filio emancipato
Donatio pro dote
Donatio mere rerribus
Donatio ob fornicationem
Donatio ab vxore
Donatio
Donatarius
Donator
Donans
Dos
Dotalis
Dotare
Dubius

E

Ebrius
Ecclesia
Electio
Electus
Eleemosyna
Eligendi
Emens
Emphyteusis
Emphyteuta
Emphyteutica res
Emptio
Emptor
Episcopus
Equus conductus
Euictio
Exceptio
Exceptio nõ numerate dotis
Excessus
Exclusus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula vocabulorum Indicis.

Excõicatio
Excõicatus
Excõicandus
Excõicandi
Excussio
Executor
Executoria
Exemptus
Exheredati
Expense
Extensio
Estimatio
Extraneus

F

Faciens
Factum
Falcidia
Falsus denarius
Famulus
Femina
Feriati dies
Feudalia
Feudataria
Feudatarius
Feudum
Fideicommissum
Fideiussor
Filia
Filius
Fiscus
Florentie
Focaria
Forensis
Forma
Fortalitius
Francigene
Frater
Fructus
Fuga
Fugiens
Fugitiuus debitor
Fundus
Furari
Furtiua res

G

Gabella
Geminatio
Generosus
Glossa
Grana
Grauatus
Gregem
Guerra

H

Habitare
Hercules
Heredes
Hereditas
Hereticus
Hypotheca
Hispani

Homicida
Homicidium
Homo

I

Ignorantia
Immobilia
Imperator
Impetrans
Impetratio
Importunitas
Impugnatio
Incorporalia
Indicia
Indulgentie
Indultum
Infamis
Ingratitudo
Inimicitia
Iniuria
Inquisitor
Instrumentum
Intellectus
Interesse
Inuestitura
Iocalia
Iudei
Iudex
Iudicium
Iura ciuilia
Iura
Iuramentum
Iurans
Iura incorporalia
Iuris reseruatio
Ius plenum
Ius eligendi
Ius adeundi
Ius accrescendi
Iuris prohibitio
Ius canonicum
Ius ciuile
Ius regni
Ius loquens
Ius dicere
Ius commune
Iurisperitus
Iuspatronatus
Iurisditio

L

Laici
Largitas
Laudum
Legans
Legatarius
Legatum
Legatus de latere
Legatus
Lex
Leges
Legitima
Legitimatus
Libellus
Libera potestas
Liberatio
Libri
Licentia
Licentiatus
Licentiature gradus
Lis
Litis contestatio
Literas
Locator
Locans
Locupletior
Locuples
Loco non tuto
Lucra
Lucrari
Lucrum
Ludere

M

Maiorarus
Mala fides
Malum
Mancus
Mandatum
Maritus
Masculinum
Mater
Matrimonium
Matrimonialis causa
Medicus
Meliorare
Melioratio
Mercatores
Merces
Meretrix
Metus
Miles
Minatus
Minor
Molendinum
Monachus
Monasterium
Monitio
Mores
Mors
Mulier
Mutuans

N

Nauigaturus
Nauta
Necessario
Necessitas
Negans
Negligentia
Negotior gestor
Nemo
Nepos
Nobilis
Nobilitas
Nomen
Notarius
Nubere
Nullitas
Nuntius
Nuptie

O

Obligati
Obligatio
Occidens
Officia
Officium
Officialis
Operarum
Opinionum
Ordines
Ordinarius
Oscula
Oues

P

Pactum
Papa
Parafernalia
Pastor
Pater
Patria
Patronus
Pauper
Paupertas
Pax
Peculium
Pecunia
Pedagium
Pena
Percutiens
Permutatio
Pertinacia
Pertinax
Pestis
Pignori
Pignorare
Pignorans
Plebeius
Possessio
Possessor
Possidens
Potentia
Potestas
Prebenda
Precarium
Pretium
Prefectus
Prelatus
Premium
Presbyter
Prescribens
Prescriptio
Presumptio
Primogenitus
Princeps
Prioratus
Priuilegia
Probitas
Processus
Procurator
Prodigus
Promissa
Promittens
Promouentes
Propieras
Protestatio
Publicatio bonorum
Publicatis attestationibus
Publica vtilitas
Publicum
Pupillus

Q

Qualitas
Querela

R

Ratio
Ratum habere
Repetentes
Regina
Regnum
Relapsus
Religio
Res destinata
Rescriptum
Residentia
Respublica
Restituere
Restitutio in integrum
Restitutio
Retentio
Rex
Reges hispanie
Regis vicem gerens
Rubrica
Rusticus

S

Sacerdos
Salaria
Scholaris
Senex
Sententia
Sequestrari
Seruus
Socer
Societas
Socius
Solēnitas
Soluens
Spoliatus
Sponsa
Sponsalia
Sponsus
Spurius
Stabularij
Statutum
Sterilitas
Stipulatio
Stuprum
Studere
Subditorum
Substitutio
Succumbens
Sumptus

T

Testamenta
Testandi facultas
Testator
Testis
Testimonium
Theologus
Thesaurarius
Tyrannus
Titulus
Tormentorum
Traductio
Turpitudinem
Tutor

V

Vagabundus
Vasallus
Vectigales
Venditio
Venditor
Vendens
Verba
Verbum concedo
Verbum vlcisci
Verbum vindicare
Verbum monco
Verbum publice
Vestes
Vestimenti
Via insolita
Via inusitata
Vicarius
Vicini
Vidua
Viduales vestes
Villa
Vindicta
Vinum
Vir
Virgo
Virrus
Vitricus
Vniuersitas
Voluntas
Vsufructus
Vsurarius
Vsura
Vulgi opinio
Vulneratus
Vxor

Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reperto. in repeti. rub. & cap. Per vestras.

Incipit index seu repertorium in repetitionem rubrice & capituli per vestras. de donationib. inter virum & vxorem. exactissimo alphabeti ordine descriptū: cum foliorum & cuiuscq; foliī columnarum numero: & cum annotatione versiculorum: vel in eorum defectu cum designatione principij medij vel finis ipsius columne. In quo est etiā aduertendum quod nunquam vbi versiculus deest: principium additionis inscribitur. Et si qua sunt que sub pluribus dictionibus describi poterant: postquam in vna earum sunt plene conscripta: in alijs fit ad eādem dictionē remissio: cū appositione numeri in vtraq; dictione.

A

Abbas debet honorabilius vestiri quā monach⁹: & magister in theologia q̄ frater simplex. fo. 10. co. iij ver. non enim.

Abbas si sit ingratus cum conuētu delinquendo aduersus donatorē: ipse cum conuentu a monasterio expellitur: donatio tamen non reuocatur. fo. 73. col. iij. ver. imo plus.

Abbas q̄n inquirit contra monachū dz ei interim alimenta p̄estare. fol. 120. col. ij. §. xxix. Adde Feli. in c. ex parte. de accu. si. ver.

Abbas. vide infra in parte religionem circunuentus etcetera.

Abrasio vel consumptio circa clausulā appellatione remota vitiat rescriptū. fo. 165. co iij. §. ver. si ex quo.

Absoluendi potestate p̄scripta: ex communi candi potestas p̄scripta non videtur. folio. 167. columna secunda. versicul. & p̄terea. Adde omnino Felin. in capitulo cum ex iniū cto. de hereti. col. ij. ver. vltra decem similes doctrinas cumulat.

Absolutio contra iuramentum promissorium p̄stitū in casu licito: a superiore nō conceditur nisi ex magna causa: sed in iuramento assertorio: iuranti contrauenire concedit in aliquo casu: si illud iuramentum superior non est secutus. folio. 50. columna secunda. versicu. & propterea. Et adde ibi nō. quia deficit & stat litera affirmatiue est secutus.

Actio ex nudo pacto ex interuallo duplicato oritur. folio. 16. columna quarta. versicu. & p̄terea. Adde per Jaso. notabiliter in. l. si pacto quo penam. columna. ij. per totam. C. de pactis. & in. l. si veritas. C. de fideicom. et in rubri. ff. de verb. oblig. in col iiij.

Actio familie ercis. vt cōperat: requritur q̄ q̄ in hereditate sunt: non sint male acquisita. fo. 65. co. ij. ver. bene facit. el. ij.

Actionem habens suo nomine vel p̄o suo interesse pōt quandocunq; p̄curatorem constituere. fo. 115. col. iij. ver. poterit.

Actor qui plures habebat iudices: si actionem coram vno p̄posuit: qui reum citari fecit: ea citatione nondū executa: eundem reum super eadē cā coiā alio iudice cōuenit: allegata litis pēdētia coram primo iudice per reū ad illū remittetur. fol. 164. col. ij. ver. ex quibus alias.

Actor quādo dant plura remedia alternatiue vel simpliciter electio est eiusdem. folio. 102. columna scōa. in fine.

Actum fieri impedit occasio modica. fo. 24. col. iij. in ver. Item fiunt.

Actum faciendi si alicui detur libera potestas: debet in eo seruare canonicam formam. fo. 160. col. iij. ver. bene facit.

Actus actiuorum sunt in parciente bene dispositio foli. 28. col. ij. circa medium. & fo. 53. co. ij. §. 56. & fo. 85. colum. ij. ver. ex quo.

Actus gestus ab vxore sine licentia viri: si fuerit sibi p̄ficuus tenet nisi a principio actus: per aduersam partem opponeretur: nam talis oppositio reddit actum nullum: & si vtriq; coniugi sit vtilis. fol. 77. colum. iiij. in fine.

Actus in dubio iudicat perpetuus non tēporalis. fol 83. col. iiij. ver. reperio tñ.

Actus non vergit in determinatū alicuius q̄n nō refert principaliter determinatum: lz secūdario sic. fo. 114. col. iij. circa p̄in. Adde Georgiū naram reperi c. q̄ vis pactū. co. ij. de pac. iuri. Et hanc doctrinā inserui inter meas doctrinas magistrales in litera a. in vbo actus. & vltra ibi per me scripta. adde Jaso. in. l. decem. in col. j. ff. de ver. obli. cūdem in. l. nec quicq̄. §. vbi decretū. in co. vj. ff. de offi. procō. & Fel. in. c. cū m. de consti. in co. vj. ver. fallit. ij. & in. c. fi. co. j. in fi. & seq. de maio. & obe.

Actus in quo requiritur aliqua impensa si fit p̄sumitur facta instante eo ad quem spectat actum facere. folio. 123. columna tertia. §. j. verſic. Item p̄o ista. Et corrige ibi dum allegat legem conseruus. alias cum seruus.

Actus gestus p̄ partē in iudicio nūq̄ nocet si nō fuit ab alia parte acceptatus sed impugnat⁹. fo. 167. co. iij. ver. ad idem facit.

Actus clandestinus semper interpretat in deteriorem partē fo. 190. col. ij. prope fi. ver. ad hoc. Adde nota bi⁹ per Hippolytum in rub. ff. ad leg. corne. de fica. col. pe. plura etiam in p̄posito cumulauit Fel. in. c. cum ex iniuncto. de hereti. in principio. & in. c. porro. de sen. excom

Accusans extrahentem bladum: si in fine libelli adiiciat: quare pero ipsum condēnari fm formā iuris cōis: lz de iure cōi vetitū nō fit bladum extrahi: nihilominus libellus sustentabitur si illud ius municipale p̄hibeat. fol. 2. col. iij. versi. hinc etiam.

Administratio interdicit alicui nō solū q̄n iam dissipauit bona lz etiā quādo est suspitio q̄ in futurum dissipabit. fol. 103. col. ij. §. xviij.

Administratiōe gñali alicui cōcessa nō permittit ei q̄d dolose faceret: nec per hoc dominū obligat. fol. 74. col. iij. ver. vnum tamen.

Administrator bonorū alicuius in dubio p̄sumit pot⁹ administrare tutorio nōie q̄ animo donādi. fol. 62. columna iij.

versicu.cogita.

Administrator generalis litigans sine iusta causa:si cõdemnetur in expensis soluit de suo.fol.74.co.iiij.in prin.ante medium.

Administrator regni põt donare rõne generalis administratiõis quã habet in regno.fo.75.co.j.ver. idẽ dicimus.

Aministrator.vide infra in verbo prelatus.

Administrans negotia alicuius vbicunq; tenebatur olim ponere pecunias ad vsuras:tenetur hodie ponere ad licitum questum:ꝛ tenetur ad illud commodum quod licite potuisset percipere.fol.175.columna.j.§.septimo infertur.

Administrans.vi.j.in lra t.in verbo tutor vel q̃is ali⁹.

Aduentitium omne respectu clericor̃ dicit castrense vel quasi.fo.37. col.iij.ver.item ego.

Aduersarius ad iudicium ꝓuocatus a parte contraria ꝓpria autoritate non tenetur venire.fo.122.columna.iij.ver.si tamen pars.

Aduersarij verba qui non acceptat non potest se ex eis fundare:ꝛidem si dissimulat.fo.167.col iij.versicu. presertim.

Adulter sicut ꝓpter adulteriũ dicitur inimicus ꝓpinquor̃ mariti:ita etiã si post mortẽ ad viduam accessum habeat.fo.76.col.j.versic.bene facit.

Adulter si occidi potest:potest castrari.fo.90.col.ij.circa finem.

Adultera perdit arras:item ius quod habet in bonis quesitis constante matrimonio.fo.19.colum.j.§.xx.etiam si solum sit sponsa de presenti.ibi.

Adulteram dotem perentem potest repellere maritus: et eius heres potest eam a legato a marito facto repellere.fo.90.co.iij.ꝛ ver.imo videtur.

Adultere vxor ñ maritus parcat:ea conuentione vt penes eum maneat bonorum lucrũ:talis conuentio nõ valet.fo.29.col.ij.ver.ꝛ ex hoc.qõ tamen cogitandum relinquit.

Adulterio sicut vxor perdit dotem:ita ꝛ parafernalia bona.fol.78.columna prima.vers.modo illa.ꝑ quo allegat gloss.quam vltra eum dixit sing. Jas. in.l.ij. col.ij.ff.fo.ma.

Adulterio qui offenditur constante matrimonio:ille offenditur ex stupro viduitate durante.fo.95.colũ.iij. ver.ex quo no.

Adulterium vxoris grauius est in mente viri quam occisio filij.fo.90.co.j. ver.vxoris.

Adulteriũ adeo est ꝑ se malũ ꝙ nulla cã iustificari põt. fo.90.col.ij.ver.presertim.

Adulteriũ si vxor cõmittat:maritus donationem ei facta reuocasse vr.fo.89.col.iiij.ver.tacite etiã.Et idẽ si vxor luxuriosa osculo pudicitiam violauerit:vel si passa est aliquẽ ad suum pectus vel mamillas manus apponere.fol.seq.col.j. ver. quinimo. Pro quo vide optime Jo.fran.de ripa in rubrica de iud.in colum.iij.ꝛ iiij. vbi hoc optime corroborat:ꝛ tandem hoc limitat quatuor modis. Idem si probaret vxorẽ fuisse in balneo cũ alio.d.co.ver.idẽ forsan. Vel si pernoctauit extra domũ sine cã.ibi.ff.idẽ si. Et hoc ꝓcedit ly maritus ignoraret predicta.ibi.ff.imo vr.

Adulterij veriusq; cõiugis cõpensatio qñ fiat.fo.19.co. ij.ver.item intellige.

Adulteriũ.vi.j.in litera m. in verbo maritus lo trigesimo.ꝛ in sexagesimoquarto ꝛ octuagesimosexto.ꝛ in nonagesimotertio ꝛ quarto.ꝛ in litera d.in verbo dotẽ.lo.j.ꝛ in ffbo vir.lo.j.ꝛ.ij.ꝛ in ffbo vxor.lo.lxiij.

Adulto Curatorem habenti qui illum dixit non habere ꝛ contrahentem cũ eo hoc ignorantem non certificanti ꝛ iuranti non contrauenire non subuenit ꝓpter dolum commissum.fo.20.col. iij.ad finem. Et aduerte quod hoc est magni effectus licet iste dominus non dicat.quia si ego scirem quod ille haberet curatorem:non valeret contractus:licet ipse minor iurauerit non cõtrauenire. ita tenet Specu.in loco allegato per istum domi.quod multum no.

Aduocati nõ ꝓsunt vltra ꝙ facere possint. fo.31.co.iiij.ff.idẽ ꝙ.adõ h intelligẽdũ de aduocato q̃ de arte aduocatiõis cõmode viuere non põt. ita not. intellgit pau.j.l.maritũ.col.ij. post medium.ff.sol.mat.

Aduocator̃ ꝛ doctor̃ testamenta rõne preteritionis nõ pũt cõtratabulari.ibi.ꝛ paulo post.

Aduocatus ꝛ doctor nõ possunt sue ꝓbine donare. fol.32.col.j.

Adde Ananiã idẽ tenentẽ in rub.de magistris.in penu. col.vbi refert Host.in sua summa.

Aduocatus tenetur ex necessitate ad patrocinandum ꝓ pauper quando est in extrema necessitate.folio 69.co.j.in principio. Adde Feli.in.c.j.de offi.iudi.

Aduocatus qui promisit ecclesiam defendere:non tenetur nisi fuerit requisitus:si tamẽ iurauit videtur requisitioni renuntiare.fo.99.col.iij. in medio. Adde in proposito que notabiliter ponit Alex.in.l. ij.§. fin. in co.ti.ff.fo.ma.ꝛ Jas.in.l.qõ te.in.viij.co.ff.si cer.pe.

Aduocatus.vide.j.in litera p.in verbo peculium.lo.ij. ꝛ in verbo abbas.lo.iij. ꝛ j. verbo donatari⁹.lo.2.

Agens est nobilius patiente.fo.27.co.iij.vñ si.

Agnati quorum consensus in contractu puelle requirendus est si renuant cõsentire tũc supplet ꝓ eis superior.fo.21.col.iij.ad prin.

Allegare turpitudinem propriam licet quando allegans tractat de damno ꝛ alijs de lucro.fo.50.col.iij.ver.secundo dicit. Et materiam huius conclusionis ego late describo in meis fallentijs vltra soci.in litera a.in regula incipiẽte:al egãs turpitudinem.

Allegatio partis non facit ius.folio.18.co.ij.in fine.

Allegatio partis vbi non impugnatur per papam vel per iurisconsultum potest allegari tanq̃ lex.fol.8.in princi.col.iij.

Alere si quis tenetur aliquem sufficit si eum faciat recipi in hospitali:vel si procuret ei aliquam prebendam:dum tamen alendus valeat ibi sine dedecore commorari.fo.154.col.iiij.in fine.

Alexandri q̃da notabilis liberalitas describitur.fo.7. co.iiij.§.ix.versi.similem.

Alfonsi duodecimi hyspanie regis quedã summa liberalitas enarratur fol.8.verticulo similem.

Alienam rem qui scienter emit tenetur eam et tantũdem domino restituere.fo.69. colum.iiij.verticulo ille enim.ad quod allegat legẽ regni.

Alienam rem ꝛ illicite acquisitam si quis ignoranter emit:tenetur illam restituere si ignorãtia fuit crassa et supina.ibi.d.versi.ratio predictorum.

Alienari prohibita ea prohibitiõe que dominij translationem impedit:nõ possunt in dotem dari.fo.13.col.iiij.ver.et quidem.

Alienatio rerum mariti que tacite vel expresse sunt p̃ro dote hypothecate non valet: etiam si vxor bis vel pluries hypothece renuntiet:nisi alia bona mariti superfint ex quib⁹ ei possit solui dos.fo.17.colum.iij.fere in medio.quod est singulare.

Alimenta debẽs alicui:ei in propria domo prestabit:nisi culpa eius alẽdus ibi cõmorari non possit.fo.64.col.j.in prin.et fo.155.col.j. in fine.

Alimenta que debentur miserationis causa:non debẽtur secundum dignitatem:sed iuxta necessitatem viuendi.fo.69.colũ.iij.ver.ex quorum.fo.157.colũ.iij. ver.quinimo.

Alimenta possunt coram iudice ecclesiastico peti inter mere laicos.fo.126.col.ij.ver.sed alimenta.

Alimenta denegari possunt ex causis ex quibus potest quis exheredari.fol.144.col.j.§.v.ver.item quia.et fo.144.col.iij.§.xiij.Adde not.per petrum gerardi in singu.j.

Alimenta recipiens ab aliquo an teneatur illũ associare.fo.155.ver.et propterea.

Alimenta sicut maritus tenetur vxori prestare:ita et eius seruitoribus,fo.77.columna secunda verticu. si ergo.

Alimentari non debet quis ex bonis que ob delictum ab eo auferuntur fo.64.colum.ij.versic.facit qõ in.

Alimentorum causa si quis habeat sententiam ꝓ se: et ab ea appelletur:appellans interim alimenta ministrabit appellato.folio.102.columna.ij.verticulo ex quo.

Alimẽta.vi.j.in litera.m.in verbo marit⁹.lo centesimo. et centesimo tertio.

Amatores debent suis amasijs donare non econtrario.fo.4.colum.iiij.versi.ꝛ quamuis.

Ambasiatores obtineant quicquid eis occasione ambasiate donat. fo.39.col.iij.versic.per quem.

Annulus quotidian⁹ vxori a marito cõcessus eius sit aliter non.fol.10.col.ij.versi. idem dicit.

Appellari non potest a sententia dotis in fauorem mulieris sicut nec a sententia ꝑ alimentis.fo.102.col.iij.ver.aduerte.prope fi.

Appellationis extraiudicialis pretextu cõtra aduersariũ interposite nõ tenetur aduersarius coram superiore cõparere. fo.122.col.iij.versi.si tamen.

Appellationis causa si littere impetrent non est necesse in eis de nominibus iudicum a quibus fuit appellatum mentionem facere.fo.165.col.j.versic. vnum tamen.

Appellationis licet debeat mentio fieri:de his tamen que post eam innouata sunt fienda non est.fo.165. col.ij.ver.ꝛ post.vnde de excommunicatiõe post eã lata commemorari non oportet:vt ibi.in fi.d.ver.

Appellationis que quouis modo non subsistit vel est deserta vel aut tacite vel expresse est renuntiatũ etsi nulla fiat mentio:impetratio valet.fo.166.colũ.iij. ver.ex istis in primo.ꝛ idem si casus esset in quo non posset appellari:vt ibi.

Appellationi renuntiare non videtur faciens actũ coram iudice a quo:si ille actus nõ fuit ab aduersario receptus.fo.167.colũ.iij.ver.ad idẽ.que quidẽ receptio debet fieri in specie:vt in co.seq.ver.que quidem.qõ vltimum est satis notabile.

Appellatione excessus veniunt omnia crimina.fo.130. col.iiij.in fi.

Apices iuris qui sint.fo.18.colũna secunda versi. apices.

Arre ꝓprie que dicantur.fol.4.col.ij.ver.quo ad primam.

Arrarum datio quare magis permittitur quã stipulatio penalis.vide ibi remissiue.

Arre in hyspania idem sunt quod donationes ꝓpter nuptias.fo.11.col.ij.in princ.ꝛ fo.16.col.j.ver.ꝛ inde est.vbi allegat.l.partita.ꝛ.fo.17.col.j.versi.ex quo. vide tamen tres differentias inter eas.fo.22.colũ.j. cum duabus seq.

Arre dãtur vxori in premium virginitatis.fo.11.col.iij. ver.que quidem.

Arre seu donatio ꝓpter nuptias possunt constitui in emphyteusi sine consensu domini.fo.11.col.iiij.versi. idem dicendum.dummodo non detur estimatione que faciat emptionem.vel apponatur pactũ de lucranda dicta donatione.fo.12.col.j.item potest cõstitui in re subiecta restitutione et tunc et estimatio et pactum de quibus.s. possunt interuenire.fo.11.col. iiij.in fi.§.xiij.quod vltimum intellige quando constituens aliorum bonorum inopia⁹ pateretur.fo.12. col.j.§.xiiij.in prin.

Arre vel res ꝓpter nuptias donate tali estimatione que facit emptionem an possint alienari.fo.16.col.ij. versi.istud.

Arre pũt per maritũ alienari vxore cõsentiẽte bis ex interuallo post biẽniũ.fo.16.col.iij.ver.idẽ ꝛ in seq.qõ opportune intellige:vt fo.17.colũ.ij.circa fi.in addi. Et aduerte ꝙ nõ sine ministerio dicit ex interuallo: quia ad hoc vt actus dicat geminatus ꝛ vt talis aliquid operet:requirit ꝙ inter vnum ꝛ alium actum sit interuallum.sentit Bal.in proemio.C.fi.col.ex cuius dicto hanc doctrinã sic generaliter scripsit Jas. in.l.j.in.viij.col.ff.de offi.eius cui est manda.iurisdi. et in.l.si quis in conscribẽdo.fina.verbis.C.de pac. quam vide bene loquentem:quam doctrinã bene no.quia ad multa deseruiet.ꝛ eas reperies posita in meis magistralibus doctrinis quas ipse collegi in verbo actus vt dicatur geminatus ꝛc.

Arrarũ alienationi mulier iuramẽto consentiens cõtrauenire non potest.fo.17.col.j.ver.idem ego.

Arris prescriptio inchoata constante matrimonio non preiudicat.fo.17.col.j.ver.ex quo etiam.

Arre possunt alienari per maritū ob necessitatē famis eriaz si habeat alia bona ex quibus mulieri p dote consulatur.ibi.col.ij.ver.ad casus.

Arre non possunt excedere decimam partē patrimonij eas prestantis fo.12.co j.circa fi.licet aliud fit in donatione propter nuptias vt ibi.

Arre an possint vltra dictam decimam cum iuramēto constitui.vid.ibi.col.ij.ver.hec tamen.

Arrarum constitutio cum non fit simplex donatio sed propter nuptias etiam matrimonio constante fieri potest.fo.11.col.ij.ver.ex quo infertur.

Arras quomodo possit constituere qui solum habet in bonis vsumfructū vel superficiē.vide fol.22.columna.iiij.§.25.

Arrarum concessione bona dantis deductis debitis estimant.fo.23.col.j.in ver.vide etiam.

Arris vxoi donatis vtitur & fruitur vir sicut alijs rebo dotalibus licet regni lex que consuetudine non seruatur:aliter disponat.fo.23.col.ij.§.xxvj.

Arre vxoris statim fiunt: & qualiter et qñ de eis possit disponere:vide fo.23.col.ij.§.xxvij.

Arras vxo: non perdit:et si adscōas nuptias cōuolauerit:illis tñ vti debet in vita:reseruata filijs primi matrimonij proprietate.fol.76.colum.iij.verfic.sed re vera.

Arras an vxo: alienare possit:vi.j.in verbo vxo: nō potest.Et in ista materia vide.j.in litera.p.in verbo pater.lo.iiij.&.s.in v.ibo adultera.&.j.in verbo maritus.lo.vij.

Arbiter vi.j.in litera.m.in verbo mulier.lo qua dragesimoprimo.

Arbitrator qui fm equitatem procedit non potest discussiōis exceptionē reijcere:qñ hypothecaria contra tertium possessorē agitur.fo.119.col.j.versi.si vis.

Arbitratoris laudum qō toto tempore diuidere non licear:valet.fo.52.col.j.versi.fic etiam.

Arbitrio iudicis decem casus qui relinquunt & alios sexaginta et plus remissiue vi.j in verbo iudicis arbitrio.

Arbitrium nullum & si partes approbare nō possint faillt vbi vitium nullitatis continet inerum fauorem earum:quia tunc approbando scienter tenentur ad laudi obseruantiam.fo.101.col.j.ver.ad idem.

Argumentum a communiter accidentibo in iurevalidum est.fo.8.co.ij.ver.ad propositum.& fo.53.colū.ij.§.lvij.&.fo.123.col.ij.verfic.item validum.Adde nicol.euerardū in suis topicis iuris.fo.75.columna prima cum tribus sequenti.

Argumentum a cōmuniter accidētibus onus probādi in aduersarium transfert.fo.51.col.ij.ver.quia dici.& fo.123.col.ij.ver.item validum.

Arma et equi ab vlteriori mari portata Romāqꝫ venetia:si in trāsitu in regnū sicilie deueniāt inde libera etiā sine regis mādato extrahi possunt:licet similia sine eiusdem regis licētia de dicto regno extrahi nō valeant.fo.32.col.iiij.verficu.& pecunia.

Armigeri sibi inuicem potestatē dātes:vt eoz vnus de cōmunibus rebus:sicut de propijs possit disponere:non poterūt bona donare: nisi alter fuerit expressum neqꝫ dolose aliqd agere.fo.75.col.j.ver.idem dicimus.

Articulum si quis faciat qꝫ bertā per vim tius cognouit non obtinebit:quia non concludit:cum potuit etiam ipse violentiā pati et non inferre.fo.90.col.j.ver.vel aliter.Adde notabi.per hyppolitū.in repe.rub.C.de probationi.in col.75.vbi hoc & similia describit.

Associans aliquē incontinenti post admissum facinus.ex sola presumptione qꝫpē delicto prestiterit in ipso cōmittendo:propter breuitatem temporis dānari potest.fo.26.col.ij.ver.p̄dicta.

Auten.preterea.C.vnde vir & vxor:habet etiam locum in sponsa,de presenti:etiam nondum traducta vel cognita.fo.53.col.j.ver.et hinc est.

Auten.preterea.C.vnde vir & vxor:non habet locum in vxore post mortem viri luxuriose viuēte.fo.48.col.ij.ante medium.

Auten.presente de fideiussoribus.C.limitatur.fol.117.col.iij.versi.ad ista.

Auo materno & paterno relictis si quis decedat sine descendentibus:in questis ex latere materno:preferr̄ maternus:in questis ex paterno prefertur paternus.sicut in fratribus & sororib⁹.fo.34.col.iiij.ver.facit.

Auus aliquid donās nepoti:in dubio donare presumit propter nepotis merita:non propter filij merita.fol.160.col.iiij.versic.si ignoranter.

Auus neptē dotare tenet.fo.161.colū.iij.§.xxiij.Et hoc in auo paterno.ibi.ver.intellige.qō procedit qñ filij⁹ pater neptis nō habet vnde eam doter fo.161.colū.iij.post mediū.Jtē nisi ipa neptis sit diues.ibi.co.iij.versic.idem pro quo allegat legē regni mēti tenendā.

Auus paternus attentis nostri regni consuetudine et lege:videtur non teneri neptē dotare.fo.161.col.iiij.ver:sed caue.qō tamen cogitandum reliquit.

B

Bannita si fit mulier non tamen potest adulterari etiaz si vir fit bannitus.fo.90.co.ij.verficu.quia etiam.

Bannitus si possit occidi impune statuti vigore:bannum alicui⁹ dolose procurans vt eū occidere valeat impunitatis priuilegio non gaudet.fo.85.col.iij.versi.idem dicit.Adde Jasonē in.l.omnes populi in col.antepe.ff.de iusti.& iure.vbi ponit quin qꝫ casus vbi bānitus non potest occidi impune licet alias statutum illud patiatur.

Bannitus si statuto vel alias fas sit offendere:tūc bona eius possunt capi impune.fo.90.col.ij.verficulo presertim.

Bannit⁹ si statuto dictante potest impune offendi:pōt etiam occidi.ibi.

Bannitus si statuti dispositione potest impune occidi: poterit vulnerari.ibi.Adde Alex.in addi.ad Bart. in.l.in suis.ff.de libe.& post hu.in prima additione in parte occidere.

Bānitus si non cōparet nec procuratorē mittit:quam

do timet sibi & cause vim inferri vt si est culposus p̄pter partialitates:vel habeat causam cum potente & si culpa sua sit bannitus excusatur.fo.92.co.j.ver. facit quod.

Bannitus qui pro delicto antea cōmisso securitatē obtinuit:si post eam obtentā delinquat:propter nouū delictum commissum reuocata videtur securitas respectu veteris delicti:p quo poterat impune offendivel occidi.fo.92.col.iij.ver.quod fere.Quod procedit quando princeps securitatē concessisset ex mera gratia:secus si ex iusta causa:qz tunc propter nouum delictum non reuocatur.ibiō.ver.facit optie.

Bannitum patrem potest filius impune occidere.fol. 103.col.ij.ver.idem si alio.

Bannitus & deportatus equiparantur.fo.105.colū.ij. ver.item dicas.

Baptismo Non consequit quis remissionem peccatoz̄ q̄ ante sub eius spe cōmiserat.fo.100..col.j.ver.ad idem.

Bellice Rei scientia:dimicandi nutrit audaciam fo.1.col.j.ver.non ergo.

Beneficia Vacant solo contractu matrimonij etiam sine copula.fo.55.col.ij.versi. hinc est etiam.el.j.Adde qꝫ hoc p̄cedit etiam si sponsa nondū cognita religionem ingrediatur:qz non p hoc recuperat beneficia.tenent Archi.& Dñi.in cap. placuit.xxxij.dist.Jtem adde etiam si tale matrimonium esset nullum:puta cum consanguinea vel alīs no.Jo.and.in.c.Joannes.de cleri.coniuga.& refert Jason illud sequendo in.l.vbi pactum.C.de transactio.pe.col.versi.secundo facit.& refert Ludo.rom. huicopinioni assentiri in consi.cccclxxxiij.incipiē.dubitatur.primo in.iij.col.

Beneficiatus Licet non possit renuntiare beneficio quesito sine licētia superioris:bene tamen iuri querēdo poterit.fo.42. col.j.ver.facit nota.

Beneficiatus si multa acquisiuit.& ignoratur an intuitu ecclesie vel sue persone quesierit:iudicatur p ecclesia si illa in possessione reperitur.fo.89.col.iij.&. ad idem.el tertio.

Beneficiatus.vide.j.in verbo concubina clerici in minoribus & in parte filius clerici in minoribus.

Beneficiorum filijfami.clerici etiam in minoribus fructus patri non acquirunt:imo pater eos recipiēs tenet reddere rationē filio actione negotioū gestoz̄.fo.37.colū.iij. ver.ex his infero.

Beneficium si aliquis impetret vsqꝫ ad valorē cētū ducatorum:qō valet trecentis:in quo iñ ror sunt faciendo expense:p ascendūt vsqꝫ ad ducētos:non dicitur habere beneficiū in redditibus nisi centū ducatos. fo.22.col.iiij.versi.et hinc est.Adde Jaso.in.l.fructo⁹ col.iij.in.fi.ff.so.ma.vbi refert cum hoc seq.& vi.ibi vincentium de herculanis in co.iiij.qui refert etiam alios hoc sequentes.& vid.didacum de segura in repetio.l.si ex legati causa.folio.4.col.ij.ff.de verborū obligatio.

Beneficium cedendi bonis.vi.j.in lra d.in verbo debita.

Beneficium si vr mihi cōferat amicus vel procurator meus:aliqd simoniace expendit:mihi non imputat: nec illud a me pōt repetere etiā si ei mādassem.fol. 74.co.iij.ver.per quam.

Beneficiū ne quis cōuentat extra qꝫ facere possit:nō cōpetit ei q̄ propter maleficiū ad inopiā deuenit.fo.192. co.iiij.ver.ad idem.el.j.

Bona fides vide infra in litera p.in verbo possessio.lo.5.

Bona subiecta restitutioni sicut propter famem possunt alienari:ita & propter redemptionez personę.fo.8.col.iiij.ver.vbicūqꝫ.& primā exclusionē ponit etiā.fo.13.col.iij.ver.ad cuius.licet corrupte dicat ad casus.

Bona siue mobilia siue immobilia:que hñt maritus & vxor dicuntur cōia vtriusqꝫ:preter ea q̄ eoz̄ q̄libet propria probauerit.folio.57.columna tertia.versic. hodie tamen.& hoc iure huius regni & cōsuetudine. vt ibi:ideo sint cauti coniuges vt inuentariū conficiant nuptiaz̄ tpe.

Bona confiscata & mulctę imposite committētibus delictum in castro quod cum iurisditione viro fuit datum in dotem:vtriqꝫ coniugi simul,pertinēt.fol.60. col.ij.in medio.ver.ampliabis predicta:& hoc ex mēte legū regni nostri:qz iure cōmuni ad solum virum pertinerent vt ibi.

Bona p̄sumuntur licite acquisita:nisi probentur turpiter habita.fo.63.col.iij.ver.in dubio.

Bona omnia constante matrimonio quesita iure antiquo erant mariti.fo.72.colum.prima verficulo et si quispiam.

Bona si ad aliquem sunt peruentura certo delicto per aliquem commisso:si ille procurauit illud delictum perpetrari:non debet in casu delicti consequi bona. fo.85.col.iij.ver.ex quo.

Bona non debet habere qui personam expulit.fo.134. col.iij.ver.& ex illo.

Bonis prohibitis alienari:potest fieri missio pro debito descendente a prohibente.fol.15.columna.j.circa medium.

Bonorum omnium perditio non solum infert iustum metum:sed & maioris partis bonorum.fo.92.col.ij. §.lxxix.versi.ad idem.

Bonus melioi nō est preferendus quando vter qꝫ equa facilitare potest haberi.fo.159. col.iij.in princip.Adde fely.in.c.cum adeo.de reseri. col.pe.in ver.nobilitas.

Boues solent tradi a dominis terrarum laboratoribus:pluribus pactis vsuram sapientibus.de quibus fo.181.co.ij.versi.quarto infero.& per totā col.seq.& vi.fol.183.co.j.ver.idem dicendū.

C

Campsores an percipiant licite q̄ habēt a deponentib⁹ penes eos pecuniā vt alibi tradāt.fol. 179.col.iij.ver.quarto infertur.et per totam col.seq.vi.plura circa cābia exerceri solita.

Campsoris fidedigni cōi estimatione fuga an noceat tutori vel curatori qui apud eū minorum pecunias deposuit.fo.8.col.iiij.ver.& per ista.

Canonistam in materia legali legistā cōsulere nō pudeat.et econtra nō pu

deat legistam canonistā consulere in materia canonica. fo.1.col.iiij.ver.in cuius.

Capellaniam Potest quis facere hac cōditione vt si officia ab eo ordiata non celebrent bona q̄ ad hoc assignauit ipso iure ad suos heredes redeant: & ipsi possint ea ꝓpria autoritate occupare. fo.14.co.iiij.ver.quinto quod.

Capitulum Tanta qui filij sint legit. limitat fo.141.co.ſ.ꝛ. imo fortius. vide q̄ addidi.ſ.in litera m.in verbo matrimonium subsequens.

Capitu.in fidei fauorem. de here.in.vj.ponderatur.fol. 192.col.ſ.

Capitulum pe.& fi.de secun.nup.intelliguntur remissiue mirabiliter.fo.146.col.ſ.§.xv.

Capi.salubriter.de vsuris.materia optime describit.fo. 176.col.ſ.§.8.cum pluribus seq.

Captiuorum Redemptione iura loquentia habent locū in captiuis ex maleficio. fo.92.col.ſ.ver.facit ad predicta.

Carceris Custos. vide.ſ.in verbo custos.& ſ.i litera p.in verbo potestas.

Cardinales Si aliq̄d ante Pape creationez statuunt: & quilibet illud seruare promittit si fuerit electus: si est in preiudiciuz dignitatis: non tenet electus illud obseruare. fo.82.col.ſ. versi. facta autem.& fo.93.col.iij.ver.& soli.

Castitas Mafor requiritur in militibus q̄ in paganis vt sint fortiores. fol.31.col.iij. versi.hec tamen.ratio huius potest esse q: inter septem nocumenta luxurie que narrat Florentin⁹ in ij. parte tit.v.cap.ſ.§.xſ.vnum est scz quod vires debilitat.vnde secundum eum antiqui erāt longioris vite & robustiores quia erant magis continentes et tardius matrimonium contrahebant. Hinc etiam Marsilius in tracta.de vita sana.c.septimo Auicennam referendo (inquit) si quid seminis vltra quā natura tolleret coitu perfluant: obesse magis q̄ si qua dragefies tantū sanguinis emanarit.

Castrum Primo intranti si premiū promittat: & plures simul intrent: omnes premiū habebunt. fo.103.col.iij. ver.ad predicta.

Casus Excepti a statuto ita identitate ratiōis exprimuntur: sicut excepti a iure cōmuni. fo. 14.col.ſ.ver.& necdum. [Adde Alex.in.l.ſi.§.in computatione.col.iiij.ver.in eadem.C.de iur. delib.] q̄ procedit etiā si excipiantur per dictionē taxatiuam. fo.seq.in prin.

Causa commissa fim.ll.& consuetudines terraruz terminanda potius debet terminari scōm bonas consuetudines quam fim.ll.fo.2.col.iij.versi. Ex istis.

Causa si compromittitur terminānda de iure debet terminari per consuetudines que vt iura cōmunia habentur.ibi.

Causa licet in principe presumatur in his que facit: signanter in his que sunt de iure positiuo. hoc debet intelligi quando facit motu proprio & ex certa scientia: secus si ad instātiam partis. fo.93.colum.ij. post medium.

Causa spiritualis vel profana si pendeat extra romanā curiam et committatur de speciali mandato tracta-

ri in curia et non fiat mentio de litis pendentia talis commissio non valet. folio.163.columna.iiij. ver. ex istis.

Cautela est quando conficitur instrumentū dotis quo mariti bona obligantur vt specialiter talis possessio obligeť & tunc vxor non poterit illius rei hypothece renuntiare: nisi bona superstint ex quibus de dote sibi satisfiat. fol. 18. colum.ſ. ver.ita vult.

Cautelā pro genero cui dos promittit vide. fo.176.col. ij.ver.sed vt omnis.

Cedendi bonis beneficiū nō cōpetit ei qui dissipauit bona in fraudē creditorz. fo.162. col.iiij.ver.ad idem.in.ij.

Citandi non sunt illi quos incidenter potest negotium tangere sed sufficit citare principalem cuius interest. fo.114.colum.iiij in fi. Adde huic conclusioni que addidi supra in verbo act⁹ non vergit.

Citatio requiritur in sententia principis licet ordo iudiciarius non requiratur. fo.118.col.iiij.quasi in princ. Adde Francis.de are.consi.clxv.col.ij.quod est consilium antepe.

Citationes facte a nuntio sine speciali cōmissione cui tamen iudex commisit a principio sui officij vt eo durante posset facere quascunq; citationes valent. fo.122.col.iij.ver.sufficit.q̄ fallit nisi esset citatio requirens cause cognitionem vt ibi.ver.quod tamen.col.eadem.

Citatio & citationis cōmissio & nuntij relatio si in actis descripta sunt & ex eis non apparet q̄ fuerit facta ad petitionem partis: in dubio presumitur q̄ precessit partis petitio. fo.123.colum.secunda.§. vnum tamen.

Citatio si apparet facta per nuntium: et si non constet ex actis de commissione vel authoritate iudicis. interuenisse presumitur. fo.25.col iij.ver.ex hoc.& vide ibi versi.& istam. vbi cōtrariam opi. refert.& fo.124. col.ſ.ver.sed ego.ponit duplicem concordiam.

Citatio vt sit legitima duo debent concurrere.ſ.partis petitio & authoritas iudicis. fo.122.col.ij.verficu.ex quibus.

Citatio tunc dicitur fieri quando nuntius exequitur mandatum: non quando fit cōmissio. fo.122.colū.ij. ver.ista autem.

Citatio est de processu. fo.164.colū.ij.ver.item citatio.

Citatione seu actu nullis non perpetuať iurisd. fol.166. col.iij.ver.ad idē.in.ij. Adde Jaso.in.l.more.ff.de iurisd.om.iudi.col.xj.ver.iij.& Fel.in.c.ex tenore.col.iij. & iiij.vbi plura similia cumulat.de rescript.

Citationis ineptitudinē purgat spontanea citati cōparitio. fo.124.col.ſ.ver.& ratio.

Citatus ad iudiciū si nō audet civitatē ingredi ꝓpter inimicitias culpa sua cōtractas: bene excusať. fo.92.col.ſ.ver.facit quod.

Ciuitatis regimen apud nobiles: non apud mechanicos esse debet. fol.8.col.iij. versi. Ad idem.

Ciuitates debent secura itinera tenere: aliter damnum emendare tenentur. fo.178.col.ij.in fi.

Clandestinitas quid operetur. vi.§.in verbo, actus. lo.9.

Clausula Bona in fauorem cōtrahentis cū minore in contractu inferenda describiť fo.20.col.iiij.in princip.

Clausula constituti habeť pro traditione q̄m p ea⁹ traditur ficta possessio: & datur parti facultas rē ꝓpria autoritate occupandi. fo.89.col.ij.ver. idem dicas. q̄d intellige q̄n constituens tempore constituti possidebat vt ibi in additio.

Clausula constituti vel precarij sunt nulle: principali existenti nullo. fo.88.col.iiij.ver.nec obstat.

Clausula appellatiōe remota si in primis literis est apposita de ea in secundis mentio fieri debet. fol.165. colū.ſ.versi.ex quo.

Clausula notabilis ad hoc q̄d de ea mētio in secundis literis fiat que dicatur arbitrio iudicis relinquitur. fo.165.col.ſ.ver.que autem.

Clerici Non torquenť. fo.32.co ſ. post prin. vbi de hoc se remittit. Adde singul. dictū Abba. antiqui.in.c.grauis.de depos. vbi voluit clericū ex solis indicijs nō torquendū nisi fit infamatus. cum quo transijt simpliciter Feli.in.c.de hoc de simon̄.& refert Pau.Jo.and.Anto.& Abb. varijs locis idem asserentes. cōmendat etiam idem Feli.in.c.cū oporteat. de accu.col.pe.& in.c.veniens.in.ſ.co.ij. de relti. & in.c.vniuersitati.de senten.excommu.quaz deciſi. nimis Hippo. cōmendat.in singu.v.incip.aduertas & refert Alexan.barba.& asserit hoc in practica obtinuisse. idem Hippo.in.l.pe.col.ſi.ff.de questio.& in l.edictum.in.iij.col.eo.titu.licet idem Feli.oblit⁹ eⁱ⁹ q̄d alijs in locis asseruerat aliter teneat in.c.at ſi clerici.col.vij.de iudi.& in.c.olim.co.iij.de rescrip.& hec no.pro corroboratione dicte doctrine: q: nullibi sic adunata reperies. Et ego corroboro eam latius in meis fallentijs regularium quas vltra Sozi. edidi in litera C.in regula confessus de crimine.in.iij.sub limitatione prime limitationis.

Clerici in poresta⁹e parentum cōstituti possunt licite disponere & testari de omnibus aduentitijs. fo.37.co. iij.versi.& ex hoc licet Jacob⁹ bur.& Bar.aliud sentiant. vt ibi. Contra quos etiam tenet Segura.in repe.l.imperator.ff.ad trebel. fo.8.col.iij.quod ꝓcedit in clericis etiam in minoribus constitutis. vt in.d.f. 37.& d.co.ſ.in medio. ex quo Jaſ.in.l.filie licet.co.ij. C.de colla. dat non vilem cautelam: vt filiusfa. possit testari. q̄d suscipiat primā tonsuram quā etiam Segura sequitur in.c.col.iij. sed hodie his hesperie regnis superflua est dicta cautela extante.l.v.in.ll. de thoro.

Clerici fornicatio vt dicatur notoria sine alia probatione sufficit si publice teneat concubinam. fo.151. col. ij.ver. redeundo.

Clericos licet laicorum statutum liget cōtra arma portantes pena tñ huius delationis exigitur coram iudice ecclesiastico non seculari. fo.128.columna. ij ꝛ. ad hoc.

Clericus si aliqua acquisiuit ex illicita negotiatiōe vel aduocatione que subiacent restitutioni debent tanquam es alienū statim restitui eis a quibus fuerūt extorta. & in eorum defectu succedunt pauperes. folio.67.col.ſ.ver.ad hoc.

Clericⁱ infirmus q̄ ꝓpter infirmitatem non teneť horas recitare poſtq̄ conualuit eas non tenetur recitare. fo.56.col.ſ.versi ad cuius.

Clericus etiam in sacris potest filiam suaz dotare sicut & alimentare. fo.155.col.ij.versi.ex istis. quod extende vt ibi.

Clericus in patrimonialibus censetur laicus. ibi. & fol. 34.co.iiij.in prin.

Clericus si non habet bona patrimonialia pōt soꝛorem dotare vel aliam consanguineam inopem de redditibus ecclesie. fo.35. col.ſ.

Clericus animi destinatione & tñ coronā portās, iz nullum ordinem habeat gaudet priuilegio canonis. fo. 32.col.iiij.ver.ad quod bene.lo.ij.vbi ad hoc refert Arch. quē refert Feli.in.c.cum ad eo.de rescrip.ſ.col. quē vi. qz refert eūdē Archi. cōtrariū alibi tenuisse.

Clericus sue concubine donare non potest. fo.35.col.ij. §. xxix.

Clericus non pōt cōueniri vltra q̄m facere pōt. ibi. ꝛ. qz clericus. Adde hoc intelligendū in clerico q̄ non hz beneficiū vnde viuat ita intelligit Pau.in.l.maritū. in.ij.col.ff.solu.matr. sic limitans glo.notab. qui predictam conclusionem firmat in.l.miles.ff.de re iud. in verbo facere.

Clericorum stipēdia ꝓ executione mie capiēda nō sunt sicut nec militum. fo.34.col.ij.ver.ad idem.el.ſ.

Clericus prepositus regimini alicui⁹ ecclesie donec durat in officio: efficitur ciuis illius loci: sicut miles positus ad exercendam militiam. ibi. versi. ad idem.el secundo.

Clericus est ligatus ecclesie: ideo si ad mulierem accedit adulterium spirituale & sacrilegium dicitur committere: & etiam incestum. fo.34.col.ij.versi.ex alio. vsq; ad fin.col.

Clericoꝛ cōcubine pñt puniri per iudicē ecclesiasticū. fo.34.co.iij.ver.& hinc est. Adde Feli.in.c.ij.in.ſ. co. de foro cōp. melius per eūdē in.c.ſi cōcubine. de sententia excō. Et in.c.cum sit generale. col.viij.in prin. de foro comp. vbi vide an iudex secularis possit eas punire.

Clericus q̄ donauit & tradidit cōcubine repetere non pōt. Sed ecclesie fiscus repetit. d.fo.34.col.iij.ver. vnde non.ſ.tñ in seq.col.ver.facit quod. cōcludit cōtrarium in vltimo dicto. vcz q̄d seculari fisco & non ecclesiastico applicetur.

Clericus habens filium spurium: si fratrē instituat accōmodata fide tacite de restituenda hereditate dicto spurio: & hereditas a dicto fratre vt ab indigno auferatur: imperij fisco: & non ecclesie applicabitur fo.34.col.iij.ver.ad idem.

Clericus si laico successit conueniri pōt coram iudice seculari coram quo conueniendus erat defunct⁹. Adde in materia bonam decisionem Rote in collectis per Bernardinum de bisgneto. sub rub. de foro cōpe. in decisi. vnica.

Clericus. vide.ſ.in litera f.in verbo fiscus. lo primo. & ij. in verbo aduentitium.

Colonis Quatr dentur boues a dominis terrarum sub pactis diuersis: & que eoꝛum sint licita vel illicita. vi.§.in verbo boues.

Commissio Vide.ſ.in litera l.in verbo literas impetrans.

Comitatum Si q̄s emat a principe: trāsmittit ad heredē feminei generis:

nec de eo quod de feudo iudicat: scz qõ nõ träsit ad feminam. fo. 46. col. iiij. verſi. v. facit.

Comites Et barones tenenť curtes suas in q̃bus pedagia colligunt: a latronibus habere securas: aľs depredatorum damna emendare tenentur. fo. 178. col. ij. in pin.

Compositum Omne participat de materia ꝛ forma. fo. 27. co. iiij. verſi. vnde ſi.

Compromissum Potest fieri in arbitros ꝛ arbitratores p partes compromittendo seorsum vna ab altera: ꝛ per vltimum consensum primus confirmatur. fo. 47. colũ. iij. ver. bene facit.

Compromissum. vide. s. in verbo causa. el secundo.

Conclusionis In causa: necesse est vt mẽtio fiat vt cõmissio valeat. fo. 165. colum. prima. verſi. cogitabam. ꝛ sic saluat quoddã dictum And. ſicu.

Concubina In quo differat ab vxore. vide folio. 55. col. iiij. verſiculo ꝛ ꝓpterea.

Concubina si heres instituatur: fratribus seu sororib⁹ preteritis vel exheredatis poterunt fratres vel sorores testamentum querelare. fol'. 143. col. ij. verſic. ad culus.

Concubinam si cum matre prędicta clericus teneat: dicens esse eius pedissequam: non dicitur habere publicam concubinam: nec publicus concubinarius. f. 152. col. ſ.

Concubina clerici in minoribus beneficiati punitur legibus imponentibus: penam clericorum concubinis. fo. 152. col. ſ. in pin. ver. ꝛ crederem.

Concubinam ne maritus accipiat: neve ad illam quaz acceperit redeat põt vxor stipulari a marito sub pena. fo. 150. col. iiij. ver. vnum demum.

Concubinam si vir tenet potest vxor ab eo recedere: nec sibi restituitur nisi caueat cum appositione pene de ea expellenda ꝛ non reassumenda. fo. 150. col. iiij. verſi. ꝛ inde.

Concubina clerici vel coniugati vt possit legibus huius Regni Hyspani puniri: non oportet qõ reperiatur in eodem lecto vel mensa cum eo vt aliqui iudices opinantur ꝛ male. fo. 151. co. ſ. verſi. in primis. Et qualis debeat esse: vide per duas col. seq.

Concubinas clericorum non ligat statutum laicorum quando sunt occulte. folio. 151. col. ij. verſicu. ꝛ propterea.

Concubine clericorum possunt puniri per iudicem ecclesiasticum. fo. 34. col. iiij. verſi. ꝛ hinc est. ꝛ fol. 129. col. iiij. ver. eodem modo. vide. s. in parte clericoruz concubine. vbi addidi.

Concubine facta donatio per militem aduocatum doctorem licentiatum vel clericum ob merita vel seruitia valet. fo. 35. col. ſ. ver. vnum non est. ountamen illa seruitia probentur: q; aľs illa verba pro meritis vel seruitijs ꝛc. non sufficerent: vt. 35. co. ij. verſiculo ꝛ intelligo.

Concubina in domo retenta si quid acquirat ex bonis amatorum acquisisse presumitur. fo. 55. col. ij. ꝺ. idez est. Adde Franci. de cremo. in singu. vſ. ꝛ eius additionem. ibi.

Concubinam potest defendere amator sicut vxorẽ maritus. ꝛ econtra. fol. 55. colum. secunda. verſiculo et hinc est.

Concubina dicitur domestica ꝛ repellitur a testimonio fo. 55. col. ij.

Concubina clerici efficitur ancilla ecclesie ꝛ episcopus potest eam vendere. fo. 130. col. ij. verſiculo eodem modo.

Concubine future donari non potest. fo. 31. col. iij. verſi. ꝛ intellige.

Concubina. vide. ſ. in litera. f. in verbo focaria. ꝛ infra in verbo mulier. lo quinquagesimo. ꝛ in litera p. in verbo pater. lo. xxx. ꝛ. s. in verbo aduocatus. lo. ſ. ꝛ. ſ. in verbo emphiteusim. ꝛ. ſ. in verbo infamis. lo. ſ. ꝛ ij. Et in verbo prelatus. lo. xix.

Condemnandus De proximo per sententiam ꝓ cõdemnato hꝰ. fo. 33. col. ſ. ver. ad: hoc. idẽ dic de banniendo de proximo. Adde omnino de ista materia per Feli. in ca. cum adeo. ſ. col. ꝛ seq. de rescrip. aliqua per eundem in. c. sicut ex tua. de homi. per Hippol. in singul. cvſ. incip. que de proximo.

Condemnatus Si fuit aliquis ꝓ homicidio in mille: ꝛ supplicauit principi pro compositione narrando solũ ꝙ in mille fuit condemnatus ꝛ nõ ꝙ pro homicidio: rescriptũ vti subreptitium non valet. fo. 164. co. iij. ver. ad qõ. Adde Jaſo. in. l. nec damnosa. C. de prędi. impe. off.

Conditio Si nupserit de consilio talis nõ sperniť nec reprobatur a iure. fo. 137. colum. ſ. ver. si ergo.

Conditionis ꝛ modi sex differẽtias vide. ſ. in parte prelatus si non impleť.

Conducens Equum: si cum eum duceret ad domum dñi: inuenit ostium clausum: ꝛ dimisit eum in pascuis: quẽ lupus occidit: si dominus erat consuetus sic dimittere non tenetur idem si dimisit in stabulo sine custode. fo. 175. co. iij. ver. facit tex.

Confessio Geminata tollit exceptionem nõ numerate pecunie: nisi confessus in se assumat probandi onus. fo. 16. co. iiij. in pin.

Confessio extraiudicialis geminata: valet ꝛ preiudicat ibi. Pro quo allegat doctrinam Barto. quam vltra eum sequitur Feli. in. c. de hoc. de simonia. Jaſ. in rubrica. ff. de verborum obligatio. col. 4. idem in. §. in persona. co. 8. instituta. de actio. ꝛ in. l. ſ. in colum. vſ. et in. l. ſi pacto quo penam. in colum. ij. C. de pact. Hippolitus in. l. prima. §. queſtioni. ff. de queſtionibus. ꝛ aduerte quod Felinus in. d. c. de hoc: voluit extendere dictam doctrinam Bar. in criminalibus q̃ tm̃ in ciuilibus loquiť. de quo deo dante dicã in fallentijs quas vltra Sozi. in publicũ redigã. in litera c. in regula incip. confessus de crimine in tertia fallen. Et ad hoc vt cõfessio possit dici geminata cõsidera doctrinã quã addidi. s. litera a. in verbo: arre pñt.

Confessio ex iracundia non nocet nisi sit geminata. fol. 16. col. iiij. ver. ꝛ propterea.

Confessio mariti constãte matrimonio de dote ab vxore recepta: dote aliter non probata: an prejudicet heredibus vel creditoribus mariti: seu venientib⁹ ab intestato. folio. 28. col. iiij. §. xxiij. vbi plures remissiones describit.

Confessio facta per maritum hereticũ de dote recepta an prejudicet fisco. fo. 28. col. iiij. ante. §.

Confessio cõstante matrimonio facta: in qua maritꝰ iuratse aliquid habuisse abꝰ vxore estꝰ suspecta ꝛ simulata: ꝛ ideo inualida. fo. 50. col. ſ. ver. facit.

Confessio mariti ante matrimoniuz de dote recepta sicut nõ presumiť facta donandi animo: sic etiã si matrimonium non est consummatũ: ꝛ si verbis de presenti contractuz. fo. 52. col. iiij. ver. ad quod bene. qõ summe notat.

Confessio exisse facta etiã parte presente: non tñ acceptãte non nocet. fo. 167. co. ij. ver. itẽ ista. Adde optime per Jaſ. in. l. error. in co. ij. C. de iur. ꝛ fac. ignoꝛã.

Confessio alicuius qua asseriť se hominem occidisse: scz ad sui defensionẽ: potest acceptari quatenus homicidium fateťur ꝛ quatenus ad sui defensionẽ occidisse dicit reprobari: vnde nisi illud probet condemnabitur. fo. 189. co. ij. in fi. Adde Jaſ. in. l. vt vim. in col. ij. ff. de iusti. ꝛ iur. plenius per Hyppo. in singulari. clxxxvij. incip. confessio.

Confessio mariti de dote recepta: non validat iuramẽtum confirmatoꝛum vel asserroꝛum. fol. 50. col. iij. verſi. postremo.

Confessionem suam simpliciter factam de delicto: an possit qs ex postfacto perimere vel qualificare seu modificare: vide fo. 189. col. iiij. §. 8. Adde Jaſo. in. l. vt vim. co. iij. ff. de iusti. ꝛ iure.

Confessione extraiudiciali sicut requiriťur presentia ꝛ acceptatio partis: ita ꝛ in iudiciali. fo. 167. col. iij. ꝺ. ſicu. ꝛ si diceres.

Confessioni illoꝛum standum qui dicunt se esse coniuges fo. 28. col. ſ. in pin. vbi allegat ad hoc gl. in. l. pe. eiusdem titu. que glo. est singu. ad hoc ꝙ inuentus cum puella euitat penam stupri si cum iuramento affirmet matrimonium cum ea, antea contraxisse. pro q̃ vide Lepolam in cautela. xlij. melius ꝛ singularius per eundem in consi. lviij. incipiens. super querela raptus. col. ij. ꝛ per totum fere consil.

Confirmatio Pape q̃ põt referri ad actum iuridice factum: ꝛ ad factum non iuridice in dubio ad primum refertur. fo. 7. co. ij. ver. facit not.

Confirmatio seu habilitatio, vbi non dependeť a voluntate approbantis seu habilitantis: non obstante cõmunione seu tacita approbatione: poteſt penitere et contra illud instare saltẽ per viam exceptionis. fol. 100. col. iiij. ver. que vltra.

Confiscatione Bonoꝛum ipso iure veniũt fructus a tpe confiscatiõis percepti: secus si per sententiam: nam tunc a tempore sententie non a tempoꝛe commissi delicti. fol. 86. col. iiij. verſi. illi enim.

Confiscatis bonis alicuius: confiscatur cõmoditas bonorum restitutioni subiectoꝛum invita possessoꝛum. fo. 119. col. iiij. ver. ex quibus.

Confiscata bona. vide. s. in verbo bona confiscata. ꝛ. ſ. in verbo publicatis.

Coniunx Dicitur non solum illa que ducta est sed que ad ducendum est parata. fo. 52. col. iiij. in fi.

Consanguineus Proximioꝛ assentiẽs vẽditioni rei auite vel pñe nõ videť renuntiare iuri sibi competenti retractandi illam intra. ix. dies. fo. 43. co. ſ. in pin.

Consanguineus probate vite ꝛ opinionis potest esse iudex in causa consanguinei: nec ex hoc poterit recusari. fo. 175. co. iij. ver. ad idem. in pin. Adde decem casus in quibus ꝓpter excellentiã siue bonitatem persone recediť a regulis iuris cõis: quos cumulat Jaſon in aur. iubemus. col. pe. ꝛ fi. C. de iudi. vbi hunc inter illos inseruit. larius per Hyppolitũ in. l. ſ. §. q̃stioni. col. ij. ꝛ seq. ff. de queſtio. vbi vltra triginta de scripsit; quoꝝ plures habuit a Feli. in. c. super his de accu. vbi per totã co. fi. plura in hoc refert. ꝛ vide eundem Hippoly. in. d. l. ſ. §. si quis vltro. iiij. ꝛ. v. co. ff. de queſtionibus.

Consensus duoꝝ q̃ ad actus validitatẽ exigitur satis est ꝙ interueniat ex interuallo. fo. 47. col. ij. ver. si igitur.

Consensus tacitus in vno actu non extendiť ad alium actum. fo. 167. co. ij. ver. ꝛ potest.

Consilium sapientis vbi statutum requiriť ꝓ forma: non oporet ipsum habere vbi casus est clarus in iure. fo. 33. col. iij. circa princi.

Consiliuz optimum pro tutoꝛibus. vide fo. 175. co. iij. ꝺ. ſicu. idem ego.

Consuetudo introduci potest ꝙ mortuo prelato rex habeat custodiaz bonoꝝ episcopatus. fo. 3. col. iiij. ver. ꝛ inde est.

Consuetudo immemorialis etiam si adsit non põt rex sine priuilegio conferre beneficia. fo. eodem. verſic. cessante.

Consuetudo loci attendenda est ꝛ seruanda in dubio: q̃ constare non põt: vtrum sponsus vel maritus voluerit donare: an solum ad vsum concedere res concessas sponse vel vxori. fo. 5. colum. iiij. verſic. in primis.

Consuetudo attenditur in contractibus. fo. 6. col. ſ. verſi. consuetudo. de quo se remittit ibi. verſi. ad quod vltra que vi. que addidi. ſ. in litera. d. in parte debitoꝛ fiscalium.

Consuetudo si in dubiũ veniat: an sit ab aduocatis et procuratoꝛibus explorabit iudex. fol. 19. colũ. iiij. in fine.

Consuetudo nec etiam statutum seu rescriptũ nõ valet ꝙ quis censeat nobilis vel ignobilis ex ꝓgenie materna. fo. 27. co. iij. in fi.

Consuetudo mulierũ inspiciť vbi est cõtractꝰ dotis celebratus: q̃n vxoꝛ traducit virũ ad domũ siue domicilũ suum. fo. 52. col. iiij. ver. adde. ad qõ refert Baldus. Adde ꝙ eandẽ doctrinã dicit sing. Jaſ. in. l. cũctos populos in prima lect. col. vſ. C. de sum. trini. et fide catho. verſi. ij. limita. vbi tñ dicit ꝙ contra de directo. tenet ipsemet Bal. in. l. cũ quedã puella. ff. de iurisd. om. iud. Eandẽ doctrinã refert simpliciter sequẽdo ꝛ cõmẽdãdo idẽ Jaſo. in. d. l. cũctos pplos. in col. xvj. in. ij. lec. Et eã dicit solẽnẽ Fely. in. c. ſ. colũ. pe. de ſpon. ver. iij. limita. vbi eaz not. modificat vcz ꝙ intelligať dummõ appareat ꝙ maritus intendat ibi perpetuo velle habitare. quod est notandum.

Consuetudo si est quod in baroniis non succedat filia: ꝛ aliquis habeat filium vnum secundogenitũ ꝛ ex primogenito habet filiam filia debet habere baroniam. folio. 82. co. iij. ver. lex etiam.

Consuetudo legitime ꝓscripta inducit exponico'actu habente causam successiuam durante persona legitimū tempus.fo.108.col.iiij.ver.ad cuius.

Consuetudo tribuit iurisdictionē etiā priuato nullam iurisdictionem habēti.fo.130.col.iij.ver.intelligo.

Consuetudo potest facere qō quis ⁊n alieno territorio possit iurisdictionem exercere.ibi.in fi.col.

Consuetudo non valet quod in criminali seu ciuili clericus trahatur coram seculari iudice:nisi sit a papa tolerata.fo.130.col.iiij.circa medium.

Consuetudine possunt acquiri iurisdictio ꝛ merum imperium.ibi.circa finem.

Consuetudo non introducitur in preiudiciuꝫ principis vel iurium suorum:nisi ad id certa ipsius scientia et patientia accedat.fo.131.col.ij.ver.ista ēiā.

Consuetudo siue statutum absolbens in totum filiorū legitimam nō valet:nisi vbi filius alias haberet vñ vivere posset.fo.139.col.j.verſi.ꝛ inde est.ꝛ fol.149. columna tertia.verſiculo ex quo infertur.vbi hoc latius ponit.

Consuetudo non extenditur de vno casu ad alium.fo.167.co.j.ver.bene facit.Adde Feli.in.c.cum ex iniū cto.de here.in fi.

Consuetudo si est quod per installationem factā in certa sede acquiratur quasi possessio iuris episcopalis vel archidiaconat⁹ vel alterius dignitatis:si installatio fiat in alia sede quam in deputata non transfertur possessio.ibi.ver.ex quo.in fi.col.

Consuetudine si aliquis prescripsit ius visitandi per seipsum non poterit visitare per vicarium suum.ibi. ver.ex hoc.

Consuetudo habet consensum tacitum.fo.167.colū.ij. ver.ꝛ potest esse.

Consuetudo valet ꝙ maritus prestet fideiussorem pro dote restituenda stante causa legitima.fo.168.col.j. §.quinto cum dicit.

Consuetudo semel a iure damnata potest iteruꝫ introduci.ibidem.verſiculo ꝛ secundum.de quo vide per totam col.

Consuetudo.vide.j.in parte Regni.ꝛ.j.parte ex expſe.ꝛ in parte forensis.

Contractus In dubio semper presumitur factus ꝑm conditionem personarum.fo.8.col.iij.

Contractus semper videtur factus ꝑm conditionē persone ꝛ loci consuetudinem.folio.6.colum.j.verſi.facit quod.

Contractus siue in iudicio si apponatur nomen vnius contractus ꝛ effectus alterius attenditur natura illius contractus cuius effectus positus est ꝛ appositum quod non conuenit effectui pro non appositō habetur.fo.6.co.iiij.verſi. ex hoc.

Contractus simulatus non firmatur iuramento. folio 50.columna prima.vbi allegat glo.singula. Adde pro eius intellectu Baldum in.l. prima. verſiculo modo soler.C.de oper.liber.ꝛ ibi per eius additionem in litera.d.in parte cōtractu.ꝛ in litera.e.in parte ꝛ nescio.ꝛ illam glo.dixit ad idem singu. Jason in §.fuerat.xvij.colum.institura de actionibus.ꝛ in authentica sacramenta puberum.C.si aduersus venditionem.colum.xvij.verſiculo septimo fallit.vbi assignat rationem.

Contractus occasione vel dispositione legali quando alicui tertio est quesitum ius re vel spe recedi non potest ab illo contractu in eius preiudicium nisi eo consentiente.fo. lxiij.col.j. verſiculo idem videtur.

Contractus appellatione venit quasi contractus.fol. 73.co.iij.ver.ꝛ procedunt.

Contractus quando est omnino nullus sine aliqua spe reconualescentie:tunc ficta traditio nihil operatur secus tamen est quando licet contractus sit nullus speratur vt conualescat.folio.89.colum.j.verſi.ista dudum.

Contractus si fiat cum eo qui a principio erat fugitiu⁹ non poterit postea capi propria autoritate tanquaꝫ fugitiuus.fo.98.col.iiij.ver.ex his.

Contractus seu habitationis vel delicti ratione licet iudex possit ferre sententiam:non tamē poterit mittere in possessionem:sed ex eius relatione mittet iudex in cuius solo vel territorio res est.fo.128.col.j.ꝛ. sed in primis verbis.

Contractus utilitatem totam si vnus ex duobus reis debendi habuit:ꝛ alter conueniatur poterit excipere quod ille qui totam utilitatem habuit primo conueniatur periculo suo.fo.170.co.j.ver.hinc est etiā. lo primo.

Contractus in dubio non iudicatur usurarius. folio 186.col.j.circa fi.

Conuersus Ad fidem nostraꝫ de nouo potest causas suas tractare: ꝛ aduersarios suos cōuenire coram iudice ecclesiastico:qꝫ dicuntur miserabiles personе.fo.125. columna.ij.ver. existis.

Conuitium Qui bis vel pluries dixit ex deliberatione non ex iracundia dixisse presumitur.fo.16.col.iiij.ver.ꝛ propterea.

Copula Inter sponsos de futuro facit valere irreuocabiliter donationem inter eos factam vt res donate efficiantur donatarij.fol.5.col. iij.in princip.

Correctio Fraterna licet sit de precepto: fallit vbi dubitatur vtrum monēdus fiat deterior.folio.105.columna.iij.verſiculo ꝛ hinc est. Adde Felinum in capitulo apostolice.de excep.col. ij.vbi idem describit.

Corporis Afflictione ieiunio vel oratione si ꝙa se occideret peccaret ꝛ in mortali peccato diceretur decedere.fo.84.col.iij.verſicu. idem crederem.

Credere Explicite que teneat quis ꝛ que simplicite.fo.188.co j.per totam.

Creditor Pecuniam mutuans erit cautus si in instrumento faciat scribere quod mutuat recipienti ad alendum filios vel vxorem.fo.71. col.iiij.circa finem.

Creditore inuito potest ille qui obligauit omnia bona sua repudiare legatum sibi factum.folio.42.colū.j. ver.adde Ludo.

Creditor ꝛ si fundum pignori datum vt onus satisdationis euadat non cēseatur possidere fallit nisi esset sibi pro tanto obligatus quantum valet fere. folio 80.col.iiij.ver.per rationes.

Creditorum fraudandi causa presumitur facere qui alienat maiorem partem bonorum.folio.92.co.iij.

ver. facit quod.

Creditor non potest sua propria autoritate citare suum debitorem fugitiuum:etiam quo ad effectum preueniendi iurisdictionem.fo.122.col.iij.ver.hinc est.

Creditor. Vide.j.in litera.d.in verbo dominus.lo tertio.

Culpa est aggredi insolita.fo.75.col.ij.ver.idem dicerem.

Culpa etiam non intereueniente si casus intereuenisset non tenet quis de casu licet culpa precesserit.fo. 111. col.iiij.ver. idem forsan.

Curator Seu coadiutor regis vel alicuius nobilis potest liberalitates exercere vel donationes facere sicut ipse rex vel nobilis posset. fo.8.col.j.ver.ꝛ si solum.ꝛ folio.39.col.iiij.verſi.secūdo intellige.quod limita mirabiliter quo ad ea que rex ipse vel nobilis communiter donare consueuit: non vero quo ad ea que rarissime elargiri solet: vt i dictis locis.Et vide.j.in litera n.in verbo Nobiles non solum.vbi addidi doctores primam conclusionem sequentes.

Curator datur per iudicem secularem vbi impubes ꝙ successit clerico est laicus.fol.35.columna prima.in princip.

Curator.vide.j.in verbo tutor vel curator.

Currens Ad brauium si cecidit ꝛ equus solus primus accessit an lucretur brauium. vide fol.103.col.iij.ver.ad predicta.

Custodia Castri si militi data est pro certa mercede ꝛ ipse eam alicui nobili committat illo castro ab hostibus capto eius domino nō tenebitur ex quo de nobili cōfidit.folio.8. colum. iiij. verſicu.ex his. Adde Franciscum cur.in repetitione l.admonendi.in colum.xlij.ff.de iurefurādo.vbi idē tenet.

Custodes Debent aduertere quādo habent aliquem incarceratum maxime ꝓ graui maleficio:ne gladius introducatur vel aliud ex quo verisimiliter mors sequi possit vel fieri.fo.8.co. iiij.per totam col.

Custos Carceris qui aliquem suo loco substituit carcerato fugiente an teneatur.fol.8. col. ver.idem dicas.

Custos nobilis prudens et fidelis debet adhiberi in custodiendis magnis rebus.folio.8.columna.ij.verſi. in his.

D

Damna et lucra obuenientia vni ex sociis contemplatiōe persone nō sunt communicandda cum socio quamuis societas huius lucri fuerit occasio. fol.74. col.iiij.ver.ad idem.

Damnum dicitur deducto lucro.folio.71. columna.ij. in fine.

Damnum casu eueniens in bonis alterius coniugis:ex bonis superlucratis resarcit ex consuetudine huius regni.fo.71.col.iij.post mediū. Nisi forsan culpa dānum passi euenerit.vt ibi.

Damnum quod datur in agris potius dicitur datum a vicinis quam ab alijs.folio.109.columna tertia. ver.ꝛ inde est.

Damnum quod a lucro originem habet: computatur vt lucrum seu vt amissio lucri.fo.150.colū.iiij. circa medium.

Dare beatius est ꝙ accipere.fo.7.col.iiij.§.ix. circa principium.

Debita qui contrahit sub spe cedēdi bonis:non gaudet cessionis beneficio.neqꝫ ille qui in fraudem creditorum bona dissipauit.fo.100.co. j.ver.item.

Debitorum fiscalium exactio si alicui est commissa cū omni coactione quam viderit expedire:possunt incarcerari debitores si in loco viget consuetudo vt incarcerētur.fo.2.col.iij.verſicu.idem si. Adde plura similia que cumulauit Jaſo.in.l.vt liberis.C.de colla.columna secunda.et lege certi condictio.§.finum mos.ff.si certum petatur.columna tertia.per Bocgium natam in repetitio.capituli quamuis pactū. de pactis.libro sexto.columna.xxxvij.ferme per totum.per Didacum etiam de segura.in repertorio.l.iij. §.fin.ff.de liberis et posthumis. fol. 2. columna.iiij. cum quatuor sequenti.qui omnes docto. plura describunt in hoc proposito. videlicet quod quelibet dispositio recipit interpretationem ꝛ supplemētum a consuetudine licet in ea de consuetudine non fiat mentio.

Debitor si tempore cōtracti debiti cum nō esset soluendo dolose idoneū asseruit ꝛ creditorem vt secum contraheret induxit:poterit a creditore capi etiam si conditionem suam non deteriorauit.fol.20.colum.iiij.verſic.et propterea.ꝛ fo.99. col.ij.ver.ex quo. Adde Jaſ in princ.institu.de actio. col.xj.vbi hoc multum commendat.

Debitor qui rem non soluit tempore debitor tenetur creditori satisfacere de omni lucro temporis in quo pl⁹ post moram valuit.fo.68.columna prima verſiculo ex his.

Debitor non existens in maxima necessitate tamen non valens restituere sine magno damno vtputa vendēdo capitale(quod vulgo dicitur el caudal) vel instrumēta quibus victum querebat an teneatur statim restituere. folio.69. colūna tertia linea prima.

Debitor si creditoris filio donet rem eo pacto quod ipsi soli queratur:cuius occasiōe pater sibi remittit debitum:vtor creditoris non potest condicere nec aliquid ratione debiti petere et si illud debitum esset commune ipsius ꝛ mariti.folio.72.columna prima verſiculo hoc est hodie. pro quo allegat nota.legē regni.

Debitor nisi prius constet saltem summarie quod tempore contracti debiti ille erat idoneus ꝛ soluendo et quod postea superuenit sibi calamitas insignis vel inopia magna.et sic quod eius condictio fuit mutata non potest vt fugitiuus capi.fol.98.columna.iiij. ver.bene facit.Adde Ianfrancum de oriano in repe. capituli quoniam contra.de probatio.in verbo recusationes.col.ij.Jason.insti.de actio.in princ.col.ij.

Debitor si tempore cōtractus ceperat dilapidare:nō tm ꝙn adhuc esset idoneꝰ poterit vt susceptꝰ capi.si post ea cepit fortius dilapidare.fo.99.col.ij.ver.ex quo.

Debitor si est rirosus et cōsueuit nō soluere debita etiā ſqda tūc nō ꝓmissa discussiōe ꝑ fideiussor⁹ ꝓueniri. fo.114.col.iij.v.ad ista.ꝛ corrige ibi.debi.o⁹ ꝺbitor.

Debitor si vni ex fideiussorib⁹ tradidit pecuniā vt solue

ret ⁊ille non soluit si creditor conueniat alium fide iussorem ⁊ille hoc allegat et offerat se paratum ostē dere:ille prius conueniendus est et ipse interim ab soluendus ab obseruatiōe iudicij.fo.170.colum.ij. versi.per que.Adde Pau.de castro in rubrica.C.vt nemo inuitus.et in.l.ſi vt certo.§.ſi duobus.colum. antepe.in fi.ff.commod.

Debitor debitoris eo casu quo potest conuenīri potest dicere:quod prius principalis debitor suo sumptu et periculo conueniatur.fol.170.col.ij.versi.hinc est etiam in.ij.

Debitor morosus non habet restituere ea que per industriam acquisiuit ex pecunia.quādo passus moram non acquisiuisset talia.fo.172.columna secunda in fine.

Debitorem suum si quis capiat autoritate incompetentis iudicis sciēter captura non tenet:et perdit ius crediti.fo.122.col.iij.ver.intellige.nisi in casib⁹ q̄b⁹ a iure permittitur debitorem capi vt ibi.

Debitor fugitiuum clericum quibus casibus possit quis propria authoritate capere.fol.123.columna.ſ. versi.illis.

Debitor captus vt suspectus de fuga:non potest oppo nere exceptionem de incompetētia iudicis eum capi facientis.ibidem:et sub eodē versicu.Adde Jaso.in principio institu.de actio.in colum.xij.versi.an autē debitor.

Debitoris fugitiui captura sicut licita est a principio ali litem contesta.sic etiam quando lite pendēte debitor efficitur non soluendo.fo.112.col.iij.ver.ad cōfirma.Et corrige ibi:seruat als debitoris.

Decimarum tertias si princeps alicui concedat:non potest sine eius licentia vendere vel in alium transferre.quinimo nec ipse rex potest eas alteri laico concedere.cui⁹ contra.videmus quotidie.fo.31.col.iij.in additione.

Decimas qui tenetur soluere:si illis ad sui sustentationem indiget:salua conscientia sibi poterit retinere. fo.69.col.ſ.versi.ad idem.

Decuriones officio decurionatus pendente: debent a tabellionatus officio abstinere.fo.143.col.ſ.ver.sed quāuis.

Defensor fine mandato condēnatus soluere de substantia debitoris potest fol.21.col. iij.versi.per quē.

Delegati duo ex pluribus si citauerunt partē: et pars comparuit:et in comparitione omnes tres erāt congregati:tenetur respondere quasi per suam comparitionem purgetur vitium citationis.fo.124.col.ij.ver.et ex hoc.

Delegatus pape non potest mandare executioni sentētiam in rebus temporalis iurisdictionis.vnde si fuit delegatus super actione de dote:nō mittet actorem in possessionem rerum cōuenti.fo.123.columna.iiij. circa medium.et corrige ibi.accusatione als actiōe.

Delegatus inferioris a principe poterit subdelegare si hoc habeat consuetudo.fol.130.colum.iiij.versicu. ex quo.Adde feli.i.c.sup q̄stio.§.ſi vero.in co.ſi.ver. sexto fallit.de offi.delega.et Jaso.in lege a iudice.in columna.iiij.versiculo septimo limita.C.de iudi.

Delegatus subdelegando vti dicitur sua iurisditione. fo.164.col.ij.versi.quod optima.

Delegatio pauperis debitoris facta a marito vxori non perimit actionem de dote.fo.171.col.ij.in fin.ver.ex istis.

Delicti commissi venia a principe impetrata:censetur subreptitia:si impetrans subticuit quod prius iterū deliquerit:quia presumitur quod princeps non concederet si illud sciuisset.fo.99.col. iij.versicu.facit optime.Adde quod hoc etiam dicit pulchrum Jas.in.l.nec damnosa.C.de precibus impera.offeren.colum.ſ.vbi refert Andream siculum dicentē hoc iam fuisse practicatum bononie:⁊ fuisse quendam decapitatum:quia cum impetraret gratiam de secundo homicidio:de primo quod cōmiserat non fecit mentionem.quod est singulare.

Delictum reuelanti si immunitas promittatur:⁊plures illud committentes reuelauerunt qui primo reuelauit indēnitatem consequitur.fol.103.colum.iiij.ver. et propterea.

Delictis puniendis versatur publica vtilitas.fol.118. colum.ij.versi.hanc sequitur.

Delictum si est probatum de apicibus vel solennitatibus iuris non est curandum.ibi.

Delicto non dicitur quis inuentus nisi apprehendat. fo.151.col.ſ.ver.in primis.

Delicto dicitur ille inuentus contra quem maleficium probatur.fo.151.col.ij.ver.redeundo.

Delicta parentū non nocent filijs antea natis:sed postea nascituris.fo.157.col.ſ.circa medium.

Delictum publicum vel notorium non reddit sola deprehensio in delicto:nisi aliter quis conuincatur.fo. 151.col.iij.a principio ad medium vsq̄.

Delictis quasi contrahitur.fo.74.colum.ſ.ver.non obstat.Adde quomodo procedat ar.de contractibus ad delicta per Nicolaum euerardum in suis topicis iuris.fo.32.col.iij.

Delictis reperitur obligatio naturalis.ibi.verficulo potest.

Delictum prelati communicato consilio cum capitulo nocet ecclesie.fo.73.col.iij.ver.ex his.

Delictum sine dolo non committit.o.fo.74.col.ſ.versi. vel aliter.Adde hoc in tantum procedere quod in delictis non equiparantur lata culpa ⁊ dolus secundum communem conclusionem vt firmat Jas.in.l. in actionibus.col.v.ff.de in litem iuran.nisi in duobus casibus vt ibi.per eum.

Delictum vt.ō.in verbo associans.Et in verbo bonalo.vſ.

Delinquens sub spe venie:cum tunc videatur culpa casum precedere:nō excusatur propter casum superuenientem.fol.100. col.ſ.ver.item.

Destinate rei plures effectus.vide.fo.27.colij.§.xxxij.cum duabus colū.seq.⁊ vide q̄ addidi.ſ.in parte res destinata.

Dicta duo alicuius contraria si apparuit vnum cum iuramento ⁊ aliud sine eo:dicto non iurato statur:si pro eo plures coniecture quam pro alio sint.fo.56.col.iij.ver.ij.limita.

Dictio alij excludit loquentem.fo.128.col.ſ.ver. sed re vera.

Differentie inter ius quesitum ⁊ querendū vltra duodecim ponunt.fo.42. col.ſ.

Differentie inter ius quesitum ⁊ querendum vltra duodecim ponuntur.folio 42.columna prima.Adde Felin.qui plures earum posuit in capitulo super his.de accusa.in columñ.ij. Adde alias vltra eos quod cursus prescriptionis in iure querendo inducit consensum renuntiationis secus in iure que suo Bald.in.l.prima.C.de in inte. resti.iiij.aliam quod si agatur super libertate cōpetenti dicitur causa liberalis secus si super competitura gloss.est in.l.pen̄.C.de libera.caus.quam ibi sequitur Bald.

Dilatio executionis pie cause preiudicat anime testatoris duabus rationibus.fo.66.colum.iij.ver.tene.

Distractus seu renuntiatio non est propie cōtractus.fol.77.columna.iiij.ver. hoc etiam videtur.Adde tamen doctrinam notandam subtilis areti.in.l.ſi quis cum aliter in colum. vj.ff.de verbo.obligatio.vbi firmat quod quecunq; dispositio quantumcunq; exorbitans seu consecutiua loquens in contractu habet locum in distractu. mouet per glo.notabilē in.l.iij.§.ſ.in verbo liberatorium.ff.de contrario iudi.tute.

Dies plebeius patibulo non suspenditur sicut nec nobilis.fol.8.colum.iiij.vers.ficul.quintimo.Et aduerte quia allegat ad hoc Bartol.corrupte.debet allegare Bartol.in.l.capitalium.§.serui.et ſi.ff.de penis et pro vltimo de nobili. Adde gloss.expressam in lege tertia.ff.de re milita.in verbo tot quentur.

Dies si litigat cū paupere dz ei prouidere de expēsis. fo.co.ij.ver.imo.

Diuortium inter maritum et vxorem triplex est.folio.19.colum.ij.versicu.ad predictorum.

Doctoratus insignia sunt quoq; vide remissiue.folio.33.colum.ij.versi.nec his obstat.

Doctoratus est dignitas.folio.32.columna prima.ver. ⁊ idem.

Doctor est clarissimus ⁊ comes cum per viginti annos legit.ibi.

Doctores non debent roqueri.fol.32.col.versi.⁊ idem. imo non valet consuetudo in contra.vt not.roma.singu.cccclxxxvij.incipienti milites:parte singularem in l.oēs iudices.C.de decurioni.li.x.sequit Jas.in.l. de quibus.col.xvij.ff.de legi.

Doctor precedit militē.ibidem col.ſ.verficulo et idem in fine.

Doctor q̄n possit concubine donare.vi.ō.in verbo.concubina.o.x.

Doctor legens publice per viginti annos fit comes et etiam dux ⁊ spectabilis ⁊ illustris.ibi.col.ſ.xl.2 hoc. Et extunc poterit p̄ substitutū deseruire.vt ibi.imo efficitur comes palatinus.⁊ pōt creare notarios et spurios legitimare:lz de consuetudine nō seruet.32. col.ij.ñ.quinimo.

Doctor est immunis a tributis.ibidē:remissiue an hoc procedat in doctore per rescriptum.Et adde q̄ ille qui se gerit pro doctore cum non sit:non solum non excusatur a muneribus sed punitur pena falsi:ita no.Anania.in rub.de magis.ij.columna.⁊ pro prima cōclusione vi.bonū de curtili in tracta.nobilitatis. in fo.8.col.iiij.

Doctor si sit conductus ad legendū:ad vnū annum cū salario centū florenorū:si eligitur alio anno sine repetitione salarij intelligitur pro eodē.fo.62.colū.ij. ver.ad idem.

Doctori illustri asserenti fore consuetudinē credit.respectu illi⁹ foi vbi versat.fo.19.co.iiij.§.xxj.Ul. omnino Jas.in.l.de quibus in colum.pen̄.ff. de legibus vbi post alios quos refert tenet:q̄ ⁊ si plures sint doctores qui in lectura de consuetudine attestantur.non probant eam.

Doctorum dicta debent intelligi fm iura que allegant. fo.125.col.iiij.ver.ad rei.⁊ fo.145.col.iiij.verſic.nec distinguit.

Doctrine manera otio inimica sunt.fol.ſ.col.iij. ver.sed vt doctrine.

Dominus si videt suam causam agi per falsum procuratorem suo nomine:et non contradicit sibi preiudicat.⁊ contra eum mandabitur sententia executioni.fo.78.columna quarta.verficulo ad idem facit.el vltimo. Adde Felinū in capitulo ex parte decani.de rescriptis.columna tertia.post Alexandr.in.l.sepe.columna prima. cum pluribus sequenti.de re iudicata.et quod notat Jason in.l.ſi procurator.verficulo septimo limita. C.de procurato.

Dominus an teneatur inuestire feminam filiam vasalli sui non existentibus masculis:an vero possit alij quēcunq; inuestire.vide remissiue.fo.82.col.iiij.ver. bene facit.

Domin⁹ si cepit edificare in suo fundo tpe quo erat dives:et ca casu paupertatis instante perfici non potuit:creditor cui fundus pignori datus est non potest edificium perficere.folio.99.columna.ſ.versi.ad predicta.

Dominus pōt imponere suo subdito charitatiuum subsidium vsq̄ ad valorem operarum:vel mādare subdito quod seruiat alteri in eisdem operis tēpore necessitatis pro seruitijs personalibus.fo.120.columna prima.verſic.adde ⁊ fol.163.columna prima.in prin.q.vbi videdeclarationē ⁊ intellectum huius cōclusionis.

Dominus fundi tenetur de robaria in eo commissa si sciens fuit.folio.178.columna tertia.verficulo ego dubito.

Domini si recognoscūt res ꝓprias apud viatores pīt eas facere sequestrari penes hospitē officio iudicis: cū illi portātes eas sint suspecti.fo.104.co.ij.§.xviij. ver.ad idem.

Domum ⁊ fundū si concedo in feudū ad vtendum ⁊ fruendum:propter ista verba feudum an finiatur morte.vide fo.6.colum.iiij.ver. ex quo.

Donare est procedere.fo.4.co.iiij.vers.⁊ q̄ uis.

Donatio ante nuptias siue dotalitium vel spōsalitia largitas facta inter spōsos de re valet ⁊ tenet:⁊ si quidem fiat ex mera liberalitate donantis.hoc expresso quod nullo casu ad donatorem reuertatur:tunc donatio talis nullo casu reuocatur:siue interueniat osculū siue non fuerit ꝓ

recipientem siue non.fol.4.col.iiij.ver.ista autem.& ver.sequen.

Donatio ante nuptias vel sponsalitia largitas matrimonio secuto.& carnali copula consūmato confirmatur:non autem solis sponsalibus de presenti.fo.5.co.ij.et seq.§.iiij.

Donationes propter nuptias

dicuntur arre in Hispania.fo.11.colū.ij.§.xij.& ideo de earum materia plura videbis in verbo arre.s. in litera a.

Donatio propter nuptias potest constitui in re feudali.fo.11.co.iij.ver.& hinc est. Nō intellige dūmō feudū nō dat estimatū estimatione qui faceret mptionem:vel interueniat pactum de lucrando.ibidē.ver. secus tamen.

Donatio propter nuptias dz constitui a viro habente bona subiecta restitutioni in fructibus eorū qñ sufficiunt & non de dictis bonis.fo.12.co.j.verfic.ex quo infertur.et hoc quando fructus extant vt ibi med. col.ver.intelligo.

Donatio propter nuptias an possit constitui a marito in rebus restitutioni subiectis:quando prestitit fideiussorem de dote conseruanda et restituenda.folio.12.columna prima.versiculo ex hoc.et per totam col.sequen.

Donatio propter nuptias qñ soluat de bonis restitutioni subiectis.fo.12.co.iiij.§.15.

Donate ꝓpter nuptias res vroꝛi:vel in arras concesse: an sint in eius dominio:ficuti dos est in dominio viri fo.15.col.iij ℣.vnū circa.vbi vi.q; refert opiniões ꝓtrarias a concordia.

Donatio ꝓter nuptias nō fit vroꝛi a marito:vt re sic donata possit vti & frui ad libitū:sed vt ei sit ꝓ dote cōsultum.fol.16.col.j.ver.in istis.

Donate ꝓpter nuptias res cōsistētes pōdere numero & mēsura pūt per maritū alienari.fo.16.col.iij.℣.idē dicendū. Idē est si essent res que seruando seruari nō possunt.ibi.

Donatio propter nuptias vbi ex consuetudine non fit: maritus tenetur se et sua ꝓ dote conseruanda & restituenda obligare et si inops fuerit tunc eius pater ad id tenebitur.fo.19.colum.iiij.in fine.verficul. vnum tamen. Quod procedit etiam si pater sit infidelis ibi.verficu.& procedit. Et ad inducendam istā obligationem in patre sufficit quod simpliciter consenserit in contractu matrimonij filij.folio.20.colū. prima versiculo & ad inducendam. Et hoc etiam si pater reꝑpore quo consensit fuerit protestatus nolle bona sua obligari ꝓ dote filio tradita.quia predicta protestatione non suffragante adhucerūt obligata.folio eodem.columna secunda.in medio qđ dicit non alibi imo etiam si talis pater sit furiosus hoc procedit dato sibi curatore qui matrimonio filij consentiat.ibi.in fi.col.verficu. si tamen. Matrimonio vero existente nullo? vel si filius contrahens sit emancipatus:tunc cessat obligatio in bonis patris de qua supra.ibi.vsq; ad fin.co. Nisi pater affirmauerit illum esse in sua potestate.ibi.de quo vide in col seq. Et patre nolente matrimonio filij cōsentire:per iudicem cogitur.d.fo.21.co.j.§.22.quo recusante iudex ad petitionem filij vel nurus poterit ei

natarius sit factꝰ locupletior.ea.fo.43.col.iij.§.48. vbi vide de hoc exempla.

Donatio facta ab vroꝛe viro de certis rebꝰ: vt ipse suo proprio filio spurio donaret:non valet. & sic donatū potest ab vroꝛe repeti:qz maritus effectus est locupletior.fo.45.co.ij.ver.& ex predictis.

Donatio inter coniuges furata valet.fo.49.col.iiij.in fi.in.§.lj. Adde soci.in regula.ciij.incip.donatio inter virum & vxo in vltima fallen.idem dic in donatione facta filio in potestate.fo.50.co.j. Et adde ꝙ valet argu. de donatione facta per virum vxoꝛi ad donationem factam filiofamilias per patrem.ita tenet segura.referendo Ludoui.roma.& Jasonem in repe.l.penul.§.si vir.ff.de acquirē.possef.fo.5.fin. verbis.& columna sequen.vbi vide aliquas similitudines inter vtramq;.inter quas hec est posita:et remissionibus bene ornata.

Donatio inter coniuges ad vilitatē tertij valet.fol.51. col.j.in.§.52.nisi fieret in fraudem & de ea cōstaret. ibi.versi.ista tamen.

Donatio facta ab vroꝛe marito gratia honoris vel dignitatis adipiscende:vel gratia ludoꝝ preparandoꝝ authoritate publica:valet.fo.51.col.iij.idem si fiat causa studij vel ad licentiaturam vel doctoratum obtinendum.ibi.ver.et quo.idem si pro militia vel nobilitare acquirenda.ibi.ver.idem si.

Donatio inter coniuges facta:lapso anno a tempore cōtracti matrimonij tenet:si filios non habeant.qui si postea nascantur renocant donationem:nisi in quinta parte.fol.51.col.iij.verfic.adde aliud.pro quo allegat leges regni quas menti teneri precipit.

Donatio inter coniuges valet:si vroꝛ est tātum per verba de presenti desponsata et non traducta ad domum.folio.52.co.iij.§.lv.traducta autem dicit siue ipsa ad domum viri siue vir ad domum eius commoraturus transeat.vt ibi.vide tamen eadem colū. prope finem.& sequen. vbi concludit contrarium.

Donatio facta sponse de presenti nondum viripotemi valet.fo.53.col.j.§.lvj.

Donatio inter coniuges facta morte confirmatur. fo. 80. col.j. §.69. Quod procedit etiaꝫ in donatione facta a sponso collata in tempus matrimonij. folio 80 col.ij.versi.quod procedit. Item habet locum & si donatoꝛ testamentum conficiat in quo nullum faciat heredem:vel si fecerit hereditas non sit adita ibi.ver.item confirmatur.

Donatio facta inter coniuges confirmatur donantis morte etiam si sit violenta et non naturalis.fol.66. co.ij.§.71. Adde felyn.in c.ij.de homicidio.nisi coniunx donatoꝛ mortem sibi cōsciuerit ob criminis cōscientiam.vel sit damnata eius memoria post mortem.fo.51.col.ij.ver.quod procedit. vel nisi donatarius donantē interimat.ibidē verficu. idem si.& fol. 92.co.iiij §.lxxx. Vel nisi maritꝰ nō prouideat vroꝛi de alimentis vel alijs necessarijs.fo.85.col.iij.versiculo amplia. Vel si maritus cum potuit non adhibuit vroꝛi egrotanti medicum.fol.85.col.iij.verfic. idem ergo. Vel si adhibuit imperitum:& hoc scienter.ibidem.& verfic.idem forte.fo.86.col.j.eodē modo. Et idem si donatarius donantem grauiter fine culpa vulnerauerit.ibi.verficu.idem forsan.vbi hoc tenet sub dubio.

Donatio inter coniuges confirmatur morte ciuili vt si fuit relegatus ita ꝙ perdit ciuitatem. dicto fol.86. col.ij.§.lxxj. Vel si monasterium ingrediatur.vt fol. 86 col.ij.verfic.ex istis.dum tamen illud sponte ingrediatur.secus si illuc ob delictū detrudatur.d.colum.j.versi.quod ego ibi sponse:alias sponte.

Donatio inter coniuges celebrata: obitu confirmatur: & retrotrahitur quo ad fructus antea perceptos. folio.86 col.iiij.§.lxxij. Non tamen quo ad dominium.vt in folio sequen.col.j.nisi fuerit renouata vt ibi.verficulo illi enim. Et procedūt etiam predicta. si donatoꝛ suo testamento expresse cōfirmet.ibi.versicu.idem dicas el primo. Et idem si donatoꝛ leget quod donauit. ibi.versicu. idem dicas el secundo. Item si id in quo excedit donatio summam legitimam confirmet eam testamento quia videtur legare illud.fo.87.versi.idem est.

Donatio inter coniuges celebrata obitu confirmata quo ad fructus non retrotrahitur quando donatarius sciuit donationem esse nullam.fo.87.co.j.versicu.vno tamen.

Donatio inter cōiuges.morte donatoꝛis confirmatur: licet donatoꝛ eam fecerit cum auctoritate alterius. fol.87.col.iij.§.lxxiij.vt si filiusfamil.patre permittente donauit:quia tunc eius morte etiam patre superstite confirmatur.vt ibi. Jmo etiam si tūc filius donauerit rem patris.vide fol.87.co.ij.versi.quod procedit.

Donatio inter coniuges adeo donatoꝛis obitu confirmatur:qđ procedit etiam si ambo pariter moriātur. fol.eodem.col.iij.§.lxxiiij. si autem non apparet ꝙ simul sunt mortui:nec quis eoꝝ prior decesserit:tūc possidentis est melior cōditio.ccl.seq. versi.ista pro. de quo vi.per totam co.

Donatio inter coniuges tunc demum morte confirmatur quando precessit rei donate traditio. fo.88.col. ij.versi.secus.vel si donatoꝛ constituat se donatarij nomine possidere.fo.89.col.ij.versi.idem dicas.vel si maritus fateatur se recepisse dotem ab vroꝛe:qz illa confessio loco traditionis habetur ibi.verfic.idē dicas.col.iij. Vel si donatoꝛ reseruauit sibi vsumfructum rei donate.fo.88.co.iij.versi.ex predictis.vel si donans tradidit instrumentum quo mediante ipse habuit rem donatam.ibi.ver.idem dico.vel si maritus fecit instrumentum donationis vroꝛi:qz per hoc videtur tradere possessionem.fo.88.co.iij.versi.idē dicerem.pro quo vltimo allegat legem regni.

Donatio facta vroꝛi per virum:de domo in qua simul habitant nulla traditione vera vel ficta interueniente:viri obitu non confirmatur. fol.89.col.ij.§.lxxvij. nisi cum tali clausula donauerit ꝙ si heres ei nō solueret domum extunc ei legabat.ibi.ver.dicebat tamē.vel nisi donaret causa mortis.ibi.versi.idē dicas.

Donatio facta marito ab vroꝛe de omnibꝰ bonis suis: cum pacto ꝙ non liceat renocare nisi maritus premoriatur [cum ista dicatur causa mortis donatio:] vroꝛis morte confirmabitur et si alias traditio non interueniat.d.fo.89.col.iij.versi.ex quo vbi vi.quia refert Pau.consuluisse contrarium.

Donatio inter coniuges: donatoꝛis obitu nō roborat: qñ illā reuocauit tacite vel expresse.f.89.co.iij.§.lxxviij.vbi vid.exēpla de tacita et expssa reuocatione

et vid.S.in verbo adulterium si vxor.

Donatio facta vxori a viro et econtra: propter bene merita: si merita non precesserint: quauis interueniat traditio: donantis obitu non firmatur quia simulata presumitur. fo.94.colum.ij.versi.quartus casus. Sed in versic.sed quamuis refert doctores contra tenentes.et in colum.sequen.in principio ponit concordiam.

Donatio facta mulieri tanquam vxori cum non esset obitu donantis non firmatur.d.fo.94.col.iij.versi. de quo.

Donatio inter coniuges excedens quingentos aureos: et non insinuata non confirmatur morte.ibidem.colum.iiij.§.lxxxj.

Donatio inter coniuges.vide.I.in litera .M. in verbo maritus lo octauo.et nono.et lo decimo septimo.et decimo octauo.et de cimo nono.et in vigesimoquinto.et in quadragesimo sexto.et septimo.et octauo.et in quinquagesimo secundo.et quarto.et sexto.et nono: et in sexagesimo.et in sexagesimo primo.et in centesimo primo.Et.I.in litera.o.in verbo obligatio.lo.iiij. Et vide.S.in litera.a.in verbo adulterium.lo.iij.Et vide infra in verbo filius.lo.iij.Et in verbo traductio.lo.j. Et in verbo vxor.lo.lxiij.

Donatio remuneratoria inter coniuges et constante matrimonio valet.fo.28.col.j.circa med.et fo.45.col.iij.§.l.

Donatio remuneratoria inter coniuges censetur illa q̄ fit coniugi a quo donator tantum obsequia recepit. fo.28.columna.ij.verficulo: ad cuius.vbi vide bona exempla.de quo vid.melius. folio.47.colum.iiij. circa medium inde per totam colum.vbi facta miranda vxorum describuntur: quibus maritos ab interitu liberarunt. Et aduerte quod non sufficerent quecunq; obsequia videlicet talia ad que vxor tenetur.que vide.folio.48.columna quarta versiculo sic ergo.

Donatio remuneratoria facta coniugi a quo donans ante matrimonium et non sub eius spe donationē receperat valet.folio.28.columna tertia versiculo ex quo.

Donatio remuneratoria excessiua in eo quod excedit infirmatur.ibi.ver.predicta tamen.et fo.49.colū.j. in ver.intelligo.

Donatio remuneratoria ob merita: vel seruitia facta filiofamilias per patrem valet.fo.45.columna quarta.§.l.

Donatio remuneratoria propter ingratitudinem non reuocatur fo.45.col.iiij.ver.hinc est.

Donatio remuneratoria valet sine insinuatione licet excedat quingentos solidos.fo.46.colum.j.verfic. donatio.

Donans remuneratorie conuenitur vltra quam facere possit.ibi.ver.ad idem.

Donatio reciproca inter coniuges hoc modo q̄d si contingat alterum premori: superstes habeat bona valer. folio.46.colum.iij.versi.dicit tamen.etiam si fieret dicta donatio omnium bonorum presentium et non eget cōfirmatione per mortem: licet traditio non fit secuta: et sic altero coniuge moriente: alius poterit bona petere.fol.46.colum.iiij.versi.et procedit.idē est si talis donatio reciproca fieret ex interuallo.d.fol.47.col.ij.ver.quod tamen.et in sequen.vbi tandem in hoc residet cum Jasone.licet alij cōtra vt ibi.

Donatio mutua vel vicissitudinaria: non eget insinuatione.fo.46.col.iij.ver.primo quia.

Donatio reciproca inter coniuges vt valeret necesse est vt constet q̄ res ab vxore donate viro erant propie ipsius: quia alias presumeretur acquisita de bonis viri: et tunc non valeret.fo.49.colū.j.versi.intelligo etiam.

Donatio causa mortis bonorū presentium et futurorum: facta inter coniuges cum pacto et iuramēto de non reuocādo an valeret.vi.fo.50.col.iiij.ver. ampliabis.

Donationes causa mortis etiam ad sui validitatem nō requirūt additionem hereditatis.fo.80.col.ij.§.lxix. ver.ista enim.

Donatio causa mortis equiparatur magis legato quā contractui: ideo testatoris morte sine traditione cōfirmatur.fo.88.col.ij.ver.nec refert.et fo.89.colū.ij. versi.idem dicas.

Donatio causa mortis an reuocetur per superuenientes inimicitias.vide remissiue.fol.90.col.iiij.in medio.

Donatio inter concubinarios an valeat.vi.fo.30.col.iiij.§.ex istis infertur.

Donatio regis facta cōcubine vt valet ita et facta vxori.et idem in quolibet magnate.fol.31.col.iiij.in additio.in fi. alias in ver.preterea.

Donatio regis facta cōcubine vel alteri perpetuo sunt penes donatarium mansura: nec in aliam possunt alienari.ibi.in additione.

Donatio facta filio in potestate iurata valet.fo.50.colū.j. ver.facit.et vide que addidi supra in parte donatio inter coniuges lō.xv.

Donatio facta a patre filio in potestate: filij emancipatione: sicut et patris morte confirmatur.fo.86.co.iij. ver.ad confirmationem.

Donatio filio emancipato sicut valet ita et si fiat parum ante emancipationem.fo.33.co.j. ver.ad hoc.

Donatio pro dote an possit fieri p vxorē sine marito.fo.44.colum.iij.in medio.

Donatio causa dotis nō requirit insinuationē.fol.44. col.iiij.ver.non obstat.vbi vi.de intellectu.

Donatio meretricibus publicis facta valet.fo.35.col.iij.ver.et teneas.vbi vide rationem. Imo et si tantum fuit sibi datum pignus potest nedum illud retinere sed agere contra dantē vt redimat.ibi.ver. et procedit Et promissa potest petere.35.col.iiij.ver. quinimo.de quo vltimo vi.per totam colū.et seq.

Donatio ob foznicationem facta mulieribus non concubinis nec meretricibus: si traditio fuit secuta: nō potest repeti a donatore.fol.36. col.iij.§.xij. idem est si solum pignus est prestitum.

ibi: predictis cessantibus sola promissione existente: potest vti retentione promissoris.vt ibi. fiscus tamen in casibus predictis poterit a muliere repetere.ibi.

Donatio ab vxore facta filio meo clerico valet.fo.37.colū.iij.ff. Item ego.et corrige ibi.item al's idē. Ad̄ p̄cedit etiā in clerico in minoribus.37.co.iij.ff. ex his. Ad̄ p hoc doctrinā singularē Albe.in.l.si donatione.C. de collat. q̄ si libri sint empti et traditi filiofa. clerico studenti: statim donatio irreuocabiliter vz: q̄d̄ summe cōmēdat Jas in.l.filie lz.co.ij.C.e. Extēdēs hoc p̄cedere notabiliter etiā in clerico p̄sume tōsure tm̄ et nō beneficiato. q̄d̄ bn̄ corroborat. Et illud sequēs est segura. in repetitione legis imperator. fol.8.col.iiij. ff. ad trebellia.

Donatio facta a consanguineis vel amicis meis filio meo vel vxori mee presumitur fieri contemplatione mea et mihi acquiritur. fo.39.co.ij.fina.verb. et in prin.seq.

Donatio semp presumit facta scōm consuetudinē loci. fo.40.co.j.in prin.

Donatio a cōsanguineis in dubio presumit facta respectu cōsanguinitatis nō aūt remunerationis. ibi. col. ij.ver.quāuis.

Donatio facta socori vel cognate vxoris a viro: quando valeat vel non. vide folio.40.columna tertia.versi. ex istis.

Donatio si sum̄ in dubio an sit reuocata vel ne ex penitētia donatoris: in dubio p̄sumit nō reuocata. fo.81. co.j.versi.ad confirmationem.

Donationis reuocatio trahit retro etiā quo ad fructus perceptos. ibi. co.ij.ff. intellige tm̄. i addi. et fo.86. co. iiij. in fi. ver. illi enim.

Donationē magnā alteri facies assimilat parēti: iō eū donatarius [sicut filius parentē inopē] alere tenet. fo. 85.co.iij.ver.facit ad hoc.

Donatio facta a socero gno morte soceri nō cōfirmat̄ sz requirit mors vxoris: morte tm̄ filie vxoris cōfirmat̄ licet socer superuiuat. folio.87.columna.ij. versicu. nec obstat.

Donatio facta vxori a filio patris voluntate cuius eorum penitentia reuocetur. fo.161.versic.sed in casu. Et an pater consentiens filio donāti vxori: casu quo valuit donatio teneatur de euictione. vide ibi. versi. considera.

Donatio nō p̄sumit reuocata nisi probet̄. fol.88.col.j. ver.ex istis.

Donatio reuocari pōt si donatarius man̄iniecit in donatorē per alium. fo.90.col.iiij.ver.hinc est. et in versiculo sequenti.

Donatio sicut reuocat̄: donatario p̄sumēte inferre periculū in p̄sona donatoris: ita et eo tentāte iacturā in reb̄ inferre etiā si effectus nō fuerit secutus. fo.92. col.iij.ver.facit quod.

Donatio excedens quingentos solidos sine insinuatione nō tenet. etiam si sit renuntiatum legibus eam requirētibus. folio.16.columna p̄ima.versi. et inde est. valet tamen in quingētis donatio. vt ibi. vi. fo.94.co.iiij. §.lxxxj.in p̄in.

Donatio. vid.j.in litera .P. in verbo possessio. lo. iiij. Et S. in litera a. in verbo abbas. lo secūdo. Et in verbo armigeri.

Donatarius si non aluit donatorem: ei efficitur ingratus: vt possit donationem reuocare p̄sertim si donatio fuit in magna re vel quantitate. folio.85. columna tertia. versi. facit ad hoc.

Donatarius si vt iudex donantē offendit nō dicit ingratus. fo.91.col.ij.ver.si ergo. secus si fuisset aduocat⁹ vt ibi.

Donatarius si tulit testimonium contra donantem ex per hoc reuocetur donatio. folio.91.col.ij.ver.adde prepositum.

Donatarius si donatorem super omnibus vel maiori parte bonorum suorum in iudicio conueniat tacite videtur reuocata donatio. fol.92.columñ.ij.§.lxxix. in princip.

Donatarij lenocinio si vxor donatoris adulterium cōmittit: donatio reuocat̄. fo.91.col.j.ver. et non solū in p̄ncip.colum.

Donatarius si se a donatore defendēdo in eū man⁹ impias iniecit donatori imputat̄: nec ex hoc poterit donationem reuocare. dicto fol.91.col.j. versiculo hec tamen.

Donator si p̄misit nō reuocare q̄d operet̄ hoc. vi. remissiue. fo.92.colum.iij.verficu. ex istis.

Donatoris qualitas consideratur ad p̄sumendum an donum sit gratuitum vel non. fo.16.colum.j. et inde. Et muneris quantitas. fo.17.columna.ij. verficulo ad casus.

Donans. vide infra in litera .V. in parte legās vel donans.

Dos amittit̄ a muliere si post viri obitū cōmittat stup:ū. fol.75.col.iiij.ff. ex quo. et fol.95.co.ij. ver. et q̄d plus est. Et q: ista doctrina singularis est et plurib⁹ ardua vī. et Alex.in.l.sororē.C.de his quib⁹ vt indignis.cōtrariū tz.ego huic opinioni assentiētes colligere studui: auditorib⁹ semel declaratur⁹ hūc passū. Jō adde vltra eū q̄ ista opi. tenet Paul.in.l.fideicōmissum.C.de fideicom. vbi dicit q̄ vidua ita perdit dotē p̄pter stupr:um sicut perderet p̄pter adulteriū viuente marito. q̄d̄ sequit̄ et dicit cordi tenēdū Jaso.in.l.ij.col.ij.ff.so.ma.qui refert eundē Paul.in consi.cxxj. idē latius tenentē: et respondentē fundamētis Alex.in.d.l.sororē adductis. sicut si ipsum videret. hoc etiā dicit egregiū Feli.in.c.pastoralis.de iudi.pe.col.idē cōmendādo sequit̄ Hippolytus in singu.ccxxxiij. Ad̄ incipit paria delicta. in singularib⁹ nouiter additis. idē sequit̄ petr⁹ ferari de petra sancta in sing.xlviij. incipiēte scias q̄ si mulier. sequitur etiā Jo.de neutzanis fid⁹ modernor⁹ relator in sua filua nuptiali.fol.7.colū.j.in p̄n. vbi refert alios hoc sequentes. lz Jas.in.d.l.fideicōmissum in opi. Alex. videat̄ residere. Ad̄ nota cōtra viduas quib⁹ sepi⁹ etas iuuenilis: et pulchritudo sociata diuitijs: et p̄iugij eracti assuetudo carnis stimulum nō finit denuncere: p̄remarime vbi frequētius solet regalis curie versari: vel vbi copiosa scholariū iuuentus: ceratis sue floridos annos literis incūbendo consumit.

Dos et donatio p̄pter nuptias equiparantur. fo.11.co. iij.ver.et ita.

Dos dicit̄ profectitia: si concedat̄ a rege filie alicui⁹: ob

sequia ab eiꝰ patre recepta.fo.40.co.iij.ꝟ.his igit in additione.
Dos pōt cōstitui ꝙ mulierē cōstante matrimonio.fo.51. col.j.ver.qō videt:ꝛ sequē.
Dos assignata filie a patre qui plures vsuras exterit potest hipothecaria aduocari per eos a quibus exorte fuerunt.fol.67.col.ij.versi.intellige.qō fallit si dos esset in pecunijs sibi constituta.ibiō.
Dos ponitur in tuto loco marito vergente ad inopiam ꝛ etiam donatio propter nuptias:ꝛ bona paraferna lia.vt ex eis alantur maritus vxor filij ꝛ familia.et etiam filij mariti ex alio matrimonio ꝛ etiam socer si bona sufficiunt.folio.109.§.xix. verticulo voluerunt.et verticulo sequenti.et corrige ibi.toto alias tuto.
Dos venit restituenda ostante matrimonio ꝓpter bannum mariti.fo.109.co.iij.ver.ad idem.
Dos succedit loco alimentoꝝ.fo.126.colū.ij. verticulo non obstat.
Dos data filie:ꝓpter ingratitudinē nō reuocaꝫ.fo.139. co.iij.ver.vnde dicebat.
Dos est pia causa.fo.144.columna.j.§.xij.ver. et facit.
Dos ex quibus causis detur.fol.146.co.iiij.versicu.ad secundum.
Dos immēsa filie a patre assignata:an per fratres possit matrimonio constante reuocari.vide infra in verbo filij.lo.viij.
Dos an sit inofficiosa quo tpe inspicit.fo.154.colū.ij §. xxiij.in princi.
Dos assignata spurie vel alias illegitime filie:ea mortua nō trāsmittit ad heredes sed ad patrē vel ipsius successores redit.fo.157.co.iiij.ver.aliud. qō intelige qn̄ pater inuitus ei dotem assignauit:secus si volens vt ibi.ver.istud tamen. Item limita nisi statutū sit ꝙ maritꝰ vxore precedēte dotē lucret:fo.158.colū. ij.ver.alio etiam:quia tūc vir lucratur nisi dos esset assignata in fructibus alicuiꝰ fundi.dicto fo.co.j.ꝟ. hoc in. Itē limita si res in dotem data erat parua.dicta co.ver.alio etiā. Item si filia esset naturalis tm̄: q: illa transmitteret.fo.158.col.iij.ver.cogitabam.et an in his aliquid innouet hodie lex nona ꝛ lex.x.tauri.vide.in addi.ibidem.
Dos certa si puellis nuptui tradendis relinquek:ita qō inter eas sit cōiūctio realis aut verbalis aut vtraq; altera earum mortua non cedente die legati: portio accrescit cōiunctis.fo.158.co.j.ver.ꝛ videtur. ꝛ corrige ibi.naturalis.alias verbalis. et ibi coniunctus alias coniunctis.
Dote cōstituēda quā pater tenetur filie cōstituere multa debet iudex cōsiderare. fo.152.col.j.in medio:ꝛ p rotum folū cum duobus seq.
Dotem sicut vir lucratur adulterio vxoris:sic illa lucratur donationem propter nuptias eo adulterante.folio.19.co.j.§.xx.limita nisi adulterans habeat filios: quia tunc illis non alteri coniugi applicatur.fol.19. col.j.versi.intellige.etiam si illi filij sint ex alio matrimonio.ibi.quod nota. quia singulare. Item limita nisi vterq; adulterauit.fo.19.co.ij.ver.item intellige.
Dotem a viro ex gente ad inopiam eo casu quo repetit vxor:res viri non adiudicantur sibi pro dote ꝛ scō decreto.fo.109.co.j versi.vnum finaliter.
Dotem si dederit extraneus ꝛ stipuletur eam sibi reddi soluto matrimonio:ꝛ nō dixerit vel eo cōstante non comprehendit casus restitutionis dotis inopia mariti ostante mrimonio:nec etiam si stipulerur eā sibi restitui in omnem casum ꝛ euentum restituende dotis.fo.116.col.iij.versi.Joā.de imol.et vi.j. in verbo extraneus.
Dotē repetit vxor expulsa a viro ꝓpter seuitiā.fol.134. col.ij.ver.si autem.
Dotis debitum vel donationis propter nuptias non cēsetur esse in fideicōmissso.nec ad fideicōmissariū pōt peruenire.fo.96.co iij.§.iij.
Dotis priuilegia nō habent locū in dote confessata.fo. 12.col.iiij.§.15.
Dotis legatū nō includik in renūtiatiōe generali facta per filiā de omnibꝰ legatis in testamēto relictis.fo. 15.co.ij.ver.ampliabis.
Dotis nō numerate exceptio cōtra confessionē gemina tam an possit opponi.vide remissiue.fo.14.colū.iiij. in medio.
Dotis instrumento bona cautela inserendam.vid.ꝟ.in verbo cautelam.
Dotis fructus si vir qui erat prodigus donauit vxori auare:que propter auaritiam illos conseruauit:valet donatio nec maritus poterit eos repetere: quia ꝛ si vxor hac donatione sit locupletior effecta:maritus tamen non est pauperior effectus: cum eos esset consumpturus.fo.42.col.iiij.in medio.
Dotis confignatio vel sequestratio que fit apud mercatorem ob inopiam viri: non dicitur restitutio facta vxori:Imo differt a restitutiōe fo.101.col.iij.§.xiiij. versicu.sed mihi.
Dotis causa est summaria:ꝛ in ea dilationes ꝛ termini debent abbreuiari per iudicem vt celeriter expediā tur.fo.102.co.iij.ver.ratio.
Dotis deposite in loco tuto propter inopiā viri fructibus:non potest vxor alere filios suos alterius mariti.fo.104.col.iij. fere in princip.
Dotis causa proceditur bona fide ꝛ sin equitatem.folio.116.col.iij.§.xxxi.
Dotis causa fauorabilior est ꝙ alimentoꝝ.fol.126.columna.ij.versi.sed alimenta.
Dotis causa est pia quando datur persone pauperi:secus si propter debitum vel amicitiam.folio.126.columna.iij.versi.eodem modo.
Dotis causa in dilationibus dādis iudex debet abbreuiare.fo.133.co.ij.ver.fatentur.nō tamen ꝓpter hoc debēt omitti probationes legitime:vt ibi.
Dotis causa cū sit pia iudex supplet ex officio suo nō petito.fo.144.col.ij.ver.ꝛ inde.
Dotis titulus dicit onerosus respectu mariti.fo.153.colūna.ij.ver.ꝛ adeo.cuius rationē vid.ibi paulepost.
Dotis lucrū ꝙ cōceditur marito propter expensas: nō dicitur titulus lucrativus.ibi.
Dotis titulus non solū est onerosus ex parte viri: Imo ex parte filiorum maternā dotē perentium.fo.144. col.ij.versi.ꝛ qō plus est.qō reputat mirabile.Adde segura.in repetitione.§. cum filie.l.coheredi.ff. de vulga.ꝛ pupil.fol.16.col iij.in medio.ꝛ fol.17.co.iij.
Dotis materia.vide aliqua infra in littera J.in verbo iudex.lo qntodecimo.ꝛ decimo nono. et decimooctauo.ꝛ in vigesimo.ꝛ in littera M.in verbo maritus lo trigesimo sexto.ꝛ in nonagesimo sexto.ꝛ septimo.

et octauo.et nono. Et in litera P.in verbo pactum lo.iiij.ꝛ.lx.ꝛ.x.in verbo pater.lo.ij.et.xlvj.et.l.et.lj.et liij.ꝛ.lv.ꝛ.lvij.ꝛ.lix.ꝛ.61.ꝛ.64. et.lxviij.et.lxxij. Et in verbo procuratoꝝ.lo.vij.Et supra in verbo adulteram.et in verbo alienari.Et supra in verbo cautela lo.j.et.ij.ꝛ in verbo confessio.lo.iiij.ꝛ.v.ꝛ.vij.ꝛ.x.Et in verbo consuetudo.lo.vij.Et in verbo executores. lo.ij.Et in verbo extraneus.in tribus verticulis.Et in verbo filia.lo.iij.ꝛ.v.et.vj.ꝛ.lx.et.xj.et.xij.ꝛ.xiiij.et xxiij.et.xxv.Et in parte filie.lo.ij.Et infra in verbo heredes.lo.iij.Et in verbo iurās.Et in verbo ius accrescendi.lo.ij Et in verbo leges.lo primo.ꝛ secūdo. Et in verbo mulier.lo.xij.et.xiiij.ꝛ.xvj.ꝛ.xviij.ꝛ.xxxvij.Et in verbo presbyter.Et in verbo sentētia.lo.ij. Et in verbo socer.lo.j.et.iij.et. iiij. Et in verbo vsuraria.

Dotibus dandis consuetudo attenditur.fo.145.col.iij. ver.vide etiam.

Dotalia instrumenta si statuti vigore habent executionem paratam:intelligitur non solum super dote vera:sed etiam super putatiua.fo. 30.col.ij.ver.habet etiam.

Dotalis rei alienatio facta a muliere cum cōsensu mariti nō tenet.fo.14.col.iij.in additione.

Dotalis dicitur fundus ita ꝙ alienari non valet si ad dotem est destinatus:etiam ante matrimonium.sed tantum contractis sponsalibus de futuro.fo.32.colum.iij.verticulo:video etiam. Ponit hoc etiam Felyn.vbi plura similia cumulat in.c.cum adeo.j.colū. de rescript.

Dotalis cause cognitio ad quemcunq; iudicē spectet: de ea plene cognoscere debet ꝛ non summarie.vnde libellus offerri debet ꝛ lis debet cōrestari ꝛ finia est ferēda in scriptis.fo.133.col.j.ver.vnum finaliter.

Dotali pecunia res empta efficitur dotalis marito existente nō soluendo:ꝛ in illa re prefertur omnibꝰ creditoribus.fo.110.col.iiij.ver.intellige sane.

Dotare quis potest, vxorē quā ducturus est pro pace ineunda inter cōsanguineos ipsius et mulieris fo.28.col.j.circa finem.

Dotari an possit filia de re feudali.vi.remissiue.fol.11. col.iij.ver.secus.

Dubius in fide infidelis est quādo sponte vult dubitare:secus si vacillat circa fidem ex tētatione:cum displicentia rationis.fo.188.colū. iij.ver.ad predicta.

E

Ebrietas facta nō curātur in iure fo.24.col.ij.versi.inde. Adde hyppoli.in.l.j.in princip.ff.ad.l. corne.de sica.in colum.viij.verticu.quo autem.

Ecclesia habet fiscum.fo.34. colum.iij.verticu. vnde non.

Ecclesia col'egiata si committat ingratitudinem cōtra principem:an possit princeps reuocare priuilegium sibi concessum.fo.33.col.ij.ver.ex istis.

Ecclesia non potest cōmittere ingratitudinem.ibi.

Ecclesia non cōpellit quem ad penitētiam sed patitur eum in peccato esse:qn̄ per hoc euitaꝫ maius malū futurum.fo.105.col.iij.ver.ꝛ hinc est.

Ecclesia nō restituitur aduersus pereptorium prefixū ad opponendum crimina cōtra litigantem super beneficio.fo.113.col.iij.circa fin.

Ecclesia permaxime indiget viris literatis ꝛ nō asinis ferratis fo.160.col.j.ver.hi etiam.

Ecclesie rerum venditionis instrumentum si ostendik sine solēnitate tēporis cursus possessorē nō iuuabit. fo.124.col.j.ver.ex quibus.

Ecclesie res si est cōsuera dari in emphyteusim vsq; ad tertiam generationem masculinaꝫ vel femininā:vel si consuenit dari in emphiteusim tēporalē:ꝛ cōcedak in perpetuam talis contractus non valet.folio.167. col.ij.ver.bene facit.

Ecclesie priuilegium simpliciter collatū extenditur ad basilicam ꝛ sic ad ecclesiam nondum consecratam. fo.32.col.iij.versi.video enim.

Ecclesie bona propter remunerationē donari possunt licet aliꝫ non.fo.45.col.iiij.ver.ad idem.

Ecclesia.vi.j.in litera P.in verbo partū.lo primo.et in verbo pena.lo.j.Et in verbo imperator.lo.j.

Electio facta ad importunū clamorem nō valet. fo.93.col.j.§.lxxxj.ver.bene facit.

Electionis cōfirmatio valet:nō facta mentione de prohibitione alteri nulliter facta.fo.166.col.ij.versi.facit ad predicta.

Electo si quis obijciat ꝙ sit venator:ꝛ probet:nō obtinebit.qꝛ interpretabik ꝙ hoc facit cā recreatiōis.cū ille dubie obiecerit ꝛ probauerit.fol. 190.col.j.ver.hinc est. Vide plura notāda que in simili cumulat Hyppolitus in repeti.rub.ii.C.de probatio.col.75.

Electus in prelatuꝫ statim post monachationē:ꝓsumik ambitiōe prelature inducrus.fo.25.col.iij.ꝟ.ex quo.

Elemosynam facere tenek quis cōstituto in extrema necessitate si hꝫ vnde:quia tali casu eleemosyna est in precepto.folio 144.col.j.§.xij.ver.et facit.

Eligendi sufficientia cōsideratur arbitrio boni viri:attenta qualitate loci vbi viuere et conuersari debet:ꝛ secundum qualitatē officij sui vel rei ad quā eligik.fol.160.col.j.ver.meliorem.

Eligendi qui habet facultatē in foro poli:debet eligere meliorē nec satisfacit eligē do dignū si magis dignū eligere poterat fo.159.co.ij.ad fi.col.ꝛ quis dicatur melior.vi.in ver.meliorē.ꝟ.proxime allegato. Adde felyn.in.c.cū adeo. de rescrip.col.pe.ꝛ fin.

Emens a luxore ꝛ soluens nō dicitur soluisse omnino consumpturo:qꝛ forte vincet vnde valet venditio.fo.74.col.iiij.ver.idem dicunt.

Emēs rem alteri obligatā scienter:nō potest agere cōtra venditorem vt illā liberet.fo.98.col.iiij.versi.ad idem.l.qui bona.

Emphyteusis ea lege cōcessa ne in ecclesiā alienek nō trāsiri mōasteriū: emphyteuta illuc ingrediēte.fo.14.co.iij.versi.ter.in.l. Pro ꝙ allegat Bar. Pau. ꝛ Imo. Sz aduerte:ꝙ in dubium est verior ꝛ cōior opi.vt ꝓ Jaſ.in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege.col.v.ff.de ver.obli.quem vide. Emphyteusim sicut potest quis ꝓ se ꝛ vxore recipere: ita concubinam habens potest pro se ꝛ illa.fo.55.co. iij.ver.et propterea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Emphyteuta licet habeat in re iura inseparabilia:ita quod non possunt alienari domino irrequisito:si tamen non est soluendo:potest cõmoditas illius rei creditoribus assignari.fo.120.col.ſ.ver.& inde est.

Emphyteuta an teneatur ostendere titulum seu instrumentum emphyteuticum:et dare copiam illius.fo.132.col.iij.ver.inferk.vbi remissiue hoc ponit.Adde quod voluit singulariter Angel.in.l.pretor.§.ſ.ff.de eden.quod si dominus petit ab emphyteuta quod ostendat sibi instrumentum inuestiture:ni ſi ostẽdat statim põt expelli quia presumitur finita emphiteusis.qnam decisionem retulit commẽdando segura. in repe.l imperator.ff.ad trebellianum.fol.5.col.iij. in principio.

Emphyteutica res licet non transeat in ecclesiam transit tamen eius estimatio.fo.43.co.ſ.quaſi in prin.Ideo cautum est ponere in cõtractu emphyteuſis:q̃ nec ipſa res nec eius estimatio in ecclesiam transeat.ibi.

Emphyteutica bona possunt irrequisito dño obligari. fo.119.col.iiij.§.xxviij.in prin.

Emptionis causa ſi quis promittit tradere librum valentem decem,et ſi nõ tradiderit promittit centum nomine pene nonvalet quia causa finalis est falsa.fo.172.col.iiij.in princ.ex ratione de qua ibi.

Emptor ſecũdus cui res fuit tradita:& ſi primo preferatur:tamẽ ſi fraudem participauit:primus revocat rem ab eo,fo.94.col.ſ.verſiculo ad cuius.

Emptor cui fundus fuit traditus:ſi ex eo percepit fructus:et ad terminum conuentum non soluit pretiũ: tenetur illud reddere venditori cum vsuris ſi quas soluit:vel cũ interesse lucri cessantis.fo.174.col.ij. §.vſ.de quo per totam col.

Episcopi constitutio ſi prohibet alienationem fieri ſine sua licentia:ſi fiat alienatio in eum videtur consentire & licentiam dare.fol.79. col.ſ.ver.& propterea.ex ratione de qua ibi.

Episcopo concessum priuilegium vt celebret tempore interdicto:intelligitur etiam in põtificalibus.fol.11. col.ſ.ver.ad idem el.ij.Corrobora his que remissiue addidi.ſ.in verbo testator ſi vxor.

Episcoporum appellatione aliquando comprehenduntur non consecrati.fo.33.col.ij.verſi.iſta enim.

Episcopus ſi constituat laicum vicarium in ſpiritualibus:improbatur & intelligitur id est assessorem.fo. 7.col.ſ.ver.ad idem.el.ij.

Episcopus non habet fiſcum.fo.35.col.ſ.ver.ſecũdum. vbi vide an possit penas applicare sue camere.Adde tamen Fely.in.c.irrefragabili.§.cererum.de offi. ordi.penul.colum.et fin.vbi tenet q̃ cõtraria opinio est verior & sic q̃ habeat fiſcum.

Episcopus vel alius citra papã licet non possit relicta ad priuſum alterare:tamen fallit in volũtate testatoris nondum executa quia illam poterit.fo.42.columna.ij.verſicu.ex iſtis.vbi allegat dictum Innoc. quod reputat mirabile.Adde quod illud commendat et sequitur Felyñ.in.c.super his in columna secunda de accuſatio.et Hyppo.in ſing.cxciij.incipi. magni est.

Episcopus ſi aliquid donauit ecclesie:et postea aliud tantumdẽ alienet ab ecclesia:valet alienatio.fo.45. col.iiij.verſi.et hinc est.

Episcopus potest compellere heredes defuncti ad reſtitutionem male ablatorum licet testator nõ fuerit contritus.fo.66.col.ij.ver.quinimo.

Episcopus qui curare debet vt male ablata reſtituantur:ſi videt filios eius qui male abſtulit pauperes esse:potest eis aliquaꝫ partem elargiri.fo.69.col.ij. ver.quod autem.

Episcopus ſi aliquid mandat vel prohibet fieri in fino:per ſtatutum ſub aliqua pena:illud habetur loco trine monitionis.folio.106.columna.ſ.verſiculo ſecundum.

Episcopus non potest restituere ad famã:diſpenſando tamen cum criminoſo:videtur ſuper infamia diſpẽſare.fo.123.col.iij.ver.vel aliter.

Episcopus non potest exigere penam pecuniariam a laico ſibi tẽpore:aliter non ſubiecto ſed debet p laicũ illam exequi.fo.128.col.ij.ver.iſta est.

Episcopus indigne promotus meretur decapitari.fo. 160.col.ſ.ver.contra hos.

Equi conducti materia.vi.aliqua notanda.ſ.in litera.l.in parte locator.

Euictio quando ne debeatur conuentũ est:vbi est mutua traditio:etiaꝫ ad pretiũ non tenetur.folio.46.co.iij.verſiculo ſecundo facit.Pro quo allegat ſingula.glo.ſ.quam vltra eum dixit notandam Pau.de ca.in.l.emptorem.§.ſi.ff.de actio. empti.per quam vid.alios duos notabiles caſus in quibus ad pretium nõ tenetur ille qui pactus est de euictione non teneri.

Exceptio tu non potes esse procurator vel arbiter cum ſit de apicibus iuris:de quibus non curatur:vti de ſalute animarũ agitur:mulier potest esse ꝓcurator vel arbiter in omnibus causis in quibus de dicta ſalute tractatur.fo.118.col.iij. ver.ex quo.

Exceptio oppoſita & probata cõtra electum oportet q̃ ſit talis:que necessario inferat delictum:et nõ possit aliõ ſimportare.fo.190.col.ſ.ver.vel aliter.vbi vide.

Exceptio nõ numerate dotis,ifra in litera.M. in verbo maritus.lovndecimo.Et.ſ. in verbo dotis.lo.iiij.

Exclusus ſemel perpetuo est exclusus.fol.83. col.iiij.ſtatim post additionem.

Excommunicatio infligi nõ debet etiã pro peccato mortali niſi contumax fuerit vel non veniẽdo ad iudicium: vel ante finem iudicij ſine licentia recedendo vel determinationi non parendo.fo.105.col.iij.ſapientis.

Excõicatio vbicũq; ferẽ propter delictũ a iure dãnatũ er prohibitũ:nõ est necessaria alia monitio.fo.106. col.ij.ver.inde est.Adde Fely.in.c.ſacro.co.ij.de sen. excõ.qui ponit.l casus quibus monitio nõ requirit.

Excõicatio q̃n ꝓferẽ pp delictũ futurũ:nõ ẽ necessaria trina monitio ſz ſufficit ꝓhibitio ſola.fol.106.col.ij. ver.et inde.

Excõicatiõis diffinitionẽ vi.fo.105.co.ij.℣.ꝑmitto.Et vi.in hac materia.ſ.in lra Z.in ℣bo iudex:lo.v.& vſ.

Excommunicato etiã contumaci:debet p iudicẽ impertiri absolutio ſi videt eius ſaluti expedire.fo.105.co.iiij.℣. ſimo qõ.Qõ intellige q̃n est ſpes emendationis:alꝫ non est absoluendus.ibi.paulopoſt.verſic.intellige. Adde notab.per Feli.in.c.apoſtolice.de excep.col.ſ. & per totam ſequẽtem.vbi vide in col.iij.ver.limitat ſingu.verbum Richardi qõ ibi refert vez ꝙ excõicatus a iure indiſtincte non dz absolui ſine ſua voluntate & requiſitione qõ dicit alibi non legiſſe & multũ declarat ſupradicta:ideo nota.

Excõicatus ob vectigal impoſitũ ſine permiſſu ſuperioris dñi:ſi impetrauit literas absolutionis:& post impetrationem earum anteq̃ veniret ad actum abſolutionis iterum exegit vectigal:potuit earũdem literarũ vigore de prefata noua exactione absolui.fo. 99.co.iiij.ver.ex quo.

Excõicatus adeo non potest esse in iudicio vt actor:qõ non põt reus velle q̃ in iudicio admittat.fo.101.℣. ad idem.lo penul.

Excõmunicatus equiparatur deportato.fo.105.col.ij. ver.idem forsan.

Excõicatus dicitur tradi sathane:quia diabolus dz in eo poteſtatem quaſi in pectore ſuo.fo.106.colũ.iij. ver.Matthei.

Excõicatus non ſita facilius resurgit nec recuperat gratiam ſicut alius peccator non excõicatus.ibi.

Excõicatus dz audiri ſi reus est fugitivus:vel ſi res est tpe peritura.fo.114.co.ij.ver.ſed aduerte.

Excõmunicandus Regulariter nõ est aliquis niſi p contumacia.fol.106.co.ſ.ver.ſecundum.

Excõicandi Poteſtate preſcripta non videt preſcripta poteſtas abſoluendi. fo.167.co.ij.ver.& propterea.

Excõicandus est ille qui pro re leui vocat ad iudiciuz venit:tamen noluit parere iudici.folio.100.co.iiij. verſicu.ſecundo infertur.licet alij quos ibi refert teneant contrarium.

Excuſſio Bonor cũ principaliter fiat in priudiciũ fideiuſſoris vel bonorũ poſſeſſoris ipſi ſunt citandi:alꝫ eis nõ fieret preiudiciũ.fo.114. co.iiij.ver.idẽm aũt in ſi.Adde Georgiũ manan.in Repe.c.q̃uis pactum.de pac.iur.co.xix.

Excuſſionis exceptio est de apicibus iuris.fo.118.co.ij. ver.ſed est iſta.

Executor qui differt teſtatoris volũtatẽ adimplere:vt res melius vendant excuſatur.fo.66.co.iiij.℣.excuſatur.

Executor teſtamẽti nõ tenet debitũ ꝑſcriptũ reſtituere. fo.67.co.iiij ℣.ex quibus.

Executor vltime voluntatis ſi post teſtamentum vel poſt teſtatoris mortem efficiatur vnus ribaldus finietur eius officio.folio.76.co.prima.ver.ad quod.

Executor vltime voluntatis.vide.ſ.in verbo monitio. lo primo.

Executores vltimarum voluntatum ſi ſint diſcordes cuius priſiũ ꝓferat.fo.121.co.ſ.i ℣.qõ aũt.℣ſi.idẽ ſi. & in ver.ex iſtis.

Executores dati in teſtõ ad diſtribuẽdũ in pias causas põt erogare p dotib puellaꝝ:preſertim ſi ſunt pauperes.fo.144.col.ij.ver.ex iſtis.qõ notabiliter amplia dupliciter.vt ibi.ver.idẽ dicendum,& verſ.ſcõo ampliatur.ibidem.

Executor deputatus ad eligẽdum pauperes vel alios: iz ſatisfaciat eligendo idoneũ pauperẽ:iz alius ſit pauperior:illud debet intelligi de iure fori.fo.158.col.ij. verſi.ille enim.

Executor vel alius delegatus pape non exequitur in poſſeſſionibus laicalibus:ſed recurrit ad brachium ſeculare.folio.128.columna ſecunda.verſic.eandem opinionem.

Executoria impetrata ſuper executione triũ ſententiarum:tacens de pendentia appellationis ſuper taxatione expenſarum interpoſita est ſurreptitia.folio.164.columna.ſ.verſic.ex his.el.ſ.

Exemptum ſe pretendẽs a tributis iure ſanguinis vel priuilegio:niſi ſtatim doceat priuilegium tale qõd ſaltem preſtet iuſtã causam preſcribendi lite pendente nõ tuebitur in poſſeſſione libertatis:imo ſoluet tributa:quamuis alias eſſet in quaſi poſſeſſione exemptionis.fol.132.co.iij. ver.ex quo.& ita dicit ſeruari in practica.& hoc ſumme commendat.

Exheredari potest filius nõ ſolũ ex quatuor decim cauſis expreſſis in iure:imo ex aliis ſimilibus vel grauioribus.fo.14.co.ſ.ver.et inde.et fo.148.col.ij.ver.& ſecundum.

Expenſe litis debent miniſtrari de bonis ſuper quibus aliquis priuatus litigat(pretendens illa eſſe cõmunia vel ad ſe pertinere)litiganti:quãdo est preſumptio pro eo:videlicet ſi qua ſententia lata fuit p eo in eius fauorẽ a qua est appellatum.fo.120.co.ij.ver.ex quo.

Expenſas a poſſeſſore nõ debet habere litigans de re ſua:q̃uis ſit pauper & impotẽs:ſi in illa preſumptio non est pro eo.ibi.verſi.imo.

Extenſio que fit ex idẽtitate rationis non dicit extẽſio:ſed dicitur esse ex mẽte legis: et illa potest fieri in caſibus exceptis a iure:& ſi sint excepti per dictionem taxatiuã.fo.115.col.iiij.§.xxix.

Estimatio tunc facit emptionẽ in re dotali:qñ maritus est ſoluẽdo nõ alꝫs.fol.16. col.iij.ver.intellige.Ad quod allegat aureum dictũ Bal.quod etiam,refert ſequendo & multum commendando Jaſ.in.l.ex conuentione.C.de pact.per quem ibi vide alios tres caſus in quibus eſtimatio non facit emptionem.vide lati per copioſum & modernorum fidum relatorẽ Jo.de neuiga in ſua filiua nuptiali.fo.8.col.ij.vbi predictos caſus Jaſ.refert & alios tres addit.

Estimatio tunc facit emptionem:quando pretium est rei,condignum et eſtimatio fit in ipſa rei traditione a principio:ſecus ſi ex interuallo.fol.110,col.iiij.ver. eſtimatio.

Eſtimatio in contractu in quo tota vtilitas vel incommodum non pertinet ad recipientem:non facit proprie emptionem.ibi.& fo.183.col ij.ver.quo.

Eſtimatio rei facit quem teneri de caſu fortuito:& conſequenter inducit renũtiationem generalem caſuũ fortuitorum.ibi.col.iij.ver.et propterea.

Extraneus quocũq; modo ſtipuletur dotem ſibi reddi ſemper vxor habebit actionem propter inopiam mariti.fol.116.colum.iiij. verſi.Alexan.

Extraneus si dotat filiã alicuius põt a patre repetere. fo.145.col.iiij.ver.ꝛ subdit.

F

FAciens Aliquid bis:videt velle ꝙ contra illud nihil possit opponi.fo.15.col. iij.ver.vnum.Addein ꝓposito singularem doctrinam Bald.in.l. nec damnosa.C.de ꝓcri.impe.off.vbi voluit quod principis secunda iussio idem operat qõ motus ꝓprius. Ex quo infert ibi Jas. quod tunc cessabit omnis exceptio surreptionis ꝛ obreptiõis sicut si adesset motus ꝓprius:de quo latiꝰ descripsi in dictis meis fallentijs vltra Sozi.in regula incip. principis secunda iussio.in litera p.

Faciens per alium habet ac si sua manu fecisset.fo.91. col.j.ver.ꝛ non solum.qõ intellige vt ibi.

Factum Mirabile contra negligentes iniuncta sibi a testatoribus adimplere describit. fo.67.col.iiij.ver.adde mirabile.

Falcidia Non detrahit de legato rei ꝓprie.fo.6. co.ij.ꝑ.ꝛ inde est.ad ꝙ alle tex.vnicũ.

Falsus Denarius non est denarius.fo.86.col.j.ꝑ. item falsus.

Famulus Expulsus a dño vt pro eo testificet adhuc censet familiaris ꝛ repellitur fo.28.col.iiij.ver.idem si.si tñ expulsio fuit vera et non simulata valet eius testimonium.vt fo. 29.col. j.linea.j cognoscit aũt simulatio si incontinenti recedat ad dñm.ibi.ver.si ergo.sed longo intervallo interposito:vel si alterius obsequio se dedit vel vt se daret ꝓcurauit:simulationis ꝓsumptio cessat: vt ibi.ꝛ tandem hoc relinquitur arbitrio iudicis. ibi.

Famulus expulsus non seruat annorem.ibi.ꝑ.si.ex quo.

Femina Si relinquat executrix testamenti cum masculo ꝛ sint discordes:masculi cõsilium ꝓfertur.fo.120.col.iiij.§.xliij.ver.idem dicit.

Femina.vide.ꝑ.in litera.c.in parte comitatũ.ꝛ.j.in verbo iuramentum.lo.iiij.

Feriatis Diebus licitus est circa collectionẽ messium ꝛ vuarum intendere.fo.114.co.ij. ver.si.sed aduerte.

Feriatis diebꝰ qũ sit licitũ studere.f.114 co.iij.in princ.

Feudali materia verbum sine herede intelligit id est sine filio masculo:ꝛ nomen filij ponitur pro quolibet descendente ex linea masculina. fo.82.co.iiij.dicit.

Feudalia bona non publicantur sed illa commoditas quam feudatarius erat habiturus.fo.119. co.iij.ver si.ex quibus.

Feudataria sicut põt sine licentia dñi feudum suum in dotem dare:ita vasallus põt in eo donationem ꝓpter nuptias constituere.fo lio.11.col.iij.versi.et ita.

Feudatarius potest feudũ obligare ꝓ restitutione dotis:quo ad sui ꝓiudiciũ:non aũt domini:ibi.ver.secus tamen.

Feudatarii cõmoditate:quã ex feudo percipit põt executio fieri pro debito.ibi.

Feudi domino non obest pactum appositum inter coniuges:de lucrãda dote vel donatiõe ꝓpter nuptias in re feudali constituta:nisi solum ad vitam vasalli.ibi.ver.que quidem.

Feudo non priuatur sororem domini occidens:sed si cũ ea ꝓcubuit fic.f.90.col.j.ver.ꝛ hic est.q̃ est additio.

Feudum si quis alicui concessit:ex eo ꝙ illum a morte vel ab hostibus vel a vinculis liberauit:nulla causa etiam ingratitudinis poterit revocari.fol.46.col.j. verticulo ex istis.

Feudum postcꝫ transiuit ad feminam:nõ potest ab ea remoueri ꝓpter superueniẽtem masculum. fol.83. columna.ij.in fine.verti.quinimo.

Feudum non reuertitur ad dominum si vasallus cuius dominj incidit in penam amissionis feudi.fol.91. col.iij.versi.ex quibus.

Feudum non perdit vasallus qui occidit seipsum. fol. 92.col.iiij.§.lxxx.

Feudum licet ad omnes filios equaliter pertineat:tamen potest pater in testamento prelegare illud vni ex filijs dum tamen sit bene meritus.fol.58.co.iiij. versicu.ad ista.

Feudum si ad duas feminas pervenit. dñs eligit quã vult.fo.159.co.j.ver.idẽ fecit roboam.

Feudum.vide infra in litera ꝑ.in parte hypotheca.ꝛ infra in litera m.in verbo maioratus.lo sexto.et in verbo.mancus.ꝛ infra in litera p.in verbo papa.lo secundo.ꝛ supra in verbo donatio ꝓpter nuptias. lo secundo.ꝛ infra in verbo fillios.ꝛ in verbo frater. lo tertio.et in verbo maioratus lo sexto.et in verbo ꝑlatus.lo.xiij.et in verbo.princeps.et infra in verbo vt quod.lo.lxx.

Fideicommissi onus adiectum legato rei alteue licet non tenet sicut nec legatum:tamen ex cõsensu domini rei legate cõsentientis oneri adiecto:prestito post mortem testatoris reconualescit onus ꝛ debetur fideicommissum. fo.141.col.iiij.in medio.

Fideiussor potest agere contra principalem:si statim est condemnãdus. vtputa si est conclusum in causa:ꝛ cuidẽrer apparet quod est in casu condemnationis.fo.33.colũ.j.fere in medio. Et quid si est obligatus garentigie an tunc eodem modo possit agere cõtra eum:vt liberet cum ab obligatione.vide notabiliter per didacum de segura. in repetitione.l.si ex legati scausa.ff.de verbo.ob.in fo.6.col.iiij.cum tribus seq.ꝛ vide que addidi ibi in repertorio in litera f.in parte fideiussor.la prima.

Fideiussor possidẽs bona in loco periculoso vel ruinoso non reputat idoneus.fo.104.col iiij.ꝑ.si.ex his.

Fideiussor hodie iure regio non discusso principali põt conueniri.fo.105.col.j.ver.ex his apparet.

Fideiussor non agit cõtra debitorẽ vt eũ liberet qr dissipat bona:eo qr mille male expẽdit:cũ bona sua decẽ milia valerent.fo.92.col.ij.ver.ad idem facit.

Fideiussor pro dote conseruãda vel restituenda põt interuenire qñ maritus illũ sponte prestat.fo.168.col. iij.ver.potuisset.vbi vide per totam col.ꝛ in co.seq. ver.ꝛ ista.tenet cũ opinione contraria.

Fideiussor de dote cõseruãda ꝛ restituẽda in casu quo matrimoniũ nõ sequat põt interuenire qñ maritus ante contractum matrimonij illum prestat.fo.169. col.iij.ver.sextus casus.

Fideiussor põt dari a marito soluto ma.pro dote cõseruanda ꝛ restituenda. ibi.col.iiij.ver.septimꝰ casus.

Fideiussor potest esse pater viri pro eo pro dote nurus

conseruanda ꝛ restituenda.fo.169.colum.iiij. versi. octauus casus.

Fideiussor ꝓ dote cũ iuramẽto interuenire põt.f.170. co.iij.ver.nonus casus.

Fideiussor ꝓ dote lz nõ possit interuenire:bñ tñ põt datio pignoris.fo.170.col.iiij.versi.aliqui.

Fideiussor põt accedere ꝓ dote promissa danda p mulierem vel per sororem.fo.171.col.ij.ver.adde etiaꝫ. ꝛ vide alios casus.j.in verbo fideiussores.

Fideiussor idoneꝰ est q̃ lz sit inops ꝛ immobilibꝰ careat tamen est persona fidelis ꝛ cõsueta seruare ꝓmissa. fo.175.col.ij.versi.bene facit.

Fideiussor vt pro alio fim licite possum pecuniã recipere.fo.178 col.j.ver.secundo inferk.vbi vide bonam conclusionem in materia.

Fideiussor q̃ als nõ teneret:qr in duriorẽ causam vel in plus vel principali nõ obligato se obligauit:tenet si iurauit:nõ ranc̃ fideiussor:sed ranc̃ principalis promissor.fo.185.col.iij.ver.facit etiam.

Fideiussor cũ iuramento perdit bñficiũ exceptionis excussionis nõ facte.fo.105.col.ij. ver. quinimo.

Fideiussores de dote restituenda dati in casu quo dari põt si soluendo sunt:valet renuntiatio hypothece facta ab vxore etiã in oibus bonis viri.fo.17.colũ. iiij. ver.ita vult.

Fideiussores pro dote conseruanda ꝛ restituenda põt interuenire si hoc habet consuetudo.fo.168.colũ.ij. ver.et predictis.

Fideiussores pro dote seruanda et restituenda põt interuenire propter vergentiam ad inopiam vel propter superuenientẽ suspitionem inopie vel dilapidationis.fo.168.col.iiij.ver.ex quo.

Fideiussores põt peti a marito ab extraneo q̃ dotẽ dedit ꝛ eã stipulatus est sibi reddi in casu soluti matrimonij.ibi.ꝑ.quartꝰ casus.qõ intellige qñ extraneꝰ a principio tpe donationis sibi de dicta fideiussione prouidit.fo.169.col.ij.in fine.

Fideiussores põt soluere ex substãtia debitoris:maxie si ipsi fideiussores non habẽt vnde soluãt.fo.21. col. iij.ꝑ.q quẽ.Aduerte tñ ꝙ illud maxime abũdat: qr imo tunc solũ lz fideiussor ꝫ soluere de substantia debitoris qñ ipsi nõ sunt soluẽdo als nõ:ita loquit Bal.in aur.si captiui C.de epi.ꝛ cler.fi.col.quẽ iste dñs refert.ꝛ ita eũ refert Feli.in.c.olim.co.iiij.de accu.per qõ sic limitat dictã regulã.quẽ ibi vide alio modo restringentem regulam predictam.

Fideiussor materia vide bonũ verbum.j.in verbo pedagia.ꝛ vide.j.in verbo maritus.lo.lxv.ꝛ.j.in litera p.in verbo pecunia.lo.viij.ꝛ.ꝫ.in verbo cõsuetudo. lo vigesimo.

Filia Nondum aprta matrimonio:lz pr̃ ei assignet dotem:ꝛ statutum perhibeat dotatam succedere cũ fratribus adhuc succedet.fo.53.colum.j.ꝑ. ad idem. el.ij.

Filia in ꝓclusiciũ legitime debite patri in bonis suis: nõ põt renũtiare bonis q̃situs constante matrimonio.inter eã ꝛ virũ vel aliter in fraudẽ donare vel vendere:lz possit a principio matrimonij lucris futuris renũtiare.fo.63.col.ij.prope finem.

Filia cũ hodie iure regio matrimonij ꝫcia a pr̃is ꝑtate liberet:poterit agere ꝓ dote aduentitia vel ꝓfectitia sola sine pr̃is assensu.fo.116. co.iij.versꝰ dicas.

Filia lz matrimonij ꝫcia a pr̃is ꝑtate liberet:ex regni cõsuetudine(ꝛ nũc ex lege)tñ pr̃ retinet vsumfructus bonorꝫ filie vel saltẽ dimidiam.fo.139.co.iiij.ver.vñ lz.Adde legẽ tauri.48.q̃ aliter dispenit vez ꝙ tunc dz pr̃ vsumfructũ oim aduentitiorũ restituere filio: vt habeat sibi nulla patri portione relicta.

Filia cõtrahẽs sine patris assensu vel eo inuito nec eiꝰ maritus nõ põt agere cõtra patrẽ vt dotẽ sibi ꝓstituat.fo.136.col.iij.§.3.de quo vide fo.139.col.j.et ꝑ sequentes multas.

Filiafamilias dz ali ab heredibus viri interim qõ sibi dos restituitur:etiam si patrem habeat diuitem.fo. 139.col ij.ver ex his.

Filia nubẽdo sine pr̃is assensu:põt in totum exheredari.ibidem in fine col.versic.preterea.

Filia q̃ defuncto patre in fratrũ potestate mãsit:si sine eorum assensu nubit perdit bona parentũ. fol.139. col.j.prope finem.

Filia q̃ nõ dz ali nec dotari.fo.140.co.j.§.v.ꝑ.ire qr.

Filia post viginti ꝛ quinq̃ annos etiã si efficiat meretrix nõ potest exheredari.ibi.ver.imo.

Filia põt se dotare de bonis patris co inuito maxime si hoc faciat iudicis auctoritate ꝛ põt pr̃ cogi ad cõsentiendũ.fo.140.col.ij.§.6.ver. cauri.

Filia si sine pr̃is assensu cũ indigno cõtraxit nõ tenebit pr̃ eam dotare.d.fo.140.col.iiij.§.vij.ꝛ quis dicat indignus.fo.141.col.j.

Filia si se copulauit seruo post quinq̃ ꝛ viginti annos est iusta cã exheredandi eã.fol.141.col.j.versicu.ad idem facit.

Filia minor.xxv.annis:si sine patris assensu intret quãcũq̃ religionẽ tenet pr̃ eã dotare.fo.143.co.iij.§.xj. imo,si semel fuit nupta ꝛ cũ ampla dote.ꝛ nunc velit religionẽ ꝓfiteri tenebitur pater eandẽ dotẽ assignare monasterio.fo.143.col iij.ver.quinimo.

Filia dotata a pr̃e vel ab extraneo debet ali a fratre dũ nubit.vide.j in verbo frater.

Filia dotata ꝛ conjugata:si vigore legis vel cõstitõnis: dz per fratres a patris successiõe repelli:q̃uis sit cõiugata si nõ fuerit dotata nõ excludit.fo.148. col.j. versi.ex istis.que est additio.

Filia diues ꝛ si habeat vnde se possit dotare semper est a patre dotanda.fo.147.col.ij.ver. ad finem.

Filia si postcꝫ recusauit accipere maritũ quẽ pr̃ sibi dabat:cũ alio contraxit vel vitam turpez elecit potest exheredari.fo.154.col.iiij.ꝛ hoc ex legis Regie dispositione.quod valde commendat.

Filia minor.xxv.annis:que sine patris consensu etiam cũ indigno contraxit a patre dotari dz:ꝛ si illa secuꝫ dotem non promiserit ista noua conclusio describit fo.142.col.iiij.in ver.si autem.ꝛ sustinetur per quatuor folia sequentia.

Filia vel mulier dicetur bene dotata:arbitrio boni viri consideratis considerandis.fo.153. col.j.versi.ex istis.que est additio.

Filia que recepit centũ ꝓ sua integra legitima:augmẽtatis facultatibus patris põt petere legitimã ex superexcrescentia bonorum.fo. 154.co.ij.§.23.

Filia naturalis alicuius magni nobilis dz ali ꝛ dotari etiam si ex aliqua arte posset ꝓpria in hoc sibi cõsulere cum non esset condecens sue conditioni illa arte vti.fo.154.col.iiij.in fine.

Filia spuria dotari potest a patre vsq; ad quantitatem alimentorum ita quod alimenta perpetua habeat secundum qualitatem status sui. fo. 157. colū. j. ñ. & iij. & vide in materia. ē. in verbo dos assignata. & j. i verbo spurie filie.

Filia incongrue dotata an possit agere ad supplementum dotis congrue. fo. 159. col. j. ver. sed est pulchra que est additio.

Filia si consumpsit dotem pater iterū eam dotare tenetur: quando filia eam perdidit sine culpa sua vel dolo. fo. 162. col. iij. circa medium.

Filia si malitiose dissipauit fructus fideicommissi computantur sibi ad dotem. Ibidem col. iiij. ver. hinc est etiam.

Filiam alicuius si quis percutiendo reddidit deformē ex quo pater necesse habuit plures pecunias in dotem dare percutiens ad illud damnum tenetur. folio. 177. columna. iiij. §. 9. versi. primo infert.

Filia vel serua absoluta & liberata propter ingratitudinem postea commissam contra patrem vel dominum potest in potestatem reuocari. fo. 139. col. iij°. versic. adde quod.

Filia. vide. ē. in litera c. in verbo consuetudo. lo. viij. & j. in verbo filio. lo. j.

Filie si pater vsurarius dedit dotem: qualiter ipsa vel vir eius hoc sciens debeat illam restituere: vel quando possit cum bona cōscientia retinere. vide fo. 67. col. ij. ver. intellige. post principium. & vide Archiepiscopum Florentinum in secunda parte. titu. j. capit. ix. §. xij.

Filie ingrate sicut legitima non debetur: sic per consequens pater nō tenetur eā dotare: cuius si dos esset iam data ingratitudinis pretextu non reuocaretur. fo. 139. ver. adde. col. iiij.

Filij Antea nati sic legitimantur matrimonio putatiuo sicut vero data ignorantia alterius coniugis. fo. 30. col. j. ver. item sicut.

Filij obitu licet patria potestas soluatur eius tamē ratione vsufructus formalis patre retro quesitus nō finitur. folio. 37. columna quarta. in finalibus ꝓbis in additione. secunda. Adde hoc esse notabiliter limitandū nisi tali filio defuncto succederet filius ei° in alterius potestate constitutus: vez si filia mea in cuius bonis aduentitijs ego habebam vsumfructū decedat reducto filio qui est in potestate sui patris mei cuius generi: tunc em extinguitur vsusfructus me° & incipit nouus in persona patris nepotis mei. ita limitat Paulus in. l. si quis. §. fina. C. ad tertul. motus per textum in. l. quod scitis. §. fi. C. de bonis que liberis secundum primam lecturam. quod dicitur menti tenendum.

Filij naturales emphitheusi ecclesie a patre sumpta non succedunt etiam si sint legitimati. folio. 55. columna tertia. versiculo & propterea. fallit nisi p subsequens matrimonium legitimi fierent. ibidem. Adde Alexandrum idem tenentem in. l. ex facto. §. si quis rogatus. el primo. ff. ad Trebellianum. in columna decima. qui optime in hoc loquitur. & idem etiam tenet Felinus in cap. in presentia. columna decima. verficulo quinto inquantum. Alias tres limitationes ad predictam conclusionē poteris deo dante videre in meis fallentijs vltra Bozinum in litera E. in regula incipiente Emphitheusi ecclesiastica.

Filij non tenentur patrem alere ex bonis ipsius patris (qui homicidium commisit) ipsis filijs applicatis statuti vigore. fol. 109. columna. iij°. verficulo et inde est.

Filij an possint agere contra patrem pro dote materna vtilibus actionibus eo vergente ad inopiam. fo. 114. col. iij°. ver. ex istis.

Filij incestuosi non possunt esse testes in testamēto paterno. fo. 143. col. j. ver. ex quo.

Filij illegitimi an reputentur de genere vel familia. fo. 143. col. iij°. vbi vide remissiue.

Filij possunt agere ad reuocationez dotis immense: cuius patre viuo triginta anni sint elapsi mortuo eo & soluto matrimonio filie: secus tamen eo constante. folio. 153. columna prima. verficulo mortuo. vide tamen in columna sequenti fere in medio vbi cōcludit contrarium. & dicit quod contrarium practicatur in cancellaria Regia: imo quod etiam eo constante in eo quod excedit legitimam possit reuocari. et folio 158. columna prima. verficulo ex quo. & in precedenti columna. verficulo ego credo. quando autem dicatur dos immensa. vide folio. 153. columna. iij°. verficulo intelligo. Adde in materia omnino docto. de Segura in subtilissima & valde proficua repetitione. §. cum filie. l. coheredi. ff. de vulgari & pupillari. fo. 20. columna. iij°. cum vndecim columnis sequen. vbi mirabiliter loquitur faciendo regulam cum extentionibus & fallentijs.

Filij possunt reuocare ea que pater perdit in ludo illicito vsq; ad legitimam ipsorum. fo. 154. columna. iiij°. in prin.

Filij spurij iz non succedant matri: alimenta tamen de dote materna habere debent si non habent vnde se alant. fo. 155. col. j. ver. si tamen.

Filij audira condemnatione patris ob delictum inferens bonorum publicationem: si suam legitimā furto subtraxerint an teneantur principi restituere in foro conscientie. folio. 55. columna tertia. verfic. ad cuius.

Filij catholici hereticorum nati ante crimen heresis commissum a patre: non afficiuntur penis inductis a iure: maxime illis que excludunt ab honoribus & officijs publicis. fo. 156. columna quarta. verficulo ad hanc. vsq; ad finem columne. & per totam fere sequentem vbi hoc tandem cogitandum & deciendum relinquit.

Filijs duob° simul natis cuius p̄oritas decerni nō potest: poterit pater quem maluerit ad maioratum eligere. fo. 139. co. j. ver. idem fecit Roboan.

Filio legitimo deficiente admittitur filia in iure primogeniture. fo. 82. col. ij. ver. lex etiam.

Filio facta prohibitio non intelligitur facta nepoti vltimo possidenti. fo. 83. col. j. ver. dubium.

Filio si pater dixit se donare propter merita & non p̄bētur merita censetur donatio simplex. fol. 94. colū. ij. versi. si ad idem.

Filios habens ex prima vroze si secundam ducat hoc pacto quod ex ea nascituri non succedant in feudis sed nati ex prima. potest vna cum vroze contrario pacto pasci vt vtriq; filij succedant. fo. 52. co. ij. ñ.

postquam.

Filius tenetur si videt patrem volentem cōmittere crimen lese maiestatis illud propalare. fo. 103. co. ij. ñ. idem si alio.

Filius si vxorem indignam accepit potest exheredari: & per consequens possunt sibi alimenta denegari. folio. 22. col. j. ver. subdit tamen.

Filius meus si rem meam me consentiente donat vxori sue non enim valet ista donatio nec filij obitu confirmatur. imo eo mortuo ego possum illam reuocare sine fuerit processum ad traditionem siue nō. fol. 37. co. ij. versi. idem dicas. el. j.

Filiusfamilias potest esse in iudicio sine patris consensu in casibus in quibus ei vsusfructus non acquirit fo. 37. col. iij. ver. ex his. & in his poterit sine eo procuratorem constituere. ibi. Adde in huius cōfirmatione quod in casibus in quibus adultus sine curatore potest esse in iudicio (qui enumerantur p glos. in. c. ex parte in. de restit. spol.) in eisdem poterit constituere procuratorem. ita Bar. notabiliter in. l. ij. §. fina. ff. qui petant tuto. nec tamen dictis casib° adultus perdit beneficium restitutionis vt voluit glo. nota. in. l. vnica. C. si de momentan. pos. fuerit appellatum. qua motus sic generaliter dixit Jason in. l. exigendi. in fine. C. de procuratoribus. limitādo vt ibi per eum.

Filius si ingreditur monasterium pater non p̄dit vsum fructum quod habebat in eius bonis nec respectu preteriti temporis nec futuri. folio. 38. columna. j. in medio.

Filius iunior licet non debeat habere legitimam in regno comitatu vel dignitate patris. debet tamē ei soli per heredem vniuersalem legitima in pecunia. f. 42. col. iiij in versi. ita ergo. ideo caute sit si in cōstitutione maioratus dicatur quod ad filium iuniorē nec deueniat in eo legitima nec ei° estimatio sibi debeatur. fo. 42. co. j. in med.

Filius ex vxore domi natus marti, p̄sumitur etiam si constet vxorem eius conceptionis tempore fuisse adulteram. folio. 55. co. iij. verficulo ampliabis. Idem dicit de filio nato ex concubina cum ampliatione. de qua ibi.

Filius quando possidet bona que dicitur quesisse ex bonis patris tunc non est p̄sumptio pro patre vel pro herede patris agente: imo incūbit probatio actori. fo. 56. col. ij. ver. ad ista.

Filius vel seruus possunt restituere que male acquisierunt sine consensu patris vel domini. fo. 66. col. j. ver. ego tamen.

Filius si faciendo mercantiā cum pecunia paterna habuit notitiam cum aliquo dño qui ei aliq̄d donauit illud non venit conferendum. fo. 70. colum. iij. ver si vnde si.

Filius & pater si simul agant valet iudicium ex parte filij cuius non appeat aliter de patris licentia. fo. 79. col. j. ver. & propterea.

Filius si alienat rem immobilem simul cum patre vel econtra non requiritur alius consensus vel alia auctoritas patris. ibi col. ij.

Filius licet stante statuto non possit se obligare sine patris licentia si in eodem instrumento reperiant obligati pater & filius nō requiritur alia licētia patris. fo. 79. col. ij. in prin.

Filiusfamilias si vino patre furripuit ei pecuniam quaz lusit vel res patris dilapidauit. post eius mortem cū aliis fratribus succedendo tanto minus accipiet exceptione compensatiōis a fratribus opposita. si forte alij percepissent fructus vltra quā deberēt. actio autem ad hoc non dabitur. etis. fo. 97. col. iij. versi. & hinc est.

Filius impune pōt insurgere contra patrez aliquid cōtra filiū principem vel rempub. molientem. fol. 103. col. ij. ver. idem si alio.

Filius non solum poterit agere contra patrem bona p̄pria dissipantem ne ea dissipet: sed etiam poterit sibi petere legitimam assignari. fo. 103. col. iiij. in fin. verbis. ver. ita q;.

Filiusfamilias habet legitimam personam standi in iudicio in his in quibus patri nō queritur vsusfruct°. fo. 115 col. ij. ver. & si forsan.

Filius propter causas propter quas potest exheredari propter easdem perdit p̄uilegium filiationis. ita quod pater eum occidens non teneatur. l. pompeia de parricidijs. folio. centesimotrigesimonono. colū. tertia. in prin.

Filius si inhoneste contrahit matrimonium puta cum meretrice pater potest eum exheredare ne vilissimā prolem que inde nascitur habeat successorem. quia ex his totum genus est infamatum. fo. 140. col. iiij. §. septimo.

Filius clerici in minoribus beneficiati & sue concubine non legitimatur per subsequens matrimonium. fo. 152. co. j. ver. & si credere m. Adde Ludouicum de sardis in tractatu de legitimatione. folio. 6. columna. iij. §. tertio queritur. q lo quitur latius.

Filius illegitimus cui a patre sunt relicta alimēta si in futuruz efficiatur diues vel ex parte aliqua possit alimenta habere euanescit relictum pro alimentis: et remanet apud heredes dicti patris: superueniente tamen filio necessitate resurgit legatum. folio. 154. columna quarta. in principio. nisi esset filius naturalis alicuius magni nobilis cui esset dedecus ex arte vsuere. ibi.

Filius si est nobilis ita q; non obstante spurietate sit ei dedecus artem exercere debentur sibi alimenta. fo. 155. co. j. in prin.

Filius si scit patrem in heresim lapsum & nō solum sibijpsi sed etiam alijs nocere praua doctrina coruūpens. potest & debet illuz accusare vel apud iudicez eius delictum pandere. fo. 159. col. ij. ver. ex his. quasi ad finem.

Filius tenetur reuelare proditionem per patrem fiendam dummodo habeat probationes contra eū ad illam probandam. fo. 159. col. iij. in prin.

Filius maior siue primogenitus si ad maioratum vocatur excluditur secundogenitus etiaz mortuo primogenito quia nec tunc dicitur primogenitus. fo. 159. colum. quarta. verficulo ex istis. Cauti ergo debent esse secundum eum qui maioratum constituunt: vt expresse dicant quod primogenitus et eius filius etiam primogenitus habeat maioratum & eo deficiente absq; filijs masculis succedat filius secundogenitus. hoc tamen cogitandum relinquit.

Filius cui pater assignauit legitimam in vita si illā perdidit sua culpa ludendo vel alias.non tenetur pater sibi aliam legitimam assignare.folio.162.columna.iiij.verſi.hinc est quod.Adde Jasonem in autē/tica res que.C.commu.de lega.colum.vij. Didacū de Seguran.in repe.l.imperator.ff.ad trebel.fo.10. col.iij.

Filius qui dissipauit bona sibi data pro alimentis: an debeat ali per patrem.folio.162.colum.iiij.verſi. de filio.

Filius. Vide infra in litera l.in verbo lucri.lo primo.et in litera p.in verbo pater.lo.xxiij.ℨ.xxvij.ℨ.xxxo.et quadragesimo.ℨ.xlj.ℨ lij. Et vide supra in verbo delicta.ℨ infra in verbo ignorantia.ℨ in verbo maritus.lo.xx.

Fisco eccleſie Videlicet episcopi ℨ nō Pape: ℨ non seculari applicatur portio ablata ab vno ex heredibus clerici cū ab indigno.fo.34.col.iij.ℨ.ad idez:qđ est mirabile:de quo tamen ibi dubitat in dicta colum.ℨ sequenti.vbi tādem contrarium concludit:imo quod seculari fisco applicatur.

Fisci ℨ reipublice fauore potest agi contra fideiussores non discusso principali.fo.118.colū secunda.ver.sic etiam.

Fiscus debet reficere expensas priuato intentanti indicium ad vtilitatem publicā:si illa vtilitas affert lucrum fisco.folio.120.columna.iij. verſiculo adde idem est quando clericus litigat ad vtilitatem eccle sie vt ibi.

Fiscus seu alius dominus temporalis succedens in bonis heretici:quemadmodum tenetur filios alere:sic tenebitur filias dotare.fol.155.columna.iij.verſiculo ex quo.Quod posset procedere de equitate ℨ in filijs natis ante delictum.ibi.ver.possent.

Fiscus. Vide supra in verbo confessio facta.ℨ in verbo donatio ob fornicationem.ℨ supra in parte clericus. lo decimonono ℨ vigesimo.ℨ supra in parte donatori coniugi.

Florentie Est statutum prohibens nobiles assumi ad regimen ciuitatis.fo.8.colū. iij.ver.ad idem.

Focaria. Solet insidiari vite vxoris.fo.150. co. iij.ver.ℨ inde est.

Focarie olim expellebantur de campo per certuz tempus antequam milites pugnarent.fo.31.col.iij. ver. hec tamen.

Forensis Ut possit de consuetudine alicuius ciuitatis testificari:requiritur quod tantam moram ibi contraxerit quod verisimiliter,deberet scire.folio.19.columna quarta. verſiculo Imo plus.

Forma Potentior est qđ materia.fo.27.col.iij.ℨ. vnde si eam.

Fortalitium Seu arcem habēs in custodia si requiritur de proditione potest dare aures ℨ facere tractatum duplicem.nec delinquit imo est commendandus.folio.116.co.ſ.verſ. idem dicit.Dō intellige dummodo hoc pius denūtiet domino arcis:vt ibi.

Francigene Seruant rationem legis:non qđ lex hoc dicat quia leges non allegant:sed quia ratio sic vult.folio.ij.columna.iiij. circa finem.

Frater Si occidit fratrem liberos non habētem ℨ intestatum:etiam filij interficientis non succedunt ei folio.85.columna prima.verſicu.imo si frater.

Frater substitutus sub conditione mortis per fideicommissum.non consequitur illud si fratrem interficiendo facit conditionem existere.fol.eo.col.ij.ver.facit.

Frater si interficit fratrez suuz:priuatur feudo ℨ defertur agnatis sequentibus si est paternum.ibi.col.iij. ver.ℨ propterea.

Frater si instituat aliquem adulterinum vel simples potest alter frater querelare testamentum.fo.143.col. ij.ver.reputantur.fratrem tū spurium frater potest instituere.vt ibi.

Frater tenetur alere si habet vnde sororem dotatam a patre vel ab extraneo:interim quod maritum inuenit vt integram dotem habeat.fo. 147.col.ſ. verſic. inde est.

Frater licet teneatur alere sororem etiam vterinam:nō tamen eam dotare tenetur.ibidem.col.ij.verſi. item frater.

Frater sororem ex eodem patre natam inopem:dotare tenetur.fo.162.col.ſ.verſicu.sed an.Etiam si sit clericus.fo.eodem.col.ij.ver.ampliabis ista. Itē etiam si pater eam iuste exheredauerit ibi.ver.ampliabis secundo.Si tamen semel dotauerit ℨ dos casu perierit iterum dotare non tenetur.ibi.col.ij.ver.sed quās uis. Adde pro hoc vltimo Segur.in repeti.l.si ex legati causa.fo.15.col.iij.verſi.tertiodecimo.ff.de ver. obliga.

Frater. vide.ſ.in verbo pater.lo.liij.ℨ supra in verbo filia.lo.xv.

Fratres iurantes non diuidere tenentur iuramentum seruare.fo.52.col.ſ.ver.ad idem.

Fratres possunt exheredare sororem a bonis paternis ℨ maternis quando parentibus mortuis nubit indigno.folio.141.colum.ij.verſiculo ex istis.ℨ hoc iure regio vt ibidem.

Fratres mulieris non possunt revocare dotem quamuis excessiuam in eo quod excedit patre viuēte. fol. 153.circa medium.ſ.col.

Fratres ℨ alij coniuncti habitantes cū marito possunt cum eo se obligare pro dote conseruanda ℨ restituēda.fo.169.ante finem columne.iiij.verſicu.ad idez dicunt.

Fratres duo rustici si habent terras ad laborandum et vnus eorum habebat duos filios laboratores ℨ omnes scindebant terram:fructus ex cultura prouenientes diuiduntur in capita inter eos:ℨ sic debetur portio cuilibet filiorum vnius ex fratribus predictis.fo.182.col.iiij.post principi.

Fratres inter quos voluntariū consortium fuit initum stipendia ceteraq; salaria in communi redigunt iudicio societatis.fo.61.col.iij.ver.ex his.

Fratres duo si simul mercaturam exercebāt:ℨ vno eorum mortuo alter continuat:superstitibus filijs fratris indiuisam substantiam possidentibus. videbit frater eodez nomine continuare sicut faciebat alio fratre viuente.folio.62.columna secunda.verſi. ad idem.el.ſ.

Fratrum vnus ex pluribus qui sunt in communione si fuerit propter delictum commissum condemnatus debet illud soluere ex suo proprio non autem ex cōmuni.folio.73.columna secunda.verſiculo ad idem facit.

Fratrum vnus ex habitantibus in communione si solvit condemnationem ad quam iniuste fuit condēnatus:illa condemnatio debet solui de communi iure societatis.folio.73.colum. secunda.in fi.in verſi. ex hoc.

Fructus Omnium bonorum que habent māritus ℨ vxor sunt communes viri ℨ vxoris ℨ inter eos equaliter diuidendi soluto matrimonio.fo 60.col.ſ.quamuis alter eorum multo plura bona habeat quam alius vt ibi:ℨ hoc de iure Regni.

Fructus quos pater percipit ex bonis filij prioris matrimonij an inter eum ℨ secundam vxorem diuidantur.vide remissiue ibi.col.ij.ver.ampliabis.

Fructus quos maritus habet ex commēda sancti Jacobi communicat cum vxore:licet dicantur quasi castrenses fo.70.col.iij.circa fi.ver.ℨ ex his.

Fructus prebende cedunt prelatoq; est vsufructuarius fo.73.col.iij.ver.item sicut.

Fructus omnes quos quis habet ex suis possessionibus vel alium de non debet expendere:sed semper ita facere vt ex redditu aliquid supersit.fo.108.col.ſ.ver. idem dicendum.

Fructuum integrorum si in dispositione hominis fit mētio intelligitur absq; deductione expensarum.folio 184.columna.iiij.ver.facit preterea.Adde que scripsi in lectis meis fallentijs vltra Sozinum in litera F. in regula incipiente fructum.quando a lege ꝛc.

Fructuum perceptio a possessione dependet.fo.85.colitij.ℨ in materia fructuum vide.ſ.in litera p.in verbo possessor.lo.ſ.

Fuga Est triplex.fo.29.col.ij.versicu.facit.

Fuga si timetur adeo quod offensorem meum nō possum ad iudicium adducere:possum vlcisci ppria autoritate.fo.123.col.ſ.in fi.

Fugiens semel a carcere:licet nobilis si iterū incarceretur debet diligētius custodiri. folio.8.columna.iiij. verſiculo intellige. Adde q; pter talem fugam non relaxabitur cum fideiussoribus casu quo alia deberet relaxari vt p hyppolytū. in.l.maritus.penul.colū.ff.de quesito.

Fugiēs ad corpus christi gaudet immunitate: nisi iam erat captus tempore quo fugit.fo.32.columna.iiij. verſiculo et pecunia.

Fugitivus debitor.vide supra in verbo contractus.cl.viij.et in verbo creditor.lo quinto.

Fundo accrescit incrementum latens per alluvionem.fo.61.col.ij.in principi.

Furari sicut licet aliena constituto in necessitate maxima ita licebit alienum quod erat restituturus retinere.folio.68.columna.iiij.verſiculo intellige.quod sub dubio forte extendit licere propter necessitatem filij.fol.sequen.ſ.colum. verſiculo quod autem.

Furtivas res in custodia recipiens scienter furi tenetur.idem si recipit eas pignori scieneer.fo.70.cc.ſ.in fi.

Furtiua res si inuenta apud aliquē non presumit qđ fit fur.nisi ppter qualitē persone ℨ frequētiā actus de aliquo male presumere.fol.108.colū.iij.verſiculo ℨ inde est.

Furtiua res.vi.ſ.in litera.p.in verbo pignori.

B

Babella licet de quolibet contractu soluatur non debet solui de contractu donationis qui non est proprie contractus.fol.77.columna.iiij. verſicul. ad idem

Babellā fraudans an sit tutus in foro conscientie.vide remissiue.fo.186 co.ſ.ver.an fraudās. Adde secura. in trac.de bonis lucratis ꝓstāte ma.fo.antepe.co.ij. in fine.

Babelle communis si statuto dictante debent vendi per officiales ad hoc deputatos presentibus cōseruatoribus monete illi conseruatores vel eorum parentes per se vel per subiectas personas non possunt emere dictas gabellas.folio.78.columna.iiij. verſiculo ex quo.

Babella.vi.ſ.in verbo rep.lo.xij.

Geminationis plures effectus describuntur.folio.16 columna.iij.et sequen. Adde Hyppolytum qui ponit vltra viginti quarnor.in.l.ſ.in.ſ.questioni.colū.ij.ℨ sequenti.ff. de questio.vi. in materia remissiue per quindecim lineas per bonum de curtili in tract.nobilitatis.folio.5.col.ſ.in princi.

Generosus vel miles qui male vtitur sua generositate vel militia perdit illaz saltem interim qđ perseuerat male vtendo.fol.103. col.ij.verſi.sicut.

Glosſa vel doctor quando plures intellectus describit nec quem eligat apparet in dubio vltimum approbare videtur.folio.101.colum.iij.ℨ. xiiij.et folio.107. columna.iij.verſi.alij tamen. Adde hoc esse tripliciter limitandum vt per Jaso.in.l. si idem cum eodem.ℨ.fi.ff.de iurisdi.om.iudi.quas limitationes reseripsit Joan. de netizanis copiosius tamen allegando in sua filua nuptiali.fol.20. columna.iiij.

Gratia concessa persone intelligitur secundum conditionem suam. folio.11.colū.ſ.verſiculo ad quod.vide que addidi infra in parte testatoz si vxoz.

Gratia.vide.ſ.in verbo intellectus.lo primo.et in litera.p.in verbo papa.lo tertio.

Gratuitus restituere licet velit renuntiare ex presse prouisioni autent.res que. commu.de leg.C.non posset.folio.12.col.iiij.in principio.ver.ex quo.lo.ſ.

Gregem pecudum si aliquis dat estimatum et apponitur pactum qđ omnis utilitas ℨ periculum sit commune:si pecudes casu moriatur, qđlibet patitur damnum qđ suis pactū sit cōtra naturā emptionis.folio.71.columna.iij.et folio.183.co.iiij.

Guerre Tempore videtur factum quod sit parū ante tempus guerre.fo.33.colum.ſ.verſi. ad hoc.

H

Habitare Certo loco est species seruitutis.fo.4.colū.iij.§.2. circa finem.

Hercules Duarum feminarum sibi occurrentium quarū altera voluptatem altera laborem promittebat posteriorem secutus est:sciens post laborem premium dari.fo.1.co.ſ.ver.alma quidem.

Heredes Tenentur dare vxori vestes lugubres folio.10.columna secunda.ꝑversic. vbi Salicetus.

Heredes grauati de maritando filiam testatoris cum consilio Titij si eam maritauerint titio incōsulto pdunt hereditatem.fo.137. columna secunda. circa finem.

Heredes mariti si eo mortuo promittunt vxori dare decem pro centenario donec integraliter sibi dos soluatur:non est licitum.fo.171.col.iiij.ver.ꝛ inde est.ꝛ fo.seq.col.iiij.ver.binc est.

Hereditas Patris licet dicatur filio quasi debita:in dispositione tamen iuris:q̄ agitur de amissione huius hereditatis cōputat tāquā lucrum.fo.150.col.ij.ver.ad ista.

Heredum vnus ex pluribus si cōdemnatus est ob maleficium a se commissum licet alias bene tractauerit hereditatem:tamen de parte sua tantum soluenda erit condemnatio nec fiet compensatio eius qđ bene egit.folio.73.columna secunda. verſiculo ad idem facit.

Heres qui ꝑsemper fuit in bona fide ꝛ qui in suam personam tantum fundauit vsucapionem ꝛ rem prescripsit legitime:si scit rem fuisse alienam tenetur eā restituere ꝛ purgare animam defuncti cui successit.fo. 67.col.iij.ver.ad predictorum.vide tamen in col. sequenti vbi contrarium concludit.

Heres qui post mortem testatoris cum defuncti vxore cōcubuit:hereditatē vt indignus perdit.fo.48.co. ſ.ver.idem est.

Heres tenebit respondere positioni an fuerit rogatus a testatore de restituēdo hereditatē incapaci vel spurio.fo.75.co.iiij.ver.faciunt.

Heres capi non poterit licet testator se pacto obligauerit vt possit capi personaliter pro obseruantia contractus:quia illud pactum non egreditur personam pascisscentis.fol.44.col.iiij.ver. considera etiam.el secundo.

Heres si occidit testatorem efficitur indignus:et hereditas defertur fisco.folio.45.columna.ij. verſiculo tene ergo.

Heres marti possidens vel detiuens pignus datum viro pro cautione dotis post mortem mariti non lucratur fructus illius pignoris:imo tenetur eos in sortem computare.folio.176.columna tertia.verſiculo ꝛ inde.de cuius veritate vide in columna sequenti.

Heres si simpliciter promittit soluere legata non videtur renūtiare detractioni falcidie secus si promittat ea soluere integra.folio.184.colū.iiij. verſiculo ad idem.el.ſ.

Heres clericus si vti indignus perdit hereditatē an fisco ecclesie vel imperij applicet.vide supra in parte clericus.lo penultimo.

Heretice mulieri denegandum est beneficium velleia.folio.29.columna.iij. circa finem.

Hereticum si iudex ecclesiasticus condemnauit.et illum potestati seculari tradidit puniēdum:potestas secularis debet illum punire et petere non potest ꝑ cessum ad videndum vtrum iuste vel iniuste fuerit condemnatus.folio.8.columna.iij.verſi. nō obstat. el secundo.

Hereticus bn̄ pōt vti bn̄ficio macedoniani cū sit inductū in odiū creditoris ꝛ nō in fauorem debitoris.fo. 29.co.iij.cir.med.

Hereticus vt quis dicat duo requirunt.fo.186.col.iiij. §.ij.per totam col.

Hereticus homo non est qui baptizat imagines adorat demones ꝛ eis thurificat ꝛ qui conculcat corpꝰ christi in luto.que omnia sunt valde horrenda peccata nisi sit error in intellectu.folio eodem colum.iij. circa finem.

Hereticus non iudicatur quis ex eo quod aliquem actum infidelitatis faciat puta si propter amorē mulierum reuerentiā exhibet idolis.si fidelis est ꝛ fidē mēte tenet.fo.187.col.ſ.ante me.ver.adde ꝑdictis. que est additio.

Hereticus pertinax dicitur ille ꝛ vt talis potest dānari qui inquisitori aliquid asserenti non credit.fol.187. col ij.paulo post medium.

Hereticus nō est aliquis quamuis teneat ea que sunt contra fidem dummodo paratus sit corrigi.d.folio columna quarta verſiculo quānis.ꝛ fo.seq.circa finē col.

Hereticus nō est qui per lubricum lingue aut loco vel fatua simplicitate aliquid asserit hereticum nec per inquisitores debet in aliquo puniri sed per eius ordinarium imponetur ei saltem aliqua leuis penitentia salutaris.fo.188.co.iij.verſiculo ad predicta.vbi refert aliquorum opinionem tenentium quod etiā tunc possit ille per inquisitores leuiter castigari.

Hereticus vide infra in litera.t.in parte testes duo.et in parte testibus singularibus.et.§.in litera.p.in verbo pertinacia.in tribus partibus.seu verbis.et supra in parte filij. lo.xxij.et in parte fiscus. lo secundo.

Hypotheca non cadit in feudum quinimo hypothecās priuatur suo iure ꝛ feudum non venit in generali hypothecaria.folio.119. columna quarta.§.xxxviij.verſiculo sed quatenus.

Hypothece renūtiatio facta per vxorem cum maritus res pro dote hypothecatas alienat:quando preiudicet vxori vide supra in verbo alienatio rerum et supra in verbo fideiussores de dote.ꝛ.ſ.in verbo meritus:lo sexto.et in verbo mater.lo septimo.

Hypothece tacite priuilegium quod habet vxor in bonis mariti:pro dote:procedit etiam inter iudeos.fo. 29.col.iij.ver.ad idem.el secunde.

Hypotheca vide.ſ.in verbo maritus.lo trigesimoquinto.et in octuagesimotertio.ꝛ.§.in verbo cautela.lo primo

primo.ꝛ in verbo fideiussores.lo primo.ꝛ in verbo mulier.lo.vſ.

Hispani olim constituerunt quod quicunq; allegaret leges imperatoris in iudicio capite puniretur.folio.3.columna prima.post principium.

Homicida si statutum disponit quod non possit esse de prioribus per hoc non prohibetur ille qui tanquam iudex multos fecit decapitare.fol.91.co.ij.ver.ꝛ inde est.

Homicide bona si statuti vigore auferenda sunt partes filijs reseruata:ex predicta parte non tenentur filij patrem alere.fo.64.columna.iiij.verſi.ꝛ hinc est.el secundo.

Homicidio presumitur consilium prestitisse: qui paulo ante quam esset cōmissum cum homicida locutus est etiam si quid dixerit non sciatur.fo.26.co.ij.post med.

Homicidiū quādo aliter nō probat nisi per cōfessionē rei tunc non punitur pena mortis.fo.190.col.iiij.cir. med.Adde Jalo.in.l.vt vim.ff.de iust.ꝛ iure.col. iij. ad finem.hippolitum in.l.repet.col.viij.in prin.ff.de questio.

Homo sancte vite ꝛ bone opinionis presumitur semper iustam litem mouere:ideo si succūbat non condemnatur in expensis.fo.175.col.iij.ꝑſ. facit etiā.vide omnino que addidi supra in litera c. in verbo consanguineus probate vite.

I

Ignorantia non excusat filium quin, post mortē patris teneatur reddere male conquisita p patrem.folio.69.colum.iiij.ver.ratio predictorum.

Immobilia sufficientia non dicitur possidere vt a cautione allenietur qui ea possidet in loco periculoso vel ruinoso ꝛ hoc etiā inspecto presenti statu.folio.104.columna.iiij.verſ. ex his.

Imperator licet reuocet legem per quam cōcessum est ecclesie priuilegiū non tamen intelligitur priuilegium reuocare.fo.147.colū.iiij.post medium.

Imperator ꝛ nō requirat:teneat iuuare statū ecclesie ratione iuramēti qđ prestat in sua coronatione.fo.185. col.iij.ver.qđ tamen.

Impetrans literas ad delegatus sicut debet mentionem facere de processu incohato et litis pendentia coram alio iudice delegato,alias non valet commissio:sic etiam mentionem facere debet:de processu seu litis pendentia coram ordinario.folio.163.columna tertia.§.quarto. cum dicit.

Impetrans secūdas literas ad beneficia nedum dz fare mentionē de prioribus:sed etiā de processu ex eis secuto.ibidem.

Impetrans a papa compositionē super pena que erat per fiscum exacta.si non facit mētionem de exactione ꝛ incorporatione pene.non valet rescriptum quia obreptitium ꝛ fisco damnosum.folio.164.colū.iiij. ante medium.

Impetratio non vitiatur ex taciturnitate suris quod in beneficio potuisset aduersarius in futurum consequi si ego non impetrassem.folio.166.columna prima. paulo post principium.

Importunitate si qua concedant ab inferiore a papa vel principe cōtra ius.tunc illa non tenent:secus si ab ipso papa vel principe ex certa scientia.fol.93.colum.ij. prope finem.verſi.ad idem.Adde ibi.non.quia deficit ꝛ littera est affirmatiue dū dicit tūc illa tenent.Et vide in materia.ſ.in litera p.in verbo princeps.lo.xij.cū duobus sequen.

Impugnatione pendente potest se ꝙs fundare ex eo qđ impugnat. fol.166.col.iiij.verſi.ꝛ ita.ꝛ vide infra in verbo succumbens.

Incorporalia non pñt ꝓscribi sine scientia ꝛ patientia eius cui⁹ interest.folio.131.col.ſ.ver.dixit autem.

Indicia plura ꝛ reperiant contra aliquem:que sufficiant ad condemnationem:non ponitur pena ordinaria delicti sed minor.fo.109.colum.iiij.ante med.

Indulgentie que emanant a sede apostolica pro remissione peccatoꝝ intelligunt de peccatis cōmissis nō de cōmittēdis.fo.99. col.iiij.in prin.

Indulgentiam que certo loco ꝛ tempore cōcedit si ꝙs vt consequat se preparet:ꝛ dum sumit iter cōmittit peccatum mortale de quo statim dolet:eā consequitur.ibi.ver.ad quod.

Indulgentie quam habet vel sperat habere fiducia:si quis peccauerit:non potest a peccatis sic commissis absolui eius vigore.folio.100.columna.ſ. verſiculo intellige.

Indultum habēs vt possit absolui plenarie in mortis articulo:dummodo per annum ieiunet:si in illo anno mortaliter peccauerit:potest tamen absolui.folio.99.columna.iiij.verſiculo ad quod.

Infamis est ille qui habet duas concubinas sicut ille qui prima vxore viuente cuz alia contrahit.folio.107.columna.ij.verſicul. sicut videmus.

Infamis est ille qui habet vnā vxorē ꝛ vnam concubinam.ibi.

Infamis pōt esse tabellio.fo.108.co.ſ.ver.sed quāuis, nisi sit tabellio ad latus principis.ibi.verſi.intellige. Adde Feli.in.c.fraternitatis.ij.col.de heret.vbi hoc describit.ꝛ alios tres casus in quibus infamis non pōt esse tabellio.

Infamis non potest esse procurator illustrium vtputa episcoporum ꝛ similium.ibi.columna quarta.in principio.

Ingratitudinis pretextu nō pōt reuocari dos iā data.fo.139.co.iij. ante med.

Ingratitudo.vi.§.in verbo abbas.lo.ij.ꝛ in verbo donatio remuneratoria.lo.vſ.Et in parte ecclesia.lo.ij. ꝛ iij.ꝛ.§.in verbo feudū.lo.ſ.

Inimicitia superueniēs inter dñm & procuratorē facit finiri mandatū. fo. 76. col. ſ. ver. ad idem.

Inimicitie grauissime superuenientes inter testatorem et legatarium: efficiunt vt legatum reuocetur licet post eas testator codicillos conficiat in quibus illud non reuocauit. folio. 90. columna tertia. circa medium.

Inimicitie superuenientes reuocant legatum quando culpa legatarij interuenerunt. secus si fine eius culpa. fol. 91. columna. iij. verſiculo ex quibus. vbi ad hoc refert Barto. sed in ead. colum. in fine tenet contrarium. & in colū. ſeq. in princip. in additione. refert alios etiam contrarium tenentes. Adde Jasonē in l. hereditas. ij. col. C. de his quibus vt indig. vbi etiā contra Barto. tenet. vi. tamen Barba. in. c. ſ. de probatio. col. xix. vbi. 13 conclusio. Bar. cōmendo text. ad hoc pro valde celebri in quo se fundat licet eum non referat.

Inimicitia procurata ab eo contra quē testis producit nō obstante: admittit̄ ꝗs ad testimoniū: vel saltē testis habet ꝓ producto cōtra eū. fo. co. col. iiij. ℞. reperio. in addi. ibi inserta.

Inimicitiā qui allegat dz illam probare. nec sufficit probare inimicitiā in gne sed dz probari eius qualitas. fo. 92. co. ij. ver. possunt.

Inimicitia capitalis dicitur quando aliquis accusat aliquem de crimine: propter quod tertia pars bonorum est publicanda. ibi. col. iij. verſi. ad cuius. & verſ. quinimo.

Iniuria pōt irrogari defuncto & eius prosecutio heredibus pertinet. fol. 95. co. ij. ver si. perdit.

Iniuriantur consanguinei viri defuncti: propter stupū cōmissum in viduā: sicut si duraret matrimoniū. ibi. colū. iij. ver. ex quo.

Inquisitor pōt punire monachum matrimonium clam cōtrahentem. fol. 107. col. ij. verſi. idem fuit. & vi. ſ. in litera m. in verbo matrimonium. lo. v. cum duobus ſeq. & in verbo monachus. lo. iij.

Instrumentum factum extra regnum an mandetur executioni: si habet preceptū guarētigium. fo. 3. col. ij. ver. ex quo infertur.

Instrumentū qui impugnat videt renuntiare vsui instrumenti respectu illius instantie: qr iste tacite renūtiatiōes nunq̄ referunt ad aliā instantiā. fo. 167. colū. ſ. ver. primo pro ea.

Intellectus duplex si ex verbis gratia: pt̄ sumi: vn⁹ inducēs dispensationem: alius fm ius posterior sumitur. fo. 7. colum. ſ. verſic. ex hoc.

Intellectus diuinatorius nō est tenēdus. fo. 101. col. iij. ver. sed reuera.

Intellectus de maiori dubio deseruiēs assumēdus, est qñ lex vel decretalis dupl'r pōt intelligi. fo. 146. col. iij. verſi. qr quando.

Intellectus legis quando est dubius debet intelligi secundū rubr. vbi est situatus. fol. 168. co. iij. verſic. fateo:.

Intellectus. vi. ſ. in litera g. in verbo glossa.

Interesse versans in lucro non attenditur: quando lucrum fieri potuisset cum iniuria alterius: puta prescribendo vel vsucapiendo. fol. 147. colum. iiij. verſ. vnū adde. nisi ad cōplendū illud lucrū modicū tps supererat. vt ibi.

Inuestitura cum cōiter soleat fieri presentibus si apparet iuestitura facta & de presentia nō constet presumit̄. fo. 123. col. ij. §. ſ. verſi. bene facit.

Jocalia que mittuntur a cōsanguineis viri. vxori vel econtra. donari presumuntur ratione consuetudinis. fol. 6. columna. ſ. verſiculo et ex hoc.

Judei tenent̄ dotare filias: & donatiōes ꝓpter nuptias dare: adeo ꝙ si legitima non sufficiat pōt diminuere fideicommissum. fo. 29. co. iij. verſic. ad idem. el. ſ.

Judei debēt discerni a xp̄ianis in qualitate habit⁹ quē public̄e deferre debent: vnde non est satisfactum iuri si deferant occulte vel sub mantello: vel in plicatura manteli. folio. 85. columna quarta. verſic. idem forte.

Judeus potest esse procurator xp̄iani. fo. 29. co. ij. verſiculo iudei.

Judeus. vide supra in litera h. in verbo hypothece tacite.

Judex ecclesiasticus assumens in assessorem in causa canonica mere legistam: vt suspectus valet recusari. folio. 2. columna prima. post principium.

Judex eligēs in cā subtili assessorē grossi ingenij recusari pōt. fo. 1. col. ij. post med.

Judex qō facit male iudicādo est casus formit⁹. fo. 75. col. ij. ver. & potest.

Judex si tulit malā sniam: ob metū alicuius tiranni: nō excusat: si a principio hoc euenire posse nouit: qr tūc non debuit illud officium acceptare. fol. 98. col. iij. post med.

Judex si cognouit excommunicationem non esse medicinalem sed mortalem: quia excommunicandus fiet deterior. non debet ipsam ꝓferre. fo. 105. col. iij. ℞. in quibus.

Judex extra iudicium potest aliquē sine monitione excōicare defendendo sua iura: vrendo ecclesiastica cē sura tanq̄ armis maternalibus. fol. 106. col. ij. verſi. idem si iudex.

Judex quem altera pars pecunia voluit corrumpere: potest licite aures prebere: & ponere secrete testes q̄ audiant corruptionis verba: & coram eis pecuniam recipere & postea partē castigare. fo. 116. colū. ſ. ver. idem dicit.

Judex citare pōt aliquē per nuntiū etiā p̄uatū nō publicū: etiā sine literis. dādo ei aliq̄ signū suum. fol. 122. co. ij. ver. si aūt nuntium.

Judex nō solū pōt cōcedere facultatē citādi nuntio sed etiā parti. ibi. co. iij. ver. hanc autem.

Judex procedens contra contumacem & ipsum citās: nulliter procedit si non citauit ad partis petitionem sed ex officio suo. ibi. co. quarta. verſiculo. ex predictis.

Judex ecclesiasticus non solum cognoscit de oppressione vel fraude clericorum; sed etiam pauperum

fol. 124. col. iij. verſi. facit.

Judex non debet impertiri officium suum ad vtilitatem priuatam nisi petatur a parte. folio. 122. colum. iij. verſicu. & inde est. & corrige. ibi a patre. alias a parte.

Judex ecclesiasticus nō solū potest p̄incipaliter adiri inter mere laicos super dotibus recuperandis: sed etiam super dotibus de nouo constituendis. & sic mulier pōt adire eū vt cogat debentes dotare illā ad dotē cōstituendam fol. 126. colū. ij. circa med. de cuius veritate: vi. ibi. verſi. mirandū. & corrigeibi secularis alias ecclesiasticus.

Judex ecclesiasticus inter mere laicos opposita exceptione incompetentie: nō est iudex cōpetens super causa dotis: quando p̄incipaliter intentatur coram eo. nisi esset vidua pauper vel miserabilis persona. tali que ex priuilegio possit laicū trahere coram iudice ecclesiastico. Vel qñ incidenter vel accessorie tractatur. fo. 127. col. ſ. ver. ex his omnibus. Vbi ita cōcludit post̄ per quinq̄ co. precedentes: materiā optime exaggerauit.

Judex ecclesiasticus potest mulctare laicū exco munic̄atione contemnentem ibi. col. iij. in medio.

Judex ecclesiasticus siue ordinarius siue delegatus potest inuocare brachium seculare. fol. 128. col. iiij. & fol. seq. verſi. nec facio.

Judex ecclesiasticus qui ratione incidētie vel alias: cognoscit de dote vel de alia causa contra laicum: nō poterit eius personam vel bona capere: nisi tunc demum quando probauerit legitime hoc sibi licere: ex priuilegio titulo vel p̄scriptione: & interim lite pendēte priuabitur sua quasi possessione. fo. 132. col. iiij. in medio. ver. Ex his. vbi ita concludit post longam disceptationē per quindecim col. precedentes.

Judex ex officio suo nemine petente: potest decernere dotem filie eo casu quo paternon prouidet. fo. 144. col. ſ. §. xij. verſi. ex quo infertur.

Judex ex officio potest & debet cogere patrem vt filie dotem congruam constituat: si ipsa rubore non petit: vel consanguineis non stantibus vel negligentibus id exposcere. fol. 157. colum. iiij. ver. & hoc. & verſi. quinimmo.

Judex coram quo lis pendebat: si se pronuntiauit incompetentem: in secundis literis nō est necesse facere mentionem huius litis quia non dicitur amplius pendere coram eo. folio. 164. columna ſ. verſicu. & bene.

Judex si ad petitionē actoris decreuit citationem contra reum: & super eadem causa idem actor impetrauit nouam comissionem ad delegatum: non facta mentione de citatione decreta & sic de litis pendentia: non valeat commissio. ibi. ver. vnum tamen.

Judex licet suppleat vicem partis absentis non tamen supplet vicem partis acceptantis: vnde necesse est ꝙ iudex ostendat se velle acceptare confessionem nomine partis absentis & ei acquirere. fol. 167. colū. iij. ver. vel aliter.

Judex qui male iudicauit: si in sindicatu ab eo qui ex sententia passus est damnū imponitur. poterit dicere petenti: ꝙ dirigat actionē & remedia sua contra eū ad quē ex dicta sententia pecunia deuenit suis sumptibus & periculo & audietur, & interim absoluetur ab instantia. fo. 170. col. ij. ver. ex his.

Judex redditur suspectus si pars sibi allat sibi in aurē secrete loquendo. fo. 190. co. ij. ℞. ad hoc. Adde lāfrā. de oriano. in repe. c. qm̄ ō. in verbo recusationes. in col. iij. vel alias in fo. 6. co. ſ. fely. in. c. pozo de sen. excō. qui referūt & approbant hanc conclusionem.

Judex si facit aliquid ad cōmodū partis & prestatio est cōtra eū facienda: debet coram eo nō coram parte fieri. qr agit̄ p̄incipaliter de rescindendo facto iudicis. fo. 114. col. iiij. verſi. hinc est. et corrige ibi restituendo. alias rescindendo.

Judex. vi. ō. in littera. c. in verbo contractus. lo. ix.

Judici vt ferat iustam sententiam permittitur parti pecuniam dare dummodo illam palam prester. secus si clam. fo. 190. col. iij. §. r. circa finē. Adde hippolytum in rubr. ff. ad l. com. de sicari. vbi hoc & alia plura similia describit.

Judicis arbitrio relinquit̄ q̄ dicantur vestes quotidiane. fo. 10. co. iiij. verſi. & istud. item quis dicatur locuples. ibi. & qñ aliquid dicatur modicū vel multum. d. fo. colum. iiij. circa finem. item que dicatur causa magna vel parua. ibi. verſic. sicut etiam. item quod negotium dicatur arduum vt videatur electa industria persone. fol. 11. col. ſ. verſicu. facit. vel primo. item ꝙ damnum dicatur graue: ibi verſi. facit lo. ij. item quando minor dicatur passus magnum damnum: vel detrimentum. ibi. item quod delictum dicatur magnum vel paruum. ibi. verſi. ex quo. item que iniuria fit atror. ibi. item quod dicatur magnum incommodum proueniens in re conducta. ibi. verſic. ex quo. lo. ij. Adde copiosissime per hippolytum in. l. questionis mod. in prima columna. ff. de questioni. cum tribus sequen. vbi describit vltra sexaginta casus qui relinquuntur iudicis arbitrio. & vi. ibi notanter per eum in col. iiij. verſi. et scias. an iudex negando aliquid ex predictis teneatur in findicatu. & in colum. sequen. an tunc possit appellari ab eo. Et qualiter debet arbitrari & aliqua notanda in proposito.

Judices quando imperrantur in causa in qua fuit appellatum debet fieri mentio specificāde appellationis & de causę statu. & hoc siue fit appellatio partis aduerse siue propria. & siue fit interposita ad papaz siue ad inferiorem. quod procedit etiam in appellatione extrajudiciali. fo. 165. col. ſ. verſic. cogitabam. vsq̄ ad verſi. & post.

Judicium non dicitur ante litem contestatam. fol. 164. colum. ij. ante med.

Judicium late sumpto vocabulo dicit̄ etiā ante litis cōtestationem & habet tres partes. principium quod durat vsq̄ ad litis cōtesta. inclusiue. medium quod durat vsq̄ ad conclusionem in causa. & finem. ſ. ipsaz sententiam. ibi.

Judiciū aliquando est in accessu. aliquando in processu. aliquando in recessu. ibi.

Judicium. vi. ō. in littera. c. in verſicul. contractus. lo tertio.

Jura ciuilia ad decisionē causarū beneficiorum allegant̄. fol. 2. col. ſ. in ver. annectam.

Jura disponentia circa beneficia trahunt̄ ad officia secularia. ibi. co. ij.

Juramentum habet vim secūdi cōsensus. fol.17.col.ſ.poſt pn̄m.et circa ſi.ſequentis colum.

Juramentum promiſſoriū fauorabilius eſt quā aſſertoriū.fo.50.colū.ſ.ver.quoniam illi.vbi hoc declaratur.

Juramentum vbicūq; interuenitur cum de eius obſeruantia ⁊ ad implementū agitur:et ſic de ſalute anime non eſt de apicibus iuris diſputandū.fo.118.colum.iij.ver.ex iſtis infertur.

Juramentum in dubio defertur maſculo:quando ipſe et femina litigāt:quia preſumitur verius dicere:niſi mulier melius nouiſſet veritatē.fo.121.circa med.ſ.col.poſt p̄inci.

Juramentum non defertur in probationis defectū habenti vnum teſtem adulterinum vel ſimilem pro ſe. fo.143.col.ſ.ver.ex quo.Adde hippolytum in ſing. 273.incipiente notiſſimum eſt in iure in ſingularib⁹ nouiter additis.

Juramento promittens in genere non venire contra contractum videtur renunciare beneficio legis.ij. de reſcin.vendi.C.fo.185.columna ſecunda verſicu. ad quod.

Juramentum appoſitum ſuper renuntiatione habet excludere iurātem a quacunq; excepti.tanquam in genere cogitata:etiā ſi renuntiatio eſſet generalis. fo.eo.col.ij.ver.ex quo.

Juramentum ſi interuenerit habet vim clauſule ſpecificatiue:vbicunq; cum eo eſt actus celebratus in genere.et deberet exp̄imi in ſpecie.ibi.columna.ij. circa med.

Juramentum poſitum in contractu aſſumit naturam illius contractus.fol.185,columna tertia verſiculo quod tamen.

Juramenti virtus tanta eſt quod vbi alias requiritur certioratio beneficij:non eſt neceſſaria.fo.eo.col.iiij. in p̄incipio.

Juramentum idem operatur quod clauſula derogatoria ex certa ſcientia.ibi.col.iiij.ante ſi.

Juramentum etiam ſi preſumeretur ex errore preſtitū: tamen obligat iurantem ad obſeruantiam.ibi.

Juramentum per dolum extortum obligat de iuris rigore.ibi.

Juramentum.vi.ē.in litera A.in verbo abſolutio.et in verbo aduocatus.lo penultimo.Et.ē.in verbo imperator.lo.ij.et.ſ.in verbo lex ciuilis.et in eodem verbo lex.lo vltimo.et in verbo prox.lo. 61.

Jurans ſe maiorem in contractu:debet reputari maior in iudicio quod ſequitur ex eo.folio.20.col.iij.circa ſi.

Jurans accipere aliquam in vxorem:nulla facta mentione dotis.non tenetur eam accipere niſi dos ſibi conſtituatur.fo.136.col.ſ.ver.ex quibus.

Juribus incorporalibus que non p̄nt vere poſſideri:nō poteſt acquiri quaſi poſſeſſio:niſi ſciente aduerſario qui rem poſſidet.fo.82.columna.ſ.in p̄incipio.

Juris reſeruatio quam quis facit in re alienata per eum facit rem inalienabilem.fo.14.colum.iij.circa medium.

Jus plenum vel vtile quando ex conceſſione appareret q̄ trāſferatur in aliqua re:verba ad vtendū et fruendum ibi poſita:non diminuunt conceſſionē. niſi adiiciantur hec verba ſcilicet in vita ſua.fo.6.colum.iiij.ver.ex iſtis.

Jus eligendi qui in alicuius perſona reſidet dicitur eligere iure propꝛio:iure vero alieno quando facit vigore iuriſdictionis alterius tanquā miniſter vel delegatus.fo.25.col.iiij. ver.ſecus tamen.

Jus adeundi nō eſt in bonis noſtris.fo.42. col.iij.poſt p̄in.

Jus accreſcendi in legato facto ad alimenta non habet locum.folio 157.colum.ij.verſicu.ex quo.⁊ idem in legato veſtitus.ibi.

Jus accreſcendi in legato dotis habet locum.ibidem. col.iij.ver.⁊ videtur.

Juris prohibitio habetur pro monitione:et contrafacientem conſtituit in contumacia.fol.106.colum.ſ.verſiculo ſecundum.

Juris canonici ſanctitas iuris ciuilis ſubtilitate decoratur.fo.1.col. iiij.ver.in cuius.

Juris canonici finis eſt euitare peccatum⁊ lucrifacere animas deo.fo.102.col.ij.ver.iſta tamen.

Jus canonicum in dubio potius eſt ſeruandum quam ciuile.fo.2.col.iiij.ē.idem videtur.

Jus canonicum non curat apices verborū ſed rei effectum.fo.118.col.iij.ver.ex iſtis.

Jus ciuile in curia regis hiſpanie non allegatur pro autoritate ſed ſolum pro ratione.fo.2.col.iiij.ē.idem videtur.

Jus regni ſi deficit poti⁹ recurritur ad ius canonicum q̄ ad ius imperatorum vel Juriſconſultorum.d.ē.in p̄incip.

Jus loquens de vno habet locū in reliquo. fo.77.colum.iij.verſiculo nec obſtat.

Jus dicere ſibi propria authoritate poteſt ille qui rem propriam ex defectu iuſtitie vel alias non poteſt conſequi.fo.123.col.ſ.paulo poſt p̄in.

Juris communis appellatione in regnis hiſpanie venſunt iura et conſuetudines regni.folio.2.columna.ſ.verſiculo annectam.

Juris peritus ſciens ius canonicū et ciuile perfectus.efficitur.ſicut non ignorans philoſophiam et medicinam fit perfectus medicus.fo.1.col.iiij.ver.in cuius.

Jus patronatus ex conſuetudine poteſt acquiri.fo.7.col.ſ.verſ. nec eſt mirum.

Jus patronatus non poſſidetur:ſed quaſi poſſidetur fo.7.col.ſ.in medio.

Jus patronatus debet applicari fiſco eccleſie:nō autē ſeculari:publicatis bonis illud poſſidentis.fo.34.colum.iij.ver.ad cuius.Et tūc extinguetur ius patronatus et eccleſia manebit libera,vt ibi.ver.ſeq.⁊ an

ſententia laici confiſcantis bona valeat quo ad iuſpatronatus,vi.Feli.in.c.q̄to.de iudi.co.ij.ver.vtrū ſententia.

Juſpatronatus acq̄ſitū in eccleſia ꝯſtructa ⁊ dotata p̄ maritū cōſtante mr̄imonio:ipſi ⁊ vxori equalr̄ queritur,maritus tn̄ ſolus dū viuit:preſentet niſi aliud tē pore edificationis ſit conuentū.fo.62.col.ſ.poſt p̄n. ver.ex iſtis.

Juſpatronatus ſi rei dotali adheret maritus pōt preſentare.fo.120.col.iiij.ē.xliij. [Adde Jnno.in.c.fin. de conceſſio.p̄hēd.vbi tz cōtrariū.]Et ſi vxor ⁊ maritus diuerſos preſentent tunc preſentatus a marito p̄referk.ita p̄cludit.d.fol.64.co.iij.ver.⁊ iſta.Ad limita niſi vxor ob inopiaz viri reperiſſet dotē vt ibi. qđ cogitādū relinquit.Et adde in materia bonū cōſi.Bal.in.iij.vo.conſi.ſ.

Juſpatronat⁹ an cōpetat illegitime natis.fo.143.co.iij. circa finem.

Juriſdictio poteſt p̄iuilegio acquiri ⁊ cōſuetudine.fo.69. colum.iiij.quaſi in p̄incip̄io.

Juriſdictio ſi preſcribitur contra regem requiritur ei⁹ conſensus tacitus vel expreſſus.fo.125.co.iij.poſt medium.

Juriſdictionis quaſi poſſeſſione ſi quis vult probare ſe vſum:ad eam preſcribendam nō ſufficeret probare ſimpliciter iuriſdictionis vſum:ſed oportet probare vſum ſciente eo cuius eſt iuriſdictio quamuis p̄bet quod ſciente populo in quem iuriſdictio exercebatur vſus fuerit ea.fo.131.co.iij.verſi.⁊ adeo.in addītione.

Juriſdictio vt preſcribatur tempus.x.annorum inter p̄ſentes:et.xx.inter abſentes requiritur:quando preſcribens habet titulum ⁊ bonam fidem ſi vero bona fide poſſidet abſq; titu.tunc ſpatium.xxx. annor exigitur.ibi.col.iiij.verſi.aliud.Adde in iſta materia marianū ſozinum.in.c.cum contingat in.vij.col.ver. circa q̄ntū.de fo.cōp.cū tribus co.ſeq.vbi notabiliter loquitur.

Juriſdictio equiparatur dominio.ibi.⁊ eſt ſupra dominium vt ibi.

Juriſdictio que eſt ius incorporale coherens territorio: regulariter preſcribitur et conſuetudine queritur tāto tempore quo et ipſum territorium.dicto ver.ante med.colum.

Juriſdictio et tributa et annona et alij redditus regni inter immobilia computantur.fo.132.poſt med.p̄ima columna.

Juriſdictio delegati per citationem perpetuata eſt.fol. 164.colum.ſ.in fine.verſiculo quod optima.imo et per quēlibet actum iudicialē:etiam anteriorem citationem.ibid.

Juriſdictione preſcribēda vel in p̄ſcribēdis aliis iuriſd⁹ regni iz aliq̄n requiratur tp̄s centū annor aliq̄n tp̄s immemoriale:hoc p̄cedit q̄n directe preſcribit cōtra regē.ſec⁹ ſi ꝯtra aliū cui Rex iuriſdictionē vel aliam ꝯceſſit vel ex p̄ſcriptio vel quouis alio mō ſibi q̄ſiuit.nā contra eū ſufficit tp̄s.x.an.cū titu.vel.xxx.ſine eo.fo.100.co.iij poſt med.

Z

Laici q̄uis diſponere nō poſſint circa res q̄ ſtras eccle:p̄nt tn̄ circa querēdas.fol. 42.co.ij.ver.ad idem.el.ij.

Laicus etiā ex cōſuetudine immemoriali nō pōt beneficia conferre.folio.3.columna.iiij.verſic.nec eſt mirandum.

Laicus etiā ex cōſuetudine nō pōt fieri capax iuris ſpiritualis.ibi.

Laicus pōt capi ⁊ carcerari a iudice eccleſiaſtico:ſi cōſuetudo legitime preſcripta interuenit.fo.130.colū. iiij.verſi.concluditur.Et corrige ibi.ſecularī alias eccleſiaſtico.

Largitas facit homes famoſos ⁊ claros.foli.7. co.iiij.ē.ix.poſt p̄in.

Laudū.vi.ē.in lra a.in verbo arbitratoris.⁊ in verbo arbitrium.

Legans vel donans rē cōditionē apponere pōt ne in aliquē locū plū transferak.fol.14. col.ij.ver.ad cuius.

Legatarius vel fideicōmiſſarius ꝯſentiēdo heredi alienāti rem legatā p̄ ſoluē do debitum hereditariū:nō cenſet cōſentire animo donādi ideo tz ſibi p̄iudicet in re non p̄iudicat in p̄tio quominus illud poſſit petere.fo.42.colū.iiij. ver.ita ergo.

Legatarius ſi cōcubuit cū vxore teſtatoris:perdit legatū.fo.75.col.iiij.verſi.idem eſt.et fol.45.col.ij.verſi. et inde eſt.

Legatum factū vxori p̄ maritū:an in arris ab eo debitis cōputet.vi.fo.23. colū.ij. ver.ex his.

Legatū factū mulieri cū nupſerit: donec viripotes cēceperit nō debebit etiā ſi nubat p̄ius.fo.53.col.ij. in addi.ver.ad idem.

Legatum relictum fratribus conditione ſi teſtatorem in ſuo monaſterio ſepelierint:eis acquiritur ſi culpa defuncti non poteſt ibi ſepeliri:vt quia excommunicatus erat vel alias.fo.63.columna.iiij.ver.ad idē facit.el p̄imo.

Legatum factum pro puellis maritandis quo tempore debeak.vi.fo.144.col.ij.circa finem.ver.quo aūr. vbi remiſſiue.

Legatū annuū factū pauperi:ceſſet legatū ad alimēta. fo.157.co.ſ.ver.aliud.

Legato victus non hz locū ius accreſcēdi.fol.eo.col.ij. ver.ex quo.

Legatū factū alicui in pecunia p̄ alimētis:pōt ⁊ dz dari apud mercatorē ad partē honeſti lucri.fo.175.co. ij.ē.vij.infertur.

Legatū.vi.ē.in verbo creditore inuito.⁊ in verbo mulier.lo.xvſ.⁊.xxvij.

Legati receptione licet quis videatur approbare teſtamentum inofficioſum:non tamen videtur approbare teſtamentum falſum.fol.100.colū.iiij.ver. ad idem.lo.ij.

Legata pia relicta pro anima officio iudicis petuntur mandari executioni:et eius fauore hereditate non adita debentur.fo.66.col.iij.ver.ad cuius.Adde q̄ ne huic concluſioni refrageturilla communis opinio que habet quod legata ad pias cauſas non debentur hereditate non adita.quam tenet Bald.in l.fi.C.de teſta. manumi.Ange.⁊ Jmo.in.l.qui filio. ē.ſ.ff.de heredi.inſti.⁊ eam dicit communem Jaſo. in.l.eam quam col.vj.C.de fideicom.⁊ in.l.ſ.in p̄ma

lectura.co.antepe.de sacro.eccleſi.⁊ in eadem.l.in.ñ. lectura.col.ſi. Intellige eam quando dilatio talium legatorum afferret periculum anime teſtatoris vt eſt in reſtitutione vſurarum.vt per Jaſo.in.d. locis in ſecunda limitatione ad dictam concluſionem aſſignata ex quo nimis reſtringitur iſta concluſio vt vides.

Legata pro virginibus maritandis dicuntur pia.folio.144.columna prima.verſicul.finali. qui incipit et ex his.

Legata res a teſtatore alienato:ſi poſtea ab eo redimatur:an legatū reintegret.vi.fo.80.col.iij.verſicu.ſi tamen.

Legatus de latere vid.j.in litera p.in verbo papa.lo.ij.

Legatus ſi delinquit in legatione pōt puniri ꝛ ꝺ iure gentiū habeat ſecuritatē.fol.99. co.ij.ver.quia venia.

Legatus nō pōt cōmittere cām cū clauſula appellatione remota etiā de conſenſu partiū.fo.ibid. verſic.ad idem.cl.iij.

Lex vi.titu.vj.li.iij.foro legū. que diſponit qđ lect⁹ quotidian⁹ debetur cōfugi viuo:altero mortuo.limitat.fo.10.co.ij.in fi.niſi talis lectus habeat culcitram ſericeam q; illa non venit.vi.que addidi.j in litera t.in verbo teſtator ſi vxor. quia allegant Bartol.cuius deciſio huic limitationi repugnat vt ibi.

Lex.iiij.ti.ñ.li.iij.foro legū.notabiliter intelligit.fo.17. col.j.poſt med.

Lex.j.ti iij.foro legū.ampliat notabiliter.fo.30.co.j.ſ. et hinc eſt.

Lex.xiiij.ti.vj.li.iij.foro legū.limitat ⁊ notāter intelligitur.fo.45.co j.ver.⁊ ſecundū.

Lex.vj.in legibus tauri limitat ⁊ notabiliter.fol. 47. co.j.in additione.

Lex.xlvij.in legibus tauri diſponens q; filius ſeu filia: matrimonio contracto:ſolēnitate velationū premiſſa efficiantur ſui iuris:intelligitur dum tamen ſint apti ad copulam carnalem.fo.53.col.j.verſic.ad idē el primo.

Lex.lv.in legib⁹ tauri.intelligit ⁊ declarat.fo.78. co.j. in fi.Et aduerte q; corrupte allegat legē.xlv.q; ꝺ allegare legem.lv.

Lex ſtili.ccv.que marito tribuit facultatem alienandi lucra conſtante matrimonio habita ⁊ alia lex henrici quarti que idem diſponit[que lex licet ipſe non dicatur ponitur libro.v.titulo.iiij.in lege.iiij.in ordinamētis regijs]declarantur.fo.62.co.iiij.poſt princi.non procedere ſi maritus delinquendo alienet.Adde ſecura.in repeti.l.ſi ex legati cauſa.ff. de verb.obliga. fol.2.co.iij.mirabiliter p eūdē in tractatu de bonis lucratis cōſtante mrimonio.in fo.10.col.j.Cū quatuordecim foliis ſeq.

Lex.ccvij.in legibus ſtili cōmūe datur pro notabili.fo. 113.co.ñ.⁊.iij.ver.tu tene.⁊ ver.⁊ adeo.

Lex.xxvj.tauri.optime declaratur. fo.153.columna.iij. ver.adde.

Lex.ix.et.x.tauri.de clarantur.fo.157.col.iij.in additione.poſtq̄ per dictam col.⁊ precedentē aliqua in ea materia ſunt notanter examinata.⁊ corrige.ibi audita.Alias edita.

Lex.iij.ti.xviij.li.iij.foro legū.declarat.fo.170. co.ñ.ver.hinc eſt etiam.lo vlti.

Lex quedā regni notabilis optime limitat.fo.175.co. ij.ver.ex quo.

Leges regni Hyſpanie plures imponentes penā cōtrahenti matrimoniū ſine licētia parentū vel fratrū deſcribunt.fo.141.co.iij.§.viij.⁊ fo.co. col.iij.et.iiij.

Leges quedam regni ordinationis de Biruteſca ⁊ Toleti.[que ſunt nunc in ordinationibus regijs.li.viij. ti.xv.l.iij.⁊ iiij.]que imponunt penam concubinis: optime declarantur.fo.151.columna prima.ver.⁊ q; nonnulli.⁊ in duabus col.ſeq.in quibus ſepe errant iudices.

Lex vnica.§.accedit.C.de rei vxoꝛie actio.notabiliter limitat.fo.72.col.iiij.cir.med.

Lex ſi quis in tantā.C.vnde vi:nō �herent locū in eccleſia ꝛ prelatus p violentiā occuper rē ſuā:q; ſi alienādo rē eccleſiaſticā requirit ſolēnitas:multo min⁹ poterit prelatus delinquendo alienare.fo.73.co.iij.ver.imo plus.

Lex quoties.C.de reiuendi.limitat notabiliter.fo.94. col.j.ver.ad cuius.

Lex.ij.C.de reſ.vendi.vide.j.in verbo iuramento promittens.

Lex a iudice.C.de iudi.limitatur.folio.130.colum.iiij. in princi.

Lex nō ideo minus.C.de procu.limitatur.fo.77.colū. ñ.in fine.

Lex in oībus de iudi.ff.ꝺ locū in ſtricti iuris iudicijs. fo.116.co.iij.cir.med.

Lex conſenſu.C.de repudijs.limitat.fol.135.col.j.verſi. ex iſtis.

Lex vbi pbet q; aliquid fiat ſine certa ſolēnitate:ſi actus fiat ſine ea:nō ꝛ etiā ſi iuramēto vallet.fo.17. co.j.ver.iſta tamen.

Lex prohibens militem concubine donare de quibus militibus loquatur.vide folio.31. columna quarta. in princip.

Lex ciuilis vel laici nō pōt diſponere circa iuramentū ſam preſitū:ſed bene circa preſtandū.fo.42.co.ij.ñ. ad idem.lo.ij.

Lex vel princeps qñ inducit aliq̄d de nouo in bñficiū alteri⁹:illud ꝺ cēſeri ꝙuſumſine iactura tertij:maxie qñ poſſet tale bñficiū trāſire ſine dāno illius tertij. fo.110.col.j.ver.preterea.

Lex expreſſe quando derogat conſuetudini preterite p pter aliquam irrationabilitatem quam tunc temporis continebat que tamen poſtea non duravit.tunc pōt noua conſuetudo introduci.ſecus tamē ſi duraſſet vel habebat perpetuā cauſam.fol.168.colum.j. ver.⁊ ſecundum.

Lex ciuilis an poſſit pbibere iuramentū interponi.fo. 185.co.iij.quaſi in prin.

Lege reſiſtente alienatiōi nec obligatio naturalis oriꝛ nec fides inſſoꝛ pōt accedere:nec firmat iuramēto.fo. 17.co.j.ver.iſta tamen.

Leges vel ſtatuta diſponētia q; inſtrā nō pbēt niſi in memoriali⁹ fiat regiſtrata:in inſtrīs dotalib⁹ nō precedūt.fo.14.co.iij.ver.⁊ ideo.

Leges vel ſtatuta imponētia penā amiſſionis dotis mulieri nubēti vxo indigno ſine patris aſſenſu non va-

lent.fo.148.col.iij.in prin.ver.his autem.

Legis prouiſio per hominis prouiſionem non tollitur: quando tenduꝛ ad ꝓuerſa.fol.12.colum.iij.verſi. ad ſura.

Legibus prohibitiuis renūtiari non poteſt.fo.16.col. j.verſi.⁊ inde.

Legitima filij poteſt ꝓpetuo vinculari de eius cōſenſu: quia poteſt per talem conſenſum ſibi ⁊ ſucceſſoꝛibus preiudicare etiam viuo patre.fo.41.col.iij.poſt med.

Legitima filij an imputetur illud quod perdidit in ludo:vel meretricando conſumpſit:⁊ quod pater pro ſuis culpis vel exceſſibus ſoluit.vi.fol 97.colū. iij. ver.⁊ hinc eſt.

Legitima poteſt abſoꝛberi in totum ſtatuto vel conſuetudine ſi filius alias habeat vnde ſe alat.fo.149.col. ij.verſicu.ex quo.

Legitima filioꝝ pnblicetur patre committente delictum.fol.155.col.j.per totam col.

Legitima filij legitimi:licet per ſtatutum poſſit tolli: nichilominus ipſe filius alimenta petere poterit:hoc tamen qđ pro alimentis ſibi ꝺatur nō tranſmittit ad heredes.fo.157.col.j.ver.hoc in fo:tioꝛibus.

Legitima.vi.ſ.in littera.c.in parte conſuetudo ſiue ſtatutum.⁊ infra in litera.p.in verbo pater.lo.10.⁊.13. ⁊.39.⁊.60.⁊.63.⁊.70.

Legitime ſupplementum poteſt petere ſoꝛoꝛ: licet pars aſſignata ſibi per fratrem fateatur ſe eſſe contentam:⁊ promittat plus non petere: niſi dicto ſupplemento exp:eſſe renuntiauerit.fol.15.colū.ij.verſicu. ampliabis.

Legitimatus vide infra in verbo ſpurius legitimatus.

Libellus poteſt ſuſtineri in quo dicitur q; inconꝛ poſſa alia poſſidentur.fo.6.co.iiij.verſi. ex quo.

Libellus inualidus non interrumpit preſcriptionem. fol.166.col.iij.ver.ad iſta.

Libellus.vi.ſ.in verbo accuſans.

Libera poteſtas conceditur per hec verba: ꝙa poſſis que ego poſſum:vel que poteſt verus dominus dū tamē bona fide ſe gerat.fo.74.colum.iiij.poſt medium.

Liberatio non eſt propie contractus. fol.77. col.iij.ver.⁊ quāuis.

Libꝛos legalis ſcientie ſi profecerim in legibus ⁊ libꝛos canonū ſi in canonico iu:re:teſtatoꝛ ſi legauerit in vtroq; iure proficiens:vtriuſq; iuris libꝛos habebo.fol.2.col.j.ver.ex iſtis.

Libꝛi ſine quibus ſcholaris ſine dedecoꝛe ⁊ maximo damno viuere non poteſt: non veniunt in generali hipotheca:vel obligatione.fo.85.colum.j.verſicu.⁊ per hoc infert.

Licentia vbi requiritur in actu:ſufficit tacita. fo.79.col.ij.ver.ad idem.

Licentiatus an gaudeat priuilegio doctoris.fol.32.colū.ij.§.xxxviij.cum quatuoꝛ col.ſeq.

Licentiatus an poſſit concubinel donare.ibi.⁊ vi.ſ.in verbo concubine facta donatio.

Licentiatus q̄tū ad onera matricule viuit tanq̄ emancipatus a matricula.fo.33.col.ij.ver.nec hic.

Licentiatus in legibus:decretis:vel artibus gaudet priuilegio ſcholaris licet ſcholas nō intret. fol.eo.⁊ col.ver.⁊ propterea.

Licentiati in penalibus non veniunt appellatione doctoꝝ:ꝛ ſecus in fauoꝛabilibus. ibi.verſi. iſta enim.

Licentiati ita excuſantur a muneribus ſicut doctoꝛes. fo.34.col.j.ver.ex quibus.quod tene menti.

Licentiature gradum qui prius recepit:ſi poſtea fiat doctoꝛ:preferꝛtur ei qui poſt cum recepit eundē gradū.⁊ ſi prius fit factus doctoꝛ.fol.33.col.ij.in fi.

Lis ſi dicatur in inſtrumento q; fuerit contestata:ꝛ qualiter fuerit nō exprimat:ſufficit.fol. 123.col. ij.§.vnum tamen.

Lis licet ad hoc q; dicatur pendere: ſit neceſſarium q; citatio peruenerit ad citatum debet intelligi reſpectu rei citati:ſecus eſt reſpectu actoꝛis.q; quo ad eū ſatis eſt q; citatio fuerit a iudice decreta:⁊ ſi non fuerit executa. folio.164.columna.j.verſicu.vnum tamen.

Lite de fructibus beneficij in abſentia male pceptis ſtante:valebit impetratio ſup percipiendis:ꝛ de litis pendētia taceat.fo.165.col.iij.ver. limita tertio.

Litis contestatio dicit iudicij fundamētum.fol.164.colum.ij. q̄rte med.Adde claudium marmerium in repet.§. nihil cōmune.l.naturaliter.ff.de acqui. poſſeſſione. col.antepe.

Litis conteſtatio nulla.vt eſt illa que fit coram non ſuo iudice non inducit interruptionem preſcriptionis. fo.166.col.iij.ver.facit etiā.Adde.felyn.in.c.ex tenore.in col.iij.ver.regula.⁊ per totam col.ſeq.reſcri.vbi hoc cum pluribus ſimilibus concluſionibus refert Jaſo.in.l.more in col.pj.in ver.iij.quia.ff.de iuriſdic. omnium iudi.

Litis conteſtatio inualida non obſtat exceptioni dilatorie.d.fol.col.iij.ver.ad idem.lo primo.

Litteras impetrans ad delegatum.ſicuti de p̄ceſſu inchoato ⁊ litis pendentia coram alio delegato ꝺ facere mētionē: ſic ⁊ de eiſdē coram ordinario veritatibus.alias nō ꝛ cōmiſſio.fo.163.co. iij.§.iiij.cum ꝺr.⁊ hoc ēr ſi lis fuerit ſola citatione inchoata.fo.164.col.j.verſi.ampliabis intelligēdo vt ibi.Et dicta mētio ꝺ eſſe nedū expreſſa ſed expreſſiſſima.d.fo.co.iij.ver.ampliari.de quo in col. ſeq. ver.⁊ ſic in effectu vſq; ad finē. imo ꝺ fieri mētio de ſtatu cauſe:vel an ſit lis cōteſtata vel cōcluſum.fol.164. col.iiij.ver.⁊ qđ plus.de quo tñ ibi dubitat. ⁊ in fo. ſeq.col.ij.ver.cogitabam hoc ſaluar.limita primo pri mā concluſionē nō ꝓcedere de iure ciuili.quo attento non valet reſcriptū lite pendente impetratū ad iudicē extraordinariū ſiue delegatū.niſi ordinarius ere quiſitus iuſtitiā deneget.fo.165.col.iij.Limita ſc̄do niſi ſit cauſa matrimonialis.d.fo.col.iij.verſicu.limita.ij.quod tamen intellige vt ibi. limita tertio ſi cōmiſſio q̄ de nouo emanat cōcernat futura.⁊ col.iiij. ver.limita tertio.limita quarto niſi proceſſus priorū iudicū eſſet nullus. fol.66.col.j.ver.limita quarto. limita quinto niſi qui opponit de litis pendentia coram primo iudice impugnauerit illā opponēdo contra eū q; nō eſſet cōpetēs.d.fo.co.iiij.ver.limita q̄nto.limita ſexto ſi mentio de dicto ꝓceſſu niſi eſſet

impeditura.fo.167.col.iij.ver.possumus.

Litterarum priorum debet fieri mētio expressissima:et de omnibus clausulis cōtentis in ipsis.fol.165.col.j. ver.vel aliter.

Littere secunde expectatiue sunt subreptitie etiā si faciāt mentionem de prioribus:in quibus continetur clausula ante fieri.nisi de dicta clausula fit facta mētio.ibi.col.j.versi.ex hoc.

Litteris impetratis super commissione appellationis non requritur tanta solennitas vel subtilitas circa expressionem vel suppressionem veritatis: ꝙ̄ra in alijs.d.fol.columna.ij.verficu.t post.ex ratione de qua ibi.

Littere super appellatione ab interlocutoria lz impetrent:satis est exprimere:ꝙ sit appellatū a grauaminibus:licet causa ipe grauaminis in specie aliter nō p̄matur.ibi.qđ est menti tenendum.

Locator non tenetur recipere equum deteriorat̄ a conductore.etiam si ei offeratur pretium deteriorationis.imo potest agere ad eius estimationem. fol.67.colum.iij.versi.t propter. Et an si deterioratio est dubia quia negat eam conductor teneatur recipere equum.col.sequē.t an preiudicet sibi vt de deteriorationē non possit agere recipiendo sine protestatione.ibi.colū.iij.versi.quid autem.

Locans fundū:si laborator dedit mille ad illum instruendum:hoc pacto ꝙ post terminum illa mille sibi restituantur: si huius occasione aliquid vltra quam deberet in pensione sibi datur vsurarius est contractus. folio.186. columna.ij.in fine.

Locupletior dicitur quis factus quando nō est factus pauperior.fo.44.col.ij.§.xlviij.Itē ille ad quem res peruenit.nisi eam in mala parte consumat.ibi.

Locuples quis dicat.vi.s̄.in litera J.in pte iudicis arbitrio.

Loco non tuto si vno actu quis comparuit: non sequitur quin in alijs possit locum illum declinare.fol.29.colum.iij.post p̄incip.

Lucra acquisita constante matrimonio inter coniuges putatiuos:sic diuiduntur: sicut t inter veros acquisita.fo.30. col.j.ver.t hinc est.t fol. 62.col.j.versi.ampliabis.

Lucra acquisita constan. matri.ab aliquo coniugum communia sunt vtriusq̄.fo.58.colum.iij.§.lxij.t hoc postq̄ mulier fuit traducta ad domum.ibi. col.iij. versi.intellige.Adde ꝙ idem tenet segura.in illa singulari repeti.l.vnum ex familia legis sed t si fundū: ff.de lega.ij.folio.2.colum.iij.vbi t in quatuo: co.sequenti.publice examinabat horum lucrorum materiam.

Lucra acquisita altero ex coniugibus mortuo:ex bonis simul remanētibus:vite diuisionem inter superstitem t heredes defuncti sunt equaliter diuidēda. t idem in damnis.folio.62.colum.j. versic. amplia secundo.Quod sub dubio limitat in colum. iij.seq. versi.cogita. nisi mater superstes haberet tutelam filiorum.

Lucra acquisita cōstante matrimo.inter coniuges cōmunicantur.licet postillud cōtractum:alium locuz habituri transeant quo non viget dicta lex vel cōsuetudo t ibi ea acquirant fo.eo.co.iij. ver. amplia/bis.quod non p̄ hoc allegat legē regni.

Lucra de quibus.s̄.transmittit ad suos heredes coniunx decedens:t si nō fuerint acceptata. ibi.ver.amplia quarto.Adde ꝙ idem firmauit doctor de segura.in repeti.l.ij.§.fi.ff.de libe.t posthu.fol.8.col.iij. circa medium.

Lucra que acquisiuit maritus post factam abyroze p testationem . que se nolle ex negotiatione vir: nec lucrū nec damnū sentire firmauit: solius viri erunt. fo.62.colū.iij.in fine:amplia vt ibi.

Lucra acquisita cōstan.matri. viri fiunt quādo culpa vxoris viuit separatus ab ea.fo. 63.co.ij.in.§.lxiij. secus si ipsius viri culpa. vt quia eam aciter verberat.qz tunc equaliter diuiduntur.fo.66.col.j.ver. quando ergo.

Lucra interim a marito quesita postq̄ vxorem expulit quia non soluebat sibi dotem:vel vt solueretur faciebat:non communicantur vxori.fo.64.col.iij. versi. ex his etiam.

Lucra habita per sponsum de presenti anteq̄ sponsam ad domū traducat non communicātur ei nisi forte cum dote sibi data:illa esset lucratus: quia tunc vel erunt fructus dotis:t sic sponse vel inter eos communicabuntur . folio . 64. columna.iij. verficulo ex his.

Lucra per maritum iniuste parta: vxori non communicantur.folio . 65.§.lxv.t hoc quando vxor vel eius heredes peterent vt sibi communicaret illa illicite acquisita:secus si peterent illa superlucrata q: tunc maritus non potest replicare ꝙ illicite acquisiuit. d.fo.col.iij.paulo ante med.qđ est notandum. idem si maritus sponse communicauit ad domum deferendo.ibi.verficu.vnum tamen.

Lucra matrimonio constante acquisita inter coniuges communicantur quando alterius eorum industria seu opera vel questu acquiruntur.fo.70.col.iij.versi.limitabis.hereditates tamen legata seu donationes:cum ex questu non dependeant nō communicantur.fol.71.col.j in p̄in.

Lucra matrimonio durante parta:sicut inter cōiuges communicantur sic t damna t debita.fo.51.co.ij.in §.lxvj.fallit si vxor vel eius heres velit a lucris abstinere.ibi.col.iij.n. predicta. secundo fallit quando illa debita descenderent ex delicto commisso per alium eorum: quia tunc de bonis committentis tantum:t non de communibus soluuntur.fo.61.col.iij. ver.predicta.

Lucra de quibus.s̄.eo.ipso ꝙ dicuntur ad domum efficiuntur communia: t dominium transit pro parte in ipsam vxorem:secundum aliquos imo etiam sine traditione.fo.74.col.j.versi.vel aliter.

Lucra que vxori obuenerunt ex acquisitis constante matrimonio: si post mortē viri luxuriose viuat amittit.fo.75.co.iij.§.lxvij. Et applicantur heredibus viri etiam extraneis. vt ibi. quod procedit non solum si intra annum luctus:imo t si postea durāte viduitate luxuriet.vt ibi.

Lucra constan.matri.quesita quando sint communia.

vide.s̄.in verbo bona.cō fiscata.t.j.in verbo maiorat⁹ fructus:t in verbo maritus si prescriptionem.t in verbo maritus si dimissa:t in verbo salaria vel lucra.t in verbo vxor habet.

Lucrorū de quibus.s̄.materia.vi.vnū verbum bonuz s̄.in litera f.in parte filia.la.ij.t vide.j.in litera p.in verbo pactum.lo.iij.t.s̄.in litera d.in verbo damnū lo.ij.t j.in verbo pecunia.lo.iij.

Lucrorū de quibus.s̄.medietas acquiritur vxori etiaz si pater eius tpe quo sibi dotem constituit cuz genero pasciscat ꝙ de bonis acquirendis filia sua nihil habeat:nisi huic pacto consensus eius expressus accedat:nec presentia cum taciturnitate sufficeret. fo. 63.colum.j.ver.idem videtur.

Lucrorum que maritus quesiuit non transit:dūiuz p̄ dimidia in vxorem ipso iure:sed demuz re secuta.f. 65.col.iij.ver.idem videtur.

Lucrari dicitur quis quando lucratur illud qđ est sibi quasi debitum.fo.150.col.ij. circa medium.

Lucrum habiturus ex banno alicuius:si p̄cu/rat vt ille banniatur:lucrum nō consequitur.fo.85.co.iij. ver.facit in simili.

Lucrū iam quesitum si amittat dicitur damni incursio.fo.150.col.j.post p̄in.

Lucri spe lz possit quis ad matrimonium inuitari falsi/in filio sub conditione instituto.ibi.versi.non obstat.ex ratione de qua ibi.

Lucri cessantis vel damni prouenientis: quando habeatur confideratio.fo.145.co.j.

Ludere Nunq̄ si quis amico in instrumento p̄mittat aliquid si luserit tm̄ sibi promittens nomine pene valet instrm̄t pene stipulatio. fo.150. col.iij.ver.vnum demum.

M

Maioratus Bona an possint dari i dotem vel in arras seu in donationem propter nup.fo.13.col.ij.§.16.

Maioratum qui potest facere facultate regia:potest prohibere: ne ad illum ecclesia:clericus seu persona religiosa admittatur.fo.14.col.iij. ver. quarto.

Maioratum qui vult recte facere filijs legitimā relinquat:vel competentē dotem:vel faciat qđ renūtient legitime t eius supplemento cum iuramento. fo.15. col.ij.ver.si ergo.

Maioratus fructus vel bonorum restitutioni subiectorum:non censentur pars maioratus ideo in eis p̄t fieri executio:pro debitis possessorum maioratꝰ.fol. 60.col.ij.in fi.t ideo inter coniuges communicantur vt ibi.Ubi allegat Bald.in autentic.ei qui.et non allegat titulum.qui est de bonis auto.iudic.possiden.C.

Maioratui res adiuncta non sumit eius naturam.et hoc quando facto hominis:secus si a natura t fine hominis ministerio.d.fo.32.columna secūda.verfic. quod autem.

Maioratꝰ vel feudū si deferr̄ masculis:itelligit de descendētibus p lineā masculinā.vñ nepos ex femina etiā deficientib⁹ omnib⁹ masculis non admittit.fol. 83.col.iij.post p̄in.

Maioratū qui nō poterat facere sine principis licētia: si p̄ius fecit et postea illā impetrauit valebit maioratus vt ex nunc non vt ex tunc.fol .99.co.iij.ver.ex quo.qđ relinquit cogitandum.

Maioratus iure si qs possidet aliqua bona:per tps sufficiens ad causandā seruitutē maioratus in filijs.amplius bona maioratꝰ dicenk:t si nō intervenīāt due vel tres generationes vel successores.f.108.co.iij. post med.

Maioratus bona:cum sint restitutioni subiecta licet non possint pro debitis possessoris alienari:potest tamen in eis fieri missio seu affrici pretorio pignore interim quod ipse viuit.folio.120.columna.j.verficulo et inde.

Maioratum habens et dotem recipiens non videtur maioratus bona tacite obligare pro dote:nec etiam expresse quando obligauit bona sua fructus tamen et commoditas dictorum bonorum: bene veniunt in obligatione tacita vel expressa.fo.119.col.iiij.ver. ex quibus.

Maioratu succedens:tenetur cauere vel satisdare de restituendo sequenti in gradu.fol.121.col.ij.§. xliij. ver.t ista possunt.t per totam col.seq.

Maioratum potest pater facere licite de omnibus bonis suis:cum facultate regia:pro filio primogenito: si filius habet alimenta ex bonis paternis:vel alias fo.149.col.ij.§.xxj.ver.ex quo.

Maioratum faciendi de bonis suis licentiam habēs a principe an peccet vtendo ea.fo.158.columna.ij.§. xxvj.cum pluribus col.seq.

Maioratū faciendi de bonis suis vel maioris partis eorū:facultas vel rescriptū alicui datum:t ipsum facere:est odiosum t nō fauorabile.fo.158.col.ij.in p̄n. ex ratione de qua ibi.

Maioratū qui fecit,virtute rescripti regij vel alias: dicendo relinquo bona mea vel tertiam t quintam bonorum meorum:filio meo maiori per viam maioratus:nisi aliter personas que post filium succederent nominaret:mortuo filio maiore: cui bona relinquit.non deuenient ad filium maiorem ipsius filij testatoris vel disponentis nepotem:quin saltem valoris t estimationis rerum partem legitimam alijs fratribus prestaret satis est ꝙ illa verba inducantur ꝙ illa bona sint indiuisibilia.t ad filium maiorem transeant cum dicto onere.fol.159.colū.iij.post p̄inci.

Maioratui succedens:tenetur alere fratres: t sorores dotare attenta facultate t dignitate principatus vel maioratus:ita vt sibi remaneat vnde possit honorifice maioratum regere.fol.162. col.iij.versi. ex hoc.

Maioratu bona clausula inferendam vi.s̄.in littera.f. in verbo filius iunior. Et in materia.vi.j. in verbo maritus lo quinquagesimo.t vi.s̄.in verbo filijs.t in parte filius.lo.27.

Malakides supueniens post completam p̄scriptionem:non nocet in foro conscientie ideo qui prescripsit nō tenetur rem vero dominō restituere.fo.67.co.iij.post p̄incip.

Malum minus p̄senti de quo ecclesia certa est tolerandū est:vt euitetur maius malū

verisimiliter futurum. Iz illud posset nō contingere. fo. 105. col. iij. ver. ⁊ hinc est.

Mancus Ubi statuto vel consuetudine nō potest succedere in feudo nec poterit debilitatus. fo. 13. col. iij. ver. vbicunq;.

Mandati Formam si nuntius excessit: excusat dñs ab expensis. fo. 74. col. iij. ver. per quam. vel alis in fi. ij. col.

Maritus Si patri danti dotem promisit restituere eam in omnem casum restituē de dotis de iure communi: aduenięte casu mortua vxore remanentibus filijs seruabitur opinio Martini de consuetudine approbata de qua in. l. dos a patre. ff. soluto matrimonio. fo. 2. columna. iij. versic. vnde.

Maritus si est nobilis ⁊ diues presumitur donare ea q̄ vxori concessit. fo. 8. co ij. ver. de quo.

Maritus si paruas expēsas fecit in re dotali: in dubio videtur illas donare: magnas autem non. fo. 9. col. ij. ver. pro qua.

Maritus si vestes quotidiano vsui necessarias cōcessit vxori: ipsius statim fiunt: ⁊ ea defuncta suoꝝ heredum. ibi. col. iij. paulopost med.

Maritus res propter nuptias donatas: etiam de consensu vxoris alienare non potest. fo. 16. col. j. versic. et inde est. nec talis alienatio confirmatur morte mariti. ibi circa medium. ideo mulier poterit res vendicare vt ibi.

Maritus vel eius fideiussor: debet esse soluendo: vt valeat renuntiatio hypothece facta per vxorem: nō solum tempore quo renuntiat: imo etiaꝫ tempore quo agit pro dote. fo. 18. col. iij. post princ. limita nisi concurrentibus tribus: de quibus ibi. col. ij. versi. cōcurrentibus. vel nisi intreueniat iuramentum vt ibi. vel nisi maritus ob necessitatem famis alienet res hypothecatas. fo. 12. col. iiij. paulopost med.

Maritus inops tempore matrimonij: promittens arras postea concedere ex bonis durāte matrimonio quesitis tenebitur: dumtamen bonorum decimam non excedat. fo. 22. col ij. ver. si autem.

Maritus si rem vxori pro viliori pretio vendidit: cum illud quod plus valet videatur donare nō valet vēditio. folio. 24. co. iiij. ver. ex his infertur.

Mariti obligatio facta p vxore: an habeat vim donationis: vt sic non teneatur. fo. 25. co. j. ver. ex istis.

Maritus an possit vxorem dotare ante matrimonium vel eo constante. ibi. col. ij. §. 30. et an possit alteri de bonis suis donare: vt de eis dotem sue vxori constituat. fol. ibidem. versicu. quinimo. et in col. duabus sequentibus.

Maritus si publico instrumento fateatur: ab auia vxoris dotem recepisse. et si exceptioni nō numerate dotis non renuntiet: non poterit eam opponere: quia actualiter numerata presumitur. fol. 26. col. j. versiculo et quod.

Maritus plebeius: vel ignobilis: seu senex contrahēs matrimonium cum mulierenobili seu iuuene: potest ei facere donationem dotando eam: cum ista donatio sit remuneratoria nobilitatis seu iuuentutis. et valebit talis constitutio dotis. fo. 26. col. iij. circa medium. §. xxxj. in principio. de quo vj. in tribus columnis sequenti.

Maritus plebeius contrahens cum nobili: ita qua fecepit in dotem bona a tributis immunia: tenebit conferre in tributis propter illa bona. fol. 26. colūna. j. circa medium.

Maritus si ob discordiam sedandā inter ipsum ⁊ vxorem lucrū dotis sibi ex statuto pronēturum remisit talis remissio nō valet. fo. 29. co. ij. ver. ex quo.

Maritus ⁊ vxor sunt socij diuine ⁊ humane domus. folio. 21. col. ij. quasi in fine. ⁊ melius in folio. 59. co. iij. ante med. Adde q̄ ista impropria et tacita societas que est inter eos non est minus priuilegiata q̄ expressa. vt reuer notabiliter Bal. in. l. rei iudicate. §. socero. ff. solu. matri. Mō ibi sequūtur moder. ⁊ illud cōmendat Secura. in repeti. legis. iij. §. fi. ff. de libe. et posthu. fo. iiij. co. iij. ⁊ in strenua repetitione. l. vnum ex familia. §. sed si fundū. ff. de leg. ij. fo. 3. col. ij. quasi in medio. ⁊ in tractatu. de bonis lucratis constante matrimo. fo. 3. col. j. in princ.

Maritus ⁊ vxor si simul viuentes multa acquisierunt ⁊ cōueniunt inter se q̄ illa diuidātur inter eos equaliter: ⁊ q̄ de bonis acquirendis vel perdendis non habeat vxor partem valet talis conuentio. fol. 43. col. j. versi. imo. ex ratione de qua ibi. quod tamen cogitandum relinquit.

Maritus si donat rem vxoris alicui ea permittente cū ex ista donatione vxor fiat pauperior ⁊ ipse locupletior: eo q̄ donatarius remanet sibi obligatus saltē ad antidotam. non valet talis donatio. ibi. col. ij. versi. secus. el. ij. nisi pauperibus vel alijs pijs locis donauerit. vt ibi. versi. intellige.

Maritus si donauit vxori aliquā rem vt alteri donet: valet donatio: quia vxori nō est effecta locupletior. ibi. col. iiij. versi. idem si maritus.

Maritus si donauit vxori aliquam rem vel econtra ad cōstituendā seu dotandam capellaniā: valebit donatio. d. fo. 44. col. j. versi. idem si maritus.

Maritus ⁊ vxor si simul, promiserunt ⁊ tradiderunt dotem seu donationem propter nuptias pro filia vel filio ⁊ alter eorum moriatur: puta vxor'. filius debet si vult ei cum fratribus succedere: ad collationem adducere medietatem eorum que in dotem vel donationem recepit. fo. 45. co. j. versi. ⁊ secundum. ⁊ fo. 72. col. iij. versi. idem videtur. ad hoc allegat legem regni.

Maritus ⁊ vxor si inter se paciscātur q̄ altero premortuo superstes habeat ex bonis morientis aliquid: parentes vel eorum aliquis ipsius defuncti non poterunt dictum pactum impugnare: ⁊ si ex eo preiudicetur, legitime sibi debite in bonis illius qui decessit. fol. 47. col. j. in additione. ⁊ quod est notabile. per quod limitat legem. vj. in legibus tauri promulgatis.

Maritus quod lucratur ex forma statuti stantibus filijs vel non persecundas nuptias non perdit. folio. 49. col. ij. versi. confirmatur. Sed vi. ea. col. versicu. verum est. vbi refert doctores contrarium tenentes: ⁊ illud dicit verius. ⁊ vi. fo. 53. col. iiij. versi. idem videtur. Adde q̄ cum prima opinione tranſit simpliciter Segura. in tracta. de bonis lucratis constante matrimonio. fo. 7. col. iij. dum refert solum Bal. hoc firmantem.

Maritus qui vigore statuti dimidiam dotis vxore premoriente erat lucraturus si ei consentiat de tota dote disponere: postea etiam ipsa vsuente consensum reuocare non poterit. folio. 51. columna. iiij. in additione.

Maritus si pacti vel statuti vigore dimidiā dotis dz lucrari vxore premoriente: sponsa de presenti dotata: ⁊ si non traducta nec cognita premortua illam lucrat. fo. 53. co. ij. ver. hinc est etiam. lo. iij. secus in spōsa de futuro. ibi quid autem si statutum requireret quod esset traducta ⁊ cognita. vide fo. 35. columna tertia. versicu. quinimo. vbi refert opiniones contrarias ⁊ concordiam.

Maritus si emit fundū pro vxore absente ⁊ confessus est soluere pretium de propria pecunia vxoris q̄ pecunia emanauit a viro est presumptio donationis: nisi appareat alia verisimili presumptione: qō vxor aliunde potuerit habere dictam pecuniam. fo. 57. colum. j. ver. hinc est. el. ij.

Maritus si paritur vxorem negotiari cuz pecunia sua presumitur ei donare. ibi. col. j. in fine. ex quo ibi mala infert.

Maritus ⁊ vxor si simul habitent ⁊ mobilia intra domum habeant cuius eorum presumantur esse. d. fo. 57. col ij. ver. pro complemento.

Maritus si prescriptionem quam ante matrimonium incepit eo constante compleat: an res ex ea quesita veniat inter eum ⁊ vxorem diuidenda. fo. 61. colū. j. post prin. ⁊ quid si eo constante fuit purificata cōditio sub qua aliquid fuit sibi concessum. ibi. Et quid si habebat montem nouum qui constante matrimonio succreuit. col. eadem. in fi.

Maritus si filiaz prioris matrimonij dotauit ex bonis constante secundo quesitis: medietas dotis debet vxori: vel de bonis suplucratis habebit ipsa vel eius heres aliud tantūdem. fo. 53. col. ij. in princ. ⁊ fo. 73. col. j. ver. ex istis. que est additio.

Maritus si vxorē acriter verberabat quapropter ipsa fugit a ciuitate: non potest illam accusare de adulterio. folio. 63. columna. iiij. versi. ad quod ex ratione. de qua ibi.

Maritus si adduxit concubinam ad domum: vxor potest ab eo recedere: nec redire tenetur nisi caueat de illa expellenda. fo. 64. co. j. ver. ⁊ hinc est.

Maritus si dimissa vxore ⁊ filijs ob paupertatem: in partes longinquas successit vbi multa lucratus est ad propria rediens vxore tam morina: filijs medietatem lucrorum conferre tenetur. ibidem. verfic. ad hoc bene.

Maritus si aliqua male acquisiuit vxore sciente: tunc illa ⁊ penam de bonis communibus soluet: si tamē ea ignorante: tunc solum principale: penam autē maritus soluet de proprio. fo. 65. columna. iij. versiculo vnde si super. Et sic acquisita ante quaz ad communionem ducat poterit restituere: postea non nisi condemnetur. fo. eodem. col. iiij. ver. si autem. ⁊ fo. 66. columnā. prima. versiculo ego tamen. vbi tenet contrarium.

Maritus qui bonis carebat: si pecuniam mutuo recepit ex qua aluit vxorem: tenebitur eā soluere vxori folio septuagesimoprimo, columna quarta, circa medium.

Maritus si sub aliquorum predioꝝ hypotheca erat debitor vxori in certa quātitate: ⁊ illa predia cū vxore sua filie in dotem dederunt: per hoc videtur vxor hypothece renuntiare. fo. septuagesimosecūdo. col. ij. post medium.

Mariti delictuz inducens bonorum publicationem vt vxori non noceat in dote requiritur quod de ea constet realiter: nec sufficit instrumentum quo maritus illam recepisse fateatur. fo. 73. columna quarta. prope finem.

Maritus differt in hoc a socio qō ipse suo nomine ex causa potest res quesitas cōstante matrimonio alienare: socius vero non nisi portionem suaz altero dissentiente. fo. 74. col. iij. paulopost prin.

Maritus quamuis habeat amplam potestatem de acquisitis matrimonio durante disponere non tamen ea poterit donare. fo. 75. co. j. ver. ex his.

Maritus si bona que turpiter quesiuit vxori cōmunicauit: ⁊ in illis condemnatus est potest soluere cōdēnationem de quesitis matrimonio constantissimo si vxor amisit scienter predicta bona: teneretur etiā soluere penam. fo. eo. columna secunda. verficulo vnotamen.

Maritus si communia bona administrando aliquod delictum commisit ob quod fuit condemnatus: talis condemnatio occasionaliter prouenies de communi soluitur: nisi maritus se immisceret rebus illicitis ⁊ insolitis. folio. 75. columna secunda. post medium.

Maritus si relinquit vxori facultatem pro eo testandi quo mortuo ipsa luxuriose viuit facultas reuocata videtur. fo. 76. col. j. ver. ⁊ ex istis.

Maritus si relinquit vxori facultatem testandi: si ad secundas nuptias transit perdit eam. ibidem. versi. ad idem.

Maritus censetur procurator in parafernalibus: ⁊ vt talis potest super eis agere nec tenetur de rato cauere. fo. 78. col. j. ver. modo illa.

Maritus si tempore quo vxor procuratorez constituerat presens: vel quando iudicium agebatur nō cōtradixit. per hoc fuit visus consentire. ibi. col. iij. versicu. crederem.

Maritus si sciuit vxorem agere seu defendere in iudicio super rebus dotalibus ⁊ non contradixit: sententia super hoc nocebit ei: maxime si ipse actum exerceat quo sit visus consentire tacite: vt puta si aduocatum ducat vel causam instruat. fo. 24. col. iiij. versicergo. ⁊ ver. maxime.

Maritus si rem vxori donatam alteri legat vel pignori obligat videtur donationez reuocare: adeo quod eius morte non confirmatur. folio. 80. columna tertia. verficulo intellige quando. ⁊ hoc quando specialiter pignorauit. secus si sub generalitate omnium bonorum. ibidem. verficulo intellige tamen. nisi generalis pignoratio esset facta pro tanto pretio qō verisimile esset donantem non velle lucrari. ibi. co. iiij. ver. predicta tamen.

Maritus qui post donationem vxori factam omnia bona sua obligauit pro eorum iusto valore: presumitur quod non velit lucrari: ⁊ quod habuerit animū donationem reuocandi adeo quod eius morte non confirmabitur donatio, folio. 80, columna quarta.

Universidad de Deusto Biblioteca

verſi.fier go.niſi res donata in obligatione cuz aliis vel ſpecialiter poſita maiorum pignorantis fuiſſet: quia tunc preſumitur quod eam luet.fo.81.co.ſ.ver. quod intelligo.

Maritus ſi fateatur dotem ab vxore recepiſſe conſtante matrimonio:ex qua confeſſione reſultat tacita donatio etiam ſi poſtea dicat confeſſionē fuiſſe falſam non videtur reuocare tacitam donationē que ex cōfeſſione reſultauit.fo.eo.col.ſ.in fi.

Maritus vxorez perimens mero iure perdit ius ei ſuccedendi:vnde auferē ab eo hereditas vt ab indigno fo.85.co.ſ.ver.7 propterea,ſecus eſt in eo qui occidit eum cui iure ſanguinis ſuccedere debebat:quia tunc ſucceſſio ſibi acquiritur:ſed poſtea fiſco applicatur.vt ibi,vbi refert alios contrarium tenētes.

Maritus ſi occidit maiorē habentē cui erat vxor ſua ſucceſſura:ipſo mortuo ſine filijs:an tūc ei ſuccedat ſua vxor.et" occidētis filius:vel an marit9 vſum fructum bonorum habeat:vxore ad ſucceſſionē admiſſa.fo.85.co.ij.verſi.facit quod.vbi hoc relinquit cogitandum.

Maritus ſi vxori non prouidet de alimentis 7 aliis neceſſarijs:ita quod ipſa moriatur non lucretur aliq̄d donatione pacto vel ſtatuto.fo.85.col.ij.verſiculo. amplia.

Maritus ſi vxorem a domo expulit:per hoc videt tacite reuocata donatio ſibi facta ab vxore.fo.86.col. ſ.ver.quid autem.

Maritus expellens ſine cauſa de domo vxorem:dotis lucro priuatur ſicut ſi eam occidiſſet.ibidē.in.d.ver. quid autem.

Maritus ſi vxorem grauiter 7 ſine culpa percuſſit vel ipſam aliter offendit:per hoc videtur tacite reuocata donatio ſibi ab ea facta.ibi.ver.idem forſan.

Maritus ſi ex pacto vel ſtatuto premortua vxore dotē eſt lucraturus:7 vxor econtra donationez ꝓpter nuptias vtroq3 ſimul defuncto neuter lucrum conſequitur.fo.87.col.iij.ver.7 ex hoc.Idem eſt ſi vterq3 ſimul religionem ingrediatur profeſſione ſecuta.ibi. col.iij.circa fi.§.

Maritus ſi annuum debitum ſibi tranſferri 7 deſcribi fecit in perſona vxoris in libro communis: donare 7 tradere videtur.7 per conſequens illa donatio eius obitu confirmatur.fo.88.col.na quarta poſt principium.

Marito nihil eſt eriꝰ q̄ de homine fieri ſeruum. fo.90.col.ſ.ver.vxoris enim.

Maritus poteſt agere ad thori ſeparationem 7 dotis amiſſionem:ſi vxor etiā abſq3 copula luxurioſo oſculo pudicitiam violauit:vel paſſa ſit aliquem ſuo pectori vel mammillis apponere manus.fo.90.col.ij. ver.quinimo.

Maritus ſi adultere vxori ignorans adulterium donauit/donatio non tenet.ſi vero ante illud cōmiſſum donauit eo poſtea cōmiſſo reuocat.ibi. ver. imo.

Maritus ſi fecit donationem vxori 7 ipſa ꝓcurauit q̄ aliquis conſanguineus ſuus percuteret eum:ꝓ hoc inducitur tacita reuocatio.fo.91.col ſ.verſi.ex iſtis. vbi ſe de hoc remittit.

Maritus ſiꝑdonauit vxori ob eius frequentem petitionem:talis donatio morte viri non roboratur.fo.93. col.ſ.§.81.in prin.(Adde Segura.in repe.l.ſ.§.ſi vir. ff.de acqui.poſ.fo.12.col.iij.ver.adde etiam.vbi hoc dicit eſſe ſingulare referendo Bal.quem iſte dñs refert.)ſecus ſi vxor induceret virum blanditijs ad ſibi donādum. vt fo.93.col.iiij.ver.ſecus tamē. Niſi iam primo maritus illud alij donauerat:quia ſi blanditijs inductus,donationem reuocet 7 vxori conferat:donatarius primus reuocat ab vxore.vt ibi.

Maritus ſi denaſtat bona vxor poteſt dotē repetere:7 ſi non repetit ab eo tempore poteſt contra eam preſcriptio in dotalibus currere.folio.98.colū.iij.§.iij. in fine.§.

Maritum carceratum vel exulantē culpa ſua:an vxor teneatur ſequi.folio.98.colmna.iiij. in verſiculo et hinc eſt.

Maritus ſi vxori pepercit adulterium commiſſum non poteſt poſtea de adulterio commiſſo de novo eam accuſare.ibi co.iij.in medio.contrarium tñ cōcludit inferius:7 ſub dubio forte tenet quod imo tūc poterit eam de primo adulterio accuſare.fo.99.col.ij. ꝟ. imo ,quod.

Maritus ſi vxori fideiuſſorem dedit pro dote conſeruāda 7 reſtituenda in caſu reſtitutionis dotis:nihilominus bona mariti etiaz reſtitutioni ſubiecta remanent obligata pro dote:q3 fideiuſſoris datione non tollitur beneficium auē.res que.C.cōmunia de leg. fo.100.col.ij.§.ij.

☞ Hic incipit materia inopis mariti qua dos petit reſtitui.cum decem 7 nouem verſi.ſequentibus.7 in verſi.octuageſimooctauo.7 in nonageſimo 7 nonageſimoprimo 7 ſecundo.7 vide.ſ.in verbo mulier.lo trigeſimoſeptimo.7.ſ.in ꝟbo pater.lo.cxxj.7.cxxiiij. 7 vide.ſ.in verbo dotem.lo.ij.§.iij.7 in verbo dotis. lo.vij.7.ix.7.ſ.in verbo vxor.lo.lxxvij.cum duob9 ſequen.7 in.lxxj.cum ſex ſequen.7 in.lxxj.cum.x.ſequ. 7 in.cviij.

Maritus vergens ad inopiam dicit quodāmodo abuti adminiſtratione dotis ſibi a lege conceſſa.fo.103. col.ij.ver.7 ita.

Maritus dicitur ad inopiam vergere:vt vxor contra eum pro dotis reſtitutione poſſit agere:non ſolum quando iam bona dilapidauit:ſed etiam q̄n eſſet de dilapidatione ſuſpectus.fo.104.co.ij.§.xvij.ꝟ. 7 ex his.

Maritus ſi erat nobilis patrimonium ſufficiēs habēs ad dotis reſtitutionem quem oportebat honorifice viuere:ſtatum tamen ſuum ſuſtentare non pōt niſi bona vendat propter huiuſmodi coniecturam poteſt vxor dotem 7 alia bona repetere.ibi.col.iij.ver. 7 inde eſt.

Maritus ſi facere mercantias 7 nauigare cepit 7 depauperari ſecundum vulgi opinionem propter coniecturam futuri periculi dicetur ad inopiam vergere.ibi ver,hinc eſt.

Maritus ſi haberet bona iuxta flumen corrodens ea verſimile eſt propter aquarum impetum ad paupertatem deduci:7 per conſequens ad inopiam vergere dicetur.ibi in verſi.fina.

Maritus ſi feneratur dicitur ad inopiam vergere cuz ex legibus Regni graues pene imponantur vſurarijs 7 quodāmō bona confiſcent.d.f.104.col.iiij.ꝟ.

idem dicas.

Maritus ſi eſt varijs debitis implicitus pro multis ſi deiubendo:poteſt vxor agere contra eum vt dos in loco tuto reponatur.folio.103.columna.ſ.poſt principium.

Maritus bannitus vel exul dicitur ad inopiam vergere:q3 peregrinatio ſumptib9 affligit homines.ibi. in ſi.ſ.col.ver.hinc eſt:7 corrige ibi dum alleg. Bar. in.l.ſi obſtante.alꝰ ſi conſtante.

Maritus ſi in metallum damnetur ex tunc dicitur ad inopiam vergere.ibidem columna ſecunda.ver.itez dicas.

Maritus ſi ſit excommunicatus an dicatur vergere ad inopiam vt ſic poſſit vxor ab eo dotem repetere. ibi.verſi.idem forſan.7 fo.107.col.ſ.verſi.iſtis ſic.7 fo.eodem.colū.ſ.7.ij.per totam.vbi ponitur deciſio queſtionis.

Mariti confeſſioni etiam extraiudiciali qua ſe fatetur ad inopiam vergere:7 propterea aſſignat dotē vxori/ſtatur:nec ſimulata preſumitur.fo.108.col.ij.ver. conſtabit.(7 vide fo.111.col.ij.ver.q̄ ego.) Et hoc quo ad preiudicium mariti non autez creditoris. vt ibi Et hoc adeo quod etiam ſi maritus qui re vera ad inopiam non vergebat[rebus dotalibus vxori traditis]velit confeſſionem reuocare non poteſt.fo. 109.colum.prima.verſi.fateor tamē.Et quādo poſit dicta confeſſio reuocari docto de errore.vide ibi ver.ſi tamen.

Maritus dicitur ad inopiā vergere ſi eius bona ſunt publicata vel ſaltem eorum pars.fo.107.co.iij.ꝟſi. redeundo.

Maritus[ſi a patre ſuo fuit iuſte exheredatus dicitur ad inopiam vergere.ibi.col.iiij.ver.dicetur.

Maritus in aliis(vltra tredecim)caſibus dicit ad inopiam vergere.quos vide in dicta columna tertia. verſicu.ex predictis.per totam columnam 7 in principi.ſequen.

Mariti inopia melius probatur per vicinos q̄ ꝑ alios fo.108.col.iij.ver.ex quibus.quod intellige quādo inopia prouenit ex actibus habentibus cauſaz ſucceſſiuam.ibi ver.hoc tamen.

Mariti inopia vbi probatur non requirūtur probationes adeo integre cum non fiat ei graue preiudiciū ac ſi de pleno/preiudicio ageretur.fo.109.col.ſ.ver. fateor tamen.

Mariti inopia vbi probari debet:non ſufficit ſi teſtis dicat ſcio q̄ vergit ad inopiam:ſed oportet qđ dicat manifeſtum eſſe eum ad inopiam vergere.ibidē verſi.vnum finaliter.

Maritus 7[ſi ob inopiam dotez reſtituat nō liberatur ipſe nec eius bona ab hypotheca.ibi.

Marito debent alimenta miniſtrari ex dote depoſita in loco ob eius inopiam:etiam ſi eſſet bannitus ita vt cum vxore conuerſationem non haberet.fo.109. col.iij.ver.quod autem.

Maritus ſi damnatur in metallum dos repetitur.ibi. ver.ad idem.

Marito adultero vxor que ob illud[iudicio eccleſie] ab eo cum dote receſſit non tenetur ex dote alimenta conferre.fo.109.col.iiij.verſi.intellige ſane. 7 fo. 64.col.iiij.ver.facit qđ.lo.ij.

Maritus ex fructibus dotis vxoris ſue nō tenetur alimentare priuignos.fo.64.co.iij.circa finem.

Maritus ſi ex falſa cauſa inopie dotē 7 alia bona vxori reſtituit que poſtea deteriorantur vel pereūt marito imputandum eſt.fo.111.col.ſ.ver. redeo.Quod intellige quando maritus fuit particeps fraudis: quia cum ſciret ſe diuitem malitioſe confeſſus fuit ad inopiam vergere.ibidem col.ij.in medio.verſic. quod ego.vbi videas.

Maritus ſi ſoluit vxori dotem in aliquo caſuum in q̄bus ſoluere licentia demum ab actione de dote liberatur:ſi probet vxorem expendiſſe eam in aliqua ex iuſtis cauſis.dicto folio.111.colum.prima.in fine. verſi.redeo.

Maritus ſi male non adminiſtrat licet caſu in egeſtatem deuenerit:vxor ab eo non valet dotem exigere. folio.112.colum.prima.§.xxiij.7 hoc iure regio:q3 iure communi contrarium tenetur.vt ibi. Adde q̄ illa lex Regni hoc diſponens [vt a doctiſſimis viris audiui]practicatur quotiens vxor petere vult dotem a viro nullis apparentibus creditoribus:eis tamen inſtantibus tunc vxor etiam conſtante matrimonio:et etiam viro exiſtente inope ob caſum et non ſuis malis moribus: vxor prefertur eis: et poteſt ſe opponere:prefata lege non refragante:q̄ practica eſt ſatis equa vt conſtat.

Marito etiam minore viginti quinq3 annis procedit lex vbi adhuc.C.de iure dotium.fo.113.columna.ij. §.xxvj.

Marito non redditur lucrum redactum ex pecunia apud mercatorē depoſita ſm formā tex.in.c. per veſtras.ſi eſt dilapidator:/ſed vxor vt ſe 7 familiā alat. fol.118.col.ij.in principio.verſic.vnde lucrum.Et vt hoc procedat debet eſſe euidens mala adminiſtratio mariti.vt ibi.quod vltimum videtur eſſe dubiuz huic domino.

Maritus ſi accuſat vxorē de adulterio tenet ei facere expenſas victus 7 litis.fo.120.co.ij.ver.ex quibus. 7 ita practicatur ſm eum.

Maritus ſi noluit accuſare vxorem de adulterio ſz eā a domo expulit cū non eſſet notorium nec ſup eo p nuntiatum:interim tenebitur eam alere.ibi.

Maritus ex delicto condemnatus cuidaz extraneo in magna quātitate an poſſit vxori dare res ſuas inſolutum pro dote.vide fo.120.col.iiij.§.xlij.

Maritus pōt expellere vxorē:ſi dos ſibi ꝓmiſſa non ſoluit.fo.133.co.iiij.ver.ex his etiā;ſi ſit extraneus q̄ promiſit.fo.134.col.ij.ver.7 ita concludo.7 nihilominus ea expulſa poterit ad dotem agere.ibi.verſ. ampliari imo 7 poterit vltra dotem aliquid petere propter moram.ibi.verſi.7 quod plus.Et ſi marit9 conſecutus fuit dotem 7 vxorem reaſſumpſit 7 iterum expulit tenetur reſtituere dotem vxori.vt ibi.

Maritus non tenetur vxorem alere ſi tota dos[ſibi nō ſoluitur.licet pars eius ſibi ſoluatur.fo.133.colū.iij. ver.7 hoc.

Maritus tenet reſtituere fructus quos ex dote recepit/vxore expulſa ſine cauſa ſed ob ſeuitiam.fo.134. col.iij.quaſi in prin.

Maritus perdit lucruz dotis ex ſtatuto prouenientis vxori non ſubuenit in alimentis/medicinis 7 aliis neceſſarijs.ibi.ver.ex quo.

Maritus ſi vxori alimenta legauit:ſi cum heredibus

habitauerit si habitat seo:sũ non habebit alimenta nisi probet culpam heredum.fo.135.colũ.ij.quasi in principio.

Maritus ex debito coniugali tenetur vxorem alere in defectum dotis ⁊ patrimonij.fo.135.col.iij.in princ. versi. ⁊ bene.

Maritus si in vita sua non petit ab vxore vsuras dotis donare videtur:que donatio morte donatoris confirmat.ibi.col.iij.ver.ad idem tex.

Marito debentur vsure seu alimenta pro dote non soluta post biennium lapsum a die ductionis mulieris ad domum ⁊ non ante:si tamen ipse decem annis stetit quod non petijt predicta:presumitur remisisse.ibi.post medium colũ.ij. qđ reputat mirabile: sed sequendo colum.refert quod communiter tenetur contrarium.

Maritus q̃ aluit vxorem indotatam ꝓpter dotem non solutam non potest alimenta repetere ex quo ipsa habuit in suo obsequio.d.fo.135.col.iij.post med.Et hoc siue ei sane vel infirme prestiterit nec pderit hoc casu protestatio de repetendo.ibi.col.iij. vers. ⁊ ista. Quod procedit adeo etiam si vxor cũ eo fecerit pactum iuratum quo aliquid pro dictis alimentis promisit.vt ibi.Et quod interesse poterit tũc petere maritus.vide ibidem verficulo fatetur. vbi hoc bene describit.

Maritus potest vxori alimenta denegare ⁊ eam a domo expellere:non solum quando dos promissa non soluitur verumetiam si vxor diues cum qua cõtraxit nulla facta dotis mentione nolit dotare seipsam fo.136. col.ſ.§. ij.

Maritus cõdemnatus ex causa que eum reddit infamẽ si ab vxore instituat fratribus vel sororibus preteritis vel exheredatis possunt ipsi testamentũ quere lare.fo.143.col.ij.ante si.ver. ex his.

Maritus accipiens dotem si protestet nolle bona sua pro ea esse hypothecata/protestatio talis nihil operatur.fo.145.col.ſ.in fi.

Maritus si fuit leno vxoris/mortis penam incurrit ex lege Regia.fo.152.col.ij. in fi.

Mariti dignitatem vel indignitatem iudex in arbitrãda dote considerabit.fol.154.columna.ij.versi.considerabit.

Maritus potest conueniri vltra quam facere potest/ si culpa sua sit pauper effectus.fo.162.col.iiij.in principio.Adde Jasonem in auten.res que.C. cõmunia de lega.col.vij.Segu.in repe.l.imperator. ad treb. ff.fo.x.colum.iij.

Maritus cũ sit absens si aliquis ꝓmittat dotem ei dare tam saluare ⁊ restituere in casu restituende dotis tenebitur ille promissor.fo.169.col.ij.ver.quintus casus qđ procedit etiam si postea appareat maritũ promisse tali exꝓmissori eam indemnem seruare.col.sequen.post princip.

Maritus si constante matrimonio voluntate vxoris promisit Titio dotẽ restituere animo nouandi actionem que primo mulieri contra eum erat acquisita: si Titius soluendo non erat/maritus non liberatur ab vxore.fo.centesimo septuagesimo primo.colũ. iij. ver.sed tenendo.

Maritus sustinẽs onera matrimonij quid possit petere q̃diu sibi dos non soluit.vide fo.176.co.ſ.§.8. cum pluribus col.seq.

Maritus si post longam moram vxoris vel soceri vel alterius dotem promittentis recepit integrã dotem nulla facta protestatione seu reseruatione in fructibus vel interesse sibi debitis ratione more: per hoc non preiudicatur ei quominus illos petere valeat. fo.177.col.ij.ver.ex quo infertur.

Marito si data sunt in dotem aliqua animalia vel alie res que veteraſcunt:vt sunt vestes:si ille res pereãt attenditur estimatio temporis quo perierunt/non quo fuerunt marito tradite.fo.183.col.iiij.versic. ex quo. quod reputat mirabile.

Maritus si ex forma statuti dotis partem vxore prede functa lucratus est ⁊ totam dotem restituere ꝓmittat:statuti beneficio renũtiasse videtur si illud egit ex certa scientia.folio.184.columna tertia post medium.

Maritus.vt.ſ.in litera p.in verbo pretij.Et.s.in litera a.in verbo alimenta.lo.vj.Et in verbo bona.lo.ij. Et in ꝟbo cõsuetudo.lo.iij.⁊ in ꝟbo delegatio.⁊ in ꝟbo fructꝰ.lo.ij.⁊.iiij.Et infra in verbo ſnia.lo.iij. et in verbo sponsus.lo.vj.cum tribus seq.Et in verbo venditio.lo.ſ.⁊.ij.

Masculinum concipit Femininum in donationibus ⁊ concessionibus fauorabilibus.fo.82.colũ.iij. ver.imo quod.

Mater Hereticam tenetur dotare filiam catholicam.fo.20.col.ſ.ver.⁊ procedit.vide etiã fo.29.columna.iij.verficulo ad idem.el primo. Adde Jasonem in.§.fuerit.columna.xxij.insti de actio.

Mater non solum potest dotare filiam quando hoc ꝓmittit ⁊ solam dotem concedit:sed etiam quando simul cum patre promittit ⁊ tradit dotem:fo. 45.col. ſ.ver.⁊ secundum.qđ colligit ex quadam singul.lege Regni.⁊ intelligit quãdo ipsa mater haberet bona parafernalia vel alia extra dotem vel bona suplucrata matrimonio constante:quia tunc constituẽdo dotem filie/cum viro videtur ex illis bonis diminuere dotis promittere:secus si tm̃ habeat dotalia bona:q̃ tunc nihil ex eis censetur promittere cum illa propter filie dotem alienari non possint.quod nota.⁊ vide melius fo.72.columna.iiij.verficu. ex his infertur.

Mater q̃ post q̃ successit filio ab intestato scõas nuptũ contraxit an teneat alijs filijs prioris mrimonij reseruare ꝓpietatẽ bonoꝝ que habuit ab eo in casu quo ipse habuit eadẽ bona non a patre sed aliũde.fo.51. col.ij.in addi.vbi hoc cogitandũ reliquit. Adde qđ iudicio meo hoc decidit expresse Pau.de ca.in.l.mater.C.ad tertu.post medium.in ver.qñ aũt succedit. vbi tz q̃ in bonis aliũde quesitis a filio si primo mater succedat ⁊ postea nubat vt in casu nostro procedit dispositio illius tex.in.§.si vero alterius. vcz qđ tunc nõ priuat mr̃ ꝓpietate dictorum bonorum: et sic non tenebitur reseruare eã:secus si primo nubat: ⁊ postea succedat:⁊ sic est decisa contra predicta.

Mater perdit tutelam filiorũ cõtrahendo solũ sponsalia de presenti.fo.53.col.ſ.ver.hinc etiã.quod est mirabile fm eum.Adde hoc singulariter extendendũ quod imo eam perdit etiam contrahẽdo matrimoniũ de iure nullũ.Ita tz Bal.in.c.ex parte.m.de ap/

pella.col.iij.versi.quero si mater.quod refert sequẽdo Jas.in.l.vbi pactum.co.pe.ver.ij.ad idem. C. de transac.⁊ vide Bal.vbi.s.qui seipsum restringit declarando hoc procedere quando interuenit carnalis copula.secus si non interuenit quia marit⁹ erat senex vel pupillus.licet Jason illum referat simpliciter.

Mater si administrans bona filie dat fundum cõmunem sibi ⁊ eidem filie in dotem pro ea intelligitur partem suam donasse:licet in quolibet administrato re necessario potius presumatur anim⁹ administrãdi q̃ donandi.fo.62.col.iij.ver.cogita.⁊ vide.fo.72. co.ij.in fi.ver.idem videtur.qđ limitat ibi.⁊ vide fo. 73.col.ſ.in fine.circa med.

Mater quando teneatur dotare filiam.vide fo.72.co. ij.post prin.vbi remissiue.

Mater intercedens vel se obligans pro filio recipiẽti dotem velleiano nõ iuuatur ⁊ renuntiatio tunc facta per eam iuri hypothece nocet ei:⁊ si alias non habeat regressum contra bona maritii:nec etiaz iuuatur qñ vna cũ viro se obligat pro dote filie: vel p restitutione dotis filij cõis qui vxorem accepit.folio 72.co.iij.ver.⁊ hinc est.⁊ an tũc presumatur in vxore animus donandi:vel an possit repetere.fo.72.colum.ſ.ver.subdit tamen.

Mater q̃ ob absentiam mariti filiam cõmunez dotat ⁊ si nõ protestetur põt a viro repetere.fol.72.co.iij. post med.qđ.ſ.quasi in medio limitat nisi essent bona matrimonio cõstante lucrata:q̃ ex his dz solui q̃ si nõ sint ⁊ mr̃ habeat bona extra dotem suam tunc ex illis tenetur ad medietatem dotis filie.si vero solum dotalia habet de illis nõ tenetur in quo vltimo secus est ex iure nouissimo Regni:vt ibi in additio.

Mater si absente marito tantam dotem promisit ꝓ filia quod vir eam non potest exoluere tũc ipsa ad reliquum tenetur.ibi.col.iiij.ver.si autem.

Mater si transit ad secundas nuptias perdit facultatem testandi ꝓ filio furioso.fo.76.co.iiij.circa med.

Mater si filiam dotauit potest a patre actione negotiorum gestorum repetere.fo.145.colum.iiij. versic. ⁊ quod plus est.

Mater nobilis cui iuxta morem est dedecus patrie filium lactare:non tenetur illum vsq̃ ad triennium lactare.folio.14.columna.ij. post medium. verficulo sed quod.

Mater potest se obligare vna cum filio pro dote nur⁹ conseruanda ⁊ restituenda.fo.169.col.iiij.ver. octauus casus.

Mater si cõtrahat matrimonium pro filio presente:valet ⁊ sufficit taciturnitas ipsius.fo.138.col.ij.verfic. ⁊ hinc est.

Matrimonium si casu contingente in persona alterius ex sponsis vel in vtroq̃:puta morte: vel propter consanguinitatem vel affinitatẽ non fuit contractũ res donate spõse:redeunt ad sponsum vel ad ei⁹ heredes:si osculũ nõ iteruenit.eo tm̃ interueniẽte sola medietas rez donataꝝ: reliqua spõse vel eius heredib⁹ relicta.fol.5. col.ſ.ver.si autem.

Matrimonium verum ⁊ putatiuum equiparantur. folio.19.col.ſ.versi.⁊ potest.vbi vide ⁊ in sequen.colũ. plures similitudines inter vtrunq̃.et vi.fo.112.co.iij. §.xxij.

Matrimonio contrahendo non requiritur q̃ consensus prestetur simul eodem tempore: sed sufficit qđ vnus consentiat primo et in consensu perseueret:altero ex postfacto consentiente.fol.47.col.ij. verficulo sigitur.

Matrimonio cõtracto per verba de presenti ⁊ si copula nõ subsequat vacant beneficia.fo. 53.col.ſ.versi. hinc est.el.ſ.

Matrimonium si quis contrahit auctoritate propria viuente prima vxore:est suspect⁹ de heresi:⁊ inquisitor poterit contra eum inquirere qualiter sentiat de sacramento matrimonij.fol.107.ceſũ.iij. versicu. sicut videmus.

Matrimoniũ si constitutus in sacris contrahit clã est ipso iure excõicatus:⁊ redditur suspectus de heresi: ideo inquisitores possunt contra eũ ꝓcedere.ibi.ver si.ex quo.

Matrimonio verbis de presenti contracto ⁊ sine copula:si quis aliquem ex sacris ordinibus susceperit clã: possunt inquisitores contra eum procedere.ibi.ver ſ. idem ego.

Matrimoniũ si accusari contingat nec mulier habeat expensas:maritus cogendus est sibi dare. fol.120. col.iij.ver.ex quibus.Adde Feli.in.c.ex parte. fi.colum.de accusatio.

Matrimonij oneribus veniunt/vt non solum vxori alimenta prestentur: sed etiam ei seruientibus. fo.133. col.iij.ver.ad hoc.

Matrimoniũ contrahens cum filia sine patris assensu an possit laicis statuto puniri.vi.fol.137.col.iij. per totam ⁊ sequen. vbi vi.de pluribus statutis in proposito.

Matrimoniũ contractum cum raptore licet de iure teneat:mulier tamen cum eo contrahens perdit eius bona que sibi a lege deferebantur.fol. 137.col.iij.in fine.

Matrimonia clandestina contrahentes fint cauti vt faciant q̃ puella sibi dotem promittat/ad hoc vt patter postea teneatur.fo.140.col.ij.ver.cauti.nisi filia esset minor.xxv. annis:q̃ tũc ⁊ si promitteret pater non teneretur.d.col.in finali.verbis.vide in col.seq. vbi contrarium refert.

Matrimonij presumptio ex cohabitatione cessat quãdo inter virum ⁊ mulierem est disparitas conditionis:quia tunc magis presumitur q̃ vir eam habuerit in concubinam.folio.141.columna.ſ.versi.ad idẽ facit.

Matrimonium subsequens nõ legitimat filios qñ mulier erat disparis conditionis.fol.141.col.ſ.ver.imo fortius.vide ramen fol.148.col.iiij.circa finem. vbi contrarium concludit.Adde Martinum laudẽ.in tractactu legitimationis.fol. 6.colũ.iij. in princi.ver fic. nota auream limitationẽ vbi eius additionator plures doctores refert.

Matrimonium spirituale quomodo contrahatur inter beneficiatum ⁊ ecclesiam.vide fol.143.colũ.iiij. §.xj.

Matrimonium carnale per metum contractuum quãdo non fuit quis compulsus contrahere cum

certa persona sed cum aliqua de certo genere quam ipse elegerit valet.ibi.quod est mirabile fm eum.
Adde Felinum in.c.in presentia.de proba.col.xviij. ver.secundo declara.

Matrimonij fauore ius ciuile possit condere legem priuilegiatiuam eius vel dependentiam ab eo: non tñ poterit tollere vel diminuere dictum priuilegiū. fo.147.col.iij.in prin.ver.ita.

Matrimoniali causa Si litere ad iudices impetrentur an sit necesse de processu vel litis pendentia coram alijs iudicibus mentionem facere.fo.165.colū. iij.ver.limita secundo.

Medicus. Vide.s.in litera J.in parte iurisperitus.

Meliorare filium suum potest quis in tertio ⁊ quinto: ⁊ disponere quod fit maioratus nec ad id admittatur clericus persona religiosa seu locus prius. folio 14.col.iiij.circa princ.ver.tertio quod.Adde in materia meliorationis plura ⁊ notanda que descripsit doctor de Segura.in volumine suarum repetitionū que poteris simul cumulata videre in repertorio ibi per me edito in parte melioratio. per duas columnas.

Meliorationē facta A patre filio in tertio vel quinto: vel in vtroq; an attendatur tempus mortis vel melioratiōis.vide fo.154.co.ij.ver.⁊ ista.vbi hoc relinquit cogitandum.Adde quod hoc est hodie decisum p legem tauri.xviij.incipientem quando el padre,vbi dicit quod inspicitur tempus mortis.

Meliorare videtur pater filiam in quinta vel in tertia parte bonorum suorum vltra legitimam dando ei dotem magnam.folio.153.columna tertia.verficulo intelligo.

Meliorare in dubio videtur testator in tertia vt quinta pars pro anima,relinquatur.fo.eo.col.iiij.in medio.ex ratione de qua in additione.

Melioratus filius in tertia ⁊ quinta bonorum transmittit meliorationem ad suos heredes etiaz si nō agnouerit.fo.62.col.iiij.post principium.verfic. ex his infertur.Adde quod fortius firmat subtilis doct.Segura.in eleganti repetitione.l.iij.§.finali.ff.de libe.⁊ posthu.fo.viij.col.iij.in fine.et per totam sequentē; qđ talis melioratio nondum acceptata facta in tertio transmittitur per filium etiam emancipatum.ad quoscunq; etiam extraneos heredes: et idem dicit de meliorationē facta in quinta parte bonorum.fol. sequenti columna prima verficu.ex supradictis.

Melioratio contingens facto vxoris in re viri cedit lucro mariti.folio.61.columna prima verficulo quinimo.

Mercatores fallentes non liberantur pactis initis cum creditoribus:si postea apparet eos soluere posse integra debita.fo.20. colum.iiij.verficulo et propterea.in additione.imo talia pacta sunt nulla ex pragmatica huius regni.vt ibidem.

Mercator si scribat rationem ad me pertinentem presumitur eam scribere me requirente et mandante. fo.123.col.iij.in prin.

Adde Franciscum de aret.in ca.j.in col.iij.ver.in glo. posita.de probatio.

Mercatoribus si principes concedant saluum conductum expresse vel tacite:pericula subeunt saltem de consuetudine:adeo quod si merces fuerint depredate tenentur eis satisfacere quia purgare debent iter a predonibus.fo.178.col.j.in fi.

Mercator cui pecunia ad partem lucri et damni fuit concessa si dicat se passum furtum vel incendium rapinaz vel quid simile:an illud debeat probare intra annum.vide fo.183.col.ij.in fi.

Mercator cum pecunia sua negotiari solitus si eā ad certuz tempus alicui mutuet qui ad illud nō soluit: potest agere contra eum vt soluat loco interesse id quod verisimiliter fuisset lucratus ex illa pecunia si illam in termino soluisset.fo.173.col.ij.§.j.

Mercatori dantes pecuniam ad partem lucri et dāni nō possunt ab eo rationem exigere ante finem anni. fo.185.co.iiij.ver.vnum.quod intellige quādo ratio exigeretur totius administrationis:secus si pro alia qua speciali negotiatione:vt ibi.

Merces emptur⁹ qui erat paratus ire ad nūdinas in quib⁹ verisimiliter fuisset centū lucraturus:si amico roganti pecuniā mutuauit q̄ eam p̄misit sibi restituere in certo termino cū lucro sperato vsura non cōmittitur: dummodo mercator potius duceretur bona intentione vt seruiret amico quam in fraudem.folio.173. columna secunda.§.ij. in princip.

Mercium quas misit quis per mare si periculum aliquis in se suscipiat pro aliqua quantitate:talis contractus non est reprobatus.folio.111.col.iij.versi.primo infertur.⁊ per totam col.sequētem quod est quotidianum.

Meretrix dicitur illa que duos causa questus admisit.folio.35.colum.iij.§.40.in principio.Item si per viginti horas stetit in lupanari.

Meretrici an valeat donatio pignoris datio vel p̄missio.vi.s.in verbo donatio.

Meretrix si aliquid promisit lenoni:ex hac promissōe leno non potest agere.folio.36.col.j.versi. quartum fundamentum.

Meretrix de acquisitis libere testat ⁊ decimas soluit. d.fo.col.iij.in prin.

Meretrix si stante statuto pōt capi personaliter non capitur illa que est coniugata etiam si turpiter viuat. fo.152.col.j.

Metu soluere p̄mittens si incōtinēti soluat presumitur durare metus tpe solutionis.fol.33. col.j.ver.ad hoc.

Metus.vi.s.in litera b.in verbo bonorum.

Miles armate militie nō pōt donare vel p̄mittere sue pcubine.fo.31.co.iij.ff.hec tñ.qđ p̄cedit etiam in militibus nostri temporis vt ibi in additione.Limita predictam conclusionē nisi interueniat iuramentum.quia tunc valet donatio. vt in dicta additione.quod est menti tenendum secundum eum.

Miles si arma donauit meretricibus dū est in expeditione perdit militiam.ibi.in.d.ver.hec tamen.

Miles qđ

Miles qđ sue concubine donat turpiter datur et recipitur et ideo non ipse sed fiscus qui est iniqui lucri acquisiti iustus ablator illud repetit.in.d.versicu. hec tamen.

Milites non torquentur.fo.32.col.j.versi.et idem erit. Adde qđ imo consuetudo in contrarium non tenet vt firmat Roman⁹ in singulari.cccclxxxviij.incipiēte milites.per tex.fing.in.l.omnes iudices.C.de decurio.lib.x.vbi hoc notat Bar.qđ sequitur Jaso in l.de quibus.col.xvij.ff.de legibus.versi.non tamen. ⁊ hoc procedit etiam in militibus nostri rēpublice fm eum ibi.qui refert Lynum ⁊ Salice.⁊ Alex.ad hoc.

Miles.vi.s.in litera.c.in parte clericorum stipendia in parte clericus prepositus. et infra in verbo mulier. lo finali.et.j.in litera.o.in parte officio.

Minatus si quis est aliuz q̄ vindictam sumet ab eo intelligitur per manum iudicis. vnde q̄ quis postea ille reperiatur mortuus non presumitur ab eo qui talia verba protulit.fol.7.columna.ij.ver.ad idem.el.iij.

Minoris bona in obligatione legali possunt obligari:ideo sunt tacite obligata p̄ dote.fo.113.co.ij.§.xxvj.⁊ vi.in co.seq.verfic.⁊ adeo. an tunc possit restitui.

Minor postq̄ nupsit ad omne mutuum tenetur et ad omnem obligationem.fo.co.co.ij.versi.tu tene.⁊ hoc ex lege regis.

Minor vigintiquinque annis et maior decem et octo. si alienauit bona etiam immobilia:solus fine iudicis decreto.et fine curatoris authoritate pro redimendo testatorem vel consanguineum a carcere vel a captiuitate non restituitur.fo.113.col.iij.versi.ex quo.et corrige ibi mobilia.alias immobilia.

Minor quinq; ⁊ viginti annis et maior decem ⁊ octo si neglexerit redimere testatorem vel cōsanguineum: licet incidat in penam non tamē restituitur.ibi.ver. et adeo.

Minor quinq; ⁊ viginti annis ⁊ maior decem ⁊ octo.si in iure naturali vel quasi delinquit non restituitur. fo.eo.colū.iij.ver.ad predicta.

Minor aduersus declinatoriam quam omisit que non est multi preiudicij nō restituitur:vel aduersus ipsi⁹ probationem.d.fo.eo.iiij.ver.hoc intellige.⁊ corrige ibi declinatoriam.et ibi declinatorie:alias declinatoria et declinatorie.

Minor si omisit exceptionem nō leuis preiudicij vt puta recusationis rei iudicate:⁊ similes:restituitur.d. folio.113.col.iiij.

Minor si omisit exceptionem criminis qua vellet aliquem repellere non restituitur.ibi.

Minor non restituitur ad opponendum crimina contra testes vel ad ea probandum.fol.eo.⁊ col.verfic. ex istis.pro quo allegat legem regni ⁊ infert hāc decisionem ex alijs decisionibus iuris cōmunis.

Minor eo casu quo potest esse in iudicio sine curatore. potest sine eo procuratorem constituere.folio.115.columna.iij.ver.poterit.

Minor non est necesse q̄ certioretur de beneficio restitutionis quando iurat. fo.118.col.iij.verficu.ex istis infertur.Adde q̄ iste passus est dubius.Jas.in auc. sacramenta puberum.C.si aduer. vendi.co.xv.cum duobus seq.Segura.in repeti.l.filius dum in ciuitate.ff.de verbo.obligatio.folio.4.col.j.versi.in fero. et in col.seq.

Minor quinq; et viginti annis maior quatuordecim: q̄ habeat legitimam personam standi in iudicio in causa spirituali vt in matrimonio:non tamen potest stare in iudicio in causa dotis.folio.126.columna.iij.in fine.

Minor.vi.s.in litera.a.in verbo adulto.

Molendinum qui conduxit in tyberi quod est postea fluminis impetu destructum:ad pensionem tenetur.fo.98.co.iiij.verficu.ad idem.lo secundo.

Molendina posita in flumine que quotidie deteriorātur:⁊ que propter aquarum impetum sunt in periculo totalis destructionis possunt per prelatum et tutorem alienari.fo.104.co.iij.in medio.

Molendinorum mole q̄ quis in mobilia dicantur sicut et ipsa molendina:tamen separata a solo sunt mobilia.ibi.

Monachus vbi non potest succedere nec canonicus regularis poterit.fo.13. col.iij.versi.vbicunq;.

Monachus non potest legere literas sine licentia prelati.fo.86.col.iij.ver.cum autem.

Monachus professus si relicto claustro clam contrahit matrimonium:ipso iure est excommunicatus et inquisitores contra eum possunt procedere.fo.107. co.ij.ver.idem fuit.

Monachus in casu quo potest esse in iudicio sine abbatis consensu:sine ipso poterit procuratorem ordinare.fo.115.col.iiij.ante.§.ver.poterit.

Monachum si mōasterium expulit:tenetur ei assignare bona.fo.134.co.iij.ver.⁊ ex illo.

Monachum qui se simulat libidinis causa nō obligatur ad monachatum saltem in foro conscientie.folio.187.col.j.versi.adde predictis.

Monasterium intrans:⁊ se ⁊ sua ei offerēs sciens ingressum non tenere:non repetit quod donauit.folio.6.col.ij.in.a.in principio.

Monasterium dimissum cogitur intrare qui non seruat formam.c.licet.de regularibus.fo.12.co.iij.ver. ad quod.

Monitio facta in sinodo generali contra executores testamentorum negligentes intra annum exequi deuoluit executionem ad ep̄m absq; alia speciali monitione.fo.106.col.ij.verficul. inde est.

Monitio.vi.s.in litera E.in parte epūs lo.vij.Et in parte excōmunicatio.lo.iij.Et in verbo iudex.lo.vj. Et in parte iuris prohibitio.Et infra in verbo verbum moneo.

Mores si mutātur mutantur et honores.fo.76. co.ij.ff.ad idem bonus.

Mortis secundum naturā ⁊ mortis preter naturam idem iuris est.fo.84.colū.ij.§.lxx. ver.ad idem est.

Mors ciuilis ⁊ naturalis equiparantur:qđ ex vtraq; idē resultat effectus circa rem de qua agit.fo.86.colum.ij.ver.ratio.

Mors est triplex.folio.86.columna tertia.verficulo et secundum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulier q̄ pro alio soluit si erat nobilis rone sue nobilitatis donare presumit.fo.7.co.iij. ver.idem est.

Mulier luxuriose viuens post viri obitum perdit que ab eo fuerunt sibi donata:& mariti heredibus applicantur.fo.10.colum.ij.versic.ad predicta.et fol.95. colum.j.versi.idem dicit.item perdit que habuit ex acquisitis constan.matrimo.ibi.versi.seq.& fo.75.colum.iij.§.lxvij.Item perdit dotem.fo.75.columna iiij.versic.idem est.de quo vi.omnino que addidi.s. in litera d.in parte dos amittitur.Item hereditatē vel legatum a marito relictum:& si clausulam nō adiecerit si caste vixerit.d.fo.7.& d.colum.iij.versi.Salice.& d.fol.75.colum.iiij.versi.idem est.Item facultatem pro marito testandi ab eo sibi relictā vt infra in litera.m.in verbo maritus lo quadragesimoprimo.Et vid.infra in isto verbo mulier lo ecimonono. et supra in litera.a.in verbo.autentica.lo.iij.Adde tamen bonam legem.in.v.partita.ti.xij.in lege.iij.que vult q̄ mulier que fornicatur post mortem viri intra annum luctus perdit arras et donationem sibi factam a marito et relicta sibi ab eo in testamento.et sic dum dicit intra annum multum restringit predicta quia videtur quod si post annum fornicaretur non amitteret predicta.vide gloss.notabilem de iure communi in auten.de restitu.& ea que parit in.§. si.in ꝓbo maligne.colla.iiij.& ibi Ang.cōmēdātē eā.

Mulier nobilis nō tenet ad illa obsequia vilia ad q̄ alie vxores tenent.vtputa lauare caput vel pedes mariti:vel parare cibos:& silia.fo.126.co.4.§.31.ff.& ita.

Mulierem indotatā recipere q̄n ꝓiuges sunt equales verecundia est.fo.28.co.iiij.cir.med.

Mulier dans viro dotē pacto appposito vt vir eam lucrarek ea liberis superstitibus defuncta: si pacti premortes postq̄ liberos habuit:a viro diuertit ad quem redire noluit nisi illud pactū sibi remitteret:remissio tunc facta de eo per maritū nō tz.fo.29.colū.j.in fi.

Mulier catholica si matrimonium cum catholico contraxit:deinde effecta est hereticа demū maritus alienauit aliquas res propias si postea reuertatur ad fidem in prædictis bonis non habebit priuilegium hypothece.folio.29.columna quarta.ante.§.in additione.

Mulier que de proximo copulanda est:habetur pro cōiuncta et copulata a viro.fo.33.columna.j.verticulo et facit.

Mulieres meretrices que a fornicatoribꝰ suis accipiūt dona:retinere ea non ꝑt et in iudicio fori et anime ad restitutionem tenenk. fo.36.col.iij.§.xlj.vbi vide in materia vsq̄ ad finem col.et in principio seq.notabilem distinctionem in hoc videlicet cui tūc debeat fieri restō siue dans fuerit religiosus siue secularis.

Mulier potest repudiare donationem sibi absenti factam non seruata solennitate statuti dicentis quod in alienationibus mulierū debeat interuenire mariti vel consanguineorum consensus.folio.42.columna tertia.verticulo ex predictis.et folio.49. columna secunda.verticulo et istud teneo.Adde Felinum idem sequentem in capitulo que in ecclesiarum.de constitutionibus.columna decimanona.verticulo & ista.eundem Felin.in.c.ij.colum.iiij.verticulo & pro ista.co.titu.

Mulier si stante statuto non potest contrahere vel testari sine propinquorum consensu tamen poterit dotare ecclesie et sic pie cause sine illa solennitate.folio 44.col.ij.ver.cogitabis.

Mulier obligationi viri consentiens vel se aut rem suā obligans preiudicat sibi quando vir dedit ei rem equivalentem.folio.46.columna secun.verf.ex hoc infertur.

Mulieri que dotem dedit et pacta est vt seipsam suis sumptibus aleret potest maritus fructus dotis donare.folio.46.columna secunda.verficulo ex hoc etiam.

Mulier secundo nubens que ex legum dispositione ꝑdit ea que a primo viro consequuta est:non amittit quem ab eo acquisiuit ti.oneroso.fol.49.col.j.versi. quoniam.

Mulier si simpliciter fecit pactum de dote non repetenda in casu soluti matrimonij cum iuramēto illud interpretatur in forma iuris scilicet quando solueretur ipsius obitu.folio.50.columna prima.verf.quia donare.

Mulier si iurauit alicui ad eiꝰ cōmodū q̄ dotē nō alienabit:q̄uis postea alienet cū iuramēto alienatio nō valet in preiudiciū eius cui primo iurauit.fo.52.col. j.ver.ad cuius.

Mulieri factum legatū pro dote vel in tps nuptiaruꝫ: q̄n contrahit ꝓbis de presenti debek.et si ad domuꝫ viri non sit traducta.fo.53.columna.j.versi.hinc est etiam.lo.q̄.

Mulier vt sit in plena potestate viri oportet quod sit ab eo carnaliter cognita.fo.46.col.ij.in princ.in additione.

Mulier si stipulatur a marito dotem sibi reddi si sine liberis decesserit:alias dos retineatur ab eo pro liberis valet hoc irreuocabiliter tanquam donatio inter viuos.fol.63.columna secunda.post principium. ꝑ.et quāuis.pro quo allegat notabile dictū Bald. Adde quod illud dictum sequitur Paul.in.l.si cum dotem in princip.ff.solu.matri.pe.co.qui clarius distinguendo loquitur qō tamē in puncto iuris nō credit verum Alex.ibi.

Mulier que mortuo marito successit filio defuncto si luxuriose viuat:bona que habuit a dicto filio tenek post obitū aliis filijs defuncti fratribus relinquere. fo.76.col.iij.versū.sed reuera.quod relinquit cogitandum.

Mulieres hnt cōsilium inualidū.fo.77.co.j.ver.ratio huius.

Mulier si non possit testari sine mariti seu filioꝝ pīsto statuto dicte in fauorē mariti & filiorū cedit statu tū illō quāuis secundario cedat in fauorē publicuꝫ. fo.77.col.ij.ver.hoc idem.

Mulier si nō pōt facere testū sine propinquoꝝ assensu si faciat eo omisso:est nullum ipso iure. ibi. verfic.si ergo.

Mulier si statuti vigore sine duoꝝ propinquoꝝ assensu cōtrahere nequit:contractus sine eo factus est nullus ipso iure.poterit tñ maritus illū ratificare.in.d. ver.si ergo.

Mulier si ꝓhibek statuto sine propinquoꝝ assensu cōtrahere etiam omnis conuentio ad liberandū est sibi ꝓhibita.d.fo.77.col.iij.ver.& q̄uis.

Mulieri si statutū prohibeat sine cōsanguineorum assensu contrahere:hꝫ locū in distractibus & cōsequēter in renuntiationibus.fo.77.colū.iij.verficu.hoc etiam.

Mulier si statuto dictante nō potest cōtrahere sine ꝑpinquorum assensu nō poterit sine eo hereditatem adire & sic quasi contrahere.d.fol.77.col.iij.versi. vnde est.nisi eam adeat cū beneficio inuentarij.ibi. versi.fateor.

Mulier si statuto dictante non possit testari sine viri ꝑsentia:nō poterit eū presentē instituere:vel eius consanguineū:vel aliū ꝑ eo recipientē cū ipsius viri ꝑsentia.d.fol.78.col.ij.versi.ex quo.

Mulier testatrix que fundū vel domū alicui legauit & post testamentū nupsit & dedit omnia bona suo viro in dotem:per istam generalem donationem in dotē:nō intelligitur reuocatum legatum.fo.80.col.iij.versi. ex quo.

Mulier si statuto dictante sine ꝑpinquoꝝ assensu cōtrahere nequit:bene poterit esse in iudicio:& aliquid cōstituere:& ꝓcuratorē ad iudicia constituere sine eorum assensu.fol.78.col.iij.verficu.& istud.

Mulier si lege disponente sine consanguineorum assensu testari nō valet:sufficit eorū ꝑsentia sine cōtradictione:hꝫ eorū expressus consensus non interueniat. d.col.iij.versi.crederem.

Mulier que fecit se pollui per adulterium:nihil debet habere ex bonis viri.etiam ex pacto.fo.89.colū.iiij. versi.ad idem.

Mulier etiā si sit exbānita non pōt adulterari:licet eiꝰ vir sit etiā bānitus:& q̄uis statuto sit cautū q̄ banitus impune possit offendi.fo.90.col.ij.versi.q̄ēr.

Mulier que post mortē viri luxuriose vixit:ꝑsumitur q̄ caste non vixit viro superstite.fol.95.colū.ij.verficu. perdit etiam.

Mulier existens in viduitate debet alij de bonis quondam mariti si egeat:etiam si dotem non habuisset. ibi.col.ij.versi.item sicut.

Mulier cui pro dote plures dantur actiones si vnum remedium eligat & in illo succumbat vel liti renuntiet non potest ad alterum redire.fo.96.col.iiij.versi.& adeo.

Mulier si ab initio fuit pacta:q̄ vir teneak non solū de culpa leui:sed etiam de leuissima:& de casu:& postea ipsa mulier illud pactū viro remittat:valet remissio: licet dotis sue conditio deterior fiat.fol.98.colū.iij. versi.& ex istis.

Mulier si ab initio contraxit scienter cum paupere an possit postea ob eius inopiā petere dotem.vide fol. 98.col.ij.§.ix.cū vndecim col.sequen.

Mulier vbi est furiosa vel talis conditionis q̄ dissiparet dotē.tūc dos ei nō restituik sed apud tertiū sequestrak.sed corrige ibi disparet.alias dissiparet.

Mulier q̄n excusetur a dolo presumpto. vide fol.114. col.iij.versi.ad predicta.

Mulier q̄n iurat non est necesse q̄ renūtiet velleiano. fo.118.col.iij.versi.ex istis infertur.

Mulier potest esse procurator vel arbiter in omnibus causis in quibus de salute animarū tractak vt in repetitione vsurarum:& in causa decimarū.fo.118.col. iij.versi.ex quo.

Mulier si dolo suasit viro q̄ eā duceret in vxorē asserens se habere amplas facultates quas nō habebat.ralis dolus non obest matrimonio.fo.133.colū. iij.ver.ex istis.qui alias est additio.

Mulier minor.xxv.annis potest secum in dotē dare:tota patris substantiam:q̄uis sit multū ampla:dummodo interueniat iudicis decretum.fo.140.col.iij. versi.ex quo.

Mulier dotata cōpetenter:nō cogitur operari viro in operibus seruilibus:quando dos sufficit ad alimēta mariti.vxoris & familie. fo.146.col.iij.§.xx.ver. ad secundum.

Mulier pōt inuitari ad matrimoniū contrahendum cū aliquo viro:vel certo modo:vel cū aliqua qualitate sub spe lucri.fol.149.col.iij.quasi in prin.& per totam col.cum seq.

Mulier pōt inuitari ad matrimoniū etiā a marito spe lucri:cessante cā turpitudinis per vltimā voluntatē vel cōtractū vel alias.ibi.ver.idem firmat.

Mulieribus raptis potuit lex ciuilis tollere lucrū bonorum raptoꝝ datū ipsis ab eadem lege ciuili: disponendo q̄ si puella rapta cōtrahat cū raptore matrimoniū:perdat dictum lucrum.fo.147.colū. iij.in prin.ver.& ita.

Mulier si a ꝓncipio nupsit sine dote & post mrimoniū ꝓcū dotē cōstituit:habebit illa dos sua priuilegia lx cesset causa fauoris dotis matrimonij cōtrahēdi cū non cesset causa matrimonij cōseruādi.ibi.& fo.148. col.j.ver.ex cuius.

Mulier sicut punik cum nubit.j.tēpora luctus anteq̄ pariat:sic punitur si nubat.j.eadē tpa post q̄ pepererit licet cesset ratio turbationis sanguinis.fo.co.co. ij.ver.ad quod.

Mulier nupta q̄uis sit publica concubina monachi clerici vel coniugati non punitur legibus contra cōcubinam editis.folio.152.columna.j.verficu. adde etiam.

Mulier nupta nō potest carcerari pro debito.ibi.

Mulieri luxuriose licet alias detur curator:viro autē luxurioso nō.ibi.fina.verbis. d.col.ij.Adde ꝑ ꝓma cōclusione Thomā de ferrarijs in suis cautelis vltra Cepo.in cautela.vj.& vi.francis.de aretio in.l.is cui bonis.ff.co.ff.de verb.oblig.

Mulieri nupte si luxuriose viuat an detur curator.vi. fo.152.col.j.post medium.

Mulier lz nō possit pro alio intercedere si tamē ꝓmisit tāq̄ in facto ꝓprio:lz postea reperiak q̄ alius ꝓmisit eā indemnem seruare nō inualidak eius ꝓmissio tāq̄ simulata:nisi aliter appareat.fo.169.co.iij.ver si.Sed propter.

Mulier licet non possit petere a viro sibi caueri super dote conseruanda & restituenda per viā fideiussionis:pōt tamen per viā delegationis videlicet petendo q̄ vir permittat dotem restitui alteri q̄ sibi q̄n ex hoc vir nullū timeret incōmodū.fo.171.col.j.ver. adde etiam.

Mulier:rusticus:miles:& alie persone que excusantur ꝓpter ignorantiam iuris habent excusationē iuris in his que publice faciunt vel dicunt:secus si clam & occulte.fo.190.col.ij.ver.ad hoc. Adde hippo.in rubr.ff.ad.l.cornel.de sicar.vbi alia sex similia scribit.

Mulier.vi.ō.in litera.f.in verbo.filia.lo.xx.

Mutuans alicui pecuniam nomine meo non videtur mihi illam donare.fo.6.colum.iij.ver.facit.

Mutuans pecuniā pauperi ⁊ existenti nō soluēdo: qui ex illa pecunia filios alit.pōt agere cōtra eos q̄ hūt forte res matrernas.fol.71.colum.iiij. post medium.

Mutuans alicui decem que sibi ꝓmisit ea reddere in nūdinis: ⁊ si nō reddiderit ꝓmittit sibi quindecim. ⁊ cōstitet ex nūc put extūc tm esse interesse mutuās. ⁊ p eo facit illā ꝓmissionē. talis contractus non est licitus q̄ pasciscit a principio de certo lucro.fo.179. col.ij.ver.ad cuius.

Mutuans alicui pecuniam hoc pacto: q̄ recipiens det sibi tantum lucrum' q̄tum possit lucrari talis mercator.an committat vsuram.fol.186.col.j.versi. an autem.

Mutuans alicui decem sub pacto q̄ recipiens reddat eadem decem ⁊ fodiat vineam:tale pactum non valet.ibidem.columna eadem circa medium.

N

Nauigaturus secum habens pecuniam si cuz domino nauis pascisc̄atur vt ille pecuniā recipiat ⁊ si nauis in portum salua venerit eam sibi restituat: ⁊ amplius certā quantitatē: si autē pereat tunc pereat periculo ipsius dātis tale pactum est illicitū. fo.170.col.j.in fine.

Nauta. vide in littera v.in verbo vectigales.

Necessario dicitur quis facere quod facit ob pudorem verecundie.fo.6.col.ij. ver.maxime.

Necessitas ingens: ⁊ si nō extrema a restitutione excusat: debet tamen cauere a superfluis q: de alieno cū honore ⁊ status decentia nō potest quis viuere.fol.69.col.iij. circa medium.

Necessitas ⁊ periculū ſperatū facit licitū q̄d alʒ est illicitum.fol.114.col.ij.ver.sed aduerte.

Necessitas multa que operatur.vi.remissiue.ibi.

Necessitatibus nemo liberalis existit.fol.6.col.ij.versi. maxime.

Negans qualitatem ex qua habet priuilegiuz perdit illud.fol.184.col.iij.ver.limitrabis primo.

Negligentia inferiorum data nō deuoluit ad superiorem potestas: quando ipse superior dolose illam negligentiam procurauit.fo.85.col.iij.in prin.

Negotiorum gestor in dubio vī expendere de bonis illius cuius negotia gerit: adeo q̄ hec ꝓsumptio tollit ꝓsumptionē pietatis si alʒ inerat.fo.73.col.j.post medium.

Negotiorū gestor si recipit pecunias ad vsuras ꝓ negotijs dñi gerendis: ⁊ in eis expendit: tenetur ei dns pecunias ⁊ vsuras soluere.fo.173.co.iiij.ver.ex his.

Nemo facere meruit q̄ se bene didicisse cōfidit. fo.1.col.j.ver.non ergo.

Nepos. vide. s. in littera. f. in verbo filio. lo. ij.

Nobilis ⁊ cōstitutorū in dignitate proprium est liberalitates exercere ⁊ donatiōes facere.fo.7.col.iiij.§.ix.in prin.

Nobiles nō solū solēt ⁊ debēt liberalitates exercere ⁊ donationes facere: verūetiā eorū curatores ⁊ coadiutores.fo.8.co.j.in fine, ꝓ quo allegat dictū fin. Imo.qō etiā secutus est Jason in.l.pactū curatoris.C. de pac.segura.in repetiti.l.iij.§.ff.ff.de lib.⁊ posthu. in fo.3.col.iiij.

Nobilis presumitur prestare operas gratis vnde non potest petere pretium solicitudinis ⁊ laboris: quia has operas nō consuevit nobilis locare.fol.8.col.ij. ver.bene facit.

Nobilis reputat se quodammodo debitorem ⁊ obligatum ad liberalitates exercendas.ibi.ver.nobilis.

Nobilis tutor si palam per interpositam personā eo authorante rem pupilli emat nō presumitur fraus: secus si alius tutor ignobilis.d.fol.8.colū.iij.ver.ratio predictorum.

Nobili plus credit q̄ plebeio.fol.8.col.iiij.ver.⁊ ex his.

Nobili plus credit q̄ decē rusticis.ibi.

Nobilis si venit carcerandus pro delicto vigore statuti disponentis q̄ quis debeat incarcerari ꝓ delicto: satisfactum erit statuto si assignetur sibi amplus locus: puta palatiuz ciuitatis vel ciuitas tota: ꝓ quo allegat legem regni vltra dictum Ange.ibi.versi.ex his.

Nobiles consueuerūt esse integre opinionis ⁊ fidei.fo. eo.col.iij.versi.⁊ inde est.

Nobilis nō debet custodiri vt plebeius.ibi.

Nobili viro credere non est culpa.fo.eo.col.iiij.ver. idē dicas.

Nobilis fuga nō imputat militi cui assignatū est vt curialiter eum custodiret: si credens eum eam fidem habere quā ceteri nobiles ꝯ curialiter custodiebrā. fo.eo.colum.iij.versi.⁊ inde.vbi ad hoc refert Ang. Cuius doctrinā vltra eum dicit notabilem Wippoly.in.l.j.§.ad questionē.col.iiij.ff.de questioni.) limita nisi talis nobilis iam semel incarceratus fugisset. ea.colum.iiij.versi.intellige tamen. de quovide etiā curtium in repeti.l.admonendi.in col.'xlij. ff. de iureiur.

Nobilis quis dicatur.vi. remissiue.d.fol.9.columna.s. ante medium.

Nobilis qui ad tributa nō tenet si cōtraxit cū plebeis: que solita erat ꝓ bonis cōtribuere cū alijs vicinis: que bona dicta mulier ei dedit in dotē: non tenebit ad munera personalia mixta vel extraordinaria.fo. 27.col.j.versi.ad idem.

Nobilis mulier nubendo ignobili suā dicitur perdere nobilitatē.fo.27.col.iiij.post medium.

Nobilis in ciuitate si nō pōt immobilia emere: nec poterit per se nec per famulum.fol.78.colum.ij.ver.ille enim.

Nobilis qui habet alimēta: ꝫ suā dignitatē cōseruare nō valet: si ꝫ puellas.quas nō pōt matrimonio collocare: poterit eas vel executor q̄ testatoris bona ꝺꝫ in pauperes distribuere aliq̄d elargiri in vite ⁊ dotium subsidiū: q: ꝫ non sit omnino mendicus: tamē attento suo statu inter pauperes valet cōnumerari. fol.144.col.ij.ver. ad cuius.⁊ fol.154.col.iiij.versi. sed quod dixi.

Nobilis pauper si habet aliqua bona male acquisita: que ꝺꝫ erogare pauperibus: in casu precedenti. posset illa retinere vel filijs in dotem dare.fol.144.col. ij.ver.idem dicendum.

Nobilis.vi.s.in litera.c.in verbo cōsuetudo.lo.vs.et in verbo custodia.

Nobilitas consideranda est in electione officialis.fol.8.colum.ij.versicu.vnde dicebat.

Nobilitati pertinētibʒ semp ꝓ nobilibus pſumit.fo.eo. col.ij.ver.nobilis.

Nobilitas tā a linea materna q̄ paterna ,trahi pōt.fol. 27.co.iiij.ante med.

Nobilitas ⁊ dignitas vxoris cōicatur viro.ibi.

Nobilitas ꝓmoti nō excusat ꝓmouentē indignū ad ordines vel ad curā quominus mortaliter peccet: q: quanto nobilior tanto nociuior.fo.160.col.iij.versi. ex his etiam.

Nomen proprīū cognomen ⁊ agnomē cōtrahētium si statutum requirit q̄ apponatur in instrumēto si contrahens habeat vnū nomē singulare nō sufficit illud apponi sed ꝺꝫ seruari forma.fo. 33.co.ij.in fi.

Notarius non pōt cōficere instrumenta extra territorīū eius qui illū creauit etiā de consensu partium.fo.3.columna.s.verticulo constituerunt.

Notarius regni non potest conficere instrumentum in causis spirittualibus nec apostolicus in temporalibus ibi.

Notarius apostolicus potest in regno Sicilie de tēporalibus instrumentum conficere quia est feudū ecclesie.ibi.

Notarī creatus ab imperatore si conficeret instrīm: qō ad Hispanie partes adduceret integrā faceret fidē. d.fol.1 col.ij.quasi in fi.

Notarius regni si extra illud faciat instrīm inter regnicolas super rebus in regno sitis valebit.fo.3.co.ij ver. ex quo.

Notarius regis an ⁊ qñ possit extra regnū instrīm conficere.vide ibi.remissiue.

Notarius ꝫ videat rogatus apponere oēs clausulas ex consuetudine apponi solitas ꝓcedit qñ cōtract' est in fieri sed non qñ est in facto esse non.fo.189.co. iiij.ver.facit in simili.

Nubere si vis apte nube pari.fo.27.co.iiij.in fi.

Nullitas potēti' ius operat a principio ad impediendū q̄ ex postfacto ad resoluēdum.fo.88.co.iiij.ver.item si.

Nullitas potest allegari si quis litigauit coram eo quē sua voluntate non poterat iudicem facere: licet a principio non exceperit.folio.100.col.iiij.verticulo que vltra.

Nullitas processus acti coram principe non potest allegari: quia ꝓmittendo cozā se taliter procedi videtur dispensare.fol.118.columna.iij.verticu. apices.circa finem col.

Nuntium mittēs ꝓpie dicit facere.fo.91.col. s.ver.⁊ non solum.

Nuntius si vigore cōsuetudinis pōt fine iudicis cōmissione citare: nō poterit illud facere in die feriata.fo. 122.col.iiij.ver.si tamen.

Nuntius.vi.s.in litera m.in verbo mandati.⁊.s.in verbo citationes.

Nuptie debēt esse cōuenientes de iure ⁊ de facto. fo.140.co.iiij.post med.

O

Obligati si sunt mihi duo ad idem quorum alter sentit totaz vtilitatē alter nihil si conuentio illū qui vtilitatē nō sentit: pōt excipere q̄ excutiat alter ꝓius suo periculo: quo nō existente solūedo recurrat ad eū.fo.170.co.s.cir.med.⁊ vide in materia per totā co.⁊ seq.folio eod.columna.iij.⁊ sqꝫ ad medium.

Obligatio ad antidota non cadit inter nobiles.fo.8.co.ij.ver.nobilis.

Obligatio naturalis geminata producit efficacem obligationem.fo.16.co.iiij.in prin.Adde quod allegat corrupte: quia allegat.l.fi.ff.ad.l.falc.vbi debet allegare.C.e.ti.ad.l.fal.hoc notant bal.⁊ Ang.vt refert Jaſ.in rub.ff.de ✠.ob.in co.iiij.⁊ refert etiā Hipp.in l.s.§.qōni.ff.de questio.co.pe.

Obligatio naturalis ex donatione inter coniuges celebrata non oritur fo.24.co.iij.ver.⁊ adeo.

Obligatio efficax seu actio licet de iure ciuili non oriatur ex iuramento promissorio non subsistēte alia causa: tamen quando partes inuicem iurāt oritur actio preseriptis verbis.fo.46.columna.iij.verticulo tertio facit.

Obligationes ex delictis ꝫ habeāt consensum tñ cōsensus iste est fictus ⁊ nō verus: ideo magis debilis.fo. 74.co.s.ver.pōt dici.

Obligatione generali non videtur quis obligasse rem. phibitā alienari sub pena.fo.119.co.iiij.ver.sed quatenus.

Obligationi vande ꝓfisteri sup quātitate ⁊ maxime si per mutuo an possit apponi pena si intra certū terminū nō soluerit: ita q̄ ista pena sit certa ⁊ determinata contra non implentem in termino.fo.173.colūna.iiij.in prin.in additione.⁊ ibi corrige opponi alʒ apponi.

Occidens. vi.j.in lra p.in verbo percutiens.

Officia sunt dāda nobilibus potiꝰ q̄ plebeis.fo. 8.co.iij.ver.⁊ propter.

Officia secularia vt clericis etiā in minozibʒ nō ꝓcedantur pōt licite rex statuere.put iure nostri regni est statutū.fo.14.co.iij.ver.ad idem.

Officio vel militia ꝓuatus amplius ad illud redire nō pōt nisi cū speciali rescripto principis obtēto fine obreptione.f.139.co.iij.ver.adde q: posiq̄.⁊ corrige ibi obiectione alʒ obreptione.

Officium iudicis pōt implorare ille q̄ aliquē offendit si timet ab eo offendi vt cogat aduersariū ipsum ad pstandā cautionē q̄ eū nō offendet.fo.92.co.s.ver.vnde ille.

Officialis electiōe ꝓsiderāda est nobilitas ⁊ literatura.fo.159.co.iiij.ver.ex quo.

Operarum rō habēda est inter socios nō sc̄ū ipsoꝝ sed vxoꝝ eoꝝ: vñ si vxor vni'

multū operak:in societate dz deduci pars lucri pro operibus suis.fo.182.co.iiij.iuxta fi.

Opinionum varietate tenenda est humanio: folio.134.co.iiij.ver.sed in hoc.

Ordines sacros qui clā pūmpsit suscipere post contractum matrimonium verbis de presenti qua pena sit puniendus.fo.107.co.ij.versi. idem ego.

Ordinarius pōt exercere iurisditionē.extra ilū q̄ sep:erēdit exēptū pscriptione quousq; ille qui pscriptiō nitit de ipsa docear.q̄ nisi ille sit in possessione exemptionis.fo.133.col.f.versi.adde predictis.

Oscula ꝛ colloquia sunt pludia veneris.fol.90. col.iij.ver.quinimo.

Osculum.vide.s.in litera a.in verbo adulterium.lo tertio.

Oues vel alia animalia si dentur pacto q̄ dñs annuatim recipiat certā pēsionē:ꝛ si perierint sibi restituantur eiusdem etatis vel bonitatis: talis contractus est illicitus.fol.181.col.f.versicu.secūdo infero.

Oues si alicui dedi sub pacto q̄ pro qualibet oue recipiam annuatim duos solidos:cū tū fructus cuiuslibet ouis valeret quatuor aut quinq;.item q̄ si oues morian̄ ille teneat dū ego vixerim ac si oēs viuerēt post mortē vero meā q̄ illi remaneāt etiā si sit numerus triplicatus.tale pactū licitū est.fo.183.col.f.versi. ex hoc primo.

P

Pactum appositū in re donata ecclie vt ea nō soluente annuatim onus iniunctum liceat donatori recuperare autoritate pprīa an valeat.fol.14.col. iij.ver.ter.in.l.prope pincī.

Pactum de lucrāda dote extendit ad donationē ppter nuptias:qū dicta donatio fuit a principio cōstituta. fo.18.co.iiij.§.xviij.

Pactum factum inter coniuges constante matrimonio quod de lucris cōmuniter habitis vxor nō habeat partem valet.fo.43.colum.f.versiculo imo.quod est notandum.

Pactū factū inter sorores cū consensu maritorū:qđ altera earum sine filijs decedēte:eius dos ad alteras perueniat vel ad eius filios iure primogeniture vel alias valet.fo.46.col.iiij.ver.ex quibus.quod cogitandum relinquit.

Pactū etiā iuramento vallatum de re cōi seu societate inita non diuidēda nō tenet.fo.51.col.iiij.ver.sed est pulchrū. Adde Hippo.sing.ix.incipiente nemo cogitur.vbi refert ad hoc Oldr.cōsi.ccxlj.incip.factū tale est.paterfami.

Pactū si sit initum inter duos etiā si sine iuro ad tertij vtilitatē in eius pīudiciū pasciscentib⁹ non est fas a pacto discedere.fo.52.co.ij.ppe med. Adde q̄ contrariā doctrinā ponit Jas.in.l.ij.fo.21.co.iiij.C. de iure emphy.referēdo Bar.Bal.Ang.Jmol.ꝛ cuma.vñ post eos dicit ipse vnū qđ est notādum.q̄ si ego donaui alicui rē sub pacto q̄ post tale tps ecclie̊ applicet:ego possum donatario illud pactū remittere, ꝛ sic ecclie pīudicare.vi.eūdē Jas.in.d.l.ij.fo.23.co. f.post med.ꝛ in seq.

Pactū etiā iuratū de nō succedendo ex testamēto non pīeiudicat pascisceti.fo.51.columna.iiij.ver.potest assignari.

Pactū factū p vxorē q̄ maritus nō teneat prestare eā dilig̃etiā in dotalibus:quā in suis rebus pstat nō valet.fo.98.co.ij.ver.eodem modo.

Pactū p qđ dotis cōditio fit deterior ad pīudiciū vxoris vel mariti q̄n valeat.ibi.remissiue.

Pactū per qđ dotis ꝓditio fit deterior valet in decē casibus:quos vide remissiue.fo.101.co.ij.n̄.aduertas vbi ipse addit alium.

Pactū legis cōmissorie q̄n fit rogatu debitoris ꝛ eius gratia ꝛ nō creditoris vorazine valet.fo.168.col.iij. ver.ad idem.

Pactum legis commissorie inter debitorem ꝛ fideiussorem valet.folio.169.columna prima.versi.quartus casus. Allegat text.ad hoc fing.quem vltra cū multum commendauit Paul.in l.callipus.in princip.ff. de solu.ꝛ illa lex capillus.alias incipit quamuis stipulanti.

Pactum quod ponens operas habeat solum valorem operarum ꝛ de lucro nihil valet.fo.182.co.iiij.versi. ad idem.

Pactorum materia.vide aliqua.s.in litera b.in verbo boues.ꝛ in litera m.in verbo maritus.lo.xvj.ꝛ xxj.ꝛ xxiiij.ꝛ in litera o.in verbo oues.ꝛ in litera p.in verbo pecunia.lo.iiij.ꝛ in verbo pena.lo.f.ꝛ in verbo pignorans.ꝛ.s.in verbo donatio propter nuptias.lo ij.ꝛ.s.in verbo mulier.lo.v.ꝛ.xij.ꝛ.xiiij.ꝛ.s.in verbo pignorans.

Papa absq; alia reseruatione in beneficijs ex sola volūtate pōt concurrere cū oibus ordinarijs:ꝛ pōt oēs collatores beneficio⁹ puenire.fo.2. col.f.ver.annectam.

Papa si consueuit infeudare res ecclesie in aliqua pvincia:legatus de latere in illa pvincia sibi decreta poterit infeudare vt cōsuenit papalis maiestas.fol. 8.co.f.ver.ex quo.

Papa si concessit alicui gratiam dicendo tibi qui scribis in registro nostro:ꝛ ipse nondum scripserat sed erat deputatus ad hoc per habentē potestatem non vitiatur gratia.fo.32.columna.iij.§.xxxviij.verficu. ad quod.

Papa non presumit velle pīudere indignis.fol.53.col. iiij.prope finem.

Papa in confirmatione quā facit de tyrāno non intelligit q̄ perseueret in moribus tyrānicis.fol.99.col.iij. ver.hinc est.

Papa non intēdit nec pōt tollere ordinem iudiciariū in terris imperij.fo.125.co.iij.n̄.ꝛ quidē.ꝛ fol.128.col. iiij.ver.ratio predictorum.

Papa nō pōt mādare alicui laico de terris imperij:et de rpali iurisditione vt rem suā alij pster.fo.128.col. iiij.ver.ratio predictorum.

Pape vel principi creditur in his que h̄nt plenissimam potestatē:ꝛ si ex hoc resultet preiudiciū alicui.fo.93. col.iij.ver.ꝛ soli.

Pape confirmatio.vide supra in litera c.in verbo confirmatio.

Parafernalia vi.s.in littera d.in pte dos. lo.vj.ꝛ in littera m.in parte marit⁹.lo.xliij.ꝛ.s.in littera a.in parte adulterio. lo.f.ꝛ.j.in verbo vxor.lo.lix.

Pastori vel capitario nō sufficit portare alia pelles q̄ius p hoc de interitu constet nisi probet casum fortuitum.fol.157.colū.f.in versi. si autem.

Pastoris iuramento vel alijs indicijs probatur casus: nisi dominus contrariū probet ex lege regia ibi.remissiue.

Pater si filie p dote vel legitima relictū fecerit reliquis bonis filio iure maioratus concessis:ꝛ filia relictum accepter:heredes liberando: legitime supplementum petere non prohibetur etiā si pater in tali relicto clausulam adiecerit q̄ filia sit eo contenta:nec aliud petere valeat sine rōne legitime siue quauis alia cā.fol.15.col.ij.ver.si ergo.ꝛ vide melius fo.53.§.f.ante fi.

Pater mariti qui sciens se non soluendo dotem recepit in casu restitutionis dotis vltra quā pōt facere conuenitur.fol.20.co.ij.ver. ad idem.

Pater si filio contrahenti matrimonium vel eius vxori donauit aliquid propter nuptias: si ille filius illud quod pater donauit alicui filie donet: mortuo dicto filio si illa filia donataria ab intestato decedat: in illa re donata succedit mater ꝛ non auus.fol.22. col.f.§.xxiij.ver.vnū non.

Pater vel mater si volunt dare arras pro filio non possunt dare nisi decimam partē eorū que ab eis habiturus est.ꝛ si amplius fuerit datum vel promissum non valet:ꝛ consanguinei ppinquiores ipsius viri p eo repetere poterunt.ibi.ver.aduerte.ꝛ hoc ex regio iure.

Pater recipiens fructus beneficiorum filij clerici etiā in minoribus ꝛ etiam sua potestate constituti: tenetur reddere filio de eis rationem actione negot. gest. quia sibi non acquiruntur.fol.37.col.iiij.ver.ex his. si tamen pater fecit cum eo sumptus vel alias. videtur fecisse animo compensandi cū fructibus.ibi. ver.vnum tamen.

Pater si dilapidauit bona aduentitia filij in quibus vsumfructum non habebat fratres tenentur hoc damnum sibi emendare.fol.37.colum.iiij.verfi.ex his.

Pater an perdat vsumfructum quod habet in bonis filij per superuenientem clericatum in ipso filio.d. folio.37.colū.iiij.versicu.vnum tamen.in additione secunda.

Pater bannitus qui in bonis filij non acquisiuit vsum fructū: vel acquisitū p didit ꝛ si postea restituatur non recuperat.ibi.

Pater si suo fac̄o vc̄s religionē intrādo pdit patriam ptātē:vsusfructus medietatē amittit.fo.38.col.ij.in prin.§.in additione.

Pater si in legitima imposuit filio fideicommissi grauamen:vt restituat post mortē filio suo primogenito:ꝛ ille etiā suo: vt assolet fieri:si filius expresse consentiat valet grauamen:nec dicet hoc fieri in filiorū fraudem.fo.41.co.iij.ver.si ergo.

Pater si filio donat nō vt sibi retineat sz vt alteri donet;valet talis donatio inter patrē ꝛ filiū.fo.43.co. iiij.versi.idem si marit⁹.

Pater si est inops ꝛ mater diues:illa tenet filiā dotare. fol.45.col.f.post prin.

Pater pōt pīeiudicare filio in legitima ꝛ contra titulo oneroso.fol.47.colum.f.verficul.ad predicta.in addi.

Pater pōt relinquere filio spurio aliquid p alimētis: nō in eorum pretextu pōt illi magnū pīeiudiciū relinquere:q; in eo qđ excedit modū alimētorū nō valet. fo.48.col.ij.ver.facit etiam.

Patris donatio facta filio ob merita valet q̄n merita equiualent donationi.fol.48.col iij.ver. confirmatur. De quibus meritis equiualentibus statur assertioni patris quando ea numerat in specie ꝛ equalitate maxime si iuret.ibi.versi.de quibus. per quod reprobat Bal. dum voluit q̄ benemerita filij sufficit q̄ non sint infra dimidiā rei donate.vt ibi. (Adde segura.in repeti.l. ab exheredati substituto.ff. de leg.f.pen.co.)ꝛ oportet q̄ illa merita probentur. nec sufficit confessio donantis ad pbationē. d.fol. colum.ij.ver.sed contrarium.ꝛ ne opponas de his que prime dicta sunt.credo concordiā fore q̄ poterit pbari patris assertione q̄ merita sint equiualentia:non tū ipsa merita vel aliter q̄ confessio meritorū in genere non probat merita sed in specie fic. ita vult bal.in.l.illud.col.iiij.de sac.san.eccl.ꝛ hoc videtur velle segura.in.d.repe.colū.antepe. dum refert doctrinam bal.

Pater si in morte fecit iurare duos filios de hereditate nō diuidenda intra decennium non possunt ad diuisionem puocare nisi fibi inuicem iuramentū remittant.fo.52.col.f.ver.ad idem.

Pater si fecit sumptus in re filij prioris matrimonij ex qua fructus percipiebat an donare videatur filio. fo.60.col.ij.ver.ꝛ per hec.in addi. vbi vide remissiue.

Pater si ob necessitatem famis filium vendat: tenetur illum redimere si ad pinguiorem fortunam deuenerit.fol.69.colum.f.versi. ad cuius. qui est prin. addi.

Patris bonis publicatis non publicatur peculiū filij profectitium in quo pater habet proprietatem. fo. 74.col.ij.ver.presuppositio.pro quo allegat text.nō alibi. Et aduerte q̄ ibi abundat non. dum dicit pater non habet. Adde q̄ illum etiam tex. singu. dicit bal.in.l.executorem.col.ix.C.de execu.rei iudica.de quo per Alex.in.l.fi finita.§.de vectigalibus.columna.xix.ꝛ seq.ff.de dam.infect.vbi hoc limitat triplici ter.

Pater si relinquit filie centū si continēter vixerit intelligitur de perpetua continentia.fo.75.col.iiij.§.lxvij. ver.ad hoc.

Pr̄ ꝛ filius si in naui simul pereant: et quis eorū prius decessit ignoratur:in fauorem eius qui est in possessione hereditatis iudicabitur.fo.87.col.iiij. ver.facit quod.

Pater si filiofa.donat causa mortis tūc donātis morte confirmatur etiā non secuta traditione. fol.88.col. ij.ver.nec refert licet aliud fit in donatione inter viros.vt ibi.

Pater sciens filium velle cōmittere crimē lese maiestatis tenetur illud propalare.fo.103.col.ij.ver.idem si

alio.in prima additione.

Patris delictum hereſis vel apoſtaſie ſi ſit occultum poterit filius propalare ⁊ ſi tale delictū eſt qvergit in damnum principis vel reipublice tenetur illud manifeſtare.ibi.

Pater ſi filiū volētem cōmittere crimen leſe maieſtatis principi repꝛeſentet pena filio remittitur.ibi.

Patrem bannitum poteſt filius impune occidere.ibi.

Pater ſi diſſipat bona filij auferꝛ ab eo adminiſtratio ⁊ daꝛ curatoꝛ bonis:qꝛ abutitur facultate ſibi alege conceſſa.fol.103.col.iiij.ver.ad iſta.

Pater ſi propꝛijs bonis malevtitur ea diſſipando poterit filius a iudice petere vt ei adminiſtrationem interdicat. vel ſibi legitimam aſſignet vel ſaltem tot bona ex quibus poſſit alimenta percipere.ibi. ver.⁊ hinc eſt.

Pater ſi in fraudem filij bona in aliquem alienauit de fraude participantem etiam ritu.oneroſo:vtputa qꝛ filium odio habebat:⁊ cum eo tractauit de filio puando propter quod omnia bona ſibi vendidit et pretium prodigaliter conſumpſit:tunc filius ſaltem de canonica equitate vſqꝫ ad legitimam reuocat ne emptoꝛ de ſua malitia gloꝛietur. fol.104.col.ſ.verficu.imo.

Pater ſi concubine aliquid donauit vel filijs eius vel meretricibus vel alij inhoneſte perſone vel eius nomine ematur(licet repetitio patri non cōpetat) filij poſſunt repetere ⁊ admittētur pꝛo ſuo intereſſe.ibi. ver.ex iſtis.

Pater ⁊ filia ſi concurrant ad agendum contra maritū vergentem ad inopiam videtur filia preferenda nec in illo iudicio requiritur patris conſenſus vel autoꝛitas.fo.115.co.ij.§.xxviij.verſi.⁊ ſi forſan. debet tñ pꝛ citari niſi periculū ſit in mora expectationis.vt ibi.

Pater non eſt citandus qñ filia agit pꝛo dote aduentitia nec eius conſenſus firmat iudicium.

Pater ſi eſt vſufructuarius in bonis filij poteſt conſtituere procuratoꝛem ſuper illis.alꝫ ſecus.fo.115.col.iij. ver.poterit.

Pater eo caſu quo admittitur pꝛo filio in cā criminali pꝛo ſuo intereſſe pōt conſtituere procuratoꝛem.ibi.

Pater vel extraneus ſi promiſit dotem marito qui cōfeſſus fuit eam recepiſſe ⁊ deinde ad inopiam vergit an tuncvxoꝛ poſſit dotem repetere a promittente nō obſtante confeſſione mariti eiuſqꝫ inopia an ab ipſo marito ad inopiam vergente:an ab eius heredibus matrimonio ſoluto.Eſt pulchra queſtio de qua remittit.fo.116.col.ij.§.xxx.in addi.⁊ breuiter deciſionem ponit qꝛ nec a promittente nec a marito ſed eo mortuo ab eius heredibus.

Pater ſi filio reddit rem in peculio vt eā poſſet alienare perdere vel iuxta velle ſuū de ea diſponere ſi filius cōmittat delictum confiſcatione dignum: illa res non publicatur. folio. 74.columna.ij. verſicu. preſuppoſito. Adde qꝛ idem tenet Alexand. in.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.colum.xxiij.ff.de dam.infe.ver.item adde.⁊ ſegura. in tractatu de bonis lucratis cōſtante matrimonio.fo.14.colum.iiij.prope finem.

Pater quando non fideiuſſit pꝛo filio expreſſe ſed tacite iuris preſumptione vel fictione in defectum deuenitur ad ipſum ⁊ prius agitur contra filium; ſed ſi expreſſe iuſſiſſet filio officium ſuſcipere vel aliū contractum facere nō debet filius priusdiſcuti.fo. 118.col.iiij.ver.⁊ ſecundum.

Pater ſi mandauit filiā tradi nuptui:qñis de dote nō commemoꝛet:de ea tñ ſenſiſſe videtur.fo.136.colū. ſ.verſic. ex quibus.idem eſt ſi non mandet ſed conſentiat qꝛ filia nuptui tradatur.ibi.col.ij.verſi.idem dicas.

Patri teſtō dicenti filium eſſe pdigū debet iudex credere nec ab eius vero cōſenſu diſcedere.fo.136.col. iiij ver.⁊ inde eſt.

Pater ſi in ſuo teſtamento pꝛhibuit filio alienationem ſue legitime quouſqꝫ haberet etatem vigintiquinqꝫ annoꝝ:qꝛ eū nō reputabat integri ſenſus vel alꝫ: patri creditur nec dicit̄ p grauamen legitime impone re.ibi.ver.ex quo.

Pater ſi citat̄ ⁊ nō vult cōparere debet capi eius filiꝰ: qꝛ tūc verſimile eſt qꝛ cōparebit ⁊ cōfitebitur. fol. 136.col.iiij.verſi.ex quo.

Pater ⁊ filius ſi inculpantur de aliquo delicto ſi filius torqueꝰ in preſentia patris: pater ſtatim confitebitur.ibi.

Pater pōt cōtrahere ſponſalia vel matrimonium p filio pſente etiam ſpurio ⁊ ex damnato coitu nato.fo. 138.col.ij.ver.⁊ hinc eſt.⁊ col.iij.ver.imo.

Pater ex eiſdem cauſis ex quibus poteſt filiā exheredare:ex eiſdem poteſt ei alimenta denegare.fo.139. col.iij.poſt prin.

Pater nō tenetur dotare filiā que ſine eius aſſenſu dote nō promiſſa cōtraxit.fo.140.col.ij.§.vſ.

Pater ſi haberi non poteſt iudex conſtituit dotē filie. d.fo.140.co.ij.ver.cauti.

Pater non teneꝰ ſe obligare nec bona ſua p dote vxoꝛis filie:qñ vxoꝛ erat indigna.ibi.col.iiij.§.vij. verſi. adidem.

Pater ſi dicat inſtituo filiā meā in decē ſi indigno nupſerit:⁊ nolo qꝛ amplius poſſit petere:ad ſupplēm tū legitime nō poterit agere ſi nubat indigno.ibi.ſ. facit eriā.idē eſt ſi nubat cōſanguineo vel affini:cui de iure nō poteſt.vt ibi.

Pater non tenetur dotare filiam minoꝛē.xxv.annis. q̄ ſine eius cōſenſu (maxime dote nō pmiſſa) matrimoniū cū indigno contraxit.fol.141.colū.ij.ante.§. ver.ex quibus.vbi ita dicit neceſſario foꝛe cōcludēdum poſtqꝫ plures precedentes co. in materia conſumpſit.

Pater ſi ſubſtituit filio pupillariter meretrices aut ribaldos luſoꝛes:poſtpoſitis cōſanguineis pupilli in gradu p ppinquo bone cōditionis ⁊ fame nō valet ſubſtitutio.fo.141.col.ij.ver.ad idem.

Pater ſi p filia maritāda ducēta reliquit.⁊ vinēs poſt ea eā nuptui tradidit cētū ſolū ſibi in dotē aſſignādo eo mortuo pōt filia reſidua centū a ſuis heredibus petere: qñ teſtatoꝛ dixit lego p dote ſua dotis no ſe:qꝛ tūc ea tradita nuptui eā legari nō eſt finita. ſecus ſi teſtatoꝛ dixit p ea maritāda: qꝛ tunc bñ eſt finita.fo.144.col.iij.ver.ad hoc.

Pater ſi inſtꝛo quo filie cōſtituit dotē aſſerat illam ſibi conſtituere computato omni eo quod ſibi debetur tam ex maternis qꝫ ex paternis bonis: ſi ita nihilominus eo defuncto poterit vltra dotem bona materna petere:probādo tot bona eſſe in facultatibus

paternis qꝫ ſufficiant ad dotem promiſſam.fo.144. col.iij.§.14.

Pater ſi filiꝰ habeat vnde ſe alat:nō cogit̄ eū alere. fo. 139.col.ſ.ver.confirmat.⁊ fo.147.col.ij.ver.ad primum.⁊ fo.145.col.iij.ver.ad ſimile.

Pater ⁊ frater q̄ dotat filiā ⁊ ſoꝛoꝛē lz in dubio de propꝛio ⁊ non filie vel ſoꝛoꝛis videant̄ dotare.fallit niſi eſſent neg.geſt.filie vel ſoꝛoꝛis.fo.145.col.ij.verſi.et q̄ris.corrige ibi filio alꝫ filie.

Pater qñ̄ bz penes ſe peculiū,caſtrēſe vel quaſi ſeu aduentitiū filijs:expēſas quas filijs miniſtrat in ſtudio non cenſet de propꝛijs bonis facere.ibi.

Pater ſi iā aliquas filias nuptui tradidit quibus ⁊ de propꝛijs ⁊ de maternis bonis dotē dederat:ſi alie filie poſtea dotē promittat.de vtriſqꝫ bonis promiſiſſe videtur:vt inter filias ſeruet̄ equalitas.fol.145.col. iij.ver.vide etiam.

Pater ſi relinquit filie centū in teſtamēto:lz non dicat pro dote:pro ea intelligitur:⁊ ſic dicetur filia dotata fo.147.col.ſ.§.xx.ver.⁊ hinc.

Pater poteſt arctare filiā ad requirendum conſenſum fratrum in matrimonio:qō ſi id egerit aliquid ſibi legat vltra legitimam in qua illaz inſtituit.fo.149. col.iij.ver.ex quo.

Patris hereditas ⁊ ſi ſit filijs quaſi debita: de illa tñ iudicaꝰ tanqꝫ de lucro non tanqꝫ de damno cuitādo fo.150.col.ij.in medio.corrige ibi depoſito: alꝫ de damno.

Pater ſi eſt egenus ⁊ multis debitis implicitus:ita qō non ſit ſufficiens ad filiā dotandā non teneꝰ eam dotare:imo daro quod tunc pater eam dotet:dotis cōſtitutio eſt nulla.folio.152.columna.iij.quaſi in fi.qō eſt mirabile.

Pater ſi eſt inops ⁊ mater diues:illa cogitur filiaz dotare.ibi col.iiij.in fi.

Pater habens duos filios ſi vnſ eoꝝz omnia bona donauit:nō poteſt alter ipſo viuo a fratre petere legitimā:ſed eo mortuo propter immenſam donationē. fo.153.col.ſ.poterit tamen a fratre donatario officio iudicis alimenta exigere.

Pater poteſt dare filie in dotem quintā ⁊ tertiā partē bonoꝝ ⁊ inſuper legitimam de reſiduo:nec tunc dz dos immēſa.fo.e.co.iij.⁊.intelligo.

Prīs ola bona ſunt legitima filioꝝ excepta quinta parte:quam ipſe pōt cui voluerit donare.ibi ⁊ hoc iure regni.

Pater ſi aſſignauit filio legitimā in vita: lz poſtea alia bona acquirat:de illis nihil habebit filius.fol.154. co.ij.§.xxij.Dō intellige qñ filius fuit cōtentus cū ea:⁊ cū iuramēto renuntiauit toti paterne hereditati ⁊ eius ſucceſſioni.vt ibi.

Pater tenet̄ ad dotandā filiā:obligatione tali que bonis eius inhereꝰ:⁊ trāſit cū eis ad quēcunqꝫ vadāt. d.fo.155.co.iij.ver.bene facit.

Pater tenetur alere ⁊ dotare filiam illegitimā que alīū de non habet non ſolum in terris eccleſie ſed etiam in terris imperij:⁊ vbiqꝫ locoꝝum.fo.156.col.ſ.verſi. tenetur.

Pater non poteſt relinquere vel legare filio ſuo ſpurio pro alimentis vnum magnum podere ſed ſolum vſqꝫ ad modū alimentoꝝum ⁊ nō vltra.fol.eo.col.iij. poſt princip.

Pater ſi legaſſet filio ſuo ſpurio p alimētis domos et maſſarias ⁊ prędium ſi tñ ex fructibus poteſt ali p prietas remanet apud heredes patris.fo.eo.col.iij. verſi. aliud.

Pater an ſalua conſciētia poſſit dare filie in dotē tertiā ⁊ quintā ⁊ inſuper legitimā bonoꝝ ſuoꝝ.fo.158.col. ij.§.xxvj.poſt prin.

Pater qualē preceptoꝛē dz filijs adhibere.vi.fo.159.colum.iij.in prin.

Pater qui abſqꝫ ratione ⁊ cā legitima aufert filijs legitimam vt filio primogenito totam vel maioꝛē partē hereditatis relinquat: legis autoꝛitate vel ex regia facultate peccat qꝛ inter filios equalitatē nō ſeruat. fo.161.co.ſ.in prin.

Pater non teneꝰ alere filium qui diſſipauit bona ſibi data ab eo p alimentis.fo.162.co.iiij.verſi.de filio. Adde ſegura.in repe.l.imperatoꝛ.ff.ad treb.fol.10. co.iij.circa fi.⁊ ſeq.col.

Pater ⁊ filius ſi confitentur ſimul recepiſſe dotem nurus:⁊ probatur expreſſe dictam dotez peruenisſe ad manus alterius eoꝝum licet inſtrumentum dicat qꝫ ambo receperunt:in prius debet excuti ille ad quē dos peruenit periculo ⁊ ſumptibus alterius. folio 170.col.iij.ante mediū.quod extende ⁊ ibi.ver.imo plus.

Pater.vide.ē.in litera.b.inverbo beneficiorum.

Patrie ſalus filioꝝ ſaluti eſt preferenda.fo.159. col.ij.in medio.

Patronus ſi nō vult conſentire permutationi beneficij pōt hoc epiſcopus facere ſine eius conſenſu fo.21.col.iij.in principio.

Patronus eccleſie ſi decedit ſupſtite filio ⁊ filia inter quas eſt diſcoꝛdia in pſentādo pferꝛ voꝛ maſculi.fo. 121.col.ſ.§.xliij.ante mediū col.

Patronus non poteſt reuocare alienata per libertū vi uentrē cū poſſit euenire caſus qꝫ nihil ſibi debeatur: puta ſi filios habeat libertus.fo.153.col.ſ.ver. idem ſentit.

Pauper ⁊ miſerabilis pſona pōt laicū cōuenire coram iudice eccleſiaſtico.fo.124.col. iiij.ver.⁊ ob hoc.

Pauper poteſt implorare officium iudicis contra diuitem vt ei in neceſſitate ſubueniat.fo.144.col.ſ.§ 12. ver.ex quo.

Pauperibus ſi aliquis erogaturus eſt qō a muliere recepit vel donanti reſtituturus ⁊ ipſe eſt in maxima neceſſitate nō tenetur reſtituere ſed pōt ſibi ſalua conſcientia retinere.fo.36.col.iiij.verſicu. vnum tamen.

Pauper.vi.ē.in verbo diues.lo.ij.

Paupertas vel diuitie melius qꝫ per alios probatur per vicinos.fo.108.co iij.verſi.vulgi.

Pax. vi.J in verbo pena.lo.ſ.⁊.ij.

Peculium caſtrense cognoſcitur ex qualitate rei donate ⁊ perſonarum videlicet donantis ⁊ donatarij.fo.11.co.ij.ver.ex hīs.

Peculium quaſi caſtrenſe dicuntur habere qui habēt ſalaria de publico vt aduocatus fiſci vel pauperū. fo.61.col.iiij.ver.idem ſi lucrum.

Peculiū.vi.ē.in litera.p.in verbo pater.lo.xix.

Pecunia Depposita ad emptionē prediorū censetur res immobilis ⁊ nō pōt alienari sine decreto.fo.32.col.iiij.ver.⁊ pecunia. vbi ad hoc alleg.ter.fing.in.l.iij.§.quid ergo.ff.de cōtra.in.tut. ⁊ doc.illū cōmen.vltra quos adde Anto.corse.in singu.suis in verbo pecunia.Fran.de cre.in fing.lix.incip.pecunia est.vide tñ Alex.in.l.j.§. fuit quesitū.ij. col.ver.qō tñ fing.limita.ff.ad trebel.⁊ in.l.cetera.§. sed ⁊ si portauerit.ff.de leg.j.vbi contrariū tenet et respondit ad.d.§.quid ergo.⁊ eum refert ⁊ sequitur Feli in.c.cū adeo.pe.col.de rescrip.

Pecunia q̄ mulieri debebat eo q: tabellio ei⁹ noīe stipulatus est eam ab aliquo q̄ cōfessus est a dicta muliere illā mutuo recepisse post lapsum biennij nō p̄sumetur acq̄sita de bonis viri q: potuit esse q̄ eā nō mutuauerit sed qō solus biennij lapsus vim numerationis habuerit.fo.57.col.ij.ver.ex predictis.

Pecunia vnius ex cōiugib⁹ res empta statim efficitur cōis vtriq; ille tñ cuius erat pecunia diuisionis tpe deducet eā ex acerno cōi:limita primū dictū nisi pecunia illa esset habita ex venditione rei propie alterius coniugum:q: tunc res empta efficit illius cui⁹ erat res que venit.fo.59.col.ij.ver.illud tamen.

Pecunia an possit deponi apud mercatorē hoc pacto q̄ capitale sit saluū ⁊ de lucro certa pars soluatur. vide.fo.180.col.ij.§.xj.⁊ per totam seq.vbi tandem concludit q̄ non:lz p:ius opiniones ⁊ fundamenta proponat:affirmatiua describat. ⁊ vide in materia plura per.vij.col.sequen.

Pecuniam tuam si ego vltra mare transportandam ⁊ ibi reddendam certo pretio ibi constituto recepi:nō est vsura nec contractus illicitus siue suscipiam in me eius periculum siue non.fo.179.colū.j.verticulo ex his.

Pecuniam si quis accipit vt indicet ea propter que p:ximus iniuste dānū pateretur nisi manifestaret an peccet.vide fo.103.col.iiij.quasi in fin.⁊ corrige ibi iudicet al's indicet.

Pecunias qui retinet sub vsuris adeo q̄ verisimile est eū efficinon soluendo nō dicitur idoneus fideiussor fo.104.col.iiij.ver.idem dicas.

Pecuniā an liceat accipere tutori patri vel consanguineo p pupilla filia vel consanguinea mariranda.fo. 138.co.iij.ver.vnū tñ.⁊ per totam fere co.

Pecuniā dare vbi est in obligatione:habeat ratio lucri cessantis.fo.171.col.iij.ver.ratio huius.vi.ibi de interlectu.

Pecunie in societate posita periculū qō ad ponētē spectet pōt pasciſci.fo.182.co.iij.§.xij.

Pecuniā in societate ponēs casuz quo possit pasciſci vt suū capitale semp sit saluū ⁊ de lucro participet fol. 183.col.j.ver.ex his secundo.

Pecuniā mercatori dās vt de lucro participet fit cautus vt pasciſcat qō de casu contingenti,ex quo damnum insurgit:debeat mercator intra annū vel aliud legitimum tempus fidem facere.fol.183.col.iij.post principium.

Pecuniam quam mutuo sub vsuris receperam cū vellem creditori soluere:si amicus a me petit mutuo p̄mittens quod tam illam q̄ vsuras deinceps currentes creditori meo soluer:si ego hoc pacto ei mutuani eam non committitur vsura.fo,173.col.iij.§.ij.ver sicu.ex his.

Pedagium qui recipit tenetur saluare soluēntem infra districtum suum:in persona ⁊ rebus:q: ppter talia cōsueuit solui pedagiū qō si non facit grauiter peccat:q: ⁊ sine pedagio ad hoc tenet:non tñ tenet ad restitutionē pedagij:nisi constet hac causa fuisse concessum: quis teneat ad satisfactionem plenariam quod est plus si in defectum iustitie inueniatur.folio.178.columna.ij. ante finem.

Pedagia colligentes debent tenere itinera secura: alias si fiant in eis prede:tenentur damnum resarcire:aut malefactorem exhibere.ibi.co.ij.in fin.

Pedagium qui soluit nō pōt capi pro represaliis.ibi.in medio fere col.iij.Et corrige ibi pegagium alias pedagium.

Pedagia conduci [si dñs phibet sub pena] ab eo qui fuerit debitor in centum:qui pro aliquo in centum fideiussit:si pedagium conducat in penam incidit:presertim si principalis non est soluendo.folio.105.co.j. ver.ad hoc.

Pedagiū.vi.j.in verbo princeps.lo.xvij.

Pena ecclesie applicanda ex pacto facientiū pacē:in casu quo fuerit fracta:p eos non pōt remitti etiā si ea rupta ipsi reconciliet ur ⁊ sibi iniuriam ⁊ penā remittāt. fol.69.colum.j.versicu. idem tenet.

Pena apposita in instrumento pacis offendenti me vel adherentes mihi intelligit de offensa ex inimicitia tūc sopita:secus si oriat noua causa iniurie.fo.166. col.j.ver.⁊ pperea.

Pena ordinaria delicti nō punitur qui ex p̄sumptione dānat.fol.190.col.iij.§.xj.in fi.col.Adde abba.in.c. accedēs.col.ij.de accu.Jaso.in.l.j col.v.ver.scdo ad de.ff.si cer.pet.vbi per hoc dubitat de quadā doctrina Bart. que quotidie allegatur. vi. eundē Jaſ.in l.vt vim.ff.de iusti.⁊ iure.col iij.in fi.pro qua etiā cōclusione precor videas hippoly.in repeti.rub. C.de pba.in col.l.per totam co. eundem in.l.repeti.ff.de questioni.co.vi.in fi.⁊ seq.

Pene oēs statute contra secundo nubentes habēt locū in his que inhoneste vitūt.fol.75.co.iij.§.lxvij. ver.hinc est.

Percutiens mutilans vel occidens aliquē tenetur ad operas quas facturus erat dānū passus toto tpe vite sue.fo.22.co.iij.ver. ⁊ ex hoc.quas vel estimationem earum prestabit percusso vel heredibus occisi.ibi.vbi vide qualiter tūc habeatur respectus circa vitam illius qui occisus est.

Permutatio potest fieri cum interuallo tēporis.fo.47.co.iij.ver.ad hoc. vbi vide exemplum.

Permutatio.vide.s̄.in verbo patronus.lo.j.

Pertinacia requiritur ad heredis perfectionem.folio.187.columna.j.§. iij.

Pertinacia in materia heresis non p̄sumitur nisi de ea constet.fol.190.col ij.§.ix.

Pertinax dicitur ille qui contra veritatem in ecclesia predicatam ,latenter diu persistit; vel vlq; ad mortem perdurat; quia talis

non videtur per ignorātiā sed p obstinatā malitiam tali errore tāto tpe perseuerasse:ideo ecclesia tales presumit hereticos.ibi.§.10.

Pestis Tpe si fit consuetudo q̄ valeat testim̄ cuz quinq; testibus vel minori numero vz.fo. 168.col.ij.post princ.

Pignori Res furtiua si detur a familiari creditori ad eius restitutionem non cogit nisi mutuum sibi soluatur.fo.70.col.j.in fi.intellige dummodo famulus communi opinione sit fidelis. ibi. remissiue.

Pignorare Rem pro tanto quanto vz censet totalis alienatio.fo.80.colū.iiij. ver.predicta sunt.

Pignorans Pro pretio equiualenti rem sibi creditā hoc pacto ne man⁹ suas exiret dicitur pactum infringere.fol.80. colum.iiij. in medio.

Pignorata si sit res pro tanto pretio quod non est verisimile quod debitor luet illam:tunc creditor: possessionem eius per seruum nanciscitur vti verus dñs. ibi.remissiue.

Plebeius Si nobilem vxorem ducat vel senex iuuenem ⁊ dotem se recepisse fateatur:vel munera mittat:in dubio animus remunerādi vel donandi presumitur.fo.9.columna.j.versi. et hinc est.

Plebeius. vide.s̄.in litera d.in parte diues.⁊.s̄.in litera m. in verbo maritus.lo.xij.⁊.xiij.

Possessio Si fuit trāslata virtute cause valide lz illa efficiatur inualida:tamen possessio non transfertur.fo.88.columna.iij.versi. item si possessio.

Possessio quam habet vxor in rebus a marito donatis nec dicitur ciuilis nec naturalis nec corporalis: sed possessio apta producere ciuiles effectus ⁊ dñij acq̄sitionem si donatio morte confirmetur.fo. 89.col.j. versi.adde etiam.Et aduerte quod inquantum iste dominus facit mentionem de corporali possessione videtur assentiri opinioni Bart.qui voluit quod sit tertia spēs possessiōis scilicet corporalis:in qua opinione Barto.communiter damnatur:vt firmat Alexander in.l.prima.in principio.colū.xvj.ff.de acqui. poss.ver.sed dubium est.⁊ ibi Jaſ.in col.xiij.ver.circa tertiam.

Possessio de qua in ver.precedenti operat acquisitionē fructuum.fo.89.col.j. circa fi.

Possessio ex donatione simulara non transit in donatarium.fo 94.col.ij.ver.quartus casus.

Possessio immemorialis habet presumptionem boneſi dei nisi possessor alleget titulum inualidum:vel nisi al's constet de iniustitia vel inualiditate tituli.f. 123. col.iiij.ante fi.

Possessio vel quasi non releuat possessorem ab onere p̄bandi exēptionem vel priuilegium. Et corrige ibi exceptionem al's exemptionem.

Possessio.vide.s̄.in verbo pignorata.⁊ in verbo cōsuetudo.lo.xvij.

Possessor Bonefidei qui fructus consumpserit nō tenetur nisi quatenus locupletior factus est:si tamen probauerit se consumpsisse in malam partem non tenebitur quia non est locupletior effectus.folio.43.columna.iij.§.quadragesimoocтauo.

Possessor iniustus sua possessione spoliatus si rei restitutionem efflagiter:⁊ concurrat dominus eiusdem rei p̄prietatem exposcens audiendus ⁊ preferendus est.fo.69.columna p̄ima.in p̄in. lz lex Regni nostri contrarium disponat. vt ibi.

Possessor contra quem facit ius commune potest lite pendente turbari ⁊ violenter expelli sicut qui possidet clam vel precario.folio. 132. columna secunda. in fine.

Possidens Jura in re aliena tenetur probare titulum.ibi.col.iiij.ver.cogitur. in additione.

Potentia Actui propinqua reputatur placu. folio.32.columñ.tertia.§.38.verficulo ex quo.

Potestas Si custodie carceris deputauit hominem fidelez ⁊ in illo officio approbatum qui postea cum carceratis aufugit non tenetur.fo.175.col.iij.in medio.

Prebendam Si duo impetrant in ecclesia cathedrali:⁊ inter eos est ,eq̄litas:impediunt se per concursum:nec sorte dirimet sed gratificationi erit locus.hoc tamen quasi possidens preferetur.folio. 88.columna p̄ima.verſic.ad idem.lo.ij.

Precarij Clausula.vide.s̄.in litera C.in verbo clausula.lo. iij.

Pretij Quantitas ⁊ mariti diuitie considerātur in his que concedit vxori emendo suo nomine vel al's.folio nono.columna secunda. verſicu. pro qua.

Pretium recuperat a vero domino emens scienter alienam rem.quando emit non vt sibi retineret sed vt ei restitueret recepto pretio ⁊ interesse suo:cum al's dominus vel non ita de facili vel nullo modo posset recuperare eam.fo.70.columna p̄ima. verſic.vno tamen.

Prefectus vrbis Rome qui coronat Imperatorem si multa debita cōtrahit propter spem quod omnibus suis creditoribus satisfacit:Imperator tempore coronationis a debitis tali fiducia contractis liberari non debet.folio centesimo.columna p̄ima.verſiculo intelligе.

Prelati Res si dubitat an fuerint quesite post vel ante adeptum beneficium fauore ecclesie presumit quod post.fo.56.col.ij.ver.sed quāuis.de quo ibi bene tractatur.

Prelati bona sunt tacite obligata pro mala administratione:ſicut bona mariti pro dote.fo.73.col.iij. verſi. ſicut in simili.

Prelato cathedralis ecclesie mortuo non est procedendum ad electionem:nisi mors p̄ius nuntietur regi. fo.3.col.iij.ver.hinc est.

Prelato mortuo si ex consuetudine mors eius est denuntianda Regi ⁊ eius consensus requirendus vt canonici eligant:tunc sufficit hoc viceregi denuntiare.fo.8.col.ij.ver. ad cuius.

Prelato data licentia vt quatuor clerici secum residentes p̄cipiant fructus in absentia nō intelligit tñ de

Universidad de Deusto
Biblioteca

clericis quos tunc habuit vel de primis quos habebit sed etiam de subiogandis loco illorum: q; natura concessionis est quod sit perpetua.foli.82.col.iij. post principium.

Prelatus electus confirmatus ⁊ consecratus non debet prius administrare quam personalez regi faciat reuerentiam.fo.3.col.iij.ver.hinc est.pro quo alleg. leges Regni.

Prelatus potest repudiare legatū factum eccl'ie. fol. 41.col.iiij.ver.sicut dicimus. Adde tñ q̄ contra prelatum qui neglexit acquirere ecclesie q̄d potuit agitur ad interesse lucri cessantis: vt est glos. not. in c. fi. xij.q.iiij.quam dicit menti tenendam Abb.in.c.j.co. iij.in prin.de resti.in integ.

Prelatus potest preiudicare ecclesie in querendis non in quesitis.ibi.Adde Feli.in.c.super his.de accusat. columna.ij.

Prelatus cum suo conuentu potest permittere q̄ illa bona vadant ad coniunctos ingredientis suuz monasterium.fo.42.col.ij.ver.ad idem.lo.ij.

Prelatus ꝛ possit repudiare legatū factum ecclesie vt ꝛ.dictū est in ver.antepe.(⁊ vt voluit Feli.in.c. q̄ in ecclesiarum col.xix.ver.⁊ ista confideratio.de cōsti. ⁊ in.c.cōtingit.in.j.col.in fi.de sen.exc.)pōt tñ eccl'ia petere restitutionem aduersus talem repudiationē: tenet solus hic iste dñs.d.fo.42.col.ij.ver.vnum tñ vbi dicit hoc ab aliquo tactum nō vidisse.mouetur q; ecclesie datur restitutio ad lucrum vt in iuribus per eū alleg. Sed huic doctrine videtur obstare cōmunis cōclusio doc.per glo.ibi in l.iij.§.labeo.ff.de acqui.poss.de qua ibi per Jaso.in.iij.col.post Aret. vez q̄ restitutio in integ.non datur ad lucrum cū alterius iniuria: si ergo ecclesia hic restitueretur fieret preiudicium illi cui esset acquisitum legatum ex repudiatione prelati: ergo non videtur q̄d possit restitui nisi teneas primum intellectum quem dedit aretin⁹ in.d.§.labeo.ad.l.⁊ si fin.§ j.ff.de mino.⁊ refert Jas.in.d.iij.col.per quod videtur velle q̄ illa cōmunis conclusio non procedat in minore q; imo illi deberetiam cum alterius iniuria: ⁊ sic dicamus in ecclesia cum equiparentur ipsa ⁊ minor in.c.j.cum simili.de resti.in integ.⁊ hac conclusione huius dñi existente vera posset vnum attentari q̄d esset singu.q̄d dicto casu quadriennū curreret ecclesie post mortē ipsi⁹ prelati repudiantis. Ad quod moueor: ex gl.sing.in c.j.in verbo causa de in integ.resti.in.vj.quam sequitur Abb.in.c.tum ex literis.eo.ti.in.iij.col.⁊ Lardi. in cle.vna.in.xxvj.q.de resti.in integ.vbi caueꝫ quod q̄n ecclesia debet restitui aduersus contractum per prelatum celebratum non currit sibi quadriennius quādiu ipse prelatus viuit super quo cogita.

Prelatus si non implet conditionem insertam legato relicto ecclesie amittit illud ecclesia: secus si definat implere modum ei iniunctum.fo.42.col j.post prin. Adde quod idem tenet Abb.in.c.breui.de iureiurā. colum.fina.vbi vide diuersitatis rationem: quod refert sequendo Feli.in.c.verum.de foro compe.colū. penul.ex quo habes vnam bonam differentiam inter modum ⁊ conditionem. Adde aliam secundam quod conditio debet impleri anteq̄ dispositio fortiatur effectum: sed modus debet impleri post. Ponit hanc Barto.per iura de quibus per eum in.l.quib⁹ diebus.§.fi.in.j.col.ff.de condi.⁊ demonstr.tertia est quod conditio inserta si deficiat per casum vitiatur legatum.text.est in.l.legatum.C.de condi.inser. sec⁹ est in modo mixto.ter.in.l.si fundum per fideicōmiss sum.§.iulianus.qui als est.l.si titio.ff.de legatis primo.⁊ ponit Jason in.l.j.colum.vj.C.de institt.⁊ substi.vbi post alios reddit rationem diuersitatis.quarta differentia est quod adempto onere per viaz modi impositi deficit relictum: secus si adimatur conditio.glo.in.l.si quis seruum.ff.de condi.⁊ demonst. vbi Pau.post Bar.ponit diuersitatis rationem.q̄nta differentia est quod modus non est adimplend⁹ vbi ex implemento non resultat effectus seu vtilitas conditio autem sic. ponit Paul.in.l.Meuius. ff.de condi.⁊ demonst.concordando alium text. qui illi cōtradicebat. Sexta ⁊ finalis differentia est quod impossibilis conditio vitiat contractum: modus tamē non.glo.est singu.in.l.cum donationis.C.de transactio.quam dicit sing.Ange.in.d.l.impossibilis.⁊ ibi Jas.col.ij.in prin.vbi ponit rationem diuersitatis. quas differentias tene memorie quia nullibi sic simul vidi: ⁊ q; nouo (vt opinor) laboꝛe sunt inuēte: ideo libuit eas hic inserere.

Prelatus solus potest facere donationez remuneratoriam pro seruitio facto ecclesie.fo.45.col.iiij. ver.et hinc est.

Prelatus si confiteatur cum capitulo feudum de quo inuestit aliquem esse antiquum licet non stetur eius simplici confessioni tamen si apponeretur iuramentum presumitur vera.fo.48.columna tertia.vers.de quibus.

Prelatus si delinquit dolose aliquid faciendo vel als male administrando tenetur soluere de bonis suis: non de bonis ecclesie.folio.73. columna.iij. verficulo si tamen.

Prelatus si temere litigauit: ⁊ in expēsis condemnat: eas soluit de suo.fo.74.co.iiij.in fi.

Prelati ⁊ alij similes administrationem liberam habētes: non possunt remittere exceptionem peremptoriam.fo.75.colum prima.ver.idem dicimus.nec remittere debitum liquidum vt ibi.

Prelatus vel administrator debitum non liquiduz remittere potest: vel liquidum quando pro illo conseq̄ndo maiores expense fierent q̄ illud est.d.versi. idem dicimus.in addi.

Prelatus si videt turbatores sue iurisditionis adeo p̄uersos quod si excommunicarentur peiora facerent: nec per cautionem mederi potest necesse est censurā suspendere vel non imponere quousq; tempora mutent.fo.105.col.iij.ver.idem in effectu. Adde Felinus vbi hoc idem describit in cap.apostolice. de except. in colum.ij.

Prelatus si cognoscit quod clericus concubinarius efficeretur dererior si precisse compelleretur dimittere concubinam: poterit ad tempus tolerare sine peccato.ibi.ver.⁊ hinc est.

Prelatus possidens regiam iurisditionem cogitur sue possessionis titulum ostendere: q; ius sibi resistit.fo. 132.co.ij.in fi.in addi.ex dispositione legis Regni.

Prelatus vel sacerdos ꝛ possit prescribere in alterius subditos animarum curā: oportet tñ q̄ habeat titulum vel bonā fidem: vel si non ꝛ3 titu.q̄ fit exactum

tempus immemoriale.ibi.col.iij.ver.infert.in addi.

Prelatus indignū promouens: tenetur ecclesie quaz lesit ad interesse.fo.160. co.j.post prin.⁊ vide.j.in verbo ꝓmouentes.

Prelatus vel administrator faciens contractuz: potest illum reuocare cum pene adiectione: dum contractus est in fieri: secus si iam est in facto esse.fo.189. col.iiij.ver.facit in simili.

Prelatus. Vide.s.in litera.c.in verbo consuetudo.lo.j. ⁊ in litera.m.in verbo molendina.

Premium Promissum reuelantibus non dat participi reuelanti.fo.103.colū.iij. versi.ad predicta que est principium cuiusdam additionis.

Presbyter Qui nuptui tradidit filiam suaz in presbyteratu ꝓcreataz cū nō potuerit ei de suo dotem cōferre: poterit dos per heredes presbyteri repeti: etiam si filia dictam dotem p spatium.xxx.ann.vel plus possedisset.fo.154.col.iij. circa med.ex ratione de qua ibi.quam vide.

Prescribens Presumit habere bonam fidē: ⁊ in hoc statur sue assertioi.fol. 123.co.iiij.ver.⁊ pro eis.Et corrige ibi instit.de actio. als de vsucapionibus. Adde glo.in.l.super longi.in glo.ij.C.de prescrip.long.tem aliaz in.l.pe.C.de euic. aliam in.c.sanctorum.in verbo facere de prescrip.et vide per Segura.in repe.§.ti.l.tertie.ff.de liberis ⁊ post.fo.2.col.j.⁊ in repe.§.si vir.l.j.ff.de acqui.pos.folio.6.col.iiij.⁊ fol.8.col iij.⁊ vide que ibi addidi in repertorio in verbo prescriptione.quod fallit nisi p̄scribens habeat tantum reprobatum a.l.de quo cōstat per confessionem aduersarij vel alias vt in.d.⁊ ⁊ pro eis.

Prescribens ius visitandi per scipsum non poterit post ea visitare per vicarium.fo.167.co.j.ver.ex hoc.

Prescriptio Contra arras durāte matrimonio non potest incipere.fo.17.co. j.ver.ex quo etiam.

Prescriptionē q̄n interrumpat inundatio fluminis.fo. 104.co.iij.ver.ex quo infertur.

Prescriptione immemoriali non est necessarius titulus fo.133.co.j.ante medium.

Prescriptio iurisditionis.vide.s.in litera i.in parte iurisdictio.⁊ j.in verbo princeps. lo.xxv.

Prescriptio.vi.s.in litera m.in verbo maritus.lo.lxij. ⁊.s.in litera a.in verbo absoluendi.⁊ in verbo arre. lo.x.⁊ in verbo consuetudo.lo.xviij.Et in verbo incorporalia.

Presumptione Vbi procedit est instātia minorandi penam.f.190. col.iiij.post prin.vi.s.in parte pena ordinaria.

Primogenitus Pacto ad maioratū vocatus si decedat sine liberis tertia.in princip.⁊ fo.84.columna.j. verficu.considera etiam.lo. ij.

Primogenitus quod succedat non solum in regno: sed etiam in hereditate alicuius particularis valet dispositio.fo.118.co.iij.ver.ex istis infertur.

Princeps Si in rescripto referat se simpliciter ad ius intelligitur non de iure communi: sed de speciali vel statutario.fo.2.col.iij.versi culo vnde.

Princeps si pro feudo reciperet pretium ⁊ postea diceret indulgemus vel simile verbum non propterea esset feuduz sed emptio: ⁊ ideo reuocari non posset. fo.6.col.iiij.ver ex hoc.

Princeps faciendo vicarium suum generalem cum cōcessione regalium videtur etiam concessisse fructus salinarum. Item q̄ ipse vicarius possit noua vectigalia imponere.fo.8.colum.ij.ver.ad cuius.de quo ibi se remittit.

Princeps si donauit infami: dicitur primo euz restituere fame ⁊ postea donare.fo.31.col.iiij. verfic. preterea quando.

Princeps si pretextu concessionis aliquid sit lucratus a suscipiente illam q̄d habeat cōmensurationem cū re concessa non potent concessionē reuocare.fo.46. col.j.ver.ex istis infertur.

Princeps iuuito vasallo potest castrum siue arcē munire vt cōmodius bellu gerat: quo finito dñs repetit castrum ⁊ sibi restituitur sumptibus non solutis.fo. 70.col.ij. ver.durante.

Princeps si donauit alicui castrum q̄d erat in prouincia ⁊ postea donet prouinciam alteri intelligitur excepto castro alteri donato.fo.81.col.j.ver.ad hoc.et corrige ibi casu als castro.

Princeps donationem ab eo factam: nec priuilegiū cōcessum reuocare poterit: imo nec modificare nec cōditionem donationi apponere.fo.81.col iij.post pri. ⁊ vide in materia per totam col.seq.

Princeps in contractibus iudicatur vt priuatus.folio 82.col.j.ver.tum etiam.

Princeps si qua fecit vel promisit durante scismate in regno suo implenda non sunt.d.fo.82. col.j.in fi. in additione.

Principes non tenentur obseruare promissiones factas in princip.sue creationis si sunt preiudiciales.ibi.et fo.93.col.iiij.in med.

Princeps si aliquid concedit alicui absenti ⁊ ignoranti q̄d est contra ius presumitur illud concedere ex certa scientia ⁊ plenitudine potestatis. secus si residenti in curia: quia tunc importunitate concessisse presumitur.fo.93.col.ij.ver.vnum tamen. Adde Lofetuz in suis singu.in verbo reseriptum.lo vltimo.

Princeps reuocare potest que per importunitatē concessit.fo.93.col.iij.ver.⁊ inde est.

Principi asserenti concessisse aliquid per importunitatem creditur in dubio.ibi.ver.⁊ soli.

Princeps iudicare potest sola veritate inspecta etiam si iudiciarius ordo sit omissus.fo.118. columna tertia. ver.apices.

Princeps potest dotare filias suas spurias.fo.156.co. ij.circa med.in additio.

Princeps si concessit alicui priuilegium pedagij in aliquibus locis que loca sunt onerata alijs pedagijs de quibus in priuilegio non fit mentio priuilegium est subreptitium.fo.164.columna quarta in princi. ver.ad idem.

Principi necessarium est habere thesauros vt eius aduersarij hoc scientes magis eum timeant ⁊ ipse pacifice viuere possit.fo.163.col.j.ver.aduerte.

Principis interest vt non eligatur in prelatum aliquis sibi suspectus qui secreta sui regni reuelare possit.

fo.3.colũ.iiij. ver.potuit.

Princeps potest non admittere prouisum per papã in prelatum:si potest probabiliter ostendere illum sibi fore suspectum.ibi.

Princeps opponens confirmando in episcopum ꝙ eũz habet suspectum de reuelatione ⁊ tractatu audiendus est.ibidem in dicto verſi.potuit in principio colum.vbi vide aliquas causas suspitionis quas potest habere rex vel princeps contra prelatum.

Principis vnius promissio facta alteri de non receptãdo bannitos seu rebelles suos:licet intelligatur de his qui ad presens banniti sunt tamen mutua pmissio facta inter duos principes vel duas ciuitates:refertur etiam ad futuros ratione vicissitudinis.folio 46.co.iiij.ver.quarto facit.

Principis consistorio non curatur de apicibus iuris:qz ibi magis attenditur veritas ꝙm iudiciorũ ritus.fol. 118.col.iij.ver.apices.

Principis sententia non requiritur exactus ordo iudiciorum.ibidem.

Principis scientia adeo requiritur in prescribenda iurisdictione contra eum:quod non sufficit scientia indicis in cuius territorio prescribitur.fo. 131. colũ.iij. ver.⁊ adeo.

Princeps.vide.s.in verbo papa.el penult.⁊.j.in verbo promissa.Et.s.in verbo citatio.lo primo.⁊ in verbo consuetudo.lo.xliij.

Prioratus An iudicetur secularis vel regularis attẽdit qualitas persone regẽtis.fo.11.col.j.ver.ad quod.

Priuilegia Sunt interpretanda fm conditionem priuilegiati.fo.11.col.j.verſic. ad idem.el.iij.

Priuilegia corpore iuris clausa non tolluntur per clausulam non obstantibus.fo.14.columna secunda.iv. maxime.

Priuilegium concessum persone alias priuilegiate:nõ tollitur generali derogatione etiam si inferatur hec clausula(etiam si de eis fieri mentio deberet)sed si gillatim eius est facienda mentio.ibidem. quod est notandum.

Priuilegia concessa militibus secularibus debẽt obseruari in militibus dei in casibus eandem rationẽ habentibus.fo.37.col.iij.verſi.item ego.Et corrige ibi item alias idem.

Priuilegium concessum contra alterius priuilegiũ tollit illud si nondum erat ius quesitum sed querẽdũ. fo.42.col.j.ver.ad idem.el primo.Adde Felinuz in c.super his.de accusatio.in col.ij.vbi alia similia cumulat.

Priuilegium concessum non subdito cum causa: reuocari nonpõt.ibi.⁊ corrige ibi subito:alꝫ subdito.

Priuilegio si fiat mẽtio de herede in singulari:tunc de primo herede intelligit.fo.82.col.ij. ver. potuissent.

Priuilegium si habet plures causas sufficit ꝙ vna duret que sit potens ad conseruandum priuilegiũ. idẽ si vtraqz sit eque potens vel eque principalis.folio 147.col.j.ver.inde est.

Priuilegiũ in quo de litis pendentia(ceriã non dolose) fuit tacitũ non vz.fo.163.col.iij.§.quarto cum.

Priuilegium.vi.s.in verbo possessio.lo.vj.Et in verbo Imperator,lo.j.⁊ in verbo negans.

Probitas Vel legalitas persone non est causa sufficiens faciendi actũ extra terminum ad hoc prefixum.fo.175.co.iiij.in additione vbi vide optimum exemplum.

Processus et litis pendentie coraz primo inducere quando teneatur facere mentionem impetrans literas ad secundos iudices vide late.s.in litera L.in verbo literas impetrans. Et infra in litera R.in verbo rescriptum seu commissio.

Procurator Substitutus a procuratore non dicit substitutus a domino sed a procuratore:⁊.inter ipsum ⁊ dominũ non oritur actio mandati sed inter ipsum ⁊ procuratorem.fo. 25. col. iiij.ver.secus tamen.

Procurator reuocari non potest:si fuit prestitum iuramentum aduersario de eo non reuocando.folio.52. col.prima.ver.nec obstat.idem si notarius recipit illud iuramentum nomine omnium quorum interest ibi.Addein materia omnino Felin.in.c.ex parte decani.col.v.de rescriptis.versic.amplia quinto.⁊ per totam seq.vbi inter cetera refert singulare verbum Alberici in.l.si procuratorem.in penul.col.verſic.qd si in literis.vbi tenet simpliciter quod non possit reuocari procurator quando dominus in mandato pmisit illum non reuocare.Et idem si apponatur ista clausula quoties procurator esse desieris toties re constituo.

Procurator si excessit mandati formam excusatur dñs ab expensis.fo.74.col.iij.circa finem.

Procurator cesaris quamuis liberam habeat administrationem a lege concessam,ponare non põt,secus si haberet ab homine.fo.75.co.j. ver. ex his. qõ est not.Adde in huius cõfirmationem duodecim conclusiones quas cumulauit Feli.in.c.pastoralis.§.fi. penul.col.de offi.deleg.in quibus potentior est prohibitio hominis ꝙm legis.

Procurator si post mandatũ est factus quidam ribaldus vel inimicus vel alꝫ conditionem in deteriꝰ mutauit videtur eo ipso reuocatum mandatum.fo.76. col.j.ver.ad quod.

Procurator ad exigẽdũ cõstituto:(cui ob mutationem conditiõis dño fuit suspectus)debitores sciẽter soluentes non liberantur.ibi.ver.ad idem.

Procurator datus ad causam matrimonialem nõ potest tractare causam dotis.fo.126.col.iiij.prope medium.

Procurator in curia Pape vel Regis:vel alicuius domini:non potest esse ille qui est infamis.fol.143. col. ij.in principio.

Procuratoris confessio nocet domino quando bona fi de confessus est:secus si dolose.fol.74.col.iij. verſi. per quam.

Procurator.vide.s.in litera M.in verbo mulier.lo.xlj. Et.s.in verbo actio.lo.ij.et in verbo infamis.lo.iiij. Et.s.in verbo inimicitia.

Prodigus Quis dicatur.vide fo.108.co.j.M. idem dicendum.

Promissa Principum pro factis habentur.fo. 7.col.iiij.§.9.in additione.

Promittens Alicui pro omnibus quorum interest vel interesse poterit

intelligitur de principalibus personis non de alijs. fo.114.col.iiij.ver.ad predicta.

Promouentes Ad ordines vel ad curam indignuz scientes: peccant mortaliter.nec nobilitas pmoti excusat eos.qz ꝙto nobilior tãto nociuior. fo.159.columna.iiij. verſi.taliter.

Proprietas Venit si quis dicat cõcedo tale predium religiosis talibus ad vsũ. fo.6.co.j.ver.ex quo.

Protestatio Facienda est,ei quẽ negotiũ principaliter tangit.fo.114.colũ.iiij. ver.hinc est.

Protestatio nihil operatur in his que sunt certo modo dispositta ⁊ determinata a lege.fo.145.col.iij.verſi. ad secundum.

Publicatio Bonoꝝ eius qui hz bona in alio territorio si fiat fisco loci vbi bona sunt applicanꝺ.fo.34.co.iij.ver.ad hoc.Et an cõfiscatio bonoꝝ facta in vno loco trahat ad bona alibi sita.vide Feli.in.c.postulasti.de fo.icõ.in col.ij.ñ. respectu confiscationis.⁊ vide bonam addi.in suo repertorio in parte confiscatio.

Publicatio bonorum patrimonialium clerici si fiat ecclesie fisco applicantur.ibidem.ver.Adjdem in additione.

Publicatis Attestationibus hz producat in testẽ homo sanctimonie in quo cessat presumptio saboznationis non admittitur.fo. 175.col.iiij.in fine.in additione.Adde ibippolytum in.l.j.§.si quis vltro.ff.de questionibus.col.iiij verſicu.alius est etiam.vbi post Spec.⁊ Alexã.aliter tenet videlicet quod testes omni exceptione maiores in quibus cessat subornationis presumptio possunt produci etiam post conclusionem in causa ⁊ post publicatas attestationes.⁊ vide eum per totam col. et in seq.vbi describit septem notabiles conclusiones in quibus propter legalitatem testis receditur a regulis iuris communis: que obuiant predicte cõclusioni.

Publica Utilitas vbi vertitur de apicibus iuris non curatur.fo.118.colũ.j.§.xxxiiij. quasi ad fi.co.

Publicum ad hoc vt aliquid dicaꝝ nõ sufficit ꝙ aliquib9 tm̃ fit notũ.fol.151.col. iij.post med.

Pupillus maior infante si vna cũ tutore possessionem fit ingressus:per hoc heredi tas est legitime apprehensa ꝙuis aliter autoritas vel consensus non exprimatur.fo.78.col.iiij.verſicu.ad idem.lo.iij.

Pupilli bona alienari pñt vt eoꝝ soroores tradanꝺ nuptui fo.10.col.iiij.verſic.sed an frater.pro quo allegat legem regiam.

Q

Qualitas certa vbi apponitur in persona contrahentium ad priuilegium consequendum si inest ficte et non vere non comprehenditur sub verbis legis.fol.80.colum.ij.verſ. qõ procedit.

Qualitas vel causa certa quando ad aliquem actũ requiritur:sufficit qõ semel existat.vnde hz postea deiciat habet perpetuum effectum.fo.82.co.j. verſicu. ad ista.

Qualitas inimicitie ꝓbanda est nec sufficit eã ꝓbare in genere.fo.92.co.ij.ver.possunt.

Querela inofficiosi testamẽti.vi.s. in litera m. in verbo maritus lo.cv.Et in verbo concubina lo.ij.Et in verbo frater lo.iiij.

R

Ratio eadem si subest constitutio etiã penalis extenditur vltra casum comprehensum in ea.fol.13.col.iij.verſ. vbicunq.

Ratione aliqua dispositio fundata comprehendit omnes casus in quibus illa ratio viget. ibi.

Rationes vel cause plures vbi sunt alicuius dispositionis dato ꝙ cesset vna non cessat dispositio. fo.147. colum.j.verſicul.inde est.⁊ colum. sequen. in additione.

Rationes plures quarum quelibet sufficeret per se ad actum impediendũ vbicunq; sunt licet vna tollatur sufficit alterã remanere ad impedimẽtũ subsequendũ.fo.144.col.ij.verſi.ad quod.

Ratum habere ita demũ quis põt qõ ab initio non subsistit si nullã solennitatem desiderat sed solum pender ex voluntate ratificantis.fo.79.col.ij.ver. ad hoc.

Repetentes debent ponere conclusiones dubitabiles ne disputẽt de certo:⁊ nullus effectus inde ꝓueniat.fol.146.colũ.j.verſi. quia quando.

Regina proprietaria regni ratione cuius habet presentationẽ iuris patronatus an debeat presentare:an rex cui nupsit.vide fo.121. co.ij. ante.§.in additione,vbi videtur concludere ꝙ ipsa regina.

Regnum non transit in dotem sed apud regnam remanet.ibi.

Regnum si ex consuetudine primogenito cõpetit talis cõsuetudo nõ intelligit de femina si masculus estalꝫ sic.fol 82.col.iij.verſi.lex etiam.

Regnũ licite qõ ex pacto deferꝝ primogenito non pertinet ad secũdogenitũ etiã mortuo primo sine herede: qz de primogenito loquit pactũ nõ de secũdogenito ⁊ sic tũc ad papã libera reddit ꝓdicti regni dispositio.fol.83.colũ.iiij.verſi.reperio tamen.

Regni iura ⁊ res non possunt alienari.fol.131.colũ.iiij. verſic.aliud.

Regni iura possunt prescribi sciente ⁊ patiẽte rege:nec sufficiet ꝓbare ipse immemoriale.fol.83.col.j.ver.⁊ presuppositto.⁊ est necessarius titulus qñ prelatus prescribit illa cũ ius sibi refistat.vt ibi.

Regni successio si pertinet ad duos ex lineis femininis descẽdentes equales in gradu nulle pferꝝ qui est sanctior:prudentior:iustior:ac virtutibus eminentior. fo. 158.col.iiij.ver.ex his infertur.

Regnum põt pater filio secundogenito dare quando

primogenitus esset insufficiens.fo.159.col.ij.vers.idē fecit.in fine.

Relapsus In heresim dicit ille de cuius heresi constat per suā confessionē. fo.151. col.iij.in prin.

Religionem Ingressi bona ante pfessionem decedētis an monasterio applicentur.fo.32.co.iij.ver.ad qđ bñ.el.ij.Adde Jaso.in aur.si qua mulier.C.de sacrosan.eccl.circa fi.vbi refert opiniones ⁊ tandem residet in hoc quod tunc monasterium non succedat.

Religioni potest mater offerre filios:sicut ⁊ pater.fol. 138.col.ij.ver.⁊ hinc.

Religionē vt ingrediak ab abbate circūuentus ei astringitur:bona tñ sua monasterio non querunt.fol.93. co.ij.ver.ad idem.Adde glo.in regula sciēt. de reg. iur.in.vj.⁊ in.c.dudū.de conuer.cōiug.vbi Abba.in co.fi.hoc intelligit optime qñ ille esset dolose inductus nō vt deo seruiret:sed vt bona haberet monasteriū irē qñ in hoc dolo totū monasterium concurreret:secus si aliqs particularis.idē dic si dolo prioris vel maior claustri:q̄ tunc obesset monasterio in dictis bonis vt dicit Feli.in.c.in presentia.in.iiij. col. in fi.de proba.ver.in tex. no.

Repzelaliatus Pro sua ciuitate si recepit pecuniā subvsuris vt credi tori solueret potest illas a ciuitate repetere.fo.174. colum.j.§.v.

Repzelalie.vide.s.in verbo pedagium.lo.iij.

Res Destinata de vno loco ad aliud qñ est effectus supueniēs añ̄ res ad illū locū perueniat:cessat factus in loco vbi destinabat ⁊ non vbi effectus impinik.fo.33.co.j.ver.et facit.Adde Feli.in.c.cum adeo.de rescrip.col.j.vbi plura similia cumulat.

Rescripti Error probatur dicto Pape vel imperatoris.fo.93.col.iij.vers.⁊ soli.in additione.

Rescriptum impetratum ab excōicato super alio quā excōicationis vel appellationis articulo est ipso iure nullum etiam si de consensu partium fuerit impetratum.fo.100.col.iij.ver.ad idem.lo.v.

Rescriptum ad maiozatum impetratuz a principe siue habeat verba ambigua siue ipse maiozatus ei⁹ virtute conditus:in dubio debent interpretari vt min⁹ ledant iuri cōmuni ⁊ legitime filiorū vel propinquorum.fo.161.co.ij.post prin.

Rescriptum seu commissio cause si impetretur eidē iudici:qui primo datus fuerat:q̄ forte aliquid deficiebat in primo rescripto quo ad intentum actoris bene valebit:q̄ nis non fit facta mentio processus prime cause ex quo non agit de reuocatoria iurisdictionis. fo.163.co.iiij.circa fi.idē est si iudex additur iudici. ibi.in vers.idē dicas.vel si impetrantur secunde lite re ad ordinarium:q̄ tunc de prioribus non est necesse mentionem facere.ibi.in seq.ver.

Rescriptum committens causam auditori in curia est subreptitium si non faciat mentionem ꝙ lis pendebat in partibus coram domino temporali super spoliatione feudi etiam si esset vidua vel alia persona miserabilis.fo.164.co.j.ver.ex his.lo.ij.

Rescriptum committens causam finitam per sententiā licet de ipsa non fit facta mentio valet quando sentē tia non tenuit.fo.166.co.ij.ver.hinc est.

Rescriptum.vt.s.in litera.c.in verbo consuetudo nec etiam.⁊ vi.s.in verbo abrasio.Et in verbo condēnatus.Et in verbo consuetudo.lo.vj.et in parte impetrans.lo.iij.

Residentiam facere obligari monitione facta in sinodo: possunt priuari absq̄ alia monitione.fo.106.co.ij.versi.⁊ inde est.

Res publica beata dicitur vbi sapiens princeps dominatur.fo.8.co.iij. ver ficu.ad idem.

Restituere non tenetur quis ea que attractus per vim vel nimiam importunitatē ad ludendum in ludo lucratus est.folio.93.co.iij.v. facit ꝙ.

Restituere rem obligatus an satisfaciat exhibēdo rem deterioratam ⁊ supplendo deteriorationem.fol.68. co.j.ver.vnum tamen.

Restituere non solum tenetur quis rem male acquisitam cum deterioratione sed etiā fructus male perceptos.d.fo.co.ij.versi.quid autem.in additione Et in materia restitutionis quo ad forum cōscientie vide in predicta co.cum aliis quinq̄ sequentibus:vbi plura notanda ponuntur.

Restitutio in integrum sure ecclesie potest peti pro bonis destinatis ad ecclesiam edificandā licet nondum sit edificata.folio.32.columna.iiij.vers. fi.imo plus.

Restitutio in integrum cessat vbicunq̄ lex vel statutū procedit limitando etatem.Puta restringendo etatē viginti ⁊ quinq̄ annorū.fo.113.co.iij.versi.⁊ adeo. sicut econtra qñ eandē etatē protelaret:vbi viginti quinq̄ annos extenderetur vt ibi.Et corrige ibi. si esset:alias sicut.

Restitutio in integrū an ⁊ quando aduersus interruptiones per inundationem factā detur.fo.104.col. iiij.versi.an autem.

Restitutione facta pauperib⁹:si postea dñs vel eius heres appareat an ei iterum fit soluendū.vi.remissiue.fol.70.colū.ij.post medium.

Restitutio male ablatorum debet fieri per episcopum: qui si videt ꝙ filij eius qui male abstulit sunt pauperes potest eis aliquā partem ⁊ forte totū elargiri. fol.69.colū.ij.circa prin.

Restitutionē si quis excusat:ob necessitatem quā patiebatur si tamen pinguior:fortuna successerit tenebitur.ibi.d.col.ij.

Restitutionē si reddat impossibilē impedimentū superueniens in debitoris personam:debitor nisi in duobus casibus excusatur.ibi.

Restitutionis materia quo ad forū cōscientie.vi.s.in litera.d.in parte debitor.lo.iiij. Et in parte mulier.lo viij.⁊ in parte vir.lo.iij.⁊.iiij.Et.s.in verbo furati.⁊ in parte heres.lo.j.

Retentio facilius datur q̄ actio.fo.96.co.ij.in §.ij.Adde tex.in.l.j.C.si res alie. pigno da.sit.ex quo ⁊ ex glos.ibi habebis pro hoc aliqua exempla.Et vi.in proposito singulare dictum bal. quod refert franci.de cremo.singula.72.incip.si debi tibi.Et not.aliud exemplum.videlicet ꝙ qui gessit negotium

sit negotium alienū ⁊ aliquid consumpsit tanq̄ gerens negotium proprium non agit cum neminem voluerit obligare.Sed tamē pōt retinere.firmat bal. in.l.ij.mandatum.C.de nego.gest.Adde alium.c. ex quibus poteris colligere plures casus in quibus p̄cedit predicta conclusio.

Rex in officijs ⁊ palib⁹ habet plenissimā ptātē sicut papa in bñficialib⁹.fo.2.co.j.ver.annectā.Et fo.93.col.iij.ver.⁊ soli.

Rex pōt officioz̄ prouisionē ad se aduocare ⁊ ius ad officia vacatura cōferre ⁊ dare ⁊ tollere officia sicut vult.d.ver.annectam.

Rex faciens mētionē de iure intelligitur de iure regni sui.ibi.

Rex Anglie in suo regno monarcha est ⁊ ab eius sñia non appellatur.ibi.

Rex si cōcessit alicui flumen:donatarius pōt colligere passagiū ibi colligi consuetū.fol.2.colum.iiij.vers. ex istis infertur.

Rex si abest a regno:tunc moz prelati ei⁹ viceregi nuntiāda est ⁊ ei⁹ cōsensus requirēdus.fo.3.col.iij.vers. hinc est.⁊ fo.8.co.j.ver.ad cuius.

Rex Hispanie hz canonicatū in ecclesia legionēsi.d.fo. col.iij.ver.Et inde.in addi.

Rex Francie ex cōsuetudine cōfert prebendā in suo regno in ecclesijs careten.vbi dicit ꝙ hz decanatū.ibi. ver.Et inde est.

Rex Francie ex priuilegio potius quam ex consuetudine dicitur conferre prebendas in regno suo.d. colū. iij.post princi.

Rex si electū in prelatuz hz ex causa suspectum pōt hoc obijcere electioni quo ꝓbato retractabit electio.d. fo.3.col.iiij.ver.potuit.

Rex in concessione reddituum licite apponit conditionem vt non transeant in ecclesiam:clericum:vel personam extraneam a regno.fo.14.col.iij.in medio.vbi. ad idem.

Rex si alicui concessit ius colligendi gabellas non pōt illud sine licentia principis vēdere.vel in alium trāsferre.fo.31 co.iiij.in pn.de cuius veritate se remittit.

Rex paratus ad coronationem habetur pro coronato. fol.33.colum.j.ver.ad hoc.Et in sequen.colum.in fi. additionis.

Rex sicut potest adhīcere conditionem donationi a se facte qñ est Rex ita donationi quam fecit cum non esset Rex.ibi.

Rex in dubio vī acquirere intuitu dignitatis.fo.55.co. ij.60.ver.idem dicimus.

Rex si cōcessione facta alicui baroni dicat ꝙ cōcedit ei oppidū cū regalibus angarijs ⁊ pangarijs.hz possit p̄ hoc recipies exigere seruitia a subditis:sicut ipse fo.74.co.iiij.post prin.

Rex poterit propter hoc excedere: subditos grauare.

Rex nō pōt donare vnā de ciuitatib⁹ sui regni invitis ciuibus.fo.131.co.iiij.ver.aliud.

Rex si in suo testamento legata ⁊ fideicommissa relinquat:que filius negligit adimplere:non propterea priuatur regno.ibi.

Rex nō pōt nec hz alienare vectigalia:collectas seu tributa vel alia q̄ regalia censent hz successoribus reseruare.fo.132.co.j.in med.

Rex in regno suo fundat intētionē suā de iure cōi quo ad ciuitates ⁊ loca sui regni limitibus inclusa saltez quo ad iurisdictionem ⁊ ꝓtectionē.fo.132.co.ij.ver. imo vltra.

Rex nō pōt citare baronē vel magnatem seu militem vt ostendat iura q̄ habet in castris.alias ea sibi auferet.d.fo.132.columna.iij.verficu.inferrur.quod p̄cedit respectu ꝓpietatis rerū in qb⁹ Rex fm cōem sniam non fundat intētionē suam:secus respectu iurisdictionis in qua habet suam intentionē fundatā a iure.vt ibi.

Rex est cōpetens iudex:vbi vertit dubiū de iurisdictione vel iurib⁹ regalibus apud alium repertis.fo.133. co.j.ver.adde predictis.in princ.

Rex vel dñs si tradit filiam nuptui:est cā legitima vt a subditis exigat charitatiuū subsidiū.fo.163.co.j.ꝓpe med.vbi vi.in materia.

Rex si culpa sua nō hz:eo ꝙ male ⁊ voluptuose bona ⁊ redditus cōsumpsit:nō pōt exigere charitatiuū subsidium ibi.ver.illi autem.

Reges Hispanie nullum in tēporalibus superiorem recognoscunt.fo.3.columna.j.versi.sunt enim.Adde Jaso.in l.cūctos populos.in prima lectura.in col.iij.C.de sa. eccle.segura in repetitione.l.imperator.colū.ij.ff.ad treb.vbi videbis de his que nō subsunt imperatori. ⁊ quid de dñio venetorum.

Reges Hispanie hñt ius patronatus in ecclesijs cathedralibus.fo.3.co.ij.ver.ex hac etiam.

Regis vices gerentis quando possint vti ea libertate qua ipse Rex.fo.40.co.j.in princ. Et vi.s.in verbo administrator.lo.iij.

Regis henrici secūdi testō clausule q̄dā inserta qua donationes p eū facte modificauit describit.⁊ aliqua dubia circa eā declarant optime.fo.81.co.iiij.ver.ex his.per nouem col.seq.

Regis materiam supple.s.in litera.c.in verbo cōsuetudo.lo.j.et.ij.et in litera.o.in parte officia.lo secundo. ⁊ in parte procurator.lo.viij.Et.s.in parte decimarum.

Rubrica attenditur sub qua lex est situata:q̄ñ eius intellect⁹ venit in dubiū.fol.168 col.iij.in fin.

Rubrica q̄ñ hz orationē perfectā:inducit dispositionē. fo.eod.co.iiij.in prin.

Rusticus non presumit prestare operas gratis ideo potest petere pretiū earum.fol. 8.co.ij.ver.bene facit.

Rusticus ibit ꝓpris pedib⁹ insistens:⁊ nobilis ibit in equo:instāte iussu ꝙ quilibet vadat ad exercitū:q̄ inspicit persona⁹ qualitas.fol.10.columna.iij.⁊ sic. nō em.Adde plura que cumulat Jaso.⁊ hypo.in locis p̄ me relatis.j.in ꝓbo testator.fivpoti.vbi etiā de hoc cōmemorant.

S

Sacerdoti si quis promisit in confessione non agere vel accusare:non poterit agere tanq̄ publice persone fit promissum.fo.66.columna.ij.post principium.

Sacerdos qui in confessione scit aliquem hereticum nolentem alios hereticos vel fautores detegere:nec

ab huiusmodi abstinere poterit reuelare his q̄ possunt prodesse z non obesse.fo.159.co.iij.in princ.vbi vide eum referentem host.qui dicit quod est tutius quod dicat in genere.

Sacerdos.vide supra in litera p.in verbo prelatus.lo xxf.

Salaria vel lucra q̄e maritus: doctor: aduocatus: vel medicus: auditor vel iudex acquirit matrimonio cōstante: postquam simul cum vxore cohabitat: sunt equaliter diuidēda inter eos matrimonio soluto.fo.61.co.iij.ℵ. ex his inferk. Et infra in vers.z propterea.vbi ita dicit cōiter in his Hispanie regnis obseruari.z in regali audientia etiā si illud lucrū sit castrēse vel quasi castrēse.d. fo.co.iiij.in medio.

Scholaris non matriculatus non gaudet priuilegio matricule. si tamen rector vniuersitatis Notario vt aliquem in matricula describeret iniūxit: qui antequam fit descriptus offenditur mora per eum non contracta: illum offendens puniet acsi esset matriculatus.fo.32.co.iij.§.xxviij. ver.ex quo.lo.ij.

Scholaris notorie doctus imo doctissimus si vult doctorari necesse est q̄d subijciatur examini.fol.33.col. ij.in fi. Et in princ. sequentis.q̄d dicit cōiter teneri Iz Ang.in loco per eū relato cōtra teneat. Adde tamē q̄d Hippolitus in repe.Rub.C.de proba.col.xlij.referendo Inn.z Abb.tenet simpliciter q̄ nō debeat examinari.vbi z in duabus colū.seq.plura cumulat in quibus propter notorium nō seruatur ordo alias requisitus: que possunt esse fundamenta pro opinione Angel.

Scholaris non pōt in domū inducere ganeas.fo.150. col.iij.ver. Et inde est.

Senex qui accepit in vxorem iuuenculam potest illi aliquid donare pro dote vel alias in remunerationem iuuentutis.fol 26. columna tertia. §.xxxf. Et vide supra in verbo plebeius lo.f.

Senes decrepiti z diuturno morbo fatigati z debiles z illi oēs quib⁹ vt misereamur natura cōmoner: q̄uis diuites sint: miserabiles psone dicunt.fo.125.co. ij.ver.idem posset.

Sententiam in causa alimētorū si quis habeat pro se z ab ea sit appellatū: pars appellans ministrabit ei penden.appel.alimenta si non habet vnde se alat.fo.102.co.iij.vers. aduerte.

Sententia si lata est pro dote fauore mulieris forte vidue vel pupille pauperis vt exinde possit nubere vl' se alere cum aliud non haberet: licet ab ea possit appellari: non per hoc executio differtur. ibi.columna quarta.

Sententia lata pro marito petente dotem promissam mandabit executiōi licet ab ea sit appellatū.q̄uis maritus esset adeo inops q̄ esset ei impossibile vel saltim difficile matrimonij onera supportare.ibi.q̄d dicit non alibi.

Sāa separationis thori trāsit in rem iudicatā.fol.165. co.iiij.ver.idem dicerem.

Sententia que transiuit in rem iudicatam non potest quis impetrare rescriptum vt retractetur. imo ex lo-

la supplicatione incurrit infamiam.ita quod repelle tur a restificando.folio.166.columna tertia.in medio.fallit quando sentētia est nulla.columna seq̄ē in principio.

Snia arbitri.vi.s.in verbo laudum.

Sequestrari vi.s.in litera D.in verbo dñi si recognoscunt.

Seruum fugitiuū ostēdenti si promittat aliq̄d qui fuit causa fuge illud non cōsequitur licet ostendat seruum.fol.68.colum.ij.ver.facit in simili.

Seruus alicuius qui ferrū ad pedes gerit.si rē dñi vēdidit vel pignorauit detentori illi⁹ rei tenebit dño restituere eā nec sibi soluitur pretiū.fo.175.co.ij.ver.et quo.vbi idē dicit in quolibet alio famulo male fame z opinionis.vt ibi.

Seruo meo si scripsi q̄ in libertate morarek non statim liber est sed tunc cū litera ad eū peruenit.fo.47.co. ij.ver.si igitur.in addi.

Seruus.vide supra in litera F.in parte filius vel seruus.

Socer qui induxit generum vt cum filia contraheret: promittens dotem quam non posset exoluere sciebat vltra quam facere posset conuenitur.fo.20.colum.iiij.verficu.ad idem. Adde vnum notanduin in proposito: quod si induxit illum sub spe pacti relinquende hereditatis: tunc gener decedens non potest agere contra heredes ad interesse. Bald.in lege cum archimedoram: codice vt in possessio.lega.per textum quem dicit expressum in.l.pactum quod dotale.C.de pactis.vbi Jaf.illud refert et summe nor.

Socer genero donare non potest cum donatarij efficit in donatis potestate.fol.37.colum.j.§.42. Adeo quod nec mortе donantis confirmaretur talis donatio.nisi etiam filia premoriatur genero.colnmna sequen.in princip.fallit principalis conclusio nisi iuramentum interuenerit.ibi.ver.hoc tamen.pro cuius conclusionis declaratione vi.fol.38.colū.j.fin.verb. z in sequen.

Soceri bona sunt tacite obligata pro dote nurus: siue ipse eam receperit siue alius eius nomine: adeo q̄ si protestetur quod bona sua non velit quod sint hypothecata talis protestatio nihil operatur.fo.145.colum.j.ver.ex his.

Socer si promisit genero dotem in pecunia ad certum tempus.z interim annuatim promisit certam pecunie quantitatem illud non est licitum.fol.147.col.j. ver.z h.nec est.

Societas oīm bonez inita inter cōinges cū iuramēto de nō discedēdo.an ipsoz alter penitēte possit diuidi.vi.fo.172.co.iiij.ver.si est pulchrū.z col.seq.

Societas vniuersalis vt tractata postq̄ spōsus tradu xit spōsam ad domū suā: z retinet eā.fol.57.col.iij.in fi.§.operatur.

Societas sicut pōt expresse ptrahi sic z tacite.d.fo.co. iiij.ante finem.

Societas cōtracta tacite a lege inter virū z vxorē non est minus priuilegiata: q̄ illa q̄ expresse cōtrahit inter socios.fo.58.col.j.in addi.fine.

Societas que inter virum z vxorem contrahitur non est omnium bonorum: sed solum eorum que in futurum acquirentur.fol.58.colum.ij. verficu.non intelligas.

Societas intelligitur renouata si filius cum socio prīs sui post eius mortē vratur eisdē institoribus quib⁹ prius: licet ille filius esset pupillus patientia tutoris interuenente.fo.62.co.ij.ℵ.bene facit.z fo.78.col. iiij.ver.ad idem.lo.ij.

Societati non applicantur que socius iniuste quesiuit. fo.65.col.j.quasi in prin.

Societas vniuersalis sola habet hanc prerogatiuā q̄ dominium transit sine traditione.fol.65.co.iiij.ver. idem videtur.

Societas vt sit honesta z licita inter ponentē operam z ponentē pecuniā: opz q̄ ponens pecuniā sentiat lucrum z damnum.fo.180.col iiij.versi.z per ista.

Societate finita si solum capitale remanet qualiter sit diuidendum.fo.183.col.iij.versi.si quidem.

Societas.s.in littera P.in verbo.pecunia.lo.r.z.xf.

Socius si fit damnū passus ex mala sententia iudicis: dānum cōcernit omnes socios: nisi propter inimicitias socij lata fuisset.fol.75.col. ij.versi.z potest.

Sociorū vnus si suo periculo z altero cōtradicente cū mercibus aliquē locū pergit: vbi multum lucratus est totum sibi acquirit.fo.42.co.iij.ver.ad idem.

Sociorū licet nullus negotietur: pōt ex actibus constare socialis affectus: vt si quecūq̄ acquirūt in cōi cōferant.fo.58.co.j.in prin.

Socius etiā omnium bonorum non tenetur conferre ad onus dotandi filiam socij.folio.62. colum.iiij.in medio.

Socius si ea que fenerādo quefiuit socio cōicauit: potest episcopus cōpellere socium qui dicti illiciti questus partem habuit ad restitutionem vsurarum.fo. 65.col.iij.ver. vnde.

Socius oīm bonorum si nomine suo de pecunia cōi rē aliquā emit: sibi soli querit adeo q̄ alter solū potest agere ad pecuniam deferendā ad societatē nō aūt ad rem ipsam communicandā.fol.66.col.j.in additione.ante medium.

Sociorum vnus si fenus exercebat z alteri cōicabat: si praestet cautionem de restituendis vsuris alter socio cōferre tenebitur ad eas soluendas.fo.co.co.j. versi.ego tamen.

Socio donata z nō societati fiunt eius cui donantur nec alteri cōmunicantur.fo.70.col.iiij.post pn. nisi bonorum omnium sint socij: vt ibi.

Socius potest vendere merces z alia que habent venalia alio socio dissentiente. fo.74.col.iij.ver. Ex istis. nisi vellet eas fraudulenter vēdere.vide ℵ. vnū tñ.

Sociorū vnus durante societate: nō pōt extrahere aliquā quātitatē ratione lucri sibi competentis ante rationem reuisam: q̄ sicut capitale extrahi nō potest ita nec lucrum.fo.182.col.j.versi.eodē modo. nisi in casibus de quibus ibi.

Sociorum vnus si habet filios qui multum operant in societate habenda est ratio illarum operarum. ibi.

Socius si cōuenitur actione reali p re cōi p eā insolidum possessa habet beneficiū ne vltra q̄ possit con-

uenitur.fol.184.co.ij.verfi.ex quo.

Socius quando se negat socium non gaudet beneficio ne cōueniatur vltra q̄ facere possit.fol.eo.z col. verfi.limitabis primo.nisi peniteat ante litem contestatā vel si negauit in genere.ibi. col.iij.ver.hoc tamen.z ver.item hoc.

Socius non gaudet dicto beneficio q̄n illi renuntiauit.ibi.versic.limitabis secūdo.que renuntiatio pōt bis tacitis fieri.vt ibi.verfi.renūtiari. vbi vi. exemplum.

Socius si promittat restituere pecuniā sine aliqua exceptione iuris vel facti vr per hoc renuntiare predicto būficio.fo.184.col.iiij.ver.idem erit.

Socius si iurauit cōtractū societatis perdit dictum beneficiū.fo.185.col.j.ver.limitabis tertio.

Socius.vi.s.in verbo damna.z in verbo operarum.

Solennitas que preuenit actum non presumitur fol.123.colū.iij.versicu.est istam.

Solennitatis adhibite presumptio resultans ex facto iudicis cessat siue tollitur q̄n ex inspectione actoris apparet talem actum in eis nō inueniri. ibi.versic.z pro eis.

Soluens creditori meo pro me non videk mihi donare.fo. 6.colum.iij.verfi.idem dicas.

Soluens alicui simpliciter pecuniam potius presumit deposuisse q̄ soluere debitū vel donare. fol.7.col.j. verfi.ad cuius.

Spoliatus vi.s.in littera P.in verbo possessor.lo.ij.

Sponsa quare raro donat sponso.vi.rationem. fo.4.col.iiij.ver.z q̄uis.

Sponse cōiuncti si donāta aliq̄d spōse intelligit donatū cōtemplatione sponsi.z nō sponse nisi aliud appareat. z idē est ecōtra quādo cōiuncti spōsi donāt sponse. fo.38.col.ij.§.xliij.in prin.

Sponsa de futuro si aliqua focalia vel munera misit sponso: z postea sponsus alia ornamenta misit ei: presumitur facta donatio remunerationis causa. fol. 40.col.ij.ver.z per hoc.

Sponsa an lucretur per osculū dimidietatē rerū sibi donatarū a consanguineis viri vel sponsi.fo.40.co. iij.ver.his igitur in additione.

Sponsa tunc dicit esse in plena prāte viri q̄n ab eo est carnaliter cognita.fo.55.co.iiij.in fine.in additione.

Sponse traductio ad domū operat finē.effectū: vt presumatur matrimoniū pcessisse.fol. 54.colū.n.§.lvñ. Imo talis traductio effecit vt sponsalia de futuro citra carnis copulam transeant matrimonium de presenti: vt ibi.supradicta intellige si adhibeatur solennitas solita in traductione mercis.ibi.col.iij.ver fi. hec tamen.

Sponsa an habeat partem in superlucratis: si sponsus ante traductionē cū dote recepta negotiat.fol.59. col.iij.verfi sed quid si sponsus.

Sponsa.vi.s.in littera M.in verbo matrimoniū.lo.f. z.f.in verbo titulus.

Sponsalia cōtracta p minores etate: habiles tñ ad capulā: per eā trāseūt in matrimoniū de pñti z pficiuntur.fo.5.co.ij.§.iiij.

Sponsalia de futuro non transeunt in matrimonium

de presenti p copulā. qñ sponsa nondū viri potens fuit de facto stupr̄ata. fol. 54. col. ſ. verſi. ad idem. el primo.

Sponsalitia largitas. vi. §. in littera. d. in verbo donatio. lo primo ⁊ vi. ſ. in verbo sponsus lo primo.

Sponsus de futuro ſi carnaliter cognouit spōsaz sponsa lucratur ea que sibi donauit sponsus in sponsaluriam largitatē siue ꝓpter nuptias. ⁊ etiam arras sibi datas. ⁊ similiter sponsus debet habere quicquid sponsa sibi donauit. fo. ſ. co. ij. §. iiij.

Sponsus ſi sponsam traducit ad domum etiam sine copula. facit vt valeat donatio inter eos facta irrevocabiliter vt res donate efficiantur ꝓprie donatarij. ibi.

Sponsus ſi vadat ad domū sponse: eo tpe quo nuptie debent celebr̄ari anteq̄ sponsa vadat ad domū ipſi⁹ eā subarrat dando ei duos vel tres annulos. vel ēt in facie ecclesie cū debeant benedici. tenet donatio ⁊ sponsa dz habere istos annulos ꝓprios. fo. ſ. co. iij. verſi. ⁊ ex hoc.

Sponſi voluntas qñ apparet ꝙ voluit donare vestes vel ornamenta sponse. nō est facienda distinctio an sint pretiose vel ne. qñ etiam in pretiosis valet donatio irrevocabiliter. fol. ſ. col. iiij. post prin. secus ſi apparet ꝙ voluerit dare solum ad vsum'. ibi. verſicu. secus. ⁊ vi. in. §. 6. qui sequitur quid iuris in dubio.

Sponsus remanet dominus pleno iure qñ mittit sponse perlas ornamenta ⁊ argentū: q⁹ tale p̄sumitur solū ad ornatum concedere. d. fol. 6. colum. ſ. verſicu. cessante.

Sponsus vel maritus vel eius nuntius lz vtaḳ verbis aptis de sui natura ad translationem dominij qñ tradiḳ sponse vel vxori res nō per hoc inducitur ꝓprietatis donatio: sed tantum vsus videtur concessus. fo. 6. col. iiij. §. vij.

Sponsus vel maritus ſi est magne potentie ⁊ nobilitatis ⁊ transmittit sponse vel vxori vestes iocalia et ornamenta: p̄sumitur velle donare. fo. eo. colū. ij. in fin. Imo ⁊ ſi fit solū diues hoc p̄sumitur. fo. 8. col. iiij. verſi. quinimo.

Sponsus vel maritus nobilis sicut p̄sumitur donare que mittit vel tradit sponse vel vxori: ita plebeius qui concedit vel mittit vxori nobili. fo. 9. col. ſ. in p̄n. in verſicul. adde quod.

Sponsus vel maritus ſi sponse vel vxori a qua recepe rat donationem vestes vel iocalia misit vel cōcessit causa remunerādi donare p̄sumitur ⁊ talis donatio firma est in altero cōiugum nobilitate cessante. fo. 9. col. ſ. §. x.

Sponsus qui sponsam rapit postq̄ eam traduxit non tenetur pena raptus. fo. 54. col. iij. §. lviij.

Sponsus sustinens matrimonij onera: quid possit percipere cum bona conscientia quandiu sibi non soluitur dos. vi. fol. 176. col. ſ. §. viij. cum aliis sequen. colum.

Sponsus. vi. supra in litera C. in verbo consuetudo. lo iij.

Spurius institutus in tempus cum fuerit capax: interim pōt petere administrationem hereditatis. fo. 24. co. iiij. ver. ſi tamen.

Spurius filium habens ſi donauit ecclesie: ⁊ ipsa postea donauit spurio: non valet donatio. fo. 26. co. ij. in fine. ex ratione de qua ibi.

Spurius ſi cum Titio societatē omnium bonorū cōtraxit: quē Titius spurū pater instituit heredem vel aliquid ei legauit cōicat cum spurio. fo. 65. col. iiij. vbi vid. quasi in medio aliā similē doctrinā in materia.

Spurijs filijs possunt testamenti executores male ablata per testatorem impartiri casu quo egeant cum eos pater altere tenebatur. folio. 69. columna. ij. in fine.

Spurium eo modo quo quis prohibetur instituere eodem modo poterit per interpositā personā illud facere vel ei legare: siue interpositus promittat publice restituere eidem: siue tacite accommodet fidem. fo. 78. col. ij. in fine.

Spurius legitimatus potest revocari per patrem in pristinā, spurietatē ex eisdē causis ex quibus filius potest exheredari. fol. 139. col. iij. in fine. (⁊ corrige ibi. dum allegat roma. in singulari. cxxv. alias. cxxij. ⁊ dum allegat cremo. in singula. xx. alias. xix. quod incipit tu scis. Adde iasonez in. l. naturalis in prima colum. ff. de prescrip. ver. ⁊ in. l. ex hoc iure. colū. xj. ff. de iusti. ⁊ iure. vbi nouiter ponderat text. ꝓ hoc dicto.) Et nota ꝙ post quā fuerit sic revocatus amplius nō poterit per comitē palatinum legitimari de patris voluntate. d. fo. ⁊ co.

Spuriam filiam tenetur pater dotare. fo. 120. col. ij. in medio. ⁊ fol. 143. col. iij. post medium. Adde ꝙ idē concludit sozi. in. l. ſ. in col. verſi. tertia cōclusio. ff. solu. ma.

Spurij reputantur infames infamia facti. fo. 89. col. iiij. verſicu. ⁊ reputantur.

Spurius non succedit in feudo. ibi. in additione.

Spurij nō possunt esse testes saltē in causis in quibus testes requiruntur omni exceptione maiores. ibidē verſiculo. ⁊ quia.

Spurius potest esse tabellio. verſiculo' sed quamuis. folio. 143. colum. ſ.

Spurius nō pōt esse ꝓcurator illustriū ꝓsonarū nec tabellio seu ꝓcurator in curia principis. d. fo. col. ij. idem dicas.

Spurius pōt esse executor testamēti paterni dūmodo ex hoc cōmodum nō sentiat. ibi. verſi. excludunt. in additione.

Spurio potest committi testamenti factio aliena. ibi.

Spurie vel naturalis filie dos debet constitui ad modum alimentorum ⁊ non vltra. fo. 156. col. ij. §. xxiij. remissiue.

Spurijs filijs testatoris non possunt executores testamenti: vel episcopus concedere hereditatem licet alimenta possint: dum tamen pro eis non concedat illis oia bona. fol. 156. col. iij. ꝓpe medium. quomodo autem dicatur excedi modus alimentorum. ibi. verſi. ſi autem.

Spurie filie assignata dos ſi modū alimentorum excedat: pōt ab ea revocari per heredes patris eo mortuo. ⁊ solu. matrimonio. non tamen eo cōstante. columna. iij. verſiculo. quinimmo. Et corrige ibi renouari alias revocari. vide tamen ibi. in verſiculo ego credo. vbi contra concludit. et in fine dicte columne saluat primam opinionem quando mal

ritus ignorans vxorem esse spuriam contraxit.

Spurie filie dos data quando ipsa defuncta transeat ad heredes. vide late supra in verbo dos lo decimoquarto.

Spurio ꝓ alimētis factū legatum nō transit ad heredes. fo. 156. co. iiij. ver. aliud.

Spurio debentur alimenta licet bona sui patris auferantur ab herede tanquam ab indigno ob fidem ratam de restituenda prestitam. fol. 137. col. ij. versic. ex quo.

Spurius. vide supra in litera ꝓ. in verbo pater: lo. xiij. et. xlij. ⁊. lxv. ⁊. lxvj. Et in verbo princeps lo. xvj. Et supra in verbo clericus. lo. xx. Et in verbo filia. lo. xxiij. Et in verbo filij. lo decimo. Et in verbo filius. lo xxiiij. Et in verbo heres. lo tertio. Et infra in verbo testis. lo. ix. Et in verbo vasallus. lo. x.

Stabularius licet teneatur de furtis ⁊ damnis datis per famulos suos: tñ ſi habebat famulū cōmuni opinione bonū ⁊ fidedignum qui tñ damnum dederint nō tenebitur. fol. 175. co. ij. ver. sed ſi tutor.

Statutum loquēs in vestimento habet locum in tela ad vestimentum deputata. fo. 33. col. ſ. ver. facit preterea.

Statuto disponenti quod vxor predefuncta maritus lucretur. dotis dimidiā: potest maritus renuntiare vt vxor sibi habeat vel alteri concedat. fo. 42. colūna iij. verſi. ⁊ ex his. in additione. fo. 43. colum. iiij. in additione.

Statutum prohibens forensem acquirere immobilia. intelligit de eo qui iniuriose sanguinē fecerit. fol. 91. col. ij. ver. confirmatur.

Statutum qō vxor nō possit legare viro nec eū heredē instituere vel ecōtra: etiā ſi filios nō haberēt esset iustū. fo. 94. col. ſ. ver. ⁊ vt cessarent vt tollerenḳ inconueniētia de quibus ibi.

Statutū ꝙ vxor nō possit testari sine licentia mariti nō valet. fo. eo. co. ij. ver. vel saltim.

Statutum ſi disponit quod in causis viduarum iudex seruet equitatem et bonam fidem in tali iudicio nō requiritur ordo excussionis. folio. 118. colum. ij. ꝓpe finem.

Statutum ſi disponat ꝙ sup diuisorijs ꝓcedaḳ de bono ⁊ equo ⁊ sōm veritatē agēs non pōt repelli p exceptionem ordinis. ibi.

Statuto vel quauis alia dispositione stante ꝙ decedē te filio admittatur filia tūc poterit filia exigere cautionē a fratre de non dissipando bona ⁊ de restituēda hereditate ſi casus obuenerit ꝙ absq̄ liberis decedat. fo. 121. co. iiij. ꝓpe med. Et corrige ibi retinenda aliās restituenda.

Statutū eximēs a gabella ꝓsonas miserabiles de q̄b⁹ intelligaḳ. fo. 125. co. ſ. ver. ⁊ propterea in additione. vbi vi. remissiue.

Statutum disponēs quod propter vitandum scandalum ciuitatis nullus possit contrahere matrimoniū cum terrena sub pena capitis valet. fol. 137. colum. na secunda. verſi. idē voluit. ⁊ vi. per totā illam col. et seq. de pluribus statutis imponētibus penā contrahentibus matrimoniū in certis casibus. ⁊ cū aliquibus qualitatibus.

Statutū licet ad matrimonium impediendum nō possit fieri potest tñ ꝙtum ad impediendum ius patrie potestatis ⁊ effectus successionis. fo. eo. col. iij. verſi. idem sentit.

Statutū imponens penā amissionis dotis mulieri nubenti indigno sine patris cōsensu valet. fo. 141. co. ij. ver. ⁊ propterea.

Statutū p̄uans dote puellā cōtrahentē matrimoniū sine consilio patris valet. ibi.

Statutū ꝙ pater instituat spurium non vz. fo. 143. col. ij. ver. excluduntur in additione.

Statutū ꝙ ſi disponit ꝙ ſi quis fuerit inuentus cū armis perdat ea. ſi nō est captus nō dicit inuentus qz nō sufficit sola visio sine captione. fo. 151. col. ſ. verſic. imprimis.

Statutum disponens quod ſi quis inuenerit lupum habeat centum intelligitur ſi illum interfecerit ibi.

Statutū disponens ꝙ ſi quis fuerit inuētus in ludo ⁊c. opz qd̄ apprehendaḳ per familiā in ludo vt incurrat penam statuti. ibi.

Statutū ſi disponit ꝙ mulieres inuēte cū perlis soluāt decē ſi sunt vise per officialē ⁊ nō retente: nō debent soluere decem. ibi.

Statutū loquēs de meretrice nō hz locum in illa q̄ est vxorata. fo. 152. co. ſ. ver. adde etiam.

Statutū ſi disponat ꝙ stantib⁹ masculis femina nō succedat. onus qō incūbebat patri dotādi filias trāsit in filiū masculum sicut onus alimentorū. fo. 162. co. ij. ver. ⁊ tenendo.

Statutū vel cōsuetudo ſi disponit vt interim ꝙ dos restituiḳ p heredes mariti vxori: vel per maritū heredibus vxoris soluanḳ decē vel quin ꝙ p centenario loco alimentorū: tunc illa licite percipiunḳ in foro conscientie. fo. 177. col. ſ. ver. Adde aliū. ⁊ vide de intellectu in co. seq.

Statutū. vi. §. in verbo ꝓsuetudo nec etiā. ⁊ in ℞bo maritus. lo. xxiij. et. xxiiij. ⁊ in verbo mulier. lo. ix. ⁊ . x. et xxj. cū sex seq. ⁊ in. xxix. ⁊. §. in verbo nomen. Et. §. in verbo filia lo. ſ. Et in parte filius. lo. xiij. Et in parte homicida lo. ſ. Et seq. ⁊ in parte lege. lo. ij. ⁊ in ℞bo leges. lo. ſ. ⁊. ij. ⁊ in ℞bo maritus. lo. xiiij. ⁊ in ℞bo vxor. lo. lvj. ⁊. lx.

Sterilitas vel vbertas ſi dubitatur an fuerit opinio vulgi attendiḳ. fo. 108. col. ij. in fine.

Stipulationem inducit patientia gentis nata. folio. 16. colum. iiij. ante finem.

Stipulatio nō est propie cōtractus ideo in statutis de cōtractu loquentibus nō cōprehenditur. fol. 77. col. iij. ver. ad idem.

Stipulatus ſi sum a titio centum cū casus mortiḳ: ſi casus fuerit occisus debentur. fo. 84. co. ij. §. lxx. ver. et hinc est.

Stipulatio penalis pro conseruando matrimonio ⁊ vt coniuges honeste viuāt pōt interuenire. fo. 152. col. ſ. in fine. ver. ynum demum.

Stuprum vi.s.in litera c.in verbo cōfessioni illoz.Et.s.in verbo'adulterio.lo.iij. ꝛ in verbo iniuriantur.

Studere licet in die dominica ob memoriale fragilitatem.fo.114.co.ij.versicu.sed aduerte.quod intellige quando sit ob illuminationem proprij ingenij licet exinde futurū lucrum speretur dūmodo horis debitis insteturcirca diuina: secus tamē si speratur lucrū de presenti ꝛ ob illud fit studiū principaliter:nisi sit necessitas expediendi venientes de longinquo.vt ibi.

Subditorum operibus pōt fieri missio prior pter debita domini.fol.120. col.s.ver.ꝛ inde est.

Substitutio facta a doctore post pupillarem etatem facta erit directa erit directa sicut facta a milite.fo.31.col.iiij.verſi.idem qđ. quam dicit esse aliquoꝝ opinionem.

Substitutio pupillaris.vi.s.in litera p.in verbo pater. lo.xlix.

Succumbens in impugnatione alicuius rei: pōt se ex ea fundare.fo.166. col.iiij.ver.ad idem.

Sumptus ꝛ redditus si in domo alicuius sunt equales:casus inopinatus pōt destruere rata eius.fol.108,columna.ij.post principium.

Σ

Testamenta intra tres mēses nō insinuata si statuti vigore irritantur clerici testamentum ab eius herede non insinuatum nō valebit habito respectu ad heredem qui est laicus.fo.34.co.iiij.ver.facit quod.

Testamentum confirmatur per ingressum religionis fratrum minorum.folio.86.columna tertia.verſi.et secundum.

Testamenta duo eiusdem tenoris ꝛ testatoris ꝛ eadem die confecta si appareant:ꝛ quod fuerit posterius ignoratur.preferetur ille heres qui reperitur in possessione hereditatis.folio.87.colum.iiij.ver.ad idem. el primo.

Testamentum si quis vult condere ꝛ non audet cōsanguineorum timore:potest iudex ex officio suo testes ꝛ notarium adhibere:ꝛ procurare vt libera facultas testādi nō tollat illi.fo.157.co.iiij.ꝛ.animo.Adde dicta de segura.in repeti.l.s.§.si vir.ff.de acqui.possessio.fol.13.co.s.

Testamento appositū iuramentū hȝ vim verboꝝ derogatoriorum ad primū testiū:ꝛ per hoc derogat ei ac si de eo esset facta specialis mentio ꝛ verboꝝ derogatoriorum in eo contentoꝝ.fo.185.col.s.verſicu. limitabis.

Testandi facultas.vi.s.in litera m.in verbo maritus.lo.xlv.ꝛ.xlvj.

Testator si vxori legat lectum suum: non videtur legasse culcitram sericam lecti:quia vidue non congruit.fo.10.col.iij.in fine.ꝛ fo.11.colūna.ij.ver.hinc etiam.Adde qđ idē tȝ Jason in.l.stipulatio ista habere licere.§.hi qui.col.s.ff.de ver.oblig. ꝛ hippo.in repe.rubri.C.de proba.colū.v.ante med. quos vide plura similia cumulantes.in quib⁹ verba intelligunt iuxta conditionē persone cui referūtur. vi.Bart.in.l.librorum.§.fi.ff.de leg.iij.vbi cōtra tenet per tex.ibi.ꝛ per alia duo;tura que vide per te.vi. gl.in.l.vs.ti.vs.in lib.iij.fo.to legū in gl.s.vbi tȝ primas opinionem contra Bar.

Testatoris precepto si vxor soror aut consanguinea est induenda vestibus nigris persone qualitas attenditur.ibi.

Testatoris vel hois ꝓhibitio reddit alienationē ipso iure nullā.ꝛ alienantē vt indignū a revocatiōe repellit.fo.14.co.ij.ver.ꝛ ideo.

Testatoris dispositione:mutari vel tolli non debent ea que sunt inducta fauore publico.fo.15.columñ.ij.in principio.

Testator si legat vxori pānos lini ꝛ lane:veniūt pāni lane ꝛ lini ad vestimenta facienda contexti vel parati. fo.33.col.s.ver.facit preterea.

Testatoris primoniū si post eius obitū sit diminutū ex causa que habuit originē in vita sua.est acsi esset diminutū tempore quo viuebat.fo.60.co.iiij.ver.non intelligas.

Testatoris dispositio qua male ablata restitui precipitur:pōt dici sententiatiū:ꝛ hȝ executionē paratā.folio 66.col.ij.in med.

Testator si debita solui precipiat non intelligit de ꝑscriptis cum bona fide nisi solū haberet illa debita prescripta.fo.67.col.iiij.ante si.

Testator si relinquit simplr eleemosynā tali conuentui in festo sancti Laurētij intelligit de primo festo post mortē testatoris.fo.82.co.ij.verſi.ad cuius.Adde qđ idē tenet segura.in repe.l.si ex legati causa.fo.15. colum.ij.ff.pe verbo.oblig.vbi ꝛ in colum.seq.alia similia cumulat.

Testator si ignorans adulteriū vxori legatū reliquit nō habebit illud.fo.90.co.iij.ver.imo videt.ꝛ si petrā legatum repellitur ab herede pretextu adulterij.vt ibi.

Testator si legauit cētū eccīe si eū sepeliat eccīa in cimiterio:legatū debet ei:si ob eiusdē testatoris culpā[puta qꝛ erat excōicatus]ibi nō potuit sepeliri.f. 91.col.ij.ver.confirmatur.

Testator qui prius testamentum fecerat ꝛ heredem instituerat:si ab aliquo inductus testamentum mutauit:inducentem instituendo:heres primo institutus reuocat a secundo actione de dolo vel in factum hereditatem.fo.93.columna.iiij.verſic.secus dicerem. Adde Jaso.in.l.fi.C.si quis ali.testa. prohibue.quā legit cum.l.prima.eiusdem tituli.eundem et latius in.l.dedi.§.quamquam.columna prima.ff.de cōdi. ob;cau.segura.in repe.l.s.§.si vir.ff.de acquir.pol.folio.12.co.iiij.in fi.

Testator si relinquit Berte decem vt se nuptui traderet:si iam testamenti tempore erat nupta sibi debentur:secus si reliquit pro incerta puella maritanda:qꝛ nō habebit locum in iam maritata.fo.144.col.ij.ꝛ inde primam conclusionē repetit in fol.147.col.s. ante finem.

Testatoris preceptum iniunctum filijs vt sub prīuali

tione hereditatis vltra legitimam non contrahant matrimonium nisi cum filiabus mercatorum valeat. ꝛ cōtrauenientes penā incurrunt. fol.149.col.iiij.

Testator qui legauit alicui quingentos aureos si grauet heredes vt interim ꝙ soluunt prestent annuatim quinquaginta legatario:eis non soluentibus pena predicta non potest ab eis peti:quia censetur vsura. fol.173.colum.s.ver.ꝛ facit.ſmo nec talis pene appositio valebit quo ad reale interesse quod pretendit vt ibi.

Testatoris verba debent intelligi ſm morem ꝛ consuetudinem suam.fol.175.colum.iij.ver.idem ego.nisi ageretur de preiudicio alterius.vt ibi. vbi vide exemplum.

Testator quando disponit ꝙ integrum prestatur legatum intelligitur sine detractione falcidie. fol.184. col.iiij. ver. ad idem.

Testator.vide.s.in verbo eps.lo.iij.ꝛ.v.

Testis si dicat ꝙ vidit talē possidere iuspatronatus:exponit.i.quasi possidere.fol.7.colū.s. ver.ad idem.lo.s.

Testes nobiliores preferuntur plebeis.fo.8.co.iij. ver. ꝛ ex his.

Testis vt dicatur inimicus alicuius sufficit offensam esse factā inter eos:licet alter. ignoraret.fo. 90.col. iij.ver.imo videtur.Adde Jaſ.in.l.sorozem.fi.co.C. de his quibus vt indig.

Testis propter inimicitias capitales repellitur etiam si inimicitie precesserint culpa illius cōtra quem deponit: nisi fraude procurauerint eas ne ille contra eum deponeret.folio.91.columna.iiij.verſicu. facit etiam.

Testes contra se produci passus: nihil excipiendo seu protestando videtur in his que suo consensu tolli possunt consentirevt in exceptione inimicitie seu domesticitatis:secus in his que non eius fauore sed testis odio sunt introducta:vt in exceptione excommunicationis vel bāni.folio.100. colum.iiij.verſi.que vltra.

Testis de inopia alicuius deponens si interrogatus de causa sciētie dicat scio qꝛ sum vicinus ꝑbat.fo.108. col.iij.ver.ꝛ inde est.qđ intellige qñ inopia prouenit ex actibus habentibus causam successiuam.vt ibi. ver.hoc intellige.

Testes duo masculi preferuntur duabus feminis.fol. 121.colum.s.§.43.verſicu.idem dicit.in fin.ꝛ in prin. sequen.

Testes vt probent tempus immemoriale oportet ꝙ dicant de fama in eodē articulo:nec sufficit hoc dicere in vltimo articulo fame.fo.132.col.ij.ver.ꝛ presupposito.in addi.

Testes duo in criminalibus quorū alter est spurius nō faciunt plenam fidē.fol.143.col.s.ver.ex quo.

Testes non sufficit ꝙ dicant confessionē factā parte ꝑsente:nisi dicant ea instantē confessionem acceptā te.fo.167.col.ij.ver.item ista.Adde laſo.notabiliter in.l.error.col.ij.de iur.ꝛ fac.igno.C. vbi refert plura consilia alexādri: in quibus hoc sequit.ꝛ corroborat hoc triplici simili.

Testis qui in mortis articulo dicit se tulisse falsum testimonium non preiudicat ei pro quo tulit.fo.169,co.

Testimonium clerici plus valet ꝙ alterius. fol.121.colum.s. verſic.idem si.

Theologus ꝛ canonista si ad aliquā dignitatē concurrant si cause ꝛ lites magis vētilant canonista ꝑfertur.si vero pullulāt hereses: vel locus est vicinus hereticis tunc theologus.fol. 160.col.ij.ver.ex quibus.

Thesaurarius ad soluendum stipendiarijs deputatus: si non soluat ꝙ primū potest post ꝙ recepit pecuniam publicā:tenetur eis ad omne damnum quod passi fuerunt:siue carius emendo siue alias.fol.173.co.iiij.§.iij.verſi. exīstis.

Tyrannus. vi.s.in verbo papa.lo.v.

Titulo lucratiuo dicitur quis habere illud quod consequitur in ludo.fo.65.colum.s.in medio.

Titulus vnde vir ꝛ vxor habet locū nō solū in vxore tracta ꝛ cognita:sed etiam in sponsa de presenti. fol.53. col.s.verſi.ex his.

Titulum sue possessionis cogitur ostendere qui prētendit habere titulum ture:quam fatetur alienā.fo.132. col.iiij.ver.cogitur.

Titulus.vi.s.in littera ꝑ.in verbo possidens.

Tormentorum timore qui falsa cōfitētur crimina ꝺ se grauiter peccāt adeo ꝙ si mortē patiuntur ob illā confessionem: quam saltem in extremo non reuocant: decedunt in mortali peccato:ꝛ sunt damnati.fo.84.col.iiij.§. lxx.ver.ex quo.

Traductio ad domū si apparet in dubio donatio facta inter coniuges ꝓsumit constante matrimonio celebrata.fol.54.col.iij.ver. ex his infertur.

Traductio ad domū operatur ꝙ vxor sine licentia viri nō possit fideiubere:nec aliquod debitū contrahere.nisi ipsa per se cōsuenit emere vel vēdere.fo.77.

col.ſ.§.lxviij.

Traductionis ad domum materia vi.aliqua.ē.in verbo donatio inter coniuges.lo.xix.

Turpitudinem vi.ē.in littera A.in verbo allegare.

Tutor vel curator pecunias minorum apud campsorē fidedignum communi est matione deponens eis amissis eius fuga non tenebitur.fol.8.col.iiij.ver.& per ista.

Tutor vel curator potest prejudicare minori in querendis.fol.42.colum.ij.ver.ad idem. lo.ſ.

Tutor potest remittere vsuras pupillo debitas.fol.66. co.iij.ad cuius.

Tutor quando possit facere pacem cum occisoribus patris pupilli.ibi.

Tutor licet simpliciter ꝓmittat dotē vltra patrimoniū puelle.videtur aīo repetendi ꝓmisisse.fol.73 col.ſ. post principium. Et corrige ibi. matrimoniū alias patrimonium.

Tutores & administratores q̄uis habeant liberam administrationem a lege donare non possunt: secus si haberent ab homine.fol.75.colum.ſ.verſicu.ex his infertur.

Tutor & pupillus si diuersos presentent prefertur presentatus a pupillo si maior est septem annorum.fol. 120.colum.iiij.§.xliij.Adde Jo.de imol.in.c.fina.in fing. de concel.preben.& petr.de ancharano.in consil. cccly.

Tutores dandi ius potest competere priuato homini ex consuetudine.fo.130.col.iij.in fine.

Tutor tenetur hodie pupillo ad interesse si pecuniam suam non tradidit idoneis mercatoribus ad licitas parrem lucri.folio.175.columna.ſ.in.§.septimo infertur.

Tutor tenetur conuertere pecuniam pupilli in emptionem predioꝝ in quo si fuerit negligens tenebitur pupillo tantum prestare quantum ex fructibus predioꝝ (si fuissent empta) percipere potuisset. ibi.

Tutor si fuit negligens in ponendo pecuniam penes mercatorem vt inde lucrū perciperet pupillus: poterit ab eo pupillus petere lucrum quod posset ex dicta pecunia percipere.& hoc habita consideratione ad illud lucrum quod prestat: ille ex mercatoribus qui minus prestat in loco vbi degit tutor. ibi. in fine.d.col ſ Et corrige ibi. tutor petere. alias pupillus petere.& dum allegat, remanū in fin.clxxviij. alias.clxxvſ.incipiente iure hodierno.

Tutor vel quiuis alius gerens negotia aliena: si deponat pecuniam ad partem lucri honesti apud mercatorem apud quem communiter tales depositiones fieri consueuerant: periculum in ea secutum domini: non deponentis est. folio.175. columna.ſ.in fine.

Tutori legitimo quando est persona multum fida & honesta remittitur satisdatio. fo.eo.col.ij.verſi. ad idē. lo.primo.

Tutor non tenetur de damno secuto quando deposuit pecuniam pupilli apud mercatorem cum quo pater eius solitus erat negotiari.d.fol.colum.iij.verſi. idem ego.

Tutor.vide supra in verbo nobilis.lo.v.& in verbo pecuniam.lo.viij.

U

Vagabundus si erat vir tempore quo vxor cum eo contraxit: tunc illum sequi tenetur.fo. 98.col.iiij.verſi.& hinc est.Adde quis dicatur vagabundus & vbi sortiatur forum notabiliter per marianum sozinum.in.c.finali.de foro competē.colum.xx.post medium & per totam sequen.

Vassali qui ob iniuriam domini ad alias libras ciuitates abierūt:non coguntur redire.fo.19.col.ij.ver.idem est.

Vassalus an possit dotare filiā de re feudali.vid.remisſiue.fol.11.col.iiij.post ꝓn.

Vassalus cognoscens sponsam dñi an perdat feudū ſicut cognoscens vxorē.fol.53.co.iiij.in medio.in additione.vbi remisſiue.

Vassalus habens accessum ad concubinā domini priuatur feudo.fo.55.co.ij.verſi.hinc est etiā.lo primo. & fo.91.col.iij.post ꝓn.

Vassalus si cognouit vxorem domini post eius obitū: priuatur feudo.folio.62.co.ſ.ver.cuius ratio in prima additione.

Vassalus si testatur de re feudali:presente dño & tacente sibi prejudicat.fo.78.col.iiij.verſi.sic ergo in additione.

Vassalus si alienauit feudum sine cōsensu dñi: potest dominus ex postfacto consentire.fo.79.col. iij.ver. ad predictorum.

Vassali cuipa si orte sunt inimicitie contra dñm: nō excusatur.fo.92,colum.iij. verſicu.ex quibus in additione.

Vassalus si criminaliter accusat dñm vel accusari permittit:vel fideiubet pro eo qui accusauit:vel se sponte in causa criminali obtulit in testem. debet priuari feudo.fo.92.col.iij.ver.ex istis.in ꝓn. additionis.& corrige ibi.vt fideiubeat alias vel fideiubeat.

Vassalus si teneē cōtribuere pro dotāda filia dñi legitima.& pro spuria tenebitur.folio.142.colum. iiij.in medio.in additione.

Vassalus si cōmittit feloniā nō aufert feudū filijs ante cā cōmissam natis.fo.156.co.ſ.ante medium. & corrige ibi.fraudem.alias feudum.

Vassalus vel emphyteuta si nō est soluendo potest cōmoditas illius rei creditoribus assignari.folio.120. col.ſ.verſicu.& inde est.

Vecigales naute:vel nuntij:tenentur de caſu occurrenti eundo per vias insolitas licet breuiores: alias non.fo.178. columnaiij. in fine.

Venditio facta a viro mulieri de re excedente decimā bonorū ante contractū matrimonij valet.fo 22.co.ij.ver.hec ita.

Venditio a marito facta de rebus quesitis,constante matrimonio.pro modico pretio presumitur simulata.fol.74.col.iiij.ver.ex hoc infert. Et cōfessio eius de pretio recepto non nocebit vxori nec eius heredi. ibi, vnde poterit partem suam repetere.

De dona.inter virum et vxo.

Venditio rerum ecclesie. vide supra in parte ecclesie rerum.

Venditor Si rem alicui venditam & nondum traditam alteri donet & tradat: licet donatarium faciat dominum:tamen emptor poterit ab eo rem reuocare.fo.94.columna prima.verſicu. videtur.

Venditor si non vult recipere pretiū & emptor illud deponat(& non potest imputari ei culpa male electionis vel alia)quāuis pretium sit amissum non imputatur ei periculum sed emptori.fo.111.col.iij.ver.idē etiā.& corrige ibi venditori als emptori.

Venditori alicuius fundi qui terminum solutionis assignauit:& interim fundum in pignus retinuit an liceat fructus recipere non computando eos in sortem.fo.174.colum.iiij.verſiculo exiſtis.als que est additio.

Venditor si sit data aliqua res in pignus pro pretio soluendo intra certum tempus cum pacto q̄ interim possit ipse venditor fructus percipere:licitum videē hoc pactum ratione cessantis commodi.fo.176, col. prima in fi.

Venditor si iurauit emptorem defendere in lite mota: tunc si secuit litem motam sine alia requisitione debet ad defensionem accedere als tenetur.fo.185.co. iij.ver.ex quo.ad quod refert solum Barb.cuius dicit esse hanc nouam & inauditam sententiam.Adde quod idem & nouiter tenet Alexan.in.l.ij.§.fi. colūna fina.ff.soluto matri.qui de hoc multum gloriatur & vide ibi Jaſo.in fi.col.ver.tenendo tamen.vbi idē sequitur.cōfirma his que adducit Jaſon cōtra Alexandrum ibi in.l.quod te.ff.ſi certum pe.col.viij.qua ſi in princip.

Vendens Predium et fide prelij habita illud tradens potest petere pretium cū vsuris:vel interesse lucri cessantis si emptor qui ex predio fructus percipit ad terminum conuentum illud non soluit.fo.174.col.ij.§.vſ.de cuius intellectu & materia vide per totam col.& seq.

Verba Improprianter hīc subiectam materiam fo.vſ.col iiij.§.7.& folio.116.col.iij. verſic. Jo.de Imo.Adde Hippo.in repeti.rubri.C.de prodoba.co.iij.in fi.& in ꝓn.seq.

Verba laicorum debent intelligi grosso et vulgari modo.d.folio.7.columñ.ſ.verſicul.ex quo infert. post medium.

Verba gñalia non extendunt ad personas quas negotiū principaliter non tangit.ibi.

Verbum concedo idem importat q̄ dono.fol. 6.co.iiij.§.vij.

Verbum bleisci prolatum simpliciter debet intelligi de vltione iuridica non propria autoritate.fol.7.col.ij. verſiculo ad idem.

Verbum vindicare idem vt ibi.

Verbum moneo siue precipio vel equipollens si apponatur in constitutiōe loco trine monitionis habetur.fo.106. co.ij.verſi.& inde est.

Verbū q̄libet contractus dz intelligi taliter q̄ operetur aliq̄d si fieri potest ne als superfluat.fo.116.col. iij.ver.Joā.de imo.

Verbum publice potētius se hz q̄ verbum palā.fo.151.col.ij. ver.redeundo.

Vestes & ornamēta p̄ sponsum sponse transmissa: matrimonio de presenti & carnali copula subsecutis fiunt ipsius proprie & suorum heredū.fo. 5.col.iij.ver.vestes.

Vestes iocalia & ornamēta vilia presumūtur donata & statim efficiuntur mulieris.secus in pretiosis.fol.9. columna prima.§.xj.& colum.sequen.vsq̄ ad verſic. ex predictis.vbi dicit ita practicari in audientia regia. Adde bonam glo.in.l.vſ.titu. vſ. foro legum liiij.in gloſſ.ſ.

Vestes ornamenta seu iocalia nurui concessa per socerum conferuntur ſi sunt pretiosa alias nō.fol.9.col. iij.ver.idem est.

Vestes quotidiane & necessarie quas maritus tradit vxori statim fiunt vxoris:pure & libere cum onere vt eis vtatur constante matrimonio: eo autem soluto cessat illud onus et manet datio pura & ideo non veniunt restituende.folio.10,columna.ſ.verſicu. vel aliter.

Vestes quotidiane que dicantur in materia de qua in ver. precedentibus. vide late.ſ. in verbo vxori vestes.

Vestes quotidiane et alia sine quibus quis (saltem honeste)viuere non potest: generali bonorum hypotheca non veniunt.folio.84. columna.iiij.verſic. ex quo.

Vestimenti appellatione venit tela ad vestimenta deputata.fo.33.col.ſ.ver. facit preterea.

Via insolita ſi quis iter agat:tenetur de aliquibus de quibus alias nō teneretur,fo.178.co.iij.post medium.

Viam minutatam tenetur pedagium percipiens custodire:quando via recta est a quis inundata: quia tunc inusitata solet esse communis alias tenebitur de rapinis & damnis viatoribus ibi illatis ſicuti ſi essent in via publica & cōi commissa.fo.178.co. iij.ſtatim post ꝓn.

Vicarius generalis constitutus a principe an possit noua vectigalia imponere.vi. remisſiue.fo.8 col.ſ.ver.ad cuius.

Vicini vi.ē.in verbo maritus.lo.lxxx.& in verbo paupertas.

Vidua que amittit luxuriose viuendo vide.ē.in littera M.in verbo mulier.lo.ij.& xix. Et in littera v.in verbo vos.lo.ſ.

Vidua dū in viduitate manet: retinet priuilegia que occasione mariti habuit.folio.22,columna.ij.verſi. secus dicit in fine.& in colū.sequen.ſ.additio. postea tamen ſi cū ignobili contrahat perdit ea.ibi. in additio.Adde Fely.in.c.ex parte.b.de foro compe. in colum.ſ.

Vidua ſi committat stuprum viduitate durante debet pdere dotē ſicut ſi marito viuo adulterium commiſſet.fol.75.col.iiij.verſi.ex quo,vi.oio que addidi

ſ. in verbo dos. lo. ſ.

Uidua ꝛ ſi duz in viduitate manet gaudeat priuilegio mariti: ſi tñ luxuriose viuit amittit illud. fo. 76. co. ij. ver. vnde q̃uis. Adde generaliter q̃ vidua inhoneste viuens nõ gaudet priuilegijs concessis viduis. ita firmat Feli. post alios per eum relatos in. c. significantibus. de of. deleg. col. pe.

Uidua inhoneste viuens perdit executionẽ testamenti mariti ab eo sibi relicti. ibi. co. iij. ver. idẽ dicẽdũ.

Uidua dicit illa que habet maritum sed inutilem. fol. 125. col. ij. ver. ꝛ etiam.

Uidua. vide. ſ. in verbo vxor. lo. xciij.

Viduales Uestes mulieri per heredes mariti tradite ſi viles sunt eius sunt: ſi aũt pretiose (cũ ob honorẽ mariti defuncti videanꝫ tradite) per heredes predictos repetunt ſi secundo nubit: regionis more non refragante. fo. 9. columna. iij. in fine.

Villa Sciente ſi in eius territorio fuit quispiã depdatus: tenetur cum ad custodiam sui districtus teneatur. fo. 178. col. iij. post prin.

Vindictam Facere ſi permittatur offenſor intelligitur de principaliter offenſo: non per mediam personam. fo. 114. col. iij. verſic. ad predicta.

Vinum Sicut inebriat ita ꝛ amor. fo. 24. col. ij. quaſi ad finem.

Vir Adulterio vxoris lucrat dotem etiã promiſſaz fo. 19. co ſ. §. 20.

Uir ꝛ vxor in accusatione criminali propter adulteriũ nõ iudicãtur ad paria. fo. 19. columna tertia. verſi. quando.

Uir secularis ꝛ ſic non religiosus: qõd a cõiugata recepit pro carnali cõmercio viro cebet restituere: ſi illõ de dotalibus vel cõibus rebus fuit datum: ſi vero de parafernalibus licet ſit honestum quod illud pie expendatur: nõ tenetur niſi velit. poterit etiam restituere illud ei que dedit. fo. 36. col. iij. verſi. item qõ. Et corrige ibi. in dicto verſi. dum dicit heretici. als Henrici.

Uir ſi a muliere soluta ob carnale consortium aliquid recepit: in restitutione id statuit quod in verſi. precedẽ. dictũ est. qñ cõiugata de parafernalib⁹ donat. vt. d. ver. item quod.

Uir qui ob adulteriũ vxorẽ interemit lz lucret, dotẽ qñ a lege sibi defertur lucrũ dotis vxore premortua. ſecus tamen qñ ex pacto vel ex cõuentione deferꝫ. fol. 84. co. iij. ver. ꝛ videtur.

Uir nõ põt separari ab vxore que filiũ sibi interimit. folio. 90. co. iij. ver. vxore. ꝛ lege ibi. adulteriũ filij als homicidium filij.

Uiro luxurioso curator nõ dar. fo. 152. col. iij. post med. Adde fran. de areti. in. l. is cui. fina. colum. ff. de verbo. obliga.

Virginem minorẽ duodecim annis deflorãs nõ mortis: ſed deportatiõis penaz ſustinet. fo. 54. co. ſ. §. lvſ.

Virtus fortuna nunq̃ regitur. folio. 1. col. ij. ver. non ergo. imo virtuti fortuna est comes. vt erat Jasonis adagium. qõ fecit describere in domo per eũ Mediolani constructa. vt in oratione edita in ſuo funere narratur.

Uirtus hominis pro satisfactione ſufficit. fol. 175. columna. ij. ver. ꝛ inde est. Adde Feli. in. c. ad hec. de ſen. ex commu. in fi.

Vitricus faciens expensas priuigno: ſi erat nobilis id est miles ꝛ diues facilius presumitur donare quam ignobilis. fo. 7. col. iij. verſi. idem videtur

Vniuersitatis nomine commiſſum delictũ imputatur ei: ſi habet causam ſucceſſiuam quamuis non procedat tractatus. fol. 108. col. iij. verſiculo ex quibus. Aduerte quod dum iſte dominus requirit quod hoc caſu vt delictũ imputetur vniuerſitati fiat eius nomine. doctores quos ipſe refert hoc non sentiunt [ni fallor] ſed solũ volunt quod ideo illud delictum imputetur vniuerſitati: quia cum ſit continuum non obuiando ei dicitur delinquere. etiam ſi non precedat conſilium seu tractatus. et ſic illud operatur non qõd fuerit a principio eius nomine commiſſum: ſed quia poſt: quamdiu durat: non obuiauit ei. ꝛ iſta videtur esse mens doctorũ quos ipſe pridie vidi dum eſſem consultus in casu qui accidit durante in his Castelle partibus communicatum imperio ferißimo. hoc anno domini. M. cccc. xxj. Et corrige ibi dum allegat Anchar. conſi. cclxiij. col. vſ. alias in conſil. cclxvij. in colũ. iij. ꝛ vide lati⁹ in meis fallentijs vltra Soci. in litera U. in litera que incipit vniuerſitas non dicitur.

Voluntas Non solum vera ꝛ expreſſa ſed etiã tacita presumpta vel ficta ſufficit: vbi lex facit mentionem de voluntate. fo. 78. col. iij. ver. crederem.

Vsufructus Uel alimentorum legatum fa ctum vxori: vt quintam bonorum non excedat: qualiter fiat eſtimatio. vide. f. 22. col. iij. ver. ꝛ iſta.

Uſufructus quando ad proprietatem redit dicit proprietarius ex cauſa lucratiua acquirere. fo. 60. col. ſ. in fi. ꝛ in princ. ſeq.

Uſufructus ſicut finitur morte vſufructuarij: ita etiã spes conſtituendi vſufructus fo. lx. co. iij. ver. idem dicimus. ꝛ aduerte quod ibi litera eſt corrupta in duobus locis. primo ibi species: alias spes. ſecundo dum allegat Romanum debet allegare fingulis. ccccclxxxj.

Uſufructus licet debeatur patri in aduentitijs filij ſi tamen fuerunt illicite queſita non debentur. fo. 65. col. ij. poſt medium.

Uſumfructum quem habet pater in bonis filij non cõmunicat cum vxore. fo. 71. co. ſ. in prin. quod cogitandum relinquit.

Uſufructus. vi. ſ. in verbo pater. lo. 'vij. et. 'viij. et ix.

Vsurarius ſi debitori dixit dono tibi vſuras: non iudicabitur donatio ſed restitutio propter materiam ſubiectam q̃uis verbo dono fuerit vſus. folio. 6. columna. iiij. verſiculo propterea.

Uſurarij heredites non poteſt diuidi. fo. 65. col. ij. ver. ꝛ ſubdit. ex ratione de qua ibi.

Uſurarij non poſſunt alienare ſuas poſſeſſiones: quin ſit ſaluum ius hypothecarũ ipſis debentibus vſuras recipere. fo. 67. col. ſ. ver. ex quo.

Uſurarius qualiter debeat facere reſtitutionem. f. 68. co. iiij. ver. ex iſtis.

Uſurparia prauitate fundus acquiſitus in dotẽ conferri non poteſt: niſi cum ſua cauſa: ideo poteſt conueniri maritus ſicut quilibet poſſeſſor. fo. 67. columñ. ij. verſi. ex hoc.

Vsura Non cõmittitur vbicũq̃ aliquid recipit ratione intereſſe. fo. 172. col. ſ. quaſi in medio. de quo per totam col. ꝛ ſeq.

Uſura cõmittit ſi mutuans faciat pactum qõd ſi in termino non reſtituis: ex tunc tenearis ad intereſſe. probabilis lucri qñ hoc facit qz scit qõd nõ potes in termino reddere: ſi vero illud paſciſcatur ſimpliciter ad tollendam tuam moram ꝛ conſeruandum ſeipſum indemnem tunc licitum eſt. dicto fo. colum. ij. in principio.

Uſura nõ committit qñ facta relatione preſtationis ad aliud reſultat quaſi facio vt des vel vendo vel trado vt des vel patior vt des vel aliud ſimile. d. folio col. iij. in medio.

Uſure non ſunt licite vbi vſus ſimul cum rei dominio transfertur. ibi.

Uſure per ſocium vel filiumfa. acquiſite. nec cum ſocio diuiduntur nec parti applicantur. fo. 65. co. ſ. verſic. hinc. dicebat. ꝛ ver. bene facit.

Uſura. vide. ſ. in verbo pecunia. lo. v. ꝛ xiij. ꝛ in verbo ſocer. lo. vltimo. Et in verbo contractus. lo. xj. ꝛ in x. dos. lo. v.

Vulgi Opinioe que dz q̃ maritus vergit ad inopiam: pbabile eius inopia. fo. 108. colũ. ij. ver. conſtabit.

Vulneratus Si non adhibuit medicum pſumitur ſua culpa deceſſiſſe quãdo vulnus medicorum iudicio poterat ſe ad morte ꝛ ad vitam habere: ꝛ ſic vulnerans non tenebit de homicidio. fo. 85. col. iiij. ver. idem ergo. Adde optime per Segu. in repe. l. ſi ex legati cã. de ver. ob. fo. 12. col. iij. ꝛ ſeq. ꝛ vide Lepo. in cõſi. xxviij. in colũ. penul. notabiliter per Feli. in. c. preſbyterorum. de homi. in col. ſ.

Vulneratus letaliter ſi quis ſit ab vno ꝛ poſtea ab alio totaliter occidat: primus vulnerans ſolum de vulnere non de morte tenet. fo. eo. col. ſ. ver. bene facit. ex quo ſumit cautela de qua ibi. Adde Franciſcum de Cremo. in ſuis fingu. incipiente quidam malus. nume. 55.

Vxor Si donat viro preſumit decepta eius ſuaſionibus. fo. 4. col. iij. ver. ꝛ quamuis.

Uxori veſtes quotidiane date ſunt ipſius feſtiue ꝛ pretioſe heredis viri. fo. 9. co. iij. ver. hoc idem. pro quo remiſſiue. ver. ꝛ hanc. lo. ij. allegat vltra plures doc. l. Regni: ꝛ dicunt in hoc caſu, veſtes quotidiane et ſi non omni tempore ſeruiant ſed ſint hyemales vel eſtiuales dummodo non ſint nimis exceſſiue: vt fo. eo. col. iij. ver. ꝛ intellige. item aduerte q̃ etiam veſtes ſine quibus mulier inſpecta viri ꝛ ſua qualitate non poſſet quotidianis diebus in publicum exire dicunt quo ad iſtum caſum quotidiane. fo. 10. columna. iij. ver. ꝛ qõ plus. ꝛ fo. 11. co. ij. poſt prin. ꝛ q̃ veſtes dicant quotidiane arbitrio iudicis relinquitur ꝛ fo. 10. col. ver. ꝛ iſtud.

Uxori que acq̃ſiuit cõſtante matr. ex bonis mariti q̃ſi ſe videt. fo. 10. co. ſ. ver. ꝛ pterea. qõd pcedit etiã in q̃ſitis intra annũ luctus. ibi. Adde ad principalẽ cõcluſionẽ tres ampliationes ꝛ nouẽ limitationes p Jo. de Neuiza. in ſua filua nup. fo. 17. col. ſ. ꝛ ſeq.

Uxor non dz vti ꝛ frui re ſibi propter nuptias donata ſicut maritus vtitur re dotali: vnde non lucrat fructus rerum ſibi propter nuptias donatarum. fo. 15. col. iiij. ver. ſed quicquid.

Uxor non poteſt alienare res propter nuptias ſibi donatas etiam de conſenſu viri eo viuo nec eo mortuo viuentibus filijs niſi quartam partem earum. folio 16. co. ſ. ver. ꝛ inde. pro quo allegat leges Regni qs dicit menti tenendas: nec poteſt dictis legibus renuntiari vt ibi per eum.

Uxor qñ dat dotem nõ põt paſciſci q̃ bona mariti nõ ſint obligata pro dote. fo. 17. col. ij. in fi.

Uxorem illius cũ quo cõtrahit qñ aliquis facit cõſentire ſit cautus q̃ in inſtrumẽto faciat apponere qõd dicta mulier renuntiauit expreſſe iuri hypothece. fo. 18. col. ſ. poſt med. qõd no. q; pauci ad hoc aduertũt.

Uxor ſicut poteſt vendicare dotẽ viro vergẽte ad inopiam ſic etiam donationem propter nuptias. fo. 19. co. ſ. §. 19.

Uxor cũ adultero dz poni in manib⁹ viri vt de eo⁹ pone faciat qd ſibi libuerit. d. fo. ꝛ co. §. 20.

Uxori mee ſi procurator meus faciat aſſignare annum mihi debitum: etiam me poſtea ratificante nihil ei acquiritur: nec illud meo obitu confirmat. fol. 24. co. iiij. ver. ex hoc etiam.

Uxor volens donare viro ſi committit ſibi adminiſtrationẽ bonoꝝ ſuoꝝ vel partis eorũ q̃ ex ſucceſſione vel alias ad eã pertinebant: hoc pacto quod rationem reddere non teneat cum ex hoc reſultet donatio ex eo qõd põt marit⁹ inde cõmodũ habere nõ valet adminiſtrationis conceſſio. ibi. ver. ex his.

Uxor putatiua adulterio ita perdit dotem ſicut vera. fo. 30. co. ſ. ver. ad predicta.

Uxor putatiua in dote dz priuilegiũ tacite hypothece in bonis mariti ſicut vera. ibi.

Uxor illicita non poteſt effectualiter donare: nec poteſt talis donatio confirmari dicto fol. columna. ij. ver. ꝛ adeo.

Uxor mea ſi conſenſit obligationi patris mei vel fratris mei vel filij mei vel pro eis ſe obligat vel eis aliquid donat non valet iſte conſenſus vel obligatio vel donatio. fo. trigeſimo ſeptimo. colũ. ij. verſiculo idem dicas.

Uxor mea non potuit donare filio meo familias quia mihi queritur niſi ſit miles: qz tunc bene valet donatio: cum illud donatum ſit caſtrenſe peculium et ſibi queratur. d. fo. columna tertia. verſiculo ex predictis.

Uxori facta donatio a fratre vel conſanguineo viri valet. fo. 38. colum. ij. §. xliij. ꝛ res donate ſtatim efficiũtur ſue. ibi. quod intellige quando conſtat quod ille conſanguineus viri voluit donare vxori eius contemplatione. ſecus ſi conſtat q̃ contẽplatione viri: qz tũc res ſic donata efficit mariti. fo, eodem per totã col. iiij fere. ꝛ qd in dubio. vide. fo. 39. co. ſ. §. 45. ꝛ i qua tuo: colum. ſequentibus. vbi cõcludit q̃ tunc videt contemplatione mariti: ꝛ ei acquirit ꝛ nõ vxori: maxime ſi in donatione fit mentio de viro lz enuntiati-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne.Et extende hoc etiaz si res donate vxori essent tã tum conuenientes ei 7 non viro vt puta vestes mu liebres vel similia.d.fo.col.ij.ver.istud tamẽ. predi cta limita nisi vigeret consuetudo qõ consanguinei viri donarent eius vxori.fo.39.col.iiij.verſi.ij.intelli ge.7 dicta consuetudo disponeret q res sic donate efficerentur ipsius.folio quadragesimo.co.j.verſi.7 intellige.

Vxor quod querit ex operibus suis artificialibus non querit marito sed sibi lz teneatur ei de estimatione rei sue vputa lane.fo.39.col.ij.ver.non em̃.

Vxor si faciat aliquam artem vel mercantiam vel si est cirurgica vel obstetrix quod inde acquirit non acq̃ rit viro. ibidem.

Vxoris mee efficiuntur que sibi donat cõsanguineus meus ob obsequia ab ea recepta.fo.40.col.j.verſi. crederem tamen.

Vxor si cõmisit crimen heresis vel apostasie:an res sibi donate a consanguineis viri veniant in confisca tione.d.fo.col.iij.ver.ex quibus.

Vxor que domus empte a marito matrimonio duran te dixit se nolle partem habere.7 de hoc pactum fe cit 7 si de hoc postea peniteat dimidiam eius nõ ha bebit.fo.42.col.iij.verſi.7 ex his infero.maritus ta men prestabit vxori vel eius heredibus medietatez pretij pro quo fuit domus empta.ibi.co.iiij.verſicu. ita ergo.

Vxori mee si mando q leget volenti mihi legare valet tale mandatum:quia per hoc non inducitur dona tio inter me 7 vxorem meam.fo.43.col.ij.versic. ex istis.vbi vide.

Vxori mee si mando quod donet volenti mihi donare causa mortis non valet mandatum: q: tunc video: ego vxori donare.ibi.ver.secus.vbi vide rationẽ di uersitatis inter hunc casum 7 precedentem.

Vxor si ex re donata a viro:consanguineo in studio mi nistrauit necessaria.vel pro eo doctorando vel ꝓpter nuptias:non dicitur ex hoc locupletior vnde valuit donatio recepta a coniuge.folio.43.col.iij.ver. idez si.el primo.

Vxor si recepit a marito refutationem cuiusdaz depo siti olim facti patri suo:cuius ipsa non fuit heres lz recepit eam nomine fratris sui qui est heres valet: nam ex tali refutatione vxor non fit locupletior.ibi. ver.idem si vxor.fo.51.co.j.verſ.7 ex his infertur.

Vxor de bonis viri eo permittente potest eleemosynaz facere vel si credit illum permissurum:si tamẽ cõtra dicat,tunc nec de illis nec de bonis dotalibus ꝑõt nisi de his que lz vltra dotem.fo.44.col.j.verſi. ex istis.7 an hec impediant iura regni.vide ibi colũ.ij. ver.hodie tamen.

Vxor si secrete dedit genero sine licentia viri aliq̃d pro dote filie:an illud possit ab eo repeti.d.fol.7 colũ.ij. ver.ex quo.

Vxor si donat aliquam rem marito vt ex ea constituat dos filie cõi valet donatio.fo.eo.colũ.iij.§ 49.lz ibi fit corrupte.§.46.qõ intellige nisi talis res ab vxo re donata esset dotalis:q: illa etiam ex vtriusq; con iugis consensu nõ ꝑõt filie in dotem dari:7 si detur ipse vir ꝑõt vendicare in mimonio constante vel vxo eo soluto.ibi.col.iiij.ver.hoc tamẽ.qõ est mirabile.7 hoc qñ pater posset filiã dotare:sed si inops eẽt tũc mater teneret de suo dotare:qõ pro dote daret nõ repeteret.d.eo.circa medium.

Vxor que a principio indotata nupsit potest postea do nare aliqua bona viro ex causa dotis.fo.51.colum.j. §.liij.

Vxor qñ dicat traducta ad domum.vide fo.52.col.iij. §.55.cum duabus col.seq.

Vxor traducta si post modicum tempus ad propriã do mũ redeat non presumitur a viro cognita nec ratifi catur matrimonium cui;mulier metu consensit.fol. 54.co.iij.ver.ex his.

Vxor postq̃ est traducta quicquid acquirit presumit ex mariti bonis acquisisse.fo.55.co.j.§.60. etiam si probetur adultera.fo.eo.co.iij.ver.ampliabis.7 etiã matrimonio soluto;morte viri si est breue tẽpus qõ maritus sit mortuus.ibi.ver.amplia:secundo.vbi te net quod dicit breue tẽpus in hoc casu intra annum luctus. Itẽ dicta presumptio procedit etiam si agat maritus cõtra eũ qui ab vxore aliqua emit.fo.56.co lum.j.ver.amplia.iij.7 prosequere hanc materiaz p totum folium:vbi post ampliationes hoc limitat tri pliciter.vide Jo.de neuzanes in loco.s.per me rela to in ista dictione vxor.la.iij.qui copiosius loquit.

Vxor traducta potest propria auctoritate capere rẽ sibi a marito legatam.fo.54.col.iiij.§.59.

Vxor traducta mortuo viro potest ꝓpria auctoritate ma nere in detentatiõe domus quã eo viuo habitabat 7 illam pro sua dote possidere.

Vxoris res ex quocũq; titulo quesite propter mariti de licti seu condẽnationẽ non capiunt:imo vxoris sue ꝓ pria auctoritate põt illas capere ne a fisco capiantur fo.54.co.iiij.§.59.idem est in arris sibi a marito q̃ tis vt ibi,pro quo allegat.l regni.

Vxor sicut excludit fiscũ a bonis viri etiã si non fit duc ta 7 legitima concubina excludit eũ.fo.55.col.j. §.60.ver.facit ad hoc.

Vxor repellitur a testimonio pro marito tanq̃ domesti ca.d.fo.co.ij.ver.hinc est.lo.ij.dãnata doctrina spe cula.q̃ contrarium tenuit.Adde q ea etiaz dãnauit Hippolitus in.l.j.§.ad questionem col.ij.verſi.limi ta.iiij.ff.de questio.qõ limita quãdo mulier esset ta lis que non timeret virum 7 esset bone fame:vt per Felinum in ca.literis de testibus.in colum.iiij.ver. fallit quarto.

Vxor si publice negotiatur quod acquisit ex tali negotiatione presumitur acquisisse.fo.56.co.iiij.ver.hinc est.pro quo alleg.dictum Bal.7 l.Regni.

Vxor si constante matrimonio emat aliquã rẽ suo nõe 7 dicat in instro emptionis q ex sua propria pecu nia emit viro presente 7 assentiente ista tacita cõfes sio preiudicat viro vt pecunia nõ presumatur de bo nis viri nisi probet.fo.57.colum.j.ver.hinc est.lo.ij. vbi vide extensionem ad hoc.

Vxor ad preceptum viri negotiari non tenetur.fo.59. col.iij.ij. verbis.

Vxor 7 viro an sint cõia bona confiscata in castro qõ cum iurisdictione fuit in dotem concessum.vide.s.i verbo bona confiscata.

Vxor habet partem in his que constante matrimonio consolidant cum proprietate viri 7 redeunt ad eum tanq̃ ad dñum.fo.60.colum.iij.ver.ex his.7 corrige ibi domũ alis dñiuz.7 hoc ꝓcedit q̃ ad cõmoditatẽ

fructuum non autem quo ad estimationem ipsius iuris consolidati vt fere per duas col.seq.

Vxor si propter adulterium recessit a viro nõ est ab eo alimentanda.fo.64.co.j.post medium.

Vxor alicuius si cõmisit heresim 7 post tps gratie cõ fitet 7 ab ecclesia admittit 7 in perpetuũ carcerem detruditur maritus non tenebit eam alere.ibi.

Vxor q̃ a viro sine eius culpa discessit nõ põt ab eo pe tere expensas quas post discessum fecit.si tñ iusta causa discessit maritus tenet eam alere 7 ipsa potest dotem petere.ibi ante fi.vbi vide cuiusdaz cause iu ste exemplum.Et corrige ibi cã als eam.

Vxor si non est in obsequium viri culpa ipsius ad nul las operas ei tenetur.fo.64.col.j. ver. facit qõ.lo.j.

Vxor que a viro ob eius adulterium cum dote recessit iudicio ecclesie non tenet eum alere ex dote.fo.eo.7 d.col.j.ver.facit quod.lo.ij.

Vxor an teneatur mittere alimenta marito exuli.fo.e. co.ij.ver.7 hinc est.lo.ij.

Vxor qñ possit restituere rem quã furatus est suus ma ritus:eo contradicente vel ignorante.vi.fol. 66.col. ij.post med.vbi hoc bene describitur.

Vxor si vna cum marito se obligẽt pro debito tanquaz duo rei debendi insolidũ 7 illud petitur a sola vxo re:tenebit ad totũ debitũ.fo.71.col.ij.in fin.ad qõ allegat legẽ Regni nisi ipsa vxor vel eius heres ve lit abstinere a lucris:q: tũc nõ tenebit ad debita.ibi dem in addi.in prin.

Vxori vel eius heredi põt iudex iniungere vt intra cer tum tps lucra matri.constante quesita acceptet vel repudiet.fo.66.col.iij.in addi.ij.nec amplius penite re valebit si semel acceptando vel repudiando de clarauerit.vt ibi.

Vxor si adulteratur non habet priuilegium dotis.fol. 63.co.iij.ver.bene facit.

Vxor per transitũ ad secundas nuptias non perdit,exe cutionem testamenti mariti defuncti sibi relictã.fo. 76.co.ij.post medium.

Vxor que viuo marito adulterauit vel postea in vidui tate luxuriose viuat ex quo amisit lucra;constante matri.quesita si mortuis filijs intestatis ad succes sionem cũ amita eorum concurrat:ipsa preferet ami te.fo.eo.co.iij.ver.sed reuera ꝓpe.fi.7 idem est si di cta vxor maritum occiderit 7 ad filij,successionẽ cũ eius amica concurrat.vt ibi.

Vxor si statuto dicitante non põt sine viri consensu cõ trahere 7 vxor vult instituere virum:vir renũtiet iu ri consentiendi.fo.77.co.j.ver.ratio predictoruz.qõ dicit menti tenendum.

Vxoris cõtractus si fit ei 7 viro vtilis valebit etiã abs q̃ mariti licentia fine consensu.fo.77.col.ij.in fi.

Vxor si fecit contractum cũ aliquo ante matrimoniuz: vel post sibi vtilem non potest ab eo discedere fine licentia mariti nec iuri quesito renuntiare.fo. eodẽ. col.iiij.ver.hoc etiam.

Vxor sine viro in iudicio nõ põt agere siue illa bona de quibus lis vertit sint dotalia siue parafernalia.fol. 78.co.j.versicu.7 ex istis.7 nec ad hoc sola potest ꝑ curatorem constituere.ibidem.verſiculo.7 intelligo licet aliud senserit Bart.fo.eodem.col.iij.versic. et istud teneo.

Vxores rebellium si dictat statutum q̃ perpetuo sint bannite statim q̃ sint vidue possunt stare in ciuitate. fo.62.col.iij.ver.ad idem.

Vxor non potest contrahere vel actum obligatiuum fa cere sine licentia mariti nisi hoc cum iuramento fe cerit.fo.78.col.iij.in prin.

Vxor que habebat bona mariti obligata ꝓ dote mor tuo marito potest ꝓpria auctoritate remanere in re tentione domus quam cum marito habebat.f.89. col.ij.§.77.ver.ad cuius.

Vxor que commisit adulterium non debet ali a viro.f. eo.col.ij.ver.preterea.

Vxor non põt capi propter bellum initum contra vi rum.fo.90.colum.ij.in fi.ver.tenet Wald.7 corrige ibi irritum als initum.

Vxor donatrix si adulterando vel als fuit causa quod maritus illam percuteret:vel vulnus inferret ei nõ censetur reuocata tacite donatio.fo.91.col.iij.verſi. ex quibus.

Vxor que fraudulenter induxit maritum ad reuocã dam donationem alteri factam vt sibi donaret:ta li donatione non gaudet.fo.94.co.j.verſi.ad idem bonus tex.

Vxor potest libere habere in vita rem sibi donatã a vi ro in casibus in quibus valet donatio irreuocabili ter vel confirmatur morte:7 de ea in morte dispone re libere si non habeat filios legitimos:qua nõ dis ponente de ea:reddit ad maritum ipsa mortua si sit superstes vel ad eius filios legitimos vel heredes. fo.95.col.j.fina.verb.7 hoc per no.legem regni.qõ est mirabile.

Vxor non põt alere filios quos habuit ex alio mri mo nio ex fructibus dotis quã ob inopiã viri fecit in lo co tuto deponere.folio.109.columna secunda post medium.

Vxor non acquirit dominium dotis restitute in casu le gis vbi adhuc.C.de iure do.sed penes maritum re manet.fo.109.col.iiij.post princ.de quo optime per totam col.7 vsq̃ in medio seq.lz als quandoque re stituitur dos mulieri retransfertur dominium in eã vt ibi ver.in casu.limita primo nisi mulier egisset ꝑ sonali actione contra virum ꝓ dote que in pecunia erat 7 essent sibi date res in solutum:q: tunc earum efficitur domina.vt fo.seq. col.j.

Vxore repetente,dotem constante matrimonio ob ino piam viri:an possint vti creditores contra eam iure offerendi quod sibi competit.fo.112.col.j.ver.ex pre dictis.vbi ponuntur opiniones contrarie 7 triplex concordia.

Vxor que dedit marito in dotem fundũ feudalem an perdat feudũ si marius negligat exhibere dño feu di debita seruitia.fo.eo.col.ij.ver.adde hic.Et cor rige ibi dotalem als feudalem.

Vxor ob inopiam viri põt dotem 7 alia a marito puta tiuo repetere.ibi.§.22.

Vxor potest repetere dotẽ ob inopiam viri etiam si a principio fuisset pauper.ibi.§.23.item etiaz si a prin cipio esset diues 7 post contractum matrimonium sine culpa sua pauper fit effectus.fo.eo.co.iij.§.24. lz aliqui contrarium teneant quorum opinio est ap probata de iure Regni vt ibi.item amplia etiã si ma ritus a principio inops postea diues fiat.fo.112.col. iij.§.25.in quo ponit opinionem contrariam 7 con

cordiam.

Uxor potest repetere dotem ⁊ alia ob inopiaz viri etiã quando actio de dote est sibi ⁊ patri communis. folio.115.co.ij. §.28.

Uxor que ob viri inopiam dotem repetijt an eo effecto diuite vel diligente debeat eam sibi restituere. folio 112.col.iiij.§.25.vbi refert opiniones cõtrarias ⁊ cõcordiam notandam.

Uxor põt repetere a viro inope dotem sine eius licẽtia imo eo contradicente. fo.114.co.j.§.27. tutius tñ est qõ hoc casu licentia iudicis adsit. ibi. ver. ex quib⁹. nisi sit minor. xxv. annis: qr dabit ei tunc curator ad litem ibi. ver. hoc intellige. ⁊ in fine eiusdem co. itez nisi uxor esset excõicata. d. fo. col. ij. ver. secundo intellige. de quo vide per totam co. ⁊ fere per sequentẽ.

Uxor defuncta pendente iudicio quo agebat aduersus maritum ad restitutionez dotis propter inopiã an possint filij iudicium prosequi. fo.115. colum. prima ver. bene tamen.

Uxor agens ad dotem propter inopiam viri mittitur in possessionem bonorum dotis ⁊ mariti eo cõtumaciter comparere nolente. fo. eodem. columna. iiij. ẽ. quod si.

Uxor potest agere contra socerum qui dotem recepe rat ad restitutionem dotis ⁊ aliorum bonorũ si ipse vergat ad inopiam sicut contra maritum. in. d. col. iiij. §. xvix.

Uxor ab aliquo vt secum adulteraret requisita si hoc marito nuntiauit ⁊ eius monitu ei assignauit horaz qua veniens captus est a viro ⁊ male tractatus culpam non incurrit. fo.116.co.j. post prin.

Uxor potest petere dotez ⁊ alia bona mariti si extraneꝰ qui dotem recepit vergat ad inopiam. folio eodem col.ij.§.30.

Uxor põt petere dotem ob inopiam viri etiã qñ extraneus dedit pro ea dotem. fo.co.colũ.iij.§.31.⁊ si ipsa tunc sit negligens extraneus potest eam cõpellere vt petat. fo.eo.col.iij. in medio. vide quomodo tunc consulatur extraneo ⁊ uxori.

Uxor reperit dotẽ qñ dos fuit data marito ⁊ socero altero eorum ad inopiã vergente. fo.116.col.j.§.32. de quo per tres col. seq.

Uxor petit dotem ob inopiam viri etiam si maritus socer vel extraneus sibi offerant satisdationez. fo.117. col.iiij.§.33.

Uxor etiã non facta excussione cõtra maritum eo vergente ad inopiã potest agere contra tertios possessores bonorũ ipsius. fo.118.col.j.§.34.

Uxor ꝓpter inopiã viri mercatoris an possit agere etiã contra merces mariti. fo.119.col.j.§.35.vbi refert distinctionem ⁊ varias opiniones.

Uxor stante inopia viri põt petere dotem etiã si in mobilibus cõsistat. fo.eo.colũ.ij.§.36.⁊ idem si ex pecunia dotali fuerũt empta predia qz ad illa poterit regressum in subsidium habere. ibi. vbi vide quid in casu quo fuerunt date res immobiles in dotem cuz distinctione an fuerint estimate vel non.

Uxor adeo agit stante inopia viri quod non habeꝯ ratio ne maritus egeat. fo.119.col.iij.§.37. idem in socero quando dos non sufficit nisi pro alimentis matrimonij. ibi.

Uxor an in casu dicte inopie possit hypothecaria agere. contra res marito concessas in feudo vel emphyteusi durante iure mariti. fo. eodem columna quarta. §. 38.

Uxor si dum repetit dotem a marito non habet expensas aliunde: eos cogitur sibi maritus ministrare. fo. 120.col.iij.ver. ex quibus.

Uxor si constante matrimonio renuntiauit iuri hypothece quod habet in bonis mariti: non poterit post ea agere hypothecaria contra eum ad inopiam vergentem: poterit tamen agere actione personali. ibi. §. quadragesimo.

Uxor si dissipat bona sua non restituitur sibi dos propter viri inopiam: sed iudex prouidet ex officio vel ad petitionem coniunctorum: vt ponatur in loco tuto. fo.eo.col.iiij. § xlj.

Uxoris vasallus an debeat ei vel marito seruire quando vterqꝫ eius seruitio indiget. fo.121.col. ij. versi. et ista. in additione.

Uxor cuius maritus est bannitus gaudet priuilegio viduarum. fo.125.co.ij.ver. ex qua infert.

Uxor si integram dotem quam promisit non soluat: potest a marito expelli a domo. fo.133. columna tertia. in princip.

Uxore expulsa a viro sine causa cum vir non sustineat onera matrimonij non debet habere cõmodum dotis. fo.eo.col.iij. in prin. remissiue. imo eam eũ fructibus quos ex ea expulsa percepit uxori restituit. fol. 134. colum. iiij. versi. sed in hoc vltimo. vbi ita post opin. concludit.

Uxor si non vult participare cum marito excõicato potest dotem repetere. fo.134.co.ij. post med.

Uxorem si vir expellit sine causa debet perdere lucrum dotis. fo.eo.co.iij. ver. ex quo.

Uxor expulsa si moriatur non succedit vir per titulum vnde vir ⁊ uxor. ibi.

Uxor expulsa si dotem non habeat vir quisque sine causa expulit eam reddit illi quartam bonorum suorum. ibi. col.iiij. ver. si autem.

Uxor que acriter verberatur a viro licite põt ab eo fugere. ibi. ⁊ tunc maritus tenebitur eam extra domũ alere. ibi.

Uxor potest recedere a viro adducente concubinã ad domum: nec tenetur redire nisi caueat de ea expellenda. d. ver. si autem. post additionẽ primam. folio 135.col.j. in fi.

Uxor vel seruus qui male tractantur a marito vel domino consequuntur ius recedendi ab eo. d. fol. 135. col.j. ver. ex istis.

Uxor extra domum viri reperta tenetur viri seruitium probare: non autẽ ipse maritus quod eam bene tractabat fo.eo.co.j. ante fi.

Uxor potest a marito stipulari penam si concubinã acceperit vel ad eam redierit. fo.150.colum.iij. versi. vnum demum.

Uxor potest ciuiliter agere contra maritum vt concubinam dimittat. ⁊ potest eandem concubinam accusare ciuiliter: ⁊ condemnatã facere incarcerari donec penam soluat. d. fo.col.iij. in fi.

Uxor consuera dare pecuniam suam ad honestum lucrum mercatoribus si petat dotem ab heredib⁹ viri ⁊ ipsi sunt in mora: tunc habebitur ratio lucri: quod verisimiliter mulier percepisset. fo.173.col.j. versi. si

teor tamen. idem si uxor erat emptura fundũ si dos fuerat sibi restituta. ibi. ver. idem esset.

Uxor pro cuius dote fuit data vinea in pignus defuncta: relicta dote penes filios tunc tenentẽ filij fructus in sortem computare. fo.eo.

Uxor constante matrimonio lz possit petere dotez a viro vergente ad inopiam: filij tamen eius ea mortua hoc non poterunt. ibi. remissiue.

Uxor vnius socioꝝ si multum operatur in societate quod maxime contingit in uxoribus rusticoꝝ que plerunqꝫ exercent opera rustica: puta arando metẽdo ⁊ similia faciendo debet deducere pro operibus suis partem lucri. fo.182.col.iiij. post princ.

Uxor si dedit in dotem res appetentiatas quas vsus consumpsit non minuitur dos. fo.184.colum.j. versicu. ex quo.

Uxori pertinet lectus quotidianus quem separatim a marito habebat soluto matrimonio. fol.10.col.ij. in fi. pro quo allegˢ. col. seq. in prin. l. Regni. vbi hoc limitat nisi in tali lecto esset culcitra sericea: qr illa ad eã non pertiner.

Uxori res donate a marito vel econtra propter remunerationem vel alĩs titulo oneroso: adeo efficiuntur proprie qꝫ per contractum matrimonij etiam intra annum luctus nihil de eis perdit. fo.49.col j. versi. pro complemento. ⁊ fere per totam seq.

Uxori currit prescriptio in dotalibus ab eo tpe quo definit repetere dotẽ a viro deuastante bona. fo.96.co. iiij. ẽ. illud tamen.

Uxori si quis legauit quicquid ad eum nomine dotis peruenit: per talia verba videtur ei remisisse deductionem expensarum quas fecit in rebus dotalibus secus si dixit lego uxori dotem. fol.184.col. iiij. quasi in prin.

Uxoris res ex quocunqꝫ titulo acquisite propter delictum seu condemnationem mariti non capiuntur: imo ipsa sua propria autoritate põt illas capere: idẽ est in arris sibi a marito donatis: ⁊ poterit multo fortius retinere domum vel alia bona mariti iure pignoris si ad eam iure pignoris peruenerunt. fol. 73. col. iiij. ver. ad quod.

Uxorum facta aliqua memoratu digna quibus suos maritos a mortis interitu liberarunt. vi. fo. 48. colũ. ij. et tertia.

Uxor. vi. ẽ. in litera a. in verbo actus. lo. iiij. ⁊ in verbo adultere. ⁊ in litera b. in verbo bona. lo. ij. ⁊. ẽ. in verbo vsufructus. lo. j.

¶ Explicit repertorium perquã vtile ⁊ necessarium in reperto. rub. ⁊. c. per vestras. de dona. inter virum et vxo. Quod obsecro humane lectores humanissime lectores. Ob pro tua ⁊ cõi vtilitate hic tuus Joãnes bernardus edidit: perfecitqꝫ hoc anno dominj mccccxxj. die vero. xix. augu. in vigilia diui Bernardi: quo die etatis mee annum vigesimũ sextum peregi. Ex quo mihi bernardi cognomen assumpsi. Ob cepi conficere die vigesimam nona maij huiusce anni: vnde si quid (vt reor) minus apte congessi: id temporis breuitas: ⁊ (ob estiuos calores) indispositio vt constat effecit. Testis eñ est mihi deus: qꝫ ante hoc tempus vix eiusdem repetitionis integram columnam perlegi. Uale ⁊ si fata concesserint vtiliores nostros labores spera.

¶ Finis.

¶ Excudebat Joannes Crespin alias du Quarre. Lugdu. Anno a virgine grauida Milleſimo quingentesimo Trigesimooctauo: mense Januario.

¶ Regestum.

†.a.b.c.d.e.f.g.h.i.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z. A.B.C.D.E.F. Omnes sunt quaterniones. preter † qui est duernio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Incepi relegere librum Hanc. 17. die mensis octobris anno 1542.

Prefatio. Introductio. I

¶ Repetitio in rubricam & capitulum per vestras de donationibus inter virum & vxorem edita a Doctore Palatios Rubios.

¶ Prefatio ad Salmanticensem academiam.

1 ¶ Romani non fortuna sed prudentia: consilio arte q militari victoriam quesiuerunt.
2 Virtus non regitur fortuna.
3 Paucitas exercitata promptior est ad victoriã: multitudo vero rudis et indocta semper exposita est ad cedem.
4 Premium certaminis datur post laborem.
5 Doctrine munera sunt inimica otio.

EOmanorũ Duces bellatores fameſi (vt Licero in philippicis inquit) primo vniuersam Italiam deuicerunt: deinde Cartaginem exciderunt: Numãtiam euerterunt: potentissimos Reges: bellatissimas Gentes in ditionem sui Imperij redegerunt. fuit denique eximia illa virtus Romana: quando nullus vnquam Rex: nulla ciuitas: nulla preterea Gens non modo maiorem Imperij amplitudinem obtinere: sed nec parem quidẽ nec equam attingere quiuerit: vt tot iam circumactis temporibus: tantam Imperij molem perpetuo quodam tenore constantissime immotam ac solidam seruasse videatur. ¶ Quod tamen sua multitudine vel potentia (vt Vegetius libro primo capitulo primo de re militari inquit [cuius meminit Policrat⁹ libro sexto. capitulo secundo in princip. & Abulensis primo paralip. capitm. v. questio. xiij. in princip.]) euenisse censendum non est. Quid enim aduersus Gallorum multitudinem paucitas valuisset Romana? Quid aduersus Germanorum proceritatem Romana potuisset breuitas audere? Hispanos quidem non modo numero: sed et viribus corporum Romanis prestitisse manifestum est. Afrorum dolis atque diuitijs semper impares fuerunt: Grecorum artib⁹ prudentiaque cos vinci nemo dubitat. Nec mihi ratione vlla persuadere possum fortuna id euenisse et casu: vt superatis Italie finibus ad vltimas orbis oras nomen et Imperium porueric propagari. propitiam: etenim ceptisque nostris fauentem adiisci fortunam optandum vtique est: non ideo tamen existimandum eam rebus preesse omnibus: atque penitus dominari. vt enim inepti atque parum considerati sunt: qui singulas calamitates furi fortune attribuunt non Imperatorum defidie et 4
erroi: ita qui recte res & ordine gestas: fortune iuri ac vi: non Imperatorum virtuti atq; solertie imputari videtur. Iniqui enim atq; iniurij pariter est: vel eum qui reipublicam male gessisset: ab omni prorsus culpa eximere: eamq; ad fortunam omnino referre vel eum qui fortiter grauiterque victor arque voti compos euasisset: vsque adeo debitis fraudare laudibus: vt palmam rei bene probeq; geste: fortune duntaxat acceptum oportere referri censeat.
1 ¶ Non ergo † fortuna imo prudentia consilio arteque militari Romanos victoriam quesisse constat.

ADDI Longe quidem aberrat quis si eos qui res consulto agunt fatis omnia credere existimat: 2
† virtus profecto nunquam fortuna regitur: sed ratio ipsa animi est que in cunctis dominatur et qua ceteris animantibus ad Deum propius accedamus ITM. Profuit itaque aduersus omnia vt Vegetius vbi supra testatur Tironem solertem deligere: ius (vt ita dixerim) armorum in campo martiano docere. quotidiano exercitio roborare. Quecunque in acie arque prelijs euenire possent: in campestri meditatione prenoscere: seuere in desides vindicando. scientia quidem rei bellice: dimicandi nutrit audaciam. Quia nemo facere metuit: quod se bene didicisse confidit. [Dauidis testimonio qui exercitatus in funda et baculo occidit Filisteum depositis armis quibus fuerat armatus quia in illis nullum habuerat exercitium. vt habetur primo reg. capitulo. xvij.] Etenim in certamine bellorum † exercitata paucitas ad victoriam promptior est: rudis vero et indocta multitudo exposita semper ad cedem. nam vt inquit Seneca ad Lucillum epistola decimatertia. non potest athleta magnos spiritus ad certamẽ afferre: qui nunquam figillatus est. ille qui fudit sanguinem suum: cuius dentes crepuerunt sub pugno: ille qui supplantatus aduersarium toto tulit corpore: nec proiecit animũ proiectus: q quoties cecidit contumacior resurrexit: cum magna spe descendit ad pugnam. multum enim adijcit sibi virtus lacessita. ADDI Unde Marius glorioſus miles (vt plutharcus inquit) cum esset senex et multa corporis mole grauis vir: vt filium militaribus actibus et officijs institueret: quotidie cũ adolescentibus veniebat in campum et exercebatur vna ITM.

¶ Alma quidem vniuersitas nostra Romane prudentie imitatrix optima. ad gremium sapientie insigniaq; doctoralia neminem admittit: nisi literarum studijs die noctuque deditum vtroque tempore sine vlla quiete laborantem: vt ad literarum studia publica differenda iuuenes expeditiores existant. ad cuius rei exercitium hunc campum martianum assignauit. Cum autem me inter alios tirones ad bellicosos sapientie labores inuitaret: non lac: non delitias (vt matres filijs consueuerunt) sed labores vigilias: noctes insomnes: dies non hilares promittens: priuati ac duri certaminis preludia velut in campo martiano degustanda predixit. ego vero magnũ imitatus Herculem libenter annui: qui cum per quietem due sibi mulieres supra humanam formam venuste apparerent: et altera voluptatẽ: laborem altera promitteret: hanc secutus est. sciens quod post laborem: † premium certaminis datur: nec coronatur (vt inquit apostolus) nisi qui legitime certauerit [quicquid autem non laboranti alicui accesserit: id nec charum neque secundum alicui putari debet: vt dicitur in vita Apollonij. libro sexto. folio sij. vbi hanc herculeam commemorat electionem. nec minus illud dissonat. Nulcia non sentit qui non gustauit amara.] ¶ Verebar quidem antea tantum eorum humeris meis imponere. nunc autem presentiarum vestrarum o Patres egregij venerandaque cohors diuersis titulis decorata nitore turbatus considerans tantos actante sapientie viros in quorum con

Universidad de Deusto
Biblioteca

Repetitio Rubrice

ſpectu nedum mediocre: verum etiam ſubtile ingenium dulcem eloquentiam: fecundam memoriam neceſſaria fore exiſtimanas: quaſi elinguis obmutescō. Itaq; ſi certamē hoc fine dedecore effugere potuiſſem: quam gratum atq; iocundum mihi foret.

5 ¶Sed vt ✝doctrine munera otioſi inimica ſunt: et cōtinuos labores poſtulant: oportet homines qui ſemel tantum oneris ſuſceperunt a cepto negotio non deſiſtere. Mde autem et ſi que dixi: atq; etiam ingenij ꝛ doctrine mee tenuitas ſemper admonuit: vt prelium hoc nullo modo gerendum ſuſciperem: aſſidua tamē importunitas ꝛ amicorum: et dominorum meorum quibus non potui non ſatisfacere adeo coegit: vt quamuis differre: minime tamen relinquere potuerim. ¶Quam obrem charitatem veſtram ſuppleat ꝓpter: ignorantias meas equo animo tolleretis: et vicem meam ſi opus fuerit ſuppleatis. Cum preſertim nihil dicturus ſim: quod a vobis ipſis nō didicerim. In quibus ſi quid erroris fuerit: non a vobis docentibus profectum: ſed a me male accipiente admiſſum dicatur. Corrigatis igitur ꝛ emendetis benigne que correctione et emendatione digna fuerint. ¶Eius vero auxilio confiſus qui linguas infantium facit diſertas: ꝛ dat omnibus affluenter: actum preſentem aggredior in nomine ſancte ꝛ individue trinitatis: intemerate virginis gloriose ductꝰ preſidio. Ad laudem et gloriam reuerendiſſimi in Chriſto patris ac permagnifici domini: domini Jacobi de Annaya quondam Ypalenſis ſedis preſulis meritiſſimi qui collegium ſancti Bartholomei omniū aliorum famoſiſſimum: in hac Salamātica ciuitate conſtruxit ꝛ dotauit in quo ego quāquam immeritus locum obtinui. Cuius recolenda memoria ſicut in terris colitur: ſic inter ecleſtes ſpiritus colloceſtur. Amen.

Introductio.

1 ¶Leges ſuſtiſſime ꝛ ſacratiſſimi canones ex eodē fonte proceſſerunt.
2 Ambiguitates canonum legibus reſoluuntur.
3 Legiſta niſi ſciat canones non poteſt practicam legum et iudicioꝝ perfecte cognoſcere.
4 Teſtator ſi alicui legauit libros legales ſi profecerit in legibus: ꝛ ſi in iure canonico libros canonū ſi profecerit in vtraq; ſcientia debebit habere libros iuris ciuilis ꝛ canonici.
5 Judex eccleſiaſticus ſi ſuper cauſa canonica aſſumit aſſeſſorem mere legiſtam recuſari poteſt vt ſuſpectus.
6 Jura ciuilia allegari poſſunt ad deciſionem cauſarū beneficialium.
7 Papa in beneficialibus habet pleniſſimam poteſtatem et poteſt de eis ad libitum diſponere ꝛ eorum collationem ſibi reſeruare ꝛ poteſt preuenire omnes collatores beneficiorum: q; poteſt dare expectatiuā ſiue ius ad vacaturam: ꝛ idē poterit facere Rex in officijs temporalibus.
8 Princeps vel Imperator poteſt officium Magiſtratibus auferre.
9 Juris appellatione an intelligatur de romano.
10 Conſuetudines vincunt leges.
11 Princeps ſi in reſcripto referat ſe ad ius non intelligitur de iure communi: ſed de ſpeciali ſiue ſtatutario.
12 Cauſa ſi committatur ſecundum leges ꝛ conſuetudines terre terminanda debet potius terminari ſecundum conſuetudines bonas quam ſecundum leges.
13 Carcerari an poſſint debitores propter debita fiſcalia.
14 Paſſagiū colligi conſuetū an poſſit colligere donatarius cui rex conceſſit flumen.
15 Jure canonico deficiente an potius ſit recurrendum ad iura ꝛ cōſuetudines regni q̄ ad iura imperatoꝝ vel iuriſconſultoꝝ.
16 Jus canonicum potius ſeruandum q̄ ciuile.
17 Francigene ſeruant rationem legis non q; lex ſic dicat: ſed q; ſic vult ratio.
18 Reges Chriſtianiſſimi nullū recognoſcunt ſuperiorem in temporalibus.
19 Hiſpania an fuerit olim ſubiecta imperio.
20 Notarius ab imperatore creatus nō pōt conficere inſtrumenta in hiſpania.
21 Notarius non poteſt conficere inſtrumentum extra territorium eius qui eum creauit etiam de partium conſenſu.
22 Notarius apoſtolicus poteſt in regno ſicilie de rebus temporalibus conficere inſtrumentuz: quia eſt feudum eccleſie.
23 Notarius creatus ab imperatore ſi conficeret inſtrumentum in eius imperio an faceret fidem in hiſpania.
24 Rex hiſpanie hz iuſpatronatus in eccleſijs cathedralibus.
25 Mos prelati nuntianda eſt regi hiſpanie.
26 Juſpatronatus acquiri poteſt ex conſuetudine.
27 Laicus eſt incapax iuris ſpiritualis.
28 Rex Francie ex conſuetudine confert prebendam in regno.
29 Principis intereſt vt nō eligatur aliquis ſibi ſuſpectus qui ſecreta ſui regni reuelare poſſit.
30 Laici admittuntur ad opponendum contra electum.

Decretalis quā in tanta pñtia cōuentandam ſeu repetēdam aſſumpſi: ſituatur in q̄rto libro Decret. ſub tit. de donationibus inter virum et vxorem: ꝛ de dote poſt diuortium reſtituenda. Quedum hoc anno hunc titulum ordinarie legerem preceteris mihi placuit. tum quia materiam habet quotidianam: tum etiam q; difficilima eſt in ſuo intellectu. ¶In cuiꝰ examinatione more alioꝝ obſeruabo. Jura em̄ ciuilia vbi opus fuerit annectā: q̄m vt inqt Bal. in pemio huius voluminis in. ij. co. Juris canonici ſanctitas iuris ciuilis ſubtilitate decorat. Juſtiſſime etem̄ leges ꝛ ſacratiſſimi canones ex vno vtriuſq; ſexu. i. ex fonte diuino proceſſerūt. AD J ſcz ex autoritate veteris ꝛ noui teſtamenti vt in. c. qualiter ꝛ q̄n. in pin. j. de accu. TJO. Unde leges firmantur canonibus: ꝛ canonū tam biguitates legibus reſoluunt: vt ex diſcurſu gloſſarū vtriuſq; iuris luculēter appa-

De dona. inter vir. et vxo. 2

ret. Bernardus enim ꝛ alij gloſſatores iuris canonici in ſuis cōmētis pro cōcordantia ꝛ ſimilitudine et limitatione ipſius iuris q̄ plures adducunt leges. Nō maxime fuit neceſſariū in materia noſtra. i qua parū diſpoſuerūt iura canonica. ꝛ etiā in materia teſtamētoꝝ: ꝛ in alijs q̄ magis ſunt legales q̄ canonice. In quibus (vt verbis dñi Antonij vtar) recurrēdum eſt potius ad legiſtas q̄ ad canoniſtas vt voluit ipſe in. c. clerici. ſ. de iudi. Nō ergo pudeat canoniſtā conſulere legiſtam in materia legali. ꝛ ecōtra nō pudeat legiſtā cōſulere canoniſtā in materia canonica. Jta ille AD J i. c. clerici. de iudicijs refert Alex. in. l. ſi prius. in fi. de no. ope. nun. in apoſtil. idē Anto. in TJO. c. raynutius. ſ. de teſta. ꝛ in rubrica de precarijs. Ubi hoc refert Andreas ficul⁹ in pn. Nō dicit eſſe bene notandū cōtra quoſdā huius ſeculi temerarios audētes apponere os ad conſulendū in materia canonica vel ciuili quā nūq̄ viderūt. Et ideo dicit bonum eſſe. pficere nō mediocriter in vtraq; ſed eſt difficile ꝛ paucis datū quos equus amauit iupiter. Et iſti ſunt q̄ dulcedinē ſcientie guſtāt vt inquit Bal. in. c. cū cauſam. ij. colū. ſ. de proba. vbi dicit ſe trahere ſcientiā noſtrā ad naturalem intellectū. Sicut em̄ ex philoſophia ꝛ medicina: fit perfectus medicus: ita ſciēs ius canonicū ꝛ ciuile efficitur perfectus legiſta: ꝛ niſi ✝iuriſta ſciat canones nō guſtabit hāc dulcedinē: nec pōt practicā legū ꝛ iudicioꝝ perfecte cognoſcere fm eū: de quo meminit And. ficulus in rubrica. ſ. de teſta. j. col. dicens hoc fore duriſſimum dictum multis imperitis cum ſtomacho obteſtantibus has noſtras: diuinas canonicas ſanctiones. ¶Ex iſtis inferri poteſt ad illud notabile dictū Bal. in. l. ſi. in pin. C. communia de legatis. vbi cōcludit q̄ ſi teſtator legauit mihi libros legalis ſcientie: ſi profecerim in legibus: ꝛ ſi profecerim in iure canonico legabat mihi libros canonū: ſi profeci in vtroq; debeo oēs libros habere tam iuris canonici q̄ ciuilis. De quo dicto fuit memor Andreas ficulus in dicta rubrica de preca. ꝛ Feli. in c. cum olim. ij. col. ſ. de re iudi. AD J ꝛ Zēzelinus in. c. cum nup. de cenſi. in apoſtil. [Adde bonū text. et ibi Bal. in. l. qui duobus. ff. de cōdi. ꝛ demonſtr.] TJO. ¶Ex iſtis etiā infertur ad illud q̄d noāter voluit Dominicus in. c. ſtaturum. ſ. ſuper glo. in ver. copia. de reſcrip. lib. vj. vbi dicit q̄ ſi iudex eccleſiaſticus aſſumit aſſeſſorē mere legiſtā ſuper cauſam mere canonicā: poterit vt ſuſpectus recuſari. Idem dicas ſi cauſa erat ſubtilis ꝛ aſſeſſor erat groſſi ingenij. vt not. voluit Bal. in. l. fin. C. de here. inſti. quem refert ꝛ ſequitur Jaſon in. l. apertiſſimi. iij. colū. C. de iudi. Andreas ficulus in. c. fi. ✝. is autem. xij. col. ſ. de offi. dele. ꝛ in. c. dilecti. v. colū. ſ. de iudicijs. Felyn. in. c. ex litteris. vſ. colum. ſ. de conſtitutio. ¶Annectam etiam iura ꝛ conſuetudines regni quibus iudicare ſepiſſime vidi: rā in regali audientia q̄ extra vt videamus in quibus cōcordent vel diſcrepēt a iure pontificio vel Ceſareo: et in quibus addant. Maxime q; iſta iura (vt oēs ſciunt) ſe inuicē coadiuuāt: vnde deficiente vno: recurritur ad aliud. vt c. leges. ꝛ. c. ſi in aditorium. ꝛ. di. Et nor. in. c. ſ. j. de no. ope. nuntia. AD J Ad hoc bonus text. in. c. duꝛ dum. de preben. lib. vj. ꝛ in. c. autoritate de conceſſ. preben. eod. lib. vbi ad deciſionem cauſarum beneficialium allegā: ur iura ✝ciuilia: ex quibus arquitur ad cauſas beneficiales: vt ſentit etiā Jo. fa. in. l. edicto. in fi. C. de edicto diui adri. tol. idem dicimus ecōtra quod iura diſponentia circa beneficia trahuntur ad officia ſecularia: vt ſentit Barto. in. l. ij. ſ. data. ff. de opti. lega. Lucas de pēna. in. l. annonas. C. de eroga. mi. annone. lib. xij. Abbas in capitulo poſtulationem. ad fi. de poſtu. prela. ꝛ in. c. cum in iure. in fi. de electio. hinc ſingulariter infertur quod ſicut ✝ papa in beneficialibus habet pleniſſimā poteſtatem. vt. c. ij. de preben. lib. vj. ꝛ clemen. j. vt lite pen. et poteſt ad libitum de eis diſponere. xij. q. ij. c. bone rei ix. queſtio. iij. c. per principalem. et. c. cum vero. gloſſ. in. d. c. per principalem. ꝛ in. c. ſi gratioſe. de reſcript. lib. vj. ꝛ ibi notat Dominicus. vnde poteſt ſibi reſeruare beneficiorum collationem. vt. d. c. ij. de preben. lib. vj. ꝛ. c. dudum. eo. titu. Quinimo abſq; alia reſeruatione ex ſola voluntate poteſt concurrere cum omnibus ordinarijs: vt notanter voluit Joan. mo. in. c. ſi eo rempore. de elec. lib. vj. quem refert et ſequitur Bal. in. c. j. in princi. de his qui feu. da. po. ꝛ in. c. ſ. colum. j. quis ſit dux marchio vel comes. li. feu. ꝛ quod plus eſt: poteſt preuenire omnes collatores beneficiorum: vt notanter decidit Federicus in quodam ſuo tractatu permutationis beneficiorū. q. liij. poteſt enim dare expectatiuā ſeu ius ad vacatura. ar. c. ij. de cōceſ. prebē. ꝛ. d. c. ij. de preben. lib. vj. ſic eodē modo poterit iſta facere rex noſter in officijs tēporalibus. nā cōcurrit cū quolibet ordinario. vt ſentit Bal. in prealleg. locis poterit etiā officiorū puſitione ad ſe aduocare. vt ſentit Bal. in. c. vt noſtrum. de app. ꝛ cōſequēter ius ad officia vacatura cōferre. poteſt em̄ princeps dare ꝛ tollere officia ſicut vult: vt ſentit Jo. fa. inſt. quib. mo. ius pa. po. ſol. ✝. cum aūt. col. ij. ver. ſed quid ſi ante. ſentit Bal. in. l. reſcripta. pro. pe finē C. de preci. impera. offe. vbi dicit⁹ princeps vel imperator: poteſt officiū magiſtratibus auferre. cū oē officiū magiſtratus ſit a iure ciuili fm eū. dilate in tractatu inſularum quas vulgꝰ indias appellat. c. iij. ✝. xv. xvj. xvij. xviij. cū ſequētib⁹. TJO. Et deficiēte itaq; iure canonico recurrendū eſt ad ius cōe vt traditur in dictis iuribus. Jus autē cōe quo ad hoc in his regnis intelligo iura ꝛ cōſuetudines regni: q̄ ius cōe appellant. AD J vt. c. cū a nobis. de reſtibus. ꝛ ibi Abbas in primo notabili TJO. Nā ꝛ ſi appellatione ✝iuris per excellentiā intelligitur de romano. vt iuſti. de iur. na. ✝. ius autem. Si tamen rex facit mētionē de iure intelligitur de iure regio. Unde ſi rex anglie loquitur de iure: intelligitur de iure anglicano ſuperiori quod regulat oia inferiora. l. de eo iure q̄ emanat de ore regis. Quia in ſuo regno monarcha eſt ꝛ totū cōtinēs ꝛ ab eiꝰ ſententia nō appellat⁹ q; prefectus eſt multorū prelatorū ſui regni. vt. ff. de offi. preto. l. ſi. ita dicit Bal. in. c. cum veniſſent. ij. colum. ſ. de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſeruan. refert ꝛ ſequitur Felyn. in capitu. cauſam que. xx. colum. in fin. ſ. de reſcriptis. Stante enim lege vel conſuetudine regni: diſpoſitio legis imperialis vel Juriſconſultoꝝ inutilis redditur: cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 tales † leges seu consuetudines: quinimo quelibet
alia statuta] vel consuetudines particularia vincãt
leges ciuiles Imperatorum ⁊ iurisco̅sultorum. vt l.
de quibus. ff. de legi. Et traditur in l. omnes popu-
li. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. § ex non scripto. instit. de iure
natura. ⁊ in. c. fin. §. de consuetud. ⁊ in. c. j. de constitu.
11 lib. vj. ¶ Unde si † princeps in rescripto referat se
simpliciter ad ius. intelligitur non de iure communi
☞ ꝛ speciali vel statutario. ter. no. c. j. in fi. §. vt lit. pen.
secundum Abb. in rubrica. §. de consuetu. ¶ Et pro
prerea dicebat no. Bal. in l. constitutionis. C. de bo.
que lib. quod si patri dãti dotem maritus promisit
restituere ipsam in omnem casum restituende dotis
de iure cõmuni: quod adueniente casu mortua vxo-
re remanentibus filijs seruabitur opinio Mar. de
consuetudine approbata. in l. dos a patre. C. soluto
matrimonio licet in contrarñ sit rigor iuris de sub-
tilitate illius. vt no. Bal. in l. illam. C. de collatio. per
gloss. ⁊ Bal. et latius per Barto. in l. post dotem. ff.
soluto matrimonio vbi vide Alexan. xiij. columna.
¶ Hinc etiam dicebat idem Bal. in l. vnica. xij. col.
ver. sed dubitatur. C. de confes. quod si accusator ex-
trahentis bladum in fine libelli adiecit quare peto
ipsum condẽnari secundum formam iuris cõmunis:
☞ licet iure communi vetitũ non sit bladum extrahi:
nihilominus libellus sustentabitur ex forma iuris 15
municipalis vincentis ipsum ius commune. que di-
cta commemorat Ludo. Roma. in repeti. rub. ff. de
arbi. in. vj. colum. ver. xv. pone. et Andr. sic. in. c. j. iiij.
colum. versi. ij. allego. §. de constitu. ⁊ in. d. c. licet. de
proba. ix. colum. ⁊ Jaf. in l. omnes populi. ff. de iusti.
⁊ iu. in prin. ⁊ in repeti. iiij. colum. ¶ Existis dicebat
Bal. in. c. j. §. sententie quoq; in fi. de pace constantie.
12 quod si † causa est commissa secundum leges ⁊ con-
suetudines terrarum terminanda: potius debet ter-
minari secundum bonas consuetudines: quam pu-
leges. [Judex em iudicans contra consuetudinẽ fa-
cit litem suam. vt no. in aur. iubemus. C. de iud. facit
glo. in. c. romana. de electio. in verbo. videas Ja-
so. in l. omnes populi. iiij. colum. ff. de iu. ⁊ iu. ⁊ in. §. ij
quoties. de iu. na. instit.] ¶ Idem si cõmittatur vel
cõpromittatur causa terminanda de iure: nã debet
terminari per consuetudines que habentur vt iura
communia: ⁊ derogant iuri communi vniuersali. sic
Bal. in l. illa institutio. ff. de here. instit. Ant. in. c. quin
tuallis fi. colum. §. de iureiur. Abb. in rub. §. de con 16
sue. ⁊ in. c. cumana. colum. antepe. §. de elect. in. c. j. vt
lit. pen. ⁊ in. c. cum venisset. j. colum. §. de eo qui mit.
in pos. causa rei ser. ⁊ no. in. c. ius generale. j. di. Lud.
in l. post dotem. xiij. colum. ver. iij. dubitatur quid si
stipulatio. ff. so. ma. ⁊ ibi Alexã. xviij. colum. ⁊ Ludo.
consi. cclxj. incipit charissime. Pau. de cast. in l. ius pluri-
bus. ff. de iusti. et iu. ⁊ in l. prescriptiõe. C. si cõtra ius
vel vti. pu. ⁊ ibi late Jaf. in. iiij. colum. quẽ videas. ⁊
in. d. l. omnes populi. j. col. ⁊ ij. lati⁹ in repeti. iiij. colũ.
vbi multa sumpta cumulauit. p que reprobat dictũ
Bald. in l. quicũq;. C. de ser. fugi. iiij. colum. ver. sed 17
pone statuto cauet q̃ frater. q̃ videas p te. ADDJ
Adde Abb. in. c. licet. de proba. ij. no. ⁊ ibi Andream
sic. col. ix. ⁊ Felinũ ibidẽ in. j. colum. ad fin. ⁊ in. c. j. de
spon. in princi. ⁊ Jacobi in tractatu de homagio. in
ver. de roydis. col. ix. TJO. Adde bonum text. in l.

missi opinatores. C. de exactorib⁹ trib. li. x. in ver. con
suetudine seruata. ⁊ ibi not. Bart. consuetudine ser-
uata. ⁊ ibi no. Barto. consuetudinem regionum esse
seruandam circa tributa erigẽda. Et quo infert ibi
Andreas de barulo. ⁊ sequitur Jo. de pla. q̃ si alicui
est cõmissa † exactio debitorũ fiscaliũ cum omni co-
actione: quã viderit expedire: ⁊ in loco sit cõsuetudo
quod debitores possint carcerari: licet de iure carce-
rari nequeãt. l. nemo. eo. ti. tamẽ vigore talis consue-
tudinis poterũt carcerari. q; commissio semp intelli-
gitur salua cõsuetudine vt ibi: ⁊ eius trãsgressor pu-
nitur. vt. l. fi. in fin. C. de cano. lar. ti. li. x. cuius dictum
Bal. dicit esse no. in. l. j. C. si ꝓpter publi. pẽi. est bo-
nus ter. in l. j. C. de peti. bo. sublatis. li. x. ⁊ in. l. penul.
de iure fis. eo. li. ⁊ in aur. de mã. pn. §. coges colla. lij.
facit ter. in. l. fi publican⁹. §. in omnibus. l. de publi. ⁊
in. l. j. C. ne noua vecti. impo. ⁊ multa alia que cumu-
lat Jo. de pla. in. d. l. missi. iij. col. in. iij. no. quevideas.
¶ Ex istis infert ad vnum valde singulare ⁊ quoti-
dianũ. rex cõcedit alicui flumẽ vt potest per. l. sacra.
§. sciendũ. ff. de rerum diui. iste donatarius pot colli-
14 gere † passagium ibi consuetum colligi. quia solo co
herer. et q; cõsuetudo donantis inspici dz: ⁊ q; videt
☞ pleno iure tam cõmuni quã consuetudinario esse
cõcessum. ita dicit Bal. in rub. ff. de rerũ diui. col. v.
ver. ☞ hic querit. Merito ergo deficiẽte † iure canoꝰ
nico: recurrendũ erit ad iura ⁊ cõsuetudines regni:
non autẽ ad iura Imperatorũ vel iurisconsultorum.
hoc tenuit ⁊ firmauit egregius doctor Budisalvus
de villadiego olim collegialis in dicto collegio sal-
manticensi postea episcopus ouetensis ⁊ auditor ro-
te in sua elegãti repeti. c. constitut⁹. de restitu. in in-
charta. vij. ver. ego aũt. ⁊ videtur rex. fm vnũ intelle-
ctum. in. c. ad nostram. §. de proba. [Vide Meral. in
l. iij. ver. acuerdẽ. fo. xj. li. ij. delas guardas delas co-
sas dela iglia.]

Idem videtur mihi dicẽdum

econtra q̃ deficiente iure regni: potius recurrat ad
ius canonicum: quã ad ciuile Imperatorũ vel iuris
cõsultorũ. ADDJ Stãte em aliquo dubio per iura
ciuilia recurritur ad ius canonicũ: vt patet ex iurib⁹
§. alleg. ⁊ firmant Anto. ⁊ Abb. in. c. licet. de fo. cõpe.
colũ. vj. quos alij moderniores sequuntur. TJO. q;
vt no. dicit Bal. in l. ij. C. quẽad. testa. ape. in dubio
potius est seruandũ ius canonicũ quã ciuile: quia
ius canonicũ inheret iuri diuino: ⁊ sub lege diuina
sunt omnes populi ⁊ nationes: sed ius Imperatoris
non viget vbiq; locorũ: ⁊ maxime in curia regis vbi
ius ciuile non allegatur pro autoritate sed solũ pro
ratione. vt figanter dixit idẽ Bal. in. c. j. in. §. inuria
v. columna als. §. furtum. de pace iura. firma. li. seq;
quẽ refert ⁊ sequitur Paris de puteo in tractatu sin
dicatus. in parte testis capitulo secũdo de incipien-
te fui interrogatus. in fin. ADDJ idem vult Bald.
post butrica. in l. nemo. in principio. C. de senten. vbi
dicit quod † francigene seruant rationem legis non 17
quia lex hoc dicat nam leges non allegant sed quia
ratio sic vult. TJO. lex tamẽ regni regis Alphonsi
in alcala. tit. xxviij. lege prima que reperitur in noua
compilatione. lib. primo titu. iiij. l. iiij. aliter disponit.
dicit enim quod deficiente iure regni: vel si de eius

intellectu dubitetur: recurratur ad Regem: vt nouã
edat legem: vel antiquã interpretet: non aũt iudicet
per leges cõsultorum vel Imperatorũ: quãquam ea
in studijs legi permittat. ¶ Sunt em quidã Reges 23
18 ⁊ potestates qui † non subsunt imperatori inter quos
conumerantur Reges nostri christianissimi: qui nul-
lum in temporalibus superiorem cognoscunt. vt di-
cit glo. no. in. c. adrianus. el. ij. lxiij. di. ⁊ in. c. ⁊ si neces-
se. j. eo. [⁊ glo. in. c. j. in prin. de pace tenen. in feu.] tra
ditur in. c. per venerabilem. §. qui filij sint legi. ADD
JJ in prealleg. c. ⁊ si necesse loquitur de Rege legio
nis ⁊ Joan. and. in Speculo. titu. de tuto. in fin. vbi
agit de tutore regi legionensi dando.
TJO. Non obstat ter. in. l. ij. §. ⁊ quia. ff. de orig. iur.
⁊ in. l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdic. ⁊ rele
ga. [⁊ text. in. l. in nomine domini. §. iubemus. C. de
offi. prefec. pre. afri.] ⁊ in. c. volumus. xj. q. j. vbi vide
19 tur probari q̃ ☞ Hispania olim fuerat subiecta impe
ratori: q; ad illa iura responderi potest: vt respondet
Old. consilio. lxix. vbi inter alia dicit ☞ Hispanos olim
constituisse: quod quicunq; allegaret leges imperat
toris in iudicio: capite puniretur. ADDJ idem Vin
cen. ⁊ Jo. and. in. c. super Specu. de magistris. in pn.
Et eadẽ causa vt creditur tempore regis Stepha.
expulse sunt leges Romane a regno edicto etiam re
gio prohibitum est ne quis libros retineret: vt refert
Polichra. li. viij. c. xxij. in fine. TJO. ¶ Cõstituerũt
20 etiam q̃ † notarius ab imperatore creatus non pos-
set conficere instrumenta in his regnis: al's ipso iure
fieret exul a regno: ⁊ eius bona confiscarentur. ita di
sponit lex regni que reperitur in noua compilatione
ordinationum. lib. j. titu. iij. l. xxvj. quod est satis ratio
21 nabile ⁊ iuri consonũ. quia † notarius non pot confi-
cere instrumenta extra territorium eius qui eũ crea-
uit [Barto. in l. apud pconsulẽ. ff. de manu. vindi.]
etiam de consensu partium: quia non habet iurisdi-
tionem que possit prorogari: sed nudum ministeriũ:
quod non est extẽsibile ad alias personas. vt voluit
do. Abba. post alios in. c. cum p. tabellio. fi. co. §. de fi
de instru. Anto. ⁊ alij in. d. c. per venerabilem. Domi-
nicus in. c. romana. §. nec clericos. de for. compe. li. vj.
Bald. in l. repetita. C. de epi. ⁊ cle. Salic. in. l. j. C. de
eman. libe. Jo. de pla. in. l. duum virum. in fi. C. de de-
cu. li. x. de quo latius per Abb. in. c. ficut. §. ne cleri. vbi
mo. ADDJ et ibi Ant. Host. in summa. e. ti. quẽ refert. ⁊
sequit Jo. fa. in. l. sciẽdũ. C. de do. idẽ spe. de fide instr.
§. restat ver. ⁊ nota. ⁊ ideo notarius regni non potest
cõficere instrumentum in causis spũalibus: nec apo-
stolicis in causis temporalibus fm Joan. fa. vbi. s.
de quo per Anton. in. c. per venerabilem. qui filij sint
legi. per Bald. in l. cunctos populos. C. de sum. trin.
gem regni. lib. ij. ordina. ti. xvij. l. viij. quam tene men
22 ti. ¶ Unum tamen no omitto q̃ † notarius apostо
licus potest in regno Sicilie de temporalibus confi
cere instrumentum q; est feudum ecclesie fm Lucã
de pẽna. in. l. fi. col. antepenultima. C. de loca. predi.
ciui. vel fisca. libro vndecimo. et per hoc limitantur
predicta. TJO. Imperator autẽ in his regnis nul-
lam habet iurisditionez vel superioritatem eo quod
reges nostri exempti sunt ab Imperatore: quia eo-
rum predecessores cum non subessent Imperatori

eruerunt terram a facibus inimicorum. vt dicit glos.
in allegato capitulo adrianus. et prima parti. titulo
v. l. xvij. et libro primo ordinationum. titulo tertio. l.
xix. de qua. j. Fateor tamen quod si Notarius † crea-
tus ab Imperatore conficeret instrumentum in eius
Imperio: ⁊ quod adduceretur ad partes istas: inte-
gram fidem faceret iuxta nota. in dicto capitulo cuz
p. tabellio. ⁊ per Speculato. ti. de instru. edi. §. restat.
verficulo sed quid. de quo meminit Joan. fab. in. l. fi
qua per calumniam. C. de episcopis et clericis. et car
dina. in clementina prima. de procura. questio. tertia.
Bali. in dicta l. prima. C. de emancip. libero. [Adde
Bartol. hoc idem tenentem in l. cunctos populos.
questione septia. principali. C. de summa trinitate. si
l. prima. ff. de offic. proconsu. et leg. ⁊ in l. nec ei. ff. de
adop. Joan. andr. in. c. romana. de appellationi. ro-
ta. decisio. cccxiij. incipit instrumenta.] ¶ Ex quo in
fertur quod si lex regni dicter quod instrumenta vbi
est preceptum guarentigie mandentur executioni:
viso instrumento: et citatione non premissa: habet lo
cum in instrumentis factis extra regnum vel territo
rium: quia procedere ordine pretermisso: est quidam
ordo irregularis: nam ordo est non seruare ordinem
in talibus: sed quantum ad ordinem: inspicimus lo-
cum iudicij: siue loquamur de ordine processus: siue
de ordine executionis. vt. l. secunda. C. quemadmo.
test. ape. ⁊ dicta l. missi opinatores. C. de exacto. tri. li
bro. x. Facit quod nota. Bartol. in lege a diuo pio. §.
rome. ff. de re iudi. ista sunt notanda verba Bald. in
l. iij. co. versicu. iij. iuxta ne filius pro pa. quod not. p
l. regni. ordinarioꝭ Toleti. xlvj. que incipit muchas
vezes. et reperitur in noua compillatione lib. iij. titu.
viij. l. v. quaz ampliabis per predicta: et ista alias pra
cticaui in quodam instrumento rome cõfecto: quod
mandaui executioni vigore legis predicte in his par
tibus. dum eram Cantabrozuz iudex maior. ADDJ
imo vasacadiorum. Adde quod si notarius huius re
gni faciat instrumentum extra regnum inter regni-
colas super rebus in regno sitis: valebit vt notanter
decidit Pau. de castr. in. l. fina. C. de tempo. in integ.
resti. qui dicit se sic consuluisse. de quo etiam per Lu
cam de pena. in. l. duum virum. colum. prima. in fi. cũ
sequentibus. C. de decurio. libro. x. vbi late ⁊ singula
riter disserit an et quomodo Notarius regis potest
extra regnum instrumentum conficere vide bonum
text. ⁊ ibi Barto. in l. apud consulem. ff. de manu. vin
di. Bal. in l. generaliter. C. de tabula. libro. x. co. viij.
⁊ in l. vna. C. de confe. quem allegat Alexand. in l. a
diuo pio. §. sententiã. colum. iiij. verficulo. ij. limita. ff.
de re iudi. vide Ancha. in. c. j. de consti. co. cix. ver. jux
ta predicta quero. TJO. ¶ Ex hac etiam causa 24
† Reges Jspanie habent fuspatronatus in eccle-
sijs Cathedralibus: vt voluit Bald. §. in procmio. §.
Rex pacificus. i iij. colum. in. c. quanto. in fi. §. de iud.
refert ⁊ sequitur Paris de puteo. in suo tractatu sin
dicatus. charta. xxviij. fi. co. in princi. est lex regni que
hoc dicit quam edidit Rex Henricus quartus in oc
caña. ⁊ reperunt serenissimi reges nostri in curijs de
Madrigal anno. mccccl xvj. reperitur in noua com
pilatione ordinationum. li. j. ti. iij. l. xix. quam rogo vi
deas. audio quod Reges Jspanie hoc habent ex pri
uilegio speciali ro. pon. quia tẽpore quo ipsi Reges

ecclesias regnorum suorum fundauerunt ⁊ dotauerunt: hoc sibi specialiter reseruarunt quod licite possent. vt c. nobis. ⁊ ibi Henricus de iurepatr. ⁊ c. preterea. eo. ti. ⁊ c. electionis. xviij. q. ij. Ad cuius confirmationem facit illud quod olim legimus esse factum. Moyses enim hebreorum Dux constituit sacerdotem Aaron fratrem suum. Exodi. xxviij. Judas machabeorum Dux elegit sacerdotes: qui purgarent sancta. j. Machabeorum. iiij. istud teneo quicquid dixerint Archi. ⁊ Alexandri. in c. fi in per. ⁊ distinc.

¶ Hinc est quod † mortuo prelato Cathedralis ecclesie: non est procedendum ad electionem: nisi primo Regi nuntietur. Prelatus autem electus confirmatus et consecratus: non debet administrare do- 27 nec personaliter Regi faciat reuerentiam. vt dicta. l. xviij. Idem statuit Rex Alphonsus in curijs de Alcala. l. fina. que hodie reperitur in noua compilatione ordinationum libr. primo. titulo tertio. l. iij. et. xix. ADD J de hac consuetudine loquuntur text. ⁊ ibi doctores in. c. cum longe. et in cap. perlectis. xviij. dist. et in. c. abbates. xviij. questio. ij. et per compostellanum in. c. quod ficut. de elec. co. antepe. ver. principi presentari. cuius meminit Henricus in. c. nobis. de iurepa. co. pe. ZJO. Et si forsan tempore mortis prelati Rex fuerit absens a regno ex causa peregrinationis vel alias: tunc mors prelati nuntiari debet vicem ipsius regis gerenti cuius consensus requirendus est. illud est mirabile dictum Archi. in. c. reatina ecclesia. xviij. quod refert ⁊ sequitur Pau. de liazarijs in sua eleganti repe. d. c. nobis. de iurepa. Bald. in. c. cum consuetudinis. ſ. de consue. Angel. in. l. adoptio. ij. col. in fi. ff. de adop. Andreas sicu. in. c. p. ⁊. g. de offi. delegat. xl. co. ⁊ in. c quod translationem. xvij. col. ſ. de offi. lega. ⁊ in. c. licet ex suscepto. vij co. de fo. competē. ADD J ⁊ vide Jaco. in tractatu feudorum in parte vicarius quis perpetuus. co. ij. qui pulchre loquitur ad hoc. bonus rex. in. c. ex frequentibus. de institu. fm compostellanum i ⁊ preall. c. quod ficut. de elec. ZJO.

¶ Hec autem consuetudo non videtur contra ius. vt not. voluit Inno. in. c. quod ficut. ſ. de elec. quem alij sequuntur ibi. ⁊ presertim Abb. ij. co. hoc multū commendās. ⁊ in. c. j. penulti. colum. ⁊ in. c. cum terra. fi. co. ⁊ in. c. cum inter vniuersas. j. co. in fi. eo. tit. et in. c. j. fi. co. ſ. de consue. Ad hoc bo. rex. fm vnum intellectum in dicto. c. cum inter vniuersas. vbi litera in fin'. dicit. Mandamus quatenus inuocata spiritussancti gratia personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis ad regimen capuane ecclesie consequenter ad audientiam nostraz nuntios idoneos transmissuri: per quos a nobis vice regia postuletis assensum ⁊ apostolice cōfirmationis gratiam requiratis. ¶ Ad idem tex. in. d. c. cū terra. vbi litera sair. quo facto non prohibemus quin Regis seu Patriarche qui pro tempore fuerint: requiratur assensus. ¶ Ad idem tex. in. c. innotuit. eo. titu. in parte. faciebam ad id non modicum concors capituli vigoniēn. electio: petito populi: assensus principis: vorum suffraganeorum. ¶ Ad idem text. in. d. c. quod sicut. codez titulo. quasi in principio ibi. cūjus ea nihil attentatum fuerit in prejudicium Regie dignitatis: quia non simplex nominatio sed solēnis electio debet principi nuntiari. ¶ Ad idem text. in dicto capitulo reatina. ⁊ in capitulo lectis. et in. c. nobis. et in capitulo principali. et in capitulo cum loge. lxiij. dist. facit rex. cum gloss. in capitulo de hoc. de fino. Concluditur ergo vt. ſ. ¶ Nec est mirandum 26 de hoc cum indubitatum sit quod † iuspatronatus ex consuetudine acquiri potest. vt firmat Abb. post alios in rubrica. de iudi. et in. c. quanto. eodem titu. Nec obstat decisio Joan. mona. Archi. Joan. and. et aliorum. in capitulo secundo. de preben. lib. vj. dum dicunt laicum ex consuetudine etiam immemoriali non posse beneficia ecclesiastica conferre: quoniam non mediocris differentia est inter iuspatronatus et collationem beneficiorum: vt in predictis locis habetur. ⁊ laicus enim est incapax iuris spiritualis: et propterea consuetudo non potest ipsum facere capacem: vt in capitulo messana. ⁊ capitu. sacrosancta. ē. de elec. ⁊. c. causam. de prescrip. Sed in iurepatronatus est quid temporale: ratione cuius cō suetudo est efficax ad ipsum acquirendum per laicos: vt dicunt docto. vbi. ſ. ¶ Et inde est: qō consuetudine introduci potest quod mortuo prelato rex habeat custodiam bonorum episcopatus secundum Speculato- 28 rem titulo ne sede vacante. Et subdit ibi fortius qō † Rex Francie ex consuetudine confert prebendam in suo regno in ecclesijs Careten. vbi dicitur habere decanatum: sed Specula. de seipso dicit quod habebat ibi decanatum. Rex etiam Ispanie habet canonicatū in ecclesia legionen. fi. Imo generaliter super collatione beneficiorum in regno Francie est facta cōcordia inter ipsum Regem ⁊ Papam Sixtum. quam ego vidi ⁊ habeo. Et ita hodie Rex Francie ex priuilegio potius quam ex consuetudine dicitur beneficia et prebendas in suo regno conferre. vt etiam legimus de Imperatore qui similiter ex privilegio in qualibet ecclesia Alemanie potest facere vnum recipi. vt refert Specula. titulo de prebend. §. restat. ⁊ titulo de legato. §. nunc tractemus. versicu. sed nunquid legatus. et ibi Joan. andre. in additio. ADD J ⁊ Albe. in lege bene a zenone. columna tertia. C. de quadri. prescrip. qui pulchre loquitur. vide eum rogo. ZJO. ¶ Utinam Reges nostri haberent hoc priuilegium conferendi prebendas: dignitates: et beneficia ecclesiastica in suis regnis. melius enim consuleretur ecclesijs de personis ad earum regimen necessarijs: ⁊ euitaretur grande incommodum. quod ex pecuniarum delatione ad Curiam Rome. his regnis quotidie euenit. ⁊ multa alia incommoda de quibus in. d. l. regni. lib. ſ. col. fi. ij l. xix. ⁊ inquerentur multa commoda de quib⁹ ibi. ¶ Et esset ne aūt priuilegio hec nō potuisset Rex etiam si consuetudo immemorialis adesset. vt apparet ex predictis ⁊ videtur de mente Archi. in. c. nos si incōperēter. q. vij. vbi arguit cōtra Reges cōferentes ecclesiastica bñficia. bñ tñ valebit ꝯsuetudo quo ad iuspatronatus ⁊ psentationē ecclesiaz ⁊ vt mos platoz nunciet Regi: vt. ſ. dictum est. ¶ Potuit aūt induci hec cōsuetudo ꝓpter bonum ipsaz ecclesiaz ⁊ etiam ꝓpter interesse ipsius Regis: vt admoneat electores ad eligēdū aliquē bonū virū q̄ defendat ecclesiā ab 29 oppressiōe alioz: ⁊ sit principi fidelis. Interest tenim principis vt non eligatur aliquis sibi suspectus qui possit reuelare secreta sui regni. ar. l. omne delictum. §. exploratores. ff. de re mili. vt dicit Inno. in. d. c. ꝙ sicut in ver. reuelario. in prin. Unde si rex electum in prelatum ex causa predicta haberet suspectum: potest obuiare hoc contra electionem. quo probato retractabitur electio. vt nota. voluit Inno. in. c. super his. j. de accusa. ADD J Et gencellinus in extrauagauti Jo. xxij. que incipit execrabilis. in ver. bo ouersorum regnorū. refert Jo. de silua. in tractatu de beneficio. parte. ij. q. fi. col. pe. ⁊ fi. ZJO. qō dictum refert ⁊ sequitur ⁊ multum cōmendat Abb. in. d. c. j. fi. col. ſ. de elec. ⁊ in. d. c. quod sicut. iij. col. ⁊ in. c. cū terra. ij. col. ⁊ in. c. ex parte. a. de resti. v. colū. inferens ex hoc qō satis eque poterit princeps non admittere prouisum per papam si potest probabiliter ostendere illum sibi fore suspectū. Et quāuis ille non dicat hoc idem voluit Hostiē. in summa. ti. de elect. §. si quis possit eligere. col. j. ver. sed ⁊ electione facta dicens quod si prelatus a principe seculari tēporalia retineat: ⁊ suspectus est: vel infidelis: merito audietur: sicut in illustris regis Anglorum priuilegio cōtinetur quod comprobatur. ſ. de iurepa. c. nobis fuit. §. idem videtur. ⁊ si temporalia non teneat. ar. in vtroq; ſ. de iureinr. c. nimis. ⁊. c. petitio. secundum Hostiē. vbi. ſ. Idem voluit Joā. and. in. d. c. nobis. iij col. in verbo honestius. vbi dicit cautū esse facta electione requirere principis consensum: de electo sacrosancta ne excipiat contra ipsum ante cōfirmationē vel cōsecrationē: vt. j. de accusa. super his. pusta qz diceret eum fuisse inimicum capitalē vnde talem in terra sua nō sustineret: vt. d. c. petitio. ⁊ est iusta causa fm Vincentium ibi quem refert ⁊ sequit Jo. an. Idem sequitur dominicus in. c. in nouo. xxj. di. prope finem. ⁊ in. c. vt circa. §. edicto. vj. col. versi. vnū tamē notabile. verbū de electione. lib. vj. dicēs ꝙ princeps opponens confirmando in episcopū 1 qō habet eum suspectum de suspitione: reuelatione vel tractatu. ⁊ hanc suspitionem cōcepit vel ratiōe patrie de qua est eiundus: vel parentū a quib⁹ originē traxit: qui semper fuerūt inimici capitales experientis: ⁊ predecessorum suorum: audiendus ⁊ admittendus est: prō quo dicto facit fm eū glo. ſ. in. c. nulla. lxij. di. versiculo item qz laycus potest excipere contra electum ⁊ dicere q̄ eo inuito: nō est dandus episcopus: vt. c. Adrianus. ⁊. c. si forte. lxiij. dist. §. que iura hoc probant ⁊ est bene notādū ⁊ quotidie 1 ꝑncipes hoc practicāt fm Dominicū. vbi. ſ. ADD J de quo vide Feli in. c. super his. iiij. col. de accu. vbi ista dicta commemorat. ZJO. ¶ Ex quo dat⁹ magna ampliatio ad predicta vt nō solū principes: vel 30 rueriā alij laycī tadmittantur ad opponēdū cōtra electum si sua interest. vt dixi notabiliter in. c. illa preposito rum. ſ. de accu. in meis recollectis. ibi videas. Ratio predictorum potest esse: quia multories principes ⁊ alij magnates communicant secreta sua cum ꝑ episcopis loci vt sentit glo. in. c. reprehensibile. xxxij. questio. viij. ⁊ in. c cum parati. ſ. de appella. glo. ij. facit. c. per venerabilem. ſ. qui filij sint legiti. Ad predicta vide allegatam legem regni. lib. ſ. ordinationum. ti. iij. l xix. de his amplius non insisto qz nō est p:esentis speculationis. scripsi alias late. in. c. ſ. de rerum permuta. in meis recollectis vbi videas.

ADD J an autem ⁊ quando rex potest beneficia cōferre. vide notabiliter per Joā. de silua. in tractatu de benefi. parte. ij. q. fi. ZJO.

Rubrica.

℞ Diuortio facto dos repeti solet.
Arre proprie appellantur idest pignus vt matrimonium sequatur.
Stipulatio penalis reprobatur in matrimonijs nisi maritus sub pena promittat habitare in certo loco cum vxore sua.
Pater si teneatur in carceribus ⁊ filius eius se obligauit vt teneatur in carcere donec pater soluerit an- valebit talis conuentio.

Et anteq̄az veniā ad textū vt aliorum morem obseruem: ⁊ ab antiquorum institutis nō discedam: cōtinuo istā rubricā ad precedentem. Supra visuz est de matrimonijs ⁊ de impedimentis ⁊ diuortijs eorū. sed q̄ post diuortium sequūtur dotis et donationis restitutio vel amissio: idcirco post tractatum de diuortijs: sequitur hec rubrica de donationibus inter virum ⁊ vxorem. ⁊ de dote post diuortium restituenda. Ita continuat Goffredus in summa huius tituli. ¶ Vel aliter fm Hostien. in summa. Quoniam iudex qui de matrimoniali causa cognoscit. cognoscere habet de accessorijs: sicut de dona. inter vir. ⁊ vxo. vtrum valeant necne: ⁊ de doribus restituendis. bene est vt post tractatum de diuortijs videamus quid iuris. ¶ Domin⁹ Abb. post cardina. aliter continuat. Supra visum est de diuortijs: sed q̄ † diuortio facto: dos repeti solet: et cōtenditur plerumq; de donatione facta constante matrimonio: ideo post rubricam precedentem: subijcit istam. In qua tractatur tam de donatione facta constante matrimonio inter virum ⁊ vxorem: quam de dote post diuortium restituenda. Cum hac continuatione transit prepositus Alexandri. in presenti. Utraq; continuatio est satis competens: ideo circa ipsam amplius non insisto.

Ista rubrica Duas continet partes. ſ. de donationibus inter virum ⁊ vxorē. Itez de dote post diuortium restituēda. Solum de prima parum dicemus: vt ad declarationem et examinationem decretalis nostre veniamus: cum ea fuerit nostra principalis intentio. De secunda vero parte nihil dicetur. tum quia esset reuoluere totum titulum. ff. soluto matrimonio super quo multi moderniores scripserunt: tum etiam quia in hac materia reperio duos tractatus singulares copiosissimos Baldi nouelli et Joannis campetij. quorum dicta vbi opus fuerit non subticebo' nec etiam aliorū quando eorum laboribus vtar me de futuro valeam reprehendi.

Quo ad primā igitur partē p̄mittēdū est q̄ cū iter aliquos de matrimonio ꝯhēdo

tractatur: seu inter parētes vel cōsanguineos eorū: 1
Cqđ, maxime fieri cōsueuit qñ illi de quorū matrimonio agitur: nō sunt etatis legitime, ad matrimoniū cōtrahendū. vt. c. ex parte. §. de resti. spo. & in. c. vno. de despon. impu. lib. vi.) conueniunt inrer se de ali- 2
qua parua quantitate dāda ab eo per quē steterit quominus matrimoniū cōtrahere & iste proprie ſappellantur arre. i. pignus vt matrimoniū sequatur. vt. l. arris. & l. fi. C. de spō. & c. gemma mulier. eo. ti. traditur per glo. in. c. accedens. §. de procura. & in. c. ex parte. §. de conuer. con 3
iuga. & quarta parti. ti. ſſ. l. j. Itaqꝫ iure canonico ciuili & regni hec arrarū datio seu ꝓmissio permittitur. q̄uis ſstipulatio penalis reprobetur. vt tradit in iuribus. §. alleg. & p Bar. in. l. titia. ff. de verb. obl. vbi ponunt doc. rationez diuersitatis. quare magis permittitur arrarū datio q̄ stipulatio penalis. dic vt ibi per eos. & in. l. fi ita stipulatus. §. fi. ff. de verb. obli. vbi vide Franci. de. aretio. & Abb. in. d. c. gemma. & in. c. de illis. de conditio. appo. Et de istis arris nihil ampli⁹ q̄ nō est materia nra. ADD Quamuis tamen stipulatio penalis nō valeat super cōtractu matrimonij: vt. s. dictū est: valebit tamen si maritus promittat sub pena habitare certo loco cuz vxore sua: vt notanter voluit Anto. in. c. j. qui ma. accu. po. & ibi alij doct. signanter Abb. ficulus in princi. et Bartholomeus de belēzinis in apostillis. qđ tamē intelligūt nisi noua causa absentie supueniat. & est de mēte ⁊ Host. & aliorū in. d. c. ſ. & sequitur And. ficulus in. c. ceterū. ij. col. de iura. calū. bene facit text. in l. si cōuenerit. cum sequenti. ff. ꝓ socio. vbi societas pōt ex causa superuenienti dissolui ante temp⁹. nec hīs obstat si dicatur q̄ habitare certo loco est seruitutis species vt probatur in. l. titio centū. §. titio centū. el ij. ff. de cōdi. & demō. vnde nō videt valere pactū vel cōuētio: & cōsequēter nec stipulatio penalis: q: illud ꝓcedit nisi pactū sit appositū fauore certe persone: vt. l. si quis litigauerit. eo. ti. vel nisi habeat ius in re. vt. d. §. titio centū. ver. sed in defuncti. istud autē pactū factū videt ad vtilitatē vxoris q̄ habet ius in marito: vt. c. ſ. de cōiugio seruoꝝ. ergo &c. ex q̄
4 bus infert vnū notatu dignū: q̄ si pater teneatur in carceribus: vel saltē erat debitor in certa quantitate: & filius se obligauit ꝓ patre vt teneatur i carcere donec pater soluerit. debitum liquiduz: valebit talis conuentio cum sit facta fauore certe persone. l. creditoris. ita cōsuluit Pau. de ca. ꝓ fi. xlij. LIJO.

arre sunt permisse. secus alias et econtra et vice versa

valet si maritus promittat habitare cum vxore certo loco &c.

1 Vxor raro donat marito.
2 Sponsalitia largitas.
3 Auariſſimum est genus mulierum.
4 Amatores debēt suis amasijs donare nō econtra.
5 Sponsalitia largitas an possit reuocari & quando.

Contractus autem spōsalib⁹

de futuro seu per verba futuri temporis: multoties sponsus donat sponse. & econtra sponsa sponso: quod raro accidit q: genus feminarū auariſſimū est. Vñ si vxor donat viro: est cōtra naturā sexus. vt. l. si ſstipulata. §. si vxor. ff. isto titulo. & l. fi ego. ff. ad velleia. et propterea dicit gl. in. d. l. si ſstipulata. in ver. solenne: quod maritus persepe donat vxori: vxor ſvero raro donat marito. & ideo cū id facit ꝓ magno repurat & quasi miraculose cū solēnitate celebratur donatio. l. personarū interuenientium & inde gaudētium. Hec donatio ꝓprie appellat sponsalitia ſlargitas: seu donatio ante nuptias vel dotalitiū. aur. vt sponsalitia largitas. colū. ix. aur. eo decursum. C. de donat. ante nup. l. fi a spōso. eo. ti. & d. l. fi stipulata. §. j. & d. l. sed si ego. in fin. c. plerūq̄. §. eo. iiij. parti. ti. ꝑ. l. ij. In fi. fo. ll. lib. iij. ti. ij. l. iiij. ¶ Et quāuis illa ratio communiter assignet. quare sponsa raro donat sez quia ſauariſſimum est genus feminarū: nō, tñ plz Lyno in. d. l. fi a spōso. naz ꝑm eū idē est in maribus. vt. ff. de ꝓba. l. cum de indebito. maxime cū donare sit pdere. ff. de dona. l. filiusfa. vnde qui reddūt talē rationē: vident habuisse odio mulieres: qđ non facit amator: princeps. vt. C. de libe. ꝓte. l. maximū vitium. & C. q̄ po. in pig. ha. l. assiduis. cum alijs pluribus. Unde subdit Ly. q̄ ratio est quia spōse debēt venerari a suis sponsis & nō econtra. & ideo raro ipse donāt vmō: quepositius in signū venerationis recipere debēt. ꝓpter honestatem ipsarū mulierū: quibus omnes sumus vel saltē esse debemus debitores & affecti. iuxta no. in. d. l. assiduis. ſamatores enim debēt suis amasijs donare nō econtra vt dicit Ly. in. l. vna. C. de mulie. que ꝓpriis ser. se iūxe. Assignari potest & alia ratio specialis in vxore donāte viro ꝙ nō teneat quia ꝓsumit decepta suasionibus viri. ita dicit Bal. in. l. ſ. & fi. C. de dona. ante nup. idē econtra dici potest in viro respectu vxoris vt ꝓsumatur deceptus fraude & persuasionibus vxoris: qm̄ vt dicit Seneca in. v. tragedia. Instituitur omnis fraude feminea dolus, iuxta illō Adā Sanso. & Salomone mulier decepit &c. ¶ Ista aute donatio vel dotalitiū seu sponsalitia largitas facta inter sponsos: bene valet & tenet: vt. l. inter cos. et. l. eum hic status. §. si quis sponsam. ff. isto tit. cum multis alijs de quibus. §. & lege. regni. fo. generosorum. lib. iiij. ti. ſ. l. ij. vbi videas antiquam consuetudinem huius donationis. Ad idem fo. ll. lib. iij. ti. xij. l. iij. ver. & fi añ. ¶ Et quidē si fiat ex mera liberalitate donātis: hoc expresso q̄ nullo casu ad donante reuertatur: tunc donatio ista nullo casu reuocatur siue interueniat osculum siue nō: siue sterit per recipientem siue per casum. vt. l. ſ. in princi. ff. de dona. & in. l. fi mater. C. de don. ante nup. que sic debet intelligi fm Sal. in. l. cum veterū. C. eo. ti. quem refert & sequitur Ang. de Are. in. §. est & aliud. pe. col. ſnſti. de donatio. ¶ Si autem donatio est ſimpliciter facta nihil alio dicto: olim ꝓsumebatur facta ex mera liberalitate vt. l. ij. C. de dona. ante nup. l. fi filio. & l. fi tibi. eodem titu. nec ſtollo casu reuocabatur vt ibi. hodie vero ꝓsumitur fieri ob causam futuri matrimonij. vt. d. l. cum veterū. & ibi gloſſ. & in. d. l. ſ. in fi. ff. de donatio. et. iiij. parti. ti. xj. l. iij. ¶ Qđ intellige nō solū de donatis p spōsos: sed etiā p eoz parētes et consanguineos. Vide l. fi seruus. ff. isto ti. Jaſ. in. l. vt liberis. de colla. facit tex. l. fi. C. de spōsali. ſseu alios p ipsis spōsis. Nā etiā in raliter donatis per eos ineſi cōditio matrimonij: vt voluit gl. Ly. & alij in. d. l. cū veterū. sic ampliāres illā. ¶ Unde si matrimoniū nō sequat sine culpa ꝫ donātis: q: p eā nō stetit quomin⁹

contrahere ex torū qđ donauit recuperat per cōditionem sine cā: vel reriner si adhuc nō tradiderat. [Et hec faciūt ad dubiū de dona. spōse que intrauit religione an consequat donata a sponso. ſSec⁹ si culpa ipsius donatoris: na tunc perdit qđ donauit: & si aliquid recepit: restituit. vt in iuribus proxime allega. Sed si stererit per vtrunq̄: & simul in eadē voluntate concurrant: vrputa dicit sponsa non placet cōtrahere tecuz. dicit sponsus tu es ducta bono consilio: q: si placeret tibi: nō placeret mihi tecum cōtrahere tunc locus est repetitioni & vterq̄ repetit qđ donauit. argu. l. fi diuersa. C. de trāsac. vt magis inſpiciat qđ nocet donatario q̄ qđ prodest. vt. ff. de condit. et demoustr. l. cum ita datur. ij. respon. Ita tenent Ja. de are. Lyn. Sali. & alij in. d. l. cū veteruz. Secus ſtñ est ꝑm eos si nō concurrunt in eadem voluntate: sed succesſiue: q: modo stetit per vnum postea per aliuz. 1
Nam tunc vltima mora nocet. argu. l. illud. ff. de pe- 2
ricu. & cōmo. rei ven. & ff. ſol. matri. l. mora. De hoc tñ vltimo dubitat Sali. q: non videtur qđ primus possit moram purgare cum executio videatur statiz facta a lege que concessit donatori rei vendicationez: 3
vt. d. l. cum veterū. Et hoc credit verius Angel⁹ de are. in. d. §. est & aliud. fi. col. ar. l. fi is qui. de lega. ij. et eoz que notāt Bar. Ange. & Joā. de imo. in. l. fi insulam. ff. de verb. ob. ¶ Predicta tamen intellige cū distinctione osculi: de qua. j. subijciam: vt est gloſſ. in. d. l. ſ. §. fin. ff. de dona. & tenet Ange. in. d. §. est & aliud. i fi. quamuis contrarium teneat Lyn. in. d. l. cum veterum. in. iiij. q. ¶ Si autem per casum matrimonium non fuerit contractum: vrputa per mortem alterius sponſi vel vtriusq̄ vel propter consanguinitatem vel affinitatem: vel al's. ſi quidem sponsus fecit dictā donationem: & non interuenit osculum tota donatio reuocatur: & res donate redeunt ad sponsum vel eius heredes. Si autem osculum interuenit resoluit donatio pro parte dimidia tm̄. i. medietas rerum donatarum remanet cum sponsa vel heredibus suis. alia vero medietas redit ad sponsum vel ad suos heredes: vt. d. l. si a sponso. C. de dona. ante nup. & iiij. parti. tit. xj. l. iij. & foroziuz go. lib. iij. ti. j. l. iiij. que incipit si algun esposo. & foro legum libro tertio. titu. secundo. l. quinta. aliter tamen olim erat dispositum per legē regni foro generosorum. libro. v. titu. j. l. tertia. que incipit. estaes fazaña. [Et propter ista fuit facta lex ij. de libro cuius conditioni ego regius consiliarius li- 1
ter immeritissimus inter alios aderā. incipit lex. qualquier sponsa. vt comprehendat sponsam de presenti vel de futuro: vt per osculum lucretur medietatē rerum sibi a sponso donatarum etiā pretiosarum. vt ibi plenius continetur. Intellige nisi ipsa sciens impedimentum contraxerit matrimonium: propter qđ matrimoniū fuit separatum vel verius declaratum nulla & per. l. fi. §. si a socero. ff. de his que in frau. credi. & vide glo. in. l. si a sponso. C. de condi. ob. cau. & vide que dicam. j. §. xxxvj. ad finē versi. intellige. & Bald. in. c. innotuit. de elec. in fin. & v. practica. titulo. xiij. l. ij.] Et intellige illud 1
etiam si sponsa aliquid donauerit sponso: nam totuz illud debet sibi restitui. & insup habebit medietatez rerum sibi donatarum a sponso si osculum interue-

nit als totū restituet: vt voluit Ly. in. d. l. si a sponso. in fi. quo ad ea eñ que sponsa donat sponso: siue interueniat osculum siue non: totum reuocat & redit ad ipsam donantē vel eius heredes: vt. d. l. si a sponso. Ratio diuersitatis inter vnum casum & alium potest esse q: sponsa vtroq̄ casu. l. quando ipsa donat vel recipit donationem: ꝺ dare osculū sponso nō recipere: & per cōsequens grauat & verecundia afficit seu rubore: quia quodā modo dedit gagium defideranti amplex⁹. sponsus vō ipso osculo reddit a lacrioz seu letabundus. [Vel alia potest esse ratio quod ꝓpter osculū: dicitur quid mulieri abesse cum forte ꝓpter hoc faciliter non inueniet alterum virum eiusdem conditionis. viro tamen nihil hoc nocet.] ideo vtroq̄ casu fit interpretatio pro muliere vt traditur in dictis iuribus.

non fuit vō. q̄ si sponsa donauit aliquid sponso illud repetit etiam. si inter eos non fuit osculum et sponsus nō repetit.

& Sponsalia per copulā trāseunt in matrimoniū. Uestes & alia ornamenta que sponsus trāsmisit spōse in matrimonio ꝓ verba de presenti secuto & copula carnali consummato efficiūtur ꝓprie ipsi⁹ vxoris & suorum heredum.

Annulus & alia focalia data vxori in domo sua an debeant esse sua soluto matrimonio.

4 Annuli necessarij sunt ad contrahendum matrimonium.

Si quidē matrimonium per

verba de presenti fuerit secutū: tūc donatio ista ante nuptias seu spōsalitia largitas cōfirmat: q: cum ob hāc cām. f. vt matrimoniū cōtrahat: facta fuerit vt i supiozib⁹ dictū est secuta cā: donatio est pfecta. vt. d. l. cū veterū. cū plurib⁹ alijs illi⁹ ti. & ff. & C. de cōdi. ob. cau. Nō tm̄ intelligas q̄ pficit ista donatio ex spōsalib⁹ de pñti postea secutis: ita vt res sic donate ista tm̄ efficiant ꝓprie donatarij. Nā si spōsa cui facta fuit donatio decesserit postq̄ cōtracta fuerūt spōsalia per verba de pñti: añ tñ q̄ fuisset carnal & cognita: res sibi donate, redeūt ad virū: ita sentit gl. no. in l. fi liberis. C. de dona. ante nup. in pñn. Si. glo. in sti. de dona. §. est & aliud. in ver. exequant. Qđ tñ ego intelligerē cū distinctiōe osculi: de qua. s. ad verā ergo cōfirmationē & oīmodā validitatē dicte donationis epz q̄ matrimoniū fuerit secutū & carnali copula cōsummatū: nā tūc q̄uis fuerit solutū: res mulieri donate remanēt ipsi⁹ mulieris vel heredū suoꝝ. vt. l. pe. in fi. isto ti. ff. & tradit in predictis iuribus. & firmat Jo. de imo. in. l. pe. §. seruis. pe. col. ver. fi añ. ff. so. ma. Idē disponit lex regni. fo. ll. li. iij. ti. ij. l. iiij. q̄ dicit q̄ si spōsus (intellige de futuro) carnaliter cognouit spōsam. spōsa lucrat oia q̄ sponsus ei donauit in spōsalitiā largitatē siue ꝓpter nuptias & ērras sibi datas. Et sil' spōsus dz habere quicquid spōsa sibi donauit. itaq̄ q̄uis alter eoꝝ moriat & sic matrimoniū fuerit solutū. nō tenet alteri restituere qđ recepit. Aduerte q̄ lz illa lex loquat in spōsis de futuro & sic cōiter intelligat ꝙ oēs: nō ex quo interuenit copula carnalis. ita spōsalia de futuro trāseūt in matrimoniū de pñti. vt. c. is q̄. de spōsa. cū cōcor. etiā si spōsalia essent cōtracta cū cōditiōe. nā ꝓt copula a cōditiōe recedit & trāseūt i matrimoniū: vt est tex. cū gl. & ibi no. Abb. in vlti. no. in. c. de illis. de cōdi. appo. & in. c. per tuas. eo. ti & ibi not. Abb. in. iij. not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Repetitio Rubrice

etiam si sponsi essent minoris etatis: habiles tñ ad copulã. codẽ mõ spõsalia inter eos ꝯcta p verba de futuro p copulã carnalẽ trãseũt in mrimoniũ de presenti ꝛ perficiunt ꝛ cõsummant vt est bonus text. et ibi no. Abb. in. c. a nobis. ñ. de desponsa impub. ꝛ per eũdem in. c. cõtinebat. eo. ti. ij. col. in fin. Copula ergo carnalis in hoc casu facit sponsalia de futuro trãsire in matrimonium de presenti. ꝛ per consequens facit valere irreuocabiliter donationem inter sponsos factam vt res sic donate efficiãtur propie donatarij.

Idem forsan dicendum esset si sponsus sponsam traduceret ad domum suam etiã sine copula p ea q̃ dicentur. ſ. §. lvij. verſi. sed q̃ris [Sz forte propter hec est ꝑdita. l. ij. de thoro qui requirit carnalem copulam. vnde sola traductio non sufficeret.] Vestes ergo ꝛ alia ornamenta que sponsus transmisit sponse secuto postea matrimonio, per verba de presenti ꝛ carnali copula consummato efficiuntur propie ipsi⁹ vroris ꝛ suorum heredum. Nec possunt repeti a marito vel suis heredibus: vt. d. l. cum te. vsq̃ ad. l. cũ verum. ꝛ. l. si a sponso. C. de dona. ante nup. ita tenet ꝛ firmat Richar. malumb. in. d. l. cum te. fin q̃ eum refert Bald. ibi: ꝛ in auc. ex testamento. vſ. co. verſi. ſſ. C. de colla. tenet etiam ꝑe. de vbal. in l. pe. §. seruis. ff. solu. matr. prout eũ refert Alexan. in. l. ſ. §. nec q̃ castrense. ff. de colla. bono. in apost. Et ex hoc dicũt q̃ si anteq̃ sponsa vadat ad domum sponsi. eo tẽpore quo nuptie debent celebrari sponsus vadat ad domum spõse ꝛ eã subarrat: nõdo ei duos vel tres anulos vel etiam in facie ecclesie cum debent benedici: tenet donatio: ꝛ sponsa debet habere propios istos anulos. hoc idem tenet Albe. de rosa. in. d. l. cum te. dicens quod illa ler tollit dubium de quo sepe fuit interrogatus vtrum ꝥ anulus ꝛ alia iocalia data vrori in domo sua: debeant esse sua soluto matrimonio: q̃ dicendũ est. fm eu quod sic per illã. l. ꝛ facit ad ꝺ tex. in. l. si donate res. §. ſ. ff. isto ti. vbi litera dicit. Si sponsus alienũ anulum muneri misit: ꝛ post nuptias pro eo suum dedit: quid am ꝛ nerua putant fieri euz mulieris: q̃: tunc factam donationem confirmare vel dek: non nouã inchoare: quã sententiam verã esse cõcepi. Istud idem de anulis approbat Ludo. Roma. consi. cxlvj. ſ. co. ver. sed a aũt dubitatio. incipit in xpi ꝛc. ista questio mouek ad hoc: q̃: donatio facta per spõsum sponse eoꝝ que necessaria sunt ad cõtrahendũ matrimoniũ valida est. vt. l. si q̃s pro vroze. ver. de cõtrahendo mrimonio. ꝛ ver. nris onerib⁹. ff. isto tit.

Sed est ita q̃ isti anuli ꝥ necessarij sunt pro matrimonio contrahendo. vt patet de consuetudine hodierna licet non de iure communi. vt not. in. c. illud. ñ. de presum. et in. c. femine. xxx. q. v. igitur donatio eorum valet.

Hec tamẽ intelligẽ sane quã-

do constat q̃ spõsus voluit simplr donare: vel q̃n nũquam habuit mandatum vel cõmissionẽ vt donaret. nam tũc bñ valet donatio ꝛ res donate efficiunt spõse cui donate fuerunt: ꝛ non repetunt ab ea vt in iuribus. ñ. allegatis signanter in. l. mater. §. de dona. añ nup. ꝛ tenet Bald. in. d. auc. ex testõ. vſ. co. C. duodecimum capitulũ. C. de colla. ad idẽ bonus tex in. l. cuz mihi stat⁹. §. ſ. ff. isto ti. q̃ sic debet intelligi fm bar. in d. l. pe. §. seruus. ff. so. ma. Addj quo casu cũ de ꝺ spõso si volũtate ꝛstat q̃ voluit donare vestes vel ornamenta sponsem̃ est faciẽda distinctio an fint pretiosa vel ne: q̃m etiã in pretiosis vz donatio irrreuocabiliter. l. q̃ adipiscẽde. ꝛ. l. nup. ff. isto ti. firmat Ludo. Roco si. clxvj. Ijd. Secus tñ esset quãdo cõstaret de intẽtione spõsi: q̃ voluit dare res solũ ad vsuz. Tñ finito vsu p mortẽ vroris vel alias sol ma. remanent viri: ꝛ ad ipsum vel eius heredes debẽt redire. vt lege mortis sue causa. in fin. ff. isto titulo. ꝛ lege in comodato. §. si cut. ff. commo. ꝛ traditur in. l. estimare so. ma. Et isti duo casus sunt plani ꝛ sine aliqua dubitatione.

☞ Sponsus vel maritus an in dubio presumatur iocalia sponse donare vel solum ad vsum concedere.

Consuetudo est optima legum interpres.

Jocalia que a consanguineis viri mittuntur vroni vel econtra presumuntur donari ratione consuetudinis.

Consuetudo in contractibus attenditur.

Contractus semper videtur fm conditionem persone ꝛ loci consuetudinem.

Legare potest maritus vroni ornamenta que ad eius vsum comparauit.

Legatũ rei propie non valet.

Donatio nunq̃ in dubio presumitur.

In necessitatibus nemo liberalis existit.

Emphyteuta cadit a iure emphyteutico ex nõ solutione pensionis: sed si postea simpliciter recipiat pensionẽ pro tẽpore preterito nõ per hoc approbare videtur dños emphyteutam quin eum expellere possit.

Renuntiatio iuris in dubio non presumitur.

Mutuãs pecuniã nõe alteri⁹ nõ vr sibi illã donare.

Soluens creditori alicuius nõ intelligitur ipsi debitori donare.

Donari an debeat mulier sumptibus viri.

De donationibus inter vi. ꝛ vroꝛẽ. 6

Sed quid si tunus in dubio:

quia nõ potest constare vtrũ ꝥ sponsus vel maritus voluerũt donare: an solũ ad vsum concederet ꝛ iste est articulus quotidian⁹ ꝛ satis dubitabilis in quo videbimus tam de donatione vel cõcessione facta a sponso sponse: quam a marito vroni: quia quantũ ad presumẽdũ vtrũ fiãt animo donandi vel non: ad partes iudicantur: licet quo ad alia magna sit differentia: vt apparebit ex infra dicẽdis. Doctores in hoc articulo fuerũt varij ꝛ cõtrarij quoꝝ opiniones referre nõ curo: q: videri poterunt per Bar. ꝛ alios in. d. l. pe. §. seruis. ff. so. ma p Saly. in. l. ficut. C. isto ti. Et colligendo dicta doctorũ multis in locis sparsa: omisso eorum ordine sic puto dicendum. Primus quidem attendenda ꝛ seruanda est consuetudo loci: vt expresse voluit Bar. in. l. si vt certo. §. item ff. cõmodati. ꝛ Saly in. d. l. ficut in fin. C. isto tit. Unde si consuetudo legitime prescripta: habet q̃ taliter cõcessa vel missa inter sponses vel cõiuges videantur donata: illa sequẽda est. q: Consuetudo est optima legũ interpres vt. l. si de interpretatione. ff. de legibus. ꝛ. c cum dilectus. ñ. de consuetudine. Illa ergo presumitur sponsus vel maritus velle donare: que donari consueuerunt fm morẽ ciuitatis.

vt. l. ſ. §. offiñ ff. de rut. ꝛ nõ distr. quẽ tex. ad hoc multum cõmendat Bal. in. c. iurauit. circa fi. ñ. de ꝑbat. 3 Et ex hoc dicebat idẽ Bald. in. l. ij. post princ. C. de iure do. ꝥ q̃ iocalia que mittunt a consanguineis viri vroni vel econtra: donari presumunt rone cõsuetudinis. ar. ff. de admi tut. l. cu plures. §. cu tutor. ibi solennia munera. vbi est tex. not. ꝛ facit tex. in. l. filius fa. ff. de dona. fm eũ. 4 Et Consuetudo eñ attendit in cõtractibus: vt. l. q̃ si nolit. §. q: assidua. ff. de edi. edic. ꝛ. l. ex empto. C. loca. vnde in dubio semper intelligit quis contrahere fm consuetudinem regiõis fm Bar. in. l. ex ea parte. in princi. ff. de verb. ob. ꝛ in l. semper. ff. de reg. iur. Ad q̃ possunt adduci multa: que cumulat Andr. ficu. in. c. q̃ translationem. de offi. leg. ꝛ Feli. in. c. cum in. de cõsti. iij. col. cum sequ. vbi multa dicũt de cõsuetis apponi in dispositiõib⁹ vt intelligant ꝥ nõ exprimant: q̃ videas p te. 5 Facit quod voluit Bar. in. l. nemo. ff. de duo. reis. ꝛ q̃ nõ. in. l. si pius §. si recte. ff. de aqua plu. vbi ꝺ q̃ contractus ꝥ semp videt factus fm conditionem plone: ꝛ loci cõsuetudinem. Jdẽ Bal. in. l. ficut. C. de actio. emp. ꝛ in. l. incendia. C. si cer. pet. a. Jnno. in. c. olim. in prin. ſ. de ver. sig. sequitur Abb. in. c. certificari. in pri. de sepul. Feli. vbi. ñ. Cessante aũt cõsuetudine dicebat no. Bar. in. l. si vt certo. §. interdum. ff. cõmo. tenementi hunc casum q̃ stagialia ꝛ burse ꝛ corone: quas vir mittit vroni: q̃n ducit eam: nõ vident in dubio donate: ꝛ potius cõmodate vt magis ornate ad virũ accedat. ꝛ ꝓpter hoc non cõfirmant morte: nec debẽt apud vroꝛem remanere. hoc dictum refert et sequit Andr. ficu. in rub. ñ. de cõmodato. ij. col. in fi. Idẽ ꝛ Bal. i. d. l. pe. §. seruis. fi. col. ꝛ. de ornamẽtis ff. sol. matri. dicens q̃ de perlis ꝛ ornamentis ꝛ argento: q̃ mittit sponsus sponse: non est dubium q̃n viri remaneant pleno iure. presumunt enim soluz ad ornatum accõmodari seu concedi: non aũt cedi seu transferri per tex. in. d. l. si vt certo. §. interdum. hoc idẽ placuit Ange. de peru. in. d. §. seruis. per illum textum intelligẽdo q̃ illi serui erant dotales quos tenetur vir alere sicut vroꝛẽ: vestimenta tamen q̃ vir ipsis seruis tradidit: nõ vident donasse: imo sibi restituenda sunt mortua vroꝛe. Hoc etiam ꝛ Bal. in. d. l. cum te. C. de dona. ante nup. dicens quod non est donatio inter coniuges: nisi exp: esse agatur q̃ sit donatio. vnde nec morte viri confirmatur ista donatio. Mñ eñ aliquid tradiñ sponse vt magis ornate accedat ad virum: illud non intelligitur donari: sed cõmodari: q: in traditis gratia tradentis non presumitur donatio vt. d. l. si vt certo. §. interdũ. Jdẽ dicit in vestibus pretiosis ꝛ in margaritis ꝛ gemmis ꝛ alijs ornamentis: vnde si vir habeat fratres: cũ q̃bus habeat bona indiuisa: q: erant socij omniuz bonorum: post mortẽ mulieris ista sunt oim fratrum. vt no. per Bar. in. l. ſ. §. nec castrẽse. ff. de colla. bon. fm Bal. vbi. ñ. p: o quo vltimo (q̃uis ipse non alleger) mihi videtur tex. in. l. si socius ꝑ filia. in ver. ceterũ. ff. ꝓ socio: vbi ꝺ q̃ si pr̃ dedit dotem filie de cõib⁹ bonis suis ꝛ socio: si filia moriat durante societate tunc tenet pr̃ illã dotẽ cõicare cũ socijs. Ad idem facit rex. optimus nõ solet⁹ allegari in. l. mutis fue cã §. res in dotẽ. in fi. ff. isto tit. vbi litera dicit res in dotem estimatas cõsentiente viro mulier in vsu habuit deteriores si res fiant vsu: damni cõpensatio nõ admittitur: eas dez res nõ possit mulier quasi sibi donatas defendere ex illis verbis quib⁹ donationes ei a viro legate, sunt: cũ hmõi species: nec donari nec auferri vident. dicit ibi Fulg. q̃ finis illius tex. facit vtrumẽs argumentum suo iudicio quẽ tñ doctores nõ allegant ad illud quod q̃rit de vestibus q̃s marit⁹ in vsum mulieris constante mrimonio cõcesserit: vt soluto matr. ad vroꝛẽ nõ pertineat cũ non intelligãtur donate. Bene facit ad predicta tex. no. in. l. sed si vir ex lana. ff. isto tit. vbi si vir ex lana sua vestimentũ fecit suevroi: illud vestimẽtũ remanet ipsius viri etiã si cura vroꝛis fit factũ. Et inde est quod maritus põt legare vroi ornamenta: que cõparauit ad eius vsum: vel vestes seu alia ista que sibi tradidit: ꝛ valet tale legatum etiã si noie vroꝛis essent comparata vt. l. hoc legatũ. cũ. l. seq. ꝛ. l. vroi. §. vroi. ꝛ. l. qui vroi. de leg. iij. ꝛ. l. ornamẽtorum. ꝛ. l. qui vroi. ff. de aur. ꝛ arg. leg. Quisnimo in hoc legato venisset vestes poris vroꝛis. vt. l. si quid earum. de leg. iij. ergo ille vestes ꝛ ornamenta remãserũt mariti. nã si essent vroris nõ valeret legatum: q: legatum rei propie non valet: vt. l. cetera. de lega. ſ. ꝛ. l. propias. C. de legat. Adeo q̃ etiã estimatio rei propie nõ debeat. vt insti. de leg. §. sed si rẽ. qui tex. est no. de quo quidẽ legato non detrahit falcidia: vt est casus vnicus in. l. si vsus fructus. §. si dos legata. ff. ad legem fal. fm Bald. in. d. c. iurauit. de ꝓba. quod tene menti. Ratio predictorum põt esse q: cum in hac concessione quaz facit vir sponse vel vroi possit sumi hec coniectura: q̃ concedit ad solum vsum vt magis ornata accedat ad virũ: vel incedat q̃n est cũ viro vt no. i. d. l. si vt certo. §. interdum. ff. cõmo. Merito non est presumẽdum quod aũ donandi cõcesserit: q: ꝥ in dubio nunq̃ presumit donatio: vt. l. cum de indebito. ff. de ꝓbatio. l. si cũ aurũ. ff. de solu. ꝛ. c. super hoc. ñ. de renũ. ꝛ. c. q: non est verisimile. ñ. de presump. Maxime q: hodie ex generali cõsuetudine que viget in his regnis ista ornamenta solent mitti spõsis ꝛ cõcedi vroꝛibus: itaq̃ verecũdia esset sponso vel marito illam sibi mittere vel cõcedere: q: violaret consuetudinem ꝛ per ꝑs esset redarguẽdus apud bonos ꝛ graues morem eñ sequẽdũ dicit lex. C. de testa. ꝛ. viij. dist. q̃ contra morem. q̃ aũt quis facit ob pudorẽ verecundie: ꝺ facere necessario: vt. l. pecunie. ff. de alime. ꝛ cibaria lega. [not. hoc ꝛ adde bonum tex. in. l. quintus. ff. mã.] nec fieri posse credit id q̃ lederet verecũdiã nostrã vel offenderet bonos mores: vt. l. filiꝰ. ff. de cõdi. insti. Si ergo ista missio vel cõcessio iocaliũ vel ornamẽtoꝝ fit ex quadã necessitate morũ: ergo non est ꝑsumenda donatio. q: in necessitatibus nemo liberalis existit. ar. in. l. relegatũ. ff. de admen. leg. ꝛ. l. donari. ff. de regulis iur. Et ita ex quo potest sumi cõsectura necessitas ad ista mittenda vel tradenda nõ est presumendum quod sint donata. [adde. l. ij. ff. de dolo exceptio.] Hec tenuerunt Oldr. ꝛ Lyn. in. d. l. pe. §. seruis. ff. solu. ma. ꝛ sequunt dñi de Rota in decisionibus quas collegit Bernardus de Bisgnero isto titu. decisione. ſ. que incipit Petrus. ꝛ sequit Ancha. consilio. clxxxj. incipit Jn Christi ꝛc. in primo dubio. Addj Idem vult Bald. in. l. generaliter. col. iij. C. de nõ numerata pecunia. quẽ refert Jas. in. l. ro

gasti a me.§.si tibi.col.iij.ver.item dū gl.ff.si cert.pe. vbi aliqua similia cumulat q̄ videri possunt.TIO.
9 ¶Bene facit ad hoc qđ in silī voluit Bar.in.l.ij.C. de iure emph.ꝛ eū sequunt Ant.ꝛ Abb.in.c. potuit.
10 §.de.lo.vbi dicūt †q̄ si emphiteuta cadit a iure emphiteutico ex nō solutione pensionis:si postea simplr recipiat pensionē p tpe pterito.non p hoc videt approbare emphiteutam quominus possit illū expellere.Sed potius videt capere pecuniā sibi debitā.ar. l.colonus.ff.loca.Itē q̄ cū ista receptio pecunie possit hre duplicē intellectum.s.vt fiat aīo renūtiādi iuri expellēdi emphyteutā.Itē q̄ nō fiat isto aīo renūtiādi sz recipiendi sibi debitū:dz intelligi qđ nō fiat
11 animo renuntiādi:q̄ in dubio nō †presumitur renūtiatio iuris vt.d.l.cū de indebito.cui alijs de quib⁹ §.de quo articulo latissime vltra alios:vide per Jaso.in.d.l.ij.C.de iure emphit.lv.col. ¶Facit in simili qđ voluit Bar.in.l.frater a fratre.ff.de cōdi.indeb. circa prin.s.gl.magne.in.s.q. vbi vī tenere qđ si mutuo †alicui pecuniā noīe tuo:nō videor tibi illā donare:qđ dictū refert ꝛ sequit Pau.de cast.in.l.certi cōdictio.§.si nūmos.ff.si cer.pe.ꝛ Bartholo.de belenzinis in.c.si cantio.ver.xij.§.de fide instru.in apostill.
13 ¶Idē dicas †si ego soluī creditori tuo per te:nam nō videor tibi donare:vt voluit Bald.in.l.s.in fine. C.ad velle.reprobata glo.ibi q̄ contrariū voluit.Vñ sic videt dicendū in casu nostro vt nō sit presumēdū maritum vel sponsum velle donare sponse vel vxori res sibi transmissas vel cōcessas:sed potius ad vsuz accōmodare.ADDI Postquā ista scripsi emanauit
2 lex regni tauri facta in cuius conditione ego cū alijs cōsiliarijs interfui.ꝛ ppter huiusmodi dubia tollenda fuit cōstitutum q̄ de oībus rebus etiaz pretiosis a sponso donatis:sponsa etiā de futuro consequeretur medietatē:si osculū interuenisset:alīs nihil.si aūt matrimonium fuit cōsummatum vxor habebit oīa que sponsus sponse donauit:aliis non interuenientibus.si aūt interuenissent est in vxoris optiōe vel eī⁹ heredis alteruz eligere intra.xx.dies post requisitionem heredis mariti.alīs ipse heres eligat.ita dispositit predicta lex.iij.cui tanq̄ vltime stādū est. Ex istis
etiam deciditur dubiū quid fiet de rebus donatis inter sponsos de futuro vel de presenti:q̄n alter eoꝝ ingreditur religionē.Ex istis etiaz deciditur questio
14 an †mulier omanda fit a viro eius sumptib⁹.de qua per Lucā de penna in.l.fi.col.ij.C.de incolis.li.x.vbi etiam de predictis loquitur.TIO.

1 ☞Concedo verbum:proprie non inducit translationem dominij.
2 Donare verbum impropriatur fm subiectā materiā.
3 Usurarius si dicat debitori dono tibi vsuras nō iudicabitur donatio:sed restitutio.
4 Solucs simplr alicui pecuniam presumit' port⁹ pecuniam deposuisse q̄ debitū soluere|vel donare.
5 Solutio verbū prolatuz a dño pecunie presupponit obligationem precessisse.
6 Juspatronatus non possidetur:sz q̄si possidetur.
7 Laicus potest ab episcopo|vicarius constitui in spiritualibus.
8 Ulcisci verbum simpliciter prolatum dz intelligi de vltione iuridica.ꝛ non de vltione propria autoritate ꝛ idem de verbo vindicare.

Confirmatio pape potest referri ad actum iuridicē factum ꝛ ad non iuridice factum:in dubio tamē solum refertur ad actum iuridice factum.

§. 7. Intellige hoc non solū quādo

Spōsus vel marit⁹ seu ei⁹ nuntiꝰ vtik̄ dbis nō aptis ad trāsferedū dñiuz vt est †dbū cōcedo qđ ex ppio significato nō inducit trāslationē dñi vt voluit glo. no.in.l.fi.ff.de dona.p qua est tex.optim⁹ quem no tauit ibi Andr.sicu.in.c.pastoralis.§.de don.ꝛ bene facit tex.in.c.fin.§.de precarijs.ꝛ glo.j.in.c.vno.§.de commo.q̄uis gl.iuncto tex.in.l.vxori.§.fi.ꝛ ibi Bar. ff.de lega.iij.dicat qđ verbum concedo idem importat qđ dono:sed hoc est largo sumpto vocabulo:de quo videas iura ꝛ docto.de quibus per Alexand.in l.si constante.in prin.in.xviij.col.ff.solu.matri.per Feli.in.c.cum venerabilis.in princi.§.de excep.ꝛ Jas. in.l.s.ij.nota.ff.de constit.princi.ꝛ in.l.fi donatione.j. col.C.de colla.Sed etiaz si vtaī verbis aptis de sua natura ad translationem dominij.verbi gratia.spōsus vel maritus dicit sponse vel vxori dono tibi vel
☞ trado istas res:vel nuntius dixit:sponsus vel maritus donat vel tradit tibi ista.Nam etiam per hec verba nō erit inducta donatio pprietatis:sed subintelligitur ad vsum tm̄.Ista est mirabilis decisio bar. to.in.d.l.s.§.nec castrense.vs.coniuer.ꝛ ideo.ff.de collat. bono.cū quo transeunt cōiter doct.signāter Bal. in aur.ex testamēto.vij.col.ver.duodecimum capl̄z.C. de coll.ꝛ Jo.de Imo.in.d.l.pe.§.seruis.pe.col.ff.solu. matr.q̄ illud verbū †donare seu donat impropriat fm subiectā materiam.vt.l.si vno anno.§.si vō bonationis.ff.loca.ꝛ bene facit tex.in.l.in lege.co.xij.ff. in.l.damni infecti.in prin.ff.de dā.infec.ꝛ in.l.si stipulatus.ff.de vsur.vbi verba impropriantur fm subiectā materiā. ¶Ex hoc dicebat not.Bald.in rub.C. de iure emphy.in fi.qđ fiue in contractu siue in iudicio ponak nomen vni⁹ cōtract⁹ ꝛ effectus alteri⁹ est iudicandus fm naturā illi⁹ cōtract⁹ cuius effectus posit⁹ est ꝛ appositum qđ non conuenit effectui: bñ ꝑ nō appositō. Vñ si vēdo talē fundū in vsum seu ad vsum:ista verba ad vsuz:ponunt demonstrāue non taxatiue nec transitiue:vnde plena videt facta venditio per textum in.l.donationes in concubinam.§.species.ff.de donationibus.ita Bald.vbi. Ex quo dicebāt glo.Lyn.ꝛ Bal.in.l.si predium. de iure dotium.quod si dico cōcedo talibus religiosis tale prediū ad vsum:venit proprietas per.d.§.species. ¶Ex istis etiam dicebat nota.Bald.in.l.prin. in prima col.C.de fructi.ꝛ litis expen.quod quando ex concessione apparet quod transfertur plenus ius vel ius vtile in aliqua re verba ad vtendum ꝛ fruendum ibi posita:non diminuunt concessionem per dictum.§.species nisi tps adiciat.l.ad vtēdum ꝛ fruēdū in vita sua:vt.l.eū.§.si vni.ff. de trāsac. [ad hoc.l. fine prefinitione.ff.qñ dies leg.ced.] ¶Ex his etiaz dixit idem Bald.in.l.si habitatio.§.sed si sic.ff.de vsu ꝛ habita.quod si alicui concedantur possessiones in godimentum seu gaudimentum: trāsmittitur ad heredes:q̄ verbū godimētum est quidā mod⁹ inferendi fructus respiciēs fauoīē legatarij:ideo non restringit legatum:vt ibi per eum.ad qđ bene facit tex.in.l.iij in prin.ff.de alimē.leg.vbi dicit quod qñ fund⁹ relin-

quitur ad alimenta venit ppietas ꝛ transmittit ad hēdes.vide ibi bar. ¶Propterea dicebat no.bal.in
3 l.fi.C.de vsur.q̄ si vsurarius dixit debitori.ego dono tibi vsuras:nō iudicabit donatio sed restitutio propter materiā subiectam.q̄uis vsurarius vsus fuerit verbo dono. ¶Ex hoc dixi satis nota.idem Bald. in.l.qui se patris.ꝛ.col.versicu.ꝛ scias.C.vnde liberi.qđ si princeps pro feudo reciperet pretium:ꝛ postea diceret indulgemus vel simile verbum non propterea esset feudum sed emptio:ꝛ ideo reuocari non posset nec deberetur fidelitas.arg.l.fi.C.de pdi.cur. lib.ꝛ.qđ dictū reputat no.Lod.in fing.cccclix.incipit
8 an suder mediolani.ꝛ Andreas siculus in.c fraternitatem.iij.col.§.de dona.ꝛ Jas.in.l.s.vij.col.C.de iure emphiteu.de quo etiam per eundem Bald.in.l.gallus.§.quid si tantum.ff.de liberis ꝛ posth. ¶Ad cuius confirmationē facit quod in simili voluit Abb.i
4 c.fi.in pn.§.de solu.vbi dixit qđ †solues simplr alicui pecuniā ꝑsumit poti⁹ pecuniā deposuisse:q̄ debitū
5 soluere|vel donare:ꝛ ita q̄uis dbū †solutio platū a dño pecunie:ꝑsupponat tā obligationē p̄cessisse.vt l. solutionis verbum.ff.de'solutio.ꝛ.l.solutionis verbū ff.de verbo.si gnl.nihilominus tamē in fauorem isti⁹ concedentis pecuniam impropriamus illud verbum solutio vt trahatur ad mutuum vel depositū. Quin imo magis hoc casu presumit depositum q̄ mutuū. qz expedientius est creditori habere actionem bone fidei sz depositi que est magis priuilegiata vt.l.fi.C. depositi.q̄ actionē stricti iuris:sz certi cōditionem ex mutuo.ita not.Bal.in.l.incendium in finalib⁹ verbis.C.si certum petatur.reputans hoc valde not.de
9 quo meminit Pau.de ca.in.d.l.cum qđ.in fi.ff.si cert. pe.ꝛ in.l.lucrius.la.j.ff.depositi. ¶Ad idē facit qđ voluit Bald.in.c.quāto.in fi.de iudicijs.quē refert ꝛ sequit ibi Andr.sicul.viij.colum.in fi.vbi dixerunt qđ
6 Juspatronatus nō possidet sed quasi possidet:vt l.seruus.§.inco|poralēs.ff.de acquir.re.do.vñ si testis dicerer q̄ vidit talem possidere ius patronatus: exponeretur.i.quasi possidere vt.l.sed ꝛ si possessori. ☞§.ẓ si rerū.ff.de iureiu.vbi est tex.no.bene facit tex. fm Ab.ibi in.c.fi.§.de rest.spo.vbi respectu iuriū incorpaliū q̄ nō possident:sz q̄si possident vt tradit i.c. q̄relā.de elec.ꝛ.c.cū eccl̄a sutrina.de cā pos.ꝛ ppr.cū alijs similib⁹.ponit tñ ibi verbū possessio. ¶Ex quo infert ibi Abb.sustineri posse libellū in quo incorporalia dicunt possideri:vt ibi per eū.ꝛ rō predictoruz est q̄ verba laicoꝝ debēt intelligi grosso ꝛ vulgari mo.vt not.Ly.in.l.si cū ante.C.de dona.aate nup.ẓ sic Bal.vbi.§.Ex quibus omnib⁹ vī mihi dubia decidit vbi dicit q̄ si cōcedo domū ꝛ fundū in feudū ad vtēdum ꝛ fruendū propter ista verba feudū finitur more Marti.Lauden.in.c.primo.viij.col.ad finem.q̄
☞ xxxij.col. ¶Ad idem facit quod voluit Bald.in.c. quādo.§.de iudi.vbi dicit qđ si episcopus constituit
7 laicum vicarium in spūalibus:impropriat ꝛ intelligitur.i.assessorem.de quo dicto facit festum ibi Andreas siculus.xiij.col.ꝛ in rubri.de iudi ꝑ.colum.in fin.Sic ergo fiet in casu nostro impropriatio illi⁹ verbi donat:vt trahatur ad cōmodum cum illud magis expediat sponso vel marito. ¶Et hoc maxime quando ista concessio fieret per sponsum de presenti vel p maritum sponse de presenti vel vxori iam traducte. Nam cum tunc prohibita sit donatio a iure:vt. j. dicetur:nō est presumendū qđ fiat donatio contra iuris prohibitionem.arg.l.merito.ff.pro socio.ꝛ.c.cum dilecti.j.de accusa.facit.c.nō potest.de prebē.lib:vi. in fi.vbi probat fm Dñicum.qđ si ex verbis gratiaꝝ
☞ potest sumi duplex intellectus:quorum vnus induceret dispensationem contra ius ꝛ alius fm ius: debet sumi intellectus fm ius. ¶Ad idem facit gl.no. in.l.j.in princ.C.de his quib.vt indig.q̄ verbum vlcisci prolatum simpliciter:dz intelligi de vltione iuridica.non aūt de vltione propria manibus seu ppria autoritate.[ad idem glo.in.l.pe.C.de preci.impe. offeren.]idem de verbo vindicare.dixit glo. in.l. vxor. C.qui accu.non pos.facit tex.in aur.si vero contigerit.in fine.C.de iudi.vide Jaso.in.l.rogasti.§.si tibi. ff.si certū pe.Et inde est qđ si titius minatus est sciū qđ vltionem seu vindictam sumet ab eo:intelligitur de vltione seu vindicta iuridica vel per manus iudicis.vnde q̄uis postea scius reperiatur mortuus:nō presumitur q̄ titius eū occiderit fm Bull.in.d.l.j.C. de his quib.vt indig.ꝛ ibi Ang.ꝛ tradit per do.Lardi.in cle.j.de procu.q.xiij.per Bal.in.l. metū. C. qđ met cau.per Abb.in.c.scribam.in fi.§.de ꝑsum. per Dodeer.in tracta maleficio.In parte fama publica precedente.xx.co.ꝛ latius per Paridē in suo tract.de indicatu.in parte tortura.c.vj.incip.An si quis.Facit no.dictum Jnn.in.c.dudū.ad fi.§.de decī.vbi dicit q̄ confirmatio †pape que pōt referri ad actū iuridice factū:ꝛ ad non iuridice factum in dubio refert solum ad actū iuridice factū.Qđ dictuz de facili nō reperitur alibi secundum Antonium ibi de quo|ne minit Bal.in.l.bonorum.C.qui admit.ad bo.posse. ꝛ Feli.in.c.lxiij.col.§.de consti.Unde sic videt dicē dū in proposito nostro verbū dona vel donat prolatū a sponso de presenti:seu a marito seu eius nuntio: pōt referri ad cōmodatum vt vxor ornatio:incedat vr.§.dictum est.Pōt etiam referri ad meram donationē:que inter cōiuges prohibita est.ergo in dubio non debet intelligi donatio facta cōtra iuris prohibitionem. ¶Et istud teneo q̄uis Lud.Ro.consilio cxlvj.fi.col.qđ incipit in Christi.ista qđ reprehendit dictū Bar.de quo.§.imo q̄ si nūrius spōsi vsus fuerit verbo donat presumatur donatio.ꝛ sic debeat interpretari contra sponsum.argumen. l. veteribus.ff. de pactis.Sibi enim debet imputari si ita generali sermone vsus est:vt.l.fin.C.de dotis promis. ¶Preterea dicit ipse.ex quo simpliciter fuit donatum:non intelligitur illa clausula quo ad vsum.etiam si sponsus hoc mente conceptum habuerit:vt.l si repetendi C.de condi.ob causam. ¶Item si in hac donatione sponse facta solum hoc tacite subintelligitur: si matrimonium secutum fuerit:ꝛ per sponsum non steterit.vt dicta.l.cum veterum.C.de donatio.ante nup. ergo non debet subintelligi hoc sz quo ad vsum.Si enim Imperator illam voluisset subintelligi expressisset:quemadmodum ꝛ aliam:vt.l.prima.§.finaūtē. C.de caducis tollend.ꝛ.c.ad audientiam.§.de decimis.hec Ludo.in dicto consilio Ad que satis patet responsum ex precedentibus.ADDI Ex istis alias

Universidad de Deusto Biblioteca

in contingentia facti dicebam quod cum rex noster Fernandus ⁊ regina Helizabeth essent debitores in xxx. milibus ducatoū regi Portugalie ratione dotis sibi ꝓmisse cū vxore sua regum nostroū filia ac postea reges nostri concesserunt eidem regi Portugalie. xxx. milia fanecarum frumenti quod non fuit donatio: sed potius debiti soluto per predicta. ⁊ per tertium singularem in l. si cum aurum. ff. de solutionibus. q̄uis ex qualitate ⁊ dignitate persone aliud videretur dicendum vt statim dicemus sup quo tamen vlterius cogitandum est. ℣ℐ℣.

1 ☞ Donare potest filiusfa. ratione nobilitatis vel dignitatis.

§. 8. Limitabis tamē predicta vt

pcedant nisi spōsus vel marit⁹ vestes: iocalia: ⁊ alia ornamenta transmittens sponse vel vxori: esset vir magne potentie ⁊ nobilitatis. Nā ratione sue potentie ⁊ nobilitatis presumitur velle donare ea que transmittit. ita dicit not. Bal. in. c. iuravit. circa finem. §. de p ba. ⁊ in tracta. de duobus fratribus in fin. [adde in simili Bald. in. l. prima. C. de verbo. signi. ⁊ in. l. filia legatorum. C. de leg.] ℂ Idem videtur ipse sentire in. l. si paterno affectu. C. de nego. gest. dicens quod si vitricus faciēs expēsas priuigno: erat nobilis. i. miles ⁊ diues: facilius presumitur donare ꝑ ignobilis ℂ Idē est de mente Bald. in. l. prima. in fi. C. ad vel leia. vbi dixit quod si mulier que pro alio soluit erat nobilis ⁊ in dignitate ratione sue nobilitatis ⁊ dignitatis presumit donare. ℂ Mouetur Baldus viro bicz. argu. l. filiusfami. non possit. donare ratione tamen dignitatis ⁊ nobilitatis donare potest. ℂ Potuisset ad hoc allegare rex. optimum in proposito in l. pe. C. isto tit. vbi litera dicit donationes quas diu⁹ Imperator in pissimam reginam suam coniugem: vel illa in serenissimum maritū contulerit: ilico valere sancimus ⁊ plenissimam habere firmitatem.

1 ☞ Liberalitates exercere ⁊ donationes facere. primum est nobilium ⁊ eoꝝ q̄ in dignitate sunt pstituti.

2 Promissa principum pro factis habētur.

3 Alexander cuidam pauperi e leemosinam petenti ciuitatem dedit.

4 Antigonus petenti talentum argenti: respondit plus petisse ꝑ illum decebat: postmodū eidē petēti soluz denarium respondit non decere regem tam modicā rem dare.

5 Alfonsi hispanie Regis duodecimi liberalitas.

6 Mos prelati si ex cōsuetudine principi denuntiari debeat ⁊ con sensus eius requiratur ad hoc vt canonici eligant prelatum. si rex est extra regnum: sufficit hoc denuntiare Viceregi.

7 Opas gratis prestare non presumitur rusticus: sec⁹ in nobili.

8 Officia publica danda sunt nobilibus potius quaz plebeis.

9 Regimen ciuitatis debet esse apud nobiles nō apō mechanicos.

10 Nobiles ⁊ literati equiparantur in dispensationib⁹ faciēdis.

11 Tutor nobilis si palam per interpositaz pſonā eo autorante rē pupilli emat nō presumit fraus facta.

12 Contractus in dubio semper presumitur factus sm conditionem personarum.

13 Nobili plus creditur ꝑ plebeio.

14 Nobilis integre fidei ⁊ opinionis si de mandato iudicis assignetur militi custodiendus si fugā arripiat miles non tenebitur.

15 Nobilis non debet ita custodiri sicut plebeius.

16 Custodia alicuius castri si data est alicui militi pro certa mercede ⁊ iste miles cōmisit custodiam alicui nobili si tandem castrum ab hostibus capiatur non tenebitur miles domino castri.

17 Tutor vel curator si depositū pecuniā minoris apud cāpsorē ad cui⁹ fidē cōiter currebat: pditis pecuniis p fugā vel cessationē cāpsoris non tenebit tutor.

18 Pro nobilib⁹ presumēdū est in hiſq̄ rāgūt nobilitatē.

19 Nobiles sicut furca non suspendunturuta nec diues plebeius.

20 Nobilis quis dicatur.

§. 9. Istud autem nō est ex alio nī

si rōne nobilitatis ⁊ dignitatis. Proprium em̄ est nobili ⁊ eoꝝ qui sunt in dignitate pstituti liberalitate exercere ⁊ donationes facere vt in. c. j. §. de dona. c. grandi. de sup. negli. prela. lib. vj. ⁊ in. c. iam nunc xviij. q. j. largitas em̄ facit hoies famosos ⁊ claros vt inq̄t Tull. in lib. j. de offic. c. xv. ⁊ libr. ij. c. vj. facit eos beatos. Nā in donatore ōr quedā beatitudo. vñ Xps dicit. beati⁹ est dare ꝑ recipe. vt i. c. cū marthe. §. de cele. misſ. ⁊ in. c. predicator. xvj. q. j. ⁊ per glo. rubr. ff. commoda. ADD ℐ Unde Dionysius ille major siracusanoū tyrānus cū in filij adolescentis cubiculum aliā ingressus: multa pocula ⁊ argētea ⁊ rea vidisset: exclamasse ferk. indign⁹ es filī principatu: qui tot poculis a me acceptis: neminez tibi conuiuiis. dictum profecto sapienti rege dignissimum. nihil em̄ principem magis decet: ꝑ diuitias ⁊ opes ad benignitatem liberalitatēq̄ conferre: vt Licer. in. ⁊ hoc precipue quando princeps vel quisq̄ alius nobilis dare vel donare ꝓmisit: nā propter eoꝝ nobilitatē adeo certa ꝓsumitur donatio: ac si iam actualiter facta fuisset. ⁊ unde ꝓmissa principum pro factis habenk: vt l. nemo. ff. de in integ. resti. fin Andre. de Isernia. in. c. j. §. hoc intelligendum. in ti. q̄ suc. feu. lib. feudorum. ℣ℐ℣. Nobiles em̄ in suis donis solent multa ⁊ magna cōcedere: reputantes se parum ⁊ modica concessisse vt voluit glo. nota. in. l. sed et si possessori. §. primo. versi. modica. ff. de iudi. que lector de regina Matilda dicente aliquantulum terre illi ecclesie dono: quae tamē donabat. xxx. milia iugera terre. ℂ Similem liberalitatē legitur fecisse Alexander ⁊ qui cuidam pauperi elemosinaz petenti ciuitatem dedit. ⁊ cum ille diceret ꝑ talis eleemosina sibi non conueniret: respondit. non curo quid te accepere deceat: sed quid me dare congruat. putauit cum Alexander pecunia et muneribus attrahere corda subditoum: put ait Tullius recitās dictū Philippi ad Alexādrū in quadā epka: vbi ꝑclare Alexādrū filiū Philipp⁹ accusat ꝑ largitiōe benevolētiā cōcipiatur. qō te ma lū inquit vel rō in istā vanā spē inducit vt eos fideles tibi fore putes q̄s pecūia corrupisse? an id agis vt Macedones nō tā regē suū ꝑ ministrū ⁊ debitorē putāt: qōq̄ sordidū ē Regi. meli⁹ corrupte

lam: ꝑ largitionē dixit esse. fit em̄ deterior: q̄ accipit atq̄ ad idem semp expectandū paratior. hec ille filio. Hoc vitiū quasi hereditariū fuit Alexandro. nā auus ei⁹ philippus maior: ex parte mercator: gre magis ꝑ victor: fuit: vt dicit Valeri⁹ lib. vij. c. ij. ⁊ lati⁹ p seqt frater Jo. valē. in sua summa. ſ pte. di. iij. c. xvij. Et Senec. j li. ij. de beneficijs. c. xvj. dicit hec Alexan. vox regia videt ⁊ aiosa: sed stultissima. eo qōnō cōsiderauit q̄d: cui: quāto: ⁊ quare largiat. ℂ Ibi etiaz 4 reprehendit Antigonū de nimia cupidirate q: cuidā petēti talētū argenti: rndit plus petisse ꝑ illū decebat. ille iterū petijt denariuz solum. cui rndet Antigonus: nō decet regem tā modicam rē dare: ⁊ ita per cauillationem opus liberalitatis euasit: de quo meminit gl. in. c. ⁊ si gōnes. j. de simo. ℂ Similem li 5 beralitatē fecit gloriose memorie dñs Alfōsus duodecimus hispaniarū rex: q̄ cuidā regine Constātino politane ad se venieti petentiq̄ vt ꝑ redimēdo rege marito suo quē captū a Turcis dicebat: tertiā partē pterū sibi daret (alias em̄ duas Romanus pōtifex ⁊ rex Francoum sibi concesserāt) rndit grates Romano pontifici ⁊ Francoum regi reddas ⁊ que tibi concesserunt restituas: qm̄ ego totuz quo indiges tibi tradam, dedit q̄ sibi quinquaginta quintales argenti exēplo illius regis de quo habet Matt. xvij. c. qui seruo suo decem millia talentoum debēti offerenti q̄ se omnia redditurū: totū debitū ei dimisit vnde rex nobilis plus dimisit ꝑ debitor petierit sm Abulen. ibi. multa alia liberalitatis exēpla potuisset adducere signanter ea que Valerius refert in iij. libro. c. fin. quibus liberalitas in nobilibus comproba 7 tur. ea tamen brevitatis causa obmitto. ℂ Et si solū ipsi nobiles solent ⁊ debent liberalitates exercere et ☞ donationes facere: verūetiam eoꝝ coadintores seu curatores. vt no. Inno. ⁊ ibi etiam glo. in verbo libera. in. d. c. grandi. de sup. negli. pre. lib. vj. de quo dicto meminit multū cōmendādo And. ficu. in. d. ca. ſ. de do. pro quo ipse allegat textum satis singularē ⁊ menti tenendum in. l. cum plures. §. cuz tutor. ff. de admini. tut. vbi litera dicit in primis tutor mercedes preceptoꝝ non quas minimas potuerit: sed pro facultate patrimonij: pro dignitate natalium cōstituet alimēta seruis libertisq̄: nonnūq̄ etiā exteris si hoc pupillo expediet prestabit: solēnia munera parētib⁹ cognatis mittet. de quo etiā per eundem andreā ficulū. in. c nisi specialis. xxxj. col. ō. de offi. leg. ⁊ in. c. cū sit generale. ij. col. ō. de fo. cōpe. ℂ Qui hoc mirabili ter limitat quo ad ea que communiter consueuit rex vel nobilis donare: non aut ad ea que rarissime largitus est. ar. rex. in. l. vel vniuersoum. ff. de pig. acti. ta. ff. de contraben. emp. vt ibi latius per eum. ℂ Ex quo infert quod si papa consueuit infeudare res ecclesiarum in aliqua prouincia: legatus de latere in illa prouincia sibi decreta poterit infeudare ita consuevit papalis maiestas. ita debet intelligi quod voluit ibi Bald. ⁊ Bartol. in. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. ℂ Ad cuius confirmationem (quāuis ipse non dicat) facit illud notabile dictum Archi. in capitu. rea tinu ecclesia. l. iij. distin. vbi dicit q̄ si consultudo est quod ⁊ mortuo prelato denuntietur eius moꝛs principi: et requirat eius consensus vt canonici eligant episcopum vel prelatū: si Rex est extra regnum sufficit hoc denūtiare Viceregi ipsius Regis: quod dictum refert ⁊ sequit Paulus de liazaris in repetitione. c. nobis. ō. de iure pa. et Bald. in capitulo cum venerabilis. ō. de consuetudine. ⁊ Andreas ficul. in. c. p. ⁊. g. ō. de of. dele. iij. col. ⁊ in. c. q̄ō translationem. xvij. col. ō. de offi. le. diri. ō. in preludijs. ADD ℐ Ex quibus posset attentari quod princeps faciē do vicariū suū gñalē cū concessione regaliū: videat etiā cōcessisse fructus salinarū. ite quod ipse vicari⁹ possit nōua vectigalia imponere de quo tū dicendū vt per Raph. cu. consilio. clxij. incipiente visa copia. ℣ℐ℣. ℂ Ad propositum cū istas liberalitates et donationes possint ⁊ soleant facere ipsi nobiles et eoum coadiutoꝛes vel tutoꝛes: merito de ipsis presumendum est in dubio quod animo donandi concedant sponsis vel vxoꝛibus suis que transeunt vel cōcesserunt: cis. arg. a cōmuniter accidentibus qō validum est in iure vt in. l. neq̄ natales. C. de proba. ⁊ in c. j. ō. de clericis non residentibus. ℂ De quo vltra predicta ego allego gl. valde sing. in specie hoc dicē tē de qua prorūc nō fuit memoꝛ dñs Bal. in. l. vxoꝛi de leg. iij. q̄ dicit q̄ si maritus est nobilis ⁊ diues: presumitur donare ea q̄ vxoꝛi cōcessit quā glo. not. ibi Bar. ⁊ alij. ⁊ Bald. in. l. ij. post prin. C. de iure do. et in. c. j. ad fi. q̄ feudū dare possunt. li. feudoꝝ. ℂ Bene facit ad hoc text. satis no. fm Abb. in. jn. no. in. c. ⁊ si questiones. j. de simo. vbi ad presumēdū qō donū fit gratuitū pōderat qualitas donāris. Nā vir nobilis: potēs ⁊ diues magis presumit donare ꝑ ignobilis ⁊ paup. Inde est q̄ rusticus nō presumit prestare operas gratis. ideo pōt petere pretiū earū. vt ff. pro socio. l. si duobus. §. si in coeunda. nobilis tamen presumitur gratis facere vnde non pōt petere pretiū solicitudinis ⁊ laboris q: has operas nō cōsueuit nobilis locare: ideo nō referūtur ad pecuniā estimationem. vt. ff. de prescrip. verb. l. naturalis. §. j. ita dicit Bal. in. c. grauis. ij. col. ō. de resti. spolia. ℂ Nobilis enim reputat se quodam modo debitorem ⁊ obligatum ad liberalitates ⁊ donationes faciēdas vt probat i. d. c. j. ō. de do. vbi litera dicit hāc sibi quodāmodo legē nobilitas imponit vt debere se existimet quod sponte tribuit. ⁊ nisi in suis beneficijs creuerit: nihil se prestitisse putet et ita obligatio ☞ ad antidora non cadit inter nobiles. quia vt dicebam nobilis semper se debitorem ⁊ obligatum reputat: quam obligationem donande: credit exoluere vt tradit Ludo. singulari. occlxviij. incipit nobilitas inducit presumptionē donatiōis ⁊c. merito ergo presumēdum est q̄ nobilis voluit donare spōse ea que sibi transmittit vel concessit cum donatio pertineat ad nobilitatem vt. ō. dixi. ℂ In his enim que ad nobilitatem pertinent semper pro nobilibus presumitur vt voluit glo. singularis in. c. illud. xl. dist. bonus text. ⁊ ibi not. Albe. in. l. ij. §. que omnia. ver. antiqua stirpe. C. de veteri iure enu. ⁊ in. l. si furiosi. in versi. debent interesse nobiliores. C. de nup. ⁊ ibi no. Bal. Ad idē facit text. in. l. ram dementis. C. de epi. aud. ⁊ in. l. ſ. C. de hoꝛ. pu. lib. x. vbi dicitur q̄ in custodiendis magnis rebus: adhiberi debet custos nobilis prudens ⁊ fidelis. Idem tenet Bald. in. l. ex diui. circa fin. C. locati. ℂ Unde dicebat Jean.

de pla.in.d.l.j.per illū tex.q̄ in electione officialis ꝑsideranda est nobilitas. Idē dicit arch.in.c.hec scripsimus.in ti.xxx. distinct. Jo.an.ꝛ alij in.c.venerabilis ꝑ.de preben.est bona glo.in Rubr.C.quemadmo.cini.mu.indi.lib.x.in auk.de defenso.ciui.§.interim .ꝛ. nobilioribus.col.iij. ¶ Et ꝓpter hoc dixit Ang. ibi 8 post principiū q̄ officia publica sunt danda nobilibus potius q̄ plebeis ꝓ quo est tex.quē ipse nō allegat in l.honores.in princip.§.fi is qui.ff.de decurio. [ꝛ in l.eos.ff.eodem] vbi decurionum honoribus plebei fungi prohibentur. ¶ Ad idem tex.tus.in.l.ad subeunda.C.e.ꝛ in auk.vt oēs obediāt iudi. puin.circa prin.coll.v. ¶ Ad idē tex.in auk.de defenso.ciuit.§.j. 9 coll.iij.vbi ,pbat q̄ regimē ciuitatis debet esse apō nobiles non apud mechanicos.ꝛ dicit ibi Ange. eē contra statutum Florentie quo prohibēt nobiles assumi ad regimen ciuitatis qō etiam firmat Andre.siculus consi.xlv.in fi.incipit Scripsit preclare.in.q.parte. Dari ergo debent officia publica nobilibus:maxime literatis quibus ꝛ nō alīs reipub.gubernatio cōmittenda est.vt ꝓbat tex.ꝛ ibi no.Ange.de are.in ꝓhe.instit.in finalib⁹ verbis.ad qō adducere potuisset.c.de multa.ꝑ.de preben.vbi q̄nobiles ꝛ literati 10 equiparant in dispensationibus fiendis. Ad idē glo. 16 in l.societatem.ff.pro socio.quā no.ibi Sali. [adō q̄ literati dicunt nobiles glo.in l.pu.vidēdū.C.de postu. Jnde Policratus lib.iij.dicit in hec verba. Romanos imperatores ꝛ duces dū eorū respub.viguit: non meminī fuisse illiteratos.ꝛ nescio quo contingit ex quo in principib⁹ virt⁹ literarū armate militie infirmata est manus:ꝛ ipsi⁹ principat⁹ est quasi precisa radix. Jnde Boetius in.j.lib.de cōsola.beataꝫ appellat repub.cui princeps sapiēs dñat. ¶ Rō predicto⁹ est q̄ vt paulo ante dicebā ꝓ nobilibus ꝓsumendum est.vt ꝓz ex supradictis.ꝛ est bonus tex.in.l. pupillus.§.fi ꝓ interposita ꝑsonā.ff.de auto.tut.vbi 11 d̄r q̄ si tutor nobilis palā per interpositā ꝑsonā eo autoriāte rē pupilli emat nō ꝓsumit fraus facta.sec⁹ si 17 alī⁹ tutor ignobilis:nā tūc ꝓsumit facta fraus. Con 12 tract⁹ tem̄ semp ꝓsumit̄ fact⁹ in dubio fm̄ ꝓditionē ꝑsonaꝝ vt dicit Bar.in.l.nemo.ff.de duo.re.ꝛ not.in ¶ l.si pu⁹.§.recte.ff.de a q plu.arc. ¶ Et ex his infert 13 quod plus ꝓ creditur nobili quam plebeio.vt est tex. et ibi hoc not.gloss.in verficu.plebeius in lege tertia in ꝓincipio.ff.de test. Nam vt ibi dicitur testes nobiliores preferunt plebeis. Idem tenet Bar.in.l. prima.ff.col.ver.ex hoc sequit.C.de dignita.lib.xij. ꝛ no.in.c.super eo.ꝑ.de test.per spe.de te.§.j.circa pn. ibi quarto fallit.imo dicebat Bal.in.d.l.iij.qō plus credit vni nobili quā decē rusticis. ¶ Ex his etiam infertur q̄ stante statuto q̄ quis debeat poni in carcere ꝓ delicto:si aliqs nobilis venit carcerand⁹: satisfacrū erit statuto:si assignet sibi amplus loc⁹ puta palatiū potestatis vel ciuitas tota.ita no.dixit ange.de perusio in.l.qui in carcerem.ff.qō me.cau.quē refert ꝛ sequit Jaso.in.l.admonēdi.ff.de iureiu.lxxv. co.in fi.in repe.de quo est lex regni.vij.parti.ti.xxix. 14 l.iiij.in fi. ¶ Et inde est q̄ miles cui assignatus est curialiter custodiēdus qdā nobilis de mandato iudicis quē curialiter tenebat ꝛ custodiebat credens eum integre opinionis ꝛ fidei prout nobiles esse consueuerat:ꝛ put cōiter estimabat:qui nobilis postea fugā arripuit:nō tenebitur miles quasi male custodierit.ita no.dicit idē angel.l.si a bonefidei.ff.de rei vēdi.per illum tex.qui dixit.si a bonefidei possessore fugit seruus:requirendū est an talis fuerit vt custodiri debuerit. Nam si integre opinionis erat vt non debuerit custodiri:absoluendus est possessor. Unde sic dicebat Ang.de nobili qui ꝛ nō debuit custodiri vt plebeius.ꝛ refert sic accidisse in contingentia facti.quod dictū tene mēti.refert ꝛ sequit Andreas siculus in.c.vni.iiij.colum.ꝑ.de cōmodato.ꝛ in.c.accedens.ij.col.ꝑ.vt lite non contesta.ꝛ consil.lxij.incipit Illud in medium.iiij.col.j.parte.ꝛ Francis.de curte in repe.l.admonendi.ff.de iureiur.char.xvij.in fin.ꝛ ibi Jason.lxxv.col.in fi.in repeti.ꝛ in auk.in demus. fi.co.C.de iudi. ¶ Idem dicas in custode carceris: qui alium subtituit vt firmat paris de puteo.in tractatu sindicatus.in ver.carcer.c.licet dicak. Credere enim viro nobili nō est culpa.vt voluit glos.sing.in l.titio fundus.ff.de condi.ꝛ demō.quā ad hoc multum commendat Bald.in.l.indicia.penul.colum.C. de rei vendi.ꝛ Ang.in lege secunda.ff.de eo per quē fac.erit. ¶ Ex his etiā inferri potest ad illud qō notāter tradit Jo.an.in addi.ad spe.ti.de loc.vbi dicit quod si alicui militi data est ꝑ custodia alicui⁹ captivi 17 pro certa mercede:ꝛ iste miles commisit custodiam huius castri alicui nobili:deinde illud castrū ab hostibus captum fuit:non tenebitur miles dño castri quia ex quo cōstidit de nobili ꝛ ei credidit:nō fuit in culpa.vt.ꝑ.dictum est. Jta in cōtingētia facti fuit decisum vt refert Joā.an.vbi.ꝑ.in quo dubio cōsuluit Old.consi.xciij.ꝛ vide Lud.cōsi.cccxciij.incip.cum̄ ꝓcētis ꝛc.vt res clarior. ¶ Et ꝓ ista dicebat ange. in.d.l.si a bone fidei.quod si tutor ꝑ vel curator dep. fuit pecunias minoris apud cāpsorem:ad cuius fidē communiter currebatur:perditis pecunijs per fugā vel cessationem dicti cāpsoris:nō tenebitur tutor.ar. illius tex.optime facit.l.pignus.C.de pig.act.et ibi no.ange.ꝛ est casus in.l.si res pupillaris.ff.de admtu.fm eū.qō tene mēti:q; quotidianū.sine culpa eius tutor si confidit de eo de quo cōmuniter in casibus similibus cōfidebat. ADDJ Vide Bar.in.l.Si furus.ff.de sol.in.l.fi.C.de pig.Bal.in.l.acceptā.in q.C.de vsuris.Alex.in.l.si cum dotem.§.j.col.iij.ff.solu.ma. TJO. De quo vide infra super tex.in.vj.notabi.col.vbi multa addo. ¶ Jntelligē tñ ꝓdicta in illo nobilis alia vice fuisset carceratus ꝛ fugisset.ergo tunc diligentius foret carcerandus ꝛ custodiendus vt est gl.Bal.ꝛ Lud.in.l.cogne.ff.ad fillania.gl.in.l. ſ.C.de seruis fugi.ꝛ in.l.si vt certo.§.interdū.ff.com modati.fm Fracisci de curte.in.d.l.admonēdi.ff. char.in fi.de quo latius per modernos in tract.malefician.in parte fama publica.lij.col.versi.iij.norandū.ꝛ in parte ꝓ quib⁹ Antonius fideiussit.ij.col. ¶ Ex his oibus satis apparet q̄ ꝓ nobilibus presumendū est in his que tāgunt nobilitatē ꝛ per cōsequēs nō est mirandum si in casu dubio ꝓsumant q̄ sponsus vel maritus nobilis mittēs vel concedēs aliquid sponse vel vxori:hoc faciat animo donandi vt dicebat Bald.in dicto capitulo iurauit.maxime si cum nobilitate cōcurrant diuitie.vt dicebat glos. singularis in dicta.l.vxori.de lleg.iij.de qua.ꝑ.facta ē mētio. ¶ Quinimo sole diuitie evidēt sufficere ad causandam

causandam ista ꝓsumptionē.vt est glo.menti tenē da in.l.sed si ego.in fi.ff.ad velleia.quam multū cōmendat Bal.in.l.j.in fi.C.eo. ADDJ Inde est q̄ 19 sicut ꝓ nobiles furca non suspenduntur: fm barto. et alios in.l.capitalium.ff.de penis.et Bald.in.c.j. §.si quis rusticus.de pace tenenda.li.feu.abb.in.c.pastoralis in punct.de offi.deleg.ita nec plebeius duces fm bar.in.l.j.§.ferui.ff.de penis.cuius meminit felinus 2 in.c.cum quis de iureiuran.col.ij.versi. tertia declaratio. TJO. ¶ Adde q̄ sicut ratiōe nobilitatis spō 3 si vel mariti ꝓsumitur animus donandi in his que 4 concessit vel misit sponse vel vxori: sic etiam ratione nobilitatis spōse vel vxoris. Unde si sponsus vel maritus ignobilis vel plebeius duxit vxorem nobilem: 5 ꝓfessus est se recepisse dotem ab ea:seu alia tocalia vel munera sibi misit vel tradidit:in dubio ꝓsumēdum est quod animo donandi hoc fecerit ratiōe nobilitatis ipsius sponse vel vxoris.vt statim subijciā. 7
20 ¶ Quis autem dicatur ꝑ nobilis: vide doctores in ca.venerabilis.ꝑ.de preben.et in.c.j.de dona.ꝛ in.c. grandi.de supplen.negli.prela.li.vj.maxime per cōsetum in sua repeti.Bar.et alios in.l.j.C. de digni.li. xij.Feli.in.c super eo.el.ij.ꝑ.de testi. et Andream siculum.in.c.accedens.ij.j.co.ꝑ.vt lite non contesta. q̄ 9 allegat tex.in.l.nobiliores.C. de cōmer. et mercato. Et videas etiam latissime ꝛ melius q̄ per alium per Bartholomeum cepolam in suo trac. de re militari. 10 vbi q̄ plures opiniōes recitat. vide etiam.l.regni.ij. parti.ti.xj.l.ij. ADDJ Et Rodericū zamorensem ep̄m in speculo vite hūane.c.v.vj.vij.ꝛ viij. TJO. 11
8 ¶ Cōfessio mariti vel cōcessio rerū in dubio pre 12 sumit facta animo donādi vel remunerandi.

Cessante autem nobilitate in

altero coniugum:si quidem sponsa fecit aliquam do 14 nationem sponso:vel vxori marito:deinde spōsus vel maritus aliquas vestes tocalia seu ornamenta misit 15 vel concessit sponse vel vxori ꝓsumitur facta causa remunerationis.et per consequens inducitur dona. arg.tex.in.l.si vero non remunerandi.§. idem papinianus.ff.mandati que quidem donatio cum sit reciproca valida est:vt.l.quod autem.§.si vir et vxor.ff. isto tit.ita tenet Iud.ro.in.d.consi.cxlvj.fi. col. incipit in christi ꝛc. ista questio. ¶ Et hinc est q̄ si plebeus vel senex duxit vxorem nobilem vel iuuenem et confessus est se recepisse dotem ab ea vel aliqua tocalia seu munera sibi misit in dubio ꝓsumendum est q̄ animo donandi hoc fecit: quia mulier nobilis vel iuuenis ꝓpter suam nobilitatē nubendo plebeio seu 1 ignobili vel seni:videtur ei munus facere: ideo ꝑ confessio mariti vel concessio rerum in dubio debet ꝓsumi facta animo donandi vel remunerandi. arg.d. §.idem papinianus.ita no.sentit Bar.in.l.si volūtate.C.de dotis promis.tenet expresse Bal.in.l.j. C. de dona.ante nup.quod sequitur Alexander in.l.si diuortio in finalibus verbis.ff.de ver.ob.et Bartholomeus soz.in.l.j.xv.col.ff.sol.matr.in ver.sed pleriq. moderniores et Anto.corse .in repetitione dicti ca. 2 grandi.de sup.neg.pre.libro.sexto.vj.charta ij.colūna. in fine. et Bald. nouellus in tractatu de dote.r. parte in principio.sexta colum. quem rogo videas. Franciscus curtius consilio.lxiij.iiij columna. incipit super duobus quamuis Lyn. Bald. et Ludo. Romanus teneant contrarium in dicta lege si diuortio: per rationes non multum vrgentes quas referre nō curo.

¶ Jocalia vilia sponse data seu transmissa et etiā vestes viles ꝓsumūtur donata et statum efficiuntur mulieris.et nu.3.

Donum ad hoc vt sit gratuitum cōsideratur q̄ gratitas muneris.

Victus appellatione continentur vestimenta.

Uestes quotidiane ꝛ necessarie quas maritus tradit vxori statum fiunt vxoris pure et libere cū onere vt eis vtatur constante matrimonio.

Matrimoniū morte viri soluitur re ipsa.fictione tamen iuris intelligitur durare saltem in puncto anno.

Uxor intra annum luctus non potest dotem petere: sed debet in domo viri stare et illic operari.

Uxor instituta a marito si post mortem mariti stuprum committat venit hereditate vel legato priuanda tanq̄ indigna licet maritus non adiecerit clausulam si caste vixerit.

Uestes lugubres seu nigras dare tenentur heredes vxoris defuncti.

Uestes et ornamenta vilia et quotidiana censentur donata et statum efficiuntur vxoris et quid de annulis et lecto.

Uestiri melius et honorabilius debet magister in theologia q̄ frater simplex et melius abbas q̄ monachus:et melius doctor q̄ scholaris.

Uestes quotidiane que dicantur.

Modicum dicitur respectu personarum ꝛ etiam multum.

Causa magna quando dicatur et quando negotium arduum.

Priuilegium concessum persone intelligitur secūdū conditionem et qualitatem persone.

Bos secundum quod est magna et fructus eius exuberant melius et honorabilius debet vxor a viro tractari et vestiri.

Predicta tamen sunt intelligeda:

qñ vestes tocalia et alia ornamenta spōse vel vxori concessa seu trāsmissa erant pretiosa festiualia et magni valoris. Nā in istis in dubio non cadit presumptio donationis:sed magis videntur cōmodata ad vsum vt sponsa vel vxor ornatior incedat. vt.d.l. mortis sue causa in prin.ff.isto tit. ADDJ Et.l Si vir ex lana in prin.et.l.virū.c.tit.et.l.id vestimentum. ff.de pecu. TJO. Cū aliis turibus de quibus.ꝛ q̄ sic debent intelligi. Secus tñ esset de vestib⁹ ꝛ aliis tocalibus vel ornamentis vilibus: Nam illa presumūtur donata et statum efficiunt mulieris vt sentit glo. singularis cōiter approbata in.l.cū quid.verbo ꝓ cauto.ff.si certū pet.que dicit q̄ si dixit alicui tolle pecuniam et pecunia erat in parua quantitate: videor illam donasse. ¶ Ꝓ quo q̄ dos alicui cō rexū optimū in.c.ꝛ si cōnes.j.de simo.fm abb.ibi in.iij.no.ꝛ bi ad ꝓsumēdū q̄ donū sit ꝓ gratuitū cōsideratur quātitas muneris. Nā de facili nō ꝓsumit̄ qs libere conferre ea q̄ sunt magni ꝓij parua aut̄ tic. Jde vt dicendū in casu nr̄o q̄ res parue seu parue quātitatis ꝓsumāt̄ donate a sponso vel marito. Hoc expresse in tex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minus nostris voluit glo.no.quam tene menti et non
foret allegari ad hoc.in lege si filij tui.in glos.ij.in fi.
C.isto ti.que dicit quod in his que vir concedit vxori emendo suo nomine vel alias: attenditur quantitas pretij seu valoris ipsius rei concesse et diuitiarū
cōcedentis.quasi dicat:quod res paruas seu parue
ḡtatis non videtur donare.magnas autem seu magni valoris non.q̄ glo.ad hoc multum cōmendat Pau.
de castro.in.d.l.cum quid.fi.col.et consil. ccccxxvij.j.
col.incipit viso casu in ij.vol. Pro qua videtur mihi
optimus text.in lege vtrum negotium.ff.isto ti.z in.l.
ommuno.et.l.pe.ff.de impen.in re.dot.fac.vbi dicitur
quod si maritus paruas fecit expensas in re doralī:
in dubio videtur illas donare: magnas autem non.
¶Ad idem text.in.l.si id quod.§.si quas operas.ff.
isto titu.vbi paruas operas quas serui viri fecerunt
vxori videt maritus vxori donasse:quia nō ita amare intelligitur prohibitio donationis inter cōiuges:
tanq̄ inter infestos.Sed quasi inter cōiunctos ma
xime affectu:et solam inopiam timētes.vbi dicitur.
et ideo si maritus soluit vectigal.vel aliud tributum
pro vxore itinerante:vt sibi donare.vt.l.si quis pro
vxore.ff.isto titu.idem si maritus concessit vxori annuū modicum, vt.l.ex annuo.eo.ti. ¶Bene facit ad
hoc text.et quod ibi notat in.l.in rebus.§.pūt.ff.pm.
et in.l.quod in vxorem C.de nūg.gest. ¶Et his in-
fertur: quod si maritus concessit vxori vestes vtiles
seu necessarias ad vsum quotidianum:statim efficiū
tur vxoris.et per consequens ea mortua pertinet ad
suos heredes.Sed vestes pretiose non videntur donate.imo semper remanent viri: et ad eum vel suos
heredes pertinent.ita sentit gl.singularis in.l.si vsu
fructus.§.dos in gl.fi.ff.ad.l.fal. quā multum cōmendat ibi Bar.quem alij sequūtur. ¶Hoc idem voluit
Bar.per illum text.in.d.l.ex annuo.ff.isto titu. et in.l.
pe.§.seruis.ij.co.ff.so.ma.dicens se pluries consuluisse quod vestes quotidiane date vxori sint vxoris:pretiose et festiue heredis viri. ¶Et hanc opinionem
sequuntur ibi Bal.Ange.Pau.de castro.et cōmuniter omnes et Bal.in.l.cū te.in fi.C.de do.ante nup.z
Sal.in.l.sicut.C.isto ti.et in.l.ex annuo.et in.l.si mulier.§.si vxori.ff.e.Joan.de imo.in.l si ex re domini.
in fine.ff.de stip.ser.raphael fulgo.in.l.mortis sue cā
§.res in dote.ff.isto ti.christophorus in.§.est z alij.
inst.de do.Ange.consi.cxxxiij.incipit quidam noie
mattheus.ancha.consil.clxxxj.incipit Jn christi ꝛc.
Jn predicto dubio.et Pau.de cast.consil.clxxxvj.ij.
co.ver.nam eo casu.z Ludo.consi.clvj.in prin. ver.
iij.casu.incipit Jn christi ꝛc.Jn facto proposito ¶Et hanc
opinionem approbat lex regni.iij.par.ti.xj.l.xxiij.ti
fi.que dicit q̄ panni seu vestes date vxori a marito:si
sunt pretiose vel festiuales.ea mortua restituunt̄ marito vel eius heredibus.quotidiane aūt nō. ¶Idē
est dicendum si pater sponsi vel mariti vestes vel ornamenta seu iocalia trāsmisit vel concessit nurui.nā
habenda est distinctio:de qua.ē.vt viles z quotidianas videatur donare:pretiosas aūt non. Q̄n pretiosa veniunt conferenda talia qualia sunt cū fratribus
vel coheredibus ipsi⁹ soceri:vt late z singulariter cō
cludit Bart.in.l.j.§.nec castrense.vj.co.ver. vlterius
q̄ro.ff.de collā.bonō. quā seq̄ bal.in.l.o imodo.§.impu
tart.iij.co.ver.q̄d ergo de vestimētis.C.de iudi.test.
z.in.l.filie cui⁹.vij.col.ver.v.quero.C.famu.erc. et ibi
etiā Sali.in.iij.q.et Bal.in tract.de duobus fratrib⁹
in fi.Ang.de are.in.§.fi.ij.col.ver.quero quid de vestibus.inst.de societate.et Petrus de Ubaldis in repeti.c.raynutius.de testa.char.xxv.j.colū. versi.xix.
quero.Pau.de ca.consi.clxxxiij.in fi.Jncipit in christi ꝛc.videtur dicendum.et consil.ccccxxvij.incipiēte viso casu.in secundo volumine:qui pulchre loquitur.
et Alex.cōsi.xxxj.ij.co.incipit.dñs.bonus tex.ad hoc
(quāuis ipsi nō allegent:)in.l.si quid earū.in ver. in
primis.de legatis.iij.vbi dicit q̄ si legauit vxori mee
que sui nomine vel sui causa cōparata fuerunt:in hoc
legato veniunt que socer nurus nomīe cōparauit:ergo non erant vxoris. ¶Et intelligo de pretiosis que
in dubio non videntur donata.vt.§.dictum est. Secus de vilibus et quotidianis. Nam illa vident̄ donata:quia natura harum rerum que continuo sunt in
vsu ea est:vt vsus trahat ad se proprietatem.vt.l.ex
ij.ff.de vsufru.earū re.quevsu consu.presertim si dos
sit magna et fructus dotis multū exuberantes. nam
tūc potius debitum naturale persoluitur q̄n sit mera
donatio.ar.l.j.C.de impo.lucra.descript.li.x.et.l.pe.
ff.sol.ma.et.l.id vestimentū.ff.de peculio. et ꝑm bal.
qui hoc dicit in dicto.c.iuraut.pe.colū.§. de proba.
¶Ex predictis concluditur:quod vestes vel alia ornamenta que sponsus vel maritus concedit vel mittit sponse vel vxori vel socer nurui.si sunt vilia videntur donare:non aūt pretiosa.z ista est opinio qua vtimur
in audientia regali et ꝑm eam pluries iudicari vidi.
¶Quāuis aliqui moderni ꝛ ea insurgant dicentes
q̄ cum maritus teneatur alere vxorem vt.l.si cū dotem.§.inantea.in seruissimo.ff.so.ma.z.l.q̄ si nulla.ff.
de religiosis et sump.fu.cū similibus:et appellatione
victus continentur vestimēta.vt.l.verbo victus.ff.
de ver.sig.et.l legatis.ff.de alimētis et cibariis legatis.si ergo necesse habet dare vestimenta: nō videt
donare:q̄ in necessitatibus nemo liberalis existit. vt
l.rem legatā.ff.de adimēdis leg.hoc fuit opinio Dyni.in.d.l.pe.§.seruis.ff.so.ma.quam aliqui moderni
sequūtur.et ita cū hoc casu,possit capi hec cōiectura
necessitatis:que arcet maritū ad vxorem alendā:nō
videtur quod possit cadere presumptio donationis.
vt l cū de indebito.ff.de prob. ¶Maxime:q̄ nemo
negabit quin vestes quotidiane que dātur vxori:dēntur vt deseruiant oneri matrimonij nec dum de presenti:sed etiam in futurum vnde videntur date vxori vt eis vtatur durante matrimonio et non vltra.finito ergo matrimonio remanebunt penes virum vel
eius heredem. ¶Ad hoc bonus text. in dicta lege
penul.paragrapho seruis ff.solu.matri.vbi vestes a
viro date seruis vxoris.sol.matri.restituende sunt viro talia qualia sunt. ¶Ad idem optimus text.l.ex
annuo.ff.isto titu.vbi permittitur marito quod possit donare vxori modicum annuum:sed si aliquid ex
illo annuo supereſt soluto matrimonio illud revocari potest a marito:et ad eum vel suos heredes pertinet. Sic ergo in casu nostro vestes viles seu quotidiane quas vir dedit vxori: ea mortua spectant ad
virum vel suum heredem tales quales sunt. Et per
ista Alexander in dicta lege:sed si vsus fructus. paragrapho dos.ff.ad.l.fal.dicit hanc opinionē in pūcto

turis forte verioꝛē.z alij moderni sequūtur eū. ¶Sz
propter ista ab opinōe Bart.cōmuniter approbata
nō est recedendū.q̄n vt dicebat ipse Barto.in dicto
§.seruis.si ista opinio Dyni et sequacium vera esset:
cōtineret iniquitatem:quia ꝑm eam sequeretur q̄ vestes que sunt ad vsum quotidianum: nō viderentur
donate:et essent heredis viri. sed vestes festiue viderentur donate. quia eas maritus sponte sibi dedit. Et sic essent multeris:quod non est dicendum vt
apparet ex predictis. ¶Vel aliter et forte melius
potest dici quod vestes quotidianas et necessarias
pro tempore quo habet durare matrimonium: non
videtur maritus propie donare prout dicebat Dynus:sed tamen videntur tradite in causam alimētorum ad que tenetur maritus ipsi vxori: vt.§.dictum
est. Pro tēpore aūt pro quo matrimonium posset solui:ex quo expensa est modica q̄ videantur donate.
ar.d.l.vtrū.ff.isto tit. cum aliis de quibus.§. ita dicebat no.Joan.de imo.in.d.§.seruis.iij.col.versic. iij.
casu.z sequitur ludo.Ro.in auten. ex testamento.C.
de colla.idem in effectu voluit Saly.in.l.sicut.in fin. 7
4 C.isto tit.dicens q̄ †vestes quotidiane z necessarie
quas maritus tradit vxori: statim fiunt vxoris pure
et libere cum onere vt eis vtatur constante matrimonio:eo autem soluto cessat illud onus:et remanet
datio pura.et ideo non veniunt restituende.et ꝑ iſtū
modum saluatur communis opinio ꝑm eus. ¶Nec
predictis obstat text.in.d.l.pe.§.seruis. vbi expensa 8
modica vestimentorum nō videtur fieri animo donandi.q̄ illud procedit q̄n matrimonium soluitur dotio.z ideo q̄ius donatio videatur facta: propter
diuortiū videtur revocata vt ibi dicit glo.secus forte si matrimoniū fuisset morte dissolutum ꝑm Joan.
de imo.ibi. ¶Vel aliter ꝑm cum illud procedit in expensis factis seruatis quibus non cadit verisimiliter tanta affectio:quanta in vxoris persona. Juxta
not.in.l.quod in vxorem.C.de nego.gest.et in.l. prima et.ij.ff.isto tit.que quidem affectio seu causa affectionis videtur fuisse causa donationis vestiū vltra
causam alimentoꝝ quia sunt socij diuine z humane
domus.vt.l.aduersus.C.de cri.expila. here. factum
notata in.l.assiduis.C.qui potio. in pignor. habeā.
¶Jsta autem causa affectionis nō cessat soluto matrimo.quamuis cesset causa alimentoꝝ ideo nō cessat dispositio ex quo vna ratio remanet. vt.l. liberorum.§.notantur.ff.de his qui notantur infamia.z in
stitu.de nup.§.affinitatis. ¶Vel potest dici aliter z
§ forte melꝰ q̄ licet †matrimonium fuerit solutū mor- 9
te mariti re ipsa: Juris tamen fictione intelligit̄ durare saltim in primo anno sequenti: qui dicitur annus
luctus.vt.l.omnem. C. de bonis maternis. cum illo
anno nubere nō possit.vt auten. de nupt.§.soluta.col
ca.§.exactio.super verbo restituendis ad finem. C.
de rei vxo.actio. ¶Et inde est quod intra illū annū
luctus vxoꝝ dotem † petere non potest: nec imputatur sibi cur dotem non petijt vt dicto §.exactio z notatur in.§.fuerat.instit.de actio ¶Et in domo viri
debet stare z ibi operari.vt.l.si patronus.ff.de opetis libertorum.et notatur per Cyn. in dicto.§. exactio.z per alios ibi et in.d.§.fuerat. ¶Et propterea
sicut acquisita per vxorem constante matrimonio vi
dentur acquisita de bonis mariti vt euitetur suspitio
turpis questus.vt.l.quintus muti⁹.ff.isto ti.z.l. etiā
C.eo. Sic et quesita intra annū luctus cū eadē castitas intra tpa luctus in muliere desideretur per legē:
que cōsideratur cōstāte matrimonio. vt in auten. de
restit.z ea que pa.in rubro z in nigro.col.iij.ita sentit
glo.in.d.l.quintus.z firmat Ang.consi. cxij.col.j.incipit in dei nomine super primo.de quo infra latius dicetur. ¶Ad predicta facit lex regni.fo.xj.lib.iij.titu. l. regni.
xij.l.ix. que dicit quod si maritus aliquid donauit
vxori.et postea eo mortuo ipsa luxuriose viuit perdit illud et heredibus mariti applicatur. ¶Idē est
de bonis que ipsa habuit de his que fuerunt acquisita constante matrimonio. vt dicat lex regni libr.v. l. regni
ordinationum.titu.iiij.l.iiij. ¶Idem de dote ipsius
mulieris vt voluit Paulus de castro.in.l.sororem.C.
de his quibus vt indig.et consi.lxij.de quo per Alexand.in dicta.l.sororem.vbi est bona glosſ.ad propositum nostrum.et glossa not.et ibi Saltce.in. l.fideicommissum.C.de fideicom. ¶Ubi Saly. concludit mot. q. mulier
q̄ si maritus †vxorem heredē instituit vel aliquid ei luxuriose viuens perdit
legauit et post mortē mariti stuprum cōmisit: venit
puuanda hereditate vel legato vt indigna lz maritꝰ
nō adiecerit clausulam si caste vixerit q̄ tenetur seruare castitatem etiā post mortem mariti. q̄ intelligitur durare i matrimonio. q̄ius ergo mortu⁹ sit maritus:quasi remanēs in matrimonio habebit vestes
quotidianas sibi donatas. †Quinimo tenentur heredes dare sibi vestes alias nigras seu lugubres.vt
not.Bartolus z Angelus in.l.decreto.C.de his qui
notantur infamia.Bald.in.l.j.C.de secun.nup.z in.c. heredes tenent dare
peruenit.de emp.et vendi.post Jnn.Ange.in.l.dos uxori vestes
legata.ff.ad.l.falci.Ancha.z Joan. de imo.in.l.si ex lugubres
domini.§.illud quesitum.ff.de stipula.seruo. vbi est
bona glo.Ange.de aretio.in.§.fuerat ante. prope fi.
inſtit.de actio.que quidem vestes lugubres z vidua
les tradite vxori ita demum videntur esse vxoris ita
si sunt vilis pretij et depptate ad vsum quotidianuz.
secus si essent festiue et magni valoris. quia tunc potius videntur tradite vt seruiant ad honorem mariti quamdiu sit vidua quam videantur donate sicut
in alijs vestibus dictum est.et ideo si mulier tunc haberet heres posset tales vestes pretiosas repetere
quasi cesset causa traditionis.nisi consuetudo regionis aliter se habeat.ita not.tenet Ulfalk in libr. clausularum.chart.cxxj. prima colum. alias in clausula
pe.xv.col.et Lampetius in tract de dote.ij.pārte.q. vestes vilegia
lvj. ¶Concludo igitur quod † vestes et ornamenta qui tradiione
vilia et quotidiana censentur donata et statim efficiuntur vxoris. ¶Et intelligo hoc non solū de vesti- tenent dona
bus quotidianis pro omni tempore sed etiam de illis que sunt quotidiane ꝑ certo tempore vt quis alte- te uxori
estiuales.alie hyemales.ut iter foderate dummodo
non sint nimis excessiue:quia quod excedit restituendum est.vt sentit glosſ.fin.in dicta.l.vtrum.ff.isto tit.
illud est no.dictum solius Salicetti.in.d.l. sicut in fi.
C.isto titul.est bonus textus in dicta.l.ex annuo.eo. no. de annullis
titulo.ff. ¶Idem dicit Salice.de annalis vt quotidianus detur vxori alius non. quod dictum alibi nō
legi.teneq̄ illud menti. ¶Idem videtur dicendum de lecto quotidiano quem vxor doctoris vel alterius habebat separatū a marito: vt tale soluto ma

trimonio pertineat ad vxorem cum alimentorū noīe
contineatur. vt not. in l. cum hi. §. qui transegit. ff. de
transac. qō tamen Bal. in d. §. seruis. non credit verū
q; interuenit vera traditio: sed magis quedam per-
missio iure familiaritatis ſm eū ibi fin. colum. in prin
cip. hodie tamen in hoc est prouisum per legem re-
gni: vt lex legum. lib. iij. ti. vj. l. vj. que dicit quod lectus
quotidianus debetur coniugi viuo: alte o mortuo.
ADDI Quod forte intelligendum est nisi talis sit
lectꝰ quod habeat culcitram sericeam: alia enim non
transit cū lecto q; nō cōuenit videre. ita videntur sen
tire Bal. z Ang. in l. plenū. §. equitij. ff. de vsu z habi.
vbi dicit q; si testator leget vxori lectū suū non vide
tur legasse culcitras de serico: quia non conueniunt
viduis ſm eum quem alij referūt z raphael ful. in cō
si. xxvij. in princip. Cogita. z vide que statim subijcit.
DJO. Et q; plus est dicebat no. Bald. in d. l. pe.
§. seruis. fi. col. ff. solu. mat. q; si vestes erāt honorabi
les ſm dignitatē viri z vxoris: z adeo cōuenirēt vxo-
ri: q; sine ipsis commode non posset in publicum cō-
parere: idem esset dicendum de illis q; de vestibus
quotidianis: presertim si patiuntur fructus dotis. est
enim eadē ratio. q; totū hoc fit ex necessitate. qō est
multū not. z quotidianū. z alibi nō recolo me legisse.
et placet mihi quia veritate inspecta: iste vestes sine
quibus vxor in publicū comparere sine dedecore nō
potest: attenta dignitate vel conditione persone: non
dico in diebus festiuis sed in alijs diebus quotidia-
nis: possunt dici quotidiane. q; vestes sunt dande ſm
dignitatem z qualitatem eius cui conceduntur. vt
est text. optimus. in l. sed si quid inedificauerit. §. suf
ficienter. ff. de vsufructu vbi litera dicit. sufficienter
autem alere z vestire dz vsufructuarius seruos: in qb⁹
dz vsumfructū ſm ordinem z dignitatē mancipioꝝ.
Add idem text. in l. cū alimentorum. ff. vbi pub.
educa de. vbi dicitur q; alimenta z vestes debēt da-
ri pupillo ſm qualitatē z dignitatem eius. Idem
dicit tex. in l. cū plures §. cum tutor. ff. de admi. tuto.
Nō enim oēs equales debent vestes vestire. vt l.
§. C. que res ven. non po. et l. fi. C. de rescin. ven. z per
totū titu. C. de vestibus z oloberijs. libr. xj. ADDJ
Bonus text. in c. non cogantur. xxij. dist. vbi nobiles
diuites non cogūtur vescere alimenta vilia sicut pau
peres. habenda est ergo personarū qualitas vt etiā
in simili Bald. in l. liberti. C. de ope. liber. colum. iij.
ver. dybitabatur. vbi dicit q; si est bannitū q; quisq;
vadat ad exercitū: intelligitur ſm qualitatē persona
rum z ideo rusticꝰ ibit pedes: nobilis eques ſm pos
sibilitatē z dignitatē suā qō no. ad multa. Idē in ef-
fectu vult Bart. in l. si non sortē. §. libertus. ff. de con
di inde. quem refert Raphael fulgo. in prealle. cōsil.
xxvij. colū. ij. vbi allegat bona iura ad hoc que per te
videas. DJO. Et ideo melius z honorabilius ꝝ vē-
stietur magister in theologia qꝫ frater simpler: z me
lius abbas qꝫ monachus: z melius doctor qꝫ scholā-
ris. vt dicit Bald. in d. l. sed et si quid medisi. quem
refert et sequitur Andr. siculus. in c. pastoralis. C. de
dona. ij. col. est bonus text. in c. j. xxj. q. iij. tradit p
spec. tit. de aduocato. §. sequitur videre de vestib⁹. in
princi. non ergo similibus vestibus vtentur vxores
doctorum vel aliorum nobilium: z vxores ignobiliuꝫ
seu rusticorū. Vestes enim quib⁹ quotidie vtit vxor
doctoris vel nobilis possunt esse festiue p alijs. Ait
Seneca ait vxor neronis. Induc te delicate charis
sima nōpropter te sed propter honorem imperij. vt
refert Specu. vbi. §. vnde ſm predicta satis poterūt
dici quotidiane vestes ille quibus vxor nobilis alte
cuius doctoris vel alterius nobilis vtitur dieb⁹ quo
tidianis sine quibus nō pōt cōmode in publicum cō
parere. Et istud videtur fuisse de mente Joā. de
Imo. in d. §. seruis. fi. co. vbi dixit q; arbitrio iudicis
relinquitur: que vestes dicātur quotidiane per id qō
in simili voluit gl. in auten. preterea. verbo locuples
C. vnde vir z vxor. que dicit relinquendū esse arbitrio
iudicis. quis dicatur locuples vel nō per. l. tā de mē
tis. in prin. C. de epis. au. vbi dos dz dari eius ōditatis
quā estimabit iudex in loco: q; habebit respectū
ad substantiā debentis prestare z eis cui est prestan-
da z ad qualitatē personarū: vt. l. si filie de leg. iij. z. l.
quero. ff. de iure do. cū simi. z illam glo. in. d. auteñ.
preterea sequūtur cōmuniter oēs doctores ibi. z est
bona glo. in. l. vbi adhuc. z ibi Dy. Ly. z alij. C. de mu
re do. z glo. in. l. fi. C. quando fis. vel puus. que dicunt
q; iudex arbitrabitur quem pauperē vel diuitez per
famam z vulgi opinionē. Idem Bart. z Ang. in l. si
vero. §. si pro rei qualitate. ff. qui satisf. cog. Hā vt di-
cebat Jac. but. in. d. auten. preterea: consideranda est
qualitas personarum: q; nobilis z qui nescit operari
nō dicitur diues de eo de quo dicetur diues rusticus
[adde q; si testator mandat maritare puellas virgi
nes pauperes bonus vir i. executor testamēti arbi-
trabitur z si male arbitretur recurrit ad iudicē. ita di
cit Bal. in auth. preterea. C. vñ vir z vxor. co. ij. ver. de
nuo nō. z tene menti in eo qō dicit de executore testa
menti] z artifex. Et inde est q; si vnus est nobilis q;
hz alimenta: sed suā dignitatē cōseruare nō pōt: z hz
forte puellas quas maritare nō valet: in subsidiū vi
te vel dotium potest episcopus cui relicta est distri-
butio in pauperes: aliquid sibi dare tanq; pauperi.
quia licet non sit omnino mendicans: tamen ſm sta-
tum natalium suorū aliqua sustētatione eget: z ideo
inter pauperes numeratur. casus est sing. in l. si dis
ad declinandā. C. de epis. z cle. ſm Bal. ibi in. iij. col.
ver. circa tertiū. de quo meminit multū cōmendādo
Bartholomeus cepola in suo tracta. de re. mi. char.
viij. fi. colum. in princip. qō intellige q̄n illud qō testa
tor reliquit erat in magna ēditate. secus si in paruā
nam tūc nō videtur cogitasse testator de tali nobili
licet pauper sit. ita no. dicit Ang. in l. sed z si susceperit.
§. libertis. ff. de iudi. arg. alluis tex. qō tene menti.
Bene facit ad predicta glo. no. cōmuniter appro-
bata in. d. l. sed z si susceperit. §. j. ver. modica. ff. de re
dic. que dicit q; modicū dz respectu personarum. et
ponit exemplū in Regina Matilda dicente. aliquā-
tulū terre dono illi ecclesie: que tamē donabat triginta
milia iugera terre: que ipsa reputabat modicū et
alij reputassent multum: vt voluit gloss. in l. illiteratus.
§. ne potentiores. versi. lumine. ff. de offic. presi. que
dicit quod tenuis homo procellum suum sicut ocūlū
custodit. arbitrio ergo iudicis discernetur quādo di-
catur multum vel modicum. Sicut etiam relinq̄-
tur arbitrio iudicis inspecta qualitate personarum
que causa dicatur magna vel parua. vt est gloss. no.
in. c. fina. in versi. illustrium. de re iudica. libr. vj.

multum cōmendat abb. in. c. quintauale. v. charta. ij.
co. C. de iureiu. et in. c. fi. in. §. sane. e. tit. et in. c. de ap-
pellationibus. de appel. de quo per barto. et alios in
lege admonendi. ff. de iureiur. Facit quod voluit
Innocen. in. c. finali. in princi. C. de offi. deleg. vbi di-
citur quod arbitrio iudicis relinquitur quod negō-
tium dicatur arduum vt videatur electa industria
ꝑsone. Facit quod voluit Joan. andre. in. c. fi. C.
de dona. vbi dicit quod statur arbitrio iudicantis q;
damnum dicatur graue. Idem voluit bal. in lege pri
ma. in princi. C. si aduersus vendi. pig. vbi dicit quod
arbitrio iudicis relinquitur quando minor dicitur
passus magnum damnum vel detrimētum. quod di-
cum retulit gn. siculus. in. c. at si clerici. §. de adulte-
riis. iij. col. supra de iud. z in. c. propter sterilitatē. vij.
colum. supra de locato. Ex quo dicebat post ant.
et abb. in. d. §. de adulteriis quod arbitrio iudicis re
linquitur quod delictum vel crimen dicatur magnuꝫ
vel parvum. Idem tenet [illegible] in. c. proposuit. in princ.
supra de appel. Sicut e[illegible]e iniuria dicatur atroꝝ.
vt tradit in. §. atroꝝ. insti. de iniurijs. Ex quo etiā
dicebat Andreas siculus in. d. c. propter sterilitatē.
quod arbitrio iudicis relinquitur quod dicatur ma-
gnum incōmodum prouenies in re conducta. vnde
respectu conductoris qui forte habet magnā et gra-
uem familiam et est diues. etiam si recipiat dimidiā
eius quod consueuit: non dicetur pati magnum incō
modum. licz secus esset in paupere. allegat in simili
Barto. in auth. minoris. j. col. in fi. C. qui dari tuto. po.
vbi dixit q; arbitrio iudicis relinquitur que dicatur
quantitas magna vel parua secundum qualitatem
personarum. vt est gloss. not. in autē. vt hi qui oblig.
per hi. se habe. res mino. §. sed et si quis. in ver. sed et
si quis ꝛc. co. vj. Idem voluit bal. in lege vna. iij. col.
C. de confessis. vbi dixit quod arbitrio iudicis relin-
quitur que dicatur magna quātitas vel parua vt cre
datur libris mercatorū pro se vel contra se. quod ar-
bitrabitur secundum qualitatem personarum. multa
alia pene infinita que relinquuntur arbitrio iudicis
hic adijcere possem: que tamen breuitatis causa o-
mittuntur: q; non est ille noster principalis intentus.
aliqua cumulauit Saluianus in suo tractatu de casi-
bus qui arbitrio iudicis relinquūtur. Add idē facit
tex. et q; ibi no. in lege hactenus. ff. de vsufructu. et in
lege in rebus. §. pñt. ff. cōmoda. et in. l. omnino. ff. de
impen. in re. do. factis. vbi relinquitur arbitrio iudi-
cis: que impensa dicatur magna vel parua inspecta
qualitate et dignitate personarum. Add idem fa-
cit tex. optimus in lege ex militari. ff. de testa. militis
vbi ꝓbatur quod ꝑ priuilegium cōcessum alicui per-
sone intelligitur secundum conditionem et qualita-
tem persone. Et est casus valde no. secundum bald.
ibi q; priuilegia sunt interpretanda ſm conditionem
priuilegiati. et ad hoc quotidie allegatur: et est argu
mentū ſm eum. q; si concessum est alicui ēpo priuile-
gium q; possit celebrare tēpore interdicti: intelligit
quod possit celebrare etiam in pontificalibus scōm
conditionē persone sue. qō dictū refert et sequit mul
tum cōmendando And. siculus in. c. possessiones. ij.
co. C. de rebus ecclesie non alie. Add qō bene facit
tex. in l. si quis. §. item si vtrū. ff. de minus. test. et. c. placuit. z
c. sic vtue. xvj. q. j. vbi probatur q; dispositio simplici-
ter loquens vel gratia cōcessa persone: intelligitur se
cundum conditionem persone sue. Et per hoc dicit
And. sicul. vbi. §. q; cū dubitaretur in ciuitate Sena
rum de quodā priore: an esset secularis an regulā-
ris: consulunt q; deberet attendi qualitas personarū
regentium: q; si erant regulares presumptio erat q;
prior erat regularis. per text. singularem in. c. cū
de beneficio. de preben. li. vj. Et his dicebat Bal-
lice. in lege si filius. in princ. C. familie ercis. q; ad co-
gnitionē castrensis peculij consideratur qualitas rei
donate et qualitas ꝑsone cui z a qua donat. Idem
etiā dicebat no. Ang. in l. plenum. §. equitij. ff. de vsu
et habi. q; si legat testator lectum muliēri vidue: nō
vt legare culcitrā de serico. qꝫ intelligit de lecto ſm
qualitatē mulieris vidue ſm eū. ADDJ Idē voluit
ibi bal. quē refert et sequitur Raphael fulgo. consil.
xxvij. incipiente proposita. inferens ex hoc quod pre
ceptum testatoris vt vxor vel soror aut consangui-
nea induatur vestibus nigris: debet intelligi secun-
dum qualitatem persone cui precipitur. vt ibi late et
singulariter per eum. culcitra ergo sericea lecti quo-
tidiani forte non spectabit ad vxorem vt supra dictū
est. DJO. Ultra ergo dicendum erit in casu no-
stro: q; vestes et alia ornamenta dicentur quotidia-
na arbitrio iudicis: qui considerabit qualitatē et di-
gnitatē mariti et vxoris. et per cōsequens dicent ve
stes quotidiane ille sine quibus vxor in diebus quo-
tidianis nō pōt cōmode et sine verecūdia in publicō
cōparere. Presertim si hoc patiantur fructus dotis
vt dicebat bal. in. d. §. seruis. eo casu quo dos est
magna et fructus dotis multū exuberāt: melius z ho-
norabilius dz tractari et vestiri vxor a viro. ar. eorū
q; notantur in l. j. C. de impo. lucra. descri. l. vj. z. z in. l.
id vestimentū. ff. de peculio. tetigi in superioribus et
dicā forte latius super ter. Et per ista me expedio de
ista sponsalitia largitate vel dotalitia siue donatio-
ne ante nuptias.

Ultra in Hispania idē sunt q; donationes.

1 Vasallus nō pōt alicui donare feudū sine licētia dñi:
2 pōt tñ in fauorē mulierū et dotis cōstituere donatio
nem ꝓpter nuptias in re feudali.

3 Feudataria mulier pōt dare suū feudū in dotē sine
licentia domini.

4 Feudatarius pōt obligare feudū ꝓ restitutione do-
tis quo ad feudatarij prēiudiciū: nō aūt dñi.

5 Vasallus an possit de re feudali filiā dotare.

6 Emphyteuta an possit vxori cōstituere donationem
ꝓpter nuptias vel dare arras in re quam habet in
emphyteusim.

Aduertendū tamen q; hz olim
iste donationes q̄ fiebant ante matrimoniū appel-
labantur donationes ante nuptias seu antiferna ab
anti qō est cōtra et ferna qō est donatio. quasi dona
tio cōtra donationē: q; primo mulier faciebat dona-
tionē ꝓpter nuptias constituendo dotē viro postea
vir faciebat aliā donationē vxori. Hodie vero quia
fiūt iste donationes nō solū ante matrimoniū sz etiā
post: appellant donationes ꝓpter nuptias: q; vtroq;
casu fiāt ꝓpter matrimoniū. Ita dicit tex. in. l. si con
stante. et. l. cū mulie. C. de do. ante nupt. et in. §. est et

ali iud. inſti. de dona. et has donatiões in his regnis ſm morem Hiſpanie appellamus arras. vt dicit lex regni. iuj parti. ti. xl. l. j. ¶Que quidem donationes propter nuptias ſeu arre dantur a viro vxori ſeu dari preſumuntur in premium pudicitie et virginitatis. vt eſt tex. melior cū ſit in iure. ſm bal. ibi in. l. res vxo-
ris. C. iſto tit. Et propterea multū fauent iura iſtis donationibus ſiue arris, cūis de iure regni etiam mulieri corrupte vel vidue dari vel promitti poſſunt. vt foro iuzgo. lib. iij. titu. j. l. vj. et foro legū. lib. iij. ti. ij. l. j. ¶Et hinc eſt q̄ licet alias †vaſallus nō poſſit donare feudum alicui ſine licētia domini. vt in. c. j. §. donare. in titu. qualiter olim feu. alie. po. li. feu. et in. c. j. de prohibita feu di alie. per frede. et in. c. ij. §. de feudis: tamen fauore mulierū et dotis permittitur q̄ poſſit vaſallus conſtituere donationem propter nuptias in re feudali vt in. c. j. de inueſti. quam ti. acce. a ſempio. et in. c. j. de eo q̄ ſibi heredicq̄ ſuo. li. feudorū per que iura ira tenet Jaco. de ardico. in ſua ſumma. ti. quibus modis feu. amit. ſub rubricella. mulier habens feudum. quem referunt et ſequuntur Andreas de Iſernia. et Bald. in. d. §. donare. et ibi etiam Alvarotus. iuj. colū. verſi. capiamus. z prepoſitus. in. ij. colū. ad hoc bonus text. et ibi not. Innocen. et alij in c. nuper. infra eodem titu. tenent domini de rota deciſione. ex tix. incipit pater poteſt dare. in nouis: que hodie reperitur ſub ti. de feudis. j. glo. et doctores in d. c. ij. ſupra de feudis. et ibi Andreas ſiculus penul. col. no. in aut. res que. C. cōmunia de leg. et ibi Jaſo. ix. col. ver. an autem res habetur per glo. et doc. in. c., que in eccleſiarum. §. de conſti. et ibi Feli. lij. col. ver.
3 in eadem glo. ¶Et ita ſicut mulier †feudataria poteſt dare ſuum feudum in dotem ſine licētia domini vt in dictis iuris: ita poterit vaſallus cōſtituere donationem propter nuptias in feu. quia dos et donatio propter nuptias equiparantur. vt in aut. dos data. C. de dona. ante nup. Ita dicit no. bald. in. d. §. donare. in. ij. co. ver. ſed nunquid filius. quem refert et ſequitur Alvaratus circa fin. ver. quero an vaſallus. et etiam prepoſitus in. ij. col. in fi. verſi. quero maritus.
2 ¶Ratio poteſt eſſe: quia p̄ huiuſmodi cōſtitutionē donationis propter nuptias vel arrarum: non videt proprie feudū alienatū: cum dominium vtile ſemper §.
remaneat penes maritū vt infra dicetur. nec ipſum 13.
feudum abdicat a feuno vſufructu vtitur ad ſuſtentationē ſui: z vxoris et familie vt. j. ſubjectā. ¶Sec tamen eſſet quando dominium eſſet translatum in vxorem. quod poſſet contingere quando feudū eſſet datum vxori eſtimatū ea eſtimatione que facit emptionem iuxta not. in. l. ſi eſtimatis. ff. ſo. ma. et in. l. ſi inter virum. C. de iure do. nam tunc non permitteretur vaſallo facere hanc donationem: et ſi faciat: priuabitur vaſallus feudo. ita dicunt Alvarotus et Prepoſitus in. d. §. donare: et ſic declarat et intelligit Bal. ibi. Idem dicunt ipſi ſi fiat pactū inter coniuges de lucranda dote z donatione propter nuptias. quoniā iſtud pactum non poteſt apponi in preiudicium domini niſi ſolū ad vitā vaſalli vt eſt bonus text. et ibi no. in. c. nuper. §. eod. dic vt ibi per omnes doctores.
4 ADDJ ¶poterit ergo †feudatarius obligare feudum pro reſtitutione dotis quo ad feudatarij preiudicium: nō aūt dūi. vt. d. §. donare. et. c. j. de inueſtitu-
ra quā titi⁹. et. c. j. de eo qui ſibi et here. ſuis. li feudorum. et in. l. lex vectigalis. ff. de pig. no. tenet bald. in. c. j. de contro. inueſt. co. pe. ver. iuxta predicta quero. li. feu. valebit igitur talis obligatio quantū ad cōmodū q̄ feudatari⁹ habitur⁹ erat ex feudo. in quo ſimiliter poteſt fieri executio vt per bald. in aut. et qui iurat. C. de bonis aut. iu. poſ. colū. xvj. ver. quero nunquid in rebus. facit bene tex. in. l. pero. §. p̄diū. de le. ij. de quo per eundem bald. in. c. j. col. iij. verſi. quero nūquid. de prohi. feu. alt. per fre. in. c. quoniā frequenter. §. in alijs. col. ij. §. vt lite non conteſt. per Sali. in. d. aut. ei qui. co. iij. verſi. ij. quid vide in ſimili. bald. in lege etiam. C. de exe. rei in. co. iuj. in princi. ver. item ſion puto. Ex iſtis decidit vulgata que ſtio an †vaſallus poteſt dotare filiam de re feudali quam vide ad vtraq̄ partem per Iacobū de ſancto geoꝛgio in tractatu feudorum in parte et etiam q̄ ipſi vaſalli in fi. alias fo. xvij. col. j. in fi. cū ſequentib⁹. TJO. ¶Idem dicendum eſt per omnia in †emphyteuſi: nam eodem modo poteſt vir vxori conſtituere donationem propter nuptias vel dare arras in re quam habet in emphyteuſim ſine conſenſu domini vt expreſſe voluerunt ſpe. et Joan. andre. in ti. de locato. §. nunc aliqua. verſi. cir. per plura fundamenta et rōnes quas per te videas. Idem tz Hoſt. in ſum. ti. de locato. §. fi. ver. nunquid ergo res emphi. et Jo. an. in. c. potuit. ē. de locato. et ibi Joā. de imo. x. col. ver. tangit ſetiā hic. Jo. an. tenet Alberic⁹ de roſatis. Jo. fabri. et Sali. in. l. fi. C. de iure emphi. et ibi latius Jaſo. xlvij. colū. verſi. j. igitur in ordine. Bal. in. l. voluntas. ij. col. C. de fideicō. Pau. de ca. in l. vſufructus. ad fi. ff. ſolu. ma. Jaſo. in. d. aut. res que xij. col. ver. xvij. aler. conſi. clxxtij. incipiente: viſo⁹ themate. in. ij. volumine. ¶Sed intelige dūmodo non detur eſtimata ea eſtimatione que facit emptionē: nec apponatur pactū de lucranda donatione ꝓpter nup. vt. §. dixi in feudo ſm prefatos doctores.

¶Res ſubiecta reſtitutioni propter nuptias an poſſit donari.

Debitum dotis vel donationis propter nuptias cēſetur non eſſe in fideicōmiſſo et ad fideicōmiſſarium peruenire non poteſt.

Itē dicas tu generaliter in re

ſubiecta† reſtitutiōi: q̄ eodē modo i illa poterit vir facere dictā donationē ꝓpter nuptias vel dare arras per tex. ad hoc expreſſum in. d. aut. res que. et in corpore vnde ſumit. ¶Et differt iſte caſus a predictis duobus maxime in vno: q̄ vt dicebā ſi res feudalis vel emphyteutica donatur vxori propter nuptias nō dz dari eſtimata: nec pōt ſup ea adijci pactum de lucrādo. imo dz ita donari vt nō alteret naturā ipſius feudi: vel emphyteuſis. itaq̄ ſoluto matrimonio dz redire ad q̄ē ſm formā cōtractus redtura erant. Sed in caſu iſto res ſubiecta reſtitutioni in dotem data vel in donationem propter nuptias ſtatim extrahitur de fideicommiſſo: et nunq̄ eſt ad fideicōmiſſarium reuerſura: vel ad eum q̄ ad fideicōmiſſum eſt vocatus. Caſus eſt multū ſingularis in. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad trebel. vbi dicitur quod †debitum dotis vel donatiōis propter nuptias cenſet nō eſſe in fideicōmiſſo ergo ad fideiſ-

commiſſarium peruenire nō poteſt. ita per iſtū tex. tenuit no. Pau. de ca. ſolus in. d. auten. res que in. ij. co. refert z ſequitur ibi Jaſ. xij. col. ver. xvj. nihil addēs: q̄ ſemper tene memorie. Et ex hoc ſequitur q̄ ſuper iſtis bonis ſic donatis pōt adijci pactū de lucrādo. et etiam poterunt iſta bona dari eſtimata.

1 ¶Res ſubiectas reſtitutioni poteſt quis donare propter nuptias vel in arras cōcedere vxori vel ſpō ſe quando non haberet alia bona ex quibus poſſet hanc donationem facere.

2 Fideiuſſore pro dote interueniente donari nō pōt p pter nuptias res reſtitutioni ſubiecta. 5

3 Inuecta z illata in re conducta ſunt tacite obligata pro penſione.

4 Fideiuſſoris datio facit ceſſare beneficium diuiſionis.

5 Bona ſubiecta reſtitutioni regulariter non poſſunt alienari.

§. 14. Intellige tamē predicta ſane

1 q̄ poſſit quis †donare propter nuptias: vel in arras concedere vxori vel ſponſe res ſubiectas reſtitutioni q̄ſi nō haberet alia bona ex quibus potuiſſet hāc donationem facere. alias ſecus vt eſt caſus no. in. d. auten. res que. vbi litera dicit. ſed ſi liberis portio legitima nō ſufficit ad dotis ſeu propter nuptias vel ante nuptias donationis obligationē permittitur res predictas in ea cauſa alienare. z ſic bona ſubiecta reſtitutioni nō poſſunt donari propter nuptias niſi in ſubſidiū. ¶Ex quo infertur vnū ſatis ſingulare q̄ ſi vir habēs bona ſubiecta reſtitutioni percepit vel q̄cipere pōt ex dictis bonis fruct⁹ ſufficiētes ad dictā donationē ꝓpter nuptias ſeu ad dictas arras: ex illis dz facere dictam donationem non autem de bonis vinculatis vel de eorum proprietate. tex. eſt de hoc mirabilis in. d. l. mulier. §. cū proponeretur. in fi. ver. q̄ſi fructus. quē ad hoc ponderat ibi Raphael cuma. circa fi. z alle. ij. co. z Ludo. conſi. cccxxxtij. in fi. incipit quatuoꝛ ſunt queſita. ¶Intelligē tamen q̄ſi fructus extant ita quod poſſint cōuerti in dictam donationē: vel arras. alias ſecus ſm Ang. Raphael. et alios in. d. §. cū proponeretur. quos refert z ſequitur Jaſ. in. d. auten. res q̄ pe. co. in fi. ver. xij ¶Ex hoc ſecundo infertur q̄ ſi †maritus dedit fideiuſſorē ꝓ dote cōſeruanda z reſtituēda in caſu reſtituē de dotis: q̄ſi talis fideiuſſor poteſt intereuenire: vt puta hoc dictat ſtatutū: prout eſt in Florētie vel aliter vt deo dāte dicet ſuper tex. in ſcba rōne dubitandi: hoc quaſi maritus nec debet nec pōt facere dictā donationē de bonis reſtitutioni ſubiectis quia cum ad iſta bona veniat in ſubſidium: ergo per cōſequens datio fideiuſſoris facit ceſſare beneficiū. d. auten. res que. vt latius dicetur infra ſuper textu in. §. intellectu. co. ver. ed q̄ bene facit. maxime q̄ patrimonium fideiuſſoris z p̄n cipalis efficitur vnum vt. l. ſi plures. §. preterea. ff. de fideiuſſoribus ſicut ergo patrimoniū principalis ſufficit ad excludendū benefi: iū dicte auten. eodē mō videtur etiā ſufficere patrimoniū fideiuſſoris. ¶Itē
3 inuecta† z illata in re cōducta ſunt tacite obligata ꝓ penſione. vt. ff. qui. cau. pig. vel hypo. ta. cōtra. l. ij. z inſtit. de act. §. item ſeruiana. Sed tamen hoc facit ceſſare datio fideiuſſoris. vt. l. pe. ff. quibus cauſis pig.

multis ergo remedijs pro sua securitate et cautela inuentis poterit vti quo vult: nec per hoc preiudicatur alijs: vt. ff. pro socio. l. cum duobus. §. idem respõdit. ff. de vent. inspi. l. j. § quid ergo. ver. sed finge. Et hanc partẽ secutus fuit Jas. in. d. auten. res que. rij. col. versic. xv. Et placet mihi: quia est magis fauorabilis mulieribus: que tacite nec expresse possunt sibi facere preiudicium circa dotem vt dictũ est. §. et latius dicetur. j. super tex. in. v. intellectu. ¶ Ad contraria potest responderi per Paul. in. d. consil. cxxx. qui dicit q̃ prouisio illius auten. res que: licet possit dici facta in subsidiũ z defectũ aliarũ prouisionũ legalium: qõ patet quia nõ cõpetit nisi in defectũ legitime z trebellianice z etiam fructuum: tamẽ nõ reperitur q̃ fuerit facta in defectum prouisionis proprie illius mulieris. nec subest eadem ratio. nã qñ sufficit legitima et trebellianica: equum est q̃ de illa satis fiat z non de alio. sed qñ nõ sufficit: nõ esset equũ q̃ satisfieret de bonis fideiuſ. et sic fideiussor remaneret regressus cõtra aliquem. vnde positis his duobus: minus iniquum est quod fideicõmissum patiatur hoc damnum cum illa bona semel fuerint marriti grauati z patris eius quã q̃ patiatur ipse fideiussor hoc damnũ ad quẽ nil pertinet de negotio z qui intercedendo liberalitate est vsus vnde nõ est equum ipsum sua liberalitate pericitari. Itẽ quamuis dicamus prouisionem illius auten. fore extraordinariã: potest tamẽ cõcurrere cũ ordinaria quãdo cõpetunt cõtra diuersas personas vt. l. etiam. C. si tutor vel cu. interue. ¶ Ad iura que dicũt q̃ per prouisionẽ hominis tollitur prouisio legis. procedũt quando prouisio hominis z legis fiũt super vno z eodem facto et tendũt in omnibus ad idẽ. secus quãdo tẽdit prouisio hominis ad aliud q̃ prouisio legis. vt. d. l. cãm §. puellaz. hic aũt prouisio illius auten. tẽdit ad obligationem realem quo ad bona subiecta restitutiõi: et contra fideicommissarium. sed prouisio fideiussorum tẽdit quo ad obligationem personalem z quo ad ipsum fideiussorem vel bona sua: et sic non sunt superflue sicut quãdo tendũt ad idem. Nam licet fateamur quo ad illum fideicommissariũ qui cõsensit et se et sua obligauit: q̃ tũc cesset prouisio illius auteñt. qz ex quo portio sua est obligata ex obligatione expressa ipsius fideicommissarii: nõ est necesse dicere q̃ sit obligata ex tacita z ex dispositione dicte autenti. quia tendũt ad idem: z esset superflua: quia propter expressum cessat tacitum. non tamen sic erit in ipso fideiussore vt apparet ex predictis. ¶ Ad iura §. adducta que volunt q̃ per dationem fideiussoris cesset prouisio legalis: dicas quod illud procedit in his in quibus recipiens prouisionem hominis habet liberam facultatem sibi preiudicãdi. secꝰ tamen in his in quibus recipiẽs prouisionẽ hãc facultatem nõ hz vt est in dote. vt. §. dixi. z latiꝰ dicã super textu in. v. intellectu. z ideo nõ est mirandum si dicamꝰ q̃ p dationẽ fideiussoris nõ sit recessum a prouisione seu remedio dicte auten. tenemẽti istum articulum sic examinatum: in quo vt plurimum vsus fuit verbis do. Pau. quia multum mihi placuerunt. ¶ Prouisio aũt dicte auteñt. partim emanauit in fauorem filiorũ quod patet quia in extraneis nõ habet locum vt ibi not. partim etiam emanauit in fauorem mulierum que dotem dederunt ne remaneant decepte et perdant dotes. vt patet i corpore vnde sumitur in. §. adiecerũt et partim fauore dotium et propter publicam vtilitatem vt matrimonia contrahantur. vt in. §. quã obrem. ¶ Ex quo sequitur quod licet grauatus restituere velit renuntiare expresse prouisioni illius autẽti. non posset. iuxta nota. per Barto. in. l. si quis in cõscribendo. in magna distinctione. C. de pactis. z per consequens nec tacite alienando dicta bona. vt. l. qui ad certum. ff. locati. ¶ Ex quo infertur vnum quotidianum z satis singulare. quod si tempore matrimonij grauatus restituere bona: habebat alia bona sufficientia ad constituendum propter nuptias donationem vel ad constituendum arras: deinde matrimonio cõtracto: alienauit ea: hoc casu habebit vxor recursum pro restitutione dotis sue in casu restituendi de dotis ad bona vinculata: quia alias frustratoria redderetur dispositio dicte auten. que voluit mulieribus prouidere ne suas dotes perderẽt: si nõ inspiceretur tempus restitutiõis dotis cum quis agere nõ possit. vt. l. ij. in prin. ff. sol. mat. z. l. turisgẽtium. §. quinimo. ver. vt puta. ff. de pactis. Si enim aliud diceremus sequeretur q̃ dolus eius qui est de restituendo grauatus noceret vxori: que cõtemplatione olim bonorum mariti dedit dotem: qõ esse nõ debet. vt. l. electio. §. fi. ff. de noxali. iunctis his que notãtur in. l. si stipulatus. §. j. ff. de fideiusso. ¶ Et hinc est quod si maritus viuo patre recepisset dotem pro qua vniuersa bona patris venunt obliganda. iuxta not. per Bartol. z alios in. l. si cũ dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matrimonio. z infra late dicetur. Nam tunc si mortuo patre filius consumeret bona sua. et etiam duas partes hereditatis quas pro legitimã z trebellianica poterat detrahere de bonis restitutioni subiectis: si postea venit casus dotis restituende: posset mulier capere de alia dimidia hereditate pro sua dote ratione donationis propter nuptias sibi facte vel promisse excluso fideicommissario. ex quo omnia bona patris grauantis filium restituere: debent obligari pro dote mulieris. Et ita licet maritus consumendo possit sibi et filijs preiudicare: vxori tamen preiudicare non potest. ita nota. firmat. Paulus de castro in. d. consil. xiij. cum sequen. et plenius in dicto consi. cxxx. quod intellige sane nisi mulieri possit culpa imputari. dum videret maritum suum bona dilapidare z incipere male vti substantia sua: si non sibi prouidit. iuxta ea que not. in. l. si constante. in princ. ff. solu. matri. z in. l. vbi adhuc. C. de iure dot. de quo latius dicetur supra textum infra dicit Jaso. in. d. auteñti. res que. in fine.

1 ☞ Priuilegia dotis non habent locum in dote cõfessata.

§. 15. **Ista tamen intellige quando** donatio propter nuptias realiter fuit data vel cõcessa. secus si tantum fuit confessata: nam tunc non soluitur de bonis restitutioni subiectis. vt. voluit angelus in dicta autentica de restitutionib. et ea que parit. in prima et secunda columnis per glos. ibi dũ dicit dotẽ quã acceperit per quaz infert ibi Ang. q̃ si maritus fuit confessus habuisse dotem ab ipsa mu-

liere: et mulier fuit confessata habuisse donationem propter nuptias non habebit locum. d. auc. quia pro tali dote confessata restituenda: non poterunt alienari res restitutioni subiecte. Ad cuius confirmationẽ facit gl. no. in. l. assiduis. in ver. data. C. qui po. in pig.
1 habeã. que vult quod † priuilegia dotis non habeãt locum in dote confessata. et illam glos. reputat singularem Bald. in. c. contingit. v. col. §. de dolo et cõtu. et in rubrica. C. de priuile. do. iij. col. et in. l. cum aliqs ij. col. C. de iure deli. et ista refert et sequitur Jaso. in d. auc. res que. pe. col. versic. nono limita. Reliqui tamen cogitandum an hoc intelligi debeat secundũ qõ limitat Bald. in dicta. l. assiduis. et diffuse p modernos: et presertim per Alexand. in lege prima. ff. sol. matri. de quo latissime vltra omnes per Bal. nouellum in suo tractatu de dote in. vij. parte. in princi. vbi videas ad saturitatem. Et dictũ angeli de quo supra refert et sequitur ipse Bald. nouellus. in dicto tractatu. char. xxv. iij. colum. alias in sexta parte. xiij. priuilegio. in fine dicens se sic consuluisse apud Florentiam dum legebat pisis. Hoc probatur secundũ eum in. d. auc. de resti. et ea que parit. §. hec igit omnia. et facit glo. in. d. l. assiduis. et in lege si quis post hac. C. de bonis damna. et text. cum not. Bar. z bal. in lege per diuersas. C. mandati. et quod allegatur per barto. in lege cum quis decedens. §. codicillis. z §. titia honestissima femina. de leg. iij. et quod habetur in lege finali. C. de donis.

1 ☞ Bona alienari prohibita an possint dari in dotem et donationem propter nuptias
2 Bona subiecta restitutioni quare possint dari in dotem vel donationẽ propter nuptias.
3 Legis dispositio ibi habet locũ vbi mens z rõ legis viget lz casus nõ fuerit expressus in verbis legis.
4 In feudo succedere non põt mancus rõne statuti ita disponentis: q̃ non potest dño seruire: idẽ erit in debilitato: et etiam in monacho et canonico regulari ex idemtitate rationis.
5 Constitutio penalis extẽditur ad alium casum q̃ cõprehensum in cõstitutione si subest eadẽ ratio.
6 Bona subiecta restitutioni possunt alienari propter famam et etiam pro redemptione persone.
7 Prohibitio hominis expressa fortior est q̃ tacita.
8 Alienari prohibita ea alienatione que dũij trasfatione impedit non possunt in dotem dari.
9 Prohibita alienatione videtur prohibitus ois actꝰ per quem acquiritur ius in re z per consequẽs dotis datio z donatio propter nuptias.
10 Casus excepti a iure cõmuni extenduntur ex idẽtitate rationis z etiam casus a statuto excepti.
11 Per clausulam non obstantibus quibuscunq̃ priuilegijs: non tolluntur priuilegia corpore iuris clausa.
12 Legem siue conditionem apponere potest quis rei sue qñ illã legat vel donat vt non possit alienari vel transferri in ecclesiam vel alium pium locum.
13 Res si alicui cõcessa est in emphiteosim ea lege vel cõditione vt nõ alienetur in ecclesiã etiam si ingrediatur monasterium: monasterium non habebit illã rem.
14 Pactum appositũ donationi rei quam quis facit ecclesie cũ hoc q̃ si ecclesiã non soluerit annuatum one-
ra imposita liceat layco donatori authoritate sua propria illam rem ab ecclesia capere.
15 Missio in pos. in rebus prohibitis alienari fieri põt pro debito descendente a prohibente.
16 Mutari nõ debent que fauore publico inducta sunt.
17 Legitime supplementum petere potest filia cui pro sua legitima vel pro sua dote relictum est aliquid: cetera vero bona omnia reliquit filio iure primogenij ture et mortuo patre, filia simpliciter acceptauit illud relictum et fecit quittationem generalem heredibus.

Clausula (q̃ eo casu q̃ filius plus petierit pater eũ priuat relicto ꝛc.) habetur pro non apposita.

16. **Et ex istis põt inferri ad quẽ**
1 stionem que quotidie venit in practica. nunquid † bona maioricatus possunt dari in dotem vel in donationem arrarum vel propter nuptias. Per predicta videtur dicendum quod si alia bona non sunt ex quibus possit dos cõstitui: vel donatio propter nuptias fieri bene ex rebus maioricat? dari poterit. nã sicut hoc fieri potest de bonis feudalibus et emphyteuticis et restitutioni subiectis (vt in precedentibus dictum est) sic videtur eadem ratione dicendum in bonis maioricatus. et hoc videtur fuisse de mẽte Barto. in. l. filiusfami. §. dini. tertia colum. ver. querovtrũ ff. de legatis primo. Cyñ. Bald. in. l. voluntas. ij. colum. C. de fideicommiss. et ibi Salt. in finalibus verbis. et ipsemet Salic. in. l. fina. in fi. C. de rebus alienis non alienan. et Paul. de castro consilio. xiij. et sequenti. et consi. cxxx. vbi videtur concludere qõ dispositio dicte auten. res et. l. mulier. §. cum proponeretur procedant in prohibitione facta in testamẽto. hoc est qõ de bonis prohibitis alienari etiam per testamentum potest constitui dos et donatio propter nuptias. ¶ Hoc idem visus est velle Albericus de rosariis. in prima parte statutorum questio. cxliij. incipit de statuto regis. vbi dicit qõ stante statuto Regis et regni Aragonum iurato per ipsum Regem quo cauebatur qõ aliqua immobilia dicti regni alienari non possent exceptis inclitis infantibus eius filijs. ita tamen qõ ex causa necessitatis et vtilitatis regni donari posset. mõ Rex donauit Regine multa et magna er etiam suis filijs post statutum natis. primogenitus Regis mortuo Rege dicebat se succedere in regno et predictas donationes non valuisse nec valere obstantibus statuto et iuramento predictis. ortta fuit questio super hoc multum ventilata in curia Romana. z quantum ad propositum nostrũ attinet: dicit ibi Albericus donationem factam vxori valuisse. et inter alias rationes per eum adductas relata est ista. scilicet qõ propter matrimonium contrahendum conceduntur alienari propter dotem et donationem propter nuptias constituendam res alienari prohibite. et allegat dictã auteñti. res que. ¶ Et sic sentit ibi Albericus. qõ dispositio dicte auteñti. res: habet locum in prohibitione alienationis expresse facta nec dum a testatore: sed etiam per statutum iuratum de quo dicto meminit Andreas siculus. in repetitione rubrice de rebus ecclesiasticis. non alienandis. columna antepenul. versiculo quarto. facit et Ambrosius in repetitione dicte. l. filiusfa-

Universidad de Deusto Biblioteca

nullas.§.diui seuerus.de leg.j.in.lxxxvj.col.in versi. facit quod voluit.et Jaso.in.d.aut.viij.col.reputantes mirabile hoc dictum ponderantes vnum quod dicunt esse notum.quod dispositio dicte auĉ. procedit tam in prohibitione testatoris expressa q̃ tacita. vt expresse voluit Paul.in dictis consilijs et sentiunt doctores.S.allegati.sed ita q̃ lex fi.C.cõmunia de lega.super qua venit.d.auĉ.sequiparat prohitionẽ legis testatoris et contrahẽtis:ergo sequitur quod.d. aũt habeat locũ,nedum in rebus prohibitis alienari per testatorem sed etiam per statutum vel pactum vel per priuilegium. ¶Confirmatur hoc ratione inconuincibili.Ratio fundamẽtalis propter quod fuit dispositum per dictam auĉ.q̃ bona subiecta restitutioni possunt dari in dotem vel donationem propter nuptias.est fauore matrimonij dotis et filiorũ et per consequens reipublice: vt in precedentibus dictum est.Sed ista ratio ita militat in bonis alienari prohibitis expresse per testatorem vel donatorem vel p statutum pactum seu priuilegium:sicut in alijs tacite alienari prohibitis per viam fideicõmissi: ergo per consequens idem ius et eadem iuris dispositio.vt.l. cũ pater.§.dulcissimis.de lega.ij.cũ similib⁹. ¶Vbi 3
cunq; enim mens et ratio legis viget:ibi locum habet ipsius legis dispositio licet casus non fuerint expressus in verbis legis vt est glo.no.in.l.de quibus. in glo.j.ff.de legibus:que dicit q̃ si statutũ vel cõsue 4
tudo habet quod mancus non succedat in feudo q̃ dño seruire non potest:idem erit in debilitato. et si 7
disponit quod monachus non succedat:idem erit in canonico regulari ex identitate rationis.et dicunt ibi doc. q̃d istud nõ est p extensionẽ: sz p cõprehẽsionẽ: q̃ dispositio fundata in aliqua rõne cõprehẽdit omnes casus in quibus viget illa ratio:licet aliqui tãtum fuerint specificati.vt.ff.de nou. operis nun.l.de pupillo.§.si quis riuos.z.ff.ad macedo.l.filium. [ad de.l.cum hi.ff.de transac.et.l.fi.C.de iur.et fac. ign.] de hac materia meminit Paul.de castro.cõsi.cccxlix. ij.columna.in princi.incipit visa quadam securitate. 8
dicens per hoc quod statutum disponens de rebus seu mercantijs que onerantur in nauibus. locum habet etiam in corpore ipsius nauis cum sit eadem ratio.ad quod bene facit glosse.que reputatur singularis per omnes.in.c.primo. in versicu. italie.de tẽpo. ordi.libr.vj.que vult quod † constitutio etiam penalis extendatur ad alium casum q̃s comprehensum in constitutione si subest eadem ratio. et tunc non dicitur proprie extensio sed lex mente.multa alia de extẽsione hic potuissem adducere que breuitatis causa omittuntur.Unde ad propositum. cum illa ratio super qua se fundat dicta auten. militet etiam in rebꝰ vinculatis ex priuilegio vel consuetudine: satis videtur posse dici:quod habeat locum in his maxime q̃ vt dicebam in hoc versatur fauor publicus. quo casu lex que alias non extenditur:si est facta fauore reipubli.potest extendi ex identitate rationis vt voluit not.Bartol.in.l.si constante.ix.questio.ff.soluto matrimonio.z in.l.ij.§.exercitus.per illum text.ff de his qui notantur infa.z in.l.quemadmodum.C.de agric. 9
et censi.lib.xj.ij.col. in versicu.in glo. an permutare.
6 et ex hoc paulo post Bart.idem dixit quod sicut † bona subiecta restitutioni possunt alienari propter fame eodem modo occasione redemptionis persone vt persona redimatur.quia est eadem ratio. ¶Et ita vult Barto.in dicta.l.quemadmodum quod dispositio dicte autenti.non solum procedat in casu in quo loquitur:scilicet in alienatione propter dotem vel donationem propter nuptias. sed etiam quando agitur de redimenda persona. et idem per consequens vt dicẽ dũ in casu nostro cũ sit par ratio. Et cum illa decisione Barto. transit Paul.de cast.in dicta aurẽ. res que.in fine.Iet Jaso.ibi. iij.col.z alij de quibus p Alexan.in.l.quamuis. in. colum.ff.soluto matrimo. ¶Et per hoc videtur quod non bene dixerit Bald. in dicto capitu. primo.§. donare.in princip.in fine: qualiter olim feudum poterat alienari. vbi voluit q̃ d.auten.res que:nõ habet locum in re feudali nec in alia re que sui natura prohibetur alienari:vel expressa dispositione testatoris vel contrahentis est prohibita alienari.sed solum in casu proprio illius auten. illa est:seruanda z non trahenda ad consequentiam. quia cum sit ibi speciale. ergo in contrarium est ius commune.vt.ff.de legibus.l.ius singulare. ita quetuit ibi Bal.de quo plerisq; doctores solenne facunt festum.signanter Andreas siculus in repetit.rubrice supra de rebus ecclesie.char.xxv.col.ij.z in repetit.d. raynaldus.de test.col.clxiij.Ambrosius in repetit.d. §.diui.l.filiusfami.de lega.j.col.lxxx.et.lxxxvj.z Jaso. in.d.aut.res que.vij.col.ver.v.no.z Alexan. consilio xxiij.ij.col.in.ij.volu. ¶Et quidem prima facie hoc dictum satis equum videtur quia fortior est † prohibitio hominis expressa quã tacita:quia expressa prohibitio hominis vel testatoris reddit alienationẽ ipso iure nullam z repellit alienantem tanq̃s indignum a reuocatione rei alienate:quod tamen non est in prohibitione tacita.vt est gl.no.in.l.cum pater.§.libertus. glo.j.ff.de legatis.ij.quam commendat Paul. de cas. in.l.fi.§.fina.eodem titu.z Alexan.in.l. marcellus.§. res que.ij.col.ff.ad trebellia.z in consi.xxiij.pesi.col. in.j.volu.iunctis his que no.in.l.seruo legato.in principio.ff.de leg.j.quando autem prohibitio † alienationis est talis que impedit translationem dominij: et per consequens reddit alienationem nullam vt in casu nostro.tunc res prohibita alienari non alienatur etiam ob causam dotis vel donationis propter nuptias.vt est glo.valde singularis.in.l.nulla.C.de re dotium.quam extollit ibi Bal.invitaq̃s lectura.q̃ voluit q̃d res prohibita alienari vel donata ea lege vt non alienetur:nõ potest donari in dotem.ex quo dicebat ibi Bal.in prima lectu.in finalibus verbis. quod si ego donaui Berte fundum quendam ea pacto vt non possit alienari et vallaui istud pactũ cautelis impedientibus alienationez. non potest illud in dotem dare per illam glossam quam ipse reputat notabilem.per quam infert quod actus inter viuos nõ respiciunt intẽtionem dicte autenti. res que. quam glossam multum commendat etiam Alexan.cõsi.ciij.vij.col.versi.ij.incipit.redẽptoris ꝛc.visis scriptis.in.ij.volu.z in.d.§.diui.vj.col.versi.ij.limita dicens q̃d forte non est alibi. ¶Pro hoc facit quia non gari nõ potest quin † prohibita alienatiõe:videatur
phibitus ois actus p quẽ acquiritur ius in re. vt l.fi.C.de rebus alie.non alie.sed per; dationẽ dotis queritur dñium marito.vt.l.doce ancillam.C.de re

ven.et etiam dato in dotem dicitur donatio vt prodatur.in.l.fi.§.si a socero.ff.que in fraudem credi. et in.l.ex promissione.ff.de actio.et obli.z in.l. vnica.§. accedit.C.de rei vxo.acti.Imo quod plus est potest dici venditio.vt est tex.valde no.in.l.sicut.§.si debitor.ver.in dotem dedit recte hoc casu vẽdidisse videtur.ff.quibus mod.pign.vel hypo.sol. Prohibita ergo alienatiõe:recte videtur prohibita dotis datio et etiam donatio propter nuptias. ¶Sed propter ista non recedo ab opi.Barto.z aliorum de quibus supra qui tenent q̃d dispositio dicte auten.habeat locum in quibuscunq; bonis quomodocunq; alienari prohibitis: ita q̃d extendatur vltra casum in ea expressum.quia eius dispositio non est exorbitãs a iure prout aliqui dicunt et male:sed potius est fauorabilis et causam fauorabilem continens.vt colligitur ex no.per glo.in.l.si constante.in princi.ff.solu. matrimo.et ibi no.Barto.in.viij.q.j.parte.et no.gloss.in.l. qui propter necessitatem.ff.de regu.iur.et Barto.et omnes in dicta auĉ.res que.dum volunt q̃d habeat locum etiã quando mulier:que habet dotari vel vir pro quo est facienda donatio propter nuptias: vult ingredi religionem:vt ex illis bonis restitutioni subiectis assignetur aliquid pro dote.Item inquantum volunt q̃d procedat dispositio dicte auĉ.quando ille qui rogatus esset restituere esset positus in magna necessitate famis vel est in captiuitate q̃d his casibus pro alimentis vel redemptione persone possunt alienari talia bona.et hoc post alios sequitur Alex. in dicto.§.diui.vj.colum. ¶Et si forte quispiam recte consideret dispositionem dicte auĉ.iuncta.l.fina. eodem titu.reperiet q̃d dicta auĉ.venit limitando dictam.l.fi.et sic in effectu ille casus est exceptus a prohibitione dicte.l.fi.et per consequens extendendus ad alios casus parem vel maiorem rationem habẽtes. 20
quia † casus excepti a iure extenduntur ex identitate rationis,vt probatur in.c.cũ dilecta.et ibi not.Abb. j.colum.de confirma.vti.vel inuti.iuncto.c.quoniam frequenter.ẽ.vt lit.non contest.probatur etiam in.c. fi.ẽ.de re iudic.secundum intellectum Vincentij ibi: prout ibidem refert Abb.iiij.colum.et est glos.in.l.j. C.de condi.inde. ¶Et inde est q̃d licet sint excepte et specificate quatuordecim cause ex quib⁹ pater potest exheredare filium.in aute.vt cum de appel.cog. §.aliud quoq; capitulum.coll.viij.et gloss.in.c.quintauallis.ẽ.de iureiuran.tamen idem est in alijs causis que sunt similes vel grauiores illis.Hoc est mirabile dictum solue Sui.de|cu.in auĉ.non licet.C.de quo facit festum Alexan.ibi.et in.l.si quis id q̃d. iiij. col.ff.de iurisdi.om.iudic.dicens se idem consuluisse in Tuscia in facto ponderoso z est consi.cclij. incipit super themate.in.ij.volu.Idem tenet Ange.in.l. lex cor.in prin.ff.de iniurijs.per illum tex. z Aluarotus in.c.j.§.predictis modis.pe.col.in tit. que fuit prima causa bene.amt.de quo etiam per Feli.in.c.pastoralis.in prin.de rescrip.vbi alia dicta ad hoc propositum facientia cumulat:que per te videas. ¶Et nec- 11
dicitur q̃d per † clausulam non obstantibus quibuscunq; priuilegijs:non colligitur priuilegia corporalis clausa.est bonus text.ad hoc.et ibi not.Joan.de pla.in.l.decurionibus.C.de silẽtarijs lib.xij.¶Quod
efficacius procedit quãdo tale priuilegium erat cõcessum persone alias priuilegiate:quo casu per generalem derogatoriam priuilegiorum etiam cum clausula etiam si de eis fieri mentio deberet non intelligitur derogatum tali priuilegio.nisi de ipso fiat mẽtio sigillatim.istud est dictum aureum Lyfi. in lege vnica.C.quando impera.inter pupil. et vid. ex quo exclamat vitalis in lib.clausularum.charta.v.columna.iij.alias in clausula non obstantibus ꝛc.Cum autem istud priuilegium mulieribus concessum per dictam auten.concedatur personis priuilegiatis vt patet ex his que no.in.l.assiduis.C.qui potio.in pigno. hab.et in.l.prima.ff.soluto matrimonio.et in multis alijs locis.sequitur q̃d huic priuilegio non erit derogatũ. ¶Nisi specialiter super hoc disponat faciens. 12
mentio:atum dicendo quod vult illa bona non posse alienari etiam ex causa dotis vel donationis propter nuptias.quam clausulam vidi appositam in mandato domini Alfonsi perem de binero: qui fuit vxoris mee auunculus magnus.hoc enim casu cessaret dispositio dicte auten. vt voluit Alexan.consil.lvj.j.colum.in fi.primo volumi.qui nihil alleg. de quo dicto meminit Ambrosius in repetit.dicti.ẽ. diui.ꝛc. columna.et Jaso.in dicta auten. res que.fi. columna.
¶Ad cuius confirmationem (quamuis ipsi non dicant) facit.quia videmus quod † potest quis apponere legem siue conditionem rei sue q̃ illã legat vel donat vt non possit alienari vel transferri in eccle-

Universidad de Deusto Biblioteca

fiam vel alium pium locum. vt habetur in lege si tra
quis.§.ea lege.ff.de verbo.obli.per Bal. et alios in
l.ea lege.C.de condi.ob causam. per Bal.in.c.cleri-
ci.n.col.5.de iudicijs.z in.c.que in ecclesiarum. 5.de
consti.iij.col.versi.sed hic queritur.z Felt.in.c. eccle-
sia.co.titu.lxv.col.versic.ix.quero. ¶Tex. in.l.fi.C.
de pactis inter emp.z vendi.vbi dicitur qđ valet pa
ctum inter emptorem z vẽditorem:qđ in fundo ven
dito non possit fieri monumentum vel capella. Et ex
hoc dicebant nota. Barto.z Pau.in auk.ingressi p
3 pe finem.C.de sacrosanctis eccle.qđ si res est alicui
cõcessa in emphyteusim vel alias sub ea lege vel cõ
ditione:vt non alienetur in ecclesiam:etiaz si iste in-
grediatur monasterium:non habebit monasterium
illam rem.hoc idẽ sentit ille in.d.§.ea lege.z ibi Jo.
de imo.in.ij.col.Si tamen fit monumentum vel ca-
pella contra prohibitionem:valebit. sed agetur ad
interesse secũdum glo.communiter approbatam. in
d.l.fi.quod limitat ibi Bal.nisi contractus factus es
set coram iudice. et iudex interponat decretũ et de-
cernat de partium voluntate irritum et inane.si con
tra fieri presumatur per text.in.l. si quis sciens.ff. de
contrahen.emp.vel si hoc fiat coram antiquis ciuita
tis et ipsi de voluntate partium statuant z inhibeãt.
arg.ff.de manu.vin.l.seruus hac lege ẽm Bald. vbi
supra quem refert z sequitur Andreas sicu. in.c.ve-
rum.xxiij.col.5.de foro compe.inferens ex hoc con-
14 tra Jnno.et sequaces ibi.qđ valeat pactum appositum donationi rei quam quis facit ecclesie: cuz hoc qđ si ecclesia non soluerit annuatim onera imposita: liceat laico donatori sua propria autoritate illaz rem ab ecclesia capere.[adde gloss.in autẽ. vt decetero commura.eccl.non fiant.in princ.z tex.ff.c. cum dile cti de donatio.z ibi Hostien.z Abb.vt plene dico in trac.insularum.c.v.§.xv.] Adducit in simili text. singularem secundum lecturam Paduanam in.l.si credi-tor.§.fi.ff.de distrac.pigno.vbi probatur qđ reser uatio iuris quam quis facit sibi in re: quã vendit:vel aliter alienat:facit rem inalienabilem. quem tex. ad hoc allegat Bar.in.d.§.ea.l.pari ergo ratione idem dicendum erit in reseruatione quam quis facit in re quam donat ecclesie vt si annuatim nõ soluat onera: possit illam sua autoritate capere. Adducit preterea tex.quem dicit singularem z mirabilem in.l.acceptã C.de vsuris.quem notant ibi Bar.z Bal.z Sali.inducendo vt ibi per eum.z faciunt notata in.c.veruz. de cond.appo.z in.c.preterea.ij.de iureiur. Add Jd Ad idem optimus tex.z ibi Jas.in.l.nemo pascisceñ de.ff.de pac.[adde hic qđ res prohibita alienari in causam piam alienari non potest:tex.in auk.de alie-natione emphiteu.coll.ij.§.sanctissimis. ergo nec in dotem dari si hoc prohibitum est etiam si dos dicatur causa pia vt dixi.5.in rubri.§.xlviij.in fi. nisi dixeris qđ dari potest in dotem propter fauorem publi-cum qui versatur in dotis datione vt in.l.j.ff.sol.matri.iuri autem publico non potest per testatorem vel donatorem derogari.l.ius publicũ.et.l. iura sanguinis.ff.de pac.sed z si expresse prohibeantur bona in dotem dari nihilominus dari possunt. tenet Alexã. consi.lvj.j.vol.Bal.nouellus in tract.de dote. parti. vj.privilegio.xiij.allega.glo.notab.in auk.de restitutio.et ea que pa.§.quam ob rem.coll.iiij.tu cogita.]

Ex quibus omnibus inferũtur plura pulchra z quo-tidiana.primo qđ licite Rex in cõcessione vel dona-tione reddituum quam alicui facit licite apponit cõ-ditionem si vult qđ non transeat in ecclesiam clericũ vel monasterium vel personam extraneam a regno vel huiusmodi. Secũdo q đ Rex potest statuere qđ tabellionatus vel alia officia secularia non cõcedan tur clericis etiam in minorib⁹ vt dicitur lex regni.iij. parti.tit.xix.l.ij. Idem sentit dominicus in.c.legem iij.di.cuius meminit Felt.in.c.ecclesia. de consti.ij. col.ver.j.conclusio. Tertio qđ potest quis meliorare filium suum in tertia et quinta parte bonorum cum hoc qđ sit maioratus z nullaten⁹ alienari possit:nec ad eam partem admittatur clericus ecclesia vel monasterium vel alia persona religiosa. Quarto qđ habens facultatem a Rege ad faciẽdum maioratũ potest illud idem disponere nec per hoc preiudicat ecclesie seu eis immunitati. Quinto qđ potest quis facere capellaniam vel annuersarium sub conditione qđ si non dicãtur annuersaria vel misse:vel alia que testator iubet fieri:si sunt honesta:bona que ad hoc reliquit:ipso iure redeant ad ipsos heredes libera: et ipse heres possit illa propria autoritate capere et sibi retinere:qđ est no.et quotidianũ. ¶Jo. Si autem his casibus potest adijci pactum vel cõditio vt res nõ possit alienari in ecclesiam vel pium locum et valet eodem modo videtur qđ debeat valere in casu nostro:vt non alienetur ex causa dotis vel donationis propter nuptias. ¶Hoc tamẽ intellige quando is qui vinculauit bona seu fecit maioricatuz erat extraneus z vt extraneo concessit bona ea lege vt nõ alienaret etiam in causam dotis. Nam tunc iste gra uatus nõ poterit ex illis bonis dotare sevel filio vel alios dotare tenetur:vel constituere donationẽ propter nuptias:quia dotare filiam extranei non pertinet ad opus pietatis:nec ad affectionem testatoris vel prohibentis.z ideo iste grauatus de restituẽ do nihil de his bonis potest disponere:sed precise tenetur restituere illa bona. Et sic debet intelligi gl. not. in.d.l.nulla. C.de iure do.et qđ ibi no.Bal. que loquitur in extraneo prohibente alienationem. Et si milꝫ dicatur qđ.d.auk.res que:habet etiam locũ in extraneo vt sentit gl.no.auk.de testi.z ea que pa.in.§. quã ob rem.in versi.sufficit.in fi. et tenet Bald.in.d.auk. res que.penul.col.versi.quero nunquid iste auk. potest dici qđ illa glo.communiter nõ tenetur imo contra eam tenet Jac.de bello.in.d.§.quaz ob rem.que alij sequuntur.vel quod intelligatur quando simpliciter facta fuit prohibitio alienationis.sed in casu nostro non solum est facta prohibitio alienationis: sed vltra processum est vt non fiat alienatio etiã ex causa dotis vel donationis propter nuptias. quam legem siue conditionem extraneus adijcere potuit vt apparet ex predictis. ¶Pater vero hãc prohibitionem facere non potuisset filio vel filie vel alijs quib⁹ teneretur dotem constituere vel donationem ꝓpter nuptias facere.quia cum pater possit hoc casu cogi dotare vel donationem propter nuptias facere.vt.l. qui liberos.ff.de ritu nupt.et traditur.in lege si cum dotem.§. transgrediamur.ff. soluto matrimonio. et dicet late infra. Jsta autẽ obligatio qua pater tenet ad predicta inheret bonis eius z transit cum eis ad

quemcunqz vadant:sicut illa obligatio qua tenetur alere:cum quasi ad paria iudicentur.iuxta not. in.d. auk.res que per doctores.iunctis his que not.Cy.in 16
l.alimenta.in fin.C.de nego.gest.per.l.si quis a liberis.§.item rescriptum ff.de libe.agno.Ange. in auk. de resti.z ea que pa.col.iiij.versi.item nota. Et ideo sicut si pater obligasset bona sua pro restitutione dotis filij:non posset illam obligationem tollere prohibendo postea alienationem:vel obligationem:ita z si non obligauit. Cum pro obligatis habeantur ex quo necesse habeat obligare.arg.l.si finita.§.elegãter.ff.de dam.infe.z.l.ij.de euictioni.vbi promissio q necessario facieda est habetur pro perfecta quo ad effectum exceptionis.hanc opinionem firmat Bar. in.d.l.filiussa §.diui.de lega.ij.in.ij.q.quem refert et sequitur Pau.dic.consi.xiij in prin. [adde bonũ text. in.l.si ego.§.si res.ff.de iur.do. vbi data vel ꝓmissa pro dote etiam nondum sequutis nuptijs dicunt bona talia et transeunt ad heredem cum illo onere:si post ea mortuo promissore nuptie sequãtur.facit ad questionem si habens maioratum pro dote filie,vel soro rum obligat bona maioratus an eo mortuo filꝫ succedat tenebitur ex patris ꝓmissione. Siue ergo bona maioratus possint obligari pro dote filie vel soro rum siue sint obligata principis autoritate vt quotidie fit mortuo possessore transeunt ad sequentem cũ onere suo.] Unde iam ista dos danda vel donatio propter nuptias censetur es alienum.vt no.Barto.l. quesitum.§.j.ff.de priuileg.credi.cum succedat loco alimentorum.vt predixi.et loco legitime que est debita vel saltem quasi debita filijs.vt voluit glo.in.l. si quis legatum.ad finem.ff.de fal.et in.l. si emãcipata.C.de iuris et fac.igno.et in auk.de heredi. et falci. § si autem non implens colꝰ.j.et probatur in.l. fi.§ j. C.de cura.furio.et.l.vna.C.de his qui ante aper.tab. et in.l.j.C.de codici § penul.z.l.si patronus.ff.de donatio.habent enim filij bona hereditaria pro legitima sua obnoxia.vt in.l.scimus.§.repletionem. C. de inoffi.testa. Sed talia bona restitutioni subiecta pro ere alieno ipsius vinculantis seu pro suis debitis alienari poterunt:vt.l.peto.§.predium.et ibi no.ff.de lega.ij facit ad hoc tex.valde singularis in.l.cum fidei heredis.ff.de fideicom.liber. vbi probatur qđ in 15
rebus prohibitis alienari potest fieri missio p debito descendente a prohibente.de illo tex.ad hoc facit festum Bal.in.c. quoniam frequenter.§. in alijs. vt lit.non contesta.z in auten.ei qui.vj.col.ver.quero nunquid in rebus.C. de bonis auk.iudic. possi. et ibi Salic.xv.col.ver.ij.quid.maxime quia heredes qui successerunt in illis bonis ita tenentur dotare sicut pater.vt nota.per Bar.et alios in.l.post dotem. solu.matr.ff.ergo ista prohibitione facta a patre nõ obstante poterunt ista bona maioricatus dari in dotem vel donationem propter nuptias illis personis: quibus alias testator vel maioricatum faciens tenebatur. Intelligo non stantibus alijs bonis. vt dicta auk.res que.et in corpore vnde sumitur. z dictum est in precedentibus. Si enim hoc concederemus in patre vel eo qui tenetur dotare vel donationes propter nuptias facere:sequeretur absurdum.s.qđ esset in facultate debitoris tollere obligationem: qđ esse non debet:vt.l.licut.C.de ac.et obli.ita in specie declarat Pau.de ca.in consi.xiij.quem refert et sequitur Jas. in.d.auk.res que.in fi.col.qui hoc confirmat optima ratione.quia ea que sunt † inducta fauore publico:vt est casus de quo loquimur:nõ debent mutari vel tolli ex dispositione testatoris.vt.l.qđ de bonis.§. fi.ff. ad.l.fal.no.Bar.z doc.in auk.sed cum testator.C.eo. tit.z in.l.nemo potest.ff.de leg.j. ¶Ampliabis hoc no.vt procedat etiam si filius vel filia consentiat cõstitutioni maioratus.nam z tunc poterunt petere dotem z donationem propter nuptias. nisi specialiter renuntient sue legitime sibi debite. quia in generali renuntiatione non intelligitur renuntiatũ iuri petendi de dotis.Et ideo in generali renũtiatione facta de omnibus legatis sibi relictis in testamento non includitur legatum dotis nisi specialiter exprimat ẽm Pau.cõsi.cxxxj.sicut nec legitime.vt est tex.in.l.si qñ §.generaliter.C.de inoffi test.per quẽ dicebat Bar. de cu.in.l.de his ff de transac.qđ si frater assignauit sorori aliquã partem de qua illa vocat se contentam. et promittit plus:non petere.nihilominus potest petere supplementũ legitime:nisi expresse fuerit actuz qđ tale supplemẽtũ nõ posset peti:quia ad legitimã requiritur expressa renũtiatio. Quod dictũ referunt et sequũtur Bal.Sali. Pau.z Jas.in.d.§. generaliter.Albe.Bal.z Ang.z moder.in.d.l.de his.Ange. de are.in.§.ij.in ff.instit.de inoffi.testa.And. sic.in.c. cum esses.xxxiij.col.5.de testa z in trac.cardi.j. parte.q viij.iij.col. Felt.in.c.translato.ij.col.5. de cõsti.

¶Si ergo pater in suo testamento aliquid reliquit 17
filie pro sua † legitima vel pro sua dote aliaqz bona omnia alteri filio iure maioratus seu primogenture reliquit:z mortuo patre filia simpliciter acceptauit illud relictum z fecit quittationem generalem heredibus:per hoc nõ prohibetur petere supplementũ legitime.vt.d.§.gñaliter.etiã si pater in tali relicto apposuit clausulã qđ iubet filium esse cõtentum ita qđ nõ possit plus habere vel petere occasione legitime vel alia quacũqz ratione.nam z tunc filius simpliciter acceptans potest petere supplemẽtum legitime.vt est tex.valde singu.in auk.vt cũ de app.cogno.§. ceteruz.coll.viij.ratio est.quia onus talis clausule debet ipso iure de legitima reij t.vt.l.qñ in prouib⁹.C.de inof.test.ita in specie tenent Bal.Sali.z Paul.in.d. §.generaliter.Bal.z Pau.in.l.omnimodo. in princ. eo.ti.Bal.in.l.hac edictali.ver. quã obseruationem C.de secũ.nup.Ang.in.l.iubemus.C.ad treb. Jo.de imo.in.l.qđ de bonis.§.cũ fideicomissum.ff.ad legẽ fal.Alex.consil.lxviij.incipit. super primo.z consilio cccl.xxiij.incipit visis.viij.col.z cõsi.cccclxxij.incipit. vtrũ anania cõsi.xcix.incipit.visis.fi.col.Jmo plus 18
dicit Pau.in.d.§.generaliter qđ etiã si testator † adiecerit qđ eo casu qđ filius plus petierit.eũ privat dicto relicto.adhuc fauore testamenti vt valeat: talis clausula habetur pro non apposita.idem tenet ille in d.l.omnimodo.in prin.qui ergo vult recte facere maioratum:relinquat filijs legitimam vel dotem cõpetentem:vel faciat qđ consentiant expresse sue legitime renuntiando z eius supplemento z cum iuramẽto propter no.in.c.ꝯuis pactum.de pac. lib.vj.facit qđ voluit Bal.in.l.cum lege.C.de episc.z cleri. quez vide.limita vt per Ange.in.l.papinianus.§.si cui.ff. de inofficio.testa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 ¶ Res propter nuptias vroꝝ donate vel in arras concesse sunt in dominio mulieris sicut dos in dominio viri.
2 Donatio propter nuptias non fit vroꝝ a marito vt vroꝝ illa re sibi donata possit vti et frui ad libitū: sed vt mulieribus sit optime circa dotem consultum soluto matrimonio.
3 Bona omnia mariti sunt vroꝝ pro dote tacite obligata.
4 Alienari non possunt a marito res donate ꝓpter nuptias etiam de consensu vroꝝ.
5 Arre apud hispanos idem est qđ donatio propter nuptias
6 Donatio excedens quingentos solidos nō valet nisi fuerit insinuata.
7 Res propter nuptias donata si per maritum alienetur vroꝛe consentiente vel ab vroꝛe consentiente marito potest soluto matrimonio ab vroꝛe vendicari.
8 Alienatio rei dotalis a muliere facta cum consensu mariti non tenet nisi tales res constiterent in pōdere numero vel mensura: vel quādo essent res q̄ seruā do seruari non possunt. item nisi vroꝝ cōsentiat bis.
9 Consensus secundus facit valere actum alꝫs nullū.
10 Confessio geminata tollit exceptionem nō numerate pecunie.
11 Geminata patientia inducit stipulationem.
12 Conuitium bis vel pluries dicēs presumitur dixisse deliberate ⁊ non ex iracundia.
13 Confessio facta calore iracundie non nocet.
14 Consensus vnius mulieris in alienatione rerū propter nuptias sibi donatarum nō sufficit: duplicatus tamen consensus ex interuallo post biennium interueniens bene sufficit. ⁊ nu. 18. et. 21.
15 Juramentum habet vim secundi consensus.
16 Prescriptio est quedam species alienationis.
17 Alienare potest quis bona restitutioni subiecta ꝓpter necessitatem famis.
19 Alienatio rerū mariti que tacite vel expresse sunt pro dote hypothecate non valet etiā si vroꝛ bis vel pluries renuntiet nisi alia bona mariti supersint ex quibus possit dos solui.
20 Fideiussores de dote restituēda dati in casu quo dari possunt si soluendo sunt valet renūtiatio hypothece facta ab vroꝛe etiam in omnibus bonis viri.
22 Allegatio partis non facit ius.
23 Allegatio partis vbi non impugnatur per papā vel per iurisconsultum potest allegari tanq̄ lex.

Dnum circa istas donatiōes

1 propter nuptias non est omittendum qđ ¶ res ꝓpter nuptias vroꝝ donate vel in arras cōcesse sunt in dominio mulieris sicut dos in dominio viri. vt in autē. de non eli. secun. nuben. §. fi. colla. j. ⁊ in auc. de equa. do. §. illud. colla. viij. et in §. est et aliud. insti. de dona. ⁊ in auc. donationem quoq;. C. de iure do. vbi hoc firmat glo. fi. quam multum commendauit Albe. de rosa. in rubrica. C. de dona. ante nupt. ¶ Reperio tamen Bald. in quarta parte suorum consiliorum consilio. cxviij. incipit quia si donatio. qui contrarium tenet. dicit enim qđ res donate a marito vroꝝ propter nuptias remanent in possessione mariti et etiam dominium apud se retinet: quia ex quo maritus fruitur re sic donata: vt voluit glo. in dicto. §. est et aliud. ergo et dominium est apud eum: quia vsusfructus dominium sapit. Instrumentū ergo donationis in quo dicitur qđ donatio fuit facta. debet intelligi constitutione non traditione et designatiue non traditiue. ⁊ ideo soluto matrimonio sufficit marito exceptio: nō enim debet petere qđ mrus habet nec ipse nec heredes eius fm Bal. vbi supra. ¶ Et hanc opi. videtur approbare lex regni. iij. parti. tit. vj. l. vij. que dicit qđ maritus debet tradere vroꝛi possessionem rei donate propter nuptias: et ipsa vro dotem: sed vbi ibi maritus debet esse dominus et potens. predictoꝝ. ¶ Idem tamen Bal. in auc. siue a me. C. ad velleia. videtur concordare has opiō dicens qđ dominium rerum donatarum propter nuptias est penes ipsam vroꝛē: sed statim soluto matrimonio desinit esse domina rerum donatarum propter nuptias. Intelligetamen si dos soluatur mulieri: sed quandiu dos non soluitur dominium non reuertitur ad virū. imo semper durat hypothecaria fm Bal vbi supra quem refert et sequitur Angel. de aret. in dicto. §. est et aliud ij. col. ver. in eadem. et est ratio scōm eum. quia non tantum propter lucra nuptialia datur donatio propter nuptias. sed etiam pro maiori securitate dotis. vt. C. de dona. ante nupt. l. fina. §. sancimus. ergo ⁊c. ¶ Sed quicquid sit modo possessio ⁊ dominium rerum propter nuptias donatarum sit penes maritū: modo penes vroꝛem. vroꝛ non debet vti et frui re sibi ꝓpter nuptias donata. sicut maritus vtitur re dotali. vnde licet maritus lucretur fructus dotis. vt. l. ꝙ oneribus. C. de in. do. et. c. salubuter. j. de vsur. vroꝛ tamen non lucratur fructus rerum sibi donatarum propter nuptias ita dixit Goffre. in summa. isto tit. post prin. et Host. in summa isto tit. §. ij. in princi. propter quibus est glo. ordinaria et singu. in. d. §. est ⁊ aliud. in ver. exequentur. insti. de dona. quam ibi not. Ang. et Bal. in auc. siue a me. in princi. C. ad velleia. Lud. in singularibus. cccccl viij. incip. constante matrimonio. de qua glo. facit solemne festum Andr. sicu. in cō. perueniit. in princi. ff. de emp. et vendi. ¶ Et q̄uis illa glo. per omnes reputetur singularis. ⁊ aliqui reputent eam vnicam. ego addo aliam sibi simlem. in auten. dos data. in glo. j. C. de dona. ante nup. ⁊ ibi eaꝝ no. Bal. in j. lectura. simulis glo. est in dicta autē. de non eligen. secū. nuben. §. fi. in ver. percipiat. colla. j. quam ad hoc multum commendat Bart. in auc. de equali. do. j. co. col. viij. et do. Abb. in dicto. c. peruenit. ij. col. in fi. ff. de emp. et vendi. Et est hoc satis rationabile. nam si vroꝛ haberet fructus rerū sibi propter nuptias donatarum nō diceretur iam maritus percipere dotem ad sustentandum onera matrimonij: cum tantum sibi abesset: quātum sibi adesset. qđ esse non debet. vt dicta. l. pro oneribus. et dicto. c. salubuter. et firmat Bald. in dicto consi. ⁊ Faso. in. l. fundum. in fi. ff. solu. matrimo. ¶ Et ex istis apparet quod † donatio propter nuptias non fit vroꝛi a marito: vt vroꝛ illa re sibi donata possit vti et frui ad libitum: sed principaliter fit vt mulieribus optime sit consultum circa dotem soluto matrimonio. quia de rebus sic donatis satis fiet mulieri: si maritus non habeat aliunde. ita dixit gloss. in dicto paragrapho est ⁊ aliud. ⁊ in dicta autē. de non eligendo secundo

nubem. §. finali in verbo percipiat. est bonus text. in lege finali. §. sancimus. C. de dona. ante nup. notatur in auten. siue a me. C. ad velleia. ⁊ in. d. c. peruenit. de emp. et ven. et ibi abb. et Joan. de imo. in. tr. colum. Unde fortius ius habet mulier in rebus ꝓpter nup. donatis: cū in alijs bonis mariti. Nam licet omnia bona † mariti sint tacite obligata vroꝛi ꝓ dote: vt. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. cum similibus: ista tamen donata propter nuptias specialius et strictius sunt obligata. ¶ Et inde est quod licet in alienatione alterius rei mariti sufficiat vnicus consensus vroꝝ: ⁊ vroꝛ libere possit renuntiare iure hypothecarum. vt lege etiam. et auc. siue a me. C. ad velleia. secus tamē est in alienatione rerum propter † nuptias donatarum: quia etiam de cōsensu vroꝝ maritus eas alienare non potest. vt in auc. vt immobi. bo. ante nup. do. colle v. et in. d. auc. siue a me. et. c. peruenit. s̄. de empt. et ven. ADDI per Joan. de imo. in. c. cū cōtingat. de iureiu. in repe. in princi. ¶ Isd. cum quibus concordat lex regni. iij. parti. ti. xj. l. vij. et fozo legum. lib. ij. titu. ij. l. iij. que addit quod nec vroꝛ potest eas alienare cum consensu mariti eo viuente: nec eo mortuo viuentibus filijs: nisi solum quartam partem rerū sibi ꝓpter nuptias donatarū. et in hoc tenet mentem. l. que licet loquatur in arris: ille tñ appellantur † arre secundum consuetudinem Hispanorum qui donationem ꝓpter nuptias arras appellant. vt. iij. parti. ti. xj. l. j. In istis ergo arris seu rebꝰ propter nuptias donatis prohibita est alienatio: vt dicunt iura predicta. quibus vroꝝ nullo modo renūtiare pōtīt qi tradūt certā formā in alienādis rebꝰ ꝓpter nuptias donatis. et ideo eis renūtiari nō pōt arg. in. l. tus publicum. ff. de pac. et. l. nemo potest. ff. de leg. j. rum etiam qi iste leges sunt prohibitiue. qui bus etiam renuntiari non potest vt voluit illa singu. glo. in. l. j. C. ne fideiu. do. den. facit quod in simili dicunt doct. de † donatione excedente quingentos solidos vt non valeat nisi fuerit insinuata. etiam si legibus de insinuatione loquentibus fuerit renuntiatū. vt voluit Joan. andre. in addi. ad spe. ti. de instr. edi. §. porro. Bar. et alij in. l. sancimus. §. si quis aūt. C. de donatio. Salice. in. l. si quis pro redemptione. eodē titulo. ADDI valebit tamen saltem in quingentis aureis secundum Joan. andr. in Spe. de dona. §. primo. in princip. additione incipiente hoc scias. ⁊ Bartholom eum fozīum in. l. si inter virum. ff. de reb du. et ibi Ludouicū lusitanum. colum. tertia. ⁊ traditur in regula vnle. de regulis iuris. libro sexto. ¶ Isd. Et ratio predictoꝝ potest esse. quia expedit reipub. ne quis re sua male vtatur. vt institu. de his qui sunt sui vel alie. iu. in princip. sed alienando vroꝛ has arras vel res sibi propter nuptias donatas seu consentiendo earum alienationi tam videretur donare vel renūtiare iuriqđ in eis habebat: et per consequens aliud perderet. vt. ff. de dona. l. filiussa. Experditiōe autem harum rerum vel iuris quod in eis habebat vroꝛ. forte etiam sequeretur perditio dotis. qđ esset contra fauorem publicum qui vult dotes vxoribus conseruari. vt. l. j. ff. sol. mat. ergo fieri nō pōt ista alienatio cum renuntiatione dictarum legū. ¶ Que q̄stio nō tenuit. et ex hoc iferk ꝙ etiā soluto † matrimonio poterit mulier vendicare fundum sibi datum in donationem propter nuptias vel in arras si alienerur per maritum consentiente vroꝛe: vel per vroꝛem consentiente marito: sicut de fundo dotali dicimus: quia eius alienatio respectu vroꝝ a principio est nulla: adeo soluto matrimonio licet fundus ad eā esset reuersurus: non videtur confirmari. vt. l. que ab initio. ff. de regulis iuris. et in regula non firmatur. de regulis iuris. libro. vj. ita dicit nota. Salice. in. l. si predium. iij. questio. in fine. C. de iure do. et sentit ibi Bald. dum dicit qꝰ alienatio rei dotalis † facta a muliere cum consensu mariti non tenet: quia prohibitio legis tulie de fundo dotali vendicat sibi locū in muliere alienante sicut in viro. vt ibi per eum. est bona glo. in. l. vnica. §. ⁊ cū ler. C. de rei vxo act. quā approbat Bart. in. l. cū vir. ff. de vsucap. de quo latius per Joan. de imol. in repeti. c. cum contingat. de iureiur. xvij. col. versi. nunc restat videre quid econtra. quem rogo videas ⁊ istud tene ꝓuis Ly. in. d. l. si predium: in fi. contrarium sentiat. Ad hoc vide legem regni. fozo legum li. in ti de las arras. l. iij. que prohibet mulieri alienare arras etiam soluto matrimonio nisi in iij. parte si habeat filios. vnde si alienet in vita: non confirmabitur nisi in quarta parte illarum. si autem filios non habeat: forsan confirmabitur in totum. qđ no. ¶ Istud tamen debet sane intelligi nisi forte iste arre vel res ꝓpter nup. donate essent date estimate ea estimatione que facit emptionem que in dubio presumitur. vt. l. quoties. et. l. si inter. C. de in. do. Hā hoc casu etiam si fuissent date in dotē: potuisset maritus illas alienare. vt. l. plerunq; ff. de iure do. ⁊ iij. parti. ti. xl. l. vij. qi talis fundus vel res estimate dicuntur esse dotales et non habent priuilegia legis iulie de fundo dotali. vt ibi tradunt glo. et Salic. in. l. si predium. C. de iure do. ADDI Idem videtur dicendum quando res dotalis vel donatio propter nuptias dantur estimata ea estimatione que non faceret emptionem. ad finem vt videretur an res efficeretur deterior: per tex. ⁊ qđ habetur in. l. si estimatis. ff. solu. matri. scōm Bar. Bald. et Ange. ⁊ alios post Jaco. de are. ibi quos refert ⁊ sequitur Joā. de imo. in. c. peruenit. prope fi. s̄. de emp. et ven. ⁊ ibi Pet. de ancha. qđ est valde no fm Jo. de imo. quia videtur contrarium prima facie ex quo estimatio non fuit facta ad finem emptionis. et sic videtur remouere res dotales vel ante nuptias donat. cogita si hanc optionem approbauit lex regni predicta: cum generaliter dixerit fueral ende si la duete apreciada. nec fecit distinctionem an illa estimatio fecerit emptionem: an non: ergo et cetera. Que tamen optime procedere posset et saluari: quando in tali alienatione rei estimate ea estimatione que non facit emptionē mulier consentit: nam tunc valeret alienatio per textum singula. et vnicum secundum Angelum in dicta lege si estimatio. sed non accedente vroꝝ consensu non valeret alienatio. ita concordat optimo Joannes de imola. in dicto capitulo cum contingat. de iureiurand. in repetitio. columna decima nona. et intellige. sed finaliter Joannes de imola tenet quod si estimatio non fecit emptionem non valeret alienatio: nisi intercurrant ea que sunt necessaria ad alienādum fundum dotalem. sed ꝓ nūc transea-

3. no. qđ Ista 8 dett. extrema. ꝓpter alienamarito.

mus cū opi.cōi maxime propter legē regni prealle-
gatam. Cogitandū tamen esset vlterius super hoc.
¶ Jntelligo qū maritus erat soluendo al's se-
cus.istud est dictū aureū bal.in.l.interest.ad fi.C.de
vsufruct.qđ pro singulari cōmendat Franciscus de
crema in suis singu.xix.incipit. habebis multos. Ad
hoc bene facit text.sing.in lege quotiens. in fine.
ff.de iure do vbi dicitur satis esse estimationem do-
tis seruare maritum indemnem.quasi illud solū ope
retur.nō aūt al's preiudicet vxori. Sed quod maius
preiudiciū ēē si vendantur bona sibi data in dotē et
maritus non erat alias soluendo. Si ergo sunt alia
bona ex quibus vxor possit consuli super dote: esse
res que date fuerunt estimate:bene poterunt aliena-
ri. Sed caue:quia licet ista vera sint respectu rerum
dotalium que marito fuerunt date estimate ea esti-
matione que facit emptionem: qr tunc efficiunt pro-
pria ipsius mariti.non tamen idem videtur in rebus
quas maritus donauit propter nuptias vxori ꝛ estī-
mate ea estimatione que facit emptionē. cū per talē
estimationē efficiantur propie ipsius vxoris. Unde
non videtur quod maritus possit illas vendere vel
alienare sed contra disponit rex regni.iij. parti. ti.xj.
l.vij.ccxxvj. ¶ Jdem dicendum est quādo tales res
donate propter nuptias consisterent in numero: pon-
dere:vel mensura:potest maritus alienare:qa in his
rebus licet dentur pro mestimatis dicitur estimatio
fieri a lege.vt dicit glo.no.in lege estimate.ff.so.ma.
sm Bal.in dicta lege res in dotem.et.l.regni.iij.par
ti.ti.xj.l.xxj.ergo idem a fortiori poterit facere quan
do essent date in arris vel donationem ppter nup.
¶ Jdem diceret quando essent res que seruādo ser
uari non possunt:quia eodem modo maritus posset
illas alienare:cūius essent date in dotem vel in do-
nationem propter nuptias: quia ex quo permittitur
tutori.vt lege lex que tutores.C.de admi.tuto.multo
forti⁹ hoc debet permitti marito. Jstud est pulchꝝ
dictum Jo.fa.instit.quibus alie.non licet.in pun.subd
dit quod imo si talia bona non alienet in culpa est.vt
l.mulier.§.sed etiam.ver.sed si cum.ff.ad trebel. vbi
dicitur quod si res restitutioni subiecte perierint ex
culpa fideicommissarij:tunc fideicommissarius tene
tur resarcire. in culpa autem est si non vendidit res
quas vendere debuisset. ¶ Jdem dicas si mulier cō
sentiret alienationi arrarum vel rerum sibi propter
nuptias donatarum bis ex interuallo post, biennium.
Nam iste duplicatus consensus ex interuallo facit
valere dictam alienationem. vt volunt iura predicta.
ADDJ Signanter text.in.l.si mulier.C.ad velleia-
num.vbi dicitur quod si mulier post biennium con-
senserit. sibi imputet:si quod sepius cogitare pote-
rat ꝛ euitare non fecit sed vltro firmauit:videt enim
ex hiusmodi temporis prolixitate non pro aliena
obligatione sese obligare: sed pro sua causa aliquid
agere.et tam ex secunda cautione sese obnoxiam fa-
cere inquantum hoc fecit:quam pignus aut interce-
siones vtiliter dare. hoc ibi itaqꝫ requiritur secundꝰ
consensus post biennū vt interim mulier potuerit ma
ture cogitare et sic cautior venire ad secundum con
sensum:que quidem ratio omnino cessat muliere ta-
cente. Secundus† ergo consensus facit valere actum
als non valiturum. ¶ JTO. et potest esse ratio: quia
qui bis aliquid facit: videtur velle quod contra id
nihil possit opponi.quia vbi scōa intervenit confide
ratio ibi esse presumitur plena deliberatio. vt in au-
tenti. vt nulli iudi.§. et hoc vero iubemus.in fin. ꝛ in
gloss que incipit.tussio.collatio. ix.et notatur in.l. fi-
nali. C. si contra ius vel vti.publi. commendandum
est enim quod sepe factum est:et nititur equitate: vt
in capitulo non sine.supra de arbit. et facit textus in
capitulo olim.in verbo semel et iterum. supra de re-
scrip.traditur per Bald. in rubric.C.si quis aliquem
testari prohi.iij.colū.ante finem. bene facit ad hoc
text.in.l.contractibus.§.de illo. C. de non numerata
pecunia.vbi confessio† geminata tollit exceptionem
non numerate pecunie. itaqꝫ qui confitetur non po-
test illam opponere: nisi vellet in se assumere onus
probandi.vt tenet not. Abba. in capitulo si cautio.
in fin.versicu.s.de fide instrumento.motus/arg.ff.
et quod ibi not.Bald.in.l.cum scimus.C.de agricol.
et censi.li.xj.vbi colligitur singularis theorica quod
vbi non preiudicat confessio ex defectu presumpte
voluntatis vt in confessione extraiudiciali: si fuerit
geminata valet:idem in verbis enuntiatiuis. et per
Barto.in.d.l.cum scimus.et est bonus text. in.l.j.C.
de plus peti.et de ista doctrina Bartol.doctores in
multis locis faciunt mentionem cōmendantes eam
pro singulari. Joan.de pla.in dicta.l. cum scimus.fi
colum.ver.et ex isto tex.Abb.in dicto.c.si cautio.in
fi et consi.lxxxij.iij.col.in primo volu. Jaso.in.§ fi-
rat instit.de act.xxviij.col.vbi multa cumulat de actu
geminato. Franciscus de curte. in repetitione.l. ad
monendi.ff.de iureiuran.char.xxvij.iij.col. quem vi
deas.vitalis in li.clausularum. charta.lvj. colum.j.
al's in clausula enuntiatiua verba confessionis extra
ius ad liberandum.vij.col. Ange.et Augu.in tracta
tu maleficiorum charta.clxxviij.ij.col.alias in par
te comparent dicti inquisiti ꝛ in termino defensionis
j.col.vbi rogo videas de veritate illius no.dicti Jo
and.in addi.ad Specu.isto titu.in rubrica qui volunt
qđ contra confessionem geminatam non potest op-
poni exceptio non numerate dotis. Videas Felin.
c.nonnulli.de rescri.xxxiij.col.ver.fallit septimo.vbi
loquitur de rescripto geminato per secūdam iustine
nez. Adde qđ naturalis obligatio geminata produ-
cit efficaciam obligationum ad agendum.l. fina. ff.
ad legem falcī l.j.§.debitum ff.de consti.pecu.insti.
de act.§.de constituta.facit tex.no.in.l.cum ostendi-
mus.§.fina.ff.de fideiuss.tuto.vbi patientia† gemi-
nata inducit stipulationem.quem tex. multum com-
mendat do. Lardi in cle.prima.iij.colum.in prima
de procur. ¶ Et propterea ex nudo pacto super eo-
dem re ex interuallo duplicato oritur actio etiam de
iure ciuili.vt late per Alexan.in.l.prima.§. debitum
ff.de consti.pecu.in apostil.de quo latius per Felin.
in.c.primo.iij.colum.supra de pac.ꝛ latissime per Ja-
son.in.§.in personam.decimaseptima colum. instit.
de act.vbi etiam multa cumulat de actu geminato.
quibus addo vnam gloss.valde singu.in cap. si quis
iratus secunda questione tertia. que dicit. qđ dicen-
† bis vel pluries conuittum: non presumitur dicisse
ex iracundia sed deliberate.illam gl. multum com-
mendauit ad hoc Henri.in capitu. statuimus. infra
de maledictis.vult etiam illa gloss.qđ licet alias† con-
fessio

fessio facta calore iracundie non noceat:vt est illa
glo.vulgatissima.c.ex literis.j.de diuor.gloss.ii.in fi.
quam no.ibi Abb.si tñ confessio est geminata bene
preiudicat.vt voluit glo.fi.in.d.c.si quis iratus. quā
ad hoc multū cōmendat Tynda in suo trac.de testi.
li.ij.c.vj.v.co.in prin. ¶ Unde redeundo ad propositū
14 tum nostrū:qđ vnicus cōsensus† mulieris nō sufficiat in alienatione rerū sibi ppter nuptias donata
rum:duplicatus tñ consensus ex interuallo interue-
niēs post biennū bñ sufficit. ¶ Jdem ego dicerem
si mulier consentiret alienationi arrarum vel rerum
sibi ppter nuptias donatarū cum iuramēto de non
contraueniendo.nam tunc nō potuisset mulier ꝓtra
uenire.vt expresse voluit Post.in.d.c.peruenit.§. de
emp.ꝛ vendi.ꝛ sequit ibi Jo.de imo.in.viij.co.in fin.
ꝛ Ang.in aur.de equali.do.§.illud quoq.peñ.co.in
fin.dicens:qđ ꝛ de iure ciuili iuramentum non obli-
get vxorem in alienatione rei doralis.vt.l.vnica.§.et
cum lex.C.de rei vxo.act.secus tñ est de iure canoni-
co.vt in.c.cum contingat.§. de iureiur.ꝛ in.c.licet mu
liere.eo.titu.lib.vj.ꝛ per cōsequens idem erit in do
natione ppter nuptias sm eum.idem tenent Bald.
ꝛ Salice.in.d.aur.siue a me.ad fi.C.ad velleia. ADD
DJ Jdem tenent Docto.legiste cōiter oēs in auten.
si qua mulier.eo.ti.ꝛ canoniste in.d.c.cum contingat
ꝛ in.d.c.peruenit. JTO. Et potest esse ratio (quis
15 ipsi nō dicant) qr iuramentū habet vim secundi cō-
sensus:vt voluit gloss.sing.in.d.c.cum cōtingat.in fi.
seruare debet.ad fi.que dicit qđ phibitio alienatiois
rei dotalis nō est ppetua qꝛ si scōo post biēniū cōsen
tiat mulier:bene tz.vt in aur.siue a me.C.ad velleia.
vnde mulier fortius iuramēto potest firmare quod
plus non valebat.ꝛ quasi p secundo consensu iura-
mentum habetur.ita dicit illa glo.sing. ADDJ De
qua ibi per Jo.de imo.co.iij.ver.item aduerte.in re
peti. JTO. et sm predicta debes intelligere dictaz
legē regni.fo.ll.li.iij.ti.ij.l.iiij.nam si interueniat bin⁹
consensus mulieris post biēnium vel vnicus cum iu-
ramento in alienatione arrarum vel rerum propter
nuptias donatarum valebit alienatio. ¶ Jsta tamē
non sunt mihi fine scrupulo.quoniam sm leges hu-
ius regni constante matrimonio est prohibita arra-
alienatio ex legis resistentia ꝛ prohibitione. vt fo.
legum.lib.iij.ti.ij.l.iiij. ex tali ergo alienatione facta
contra legis resistentiam etiam naturalis obligatio
nō oritur:nec fideiussor ei accedere potest nec firma-
bitur iuramento. vt no. voluit Bartol.in.l.vbi lex.ff.
de fideiusso.quem omnes sequuntur vbi tradit do-
ctrinam solennem.quod vbi lex aliqđ prohibet fieri
sine certa solennitate:actus taliter factus non valet
quāuis interueniat iuramentum. ¶ Ego tamen cer
tius putarem sequi primam opinionem.propter vim
iuramenti quod transgredi nullo modo consulerez.
¶ Ex quo etiam potest inferri quod cuz prescriptio
16 sit quedam† species alienationis que constante ma
trimonio prohibita est quantum ad arras:nullo mo
do potuit incipere durante matrimonio.arg. text.et
quod ibi not.in lege quemadmodum.codice de agri
co.et censi.libro vndecimo.et lege vbi lex.ff.de vsu-
capio. Plene per Bartolum in lege filiusfamilias.
§.diui.de legatis primo.per Abb.et alios in capitu-
lo cum non liceat.supra de prescriptioni. cōfirmatur
hoc ratione incōuincibili.quoniam vt supra dixi iste
arre que hodie dantur:succedant loco donationis p
pter nuptias.in donatione autem propter nuptias
nunquam datur actio vxori nisi soluto matrimonio:
vt lege cum notissimi.§.illud.C.de prescriptioni.tri-
ginta vel quadraginta annorum. et in autentic.vt
immo.§.primo.columna sexta.et ibi glossa tradit p
Abbatem in capitulo peruenit.de emptioni. ꝛ vendi-
tioni.ꝛ per consequens ab eo tempore incipiet cur
rere prescriptio.quod habeo pro indubitato. ¶ Jn-
tellige tamen predicta dummodo superfint alia bo-
na mariti ex quibus possit cōsuli indemnitati mulie
ris non solum tempore contractus:vt aliqui dixerūt
sed etiam tempore quo agit vxor seu agere potest.d.
auten.siue a me.alias secus:vt not.gloss.Cyn.Bal.
et Salice.in auten.contra mulier.C.ad velleianum.
Bar.Angel. ꝛ Jo.de imol.in lege meuia.§. fundus.
ff.soluto matrimonio.et sequitur Angel.de Areti.in
dicto.§.est et aliud.in principio.institu. de donatio.
dicens hoc esse perpetuo notandum.facit quod no.
voluit Bald.in lege interest.ad fi.C.de vsufruct.de
quo supra fecit mentionem.est gloss.nota.in autenti.
vt immobilia'ante nup.columna tertia.verficul.con
sensum.alia in autentic.vt nulli iudi.§.et illud vero
preiudimus.in verficulo multoties.ꝛ ibi Barto.co-
lumna nona. ¶ Quod procedit nisi maritus esset
constitutus in magna necessitate famis. Nam tunc
etiam si non habeat bona:ex quibus possit consuli
vxori super dote:poterit istas res donatas vxori pro
pter nuptias alienare ad sustentandum se vxorem
et filios. Nam cum hoc casu potuisset alienare dotē
iuxta no.in lege vbi adhuc.C.de iure dotium.ꝛ arg.
lege prima.C.de patri.qui filios distrah.fortius hoc
poterit in arris vel rebus propter nuptias a se do
natis.quod bene notabis. ¶ Ad casus confirmatio
nem facit quod voluit glo.no.ꝛ Bar.in.l. quemad-
modum.penul.colum.C.de agri.ꝛ censi.lib.xj.vbi gl.
17 dixit qđ ppter necessitatē famis potest† quis aliena
re bona restitutioī subiecta.ar.d.l.ij.C.de patri.qui
fil.distra.idem dicit Barto.ibi propter redemptio-
nem seu conseruationem persone:quod est satis no-
tabile:et ego alias vidi in practica in regali audien-
tia ꝛ sic fuit pronuntiatum hoc dictum Bart. refert
ꝛ sequitur Jaso.in auten.res que.iij.columna. ver.ꝛ
lati⁹ in.vj.col.ꝛ.vj.ꝛ vlt.C.communia de leg.ꝛ Alex.
in.l.quamuis.iij.columna.ff.soluto matrimonio.vbi
videas.ꝛ tetigi etiam in superioribus. non est ergo
mirandum si extante magna necessitate possint di-
cta bona in arris data vel in donatione propter nu-
ptias concessa alienari:quamuis maritus non hēat
alia bona ex quibus mulieri consulatur. ¶ Ex his
habes expeditum vnum singularem effectum istius
donationis propter nuptias. ADDJ ¶ Quod aūt
18 dixi valere† alienationem rerum propter nuptias do
natarum:si binus mulieris accedat consensus ex in-
teruallo post biennium intellige quando mariti bo-
na superfunt:ex quibus vxori circa dotis solutionem
consuli potest.alias non valet alienatio:etiam si vxor
milies consentiat vt est casus notandus in autentic.
vt immobilia ante nuptias do.§.si quis igitur.colꝰ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quinta.et in autentic.siue a me.C.ad velleia.que inde sumitur.Cuius ratio est ne per hunc modum dotis causa efficiatur deterior.Quod fieri non debet: vt.l.de die.cum tribus sequentibus.ff.de pact.do.ex quo dicebat not. Baldus post Nicolaum de Matha.in.l.etiam.C.ad velleianum.quem refert et sequitur Alexand.in.l.vbi ita donatur.ff.de donationi.cau.mor.in apostil.quod vxor quando dat dotez non potest paſsisci quod bona mariti nõ sint obligata pro dote.quia per hunc modum fit deterior dotis conditio cum potius semper vt vbiq; debeat esse precipua. Nam et reipublice interest dotes mulieribus cõseruari.cum dotaras esse feminas:ad sobolẽ procreandã replendãq; liberis ciuitatẽ maxime sit necessariũ.vt.l.prima.ff.soluto matrimonio.latius dico in cap.per vestras.j.eodem.in quinto intellectu. versicu.sed quamuis iste intellectus.et quãquam illa iura circa alienationem rerum propter nuptias donatarum disponãt:ac propterea aliqui velint hoc esse speciale in illis:equius tamẽ et verius est:vt idẽ
19 sit in alienationbus aliarum rerum mariti que sunt tacite vel expresse pro dote vxoris hypothecate:vt si militer non valeat alienatio etiam si mulier viri hypothece semel bis et pluries renuntiet:vel earuz alienationi consentiat:nisi alia mariti bona remaneant: ex quibus dos vxori solui possit:quia subest eadem ratio que in alienatione rerum propter nuptias donatarum:vt patet ex iam dictis.quod est valde notandum:et quotidie practicabile. Ista est famosa decisio Jacob.de bello visu in preallegata autentic.vt immobilia ante nupt.do.in fin.quem refert et sequitur ibi solus Bartol. Idem postea tenuit Dyn.in.l. si pignus.ff.de his que in frau.credi.de Jacobo tamen nullam penitus fecit mentionem. Dynus refert et sequitur ibi solus Angel. Idem tenet Jacob⁹ de Are.in lege meuia.in fine.ff.soluto matrimonio.quẽ simpliciter referunt et sequuntur Bartol. Ang. Jo. de Imol. Paul.de cast.et Alexand. Bartol. Angel. Baliceñ.et Paul.de castr.in lege iubemus.C.ad velleianum. Paul.de cast.in.l.etiam.in fine.eodem titulo. Joan.de Imol.in capitulo cum contingat.in principio scilicet de iureiurando.in repetitio.et in capitulo peruenit.prope finem.de emptioni.et venditioni. Angel.de Aretio in.§.est et aliud.in principio instit. de donationibus.hanc sententiam consulendo secutus est Raphael Fulgosius consilio ducentesimosexto incipiente:pro eius de quo queriꝫ habenda plenius veritate ꝛc.Et subdit Florentinum populum hoc constituisse per hec verba.Renuntiationem expressam vel confessam mulieris in alienandis rebus Mariti sibi pro dote ob noxijs:ratam esse eique nocere:dum tamen per eam non rumpatur ius solidi ipsi mulieri.Hoc est quod preter eas res in quibus mulier consensum et renuntiationem accommodauerit:alia marito supersint:vt exinde mulieri pro dote possit integre satisfieri. ¶ Unde iura preallegãt. et Doctores prenominati se fundant super indemnitatem mulieris circa dotis solutionem.quamdiu ergo dos est:valet talium rerum alienatio(consentiente vxore)facta:et si semel tantum consentiat vt est de mente iurium predictorum:et volunt Doctor.pre-

allegati et Joannes de Imola in dicto capitulo peruenit. de emptioni.et venditioni.in finalibus verbis. Sed hoc nõ est mihi sine scrupulo. Qua ratione in autentic.vt in mobilia ante nuptias do.§.si quis igitur.et in aur.siue a me.C.ad vellei. Duo requirunt ad hoc vt talium rerum alienatio vel obligatio valeat.s.q; pro breuium scõdo profiteatur vel cõsentiat mulier:et alteres viro supersint ex quibus consuli ei possit:ablatis dicit gl.id est nisi hec duo sunt.s.q; sint alie res et scõs cõsensus:vt.j.eo.si mulier.subdit rex.nec si frequenter consentiat ledetur.itaq; vtrũq; videtur necessarium.sed principalius et efficacius est qõ supersint alia bona mariti ex quib⁹ mulieri consulatur in dotis solutione.cogita.saluari tamen põt optimo Joan.de imo.et aliorum qñ agitur de alienadis bonis mariti.aliter quam per viam donationis propter nuptias generaliter hypothecatis vel obligatis p maritum vel p.l.tacite:vt.C.de rei vxo.actio.l.j.et.C.quando.in pig.ha.l.assiduis.in his enim valet vxoris renũtiatio iuris hypothece quam habet:et sufficit vna renuntiatio:vt.l.etiã.et.l.iubemus.C.ad velleianũ. et de his proprie loquitur Jo.de Imol.secus tamen est in bonis donatis propter nup.vel specialiter obligatis pro dote:in quibus requiritur vnius cõsensus et ex interuallo post breuium et quod sit in bonis mariti vnde vxori cõsulatur:vt.d.aur.siue a me.et in corpore vnde sumitur. Ita vult gloss. prima in.d.l. etiã. pro qua facit.l.quod aũt.§.si vxor.ff.de donat.inter vir.et vxorem.plus ergo valet specialis prouisio fortio: est quam generalis.facit.l.est differentia.ff.quibus ca.pi.tacite contra.est ergo cautela quomodo conficitur instrumentum dotis in quo obligant omnia bona mariti quod specialiter obligetur talis possessio.et tunc non poterit vxor renuntiare hypothece illius rei.nisi semper sint alia bona ex quibus possit sibi satisfieri de dote:vt.d.autenti.siue a me.ita dicit Paul.de cast.in.d.l.etiam.in fi.ex quo infertur vnum
20 satis notandũ q; si vir dedisset fideiussores de dote restituenda:in casu quo valeret datio:et est Florentie vbi statutũ eam permittit:et in pluribus casibus quos ego collegi in cap.per vestras.j.eod.in quinto notabili.si fideiussor est soluendo valet renuntiatio hypothece etiam in omnibus bonis viri.quia remanet vxori consultum contra fideiussorem cuius fideiussoris bona computantur inter bona viri quãrum ad hoc:vt.l.si plures.§.preterea.ff.de fideiuss.ita notãter dicit Paul.de ca.in.d.l.iubem⁹.C.ad vell.co.ñ.§. aduerte tñ.et subdit q; ita semel ꝛsoluit Florẽtie. Dñi mihi satis plz manifesta ratione.qz contra possessores hoz bonoz sic alienatoz agi nõ põt hypothecaria quousq; pri⁹ fit actũ tã cõtra pncipalẽ debitorẽ q; contra fideiussores et mãdatores et quoscũq; obligatos: et quousq; fuerint excussi:vt.C.de ac.et ob.aur.§ hoc die.C.de pigno.autenti.hoc si debitor.et in corpore vnde sumitur.in auten.de fideiusso.Et ad propositum est bonus rex.in l vbi adhuc.C.de iure do.et sic datur iste ordo a iure:ergo est seruandus.C.de appella.l.j.ff.de iudi.l.si de vi.C.de rei vendic.l.ordinarie. C.de interdi.l.incerti. Nam si non posset agi quousque stant possessores:nũq; posset agi:cum cõtra pios res non possit agi:quousq; stant fideiussores. vnde

ne hoc sequatur: dicẽdum est agi posse.ff.si certum petatur lege finali in principio vbi probatur hec ratio secundum eundem Paul. de castr. consil. cclxxvj. in secundo volumine incipiẽ. ad primum quesitum. Concluditur ergo quod dato fideiussore in casibus predictis:agendum est contra fideiussorem:non cõtra tertium possessorem:nisi tunc demum discusso principali et fideiussore vt ex predictis satis patet. et hoc tene semper cordi. dato igitur fideiussoris facit valere alienationem rerum mariti que sunt pro dote vxoris hypothecate:et renuntiationem hypothece quam in eis habet vxor vt ex predictis satis patet:intellige dummodo iuri hypothece expresse renuntiet:alis non videtur renũtiare sed magis intercedere:licet alienationi semel et pluries consentiat: vt patet in lege vir vxori.§.ff.isto titu.et autenti.si qua mulier.C.ad velleia.et ibi sentit Ly.in ver.sed aduerte.quem refert et sequitur Paulus de castro in lege iubemus.secunda columna.ver.oppono qõ mulier.vnde cõsuluit etiã cum marito cõtrahit:et facit vxorem consentire:quod fit cautus et faciat apponi in instrumento quod renuntiauit expresse iuri hypothece.alias consensus nihil operaretur quod dicit menti tenendum: quia pauci sunt qui aduertant. hoc idem sentit Angelus ibi.et in autentica siue a me.in fine eodem titulo cum dixit.vltimo scias
21 quod quatenus ista autẽtica dicit quod vir potest obligare rem donatam propter nuptias consentiente muliere bis:non est verum de iure nouissimo etiã si milies cõsentiret:vt infra eodem autentica si qua mulier.sit ergo multum cautus ille qui contrahit cum viro:vt non stet contentus consensu mulieris: sed faciat quod expresse renuntiet iuri hypothece vt supra dictum est.sicut in simili dicimus de renũtiatione legitime que debet expresse fieri. vnde generalis renũtiatio non extenditur ad legitimam vel eius supplementum:vt lege si quo.§.fina.C.de inofficio.testamento et per Guillelmum et alios in lege de his.ff.de transactionibus et similiter in dote dicendum est cum succedat loco legitime:et in ea subsit eadem ratio:vt singulariter concludit Paul. de castro consilio centesimotrigesimoprimo. finali columna primo volumine et consilio ducentesimotrigesimoquinto ad finem.incipiẽ.licet ista domina. In hac igitur renuntiatione iuris hypothece quaz facit mulier in bonis mariti pro dote hypothecatis:oportet quod expresse fiat. Cui si fideiussor accedat valebit quidem renuntiatio rerumq; alienatio: adde quod cõtra tertium possessorem in quem bona alienata fuere:agi minime potest per vxorem hypothecaria actione. nisi tunc demum discusso marito eiusq; fideiussore.nam tunc in eorum defectum deuenietur ad tertium possessorẽ vt patet ex dictis. et mihi satis placet quoniam certum indubitatumq; censeo quod maritus vel fideiussor in hoc casu datus debet esse soluendo non solum tempore quo celebratur contractus hoc est ipsa renũtiatio vel alienatio:vt quidam dixerunt: sed etiam tempore quo vxor pro dote agit vt patet ex predictis: signanter
22 ex textu in preallegata autentica vt immobilia ante nup.do.§.si quis igitur.collatione quinta et in dicta autentica siue a me.que iura si bene aduertantur volunt quod si tempore quo mulier agit non est in bonis viri:vnde consuli possit mulieri:non preiudicat ei consensus secundo post biennium prestitus: imo etiam si frequenter consenserit:ita tenent doct. communiter in dicto capitulo peruenit. de empt. et vendi. signanter do.cardi.fin.colum.ver.et no.quia quo ad casum.idem firmat ibi Abbas in principio. Quos sequitur ibi modernus doctor Anto.de but. in principio ver.pro ratione igitur dubitandi:et confirmat postea in finalibus verbis illius.c. Oportet igitur quod tam tempore contractus quam eo tempore quo agit mulier sint bona mariti vel eius fideiussoris: ex quibus dos mulieri soluatur:alioquin in defectu:ad res ipsas alienatas recursum habebit. Unde si tempore quo mulier renuntiauit hypothece omnium bonorum venditorum:supererant focalia que sufficiebant ad dotem: postea illa perierunt:facta discussione in bonis mariti vel eius fideiussoris si fideiussorẽ prestitit.aget mulier hypothecaria contra illorum bonorum possessorem.alioquin non esset mulieri super dote plene consultum:vt patet ex iam dictis.et videtur de mente glo.in prealle. capitulo peruenit.post medium cum dicit:quod tãtum erat in bonis mariti quod potuit vxor sibi consulere scilicet tempore quo vxor agebat et sic intelligendo intellectus illius textus redditur planus et conformis iuri autenti.quoz supra habita est opportuna mentio.huic sententie assentio tanquam dotibus et ipsis mulieribus fauenti quibus velut inermibus et simplicibus: omnis fauor debetur iuxta nor.in lege assiduis.C.qui po.in pig.hab.et in lege maximum vitium.C.de liber.pre. Hanc opinionem sequor:quamuis contrarium teneat Paulus de castro in dicta lege iubemus.C.ad velleianum.iij.columna ver.sed ponamus.et in allega.l.media.§.fundus columna prima versi.aduerte tamen.ff.soluto matrimonio et Andreas siculus in dicto capitulo peruenit.columna quinta ver.et pondera subtiliter istam glossam quorum opinio vt mihi videtur: laqueum mulieribus parat:et deceptionẽ regit:iraq; latet hamus in esca.dum mulieres ipse putantes tutam habere dotem forte in pecunia consistentẽ:consentiũt semel et bis viro alienanti res suas:alijs remanentibus:ex quibus tunc temporis mulieribus cõsuli potest circa dotis solutionem:postea vero(vt fieri assolet)earum mariti aut eorũ fideiussores ex infortunijs:ludo:vel alis:omnẽ suã substantiam consumũt:nec supereſt aliqd ex quo mulieri⁹ satisfiat eo tpe quo agere possunt.et per hũc modũ indotate remanẽt qd est cõtra mentẽ iurium pdictorũ. Fundamentũ pncipũ huj⁹ cõtrarie opi. est rex. in allega. c. pueniet.cũ dicit:ac facte vẽditionis tpe vnde sibi pfata mulier cõsulere potuisset in viri facultatib⁹ consistebat.q.d.hoc sufficere quis tpe quo agebat mulier viri facultates deessent. Sed re vera si recte ille textus consideretur:hoc non probatissimo contrarium. Illa quidem fuit partis allegatio:que non facit ius:vt notanter vult Jo.an.in.c.dilectus.el.iij.§.de prebẽ.

qui ad hoc quotidie allegatur. pro quo videas gl. in verbo facto. in fin. in. c. auditis. §. de elec. & in. c. ij. in verbo post multuz. §. de his que fiūt a p̄lato. & in c. dudum. de deci. glo. ij. et in. c. licet. de coniuga. seruo. & in. c. per venerabilem. §. qui filij sint legit. & ibi Abb. ad idem glo. in. c. ij. in verſi. non teneris. de dolo & contumacia. libro. vj. & in capitu. abbate sane. in ver. iudicia. de re iudi. eo. lib. & glo. in. c. ſi tibi absenti. de preben. eo. lib. & in. c. ſi. de rerum permu. eo. lib. in ver collatio. & in. c. clemen. ij. de iudi. in verbo vsura. faciunt ea que cumulat Fely. in. c. ſ. de consti. colum. viij. verbo an autem verba iurisconsulti: & ſi dixeris q̄ licet sit allegatio partis: facit ius ex quo papa se fundat super illa. arg. clemen. ſ. de proba. & tenet Jo. de imo. in. c. cū apostolica. v. col. ver. in gl. datur intelligi de his que fiunt a p̄te. vbi dicit q̄ a verbis narratiuis nō colligitur argumentum a contrario sensu. c. ſi papa. de priui. lib. vj. nisi intentio legis fundetur in verbis narratiuis. arg. d. cle. ſ. quod dictum recitat Fely. in. d. c ſ. viij. col. de consti. cū autem in casu. d. c. peruenit papa videatur se fundare super allegatione partis: nam recitatis allegationibus rei: papam consultus respōdet dicēs: predictā emptricē (ſi vera sunt q̄ premiſimus) prescriptis occasionibus super ipsa domo non debere vlterius fatigari. & sic aperte videt se fundare sup allegationib⁹ emptricis mulieris. vel saltem alle
33 gationes suas nō impugnat. vbi autem † allegatio partis nō impugnatur per papā vel iurisconsultū: potest allegari tanq̄ lex: ex quo in. l. refertur: vt notanter dicit Jo. de imo. in. c. ij. col. iij. ver. aduerte tamen. §. de consti. quē refert & sequitur Fely. ibi. vj. colum. ver. secundo limita. & in. c. ſ. eo. tit. viij. colū. ver. an aūt verba. Ad ista quidem facilis stat respōsio: procedunt enim q̄n vnica fuit partis allegatio super quam papa se fundat vel iurisconsultus: vel saltē eā nō reprobat: tunc enim allegatio illa potest allegari tanq̄ ius. secus tamē quando plura fuerūt allegata ad que oīa papa vel iurisconsultus se remittit in decisione vt contingit in casu nostro: quia 1
post q̄ allegationes mulieris recitauit: dixit: ſi vera sunt que premiſimus. i. ſi vera sunt oīa q̄ mulier allegauit: q: indefinita equipolleт vniuersali vt per §.
glo. in. c. vt circa. de elec. lib. vj. q. d. nulla illarum al- 18.
legationū de per se erat sufficiens ad fundādū ius 1
partis: etiam ſi probaretur: ſi tamen oīa que allegātur vera sunt: mulier fouet iustā causam. & ita communiter intelligunt doc. illum rex. & bene q: duplex funiculus difficillius rumpitur. c. ſ. de treuga & pace. Concurrentibus igitur illis tribus que fuerunt per partem ream allegata. ſ. q̄ per. xxx. annos domum super qua erat contentio bona fide titulo q̄ iusto possederit. item q̄ in cōmunes vsus viri & vxoris illius p̄tium est conuersum: preterea facte venditōis repōse vnde sibi prefata mulier consulere potuisset: in viri facultatibus consistebat: valida reputatur illa alienatio: vt super illa ampli⁹. emptrix nō debeat molestari. Iste videtur mihi propius intellectus ad illū rex. vt singula que non prodessent: simul collecta iuuent. & per ista datur notabilis limitatio ad predicta vt procedant nisi simul ista concurrant. Nam tunc satis est q̄ a principio q̄n cōtractus fuit celebratus: maritus vel eius fideiussor esset alias soluendo. licet eo tēpore quo agit mulier nō sit in facultatibus eorū vnde mulieri consulat. quod est bene notandū. vnde nō placet supplerio glo. que dicit q̄ tantū erat in facultatibus mariti: q̄ potuerit sibi consuli. nisi dixeris q̄ glo. se retulit ad tempus quo vxor agebat: sed magis ad tempus celebrati contractus. Secundo poteris limitare predicta: vt procedāt nisi forsan in alienatione vel renūtiatione hypothece interuenisset iuramentum: nā tunc valet alienatio vel renūtiatio etiā si a principio nō essent mariti bona sufficientia ad dotis solutionem: & multo fortius si erāt & postea perierūt. tanta quippe est iuramenti vis: ex quo potest seruari sine interitu salutis eterne: q̄ valet etiam dotis alienatio: vt. c. cum contingat. de iureiuran. & c. ij. mulieres. eo. ti. lib. vj. & sic quando mulier totaliter dote priuatur: multo ergo fortius valere debet alienatio vel renuntiatio quam vxor facit cum iuramēto super rebus propter nuptias donatis vel super alijs rebus mariti p̄o dote hypothecatis. q̄uis tēpore cōtractus vel q̄n vxor agit: nō sint bona mariti vel fideiussoris ex quibus vxori consulatur. Ita notanter voluerunt doc. in p̄allegatis locis. signāter Jo. de imo. in. d. c. cū contingat. de iureiuran. in prin. ver. & predicta intellige & Alex. de imo. in. d. l. meuia. §. fundus. ff. ſo. ma. est de mente doctoꝝ in auſ. ſi qua mulier. C. ad velleia. reprobata gl ibi q̄ contrariū voluit. Idē volunt alij de quibus paulo ante feci mentionem. ver. idem ego dicerem q̄uis nō ita expresse loquantur sicut Jo. de Imo. & Alex. hoc tamen credo verissimum. tertio poteris limitare predicta q̄ procedant nisi maritus propter necessitatis famem subleuandam sue vxoris & filiorū res vxoris propter nuptias donatas vel tacite pro dote hypothecatas alienasset. Nam tunc valet alienatio etiam si alia bona non supersint ex quibus super dote vxoris consuli possit: vt supradictum est.
Pactum factum inter coniuges de dote lucrāda extenditur in fauorem mulieris ad donationes propter nuptias.

Habet & secundum aliuz effectū q: † pactū q̄ fit inter coniuges de lucrāda dote: extenditur in fauorē mulieris ad donationē propter nuptias. Unde si ex pacto vir lucratur dotes premortua vxore: eodē modo vxor lucrabitur donationē propter nuptias premortuo viro. ita dicit rex. in. c. ſi. ſ. eo. & in auſ. equalitas. C. de pac. cōuen. sup. do. Intellige q̄n donatio propter nup. a principio fuit cōstituta: alias secus. Unde si matrimonio dissoluto petat mulier vt donatio sibi cōstituatur ad hoc vt ipsa tantū lucretur de donatione: quantum vir debebat lucrari de dote si mulier in matrimonio decessisset ex pacto de dote lucranda: non esset audienda. & imputet sibi mulier q: hoc cōstante matrimonio fieri non petijt: ita dicit glo. not. in auſ. dos data. in verbo exactio. C. de don. ante nup. quam glo. ad hoc multum commendat Ange. in auſ. de equa. do. §. aliud quoq. pe. col. colla. viij. ſ. c

tenet Postien in sum. ti. de dona propter nup. §. qua actione repetat. & Jo. an in addi. ad Spe. ſto ti. §. in hoc titulo. ij. colum. in additione que incipit: vide q̄ ibi nota.

Habet alium & tertium effectum q: sicut vergēte ad inopiam marito: pōt vxor a creditoribus mariti dotem vendicare: sic etiā dona- tionem ꝓpter nup. q: debet deseruire oneribus matrimonij. ita dicit rex. ille sing. in. l. vbi adhuc. C. de iure do. & tradit in. c. ex literis. §. de pig. & in. c. ꝓuestras ſ. eo. & ibi deo dante dicemus.

1 Adultera perdit arras. item eius q̄ bz in bonis q̄ stis constante matrimonio: etiā si solum sit sponsa de 2
presenti.
2 Paria delicta mutua cōpensatione tolluntur.
3 Adulterij vtriusq̄ cōpensatio quando fiat.
4 Verberans acriter vxorē que ob hoc fugit ab eo ſi committit adulterium maritus non poterit eam accusare.
5 Vasallus qui a domino crudeliter et tyrannice tractatur potest impune dimittere eum. et idem in colonis.
6 Thorus coniugalis per maritum non violatur sed per vxorem sic.

Habet aliū & quartū effectum q: sicut vir lucratur dotē ꝓpter adulterium vxoris: vt. l cum mulier. ff. ſolu. ma. & in auſ. vt li. ma. & auie. §. ſi de adulterio. co. viij. & c. plerūq̄ ſ. eo. q̄ intellige nō solum de dote tradita: sed etiam de promissa: vt est tex. no. & ibi Bal. in. l. ſi mulier. ff. de condi. insti. per quā. l. ita tenet Benzellinus in. d. c. plerūq̄ ſ. e. in p̄n cip. in apostil. et latius in. c. ſi. e. ti. ADDE Glo. bar. Pau. & alij in. l. iubemus. C. de ſa. ſan. ecc. TIO. De iure tamen regni ipsa cum adultero debent poni in manibus mariti vt ex eorū personis & reb⁹ faciat q̄ſ fibi placuerit vt fozo legum. li. iij. titu. viij. l. ſ. insuper
1 vxor † adulterata perdit arras quas fibi dedit maritus ſi marito placuerit. vt fozo legum. li. iij. ti. ij. l. ſi. perdit etiā ius q̄ habet in bonis acquisitis constante matrimonio. vt diſposuit Rex Mēricus in Nicua. idem est de spōsa de presenti. per. l. nihil. interest. ff. rerum annectarum. fm Bal. in. c. accedens. de procu. 4
de quo meminit Benzellinus in. d. c. plerū. qui allegat Pau. in. l. an in patrem. ff. q̄ cum fal. tu. & in. l. de diuisione. ff. ſolu. ma. Anto. & Abb. in. c. discretionez. §. de eo qui cog. consan. vxo. ſue. hoc de sponſa de presenti est hodie approbatum per legem regni. quam fecit Rex Alfonſus in Alcala de qua materia lariſſime per modernos in trac. maleficioꝝ. in parte. che me ay adulterato la mia dona. sic etiam vxor lucrat donationē ꝓpter nuptias ꝓpter adulteriū viri vt est tex. no. in. d. § ſi de adulterio. & in c. ſ. §. vt lite nō cōtestata. & ibi glo ſ. Abb. & alij in prin. & videas tex. cum glo. in. c. ꝓpterea religio. xxxij. q. v. & ibi Docto. Intellige tamen ſi non habeat filios vt dictis iuribus: 5
q: alias ad filios pertinere debet dos vel donatio ꝓpter nup. vt ibi dicitur. Intelligе non solum q̄n sunt filij eiusdem matrimonij sed etiam ſi essent filij primi matrimonij. nam tunc eodem modo ipſis debet applicari dos matris adulterium cōmittentis. vxo luit no. Bal. in. l. hac edictali. in. ij. c o. in ver. sed pone Berta nupſit titio. de quo dicto exclamat Florian⁹ in sua prima disputatione. que incipit: mulier primo viduata consortem. v. col. verſi. ij. premitto. & Franciſcus de Crema in suis singu. lxxxv. incipiē. statuto cauerur. reputans hoc dictum aureum. q̄ſ fm cum potest optima ratione comprobari. q: quod quis nō potest facere paſciſcendo vel al⁹ alienando: nō potest cōmittere delictum vt alienetur. l. imperator. ff. de ſi deicōmiſſ. liberta. et per hoc dicit q̄ſ pluries defensauit filios primi matrimonij. Item intellige niſi vter q̄. ſ. maritus & vxor cōmiſerint adulterium. nam tunc † paria delicta mutua cōpensatione tolluntur: vt in. c. pe. et vlti. ſ. de adulte. & ibi no. per omnes doctores. & l. viro atq̄ vxori. ff. ſol. matri. & l. ſi ambo. ff. de compensa. † quod procedit quādo vxor accusata de
3 adulterio: ante litem cōtestatam opposuit marito ſimile adulterium: quia tunc non potest illam accusare. vt. l. ſi vxor. §. iuder. ff. de adult. & l. ita nobis pudor. C. eo. & vſ. pti. ti. xvij. l. ix. & fo. ll. li. iiij. ti. viij. l. iiij. et est ratio q: iſta exceptio est dilatoria non peremptoria: et ideo debet opponi ante litis ſcontesta. vt. l. ſi maritus. §. ꝓſcriptiones. ff. de adulte. & c. paſtoralis. §. de excep. Intelligo tamen hoc quando agitur ciuiliter ꝓpter lucrum dotis vel donationis ꝓpter nuptias. Nam cum tunc possit vxor virum accusare vt vir perdat donationem propter nuptias. vt. l. consensu. §. priuus. C. de repu. & in auſ. de nupt. §. ſi igitur secundum. col. iiij. que iura sic debent intelligi fm Salicet. in. l. ſ C. de adulte. multo ergo fortius admittet vxor de adulterio ciuiliter accusata vt perdat dotē: opponere cōtra maritum exceptionē adulterij ipſi⁹ mariti: vt ipse perdat donationem ꝓpter nuptias: vel saltem fiat cōpensatio delictorum. & ita in cōtingentia facti consuluit Pau. de caſt. consi. cxxviij. incipiē. hec mulier. dicens quod ſi vir tenebat concubinas & mulier cōmisit adulterium nō debet mulier p dere dotem suam: q: iſta crimina paria tolluntur cōpensatione mutua. de qua decisione exclamat Ang. in tractatu maleficiorum. in parte. che me ay adulterato. ſ. col. ver. adde tamen Pau. de ca Idem est quando maritus acriter verberaſſet vxorē & ob hoc vxor fugit ab eo & † cōmiſit adulterium non poterit maritus eam accusare vt dotē perdat ꝓpter adulterium. ita consuluit Anchar. consi. cccclx. incipiē. in xpi & tē. probata tanti viri sentētia. de quo facit magnum festum Ange. in. d. loco. in. ix. co. ad quod bene facit text. in auſ. vt lic. ma. & auie. §. quia vero plurimas. verſi. ſi ergo. colla. viij. ad idem est bonus tex. in. c. literas. de resti. ſpo. vbi licitum est vxori recedere a viro male eam tractante & seuiente: nec tenetur ad eu redire niſi p̄stita cautione ſufficienti de eius indemnitate. Ad idem tex. in autenti. vt cum de apella. cogno. §. quia vero. colla. viij. et facit in argu. l. ſi conuenerit. ff. pro ſocio. et tenet Lucas de penna. in. l. ſi coloni. C. de agri. & cenſi. libro. xj. in. xij. queſtio. in † vaſallo qui a domino crudeliter et tyrānice tractatur: quia potest impune dimittere talem dominum. idez est de colonis qui tenentur colere fundum quia non tenētur ibi stare ſi dominus eos verberet. vt est tex.

vxor pōt recedere a viro male eam tractante

et ibi not. Bartol. in l. cum satis. C. de agri. et censit. libro. xi. Ad idem est text. in l. prima. C. in q̃bus colo. et cēsi. eo. li. qō est bene notādum ꝓtra dominos temporales et Barones tenere volētes vasallos sub iugō perpetuo seruitutis ꝑplos nequiter et crudeliter tractando. qui si recedant ad alias liberas ciuitates illos vēdicāt vt ad ꝓpria redeāt: qi ꝑ iniustitiā et seuitiā dñoꝝ recesserūt: redire nō cōpellūtur qō tene mentis: ita dicit Paris de puteo in trac. de sindicatu. folio. liij. ℣. colū. Idem disponit lex regni quam statuit Vallisoleti Rex Alphōsus. et istud teneas q̃ quid dixerit Ludo. consi. lix in ꝓin. de quo late per Franciscum de Malpartidia in sua eleganti repetitione. c. suscitata. de in integ. restit. Uxor ergo que a viro verberatur potest ab eo diuertere: quia ipse ꝓstat causam adulterio ab vxore postea commisso nō poterit eam accusare vt perdat dotez ꝓout dicebat Ancha. in dicto cōsilio. ¶ Quando igitur ciuiliter agitur super adulterio ad ꝑtis iudicantur maritꝰ et vxor: sed non respectu accusationis criminalis qꝛ vir accusat vxorē sed non econtra: vt. d. l. s. C. de adul te. Et est ratio ꝗm Docto. ibi quia per vxorem fit iniuria viro: non econtra. quoniam per maritum nō potest violari thorus: sed per vxorem sic. Et ita forte debet intelligi lex regni quam in Alcala Rex Alphōsus promulgauit. Era Mcccclxxxvj. et super hoc amplius non insisto: quia lis est sub iudice. in qua forte ego cum aliis futurus sum iudex. Et per ista sum expeditus de effectu seu commodo quod afferunt mulieribus donationes ꝓpter nuptias. sint ergo cauteꝛ faciant sibi fieri has donationes.

1 ¶ Doctoꝛi dicenti consuetudinem esse: creditur.
2 Per domesticos probantur que domi fiunt et non per extraneos: et que fiūt in collegio probant ꝑ illos de collegio.
3 Testificari an ꝙn̄ possit forensis de cōsuetudine ciuitatis.
4 Alere filios et dotare filias et pro filijs donationem ꝓpter nuptias tenetur pater etiam iudeus vel sarracenus.
5 Dotare filiā non tenet mater nisi filia esset catholica et mater heretica.
6 Bona patris sunt obligata pro dote quando filiusfamilias recepit dotem de voluntate et parabola patris.
7 Pater tenetur se obligare pro dote tradita filio nec ualeret protestatio ipsius patris que contrarium cōtineret.
8 Pater si sit mente captus an obligetur pro dote filij conseruanda.
9 Pater regulariter tenet ꝑ filio assumente officium publicum.
10 Minor. xxv. an. non potest esse decurio nec admitti ad honores publicos.
11 Pater licet consentiat matrimonio filij emancipati et de eius consensu recipiat dotem an sit per hoc obligatus dotem conseruare siue restituere. et numero. 17.
12 Maiorem se esse in contractu iurans debet in iudicio qō inde sequitur maior reputari: et debet per se tanquam maior litigare et non cum curatore.
13 Contrahens cum minore qualiter consulere sibi debeat.
14 Assertioni fraudulēte datur remedium.
15 Debitor qui tempore debiti asserens se idoneum cū non esset ſoluendo: si induxit creditorem ad contrahendū secum ꝑōt a creditore capi dato qō cōditionē suā non deteriorauit.
16 Actio quod tussu non detur nisi filio in potestate cōstituto.
18 Pater vbi non cogitur consentire: nec se obligare.

§ Hodie tamen de consuetudi
21 ne non fiunt iste donatiōes ꝓpter nuptias. vt dicit glo. in aur. equalitas. C. de pac. cōuē. sup dote. sed istud ꝓcedit vbi cōsuetudo est inuiolabiliter obseruata ꝙ tantū ibi cuius contrarij memoria non existit. ita qō esset legitime ꝓscripta. In alijs aūt locis obseruabit ius cōe. ita dicit Bal. in aur. dos data. C. de dona. ante nup. et Abb. in. c. fi. ſ. eo. fi. co. satis mihi placet. qꝛ licet gl. ꝓdicta dixerit qꝛ de consuetudine non fiunt iste donationes: et Doctoꝛi illustri dicenti forte consuetudinē ita credi et ei⁹ dicto stari. vt. tradit Bar. in l. de quibus. ff. eo. ff. de legi. in repet. q̃uis ad hoc corrupte allegek glo. in l. dos a patre. C. fol. ma. ita intelligi de consuetudine illius foꝛi seu curie vbi Doctoꝛ versatur qꝛ sibi creditur tanq̃ perito: non tamē credik ei de vna consuetudine extranei foꝛi. qꝛ nō ꝓsumitur sciuisse cōsuetudines aliarum curiarum: qꝛ ꝓsumit eas ignorare: qꝛ sunt facti et in facto consistit et ꝓnceps etiā qui est dñs sui ꝓncipat⁹ illas ꝓsumitur ignorare: vt in. c. ſ. de cōsti. li. vj. quelibet ciuitas abundat suo sensu. lxxxvj. di. vtinam. et quilibet popul⁹ habet suam obseruantiam et suos mores: vt. l. cōes populi. ff. de iusti. et iu. ꝓpterea cōsuetudo nō extendit ad alias ꝑsonas q̃ in quib⁹ est qd actū: vt. c. oia. xij. di. et. c. catholicā. xj. dist. in fi. Unde nō ꝓiudicat iuribus singulariū ꝑsonarū nisi his qui tacite vel expresse consenserūt. Inno. c. ſ. de consue. et ſequitur Ang. consi. xciij. et in. l. venditor. §. fi consitat. ff. cōmunia ꝓdio. de quo etiā ꝑ Inno. in. c. dilecto. de offi. Arch. in gl. mag. et in. c. dilectus. de capel. monac. ꝑ Ly. in. l. ſ in fi. C. de eman. li. ꝑ Bar. in. l. ſ. §. ex hoc itaque. ff. de itine. actuq̃ priua. et in. l. ſ. C. que sit ſon. ꝓtin. et in. d. l. de quib⁹. gl. in. c. cū ꝓtingat. de decim. Et ob hoc dicebat idem Bar. in. d. l. de quibus. an rep. xxv. co. ver. ij. ꝓbak ꝙ si dubitak de ꝓsuetudine: iudex poterit ad se aduocatos et ꝓcuratoꝛes Palatij et explorabit de cōsuetudine: non aūt extraneos aliarū ꝓuinciarum: quia que domi fiunt probantur per domesticos illius domus et non per extraneos. l. consensu. C. de repu. et que fiunt in collegio probantur per illos de collegio. vt. c. veniens. de testi. Imo plus dicebat Bartol. in dicta l. de quibus. in repeti. xxij. colum. quod ad hoc vt ſorensis possit deponere et testificari de aliqua consuetudine ciuitatis. requiritur qꝛ ipse ſorensis tantam moram contraxerit in illa ciuitate quod verisimiliter deberet scire. argu. l. ij. C. de testi. agi opoꝛ. Unde ad propositum Accurs⁹ glosato: qui dicit has donationes ꝓpter nuptias non fieri de consuetudine: debet intelligi in partibus vbi Accur. degebat. non autem generaliter in omnibus ꝓuincijs. vnde recte dixerunt Bar. et Abb. ¶ Unū

tamen non omitto ꝙ in locis in quibus tales donationes fieri nō consueuerunt: ꝙ vir eas facere nō teneatur vt. §. dictum est. tenebit tamen obligare se et bona sua (si habet) pro dote conseruanda et restituenda. Si autem vir non habeat bona eius pater tenetur obligare se et bona sua pro conseruanda et restituenda dote nurus in casu restitutionis dotis: 6
ita tenet Dyn. in. l. ſi cum dotem. §. transgrediamur. ff. soluto matrimonio quem sequuntur ibi Bartol. Joan. de imo. Pau. et alij: et idem Paul. cōsi. clxxvj. incipiē. proponitur in facto. et Ange. de Are. in. §. fuerat. instit. de actio. versi. quero an pater. charta. xxij. mouentur ipsi quia sicut maritus tenetur ad huiusmodi donationes ꝓpter nuptias: ita et pater mariti vxoꝛ. l. ſi. C. de dona. ꝓmiſ. nam sicut naturali ratione pater tenetur dotare filiam. vt l. liberos. ff. de ritu nup. pari ratione tenetur pro filio facere donationem ꝓpter nup. in locis in quibus tales donationes fieri consueuerunt. In alijs autem locis in quibus non consueuerunt fieri: tenebitur bona sua obligare pro dote nurus conseruanda et restituenda. nec est de hoc mirandum: nam sicut pater tenetur obligare bona sua fauore tutele per filium administrande. vt. l. ſi. ff. de suspectis tut. multo fortius tenebitur fauore matrimonij contrahendi. ¶ Et proce-
4 dit hoc non solum in patre fidelis: sed etiam in ꝑ patre iudeo vel Sarraceno. nam isti tenentur alere filios: et filias dotare. et pro filijs donationem ꝓpter nuptias facere: vt est textus not. in. l. cognouimus. C. de here. quem ad hoc multum commendat Ange. de Aret. in. d. §. fuerat ante. instit. de actio. reputans hoc multum notādum: qui dicit se habuisse de facto. et ſequitur ibi Jason. xxxvj. colum. ver. ad- 7
uerte tamen qui addit pro hoc glos. singu. amplius
5 volentem in l mater. C. de iure do. nam licet regulariter ꝙ mater non teneatur dotare filiam: quia nō est officium maternum filias dotare. vt ibi est text. et in l. ſi. eo. tito. tamen si mater esset heretica et filia catholica: dicit illa glos quod mater tenetur eam dotare: quia uis alꝰ non sit eius officium. et idem dicit ibi Bald. sic in matre iudea quod si filia efficitur Christiana mater tenetur eam dotare. Idem dicit lex regni. liij. parti. ti. ij. l. ix. in princip. de quo latius per Ly. in. d. l. mater. et in aur. gazaros. C. de hereti. et specu. tit. qui filij sint legi. §. ſ. ver. quid si pater &c. ¶ His ergo casibus quibus pater et mater iudei vel infideles tenentur dotare filios Christianos: tenentur etiam constituere donationem ꝓpter nup. filijs volentibus matrimonium contrahere: vt ex predictis apparet: et tenet Bal. in aur. res que. in fi. C. cōmunia de lega. dicens ꝙ si legitima nō sufficit filijs iudeorum ad dotem vel donationem ꝓpter nup. possunt filij diminuere fideicōmissum ꝑ modo personarū honestati condignū. ¶ Et ad inducendam istam obligationem nō est necessariū ꝙ interueniat obligatio expressa: sed satis est ꝙ pater simpliciter cōsentiat in contractu matrimonij filij: qm existo consensu pater remanet obligatus insolidum 8
pro dote conseruanda et restituenda: vt probatur in d. l. ſi cum dotē. §. trāsgrediamur. ff. sol. ma. vbi hoc tenēt Bar. Bal. Ang. Jo. de imo. Rapha. Paul. de ca. et Alex. et cōmuniter omnes. tenēt etiam Bart. et Bal. in. l. ſ. C. de decurl. lib. x. de quo per Ly. et Bal. in. l. ſ. C. qō cum eo. Idem tenet Ange. de Are. in. d. §. fuerat ante. charta. xxij. in fi. ver. quero an ex ipso. et facit gl. in. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. in gloss. magna. inver. item quero an priuilegia. tenet etiam ſpeculatoꝛ. ti. de dote post dinoxitiū resti. §. formatis. iij. col. ver. qd si filius. vbi dicit ꝙ ſi filius ſa. recepit dotem de voluntate et parabola patris bona patris sunt obligata pro dote. vt. §. trāsgrediamur. x. l. vnica. §. et vt plenius. C. de rei vxo. act. et facit rex. in. l. ſi filius. ff. de ture. et in. l. fin. ff. de suspe. tuto. et in. l. si inter. §. imperator. ff. de excu. tuto. ¶ Ampliabis hoc etiam si pater simpliciter consentiens matrimonio filij consentiret cum protestatione qō nolebat bona sua esse obligata pro dote tradita filio. nam nō obstante tali protestatione erūt obligata: et poterit mulier agere hypothecaria ad bona ipsius soceri: quēadmodum bona ipsius filij erūt tacite obligata pro ipsa dote. non obstante quacūq̃ protestatiōe ab eo facta ꝙ non vult bona sua esse obligata. Istud est nouum et singulare dictum Jaſ. in. d. §. fuerat ante. xxxv. colū. quia ab his ad que quis tenek de necessitate: protestatio nihil releuat protestantem. nisi etiā interueniat cōsensus illius cōtra quē fit protestatio. et hoc quando obligatio esset iā cōtracta et sic esset de preterito: secus si de futuro. in. l. alimenta. vbi dicit. Bar. et alij moderni. C. de neg. gest. et rest. theoxica. Bart. in l. non solū. §. monte. ff. de ope. no. nun. in. xij. col. ver. sed quero an etiam patris consensus requiratur. Idem Bar. in. l. fi. §. item si predixerit. ff. nauca. ſta. Bal. Ang. et alij moderni in. l. pacta nouissima. C. de pac. Doc. nostri in. c. cū. m. §. de cōſti. ¶ Et ita cum pater teneatur se obligare pro dote tradita filio: vt. §. dictū est. ergo protestatio ipsius patris que cōtrarium cōtineret nihil debet operari et nihil prodest patri maxime cum hoc fit aliure determinatum quod pater teneat se obligare pro filio pro cōseruanda et restituenda dote nurus filio tradita: vt supra dixi. protestatio ergo in contrarium nihil debet operari nec releuare protestantem: vt dicit Bart. post glo. in dicta lege alimenta. et in dicta lege nō solum. §. monte. xj. colum. ver. circa quintum. et in lege nemo. Scius appollinarius Julio Paulo. in primo. et ibi Ang. ff. de neg. gest. et hoc dictum Jasonis alibi non legi. tene illud menti pro ampliatione predicto: um. ¶ Si tamen pater non habet velle nec nolle ad consentiendum matrimonio filij: puta quia erat furiosus vel mente captus rūc perinde est ac si se obligasset. ita tenet expresse Paul. de cast. in dicto §. trāsgrediamur. in fi. motus. ar. text. in. l. ſi finita §. eleganter. ff. de dāno infecto et in lege secunda. C. de euicto. et refert se ita dixisse in contingentia facti. quod dictum videtur satis rationabile. pro quo bene facit text. et quod ibi not. Bartol. in lege secunda. §. fi. ff. soluto matrimonio sed non placet Alexā. in. d. §. trāsgrediamur. in. iij. col. ver. iuxta predicta. Imo dicit quod plurimum lerrauit Paul. quia licet pater ſit mente captus: non tamen obligatur nisi filius vel filia vel alius eius nomine petat dari curatorem socero seu pater mente capto qui se obliget ꝑ dote per. l. ſ. et. l. admone eam. C. q̃ pe. tuto. que ratio cessat in. d. §. eleganter. nec aliquid facit. d. l. ij. se

Universidad de Deusto
Biblioteca

cūdum verum intellectum.ita q̄ semper requiritur cōsensus patris in matrimonio filij: vel alterius ei⁹ nomine quando est furiosus vel mente captus.

¶ Predicta sunt plana quando matrimonium per filium cōtractum fuit validum.secus si esset nullū propter consanguinitatem vel affinitatem vel aliud iustum impedimentum.nam tunc etiam si pater cōsentiat vel alius pro eo:nō erit pater obligatus pro dote data filio vel promissa conseruanda aut restituenda:ita tenet Ludo.Roma.in.d.§.transgrediamur.ꝛ refert ꝛ sequitur Alex.ij.colum.mouenꝫ ipsi ar.text.in simili.in.l.j.C.de myne.ꝛ bono.li.x.vbi dicitur quod† licet pater regulariter teneatur ꝛ astringatur tāquam fideiussor pro filio assumente officiū publicum:nisi ipse pater contradicat:vt.l.ij.in prin.ff. ad munici.tradit latissime Jo.de pla.in.l.j.C.de decu.lib.x.Illud tamen procedit in filio maiori viginti quinq; annis.secus tamē est in minori:vt.d.l.j.C. de mune.ꝛ bono.quia† cum ante.xxv.annum quis non possit esse decurio nec admittatur ad honores publicos.vt.l.ad rem publicam.ff.de mune.ꝛ bono. et ideo licet pater mandauerit ꝛ consenserit tacite vel expresse filium infantem creari decurionem:tamen hoc mandatum ꝛ consensus habet in se tacitā conditionem si de iure fieri potest:vt tunc pater obligetur:vt vult glo.in.l.j.C.de filio fa.et quemadmodum pater.lib.x.Unde sic videtur dicendū in casu nostro:vt pater sit obligatus quando matrimoniū valuit non alias.Et potest esse ratio quia in generali mandato vel consensu patris veniunt et mandata intelligūtur solum ea que de iure fieri possunt.ꝛ ad alia que de iure fieri non possunt nō obligat mandans.vt probat in.d.l.j.C.de mune.ꝛ bono.ꝛ in.l. luci⁹.§.p infante.ff.ad munici.ꝛ facit text.in.l.nepos proculo.ff.de ver.sig.ꝛ in.l.si procurator.ver. quod si in debitum.ff.de condi.inde.¶ Secūdo intellige et limita predicta in filiofa.secus est in filio emancipato.Nam licet† pater consentiat eius matrimonio vel dotem iussu vel cōsensu patris filius recepisset: non per hoc pater esset obligatus dotem cōseruare et restituere.ita tenet spe.ti.de dote post diuortium restituenda.§ formatis.ij.colū.ver.sed pone filius emancipatus.allegat ad hoc text.in.l.j.C.de filiofa. et quemadmodū pater.li.x.vbi dicitur. quod pater consentiens quod filius emancipatus promoueat ad decurionatum:non obligatur pro eo:secus si filius est in prāte:vñ sic dicit:ipse erit i nño casu.qđ tñ intelligit spe.nisi ipse affirmasset filium esse in sua potestate.nam tūc bene teneretur pro filio:vt.ff.de dolo.l.eleganter.§.fi.ꝛ.ff.quod cū fal.tut.l.nouissime. Bene facit ad hoc quod in simili dixit spe.ti.de rest. in integ.§.quis autem ꝛ quando.colum.vj.ver.sed qualiter agit.et ibi etiam Bal.in addi.vbi volūt qđ † qui iurauit se maiorem in contractu debet reputari maiorem in iudicio quod inde sequitur vnde debet p se tanquam maior litigare non cum curatore.vt id quod in principali ꝛ in accessorio obseruetur.quod dictum est multū notandū.Adidem facit qđ voluit idem spec.de emp.ꝛ ven.§.nunc dicendum restat.j. col.in fi.ver.hoc etiam scias.vbi dixit q̄ si† adultus contrahit mecum sine curatore.ꝛ iurat non contra uenire ratione minoris etatis.ꝛ ignorabam ipsum curatorem habere:ipse vero sciebat sed me nō certificauit vel fuit interrogatus † verum haberet curatorem:et cum haberet dixit se non habere non subuenietur ei propter dolum commissum.ar.ff.de minor.l.si ex causa.§.in commissum.ꝛ.C.si mi.se ma.dixe.l.j.et per totum.ꝛ ideo cautum est dicere in contractu.talis minor.xxv.annis asserens se nullum curatorem habere promisit tali ꝛc.ꝛ iurauit non contrauenire ratione minoris etatis ꝛc.quod dictū etiā est satis singulare.[Adde bonum textum in.l.fi.C. vt in pos.lega.in fi.] ¶ Ad idem facit text.no.in.l.pe. ff.de iur.do.vbi dicitur quod si socer induxit generum ad contrahendū matrimonium cum filia promittens sibi magnam dotem:quam ipse sciebat se non posse soluere:ꝛ dicebat se habere bona ex quibus soluere potuisset.tunc conuenietur vltra quam facere posset:vt ibi est text.valde singu.[ꝛ in hoc est differentia inter patrem vxoris ꝛ patrem mariti.vt per Alexan.in.l.sed hoc ita.ff.de re iudi.] Idem dicendum est in patre mariti recipiente dotem sciens se non esse soluendo.Nam eodem modo pro dote restituenda in casu restitutionis dotis conuenitur vltra quam facere posset:vt no.voluit Bart.in.l.alia. §.eleganter.in fi.ff.soluto matrimonio de quo latius per Lampetiū in suo tracta.de dote.iij.parte.q.ccl. ¶ Et propterea dicebat Paulus de cast.in.l.etiam §.j.ff.so.ma.quod si† debitor tempore debiti cōtracti non esset soluendo:et tamen dolo asserens sej esse idoneum induxit creditorem suum ad contrahendum secum:isto casu poterit capi a creditore. dato quod conditionem suam non deteriorauit.per.d.l. pe.de dicto meminit Jaſ.insti.de act.in prin.xx.col. Addj Ex istis alias in contingentia facti dixit.cum mercator esset titio debitoris in trecentis ducatis:fugit cum omnibus bonis que habebat ad beneuentum:vbi creditor non poterat iustitie complementū consequi:asserebat mercator se nihil habere vnde creditor soluere posset:vnde creditor illud credēs: conuenit cum eo vt solum ducentos solueret ducatos:centum aliis sibi remissis. demum detecta est fraus quia reuera omnia trecenta soluere poterat: dixi quod tenebitur illa integra soluere presertim cum hodie pragmatica huius regni annuller omnia pacta et conuentiones que fiunt cum istis debitoribus fallitis etiam si fraus aliter non probetur.ꝛ ita practicamus in regio senatu.TJO.Sic ergo videtur dicendum in casu nostro in patre qui dixit se habere filium in potestate cum non haberet. ¶ Hec tamen distinctio spe.nō placet † Paulo de ca.in.d.§. transgrediamur.Jmo dicit ipse quod hoc casu pater tenetur etiam pro filio emancipato non actione quod iussu.quia † illa non datur nisi quando est in potestate filius seu actione mandati.per text.cum glo.in.l.ij.in fi.ff.quod iussu.ꝛ hoc placet Alex.in.d. §.transgrediamur.in.ij.col.quia cum pater eodem modo teneatur obligare se pro dote data filio emancipato.sicut pro filiofa.vt probat ex doctrina Bar. in.d.§.trāsgrediamur.iiicta.l.fi.C.de do.promi.quā ipse alleg.que etiā loquit in filijs emancipatis:ideo videt qđ simplex consensus patris isto casu obliget per rationē dicte legis si filius.ff.de tutel. ¶ Nec obstat.l.j.C.de filiofa.super qua se fundat spec.quis

17 ibi pater non poterat cogi se obligare† p filio creato decurione.vt.d.l.honores.in fi.ff.de decu.ꝛ.l.ij.ff. ad muni.sed in casu nostro poterat cogi pr etiā p filio emancipato.vt.§.dictū est:ergo p ꝑns pater remanet obligatus ex simplici consensu.Et hoc mihi satis placet:maxime q; supposito sine veritatis prejudicio qđ dictum Spe.esset verū:ꝛ qđ pater non teneretur se obligare pro filio emancipato:ex quo tamen consenserit filio matrimonium contrahenti: tacite videt se obligare pro eo.Videor em̄ q̄ pater nō tenetur se obligare pro filio qui efficitur decurio:vt d.l.honores.in fi.ꝛ.d.l.ij.circa finem.ff.ad muni. Si tñ cōsensit obligatur pater insolidū tāq̄ fideiussor. vt est text.cum glo.in.d.l.ij.circa fi.ff.ad muni. ¶ Et per hoc videtur mihi dubia decisio doctorum in.d. 18 §.transgrediamur.dum dicūt q̄ vbi pater non cogitur consentire nec se obligare pro filio:tunc si simpliciter consentiat:obligatur tm̄ quo ad vires peculij per.l.Lucius Titius Baiū.ff.de admi.tut.vbi dicitur q̄ si pater consentit q̄ filius det̄ tutor obligat pro eo quo ad vires peculij.Nisi saluando dicas q̄ illud procedit in actu publico auctoritate ꝛ priuato 2
vtilitate:prout est tutela:vt.l.Athlete.ff.de excu.tut. ꝛ.§.excusantur.institu.eo.ꝛ ita loquitur.d.l.Luci⁹. secus tamen in officio vel actu publico auctoritate ꝛ vtilitate:prout est decurionatus ꝛ familia.ꝛ sic loq̄tur.d.l.ij.ff.ad municip.hec concordia fuit de mente Barto.in.d.l.prima.C.de decur.libro.x.ꝛ reassumit Alexā.in.d.§.transgrediamur.in.iij.col.ꝛ satis mihi placet.

i ☞ Nurus non potest petere a socero q̄ sibi faciat donationem propter nuptias.

2 Dotem constituere cogitur vxor vbi vir constituit donationem propter nuptias.

3 Bannum equiparatur mulcte.

4 Dotē p filia cōstituere pōt iudex in bonis patris.

5 Agnati quorum consensus in cōtractu puelle req̄rē dus est:si renuāt cōsentire:superior p eis supplebit.

6 Patronus si non vult cōsentire p̄mutationi bñficij patronatus:pōt eps sine eius cōsensu hoc facere.

7 Redemptionis a captiuitate fauore possunt vendi bona patris ꝛ obligari.

8 Filiꝰ potest obligare bona patris recusantis se obligare p dote:ꝛ per consequens volētis impedire matrimoniū.

9 Fideiussor soluere pōt ex substantia debitoris.

10 Consensus alicuius si aliquo casu requiri debeat 3
ad actum expediendum:si non vult consentire imo contradicit: contradictio habetur pro consensu.

§ 22 Si autem pater nolit consentire matrimonio filij poterit ad hoc per iudicem cogi.vt traditur in dicto.§.transgrediamur.dicebat tamen Paul de cast.ibi quod solus filius poterit hoc petere contra patrem implorando officium iudicis vel conditione ex lege.Nurus autem non potuisset hoc petere contra socerum cum tunc nulla obligatio fit cum illa ficut est cum filio.ꝛ prima fronte hoc 1
dictum vr satis equum.Nam sicut † nurus non pōt petere a socero quod sibi faciat donationem ꝓpter nuptias.sed soli filio hoc cōceditur.vt traditur in dicta.l.fi.C.de do.promi.sic etiā soli filio vr concedēdū 4
q̄ possit petere a patre hāc obligationē:q̄ loco eius succedit.Sed hoc nō videt mihi sine dubio: q; fundamētū precipuū sup quo se fundāt Bart.ꝛ alij qui tenent q̄ pater teneat facere dictā obligationē.est text. in.d.l.fi.de suspec.tut.vbi principaliter fauore pupilli ꝛ pro suo interesse futuro cogit̄ pater se obligare p filio tutore:ꝛ sic pupillus vel alius eius noie poterit apud iudicē instare sup hoc.ꝛ tamen pupillus nondum habet obligationē cōtra patrem tutoris:ergo eodem modo mulier futura nurus poterit hoc petere contra patrem viri pro suo interesse futuro ꝛ p securitate sue dotis.ꝛ ita videtur mihi quod hoc possit petere ante matrimonium ꝛ melius post. cum interueniat suum interesse de presenti:vt est gloss.in auten.dos data.C.de dona.ante nup. que dicit quod si constituta non fuit donatio propter nuptias potest petere constante matrimonio:vt constituatur conditione ex lege.Idem tenet Azo in sum.tit.de dona. ante nup.in.§.quid autem si nulla.ꝛ Host.in sum.ti. de dona.propter nup.§.qua actione.Et hoc satis est rationabile.nam si vir constituit donationem propter nup.et vxor non dedit dotem:cogitur vxor† dotem constituere constante matrimonio.vt est glo.in auf.de equali.do.§.hoc igitur.que incipit:an idem. coila.viij.ergo eodem modo vir vel pater ei⁹ cogeatur cōstituere donationem propter nup. Quinimo pm aliquos ius constituit hanc donationē.vt dicit glo.in.d.auf.dos data.quam opi.tenet ibi Cy.post Martī.ꝛ Jac.de raue.Et hāc partem sequitur ibi Odof.dicens hanc questionem fuisse de facto bononie et se fuisse aduocatum ex parte mulieris. et do.Ja.Bal.ex parte viri.ꝛ pronuntiatū fuit p muliere.ꝛ hos refert et cum eis transire videtur Albe. de Rosa.in.d.auf.dos data.Ex quo videtur inferēdum pm eum qđ si pater recepit dotem:filius possit prededucere tantum pro donatione propter nupt. in diuisiōe fienda cum fratribus.quia ius cōstituit donationem propter nup. ¶ Si autē pater ad mandatum iudicis nolit istam obligationem facere:potest iudex ad petitionem filij vel nurus etiā ex officio suo eum cogere per impositionem mulcte vel p captionem pignorum.ꝛ per alia remedia que dant cōtra cōtumaces:de quibus per Bar.ꝛ alios in.l.j. ff.si quis ius di.non obtē.in.§.j.ꝛ in lege magistratibus.ff.de iur.om.iu.vel potest eum bannire,ꝓpter suā inobediētiā.pm Bar.in.l.illicitas.§.j.ff.de offic. presi.ꝛ Bal.in.l.j.C.ne fine iussu prin.quia † bānum equiparat mulcte.vt est glo.no.in.l.j.§.ex hoc refert pto.ff.de pen.inspi.ꝛ in.l.iij.§.ergo.ff.de suspe.tuto. ¶ Et si adhuc ista remedia nō sufficiant poterit pater carcerari ꝛ in carceribus detineri donec faciat dictā obligationē quia ista est obligatio legalis.vt apparet ex predictis.ratione cuius potest quis precise cōpelli ad factū.per id qđ habet in.l.stipulatio. §.siue autē.ff.de no.ope.nun.ꝛ per Bar.in.l.stipulationes non diuidunt.in.viij.q.ff.de ver.obli.et facit qđ habet in.l.iij.§.tutores qui.ff.de suspe.tut. ¶ Et si forte pater sic carceratus mallet carcerem sustinere ꝛ in carcere morari:quā dictā obligationē facere: tunc fauore reipublice ne matrimonium impediat: potest iudex ex suo officio obligare ipsum ꝛ ei⁹ bona p dicta restitutione dotis,sicut † pōt dotē cōstituere

Universidad de Deusto
Biblioteca

pto filia in bonis pris. vt l. iij. §. ij. ff. de iure do. Unde eadē rōne vr idē posse facere in casu predicto. facit ad hoc tex. in c. null⁹. §. de iure pat. vbi dr q patron⁹ non pōt decimas eccl'ie vel aliud spuale cōferre loco religioso sine cōsensu sui epi: si tn eps sine cā consentire nolit: tūc dz adiri Papa qui eius consensum supplebit. quē tex. no. ibi Abb. generaliter in. iij. nor. q vbi desiderat consensus alicuius in fauorē alterius si non vult cōsentire sine cā legitima: pōt haberi recursus ad superiorem: vt superior ipse det licentiam vel cōsensum. idē ꝓbat tex. non solitus allegari ad hoc in. c. ij. de transac. dum dicit q cōpositio super decimis dz fieri de consensu epi vel archiepi intelligendo q si eps nolit consentire: adeatur archiepiscopus. p cōsensu. Et ꝓpterea dicebat Abb. in. d. c. nullus. q si dicat statutū q nullus contrahat matrimoniū cū puella seu cū minore. xxv. an. sine cōsensu duor cognatorum ipsius puelle: si tagnati requisiti sine cā denegant prestare cōsensum: pōt adiri superior. vt ipse det licētiam cā cognita vel consentiat pro eis. & refert ipse se sic alīs cōsuluisse. & hoc fuit de mente Bar. in. l. ij cū dotē. §. eo tpe. ff. sol. mat. & in. l. ij. C. de bo. que lib. hoc idē tenet Abb. in. c. true. el. ij. §. de cleri. nō resi. j. col. & c. qō dei timorem. §. de sta. reg. in fi. & Bal. in. l. j. C. de nup. p illū text. & in. l. j. ad fi. C. qui admit. ad bo. possessi. po. & in. c. j. ij. col. de consue. rec. feu. lib. feudor. & Sali. in. l. dudū. in fine. C. de' contrahend. emptio. facit quod voluerunt doct. de Rota. decisi. cccvij. incipit permutatio. in nouis. vbi dicunt q si patronus sine causa non vult cōsentire permutationi beneficij patronati. pōt epi scopus hoc facere sine eius consensu. & hoc refert et sequitur Abb. in. c. cum accessissent. §. de constitu. et multi alij de quib⁹ ibi per Felinum. xv. co. Sic ergo in casu nostro ex quo pater sine causa denegat consensum nec vult se obligare: poterit iudex hoc facere. Ad quod bene facit tex. in auten. si captiui. C. de epi. & cleri. vbi fauore pie cause. s. † redemptionis a captiuitate: possunt vendi & obligari bona patris.

Per quem textum forte posset dici quod † etiaz solus filius posset obligare bona patris recusantis se obligare: & per consequens volētis impedire suū matrimonium. istud est nouū et singulare dictū bal. nouelli in suo trac. de dote. vi. parte. in. ij. speciali. pe. col. alias charta. xxxv. ij. co. & facit sim cum quod hr in. l. si procuratorem. §. ignorantes. ff. manda. & quod tradit Bar. in. l. iij. §. cato. ff. de ver. obli. in. iij. cōtrario. ad idem facit glo. in simili in. l. venditor. in princi. ff. de iudi. que vult quod † fideiussores possint soluere ex substantia debitoris. pro qua gloss. est text. & ibi no. Barto. in. d. l. si procuratorē. §. si ignorāres. & hoc marime si fideiussores non habēt vnde soluāt. vt voluit Bal. post Barto. in. d. aur. si captiui. fi. co. & probatur in auten. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi opor. Idem dicimus in defensore sine mandato condēnato. vt voluit Ange. in. l. plautius. ff. de procurat. eodem ergo modo videtur dicendum in casu nostro vt filius quasi fideiusso: cum ipse non habeat bona: possit obligare bona patris debitoris seu obligati ad hoc. Quinimo quod plus est dicebat Bald. nouellus. vbi. §. posse, non improbabiliter attentari quod stante tali perfidia et contumacia patris: qō legitime req̄situs coram iudice nolet consentire: habeatur tunc pro consentiente et per consequens pro se obligante. argumen. eius quod habetur in lege eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. quando enim in aliquo † casu requiritur cōsensus alicuius in actu expediendo: si non vult consentire sine causa imo contradicit: tunc contradictio habetur pro consensu. vt nota. Archidiac. capitulo primo. de constitutionib⁹. libro sexto quem refert et sequitur Abb. in capi. quam in fi. §. de vi. & hone. cle. sic ergo videtur dicendū in casu nostro.

Pater non cogitur se obligare ꝓ filio in decurionem assumpto.

Pater tenetur se obligare pro filio quando filius duxit vxorem honestam et sue conditionis dignam. Exheredari potest filius qui vxorem indignam sibi accepit: et per consequens ei alimenta denegari.

Predicta procedunt quando

filius sine obligatione paterna non posset inuenire vxorem nec eam reddere cautam de sua dote: sine eo qō pater se obligaret seu bona sua pro dote nurus conseruanda vel restituenda. alīs autem secus. Vt si filius inueniat vnam mulierem cum qua contrahat matrimonium: pater autem nolit consentire vt filius eam ducat in vxorem nec vult facere dictam obligationem: vult tamen quod aliam ducat in vxorem: quā filius non vult ducere: non tenebitur tūc pater consentire nec bona sua obligare: quia nō tenebitur tunc pater consentire certo & indiuiduo matrimonio: sed tantum consentire tenetur matrimonio in genere. vt. l. adoptiuum. §. j. ff. de iure do. secus si omnino impediretur matrimonium: quia nullam mulierē inuenit filius cum qua posset matrimoniū honeste contrahere: nam tunc cogeretur pater consentire & dictā obligationem facere. Adde quod si filius non inuenit nisi vnam cum qua matrimoniū contraheret cōpelleretur pater huic consentire matrimonio specialiter. ar. l. sed si hoc. ff. de cōdi. & demon. facit. c. nullus. de iurepa. Si tamen filius etiam patre recusante facere istam obligationē scilicet propter nup. donationem: commode posset contrahere matrimoniū & vxorem reddere cautā cum bonis suis propriis ad hoc sufficientibus: vel si forte non est pater cogendus. ar. tex. in. l. honores. ff. de decu. & in. l. ij. ff. ad munici. vbi paternon † cogitur se obligare pro filio in decurionem assumpto. & sic vbi agitur de actu publico authoritate & vtilitate ista videntur esse mēs omniū scribentiū in. d. §. trāsgrediamur. & ita eos declarat ibi Ale. in. ij. co. Ex quo videt posse dici q si filius iam contraxit matrimoniū de re sibi ꝓmissa: ex quo cessat causa ꝓdicta. ꝓpter quā pater tenet se obligare s. vt filius inueniat vxorē. & sic ꝓpter nō impedit matrimoniū: q nō teneat pater illā obligationē facere: cuius vxor dicat se nolle dotē soluere nisi reddat cautā & secura ex obligatiōe paterna. Imputet ergo sibi: q a principio sibi nō prouidit ar. eorū q notant in. l. si arbitro. ff. q satisd. co. cū concordātijs de quibus dicā. j. sup. tex. in. v. intellectu. Hoc expresse tenet solus Franciscus tigrini in. d. l. fin. ff. de suspe. tu. Sed reuera hoc mihi nunq̄ placuit: q ista obligatio paterna nō solū fit fauore filij vt prepo-

liat vxorem: sed etiam fauore nurus vt sit secura de sua dote vt superius dixi. Unde q̄uis cesset rō filij non tn cessat ratio vel fauor nurus & etiā reipublice cuius interest dotes mulierbus cōseruari: vt. l. j. ff. sol. matri. ergo nec̄ cessare dz obligatio. ar. in. §. affinitatis. instit. de nup. cū similibus. tenebit ergo pater ad hanc obligationē vel donationē ꝓpter nupt. q̄uis filius matrimoniū contraxisset. vt. §. dictū est. istud videt fuisse de mēte Bar. in. d. §. transgrediamur. dum dixit q † pater tenet facere istā obligationem ꝓ filio q̄n filius duxit vxorem honestam: & sue conditionis dignam. & sic ꝓsupponit Bar. q non solū tenet pater ante matrimonium sed etiam post. & ista est veritas vt apparet ex precedētib⁹. Sub dit tamen Bar. q si filius duxisset vxorē inhonestā vel meretricem vel aliā sue conditioni vel dignitati non dignam: tunc nō teneretur pater facere dictā obligationē. ar. eorū q no. in. l. iij. §. si emancipat⁹. ff. de bo. poss. contrara. vbi dicit † q si filius vxorem indignam accepit: potest exheredari: & per cōsequens alimenta sibi denegari & dos non reddi: & eodē modo videtur q pr̄ possit hoc casu denegare predictaz obligationem. ad qō bene faciunt ea que dicam super tex. in. iij. no. examinando materiam conclusiōis col. in. §. iij. qō hz cō currere: dic vt ibi dicet. Unū non est omittendum qō si pater filio contrahēti matrimonium vel eius vxori donauit certum quid ꝓpter nuptias: si ille filius habeat vnam filiam cui donauit illud quod fuit donatū ꝓpter nuptias si mortuo parre postea moriatur filia ab intestato: in illa re sic donata succedit mater non aūt auus. ita sing. per bona fundamenta consulit Oldr. consi. cxx. incipiē. ꝓ examinatione veritatis. qō tene menti ad limitationem. c. fi. j. eo. & forte. j. latius dicetur.

Donatio propter nuptias si fiat ante matrimonium potest excedere quātitatem dotis & infra subsistere: sed si constituatur matrimonio contracto nō dz excedere quantitatem dotis.

Arrarum constitutio non est simplex donatio sed ꝓpter nuptias: & fieri potest constante matrimonio.

Arrarum fructus sunt communes durante mrimonio & non cedunt commodo vxoris.

Vir si ante q̄ contrahat matrimonium cum muliere per verba de presenti aliquid vendiderit mulieri qō excedat decimam bonorum suorum: valebit talis venditio. & hoc quando sine fraude fieret.

Donatio iurata inter virum & vxorem an valeat.

Iuramentum an firmetur factum contra prohibitionem.

Et circa illud quod supra di

cit quod † in his regnis non fiunt iste donationes sed dantur arre vt dicit lex Regni. iij. parti. tit. xj. l. j. de qua supra facta est mentio. Et sic in effectu iste arre succedunt loco donationis ꝓpter nupt.

Aduerte ne decipiaris quia in multis differunt. Primo in constitutione † quia donatio ꝓpter nuptias si fiat ante matrimonium potest excedere quātitatem dotis & infra subsistere. vt. C. de pac. conuē. super do. l. ex more. & in aurē. qualitas. & in corpe vñ sumit. si autem cōstituat contracto matrimonio nō dz excedere quantitatem dotis: vt. l. si constante. et l. fi. §. si igitur dote iam prestita. C. de dona. añ nupt. & auc. sed iam nece. ibi posita. vide tex. in auc. de eq̄li. do. colla. vij. glo. in. §. est & aliud. institu. de dona. & ilij. parti. tit. xj. l. ij. & ita donatio propter nup. mensuratur sm tps in quo fit & sm quantitatem dotis. nō tn fit est in arris que in istis regnis dantur. nam ille mensurantur sm quantitatem patrimonij viri qui eas concedit. olim enim marītus poterat noīe arrarum dare vxori tertiam partem sui patrimonij vt foro generosorum. li. v. tit. j. Hodie tn solum decimaz partem bonorum suorū: vt foro iuzgo. lib. iij. titu. j. l. vj. que incipit porque muchas. & foro legū. lib. iij. ti. ij. l. j. in princip. ADDJ & in curijs taurinis. l. l. incipit. la ley del fuero. TJO. & si forte pater vel mater viri volunt dare arras pro filio non possunt nisi decimam partem eorum que ab eis habiturus est. et si amplius datum fuerit aut promissum non valet: et cōsanguinei ꝓpinquiores ipsius viri pro eo repetere poterunt. vt. d. l. j. foro legum que sumpta fuit ex foro iuzgo. li. iij. tit. j. l. j. Si aūt vir tempore q̄ matrimonium contraxit erat adeo pauper q nō habebat bona ex quibus arras dare posset: promisit tamen mulieri cum qua cōtrahebat q dabit ei arras ex bis bonis que postea lucrat⁹ esset: tenebit vir tradere eas vxori quandocū q postea cōstante matrimonio ipsa hoc petierit: dummō non concedat vltra decimam eorū que tunc temporis habebat: vt. l. ij. e. tit. Ex qua infertur qō hec arrarum constitutio cum non sit simplex donatio sed ꝓpter nuptias etiā constante matrimonio fieri potest. vt. l. cuz multe. §. si igitur. & l. si constante. & ibi Bal. & Sali. C. de dona. ante nup. & insti. de dona. §. est & aliud. a quibus sumpta fuit. d. l. Regni: que hoc expresse dicit. iij. parti. tit. xj. l. j. in fi. & illud rencas quicq̄d senserit Abb. & alij Moderniores in. c. & si necesse. in pri. nc. j. eod. de. presertim cum hec arrarum datio: q̄uis fiat constante matrimonio: non tamen sortitur effectum nisi eo soluto. vt volūt leges Regni pal. & ita q̄uis fiat tēpore inhabilit: valebit tn ex quo referk ad tps habile. vt. l. in tps. de here. insti. & in. c. de vxore. s. de sepultu. presertim si fiat post annū a tpe cōtracti mrimonij. vt. l. j. vj. limitatione principali. durāte aūt mrimonio † fructus arrarū sunt cōes ad sustinenda onera matrimonij. quēadmodum fructus aliarū rerum. & non cedunt commodo vxoris: vt dixi. j. in octaua limitatione principali. in. v. effectu traductionis ad domum. Hec ita fuerunt cōstituta: q si certa summa nō esset moderata vir mulieris amore forsan captus omnia bona sua vel maiorem partem eorū sibi donaret quod iura prohibent ne coniuges mutuo amore se spolient. vt. l. j. ff. isto titu. cū aliis de q̄bus. j. subiicit. Et hinc est qō † si vir anteqū contrahat matrimoniū cū muliere p vba de psenti aliq̄d vendiderit mulieri: qō excedat decimā bonorū suorū: valebit q̄dē talis venditio: q̄ cessat rō predicta. ita dicit. l. Silli. cccxlvj. qō vr mihi sine dubio q̄n sine fraude fieret: alīs secus. facit tex. in. l. inter eos. ff. isto titulo. Hec tamen intelligenda in ꝓmissione vel traditione arrarū interueniat iuramētū. Alīs tunc obligaretur vir etiam si promittat vel tradat vltra decimā partem suorum bonorū. quia cū hec prohibitio legis principaliter fiat fauore viri bn̄ potuit ipse suo fauo

Universidad de Deusto Biblioteca

ri cũ iuramẽto renunciare.vt late ⁊ singu. cõcludit Bar.in.l.si q̃s ꝑ eo.ff.de fideiuſ.quẽ cõiter ſequuntur ibi.⁊ in aur.ſacra pub.C.ſi aduer.ven.⁊ ibi Sali.⁊ Fulg.Raph.cu.⁊ Pau.in.d.l.ſi q̃s ꝑ eo.quos ſequit Alex.conſi.liij.viij.col.ver.nõ ob.iij. volu.incipit viſis ⁊ cõſideratis.latius cõſi.lix.incipit viſo inſtrumẽto.⁊ ti.qõnis.ij.col.ver.ſed ſi loquit.ſ.vol.do
3 ctores noſtri in.c.cũ cõtingat.s̃.de iureiu.Ex quo infert Bar.vbi.s̃.valere ꝺonationẽ iuratam inter virum ⁊ vxo.q̃ ꝓhibita eſt ꝓncipaliter fauore ipo/rum coniugum:vt.ſ.dicetur.Idem tenuit ipſe in.l. Seius ⁊ Augeri⁹.ff.ad.l.fal.⁊ multi alij quos refe ram.ſ.in.iij.limitatione,eadẽ ergo ratione idem erit
5 dicendum in ꝺatione arrarum.¶Sed in cõtrariũ viget deciſio Bar.in.l.ſi quis ꝑ eo.iij.col.verſi. ad/uerte tñ.⁊.v.col.ver.ſi vero ꝓhibitio fieret ex par/te debitoris.⁊ ibi Ang.idem Bar.⁊ Ang.in.l.fin.C. ne fideiuſ.do.den.⁊ in.d.aur.ſacra puberũ.dum di/
4 cunt q̃ ſi ꝓhibitio fit perſone:nõ contractui:factũ
6 cõtra ꝓhibitionẽ non firmat iuramẽto:q; quam opi.multi alij ſecuti ſunt: approbat lex Regni foro iuzgo.li.iij.ti.ſ.l.vſ.q̃ incipit:poꝛq̃ muchas.vbi ỽ q̃ ꝛ vltra decimã ꝓmittat cum iuramẽto nõ valeat: ⁊ ſi ſponſus vel pater promittens petere noluerit il lud plus:eius conſanguinei poterũt illud petere.co gita ⁊ tene primam propter vim iuramenti.

1 ☞Arras cõſtituere q̃o poſſit qui ſolum habet in bonis vſumfructum vel ſuperficiem.

2 Bonoꝝ appellatione venit vſufructus.

3 Viuere preſumitur q̃s regulariter vſq; ad centum
5 annos.

4 Judex interponens decretum ſuper contractu trãſ actionis alimentoꝝ ſi taxat alimenta ſm diſpo/ſitionem legis hereditatum.ff.ad legem fal.

5 Percutiens vel mutilans vel occidens aliquẽ tene tur ad operas quas facturus erat percuſſus vel oc ciſus toto tempoꝛe vite ſue.

6 Bona dicuntur deducto onere vel tributo.

7 Redditus dicuntur deducto onere.

8 Fructus dicuntur deductis expenſis.

§ 25 **Et proceduntiſta quando is**

qui ꝓmittit arras habebat bona libera:q̃ caſu de-
1 cimã partẽ valoris eoꝝ ꝺare|põt: ſed ſi erat reſtitu tioni ſubiecta:⁊ in eis ſolũ habebat ſuperficiem aut
2 vſumfructũ:ita illa ſ veniant appellatione bonoꝝ: vt.l.bonoꝝ appellatio.ff.de ver.ſign.nõ tñ,habebit reſpectus ad valorem rerũ:ſed ſolum ad eſtimatio/nem ſuperficiei vel vſufructus quẽ ipſe ꝓmittens percepturus erat toto tẽpoꝛe vite ſue:q̃ quidẽ vſuſ fructus eſtimabit:iuxta no.in.l.hereditatuꝫ.ff.ad.l. fal.que lex eſt no ſm doct.ibi ꝓ eſtimatiõe vſufru ctus facienda.Unde ſi vendat vſufructu⁹:⁊ debeat ſolui gabella ex forma ſtatuti ꝺo eſtimari ſm illam l.quod dicunt foꝛe no.ad idem eſt gl.no.in.l.cũ hi.§. modus in ver.cum iuuene.ff.de tranſac.que vult q̃ etiã q̃n agitur de tranſactione ſtenda ſuper legato alimentoꝝ:in qua requiritur decretũ iudicis:iu-
4 dex foꝛte eſtimabit viuere debere legatariũ ſm foꝛ/mam dicte.l.hereditatũ quã glo.Ang.Bal.ibi.⁊ in
6 l.cum hi.§.nihil autem.in fi.reputant valde no.vt ſciamus qualiter gabelle debeant ſolui de legatis alimentoꝝ.¶Ex quo infert Bald.q̃ diſpoſitio.d.l. videtur attendenda non ſolũ in rõne legis falcidie: ſed generaliter in oĩbus actibus hoĩm.Sed Joan.de
7 imo.⁊ Paul.de caſtr.in.d.l.hereditatum.in lectura Paduana.contrarium ſentiunt dicentes q̃ illa eſti matio vel cõputatio ꝺꝫ locum quo ad rationẽ.l.fal/
8 cidie:non in alijs in quibus ꝺꝫ reglr̃ preſumit̃ quis vi uere vſq; ad centũ annos.vt.l.ſi.C.de ſac.ſan.eccle/ſ.l.an vſufructus.ff.de vſufr.gl.⁊ doc.in.l.j.§.ſi ꝺua bitet.ff.de acq̃.here.⁊ hec opi.placet Alex.in.d.l.he reditatum.in fi.qui putat dictum Bald.procedere
☞ volunt q̃ ſi ex futuro euẽtu apparebit legatarius plus vel minus viuere ſupplebitur vel reſtituet̃ pro rata vſufructus vel gabella vſufructus legati pro
4 alimẽtis.¶Ex quo infert q̃ iudex interponẽs de cretum ſuper cõtractu trãſactionis alimentoꝝ ſi taxaret alimenta ſm diſpoſitionem.d.l.hereditatũ deberet decernere q̃ preſtarentur cautiones hinci/de de reſtituendo vel ſoluendo quatenus appare ret legatarium plus vel minus viuere.qõd eſt no.ſm Alexã.¶Et iſta non ſunt contẽnenda:q; quotidie poſſunt practicari in legato vſufructus vel alimen torum facte vxoꝛi vel alicui alteri:vt ſciamus an exi cedat quintam partem bonoꝝ teſtatoris:quã po teſt relinquere cui voluerit ſm legem Regni foro le gum.lib.iij.titu.v.l.ix.⁊ titu.xij.l.viij.¶Et ex hoc in/
5 fertur vnum quotidianũ.Quod percutiens vel mu tilans vel occidens aliquem tenetur ad operas q̃s facturus erat percuſſus vel occiſus toto tempoꝛe vi te ſue.l.ex hac lege.ff ſi quadru.paupe.feci. dicaꝫ.⁊ l.ſi.ff.de his q̃ dcie.vel effu.quas operas vel earuꝫ eſtimationem preſtabit̃ percuſſo vel heredibus occi ſi ſm Spec.titu.de iniur.§.iij.poſt princ.quem refert ⁊ ſequitur Abb.in.c.j.de iniur.j.col.in fi.⁊ habebit reſpectus quanto tempoꝛe potuiſſet viuere eo mo/
6 do quo.s̃.dictum eſt.¶Adde tñ q̃ in eſtimatione ſuperficiei vel vſufructus bonoꝝ deducendum eſt onus vel tributum:quod ꝓpꝛie ſolvitur. per re tum notabi.in.l.non amplius.in pin.de lega.j.vbi in legato illud intelligitur:quod deducto onere ſolu/
7 tum eſt:[Bona dicuntur deducto onere vel tributo.ad de.l.v.ff.ad legem falcidiam.]¶Ex quo dicit bal/
8 dus ibi:quod ſi debet ſolui gabella de legatis:ſcili de eo ſoluatur quod ſupereſt deducto onere.refe runt ⁊ ſequuntur Pau.de caſtro ⁊ Alexand.ibi idẽ ſentit Baldus in.l.prima.C.de fructibus ⁊ lit.expẽ ſis.ſecunda col.verſi. modo accidit queſtio.¶Et hinc eſt quod ſi aliquis impetrat beneficium vſque ad valorem centum ducatoꝝ quod valet trecen tis:tamen tot expenſe requiruntur quot afcendunt vſq; ad ducatos:non dicetur beneficium habere in redditibus niſi centum ducatos.ita tenet Baldus in.l.prima.ij.col.verſicu.pone impetraui.C.de fruc. ⁊ litis expen.⁊ in.l.ſed ſi hoc.§.cuida.ff.de condi.et demon.per illum textum qui beneficit Pau.⁊ Ale. vbi.s̃.⁊ ita ſtatuit Marti.papa ſecundus in regula Cancellarie:incipiente:Sanctiſſimus dñs noſter. idem tenet Rota in antiquis.de cõceſ.ꝓb.lx.incipiẽ. dic q̃ ſi papa.refert ⁊ ſequit Feli.in.c.ad aures.de

reſcrip.xv.co.ver.duodecima q̃ſ.⁊ iſtud eſt regulare
7 ſm̃ eũ quoties † fit mẽtio de redditib⁹:q; intelligun tur deducto onere.vt voluit Bal.in.l.coheredib⁹.C. fami.er.⁊ in.l.neq; ſcriptura.C.de cõpen.per tex.ſin gu.in.l.fundi trebatiani.ibi ex locatione fundi redi 1
8 gere.ff.de vſufr.leg.facit.l.diſtincte.e.tit.¶Idez ſi fiat̃ mẽtio de fructibus:vt in.l.fructus.ff.ſo.matr.⁊ ibi Bar.Bal.⁊ alij ſignãter Alex.dicentes: q̃ ſi q̃s emit gabellã fructuũ fornatarũ intelligit̃ deductis expenſis.facit tex in.c.paſtoralis.de decim.⁊ in.c.ſi ꝓ 2
pter tua debita.de reſcrip.li.vj.ſm eos.ad idẽ facit tex.⁊ ibi no.Bar.⁊ Alex.in.l.falcidia nõ habeẽ.⁊ in l.cũ titio.ff.ad legẽ fal.⁊ in l.ſi vxbana.ff de cõdi.in 3
de.⁊ in.l.ij.§.ſed ſi ſub cõditione.ff.de colla.bo.⁊ in l.eũ q̃.§.meſſor.ff.de in diẽ adiec.alo incipit.l.idẽ iu/lianus.Videas ad ꝓdicta Bal.in.l.in annalib⁹.C. §
de leg.¶Vide etiã Bal.in.d.l.ſed ſi hoc.§.cuidaz. 26
vbi dicit q̃ ſi aliqs ꝺonat vltra legitimã ſuam cum 1
onere cõditionis implẽde:⁊ deducto illo onere redu cit illud emolumẽtũ ad legitimã ſuã tenet ꝺonatio ſine inſinuatione.p illũ tex.⁊ eſt ipſa veritas ſm eũ q̃ nõ no.ꝓ.o.l.ſancim⁹.C.de dona.Et gñaliter teneas q̃ in eſtimatione bonoꝝ ꝺatis vel ꝓmittẽtis arras ad ſciendũ vtrum exceſſerint decimã in primis ⁊ ſan oia deducenda ſunt debita:q; bona alicuius dicun/tur deducto ere alieno:vt.l.ſubſignatũ.§.bona.et.l. propie modũ.⁊ in.l.veniſſe.ff.de verb.ſig.cum con/co:d.eſt tex.no.ad propoſitũ valde accõmodatus.in l.mulier bona.in fi.ff.de iure do.vbi ſi mulier ꝓmi/ſit marito bona ſua in dotẽ:intelligitur deducto ere alieno.ex quo dicebat no.Bal.in.l.ſij.co.ver. pone teſtator.C.de fruct.⁊ lit.expen.q̃ ſi teſtator iuſſit ſti/liam ſuã maritari alicui q̃ haberet in primonio mil/le:nõ iſte bene ꝺꝫ poſſeſſiones valẽtes mille:tamen ꝺꝫ multa debita:iſta debita comedũt iſta mille iu/ris intellectu.ad quem intellectum debẽt ꝺoĩm diſ poſitiones adaptare ſm eũ q̃ nõ.Sic ergo dicen dũ erit in caſu noſtro.Bñ facit tex.in.l.ſi q̃s ſeruũ. §.ſi.cum.l.ſeq.de leg.iij.vbi ſi legat̃ pars bonoꝝ es alienũ debet deduci.ratio eſt ſm Pau.ibi quẽ vide rogo.facit.l.papinianus.§.quarta.ff.de inoffi.teſta. quã vide ⁊ ibi doctores.[Ex iſtis decidit dubiũ q̃ tidianum.ſ.habens maioratum ꝓmiſit arras quo eſtimabitur vſufructus maioratus vt ſciamus an
1 arrarum ꝓmiſſio valeat cum non ſint alia bona.]

☞Bona ꝺonata propter nuptias remanent in do minio viri:⁊ eis vtitur ⁊ fruitur tanq̃ propꝛijs:ꝫ ſe cus eſt in arris.

§ 26 **Secunda differẽtia inter do**

1 nationem ꝓpter nup.⁊ ꝺationẽ arrarũ eſt:q; ꝺona ꝓpter nuptias ꝺonata remanent in dñio viri ⁊ ipſe vtit̃ ⁊ fruit̃ eis tanq̃ propꝛijs:non facta diſtinctiõe an mulier ſit maior vel minor:vt late in predictis ha-
buimus: in arris tamen eſt ſecus q; ſi forte tpe con 2
tracti matrimonij mulier nondum erat vigintiquin q̃ annoꝝ pater vel mater ipſius debent ſeruare ar ras filie traditas:vt non perdant vendant vel alie nentur.⁊ ſi patrem vel matrem non habeat:apõ cõ ſanguineos proximiores deponantur⁊ poſtq̃ ipſa deuenerit ad eratem.xv.annoꝝ.reddant eidẽ ⁊ inte rim fructus arrarum ſint cões:vt foꝛo iuzgo.lib.iij. ti.ſ.l.viij.⁊ foꝛo ſlegũ.li.iij.ti.ij.l.iij. Iſta tñ lex nõ ſer/uatur de conſuetudine:imo etiã ſi mulier ſit minoꝛ xxv.an.arre ſibi ꝺonate remanent penes marituꝫ q̃ vtitur ⁊ fruitur illis ſicut alijs rebus ꝺotalibus.

☞Dos ſoluto matrimonio redit ad mulierem: et ſic etiam ꝺonatio propter nupt.ad virum:ſed ſecus eſt in arris:q; ille ſtatim efficiuntur ꝓpꝛie ipſi⁹ mu lieris:⁊ poteſt de eis libere diſponere tam invita q̃ in morte.

Arras ſi vir vxoꝛi promiſit vel promiſit⁊ in teſtamẽto eidem vxoꝛi aliquid legauit an illud legatũ debeat in arris imputari.

Pater qui dedit dotem filie ſue cui etiam legauit aliquid non videtur hoc feciſſe animo compẽſandi: ſed filia habebit vtrunq;.

Tertia differẽtia eſt in modo

acq̃rendi.nã ſicut ſoluto matrim̃. ꝺos redit ad mu lierẽ ſic ꝺonatio ꝓpter nupt.ad virũ:vt in.c.nuper. ⁊ in.c.ſi.j.eo.⁊.l.ſ.⁊ ſi.C.de dona.añ nup.ſecus tamẽ eſt in arris:q; ille ſtatim efficiuntur ꝓpꝛie ipſi⁹ mu lieris.⁊ poteſt de eis libere diſponere tã in vita quã in morte.⁊ ſi de illis non diſpoſuit pertinent ad mari tum vel eius heredes.Et hoc quando non ſunt filij ex hoc matrimonio.ſi em̃ filij ſuperſint: non poteſt diſponere vxoꝛ niſi de quarta parte arrarum: quaz põt diſtribuere ꝓ aĩa ſua.alie vero partes remanẽt filijs.vt foꝛo iuzgo.li.iij.tit.ſ.l.v.que incipit cũ de do tibus.⁊ foꝛo leg.li.iij.ti.ij.l.ſ.q̃uis olim aliter obſer/uabat vt foꝛo generoſorum.li.v.ti.ſ.l.ſ.que corrigit per leges predictas vbi videas·[Et videas.l.vnuꝫ ex familia.§.ſi duos.de leg.ij.ff.⁊ ibi Joã.de imol.⁊ Bald.in.l.ſi quid ꝓnois.§. de secun.nup.C.] ⁊ intellige q̃ vxoꝛ non diſpoſuit de arris que ab in teſtato deceſſit:videl autem de illis diſpoſuiſſe ſi te ſtamentum fecit heredem inſtituendo:q̃uis de ar/
☞ ris nihil dixerit ſpãliter:vt aliqui dicunt ⁊ male vt volunt leges,Regni ꝓdicte ſignanter.d.l.v.tit.iij.li. iiij.foꝛo iuzgo.quã ad hoc reputo ſingul.dum dicit aut ſi inteſtata deceſſerit ad maritum aut ad mari ti propinquos heredes eadẽ ꝺonatio redeat. Ad/
DJ Videglo.in.l.cum antiquioribus.C.de iur.de libe.in ver.fuiſſe.q̃ vult ſtãte ſtatuto q̃ moꝛiẽte vxo re in matrimonio:maritus lucretur ꝺotez vel ꝺotis augmentum:ſi mortua vxore poſtea moꝛiatur mari tus qui in vita aliter nõ acceptauit:nõ trãſmittit ad heredes.Sali.tñ Pau.Alex.⁊ alij reꝓbãt dictam glo.de quibus per Jaſ.in.l.ſi arrogaroꝝ.ff. de ado/ptio.col.vij ver.ex hac ſolutione.vide ad ꝓdicta no. legẽ Regni in curijs Zaurinis.li.que incipit Si la me gerno o viere hijo.que dicit q̃ heres vxoꝛis ha beat arras vxoꝛi ꝓmiſſas etiã ſi vxoꝛ ab inteſtato de cedat⁊ de illis aliter nõ diſponat:tene menti.ZJO.

¶Ex hijs infertur ad vnũ ſatis quotidianum.vir q̃ vxoꝛi dedit vel promiſit⁊ arras:in teſtamento eidez vxoꝛi aliquid legauit.an illud legatum ꝺebeat im-putari in arris:[Vide.l.tauri xvj.incipit.ſi el mari/ꝺo]per predicta videtur quod non: quia ex quo a principio valuit ꝺonatio:⁊ res ꝺonate efficiunt̃ pro pꝛie ipſius vxoris:iam non videtur maritus ꝺebitoꝛ maxime quando proceſſum eſt ad traditionem⁊ ſo lutionem arrarum.nam ex quo illud quod ꝺebeb̃

Universidad de Deusto Biblioteca

est separatum a bonis testatoris: vel illius qui legatum fecit: nō videt animo compensandi vel imputādi in debitor: cū hoc casu: vt dixi: non possit dici maritus debitor: iuxta ea que no. in l. dos a patre profecta. ff. so. matr. ⁊ l. iure succursum. ff. de iure do. facit qō in simili diximus de ꝑ patre qui dedit dotem filie sue: cui etiam legauit aliquid: q; non videtur factuz animo compensandi cū dote: sed filia vtrunq; habebit. vt dicunt gl. ⁊ doctores in. l. filia. C. de leg. Bar. in. l. huius modi. §. cum pater. de leg. j. que tñ cōputatio fieret si dos non esset data sed promissa. iuxta nota. per Bar. in. l. quid autem. ff. de iure do. ⁊ ꝑ Ang. in. l. si cū dotē. §. si pater. ff. so. mat. ⁊ in auc. preterea. C. vnde vir ⁊ uxor. [Ubi est ter. vi. ibi docto. ⁊ Bal. in. §. pe. C. de rei vxo. act.]Ubi videt ter. in contrarium: de quo vide ibi Bal. ⁊ alios Modernio. presertim ꝑ terum ibi ꝑ ippū in sua repeti. charta. viij. j. col. cum seq. ⁊ latissime per doc. nostros signanter p Barba in. c. officijs. §. de rest. char. vj. col. iij. cum sequen. ⁊ ex his que in istis iuribus traduntur elicit veritas huius dubij. in quo amplius non insisto. q; non est presentis speculationis. ADDJ Placet tñ opinio predicta vt nisi maritus expresse dixerit ꝙ legat uxori ꝑ arris sibi debitis: [Vide hic an ⁊ quando legatū factum creditori fit animo compensandi cū debito. de quo per Bar. Bal. ⁊ alios in auc. preterea. C. vnde vir ⁊ uxor. ⁊ in. l. quoniam in priorib⁹. ij. col. versi. ⁊ per hoc. C. de inof. testam. ⁊ in. l. si uxor tua. ff. col. ver. quero nunquid. C. de bo. aut. iudicis possi. ⁊ Pau. de cast. consi. ccxxvj. vide Barto. in. l. si cui animum. ff. de annuis lega. Inon videt legasse vel donasse vt in arris imputetur: q; arrarum debij tūm non procedit ex legis dispōne: sed magis ex matrii promissione vt ex predictis satis patet: ⁊ per consequēs nō dz fieri cōputatio: vt. l j. §. soluunt. C. de rei vxo. act. no. in. l. si cum dotem. §. si pater. ff. so. ma. tenet Bar. in. d. autent. preterea. C. vnde vir ⁊ uxor. TJO. hec sint quo ad donationes que fiūt ꝓpter nuptias seu quo ad donationem arrarum.

1 ☞ Matrimonij bona sunt. fides proles ⁊ sacramentum.

2 Matrimonium fuit institutum propter liberorum procreationem non causa libidinis.

3 Donatio inter virū ⁊ uxorem quare sit prohibita.

4 Actus vbi non est voluntas ꝙ vel consensus non debet ꝙ approbari.

5 Iracundie calore facta non approbantur.

6 Ebrietas alienat ab intellectu ⁊ priuat libertate.

§ 28 **Sunt ⁊ alie donationes que** fiunt inter coniuges constante matrimonio. que regulariter sunt prohibite. vt. l. j. ij. ⁊ iij. ⁊. l. si sponse. §. concessa. ff. eo. ⁊. l. si ex voluntate. C. e. ti. ⁊. c. fin. j. e. et iiij. parti. ti. p. l. iiij. vide bonum tertum vbi tradit late Ludo lusitanus. in. l. si inter virum. in princi. ff. de reb. dub. col. iij. De cuius ratiōe (vt Plutarchus in suis ꝓblema. dicit) multi dubitarunt antiqui. quid est inquit quo vir ab uxore: uxor a viro dono aliquid accipere prohibeat: an qō vt Solō scripsit: moderatiū donationes rare sunt: nisi qa ingēt necessitate coactꝰ aut ab uxore persuasus: necessitatem eīm quasi vim afferentem accepit; voluptatem vero quasi decipiē tem fic uxorum donationes hac vitiorum suspitiōne non caruerunt. An quod villissimum beneuolentie signum donatio sit. dant enim ⁊ alieni: ⁊ qui non amant: idcirco hoc dandi lenocinium ex matrimonio sustulerunt: vt non mercenarium: sed gratuitum ⁊ spontaneum sit hoc totum amare ⁊ redamari. An quod ab alijs accipiendo corrupte alienos admittunt: grauissimum visum est gratis suos diligere. an illud potius quod viri et uxoris rem communem esse oportet: nam qui quod datum est accipit: is qō datum non est id alienum esse censere videtur. quo fit vt ex iniquum inuicem dando totum perdant: hec ille. ADDJ Probe quidem hoc vltimum videbat dictum ne vir ⁊ uxor ulla munera inuicez susciperēt vt propium nihil certū inter se cōia cūcta cognoscerent. quo maiore cura/diligētia/fide res domestica tractaretur: iuxta illud Dionys ad Dionysiū: ⁊ multi postea referunt. nemo non suis in rebus quā alienis diligentior est: ⁊ si autoritates deficiant res ipsa demonstrat ⁊ rerum magistra experientia. Utinam in id tpo etas nra incidisset quo docenda non docenda iuuentus esset vt copias ⁊ pecunias in re uxoria: non magni estimaret optime profecto societas hominum coniunctioq; seruaret. sed a pueris plurimi ad inanem spem questus sic imbuti: sic instituti sunt: vt quantum laboze ⁊ periculis eniti atq; efficere pñt: nihil pretermittant quod ad hanc illiberalē auiditatem suam pertinere credant. quocirca reperis nostri iuuentutem non incitare nec inflammare: vt in uxoribus opes magnificant: sed potius hortari: statim vt his prudenter abstineant: hodie q̄dā pene omnem substantiam in exornandis uxoribus exhauriunt ⁊ consumunt in vestitu et ornamētis superfluis: vt late prosequor in tractatu de consilio et consiliarijs Regis parte decima: vbi similiter de immensis dotibus differo. TJO. Juris tamē consultibas rationes paruipenderunt aliasq; assignarunt dicentes quod ideo constitutum fuit ne consuges mutuo amore se spolient: ⁊ ne impediretur studium educandi filios: ⁊ ne matrimonia venalia fierent: vt dicunt iura predicta: quia amor honestꝰ inter coniuges debet constare solo affectu animi ⁊ nō propter pretium. Cuius contrariuz videtur fieri cū aliquid donatur. Et hoc est ex quadam equitate iuris ciuilis ex qua etiam illud est inductū quod vxor ex coniugibus non possit inuitare alterum ad matrimonium spe lucri. licet a tertio quis possit inuitari: vt. l. si ita stipulatus. §. si tibi nupsero. ff. de verborum obligationibus. ⁊ traditur per Barto. et alios in. l. titia. §. idem respondit. circa principium. eodem titu. Hanc rationem pretendit Ligurgus: qui primus Lacedemonijs iura ex Apollinis autoritate confinxit: vt in. c. Moyses. vij. distinc. cum virgines fine dote nubere voluit: vt uxores non pecunie causa eligerentur: strictiusq; viri sua matrimonia coercerent cum nullis frenis dotis tenerentur. quod refert beatus Thomas quarto de regimine principū xvij. inquantum dotes prohibuit fic male locutus: vt alibi forsasse dissereturinquantuz vero sensit ne matrimonia fint venalia ⁊ bene a proposito nostro satis accommodatū dixit. ☜ Bona cū matrimonij sunt tria: fides/proles ⁊ sacrm. vt cōmemorat gl.

in. c. fi. de condi. appo. ⁊ in. c. per venerabilē. in ꝓ. de ribus bonis. qui filij sint legi. qō declarant doc. ibi. ⁊ Bal. in. l fi. C. de dona. añ nup. dicens ꝙ matrimonium fuit institutū vt inter coniuges sit fides: non solum in eo quod respicit pudoꝛē mōnij: sed etiā vt cunctis sit castitas/amor/honestas: ⁊ istud appellatur fides in matrimonio contra quā opponitur extorsio seu depauperatio: q causaret ex donationib⁹ si permitterent inter coniuges. Si eīm esset integer amor inter virum ⁊ uxorem propter amorem se spoliarent propijs bonis nec aliquem moduz seruaret in donando. vt dicit Bald. in. d. l. ff. isto titu. in suis recollectis. ADDJ vide eundem Bald. in. c. filij. ti de feu. fue. contro. li. feu. ⁊ que dico in. c. per vestras j. col. dum agitur contra maritos permittentes uxores adulterare. TJO. Fuit etiam institutuz matrimonium propter liberorum procreationem: non libidinis causa: ⁊ istud appellatur ꝙ les. quod similiter impediretur si coniuges libere donare possent vt dicunt preallegata iura. quoniaz potius adhiberent studium lucro: quod ex donationibus spectarēt ꝙ liberorum educationi. ADDJ per nuptias enim iustas prestatur immortalitas humano generi: q; ꝓ eas seruaꝛ excellens genus humanum: vt auten. de nupt. in princip. colla. iij. videas Baldum in. d. c. fi. iij. ti de feu. fue. controuer. TJO. Item fuit institutum matrimonium vt sit perpetuum ⁊ istud appellatur sacramentum. Contra quod similiter opponitur donatio inter coniuges ex qua aliquādo si cōiunx coniugi nō donaret sequeretur indignatio animorum: ⁊ exinde diuortium secundum Balduz vbi supra. Illud autem quod occasionem diuortij prestat turpe est. vt. l. si cum dotem. §. sinautem in seuissimo. ff. soluto matrimonio. etiaz si occasionaliter diuortium causet: quia modica occasio impedit actuz fieri: vt est tertius cum glossa in. l. ergo. §. ex die. ff. de fideicommiss liber. quem pro singulari allegat Baldus in cap. per tuas. de probationibus. ⁊ in ca. quoniam. de testibus. Juste ergo prohibita est donatio inter eos. non ex eo quod ipsa donatio in se sit mala. imo potius laudabilis: vt traditur in. l. prima. ff. de donationibus. ⁊ in capi. primo eodem titu. Sed eo quod inde potest sequi malum: vel quia malis artibus peruenitur ad ipsas: vel quia ad ipsam non potest verisimiliter peruenire nisi per malum vel abominabile principium. vt in simili nota. in capitulo ex si Christus. §. quedam enim. supra de iureiurando. vnde donatio inter virum et uxorem prohibetur propter malitiam antecedentis. nam vir malignatur succedendo uxori et diebus et noctibus roꝛquēdo et infestando. vt nota. in autentica vt immobilia ante nuptias. circa mediū. colla. v. vel terroribus imminuendo. vt. l. prima. §. que onerande. ff. quaruz rerum actio non da. et nunquam esset inter eos pax. nec minus naturali amore uxores facile traherentur ad dissipationem bonorum quia nihil feruore amoris vehementius. vt in autenti. quib. mo. nat. eff. leg. §. illud. collatio. sexta. Hec est ratio ex parte anteret alia ratio ex parte post seu consequenter: quia vnus efficeretur diues: alter pauperior: et pauperes parum honorantur et parum timentur. vt. ff. de verborum obligationibus. l. vtrum turpem. ista autem argumentatio est ex parte ante id est ex parte cause: et ex parte post: id est ex parte effectus licita est tanquā ex integrantibus dispositionis effectum et mentem disponētis. vt. ff. de actioni. et obligationibus. l. finanot. ff. de condi. ob turp. cau. l. ob turpem. ☜ Ex his omnibus et ne diuortia fint venalia et simoniaca ꝓhiberur dicta captiosa donatio. quia captiosam liberalitatem interpretatio prudentium fregit. vt. ff. de transactioni. lege cum aquiliana. Item quia omni lucro debet preferri cōcordia maritalis. vt. C. de instit. ⁊ substitu. subscondi. fac. l. reprehendenda. vnde donatio inter virum et uxorem est prohibita vel saltez extra protectionem iuris ciuilis posita inconuincibili persuasione. cum vir et uxor sint socij diuine et humane vite. ff. rerum amotarum. lege prima. et. l. aduersus. C. de crimi. expila. here. pactum inter socios factum quod in persona vnius sapit lucrum precise: et in persona alterius sapit damnum precise: non valet quia est contra substantiam societatis. ff. soluto matrimonio. lege si cum dotem. §. finautem in seuissimo. quia ista societas est lupi cum agno quem canda linit vt comedat eum. Hanc enim societatem lex falsam et leoninam appellat et intolerabilem. vt digestis pro soc. l. mutus. Igitur propter duo mala vitanda (vt summatim dicamus) fuerunt inter coniuges donationes prohibite ne videlicet mutuo amore se spoliarent. et ne dissensiones et diuortia sequerentur. Que enim inconsulto calore facta sunt rata per leges non habentur. quia cum in omnibus actibus hominum tam in delictis quam in obligationibus seu contractibus quam etiam in iudicijs requiratur agentium deliberata voluntas et consensus. vt in capitulo cum voluntate. de sententia excommunicationis in lege obligationum substātia. ff. de actionibus et obligationibus in capitulo fi. de consess. cum concordā. Actus ꝓ vbi non est voluntas vel cōsensus nō debet approbari: et non est deliberata voluntas vbi non est consilium. Unde cum iracundia priuet cōsilio ⁊ deliberatione: iuxta illud Catonis. ira impedit animum neverum discernere possit. quod trāscribitur. ij. parti. ti. v. l. x. ⁊ Horatius epistola ij. dicit quod est breuis furor: ideo facta ꝓ calore iracundie non approbantur. de pe. di. j. c. diuortiū. ff. de diuor. l. diuortium. ij. ff. de regu. iur. l. quicquid calore iracundie. C. de penis. si vendicari. ff. de publica. l. licitatio. gl. in. c. ex literis. de diuor. Inde etiam cum ebrietas alienet ab intellectu et priuet libertate. in. c. sexto die. xxxv. di. vbi enim ebrietas ibi libido dominatur ⁊ furor. ea. dist. c. venter. et quod notat in capitulo a crapula. de vi. ⁊ ho. cle. ideo de factis ebriorum in iure non curatur. vt no. in capitulo sicut nobis. de testib. inde etiam facta per lapsum eratis vel per metum non ratificantur. ff. de mino. per totum. et. ff. quod me. causa. per totum. cum concord. Hinc cum amor priuet deliberatione: quia sicut vinum ita amor inebriat: in sti. de succes. subla. ⁊ dixit sapiens vinum ⁊ mulier apostatare faciunt sapientes. Eccle. xix. Et furore amoris nil vehementius inuenitur. in auc. qui. mo. na. effi. legi. §. illud. col. vj Et cum iste amor inter coniuges presumatur inesse. vt in dicta autentica sequitur quod donationes facte inter eos presumūtur facte incōsulto calore amoris

Universidad de Deusto Biblioteca

ideo nō debent a iure' approbari. Et preterea quā tum ad secundum malum vitandum laborant legislatores: vt omnis materia discordie tollatur: vt late probat beatus Thomas. primo de regi. princip. vlt. hinc puniunt seditiosos in titu. de seditiosis. hinc dominia distinxerunt in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. hinc limites agris in. c. fouus. de verborum sign. ⁊ reliqua talia pene infinita. ⁊ precipue circa matrimonium qō immoralitatem artificiose ipse prebet generi humano in. l. ff. solu. matr. in aut. de nup. in pncip. sed si permitteret mulier donare viro vel ecōtra. si nō donaret oriretur inter eos dissensio ⁊ ex dissensione diuortium. vt satis manifestū est: qbus sagacissime legislatores phibēdo hmōi donatiōes semina discordie ⁊ diuortij sustulerunt: nā Pythagoras inter leges ad cōseruationē sue politie introductas vt refert Hieronymus contra Jouinianum: fugiendas inquit sunt modis omnibus ⁊ abscindenda a ciuitate seditio: a domo discordia ⁊c.

1 Donatio inter coniuges adeo prohibita est qō ex ea non oritur obligatio etiam naturalis.
2 Vendens rem pro vilioi pretio videtur illud quod magis valet donare.
3 Electus nondum cōfirmatus nō pōt administrare.
4 Spurius filius institutus sub cōditione si legitimabitur: vel cum capere poterit: interim quod legitimatur vel efficitur capax pōt petere bonoꝝ possessionē fm tabulas ⁊ tanquā curator bona hereditaria administrare.
5 Res empta nomīe vroꝛis de pecunia viri potest ab vxore repeti.

§. 29 Ex quibus rationibus licet

non tm explicatis Bal. in. c. cum cōtingat. s. de iure iur. xv. co. ver. querit. dicebat hāc donationē iuramēto nō firmari: de quo. j. latius subiūcia. §. §. Et intelligere reprobatam donationē inter cōiuges nō solū ratione dñij sed etiam ratione possessionis. vt. l. inter virum. ⁊ ibi glos. ⁊ doc. isto ti. ⁊. l. j. §. si vir. ff. de acq̄ren. pos. ⁊ inde est quod vxor dicitur possidere p possessore: ⁊ sic est causa iusta. vt. l. quod vxor. eo. titu. de acquirē. pos. hoc tamen quod de possessione viri intelligo quando maritus donās est dominus rei donate. tūcem nec dominium neq; possessionē donare pōt. qz donādo possessionem rei, ppriā efficerēt pauperior duplici respectu. primo propter amissionem. secūdo qz' dominium (vt ita dicā) debilitaret: ⁊ nō esset ita efficax: quia non posset libere de re disponere iuxta legem' re mādata. C. māda. secus tamen est cū res donata esset aliena. nam tūc valeret donatio possessionis. vxoris em potest donare rem alienam marito ⁊ econtra. vt. l. si vir vxoꝛi. ⁊ ibi not. ff. p donato. quo casu intelligitur facta donatio possessionis. qz dominium donare non potest cum non sit suum: ⁊ sic nullum fit preiudiciū dominio suo' necoꝝ fieri pauperior ex quo ab eo possessio auocari poterat. arg. l. non vī. j. eo. ⁊ quia dns illa videt habere. vt. l. q̄ actiones hz. ff. de reg. iur. ita subtiliter dicit Bartho. sozinus in. l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. 1 Et adeo phibita est donatio inter cōiuges constante matrimonio quod ex ea non oritur obligatio etiam naturalis: vt voluit Bar- 5
to. in. l. ij. §. j. ij. colum. ff. de dona. quia ex quo lex resilit tali donationi: non potest ex ea oriri obligatio ēt naturalis. vt. l. si non sortem. ff. de condi. indeb. Et hinc est quod huic donationi non accedit fideiussor: vt. l. v. §. si debitor. ff. isto tit. Ex his infertur quod si maritus vendidit vxoꝛi aliquam rem pro vilioi pretio: cum illud qō magis valet videat donare non valebit talis donatio. est ex. no. in. l. si quis donationis. in fi. ff. de cōtrahen. emp. ⁊ in. d. l. si sponsa. §. circa. ff. isto ti. Ex hoc etiaz inferr q; si procurator meus annuū debitum fecit trāsferri ⁊ scribi in persona vxoris mee in libro cōmunis. vel alīs: quis ego postea ratum habeā. ex hoc nihil acquirit vxoꝛi mee adeo qō etiam morte mea nō cōfirmabit. Ita singulariter ꝓfuluit Ancha. ꝓfi. xxxj. per pulchra fundamēta que p te videas. Intelligē fm distinctionem quaz facit ter. in. l. ex annuo. ff. isto ti. Ex his etiam infertur q; si vxor volens donare viro cōmittit sibi administrationem bonoꝝ suoꝝm vel partis eoꝝm que ex successione vel alias ad eam pertinebant: cū hoc quod nō teneretur reddere rationem. Itaq; ex ista administratione possit maritus aliquod commodum habere: cum ex hoc resultet donatio non est valida. Iste est ter. not. in. l. sul pitio. alias incipit mulier. ff. isto ti. ⁊ bene facit ter. in simili in. c. anaritie. de elec. lib. vj. vbi dicitur q; electus nōdū cōfirmatus: sicut nō potest administrare iure prohibente ita nō potest cōstitui procurator vel economus rerū eccles fie. Idē esset econtra quando maritus vxoi cōmitteret administrationē animo donādi quesito isto colore. ad idē facit ter. in. c. j. §. sed ⁊ res. in ti. per quos fiet inuestitura. li. feu. vbi nō valet alienatio rei feudalis sub colore feudi. Si tm color nō esset questus: nec administratio esset animo donandi cōcessa. vputa q; haberet administrationē illoꝝ bonorū vsq; ad mortē suā: ⁊ post mortē deueniat ad filiū vel aliū. cū hoc q; possit hāc potestatē renocare qn cunq; voluerit: ista commissio valet nec presumitur facta in fraudem: nisi aliter appareat. Ita dicit ter. in. d. l. sulpitio. facit quod in simili dicit Baldus. quem sequitur ibi Angelus per illum ter. in. l. si q; heres instituatur. ff. de heredibus instī. q; filius 4
spurius institutus sub cōditione eū capere poterit iuxta no. in. l. in tempus. ff. de here. instī. vel sub conditione si legitimabitur iuxta not. per Baldum et alios in. l. gallus. §. instituentes. ff. de libe. ⁊ posthu. et in lege si filius. ff. de testa. et ibi per modernos signanter per Frācīscum Aretinum: qui alios refert. per doctores nostros in capitulo per venerabilem. s. qui fi. finr legi. poterit iste filius interim quod legitimatur vel capax efficitur petere bonoꝝm possessionem secundum tabulas et administrare bona hereditaria tanquam curator: sicut poterit quilibet alius institutus sub conditioue. vt dicta lege si quis heres. Imo fortis dicebat idem Baldus in dicta lege gallus. §. instituens quod indistincte filius spurius taliter institut' interim debet dari curator bonis ⁊ pōt administrare bona hereditaria tanquam curator: ⁊ si nō legitimet: tenet reddere rationē illi cui debebit hereditas. Sed primū placet Frācisco Aretino in. d. §. instituens. Infert etiā q; si vxor emit rē ⁊ marit' solvit ptiū: tota res a muliere repeti poterit

ti potest. vt lege quod autem. §. si vxor. ff. isto titu. 1
Idem si nomen vxoris solū sit appositū in instrumēto: si vir suus cōparasse probatur. ex duobus scilicet quod ipse vir antequam peruenireꝛ ad faciendū instrm: suo nōie emit. Itē qō ipsi viro possessio tradita est. Ita dicit bar. in. l. multū. C. si quis alte. vel sibi. per illū ter. reputans hoc beee notandū. Idē si maritus aliquid emit ex sua pecunia nomine vxoris cum sic emendo: nomine vxoris videatur sibi donare: nō valet talis donatio vt est bonus text. 2
in. l. cum hic status. §. primo. ff. isto titulo. Imo dominium rei empte remanet penes maritū. sicut dicimus in patre donāte filiofamilias. vt instī. de inutil. stipu. §. et qui. et in. l. j. C. de castren. pec. mi. li. xij. vbi no. Joā. de pla. in. j. no. subdit tamen q; re tradita filio vel vxoꝛi: morte patris vel mariti confirmatur ⁊ 3
retrorahitur quo ad fructus et damna illata nō tamen quo ad dominium vt. l. donationes. la. j. in fi. C. isto ti. de quo. j. latius dicetur. Existis etiā infertur q; si maritus se obligat pro muliere: nō valet talis obligatio: qz ex hoc resultat quedā donatio vel irrepetibilis datio: qz inter virū et vxorē raro datur iudicū constante matrimonio. ff. de excusa. tuto. l. j. in fi. Contrariū tamen est verum: qz quicquid agitur inter vī. et vxo. nihil ad creditorē qui certat de damno vitando. ar. ff. de dona. l. vt mihi donares. scōm bal. in aut. si mulier fi. co. C. ad velleia.

1 Potem constituere est donare.
2 Actus secundum tempus in quod refertur iudicat validus vel invalidus.
3 Virginē nondū desponsatā seducens ⁊ cum ea dormiens debet eā dotare et habere eā in vxorē.
4 Consuetudo vincit leges et eas interpretatur.
5 Donare videt is qui ꝓsentit rem suā ab alio donari.
6 Dotis constitutio est titulus totaliter in maritū dominium transferens.
7 Factū ab eodē diuersis tēporibus non representat identitatem eiusdem facti.
8 Facere per seipsum videtur qui per alium facit.
9 Donare per se vel per alium paria sunt.
10 Jus eligendi qñ residet in persona alicuius dicitur eligere iure proprio: sed quando eligit vigore iurisdictionis alterius eligit iure alieno.
11 Procurator substitutus a procuratore qui habebat 4
potestatē substituendi non dicitur substitutus a domino sed a procuratore qui factus erat ꝓfis litis et inter ipsum et procuratorem oritur actio mandati non inter ipsum et dominum.
12 Dos constante matrimonio pōt constitui tam per confessionē quā per numerationē nisi cōstituatur in fraudem aliorum creditorum.
13 Donationē rerū suarū faciens si postea statim delinquit presumitur fraudulenter donasse.
14 Monachus statim post monachationē electꝰ presumitur ingressus ambitione prelature.

§. 30 Infertur etiā quod si maritus

constāte matrimonio velit vxoꝛem suam dotare: nō 5
valebit talis constitutio dotis. vt est casus not. in. l. si quis vxoꝛi ea conditione. ff. isto ti. vbi dicit ter. q; si maritus donasset vxoꝛi rē eo pacto vt postea vxor eam sibi in dotem daret: non valet donatio ⁊ hoc nō quia cōstituere dotem est donare. vt ꝓbat ter. in. l. fi. §. si a socero. ff. de his que in frau. cre. et. l. ex promissione. ff. de ac. et oblig. et. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. Ex quo puma facie idē videtur dicēdū econtra q; vxor constante matrimonio non potest se ipsam dotare. de quo videas. j. in. v. limitatione pncipali. dic vt ibi. Idē dicas tu si vir dotauit mulierem anteq; cū ea contraheret et se retulit ad tempus matrimonij. nam tunc nō valeret cōstitutio dotis ac si fieret constante matrimonio. quia factus tu dicatur vt validus vel invalidus fm tempus in qō refertur. vt. l. quod sponse. C. de dona. ante nup. et. c. de vxore. s. de sepulturis. no. bar. in. l. si sponsus. §. si vxor. ff. isto tit. Sed contra hoc est qō haberur ero. xij. et transcribitur. in. c. j. de adul. si seduxerit quis virginem nondū desponsatā dormieritq; cū ea dotabit eam et habebit vxorē. et sic dotatio referr ad tempus matrimonij. nam valet' glo. in. d. c. j. soluit duobus modis. primo q; exponatur dotabit eam. i. donationem propter nuptias assignabit. secōo quod intelligatur quod non refertur donatio in tempus matrimonij. sed vtraq; solutio non est congrua. prima quia improbat verba. secūda quia est aperte contra ter. Et propterea tu dic qō loquitur in donatione necessaria et remuneratoria. nam fit in pretium pudicitie contra ius violate: quod apparet qz licet cum ea non cōtrahat tenetur eam dotare vt in fine dicit text. in dicto. c. j. de adult. donatio autē remuneratoria permittitur inter coniuges. vt inferr' late dicetur. Secus tamen esset si vir dotās mulierem ante matrimonium se non referat ad tempus matrimonij: quia tunc licet postea cum ea contraxerit valet constitutio dotis: quia eo tempore nō erant coniuges nec forte sperabant esse: et per consequens non fit constante matrimonio. Est casꝰ no. in. l. j. C. de dona ante nup. vbi dicitur quod si vir donasset et tradidisset vxoi future: et demum ab ea illud donatum reciperet in dotem bene valebit. Et sic debes itelligere ter. in. c. et si necesse: et in. c. nup. j. isto titulo. Vel intellige quādo est consuetudo quod maritus dotet vxorem: nam tunc bene potest secundum Vincentium: et Joan. andre. quem alij sequuntur in dicto. c. et si necesse. quod mihi satis placet: quia consuetudo vincit leges et eas interpretatur. vt lege si de interpretatione. ff. de leg. et. c. cum dilectus. supra de consue. cuius Andreas siculus in lege si diuortium. ff. de verbo. obliga. in fine reprobet opinionem vincentij: et Joan. andre. aliquibus rationibus et fundamentis mihi parum vigentibꝰ firmans non valere consuetudinem quod maritus dotet vxorem vt ibi late per eum. Quinimo qō plus est non poterit maritus aliquid de bonis suis alicui donare: vt ille constitueret dotem vxoi ipsi donantis: quia cum res ipsa a principio erat in patrimonio mariti donantis: quamuis postea donetur vxoi ab extraneo: in effectu videtur ab ipso marito donata. vt est ter. singularis in lege si extraneꝰ ff. isto tit. et ratio huius est quia qui consentit rem suam ab alio donari: ipse donare videtur. vt lege si liqueat in fine. C. de inoffi. dona. ⁊. l. ij. C. si aduersus venditionem. licet ergo maritus donet extraneo vt donet vxori non extraneus sed ipse donare videtur

Universidad de Deusto Biblioteca

vxoꝛi.vt dicit tex.not.in lege profectitia.§.si quis cē tum.ff.de iure do.videt ergo donatio facta per in terpositam personam que prohibita est de iure.vt l.iij.§.socrus.et.§.finali cum lege sequenti.et.l.si spō 8 sus.in princip.ff.isto titu.de quo dico latius infra.§. xlvij.ver.ex istis etiam.res ergo que erat ipsius vi rinon potuit et in dotem concedi: quia constitutio ꝓdotis est titulus toraliter in maritum dominium transferens:vt voluit gloss.in lege doce ancillam.C. de rei vendicatio.vnde res sua non potuit amplꝰ effi ci sua.vt.l.debitum.ff.de pig.act.et.l.cum res.de cō trahen.empt.et in.c.inter dilectos.ē.de fide instru. Non ergo valebit ista donatio nisi morte mariti cō firmetur.l.sed interum.§.idem Marcellus.et ibi gl. ff.isto ti.ita no.concludit campetius in suo tractatu 9 de dote prima parte.q.l. Quod tñ ego intelligerē procedere quando maritus donauit alteri puta ti tio vel ille dotaret vxorem ipsius donantis.et de hoc constaret.vel si dixisset se velle donare cui ille ti tius donaret nam tunc in effectu ipse maritus dona ba t.ar.ff.quod cuiuſ.vniuersi.no.l.item eorum.§.de curiones.et.ff.de.leg.iij.l.vnum ex familia.§.si de fal cidia.et.C.de iud.l.apertissimi.et quod ibi no.in vl tima glossa. Nam his casibus maritus non transtu lit aliqō ius proprietatis in ipsum donatarium: sed eum nudum ministrum fecit ad donandum vxoi. argu.l.vtrum.§.cum quidam ff.de rebus du.quan docunq; ergo etiam ex interuallo donatarius redo net vxoꝛi:non ꝓualet donatio.vt.l.iij.§.fi.ff.isto titu.ꝛ facit text.in.l.ait prętoꝛ.§.j.ff.de his que in fraudem creditoꝛum.per que iura ita dicit glo.finalis in lege si ventri.§.fi.ff.de pnut.credito. Ex quo ego dixi et defendi in contingentia facti in regali Cancellaria. cum vxoꝛ cuiusdam haberet domum in emphyteu sim a quodam monasterio pro certa annua pensio ne:vt marito complaceret:iuri quod in predicta do mo habebat in Abbatis manibus renūtiauit. Habito pꝛius inter eos ꝛ Abbatem tractatu:vt eadem domus proꝛeadem pensione marito concederetur. Vxoꝛ cum licentia Mariti renuntiauit in manibus Abba.Abbas marito cōcessit.Dixi istam cōcessionem et donationem non valere tanq̄ factam (veri tate inspecta) inter maritum et vxoꝛem quamuis p interpositam personam facta fuerit. Unde marito 11 premortuo domum ad vxoꝛem: non ad mariti he redes pertinere.Ad hoc vltra predicta allegabam decisionem singularem Anchara.consi.xxx. vbi in ter cetera dicit quod si ꝓcuratoꝛ meus meum an nuum debitum transferri fecit et descripsit in personā vxoꝛis mee in libro cōmunis vel alias q̄uis ego po stea ratū habeā:ex hoc mihil acqriť vxoꝛi meadeꝛeo quod nec morte mea confirmabitur ista donatio: vt ibi late per eum per pulchras rationes quas per te videas.videoꝛ quidem in effectu donationē facere vxoꝛi per impositam personam:que etiam prohibita est.vt dictum est in precedentibus.q̄uis enī quā tum ad quantitatē;q;veritatem impossibile sit factū 7 vnius dici factum alterius.cum ꝓ etiam factum ab eodem diuersis temporibus non repꝛesentat iden titatem eiusdem facti.vt.ff.de cōdi.inde.l.si non sor tem.§.ubertus.et in aut.de fide instru. circa punct. colla.vj.tamen de quadam iuris fictione ꝛ interpꝛe tatione factū vnius alterius intelligiť.vt.ff.de duo. re.l.nemo.no.in.l.j.§.detecisse.et.§. quod dicitur.ff. de vi et vi arma.et ita debet intelligi regula iuris: que dicit.ꝓ qui per alium facit est perinde ac si face ret per seipsum ſm Bynum ibi.et propterea consti tutio puniens deferentes res prohibitas cōprehen dit eos qui per nuntios trāsmittunt: vt probatur in c.significauit.tuncto.ca.ita quoꝝdam.j.de iudeis, ſm Ana.et alios ibi.et per doctoꝛes i ca.mulieres, de sententia excō.in.c.cū quis eo.titu.lib.vj. et in.c. j.de offi.deleg.cum alijs.de quibus per modernos in tractatu maleficioꝝ.in parte Sempꝛonium man datoꝛem.Modo ergo maritus donet per se modo per interpositam personā non valebit donatio. qm̄ parta sunt ꝓ donare per se vel per alium. et per hoc dico hodie non seruandam legem regni.foro gene roſoꝝm.lib.v.titu.j.l.iij.que incipit:esto es fuera de Castilla.dum disponit quod si quis etiam si habeat filios voluerit aliquid donare vxoꝛi dum matrimo nium cum ea contrahit:vendat ex suo patrimonio alicui amico suo de quo confidat tantum quantum donare volebat.et si iste amicus illud teneret per annum et diem quasi per hoc videatur dominum acquisisse:potest illam rem marito et vxoꝛi vendere ꝛ sic vxoꝛ habebit medietatem illius rei.sed illa lex non videtur equitatem habere cum permittat fraus dem et simulationem.leges enim veritate nō simu lationibus seu figmentis subsistunt.C.de dedi.lib.l vna. ¶ Secus tamen si vere et realiter maritus do nasset titio:transferendo proprietatem et possessio nem in eum cessante fraude. Nam tunc bene crede rem valere donationem:quā iste titius faccret vxoꝛi ipsius primi donatoꝛis de re ab eo donata.nā tūc potius dicetur facta donatio a titio quaꝫ a marito. vt sentit Bartol.in simili in.l.ij.circa medium. versi. 10 sed iuxta predicta quero.ff.de opti.leg.vbi dicit ꝓ quando ius eligendi in alicuius persona residet:di citur eligere iure propꝛio:iure vero alieno q̄n facit vigore iurisditionis alterius tanq̄ minister vel de legatus.vt.l.j.§.qui mandatum.ff.de offic. eius cui mand.est iurisd.quod est notabile.et facit ad multa. refert et sequitur Dau.de castro consi.ciij. incipit su per primo.quia ad hoc allegat in simili illud quod dicitur de ꝓ procuratoꝛe substituto a procuratoꝛe, licet habuerit potestatem substituendi non di citur substitutus a domino sed a procuratoꝛe qui fa ctus erat dominus litis.et inter ipsum et ꝓcurato rem oritur actio mandati:non inter ipsum et domi num.vt no.per Bar.in.l.si procuratoꝛem.§.fi.ff.mādā da.vnde sic videtur dicendum in proposito: posq̄ maritus donauit titio realiter et in eum transtulit omne ius q̄ habebat iam titius est factus dns illiꝰ rei donate:et potest de illa ad libitū disponere etiā contra voluntatem donantis vt.l.hoc iure.§.si quis pecuniā in glo.iiij.eo.titu.et in.l.eā lege. C.de cōdi. ob causam.dicemus ergo istam donationem factā a titio:non autem a marito.et per consequens vale bit.Hoc idem videtur fuisse de mente Bart.consil. ccccxij.ij.columna.in princip.in tertia parte. incipit seia ougme.vbi consuluit in tali casu seia nupsit ti tio qui titius constante matrimonio fuit cōfessus se habuisse ꝛ recepisse dotis nomine mille ab auia eius

dem seye:qui promisit restituere dicte seye in omnē casum dotis restituende cum obligatione bonoꝝ et renuntiauit;exceptioni non numerate dotis:et su per hoc fecit instrumentum.contra quod instrumē tum possessoꝛ conuentus hypothecaria opponit di cens.q; dictum instrumentū presumitur ex causa donationis que inter virū ꝛ vxoꝛē consistere nō po test:ꝛ maxime q̄nō interuenit traditio:vt.l.papinia nus.ff.isto tit.vnde licet donatrix predecesserit: do natio nō cōfirmatur morte.ad qō facit quod not.in l.assiduis.C.qui poꝛ.in pigno.habe.in gloss.partia. que dicit quod dispositio illius leg. non habet locū in dote confessata non numerata.dicit tamen Bal. 12 vbi.§.quod in cōtrarium est ipsa veritas:quia ꝓ dos constante matrimonio potest constitui tā per cōfes sionem quam per numerationem nisi constituatur in fraudē aliorū creditoꝝ.vt.C. de dona. ante nup. l.finali.ꝛ .auten.sed tam necesse. nec potest opponi exceptio non numerate dotis tam propter tēporis lapsum:quā propter renuntiationē ab ipso titio fa 13 ctam.vt.C.de nō nu.pe.l.si executione que renūtia tio nō fuit facta inter virum ꝛ vxoꝛē:sed inter auiaꝫ maternam ꝛ virum.vbi nō presumitur donatio sed dos quia quale est instrumentū in forma:tale presu mitur in materia.standū est.n .verbis instrumenti. vt.C.de prob.l.cū precibus.ꝛ.c.nauigāti.j. de vsur. nec presumitur simulatio nisi probetur. vt.C. plus valere q̄ agitur.per totum.ꝛ.ff.de pactis.l. iuris gē tium.§.quod fere.nisi expresse probetur cōtrarium. Preterea dicit Bal.hic nō est tractādum de dona tione inter virum ꝛ vxoꝛem quia in hoc cōtractu auia est illa que presumitur donasse nepoti:non vir vxoꝛi.vt.ff.sol.matri.l.gayꝰ. C.de iure do.l.auia.ꝛ.C.de rei vxo.act.l.vnica.§.extraneum.nec illud est dubi tandū ſm eum q; dos poꝛest cōstitui pro matrimo nio iam cōtracto etiā dudū ante.vt.ff.si cer.pet.l.ij. versi.veluti.et.ff.de actio.et obliga.l.obligamur.§. j.aliquin nec ante matrimonium constituta vale ret:cum in tempꝰ matrimonij conferatur .vt .C. de dona.ante nup.l.j.ꝛ.l.qō sponse. Ex his cōcludit qō dicto instrumento est standū.nā ꝛ si donādi alio vir esset cōfessus se habuisse ab auia.due donationes fa cte viderentur:vna per virū in auiā maternā alia q̄ auiam maternā in neptem suā:iz celeritate actuum altera occultetur.vt.ff.isto tit.l.ij.§.sciendū.ꝛ.l.sul pitius.ꝛ facit quod no.Bar.in.l.singularia.ff.si cer. peta.pe.col.ver.iuxta predicta. constat autem auie materne ꝛ socrui posse donari:ꝛ rursum ipsam posse donare nepti ꝛ filie q̄ nō se cōtingunt per aliquam paternā potestatem.vt.l.iij.cum similibus ff. isto ti tul. Et subdit Bald.q; si diceretur q; in effectu ma ritus videtur donasse vxoꝛi:dicit quod non esset do natio simplex:sed causa dotis:quo casu non requirit qō vir tradat propter ipsā dotis naturā.que debet possideri a viro.vt.l.secunda.C.de dote cau.non mu me.licet glossa ibi se inuoluat. ista sunt fere verba Baldi vbi supra qui sic quieuit: et in effectu videtur tenere cōtrarium eius quod tenuit Campetius vbi supra sed tu teneas quod supra dixi. ¶ Et qō plus est potest probabiliter dici quod ex quo isto casu quo loquitur Bald.confitetur maritus per pu blicum instrumētum quod recepit dotem ab auia ꝛ sic ab extraneo cū ipsa non habeat neptem in pote state.ꝛ in hac materia extranens dicitur qui nō ha bet in potestate.vt dicta.l.vnica.§.extraneus. C. de rei vxo.quod licet in ipso instrumento non renūtia uerit maritus exceptioni non numerate dotis non poterit hoc casu opponere exceptionem non nume rate dotis quia tunc presumitur semper fuisse actua liter numerata. Istud fuit singularissimum dictum Salice.in.d.auteni.sed tam necesse.C. de donatio. ante nuptia.et refert ꝛ sequitur Jaso.in dicto.§.fue rat ante.xxix.col.in fin.versi.vnum etiam.instit. de actio. ¶ Predicta tamen sunt intelligenda sane vt illud quod maritus donauit titio realiter. ꝛ de hoc constat:possit titius donare vxoꝛi donatoris:nec di cetur donatio inter virum et vxoꝛem.sed in casu du bij si titius statim cum a marito recepit vxoꝛi dona tionis donauit quoniam tunc presumitur fraus ꝛ co lor: quesitus.arg.ter.in.l.post contractum.de dona tio.et.l.si quis post hac.C.de bonis damna.vbi dici tur quod si quis fecit donationem ꝓ rerum suarum ꝛ statim delictum commisit presumitur fraudulēter fecisse ¶ Ad idem est textus optimꝰ in.l.prima.§.in summa.ff.quarum rerum ac.non da. vbi dicitur qō tunc demum opere imposite liberto dicuntur one rare libertatem:si incontinenti post manumissionez imponātur:secus si ex interuallo. Ad idem est text. singularis in.l.si venter.§.finali.ff.de pnut. credit. vbi dicitur quod si obligatio creditoꝝm pnutlegia pretendentium nostris pecunijs est dissoluta: succe dimus in pnutlegium. Et dicitur dissoluta cum di recto ad manus creditoꝝm peruenit vel per me diam debitoris personam incontinenti:non ex inter uallo.ex quo dicebat Bartolus ibi:quod accusaba tur quidam de consilio prestito ad homicidium. et de homicidio probatur per famam. Itē probatur quod ille fuit loquutus homicide. sed nescitebatur quid diceret et ille statim iuit ꝛ occidit.certe ex bre uitate spatij presumitur consilium. per illum textuꝫ cum gloss.ſm Barto.ibi quem refert et sequitur et dicit esse menti tenendum.Angel.et Bald.in.l.j.iij. colum.in fin.versi.et ille dicitur.C.de seruis fugitt. in.c.veritatis.iij.col.in fi.de dolo et contu.Francis. de aret.in.c.iij.loco fi.col.de proba. per modernos in tractatu maleficioꝝm:in parte sempꝛonij man datoꝛem.xxix.col facit quod in simili dixit Bal.in l.nō eo minus pe.colli.C.de accu.ꝛ refert ꝛ sequitur Francis.aret.in.d.c.iij.loco.fi.col. q; si aliquis incō tinenti post maleficium commissum associat aliquē ex hac sola presumptione potest condemnari quod opem delicto prestiterit in ipso committendo pro pter breuitatē temporis. Ad hoc bene facit text. in c.officij. ē.de electione: vbi dicitur qō presumptio est contra ea que incontinenti fiunt. Cū statim post 14 monachationem electus in prelatum ꝓ presumitur ambitione prelature inductus.ad hoc solet quoti die allegari ille text.ſm Abba.ibi.in.iij not.par er go ratione presumitur fraus si tecum maritus dona uit incontinenti donauit vxoꝛi donatoris qō fere in terminis nostris ꝛz Bal.in.l.eā quā.x.col.C.de fidei commiſ.in ver.sed hic subiūgitur talis questio. vbi dicit qō si aliquis habens filium spuriū cui donare nō poterat donauit ecclesie:ecclesia postea donauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

spurio:non valet donatio.q; secunda donatio presumitur remuneratio: que non potest fieri in persona spurij secundum Franciscum z Cy.in addit. fuit.in l.si vero non remunerandi.§.papinianus.ff. mãda. quia apparet fraus seu color quesitus .maxime ex celeritate actuum scilicet donationis facte ab ecclesia ipsi spurio statim post donationem factam ecclesie a patre spurij.arg. d.l.si ventri.§.fi.cum aliis de quibus supra.quod est valde notãdum z ego alias vidi in practica.

1 ☞ Donare potest maritus plebeus vel ignobilis seu senex muliert nobili vel iuueni.
2 Mulier nobilis non tenetur ad illa obsequia seruilia z vilia ad que tenentur regulariter vxores. puta lauare caput vel pedes mariti z similia.
3 Donatio remuneratoria inter coniuges quandoq; valeat.
4 Confessio mariti de dote recepta ab vxore an preiudicet marito siue eum obliget.
5 Donatio inter patronũ z libertã vxorem non valet.
6 Nobilitatem non assumit vir ab vxore nobili.
7 Nobilitatur vxor ex persona mariti.
8 Nobilis qui nõ tenetur ad tributa soluẽda si cõtraxit matrimoniũ cũ plebeia seu ignobili que habebat bona patrimonialia que dedit in dotem marito:ipse nõ tenebitur pro illis bonis soluere tributa etiam si de illis mulier prius soluebat.
9 Mulier ignobilis nobilitatur ex psona mariti z retinet hũc honorẽ post mortẽ mariti dum manet in viduitate nisi contrahat matrimonium cum ignobili.
10 Donatio inter coniuges causa benignitatis adipiscende dicitur valere.

§. 31. **Duo tamẽ casu potuisset ma**

1 ritus dotare vxorẽ z valuisset cõstitutio dotis.s. qñ maritus † plebeius vel ignobilis seu senex cõtraxit matrimonium cum muliere nobili vel iuuene: z facit sibi aliquam donationem eam dotando. cũ ista donatio sit remuneratoria nobilitatis seu iuuentutis ipsius multeris:valebit talis constitutio dotis. pro hoc est gloss.ulla singularis.in.l.si voluntate.C. de dotis promi.et ibi tenent Barto.et Salic. z alij. Bar.Ang.z Alex.in.l.si diuortio. ff.de ver.ob.z l.l. si ita stipulat⁹.§.si tibi nupsero in fi.e.ti.Ab.in.c. super eo.el.ij.in.ij.col.s̃ de testi.z in.c.gemma fi.col. s̃.de sponsa.z in.c.de illis.ij.nota.s̃.de condi.appo. et in.c.z si necesse.j.no.z in.c.fi.j.col.j. eodem.z in.c. cum in ecclesie corpore.j. de symo.vbi per Mariannum.et per Joan.de anania in fine.et per eundem 3
in c.j.v.colum.j. de adulte.Jo.de imo.in rubuca.ff. soluto matrimonio.z in.l.si constante.z in.l.penulti. §.mulier.eodem tit.Idem tenet Bal.in.c.accedẽs. s̃.de procu.z in l.ij.§.fi.ff.si cer.pe.vbi expresse loq̃tur de senе qui accepit vxorem vnam iuueniculam. nam potest illi aliquid donare pro dote vel alias in remunerationem iuuentutis quod refert z sequitur Jaso.in.l.ex hoc iure.xij.col.ff.de iusti.z iure.et in.l. fin.pe.col.ff.de verbo.signi.vtrobiq; latius per eũ quẽ videas.Ad idẽ Bal.z Alber.in.l.j.C.de donа. ante nupt.Ang.de perusio z alij moderniores in.l. j.ff.so.ma.z in consi.v.Ang.de aret.in.§.est z aliud. instit.de dona.z idem dicit Ange.in.d.l.si diuortio de muliere paupere. ¶Et ita debet intelligi z limitari text.in dicta.l.si ita stipularus.§. si tibi nup. ff. de verbo.obliga.quem ibi not.Bald.z dicit nõ esse alibi.vbi dicitur quod si promitto muliert centum si mecum contraxerit non valebit matrimonium: quia intuitu libidinis videor illam induxisse debet enim intelligi quãdo talis promissio fieret inter equales.secus si mulier esset nobilior vel iunior quia tũc videtur maritus donare animo compensandi nobilitatem seu iuuentutem.ita dicit Abb.in dicto.c. gemma.penul.col.z in dicto.c.de illis.z in.d.c.cũm ecclesie.in fi.Joan.de ana.ibi.z in dicto.c.j.v.colũ. j.de adul.ADDI Mulier enim nobilis † non tenetur ad illa obsequia seruilia z vilia:ad que regulariter tenẽtur vxores:vt puta lauare caput vel pedes mariti:vel parare cibos et similia.ita dicit Abbas in.c.literas.fi.colum.de restitu.spolia. Unde apud romanos moleuit consuetudo:ne clarissime femine in rebus vilissimis versentur.nobiles enim mulieres percusso cum sabinis federe ab molari z coquinaria opera z seruilibus ministerijs immunes facte sunt.si tamen mariti valetudo vel honorãdorum hospitum causa intercederit:huiscemodi negotia suscipiant nam si saluti viri conduxerit:non modo quicquam pretermitti non debet:sed omissum detestamur.sicut de Andromache Homerus narrat:que tanto sui Hectoris amore z charitate tenebatur:vt in subministrando equis pabulo quibꝰ mariti decus z vita credebatur:diligens et accurata sit.propter honorem etiam hospitum generosa mulier vel vxor si oporteuerit rem coquinariam non contemnant quam aliquando a generosis z fortissimis hominibꝰ Achille z patrocle peractam apud eundem Homerum legimus.ad quem cum Ulixes z Aiax reconciliandi gratia venissent:retectalira:ea magno studio tractauit que nisi benevolentie vel hospitalitatis causa decora sint vir mediocribus seruis digna videantur.ista reassumit Fräciscus barbarus in suo libello de re vxoria.lib. ij.c. vij TJO. ¶Nobilis nõ põt petere pretiũ solicitudinis vel laboris q; has operas nõ cõsueuit locare. ideo nõ refertur ad pecuniariã estimationẽ. vt.ff. de prescript.verb.l.l.naturalis.§.j.tenet Bald in.l. grauis de resti.spo.ij.col.ver.sed nunquã nobilis.T ¶Idẽ est dicendũ in cõfessione quã facit maritus ignobilis vel senex:q; quã cõfitet̃ se habuisse ex causa dotis.s.ignobilis a nobili:senex a iuuene mulere.nã talis presumitur marito z heredibꝰ suis. q; valet † donatio tanquã remuneratoria nobilitatis vel iuuentutis.arg.l.qui aũt.§.si vir.ff.isto ti.vbi vx donatio remuneratoria inter cõiuges etiã cõstante matrimonio.z hoc tenuerunt doctores prefati.Intelligẽ nõ solum quando constat quod hanc confessionem fecit maritus animo donandi:sed etiã si sit dubio:quoniam semper presumitur donasse animo compensandi cum nobilitate vel iuuentute mulieris.ita volunt Bart.in dicta.l.diuortio. z in dicta l.si voluntate.Bald.in dicta.l.j.C.de donatio. ante nupt. ¶Et hoc teneas quamuis contrarium sentiat idem Bald post gloss.z Cyn.in.d.l.si voluntate.C.de dotis promiss.et Salicet⁹ in.l.ij.C. de dote.

eau.non nu.et sequitur Ludo.roma.in dicta lege si diuortio.ff.de verbo.obliga.et consi.xliij.et Franci 9
scus de aretio.in dicto ca.super eo.el.ij.de testi.quẽ refert et sequitur ibi Feli.in.ij.colũ.et Jaso.in d.l.ex hoc iure.xij.col.moti rationibus parum vigentibꝰ. ¶Potuissent allegare glo.in.l.cum propria: in ver. accommodasse.C.si quis alteri vel sibi.vbi filius de pecunia propria emit fundum et causa honoris in instrumento emptionis fecit apponi nomẽ patris. dicit gloss.quod non acquiritur patri ex quo causa honoris illud fuit factum. ¶Idem prima fronte videtur sentire glo. in.d.l.si voluntate: dum dicit q; il
4 la confessio † mariti de dote recepta ab vxore emanauit gratia honoris. quasi sentiat q; illa confessio maritum non obliget:cũius vt predixi aliter eam intelligant. ¶Sed cũius hec sit cõmunis opinio:aliqui tamen moderniores: signanter Bald. nouellus in dicta.l.si diuortio et in suo tractatu de dote.charta. cxxv.j.col.alias.x.parte. in prin. vj.col. nituntur tenere contrariam opinionem: moti aliquibus fundamentis iudicio meo non multum vigentibus. et permaxime per text. in.l.iij.§.videamus. ff.isto tit. vbi cõtractum inter filiam Senatoris et libertum: inter eos valet donatio mero iure:quia nuptie sic cõsistunt. igitur a contrario probat q; si matrimoniuz valeret:donatio esset nulla. ¶Ad idem bonus tex.
5 in.l.et ideo.§.fina. eod. titu. vbi non valet donatio inter patronum † et libertam vxorem. Et ad textũ 10
in.d.l.quod autem.§.si vir: respondent q; procedit: quando donatio est facta reciproce:et consistit in cõmodo bursali. Sed maritus accipiendo vxorem no
1 bilem vel iuuenem: nihil recipit ab ea consistens in commodo bursali. et sic non debet esse in consideratione:vt.l.quod adipiscende.ff.isto titu. Unde nõ 2
est congrua proportio.argu.l.plane.la.ij.§.fin. ff.de lega.j.non enim potest fieri locupletior vir: ex eo q; 3
habet vxorem nobilem: sed ex donatione quã facit 4
vir in personam vxoris: ipsa efficitur locupletior: et 5
6 infra eodem cum aliis de quibus infra dicetur. Vir 7
enim nihil † nobilitatis assumit ab vxore nobili:sicut econtra vxor ignobilis consequitur a viro nobili.vt dicebant Bar.et Bal.in.l.fin.C.de verb.significa.et ibi Jason.tij.colum.quia honor et incremen- 8
tum est vxori: si nubat se potentiori.vt nota.in.d.ca- 9
7 pitulo super eo.el.ij. supra de testibus. Ex eo quod nobilitatur vxor † ex persona mariti. vt lege femine. 10
ff.de Senatoribus.et lege finali.C.de incolis libro decimo. et notatis per Bartolum et alios in.l. mulieres.C.de dignitatibus libro decimo.et capi- §.
8 tulo super eo.de testibus.et ibi late Felinus in prin- 32.
cipio. Et inde est: q; si † nobilis: qui non tenetur ad tributa soluenda: contrahit matrimonium cum plebeia seu villana: que habebat bona patrimonia
1 lia: pro quibus solita erat contribuere cum aliis vicinis in collecta: cui nobili bona ipsa in dotez dedit: non tenebitur ad munera personalia mixta vel extraordinaria. vt notanter tradit Jacobus de bello viso in lege lucius. §.idem respondit. ff.de muneribus et honoribus. Reassumit latius Petrus Autiboli Doctor antiquus in suo tractatu de muneribus:charta septuagesima secunda: versiculo porro: questionem quotidianam. Secus dicit econtra: vt infra subijciam: et hunc honorem † retinet mulier soluto matrimonio: dum remanet in viduitate. vt in capitulo licet.§.mulier.de sepulturis: libro sexto. et notatis in capitulo ex parte B. supra de foro cõpetenti. Et idem disponit lex regni: quam Taur. Rex Henricus tertius et in Tordesillas edidit. q; quam corrigitur alia lex regni foro generosum:libro quinto: titulo primo: lege secunda. que aliter disponit. ADDI Si tamen postea contrahit matrimonium cum ignobili: perdit omnia priuilegia que acquisierat ex primo matrimonio cum nobili. text. notab. in lege fina.C.de incolis: libro decimo. vide Joan.de plat. in.l.j.in princi. C.de dignitati.lib.xij. bona glossa in dicta lege femine. ff.de Senato.et in lege cum ex lege: de nuptijs. TJO. Unde hoc casu: quando vxor ignobilis contrahit matrimonium cum viro nobili: bene fatentur ipsi: q; valeat donatio seu confessio facta ab vxore in fauorem mariti: que videtur fieri animo donandi et compẽsandi cũ nobilitate mariti: quia licet ex hoc ipsa vxor non efficiatur locupletior: sed potius pauperior respectu interesse bursalis: tamen ex eo q; ex hoc matrimonio habito propter donationẽ: ipsa consequitur dignitatem seu nobilitatem mariti: vt dictis iuribus: et in.l.tam anguste: de legat.ij.valere debet ista donatio.argumen.l.quod adipiscende.ff.isto titu. vbi
10 dicitur † valere donationem inter coniuges: causa adipiscẽde dignitatis. Ad idem.l.nam imperator: cum.l.sequenti: eodem titulo.

☞ Maritus ignobilis contrahens cum vxore nobili: non efficitur nobilis.
Nobilis mulier si ignobili nupserit:ex eo tamen generosi liberi nascuntur.
Ars naturam imitari debet: inquantum potest.
Agens nobilius est patiente.
Confessioni eorum qui dicunt se coniuges: statur.
Actus actuorum sunt in patiente disposito.
Donatio q; sit facta cõstante matrimonio vel ante et collata in tempus matrimonij: procedunt a pari: quia facta constante matrimonio non valet: sed ante sic: licet collata sit in tempus matrimonij.
Donatio remuneratoria inter coniuges: valet:
Et hoc: dũmodo talis donatio non sit nimis excessiua.
Dispensatio super matrimonio propter bonum pacis: permittitur.

Sed propter ista: non arbi-

tror esse recedendum a cõmuni opinione: imo q; non faciamus in hoc differentiam an maritus sit nobilis vel vxor et vtroq; casu valeat donatio facta nobili: quamuis enim † maritus plebeius cõtrahens matrimonium cum vxore nobili non efficiatur nobilis: satis tamen participat de nobilitate vxoris:ex quo propter eam assecutus est eius parentelam et affinitatem omnibus suis consanguineis: et etiam filij quos ex ea genuit efficiuntur digniores:maxime quia licet de iuris rigore nobilitas nõ imputetur a genere materno.vt habetur in lege li

beros.ff.de senato.per quem arguit ibi, bald.cõtra milites dicentes se habuisse nobilem matrem. ad idem est tex.in.l.cum legitima.ff.de statu hominũ quinimo obumbratur nobilitas mulieris si nupserit plebeio.vt.l.femine.ff.de senato.z quodãmodo suã perdit nobilitatem. ADDI Non tamen ex toto quia in aliquibus retinet secundum bal.in.l.cũ quedam puella.ff.de iur.om.iu.videas Felinũ in.c.nouit in prin.de iud.et merito quidem aliqua.hi tales ex nobilibus vroribus nati filij de vroris nobilitate sibi retinẽt.nam ex claris mulieribus longe z illustriores natos pluries conspicimus.hinc ꝓcipue corporum et animi:vt in pleriscz filijs videmus:maternas imagines recognoscimus.vtrocz etiam iure filijs ex genitricib⁹ ingenuitatem assequi cernimus: vt supra de natis ex libero ventre:et vbi qui ex ingenuis matribus tametsi seruis patribus nati sunt ingenuos appellari constat.quod voluisse lycinoxum
2 legislatores animaduertim⁹ apud quos si qua ꝛ generosa mulier ignobili nupserit ex ea tamen genero si liberi nascuntur.testes nobis poete sunt. quib⁹ au toritb⁹ dea matre nati:diuinitate donati sũt. Achilles:Eneas:Orpheus hac potissimũ ratione dij putati sunt:ad matres potius quam ad patres hoc referentes.femina quidem in suos redeũt ortus:mirificas fruges esse perspicimus quas optime segetes
3 pariunt.cum autem natura hec producat:et ꝑ are naturam imitari debeat inquatum potest vt philosophus inquit:non video quare filij ex generosis z illustribus mulieribus nati:clari non habeantur quãuis ius Cesareum bona consideratione ductum illustrium mulierum nupt.cum ignobilibus vilibus et abiectis hominib⁹ aliquomodo detestetur. vt auc. si qua illustris.C ad orpht.et similiter nuptias senatoris cum humili,et abiecta muliere vt.l.humilẽ. C. de nuptijs.quapropter rationi consentaneum videtur quod nati filij ex claris mulieribus aliquid nobilitatis habeant.conari igitur debet quisqz vt nobilem habeat vrorem:non autem vilem et abiectam vt pulchre monet philosophus in sua economica:z traditur in preallegata.l.humilem. TJO. Unde si eam perdit:filijs conferre non valet.arg.j.q.vij. c. Baibertum.et ideo filius non est nobilis quamuis mater sit nobilis:quia cum nobilitas sit quedam dignitas a parentibus derivata que denominatur a potentiori causa:et certum est quod potẽtior est forma quam materia:cum forma sit agẽs materia pa-
4 tiens:et omne ꝓ agens sit nobilius patiente. Ita dicit bal.in.l.fi.C.de seruis fugitiuis.et Ancha. consi. cclxxx.in prin.incipit visis diligenter turibus. et vt de legem regni.ij.parti.ti.xxj.l.iij. [adde aliam.l.regni.vij.practica.tit.ij.l.j.que vult quod sufficiat alicui esse generosum ex parte patris quamuis mater vror vel concubina nobilis non sit.et sic filij⁹ bastardus generosi hominis generosus est. tene menti.adde etiam.l. titu.xxj.lib iiij.foro legum.que dicit quando generosus reptatus voluerit dare pro se alium pugnaturum debet esse par et equalis reptatori tam respectu generis qz matrimonij. ꝑdest ergo nobilitas vroris quod no.] ¶Et propterea adicebat bar.quem sequitur ibi Ange.in.l.exẽplo.C.de decu.li.x.quod non valet consuetudo nec etiam statutum vel rescriptum quod quis censeatur nobilis vel ignobilis ex progenie materna:de quo meminit Andreas siculus consi.lvj.v.col.incip.preclare scribitur vbi alia plura cumulat:que videas per te pro intellectu regule Cancellarie que de nobilibus preferendis loquitur. Negari tamen nõ, potest quin natus ex nobili muliere non dicatur nobilis et participet aliquid de nobilitate:cum omne compositũ participet de materia et forma.xxxij.q.iij.c.fi.et spe.tit. de feudis.§.quoniam versi.v.ita dicit Bal.in dicta lege finali.Et inde est quod aliquando filius denominatur a matre.vt est text. et ibi not.in.c. Raynutius.de clera.cõ.de test.quod forte sic fecit filius: qa mater erat nobilis vt dicit ibi Joan.andre. quẽ alij referunt.et etiam dominus et redemptor noster iesus denominatus est a matre:quia dictus est de stirpe dauid.vt nota.in.c.nouit.cõ.de iudi. et vide glos. in.c.dicat aliquis.xxxij.q.iij. que ponit tres casus in qb⁹ filius sequitur patrem:et vnum in quo sequitur matrem vt ibi.bene facit ad hoc tex.in.c. venerabilis.cõ.de preben.ibi et nobilem et ꝓb vtrocz parẽte illustrem:iuncto ver.nos attendentes quod nõ generis ꝛc.Ex quo textu colligitur quod nobilitas potest trahi tam a linea materna qz paterna.nobilitas enim et dignitas vroris cõmunicatur viro qui consciat radijs vroris:quia eius lateris comitatus illustrat.l.j.C.de prepositis la.li.xij.ibi dum dicit nostri latus comitatus illustrat.nulla enim maior lateritas quam viri et vroris qui diuino consortio efficiũtur vna caro. Ita dicit Bal.in.c.significauit.ij. col. cõ.de rescri. [Adde quod consuetudo potest facere q aliqs sit nobilis ex progenie mꝛna.bar.in.l.j.ꝑpe. col.ver.iij.ex predictis infertur.z ver.iiij.infertur.C. de dignitati.libr.xij. idem Paul. de castro consilio cxxvj.incipit dubitatur primo.in quarto dubio in notis.et sequuntur doctores neoterici.in ca.nouit.in vj.no.de iudi.vbi respondent ad tex.qui contra facere videtur.in.l.exemplo.C.dẽ decurio.li.x. ad idẽ facit consilium dominici.cxxx.incipit dubium.abb. in.c.de multo.de preben.Rochus in repe.c.fi.de cõsuetu.col.xvj.versi.vij.infertur.] Si ergo ex matrimonio contracto cum muliere nobili tantus honor et tanta cõmoditas resultat: quare in cõpensationẽ honoris et cõmodi non valebit dicta donatio: pro certo non video rationem que in cõtrarium vigeat. Maxime:quia mulier nobilis nubẽdo ignobili suã dicitur perdere nobilitatem.vt dicit tex.in dicta lege mulieres:et.l.interdicimus.C.de murilegulis.li. xij.et dicta lege regni.ij.parti.ti.xxj.l.iij. [adde.l.vj. ti.de los hijos Dalgo.li iiij ordina.] Jet merito:quia facit se famulam dicti viri ignobilis:cum vror dicatur famula viri quodaz respectu.vt.xxxiij.q.v.c. hec imago.et.c.mulierem. ADDI Propterea qñ populus israeliticus descendit de Egypto et Egyptijs cum insequentes in apertura maris intrantes mortui sunt:ob vitorum egyptiorum inopiam dispẽsatum est cum mulieribus et puellis Egyptijs generosis quod matrimonium cum hominibus ignobilibus contrahereẽt ea lege apposita quod ille mulieres bona sua administrarent de quibus mariti nihil disponere possent que lex hodie adhuc observatur in Egypto:vt hystorie referunt,z messa in

suo nobiliario.libro secũdo.c. vj.ecce quod propter nobilitatem vroris et ignobilitatem viri permittitur vroꝛ rerum suarum administratio ex dispẽsatione vel priuilegio. TJO. Et hinc est qõ plebeius cõ
7 traxit matrimonium cũ muliere nobili:que de cõsuetudine vel forte de negligentia prescripta nõ conferebat in tributis: imo bona sua tenebat franca:que bona dedit viro in dotem:maritus non tenebit illa franca:sed ratione illorum tenebitur in tributis cõferre;ita decidit Petrus auriboli in dicto suo tractatu de mulieribus.fo.lxxiij.secunda colum.versicu.si plebeius. et sic ex hoc videtur fieri quodammodo pauperior. Justum est ergo q̃ hac ratione dicta donatio sibi facta debeat valere. qõ etiam nouissime firmant Andreas siculus in.d.l.si diuortio. ff. de verb.obli.xv.col.dicens qõ verecũdia sit qõ capiat vroꝛ sine dote quando est equalis marito qz vterqz nobilis z iuuenis iuxta il⁹: Si cui vis apte nubere:
5 nube pari.vt dicit Bal.in auten.res que.col.ij.C.cõmunia de legatis.z Jo.faber instit.de nup. in rubr. et facit quod in simili dicit Bal.in.l.vna.C.de collu. det.dum dicit quod statur ꝛ confessioni illorum qui dicunt se coniuges vt voluit glo.in.l.j.C.de fideiuss. quam not.ibi Bald. et in.l.j.et.l.quicunqz C.de seruis fugitiuis.et in.l.eam quam.col.vj.C.de fideicõmiss.dicit Bald.hoc verum quãdo sunt equales: et sic dicit Andreas se alias consuluisse. sed vbi esset inequalitas viri z mulieris: quia mulier esset nobilissima dña z vir esset plebeius z ditissimus tũc non esset verecundia viro capere vroꝛem nobilissimam sine dote vel confiteri ab ea recepisse dotem: quia tunc presumptio est qõ alo donandi z remunerãdi
6 faciat hoc ex quo extrema sunt habilia. ad hoc ar. l.bonorum.ff.rem ra.habe. ꝓ actus enim actuoꝛuz sunt in patiente dispositio.ſm philosophum secũdo de anima.z probatur in.c.venerabilem. de electio. ADDI et Luce.x. c.vbi Christus ad apostolos dicit quod in quãcunqz domum intrauerint benedicant habitantes in ea:cuius benedictionis si fuerint capaces bene quidem: alioquin ad ipsos apostolos reuertetur. TJO. Si aũt aliud diceremus sequeretur maximũ inconueniens qõ mortuo marito illa felicissima dña videret se orbatam viro et sine dote z remaneret infelix.quod nõ est dicendum: quia ab omni iure z equalitate alienum.ſm Andr. vbi.§. ¶Hec tamen sunt sane intelligenda quãdo vir duxit vroꝛem nobilem vel econtra fecit hãc donationem seu constitutionem dotis. vel confitetur se dotem aut ꝓpter nuptias donationem recepisse animo donãdi et remunerandi ante matrimo
8 nium.quia tunc bene valet donatio vel confessio. secus si fieret constante matrimonio quia tunc ꝑ nõ valet. Hoc fuit de mente Lyn z Bartholomei:si recte inspiciant in dicta.l.si voluntate.C.de dotis pro missione. ¶Et potest esse ratio differentie quia ante matrimonium fit remuneratoria donatio ex causa necessaria vt nobilem habeat vroꝛem. Sed contracto iam matrimonio non est donatio necessaria ob causam matrimonij:sed voluntaria ideo non tenet. ita dixit solus Bartholomeus Sozinus in dicta.l.prima.xv.colum.ff.soluto matrimonio. ꝓ quod posset allegare ad hoc textum optimũ.in.l. que taz nupte.ff.isto titul. de quo fiet mentio.j.in ij.limitatione.§.v.versi.nec obstant.ex quo infertur ſm eum notabilis declaratio ad.d.l.j.C.de donatio. ante nuptias.z.d.l.quod sponse.co.titu. quod nõ semper a part procedunt quod ꝓ donatio sit facta constante matrimonio.vel ante z collata in tempus matrimonij:quia in questione nostra facta constante matrimonio non valet:sed ante sic: licet collata in temp⁹ matrimonij ratione predicta.et sic dicta.l.prima. et dicta.l.quod sponse: habent locum in simplici donatione:nõ autem in remuneratoria ob causam matrimonij:quoniam ratio cessat constante matrimonio.tunc enim matrimonialis amor solo animo estimatur.vt.l.iij.ff.isto titulo. ¶Et omnes rationes prohibitiue donationis inter coniuges militant in casu nostro.vt ex lectura earum patet.de quibus in l.j.ij.z.iij.eodem titu.ita Sozinus vbi supra:qui dicit quod hanc considerationem vidit fieri a quodã solennissimo doctore in publica disputatiõe.que cõsideratio multum sibi placet z ita quieuit. ¶Sed quamuis hec cõsideratio subtilis videatur mihi tamen semper fuit dubia: quoniã negari nõ põt quin maritus qui duxit vroꝛem nobilem maximum honorem z commodum reportauerit ex tali matrimonio vt apparet ex predictis. Et cõsequenter sit obligatus et quodammodo debitor ipsius vroris. Si ergo aliquid donauerit vroꝛi etiam constante matrimonio constituendo sibi dotem realiter vel saltem confitendo se dotem ab ea recepisse animo donandi:quam tamen nunquam recepit videtur hoc fecisse animo remunerandi. Donatio autem remuneratoria facta inter coniuges etiam constante matrimonio bene valet. vt lege quod autem. §. si vir. ff.isto titulo.et dictum fuit in precedentibus z dicetur latius in sequentibus in secunda limitatione. valebit ergo ista donatio quamuis fiat post contractũ matrimonium. Nec video rationem hoc impedientem.nec est bene dictum quod textus in dicto. §. si vir: intelligatur quando ex vtraqz parte interuenit commodum bursale:cum reuera maius sit commodum honoris quam rerum sicut econtra maius est damnũ honoris:qz bonorũ.vt.l.isti quidez ff.quod metus causa. ¶Ad cuius confirmationez facit qõ nota.voluit Abb. quem refert et sequitur Joan. de ana z Martianus in dicto.c.cũ in ecclesie corporc.j. de simo.vbi dicit quod si citra affectionem cõiugalem maximum beneficium collatum est vroꝛi per virum vel econtra: ita quod alter alteri sit obligatus antidota ꝓpter hanc causam inter eos fuit facta donatio: valebit quidem talis ꝓ donatio cum sit remuneratoria seruitij tam recepti. ct refert ita consuluisse Bartholomeum de Salyceto in contingentia facti: et ita volunt ipsi valere donationẽ remuneratoriam inter coniuges non solum quando remuneratur seruitium seu interesse bursale: sed etiam si interueniat aliud seruitium honoris vel periculi vt puta si cũ vir esset cõdemnatus ad mortez ꝓpter delictum z incarceratus: vroꝛ forte sagax z astuta eũ a carcerib⁹, liberauit dando sibi vestimẽta muliebria vel habituz alicuius monachi.si enim maritus ad remunerandum hoc seruitium donauit aliquam rem:absit q̃ dicamus nõ valere hãc do

Universidad de Deusto Biblioteca

mationem.ita ergo dicendum erit in casu nostro vt maritus possit vxori donare ratione sue nobilitatis: nedum ante matrimonium cõtractuz sed etiã post. ¶Ex quo infero vnum de quo vidi satis dubitari ante matrimonium nõ sub spe matrimonij fecit qs donationẽ cuidã mulieri .procedente vero tempore contraxit cum ea matrimoniũ: ipsa vero memor donationis predicte constãte matrimonio fecit marito aliam donationem.per predicta videtur q valeat dicta donatio tanq̃ remuneratoria quia negari nõ potest quin ratione prime donationis ipsa remansit marito obligata saltim ad antidota.z donãdo postea marito videtur facere ex causa remunerationis.faciunt ad hoc que dicam.j. in secunda limitatione principali. ¶Predicta tamen intellige qñ †donatio facta a marito vxori nobili vel ecõtra:vel interueniat confessio de dote vel propter nuptias donatione recepta:non sit multum excessiua ꝛ moderata arbitrio boni viri habito respectu nobilitatis vel inuentutis mulieris. Nam si multum excederet in eo quod excessit:non valeret.arg.eius qõ habetur in.l.si constante.C.de donatio.ante nupt. ita dixit Bal.nouellus vbi.s.z quamuis ille dicat.hoc voluerunt doctores signanter Bald.in.d.l.si volũtate:dicens q si tanta est inequalitas ꝑconiugis donantis q alter coniunx nobilis mereatur talem dotem vel donationem:tũc bene valet per ea que dicta sunt.alias secus.vnde si vnus rusticus valde diues acciperet vnã nobilem mulierẽ pauperẽ nõ videtur equalitas que faciat valere donationẽ quia ignobilitas viri suppletur per suas diuitias cuz nobilitate mulieris pauperis.Ad cuius cõfirmationẽ faciũt que dixi.j.l.ver.predicta tamen.idem fuit de mente Ange.in.l.z si lex.§.cõsuluit.ff.col.ff.de pett. heredi.dũ dicit quod donatio remuneratoria excessiua in eo quod excedit debet infirmari. Sed istud forte procederet viuente marito:sed eo mortuo videtur cessare ista ratio cum detertonis conditionis esset vidua pauper ad secundo nubendũ q̃z virgo:z ideo videtur talis donatio valere vt sentit Bart.in d.l.si voluntate.z Jo.de imo.in rubri.ff.solu.matri. ¶Et ista tene menti qi nõ reperies alibi ita collecta.

ADDJ Adde alium casum in quo forsan vir posset dotare mulierem quam ducturus est in vxorem f.quando pro pace vel bono pacis inter consanguineos viri ꝛ mulieris per tex.singularẽ in.l.creditor. §.j.ff.manda.vbi illud quod quis promisit pro pace consequenda occasione matrimonij nõ potest a muliere repetere.ad hoc cõmendat eum Bal. ibi. facit tex.in.c.ij.de spon.impu. z in.c.qi circa de consangui.z affi.vbi † propter bonum pacis permittit dispensatio super matrimonio contrahendo.z vtro biq̃ no.Abbas.TJO.

1 ☞ Confessio qua maritus confitetur se recepisse dotem constante matrimonio an valeat.

2 Et quid de tali confessione facta per maritum hereticum in instrumento.an prejudicet fisco vel creditoribus.

§ 33 1 **Ex predictis inferri põt ad q̃** stionem quotidianã.an † cõfessio mariti per quã confitetur cõstante matrimonio se recepisse dotem ab vxore:qõ tamen,vxor nõ probat aliter quam per instrumentũ cõfessionis:valeat z prejudicet heredibus vel creditoribus mariti seu venientibus ab intestato? De hac non me intromitto quia longa est z indigeret tractatu de per se.in qua doctores fuerũt varij. vide Bartol.z alios in.d.l.si voluntate. Joã. and.in additionibus ad specu.isto titul.in rubri. Ludo. in singulari.dcxvj. incipiẽ. scias quod donatio. doc. in.l.j.C.de do.cau.non nu. Bart.z alios.in.d.l.si donatio.ff.de verbo.obli.Albericum z alios.in.l.j.C. de dona.ante nup.Calde.isto titu.cõsi.iij.Ange.cõsi.v.fin.col.Paul.de cast.consi.lxxx.cxxix.z cccxcviij. Ancha.consi.cccviij.z Ludo.consi.xliij.z. cccxlv. Alex.consi.xxvj.z lxxvj.ij.col.ij.volu.Franciscuz de aretio.consi.lxxiij.ij.col.z consi.lxxxvj.z Ange.de aretio.in.§.fuerat ante.insti.de actio.charta.vij.ad finem versi.quid autem si dos est tantũmodo cõfessata.cum sequenti.z ibi aliquid per Jaso. z per eundem in repetitione.l.frater a fratre.ff.de cõd. inde. xxv.co.vide etiã parũ per prepositũ Alexandrinũ in.c.j.ij.col.z in.c.fi.ij.z iij j.isto ti.Vide per plures alios de quibus latissime per Bal.nouel. in suo tracta.de dot.char.cxxxij.alias.in.ix.parte per totuz. et campetiũ in suo tractatu de dote.j.parte.q.lij.vi de etiam Bulgarinum post alios in.l.j.xi.colum.cũ sequen.ff.sol.ma.in repe.vbi etiam per Bar. Sozi. xv.colũ.cũ pluribus sequentibus vsq̃ ad finẽ legis qui melius quã quuis alius de his quos vidi ordinauit z enucleauit hanc materiam.parũ etiã posuit Cepola in suo tractatu de re multa.char.ix.ij.colũ. ver.xxxiij.z Ant.consetus.in repe.c.grandi.de supplen.negl.prela.li.vj.char.vj.ij.col.in.fi.z lati⁹ z melius per Feli.in.c.si cautio.de fi.instru.xxvj.col.ver. j.cõclusio.cũ sequen.Cum hac remissione sum contentus. ADDJ Adde Andr.de yerma.in.c.j. ver. diffidamus z bannimus in ti.de statutis z cõsuetu. contra liberta.eccle.lib.feudorum in prin.z ibi alius †confessio per Martiũ hereticum facta in instrumento prejudicet fisco vel creditoribus.vide etiam Raphaelem ful.consi.ccvij.incipiente Franciscus. et consi.ccvj.incipit proponitur.z decisionem rhodosanam.ccxl. TJO.

☞ Cott⁹ nõ facit matrimoniũ:ꝛ maritalis affectio. Diuortium simulatum non facit valere donationẽ inter coniuges interim factam.

Testificari an z quando possit pro domino famulꝰ ab eo expulsus.

4 Uxor adulterium committens perdit dotem.

5 Diuortium est triplex.

6 Fuga est triplex.

§ 34 **Ampliã primo p̃dicta vt nõ** valeat donatio inter coniuges cõstante matrimonio etiam si mulier z maritus diu seorsum quidẽ habitauerint sed honorez inuicẽ matrimonij habeãt. quod aliquando inter cõsulares personas accidit. nam z tũc donatio inter eos non valet quia durante nupte.nõ enim †coitus matrimonium facit sed maritalis affectio.si tamẽ donator prius decesserit:tũc donatio valebit.iste est casus nota.in.l.cum hic status.§.si mulier.ff.isto tit. ¶Idem si inter virum et

2 vxorem fiat †diuortiũ simulatum:interim donatio facta inter eos nonvalet quia durat matrimonium. vt.l.sed interim.§.fi.cum.l.sequenti.et.l.vir mulieri ff.isto titu.Ex quo infert tibi Bar.cõtra eum qui expellit †famulum suum vt testificetur pro eo. nõ em potest testificari pro eo cum censeatur eius familiaris.idem tenet Bart.post Dyn.in.l.j.§.si seruus. ff. de questio.Dy.et alij in.ij.et in.l.parẽtes.C.de test. Joan.andre.in addi.ad spe.ti.de testi.§.j.ver quid si olim.Bal.Henricus abb. et alij. signanter Felt. in.c.in literis.in fi.supra de testi.Si tamen expulsio 4 vel licentia fuerit realis et nõ simulata: valeret eius testimonium:secundum prefatos doctores dicentes cognosci simulationem si incontinenti rediret ad dominum.secus si ex interuallo. per.l.si ventri. §.fi.ff.de privi.credit. Si ergo longum interuallũ precessit anteq̃ famulus rediret ad dñm vel antea se posuerit cum alio vel q̃sierit se ponere.cessat presumptio simulationis:ita no.dixit Barto.in.d.l.vir mulieri.idem est de mente Bal.in.d.c.in literis.qui dicit quod postquam famulus est expulsus non seruat amorem sicut de affinitate sopita soluto matri. dicit gloss.singularis.in lege sed hoc ita.ff.de re iu. et ita licet conditio testis inspiciatur tempore testifi 5 catus.vt.l.ij.§.lege iul.ff.de test.et.l.ij.§.due cause. ff.ad carbo.oportet tamen in hoc quod iudex arbitretur:quia de facili fieret fraus et intellige interuallum.scilicet post testificatum.si enim ante decurrisset interuallum et facto testificatu reuerteret ad dominum non sufficeret:quia actus sequens declarat animum preteriti temporis.l sed et iulianus. §. mutum.ff.ad macedon. et propterea interrogãdũ est a famulo diligenter quare fuit expulsus et an sit reuersurus necne. et si est vilis persona et suspecta poterit torqueri.arg.C.de seruis fug.l.quecũqz. et.l. mancipia.ita dicit Bal.in dicto.c.in literis. et sequitur ibi Felin.in fine. ¶Redeundo ergo ad propositum si diuortium erat verum: vt quia alie nuptie insecute sunt:aut tam longo tempore vidua fuisset mulier:vt nullum dubium foret alterum esse matrimoniũ:valeret donatio inter eos: vt dicta lege vir mulieri.facit.l plerqz.ff. de ritu nupt.ratio est qr cũ 6 ꝛm leges ciuiles per tale diuortiũ soluitur matrimoniũ:per cõsequẽs nõ potest dicta donatio inter virum et vxorẽ. Idem dicẽdum eadẽ ratione vbicũqz de iure canonico solutum esset matrimoniũ. Sed si durante matrimonio vxor diuertisset a viro vel ecõtra. et vt ad se reuertat maritus vxori aliquid dedit. q propterea reuersa est:nõ valebit donatio. vt.d.l.vir 1 mulieri.in princ. ¶Idem est text.valde singula- 2 ris.in.l.si liberis.ff.de pactis dotali.vbi litera dicit 3 si liberis sublatis reuersa post turgium per dissimulationem mulier:velut venali, concordia ne dotata 4 sit cõueniat ꝛm ordinem rei geste:moribus improbanda est.z ita est ibi casus singularis ꝛm gl. quod 5 mulier dedit centum in dotem hoc pacto vt vir lucretur dotem ea mortua superstitibus liberis hec 6 mulier habens filios ex hoc matrimonio finxit se tratam cum viro et ad eũ redire noluit nisi hoc pactum remitteret:tandẽ remissum est. Illa lex dicit 35 hoc pactũ nõ valere:z illum tex.vt singularẽ cõmendant Ludo.in singulari.cccccxcviij.incipiente pone ꝛc. ¶Ex quo inferebat q stante statuto q vxore predecedente:maritus lucretur dotẽ: vel partez, contigit q vxor propter discordiã cum marito habitã recedit de domo mariti:et vadit ad domũ consanguinei.marito desiderante pacem et vxorẽ sibi petit vxor sibi remitti lucrum dotis ex statuto ipsi marito prouenturum:et sic factum est: non valet qr venalis concordia inter coniuges prohibita est. vt d.l.si liberis.secundũ lecturã glo.z veram secũdum eũ. ¶Et ex hoc forsan potest attentari q si vxor alicuius †cõmittit adulteriũ:cum ex hoc perdat dotẽ. vt.l.plerumqz.j.eod. ꝛm.l. regni ipsa cum adultero debent poni in potestate mariti vt ex eis faciat qõ sibi placuerit.vt foro legum.lib.iij titu. vij.l.j.et.j. latius dicetur.si postea maritus ipsam reconciliauit cum pacto vel conuentione vt remaneat ipsi marito lucrum bonoriũ:talis concordia tanquam venalis non valeat.cogitabis tamen super hoc quoniaz in primo casu maritus promittit vxori illud quod adhuc non habet.In secundo promittit vxori mariti illud quod sibi est acquisitum propter vxoris adulterium.Ad predictorum confirmationez facit quod voluit Bald.in.c.ex parte.ij.col.s.de consuetudine.vbi dicit quod triplex est diuortium † inter maritum z vxorem.f.temerarium.causarium:vt propter furorem: z ignominiosum: vt propter adulteriuz.primo casu vxor que temerarie diuertit sibi imputet.quia licet dotem non perdat:tamen nõ debet ali extra domũ viri vbi tenetur operari.vt.ff.de operis liberto.l.sicut.Secundo casu debet ali ex redditibus dotis.vt.ff.so.ma.l.si cum dotem.§.sinautem in seuissimo.Tertio casu vxor adultera perdit dotẽ per sententiam non ipso facto.z si decedat ante sententiam:eius heredes non debent perdere dotem:. quia pene delictorum non intentatorum non transeunt ad heredẽ vt.l.j.C.ne ex delic.defun.nisi iste pene essent deducte in pactũ.vel dic.vt.C õ adul.l.fi.z ff.so.ma.l.etiam.§.heredi.ista sunt verba Bal. vbi s.per que satis videtur sentire conclusionem predictam.cum facit differentiam inter diuortium prouenies ex temeritate vel causa vel ignominia. ¶Facit quod voluit bal.in.l.j.ij.col.in versi.z no.q̃ fuga tripler est.C.de edilitti.actio.vbi dicit quod †fuga est tripler.voluntaria:et illa suspitionem inducit causaria cum causa:z ista nullã suspitionem inducit. alia est ignominiosa.vt ibi latius per eum quem refert et sequitur Jas.in repe.l.admonendi.ff. de iureiur. lxxiij.in fi.ver.ij limita.

☞ Matrimoniũ est inter iudeos.

Judei tenentur dotare filias.

Bona mariti sunt vxori tacite obligata etiaz si maritus sit iudeus.

Hereticus peior est infideli.

Uellepani bñficiũ est denegãdũ heretice mulieri.

5 Mulier catholica si a viro catholico recedit z efficiatur heretica:si maritꝰ alienauit aliquas res suas si ad fidem reuertatur ipsa non habebit in illis bonis hypothece priuilegium.

§ 35 **Ampliã secũdo p̃dicta vt nõ** valeat donatio ꝑinter coniuges facta constante matrimonio necdum si sint christiani:sed etiã si iudei

Universidad de Deusto Biblioteca

fuerint. Unde si iudeus constante matrimonio aliquid donauit vxori: non valet donatio: quia inter iudeos † est matrimonium verum: q̃uis non ratum. vt in.c.de infidelibus.ō. de consangui. z affi. et glo. et docto. Si autem inter eos est matrimonium: per consequens donationes inter eos facte nō valent p iura predicta que generaliter disponunt: et generaliter sunt intelligenda vt in.c.si romanorum. xix.di. et c.solite ō.de mato.et obe.cum vulgarib⁹. ¶Iudei enim ligantur legibus et gaudēt priuilegijs earum.vt.l.iudei.C.de iude.et.l.spadonem.§.iam autem.ff.de excus.tuto.vbi per illum textum dicebat bald.no.verbum: quod iudeus potest esse procurator christiam. ¶Ad idez facit quod supra dixi in.§. hodie.in ver.et procedit hoc.dum dicebā quod pater † vel mater iudei tenētur dotare filias et dotare donationē propter nup.filijs.adeo quod si legitima nō sufficiat possint ob hoc diminuere fideicōmissuz vt mirabiliter voluit bal.in auk.res que.C. cōmuna de legatis in fine.et ita priuilegium datum per illā auk.extenditur ad iudeos: quod videtur satis cōsonum rationi: cum illa auk. sit introducta fauore matrimonij quod inter ipsos iudeos constat vt superi⁹ dixi. ¶Ad idem facit quod voluit Hostiē. et post eum Joan.andre.Anto.et alij in.c.gaudemus.ō.ti. priori.vbi dicūt quod † priuilegiū tacite hypothece q̃ habet vxor in bonis mariti p̄ sua dote. de quo in.l.assiduis.C.qui potio.in pig.habe.et in.§.fuerat ante.inst.de act.necdum habet locum inter christianos: sed etiaz inter iudeos. ¶Nec obstat tex. in.l.j. cum auk. ibi posita.C.de iude.et habetur per glos.in c.ex literis.ō.de pig.dum ibi dicitur quod illo priuilegio tacite hypothece et prelationis non gaudēt mulieres que non participant de fide: quia illud debet intelligi de hereticis. nō autem de illis que fuerunt infideles. quia † melius est viam dñi non agnoscere: quam post agnitam retroire. vt.c.quidā de apost cum concordantijs. de quibus ibi in gl.fi. et per sanctum Tho. scōa scōe. q̃.x.ar. vj. vbi intercetera dicit q̃ in infidelitate cōsideratur comparatio eius ad fidem. z ex hac parte grauius peccat cōtra fidem qui rentitur fidei susceptę. sicut grauius peccat qui non implet quod promisit: quā qui nō implet quod nunq̃ promisit. z secundum hoc infidelitas hereticorum qui profitentur fidē euangelij z eis renūtiūtur eam corrumpentes: grauior est quam iudeorum z aliorum infidelium qui nunq̃ fidem eiusgelij susceperunt. Unde cū grauius delinquant heretici quam Judei: iustum videtur quod iudei gaudeant priuilegijs legum. heretici autem nō. ¶Et ex hoc dicebat singulariter Uincentius in.c.si aduersus. j de hereticis. q̃ mulieri † heretice denegādum est beneficium velleiani cum sit inductum fauore mulierum. sed dicit quod hereticus bene potest vti beneficio macedoniani cum sit inductum in odium creditoris: et non in fauorem debitoris. sed archi.iij. questio. prima. in summa refert hoc dictū vltra medium: sed non videtur illud sequi vt ibi per eum. Infideles autem non sunt exasperandi: sed benigne fouendi. vt ad fidem catholicam reuertantur vt traditur in dicto capi gaudemus. ADDJ Concluditur ergo quod dicta autenti. debet intelligi de muliere heretica ex quo sub illo titulo situatur quis quando est dubium de intellectu alicuius iuris debemus eum intelligere secundum rubricaz sub qua situatur vt vult gloss.in.c.tibi qui in parte certa. de rescrip.lib.vj. z ibi notat dominicus. similis glos.in c.j.de offi.dele.eo.li.cuz multis similib⁹ quas alias cumulaui in.c.potuit. de locato in meis collectis. ergo de mulieribus hereticis debet intelligi illa autenti. vt volunt doctores prealleguti quamuis cardinalis z Abbas in dicto. c.gaudemus quos sequitur Alexandrinus teneāt cōtrarium. Ex his infert q̃ si † mulier catholica contraxit matrimoniū cum viro catholico: deinde effecta est heretica demum maritus alienauit res aliquas ipsius mariti. postea reuersa est ad fidē: in predictis rebus non habebit vxor priuilegiū hypothece. ar.l.fi.§.fi.ver.si forte.C. de epis.z cler.z auten.vt cum de appel. cognoscitur §.si quis vero de predictis. ver. si vero posthac fratres.col.viij.cū alijs de quibus per Albert.in.d. auten. Itē priuilegium. C. de hereticis. bona tamē hypothe.p̄ maritū alienata postq̃ vxor heresim commisit: illa ad fidē reuersa recuperare pōt. vt auk. idē est. eo.ti. stamus salyceto in.l.j.eo.tit. intelligit ergo predicta auk. de mulieribus hereticis: nisi diceris prout dicūt glos. Bart. z ange. in auk. de priuilegijs dot. mulieribus hereticis non prestandis. colū. viij. vnde sumpta fuit predicta auk. item priuilegium q̃ omnes insunt extra fidem christianam et non sunt membrum sancte catholice ecclesie. sunt heretici. cogitabis an autem infideles presertim iudei habeāt filios in potestate dixi late in tractatu insularum. c. iij.§.ij.in pun. TJO.

Donatio si fiat inē eos q̃ putabant̄ ꝯiuges q̃ in ꝟitate ꝯiuges eē nō poterāt talis dōatio nō valet.

Matrimoniū verum z putatiuum equiparantur.

Uxor vera sicut per adulterium perdit dotem ita etiam vxor putatiua.

Uxor putatiua in sua dote hz priuilegiū tacite hypothece in bonis mariti sicut vxor vera.

Liber homo bona fide possessus vt seruus acquirit ei cui seruit ex re vel opera.

Emptor rei aliene propter bonam fidem lucratur fructus industriales.

Donatio facta cōstante mrimonio vero inter coniuges non valet: nec etiaz inter coniuges putatiuos.

Soluens ex falsa causa quam scit esse falsam videtur donare: nec repetit.

Ingrediēs monasteriū offerēs se z sua sciēs ingressum nō tenere vitiato ingressu nō repetit q̃ donauit.

Ampliatertio p̄dicta: vt non

valeat donatio facta inter cōiuges constāte matrimonio nō solū quādo matrimoniū est verū: sed etiā si est putatiuum. Uñ si fiat † donatio inter eos, qui reputabant̄ cōiuges: q̃ in veritate coniuges esse nō poterant: non valeret talis donatio. alias sequeretur quod melioris conditionis essent qui delinquūt quam qui non delinquunt. Ita dicit tex. in.l.iij.§.vt deamus. ff. isto titu. z in.l. si ex voluntate. C. eo. glo. z doc. in.c.fin.j.eod. ¶† Et potest esse ratio huius quia matrimoniuz verum z putatiuum regulariter equiparantur vt probat̄ in.c.debitum. de biga. vbi

dicitur quod sicut per scōm matrimonium verum contrahitur bigamia: sic etiā per matrimoniū putatiuum. ¶Item sicut per matrimoniū verū cōtrahitur publica honestas. vt in.c.sponsam fratris.ō. de spon. z.c.litteras. z.c.accessit.ō. de despon. impu. sic etiam per matrimonium putatiuum. vt.c.ad audiē etiam.ō. de spon. ¶Item sicut per matrimoniuz verum legitimantur filij antea nati. vt.c.j. z.c.tāta.ō. q̃ fil. sint legi. ita per mrimoniū putatiuū data ignoātia alterius coniuguz. vt est tex. valde singularis in c. ex tenore. eo. tit. ¶Et hinc est quod si lex statuz vel consuetudo disponūt quod acquisita constante matrimonio inter coniuges debeant diuidi inter eos: habebit locuz nedum in matrimonio vero: sed etiam in putatiuo. Ita dicit multuz notāter Abbas in.c.j. isto titu. per gl. ibi tuncto textu. Refert z seqtur Andreas siculus in.c.ex litteris.ō. de pig. ADDJ et in.c.turauit de proba. col.iij. vide Ludo. cōsilio. clxvij. incipiente Antonius. TJO. Idem disponit. l. regni. foro legum lib.iij. titu. sexto. l.iij. qō tene menti pro ampliatione legis regni. foro legum lib.iij. titu.iij. l.j. que dicit quod omnia acquisita constante matrimonio debent equaliter diuidi inter cōiuges: vt intelligatur non solū in matrimonio vero sed etiam in putatiuo. ¶Ad predicta etiā facit gl. communiter approbata in.c.plerunq̃ infra isto tit. z in.l. cōsensu. in ver. animum in fine. §. de repudijs. que voluit qō sicut vxor † vera propter adulterium perdit dotem vt ibi: sic etiam putatiua quia nec matrimonium nec spem matrimonij violare licet vt.l. si vxor. ff. de adulte. z est bonus tex. ad predicta in auten. de nuptijs. §. sivero ab initio colla. iij. [adde hic glos. in.l.pe. §. fi. ff. ad municipales. vbi dicit licere marito vel patri occidere adulterum vxoris putatiue. illam tamen glo. reprobat bar. in l. marito. §. fi. ff. de adul.] potest ergo maritus accusare vxorez putatiuam de adulterio non tamen iure mariti: sed iure extranei quo casu sufficiet probari matrimoniū contractum esse licet non probetur valere. vt.d.l. si vxor. z tenet bal. in.l. non ignorat. iij. col. versi. in crimine vero adulterij. C. qui accusare non po. Et vide tur hoc satis equum. Nam vxor † putatiua in sua dote habet priuilegium tacite hypothece in bonis mariti sicut vxor vera: vt est gl. no. in.l. assiduis. C. q̃ po. in pig. ha. z ibi Cyn. in. vij. q. qui dicit ita communiter teneri. idem tenet glos. tuncto tex. in.l. si cum dotem. §. fi. ff. sol. ma. z in.l. ij §. fi. ff. de priui. credi. not. ang. de aretio z Jaf. in. §. fuerat ante. inst. de actio. iij. col. doctores nostri signāter Andreas siculus in. d.c. ex literis. ō. de pigno. [Adde q̃ prelatus putatiuus potest administrare res ecclesie dū est i possessione z hoc primo necessitate rei vel vtilitate ecclesie. vt vult inno. in.c. querelam. de elec. z in.c. in litteris de restit. spol. z sic debet intelligi gl. in.l. iusiurandum quod ex conuentione. §. ij. ver. nō competit de iureturan. alienare tamen principaliter non potest. xij. q. ij. c. alienationes. tutor tamen putatiuus cuius persona nunq̃ legitimaē nisi per iudicez vt in.l.j. §. idē pōpo. ff. quod falso tutore aut hore. z ibi placo. de are. quia licet in prelato sit reperire quasi possessionez plature: in tutore tamen nulla inuenitur quasi possessio, licet sit inuenire actuz exercitij. Si enim esset inuenire in tutore quasi possessionem: esset inuenire fructum aliquem correspondentem quasi possessioni. Sed nullus fructus est in tutore quez lucri faciat: in prelato autem sic. z hoc est subtile multum secundum Bald. in.l.si is qui. ff. de eo qui pro tuto. vel curato.]ADDJ Adde glos. in.l.ij. ff. de priui. cred. in ver. ad priuilegium TJO. ¶Habet etiaz vxor putatiua priuilegiū in sua dote. quia sicut dos vera alienari nō potest vt sunt iura vulgaria. de quibus supra habita fuit mentio: sic nec putatiua vt est glo. valde singularis in.l. dotale predium. §. dotale. ff. de fundo dotali. z bene facit text. in.l.iij. co. titul. vbi dos data pro matrimonio contrahendo z sic in sponsalib⁹ de futuro gaudet dicto priuilegio. ¶Habet etiam aliud priuilegium. quia si dictat statutuz quod instrumenta dotalia habeāt executionem paratam: intelligitur non solum super dote vera: sed etiam super putatiua. elegans dictum fuit Bald. in l.j. in. fi. C. de condi. ob causam. de quo facit fesum andreas siculus in consilio. xliij. xj. col. ij. parte. Ad-DJ vnde sicut maritus verus lucratur fructus dotis vere pro oneribus matrimonij supportandis. l. pro oneribus. C. de iure dotium. c. salubriter de vsuris. l. insulam. §. fructus ff. solu. mat. facit. l. titius. ff. pro socio. vbi dispositum in socio vero habet locuz in putatiuo. quia bona fides contrahentiū hoc operatur vt consules putatiui tolerati quo ad huiusmodi effectus habeantur pro veris. arg. l. barbarius philippus. ff. de officio presidis. notatur in. §. scisciatus. de rescrip. nam z homo liber † bona fide possessus vt seruus acqrit ei cui seruit ex re vel opera sua. l. qui bona fide in principio. ff. de acqui. rerū domi. l. qui fundum. §. fin. ff. de vsuca. pro emptore † emptor etiam rei aliene propter bonam fidem lucratur fructus industriales. l. bonefidei in prin. ff. de acqui. rerum domi. l. qui sat. §. propterea. ff. de vsur. item propter bonam fidem acquirit quis rem alienam vsucapione vel prescriptione. l.j. C. de vsucap. transfor. inili. de vsuca. in prin. c. fina de pscri. TJO. Cum autem in his z multis alijs de quibus per andream siculum. in. d. c. ex literis. ō. de pigno. z latius per Bald. nouellum in suo tractatu de dote. in. xj. parte vxor putatiua priuilegiata existat: et vxori vere equipararetur: iustum profecto videtur: vt sicut vxor vera propter adulterium perdit dotem: sic etiam putatiua. Et consequenter sicut † donatio facta constante matrimonio vero inter coniuges non valet sic nec inter coniuges putatiuos. ¶Et adeo non valet donatio inter coniuges putatiuos quod etiam morte donatoris non confirmatur. vt.l.iij. §. videamus. ff. isto titulo. et ibi nota. et in dicta lege si voluntate: et ibi nota Bal. dicens quod vxor illicita non potest effectualiter donare nec potest talis donatio confirmari. est de hoc melior tex. in lege cum hic status. §. penultimo in fine. ff. isto titulo quem text. ad hoc allegauit pro singulari z no. Bald. in lege eam quam. v. columna versiculo modo ego quero vtrum lex nostra. C. de fideicommiss. z Alexan. in lege donationes la. j. C. isto titulo. et in lege si donatione. viij. columna in versiculo in eadem. C. de colla. post ludo. ibi quarta columna. Idē Alexand. in lege si cum dotem. §. fina. colū. antepe.

Universidad de Deusto Biblioteca

ff.so.ma.vbi adducit multa similia que videas per te.z Andreas siculus in.l.si diuortio.xliij.col.ff.de verb.obli.z consi.xlvj.colū.xij.in.ij.parte.de quo.j. latius dicetur. ¶Si igitur donatio non valet:ergo coniugi donatoꝛ competit repetitio.intelligе quā do ignoꝛauit impedimentum matrimonij.secus si vteꝛq; coniunx sciuit vel saltem maritus qui donauit.Nam tunc non repetit sed fisco applicātur res donate:si matrimonium non fuit carnali copula cōsummatum vt.l.cū hic statuꝰ.§.fi.ff.isto ti.si autem fuisset matrimonium carnali copula consummatū: res donate a marito impedimentuꝫ sciente: remanere debent cum vxoꝛe ignoꝛanter recipiente p̄ter. singularem.in.l.fi.ff.de leg.j.z in.l.ij.C. de his q̄. vt indig.vbi qui accipit vxoꝛem illegitime scienter:ab ea nō capit:ꝫ ipsa bñ capit ab eo.Ita tenet bal.no uellus.in.d.suo tractatu.de dote.char. crl.colū. iij.

¶Et ratio differentie inter vnum casum z aliū est. 1
quia quando nondū fuit cōsummatū matrimoniuꝫ 2
res est integra: z pōt mulier sine difficultate alteri 3
nubere.Sed q̄n fuit p̄summatum matrimoniū pu- 4
tatiuum iam vxoꝛ remanet corrupta z de facili non
potest alteri nubere:quasi iam steterit pro concubi 5
na alterius z non pro vera vxoꝛe.d.§.videam⁹.Vñ
in cōpensatione talis amissi pudoris: iura indulgēt 6
dictam:retentionem rerū donatarū z non curant ap
plicare fisco.qō est notandum sm eum.Sed quam 7
uis hec sua dicta videātur satis colozata:tamē ipse
postea subtilius inuestigans mutauit sententiā di 9
cens qō vxoꝛ ignoꝛans impedimētuꝫ z deceptа cui
maritus aliqua donauit:retinebit sibi:quamuis nō 10
fuerit carnaliter cognita.non solum si esset donatio 11
facta propter nuptias in recompensationem dotis 12
cum pacto de lucrando:sed etiā si esset simplex do 14
natio per tex.quem reputat singularem in.l.;qui cō
tra.C.de incestis nup.ibi siue deinceps quoquo mo
do datum fuerit.ūcto versi.exceptis.nec ibi fit dif- 15
ferentia si fuerit matrimoniū ꝓsummatū per copu-
lam carnalē vel non.Ex quo enim turpitudo versa- 16
tur ex parte dantis z nō recipientis transferꝝ dsitiuꝫ
in recipientem cum spe non repetendi.arg.l.idē est
§.sed qō meretrici.ff.de condi.ob tur.causam.et.v.
parti.ti.xliij [l.50.z.l.j.de quibus.ē.fo.iij.co.j.]facit
bene.ter.in.l.cuius per errorem.ff.de reg.iur.z.l.j.ff. 17
8 de condi.indeb.vbi ;soluens ex falsa cā quā scit esse 18
falsam:videtur donare z ideo non repetit.z inde est 19
9 qō intrans ; monasterium offerens se z sua monā- 20
sterio sciens ingressum non tenere:vtitato ingressu 21
¶ nō repetit quod donauit.ita no.tenet bar.in auk. 22
ingressi.C.de sacrosan.eccleſijs.anto.abb.z alij. in
c.in presentia.ē.de proba.et in.c.pe.eodem titu.vbi
per modernioꝛes signanter per franciscum aretinū.
de quo per glo.z doc.in.c.quod ad te.de cler.coniu.
et per doc.de quib⁹ per fely.remissiue.in.d.c.in pre- §
sentia.xviij.co.ver.ij.quero.quos videas per te.Idē 37
videtur dicendū in casu nostro. Et ideo ex quo iam 1
fuit questitum mulieri predicte:non est conueniens
quod fiscus ab ea auocet tanq̄ ab indigna cuꝫ ipsa
non fuerit in culpa.Hoc voluit gloss.no.in.l..ea que
C.de dona.ante nup.z in.l.eum qui.in gloss.fi.C. de
adulte.tenet Barto.in.l.miles ita.§. mulier.ff. de
test.mil.z bene facit tex.in.d.l.fina. de lega.j.z in.l.
ij.C.de his quibus vt indi.que principaliter emana
runt fauoꝛe mulierum deceptarum vt possint capere ex testamento vel alias a maritis decipientibus eas.nec se restringant ad matrimonium carnali co
pula consummatum.maxime:quia verecunda esset probatio virginitatis hoc casu. Unde placet multi
ista opinio que est fauoꝛabilis mulieribꝰ.presertim si interuenerūt osculū z alia que inter sponsos interuenire solent.ar.l.si sponso.C.de dona.ante nup.cuz
alijs de quibus.ē.dictum est.Cogitabis tamen sui
per hoc z videas Bald.nouellum in dicto tractatu
char.crliij.ij.col.ver.z secundū predicta. vbi etiam
per euz latissime quid fiet de dote z donatione pro
pter nup.z alijs lucris habitis inter coniuges puta
tiuos.z ibi notatur de intellectu.d.l.qui cōtra.C.de
incestis nup.z.c.z si necesse.infra isto tit.vbi videre
poteris ad saturitatē.z.v.parti.tit.xviij.l.50.z.ij.

¶ Donatio facta inter concubinarios an valeat.

Legare an possit quis concubine.

Homines oēs a principio liberi nascebantur.

Donari pōt cuilibet cui non prohibetur p lege siue sit absens siue presens:notus vel ignotus.

Libertus ingratus potest propter ingratitudē redigi in seruitutem.

Concubinarius coitus non fuit a lege ciuili approbatus nec reprobatus sed toleratus.z nu.8.

Concubinarius donando concubine nō peccat nec ipsa recipiendo.

Miles armate militie nō potest donare vel promittere sue concubine.z nu.11.

Castitas maioꝛ requirit i militib⁹ quā in paganis.

Rex an possit donare sue cōcubine.z nu.13.

Jura naturalia sunt immutabilia.

Aduocatus dicit miles z etiam doctoꝛ et nō possunt donare concubine.

Testamēta aduocatoꝝ z doctoꝝ non possunt ratione p̄teritionis cōrratabulari sicut nec testamē
ta militum armate militie.

Substitutio facta a doctoꝛe post pupillarem etatē erit directa sicut facta a milite.

Milites armate militie non conueniunt nisi inquātum facere possunt.

Doctoꝛ q̄ legit ꝓuigiti annos est clarissim⁹ z miles.

Torquert non debent milites nec doctoꝛes.

Doctoꝛ an precedat militem.

Donatio a militeꝝ doctoꝛe fctā ꝓcubine an valeat.

Doctoꝛ qui legit per viginti annos potest legere ꝙ substitutum.

Illustris seruire pōt substitutum.

Doctoꝛ postquam legit per viginti annos efficitur comes palatinus z consequenter legitimare potest spurios z notarios creare.et quid in doctoꝛe de rei scripto.

Ex istis infert ad questionē

quam hic ponit Alex.an valeat ; donatio facta inter concubinarios. Nam prima facie videtur dicendum quod non.quoniā ex que nō valet inter coniuges putatiuos quia ibi vxoꝛ tenetur quasi concubina vt.ē.dixi : pari ratione non debet valere inter ipsos concubinarios sicut dicimus in simili quod titulus vnde vir et vxoꝛ non habet locum inter

concubinarios vt voluit glo.no.in.§. cōsideremus. in auk.de triente z semi.colum.iij.z late ludo.in.l.C. vnde vir z vxo. Veritas est quod valet nec reuocatur:etiam si matrimoniū inter eos postea fuerit contractum.vt est casus in.l.donationes in concubinā. 5
ff.de dona.vbi littera dicit donationes in concubinam collatas non posse reuocari conuenit. Nec si matrimoniū inter eos postea fuerit contractū ad irritū recidere potest. ¶Bene facit text.in.l.qui concubinam.in pun.z in.l.in legato.§.parui.ff. de lega. 2
iij.vbi dicitur quod potest quis ;legatum facere cō cubine.ADDE de quo late per ludo.consi.xliij.incipiente ad primum.vide Bar.in.l.mulier.in prin. ff.de re iu.Bal.in.l.milites.C.de testa.mil.DE. Valebit ergo donatio facta concubine tēpore concubinatus.quamuis postea contracto matrimonio res donate tradantur.vt est casus no.in.l.si predicta. ff.isto titu. ¶Ratio diuersitatis inter vxoꝛem putatiuam z concubinam quantum ad hoc potest esse quia licet inspecto iure naturali primeuo nulla esset differentia inter vxoꝛem z concubinam secundum quod omnis coitus seu coniunctio erat legitima et equalis.vt auk.de nuptijs.§. colum.iij.z in auk. quibus mo.naturales effic.sui.§.natura.colum.vij. z auten.quibus mod.naturales effi.le.§.liceat.col. vi.quod ius non erat coartatum aliqua naturali ra tione:imo homines passim bestiarum modo vaga- 6
bantur z sibi victu ferino vitam propagabant nec quicquam ratione animi sed pleriq; viribus corporis administrabant : nondum diuine religionis: non humani officij ratio colebatur : nemo nuptias viderat legitimas:non quisquam certos prosperat liberos. ita dicit Tullius in prohemio rethorice antique.idem voluit Bald.in.c.filij nati. insti.si de feudo fue.contro.inter do.z agna li.feudo.alias est
3 titulde impubere.vbi dicit q̄ ;ira q̄ dicūt a puncto ;oēs homines liberi nascebant.ADDE vt no.in l.tua immissiones.ff.de iusti.z iure.DE. Debent intelligi in illo rudi seculo quo matrimonia nec erāt nominata nec cognoscebantur:quo tempore quinimo nec postea in primo vt ita dixerim iuris ciuilis 7
latere aut equā supuenit ēt plene diffinitiones nominum.vt habetur in.l.j.ff.de contrahen.emp.nō erat cognita donatio nec alia nomina contractuum:imo nomine venditionis continebatur omnis commutatio.vt ff.de sta libe.l.a certis.§.quintus. ita dicit Bald.in.l.voluntas.ad fin.C.de fideicom.tunc aut
4 quocunq; donari poterat z cuicunq;. Nec postea hoc fuit immutatum nisi in aliquibus personis.naz z quilibet potest donare z cuilibet ;potest donari: cui non prohibetur per leges siue absens sit siue p̄sens notus vel ignotus.vt.l.absenti.ff.de dona.z.l. 8
nec ambigi.z.l.in extraneos.C.eo titu. ¶Superuenit postea ius positiuum.quod approbauit quasdā coniunctiones vt matrimonium.vt.l.j.§.fi.ff.de iure naturali.z insti.e.§ ius naturale.tunc incepit differentia inter vxoꝛem z concubinam ratione dignitatis quam vxoꝛ consequitur propter matrimonium. vt.d.l.item legato.§.parui.ff.de lega.iij.vbi dicitur quod inter vxoꝛem z concubinam in sola dignitate est differentia.z statim quod fuerunt cognita matrimonia:duplex hominum genus esse cepit:scilicet legitimoꝝ z non legitimoꝝ.postea tertiuꝫ genus esse cepit scilicet legitimatoꝝ.qui propter ingratitudinem in pristinaꝫ qualitatez redire possunt vt.l.manumissiones.ff.de iusti.z iur.ad instar libertatis a qua ; ingratus libertus erga dominum revocatur in seruitutem ab eodem.l.diuus.in fi.z.l.ingratus.de iure pa.quia ista equiparantur.vt auten. quibus modis natura.effi.legi.§.liceat.col.vi.scom Bald.in.d.c.filij nati.quod quidem ius possitiuum quantum ad hoc fuit ante leges consultoꝝ. Nam vt inquit Joseph. Eliphat fuerūt legitimi quinq; filij Amalech em naturalis erat de cōcubina Tamna nomine procreatus.de antiquitate lib.ij.ca.j. Et considerata affectione que inter coniuges esse poterat ne mutuo amore se spoliarent: z ne impediretur studiū educandi filios legitimos:z ne matrimonia venalia fierent fuit constitutuꝫ vt tales donationes inter eos non fierent.vt dixi.ē.in.§.sunt alie donationes.in princ. Et per hanc prohibitionē non fuit prohibita donatio nisi inter coniuges veros:z propterea mero iure valebat donatio inter ;iuges putatiuos.Sed quia videbatur absurdum quod melioris conditionis essent qui delinquebant ;trahendo illicita matrimonia:q̄s q̄ nō delinq̄bant iste cō trahendo:statutum fuit huiusmodi donationes inter coniuges putatiuos ratas non esse.vt.l.iij.§.videamus.ff.isto tt.Coitus ;autem concubinari⁹ nec fuit approbatus a lege ciuili nec reprobat⁹ sed toleratus.vt.ff.z.C.de concubi.vnde remansit in primo iure naturali sm q̄ vt dixi valebat donatio inter concubinarios.imo adhuc expresse hoc p̄misit.per d.l.donationes in concubinā.confirmando ius primeuum.Et hoc ideo quia non tantus amoꝛ p̄sumitur in concubina sicut in vxoꝛe etiam putatiua:z sic cessant rationes propter quas donatio inter cōiuges fuit prohibita:ita dixit pau.in.d.l.donatiōes ad quod bene facit tex in.d.§.videamus.in versicu. diuus fi.z ad huc p̄ istas donatiōes p̄stabit materia separationis inter ipsos concubinarios quod optandum vtiq; est. ¶Nec tali donationi facte cōcubine:ius nostrum pontificium resistit:q; ;ex quo p̄supponimus eam concubinam z per cōsequens a concubinario cognitam:concubinarius ei donando et ipsa recipiendo non peccat.cum videatur donatus causa remunerationis.vt no. voluit Hug. in c.qui venatoꝝ.el.j.lxxxvj.distin.quem refert z sequitur ibi Archid.et sic intelligunt ipsi glo.ibi.in ver. meretricib⁹.qui dicit valere donationem factā meretricibus de quo infra subjiciam.Et ita concludamus valere donationē factam inter concubinarios.

¶Intellige tamen quando ambo sunt soluti:quia talis ;concubinat⁹ solummodo est toleratus a lege ciuili.vt.l.j.z.iij.ff de concubi.z.l.vnica.C. eo.ea enim potest esse concubina que potest esse vxoꝛ.vt in auk. vt liceat matri z ante.§.ad hoc.col.viij.z glo.in.d.l. §.ff.de concubi.Si ergo tali concubine aliquid donetur:vel etiam promittatur a concubino:valet donatio:vel promissio.vt traditur in predictis iuribus. quia vt dicit Anto.consilio.xviij. potuit vir moueri ad hanc donationem quadam pietate ductus forte vt illa nubat:; et malam vitam non sequatur. Maxime si iam desserit esse concubina. nam tunc

efficacius valet donatio. vt est gloss.in. dicta.l.miles ita.§.mulier.ff.de testa.mi.quam multum commendat paul.in.d.l.donationes.ff.de dona. ¶Et intellige predicta de concubina tam habita.sec⁹ de futura cui donari non potest etiam per priuatuz. vt no.voluit ang.i.d.§ mulier.de quo exclamat Alex. in.l.affectionis.ff.de dona in apostillis.Hec ipsa potest amasio donare.vt.l.fin.ff.de actio.z obli.vbi videtur casus secundum vnum intellectum. ¶Hec tamen limita nisi sit miles † armate milicie:qui nō potest donare vel promittere sue concubine vt est casus z ibi no.Lyn.z alij in.l.ij.C.isto tit. Facit tex.in l.miles ita heredez.§.mulier.ff. de testa. milt. z in.l. mulierem.ff.de his quibus vt indig. vbi prohibet militi aliquid in testamento concubine relinquere.z ibi not.Bar.ad idem vide in.ij.parti.ti.xxj l.fi. vbi inter cetera dicitur qō si miles arma donauit mere tricibus dum est in expeditione:perdit militiā. no. in l.militibus. C. de test. mi. ma⁹ ergo † castitas in militibus requiritur quam in paganis.z ratio est vt sint audaciores z fortiores. Unde vigoziⁿ scribit q olim dū debebat pugnari:focarie expelleban tur de cāpo per certū tēpus ante vt refert ang.in.d. l.miles.§.multer.vide sanctū tho.in tractatu de regimine principū.li.iij.c.xiij. Istud ergo qō miles sue concubine donat: turpiter datur z recipitur.et propterea non ipse sed fiscus qui est iniqui lucri acq̄sitiuus ablator:illud repetet.vt.l.muliere.§.claudius ff de his quibus vt indignis. z.l.lucius.ff. de iure.fis. ADDI Predicta sunt intelligenda etiam de militibus nostri temporis quamuis in eis nō reperiantur nec concurrant requisita per gloss. magistram in.l.pe.ff.ex quibus ca.ma.secundum Ludo. consi.xlij.ver.ad quartum respondendu.vbi hoc limitat notabiliter.nisi interueniat iuramentū.naz ☞ tunc valet:qō tene mēti z alibi non legi. vide etiā decisionem dalphinatus.cxij. TIO ¶Ex quo infertur qō cum † Rex dicatur miles.vt.l.j.C.de testa. mi. Addi. Adde.l.regni.ij.parr.titu.xxj.l.xj. que inpit fochos. Tio.non poterit donare sue concubine cuius contrarium firmat Bald.z bene cōsi. ccxxxij. incipit recolo me consuluisse tertia parte suoum cōsiliorum:motus quia lex prohibens militem donare sue concubine loquitur de milite populi romani qui est in matricula militum. alias non censetur miles iure romano.vt no.C.de offi.ma.mi.l.eos. Item de milite infignito stigmate.vt not.C.de fabri.l.stigmata.ff.quibus ex cau.ma.l.pe. Item de milite q̄ iurauit non euitare mortem ob defensionem reip. vt ait Vegeti.de re militari. Item de milite qui subiacet legibus et disciplinis militum z qui est sub lege constitutus. Sed rex non est de istis nec sub lege:sed.ō.legez quia poterit derogare legibus sicut quotidie faciunt glozosi principes ergo potuit derogare illi legi que dicit quod miles non possit donare concubine. ¶Presertim quia illa lex non continet ius necessarium sed ius voluntarium z positiuum. Jura † tenz naturalia sunt illa que sunt immutabilia:z iura voluntaria ꝺ voluntate tollūtur.vt.ff. de legibus l.non est nouum. z.l.sed z posteriores. nam omne quod ligatur solubile est.i auk.de nupt. §.deinceps. ¶Preterea cōtractus principis habet duas vires subordinatas scilicet promissionem precedentem tacite z promissionem subsequente merepresse.vt.C.de do.inter virum z vxo.l.pe. ¶Preterea illa lex que dicit qō non potest donari concubine assimilat concubinam vxori. Simulis est enim in ratione prohibitionis ne scilicet ineffrenato amore incidat in paupertatem.sed respectu regis magnifici donatio minus est:quam si vnus homo communis donaret vnum grossum argenteū. sic igitur cōparando actum persone z personam actui cessat rō prohibitiua. ¶Preterea quando princeps donat infami tacite videtur eum primo restituere fame et postea donare.vt.C.de nup.l.imperialis. vnde non potest dici quod hec donatio fuerit facta infami. ¶Preterea ista donatio debet potius dici priuilegium quam donatio.z nullo iure cauetur qō imperator vel rex vel alius princeps non possit concedere priuilegia concubine:z cum talia nō posse sit penale satis est q̄ cesset lex p̄hibēs:vt .ff.de procur.l. mut⁹.§.j.z arg.ff.so.ma.l.si vero.§.ō viro.ff.de iure pa.adigere.§.quāuis.ff.de diuor.quod ait lex. Per que concludit Bald.vbi.ō.valere donationem factam a principe sue concubine. ADDI Illud † ait quod rex concubine vel cuicunq; alteri donauit perpetuo apud donatarium remanere debet nec potest alienari in alterum:quia rex vult sua donaria sciri z cognosci.argu.l.in agris ff.de acquir.re. dom. secundum Saly.in.l.omnia ff. de paganis. probatur in auk.de aliena.empti.§. quod ea vero. tenet Bart.in.l.in diem.in fi.ff.de aqua plu.ar.z in.l. quorem ferro.§.qui maximos.colū.j.in fi.ff.de publica. facit auk.hoc ius.C.de sacrosan.eccle.in prin. canonizata.x.q.ij.tenet Lar.in cle.si dominum.de reli.z ven.sanctorum.contrarium tamen probat textus.secundum Bart.z Pla.ibi in.l.hi quibus.C. de fund. partr.li.xj.ex his infertur quod si Rex alicui concedit ius colligēdi gabellas:nō pōt illud sine licētia principis vendere vel in alium trāsferre fm Bart. in.d.l. in diez.in fine principū.de cuius veritate:vide Firmanum in tractatu gabellarum.parte.j.q xiij. ideo videtur dicendum de tertijs decimarum quas princeps vel Rex alicui concessit. quimmo aliqui audent dicere qō nec ipse Rex potest illas alteri largo cōcedere: qui non sunt capaces secunduz Mentul. in repertorio legum in parte decima.cuius contrarium videm⁹ quotidie.cogitabis. Adde predicta q̄ ex quo donatio regis facta p̄ubi nem valet.vt.ō. dictum est:multo fortius valebit donatio facta vxori. vt.l.pen.ff.isto ti.idem de quolibet alio magnate dicit oldra.cōsi.ccxxxj.qō tene mēti. TIO. ¶Ides qō in simplici milite dixi dicas in aduocato:z doctore qui milites sunt z militare dicuntur.z non minus † prouident generi humano:quā si patriam armis defenderent vt.l.aduocati.C.de aduocatis diuers. iudicum.glo.in.c.ex multa.ō.de voto.z in.c.cum ex eod.de elect.libro.vj. in verbo indigere. doctorum enim scientia mundus illuminatur vt capitulo cum ex iniuncto.j.de here.et in ca.vnico. de reli.z vene. san.libro.vj. Hinc dixit glo.singularis.in.l j §.est e alius.ff.de his qui a pa.ma † q̄ testamenta aduocatorum z doctorum ratione preteritionis non possunt contratabulari sicut testamenta militum z arma

te militie.et tenet Ly.in lege prima.C. de iuris et facti igno.ex quo dicūt aliqui quod † substitutio facta a doctore post pupillarem et atem erit directa sicut facta a milite:quia militare dicuntur.Et propterea dicit glo.cōmuniter approbata in.l.miles.in princi. ff.de re iudi.et ibi tenet Ange.quem refert et sequitur Andreas siculus.in.c.Odoardus.de solu.ij.co. quod sicut milites armate milicie non † conueniunt nisi inquantum facere possunt sic nec patroni causarum:quia etiam ipsi milites sunt. ¶Et idem erit in doctore.nam doctoratus est dignitas. vt voluit gl. in.l.lege Julia.la.j.in verbo oratores. ff. ad.l. iulia. de vi pu. tenent Barto.et Salice.in.j. constitutione C.in.§.ideoq̄.vbi dicūt quod † doctor est clarissim⁹ et comes cum legit per viginti annos: vt lego p̄ma. C.de professo. qui in vbe con.refert et sequitur Jo. de pla.in lege finali.in vlti.colum.C.de decurio.li.x. Ex quo infert quod cum sint in dignitate non debēt torqueri sicut milites non torquentur . vt lege diuo marco.C.de questio.et.l.milites.eo.titu.et lex regni quā Rex Alphonsus promulgauit in Alcala. Era mccclxxxvj. nisi pro crimine lese maiestatis.vt.l.nullus.C.ad.l.iulia.ma.sicut nec clerici torquētur . vt.l. presbyteri.C.de epis.et cle.not.in.c.j.supra de depo. de quo pulchre et singulariter per paridē de puteo in suo famoso tractatu.de sindicatu. chart. xxix.al⁹ in ver.aduocatus cum asit doctor eqparet militib⁹ et clericis.vt.l.j.ff.de iusti.z † iu.z xiij.q.j.c.militare. Imo doctor precedit militem secundum Bald. in prohe.ff ox.in fi.et in.l.quod constitutum.ff.de test. milt.post glo.ibi de quo latissime per signorelum in sua disputatione de precedentia doctoris z militis, que incipit questio disputata.vbi multa et singularia ponit que faciunt ad propositum nostrum:et ibi etiam Ludo.qui pulchram additionem fecit . Videas per te. Non est mirandum si dicamus qō torquert non possint vt dicebat Joan.de pla . in dicta lege finali. C. de professo. qui in vbe const.et per cō sequens quod † donatio ab eis facta concubine nō valeat.vt voluit Hosti.in summa ti.de donatio. §.z cut.et Joan.andre.in.c.de his.supra de sepul.quem refert et sequitur Bar.Alexā.Ange.et in lege affectionis.ff.de do.in apostil.z Bar.in.l.ij.C.isto tit.et in.l.mulier.ff.de his quib.vt indig . z expresse alexā drinus in ista rubrica prope finē dicens qō nō valet donatio quam facit miles doctor vel aduocat⁹ sue concubine. ¶Et hoc maxime si doctor publice legit per viginti annos. Nam tunc efficitur comes.vt voluit gloss.in rubric.C.de profess. qui in vz.consti. et etiam dux vt dicit gloss.in.l.prima.in versic.ex vi carta.e.ti.z per cōsequens est spectabilis sicut est vr carius principis.vt.l.vnica.C.de comi.z archa . lib. xij.et.l.raptores.C.de epis.z cler.est etiam illustris. vt voluit Bar.in prohemio.C .ad finem principij.et in.l.ex eo.ff.de testa.milt.Bar.z Bal. in prohemio fiorum.in princ.Abb.in.c.proposuisti. de probatio ADDI Bonus text.in.l.j.C.de professo.qui in vrb. constanti.cui concordat lex regni.ij.parti.titu. fina. l.viij. de quo etiam per Angelum de aretio in prohemio institu.circa principum et Joan . surgeti.in suo enchiridio.fo.xj.co.j. TIO. Ex quo inferebat Angelus siculus.in.c.fina.de offi.deleg.xxj.co.ver. pondero vnum quod est cum laude dei nouissimum et inauditum quod si † doctor legit per viginti annos indistincte poterit legere per substitutuz ex eo quia † illustris persona potest seruire per substitutū. vt.l.quisquis.C.de epis.et cleri.et.l. nullus.C.de decurio.lib.x., de quo dicto meminit Jaso. in.l.j.C. de offi.eius cui mādata est iurisdi.in.iij.col.dic. vt ibi per eum post Alexand. ¶Quinimo quod plus est dicebat Paul.de castr.in.d.prohemio.C.in.ij.colū. ver.item addo q̄ † doctor positiū legit per viginti annos ex quo efficitur comes palatinus.vt.ō.dictū est:poterit creare notarios z legitimare spurios vt habetur per text.z gloss.in.d.l.j. C. de profes. qui in vr.cōstanti.licet non seruetur de consuetudine . Ex istis ergo satis probabiliter dici potest non valere donationē factā a doctore sue concubine quamuis nō patrocinetur maxime si est iubilatus quia legit per viginti annos . ADDI Ex istis deciditur qō † doctor est immunis a tributis. vt per Barto. in.l. medicos.C.de professo.et medicis.lib x.z Joan.fa. instit.de excu.tu.§.sunt z multi alij.vide legez regni parti.ij. de studijs.l.incipiente.la scientia. An autē hoc habeat locum in doctorib⁹ de rescripto.videas guidonē in decisione.lxxxvij.z Jo.surge.in suo enchiridio.fo.xj. col.ij. ego dixi in meo consi.xij. incipiente gundissaluus.de tre. TIO.

1 ☞ Licentiatus an gaudeat priuilegio concesso doctoribus.z nu.6.z.10.

Proximus cingi habetur pro cincto.

Scholaris non matriculatus non gaudet priuilegio scholaris.

Fructus proximo colligendi habentur p̄ collectis.

Scribimus verbum potest verificari in eo qō nondū est actualiter scriptū sed est in potētia scribēdi.

Ingrediens religionem ante professionem tacitaz vel expressam non censetur religiosus:si tamen qs iniiciat violentas manus in cum non euadit vinculum excōicationis a canone late.

Dispositio ad futurum facit rem habere priuilegiū perfectionis.

Captus extra ecclesiam vel cimiterium si deducat per ecclesiam z inde extrahatur an propterea violetur immunitas.

Immunitate gaudet confugiens ad corpus christi nisi fuerit captus tpe quo fugit.

Uestimenti appellatione venit tela ad vestimentū deputata.

Fideiussor qui statim est condemnand⁹ pōt agere contra principalem vt eū liberet ab obligatione.

De proximo banniendus habetur pro bānito.

Incontinenti facta messe videnf.z nu.6.

Doctoris appellatiōe an z quiveniat licētiat⁹.z.n.11.

Licentiat⁹ pri⁹ factus preferf pri⁹ facto doctori.

Spurius ad honores venire non potest.

Licentiatus gaudet priuilegio doctoris.

Imo fortius posset attentari: si daretur audacia verbis vt idem esset in licētiato: quia ex quo adeptus est † licentiam : proximus est doctoratui cum ad illum possit ascendere quando voluerit. Illud ergo qō est in doctore concessum:videtur etiam in licentiato concedendū.arg. tex.in.l.

pe.ff.de testa.milī.vbi dicitur q̄ sicut miles tā creatus potest testari de peculio iure militari si est filius familias sic q̄ tussus est confestim cingi proximus
2 †ergo cingi habeķ pro cincto.vbi est ter. ¶Ex quo dicebat ibi Bal.post Dynum.quod parua sunt aliquid esse factum vel in proximo faciendū.et sic propinqua potētia actui reputatur pro actu. ¶Ex quo dicebat Ange.in lege ex eod.in fi.eodem titu.quod
3 scholaris† nō matricularis non gaudet priuilegio scholaris.si tamen Rector scholarium iniunxisset notario vniuersitatis aliquem in matricula conscribi et ante descriptionem contingeret scholarem offendi mora per scholarem nō protracta:punietur offendens ea pena qua punitur offendens matriculatū. allegat Jacobum butricalem'in lege si quis id q̄. §.cum proponitur.ff.de iurisdi.om.iud.vbi hoc idē sequitur Alexan.j.colū.in fi.et Jason in.l.diuortio. §.interdum.fi.colū.ff.sol.ma.vbi ponit aliqua similia addendo ad id q̄ barto.ibi dicit quod† fructus
4 proximo colligendi habentur pro collectis. ¶Ad quod bene facit tex.et quod ibi notat dominicus in c.cum in illis.§.illud vero.in prin.de'preben.libr.vj.
5 vbi probatur quod verbum †scribimus:pōt verificari in eo quod nondum est actualiter scriptum:sed est in potentia scribendi.Ex quo infert dominicus: quod si papa concessit gratiam alicui dicendo tibi qui scribis in registro nostro et ipse nō dum scripserat:sed erat deputatus ad hoc per habentem potestatem:non vitiatur gratia sed debet intelligi quod
3 scribit quo ad habitum:quia est aptus scribere licet actualiter non scripserit.Similiter non dicetur mētitus:si iste dicat in supplicatione quod scribebat in registro pape.vt firmat idem dominicus in.c.ponderet.in fi.l.di.et marianus in repetitione.c.de multa.iij.co.§.de preben.Licentiatus ergo cui data est licentia ascendendi ad doctoratum cum sit tam propinquus doctoratui.quo ad casum nostrum reputabitur doctor et doctoris priuilegio potietur. ¶Ad quod bene facit tex.in.c.religioso.de sen.excō.li.vj.
7 vbi†litera dicit.quamuis autem is† religionem' ingrediturr:religiosus censeri cum effectu nō possit donec sit tacite vel expresse professus:si quis tamen in eum violentas manus injiciat:excōicationis late a canone vinculum non euadit. quinimo plus voluit Archi.in.c.si quis suadēte.penul.colum. xvij.q.iij. vbi dixit q̄ ille qui nullum ordinē habet:sed tantuz coronam portat z est clericus animi destinatione: gaudet priuilegio illius canonis per ea que not.in c.ij.§.de institu.multo ergo fortius erit dicendum idem in eo qui est ingressus religionem:cum per talem ingressum sit persona ecclesiastica.vt glo.dicit in.d.c.religioso.¶Et inde est q̄ si ante professionem mutatur:eius bona applicantur monasterio. vt singulariter concludit Ancha.consi.lxv.ad fin.incipit cōtra donationē.licet Bar. cōtra.in autentī.si qua mulier.in fi.C.de sacrosan.ec.de quo vide in auten. ingressi.eo.titu.z in.c.ij.§.de testa.Si aūt isti exsola destinatione reputantur persone ecclesiastice et gaudent priuilegio religiosorum: quare nō erit idē dicendū in licentiato qui est destinatus ad doctoratū:vt debeat gaudere priuilegio doctoris? ¶Ideo enim q̄ priuilegium ecclesie simpliciter collatum extenditur ad basilicam.i.ecclesiā nondū cōsecratā:cū sit irreuocabiliꝫ obsequijs diuinis dedicata et proxime consecranda.vt est bonus text. z ibi no. Abb.in.tij.not.in.c.pe.§.de immuni.eccle. ¶Imo plus dicit rota in tit.de testa.j. in antiquioribus.q̄ pro bonis destinatis ad edificationem ecclesie potest peti restitutio in integrum iure ecclesie licet nōdum sit ecclesia edificata .sicut partus concept⁹ in his que concernunt eius preseruationem: vt producatur inesse gaudent priuilegio tā natorū.arg.l.pregnantis.ff.de penis.et in.l.qui in vtero. ff. de statu homi.de qua decisione meminit dominicus in.c.j. ad fi.de in integ.restit.lib.vj. ¶Ideo etiā q̄ cōtra
4 ctus sponsalibus de futuro si fundus destinatus est ad dotem:etiam ante contractum matrimonū fundus dicitur dotalis ita quod alienari non potest. vt est text.not.cum glo.fi.in prin.in.l.diuisione.ff.solu.mat. ¶Et pecunia deposita ad emptionem predotium dotalium vel aliorum censetur res immobilis et non potest alienari sine decreto: sicut alie res immobiles.vt est tex.valde singularis in.l.tij.§.qui ergo.ff.de cōtra.iudi.tutel.De quo exclamat iudo. in.l.si ex legati cā.tiij.co.ff.dever.ob.z andreas siculus in repetitiōe rubrice.§.de re.eccle.nō alie. charta.xxj.fi.co.versi.z inquantum superius dixi.z in.c. nulli.fi.co.eo.ti.z in.c.possessiones.ij.col.eod.titu.et in.c.ij.de so.l.pe.col.[De hoc alex.in.l.a diuo pio.§. fi.ff.de re iudica.Cum autem his casibus z aliis similibus sola† dispositio ad futurum faciat rem habere priuilegium perfectionis :idez per consequēs erit dicendum in casu nostro:vt licentiat⁹ habeatur pro doctore:cū sit in via ad doctoratum.Unde actus ab eo gestus iudicandus est ac si fieret in termino. ar.text.in.d.c.religioso.de senten.excō.li.vj.cū aliis de quibus.§.Et facit text.in.l.que fiscales.C.de naui.lib.xi.vbi probatur quod de reb⁹ que trahuntur:iudicatur vnde quis vadit z quot quem ter.ad hoc valde commendat Bal.in.l.si quis.nō dicam rapere.tij.colum.C.de episcopis z cleri. Idem est bonus ter.in.l.si quis post hanc.C.de edi. priu.vbi dicitur quod z si non possit quis marmora de ciuitate ad rus deducere: si tamen de vno rure ad aliud traducere voluerit:poterit etiam per medium ciuitatis.per quem text.dicebat no. andreas de ysernia in rubrica que sunt regalia.lib.feu.fi.col. quod si aliquis veniret de vltra mare cum equis et
4 armis vadens romam z transiret per regnuz Sicilie:vnde equiz arma nō possunt extrahi sine Regis mandato libere sine pena tales equi de vltra mare portati exibunt sine Regis mādato.per text.in.d.l. si quis post hanc.Per quez dicebat arch.in.c sicut xvij.q.iij.aliud non minus singulare. quod si aliquis a iustitiario † extra cimiterium vel ecclesiam
☞ capiatur z deducatur per ecclesiam z inde violenter extrahatur:non videtur ecclesie immunitatem violare quod est bene notandum z valde quotidianuz.ADDI Si tamen non capiatur q̄us sa milia potestatis ipsum sequatur fugientem z intrātem:non possunt.aliter potest inde extrahi secundū Bald.in.l.plerīq;.ff.de in ius.voc.in fi.z Henricum in.c.fi.colū.iij.in princ.§.de immu.eccle.idem tenet hosti.quem isti non allegant in suum titu.de his qui ad eccle.

ad ecclesiam confu.post principium.facit text.in.l. si
5 quis cōtumax.xvij.questione quarta tenet Oldra. consilio.liij.ex his inferrur quod si† confugiens ad corpus Christi erat liber gaudet eius immunitate sicut confugiens ad ecclesiam nisi fuerit captus tēpore quo fugit:nam tunc non gaudet: quia corpus
9 Christi non reperit illum liberum sed captum secundum Abbatem'ita distinguentem in capitulo sane de celebra.miss.qui videas Benzillinū in apostillis.
TJO. ¶Facit preterea text.in lege vestimentum.
6 ff.de auro et argento legato.vbi† appellatione vestimenti venit tela ad vestimentum deputata. quem textum ad hoc not.ibi Jacob.de Arest.et Nicola. de Neapol.ad statutum loquens de vestimento vt etiam habeat locum in tela ad vestimentum deputata.et sic non solum in materia benigna:sed etiam in materia stricta z propria dicit ibi Bart.quod si testator legat vxori sue pānos lane et lini:quod veniūt
10 pannilane et lini:ad vestimenta facienda contexti vt parati. ¶Et facit text.et quod ibi not.in.l.cum te. C.de donatio.ante nupt.per quem dicit ibi Salice. in fin.quod mulier habetur pro coniuncta et carnaliter copulata a viro que de proximo copulanda. est tex.in capi.presenti.de preben.libro.vj.vbi probatur secundum Dominicum:quod vbi est res destinata de vno loco ad alium:effectus superueniens antēq̄ rea locum destinatum contingat:censetur factus in loco vbi destinabatur:et non vbi effectus imprimit. quod est notandum secundum eum.Et sic cum licentiatus sitin via tēdens ad Doctoratū:act⁹ ab eo interim gestus i.d est donatio ab eo facta concubine iudicabitur ac si fieret a Doctore maxime cum statim quam primum possit futurus est Doctor.ea autem que incontinenti fiunt inesse videntur.vt.l.lecta.ff.si
7 certum petak.et capitulo officij.§.de electio.Ex quo dicebat Bal.no.in.l.si pro ea.in.vj.questione.C.mādat'quod sicut †fideiussor potest agere contra principalem vt eum liberet ab obligatione si est cōdemnatus.vt ibi:sic etiam quando non est condemnat⁹ sed statim est condemnandus:vt puta si est cōclusus in causa et euidenter apparet quod est in casu condemnationis.quod no. ¶Ad hoc bene facit textus
8 singularis non solitus allegari in.l.qui pene.§.diuꝰ pius.ff.de manumissio.vbi probatur quod de proximo condemnandus per sententiam habeķ pro condemnato.et inde est† quod de proximo bāniendus habetur pro bannito vt possit impune offendi.scōm Pau.de ca.in.l.iij.§.si seruus.ff.de acquir.pos.q̄uis non bene firmet.z Alexan.ibi aliud sentiat.ADDI Pro ista opinione Adde bonū tex.z qō ibi no.Bal. quem alij referunt presertim Jas.in.l.diuortio.ff.sol. ma.vbi factum'parū ante tps vindemie:videt factū tempore vindemie.Ex quo infert q̄ factum paruz añ guerrā cēsetur factum tpe guerre.qō reputat no. ad saluandum testes.allegat ad hoc Bar.in.l.si qs. §.acentes.ff.de incendio rui.naufra.bonus tex.quē ibi allegat Bar.in.l.pedius.i pn.e.tt.Ad idē Bal.in c.j.in prin.de pace tenēda.Itē ficut valet donatio si
11 lio emancipato:ita si parū ante emācipationē:ante interpositionē decreti fm Bar.in.l.vt iusiurandi.in
12 pn.ff.de operis liber.qō intellige vt p Jas.in.d.l.si diuortio.§.co.vbi multa similia cumulat pīsertim in §. interdum.iiij.co.in fi.per.d.l.pe.ff.de testa.milī.vide Jo.fab.insti.de exc.tu.§.item hi qui rei pub.vbi loq̄tur de milite qui se paravit ad bellū.Itē si qs pmissit per metum solueret:z incōtinēti soluit presumitur durare'metus tpe solutionis q̄ que† incontinenti fiunt:inesse videnť.l.lecta.ff.si cert.pe.c.officij.de electio.ita dicit Ly.in.l.ij.C.quod metus causa.Bart. z alī in.l.si ob turpem.ff.de condi.ob causam.z ibi Jas.in fi.qui multa similia cumulat in vers.v.limita. Item Rex paratus ad coronationem habeķ pro coronato fm Lucam de pen.in.l.his quidem.C.q̄ mil. non pos.lib.xij.per dictā.l.pe.ff.de testa.milī.ex quo inferri potest qō sicut Rex potest adijcere conditionem donationi a'se facte quādo est Rex:ita donationi quam fecit cum non esset Rex vt dicemus infra Deo propitio. TJO. ¶Nec his obstat si dicaķ qō
10 appella.Doctoris† non venit licentiatus quia adhuc requiritur aliud examen z alia examinatio vt dicebat Bal.in.d.l.pe.ff.de testa.milī.z ideo dicit qō nō sufficit potestati qui debet ducere doctores:quod ducat licentiatum.q:non habet insignia doctoratus q̄ sunt quinq; de quibus in cle.ij.de magistris.z p Jo. de pla.in.l.magistros.C.de profess.q̄ in urbe Constā. lib.x.z per Ang.in.§.sed et si quis.in prin.insti.de mili.testa.idem dixit Bal.in.l.athlete.in prin.ff.de excu. tuto.dicens ibi esse argumentum contra licentiatuz vt non habeatur pro Doctore:nec habeat priuilegia Doctoralia donec susceperit Birretum. Idem tenet Alex.in.l.si cui pure.ff.ad treb.z dicit q̄ hoc communiter tenetur.hoc idem sentit Bal.in aur.habita.vj. col.ver.quid de scholari licentiato.vbi dicit quod licentiatus adhuc scholaris dici potest:quāq̄ ex natura actus cōuerti in habitum z propter examē assumpserit sibi medium nomē.ar.ff.de condi.z demonstr. l.falsa.§.j.z quāq̄ quo ad onera matricule viuat tā quam emācipat⁹ a matricula.Idē tenet Anchar.in pemso.vj. ¶Et propterea dicit Salice.in.d.auten. habita.vij.colum.ver.quero quid de licentiato.q̄ licentiatus in legibus decretis vel artibus gaudet priuilegio scholaris is scholas non intret:tum q: intrare non prohibetur:z sic ex natura rei mutat⁹ est iact⁹ non habitus.ideo nō habet obesse sicut nec honoratus cōditionem non mutat.ff.de senato.l.pe.de condi.z demō.l.falsa:cum similibus. ¶† Ista enim procedunt in odiosis z penalibus in quibus sermones sunt stricte interpretādi. Unde si episcopus excōicat Doctores non disputantes:non includunť licentiati: secus tamen est vbi agitur de fauore. Nam tūc appellatione Doctoris cōprehendit licentiatus quia est in potentia propinqua actui.ita dicit Bald.in.l.j.pen. columna.ff.soluto matrimonio.Joan.de Imo.z Dominicus in proemio sexti.qui pro hoc allegat glo.in clemen.quamuis.de foro competen.in verficulo episcopis.z in clemen.prima de religio.do. que dicunt quod appella.episcopo:um aliquando comprehenduntur non consecrati.sic dicendum erit in licentiato.z ista est magis cōmunis conclusio.vt refert Alexand.post Raphael.in.l.mulier.§. non est dubitandum.ff.ad trebel. ¶Et inde est quod† ego qui fui licentiatus anno Domini.mcccc.xcj.die Jouis.xiij.mē

Universidad de Deusto Biblioteca

sis Januarij.nunc factus Doctor.viij. die decēbris anni.mcccxcvij. Suz preferendus omnibus illis qui post me fuerunt licentiati.licet antequam ego facti fuerint Doctores.ita dicit no.Ang.de aretio.in.§. q̄dam actiones.r.columna.versiculo quero de questione contingenti.motus per textum optimum in lege prima.C.de consuli.libro.x. Idem tenet Calder. per illum textum in capitulo capitulum sancte Crucis.de rescript.quod refert Marianus in capitulo quanto.ad finem.i.de magistris.et istud tene quamuis contra sentiat Ruc.consi.cccxxiij.incip.quo ad primum articulum.de quo meminit Feli.in proemio Brego.viij.columna.versiculo verum autem.et in rubrica.de maio.et obe.ij.columna.versiculo primo. licentiatus.de quo etiam per Alexand.in.l.fina.ff.de obse.patro.presta.in apostillis.nisi forsan diceris q̄ cum ad esse Doctoris requiratur aliud examen vt.s. dictum est.quando autem aliquid requiritur a lege vel statuto pro forma debet forma specifice impleri: etiam in his que sunt notoria et euidētia:dato quod illud adimplere sit superfluum vt not.in.l. diligenter.ff.manda.et in.c.cum dilecta de rescri.et propterea si statutū requirit quod apponatur nomen ꝓpriū cognomen et agnomen contrahentium in instrumēto:si vnus habeat vnum nomen singulare:non sufficit apponi illud:sed debet forma seruari ita tradunt Jo.de imo.et Moderni in.l.j.ff.de liberis et posthu. post Bald.et Ange.Feli.in.d.c.cum dilectus.xxv.column.versi.amplia.decimo post alios quos ipse allegat et inde est quod scholaris notorie doctus imo doctissimus si vult Doctorari:necesse est quod examinetur quia illud examē requiritur pro forma sm Bal.in.c.constitut".pe.co.s. de appel.cuius contrarium videtur sentire Ange.in.l.hac cōsultissima.C. qui resta.fa.poss.dum dicit quod si statutum requirit pro forma consilium sapientis:non oportet ipsum habere vbi casus est clarus in iure. sic ergo videtur dicendum in scholari doctissimo.sed quod prius dixi communiter tenetur ¶ Ad cuius confirmationē facit quod no.voluit Bald.in.l.si donationem.C.de nup.dum dicit quod licet Doctoratus non fecerit cōiuium quod debet facere ex forma statuti: tamen nihil derrabit de substantia doctoratus de quo latius per Ananiam in rubrica de magistris.ij.columna.ec ce quod obmissio forme non vitiat actum ꝑsertim in casu notorio vbi actus forme non est necessarius. sicut in simili dicimus de eo qui tenetur satisdare antequam intret officium potestarie:si est euidēter idoneus sufficit cautio nuda cum obligatione bonorū: adeo quod valebit ille actus sine solēnitate statuti secundum Bart.in.l.quicunq;.la secunda.C.de fun. pa.libro.xj.sequitur Paulus de cast.in.l.j.ff.qui satisda.cog.et in.l.diuortio.§.interdum.ff. soluto matrimo.qui allegat rex.cum glo.in.l.de creationibus.C. de epis.au.idem tenet Bartol.in.l.priuatis.C.de mu rilegulis.libro.xj.et Joā.de pla.in.d.l.quicunq;.hanc finaliter sequitur Jason in.§.impendi. per pulchra fundamenta.que per te videas.et videtur glos.in.l. prima.ff.de ripa munieda.Dicimus ergo in casu nostro quod cum licentiatus ad doctoratum reputetur idoneus:non est opus nouo examine.imo habeatur pro Doctore.et sic tenet Bal.in.l.ij.C.de profes. vrbis Rome.et Bart.in.l.ij.C.de profes.et medi.lib.xj. et Bal.in.l.j.C.de profes.et medi.lib.xj. et Bal.in.l.j.C.de profes.et medi.lib.xj. et Bal.in.l.j

habeat accessum ad mulierem: dicitur committere adulterium spirituale ⁊ sacrilegium. vt est gloss. no. 9 in. c. virginibus. xxvij. q. j. quam multū commendat Abb. in. c. vt clericorū. prope fin. ē. de vi. ⁊ hone. cle. cōmittit etiā incestū. vt est gl. no. in. l. ij. in verbo filij. C. de epi. ⁊ cle. quam multum cōmendat anania in c. cum dilectus. ⁊. col. j. de accu. ¶ Et hinc est quod cōcubine clericorum possunt distringi ⁊ puniri per iudicem ecclesiasticū quia committit sacrilegiū eis inherendo. vide tex. cum gl. in. c. eos. xxxij. distin. in c. cum multe. xv. q. ij. ⁊ in. c. si concubine. j. de sen. excom. turpiter ergo videtur clericus dare: ⁊ ipsa etiā turpiter recipit. ¶ Unde non valebit donatio quādo nō est processum ad traditionem. quia nō datur actio super his que turpiter sunt promissa. vt. l. ij. et per totum ti. C. de cōdi. ob tur. cau. si tamē res donate fuerunt tradite non poterit clericus qui donauit eas repetere. quia in pari causa turpitudinis melior est cōditio possidentis. vt regula in pari. de reg. iur. lib. vj. cum concordantijs. quāuis tamē clericus nō possit repetere: fiscus tamē ecclesie bene poterit illud auferre. ar. d. l. ij. C. de condi. ob tur. cau. ⁊ qō ibi no. Ly. l. lucius. ff. de iure fisci. ecclesia cū habet fiscum. glo. in. c. quia diuersitatem. de cōcess. prēben. vbi no. Abb. ¶ Et tex. cum gl. in cle. ij. de here. in verbo ecclesie. no. in. c. cū sint leges. eo. ti. lib. vj. ¶ Ite ergo fiscus ecclesie illud auferet: vt expresse voluit hic Alexādrinus. ij. col. ad fi. ¶ Ad cuius confirmationem facit quod no. voluit Joan. de imo. in cle. pastoralis. peñ. col. de re iudi. vbi dixit quod presupposito q̄ ppter delictum alicuius eius bona publicent: ⁊ per cōs iuspatronatus qō obtinebat: debet confiscari fisco ecclesie non autem fisco seculari. ¶ Ad hoc qō no. Bar. in l. cunctos populos. col. C. de sum. trin. Idem Bar. in. l. tutores. §. heres. ff. de admini. tuto. vbi dicit quod si fit publicatio bonorum alicuius habentis bona in alio territorio: cōfiscatio applicabitur ad fiscum loci in quo sunt bona ⁊ sic applicabitur hoc ius ecclesie vbi est iuspatronatus. et per consequens iuspatronatus extinguetur et ecclesia remanebit libera. sub episcopi potestate ita dicit Anto. in. d. cle. pastoralis. quem refert ⁊ sequitur ibi. Jo. de imo. ri. col. ¶ Ad idem facit qō voluit Abb. in. c. ij. §. de succes. ab intest. vbi ex illo tex. net. vnum quod reputat mirabile. videlicet q̄ si vni ex heredi 8 bus clerici auferē sua portio tanquā ab indigno non applicabitur fisco seculari licet heres sit secularis: sed potius fisco ecclesie habito respectu ad qualitatem relinquentis: ⁊ potiꝰ fisco episcopi quā pape. vt ibi per eum quod tene menti. Ad hoc bene facit lex regni. ⁊. parti. tit. vj. l. lvij. que incipit temporales. que dicit quod si clericus est heres laici: conueniri potest ratione hereditatis coram iudice seculari: coram quo conueniendus erat defunctus: vt etiā not. per doctores signanter per Ang. in. l. heres absens. ff. de iudi. per Joan. de imo. in. l. si eum hominem. ff. de fideiu. per Abb. in. c. quia. vt. ē. de iud. in fi. cuius contrarium voluit gloss. in. c. clericum nullus. xj. q. j. ecce quomodo attenditur qualitas persone defuncti nō heredis: vt sentit Abbas vbi. §. ADD Pro ista opi. Abb. facit tex. et quod ex eo colligit uncha. et refert ibi Joan. de ana. in. j. col. in. c. excommunicamus. el. j. de hereti. vbi dicunt quod publicatis bonis patrimonialibus clerici: confiscantur fisco ecclesie. idem dicit glos. in. c. quia diuersitatem. ē. de concess. prēben. vide que scripsi in. c. quanto. de iudi. fo. vj. colum. j. in meis recollectis. ¶ Ista sua dicta semper fuerūt mihi dubia. quia contra primū tenuit expresse Bal. in. l. si quis presbyter. C. de epi. et cle. ij. colū. verſi. ij. inducitur. quem refert ⁊ sequitur ibi Paulus de castro anch. in. c. cū secundum leges. de hereti. lib. vj. ⁊ in repeti. regule ea que fiunt. de regu. iur. lib. vj. q. xxj. colum. lxx. ver. clericus habens spurium: instituit fratrem suum accommodata tacite fide de restituendo spurio et sic incapaci. modo hereditas venit auferenda ab isto incapaci tanquam ab indigno: dicunt ipsi quod applicabitur fisco imperij non fisco ecclesie: quia auferuntur de manu heredis qui est laicus. et cui erat quesitus. ¶ Facit quod in simili voluit idem Bald. post Barto. in auten. cassa ⁊ irrita. in. v. questio. C. de sacrosanc. eccle. vbi dicit quod stante statuto quod testamenta non infinuata intra tres menses irritentur: si testamentum clerici heres non infinuauit: non valet habito respectu ad heredē qui est laicus. illud idem videtur dicendum in casu nostro. vt res a clerico donate concubine: applicentur fisco seculari nō ecclesiastico. quod mihi videtur verius. Pro isto dicto Bal. et sequacium facit in simili text. secundū primam lecturam quam ibi ponit Barto. in. l. quod scitis. §. finautem. C. de bon. que libe. vbi probatur 10 quod si aliquis moritur sine † descendentibus relicto auo paterno ⁊ materno: in questis ex latere materno preferetur maternus: in questis a paterno preferetur paternus sicut in fratribus ⁊ sororibus: vt dicitur in. l. de emancipatione. C. de suis ⁊ legi. here. ⁊ per glo. in auten. post fratres. eodem titulo ⁊ in auten. ita q̄. C. communia de succes. ⁊ inspicitur persona immediata a qua defunctus habuit: non autem mediata vt sciamus ex cuius linea habuit: qō tene perpetuo menti. ista sunt verba Paul. de castr. in. d. §. finautem. in fi. Cum autem in casu nostro vltima persona a cuius manu capiuntur bona a fisco fit secularis ipsa debet attendi: et per consequens fisco seculari applicabuntur. Et sentiens forte dominus Abb. hanc difficultatem in dicto capitu. ij. §. de succes. ab intesta. dicebat ad illum textum quod ponit specialem prouisionem. ADD Adde pro opinione Bal. contra Abb. quod Bal. refert et sequitur Joan. de pla. in. l. j. C. de bo. va. li. x. et confirmatur hac ratione. † clericus in patrimonialibus 11 censetur laicus: et iudicantur illa: vt bona laicorum secundum Anto. no. in capitulo constitutus. de religiosi. et ibi Abb. videtur text. in capitulo cum dilectus. de iurepar. et ibi no. Abb. cuius meminit Fell. in capitulo que in ecclesiarum. de consti. ego scripsi in. c. ij. de pe. ⁊ re. cō. fi. ciij. in meis recollectis. Item mutata persona: mutatur status rerum. l. Paulus respondit per procuratorem. §. prime. ff. de acquire. hereditare. l. fiscus. ff. de iure fis. l. iij. C. de epis. ⁊ clericis. de cle. coniu. §. j. ver. ad huiusmodi autem articulum. Bar. Dyn. et alij in. d. l. Paulus. Item † hereditas non adita representat defunctum: adita vero heredem. l. j. §. sceuola. ff. si quis testa. lib. esse iuſ.

fue. l. hereditas in multis. ff. de acquir. re. do. l. ceptā. ff. de vsucap. et quibus inferuntur duo satis no. primum quod impuberi succedenti clerico si est laicus datur curator: per iudicem seculare. vt. l. prima. ⁊ ibi Bartol. ⁊ alij. ff. de tuto. ⁊ curato. da. ab his. Secundum quod si laicus est heres institutus clericus: heres tenetur inuentarium facere autoritate iudicis secularis non ecclesiastici: ita concludit Guido in. decisionibus Dalphinatus. questione. cclxj. ⁊ tene mē. ti. eodem modo dicemus in publicatione bonorum vel confiscatione: vt habeat fiscus secularis non ecclesiasticus: vt dicebat Bald. TJO. ¶ Secundus 13 dictum domi. Abb. in. d. capitu. secundo. dum voluit quod id quod † venit applicandum fisco de bonis clericorum non venit applicandum Pape sed potiꝰ episcopo loci vt dispenset diligenter ad vsum. vt ibi dicit probari: non videtur mihi sine scrupulo. q̄ episcopus non habet fiscum. vt voluit Bald. in rubrica de priuile. fis. C. in fi. ⁊ sic nihil potest confiscare sue camere secundum eum. ⁊ si quis contrahit cū eo vel cum episcopatu: non ideo bona sua sunt tacite obli- 14 gata secundum ipsum. Et ideo Bal. in auten. bona damnatorum. C. de bo. damna. dicit quod episcopꝰ condemnans ad penam pecuniariam debet eam applicare fisco Ro. ecclesie: non autez camere sue: quia esset iudex in causa propria. Similiter dicit Angel. latin auten. vt nulli iud. §. ait autem. co. nona. quod episcopi imbursent istas penas: tamen non possunt nisi causa necessitatis subsit: sed debent erogare pauperibꝰ. nisi sit episcopus habens dominium temporale. que dicta refert ⁊ sequitur Andr. ficu. in. c. p. et. g. xlix. columna. §. de offi. delega. ⁊ Feli. in capitulo irrefragabili. §. ceterum. penul. colum. §. de offi. ord. quē videas. Cogitabam si posset sustineri dictum Abb. dicendo quod episcopus non habet fiscum propriē: bene tamen impropriē. vt sentit Bald. in ducta rubrica. C. de priuileg. fisci. vide eundem in capitulo primo. §. ad hec. columna. iiij. verſi. quero vtrum de pace iura. firman. li. feudorum. Et in casu in quo bona alicuius clerici veniunt confiscanda: si non est beneficiatus applicentur fisco episcopi: si est beneficiatꝰ ecclesie in qua habet beneficium. vt voluit Abba. in dicto capitulo secundo. §. de succe. ab intesta. de quo non insisto amplius: quia nō est presentis speculationis. ¶ Unum non est omittendum circa predicta quod si miles vel aduocatus Doctor licentiatus vel clericus donat sue concubine pro meritis ⁊ seruitijs si merita predicte Domine probarentur: crederem dictam donationem tenere. licet enim inter personas prohibitas simplex donatio non sit valida: tamen donatio ob causam non reprobat: quia aliam ⁊ diuersam naturā habet a simplici: vt patet ex no. in aur. vnde si pareng. C. de inoffi. testa. ⁊ in. l. si donatione. C. de col. ⁊ in. l. aquilius regulus. ff. de dona. donatio enim que fit ob causam nō potest dici propie donatio sed cuiusdā debiti naturalis restitutio: q̄ ex collatis seruitijs obligatur ille cui cōferuntur naturaliter cōferenti. vt. d. l. aquilius. ⁊ dicitur talis obligatio ad antidora. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. here. inter personas autem phibitas inter se donare: alij contractus non prohibent sed tenent. vt. l. si testamentum. ⁊ qō ibi not. ff. de pba. ⁊ l. cū quis. §. pe. de leg. iij. isti ergo qui alias prohibentur cōcubinis donare: bene possunt aliquid eis donare p collatis sibi seruitijs p quibus erāt eis obligati ⁊ magis dicetur hoc obligationis dissolutio: quam donatio seu patrimonij diminutio per iura predicta. ¶ Et intelligo vt dixi quando merita pbantur vel seruitia: alias si nō pbarentur: verba illa pro meritis ⁊ seruitijs nō sufficerent ad predicta pbanda. ex quo emanant inter personas phibitas. vt est casus in. d. l. cum quis. §. pe. de leg. iij. ⁊ d. l. qui testamentum. ⁊. l. si forte. ff. de castrēsi pecul. talibus enim verbis non datur fides: sed presumpnt adiecta in fraudem legū. vt dicit textus in dicto. §. penultimo. et ita dicit Ancharan. consilio. ccxlviij. incipit dibium facit. quē refert ⁊ sequitur Pau. in. d. l. donationes. ff. de dona. ⁊ And. simo. in. l. si diuortio. xiij. co. ff. de verb. obli. de quo etiā p Vitalle in li. clausularū. Cardi. xlvj. alias in clausula dedit ⁊ donauit titio ppter eius grata ⁊ accepta seruitia. ⁊ de hac donatione remuneratoria. j. latius dicet. ¶ Hucusq̄ locuti sumus de donatione facta concubine que propie est illa cum qua matrimoniū esse possit: ⁊ est vnica in domo retēta in scemare concubine: vt in aur. qui mo natu. effi. sui. §. si qs autē. ⁊. §. palam. ⁊ ibi glo. in ver. indubitatus. col. vij. et in aur. de triente ⁊ semi. §. ⁊ hoc dicimus. ⁊ ibi gl. in ver. preterijt. col. iij. ⁊ dicitur scema quasi imago vel figura: scilicet quasi recte teneatur. imo dicit lex prestationem esse faciendam quod pro concubina tenetur. ff. de concubi. l. in cōcubinatu. ⁊ iiij. parti. ti. xiiij. l. ij. de quo per Specu. ti. de succes. ab intes. §. j. v. col. ver. ⁊ nota tria necessaria per Jo. an. in addi. ad specu. rubrica. qui fil. sint legi. in. ij. col. per glo. ⁊ Doct. in c. innotuit. ē. de elec. in ver. coniugata in fi. ⁊ ibi abbo. co. antepe. Bal. in. l. eam quam. C. de fideicom. ix. colum. ver. ⁊ nota qō licitus concubinatus est inter solutū ⁊ solutam. cū debet interuenire verbum prestatio se tenere in concubinā. ⁊ factum quod teneat in domo ita q̄ passim non possit vagari circa plurimorum concubitus. Nam si non interueniret protestatio vel alio modo appareret de cōcubinali cōsensu cum virgine vel vidua committeretur stupū. vt in. d. aur. de triente ⁊ semi. §. consideremus. in fi. ⁊. ff. de questio. l. si quis viduam. Et secundum ista exceptio quam faciunt Docto. a regula quod donatio facta a clerico concubine non valet: nō videtur cognue fieri: tum q: illa non dicitur cōcubina vt apparet ex predictis: sed potius est focaria: cuz qua habitare nō licet. vt. l. fi. ff. de concubi. ⁊ tenet Bal. in. l. si ea cōditiōe. C. de condi. infer. tum etiā q: clericus non est solutus sed ligatus ecclesie per matrimoniū spuale: vt ē. dixi: vñ ppius caderet in his q̄. j. dicenk. voluit ibi hoc ponere ne doctoꝝ ordinem in hac materia loq̄ntiū peruerterem.

Meretrix dicit mulier que inhoneste duos cā questus admittit. 1

Donatio facta meretricibus publicis valet. 2

Meletrix nō recipit turpiter iz turpiter faciat meretricando. ⁊ nu. 7. 3

Pignus datum meretrici non potest ab ea retineri. Dominiū pecunie vel rei donate meretrici per traditionem ei acquiritur. 4 5

6 Meretrici ꝓmissa iniuste retinens iniuste facit.
8 Miles promittens meretrici nō obligatur nec etiā minor.
9 Reus lz non habeat ius in re: tñ non petēs eā nō obtinet si nullum ius habeat.
10 Meretrix si aliq̄d ꝓmittat lenoni: leno ex hac ꝓmissione agere non potest.
11 Meretricis ꝓpriū est recipere pretium nō dare.
12 Coitus cū meretricibus est damnatus.
13 Meretrix hoc facit in mundo qđ sentina in marivel cloaca in palatio.
14 Donatio promissio ⁊ pignoris datio facta meretrici valet ⁊ qđ ex hac causa acquirit suū facit: nec fiscus potest ab ea auferre.
15 Dominiū ciuile acquiri pōt cum peccato.
16 Meretrix pōt libere disponere testari elemosynam facere ⁊ decimas solnere de his que ex meretricio ac quisiuit.

§ 40 Videamus nunc de donationibus que fiunt alijs mulieribus que non sunt cōcubine. Et primo de meretricibus que palam questum sui corporis faciunt. vt. l. palā. ff. de ritu nup. vbi tex. 1 not. innuit mulierem dici † meretricem si inhoneste duos causa questus admisit. ad hoc commendat illum tex. Abb. in. c. cum decorem. in fi. s. de vi. ⁊ honesta. cle. ⁊ in. c. inter opera. in fi. s. de sponsa. idem si per 8 xx. horas sterit in meretricio vel lupanari. Nā ex hoc solo censetur publica meretrix. vt no. Salic. in. l. qui adulterium. C. de adulteriis. ¶ Et teneas pro constanti quod † donatio facta istis publicis meretricib? 2 valet. vt est textus in. l. iij. §. sed ⁊ quod meretrici. ff. de condi. ob turpem causam. ⁊. l. affectionis. ff. de dona. no. in. l. secunda. C. de condi. ob turpem causam. ⁊ in. l. mercalem. eodem titulo ratio est quia hic versatur turpitudo solum ex parte donatoris: non autem 3 ex parte meretricis. quia licet † turpiter faciat eē meretricem: nō tamen turpiter recipit cum sit meretrix. vt dicto. §. sed quod meretrici. et glol. in capitulo ex transmissa. s. de decimis. quando autem turpitudo versatur ex parte dantis non autem ex parte recipiētis: iuste recipitur quod donatur vt per totum titulum. ff. ⁊ C. de condi. ob turpem cām. ¶ Et procedit 9 hoc non solum quando res meretrici donate fuerūt sibi tradite vt loquuntur iura predicta: sed etiam qñ 4 non fuerunt tradite: fuit † tamē pignus datum: quo casu ne: tum poterit retinere pignus sed etiam poterit agere contra donatorem vt pignus redimat. q: licet pignus remaneat in dominio obligantis. vt. l. pignus. §. de pigno. actio. tamen sicut dominiu: rei tradite queritur. vt lege traditionibus. C. de pactis. ⁊ institu. de rerum diui. §. per traditionem. sic etiam per traditionem pignoris queritur ius in pignore. vt 5 traditur in preallegatis iuribus. vnde sicut † dominium pecunie vel rei donate meretrici. per traditionem ei acquiritur: sic ⁊ ius pignoris reale sibi acquisitum est. Ita tenet Lyn. in dicta lege secunda. C. de conditio. ob turpem causam. quicquid dixit ibi glo. que debet intelligi de muliere non meretrice. de qua infra subijciam. ¶ Quinimo quod plus est subdit Lyn. in dicta lege secunda: in fine. quod si scholaris promisit meretrici ob libidinem secum habitam: vel nitmodo meretrix coram rectore vel doctore: facit citari scholarem ⁊ petit ab eo illud quod sibi promisit quod poterit illud facere: quia. qui retinet meretrici promissa iniuste facit ⁊ sic peccat secundum eū. Idem in effectu voluerunt ibi Angel. ⁊ Salice. Angel. in. l. prima eodem titulo. Bartol. in. l. affectionis. ff. de donatio. ⁊ in. l. generaliter. in fine. ff. de verborum obligationibus. et ibi etiam Alexand. ⁊ Franciscus de aretio. Barto. ⁊ Alexand. in dicta. l. iij. §. fi. quod meretrici. ff. de condition. ob turpem causam. Lynus ⁊ Salic. in. l. ea que. C. de donatio. ante nup. ¶ Mouentur ipsi primo per tex. in dicto. §. sed ⁊ qđ 7 meretri. vbi dicitur quod licet † turpiter faciat meretricem esse: non tamen turpiter recipit cum sit meretrix. Si autem turpiter non recipit: ergo iuste recipit ⁊ domina efficitur rei donate. ista autem ratio non minus militat in donatione re non tradita: sicut quādo res traditur. Secundo facit tex. in dicta lege affectionis. dum generaliter permittit fieri donationem meretrici: sed constat quod ad validitatem donationis non requiritur traditio cum etiam absenti donari possit. vt. l. absenti. ff. de donatio. ⁊ in capitulo si tibi absenti. de prebend. libro sexto. ergo dispositio illius textus habet locum in promissione facta sine traditione. ¶ Tertio speciale est in milite et minore ꝓmittente † concubine vt non obligentur. vt nota. in dicta. l. affectionis. ergo in contrarium est ius cōmune in alijs. vt lege ius singulare. de legi. ¶ Quarto facit textus valde singularis in lege multum. ff. de verborum obligationibus. vbi ad validitatem stipulationis potius inspicitur persona stipulatoris quā promissoris: cum autem in promissione que fit meretrici non fit turpitudo ex parte meretricis stipulantis postquam meretrix est: vt in dicto. §. sed et quod meretrici. licet turpitudo sit in promittente: potius inspiciamus personam ipsius meretricis. Ita ponderat ⁊ inducit illum textum Paul. de castr. ibi. Et idem tenuerūt Hugo ⁊ Archi. in capitulo qui vendatoribus. lxxvj. dissin. facit quod in similibus videmus in iudicijs vbi magis attenditur persona petentis quā rei: quia licet reus nullum ius habeat: si tamen petens etiam non habeat nō obtinet. vt lege prima ff. ca principi. ff. si pars heredi. pe. ⁊. l. fina. C. de rei vendi. sic ergo in casu nostro inspiciamus personam stipulatoris. id est meretricis cui fit promissio ex cuius parte non interuenit turpitudo. non autem personā promissoris turpiter promittentis: quia eius turpitudo nō habet vitiare promissionem. vt dicta lege multum. ¶ Cuius ratio est secundum Franciscum de Aretio. ibi in secunda columna. quia si stipulatio continens turpitudinem ex parte promissoris annullaretur ipso iure vel in effectu: tunc ille qui turpiter promisit: nullam pateretur penam. immo puniretur stipulator: qui turpiter non recepit. quod esset absurdissimum. Sed ecōtra quando turpitudo est ex parte stipulatoris si stipulatio non esset annullata: tunc stipulator non puniretur ex sua turpitudine. Unde in vtroque casu per eandem regulam statuitur oppositum. Videlicet ne quod odio

alterius inductum est: cōuertatur in eius fauorem. vel ne quis ex delicto suo lucretur. contra legem relegatorum. §. fina. ⁊. l. sequenti. ff. de interdi. ⁊ releg. et quod habetur in regula quod ob gratiam. de regu. iur. que quidem ratio subtilis est ⁊ satis singularis: ⁊ a nemine tacta nisi ab illo vt ipse dicit. ¶ Et istud teneas quāuis glo. in. d. §. sed ⁊ qꝫ meretrici. et 12 in. d. l. ij. C. de condi. ob tur. cau. ⁊ in. l. affectionis. ff. de dona. ⁊ in. l. ea que. C. de dona. ante nup. teneant contrarium. quam opi. tenuerunt Bal. Ang. ⁊ Pau. in. d. §. sed ⁊ quod meretrici. Jo. de imo. in. d. l. generaliter. in fi. ff. de ver. obli. ⁊ Alexandrinus in presenti. fundamentum principale istorum doctorum est. quia ista promissio est turpis seu ex turpi causa facta: et ideo non valet. vt l. generaliter prealegata. Istud non est verum quia meretrix in eo qđ est meretrix turpiter facit: sed ex quo talis est: non turpiter accipit nec turpiter stipulatur. ⁊ sic ista prima ratio non procedit. ¶ Secundum fundamentum eorum est quia quedam honeste accipiuntur que nō honeste petuntur. vt. l. j. ff. de variis ⁊ extraor. cog. quia 13 licet in casu. d. l. j. illud quod retinetur possit iuste retineri: non tamen possit honeste peti: non tamen sequitur. ergo nec in isto casu. Ita excludit Lyn. has duas rationes in. d. l. ij. in fi. C. de condi. ob tur. cau. ¶ Tertiū est tex in. l. ea que. C. de dona. ante nupt. vbi si aliquis promisit donare alicui mulieri vt sponsa fieret: que tamen sua sponsa esse non potuit: non 14 tenetur illud ad implere. Ad hoc respondet Alexan. in. d. l. generaliter. quod ideo ibi non potuit illa mulier agere: quia donatio cōtinebat modum seu causam impossibilem: quia illa non poterat esse sponsa eum ille aliam haberet vxorem. ⁊ ita non erat in potestate mulieris quod valeret matrimonium vel ꝑ duceretur in sponsam. et ꝓpterea agere nō potest virtute illius promissiōis. sic dicit Ly. in. d. l. ea que. 15 qui pro hoc alleg. no. in. l. a diuo pio. ff. de ritu nupt. ¶ Quartum fundamentum est tex. in. l. fi. §. seia. ff. 10 de act. ⁊ ob. vbi si † meretrix aliquid promisit lenoni. ex hac promissione leno agere non potest: sicut ergo ipsa non potest conueniri ratione sue promissionis. sic etiam iuuetur is qui aliquid ei promisit: vt ab ea conueniri non possit: quia vt dicebat ibi Bartol. ibi non fuit facta stipulatio. et sic non nascebatur actio ex promissione de donando secundum tempora. ffo- 16 rum. Sed reuera ille tex. non se fundat super stipulatione. et ꝓpterea melius videtur intellexisse illū textum Bart. in. d. l. affectionis. ff. de dona. qui dicit quod ille tex. loquitur in meretrice promittente alteri: que quidē promissio valde a lege reputatur exosa. vt no. in. l. que adulterium. C. de adulte. et ita turpitudo versatur ex parte recipiētis cuius persona magis est attendenda ad validitatem stipulationis. vt d. l. multum. ff. de verborum obligationibus. et iste intellectus placet Alexan. in. d. l. fi in apostillis. Hūc etiam tenet Bal. in. l. j. ff. colum. C. de condi. ob tur. cau. qui reputat valde singularem tex. in. d. l. fin. ad 1 hoc sic etiam intellexit eum Ang. in. d. §. sed ⁊ quod meretrici. in fi. et ibi etiam Barto. ⁊ Pau. de castr. et 2 Alexan. in. d. l. generaliter. ij. colum. ff. de verborum 11 obligationibus meretricis † enim est propropium recipere pretium nō dare vt dicitur Ezechielis. xvj. 3

capitulo non est ergo mirandum si dicamus non valere promissionem factam a meretrice lenoni: vel meretrico causa meretricij. ¶ Quintum fundamētum est. meretricem esse ⁊ ad meretrices accedere prohiber dominus. primum est deutero. xxiij. secundum est Exo. xx. ⁊ deutero. v. ⁊. xxij. q. iiij. c. meretrices. ⁊ c. nemo sibi blandiatur. ⁊ sic † coitus cum meretricibus est damnatus. vt dicto capitulo nemo. et capitu. liberorum. et capitu. dicat aliquis. ea causa et questio. sed vbi aliquid promittitur pro coitu dānato: non tenet promissio. vt est casus in. l. mercalē. C. de condi. ob tur. causam. no. in lege secunda eodē titulo signanter per Lynum et Angelum. Ad hoc dicendum quod licet meretricum sit peccatum ⁊ a iure reprobatū: tamen ecclesia illud tolerat et sub dissimulatione pertransit causa maioris mali vitandi. vt capitulo duo. ⁊ capitulo nerui. xiij. di. et not. in capitulo inter opera. de sponsa. et propterea lex non punit meretrices. Vide Archiepiscopuz flo. in summa. ij. titu. secundo capitulo quinto. Nam vt inquit aug. hoc facit † meretrix in mundo: quod sentina in mari: vl cloaca in pallatio. tolle cloacam: ⁊ replebis fetore pallatium: ⁊ similiter de sentina. tolle meretrices de mundo: et replebis ipsum Sodomia propter quam causam idem augu. ait in. xiij. de ciuitate dei. quod terrena ciuitas vsum scortorum licitā turpitudinem fecit. refert sanctus Tho. iiij. de regi. ꝑncip. xiij. Ex istis ergo concluditur quod valet † donatio promissio et pignoris datio facta meretrici: et quod ex hac causa acquirit suuz facit: nec fiscus potest ab ea auferre. Nam quod sepe cum peccato fit: nec charitate acquiritur: non fundatur in charitate: ita quod perdendo charitatem ipsum perdit necesse sit. quia non videtur charitas plus requiri ad rei conseruationem quam ad rei inceptionem et acquisitionem. † dominium enim ciuile acquiri potest 15 cum peccato quia meretrix acquiritur dominium pretij meretricij cum peccato. peccat enim meretricando sed non peccat recipiendo pretium. imo regulariter loquendo pretium efficitur eius sic quod nō tenetur ad restitutionem. nec etiam necessarium est ei ad salutem illa erogare pauperibus. ita dicit conradus de contractibus. q. vij. prima conclusione. vbi plene probat quod dominium ciuile sicut nec Euangelicum fundatur in charitate. Ex quo infert † qđ de his potest libere, disponere: testari: elemosynam facere: et decimas soluere. vt est gl. no. cum iuribus in ea alle. in. c. ex transmissa. s. de deci. de quo etiā. f. parti. ti. xx. l. xij. et per Ly. ⁊ Ange. in. d. l. ij. C. de condi. ob tur. cau. per Bal. in. l. j. in. ij. colum. ver. item si do pecuniam meretrici. ¶ vide. c. oblationes. xc. dist. Abb. in. c. j. de vi. ⁊ hone. cle. ¶ Et intellige dūmodo in acquirendo fraus vel dolus abfit. vt per sanctuz Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. vij. de quo meminit Florentin? in. ij. parte. titu. ij. c. v. in prin. ⁊ hec sint quantum ad meretrices.

☞ Mulier si a clerico seculari aliq̄d recipit vt eaz corumperet an teneatur ad restitutionem.

Mulier cōiugata si ꝑ opere carnali aliquid dederit seculari viro dz hoc restituere viro si illa de rebꝰ dotalibus: parafernalibus vel communibus dedit. Necessitatis tempore potest quis aliena furari.

De donatis vel promissis

§ 41 aliis mulieribus q̃ue nō sunt cō cubine vel meretrices: dicas breuiter q̃ si promissio stat in suis terminis: quia nō est processum ad traditionē: nō obligat promittentē: q̃ si processum extitit ad traditionem nō repetit qui donauit: vt puta si scholaris luxurios accessit ad mulierē non meretricem & dedit sibi propter fornicationem vnā domum: postea vult repetere: certe non potest: quia in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis. Jn isto autem casu reperitur par causa turpitudinis. ergo ꝛc. iste est casus qui sic debet intelligi ꝑ m Ly. & alios in. d. l. ij. C. de condit. ob tur. cau. Idem dicit ibi Ly. post Jac. de ra. si non est processum ad traditionem rei donate sed facta est promissio et datum est pignus. quia vbi non statur in finibus promissionis sed proceditur vltra ad traditionem pignoris: idem operatur traditio pignoris quo ad trāslationem iuris in pignore. quod operatur traditio rei donate quo ad translationem dominij. Unde sicut dominium rei solute acquiritur mulieri: sic et ius pignoris reale acquisitum est. Unde iste dans nullo iure habet repetitionem sed retentionem: quia in pari causa ꝛc. de quo latius ꝑ Alex. post Bar. & alios in. l. j. in princ. ff. de condi. ob tur. cau. dic vt ibi. Sed aduerte ne decipiaris: quia licet his duobus casibus quando 2
processum est ad traditionem rei donate vel pignoris: donator non possit repetere: bene tamen poterit fiscus a muliere repetere. vt. l. lucius. ff. de iure fisci. Ex quo infertur quod mulieres nō meretrices que a fornicatoribus suis accipiunt dona. incinctoris aureis et in perlis sicut de quibusdam scio que quorundam amasiorum substantiam exhauserunt: retinere non possunt. & in iudicio fori & anime ad restitutionem tenentur. ita dicit Ly. in. d. l. ij. C. de cond. ob tur. cau. quem refert & sequitur Ang. ibi. hoc multum commēdans: de quo etiam meminit Troylus in questione oblationum posita post tractatū Barba. de cardi. in. ij. dubio. in. iiij. colum. dicens forē mēti tenendum. ADD Jdem Vide Archiepiscopum flo. in sum. ij. parte. ti. ij. c. v. in prin. & speculum conscientie. lib. ij. c. xxx. §. est & discipulum. sermone. cxj. ti. col. incipit ostendite. TJO. Cpsi tamen non aperiunt cui tenetur restituere. vnde tu videas pulchram distinctionem quam ponit Henricus in. c. peruenit. j. de adulte. in. ij. di. post Jasten. in summa. qui dicit q̃ si
1 mulier † recepit a clerico seculari de rebus proprijs non tenetur ei restituere etiam si sit monialis sed acquiritur monasterio eius illud quod accepit. honestius tamen est quod monasterium illud non retineat sed eroget in pios vsus. Si autem acceperit a clerico seculari de rebus ecclesie debet fieri restitu- 3
tio pauperibus illius loci. si indigent: et ecclesia satis abundat. alias melius est quod in vtilitatem ecclesie pauperis conuertatur. Arti. xvij. q. iiij. si quis in atrio. §. de offic. ord. cum vos. nisi episcopus velit dispēsare cum muliere que recepit vt retineat illud si est secularis. aut cum monasterio si est regularis. 1
CSi autem recepit a persona regulari de rebus monasterij (Quod p̃sumendum est nisi de contra- 2
rio conster) aut recepit ab habente administratio-
nem et tūc debet fieri restitutio monasterio vel prelatui vel administrationi de cuius bonis datum est et potest fieri restitutio eidem persone que dedit si adhuc remanet in administratione illa maxime si creditur correctus. alias tutius est quod ei non reddatur sed fiat quod dictum est. ē. Si tamen tali nō correcto facta sit restitutio: liberata est que accepit. Si autem motus est ab administratione illa: aut si est simplex claustralis qui dedit: fieri debet restitutio monasterio vel prioratui vel administrationi. nec liberabitur si soluerit illi qui dedit: nisi tunc demum cum conuersum fuerit in vtilitatem monasterij vel prioratus vel administrationis: nec desinere poterit a monasterio illi⁹ mulieris regularis illud quod recepit a regulari alterius loci. nisi de consensu abbatis & conuentus si donum fuerit magnum: aut abbatis si fuerit paruum vel mediocre. C Dō autem dictum est de rebus talibus datis a regularibus personis: intellige etiam de rebus datis a personis secularibus etiam laicis qui nō sunt sui iuris. vt cum seruus & filiusfa. dant taliter de rebus eius peculiaribus. nisi rerum illarum habeant ita liberā administrationem quod quasi patresfa. de eisdem disponere possint. CItem quod dictum est de monialibus respectu viri secularis: tenendum est econuerso quando vir regularis recepit aliquid a muliere regulari. vir autem secularis quod † a muliere coniugata recipit pro carnali opere: debet restituere viro si illa de rebus dotalibus parafernalibus vel communibus dedit. Si autem dedit de parafernalibus⁹ aut si mulier soluta dedit aliquid amasio de rebus propijs: licet fit honestum quod expendat illud in pias causas: non tamē tenetur nisi velit. poterit etiā ei restituere que dedit: quod videtur melius si peniteat vel egeat. hec sunt verba Henrici vbi. §. que mihi placent et volui ea referre: quia articulus est satis quotidianus. et alibi ita bene non enucleatus de quo etiam per Alexan. de hales in suo tractatu restitutionum: quem refert et sequitur Henricus herp. in suo preceptorio precepto. vij. sermo. xij. colū. iij. ver. quantum vero ad secundum. vbi videas. Et hoc est contra illos qui munuscula mulierum conseruant & sollicite et feruenter aspiciunt vt carū mei moriam teneant. vt dicit dominus cardi post Paul. in cle. vnica. ver. o excellentissimum. de reli. et vene. sancto. cuz potius illa restituere debeant quā primū possunt personis de quibus dictum est. ē. C Unus tamen iuxta predicta non est omittendum q̃ quādo vir qui aliquid recepit a muliere vel econtra: illud quod accepit debet in pauperes erogare vel donā ti restituere: si is qui accepit est in maxima necessitate: non tenetur restituere. sed salua conscientia potest sibi retinere. quia † tpe talis necessitatis potest q̃ aliena furari: ergo eadē rōne poterit sibi retinere q̃ erat restituturꝰ. Jstꝰ est singulare dictū Ric. iij. sen. di. xv. q. iiij. de quo p modernos in tract. maleficiorū. char. ccxix. iij. col. al's in parte medicine de maledicti. xiiij. co. de q̃ lati⁹. j. subijcia in. vij. limitatione.
☞ Donatio inter eos q̃ aliquo modo cōiuges cōtingunt per patriam potestatem non valet.
Allegari possunt exempla probatorum viro: um in decisionibus causarum.

3 Femine non habent liberos in potestate.
4 Mulier obligationi viri consentiens: vel cū viro se obligans vel se aut rē suam obligans pro viro ipso iure sibi non preiudicat.
5 Uxor mea non potest donare filio meo familias nisi similes aut clericus.
6 Aduentitium respectu clericorum dicitur castrense vel quasi castrense.
7 Clerici in potestate parentum constituti possunt licite disponere & testari de omnibus aduentitijs & illud etiam intelligēdum de clericis in minoribus cōstitutis.
8 Clericorum appellatione veniunt clerici in minoribus constituti.
9 Fructus beneficiorū filij fa. clerici etiam in minoribus constituti non acquiruntur patri. 2
10 Filiusfamilias potest in causis beneficialibus esse in iudicio sine consensu patris: & suo nomine constituere procuratorem.
11 Pater si bona aduentitia filij in quibus pater non habet vsumfructum dilapidauit & consumpsit fratres tenent hoc damnuz emendare: secus si pater fecit aliquos sumptus filio in studio.
12 Pater vsumfructum in bonis filij ante clericatū habens an illum retineat post clericatum. 3
13 Patria potestas morte filij soluitur tamē nō finitur vsusfructus formalis retro quesitus ratione patrie potestatis.
14 Patria potestas an soluatur per clericatum.
15 Ingressus monasterij nō facit patrē perdere vsumfructum quem habebat in bonis filij: nec respectu preteriti temporis neq̃ futuri.

§ 42 Ampliaquarto predicta: vt
1 necdum fit prohibita donatio inter cōiuges cōstante matrimonio: sed etiam inter † eos qui aliquo mō cōiuges cōtingūt per patriam potestatē. quod quatuor modis cōtingit. vt si vnus cōiugū est in potestate sua: vel quia tu es in potestate tua: vel quia tu & ipse estis in potestate eiusdē: vel quia tu & ipse habetis cōiuges in potestate. Si ergo aliquo istorum modorū contingo maritū alicuius: nō potero vxori sue donare. Et qui vxorem alicuius aliquo de predictis modis contingit: eius marito donare prohibetur. Item & qui contingunt cōiuges per ptātē sibi inuicē donare non possunt. omnia ista probantur. in. l. iij. §. qui in eiusdem. vsq̃ ad. §. non tamen. ff. isto ti. & l. inter eas. C. eo. & l. vsq̃. ff. ad maced. ADD Unde si cut non est licitum marito donare vxori: sic nec interposite persone maxime si se contingāt ꝑ patriam potestatem: nec fiet̃ pōt fieri donatio interposite psone. quia illud qđ nō pōt fieri directe: non pōt fieri per interpositam personā. vt. l. si per impressionē. C. quod me. cā. sicut dicimus de patre qui relinquit amico filij spurij de quo confidit: iuxta no. in. l. si. C. de his q̃. 4
vt indig. Item de forensi qui per se non pōt acquirere bona stabilia in aliquo loco per se: non poterit similiter per vxorem: licet ipsa non sit forensis ꝑm Fradi. are. in. d. l. si per impressionem. redeo ad ꝓpositum.
TJO. Et ita si volo donare marito filie mee et sic genero meo: nō possum. quia eius vxor in mea est potestate. vt. d. §. qui in eiusdem. & l. cum hic status. §. oratio. ff. isto ti. & l. si vt proponas. C. eodem. aliam rationem assignat Plutarchus in suis problematib⁹. quid est inquit: quod a gñō ac socero ijsdem aliquid dono capere non licet: an idcirco a genero ne forte p parentem munus ad vxorem redire videatur: a socero autem quod qui nihil dedisset: eum nihil accipere par esse visum est: hec ille. sed reuera he rationes parum vigent vnde verius puto hoc ita dispositum fuisse propter patriam potestatem. vt dicunt iura predicta. Sed videtur quod socer possit donare genero. Nam regula Tobie genero suo iam constāte matrimonio tradidit dimidiam partem omnis substantie sue in pueris: in puellis: in pecudibus: in camelis et in vaccis & pecunia multa. vt scribitur Tobie decimo capitulo. exempla autem & probatorum virorum maxime de quibus in sacra scriptura sunt allegande in decisionibus causarum. vt in auten. vt non luxu. contra naturam. in princip. in. c. vides vt opinō xxiij. q. vj. in. c. de quibus. xx. di. Sed nō obstat: quia licet dicat tex. qđ tradidit genero est tamen subintelligendum nomine vxoris. vt probatur eo. lib. c xj. & ibi & etiā pecunia multa nimis vxoris. Nec ob. l. iij. §. socrui. ff. eo. et. l. si te in vacuā. C. eo. quia ille leges loquunt̃ in socru & nuru: vel socru & genero que alterū cōiugū ꝑ potestatē non cōtingit. Eo q̃ & f. mine liberos in potestate non habent. vt insti. de adop. §. femine. & ff. de' bo. po. contra tab. l. illud. §. ad testamenta. & ideo in casu illarum legū valet donatio: sz in casu nostro non valet adeo quod nec morte donatoris confirmaretur: nisi etiam filia premoriat̃ huic genero. vt. l. mortis sue causa. ff. isto ti. & d. l. si vt proponis. C. eo. et ibi no. Bart. notatur etiā in. d. l. cum hic status. §. oratio. Unde si gener predecedat: non solum non est donatio confirmata: sed totaliter resoluta. vt. l. marito in vxorem. C. isto titu. de quo latius per Old. consi. clxxx. incipit quidā paterfamilias.
CHoc tamen intelligenisi donatio facta genero esset iurata. nam illa bene valeret vt singulariter firmat Alexan. consi. clvij. pe. colū. in. ij. vo lu. de quo. j. dicetur in. iiij. limitatione. CJdem dicas si filius meus rem meam me consentiente donat vxori sue: non enim valet ista donatio nec morte confirmatur filij. Jmo eo mortuo ego possuz illam reuocare siue fuerit processum ad traditionem siue non. Jta consulit no. ancha. consil. lxxv. incipit per modum cōsilij roborando per bona fundamenta: que p te videas.
CJdem dicas si vxor mea consentiat obligationi patris mei vel fratris mei vel filij mei: vel pro eis se obligat: vel eis aliq̃d doner. Nā eodē modo iste consensus vel obligatio seu donatio nō valet. nec tenet: quia omnes iste persone me contingūt per patriaz potestatē. vt. §. dictū est. ad qđ bñ facit tex. in. l. j. ij. ff. isto ti. & tenet not. Bal. in aur. si qua mulier. C. ad velleia. in prin. & sic extendit illum tex. dicens. qđ
† sicut mulier consentiēs obligationi viri vel, cū viro se obligans: vel se aut rem suā obligans ꝑ viro ipso iure sibi nō preiudicat: nisi quatenꝰ probet̃ in rē suā ꝑuum. vt ē casus no. ibi & clari⁹ dicūt in gl. Ly. & bar. bal. & Sali. sic etiā dicit bal. vbi mulier consentiat pri viri sui: siue filio suo q̃ est in prātē viri siue fratris sui q̃ ambo sunt in potestate soceri. Uñ pinde nō tenet consensus ac si viro cōsensisset. qđ est not. perpetuo

fim Ang.de are.in.d.§.est ⁊ aliud.ñ.col.ver.aduerte
5 insti.de dona. ¶Ex predictis inferꝝ ꝙ ⁊ vxor mea nō
poterit donare filio meo familias:qz mihi queritur
nisi sit miles. Nam tunc bene valet donatio.qz illud
donatum est castren.peculiū ⁊ sibi queritur:ita dicit
rex.in.d.§.qui eiusdem. ¶Item ego dicerē in filio
clerico vt valeat donatio quam vxor mea facit filio 9
meo clerico,clericus enim dicitur miles dei vt ꝓbat
rex.⁊ ibi nota.Abb.in.c.ſ.ſ.de cleri.egro.est tex.cuz
glo.in cap.Christianis.xſ.q.prima.⁊ in ca.reprehen-
sibile.xxiñ.questione ſi.⁊ facit glo.in.l.miles.ff.de re
gu.iur.⁊ in.l.stipendia.C.de executione rei iud.⁊ di
xi in §.ſ.ꝓxi.loquendo de donatione facta cleri-
co sue concubine. Unde priuilegia tributa militib⁹
secularibus debent obseruari quo ad milites dei in
casibus habentibus eandem rationem vt dicit Ab
bas in.d.c.primo.de clerico egro. Si autē miles ter-
restris habet hoc priuilegiū vt possit ei donare vxor
patris sui.idem dicemus in milite dei:cum sit eadē
ratio.qz quemadmodum miles terrestris bona sibi
donata habet in peculium:vt supra dictum est: sic
6 etiam clericus:qz ꝙ omne aduentitium respectu cle-
ricorum dicitur castrense vel quasi castrense. vt est
tex.valde singularis in auc.presbyteros.C.de episc.
⁊ cleri.tenent Innocē.Hostiē.Ancha.Cardi.Joan.
de imo.Abbas ⁊ Andre.ficulus in.c.quia nos.ſ.de
test. ¶Et ex hoc dicebat Abb.in.d.c.quia nos.⁊ in 10
cap.constitutus.supra de in integrum restitutione.
penul.colum.versi.in glo.secunda.⁊ in.c.in presentia
supra de probationibus.xxiſ.colum.versicu.ego ali-
ter dicerem.quod ꝓ clerici in potestate parentum cō
7 stituti possunt licite disponere ⁊ testari de omnibus
aduentitijs.quia cum illa aduentitia quo ad cleri-
cos dicantur peculium castrense vel quasi castrense 11
vsufructus non queritur patri. Et ita domin⁹ Ab
bas non facit vim vtrum ista bona veniant ad cle-
ricos ratione clericatus vel alias quoniā quocunq;
modo veniant poterit de illis disponere: vt est ca-
sus in.d.auten.dum dicit res quomodolibet ad eo-
rum dominium venientes habere sub potestate sua
precipimus. Et per hoc videtur quod non bene di
xerit Jacob.butr.in.l.sacrosancte.C.de episcopis ⁊
cle. vbi dixit quod in aduentitijs quesitis aliunde ꝙ
ratione officij vel dignitatis ecclesiastice filiusfami.
clericus testari non potest.⁊ per consequens vsufru
ctus acquiritur patri.idem in effectu visus est tene
re Barto.ibi dum dicit quod clerici qui sunt in pote
state patris de omnibus que ratione clericatus lu-
crantur:tanquam de quasi castrensi peculio possunt
disponere.quod dicit esse valde notandum.⁊ sic sen
tit quod de aliis acquisitis non ratione clericat⁹ non
possunt disponere tanquam de quasi castrensi pecu-
lio.sed quod prius dixi verius est qō etiā sentit Bal.
in dicta lege sacrosan.teneas ergo quod de omnib⁹
aduenritijs quomodocunq; venientibus ad clericos 12
ratione clericatus vel alias possunt clerici libere di-
sponere vt patri non queratur vsufructus. ¶Intelli
predicta etiam in clericis in minoribus constituti⁹
secundum prefatos doctores in dicto capitulo quia
nos.signanter Anton.et Joannem de Imo, quoniā 13
8 ꝙ appella.clericorum veniunt clerici in minoribus:
vt voluit gloss.in cap.ij.ſ.de prebend.presertim in fa
uorabilibus.vt late concludit Abb.in rubri.de vi.et
hone.cleri.⁊ propterea non possunt super crimine co
ram iudice seculari conueniri. vt voluit Hostien.in
c.cum non ab homine.ſ.de iudi.⁊ ibi Andr.ficul.ſ.
colum.⁊ in capitu.at si clerici.prima colum. eodem
titu.⁊ Maria.in.c.primo.ij.colum.eod.ti. ¶Exhis
infero ad vnum quotidianum ꝙ ⁊ fructus beneficio
rum filijfa.clerici etiam in minoribus non acquirun
tur patri. Imo pater recipiēs tenetur reddere ratio
nem administrationis filio suo clerico per actionem
negotiorum gestor.ita tenet expresse Bar.in.l.litis.
§.ſi.ff.de neg.gest.⁊ dicit quod sic vidit de facto ser-
uari.refert ⁊ sequitur Andre.ficu.in rubri.de pecu
cle.⁊ in dicto.c.quia nos.ij.colum. Idem tenet Bal.
in.l.iij.§.si quid minori.ff.de mino.reputans hoc val
de no. Et hoc ideo est:qz beneficiuz habetur loco pe
culij castrensis vel quasi castrensis vt apparet ex pe-
dictis.⁊ no.in.d.l.sacrosancte.ex quo peculio nihil q̄
ritur patri vt dictum est. Confirmatur hoc optima
ratione. Certuz est enim quod in casibus in quibus
patri non queritur vsufructus potest filiusfamilias
esse in iudicio sine cōsensu patris. §m Bar.in.l.ſ.§.
pupillus.ff.de ver.obli.⁊ his casibus poterit filius
constituere procuratorem solus sine patre.vt.l.cum
non solū §.necessitatem.C.de bo.que lib.⁊ iū.par
ti.ti.v.l.ij.sed est ita quod in casibus beneficialibus 10
potest filiusfa.esse in iudicio sine consensu patris et
constituere procuratorem suo nomine:vt est tex.no.
in.c.si annū.de iudi lib.vi.in fi.sequitur ergo de ne-
cessario ꝙ fructus beneficij filijfa. clerici:nō acqui
runtur patri.et si pater recepit:tenetur restituere fi-
lio:⁊ si moriuus est pater:ejus heredes debent resti
tuere iuxta doctrinam Sali.in.l.filie cuius.in fi.C.
fami.ercis.vbi dicit quod si ꝓ pater bona aduentitia
filij in quibus pater non habebat vsumfructum di
lapidauit et consumpsit:fratres tenentur hoc dānū
sibi emendare.sic ergo tenebūtur in casu nostro fra
tres satisfacere fratri de fructibus beneficiorum fi-
lij clerici a patre receptis et consumptis. et ita fieri
vidi in contingentia facti. ¶Unum tamen est ꝙ si
pater fecit aliquos sumptus cum filio in studio vel
alis:videtur animo cōpensandi cū fructibus feciss.
vt no.cōsuluit Pau.de ca.ofi.ecccxxij.incipit visa ⁊ examinato.in.ñ.q quem rogo videas.
ADDI Adde Bart.in trac.de duobus fratribus
prope fi.ver.xv.⁊ Bal.in.l.filie cuius.C.familie ercis-
cun.q.vſ.⁊ ibi Pau.de ca.qui optime distinguūt.
dic vt ibi per eos. TJO. Redeundo nunc ad pro-
positum nostrum cū clericus sit miles dei aduentiā
clericorum reputentur castrense vel quasi castrē
se peculium ⁊ nihil penitus queratur patri.non est
mirandum quod vxor mea possit filio meo clerico
donare quāis in mea sit potestate. ADDI Sed
circa predicta occurrit pulchra dubitatio quod si
ꝓ pater ante clericatum filij habebat vsumfructum
in bonis eius:deinde filius factus est clericus:an ꝙ
superuenientem clericatum filij:pater perdat vsum
fructum antea acquisitum respectu preteriti tempo
ris.ar.l.si quis.in fi.⁊ ibi Bal.C.ad tertu.vbi dicit
quod licet per ꝓ mortem filij soluatur patria pote-
stas:tamen non finitur vsufructus formalis retro
quesitus ratione patrie potestatis:qui text. est ad

hoc no.⁊ menti tenēdus §m Bal.ibi.ad idez bon⁹
tex.in.l.si patri.C.de vsufru.vbi in vsufructu pden-
do attendit mors vsufructuarij nō propietarij. vñ
videtur ꝓbare ille tex.qō per superuenientem cleri-
catum filij pater non perdat vsumfructum quē ha
bebat in bonis filij etiam respectu futuri temporis.
⁊ hoc videtur de mente glo.ibidem cū dicit qō si fi
lius propierarius moritur:nō cessat vsufruct⁹ quē
pater habet in bonis filij ex dispositione legali nisi
in quibusdam casibus de quib⁹ ibi per gl.Ly.Pe.
⁊ alios. Quāuis em patria potestas sit causa acqui
rēdi vsumfructū a principio:nō tamē est necesse qō
in processu durer.qō est no.§m Bald.ibi.Ad idem
facit tex.in ratiōe sui.in.l.si marit⁹.ff.sol.mat.ibi ne
14 in pernicie mariti mulier punita fit.siue ergo cleri-
cus ꝓ liberet a patria potestate siue nō vt ꝙ glo.
Hosti.Jo.an.⁊ alios in.c.Judeoz.de eta.⁊ qualit.
semper pater habebit vsumfructū.ad hoc vide Ja-
co.in trac.feudoz.in parte de royd.iiij.co. ñfic.hz
etiā. Si tamē pater bānitus vsumfructū in bonis fi
lij nō acquisiuit vt not.insti.quib.mo.ius pat.po.sol
uit.vel acqsitum perdidit:hz postea restitus⁹:non re
cuperat:vt.l.ſi.C.de sen.paſ.qz que amissa sunt:in re
stitutionē bonorū nō veniūt vt ibi dicit.⁊ tz Bal.in
aur.excipit.in prin.C.de bo.que liber.de quo facit
magnū festum Pau.de cast.ibi.in fi.⁊ alij moderñ.
⁊ Fran.are in.l.gallus.§.⁊ quid si tm.in fi.ff.de lib.
⁊ posthu.⁊ ibi Vacelotus pe.col.videt tex.in autē.
idem est.C.de hereti.§m Ang.in.d.§.⁊ quid si tm.in
15 fi. Ex istis infertur vnum notabile ac quotidianum
si filius ingredit monasterium:ꝓpter talem ingres
sum pater nō perdit vsumfructum quē habebat in
bonis filij nec respectu tēporis preteriti neq; futuri
de quo no.in auc.ingressi.⁊ in.l.si qua mulier.C. de
epi.⁊ cleri.in.c.ij.de testa.in.c.in presentia.de proba.
⁊ in multis alijs locis tangitur ista questio. videas
per te. TJO.

1 ¶A patria potestate liberatur filius per cōtra-
ctum matrimonij.

2 Usumfructū quē habebat pater in bonis filij añq̄
matrimoniū cōtraheret an perdat ipse pater:cuz fi-
lius cōtrahendo liberetur a patria potestate.

§ 43 Sed q̄uis scōm iura ciuilia
non valeat donatio inter eos q̄ cōiuges cōtingūt p 1
patriā potestatem altero de predictis modis.hodie
tamē in his Regnis credere talē donationē valere
qz §m cōsuetudinē Regni cōiter obseruatā:per con
tractū matrimonij filius liberat a patria potesta- 2
te.vt ꝓbat ꝙ leges Regni.fo.xo.ll.ij.ſ.ti.xſ.l.ſi.⁊ libr.
iij.ti.vſ.l.ſ.⁊ clarius ordinatis.de sepulueda.ti.iiij.l.
iij.⁊ ita video obseruari in cancelleria. ¶Est hodie
prodita.l.xlvij.de thezo. ADDI Sed presuppoſi
to qō per contractū matrimonij filij liberetur a pa
tria potestate:an per hoc pater perdat ꝓ vsumfructū
quē habebat in bonis filij:⁊ videtur qō non:qz pa-
tria potestas que requiritur ad acquisitionem vsuſ
fructus satis est qō interueniat a principio. hz post-
ea cesset:vt pauloante diximus. Cogita. si forte hoc
debeat intelligi quando pater non consensit in ma-
trimonio filij:sed filius sine patris consensu matri-
monium contraxit:⁊ ita ex facto suo filius liberatur
a patris potestate:⁊ per consequēs pater non ꝓdit
vsumfructum:vt traditur in.l.ſi.C. de vsufructu.et
in.l.iij.C.de bonis maternis.tenet Ange.in.l.idez est
C.de bonis que liberis.si aūt pater consensit matri
monio filij:⁊ sic quodāmodo ex facto patris perdi-
tur patria potestas:⁊ consequenter dimidia vsufru
ctus.vt.l.cum oporteat.§.cum autem.C.de bonis q̄
liberis. Hinc est quod si pater intrat religionem: et
ita suo facto perdit patriam potestatē perdit simili-
ter medietatem vsufructus §m Ange.in.d.auten.
idem est.hodie tamē practicatur quod per ꝓtractū
matrimonij liberatur filius a patria potestate:⁊ pa
ter perdit vsumfructum in totū:quia filius q̄ duxit
vxorez habetur ꝓ emancipato quo ad omnia per
legē regni factā Tauri.xlvij. TJO. Sublata igi-
tur patria potestate valebit donatio inter eos qui
coniuges alias contingebant per patriā potestatē
donatio ergo facta a cōsanguineis meis vxoꝛi mee
bene valet:quāuis me contingat per patriam pote-
statem ante contractum matrimoniū cum per ma-
trimonium sublata sit patria potestas. ¶Et mul-
to fortius si antea me non contingebant per patriaz
potestatem.vt puta si donauit patruus meus vxoꝛi
mee:vel mater mea ⁊ socrus vxoꝛi mee:vel ego so
crui mee vel mee cognate:vt est bonus tex.cum gl.
in.l.iij.§.socrum nurui.ff.isto ti.tex.in.l.si mater ve-
stra.C.de dona ante nupti.⁊ in.l.ſi te in vacuam.C.
isto ti.⁊ late per Paulum de castro consilio.lxv. in-
cipiente super isto puncto ⁊c.quod reperitur in . ij.
volu.cxciij.

& Donatum sponse a consanguineis sponsi intelli
gitur donatum contemplatione sponse:⁊ efficiet ꝓ
prium ipsius sponse.

Sponsus si donat sponse mācipia matris ea cōsen-
tiente erunt ꝓpria ipsius sponse.

Procurator ad lites tenetur reddere rationez litis
⁊ eozum que ex lite consecutus est.

4 Acquiritur ei ꝓpter quem vel cuius contempla-
tione datum est.

§ 44 Unde si frater meus vel ali⁹
consanguineus donauit vxoꝛi:statim valebit dona-
tio. Ex quo sequitur vnum satis satis singulare ⁊ q̄
tidianum quod ꝙ res sic vxoꝛi mee donate a fratre
vel consanguineis meis: statim efficiuntur ꝓprie
ipsius vxoris cui donantur:non autem mee.hoc sen
tit nota.glo.valde singu.§m Ange.ibi in.l.vt liberis
in ꝑ.in tpos spōsos.C.de coll.ꝓ quādicit ibi Ang.q̄
si cōiūcti sponse donant aliquid spōso:intelligit do
natum contemplatione sponsi ⁊ sic eius non autem
sponse nisi appareat ꝙ contemplatione sponse fue-
rit donatum. Et idem dicit econtra si donatum spō
se est a coniunctis sponsi,quia debet esse sponse nisi
appareat quod contemplatione sponsi donatuz sit.
¶Et videt de hoc tex.in.d.l.si mr̄ vestra. C.de do-
na.añ nup.vbi litera dicit.si mr̄ vestra filie sue spōso
vel marito ꝓpredia sine vlla reperēdi lege donauit:et
eum in vacuā induxit possessionem: nuptijs diuoꝛ-
tio solutis:perfecta non dissoluitur donatio. Et ita
est ibi casus q̄ donatio facta alteri coniugū per cō
sanguineos alterius coniugis:perfecta est ⁊ statim

valet ⁊ tenet. ⁊ per cōsequēs ius est sibi quesitū. vnde res sic donata efficitur sua. ⁊ illā trāsfert ad suos heredes per illū tex. quē sic allegat ⁊ intelligit Baldus cōsilio. ccxv. incipiē. facta super quibus. iiij. parte consilioꝝ. ¶ Idem probat tex. in. l. si consentiē te. C. eodem ti. de dona. ante nup. vbi dicitur quod si ſponsus donauit ſponse mancipia matris ſponſi: ea consentiente erunt ꝓpria ipsius sponse ⁊ illa trās mittit ad suos heredes. ecce quomodo donatio in effectu fuit facta a matre ſponſi cuius mancipia erāt sed nihilominus efficiuntur propria ſponſe cui fuerunt donata. ¶ Ad idem est casus melior de iure in. l. si seruus cōis. ff. isto ti. vbi lra dicit. si seruꝰ cōis viri ⁊ fratris eiꝰ puerū douauit vxori fris: p q̄ parte is seruꝰ q̄ donasset viri esset, p ea parte munus nō eēt factū vxoris. ¶ Idem iuris erit si ex tribus fratribus vnus vxorem haberet: ⁊ rem cōmunē vxori donasset: nam ex tertia parte mulieris res facta nō est ex duabus autem partibus reliquis si id scirent fratres: aut posteaquā donata esset rarum habuissent: non debere mulierem reddere. ista sunt verba illiꝰ tex. Ex quibus aperte colligitur quod res donate vxori a consanguineis viri: sunt propie ipsius vxoris. ita allegat ⁊ intelligit illū textum Ange. in. l. penul. §. seruis. ff. soluto ma. ⁊ in. d. l. vt liberis. quez refert ⁊ sequit ibi Ludo. Ro. [Vbi vide Jaso. ⁊ videas glo. foro legū. lib. iij. ti. de las herencias. l. vj. fi. col.] Idem tenet Baldus in. d. cōsilio ccxv. et sentit ille si bene ponderentur eius verba in. l. cū te. C. de dona. ante nup. firmat Sali. in. l. si donate. §. ff. isto ti. ⁊ in. l. si inter virum. C. eo. ⁊ Rapha. fulgo. in. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pup. ⁊ idez tenuerunt multi alij quos referre non curo. ¶ Hoc idem videtur esse de mente legis Regni. foro leguz lib. iij. ti. iij. l. ij. que dicit quod si maritus aliquā rē habuerit constante matrimonio titulo hereditatis a patre vel alio consanguineo. vel etiaz titulo donationis a domino consanguineo vel amico sit sua ꝓpria. Et sic vult illa lex si bene aduertatur quod q̄cquid donatur vxori ab eo qui potuit donare sibi est suum nec distinguit an donetur a cōsanguineis mariti vel ab extraneis: quāuis ergo donetur a cōsanguineis mariti res donata erit vxoris ꝓpter generalitatē illius. l. Hoc tamē ego intelligerem quādo certum esset quod cōsanguinei viri voluerunt donare vxori ⁊ eius cōtēplatione: maxime si hoc exprimāt quod illas res donāt vxori ⁊ voluit eas res ꝓpetuo remanere apud eam: ⁊ quod nullo casu ad ipsos donantes reuertantur. nā tunc sine dubio realiter donate erunt ꝓprie vxoris cui donatē per tex. in. l. j. in prin. ff. de dona. ⁊ ita potest hodie intelligi tex. in. d. l. si mater. C. de dona. ante nup. ⁊ iura predicta vt voluit Salice. in. l. cū veterum. eod. ti. quez refert ⁊ sequit Ang. de are. in. §. est ⁊ aliud. in stit. de dona. ij. col. ver. in fi. gloss. Idē tenēt domini de Rota in decisionibus collectis per Bernardum de bisgneto. isto titu. decisione prima. incipiente Petrus existens. vbi dicunt quod si consanguinei vel amici viri donauerunt eius vxori cōtemplatione tamē viri: ⁊ volebant res donatas queri vxori ⁊ non viro licet contemplatione viri hoc facerent: tūc talia donata quererentur vxori non viro: quia ipsa est persona libera que sibi querere potest: nec sibi quesita viro queruntur: quia non sunt quesita ex eius operis, vt not. Lyn. in. l. fi. C. de fur. in vltima questione. vnde talia bona mortuo viro non teneretur vxor ponere in inuētario facto de bonis mariti vt latius in. d. decisione. ¶ Secus tamē esset quando certuz esset quod propter maritū vel cōtemplatione mariti ei⁹ consanguinei donauerunt aliquid vxori. Nam tunc res donata erit propria mariti. argu. eoꝝ que notātur in. c. requisisti. §. de rest. vbi donatum prelato cōtēplatiōe prelatie: efficitur prelati nō ecclesie. ¶ Bene facit ad hoc tex. in. l. sed si quid donetur. ff. de vsufru. vbi litera dicit si quid donaꝫ seruo in quo vsusfructus alterius est: si quidē contemplatione vsufructuarij aliquid ei relictum vel donatum est: ipsi acquiret. ¶ Ad idem tex. in. l. facta. §. si heres aut institutam. ff. de ad trebel. ibi dum dicit nisi cui euidentissimis probationibus fuerit ab herede probatum cōtemplatione sui seruum heredem esse institutum. ¶ Ad idem tex. in. l. hinc queritur. §. potest ff. de pecu. vbi dicitur quod maritus nō tenetur vxori vel heredi eius soluto matrimonio de peculio seruꝰ donatis: quando respectu mariti seruus sibi institutꝰ vel ei legatum datum. ¶ Ad idem tex. in. l. qui proprio. §. procurator. ff. de procu. vbi dicitur ꝙ sicut ꝓcurator ad lites tenetur reddere rationem litis: sic etiam eoꝝ que ex lite consecutus est: siue principaliter ipsius rei nomine: siue extrinsecus obrem' eandem. i. cōtemplatione ipsius litis. Volunt igit predictaſura quod rei acquiratur ꝓpter quē vel cuius cōtemplatione datū est. ¶ Quod em̄ mei causa fit meum est: vt. l. pretor ait. in prin. ff. de eden. Ita ergo dicamus in casu nostro quod si cōstat pro certo qō talis donatio fuit facta a consanguineis mariti contemplatione mariti ⁊ ꝓ ipso. res donate erunt ipsius mariti. ¶ Et ita tenuerunt domini de Rota in dicta decisione: non tamen allegant predicta. Dicunt enim quod si consanguinei vel amici viri aliquid donantes eius vxori intenderent principaliter donare viro ⁊ vident quod sibi acquirerentur si cet traderent vxori: tale donum pertinet ad virum ⁊ eius heredes non ad vxorem. quia quod vir per ministerium vxoris acquirit: sibi acquirit: cum ratam habet talem donationem. argumentum. ff. de negotijs gestis. si ego. nisi vir quando cōcedebatur vxori: intenderet sibi donare. quia tunc licet tempore donationis inter virum ⁊ vxorem nō valeret: tamen morte viri confirmaretur: vt. ff. isto titu. l. iij. §. fina. ⁊ l. sequenti iuncta. l. cum hic status. §. primo. eodem titulo. in dubio tamen non est presumendum virum voluisse vxori donare. vt. l. cus de indebito. ff. de preba. ⁊ ff. de dona. l. filiussa. sm predicta dominos.

¶ Arrogatus filius si aliquid beneficio arrogatoris quesiuit hoc pertinet ad substitutum ipsius filij.

Donatio facta a consanguineis meis vel amicis filio meo vel vxori presumitur fieri contemplatione mea. ⁊ mihi acquiritur. ⁊ nu. 8. 2. 19.

Affectio dantis inspicitur.

Operari debet mulier viro.

Donatum socio occasione societatis an cedat socie

tati vel soli donatario.

Ambasiatoribus ratione ambasiate donatū cedit ipsis ambasiatoribus. ⁊ nu. 9.

Legatum relictum filio sub cōmemoratione patrie potestatis: vel seruo sub commemoratione dominice potestatis videtur relictum ipsi patri vel dño.

Tutor potest mittere parentibus ⁊ cognatis pupilli solennia munera que mitti consueuerunt.

Donatio semper presumitur facta sm consuetudinē loci.

Tutor Regis non potest donare bona Regni: prestamen exercere liberalitatem ⁊ largiri sm qō cōsuevit regia maiestas.

Consuetudo est optima legum interpres.

Concedens aliquid ei a quo beneficium recepit videtur animo donandi concedere.

Nobilis mulier nubens ignobili videtur ei munus facere: ideo confessio mariti videtur animo donandi facta.

Sponsa de futuro si aliqua focalia vel munera mittit sponso ⁊ ille alia ornamenta mittit sponse presumitur donatio facta causa remunerationis.

Vxor si committit crimen heresis vel apostasie an ꝓterea res sibi donate a consanguineis mariti veniant confiscande sicut bona ipsius mulieris.

Donare potest maritus sorori vl' cognate vxoris sue inter viuos.

Peculium profectitium dicitur illud quod filius extra patris vel eius contemplatione querit.

Si autem sumus in dubio re

currendum erit ad coniecturas ⁊ ad genus rerum donatarum: an potius congrueret viro ꝙ vxori vel cōtra: vt sm hoc presumaturan voluerint donatores acquiri viro an vxori. Et ꝓ hoc bñ facit qō no. Jo. an. in. c. a collatione. de appel. libr. vj. in nouella in fi. super verbo ad eundem. ¶ Et si ex his aliquid presumi non potest: credendum est donatores voluisse queri viro ex quo eius contemplatione donabāt. quia ex ipso quod donatio est facta a cōsanguineis meis vxori: videtur fieri contēplatione mei. Argu. tex. in. d. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pupil. vbi litera dicit. si filius arrogatus aliqd beneficio arrogatoris acquisiuit: hoc pertinet ad substitutum ipsius filij. vpura arrogatoris amici: vel agnatus eidem filio arrogato aliquid reliquit. Et sic est ibi text' valde singularis quod donatio facta a consanguineis vel amicis meis filio meo: vel vxori presumitur fieri contemplatione mea. et mihi acquiritur. ⁊ hoc tenuit ibi expresse Bartolus dicēs quod si aliquis duxit vxorem ⁊ fiunt exennia vxori a consanguineis viri: illa dona videntur facta cōtemplatione viri. quia de bonis viri videntur profecta. vt ibi probatur dum dicit: arrogatoris amicus vel cognatus. videntur enim magis facta marito quam vxori. sed in exennijs factis a cōsanguineis vxoris: videntur facta contemplatione vxoris. vt dicta. l. donationes in concubinam. §. species. ff. de donationibus. ¶ Unde inspicitur dantis affectio cuius finali contemplatione dederit: ⁊ soluto matrimonio eius erunt. ⁊ ita quicuit ibi Bartolus cuius decisionem approbant ibi Joann. de imol. ⁊ Alexā. ⁊ Ange. de are. in. §. fuerat ante. charta. xxj. col. j. verficu. quid erit de donationibus factis. institute de actionibus. ¶ Idem voluerunt domi. de Rota in predicta decisione. pro quibus ego allego text. non solitum allegari: ad hoc in. l. si quid earum: verficu. in quibus. de legatis tertio. vbi si maritus legauit vxori: que sui causa comparata sunt: in hoc legato veniunt ea que socer nurus nomine comparauit. ergo non erant ipsius vxoris sed potius mariti. ⁊ teneas menti illum textum. ¶ Nec obst. gl. que contrariū videtur sentire in. d. l. vt liberis. in ꝛbo in ipsos spōsos. quam Ange. ibi reputauit singularem: quoniaz vt ibi Alex. dicit ⁊ repetit in dicto. §. in arrogato: illa gl. non probat illud ad quod per Angelum cōmendatur. Nam si iungatur cum textu solum loquitur de donatione propter nuptias facta a patre. spō si ipsi sponse: non autem de donatione facta a consanguineis sponsi vel ecōtra. Et ita loquitur de donatione facta a patre filio sponso ob causam. scz vt constitueret donationem propter nuptias ipsi spōse: que quidem donatio bene conferrur: vt in autentica ex testamento. C. de colla. ⁊ ficista gl. non contradicit opi. Barto. que vera est ⁊ ipsam teneas ꝓ textum in. d. §. in arrogato. cui non valent doctores dare responsum quod satisfaciat. ¶ Non enim placet mihi responsum Bald. in. d. l. cum te. C. de donatio. ante nupt. dum dicit quod text. in. d. §. in arrogato: loquitur quando largitas emanauit circa personam subiectam: per quam iure potestatis consuevit arrogatori acquiri. sed mulier quo ad acquirendum ex mera liberalitate non est subiecta viro: ergo per eam non acquiritur viro. Et inde est quod illud quod querit vxor ex operis suis artificialibus non querit marito sed sibi: lz teneatur marito de estimatione rei sue hoc est lane. vt est tex. notabilis in. l. si mulier. §. si vir vxori. ff. isto titu. ⁊ ibi not. Rapha. fulg. quod ergo dicitur quod mulier debet operari viro: ⁊ quod opere vxoris pertinent ad maritū verum est in operis obsequialibus vel officialibꝰ. Si ergo mulier esset textrix vel aliam artem haberet: acquireret sibi. Manifestum est tamen vxorem liberam personam esse: ⁊ per liberam personam alteri non acquiritur nisi fit in potestate vel tanquam seruj potestate possideatur. ita debet intelligi. l. liberti liberteq̄. C. de operis libertorum. ita dicit Raph. fulgosius in dicto. §. si vir vxori. et in. l. prima. C. de bonis que liberis. idem sentit Baldus in. l. si vxor. secunda colum. verficulo ceterum. C. de conditi. inser. dicēs quod si vxori facit aliquam artem vel mercantiam vel esset chyurgica vel obstetrix que opere non sunt domestice ⁊ familiares: id quod acquirit ex istis operis: non acquireret viro: quia nec ad preceptum viri tenetur negotiari. vt etiam scripsi. j. §. septuagesimo. verfic. hinc est. per que firmatur Baldi responsum vel solutio ad dictum. §. in arrogato. ¶ Sed reuera hec solutio non videtur vera per. l. non aliter. ⁊ l. his verbis. ff. de adoptiōibus. vbi nō quicquid habet vel acquirit filius arrogatus: acquirit patri arrogatori: nec de eis potest libere disponere. ita dicit Alexander in dicta. l. cum te. in apostillis ad Baldum super verbo loquitur. Et propterea forsan Raphael fulgosius in dicto. §. si vir vxori:

Universidad de Deusto Biblioteca

in fine. dicit contrarium seruari de cōsuetudine eiꝰ quod ibi dixerat. ¶ Nec etiam obstat predictis tex. in. l. socium qui eo. §. finali. ff. pro socio: vbi secūdum communem lecturam probatur † quod si donatur socio occasione societatis. ex quo tamē donatur persone ꝛ nō societati: ꝛ cedit ipsi soli donatario ꝛ nō societati: ꝛ nimirum quia idem est in damno. Nam si socius ex societate non occasione societatis tātuz damnum passus est: sibi imputabitur non societati. vt est tex. notabilis in eadem. l. in principio. ¶ Per quem textum Bartolus in. l. si vero. §. item quid. ff. solu. matrimonio. ꝛ in. l. qui procuratorio. §. procurator. ff. de procuratoribus. tenet simpliciter quod 6 quid donatur † Ambasiatoribus occasione ambasiate: cedit ipsis Ambasiatoribus. idem tenet Abb. in capi. postulastis. supra de concessione prebendarum. Unde ad propositum cum matrimonium se 8 habeat ad instar societatis: vt in capi. cum societas. vigesimasexta questione secūda. ꝛ in. c. ij. ē. de spōsa. quintuo marit⁹ ꝛ vxor sunt socij diuine ꝛ humane do mus: vt. l. a diuersuo. C. de crimi. expila. heredi. ꝛ. l. prima. ff. de ritu nup. cuz similibus. quamuis aliquid donetur vxori a consanguineis viri ratiōe matrimonij: ꝛ sic ratione societatis suum erit non viri: per. d. l. socium. ¶ Ad ista faciliter respōderi potest: ter. enim in. d. l. socium qui. §. fina. procedit quando constat quod res fuit donata ipsi socio: ꝛ pro eo. sic intelligit eum Abb. in. d. c. postulastis. ꝛ sic res erat fine dubitatione vt dictum est in precedētibus: nos autem loquimur in casu dubij. quo casu presumitur donatum cōtemplatione marit⁹: ex quo ab eius cōsanguineis fuit donatum vxori: ad hoc vide. ff. §. vi. cap. fina. verticulo vnde si propter. ¶ Et hoc magis me procedit si in donatione facta est mentio vel cōmemoratio marit⁹: vtputa si frater meus donās vxori dicat: domie Maioꝛi de Biuero vxori doctoris Joannis Lupi de Palatios ruuios fratris mei dono tales res: tunc em̄ presumitur contemplatione mea donasse. argu. ter. ꝛ quod ibi no. per Dynum ꝛ Baldum in. l. filio. ff. de condi. ꝛ demonstra. 7 vbi dicit quod † legatum relictum filio sub commemoratione patrie potestatis vel legatum relictum 9 seruo sub commemoratione dominice potestatis: videtur relictū ipsi patri vel domino ꝛ per se recta via capiunt. ¶ Ad idem facit text. in. l. cum aliquis. C. de iure delibe. vbi dicitur quod si aliquis instituit heredem seruum alicuius hoc modo. illum seruum Titij instituo heredē: apertissimuz est intuitu domini institutionem esse factam. per quem text. dicebat Dyn. in. d. l. filio. quod si instituatur filius alien⁹ vel sibi legetur tanquam filio: istud dicatur peculiuz perfectitiū ꝛ acquiratur pleno iure proprietatis ꝛ vsus fructus. ꝛ hoc precipue sin Bar. in. d. l. filio. quādo fuit facta mentio de patre ꝛ pña potestate. ¶ Facit ad hoc tex. ꝛ quod ibi nota. in. l. fi. C. de vsufruc. ¶ Quāuis ñ nō fit mentio: nihilominus presumit donatum cōtemplatione marit⁹: ex quo fit donatio a suis consanguineis vt probatur in. § . in arrogato vbi hoc expresse firmat Joan. de imo. contra Ange. Nec facio vim vtrum precedat nomen proprium vxoris ꝛ sequatur nomen appellatiuum dicendo domine Maioꝛi de Biuero vxori fratris mei vel precedat appellatiuum ꝛ sequatur nomē proprium dicēdo vxori fratris mei domine Maioꝛi de biuero donatio tales res quoniam vtroq; casu videtur facta donatio cōtemplatione marit⁹: ex quo de eo habita est mentio ꝛ propter eā habita est notitia vxoris. Et ita concludamus ex predictis quod donatuz vxoꝛi mee a consanguineis vel amicis meis in dubio videtur datum contemplatione mei: et mihi acquirit̄ nō vxori: maxime si in donatione facta est mentio de ipsa. ¶ Istud tamen limitauit Angelus in. d. §. in arrogato. quando fuit donata res vel materia cōueniēs marito: vtputa arma vel equus vel alia similia. Idē si erat materia vel res indifferens que poterat competere tam marito quam vxori: vt puta petia veluti vel serici si res est in eodem statu: quia non est inclusa ad alicuius vsumm̄ tunc dicebat qđ presumitur facta donatio cōtemplatione viri † ꝛ sibi acquirit̄ tur. Secus dicit si donata conueniebant tantū vxori. vt si forte donarentur vestes muliebres vel ornamentum perlarum in capite deferendum. Naz hoc in dubio videtur donatum contemplatione vxoris ꝛ sibi deberi sicut in simili dicunt doctores in donatis Ambasiatoribus. Nam si talia sunt que cōueniunt potius ipsis quam domino mittenti: donum erit suum. vt traditur in. l. si vero. §. item quicquid. ff. soluto matrimo. ꝛ. d. l. qui procuratoribus. ꝛ in. l. cū aliquis. C. de iure deliberā. ꝛ in multis aliis locis. ꝛ hanc opinionem tenuerunt etiā dominī de Rota in preallegata decisione. ¶ Sed certe hec restrictio seu limitatio Angel. non placet Joanni de imo. nec Alexandro in dicto. §. in arrogato. quia licet res donate conueniant tantum mulieri: non sequitur per hoc quod mens donātis fuerit donare mulieri vt sint sue. cum ꝛ ipse vir ornamenta cōcedat vxori vt ornatius incedat. non quia velit esse mulieris. vt. l. si vt certo. §. interdum. ff. commodati. ꝛ quod nota. per Bartolum in. l. prima. §. nec castrē se. ff. de collatio. bono. ꝛ in dicta. l. penultima. §. seruis. ff. soluto matrimonio. ꝛ dictum fuit in precedētibus. ¶ Nec etiam obstat illud quod dicitur de extraneis seu donis datis Ambasiatoribus. quia rationes doctorum in illa † questione non militant in casu nostro. Consueuerunt enim Ambasiatores remunerari vt dicit textus in. l. diuus. ff. de bonis dāna. Unde si munera non essent talia que viderētur domino conuenire magis quam Ambasiatoribus videntur eis donata: ꝛ erunt sua. Sed quando donantur munera sponse etiam ad ornamenta capitis non propterea erunt sua: quia quamuis donentur a viro: tamē propter virum: non propter vxorem exhiberi videntur. vt ornatior incedat vt predixi. quod ratio militat etiam in coniunctis viri cuius vtilitates concernere videatur forte quia sibi opus fuisset de talibus ornamentis vxoꝛi prouidere. Ita dixit Alexander in dicto. §. in arrogato. in finalibus verbis. quod mihi satis placet. ¶ Secundo intellige ꝛ limita predictam decisionem Barto. ꝛ sequacium in. d. §. in arrogato. nisi forte fit consuetudo quod cōsanguinei mariti donent eius vxori. Nā tūc talia donā 10 cit̄ qđ † tutor potest mittere parētibus ꝛ cognatis pupilli solennia munera que mitti consueuerūt. per quem textum dicebat Bald. in. l. secūda. C. de iure dotium. quod † donatio semper presumitur facta secundum consuetudinem loci. facit quod in simili voluit Jano. in. c. grandi. de supplēda neglig. prelatoꝛ. lib. vi. quem refert ꝛ sequitur Andr. sicu. in. c. f. in princip. §. de dona. vbi dixit quod licet tutor vel curator 12 † Regis non possit donare bona Regni: tamē potest exercere liberalitatem ꝛ largiri secūdū quod cōsueuit Regia maiestas. Intellige de his que cōmuniter consueuit Rex largiri: non autem que rarissime largitus est. argu. ter. in. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrahend. emptio. & m Andre. siculū in. c. nisi specialis. col. §. de offic. lega. Ex quo potest attentari § m eum: quod si Regia maiestas consueuit aliqua largiri in Regno Hispanie pro honoꝛe sue coronē idem viderur transmittere in suos Uice reges quod dicit esse notandum. de quo dixi latius supra post principium. in. §. limitabis tamē predicta in vers. ꝛ non solum. Sicut ergo consuetudo his casibus facit licitum quod alias est illicitum: sic etiā poterit facere quod donata vxoꝛi a consanguineis vel amicis mariti: efficiantur vxoris ꝛ remaneāt penes eā vel eius heredes. Et istud videtur placere Paulo de castro in. d. §. in arrogato. cum dicit saluandaz esse consuetudinem loci. ¶ Facit ad hoc quod in simili dicit Bartolus in. l. si vt certo. §. interduz. ff. cōmoda. Salice. in. l. sicut. in fi. C. isto ti. vbi dicunt qđ si est cōsuetudo quod omnia que mittūtur a sponso sponse vel econtra videantur donata: illa sequenda 13 est. vt dixi supra paulo post principium. in. § ista rubrica. versi. in primis quidem attendenda ꝛ seruanda est consuetudo loci. ¶ Et intellige de consuetudine que habet quod raliter donata vxoꝛi a consanguineis vel amicis mariti efficiatur propria vxoris ꝛ remaneant apud eam vel eius heredes quo casu res est sine dubio. ¶ Quia cōsuetudo est optima legum interpres. vt. c. cum dilectus. ē. de consuetudine. ꝛ. l. fi de interpretatione. ff. de legibus. Cessante autem consuetudine in dubio donata vxoꝛi a consanguineis vel amicis viri videtur data contemplatione viri: ꝛ sibi acquiruntur vt supra dictum est: et ita dixit Alexand. in dicto. §. in arrogato. debere intelligi decisionem Baldi in dicta lege cum re. ꝛ istaz credo fore mentem ipsius. alias autem non esset limitatio ad doctrinam Bartoli: sed potius destructio. Nam si ex hoc solo quod consanguinei viri consueuerunt donare vxoꝛi: ipse intellexit quod res donate sint vxoris: istud directe obuiat decisioni Bartoli. quod non est credendum ideo tene quod prius dixi. ¶ Credere tñ qđ si consanguineꝰ meꝰ aliq; seruitia recepit ab vxoꝛe mea vputaq; forte ꝓstitutꝰ i egritudine ipsa adhibuit magnā diligē. i curādo eū vel q̄d fuit ꝛ postea ille donauit tibi aliquā rēres sic donata efficitur sua. quia quamuis propter me habuisset notam vxoꝛem meam: non tamen ego fui causa immediata predicte donationis: sed seruitia ab eaimpensa illud videtur fuisse de mente Barto. si eius verba recte ponderentur in dicto §. in arrogato. dum facit differentiam inter causam mediatam et immediatam. ¶ Et pro hoc ego allego textum singularem in lege si vero nos remunerandi. §. idem papinianus. ff. mandati. vbi dicitur quod si patronus liberto aliquid donauit: et postea libertus aliquid simpliciter patrono concessit: videtur animo donādi concessisse. et ita est ibi textus. quod quando ali 14 quid † concedit quis ei a quo beneficium recepit: videtur animo donandi cōcedere. Et inde est quod si Maritus ignobilis seu plebeyus duxit in vxoꝛem quandam mulierem nobilem et confessus est se recepisse dotem quam in veritate non recepit: in dubio videtur confiteri animo donandi. † quia mulier propter eius nobilitatem nubendo ignobili: videtur. et munus facere. ideo confessio mariti in dubio videtur facta animo donandi. vt voluit Bartolus post glossam in lege si voluntate. C. de dotis promiss. et referunt et sequuntur Moderni signanter Alexan. in lege si diuortio. ff. de verborum obligationibus. in fin. et Sozinus in lege prima. quindecima columna. ff. soluto matrimonio. de quo aliquid dictum est in precedentibus in. §. cessante autem nobilitate. et forte dicetur latius infra in. §. limita primo. Et ex his dicebat notāter Ludo. consilio. cclvj. in fine. quod si 16 † spōsa de futuro aliqua jocalia vel munera misit sponsor et postea sponsus alia ornamenta misit sponse: presumitur facta donatio causa remunerationis. quod dictum tene menti. de quo dixi latius supra. Ita ergo videtur dicēdum in casu nostro vt ex quo cōsanguineus vel amicus meus seruitia receperat ab vxoꝛe mea cui erat obligatus: concedendo sibi aliqua bona vel res videtur concessisse animo donandi sibi vt sue sint: et causa remunerandi beneficia vel seruitia recepta. quod videtur mihi satis rationabile et iuri consonum. ar. eorum que not. in capitulo cum in officijs. supra de testa. ¶ Quāuis in contrarium faciat text. in. l. tutoꝛ. §. que a tutoribus. ff. de excusa. tuto. vbi dicitur quod donatum a consanguineo: in dubio censetur donatum respectu cōsanguinitatis non autem respectu remunerationis. quem ter. ad hoc multum commendat Bal. in lege secunda. C. de iure do. ꝛ Ludo. in singulari. dcclxx. incipit donatum. Barbat. consilio quadragesimo primo penul. columna in prima parte. ꝛ consilio decimosexto vndecima colum. in secunda parte. Ad idem facit tex. in lege si seruus communis. ff. isto titu. sed potest dici quod illa iura procedant quādo fuit facta donatio mihi a consanguineo meo quia cum hic sint due presumptiones vna consanguinitatis: alia remunerationis: ꝛ fortior fit presumptio cōsanguinitatis: merito ipsa vincit aliam. sed in casu nostro quādo consanguineus meus donat vxoꝛi mee respectu ipsius vxoris cui donatur: non est nisi vna tantum presumptio. s. remunerationis: et propterea presumit remunerare voluisse magis quā viro donasse. Ad ter. in. d. l. si seruus cōis sic vt supra dictū est. Cogitabis sup hoc: q; nō reperio specifice tractū. Et non sunt ista contenenda q; quotidie veniunt in practica. ꝛ mihi iam euenit casus: in quo habui iconsulere in causa domini et soceri mei militis optimi vasco de biuero sup quibusdam rebus: quas reuerendus ꝛ magnificus dñs dñs gundisaluus de biuero quondam episcopus salmaticensis dignissimꝰ frater soceri mei dedit domine marine de miranda eius vxoꝛi secunde. Nā prius habuit in vxorē dñam

Mariam de Ulloa: et ista fuit mater vxoris mee. In qua quidem causa ego dixi & consului prout supra dictum est. ¶ Ex quibus omnibus inferri potest ad decisionem questionis de qua sepius dubitari vidi. † Vxor cõmittit crimen heresis vel apostasie & propterea eius bona sunt cõfiscata ipso iure. vt in c. secundo. de prescriptio. libro. vj. & in. c. cum secũdũ leges. de here. eodem libr. cum similibus. dubitatur nunquid res sibi donate a consanguineis mariti veniant in confiscatione. ¶ Existis etiã inferri potest ad vnum quotidianum q† si maritus donauit inter viuos sorori vel cognate vxoris que vxorem non contingebat per patriam potestatem: quamuis mero iure valeat & teneat vt. ſ. dictum est: tamen si concurrunt alique coniecture & presumptiones quod talis donatio fit vxori potius quam sorori vxoris: et quod illa soror nomen tantuz accommodauerit suũ iuxta legem: multum interest. C. si quis alteri vel sibi. non valebit donatio tanquam inter coniuges facta. vputa si maritus retinebat sororẽ vxoris in domo sua simul cum vxore tempore donationis & faceret vtriq; simul prima vice: & postea de volũtate vxoris totam transtulit in sororem: & postea simul cohabitabant: & forsan simul gaudent datis bonis: propter ista & alia similia presumitur quod ab initio fuerint inuicem machinate super hoc & quod ita fuerit actum inter eas. argu. l. si concubinam. §. res amotas. ff. rerum amotarum. & l. sed Julianus. §. proinde. ff. ad Macedonianum. & l. quarta. §. si ab ignoto. ff. de manumiſ. vindi. & l. quod si maritus. circa finem. ff. qui & a quibus. & l. cum quis: circa finem. C. de natu. liberis. ¶ His igitur cõiecturis cõcurrentibus cum consanguinitate resultat presumptio fraudis manifesta. l. licet Imperator. de legatis primo. l. si tutor: cum ibi notatis. C. de pericu. tutorum. iuncta. a. si stipulatus. ff. de vsuris. & hoc vult Bartolus in. l. fina. ff. de his quibus vt indignis. dicens quod in casu illius legis: licet sola ratio sanguinis non sufficiat ad faciendum presumi fraudem taciti fideicommissi vel grauaminis de restituendo incapaci. Iuncta tamen cum alijs coniecturis sufficit per. l. penultimam. de bonis liber. idez tenet in. l. post contractũ de dona. in ver. quartus casus. per. l. si quis posthac. C. de bo. pscri. & hoc maxime quando relinquitur vel donat propinque persone incapacis. vt. l. si per impressionem. in fi. C. quod me. cau. & l. prima. circa fi. C. de contrac. iudic. facit. l. hac edictali. C. de secun. nup. ver. anni circunscriptione. Ita in contingentia facti consuluit Paul. de castr. consi. lxiij. j. volumi. quod ad literam reperitur in. ij. volumi. cxciij. & tenet menti quia quotidianum. ADD Cogitabis tamen an in illis donatis a cõsanguineis viri vel spõsi: sponsa lucretur medietatem per osculum sicut in donatis a sponso vt disponit lex rauri: de qua supra mentio habita est: et videtur quod sic: quia donata a consanguineis sponsi: cum teius contemplatiõe dorentur: videntur in effectu ab ipso donata: vt in precedentibus dictum est. ergo &c. Ad hoc posset adduci text. et quod ibi no. in capitulo requisisti. de testa. vbi donata a consanguineis prelati videntur donata ratione persone non autem ecclesie. de iniuria autem facta prelato. an presumatur fieri ratione persone vel ecclesie: tradit Marianus in. l. presbyter. de penis. columna secunda. verficulo circa primum. quem rogo videas. Ex illis potest decidi quod si Rex propter seruitia que sibi ego feci: donauit filie mee domine Anne de Biuero mille ducatos in dotem: ita dos dicetur profectitia: quia mei contemplatione data est a Rege: vt est text. valde sing. iuncta glo. in lege profectitia. in principio. ff. de iure dotium. vbi gloſſ. & bal. dicunt de hoc esse text. not. in dicta lege sed si plures §. in arrogato. ff. de vulgari & pupillari. nam ficur dicitur † profectitium peculium illud quod queritur filius ex re patris vel eius contemplatione: vt lege eũ oportet. C. de bonis que liberis. ita dicitur dos profectitia que proficiscitur de bonis patris vel eius cõtemplatione: vt dicta lege profectitia. fm Bald. ibi TJO.

¶ Donatio inter coniuges constante matrimonio nõ valet: etiã si iudex illã confirmauerit.

Obligationes vel actiones que propriis viribus nõ consistunt con nfirmantur officio iudicis nec pretoris imperio vel legis potestate.

Prohibitum vna via: alia via non conceditur. &

Transactio est quedam donatio quando ei liberalitas inest.

Alienari qualiter possint bona inalienabilia.

Infirmitas ficta non excusat.

Testes lite non contestata non sunt recipiendi nisi timeatur de eorum morte vel futura absentia dummodo talis timor non fingatur.

Amplia quinto predicta: hꝫ

non valeat donatio † inter coniuges constante matrimonio: etiam si iudex illam confirmat seu decernat vt valeat per textum ad hoc singularem in lege obligationes. ff. de actionibus et obligationibus vbi litera dicit obligationes † vel actiones que non propriis viribus consistunt: nec officio iudicis nec pretoris imperio vel legis potestate confirmantur. Cum autem donationes inter coniuges a principio ex propriis viribus non consistant quia nulli penitus sunt momenti: vt lege. iij. §. sciendum. ff. isto titulo cum alijs de quibus supra. ergo per consequens auctoritas iudicis eas validare non potest. ADD vt lege si sponsus. §. si vxor vel maritus. ff. isto titu. qui est not. secundum Bartolum & Baldum ibi & Felinum in capitu. lator. in fine de re iudica. qui textus bene facit ad hoc. TJO. ¶ Quia ex quo non valet principale hoc est ipsa donatio inter coniuges: nec etiam valere debet quod ex eo sequitur immediate: vel ob eam mediate. vt. l. nõ dubium. C. de legibus. & ita quãuis esset lis inter cõiuges sup validitate donationis: & iudex ferat sententiam confirmantem & approbantem ipsam donationẽ: non propterea valebit. Quia videtur hoc factum in fraudem legis et ideo valere non debet. vt lege hereditatem. §. quod in fraudem. ff. de conditionibus et demonstrationibus. ¶ Absurdũ † enim esset quod illud quod vna via est prohibitum: alia via cõcederetur. vt regula cum quid vna via. de regu. iur. li. vi. cum concordantijs. ¶ Idem dicerem si inter ipsos cõiuges litigantes fieret pactũ vel transactio super validitate ipsius donationis. q: ex quo sententia iudicis

dicis hoc facere non potest: ergo eadem ratione pactum inter coniuges factum: cum sententia et pactũ equiparentur. vt volunt glos. in. l. si vnus. §. pacta. ff. de pactis et multo fortius idem erit in transactiõe: cum ad esse trãsactionis: requiratur quod fiat super re dubia lite incerta vel vbi de lite non calumniose mouenda in futurum dubitatur. vt. l. j. ff. de transac. et. l. ij. C. eo. Hoc autem casu quamuis lis penderet: res tamẽ non erat nec esse poterat dubia sed certissima quod non valeret dicta donatio nõ potuit ergo dicta transactio ipsam validare cũ presumatur malitiose mota causa fraudandi legem. quod esse non debet. vt. l. cum hi. §. si cum lis. ff. de trãsac. maxime: quia † transactio est quedam donatio quãdo et liberalitas inest. text. est not. in lege prima. §. sed si rem. ff. ne quid in fraudem pu. ¶ Et ex istis infertur ad illud quod alias in facto contigit super donatione facta inter coniuges constante matrimonio: cõtrouersia vel lis mota fuit inter eos. postea compromiserunt in arbitros et arbitratores etiam adhibito patre vxoris. qui quidem arbitri et arbitratores † per suam sententiam confirmauerunt dictam donationem vel in aliquo mutauerunt. nam fuit decisum dicta sententiam arbitrorum non prestare robur dicte donationi. absurdum enim esset quod legis auctoritas posset per compromissum circũuenire. etiam si pat se obligasset pro filia: quia persona patris nihil operatur per text. singularem in lege prima. §. exceptiones. ff. quarum rerum actio non detur. preferitur: quia cum socero eadem est prohibitio que cum vxore. vt supra dictum est. Cum autem donatio inter coniuges sit vitiosa que est radix negotij: totum quod ab ea procedit erit vitiosum. vt lege tutor. ff. de fideiusso. et. l. q id quod. ff. de dona. et. l. maximũ vitium. C. de libe. prete. et ita firmat Bald. consilio xxix. in fine. incipit casus. vir donauit vxori. in tertia parte. quod tene manti. et sic alias iudicauimus in audientia. ¶ Hec tamen sunt intelligẽda sane quãdo in sententia iudicis vel arbitri seu arbitratoris in pacto vel transactione non interueniret alia causa: propter quam confirmaretur seu approbaret ipsa donatio: sed simpliciter fuit donatio cõfirmata. tũc esset ista confirmatio nihil valet: tñ secꝰ est si ista cum alia fuit donatio allegaret aliquam iustam causam et sufficientem ad hoc vt valeret ipsa donatio: vt q diceret eam factam ob merita et seruitia et in remunerationem vel ob aliam de illis causis quas infra subijciam. Nam si tunc donans nõ opponat aliquã exceptionem in contrarium et pronuntietur donationem valere: valebit quidem talis pronuntiatio & per consequens donatio sortietur † effectum. ex tunc iste est casus singularis iuncta gloſſ. in lege si sponse. §. si vxor vel maritus. ff. isto titu. vnde si donator postea velit contrauenire: submouebitur exceptione rei iudicate. ¶ Sed quamuis sententia pariat exceptionem rei iudicate in fauorem donatarij: nihilominus tamen donator potest rem sic donatam et traditam petere a donatario per conditionem indebiti. vt est casus recte intuenti. in dicto. §. si vxor. quẽ ad hoc propositum multum cõmendauit Bald. in l. cum allega. C. de vsuris. de quo facit solẽne festum Ludo. ro. in singulari. cccix. incipit tu scis quod do-

natio. & Bartholomeus cepola in cautelis. ex. in fi. incipit donatio inter virum &c. Non obstat secundũ eos text. in. l. iulianus. et. l. iuder. ff. de cõdi. inde. quia illa iura non procedunt in sententia lata pro eo cui alter ex litigatoribus donare prohibetur. ¶ Si tamen posset constare quod illa lis fuit ficta: dicta sententia non valeret. vt. d. l. cum hi. §. si cum lis. et ibi no. ff. de transac. ita dicit cepola vbi supra quẽ text. pro singulari allegat. etiam And. siculus. in. in. c. si decisus laicum. iij. col. supra de so. compe. dicens: q si cum res esset liquida et clara et indubitabilis partes dicant in compromisso quod cum sit dubium et lis esse possit: ideo cõpromittunt: non stabitur assertioni partiũ vt ibi per eum qui alia similia adducit: que videas per te. facit quod in simili dixit bar. quẽ sequũtur Bal. et alij in. l. peto. §. predium. de lega. ij. dum dicit aliquos sumere fraudem quod † si res est prohibita alienari: supponunt aliquos qui fingunt se creditores et ingrediantur possessionem ex primo et secundo decreto ne incidant in penam. vt lege filiussa. §. olim. de leg. j. sed consito de fraude non tuabit. Add idem facit text. in. c. tenor. supra de re iud. vbi † infirmitas ficta non excusat. et. c. eos. in ver. figmento. de tempo. ordi. lib. vj. Ex quo dicebat Andreas siculus. in. c. fi. vij. co. supra vt lite non cõte. q tunc demum † testes sunt recipiendi lite ꝺ non cõtest. si timeatur de eorum morte vel futura absentia: dũmodo talis timor non fingatur: sed cõstare debet. bene facit text. in. l. fi. C. de nauicula. lib. xj. vbi punitur nauderi fraudem cum iudicibus participantes in se detineri faciendo. ex quo dicit Bal. ibi quod licet iussus iudicis excusaret nautam a pena: si tamẽ nauta causam prestiterit faciendo iudicem iubere sibi: puniendus est: sicut alias dicimus de eo qui ambasiatam procurauit.

¶ Donatio inter coniuges facta constante matrimonio non valet q̃n ex tali donatione donator fieret pauperior et donatarius locupletior.

Legitime filij si a patre imponat grauamen & de restituendo ipse filius consentiat talis consensus tenebit.

Onus fideicommissi adiectum legato rei alienẽ nõ tenet sicut nec legatum: tamen ex consensu domini rei legate consentientis oneri adiecto post mortem testatoris prestito reconualescit onus et debetur fideicommissum.

Alienari non possunt res ecclesie nisi interueniat solennitas debita.

Legatum ecclesie factum repudiare an possit solus prelatus. et nu. 12.

Prelatus potest preiudicare ecclesie non in queredis sed in quesitis.

Prelatus recipiens pensionem ab eo quem ꝓpter canonem nõ solutum priuare poterat preiudicat ecclesie vt amplius expellere non possit.

Prelatus si non impleuit conditione posita in legato facto ecclesie: ecclesia perdit legatum: secus in modo.

Legatum repudiare potest multo creditore ille qui omnia bona sua obligauit.

Beneficiatus non potest sine licentia sui superioris

renuntiare beneficio quesito: secus in querendo.

11 Faciendum facilius tollitur q̃ factum.

13 Renuntiatio acquisitorum constante matrimonio facta ab vno coniugum valet.

14 Negotiorum gestor cui dominus mandauit vt pecunias suas crederet sine vsuris, tile autem sub vsuris suo tamen periculo non tenebitur domino reddere lucrum vsurarum.

15 Duo socij si sint vnius mercantie quorum vn⁹ vult ire venetias alter contradicit et dicit quod vult ire suo periculo si vadit et multa lucretur: alter socius non habebit partem lucri.

15 Legatarius vel fideicommissarius consentiendo heredi alienanti rem legatam pro soluendo debiti hereditarium non censetur consentire animo donãdi licet sibi preiudiceret in re vt eam petere non possit non tamen preiudicat in petito quin illud petere possit.

17 Legitimam habere non debet filius in regno. ducatu: comitatu: vel dignitate patris: debet tamen et legitima per heredem vniuersalem in pecunia solui.

18 Emphyteutica res non debet transire in ecclesiam vt possit illam sibi retinere: transit tñ q̃ctum ad hoc q̃ sibi debeatur estimatio ipsius rei.

19 Renuntiare iuri retractus non videtur prorsus q̃ consensit conditioni rei paterne vel auite nisi hoc expresse dicat.

20 Acquisita constante matrimonio sunt equaliter dividenda inter virum et vxorem.

21 Legare mihi volenti si mando quod leget vxori valet mandatũ, et idem in donare volenti inter viuos: secus in volenti mihi donare causa mortis.

22 Dominium absq; traditione queritur in donatione causa mortis: sed secus est in legato quod cedit a tẽpore mortis.

23 Donatio rei aliene facta vxori an valeat.

§. 47 Limita primo: et itelligepre

1 dicta vt non valeat ꝺ donatio inter coniuges facta constãte matrimonio quando ex tali donatione donator fieret pauperior et donatarius locupletior. vt in c. fi. infra isto ti. et. l. iij. primo responso. ff. co. z. iiij. parti. titu. xj. l. iiij. aliquo autem istorum deficiente: tenebit donatio. ¶ Si ergo maritus donans non fit pauperior: vz donatio vt puta si maritus heres institutus repudiet hereditatem donationis causa: vt ita obueniat vxori sibi substitute vel ab intestato vocate. Idem si repudiat legatum et ita remaneat penes vxorem oneratam pro legato prestãdo. AD DJ Vide in simili. l. pretia rerum. ff. ad legem fal. que bene facit secundum Jason. in. l. ij. C. de fideicõmis. ad idem. l. si absens. ff. de his que in frau. cre. DJO. Idem si maritus rogatus restituere hereditatem vxori sine detracta quarta vel etiam nihil dicto de quarta detrahenda. nam tunc maritus restituendo vxori: magis videtur functus plenior officio prestite fidei: quã de suo donasse: nec de suo proficisci quod de alieno plenius restituit voluntatem defuncti sequutus. Nec immerito: quia sepe creditmus aliud voluisse defunctum et tamen non rogasse. Si tamen maritus per errorem facti obmisisset detractionem quarte habet indebite solute quarte repetitionem. vt. ff. eodem. l. si sponsus. §. si maritꝰ. et. §. si quis rogatus. et glo. in. c. fi. j. eo. et. iiij. parti. titu. xj. l. v. Ad idem facit ter. not. in. l. si debitorem. ff de his que in frau. cre. vbi qui poterat ex fideicõmisso trebellianicam retinere et nõ retinuit: magis dicitur fideliter facere: q̃ in fraudem creditorum alienare. Ex quo infertur vnum bene notandum 2 †quod si pater grauamen fideicommissi imposuit filio in sua legitima vt restituat post mortem filio suo primogenito: et tile etiam suo vt fieri solet: et filius expresse consentiat: valebit tale grauamen: nec dicetur hoc fieri in fraudem filiorum pertura predicta. Adde bonum ter. in. l. nõ putauit. §. si quis sua manu. ff. de bo. pos. cõtra ta. Adidem. l. filio preterito. ff. de inuisto rupto. Et ibi Joan. de imo. et Paulus. Ad idem. l. pe. et vltima. et. l. Papinianus. §. si conditioni. ff. de inoffi. test. Ad idem. l. parentibus. C. eo. et. ibi Sali. glo. in. l. si quando. §. generaliter. e. titu. Bald. Ludouicus: Paulus: et Ueran. z Jas. in. l. posthumo. C. de bo. poss. contra tabu. Angel. in lege qui se patris. C. vnde libert. videtur casus in lege finali. C. de pactis z facit. c. quamuis pactum. de pactis. lib. vj. et lex regni. vj. parti. titu. viij. l. vj. Wal to plura adduci possunt pro contraria parte: q̃ brevitatis causa obmitto: et quilis est sub iudice in quamaximi iuris vertices pro vtraq; parte scripserunt: ad quorum scripta me remitto neutram firmãs sententiam. Imo idem forsan si post mortem patris filius consentiat. ar. l. cum quis decedens. primo responso. de legis. iij. et ibi Barto. vbi licet omnes †fideicõmissi adiecto legato rei aliene non tener. sicut nec legatum tamen ex consensu domini rei legate consentientis oneri adiecto prestito post mortem testatoris reconualescit onus: et debetur fideicõmissum. quamuis ergo pater imponat onus legitime filio post mortem suam quando legitima nõ est sua: sed filij: si filius consensit sufficiet. et hoc modo dicunt aliqui quod legitima filij potest perpetuo vinculari de consensu filij: quia potest per talem consensum si bi z successoribus premidicare renuntiando iuri sibi competenti: non solum mortuo patre quando eradicatum] est ius legitime efficaciter in eo sed etiam viuo patre quando tale ius non habet in legitima que non est sibi debita sed quasi debita. vt dicit glo. in lege si emancipata. C. de iuris et fac. igno. Hã potuisset filius repudiare hereditatem: nec per hoc diceretur minuere patrimoniũ suũ z nolle acq̃rere. vt. l. qui aũt. in pun. ff. de his q̃ in frau. cre. forte⁹ posset consentire oneri sibi impositio in legitima: nec possent ex hoc filij eius conqueri quod pater renuntiet vel remittat ius vel lucrum: qđ sperat futurum. ¶ Nõ enim est par eademq; ratio lucra nõ capere: et quesita perdere: vt. d. l. si spõsus. §. si maritus. z. l. fi. C. de codicil. Facilius enim remittit quis multa q̃s donet pauca: vt no. in. c. ventens. j. §. de testi. et in. c. statutũ. §. fi ver. remissione. de rescrip. lib. vj. Et propterea facilius permittitur marito repudiatio: seu renũtiatio q̃s donatio: q̃uis renuntiando vel repudiando videatur quodãmodo donare. vt dicit ibi in lege si quis delegauerit. et ibi Barto. ff. de dona. 4 ¶ Sicut dicimus in simili quod licet † res ecclesie nõ possint alienari nisi iteruenerit solẽnitas de qua in. c. fine exceptione. xij. q. ij. z in. c. si quis presbytero rum. cum aliis. ẽ. de reb. ecc. nõ alie. nihilominus ramen solus prelatus poterit repudiare† legatum factum ecclesie fm Bald. in. l. pupillorum. C. de repu. hered. ita cõsuluit Frede. de senis. consil. ix. incipiẽ. casus talis est. quem refert z sequitur Abb. in. c. j. ẽ. de in integr. restitu. z in. c. j. viij. colum. ẽ. de do. z cõ tuma. z in. c. tua. in fine. ẽ. de his que fiunt a prela. post do. Card. ad hoc glo. not. in. §. fina. glo. fi. xvj. quest. vj. que vult q̃ †prelatus potest preiudicare ecclesie in querendis: nõ in quesitis. Idẽ tenet Inno. in. c. fraternitatẽ. ẽ. de dona. Bald. in. l. bonorum. C. qui admi. ad bo. pos. po. facit glo. not. in. c. potuit. ẽ. de loca. que dicit q̃ prelatus recipiens †pẽsionẽ ab eo quẽ poterat priuare propter nõ solutum canonẽ: preiudicat ecclesie: vt amplius expellere nõ possit. AD DJ Adde Ludo. consi. clxxxiij. cuius meminit Aud. sicu. in. c. cũ cã. de emp. z vẽ. co. vij. versi. tu limita. facit in simili qđ dicim⁹ de plato qui †nõ impleuit cõditionẽ positã in legato facto ecclesie: naz ecclesia tũc pdit legatũ iz sec⁹ sit in mõ: vt no. isregula delectis] de re. in. li. vj. fõ quo videas no. p Bartho. Sozinum in. l. quib⁹ diebus. §. fi. ff. de cõdi. z demõ. fi. col. Ad idẽ facit qđ no. voluit Bal. in. l. magis puto. §. fundũ. ff de re. eo. vbi dixit q̃ ille qui obligauit †omnia bona sua: põt repudiare legatũ sibi factuz 11 muito creditore. qđ est notandum. ¶ JO. ¶ Facit not. dictũ Jnnoc. in. c. q̃ in dubijs. ẽ. de renũ. vbi dicit q̃ licet † beneficiat⁹ nõ possit renuntiare beneficio quesito sine superioris cõsensu: [bene facit. c. dilecti. eo. tit. z qđ ibi no. z in. l. ligatus. de offi. presi. de hoc dicto Jnno. meminit Frede. cõsi. ix. refert Andre. sicu. in repe. l. cum acutissimi. C. de fidu. lom. co. clxv. inferens ad hoc q̃ dispositio. c. de multo. de pben. habet locũ in duobus beneficijs quesitis secus in vno quesito z alio querendo. per clemen. gratia. de rescrip. z ibi Card.] bene tñ iuri querendo. vt in c. ventens. eo. tit. Idẽ tenet Cald. cõsi. v. ti. de renũ. Mattheus z Cardina. in cle. j. q. vij. de renũ. ¶ Ad idẽ qđ voluit no. Abb. in. c. ventens. ẽ. de prescri. iij. col. ver. pro quorũ cõcordia. vbi voluit q̃ priuilegiũ cõcessum cõtra alterius priuilegiũ tollit illud ius: si nondũ erat quesitũ: sed querendũ. Idẽ imo fortius dixit Joan. faber. in. §. fina. insti. de iure natura q̃ licet priuilegium concessum non subito cum causa revocari non potest. vt not. in. c. j. ẽ. de probatio. Juri tamen querendo per priuilegium preiudicari potest per principem etiam sine causa: quia rescriptuz per quod preiudicatur iuri querẽ do: tenet q̃uis nõ probetur ex certa sciẽtia concessum. quod est no. fm eũ. ¶ Ad idem facit qđ not. voluit Joan. de imo. z Dominicus in. c q̃uis pactũ. de pac. lib. vj. pe. colũ. vbi dicunt q̃ lex ciuilis vel latci non possunt disponere circa iuramentum iam prestitum: sed bene circa prestandum. vt l. que sub conditione. ff. de condi. insti. Quod not. pro lege regni. [ordi. lib. iij. tit. de 12 los iuzios. Jordinationis tolett. cxvij. quam dominus Ferdinandus z domina Elisabeth reges. z domini nostri in eternum celebrandi ediderunt. De. cuius validitate vide Baldum in. l. pactum. C. de collatio. prima co. Ancha. in regula ea que fiunt. de regu. iur. lib. vj. colum. xxviij. in fi. Abb. in. c. ij. de arbi. tij. col. versi. in glo. in verbo ze. z in. c. tua. el. j. de dec. Paulum de ca. consi. xcv. z plures alios de quib⁹ per Felt. in. c. ecclesia. de consti. xi. col. ver. z ista verba. Hinc est q̃ laici q̃uis bona disponere nõ possunt circa res acquisitas ecclesie: bene tamen circa querendas. [Adde q̃ idẽ disputando terminauit Richardus de salice. in quadam sua disputatione vt ipse refert in repeti. l. j. C. de sacr. sanc. eccl. in finalibus verbis. Andreas sicu. in repe. l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. colum. cl xvj. de quo per eum in repeti. rubri. de reb. eccle. nõ alienan.] vt no. voluit Bald. in. c. ecclesia sancte Marie. ẽ. de constit. fi. col. versi. sed nunquid est contra eos. z in. c clerici. ẽ. de inde. ij. col. post signorellum. consi. xxj. incipiente statuto ciuitatis. z Bald. consil. quod incipit: factum super quo petitur consilium. z repertur inter consilia Ancha. consi. xij ¶ Ex istis infero ad illud mirabile dictum Jo. de imo. in. l. j. tij. col. versi. z si vis tenere. ff. ☞ de condi. insti. vbi dicit q̃ licet episcopus vel alius citra Papam nõ possit alterare relicta ad piũ vsuz. clemen. quia cõtingit. in pun. de relig. domi. [no. pcle. quia contingit. adde. l. libertus octoginta. ff. de bo. liber. vide Bal. in. l. vnica. C. si quis omis. cau. testa.] hoc est verum in voluntate testatoris tam executore: voluntatem autem nondum executam potest episcopus alterare. quia facilius † tollitur fiendum q̃ factum: vt. d. l. fratre furtoso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. c. quemadmodum. ẽ. de iureiurã. Vide Ancha. et alios in. d. cle. ¶ Ad idem facit quod voluit Salice. in. l. pactum curatoris. C. de pact. vbi dicit quod tutor seu curator potest preiudicare pupillo in querendis: vt ibi per eum. z est text. in. l. fin. C. de acquiren. possessio. cum concor. ¶ Ad idez facit quod voluit Bald. in auten. si qua mulier. C. de sac. sanct. eccle. vbi dicit quod licet bona ingressi acquirantur monasterio: vt auten. ingressi. eod. titu. et. c. quia ingredientibus. ẽ. de testa. tamen prelatus cũ quo conuentu posset permittere quod illa bona vadant ad conunctos illius ingressi. et hoc ideo quia agitur de acquirendis. AD DJ Huius decisionis meminit Andreas sicul. in. l. suam. de penis. fol. iij. colum. j. vide eundem Bald. consilio. xviij. in fine. iij. volumine. TJO. ¶ Ad idem facit quod voluit idem Bald. in. l. si matre. C. de suis z legi. here. vbi dicit q̃ si dictat statutum mediolani: quod mulier nupta extra territorium mediolani non succedat in mediolanensi territorio: modo mulier mortuo patre immiscuit se hereditati paterne: deinde nupsit cuidam mu: mẽsi: non perdit hereditatem: quia statutum debet intelligi de acquirendis: non de acquisitis priusq̃ nuberet: quod not. licet contrarium teneat Imola post Anchara. in. c. vt supẽr. de rebus ecclesi. non alienan. z ibi Andreas sicu. iij. col. vbi de alijs. ¶ Unum tamen nõ omitto. q̃ etiam si valeat repudiatio prelati solius repudiantis legatũ factũ ecclesie: †cõtra huiusmodi repudiationẽ cõpetit ecclesie: beneficium restitutionis in integrum. qđ datur sibi etiam quando agitur de lucro captãdo: vbi cunq; ecclesia poterat lucrum consequi: z ex facilitate vel negligentia prelati nõ fuit consecuta. vt sentit glo. z ibi not. Abb. in. c. auditis supra de resti. in integr. in versi. restitutum q̃: facit text. in. c. constitutus

Universidad de Deusto Biblioteca

eo.tit.et ibi not.Abb.in.vj:not .Ad idem est tex.in l.ait pretor.in ff.ff.de mino.z in.l.non omnia eo.ti. quod tene menti.Nec reperto hoc in specie tactum per aliquem. ¶Ex predictis infertur q mulier donationem sibi absenti factam potest repudiare nō seruata solēnitate statuti dicēs q i alienationib⁹ mulierum debeat interuenire cōsensus mariti vel consanguineorum [an vxor sine marito possit repudiare donationem sibi factam vi.l.tauri.53.54.vbi decidit quod non] quia illud statutū loquitur vbi est quesitum ius muliēri:quod non est hic.per ca.si tibi absenti.in versicu.vt tuum.de preben.libro.vj. ita in contingentia facti consuluit Paulus de cast. consilo.xj incipiente.in causa presenti .refert et sequitur Jason in.lj.beneficium.vj. colum.ff. de constitu.in princip.quod not.pro.l regni. ¶Ratio predictorum pōt esse q ius adeundi non est in bonis nostris.vt.l.pretia rerum.ff.ad.l.falcidiam. qui ter. alibi non reperitur.ſm Bald in.l.ij.in fine.C. de iuris et fact.igno.bene facit tex.in.l.fina.C. de acqui. posses.vbi dicitur q licet seruus non possit preiudicare dño in bonis quesitis:bene tamē in querēdis. ita ergo in casu de quo agitur dicendum erit quod licet maritus non possit facere donationem vxori constante matrimonio de bonis quesitis:poterit tamen de bonis querendis cum ex hoc non dicatur fieri pauperior. ¶Et ex his infero ad vnum quod meo tempore in regali audientia de facto euenit. vir constante matrimonio volebat emere vnaz do
13 mum:† vxor dicebat se nolle habere partem ipsius et super hoc fecit cum marito pactū . Deinde vxor volebat medietatem domus tanquam esset acquisita constante matrimonio:heres mariti obijciebat pactum inter eos initum.vxor dicebat illud nō valere quia cōstante matrimonio erat factum z ex eo resultabat quodammodo donatio inter cōiuges: que prohibita est inter eos . Sed nos approbauimus pactum.et totam domum heredi mariti adiudicam⁹:q licet ex hoc pacto maritus efficeretur locupletior. Uxor tamen non fuit facta pauperior: et ad hoc ego allegaui predicta.et glos. que hoc videtur sentire in dicto capitulo secundo infra eodez.in versicu.non est aliud quod obstat.dicti glo.scilicet pactum vel consuetudo.z legem stili . ccxxj . incipit orrosi si el marido.que dicit quod si maritus est administrator bonorum alicuius vel arrendator vel collector vectigalium : bona vxoris erunt obligata sicut bona mariti.nisi vxor a principio fuerit prote-
14 stata quod non vult lucrum nec damnum quod exinde proueniet:tunc enim nec suscipiet partem lucri nec soluet partem damni.Sic ergo in casu nostro videtur dicendum quod vxor non habebit partem domus.z hoc in terminis nostris tenēt dominus de rota in decisionibus antiquoribus ti.de pactis. decisione.ij.que incipit: consuetudo est in quodam
17 loco secundum Bernardum qui illas decisiōes collegit.vt ibi latius poteris videre. refert et sequitur Nicolaus de Ubaldis in suo tractatu de successionibus ab intestato.iiij . parte in finalibus verbis. ADDJ Idez tenet Rota in antiquis [adde quod quando contractus fit cum marito et vxore:ille matuti consensus habetur pro licentia vt not. in.l.cum pater.§.liberto.de legatis secundo.z in.l.fina.C.de bo.que libe.] De consuetudine.xij.hinc est quod stante statuto quod vxore premoriēte maritus lucretur medietatem dotis:poterit maritus huic lucro renūtiare:vt vxor sibi habeat:vel alteri concedat.ita singulariter decidit Bartholomeus Sozinus consil. clxxxix. per plura fundamenta que per te videas. nec poterit maritus penitere vt ibi per eum quem rogo videas quia pulchre loquitur: factum ad hoc notata in.c.secundo.isto titu. vt late disseram infra cum de lucris acquirēdis inter virum z vxorem statim dicemus.TJO. ¶Ad cuius confirmationem facit text.nota.in.l.quia de mutua.§.si mandauero. ff.mandati.vbi dicitur quod † si mandauit procuratori meo vt pecunias meas titio crederet sine vsuris:ille autem sub vsuris credidit suo tamen periculo:non tenebitur mihi reddere. lucrum vsurarum. quia ex quo suscepit in se periculum:commodū etiā erit suum. ¶Ad idem facit text . in.l.quia poterat ff.ad trebellianum.vbi si heres de restituendo grauatus nolit adire : z fideicommissarius velit quod adeat suo periculo:cogitur adire :et tunc fideicommissarius consequitur commodum de quo nihil habebit heres.per quem text.dicit ibi Bartol.in fine.
15 post Dynum.quod si duo † socij erant vnius mercātie:vnus vult ire venetias.alter contradicit:z ille dicit volo ire meo periculo.et sic vadit illo inuito suo periculo et multa lucratur:socius non debet habere partem lucri.z ita dicit fuisse determinatum per illam legem.idem tenēt ibi Ange.Paul.z Alexan. et Ludo.z Angel.in.§.illud. institu.de societate. et Pet.de vbaldis in tractatu de societate.quinta pte.q.iiij.tenēt etiam Ange.z Joan.de Imo.in.l.postulante.§.sed si in huiusmodi.eod.titu.per illū tertium.tenet Ange.in.l.ex duobus.ff. de neg. gest. est casus singularis pro hoc in.l.si vnus ex socijs.§. si vnus.ff.pro socio . ¶Ita ergo in casu nostro ex quo vxor tempore emptionis dixit se nolle habere partem domus emende.tota domus pertinebit ad maritum. Maritus tamen tenebitur dare vxori vel eius heredib⁹ medietatē pretij pro quo dom⁹ fuit empta vt apparet ex predictis. solum enim fecit sibi preiudicium vxori quo ad ipsam domum nō quo ad pretū.argu.ter.z qō ibi notant Bar. z alij in.l.fundum per fideicommissum.ff. de leg.j. vbi dicitur
16 q † legatarius vel fideicommissarius consentiendo heredi alienāti rē legatā pro soluēdo debitum hereditarium:nō censetur cōsentire ajo donandi ideo ij sibi preiudicet in re vt eā petere nō possit : nō tñ preiudicat in pretio quominꝰ possit petere. z nō est alibi ille ter. ſm Paul. ibi. ADDJ Aliqñ enim non cōsequitur quis partē rei:sed nihilominus partē estimationis habere dz.nā licet † iunior filius nō debeat habere legitimam in regno comitatu vel dignitate patris:quia ista indiuisibilia sunt:et primo genitus illa habere debet in totum : [ad predicta adde.l. quod autem.ff. de his que in fraud. credi. vbi debitor in querendo non dicitur fraudare creditorē de quo. ē facta est mentio.ad idem. l. si sponsus.§. si maritus.ff.isto titul . vbi donatio inter virum et vxorem

non valet in bonis quesitis sed bene in querēdis.] vt.c.j.§.preterea ducatus.de proh.feu. aliena. per frede.et ibi Bal. et alios glo.in.c.si heredes supra de testa.facit in simili.c.maioribus. de preben. ratio est ne fiat demembratio talis dignitatis. nam si aliter fieret.intra breue tempus ad nihilum reduci posset:debet tamen filio regis comitis vel ducis solum per heredem vniuersalem legitima saltem in pecunia:vt volunt omnes in dicto.§.preterea ducat⁹. z latius firmat guido in decisionibus Dalphinat⁹. q cccc.xxvj.cccc.lxxxvij. vbi videas.bene facit quod dicit spe.tit.de locato. §.nunc aliqua.ver.cxvij.quē refert et sequitur Jason in.l.ij. col.cxlij. vbi firmat
18 quod licet res † emphyteutica non possit transire in ecclesiam:vt possit sibi illam retinere:transit tamen quantum ad hoc quod debeatur sibi estimatio ipsius rei.ar.l.fin.ff.familias.§.si quid alicui.ff.de leg. l.ideo vtile imo necessarium videtur quod in cōtractu emphyteusis dicatur quod res emphyteutica nec ei⁹ estimatio transeat in ecclesiā.idē in constitutione maioratus videtur dicendum.quod est bene notandum et menti tenendum ad tollendā omnem ambiguitatem et litigandi materiam. Ex pre-
19 dictis aliqui audent dicere quod † si proximior consentiat in venditione rei paterne vel auite : non per hoc videtur renuntiare iuri retractus nisi expresse hoc dicat:valebit quidem alienatio : si tamen ipse retrahere voluerit,intra nouem dies poterit per.d. l.§.si fundum.sed mihi non placet per textum in.l. qui Rome.§.coheredes.ff.de verbo.obliga. et in.l. quotiens.la.ij.C.de fideicommissis cum aliis similibus:vt latius dico super lege regni foro legum.lib. iij.titu.delas vendidas.l.xiij.dixi etiam in.c.constitutus. de in integrū restitutiōe in meis recollectis. TJO. ¶Imo forti⁹ posset attētari iudicio meo ex predictis quod valeat pactum factum inter conuiges constante matrimonio:quod ex lucris cōmuniter habitis vxor non habeat partem : cum ex hoc ipsa non efficiatur pauperior . et ita nedum a principio ante contractum matrimonium poterit fieri pactum super lucris habendis constante matrimonio vt per totum titu.C. de pactis conuentis super dote ꝛc.et no.Innocen.in.c.finali.infra eodem.z sentit glo.in dicto.c.ij.infra eodem.ver.aliud: sed etiaz cōstante matrimonio vt supra dictum est. Et ista tene memorie pro lege huius regni. foro legum. li.xij.
20 titul.iij.l.j.que disponit quod † acquisita constante matrimonio sunt equaliter diuidenda inter maritū et vxorem de quo etiam nor.in.c.ij.infra isto titu.et aliquid dictum est in superioribus.dicetur latius infra in.vij.et vlt.limitatione. ADDJ Uersiculo limitabis ista primo.quinimo posset amplius dici q si maritus et vxor simul viuentes : multa acquisierunt bona:et inter se conuenerunt quod illa acquisita diuidantur equaliter inter ipsos: et de bonis acquirendis vel perdendis vxor non habeat partem: valebit istud pactū vel conuentio:adeo quod si maritus negotiando perdiderit : soluet de bonis suis non de bonis mulieris :vel medietate sibi debita: cum rei veritate inspecta:illius medietatis ius z dominium statim a principio fuit acquisitum per legē regni que equaliter defert dominium marito z vxori in bonis superlucratis. vnde per huiusmodi pactum solum remittit maritus ius alienandi contra te matrimonio cogitabis. TJO. ¶Ex istis etiā
21 infertur quod si volenti mihi † legare mando q̄ legeret vxori mee:valet tale mandatum:quia non inducit proprie donationem inter me et vxorem meam vt est casus not.in.l.sed si vir.§.quod legatarius.ff. isto titu.et dato quod induceret donationem:nō tamen ego sum factus pauperior ex ea. et ideo ſvaleret per ea que dicta sunt. Et inde est quod si donare volentem mihi inter viuos rogauerim vt vxori mee potius donet:tenet donatio:q suo nomine donat non meo.et ita loquitur.d.§.q̄ legaturus.scūm Raphael.fulgo.in.l.hec ratio in fin.ff.isto ti. ¶Secus tamen est si volenti mihi donare causa mortis: mando quod det vxori mee. nam tunc videor ego maritus vxori donare.et ideo non valet. vt est casꝰ singularis in.l.iij.§.fi.et.l.idemq;.ff.co. Et ratio diuersitatis secundum glo.ibi est:q in donatione causa mortis fit dōs traditione facta vxori vt ibi.sed aliud in legato quod nō traditur statim: sed post adtam hereditatē:sed nec actio ex testamento potuit ei per mulierem acquiri. q̄uis aliquando detur mihi actio contra eū qui instituitur meo mādato. vt.l. quidā cū filiū.ff.de heredi.insti.Sed q̄uis ista ratio diuersitatis satis efficax videatur:et ab oib⁹ cōmuniter approbetur:non tñ placet Ludo.vt ipse inquit singulari.dccix.incipit heres heredis.imo iterrogatus super hoc a quodam barbato Doctore.[cū esset questio in facto alia rationem diuersitatis assi
22 gnauit.s.q in donatione † causa mortis absq; traditione queritur dñium.vt.l.ij.ff.de publi.q̄ secus est in legato:q̄ cedit a tēpore mortis: vt.l.a titio.cum similibus ff.de furtis.reuocabiliter tñ. merito ergo cū in primo casu sit dñium quesitū viro:facto mādato resultat donatio.secus in legato:q; sibi non acquiritur nisi morte legātis sequuta.quod dicit fore notabile.Sed caue:q; ter.in.d.l.idēq;:videtur loqui qñ donatio causa mortis erat facta marito:et maritus voluit quod res donata nō traderetur sibi sed vxori.Ter.aūt in.d.§.quod legaturus:videtur disponere qñ aliquis nondū legauit marito:sed legare volebat.et maritus voluit q̄ legaretur vxori.inter q̄ magna est differentia.istud sentit glo.in.d.l. idēq; quā sequitur ibi Sali.dicens q̄ ibi vir iussit tradi q̄ executionē donationis concernit:sed in.d.§.quod legaturus rogauit vt legaret q̄ dispositionē et ei⁹ substantiam cōcernit.et hec ratio diuersitatis videtur sibi tutior:qñ sum⁹ in casu dubio ſm eū. ¶Ex istis
23 etiam infertur:q̄ si rem † alienam donauerit maritꝰ vxori:q; ipse ex ea donatiōe nō fit pauperior: vz donatio vt mulier possit vsucapere.vt.ff.cod.l.fed et si constante.et gl.in.c.fi.infra eo. ¶Secꝰ tñ est si maritus donat rem vxoris alicui ea permittente. Cū ex ista donatiōe vxor fiat pauperior:maritꝰ aūt locupletior ex eo q̄ ex tali donatione queritur sibi salte naturalis obligatio ad antidota:qua tenetur sibi donatarius.vnde talis donatio non valebit. ita dixit no.Bar.in.l.ij.§.j.ij.co.ff.de dona.qō nor. ¶Et intelligo nisi maritus rem vxoris donaret pauperi⁹ vel alijs pijs locis. Nam tūc bene valeret donatio. vt voluit Bar.in.l.j.in fi.ff.rerum amota.de quo in-

Universidad de Deusto Biblioteca

fra latius dicetur. ¶Ex predictis infertur ad vnuz quotidianū vt satis notabile quod si vir erat prodigus et omnes fructus dotis prodigaliter consumebat. donauit fructus dotis vxori auare: que propter hoc iam non consumpsit: sed conseruauit talis donatio valida erit: nec poterit maritus illos repetere quia licet vxor ex ista donatiõe facta sit locupletior: maritus tamen non est factus pauperior. cum apud ipsum fructus essent periturī cõsumptione. istud est quod voluit glo. no. in. l. pro oneribus. C. de iure do. et clarius firmat ibi Bal. in prima lectura reputans hoc valde notabile.

1 ☞ Possessor bonefidei qui fructus consumpsit nõ tenetur restituere nisi quatenus locupletior factus sit.

2 Donatio a patre filio facta vt alteri donet: non vt apud se retineat valet.

3 Elemosinam pro se facere potest vxor de bonis viri eo permittente.

4 Dotare filiam potest mater sine licentia viri.

5 Donatio vel concessio pro dote est causa pia.

§ 48 **Requiritur etiam quod do**

natarius sit factus locupletior vt supertius dixi. Et debet attendi hoc tempore litis cõte. vt. l. qõ aũt. in pun. ff. isto tit. fit autem locupletior cũ rem sibi donatam cõseruat vel eã in vtilem causam expendit. Secus si nõ cõseruat nec in vtilẽ causam expendit. & ita ẽxatis in alia materia dicatur quis factꝰ locupletior: qñ nõ est factus pauperior. vt. ff. de solu. l. in pupillo. glo. in. §. fi. in ver. locupletior. insti. quibus alie. licet et no. in. l. cum qui. C. de vsucap. pro emp. dicit etiaz quis factus locupletior ad quẽ res peruenit nisi eaz in mala parte consumat. vt voluit glo. no. in. l. vtruz. ff. de petit. here. glo. j. quam ibi extollit Ang. inferẽs ex ea qꝫ ☞ bonefidei possessor qui fructus consumpserit: non tenetur restituere: nisi quatenus locupletior factus sit. vt traditur in. l. fructus. eo. titu. Si tñ probauerit se cõsumpsisse in malã partem nõ tenebitur: qz non est factus locupletior. qõ dicit esse valde notandum et propter hoc habebis honorẽ ꝑm eum ibi. & in. l. aliud. §. predo. in fi. eo. ti. in casu tamẽ nostro aliter dicitur locupletior. ¶Unde si vxor acceptam a marito pecuniã in sportulas pro cognato ordini de curionũ erogauit: valet donatio: qz non videꝫ vxor locupletior facta: cũ uis mutuã pecuniam esset acceptura et pro affine erogatura: non tñ ex necessitate sed ex voluntate. ita dicit ter. cum glo. in. l. marcellꝰ. ff. isto. titu. ¶Idem si ex tali re donata vxor faceret expensas consanguineo studenti in studio: vel pro eo doctorãdo: vel pro nuptijs prout fieri assolet per ter. in. d. l. marcellus. ¶Idem si ex tali re vel pecunia donata vxor emeret sibi vnguenta vel in conuiuio cõsumpsit: vel si rem donatã cõseruauit. et aliud tantũdem de suo consumpsit: ex tali enim donatione: vxor donataria non est facta locupletior: & ideo valet et non reuocatur: vt dicta lege quod autem. §. si maritus. ff. eo. Secus si heres donatarij consumpserit in rem inutilem. Nam tunc heres tenetur restituere. vt lege quod de bonis. §. ex donationibꝰ. ff. ad legem fal. quia satis est quod donatarius effectus fuerit locupletior. superiori vero casu donatarius non fuit factus locupletior: quia inutiliter consumpsit. ideo non tenetur reficere. ¶Idem si vxor recepit a marito refutationem cuiusdam depositi olim facti patri suo cuius ipsa non fuit heres: sed recipit eam nomine fratris sui qui est heres. Nam ex ista refutatione vxor non efficitur locupletior: ideo valet: vt. d. l. si sponsus. §. concessa. ff. isto titu. ita decidit Bal. consilio. cclxiij. incipit: queritur vtrũ vxor. in tertia parte consiliorum. ¶Idem si maritus donauit vxori aliquam rem vt alteri donet et non maneat penes vxorem. Nam et tunc valet donatio: qz vxor nõ est facta locupletior. vt est casus in lege pro fectitia. §. ante penul. ff. de iure do. quem ter. ad hoc all. Bar. in. l. si cum filius. ff. de dona. Ex quo infert qõ si pater ☞ donat filio: vt filius donet alteri non autem vt retineat apõ se: valet talis donatio inter patrem et filium. de quo dicto exclamat Ludo. in dicta lege cum filius. et in lege si donatione. ñ. co. C. de colla. et Baptista in repe. l. frater a fratre. ff. de cõd. inde. q. xv. in fi. ADDI Ex istis infertur quod si stante statuto quod vxore premoriente maritus huic habeat habere medietatem dotis: et maritus huic lucrõ futuro renuntiet: et vxori permittit quod illã dotis medietatem alicui donet: valebit talis renuntiatio et cõsensus: quia per hec vxor nõ fit locupletior: ex quo alteri donat. ita notanter decidit Bartholomeus sozinus consilio. clxxxix. per plura fundamenta cuius pauloante meminimus. IJO. ¶Idẽ si maritus donauit vxori seruũ manumissionis causa: quia tunc vxor non est facta locupletior. vt. l. maritus. ff. e. sed tunc demum incipit tenere cum libertas imponitur: antea autem remanet seruus donantis. et ideo si nõ manumittatur seruus remanet. Si vero manumissio erat fienda post certum tempus: antea facta non tenet. et si erat fienda. j. certum tempus: postea facta non valet resoluitur tamẽ ista donatio si fiat diuortium: quia videtur inesse conditio donationi: vt cõstante matrimonio manumittatur. ¶Idem si talis erat seruus qui non poterat manumitti. Nam tunc tenet donatio vt hec omnia probãtur in dicta lege quod autem. §. vlti. et penul. et. l. si autem. Si tamen seruus erat talis conditionis vt nunqz ad libertatem produci possit: donatio de ea facta vxori vt manumittat non valet. l. si cum seruũ in princip. ff. isto titu. quia non potest per alium manumittere qui ipse non potest. l. si quis eum qui. ff. de conditio. et demonstratio. glosse in dicta lege si cum seruum. Si tamen seruus talis erat qui poterat manumitti et donetur a marito vxori vt manumittatur et vxor manumisit. tenet quidem manumissio. cum ex hac donatione vxor non sit facta locupletior vt dictum est. Sed si non manumisit: operas tamen seruo imposuit. vt sibi vel alteri seruiat bene potest: et tenet obligatio: nec videtur mulier ex re viri locupletior fieri cum eas operas liberius promittat. Si quidem mulier manumisit: et precium pro manumissione recepit: si ex pecunia seruus dederit nummi remanent mariti. Si alius pro seruo dederit: fient nummi mulieris. ita decidit ter. in dicta lege si eum seruum. paragrapho si pecunia. & videtur mirabile quod vxor cui donatur a marito seruꝰ vt manumittat: etiã si nõ manumiserit: potest

et operas imponere ex quibus vxor efficitur locupletior: et multo fortius si manumittat quia hanc manumissionem non facit ex necessitate: sed ex voluntate eo quod cogi non poterat mulier: quia dominus non erat cum donatio inter eam & maritum non tenebat: sed eo momento quo manumisit: confirmat donatio & acquiritur dominũ vxori: & desinit ipsa locupletior esse: licet vir remaneat pauperior ideo nõ improbatur donatio. vt. l. si sponsus in fin. eod. titu. et quia beneficium confert manumissor: dignum est vt possit operas imponere. ita dicit glos. in dicto. §. si pecunia & Salice. ibi. & in. l. manumissionis. C. de operis liber. in. tiij. oppo. sic intelligens illum text. & l. qui nummis. eod. titu. ¶Idem dicas si vir donauit vxori causa sepulture: vt puta si donauit ei sepulchũ cõstituendũ. Nã valet ista donatio: qz per eaz vxor nõ est facta locupletior. cũ locus ille ad sepulturam destinatus sit. & sic hoc casu vxor corpus intulerit: locum facit religiosum. si autem nõ intulerit: manet locus donantis: sed si donatarius ille fuerit illatus: licet morte eius finitum sit matrimonium: & eo premortuo videtur reuocata donatio: tamẽ fauorabilius dicetur locum fieri religiosum. vt ista habentur in. l. si sponse. §. cõcessa. ff. isto tit. & iiij. parti. titu. ij. l. vj. ¶Idem si maritus donauit vxori vel econtra locum ad monasterium vel ecclesiã vel hospitale cõstruendum vel aliã donationem faceret ꝓ anima vxoris: vt puta si maritus donauit vxori redditus alicuius hereditatis vel fundi: vel aliquas pecuniας vel aliam rem ad emendã ceram vel oleũ ad illuminandum in ecclesia. vt. d. §. cõcessa. ver. pinde. et. d. l. regul. Et ex hoc infertur ad vnũ quotidianũ qꝫ si maritus donauit vxori vel econtra aliquã rem: vel aliquos redditus ad constituendam capellam in ecclesia ad capellaniam faciendam: seu dotandã vel anniuersarium fiendum prout quotidie fit. valebit dicta donatio. per. d. §. concessa. quod in expresso tenet Hostien. in summa huius titu. §. que donationes a principio valent. in princip. tilius. §. Et est ratio qz istis casibus & alijs similibus licet maritus donans efficiatur pauperior: vxor tamẽ donataria nõ efficitur locupletior: quãuis illa pauperior fieret si maritus non dedisset vt. d. §. concessa. ¶Ex istis etiam infertur quod vxor bene potest facere ☞ elemosinam pro se de bonis viri eo permittente: cum ad hoc valeat donatio inter cõiuges vt ꝯ. dictum est. Ita tenet Barto. in. l. j. in fin. verbis. ff. rerum amo. Idẽ si maritus expresse nõ permittat: sed vxor credat cum permissurum. nã & tunc poterit facere elemosinam cõformando cõscientiã ad voluntatẽ maritꝰ: hoc est faciẽdo illã quam presumit maritũ velle et nõ aliam. vt voluit Hostien. in summa titu. de pen. et remissio. §. quibus mortuis. versi. quid de faciẽtibus elemosinã. & sequuntur Jo. and. & do. Abb. in c. si quis per necessitatem. j. de furtis. Secus dicunt si maritꝰ cõtradiceret. Nã tunc nõ posset necdũ de bonis mariti: ꝛ nec de bonis dotalibꝰ: qz dñũ rex dotalũ, pertinet ad maritũ cõstãte matrimonio. vt l. doce ancillam. C. de rei ven. de rebus autem alienis nõ potest quis bonam elemosinam facere. vt dicit text. in. c. non est putanda. §. primo. q. j. & in. c. qõ deo pari. xxxiij. qõ. v. ADDI Ubi est bona gloss.

in ver. huius. de quo per Gabrielẽ. iiij. senten. dist. xv. q. iij. col. viij. & Joã. matoris. iiij. dist. xv. q. v. col. iiij. melꝰ per Albulensem marth. vj. c. q. xx. IJO. Si tamen vxor haberet alia bona vltra dote: de illis pot facere elemosinam etiam marito cõtradicente quia de illis maritus nõ potest se intromittere cõtradicente vxore. vt. l. hac. l. C. de pactis conuentis inter virũ & vxo. & l. maritus. C. de procu. ¶Hodie tñ ſm iura regni nõ esset hoc sine scrupulo cuz lege caueatur qꝫ vxor nõ possit facere contractũ vel aliũ actum obligatorium sine licẽtia & consensu mariti. foro legum. lib. iij. tit. fi. l. xiij. in lib. j. tit. xj. l. fina. Unde ille leges seruantur tã in bonis dotalibus: quam in paraphernalibus & alijs que hz vxor. ¶Cogitabis si dici possit qꝫ si obstante prohibitione dictarũ legum: possit vxor de bonis suis que hz vltra dotez aliquid donare ecclesie vel alteri pro loco ignorãte & etiã contradicente marito propter doctrinã singularez quã tradidit Bal. in. l. generali. C. de sacrosan. ecc. ad fi. vbi dicit qꝫ stante statuto qꝫ mulier nõ possit contrahere vel testari sine cõsensu proprioruꝫ: tñ poterit donare ecclesie & sic pie cause sine illa solennitate. & sequitur do. Abb. in repeti. c. ecclesia de constitutionibus. xxxv. col. & ibi etiam Feli. col. ij. versi. alia autem. Ancha. in repeti. c. j. eod. titu. xxij. charta. ver. dicit etiã Bald. ¶Ex quo si verum: est potest inferri ad vnuz qõ vidi in practica. pater maritauit filiam cum qua promisit ducenta milia: vxor ☞ secrete sine marito dedit genero quinquaginta milia. demũ mortua filia relicto filiolo qui paulopost mortuus fuit & per consequens successit ei pater. petebantur a genero dicta quinquaginta milia tanqz donata ab vxore sine licentia & consensu viri. [Adde pro hoc. l. promittendo. ff. de iure dotium. vide Salic. in. l. fina. C. eo. vbi dicit qꝫ noua solennitas nõ requritur in dotibus siue cotractibꝰ dotalibus. vide Bald. in. l. in generali. C. de sacrosanc. eccle. vide j. fo. xlj. colum. iij. in prin. & fo. xxxviij. col iij. ver. idez videtur.] opponebatur ex aduerso qꝫ valuit dicta ☞ donatio vel concessio facta pro dote que est causa pia. vt est text. in. l. cũ hic. §. si mulier. ff. de condi. indẽ. qui text. alibi non reperitur. de quo videbim⁹. ☞. super text. in. iij. nota. in tertio fundamento cõclusionis. & sic tanqz in causam piã dicebatur vxorem sine viro posse donare propter doctrinã Bal. de qua. ꝯ. de cuius veritate hic nõ est tractandũ qz nõ est nostra farrago. de qua tamẽ videas per eundẽ Bal. in. l. hereditas. §. j. ff. de pe. here. & latius per Ludo. in auten. similiter. xj. col. ver. xvj. C. ad. l. fal. & per eũdem consi. clxvj. col. j. incipit viso diligenter vbi reprehendit Bal.

1 ☞ Fructus consumens in dubio dicitur factus locupletior.

2 Mulier intercedere pro alio non potest quominus iuuetur velleiano: fauore tamẽ dotis potest ꝓ alio intercedere.

3 Donatio inter coniuges facta vt dotetur & maritek communis filia an valeat.

4 Spurium alere & dotare tenetur pater.

5 Conferre debet filiꝰ post mortẽ patris vel matris quicqd sibi pater vel mater dederit vt matrimoniũ

contrahat seu tempore contracti matrimonij.

§ 45 **Ex predictis etiam infertur** q si vxor donat aliquam rē marito vt ex ea constituatur dos filie communi: talis donatio bene vz. Casus est singularis secundum Bart. ibi: in.l. siue vxor.ff.isto tit.ad idem est bonus tex.in.l. profectitia.§.si quis certā.ff.de iure dot. vbi dicit q si vxor aliquid dedit marito sub ea conditione vt pro filia genero in dotē daret:valebit quidē hec cōcessio. q non videtur marito donasse quia non dedit ad hoc vt ipse habeat:sed vt genero pro filia expendat.qō si non expenderit remanet vxoris z potest illud condicere. Ad idē est bonus tex.in.l.cum vxor virū.eo. titul.vbi litera dicit.cum vxor virum suum: quā pecuniam sibi deberet:in dotem filie communis dare tusserit z id fecisse dicatur. puto animaduertendum esse vtrum eā dotem suo an vxoris nomine dederit. si suo nihilominus debere pecuniam vxori. si vxoris nomine dederit.ipsum ab vxore liberatum esse. Ad idem est casus singularis in.l.lucius.ff. quibus modis pign.vel hypothe.soluitur.vbi dicitur quod si maritus erat debitor vxori in certa quātitate sub hypotheca aliquorum predioꝝ: eadem predia cum vxore sua filie sue in dotem dedit:per hoc videtur vxor consensisse marito donanti z iuri hypothece renuntiare. ADDI Vide Alexandrum consilio xlvij.lij.volu. IJO. Et quāuis text. in.d.§. si quis certam.dicat hanc nō esse donationē: intellige stricte z ppie:large tamē negari nō potest quin vxor in effectu videatur marito donasse:cū maritus tenetur filiam dotare.vt.l.fin.C.de iure do. z nisi vxor illud donasset:maritus necesse haberet aliud tantū dem pro dote filie genero promittere. Et ita ex ista donatiōe veritate inspecta vxor efficitur pauperior et maritus locupletior:vnde non videbatur debere valere hanc donationem per tex.ad hoc singularez in.l.marcellus.iuncta glo.ff.isto titu.vbi si vxor accepta pecunia sibi donata a viro eam erogauit in sportulas pro cognato ordini decurionuꝫ: valet ista donatio:quia vxor non est facta locupletior.quia ex necessitate non erat erogatura illam pecuniam pro cognato.ergo si ex necessitate illam erogare debuisset: videretur facta locupletior: et per consequens donatio non valet. Unde sic videretur dicendum in casu nostro:nisi aliter esset cautum iure. ADDI Ad idem facit textus nota.in.l. sed si lege. §. quod autem.ff.de petitione hereditā. vbi colligitur doctrina singularis quod bonefidei possessor dicitur factus locupletior:ex fructibus consumptis in rebꝰ ad quas ipse alias tenebatur. quod dicit Angelus ibi fore notandum. in dubio autem reus † fructus consumens:dicitur factus locupletior secundū Angelum ibi et in.l. verum eodem titulo. vbi videas modernos z tene menti. IJO. Nec video aliud qō hoc casu dicere possimꝰ: nisi quod illud cōtingit fauore dotis et matrimonij contrahendi: sicut videmus in simili quod licet alias inter patrez et filiamfamilias non valeat donatio in profectitijs.vt.l.secunda.C.de inofficio.donatio. tamen si pater aliquid dat vel promittit pro dote filiefamilias valet vt lege pomponius fratelfus. ff. familie erciscun. z habetur per gloss. in dicta.l. secunda. que idem dicit in donatione propter nup. que fieret per patrem pro filiofamilias accipiente vxorem z no. in l.ij §.ff.so. matrimo. de quo aliquid tactum est in precedentibus. ADDI De quo videas Paul. de cast. consi.cv. qui pulchre loquitur. et Baptistam in l.frater a fratre circa finem.ff.de condi.indebi. z bonum textum in.l.si extraneus.ff.de conditio.ob causam. IJO. Idem dicimus de † mulere que pro alio intercedere non potest quominus iuuetur velleiano vt.l.antique.C.ad velleianum. z quasi per totum. fauore tamen dotis bene potest pro alio intercedere:vt quod dē alicui mulieri dos vt dicit text. in.l.fina.C.ad velleia.et.v.parti.tit.xij.l.iij. ADDI Hinc est quod vxor vna cum marito potest promittere dotem pro filia z intercedere vel fideiubere p marito et se pro illo obligare secundum Baldum post Jacob.de bello visu in.l. prima. ff.solu. matri. de quo ibi per Franciscum areti.colum.xij.cui hoc non placet.vide per eum z alios modernos. hodie videas legem regni tauri.lij.que disponit quod si maritus z vxor simul dotem promittunt pro filia vel donationem propter nuptias filio: debet solui de bonis constante matrimonio acquisitis:et si bona acquisita nō sint quilibet soluit medietatem de alijs bonis propijs quouismodo sibi competentibus. IJO. sicut ergo hoc casu et alijs infinitis de quibus per omnes in.l. prima.ff.solu.matrimo. fauore dotis z matrimonij multa pmittuntur: que alias sunt prohibita: pari ratione idem dicemus in casu de quo agitur vt valeat † donatio facta inter coniuges vt dotetur z maritetur cōmunis filia. Hoc tamen intelligo quando res ab vxore donata marito pro filia dotanda non esset dotalis. Nam illa etiam de communi consensu, viri et vxoris non potest dari filie in dotem z si detur potest vendicari a viro constante matrimonio z ab vxore eo solutorio si interueniat tur amēium. Istud est mirabile dictū speculatoris.ti.de empt. z vendi.§.iij. loco.iij.colū. ver.quid ergo si vir.quod tene menti. cū quo trāsit Campetius in suo tractatu dotis. iij. parte.q.xxv. de quo memini.j.colum.ccxxv. versic. si tamen non sunt bona.vide que ibi dicam. ADDI Istud dictum specu. sequitur Joan.de imo.in.c.cum contingat.de iureiur.fo.vij.alias col. xix.ver.scias etiam. Quod maxime procedit quando maritus non habet bona ex quibus soluatur vxori vt dictum est.§. col.lxxviij.ver.intellige tamen.sed cōtra dictū speculatoris videtur facere tex.in.l. quāuis.ff.sol.ma.vbi liberat maritus soluēs vxori dotē ad filiā dotandā.ad idē facit lex tauri.lij. prealleg ata inquantum videtur dicere q si vxor vna cū marito dotē filie promiserint et nō sint bona superlucrata: vterq; soluet medietatē ex quibus cūq; bonis suis: z cōsequenter de bonis dotalibus.tene mēti z cogita. IJO. z intellige q si pater erat locuples z dines ita q̄ poterat filiam dotare:tunc enim dotandi onus ad ipsum spectat non ad matrem.adeo q̄ si pater z mater sibi promittūt dotem pro filia obligando seipos marito tunc mater videtur magis intercedendi animo pro marito promittere quam de suo aliquid donare. Secus si vir non esset potens ex seipso dare dotē promissam

et mater erat diues. Nam tunc mater diues videtur se obligare de suo:et datum seu solutum non reperet per id quod habetur in.d.l.fi.C.de dotis promis.vbi dicitur quod si pater est inops et mater dines:illa tenetur filiam dotare. vt etiam voluerunt Bart.et Bal.in aut.res que.C.cōia de lega. et ibi Jaſ.iij.colum. est noua et singularis dcisio ista bal. nouelli in suo tractatu de dote.char.xix. iij.co.alias in.vj. parte in.iij.priuilegio.in.iij.co.ver.vidi etiam de facto.et dicit se ita consuluisse. Si ergo in casu in quo speculator loquitur maritus erat inops. vxor vero locuples:et per cōsequens teneatur filiam dotare:si ipsa vna cum marito vel maritus ea consentiente dotet filiam de suis bonis dotalibꝰ:bene crederem. hoc casu valere dictam constitutionem dotis:ita quod non sit locus repetitioni. ¶ Et ex predictis decidi pōt qō de qua alias fuit ꝓsultꝰ. vxor cōsiāte mīmonio cū ex illo mīmonio filios nō hēret donauit marito certas res:vt eas donaret filio spurio vel naturali maritī ad matrimonium contrahēdum: deinde premortuo marito:vxor repetebat res illas a filio tanquam proprias:obijciebatur sibi de donatione facta marito imo potius filio naturali p text. in dicta lege profectitia. §. si certam rem. ff. de iure do. ex parte mulieris dicebatur dictam donationem nullo modo valere per predicta: et ita fuit decisum: quia quodammodo effectus est locupletior maritus qui alias † tenebatur filium alere z dotare:vt not. in.c. cum haberet. supra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. z dicetur latius super tex. istud autem euitauit propter donationem vxoris. ergo ꝛc. ¶ Et secundum predicta intelligo et limito.l.regni.loco legum lib.iij.titu. vj.l xiij. que incipit: toda cosa. que dicit quod quicquid pater vel mater † dederit alicui filiorum suorū vt matrimonium contrahat seu tempore contracti matrimonij: si pater vel mater qui sibi dedit moritur: tenetur filius illud ad collationem adducere. Idem vult.l.iij.titu.iij.v.parti.et.l.iij.titulo. xv. vj. parti. que fuerunt sumpte ex lege z si pater.l. pactū. in fine.et.l.filie.et.l.vt liberis.C.de colla. Subdit tamen.d.l.fou. z in hoc reputo eam singularem. q̄ si maritus z vxor simul promiserunt z tradiderūt dotem vel donationem propter nup. pro filia vel filio: et alter eorum moriatur: vt pura mater si vult succedere matri. debet adducere ad collationem cum alijs fratribus medietatem eorū que fuerūt sibi data in dotem vel donatio. propter nup. Et sic vult notabiliter illa lex q̄ nō solū pōt mater dotare filiam suā quādo hoc exprimit z solā dotē concedit. vt.l.si dotare volens. C. ad velleia. z facit tex.in.l. si mater vestra. C. de dona. ante nupt. sed etiam potest z videtur dotare quādo simul cū patre promittit z tradit dotē. qō videtur mihi satis notandū z cōtra decisionem Bal. nouelli de qua. §. Sed intelligo illā l. sane quādo vxor haberet bona paraphernalia vel alia bona extra dotē: vel haberent bona superlucrata constante matrimonio. Nam de illis ego intelligerem dotē esse concessam: maxime q̄ de illis pōt maritus cōstante matrimonio ad libitū disponere: dummodo fraus z dolus absit. vt dictat lex regni quā rex hēricus quartus in Nieu a promulgauit anno. M.cccclxxiij. z cū illa bona sint cōia viri z vxoris vt foro legū. lib.iij.tit.ij.l.j. de illis intelligerē facta donationē propter nuptias vel dotis cōstitutionem. Si aūt non sunt bona superlucrata: crederem factā medietatē ex bonis mariti z aliā medietatē ex bonis vxoris nō dotalibus si hz: alias aūt de dotalibus nihil dicerē esse donatū propter dictū spec. de quo. §. q̄ etiā propter dotē filie cōstituendā non repertmus q̄ bona matris dotalia possint alienari nisi interueniat solennitas alias requisita. ¶ Et ex istis inferri pōt ad decisionē questiōis de qua alias fuit consultus. maritus z vxor simul promiserūt dotē filie z genero nō tradiderūt. cōtracto inter eos matrimonio: obijt pater. gener petebat medietatē dotis a socru. volebat insuper succedere i bonis socerī vna cū alijs heredibus. ex parte socrus obijciebat q̄ illa nō tenebat filiā dotare: sed pater vnde quam uis simul cum patre promitteret videbatur hoc fecisse ad ꝓmerendū non ad donādi. Consulit ꝑm distinctionē premissam. ¶ Ista mēti cōmenda tāq̄ ab alto nō tacta. Et cogita super illis q̄ effectus est magnus. Nam si socrus tenetur ad medietatez dotis promisse: cuius ea mortua gener z filia volētes ei succeeere teneantur illam medietatem ad collationem adducere. Fructus tū medij ipis habebūt precipuos tanq̄ fructꝰ dotis deseruiētes oneribus mīmonij. vt.l. ꝓ oneribꝰ. C. ō iure do. z.c. salubriter j. de vsuris. vbi nō tenebuntur eos adducere ad collationez. vt.l. fundus q̄ dotis nomine. ff. fami. ercis. z.l. cum oporteat. §. cū autem. C. de bonis que libe. ¶ Poterunt etiā si voluerint illa dote cōtenti abstinere ab hereditate materna. vt.l. fuit qōnis. ff. de colla. bono. ¶ Itē si mīs melioraverit aliquē ex filijs in.iij. parte bonorum: non deducetur tertia de ista dote cum non videatur esse in bonis mīris. vt.d.l. fuit qōnis. Debet ergo intelligi de bonis q̄ in presenti possidet vt.l.si ita. ff. de aur. z arg. lega. cū aliis pluribus de quibus alias deo dante dicetur. q̄ non est presentis speculatiōis. ADDI De ista questione vide Bal. in.l. si qñ. §.j. z in.l. si non mortis. C. de inoffi. test. et in.l. fi. C. de dotis promis. cuius meminit Iau. de palatijs i tractatu de statuto feminas excludente: colū. xxj. ver. sed in filia qui pulchre loquit. vide etiam Paul. de castr. consilio. ccvj. in secundo articulo. z hodie per leges regni editas tauri. xix. xxiij. xxix. in fine decidit̄ quod debet attendi tempus mortis vt late dico infra in ca. per vestras. fo. lxxxij. columna prima columna. §. sed pulchrum est videre. IJO.

¶ Donatio remuneratoria permittitur inter coniuges.

Donare potest libertus amicis bene merentibus.

Bona ecclesie donari non possunt tamē propter remunerationem donari possunt.

Donationem remuneratoriā pro seruitio facto ecclesie facere potest solus prelatus.

Donatio remuneratoria non potest pretextu metꝰ revocari: nec etiam propter ingratitudinem donatarij postea secutam.

Donatio que de sui natura propter causas ingratitudinis revocari potest si fiat propter merita z seruitia nullo modo potest revocari.

7 Feudum propter remunerationem vel seruitū alicui concessum puta: qz liberauit dominum ab hostibus vel a vinculis nō potest vlla causa etiam ingratitudinis revocari.
8 Donatio remuneratoria valet sine insinuatione licz excedat quingentos solidos. 1
9 Exceptione qs cōueniatur vltra quā facere pōt nō habet locū in donatione remuneratoria.
10 Necessitas non habet meritū: sed voluntas.
11 Mulier consentiens obligationi viri vel se aut rem suam obligans ipso iure sibi nō preiudicat nisi qua tenus probet in rem eius versum.
12 Donatio reciproca facta inter coniuges constante matrimonio valet. et nu. 17.
13 Donatio excedens summam quingentorum aureorum sine insinuatione non valet.
14 Donatio mutua siue vicissitudinaria non eget insinuatione.
15 Ex iuramēto pmissorio alia causa nō subsistente nō oritur efficax obligatio vel actio.
16 Pactum reciprocum inter filias cum consensu maritorum q altera earū decedente sine filijs eius dos ad alteram perueniat vel eius filios iure primogeniture vel alias an valeat. 2
18 In contractibus non debet inspici euentus damni sed principium.
19 Donatio reciproca facta inter coniuges si fiat ex interuallo an valeat.
20 Consensus duorum quando ad validitatem actus requritur satis est q interueniat ex interuallo. 3
21 Interuallū medij temporis nō vitiat obligationē.
22 Cōpromissum in arbitros vel arbitratores pōt fieri per partes cōpromittendo seorsum vna ab altera et per vltimū consensum confirmatur pactus.
23 Permutatio beneficiorum potest fieri cū interuallo temporis.
24 Donatio remuneratoria pmissa est inter cōiuges.
25 Benemeritus dicitur qui aliquod insigne seruitū alteri fecit. et nu. 28.
26 Donatio remuneratoria vel reciproca inter coniuges quatenus est correspondens alterius donationi facto vel merito valet: sed in eo quod excedit est nulla.
27 Spurio filio potest relinquere pater pro alimentis dum tamen non excedat modum.
29 Donatio facta a patre filio ob benemerita vz: quando sunt equivalentia donationi. 4
30 Prelatus donare pōt pro remuneratione meritorū et seruitiorum circa ecclesiam factorum.
31 Remunerationes debent esse iuxta seruitij meritū.
32 Donatio remuneratoria facta inter coniuges valet vsqz ad equivalentiam meritorum vel seruitiorum 5 et non vltra.
33 Uxor tenetur seruire viro.
34 Donatio reciproca inter coniuges non valet quando donatum ab vxore non erat suum.
35 Donationem remuneratoriam perdere non debet multer licet transeat ad secundas nuptias.

§ 50 **Limita scdo predicta: vt non** valeat donatio facta inter cōiuges constante matrimonio quando donatio est omnino pura: vt est illa que nulla ratione cogēte fit: sed sola liberalitas est causa donationis: dicit text. in. l. prima. ff. de dona. et nota. in. l. donari. ff. de regu. z in. c. primo. ō. de dona. et in. l. nec ignorans. C. eodem. Secus tamen est in donatione facta ob causaz: vt est † donatio remuneratoria que inter coniuges permittitur: vt est textus in. l. quod autem. §. si vir. ff. isto titulo. vbi dicitur quod si maritus donat vxori vnam rem et vxor vnam aliam marito: fit hinc inde compensatio. facit in simili glosſ. communiter approbata. in quibus vnde si parens. C. de inofficio. testamen. z in. l. si donatione. §. de colla. que dicit q licet donatio quā facit pater filiosa. non valeat. vt. l. donationes. C. isto titu. glosſ. in. c. finali. j. eodem. tamen donatio remuneratoria propter merita vel seruitia: bene valet. no. etiam per Bar. z alios. in. l. si forte. ff. de castrēsi peculio z in. l. frater a fratre. ff. de condi. indeb. z in. l. §. nec castrense. ff. de colla. bono. per Abba. in. c. fi. j. eo. est text. optimus. in. l. vnus. ff. si quid in frau. pa. vbi † libertus potest donare amico bene merenti 2 tangit gl. sed non bene explicat. in. l. si voluntate. C. de dotis. promiſ. sed docto. ibi simpliciter tenent cōclusionem predictam z ange. in. l. ij. §. creditum. ff. si certum pet. abb. ana. z marta. in. c. cum in ecclesie. j. de symo. doctores. in. l. si diuortio. ff. de verb. obli. ¶ Ad idē facit in simili bonus text. in. c. per tuas. ō. de dona. z in. c. quicunqz z. c. ecclesiasticis. xij. qō. q. que iura volunt q licet regulariter † bona ecclesie nō possint donari. vt per totū titulū. ō. de reb' ecclesie nō alie. tū ppter remunerationē donari possunt quia bona alias prohibita alienari vel donari alienantur seu donantur propter remunerationez. vt est text. no. in. l. diuus. ff. de bonis dāna. est bonus text. z ibi no. in. c. relatum. ij. ō. de testa. z in. c. cumi in offi cijs. eodem. titulo z in. c. cum creatura. ō. de celebra. missa. ADDJ Plura de donatione remuneratoria videas per Andream siculum consilio. xxvij. incipiente a ioue. tertio volumine z in repertorio felyn. in partem dona. que per te videre poteris. TJO. ¶ Et hinc est: quod si Episcopus aliquid dedit ecclesie: et postea aliud tantundem alienat ab ecclesia: valet alienatio: quia hoc videtur fecisse ex voluntate ecclesie. argu. l. dotem. ff. soluto matrimonio ita dicit glossa nota. in capitulo si quis quolibet. xij. q. ij. ¶ Hinc est etiam quod † solus prelatus potest facere donationem remuneratoriam pro seruitio facto ecclesie. vt volunt Joan. and. quem alij sequuntur. in. c. fraternitatem. ō. de dona. Quod intelligo etiam si prelatus vel quivis alius faciens donationem remuneratoriā metu esset inductus ad illā faciendam: quia nihilominus † valet nec potest revocari pretextu metus. vt est casus valde singularis in. l. metum. §. sed licet. ff. quod metus causa. quintimo non revocatur propter ingratitudinem ipsius donatarij postea sequutam vt est text. singularis et ibi Ange. in. l. si pater. §. primo. ff. de dona. idem glosſ. quam approbat Bald. in. l. fin. C. de revocan. dona. not. Abba. in. c. fi. ō. de dona. ludo. singulari. DXXij. incipit donatio revocatur. dicens hoc esse mentem tenendum. de quo etiam per Bald. in. l. qui se patris. viij. co. C. vnde libe. z per Alexand. consilio

ccxij. z ccxvj. in. ij. volu. z. ix. pe. ij. col. in. iij. volumi. Jaſ. in. l. ex hoc iure. xj. col. ff. de iusti. z iure. vbi pone multa de hac donatione remuneratoria: que videas per te. ¶ Ex istis infertur quod si punceps cōcedit alicui priuilegium gratuitum per quod est tus sibi quesitum: potest illud etiam sine causa revocare vel modificare vt. l. qui fundos. C. de omni agro deserto. lib. xj. z tenet Bald. in. l. nupte. ff. de senato. z in. l. qui se patris. C. vnde liberi. viij. colum. ver. et scias. contrarū tamen sentit consi. ccixxvij. in punc. incipit pridie. in tertia parte consiliorum. Sed si nō est mere priuilegium: vel donatio sed conuentio: tunc non potest revocare. nisi secundum ipsius rei naturam vt. l. fundi. C. de fundis patri. lib. x. vnde si punceps recepit pretium pro priuilegio significat venditionem. [Not. ista z vide Alexand. eodem ti tulo. §. qui matrimos. ij. columna. ff. de polli. post Bart. et alios.]Quis uteretur verbo indulgemus vel simili verbo. traqz esset irrevocabilis contract? et non priuilegium. arg. l. fin. C. de predijs curi. lib. x. si ergo punceps pretertu concessionis aliquid sit lucratus a suscipiente puta aliquam dationem seu factum quod habeat perpetuam commensurationem cum re concessa. tunc non potest revocare: quia committeret dolum vt. ff. de dolo. l. si cum mihi. ita tenet nico. de mata. in lege vna. C. de iusti. codi. compo. quem refert et sequitur Baldus in. d. l. qui se patris. de quo exclamat ludo. roma. singulari. ccccliv. incipit: an iudex mediolani. Jason in lege prima. v. columna in fin. C. de iure emp. Alexander consilio ccxvj. secunda columna secundo volumine ad hoc allego text. not. in. l. penulti. ff. de dona. vbi est casus quod illa † donatio que de sui natura potest revocari ppter causas ingratitudinis: si fiat propter merita et seruitia nullo modo potest revocari. ¶ Ex istis alias contingentia facti dicebant quidam advocati quod cuz Rex Henricus fecit donationes et concessiones cū plurimas magnatibus huius regni propter eorum merita z seruitia non potuit ex post facto illas modificare addendo conditionem qđ intelligatur pro filio maiore eius cui donatur: eo cū sine filijs decedente redeant res donate ad ipsum regnum. ADDJ Vide ludo. consilio. lxxviij. et latius dicetur. j. ō. vij. [alias. ō. lxix. al. fol. pliij. iij. columna.]Hinc est quod donatio remuneratoria non revocatur propter sequentem ingratitudinem. vnde si quis alicui † feudum concessit ex eo quod eū a morte liberauit vel ab hostibus vel a vinculis nulla causa etiam ingratitudinis poterit revocari ſm bal. in. c. j. ō fi. que fuit prima cau. bene. ami. z in. c. j. col. iij. an mutus vel surdus z sequitur ibi martinus de las. prout refert Ja. de sancto georgio in tracta. feudorum fo. xxxiij. col. fi. allegant ad hoc ter. in. l. si pater. ō. j. ff. de dona. [vbi vi. glan. z in. l. fina. C. de revocan. donatio. Barba in. c. fina. colum. ij. de donatio.]quod nota. TJO. ¶ Donatio enim] remuneratoria non iudicatur per regulas aliarum donationum vt apparet ex predictis. et facit text. in lege aquilius regulus. ff. de dona. vbi donatio † remuneratoria valet sine insinuatione: licet excedat quingētos solidos. z ibi latius per gl. z Bar. z alios. ¶ Ad idem facit quod voluit ang. in. l. sed hoc ita. ff. de re

9 iudi. vbi dicit † exceptio ne quis conueniatur vltra quam facere potest: non habet locum in donatione remuneratoria. quamuis in alijs sit secus vt ibi latius per eum. Ratio predictorum potest esse qz donatio remuneratoria non est propie donatio: ſz potius est quedam permutatio. [adde Abb. in rubri. de dona.]vt est text. in. l. z si lege. §. consuluit. ff. de pecu. hered. tenent Bar. z bal. in ꝓhe. ffoz. abb. in. c. cum ecclesie co: poze. j. de symo. quia dare et cui aliquid debet non est donare: sed debitum soluere. vt. l. pe. ff. de ritu nuptiarum. † necessitas enim non habet meritum sed voluntas vt. l. si seruo fideicommissaria. de heredi. instit. z. l. vnū ex familia. §. j. de legat. ij. traditur per bal. in. l. ex placito. ij. col. C. de rerum permuta. vbi dicit q cōfirmatio debita non est donatio. Si ergo nō est propie donatio sed permutatio: nō est inter cōiuges prohibita. z propter eaz maxime quia tantū abest a donatore quantum sibi adest. z ita nec donator fit pauperior nec donatarius locupletior. ¶ Ex hoc infert q ꝛz mulier consentiēs † obligationi viri: vel se aut rem suā obligās: ipso iure sibi nō preiudicat: nisi quatenus probet in rem eius versum. vt in auc. si qua mulier. C. ad velleia. si tamen qñ mulier cōsentit: vir dat sibi rē aliam equivalentem in cābiū: z illud cambiū est vtile mulieri: valet eius cōsensus. vt. l. si. ff. de iure do. z auc. siue a me. ibi nisi alias res z. C. ad velleya. z ibi habetur per Lyn. ita tenet Bald. in. d. auc si qua mulier. pe. columna subdit tamen quod consilium est q pactus fiat permutatio z demum adhibeatur consensus. ¶ Ex hoc etiam infertur si mulier a principio dedit dotem: et etiam fuit pacta quod se ipsam aleret suis sumptibus. quod quidem pactum valet vt. l. si quis pro vxore. in fi. ff. isto titu. z. l. pure. ff. de dolo ex ceptione. si tamen vir postea cōstante matrimonio donauit fructus dotis mulieri vt ipsa subiret onera matrimonij: valet illa donatio licet vir ipse non teneretur illos concedere propter preambulum pactum: quia ista donatio non est omnino pura: sed ob causam vt ipsa subiret onera matrimonij. de hoc est casus recte intuenti. in dicta lege si quis pro vxore. in fi. ¶ Ad cuius confirmationem facit text. in. l. si pater puelle. C. de inoffi. testa. vbi propter reciproco cum fideicommissum inter filios factum non censentur filij grauati vt eis querela competat: quia habent equalem spē z dubius est euentus. z procedit etiam si alter eorum sit minor: quo casu non potest in integrum restitui vt est text. in. l. fideicommisso. C. de transactio. quem pro vnico commendat Bal. ad hoc in. l. cum archimedoras in prin. C. vt in posse. lega. z facit ſm eum quod no. in. l. cum donationes. co. titu. est optimus text. in dicta. l. si pater puelle. per quem tex. dicebant ibi Lynus Bal. saly. pau. Alex. et alij moderniores quod valet † donatio reciproca facta inter coniuges constante matrimonio: hoc modo si contingat alterum premori: superstes habeat bona. quia hic non est mera liberalitas. [ex istis infertur quod donatio remuneratoria nō computatur in tertio et quinto de quibus pater potest disponere prout leges regni volunt quia est permutatio vel debiti solutio vt hic dicitur est; hoc de mēte Bald. in. l. hac edictali. in princ. ver. modo statim

Universidad de Deusto Biblioteca

emungit talis questio qui pulchre loquitur videas per te istam questionem a me quesiuit Bachallari? Jo. merino de villar pedagogus meorum filiorū et hoc rfidit. item quod talis donatio remuneratoria non confertur si debitum probatur vel merito. bal. in l. si donatione. ff. col. C. de collationib⁹. [quod dictum reputat singulare ludo. 10. in singulari. incipit no. q⁹ phibit. inter se donare. vbi dicit se mirari de bal. in d. l. si p̄ q nititur autoritate. Cynus cū de hoc sit text. expressus in loco ordinario. scilicet in. l. quod autem. §. si vir z vxor. ff. isto titul. ē. allegata. Dicit tamē Jason in. d. l. si pater. q⁹ Bal. neglexit allegare illū text. quia nihil facit ad propositū. ibi eñ donatio mutua et vtraq; parte re ipsa habet effectū. z consequenter neuter fit pauperior. vt ibi dicit text. z ideo valet ex vtraq; parte. sed in casu nostro quāmis ista donatio sit reciproca: tamen re nō habebit effectum nisi in vno: z si incertum sit in quo. et sic multum differt iste casus a precedenti z ideo repone memorie hoc dictum doctorum. pro quo in specie nescio text. qui hoc dicat. Confirmari tamen potest per aliqua similia secundum Jaso. vbi supra.

13 ¶ Primo quia licet alias donatio que † excedit summam quingentorum aureorum sine insinuatione non valeat. vt. l. sancimus. C. de dona. Bart. z alij in. l. modestinus. ff. eod. Bald. z alij. in. l. illud. C. de

14 sacrosanct. eccle. tamen † donatio mutua vel viceversa inter studiantes non eget insinuatione. iuxta no. in. d. l. aq̄li? et tenet Ange. consilio. cxxix. incipiente visis predictis instrumentis. penulti. columna. vbi solum movetur quia non est proprie donatio. idem consuluit Franciscus de curte: consilio. lvij. incipiente: circa hoc. hoc idem voluit Oldra. consilio. cxxxix. quod incipit ad habendum. Joannes andreas in additionibus ad speculum. de instru. ed:. § porro. penul. columna vbi dicunt de duobus fratribus habentibus bona paterna in communione: et quilibet eorū donauit alteri partem suam: quam superuiuens haberet: opponebatur quod ista erat donatio: que sine insinuatione non valet. Dicunt ipsi contrarium. imo quod valeat z ita iuit decisum. quia non est mera donatio sed viceversitudinaria et hanc decisionem sequuntur albericus et Salyc. in. l. fina. C. de pactis. imo. et ludo. roma. in. d. l aquilius regulus. Alexā. in. l. licet inter priuatos. fina. columna. C. de pactis. ADD Et consilio. cxxviij. iij. volumine incipit pōderatis. vbi dicit tale pactum etiam cum iuramento non valere. et sequitur Jason in. d. l. in fin. TJO.

¶ Secundo facit. nam qui convenit ne teneatur de euictione tamen re euicta tenetur ad restitutionem pretij lege emptorem paragrapho fina. ff. de actio. empti. tamen vbi est mutua traditio et ita conuentum est: re euicta non tenetur aliquid etiam ad pretium. glossa est singularis in lege si familie. in glo. ij. magna circa medium. C. familie ercis. ¶ Tertio facit

15 quia licet de iure ciuili ex † iuramento promissorio non subsistente alia causa non oriatur efficax obligatio vel actio. lege vt iuris iurandi. in princi. et ibi Bartolus. ff. de oper. libe. Bartolus in lege si quis pro eodem. ff. de fideiusso. tamen quando partes mutuo iurarent: oritur de iure ciuili actio prescriptis verbis propter viceversitudinem. ita sub dubio forte tenet Bal. in capitulo primo paragrapho item sacramenta. ff. columna in princ. de pace iura. fir. lib. feudorum. ¶ Quarto facit quod nota. tenet Ang. consilio. cclxix. quod incipit punctus est in anno domini &c. in penul. columna vbi dicit quod licet promissio vnius principis facta alteri de non recedendo bannitos vel eius rebelles intelligatur de his qui in presenti banniti sunt lege si ita. ff. de auro et argento lega. tamē mutua promissio facta inter duos principes vel duas ciuitates refertur etiaz ad futuros ratione viceversitudinis. et ita dicit fuisse de mente Bartol. in dicta lege si ita. ¶ Quinto facit illud quod not. voluit Bald. in capitulo significauit de rescriptis. in princi. vbi dicit quod si quis a principe emerit comitatum: ita trasmitteret ad heredem femineū generis: sicut quilibet hereditariam rem: quia ista non est mera donatio sed venditio: ex quo interuenit pretium: et propterea non iudicatur de eo sicut de feudo quod non transit ad feminam. vt ibi per eum. quem refert Andreas de hysernia. in capitulo primo paragrapho et quia. qui feud. dare po. lib. feudorum. z ibi latius prepositus Alexandrinus. xvj. columna. ¶ Ex quibus omnib⁹ aliqui audent dicere valere pactum † reciprocum inter filias

16 cum consensu maritorum. quod altera earum decedente sine filijs eius dos ad alteram perueniat vel ad eius filios iure primogenture vel alias: quamuis per hoc fiat deterior dotis conditio maxime si de patris consensu fiat per leg. fi. C. de pactis quod tamen ad presens non firmo: sed cogitandum relinquo quia lis est sub iudice: alibi forsan dabitur scribendi locus accommodatior. examinando intellectus legis de edic. tribus sequentibus. ff. de pactis dotalibus. de quo aliquid rangam super text. in quinto intellectu. §. secundo versi. sz quāuis iste intellectus. Cum his ergo casibus z aliis similibus rationem viceversitudinis permittatur illud quod alias est prohibitum parit ratione idem erit in donatione facta inter coniuges reciproca seu viceversitudinaria vt debeat permitti: quamuis alias simplex donatio esset prohibita. ¶ Et procedit hoc etiam si fieret predicta donatio reciproca omnium bonorum presentium inter virum z vxorem: quamuis dicatur quod

17 sit donatio inter viuos et non possit reuocari. iuxta legē vbi ita donatur. ff. de donationib⁹ causa mortis. Nam talis donatio statim erit valida et non indigebit confirmatione per mortem. z etiam non interuenente traditione: post mortem poterunt bona petere. ita nota. dicit Paulus de castro in dicta lege si pater puelle. in fin. quod dicit fore singulare z mentem tenendum quia est vtile z potest frequenter contingere secundum eum. de quo meminit Bartholomeus cepola in cautelis. cxj. que incipit donatio mutua inter virum z vxorem. dicens quod ista donatio mutua vel reciproca videtur fieri sub conditione si alter alteri premoriatur: sicut fiunt alie donationes conditionales inter viuos. vnde altero premoriente ista videtur in eo purificata ꝓditio fauore superuiuentis z ideo valet quo ad eum nō quo ad aliū premortuum. Paulus in quo deficit conditio. ita dz intelligi dictum Paulum. Et hoc maxime si in tali donatione omnium bonorum interuenit iuramentum de non reuocando.

domum tunc indistincte valet secundum eundem Pau. consi. lxxvj. incipiente notandum. in. ij. vol. de quo infra in tertia limitatione. Idem dicit cepola quando donatio reciproca esset facta inter cōiuges simpliciter, sine aliqua conditione. Nam tunc altero premortente, confirmatur donatio superuiuenti. z si ambo simul moriantur: z nesciatur quis primo: confirmatur vtraq; donatio. vt. l. cum hic status. §. si ambo. ver. proinde. ff. isto tit. intellige interueniente traditione vel alio quod loco traditionis habet vt. l. pomponius. ff. eo. z ibi no. Bart. de quo. j. dicetur. ¶ Et per ista videtur in effectu Bartholome⁹ cepola velle q⁹ donatio predicta a principio valuit nec postea morte secuta potuit confirmari: nisi interueniente traditione. cuius contrarium voluit Paulus cum quo transit Jas. in. d. l. si pater puelle. qui dicit non obstare text. in. d. §. si ambo. super quo se fundat cepola. quia ibi non fuit facta donatio inter vinos sub ista mutua conditione si alter premoriat: put fuit in casu nostro. Unde teneas dictum Pauli z cōmēda memorie. quia alibi non legi. ¶ Ad predicta dicit

18 ne facit lex regni foro legum lib. iij. tit. vj. l. ix. quevolunt q̄ post annū a tpe matrimonij contracti si non habent filios: possint coniuges inter se coire societatem oim bonorum: q⁹ per hoc neuter eorū efficiat pauperior. si tamē postea filios habeant: reuocatur societas vt ibi dicitur. de quo etiam vide. j. in. vj. limitatione. in fin. ADD Ista fuerunt adducta ad decisionē questionis. duo coniuges pacti sunt inter

19 se q⁹ is qui superesset altero premortuo haberet ex bonis premorientis ducenta milia nūmorum: forte contigit vxorem premori: maritus petebat illa ducenta. mater vxoris viuens impugnabat hoc pactū quia erat in preiudicium legitime sibi debite in bonis filij per. l. nam z si parentibus. ff. de inoffi. testa. z per legem regni in curijs taurinis sertam in ordine que incipit les ascendentes. que disponit q⁹ in vita vel in morte potest filius disponere de reb⁹ suis in patris vel matris preiudicium solū de tertia bonorum suorum. reliqua bona parentibus debentur ad hoc aut. presbyteros. C. de epis. z cle. z. l. si a milite. ff. de testa. milit. fuit tamen decisum in regali cancellaria pro marito per predicta ex quib⁹ datur notabilis limitatio ad predictam legez regni z iura a quibus sumpta fuit vt intelligantur q̄ filius ex meta liberalitate. Secus tamen si per pactum reciprocum q⁹ superuiuēs habeat de bonis premortui. nā hoc licitum est inter coniuges. vt. l. vnica. §. illo pro

20 dubio. C. de rem. actiōe. l. ex morte. C. de pactis † cōsensus duorū satis est q⁹ interueniat ex intervallo scilicet q⁹ vnus consentiat hodie: alius post mensem. vt no. in. c. si tibi absenti. de preben. lib. vj. facit q⁹ in simili dicitur de matrimonio contrahendo. q⁹ non requiritur quod consensus prestetur simul eodem tēpore. Sz satis est quod vnus consentiat q⁹ puta z duret in eodem proposito. z alterius cōsensus poterit accedere ex postfacto. ita tenet Host. in. c. ex litteris. el. ij. ē. de sponsa. z sentit ille in. c. dilectis. eod. titulo. z ibi vide abb. Idem tenēt anto. z cardi. in. c. si inter. eo. tit. z ab. in. c. cū inter canonicos. ē. de electio. z istud communiter tenetur per tex. z quod ibi no. archi. Joan. an. z alij in. c. fi. de procu. lib. vj. Idē

dicamus pactum fuisse reciprocum siue donationē reciprocam: nulla reperitur gratia vel liberalitas alterius coniugum cum euentus mortis nobis sit incertus: nec possit aliquis eorum dici circumuentus vt satis patet ex tam dictis signanter ex. d. l. si pater puelle. C. de inofficio. testa. z. l. fideicommisso. C. de transact. facit. l. verum. §. sciendum. ff. de mino. vbi in contractibus non debet inspici damni †euentus sed principium vel initium ad hoc vt minor dicatur circumuentus. Ad idem. l. cum hi. ff. de trāsactio. vbi satis est contractum a principio fuisse vtilem ecclesie vel minori &c. postea temporis processu efficiatur dānosus cum a principio pactum vel contract⁹ equaliter coniuges prospiciat quo ad commodum z damnum: sicut eos qui de iactu rethis pacisc̄untur. vt. l. si iactum rethis. ff. de contrahen. emp. z. l. si rez ff. de prescriptis verbis. Ex quibus omnibus patet quod dictum pactum reciprocum inter coniuges simul z eodem tempore factum: est validum. nec pōt a patre vel matre reuocari tanq̄ in fraudem legitime ascendentium factum vt voluit notanter Bart. in. l. non vsq; adeo. ff. si quis a pa. fue. manu. quē refert z sequitur Jason post alios in aut. nouissima. C. de inoffic. testa. vide cepolam cautela. xxj. quinimo neuter coniugum altero inuito potest a pacto resilire vt expressevit pau. deca. in. d. l. si pater puelle. C. de inofficio. testa. z ibi Jason z alij moderni. TJO.

¶ Quod tamen limitabis quando talis donatio † reciproca inter coniuges esset facta simul in eodē tempore. Secus si ex interuallo. quia tūc neutra valebit. per tex. ad hoc singularem in. l. que tam nupte ff. isto titu. vbi littera dicit. que tam nupte maritus donauit l viri manent. z potest eavendicare. nec q̄quam refert q⁹ ampla lega. ab vxore relicta et sunt quem tex. ad hoc reputat no. ludo. in. d. singulari. et cepola in. d. cautela. z Jason in. d. l. si pater. qui subdit esse aduertendum. q⁹ ille tex. in. d. l. si iam nupte: loquitur in donationibus puris. In casu autem nostro donatio collata erat post mortem. ideo. videt sufficere alteram prius fieri licet non eodem tpe. et hoc vt verius q⁹ donatio facta inter coniuges quaz vnus facit alteri: non est ipso iure nulla. quod appareret ex eo quia morte donatoris confirmatur. vt. l. j. z. iij. C. isto titu. z. c. fi. j. eod. cum simili. pendet ergo ex futuro euentu: quia si non reuocatur: cōfirmatur morte. ¶ Si igitur ante mortem fiat donatio similis ab alio: cui dubium quin vtraq; donatio ex tunc incipiat valere tanquā donatio inter viuos sub conditione facta. Nā eñ ad validitatē act⁹ requiritur

sequitur Alexan. consilio centesimo nonagesimo quarto in fine quinto volumine. et latius consilio centesimo quadragesimo sexto tertia columna verb. quia respondeo: eodem volumine. post Archidiaconus in dicto capitulo fin. & in capitulo nec illud. vigesima questione quinta. ADDJ Pro quo facit tex. notabilis in l. puma paragrapho sed verius. ff.

21 de contrahenda emp. vbi dicitur quod ſ intervallū medij temporis non vitiant obligationem. facit in simili. l. absenti. ff. de dona. vbi valet donatio absenti facta notatur in. c. si tibi absenti. de preben. lib. vj. facit. l. qui absenti seruo. in pun. ff. de acqui. pos. vbi si scripsi seruo meo vt in libertate moretur: non statim liber est: sed tūc cū littera ad ipsum perueniat. ita per illum ter. dicit gloss. in. c. ad apostolice. de cleri. excom. mi. & in. c. in verbo vim suam. de concess. pre. lib. vj. vide bonum text. in. l. Si stipuler. ff. de verb. obliga. Confirmat ista lex regni in ordinatione de Alcala que disponit quod quōcunq; quis velit se alteri obligare etiam absenti et sine solennitate erit o ligatus. tene menti illam. l. ad multa. TJO. quāuis in contrarium faciat gl. in. l. consensu. ff. de actio. & obligatio. & in. l. j. ff. de contrahen. empt. que dicit quod etiam in contractibus qui perficiuntur de mutuo gentium debet consensus simul prestari. quia cōsensus est simul sensus. Unde pater ex vi significationis quod simul debent consentire illi quorū consensus requiritur alias non est consensus sed dissensus. vt patet vigesima nona questione prima paragrapho primo ita dicit Archidiaconus in capitulo obeuntibus. in principio quadragesima tertia distinctione vide Baldum in lege in vendentis insti. C. de contrahenda emp. sed nihilominus teneo quod dixi. Bene facit ad predicta text. not. valde in. l. per fundum. ff. de seruit. rusti. predio. vbi littera dicit per fundum qui plurium est ius mihi esse eundi agēdi potest separatim cedi. ergo subtili ratione nō aliter in eum fit ius quam si omnes cedant & nouissima demum cessione: superiores. omnes confirmantur per quem ter. dicebat no. Inno. in. c. scriptus. in

22 ver. per alios in ſ fi. ē. de elec. quod † compromissum in arbitros vel arbitratores potest fieri per partes compromittendo seorsum vna ab altera & per vltimum consensum confirmatur primus. idem tenet spec. ti de arbitris. §. j. refert & sequit ang. in. d. l. per fundum. Ad hoc bene facit quod in simili voluit

23 fede. in tract. permutationis. q. xj. quod † permutatio beneficiorum potest fieri cum interuallo temporis. verbi gratia. vadimus ad episcopum meum et coram eo sic proponim⁹. domine episcope ego & iste intendimus permutare beneficia nostra: ego sum paratus renuntiare beneficio meo ex causa permutationis cum isto faciende. conferatis beneficium meum isti & postea ibimus ad episcopum ipsius et ipse similiter faciet mihi de beneficio istius. episcopus respondit se esse contentum et recepit resignationem meam ex causa permutationis: & beneficium meum sic resignatum contulit tibi & te in possessionem induxit. & tu dicis quod es paratus similiter facere coram episcopo tuo bene valet quia licet tu receperis possessionem beneficij per me tei nuntiati: non tamen recepisti simpliciter: sed ob causam scilicet vt similiter faceres de tuo. Et quo ergo statim paratus es sic facere de tuo: non debemus introducere alicui vacationem vacantis de qua verisimiliter non fuit cogitatum. et preterea possessio secundi beneficij non inducit vacationez primi nisi episcopus primi beneficij tacite vel expresse consentiat. iuxta nota per Joā. vij. questio. j. si qui vero. xj. q. iij. si quis iam translatus. ita federicus vbi supra. idem firmat petrus de perusio in suo tractatu permuta. x. columna versiculo. j. queritur. Ecce quomodo actus vel consensus requisiti ad perfectionem rei sufficit quod intercedant: seorsum et ex interuallo et vltimus validat primum. Sic ergo dicamus in casu nostro vt quamuis ad validitatem recipro ce seu mutue donationis requiratur donatio vtriusq; coniugis: satis videtur quod intercedat vel fiat ex interuallo. et vltima confirmabit primam per predicta. Et ad hoc etiam moueor ratione inconuincibili meo iudicio. certum est quod

24 donatio † remuneratoria permissa est inter cōiuges vt dixi in principio huius limitationis. ista autem remuneratio non potest fieri nisi precedente munere vel seruitio seu causa propter quam fit remuneratio. ergo non simul assunt causa et causatum seu debitum & satisfactio debiti. cum priuatio debiti hoc est ipsa donatio presupponat habitum hoc est ipsum debitum vel causam propter quam fit donatio vt lege decem. ff. de verborum obligationibus & institutis quibus modis tollitur obligatio in pun. et capitulo ad dissoluendum ō. de desponsa. impu. Unde si maritus citra affectionem coniugalem primum beneficium fecit vxori vel econtra. ita quod alter alteri sit obligatus ad antidota: & preter hāc causam inter eos fuit facta donatio: valebit quidez talis donatio cuz sit remuneratoria seruitij recepti. ita consuluit Salycetus in contingentia facti. que refert Abba. in capitulo cum in ecclesie corpore. j. de symo. et Joannes de Anania. et marian⁹. ibi et Andreas siculus. in lege si diuortio decima quarta columna. ff. de verborum obligationibus potest poni exemplum in marito inquisito de crimine capitali detento in carceribus: et pendente processu ab vxore personaliter visitato habitu mulebri trāsmutato cum suo: vxore ibi dimissa eius vestibus indutа: sub mulieris colore carceres a custodibus in crepusculo exire permissus: aufugit incognitus vxore ipsa carceribus liberata maritus in remunerationem beneficij in se collati fecit sibi aliquam donationem. quis dicet hanc donationem non valere quāuis beneficium seu seruitium vxoris precederet: certe nemo sane mentis maxime cum sit casus memoria dignus: super [vi. glan. foro. ll. quinquagesimo quarto titulo de lega. casamentis lege vndecima] de quo alias disputauit florianus de sanctope & tro. et apparet in sua eleganti disputatione: que incepit varia et diuersa. de qua ipse facit mētionem in lege liber homo. la. ij. ff. ad legem aquil. et Paris de puteo in tract. sindicatus. versi. carcer. ca

tij. an si plures. in fine. hoc idem fecerūt quedā alie mulieres. vt refert Valerius. tiij. libro. c. vj. in fine. ADDJ Ubi inter cetera dicit qō cum lacedemonij incusā a spartanis capitali supplicio seruabantur: coniuges eorum illustris sanguinis velut allocuture viros periturosintrauerunt carcerem impetrato a custodibus aditu: cōmutatisq; veste viros per simulationem doloris capitibus velatis: eos abire passe sunt. TJO. Fecit idem vxor comitis Ferdinandi gundisalui. ADDJ Ut habetur in cronicis: et in Valerio scholastice hystorie. libr. tiij. titu. vij. c. tiij. vxor etiam Eduardi regis Anglie: regis Hispanie filia. cum enim idem Eduardus sepulchrum domini visitasset: fuissetq; a quodā mauro gladio venenato percussus: et medicorum remediis non alicuraretur: tandem in Anglia sine salutis spe reuersus: eius itaq; vxor nouam atq; inaudi tam: sed amore, et pietate plenam adhibuit medellam. plagas enim maritī toxico plenas atq; infectas: que ipsius veneni vi claudi non poterant: lingua dictim lingebat suggebatq; humorem venenosum sibi q; dulcorem dulcissimum. Cuius vigore dicam verius fidei vxorie virtute sic omnem materiam veneni attraxit: vt integratis vulnerum cicatricibus: ille pene curatus: illa incolumis euasit. Hystoria tradunt veri Annales: vt refert Epūs Palentinus in hystoria Hispanica parte. j. c. tiij. Simile factum fecit domina sancia filia regis Alphōsi vxor regis Fernandi primi. de qua in Valerio hystorie scholastice. lib. tiij. titu. vij. c. v. et ibi. c. vj. dicitur de cayda vxore regis Alphonsi. Simile facimus nostris temporibus fecit vxor cuiusdam Joannis de matute mihi notissimi in villa de Cauales. Cum enim comes de Aguilar (cuius est villa) eum odio habuisset: fecit eum capi & ad furcas deduci: cumq; prope ecclesiam iter esset agendum: captus ad ecclesiam confugit: vbi positi sunt custodes. interea capti famulus equum domini ad ecclesiam deduxit: vxor ipsius visitandi eum gratia ecclesiam accessit. nocte sequenti cogitauit fraudare custodes: et famulo suasit: vt domini vestibus vestitus equum ascenderet: inter q; medios custodes abiret: quatenus custodes dominum fugere credētes eum insequerentur: et interim recedentibus custodibus dominus libere ab ecclesia discedens: liberaretur. famulus ꝓ o non est ausus id facere. vxor aūt que maritum amabat: illud se facturam promisit. quod et fecit. ascendit namq; equū maritī vestibus vestita: lanceam manu dextra gestans: calcaribus equum percutiens inter medios custodes fugit. quam maritum credentes custodes: eam insecuti sunt: ecclesiam et maritum deserentes. que vbi maritum incolumē atq; liberum esse putauit: custodibus eam insequentibus se ostendit: quam cum cognouissent: ab insecutione destiterunt. et hoc pacto maritum a morte liberauit. De virtutibus mulierū multa scribit Plutarchus in suo libello de virtutibus mulierum. et Joan. Bocatius in libro de illustribus mulieribus que videri possunt. ideo hic nō recito vitande prolixitatis gratia. TJO. Bene ergo merita huius donationis dicetur vxor que tale

25 seruitium marito prestitit. cum bene † meritus dicatur qui aliquod insigne seruitium alteri fecit. vt dicit glo. no. in capitulo si quos. de seruis. xij. questio. secunda. allegat bonum textum in capitulo si quis Papa. in fine. lxxix. distinctio. ad idem facit text. in l. quisquis. C. ad legem iuliam maiestā. Et ad hoc bene faciunt que dixi supra. §. xxviij. sunt & alie donationes. versiculo. hec tamen sunt sane intelligenda. Dum tenui valere donationem seu dotis constitutionem quam facit maritus ignobilis vxori nobili matrimonio iam contracto. Hec obstat textus in dicta lege que tam nupte. quia ibi non sciebat maritus donationem vxori remuneratoriaz propue cuz vxor adhuc nihil ei dedisset. sed fecisset ei aliqua legata que libere poterat revocare vsq; ad mortem. vnde ea vriente nihil iuris habebat maritus in rebus sibi ab vxore legatis sed tunc demum ea mortua. vt not. in lege prima. C. communia de legatis. post punct. ergo merito potest maritus qui sibi aliquid donavit etiam si tradidisset illud conducere seu repetere. Et vt credo ille est verus intellectus ad illam legē. Predicta tamen intelligo vbi causa et quantitas vnius donationis alterius coniugum esset correspondens alteri donationi vel facto vel merito alterius. quatenus enim non est correspondens: eatenus est nulla. vt est casus not. recte intuenti. in lege ex annuo. in principio ff. eodem titu: vbi littera dicit ex annuo vel mēstruo quod vxor maritus prestat: tunc quod superest revocabitur si satis immodicum est. id est supra vires dotis hoc est si excedat fructus dotis facte generalī computatiōe. sicut enim fructus dotis dona. ep o test vxor vt se suosq; alat. vt. ff. de iure dotium lege mutus paragrapho manente ita et de alio suo proprio donare potest vxori quatenus concurrit cum fructibus dotis quos sibi retinet quod superent facta computatione eius quod donatum est cum fructibus dotis: revocabitur. Ita ergo in casu nostro

26 erit dicendum vt valeat † donatio remuneratoria vel reciproca inter coniuges quatenus est correspondens alteritus donationi facto vel merito. et in eo quod excedit sit nulla. Alias quotidie fieret fraus legi: quia vnus coniugum parum donaret alteri: vt alter sibi multa posset donare. Ad quod bene facit quod dictum est supra in paragrapho sunt & alie donationes. ad finem illius paragraphi columna centesimatrigesimaquarta in versiculo. p. dicta tamen intelligo. dum ibi dicebam quod constitutio dotis quam facit maritus ignobilis vxori nobili valet dummodo non sit excessiua. Facit etiam quod nota. in capitulo cum haberet supra de eo qui duxit in matrimonū quā polluit per adulterium et per Baldum in lege eam quam decima columna. C. de fideicommissis vbi dicitur quod po-

27 test pater relinquere aliquid filio † spurio pro alimentis. non tamen pretextu alimentorum potest sibi relinquere magnum predium. quia in eo quod excedit modum alimentorum: non valet. ADDJ Donatio enim remuneratoria inquantum excedit merita donatarij: dicitur proprie donatio. vt notatur per Barto. ang. Joannez de imol. & alios in. d.

Universidad de Deusto Biblioteca

l.aquilius regulus.ff.de dona. Unde non est mirandum si reciproca donatio inter cõiuges in eo qõ est inequalis:dicatur propie donatio et per cõsequẽs non valeat.vt hic dicit et tenet Sali.in.l.j.C. de dona.ante nup. Cuius meminit Bartholomeus sozinus consi.ccxv.co.tij.ver.Confirmo.vbi aliqua simili cumulat:que per ipsum videri possunt. et consil. xlviij.col.tij. TJO. De quo latius dicam super prima conclusione in fine. Ad ista bene facit gloss.not.
28 in.c.si quos.xij.q.ij.que dicit quod † bene meritꝰ est qui aliquod insigne seruitium fecit. Ad idem no. in.c.ad hec.et in.c.relatum.el.ij.in ver. iuxta seruitij meritum.s.de testa.vbi permittitur clerico aliquid suis seruitoribus elargiri de bonis intuitu ecclesie acquisitis iuxta seruitij meritum ergo nõ vltra: vnde in eo quod excedit non valet. Ad idem facit tex. 31
in.l.quod si vir.ff.isto tit.vbi littera dicit quod si vir vroꝛi cuius incendio edes consumpte sunt:ad refectionem earum pecuniam donauerit:valet donatio intantum qtum edificij structio postulat. et ita qõuis|valeat donatio inter coniuges ad reparationem domus:non tamen huius pretextu potest vltra donare. Confirmãtur ista per ea que in simili dicimus in 29 † donatione quam facit pater filio ob merita.nam valet quãdo merita sunt equiualentia donationi vt tradit Oldr.consi.v.et Joan.andr.in additionibus ad speculum.ti.de reb.eccle. non alie.in rubri.Barto.in.l.frater a fratre.fi.co.ff. de condi in de.et in.l.si quis pro eo.§.j.in fi.ff.de fide instru. z in l.si tibi.ff.si cer.per.et in.l.et si mortis.C.ad.l.fal.z in l.iij.C.qui bo.cede.possunt.et in aut.vnde si parens C.de inofficioso testamento Bal.ibi et in.l.si donatione.C.de colla.in.l.illud.C.de sacrosan. eccle.z ibi Salice. post Guillermum.Joan.de imo.in.l. aquilius regulus.ff.de donatio. De quibus meritis equiualentibus statur assertioni vel confessioni patris quando pat enumerauit bene merita filij in specie et equalitate vt notanter voluit Bal.in.d.l.illꝰ. iiij.col.C.de sacrosan.eccle.et in.l.fi. in lectura antiqua.ff.de exercitoria.et in.c.edoceri.iiij.col. ad fi.s. de rescript.et in.c.scisciatus ij.col.eo.ti.et procedit hoc maxime si interueniat iuramentum patris sup benemeritis filij. Nã tũc indistincte creditur patri. arg.text.in.l.rationes.z auten.qõ obtinet. C. de probatio.ita firmat Bal.in.d.l. si donatione.z facit qõ in simili voluit ipse in preludijs feudorum co. vbi 32
tenet quod si prelatus cum capitulo cõfiteatur feudum de quo inuestit aliquem esse antiquum:licet nõ stetur eiꝰ simplici cõfessioni:tñ si apponeretur iuramentũ presumitur vera.de cuiꝰ dicti veritate vide ibi Jas.xxix.colum. [vide eundem Jasõ.in.l.petẽs C.de pactis.et glã.fo.ll.tit.delas lauores. fo.ll.lib. iij.] Et per hoc videtur quod non sit verum illud mirabile dictum Bald.in auten. ex testamento.iij. colum. C.de collatio.quod refert z sequitur Ludo. in dicta.l.si donatione.ij.colum.dum dicit sufficere
☞ qõ bene merita filij non sint infra dimidiam rei donate.arg.l.ij.C.de rescin.ven.z.c.penul.§.de emptio.et vendi.z sic illud reprehendit Alexan.z Jas. in dicta.l.si donatione.iiij.colũ.z idem Jasõ.in.l.ex hoc iure.xj.colum.ff.de iustitia z iure z in auten. vnde si parens.C.inofficio.testamẽ.vj.colum. Ex istis infertur ad decisionem questionis quotidiane quã ponit Jo.an.in.d.rubrica.de rebus eccle.nõ alie.in additio.ad speculum. vbi refert a quodam episcopo promotores sui extorserunt gratuitum cõtractũ ad vitam ipsoꝝ de tãto quod transcendebat duas partes redditu episcopalij expressa causa seruitiorum que impenderant ecclesie et promittebant impendere quãdiu viuerent. z fuit factum instrumentum magna solennitate z consensu capituli:querebatur an valeret etiã ad preiudiciũ successoꝝ. Dicebatur q sic qr prelatus potest donare pro remuneratione meritoꝝ z seruitioꝝ erga ecclesiã et ss. dictum est:etiã in preiudicium successoꝝ.vt.c.illud.xvj.q.vj.et per alia iura ibi allegata per eũ z in c.ij.de dona. Sed contrarium ipse decidit referens ita fuisse iudicatum.quia † remunerationes debent esse iuxta seruitij meritũ:vt. d.c.relatum. cum alijs de quibus ibi per eum:subdentem debere considerari tẽpus seruitij z quantum durauit eius causa.ar.c.statutum ad fi.de rescrip.l.vj.z.c.cum nõ deceat de electione.eo.li. Istis ergo consideratis:apparebit vtrũ donatio fuerit equalis meritis vel seruitijs.nec sufficiet hoc casu ad probationem meritorum quod donatoꝛ illa confiteatur in instrumento donationis:sed oportet illa alias plene probare. secundum Joã.an.vbi.s. Et est text.in.l.si forte.ff.de 33
cast.peculio.z in.l.iubemus.la.ij. post prin.ibi scienter nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficij colorati ꝛc.C.de sacrosan.eccle.que dicta simpliciter refert z sequitur Alex.l.vol.consi.lv. iij.col.incipit consideratis.z per hoc decidit ibi pulchrum dubium quod per te videas.quod si aliquis ex dispositione statuti vel alias tenetur alteri relinquere certam partem bonoꝝ suoꝝ: cui donauit fere totam suam substantiam adijciens quod propter merita z grata seruitia:oportet quod illa ꝛmerita z seruitia probentur:alias non valebit donatio nisi quatenus relinquere sibi tenebatur ex vi statuti. Sic ergo dicendum in casu nostro vt † donatio remuneratoria facta inter coniuges valeat vsque ad equiualentiam meritoꝝ vel seruitioꝝ nobis vltra.non enim quelibet seruitia vroꝛis erga maritum essent sufficientia ad talem donationem.sed debent esse seruitia insignia vt dicebat i glossa in.d.c. si quos.xij.q.ij.z talia ad que vroꝛ non teneatur ex debito sui officij.nam vroꝛ † tenetur seruire viro sub cuius potestate est vt habetur genesis.iij.c.ibi.z sub viri potestate eris z ipse dominabit tibi.z facit text. in.c.mulierem.xxxiij.q.v. vbi littera dicit.mulierem constat dominio viri subiectam esse. ad idem text. in.c.mulier.eadẽ causa z.q.z quod habetur in.l.vroꝛem.C.de condi.incertis.ratione autem subiectionis tenetur operari z seruire viro. ADDJ Tenet etiam ad ea que habentur thobie.c. Item preter copulam tenetur vroꝛ viro ad omnia obsequia.s.custodire res mariti:lauare caput:comestiones parare secundum Jo.and.in.c.litteras.de resti.spo.sed nihil allegat.tu vide bonum text. in.capitulo hec imago. z in capitulo est ordo.xxxiij.q.iiij.vbi dicitur quod mulier est subdita et pene famula viri.intelligo ordine nature quo ad carnis debitum reddendum secundum abba.in.d.c.litteras.pen. columna qui subdit

quod vroꝛ tenetꝫ lauare pedes z caput mariti z filia facere:nisi sit nobilis:vt ibi per eum.facit quod in simili dicit Abb.in capitulo cuz haberet de eo qui dubit in ma.z ibi Alexandrinus de quo aliquid.j. dicemus. An merito spartane mulieris responsio a multis doctis viris probari solet.hec enim cum maledicti cuiuspiaz delire anus in virum lacesseretur:matrem in rem abi dixit:cum nondum ex puellis excessissem parentibus parere didici nunc obsequi viro an tiquissimo mihi necesse est: si volo esse que debeo. Imperet enim maritus cuius ꝛvoluntati morem gerat vroꝛ: equissimũ est. Hinc gorgõ illa superba mulier merito vituperari potest:que an ad virum profecturetur interrogata non equidem (inquit) sed ad me vir. Obsequatur igitur z obtemperet vroꝛ maritoꝛ:vt late ac sapienter docet Franciscus Barba.in suo libello de re vroꝛia.l.secũda.in principio. TJO. Unde si fideliter caste et honeste se habet circa virũ z guberner res mariti:non dicentur ista seruitia z bene merita propter que maritus possit ei donare contra iuris dispositionem:cum ad illa de iure teneatur vroꝛ iuxta illud † Paul.ad Roma.iiij.vbi dicitur: Si enim Abrahã:ex operibus legis iustificatꝰ est apud gloriam sed non apud Deum creditꝫ Abrahã z reputatum est illi ad iustitiam.ille ergo qui ex debito necessitatis aliquid facit:non meretur.et per consequens donatio propter hoc facta:non dicetur remu
34 neratoria. Intelligo etiam predicta vt valeat † donatio reciproca inter coniuges vt sivir donauit vnaz rem vroꝛi:z vroꝛ aliam viro.dummodo cõstet quod res ab vroꝛe donata viro erat propria ipsius vroꝛis quia illam adduxit tempore matrimonij:vel illã habuit ex postfacto ti.donatiõis:vel ex testamẽto: vel ab intestato. Secꝰ tñ si de hoc nõ constaret:qꝛ qcq̃d acquirit vroꝛ cõstante matrimonio:videtur acquisitum de bonis viri z p ipso viro vt euitek suspitio turpis questus vt.l.quintus.ff.isto ti.z.l.etiã.C.e.etiã §. per suã industriã vel diligentiã acquisisset.nã eodẽ modo debẽt ista ad maritum pertinere z eius heredes. vt.l.sicut.ff.de operis liber.z no. C.de cõdi.inser.l.si vroꝛ.in fi.ij.gl.z facit ad hoc.l.sed si vir.in prin.ff.isto ti.z quod no. Jnno.in.c.cum in officijs.cir.fi.j.col. §. de test. Unde si ex istis sic acq̃sitis vroꝛ donaret virorum nõ sint vel saltim non presumant sua non valere:ista donatio:cum donaretur viro cõ suũ esl vl' saltẽ suũ esse presumitꝫ z per cõsequẽs nõ esset donatio reciproca siue remuneratoria. Ita tenent dñi de rota in decisiõibus collectis per Bernardum de bisgne.isto titu.decisione prima.que incipit Petrus existens. Pro complemento huius limitatiõis z materie ꝛnum addendũ duxi qõ ea q̃ data fuerunt vroꝛi nobili in compensatiõe sue nobilitatis a marito ignobili cõstituẽdo sibi dotẽ vel alꝫ:vel q̃ maritꝰ donauit vroꝛi virgini corrupte z donare iuxta tex.i.c.j. de adulte.vel remunerando donationem ab ea sibi 35 factam:vel beneficium vel seruitium ab ea in eum collatum vel alias quõlibet remuneratoriam donationem faciendo:habet sibi vroꝛ precipua nec † illa perdit quamuis ad secundas transeat nuptias.j. annum luctus nec tenetur reseruare filijs prioris matrimonij. Quoniam ex quo ista non est propie donatio sed potius quedam permutatio vt supra dictum est:et consequenter non habeantur ista sic donata titulo lucratiuo sed potius titulo oneroso: non poterit hoc dici propie lucrum proueniens a marito ratione prioris matrimonij.istud est quod not.sen fit Bald.in auten.in donatione.C.de secund.nupt. vbi dixit quod dispositio legum imponens mulieri secundo nubenti perditionem eorum que a primo viro consequuta est:non vendicat sibi locũ in acquisitis titulo oneroso.per textum cum ibi notatis in.l.fi liberis.C.de dona.ante nup.cum qua decisione trãsit Lud.consi.cxix.incip.ex themate consultationis. per quam ipse consuluit in cõtingentia facti. maritꝰ legauit vroꝛi septuaginta ducatos sub ꝺditiõe,racita vel expressa scõo nubẽdi,que q̃dẽ cõditio a iure reputak onus.vt.l.qm̃ in prioꝛib⁹.C.de inoffi.test quãuis ipsa scõo nubat post annũ tñ luctus euitat penas dicrarũ legum.qꝛ ti.onero.fibi relinquunk. Idem ergo erit dicendũ in casu nr̃o qꝛ cũ predictis casibus vroꝛ habeat cõmodũ a marito nõ titulo lucratiuo sz potius oneroso:nõ perdit bona vel res sibi donatas q̃ uis secundo nubat. Cõfirmak hoc ex eleganti doctrina Bal.in fi.C.de bonis ma.vbi ex illa.l.no.q lucra q̃ vir lucrak ex forma statuti municipalis stãtibꝰ vl' nõ stãtibꝰ filijs p scõas nu.nõ pdit:qꝛ nõ psequitk hoc ab vroꝛe sed legis prudentia.qõ,dicit ee tenẽdũ mẽti.vñ sic videk dicendũ in casu nostro cũ vroꝛ in predictis casibus habeat hoc lucrũ ex prudẽtia legis p mittẽtis valere has donatiões remuneratoꝛias dicemus per consequens qõ sz transeat ad secundas nuptias etiam intra annum luctꝰ nõ ꝓpterea perdat illas res sibi donatas a marito. Ex his ego alias dicebam quod nec medietatem bonoꝝ acquisitoꝝ constante matrimonio que debetur vroꝛi ex dispositione legis regni:non perdit vroꝛ per transitum ad secundas nuptias:nec tenetur reseruare filijs prioris matrimonij cum hoc lucrum sibi proueniat ex dispositione legis.de quo forsan latius dicetur.j.in.vij.limitatione principali.ver.operatur aliũ in quintum effectuz.§.lxvij.in fi. ADDJ De hoc habemus hodie legem regni in curijs tauri editã.xiiij. incipit mandamus. TJO. Verum est quod bal. fuit sibiipsi contrarius quia contrarium eius quod voluit in dicta lege fina.tenuit ipse in auten.ex testamento:fi.co.versi.sed statim iuxta predicta. C.de secun.nup.z in auꝛ.vroꝛi.eo.ti.z in.l.generaliter.§.illud.fi.co.eodem titulo.sentit Bartol.in lege prima. C.de inoffi.doti.est tex.optimus in auten.de nõ eligendo scõo/nub.§.perspeximus.collatio.s.z in.l.femine.in princip.C.de secun.nup.z istud videtur verius secundum Salice.in dicta lege femine.§.illud. z Lud.in.l.si cum dotem.in princip.ff.soluto matrimonio.Ex quo infertur ad vnũ quotidianum.Statuto vel consuetudine cauetur quod mortuo coniuge cõiunx superuiuens lucretur certam partem dotis vel donationis propter nuptias:premortuꝰ fuit maritus relicto vno filio ex illo matrimonio vroꝛ lucrata fuit donationem propter nuptias. deinde ipsa transiuit ad secundas nuptias.intra annum luctus: z ex isto secundo matrimonio habuit alium filium: mortua matre filius secundi matrimonij volebat succedere in illo lucro equaliter cum filio primi matrimonij. Veritas est:quod solus filius primi matri-

monij debet illud lucrum habere tãquam pueniẽs ex lucro prioris matrimonij.ita consuluit in cõtingẽti facti do.Anto.consi.incipiente Christi eiusq; matris nominibus inuocatis.circa examinationem dubiorum.idem etiam consuluit Franciscus de crema. vt ipse refert in suis singularibus in vltimo singulari:qui saluat dictum Bald.in.d.l.fi.q; vxor non perdat dictum lucrum per transitum ad secunda vota quãtum ad vsumfructum.sed proprietas debet pseruari filio primi matrimonij per.d.l.femine.ꝛ.d.§.pro speximus.vbi est casus qui non potest cauillari finem. ¶Sed propter ista nõ recedo ab eo qõ supra dixi qm recte intuenti hic est merum lucrũ pueniẽs ex statuto:vel consuetudine.nos aũt loquimur in solutiõe debiti remuneratiue:que est ipsa donatio remuneratoria seu reciproca:vbi non cadit merum lucrũ: sed potius quedam permutatio vt in precedentib⁹ dictũ est.Cõcludo igitur vt.§.q; res sic donate vxori a marito vel econtra ꝓpter remunerationem vel alias titulo oneroso fiunt statim sue quo ad proprietatem ꝛ vsumfructũ.adeo q; per contractum matrimonij etiam intra annum luctus nihil de his perdit. Cogitabis quia non reperio tactum p aliquẽ quem viderim. ADDI Adde qõd ista faciunt ad dubiuz si maritus moriẽ relictis duobus filijs vxore superstite vnus ex filijs mortuo patre:ex donatione testamẽto legato vel alias bona aliqua acquisiuit.deinde moritur ab intestato:succedit mater q postea tranit ad scõas nuptias an illud qõ ex donatione vel alias filius habuit: quo ad proprietatem teneatur mater reseruare filio prioris matrimonij.ꝛ sic an lex femine: C.de secundis nuptijs: habeat locũ non solum in bonis que filius habuit a patre: vel occasione prioris matrimonij:sed etiam si aliunde.Cogitatis.ẽ IJO.

1 Donatio iurata inter coniuges an valeat.
2 Juramentũ seruari debet qm̃ no vergit in detrimentum salutis eterne.
3 Donatio patris in filium cum iuramento an valeat.
4 Cõfessio in qua maritus iurat se aliqd habuisse ab vxore est suspecta ꝛ simulata.
5 Cõtra iuramẽtũ ꝓmissoriũ in casu licito prestitũ nõ cõceditur absolutio a superiore.
6 Dotem restituere cum iuramento ꝓmittens in casu soluti matrimonij an tale iuramentum firmet ipsum actum.
7 Juramentum assertoriũ non operat vbi posset esse suspitio fraudis.
8 Juramentũ remittere põt pars ad suam vtilitatem prestitum.
9 Allegare turpitudinẽ ꝓpriã licet: qm̃ allegãs tractat de damno ꝛ alius de lucro.
10 Donatio causa mortis omnium bonorum presentiuz ꝛ futurorum cum iuramento valet inter coniuges.

§51 Limita tertio predicta:vt nõ

1 valeat donatio inter cõiuges nisi fuerit iurata. nã iuramentũ ipsaz validat ꝛ firmat vt ouginal⁹ tenet Bul.de cu.in.l.j.ff.isto tt.ꝛ in.l.sed ꝛ si possessori.§. itẽ si iuranero.ff.de iureiur.quẽ refert ꝛ sequit̃ bar. in.l.si qs pro eo.ad fi.de fideiusso.ꝛ in.l.scius et auerius.in fine.ff.ad.l.falc. Fulgo.ꝛ Alex.ibi in.v.col. dicens se pluries ita cõsuluisse. Idem tenet bal.in.d. l.j.ff.isto tit.in lectura antiqua.ꝛ in.l.cũ multe.C.de dona.ante nup.ꝛ Ang.in.l.pe.§.mulier.ff.so.ma. dicẽs se illa die sic cõsuluisse. Jo.de imo.in.l.fi qs inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.qui etiã dicit se sic cõsuluisse.ꝛ in.c.cũ contingat de iureiu.in decimo mẽbro principali.ver.circa tertiũ in repetitiõe. Abb.ibi.ꝛ in.c.fin. in.iij.q j.e.ꝛ cõsi.xlviij.in.ij.volu. Paul.de castr.in.l. pacta que contra motem.C.de pac.ꝛ con.pe.ꝛ.xcvij. incip.notãdum est.ꝛ consilio.xcix.ver.sup secũdo.incipiẽ.in ista donatione.ꝛ cõsi.lxij.incipit notandum. ij.vo.ꝛ consil.lxxvij.incipiẽ.notandum est ꝛc.eo.vo. Frede.de senis consi.cxl.incipiẽ.presentis quelliõis. Raphael. Fulgo.consil.cxcix.per tertũ. Fraciscus de are.consi.lxxiij.incipit diligenter ꝛ mature.in.iij.col. ver.sed dubiũ est. Anto.corsetus in repetitione rubde iureiur.xiiij.co.in.xxv.priuilegio.Alexã.consi.vij. in.ij co.incipiẽ.visis ꝛ consideratis.in.ij.volu.consil. clvij.pe.col.eo.vo.ꝛ consi.cxlij.pe.colum.verſ.ire ꝛ ideo.v.vol.de quo per eundem Alex.consi.lix.ſ. volu. incipiẽ.viso instrumẽto ꝛ tt.questionis. Bar.Cepol. in cautelis.cxj.incip.donatio inter virum ꝛ vxorem. in.ij.co. ¶Qui pro hoc allegat glo.in.c.ex parte.§. de consuetu.in ver.alienant.ibi.sed si iuraueri nõ contrauenire tenet venditio.ꝛ subdit q; ita fuit cõsultus per plures doctores quos noiat. ADDI Hanc opinionem tenet magister Joãnes in suo viatorio iuris ista ru.pe.co.ꝛ fi.ꝛ alij de quibus ꝓ Bartholo.sozin. in.l.si inter virum.ff.de rebus du.ꝛ ibi Ludo.lusitanus.vo.iij.verſi.ad illationem. ẽ IJO. et ista opinio cõiter tenet̃ ꝛ obseruatur in practica. ¶Quia tale Juramẽtũ seruatum nõ vergit in detrimentũ salutis eterne.q; ẽ seruãdũ.vt.d.c.cũ ꝓtingat.ꝛ.c.fi ꝛo.cũ alijs.§.de iureiu.ꝛ.c.q; quis pactũ de pact.li.vj.cũ ibi no. Juramẽtũ firmat cõtractũ vt in aur.sacra pubeꝛum.C.si aduersus vẽd.ergo multe fortius firmabit contractum mariti qui est etatis perfecte. ¶Item donatio inter coniuges proprie loquendo non videtur a lege prohibita: vel saltim non habet perpetuam cautam prohibitionis nec est cõtra bonos mores naturales.quod apparet ex eo quia morte confirmatur.vt.l.j.ꝛ.iij.ꝛ.l.si maritus.la.ij.ff.isto ti.ꝛ.c.finali. j.eo.Unde videtur potius preter legem.nec em tanquã inter infestos legib⁹ hmõi donatiões recipiẽde sunt.vt.l.j.ꝛ.l.cum hic status.ex.l.si predia.ff.isto titulo.Ex quo sequitur quod ista prohibitio nõ est odiosa sed fauorabilis.fauet em donatori:ne mutuo amore se spolier:non odio donatarij. vt lege hec ratio.ff. eodem. Jura ergo que videntur loqui prohibitiue non significãt proprie prohibitionem:sed hoc sonãt qõd lex talib⁹ donationib⁹ suum fauorẽ nõ adhibet. nec vult vt ciuilis obligatio nascat.vt.l.papinianus. ff.e.ꝛ hoc fauore donatoris non odio donatarij.nihil enim delinquit ꝓpter quod dignus sit odio. Si autem fauore donatoris hec prohibitio facta est:cui dubium quin huic fauori renuntiare possit cum iuramento propter periculum periurij euitandum: vt apparet ex predictis et ex notatis in.c.si diligenti.de foro competenti. Jurans ergo debet cogi ad obseruantiam iuramẽti qõ licitũ est de iure naturali ꝛ diuino qz nõ ẽgit ad delictũ iurãtis.nec ad aliqd cui⁹ executio sit peccatum mortale vel veniale.vt tradit Bart.in.l.cum lex.ff.de fideiuss.ꝛ Anto.in.d.c.cum contingat.de iureiu.vbi dicit.qõd licet ex donatione inter coniuges iurata non oriat obligatio vel actio: nihilominus iuramentum est obseruandum. et ita quo ad effectum obseruantie vult idem qõd alij de quibus.§. ¶Item donatio inter coniuges est permissa causa religionis.vt.l.si sponsus.§.concessa.ff. isto ti.ꝛ dixi in precedentibus. Juramentũ aũt est magna religio.vt.l.j.ꝛ.ij.ff.de iureiu.ergo videt per missa vbi iuramentũ interuenit.cuius obseruãtia nihil habet inhonestum vel turpe de iure diuino vel naturali. ¶Quia donare inter virũ ꝛ vxorem non est formaliter turpe nec peccatum.sed posset esse occasionaliter aliquando:ꝛ de illo non est curandũ.qz iuramentũ nõ est nullũ quãdo ex eo occasionaliter posset oriri aliquid turpe:dum modo id qõd iuratur de sui natura nõ sit turpe.vt⁹ voluit glo.ꝛ doctores in.c.si vero.de iureiu. Quid em si maritus multum diues modice vel mediocriter donauit vxori: certe nec tunc vir spoliaretur nec impediretur educatio filiorũ:que videt esse causa principalis in quaversatur peccatum. Si autez huic donationi accederet iuramentũ quis sane mentis diceret hãc donationẽ nõ valere sicut dicimus de pacto iurato per quod fit deterior conditio dotis per text.in.c.cum contingat.§.de iureiurand.vbi fauor animẽ iurantis mulieris prefertur fauori matrimonij ꝛ dotis quod forsan debet intelligi quando mulier fecisset pactũ tale in omnem casum solu.matri.etiam per mortẽ viri: sed si simpliciter fecisset pactum de dote nõ repetẽda in casum soluti matrimonij cum iuramento:iuramentum reciperet interpretationem in forma iuris. l.qñ solueretur matrimonio vxoris morte fauore matrimonij.ar.l.ij.ff. de pactis do.ꝛ fauore publice vtilitatis.glo.no.in.l.cum dos.eo.titu.ita dicit Bal.no uellus in tractatu dotis.parti.vij.priuilegio.xj.limitatione.ix quẽ videas. ¶Facit ad confirmationem predictoꝛum quod dicimus de donatione patris in filium cum iuramẽto.de quo ꝓ Baptistã post alios in.l.frater a fratre.de condi.inde.q.xv.in repetitiõe quem vide. Nec hijs cõradicit quod voluit Joan. an.in additionibus ad speculum isto ti.in rubr.Ly. et alij in.l.j.in fi.C.de sacrosan.eccle.Bar.in.l.aurelius.§.fi.ff.de liberatio.legata.ꝛ in.l.cum quis decedens.§.titia.de leg.iij.Bal.in.l.j.vj.col.C.de inoffi. dona.quos sequitur Ludo.consi.xliij.in prin.quod incipit ex.§.narrato themate.ꝛ Jas.ibi.xxxvj.colũ. ver.vij.limita.quos rogo videas ꝛ hic inferas dum dicit q; ꝛ confessio facta constante matrimonio in qua maritus iurat se aliquid habuisse ab vxore est suspecta ꝛ simulata ideo non valet. Idem firmat Bartholomeus Sozinus.in.d.l.ff.so.ma.xxiij.col. ver.secunda cõclusio qui dicit q; ita pluries consuluit ꝛ consultũ vidit per doctissimos viros.ꝛ facit in simili ꝑm eum quia cõtractus simulat⁹ nõ solet iuramento firmari.glo.ꝛ docto.in.l.iij.C.plus valere qõd agit.de quo latissime per do.Abb.in sua solẽni disputatione que incipit:state statuto ciuitatis senarum.per eundem Abbatẽ ꝛ Anto.ꝛ Jmo.in.d.c.cũ cõtingat.de iureiu. ¶Quoniã illi loquunt̃ in iuramẽto assertorio:nos autẽ in promissorio inter que est longa differẽtia ꝛ vnũ est magis fauorabile:quã aliud.vt dicit Jo.de imo.in.d.c.cũ cõtingat col.cvij. cuius ratio est quãuis ille nõ dicat quia in iuramẽto assertorio potest aliquis dicere falsum. qõd de facili ꝓsumit lex inter personas ita suspectas sicut dicimus in simili.l.l.j.C.de natu.libe.ꝛ per Bal.ꝛ modernos.in.l.quidam cum filium.ff.de hered.instit.qz ergo asserens aliquid falsum:quãuis per hãc assertionem sibi possit preiudicari aliquãdo:nõ tñ facere potest q; falsum sit verũ. Jccirco lex in fraudem sui nõ admittit hanc confessionem. Sed in iuramento promissorio non potest esse falsitas tẽpore iuramẽti quãdo vere adest cõsensus iurantis in promissione. Unde imputet sibi qui iurat. ¶Et ideo dicit Joã. de Jmo.in.d.c.cũ cõtingat quod licet per aur.sacra menta puberũ.leges antique sint correcte iuramenta promissoria:non tamẽ in assertorio.de quo loquitur.l.si alterius.C.si mi.se.maio.dixe.licet igitur iuramentũ assertorium non tollat suspitionẽ falsitatis seu donationis que est inter cõiuges. Juramẽtũ tñ promissoriũ quod non adiuuat mendaciũ nec facit fraudẽ legi:est seruandũ. ¶Et ꝓpterea cõtra iuramentũ promissoriũ prestitũ in casu licito nõ ꝓcedit absolutio a superiore: vt quis posset venire contra illud nisi ex magna causa vt plene tradũt doctores in.c.quãto.§.de iureiur.sed in iuramento assertorio cõceditur iurãti venire cõtra in aliquo casu:si illud iuramentũ superioꝛ est secutus.vt in.c.mulieri.ꝛ ibi notatur.§.de iureiur.ita dicit not.Franciscus Aret. in.d.cõsi.ꝛ sequitur Anto.corsetus in repetitione.d. rubrice.§.de iureiur.que fuit noua ꝛ subtilis inuestigatio.hoc idem in effectu voluit Bald.nouellus in suo tractatu de dote.char.cxxv.in.iij.col.alias in decima parte.ix.col.dicens.q; Jo.an.Ly.Bart.et alij de quibus.§.loquunt̃ in iuramẽto assertorio de preterito.puta si vir cõstante matrimonio cõfessus fuit habuisse tantũ ꝓ dote ꝛ ita iurauit esse verũ.quia videtur tunc in fraudẽ iurasse.ꝛ ea ratione ona fuit motus ad confitendũ nõ verũ quia ita ius ꝑsumit: eadem ratiõe fuit motus ad iurandũ rem sic fuisse. ar.l.doli mali.ver.diuersum.ff. de dona.secus in iuramento promissorio.qz sicut illud firmat expressaz donationẽ inter cõiuges vt.§.dictũ est:ita firmat racitam ꝛ presumptã vt sic idẽ operet iuramentum in tacito qõ in expresso.arg.l.cũ quid.ff.si cer.pe.ꝛ.l.de quib⁹.in fi.ff. de legibus.cũ similibus.nec tũc habebit locũ exceptio nõ numerate dotis.qz talis confessio in dubio magis vr facta sub tacita intẽtione donãdi:quã sub spe remuneraãde sibi dotis:ex quo ista ꝓstãte matrimonio fuit facta. ¶Refert ergo an sit dictũ in instrumẽto talis vir fuit cõfessus habuisse ꝛ recepisse cẽtũ ꝓ dote sue vxoris ꝛ ita iuraret:ntũe tale iuramẽtũ de preterito nõ trahit ad obseruãtiã tacite donatiõis de futuro ꝛ ita procedũt dicta Joan. Ly.ꝛ Bart.ꝛ sequacium [existis alias cõsuluit Franciscus de Are.cõsi.liij.incipiẽte in xpi nomine amẽ.q; state statuto cortonẽsi q; mulier habẽs virũ non possit obligari in iudicio vel extra in ꝑsona nec in bonis nec in aliquo contractu sine consensu viri si donauit cum iuramento obligatur vt ibi per eum: quod no.ꝓ lege regni.fo.ll.li.§.ti.rj.l.fi.ꝛ li.iij.ti.xx. l.xiij.ꝛ vide que ibi late ꝛ amplissime cũ legerẽ ꝑdi-

Universidad de Deusto Biblioteca

ctas leges scripsi.] An autem promittendo dictam dorem restituere in casu soluti matrimonij. et ita iuraverit. nam tūc rale iuramentū de futuro firmat ipsum actum tacitum ꝛ verum. ꝛ sic ipsam donatio/ nem presumptam. ita post multa tenet Joā. de imo. in. d. c. cū contingat in. 2. membro. quod videtur esse verissimum fm Bal. nouellū. vbi. s. qui per hec re/ prehendit decisionem Ludo. in. d. consi. xliij. dum dixit ꝙ qñ surgit presumpta donatio ex confessione facta per virū de dote recepta: aliter nō apparente numeratione nō firmatur iuramento. Ita vt vides non est vis vtrū donatio inter coniuges sit expressa vel tacita. quia vtroq; casu firmat iuramento scōm imo. vbi. s. qui subdit posse attentari ꝙ † iuramētū assertoriū nō operatur vbi posset esse suspitio frau/ dis seu quod in fraudē iuris sit prestitum vt dice bāt Barto. ꝛ alij de quibus. s. quādo persona esset omnino incapax. ita ꝙ nō posset etiā cum iuramēto sibi aliquid queri. secus qñ nō est omnino incapax: quia saltem cum iuramēto posset capere. vt cōtingit in vroze que capere potest a viro p donationē factā cum iuramēto. ꝛ tūc videt ꝙ standū sit iuramento testatoris ne redarguamus ipsuz de periurio in du bio. ar. eoꝝ que habētur in. l. sancimus. C. ad. l iuli. repe. dicit tn Jo. de imo. ꝙ hoc nō est sine aliqua di/ uinatione ꝛ sic quleuit. ¶ Contrariū tamen sentit Bartholomeus Sozinus. in. d. l. j. ff. so. ma. pe. colū. versi. iiij. ꝛ vltimo limita. ꝛ dicit se ita consuluisse in fauorem mariti ipsum defendendo a tali cōfessiōe iurata. In primis considerando ꝙ cum pars possit tiuramentum remittere ad suā vtilitatē prestitū vt habetur in. c. j. de iureiu. ꝛ in. c. ij. s. de spon. pari ra/ tione remittere poterat exceptionem periurij surgē tem ex iuramento ad sui vtilitatē prestito cum sit ea dem ratio. ar. l. illud. ff. ad. l. aquil. vnde si allegatur simulatio ꝛ pars aduersa opponit de periurio: repli cari poterit ꝙ periurij remisisse videt ex quo con/ sensit cōtrarium fieri simulatum et omnia in instru/ mento apponi ad simulationis coroboratiōem. et hec fuit intētio partiū. fm Jo. de imo. multū notan/ ter in. d. c. cū cōtingat. ¶ Scdo dicit ꝙ ex quo mari/ tus tractat de dāno: vroꝛ de lucro excipiendo: pote/ rat se defendere allegādo suā turpitudinē. fm no/ late per Bar. ꝛ doctores. in. l. alias. ff. de iureiu. ꝛ sic videt cessare ratio ꝓhibitiua. ꝛ cōsequenter depositio. vt. d. c. cū cessante. s. de appel. cum simi. ¶ Ter/ tio quia iuris presumptione ex facie instrumēti con/ stabat cōfessionem simulatam qz emanauerat inter personas ꝓhibitas. vnde satis erat marito allega re vroꝛi ius non cōpetere: nec opus erat de simula/ tione excipere fm ea que notabiliter tradit Bar. in suo consi. incipiēte Petrus Nichole. faciūt no. ꝙ Bar. in. l. eū qui. §. qui ita. ff. de ver. obli. ¶ Preser/ tim quia iuramentum assertoriū nō videtur nocere ex quo de periurio constabat. vt voluit in terminis nostris Ly. in. d. l. j. C. de sacrosan. eccl. ꝛ fuit de mēte Bar. in. d. l. cum quis decedēs. §. titia. et latius per Jmolam in. d. c. cum contingat. ¶ Postremo dicit Sozinus ꝙ cū maritus lege canonica ligek: eiusdē legis beneficio solui dz ꝙ id qd habēt i. d. c. j. de iure/ iu. Unde infert ꝙ potest maritus cōtrauenire allegando simulationē per viā denuntiationis euāgeli/ ce ad exonerādam cōscientiā aduersarij: quia in fa/ uorem animarū pōt quis suā detegere turpitudinē. secdo no. in. c. cū inter dilectos. de dona. ꝛ fuit ista cō/ sideratio Jo. de imo. in. d. c. cū cōtingat. ꝛ ita alis cō/ suluit marianus Sozi. cui cōsilio se subscripsit Bar/ tholomeus Sozinus eius filius. vt ipse refert in. d. l. fi. col. ff. so. ma. qd tene mēti quia quotidie venit in practica. Juramētū ergo cōfirmatoriū vel asserto/ rium nō habet validare confessionē mariti de dote recepta'. ¶ Ampliabis predicta vt donatio inter † cōiuges valeat si est iuramento firmata. etiam si fiat donatio causa mortis omniū bonoꝝ presentiū et futuroꝝ cum pacto ꝛ iuramēto de nō revocādo ipsam. vt late ꝛ singulariter cōcludit Pau. de cast. cōsi. cs j. vo. qd repetit in. ij. vo. cōsil. lxxvj. incipiente norandū est. qui subtiliter loquit dicēs ꝙ tūc tollit de medio pactū ꝛ iuramētū ꝛ remanet simpler do/ natio causa mortis que morte donatoris cōfirmat. vt ibi latius per eū quē simpliciter refert ꝛ sequitur Alex. de imo. in. l. stipulatio hoc modo. ff. de ver. obl. pj. col. ver. subdit ibi Pau. aliud notabile verbū. Re/ perio tn ꝙ idē Pau. forsan nō memor priorīs cōsilij cōsuluit cōtrariū. cōsi. lxxxiij. in fi. incipit. In ista do/ natione. idē eo tacito renuit Alexā. in. l. que dotis. ꝛ. col. versi. sed iuxta hoc. ff. sol. ma. quia verba illa fu/ turū tempus denotātia: nō fuerūt adiecta in modū cause finalis: sz demonstrationis cā. vnde cū dona/ tio presentiū ꝛ futuroꝝ saltim in presentib⁹ valida remaneat. fm opinionē doctoꝝ in. l. fi. C. de pactis. licet Bar. ibi relinquat cogitādū: cessat ratio super qua se fundat Pau. de cast. Unde cōcludit Alex. ꝙ si haberet cōsulere: nō multū curaret de dicto Pau li. qui profecto nimiū fuit promptus ad cōsulendū. ꝛ admirat de eo Alex. vbi. s. ¶ Nec curo de opinione eoꝝ qui tenuerunt donationē inter cōiuges nō firy mari iuramēto quam tenuit Jo. an. in addi. ad spe. isto ti. in rubri. que incipit: est sciendū. Bart. Bal. et Sali. ꝛ Raphael. fulgo. in. l. j. ff. isto tit. Henricus in c. fi. j. eo. in fin. prime distinctionis. ꝛ Francisc⁹ Car/ di. ibi. ꝛ in cle. j. de iureiu. §. fi. in. v. q. ꝛ Bal. in. l. cum quis decedēs. §. pe. de lega. iij. ꝛ latius in. c. cū cōtin gat. s. de iureiu. xv. col. versi. queritur igitur. ꝛ cōsi. xxix. incipit casus. vir donauit vroi. in. iij. pre. Ang. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Pau. de cast. cōsi. lxv. in. ij. col. incipit: sup isto pūcto. qd repetitur in. ij. vol. incipit. super isto puncto. Franciscus de curte. cōsil. lxvj. ij. co. incipit. sapiēter. multi alij ques referre nō curo per iura et rationes que per ipsos videri pote/ rūt. ad que satis patet responsio ex predictis. Et per hec me expedio de tertia limitatione. ADDE. Adi de ꝙ istam opinionem sentit Angel. in aur. Si qua mulier. C. ad vellei. ꝛ alij doctores ibi cōiter omnes post gl. s. Idē volūt plures alij quos refert Fracisc⁹ de curte in preallegato cōsi. lv. incipiēte ops deus. TJO.

¶ Donatio inter cōiuges valet ad vtilitatē tertij. Fideiubere potest maritus pro vroze.

Limita quarto predicta: vt

non valet † donatio inter cōiuges ast vtilitatē ipso/ rum cōiugum. secus si vtilitatē tertij. vtpura si ma/ ritus se obligauit pro muliere creditoꝝ ipsius mu/

lieris. Nam licet ex hac obligatione resultet quedaz donatio vel irreparabilis datio: nihil tamen ad cre/ ditorem de his que fiunt inter coniuges. qz certat de dāno vitando. ar. l. vt mihi donares. ff. de donat. ista est no. decisio bal. i aur. si qua mulier ad fi. C. adv. le/ leia. cum quo transit ibi Salu. et Pau. ꝛ cōiter oēs. et facit rex. in. l. seia manci. in princi. ff. eo. ti. ꝛ in. l. iij. i fi. C. ne vxo: pro marito. vbi dicitur ꝙ maritus pōt pro 2 vroze † fideiubere. si ergo vxo: se obligat principali/ ter ꝛ maritus pro ea fideiubet: valet talis obligatio vt dictis iuribus: per que ita firmat Albe. post alios in. d. aur. si qua mulier. nec sequitur intercedit mari/ tus ꝙ vroze: ergo donat fm Pau. ¶ Et ex his infer/ tur quod si vxoꝛ recipiat a marito refutationem cu/ iusdam depositi olim facti patri suo cuius ipsa non est heres: sed recipit ea non scie ffis sui: qui est heres. cum ista refutatio non fiat ad vtilitatem vxoris sed fratris sui: bene valet. ita consuluit Bal. cōsil. cccliij. incipiē. queritur. vtrum vxoꝛ. in tertia parte. consilio de quo. s. habita est mentio in prima limitatione pn 2 cipali. co. ¶ Ista tamen intellige nisi in fraudem fierent ꝛ de fraude constaret: vtputa si vxoꝛ accepit mutuum vel commodatum vt suos in/vsus puerte/ ret vel sibi secreto retineret: postea maritus volens vxoꝛi donare per hunc modum: intercessit pro ea vel debitum ꝙ ea soluit: Iz hoc casu creditoꝛi q̄ de frau/ de non participauit obligetur: ipsa tn vxoꝛ non ha/ bebit sibi illud mutuum vel cōmodatuz. per text. in l. mutuum interest. ff. si quis alteri vel sibi. ꝛ in. l. ij. C. plus val. qd agi. ꝛ in. l. si cum pater. C. ad velleia. alis enim per vnam viam concederetur quod alia via ꝙ hiberetur: quod esse nō debet. vt regula cum quid. de reg. iur. li. vj. cum concordantijs. ad quod faciūt que dicā infra in tertia limitatione principali in quinto effectu traductionis vxoris ad domum. in versi. ꝛ in/ telligo predicta.

1 ☞ Donatio inter cōiuges vz qñ vxoꝛ a principio nup/ ta fuit fine dote postea constāte matrimonio donet marito aliquid ex causa dotis.

2 Argumentum a communiter accidentibus trāsfert onus probandi contrarium in aduersarium.

§ 3 1 **Limita quinto ꝓdicta: vt nō** valeat † donatio inter cōiuges nisi forte vxoꝛ a prin/ cipio nupta fine dote postea constāte mrimonio do/ net marito aliqua bona ex causa dotis. qz valet talis donatio vt videtur casus in. l. si quis pro vroze. §. si vxoꝛ. ff. isto ti. vbi. ppie loquit rex. quando vxoꝛ con/ stante matrimonio. pmisit dotē ꝛ dotis vsuras mari to. ꝛ dicitur ꝙ hoc nō est prohibitū inter ꝰiuges. Nā si ille rex. intelligatur ꝙ ān matrimoniū fuisset dos pmissa prout aliqui volunt intelligere: fatua ꝛ indu bitabilis fuisset questio cōtra id qd habetur in. l. qd labeo. ff. ad carb. ꝛ. l. acille. C. de furtis. cum similib⁹. ¶ Dō videtur satis equū. Nam si mulier dotata a principio hoc potest facere per viā augmēti dotis. vt est expressum in. l. si ostante. ꝛ. l. fi. post principiū. ff. si. quare enim. C. de donationi. ante nuptias. et expres/ sius inst. de donatio. §. est ꝛ aliud. ver. ꝛ primis qui/ de. ꝛ ibi gl. ꝛ glo. mag. in. l. j. ff. so. ma. que simpliciter ꝛ indistincte dicit dotē posse per mulierem constan/ te matrimonio cōstitui. per. l. fi. constante. multo ergo fortius si a principio dotata nō fuisset hoc facere pos/ set cum vtilius sit vxoꝛi stare apud maritum dotata quā alias sine dote. mulier em indotata facilr sperni/ tur a viro iuxta no. in. l. si cum dotē. §. finaū in seuis/ simo. ff. so. ma. ꝛ dicam late super text. ita reperio te/ nere solum Bald. nouellū. in suo tract. de dote in. vj. parte. xvj. speciali. ꝛ in. vij. parte. in. iij. . priuilegio.

¶ Nec obstat: si dicatur quod ex quo maritus vxo/ rem duxit sine dote: per consequens tenetur ad one/ ra matrimonij: ꝛ sibi imputet. vt. l. quod si nulla. ff. de religios. ꝛ sump. fune. cum alijs. de quibus dicam super text. in. v. intellectu. ¶ Quia dici potest ꝛ non imꝓ: obabiliter. quod aut tempore contract⁹ matri/ monij: vxoꝛ habebat bona: vnde se posset dotare: et tunc verisimiliter presumitur nupsisse cum dote. arg. a communiter accidentibus. vt. l. certi cōditio. §. quo niam. versiculo nam quotidie. ff. si certum petatur. ꝛ in capi. de cleri. non resi. quod quidem † argumentū transfert onus probandi contrarium in aduersariū. vt sentit gloss. in. l. nec⁹ natales. C. de ꝓb. quam ad hoc reputat singulare Lud. in singulari. cccxcvij. et Andreas siculus in capitulo nouit. de iudic. colum. vij. ¶ Constituendo ergo vxoꝛ dotem constante matri/ monio: videtur magis debitum agnoscere: quam do/ nare de nouo. Aut mulier quando matrimonium cō/ traxit: erat inops et nihil habebat sed postea sibi ob/ uenerunt ex aliqua successione. donatione vel alias. ꝛ tunc verisimile est quod si dicta bona habuisset a principio: illa assignasset in dotem: vt melius tracta/ retur a viro: vnde illa postea dando constante matri/ monio aliqua bona in dotem: videtur grate ꝛ huma/ ne se habere cum viroꝛ: ex eo quod ipsam accepit sine dote et quasi remunerando beneficium receptū. que quidem remuneratoria donatio permissa est in/ ter coniuges. vt late dictum est supra in secunda limi/ tatione principali. presertim cum talis donatio veri/ tate inspecta non dicatur omnino pura ꝛ liberalis: quia non conceditur marito ex titulo lucratiuo sed potius onerose: propter onera matrimonij sustinen/ da. vt. l. ex promissione. ff. de actio. et obligatio. ꝛ. l. pu/ re. §. penultimo. ff. de exceptio. do. ꝛ. l. fina. §. si a fece/ ro. ff. de his que frau. credito. ꝛ. l. pro oneribus. C. de iure dotiuz. et capitulo saluberiter. infra de vsuris. Si ergo dos sic constituta post contractum matrimo/ nium erat congrua omni respectu scilicet tam onerū matrimonij quam conditionis ipsius viri: forte quia erat nobilis ꝛ magne conditionis adeo quod dicta sua conditio requirebat adhuc maiorem ꝛ nobilio/ rem dotem non video rationem quare dicta constitu/ tio dotis fieri non posset. arg. text. in. l. quero. ff. de iure dotium. cum simi. Unde ex quo maritus mere/ batur hanc dotem: ex hac dotis constitutione non di/ cetur fieri locupletioꝛ. quo casu valida est donatio inter cōiuges. vt dictum est supra in prima limitatio/ ne principali. In eo tamen quod excederet congru/ entiam dotis: non valeret quia in illo censeretur gra tuita et liberalis donatio. vt latius firmat Bald. no uellus vbi supra quamuis de rigore iuris aliqualiter fm dubius propter ea que supra dicta sunt. §. re/ pij. §. sunt ꝛ alie donationes. vbi tenui: maritum non

posse dotare vxorem constante matrimonio: vbi videas late & forte commodius hic caderent.

1 ☞ Donatio inter virū & vxorē gratia honoris vel dignitatis adipiscende valet.
2 Donatio inter cōiuges anno elapso a tpe pctracti matrimonij valet si filios non habent.
3 Societatē omniū bonorum inire possunt coniuges anno elapso a tpe matrimonij cōtracti dūmodo non habeant liberos.
4 Et an a tali societate iuramento firmata liceat recedere.
5 Pactum etiā iuratū de nō succedendo ex testamento nō preiudicat pascisscenti: ne tollat libera testandi facultas.
6 Juramētū qō pōt seruari sine interitu salutis eterne seruandum est.
7 Fratres iurantes nō diuidere hereditatē tenent iuramentum seruare.

§. 45 Limita sexto predicta vt nō

1 valeat ☩ donatio inter virum & vxorē. nisi forte vxor donet marito gratia honoris vel dignitatis adipiscēdi: idem si causa dignitatis vel causa honoris fiat: vel gratia ludoꝝ preparandorum autoritate publica vt. l. quod adipiscende. cū duabus legibus sequētibus. ff. isto ti. ff. famil. ercis. l. si filia. §. neratius autē. ☜ Ex quo infertur q̄ si vxor donauit viro cā studiorū vel ad licentiam vel doctoratū obtinendū: valebit talis donatio. ad qō bene facit tex. in. l. marcellus. ff. isto ti. iuncta. gl. & que dixi. §. in prima limitatiōe pncipali in ver. requirit fortiā. ☜ Idē si pro militia vel nobilitate acquirenda. Hunc & alios octo casus in quibus valet donatio inter ꝯiuges ponit Az. in summa huius ti. & Host. in summa ti. de dona. inter ꝯiuges. §. que donationes. in fi. & Henricus in. c. fi. j. co. quos per te videas. ☜ Adde al'ium. l. qū maritus aliquid donauit vxori vt ornatior ad ipsum accedat. de quo dic vt. §. col. viij. ver. vestes: ergo & alia ornamenta. cū pluribus sequentibus. signanter. co. xxx. §. predicta in. cum seq. ☜ Adde aliud. l. qū ☩ donatio inter cōiuges fieret anno elapso a tempore cōtracti matrimonij ū filios nō habēt. Si ū postea filius nascatur: revocat donatio nisi in quinta parte. Hoc disponit. l. regui forojuzgo. li. iij. ti. j. l. vj. qicipit. porq̄ muchas. Apbaf hodie foro legū. li. iij. ti. xij. l. iij. ti. xij. l. iij. qō tenenti. nec alibi hoc reperio. Ad idē facit lex regni foro legū li. iij. ti. vj l. ix. que dicit q̄ elapso anno a tpe mrimonij cōtracti possunt maritus & vxor filios nō habentes inter se ☩ societatē coire suoꝝ bonoꝝ: quā societas solvitur in totū per liberoꝝ superuentiam. ☜ Et secundū hoc intelligo & limito tex. in. l. cum hic status. §. si inter virū. ff. isto ti. vbi dicitur q̄ non valet societas inita inter cōiuges ex cā donationis: q̄ alias nō fit. pbibita vt. l. alimenta. §. ij ff. de alimen. & cibaria. lega. Illa debet intelligi si intra annū a tempore contracti matrimonij. secus si post p̄dictam. l. regni. Et potest esse ratio: quia intra annum ardentius se amant coniuges quā postea: omnia nouā placent. Unde si permitteretur tunc donatio: spoliarent se coniuges donando. ego non possum attingere aliam rationem illius. l. ADDJ Et secundum ista forte debet intelligi illud quod notanter consuluit Bartholomeus Sozinus consilio. clxxxix. vbi concludit per bona fundamenta quod stante statuto quod vxor premoriēte marito habeat dimidiam dotis: vxor marito consentiente de tota dote disposuit: eam alicui forte donando: valebit quidem talis dispositio: quāuis maritus penitentia ductus vxore adhuc viuēte revocauerit cōsensum adhibitum. qō est valde notandū & menti tenendum. potest tamen intelligi vt procedat quādo hoc fuit factum post annum a tēpore contracti matrimonij nisi forte diceris quod hic maritus videtur renunciare soli spei sibi q̄ matrimoniuz quesite que poterat esse fallibilis ipo premoriente. itaq̄ in contractu videtur renunciare iuri querendo. non autem quesito quod inter coniuges permittitur vt supra dictum est. Cogitabis. JJO. ☜ Sed est pulchrum dubium de quo alias vidi multum dubitari. maritus & vxor post annum a tempore contracti matrimonij contraxerunt inuicē societatem omnium bonorum ex causa donationis vel alias cum iuramento de nunquam discedendo ab ista societate modo alter eorum penituit et vult discedere ab ista societate: nunquid potest? Videtur quod sic & quod valuit donatio & dispositio quam de suis bonis in vita fecit: quia pactum seu conuentio de nunquam diuidendo rem communem seu societatem iritam non valet. vt. l. in hoc iudicio. §. si cōueniat. ff. communi diuidundo. et facit. l. finali C. eodem. etiam si adijciatur super hoc iuramentum vt notanter firmat Alexand. consilio. clix. alias consilio cxviij. secundo volumine. in principio. per bona fundamenta que videas per te. refert et sequitur Felin. in capitulo edoceri. octaua columna. in fin. de referip. Jason in. l. si non sortem. §. si centum. secunda columna. ff. de cond. inde. ergo eodem modo in casu nostro hoc fieri poterit. ☜ Ratio predictorum est quia cōmunio solet generare discordiam. vt. l. cum pater. §. dulcissimis. de legat. ij. & c. ex tenore. infra de sentē. excommunicatio. ita dicit Abb. in capitulo si diligēti. quarta columna. in fin. verticulo quartus casus. supra de foro competenti. ☜ Potest assignari alia ratio scilicet quia per huiusmodi societatem perpetuo duraturā admittitur libera facultas testandi in rebus in societate positis. vt lege cum duobus. §. idem respondit. ff. pro socio. ibi glosſ. not. & lege nulla. eodem titulo. et dicta. l. in hoc iudicium. §. conueniat. ita dicit Ludouic. Roma. consilio decimoterzio et decimoquarto. quem refert Andreas siculus in capitulo relatum. primo. xxxiij. columna. supra de test. Facit quod in simili dixit Bald. in lege finali. C. de pactis. in verticulo venio ad secundum. vbi notanter determinat quod ☨ pactum etiam iuratum de nō succedēdo ex testamēto nō piudicat pascisscēti ne tollat libera testādi facultas. refert & sequit Ludo. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ūb. ob. et Georgius in repetitiōe. c. quāuis pactū de pactis. lib. vj co. vij. ver. forti⁹. ☜ Reperio tū q̄ Jaso. magnus in. l. si non sortē. §. si centū. co. & ff. de condi. inde. dubitat & meritō de ista decisione: q̄ hoc ☩ iuramētū de non discedēdo a societate pōt seruari sine interitu salutis eterne. ergo seruandum est cap. cum con-

tingat in fi. §. de iureiuran. cum concordantijs. precipue cum ratio. d. §. si conueniat: sit propterea instirmitatem euitandam sm glo. in. l. pe. in gl. magna circa fi. C. de pactis. quando scilicet conuentū esset ne vllo vnquam tempore diuidatur. secus si dictum esset quod in perpetuum stent in communione. Nā valeret & intelligeretur in perpetuz ideſt quousq̄ alter eorum vsuat. l. j. cum glo. iuncta. l. nemo. ff pro socio. ita dicit Florianus in. d. §. si conueniat. ☜ Sic etiam valeret conuētio vel laudum arbitratoris q̄ō toto tempore contrahentium nō liceat diuidere sm Alexan. cōsil. lviij. incipiente viso themate predicto. fi. col. in. v. vo. ☜ Nec obstat gl. in. c. fi. de procu. lib. vj. sup qua se fundat Ale. qm̄ illa loquit in iuramento simplici de nō revocādo mandatū. Secus tamē est in iuramēto aduersario prestito de non revocando talem procuratorem. nam ex tali iuramento licito & honesto: ne ei illudatur bene oritur obligatio. l. si quis maior. C. de transac. ideo tunc revocari non potest. ita not. dicit Bal. in rubrica. ū. de pactis. & colum. ex quo infert q̄ si notarius recipit tale iuramētum nomine omnium quorum interest: non posset tunc revocari: nec tūc haberet locum illa glos. sed in casu nostro iuramentum fuit prestitum alteri socio: ergo habebit locum illa glo. sm Jas. vbi. ū. qui relinquit cogitandum quia limitatio Bald. est ardua. & iura per que mouetur gl. in. d. c. fi. refragant. ☜ Ad cuius cōfirmationē facit. d. c. quāuis pactum. & qō notanter voluit Bal. in. c. veniēs. in fin. ū. de iureiur. vbi dixit quod si mulier iurauit alicui ad eius commodum: quod dotem non alienaret: quāuis postea alienet cum iuramento: non valebit alienatio in iudicium eius cui primo iuraucrat & erat ius quesitum. sic intelligit text. in. c. intellecto. ū. de iureiur. et glo. in. c. licet eo. ti. lib. vj. quod dictum tanquam singulare refert Georgi⁹ in. d. c. quāuis pactū col. viij. verſic. ij. adducit. ☜ Ad idem facit notanda decisio Oldr. consi. ccxlj. incipiēte: factū, tale est pater filiū. quam sibi appropriat Jos. An. in Speculo quarta parte de iudi. §. sequitur. col. iiij. versi. vidi dubitari. vbi dicit se vidisse de facto dubitari si pater in morte duos filios iurare fecit de hereditate non diuidē da intra decēnium: ipsi nō possunt prevocare ad divisionem nisi inuicem sibi iuramentum remittant iurta not. in. c. ij. de sponsa. & in. l. labeo. ff. de iureiur.

☞ nepos tamen bene potest patruū prouocare ad divisionem: quia iuramentum filij non ligat nepotem etiam hercdem. c. veritatis de iureiu. c. fi. de sepul. & ita sentiunt isti q̄ ☨ fratres iurantes non diuidere tenentur iuramentum seruare. & sequitur Alexand. consil. xxviij. incipit perspectis in. v. volumi. ☜ Ex istis infero ad vnum quotidianum pater vel mater volens tradere filiam nuptui iurauit eam meliorare in tertia parte bonorum suorum vel iurauit nullū filiorum meliorare imo quod omnes equaliter succedant: quod tali iuramento standum est precise ex quo factum ex causa onerosa & in fauorem filie & eius maritī: quia fauore dotis non est locus presentie vt est casus vnicus in iure. in. l. si ego. §. si de iure dotiuz secundū Bal. in. l. ficut. in fi. C. de act. & obli. de quo meminit Alexan. in. l. si constante. p. colum. in' principio. ff. so. matri. quamuis ergo iuramentū non interuenisset: nisi sola promissio. cum ex causa onerosa factum sit: iustissimum erat illud obseruare. vtinam super hoc fieret lex noua per quam euitarentur fraudes: peccata & periuria que sepius committuntur a parentibus: qui postquā nuptui filiam tradiderūt. non verentur promissa infringere eriam iuramento firmata dicentes se non teneri ad illud pactū seruādum. vt. l. pactum quod dotali. C. de pactis. vbi est expressium sm Bald. in. l. cum archimedoꝝ. C. vt in possessione legatorum prope fi. ver. vlterius quero. de quo meminit Jas. in. §. actionum. insti. de act. col. verſi. quid autem sit. & quāuis ille nō dicat idē voluit Albericus de Rosate in. l. fi. C. de pactis. col. pe. ADDJ Postquam ista scripsi: vidi quod optabā. nam regina sancta Elizabeth vita defuncta: dominus noster rex Fernandus tauri curias vocās complures ac salubres edidit leges ex consiliarioꝝ suorum consilio cum quibus ego licet immeritus tunc temporis sicut et nūc consiliarius erā vbi inter alia constituit quod si pater vel mater nō maritāda filia: vel filio in matrimonio collocādo: meliorauit vel meliorare vel non meliorare promisit: tenetur illud seruare: nec poterit postea penitere etiam si iramē tum non interueniat. tene menti filam legem. Ad cuius confirmationem facit ratio inuincibilis: quādo enim inter duos fit pactum etiā sine iuramento ad vtilitatem tertij: non licet pascisscentibus a pacto recedere in preiudiciū illius tertij vt est textus valde singularis in. l. qui rome. §. flauius ff. de verbo. obli. tenet Bal. in. l. cum a socero. C. de iure dotium. cum autem hoc pactum fiat in fauorem illius qui habet vxorem ducere filiam promittentis: vel in fauorem mulieris future nurus. non licuit in eorum preiudicium ab huiusmodi prouisiōe discedere. per hoc redditur mihi dubia decisio aluaroti in. c. fi filiū. in tit. ff de feudo defuncti fuerit controuersia: vbi dicit qō si habens filios ex prima vxore: secundam duxit cuz pacto quod filij nascituri ex ipsa secunda non succedant in feudis: sed filij ex prima: quod ipsi contrahētes poterunt mutare voluntatem & per contrarium pactum pascisci q̄ succedant vna cū liberis priorismatrimonij per glosſ. j in. c. fi facta. eo. titu. & per. l. si pro parte. §. versum ff. de in rem verso. qō est notandum secundum Jacobum in tractatu feudorum.

JJO.

☞ Donatio inter virum et vxorem an valeat ante traductionem.

Cōfessio facta per maritum ante matrimonium de dote recepta non presumitur facta animo donandi.

Matrimonium dicitur & maritus & vxor: dicuntur cōtracti dūtaxat sponsalibus per verba de presenti licet non interueniat carnalis copula. & nu. 10.

Copula carnalis an requiratur ad validitatē matrimonij.

Ductio ad domū an sit necessaria ad esse mrimonij.

Tutrix filiorum esse non potest mater que mortuo patre transiuit ad secunda vota.

Beneficia eis qui matrimoniū cōtrit per verba de presenti an vacēt: si secuta nō fuerit copula carnalis.

Legatum si fiat mulieri pro dote vel in tempus nuptiarum si fiat maiori intelligendum est de die festiuitatis nuptiarū: lex quādo matrimonium cōtrahit

Universidad de Deusto Biblioteca

per ꝓba de ꝓsenti posita ꝙ ad domũ viri traducta nec fuerit.

9 Dotis promissio vel datio videtur facta sub condi/tione si ipsa sponsa virgo ducatur ad domum viri.

11 De proximo copulanda pro conuncta et copulata habetur.

12 Magis dignus trahit ad se minus dignum.

13 Vasallus cognoscẽs sponsam domini sui an perdat feudum sicut quando cognouit vxorem.

14 Coniunx dicitur non solum illa que ducta est: sed & illa que ad ducendum parata est.

Limita septimo & vltimo ꝑ-

1 dicta: vt non ✝valeat donatio facta inter coniuges constãte matrimonio: quando vxor iam fuit tradu/cta ad domum viri & carnaliter cognita. Si autem non fuerit traducta quãuis esset inter eos contra/ctum matrimonium per verba de presenti: nihilomi/nus valeret donatio. Istud est mirabile dictum Azo/nis in summa ti. de dona. ante nup. in fi. tenuit etiaz Hostien. in summa titu. de dona. propter nupt. ¶. fin. in fin. refert & sequitur collectarius in. c. fi. ſ. isto titu. iiij. col. & Jo. de imo. in l. si socer. ¶. lucius. v. colum. ff. solu. matri. de quo facit ibi magnum festum. refert etiam Alexan. in l. si ſponsus. ¶. si vxor. ff. isto titu. in apostillis. reputans hoc valde not. & Andreas sicu/lus. in l. si diuortio. in prin. ff. de verb. obl. Antonius corsetus in suis singularibus. in parte donatio. sin/gulari incipiente. vxor donauit marito. et camperi? in suo tractatu de dote. ſ. parte. qõ. lxxix. ADDI Et Bartholomeuz Sozinum consi. cxxiij. in princ. incip/it Supra scriptum. & Felin. in. c. terre loco. de pre/sum. TIO. Sensit idem Bal. in. l. cum in te. in prin/cip. C. de dona. ante nupt. intellige quando præcesse/runt sponsalia. alꝫ per solam traductionem ad do/mum viri non precedentibus sponsalibus: nõ viden/tur sponsalia contrahi vt dicit rex. no. in. l. quesitũ. ff. de sponsa. & in ca. ex parte. ¶. de restitu. spo. quia licet mulier consenserit ductioni: non tamen ideo cõsensit nuptijs contrahendis: et consentire potest vt concu/bina. ita dicit gl. fi. in. d. l. quesitum. ADDI Tradu/ctam autem intelligo sponsam: non solum qñ spon/sus eam ad domum suaz traduxit: verum etiam qñ sponsus transiuit ad commorandum cum sponsa in/domo ipsius sponse. quoniã vtroq; casu sponsa dici/tur traduci: non traducere: vt notatur in preallega/tis iuribus. In cuius signum cauere solent sponse: ne mariti limen pedibus attingant: sed translate in/troeant vt declarent non sua sponte: sed quodam/3 modo vi coactas; solicitum pudorẽ amittere. Qua/er re apud priscos illos cuz certis diebus tum vero Kalend. omnib⁹ que Jano dedicate sunt virgines/ duci religio fuit: eo quod eis virginitatem quodammodo fie/ri videretur: quod tunc piaculum fuerat: vt latius/ prosequitur Franciscus Barbarus in suo eleganti libello. dere vxor. lib. ſ. c. viij. vnde Horgon. illa su/perba mulier merito vituperari potest que an adve/rum proficisceretur interrogata: non equidem in/quit: sed ad me vir cum vxor pene sit famula viri. vt c. hec imago. xxxij. q. v. & sibi debeat seruire & obse/qui. vt in precedentibus dictum est TIO. ¶ Con/firmari potest tali ratione quando vxor non est tra/ducta: nõ videtur inter ſponſos tanta domesticitas nec tantus amor: nec per consequens eadem ratio/ prohibitionis. sicut quando vxor iam fuit traducta. ideo merito talis donatio bene valebit. ita dicit Jo. de imo. in. d. ¶. lucius. ¶ Ad quod bene facit quod/ voluit Franciscus de Are. in. l. si diuortio. iñ. colum./2 ff. de verb. obli. vbi dicit quod ✝sicut confessio facta/ per maritum ante matrimonium de dote recepta: non presumitur facta animo donandi vt singulari/ter concludit Jo. And. in addi. ad specu. isto titu. in/ rubrica. Bal. in. l. pe. ¶. mulier. ff. sol. matri. Sic etiã/ quando esset contractum matrimonium per verba/ de presenti sed necdum consummatum. quod tene/ menti quia est valde notandum et alibi nõ legi. Et/ ratio huius est secundum eum: quia ante matrimoni/um consummatũ non presumitur esse tantus affe/ctus inter eos: quia non est inter eos tanta domesti/citas: sicut post. Nam constãte matrimonio sepe vir/ bladitijs mulieris flectitur. vt. l. fi. C. si quis aliquẽ/ rest. prohi. vnde disparitas affectionis facit qõ non/ ita de facili presumatur donatio ante matrimoniũ/ consummatum sicut post. Ita ergo videtur dicen/dum in casu nostro vt valeat donatio inter ſponſos/ de presenti ante copulã. Subdit tamen Jo. de imol./ in. d. ¶. quod dictum Azonis non possit practicari in/ partibus Lombardie vbi vir post desponsationem/ conuersatur in domo vxoris habendo secum copu/lam antequam traducatur & facit festum nuptiarũ./ Idem vt audio fit apud Cantabros & Guandales.

¶ Sed meo iudicio nullibi hoc dictum practicari/ potest: tum quia contrarium tenuerunt plerique. vt/ Ly. & Bal. in. d. l. cuz in te. & Bal. in. l. cum te ſponſe/ eo. titu. vt refert Alexand. consil. clxij. pe. colum. ver./ item respondeo. v. vo. ADDI Salice. in. d. l. penul./ Bartholomeus Sozinus cõsi. cxxiij. co. ij. ver. Sed/ his nõ obstantibus qui pulchre loquitur. videas ro/go. TIO. Tum quia vt mihi videtur non potest/ iure sustineri cum sit contra casum expressum: cui/ nullatenus responderi potest. in. l. pe. ff. isto titu. qui/ dicit donationem inter cõiuges nõ valere nisi ante/ matrimonii contractũ factũ sit. qõ de cõsensu intel/ligit. quẽ text. sic allegauit & induxit glo. in. l. iij. ff. isto/ti. in ver. cõcubine. & Bald. in. l. vnica. in fi. C. de vsu/capio. pro dote. & ipsemet Joã. de imo. in. l. mevia in/ fi. principij. ff. sol. ma. refert & sequit Alex. in. d. l. si so/cer. in finalibus verbis. & Franciscus de Are. in. d. l./ si diuortio. in fi. ff. de verb. obli. ¶ Ad idẽ est bonus/ text. iuncta glo. in ver. concubine. in. l. iij. ff. isto titulo/ vbi dicitur quod ✝matrimonium dicitur & maritus/ et vxor dicuntur contractis dũtaxat ſponſalibꝰ per/ verba de presenti: licet non interueniat carnalis co/pula. et sic concludit ibi glosſ. quod sicut prohibet/ donatio inter coniuges constante matrimonio seu/ inter virum & vxorem: ita & matrimonio non cõsum/mato: ex quo interuenit cõsensus de presenti. Et quã/uis ibi glo. dixerit hoc procedere de iure canonico:/ tamẽ dico idem de iure ciuili vt probatur in aur. de/ nuptijs. ¶. nup. & ibi bona gl. colla. iiij. Ad validitatẽ/ enim matrimonij nec de iure canonico nec ciuili est/ 4 necessaria ductio ad domum nec ✝copula carnalis:/ vt voluit glosſ. in dicta lege cum te. C. de dona. ante/ nup. est rex. in. l. mulierem. & l. denicq. ff. de ritu nupt.

& in. l. nuptias. ff. de reg. iur. Nã & vxor quãdoq; du/cit virum: vt. l. si ignorans. ff. so. mat. Solus em con/sensus est qui facit matrimonium: vt. c. ſ. & c. cum lo/cum. ¶. de ſponſa. & c. fi. de ſponſa. duo. & c. sufficiat./ & c. cũ inititiak. cũ multis seq. xxvij. q. ij. & c. vnico. de/ vxo. li. vj. vnde adesse ✝matrimonij non est necessa/ria ductio ad domũ ſponſi etiã de iure ciuili. vt. ¶. di/ ſi. & tenet glo. apud legistas singu. in. l. cui fuerit. ff./ de condi. & demonst. ADDI Ubi est bonus text. ad/ de bona glo. in. ¶. penul. instit. de excusa. tu. in versi./ maritum. in fine. & ibi not. Ange. in prin. qui vult qõ/ statutum in vxore habet locum in ſponſa & econtra./ TIO. Ex his infert quod titulus vnde vir & vxor/ habet locũ non solum in vxore traducta & cognita:/ sed etiã in ſponſa de presenti. ita tenet Bald. si bene/ aduertatur in. l. certũ. v. colũ. versicu. sequitur vide/re. de bono. pos. vnde vir & vxor. & l. ſ. C. vnde vir et/ vxor. quem simpliciter refert & sequitur Ludo. bo/nogni. in tractatu de successiõibus ab intestato. in/ suis additionibus ad Matheſillanũ. char. iij. ante/ finẽ ij. colũ. Idem latius firmat Nico. de Ubaldis/ in suo tractat. de successio. ab intestato. iiij. parte. in/ princi. qui dicit se sic cõsuluisse in contingentia facti/ de quo statim subijciam. ¶ Et hinc est quod dispo/sitio aur. preterea. C. vnde vir & vxor. que loquitur/ in vxore vt constante. ¶ Nota & vide Barto. in. l. nisi/ hi. ff. rerum amotarũ.]matrimonio sine dote vxor/ inops succedat marito locupleti precedenti fm for/mam ibi tradita: habet etiam locũ in ſponſa de pre/senti nondum traducta vel cognita. ita tenuit solus/ Franciscus de pepis in repe. dicte autẽ preterea. in/ fi. col. motus ex aliquibus fundamentis de quibus/ s. & per cap. coniunx. xxvij. q. ij. vbi coniunx vocatur/ etiam ea que concubitu cognita non est. tene menti/ illud dictum quia est nouum. ¶ Hinc etiam quod/ 6 ficut ✝mater filiorum mortuo patre que trãsiuit ad/ secundas nuptias non potest esse tutrix eorum vt. l./ omnem. C. ad Tertullianũ. & in. l. ij. cum aur. ibi posi/ta. C. quando mu. tute. offi. fung. po. & cap. ex parte./ DD. supra de appellationibus. ficquando contrahit/ ſponſalia de presenti. Mirabile dictum est Specul./ titulo de tutore. ¶. nunc dicendum. quinta columna./ verficulo item excipitur. refert & sequitur Bartol. in/ lege si quis sub conditione. ff. de testa. tute. octaua/ columna. verficulo quero an statim. & Ludouic. sin/gulari. ccxxij. incipiente: tu habes. Bald. ¶. nos au/tem. nona columna. verficulo et p hoc instit. de attili./ tutor. idem tenet Lucas de penna. in lege finali. co/lumna prima. C. de incolis. libro decimo. ¶ Hinc est/ 7 etiam quod licet matrimonium per ✝ verba de pre/senti contractum non fuerit copula carnali consum/matum: nihilominus vacant beneficia que quis ha/bet vt volunt domini de Rota in decisionibus no/uis. xxvj. incipi. si impetratur beneficium. que bodie/ reperitur sub titulo de clericis coniugatis. ¶ Hinc/ 8 est etiam quod si ✝legatum fiat mulieri pro dote vt/ in tempus nuptiarum: si quidem fiat maiori. intelli/gendum est de die festiuitatis nuptiarum. vt. l. sanci/mus. C. de nupt. et intellige festiuitatem nuptiarum/ quando matrimonium contrahitur per verba de pre/senti posito quod ad domum viri non fit traducta./ vt. l. cũ fuerit. & ibi no. ff. de condi. & demon. ita nota/biliter dicit Bar. in. l. titio centũ. ¶. si. co. fi. ff. e. ti. qõ/ tene mẽti. ¶ Hinc est etiam ꝙ si dictat statutũ vel/ factum est pactum inter coniuges quod vxore pre/mortua fine liberis: maritus lucretur dimidiam do/tis: si premoriatur ſponſa de presenti dotata: ante du/ctionem ad domum & carnis copulam: ſponſus seu/ maritus lucrabitur dimidiam dotis. ita sensit Bar./ in. l. nihil. ff. rerum amota. arg. illius text. & in. l. ſ. in pn./ C. vnde vir & vxor. & ibi etiã Bal. Pau. Bud. Salic./ Jason. ſ. colum. ver. ij. ista regula. vbi firmãt legem il/lam que loquitur in vxore: habere locũ etiam in ſpon/sa de presenti. Secus dicũt in ſponſa de futuro: que/ licet alias habeat plinilegia competẽtia vxori vt est/ text. nota. in. l. ij. ¶. fina. cum. l. seq. & principio. l. sequẽ/tis. ff. de priui. credi. tamen non habet priuilegiũ suc/cedendi ſponſo ab intestato quia nondum est perfe/cta aliqua affinitas vt. l. quod seruus. ff. de cõditio./ ob causam. hanc partem expressius tenet Bald. in. l./ sancimus. C. de nuptijs. et in. l. deo nobis. C. de episc/ & cleric. iij. colum. verficulo sed iuxta hoc pone. & ibi/ Raphael fulgo. & latius Pau. de ca. ibidem et in. l./ si ante nuptias. & in. l. si marito. ¶. ſ. ff. so. ma. et in. l. si/ donaturus. ¶. si quis indebitum. ff. de conditio. ob/ causam. et latius consilio. cxxiij. incipiẽ. super primo/ quesito. Idem tenet Raphael cuma. in. d. l. nihil. et/ in. d. l. si ante nuptias. Ange. in. l. ſ. C. de impo. lucra./ descript. anchara. in repetitio. c. ſ. supra de constitu./ charta. xlj. in. xliij. qõ. principali. verficulo quero de/ questione que mihi occurrit de facto. Hoc idem fir/mat multis fundamentis Ang. de Aretio in. ¶. fue/rat ante. instit. de actio. charta. xvij. verficulo. quero/ de questiõe quotidiana. Et subdit ꝙ hec opinio ser/uatur in practica. maxime si iam maritus ante mor/tem vxoris ceperat sustinere onera matrimonij. in/ vestibus et aliis vt docet experientia. dicit etiam qõ/ quamuis ista expensa & damnum mariti nõ fit tan/tum quantum esset lucrum dotis: tamen integram/ medietatem dotis debet lucrari et habere prout/ statutum disponit. arg. l. creditor. ¶. inter maritum./ ff. manda. qui est bonus text. Sicut econtra potest/ contingere quod dotis fructus vel etiam dimidia/ proprietatis dotis vel forte tota dos non sufficeret/ ad onera matrimonij inchoandi siue iam inchoati/ et copula carnali consummati. Nam vt videmus/ quotidie antequam ſponſus traducat ſponſam et/ in ipsa traductione facit magnas expensas et fere/ expendit totam dotem in vestibus ornamentis et/ conuiuio et in muficalibus et similibus. Et si post-/ea veller illa ornamenta et vestes vendere: non re/periret dimidiam eius quod expendit. et tamen ni/hilominus maritus tenetur sustinere onera matri/monij. vt lege⁹ pro oneribus. C. de iure dotium. & c./ salubriter. infra de vsuris. Unde ista quodammodo/ dependent a fortuna: et maritus in effectu videtur/ emisse istum casum sicut quemcunq; alium vt lege/ in vendendo: et lege finali. ff. de actioni. empt. habe/bit ergo maritus hoc casu dimidiam dotis ſponſe/ de presenti etiam nondum traducte ad domum/ nec carnaliter cognite. Hanc etiam partem vt dixi/ tenet fulgo. in dicta lege deo nobis codice de epis/copis et clericis. dicens se ita alias consuluisse cum/ pluribus doctoribus. istam etiam sequitur can/

petius in suo tract. de dote. v. parte. q. xiij. per plura fundamenta que videas per te. ⁊ dicit ꝙ ista seruaretur in practica. idē tenet Nico. de vbal. in. d. tractatu de successionibus ab intestato. iiij. parte. in fine.

¶ Et hanc reneas ꝙuis contrariū teneat Petrus de ferra. in sua practica in forma libelli. q̄ vxor agit ad dotē in parte vxor quondam. in. ij. col. dicens qđ
9 promissio vel dotis datio videtur facta sub conditione si ipsa sponsa virgo ducat ad domū viri prout
11 fieri solitū est ab omnibus. argu. l. stipulationem. ff. de iure do. ⁊ l. non em̄. l. promittendo. in princi. ff. eo. Unde cum defecta ⁊ non impleta fuerit conditio: debet cessare ipsius dotis lucrum ⁊ acquisitio: ⁊ hāc partem videtur consuetudo inclinasse fm eum. Idē latius firmat Abbas in. c. ex publico. in princ. supra de conuersione coniugatorum. per illum tex. dicēs se sic consuluisse. ⁊ est suum consilium primū. s. vol. ⁊ in. c. tertio loco. de presump. qui late ⁊ pulchre loquitur. ¶ Idem tenet Sali. in. d. l. cum in te. C. de dona. ante nup. per rationes satis exquisitas: quib⁹ respondere potius esset laboriosum ꝙ subtile. sunt eīm rationes sue vt inquit Pau. de castro vbi supra satis friuole si bene inspiciantur cum vadant per grāmaticales expositiones vocabulorum: dicendo qđ vxor dicitur quia in vsu viri ⁊ maritus dicitur ma-
12 ris ritus ⁊c. que verba penes legistas debent esse derisoria: q; statutum ⁊ statuentes non cōsiderarūt tales expositiones que paucis note sunt: sed potius cōmunem vsum loquendi fm quem vxor ⁊ marit⁹
10 dicuntur statim quod † matrimoniu⁹ est contractū per verba de presenti: vt in iuribus supra allegatis ¶ Questio nam̄ vocabulorum pertinacibus est relinquenda vt dicit gloss. in rubrica. ff. soluto matrimonio. Et in. l. ij. in verbo vocabula. C. de constit. pecu. Et Innoc. in. c. q; verissimile. in fi. de presump. Ad esse ergo matrimonij ⁊ ad verificationem statuti: non est necessarium quod vxor seu sponsa traducatur ad domum viri nec ab eo carnaliter cognoscatur. ¶ Quinimo quod plus est dato quod statutum requirerer ductionem vxoris ⁊ copulam carnalem: vt puta quia statutum diceret in matrimonio copulato ⁊c. adhuc sufficeret matrimonium contrac-
14 tum per verba de presenti. si per sponsam steriesset quo minus duceretur vt voluit Bald. in. l. non fine. C. de bonis que liberis. ad quod bene facit. l. in executione in fine. ff. de verborum obligationibus. ⁊ in l. si rem. ff. de prescript. ver. §. fina. ⁊ l. iure ciuili. ff. de prescrip. verbis. secundum Paulum vbi supra. ¶ Cōtrarium tamen sentit Bald. in capitulo capellanus. in fine. supra de ferijs. dicens quod fuit questio de facto quod vir debebat lucrari dotem si vxor premoie 1
retur matrimonio copulato. dicit ipe quod matrimo 2
nium copulatum dicitur quando est consummatum per carnalem copulam non ante. alias frustra de copula statutum fecisset mentionem. vt. C. de nup. l. sancimus. secundum eum. quia matrimonium per con- 3
sensum initiatur ⁊ per copulam perficitur. secundū 4
Baldum in. c. ex transmissa in fi. §. de resti. spo. ⁊ in. c. pe. §. de proba. de quo latius dicitur paulo supra. §. operatur alium ⁊ secundum effectum. sed idem bal. 5
consilio. cclxxvi. in secunda parte incipiē. consuetudo 6
nititur concordare opiniones dicens quod si p spō-

sam stetit quominus duceretur vel per casum fortuitum sine culpa viri vt puta quia mulier premoritur: tunc vir debet lucrari ⁊ sic procedat prima opinio. recus per maritum vel eius culpa vt ibi latius per eum. idem fuit de mente Salicet. in dicta. l. cum te. in fi. dicens quod si mulier ducta esset ad domum vt viro coniungeretur: si ante coniunctionem decessit: tunc vir lucrabitur partem dotis debitam a statuto. quia pro † coniuncta et copulata habetur que de proximo copulanda erat. argumen. lege penultima. ff. de milit. testamen. et institu. de donationi. §. finet quia cessat potissime ratio retentium contrariam. partem secundum eum ad quod faciunt multa que supra adduxi in alio proposito. columna. cliij. §. fino fortius. Postquam ista scripsi reperi dominum Felinum hunc articulum examinasse vltra omnes in rubrica. ē. de sponsalibus. columna secunda. versi. ex predictis infertur. quem hactenus non videram testis est mihi deus ⁊ eis q̄ ipse cumulauit ⁊ ego hic retuli. haberi potest hic veritas huius articuli.

¶ Adde quod sponsus debet traducere spōsam ad domum suam nō autem debet expectare qđ traducatur ab ea. vt. l. pe. §. viri. cini. ff. isto titu. quē text. ad hoc allegat Bal. in. c. iurauit. pe. col. ē. de probat. et
12 est ratio fm eum † quia magis dignum trahit ad se minus dignum. aliquando tamen vxor traducit vi rum ad domum siue domicilium suū. vt dicit Bal. in. l. si. in prin. C. si a non compe. in quo casu dicit inspiciendam consuetudinem domicilij mulieris vbi est celebratus contractus dotis. ⁊ est magna limitatio ad. l. exigere dotem. ff. de iudi. et hoc idem dispo
nit hodie l. regni. iiij. parti. titu. xj. l. xiiij. quam bene notabis. Et fm eam pluries vidi iudicari in cancellaria. de quo vltra omnes. vide Andreaz ficulum in consi. iiij. j. parte. Alexan. consi. c. j. volumine. per doctores nostros in cap. j. supra de sponsa. ADDJ Antonius autem vasallus cognoscens sponsam dñi perdat
13 feudū sicut qui cognouit vxorem i vide Aluarotū in c. j. quibus mo. feudum ami. ⁊ Jacobum de sancto Georgio in tractatu feudorum. foli. cxxii. colum. iii. ver. quid in sponsa vbi videre poteris. adde p dictis
14 quod † coniunx dicitur non solum illa que ducta est: sed ⁊ illa que ad ducendum est parata. cxvij. qō. ij. §. iurta. et ibi nor. de quo videas lucam de penna. in. l. bis solis. col. j. C. qui militare non po. li. xij. adde etiam quod tūc sponsa dicitur in plena potestate viri: quando ab eo est carnaliter cognita fm Bald. in c. iurauit. de probat. ⁊ dico latius infra cū agitur de acquisitis per sponsos. TJO.

☞ Donatio facta sponse que nondum est viri potens an valeat.

Donatio facta sponse de futuro valet.

Virginem minorem duodecim annis corrumpens non debet pena mortis puniri. sed deportari debet: secus in virgine matura.

Legatum factum mulieri quando nupserit nō debetur ei antequam viripotēs esse ceperit licet prius nupserit.

Actus actuorum sunt in patiente bene disposito.

Donatio facta in locum donationis anterioris an valeat.

¶ Et redeundo ad illud super
quo principalis nostra dirigebatur intentio. scz ad donationem factam inter sponsos de presenti. lz re-
1 gulariter non valeat vt in superioribus dictū est: intelligē t nisi sponsa illa de presenti nondum esset viri potens: nam tūc bene valet donatio sibi facta a spō-
6 so. casus est singularis in. l. penul. ff. isto titu. ratio po est esse quia ex quo ipsa non est viripotens ⁊ sic est impubes: verba de presenti prolata inter eos quam
2 matrimonium contrahere intenderent: iuris fictione seu interpretatione fuerunt sponsalia de futuro. vt in. c. vnico. de desponsa. impube. libr. vj. † donatio autem facta sponse de futuro valet: vt. l. inter eos. ⁊ l. cum hic status. §. si quis sponsam. ff. eodē. cū aliis pluribus. de quibus supra. in principio. ⁊ sicnō est mirandum quod valeat donatio quam facit spōsus de presenti sponse de p̄ti que nondum erat viri potens. cum in veritate nō possit dici sponsa de presenti sed potius de futuro. Facit ad predicta quod i
3 silt dixit Guillelmus quem refert Bal. in. l. si q̄s nō dicam rapere. in fine. C. de epis. ⁊ cleri. quod si quis † deflorauit quandam mulierem minorem duodecim annis: non debet sibi imponi pena mortis: sed debet deportari: q; aliud est de virgine matura que pdit virginitatem q̄ nunquā potest restaurari. nā est consummatum delictum ab agente in passam: aliud est in pupilla que non potest virginitatem perdere: vñ minor pena imponitur. q; respectu passe illud male ficium est magis attentatum q̄ perfectum ⁊ cōsummatum: ⁊ dicit quod est casus in. l. si quid. aliqd. §. q̄ nondum viri potentes. ff. de penis. ⁊ in. l. si vxor. §. si minor. ff. de adul. ADDJ Addidem facit. l. si stupuit. §. si. ff. de iniur. ⁊ l. si seruus seruus seruum. §. si oliuam immaturam. ff. ad legē aquiliaz. vbi si quis stu- 1
prauit virginē nōdū viripotētē: non tenetur actione iniuriarum. vt. d. §. si. quia virginitas potest restau- 2
rari fm doctores. idem de eo qui oliuam immaturā 3
decerpserit. vt. §. si oliuam. de cuius intellectu vide ibi doctores ⁊ Abbas. in. c. nouit. de iudi. col. ij. verti. tertio oppono titius ⁊c. ad idem. l. peñ. ff. quādo di- 4
lega. ced. vbi legatum factum mulieri quando nu- § 57
pserit: si ea minor q̄ viripotens nupserit: non ante ei 1
legatum debebit: quam viripotens esse ceperit: q; non potest videri nupta que virus pati non potest. Ex istis infertur q̄ licet per leges Zauri. de quibus supra filiusfa. vel filia per contractuz matrimonij cū solennitate relationum: efficiant sui iuris debet intelligi dum tū sint apti ad copulam carnalem. alias secus. item potest inferri qđ tunc sponsalia de futuro transeunt in matrimonium de presenti: quando mulier esset viripotens: non autem si non esset viripotēs ⁊ fuit de facto stuprata: vt sentiūt doctores Abbas ⁊ alij in. c. continebatur. ⁊ in. c. a nobis. de despō
5 sa. impube. † actus eīm actuorum sunt in patiēte bene disposito vt inquit Philosophus. ⁊ probatur in c. venerabilem. de electioni. TJO. Ad idē facit qđ voluerunt Jaco. de rauen. ⁊ Petrus in. l. nō suc. C. de bonis que liberis. quos refert ibi Bald. prima co 2
lumna. vbi dicunt quod stante statuto quod filia dotata debeat esse contenta dote: et non succedat cum fratribus si pater assignauit ⁊ exbursauit dotē pro filia nondum nubili nec ad matrimonium apta que contraxit matrimonium: sed iuris fictione sunt sponsalia de futuro in. c. vno. de desponsatione impuberum. libro. vj. nihilominus succedet cum fratribus cum agatur de odio sponse. Ecce quod femina nondum viripotens non iudicatur integra ⁊ perfecta: vnde merito donatio sibi facta valet. ¶ Idem dicas si sponsus de presenti donaret sponse de presenti aliquid † in locum donationis ab eo facte ipsi sponse cum erat spōsa de futuro. quequidem donatio tunc non valuerat: quia forte donata fuit res aliena. Unde donatio postea sequuta loco prime licet facta fuerit post sponsalia de presenti: ⁊ sic constante matrimonio bene valet. vt est textus multum singularis in. l. si donate res. §. primo. ff. isto titu. quem ad hoc miro modo extollit Ludouicus. consi. cxlvj. in fine incipien. ista questio. ⁊ facit secundum eum text⁹ in ratione sui in. l. filie. §. titia. ff. de conditio. ⁊ demōstratio. ratio huius potest esse quamuis ipse non dicat: quia sicut valuisset donatio inter sponsos de futuro: si res donata esset donatoris. vt d. l. inter eos. ⁊ l. cum hic status. §. si quis sponsam. ff. isto tit. Sic etiam debet valere ista donatio nūc facta subrogata loco illius: quia debet sapere eius naturam. vt. c. ecclesia sancte Marie. ē. vt lite pendente. cum concor. ¶ Idem si fiat donatio reciproca inter spōsos de presenti. vt puta quia alter alteri ⁊ econuerso aliquod ornamentum donauit: vt quotidie fit: quonīa tali casu valida est donatio etiam inter virum ⁊ vxorem. vt. d. l. quod autem. §. si vir ⁊ vxor. ff. isto titulo. vbi est tex. singularis. ⁊ tenent Pet. Lynus: Bald⁹ ⁊ alij in. l. si pater puelle. C. de inof. testamē. ita dicit Ludo. consi. cxlvj. ij. col. in princ. de quo latius dixi ē in. ij. limitatione. §. v.

☞ Matrimonium precessisse presumitur p traductionem sponse ad domum.

Consensus signa sunt leta festiuitas.

Spōsalia de futuro transeunt in matrimoniū de presenti per traductionem vxoris ad domum.

Professus censetur nouitius qui actibus professoꝝ se ingerit.

¶ Sed quamuis quo ad validi
§ 57
tatē mrimonij ⁊ quo ad predicta nihil operet † traductio spōse de p̄ti ad domū spōsi nec carnis copula: opat tñ vnū effectū satis singulare. facit eīm presumi mrimoniū p̄cessisse vt ibi tex. ⁊ ibi no. Bal. in. d. l. cū in te. C. de dona. ante nup. in finali⁹ p̄bis. ⁊ hoc ideo fm eū: q; cōiter accidit qđ sponsa si ducitur ad domū spōsi nisi prius cōtrahatur matrimoniū. et valet arg. a cōiter accidentibus: vt. l. necz natales. C. de proba. ⁊ c. j. §. de cleri. non resid. ¶ Quinimo hoc ipo qđ spōsus de futuro traducit spōsam ad domū suā trāseūt spōsalia in mrimoniū etiā citra carnis copulā: vt notā. voluit Jo. and. in. c. fi. §. de spōsali. Ant. in. c. ex parte. de resti. spo. p illū tex. tenet Baldus in. d. l. cū in te. faciūt nor. p eū in. l. deo gebis. C. de epi. ⁊ cleri. per Bar. ⁊ Imo. in. l. cū fuerit. ff. de cōdi. ⁊ demon. signa † em cōsensus sunt leta festiuitas. argu. ff. ad munic. l. si quis instructi. ⁊ §. publice leritie vel consulum. l. vnica. libro. xij. ¶ Ad idem est bonus text. in. l. mulierem. ff. de ritu nuptia. iuncta glo.

vbi per traductionem sponse ad domũ sponsi: spon- 1
sa presumitur vxor. ¶ Nõ tñ intelligit Bal. ibi qñ
verba fuerunt dubia vel non apparet an de presen
ti vel de futuro sint prolata: nã tunc per traductio-
nẽ declaratur quod, sint de presenti. hoc idẽ videtur
fuisse de mente Salice. in. d. l. cũ in te. vbi dixit no.
quod ex traductione in dubio ꝛ sic vbi aliud nõ ap 2
parer presumitur precessisse matrimoniũ: per verba
de presenti. ¶ Jdẽ dicas tu si verba erant clara et
expressa de futuro cũ iuramento. vtputa si aliquis
iurauit accipere aliquã in vxorẽ: postea incõtinenti
ducit eã ad domũ: videnť purificata sponsalia ꝛ vi
deť eã in vxorẽ accipere. itaqꝫ per traductionez ad 3
domũ sponsalia de futuro transeũt in matrimoniũ 3
de presenti. de hoc est tex. fin. in auť. quib. mo. na. ef-
fici. legi. §. qm̃. col. vj ꝛ ibi no. Ang. de quo meminit
prepositus Alexã. in. c. is qui. in fi. §. de spõ. ¶ Nec
tñ intellige qñ traductio est facta cũ solennitate q̃
solet adhiberi in traductione vxoris: vt notanter vo
luit solus Abb. in. d. c. ex parte. pe. co. §. de restí. spo.
motus ar. tex. ꝛ quod ibi no. in. c. vidua. §. de regul.
4 vbi dicit quod nouitius ꝛ qui sponse se ingerit acti-
bus professorũ: censeť professa: ita si sponsus de futu
ro sponse se ingerit actib⁹ maritoꝝ faciendo id qõ 4
soli mariti facere cõsueuerunt. l. traducere sponsam
ad domũ suã cũ solẽnitate que solet adhiberi in tra
ductione vxoꝛ: merito videtur ipsam vxorẽ ducere
secus si alꝫ sine solennitate. ¶ Intelligo quando
sponsi sunt etatis legitime ꝛ nulla interuenit violẽ-
tia: alꝫ secus: vt. d. c. ex parte. de restí. spoli. ꝛ in. c. ex
literis. de despon. impu. ¶ Ex his infertur ꝙ si du-
bitať an donatio inter coniuges facta sit ante ma-
trimonium contractũ: vel eo cõstante attẽdiť tradu
ctio ad domũ: ꝛ si de traductione constat in dubio
presumitur facta cõstante matrimonio ꝛ non valet:
vt. d. l. cũ ante. ꝛ tenet Hosti. in summa ti. de dona. p 1
pter nup. §. fi. in fi. ꝛ Jo. de imo. in. d. l. mevia. in fine
princ. ADDJ Adde predictis ꝙ per traductionem
mulieris ad domũ viri: si ipsa post modicũ tẽpus re 2
cessit: ꝛ ad domũ suã redijt: non presumiť a viro car
naliter cognita: nec ratificatur matrimoniũ cui mu
lier coactum meticulosumq; adhibuit consensum. p
ea que habẽtur in. c. ad id qõ supra de spon. ita no-
tanter cõsuluit Ancha. consi. ccx. sequiť Alex. consi.
xciv. in fine. lij. volu. Jaſ. in. l. si ob turpẽ. ff. de cõdi. 1
ob tur. cau. in fi. dixi latius in. c. j. de his que vi metus
ue causa fiunt. col. iij. in meis recollectis.

1 ☞ Sponsam nondum traductã rapiens an teneatur pena raptus.
2 Sponsa cum traducta est ad domum sponsi statim est in eius potestate: et potest eam inuitam cognoscere.
3 Matrimonium consensu initiatur: ꝛ carnis copula consummatur.
4 Naturales ꝛ spurij tantum non faciunt rempublicam.

§ 58 **Operatur alium et secundus**

effectũ traductio: q: si sponsus rapit sponsam postq̃
eã traduxit nõ tenet pena raptus sicut cũ rapit vxo
rẽ in qua hz manus iniectionẽ: q: tenet sibi redde-
re debitũ: vt. l. sicut patronũ. ff. de ope. li. exhi, cuz. l.
seq. ¶ Secus tñ est ſ in eo qui rapit sponsam nõdũ
traductam ad domũ suã vt. l. vnica. C. de rap. virg.
ſm Bull. ibi quẽ refert ꝛ sequiť ibi Sali. iij. colũ. et
Bal. in. l. raptores. in fi. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ vij. parti. ti.
xx. l. fi. de quo tñ dicendũ vt not. in. c. cũ cãm. j. de re
ptu. idẽ voluit Bal. in. c. iurauit. pe. colũ. §. de pba.
vbi dicit qõ ſ cũ sponsa est traducta ad domũ sponsi
statim est in eius plena potestate ꝛ põt eam inuitam
cognoscere. secus si est in domo patris ipsius mulie
ris: vt. d. l. vnica. C. de rapt. virg. Jdẽ dicit si forte dis
stant per aliquas dietas. nam dũ est in itinere: non
debet eã opprimere: q: quod est in via nondũ est in
termino. vt. d. l. cum inter. ſm eũ. Nõ predictoũ põt
esse: qꝛ matrimoniũ consensu initiatur: ꝛ carnis co-
pula consummať. Unde per consensum efficiuntur
vir ꝛ mulier vnum ꝛ idẽ voluntate consensu animi:
sed per carnalẽ copulã fiunt vna caro. nec est matri
monium ex omnibus suis partibus perfectum nisi
intercedente copula que etiã est principium genera
tionis ꝛ honorabilis perpetuationis generis huma
ni sicut in aialibus nihil generatur nisi per conjun-
ctionem maris ꝛ femine: vt. l. j. §. penul. ff. de iustí. et
iu. ꝛ no. in auť. de nup. in prin. Unde sine matrimo- 4
nio respublica stare non posset: qꝛ naturales tantũ
ꝛ spurij rẽpublicã non faciunt. vt. ff. solu. matri. l. j. ꝛ
ff. de decu. l. generaliter. §. spurios. ista sunt ẽba bal
di in. d. c. ex transmissa. fi. col. de restí. spo. idem sentit
in. c. pe. §. de prob. ADDJ Ad hoc igitur vt mulier
sit in plena potestate viri: opz quod sit ab eo carnal
liter cognita. vt. §. dictum est. ꝛ sentit Bald. in. l. nõ
epistolis. C. de proba. Abb. in. c. ex parte. de restí. spo
lia. Jo. fab. in. l. non fine: in finali⁹ verbis. C. de bo.
que lib. vnde ante hanc copulam ꝛ traductionẽ: non
videntur cõmunicanda lucra inter sponsos: vt. j. dix
cemus. TJO.

☞ Legatarius post aditam hereditatem nõ põt autoritate propria rem legatã capere alꝫ perdit ius quod habet in re legata.
Res vxoris quocunq; titulo querite non capiuntur propter delictum seu condemnationem mariti.

§ 59 **Operatur alium et tertium**

effectũ traductio ad domũ: q: Spõsa de pñti sicut
nec q̃libet alí⁹ cui res legata est a testatore vel spõ
so post aditã ꝛ hereditatẽ nõ põt rẽ legatã ppria au
toritate capere alꝫ p̃dit ius qõ hz in re legata. vt. l.
nõ dubiũ. C. de legi. l. vna. C. quoꝝ leg. ꝛ. l. j. eo. ti. ff.
cum cõcor. secus tñ est in vxore iã traducta q: illa po
test sine metu pene rẽ sibi legatã a marito propria
autoritate capere. Itaqꝫ bonũ consilium est vxoꝛ q̃
fit velox in acquirẽda possessione rei legate. Ita ne-
dixit Bal. in. d. l. j. in fi. C. quoꝝ leg. facit in simili qõ
dicimus de vxore traducta ad domũ viri: q: eo mor
tuo põt ppria autoritate ablq; aliqua licentia iudi-
cis remanere in detentatione domus quã cũ mari-
to viuente inhabitabat iure familiaritatis tanquã
vxoꝛ. ꝛ eã põt ppria autoritate p dote sua possidere
ita not. voluit Bal. in. l. pe. §. no. C. de nõ nu. pec. ꝛ in
l. pignoris. C. de pigno. act. ꝛ in. l. cũ tibi. C. qui po. in
pig. habe. de quo exclamat Jaſ. May. in. §. ites ter-
uiana. xvij. co. insti. de actio. ꝛ Baldus nouellus in
tractatu priuilegiorum dotis. vj priui. xiij. limita. ij.

col. benefacit tex. in. l. si quis post hac. C. de bo. dam
2 na. vbi dicit ſ q̃ res vxoris ex quocũq; titu. quesite
non capiunť ꝑpter delictum seu cõdemnationẽ mari
tiimo vxoꝛ sua propria autoritate potest illas cape-
re ne capiantur a fisco. ꝛ in hoc vltimo ille tex. est sin
gu. fm Andr. sicu. in. c. ex literis. §. de pign. in princ. 3
Jdem est de arris sibi a marito donatis. vt. vj. parti
cu. ti. ꝛ. l. viij. istud operatur traductio ad domuz vt
predixi.

1 ☞ Traductio vxoris ad domum hoc operatur ꝙ quicquid acquirit vxoꝛ presumitur acquisiuisse de bonis mariti.
2 Prelatus in dubio presumitur acquisiuisse intuitu prelature.
3 Concubina in domo amasij retenta presumitur acquisiuisse de bonis amasij.
4 Vasallus adulterans vxorẽ domini priuať feudo.
5 Vxoꝛ repellitur a testimonio pro marito ꝛ etiam cõcubina pro amasio.
6 Uxores duas viuentes habens est infamis.
7 Concubinas duas retinens est infamis.
8 Emphyteusim accipere potest maritus pro se ꝛ vxore sua ꝛ etiam amasius pro amasia vel concubina: nisi sit emphyteusis ecclesie.
9 Vasallus immiscens se cum concubina domini perdit feudum.
10 Acquisita inter amasium ꝛ amasiam in domo retẽta an cõmunicentur inter eos.
11 Acquisita per vxorem presumuntur de bonis mari 4
ti quis probetur vxorem fuisse adulteram. ꝛ nume.
14. ꝛ. 18.
12 Natus in domo ex vxore presumitur filius mariti. 5
13 Natus ex concubina in domo retenta presumitur filius concubinarij: licet cõcubina aliquando diuertisset.
15 Acquisita per vxorem post mortem mariti an presumantur quesita de bonis ipsius mariti.
16 Ex quid de rebus quesitis per clericũ ante adeptionem beneficij vel post.
17 Prelatus quicquid reperitur possidere post prelaturam si non constat de titulo vel possessione antiquioꝛ presumitur esse ecclesie ꝛ noie ecclesie possideri.
19 Filia si ante matrimonium aliquid quesiuit presumitur ex bonis maternis acquisiuisse.
20 Uxoꝛ si ꝑstante matrimonio aliq̃d emat ꝛ in instru 6
mento dicatur quod de sua pecunia emit viro pre-
sente ꝛ assentiente ista confessio tacita preiudicabit
viro vt pecunia non presumatur de bonis suis.
21 Bona in domo mariti ꝛ vxoris simul habitantium reperiuntur cuius presumantur.

§ 60 **Operatur alium et quartus**

1 effectum traductio: quia postq̃ ſ vxoꝛ est traducta:
quicq̃d acquirit presumiť acquisiuisse de bonis ma
riti vt euiteť suspitio turpis q̃stus: vt. l. quintus. ff.
isto ti. ꝛ. l. etiã. C. eo. ꝛ gl. i. l. cũ oporteat. in ver. ex ei⁹
substãtia. C. de bonis q̃ lib. Canoniste habem⁹ gl. in
c. constitutus. in ver. cõmunis. §. de in integ. restí. ꝛ in
c. j. j. isto ti. ꝛ in. c. sint manifeste. xij. questio. prima. ꝛ
in. iij. parti. ti. xiiij. l. ij. Sicut in simili dicimus in pre 7
lato ſ q̃ presumiť acquisiuisse in dubio intuitu pre-
latur. vt tradiť in. c. inquirendũ. §. de peculio cleri.
de quo. j. dicetur. ¶ Idem dicimus in Rege qui in
dubio videtur acquisiuisse intuitu sue dignitatis. vt
est tex. ꝛ ibi no. Dñicus in. c. ad apostolice. §. sed ad
hoc. in prin. de re iudica. lib. vj. ¶ Idem est in cõcu-
bina ſ retenta ſ in domo amasij qꝛ quicquid acqrit:
presumitur acquisiuisse de bonis amasij. Istud est
no. dictum Bald. in. l. j. C. de natura. libe. arg. illius
tex. ꝛ in. d. l. cum oporteat. iiij. col. ver. sed querit nũ-
quid. alleqat ad hoc tex. in. l. fi. ff. de actio. ꝛ oblig. q̃
meo iudicio nihil probat. melius facit tex. in. l. item
legato. §. paruí. ff. de leg. iij. vbi equiparať vxoꝛ ꝛ cõ
cubina ꝛ non differunt nisi in dignitate vt ibi dicit.
Sicut ergo acquisita per vxorez presumunť esse de
bonis mariti: sic acquisita per cõcubinam de bonis
amasij. ne plus operek luxuria q̃ castitas. ꝛ tene mẽ
ti hoc dictum Bal. de quo meminit Andr. sicu. in. c.
j. in princ. §. de pecu. cleri. ꝛ alibi nõ legi. ¶ Facit ad
hoc quod in simili dicimus q̃ sicut vxoꝛ excludit fi
scum a bonis viri etiam si nõ sit ducta. vt. l. ij. ff. rer
amota. ꝛ. l. deo nobis. ver. ꝛ tãtummodo. C. de episc.
ꝛ cleri. ita ꝛ legitima concubina excludit fiscum. vt
not. gl. in ver. legitima. in auť. de trien. ꝛ semi. §. con-
sideremus. colũ. iij. quã cõmendat Platea. in. l. j. iiij.
col. C. de bonis vacan. lib. x. ¶ Et hinc est qõ sicut
maritus potest defendere vxorez ꝛ ecõtra vt voluit
Bal. in. l. j. vij. col. versic. tertio queritur. C. unde vi.
sic amasius concubinã ꝛ econuerso fm eũ. ¶ Hinc
est etiam ſ q̃ sicut vasallus adulterans vxorem do
mini priuať feudo: vt. c. j. in prin. quib. mo. feu amit.
sic si habuit accessum ad eius concubinam. fm bal
dũ ibi. vij. co. ¶ Hinc est etiam q̃ ſ sicut vxoꝛ repel-
litur a testimonio pro marito tãq̃ eius domestica.
vt dicit glo. in. l. sed si quis. in principio. ff. si quis cau
tio. glo. ꝛ Barto. in. l. j. §. si vir. ff. ad sillani. ꝛ in. l. pre
senti. §. sane. C. de his qui ad eccle. confu. ꝛ in. l. ij. C.
de restí. ꝛ in. l. quicũq; C. de re milita. lib. xij. ꝛ iiij. q.
iij. §. item idonei. Bar. in. l. qui testamẽto. §. ij. in fin.
ff. de rest. Bald. Ang. ꝛ moderni. in. l. si cum dotẽ. §.
si maritus. ff. so. matr. doctoꝛes nostri in. c. in literis.
§. de testi, quamuis super hoc vacillet Spec. titu. de
testi. §. j. ver. sed quid de vxore. Sic etiam cõcubina
dicitur domestica. vt. l. massarius. in versi. in domo.
ff. de verbo. signi. ideo repellitur a testimonio scõm
Bal. ꝛ Ang. ꝛ Jaſ. i. d. l. ẖ ꝛ si q̃s. in pn. ff. si q̃s cau.
ꝛ Bal. in dicta. l. secũda. C. de restibus. ꝛ in. c. in lite-
ris. eodem titu. ¶ Hinc est quod sicut habẽs duas
vxoꝛes ſ viuas est infamis. vt. l. prima. ff. de his qui
notan. infa. ꝛ. l. neminem. C. de incestis nupt. ꝛ tradi
tur per Abba. in. c. ij. de spõsa. duo. imo fm legẽ Re-
gni est aleuosus. vt statuit Rex Alfonsus Segobie
l. viij. ꝛ ẖericus. ij. Madrid. de penis. l. vij. Sic etiã
is qui hz vnã vxorẽ ꝛ vnã cõcubinã: vt voluit notã.
Bal. in. d. l. neminẽ. ꝛ etiã dicta lex Regni. q̃ dicit q̃
si expulsa vxore domi retinet cõcubinã perdit medie
tatem bonoꝝ suoꝝ. ꝛ vltra hoc perdit quintã bono-
rum vt dicitur alia lex Regni quã edidit Rex Joan
nes primꝰ in Briuiesca, era ſ mcccl xxxvij. quã appro-
barunt Catholici Rex ꝛ Regina domini nostri To-
leti, anno. mcccclxxx. l. lxxj. incipiẽ. muy honesta. imo
si duas ſ habeat concubinas est infamis vt dicit gl.
nota. in auť. quibus modis. natu. effi. sui. §. fi. collať.

Universidad de Deusto Biblioteca

vñ.ꝛ per hoc repellit a testimonio.ſm Bald.in.d.l. neminē.Ecce quomodo cōcubina eā parat̄ vxori.

8 ¶Et propterea ſicut poteſt maritus ↑accipere emphyteuſim pro ſe ꝛ vxore ſua.vt per Spec.ti.de locaro.§.nunc aliqua.ver.cxlviij.ſic etiā pōt amaſius p ſe ꝛ amaſia vel cōcubina.niſi ſit emphyteuſis ecclefie.ſm Bal.in aur.ſi quas ruinas.ij.col.C.de ſacroſan.ec.arg.l.ſi qua.C.de ſpecta.lib.x.vbi dī q̄ nō licet in loco honeſto inhoneſtas collocare perſonas. Et propterea ſidē de filijs baſtardis.vt ibi per eum. ꝛ Spe.in.d.§.verſi Iſtuij vbi Bal.hoc ampliat etiā ſi ſint legitimati. Jdē↑z ille in.l.generaliter.§.cū autē.C.de inſtit.ꝛ ſubſti.ſub condi.fac.ꝛ alij de quib? ibi ,p Ja.pe.col.intellige niſi ſint legitimati p ſubſequens matrimoniū.iuxta no.in.c.tanta.qui fi.ſint legi.ꝛ.c.innotuit.§.de elec.vbi vide Abb. pe.colū.ꝛ plures alios de quibus per Ja.in.d.§.cū autē.ſi.co. ADD Adde predictis q̄ de iure ciuili ſicut licitū eſt morari cū vxore:ſic cū cōcubina.vt.l.in cōcubinatu.ff.de cōcu.tenet Bal.in.l.ſi ea ꝯditione.C.de cōdi.inſertis. Jtē ſicut habēs cōcubinatum cū vxore

9 dñi perdit feudum:ſic↑ cū concubina:vt late tradit Franci.curtius in tract.feudo.folio.xxxiiij.colū.ij.ꝛ Jacob.de aluarotis.in.c.ſ.§.primo.quib.mo.feud. amit.ꝛ Jacobus de ſancto Georgio in ſuo tracta. feudorum folio.xxiij.co.ij.ꝛ ibi quid de pediſequa. Iſta faciunt ad dubium.an ſicut acquiſita cōſtante matrimonio inter maritum ꝛ vxorem:equaliter diuidantur per legem huius Regni de qua.j.dicem? ſic inter concubinarios.de quo ibi dicā.dixi etiaz in commēto illius legis.Eſt tamē differētia inter vxorem ꝛ cōcubinā:qr vxor comedit cum viro in eadem parapſide:eāq; honeſte induit:ꝛ ad eccleſiam mittit:ꝛ in loco ſuo recipit illam ꝛ ad mēſam ſuaz:ſz q̄n tenet illam vt ancillam:nō recipit eam:ſz mittit eaz ad aquam:ꝛ induit eam vilibus veſtibus:ꝛ hz locū ſeparatum:declinat tñ ad eam q̄n placet ꝛ tunc cōcubina preſumit.ita dicit Hoſti.in.c.illud.§.fin. de

10 preſum. Iſta faciunt ad queſtionem.↑an acquiſita inter amaſium ꝛ amaſiam vel concubinaz in domo retentam cōmunicentur inter eos tanq̄ inter virum ꝛ vxorem.de qua dicemus.j.cum de ſocietate ꝛ lucris inter maritum ꝛ vxorē agemus.TJO. ¶Am

11 pliabis predicta vt↑ queſita per vxorē preſumantur de bonis mariti q̄uis probetur vxorem fore adulteram.Nā ꝛ tunc potius preſumit̄ in bona partē q̄ acq̄ſierit ex bonis mariti:non aliūde.ita ſingulr voluit Bal.in.d.l.cum oporteat.iiij.col.arg.ter.in.l. miles, §.mulier.ff.de adul.refert ꝛ ſequit̄ Andr.ſicu.in.d.c. ſ.melius facit ter.in dicta.l.miles.§.defuncto.vbi dicitur quod↑ natus in domo ex vxore preſumitur filius

12 mariti.vt.l.quod ſemper.ff.de in ius vocan.ꝛ.l. ſi vicinis ſcientibus.C.de nuptijs.etiaz ſi probetur vxorem fuiſſe adulteram tempore conceptionis filij ex quo illo tempore facebat cuz marito: preſumitur potius filius mariti quā adulteri.vt.d.§.defuncto. quem textum ad hoc multum commendat Bald? in dicta.l.ſi vicinis.C.de nuptijs.ꝛ in dicto capi.primo.vij.colum.quibus modis feudum amittitur.et in Rubrica.C.de probationibus.fina.colum.ꝛ in.l. ſi matre.C.de ſuis ꝛ legitimis heredibus.ꝛ Abbas in capi.officij.de peniten.ꝛ remiſſio.ꝛ in.c.per tuas,

13 in princip.ſupra de probatio.↑ qui idem dicit in cōcubina:vt filius natus ex cōcubina retēta in domo preſumit̄ filius concubinarij.vt ibi probat.ꝛ eſt glo. expreſſa in c.michael.§.de filijs pre.quam multum cōmendat Bald.in.d.l.ſi vicinis.ꝛ in.l.filium.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.Ancha.conſil.ccxxj. Bald.ꝛ Abb.in.d.c.per tuas.qui ampliat iſtud etiā ſi concubina non ſemper cohabitaſſet viro:ſed aliquādo diuertiſſet:quāuis cum illo diu fuiſſet ſteriliſ dūmodo interueniat tractus ꝛ nominatio filiationis per illum textum ſm Abba.Franciſcum aretinum ꝛ Feli.ibi qui ſic limitat ter.in dicto.§.defuncto.ꝛ glo.in dicto.c.Michael.iſtis concurrentibus preſumitur filius amaſij natus ex concubina in domo retēta:q̄uis illo tempore cognoſceretur ab alio quia ex quo ſaccbat cum cōcubinario:potius preſumitur cōcubinarij q̄ alterius. iſtud teneas q̄uis contrarium dixerit Bald.ꝛ male.in dicto.c.ſ.vij.colum.quibus mo.feu.amit.libr.feudorum.de quo p Andre.ſiculum in Rubrica.§.de proba.ix.colū.ꝛ in

14 d.c.per tuas. Jtē ergo↑ dicamus in caſu noſtro:vt acquiſita per vxorem vel concubinam: preſumātur de bonis mariti ſeu cōcubinarij:ꝛ ſi vxor adulteriū tunc temporis commiſiſſet vel cōcubina fornicationem:q̄ bene notabis. ¶Amplia ſecundo predicta

15 vt procedant non ſolum conſtante matrimonio:verumetiam eo ſoluto per mortem mariti:ſi breue tempus eſt q̄ maritus ſit mortuus.arg.text.in.l.ſi fundum.ff.de fun.do.ꝛ in.l.in cōfirmando.ff.de confir. tuto. Jtē dicit no.ſolus Albe.in.d.l.etiā.C.iſto tit.ꝛ ſentit glo.in.d.l.quintus.facit in ſimili quod dico.j. §.lrij.in ver.amplia ſecundo predicta.dum viri vxorare ſocietatem inter maritum ꝛ vxoris heredē mortua vxore vt ibi videbis.breue autem tēpus intelligerem intra annum luctus vt durante eo quicquid vxor acquirit preſumatur de bonis mariti acq̄ſiti

☞ ſe:vt cuiterur ſuſpitio turpis queſtus:cum eadem caſtitas intra tempora luctus in muliere deſideret̄ per legem:que deſideratur conſtante matrimonio vt in auten.de reſti.ꝛ ea que pa.in rubro ꝛ in nigrocolla.iiij.ita dicit ſatis ſingulariter Ang.conſi.cxij. col.incip.in dei nomine ſuper primo ꝛc.facit ad hoc quod dico.j.§.lrij.in ỹ.amplia ſcō.ꝛ.§.lxvij.in pn.

¶Intelligē tñ ꝛ limita predicta niſi forte ex conſeturis appareat contrarium:vt puta ſi filij erant diuites ꝛ mater erat inops preſumitur de bonis filioꝝ acquiſiuiſſe ſi ipſa adminiſtrabat eorum bona. Si autem mater erat induſtrioſa ꝛ filij pauperes:preſumitur potius ex induſtria ſua acquiſiuiſſe. Si autē non apparent iſte conjecture:tunc ſufficit matri poſſidenti quod filij non probent emptum vel acquiſitum ex pecunia eorum.vt.l.ſi defunctus.C.arbitriū tutele.ꝛ.ff.de admi.tuto.l.titium ꝛ meuiū.§.alter.ꝛ

☞ facit q̄ no.in ſimili.in.l.cum oporteat.in princip. C.de bonis que lib. Nam ꝛ ſi non preſumatur,p matre ſufficit ſibi quod non preſumatur contra matrē. quia ceſſantibus preſumptionibus ad alterum extremorū ſufficit re ipſa incertitudo:imo etiam ſi vir ageret:ſufficit eius titulus.vt dicto.§.altero.ꝛ ideo dicitur matri non poſſe fieri contrauerſia per filios niſi doceant vera eſſe que intentāt.nec obſtat.ff.iſto titulo.vir.quia ibi loquitur in queſitis conſtāte ma-

trimonio.Sec? in acquiſitis eo ſoluto.quia de vxore loquitur non de vidua:ꝛ quia in vidua nō eſt eadem ratio:quum ex operibus ſuis poſſit acquire re:quia non tenetur operari heredibus viri niſi vellit alimentum ab eis.vt.l.ſi cui.ff.de operis liberto. iſta ſunt pulchra ver.Bartol. conſilio quingeteſimo octogeſimo primo incipiente:quedam vidua.in ſecunda parte. ¶Amplia tertio etiam ſi vxor vendiderit aliqua bona ꝛ maritus agat contra emptorē. Tam ꝛ tunc preſumptio quod acquiſierit ex bonis mariti operatur contra emptorem ſicut contra mulierem.quia nemo poteſt plus iuris transferre ꝛc.vt ff.de acquirendo rerum dominio.l.traditio.ꝛ ff.de contrahenda emptione.l.alienatio.ita tenet Alberi eius poſt Baber.in.d.l.etiam. ¶Limita primo predicta vt acquiſita per vxorem conſtante matrimonio preſumantur de bonis mariti quando ipſa tacet vel forte mortua eſt ꝛ eſt contentio inter virum ꝛ vxoris heredes.Secus tamen ſi ipſa negaret fuiſſe acquiſita conſtantis matrimonij tempore: nam tunc non preſumitur tempore matrimonij quieſita.niſi probetur vt colligitur ex.d.l.quintus.in fine.in ratione ibi poſita in verbo alias queſitis.ita dicit Salicet? in dicta.l.quintus.ꝛ in dicta.l.etiam.dicens hoc forte equum ꝛ ſatis notandum.mens eius eſt dicere q̄ cum textus in dicta.l.etiam ſoluz dicat de queſitis tempore matrimonij;quod preſumuntur queſita de bonis viri:patet quod vir vel eius heres petens bona tanquam ſua fundat intentionem ſuam ex tempore:ex quo requiritur quod bona ſint queſita post matrimonium.ergo hanc poſteritatem ꝛ hoc temp? probare debet.vt.l.matrem tuam.C.de probatio.et ſecunda.C.de peti.heredi.ꝛ in.l.non ſoluz.§.ſed vt probari.ꝛ ibi late per Barto.ff.de noui operis nunt. ia.ꝛ per glo.in clemen.ſi.de reſcrip. Iſta faciunt ad dubium quod habui in practica:maritus vxore defuncta:quando aliam ſuperduxit:fecit inuentarium bonorum que tunc temporis habebat in quo inter cetera poſuit mille ducatos quos habebat nec potuit conſtare an illos lucratus fuerit conſtante primo matrimonio an eo ſoluto.dubitabatur quid iuris:dixi conſiderandum tempus quo vixit in viduitate ꝛ qualitas pſone ꝛ negotioū ꝛ bonorum de q̄bus pſumi pōt quantū viduitatis tempore acquirere potuit ꝛ illud erit ſuum proprium.aliud vero preſumitur acquiſitū cōſtante primo matrimonio quoꝝ medietas debetur filijs prioris matrimonij deducto vſufructu qui patri debetur in bonis filioꝝ qui ſunt

☞ in ſua poteſtate.] Ad cuius confirmationem facit quod in ſimili voluit Abb.poſt alios.in.c.iij. in fine. ſupra de peculio cle.vbi dicit.quod quando dubitat̄ vtrum res queſite per clericū ſint queſite ante adēp

16 ptionē beneficij vel poſt:eccleſia que dicit ↑ res eſſe queſitas poſt adēptionē beneficij debet hoc probare alias preſumit̄ pro herede clerici poſſidente:et de hoc dicit forte textum ſingulalem cuius gloſſ. ſi bene intelligaꝝ.in.c.ſ.xij.q.iiij.qō dicit eſſe no.idem tz Lu do.ſingulari.cclxx.incip.tu habes.Cum autem preſatus quārum ad hoc equipareꝝ vxor.vt no.in.c.ſ.ſupra de pecu.cle.ergo illud qō dictum eſt prelato:habebit locum in vxore poſſidente dicta bona:ſup quib? eſt cōtentio.ꝛ negante illa habuiſſe pſtante ma-

trimonio ꝛ per cōſequens idem eſſet dicēdum in herede vxoris(ea mortua)poſſidēte ipſa bona et negante matrem habuiſſe conſtante matrimonio:quia defenſio que matri competebat:videtur ad eum tranſire.vt.ff.de exceptionibus.l.exceptiones cum ſimili. ¶Ad iſta bene facit quod voluit Bald.poſt Nico. de macha.in aur.ex teſtamento.vſ.columna .verſic. vndecimum caſum.C.de collatio.vbi dicit quod qñ filij poſſidet bona que dicitur queſiſſe ex bonis patris:tunc non eſt preſumptio pro patre vel pro herede patris agente.imo incumbit probatio actori.Jdē ergo videtur dicendū in caſu noſtro in vxore vel eius heredē poſſidente res ſuper quibus agitur vt preſumatur acquiſiſſe ante matrimonium niſi contrariū probetur. ¶Nec videtur obſtare ter.in.d.l.quint?.ꝛ in dicta lege etiam.quoniam illa iura loquuntur in his que conſtat fuiſſe acquiſita conſtante matrimonio:dubitatur tamen an ſint acquiſita ex bonis mariti vel aliunde:nā tunc preſumunt̄ acq̄ſita de bonis mariti vt euitet delictum.i.ſuſpitio turpis queſtus. Sed in caſu noſtro dubium eſt an ſint acquiſita cōſtante matrimonio vel ante matrimoniū.quo caſu lz in fauorem vxoris vel eius heredis poſſidētis dicta bona preſumamus:non ,pterea preſumemus delictum.et ita caſus eſt diuerſus. vxor ergo vel heres eius poſſidens etiam ex non iuſta cauſa abſoluendi ſunt actore.i.ipſo marito vel eius herede non probāte quod intendit:hoc eſt quod poſt matrimonium ille res fuerint acquiſite.vt.l.ſi.C.de rei vendi.ꝛ inſtit.de interdictis.§.commodum.ꝛ.c.vnico.in principio.ſ.vt eccle.bene.ſine dimi.con. ¶Sed quamuis hec iuri ꝛ equitati conſona videantur:contrarium tamen tenuit vber.de bobio:in.d.l.etiam.quem refert,et ſequitur ibi Albe.de quibus Sali.ꝛ alij nullam penitus faciunt mentionem. Dicunt enim ipſi quod ſi mulier dicat ſe habuiſſe ante matrimoniuz et vir dicat quod poſt mulieri incumbit probatio. quia qui ante factum dicit probare debet.vt.l.quoties.C.de rei vend.maxime cum preſumptio ſit pro viro.arg.text.et quod ibi no.in auf.licentiam.C.de epiſ.ꝛ cle.vbi ſi dubitatur vtrum res queſite a prelato fuerint queſite poſt ademptum beneficium vel ante:in dubio eſt preſumendum pro eccleſia quod fuerunt acquiſita poſt:et ſic de bonis eccleſie.quod etiam tenuerūt Jnno.ꝛ alij in.c.cum in officijs.ſ.de teſta. Joan.an.Lardi.ꝛ alij in.d.c.iij.ſ.de pecu.cle. Baldus in dicta aurentica licentiam ſecunda colūna dicens quod ſi bona que prelatus poſſidet ſunt omnino incerta ad quem pertineant an ad prelatū vel ad eccleſiam nec apparet quando vel vnde peruenerunt:ꝛ tūc preſumuntur eccleſie. Nam quicq̄d

17 ↑ prelatus reperitur poſſidere poſt prelaturam et non conſtat de titulo vel poſſeſſione antiquiori:preſumitur eſſe eccleſie ꝛ nomine eccleſie poſſideri. Unde prelatus de his reſtari non poteſt nec aliquis alius adminiſtrator eccleſie nec etiam rectores hoſpitalium.vt expreſſe apparet in corpore vnde ſumitur.d.auf.quod eſt not.dignum ſecundum Baldū. ¶Cuius ratio eſt ſm cum quia ex quo prelatus a principio nō diſtinxit res ſuas per libellum a rebus eccleſie ſicut debebat:vt probatur.xij.qō.ij.c.manifeſta.ꝛ.c.ſint manifeſte.preſumptio eſt contra ipſum

quod nullas tempore promotionis res proprias habuerit ex quo fuit in culpa non obseruando cautelã legis: vt voluit Innocen. in. d. cap. cuz in officijs. Et per hoc dicit ipse multum notãter quod si ille cui ꝑlatus relinquit talem possessionem etiam iure institutionis eam occupat propria autoritate: quod ipse incidit in penam legis, si quis in tantam. C. vndeui. nec excusatur obtentu testamẽti. quod dictum nunq̃ est oblioni tradendum. de quo exclamat Bal. in. d. auten. licẽriam. iij. colum. ⁊ Andre. ficul. in. d. c. cum in officijs. post principi. ⁊ in trac. Cardi. ſ. parte q. iij. colum. xiiij. ⁊. xvj. cum sequẽtibus. Jta ergo dicamus in casu nostro: quia mulieres quibus ipsi prelati comparantur solent dare maritis suis libellum siue inuentarium rerum suarum quas ferunt secuz vltra dotem. vt est text. valde nota. in. l. si ego. §. fin. ff. de iure dotium. si hoc non fecit vxor: est quid sibi imputetur: ⁊ per consequens est presumptio qõ nullas res habuerit tempore cõtracti matrimonij. Unde quicquid vltra dotem habeat presumitur ex bonis mariti quesisse. Ad quod bene facit text⁹ in. d. l. quintus. ff. isto tit. vbi textus simpliciter dicit quod cum dubitatur vnde mulier quesierit: presumitur de bonis viri quesisse nisi aliud probetur. Et licet textus in. d. l. etiam. videatur dicere quod istud est verum de quesitis tempore matrimonij contracti. per hoc tamen non infertur id quod dicit ibi Salice. quod si mulier dicit se acquisisse ante matrimonium: incumbet probatio marito vel eius heredib⁹ sed solum inferrur hoc videlicet quod si mulier probat se ista bona quesisse ante matrimonium: non cogitur aliter probare vnde habuerit: quia satis constat per hoc quod non pertinent ad virum: vndecũqʒ illa quesierit. Et ideo vbi mulier hoc nõ probaret stabo textui in. d. l. quintus: qui simpliciter presumit

18 ⁊ bona fuisse quesita de bonis mariti. ⁊ sic in dubio fuisse quesita tempore matrimonij: ⁊ nõ antea: ita singulariter ⁊ subtiliter dicit Franciscus are. consil. xxxj. in. iij. col. incipiẽ. in Christi ⁊c. ꝑsiderata. Et istõ mihi satis placet. Nam si aliud diceremus facile eẽt mulieri vel eius heredibus dicere illa bona fuisse quesita ante matrimonium: ⁊ per hoc transferre in maritum vel suum heredem onus probandi contrarium. ⁊ per hunc modum elideretur dispositio ⁊ presumptio dictorum iurium ⁊ frustratoria redderetur. ¶ Et istud maxime procederet in vxore que ante matrimonium non habebat bona propria: nec administrationem aliorum bonorum: nec erat sui iuris sed in potestate patris vsqꝫ ad tempus nuptiarum seu traductionis ad domum sponsi. Nam tunc non video vnde ipsa acquirere potuisset. et absurdum videretur hoc casu quod per solam negationem mulieris vel eius heredis quod illa bona non essent acquisita post matrimonium. esset maritus oneratus probare contrarium presertim quia administratio bonorum communiter non committitur per partes feminis ⁊ maxime puellis sed masculis: vt. l. fina. C. de legi. tu. Unde non est verisimile quod dum ista mulier esset in patris potestate: aliquid de bonis paternis acquisisset. nec etiam aliunde: quia vt ait no. Bartol. in tracta. de duobus fratribus in. iiij. quest. sicut vxor tempore matrimonij presumitur in dubio

19 quesisse de bonis mariti: ita filia † femina si acquisiuit aliquid ante matrimoniũ presumitur acquisisse absolute ex bonis paternis. ⁊ per consequẽs ipsi patri acquirit. Jstud autem presumere esset iniquum. quia esset presumere furtum aut rapinam ab ea facram de bonis paternis. ergo cessare debet ista presumptio: vt euitetur delictum. vt. l. merito. ff. pro socio. ⁊ capitulo cum dilecti. J. de accusa. restat ergo vt presumamus talia bona forte quesita constante matrimonio ⁊ sic de bonis mariti. Secus forte esset si vxor ante matrimonium fuisset sui iuris. vel si in potestate patris fuisset versata in amplo ⁊ magno patrimonio patris vel alterius extranei. Nam tunc posset esse cõiectura. quod ipsa fuisset lucrata de' bonis propijs vel paternis. ⁊ ita forte posset procedere opinio Saliceti de' qua supra secundum Franciscum in dicto consilio. quem videas latius loquẽtem. ¶ Secundo limita predicta vt acquisita per vxorem constante matrimonio presumantur de bonis mariti nisi adsit alia presumptio violentior qõ ex bonis suis vel aliunde quesierit. Nam tunc stabimus presumptioni vehementiori. ar. text. in. c. afferte. de presumptionibus. et facit glo. ij. in. c. tenor. de re iudi. Jstud est notum dictum Andree ficuli. in dicto capitulo primo in principio supra de peculio cle. quod mihi satis placet: quia iura predicta se fundent super presumptione: non est mirum si illa presumptio vincatur per aliam violentiorem presumptionem. vt lege diuus. ff. de integrum restitutione. et lege cum de indebito. ff. de probationibus ⁊ in capitulo in nostra. de testi. et in capitulo literas. de presum. quem multum no. ibi Bald. ⁊ Abb. in prima columna dicentes per illum textum quod sic concurrunt duo dicta contraria ab eodem vnum cum iuramento: aliud sine iuramẽto: standum est dicto non iurato si coniecture sunt pro eo magis quam pro dicto iurato. quod dictum est bene notandum. de quo facit festum Felinus sandeus in capitulo cum in tua. supra de testi. Sic ergo dicamus in casu nostro maxime cuz presumptio que hoc casu facit pro muliere sit specialis quod et aliquo certo loco vel administratione vel arte illa bona acquisierit. Presumptio autem que facit pro viro est generalis quod ex suis bonis acquisierit. vnde presumptio que est in specie: semper tollit presumptionez que est in genere. vt est text. in dicta lege cum de indebito quẽ ad hoc ibi ponderat Bartol. in principio. ¶ Et ex his infertur quod si mulier tempore nuptiarum erat diues ⁊ accepit maritum pauperem tunc bona acquisita per vxorem constante matrimonio non presumuntur de bonis mariti cum nulla habeat sed potius de bonis vxoris. ita tenent Anto. anchar. et Andreas siculus in dicto capitulo primo de peculio cle. ¶ Hinc est etiam quod licet eis honestas mulieris non patiatur eam alicui negotiationi preesse ex qua possit lucra facere. vt dicit text. no. in. l. femine. ff. de edendo. si tamen vxor publice negotietur: illud quod acquirit presumitur quesisse ex illa negotiatione: non autem ex bonis mariti. Jstud est notabile dictum Baldi in lege cum opor. teat. iiij. columna versi. insuper quero. qõ refert et sequitur Andreas siculus in dicto capitulo in principio supra de pecu. cle. quod dictum alibi non legi. Jdẽ dicit. l. regni. iij. parti. ti. xiiij. l. ij. in fin. facit quod voluit Bal. in. l. si vxorẽ. ij. co. ver. ceterum. C. de condi. inser. vbi dicit quod si vxor facit aliquam artem vel mercantiam: vel esset chirurgica vel obstetrix. que opere non sunt domestice ⁊ familiares: id quod acquirit ex istis operis: non acquiret viro: qz nec ad preceptum viri tenetur negotiari. Ad hoc bonus text. ⁊ ibi notat Raphael Fulg. in. l. si mulier. §. si vir vxori. ff. isto titulo. vbi dicit quod illud quod querit vxor ex operis suis: non querit marito sed sibi vt latius scripsi. col. xcvj. ver. si ergo mulier. ¶ Hinc est etiam quod si † vxor constante matrimonio emat aliquam rem suo nomine ⁊ dicatur in instrumento emptionis quod de sua pecunia propria emit viro ꝑsente ⁊ assentiente: ista tacita confessio preiudicat viro vt pecunia non presumatur de bonis viri nisi probetur quia confessio tacita facit cessare presumptionem quod pecunia fuerit de bonis viri. Jsta est not. decisio Saliceti in. l. cum propria. in fi. C. si quis alteri vel sibi. per illum text. iuncta gloss. super verbo docenti. quod dictum refert ⁊ sequitur Jo. de pla. in. l. ⁊ si instrumenta circa fin. C. de fide instr. ⁊ iure hastefisl. lubro. ⁊ Hoc idem voluit Sali. in. l. si mater. C. de otrahen. emp. vbi dẽ dicit si vxor emit rẽ mariti et pretium marito soluit. ⁊ ipse recepit vt de bonis vxoris. Nam ista tacita confessio mariti facit cessare presumptionem quod pecunia fuerit de bonis mariti vt in casu predicto. Secus dicit ibi Salicet. si maritus emit fundum pro vxore absente ⁊ pretium quod soluit confessus est se soluere de propria pecunia vxoris: qm̃ isto casu: quia pecunia emanat a viro: presumptio est magis donationis nisi appareat alia verisimili presumptione quod vxor aliunde pecuniam illam potuerit habere quia confessio facta in fauorez 21 eius qui a confitente non potest capere: presumitur in fraudem facta vt. l. qui testamentum. ff. de proba. ⁊ l. cum quis decederes. §. titia honestissima. ⁊ ibi gl. ff. de leg. iij. ⁊. l. si forte. ff. de castren. pe. sed vxor nõ capit a viro inter viuos. vt. ff. isto ti. per totum ergo ⁊c. ¶ Sed in casu in quo pecunia ꝑsumitur de bonis viri ⁊ tenetur. viro reddere res tamen empta non erit viri: sed vxoris ementis vel pro qua fuit empta. vt est text. in. l. j. ⁊ in. l. multum. C. si quis alteri vel sibi. ⁊ in. l. ⁊ si de tua. C. isto ti. ⁊ in. d. l. ⁊ si instrumẽta. C. de fide instr. ⁊ iure haste fisca. lib. x. vbi hoc tenẽt Barto. ⁊ Jo. de pla. qui hoc intelligit: nisi vxor emat rem ex pecunia sibi donata a marito cuius prohibita est donatio: qz tunc res empta ab vxore acquirit viro: ⁊ ipse eam vendicare potest: quantũcunqʒ instrumentum sit confectum in personam vxoris: sicut econtra ipsa vendicat rem empram a viro ex pecunia ab ea donata viro. vt. l. vxor marito. ff. isto titu. et ita intelligo dictum Salice. de quo supra. Adde Jam dictis infertur vnum satis quotidianum: ꝙ si maritus partitur vxorem negotiari cum pecunia suaipsius mariti: presumitur ei donare. ita notanter concludit Raphael Fulgosius consilio. cxcviij. col. secunda incipiẽ. in questione. Ex quo si verum est possent multa sequi. primo quod ex tali negotiatiõe maritus non obligaretur quod esset contra legem regni. foro legum. lib. iij. ti. ij. l. xiij. de qua infra. §. operatur alium ⁊ sextum effectum. secundo quod maritus non haberet medietatem lucrorum inde habitorum quod similiter esset contra mentem alterius. l. regni foro legum. li. iij. ti. iij. l. j. de qua infra se quenti. §. dicemus. cogitabis. Jdem. ¶ Ex predictis etiaz infertur quod si tabellio stipulatus est nomine mulieris a titio centum qui confessus fuit ab ipsa muliere mutuo recepisse ⁊ lapsum est biennium ita qõ non potest obijcere exceptionem non numerate pecu. non presumitur hec pecunia processisse de bonis viri: quia possibile est quod mulier non numerauerit pecuniam: sed biennium successit loco numeratio nis. maxime quia instrumentum non continet numerationem sed solum debitoris confessionẽ: inter que maxima est differẽtia. vt. l. si ex cautione. C. de nõ nupecuñ. et sic debitor non est obligatus re sed literis seu verbis: vnde ista presumptio que facit pro muliere est vehementior ⁊ vincit aliam presumptionem que est contra ipsam. ita tenet solus Albricus in. d. l. etiam. ¶ Tertio limita predicta vt non procedant quo ad possessorium qz illud quod possidet vxor in possessorio presumitur vxoris. vt. l. fina. C. quorum bono. Sed in petitorio refert aut habet vetustiorem possessionem ante matrimonium ⁊ presumitur vxoris. aut recentiorem et tunc aut est controuersia cuz viro aut eius successore: et presumitur acquisitum de patrimonio viri. aut cum alio extraneo. ⁊ presumitur vxoris. ita dixit no. Bald. in dicta. l. si vxorem. secunda columna. verficulo vtrum illud. C. de conditio. insertis. refert et sequitur Alexand. in lege qui in re. circa finem. ff. de acquirend. possess. dicens hanc forez magnam limitationem ad. l. quintus. ⁊ dictã legẽ etiã. ¶ Pro cõplemento huius articuli cadit hic no. dubi⁹ si maritus † et vxor simul habitantes in domo: habent intra domum multa bona mobilia: cuius presumentur esse viri an vxoris. Veritas est quod si reperiuntur in domo mariti: eius presumuntur non vxoris vt est gloss. que sic debet intelligi in lege ob maritorum. C. ne vxor pro marito. et mulier habet probare illas res esse suas: vt ibi text. ⁊ in lege si ego. §. dotis. ff. de iure dotium. vbi text. not. quod hoc poterit probari per priuatam scripturam mariti. quod est menti tenendum. Adde Pro inuentario quod maritus ⁊ vxor facere solent de reb⁹ quas afferunt matrimonij tempore: vt paulo ante dixim⁹ et infra latius dicemus Jdem. ¶ Si autem reperiuntur in domo vxoris presumũtur vxoris: nisi appareat quod maritus illic deposuerit ⁊ potest apparere per instrumentum depositi: quod fieri potest inter virum ⁊ vxorem. vt est text. not. in lege finali. ff. vt in po. lega. quem ad hoc allegat Bal. in lege si vxorem. secunda columna. C. de conditioni. insertis. Ille enim qui possidet domum: presumitur possidere mobilia que sunt in domo vt dicta lege ob maritorum. ⁊ lege titia. §. gayus. ff. de legatis secundo. ita dicit Bald. in dicta lege ob marito: um. et in capitulo ex parte. secunda columna. supra de consuetudi. quem refert ⁊ sequitur Alexand. in dicta lege qui iure in fin. ff. de acquiren. possess. ¶ Si vero maritus et vxor pariter habitant domum nec appareat ad quem eorum dominium spectat: tunc nisi per con

fecturas appareat ad quem eorum domus spectet iudicabimus quemlibet pro dimidia possidere. vt no. voluit Angel. in dicta lege qui iure. Ad cuius cõfirmationẽ facit quod voluit Bartol. in lege si duo, in principio. ff. vti possidetis. duz dicit quod vbi plures sunt in possessione: faciunt sibi partes per concursum et quilibet dicitur esse pro virili in possessione. vt. l. si finita. §. cum autem. ff. de damno infecto. ita ergo dicamus in marito et vxore simul possidẽtibus domum. vt dicebat Angel. in dicta lege qui iure. Cuius dictum non placet Joan. de imol. nec Alexand. & Ludo. ibi qui dicunt quod imo in dubio presumendum est pro marito ex eo quod vxor non presumitur habere propium. vt dicta lege quinrus. ff. isto titulo. et lege etiam. C. eodem. quando ergo vxor simul cum marito possidet: tunc si res ad maritum iure proprietatis pertinet: aut pertinere presumitur: vxor pro parte vel prototo ad maritum pertinente: iure familiaritatis presumitur possidere. vt dicta le. qui iure. cum ibi not. maxime per Oldra. et ita quãdo non apparet cuius est domus an viri vel vxoris: in dubio presumitur viri et per consequens res que intra domum sunt presumuntur viri. ¶ Hodie tamen de consuetudine huius regni omnia bona siue mobilia siue immobilia que habent maritus & vxor dicuntur communia mariti & vxoris: preter illa que quilibet eorum probat sore sua. ita disponit lex fili. cc. que incipit commo. quier nec facit illa lex distinctionem: vtrum teneatur in domo mariti vel vxoris. [ad de quod omnia bona que reperiuntur vltra ea que sunt propria mariti & vxoris dicuntur multiplicata constante matrimonio. vt sentit Bald. in lege prima questio. secunda. C. pro socio. & in. l. prima. penulti. colũ. ver. circa secundũ. C. cõmodati. dum loquitur de diuisione inter socios faciẽda. bene facit. l. s. & iiij. so. xj. ti delas ganãcias. adde hic considerandam esse consuetudinem loci in quo habitaucrunt quoad lucra. iiij. par. ti. xj. rubiij. vi. Bal. in. l. s. q. ij. C. pro socio. de his lucris vide in repertione. l. vnum ex familia. colũ. xiiij. per segurã. ff. de leg. ij. Ita vidco seruari in cancellaria. ¶ Propterea cauti sint coniuges vt tẽpore quo celebrantur nuptie: faciant inuentarium de rebus quas quilibet eorũ ducit ad matrimoniũ. quod est multum vtile quando matrimoniũ dissoluitur sine filijs. vel etiã cũ filijs: superstes tamen iterũ contrahit matrimonium vt quotidie fit: vel quando alter filiorum melioratur: ad hoc tex. no. in. l. si ego. §. fi. ff. de iure do. & dixi supra col. ccxcvij. & ista sunt cõtinenda quãuis lex regni de qua statum fiet mentio cõmunicet inter coniuges bona cõstante matrimonio acquisita: quenia in aliquibus partibus regnivt Lo: dubie illa lex nõ fuit recepta imo per contrariuz vsum sublata.

1 ☞ Societas sicut expresse contrahi potest ita tacite ipsa.
2 Voluntas datur intelligi facto.
3 Societas quedã est inter virum & vxorem.
4 Concubinatus est a iure canonico reprobatus.

Operatur aliũ & ịntũ effectũ traductio. qz postq̃ spõsus de presenti traducit spõsam ad domũ suã: & eã secũ retinet: videt inter eos ẽcta quedã vniuersalis societas. vt. c. cum societas vigesima septima. q. ij. & l. cũ hic status. §. si inter virũ. ff. isto ti. & l. alimẽta §. fi. & ibi glo. ff. de alimen. & cib. lega. est bonus tex. in. l. s. ff. de ritu nup. in. l. s. ff. rerum amor. & in. l. aduersus. C. de crimi. expila. heredi. vbi dicitur quod marit⁹ & vxor sunt socij diuine & humane domus. ADDJ Quia ex pari cõsensu semetipsos iungũt: vt ait Augustinus in libello de virginitate Beate virginis: cui⁹ meminit valensis in cõlequio parte. ij. dist. iiij. in principio. Prima q̃z humane societatis copula naturalis fuit vir & vxor: quos necipsos solos Deus cõdidit: & tanq̃ alienes iunxit: sed altera rũ creauit ex altero: signãs etiã vim coniunctionis in latere: vnde illa detracta formata est: vt inquit Augustinus in libro de bono coniugali. refert lucas de penna. in. l. secunda. C. de proxi. sacrorum scrinior⁹. lib. xij. col. ij. non est ergo mirandum si inter maritum & vxorẽ videatur contracta quedam societas: vt colligitur ex predictis. & ex. c. ij. supra de spon. vbi dicitur quod si sponsi promiserint contrahere matrimoniũ. fide interposita: possunt ab hoc mutuo consensu discedere: ad instar eorũ qui interposita fide societatem contraxerunt. & postea eandẽ sibi remittunt. vt. l. verũ. §. fin. & l. actione. §. ditimus. ff. pro socio. secundũ glossi. in dicto. c. ij. Ex quibus colligit ibi Antoni⁹ in sexto notabili: contractũ matrimonij habere instar cõtractus societatis. leges ergo pro socio: possunt induci ad materiã matrimonij per hanc decretalẽ secũdũ Anto. ibi & merito quidẽ: quoniã nuptie que sacramento: fide: prole firmissime sunt: sic cõmendantur. vt patus iusse: posterius concessisse facile videantur: dixerat enim dominus post prolorum parentum creationẽ. crescite et multiplicamini & replete terram. per que verba nuptiarum preceptionem intelligimus: postea subiunxit: hoc est nunc os de ossibus meis. quibus verbis matrimoniũ insũgi videtur: Beneficia. s. quã vero ꝓbabiles sint nuptie: Christus in Euãgelio demonstrauit confirmauitq̃: quando inuitat⁹ venit ad nuptias: & quando prohibuit vxorẽ dimitti. nuptias igitur bonas esse fateri necesse est: & propter causa & vtriusq̃ sexus societate quã nobis natura mirum in modum cõmendauit. alie quin inter feces coniugũ dignitas desineret: si vel liberis careret. vel adempta generandi spes esset: in quibus ipsa egregia laus est: vt incontinentie turpitudinem propagande prolis honestas tueatur. quamobrem vir & vxor eo iure: eo federe: ea necessitate coniuncti sunt: vt nec ipsa separatione distingi possint. hos igitur socios recte appellamus: & societatis iura ad illos extendimus. ¶ JO. Nam sicut potest ꝓ societas expresse contrahi. sic enam tacite re ipsa vt lege societatem. et lege coire. et lege plane si bi. ff. pro socio. ADDJ et lege qui admittitur eodem titulo. cum similibus: ¶ JO. traditur per Bartolum in lege cũ duobus. §. papinianus. ff. eodem. et in lege virum & meuium. §. finali. circa finem. ff. de adminis. tut. & in lege prima. §. si quis hoc interdicto. ff. de itine. actuque priua. per Baldum in lege si patruus. secta columna. verficulo sed quero supra predicta. C communia vtriusq̃ iudi. quem refert & sequitur Petrus de ẽbal. in suo tractatu de societate tertia parte. vs. colum. vbi videas. tenet etiam Bal. in trac. de duobus fratribus. iiij. col. ver. ij. quod no. Ang. de Aretio. instit. de socie. in prin. ver. sed dubiũ stat. Ex quo dicebat Bal. in. d. l. si patruus. cuius meminit Bartholomeus Sozinus cõsi. cxcij. col. iij. ver. quinimo in. ij. parte. quod etiam si nullus sociorum negotietur: potest ex actibus apparere socialis affectus ficut est inter nobiles qui non faciunt questuarias mercedes: tamen quecunq̃ acquirunt in communi conferunt. nemo enim potest negare hos esse sociales actus ex quibus presumuntur socialis intentio
2 et voluntas. Nã & † voluntas facto datur intelligi. vt. l. reprehendenda. et ibi glo. C. de insti. & substitu. sub condi. factis. no. in. l. de quibus. ff. de legibus. et in. c. ex ore. supra de his que fi. a pre. Et hoc maxime inter personas valde cõiunctas: inter quas de facili presumitur societas propter naturalem equitatem et charitatem: vt not. dicit Bal. loquendo de fratribus. in. d. l. cum oporteat. iij. colum. ver. quero quare. C. de bonis que liber. ADDJ de quo latius per Bartholomeum Sozinum consil. cxcij. ver. postremo &c. vbi multa de hac materia cumulat: que pete videas: quia pulchre loquitur. ¶ JO. Sed que maior coniunctio quã mariti & vxoris: qui per carnis copulam efficiuntur vna caro. gene. ca. j. & iij. et xxx. q. iij. c. scisciatur. et. c. si quis vnus. & in. c. marti
nus. supra de cogna. spi. & c. debitum. & de biga. & facit insti. de patria potesta. in prin. Est ergo bona similitudo socij ad vxorem: quia inter virũ et vxorem est
3 quedam † societas et quidam vsus promiscuus vt d. l. s. ff. rerum amo. secundum Bal. in. l. nulla. in principio. C. de iure dotiũ. tacite ergo videtur inter eos contracta societas per habitationẽ promiscuam nã et expresse potuissent maritus & vxor societatem cõtrahere vt notãter voluit Petrus quem refert & sequitur Bal. in. l. si vxorem. C. de condi. insertis. ij. colum. ver. sed hoc non placet Petro: ergo & tacite videntur eam contrahere per mutuam cohabitationem: quam quidem societatem videtur approbare lex regni de qua infra. ADDJ Ista autem societas contracta tacite a lege inter virum & vxorem: non 1
est minus priuilegiata: quam illa que expresse contrahitur inter socios secundum Bald. quem alij sequuntur in. l. rei iudicate in. §. socero. ff. solu. matri. nam sicut societas expresse cõtracta: appellatur fra 3
ternitas. vt. d. l. verum. ff. pro socio. ita societas tacite inter virum et vxorem contracta: dicitur q̃dam fra- 4
ternitas. ita dicit signorellus consilio. lxiij. colum. ij. ex qua ratione excluduntur concubinarij simul ha- 5
bitãtes. nam inter eos non intelligitur ista societas
4 contracta: quia illa cohabitatio non est licita: sed tre probata. presertim a iure canonico vt. c. concubine. 6
xxij. q. ij. & c. si concubine. de sententia excom. & c. j. de coniugio. Leprosorum. & ibi notat Abbas glos. 7
in. l. in libere. ff. de ritu nupt. notatur in. l. in concubi 8
natu. ff. de cõcu. & in auten. licet. C. de natura. li. qua 9
propter lex regni super huiusmodi literis disponẽs 10
matrimonium presupposuit. quãuis ergo iure ciuili concubina vxori comparetur vt late diximus supra 11
§. eccl. xxvj. cum sequentibus absurdum tamen videretur quod in hoc casu cõcubina vxori equipararet 12
nisi diceris q̃ etsi ex vobis huiꝰ legis nõ videat ẽcta societas inter cõcubinarios: bene tamen ex mutua cohabitatione inter eos tanquam inter alias personas supra notata in. l. si patruus. C. communia vtriusq̃ iudicij. & in. l. mandatum. C. manda. vt dicam infra. §. lxij. ad finem. fic ergo inter concubinarios forte presumetur societas contracta lucri & questus vt dicetur. j. §. lxij. prope finez. ver. ampliabis ista vt procedãt. ¶ JO. ¶ Non intelligas quod inter maritum et vxorem sit contracta societas omnium bonorum vt dicebat Henricus in. c. in literis. in principio de testi. nam bona que quilibet eorum ducit tẽpore nuptiarum: sua remanent sed solum contrahit societas eorum que in futurum acquirentur. quod fieri potest vt est tex. no. in. l. cum duobus. §. fi in coeunda. ff. pro socio. qui alibi non reperitur secundũ Bal. ibi facit lex regni. v. partita. titu. x. l. iij. et foro legũ. lib. iij. tit. iij. l. j. & ij. Et ista societas appellatur lucri et questus. ad hoc bonus tex. in. l. coiri. eo. ti. cũ legibus sequentibus. dum dicit coiri societatem et simpliciter licet: & si non fuerit distinctum videtur ita coita esse vniuersorum que ex questu veniunt hoc est si quod lucrũ ex emptione: venditione: locatione: conductione descendit. Ex quo infertur ad id quod modernis tẽporibus aliqui armigeri faciũt constituunt se fratres iuratos quia promittunt sub certa pena se tractare tanquam fratres: quod fieri potest. sicut in simili potest quis aliquem extraneũ filium alterius tractare tanquam filium sub certa pena. vt probatur in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. obli. tales enim faciunt societatẽ adinuicem omnium bonorum que habent et que acquisituri sunt. quod etiam fieri potest vt. l. s. in fi. & l. iiij. §. fi. & l. coiri. ff. pro socio. Unde quicquid acquirunt equaliter diuidunt inter se. ita dicit notanter Jo. de imo. in. l. ille autem. ff. de here. instit. iij. col. versi. item aduerte. & facit tex. bonus in. l. duo. §. fi. ff. pro soci. vbi permittitur societas coiri lucri questus & compendij: ratione cuius id quod acquiritur inter socios communicatur. Idem ergo dicendum erit in casu nostro.

☞ Acquisita ab aliquo coniugum constante matrimonio debent inter coniuges equaliter diuidi.
Vxor nunquam dicitur nisi post traductionem ad domum.
Dauid diuisit predam hostium equaliter remanentibus ad sarcinas & ad predam descendentibus.
Emptum ab vxore expecunia viri an sit ipsius vxoris.
Sponsus si ante traductionez sponse recipiat dotẽ et ex ea negotietur an sponsa habeat partem ex supra lucratis.
A patria potestate non liberatur filia per matrimonium vel nuptias sequentes.
Vxorẽ repetere põt maritus a patre etiã eo inuito.
Testari non potest filia fa. que est in patris prãte.
Vxor an acquirat viro & quando.
Fructus omnium bonorum que habent maritus et vxor sunt communes viri & vxoris.
Fructus rerum parafernalium equaliter pertinẽt ad virum et vxorem.
Fructus quos percipit pater ex bonis filij vel filio

rum prioris matrimonij an veniant diuidendi inter matrem et secundam vxorem.

13 Sumptus quos fecit pater in re filij prioris matrimonij ex qua fructus percipiebat an videat̃ donare filio.

14 Fructus naturales a natura ⁊ non hominis industria prouenientes ad dominum fundi spectant et non ad possessorem.

15 Melioramenta que fiunt in rebus maioratus siue restitutioni subiectis veniunt inter coniuges diuidenda.

16 Sumptus quos quis fecit in re subiecta restitutioni possunt reperi ab eo cui res restituitur.

17 Vasallus si construit castrum in re feudali vel predio castrum dicetur feudale.

18 Edificium cedit solo.

19 Peculium quasi castrense habere dicuntur qui stipendia de publico habent.

20 Aduocati an dicantur habere peculium quasi castrense ita quod habeant precipuum quod lucrant̃.

21 Miles quod ex militia acquirit non ex publico est castrense.

22 Peculium castrense an sit inter coniuges diuidend̃um.

23 Jus patronatus acquisitum in ecclesia per marit̃ constante matrimonio constructa ⁊ dotata acquirit̃ur equaliter ipsi marito ⁊ vxori: maritus tamẽ solꝰ dum vixit presentat nisi aliter inter eos tẽpore edificationis sit conuentum.

24 Lucra acquisita inter amasium ⁊ amasiã an inter eos equaliter diuidantur.

25 Societas contracta videtur inter coniuges et etiã durat non solum constante matrimonio: sed etiam altero eorum mortuo bonis simul remanentibus ⁊ non diuisis inter superstitem ⁊ heredes defuncti.

26 Vidua donec nubat videtur in primo matrimonio remanere. 2

27 Vasallus si carnaliter vxorem domini eo mortuo cognoscit priuatur feudo.

28 Locatione domus finita si conductor in ea remãsit videtur tacite reconducere.
Continuata societas videtur duorum fratrum mercantiam simul exercentium qñ alter altero mortuo continuat superstitibus filijs fratris indiuisam substantiam possidentibus.

29 Doctor ad legendum per annum a cõmunitate conductus cum salario centum florenorum si demũ alio anno eligitur sine constitutione salarij intelligit̃ pro eodem salario.

30 Mulier in odiosis soluto matrimonio soluta est legibus matrimonij.

31 Administrator bonorum alicuius presumitur in dubio potius administrare tutorio nomine quã animo donandi.

32 Maritus si filiam prioris matrimonij dotauit ex bonis constante secundo quesitis medietas dotis debetur vxori vel de bonis superlucratis habebit ipsa vel eius heres tantumdem.

§. 61. Vnde lucra habita seu bona

1 ¶ acquisita cõstãte matrimonio ab aliquo coniugũ postquam simul habitant: veniunt communicanda et equaliter diuidenda inter eos vt dicit glo. in. d. c. cum societas. et notatur in. c. ij. infra isto titu. de quo habemus hodie legẽ regni fere legũ. li. iij. titu. iij. l. j. vbi dicitur quod omnia bona que maritus ⁊ vxor simul emerint equaliter eis acquirantur. Idem de omnibus bonis quodcunq̃ acquisitis: vt statuit Rex Henricus quartus: in Nieua an. mcccclxxiij. ¶ Intelligẽ (vt dixi) postquã mulier fuit traducta ad domum viri vt requirit. d. l. j. in verbo de consuno: quod verbũ vt aliquid operetur: debet intelligi de simultanea cohabitatione per quam cõtrahitur societas predicta. ante traductionem eĩ non potest dici quod simul emunt seu lucrantur marit⁹ ⁊ vxor: quia nec tunc vir sustinet onera matrimonij: nec lucra hinc inde percipiuntur: vt not. ff. de conditio. ob causam. l. si donaturus. ea eĩ que desponsata est ante contractas nuptias suum non mutat domicilium vt. l. ea que desponsata. ff. ad munici. nisi dicas quod illa. l. loquitur in sponsa de futuro. necessario ergo debemus intelligere dictas leges postquã mulier fuit traducta vt tunc cõmoda ⁊ lucra p̃ eos habita communicentur et diuidantur equaliter inter eos. ma. ADDJ Et ita declarat dictã. l. in verbo de consuno quedam lex stili. ccvij. que incipit to do dono: vt oporteat maritum ⁊ vxorem simul habitare Attende: q̃ acquisita constante matrimonio per coniuges seorsum habitantes nõ communicantur sed sunt propria acquirentis. itaq̃ quod dicitur de marito intelligendum est de vxore vt vult segura. in repe. l. vnum ex familia. §. sed ⁊ si. ff. de lega. j. sentit Bal. in aur. hoc locum. C. si secũdo nupserit mulier. vbi vult quod dispositum in vxore habeat locum in marito: ad hoc glo. in. l. femine. §. j. C. de secundis nupt̃ijs cuz dicit idem in viro. l. tauri. xv. ⁊ ibi latissime Rex Henricus quartus: in Nieua an. mcccclxxiij. [Intelligẽ (vt dixi) postquã mulier fuit traducta ad domum viri vt requirit. d. l. j. in verbo de consuno: quod verbũ vt aliquid operetur: debet intelligi de simultanea cohabitatione per quam cõtrahitur societas predicta. ante traductionem eĩ non potest dici quod simul emunt seu lucrantur marit⁹ ⁊ vxor: quia nec tunc vir sustinet onera matrimonij: nec lucra hinc inde percipiuntur: vt not. ff. de conditio. ob causam. l. si donaturus. ea eĩ que desponsata est ante contractas nuptias suum non mutat domicilium vt. l. ea que desponsata. ff. ad munici. nisi dicas quod illa. l. loquitur in sponsa de futuro. necessario ergo debemus intelligere dictas leges postquã mulier fuit traducta vt tunc cõmoda ⁊ lucra p̃ eos habita communicentur et diuidantur equaliter inter eos. ma. ADDJ Et ita declarat dictã. l. in verbo de consuno quedam lex stili. ccvij. que incipit to do dono: vt oporteat maritum ⁊ vxorem simul habitare Attende: q̃ acquisita constante matrimonio per coniuges seorsum habitantes nõ communicantur sed sunt propria acquirentis. itaq̃ quod dicitur de marito intelligendum est de vxore vt vult segura. in repe. l. vnum ex familia. §. sed ⁊ si. ff. de lega. j. sentit Bal. in aur. hoc locum. C. si secũdo nupserit mulier. vbi vult quod dispositum in vxore habeat locum in marito: ad hoc glo. in. l. femine. §. j. C. de secundis nupt̃ijs cuz dicit idem in viro. l. tauri. xv. ⁊ ibi latissime Rex Henricus quartus: in Nieua an. mcccclxxiij. [Intelligẽ (vt dixi) postquã mulier fuit traducta ad domum viri vt requirit. d. l. j. in verbo de consuno: quod verbũ vt aliquid operetur: debet intelligi de simultanea cohabitatione per quam cõtrahitur societas predicta. ante traductionem eĩ non potest dici quod simul emunt seu lucrantur marit⁹ ⁊ vxor: quia nec tunc vir sustinet onera matrimonij: nec lucra hinc inde percipiuntur: vt not. ff. de conditio. ob causam. l. si donaturus. ea eĩ que desponsata est ante contractas nuptias suum non mutat domicilium vt. l. ea que desponsata. ff. ad munici. nisi dicas quod illa. l. loquitur in sponsa de futuro. necessario ergo debemus intelligere dictas leges postquã mulier fuit traducta vt tunc cõmoda ⁊ lucra p̃ eos habita communicentur et diuidantur equaliter inter eos. ma. ADDJ Et ita declarat dictã. l. in verbo de consuno quedam lex stili. ccvij. que incipit to do dono: vt oporteat maritum ⁊ vxorem simul habitare Attende: q̃ acquisita constante matrimonio per coniuges seorsum habitantes nõ communicantur sed sunt propria acquirentis. itaq̃ quod dicitur de marito intelligendum est de vxore vt vult segura. in repe. l. vnum ex familia. §. sed ⁊ si. ff. de lega. j. sentit Bal. in aur. hoc locum. C. si secũdo nupserit mulier. vbi vult quod dispositum in vxore habeat locum in marito: ad hoc glo. in. l. femine. §. j. C. de secundis nupt̃ijs cuz dicit idem in viro. l. tauri. xv. ⁊ ibi latissime Rex Henricus quartus: in Nieua an. mcccclxxiij. [Intelligẽ (vt dixi) postquã mulier fuit traducta ad domum viri vt requirit. d. l. j. in verbo de consuno: quod verbũ vt aliquid operetur: debet intelligi de simultanea cohabitatione per quam cõtrahitur societas predicta. ante traductionem eĩ non potest dici quod simul emunt seu lucrantur marit⁹ ⁊ vxor: quia nec tunc vir sustinet onera matrimonij: nec lucra hinc inde percipiuntur: vt not. ff. de conditio. ob causam. l. si donaturus. ea eĩ que desponsata est ante contractas nuptias suum non mutat domicilium vt. l. ea que desponsata. ff. ad munici. nisi dicas quod illa. l. loquitur in sponsa de futuro. necessario ergo debemus intelligere dictas leges postquã mulier fuit traducta vt tunc cõmoda ⁊ lucra p̃ eos habita communicentur et diuidantur equaliter inter eos. ma. ADDJ Et ita declarat dictã. l. in verbo de consuno quedam lex stili. ccvij. que incipit to do dono: vt oporteat maritum ⁊ vxorem simul habitare Attende: q̃ acquisita constante matrimonio per coniuges seorsum habitantes nõ communicantur sed sunt propria acquirentis. itaq̃ quod dicitur de marito intelligendum est de vxore vt vult segura. in repe. l. vnum ex familia. §. sed ⁊ si. ff. de lega. j. sentit Bal. in aur. hoc locum. C. si secũdo nupserit mulier. vbi vult quod dispositum in vxore habeat locum in marito: ad hoc glo. in. l. femine. §. j. C. de secundis nupt̃ijs cuz dicit idem in viro. l. tauri. xv. ⁊ ibi latissime

dari non debent vxores si quecunq̃ domi congesta sunt: velut earum munus est constituerint. ita dicit Franciscus barbarus in suo libello de re vxoria. li. ij. c. vij. habebunt igitur medietatem bonorum que constante matrimonio acquisita fuere. ad hoc bene facit illud quod scribitur. j. regũ. capi. xxx. vbi Dauid diuisit predam: postiũ equaliter remanẽtibus ad sarcinas ⁊ ad predam descendentium. equalem igitur operam prestat is qui sarcinas custodit: ⁊ qui foris operatur. ad idem facit capitulũ sicut dignum. de homicidio. vbi puniti fuerunt qui custodierunt sarcinulas sicut qui aliter opem in homicidio sancti Thome prestiterunt. vnde versus. non minor est virtus q̃ querere parra rueri. ad gocter regni. secunda partit. titulo. iij. l. iij. ⁊ titul. xiij. l. xxiij. itaq̃ inter multa que Deus mirabilia in hoc mundo egit matrimonij sacramentum sapientissime instituit: ne animãtium genera deficerent: deinde vt haberemus a quibus nostra aleretur senectus: vtq̃ ea que ad vite sustentationem necessaria sunt vir et vxor inuicez cõparãret ⁊ quoniã hec intra ⁊ extra domum diligentiaz expetunt: Deus naturam mulieris ad curam intus suscipiendam in lucem protulit molliore q̃ corpore: vt intra parietes officium obiret. at viri corpus animũq̃ frigora: estus: itinera: expeditiones facile tolerare constituit. quapropter illi foris res agendas delegauit in domumq̃ eas inferendas edocuit. quibus in domum relatis seruatorem adhibere: ad custodiẽda ea que a viro parta essent: necessarium quidem fuit. hoc autem officio mulier intra domum fungit. Nõ ãppe nõ est minoris põderis: quã ipsa viri officium quod extra domum exercetur. parem igitur diligentiam (suo munere fungendo) vterq̃ prestare debet: vt res communes comparentur: conseruentur: ⁊ augeantur. ista ischomachi ad vxorem precepta salutiferrima nobis demonstrant: que Xenophon magnꝰ philosophus scripta nobis reliquit in eo libello qui Xenophontis economicus inscribitur: quem e greco in latinũ conuertit Raphael volaterranus sicut in principio suorum operum videre licet. ridicula igitur esset mariti operatio nisi fuerit qui eam conseruet: ficut apum dux ⁊ magistra facere cõsuescit: que in otio esse apes non finit: sed quas oportet ad opus mittit: importataq̃ ab eis excipit ac seruat donec tempus vsus veniat: que eque omnibus diuidit: intus fauis incubãtibus ipsa presidet: vt pulchre ac celeriter conficiantur: partus vti nutriantur curat: quos iam adultos operiq̃ aptos videns alio transmittit ac tãquam in colonias cum duce mittit. vxor autem que talia operatur: merito lucrorum particeps esse debet. nõ igitur sine causa lex regni predicta requirit simultaneam cohabitationem mariti ⁊ vxoris: vt lucra inde quesita inter eos communicẽtur: quia tunc vterq̃ ponit operam suam in tali acquisitione: vt ex dictis satis constat. non ergo sola matrimonij verba huiusmodi societatem causant: sed et mutua cohabitatio: ita quod vtrunq̃ requiritur. verba eĩ etiaz consensum de presenti exprimentia hoc non inducerent si seorsum habitarent: nec similiter cohabitatio sine matrimonio. illa enim non sufficit ad societatem inchoandam nisi lucra inter ipsos cohabitãtes cõcentur ad inuicem secundum Barto. ⁊ alios in. l. tiũ ⁊ meuium. ff. de administra. tuto. ⁊ in. l. j. §. si quis interdicto. ff. de itinere actuq̃ priuato. Bald. ⁊ alios in. l. si patruus. C. cõmunia vtriusq̃ iudicij. bonus rector in. l. societatem colre. ff. pro socio. oportet igitur quod vtrũq̃ interueniat scilicet matrimoniũ et cohabitatio. quãuis non simul negotientur sed separatim maritus vel vxor per se ad cõmunẽ tamen vtilitatem. vnde quicquid ambo maritus et vxor simul acquirunt ex causa onerosa vel alter eorum ipso iure cõmunicatur inter eos quantum ad dominiũ ⁊ possessionem. quoniã alter alterũ videtur in negotijs p̃ponere sicut contingit in duobus socijs diuersas negotiationes vel mercantias exercentibus. videntur eĩ inuicem instituere prepositi ita quod factũ vnius ☞ prodest ⁊ nocet alteri. l. reo. ff. de duobus reis. l. ci qui in prouincia. ff. si certum petatur. l. iure proculo. C. de fabricensibus. libro. xj. tenent Jacobus de arena. Barto. ⁊ alij in. l. si tamen plures. ff. de exercitoria per illum text. de quo videas latissime Petrum de ubaldis in tractatu de societate. parte nona in principio. post talem ergo acquisitionẽ vterq̃ acquirit dominiũ ⁊ possessionem ex facto alterius: vt colligitur ex mente legis regni predicte: que per vnũ ⁊ idẽ verbum refert bona constante matrimonio acquisita marito ⁊ vxori. ⁊ in hac societate mariti ⁊ vxoris q̃ ex matrimonio ⁊ mutua cohabitatione resultat: efficacior est ac fauorabilior quã alia societas in qua illud quod alter ex socijs emit proprio nomine: efficitur suum. quãuis ex alterius vel cõmuni pecunia fuerit emptum: venit tamen iudicio cõmunitatis ex conditione ex lege inter socios cõmunicandum. l. si quis societatem. ff. pro socio. et secundũ hoc lex regni cenrigit. l. j. ⁊ l. nulluz interest. C. si quis alteri vel sibi. vbi

4 ¶ emptum ab vxore ex pecunia viri est proprie vxoris. lex enim regni contrarium suadet. nã siue emat a marito suo nomine siue ab vxore modo ex pecunia mariti: modo vxoris: statim ipso iure cõmunicatur inter eos quantum ad dominium ⁊ possessionem. vnde quilibet poterit agere actione in rem pro dominio vt l. in rem actio. ff. de rei vendi. institu. de actio. §. cum traditur in. c. abbate sane. de re iudicata. lib. vj. poterit similiter agere interdicto possessorio pro possessione sibi realiter acquisita per alterum vt supra dictũ est. vnde non dicas illam fictam possessionem sed verã que alteri p̃ alterũ acquiritur: vt excludatur decisio Bald. in aur. de fundo. C. ad tertullianum. verficulo tertia questio est. dum vult quod licet ficta possessio pariat interdictum possessorium adipiscende possessionis vt. l. j. C. quorum bonorum. nõ tamen recuperande vt ibi per eum: quem refert ⁊ sequitur Alexand. cõsilio trigesimo septimo. in primo volumine [vide que scripsi in lege quarta tauri. verficulo. vij.]. Illud tamen quod dixi quod emptum ex pecunia alterius coniugum: statim ⁊ ipso iure efficitur commune vtriq̃: intellige nisi ista pecunia habita fuerit ex pretio rei vendite que erat alterius cõiugum. nam res postea ex eodem pretio empta per alterũ coniugum vel per ambos efficitur propria illius cuius erat res vendita vt decidit notanter lex regni. foro legum. libro tertio. titulo quarto. l. j. §. u

ius ratio est: videtur subrogata in locum alterius rei vendite vnde necessario debet sapere eius naturam l. parabolam. C. de epi. & cle. l. vnica. C. de rei vxo. ac. institu. de actio. §. fuerat ante. c. ecclesia sancte Marie: vt lite pendente. c. cum tu. de vsuris. sicut ergo res prima erat propria alterius: sic & ista que loco ei⁹ fuit subrogata. non tamen sic est in pecunia per alterum coniugum ad matrimonium deducta ex qua emit predium vel alia res. illa enim statim videtur cōmunicata: vt in cōmunem vtilitatem conuertatur: & res inde empta cōmunis fiat & is cuius erat pecunia ex aceruo cōmuni diuisionis tempore illam deducet. cogitabis super hoc. adde similiter predictis quod etsi vxor sit ei⁹ marito cōpetat actio quo ad dominium & possessionem vt pauloante dicebamus: vxor tamē erit impedita in exercitio istius actionis donec mariti licentia interueniat: vel consensus & approbatio postea sequatur: vt in precedentibus satis est dictū.

Item adde quod ista simultanea cohabitatio inter maritum & vxorem ad hanc societatem ineundam: non est amare intelligenda: vt semper debeant esse in sua domo pñtes simulita quod alter non possit abesse: quoniā satis dicuntur simul habitare cum vnā et eandem domū & familiam retinent quacunq; negotiationis causa alter sit absens. arg. l. si maritus. ff. de vsu & habitatione. l. quesitum. §. j. de legatis. iij. glosse. no. & ibi Bart. & alij in. l. j. §. domum. ff. de liberis agnoscēdis in verbo maneat. ℣IJ⁰. ¶ Sed q̄d si sponsus ante traductionem sponse accepit dotez & cū ea negotiabatur: an ex supra lucratis sponsa habeat partem. videtur quod sic: cum tacite videak in 6
ter eos contracta societas vt apparet ex predictis: ex quo sponsus negotiatur cum bonis sponse per ea q̄ dicta sunt. ADDIJ Ad hoc bene facit lex regni. iiij. parti. titu. ij. l. xxiij. que disponit quod sponsus non lucretur fructus dotis sibi tradite ante traditionez nisi ex eis sustineat conuenta matrimonij quod est valde notandum. istud seruarek in practica propter hāc legem. [de sponsa. vide que scripsi in. l. xxvj. tauri. vl. j. fo. xxiiij⁰. co. ij. alias. §. lxiij. in fi. & l. dotis fructus. § j. ff. de iure do. & l. cuz pater. §. si fundus. & ibi Barto. & alios. ff. so. ma. Bal. in. l. res. q. iij. C. de vsu. pro dote.] ℣IJ⁰. Sed reuera contrarium videtur verius: quia si periret: sponsi periculo perderetur cū fit data numerata pecunia et ille effectus est dominus: vt. l. si extraneus. ff. de iure dotium. cum concor. facit. l incendium. C. si certum petak. faciunt que di. xl. §. xvij. versiculo istud tamen. dum loquebar de rebus datis in dotem vel in donationem propter nupcias: teneretur eam restituere in casu restitutionis dotis & pro ea sunt bona eius tacite obligata. vt. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. vnde iniquum videret q̄ lucrum ex ea habitum sponse cōmunicaret. ¶ Cogita tamen si forsan dici posset quod ex tali lucro instum esset prouidere sponse pro alimētis ex quo dos darur ad alimentandum vxorem. [vide. l. regni. iiij. parti. ti. j. l. j.] vt. c. sa ubiter. j. de vsu. & l. pro oneribus. C. de iure do. [No. hoc pro quo facit. l. si cuisante. iuncta glosse. ff. solu. ma. vide Bald. in. l. res. q. iij. C. de vsufruc. pro do. Adde etiam hic quod si maritus vel sponsus ante traductionem sponse aliquid 7
emit suo & sponse nomine commune erit vtriusque quāquam dotem nondum receperit. Ad hoc facit quod in simili dixit Bald. in lege non sine. in secunda columna. verficu. sed nunquid. C. de bonis que libe. vbi dicit quod stante statuto quod filia dotata non succedat si pater in testamento assignauit dotes filie non succedet cum fratribus quamuis nō sit nubilis. & interim quod efficitur nubilis debet habere alimenta illius dotis secūdum Baldum. ¶ Ex ista autem societate resultat effectus singularis: [Acquisita per maritum & vxorem constante matrimonio diuiduntur inter eos per leges regni.] quia per eas communicantur et equaliter diuiduntur inter maritum & vxorem lucra per eos & eorum alterum acquisita. Cum alias de iure communi quilibet acquirebat sibi. Vñ si vxor ex sua industria vel artificio aliquid acquirebat: sibi & non marito querebatur: q; nec ad preceptum viri tenetur vxor negotiari: vt non tanter voluit Pet. de Ly. & Bald. in. l. si vxorem. C. de condi. infer. columna secunda. verficulo ceterum. et quamuis ille non dicat: est rex. no. ad hoc in. l. si mulier. §. si vir vxori. ff. isto titulo. secundū Rapha. Fulg. de quo feci mentionem. ē. colum. cxciij. verficulo nec obstar glosse. et columna. ccxc. verficulo hinc est.

¶ Quamuis enim vxor viro seruire teneatur: vt lege ficur. ff. de oper. libe. vbi dicitur quod in officio mariti esse debet: tamen quod queritur sibi queritur: vel ei in cuius potestate est: & ideo licet nupta fit tempore matrimonij erat in potestate patris per matrimonium vel nuptias sequentes: non soluitur nec finitur patria potestas: imo remanet in patria potestate et patri querit: ac si nupta non esset. d. l. si vxorem cum glosse. si autem pater moriu⁹ est: vel aliter effecta est sui iuris. querit sibi. iuxta not. per Bartol. & alios in l. cum oportet. C. de bonis que liberis. nam ex quo potest contrahere societatem cum viro vt predixiuz go non acquit viro: sed sibi: item si stipulatur aliqd si cū viro: acquirit sibi partem suam vt sentit glo. no. in. l. scripture. C. de fide instrumen. ibi aliud quo contineť quod cū mea vxore emi. ¶ Item lex dicit q̄ os stare in obsequio viri. d. l. ficut. intellige de seruitijs obsequialibus in domo viri secundū qualitatem personarum. sunt etiam quedam opere parue estimatiōnis: quas similiter debet operari. arg. l. in rebus. §. possunt. ff. commod. et. ff. soluto matrimonio. lege si cum dotem. §. sin autem in fensissimo. ista sunt verba Baldi post Petrum in dicta. l. si vxorem. ¶ Et secūdum ista debet intelligi quod voluit Bart. & Bal. in lege diuortio. in principio. ff. soluto matrimonio. q̄ distinguunt qualitatem personarum circa operas quas vxor tenetur prestare marito: vt ibi per oēs. ad hoc gloss. no. in. l. si non sortem. §. si libertus. ff de condi. indebi. & in lege in stipulationibus. §. operarum. ff. de verborum obligationibus. & in lege sabinus. et per totum titulum. ff. de operis liber. et in titulo de obsequijs ali. pa. pref. Ad idem in sti. per quas perso. no. acquirim. vbi describuntur persone que querunt alij inter quas non ponitur vxor vt querat viro: vel etiam voluit Bald. in. l. si in vita. C. de nuptijs. vbi dicit quod licet maior sit potestas mariti in filias familias & vxorem: quam patris: quia potest ille eas 8
petere ab inuito patre. vt. l. ij. ff. de liberis exhi. tamē remanet in potestate patria quo ad omnia que
8 cantantur a patria potestate: quia & testari non potest per. l. qui in potestate. ff. de testa. et gloss. in lege filie. ff. solu. ma. Item quia patri querit aduentitia
9 preter operam quam tenetur prestare viro. ¶ Subdit tamen q̄ si q̄d querit ex quotidiana operatione in domo viri: querit viro: vt. d. l. ficut. & ibi gloss. quod tamen non ponit pro constantissimo debet intelligi secundum predicta: vt etiam videtur de mente Bal. in. l. j. C. de bonis que liberis: vbi dicit quod duplex est potestas. s. paterna & maritalis. paterna quia quicquid acquirit vxor mea quo ad vsum fructum acquirit patri suo: & non mihi: nisi acquirat ex maritalibus obsequijs: sicut sunt omnia diurna in quibus tenetur operari viro: quia alitur ab eo: vt. d. l. ficut. & sic Bald. declarat que sunt ista opera diurna de quibus dixit in. d. l. si in vita. ¶ Et secundum predicta debet intelligi quod voluit Innocen. in. c. eum officijs charitatis. supra de testamentis in glos. magna ad medium: dum dicit quod quicquid vxor acquirit ex persona vel opera sua: marito acquirit: quod refert & sequitur Bald. in. c. j. §. decedente. v. col. ver. dicit Inno. qui feudum dare po. li. feudo. ficut liber homo bona fide possessus. & subdit Bar. dixisse q̄ si vxor gerit in animo acquirendi subijci: non acquirit marito. quia acquisitiones iuris gentium sunt et fundantur. ff. de dona. l que mihi donatum. de fide instru. & iure baste fiscalis. l. et si instrumenta. lib. x. C. isto tit. l. si. filij. Sed quod prius dixi verius videtur de iure & ita consulendo decidit Antonius de prato veteri vtriusq; iuris doctor solēnis consilio incipiente vere crudelis videtur hic socer. quod reperies inter consilia Alexā iiij. volu. cxxiij. ¶ Hodie tamē attenta mente legis regni que vult quod per contractum matrimonij liberatur filius a patris potestate: vt dixi supra. §. xliij. sed quamuis secundum vbi addidi legem regni tauri que hoc firmauit lege xlvij. dic vt ibi dixi. & considerata lege q̄ etiam vult societatem esse inter maritum & vxorem 11
lucri & questus vt in precedentibus dictum est quicquid acquirit vxor: acquirit sibi & marito: & quicq̄d acquirit marit⁹: acquirit sibi & vxori equaliter inter eos diuidendum. quod est satis rationabile: quia vxor non est in potestate viri: quāuis habeat duplex ius seruitutis in ea: vnum quo ad debitum reddendum. aliud quo ad ministerium vt dicit glo. no. in. c. quod deo. xxxiij. q. v. in glos. pe. sed est socia viri vt. l. ff. rerū amotarum. cum alijs de quibus supra. natura autem societatis est vt adinuicem lucra communicentur. l. j. & l. coīri. & l. si non fuerit. ff. pro socio: sicut ergo vxor querit marito vt dictum est: sic maritus debet querere vxori. alias esset leonina societas. d. l. si non fuerit. ¶ Et hinc est quod & fructus omnium bonorum que habent maritus & vxor: sunt cōmunes viri & vxoris & inter eos equaliter diuidēdi. solum. matri. quāuis alter eorum multo plura bona habeat quam alius. ita dicit. l regni fori legum. lib. iij. titu. ij. l. iij. in fine. que incipit quando. & eodem. l. ij. titu. iij. l. iiij. & titu. iiij. l. pj. que incipit si estando,

ADDIJ bene facit. l. societas. §. societas. ff. pro socio. et lex prima. C. eodem. institutio. eodem. §. de illa. et ita practicamus. vnde fructus maioratus vel bonorum restitutioni subiectorum: non reputantur pars bonorum maioratus lege in edibus. §. ex rebus. ff. de donationibus tradit Bald. in capitulo primo. §. donare. qualiter olim feu. alie. po. infertois ex hoc quod non dicitur quis alienare rem alienari prohibitam quāuis fructus alienet. iccireo in illis potest fieri executio pro debitis possessoris maioratus vt tradit Bal. in auten. ei qui. C. de isti ergo fructus maioratus sicut et alij communicantur inter coniuges. ℣IJ⁰. quod intellige etiam si tempore quo soluitur matrimonium fructus non essent a solo separati. nam et tunc diuiduntur inter coniugem superstitem et heredes mortui si iam fructus apparebant. Si autem non apparebant fructus pertinēt ad eum vel heredes eius cuius erat proprietas fundi ex quo fructus erant percipiendi. Soluta medietate expensarum ibi factarum alteri coniugi vel suo heredi. et hoc quando fructus erant percipiendi a vineavel arboribus. si autem a fundo seminato: tūc fructus sunt diuidendi modo predicto quamuis non appareant [vi. glosse. in lege diuortio. versi. reddet digestis soluto matrimonio que sentit contrarium.] Si autem fundus nondum erat seminatus sed erat bene cultus: is cuius erat fundus debet illum habere et soluere alteri medietatem expensarum. ita disponit lex regni. foro legum. lib. iij. titulo quarto lege tertia et decima. Et ita seruatur in practica quamuis aliter sit de iure communi. vt tradit ibi. ff. soluto matrimonio et in lege vnica. §. sed et nouissimi. C. de rei vxorie actio. cum alijs. ¶ Et per hec corrigitur illud quod voluit gl. Bartol Bald. et alij in lege cum a matre. C. de bonis mater. et in lege vbi adhuc. C. de iure dotiū. vbi dicitur quod fructus parafernalium non pertinent viro nisi tantum ad vsum: et quatenus excedant vsum tenetur restituere heredibus vxoris. Hodie vt vides fructus & parafernalium & omnium aliorum bonorum viri et vxoris equaliter pertinent ad virum et vxorem. ipse tamen res ex quibus fructus percipiuntur remanent eius cuius erant vel heredum suorum. vt in dictis legibus dicitur. ADDIJ Ampliabis predicta vt procedant etiam si fructus percipiantur ex re restitutioni subiecta: vt ex bonis maiorat⁹ mariti vel vxoris. vt late dico in tractatu maiorat⁹: vbi videas satis late ac diffuse. q̄uis hodie nō esset multū insistēdū attenta mēte legū regni p̄dictarū. vñ si mulier dedit marito in dotē vnū castrū cū iurisditiōe: in territorio illi⁹ castri. q̄ dā homines cōmiserūt certa maleficia: ppter q̄ eoz bona fuerūt confiscata: et pene & multe fuerunt contra eos imposite: pertinebunt ad maritum et vxorē simul propter legem regni prealegatam & propter societatez inter maritum et vxorem cōtractom lucri & questus: vt supra dictum est: quāquam his cessantibus pertinerent ad solum maritum: quia sunt iurisditionis fructus: rerum autem dotalium fructus: ad maritū spectāt pro oneribus matrimonij supportandis. l.

Universidad de Deusto Biblioteca

pro oneribus.C.de iure dotium.c.salubriter de vsuris ita notanter determinat Barto.in.l.ff.in princi. ff.so.ma.quem alij referunt et sequuntur.& Jacob⁹ de sancto Georgio in tractatu feudorum in parte de castro rubei montis.col.ij.in fine.ver.quero etiã.

12 de fructibus tamen † quos pater percipit ex bonis filij prioris matrimonij:vel ex bonis filij adue̅titijs vel profecturijs:in quibus non est dare aliã proprietatem:potest probabiliter dubitari an veniant diuidendi inter maritum et secundam vxorem: cum in effectu videatur magis diuidi proprietas quã fructus.vide Barto.in tractatu de duobus fratribus. prope finem.q.p.& Bal.in.l.filie cuius.q.vj.C.familie erciscunde.& ibi etiam Paulum de castro⁹& plenius per eum.consilio.cccexxj.incipiens infra.§.xv.

13 limitabis tertio.in fin.quid autẽ si pater fecit † sumptus in re filij prioris matrimonij ex qua fruct⁹ percipiebat:an donare videt filio:vide Bart.& Bald. vbi supra ego tetigi superius.§.xlij.amplia quarto. in fi.ver.vnum tamen est vbi feci additionem.cogitabis.TVO. ¶Ex his infero ad id quod voluit Joã.faber.in.§.fi cui.instit.de legatis.vbi per illum rex.dicit quod stante consuetudine quod mulieres habeãt partem in rebus emptis per virum & aliter acquisitis constante matrimonio:si vir habebat feudum antequam matrimonium contraheret in quo tunc tẽporis vxor nihil penitus habebat: contigit quod constante matrimonio aliqua consolidantur et redeunt ad domum ex aliqua causa: quod in istis consolidatis habeat vxor partem quia videntur alia a rei proprietate & ideo tanquam alia iudicanda sunt.quod dictum nunquã est oblitioni tradendum.Pro quo ego allego textum valde singularem & ibi Bar.in.l.non quocunq; § fundus.ff.de legatis.i.vbi probatur quod qñ vsusfructus reuertitur ad proprietatem:dicitur dominus proprietatis acquirere ex causa lucrativa.[Adde glã.fol.ll.titu. delas ganancias.l.vnica.in glosl.magna.]tene memorie illum text.ad hoc:quia forsan non reperietur melior:i corpore iuris.& vide ibi Pau de ca.ADDE Idem probatur in.d.§.fi cui.adde aliũ text.optimũ in.l.item si fundi.§.sed si insula.ff.de vsufruc.vbi probatur quod commissum venit per modum separatum.i.a proprietate.ad hoc allegat illuz text.Guido in decisionibus Dalphinatus.q.cccclxvj dicẽs per hoc quod si durãte vsufructu res committatur:ad proprietarium commissum pertinet:vt ibi latius per eum.& mihi videtur quod ius vsufructus consolidati est vni:fructus autem sunt cõmunes vt statim subijciam.TVO. et procedit non solum quando matrimonium est verum:sed etiam si sit putatiuum per ea que dicta sunt in tertia ampliatione principali. ¶Ex quo infero vnum quotidianum quod si maritus verus vel putatiuus tempore quo matrimonium contraxit habebat vnam domum vel predium in quo aliquis alius habebat vsumfructum: quia emphyteuta vel censuarius vel alius:et mortuo vsufructuario:vel cessante emphyteuta seu censuario a solutione canonis vel alis:consolidatur vsufructus cum proprietate iuxta no.in.§.finitur.instit.de vsufruc.& in.l.necessario.§.fi.ff.de periculo & cõmo. rei ven.& in.c.potuit.supra de locato.& in.l.fin.C.de iure emphite.quod istius vsufructus vxor habebit medietatem vel ipso iure propter legem regni prealegatam:vel per actionem communi diuidundo vt.l.communi diuidundo.§.cum de vsufructu.ff.cõmuni diui.l.si cum duorum.ff.de stipu.ser. ¶Intelligo quo ad commoditatem:vt ipsa diuidatur inter maritum & vxorem.nam ipsum ius vsufructus tanquam incorporale & consequenter intangibile.instituto de rebus corpo.& in corpo.§.ad oculum diuidi nõ potest:sed ipsa commoditas que est res incorporalis sic:quia dictum iudicium communi diuidendo datur solum pro rebus corporalibus que ad oculos possunt diuidi:non autem pro iuribus & sic incorporalibus et probatur in.l.si reus.§.inter duos.ff.de vsufructu.& l.per hoc.§.ff.cõmuni diui.fin Jo.de Imo.in.d.l.si cum duorum.vtcumq; sit ius vsufructus ipse vsusfructus vel eius commoditas inter virum et vxorem communicatur vt predixi.Jus ergo proprietatis remanet eius cui⁹ erat proprietas.& sola commoditas vsufructus que consolidatur cum proprietate:diuidetur inter coniuges quod est valde notãdum.cogitabis.ADDE Non intelligas quõd ius vsufructus consolidati cum proprietate quod debetur domino rei debeat estimari et estimatio diuidi inter virum et vxorem.quoniam hoc esset iniquũ.cum sit idem cũ proprietate post consolidationem:vt ex dictis satis patet & probatur in.l.si appositate.ff.de iure dotium et lege vsufructus in mulieris. ff.de vsufructu.glo.in lege recte dicimus.ff. de verborum significationibus fructus tamẽ qui ex huiusmodi vsufructu consolidato percipiuntur:communicantur et diuiduntur inter coniuges sicut alij fructus ex alijs rebus percepti:vt supra dixim⁹ & vult

☞ lex regni foro legum.lib.iij.titu.iij l.ij.facit alia lex regni foro legum.lib.j.titu.iiij.l.ix.consolidatio enim vsusfructus cum proprietate quãdo fiat tempore matrimonij.habet tamen originem a tempore pretrito antequam matrimonium esset cõtractum vel ratione legati vel alterius dispositionis propter quã postea fit dicta consolidatio.vnde iudicari debet ac si ante matrimonium facta fuisset vt est textus notabilis lege ratione.la.j.§ imperator.& §.sequenti. ad legem falcidiam vbi si patrimonij testatoris diminutio subsecuta est post eius mortem ex causa habente originem in vita testatoris:non censetur esse in bonis testatoris tẽpore mortis:imo habetur ac si esset diminuta tempore quo testator viuebat. Idem dicimus si res post testatoris mortem supervenerit ex causa habente originem in vita testatoris:nam censetur habita eo viuente quia ergo causa semper attenditur vt lege servi qui apud hostes eodẽ.fic erit in casu nostro quamuis in contrarium videatur facere textus in lege si patronum ex debita.§.fina.digestis de bonis liberto.quoniam illud procedit ratione patroni vt ibi colligitur et tenet Ticolaus de neapoli in dicta lege servi. et sequitur ibi Alexander plenius in lege in ratione.la.ij.in principio digestis ad legem falcidiam.ista tenementi tanquam peregrina.et quotidie veniunt in practica. Adde quod sicut ius vsusfructus finitur morte vsufructuarij.instit.de vsufruc.§ finitur.ita etiam finitur species vsusfructus constituendi:vt pbatur in.l.Sẽ pronius Attilius.ff.de vsufructu lega.& l.quis vsufructu.in verbo hoc ita.ff.de vsufructu.que iura ad hoc allegat.& commendat Ludoui.in singula.ccccxxj.incipiente vsusfructus.& Depola in primo libro de seruitu.cap.quarto.in fine.ex predictis inferẽ ad tria satis quotidiana. Primo.quod si quis habebat rem alienam:quam prescribere ceperat antequam matrimonium contraheret:constante autem matrimonio prescriptionem compleuit:ea dicetur res cõstante matrimonio acquisita:& consequenter inter coniuges diuidenda:¶Nota ista quãdo aliquid prouenit ex causa de preterito:ista faciunt ad qñtionem si constante matrimonio ego iure retractus retraxi rem consanguinei mei tanto pro tanto iuxta legem Regni.& solui ex pecunia communi viri & vxoris:an vxor habebit medietatem rei retracte.vel solius pecunie?] Secundo concessit Rex alicui in cauaria aliqua bona sub conditione quod ibidem per quinquennium habitaret:facta huiusmodi concessione contraxit matrimonium cum quadam muliere:quam secum duxit:& ibi per quinquennium cuz ea habitauit:an medietas huius concessionis pertineat ad vxorem tanquam acquisita effectualiter cõstante matrimonio.cogitabis.& vide duas notabiles disputationes.alteram domini Antonij:alteraz Calderini:quas recitat Feli.in capit.ecclesia sancte Marie.de constitu.quando lex ante clericatum cepit disponere.& post clericatum ad effectum deduci tur quomodo de ea iudicatur. Tertio inferẽ quod si maritus habet montem nouum:qui constãte matrimonio creuit & efficitur melior:istud augmentuz spectat ad maritum solum.argumen l fructus.in fi. ff.de vsufruct.vbi † fructus naturales a natura et non hominis industria prouenientes:ad dõm fundi nõ ad possessorem spectant.not.in.l.in bonefidei. in pun.ff.de acqui.re.domi.& instit.de rerum diuisi. §.si quis a non domino.ad idem.l.adeo.§.ff. de acquiren.rerum do.instit.de rerum diui.§. preterea. vbi incrementum latens per alluuionem accrescit fundo.ad hoc tex.not.& ibi no.Bald.in.l.fi.in princ. C.de alluuionibus & palud.negari enim nõ potest quin illud augmentum prouenerit ex causa de preterito scilicet ex ipsa re ac iure quod in ea maritus habebat antequã matrimonium contraxisset:vnde qñuis postea constante matrimonio accedat naturalis ter & sine coniugum industria vel opera:soli marito debetur per legem in ratione.la.j.§.imperator.& §. sequen.& l.serui qui.ff.ad legẽ falcidiam.de quibus statim fiet oportuna mentio. Quinimo vult lex regni foro.ll.libro tertio.titulo quarto.l.ix.que incipit si el marido:quod melioratio contingens facto vxoris in re viri:cedit lucro mariti.facit.l.adeo.§.cuz in suo.ff.de acquirend.rer.do. multofortius idem videtur quando sine facto vxoris natura hoc inducente.vnde si maritus tempore quo matrimonium contraxit:conduxit domum parum valentem:que postea tractu temporis multum valuit:cedit lucro mariti non vxoris:idem puto de seruo mariti vel ancilla paruulis et parum valentibus qui postea constante matrimonio crescunt & roborantur istud cedit lucro domini.difficultas tamẽ est circa expensas & sumptus que in hisce rebus fiunt:vt puta in custodiẽdo et meliorando montem:an alter coniugum debet habere medietatem.et videtur quod non quando ex re ipsa aliqua percipitur commoditas forte equiualẽs sumptibus vt ex nemore amputantur rami qui sunt domui proficui.ex seruis et ancillis habetur seruitiũ et familia.opere enim computantur cum expensis.lege in rebus.§.possunt.ff.commodati. lege hacten⁹ ff.de vsufruc.lege omnino ff.de impen.in rebus dotalibus.& videtur de mente legis regni prealegare foro.ll.libro tertio.titulo quarto.l.ix.& libro quarto.titulo vigesimosecundo.l.secunda. que incipit quando algun niño. facit lex prima. C. de infan. expo.et gloss.in lege arboribus.ff. de vsufruct.TVO. Ex

15 istis etiam solet dici quod † melioramenta que fiunt in rebus maioratus vel restitutioni subiectis veniũt dividenda inter coniuges: tanquam prouentus ex causa lucrativa & alia a rei proprietate.vnde si marit⁹ habens maioratum fecit domum vel castrũ in villa vel loco maioratus constãte matrimonio:istud habitur sumptus soluto matrimonio et medietas remanet marito vel eius heredibus:alia medietas vxori vel eius heredibus:et consequenter ista melioramenta diuiduntur inter heredes ipsorum.bene facit ad hoc glo.no.secundum Ange.in.l.empto⁹.ff.de

16 rei ven.in gl.magna.in fi.que dicit quod † sumptus quos quis fecit in re subiecta restitutioni:potest repetere ab eo cui restituit:quãuis interim fruct⁹ perceperit.et sic limitat notanter.l.sumptus.eo.ti.& ea que no.in.l.in fundo eo.ti. Nam intelliguntur quãdo quis percepit fructus in re aliena:secus ex sua licet restitutioni subiecta quod tene memorie.et vide Bal.in.l.insulam.§.fructus.ff.so.mat.ADDE et in l.filie cuius.q.vj.C.fami.ercis.& Bar.in tractatu de duobus fratribus.colũ.pe.q.x.vbi tractat de patre qui fecit sumptus in re filij ex qua fructus percipiebat an videatur donare. de quo etiam paulo ante diximus in additione incipiente ampliabis. Quod autez res adiuncta rei maioratus:non sumat illius naturam:est tex.in.c.§.§.ecõtrario.de inuestitura de re aliena facta li.feu.& ibi no.Bal.ad idem.c.dominus guerram.§.si vasallus.in titu.hic finitur lex. intellige quando ex facto hominis fit adiũctio: secus si a natura absq; hominis facto vel ministerio. vt.l. fi.C.de alluuio.& late per aluarotum in.c.§.§ si quis de.manfi.si de feudo fue.contro.an autem augmẽtum rei fit eiusdem nature cum re augmentata vide no.per doctores signanter per Barthelomeũ Sozinum.in lege si ex toto.columna secunda digestis de legatis primo.¶Ex istis et multis aliis que dicuntur gratia non refero dixi quando leges taurine fiebant:quod expense sumptus et alia melioramenta saltem necessaria & utilia que fiunt in rebus maioratus respectu estimationis veniebant communicanda inter coniuges.sed non potui tantum clamare quin contrarium constitueretur.l.xlvj.quam semper putaui iniquam:& spero futuris temporibus eã reprobandam tanquam iuri & equitati contrariam [an & quando meliorameta que fiunt in re maiora-

tus veniunt diuidenda inter coniuges. vide q̄ scri-
17 pſi super. d. l. Tauri. rlvſ. ¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi va-
ſallus conſtruit caſtrum in re feudali vel predio: ca-
ſtrum dicetur feudale: q̄ edificium ſolo cedit. ita de
cidit Bal. in. l. ſ. ff. de rerum diui. in. vij. ꝛ viij. qō. re-
fert ꝛ ſequitur Alexandrinus in. c. primo. in fi. princ.
de alienatione feudi. vbi videas. ſed hoc vt diximus eſt
18 ex eo q̄ edificium cedit ſolo: non ex natura rei. vñ
ſi ad dominū rediret ſine culpa feudatarij forte po-
tuiſſet expēſas ibi factas repetere: cogitabā. ¶ Ex
Ō. ¶ Ex his infertur quod ſtipendia ꝛ ſalaria que ma-
ritus doctor aduocatus vel medicus: ſiue auditor
vel iudex: ſeu quiuis alius acquiſiuit conſtante ma-
trimonio poſtquam ſimul cohabitant vir et mulier
veniunt inter eos cōmunicanda ꝛ equaliter diuidē
da ſolato matrimonio. vt videtur caſus in. l. cū duo
bus. §. Papinianus. ak's incipit ſi inter fratres. ff. p
☞ ſocio. vbi dicitur quod ſi inter fratres voluntariū
conſortium initum fuerit: ſtipendia ceteraq; ſalaria
in commune redigi iudicio ſocietatis. ꝛ tene memo
rie illum tex. ad hoc quamuis glo. illum reſtringat
ibi: vt intelligatur quando ſocietas fuit contracta
ſpecialiter vt ex quacunq; cauſa queſita per ſocios
cōmunicarētur inter eos. Secus dicit ſi coita eſſet
ſimpliciter. Nam tunc ſalaria ꝛ ſtipendia non cōmu
nicarentur: vt. l. iij. §. primo. ꝛ l. coire. eodem titu. vbi
in ſocietate ſimpliciter contracta non venit niſi que
ſtus deſcendens ex ingenio ſeu ſolertia ꝛ ad nego-
tiationem et lucrum ꝛ damna ex negotiatione na-
ſcentia. ¶ Sed Baldus in dicto. §. ſi inter fratres
non aſſentit reſtrictioni illius glo. quia eſſet magnū
inconueniens illam tenere. Nam poſſet eſſe ꝙ vnus
ex ſocijs poneret operam ſuam ꝛ dimitteret queſt⁹
ſue perſone pro ſeruitijs ſocietatis: ꝛ alius iret ad ſti
pendium ꝛ ad alia lucra ꝛ nihil communicaret. hec
eſſet mala ſocietas ꝛ leonina contra textum in. l. ve-
rum. ꝛ in. l. nō fuerit. ff. eo. ¶ Et propterea dicit ipe
ſe credere quod venirent omnia in ſocietate ſalaria
ſtipendia ꝛ mercedes diurnarum operarum. Et
ita vult ille quod modo ſit contracta ſocietas ſpe
cialiter hoc adiecto quod omnia lucra qualitercun
q; ꝛ ex quacūque cauſa acquiſita per ſocios veniāt
communicanda per eos modo ſocietas ſimpliciter
ſit coita: ſalaria ſtipendia ꝛ alia lucra communican
tur inter eos. Unde ad propoſitum cum inter virum
ꝛ vxorem ſit contracta quedam tacita ꝛ ſimplex ſo-
cietas eorum que quilibet lucrabitur vt inter eos cō
municentur: vt ſupra dictum eſt: quinimo lex regni
videtur facere ipſam ſocietatem: merito iſta lucra ſti
pendiorum ꝛ ſalariorum vel aliorum lucrorum ha-
bita per maritum aduocatum medicum vel iudicē:
ſunt cum vxore communicanda. et ita communiter
obſeruatur in iſtis regnis maxime in regali audien-
tia. ¶ Et iſta conſuetudo eſt multum equa: quia vt
plurimum maritus ſuſtentatur de bonis communi-
bus interim quod fiunt iſta lucra: iuſtum eſt ergo
quod communicet cum vxore: vt eſt expreſſum per
legem regni. foro. ll. libro tertio. titulo tertio. l. ſecun-
22 da. vbi dicitur quod quicquid maritus lucrat⁹ fue-
rit in bello ſiue militia faciendo expenſas de bonis
cōmunibus viri ꝛ vxoris: debet communicare cum
vxore: quia ex quo ſumptus ſunt communes: ſicetia
lucra debent eſſe communia. vt ibi dicitur. ꝛ in. l. cū
duobus. §. quidam ſagarſam. in fine. ff. pro ſocio. in
l. merces. §. vis maior. ff. locati. ¶ Nec facio differen
tiam vtrum iſtud lucrum accedat peculio aduentitio
puta quia maritus ex proprio labore quem in offi-
cio habuit lucrum ſenſerit vel. l. cum oporteat. C. de bo
nis que liberis. ꝛ §. quod autem ex alia. inſtitu. per
quas perſo. nobis acqui. Nam et tunc dico iſtud lu-
crum forte communicandum per predicta: quemuis
aliud ſit de iure cōmuni. vt. l. fina. C. de colla. ¶ Idē
ſi lucrum accedat peculio quaſi caſtrenſi puta quia
ratione adminiſtrationis in officio quod habet ma
ritus ex publico: ſalarium percipit quod lucrum eſt
peculium quaſi caſtrenſe. vt. l. ſi. C. de inoff. teſt. et. l.
veluti caſtrenſe. C. de aſſeſſ. ꝛ l. fori. C. de aduoc. di-
uer. iudi. ꝛ vj. parti. titu. xv. l. v. ꝛ traditur per Spec.
titu. de actore. § ſ. colum. xiij. verſiculo item cum ag
tur de peculio. [Vi ordi. lib. v. titu. delas ganaciales
19 l. iiij.] dicentē quod illi q̄ ſtipendia † de publico ha-
bent: dicuntur habere peculium quaſi caſtrenſe. vt
in predictis iuribus. Ponit exemplum in aduocato
fiſci vel pauperum et ſimilibus: quibus de publico
datur ſalarium. ¶ Secus dicit de aduocatis Ho
20 dernis. Nam illi non † dicuntur habere peculium
quaſi caſtrenſe nec habent precipuum quod lucrā
tur ſecundum eum. quod etiam tenuit antiqua gl.
in prealleg. l. fori. ſed in additione tenuit contra-
rium per dictam legem veluti. C. de aſſeſſ. cum acceſ
ſores non recipiant de publico. et tamē quod acqui
21 runt eſt velut caſtrense. Item quod † miles ex mili-
tia acquirit non ex publico eſt caſtrenſe. vt. ff. de ca
ſtren. pecu. l. ſi forte. ergo idem in aduocato qui mili
tat: vt. l. aduocati. C. de aduo. diuer. lu. maxime cum
iſta ſalaria priuatorum ſuccedant illorum' loco que
dabantur de publico. ergo ꝛc. arg. text. in. c. magne
uer. cum igitur. §. de voto. ita dicit Joſ. an. in addi.
ad ſpecu. in. d. §. ſ. ver. item cum agitur. hoc idem ta
cito Joſ. an. tenet Bal. in. d. l. cum oporteat. v. colū.
ver. de tertio genere peculij. C. de bo. que lib. ꝛ hoc
teneas. Iſtud ergo lucrum quāuis caſtrenſe ſit vel
quaſi caſtrenſe communicandum eſt inter maritum
et vxorem. vt apparet ex predictis quāuis alle de in
re ſimili non communicaretur. vt. l. ſ. §. nec caſtren
ſe. ff. de collationibus bono. de quo etiam per Bal.
conſi. xxj. incipiē. quinq; queruntur in tertia carte. ꝛ
latius Ludo. conſi. ccccl xix. incipit. quo ad primum
refert et ſequitur Petrus de vbaldis. in ſuo tracta
tu de ſocietate. v. parte. q. xv. ¶ Sed vt dixi iſta lu-
cra ſemper diuiduntur inter coniuges. et ita publice
iudicauimus in cauſa que vertebatur in hac regali
audictia inter doctorē de montaluo ꝛ heredes vxo
ris ſue. [adde quod donata a rege p̄ ſeruitijs regi
impenſis dicuntur caſtrēſia vel quaſi. l. cū multa. C.
de bonis que liberis. ꝛ conſequenter non conferunt
nec cōputant in legitimā. l. ſ. §. nec caſtrēſe. de collat.
bo. ꝛ vſ. partita. tit. vſ. l. v. ꝛ. quarta partita tit. xv ſi. l.
22 vſ.] ¶ Illud tamē q̄ dictum eſt de † caſtrēſi
peculio inter coniuges diuidendo quando cōmuni
bus expenſis acquiſitum eſt: aliquibus non placet
imo ꝙ ſi miles armate milicie in quo cōcurrunt illa

ſex que ponit glo. in. l. pe. ff. ex quibus cauſis maio.
aliqua in bello acquiſiuit non cōmunicat cum vxo-
re vt videtur colligi ex ordinatione Regis Henrici
quarta in Nieua que reperitur in compilatione or-
dina. lib. v. ti. iiij. l. iiij. vnde eo mortuo tranſmittit ad
ſuos heredes. idem dicunt de quaſi caſtrenſi. olim
ſuper hoc fuit edita lex a Joanne Rege ſecūdo ſal
mantice ad preces curialium. Sed poſtea vt audio
ad querelam Matronarum fuit reuocata: tene igi
tur quod p̄ius dixi quod caſtrenſe ꝛ quaſi caſtren-
ſe cōmunicatur quando cōmunibus expenſis acq̄-
ritur. ¶ Ex iſtis infertur ad queſtionem quā vidi in
23 practica maritus conſtāte matrimonio † edificauit
eccleſiam: ꝛ dotauit: ꝛ conſequenter acquiſiuit iure
patronatus: vt. c. nobis. de iure patr. dixi. ſ. in intro-
ductione an iſtud ius patronatus equaliter acqui-
ratur viro ꝛ vxori. an ſoli viro: ꝛ videtur quod vtri-
q; per ſam dicta. Sed conſtante matrimonio ſolus
maritus preſentabit ſicut ꝛ alia bona conſtante ma
trimonio adminiſtrat niſi forte tempore quo eccle
ſia conſtruitur: aliter inter eos ſit conuentum iuxta
not. in. c. q̄. iſto tit. ꝛ ſtatim dicemus in prima limita-
tione. ¶ Ampliabis iſta vt procedant etiam
in matrimonio putatiuo quādo inter coniuges erat
contractum matrimonium: quod ſubſiſtere non po-
terat ſtante legitimo impedimento. Nam ꝛ tunc lu-
cra inter eos habita equaliter diuidunt vt eſt text.
cum glo. in capitu. ſecundo. infra iſto titulo. ꝛ ibi
nota. Abb. ſequitur Andreas ſiculus in capitulo ex
literis. de pignoribus. ¶ Idem diſponit lex Re-
gni foro legum. lib. iij. titul. vj. l. iiij. ꝛ dixi. §. in tertia
ampliatione principali. col. cxlj. vbi videas multa q̄
de matrimonio putatiuo collegi. ¶ Idē forte
24 dicendum eſſet de duobus † amaſiis ſimul habitā
tibus. nam inter eos videtur fin aliquos tacite con
tracta ſocietas ꝛ lucra acquiſita inter eos equaliter
diuiduntur eo modo quo inter coniuges veros vel
putatiuos preſertim ſi poſtea inter eos contractus
fuit matrimonium: vt ſentit Barto. in l. titius ꝛ me
nium. penul. ꝛ fina. col. ff. de admini. tuto. ꝛ in. l. cum
proponas. C. pro ſocio. ꝛ ibi Bal. ꝛ alij. ad hoc bene
faciunt multa que cumulaui. §. equiparando concu
binam vxori in. §. operarum alium ꝛ quartum effec
cum. dixi. §. §. ſi prope finem. in additione incipien.
iſta autem ſocietas. ¶ Ampliā ſecundo pre
25 dicta vt videatur contracta † ſocietas inter coniu-
ges ꝛ duret non ſolum conſtante matrimonio: ſed
etiam altero eorum mortuo remanentibus bonis ſi
mul nō diuiſis inter ſuperſtitē ꝛ defunctī heredes.
Nam ꝛ tunc lucra ꝛ damna que ex tali negotiatione
prouenirent teſſent inter eos diuidenda vt diſponit
lex Regni foro generoſorum. libr. quinto. ti. quarto.
l. ix. que incipit ſi vno me. quam vide ꝛ rene memo
rie. [ad idem facit lex Regni foro legum. lib. iij. titu.
de las lauores. lex. vj. quam nota.] ¶ Cuius ratio
26 poteſt eſſe: quia † vidua videtur eſſe in primo matri
monio donec nubat: ꝛ ideo dicit Richardus Oda
libre quod ita debet alimētari vidua de bonis ma
riti dum in viduitate perſeuerat: ſicut conſtante ma
trimonio. intellige de fructibus ſue doris: vel ſi non
habet vnde ſe alat: alias alat ſe de ſuo: quia non ope
ratur viro. l. ſicut. ff. de operis libertorum. Ita ſunt
verba Bal. in. l. omnem. C. de bonis mater. ¶ Idē
27 Inde eſt quod ſi vaſallus cognoſcit carnaliter vxo-
rem domini eo mortuo: priuatur feudo ſecundū An-
dream de yſernia ꝛ alios in cap. ſecundo de feudo ſi
ne culpa non admittendo. de quo per Jacobum de
ſancto Georgio in tractatu feudo. in parte: di-
ctiq; vaſalli promiſerunt non committere feloniaz.
colū. ſeptima. ver. ſed quid dicemus. alias fol. xxxij.
col. iij. ꝛ ibi etiam de ſponſalibus. ¶ Ō. Merito
ergo acquiſita ſoluto matrimonio antequaz diuidā
tur bona: diuidentur inter eam ꝛ filios mariti tanq̄
ſi conſtante matrimonio fuiſſent acquiſita: quoniaz
ex patientia ꝛ perſeuerātia vtriuſq; partis preſumi-
tur inter eos perſecuta et continuata ſocietas. argu
men. l. queritur. §. qui implero. ff. locati. ꝛ l. leges. C.
eodem. ꝛ l. in rebus. §. fi ff. de precar. vbi dicitur q̄
28 ſi finita † locatiōe domus cōducto: in ea remāſit: vī
tacite reconducere. ¶ Videtur textus in
l. ita q̄. ꝛ l. ſocietatem coire. ff. pro ſocio. ꝛ ibi Barto
lus. ꝛ in. l. cum duobus. alias incipit ſi fratres. §. ite
Papinianus. eodem titulo. ¶ Ō. ¶ Bene facit
ad hoc quod notanter voluit Baldus in l. mandā-
tum. in tertia oppoſitione. C. mandati: vbi dicit q̄ō
ſi morte patris finita erat ſocietas cuz alio ſocio cō-
tracta: iuxta. l. actione. §. morte. ꝛ l. adeo. in princip.
ff. pro ſocio. tamen ſi filius poſtea cum ſocio patris
hiſdem inſtitoribus vtatur ſicut p̄ius: intelligit ſo-
cietas cum filio renouata quāuis filius fuiſſet pu-
pillus tutorem habens. cuius patientia interueniſ-
ſet per id quod habetur in. l. ſi quis mancipijs. §. ſi
impubes. ꝛ l. in eum. §. ſi dominus. ff. de inſtitu. bo
nus tex. in. l. cuicunq; §. fin. eodem titu. quod dictuz
refert ꝛ ſequitur Andreas ſicu. in. c. quia. v. xij. colū.
ē. de iudi. ꝛ in. c. peruenit. quarta col. ē. de emptione
ꝛ vendi. Alexand. conſi. centeſimotrigeſimoſecundo
prima col. incipiente perlectis. quinto volu. ¶ Ad
hoc faciunt que in ſimili dixi ſupra iſta limitatiōe. in
quarto effectu traductionis ad domum. verſic. am-
plia ſecundo predicta. ꝛ que dicam in fi. huius effec
tus. verſiculo vnum demum. ¶ Ad idem facit
quod notat Baldus in. l. ſi patruus. tertia colū C.
communia vtriuſq; iudicij. vbi dicit quod ſi duo fra
tres. ſimul mercaturaz exercebant ꝛ vno eorū mor
tuo alter continuat: ſuperſtitibus filijs fratris indi
uiſam ſubſtantiam poſſidentibus: videbitur frater
eodem nomine continuare ſicuti faciebat fratre vi-
uente. argumen. l. nam ꝛ Seruius. §. ſi viuo. ff. de ne
go. geſtis. ꝛ quia a primordio tituli poſterior forma
tur euentus. l. prima. C. de impo. lucra. deſcrip. libro
x. ꝛ l. ſi filia. §. Neratius. ff. familie erciſcunde. ꝛ. d. l.
actione. §. morte. Idem fuit de mente Bald. in aurē
tica ex teſtamento. circa finem. C. de collati. de quo
meminit Petrus de vbaldis in tractatu de ſocieta
te. iij. parte. iij. col. vbi rogo videas. ¶ Ad idem fa-
cit quod notat Baldus in. l. etiam. C. de iure dotiū.
29 vbi dixit quod ſi communitas † conduxit doctorez
ad legendum ad vnum annum cum ſalario centum
florenorum: demum eligitur alio anno fine repeti-
ne ſalarij intelligitur pro eodem ſalario. argumen. d.
l. etiam. ꝛ l. penul. §. vxor. ff. ſoluto matrimo. ſic ergo
erit in caſu noſtro. Cum ſit fauor mulieris quo ca-
ſu vidua cenſetur eſſe in primo matrimonio vt p̄e-

Universidad de Deusto Biblioteca

30 dixi. secus est in odiosis in quibus † mortuo marito
soluta est legibus matrimonij: vt. c. fin. §. de secund.
nup. ⁊ inde est qđ si dicat statutum q̄ vxores rebel
lium perpetuo sint bānite: statim qđ sunt vidue pñt
stare in quitate: vt. l. titia scio. §. y surus. ff. de lega. ij.
fm Jaco. de are. vt refert Bal. in. l. voluntas. in pn.
C. de fideicom. ADDE Cogita si dici potest quod
predicta ꝓcedant nisi forte vxor relicta esset tutrix
filiorum in testamento patris eorum vel alias ipsa
accepisset eorum tutelam per aut. matri et auie. C.
quando mu. nam tunc non videretur continuata so
cietas per. l. Titium ⁊ Meuius. §. actor. ff. de admi.
tuto. ⁊ quod ibi not. Bar. ⁊ alij. ad cuius confirma
31 tionem facit talis ratio. † administrator bonorum
alicuius in dubio potius presumitur administrare
animo administrandi tutorio nomine quam donan
di: ex quo est administratio necessaria: vt. l. cum post
mortem. ⁊. l. cum lege. ⁊. l. cum quidam. C. de do. ꝓ
mis. tenet Bald. in. l. fi. in fi. verſi. quero quid in ma
tre. eodem titu. dicens per hoc qđ si mater adminis
trans bona filie dat fundum communem sibi ⁊ fi
lie in dotem ꝓ filia: intelligitur partē sua n donas
se: non autem fiducia pietatis administrasse: licet in
quolibet administratore necessario potius presuma
tur animo administrandi q̄ donandi per iura predi
cta. de quo j. latius dicetur. §. illud autem. [al's fol.
xxxix. col. j. in princip.] ver. idem tenet Bald. in. d. l.
fin. mater ergo tutrix vel curatrix filiorum magis
videtur eorum bona administrare tutorio vel cura
torio nomine q̄ alias societatis iure. cogitabis: q
non reperio in specie tractum: ⁊ vide in practica. [At
ten. quando vxor fuit relicta tutrix filiorum. eadē ra
tione: idē puto dicendum in patre habente adminis
trationem filiorum a lege: ⁊ consequenter vsumfru
ctum. vt. l. cum non solum. ⁊. l. cum oporteat. C. de bo
nis que libe. nam cum tunc subsit alia causa q̄ so
cietatis illa sumenda est. pater ergo habebit vsum
fructum bonorum filiorum qui in eius sunt potesta 1
te. secus si essent emancipati: ⁊ teneas menti. sic al's
iudicaui in facti contingētia: ⁊ facit quod dicit Pe
trus de vbaldis in dicto tractatu de societate. in. iij.
parte. col. ij. ver. quod credo verum. vbi dicit quod 2
si frater maior simul habitat cum fratre minori: cu
ius bona administrat est eius tutor non presumitur
inter eos contracta societas cum ratione officij alia
coniectura sumi non debeat. ¶ Ampliabis predi 4
cta tertio: vt procedant non solum in bonis acquisi
tis constante matrimonio: in loco vbi fuit contractū
matrimonium in quo lex ista vel consuetudo de cō
municandis bonis superlucratis inter coniuges:
sed etiam si in alio loco vbi talis Lex vel Consue
tudo non vigebat bona fuerunt acquisita. vt puta
quia contracto matrimonio coniuges transeunt
ad habitandum in alio loco vbi illa lex vel consue
tudo non viget: ibiq̄ multa bona sunt acquisita. nā
⁊ illa veniunt inter coniuges communicanda secū §
dum legem vel consuetudiem predictam vel pactū 63
inter coniuges initum. ita notanter disponit lex Re
gni. quarta partita. titul. vndecimo. l. vigesimaquar
ta. vbi videas Montalnum. Bene faciunt notata
in. l. exigere dotem. ff. de iudic. ⁊ in capitu. primo. de
sponsalibus. per Antonium ⁊ alios presertim q̄ Ab

batem in fine. ¶ Amplia quarto vt bona superlu
crata diuidantur inter coniuges adeo quod trans
mittūr ad suos heredes: quamuis nō fuerunt acce
ptata: vnde si vxor premoriatur viro ante q̄ acceperit
medietatē lucrorū sibi pertinentē: ad suos trāsmittit
heredes: quia ea que deferuntur a lege. vt sunt ista
lucra: iuxta notata in. l. tertia. ff. de interdictis. et in
l. fina. C. de bonis maternis. transmittuntur ad he
redes quamuis non acceptētur: vt. l. infantis. C. de
bonorum possess. non obstat. l. emancipata. eodem ti
tu. quia loquitur in his que iure hereditario defer
tur: secus in his que iure patrimonij secundū Alex
drum in. l. ff. ad legem falcidiam. vel loquit
tur in his que deferuntur ex titulo vniuersali. secus
si particulari: vt ibi notatur. Ex his infertur quod
si pater filium meliorauit in tertia et quinta parte
bonorum suorum: illa ad suos transmittit heredes:
etiam si non agnouerit. vide Bal. in. l. secūda. C. de
liberis preterit. ⁊ in titu. episcopum vel Abbatem. §.
qui. ⁊ Salice. in. l. sancimus. C. de inofficio. testam.
⁊ doctorem de Segura in repetitione. l. vnum ex fa
milia. §. sed si fundum. de lega. ij. folio. xvj. col. secun
32 da. Ex predictis infert † q̄ si maritus habens filias
ex alio primo matrimonio: eā dotauit ex bonis con
stante secundo matrimonio acquisitis: medietas do
tis debetur secunde vxori: vel de bonis superlucra
tis habebit ipsa vel eius heres aliud tantundem ꝑ
predicta. ad hoc tex. nota. in. l. si socius ꝓ filia. ff. ꝑ
socio. vbi socius etiam omnium bonorum non tene
tur conferre ad onus dotandi filiam socij: quia illa
per Bar. in. l. legatis. ff. de testa. ita dicit Alex. consi.
xlviij. co. j. ver. ij. in. ij. vol. incipiē. diligēter in specie.
ita ergo dicendū videtur in vxore. idem erit in alijs
largitionibus vel debitorū solutionibus ipsius ma
riti ante contractum secundum matrimonium: vt. j.
dicetur. TJO.

☞ Lucrum communicare nō tenetur socius qui
socio inuito vadit venetias ꝓ mercantijs: suo ta
men periculo.

2 ☞ Pactum quod vxor vel eius filij non possint cape
re de bonis mariti: valet.

☞ Lucrus quod maritus ex forma statuti lucratur stā
tibus filijs vel non amperdatur per secundas nu
ptias.

4 ☞ Pena ecclesie applicanda ex pacto facientium pa
cem in casu quo fuerit fracta: per eos non potest re
mitti: etiam si ea rupta ipsi reconcilientur.

5 ☞ Mulier si stipuletur a marito dotem sibi reddiſ si
ne liberis decesserit al's dos retineatur a marito ꝑ
liberis valet hoc irreuocabiliter tanquam donatio
inter viuos.

6 ☞ Legitimam habet pater in bonis filie etiam hiupte:
que non habet filios descendentes: ⁊ ea priuari nō
potest.

Limitabis ista primo nisi

forte quando contrahitur matrimonium vel tem
pore quo lucrum est proventurum ex negotiatione
alterius coniugum puta mariti: vxor protestare
tur se nolle participare lucrum vel damnum inde
proueniens. Nam tunc lucrum erit solius mariti: vt

voluerunt Barto. Dyn. Rapha. Ange. Jo. de imola 4
Paul. ⁊ Alexand. in. l. quia poterat. ff. ad Trebellia.
⁊ multi alij quos retuli supra in prima principali li
mitatione. col. ccxj. verſic. ⁊ ex his infero. vbi dicunt
quod si vnus † ex socijs vult ire Venetias ꝓ mer 1
cantijs inuito altero socio: suo tamen periculo: si lu
cratur: non tenetur lucrum communicare. ⁊ faciūt
multa que ibi dixi que videas per te. ⁊ vltra ea que
ibi dixi bene facit tex. ⁊ quod ibi not. in ca. primo de
filijs natis ex matrimonio ad Morganicam cōtra 2
cto. lib. feudorum. vbi valet † pactum vel consuetu
do vt vxor vel eius filij non possint capere de bonis
mariti. ADDE Ampliari possunt ista vt procedant
non solum si a principio pactum interuenit de nō ac
quirendis bonis superlucrandis inter coniuges vt
vxor non habeat dimidiam eorum verumetiā si cō 5
stante matrimonio conueniatur inter eos: vt lucra
habita diuidantur: habenda vero habeat maritus
sibi per ea que late dixi. §. in prima principali limita
tione. verſi. ⁊ ex his infero ad vnum. ⁊ ea que ibi ad
didi. que melius hic caderent. Quinimo etiam si so
luto matrimonio vxor vel eius heres velit abstinere
a lucris constante matrimonio habitis: poterit quo
casu nec habebit partem lucrorum: nec tenebitur ad
debita constante matrimonio cōtracta. ita disponit
hodie lex Taurina. lx. que incipit quādo la muger. 6
de qua. j. latius disseremus. §. lxvj. TJO. ¶ Idez
videtur dicendum si aliquos si pater tradens nu
ptui filiam ⁊ constituens sibi dotem pascisc atur cuz
genero quod de bonis acquirendis constante ma
trimonio filia nihil habeat. ⁊ ipsa est presens ⁊ tacet
cum pater possit adijcere hanc conditionem quam
do dotem constituit filie. arg. l. quoties. ff. solut. ma
trimo. ⁊. l. prima. cum pluribus. ff. de pactis dotali
bus. ⁊ facit tex in. c. vno. de despon. impube. libr. vj.
de cuius intellectu vide ibi doctores. ⁊ Bartolū et 1
alios in. l. que dotis. ff. solu. matr. Sed hoc non pla
cet mihi quod pater possit filie preiudicare i bonis
acquirendis constante matrimonio nisi ad id exps
sus filie cōsensus accedat iuxta notata in. l. ij. §. j. ff. 2
solu. matri. ⁊ in. c. in Genesi. de elec. ⁊ in regula is q̄
tacet. de reg. iur. libro. vj. ⁊ in. c. nonne de presumpt.
presertim cum ista lucra deferantur vxori a lege Re
gis predicta. vnde pater non poterit ei auferre: pro 3
pter id quod dicit Bald. in simili in. l. fina. in fi. C. de
bonis mater. vbi dicit quod † lucrum proueniens
vxori ex forma statuti non perdit per transitū ad se 4
cundas nuptias. de quo. §. facta est mētio. co. cclxv. 5
verſi. confirmatur. bene facit quod voluit Bal. in. l.
fi constante. ad finem. C. de don. ante nup. vbi dicit 6
quod quando ex contractu contrahentium vel oc
casione contractus per dispositionem legalē est ali
cui tertio ius quesitum re: vel spe: ab illo contractu
non potest recedi in eius preiudicium nisi eo consen
tiente. vt etiam sentit Barto. quem alij sequūtur in
Lqui Rome. §. flauius. ff. de verbo. oblig. ⁊ ibi Mo
derniores signanter Franciscus areti. col. iij. in fi. cū 8
sequentibus. vbi inter cetera alleg. Baldum in. l. cū
a locero. finali colum. verſicu. modo restat. vbi fere 9
idem sentit. de quo meminit Jason in. l. secunda. C.
de iur. emphy. co. xxj. ver. xxiij. quero. Idē 13 Sal. in
Lquoties. C. de dona. que sub mō. facit qđ in simili

dixit Bal. in. l. insulā. §. fi. ff. sol. mat. vbi dicit † qđ si
duo fecerunt pacem ⁊ promiserūt eā obseruare sub
pena centum applicanda ecclesie ruperunt pacem
⁊ reconciliati sunt: ⁊ remiserunt omnem iniuriam et
penam: non tollitur nec tolli potest pena quesita ec
clesie: quamuis esset quesita ex pacto ipsarum par
tium. de qua decisione meminit Jaſ. in. d. l. j. colū.
lxxxiij. ver. ꝓ hac parte. ⁊ tene menti ꝓ pena que
quotidie ponitur ꝓ fisco. ⁊ ꝓ limitatione eorum
que notā. in. c. ij. de spōsa. ⁊ in. l. si quis in conscriben
do. C. de pactis. ⁊ in. c. ad apostolicam. de regulari.
et quamuis ista loquātur in iure iam quesito: eadez
tamē ratio est in iure querēdo vt nō possit tolli per
tertiū. ⁊ istud teneo quicqđ alij dixerint. ⁊ facit qđ
in simili dixit Bald. in. l. ꝓ o hereditarijs. in fi. C. de
heredi. act. vbi dicit † q̄ si mulier stipulatur a mari
to dotez sibi reddi si fine liberis decesserit: al's dos
retineatur a marito ꝓ liberis: valet hoc irreuoca
biliter tanq̄ donatio inter viuos. quod reputat val
de nota. ⁊ subtile. de quo facit festū Alex. in. d. l. que
dotis. ff. sol. matr. liij. col. ver. iij. predicta quem vide
ratione ergo iuris tertij donatio reuocabilis de sui
natura efficit irreuocabilis. cogitabis. ADDE Ex
istis pōt inferri vnum valde singulare ⁊ quotidia
num: qđ cum in bonis filie etiam nupte que nō ha
bet filios descendentes: pater habeat luam † legiti
mam qua priuari non potest: vt. l. nam et si paren
tibus. ff. de inoffi. testa. que hodie per legez Regni
Tauri. factam: est rapata ⁊ determinata in duabus
ex tribus partibus oīm bonorum: qđ in preiudiciz
parris cui ius est acquisitum nō poterit filia bonis
acquisitis constante matrimonio inter ipsam ⁊ ma
ritum renuntiare: vel aliter in fraudem donare vel
vendere. bene tamē poterit fraude cessante a princi
pio renuntiare lucris futuris. vt. §. dictū est. TJO.

☞ Lucra per maritum constante matrimonio ac
quisita non debent simul communicari quando in
ter eos factum est diuorcium quo ad thorum ⁊ mu
tuam cohabitationem.

☞ Relinquens fratribus predicatoribus centum si eū
sepelirent in ecclesia in tali loco: si ille propter sui cul
pam non potest in sacro sepeliri nihilominus habe
bunt fratres dicta centum.

☞ Maritus si acriter verberauit vxorem quapropter
ipsa fugit a ciuitate non potest eam maritus accu
sare de adulterio.

☞ Maritus vxorem expellens qua pena puniatur.

☞ Societati ex dolo malo renuntians: socios a se libe
rat: se autem ab illis non liberat.

☞ Alimenta debens alicui prestabit ei in propria do
mo nisi ex culpa eius non possit alendus ibi cōmo
rari.

☞ Vxor alicuius si commisit heresim ⁊ post tempus
gratie confitetur ⁊ ab ecclesia admittitur ⁊ in per
petuum carcerem detruditur: maritus non tenebit
eam alere.

☞ Distributiones quotidiane non debentur non inter
essenti ex culpa sua.

☞ Vxor si propter adulterium recessit a viro nō est ab
eo alimentanda.

☞ Vxor sine culpa viri ab eo discedēs non potest ab
eo petere expensas quas post discessum fecit si in iu-

Universidad de Deusto Biblioteca

sta causa discessit maritus tenetur eam alere ⁊ ipsa potest dotem petere.

11 Uxor si non esset in obsequio viri culpa ipsius ad nullas operas ei tenetur.

12 Alere virum non tenetur uxor que a viro ob eius adulterium recessit cum dote iudicio ecclesie.

13 Alimentari non debet quis ex bonis que ob delictū ab eo auferuntur.

14 Alimenta mittere patri exuli vel bannito an teneatur filius.

15 Uxor an teneatur mittere alimenta marito exuli.

16 Maritus si a se expulit uxorem ppter dotem nō soluta si interim multa acquisiuit maritus non cōmunicat cum uxore.

17 Lucra habita p sponsum de presenti ante traductionem sponse ad domum non cōcat cum sponsa.

§. 64 Limitabis secundo dūmodo

tpe quo bona fuerunt acquisita per maritū: uxor si nihil habitabat cū viro vt presupponit dicta lex Regni. foro legū. lib. iij. ti. iij. l. j. Sec⁹ si culpa ipsi⁹ uxoris: vt quia ipsa cōmisit adulterium vel alias ex iusta causa diuortium est factum inter eos saltim quo ad thorum ⁊ mutuam cohabitationem. nā tunc non

1 videt quod lucra taliter acquisita cōstante matrimonio p maritum debeant sibi cōcari. arg. ter. no. in. l. j. ff. vnde vir ⁊ uxor. de quo videas Ly. in. l. j. C. eo. ⁊ Nico. de Ubal. in tracta. de succes. ab intestato iiij. parte. ¶ Ad hoc ter. notabilis in. l. cuz hic statu⁹. § si mulier ⁊ maritus. ff. isto titu. ⁊ ibi notat Salicetus: vbi dicitur q̄ separata habitatio uxoris ⁊ viri: retento honore matrimonij: non dirimit matrimonium: ideo inter eos facta donatio non tenet: si ergo nō retineatur honor matrimonij propter adulteriū uxoris non censebuntur quasi coniuges: imo quasi extranei: ⁊ per consequens acquisita per maritum non cōmunicabit cum uxore diuertente. ¶ Hoc videtur fuisse de mente Bal. consilio. cccxviij. incipiē te quedam domina. iiij. parte: vbi concludit q̄ō stante statuto vel pacto quod maritus lucretur certam partem dotis: si uxor ex culpa sua seorsum habitat ab eo: maritus lucrabitur dotis partem vt ibi p eū. idem fuit de mente Baldi in. c. ex parte. iij. colū. supra de consuetu. vbi dicit quod tripler est diuortiū: cuius verba retuli supra in prima amplatione principali. in fi. colum. cxxviij. ver. ad predictorum confirmationē. ¶ Hū facit. d. l. vna. ff. vnde vir ⁊ uxor. 3 vbi dicitur quod ad hoc vt uxor habeat bonor⁹ possessionem vnde vir ⁊ uxor oportet uxorem esse mortis tempore. sed ⁊ si diuortium quoq̄ secutum sit veruntamen durat matrimonium: hec successio locuz non habet. ¶ Ad idem facit ter. in. l. miles. §. reatu. de adulte. vbi probatur quod maritus nō est in culpa: si uxorem dimittat: quam propter adulteriuz retinere non potest. per quam legem dicebant ibi Dy

2 nus Bartolus ⁊ alij quod si quis ⁊ relinquit fratribus predicatoribus centū si eum sepelirent in ecclesia in tali loco. ille occidit seipsum: vel est repertus excommunicatus ita quod non potest sepelri in sacro: fratres habebunt legatum. licet ibi eum non sepeliant. cum facto defuncti: ⁊ eius culpa: illud acciderit. ¶ Idem tenet Baldus in. l. si quis ad declinandam. fina. colum. C. de episcopis ⁊ clericis. ⁊ in. l. prima. C. de institu. ⁊ substitu. sub cond. fact. in fi. ⁊ ibi Salice. Paulus ⁊ Alexander in fine. Bald. in. l. unica. in fine. C. de his que pene nomine. Joan. de imola in. l. in testamento. la. ij. ff. de condition. ⁊ demō stra. ⁊ ibi notat Sozinus. Joan. de imo. post Anchara num in. c. filius. §. de testamen. Andre. sicu. in cap. secundo. xij. col. eodem titu. [Adde predictis bonus tertum in. l. si filia. §. deditor. vbi pater pro filia emācipata dotem dedit ⁊ stipulatus est dotem sibi reddi filia in matrimonio decedente: alias ipse maritꝰ lucraretur dictam dotem. filia in odium patris propter amorem quem erga maritum habebat diuertit vt vir dictam dotem lucraretur. dicitur ibi quod patri erit succurrendum perinde ac si filia nō diuertisset: ad hoc vide Baldum in. l. quod in uxorem. ff. de nego. gesti. ⁊ ibi Salice. Item cum per maritum stat quominus uxor secum habitet habetur ac si cohabitasset. l. si autem. §. sed ⁊ his. de rei vendicatione. ff. cum similibus. ergo ⁊c. ad idem facit. l. qui sub conditione. §. quoties. ff. de condi. institu. ⁊ in. l. iure. de condi. ⁊ demonstra. vbi conditio habetur p impleta quando non stat per eum ⁊c. Item si maritus uxorem expellens non communicaret ei lucra ex suo delicto consequeretur lucrum quod esse non debet l. iij. §. primo. ff. de dona. inter virū ⁊ uxorem. ⁊. l. non fraudantur. ff. de regu. iur. cum similibus. preserti cū hec lucra nō deferantur a marito: sed potius a lege Regni predicta. ⁊ nota. in. l. fina. C. de bonis maternis. ⁊ in. l. iij. C. de inter dict. ⁊ relega. ergo facto mariti non potest sibi auferri regula indultuz. de regu. iur. lib. vj. ⁊ ista mihi se obtulerunt in responsionem quam prebui Bachalario Joan. Merino de Villar. qui hanc questionē a me quesiuit. ¶ Quādo ergo facto vel culpa uxoris: non cohabitat uxor imputandum est sibi: ⁊ per consequens nihil habebit ex superlucratis: secus esset quando culpa mariti vtputa si solitus erat in uxorem seuire: acriter verberando: vel si habeat concubinas quarum occasione male tractat uxorem: ⁊ propterea ipsa aufugit ad monasterium vel ad domum aliam honestam. nisi enim crederem quod sibi debeatur medietas bonorum lucrorum. ¶ Ad quod bene facit decisio Ancharani consilio. cccciv. incipiente probata tanti viri scientia. de quo facit festum Augustinus in tracta. malefitiorum: in verbo che me ay adulterato. nona columna. vbi consuluit ⁊ quod si maritus acriter verberabat uxorem: quapropter ipsa fugit a ciuitate non potest maritus illaz accusare de adulterio: quasi fit eius inimicus ⁊ inimicitia fit eius culpa contracta. vt ibi latius per eum quem videas. ¶ Facit l. si ab hostibus. ⁊ quod ibi notatur. ff. soluto matrimonio. de qua scripsi. j. §. septuagesimo. vbi videas. ¶ Ad idem facit textus in authentica vt licet mari ⁊ auie. §. quia vero plurimos. verficu. si ergo. collatione. viij. vbi dicitur quod si maritus sine causa uxorem a se expulit: ⁊ ipsa consanguineos nō habet fortis habiter: nō pōt ex hac causa illam repudiare. cum ille causam huius rei prestiterit. ¶ Ad idez facit tex. ⁊ quod ibi notatur in. l. consensu. C. de repudiis. ADDJ Et. l. fin. eodem titu. ⁊ vbi punitur maritus uxorem a se expellens: q⁹ si tenetur ei reddere

4

quartā partem bonorum suorū: fortius tenebit sibi cōmunicare lucra acq̄sita expulse uxoris sue ei⁹ culpa [de marito uxoꝛe expellente adde, bonum tex. in. c. precepit. ⁊ in ca. qui iniquum. xxxij. q. v. vbi excōmunicatur maritus qui uxorem expulit. Jad idez facit l. in actione. §. labeo aſt ff. pro socio. ⁊ instit. eo. §. manent: vbi si vnus ex sociis dolo malo renuntiet societatis se socios liberare: se aūt ab illis non liberat. ad idem. l. usuras. ff. de solu. ⁊ l. si quis ita. ff. de condi. ⁊ demonst. ⁊ in auc. vt liceat matri ⁊ auie. §. illud. vbi attenditur quis prebuit diuortio causam. Ex q̄bus iuribus aliqui dicunt quod si quis debet alū 6 lere: debet intelligi in domo debentis prestare alimenta: si forte ex culpa eius non possit alend⁹ ibi cōmorari. de quo per Andre. de ysernia in constitutiōibus Regni Neapolitani. fo. clxxx. col. iij. Ex quo

7 infertur vnum questidianum ex ⁊ si uxor alicuius cōmisit heresim: ⁊ post tempus gratie confitetur: ⁊ ab ecclesia admittitur: ⁊ perpetuum detrudit in carcere: maritus non tenebitur eam alere. Facit quod notatur in capi ad audientiam. de clericis non residentibus. ⁊ in. c. vnico eodem titulo libro. vj. vbi nō

8 interessenti ex culpa sua: non debentur distributiones quotidiane: sic nec alimenta. cogitabis ⁊ vide q̄ō statim subiicio de marito ⁊ patre exulante. hinc

9 est etiā q̄ si uxor propter adulterium proprium recessit a viro non est ab eo alimentanda: vt est glossa nota. in. l. fideicommissum. C. de fideicommiss. secōm Baldum in. c. ex parte. de consuetu. fina. col. benefa

10 cit glos. notanda. in. c. significasti. de diuor. glos. prima in fine: que dicit quod uxor ex que discessit a viro: intellige sine culpa viri: non potest a viro petere expensas quas fecit' postquam ab eo discessit. idem tenet Speculator. titulo de sponsalibus. §. fina. verfic. quid de expensis si tamen ex iusta causa discedat: puta quia dicebant fratres mariti quod maritum venenasset. vnde volebant eam ponere in manibus iustitie ⁊c. maritus tenetur eam alere: ⁊ ipsa potest dotem petere ita notanter consuluit Raphael Cumanus consilio centesimo septuagesimo quinto. incipiente domina. ad hoc facit quod voluit Dy. Bal. ⁊ alij in. l. j. C. de legatis. ij. in fine. ZJO. ¶ Facit ad predicta quod scripsi in cap. primo. quod metus causa. In meis recollectis. que adde hic. ¶ Facit etiam quod dicit Salice. in. l. quod in uxorem. C. de nege. gest. de quo infra in. c. per vestras. in. iij. not. colū. [alias fo. lxxj. colū. ij. vbi Bald. ⁊ Salicet. dicunt quod maritus uxore expellens tenetur eā alere. ex istis infertur quod si propter mariti sevitiā separatur matrimonium quo ad thorum ⁊ mutuā cohabitationem. vt in. c. literas. de resti. spolia. uxor restituetur dos vt in. c. j. ⁊ ibi Abb. j. isto ti ⁊ Bal. in. c. j. in principio. vt lite non contesta. et etiam medietas incrorum ante separationem habitorum vt. c. ij. cum glos. j. isto titu. ⁊ ibi Abb. ⁊ in. c. j. eod. titu. debetur similiter medietas lucrorum habitorum per maritū separatione durāte: quia mariti culpa provenit quā alis uxor hanc penerit separationem per ea que dicta sunt. quamuis Doctor. de segura in. d. l. unum ex familia contrarium velit.]ver. reperio tamen. ¶ Facit quod dicit Bald. in. l. ij. uxorem. C. de conditio. inter. ij. colum. verfi. item si non esset. vbi dicit quod

11 si † uxor non esset in obsequiū viri: culpa viri ad nullas operas tenetur viro. ⁊ facit. l. si stipulata. ff. isto titu. fin. ibi. ¶ Et hinc est quod si maritus adducit cōcubinam ad domum: uxor potest ab eo recedere nec tenetur redire nisi maritus caueat de ea expellēda: fin Bald. in. c. j. §. vt lite non contesta. j. co. et dico infra super textu in. iij. nota. verficulo si autem uxor. ¶ Facit quod in simili dixit bal. in. l. vbi adhuc. iij. col. verfi pone quod vir. C. de iure dotium. quod si

12 vir cōmisisset † adulteriū: ⁊ uxor iudicio ecclesie recedit ab eo quo ad thorum: quo casu dos debet reddi mulieri: ex illa dote non tenebitur uxor maritum alere quia peccauit in lege matrimonij vnde non debet ex matrimonio premium cōsequi quod visus est impugnare. arg. l. ab hostibus. §. si vir. ff. soluto matri. ⁊ c. quia frustra. de vsuris. ex bonis enim que auferū

13 tur alicui ob delictum nō debet alimētari. vt est text. not. in. c. j. §. si hoiem. de pace tenē. et eius vio. ¶ Et hinc est quod si dicat statutum quod omnia bona homicide dēant auferri: et pro pte filijs reseruari: filij ex illa parte quam habet: non tenentur patrem alere. ita no. dicit Bal. in auc. bona dānatorum. C. de bonis damnatorum. j. colum. ver. hic quero. quā-

14 uis † alias filius teneatur mittere alimenta patri exuli vel bānito. vt in auc. de incestis nupt. §. si vero contigerit. collat. ij. ⁊ in auc. incestas. C. de incestis nupt. ⁊ ibi no. Bal. ADDJ De quo vide q̄ō latius dico in ca. per vestras. j. eo. §. xix. sed quamuis ista.

15 versi. quod autem de alimentis. ZJO. Idem † de marito exulante dicit Bar. in. l. si constante. in prin. iiij. colum. questio. v. ff. soluto matrimonio post spe. isto titu. §. fin. ver. quid si vir. Bal. in. d. l. vbi adhuc. facit lex mutus. §. manente. ff. de iure. do. rium. Cessante ergo culpa quāuis seorsum habiter: habebit partem lucrorum ac si ambo cohabitarent. ¶ Ad hoc bene facit tex. in. l. cum hic status. §. si mulier. ff. isto titu. vbi litera dicit: si mulier ⁊ maritus diu seorsum quidem habitauerint: sed honorem inuicem matrimonij habeant puto donationes non valere. quasi durauerint nuptie. non enim coitus matrimonium facit sed maritalis affectio. que verba satis nostrā sententiam probant. Et per ista al's dixi in contingentia facti cum maritus, cuiusdam mulieris propter debita ⁊ paupertatē dimisisset uxorem ⁊ filios profectus in partes longinquas ibi multa lucra habuit: rediens ad propria reperit uxorem in tuam de presenti: filij ne petebant medietatem bonorum acquisitorum per maritum constante matrimonio: q⁹ fuisse peterent: ⁊ sic fuit pronuntiatum. tene menti quia quotidie accidit. ¶ Ex his etiam potest inferri quod si † maritus uxorem a se expulit propter

16 dotem non solutam: quod potest vt. c. per vestras. j. eo. ⁊ l. frater. C. ad velleia. ⁊ uxor cum peteret se luere: vel solui facere: non fecit: ⁊ maritus interim multa acquisiuit non communicat cum uxore: secus si non est quod imputetur uxori quāuis pater vel alius qui dotem promisit: nō solueret per pdicta. ADDJ

17 Et sic dicti pōt † q⁹ lucra habita per sponsum de presenti ante traductionē sponse ad domum nō communicat cum sponsa: niū forte cum dote sponse sibi dare lucra fecisset. nam tunc vel erunt sponse tanquam fructus dotis: vtvult lex regni. quarta parti

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta.ti.ij.l.xxviij.vel saltē cōicabunt inter ipsos vt dixi §.§.62.vnde lucra.ff.sed quid si spōsus.TJO.[Ex istis sit3 pōt inferri q3 si iudicio eccle cōiuges separant ꝓpter aliquā iustā cām:vt in.c.ex publico.de cōuer.cōiug.t aliq̄d acquirāt erit ꝓpriū acq̄rentis: t alteri nō cōicabit.intelligo dūmodo in hac separatione culpa nō possit alicui imputari vel si ex libera vtriusq3 voluntate:qō no.ꝓ ista separatione volū taria:vide Blā.t Abb.in.c.veniēs.de reg.t in.c.du dū de cōuer.cōiug.t Prepo.in.c.j.ij.col.de spōsa.]

1 Lucrū ō: quod ex maleficio acquiritur.
2 Societas nō intelligit3 ex rebus inhonestis contracta.
3 Usure sunt prohibite.
4 Cōicare non tenetur soci9 ex vsuraria prauitate.
5 Filiusfa.non acquirit patri illicita.
6 Acquisita per seruum vel filium acquiruntur domino vel patri.
7 Actio fam.ercī.non dat3 ꝓ illicite acquisitis.
8 Lucra illicite acquisita nō ꝓferunt in societate.
9 Licite acquisita ꝓsumuntur bona nisi contrariuꝫ probetur.
10 Maritus an de bonis cōmunibus restituet acquisita illicite.
11 Dominium acquisitorum per vnū ex socijs nō trāsit ꝓ parte in alterum ipso iure:sed per traditionem quando deducitur in cōi.t quid in vxore ex his que maritus quesiuit constante matrimonio.
12 Res empta per socium etiam omnium bonorū non acquirit ipso iure consocio:sed agit ad cōcandum.
13 Restituere possunt filius t seruus que iniuste acquisierūt etiam sine consensu patris vel domini.
14 Preceptum sacerdotis dicitur sententia.
15 Sacerdoti in confessione promittens non agere vel accusare:non poterit agere.
16 Ad restitutionem male ablatorum compellere potest episcopus heredes defuncti:etiaz si testator nō fuisset contractus.
17 Restituere potest vxor bona per maritum turpiter acquisita:t potest furto vel alias capere vt vero restituat domino.
18 Anima pretiosior est omnibus rebus mūdanis.
19 Legata pia statim debentur etiam non adita hereditate.
20 Executor testamēti non dz executionem differre.
21 De bonis male acq̄sitis p maritū non debēt vxor et familia sumere alimēta post ipsius mortem.
22 Restituio male ablatorum cui fieri debeat.
23 Usurarij an possint sua bona alienare.
24 Usuraria prauitate fund9 acquisit9 in dotē cōferri nō pōt nisi cū sua causa:ideo potest cōueniri marit9 sicut quilibet possessor.
25 Heres qui semp fuit in bona fide t qui in suā pson tm fundauit vsucapionē t prescripsit rē legitime:scit tm rē fuisse alienā tenetur eā restituere t purgare aniam eius cui successit.
26 Ignorantia criminis neminem excusat.
27 Prescriptio dz vim solutionis.
28 Mala fides superueniēs post cōpletā prescriptionē an noceat in foro conscientie.
29 Executor testamēti an teneatur restituere debitum prescriptum.
30 Rem p vim vel alias iniuste acquisitā restituere dā nificatam an sufficiat.
31 Cisternam aperiens tenetur de animali quod in eā ceciderit.
32 Equū ꝺducēs si ex sui culpa deterior:ek dñs equi nō cōpellitur illum recipere.
33 Et quid si fine protestatione illū recipiat.
34 Rē male acquisitā restituere tenek q̄s cū ei9 deterioratione t etiā fructꝰ male perceptos.
35 Restitutio male acquisitorū an statim fieri debeat.
36 Preceptum de restituendo licet videatur affirmativum:ca dīr tamen sub illo precepto negatiuo:nō furtum facies.et illa precepta obligant semper et ad semper.
37 Nemo qui rapit moriens si habet vnde reddat salvak:nec pōt absolui nisi restituat potens restituere.
38 Peccatū nō remittit3 nisi restituat ablatum.
39 Restitutio necessario absolutionē pcedere debet.
40 Usurari9:rapto:vel quinis alius qui tenek ad restitutionē non debet post mortē expectare:q3 tunc nō est locus penitentie.
41 Necessitatis tempore furari licet.
42 Executor testamenti depuratus ad distribuendus bona testatoris in pauperes si fit in summa necessitate poterit sibi capere.
43 Aduocatus tenetur ad patrocinandū ꝓ paupere in necessitate existenti.
44 Possessor iniustus si spoliatur sua possessiōe petat q3 restitui et dominus concurrat petens proprietatē illius rei agendo vel excipiendo audiendus est et preferendus.
45 Pater si propter necessitatem famis vendidit filiū cū veniet ad pinguiorē fortunā debet illū redimere.
46 Decimas soluere qui tenetur si illis indiget ad sustentationem poterit salua conscientia retinere.
47 Horas recitare non tenetur clericus infirmus.
48 Impedimentū superueniēs in pson debitoris q3 restitutionem impossibilē facit an excuset debitorē.
49 Executores testamētorū possunt distribuere male ablata per testatorem in filios eiusdem.
50 Alimentare tenetur pater filium spurium.
51 Necessitas etiam si non sit extrema an excuset a restitutione.
52 Alimenta que debentur miserationis causa non debentur ꝑm dignitatem sed ꝑm necessitatē viuendi.
53 Emens sciēter rem alienam seu ex furto aut rapina habitam tenetur ad eius restitutionē t perdit pretium:nec a vero domino repetit.t nu.55.t.57.
54 Soluens sciēter pretiū pro re aliena videk donare.
56 Alienam rem detinens etiam sine inuasione tenet ac si spoliasset.
58 Furtum si committatur per domesticum vel mercenarium:t res furata pignori detur alteri.non cogit creditor pignus restituere nisi mutuum ei soluatur.
59 Furtiua rē sciēter in custodiā recipiēs tenetur furti.
60 Furtiue rei dominus si nō potest reperiri vel nesciri tur vbi sit erogari debet pauperibus de cōsilio ordinarii cessante hoc publice fiat premisso banno in ecclesia.
61 Et quid si post restitutionē factā pauperib9 appareret ver9 dñs vel ei9 heres an debeat rei iterum solui.
62 Castrum fortificare potest princeps inuito vasallo
63 Lucra acquisita constāte matrimonio ex industria alterius

alterius coniugum vel ex questu vel opera venunt inter coniuges cōmunicanda: secus in hereditatibus:legatis et donationibus.
64 Donata socio et non societati efficiūtur socij cui donantur et alteri socio non cōmunicat.
65 Damna et lucra obuenientia vni ex socijs contēplatione persone non sunt cōicanda cū socio:quāuis societas fuerit huius lucri occasio.
65 Usum fructū quem habet pater in bonis filij ex bonis aduentitijs vel profectitijs non communicabit cum vxore.

65 Limitabis.xiij.quando lucra

essent habita seu acquisita iuste: secus si iniuste: vt pura si maritus cum esset creditor vel iudex aliqua ex barataria acquisiuit:vel cum esset aduocatus ex illicita aduocatione:vel ex ludo vel furto:vel adulterio:vel vsuraria prauitate:vel alio maleficio multa acquisiuit:ista sic acquisita non communicantur cum vxore:quia lex vel statutum disponens de rebus acquisitis vel acquirendis intelligitur de iuste acquisitis:vt probat text.secundum Andream sicut ibi.xiij.colum.in.c.conquestus.supra de fo.com pe.allegat etiam.l.quod seruus.ff.de acqui.possess. et.l.cum oporteat.C.de bonis que libe. et.l. certe.§. mala medicamenta.ff.fami ercis.quod dicit esse bene not.contra multos religiosos inhiantes temporalibus que conantur acquirere suis monasterijs p omnem iniustum modum: quod fieri non debet.

1 ADDJ Illud enim quod ex † maleficio acquiritur: dicitur lucrum.l.apud celsum.§. autoris autē. ff.de doli excep.vnde illud quod quis vincit in iudicio dicitur habere ex titulo lucrattuo secundū bal. in lege prima.in fine.C.si quis in frau.pat.et in lege prima.C.de his que in frau.credi.de quo latius per Paludem de puteo in tractatu de iudo.colum.xiij.in principio.vbi vide.ista tamen lucra non veniunt inter cōiuges vel socios diuidenda. TJO. Lex ergo que de communicandis lucris inter maritum et vxorem loquitur:debet intelligi de iuste acquisitis: 2 quia inhonestarum rerum nō cōtrahitur societas: † nec inde acquisitum cōmunicatur.vt lege si fratres. §.socium.ff.pro socio vbi dicitur quod etiam socius omnium bonorum non cogitur conferre que ex probitatis causis acquisierit. Ad idem bonus text.in lege nec pretermittendum.et.l.quod autem ex furto.ff.codē.vbi dicitur quod illud quod ex furto vel alio maleficio quesitum est in societatem non oportere cōferri:quia delictorum turpis causa atq3 fedacommunio est. Ex quibus iuribus sumpta fuit lex regni.v partic.titu.x.l.ij.et.viij.que disponit idem. Lex hoc infert not.Joan de imo.in lege ille aūt. ti.colum.ver.item aduerte.quod si armigeri qui se faciunt fratres iuratos faciunt societatem adinuicē omnū bonorum que habent et que acquisituri sunt: lucra diuidantur inter eos:nisi illicite querātur per alterum illorum.illa enim non veniunt in cōmunionem nisi expresse cōmunicentur per id quod habet in dicta lege quod autē licet de facto obseruet idē in illicite acquisitis quod seruant in licite questis se cundum eum. Hinc dicebat Bart.in lege si vn9. §.Hynus ex socijs.ff.e.titu. quod cum hodie vsure

3 † sint prohibite.vt dicit gloss.in lege prima.C.de sūma trinit.et in aut.ad hec.C.de vsuris.et in.c.quia in omnibus eodem titulo.si vnus ex socijs multa fuit lucratus ex vsuraria prauitate:non tenetur illa com
4 municare † cum socijs. ADDJ Quia in his taliter acquisitis non dicitur societas imo vterq3 tenetur male acquisitum restituere secundum Bald.in c.ad nostram.el.ij.in fine.de iureiurand.et in autē. ex testamento.C.de colla.de quo latius per paridē de puteo in tractatu de iud.co.xiij.in principio vbi videas. TJO. Bene facit ad hoc quod voluit Batto.in dicta lege quod seruus.ff.de acquir. posses.et in dicta lege cum oporteat.in princip.C.de bonis que libe.quem omnes sequuntur.vbi dicit q3 si filiusfa.ex pecunia peculij profectitij sibi concessi per patrem acquisierit vsuras:vsure sic acquisite non erunt peculij profectitij et per consequens non acquiruntur patri nec eo mortuo cōmunicantur cū fratribus:quamuis contrarium dixerit glo.et male in dicta lege cum oporteat.Hoc idem tenet Bald. in aut.ex testamento.vj.co.ver.quid dices.C.ō colle. vbi etiam de acquisitis per filium in ludo loquitur quem refert et sequitur Aler.in dicta lege quod seruus.ij.co.et consilio.lxxvij in fine.in.v.volumi. allegat etiam glo.et docto.in lege prima. in princip.ff. de his qui sunt sui vel alie.iu. ADDJ Quam ibi notat Bald.prope finem inducens eam ad confirmationem priuilegiorum vt intelligatur de inst.idē tenet ille in lege nec damnosa.C.de precibus impera.offeren.et Lynus in dicta lege cum oporteat in prima oppositione. TJO. Idem tenet Ange.de aret.instit.per quas perso.nobis acqui.§.igitur.in ij.colum.ver.sed quid si exercuit.et in.§. itez nobis. ad finem. ADDJ Christophorus et Jaso. instit. de his qui sunt sui vel alte.iuris. TJO. quia illud 7 † quod acquiritur per seruum vel filium: acquiritur domino vel patri quando iuste queritur.secus si iniuste.vt est textus valde no.in.d.l.quod seruus per quem dicebat not.Joan.andre.in addi.ad specu.ti. de actore.§.j.xiij.colum.versi aduentitium autem. quod licet vsufructus debeatur patri in rebus aduētitijs filijs.tamen non debetur patri in rebus aduētitijs filij ex illicita causa quesitis.quod dictum tenementi.de quo meminit Alexand.in dicta lege quod seruus.ad finem. Bene facit quod voluit Bofredus in suis libellis titu.de actio.familie ercis.j. col. versi.quartum.vbi dicit quod † ad hoc vt illa actio cōpetat alicui requiritur inter cetera quod illa que sunt in hereditate non sint male acquisita: nec ex peculatu nec ex sacrilegio:aut latrocinio:aut aggressura.pro talibus enim non intentabitur actio familie ercis.vt dicta lege certe.ff.e. Et subdit quod hac ratione hereditas vsurarij non posset diuidi secundum eum:de quo fuit memor Albericus in dicta lege quod autem ex furto.et est bene notandum. ADDJ Adde Bald.et Salicetum in lege bona. C.familie ercis.et Joan.faber in.§.quedam.instit de act.et legem regni.vj.partit.ti.xv.l.ij.que idē vult. Ea enim que nimia adulandi licentia:aut turpi facinore iudicioꝝ iniquitate corruptelis denicq3 reipublice aut principum aulis:vel alias iniuste acquisita sunt parui pendenda prosusq3 contēnenda sunt

quia nihil honestum aut dignum emulatione: quod ex turpi scelere oritur. iuxta solonis sententiam: quā refert Plutarcus in libello quomodo quis possit ab inimicis iuuari in fine: dicens per hoc non esse homines turbandos: si eorum inimicos videant magnis et iniustis opibus pollere: imo eorum turpitudine considerata: prudenter talia fugiant: et a similibus arceantur. turpia igitur lucra omnino fugienda sunt: et nullo modo accipienda a socio. l. nec pretermittendum. et. l. quod autem. ff. pro socio. vbi illicite acquisita non conferuntur in societate: quia rerum inhonestarum nulla est societas. TJO. Idē ergo dicamus in illicite acquisitis per maritum vt non teneatur ea communicare cum vxore vel eius herede. Maxime si vxor vel heres eius peteret a marito vt sibi communicaret illa que illicite acquisiuit dicēdo illa fore illicite vel turpiter acquisita. ADDJ Talis enim petitio tanquā improba et vitiosa repellenda est non admittenda. l. penul. §. porro. ff. de cōdi. ob turpem cau. l. cum par delictum. ff. de regulis iuris. TJO. secus forte si solummodo peteret illa superlucrata vel acquisita communicari et nō dicat illa illicite acquisita. Nam tunc maritus nō posset dicere non teneor communicare: quia illicite acquisiuit per vsuras vel alias: quia detegeret vituperium suum non detectum ab alio quod non licet vt lege alias cum ibi not. maxime per Barto. ff. de iureiu. ita eleganter sentit Raphael in dicta lege qō seruus. loquendo in fratre. quem refert ⁊ sequit multum cōmendando Ange. de aretio vbi supra dicēs quod isto modo potest saluari glo. in. d. l. cum oporteat: dum dicit quod pecunia acquisita per fratrem ex vsuris: venit cōmunicanda cum aliis fratribus: quod late et singulariter firmat Bald. in lege secunda. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. cum quo transit Alexand. in dicta lege quod seruus. ADDJ In dubio tamen bona presumuntur †licite acquisita ni si ponat turpit habita. arg. l. marito. ff. p socio. c. cū dilecti. de accusa. tenet Bald. in lege cum oporteat colum. ij. C. de bonis que libe. TJO. Cānū tamen est quod licet maritus non teneatur cōmunicare cum vxore acquisita illicite quando illa haberet seorsum ab vxore per ea que dicta sunt: si tamē ipōte cōmunicauit ad domum deferēdo: cōmunia erūt et equaliter inter eos vel eorum heredes dividenda. vt est text. nota in dicta lege certe. §. mala medicamēta. ff. familie ercis. vbi ter. dicit quod mala medicamenta et venena et libri reprobate lectionis veniunt dividenda iudicio familie ercis. Ad idem tex. in lege sed et si possessor. ff. de peti. hered. vbi in petitione hereditatis veniunt turpia lucra. Ad idem dicta lex quod autem. vbi dicitur quod delictorum turpis et feda cōmunio est. si tamen in medium sit collatum: commune erit lucrum et etiam damnum. equum est enim vt qui participat lucrum participet et damnū. Cānde si super his rebus †illicite siue turpiter acquisitis cōuentus fuerit maritus q̄ illas acquisiuit ex bonis cōmunibus satisfaciet et soluet etiam penam si vxor sciens res male acquisitas illas amisit. secus si ignorans. Nā tūc solū principale satisfiet de bonis cōibus penam autem soluet maritus. iste est casus valde singularis in lege si igitur ex hoc. ff. pro socio. per quem tex. dicebat no. Bald. in lege prima. in fine. C. pro socio. Sali. in lege si societatis. eodem titulo. in fine. quod si plures sunt socij omnium bonorum vnus istorum ex vsuraria prauitate queſiuit multa et cōmunicauit socio et fratri: episcopus poterit compellere fratrem eūdemq̄ socium ad restitutionem vsurarum. Idem ego dicerem in vxore eadem ratione. quod tene ment: quia quotidianum. Cāsi autem maritus ista illicite acquisita restituere velit his a quibus extorsit: bene posset: antequā ad cōmunionem adduceret. xlvj. dist. c. si cut non suo. et tenet Alexan. in dicta lege quod seruus in fine. ff. de acquir. possess. sed postq̄ ad cōmunionem adduxit nō posset ea accipere nisi prius cōdemnatus fuerit. vt est casus no. in lege quod enim ff. pro socio. vbi litera dicit: quod enim ex maleficio contulerit socius: non aliter recipere debet quam si damnatus sit. Et potest esse ratio huius: quia †dominium acquisitorum per vnum ex socijs non transit pro parte in alterum ipso iure: sed per traditionē quando deducitur in cōmuni: vt est text. va' de singularis in lege si quis societatem contraxerit. ff. pro socio. glo. in lege prima. §. in societate. eodem titulo.

Idem videtur dicendum in vxore vt ex his que maritus acquisierit constante matrimonio: nō trāseat dominium in vxorem ipso iure pro dimidia sibi cōpetente: sed tunc demum re tradita vt sentit Ancha. consi. cj. incipiente in christi ꝛc. Contra dictā donationē et videtur fuisse de mente legis regni dū dicit quod quicquid fuerit emptum per cōiuges cōstante matrimonio: habeant equaliter ambo: quia verbum habeant: non significat ipso iure vt not. per glo. et doc. in. c. si diligenti. §. de foro cōpe. ⁊ in canonico de sagitta. et in. l. in criminali. C. de iurisd. omn. iud. quod aliquibus placet eo quod sola vniuersalis societas habet hanc prerogatiuam q̄ dominium transit sine traditione. vt not. in. l. j. §. j. ff. de vsucap. pro dote. secundum Bal. in. c. j. §. j. pe. co. ver. formatur etiam alia questio. de capitaneo qui curiam vēdidit. lib. feudorum. quod apertissime decidit ler regni. iij. parti. ti. xxvij. l. xlvij. vbi dicitur quod per societatem omnū bonorum presentium ⁊ futurorum cōtractam queritur dominium rerum societatis cōsocijs licet traditio nō fiat. Itē in lucris socij queritur dominium consocijs sine traditione. et loquit in socijs omnium bonorum. Ad hoc bonus text. in l. societatem vniuersarum fortunarum. eo. tit. vbi in societate omnium bonorum hereditas cuiusq̄ cōis delata: in cōmune redigenda est. et inde est quod si filius spurius alicuius contraxit societatem omnium bonorum cum titio: quem titium pater spurij heredem instituit: vel aliquid ei legauit: communicat cū spurio per illum ter. Idem si titio magnam pecuniā quantitatem mutuauit et postea ei leget liberationem: illa liberatio prodest etiam filio spurio quantū ad dimidiam illius quantitatis ita tenēt Dy. et alij per illum tex. in. l. si is qui duos. ff. de li. le. Idem tenet Bal. in. l. j. in fi. C. pro socio. de quo vide latius cepolam in cautela. xxxvij. incipiente nunc videamus. vbi videas. acquiretur ergo medietas spurio ipso iure sine traditione vt apparet ex predictis: licet aliud suadeāt verba dicte legis societatez vniuersarū. dū

vtitur verbo redigendā qō est futuri tēporis. Sec⁹ est in alijs socijs nō omnū bonorū. vt. d. l. si quis societatē. vbi littera dicit si quis societatem cōtrahere: quod emerit ipsius sit nō cōmune: sed societatis iudicio cogitur cōmunicare. non ergo communicātur ipso iure: de quo latius dicā. co. versic. vel aliter ⁊ forte melⁱ⁹. ita ergo videtur dicendū in casu de quo agitur. ADDJ Adde predictis bonū text. cū gl. in. l. si patruus ⁊ ibi Bal. C. cōmunia vtriusq̄ iudicij. iuncta gloss. vbi †res empta per socū etiam omnū bonorum: non acquiritur ipso iure cōsocio: sed agit ad communicandum. ad idē. l. j. ⁊ pen. C. si quis alter: vel sibi. hinc est q̄ si socius omnū bonorum nō se suo de pecunia cōmuni rē aliquam emit sibi soli acquirit: adeo q̄ socⁱ⁹ solū agere potest ad pecuniā ad societatem deferendā: non aūt ad rem ipsam cōmunicandā vt voluit Barto. in. l. titiū aut meum. §. altero. circa finē. ff. de admi. tuto. ⁊ sequitur Jo. de ana. consi. lxv. si aūt hoc est in socijs oim bonorum: vbi presentia ⁊ futura includuntur in societate: multo fortius idem erit in socijs lucri ⁊ questus prout sunt maritus ⁊ vxor vt supra dictum est: hoc fuit de mente Ancharani in preallegato consi. cj. et Angeli consilio. cxij. et Fulgosi. consilio. ccix. hec opinio placet aliquibus. alijs tamen contrarium sentiunt vt dico. j. §. lxvj. ante fi. versicu. bona enim acquisita. imo quod statim quod deferuntur ad domum equaliter acquiruntur marito ⁊ vxori: quasi ipsa delatio ad domum: habeatur pro traditione. cogitabis. TJO. Cāego tamen crederem salua de⁹ ysione melius sentientis: q̄ etiam postq̄ ista illicite acquisita maritus adduxit ad domum possit facere hanc restitutionem quātus cōdemnatus non fuerit: qr reperto q̄ ista superlucrata etiā cōstante matrimonio potest maritus alienare: ⁊ de his disponere vt voluit Ancha. in. d. consi. ⁊ habemus hodie legem regni Regis Henrici quarti. en Nicua. anno M. cccc. xxiij. que hoc expresse dicit. Si autem licite acquisita potest maritus constante matrimonio alienare sine consensu ⁊ licentia vxoris: dummodo absit fraus ⁊ dolus vt ibi dicitur: multo fortius hoc poterit facere in turpiter acquisitis restituendo his a quib⁹ habuit. ADDJ Hoc expresse voluit Bal. in. l. j. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris vbi dicit q̄ †filius ⁊ seruus possunt restituere: que male acquierunt etiam sine consensu domini vel patris: idem ergo poterit facere maritus ea que male acquisiuit TJO. Maxime si maritus faciens de his penitentiam promisit sacerdoti restituere male ablata. Nā tūc satis videtur cōdemnatus ad restitutionem ex quo promisit sacerdoti restituere nec refert quomodo fuerit condemnatus secundum Martinum sil. in dicta. l. quod autem. ADDJ Quem refert et sequitur Bald. in. c ad nostram. el. ij. in fin. supra de usureurand. dicens per hoc quod si duo erant socij: et vnus exercebat fenus ⁊ communicabat alteri: postea fecit cautionem de restituēdis vsuris; vigore huius cautionis ex quadam equitate: conferre debet socius qui non fuit feneratus. nam pro condemnato habetur ex quo obligauit se episcopo vel suo vicario tanquam confessus in iudicio saltem anime secundum Martinū vbi supra et fiet executio tāq̄ in bonis debitoris: cum etiam ipsum nomē sit obligatum pro restitutione vsurarum secundum Bald. vbi supra quod tene menti. hinc est quod si vnus ex socijs omnium bonorum ex vsuraria prauitate acq̄siuit multa ⁊ communicauit socio vel fratri vel vxori: episcopus potest compellere socium eundemq̄ fratrem vel vxorem ad restitutionem secundū Baldum in. l. societatem. in fin. C. pro socio. TJO. Facit ad hoc quod not. Hostien. in. c. finali. de sepultu. vbi dicit quod in casu illius decretalis non solū lis erat contestata sed etiam sententia lata. ex eo. ſ. qō Sacerdos precepit delinquenti vt satisfaceret illis quos lesit. ⁊ sic† preceptum Sacerdotis dicitur sententia. imo dispositio restatoris precipiens restituere male ablata: potest dici sententia et habet executionem paratam iuxta not. in. l. final. C. de edic. divi adria. tollend. ADDJ Habet etiam. vim legis. vt auten. de nuptijs. §. disponat. colum. iiij. TJO. Facit quod no. Barto. in. l. prima. §. huius studij. ff. de iustitia ⁊ iure. Albericus in. l. si tibi decem. §. quedam. ff. de pac. de eo qui promisit †Sacerdoti in cōfessione non agere vel accusare: quia nō potest agere tanquam publice persone sit promissum. idem tenet collectarius. s. in prooe. huius voluminis quem refert et sequitur Abb. ibi in. §. Gregorius pen. colū. et in dicto capitulo fina. secunda colum. s. de sepulturis. de quo per eundem in. c. primo. de maledic. in fine. ⁊ ibi Ana. penul. colum. per Bald. in. c. primo. §. iniuria. ij. colum. de pace iura. firmā. ⁊ in. l. ij. C. de liber. ⁊ eorum libe. colum. pe. ⁊ fin. per Joan. andr. in addi. ad spec. titu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. versicu. xiij. per Aretinum in. c. nuper. s. de testi. remissiue per Feli. in. c. pastoralis. xvj. col. in fine. s. de offi. or. ADDJ Quinimo eps potest †cōpellere heredes defuncti ad restitutionē male ablatorū: etiaz si testator nō fuisset cōtritus: vt notanter voluit Hostien. in. c. a nobis. ij. de sen. exc. quē alij referunt signanter Marianus. v. colū. qō tene menti. TJO. Poterit ergo hoc casu maritⁱ⁹ talia bona a se turpiter quesita restituere vt ꝺixi. qō tz expresse loquendo in socio †pet. de Ubaldis in tractatu de societate in. v. parte in. ij. q. vxor: ergo impedire nō pōt nec debet. imo marito ad restitutionē ꝓuocare debet: et si alias eū ad restitutionē prouocare nō valeret: ipsa potest †furto vel alias capere vt vero restituat dño. quoniam ex quo vxor est dat adiutorium viro: cui saltem procurare tenetur: sicut de propijs bonis viri potest facere elemosinam: ignorante viro et non prohibente quia agit causam viri: eodē mō potest facere restitutionem. ⁊ si eo sciente ⁊ non cōtradicente faciat: securus est. ita concludit Alexā. de ale. in suo trac. vsurarū. ⁊ astens. in summa. li. iij. tit. iiij. sequitur frater Franciscus de Platea in suo tractatu vsurarum. versi. vsura. x. §. xxvij. ⁊ latius et singularius in tractatu de restitutionibus. sub rubuca de restitutione qua vnus pro alio tenetur. §. ccxxxj. vbi post Monaldum dicit nota. ad propositum quod vbi de cōsuetudine regionis vir ⁊ vxor cōmunicāt sibi debita ⁊ credita ex cōtractu vel maleficio: si res furtiua quam mulier surripuit ante matrimonium vel post sola vel cum viro: vel quia vir solus surripuit ante matrimonium vel post: ⁊ stat

adhuc in eorum potestate: potest illam restituere vero dño eius cõtradicẽte marito. Si autẽ cõsumpta est: vel vir solus furatus est: z si mulier participauit consentiendo: vel cõmendando spontanea vel inuita: potest vxor si vir nõ contradicat negotium mariti gerendo z seipsam liberando estimationẽ rei cõsumpte restituere vero dño latenter de communibus bonis si aliter non potest nec erit furtum qz nõ est fraudulenta contrectatio: nec alio lucri faciẽdi. prohibente autem viro: nõ est faciẽda secũdũ eos. Si tamen vxor contradicente viro restitutionẽ faceret de rebus communibus bona fide latenter: nõ credo qz esset illi imũgẽda penitentia quasi pro mortali: vel qz mortaliter peccaret. Ita videtur de mente doctorum vbi ꝑ quos sequitur Henricus herp. in suo preceptorio precepto septimo. sermone. x. colum. iiij. ver. queritur ergo. ADDJ Adde theologos maxime Gabrielẽ. iiij. sen. dist. xv. col. xj. versi. si queris TJO. ¶Ad cuius confirmationem facit quod notanter voluit Salice. in. l. pactum curatoris. C. de pactis. vbi dicit quod tutor qui remittẽdo agit principaliter vtilitatem anime pupilli: z peccatum interimit: quod animam occidit. vt si vsuras remittit: valet ista remissio vt. l. preses. C. de transa. idem dicit post Jacobum butrica. si tutor infantis valde diuitis: propinquis et amicis intrinsecis destituti: cuius pater fuerat occisus dum timeret eum sibi occidi: si inimicitia duraret: poterat principaliter propter salutem persone illius facere pacem cuz eius inimicis: etiam gratis presertim cum ex reconciliatione non dicatur quis perdere: sed lucrari vbi discordia posset esse damnosa vt. l. creditorez. §. primo. ff. manda. secundum Salice. vbi supra. Si autẽ propter salutem vite potest hanc concordiam face-
18 re multo fortius propter salutem † anime: que pretiosior est omnibus rebus mundanis vt. l. sancim⁹. C. de sacrosanctis ecclesijs. et. c. sedulo. xxvij. dist. et. c. precipimus. xij. questione prima. c. si habeo in fine. xxiij. questio. iij. z. c. cum infirmitas in fine. j. de pent. z remiss. Et ex hoc dicit not. Bal. in. l. eã quam C. de fideicommiss. col. versi. In lectura antiqua quod defunctorum anime destinate ad salutez captiuãtur prius in purgatorio intellige de anima purganda: nam anima beata statim vadit ad celũ: damnata vero statim ad infernum vt not. in. c. tempus. xxij. questione secunda. per legata autem pia redimũtur anime que sunt in purgatorio: vnde ex mora heredis non debent periclitari: nec producãtur ad salutem vt. l. penul. ff. de his quibus vt indigni. et ideo officio iudicis quod in sola equitate consistit: petuntur legata pro anima executori mandatori. tur. no. in. l. prima. C. de sacrosan. eccl. Facit quod habetur in. l. hereditas. in fine. ff. de petitio. heredi. et in. c. si heredes. ff. de testamẽ. ideo secundũ Bal.
19 talia † relicta debentur etiam non adita hereditate fauore anime. ADDJ Tene ista memorie contra executores testamẽtorum z piorum legatorum. ad-
21 de Ricardum. iiij. dist. xlv. questione quarta. qui dicit quod dilatio executionis p̃e cause: preiudicat anime testatoris propter duas rationes de quibus ibi per eum: quem refert astensis in summa tit. xxij. argu. ij. in fin. et frater Angelus in summa in parte executo. penultima colum. versicu. xxij. Ex quo infert quod grauissime peccant: z magnam proditionem faciunt. qui quam citius possunt non exequuntur: et vocantur necatores egentium. c. qui qui oblationes. capitulo secundo. cum duobus sequentibus xxiij. questione secunda. Idem dicendum de restitutione quam testator iussit fieri. vnde in chronicis minorum legitur quod quidaz impediebatur intrare Paradisum: quousqz facta fuit restitutio: quia si fieret: lueret in penis. ad hoc ca. in literis. de raptoribus. Excusatur tamen executor si propterea tardat: vt res defuncti melius vendantur: quia modici temporis non videtur esse magnum periculum. vnde si executor per modicum tempus differat: vt rebus defuncti melius venditis ampliores elemosinas faceret: licite facit secundum Tho. quo libet. vj. argumen. xiij. Quod intellige verum quãdo tantum est augmentum: quod prevalet tarditati: vt per Tho. vbi supra. quem refert frater Angelus in prealleg̃ato loco. ex istis patet quod sit exe-
20 cutor executionez differt vt heredi prosit: vt res melius vendantur: non vt anime defuncti proficiat: nõ est tutius quo ad deum. quod tenemẽti. de quo vt de not. per Archiepiscopum Flo. tertia parte. titu. x. capitulo tertio. §. duodecimo. z Robertum episcopum aquinatensem sermone. xlvij. capitulo secũdo. et Gabrielem in expositione canonis misse lectione lvij. ff. versi. quartum corollarium. Adde mirabile factuz quod refert Beatus Turpinus in sua hystoria expeditionis hyspanie. ca. vij. de quodam milite qui morti proximus cuidam suo consanguineo precepit: vt equum quem infirmuz habebat venderet pretiũqz clericis egenis erogaret: quo mortuo: equum centum solidis vendidit: pretiumqz cibis potibus vestibusqz velociter expendit. transactis xxx. diebus apparuit mortuus ei de nocte in extasi dicens: quoniam res meas pro anime mee redemptione in elemosinas tibi commendaui ad dandũ scias omnia mea crimina deum mihi dimisisse. sed quia iniuste elemosinam meam retinuisti per. xxx. dies in tartareis penis moras me intelligas fecisse. re autem in eode loco infernali vnde egressus sum die crastina scias ponendam: z me in Paradiso sesurum. sequenti die a demonibus captus fuit: vt tibi late per eum quez rogo videas. hoc similiter refert Archiepiscopus florentinus. ij. parte hystoriali. tit. xiij. c. iij. §. iij. TJO. ¶Crederem tamẽ qz si maritus aliquid illicite acquisiuit sol⁹ añ matrimoniũ: z illud taliter acquisitũ stat: potest maritus etiã mutata vxore restituere vero dño: sed si nõ stat: pot restituere estimationem de bonis suis propriis non adhuc de bonis vxoris vel de bonis superlucratis constante matrimonio. cum illud sit debitum ab eo solo cõtractum ad quod ipse solus tenetur non vxor. defuncto autem viro adhuc pro eo tenebitur vxor satisfacere in quantum ad eam peruenit vel vsa est de bo-
nis † eiusdem male acquisitis secundũ prefatos doc-
tores. hi de illis vxor z familia non debent etiã ali-
menta sumere vt no. tradit Hosti. in summa de pe-
ni. z remiss. §. quibus z qualiter. ver. quid de rapina. in fi. refert z sequitur Ancha. in repe. regule peccatum de regu. iur. lib. vj. xlvj. col. in. vj. q. versi. sed hic

queritur. frater Joan. in summa confessorum. titu. de rapt. q. lxiij. Ray. in titu. de rapto. rub. de bellis. §. xij. Henricus in. c. sicut dignum. infra de homici. Alexand. et Astensis vbi supra. ADDJ Et archiepiscopus Florentinus. parte. ij. titu. j. c. xij. §. ix. Gabriel. iiij. sen. distin. xv. q. iij. columna. xvj. in fine. TJO. quos sequitur frater Franciscus de platea in tractatu vsurarum versi. x. §. xxviij. et frater Baptista in summa Rosella. in parte restitutio. viij. versicu. ij. qui omnes hoc intelligunt nisi forsan vxor ex dote sua vel aliunde possit alimenta sumere: eã tunc excusatur propter compensationem: idem si pro necessitate corporali quando aliud remedium cõmode inueniri non potest sicut accidit in pauperibus mendicantibus. ¶Not. pro filijs et vide ter. et Bar. in lege his solis. de conditio. indebiti. ff. ¶per hoc ex
22 †clericus aliqua acquisiuit ex illicita negotiatiõe vel aduocatione que subiacent restitutioni: debent tamquam ea alienum statim restitui eis a quibus fuerunt extorta: et in defectum debentium recipere succedunt pauperes vt in. c. cum tu. de vsuris. secundũ eum. Sed si plures cõcurrunt a quibus extorta fuerunt petentes sibi restitui: primo debet satisfieri primis: quia pro vsuris extortis bona extorquentis sũt tacite obligata: vt not. in. c. ꝯq̃. de vsuris in gloss. in ver. facultates. ADDJ Vide bonum tertum. et ibi Raphaelem fulgosium et alios in lege priuilegia. ff. de priuil. credito. et Archiepiscopum Florentinum in. ij. parte. titu. ij. c. viij. et Franciscum de platea i tractatu de restitutiõib⁹. fo. lij z. §. ccl xxvj.
23 et Gabrielem. iiij. senten. di. xv. q ij in fine. TJO. ¶Ex quo infertur quod † vsurarij suas possessiones alienare non possunt quin saluum sit ius hypothecarum ipsis debentibus vsuram recipere: secundũ Joan. andre. quem refert et sequitur Bald. in lege executorem. in prin. C. de execu. rei iudi. et in. l. pe. C. de seruo pig. da. ma. Anch. in regula peccatum. lxj. colũ.

¶Ex hoc sequitur vnum satis singulare et quotidianum: quod si pater qui ex vsuraria prauitate multa acquisiuit: assignauit dotem filie de bonis suis cum ista bona transeant cum onere suo. vt. c. pastoralis. de decimis. facit qõ legitur z no. in. l. si tibi. z. l. si me et titium. ff. si certum peta. poterunt hi a quibus fuerunt extorta: a filia per hypothecariam aduocari: ita sentit Bald. in dicta lege penult. C. de ser. pig. da. ma. ADDJ Vide Antonium Abb. et alios in. c. cum tu de vsuris. et baptistam in summa in parte restituti. viij. ver. v. de quo per Frede. consil. lxiij. cuius statim fit mentio. TJO. bene facit ad hoc quod not. Hostien. in summa titu. de peni. et remi. §. fina. x. colum. versicu. quid de his: vbi dicit quod siue scienter siue ignoranter aliquid percipit de rapina vel preda: tenet restituere. per dictã legẽ si mei et titium. sed vsura potest comparari rapine et furto. xiij. q. iij. c. si quis vsuram. et. q. v. c. penalẽ. Hoc in terminis nostris tenet Bald. in lege rem quã. C.
24 de iure dotium in finalibus verbis. dicens qõd fundus per vsurariam prauitatem acquisitus non potuit in dotem dari nisi cum sua causa. ideo potest cõueniri maritus tanqz quilibet possessor. ¶Intellige in defectum vel subsidium: quia quando res hypothecata possidetur ab extraneo in subsidium intentatur hypothecaria contra eum excipientem de excussione: secus si non excipit: vt auten. hoc si debitor. C. de pig. de quo vide rogo latius in summa rosella. ver. restitutio. viij. versi. v. Secus tamen dicit quando quãtitas fuit data in dotem vt puta si vsurarius forsan nihil habens in bonis nisi quod extorsit per vsurariam prauitatem tradidit nuptui filiaz suam titio cui dedit in dotem mille ducatos: pro restitutione vsurarium non poterunt debentes recipere vsuras mitti in possessionem dotis filie. et ita nec maritus nec filia poterunt propterea a creditorib⁹ conuenirι secundum Alexan. de ales. in tractatu restitutionum. et Astensem in summa. et fratrem Fraciscum de platea. in tractatu restitutionum. §. lxvij. alias sub rub. de restitutione dotis in fine. et Bald. vbi supra per illum text. allegat ad hoc Frederi. cõsilio. lxiij. incipiente quidaz vsurarius. qui in sortioribus terminis cõsuluit. scilicet quãdo titius generi recipiens dotem sciebat illa bona fore male et per vsuram acquisita: et eodem titio mortuo dos rediit ad filiam vsurarij: quod ipse optimis rationibus cõprobat et respondet ad ea que in contrarium adduci possunt que videas per te. et cogita super hoc: cuius contrarium sentit frater Francisc⁹ de platea vbi supra lan⁹ in summa rosella. ver. restitutio. viij. etiã in summa baptistiniana. versic. restitutio. viij. ij. columna. et Henricus herp. in suo preceptorio. Septimo precepto sermone. xliij. columna quarta. versi. tredecimo vbi post astensem et Alexandrum dicit quod si pater cum filiam dotauit: erat vel saltẽ efficiebatur impotens ad restitutionem: et generositatem sentiens: aut ignorãtia crassa ductus cõtraxit cum filia: non potest de rebus taliter acquisitis recipere dotez: licet de subtilitate iuris ciuilis (que tam stricte non respicit conscientiã:) aliter forte dici posset: quod si ductus erat ignorantia probabili: tunc aliqui doctores excusare sunt conati. ¶Cõtraria

tam: in opinio videtur verior: cuius opinionis est Alexand. de alex. qui dicit & postq̃ gener scit quod dos recepta necessaria sit ad soloendum vsuram et alia debita: tunc reddere tenetur: nec potest talē dotem cum bona conscientia retinere: eo quod omnia bona sua fuerunt tam obligata restitutiōi. et in hoc concordant multi solēnes doctores. numerum cū secundum Joan. de platea post alios insti. de actio. §. rursus. si filia dotatur in fraudem creditorum: talis dos a creditoribus revocatur. et gener eis tenetur ad restitutionem. ff. si in frau. credi. l. fina. §. primo. et. vj. Addit etiam sanctus Bernardinus in tractatu de restitutionibus (vt refert Henricus vbi supra) quod talī filie posset dari tale remedium et cōsilium quod si pater eius haberet sufficientiam ad restituendū certa de quibus constat cui sunt restituenda: ad que soluenda pater principaliter obligatur: tunc talis dos si parua est in totum: si vero magna est in partem de incertis restituendis: posset p diocesanum talī filie per modum elemosine secundum discretum iudicem assignari. Preterea si cessāte hoc remedio mulier dotem restituere velit: et vir prohibeat: tunc ipsa est in statu salutis: dummodo proponat quod si vir premoriatur: quamprimū potuerit restituet: quod si ipsa preuenerit ad diē mortis: tunc vocatis marito et filijs vel heredibus publice protestetur eis quod dos sua de vsuris est: et eos obsecret et obtestetur quod illam restituant: q̃ si vir vult dotem restituere: et vxor prohibeat: tunc secundum quosdam viro sufficit ad excusationē q̃ ipse non percipiat de bonis illius: et quando posset illam restituere proponat. Si autem vterq̃ concordat in non restituendo. tunc ambo remanent in statu damnationis. ¶ Ad predictorum confirmationem facit quod nota. dixit Anton. in. c. si diligenti. de prescrip. quod † heres qui semper fuit in bona fide et qui in suam personam tantum fundauit vsucapionem et prescripsit rem legitime iurta ea que habentur in. c. finali. eodem titulo. tamē scit rem fuisse alienam: tenetur eam restituere et purgare animam defuncti cui successit. iurta not. in. c. fina. de sepul. q̃ dictum refert et sequitur Joan de imo. in dicto. c. fina. de prescrip. ij. colū. in fine. in repetitione. et ang. de are. insti. de excep. in princ. xvij. colum. dicens hoc valde notandum et nunq̃ a memoria cadendum: & se illo anno ita consuluisse. et vide omnino Ludo. romasi. in lege pomponius. §. cum quis adminiculo. columna. ij. ff. de acqui. po. vbi refert illam doctrinam Anto. et idem videtur de mente Bald. in auten. ad hec. C. de vsuris quem refert et sequitur Jo. de imo. in repe. d. c. fi. co'um. xlvij. et abbas in. d. c. si diligenti. ADDJ Adde bonum textum in. c. ecclesia. i. q. j. post principium: vbi inter cetera dicitur quod neminem † excusat ignorantia criminis: maxime cum ex eo vtilitas defertur ignoranti: veluti si quispiam de latrocinio et rapina filio suo ignoranti diuitias congreget: non excusat filium ignorantia quin post mortem patris cogatur reddere male acquisita idem ergo videtur dicendum de re prescripta. ¶ Sed contrarium tenet Barto. in lege cum heres. in principio. ff. de diuersis et tempo. prescrip. Bald. in lege nihil. C. pio herede. et de turis rigore hoc videtur verius: quia non debet impediri effectus prescriptionis ex eo: quod heres teneatur defuncti conscientiam exonerare: quia † prescriptio habet vim solutionis. vt lege si pupillus. ff. de admi. tu. et. l. si vnus. §. si autem. ff. de iniurijs. Sed certum est quod solutio liberasset animaz defuncti: ergo &c. ita dicebat Franciscus aretinus in voce vñ legeret. d. c. si diligenti: prout ibi refert Benzelinus in apostillis. penul. col. quod mihi satis placet: quia superuenientia † malefidei post completam prescriptionem: non nocet in foro consentie: et ideo non tenetur quis rem vero domino restituere. glos. ij. in c. si res. xvij. q. vj. et in. c. si virgo. xxxiij. q. ij. et in. c. si. de prescrip. glos. fina. et in. c. j. de concessio. prebend. Joan. andre. in regula possessor. de re. iuris lib. vj. & ibi Ancha. xxij. colū. ver. quero circa debitum naturale Bal. in lege cum quis. x. colum. C. de iuris & facti igno. et in. c. vigilanti de prescrip. et ibi abb. Jo. de imo. in. c. finali. eodem titulo. xxxv. colum. cum sequentibus. et ibi Abb. xvj. colum. Angel. in repetitione. l. prime. C. de iudi. Ludou. Roma. in rub. de arbitris. ij. colum. et in lege filiusfami. ff. de donatio. ADDJ Astensis in summa lib. iij. titu. ij. §. sequitur videre de sexto. qui pulchre loquitur: frater Angelus in summa in parte prescriptio. §. xlvij. cum sequentibus: quem rogo videas: et plures alios quos recitat Feli. in. c. vigilanti. de prescriptio. vbi est bona glos. Vide Babuelem. iij. senten. dist. xv. q. ij. colum. v. ver. addit pau. et. q xvij. colum. vj. ver. ij. cōclusio. et Joan. maioris eadem dist. xv. q. vij. col. pe. Ex quibus † omnibus infertur quod executor testamenti non tenetur huiusmodi debitum prescriptū restituere secundum Bart. in lege si is cui. §. flauio. ff. de solu. et in lege legaui. ff. de libera. leg. et in lege quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. et demon. Bald. in lege si creditor. ff. de legatis. j. & in. l. id q̃ pauperibus. columna. vj. C. de episco. et cle. Petrus de Ancha. in. c. si propter tua debita. de rescript. li. vj. et in clausula possessor. de reg. iu. co. lib. et Andr. sicul. in. c. Joan. de testa. col. iiij. Ex his similiter infertur quod si testator mandat solui debita: non intelligitur de prescriptis cum bonafide. quod debet intelligi quando alia debita quam prescripta habebat: secus si sola debita habebat que erant prescripta: nam tunc de illis intelligitur secundum Bald. in dicta lege quibus diebus. §. dominus. ff. de condi. et demon. refert Feli. in. c. j. de rescriptis. co. ix. vi de Bald. in lege id quod pauperibus. colum. vj. in fine. C. de episco. et cleri. ¶ Et ista est communis opinio. nisi dicas quod procedit in eo qui bona fide possedit donec prescripsit. Antonius vero et alij loquuntur quando defunctus possedit cum mala fide et sic tenetur ad restitutionem ipse & etiā heredes vt eronerent defuncti conscientiam. cogitabis. Vel aliter poteris concordare vt opinio Anto. de qua hic procedat in successione vniuersali que transfert totum ius a defuncto in successorem. secus esset si cessaretur iuris suum ab alio quam defuncto. ita notanter dicit idem Antonius. in. d. c. cura. de iure pa. ti. colum. refert et sequitur Benzelinus in. d. c. si diligēti. co. antepe. in fi. cogita. ADDJ Adde aliā concordiā: vt regulariter non teneatur q̃s restituere: vt est cōmunis cōclusio nisi prescribens vel eius heres sit adeo scrupulosus: q̃ non possit deponere conscientiam quin restituat: nam tūc restituere tenetur. vigesimaprima questione. iij. capitu. cui. est illata. qui enim facit contra conscientiam etiaz erroneam: edificat ad gehennam. c. litteras de restitu. spolia. ita dicit frater Angelus in summa in parte prescriptio. versic. xvij. ¶ Dum tamen in hac materia non est omittendum † quod in casu in quo tenetur aliquis ad restitutionem rei aliene per vim subtracte: vel alias iniuste acquisite non satisfacit exhibēdo domino spoliatoz rem damnificatam & supplendo deteriorationem rei vt. l. aut lex. ff. ad legem aquiliam. vnde si tempore inuasionis vel violentie occidit bouem: vel aliud animal: aut aliam rem damnificauit: itaq̃ teneatur lege aquisita: non satisfaciet reddendo carnes et corium: & supplendo m'pecunia deteriorationem vsq̃ ad veram estimationem: imo tenetur restituere verum pretium in pecunia numerata. & qō pius est erit in optione domini damnum passi vel recipere animal mortuum vel damnificatum: & agere ad supplementum deteriorationis vel simpliciter agere ad rei estimationem. et caute facit si illa non recipiat. istud est de mente Barto. in. l. facienda. ff. arborum fur. cesarum. in aliqu' bus libus est tex. no. in. l. vt tantum. ff. de seruo corrupto in. §. fina. & in. l. si seruus. §. boue. ff. de conditione furti. ad idem text. singularis in. c. secundo. infra de iniurijs. vbi si quis † sternam aperuit: & nō operuit eam: ceciditq̃ bos vel asinus in ea: dominus cisterne reddet pretiū iumentorum. quod autem mortuum est: ipsius erit. Ecce quod vbi culpa precessit damnūs q̃ in culpa fuit tenetur animal mortuum recipere. Si autē hoc locum habet vbi culpa tantum precessit: multo fortius si dolus. maxime cum violētia. ¶ Ex his infertur quod si quis fraudauit alium re sua cum plus secundum commune forum valet: siue sit frumentum: vinum oleum vel quodcūq̃ aliud: cum tamen illi tenebatur reddere debito tempore: reddens sibi eandem rem numero vel specie quando minus valet secundum cōmune forum: tenetur satisfacere de omni lucro temporis: in quo plus valuit post moraz quia non solum damnificauit eum in tanto: sed in maiori pretio quod tunc pro illa re poterat habere secundum commune forum. nisi debitor sine fraude & omni culpa tunc fuisset impotens ad soluendum vsq̃ ad tempus solutionis. ita notanter decidit alanus prout refert Henricus herp. in dicto suo eleganti pceptorio: septimo precepto: sermone. vj. in fin. quod tenementi. ¶ Et propter ista dicebat Barto. in dicta lege facienda. quod si aliquis † conduxit equum: et eius culpa deteriorat' est: ita quod parum aut nihil valet: quia forte claudicat vno pede. non compellitur dominus recipere equum quāuis exhibeat pretium deteriorationis imo potest agere dominꝰ ad eꝰ estimationem: & compellitur conductor equū soluere vt. l. si boue. §. aliquando. ff. de edili. edicto. si tamen esset alicuius valoris vt quia calcaribus fuerat stimulatus multum: vel vtendo duplomate fuerat damnificatus: compellitur dominus recipere eum tamen suppleatur iustum pretium. facit. l. cum emptor. §. fina. ff. de damno infecto. tenet Bartolus in dicta lege facienda. quod dicit notandum pro scholaribus qui quotidie conducunt iumenta. est glos. in. l. eleganter. §. non solum. in fine glos. ff. de dolo. notat collectarius in dicto capitu. secundo. de iniurijs. ¶ An autem teneatur dominus equuz recipere antecq̃ sit satisfactum de pretio deteriorationis quādo conductor negat deteriorationē: nec de contrario apparet manifeste: & si dominus non vult recipere quomodo conductor potest testibus adhibitis equum solutum relinquere: & si pereat: peribit periculo domini: vide Specul. titul. de locato. §. iam dicendum. versic. Sed quid. Lynum & alios in. l. exhibitionis. C. ad exhiben. Ange. in. l. sed mihi §. si reddita. ff. commo. collec. in dicto. c. secundo. vi de glo. not. in. l. non solum. ff. de rei vendi. ¶ Quid autem si dominus recipiat † equum deteriorat' sine aliqua protestatione: an possit agere ad deteriorationem. et qualiter. non est. presentis speculationis: videas per doctores vbi. s. presertim cum ista potius respiciant fozum contentiosum. quam cōsciētie: de quo presens habetur sermo. ADDJ Adde pro calce predictorum q̃ non solum tenetur quis restituere rem male acquisitam cum eius † deteriorazione vt supra dictum est: sed etiam fructus male q̃ ceptos: vt late ac singulariter probat lucas de penna te in. l. vnica. §. publice lectie vel consuli. lib. xij. col. antepe. versicu. sed quid si talis. ¶ Deinde igitur ad propositum ad quod nostra diuigebatur intentio: eo casu quo maritus † vel quilibet alius aliqua illicite acquisiuit: ad quorum restitutionem tenetur: debet statim cum potest restituere vt tradit Sanctus Tho. secunda secunde. q. lxij. arti. viij. & scotus. iij. sen. distin. xv ADDJ Et ibi Babuel. questio. secunda conclu. ij. vide Nicolaum de Nyssa in suo resolutorio cum tractat de penitentia in. j. questione. & Archiepiscopum Floren. in summa que incipit defecerunt. fol. iij ante finem. & latius secunda parte titu. secundo. c. vij. post Joan. Neapolitanum quotlibet. ix. questione secunda. ¶ Facit textus in capitu. sepe. supra de restitu. spolia. ratio secundum scotum quia † preceptum de restituendo: licet videatur affirmatiuū: tamen cadit sub illo precepto negatiuo. non furtum facies. exodi. xx. que precepta negatiua obligant semper: & ad semper. hoc est quod voluit Tho. vbi supra dum dicit quod sicut accipere rem alienam est contra iustitiā: ita & detinere eam: & propterea dicit textus in dicto c. sepe. non multum interest quo ad periculum anime iniuste detinere: ac inuadere alienum: ideo toties mortaliter peccat quis: quoties scit se debere restituere: aut satisfacere proximo: et potest et non vult vt apparet ex predictis. & facit textus singularis in capitu. nemo qui rapit. xvij. questio. v. vbi littera dicit. nemo † qui rapit moriens si habet vnde reddat: saluatur. imo nec potest absolui nisi prius restituat potens restituere: aliter non est absolutus. vt capi. si res. xvij. questio. sexta. vbi littera dicit. si res aliena propter quā peccatum est: reddi potest: & nō redditur penitentia non agitur sed simulatur. Si autem vere aciter agitur: non remittitur † peccatum nisi restituatur ablatum: si vt dixi restitui potest.

vt ibi latius dicitur. refert ꝛ sequitur Sanctus Bernardinus in tractatu de restitutione male ablatorum. sermone. xxxviij. secunda colum. incipit adolescens tibi dico surge. ¶ Primo propter continuationem. quia nullus absolui potest: quamdiu est in continuatione mortalis culpe: sed talis accedens ad sacramentum simpliciter fictus est. nam qui iniuste possidet alienum: semper est in continuatione mortalis peccati donec rem alienam reddiderit: si reddere potest vt dictum est. ¶ Secundo propter obdurationem. quia qui potest et non vult statim restituere: non est re contritus: sed quodam modo induratus: nam vere contritus recedit ab omni mortali culpa. nullus autem absolui potest quem constat non esse contritum: ergo nec talis potest absolui: et si absolutio nulla est et grauiter peccat absoluens quia decipit penitentem in penitentie sacramento. ¶ Tertio propter ligationem: quia obligatus ad restituendum: semper ligatus manet secundum iudicium dei quousq; restituat quod potest. ergo quã tuncunq; absoluatur a sacerdote: absolutus nõ est. nullꝰ em̃ est absolutus: nisi quem deus reputat absolutum. ¶ Quarto propter anticipationem. quia restitutio non est pars satisfactionis: sed preambulum ad eam: satisfactio enim fit deo absolutione sacramentali per applicationem meriti christi: ergo
39 † restitutio necessario absolutionem precedere debet. proinde cecus; est omnis sacerdos qui aliter absolut et ad restitutionem obligat eum: cum experientia clamet, patenter quod tales omni anno promittunt restituere et raro promissum confessori seruant: et de talibus confessoribus Mattheus v ait. si cecus cecum ducit ambo in foueam cadent. de quo casu maius periculum imminet ductori quã ducto id est confessori: quam confitenti. Si quis igitur ad confessionem accedit: atq; restituere aliena proponit: non sufficit propositum restituendi pro futuro. Ex quo in presenti restituere potest. Sicut ad iustificationem minime sufficere potest propositus contritionis de futuro quia peccatum quo ad restitutionem tenetur: licet sit preteritum quo ad culpã: tñ est in actu manens ꝛ donec restituat semper etiaz sit. ¶ Nisi cum eo concordauerit cui obligatus est: quamuis etiam sit fide digna persona: in hoc nõ est ei credendum: quando promittit se restituere pro futuro. ꝛ hoc propter multa pericula que circa tempora prouenire solent. ꝛ si credendum esset: non tamẽ debet absolui: donec constet de restitutiõe actu de facto completa: aut cito complenda. ita quod tam ille cui res restituenda est: illam teneat: ꝛ de hoc sacerdos veraciter sit securus. ꝛ licet quandoq; etiam sustineat quod a testatore mandetur heredi restitutionem facere: hoc tamen non sufficit ad salutem nisi probabiliter et rationabiliter presumatur quod melius possit per heredez expleri. quia nec ecclesia hoc docet: vel approbat: sed tamen recipit minus pfectum ab hominibus quia ab eis non potest habere quod perfectum est. Sicut aliquando fecerũt aliqui sapientes: quamuis nõ videatur hoc esse simpliciter admittendum. ex quo obligatus non liberatur a periculo anime vt dicit Augustinus. et habetur transumptiue in dicto capitulo si res aliena. Ratio predictorum est quia qui habet de impie acquisitis: et restituere non vult cũ possit semper augmẽtat peccatum: inter grauissimos offensores in hoc estimandi sunt: qui relicta ad pias causas: non restituunt vt tenentur. contra quos terribilia tria conclamant. sicut patet. duodecima questione secundo capitulo qui oblationes. cum duobus sequentibus. hec Sanctus Bernardinus in. d. sermone. ꝛ tenemenli quia non solet allegari etiam per moder-
40 nos. ¶ Ex istis infertur quod si † usurarius raptor vel quilibet alius qui tenetur ad restitutionem male acquisitorum: non restituit cum potest: in articulo mortis existens condidit testamentum: mandans restitui male acquisita his quibus tenetur: non sufficit. quia testator vult hoc fieri post mortem suam quando nõ est locꝰ penitentie sine qua non absolutio
42 vbi dicit quod † executor testamenti deputatus ad distribuendum bona testatoris in pauperes: si ipse sit in summa necessitate: potest sibi capere. hoc idẽ voluit Sanctus Thomas. secunda secunde quest. trigesimasecũda. ar. septimo ad vltimum. ꝛ. clxxxv. arti. septimo. ad finem. ꝛ. iiij. senten. distinctione. xv. questione secunda. art. sexto. de quo aliquid per Petrum de Perusio in suo tractatu de quarta episcopali in prima parte. ca. ix. sexta colum. Idem sequitur scotus. quarta senten. distinctio. xv. ADDJ Et Gabriel questione secunda. columna quinta versi. addit Palude. ꝛ melius. columna octaua. versicu. sed nunquid ꝛ in sequenti. colum. verficu. sed vtruz. TJO. Quia in extrema necessitate omnia sunt cõmunia vt. l. prima. ¶. cum in eadem. ff. ad legem Rodiam de iactu. et capitulo discipulos. de consecra. distinctio. v. ꝛ capitulo si quis per necessitatem. infra de furt. facit quod in simili dixit sanctus Tho-

secunda secunde. questio. lxxj. arti. primo. dum dicit
43 teneri ex necessitate † aduocatum ad patrocinandum pro paupere quando esset in extrema necessitate. facit in simili quod voluit Archi. in ca. quoniã multos. xj. questio. iij. Unde ista res iure poli. efficitur detinentis existentis in tali articulo: nisi ille cui debet restitui similiter sit in extrema necessitate: quia tunc illi debetur qui prius in talem deuenit necessitatem: et si eodem tempore deuenerunt: domino est restituenda: quia duobus cõcurrentibus: prevalet quod est potius. arg. l. quertur. ff. de statu homi. secundum scotum' vbi supra. facit quod in simili dicit Abbas. in. c. in literis. supra de restitu. spolia. xv. columna. versicu. nec obstat. c. ad decimas. vbi
44 concludit quod si † iniustus possessor spoliatur sua possessione: petatq; restitutionem illius: et concurrat dominus petens proprietatem illius rei: agendo vel excipiendo: audiendus est et preferend⁹. ar. l. bona fides. ff. depo. et. c. ij. de ordi. cog. licet in contrarium sit lex regni. sep tima parti. titulo decimo. l. ij. de quo vide Rotã tit. de cã pos. ꝛ proprie. dec. iij. in nouis. et subdit Scotus vbi supra quod si talis detentor eam rem non occupauit ante talem necessitatem: licet veniat ad pinguiorem fortunam nõ tenetur restituere. [vide Gian. in lege illicitas. paragrapho finali. de offi presi. ff.] Secus si preoccupasset ante talem necessitatem secundum eum. Nam
47 tunc ex quo non potest statim soluere: liberatus est ab instanti restitutione propter impotentiam sicut et totaliter a restitutione absoluit si omnino est impotens secundum Thomã secunda secunde questi. lxxj. intellige vt supra. Quod etiam est de mẽte fratris Francisci de platea in suo tractatu vsurarum. versicu. vsura. xj. paragrapho tertio. qui pulchre loquitur. et subdit in paragrapho sexto. quod si is qui constitutus in necessitate non restituit: proponat firmiter in corde quod si ad pinguiorem fortunam veniat: restituet. et sic erit in statu salutis secunduz eum. ADDJ Ad cuius confirmationem facit: nã
45 si pater propter necessitatem † famis vendidit filium. vt lege secunda. C. de patribus qui filios distra. Si tamen venit ad pinguiorem fortunam: tenetur filium redimere. ita notanter dicit Baldus in capitulo ex rescripto. in fine de iureiurando. refert et sequitur Felinus in capitulo cum dilecta de rescriptis. colum. xliij. versicul. fallit octauo. Ad idem facit quod volunt doctores signanter Abbas in capitulo cum homines. supra de decimis. vbi dicunt q;
46 ille qui tenetur soluere † decimas: si illis indiget ad sui sustentationem: poterit salua conscientia sibi retinere: sed non aperiit si postea venerit ad pinguiorem fortunam: an teneatur restituere et cui debebãtur. Eadem questio est de clerico infirmo: qui pro-
47 pter infirmitatem non tenetur † horas recitare: an postq; conualuit: teneatur eas recitare. Joan. matonis post alios antiquiores mouet hanc dubitationem. quarta senten. distinctio. duodecima questio. tertia. columna quinta. ꝛ decidit quod non: vbi cumulat alia similia que videri possunt per eum. idcirco non refero vitande prolixitatis gratia. Ego tamen arbitror quod ista ꝛ similia deciduntur p hãc notabilem distinctionem quam faciunt doctores in
48 illa questione an † impedimentum superueniens in personam debitoris quod restitutionem impossibilem facit: debitorem excuset. et concludunt quod sic nisi culpa precesserit casum: quia tunc non excusatur propter casum. ff. soluto matrimonio. l. etiam ¶. licet. Item nisi delinqueret: quia tunc videtur culpa casum precedere: ideo excusari non debet: maxime si delinquit sub spe venie consequende. ita per bona iura que videri possunt concludit Bynus in regula peccatum in fine. de regulis iuris. lib. vj. tuus tamen puto quod ꝛ si propter necessitatem ds excusetur a restitutione statim tenebitur tamen restituere adueniente pinguiore fortuna: quia in his que dubia sunt ꝛ animam concernunt: vt est restitutio male ablatorum: quod certius estimamus tenere debemus: vt. ¶. immunis de sponsa. de pen. dist. vij. capitulo secundo. ¶. item si bonarum enim mentium est ibi timere culpam: vbi culpa minime reperitur. quinta distinctio. capitu. ad eius vero. capitu. secundo. de obseruat. ieiu. multo autem fortius quãdo est dubium: vt. xxiij. questio. v. c. excommunicatorum. xxxiij. q. ij. c. in lectum. ꝛ secundum ista possunt intelligi iura que dicunt quod socius ꝛ alie persone pupillegiate non tenentur soluere nisi quatenꝰ possunt deducto ne egeant: istas res sibi dimittas ex quibus viuat facit omnino suas et poterit illas alienare ad libitum cessante fraude: vt per Bald. in lege eius rei. C. quod cum eo qui in aliena potestate. TJO. ¶ Sed aũt dixi de necessitate ppa: vt ppter eam excusetur quis a restitutione: idẽ forte dicendum est si eius filius esset in extrema necessitate. Nam tunc potuisset filio erogare. ad hoc facit elegans decisio Rayn. de pena forti in secundo libro sui operis sub titulo de forma restitutionum. vbi dixit quod male ablata debent restitui per episcopum: et si episcopus videt quod filij eius qui male abstulit sunt pauperes: potest episcopus aliquaz partem eis concedere amore dei: et forte totum secundum eum: quem refert et sequitur Bal. in capitulo primo. ¶. iniuria. iij. columna. alias. ¶. furtum. j. co. versiculo quero quam satisfactionem. de pace iura. fir. lib. feu. Andreas siculus in. c. cum tibi. xvj. co. ũ. de testa. in. c. Raymundus. viij. col. eodem titulo idez voluit Bald. in. l. id quod pauperibus. pe. columna C. de episcopis et clericis. facit quod dicit Abbas in. c. j. in fi. ũ. de coha. cleri. ꝛ mu. ꝛ cõsi. xxxv. in fi. in. j. vol. ꝛ Jo. an. in additio. ad specu. ti. de instru. edi. ¶. nunc vero aliqua. ver. lxij. Bal. in. l. illa institutio. ff. de heredi. institu. ꝛ in. l. tutor. ¶. que tutoribus. ff. de excu. tut. Andreas sicu. in. d. c. cum tibi. xvj. colum. vbi de alijs quos per te videas. ADDJ Ex quib⁹
49 colligitur consilium salubre pro executoribus † testamentorum: vt possint distribuere male ablata per testatorem in filios et iisdem: intellige etiam si filij sint spurij: vt notanter voluit Bald. consilio. lxv. incipiente videtur: in tertio volumine. Cuius ratio
50 est quia pater † alimentare tenetur filium etiã spurium saltem de equitate canonica: vt. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. TJO. et cogitabis super hoc quia non reperio tantum in specie. videtur tamen fuisse de mente scoti in. iij. sen. distin. xv. vbi fortius dicit.

quod si debitor non est in articulo extreme necessi-
☞ tatis: sed tamen non potest restituere sine magno
suo, dāno temporali: puta destructione artis ex qua
viuit ipse et familia sua: quia oporteret vendere in-
strumenta et libros: vel capitale ex quibus victum
lucratur: non tenetur statim restituere: sed ille cui de-
betur est abundans: ita quod comperenter potest
transire sine eo quod sibi debetur sed debet petere
licentiam differendi restitutionem: per se vel per in-
terpositam personā si fieri potest sine periculo. quā
si dat: potest differre secundum quod conuenerunt.
Si vero non vult dare: tunc secundum Joā. de nea
poli. in quodlibet. ix. q. xxij etiam differre potest an
nuatim aliquid restituendo prout melius poterit.
pro cuius dicto facit in ar. c. sicut. in versicu. inuade-
re cum gloss. xlvij. dist. et. d. c. si quis. infra de furtis.
51 vbi patet quod magna ƒ necessitas etiā si non sit ex-
☞ trema excusat a restitutione: dz tamen sibi caue
re a superfluis: quia non potest viuere cum honore
et cum decentia status quis de alieno secundū Ricar.
in. iiij. senten. dist. xv. arg. v. et ibi Petrus de Pa
lude. et ibi Gabriel. q. ij. columna. ix. in princip. ver-
sicu. sed vtrum sit necessarium. quos refert et sequi-
tur frater Antonius Archiepiscopus Florentinus.
ij. parte. titu ij. ca. viij. v. columna. ¶Ex quorum di
ctis concludit: quod illi qui habent restituere et si re
tineant sibi quod dāmodo necessaria pro sustentatio
ne sui et familie advirandum multa pericula anime
et corporis que verisimiliter sequi possunt: bonis
suis cedendo et omnibus bonis se spoliando pro re
stitutione fienda (quod forte tutius esset: scilicet re-
stituere et inde considere etiam si oporteat mendi-
care secundum Ricar.) ad hoc nō videtur teneri de
necessitate salutis: tamen non debēt tales ita laute
viuere: et pompose vestiri cum familijs suis: z filias
suas cum magnis dotib⁹ nuptui tradere sicut si nō
essent obligati ad restitutionem. Sed parce viuere
et paruas dotes tradere: et si nō possunt nobili vel
mercatori nuptui tradere: artifici et plebeyo tradāt
et alia superflua resecare. Cum multa ergo prudē-
tia hoc negotium agendum est vt efficaciter videā
tur facere quod possunt ad restituendum: et in alijs
bene se habere: z cum timore dei: credo quod pos-
sunt absolui z communicare. hec Archiepiscopus
vbi. s. Ad quorum confirmationem facit quod in si
☞ mili voluit Jacobus de are. z Baldus in. l. si ma-
52 ritus. ff. solut. matrimonio. vbi dicunt quod ƒ alimē
ta que debentur, miserationis causa non debentur
secundum dignitatem: sed secundum necessitatem
viuendi. Cum autem necessitas viuendi in casu no
stro: sit causa propter quam potest quis alienum re-
tinere: debet intelligi quod retineat necessarium ad
vitam conseruandam non autem ad honorem seu
decentiam eius. ex quo infertur magna restrictio et
limitatio. ad capitu. cum haberet. supra de eo qui
duxit in matrimonium quam pol. per adul. vt latius
dico in. c. per vestras. j. colum. iij. nota. circa finem.
¶Si autem in vita non potuit satisfacere: iubeat
heredi vt satisfaciat. Si vero ille cui debēt ita age-
ret sicut ecclesie: nunc statim tenetur restituere: quia
si licet cum alieno incommodo: ineum commodum
facere de alieno: quis prima charitas a seipso inci-
pit vt capitulo non satis. lxxxvj. distinctio. capitulo
nisi specialis de auto. z vsu palli. l. preses. C. de seruis
turribus z que ibi nota. nisi ille cui debetur libenter
concederet licentiam differendi. Si vero is cui re-
stator mandat restitutionem facere non restituat.
ipse etiam est in statu damnationis cum remneat
alienum: ad cuius restitutionē tenetur etiam si per
mille transierit manus: si scienter vt alienum rete-
neatur: quoniam nunq̄ purgatur vitium rei quomi
nus teneatur quis ad restitutionē. ar. l. sed vbi. ff. de
mino. z. l. si ego. §. siue autē. ff. de pet. heredi. z. c. si
beneficia. de prebēd. lib. vj. ¶Ex quo infertur † q̄d
si quis emit scienter rem habitam ex furto vel rapi
na seu alienam: tenetur ad eius restitutionem: z pe-
dit pretium nec repetit a vero dño. vt. ff. de euictio.
l. si ideo. z. l. si per imprudentiam. in princ. ADDJ
Ad idem l. emptorem. ff. eodem titulo. z. l. emptor
rem. ff. de actio. empti. l. si fundum. C. de euictio. l.
quē admodum. C. de agri. z censi. lib. xj. et vbi nota-
tur z m. c. si quis presbyterorum de rebus eccie. non
alie. per Abbat. in. causam in fi. de re iudi. TJO.
54 Ille esn qui ſ scienter pretiuz pro re aliena soluit vi-
detur. argumen. ff. de re iu. l. cuius per errorem. probat. l. si Fundum. C. de euictio. z. l. in ciui
lem. C. de furtis. fortius dicit lex regni foro legum.
titu. delas compras. l. vj. que incipit. si algun hom-
bre. quod qui scienter emit rem alienam tenetur eaz
z tantundem domino restituere. Idem si titulo do
nationis vel permutationis habuerit: quod est val
de notandum ad extensionez iuris communis. Ita
55 q̄ non solum tenetur ad restitutionem † qui scien-
ter emit rem alienam: sed nec liberatur vendendo
aut aliter alienando: nec amissione seu interitu rei
nec alio casu intercurente: etiam si vi vel furto re-
rum ei subtrahatur. Nam z tunc tenetur restituere
rem vel pretium rei si vendidit vel casu periit quan
tum plus valuit ex ea die: qua emit vel aliter illicite
acquisiuit z quicquid inde habuit: nullas expensas
deducendo: quia contrectando rem alienam furtuz
committit. z tanq̄ fur semper est in mora non resti-
tuendo. vt. l. qui iumenta. ff. de furtis. z lege secun
da. C. eodem. ff. de condit. furt. lege in re furtiua. ff.
commoda. lege si vt certo paragrapho sed inter-
dum. C. de rei venditio. l. certum. ita not. concludit
hosti. in summa. titu. de pen. z remi. §. quib⁹ z quali
ter. ver. quid de predam ementibus. ¶Ratio pre-
dictorum potest esse quoniam qui scienter de rebus
56 rem ƒ alienam etiam sine inuasione: tenetur ac si spo
liasset: quia succedit scienter in vitium vt. c. sepe. de
resti. spo. z. c. quia. gu. de iudi. quam si non restituat
furtum committit. vt. l. falsus. §. qui alieno. ff. de furtis. facit. c. si quid inuenisti. xiij. questio. v. z quod no.
in. c. quia si ustra. j. de iuris. z. l. anctile. §. finali C. de
fur. z. l. si. C. que res emi non po. Jo en: z qui rem alie
nam scienter de me partitur cum fure et per consei
quens fur est. vt capitulo qui cum fure. j. de fur. glo.
fin. in. c. dilectus. de excep pre. z pena furti teneatur.
vt disponit lex regni. foro legum lib. iiij. tit. xiij. l. vj.
incipit. Todo hombre que alguna cosa. z. l. sequen
ti de quo per Henricum in. c. sicut dignum. de hoc
mici. co. iiij. z per Ancha. in repetitione regule. pec-
catum. xxviij. colum. de re. in. lib. vj. ADDJ Adde

bonum text. in. l. cuz heres. ff. de diuersis z temp. pre-
script. turpia etenim lucra sunt ab heredibus expel-
lenda z ab ipsis retinentibus extorquenda. ff. de ca
lū. l. in heredem. glo. in. c. ecclesia. q. iiij. ver. conquisi
ta. vbi textus non dicit quod nullum excusat igno-
rantia crimnis. maxime cum ex eo vtilitas deferā-
tur ignoranti: veluti si quispiam de latrocinio et ra-
pina filio suo ignoranti diuitias congreget: non ex-
cusat filium ignorantia quin post mortem patris te
neatur reddere male conquisita: ratio est secundum
glo. quia in vitium succedit parentis vt supra dictū
est. de quo pulchre gabriel. iiij. senten distinctio. xv.
iij. colum. xiij. versicu. j. z colū. xv. versic. propositio.
TJO. Idem dicendum si quis ignoranter emit
vel aliter habuit rem alienam z illicite acquisitam.
Nam z tunc ad eius restitutionem tenetur si igno-
rantia fuit crassa z supina: vt quia communiter dice
batur apud omnes vicinos seu maiorem partez eo
rum quod res esset aliena. ar. ter. in. c. apostolice. de
cleri. ex mi. z ff. de verbo. sig. l. late culpe. Ad idem l.
in ciuile. C. de furtis. videas Gabrielem. iiij. sen. di.
xv. q. iij. col. xv. ver. secunda propositio. z Joan. ma-
ioris ca. dist. qō. xx. Maxime si ecclesia hoc prohi-
beat ne tales res emantur: tanq̄ aliene z emptores
excommunicat. facit ad hoc text. in. c. j. §. fi. z. c. ij. de
ordi. ab episcopo qui resig. episc. z. xvj. q. j. c. si cupis
quo casu si ad mandatum iudicis restituat: poterit
agere contra venditorem ad pretium z ad interesse
vt. c. fi. supra de emp. z vendi. xij. q. ij. vultrerrane. Si
autem restituat ad preceptum sacerdotis in foro pe
nitentiali: cessat euictio. Sed in eodem foro: indu-
cendus est venditor vt ipsum seruet indemnem: li-
cet in contentioso non teneatur. vt. ff. de euictio. l. si
rem. z. d. c. fina. de empt. z vendit. Si tamen ille qui
rem a principio male acquisiuit vero domino satis
fecit liberari sunt omnes qui postea illā habuerūt
ex titulo emptionis vel donationis vel quouis alio
modo: quia purgatum est vitium ex quo plenarie
sunt satisfactum. Si vero aliquid restat restituendū
tenebitur successor ad restitutionem. vt late tradūt
prefati doctores in locis preallegatis. signāter An-
cha. [vide ¶epolā cautela decimanona.] ¶Uno
57 tamen casu ƒ emens scienter rem alienam non per-
dit pretium imo illud recuperare potest a vero do-
mino quando scilicet emit bona fide non vt ipsam
lucretur sed vt ipsam restituat domino recepto pre
tio z interesse suo. cum alias dominus rei illam re-
cuperare nullo modo posset vel nō ita de facili. quo
casu non committit furtū vt. l. falsos. §. pe. ff. de fur-
tis imo vtiliter gerit negotium. ideo totum potest
recuperare pretium z interesse suum: etiam si res si-
ne culpa sua permatur vel amittatur: vt tamē quic
quid percepit: et tali re vel occasione illius totum
compensetur ipsq̄ ad quantitatem concurrentem. se-
cūdū Bayn. argu. ff. de negotiis gestis lege sed an
vltro §. ij. j. de accusa. c. cum dilecti. §. finali. AD-
DJ Adde bonum text. in. c. rapinam. xiij. questio-
ne quinta. vbi dicitur quod rapinam emere nō licet
nisi ea intentione vt ei cui est ablata restituatur. vi-
58 de decisione z Tholosana z. clj TJO. Idem ſ dicas
† si furtum committatur per domesticum vel mer-
cenarium: et res furata pignori detur alteri: non est
cogitur creditor ad restitutionem: nisi mutuum et
soluatur. ita disponit lex regni Regis Alphonsi de
las tahurerias. l. xxxij. incipit aquellos que tienen
hombres. quia videtur bona fide recepisse credens
quod mandato domini pignorasset: vel vt domino
restituat recepto pretio vt prediti. ADDJ Intel-
lige dummodo famulus vel domesticus erat com-
muni opinione bonus et fidelis: vt late dico infra
in capitulo p vestras in ferro notabili paragrapho
septimo infertur. versiculo ex quo posset attentari.
TJO. Sed licet in iudicio anime credatur et de
conscientia sua. in iudicio tamen contentioso: non
credetur ei nisi publice hoc protestetur. argu. de ne
gotijs gestis lege Nesennius. C. de furtis lege secū
da. ff. de admi. tut. l. non estimat. §. vt eccle. bene. c.
vno. §. primo. §. de elect. capitulo qi propter. §. fin.
59 ADDJ Ex istis infertur quod † recipiens in cu-
stodiam res furtiuas sciēter furti tenetur lege eos
qui. C. de furtis. z ibi Bald. facit contra receptantes
res furtiuas scienter. idem dicendum de his qui scie
ter recipiunt pignori res furtiuas. ff. de condition
bus indebiti: lege secunda cuiusdam. quod est not se-
cundum Raphaelem in dicta lege eos. TJO Si
60 tamen non potest reperiri † dominus rei vel nesci-
tur vbi sit: erogetur pauperibus de consilio dioce-
sani: et hoc etiam publice fiat premisso banno in ec
clesia et diligenti inquisitione facta vt omnis suspi
tio euitetur. Argumē. in capitulo cum inhibitio. s.
de clan. despon. z capitulo cum in tuas. qui ma. ac-
cusa. po. Et si hoc facto non inueniatur cuius sit res
liberabitur dando eaz pauperibus pro anima illi⁹
cuius res est. quia in hoc vtiliter geritur negotium
suum. argumē. xij questione secunda capitulo quat
tuor: circa fin. ita tenet Hostiensis in dicto versiculo quid
de predam ementibus. in fi. et Ancharra. in dicta re
gula: peccatum. et Henricus in dicto capitulo sicut
dignum. qui subdit quod si interim res pereat aut
casu amittatur sine culpa possessoris: perit periculo
domini et si non pereat z debeat pauperibus ero-
gari eo casu quo non reperitur dominus: si ille qui
emit est ita pauper potuit eam retinere sibi ipsi tāq̄
pauperi de mandato z consilio prelati. qō est bñ
notandū. z faciunt ad hoc multa que superius retuli.
☞ ADDJ Sed est pulchra dubitatio. quid si ƒ post
restitutionem factā pauperib⁹: apparet dñs vel ei⁹
61 heres: an debet ei iterū solui: vide gabrielē. iiij. sen.
dist. xv. q. ij. fi. co. in prin. TJO. ¶Ex quib⁹ oib⁹
infertur ad vnū z qō quotidie accidit z vidimus de
facto temporibus retro actis ¶Durante enim scis
matis tempestate in his regnis aliqui tyranni occu
pauerunt castra ad alios pertinētia: ex quib⁹ castris
in locis conuicinis z personis per tyrannidē multa
dāna inferebant: cunq̄ dñi castrorz ea de facto recu
perare non possent. alij dñi temporales quorum ter
ra z vassali grauia damna patiebantur: dicta castra
certa pecunia redemerunt: aut circumeuntes cum
magno exercitu z sumptibus illa castra obtinuerūt
non animo lucrandi sed potius restituēdi veris do
minis z euitandi incommoda sibi z suis occurren
tia: et vt vexationem suam redimerent cum aliter se
defendere non possent. ¶Ere isti tales non dicentur
malefidei possessores: nec tenebunt veris dñis ea-

Universidad de Deusto Biblioteca

ra restituere: nisi pri⁹ satisfiat eis de expēsis z dāpnis que in recuperatione castrorum sustinuerunt. quoniam isti vtiliter gesserunt negotium eorū quorum castra erant. ita per plura z singularia fundamenta concludit Ancha. in. d. regula peccatū. xxvj. col. ver. sed occurrit questio. que per te videas z me moue commenda. [z vide Bar. naz z seruius. ff. de nego. gest. z. l. fin. C. de bo. auto. iudi. poss. quam tenementi. vide Bart. in. l. si non sortem. §. si centum. de
62 condit. inde. ff. ADDE Adde predictis qō † punceps multo vasallo potest fortificare castrum. vt. l. fi. §. fi. ff. de pigno. actione. z. l. j. C. de nauibus nō exhibendis. li. xj. fm Albericū in. l. fi. ff. de vsu z habi. Item sentit Ang. in auc. nunc se habere. C. de litigiis. refert z sequit Jacob. de sancto geor. in tractatu feudo. in parte de castro rubei montis. colū. ij. ver. quero vtrum. z col. iij. in prin. z in tractatu de homagio. col. fi. ver. rursus. z in p̄dicta co. iij. ver. dubitat. Eo tamen casu quo punceps fortificat castrū vasalli vel ecclesie vt exinde commodius guerraz faciat postea finita guerra dīs reperit castrum. debet sibi restitui sumptibus non solutis nisi tanē vn⁹ de populo cuius fauore castrum fuit fortificatū fm Bal. in. l. si in aliquā in fi. princip̄ij. ff. de offi. proconsulis z legati. qō tene menti. refert z sequitur Jacobinus in trac. feu. in parte de castro rubei montis. col. iij. in fi. cum sequenti. Ex istis alias dicebatur in contingentia facti, tempoibus nostris cum regnum istud pluribus calamitatibus laboraret z pontez ferratū quidam in custodiam teneret pro regina Joanna domina nostra. Comes de lemes videns locum et castrum illud periculo subiacere: quia forsan alij magnates illud capere volebant ipse illud cepit vt regine sicut ille dicebat restitueret vel pro ea conseruaret: quod si hac intentione fecit: non incideret in penam: imo posset sumptus ibi factos repetere per ea que paulo ante dixim⁹ de emēte rez alienā vt ꝓ dño restituat. TJO. Multa alia in materia restitutionis male ablatorū dicere putaui: pretermisi tñ ex ꝓposito, quoꝝ⁹ iste nō est accōmodatus. Veli⁹ esset caderent in. c. per vras. j. eo. in versi. ad partē honesti lucri. Sed qr de lege regni que de lucris mariti z vxoris loq̄ cepi: ne materia diuideret in partes: volui hic ponere. sufficiant ista. per q̄ saltim mediocriter poteris instrui: an z qñ mariti⁹ q̄ aliquid illicite acquisiuit teneat ad eius restitutionē: z qd de vxore z filijs z successoib⁹. Limitabis quarto p̄dicta. vt
63 † acquisita cōstāte mr̄imonio veniāt inter cōiuges cōiuncta: qñ acq̄runt ex industria alterius coniugū vel ex questu: vel opa. vt. l. coirt. cū. ll. sequē. ff. ꝓ socio. z. l. fz si adijciat. e. ti. vbi dicit q̄ ea q̄ a socijs acq̄runtur ex emptiōe: vēditione: vel locatione: conductione: cetera que ex opa z diligētia deseēdunt cōtingantur inter eos: vt sic cōiecent sibi actiones z passiones vir z vxor. nā z cōpaternitatē sibi cōiūgāt. vt in. c. martinus. de cogna. spi. z. l. si cū dotē. §. sed illud. ff. so. ma. nō tñ sibi cōiungant hereditates legata z donationes cū ex questu nō depēdeant q: ista nō sine cā prouenunt sed forte ob meritū aliqō accedūt. vt. l. nec adiecit. cū sequentibus. z. l. duo. §. fi. ff. ꝓ socio. ADDJ Itaq; in societate oim bonorū que contrahitur ex p̄miss. aut actibus socialibus: nō sunt ꝓferēda nisi ea que ex actibus questuosis z negotiationibus acquirunt: non autē que ex legato vel donatione etiam facta ob merita obuenunt vt. d. l. coirt. cū sequentibus vsq; ad. l. cū dicatur. ff. ꝓ socio, licet socius sit in expressa societate oim bonorum etiā facta per conuentionē expressam. l. ij. §. j. alias papinianus. §. socū. eo. tit. hanc differentiā facit. l. si duob⁹ eod. titu. alias. d. l. papinianus. §. socium. z. l. socius ꝓ filia iuncta glos. eod. tit. scōm Bal. in auc. ex testamento. pe. col. ver. ij. quero. z de colla. Aler. cōsi.
64 xl. ij. vo. col. j. ver. ij. TJO. Et inde est qō † donatus socio non societati efficiuntur socij cui donantur: et alteri socio non cōicat quāui⁹ sit frater scōm Bal. in. l. cum oporteat. C. de bon. que libe. j. col. ver. circa istud. Intellige nisi fuerint socij oium bonorū. vt. l. societatē vniuersorū. ff. ꝓ socio. z dixi. §. Ad idez facit tex. in. l. socium qui in eo. §. socius. ff. eodez. vbi
65 probatur secundū Bart. qō † dāna z lucra obuenientia vni ex socijs contē platione persone non sunt cōmunicāda cū socio: quāuis societas huius lucri fuerit occasio. Unde si propter societatem habuit necesse accedere ad curiam principis: z dum coram principe tractarem negotia: placuit principi: ex quo donauit mihi castrum. Certe hoc non facit contemplatione societatis: sed persone mee tantum licet nunq̄, accessissem nec habuissem: nisi propter societatem. vnde nunq̄ istud venit communicandū socijs Barto. Idem tenet Bald. in rubr. C. ꝓ socio. in fi. facit tex. in. l. cum duobus. §. cum duo. ff. eo. Et idez tenet Bal. in tractatu de duobus fratribus. in. v. q. inferendo ex hoc quod si filius faciendo mercantiā cum pecunia paterna habuit notitiā cū aliquo dño: qui ei donauit aliquid: illud non venit conferendū: licet contrarium velit specu. titu. de iudi. §. sequitur videre. ver. quid si isti filio. de quo per Angelu⁹. consilio. lxxxv. cuius meminit Jaso. in. l. illud. pe. colū. C. de colla. Et ratio est fm Barto. quia negotiatio vel mercantia est causa remota ipsius donationis: licet per mercantiam filius habuit notitiam cū donatore: quā alias non habuisset. ideo tanē aduē titus non venit cōmunicandum: vt. d. l. socū qui in eo. §. fi. z ibi gl. z in. l. j. §. nunc videamus. ff. de emā. libe. Secus esset si mercantia esset causa proxima z immediata ipsius donationis. vt quia ratione mercantie quis donauit volens societati acquiri. nam tunc venit conferendū. vt. l. in actione. §. item labeo. ff. ꝓ socio. Ex quibus apparet secundū Barto. qō omnes leges dicentes respiciendum cuius contē platione ꝛc. debent intelligi de causa proxima z immediata per diss. §. fin. quod est valde notandum. Et facit qō in simili de causa proxima dicunt doctores in alia materia in. c. de cetero. infra de homicidio. z quod voluit abbas in. c. postulastis. de concessio. preben. z multi alij de quibus supra. §. xiv. versi. nec etiam obstat. Et ex his sumpta fuit lex regni foro legum. libro tertio. l. prima. z. ij. vbi dicitur qō istud quod alter ex coniugibus constante matrimonio habuit ex hereditate patris vel alterius propinqui consanguinei aut ex donatione regis aut cōsanguinei vel amici non venit cōmunicādū cū alio cōiuge. Ad idē optima lex Regis Henrici. iij. en Niuga. anno. M. cccc. lxxiij. que declarādo legē p̄dictaz nonnullas alias: que super eam ema narunt: dicit qō oia q̄cunq; bona castrēsia z officia z bona donata a rege vel alio: que aliquis coniugum constante matrimonio acquisiuit: non tenetur cum alio communicare. fructus tamen ipsorum bonorum sunt communes et etiam alia bona superlucrata siue acquisita
1 durante matrimonio vt ibi dicitur. Et ita practicatur in audientia regali et sic p̄dicte iudicauimus in causa doctoris de montaluo cum filijs vxoris. nam strenuissimi Reges nostri concesserunt ipsi doctori triginta milia marapetinorum percipiendorum ad vitam ipsius doctoris: cui adiudicauimus titulum: et fructus perceptos constante matrimonio pronūtiamus fore communes. Ex istis infertur ad duo
2 satis notabilia z quotidiana. primo quod fructus quos maritus habet ex commenda sancti Jacobi, qua est commendatarius: licet dicātur quasi castrē
65 ses: communicat cum vxore. Secundo infertur qō † vsumfructum: quem habet pater in bonis filij ex bonis aduentitijs vel profectitijs (cum ibi nō sit data ei aliam p̄prietatem iurta nota. in. l. cuz oporteat C. de bonis que libe.) non communicabit cum vxore. cogita. ADDJ Vide que dixi. §. §. lxij. vnde lucra habita. ver. vnde fructus omnium bonorum. in additione incipiente ampliabis predicta. z videtur expressum in. l. fi. §. fin vero persona diffinita. C. ad tertullianum: vbi in vsufructu patri jure patrie potestatis acquisito vxori nullum habet ius patre viuente: p̄sertim si vxor non est eiusdem filij mater quo
3 niam si mater est equaliter admittūtur pater z mater attenta mente legum regni. quamuis aliquibus hoc non sit sine scrupulo. vtcunq; sit ille vsusfructus
4 qui patri debetur: non communicat cum vxore. bñ tamen cōmunicat fructus inde perceptos vt ex prie
1 dictis satis patet. z ita practicamus. TJO.
5 Lucrum est deducto damno z damnū dicitur deducto lucro.
2 Debitum contractum inter coniuges constante matrimonio debet per eos solui.
3 Societatis proprium est q̄ lucra z damna inter socios diuidantur.
4 Regem pecudum si quis dederit estimatum cum pacto quod omnis vtilitas z periculum sit commune si pecudes casu moriantur quilibet patitur dam-
1 num quamuis pactū sit contra naturaz emptionis.
5 Maritus si est carceratus ꝓ debito de bonis cōibus est soluendum.
6 Debitum contractū ad alimēta an debeat solui absente viro existente non soluendo.
2 7 Dos filie soluitur de bonis constante matrimonio acquisitis.
8 Dotare filiam tenet maritus de suo.
9 Donatio quam facit vxor marito vt maritetur filia communis valet.
10 Velleyano non iuuat mulier que p̄ dote intercessit.
11 Vxor se obligans cū viro vel pro eo in causam viri est ipso iure tuta z non valet obligatio.
12 Dotem repetere potest vxor a marito qui absens erat qñ ipsa filiam dotauit.
13 Extraneus qui dedit vel promisit dotem pro mu-
3 liere si erat debitor eiusdem mulieris in eadē quātitate vel maiori videt hoc facere animo cōpensandi vel se liberandi etiam si hoc non expressisset.
14 Vir si ex se ipso non esset potens ad tantam dotez quanta promissa fuit pro filia communi. ipsa mater videtur de reliquo se obligasse.
15 Alimenta prestita filie quā mater retinebat in domo non repetuntur a matre.
16 Filius si ab hostibus per matrē redimatur nō vt animo repetendi redemisse nisi protestata fuerit.
17 Bestor negotiorū in dubio vt expendere de bonis illius cuius negotia gerit.
18 Donare nō vt mater si ē administratrix necessaria.
19 Puniri non debet vxor pro marito nec econtra.
20 Si vnus ex socijs commisit delictum de quo fuit condemnatus ista condemnatio nō dz solui de cōi.
21 Seruus cōis vel famula si furtuz fecerit altero ex dñis scientes: qui scit oim noie tenebitur.
22 Delictum prelati non nocet ecclesie.
23 Abbas si sit ingratus cum conuentu delinquendo aduersus donatorem: ipse cū conuentu a monasterio expellitur: donatio tamen non reuocatur.
24 Delictum quasi contrahitur.
25 Maritus ex causa solus nomine suo potest alienare res quesitas constante matrimonio: sed in socio secus.
26 Administratione generali alicui concessa non permittitur ei quid dolose facere nec per hoc obligatur dominus.
27 Administrator gñalis litigans sine iusta cā si condemnatur in expensis soluit de suo.
28 In gñali mandato in includuntur illicita.
29 Donandi potestas non venit in generali mandato.
30 Administrator regni pōt donare ratiōe gñalis administrationis quam hz in regno.
31 Insolita aggredi est culpa.
32 Sententia iniusta est casus fortuitus.
33 Uenditor non tenetur de euictione si iudex malc iudicauit.
34 Casus fortuitus non imputatur socio.

§ 66 **Illud autē quod supra dictū** est q̄ inter coniuges tacite videtur contracta q̄daz societas: propter quam lucra aquisita constante matrimonio per alterum eorum veniunt diuidenda: intellige etiam in damnis. ADDJ Lucrum † enim est deducto damno. l. iij. ff. de in rem verso. l. sed si adijciatur. ff. ꝓ socio. l. mutuus. z ibi Barto. eodez titu. sicut econtra damnum dicitur deducto lucro secundum Pau. ibi. z consilio. clv. TJO. Nam omne debitum † contractum per eos constante matrimonio dz per ipsos solui: vt disponit lex regni. foro legum. libro tertio titu. xx. l. xiij. et lex stili. ccv. que incipit Todo debito. dicens: quod licet sol⁹ maritus contrahat debitum: nihilominus vxor tenebitur ad medietatem debiti. Et subdit fortius quod si vxor vna cum marito tanq̄ duo rei debendi insolidum se obligent pro debito: z illud petatur a sola vxore: ipsa tenebitur ad totum debitum: quia ex quo vult habere partem in lucris: similiter debet participare in debitis seu damnis. et videtur hoc satis rationabile. nam ex quo sunt socij vt supra dictum est: proprium † est societatis: quod lucra et damna inter socios diuidātur. vt lege si merces. §. vlo ma-

tor. ff. locati. z. l. cum duobus. §. quidam sagariam. ff. pro socio. vbi si socius profectus est causa negotiationis ad merces comparandas incidit in latrones: suam pecuniam z res perdidit serui eius vulnerati sunt: tenebitur socius actione pro socio: vt partem damni agnoscat tam pecunie quam ceterarum rerum z expensarum medicorum. Idem tenet Bartolus in lege socium. §. socius. ff. e. ad idem est text. in l. si id quod. §. idem celsus. eo. titu. cum pluribus alijs. z. v. parti. ti. x. l. vñ. ADDJ Predicta sūt sane intelligenda nisi forsan vxor vel eius heres velit abstinere a lucris. nam tunc non tenebitur ad debita: vt dictum est. s̄. §. lxiij. in fi. z dispont lex taurina lx. incipit quando la muger. z cum tus acceptandi vel repudiandi duret triginta annis. lege licet. l. cuz antiquoibus. C. de iure delibe. oportet quod moneatur vxor vel heres quod acceptet vel repudiet lucra constante matrimonio habita et tenetur hoc facere intra centum dies ad mandatum iudicis qui poterit illud temp⁹ abbreuiare. vt. l. ij. ff. de iure deli. z. l. j. §. si intra. ff. de succesio. edict. msti. de bonorum pos. §. liberis. Ad idem. l. quandiu. et ibi Barto. ff de acquirenda hereditate z. l. sicut curatores. ff. de iure deli. l. si quis istituatur. ff. de heredibus msti. postquam autem vxor vel heres semel declarauit acceptando vel repudiando: non poterit penitere. vt. l. sicut. C. de repu. heredi. quinimo potest iudex breuius tempus assignare iuxta notata per gloss. z doctores in. c. ex parte. el. j. de verbo sign. z in. l. diffamari. C. de ingenuis z manumissis. z ita practicatur. mandat ergo iudex ad petitionem mariti vel heredis seu creditorum quod intra decem dies vxor vel heres declaret an velit habere partem lucrorum necne. alioquin habeatur pro repudiante vel acceptante: si hoc est sibi deterius iuxta not. in l. ff. §. finautem. C. de iure delibe. z in. l. 6
de etate. §. qui tacuit. ff. de interroga. act. z in. d. lege quandiu. TJO. Si ergo maritus vtatur re cōmuni ad eum vsum ad quez deputata est res: si res perijt ambobus perditur. vt. l. communis seruus la. ij. ff. communi diui. z. l. pe. ff. de actio. empt. Secus forsan esset si res perdita non erat communis sed alterius coniugum z casu perijt: nam tunc periculo dñi perijt. vt l. quod te. ff. si cer. pe. z. l. incendiuz. C. e. z. l. que fortuitis. C. de pigno. actio. cum simi. Unde nō resarcietur de bonis superlucratis. ¶Consuetudo tñ huius regni est in contrarium: imo quod de bonis superlucratis resarciatur damnum casu euentens in bonis alterius coniugum. z sic iudicatum fuit in cancellaria: z videtur satis rationabile per text. in. d. lege si merces. §. vis maior. ff. locati. z. d. l. cum duobus paragrapho quidam sagariam. ff. pro. socio. ¶Vide glan. foro legum. libro tertio titulo de las ganantias lege prima versiculo por medio.]Negari enim non potest quin omnia bona coniugz sint ad commodum vtriusqz: ex quo fructus sunt communes. damnum ergo superueniens vel casus fortuitus debet resarciri ex bonis communibus. nisi forsan culpa ipsius coniugis cuius sunt bona: damnuz euenerit. quo casu iudicio meo non resarciretur de lucro communi per ea que cumulat Felyn. in capitulo que in ecclesiarum. de consti. xlviij. colum. ita concludit montaluus foro legum: libro tertio: titulo tertio: lege prima: in verbo por medio. ADDJ. Ad hoc. l. cum duobus. alias incipit. si fratres paragrapho per contrarium. et. l. adeo. paragrapho quod in alia. ff. pro socio. facit. l. quod quis ex culpa. ff. de regulis iuris. TJO. facit ad predicta quod voluerunt petr⁹ z bal. in. l. si pascē da. C. de pac. Alex. in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. causa mortis in apostillis. vbi dicunt quod si aliquis dat † gregem pecudum estimatum et apponitur pactum quod omnis vtilitas et periculum sit commune: si pecudes casu 4
moriantur: quilibet patitur damnum quamus pactum sit contra naturam emptionis: et per consequens tollatur de medio. et pro hac decisione videtur casus in. d. l. cum duobus. §. damna fatalia. ff. pro socio. secundum Alexan. vbi s̄. vide in capitulo per vestras. j. eo. vj. not. in prima limitatione. ver. ex predictis habes. Idem dicimus in debitis contractis constante matrimonio. Nam et damnum talium obligationum debitorum erit commune mariti et vxoris: vt s̄. dictum est. text. in lege omne es alienū cum lege sequenti. ff. pro socio. Et si maritus est 5
† carceratus pro debito: de bonis communibus est soluendum vt. d. l. cum duobus. §. damna. et. §. quidam sagariam. eodem titulo. Et si non sunt bona communia ex quibus possit creditoribus satisfieri satisfaciendum est de bonis vtriusqz vt volunt leges predicte. Et si forte maritus nulla habeat bona siquidem contraxit debitum recipiendo mutuo pecuniam ex qua aluit vxorem tenebitur vxor illas pecuniaz soluere: vt voluit Joan. de pla. in lege vxorem. C. de decurionibus libro decimo argumentum eius quod in simili voluit Bar. in lege his solis. ff. de conditionibus indebiti. vbi dicit quod si ego mutuaui pecuniam pauperi et existenti non soluendo qui ex illa pecunia † alimentauit filios: possum agere contra filios qui habent forte res maternas. quō dictum refert z sequitur Ange. in dicta lege his solis. et ludo. singulari. ccxij. incipit patet. et ex pola cautela cclij. incipit quid si pater. Unde cauere debet esse creditor qui mutuat pecuniaz vt faciat poni in instrumento quod mutuat pecuniam patri ad alimentandum filios: vel marito ad alimentandus vxorem. et erit hoc vtile argumentum lege finali. ff. de exercito. licet enim filij vel vxor ex tali pecunia locupletiores facti non sunt: tamen negari non potest eos locupletiores eius occasione. ergo ꝛc. vt lege secunda. §. primo. ff. ad legē Rhodi. de iactu. et si vestimenta filijs empta starent non esset dubiū. sed consummata in alimoniam an sit repetendum: in hoc consistit dubiuz: considerato quod naturalis summus ad alendum parentes necessitat. credit tamen Ange. in. d. l. his solis idem si tempore alimentoruz pater erat inops et sic non tenebatur alere. vt lege si quis a liberis. ff. de libe. agno. z facit. l. in summa. §. instrumenta. ff de condi. inde. scōm Angel. et est magna restrictio. cogitabis. ¶Ex istis infertur 7
ad vnum quotidianum si † maritus viuente vxore promisit dotem pro filia communi: cum sit debituz constante matrimonio contractum: debet ex bonis communiter acquisitis solui. propter generalitatez legis regni predicte que dicit quod omne debitum

contractuz constante matrimonio inter virū z vxorē dz ex bonis vtriusqz solui et per consequens de bonis superlucratis. presertim: quia lex regni ordinatio num. lib. v. titu. iij. l. iij. de qua statim fiet mētio per mittit marito de bonis superlucratis disponere: dū modo dolose z fraudulenter non faciat. modo ergo constituat pater filie dotem: modo illam promittat videtur hoc fecisse de bonis constante matrimonio acquisitis cum hic nulla fraus vel dolus intercueniat. imo hoc ipso quod constituit filie dotem vel promisit: videtur omnis fraus abesse: quia pietas patris non est reprehendenda vt dicit ille text. singularis in lege prima paragrapho at si trāsegit. ff. si quid in fraudem patroni. ADDJ Hoc est hodie constitutum per legem Taurinam. xlij. incipit. si el marido. Adde ad predictam confirmationem notandā legem stili. ccvij. que disponit quod si durante matrimonio marito debeantur centum ducati per debitorem ipsiusqz debitor faciat donationem alicuius rei filio ipsius creditoris cū hoc quod sibi soli queratur per viam maioratus. et ob hoc creditor debitum sibi remittat valet ista debiti remissio. nec vxor poterit vnqz ꝺdicere: vel aliqd rōne debiti petere. tracz valet remissio debiti facta fauore filij: q̄uis debitū sit cōmune mariti et vxoris: valebit similiter dotis datio filie de bonis acquisitis constante matrimonio a solo marito. tene menti hāc inductionē. Unde si solus maritus dotem ꝓmisit: vel aliud debitum constante matrimonio contraxit sub hypotheca bonorum suorum: coqz defuncto diuiduntur bona superlucrata inter filios et matrē: filia cui dos fuit promissa vel creditur potest agere contra matrem eandemqz vxorem pro medietate debiti cum lex presupponat eā obligatam. ergo dabitur actio contra eam. quia obligatio est mater actionis. l. iiij. paragrapho ea obligatione. ff. de proc. insti. de ver. obli. in princip. quinimo videtur quod filia cui dos fuit promissa vel creditor debet agere contra matrem pro dimidia cum lex dividat obligationem. iuxta not. in lege prima. C. si plures vna sententia fuerint condemnati. non ergo poterit agere contra fratres patrisqz heredes insolidū poterit ergo filia vel creditor agere cōtra matrem actione hypothecaria ꝓ dimidia sup bonis superlucratis que similiter venerunt: nec se excusabit dicendo q̄ prius ageret cōtra heredes mariti vel bona sua z ad illā deueniatur in subsidium. Cogita super his. TJO. ¶Et si quispiam dixerit q̄ imo fraus videtur inesse in tali promissione cum † maritus ex suo teneatur dotare filiā. vt. l. ff. de dotis promis. Unde soluendo de bonis cō munibus fraudat vxorē. Dico qō illud procedit de iure antiquo ꝺm qō ola bona cōstāte matrimonio ōsita erant mariti vt dicebat Inn. in. c. cū in officijs de resta. in glo. magna ad medium quē refert z sequitur Bal. in. c. j. §. decedente. que feu. dare pos. li. feudoū. dixi. s̄ col. cclxxxviij. ver. ex ista aūt societate. Nūc tūc iustū erat qō maritus teneretur precise dotare filias de bonis suis. Sed cū hodie per iura regni bona acquisita cōstante matrimonio cōcentur inter maritū z vxorē: iustū est vt de istis bonis acq̄ sitis videatur maritus dotē donare vel ꝓmittere: equū est essē ex quo vxori cōsulitur sup bonis acquitis vt medietatē habeat: similiter grauetur in alio vt dotentur de filijs cōes articul l. eum qui. ff. de iureiur. cū simili. ADDJ Vide iuxta hoc Marianū cōsi. ccxv. incipiente visa predicta. ver. nō obstat circa mediū vbi tractat qūo mater tenetur filiaz dotare. TJO. ¶Et si dixeris imo de iure ciuili ātiquo vxor acquirebat sibi nō marito vt cōclusimus supra in loco allegato: sed nihilomin⁹ on⁹ dotādi filias incūbebat patri. vt. d. l. fina. C. de dotis promis. dico qō si vxor acquirebat sibi ex operibus fabrilib⁹: nō tamen obsequialibus quas marito prestare tenetur vt dixi: marit⁹ aūt quicquid acquirebat sibijpsi que rebat vndecūqz acquisisset: z multo plura acquirit maritus quā vxor. Undecjr quo lex grauat maritum in hoc qō acquisita per cū ditidat cū vxore: equissimū videtur q̄ de istis lucris soluantur dotes filiarū. quāuis ad curā z onus patris spectent quāuis ne vxor dotē filie promisisset vel cōstituisset. onus enim dotandi occasione matrimonij prouenit z exinde filij generātur z dos z donatio ꝓpter nuptias constituitur: et per consequens est debitum contractum constante matrimonio z occasione matrimonij et societatis que per matrimonium contrahitur: et consequenter de bonis communiter acquisitis soluendum per text. no. in. l. socium qui in eo. §. socio⁹. ff. pro socio. cum. l. sequenti. vbi damnum prouenies socio ex causa societatis de bonis societatis solutur' z ibi no. Bar. de quo. s̄. habita est mentio. §. lxv. ad finem. ver. limitabis quarto predicta vt acquisita ꝛc. Ad idez facit text. in. l. omne es z. l. cum duob⁹. §. quidam sagariam. eo. ti. z. l. ex parte. in prin. ff. familie ercis. Ad idē. l. cōtra iuris. §. filius. ff. de pact. Ad idem. l. j. §. sed nōnullos. ff. de tutelis z ratio. distra. z. l. cum plures. ff. de admi. tuto. z lege filiussa. in princi. versiculo quid ergo. ff. de donatio. qui ter. est not. ad propositum. Ad idem facit quod notanter dixit Bald. in auf. ex testamento. viij. columna ver. decimum septimum capitulum. C. de coll. quez per te videas ex quibus omnibus concludo vt. s̄. Presertim si vxor vna cum marito dotem pro filia promiserit soluendam. Nam tunc sine dubio videtur dos data vel promissa de bonis superlucratis constante matrimonio. quamuis eorum dominium pro sua parte statim fuerit acquisitum vxori. vt. j. dicetur. Ad hoc allego text. singularem. in lege lucius. ff. quibus modis pign. vel hypotheca soluit. vbi dicitur quod si maritus erat debitor vxoris in certa quantitate sub aliquorum predioꝝ hypotheca et eadem predia cum vxore sua filie sue in dotez dederit: per hoc videtur vxor marito consensisse do nanti et iuri hypothece renuntiare. ¶Bene facit text. singularis in. l. mater cum filie. ff. de iu. do. vbi littera dicit mater cum filie auruz dedisset vtendū: pater puelle id aurū in dotē viro appendit: deinde mortua est mater. si inscia inuitaue vxore: vir id aurum in dotē dedisset: manet id aurū heredis msti: vendicariqz potest: z oīno rem in dotē datā viro nō esse placuit: et quia res empta est: marito competit aduersus socruz actio. a contrario ergo sensu si vxore volente: vel saltim sciente z tacente id actum est: preiudicat vxori. ¶Idem videtur de mente legis regni. foro legum. libro tertio. titulo sexto lege. xiij.

vbi dicitur quod si maritus et vxor simul dotem filie dederunt: valet dotis constitutio: et altero mortuo tenetur filia medietatem ad collationem ducere. Ad huius confirmationem facit quod dictum est supra in prima limitatione principali. paregrapho quadragesimonono. versicu. ex predictis. vbi dixi valere ꝛ donationem quam facit vxor maritovt maritetur communis filia. et facit. l. fina. C. ad Uelleyanum. vbi ꝛ mulier intercedens pro dote non iuuatur beneficio Uelleyani. et hinc est quod si mater dat simpliciter fundum communem cum ipsa filia pro dote filie: videtur in dubio partem suam donare, et valebit talis donatio secundum Baldum nota. in dicta lege finali. C. de dotis promi. fina. columni. versicu. quero quid in matre. intellige dummodo res taliter donata non sit dotis matris patre viuente. nam tunc etiam pro dote filie non valeret donatio: quia rei publice interest dotes mulieribus cõseruari. vt lege prima. ff. soluto matrimonio. et dixi supra colum. ccxxiij. versiculo hoc tamen. et colum. sequenti. versicu. et secundum predicta. ¶ Et hinc est quod si mater intercessisset vel se obligasset pro filio recipiente dotem: non iuuabitur Uelleyano. imo renuntiatio tunc facta per matrem iuri hypothecarum: sibi effectualiter nocet etiam si ipsa aliũde non posset habere regressum contra bona marti. ¶ Idem si vxor se obligat vna cum viro pro dote filie vel pro restitutione dotis communis filij quivxorem accepit: nec tunc iuuaretur beneficio auten. si qua mulier. C. ad Uelleyanum que vult quod ꝛ vxor se obligans cum viro vel pro eo in causam viri est ipso iure tuta: ꝛ non valet obligatio. illud enim procedit in casu quo mulier olim iuuabatur beneficio Uelleyani: hodie est ipso iure tuta. ꝛ in casu in quo mulier intercedit pro dote de iure antiquo vel saltem de iure. C. mulier intercedens pro viro suo vel pro alia persona in causam dotis dande vel restituende non iuuatur Uelleyano. vt dicta lege finali. C. ad Uelleyanum. ergo nec hodie iuuabitur beneficio dicte autentice. ita not. dicit Bald. nouellus in suo tractatu de dote. vj. parte in tertio speciali seu puuilegio. in fine. idem repetit in xij. fin. colum. eiusdem partis. qui dicit sic vidisse consultum in cõtingentia facti et sic obtentum. ¶ Subdit tamen quod isto casu quo pater ꝛ mater simul promittunt dotem pro filia obligando se marito filie: mater magis videtur marito promittere alio repetendi quaz de suo aliquid donãdi. ex quo negotium spectabat in totum ad virum cuius officium est filiam dotare vt. l. finali. C. de dotis promis. et sic repetet vxor ab eo. argumento. l. vir vxori. §. finali. ff. ad Uelleianum. vbi probatur quod si mulier intercedit ꝓ alio vel cum alio non tamen ad suam vtilitatem. iuuatur velleiano. et est pulcher textus secundum Bartolum et Paulum ibi: idem si filia haberet patrem forte absentem qui posset dotare filiam. nam si ꝛ mater etiam suo nomine dotauerit: licet aliter non protestetur posset saltim ab ipso patre petere per actionem negotiorum gestorum: ex quo onus dotandi non spectat ad ipsam: sed ad patrem prout dicimus in. alimentis. vt. l. si quis a liberis. §. si mater. de liberis agnoscendis. per Bartolum in dicta lege nesennius. et in. l. alimenta. C. de negotijs gestis. secũdum Baldum nouellum in dicto. iij. speciali. qui dicit idem forte in quocunq; alio extraneo ꝛ sic posset limitari multum notanter dispositio. l. vnice. §. accedit. C. de rei vxo. ac. vt habeat locum quando onus dotandi spectabat ad ipsam mulierem: si autẽ ipsa mulier haberet patrem qui posset et teneretur filiam dotare que tamen nõ dotatur a patre quia forte est absens vel in remotis: vel in carceribꝰ: vel forte perfidia detentus nollet maritare ꝛ dotare filiã: tunc si amicus vel communis dotem promiserit nõ presumitur donatio sed animo repetendi et repetet a patre. facit. l. nihil. ff. de in rem verso. et dicꝰ. §. finali. mater. de quo dico aliquid infra super textu. in tertio not. §. decimoquarto. ad finem versicul. et quod plus est. ¶ Ex his infertur ad vnum singulare et quotidianum quod si ꝛ extraneus qui dedit vel promisit dotem pro muliere: erat alias debitor eiusdem mulieris in eadem quantitate vel maiori: etiam si non expressisset quod animo compensandi: vel se liberandi a multere hoc faceret: presumitur quod animo se liberandi hoc fecisset per predicta. Quibus bal. nouellus in dicto tractatu dotis. vj. par. xlv. principio in fin. contrarium teneat propter dictum. §. accedit. illud tamen quod de matre dixi intelligo vel rum quando non erant bona superlucrata constante matrimonio: nam cum gerat officium mariti pro mittendo dotem pro filia marito absente: videtur promisisse de bonis mariti. et si de suis soliti: posset ab eo repetere. quando autem essent bona acquisita constante matrimonio: vxor tamen habet dona dotalia et parafernalia: aduentitia vel profectitia si vna cum marito dotem promisit: vel ipsa sola marito absente tenetur saltim ad medietatem dotis promisse: vt sentit lex regni predicta fozo legum libzo tertio titulo sexto lege tertia. soluet ergo medietatem de bonis parafernalibus aduentitijs vel profectitijs ex quo habet. Si autem non haberet nisi sola bona dotalia crederem quod de illis non teneatur. argumento. l. j. ff. soluto matrimonio. et propter dictum ibi cu. titu. de empt. ꝛ vendi. §. iij. loco. ver. quod ergo si vir. de quo feci mentionem sup. columna. ccxxij. ver. hoc tamen intelligo vbi rogo videas ꝛ cogita. ADDJ Hodie tamen lex regni taurina. l. iij. videtur velle quod si vxor vna cum marito dotem pro filia communi promisit non sunt bona superlucrata ex quibus dos soluatur: tenebitur vxor ad medietatem dotis soluendam ex suis bonis dotalibus si alia non habuerit. tene memorie illam legem contra dictum specula. TJO. ¶ Si tamen ꝛ vir non esset potens ex seipso ad tantam dotem quanta fuit promissa pro ipsa filia communi: tunc ipsa mater diues ad illud reliquum videtur se obligasse de suo: nec illud repetet: per id quod habetur in simili. in dicta lege finali. C. de dotis promis. dico infra super textu in tertio nota. ante finem. §. xij. in consituenda tamen dote idem dicendum quando mortuo patre sola mater administrans bona filie diui, tis promisit dotem pro filia vltra patrimonium filie: nam tunc de illo excessu videꝰ de suo dotasse mater animo donandi. per textum in lege vna. §. accedit. iuncto. §. extraneum. C. de rei vxo. actio. vbi expresse fit mentio de matre: dum loquitur de quocũq; ascendente per lineam femininam: nec ibi distinguit an filia dotata vel neptis a matre vel auo seu auia materno est diues vel mops quod etiam probatur in lege nesennius. ff. de nego. gest. vbi ꝛ mater non repetit alimenta prestita filie quam tenebat in domo: etiam quando filia de suo poterat alimentari quando sua bona mater non administrabat. de quo notatur in lege alimenta. C. de nego. gesto. cum pari fauore procedant dos et alimenta. Sic si mater redimat filium captum ab hostibus non videtur animo repetendi nisi fuerit protestata vt est text. singularis in lege liber captus. C. de captiuis. nec ibi distinguitur an ipse filius redemptus fuerit inops vel diues. non sic si extraneus redimeret: quia tunc animo repetendi videtur fecisse: vt ibi probatur secundum Bald. nouellum in dicto tertio speciali. Ex istis alias in contingentia facti (cum essem matoz cantabriorum seu visa cadiorum iudex) dicebam quod cum quedam mulier vidua tutrix seu curatrix filiozum bona ipsozum administrans promisit dotem magnã forsan vltra vires patrimonij filie quam nupsit tradidit: in eo quod excedebat patrimoniũ filie videbatur mater ex suo donare quando suo nomine dotem promisit vnde tenetur soluere integrã dotem. ea soluta non repetit: quia nõ videtur pro 19 mississe animo repetẽdi. secus crederem in extraneo qui administrabat bona puelle tanq; tutoz: quia licet simpliciter promitteret dotẽ vltra matrimoniũ puelle: videtur animo repetendi promisisse. vt est text. valde not. in lege cum post mortem. §. qui cum esset ff. de administratio. tute. et ibi glossa. et Bartolum idem tenet Bartol. in dicta lege nesennius. 17 ff. de nego. gesto. dicens quod ꝛ gestor negotiorum in dubio videtur expendere de bonis illius cuius negotia gerit: ꝛ est ista adeo violenta presumptio: quod tollit presumptionem pietatis: que alias erat: quod reputat multum not. nam licet pater vel frater qui dotat filiam vel sozorem in dubio videatur dotare de suo. vt dicta lege fina. C. de dotis promi. hoc est verum nisi esset gestor negotiorum filie vel sozozis vt ibi. et ita sentit gloss. in dicta lege finali. circa principium secundum Barto. vbi supra. idẽ tenet Bald. in dicta lege finali. C. de dotis promi. fi. colũ. ver. quero quid in matre. qui dicit quod si mater forsan administrans bona filie dat fundũ cõmunem sibi et filie in dotem intelligitur partem suam donasse: non fiducia pietatis administrasse: licet in quolibet administratore potius presumatur animo administrandi: quam donandi in administratione necessaria vt dicta lege cum post mortem. et. l. cũ lege. et. l. cum quidam. eodem titulo. secundum Bal. vbi supra qui sentit: vt vides: m vltimis verbis qõ 18 ꝛ si mater est administratrix necessaria: non videtur donare: quod est contra predicta. cogitabis: q hoc videtur verius in patre et auo: et in alijs qui tenẽtur dotare: licet gerant negotia filie: tamen in dubio intelliguntur dare de suo. vt dicta lege finali. et gloss. loquitur ibi in extraneo: et ita loquitur Barto. in lege prima. paragrapho nec castrẽse ff. de collatio. viij. columna. Ludouic. d. l. prima. ff. soluto matri. reprehendendo Bar. in dicta lege nesennius et Alexand. viij. colum in dicta lege prima. dico infra. in. c. per vestras. paragrapho xiij. ad finem. ADDJ Ex istis infert: quod si maritꝰ ex bonis superlucratis constante matrimonio cum secunda vxore dotauit filiam ex prima vxore: tenetur aliud tantũdem ex eisdem bonis lucratis prestare secunde vxori: qz debitum suum soluit ex bonis superlucratis cum secunda vxore. et si non sint alia bona superlucrata: ex quibus aliud tantũdem percipiat: dabit maritus secunde vxori medietatem ex bonis suis propijs. vt plene dico in preallegata. l. regni. fozo legum. libzo tertio. titulo tertio. lege prima. TJO. ¶ Predicta sunt intelligenda quando debitum descendit ex contractu: secus si ex delicto commisso per aliquem eozum de quo fuit condemnatus. Nam tunc non debet solui de bonis alterius nec de bonis communibus: sed solum de bonis ipsius delinquentis. volo dicere: quod si maritus commisit delictum propter quod fuit condemnatus ad certam penam pecuniariam vel bona sua venunt, confiscanda: vel sunt confiscata ipso iure: quia forte commisit crimen lese matestatis: hereseos: vel apostasie: nihil accipietur de bonis propijs vxoris vel de sua medietate bonozum habitozum constante matrimonio. [hodie habes l. Tauri. lxxvij. que decidit pro vxore.] Primo: quia 19 ꝛ vxor non debet pro marito puniri vel econtra. vt C. ne vxor pro marito. in rubzo ꝛ in nigro. vbi ob maritoꝝ culpam: vxores inquietari leges vetant: vnde si alique res ipsi9 a fisco occupate sunt: quas sui dominij esse probauerit: ius publicum exequetur. ¶ Ad idem tex. in lege prima. C. de priuile. fisci. ꝛ in lege prima. C. ad legem iulia. de vi pu. vbi ꝓpter delictum viri vel cuiusmunus res vxoris que pignori capiuntur: vim contrahere videntur. ¶ Ad idez facit text. in dicta lege cum duobus. paragrapho fi 20 nali. ff. pro socio. vbi ꝛ si vnus ex sociꝭ commisit delictum de quo fuit condemnatus: ista condemnatio de communi solui non debet: sed solum de bonis ipsius delinquentis. est etiam text. cum gloss. in lege quod quis. ff. de regu. iur. Idem si vnus ex fratribꝰ qui sunt in communione fuit condemnatus ꝓpter delictum a se commissum. nam illud debet soluere ex suo proprio: non autem ex cõmuni. vt est glo. no. in. l. cum duobus. §. Papinianus. in ver. non redigetur: quam ad hoc multum cõmendat Joan. de imo. in lege cum filiuffa. iij. col. ff. de ver. obli. et Alexan. in. d. §. Papinianus. et Ange. de are. in. §. manet. in fi. insti. de societate. Idem si alter ex coheredibus condemnatus est ob maleficium a se commissum: licet alias bene tractauerit hereditatem: tamen de parte sua tantum soluenda erit condemnatio nec fiet cõpensatio eius quod bene egit. vt. ff. pro socio. l. et ideo. et. l adeo. et tenet spe. in. iij parte. titu. de indic. §. sequitur. v. co. ver. quid si alter ex coheredibus. refert et sequitur Bald in. d. l. si patruus. iij. col. C. cõmunia vtriusq; iudi. ver. et no. bene facit. l. si is cũ quo. ff. cõmuni diui. vbi si is cũ quo fundum cõmunem habeo ad edictum non respondit: et ob

id motu ipi ficis: villa dirupta est. aut arbusta cesa sunt: prestabitur detrimentum iudicio communi di. quicquid enim in rempublicam culpa socij amissum est: eo iudicio continetur'. ¶Ad idem lex si communis familia. ff. de nora. act. vbi si † cōmunis familia vel cōmunis seruus furtum fecerit altero ex dominis sciente: is qui scit omnium nomine tenebitur: et cōuentus alterum quoq; liberat: nec a socio quicq; debebit consequi sui enim facti nomine penam incurrit.' ¶Ad idem text. in lege inter coheredes. §. quod ex facto. ff. famil. ercis. vbi q3 ex facto suo vn9 ex coheredibus ex stipulatione hereditaria prestat: a coherede nō petet: vnde ex dolo commisso a vno ex socijs vel coheredibus: alij non tenentur. Cū aūt maritus et vxor sint socij: (vt late in superioribus dictum est) ergo delictum et condemnatio vnius non debet alteri obesse. ¶Sicut in simili dicem9 in prelato respectu ecclesie: cuius marit9 reputatur. vr. c. sicut vir. et. c. sicut alterius. vij. q. j. et. c. inter corporalia. supra de transla. episco. et in. c. clerici. supra de vi. et hone. cle. glo. in. c. dudum. in. §. finali. in ver. intitulatam. supra de elec. ¶Et propterea sicut bona mariti sunt tacite obligata pro restitutione dotis, vt lege assiduis. C. qui po. in pig. ha. ita bona prelati pro dote ipsius ecclesie si male administrauit: vt est gl. in. c. ex literis. in ver. obliga. supra de pigno. quam multum commendat ibi Abb. pro qua dicit non reperiri text. ¶Item sicut fructus dotis cedunt ipsi marito ad sustentanda onera matrimonij. vt lege pro oneribus. C. de iure do. et in. c. salubriter. infra de vsur. sic fructus prebende cedūt prelato: quia est vsufructuarius. vt est gloss. not. et communiter approbata in. c. presenti. de offi. ordi. lib. vj. et in. c. cum olim. supra de rerum permu. cum pluribus alijs: de quibus vltra alios per Andre. sicu. in. c. fi. supra de
22 pecu. cleri. ¶Si tamen † prelatus delinquit dolose aliquid faciendo: vel alias male administrando: tenetur soluere de suis bonis: non autem de bonis ecclesie. vt in. c. qui abstulerit. xij. q. ij glo in. c. finali. de successo. ab intest. no. in. c. peruenit. supra de fideiuss. et in. c. Edoardus. de solu. glos. in. c. j. de do. et contu. et in. c. de multa. supra de preben. delictum enim in damnum ecclesie redundare non debet: vt in. c. si episcopum. xvj. q. iij. et in. c. venerabilis. supra de preben. et in regula delictū. de re. iu. lib. vj. cum concor. de quo late per Abb. in dicto c. j. supra de dolo et cōtu. iiij. col. et per Felt. in. c. cū venerabilis. de excep. v. colum. ¶Imo plus dicit Spec. in titu. de dona.
23 §. primo. ver. quid si aliquid. quod † si Abbas cū cōuentu est ingratus delinquendo aduersus donatorem Abbas cum conuentu expellitur' de monasterio: sed donatio non reuocatur: et sic puniuntur persone: sed non ecclesia: quod dictum sequitur Dominicus in. c. j ff. ad hec. de religio. domi li. vj. pro quo est glo. fi. in. c. de hoc. j. de simo. et ibi exclamat Jo. de ana. pe. co. Felt. in. c. nouit. de iudi. viij. colum. qui pro hoc alleg. no. per Abb. in dicto. c. j. de dolo et cōtu. iiij. colum. ver. sed aduerte. vbi dicit quod dispositio legis si quis in tantam. C. vnde vi. nō habet locum in ecclesia licet prelatus per violētiam occupet rem suam: quia si alienando rem ecclesiasticam requiritur solennitas: multominus poterit prelat9 delinquendo alienare. ¶Ex his redditur dubia decisio Joan. de imo. in. c. cum. m. supra de consti. iiij. co. ver. aduertendum tamen. vbi dicit quod si ecclesia collegiata committeret ingratitudinem aduersus principem priuilegiantem: posset princeps reuocare priuilegium ar. glo. not. in. c. ij. supra de ordi. cog. in ver. dolum. que dicit quod delictum prelati communicato consilio cum capitulo nocet ecclesie. idem vult glos. in regula. delictum de regu. iur. lib. vj. not. Abb. in dicto. c. ij. in secunda columna. Sed vt videas hoc non procedit sine scrupulo signanter in exemplo Joan. de imo. de ingratitudine ecclesie. cum ecclesia ingratitudinem committere non possit. vt voluit card. in cle. j. in pe. char. in questio. iij de iure iur. si ergo prelatus delinquit: et ratione delicti fuit condemnatus: soluet de suo si habeat vnde per iura predicta. si autem non habet: ad arbitrium iudicis punietur. vt. c. illud. xvj. questio. vj. ita ergo erit dicendum in marito delinquente et propter delictū condemnato: vt debeat soluere de suo: non autē de bonis vxoris seu de bonis acquisitis constante matrimonio saltem de medietate competente vxori. ¶Ad quod videtur mihi tex. optimus in lege si qs posthac. in princip. C. de bonis damna. vbi litera dicit. si quis posthac: quod absit: stillum proscriptionis exceperit: vxor eius res proprias ex quocunq; titulo questas: veluti manu mixta: mox vendicet. Ecce quod res vxoris et quocunq; titulo acquisite: non capiuntur propter delictum seu condemnationem mariti. imo ipsa sua propria auctoritate potest illas capere: vt est ibi tex. optimus. secundum Ang. de quo facit festum Andr. sicu. in. c. ex literis in pun. supra de pigno. idem dicendum est de arris sibi a marito donatis. vt. viij. parti. titu. x. l. viij. ADDE Et multo fortius poterit vxor retinere sibi domum vel alia bona mariti iure pignoris. si ad eam iure pignoris peruenerunt: secundum Bal. in. l. pignoris. C. de pig. acti. et in lege penul. in principio. C. de nonnu. pecu. late per Jaso. in paragrapho fuerat ante. insti. de actio. DE. Cum autem bona acquisita cōstante matrimonio sint cōmunia mariti et vxoris et statim acquirantur vxori pro parte sua. vt supra dictum est: ergo medietas q̄ ad vxorē pertinet capi non potest pro delicto mariti. ADDE Sicut ergo propter heresim vel aliud crimen propter qđ maritus illud committens non preiudicat vxori in dote. vt. c. decreuit de hereticis. libro. vj. Intelligē dummodo realiter constet quod sit dos vxoris. nec videtur sufficere instrumentum quo maritus confitetur se dotem recepisse per Andream de Isernia in. c. primo. versicu. diffinimus de statutis et consuetudinibus contra liber. eccle. lib. feudorum. Vide hic quod delictum mariti nō preiudicat vxori in dote quod aliquis voluit intelligere quantum ad proprietatem dotis. secus in vsufructu qui debetur marito ad onera matrimonij sustentanda. l. pro oneribus. C. de iure dotium. c. salubriter. de vsuris. illa ergo commoditas fructuū que ad maritum spectat efficitur propter delictum mariti et venit in confiscatione mariti per legem statuis florus. §. comes lio Feli. ff. de iure fis. et ibi Blan. ad idem. §. heredi tatem legis cum pater. de lega. ij. parti ratione vide

tur q̄ si dos propter delictum vxoris confiscatur. l. si constante. §. fi. ff. solu. mat. z l. quicunq; cum sequē ti. ff. de bo. damnatorum. fructus dotis viuente vxore non venient in confiscatione. cogitabis. Jet per plures alios quos memorat supra post principiū §. ex predictis inferri potest ad questionem quotidianam. TJO. Non obstat si dicatur quod durante matrimonio maritus est dominus istorum bonorum constante matrimonio acquisitorum. quia potest illa ad libitum alienare vt dicit lex regni. quā edidit Res hēricus quartus en Nieua. anno. M. ccclxxiij. et leg. stilli. ccv. z per Anchara. consilio. cij. de quo supra. fo. xxxiij. fin. colum. habita est mētio. si ergo delinquendo alienet valebit alienatio. quia
24 ex quo maritus potest alienare per contractus modo predicto: ergo per delictus: quia in † delictis qua si contrahitur. et per quasi contractum se obligat delinquens ad penam. vt l. imperatores. ff. de iure fisci. et in l. finali. C. de collationibus fundo. patri. li. vj. et ibi not. Ang. z not. gloss. in l. prima. §. bestias. in versi. onerari. ff. de postulan. z in l. si seruus. ff. de his qui notantur infamia. Card. z Imo. in. c. quesiuit. de his que fi. a ma. parte. ca. z idem Card. in de. pastoralis. in fin. principij. de re iudicata. delictum enim est preparatio pene. vt. l. quesitum. ff. qui et a quibus. z l. aliud. ff. de verborum significationibus. qui ergo consentit in antecedenti videtur consentire in consequenti. vt l. z si non cognitio. C. si contra ius vel vtili. publi. z inde est q̄ in delictis est reperire obligationem naturalem. vt voluit Innocen. in c. in nostra. infra de iniurijs. refert z sequitur Ange. in dicto. §. bestias. in fine. ¶Ex hoc potest dici quod licet obligationes ex delictis habeāt consensum: iste tamen consensus est fictus non verus: ideo magis debilis secundum Angelum Paul. de castro. z Jaso. in l. si tibi decem. §. quedam. ff. de pactis. non est ergo inconueniens si dicamus quod per viam contra ctus possit alienare maritus ista bona: non tamen delinquendo. ¶Vel aliter z forte melius dico qō illud procedit quando in casu licito vel saltem non doloso: vt dicunt iste leges. Secus in casu illicito puta delinquendo. quia vt plurimum delictum non committitur sine dolo. vt not. in capitulo primo. supra de presumptio. et per Bartolum in l. aurelius. §. ceya. ff. de libera. lega. z in l. nec exemplum. C. ad legem comeliam. de falsis. z per Baldum. in. l. vnicol. C. de confessis. Angelus in l. vacantia. C. de bonis vacanti. in repetitione: vnde iniquum esset quod vxor afficeretur ex delicto mariti: cum pene suos debeant tenere autores. vt l. sancimus. C. de penis. z dicto capitulo quesiuit. an bona acquisita inter coniuges statim eis acquirātur. Bona em acquisita constante matrimonio secundū aliquos: eo ipso quod ducuntur ad domum efficiuntur communia: z dominium transit pro parte in ipsam vxorem: vt sentit glossa reputata singularis in. l. prima §. in societate. ff. pro socio. textus optimus in. l. si societ atem contraxerit. eodem titulo. imo etiam sine traditione: vt sentit Azo in summa. titul. pro socio. iiij. colum. C. circa hoc tamen. z Bald. consilio. ciij. ad finem. ¶No. hoc consilium Bald. vide supra. fo. xxxiij. fin. colum. ad hanc partē facit preallegata. l. regni. lib. v. tit. iij. l. iiij. dū dicit q̄ maritus pōt alienare bona cōmuniter acquisita: dummodo hoc non faciat malitiose z fraudulenter in preiudicium vxoris: ergo ipsa hz earū rerū dominium pro dimidia. z nō, hoc [incipit statuto tergest. in prima parte: vbi hoc tenet expresse: z alibi non legi ita bene: tene memorie: z videtur de mente legis regni: dū dicit q̄ acquisita per cōiuges cōstante matrimonio: habeāt equaliter ambo: qđ verbum refertur ad maritū z vxorē, quasi velit q̄ ista bona acquisita equaliter deferantur marito z vxori: z nō magis marito q̄ vxori. sicut ergo marito statim queritur dominium: sic z vxori. cogita super ista ponderatione illius legis. z vide q̄ dixi §. in prin. huius tertie limitationis. ver. idē videtur dicē dū in vxore. ¶Quāuis ergo lex permittat marito q̄ illa bona possit alienare: debet intelligi in casu licito: non autem delinquendo. vt est casus valde sing. in. l. res vxoris. C. isto ti. vbi litera dicit res vxoris que vel successiōe qualibet: vel ēptiōe vl etiā largitione viri in eam ante reatū iure peruenerant. dānato ac mortuo ex pena marito vel in seruilem conditionem ex pene qualitate deducto: illibata esse precipio. nec alieni criminis infortunio astringi vxorē, cum paternis maternisue ac propijs bonis fruatur integro legum statu religiosum sit. Ecce quomodo bona quouis modo acquisita vxoris non auferuntur ab ea propter delictum mariti. et sic ipse delinquendo non potest illa alienare. imo ipsius vxoris remanent. vt etiam probat text. in. l. sed si mora. ff. isto tit. quem pro singulari cōmendat Bal. in. l. executores. tit. col. ver. quero quidam. C. de executione rei iudic. et dico. j. §. lxj. versic confirmatur etiam donatio. et hoc est satis rationabile. Nam sicut maritus ex delicto aliquid acquirens puta ex furto rapina z ludo vel alias: nō tenetur illud communicare vxori. vt. §. dictum est. sic non debet vxor grauari ex delicto a marito commisso: dando bona sua pro eius cōdemnatione. vt est text. in. l. si id quod. §. finali. ff. pro socio. vbi quod in alea vel adulterio perdiderit socius: ex medio non est laturus. ¶Presupposito sine veritatis preiudicio quod medietas bonorum sic acquisitorum constante matrimonio non esset acquisita statim vxori: imo sola spes reseruata post matrimonium solutum: adhuc videtur quod si ex delicto mariti eius bona venirent publicanda vel essent publicata ipso iure quod sua medietas reseruaretur vxori per textum singularem in lege tertia. §. sed vtrū. ff. de minoribus. vbi publicatis bonis paternis: peculium filij etiam profectitium in quo pater non habet proprietatem: non est publicatum: quod est bene not. secundum Bartolum ibi qui dicit se nescire alibi. Ad idem tex. in. l. si filius tuus. C. de bonis dānato. vbi publicatis bonis filij peculium etiam castrēse non publicatur sed patri relinquitur. sic ergo videtur dicēdū in casu nostro. cogitabis. ADDE Hinc est quod si pater dedit filio in peculium aliquam rem cum hoc quod filius possit illā alienare: donare: perdere: z in mare mittere pro velle suum. si cōmittat delictū propter qđ omnia sua bona confiscantur. nō pfiscabitur illa res in patris preiudicium. ita dicit Ange. quem sequitur ibi Joan. de imol. et ceteri moderniores in. l. si filiusfamilias. ff. de dāno

infecto.qđ no.TJO. ¶Existis ꝑcluditur q̄ si maritus possit alienare bona cōstante matrimonio acquisita dūmodo cesset fraus z dol⁹. vt puta si adest causa:vt videntur requirere leges regni predicte signanter lex stillt.ccv.dum dicit: Si meneſterle fuere.z in hoc differt maritus a socio. † maritus eñ ex causa sol⁹ suo noīe pōt alienare res quesitas cōstante matrimonio:socius vero nō nisi portionē suā altero dissentiente vt.l.nemo.ff. pro socio. intelligę nisi in mercibus z rebus quas haberēt venales. Nā in istis quilibet ex sociis videtur alterū ex sociis preposuisse ad vendendū.vt.ff.si cer.pe.l.ei⁹ q̄ in pun cta.in fi.ff.de exercitor.l.iij.in principio. istud est de mente glosse in.d.l.nemo.z ibi tenet Bald.z in rubrica.C.pro socio.in fi.z facit tex.in.l.curator.§.duobus.ff.mandati.z.l.j.§.si plures.ff.de exerci. z quoties quis exercet actum insolidū.vnus obligat altū vt no.Ly.in.l.cū te.C.si cer.pe.vbertorē ergo potestatem habet maritus in bonis acquisitis constāte matrimonio:cum possit ea alienare: q̄ sōcius in rebus societatis que non sunt exposite venales.

¶Unum tamē est q̄ nec venales posset soc⁹ fraudulenter vendere.ita dicūt gl. z Baldus in dicta.l. nemo.cū fraudulentā alienationē mutuē mandare non videantur.vt.l.si procurator.§.j.ff.de conditio. inde.vbi in mādato procuratorū nō venit vt indebitū soluat:quasi fraudē cōmiserit indebitū soluēdo. idem disponit.l.regni.xiij.parti.titu.xiij.l.xxij.z videtur mihi text.optimus.z ibi not.Bald.in.l.credi-
26 tor.§.lucius.ff.manda.vbi † data alicui generali administrationē:nō permittitur et quid dolose facere: nec per hoc obligat dñm.sed bona fide z in casu licito agere dz.ADDI ¶Quē textū multum commēdat idē Bal.in.l.fi.in fi.C.de contrahen.emp.quem vide Barto.in.l.fi. in fin.ff.de pacto.stipu. pulchre loquitur z in.l.si sic.in fine principij de leg.j. z in.l.fidecommissa.§.si sic in fine.de lega.iij. Adde gloss. in cle.sepe.de verb.sig.in verbo defensiones.in pncip.que allegat.d.l.credita. §. lucius.z. Pardē de Puteo in tractatu de re milita.lib.ij.c.x.co.iij.z Jo. fa.z Jo.de Platea.in.§.in bonefidei.insti.de actī.et ibi Jaſo.ij col.vbi rogo.videas.z Mathe.de afflictis decisione.cxxix.in fi.vbi per dictā.l.creditor.§. lucius multa z singularia dicunt.TJO. Per quaz l.dicebat Bald.in additionibus ad Spec.tit.de cōfessione.§.postremo.ij.co.q̄ confessio procuratoris ꝓiudicat dño:qñ procurator confitetur bona fide secus si per dolū q̄ nō videtur hoc sibi mādatū. vt d.§.lucius.Hinc est q̄ si procurator meus vel amicus expendit aliquid simoniace;vt mihi conferatur certū beneficiū nō imputatur mihi:nec pōt repetere a me etiā si ei mandassem vt notanter voluit Abbas in.c.bone.el.ij.iij.col.ver.z not.bene. de postu. prela.z sequitur Felt.in.c.j.§.vt lite non contesta.colum.xij.ver.z dicit Abbas.facit glo.no. in.c.licet.j. de accu.in glo.j.ad finem dicit q̄ excusatur dominꝰ ab expensis:si nuntius fornam mādati excessit.idē de procuratore dicunt doctores in.d.c.j.per text.in c.cum olim.el.j.de offi.deleg.z no.glo.in regula nō debet de regulis iuris.lib.vj.gloss.in.c.fina.in versi. expresse de iureiuran.libro.vj.z ibi not.Dominicus ad finē.Hinc est q̄ si prelatus qui dicitur ꝓcurator non dñs.vt.c.supra de dona.temere litigantē z condemnetur in expensis:soluet de suo quia in generali sua administratione:nō venit vt causam iniustā promoueat.vt.l.si procurator.ff.de cōdi.inde.z.l.si pater.ff.que in frau.credi.Oldra.cōsil.lxvj. Ad idem
27 ber.idē in omni † administratore generali agitante seu litigante sine iusta causa. vbi notanter voluit Barto.quem refert z sequitur Abb.in.c.reprehensibilis.in fi.de appell.est bonus text.cū glo.in.l.nō est ignotū.C.de admi.tut.de quo meminit Feli.in.d.c. j.vt lite nō cōtesta.col.xj.ver.z dicit Abb. de appel. vbi multa similia cumulat que videas:ex quib⁹ cō-
28 stat q̄ in † generali mandato nō includunt illicita. Ad idē tex.in.l.si cui.ff.de serui.z.l.sicut senator.ff. de edili.edicto.per que iura dicebat Paris de Puteo in tractatu sindicatus in tit.de excessibus baronum.j.co.in fi.quod dicet in cōcessione Barom facta a rege dicatur cū regalibus agarijs z perangarijs: et per hoc possint exigere seruitia a subditis soluta mercede sicut ipse rex. vt verba priuilegij vel cōcessionis aliquid operentur.vt ibi late per eum. subdit tñ q̄ propter hoc nō possunt ipsi Barones excedere z grauare subditos q̄ facultas alicui cōcessa intelligitur:vt ex bona fide agat z tali facultate vtat ciuiliter z humaniter per iura predicta. Idē est de mente Bal.in.c.contingit in fi.§. de transactio. vbi inter cetera dicit quod per hec verba.omnia possis que possum ego:vel que pōt verus dñs bene cōcedi libera potestas dum tñ bona fide se gerat. vt dicta.l.creditor.§.fi. Idem tenet Bal.in.c.fi.j. colū. de dilation.z ibi Abb.in fi. Sic ergo dicendū erit in marito,cui permissa est alienatio acquisitorū cōstāte matrimonio:quando cessante fraude alienat. Secus si in fraudē vxoris.vt puta si alienet.vt conuertat in pecuniā:z eā filijs alterius matrimonij tradat.vel quid simile faciat.ADDI Ex hoc infertur q̄ si pro modico pretio tales res vendidit: presumitur simulata venditio in.l.cū hi §.modus.ff.de tribus actionibus.glo.in.l.per diuersas.C. manda.bonus text.z ibi Bald.in.c.j.§.donare qualiter olim feud. po.alte.no.in.c.ille vos.de pig.de iniusto pretio de cuius solutione aliter quā per cōfessionē maritī nō apparet.nā licet marito confitenti prejudicet:nō tamen vxori vel eius heredi quia quantum ad eos simuliter presumitur simulatio.argumen.l.ab anastasio.versicu.si quis autem.C.manda.auten. de equalitate dotium.§.j.columna septima. Bartol. et alij in dicta.l.per diuersas.cuius ergo maritus vendēs non possit repetere partem suam.l.falso.C. de communi rerum altena.l.portionem.C.de donatio.vxori tamen vel eius heres sic.l.officium .ff. de rei vendi. l.prima.C.vbi in rem actio. Idem dicunt alteri si pactum fuit iustum z solutum sed in malos vsus consumptum:vt in ludo vel alea si emptor participauit de fraude vel dolo quia sciebat rem ad illud vendi tam.vnde ex suo dolo non debet commodū reportare.argumen.l.si quis cum sciret. secundo respondeo.ff.pro emptore.l.si a reo.in fine.ff. de fideiussoribus. Bartol. tamen in dicta.l. si quis cum sciret:videtur aliter sentire cum decidit quod si quis emit et luit z resoluit:non dicitur soluisse omnino cōsum

pturo:quia forte vincet.vnde valet venditio.l.fina. ff.de aleato.intellige nisi emptor sit colluſor. nā tūc vterq̄ delinquit. vnde non valet contractus nec vēditor tenetur de obiectione.l.fina.§.finali.ff. quarū rerum actio non datur secundum Barto. et alios. 30
TJO. ¶Ex his infertur: quod cum donare sit perdere:cuius maritus amplam habeat potestatem alienandi et disponendi de rebus cōstante matrimonio acquisitis:non tamen poterit donare similiter cui voluerit secundum Bald.dicto consilio.cuj.
29 quontam potestas † donandi non venit in generali z liberali administratione:nisi specialiter concedatur:vt est text.not.in lege prima.§.primo.ff.de offi. procu.cesaris.vbi litera dicit.si rem cesaris procurator eius quasi rem propriam tradat: non puto eum dominium transferre: tunc enim transfert: cum negotium gerens cesaris consensu ipsius tradit: deniq̄ si venditionis vel transactionis vel donationis causa quid agat nihil agit.non enim alienare et rē cesaris:sed diligenter gerere cōmissum est: ecce qđ procurator cesaris:cuius liberā habeat administrationem a lege concessam donare non potest. secus si haberet ab homine.vt lege procurator cui libera.ff.de procura.ita notanter dicit Bald.in dicto.§. primo. quod est valde notandum pro tutoribus et administratoribus qui habēt libertatē z lege. vt.l. preses.C.de transac.glosſ.in lege mandato generali.gloſſ.fina.in fine.ff.de procu. Barto.in lege interbonorum.ff.de admi.tu. Unde non poterunt donare res pupilli.vt lege prima.post prin.ff.de tut.et ratio.distra.et.l.prohiberi.§.plane.ff.quod vi aut clā. et.l.non quicquid cum glo.C.arbi.tute. ¶Idem dicimus in prelatis ecclesiasticis et alijs similibus ad 31
ministrationem liberam habentibus.vt no.Lyn.et Bald.in lege prima.C.etiam per procu.z.et not.in dicta lege preses.C.de transac. non tamen possunt remittere exceptionem peremptoriam:quia in effectu est donare.secundum Jnoc.in.c.cum olim. el.j. de off.de.et in.c.j.de deposito. Joan.andr. et alios in.c.ij.supra de dona.nec remittere debitum liquidum:quia esset donare.vt lege si quis delegauerit. ff.de noua.nec compromittere z.c. [in lege quod dicitur.§.si compromisero.C.de euic.] sicut nec filius res peculij.nam et si maxime quis administrationē peculij habeat concessam:donandi tus non habet. vt lege contra iuris.§.si filius.ff.de pac.et.l.j.ff. que res pigno.obli.po.et.l.filiussa.§.item videamus.ff. de donatio. ADDI Ex istis vt opinor Joan.de imo.in lege ille autem.fina.colum.ver.item aduerte:dicebat quod armigeri qui dant sibi inuicem potestatem quod vnus eorum possit de rebus cōmunibus disponere vt de propriis: non poterunt dona 32
re bona nisi aliter fuerit expressum:nec aliquid dolose agere latius per eum quod est notādum vt ibi: et bene facit quod voluit Gabriel.iij.sen.dist.xv.q. 33
iij.colum.xj.in princ.et colum.vij.in fine quem rogo videas.quod autem de prelato vel administratore 34
dictum est qđ non potest aliquid gratis remittere. intelligę qñ est liquidū:sec⁹ qñ nō est liq̄dū. nā tunc bñ remittit glo.in.d.lege contra iuris.ff. de pact. in §.si filius.idem si est liquidum dum tamen in debito consequendo fierent maiores expense q̄ esset de

bitum principale.per.l.mediterranee.C. de anno.et tribu.lib.x.et que ibi not.Barto.platea et alij.idem si debitor est pauper.per.l.fina.eodem titulo.et ibi Barto.vide ad predictam.l. stili.ccviij. ista faciunt ad dubium an prior vel † administrator regni potest donare ratione generalis administrationis quā habet in regno.de quo per Jnnocen.glosſ. et alios docto.in.c.grandi.de supplen.ne.pre.lib. vj. aliquid tetigi.supra de introductione huius rubrice. redeo ad propositum. TJO. Uno tamen casu crederē condemnationem mariti debere solui de bonis cōstante matrimonio acquisitis.scilicet quando maritus illa bona que turpiter acquisiuit: vxori cōmunicauit:quo casu si ex hac causa maritus condemnare tur condemnatio esset soluenda de bonis cōibus. imo si vxor scienter admisit dicta bona turpiter acquisita:teneretur soluere etiam penam.vt est casus singularis in dicta lege si igitur.ff.pro socio.vbi litera dicit. Si igitur ex hoc conuentus fuerit qui maleficium admisit id quod contulit: aut solum aut cū pena solum auferret:si mihi proponas insciente socio in societatis rationem hoc cōtulisse: quod si sciēte:etiam penam socium opz agnoscere:equū est eñ vt qui participauit lucrum.participet et damnum. Et hoc non ex eo quod est vxor sed ex eo quod est participans in delicto et quasi cooperans consentiēdo iuxta no.in.c.j.supra de offi.dele. ¶Idem dicerem si maritus administrando bona cōmunia aliquod delictum commisit:propter quod fuit condēnatus. Nam istam cōdemnationem occasionaliter prouenientem crederem ex communi soluēdam.dū modo non se immisceret rebus illicitis: prohibitis: vel insolitis.est enim quedam † culpa insolita aggredi.vt lege si negotia absentis.ff.de nego.gest.et tenet Bal.in dicta lege si patru⁹.C.cōmunia vtriusq̄ iudi.et facit tex.et quod ibi no.in lege fistulas.§. frumenta.ff.de contrahen.emp.et in lege socium qui in eo.§.socius cum resisteret.iuncta.l.secundum iulianum.ff.pro socio. ¶Ex hoc maxime si maritus fuisset iniuste condemnatus.nam istam iniustam ,condemnationem soluet de bonis cōmunibus iuxta ea que no.in lege cum duobus.§.Papinianus.et.§.fi. vbi est text.optimus:alꝰ est.l.si fratres.§.fi.ibi.si in iuria iudicis damnatus sit consecuturum z.c. ff.pro socio.et tenet Bald.in tracta.de duobus fratribus. fina.col.ver.et primo quero.vbi dicit quod si vnus ex fratribus in cōmuntione habitantibus soluit condemnationem ad quam iniuste fuit condemnatus: ista condemnatio debet solui de cōmuni iure societatis.quod dictum refert et sequitur Aler. in dicto §.Papinianus.in apposit. ¶Et potest esse rō (cuius ipsi non dicant) quia quod facit iudex † male iudicādo est casus fortuitus.vt no.in dicta lege cum duobus.§.fi.et per doc.nostros in.c.fi.§.de empt.et vē. vbi † venditor non tenetur de euictiōe:si iudex male iudicauit,de quo ibi per docto.signanter p Aret. sicu.in.vij.co. Casus autem † fortuitus non imputatur socio:cui cōtingit:sed de cōmuni perditur.vt dicta lege cum duobus.§.damna.et.§.quidam sagariam. Sic ergo dicamus in marito vel vxore iniuste condēnatis a iudice:vt ista condēnatio debeat solui de bonis cōstāte matrimonio acq̄sitis. ADDI

Adde Rapha.ful.consi.cxxix.incip.visis.vbi cõclu
dit q̃ si er'm ala sententia iudicis cõtra sociũ damni
ficatur:dãnum spectat ad oẽs socios nisi propter ini
micitiam socij lata esset:qđ est bene notandũ ad li
mitationem predictorum.videtur ter.in.d.l.cũ duo
bus.alĩs incipit si fratres.§.per cõtrariũ.ff.eo.t soci.
vnde si iudex mariti cõdẽnauit propter eius absen
tiam vel contumaciã:sibi imputet:vt vult glo.in.d. 2
§.per contrariũ.ad hoc.l.si ideo.ff.de euic.vide bo
nam glo.in.l.ij.C.de cõtrario iud.ture.Bal.in l.res
C.quibus res in.non nocet.in.c.j.si de feudo va.ab
ali.inter.fue. TJO.

1 ℣Uxor post mortem mariti luxurioſe viuẽs per
dit omnia bona que sibi obuenerunt ex lucris habi
tis constante matrimonio.

2 Uxor gaudet priuilegijs prioris mariti interim qđ
est vidua.

3 Pene statute contra secundo nubentes habent lo
cum in his que non honeste viuunt.

4 Legato priuari debet vxor luxurioſe viuens post
mortem mariti.

5 Legatarius si post mortem testatoris dormierit cũ
vxore testatoris perdit legatum.

6 Uidua si durante viduitate cõmittit stuprũ perdit
dotem.

7 Adulter sicut propter adulterium dicitur inimicus
propinquorum mariti:ita etiam si post mortẽ ad vi
duam accessum habeat.

8 Mandatũ factũ procuratori videtur eoipso reuoca
tum si postmodũ efficiatur quidã ribaldus: vel ini
micus,aut alias conditionẽ mutauit in deterius. 3

9 Executor vltime voluntatis si postea mutauit con
ditionem in deterius finietur eius officium.

10 Mutatio morũ presumit mutationẽ voluntatis eĩ9
qui administrationem concedit.

11 Diuortium inter sponsos interueniens arguit mu
tationem voluntatis.

12 Mutata causa propter quã datus est tutor a matre
non confirmatur.

13 Inimicitia superueniens inter dñm et procuratorẽ
facit finiri mandatũ:et idem de tutela.

14 Mater q̃ relicta fuit tutrix in testõ si trãseat ad secũ
das nuptias repellitur a tutela.

15 Executionem testamenti non perdit vxor propter
transitum ad secunda vota.

16 Uxor que post mortẽ mariti luxurioſe viuit pdit pri
uilegia,et cõmoda que alĩs a lege sunt ei concessa:
perdit etiã tutelam filiorũ.

17 Uidua seu viduitatẽ seruare dicitur que virũ defun
ctum honorat non q̃ inhoneste viuit.

18 Exclusus a beneficio propter eius renuntiationem
admittitur ex alio titulo superueniente.

§67 Diuũ demum pro cõplemẽto

1 huius articuli nõ est omittendũ q̃ si ℣xor post mor
tem mariti turpiter viuit,et luxurioſe: perdit omnia 6
bona que sibi obuenerunt ex lucris constante matri
monio habitis ita disponit lex regni:quã rex Hen
ricus.iiij.anno.mcccc.xxij.edidit et applicantur he
redibus viri vt ibi dr. ADDJ Reperitur ordi.li.
v.ti.iiij.l.iiij.qõ̃ intelligendũ est de quibuscũq; here
dibus etiã extraneis in heredis appellatione.ff.de
ver.sig.q̃uis aliq̃,verbũ heres ad filios tantũmo
do
feratur.l.ex facto.§ fi.ff.ad treb.l.gallus.§.et si pa
rente.ff.de li.et posthu.c.si clientulus.de alie.feu.li.
feu.et vtrobiq; not. TJO. Et pondera:q; dicit
illa lex et seyendo,biuda.q.d.q; debet honeste viue
re:non solũ infra annũ luctus:sed etiã post durante
viduitate.qđ videtur satis rationabile:q; ex quo in
terim ℣q; est vidua:gaudet priuilegijs mariti: et suã
dignitatẽ retinet:vt.c.et parte.b.de so.cõpe. et ibi
glo.et in clc.ne Romani.de elec.in ver.vacare.tert.
in.l.filij.§.vidua.ff.ad munici.et ẽterea retinet do
micilĩũ viri donec alteri nubat.l.fi.C.de bo.ma.no.
in.l.j.§.exactio.C.de ret vxo.act.Bartol. in.d.§.vi
dua.Si ergo durãte viduitate luxurioſe viuat etiã
post annũ luctus iustũ est q; perdat lucra que mari
tus acquisiuit et sibi cõcauit:q; quodãmodo videt
esse in matrimonio durante viduitate:et ideo quan
tum ad predicta eadem castitas desideratur: ac si
matrimoniũ duraret non solũ infra annũ luctus: vt
no.in auĩ.de resti.et ea que parit.in fi.et dixi.§.colũ.
ccl.xxxij.ver.breue aũt tẽpus:sed etiã perpetuo hoc
est viduitate durante. Ad hoc bene facit qđ not.
voluit Bal.in.c.firmiter.in fi.§.de sum.tri.dũ dicit
q; si pater reliquit filie centũ.si cõtinenter vixerit:
intelligitur de perpetua cõtinentia.qđ tene memo
rie.videmus eñ q; ex transitu ad secũdas nuptias
incurrit aliquas penas:de quibus in.l.femine. C.de
secũ.nup.et in.c.fi.eo.ti. Fortius dicendũ erit de ea
que luxurioſe viuit ne plus operetur luxuria q̃ ca
stitas.vt.d.auĩ.de resti.et ea que parit in fi. et no.in
c.quod ad te.de cle.coniu. Hunc est q; oẽs ℣pene
statute cõtra secundo nubentes habẽt locum in his
que non honeste viuunt.ita no.dixit Bar.in.l.his so
lis.C.de reuo.do.de quo facit festũ Andre.sic.in.d.
c.ex parte.b.de so.cõpe.j.co.et Benzel.in.c.ex par
te.in.de appel.in apostil.Uide Bart.in auĩ. de non
eli.secundo nub.§.cum igitur.in fi.et Ludo.bonoñ.
in addi.ad tractatũ Mathei.de succes. ab intest.xj.
colum. Idem est si maritus aliquid donauit ℣ vt 4
legauit vxori vel ipsam vxorẽ instituit et postea eo
mortuo luxurioſe viuat:priuatur hereditate vel le
gato vt indigna.licet maritus non adiecerit clausu
lam si caste vixerit.vt lege regni.fo.ll.li.iij.ti.xij.l.ix.
et firmat Sali.in lege fideicommissum.C.de fideic.
propter glo.no.ibi.que dicit quod ℣si legatarius cõ 5
cubuit cũ vxore testatoris:per hoc perdit legatum:
quam gloss.multum not.ibi Bartol. et in lege pri
ma.ff.de his quibus vt indig.in fine.Ad idem glo.
not.in lege sororem.C.de his quibus vt indig.quã
mandat Barto.ibi notari.et Bald.in.c.tue.in fine.
de procura.que dicit quod si testator aliquem insti
tuit heredem qui post mortem testatoris cõcubuit
cum vxore defuncti:aufertur ab eo hereditas tãq;
ab indigno. Ex quo dicebat ibi Pau. de castro.
et in dicta lege,si fideicommissum. et latius cõsilio
xxxij.quod si ℣vidua committat stuprum durãte vi 6
duitate debet perdere dotẽ:sicut si viuente marito
hoc fecisset:q; videtur adhuc esse in vnion matri
monio.vt.l.fi.C.de bo.ma.vbi dum dicit impotion matri
monio ꝛc et ibi no.Bald.et facit quod dixi.§.fi.ij.
ver.amplia secundo.et.§.lxij.ver.amplia scõ.q; vi
de
satis rõnabile:q̃uis alex.in.d.l,sororẽ,aliter videat

sentire. vt ibi q; eũ. Bene facit ad hoc qđ no. vo
luit Bal. in.c.accedens.de procur.in fin.verbis.vbi
dicit q; si vxor adulteratur:nõ habet priuilegiũ do
tis:quia reatus oẽm honorẽ excludit.vt.l.j.C.vbi se
na.vel cla. Nam si perdit dotem multo fortius non 13
habebit dotis priuilegia. ADDJ Adde in simili
7 quod sicut adulter ℣propter adulterium dicitur ini
micus propinquorum mariti.l.vnica.C.si rector pro
vin.℣.l.vnica.C.si quacunq; predi.po.ita etiam si
post mortem ℣m Baldum in.l.si mulier.C.de adul.
Ista faciunt ad dubium de vasallo qui dehoneſta
uit vxorem domini sui tam mortui. de qua per An
dream de ysernia in capitu. secundo. de feud. sine
culpa non amitten.cuius meminit Lucas de pẽna.
in.l.fi.in fi.C de incol.lib.x. TJO. Ex istis in
fero ad vnum quod non reperio in specie tactum.q̃
si maritus reliquit vxori facultatem pro eo testan
di:eo mortuo ipsa luxurioſe viuat: per hoc videt
reuocatum sibi mandatum. Ad quod bene facit
8 illa:sing.licet vulgata doctrina Dyni Bart.℣ Pau.
in.l.si cum conelius.ff.de solutio.vbi dicit q; si post
℣mandatum factum procuratori est factus quidã
ribaldus:vel inimicus: vel alias conditionem mu
tauit in deterius:videtur eoipso reuocatum mãda
tum.vt ibi.℣ in.l.cum quis.in principio.eodem titu.
et tenet Lyn.in.l.falsus.in prima questio.C.de fur.℣
ibi Bart.℣ alij. Idem tenet Bald.in l.mandatum.
9 iij col.ver.venio ad questiones.C.manda.℣ in.l.eũ
qui tra.§.qui sibi.ff.de verb.obli.℣ ibi Jo. de Imol.
in princi.qui dicit idem esse in ℣executore vltime vo
luntatis.quia si post testamẽtum vel mortem testa
toris efficiatur vnus ribaldus finietur eius officiũ.
ad quod facit secundum eum.l.liberta. §. lõgius ff.
de an.lega.bene facit text.℣ ibi Bartol.in.l.in con
10 firmando.ff.de confirma.tu.vbi ex ℣ mutatione mo
rum presumitur mutatio voluntatis eius qui admi
nistrationem concedit.ADDJ Adde quod de do
ctrina Bartol.in dicta.l.si cum cornelius. meminit
Abb.in tracta.conciij Basiliensis.fo.lviij.colum.j.
et Lucas de penna.in.l.agentes circa fi. C. de agẽ.
in re.li.xij.vide ad hoc multa que cumulat Felt.in.c.
ex parte decan.de rescrip.cum agit de reuocatione
mandati propter mores mutatos. TJO. Ad
idem facit text.nota.in.l.quod seruius.ff. de condi.
11 indebi. vbi ℣diuortium interueniens inter sponsos
arguit voluntatis mutationem.per que dicebat no.
Bald.post Dy.in.l.miles.§.querebatur.ff. de adul.
quod si aliquis contrahit spõsalia cum minore duo
decim annis:ea pubescente tacite matrimonium cõ
firmatur.vt.l.si vxor.§.si minori.ff.eodem titul. sed
pone quod sponsus antequã puella perficeret duo
decim annos durit aliam vxorem:que est mortua
quæritur an illa puella pubescente matrimonium re
conualesceat:Dico quod non:quia illud est verum si
spes primi matrimonij non fuit finita. Idem
12 bonus tertus in.l.pater heredi.ff.de testamen.tute.
vbi mutata ℣ causa propter quam datus est tutor a
matre non confirmatur.ex quo colligit ibi Baldus
quod cum mutantur mores mutantur honores.ex
quo infert quod si procurator constitutus ad exigẽ
dum mutauit bonam cõditionem in malam:ex qua
efficiatur suspectus: eoipso finiatur mandatum: et
debitores et soluentes non liberentur si hoc sciant.
allegat ista:de quibus ibi per eum.℣ glo.in.l.si non
sortem.§.qui filio. ff.mandati. ADDJ Idem
gloss.nota.in.l.filius.§. procuratorem. ff. mandati.
13 quod ℣ inimicitia superueniens inter dominum et
procuratorem facit finiri mandatum. Item acti
nirí tutelam.instru. de excusa.tuto. §. inimicitie.l.
tutor.§.si tutor.℣ ibi Bartol.ff.de suspec.tuto. vnde
14 ℣mater que relicta fuit in testamento tutrix filiorũ
vel alĩs fuit sibi decreta tutela per auteñ. vt siccat
matri ℣ aute.si transeat ad secundas nuptias: repel
li debet a tutela.autenti. vt sine prohi. ma. §. quia
vero.columna septima.℣ autentica sacramentum.
C.quando muliet tute.offi.sun.po. quia presumitur
filiorum inimica.l.lex que tutoris.§.finali.C. de ad
ministratio.tuto.℣ide in decisionibus da ph.nat9
questio.lxix.multo fortius si luxurioſe viuat: ne fa
uorabilior sit luxuria quam castitas.vt not. in capi
tulo ex parte.de appellationibus. Ex his dicebat
Joan de Imol not.in.l.si quis arbitratu.ff. de ver
borum obligationibus. quod per examinationem
superuenientem in persona arbitri: maxime ex par
te alterius compromittentium finitur compromis
sum.ad hoc.l patre.§.finali.ff.de testamen.tut. et.l.
licet.ff.de arbit.l.eius qui in prouincia. ff. si certum
peta.capitulo secundo.de procurato.lib.vj Ex istis
aliqui audent dicere quod si maritus reliquit vxo
ri potestatem faciendi pro eo testamentum vel il
lud exequendi:℣ mutat statum transeundo ad secũ
das nuptias:perdit hanc potestatem. Ad hoc be
ne facit decisio not.Barto.in.l.ex facto.quinta col.
ff.de vulga.℣ pupilla. vbi dico quod facultas data
a illa l.matri substituendi filio furioso vel mente
capto. et per consequens testandi pro eo: perditur
per transitum ad secundas nuptias. hoc sequitur
ibi Angelus Rapha.Pau.Alexã.℣ alij modernio
res.licet Baldus in.l.humanitatis.prima columna
C.de impu.℣ alijs.teneat contrariam.℣ sentit Bar
tolus in.l.a filio.ff.de alimen.℣ ibi.lega. Baldus
in auteñ.ĩsdem penis.C.de secun.nupt.per.l.cum
pater.§. hereditatem.de legatis secundo.dicentes
15 quod ℣per transitum ad secundas nuptias vxor nõ
perdit executionem testamenti. Logitra.TJO.
Ex quibus etiã iudicio meo attentari potest q̃
auten.preterea.C. vnde vir ℣ vxor nõ habet locum
in vxore que post mortem viri luxurioſe vivit. ad cu
ius confirmationem multa potuissem adducere: q̃
breuitatis causa omittuntur:q; nõ est iste locus ac
commodatus.Uide Anch.in.c.ex parte decan. de
rescri.et in.c.quemadmodum.§.de iureiu.℣ in.c.tua
nobis.§.de deci.℣ Joan.de anania in.c. qualiter et
quando.el.ij.ij.colum.ad fi.j.de accusa. Ex istis
forsan potest attentari quod si maritus aliquid do
nauit vxori:que postea adulterium commisit:tacite
videtur reuocata donatio:vt.§.diti. Unde non con
firmabitur postea morte mariti:vt dico.j §.xxxviij.
16 versicu.tacite etiam. ℣ vxor enim que post mortem
mariti luxurioſe viuit: perdit priuilegia ℣ commo
da:que alĩs a lege sunt ei cõcessa. Unde q̃uis lex
concedat vidue vt interim q; est in viduitate gau
deat priuilegio fori mariti.vt.j.filijs libertorum.cũ
similibus.ff.ad municipa. Si tamen luxurioſe viuit

amittit illud priuilegium ita dicit not. Ang. in l. cũ quedam puella. ff. de iur. ſ. omnium iudi. vbi videas doctores signanter Alexan. colum. ij. ver. quod autem. ¶ Item perdit tutelam filiorum ꝑm spec. titu. de tutore. §. nunc dicendum. versi. item excipitur cõtra matrem. glos. ꝛ Bal. in auten. matri ꝛ aute. C. qñ mu. tu. offi. fun. po. ꝛ in auten. sacramentum. eo. titu. facit. l fina. eo. tit que requirit quod publice viuat. ꝛ no. in. c. ex parte. in. ſ. de appel. ¶ Idem dicendũ in executione testamenti mariti relicta vxor. quia si turpiter viuat perderet illam secundum Imo. in. d. l. eum qui. §. qui sibi. ſ. colũ. ff. de verbo. obliga. quia sicut perdit tutelam: sic executionem: cum executio testamenti ꝛ tutela equiparentur. gloss. in. l. antepe. ff. de rute. ꝛ ibi not. Barto. qui allegat in simili glo.

17 ij. in. l. vxori. ff. de fal. Illa enim dicitur vidua seu † vi duitatem seruare que defunctum virũ honorat non que inhoneste viuit. vt auten. de nupt. §. que vero. colla. iiij. quem text. ad hoc alleg. Bald. in auten. ex testamento. ij. colũ. C. de secun. nup. refert ꝛ sequitur Martanus in. c. ex tenore. in fin. de foro competen. ADDI Vide Bald. in. l. vna. colum. ſ. C. de priuil. do. ꝛ Lucã de penna. in. l. fi. C. de inco. lib. x. ꝛ Vallẽ-

18 sem in summa in plurib⁹ locis signanter in cõmuniloquio parte. iij. distin. vj. c. ij. TJO. ¶ Unum tamen tene memorie q̃ licet vxor que post mortem viri luxuriose viuit perdat priuilegia viri ꝛc. de quib⁹ supra: nõ tamen sic erit ea que transit ad secundas nuptias. nam ista non perdet nisi habita distinctione de qua in. l. femine. C. de secun. nup. ꝛ hoc q̃n tempore transitus ad secunda vota habebat filios si tamen mortui erant: non amittit eorum successionem: ex quo nullus filius superest. vt plene notatur in auten. ex testamento eo. titu. ꝑm Bal. consi. ccxij. incipiente quidam nomine. ij. volumine. ¶ Ex quo infertur q̃ lucra que sibi obuenerunt ex bonis constãte matrimonio acquisitis non perdit: q̃uis trãseat ad secundas nuptias: nec tenetur proprietatem eorum reseruare filijs prioris matrimonij: quia beneficio legis regni sibi obuenerunt. ad hoc tex. nota. et ibi Bald. in. l. fi. in fi. C. de bonis maternis de quo fecimentionem. ã. §. v. prope fi. iem. ver. confirmatur hoc. ꝛ ita alꝫ in contingentia facti dixi cõsului ꝛ obtinui q̃uis aliqua videantur facere in cõtrariuꝫ. de quibus. ã. ibi versi. verum est. Postea vero fuit hoc lege constitutum in curijs tauri. xliij. incipit macedonios. ¶ Sed reuera illa procedũt in mero lucro habito ex bonis mariti. Nos loquimur i acquisitis constante matrimonio que prouenerunt ex opera et industria mariti ꝛ vxoris. vnde tene quod dixi. Jdẽ videtur de arris vxori datis. Nam id quod ex eis secundum dispositionem legis regni sibi debetur: suum est: quia dantur in premium pudicitie. vt. l. res vxoris. C. ſto titul. ꝛ ibi not. Bald. dixi. ã. colũ. xliij. versi. que quidem. ꝛ sic titulo oneroso. ergo non perdet illas q̃uis transeat ad secundas nuptias: debet tamen in vita illius vti reseruata proprietate filijs illius mariti a quo habuit illas. vt dictat lex regni fo. ll. lib. iij. titulo secundo. l. prima. ADDI Jsta faciũt ad dubium quod vidi in practica ꝛ quotidie accidit.

19 mortuo marito moritur eius filius: vxor succedit in bonis filij: que postea luxuriose viuit. nunquid bona que habuit ex filio erunt sua propria: vt de illis inter vi ta vel tempore mortis possit libere disponere. an tenebitur ea, necessario relinq̃re filijs defuncti fratribus legitimis. per predicta videtur q̃ sic. nã sicut tenetur eis relinquere si ad secũdas transeat nuptias: vt. d. l. femine. C. de secun. nup. fortius tenebitur si luxuriose vixerit ne plus operetur luxuria q̃ castitas. cogitabis. Similiter faciunt predicta ad questionẽ que quotidie practicatur. vxor alicuius inuita mariti eo inscio adulterium commisit. vel postea vidua existens: quapropter perdit lucra constante matrimonio acquisita: vt. ã. dictũ est. pone q̃ cões filij q̃bus ista lucra applicantur mortui sunt in pupillari etate: vel maiores facti ab intestato. concurrunt ad petendum bona filiorum mater adultera ꝛ soror patris: que erit potior presertim in bonis superlucratis cõstante matrimonio que vxor adultera vel inconti nens perdidit. Similis questio est de vxore mariti occidente ex qua habuit filium. mortuo patre moritur filius. mater petit bona filij. soror patris mortui similiter petit que erit preferenda. dicas q̃ vxor prefertur. ar. c. cũ inter. p. de renun. cũ ibi no. vbi exclusus † a beneficio ꝓpter eius renũtiationem admittitur ex alio titulo superueniẽte. faciunt ad hoc multa que cumulat Georgius natã in repetitione c. q̃uis pactum de pac. li. vj. co. q̃uis ergo propter adulterium vel mariti occisionem illa bona perdiderit propter superuenientem titulum ex testamento vel ab intestato succedit in bonis filij. Ex istis ẽt põt inferri q̃ si vxor maritũ occidit preueniens illũ volentẽ eam occidere propter adulterij suspitionẽ: an per hoc perdat lucra constante matrimonio habita. videtur quod sic per legem si ab hostibus. cuꝫ ibi notatis. ff. solu. matrimonio. ꝛ per ea que cumulantur. ſ. §. lxx. vbi de hoc dicemus. die vt ibi. sed in contrarium facit quod d ixi supra. §. lj. prope finem. versi. ex his ergo. ꝛ §. lvij. in fine. versicu. ex quo infertur. TJO.

☞ Fideiubere non potest mulier postq̃ traducta est ad domum viri nisi ipse vir consentiat.

Spõsa de presenti nõdum cognita nec traducta an et q̃n teneatur requirere consensum sponsi.

Mulieres habent consilium inualidum ꝛ ad malꝫ sunt fortes.

Contractus mulieris factus sine marito est ipso iure nullus.

Consensus propinquorum si in testamẽto mulieris necessario requiratur: si sine eorum consensu testat testamentum est nullum.

Alimenta prestare tenetur maritus vxori ꝛ eius seruitoribus.

Actus gestus ab vxore sine licentia viri si fuerit sibi proficuus tenet: nisi a principio act⁹ p aduersam ꝑtem opponeretur: q̃ talis oppositio reddit actũ nullum ꝛ si vtriq̃ coniugi sit vtilis.

Contractus appellatione venit quasi contractus late sumpto vocabulo.

Adire hereditatem est quasi contrahere.

Statutum prohibens mulierem contrahere sine cõsensu consanguineorum habet locuꝫ in d. stractib⁹, de hoc vide nu. 13.

11 Distractus siue renuntiatio proprie non est contractus.

12 Inuentarij beneficium releuat ab incommodo additionis.

14 Donatio non est proprie contractus.

15 Uxor an possit stare in iudicio sine marito: et nu. 20.

15 Adultera sicut perdit dotem ita et parafernalia.

17 Uxor non potest per procuratorem litigare sine licentia mariti.

18 Res ecclesie debent dari in emphyteusim presenti bus economis et cartularijs: qui cartulari nec economi non poterunt per se vel per interpositas personas eas accipere in emphyteusim.

19 Spurũ instituere non põt quis per se nec per interpositam personam.

21 Consentire videtur maritus si presens erat ꝛ tacẽs q̃ ipsius vxor procuratorem constituit.

22 Uxor autoriari videtur si erat presens et sciebat qõ fiebat et tacuit.

23 Ratum habere et non contradicere paria sunt.

24 Societas cõtracta cũ patre intelligitur cũ filio renouata si patientia tutoris interueniat.

25 Procurator generaliter constitutus non cẽsetur habere mandatum ad delinquendum nec obligandũ dñm ad penam. si tamen dñs sciat et patiatur eum 4
delinquere in iudicio: male gestũ a procuratore redditur validum.

25 Vasallus si presente dño et tacente de re feudali testatur preiudicat dño.

27 Licentia quando in actu requiritur an sufficiat tacita licentia.

27 Confiteri si quis voluerit alieno sacerdoti peccata sua iusta de causa licentiã prius postulare debet.

29 Religiosus nõ põt exequi vltimas voluntates nisi 5
habita superiorus licentia expressa.

30 Vasallus si alienauit feudum sine consensu dñi põt
dñs ex postfacto consentire.

Operatur alium et sextũ esse

cum traductio: quia postq̃ est † traducta ad domũ viri: non potest sine eius licentia fideiubere nec aliquod debitum cõtrahere: nisi talis vxor cõsueuerit per se emere ꝛ vendere. vt fo. ll. lib. iij. titu. fin. l. xiij. ꝛ q̃ plus est nullũ pactũ põt vxor facere sine marito. vt eo. fo. ll. libr. ſ. tit. xj. l. fi. ADDI Opz ergo q̃ vxor 2
fuerit traducta: vñ sequitur q̃ † ipsa de presenti nõ dum cognita nec traducta nõ tenetur in predictis requirere sponsi cõsensum nisi per copulã transierit in eius potestatẽ: vt dicit Bal. in. c. iurauit. de. pba. dixi. ã. §. lviij. ꝛ plenius in prealleg. lege regni. co. ij. 6
ver. ego teneo cõtrariũ. TJO. ¶ Ratio huius est ne per fraudẽ ꝛ circunuentionẽ mulieres defraudẽtur. ꝛ vt ex presentia ꝛ licentia maritorũ cesset ois sinistra suspitio. ꝛ per cõsequens maritus nõ damnifi cetur. vt est tex. valde sing. ꝑm Bar. Bal. ꝛ alios in l. transactionẽ. C. de transac. idẽ voluit Bald. in. l. ij. C. de adop. Alexan. de imo. in. l. apud iulianum. §. si pupillus. ff. ex quib. cau. in pos. eatur. facit tex. in. l. ij. §. verba. ff. ad Uelleianum. ꝛ in. l. fin. C. de. iur. ꝛ fact. ignoran. vbi dicitur quod legislator cõsiderauit fragilitatem sexus ꝛ imbecillitatem consilij mulierum.

3 Mulieres † enim habent consiliũ inualidũ: vt dicit Bald. in. l. j. xvj. col. versi. super quarto arti. C. qui accus. non pos. ꝛ propterea vt plurimum laborant aduersus propria commoda. vt dicit tex. in. l. iij. in fi. C. de sponsa. ꝛ vt Juuena. inquit. fortẽ aim prestant rebus quas turpiter agunt. maxime in actibus venereis. vt dicit Ly. quem refert ibi Sali. in. l. quisquis §. ad filias. C. ad. l. iul. ma. ADDI Mulieres enim sunt fortes ad malum: vt ait Chrisogonus sup Jo. ix. homel. lxj. ꝛ Valensis in communiloquio parte iij. distin. j. c. iij. TJO. Ne igitur per imbecillitatẽ mulierum earum mariti damnificarentur: fauore ipsorum principaliter emanarunt dicte leges regni vt no. voluit Bal. in. l. j. in princip. C. vnde vir ꝛ vxor. vbi dicit si statutũ dictat q̃ vxor nõ possit cõtrahere sine consensu viri: ꝛ vxor vult instituere virũ: vir renuntiet iuri consentiendi: quod põt cũ sit introductum in fauorẽ viri qõ dictum tene semper menn. refert ꝛ sequitur Andr. sicu. in. c. possessiones. prope fi. de rebus eccle. non alie. ¶ Hoc idẽ in effectu visus est sentire Ange. de perusio frater Bald. in consilio lxxxviij. in fi. dicens q̃ si statutum dictat q̃ mulier non possit testari sine presentia mariti seu filiorum: istud statutum cedit in fauorem mariti ꝛ filiorum: q̃uis secundario cedat in fauorem publicum. ¶ Si ergo vxor † sine marito faciat obligationem siue pactum sibi preiudiciale fideiubendo: emendo: vendẽdo seu quouis alio modo: nihil valet quia ex quo nõ interuenit consensus maritti requisitus per dictas leges regni: eius omissio vitiat actum ipso iure per text. c. cum in veteri. de elec. ꝛ in. c. cuꝫ olim. de arbi. et facit text. ꝛ quod ibi no. in. l. non dubium. C. de legi. Et in terminis nostris decidit Bald. in. l. duob⁹ ff. de vulga. ꝛ pupill. substi. vbi dicit quod si mulier non potest facere testamentum sine consensu ꝓpinquorum: si faciat omisso eorum consensu est nullum ipso iure. hoc idem voluit Ange. consi. clxx. in fi. dicens q̃d stãte statuto q̃ mulier non possit contrahere sine consensu duorum ꝙpinquor⁹: si fiat contract⁹ sine eorum consensu: est nullus ipso iure: non tamen erit adeo nullus quin maritus in cuius fauorẽ emanarunt leges predicte possit illud ratificare vt. ſ. subijciam. ADDI Ex istis infertur ad dubium quotidianum quod vidi in practica. vxor cuiusdam accepit puellam ad seruitium inscio marito: postea vero approbante que aliquot annis seruiit in domo: mortuo marito: puella petit salarium ab vxore: que se excusat eo quod sine marito contractum fecit. itẽ quod maritus tenebatur eam alere ꝛ alimentorum appellatione venebant seruitores quos maritus † alere tenebatur: vt voluit gloss. in auk. de non eligen. secõdo nu. dico in. c. per vestras. in. iij. no. post pun. vnde cum non essent lucra de quibus salarium puelle solueretur: videbatur soluendum ab heredibus mariti non de dote vxoris que erat sibi preciꝙua ꝛ remansura. l. j. ff. soluto matrimonio cogita. si tamen contractus vxoris sit ei ꝛ maritovtilis valebit etiam absq̃ mariti licentia vel consensu. argumen. lege non eo minus. C. de procura. facit gloss. in lege puma. C. qui legi. perso. et in. l. ſ tutor. C. in qui. casi. in integ. restit. non est necessaris. vbi acta facta cum minore sine autoritate tutoris vel curatoris ad eius fauorem tendentia valent: ita expresse disponit lex

Universidad de Deusto Biblioteca

ahmz 44

stili.xliij.incipit Otro si enel titulo delas deudas. sic etiam intelligo legem Tauri.xiv.que indistincte videtur repellere vxorem in iudicio litigantē absq; 7 marit licentia vel consensu:nisi ꝓ actus ab ea gestus fuerit ꝓfibi proficuus.quod aliqui volunt intelligere q̄ando a principio dum actus gerebatur: non fuit oppositum per partem aduersus:secus si statim opponeretur.nam talis oppositio reddit actum nullū etiā si fuerit marito et vxori vtilis.ita no. tenet bal. in.c.i.de rescrip.sic intelligens et limitās.d.l.non eo minus.nam et iudex ex officio suo potest a principio illam non admittere et a iudicio repellere ne iudicium suum reddatur illusorium.c.cū causam. de iudi.et ibi not.Abb.ad idem.l.ampliorem. §.ij. C.de apo.et in.l.ij.§.fi.C.de tempo.app.gloss.in l.filiusfa. §.veterani.ver.pretermissum.ff.de procu. et in.l.ita demum.C.eodem.et in.c.examinata.de iudi.z in.c. in ver.impugnat.de elec.li.vj. ¶ Ido. ¶Et procedunt ista non solum in contractibus prout disponunt leges predicte:sed etiam in quasi contractib9. vnde si vxor quasi contrahendo sine marito faciat actum preiudicialem seu obligatuum:non valet ac- 8 tus ipso iure.[Vide.l.Tauri.xliij.lv.] quia ap.ꝰ cō tractus venit quasi contractus:vt voluit gloss.in.§. omnem.in ver.alijs.insti.de act.est bonus text.in.l. ex contractibus.ff.de act.et ob.vbi tex.actionem tutele appellat contractum.cum in veritate actio tutele sit quasi contractus. Item negotioū gestor quasi contrahit.vt insti.de ob.que ex quasi contractu.in prin.et tamen lex appellat illum contractum.vt lege 12 9 sed cum aliquis.ff.de nego.gest. Item ꝓadire hereditatem est quasi contrahere. vt.l.ex maleficijs. ff. de act.et oblig.et in ſ.i.de oblig.que ex quasi contractu.§.heres quoq;.et tamen lex appellat additionem hereditatis cōtractum.vt lege apud iulianum.§.fi. ff.ex qui.cau.in po.ea. ¶Hec ob si dicatur q̄ō app. contractus comprehenditur quasi contractus late 13 sumpto vocabulo.non autem proprie:vt voluit glo. in ver.contractus.in.c.fi.supra de fo.compe.et glo. fi.in.l. omnes.ff.de iudi.quis vbiq; duo ita se habent quod vnum late sumpto vocabulo venit appellatione alterius et est eadem ratio in vtroq;:tus loquens de vno habet locum in reliquo:vt sentit glo. in.cle.j.de rescrip.z in cle.auditor.in ver.beneficio.e. tit.z in cle.j.de elec.quas ad hoc reputat sing.And. sicu.in.c.sedes.de rescrip.z in.c.suspitionis.x.colū. de offic.delega.z in multis aliis locis. Ratio autez prohibitionis dictarum legum non minus militat in quasi cōtractibus q̄s in contractibus: cum etiam 14 quasi contrahendo possit vxor grauiter dānificare maritū in cuius fauorē emanarūt dicte leges:vt.§. dictū est: ergo per cōsequens videntur ꝓhibere et quasi cōtractū hoc tenuit expresse Jo.cāpetius in suo trac.de dote.v.parte.q.cvij.vbi dicit cōsiderandū esse an ratio statuti prohibentis cōtractū sit generalis ad quasi cōtractū z tunc illum cōprehendit. ¶Et q̄uis ille nō dicat hoc videtur fuisse de mente Bal.in rubr.C.de pac.vbi dicit q̄ si per statutum mulier ꝓhibetur cōtrahere sine cōsensu propinquorū:etiā prohibetur ois cōuentio ad liberandū:z tñ liberatio nō est proprie cōtractus vt.l. labeo §.contractum.ff.de verb.sig sed Bal.attendens idē ratiōis extēdit illud statutū de cōtractu ꝓpto ad cōtractū impropriū.Si ergo vxor velit liberare debitorē suum sine licentia mariti: nō pōt ꝑm eum. ¶Hoc etiam videtur sentire idē Bal.in.l.pactum quod dotali.C.de colla.in.xxj.q.vbi dicit quod ꝓ statutum prohibens mulierī contrahere sine consensu consanguineorū:habet locū in distractibus.z cōsequenter in renuntiationibus.q̄ cū illud statutū prohibeat imbecillitatī mulierū que ratio habet locum in renuntiationibus:ergo idē ius.z tñ constat q̄ ꝓdictus seu renuntiatio nō sunt proprie cōtractus. vt.l.fi.z qō ibi not.Bald.C.de interdic.ma.z.d.l.habeo.§.cōtractum.Unde si vxor fecit cōtractum cuz aliquo ante matrimonium vel post sibi vtilem: valet.ar.l.nō eo minus.C.de ꝓcu.cū cōcor. ab isto contractu non potest sine maritī licentia discedere nec iurt questo renuntiare. ¶Et hinc est q̄ stante statuto q̄ mulier non possit contrahere sine ꝓpinquorū cōsensu:nō poterit adire hereditatem sine eorū cōsensu:z sic quasi cōtrahere:quia pro contractu accipitur ois obligatio.vt d.l.oēs.ff.de iudi.ita tenet Bar.quem alij cōiter sequunt in.l.more.ff.de acquir. here.Pau.z Iudo.z alij in.l.multum.eo.ti.Ludo.cō silio.cccxciij.in prin.de quo p Abb.z alios in.c.qua fronte.§.de app.q̄per Ja.in §.omnē.insti.de actio. xl.col.cum seq.z.l.sive apud acta §.colum.C.de transact.qui pro hoc adducit aliqua que per te videas. alia adducit signorellus.consi.clxv. ¶Fateor tamē quod si vxor velit hereditatem adire cum beneficio inuentarij bene poterit.quia ꝓcum beneficium 12 inuentarij relevet ab additiōis incommodo:vt.l.scimus.z.quasi per totum ti.C.de iure delib.z no.in.c.fi. §.de test.additio talis nō est dānosa:z potest esse vtilis z ꝓficua. Secus tñ si adeat sine beneficio inuentarij:vt ō dictū est. ¶Et illud teneo q̄uis ꝑtarū senserit Bald.in.d.l sive apud acta.post prin.C.de transac.vbi dixit quod ꝓ statutum prohibens mulierem posse contrahere sine consensu propinquorum: non habet locum in muliere facienteꝑactum de nō petendo.z sic in muliere distrahente q̄uis mulier obligetur ad non petendum.nec habebit locum in mulliere repudiante donationem sibi absenti factaz vt consuluit ꝑau.de.ca.consi.xj.quē refert z sequit Jaſ.in.l.beneficium.xx.col.de consti.prin.de quo.§. habita est mentio in.l.limitatione principali.ij.col. ¶Adidem Bal.in.l.cōtractus.ij.col.C.de fi.instr. vbi decidit quod stante statuto quod de quolibet contractu soluatur gabella:non soluetur de contractu donationis que non est ꝓprie cōtractus:q̄ nō est vltro citroq; obligatorius.l.si quis emptionis.cuz gl. C.de prescri.xxx.an.de quo per Franci.are.consilio liij.in prin.Idem fuit de mente eiusdem Bald.in l.si donationis.C.quod me.causa.z Jo.de imo.in.l. stipulationum alie.in princ.ff.de ver.ob. vbi dicunt quod statutum de contractu non habet locuz in stipulatione que non est proprie cōtractus.vt dicit gl. in.l.ij.C.de iure emphi.quia obligat tantum promissorem.vt.d.l.stipulationuz.vbi consultus posuit ista tanq̄ similia.z nullum simile est idem.l.quod nerua.ff.de posi.hoc expresse firmauit signorellus.d.cōsilio.clxv.incipit statuto ciuitatis. ¶Sed nihilomi minus teneo primum quod est iurt magis consonū

quia cum dicte leges regni non sint fundate nisi super ratione de qua.§.nec alia ratio possit contecturari:er illa ratione possumus dictas leges extendere acsi illa ratio esset i eis expressa.vt.l.milites agrū in fi.prin.ff.de re milt.glo.sing.in.l.q̄uis.C.de fidei com.in glo.fi.quam multum no.ibi Bal.in princi.dicens quod isto casu non erit interpretatio extensiua sed intellectiua. ¶Idem sentit gl.in.d.cle.j.de elec. in ver.eligitur.iunctis ibi no.maxime ꝑ Pau. Idē tenet Bal.in.l.matrimonium vitium.iij.col.§.de libe. ꝓte.vel exher.z in aut. quas actiones.in.ij.co.in iij. q.C.de sa san.ec.z in.l.fi.C.de here.insti.Abb.in.c.fi. ij.col.de rescrip.z in.c.cum inter vniuersas.iij.cs.de elec.illa autem ratio non minus militat in quasi contractibus q̄s in contractibus. vt.§.dictum est. ergo ꝛc.Uno tamen casu forsan potuisset vxor sine marito contractum facere.si promitteret vel daret dotē filie.vt dixi.§.§.xlviij.in fi.ver. ex quo si verum est: [q̄ō notabilis de qua habemus legem tauri.liij.] ¶Et ex istis infertur ad vnuz quotidianum quod ego vidi in practica in cancellaria.quod cum in iudicio quasi contrahatur.vt.l.iij.§.idez scribit.ff.de pe- 17 15 titio. Sola ꝓ vxor sine marito non possit agere vel defendere in iudicio.quia sicut extra iudicium contrahendo posset vxor preiudicare marito:sic etiam in iudicio quasi contrahendo.modo illa bona super quibus litigatur sint dotalia in quibus vxor nullam penitus habet administrationem.quia dominium saltim vtile z possessio transit ad maritum.vt.l.docet ancillam.C.de rei ven.Cum ex eorum fructibus habet sustinere onera matrimonii.vt.l.pro oneribus. C.de iure do.z.c.salubriter de vsuris ifra.vnde ei istis vxor non habet administrationē nec de illis potest elemosinam facere.vt notatur per glo.z doc.in.c.q̄ deo patri.xxxiij.q.v.de quo per sanctum tho.secunda secunde.q.xxxij.ar.viij.ad secundum.z.iiij.sentētiarum di.xv.ar.q.vij.per totum z opusculo. lxxxiij. c.xvij.per albuleriſem mathei.vj.c.q xxj.de quo in 16 speculo conscientie.lib.j.c.lxxxiij. ¶Modo illa bona super quibus litigatur sint parafernalia vt sunt alia que habet vxor vltra dotem que tradidit marito non tamen in dotem.z in istis censetur maritus procurator.z potest tanq̄ procurator super eis agere nec tenetur cauere de rato.vt voluit bar.in.l. maritus.C.de procu.quia ista bona cēsentur quasi dotalia z ꝓ tanta iudicantur sicut dotalia.z ideo sicut in dotalibus habet administrationem sic in istis ex tacito mandato.vt.l.fi.C.de pac.comm̄ ita no.Bal.in.d. l.maritus.in fi.z per ꝓfis vxor de illis non potest se intromittere litigando in iudicio vel alias. Sunt et alia bona que habet vxor penes se:quorum administrationem retinet sibi.Et in istis cum habeat vberiorem potestatem disponendi super illis: videtur prima fronte valere iudicium per eam agitatum super eis saltem de iuris rigore:q̄uis de iure regni se eis crederem propter dictas leges regni.de quarū mente est quod vxor sola sine marito non possit aliquem actum facere:per quem possit marito preiudicare vel alias.ita intelliguntur z practicantur dicte 19 leges. ¶Et per hoc tollitur contrarium quod posset formari de doctrina Bar.communiter approbata in.d.l.apud iulianū.§.fin.ff.ex qui.cau.in.po. ea. quem refert z sequitur Bal.ang.Jo.de imol.cumanus z Aler.in.l.mutuum.§.ſ.ff.de acqui.here. z abb. in.c qua fronte.§.de ap.vbi dixit quod si dictat statutuz ciuitatis quod mulier non possit contrahere sine consensu ꝓpinquorum bene poterit esse in iudicio z aliquid confiteri:z procuratorem ad iudicium constituere. ¶Nam illud procedit quando simpliciter est prohibitus contractus:secus tamen quādo prohiberetur(prout leges regni prohibent) vxor obligari sine marito:quo casu omnes fatentur in locis.§.alle.z Bald.z Ang.l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pactis.quod nec tunc poterit vxor quasi contrahere: presertim cum ista prohibitio fiat pertura ciuilia prout sunt leges huius regni sicut dixi supra in princ.vnde non debet fieri ita stricta interpretatio sicut si fieret per statuta.vt.l.iij.§.hec autē verba.ff.de nego.gest.et.c.in nostra.infra de inuriis. ¶Et intelligo predicta non solum quando vxor ꝓ per se litigat in iudicio.sed etiam si per procuratorem per eam solam constitutum:quia ex quo procurator nomine vxoris litigat:ipsa effectualiter videtur litigare.quoniam qui per alium facit:per se ipsum facere videtur.vt regula qui per alium.de regu.iu.li.vj.cum concor.z est bonus text.in.d.l.apud iulianum.§.contractum.vbi contractus factus cum tutore:videtur effectu celebratus cum pupillo. ¶Si enim aliud diceremus leges regni predicte essent ludibrio: quia quotidie fieret eis fraus: supplendo procuratorem qui sub nomine vxoris cōtraheret:vel alios actus obligatorios faceret:z sic fieret fraus de persona ad personam.quod esse non debet.vt.l.hec ratio.§.fina.ff.ifto titu.z.c.sicut non suo.xlvj.dist.z.c.quanto. de puuilegijs. traditur pe glossā in.c.plerīq;.xxiij.questione tertia. ¶Ille enim qui non potest actum facere per se stante prohibitione:nec poterit per alium.vt regula.pōt quis per alium.de regu.iur.libr.vj.cuz concor.z propter ea dicebat Bald.quem alij sequuntur in.l. non dubium.vj.col.ver.ij modo.C. de legibus. quod si nobilis in ciuitate non potest emere immobilia: non poterit per se nec per famulum suum ad hoc suppositum. ¶Bene facit ad hoc tex.in aut.de aliena.emphi.§.economus. colla.ix. vbi dicitur quod ꝓ res ecclesie debent dari in emphyteusim presentibus economis z cartularijs ecclesie.z postea subdit q̄ō economi nec ipsorum parentes nec cartularij per se vel per interpositas personas accipere possunt in emphyteusim. Ex quo dicebat ibi Ange.de perusio q̄ō si dictat statutū q̄ō gabelle cōmunis debeāt vendi per officiales ad hoc deputatos presentibus conseruatoribus monete:conseruatores monete vel ipsoruz parentes per se vel per subiectas personas non possunt emere dictas gabellas. Idem dicit si statutum dictat quod mulier non possit testari sine presentia sui viri.quia non poterit instituere ipsum virum presentem vel consanguineum viri vel alium recipientem pro viro cum presentia viri. ¶Faciunt ad hec no.per bar.z alios in.l.fi.ff.de here.insti.vbi 18 dicunt q̄ō eo modo quo non pōt q̄s instituere ꝓ he-

redem filium saum spurium vt in auc. qui.mo. natura. effi. sui. §. pe. z in auc. ex complexu. C. de incestis nup. z auc. licet in fi. C. de natura. libe. eodem modo non. poterit per interpositam personaz instituendo eam vel legando ei cum hoc quod restituat spurio promittendo hoc publice vel accommodando tacitam fidem. adeo quod dicebat ibi no. Barto. quod heres tenebitur respondere positioni an fuerit rogatus a testatore de restituendo spurio vel incapaci. Sicut ergo vxor † sine marito non potest contrahere: vel quasi contrahere vel in iudicio esse per se: sic nec per procuratoreꝫ vel interpositam personã. ¶ Nam z tunc ipsa in effectu videtur agere. vt in simili dicebat Ang. post Dy. in. §. actio autem. in fin. insti. de act. vbi dicit quod licet agat administrator vel procurator alicuius: in effectu videtur agere dominus. arg. l. ita tamen. §. gessisse. ff. de admi. tuto. cum alijs de quibus ibi per Ang. alias sequeretur absurdum: quia quod vna via prohiberetur p aliaz viam esset concessum. quod esse non debet. vt in. l. fi. C. de reb' alie. non alie. z. c. tue. de procu. z. c. vnico. de cle. coniuga. li. vj. z regula cum quid vna via. de reg. iur. in eo. li. cum concor. ¶ Et fraudarentur leges predicte amplectendo potius verba q̃ mentez quod non est fiendum. vt. l. fraus. ff. de legi. z. c. intelligentia. de ver. signifi. ¶ Et istud teneo q̃ dus bar. quem multi sequuntur in. d. l. apud iultanũ. §. fi. ff. ex qui. cau. in po. ea. contrarium velit dicens quod si dictat statutum ciuitatis quod, mulier non possit cõtrahere sine consensu propinquorum: bene poterit esse in iudicio z aliquid confiteri. z procuratoreꝫ ad iudicia constituere sine propinquorum consensu: quia tunc non proprie contrahit: ipse tamen hoc non firmat sed cogitandũ relinquit. cuz qua decisione trãseunt Bald. Ange. z imol. in. l. mutuum. §. cum cui. et in. l. more. cod. ti. z Abb. in. d. c. qua fronte. idem tenet Ang. consilio vlti. de quo vide latius in simili signorellum dicto consi. clv. incipiente statuto ciuitatis. ¶ Sed reuera hoc dictuz Bar. nunq̃ mihi placuit per predicta. z illud in specie reprehendit Jo. campetius in suo tractatu de dote. v. parte. q. cvij. fatetur tamen ipse quod si in constitutione procuratoris specialis ad contrahendũ vel ad iudicia interuenisset solẽnitas statuti: valuisset contractus vel iudicium postea per procuratorem solum q̃us nõ interuenerit alia solennitas. Et secundum predicta videtur dialias iudicari in magna causa in cancellaria agitata per procuratorem a sola vxore constituentem. ¶ Crederem tamen q̃ si tempore quo vxor procuratorem cõstituit maritus erat presens z tacuit vel saltez quando iudicium agebatur non contradixit: per hoc visus fuit cõsentire. † vt expresse voluit bal. in. l. ij. §. voluntate. in prin. ff. so. ma. dicens qõ si lex disponit quod mulier nõ possit testari sine consensu consanguineorum sufficit eorum presentia sine contradictione licet non interueniat eorum expressus consensus. quia vbi lex facit mentionem de voluntate: sufficit voluntas non solum vera. z expressa: sed etiam tacita presumpta vel ficta: vt. d. §. voluntate. quod dictum sequitur Ange. z alij ibi. et bene facit text. ad hoc secundum Bal. ibi in. l. prima in fi. ff. de au. iu. ¶ Sed melius facit text. cum gloss. in l. tertia eodem titulo vbi gloss. dicit quod si † tutor erat presens z sciebat quod fiebat z tacuit: videtur autorizare. Argumen. rex. in. l. impubereꝫ. z. l. non multum. eo. titulo. ¶ Ad idem text. cum gloss. in. l. quo enim. ff. rem ra. ha. in. §. j. vbi gloss. dicit † non contradicere ratihabitioni par est. ¶ Ad idem facit not. dictum Bald. in. l. mandatum. C. manda. in scda columna vbi dicit quod † societas contracta cuz parte. intelligitur cum filio renouata si interueniat patientia tutoris. ¶ Ad idem facit not. dictum Bald. in. l. potuit. in. C. de iure delibe. vbi dicit quod si pupillus maior infante vna cuz tutore ingressus est possessionem: per hoc hereditas est legitime apprehensa: cuius aliter autoritas vel consensus non exprimatur. ¶ Ad idem facit quod voluit Innocen. in. c. ex parte decani. cõ de reseri. vbi dicit quod si dominus videt causam suam suo nomine agi per falsum procuratorem et non contradicit fit sibi preiudicium. Nã ex voluntate sua creditur agere cuz possit eum prohibere z non prohibet: vt. l. sepe. ff. de re iudi. et contra eum mandabitur sententia executioni cum creditur ex mandato agere. vt lege quarta. ff. de re iudi. debuit enim protestari quod factum procuratoris suo nomine agentis cum primo sciuit sibi displicebat. argumen. lege secunda. C. de filiofa. ista sunt verba Innocen. idem sentit ipse in capitulo cum in iure. cõ. de offic. delega. in secunda columna ibi vel domino sciente procuratorem nomine eius agere. sentit etiam ille in capitulo' cum olim Abbas. eod. titulo z in capitulo in nostra. de procu. z in capitulo cum super. de re iudi. in quibus locis videtur velle Innocen. z sic eum allegat totus mundus quod ex illa taciturnitate videtur sibi dare mandatum. qõ dictum pro singulari extollit Abb. in. d. ca. ex parte decani. ij. col. z in. c. cum in iure. fi. col. de offi. dele. et firmat Bar. in. l. si mater. §. hoc iure. ff. de ej except. reiu. Bal. in. l. licet. C. de ꝓcu. z in. l. ij. ad fi. C. si ex fals. instr. z in. d. §. voluntate. z plene no. in. l. tutor. C. in q̃ bus ca. in inte. resti. non est ne. z in. l. licet. ff. de re iudic. z in. d. l. sepe. per Ludo. consi. clxx. per Andreaz sicu. in repeti. rubri. de fide instru. lvij. columna dicẽ tem quod licet istud dictum Innocen. per quosdaz nõ leuis autoritatis doctores reprobetur: pro eo tamen est casus secundum eum in capitulo fin. de iure ran. lib. vj. vbi licet † procurator generaliter constitutus non censetur habere mandatum ad delinquendum nec obligandum dominum ad penam. vt lege tertia. §. si procurator. ff. quod quisq̃ iuris. z. l. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtempe. cum similibus. si tamen dominus sciat et patiatur procuratorem suum delinquere in iudicio: ex quo venit pena inferenda: ipsum male gestum a procuratore redditur validum. vt est ibi casus singularis secundum eum. ¶ Sic ergo videtur in proposito quod ex quo maritus sciuit vxorem suam constituere procuratorem et ipsum litigare per se vel per dictum procuratorem: et non prohibuit cuz possit: imo tacuit: videtur consentire et tacite approbare constitutionem procuratoris et ipsum processum: de quo videtur mihi casus in terminis in dicta lege septe. ff. de re iudicata ex qua sumpta fuit lex regni. tertia par. titulo vigesimo lege nona vbi dicitur q̃ si

maritus sciat vxorem agere vel defendere in iudicio super rebus sibi in dotem datis z non contradixit: sententia super hoc lata preiudicat marito. quia iudicium videtur ex sua voluntate agitatuz. ex quo potuit prohibere et non prohibuit. de quo vide bal. in. l. si sine. ad fin. C. ad velleya. ADDI Adde predictis quod si † vasallus testatur de re feudali presente domino et tacente sibi preiudicat secundum Bald. in. c. j. §. donare. qualiter olim feudũ po. alie. per. l. sicut §. venditionis. ff. quibus modis pignus vel hypotheca solu. sequitur Jacobinus de sancto georgio in tractatu feudorum in parte et cum pacto. quod de ipso feudo possint ipsi vasalli. ver. sed quid si vasallus. TIO. ¶ Maxime si vna cum taciturnitate interuenit aliquis actus factus per maritum: qui potius videatur declinare in consensum q̃ in dissensum. nam tunc indistincte videtur maritus consentire: vt puta si maritus duceret aduocatum vel instruat causam vel aliud simile. ita dixit not. Bald. in. l. fin. §. necessitate. penul. colum. C. de bo. que libe. motus argu. text. in. d. l. ij. §. voluntate ff. soluto matrimonio. z ff. de re iudi. vbi non voce. z ff. de adop. l. si paternaturalis. z ff de procu. l. metus. z ff. ad trebel. l. seruo iuuito. §. si pupillo. ¶ Et bene facit text. iuxta glos. fin. in clementina prima de procura. vbi dicitur quod si ego constitui te procuratorem z litteras procurationis ad te misi et tu eas recepisti z tacuisti: per hoc visus es approbare z consentire. quem text. ad hoc multum commendat do. Abb. ibi in recollectis. z in. c. penul. ñ. co. eod. titu. z in. c. nonne. de presum. z in quodaz suo consil. lxxxix. viij. colum. ¶ Ad idem es bonus text. in. c. ex oze. de his que fiũt a maio. par. ca. facit etiam text. not. in. l. filiuffa. ff. ad mace. vbi est casus: quod si filiofa. mutuauit pecuniaz z postea direxi patri suo litteras quibus dicebam quomodo ego mutuaui filio suo pecuniam rogans eum: vt ille mihi solueret. ille autem litteras suscepit z penes se retinuit z tacuit: per hoc videtur approbare mutuuz: et tenebitur mihi soluere per illum text. quem ad hoc multum commendauit Barto. in. d. l. quo enim. ff. rem ra. ha. ¶ Et propterea dicebat not. Joan. and. in regula qui tacet in mercurialibus: z refert z sequitur Abb. in. c. nonne. de presum. in. iij. colum. quod si constitutio episcopi prohibet alienationem fieri sine sua licentia: si fiat alienatio in eum: videtur consentire et licentiaz dare. quia vltra scientiam et patientiam interuenit actus declinans in consensum scilicet recepto rei alienate. Et sic vult Joan. quod vbi requiritur † licentia in actu: sufficit tacita: cuius contrarium sentiat Jnnocen. in. c. cum consuetudinis. de consue. Ange. z imol. in. l. si quis mihi bona. §. iussu. ff. de acquir. here. z Joan. an. in cle. j. de test. z in. c. si Abbatẽ. de elec. libr. vj. quem refert z sequitur Tudo. in. d. l. ij. ff. solu. matri. z And. sicu. in. c. possessiones. de reb. eccle. non alie. ADDI Ad ista bene facit quod not. Barto. in. l. cum pater. §. libertis. per illum text. ff. de leg. ñ. vbi vult quod licet filiuffa. nõ possit in iudicio agere vel conueniri sine licentia patris. l. fin. §. necessitatem. C. de bo. que libe. tamen si pater et filius simul agant; valet iudicium ex parte filij: cuius non appareat aliter de patris licẽtia. hoc sequuntur Bal. Ange. et moderni presertim Aler. in. l. xv. qui heres. §. fin. ff. de acqui. here. Bald. in. l. si filius. in fin. ff. de iud. Joan. de imol. z moderni in lege si cum dotem. in fi. ff. solu. matri. cum concordãtijs. ubi signatis. Ange. in. §. pupillus. insti. de iniuti. sti. Jaſ. in. l. quoties. la. j. C. de fideicommiſ. Abb. in c. dilectus. in. j. notabili. de consuetudine. hinc est quod si filius alienat rem immobilem simul cũ patre vel econtra. non requiritur alius consensus vel alia patris autoritas: iuxta. l. fin. §. filij autem C. de bo. que lib. ita dicit Ange. in. d. l. quoties. per illum text. et sequitur ibi Jaſ. hinc est etiam quod stante statuto quod filius non possit se ligare sine licentia patris: si in eodem instrumento repertantur obligati pater z filius. non requiritur alia licentia patris secundum Bal. in. l. fi. ij. columna. C. ad mace. TIO. ¶ Et procedunt ista siue intelligamus quod illud verbum Otorgamiento: positum in dictis legibus regni importet consensum. Nam tunc licet a principio non interuenerit satis est quod ex postfacto prestetur: vt in. c. quod sicut. de elect. z in. c. cum vos de his que fi. a pre. z. c. cura. de iurepa. z. l. sinautem cum ibi not. Bar. ff. de aqua plu. arcen. z gloss. in. c. prudentiam. in ver. nihil. de offi. deleg. z in. c. quod sicut. in ver. consentire. de elect. Ad idem quod voluit Jo. an. in. c. in decimutatibus. in ver. a minori. de elec. lib. vj. Siue illud verbum Otorgamiento: importet autoritatem prout aliqui firmant. nam licet de iuris subtilitate autoritas debeat a principio interuenire. vt. l. obligari. ff. de auto. tuto. z tenet Bal. in. l. j. ad fi. C. qui admi. ad bo. po. po. z in. l. si vxorem j. colũ. C. de condi. inser. Abb. in. d. c. cum vos. vide Jo. an. in. c. j. de reb. ecc. non alie. lib. vj. ¶ Inspecta tamen mente legum regni predictarum satis est q̃ ex postfacto interueniat. cum ratificatio actus precedentis dependeat a sola voluntate z ratificatione maritj. quod apparet ex eo quod in suum fauorem emanarunt dicte leges. vt dicebat Bal in. l. j. C. vnde vir z vxor. et dictum est in precedentibus. Si ergo in terminis legis nostre maritus potest renuntiare iuri consentiendi. vt dicebat ibi Bal. z sic renũtiando valeret contractus vel actus per vxorem vel eius procuratoreꝫ gestus sine consensu maritj. multo ergo fortius valeret si ipse ratificaret expresse vel tacite. ¶ Ad hoc ego allego text. singu. in. §. penultimo institu. de mili. testa. vbi traditur singularis doctrina quod ita demum potest quis ratiz habere quod ab initio iure non subsistit: si nullam solennitatem desiderat sed solum ex voluntate ratificantis dependet. sic debent intelligi not. per Bart. in. d. l. si quis mihi bona. §. iussum ff. de acquiren. here. z per docto. in dictis iuribus. ¶ Ad idem facit text. in. c. quam sit. de elect. libro. vj. z in. l. licet. de iudicijs. vide glos. z Barto. in. l. j. §. inchoare. C. vbi de cri. agi opor. Bal. in. l. quicunq̃. ij. columna. ver. si autem pro causa. C. de bo. que lib. z Alexan. in. d. §. iussum. iij. columna. ver. item inquantum. Bart. et in. v. colum. ver. secundo dic. ¶ Idem dico si teneamus quod dictum verbum Otorgamiento: importet licentiam prout est veritas per. l. regni. j. par. titu. iij. l. xxxij. in prin. cuius verba sunt hec licentia en latin y Otorgamiento en romance todo es vno

cosa.de hoc verbo Otorgamiento:vide legem regni.ij.par.ti.j.l.j.Et ex hoc forte inoleuit cōsuetudo in his regnis quando vxor alicuius contrahit semper dicitur quod illud facit de licentia maritt: que quidem licentia de iuris subtilitate debuisset precedere alias non valeret:vt est text.qui ad hoc quotidie allegatur in.c.licet.de regula.vbi dicitur quod si religiosus vult transire ad strictiorem religionē: hoc faciat petita prius licentia a suo prelato. ¶Ad idem text.in.c.omnis vtriusq; sexus.j.pen. z re. in
28 §.si qs.vbi littera dicit:si quis alieno sacerdoti ꝓ voluerit iusta de causa sua confiteri peccata:licentiam prius postulet:idem dicit.d.l.regni.xxxij. ad idem text.in.l.j.C.de sacrosanc. eccle.quam ad hoc notat Bal.in.l.bonorum xvij.colum.in fi.C.qui admi.ad bo.po.po. ¶Ad idem facit.l.certa forma.C.de iure fis.z C.non licet.metropo.in rubrio z in nigro.z in l.vna.C.de cōmeatu.lib.xij.z quod no.in.l.fi.§.necessitatem.C.de bonis que lib.ADDJ Preſertim per Bald.notat Barto.in l.si autem plures.ff.de aqua plu.ar.z in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqr. here.DJO.z firmat campetius in suo tractatu de dote in.v.parte.q.lxxxiij.imo de iuris subtilitate debuisset licētia expresse concedi:vt not.voluit Jo. an.post archi.in.c.si abbatem.de elect.z idem Joā. an.i.regula qui tacet.de reg.in li.vi.in.iij.q.z Lap. allegatione lxxxvj.z Bald.in.l.obseruare.§.profici sci.ff.de offi.procon.z lega.Ludo.z Aleran.in.d.l. ij.§.voluntate.ij.col.ff.so.ma.est glo.quam ipsi nō
29 allegant iuncto tex.in cle.j.de testa.vbi ter.dicit ꝙ religiosus non potest exequi vltimas voluntates nisi habita superiorus licentia:dicit ibi glo.quod nō sufficit tacita: quam ad hoc allegat z commendat 1
campetius in.d.trac.de dote.v.parte.q.lxxxj. ¶Attento tamen quod ista licētia z validitas actus per 2
vxorem gesti dependet a voluntate maritti in cuius fauorem emanarunt leges regni:que in contractu 3
mulieris licentiam maritt requirunt: mihi videtur quod ex postfacto potest ratificare tacite vel expres 4
se,gesta per vxorem absq; eius licentia in iudicio 5
vel extra iudicium:per ea que.s.dicta sunt signanter per text.in.d.§.penul.insti.de mili.testa. Et ita 6
vidi pronuntiari in cancellaria. ADDJ Ad predictorum confirmationem facit quod notanter voluit 7
Andreas de ysernia z sequitur ibi aluarotus in.c. imperialem.de proh.feu.alie.per Frede. vbi dicit 8
30 quod si vasallus ꝓ alienauit feudum sine consensu domini:potest dominus ex postfacto consentire secundum eum quem refert z sequitur Jacobinus de sancto georgio in tractatu feudorum in parte cum pacto de non alienādo. colum.ix.versi.quero quando 9
vasallus.z vide ibi an sufficiat tacitus consensus 10
hodie per legem taurinam.lvj.lviij.Limita predicta vt vxor non possit contrahere vel actum obligatiuum facere sine licentia maritt: nisi hoc cum iuramento fecerit.nam tunc tenetur iuramentum seruare vt notanter voluit Ancharanus in capitulo primo de constitutioni. in repetitione columne.lxxvj. ver.predictis applico questionem.z colum. ver. 11
pro confirmatione precedentis ꝛc.et faciunt rationes plures quas ipse recitat.colum. ver.quid dicet in materia iuramenti.idem expresse firmat Frā 12

ciscus aretinus consilio.lxij.ad hoc bonus tertius in.c.cum contingat.de iureiuran.z.c.licet eodem titulo libro.vj.z.c.Cuius pactum de pactis.co.lib.eque in illis turibus notantur videas multa que scripsi supra.§.xiij.in fine de alienatione dotis facta a muliere cum iuramento. limita secundo nisi maritus tempore contractus vel actus sit absens a prouincia in partibus remotis.nam tunc eius absentiam supplet iudex vt per Ancha.in dicto capitulo primo de constitu.colum. ver.transeo ad statuta:vbi alia ponit ad materiam predicte ligis regni que ego super eadem lege in meo commento latius prosequor.videas per te.et bene facit.textus in lege penultima.ff.de bonorum possessionibus.z in lege bonorum.C.qui admi.ad bonorum pos.po.et in lege si infanti.in fine.C. de iure deliberandi.vbi aliquādo iudex prestat autoritatez supplendo defectum tutoris vel curatoris.hoc est hodie ritu positum per legem Taurī.lix.incipiē.quando el marido,idem facit iudex quando maritus est presens et requisitus non vult prestare licentiam vel consensum sine iusta causa.nam tunc cogitur prestare vel saltim iudex prestabit pro eo.Argumen.capitulo nullus.de iure patronatus.ita disponit lex Tauri. l.lvij.quam tene menti.item limita et intellige predictam legem regni prout continetur in cut⁹ statutis.l.lvj.z.lxj.quas p te vide.DJO. ¶Ista fuit facta quo ad istum quintum effectum omissis multis que potuissent adduci ad intellectum ampliationem z limitationem dictarum legum regni: q non erat hic locus accommodatus. Et per ista sum expeditus de ista septima z vltima limitatione.

℣ Donatio inter coniuges morte donatoris confirmatur.

Et idem est in donatione facta ante matrimonium relata tñ in tempus matrimonij.

Donatio causa mortis ad sui validitatem non requirit aditionem.

Donatio inter coniuges de iure cōmuni non valet.

Legatum non reuocatur per generalem dationem in dotem.

Legatum reuocare an videat testator alienando in specie rem legatam.

Legatuz an z quādo per alienationez rei legate reuocetur.

Pignorare rem pro tāto quanti valet censetur totalis alienatio.

Creditor licet fundum pignori datum vt onus satisdationis euadat non censeatur possidere.fallit tamen nisi esset sibi pro tanto obligatus quantum fore valet.

Statutum prohibens forensem acquirere immobilia intelligitur etiam prohibere capere pignori pro tanto quanti res valet.

Donatio in dubio non presumitur reuocata.

Reuocatio trahitur retro quo ad fructus percptos.

Donatio remuneratoria non est proprie donatio:z reuocari siue modificari non potest.

Donatio vel concessio ab aliquo facta pōt per principem modificari.

Vasallus si sine filijs decedat an res feudalis ad dominum reuertatur.

16 Priuilegiū sine cā reuocare an possit princeps.

17 Princeps in contractibus consideratur vt priuat⁹.

18 Cardinales si ante creationem pape aliquid statuunt:et quilibet promittit illud obseruare si fuerit 2
electus:non tenetur electus obseruare si est in preiudicium dignitatis sue.

19 Promissiones principum in principio sue creatiōis si sint preiudiciales non debent obseruari.

20 Heredis appellatione an et quando intelligat de primo an de omnibus.

21 Testator si simpliciter reliquit elemosinam tali cōuentui in festo sancti Laurētij:intelligitur solum de primo festo post mortem testatoris.

22 Priuilegium principis debet esse perpetuum.

23 Priuilegiū datū prelato q̄ clerici quatuor secū residentes percipiant fructus in absentia intelligit de presentibus et de futuris loco illoꝝ subrogatis.

24 Donatarius si decedat non relicto filio masculo:relinquat tamen filiam feminam legitimam an ad illā transeant bona donata.

25 Masculinū in concessionibus et donationibus fauorabilibus concipit femininum.

26 Filia in iure primogenture an admittatur filio legitimo deficiente.

27 Femina succedit in feudo etiā si feudū sit nobile.

28 Inuestire filiam vasalli an teneatur dominus non existentibus masculis:anvero possit alium quēcūq; inuestire.

29 Donatio principis latissime interpretāda est in eius preiudicium.

30 Filij nomē in materia feudali ponitur pro quolibet descendente ex linea masculina.

31 Conditione defecta res manet apud grauatum.

32 Per additionem desinit hereditas esse patris et incipit esse filij adeuntis.

33 Feudi si postēa transiuit ad feminā non pōt ab ea remoueri propter superuenientiā masculoꝝ.

34 Secundo genitus si a principio fuit exclusus an sit postea admittendus.

35 Actus in dubio iudicatur perpetuus:nō tpalis.

36 Exclusus semel ppetuo est exclusus in materia feudali. 3

37 Pactum per qō quis se obligauit vt pro obseruantia contractus possit capi personaliter nō transit ad heredem pasciscentis.

69 Extra casus predictos dona

1 tio inter cōiuges est prohibita:vt in superioribus dictum est nō tamen est omnino nulla. qō apparet ex eo quia morte donatoris confirmatur:vt l j.z.ij. et.l.si maritus.la.ij.z.l.papinianus.z.l. cum hic status in principio.ff.isto titu.z.l.puma.de dote prele. et.l.secunda de pac.dota.z.l.donationes quas in parentes.C.isto titu.z.c.fina.j.eodem.z.iij.parti.titu. xij.iij. ADDJ Vide Ludo.lasitanum in.l. si inter virum.ff.de rebus dubijs.qui plura dicit circa hoc. DJO. ¶Ratio potest esse.quia in eadem voluntate presumitur quis esse nisi venientem ad mortem apparear contrarium voluisse: vt dicta.l. cum hic status.cum alijs de quibus.s.z.c. maiores. de baptismo.z.l.sancimus.C. de testamen, vnde perinde est ac si donatio esset testamento confirmata. et sic de ea detrahitur falcidia sicut de alijs legatis testamento relictis secundum Barto.in dicta.l. cum hic status. ¶Quod procedit non solum in donationibus factis inter coniuges constante matrimonio: sed etiam in factis ante matrimoniū relatis tamen in tempus matrimonij:vnde si sponsus aliquid donat sponse ante matrimonium vel confitetur dotez recepisse z se refert in tēpus matrimonij secuto post ea matrimonio. morte ipsius cōfirmatur donatio per iura predicta.non quidem ex verbis legis:quia non videtur vere facta donatio a marito cum ante matrimonium fiat.sed ex sententia legis:quia colata in tempus matrimonij ficte videtur facta a marito. Casus est nota.in.l.cum hic status.§.si sponsus. ff isto titulo.quam ad hoc ponderat Franciscus de aret.in.l.si diuortio.circa fin.ff.de verbo.obliga. Ex quo infert ipse vnum quod reputat valde not.quod vbicunq; ad priuilegium cōsequēdum apponitur certa qualitas in persona contrahentium:si illa qualitas inest ficte z non vere non comprehenditur sub verbis legis.nā sponsus qui donat vt donatio post matrimonium habeat effectum: vere quidem non est maritus.ex quo confert donationem in tempus quo erit maritus.z hoc refert et sequitur Sozinus in.l.j.xiij.co.in fi.ff.so.ma. ¶Item confirmatur donatio inter coniuges morte donatoris etiam si donatoꝛ post talem donationem fecerit testamentum in quo nullum heredem instituit:vel si instituit hereditas non fuit adita. Nam per tale testamentum vel heredis institutionem non videtur reuocata donatio.vt est tex.z ibi no.bar.z bal.in.l.j.C.isto tit.est tex.no.in.l.sequēs.ff.de leg.ij.fm Bar.ibi quā etiaz allegauit Bal in.d.l.j.C.isto ti.sicut dicimus in donatione quam facit pater filio:q; similiter illa ad sui confirmationez nō requirit aditionem hereditatis. vt voluit glosſ.no.in.l.filie cuius.in ver.j.in fi.C.fa. ercis.quam ad hoc pro no.allegat Ange.in.l.ij.de lega.j. ¶Ista enim donatio inter coniuges videtur quodammodo donatio causa mortis: cum per mortem confirmetur:vt dictum est:que quidem ꝓ donationes causa mortis etiam ad sui validitatem non requirunt aditionem hereditatis. vt expresse dicit Ange.in.d.l.j.C.isto ti.cuius Bart.ibi dubitauerit.idem tenet Bart.in.l.in mortis.in fine.ff.de dona.cau.mor.z in.l.qui rome.§.flauius.in fi.ff.de ver. obligationibus.qui ad hoc allegat text.in.l.j.qui sine manu.ad liber.perue.po.ad idem est bonus tex. cum glo.in ver.qui mortis.in.l.post legatum.§.penulti.ff.de his quibus vt indig. ¶Ad idem est gl. in.l.etiam.ff.de inoffi.te.in ver. infirmari.quam ad hoc allegat Bal.in.l.z si non mortis.in princi.C. ad legē fal.idez sequitur Bald.in.l.ij.C.quibus res iu. non no.z in.l.cum quis.ff.de condi.ob cau. Salyc. in.l.finali.C.de pac.Ange.in sua disputatione incip. assensio miles charta.v. Bald.in lege cum virum C.de fideicom.Joan.de imo.in.d.l.si quis.de lega. z in.l.fina.ff.de dona.cau.mor.vbi hoc sentit Bald. et Aleran.in.d.l.ij.de legatis primo.Franci.de are. consilio.lxxiij.pe.colum.valebūt ergo donationes inter coniuges: cuius donatoꝛ fecerit testamentuz et heredem instituerit:et nolit adire,vt supra dictū

est. ¶Intellige quando fecit generalem institutionem vel dispositionem bonorum.secus si specialem de illis bonis: nam tunc bene esset revocata donatio:et per consequens non confirmaretur.casus est not.cum gloss.in lege si maritus.la.ij.C.isto titulo.& l.cum hic status.§.si maritus.et.§. qui quasdam.ff. eodem:vbi dicitur quod si maritus rem quam vxori donauit alteri legauit vel pignori obligauit videtur donationem revocare.adeo quod morte mariti non intelligitur donatio confirmata. ¶Ratio huius est quia † donatio inter coniuges de iure commu
4 ni non valet:licet iure singulari confirmetur morte. vt dicta lege Papinianus.cum aliis de quibus supra.ff.isto titulo.illud autem quod valet iure singulari:facilius tollitur: quam illud qđ valet iure communi.vt lege eius militis.§.militia missus.ff. de testa.mili. ¶Intellige tamen quando maritus specialiter pignorasset: vel obligasset rem quam vxori donauit:secus si maritus obligaret generaliter omnia bona sua.nam tunc non videtur revocata donatio:quia non videtur ea mente obligatum. vt dicto paragrapho si maritus. Ratio diuersitatis est:quia plus operatur pignoratio vel obligatio specialis q̄ generalis:quia generalis nō afficit ita rem sicut specialis.arg.l.ex differentia.ff.et quibus cau.pig. vel hipo.ta.contra.hec est decisio elegans Barto.in lege rem legatam. in fine.ff.de adi.lega.idem tenet Bald.licet de Barto.non fecerit mentionem in lege si non verum.C.isto titu.quos sequitur Jaſ.in lege tertia.in secunda columna.versicu.ij.notanter limitat.C.de legatis. ¶Ex quo infert ipse ibi in fine colum.ad vnum valde singulare:quod si mulier te
5 statrix que † legauit domum vel fundum alicui et post testamentum nupsit et dedit omnia bona sua in dotem viro:per istam donationem generalem in dotem non intelligitur revocatum legatum: ita notabiliter consuluit Alexand.consilio.xxxj.incip.ponderatis his.in tertio volumie.quod miro modo extollit tanq̄ nouum et ab alio non tactum Jaſ. vbi supra.et illud confirmat ratione predicta. nam per alienationem voluntariam:ita demum revocatur legatum si alienatio est facta in specie de illa re legata:secus quando fit alienatio in genere omnium bonorum. ¶Sicut in simili dicebat Bartolus in donatione facta inter coniuges. Ita ergo in proposito licet testator alienando in specie rem legatam in
6 telligitur † legatum revocasse.tamen dando omnia bona in dotem et sic alienando generaliter:non intelligitur legatuz revocasse rei in specie legate.imo mēs testatoris sit vt illi generi per speciem deroge
9 tur vt in iuribus vulgaribus. ¶Si tamen bene pō derentur motiua Alexand.probant aliud quod est singularius quod etiam si mulier dedisset in specie in dotem illam rem quam prius legauerit: adhuc non revocatur legatum:quod si est verū est multū notabile.de quo vide latē Jasonem vt.§.ADDJ
7 an † autem & quomodo per alienationem rei legate revocetur legatum.vide textum & ibi nota.in preallega.l.rem legatam.ff .de adi.lega. et in dicta lege tertia.C.de lega.& l.res.in vſ.partita.titul. tr.l.xvij. quam tene menti.quid autem si rem legatam a testatore alienatam:testator redemit:an reintegretur legatum? vide textum.no.in.l.cum seruus.ff. de adi. lega.& Bald.in.l.qui post testamentum in princip. C.de leg. vbi vide Alexand.& consilio.xxxj.colum. fi.iij.volum. ¶JO. ¶Predicta sunt sane intelligē da quādo ista generalis obligatio vel pignoris datio esset facta pro minori pretio quam valerent bona ipsius pignorantis seu donatoris.secus si pro tanto pretio quod non est verisimile ipsum velle luere. nam tūc ista pignoratio habetur loco alienationis. vt.l.antepenul.in principio.de legatis tertio.& l. legata.in fin.ff.de sup.leg.& ibi Barto.ita tenet Bartolus.in dicta.l.rem legatam.in fi.de adi.leg. Ly. Fulo.in dicta.l.rem legatam.in fi.de adi.leg. Ly. Fulo. Paul.Alexand.& Jason in dicta.l.tertia. §C. de leg. Joan.faber.in.§.idem rescripserunt.institu.de leg. †pignorare enim rem pro tanto quanti valet censetur totalis alienatio iuxta not.per Bart.in.l.in quorum.in fi.ff.de pignori. ¶Et facit quod voluit Baldus in.l.voluntas.C.de fideicommiſ.& in.l.finali.C. de reb.alie.non alie.& in secundo.§.aut libellario. quib.mod.feu.amitt.in verbo dolo versatus est.& in l.manumissiones.ff.de iureiurā.& ibi Jaſ.& in dicta lege sciendum.§.possessa.in fin.ff. qui satisda. cog. Saly.in dicta lege fin.in fi.vbi dixit quod si tradidit rem.cum pacto ne exeat manus tuas:& tu pignorasti pro equivalenti pretio: diceris contravenisse conventioni.quia non est verisimile quod ampliꝰ redimes. Idem est si locares persone adeo potenti quod non esset virisimiliter spes recuperationis: vt voluit Bald.quem sequitur Fulgo.& Jason in lege manumissiones.penultima columna.ff.de iust.& iur. Argumen.dicta lege qui habebat.ff. de leg.iij. facit quod in simili voluit Bartol.in lege legata.in fi.ff.de sup.le. Jaco.de are.Ange.imo.Franci.are. et moderni in.l.puma.§.per seruum co:poralem.ff. de acquiren.possessio.vbi dicunt quod quando res est pignorata pro tanto pretio quod non est verisimile eam debere lui per debitorem:tūc acquiret creditor possessionem per seruum tanq̄ verus dominus quod est valde notabile pro ampliatione.l. qui habebat.de legatis tertio. cuius aliter sentiat Bartholomeus sozinus in.dicto.§.per seruuz. ADDJ Per rationes & fundamenta satis vigentia quibus non facile responderi potest.& in parte iuris illud videtur verius nisi communis opinio esset in contrarium.ad cuius confirmationem facit quod voluit Albe.Bald.Joan.de ime.Alexan.Jason & alii moderni in.d.§.possessor.vbi dicunt quod licet creditor † dicatur possidere quo ad multa: de quibus ibi per gloss.non tamen quantum ad hoc vt releuet ab onere satisdandi nisi fundus esset pro tanto, et obligatus vel pignoratus:quantum fere valet:nam tunc censetur tanq̄ propius & releuat ab onere satisdandi per text in lege legata.in fi.ff.de sup.legatis cum aliis de quibus per Jaſ. vbi.§.quando ex his
10 infertur quod † statutum prohibens forensem acquirere immobilia:intelligitur etiam prohibere ea pere pignoris pro tanto quanti res valet secundum Jaſ. ibi. ¶JO. ¶Si ergo maritus qui fecit donationem pignoravit generaliter omnia bona sua pro tanto pretio quantum valebant ettaz cum re donata:verisimile est quod non voluerit ea luere, et per consequens presumitur habuisse animum revocandi. Unde per eius mortem postea secutam non confirmabitur dicta donatio:vt apparet ex predictis. ¶Quod intelligo nisi forte ista res donata q̄ fuit pignorata generaliter vel specialiter fuisset maioris ipsius pignorantis:quia tunc propter affectum quē ad eam habebat.& quamuis eam pignorauerit pro quanto valebat:tamen non est verisimile quod eam non debeat redimere.vt lege in emptione.ff.de min. & nor.in lege dudum.C.de contrahend emptio.& in capitulo constitutus.supra de in integ.restitutio. Un de hoc casu non videretur revocata donatio.ita notabiliter sentit Paul.de castro quem refert & sequitur ibi Alexand.in fin.in dicta lege tertia.C.de legatis.et etiam Jason in prima columna. ¶Ex quib̄ omnibus inferri potest ad decisionem questionis quam meo tempore in cancellaria vidi agitari, mulier nobilis domina Maria de gabete quatuor habens filios Petrum Joannem Franciscum & Ferdinandum.donationem fecit cuiusdam oppidi Petro & Joanni inter viuos.vt ipsa dicebat.vt ipsi haberent post eius mortem promittens non revocare. deinde in extremis posita condidit testamentum in quo inter cetera eundem Joannem in tertia parte omnium bonorum suorum meliorauit siue donorum siue reddituuz &c.de dicto tamē oppido donato nullam expresse fecit mentionem,sed de domibus:vt supra dixi cum nullas alias haberet domos. itaq̄ in effectu(vt paucis perstringam) ipsa testatrix nulla fere alia bona habebat nisi illa que generaliter in testamento nominauit.Dubitatum fuit vtrum per huiusmodi testamētum & meliorationē visa fuerit revocare donationem predictam. Videtur dicendum quod sic per ea que superius diximus. ¶In cōtrariū tamen fortiter facit tex.no.in.l.eque quelles.C.familie erciscūde vbi si testator inter suos heredes bona sua diuisit & cuilibet certa bona cum mancipijs que ibi erant reliquit non videtur voluntatem mutare:quamuis postea eadem mancipia vniuersa nō facta eorum discretione cōmendanda putauerit heredibus. ¶Ad hoc possunt adduci notata per Dynum & alios in regula general.de regulis iuris.libro sexto.& per Modernos in capitulo primo de rescriptis. ADDJ Hinc est quod si princeps donauit alicui castrum quod erat in prouincia:postea alteri donauit totā prouinciam:intelligitur excepto castro alteri donato.quia id facere intelligitur sine preiudi-
12 cio alterius.lege secunda.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco publico. ita dicit Hostiensis in capitulo nimis.de iureiurando.dixi in tractatu insularum maris Oceani.capitulo quinto.§.sexto.circa finem. ¶JO. ¶Ad cōfirmationem predictorum facit q̄
11 quando sumus in dubio † vtrum donatio fit revocata vel ne per penitentiam donatoris.in dubio presumitur non revocata:vt est text. valde notabi.in.l. cum hic status.§.penitentiam.ad fin.ff.isto tit.dum dicit vbi semel donatorem penituit etiam heredi revocandi potestatem tribuimus si appareat defunctum euidenter revocasse voluntatem. quod si in obscuro sit:procliuior esse debet iudex ad comprobandam donationem. ¶Ex quo infertur ad vnum valde not.quod si maritus confitetur dotem recepisse ab vxore constante matrimonio:ex qua confessione resultat tacita donatio:vt supra dictum est:etiam si postea dicat confessionem illam falsam fuisse:non videtur revocare tacitam donationem resultantem ex confessione:quia requiretur expressa revocatio viri dicentis revoco confessionem & donationez ex ea resultantem.declarando autem quod nō habuerat dotez vel quod confessio erat falsa nisi aliud addat: non per hoc videtur donationem revocasse.presumitur enim potius voluisse quod illa habeat vxor tanquam donata quam vt debita:ita notanter determinauit Albericus Papiensis.vt refert & sequitur Joan.andr.in additionibus ad Speculatorem isto tit. in rubri.de qua decisione fecit solenne festum. Audoui.in singulari.decis.incipien.scias quod donatio. & ita practicaui in cancellaria isto anno. mcccc. ¶Si tamen mater expresse revocasset donationem quam filijs fecit valeret revocatio:quamuis in donatione promitteret non revocare & sic videretur donare inter viuos.l.vbi ita donatur.ff.de donatio cā mortis.notatur in.l.que dotis.ff.soluto matrimonio maxime per Alexand. ¶Intellige tamen quod mater potest revocare donationem predictam quantū ad tertiam partem bonorum suorum:que reperitur habere tempore revocationis vel mortis ipsius donatricis computatis etiam bonis donatis. in qua quidem tertia parte potuit meliorare aliquem ex filijs vt foro legum lib.iij.titulo quinto.l.ix.revocabiliter tamen vt.l.cum pater.§.a filia.cum gloss.de legatis secundo. Quod aliqui dicunt procedere nisi forsan processum sit ad traditionem:vel ad aliquid quod loco traditionis habetur altero de modis de quibus infra.§.lxxvj. verficulo aduerte nunc. quo casu & si de iuris subtilitate revocari possit. vt dicta l.cum pater.§.pater filie.cum aliis de quibus infra §.lxxij.verficulo ampliabis predicta vt donatio inter coniuges &c.equitas tamen non patitur hanc revocationem:& propterea iustum esset super hoc legē condere que postea(me clamante)edita fuit in curijs taurinis.l.xvij.incipit quando. ne filij donatarij quibus res donate tradite sunt per viam donationis inter viuos decipiantur & cogantur rem cum fructibus restituere.quos forsan in alendo se vxorē filios & familiam consumpserunt.& tota eorum substantia non sufficeret ad fructuum restitutionē. ADDJ quia † revocatio trahitur retro etiam quo ad fructus perceptos. [revocatio donationis trahitur retro quo ad fructus intellige naturales non industriales. Jvt lege cum quis.ff.de conditio.ob causz. & l.videamus.§.idem quoq̄.ff.de vsuris. tenet bal. & sequitur ibi Paul.de cast.in lege prima.C. de his quibus vt indignis.refert & sequitur Jacobinus in tractatu feudorum folio.xxiij. columna prima. in fine.dico infra.§.lxxij.in principio. ¶JO. imo quod deterius est:vt plerunq̄ fieri solet filius donatarius vtens re sibi donata tanquam propria:ipsam vendidit vel aliter alienauit vel in alium transtulit forte titulo oneroso.et per multas tranſiit manus:per talem autem revocationem omnes possessores fraudarentur & nonnūq̄ ptiū perderent cuz filius esse metuus absens vel pauper non valens pretium solue-

re. Sanctius ergo esset quod tali casu pater vel mater donās reuocare non posset nisi ex causis ex quibus perfecta donatio inter viuos reuocari potest vt lege finali. C. de reuocan. donationi. ⁊ quinta parti. titulo quarto. lege decima. vnde iudicetur de tertia quantum ad hoc vt iudicatur de quinta que irreuocabilis est quando donatur per viam donationis inter viuos alicui filiorum acceptanti. quoniam extraneo donare potest irreuocabiliter: vt late scripsi super dictā legē regni. ⁊ latius meo consilio incipiente domina Maria de garhete super facto de quo supra feci mentionem. vbi inter cetera dicebam illam donationem quantum ad tertiam fore irreuocabilē sicut et quintā. quoniam dicebatur facta in remunerationem seruitiorum que a filijs recepisse dicebatur: de quibus si cōstaret ⁊ res erat clara ⁊ fine alia dubitatione: cum † donatio remuneratoria non sit propie donatio: sed potius permutatio: vt dixi supra columna. ccxxvj. §. limita secundo. cum sequentibus. [vide hodie legē tauri. xvij. xliij. que super hoc disponunt]. Quo casu etiam Rex vel princeps donationem a se factam reuocare non potest: nec priuilegium quod alicui concessit: vt dictum est supra columna. ccxxviij. verficulo ex istis infertur. imo nec modificare vel conditionare donationem quam fecit potest: vt notanter voluit Bald. consilio. ccxxij. in principio. incipiē. pridie consului. in tertia parte. sic intelligens ⁊ amplians legē perfecta donatio. C. de donatio. que sub modo. vt habeat locum in principe. quod tene menti ⁊ alibi non legi. ADDJ vide Abba. consilio tertio. columna. xix. secundo volumine. ⁊ Paul. de castro consilio. clxxij. columna decima. quidem tenent TJO. Intelligo tamen sane respectu temporis preteriti: bene tamen pro tempore futuro. quia facta concessione ab Imperatore vel Rege et translato dominio rei concesse: potest a principe condictio apponi non ex vi contractus sed ex vi legis: q: omnis legum potestas est in pectore suo: vt. l. qui fundos. C. de omni agro deserto. libro vndecimo. qui textus ad hoc est valde no. secundum Andr. de barulo. ⁊ Joan. de pla. ibi. ⁊ Bald. in lege nupte. ff. de senato. ADDJ Andreas de ysernia in capitulo primo §. fina: columna antepenultima. de capita. qui curiā vendidit. vide Lucam de penna. in dicta lege qui fundo. et Andream siculum in capitulo finali. supra de offic. lega. columna decimaseptima. verficulo et inquantum. vbi dicit Bald. idem tenere in lege finali. ff. de constitu. princ. ad hoc vide notabilē legē regni ordinationum libro quinto. titu. ix. l. vndecima. et foro legum libro tertio. titulo duodecimo. lege octaua.
14 ⁊ ibi gloss. TJO. Quinimo potest † princeps donationem: vel concessionem ab alio factam modificare vt est tex. mirabilis ⁊ hactenus non cogitatus ab aliquo in capitulo quinto. supra de cēsibus. Ubi fundator cuiusdam monasterij per viam donatiōis puidit ḡten⁹ fratres eiusdē monasterij ānuatim fratribus a terio monasterij ꝓcurationē ꝑstarēt: quo tpe
15 [alias folio. xxij. colum. iij. Jan autem mortuo vna marcha ad eorū ꝓcurationē sufficiebat. Numerus tamen fratrū adeo crenit ex posito qō marche quatuor vix sufficere poterant: cumque super hoc non leuis altercatio inter vtrosque religiosos extitisset: causa ad Romanum deuenit pontificem: qui auditis hinc inde propositis: per verbum indulgemus et sic ex gratia secundum glossam Innocentij Joannis Andree Abba. et aliorū donationem seu concessionem predictam modificauit: ad priores statum eam reducens: non obstante fratrum augmento. Siquidem princeps alterius donationem modificare potest vt ibi: multo fortius a se factam modificare poterit. ADDJ Adde quod tertium in dicto capitulo quinto: penderat Petrus de Ancharano ibi cum allegat Joan. andre. in capitulo olim. de verborum significationibus. et Petrus autiboli in tractatu de muneribus. folio. xxij. columna tertia. et Jacobinus in tractatu feudorum in parte et cum molendinis: per quam aliqui audent dicere quod clausula regis Henrici de qua statim dicemus trahit non solum ad donationes quas fecit postquam fuit rex. sed etiam ante: nam ex q̄ potest adijcere conditionē vel modificationem donationi ab altero facte: multo fortius donationi a se facte: tene menti et cogita. TJO. CEx his iustificari ⁊ defendi potest illud quod serenissimum dominum Regem Henricū. ij. olim fecisse legimus. Nam cum tempore scisinaris inter se ⁊ Regem dominum Petrum: et plures ⁊ immensas donationes quibusdam regni magnatibus fecisset (pacatis regnis) modificare volens donationes predictas. clausulam suo adiecit testamento: his verbis conceptam. CPor razon delos muchos grades y señalados seruitios que nos fizieron enlos nuestros menesteres los prelados ⁊ duques cōdes ⁊ marqueses: maestres richos hombres: et yfancones: et los caualleros: escuderos: ⁊ ciudadanos: assi delos naturales de nuestros reynos: como los de fuera dellos et algunas cibdades villas ⁊ lugares delos neustros reynos: ⁊ otras personas singulares de qualquier estado ⁊ condicion que sean: por los quales auimos fecho algunas gratias ⁊ mercedes: por que nos lo auian bien seruido et merescido: et son tales que lo seruian et mereceran de aqui adelante. CPor ende nos mandamos a la reyna et al infante que les guarden et cumplan ⁊ mantengan las dichas gratias et mercedes que las nos fezimos et que gelas non quebranten ni menguen: por ninguna razon et nos gelas confirmamos et tenemos por bien que las ayan segun que gelas nos otros et confirmamos ⁊ mandamos guardar en las cortes que fezimos en toro. CPero toda via quelas ayan por mayoradgo et que finquen al su fijo mayor legitimo de cado vno dellos ⁊ si muriere sin fijo legitimo: que se tornen los sus lugares del que assi muriere a la corona de neustros reynos. ADDJ De ista clausula meminit montalbus in repertorio ordinationum in verbo primogeniti et fore legum libro tertio. titulo duodecimo. lege octaua. in verbo nopueda. et Ludouicus consilio septuagesimooctauo. de qua diximus supra. §. l. post principiū.

maiestas vt ex predictis apparet ⁊ firmat in terminis dominus Ludouicus Romanus cōsilio. xcviij. incipiente: quo ad id quod de quo queritur in secūdo dubio. vbi de clausula ⁊ modificatione predicta mentionem facit pro constanti firmans ipsius conditionis vel modificationis validitatem: requisitus de consilio super hoc quod alibi non legi in specie tractum. ideo rene memorie quia quotidie videbis in practica. CEt istud teneas quāuis aliqui hoc impugnare nitantur: tum quia donationes predicte fuerunt perfecte quibus conditio adiici non potuit vt dicta lege perfecta donatio. ⁊ per Baldum in dicto consilio. [Adde Baldum in lege finali. ff. de senatoribus.] CTum etiam quia fuerunt remuneratorie ⁊ per cōsequēs irreuocabiles: vt sentit Bal. in. l. qui se patris. ix. colum. C. vnde liberi. dum dicit
16 quod speciale est in principe vt possit † reuocare suū priuilegium sine causa. vt dicta lege qui fundos. cōtentionem autem seu donationem reuocare non potest nisi secundum ipsius rei naturam. quando iam translatum erat dominium secundum Baldum ibi sic intelligentem dictā legē qui fundos. cum autem de natura donationis perfecte per quam translatū est dominium sit: vt non possit reuocari vel modificari vt predixi: ergo ⁊c. ADDJ Cui ratio est quia
17 † princeps in contractibus consideratur vt priuatus. iuxta. l. ij. §. f. ff. ne quid in loco publico. et quod per eā dicit bar. in. l. in fraudē. §. neq;. ff. de iure fisci. ⁊ cardi. cōsi. clxvij. incipiēte dñs noster papa. quorū meminit Felinus in capitulo primo de probationi. columna secunda et tertia quem rogo videas vbi etiam commemorat dicta Abba. de quibus statim fit mentio in ver. ⁊ istis Adde. TJO. CAd ista faciunt que dicit Abb. in capitulo nouit vndecima columna de iudi. ⁊ in capitulo suggestū de decimis. et Cardinalem. in repetitio. c. perpendimus. de sentēt. excommi. co. ver. dum de reuocatione priuilegiorum loquuntur. ista et multa alia adduci possunt (que breuitatis causa omitto) per que modificatio predicta impugnari posset. de quibus hodie superflua esset disceptatio: eo quod rex ⁊ regina domini nostri eam vt legem merito seruari iubent. quia donationes et concessiones predicte fuerunt adeo immoderate ⁊ immēse ac regno nociue: quod de earum validitate non abre poterat dubitari. iuxta no. in. c. intellecto. de iureiu. presertim cum tante angustie: tanteq; tribulationes ⁊ scisinatis tempore facte fuerint. ADDJ Facta autem per principem scisinatis tēpore in regno: vel promissa per eum: non sunt implenda: vt sentit dominus Abb. in. c. ficut. in
18 primo. in tertio nota. per illum tex. ff. de iureiuran. cum dicit quod si † cardinales ante creationē pape aliquid statuunt: ⁊ promittit quilibet illud obseruare si fuerit electus: si est in preiudiciū dignitatis sue: non tenetur electus obseruare. idem no. Cal. in titu. de iurei. consilio tertio facit capitulū cum venissent. ver. ipse vero timens. §. de insti. ⁊ hoc bene no. ad in
19 frigendas † promissiones factas per principes in principio creationis sue. quia si sunt preiudiciales: non tenetur obseruare secundum Felinum in. c. j. de probatio. colum. v. ver. sexto declara. et ita dicit alias diffuse consuluisse. cuius cōsilium libenter viderem quia pulchrū decidit casum et quotidianū. TJO. CSunt tamen aliqui qui plus quam oportet verbis illius clausule inherent dicentes per eam quod omnia bona ab ipso rege donata hodie regno defferenda: imo delata sunt: eo quod solis donatarijs eorumq; primis filijs maioribus legitimis: non autem neporibus rebus donatis vti et frui liceret quia si appellatione heredis soli filij intelliguntur vt est tex. cum glo. in. l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. Idē forti dicendum est quando de filijs mentio fit. CPrecipue quia dominus rex de filio in singulari numero mentionem fecit dicendo et que finque a su fijo mayor legitimo de cada vno dellos. quod dicunt intelligendum de primo filio maiore. et non vltersore. ar. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verborum significationibus. ⁊ l. antiquitas. C. de vsufruct. CPotuissent allegare fere in terminis nostris Albericum de Rosate post Petrum in. l. beneficium. penultima colū. verficu. fiautem in priuilegio. ff. de constit. principū.
17 ☞ vbi dicit quod si in priuilegio fiat mentio de here de in singulari dicendo tibi et heredi tuo concedo priuilegium: tunc de primo herede intelligendū est ADDJ Adde Barto. in. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulgari et pupillari. ⁊ in. l. lucius. §. sempronio. de legatis tertio. Lynum et Bal. in. l. in annalibus. et in. l. fin. viij. oppo. et. xxj. xxij. xxvj. q. C. de heredib. instītu. ⁊ in. l. in cause. §. papinianus. ff. de mino. et in capitulo primo de matrim. ad morga. con. ⁊ que ibi addo. Sali. in. l. voluntas. C. de fideicommiss. Joan. de imo. in. l. si quis filium. §. fin. ff. de acquirenda hereditate ⁊ in lege filiusfamilias. §. diui. de legatis. j. Alexan. in. l. gallus. §. et sam in fi. ff. de liberis ⁊ post.
20 vbi late tradunt predicti doctores † an et quando appellatione heredis intelligatur de primo: an de omnibus in infinitum. TJO. CAd cuius confirmationem facit in simili Bar. in. l. pen. ff. de annuis legatis. dicens quod si † testator: resinquit simpliciter eleemosinam tali conuentui in festo sancti Laurentij: intelligitur solum de primo festo post mortem testatoris: idem ergo erit in casu nostro dicendū de primo filio maiore ipsius donatarij. CAd hec possent adduci multa similia que cumulat Feli. in capitulo secundo supra de treuga et pace. secunda colū. verficu. tene etiam mēti. que videas per te. CSed meo iudicio veritas est in contrarium. imo quod bona transeunt in filium ⁊ nepotem et pronepotem et deinceps maiores et legitimos. eo quod mens regis hec videtur fuisse a principio quando fecit donationem dum dixit quod donabat eis pro se suisque heredibus et successoribus. Item quando adiecit modificationem sepe dictam dum dixit. pero toda via que lo ayan por mayoradgo et que finquen al su fijo mayor legitimo de cada vno dellos. voluit ergo quod ista donata deferantur iure primogeniture in primogenitos in infinitum. alias autem frustra diceret que los ayan por mayoradgo si concessio in primum filium expiraret. pre
22 fertur quia cōcessio et † priuilegiū principis sui na

tura debet esse perpetuum: vt dicta. l. beneficium: ꝛ regula decet. de regu. iur. lib. vi. si autem intelligeretur de primo filio solummodo esset temporalis ꝛ cōtra naturam priuilegij principis quod esse non debet vt noranter voluit Joan. an. Dominicus et alij in. c. licet. §. f. de priuile. lib. vi. dicentes quod priuilegium dans alicui facultatem ingrediendo ecclesiā tēpore interdicti cum familiaribus: intelligitur non solum de familiaribus quos tunc temporis habet: sed etiam de omnibus alijs primis vel secundis et vlterioribus quos habiturus est. Idem fuit de mēte Joan. an. Dominici et aliorum in. c. fina. v. c. versicu. sed pone quod episcopus. de verborum significa-
23 cationibus. cod. lib. vbi dicunt quod † licentia data prelato vt qustuor clerici secū residentes: percipiāt fructus in absentia: non intelligitur tantum de clericis quos tūc habet vel primis quos habebit: sed etiam de futuris loco illorum subrogatis: attenta concedentis mente et natura concessionis que debet esse perpetua. Cōcludo igitur vt supra. ADDI Adde preterea retrū in. c. fin. §. item opponitur. xxij. q. ij. ꝛ. c. nam et ego. f. de verborum significationib⁹ vbi colligit quod cedente vel decedente filio primo genito: filius secundo genitus potest dici primogenitus: ꝛ quicunq; alius etiam vsq; ad mille gradus secundum Bal. in. c. f. de feudo guardie. li. feudorū: natura ergo donationis principis seu beneficij operabitur vt non finiatur in primo herede sed trāseat ad alios: vt supra dictum est: licet secus esset in contractibus per textum in capitulo dilecti. de donat. vbi Henricus ꝛ alij. IJO. C Imo quod plus est videtur mihi de iure dicendum salua decisione me-
24 lius sentientis quod si † donatarius vel eius filius primogenit⁹ vel nepos vel pnepos decedat nō relicto filio masculo relinquat tm filiā femmā legitimā: ad illam transeunt bona donata. quoniam in istis concessionibus et donationibus fauorabilibus
25 † masculinum concipit femininum vt. l. si ita scriptū. de leg. ij. ꝛ. l. qui muros. de lega. iij. et per glo. in. c. in generali de elec. li. vi. ꝛ ibi doctores nostri per Bar. in. l. f. ff. de verborum significationibus per Lynum Bal. et alios in. l. quicunq;. C. de seruis fugi. archi. in. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. per Andream sicut̄ post alios in. c. si quis presbyterorum. supra de reb⁹ eccle. non alienan. per Jaso. in. l si quis id quod. ff. de iurisdi. om. iu. melius quam alibi. C Preterim quia tam de iure communi quam etiam de lege regni ac consuetudine regni mulieres succedūt in bonis parentum. vt. l. maximum vitium. C. de liberis prtereritis. C Lex etiam regni que de successione filiorum loquitur equaliter defert paternam hereditatem filiabus sicut filijs. vt. vi. parti. titulo. xiij. l. iij. idem in bonis matoratus. vt. ij. parti. titulo. xv. l. ij. in fi. et ita consuevit fieri in his regnis. deficiente ergo filio legitimo: [vi. Ludouicum Roma. in consil. f. et
26 xcviij.] admitterur † filia in iure primogenite vt notāter decidit pe. de bella pertica. in lege pater. §. quindecim de legat. iij. vbi per illum textum dicit si consuetudo est quod in baronijs non succedat filia et aliquis habet filium vnum secundogenitum: et ex primogenito habet filiā. filia debet habere. bo-
30 1 filij ponitur pro quelibet descendente ex. masculi

niam. hoc idem voluit Bal. in. l in multis in prin. ff. de statu ho. licet de Petro non fuerit memor dicēs quod si consuetudo regni dicit quod primogenitus succedat: non intelligitur femina si stat masculus. alias intelligitur de femina. quia succedit in naturali dignitate secundum eum. quē refert et sequitur Ludoui. in. d. consi. xcvij. in. fi. dubio. decidens per hoc in terminis nostris et bonis a rege Henrico donatis non stantibus filijs filiam feminam succedere qō tenemenli. C Ad hoc faciunt nota. per Bar. in. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. vbi in fideicommisso succedit femina in defectum masculoꝝ. C Bene facit rex. no. in. c. dilecti. supra de arbitris. et ibi notant doctores. ꝛ ibi dixi in meis recollectis. ADDI Ad idem facit illud quod scribitur numeri. ca. xxvij. homo cum mortuus fuerit absq; filio: ad filiam eius transibit hereditas. Hinc forte gothi tēpore pelagij qui hispaniam a manibus arabum recuperare cepit: pro lege sanxerunt: vt refert lucas tuo lensis cum de eodem pelagio agit: quod filius regis cuiuscunq; etatis relictus si modo catholic⁹ fuerit: succedat in regno: filio autem masculo deficiente: filia femina succedat in regno: vt ibi latius dicitur. bene facit ad hoc. c. f. de beneficio femine. ꝛ
27 ca. f. an maritus succedat vxori: vbi † femina succedit in feudo etiam si fendum fit nobile. vt per Raphaelem ful. consil. ccxx. incipiente nobilis. C Ubi etiam tangit an consuetudo inducat ex vno actu vt solum ad masculos transeat et que requiruntur ad istam consuetudinem inducendam. de quo etiam p Joan. Fabri et Ang. in. §. ex non scripto. insti. de iure natu. bonum text. in. c. cum de beneficio. de prebend.
28 lib. vi. An autem dominus † teneatur inuestire feminam filiam vasalli sui non existentibus masculis. an vero possit. alium quencunq; inuestire: vide eundē Raphaelem ful. consilio. ccxxij. incipiente nobiles. IJO. C Et istud teneas. quāuis aliqui audeāt dicere contrarium. imo quod filia femina non succedat in istis bonis: quia videtur fuisse de mēte regis illam excludere ex quo de filio in genere masculino solum mentionem fecit: volens per hoc feminam excludere. C Quod tamen falsum est vt apparet ex
29 predictis. presertim quia † donatio principis latissime interpretanda est in eius preiudicium. vt. c. cum dilecti. de dona. cum concordantijs. C Dicunt etiā isti quod pdicta concessio seu donatio regis magis accedit feudo quam simplici donationi quod apparet ex clausula predicta dum dicit rex. ꝛ non tales q̄ lo seruirā ꝛ merecerā de aqui adelāte. propter seruitiū ergo qfacturi sunt: iste donatiões fiūt ergo feudum censetur: et per consequēs non transit in feminas vt. c. vno in prin. de alie. feud. pater. secundum Henricum in. d. c. cum dilecti. fi. col. post pe. de bella pert ca. ꝛ Jacob. de ra. in. d. l. ex facto. §. fin ff. ad trebel. ꝛ in. l. conuentionibus. ff. de verborum significationibus melius hoc probat text. in. c. f. §. filia. de successione feudi. vbi dicitur quod filia nō succedit in feudo nisi inuestitura fuerit in patre vt filij et filia succedant. ADDI In materia enim feudali verbū fine here. intelligitur. i fine filio masculo. ꝛ nomen

nalinea. capitulo primo. verficulo et si clientulus. de alienatione feudi. li. feud. et ibi not. Bald. in octauo notabili de quo facit festum Alexander in lege gallus. §. instituens in fi. ff. de liberis ꝛ posthu. vide Raphaelem Fulgosium consilio. ccxvij. ꝛ Jacobinum in tractatu feudorum in verbo et quibuscūq; heredibus. vbi plura cumulat. intellige nisi in inuestitura dicatur quod veniat ad feminam nam tunc ad feminam transit ꝛ sic loquuntur superius dicta. [An femina sit feudi capax vi. capi. primū. de feudo femine. ꝛ capitulū primū. §. hoc autem. qui feudum dare poss. ꝛ Zudoui. consilio primo.] IJO. C Ad hoc facile est responsum. primo quod certe istud non est feuduz imo donatio remuneratoria. vt ex verbis donationis et modificationis predictis liquido cōstat. dicit enim quod propter merita ꝛ seruitia Rex donauit. C Item donatarius nullam fidelitatem fecit nec pro illa seruitium aliquod fuit sibi iniunctum. et ita non est feudum. Sed presupposito sine veritatis preiudicio quod sit feudum: non est tale quod femi-
31 nas excludat cum non habeat seruitium virile quod non possit per feminam expediri per aliam quo casu femina capax est feudi vt capitu. f. de feudo femine lib. feudorum. Concludo igitur vt. s. C Deuno tamē
32 sepissime dubitaui si habēs res donatas a Rege domino Henrico qui est vltimus possessor filius nepos vel pronepos donatarij ab hac vita migrauit non relicto filio legitimo masculo nec femina: reliquit tamen fratrem legitimum: nunquid bona predicta venient ad fratrem an redibunt ad regnū? In quo dubio multa se offerunt hincinde. C Dubium facit qm ex quo presupponimus primum donatarium filium reliquisse legitimum. Iam videtur defecisse reuersionis conditionem [vide Jaso. qui multa cumulat] pertum singularem in. l. pater seuerinā. §. ita fideicommisso. ff. de condi. ꝛ demon. vbi litera dicit ita fideicommisso dato. volo restituas si sine liberis decedas conditio deficit ex voluntate: vel vno filio relicto superstite. imo solus nepos ex filia relictus facit conditionem deficere. vt. l. §. C. de conditio. instit. quāuis filius vel nepos postea moriatur vt. l. pater. §. quindecim. ff. de legatis tertio. ꝛ. l. si quis ita. ff. de verborū obli. ꝛ. l. cum vxori. C. quando dies legati cedat. in. l. si q̄s heredem. C. de institu. ꝛ substi. sub cōdi. fac. ADDI Ad idē. l. f. §. si aūt sub conditio ne. C. de caduc. tolle. vbi defecta † conditione res penes grauatū manet.
33 vnde in successione bonorum solū attenditur vltimus possessor. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulgari ꝛ pupillari. vbi per traditionem deficit esse hereditas prīs ꝛ incipit esse filij adeuntis. faciunt notata in. l. si cognatis. de rebus dubijs. [presertim per Soz. ad fi.] Inde est quod prohibitio facta filio non intelligitur facta nepoti vltimo possidenti sicut quādo est facta expresso nomine proprio vt nota. in autenti. de restitutione fideicommissi. §. manifestum. tenet Bal. in. l. voluntas. tertia columna. C. de fideicommissis. bartol. in lege filiusfamilias. §. diui seuerus. de legatis primo. et in lege centurio. columna vigesima. ff. de vulgari ꝛ pupillari. concessio ergo ꝛ modificatio prē
33 dicta intelligitur de primo filio ꝛ descendētibus ab eodem de alijs. IJO. C Ad idem facit text. not. in

autenti. sed si quis. C. de secund. nuptijs. vbi probatur quod si primum pactum committitur filijs existētibus vt vxor acquirat certa bona. ꝛ deinde filij moriantur: committitur secundum pactum quia nō exstiunt filij: ꝛ illud est speciale illo casu. ergo in contrarium est regula iuris vt postquam ex donatario relictus est filius masc⁹ legitimus: quamuis postea ip se moriatur sine filio: iam defecit conditio vt bona deferantur fratri. Ita in terminis nostris per illum textum decidit ibi in fine Lynus. post alios antiquos quos ipse refert. Idem ad literam refert ibi Albericus ꝛ Iatius Salice. in fin. ꝛ Bald. secunda columna. verficulo quidam Rex. vbi dicunt Doctores predicti allegati. quidam Rex dedit cuidam militi castrum sic dicens. do tibi castrum illud ita quod habeas tu ꝛ tui heredes de tuo corpore descendentes ꝛ si decedas sine heredibus de tuo corpore descendentibus: castrum illud ad mē reuertatur: deinde decedit miles relicto filio herede. postea decedit iste filius: non relicto herede de corpore suo: querebatur nunquid castrum deberet reuerti ad regem: Decidunt qō nō quia satis est deficere conditionem ex quo miles reliquit heredem ex suo corpore natum: quamuis filius similem heredem non reliquerit. C Idez tenet Bald. in. l. fina. xxv. q. C. de heredibus instit. per text. in dicto. §. quindecim. ꝛ sic sufficit in negatiua proK positione excludenda primus ꝛ vnicus heres illius qualitatis secundum eum dicētem hoc fore no. Idē voluit ipse in capitulo primo. §. decedente. iiij. columna. verficulo et not. quod si quis qui feudum dare potest dicens quod sufficit primus heres ad restitutionem fideicommissi ad exclusionem restitutionis. in autenti. de restitutione fideicommissi. §. manifestuz. per Accursium secundum Baldum vbi supra. vnde si dictat statutum quod si quis habuerit filiam dotatam: ei succedat masculꝰ et alij filij descēdētes ex ipso filio masculo: filiꝰ decessit relicto filio: postea decedit iste filius sine prole: tunc successio non reuertitur ad sororem: quia ex quo semel est exclusa perpetuo est exclusa. nisi statutum loqueretur verbis rē portalibꝰ dicendo quo ad existant masculi ꝛc. ita tenet Bald. in dicta autenti. sed si quis. verficulo et p hoc infertur. sed idem tenet ipse in capitulo primo. §. qui etiam ad finem. in titulo episcopum vel abbatem. li bro feudorum. verficulo secundo no. facit quod in similibꝰ terminis voluit Old. 7 filio vigesimo primo incipiente thema tale est testato: ꝛc. de quo meminit Alexander in dicta lege finali. C. de heredi. instituē. tertia columna. ADDI Adde Bartol. in lege fina. ff. ad tertullianum. bal. in lege gallus. §. ꝛ quid si tā tum. ff. de libe. et posthumis. ꝛ in lege si ponticnila. quando dies lega. cedat. Quinimo etiam si statutū excludens diceret quouscq; vel donec nihilominus semel exclusus vt sentit Innocen. in capitulo cum bone de etate ꝛ qualitate. tenet expresse Barto. consilio vigesimo incipiente factum sic se habet quidam dominus Jacobus ꝛc. vide Balduz in capitulo primo. secūda columna. de eo qui sibi et heredibus suis
34 vbi concludit quod postquam † feudum transiuit ad feminam non potest ab ea remoueri ꝓpter superueniente masculū: quia natura dominicum est per-

petua.l.siue possidetis.C.de proba.Ex istis dicebat bal.in.c.primo.de filijs natis ex matrimonio ad morganicam contracto.ꝛ referunt ꝛ sequuntur alij moderniores quod si per pactū primogenitus ad maioratū vocatur:ꝛ primogenitus moritur sine liberis: nunquā admittitur secundogenitus quia ex quo a
34 principio ꝛ secundogenitus fuit exclusus:nō est postea admittendus.quia semel exclusus semper censetur exclusus.ita potest induci ista decisio Bald. aliqui tamen deducunt in contrarium ad excludendū filium secundo genitum.ad cuius confirmationem facit quod vult Barto.ꝛ alij referunt in.l.libero:uz. vij.colūna.ff.de verborū significationibus.vbi dicūt quod si feudū vel maioratus defertur masculis intelligitur de descendentibus per lineam masculinā vnde nepos ex femina cū procedat a radice infecta vel exclusa non admittitur etiam deficientibus omnibus masculis.facit capitulū primū.§. hoc autem. qui feudum dare possunt libro feudorum:semel eīn exclusa femina et eius familia perpetuo censetur exclusa vt supra dictum est.TJO. Sic ergo videtur in casu nostro ex quo Rex fuit exclusus per defectū conditionis quia donatarius relinquit filium legitimum perpetuo erit exclusus:etiam si eius filius sine filio moriatur:venient ergo ad predicta bona eius frater. ¶Si dicatur quod istud est feudum quo casu omnes predicti doctores fatentur quod reuertatur ad dominum:quia natura feudi est vt mortuis
35 heredibus sanguinis: feudū reuertatur ad dominū ꝛ non transeat ad heredes extraneos vt not.in dicta l.ex facto.§.fina.ff.ad trebellianū.per Hynū ꝛ alios ꝛ per Henricum in dicto capitulo cum dilecti.ad finem.de donationi.Dico quod non est feudum vt predixi nec habet requisita in feudo.sed posito sine veritatis preiudicio quod feudum esset adhuc succederet frater in feudo:quia erat paternū.vt capitulo primo de natura successionis feudi.ꝛ capitulo primo
36 de successiõe feudi.ꝛ i.e.s.in ti. Imperator Lotharius Eugenio Pap.ꝛ capitulo primo de beneficio fratris ꝛ capitulo primo de gradibus succedendi cum infinitis similibus lib.feudorum. ¶Facit preterea text. ad propositum accommodatus cum gl.in capitulo primo.de eo qui sibi et heredibus suis libro feudorū.vbi dicitur quod si quis fuit de feudo inuestitus pro se ꝛ filijs suis masculis:eisq; deficientibus pro feminis quamdiu exiterit masculus etiam remotior descendens ab eo qui de feudo fuerit inuestitus qui sine filijs masculis decessit femina etiā proximior nō est admittēda. ADDJ De hoc vide Jacobū de sancto Georgio in tractatu feudorū in parte ꝛ feminis. colūna tertia.ver.sed ponamus.ꝛ ver. Item si quis. [No.illā gl.quā aliqui reprobare nitūtur.] TJO. Et propterea dicit ibi glo.no.quod filius ex filia premortua quāuis remotior fit a primo inuestito excludit amitā que iam successerat in feudo quod est valde notandū.quam gloss.approbant ibi Andreas de ysernia:et prepositus Alexandrinus per rationē de qua ibi per eū.quāuis contrariū sentiant ibi Bal.et Aluarotus. Cum autē in casu de quo agitur res donate redeāt ad regnū tunc demū quando non superest filius legitimus donatarij:sed negari non potest quin filius secūdo genitus sit filius maior ipsi⁹ mei tuo primogenito cū iuris fictione mortuus fingat non natus.vt capitulo nā ꝛ ego.infra de verb. signi. ergo ille est admittēdus. ¶Reperio tamen quod Bal.in loco satis extraneo:tenet in terminis nostris sententiā contrariam imo quod bona taliter donata redire debent ad regnū.dicit enim quod si regnum Sicilie quod ex pacto refertur primogenito quia secundogenitus non succedit etiā primo mortuo sine herede.quia de primogenito loquitur pactum:non de secundogenito.vt.C.ad trebellianū.l.iubemus. §.fina.ꝛ in prima constitutione.ff.de iust.ꝛ fac ad Papā libera redeat dispositio regni.ista sunt aurea verba Bald.capitulo primo de filijs natis ex matrimonio ad morganicam contracto.quem simpliciter refert ibi prepositus Alexandrinus:ꝛ Nicolaus de ybaldis in tractatu de successionibus ab intestato. colū.xxvij. verſi.vnum dicit Bal.bene aduertendū. ADDJ Hanc decisionem Bald.refert Georgius in repetitione.c.quāuis pactum de pactis.libro vj. colūna.xxvij.verſic.xxvij.quero.ꝛ Jason in.l.quotiens.C.de rei vend.colūna.ij.versiculo illud etiam perpetuo no.vi de glosſ.not.secundū Baldū in.l.in quibus casibus ff.de secund.nup.cum dicit quod in perpetuū discessit ab alijs quod ad vnum peruenit:quia res semel extincta amplius non reuiuiscit.l.que res.§.aream. ff.de solu.c.que res.de consecratione dj.iij.in dubio eīn actus iudicatur perpetuus non temporalis.l.suffi
ficit.ff.de conditio.indebit.gloss.in verbo perpetuo. in capi.fin.de reſeriptis.libro sexto facit.l.corruptio nem.C.de vsufructu.l.si quis heredē.C.de condit. insertis.l.secunda.circa medium.ff.de excusa.tuto.in quibus iuribus probatur quod quando ad aliquem actum requiritur certa qualitas vel causa:sufficit quod semel existat.vnde licet postea deficiat: habet perpetuū effectum.tene menti ad multa.TJO.fundamētum istorum est illa regula generali semel ꝛ exclusus perpetuo est exclusus.de qua in.d.c.j.ꝛ in.c.j. §.quoniā.ꝛ in titu.epiſcopū vel Abbatem.p Bald. in.c.j.ij.col.ver.quapropter de eo qui sibi et heredibus suis lib.feudorū.ꝛ in.l.ſi.xxiij.q.C.de heredibus instituendis.ꝛ per plures alios de quib⁹ per Alex.in.l.ij.C. de liberis prete.p Ancha.cōſi.cxxxij.ꝛ per georgium in repeti.c.quāuis pactum.de pactis lib.vj.col.xxj.q. xxvj. vnde cū frater secundogenitus fuerit exclusus per primogenitū perpetuo erit exclusus ꝛ per consequēs bona predicta redeunt ad regnū.ita alias fuit iudicatū in cancellaria:istis ꝛ forsan alijs fortioribus fundamētis.quam sententiā impugnare fas nō est. Cogitabis qm̄ satis argua ꝛ dubia videā ꝛ Cesaris decisionē merito exposcens. ¶Sed quatenus Bal. loquit de successiõe regni Sicilie.idē Bald.in.l.cuz antiquioribus.C.de iure delib.co.vj.verſicu.nūc ad partē sentit cōtrariū.dicit eīn q̄ mortuo primogenito regis fuit pronuntiatū pro Roberto scōo genito que decisio fuit postea approbata per ecclesiam vt habetur in clementina pastoralis de re iudicata. ¶Cōſidera etiā si illa regula semel exclusus q̄ hz locū i materia feudali possit trahi ad alias materias. Nam textus in.d.c.j.de filijs natis ex matrimonio ad morganicam contracto videtur probare quod

non.quoniā in alijs bonis quam feudalibus filius secundi matrimonij semel exclusus:postea admittit q̄d etiā sensit Bal.si bene aduertat in.d.l.cum anti quorib⁹ in nono argumēto pro parte nepotis. Idē tenet prepositus Alexandrinus in.c.j.de feudo mar chie in.xvij.argumento pro parte nepotis. ¶Cōſidera etiam q̄ Bal.in.d.c.j.loquitur quando pactū fit q̄ primogenitus succedat in regno vel re feudali quo casu est exclusus secundo genitus: quia secō genitus proprie non potest dici primogenitus:ideo non recedit a pacto partiū quoniā pactū nō egre ditur personas pascisscentium vt traditur in.l.ſi de cesserit.ff.qui satisdare cogantur.ꝛ in.l.postulāte.ff. ad trebel. [vi.l.tale pactum.§.ſi.ff.de pactis.ꝛ Bal. in rubr.de pactis in decretalibus.] Hinc est quod
37 ꝛ pactū per q̄d quis se obligauit vt possit capi personaliter pro obseruātia contractus:nō egredit per sona pascisscētis.vnde eius heres capi non poterit. ita notāter dicit Bar.in.d.l.postulāte in prin.refert ꝛ sequit Abb.in.c.ſi.in pn.s.de arbitris. ¶In casu aūt in quo nō est pactū:ſz modificatio imposita a solo rege super sua donatione:que latissime interpretanda est:nō faciens mentionē de primogenito filio:ſz de maiore.mortuo aūt primogenito cui dubiū quin secundogenitus sit maior alijs superstāribus:ꝛ per cōsequēs ei tanquam maiori deferantur bona iure maioratꝰ in alijs maioribus:vt sentit pe.de bella per tica in.d.l.pater.§.quindecim.ff.de leg.iij.ꝛ Bal.in d.l.in multis.ff.de statu ho.ꝛ Wlde.in.d.ꝓpoſi.xxviij. et ler regni.ij.parti.ti.xv.l.ij.cogitabis.

1 ¶Donatio facta inter coniuges confirmat̄ morte donantis etiam si sit violenta et non naturalis.
2 Nisi conjunx donatori mortem sibi cōſciuerit ob crīminis cōſcientiā vel sit dānata eius memoria post mortem.
3 Occidere seipsum ob sceleris conscientiam grauissimum crimen est ꝛ detestabile.
4 Tormentorum metu falsa crimina cōtra se cōfitētes grauiter peccant.
5 Affligentes corpus ieiunio vel alias intrantū quod moriantur decedunt in peccato mortali.
6 Accusatus ad penam mortis cum esset innocens si nolnit se defendere vel exceptiōes q̄ sibi cōpetebāt allegare peccat mortaliter.
7 Sepultura ecclesiastica deneg̃at occidentibus se.
8 Donatio facta a marito se occidēte ob sceleris conscientiam non confirmatur eius morte.
9 Occidens vxorē propter adulteriū an lucret dotē.
10 In generali cogitatione nō venit id q̄d quis in specie non esset verisimiliter concessurus.
11 Testes quotidiane ꝛ alia sine quibus viuere quis non potest saltem honeste nō veniūt in generali hypotheca bonorum.
12 Vbi sine quibus scholaris esse non potest nisi cum decore ꝛ marimo dāno eon veniunt in generali hypotheca vel obligatione.
13 Heres si occidit testatorem efficitur indignus:ꝛ hereditas defertur fisco.
14 Occidēs vxorē perdit mero iure eius succedendi ei:
15 Et quid in eo qui iure sanguinis succedere deber.
16 Frater si fratrē suū interficiat puak feudo:ꝛ deferat
17 Substitut⁹ per fideicōmissum sub cōditiōe mortis non cōsequitur fideicōmissum si institutum interficiendo faciat conditionem mortis existere.
18 Verba generalia legis cōfirmātis donationē inter cōiuges morte donatoris nō extenduntur ad donatarium homicidā siue occidentem donatorem.
19 Actus actinorum sunt in patiente dispositio.
20 Occidens maritum an debeat habere medietatez bonorum lucratorum constante matrimonio.
21 Procurans adulteriū vxoris si postea eā occidat non habebit lucrum dotis nec donationem sibi ab vxore factam.
22 Negligentia inferiorum data non denoluitur potestas ad superiorem quādo ipse superior illā negligētiam dolose procurauit.
23 Procurās bannū alicuj⁹ vt ipsum occidere possit nō gaudet priuilegio:q̄ q̄s impune possit occidere bānitū.
24 Alimenta denegans necare videtur.
25 Donatarius alimenta denegans donatori efficitur ingratus vt possit donationē reuocare: maxime qñ donatio consistit in magna re vel quantitate.
26 Medicum vxoris infirme non adhibens cum potuit ipsam occidere videtur et per consequens priuatur lucro dotis.ꝛ nu.29.
27 Vulneratus si non adhibuit medicum presumitur sui culpa decessisse quando vulnus iudicio medicorū poterat se habere ad vitā ꝛ ad mortē ꝛ sic vulnerans non tenebitur de occiso.
28 Vulneratus leraliter si quis sit ab vno postea ab alio totaliter occidatur primus vulnerans non tenebitur de morte:sed de vulnere solum.
30 Inhabilem esse vel non esse paria sunt.
31 Denarius falsus non est denarius.
32 Pecunia reproba:non liberat soluentem.

§ 70 1 **Cessante autem reuocatione** tacita vel expressa:morte ꝛ cōiugis donantis confirmatur donatio ab eo facta.vt dictū est in precedentibus. Intellige de morte naturali etiā violenta per gladiū.vt est textus in.l.ſi tibi.C.de dona.ante nup. et in.l.res vxoris.ꝛ ibi gloss.C.isto titulo.ꝛ vtrobiq; not. Bal. ¶Ad idē est bonus textus in.l.qui duos. §.ſ.ff. de rebus dubi.ꝛ text.in.l.ſ.C.de his qui ante aper.ta.in ver.fortuitas ob causas vel casus humanos.per quē dicit Bal.ibi idē iuris esse de morte secunduin naturā ꝛ de morte preter naturam q̄d dicit esse nota.dignū.homicidium eīn appellatur mors. vt voluit glo.communiter approbata.insti.de capi. dimi.in prin.ꝛ facit text.in.l.cornelia.§.ſ.ver.causam mortis prebuisse.et in.l.nihil interest vtrum occidat quis:an causam mortis prebeat.ff.ad.l.corne.de ſicar.ꝛ.l.ſi foris.ver.mortis.C.eo. ¶Ad idē text.in.c. ſi perfodiēs.ꝛ in.c.sicut dignum.ꝛ.c.significasti.ꝛ.c. tua.c.Joannes infra de homi.ꝛ.c.ſi.de parē.qui filios occi. ¶Et hinc est q̄ si stipular⁹ sum a titio centum cū gayus moriat:si gay⁹ fuerit occisus:debentur centū.q: nihil refert q̄d ex equipollentibus fiat; vt in.l.ſi mater.C.de institu.ꝛ substi.sub cōdi.fa.ꝛ.c. licet ex quadam.de testi ita terminauit plenus quē refert ꝛ sequitur ancha.in clemē.s.de pen.ꝛ remiſ. n ſi.reassumit Andreas ſicu.in capit.Raynaldus.xxj. col.ij.de testa.qui dicit idē in vltima volūrate in ma

Universidad de Deusto Biblioteca

teria substitutionum. vt ibi per eum. ¶Quod procedit nisi † donator mortem sibi ob sceleris conscientiam conscinerit: vel etiam post mortem memoria eius dānata fit. Nam tunc reuocabitur donatio. vt est text. in. d. l. cum hic status. §. fi maritus vxori. ff. isto ti. ¶Est em grauissimum ⁊ detestabile crimen seipsum † occidere ob sceleris cōscientiam vel alias vt tradit Augustinus. s. lib. de ciuitate dei. et habetur in cap. si non licet. xxiij. qō. v. quod pro singulari commendat Abba. in. c. s. ō. de test. cog. ij. colū. ⁊ in. c. ex parte ij in princ. ō. de sepult. qui subdit idem esse cum quis falsum dixerit testimoniū cōtra se. ¶Ex quo infert q † isti qui timore tormentorū falsa confitentur crimina cōtra se: grauiter peccāt: ita quod si mortem patiuntur ob illam confessionem quā saltim in extremo non reuocant: decedunt in peccato mortali: ⁊ sic sunt dānati per illum text. no. ⁊ eius rationem. Idem sentit Ant. in. d. c. s. de test. cogendis. ¶Idem crederē si † afflictione corporis vt ieiunio vel oratione vel alias se occideret. nam et tunc peccaret ⁊ diceretur decedere in peccato mortali: vt. c. nō mediocriter de consecr. dist. v. tenet Abba. in. c. cum infirmitas. infra de peni. ⁊ re. [No. ista ⁊ sequentia prolege. lx. ti. delas homezilles lib. iij. fo. ll. nam per ista illa. l. potest ampliari vt habeat locum in his casibus.] ¶Ex quo infero vnum quotidianum ⁊ satis notabile q̄ si quis † accusat in iudicio ad penam mortis cum esset innocens noluit se defendere forte vt vitam finiret nec exceptiones que sibi competebant allegauit cū posset: peccat mortaliter ⁊ nisi peniteat videtur seipsum occidere: ⁊ in peccato mortali decedere: quia non erat dominus membrorū suorum. vt. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. et propterea non poterat renuntiare exceptionibus sibi competentibus gl. not. in l. pactū. §. inter heredē. ff. de pactis. et ibi Moderni. ⁊ ancha. in cle. vna de excepti. ¶Ad q̄ bene facit text. ⁊ q̄ ibi not. in. c. contingit. de sen. excom. Jo. fa. et Joā. de pla. insti. de iure natu. §. iuris precepta. presertim quia si negligētia in alio imputatur alicui: multo fortius in seipso cum plus debeat se diligere quā proximū cū charitas ordinata a seipso incipiat. c. nisi specialis. de aucto. ⁊ vsu pa. c. si noluit decima tertia q̄one. v. l preses. C. de seruitutibus. ¶Ex quo infertur quod taliter † se occidēti tanquā decedēti in peccato mortali: denegatur ecclesiastica sepultura. in. c. nō estimamus. xxiij. q̄. ij. ¶Intellige quando ecclesie de hoc constat alias secus vt traditur in. c. fi. supra de sepultu. ⁊ in. c. a nobis. infra de sen. excom. ¶Tales ergo in detestationem criminis ad montana et loca horribilia deferūtur vt videmus quotidie fieri in his qui sponte se occidunt. aliquando timore atrocioris mortis gladio se iugulant: aut laqueo se suspendunt (vt pridie fecit quidam frater alphonsus henriquez ordinis trinitatis quē nouit qui propter crimen hereſis sego bie per inquisitores captus ⁊ carceratus multa falsa dixit testimonia: ex quibus multi forsan innocentes passi fuerunt: putans per hunc modum penam euadere: vel saltim differre: finaliter laqueo se suspēdit et igni traditus fuit quod forte culpa accidit.) ¶Debent enim custodes aduertere quā-

do habent aliquē detentum maxime pro graui maleficio quod no introducatur in carcerem gladius: vel aliud ex quo verisimiliter aliquid predictorum sequi possit: vel fieri vt notanter dicit florianus in. l. quemadmodum. §. magistratus. ff. ad legem aquil. ¶Fateor tamen quod si quis mori constituit: priuiberi non potest. Nam porcia cathonis filia (mortuo bruto) cum ferrum sibi subtractum esset: carbones ardentes ebibit. Si ergo officialis fecit quod potuit: ⁊ nihilomin⁹ captus se vulneret: vel occidat: vel laqueo se suspendat vt pluries actualiter est repertum nil potest imputari ipsi officiali vt probat text. in. d. §. magistratus secundum florianum ibi. ¶Ex quibus omnibus concludo † donationem factam a marito ob sceleris conscientiam se occidēti nō confirmari ei⁹ morte. ¶Idē si donator interficitur a donatario quo casu irritaretur donatio: quia nō videtur de hoc cogitatum. m. ar. rex. ⁊ quod ibi no. in. l. si ab hostibus. §. fi vir. ff. solu. matrimo. ita dixit Bal. in. d. l. res vxoris. quem refert et sequitur Joā. de ana. in. c. fi. ij. colum. infra de homicidio. ¶Et vidētur de mente Lyni quem multi sequuntur in. d. l. si ab hostibus. vbi dixit quod licet vir qui † vxorem occidit propter adulterium lucretur dotem quādo a lege defertur sibi lucrum dotis vxoris premortis. Secus tamen si ex pacto vel conuentione quia cum tale lucrum acquiritur secundum tacitā mentem partium. ar. l. non omnis. in prin. ff. si certum petatur et non est verisimile quod vxor de tali casu cogitasset. ergo etiam si lege permittente vxorem occidat nō lucrabitur dotem. hoc etiam tenuerūt Bal. Ang. ⁊ Alexan. in. d. l. si ab hostibus et alij Moderniores. ADDJ Et christophorus de nicelis in. d. §. fi vir. quem refert et sequitur ibi lancelotus pondērans ad hoc illum textum satis subtiliter. Ad idem facit. l. interdum. §. qui finem. ff. de furtis. vide Bal. in. l. maritus. C. de carbo. edicto. ⁊ in. l. f. verſic. extra quero. C. vnde vir ⁊ vxor. qui idem tenet. TJO. ¶Cum autem in casu nostro morte vxoris donatrix confirmetur donatio propter presumptam voluntatem que durat nisi reuocatio probetur vt capitulo maiores. de baptis. et supra dictum est. que tamen voluntas hoc casu nō presumitur durare. quia non est verisimile quod vxor de hoc casu cogitauerit: ergo per consequens non confirmabitur vxoris morte. ¶Nō obstat si dicatur vt dicebat Raphael in dicta lege si ab hostibus quod imo videtur vxor saltem in genere de hoc cogitasse cū poterit accidere: q̄ō si maritus eā adulterārē inuenisset: occideret. maxime lege vel statuto pmittente: ergo pinde habēri debet ac si specialiter et expresse de hoc cogitasset. argu. l. sub prextu. la. ij. et ibi doctores. C. de transactionibus et in lege qui iure militari. ff. de testa. milī. quoniam ad hoc respondet Alexander in dicta lege si ab hostibus. dicens quod in † generali cogitatione non venit illud quod quis in specie non esset verisimiliter concessurus. vt dicta lege obligatione generali. ff. de pigno. ⁊ c. fina. de offic. vica. lib. vj. et in regula. in generali de re. iu. li. vj. cum cōcor. ⁊ traditur in. §. item seruiana. institu. de actio. ¶Ex quo dicebat ibi Angel. in prin. quod † vestes quotidiane ⁊ alia fine quibus viuere quis non potest saltem honeste: non veniunt in generali hypotheca bonorum. quia de illis non est verisimiliter cogitatum. ¶Et per hoc infert quod † libri sine quibus scholaris sine dedecore ⁊ maximo damno viuere non potest non veniunt in generali hypotheca vel obligatione. quod est notandum. vnde ad propositū si hoc in specie cogitasset mulier non est verisimile quod consensisset hoc casu maritum dotem vel donationem lucrari ergo ⁊c. ¶Et quamquam hodie fines leges Regni ista inuestigatio non videatur necessaria primo aspectu eo quod vxor propter adulterium perdit omnia bona sua: tu dicas imo necessaria est ⁊ vtilis ista consideratio. quia si dicimus donationem factam ab vxore confirmatam per mortem vxoris res donate efficiuntur proprie ipsius mariti et potest ad libitum de illis disponere etiā si filios habeat. quod non potuisset quando illa acquirit propter vxoris adulterium stantibus filiis: vt dicte leges disponunt. ¶Tene ergo menti conclusionem predictam pro qua facit quod voluit Baldus in. l. hereditas. in fi. C. de his quibus vt indignis. vbi dicit quod si † heres occidit testatorem: efficitur indignus ⁊ hereditas defertur fisco. iurta nota. in. l. his consequenter. ff. familie erciscunde. si sunt duo fratres et vnus occidit fratrem: sua portio confiscatur. vt dicta. l. his consequenter. §. primo. secundus Baldum in dicta. l. hereditas. qui reprehendit Bartolum contrarium tenentem in dicta. l. his consequenter. idem tenet Baldus in. l. eam quam. tertia col. verſiculo hec faciunt ad questionem. C. de fideicōmiss. ¶Et propterea dicebat notabiliter ide⁊ Baldus in. l. prima. verſiculo extra quero. C. vnde vir ⁊ vxor. quod † maritus occidens vxorem perdit meo iure ius succedendi ei. vnde ab eo velut ab indigno auferetur hereditas: quia nullo modo ei succedit. per dictam legem si ab hostibus. §. si vir. Qui enim occidit videtur diuertisse sua culpa. vt. l. consulu. C. de repudiis. ⁊ in hoc omnes sequuntur eū. subdit tamen ille † secus esse in eo qui occidit eum cui succedere debet iure sanguinis: quia non priuatur successione ipso iure imo sibi acquiritur ⁊ postea fisco applicatur. vt lege cum ratio. §. finali. ff. de bonis damnatorum. ⁊ cum hac decisione transeunt ibi Paul. ⁊ Roma. Sed Salice. tenet contrarium quē sequitur ibi Alexand. fin. co. ⁊ in dicta lege si ab hostibus. secunda columna. vt ibi latius per eum. ⁊ per Franciscum aretinum in dicto. §. si vir. in tertia colūna. qui allegat glossam quam reputat singularem approbatam per Baldum in capitulo primo. §. similiter. quibus modis feud. amit. li. feudorum. vbi dicitur quod † si frater interfecit fratrem suum: priuatur feudo ⁊ defertur agnatis sequentibus si est paternum: quia non applicatur fisco: vel domino quia ius erat ei ius questum per inuestituram. vt ibi latius per eum. ¶Imo si frater occidit fratres liberos nō habentem ⁊ intestatum etiam filij interficiētis non succedunt ei per legē si. in fin. ff. de bonis damnato. ita dicit fuisse determinatum Joan. andr. in additionibus ad Speculatorem in rubrica. de successio. ab intesta. in principio. Ergo per consequens idem erit

in marito occidente vxorem vt apparet ex predictis de quo videas singulariter campetium in suo tractatu de dote. v. parte. ij. questio. cum tribus sequentibus. ¶Facit quod in simili dixit Bald. consilio. l. iij. parte incipiē. super eo quod frater † substitutus per fideicommissum sub conditione mortis non cōsequitur fideicommissum si fratrem interficiendo faciat cōditionem mortis existere. ne dolus ei prosit. vt dicta lege si ab hostibus. §. si vir. quia non videtur testatori honorem ei dedisse hoc casu. arg. de legatis secundo codicillis gayo. §. penulti. ⁊ sic homicida perdit substitutionem de eo factam per mortem fratris ab eo occisi secundum eum. idem tenet Anchara. in clementina. s. in fin. de peni. ⁊ remi. quem refert ⁊ sequitur Andreas siculus in dicto capitulo raynald⁹. xiij. colum. verſiculo et hoc do. pe. supra de test. in repetitione. ADDJ Ex quo infertur quod si maritus alicuius mulieris occidit fratrem mulieris maioratum habentem: ad quam post fratrem absque filijs decedentem erat vocata: probabiliter dubitari potest an succedat sori⁹ cuius maritus idemq̄ occisor utetur usufructu illius maioratus vel alterius rei in qua fratri succedit viuente vxore. et an ea mortua succedat ei⁹ filius eiusdemq̄ occisoris. videtur per iam dicta quod maritus occisor non debeat habere commodum ex bonis que a fratre vxoris occisi prouenere. cogitabis. sori⁹ vero ⁊ filius qui nō fuerunt delicti participes bene succedent maxime in bonis maioratus que non proueniunt a fratre vxoris occisi: sed a primo instituente vt sunt iura vulgaria. l. cum pater. de lega. ij. l. coheredi. ff. de vulga. et pupil. cum similibus. ad predicta vide que dixi. s. §. lxvij. in fi. in additione. TJO. Ratio predictorum potest esse: quia † verba generalia legis confirmantis donationē inter coniuges morte donatoris: non debent extendi ad donatarium homicidam seu donatorem occidentem: quia verba generalia debent referri ad merentes non autem ad indignos vel odiosos etiam in materia mere fauorabili: vt in vltimis voluntatibus. est text. no. in. l. lucius. §. lucius titius dāna. ff. de leg. ij. per quam. l. dicebat. Bald. in. c. fi. j. colum. de presumptio. quod papa non presumitur velle prouidere indignis: quia odiosi non comprehenduntur in gratijs. l. testamento centurio. ff. de manumiss. test. ADDJ Actus † enim actuorum sunt in patiente bene disposito secundum philosophum. ij. de anima. probatur in cap. venerabilem de electioni. ⁊ luc. x. matth. j. marci. vj. ¶Ex quo videtur inferendum quod lex regni que concedit vxori medietatem lucrorum habitorum constante matrimonio de qua late in precedentibus dictum est: debet intelligi de vxore que caste vixit non de ea que in vita mariti eo forte inscio: vel post eius mortem incontinenter vixit: vt dictum est supra. §. lxvij. in principio vbi plura addidi in fine illius. §. que per te videas. vbi inter cetera dico de † vxore maritum occidente an debeat habere medietatem bonorum constante matrimonio lucratorum. et videtur quod nō per iam dicta. sed in contrarium facit quod ibi scripsi. ver. ex quo infertur et in additione vltima incipiente ista faciunt. Cogitabis. TJO. ¶Et hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

21 maxime procedit ¶ si maritus procurasset vel fuisset causa immediata quod vxor adulterium commisisset: nam tunc etiam si lege permittente vxorem occiderer: in distincte non haberet lucrum dotis nec donationem sibi ab vxore factam. argumen. tex. ꝛ qđ ibi not. Abbas in. c. postulastis. de concessione prebendarum: vbi probatur quod ex ¶ negligentia inferiorum non denoluitur ad superiorē potestas: quādo superior dolose procurauit illam negligentiam: quia nō debet dolus sibi prodesse nec reportare cōmodum pro suo dōlo: vt. c. ex tenore. ꝛ capitu. sedes de rescriptis. ¶ Et quo dicebat Abbas vbi supra: quod si in certo delicto per aliquem commisso bona debent ad certam personam peruenire: si illa psona dolose procurauit illius delictum: non debet in casu delicti consequi bona. ¶ Idem dicit si ex statuto liceat occidere impune bannitum ¶ quod dolose procurans bannum alterius vt ipsum possit occidere: non gaudet priuilegio impunitatis. idem dicit in similibus. si ergo maritus prebuit causam adulterij vxoris quis postea ipsam occidat. non confirmabitur donatio sibi facta per mortem vxoris.

¶ Facit in simili dictum Specu. de quo per Dominicum in cap. primo. in princip. de rescriptis. libro sexto. quod vide. [Nota ista contra delinquentes: vt non consequantur premium vel commodum. adde plura que habentur in. l. sed si hac. §. prestitutā ff. de in ius vocando.] ADDE Adde quod ista dicta Abbatis commemorat Lancelotus in. l. si ab hostibus §. si vir. ff. soluto matrimonio. in princip. dicēs quod si habiturus lucrum ex danno alicuius dat operam vt banniatur: non habebit lucrum. Idem si dat alicui commoditas si ostendat seruum fugitiuū ꝛ fuit causa fuge. ꝛ per hoc limitabis quod dico infra in capi. per vestras. in princi. §. secundo. versi. quod tene menti. pro edictis vide que ibi addo ꝛ commenda memorie quia facit ad multa similia. TIO.

¶ Amplia predicta vt procedant in marito non prouidente vxori de alimentis vel alijs necessarijs: ita quod vxor moriatur. nam tunc non debet aliquid lucrari ex donatione: pacto: statuto vel alia dispositione ita tenent Baldus ꝛ Raphael in dicto §. si vir. ꝛ dicit ibi Pau. de cast. quod ita babuit de facto in ciuitate Florentie. idem voluit Bal. in. l. quod in vxore.

24 C. de nego. gest. ¶ Necare enim videtur qui tenetur alimentare ꝛ non alimentauit. vt. l. necare. ff. de libe. agno. ꝛ in auten. si captiui. C. de episcop. ꝛ cleri.

¶ Facit ad hoc gloss. no. in. l. fina. C. de re. donatio.

25 que dicit quod si ¶ donatarius non alimentauit donatorem efficitur donatori ingratus vt possit donationem reuocare presertim quando donatio cōfistit in magna re vel quantitate. quia faciens alteri magnam donationem assimilatur parenti. vt. l. si patronus. ff. de cōfir. tuto. ꝛ ideo sicut filius tenetur alere parentē inopem: vt. l. si quis a liberis. et. l. alimenta. ff. de liberis agno. ita donatarius tenetur alere donatorem. Ita tenent Lyn. ꝛ alij in dicta. l. fina. Anchar. Joan. de imo. Abba. et Andreas siculus in capitulo fina. supra de donatio. et est bene notabile secundum Abbatem pro istis mulierculis que donarunt pene omnia bona sua et donatarij negligunt eas alimentare: de quo latius per Andream siculū in dicto capitulo finali. quarta colum. ¶ Idem ergo dicendum erit in marito ¶ denegante vxori alimenta. ꝛ inde est qđ si maritus non adhibuit medicum vxori infirme cū potuit videtur ipsam occidere et per consequēs priuatur lucro dotis. istud est quod sentit gloss. nota. in dicto §. si vir. quam Bald. ibi dicit esse auream ꝛ pstare argumentum quod si ¶ vulneratus non adhibuit medicum: presumitur sua culpa decessisse: quando vulnus iudicio medicorum poterat se habere ad vitam et mortem et sic vulnerans non tenebitur de occiso. quod est notatu dignum secundum Baldus et Joā. de imo. ꝛ Paul. ꝛ Raphael. ¶ Idem tenet Tancredus in sua compendiosa. in secunda rubrica. in nona questio. Bald. in lege qui occidit. §. fina. vbi bonus textus. ff. ad legem aquiliam. per eundem in capitulo primo. in prin. quibus mod. feu. ami. notant doctores nostri in capitulo secundo de cleric. percu.

¶ Bene facit text. in. l. huic scripture. §. si. ꝛ in. l. item mella. §. celsus. ff. ad legem aquiliam. que iura volūt

28 ¶ quod si quis etiam letaliter ab vno sit vulneratus si tamen postea ab alio totaliter occidatur: primus vulnerans solum de vulnerato non autem de occiso tenetur. ¶ Et propterea Bal. in. d. §. celsus. not. mirabilem modum defendēdi vulnerātem mortiferē idem tenet Ludoui. in singular. cclix incipit quidā fuit vulneratus. per qđ dicit liberasse ciuē magnum et diuitē qui alium vulnerauit: quem prostratum in via publica. eius familiaris realiter occidit et propter hoc dicit se lucratum fuisse vnam capam de serico. ex ijs quidam aduocatus prestabat cautelam cuidam qui mortifere vulnerauerat aliquem ꝛ erat captus: consuluit consanguineis suis vt illum occiderent totaliter ad hoc vt primus percussor solum teneretur de vulnere. quod tamen reprehendūt ibi Bar. ꝛ Bar. qui dicit quod ille aduocatus pro premio salarij sui deberet suspēdi furca quoniam certū est quod primo vulnere tenetur quis de occiso qñ certum est vulnus esse mortale. vt est tex. cum glo. in verbo teneri in lege ita vulneratus digestis ad legem aquiliam vbi hoc firmat Florianus. idem tenet Bartholomeus veronen. in cautela vigesimasecunda incipiente quidem tradunt mirabilem cautelā qui latius loquitur vt per te videre poteris: de quo meminit Jason. in dicto §. si vir. penultima colum.

¶ Concludo ergo quod si maritus cum potuit me

29 dicū adhibere vxori infirme ¶ non adhibuit: perdit lucrum dotis secundum gloss. Bartolum et alios in. d. §. si vir. et pari ratione morte vxoris donantis non confirmaretur donatio quam marito ante fecerat quia in effectu ipsam occidere videtur. cum a pari procedant aliquem occidere: vel infirmum sine medico negligere. vt est textus valde singularis in lege si seruum in principio digestis de verborum obligationibus. ¶ Idem forte dicendum est si medicum adhibuit: sed imperitum. cum paria sint nullum medicum adhibere: vel imperitum. vt sentit gl. in dicto §. si vir. in verbo lucrifacere. est tex. no. ꝛ ibi notat Angelus in lege quod si nolit. §. si manciplio. ff. de edili. edic. ADDE Adde quod idem tenet. Iulcas de penna. in lege finali. columna. j. in principio.

C. de incolis. lib. x. idem em̄ est de non apparentib⁹: sicut de non existentibus. l. reprehendenda. C. de in stitu. ꝛ substi. sub conditio. fac. ꝛ facit. c. in nonnullis §. de iudeis. vbi iudei debent discerni a Christianis in qualitate habitus quem publice deferre debent. vnde non est satisfactum iuri si deferant occulte sigillum sub mantello vel in plicatura mantelli secundum Abbatem ibi. TIO. ¶ Paria enim sunt aliquid nō facere: vel vitiose vel minus idonee facere vt. l. quoties. ff. qui satisdare cogantur. ¶ Sic paria sunt non habere prelatum: vel inutilem habere. vt ca. inter corporalia. supra de translatione prelatorum. ¶ Item paria sunt non habere maritum:

30 vel inutilem habere. glo. nota. in. l. fina. C. de plagi. 1

¶ Quia ¶ paria sunt non esse vel inhabilem esse. vt 2
l. prima. §. penultimo. ff. quod cuiusq; vniuersitatis
nomine. ꝛ l. fina. in fine. C. de natu. libe. ꝛ ibi Bald. 3
ꝛ Salice. ¶ Et facit tex. in. c. tue. de cleri. non resid.

31 vbi paria sunt studium non esse in loco: vel minus 4
competens. ¶ Item falsus denarius non est de- 5
narius. glo. nota. in cap. vera iustitia. quadragesima
quinta distinctione. [Et glo. in. l. ij. C. de hereticis.] 6

Ex qua infertur quod si in posta reperiatur vnus de §
narius falsus quo computato vincit vnus: non com 71
putato vincit alter: dicimus eum non computādū. 1
Ita decidit Joannes andr. in addi. ad Specul. tit.
de crimine falsi. de quo meminit Ananias in. c. fi. e.
ti. in fi. allegant bonū tex. in. l. eleganter. §. qui repto

32 bos. ff. de pign. actio. vbi ¶ dicitur quod reproba pecunia non liberat soluentem. hoc tamen intelligunt quando faciens postam sciebat denarium esse falsum alias secus: per id quod habetur in. l. cornelia. in princip. ff. de falsis. ¶ Eodem modo forsan dici posset in casu nostro in marito adhibente medicum imperitum scienter: secus si ignoranter. vputa si cōmuni opinione reputabatur peritus qm̄ tunc sine culpa est. Unde crederem confirmari donationem vxoris morte. ¶ Quid autem si maritus sine causa vxorem a se ꝛ domo sua expulit: an per hoc videtur saltim tacite reuocata donatio ab vxore facta marito? vt etiam morte vxoris non confirmetur: non reperio in specie tactum. Uidetur tamen quod sic per id quod notanter dixit Baldus in. l. prima. §. sed scimus. C. de lati. liber. tollen. per illum textum dum dicit quod maritus expellens vxorem de domo sine causa: priuatur lucro dotis sicut si eam occidisset: de quo infra latius subijciam. super tex. tertio nota. versi. ampliari possunt predicta. dic vt ibi. ¶ Ecce quomodo Bald. equiparat expulsionem factam a marito ꝛ occisionem. sed si vxorem occidit non confirmabitur: ergo si a domo sine causa expellat: simili ter non confirmabitur. mutatione enim morum dotis in preiudiciū donatoris fit tacita reuocatio. vt paulo infra subijciam cum de tacita reuocatione donationis tractabo: igitur si vxoris morte non confirmatur donatio iam reuocata. ¶ Idem forsan attentari potest si maritus vxorem percussisset grauiter ꝛ sine culpa: vel aliter ipsam offendere: vt p hoc iudicatur tacita reuocatio donationis ꝛ per consequens morte donatricis non confirmatur. ¶ Ad quod bene faciūt que dixi. §. §. lxvij. ver. vnū demū.

2 Ecqđ senserit Bal. in alijs terminis. in. l. herediras. ante finē. C. de his quib. vt indign. vbi dicit q̄ dicta lex si ab hostibus ꝛ similes: que priuant aliquez dote si vxorem occidit: non habent locum si eam vulnerasset: ꝛ eodē modo si eam a domo expulisset: vt firmat Alexan. in dicta. l. si ab hostibus. ꝛ sequitur Jason Maynus. quia cū simus in materia penali: non debet fieri talis extensio. in casu tamen nostro secꝰ videtur cum agatur de acquisitione lucri prouenientis ex donatione ꝛ voluntate donatoris: que voluntas presumitur mutata ex mutatione morū donatarij. vt. l. iij. ff. de adimen. lega. ꝛ. l. cum quis. in fine. et l. si cum Cornelius. ff. de solutio. de quo infra statim dicetur.

¶ Donatio inter coniuges confirmatur morte ciuili.

Mors ciuilis ꝛ naturalis equiparantur.

Testamentum an per ingressum religionis confirmetur.

Mors est triplex.

Donatio facta a patre filio in potestate cōfirmatur per emancipationem filij.

Patria potestas morte patris finitur.

Cōfirmatur etiam donatio

inter cōiuges morte ciuili ipsius ¶ donatoris. vnde si maritus qui fecit donationem fuit relegatus: ita quod perdidit ciuitatem: statim confirmatur donatio. vt est tex. in. l. sed ꝛ si mors. ff. isto titu. ꝛ in. d. l. res vxoris. C. eodem. ADDE Istud teneas quamuis glo. in. c. licet vndiq;. de officio delega. contrarium sentiat per tex. in. l. cum hic status. §. donatur. ff. isto titu. de celeb. missa. §. cum inter: ꝛ. §. certū. TIO. ¶ Ex quo dicebat nota. Bal. in. l. executorem. ij. col. C. de execu. rei iudic. quod si maritus timens ne fiscꝰ sua bona inuaderet: fecit donationez causa mortis sue vxoris: demum contigit quod imaginatio fecit casum: quia positus est in banno eris ꝛ persone: cuz ille bānitus quo ad ciuitatem suam vnde exulat: patitur tale exilium quo maius non reperitur: ideo tanquā morte donatio confirmatur: ꝛ propterea vxor potest talia bona defendere a fisco. ꝛ de hoc est textus singularis secundum eum in. d. l. sed si mors. fatetur tamen ipse: quod hoc casu potuisset adhuc maritꝰ revocare dictam donationem. quia nondum solutum fuit matrimonium. vt est textus notabi. in. d. l. sed si mors. ꝛ ibi not. Barto. tenet etiam ille in auten. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. de quo dixi. §. col. ccl. xiij. verticulo quamuis ergo. ¶ Ex istis infertur quod si maritus donator ingrediatur religionē approbatam: ꝛ ibi faciat professionem: statim cōfirmatur donatio. ita dicit tex. singularis ꝛ ibi no. Baldus in quarta col. in. l. deo nobis. C. de episcopis et clericis. est gloss. in. c. placuit el secundo. xvj. questione prima. in verbo mortuus: tenent Joann. andre. Card. ꝛ communiter omnes in. c. fina. infra eodez. ADDE Adde Dynum in. l. ex ea parte. ff. de verborum obligationibus. ꝛ Andream siculum in ca. ad petitionē. de accusa. col. iij. ver. an aūt in recollectis. vbi meminit de glo in prealleg. c. placuit. ꝛ infert ad vnum satis notabile quod per te videas. TIO.

¶ Ratio huius est ꝑm Baldum vbi. §. quia mors ciuilis ꝛ naturalis equiparantur: quādo ex vtraq;

idem resuleat effectus circa rem de qua agitur: vt est glo.no.in cle.ſ.in verſi.morte.de elect. quam ad hoc commendat Abb.in.c.niſi eſſent.in fi.ſ.de prebẽ.ſimilis glo.in clemen.ſ.in verſi.mori: vt lite pendẽ.ꝛ in.c.ſi epiſcopus.in ver.mortem.de ſupplen. negligen.prela.eſt bonus tex.in.l.ſ.§.penul.ff.de cõtratab.tenet Ly.ꝛ cõmuniter omnes in.d.l.deo nobis.ſentit Bar.ꝛ aliꝫ in.l.ex ea parte.§.inſulaz.ff.de verbo.obl.tenet Ange.aretinus in.§.ſi.in.ſi.col.ver. in glo.in ver.ſi mortuo.inſtit.quibus modis ius patri.po.ſol.ꝛ eſt bonus tex.in.c.beneficium. de regu. lib.vi. ¶Et ſecundum iſta debes intelligere gloſ.ꝛ que ibi notant domini ꝛ aliꝫ in.c.ſuſceptum.in ver. nõ morte.de reſcrip.lib.vi.de quo vide glo.ꝛ Card. ibi in.xiiiꝫ.q.in clẽmen.fin.de procura. Jo.de ipla.in l.fi.in fi.C.quan.ꝛ quibus quarta pars here. debe. lib.x.ꝛ Ludo.in ſingu.ccccxxiiij.ꝛ Bald.in aur.ſi qua mulier.iiij.col.verſi.ꝛ predicta ſunt vera.C.de epiſco.ꝛ cle.dicens † teſtamentum cõfirmari per ingreſſum religionis que dicitur mors ciuilis: que tãtum operatur quãtũ naturalis.ꝛ hoc in fratribus minoribus.vt ibi per eum. ¶triplex eſt eĩ mors ſc̃z naturalis: cimilis per deportationem: et pluſq̃ ciuilis:ꝛ hoc dupliciter vel mala:vt quia dãnat⁹ in metallũ: vel bona:vt qꝛ frater minor:ꝛ iſti nõ coguntur adire: qꝛ nõ habent nomen heredis: nec aliq̃ꝫ principiũ eſſendi heredes ac ſi eſſet inſtitutus homo mortuus: vnde inſtitutio eſt pro non ſcripta: vt.ff.de iure codicillorũ.l.quidã referuut.ꝛ nemo cogitur ad impoſſibile de iure: vt.l.poſt mortem.C.de fideicõmiſ. iſta ſunt notanda verba Bal.in.l.eã quam.eo.ti.co. v.ver.triplex eſt eĩ mors. ¶Cum aũt in caſu nr̃o ꝙ ingreſſum religionis poſt profeſſionẽ ceſſeatur mortuus.vt.d.l.deo nobis.ꝛ.c.Donachi.xvi.qõ.j.adeo ꝙ non poteſt legere literas ſine licentia prelati.vt.c. non dicatis. xi.q.prima. fin Abba.in.c.cũ contius. in fi.ſ.de teſti.ꝛ per cõſequẽs matrimonium ſolutur ſaltim in effectu: qꝛ nõ poſſunt coniuges ſeinuicem repoſcere.vt.c.accedens.ꝛ.c.ſignificauit.de cõuerſio.coniug.ergo per talem ingreſſum cõfirmata erit donatio facta inter coniuges.ꝛ hoc tenent communiter oẽs ſcribentes in.c.ſi.j.eo. ¶Quod ego intelligerem verum quando donato: ſponſe [alias ſponte] intraret religionem. ſecus tamẽ ſi ꝓpter delictum detruderetur in monaſterium. nã tunc non confirmaretur donatio ab eo facta per tex.not. cuz glo.in auſ.ſed cum hodie.in ver.habitu.C.de adulte. ¶Ad confirmationem predictorum facit quod in ſimili † dicimus de donatiõe facta a patre filio in poteſtate. nã illa emancipatione filij confirmatur: ſicut morte patris: quia ſicut † per mortem finitur patria poteſtas que eſt cauſa donationẽ impediẽs: ſic per emancipationem. iſte eſt textus notabilis in l.donationes in concubinam.§.pater.ff.de donationibus.ꝛ in.l.ſiue emancipatis.C.eodem titu. ¶Ex quo infertur quod ſi pater filiofamilias aliq̃d dedit vt haberet in peculio: qõ poſtea emãcipauit: cõfirmat donatio: ſi in emancipatione nõ fuit adẽptũ peculium vt eſt caſus in dicto.§.pater.ꝛ dicta.l.ſiue emãcipatis: quaſi nõ adimendo tunc videatur donare. ſicut dicimus in peculio ſeruo conceſſo ꝛ tempore emancipationis non adempto: quia videt̃ donatum: vt.l.ſecunda.C.de peculio eius qui libe. meꝛ inſti.de pecu.§.peculium autem.ꝛ.ff.de pecu.leg. l.ſticho. [Cogita an donatio facta filiofamilias cõfirmetur per contractum matrimonij ſicut per emancipationem: cum per illud quo ad omnia videatur emancipatus vt dicit lex Taurina.xlvij. videtur qõ ſic. vide in ſequenti.§.ſeptuageſimotertio.] ¶Confirmatur ergo donatio emancipatione quod eſt ſingulariter notandũ ſecũdũ Rapha.ꝛ Ludouicuz in d.l.ſi donatione.iij.col.ꝛ Baptiſtam in repetitione l.frater a fratre.ff.de cõditio.indebi.xv.queſtiõe.ſi ſi.qui reputãt hoc mirabile eo quod plus operatur emancipatio filij quantum ad confirmationem peculij quam patris mors. quia per mortem pris non confirmatur donatio facta filio in poteſtate vt habeat in peculium profectitium ad ſolum vſum: imo equaliter diuidit inter patris heredes. vt.d.l.ſi donatione. in ſecundo reſponſo.ꝛ in.l.filie licet. eodem titu. confirmatur tamen per emancipationem: vt.§. dictum eſt.

☞Donatio inter coniuges morte firmatur ꝛ retrotrahitur quo ad fructus antea perceptos.

Confiſcatione bonorum ipſo iure veniunt fructus a tempore confiſcationis percepti: ſecus ſi per ſententiam: nam tunc a tempore ſententie: non a tempore commiſſi delicti.

Donatio inter coniuges celebrata obitu confirmata quo ad fructus non trahitur retro quãdo donatarius ſciuit donationem eſſe nullam.

Ampliabis predicta vt donatio inter coniuges firmetur morte donatoris nõ ſolum quo ad fructus percipiendos: ſed etiam quo ad fructus perceptos antea. Unde etiã illi pertinebunt ad donatarium. ita tenet Barto.in.l.nec vtile ij.co.ad fi.in ver.itẽ video ꝙ donatio.ff.ex quib. cauſa ma.ꝛ Ang.in.l.ſi.C.iſto ti. poſt gl.ibi.de quo eſt caſ⁹ cũ gl.in.l.cum pr̃.§.pater filie.de leg.ij.ꝛ in.l.ſi is ſer uus.ff.iſto ti.ꝛ in.l.ſi res.ꝛ.l.donatiões.C.eo. Salic. in.l.de fructib⁹.ff.e.ti.l.ij.C.de inof.do. que dicit qõ trahitur retro quoad fructus nõ tñ quo ad dñium: lz cõtrarium dixerit ꝛ male glo.in.l.ſequens qõ. de lega.ij.ꝛ in.l.ſub conditione.ff.de ſolutio.ꝛ ita intelligas quod voluit Bar.in.l.ij.§.ſi vxor.ff.iſto tit. dũ dicit quod donatio inter virum ꝛ vxorem nõ trahitur retro: ſed confirmatur a tempore mortis intellige quo ad dominium: ſecus quo ad fructus perceptos. ADD Illi enĩz debentur donatario poſſeſſori ratione poſſeſſionis: vt dico.ſ.§.lxxvi.in fine. intelligẽ ſin diſtinctionem.l.fructus.ff.de vſuris. Itẽ intellige niſi donator reuocaſſet donationem: nã tunc reuocatio trahitur retro etiam quo ad fructus perceptos.l.cura quis.ff.de conditionibus ob cauſam. l.videamus.§.idem quoq̃.ff. de vſuris.ꝛ.l. prima. C.de bis quibus vt indignis.ꝛ ibi notat Ange. videas Felinum in.c.de quarta. de preſcriptionibus. col.ij.v̄.faciũt poſtremo.ꝛ Ant.de burgo in.c.ad noſtrã.de empt.ꝛ vend.co.iij.qui bñ loquit: qõ vſ-mirabile. nã ex quo preſupponimus donationes inter cõiuges a principio valere: lz ex poſtfacto reuocari poſſit: vt in precedentib⁹ dictũ eſt: videbat qõ ſaltẽ pro tempore preterito: fructus cederẽt donatario ꝙ

id quod voluit glo. cõmuniter approbata in auten. de inceſt.nuptijs.in prin. vbi in † confiſcatione bonorũ ipſo iure veniunt fructꝰ a repoze cõfiſcationis pcepti. ſecus ſi per ſententiã: nam fructus percepti a repoze ſententie non a repoze delicti cõmiſſi. illam gloſſ. approbant Jacob. de bello. Barto.ꝛ Angelꝰ ibi: Anchara. in.c.felicis. de penis. libr.vi. fin. col. in principio. ver. quero poſt Joan. andre. vide Bald. in Lincestas. C. de inceſt. nup.ꝛ in.c.ſ.in fine. de pace tenen. libr. feudorũ. Modernos in tractatu maleficio ſi in parte.ꝛ eius bona publicamus. Sed qõ pꝰ dixi verius eſt. quod etiã tenẽt Bald.ꝛ Pau. in. l.ſ. C. de his quibus vt indignis. refert ꝛ ſequitur Jacobinus in tractatu feudorũ. fo. xxxiij. col.ſ. in fine. ¶JO. [Adde hic ꝙ licet bannitus reſtituatur ad bona non tamẽ intelligitur reſtitutus ad fructꝰ bonorũ. autentica idem de Neſtorianis. C. de heretic. Barto. in.l. gallus. §. quidam recte. de liber.ꝛ poſtu. ff. Joan. de plarea. in.l. quicunq̃. C. de fideiuſſ.ꝛ iure haſte fiſca. col.ij. verſi. item no. lib.x.] ¶Idem dicas ſi donatio confirmetur expreſſe a donatore. puta ſi dicat in ſuo teſtamento. confirmo donationẽ quam feci vxori mee: vel habeat ſibi quod donauit. Nã ꝛ tunc donatio remanet firma ſequuta mor te donatoris: ꝛ trahitur retro quo ad fructus. vt eſt bonus tex. cum glo. in.l. ex verbis. ꝛ.l. donationes. in fi. C. iſto titu. ¶Idem dicas ſi fuerit confirmata vt legatum vel fideicõmiſſum: qõ contingit quãdo teſtator in ſuo teſtõ dixit illud qõ vxori mee donauí lego vel fideicõmitto. Nã tunc vz vt legatum vel fideicõmiſſuz: vt.l.ſi quãdo. de leg.ſ. qꝛ videtur recedere a donatione. vt.l.illud. ff. de acqui. heredi. ¶Idẽ eſt in eo qõ nõ eſt cõfirmatum morte vt ſi ex cedebat legitimã ſummã. nã tunc ſi dicat confirmo talẽ donationem quã feci vxori mee: in eo quod excedebat valebit vt legatũ vel fideicõmiſſum: vt. d. l donationes.ꝛ iſtis caſibus traheretur retro quo ad fructus. vt ſentit glo. in.d.l. ex verbis. quaz ſic declarat Bar. in.d.l.ſi qñ. ¶Quod eſt vtile ſcire: quãdo valeat vt legatũ vel vt donatio: qꝛ inter hec maxima eſt differẽtia. vt traditur in.d.l. res vxoris. C. iſto tit. itẽ in donatione non requirit aditio: ad hoc vt valeat. ſecus in legato. ꝛ donatio non venit in fideicõmiſſo generali: ſicut legatũ: vt dicta.l. ſequẽs de leg.ij. de quo.§. paulo ante dicebam. ¶Uno tñ caſu donatio non traheretur retro etiã quo ad fructus rei donate. ſi quando donatarius ſciuit donationẽ eſſe nullã. nã tunc fructus rei donate reſtituũntur donatori. vt.l.ſi vxor filio.ꝛ.l. de fructibus. ff. iſto ti. ꝛ.l. fructus. ff. de vſur.

2 ☞Donatio inter coniuges morte donatoris cõfirmatur: licet donator eam fecerit cum auctoritate alterius: vt ſi filiusfami. donauerit patre permittente quia tunc eius morte etiam patre ſuperſtite confirmatur.

A patria poteſtate an liberet̃ filiusfa. minor. xxv. annis per contractum matrimonij.

Ampliabis etiã predicta vt donatio inter cõiuges cõfirmet̃ morte donatoris etiã ſi donator donationẽ feciſſet cũ alterius auctoritate: vtputa ſi filiusfa. donat: patre permittente (qõ poteſt: vt.l.tã ſi.§. filius. ff. de dona. cauſa mortis.) morte filij tñ: ſuperſtite patre ꝙ firmabitur donatio arg. tex. in.l. nec fratris. C. de donati cauſa mor. vbi hoc tenet glo.ꝛ in.l. qui pretio. in fi. ff. eo. vbi etiã no. Barto. idem tenet glo. in.l. cum hic ſtatus. §. oratio autẽ. in. ver. volente. ff. iſto titu. eſt bonus tex.ꝛ ibi tenet Ang. in.l.iij. C. iſto ti. cuius glo. ibi aliud ſentiat ꝛ male ſin Ang. Sali.ꝛ alios. ¶Nõ procedit etiaz ſi filius donauerit rem patris: qꝛ tunc patris cõſenſus operatur duo. vnum in rei ſue alienatione. aliud in auctoritatis preſtatione neceſſaria huic donationi. reſpectu huius ſecundi. ſ. auctoritatis mors patris non eſt neceſſaria ſicut nec iure filij. Reſpectu autẽ primi (licet magis poſſit dubitari) tamẽ idem videtur dicendum: quia eo momento quo filiꝰ moritur: donatio etiã reſpectu patris cõfirmatur: cum ipſe potuiſſet illi dõare in caſu mortis filij. vt.d.l. nec fratris: ꝛ bene facit. d.l. iij. C. iſto ti. imo per talẽ conſenſum videtur pater donatario ſiue vxori filij donare: vt.l. in edibus. §. quod filius. ff. de dona. nõ emfit iſta donatio vt penes filium remaneat: ſed potiꝰ vt res ipſa in vxorem filij tranſferatur. ꝛ ſic filius incapax capit: vt capaci reſtituat. arg.l.ſ. ſed ſi legatarium. ff. ſi qs omiſ. cau. teſta. ꝛ.l. cũ ei qui. de leg. ij. ꝛ.l. cog. § hi qui ſolidum. ꝛ.l. marcellus. §. ſi. ff. ad trebel. ita firmat Sali. in.d.l. nec fratris. quamuis alij qui contra. ¶Nec ob. text. in.l. ſi vt proponis. C. iſto ti. vbi dicitur qõ donatio facta genero a ſocero nõ confirmatur eius morte: ſed etiam requiritur mors vxoris. ꝛ ita videtur requirere mortez vtriuſq̃. ſed illud eſt quia mortuo ſocero filia viua adhuc durat matrimonium. ſed donatum ante mortem filie ei⁹ morte confirmatur etiam ſi ſocer ſuperuiuat: ita tenet Lyn. in additionibus quem ſequit Salic. in.d. l.iij. C. iſto ti. ¶Sed in caſu: quo filius donat ex voluntate patris: cuius eorum penitentia reuocaꝫ donatio: ponunt omnes in dicta.l. nec fratris. C. de donatio. cauſa mortis. vide ibi per eos. etiã dicta.l. in edibus §. quod filius. ff. eodem. ꝛ in dicta.l. qui pretio. eodem titu. ꝛ Anchara. conſilio ſeptuageſimo quinto. incipiente per modum conſilij. qui cõſuluit in caſu ſingulari. filius rem patris conſentientis donat vxori ſue cauſa mortis: et pater per ſtipulatione nẽ promiſit bona donata tradere poſt mortem filij: dicte eius vxori. Utrum pater mortuo filio poſſit per penitentiam reuocare: ſiue fuerit proceſſum ad traditionem: ſiue non: Et in caſu quo donatio valuerit an parer conſentiens teneatur de euictione: vel vltra quã facere poſſit: vide late per eum. ¶Conſidera tamen ꝙ (cũ hodie ſcĩm † conſuetudinez Regni filiusfamilias etiam minor vigintiquinq̃ annis per cõtractum matrimonij eripiatur a patris poteſtate ꝛ efficiatur ſui iuris: vt in ſuperioribus dictum eſt. colũ. centeſima octuageſima ſexta. §. ſed quamuis.) non erit opus in donatione quam de rebus ſuis voluerit facere vxori ſue: quod interueniat patris conſenſus. proderunt tamen predicta: quando filius donaret rem patris cum eius conſenſu. [adde hic predictã. l. trauri. xlvij. ꝛ vide que dixi ſupra. §. ſeptuageſimo primo in fi.]

☞Donatio inter coniuges adeo donatoris obitu confirmatur: quod precedit etiam ſi ambo pariter

Universidad de Deusto
Biblioteca

moriatur: & si non apparet quod simul sunt mortui nec quis eorum prior decesserit: tūc possidentis melior est conditio.

2 Verba legis confirmantis donationem inter cōiuges per mortem donatoris verificantur ambobus simul morientibus.

§ 74 **Et que dicta sunt procedūt**

1 quando constat clare ꝙ donator premoritur superstite donatario coniuge. Idē est si ambo pariter moriantur naufragio/ruina/incendio: vel simul ab hostibus capiantur: & nesciatur quis eorum premortuꝰ fuerit, nam & tunc valet donatio: vt. l. cum hic stat⁹. §. si ambo. ff. isto titu. glosſ. prima. c. fina. j. eodem. & ff. de rebus dubijs. l. si inter virum. cum. l. sequenti. ADVJ Ubi vide Ludouicū Lusitanum & Lucaꝫ de penna. in. l C. de principibus agentibus in reb⁹ lib. xij. versi. xliij. TJO. Ratio huius est quia verba legis confirmantis donationem inter coniuges

2 per mortem donatoris verificātur ambobus simul morientibus: quia in matrimonio decedunt: et per consequens deficiunt verba legis prohibētis donationem inter coniuges: quia cessant rationes: propter quas prohibetur donatio inter coniuges scilicet ne mutuo amore se spolient & alie de quibus supra dictum est. Ita dicit glo. in. d. l. si inter virū. quā Bartolus & alij communiter sequuntur. ¶ Et ex hoc infertur ad vnum valde singulare: quod stante statuto vel pacto quod si vxor moriatur antequam maritus: & filios non relinquat: maritus lucretur dotē. § 75 & si maritus decedat antequam vxor: vxor lucretur donationem propter nuptias. Contigit qō ambo videlicet maritus & vxor periērūt simul ruina cuiusdam domus: ita quod non apparet quis eorum primo decesserat an heredes vxoris possint petere dotem marito? Quilibet diceret quod non per predicta. [Cogita si hoc habebit locum in donatiōe causa mortis si ambo simul moriantur]. ¶ Sed cōtrarium est veritas & ita in contingentia facti consuluit dominus Signorellus de homo. consi. lx. incipiente in nomine domini amen. questio presupponitur &c. quod ad literam refert & sequitur. Prepositus Alexan. in cap. fin. quarta col. infra eodem. Obuentur ipsi quia cum isto casu ex premorte vnius & superstentia alterius occurrit & purificari debet conditio lucri: quod non potest dici hic vnum premortuuꝫ alteri ex quo simul decesserunt: ideo non occurrit: nec purificatur conditio lucri vt est textus qui sic debet intelligi in. l. quod de pariter. cum. l. sequenti. ff. de rebus dubijs. & innuit glo. in. l. si duo. §. si maritus. eodem titulo. & Jacob⁹ de arenis in. l. si hi. ff. de donatio. causa mortis. quia ex premorte vxoris & ex superexistentia mariti debet maritus lucrari dotez vt dicrat statutum ergo &c. quia cum isti simul mortui fuerint vt dictum est: ista simultas impedit ordinez priorис & posteriorис: vt. l. Arethusa. ff. de statu hominum. & l. pluribus. ff. de procuratoribus. & l. si debitor. & l. si fundus. §. si duo. ff. de pignoribus. & l. qui duos. ff. de vulgari & pupillari. & l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. ergo in casu nostro impedit priorитas et posteriorитas. & per consequens conditio non est purificata, vt per eos latius vbi supra. ¶ Ex hoc infertur ad aliud non minus singulare: quod si stāte dicto statuto vel pacto maritus & vxor eodem tempore intrent religionem & professionem faciant, neuter eorum habebit lucrum ex dicto pacto: vel statutor. nec heredes vxoris. vt probatur secundum vnuꝫ intellectum in autentica de sanctissimis episcopis. §. si vero constante. colla. octaua. & traditur per Lyn. & alios in. l. deo nobis. C. de sacrosanctis ecclesijs. & sic in contingentia facti consuluit Ancharanus consilio. incipiente in dei nomine amen. an vtro ꝙ &c. quod refert & sequitur Prepositus in dicto. c. fina. infra eodem. v. col. versiculo venit quoq;. quez latius per te videas. [adde predictis legem Regni vij. parti. titu. fina. l. duodecima. que disponit quod si maritus & vxor simul perierunt nec apparet quis prior: mulier quia naturaliter imbecillior presumitur prius decessisse, quod prodest ad ea que vnus ex alterius morte erat lucraturus hec ibi: & secundum hoc si maritus donauit vxori inualidatur donatio si vxor marito confirmatur. Idem dicit predicta lex de patre et filio impubere quia filius presumitur prius decessisse: secus si pubes' quod prodest ad successionem.]

☞ Possidentis melior est conditio.

Beneficiatus si multa acquisiuit & ignoratur an intuitu ecclesie acquisierit an consanguineoruꝫ vel intuitu persone sue iudicabitur pro ecclesia si in possessione reperiatur.

§ 75 **Ista procedunt quādo appāret** quod simul mortui fuerunt coniuges: si tamen non apparet quod simul vel separatim aliquo ordine successiue: puta quia vnus hic: alter in Francia: & sic non apparet quis prius decesserit: hoc casu melior est conditio possidentis. nam si quidem heres viri vendicat: ipse debet probare vxorem predecessisse. Si vero heres vxoris ipse debet probare virum predecessisse: quod cum non faciat in pari causa melior erit conditio possidentis vt. l. fina. C. de rei vendica. & in. l. in pari causa. de regu. iur. & in. c. in pari. eodem titulo. libro sexto. nec est aliqua presumptio propter actore vt quod semel vixit, vsq; ad certum tempus vixit: vt 'lege spadonem, paragrapho qui absolutus. ff. de excusationibus tutoruꝫ. ista est singularis decisio Barto. in dicta. l. si inter virum. ff. de rebus dubijs. in fine. quam dicit esse tenendam memoriter de qua meminit Alexander consilio centesimo quadragesimo. quinto volumi. & exclamat Franciscus de curte in repetitione. l. admonendi. ff. de iureiuran. charta vigesima nona. col. versi. quarto mortuoꝫ. Idem tenēt Joannes de imo. & Raphael in. l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad Trebellianuꝫ. ¶ Facit quod voluit idem Barto. in. l. qui duos. §. cuꝫ in bello. ff. de rebus dubijs. vbi patre & filio simul morientibus in naui si nescitur quis eorum prius decesserit: iudicabitur in fauorem eius qui erit in possessione hereditatis. ¶ Ad idem facit quod voluit idem Bartolus in. l. prima. §. primo. ff. de bonorum possessionibus secundum tabulas. & Bal. in prohemio. C. vbi dicunt quod si appareant duo testamenta eiusdē tenoris & testatoris eadēdie cōfecta & nescit qō fuerit posteri⁹ prefert ille heres qui reperitur in possessione hereditatis. ¶ Ad idē facit qō voluit Ange. in. l. si cum ambo. ff. de iudi. vbi dicit ꝙ si duo imperrant prebendā in eadē ecclesia cathedrali & inter eos est equalitas impediunt se per concursum nec sorte dirimetur: sed locus erit gratificationi cum tractetur de preiudicio capitulirita dicit tenere Jo. and. in. c. duobus. de rescrip. libr. vj. quiꝫ alle 1 gat pro casu. l. huiusmodi. ff. de leg. j. tamen hoc casu preferrur possidens vt no. voluit Bald. in. c. capitu- 2 lum sancte crucis. §. de rescri. j. col. in fi. & videas ibi 3 Feli. ¶ Ad idem facit glo. in. c. nulli. xij. q. v. que voluit quod si beneficiatus multa acquisiuit & ignoratur an intuitu ecclesie acquisierit an consangui- 4 neis seu intuitu sue persone: iudicabitur pro ecclesia 5 si illa reperiatur in possessione. de quo vide Inno. & alios in. c. cum in officijs. supra de testa. Baldum & 6 alios in aur. licentiam. C. de episco. & clericis. ¶ Et alios in aur. licentiam. C. de episco. & clericis. ¶ Et alijs & alijs que diligens indagator reperire potest: 7 satis corroboratur decisio Barto. de qua supra: ꝙ alias Alex. in. d. l. ex facto. §. si quis autem. ff. ad Trebel. ipsam impugnet. motus principaliter: quia si heres mariti agat rei vendicatione & probet dominiū 8 theres vxoris excipiat de donatione: ex quo donatio est nulla: de iure probare debet quod est confirmata & sic ꝙ maritus non superuixit. al's ei⁹ jercitio esset dubia: & ficnon releuaret fundata contra fundatam intentionem heredis mariti. vt. l. matrē. C. de proba. & in. c. in presentia. eo. titu. & per Barto 9 sum in. l. non solum. §. sed non probari. ff. de no. operis nunti. ij. col. presertim quia si mulier est in possessio 1 ne & donatio non presumitur revocata nisi probet. quia in dubio presumitur donatio cōfirmata: vt. d. l. si inter virum. & propterea si dubitetur an penitē tia fuerit revocata: censeri debet potius non revocata. Alleganti ergo revocatam esse donationem incūbit onus probandi: vt. l. ei qui. ff. de probationibus. l. actor. C. eodez. ¶ Ad ista tamen faciliter potest responderi quod intentio actoris non fundatur in revocatione: quia donatio est nulla: sed in dominio: igitur reo incumbit onus probandi donationem esse validam. ita respondet Bartholomeus Sozinus in dicta. l. si inter virum. ad finem. ¶ Et subdit fortan posse teneri tertiam opinionem in totum contra riam opinioni Alexandri. nam licet donatio sit nulla confirmatur silentio donatoris vsq; ad mortem vt supra dictum est: probata ergo morte mariti probatur confirmatio. ergo heres donatoris: qui dicit non confirmatam morte: quia donator superuixerit: prodare debet quia fundata est intentio confirmatiōis per mortez. ¶ Et pro hac opinione est bonus text in l. cū hic status. §. si ambo. in verſi. sed si non apparet ff. isto ti. vbi dicitur donationem confirmatā per mortē mariti. si apparet qs prior decesserit. & dū text. dicit quando plures simul moriuntur &c. gloſſ. exponit non quia eodem tēpore moriantur. sed quia non constat quis prior decesserit. que ratio cōsiderata a text. cum glo. militat in casu Barto. ¶ Pro decisione ad 2 ducit etiā pro casu. l. qui liberis. in princ. ff. de bonor. poſſ. secundum tab. iuncta. l. qui duos in principio. ff. de rebus dubijs. Nam illud quod dicitur in dicta. l. qui duos quando simul moriuntur eodem naufragio. illud idem disponitur in. d. l qui liberis. in princ.

quando duo in diuersis locis moriuntur et ignoratur de prioritate mortis que inductio est valde nota. contra decisionem Barto. de qua supra secundū Sozinum in dicta. l. si inter. qui allegat Bal. consil. cxlv. in. v. volumi.

☞ Donatio inter cōiuges cōfirmat morte donatoris qn̄ precessit rei donate traditio.

Vel si donator constituat se donatarij nomine possidere.

Vel si maritus fateat se ab vxore dotē recipisse q: illa cōfessio loco traditionis habetur.

Vel si donator reseruauit sibi vsūfrucū rei donate.

Vel si donās tradidit instrumētū mediāte quo ipse habuit rem donatam.

Vel si maritus fecit vxori instrm donationis q: p hoc videtur tradere possessionem.

Traditio nulla non operatur effectum confirmationis.

Possessio quā habet vxor in rebus a marito donatis non dicitur ciuilis nec naturalis nec corporalis sed possessio apta producere ciuiles effectus & acquisitionem dominij si donatio morte confirmetur.

Et ista possessio operatur acquisitionem fructuuꝫ.

Aduerte nunc circa predicta

ne decipiaris inquantum dictum est ꝙ donatio inter cōiuges confirmatur morte donatoris: intellige † dummodo interueniat traditio rei donate: vt est text. cum glo. in. l. papinianus. ff. isto tit. at ibi notant omnes signanter Alex. tenet etiam Bal. in. l. j. C. de donat. ante nup. & in. c. j. de feudo dato in vim legis commis. li. feudorum. & ista est veritas quicquid dixerint azo & Hostien. in summa huius titul. §. qualiter inutiles. in fine. ¶ Nec refert vtrum ista traditio fiat tempore donationis. vel postea viuo donatore. ita dicit Bal. in. c. j. §. si quis in fin. de feudo dato in vim legis commi. lib. feud. ar. tex. in. l. ij. C. ſiqs alteri vel sibi er. l. donationes in concubinam. §. pater. ff. de donatio. vbi in donatione quā pater facit filio emācipato: est necessaria traditio & statim valet. foritus est necessaria quādo fit filio in poreſtate ad hoc quod morte patris confirmetur: sicut in donatione inter coniuges dicimus. Intellige quādo donat pater filio fam. inter viuos: secus si doner causa mortis quia tunc morte confirmatur paterna donatio etiā non secuta traditione. ita not. dicit Bal. in. l. si mortis. C. ad. l. falci. quia donatio causa mortis equiparatur magis legato quam contractui vt. l. finali C. de donationibus causa mortis. et lege illud digestis eodem titulo et lege secunda digestis de dote prelega. in glo. sed legatum confirmatur morte testatoris absq; traditione. ergo & ipsa donatio causa mortis. ita dicit Lud. in. l. ij donatione. C. de col. iij. col. quod nota. [est tex. in. l. ij. ff. de publicia. de quo. j. §. Irrevi.] ¶ Idez [dicas tu si interueniat aliud quod loco traditionis habeatur: vt puta si donator constituat se nomine donatarij possidere. ita tenet Bald. in dicto. §. si quis in finalibus verbis. et facit secundum cum quod not. Bart. in. l. si is qui pro emptore ad fi. ff. de vsuca. & cōsi. incipiēte martinus de eu-

Universidad de Deusto Biblioteca

gubio.ꝛ l.quod de suo.C.de dote cau.non nume.et hoc mihi satis placet.Hec em clausula cōstituti habetur pro traditione,quoniam per eam traditur ficta possessio.vt no.in l.quod meo.ff.de acquir.poss. ꝛ l.quedam mulier.ff.de rei vendi.ꝛ datur parti facultas occupandi rem propria autoritate.vt est glo. singularis in l.cum creditor.ff.de fur.de qua facit magnum festum Vtalis in libro clausularum.in clausula.constituit se precario nomine possidere.v.colū. tenet etiam Barto.in l.iij.C.de pignoribus. quem refert Andreas siculus in.c.fina.iiij.col.in fine.ℭ. et de precarijs. ADDE Intellige quando constituēs tempore constituti possidebat.glo.in.l.si duo.C.de dote cauta.tenet magister Jo.in viatorio suo iuris: sub ista rubrica.col.iij.vide glos.ꝛ doctores in l.quā uis.ff.de acqui.poss.Bald.in.c.ſ.ſi quis.in fin.de feudo dato in vim legis commiſſ. EXO. ℭ Idē dicas ꝙ si maritus confiteatur se recepisse dotem ab vxore quam non recepit. Nam ista cōfessio loco traditionis habetur:ꝛ per consequens donatio que resultat ex ista confessione morte cōstentis,seu donatis confirmatur.ista est glossa aurea ꝛ singularis in l.ij C.de dote cau.non nume.quam ad hoc multum cōmendat Barto.in dicta.l.Papinianus.ff.isto ti. ꝛ Ange.in auten.de immensis dona.ſ.col.in fin.colla.septima.Barto.in l.cum quis decedens.ℌ.titio. de leg.iij.Bald.in.l.ij.ℌ.creditum.ff.si certum peta. ꝛ in.l ſ.C.de dona.ante nup.qui dicit hoc procedere si fuit facta confessio animo donandi. Nam tunc bene confirmatur morte confitentis. ℭ Secus tamen dicit si simulate causa honoris,quia tunc non confirmatur morte confitentis secundum eum post Jacobū de arenis.quod dicit esse menti tenendū. Idem etiā voluit Salice.in dicta.l.secunda. C. de dote cau.non nume.ibi intelligit glos. ibi quādo cōfessio est facta animo donandi. ℭ Secus si spe future numerationis.quod not.in dubio autem dicit ipse quod presumitur facta spe future numerationis non animo donandi.quia quando pōt capi alia coniectura quam donationis:nunq̄ donatio presumitur.vt in.l.cum aurū.ff.de sol.ꝛ hanc dicit esse veriorem opinionem Jasonis in.ℌ. fuerat ante. xxxi. colū.institu.de act.quamuis Angel. de Aretio ibi: charta.viij.ver.ꝛ quod primum:teneat contrarium, quam opinionē tenent multi Doctores quos ipse refert.de quo articulo videas p Doctores quos ibi alle. Jaſ.q; non est iste locus accōmodatus.videas ēt per Sozinū in.l.ſ.xv.co.ff.ſo.ma.ꝛ ibi etiā Bulgarinū in sua repetitione.pl.co.ꝛ remissionē quā feci supra.ℌ.xxxiij.ver.ex predictis.Feli.in.c.ſi cautio.de fi. instr.xxvij.co.versi.fallit tertio. ℭ Ex dictis ꝛ infertur ꝙ si donator reseruauit sibi vsumfructū rei donate(cū talis reseruatio habeat vim traditiōis vt.l.q̄s ꝙs ꝛ.l.fiqs argētū.C.de do.)morte ipsi⁹ donatoris,cōfirmata erit donatio. ℭ Idē dico si maritus donauit vxori aliquā rē ꝛ tradidit sibi instrumētū: per qđ ipse eā habuit:videt rē vxoris tradere vt.l.ſ.C.de dona.ꝛ iij parti.titu.iij.l.viij.sicut legando vel vendendo instrumentū:videtur debitū vel rē in instrumēto contentā legare vel vendere.vt.l.seruū filij.ℌ.eiⁿ. de leg.ſ.ꝛ hoc verū:si dominū erat penes tradētē vt.ff. de reg.iu.l.nemo.cū concordātijs.Eodē modo dicē dū est in traditione possessionis:vt tunc demū videatur translata per donationē instrumentorū.si donator possidebat:alias non.ar.l quedā.ff.de rei vend.ꝛ facit.l.creditrice.ff.de remissio.pign. ℭ Idē dicerē si maritus faciens vxori donationē alicuius rei:fecit sibi inde instrumentū donationis nā per hoc vi etiā sibi tradere possessionē.vt.iij.parti.titu.iij.l.viij. ꝛ foro legū.lib.iij.ti.xij.l.ij.quod tene mēti.Si ergo his casibus marit⁹ premoriatur:confirmabitur donatio. ℭ Idē videtur dicendū si maritus per se vel per aliū suū annuū debitū fecit trāsferri ꝛ describi in personā vxoris in libro cōmunis vbi describunt nomina singulorū. Nā per talē descriptionē videt maritus donare ꝛ tradere vxori ꝛ per cōsequēs morte mariti est cōfirmata donatio. de quo vide late ꝛ singulariter per Ancha.cōſi.xxxi.incipiēte in xpi ꝛc.subtiliter ac copiose. ℭ Nec obstat predictis:si quispiam subtiliter obijciat dicēdo q̄ ex quo cōtractus donationis inter virū ꝛ vxorē est nullus:q̄ a lege reprobatus vt supra dictū est:per cōsequēs nō transfert possessio per actū fictū cōstituti:vel precarij appositi in contractu:quia constitutum vel precarium:sunt sine mediata causa translationis possessionis.et ideo constituti vel precarij:sunt nulle existente principali nullo vt voluit Bal.in terminis in.l.ex testamēto.C.de fideicommiſſ.rex.in.l.ſi.ff.de constit.pe.quē pro singulari allegat Bal.in.l.ſi absentis.C.si certum petatur glos.in.l.si patronus.ℌ.patronum.ff. de his quein frau.pa. ℭ Facit quod voluit Barto.in lege quod meo.in principio.ff.de acquirenda possessione. Bal.in capitulo secūdo de feudo dato in vim legis commissorie. ℭ Item si possessio fuit translata virtute cause valide:licet illa causa efficiatur inualida: tamen possessio non transfertur vt sentit gl.ꝛ Bar. ibi(si bene aduerratur)in.l.ab emptione.ff.de pactis.multo fortius idem erit:quādo causa erat nulla a principio.quia potentius ius operatur nullitas a principio ad impediendum quam ex postfacto ad resoluendum arg.l vnice.C.de vsucapi.tranſfer.ꝛ l. patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. Bene facit tex.in.l.si filius qui in potestate.ff.de liber.ꝛ posthu.iuncta.l.posthumus in principio.ff.de iniusto testa. ℭ Ex quibus omnibus videtur concludendum quod vbicunq̄ in contractu donationis prohibite(vt est donatio inter coniuges)traditur possessio per actum fictum: puta per constitutū vel alias:ex quo actus est nullus:non transfertur possessio,quod etiam videtur probari in dicta lege prima.ℌ.si vir vxori.ff.de acquirenda possessione a contrario sensu.vbi ideo possessio transfertur:quia traditio que est facti:iure ciuili impugnari non potest.ergo a contrario sensu si traditio esset iuris:pro ut est illa ficta: que fit per constitutum. tūc esset impugnata lege:et per consequens possessio non transferretur.ita per illum textum tenet dominus Angelinus filius domini Raynerii de foziliolo.in.d.ℌ.si vir vxori:quem refert et sequitur Paulus de castro ibi. ℭ Ex quo infertur quod per talem traditionē vel quasi traditionem:non confirmaretur donatio facta inter coniuges:quia si traditio est nulla non potest

potest effectū aliquē operari per id quod habeꝝ in l.cū pater.ℌ.euictis.de lega.ij.ꝛ in.l.nō putauit.ℌ. 3 queuis.ff.de bo.pos.contra ta. ℭ Ista dudum me fecerunt dubitare de veritate opinionis,que postea tota reperi per dominum Bartholomeū sozinum in dicto.ℌ.si vir vxori.qui defendendo communem opinionem dicit ea procedere: quando contractus est omnino nullus fine aliqua spe reconualescentie: vnde tunc ficta traditio nihil operatur,secus tamen est: quando licet contractus sit nullus :tamen sperat⁹ reconualescentia.ꝛ quia cōtractus nō videtur omnino nullus:sed quodāmodo pendere a futuro euentu reconualescentie:tunc operetur ficta traditio licet nulla eo quod principalis contractus reconualescit:ꝛ per consequens traditio.ita videtur probare tex.recte intelligenti in.l.cum hic status.ℌ. si sponſus.ff.isto titu.quod est subtile. Cogita tamen secundum eum. ℭ Istud idem videtur tenere Jaſ. maīnus in dicto.ℌ.si vir.secunda colum. dicens. qđ si vir tradit rem vxori ex donatione inualida:tamen transfertur possessio quia acquisitio possessionis in facto consistit.et ea que sunt facta:lex secundum veritatem non potest infecta facere:nec hoc potest inducī a lege per fictionē.q; nō suadet equitas ex quo nulla esset vtilitas.vt dicit ibi text.in versiculo ꝛ q̄d attinet. Et ita licet in cōstituto ꝛ fic in actu ciuili cessaret prima ratio assignata in textu quia possessio est quid facti:tamen militat secunda ratio assignata in versiculo ꝛ quid attinet.quando autem in aliqua dispositione assignantur due rationes:licet vna cesset (si tamen militat alia)habet locum dispositio vt in ℌ.affinitatis.institu.de nup.ꝛ lege si ventre.cum similī.ff.de pīui.credi.ita quienit ibi Jaſo. ℭ Adde 8 etiam quod ista ꝛ possessio:vel quasi possessio:quaz 2 habet vxor in rebus a marito donatis:non potest dici ciuilis:quia non producit effectus ciuiles. scilicet prescriptionis vsucapionis ꝛ acquisitionis fructuum.vt lege si eum qui.in verſiculo iure ciuili non possidet.ff.isto titulo.nec potest dici possessio naturalis formaliter sumpta:cum non sit acquisitiua alicuius iuris:dicta lege eum qui.notant Doctores in dicto.ℌ.si vir. Nec pōt dici corporalis possessio:ex quo non est clandestine:aut violenter habita.vt.l.clam possidere.ℌ.fina.ff.de acqui.poss.est tamen possessio aptitudine apta producere ciuiles effectus ꝛ acquisitionē dñij cū talis donatio fit confirmabilis morte. ex eo q̄ ea ꝓcessit traditio vel aliud qđ loco traditionis habeat vt.ℌ.dcm est.et sufficit qđ adsit sola aptitudo et sola potentia vt declarat Barto.in dicto.ℌ.si vir in secunda questio.principali. ℭ Quamuis ergo possessio:quam habet vxor:non producat effectū iuris respectu ꝓscriptionis:tamen ꝓducit effectum respectu acquisitionis fructuum vt lege de fructibus.ff.isto titulo et lege fructus percipiendos.ff. de vsufruc.glo.notabili.fin Bal.in.l.ij.ℌ.si quis. ita dicit Jaſon solus in.d.ℌ.si vir.pe.col.vide que scripsi supra.ℌ.vij.

1 ℣ Donatio facta vxori per virū:de domo in qua si mul habitant nulla traditiōe fa vel ficta interuenīe
2 tenō confirmat morte viri:
3 Nisi donauerit cū tali clausula ꝙ si heres ei non soluerit:ex nunc legat:tunc(quamuis nulla interueniat traditio)vxor debet habere domum donatam post mortem viri:non quidem vi donationis:sed vi legati quia in legato tranſfertur dominium sine traditiōe.vt.l.a titio.ff.de furtis.quod bene no. ℭ Idē dicas si maritus donaret vxori dictam domum causa mortis:que quidem donatio inter coniuges bene valet.vt.l.si cui.ℌ.finali.cum.l.sequen.ff. isto titulo. ad cuius confirmationem sufficit mors donatoris: quamuis traditio nō interueniat vt colligitur ex notatis per Barto.ꝛ alios in.l.ij.ff.de do.causa mortis et tenet Bald.in.l.ꝛ si mortis.C.ad.l.falci.cum quo transit Romanus in.l.si donatione.C.de collatio.et Franciſcus de are.consilio.lxxiiij.penultima colum. versiculo venio ad quartum.et Paul.de caſt.consil. cx.in fin.primo volumine.ꝛ consilio.lxxvij.in fine incipiente notandum.secundo volumine.quia hec donatio causa mortis:habet instar legati ꝛ per eaz trāſfertur dominium sine traditione.vt est text.singularis cum gl.in lege vl⁹ mortis.ff.de publiciana et ibi Bald.et videtur tenere Bartol.in lege prima.codē titulo Bald.in.l.cū hi:in princ.ff.de transac.Bal.et Paul.de caſtr.in lege secunda.de legatis primo.Angel.in.d.lege a titio.ff.de fur.et in autentic.de here. et falc.in principio de quo per Baldum in dicta.l. et si non mortis.ff.e.ꝛ.l.in lege licet.C.de pacet in.l. prima.C.si quis alteri vel sibi.et in lege secunda.C.

de secun.nuptiis. per Joannem de Imola in lege ex hac scriptura. ff. de donationibus. et ibi Alexander et in l. j. ff. de donatiõib⁹ cã mortis. ¶ Si aũt trãsfertur dominiũ ergo nõ est necessaria alia traditio quia traditio nõ fit ad aliud nisi vt dominiũ acquirat. vt no. in l. traditionib⁹. C. de pac. et §. per traditionẽ. in stitu. de re. diui. concludit ergo q̃ talis donatio causa mortis morte donatarij cõfirmat q̃uis alia traditio nõ interueniat. ¶ Ex quo inferk q̃ † donatio facta marito ab vxore de omnib⁹ bonis suis cũ pacto q̃ non liceat revocare nisi marit⁹ p̃moriak (cũ ista dicak donatio cã mortis) morte vxoris ꝓfirmabik donatio: q̃uis alia traditio nõ interueniat: vt apparet exp̃edictis. cõtrariũ tñ tenet Pau. de ca. ꝓsi. xcix. in cip. in xp̃i. ꝛc. in ista donatione.

1 ☞ Donatio inter coniuges non confirmatur morte donatoris quando tacite vel expresse illam revocauit.

2 Donatio inter cõiuges videtur tacite revocata si donatarius mutasset mores in preiudiciũ donatoris: puta si vxor cui facta erat donatio commisisset adulterium.

3 Adulterium vxoris grauius est in mente viri q̃ occisio filij.

4 Grauitas delicti ex qualitate pene arguitur.

5 Propter homicidium filij non licet separare thorum ab vxore filium occidente: sed propter adulterium secus.

6 Feudo non priuak occidẽs sororem dñi: secus si cum ea concubar.

7 Uxor q̃ cõmisit adulterium nõ debet ali a viro.

8 Adulterium adeo est per se malum q̃ nulla causa potest iustificari.

9 Adulter si occidi põt: potest castrari.

10 Donationẽ vxori factam revocasse videk maritus si vxor luxurioso osculo pudicitiã violauerit: vel si passa est aliquem ad suum pectus vel mãmillas manus apponere.

11 Et idem forte si probaretur vxorem fuisse in balneo cum alio.

12 Vel etiam si pernoctauit extra domũ sine causa.

13 Et hec procedũt ꝺ marit⁹ ignorauerit predicta.

14 Testis ad hoc vt dicak inimic⁹ alteri⁹ sufficit offensam esse factã inter eos ꝺ alter ignorarer.

15 Adultere vxori donãs si ignorat ei⁹ adulteriũ non valebit donatio.

16 Vasallus si in dominũ feloniam cõmisit ⁊ dominus in vita tacuit an heres domini poterit vasallum feudo priuare.

17 Legatum revocak propter inimicitias capitales vel grauissimas inter testatorem ⁊ legatarium ꝓsuperuenientes.

18 Ingratitudo est maximum vitium ventus vrens ⁊ siccans fontem misericordie ⁊ rorem pietatis ⁊ fluenta gratie.

19 Donatio tacite revocata videk si cõiunx donatarius graues iniurias coniugi donatoꝛi facere ꝓsumpsit.

20 Faciens per aliũ per se facere videtur.

21 Nuntiũ mittens propie dicit facere.

22 Defensio est licita.

23 Vasallus qui testimoniũ tulit cõtra dñm an perdat feudum.

24 Bladium accipere non dicitur qui iustitia mediante capit.

25 Donatio non censek tacite revocata si vxor donatrix adulterãdo vel alꝭ fuit cã quod maritus ipsam liberarer.

26 Legatũ an revocek ꝓpter inimicitias.

27 Vasalli culpa si forte sunt inimicitie cõtra dñm non excusatur.

28 Legatum revocatur si palã ⁊ publice testatori male dixerit.

29 Testis propter capitales inimicitias repellik a testimonio.

30 Litatus ad iudicium si non audet intrare ciuitatem propter inimicitias culpa sua contractas bene excusatur.

31 Inimicitiã allegãs illam probare debet.

Aliqui tamẽ casus reperiuntur

§ 88 ⁊ q̃b⁹ † donatio inter ꝯiuges nõ firmak morte donatoris: et si traditio interueniat. Prim⁹ q̃n donator eã revocauit exp̃sse vl tacite. ¶ Exp̃sse: vt si donator dixit revoco donationẽ quã feci: vel alia ꝛba equipollẽtia. in qua quidẽ revocatione donator p̃seuerauit vsq; ad vite suprem̃ exitũ. vt. l. cũ hic stat⁹. §. aut ⁊. §. penitentiã. ff. isto ti. ⁊ in. c. fi. j. eo. ¶ Item exp̃sse fit revocatio si rem quã donauit cõiugi: postea alteri donauit: vel alio mõ alienauerit: vel pignori dederit vt. l. cũ hic status. §. si marit⁹. ff. isto ti. ⁊. l. si marit⁹. la ij. C. e. intellige vt dixi. ſ. extra casus p̃dictos. §. fi. fi. ¶ Tacite aũt fit revocatio si pri⁹ decedat is cui donatũ est. vt. l. a marito. C. isto ti. ⁊ in. c. fi. j. eo. ¶ Idẽ si divortiũ fiat inter cõiuges cũ bona gratia ꝓpter religionẽ vel alias, nisi in divortio donator voluerit donationẽ valere. vt. d. l. cũ hic status. §. si divortio. ⁊. l. fi. interim. §. si maritus. ff. isto titu. ⁊. d. l. a marito. C. e. Si tñ divortiũ factũ fit: ⁊ deinde restauretur: et ecclesia repperit se deceptã, sm decretale fraternitatis. §. de frigidis. vt in divortio: vel mutata fuit voluntas et vel eadem durauit: si donator decedat constãte matrimonio: confirmata erit donatio. ar. rex. in. d. l. fi. interim. §. si maritus. cum alijs de quibus supra. ita tenet Host. in summa isto ti. §. qualiter inutiles in pu-

¶ Tacite etiam videtur fieri † revocatio donationis inter coniuges: si donatarius mores mutasset in preiudicium donatoris vpura si vxor cui facta erat donatio adulterium commisisset. ADDI Ad hoc text. not. in. l. res vxoris. C. isto ti. vbi donatio quam facit maritus vxori: fit in premium pudicitie vel propter pudicitiam. Si ergo illa impudice viuat cessat premium dicta ratio ergo p̃sumitur revocatio tene menti illum textum secundum Bald. ibi. ZJO. Nam hoc ipso videtur donatio revocata. arg. text. et quod ibi no. Barto. in. l. iij. ff. de alimen. ⁊ cib. leg. vbi per mutationem morum vel iniuriam illatam testatori videtur revocatum legatum. ¶ Ad idem textus in lege cum quis in fin. princi. et in lege si cum cornelius ff. de solu. vbi per mutationem morum tacite revocatur mandatum. vt latius scripsi. §. §. xvij. vel siculo vnum demum. ¶ Ad idem facit tex. in lege sed interim. §. si maritus. ff. isto titulo. vbi si maritus vxo-

ri donauit mortis causa: eaq; diuerterit: statim dissoluitur donatio. nec amplius est in pendenti. isud est quod voluit Bal. in. c. ex parte. iij. col. de consue. vbi dicit qõ nihil debet habere de bonis viri etiã ex pacto mulier que fecit se polluj per adulterium. Idem sensit Sali. in. l. cum hic stat⁹. in p̃in. ⁊ in. §. si diuortium. ⁊ in. §. si maritus. el. ij. ff. isto ti. ¶ Uxoris enim 7
3 † adulterium grauius est in mente viri quã occisio filij vt est text. valde singularis. in. l. codicill. §. instituto filio de lega. ij. ver. filium nostrum interfecit: et alia deteriora mihi fecit. quem ter. valde commendant doc. ibi. ⁊ Bal. in. l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui no. infa. ⁊ in. d. c. ex parte. fin. colum supra de consuetu. et consilio. l. iiij. parte. Andreas sicu. in capitu. at si clerici ff. de adulteriis. ij. colum. supra de iudi. ¶ Adulterij grauitas maior quam occisio filij. intelligẽ apud bonos ⁊ graues: secus apud eos qui parum de his curant de alterio vxoris vt est text. et ibi. not. Paul. in. l. interdum de publica. facit lex isti quidem. ff. quod met. causa. j. alleg.] ADDI Uxor enim adultera olim lapidabatur. leuitici. xx. trãsumpt. in. c. hec imago. xxiij. q. v. aliter hodie de iure ciuili punitur vt. l. quãuis. la. ij. ⁊ ibi no. ¶ De adulte 8
riis. ⁊ in. §. item lex iulia. de adulteriis. in fi. de iniur. et ibi Jo. fa. ⁊ alij aliter per leges regni. vij. parti. ti. xxij. l. xij. xiij. ⁊ foro legũ. li. iij. tit. vij. lege prima. Ex
4 † qualitate autem pene delicti grauitas arguitur. xxiij. q. iij. c. non afferamus vnde merito adulteriũ res nepharia appellatur. c. admonere. xxxij. q. ij. ma
time respectu mariti vt ibi dicitur. propterea homi-
5 cidium filij non reputat pater equale adulterio vxoris vt. ſ. dictum est hinc infertur quod licet ꝓpter homicidium filij non liceat seperare thorũ ab vxore filium occidente: vt. j. de his qui filios occiderunt. c. fi. et ibi doctores: et tamẽ propter adulterium fic. c. dixit dominus. xxxij. q. i. cum similibus. patet ergo quam sit graue adulterium vxoris in mente viri. cã iustus em dolorẽ nemo cõpescere potest. l. gracchus. ¶ De adulteriis. nihil em est deterius marito quam de homine fieri seruum. ita dixit Alexandrinus in c. ij. in fine. j. colũ. ſ. de sponsalibus. Ad hoc genesis c. xlix. vbi Jacob loquens ruben filio suo primogenito dixit. tu fortitudo mea: et principiũ doloris mei. ecce ponit Nicolaus. t. licet multos alios dolores subsequi: nullus tamen ita durus sicut iste quem tu intulisti coeundo cum vxore mea. hoc recitat ibi abulẽsis colum. iij. grauior est ergo cucurbitatio quã grauis dãnũ bonorum vel alia atrox iniuria. ⁊ nonnulli vellent plus esse vulnerati: quam talia pati. ita dicit Joan. Fabi. insti. de dona. §. secundũ est. refert Jo. sargeti in suo enchiridiõ. fo. vj. col. Absurdũ igitur
9 rem fecit Seleucus Asie rex qui vxorem suam adulterandam filio tradidit: quia eius amore peribat vt per valerium maximum lib. v. ti. vij. propter adulteria enim ⁊ stupra vibes fuerunt euerse ⁊ bella ciuilia orta rodium perpetuum inter ciues. ZJO. Et
6 hinc est quod occidens sororem † domini non priuatur feudo: sed si cum ea concubuit sic per. l. isti qui dem. ff. quod metus causa. ita dicit Bal. in. c. j. §. fi. militer. in fin. quibus modis feu. amit. li. feudorum. ☞ de spon. ZJO. Merito ergo adulterium gra-
ADDI Et multo fortius vasallus perdit feu. si cõcubuit cum vxore domini vel cuz filia vel nepte vel nuru vel sorore. ca. j. §. rursus. que fuit prima causa benefi. ami. idem de concubina dicit Jaco. de aluaroris. in. d. c. j. quibus mo. feu. ami. refert Jacobi. de sancto geor. in trac. feud. fo. xxiij. colum. ij. verſi. quis autem. vide eundẽ fo. xxxij. col. iij. verſi. noua causa. et ibi ponit quid si vxor est vidua. ZJO. ¶ Propter ea vxor que cõmisit adulterium non debet ali a viro. vt no. gl. in. l. fideic. C. de fideic. fm Bal. in. d. c. ex parte. ¶ Reputak autem adulteriũ grauissimũ non solum respectu mariti: sed etiam respectu ipsius delicti. vt. d. §. de adulteriis. ¶ Ut etiã lege diuina prohibitum est mechari. contra quam lex humana in contrarium lata nõ tenet. ⁊ ideo si cauetur statuto q̃ exhãitus possit impune offendi. ⁊ aliqua mulier est exhãita: non tamẽ poterit adulterari: etiam si vir sit bãnitus: vt est text. valde singularis. in auth. de lenoni. §. j. colla. iij. ¶ Ratio quia ex hoc non tñ iniuriatur maritus: sed consanguinei ⁊ res publica. ar. l. §. vlt. adeo. ⁊ in. l. stichum. ff. de iniuriis. punitur enim ex tali adulterio qui non delinquit: quod esse non debet: cum pene suos debeant tenere autores. vt. l. sancimus. C. de penis. ⁊ ca. quesiuit. de his que fiunt a maio. parte ca. ¶ Presertim cum † adul- 8
terium fit adeo per se malum quod nulla causa potest iustificari. vt supra de iuretur. c. ⁊ si Christus. et traditur per Bal. in. l. j. ff. de constit. p. incipium. ⁊ in l. fi. C. si contra ius vel vtili. pu. quem refert ⁊ sequitur Andre. sicu. in. d. §. de adulteriis. ij. colum. Alex. in. l. non solum. §. quamquã. ff. de iniuriis. firmanus in tractatu gabellarum. ix. parte. q xx. ⁊ ita licet statuto vel alꝭ permittatur bannitum offendere (quo
☞ casu etiam eius bona capi possunt impune) vt est tex. valde no. in. l. j. §. fi. ff. de alea. scõm Bald. in. d. l. fi. C. si contra ius vel vtili. pu. idem tenet ille in. l. iij. in fi. C. si pẽ. app. mores interue. ⁊ in. c. in literis. de resti. spo. Bar. in. l. nec in ea. ff. de adul. Paul. de castro. p illum tex. in. l. in suis. ff. de libe. ⁊ post. Fel. in. c. que in ecclesiarum. de cõsti. vij. col. ver. no. ij. Et quod plus est stante dicto statuto quod bannitus possit impune offendi: potest etiam occidi. secundum Joan. an. in additionibus ad spec. titu. de constitu. §. j. ad finẽ Bar. in. d. l. iij. ff. de adimẽ. leg. ⁊ consi. clxxxviij. incipit statuto castri plebis. Paulus in. d. l. in suis. ⁊ facit tex. in. c. fi. de homi. lib. vj. Vide paridem in trac. sindicatus in parte adulterium. c. j. Et multo fortiꝰ econtra si dictat statutum quod bãnitus potest impune occidi: poterit vulnerari. vt voluit Bart. in. l. ij. ff. de sepulchro viola. anchar. in de. j. in prima oppositione. de concej. preben. Car. in capitulo perpendimus. de sen. excõ. vj. col. in repetitione. sentit Bar. in dicta lege nec in ea. §. ius occidendi. ff. de adulte. vbi dicit quod si permittitur occidere † adulterum potest castrari. In casu tamen nostro quamuis permittatur bonoꝝ occupatio: percussio: ⁊ etiã occisio adulteriũ tñ non est pmissum vt ex supradictis satis patet. ADDI Tenet Baldus in lege fina. C. si contra ius vel vtili. publi. Quinimo propter bellum iritum contra virum: non potest vxor capi secundum Joannem Andreã in capitulo non est vobis supra

Universidad de Deusto Biblioteca

reuocasse adeo quod per mortem mariti non sit cõfirmata. vt. s. dixi. ADDI Quod autem dictum est de vxoris adulterio: intellige etiam ipsa volente secundum Jo. de pla. in l. vnica. C. de salga mo lib. xij. dummodo donatarius scienter vxorem donatoris cognouerit. Secus si ignoranter putans forte propriam cognouisse vxorem. nam eum nõ priuabit donatione vel feu. vt est glo. no. in tit. paruo. hic potest esse titulus. quib. mo. feu. amittitur secundum Jacobinum in tractatu feudorum. fo. xxxij. colum. iij. ver. quod dici. facit ad hoc. l. ij. ff. de receptato. ⁊ gloss. in capitulo Felicis. de penis. libro. vj. ⁊ plura alia que brevitatis causa non recenseo. ℣ JO. ¶ Quinimo non solum si vxor adulterata est: sed etiam si absq; carnali copula † pudicitiaz violaret luxurioso osculo: vel permisit ab aliquo teneri manus ad suum pectus vel mãmillas: quia ista diffamant et lacerãt matrimonium: et ideo potest agi ad separationem thori et amissionem dotis. quia ludus impudicitie debet puniri. vt est tex. optimus cum glo. in capitulo primo quibus modis feu. ami. libr. feudorum: vbi glo. exponit illum textum punientem vasallum qui turpiter ludit cũ vxore domini. id est qui posuit manus ad pectus. ita notanter dixit Bald. in. c. tue. in fin. s. de procurato. refert et sequitur benzellinus in capitulo plerũq;. j. eo. in apostillis. et Feli. in capitu. preterea secunda columna ver. vbi autem. s. de test. ADDI Adde glo. Barto. ⁊ alios in. l. quod ait lex. ff. de adulte. ⁊ in. l. capite quinto. eod. titu. Ange. de Are. in tractatu testamẽtorum in parte donec caste vixerit cuius meminit Paulus de monte pico. in repetitione. l. titia. de lega. ij. fo. penul. colum. iij. in fin. vide Franciscum de curte in tracta. feudorum. folio xxxiij. colum. ij. versi. quarta. ⁊ Jaco. in tracta. feudorum. fo. xxxj. ij. colum. ℣ JO. ¶ Colloquium enim et oscula sunt preludia veneris. vt dicit glo. iij. quã Ange. reputat singularem in lege prima. ff. de extraor. crimi. et glo. in. l. quod ait lex. ff. de adulte. ⁊ in capitulo nec aliqua. xxvij. q. j. ADDI Vide Bal. in. l. si quis non dicam rapere. colum. iij. C. de epis. ⁊ cle. et Franciscum de curte in tractatu feudorum. folio xxxiij. ij. colum. ℣ JO. ¶ Idem forsan dicendum esset si probaretur † vxorem fuisse in balneo cũ alio. secundum glo. in. c. non oporter. lxxj. distin. ⁊ tex. est in. l. fin. ibi commune lauacrum cum viris libidinis causa. C. de repu. vbi vxor priuatur dote: si cum alieno viro tenet balneum. ¶ Idem si pernoctauerit † extra domum sine causa secundum Angelũ in. §. minores. in auten. de nup. per. d. l. fi. ⁊ facit tex. cum glo. in versi. fozis. in. l. consensu. eo. titu. istis enim casibus ⁊ aliis similibus a marito donatore sciente tacite videtur induci reuocatio donatiõis adeo quod eius morte non confirmaretur. ¶ Imo videtur idẽ esse si † maritus ignoraret et fortius per ea que notantur in. l. fi. C. de adul. ⁊ per Bart. in. l. j. in fi. ff. de his quibus vt indig. vbi dicit quod si quis commisit culpam vel ingratitudinem contra testatorem ignorantem. et si ille sciuisset esse cõtracta inimicitia. esset reuocatum legatum tanquã testatori sciuisset. vt est gl. no. in. l. fideicommissum. C. de fideicommissis. Et quo infert not. verbũ quod ad hoc vt dicamus aliquem † testẽ esse inimicum alterius: sufficit offensas esse factã inter eos ⁊ alter ignoraret: quod no. refert et sequitur Bal. in. c. j. ij. col. de pace constan. lib. feudo. ADDI Ex istis constat quod si maritus † donauit vxori adultere ignorans eius adulterium: nõ valebit donatio. Si autem ante adulterium donasset et postea adulteriũ cõmisit: reuocatur donatio. Cũ autem legatum sit donatio. vt. l. j. de leg. ij. Idem dicemus in legato. Unde si testator ignorans adulterium vxoris eidem legatum reliquit: non habebit legatum per gl. in. d. l. fideicommissum. C. de fideico. et in. l. fozorem. C. de his quibus vt indignis firmat Ange. Are. in tracta. testamentorum. in parte donec caste vixerit. refert et sequitur Paulus de monte pico in repetitione. §. titia. titia. l. de leg. ij. q. lxiij. quod tene menti perpetuo. Si ergo illa legatum petat: poterit heres mariti illam repellere prefertu adulterii. Sicut eam adulteram dotem petentẽ repellere põt vt singulariter tradit Bal. nouellus in tracta. dotiũ fol. lxxiij. col. ij. alias. vij. parte. privilegio. xj. colũ. Et his infertur ad dubium si † vasallus committit feloniam contra dominũ ⁊ dominus in vita tacuit an eius heres possit illum feudo priuare. Vide no. per Jacobinum in tractatu feudorum. fo. xxxiij. col. fi. qui pulchre loquitur ⁊ poterit ad propositum notatum deduci. vide bonam gl. in. c. j. in verbo concubuerit. ti. quib. mo. feu. amittitur. alia in. c. j. §. porro. in ver. assalierit i fi. ti. que fuit prima causa beneficii ami. ⁊ ibi Bal. quid autem si vasallus ante querelã moritur est. vide Jacobinum vbi. s. Item adde q† propter inimicitias capitales vel grauissimas superuenientes inter testatorem et legatarium legatũ reuocatur. l. iij. §. fi. de adimen. le. etiam si post tales inimicitias testator fecerit codicillos in quib⁹ legatum non reuocauit. ar. l. diuus. ff. de in integ. resti. vt latius per Petrum girardum in suis singularibus singulari. v. quem rogo videas. vbi etiam ponit an donatio causa mortis reuocetur per superuenientes inimicitias. ℣ JO. ¶ Tacite etiam videtur donatio inter coniuges reuocata: si donatarius ingratus fuisset donatori per aliquem modum de his qui ponuntur in. l. fi. C. de reuocan. donat. et in. l. fina. C. de dona. ¶ Nam si ex illis causis potest reuocari donatio perfecta inter viuos. vt ibi dicitur: multo fortius presumendum est ex eisdem causis velle reuocare donationem donatoris quam coniugi fecit. cum illa prohibita sit ⁊ inefficax. ⁊ habeat instar donationis causa mortis vel legati vt in superioribus ostensum est. ¶ † Ingratitudo enim est maximũ vitium: vetus vices ⁊ siccas fontẽ misericordie. roẽ pietatis. fluenta gratie. vt inquit Bernardus super canticis Salomonis. et refert Joã. an. quẽ alij sequuntur: in d. c. fin. et prouenit ex superbia: qz plerisq; putãtibus seruitia sibi debita: vt apparere potest ex multis q̃ adducit valerius. li. v. c. iij. de ingratis. vnde ille qui donat vel indulget beneficia: sperat recipere grata seruitia alias nõ facturus. ⁊ ideo nimirum si ingratus perdunt gratias. nã oppositum dissoluit propositũ. ita dicit Bal. in. c. j. iij. col. de pace cõstã. ¶ Hinc est q† si cõiunx donatarius graues iniurias coniugi donatori facere presumpserit: tacite videtur reuocata donatio. vt. d. l. fi. ⁊ d. c. fi. ⁊ facit tex. in. l. alimenta. §. j. ver. contumelijs. ff. de libe. agno. Idem si manus impias cõtra donatorẽ intulerit: efficit donatori adeo ingratus qõ donationẽ perfectã revocare põt vt dicunt iura predicta. ⁊ pari ratione donatio inter cõiuges tacite reuocari censetur. propter presũptã voluntatis mutationem vt predixi. ¶ Et nõ solum quãdo per seipsum hoc fecisset: sed etiam si per alium vt notat Jo. an. quem omnes sequunt in. d. c. fi. p. text. in. c. mulieres. j. de sen. exc. ⁊ in c. fi qs suadente. xvij. q. iiij. bene facit tex. no. in. l. j. in prin. ff. de eo per quez factũ erit. vbi paria sunt q̃ quis suis manibus impediat aliquem iudicio fisti: vel per suos retinuerit. vel per alios extraneos. qui enim facit per alium: habetur acsi sua manu fecisset. vt ibi ⁊ ibi ⁊ in leg. j. C. de his qui testa. sibi scribunt. ⁊ ibi no. Bal. facit. l. ij. ⁊ l. que in testamento. eo. ti. intelligenisi in materia strictura requirat q̃ qs sua manu faciat fm Barto. in l. p hanc. C. de erogatione militaris annone. lib. xij. per illũ tex. refert Jason in. l. quod quis fi. co. C. de pecu. ⁊ in. l. si quid id quod. pe. col. ff. de iurisd. om. iud. vbi vide aliqua similia que ipse cumulat. Adde q† mittens nuntium. ppte dicitur facere fm Bald. in rub. C. de exercitoria. ij. col. ar. l. pater. ff. de manu. vin. videtur mihi tex. in. c. vbi periculum: de ele. lib. vj. verf. nulli etiam. dum dicit qui vero contrafecerit scripturam mittendo vel nuntiũ. glo. ij. in. c. constitutionem. de sen. exc. eo. li. ⁊ in cle. si summus de sen. excõ. iũcto tex. Ad predicta faciunt notata per Doctores in casu. ficut dignũ de homicidio ⁊ in. d. c. mulieres infra de sen. excõ. ⁊ per Doctores plures quos refert Feli. in c. cum inter vos. supra de re iudi. iiij. co. ver. sed pendet veritas. ⁊ per Alex. in. l. j. in prin. iij. col. versic. ego non puto. ff. de verbo. oblig. cum qua remissione sum contentus. ADDI Ex istis infertur qõ si donatarius fuit leno quem vulgus abchauete appellat ⁊ similiter lex regni. vij. partita ti. cuius lenocinio vxor donatoris adulterium cõmisit: donatio revocaret. qz ista est egregia ingratitudo vt dicit gl. magna in. c. j. §. jz qui delator in ti. que fuit prima cã beneficii amittendi. vbi vide Andream de ysernia ⁊ alios doctores ⁊ Jacobinũ de sancto Georgio in tractatu feudorum fo. xxxiij. ij. col. versi. sed adhuc alias in parte dicti vasalli promiserũt non cõmittere felioniã. co. viij. ff. sed adhuc tene mẽti ⁊ intellige vt ibi. ℣ JO. ¶ Ex istis potest inferri quod si maritus fecit donationez vxori ⁊ ipsa procuraret vt pater frater vel aliꝰ cõsanguineꝰ maritũ peteret seu vulneraret: ex hoc induceret tacita donationis reuocatio. de hoc vide Jacobinum in tractatu de feudis fo. xxxij. col. ij. ¶ Nec ẽ aliqui limitare nituntur: nisi ipse donator fuisset cã iniectionis manuũ impiarũ volẽs offendere donatarium ⁊ donatarius se defendẽdo manus impias in donatorem intulerit. tunc eẽ imputaret donatori: qz nõ dicerent manus impie. cũ ad suã defensionẽ hoc fecisset iuxta ea que notantur in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ in. l. j. C. vnde vi. cum concor. ita tenet Jo. an. quem alij referunt ⁊ sequũtur in. d. c. fin. sic intelligẽtes et limitantes illum tex. eo enim ipso quod defendendo percussit extra culpam est: etiam si occidisset. vt traditur in legibus predictis. et in. c. significasti. infra de homi. maxime si hoc fecisset ad suam defensionẽ necessariã vt no. tradit Bal. in. l. vna. ⁊. co. fi. ff. item tu assessor. de quo dicto exclamat Ludo. in singulari. xxix. incip. accusatus. Andr. ficu. in. c. finali. ij. col. s. de solu. qui pro hoc allegat text. in. l. is qui aggressorem. C. ad. l. come. de fica. Alexã. consi. cxl. ij. columna. qui pro hoc allegat text. in. c. primo. §. primo. in verficu. non necessarie. titu. de pace. tenenda. facit l. quemadmodum. §. si nauis alteram. ⁊ quod ibi notata. Bal. ff. ad. l. aquil. ⁊ in. l. scientia. § qui cum alter. eodem titu. ⁊ in clemen. si furiosus. de homicid. de quo etiam per Uanfrancum in repetitione. c. quoniã contra. de proba. in versic. confessiones. vij. columna per Jaso. in dicta. l. vt vim. in principio. ff. de iusti. et iu. et in. §. item si quis postulante. vij. columna. in fin. de actio. ⁊ in tractatu maleficiorum. char. lxxij. ij. col. in fin. ADDI Adde Jaso. ⁊ alios Modernes in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iure. Feli. ⁊ alios in. c. significasti. de homi. in tractatu malefi. in parte. ⁊ dictus titius defendendo post princip. ver. dixit quod licita est defensio et ibi pulchra additio Augustini quam rogo videas. ℣ JO. Si ergo donatarius se defendendo: donatorem offendit: vel cum esset iudex: et donator accusaretur coram eo mediante iustitia cum torqueret vel flagellaret: non diceretur impias manus iniecisse: vt ingratus iudicetur: quia necessitate officij illud fecit. arg. tex. in. l. munerum. §. iuridicandi. ff. de mune. ⁊ hone. Secus si fuisset aduocatus: quia est officium voluntarium. l. potest legatus. §. aduocatum. ff. de his quibus vt indign. ADDI Adde prepositum Alexandrinum in. c. j. §. Sed er q̃ delator. colum. ij. que fuit prima causa beneficii ami. colum. iij. ver. quero subsequenter. ⁊ Jacobinum in tractatu feudorum in parte dictiq; vasalli promiserunt non committere feloniam. col. vj. versi. quid autem si vasallus. vbi loquitur de † vasallo qui testimonium tulit ꝓtra dñm an perdat feudũ. gl. in. d. §. sed ⁊ qui delator dicit q̃ sic vbi per doctores. et quo videtur q̃ si donatarius tulit testimoniũ cõtra donatorem: per hoc revocetur donatio. qõ tamen mihi est satis dubiũ cũ hoc non faciat voluntarius sed coactus a iudice: posset nõ procedere quando donatarius sponte se obtulit ad ferendũ testimoniuz contra dñm. vt vult gloss. in. §. sed ⁊ qui delator in gl. magna que incipit. alias perdit nisi vasallus hoc faceret vel donatarius suã vel suorũ iniuriã prosequẽs: vel pro defensione patrie cõtra quã dñs cõmisit proditionẽ. gl in c. de forma. xxij. q. v. refert Jacobinꝰ in tractatu feudorum in parte qui quidẽ inuenisti pr̃sisterũt iuramenta fidelitatis. co. iij. in fi. ℣ JO. ¶ Ad predicta facit tex. no. in. c. ille gladium. xxiij. q. iiij. vbi nõ dicitur † capere gladiũ qui tustitia mediante capit. ⁊ in c. non est crudelis. xxiij. q. v. ¶ Confirmatur hoc per illud quod in simili dicit Barto. in. l. omnes populi. ff. de iust. ⁊ iure. Bald. in. l. non dubium. C. de legibus. ⁊ in. l. decuriones. C. ex quib. cau. infa. irro. vbi dicunt quod si statutum punit facientem sanguinez in palatio: intelligitur de eo q̃ impie ⁊ iniurie se sanguinem fecerit. ¶ Et inde est quod si statutum disponit quod homicida non possit esse de pueribus ⁊ quidam tanquam iudex multos fecit decapitari non habet locum dispositio statuti: vel pena. ita bal. in dicta. l. decuriones. ⁊ in. l. data opera. C. qui accusare non possunt. et in capitulo primo. de constitu. et ⁊ ibi Anchara. Barto. in. l. prima. C. de agric. ⁊ cen-

Universidad de Deusto Biblioteca

fi.lib.x.pla.in.l.nulla.ad fin.C.de delato.eo. libr. baprista in repetitiõe.l.omnes populi.charta.xxix. ſ.e. verſi.ex predictis.Abb.⁊ Feli.in.c.ſolite.ẽ.de maio. ⁊ obe.facit gl.in.c.vno.in ver.ſanguinis.de conſe ecc le.vel alta.libro ſexto.⁊ in.c.is qui.de ſenten.excõmu.eodem libro.gloſſa prima facit text.in.c.ſi perfo diens de homicid. ¶Ex quibus omnibus videtur
25 aliquibus dicendum quod ſi vxor †donatrix adulterando vel alias fuit cauſa quod maritus ipſam p̃cuteret:vel vulneraret: non propterea cenſetur donatio tacite revocata.⁊ hoc fuit de mente Bartol.in.l. cum in tabulis §.primo.ff.de his quibus vt indig.
26 vbi dicit quod licet propter inimicitias †revocaretur legatum.vt.l tertia.ff.de adimen.legatis:eſt verum ſi inimicitie interuenerunt culpa legatarij.ſec9 ſi ſine culpa per illum textum:quod eſt menti tenendum ſecundum Bartolum. ADDI Pro quo facit text.cum gloſſ.in lege ſi merces.§.culpe.ff.locati.per
27 quem dicunt aliqui quod ſi ex † culpa vaſalli orte ſunt inimicitie contra dominum:non excuſatur,vaſallus ſecundum Baldum in capitulo primo.quo tẽ pore miles inueſti.pe.de.quem alij referunt ⁊ ſequũtur.⁊ Jacobinus in tractatu feudorum.fo.xxv.colũ. ſecunda in fi.vide Bartolum in.l.in his in principio. ff.ſolu.matri.ſi tamen vaſallus culpa domini incidit in penam amiſſionis feudi:feudũ nõ reuertitur ad dominum:ſecundum Aluarotum in.c.primo.§.fina. que fuit prima cauſa beneficij amittendi.refert Jacobinus in dicto tracta.feudorum.folio.xxxiij.colũ. fina.verſi.ij.limita.iij. ZJO. ¶Confirmatur per illud quod in ſimili dicit Barto.poſt Dy.in.l. miles.§. rea.ff.de adulte.vbi dicit teſtator legauit centum eccleſie:ſi eccleſia cum ſepelierit in cimiterio:qui poſt ea moritur excommunicatus:nec poteſt ſepeliri in eccleſia culpa ſua:debetur legatum eccleſie.quia ipſe fuit cauſa denegate ſepulture. idem tenet Bald.in l.ſi quis ad declinandam.fina.col.C.de epiſco.⁊ cler. ⁊ alij de quibus ſupra dixi in.vij. limitatione principali in quinto effectu traductionis ad domum.colũ. eccleſi.verſi.limitabis ſecundo. ¶Facit text.in.l. prima.§.cum quis.⁊ quod ibi notat Bartol.ff.de queſtionibus. Cum autem donatio inter coniuges aſſimiletur legato:ſicut legatum non reuocatur tacite propter inimicitias ortas culpa teſtatoris:ſic non reuocabitur donatio inter virum ⁊ vxorem:quãdo donatarius fuit cauſa inimicitie. Et quo poſſet inferri quod ſi vxor adulterium commiſiſſet:et propterea p̃cutereretur ſeu occideretur a marito donatario: non per hoc eſſet revocata donatio. ¶Cuius contrariũ ſupra firmaui ⁊ illud videtur mihi de iure verius p ea que dicta ſunt.nec obſtat dictum Bartoli in dicta lege cum in tabulis: quia loquitur contra textuz expreſſum in.l.tertia.ff.de adimendis legatis.in verſi.⁊ penituit teſtatorem prioris offenſe.vbi legatum fuit revocatum:quia teſtator offenderat legatariuz: ⁊ ſic inimicitia proceſſerat culpa teſtatoris. Subdit tamen ibi textus quod ſi teſtatorem peniteat offenſe reconualidatur legatum. ¶Ad idem facit textus in lege ex parte.eodem titulo.ibi teſtator inimicitijs
28 eſt proſecutus . ADDI Ad idem facit. leg. ſi inimicitie.ff.de his quibus vt indig. vbi † legatum revocatur:ſi legatarius palam et aperte maledixerit teſtatori:ergo a contrario ſenſu ſi benedixerit:non revocatur.in caſu autem dicte.l. cum in tabulis.§. primo.eodem titulo.ſuper quo ſe fundat Bartol.dicens non patiendo ſe eſſe concubinam patronum ſi mirum ſi non revocatur.et ſic illa lex nil facit pro opinione Bartol. et contra eum tenet Jaſon in lege ſi filiam tuam in principio.C.de inoffic.teſta.et Petrus gerardi de petra ſancta in ſuis ſingularib9 ſingalari.v. ZJO. ¶Facit etiam gloſſ.nota.ſecundũ Baldum ibi in lege athlete.§.dat remiſſionem.ver.
29 ius culpa inimicitie proceſſerint:⁊ propterea † teſtis propterea capitales inimicitias repellitur a teſtimonio vt.l.iij.in principio cum gloſ.⁊ ibi Barto.ff.de teſti.etiam ſi inimicitie proceſſerint culpa illius contra quem deponit niſi conſtaret de eius fraude:quia ꝓ uocauit inimicitiã hoc animo:ne poſſet contra eum deponere:puta ala pa eum percutiẽdo.ita tenet Abba in.c.repellantur.de accuſatio.⁊ ibi Franciſcus de aretio.ij.col. Joan.and.in titu. de arbitris.§.finitur. verſicu.item ſi capitales.in additio.ad ſpecul.et in.c. fina.ſupra de teſti.Barto.⁊ Bald.in.l.ſed ⁊ ſi quis. §.illud.ff.ſi quis cautio.Felyn.in.d.ca. repellantur. Roma.in.l.facere.ff.ſolu.matrimo.poſt princi. Bartholomeus veronen. caute.ij. Florianus in.l.ij.ff. de teſtibus. ADDI Vide Jaſonem in.l. hereditas. col.ij.C.de his quibus vt indignis.⁊ que dixi ſupra. §.xxiiij.in principio. ZJO. ¶Reperio tamen egregium doctorem Petrũ de ocopeſa:qui olim fuit collegialis in dicto Salmanticenſi collegio: tenere in rubrica ꝓ metus cauſa.in repetitione.xvij.charta.ij. columna.indiſtincte:ꝓ talis teſtis ſit recipiẽdus vel ſaltem de bene reputari poſſit productus in cauſa. ADDI Pro eius opinione videtur bonus textus in.l.j.§.cui quis latrones.ff.de queſtio. quem pro ſingulari ad hoc allegat Andreas ſiculus in tractatu cardinalitij.parte.q.iij.fina.colum.tene menti.vbi probatur quod admittitur quis ad teſtimonium non obſtante inimicitia procurata ab eo contra quem producitur. vel ſaltem teſtis habetur pro producto contra eum qui dolo preſtat cauſam ne producatur.gloſſ.in ca.cum cauſam.de teſtib.cum pluribus alijs.de quibus ibi per Felinum.columna decima ſecunda.verſiculo in glo.in verſi.compellas.que multum faciunt pro opinione dicti doctoris. ZJO. Cuius autoritatem pro certo non reſpuendam:ego quidem magnifacies et decet ſic arbitror: ſub breuibus eſſe dicendum quod ſiue appareat de fraude ſiue non. nullatenus inimicus eſt admittendus in teſtem.quia ratio propter quam inimicus a teſtimonio repellitur eſt:quia preſumitur quod non dicet veritatem:que preſumptio ſumitur ex eo quod communiter accidit quod odium ſeu inimicitia ſolet impedire veritatem ac pertubare rationem.in capitulo quatuor medijs. vndecima queſtione tertia. Sed hec ratio militat etiam ſi fraudulenter aliquis procurauit inimicitiam teſtis ne eo tra eũ deponeret:ex parte eñ teſtis ẽt hoc in caſu contingit odium.et per conſequens rationis et veritatis perturbatio. ¶Unum tamen eſt quod contra iſtum malitioſe procurantem iſtam inimicitiam multi tabunt remedia que contra ſubtrahentẽ ꝓbationẽ aduerſario ſunt ꝓdita.o.q̃b9 in.c.cũ cáz.de teſti.in.c.

conſtitutus.et ſ.eodem titulo in capitulo pervenit de teſtib.cog.⁊ late per predictum dominum Petrum de ocopeſa.vbi .ẽ. ¶Aliter ſi ſe autem feciſſe probabitur ex perſpicuis indicijs.in.c.ij.de renũ. libr.vi.in.l.dolum.C.de dol.ſunt autem perſpicua indicia quo ad iſtud propoſitum ea que enumeran
1 tur per Franc.are.in dicto capitulo repellantur.de accuſa.ij.colum.que videas per te.iſta autem indicia ſi a principio non appareant:poſſunt in quacun ꝙ parte litis opponi:vt dixit Bal.in auꝛ.ſi dicatur C.de teſti. ¶Ex his ergo coroboratur in noſtro principali propoſito opinio.ẽ.depicta. ¶Ad cuius confirmationẽm facit text.in.l.nec timoxez.ff.quod
2 met.cauſa ⁊ in capitulo veniens.el.ij.de ſpon.vbi non refert an petens iuuari propter metum dedit cauſam,metui:vel fuit in culpa.de quo vide gloſſ. in.c.ij.ẽ.quod metus cauſa.⁊ in capitulo.ij.de conſtitu.libr.vi.verſiculo ignorantes.⁊ in capitulo fin. de homici.eo.lib.vide textum in.l.ſi mulier.ff.quod 31
3 metus cauſa dominicum in capitulo ad eius vero quinta diſtinc.vbi gl.vide in ſimili Jaſon.in auten. res que.C.communia de legat.vi.columna verſicu. vlti.vide omnino que ſcripſi in capitulo ſecundo ꝙ metus cauſa ⁊ in.c.fin.de appe.ẽ. ¶Unde ille qui aliquem offendit.ſi timet offendi ab aduerſario poteſt implorare officium iudicis vt ipſum aduerſariũ cogat ad preſtandam cautionem quod eum non offendet:⁊ ſic etiam ſi ipſe fuerit cauſa huius metꝰ. tenet hoc Bart.in.l.qui bona fide.§.ſi quis furta. ff.de damno infecto et ſequitur ibi Aleran.de imo. 1
per legem denuntiamus.C.de his qui ad eccle.cõfu.que indiſtincte loquitur.idem tenet Abb.in capitulo primo ſecunda columna vt lite non conte.ad- 2
de bonum' textum in capitulo ſecundo de homici. lib.vi.quem ad hoc allegat Joan.Faber in dicta.l. 3
denuntiamus. ¶Facit quod in ſimili voluit' collecta.in capitulo ad audientiam de cleri.non reſi.vbi 4
30 dixit quod ſi † citatus ad iudicium non audet intrare ciuitatem propter inimicitias culpa ſua con- 5
tractas:bene excuſatur. [No.iſta pro his qui alios offendunt. Adde glo.in.l.ix.ver.cuemigo.foro legñ. 6
lib.ſecundo titulo delas teſtimonias.] Et ex hoc di 7
cit no.Ang.in quadam ſua diſputatiõe que incipit Bononienſis in.iiij.dubio.quod ſi bannitus non 8
comparet nec mittit procuratorem: quando timet vim ſibi inferri:medum ſibi ſed etiam cauſe:vt ſi eſt culpoſus propter partialitates vel habeat cauſam 9
cum potente:etiam,ſi culpa ſua ſit bannitus nihilominus excuſatur de quo dicto facit feſtum Felin9 in.c.que in eccleſiarum.de conſti.plo.colum.⁊ idem
10 in effectu voluit Joan.an.⁊ ſequitur dominicus in capitulum ſtatutum.§.cum vero de reſcri.li.vi.quod § ego intelligo verum:niſi timerer propter illud cri- 79
men de quo agitur ſecundum Bal.in.l.omnes.§. 1
ſi vero apparitor.C.de epiſco.⁊ cler.videas fely.in rub.de treuga ⁊ pa.rſi.colum.verſic.octaua declaratio. [No.hec ⁊ intelligẽ quando culpa preceſſit citationem:ſecus ſi poſtea:vt in.l. ſed ſi quis §.ſi.ff.ſi quis cauri.] ¶Facit ad predicta glo.ſingulo.in capitulo ſacrorum.xij.qõ.iij.que voluit quod iura loquentia de redemptione captiuorum habent locuz in captiuis ex maleficio:⁊ ſic ex captiuitate ex cuius pa ſua inducta.⁊ illam glo.ſequitur Joan.de ana. in capitulo ſignificauit.ſ.de iude.iiij.columna qui allega. Bald.in.l.illud.in princip.C.de ſac.ſanc. eccle.⁊ in.l.quis.ff.ſo.ma.⁊ ibi imo.⁊ roma.⁊ idem Bald.in auꝛ.ſimiliter.in principi ad.l.fal.facit.l. ſi quis pro redemptione.in verſicul.piſſimam.C.de dona.Bald.in auꝛ.contra rogatus.C.ad trebel.de quo vide etiam gloſſ.in.c.ſicut omnino.xij.q.ij.⁊ Abba.et barba.in capitulo.ſ.de pigno. Vide que dixi.ẽ.§.xvi.poſt principiũ verſiculo ex hoc adde legem regni.ij.parti.titul.xxix.l.ix. ¶Poſſunt etiam hec confirmari per ea que cumulat barba.in tracta.cardinalium.ij.parte.q.iij.fina.colum.⁊ per ea que tradit Jaſon in.l.hereditas.ij.colum.C.de his qui.vt indi. Concludo igitur vt.ẽ.quod ſi vxor donatrix fuit cauſa quod maritus illam percuteret vel alias cenſetur donatio tacite revocata. ADDI Adde pro complemento predictorum quod qui allegar t inimicitiam debet illam probare.quia quilibet preſumitur amicus ex naturali ratione nec ſuffi cit probare inimicitiam in genere:ſed debet probari eius qualitas ſecundum Bald.in.l.ſi quis teſti. in fine.C.de teſti.refert Fely.in.c.cum oporteat.ſ. colum.de accuſ.vbi multa de inimicitia cumulat que per te videas.quis autem dicatur inimicus ſecundum leges regni.vide.viij.parti.titu.xxiij.libr. vi.dixi plene in capitulo.ſ.de his que vi metusve cauſa fiunt.in.iij.not. ZJO.

☞ Donatio videtur tacite revocata ſi donatarius donatorem ſuper omnibus vel maiore parte bonorum ſuorum in iudicio conueniret.

Perditio omnium bonorum vel maioris partis infert iuſtum metum.

A tutela excuſatur quis propter litem quam habet cum pupillo ſuper bonis ſuis.

Donationem inter viuos factam revocare poteſt donator: ſi donatarius ei inferat iniurias atroces.

Inimici capitales preſumuntur qui contendunt de ſtatu vel de oĩbus bonis vel de maiori parte eoꝝ.

Inimicitia capitalis ex verbis iniurioſis cõtrahit.

Alienãs oĩa bona ſua vel maiorẽ partẽ p̃ſumit hoc facere in fraudẽ creditorum.

Donatio ſicut revocaꝭ donatario p̃sumẽte iferre vi in p̃ſenã donatoris:ita ⁊ eo tẽpore iacturã inferre in rebus.

Vaſallus ſi criminaliter accuſat dñm vl accuſari p mittit vel fideiuber p eo q̃ accuſauit vel ſe ſpõte in cã criminali obtulit in teſtẽ dz priuari feudo.

Revocatio donationis an trahatur retro quo ad fructus perceptos.

Tacite etiã videtur revocata

donatio:ſi † donatarij donatorẽ ſuper oĩb9 vel maiore pre bonoꝝ ſuoꝝ eũ in iudicio cõueniret:⁊ hoc argumẽto text.i.c.freqns.de reſt.ſpo.li.vi.§.illũ añ. vbi ille q̃ criminaliꝭ ſuenit poſſit opponere exceptionẽ ſpoliatiois ab alio facte.illũ añ ſpoliatũ intelligit ibi rex.cũ criminaliꝭ accuſat9 tota ſua ſubſtãtia vel maiore parte eipſius ſe per violẽtiã deſtitutũ affirmat. ¶Ad idẽ facit ꝙ no.Boffre.in.c.abbas. ẽ.quod metus cauſa.quem ſequitur ibi Abb.poſt

Universidad de Deusto Biblioteca

2 alios. ⁊ sensit ibi glo. in pin. dum dicunt quod †non solum perditio omnium bonorum infert iustum metum vt ibi. ⁊ in. l. interpositas. C. de transac. vbi per Ly. ⁊ Bal. de quo latius per vitalem in li. clausularum. in clausula de metu rerum. in fi. sed etiã maioris partis bonorum. idem voluit Jnno. in. c. cum dilectus. eod. titu. Hostien. in summa. eo. titu. §. ij. post pin. Bal. in. l. isti quidem. §. si is qui. eo. ti. ¶ Bene facit tex. in. l. propter litem. ff. de excu. tu. in pin. ⁊ insti. eo. titu. in. §. item propter litem. vbi propter† litẽ quam quis habet cum pupillo super bonis suis aut plurima parte bonorum suorum. excusatur a tutela. ex quo dicebat Bal. no. in. d. l. propter litem. dari notabilem extensionem ad tex. in. l. fi. C. de reuo. dona.

7 vbi dicit quod donator †potest reuocare donationẽ factam inter viuos: si donatarius inferat donatori iniurias atroces: vel manus impias imponat: vel propter eum grauem iacturam in rebus suis patiatur: vt habeat locum quando donator ¦moueret litem contra donatorem super omnibus suis bonis vel plurima eorum parte. quod est valde notãdum et ad propositum nostrum satis accommodatum.

¶ Ad cuius confirmationem facit quod notanter voluit idem Bal. in. d. l. athlete. §. dat remissionem. ff. de excu. tuto. per illum textum quod vbi est capitale certamen. ibi presumitur capitalis †inimicitia. vnde qui contendunt de statu vel de omnibus bonis vel de maiori parte eorum. presumuntur inimici capitales secundum eum. Est lex regni. vij. parti. tit. fi. lib. vj. in fine. ¶ Quinimo quod plus est dicebat Bart. in. d. §. dat remissionem. et sequitur Angel. de Areti. in. d. §. item propter litem. non solum quando contendunt de maiori parte bonorum: sed etiam qñ 1
accusaretur aliquis de crimine: propter quod tertia pars bonorum veniret publicanda: dicetur inimicitia capitalis. Nec est mirandum de hoc: quoniam si 2
6 ex verbis iniuriosis contrahitur †inimicitia capitalis: §
vt voluit Bal. in capitulo veniens in fi. ff. de iu- 80
reiuran. A fortiori quando maior vel magna pars 1
bonorum ex hoc veniret publicanda. ¶ Facit quod
7 in simili dicimus in alienante †omnia bona sua: qui presumitur hoc facere in fraudem creditorum. vt. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. credi. idem si alienat maiorem partem bonorum. vt est glo. valde no. iuncto tex. in. l. nomẽ. §. filio. in ver. prope omnes. de leg. iij. quam ad hoc multum commendat Ange. de Aret. in. §. item propter litem. ⁊ instit. de actio. §. item si quis in fraudem. ij. columna. facit quod not. Joan. de imo. in. c. fin. §. de dona. vbi dicebat quod
8 sicut †donatio reuocat: si donatarius vite periculũ 2
inferre presumpsit in personam donatoris. vt in lege generaliter. C. de reuo. dona. in auten. quod mater. C. eo. titu. in. c. fi. de donatio. ita si tentauit iacturam inferre in rebus quantumcunq; effectus non fuerit secutus. ¶ Ex quo infertur quod si vxor fecit donationem marito ⁊ ipse diuertat ab ea mouens contra eam litem super maiore parte bonorum vel magna 1
eorum parte tacite videtur indici reuocatio donationis. vnde eius morte non confirmabitur. ¶ Ex 2
istis infertur quod propter huiusmodi litem omniũ 3
bonorum vel maioris partis non solum possit reuocari donatio inter viuos (vt predixi) sed etiam cen-
sebitur reuocata ipso iure. et est magna extensio ad d. l. fi. C. de reuo. dona. ⁊ ad id quod satis eleganter tradidit egregius doctor de ropesa. in. d. sua repetitiõe. xviij. char. ij. colum. de quo latius scripsi in. d. c. Abbas quod metus causa in primo no. in meis recollectis. ADDJ Adde quod vbi †vasallus crimi-
naliter accusat vel accusari permittit dominum: vel fideiubeat pro eo qui accusauit: vel sponte se obtulit ad testimonium in causa criminali contra eum: dignus est priuari feudo. glo. no. in. c. j §. sed etiam qui delatori. glo. magna que incipit als perdit in fin. que fuit prima causa benefic. amit. nisi suam vel suorum vasall' prosequatur iniuriam: vel hoc faciat pro defensione patrie contra quam dominus cõmisit proditionem. glos. in. c. de forma. cc. xliij. q. refert Jacobinus in tractatu feudorum in parte qui quidem in nestiti prestiterunt iuramentum fidelitatis. colũ. iij. in fi. de reuocatione donationis expressa et tacita. et de penitentia donatoris. tradunt doctores in. l. non omnis. ff. si cer. pe. ⁊ ibi no. per Jaf. item ibi quid si donator promisit non reuocare: quid hoc operetur.

10 An autem †reuocatio donationis trahatur retro quo ad fructus perceptos. vide. §. §. lxxij. et que ibi addo. Adde quod plures alie cause sunt in quibus inducereturtacita donationis reuocatio. quas ponit tex. in. c. vno. que fuit prima causa beneficij amittendi. vbi numerantur cause propter quas feudatarius feudo priuatur. Cogita si possint adaptari ad propositum de quo agitur. et vide ibi doctores et Jacobinum in dicto suo tractatu feudorum cum de hoc agit. VJO.

☞ Donatio quandoq; non confirmatur morte donatoris.

Vasallus qui occidit seipsum non perdit feudum.

Secundus casus est si dona-

tor mortem sibi ob sceleris †conscientiam consciuerit: vel etiam post mortem memoria eius dãnata fit nam tunc reuocabitur donatio: quãuis ea que aliis donauerit valeant: si nõ mortis causa donauerit. vt l. cum hic status. §. si maritus vxori. ff. isto titu. ⁊ ita morte ipsius donatoris non confirmatur donatio. idem si donatarius interficiat donatorem: nam et tunc irritatur donatio. et per consequens morte donatoris non confirmatur. ar. eorum que no. in. l. fi ab hostibus. ff. so. mat. de quo dixi late. §. §. lxx. als in. §. cessante autem reuocatione. dic vt ibi. ADDJ Adde quod † vasallus qui occidit seipsum: non perdit feudum sm Bal. in. c. j. qui. mo. feu. amit. refert Jacobinus in tractatu feudorum in parte dicti vasalli promiserunt non committere feloniam contra dominum. col. iiij. ver. vlterius pone. carebit ramen ecclesiastica sepultura. c. placuit. xxiij. q. v. sm Jacobinum. vbi. §. VJO.

☞ Jmpetrãs a principe bona confiscata nulliter impetrat.

Electio facta ad importunum clamorem non valet.

Importunitate si qua impetrẽtur ab inferiore a papa vel principe contra ius: tũc illa nõ tenẽt: secus si ab ipso papa vel principe ex certa sciẽtia.

4 Princeps si aliquid concedit absenti ⁊ ignoranti qõ est contra ius presumitur illud cõcedere ex certa sciẽtia ⁊ plenitudine potestatis: secus si residenti in curia: quia tunc importunitate concessisse presumitur.

5 Que per importunitatem conceduntur videtur fieri inuito dante.

6 Ad ludum per vim vel nimiam importunitatem attractus si vicit multa lucrando non tenetur ad restitutionem.

7 Princeps non reuocat a se donata.

8 Cardinales si tempore creationis summi Pontifi- 3
cis inter se promittunt cum iuramento aliqua seruare que sunt in preiudicium dignitatis si contingat aliquem eorum promoueri ad papatum non tenetur illa adimplere.

9 Promissiones factas in principio creationis sue obseruare non tenentur principes si sunt preiudiciales.

10 Donatio quam facit maritus vxori propter nimiaz 4
importunitatem non valet: nec donatoris morte cõfirmatur.

11 Blandis verbis prouocare virum licitum est vxori vt eam instituat.

12 Si quis operas suas vni locauit ⁊ deide alteri hoc scienti debet prius operas prestare primo: deinde secundo.

13 Tendens rem vni non tamen tradit: si deinde eam alteri donat ⁊ tradit dominium in secundum transferetur in effectu tamen primus prefertur. quia posterit a donatario reuocare.

14 Appropinquantes morti licet videatur aliquẽ vsurationis habere: si tamẽ astantium importunitatib? lacessiti ⁊ victi murant testamentum ⁊ quodammodo consentiunt inuiti: nullũ robur habebit talis voluntas.

15 Statutum qõ vxor non possit testari sine consensu mariti non valet.

16 Donatio propter merita que non precesserunt an cõfirmetur morte donatoris.

17 Donatio facta muliert tanq; vxori cum non est non valet ab initio nec postea morte confirmatur.

18 Donans filio propter merita si non probentur meri- 5
ta simplex donatio censebitur.

19 Qualitas meritoꝝ adiecta donationi q̃ est separabilis ab ipsa donatione videtur posita ad abũdantiorem cautelam.

Tertius casus est quando ma-

ritus donauit vxori ex frequẽti mulieris petitiõe. ratio donatio non cõfirmatur morte mariti. quia quodam calore iracundie est facta. ita dicit Bald. in. l. j. C. de peti. bo. sub. lib. x. ar. illius tex. dum dicit quod †impetrans a principe bona confiscata: nulliter impetrat: quoniam plerũq; in nonnullis causis inuenitur cunda petentium inhiatione constringimur vt etiã non concedenda tribuamus. qõ dictum tanq; singulare cõmemorat Jaf. in. l. j. §. fi vir. fin. co. ff. de acqr. poss. ¦adde. l. regni. o: dinationum. li. vlti. l. fin. ¦ ADDJ Adidẽ facit. l. fi. C. de his qui a nõ domino manu. hec procedunt maxime quando donatio vel concessio principis fit in preiudiciũ alicuius: vtputa quã do concedit rem alienã, tũc eñ presumitur facere p importunitatẽ petentiũ sm Raphaelẽ Fulg. q. xx. colũ. iij. ver. superest tertius. per. d. l. j. ⁊ ij. C. de peti. bo. sub. ⁊ bene facit. l. ij. §. fi quis a principe. ff. ne quid in loco publico. VJO. ¶ Bene facit tex. no. in. c. si qñ §. de rescrip. ⁊ in. c. tue. de preben. vbi glo. dicit quod †electio facta ad importunum clamorem nõ valet. ar. c. ofius. de elec. §. ⁊ c. miramur. lxj. dist. ¶ Ad idẽ c. cũ i iuuẽtute. j. de purg. ca. ⁊ in. c. fi. de rescri. li. vj. ⁊ in. c. detestanda. de cõcef. pre. eo. li. et in. c. importuna. de pe. di. j. ⁊ Jo. de imo. in. d. c. tue. in pin. §. de preb. qui dicit quod †vbi aliqua cõtra ius procedunt ꝓpter importunitatẽ ab inferiore a †papa vel a pnẽpe: tũc illa nõ tenẽt: vt ibi no. Sed vbi a †papa vel a principe ex certa sciẽtia cõcederetur: tũc possent valere: cũ tales possent cõtra ius dispẽsare: vt. c. ꝓposuit. de cõcef. preb. ⁊ l. quidam cõsulebant. ff. de re iudic. nisi aliud reperiatur expressum. vt. d. l. j. C. de per. bo. sub la. li. x. ⁊ no. in. c. fi. de rescrip. li. vj. ¶ Unũ tñ nõ omit- 4
to quod si princeps aliq̃d concedit: †qõ est ꝓtra ius alicui absenti ⁊ ignoranti presumit illud ꝓcedere ex certa scientia ⁊ plenitudine potestatis cum eo ipso quod scit illud esse contra ius: videtur dispensare. iuxta glos. in. c. statutum. in princip. in verficu. literarum. de rescrip. li. vj. gl. ⁊ Abb. in. c. pastoralis. §. preterea. j. col ⁊. de offi. de. ⁊ ibi And. ficu. viij. col. Joan. de imo. in cle. ⁊ si principalis. de rescrip. in glo. fin. et in cle. gratie. eo. titu. ¶ Secus si presenti ⁊ in curia residenti. quia tunc non presumitur certa sciẽtia sed importunitas ⁊ suasio. hoc est no. dictum Bal. in. c. cum adeo. §. de rescript. fi. colum. quod multum extollit ibi And. ficu. co. quod est bene notandũ contra rescripta ⁊ priuilegia que quotidie concedũtur illis qui assidue versantur in curia. Nam tũc nõ presumitur in principe libertas aliqua nec certa sciẽtia sed importunitas importrãtis. ⁊ ideo nõ valebũt: vt dictum est: in principem presumitur iustitia cũ sit quoddam animal politicum quod regitur dictamine rationis sm Bal. in. l. ij. C. de serui. co. si ergo aliquid facit contra ius: non presumitur motu proprio facere: sed stimulatus ⁊ per suasionem ⁊ sic importunitatem: ⁊ per consequens non debet valere. quia (licet in principe presumatur causa in his que facit vt voluit Ly. et Bal. ⁊ alij in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. signãter in his que sunt de iure positiuo: licet non in his que sunt de iure naturali vel gentium. secũdum Abb. in capitulo que in ecclesiarum. iij. colum. §. de constitutio. ⁊ Antonium de Rosellis. in tractatu legitimationum. in secundo libello in fi.) hoc debet intelligi quando facit motu ꝓprio: et ex certa scientia: secus ad instantiam partis. quia tunc non presumitur. ita tenet Anto. in dicto capitu. que in ecclesiarum. de constitutio. refert et sequitur Andreas siculus in capitulo finali eodem titulo et in capitulo cõstitutus de rescriptis. ¶ Ea enim que per †importunitatem conceduntur: videtur fieri inuito dante. vt capitulo audacter. viij. questio. prima vbi vide glossam secundã et vigesimã secundã questio. iiij. capitulo vnusquisq;. facit ad idem text. in. l. fi priuatus. ff. qui ⁊ a quibus manumi. libe. non.

¶ Ad idem facit tex. no. in capitulo fi. xx. q. iij. vbi fi Abbas aliquem circũueniendo totondit ⁊ res eius tali persuasione subripuit: penitẽtie canonice ꝓpo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te turpis lucri sectator: subiaceat. ille vero qui illecrus comam deposuit: in eo quod accepit: perseuerare cogatur: res vero eius heredibus reddantur 9
ecce quomodo licet religio per importunitatē sumpta teneat: res tamen religiosi non spectant ad monasterium. de quo faciunt festum Abbas ⁊ Andr. siculus in. c. preterea. ℨ. de officio deleg. ⁊ est not. limitatio ad. c. qz ingredientibus. ℨ. de resta. ⁊ auren 10
tica ingressi. C. de sacrosan. eccle. tene menti. Vide que scripsi in. c. primo de his que vi metusve causa fiunt. in canone decidēdi. ¶ Facit quod voluit Innocen. in. c. quia plerīq; ℨ. de immuni. ecc'e. quem refert ⁊ sequitur Jo. de imo. in. c. clerici. vij. co. versicu. aduerte. ℨ. de vita ⁊ hone. cleri. vbi dixit quod si
6 a tractus † per vim vel nimiam importunitatez ad
ludendum vincit in ludo multa lucrando. non te- 11
netur ea restituere. Et sic ad paria iudicat in hoc. quod aliquid fiat per vim vel per nimiam importu
7 nitatem. ¶ Et inde est quod licet † princeps ab eo donata non reuocet: vt in auc. de referenda. ℨ. j. col. secunda. quia decet concessum a principe beneficiū esse mansurum vt regula decet de regu. iur. libo. vj. cum concor. tamen si per importunitatem sunt concessa illa reuocat. vt. d. l. prima. C. de petitio. bonorū sublatis. ⁊ c. quamuis. de rescrip. lib. vj. ⁊ c. intellecto. ℨ. de iureiuran. ¶ Et soli principi asserenti cōcessum per importunitatem videtur in dubio credēdum: sicut dicto solius pape creditur. vt. c. cum a nobis. ℨ. fin. ℨ. de restibus. ita dicit Joan. de pla. in. d. l. prima. fina. col. ADDI Nota bene hoc dictum: et intellige in his in quibus princeps habet plenitudinem potestatis vt Papa in beneficialibus. c. ij. de preben. lib. vj. ⁊ Rex in officijs: vt plene dico in tractatu insularum. c. v. ℨ. xviij. in his ergo in quibus habent plenissimam potestatem: creditur sibi etiaz si ex hoc resultet alicui preiudicium secundum Hostien. ⁊ Abba. in. d. c. cum a nobis. stabitur igitur eorum recordio vel rememorationi vt notanter vult Andre. de ysernia in. c. primo. ℨ. hz nec est alia iustior causa. fina. col. que fuit prima causa beneficij amittēdi. ⁊ bene facit clemen. vna. de probationibus. hinc est quod error rescripti probatur per dictum Pape vel imperatoris. gloss. ⁊ Bald. in. l. nec exemplz. C. de falsis. dico plene in dicto. ℨ. xviij. vbi rogo videas quia plura super his cumulaui. dixi etiam in politica institutione Caroli cum de officiorum concessione agebam. Ex istis alias in regio senatu dixi quod promissiones quamplures quas Reges nostri Ferdinandus ⁊ Ysabella gloriose memorie in regni sui principio fecerunt aliquibus magnatibus ⁊ aliis psonis propter eorum importunitatem et ipsorum regum necessitatem: adimplere non tenebantur. Cum presertim huiusmodi promissiones vergerent in preiudicium enorme: imo enormissimum dignitatis Regalis. Ad hoc inter cetera inducebam quod nota. in
8 c. ficut. el. ij. de iureiur. vbi dicit Abbas quod † in tempore creationis summi pontificis: Cardinales inter se promittunt cum iuramento aliqua seruare que sunt in preiudicium dignitatis si contingat aliquez eorum promoueri ad Papatum. non tenetur promotus illa adimplere. Idem vult Calderinus. l. iureiu. consi. iij. facit. c. cum venissent. ver. ipse vero timens. de institutionibus. cuius meminit Feli. in. c. primo. de proba. colum. iiij. verſi. vj. declarat dicens hoc fore bene notandum ad infringendas † promissiones factas per principes in princi. creationis sue. quia si sunt preiudiciales non tenentur obseruare. ⁊ ita dicit alias se diffuse consuluisse. cuius consilium libenter viderem si eius copiam haberem. ℨ. ℨ. ¶ Si ergo maritus † per importunitatem vxoris sibi fecit donationem quasi facta ab inuito ⁊ iracundo non valet: nec donatoris morte cōfirmatur quamuis de uentum sit ad traditionem. vt dicebat Bald. in. d. l. prima. ¶ Secus tamen esset sim cum si blandiris vxoris vir inductus fuisset ad donandum. argu. ter. in. l. non eum. ff. de inoffi. te. ⁊ in. l. fi. ff. si quis aliquē testari prohibue. ⁊ l. fi. C. eod. vbi dicitur qꝫ licitū est vxori † blandis verbis prouocare virum vt eam instituat et contra. Ergo eodem modo poterit vt sibi faciat donationem: hoc idē voluit idem Bald. in. c. ℨ. si quis in fi. de feu. da. in vim legis commi. vbi dicit de marito qui habebat vxorem que multum sibi blandiebatur: ⁊ induxit maritum filios non habentem ad testandū aduersus ipsam. hoc acto quod fiue mutauerit testamentuz: siue nō: ista vxor iure donationis inter vivos haberet quandam domum. deinde ipse mutauit testamētum de dicta donatiōe inter vivos nulla facta mentione. hoc casu mulier debet habere domum ꝓdictam: qr ista donatio est presens: et pura. qz dicit siue mutauero testamentuz siue nō. ⁊ ideo non est apposita illa clausula in pena testamenti mutati. intellige dummodo interueniat traditio illius domus: vel aliud qō loco traditionis habeatur. vt dictum fuit in precedēribus. Hec tamen ego limitarem nisi forte in terminis in quibus loquitur bal. quando videlicet per prius fecit maritus donationem vxori: ⁊ deinde fecit aliam dispositionem modo predicto. ¶ Secus dicerem si prius fecerat donationem alcuius rei alicui alteri: ⁊ deinde vxor blandis verbis vel adulationibus induceret maritum ad reuocandam donationem. ⁊ sibi donaret: nam tunc hz ista donatio valeret: tamen primus donatarius reuocaret ab vxore illam rem sibi donatā per actionem de dolo vel in factum. argumen. textus cum gloss in. d. l. lege nemo enim. ff. de inoff. te. ⁊ quod ibi voluit Ange. ⁊ in. d. l. fi. C. si quis aliquem resta. prohi. vbi notanter dicit quod hz blandis verbis liceat inducere testatorem vt eum heredem instituat: vt dictis legibusve rum est nisi testator prius fecisset testamentum ⁊ alium instituisset heredem. quia tunc si quis blandis verbis vel adulationibus induceret testatorem vt eum institueret: (licet testamentum valeat.) tamen primus institutus reuocabit a secundo per actionem de dolo. vel in factum. et ita dicit Angelus vbi supra quod alias fuit iudicatum per dum ipse esset vicarius episcopi. quidam enim in suo testamento instituerat prius heredes quosdam religiosos seu conuentum: et quidam agnati sibi tum persuaserunt dicendo quod erat male factum instituere tales religiosos: quia talem hereditatem conuerterent ad malum: ⁊ ita fecerūt quod eos instituerat fuit iudicatum quod illi religiosi obtinerēt successionē. qō est bene no. ℨ. quis cōtrariū velit gl. cū

qua transit ibi ℨ. in. l. quicquid. C. arbit. tute. Sic ergo dicamus in casu nostro. ¶ Ad cuius cōfirmationem facit illa singularis ⁊ vulgatissima doctrina Bal. in rubrica. C. de his que in frau. cre. in prin. vbi dixit quod si vendidisti mihi rem aliquam: ⁊ antequā tradas: vendidisti ⁊ tradidisti eam titio in fraudez meam: ⁊ in rei vendicatione ⁊ publiciana potior est titius per. l. quoties. C. de rei vendica. ⁊ l. fiue autē. ℨ. si duobus. ff. de publicia. ⁊ v. parti. ti. v. l. l. tamē si fraudem participauit reuocabo. quam doctrinā refert ⁊ sequit Ange. de aretio in. ℨ. itē si quis in fraudem. insti. de actio. xiij. col. versi. ⁊ pro complemento. ⁊ ibi etiam Jason. xl. col. versi. extra glos. ⁊ in. d. l. quoties. vij. col. versicu. nono principaliter. idē vult ibi Salice. in decima oppositione. ⁊ Albericus ponderantes ad hoc glos. secundam ibi dū requirit bonam fidem. intelligunt ipsi in secundo emptore. Si ergo secundus emptor sciuit rem esse prius venditā alteri: iam videtur esse in mala fide ⁊ fraudulenter emere. vnde ista fraus non debet sibi patrocinari vt est rectus optimus cum ibi notatis in. l. si ea res. ℨ. preterq; nostrum. ff. de actione empti. ¶ Ad idem facit. l. iticho. ff. de vsufructu lega. ⁊ c. inter cetera. de preben. ⁊ c. pastoralis. ℨ. de iurepatronatus. ⁊. c. qz cunctis. de concess. preben. lib. vj. per que iura dicebat glo. valde singularis in. c. si tibi absenti. de prebendis eo. lib quod si aliquis sciebat factam collationem alicui de beneficio ⁊ acceptauit secundā eius dem beneficij sibi factam non tenet collatio: qz videtur fraudulenter facta. ¶ Ad idem bonus text' iuncta glo. fin vnum intellectum in. l. operis. ff. locati. vbi dicitur quod si aliquis † locauit operas suas vni: ⁊ deinde alteri hoc sciens: debet prius operas prestare primo. deinde secundo. quia secundus videtur in culpa: ex quo sciebat operas iam primo locatas. Sic ergo dicemus in casu nostro vt vxor q̄ fraudulenter induxit maritum ad reuocandaz donationem alteri faciam ⁊ vt sibi donaret: nō debeat gaudere tali donatione. quod tene semper menti qr nullibi reperio tactum in specie. ¶ Videtur tamē hoc sentire Bal. in. d. rubri. C. de his que in frau. credi.
13 dum dixit † quod si quis vendidit rem vni: nō tamē tradidit. deinde eam alteri donauit: ⁊ tradidit: (q̄uis verum sit quod in secundum trāsferatur dōū) tamen in effectu primus prefertur. quia poterit reuocare a donatario. de hac decisiōe fuit memor Ange. ⁊ Jason in dicto. ℨ. item si quis in fraudem. xl. col. versiculo extra glos. ⁊ Jason in dicta. l. quoties septima col. versic. decimo. de qua facit ibi magnū festum. differt tamen hec decisio a casu nostro. quia Baldus loquitur quādo vna res fuit prius alicui vendita: deinde fuit alteri donata. Nos autem loq̄mur quādo prius vni fuit donata: ⁊ postea alteri. 16
cogitabis: quia vtroq; casu militat eadē ratio meo iudicio. ¶ Et vt cessarent multa inconuenientia: q̄ ex legatis ⁊ heredibus ⁊ institutione quam maritus vxori facit ⁊ facere potest: ⁊ econtra iustū esset statuere quod vxor non possit legare viro: nec ipm heredem instituere vel econtra: quamuis non habeant filios. quod quidem statutum valet de iure: ne vxor a viro cogatur testari. nam ⁊ ius commune idem statuit de filio. vt. l. hac edictali. C. de secund. nup. ita noanter dicit Bald. in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. co. xviij. verſi. ⁊ primo quero quod tene memorie. ¶ Vel saltim deberet statui qō non possit vxor aliquid legare marito: vel eum heredez instituere: nisi in testamento in scriptis: quod stabit secretum donec ipsa moriatur: itaq; poterit ad libitum disponere de bonis suis cessante metu vel importunitate viri. ADDI Audio qō in ciuitate Sorien. statutum municipale dictat quod vxor non posset legare marito res immobiles nisi soluz quo ad vsum fructum. plerunq; enim vxor in vltimo cōstituta aut metu: aut nimia reuerentia mariti: ne forsan sibi indignātem reddat: de salute desperans prefert maritum consanguineis. l. fin. C. quorum bonorum. de quo per Pau. de cast. consi. lxj. in fi. Hinc
14 dicit Scotus. iiij. dist. xv. quod isti qui † appropinquant morti licet videantur habere aliquem rationis vsum: si tamen astantium importunitatibus cessiti ⁊ victi mutant testamentum: ⁊ quodammodo consentiunt inuiti: nullum robur habet talis voluntas ⁊ presumitur ope ⁊ malitia illorum fecisse: nō autem ex consensu quia vt dicit Philosophus. iij. Ethico. ignorantia ⁊ aliqualis coactio excludit voluntarium. Hinc etiam dicit Pau. de castro in. l. ex facto. ff. de vulgari ⁊ pupillari substitutio. ⁊ sequit ibi Alex. ⁊ alij moderniores similiter sequuntur qō
15 non valet statutum quod † vxor nō possit testari sine consensu mariti. ℨ. ℨ. Sunt enim aliqui qui male tractant vxores: vt sibi legata faciant vel eos heredes instituant ⁊ postquam fecerunt: non permittunt eis testamētum reuocare: vel ipse reuocare nō audent maritos timentes. vt ego vidi quendam iuuenem pauperem: qui duxerat in vxorem mulierem senem ⁊ diuitem: quam minis ⁊ terroribus vel blanditijs secrete induxit ad instituendum eum heredē quod testamentum illa volebat mutare: ipse tamē adhibuit tantam custodiam et curam apud vxorem quod nunquam reuocare potuit: ⁊ ita mortua est cum dicto testamento. ¶ Aliquando econtra idem accidit marito respectu vxoris importune. ista inconuenientia ⁊ multa alia cessarent si maritus sciret quod vxor non posset eum heredem instituere: vel et legare: vel econtra. ¶ Sed si ambo conueniunt in faciendo societatem seu pactuz reciprocū: quod premoriens faciat heredem superstitem: vel superstes habeat omnia bona: non stantibus filijs ⁊ hoc fiat post annum a tempore contracti matrimonij: vt disponit lex Regni. de qua supra collatione ducentesima quinquagesima nona. ℨ. finita sexto versiculo adde alium. Non improbarem hoc pactum: quia equaliter vtrumq; prospicit. ¶ Quart' 16
casus in † quo nō confirmat donatio inter coniuges morte donatoris est: qñ marit' donaret vxori vel ēo ppter bñmerita ⁊ meritā nō pcesserint (q̄uis interueniat traditio) ista donatio nō ꝓfirmat morte donatoris: qr ꝓsumit simulata: ⁊ in fraudē facta. Vñ ex ea non querit etiam ius cōfirmationis. ex ea tā q̄ simulata non tranfit possessio in donatarium: vt est tex. singu. in. l. emptor. ff. de aqua pluuia. arcen. ⁊ nō est alibi. donatio autē inter coniuges non cōfirmat

morte donatoris: nisi interueniat traditio: vel aliud qō loco traditionis habeat: vt dictum est in precedentibus. ergo ꝛc. ¶Hec fuit nor. decisio gl. ꝛ Ange. in. l. si donatione. C. de colla. loquēdo in donatione facta filio. refert ꝛ sequitur Ro. ibi: ꝛ Philippus corneus si. col. Bartholomeus cepo. in singul. cxlix. idem tenet Ang. in. l. j. §. si pater ff. de dona. ꝛ sequitur ibi Raph. cu. ¶De quo videt casus in. l. cū hic status. §. si quis sponsam. ad. fi. ff. isto ti. vbi si qs donauit mulieri tantū vxori cum nō esset: nō valet donatio ab initio: nec postea morte confirmat. quez tenet ad hoc reputauit fing. Bald. in. l. eam quam. vj. col. C. de fideicom. ver. modo ego. de quo. §. dictum est. col. cxliij. §. amplia. iij. ver. adeo non valet. ita ergo dicendum erit in donatione facta vxori vel filio bene meritis: cum non sint. non esset debet morte donatoris confirmari. quod dictum extollit Franci. de Trema in singu. cxxxix. incipiente donatio simpliciter. de quo meminit Feli. in. c. sicut. xvij. col. in prin. de rescindi. ¶Sed quis hec opi. Ange. ꝛ sequaciuz videatur satis equa: contrarium tñ tenet glo. in terminis in. l. ij. §. filium. in ver. pto bene de. ff. pto herede. ꝛ in. d. l. j. §. si pater. in ver. nulla. quam ibi sequit Barto. ff. pto dona. ad qō bñ facit quod voluit Ly. quem alij sequuntur in. l. j. in fi. C. de sacr. san. eccle. Bar. ꝛ alij in. l. cum quis decedens. §. ristia. de lega. iij. vbi volunt qō quando maritus confitetur se debere vxori centum: talis confessio in fraudem legis facta intelligitur fieri animo donandi ꝛ non impeditur morte confirmari interueniente traditione. vel aliquo alio loco traditionis. vt etiam supra tactum est: ꝛ facit tex. cum gl. in. d. l. secunda. C. de dote cauta non nu. quod no. Bar. in. l. diuortio. ff. de verbo. oblig. ¶Ad idem facit quod voluit Bart. in. d. l. si donatione. C. de colla. inquantum no. dixit quod si
18 filio pater dixit se donare propter merita ꝛ non pbentur merita: censet donatio simpler. ergo ideꝫ dicemus in casu nostro. ꝛ hanc partem tenet ꝛ firmat Alexand. in. d. l. si donatione. viij. col. ꝛ respōdet ad motiua Ange. ꝛ sequacium: vt ibi per eum quem sequitur Jason. Posset tamen dici pro concordia opinionum quod si maritus qui donauit vxori ꝓpter merita errasset in causa meritorum. tunc procedat opinio Ange. vt non valeat donatio nec morte confirmetur. ita dicit Rapha. in. d. l. prima. §. si pater. ff. pto dona. ꝛ refert ꝛ sequitur Alexand. in. d. l. si donatione. ꝛ dicit hoc probari in. d. l. cum hic status. §. si quis sponsam. vbi maritus donans errauit putans illam esse vxorem suam. vnde si non erat vxor cessat finalis causa donationis: vt ibi dicitur in gloss. per legem si pater. C. de heredibus instituen. si autem esset vxor ꝛ per consequens staret finalis causa ipsi donationis: ꝛ sciebat merita non interuenisse quamuis diceret se facere donationem propter merita: et sic in veritate donatio erat simpler: donator tamen fingebat facere donationem remuneratoriam. Cui dubium quin tunc valeat saltem vt simpler donatio. et per totum titulum. C. plus valere quod agit. ꝛ vtile nō dz per inutile vitiari: vt regula vtile. de regul. iuris libro sexto. cum concordan. qualitas enim
19 meritorum adiecta donationi que est separabilis ab ipsa donatione videtur posita ad abundantiorē cautelam: quando de meritis non apparet: ideo nō debet vitiare: vt. l. qui mutuam. ff. manda. ꝛ ita procedat secunda opinio. tenementi istam concordiam de qua etiam per Philippum Corneum in. d. l. si donatione fina. col.

☞ Donatio inter coniuges non confirmatur morte quando excedit quingentos aureos: ꝛ non fuit insinuata.

Donatio ex causa dotis an ꝛ quando insinuationem requirat.

Donatio non confirmatur morte donatoris quādo erant coniuges putatiui.

Adde alium casum in quo donatio inter coniuges non confirmatur morte quādo excedit quingentos aureos legales ꝛ nō fuit insinuata.

Nam tunc etiam infra quingentos aureos non confirmatur morte. iste est text. singularis in. l. donationes la grande. C. isto titu. vbi dicitur quod tunc donationes inter coniuges silentio confirmantur donatoris: si usq; ad quantitatem legitimam lis quingentorum aureorum. vt. l. penul. C. de dona. Fra glo. ibi vel eam excedentes. actis fuerint intimate. Nam amplioris quantitatis donationem minime intimatam nec per silentium eius qui donauit confirmari concedimus. ista sunt verba text. ex quibus colligit ibi Sali. quod donatio excedens legitimam summam non insinuata non confirmatur morte donatoris: etiam in dictis quingēris solidis. ¶Et huius ratio est ꝛ fin glo ibi in ver. concedimus. qz talis donatio duobus caret adminiculis. scilicet ratione rei donate in qua est excessus quantitatis a intertaxate. vt. d. l. penul. ꝛ ratione persone cui donat cui regulariter sit prohibita donatio inter coniuges vt supra dictum est. ꝛ ita alias in contingentia facti consulit Bartho. sozinus in primo anno studij Pisani in ciuitate Florentie: cuius consilium fuit approbatum a toto collegio: in quo erant multi prestantissimi viri ꝛ Bononienses ꝛ Perusini: vt ipse refert in. l. si inter virum. in principio. ff. de rebus dubijs. Idem refert ipse in. l. prima. vigesima quarta columna. verficu. prima conclusio. ff. soluto matrimonio. Vide Ludouicum Zusitanum in. l. si inter virum. ff. de rebus dubijs. in primo notabili. ¶Non obstat si dicatur quod donatio ex causa dotis non requirit insinuationem. vt. l. fina. C. de iure dotium. ꝛ. l. si. C. de donationibus ante nuptias. respondet ipse qd dicta iura loquuntur quando donatio ex causa dotis fit a patre vel ab extraneo: ꝛ sic a personis permissis. vnde non est extendenda prouisio illarum legum ad donationem ex causa dotis factam per maritum prohibitum: quia generali concessione nō veniunt. phibita. l. arbitrio generali. ff. de ritu nupt. et l. quamq; ff. de iure do. neq; habet locum in casu prohibito. argu. eius quod habetur in. l. si quando. C. de inof. testa. ꝛ in ca. primo de ca. qui curiā ven. ꝛ ita a se prohibitis necdum quod lex censeatur fauere: sed censetur resistere: vt. l. non dubium. C. de legib. ꝛ per Bartolum in. l. cū lex. ff. de fideiuss. ergo lex nō censetur fauere donationi ex causa dotis facte per maritum: cum illam prohibeat tanquam factum contra bonos mores. vt. l. j. ff. isto titul. vt supra late vide

¶Ista sunt notanda ad instrumenta dotalia cōtinentia confessionem dotalē constante matrimonio excedentem summam quingentorum aureorum: ꝛ est noua cōsideratio fin Sozi. vbi. §. ꝛ ab alio non tacta. Subdit tñ in. d. l. si inter virū se postea reperisse Joan. andr. in addi. ad Spe. ti. de dona. §. j. ij. col. ver. hoc scias. sentiente cōtrariū ꝛ dicentem qꝫ silentiū donatoris vel donatricis confirmatur donatio si infra legitimā quantitatē facta fuerit: vel vltra legitimā fuerit tñ actis insinuata: in eo tñ qō excedit: non confirmatur silentio. sic intelligit ter. in. d. l. donationes. ꝛ bene iudicio meo. ¶Adde aliū casum in quo donatio inter coniuges non firmat mortē donatoris quando erant cōiuges putatiui. vt dixi. §. col. cxliij. ver. ꝛ adeo non valet.

☞ Vxor quid de re sibi donata a marito si post eius mortem caste vixerit facere possit.

Vxor donataria luxuriose viuens post mortem mariti: perdit quicquid sibi donauit maritus. ꝛ nu. 6.

Mulier luxuriose viuens post mortem mariti videtur iniuriam ꝛ tristitiam inferre marito ꝛ aie eius.

Defuncto potest irrogari iniuria.

Legatarius stuprans relictam testatoris post eius mortem efficitur indignus.

Matrimonium censetur durare post mortem viri.

Qui offenditur de adulterio cōstante matrimonio ille offenditur ex stupro durante viduitate.

Vnum circa predicta nō est silentio pretereundum quod in casibus in quib⁹ donatio inter coniuges valet irrevocabiliter a principio seu ex postfacto mortе donatoris cōfirmatur si maritus fecit donationem vxori si post mortē mariti caste vixerit: pōt ipsa vxor in vita eā habere ꝛ tē pore mortis de ea libere disponere si non habeat filios legitimos. si aūt de re sibi donata vxor non disponat: debet redire ad maritum si adhuc viuit: vel eo mortuo ad eius filios legitimos seu ei⁹ heredes. ita dicit lex Regni foro legum lib. iij. tit. xij. l. ix. incipien. si el marido. ¶Idem est de arris quas maritus donat vxori. vt eodem foro ꝛ lib. iij. titu. ij. l. j. Et hoc est mirabile: qz licet alias donatio pura et simpler post traditionem ꝛ confirmationem pertineat ad donatarium suosq; heredes. vt. l. cū prohibitoria. cū duabus. ll. seq. C. de reuo. dōa. ꝛ isti. de do. §. alie aūt. ꝛ in. c. inter dilectos. §. accedentes. eo. ti. ꝛ. c. nō em. xxij. q. ij. nec potest reuocari nisi in casibus exp̄ssis a iure. vt. l. si vnq̄. C. de reuocā. dona. ꝛ. c. ꝓpter eius ingratitudinem. s. de dona. ꝛ. v. par. ti. iij. l. x. ꝛ foro legum. li. iij. ti. xij. l. j. ll. Hoc tamen casu quis nulla causa illaruz interueniat: res donata redit ad donatorem: vel eius filios vel heredes ex testamento vel ab intestato. nec alibi reperio hoc dispositum quam in dicta. l. si el marido. ¶Idem dicit illa. l. si forte vxor donataria mortuo marito donatore caste non vixerit. Nam tunc perdit quicquid sibi donauit vel reliquit maritus ꝛ pertinet ad mariti heredes: quam legem teneas semper memorie: qz vult qō vxor que post mortem mariti caste non vixit perdit legatum vel fideicommissum. vt signāter firmat Salice. in. l. fideicommissuz. C. de fideicom. [Adde hic glo. foro legum lib. iij. ti. de las arras. l. ij. in verbo pierda las arras.] ¶Perdit etiam id quod maritus in vita sibi donauit: vt voluit dicta. l. Cuius ratio est: qz mulier que post mortem viri luxuriose vivit: presumitur viro superstite non caste vixisse: vt in auten. de resti. ꝛ ea que pa. §. vnum si quidem. ver. mulier enim. col. iiij. ꝛ ex hoc videtur iniuriam ꝛ tristitiam irrogare marito ꝛ eius anime. vt in auf. de nup. §. que vero. col. iij. Nā ꝛ defuncto potest iniuria irrogari: vt. l. sed ꝛ si quis. §. iuder. ff. de religi. ꝛ sump. fune. ꝛ. l. j. ff. de his qui. vt indig. ꝛ. l. fozoze. C. eo. ꝛ. l. j. C. de secun. nup. ꝛ prosecutio talis iniurie vel offense ptinet ad eius heredes. vt. l. j. §. et si forte. ff. de iniur. ¶Et inde est: qꝫ si heres vel legatarius vel fideicōmissarius post mortem testatoris stupraūit ei⁹ relictam efficitur indignus. vt est glo. valde sing. in. d. l. fozoze. C. de his quib. vt indig. ꝛ in. d. l. fideicōmissum. C. de fideicom. qz per hoc irrogare videtur iniuriam defuncto adeo quod si viueret presumitur qō reuocaret heredis institutionem legatum vel fideicommissum. Merito ergo pari ratione vxor que post mortem viri commisit stuprum ꝛ qz honorez mariti non seruauit indigna efficitur relictu: vt in autē. cui relictum. C. de indi. vidui. tol. cum ibi not. ¶Et quod plus est dicebat Pau. de cast. in. d. l. fozoze. m. ꝛ in. d. l. fideicōmissum. ꝛ latius in consilio. cxxj. incip. in Christi ꝛc. revocatur in dubium qō si mulier mortuo marito commisit stuprum: perdit dotem ac si in vita adulterium commisisset. quod ipse firmat aliq̄bus fundamentis ꝛ rationibus que per ipsum videri poterunt. idem tenet Benzellinus in. d. c. plerūq;. j. isto tit. in apostillis. ꝛ est noua ꝛ singularis decisio de qua memini. §. §. lxvij. post prin. ver. ex quo dicebat. quā reprehendūt Alex. ꝛ Jal. in. d. l. fozoze. pro decisione tñ Pauli multum facit lex Regni que dicit qꝫ si mortuo viro mulier luxuriose viuat: perdit omnia bona que habuit ex his que fuerunt acquisita constante matrimonio ꝛ devoluuntur ad heredes viri. de quo late dictuz est. §. co. cccxxj. §. vnū demum. ¶Ecce quomodo ratione stupri in viduitate commissi mulier perdit sua propria bona que sibi obuenerunt non ex concessione seu donatiōe mariti: sed ratione societatis inter eos tacite contracte. ergo eadem ratione videtur quod etiam dotem perdere debeat cum violauerit matrimonium fictum: quod est inter cōiuges durante viduitate quo tempore censetur ꝛ fingitur precedens matrimoniū durare: vt. l. si. C. de bo. ma. ꝛ. l. filij. §. vidua. ff. ad munici. ꝛ. l. femine. in fi. ff. de sena. ꝛ in aur. de nup. §. solu. to. co. iiij. ꝛ in glo. magna in. c. ex parte. s. de foro competen. vbi traditur quod mulier durante viduitate gaudet priuilegio primi matrimonij. ꝛ per. q. seqūes debet viduitatem inuiolatam conseruare al⁹ debet puniri sicut violans matrimonium putatiuuz ratione cuius fortitur priuilegium in quasi dote sicut in vera dote. vt. l. si cum dotem. §. fi. ff. sol. ma. sicut enim nō licet violare matrimonium: ita nec opinionē matrimonij vel fictionem. arg. c. plerunq;. j. co. ꝛ dictuz est. s. col. cxlij. ver. ad predicta. ¶Item sicut mulier existens in viduitate debet ali de bonis quondam mariti si esset egena etiam si dotem non habuisset vt not. Ly. ꝛ alij in. d. l. si. C. de bo. mater. propter memoriam bene transacti matrimonij. vt. l. vnum ex fa

Universidad de Deusto
Biblioteca

milia.§.fi.de leg.iij. Igitur ꝛ penam de ipsius violatione sentiat:iuxta illud. Cōmoda qui sentis iungas onus emolumentis.vt.l.fin naturā.ff.de regu.iur.cum concor. ¶Ad quod bene facit tex.cū glos. ꝛ his que no.ibi Bar.in.l.fi. C.de adul.vbi dicit qō vidua non debet viduitatem stupro maculare:qō si fecerit venit ex hoc grauiter puniēda:vt ibi. ¶Ex
7 quo not.ibi Bar.ꝙ ille qui offenditur de† adulterio constante matrimonio:ille offenditur ex stupro viduitate durante.ꝛ hoc est vtile scire sm eum ad pbandum quandoq; inimicitias.nam ita iniuriātur cōsanguinei viri iam defuncti ex stupro quod committitur in viduam:sicut si duraret matrimonium: ꝛ hanc doctrinam refert ꝛ sequitur Pau.in locis.ꝛ allega.signanter in.d.consi.cxxj.ꝛ Ange.areti.in tra cta.maleficiorum in parte Che meay adulterato.ꝛ. col.ver.quid si maritus.vbi videas Augu.in addi. ¶Non est ergo mirandum si propter tale stuprum perdat bona que habuit ex his que fuerunt acquisita constante matrimonio ꝛ ea que fuerunt sibi legata vel donata in dotem quod vltimū ad presens non firmo:sed cogitandum relinquo.

Et quamꝝ plura alia nō im

pertinenter in materia scribere potuissem que dicere statueram q: tamen calo: dicendi:ꝛ dignitas rerum paulo longius quam volebam me tulit:ꝛ nelectoꝝ fastidium generarem:ex voto preter mittēs ea posteris differenda relinquens. Finez igit parti prime rubrice impono. ¶Super scōa autem parte nō est opus scribere:tamen q: tractatum ipsa sola solum exposcit forsan precedentre maiorem:tum quia Moderni late super titu. ff. solu. matri. scripserunt:tum etiam q: duos reperio tractatus in materia copiosos Baldi nouelli ꝛ Joannis cāpetij. Valeat ergo Rubrica nostra: ꝛ ad Decretalem iam transitum facimus.

Repetitio in capitulum Per

vestras. de donationibus inter virum ꝛ vxorem ab eodem doctore Palatios Rubios cōposita incipit.

¶Innocentius.iij.Archiepiscopo ꝛ Archidiacono Januensibus.

Er vestras li

teras intimastis quod cum magistrum R. super quadam summa pecunie pro h. paupere auctoritate nostra curaueritis conuenire: quā idez h.ꝙ dote vxoris sue re- 1
quirebat ab eo. ¶Dictus R. exceptionē opposuit contra ipsum quod vxorem suam a se expulerat ꝛ tacita veritate super hoc literas impetrauerat quia cum super eadem dote alia vice coram vestre ciuitatis consulibus questio mota esset. ipsi pronuntiauerunt vt quoniam idem h. ad inopiam vergere videbatur: dos illa non assignaretur eidem nisi cautionem' idoneam de ipsa' non peritura prestaret. 2
¶Unde vos ei vt de saluanda dote caueret ꝛ vxorem suam acciperet precepistis. ¶Cum ergo satis possit ei modicum credi dotis: cui creditum est corpus vxoris. ¶Mandamus quatenus dotem assignari faciatis eidem sub ea: quam potest cautione prestare vel saltem alicui mercatori committi: vt de parte honesti lucri vir onera possit matrimonii sustētare. ¶Ne occasione dotis detente vxor a viro dimissa: seu vir qui dimisit vxorem: adulterij reatum incurrat.

§ Cautio pro dote peti potest marito vergēte ad inopiam. 2
§ Cautio peti potest iusta causa existente. 1

Difficillima est hec decreta

lis ꝛ hactenus non bene declarata secundum dominum Cardinalem continet casum notabilem ꝛ quotidianum secundum Abbatem. ¶Diuiditur in duas partes. In prima ponitur consultatio. In secūda consultationis responsio. cum mandato. ibi: cum ergo ꝛc. Prima pars ponit cause delegationem: actoris petitionem: rei exceptionem ꝛ iudicis interlocutionem. Secunda ponit duas causas mādati alternatiui quod inter illas interserit. ¶Casus literalis. 1
Quidam Henricus pauper impetrauit literas a se- §
de apostolica ad Archiepiscopum ser Archidiaconū 2
Januenses. Isti iudices autoritate dictarum literarum citauerunt magistrum R. ciuem Januensem: a quo predictus Henricus petebat quandam summam pecunie pro dote vxoris sue. Dictus vero R. exceptionem opposuit contra ipsum quod dos non erat assignanda nec iudices vigore illarum literarū 1
poterant de causa cognoscere. quia erat subreptitie ex eo quod cum super eadem dote alia vice coram consulibus ciuitatis Januе questio mota esset: ipsi pronūtiauerunt: vt quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur: dos non assignaretur eidem. nisi idoneam cautionem de dote non peritura prestaret: de quo processu non fuit facta mentio in istis literis. ¶Judices delegati visis hincinde propositis ciuē Henrico peceperit vt de dote saluāda caueret ꝛ vxorem suam reciperet. Sed cum ipse cautionem prestare nō posset: ad ipsius instātiam domino Pape hoc referibere curauerunt. ¶Papa mandat eisdem iudicibus quatenus dotem faciant assignari eidē sub ea cautione: quam potest prestare. vel saltem cuidam mercatori illam committant vt de parte honesti lucri onera matrimonij. valeat sustentari. reddit duas rationes. prima quia satis potest ei modicum credi dotis cui creditum est corpus vxoris. secunda ne occasione dotis detente vxor a viro dimissa seu vir q̄ dimisit vxorem: adulterij reatum incurrat. ¶Hoc dicit in summa. Marito † vergente ad inopiam: pro dote satisdatio peti potest. hoc dicit secundum Abb. antiquum. quem sequuntur Joan. andr. ꝛ Ant. Et secundum istum: intellectum est casus singularis ꝛ vnicus secundum Abb. ¶Sed renera hoc idem videtur probare tex. in. l. in omnibus. ff. de iudi. vbi litera dicit. In omnibus bone fidei iudicijs: cum nondum dies inde prestāde pecunie venit. si agat aliquis ad interponendam cautionem ex iusta causa condemnatio fiet: et sic vult ille text. generaliter quod † exi- 2
stente iusta causa possit peti cautio. vnde si maritus vergit ad inopiam: iusta causa erit petendi cautionem: ꝛ si petatur: fiet condemnatio. et ita in effectu probat ille text. illud idem quod iste. Nisi dicamus prout dicebat Lyn in. l. sanctimus. C. de. ver. signi. ꝙ text. in. d. l. in omnibus: loquitur de cautione cum fideiussoribus. Sed decretalis ista loquitur de cautione iuratoria sm Jo. an. in presenti: sed sm Innoc. loquitur etiam de cautione fideiussoria ꝛ hoc placet Car. ꝛ Abb. hic vt. j. latius dicetur. et ideo non videtur bonum istud summarium. ¶Et propterea dominus Abb. post car. inherendo verbis literę aliter summat ꝛ sic. Vir agens pro dote. non omnino excluditur ex eo quod vergat ad inopiam: nec precise cōgitur satisdare: vltra propriam facultatem. sz dos sibi assignatur sub cautione quam prestare potest. Et si per illam cautionem non est sufficienter prouisum consumptioni dotis: deponetur dos apud mercatorem: vt de honesto lucro vir sustineat onera matrimonij. h. d. ¶Ego vero aliter intelligo et aliter summo istam decretalem. vt. j. subijciam.

☞ Exceptio dari debet ei cui datur actio.

Ratio dubitādi ad istam de-

cretalem: potuit esse: quia iste Henricus petebat dotem vxoris sibi assignari et opponebatur sibi quod non esset ei assignanda ex eo quod erat pauper. et vergebat ad inopiam. que exceptio videbatur prima facie satis sufficiens: quoniam certissimum est de iure quod † cui damus actionem: multo fortius exceptionem. vt. l. nec non. §. exemplo. ff. quib. causis ma. et. l. §. quod autem. ff. de superficiebus. ꝛ. l. tutius. §. j. ff. de reg. iu. ꝛ. c. quēadmodū. §. de iureiu. Item facilius conceditur retentio quā actio. vt. l. si

Universidad de Deusto
Biblioteca

in area.in fine.ff.de condi.indebi. Sed est ita quod viro ad inopiam vergente: damus actionem vxori vt possit ab eo dotem petere: & debet vxor dos restituí. vt.l.si constante.in princip.ff.solut.matri.& l. vbi adhuc.C.de iure dotium.& aut.de equa.do.§.fi.co. viij. multo ergo fortius videtur sibi exceptio dãda. vt sic vxor vel alius eius nomine dotem retinere possit. dolose enim videbatur iste Henricus dotem petere quã statim restituturus erat.vt.l.dolo facit.ff. de doli excepti.& l.in condemnatione.ff.de regu.iur. cum concor.

1 ☞ Dotis causa semper & vbiq; precipua est.
2 Dotem exigere potest vxor a marito constante matrimonio.
3 Verbum non sufficere quandoq; exponitur ad inopiam vergere.

§3 Pro ratione vero decidendi

et multorum iurium concordia que videntur sibi inuicem contrariari. ¶ Premittendum est quod inter alia priuilegia que fauore dotis introducta fuere: vnum precipuum reperitur: scilicet quod dos mulieribus conseruaretur: vt.l.prima.ff.soluto matrimonio.vbi litera dicit. †Dotis causa semper & vbiq; precipua est. Nam & reipublice interest dotes mulieribus conseruari cum dotarag esse feminas ad sobolem procreandam replendamq; liberis ciuitatẽ: maxime sit necessarium. ¶ Et quia multoties contingebat quod maritus dissipabat dotem: & sic non poterat dos vxoi conseruari: prouisum fuit per iurisconsultos quod tunc dos sequestraretur. ita dicit textus in dicta.l.si cum dotem.§.si autem in fine. eodem titulo. ¶ Per hoc tamen non fuit sufficienter cautum mulieribus circa conservationem dotis: quia plerunque maritus dotem mulieris nõ dissipabat.sed sua propria bona consumebat adeo quod non sufficiebant ad dotis exactionem ere alieno deducto.et propterea constitutum fuit quod tũc & vxor etiam constante matrimonio possit a marito dotem exigere.ita dicit textus in.l.si constante. in principio.eodem titulo. ¶ Sed adhuc per ista non erat plene mulieribus consultum: quia secundum istud ius non poterat vxor dotem exigere nisi tunc demum cũ maritus erat positus in illa extrema miseria quia iam dotez dissipauerat vel sua propria bona. Ideo superuenit ius codicis: per quod plenius prouideretur. statuit enim Imperator quod licet bona mariti sufficiant ad dotis exactionem: & ad satisfaciendum creditoribus: tamen si maritus laboret inopia vt puta si esset homo nobilis non multum diues quem honorifice viuere oportet et omnia bona sua in hoc expenderet: et per consequens mulieri exinde preiudicium imminueret maximum si bonorum mariti consumptionem spectaret. quia his consumptis: que sibi pro dotis restitutione erant tacite hypothecata. vt lege assiduis. C. qui po. in pig. habe. et capitu. ex literis. supra de pigno. non essent bona ad que vxor posset habere recursum pro sua dote forte perdita vel consumpta: quamobrem superuenit ius codicis per quod plenissime prouideretur vt possit vxor dotem a marito petere: necdum cum maritus sua propria bona iam dissipauit; verum etiam cum illa dissipare cepit. ita dicit text. in dicta lege vbi adhuc. Si de iure dotium. vbi multa adduntur ad legem si constante. nam ibi nihil expresse cauetur de hypotheca nec de rei vẽdicatiõe nec de donationibus ante nuptias: nec de bonis parafernalib⁹: nec quod dos restituta debeat deseruire oneribus matrimonij.

¶ Item lex vbi adhuc: venit ad expositiones dicte legis si constante. quia †verbum nõ sufficere quod est ibi exponit in dicta lege vbi. id est ad inopiam vergere. itaq; non debet spectari quod bona mariti non sufficiant ad exactionem dotis. secundum Baldum in dicta lege vbi adhuc in secunda oppositio.

¶ Istud tamen ius solum prouidit quando maritus dissipare cepit bona sua. et sic quando certum erat maritum ad inopiam vergere: propterea superuenit ius autenticorum per quod plenissime ipsis mulieribus consulitur statuens quod licet maritus ad inopiam non vergat puta quia est ditissimus et eius bona sufficiant ad dotis exactionem et ad satisfaciendum creditoribus et de eis potest maritus commode vsuere: tamen est dubium an vergat ad inopiam quia incipit maleuoli substantia sua ludẽdo forsan vel alias: nam & tunc poterit vxor dotẽ exigere. Ita dicit text. in.d. aut. de equa. do. §. fi. colla. viij. Et quo sumpta fuit lex regni. iiij. partita. ti. ij. ley. xxij. & iij. parti. ti. xxij. ley. viij. que dicunt quod si maritus deuastat bona: vxor põt dotem repetere: & si nõ repetit: ab eo tẽpore põt cõtra eã prescriptio currere in rebus dotalibus. Ad idẽ l. in rebus. C. de iure do. vbi per Sali. & alios. et per Ang. de Are. in §. fuerat ãni. charta. xiiij. s. col. ver. in eadem gl. ibi si cõstante &c.

☞ Actiones plures etiam inter se incompatibiles dantur mulieri quo ad dotem.

Mulier si quo ad dotem repetendam vnum remedium eligat & in illo succumbat vel renuntiet litem possit ad alterum redire.

Et sic omnia ista iura prouident in suis casibus.

nec vnũ ius corrigit aliud prout aliqui dicebãt & male: sed potius vnũ ius addit alteri plenius prouidendo. vt voluit Barto. in.d.l. si constante. et sequuntur ibi Ange. Raphael. & Paul. de castro & Bald. noue. in tracta. priuilegiorum dotis. in. vj. parte. in lxx. speciali. Nam potest secundum eum dari casus in quo vir male tractet bona dotalia. tamen per hoc non diceretur labi facultatibus seu vergere ad inopiam. Maxime si in suis rebus esset ditissimus et diligentissimus vnde tunc vxor posset habere remedium sequestrationis. vt infra latius dicetur. de quo etiam per campetium. in. suo tractatu de dote. iij. parte. q. xix. quẽ per te videas. ¶ Et adeo verum est quod dicta iura prouident in suis casibus quod dicebat Bar. in. d. l. si constante. in. §. qõ. iij. parte. & in. iij. contrario. quod in casibus in quibus habet vxor remedium sequestrationis non possit etiam hodie vti remedio. d. l. vbi adhuc scilicet quod possit petere dotez sibi assignari: quod tamen mihi non placet. cum mulieris interfit multa habere remedia etiam si circa idem: vt. l. non est nouum. ff. de act. emp. & illa sunt in electione eius cui fauore introducta sunt. vt. l. cũ filio. §. varijs. de le. ij. cum simi.

1 quod fortius in muliere concedendum videtur quo ad dotem cui a iure dantur plures actiones etiam incompatibiles inter se. vt patet in dicta lege vbi adhuc. et no. in auten. permissa. C. de donat. ante nupt. et vtrobiq; per Bald. et in dicta lege in rebus. C. de iure do. ita dicit Bal. nouellus in. d. tractatu. viij. parte. xxv. priuilegio. fateor tamen quod
2 si †mulier vnum remedium eligeret et in illo succũberet vel litẽ renuntiaret: non posset ad alterum redire. secundum docto. in dicta lege in rebus. et facit quod habetur in lege finali. C. de codicillis. et in lege quod in heredem. §. eligere. ff. de tributo. et tenz Bald. nouel. in. d. tractatu. viij. parte. xxv. speciali.

¶ Ista iura difficultant totam istam materiam et offuscant intellectum huius decretalis. Et propterea merito do. Card. in presenti dicit hoc. C. fore difficillimum. et hactenus nõ bene declaratum. doctores enim fuerunt varij. Ex quorum dictis possunt elici septem intellectus.

1 ☞ Papa omnia iura in scrinio pectoris sui censetur habere.

§5 Primus fuit tancreti et vincentij

qui inherendo iuribus predictis dicebant bene sententiatum a consulibus vt ex eo quod iste Henricus vergebat ad inopiam dos illa non assignare tur eidem nisi cautionem idoneam de ipsa non peritura prestaret quam quidem ipse non prestitit et propterea non fuit assignata et: sed deposita apud mercatorem. ¶ Periculose videtur mihi iste intellectus: quia videntur ipsi velle quod Roma. ponti. non recte decreuit. dicendo enim quod bene fuit sententiatum a consulibus quorum sententia hic reprobatur per papam vel saltem et non statur: per consequens videntur dicere quod decisio Rom. pon. nõ fuit bona quod non est dicendum. ¶ Sicut in simili dicit Abb. in. c. pisanis. colum. antepe. supra de resti. spo. reputans temerarium intellectum quorumdam ad illum text. qui dixerunt Roma. pon. ibi sententiasse contra ius. Cum †papa omnia iura in scrinio pectoris sui censeatur habere. vt in. c. j. de cõsti. lib. vj. et. l. omnium. C. de testa. et hoc propter valentes viros qui debent sibi assistere. vt dicit Abb. in. c. cum ex literis. de in integ. resti. in. v. no. et sic nõ põt stare iste intellectus.

1 ☞ Mulier debet esse particeps infortunij et casũ mariti.
2 Virum egentem alere tenetur vxor de dote. et nu. 8.
3 Maritus est dominus dotis. et nu. 6.
4 Paupertas viri an faciat locum repetitioni dotis.
5 Tutor suspectus remouetur a tutela cuius satisdationem prestet.
6 Alienare non potest maritus bona dotalia.

Et propterea alij aliter intelligunt

hanc decretalem et iste sit secundus intellectus. dicunt enim quod si maritus solam habet inopiam et non est aliter suspectus de dilapidatione. vt puta: quia vim fluminis vel hostium possessiones suas perdidit: vel res amisit naufragio: tunc mulier non potest conqueri de dote: quia †debet esse particeps infortunij et casus mariti. vt dicta lege si cum dotem. §. si maritus. Unde dos soluenda est marito. et ita debet intelligi iste text. quia Tatis potest ei modicum credi dotis: cui creditum est corpus vxoris: vt dicit hic textus et in lege hac lege. C. de pact. conuentis super do. vbi text. dicit: bonum fuit mulierem que se viro committit pati etiam res suas viri arbitrio gubernari. glo. in. c. precipimus. xij. q. j. presertim cum †virum egentem vxor de dote alere teneatur: vt dicit text. in lege mutus. §. manente. ff. de iure do. ¶ Et videtur hoc satis rationabile prima facie: quia †cum maritus sit dominus dotis. vt lege doce ancillam. C. de rei ven. ustum est cuilibet sua committi. vt lege nemo. la. ij. C. de iudeis. ¶ Si autem vltra inopiam suspectus est maritus de dilapidatione: quia male vtitur rebus suis: tunc non assignabitur dos marito: sed potius vxori. et ita dicunt intelligi iura deducta in ratione dubitãdi. in hac sententia fuerunt Laurentius et Bernardus. in pẽsenti. et Hostiẽ. in summa ti. de dote post diuortium restituenda. in. §. et quando competat. ver. sed hoc tamen, hos secutus fuit dom. Card. in presenti. in. vj. opposi. qui omnes in effectu concludunt quod sola
4 paupertas †viri non facit locum repetitioni dotis: vt ipsa mulier possit repetere: sed mores vtri: ca dilapidat bona. ¶ Et hunc intellectum videtur approbare lex regni. iij. parti. titu. xj. l. xxij. Et ita quo ad propositum nostrum dato quod iste. h. vergeret ad inopiam: quia tamẽ non erat aliter suspectus de dilapidatione debuit audiri petens dotem. et cum effectu potuit consequi vt hic fuit prosecutus. ¶ Salua tamen pace tantorum patrum: non videtur hoc bene dictum: cuius enim vxor corpus suum marito committat: non sequitur propterea quod etiam dotem committere debeat: quia non est tantum periculum consumptionis in corpore propter paupertatem viri: sicut cõsumptionis dotis: quia si subest periculum respectu corporis: potest fugere. et si postea eam repetat maritus: obstabit exceptio seueritatis vt. c. literas. supra de restitu. spo. vbi tamen maritus pauper est: non habet vxor dotem tutam. nec potest commode sibi prouideri circa dotis conseruationẽ. vnde licet maritus dicat domin⁹ vtilis dotis. vt. d. lege doce ancillam: et propterea dos debeat sibi cõmitti: debet intelligi dũmodo non sit suspectus. ar. §. fina. insti. de suspe. tuto. vbi dicitur quod †tutor suspectus remouetur a tutela: cuius satisdationẽ prestet. Maritus enim non dicitur proprie †domin⁹ dotis sed improprie vt voluit gl. in lege in rebus. C. de iure do. et in. l. iij. §. sed vtrũ. ff. de mino. quod patet ex eo: quia non potest †alienare bona dotalia. vt insti. quibus alie. licet vel non. in prin. et in. c. cum contingat. §. de iureiu. ¶ Nec sequitur qõ ex quo vxor
†tenetur alere virum egentem propterea non possit dotem repetere vel retinere et debet illam periculo consumptionis exponere. presertim: quia vxor repetit et retinet dotem vt ex ea se virum & familiã alat. vt dixi in. d. l. vbi adhuc. cũ alijs de quibus supra.

☞ Vxo vergẽte ad inopiaz dos dz vxori restitui nisi prestetur idonea cautio de ea saluanda.
Fideiussor potest dari in casu inopie.

§6 Et tenens forte ita do. An

tonius in presenti ponit alium et tertium intellectū dicens quod per istum textum limitantur iura predicta: de quibus in ratione dubitando inquātum dicunt quod viro ꝓvergente ad mopiā dos deber vxori restitui: quod illud sit verum nisi ꝓsteletur idonea cautio de ea saluanda: et si eam prestare non valet: prestet quam potest. et si adhuc per illud non esset bene cautum attenta qualitate persone sequestranda esset et vterq; de fructibus alendus. et ita vult dominus Antonius: quod si vxor petat dotē a marito vergente ad mopiam; offerendo maritus idoneam cautionem de dote conseruanda euitabit restitutionem dotis per istum textum. hoc idem volunt Angel. et Clarus: ubi Ludouicus romanus in dicta lege si constante. ff. soluto matrimonio. idem etiam tenuit Bal. nouellus in tractatu de dote. vj. parte. in. xxj. principio. in quinta limitatione dicēs: quod licet mulier a principio non possit petere a marito sibi satisfieri propter vergētiam ad mopiam p̄ text. in lege secunda. C. ne fideiu. do dentur. si tamē mulier peteret dotem sibi restitui propter talem vergētiam ad mopiam secundum quod potest vt habetur in iuribus de quibus in ratione dubitandi: tunc potest vir vt euitet talem restitutionem offerre satisdationem per istum textum quem ad hoc reputat singularem. ¶ Et sic ista satisdatio permittitur viro in eius fauorem vt euitet restitutionem dotis que est sibi magis damnosa et ignominiosa. Quo casu cessat ratio perfidie. imo hoc permittitur a iure vt euitetur maior perfidia secundum Abb. in p̄senti. et ita debet intelligi quod dixit Bart. in dicta lege si cōstante. §. quotiens ff. soluto matrimonio. dū vult quod ✝ fideiussor possit dari in casu inopie per istum textum. non quando vxor a principio petit satisdari. sed quando petit dotem et maritus sponte sua offert satisdationem. nam tunc ista satisdatio: licet principaliter admittatur fauore viri, vt dictū est: vt euitet dotis restitutionem. tamen etiam versatur hic fauor mulieris in casu soluti matrimonij si viri facultates non sufficerent. ¶ Subdit tamen Bal. nouellus vbi supra se credere quod si vir non inueniret fideiussorem non deberet recurri ad iuratoriam cautionem: quia per eam non esset consultum indemnitati mulieris. et secundū ista ipse tenet intellectum predictum ad istam decretalem. ¶ Sed contrarium tenet glo. communiter approbata in dicta lege vbi adhuc. C. de in. do. et ibi Ly. et Bal. iij. columna. in fine. ver. sed statim queritur. Idem tenet Bartol. in dicta lege si constante. in. x. q. prime partis. et ibi approbat Alexand. in. x. columna. idē tenet Bar. in. d. l. vbi adhuc Joan. an. in additionibus ad spect. in ti. §. finali. in additione incipiente idē noto. et hoc sequitur cāpetius in suo tractatu de dote. iij. par. q. xxix. q: nō est equū mulierē se cōmittere fragilitati cautiōis: vt. l. cogi. §. si pater. ver. itē q̄ritur. et. l. qui ita. §. j. ff. ad trebel. et ista est cōis opi. et per cōsequens reprobatur iste intellectus.

1 ☞ Remedia plura si alternatiue vl̄ simpliciter cōcedantur actori electio est actoris.

2 Cui damus actionē multofortius exceptionem.

3 In legitima imputatur an debeat filio id q̄ perdidit in ludo vel meretricando consumpsit et quod pater ꝓ suis culpis et excessibus soluit.

Et ob hoc forte idem dominꝰ

Antonius transit ad aliū intellectum et erit quartꝰ intellectus et dicit quod remediū predictorū iurium de quibus in ratione dubitandi. et remediū huius decretalis locum habet. Itaq; viro vergēte ad mopiam petenti vxor ab eo exigere dotem vt voluit iura predicta vel potest a marito petere quod prestet sibi cautionem idoneam de dote non peritura: quam sibi prestare non possit: deponatur dos apud mercatorem et siue vtatur mulier remedio dictarū legum: siue remedio huius decretalis: restitutio vel retentio dotis non est plena: q; vtroq; casu vxor tenetur inde alere virum et familiam: et hunc intellectum approbat Alex. in. d. l. si constante. ix. et. x. col. et campe. in dicto tractatu de dote. iij. parte. q. xxx. ¶ Et hūc intellectum videtur tenere dicta. l. regni. iij. partis. titu. xj. l. xxix. et ꝓm hoc erit in optione mulieris quod remedium velit intentare an dictorum iurium vel huius decretalis: q; cū facto concedūtur plura remedia alternatiue vl̄ simpliciter electio est actoris: vt. l. qō in heredem. §. eligere. ff. de tribuno. pulchre Bar. in. l. cum proponas. C. de trāsac. ¶ Salua tamen pace istorum patrū iste intellectus nec precedens stare non possunt: q; ꝓm hoc iste textus loquitur in vxore incipiente contra maritum dotem petentem: extenderetur ad vxorem agentem: et dotem repetentem. et sic textus loquens in exceptione: extenderetur ad actionem: quod non est dicendum: q; licet verum sit q̄ ✝ cui damus actionem: multofortius exceptionem. vt. d. l. j. §. quod autez. ff. de suppl. et. l. etiam. ff. de compen. cum si non tamen econuerso. nam multa possumus iuste retinere: que non possumus petere. vt. l. j. §. j. ff. de va. et extraordi. cognit. Videmus enim quod contra obligatum naturaliter competit exceptio. vt. d. l. iij. §. pupillus. ff. de nego. gest. et. l. id q̄ naturaliter. et. l. frater a fratre. ff. de cond. inde non tñ datur actio: vt. l. fideiussor. §. fideiussor. ff. de fideiusso. tenet glo. fi. in. l. rerum quidē amotarū. ff. rerū amo. et in l. naturalis. ff. de act. et ob. ¶ Et hinc est q̄ si filiusfamilias vino patre furripuit pecuniā patri quā lusit: vel res patris dilapidauit et cōsumpsit. deinde pater mortuꝰ est ob filijs equaliter instituits fratres dicunt q̄ iste q̄ pecuniā furripuit tantū suꝰ accipiat. dicit Bal. q̄ ex quo tēpore quo pecuniā furripuit erat in patris potestate: et inde non fuit nata actio sed obligatio naturalis. vt. l. seruī. et filij. ff. de furtis. non subuenit fratri ope actionis: sed ope exceptionis cōpensationis. si forte alij percepissent fructus vltra quā deberent. Unde si frater furripiens pecuniam agat: poterunt fratres cōpensationem opponere: q̄ est bene notādum ꝓ fratribus: vt sint cauti cum viderint quod frater suus pecuniam vel bona paterna consumpsit vel dilapidauit: accipiant aliquid plus ex hereditate paterna quam sibi pertineat. nam tunc poterunt se tueri per viam exceptionis. alias autem non dabitur sibi actio. Ita notauit dicit Guilielmus in lege meretrī. C. famo. ercis. et Bald. in lege filie cuius. ix. colum. eodem titulo. et ibi etiam Salic. pe. colum. in. vij. q. Pet⁹ de Ubaldis in tractatu de societate.

vij. parte. q. xxiij. cuius aliter sentiat Bal. in auten. ex testamento circa fi. C. de colla. ver. xvj. c. vbi dicit 3 q̄ ✝ imputatur in legitima filio illud q̄ perdidit in ludo vel meretricando consumpsit: et q̄ pater ꝓ suis culpis et excessibus soluit vt ibi per eum. et in auten. quod locum. in prin. ver. vltr. no. eo. ti. et ibi Bar. et alios. Jo. de plateis in. §. sequens. insti. de ac. co. fi. et sic ad propositum nostrū non videtur quod iste ter. qui dat facultatem vxori excipiendi contra maritum vergentem ad mopiam si petat dotem debeat extendi ad vxorem ex hac causa agētē et hoc fuit de mente Ange. de perusio in. d. l. si constante. ff. so. matri. et ita isti duo intellectus dati per do. Ant. non §. 9 videntur posse stare.

1 ☞ Pactum per quod reuertitur ad propriam naturam dotis valet.

2 Res de facili ad suam naturam reuertitur.

3 Pactum q̄ maritus non teneatur tantā diligentiaz prestare in rebus dotalibus q̄tam prestare debet in suis non valet.

4 Dos de sui natura debet constante matrimonio esse apud virum.

5 Prelati pactum vel tacita renuntiatio potest preiudicare ecclesie quando per hoc reditur ad ius commune.

6 Filiafami paciscī potest vt de dote agat cum sui iuris esse ceperit.

7 Creditores si a principio putauerunt heredem suspectum et passi fuerunt eum in hereditate mo⁹ari non possunt ex postfacto agere contra illum tanq̄ suspectum.

8 Inquilinus qui conduxit domum minantā ruinaz: ita q̄ non poterat commode mozari nō potest agere contra dōm vt sibi prestet cautionem dāni infe.

9 Molendinum in periculoso tybert cōducens quod postea fluminis impetu destructum est tenetur ad pensionem.

10 Locator potest expellere conductorem ante temp⁹ conductionis nisi propter necessitatez que tempore locationis non imminebat.

11 Maritus scienter contrahens matrimonium cum hereticō perdit dotem.

12 Judex si tulit sententiam malam propter metū alicuius tyranni non excusatur si a principio sciebat hoc posse euenire.

13 Vagabundum virum sequi non tenetur vxor: secus si tempore contractus matrimonij erat vagabundus.

14 De paupertate conuenire potest quis cum quē pauperem vt diuitem accepit.

15 Dilapidare quis dicatur.

16 Debitor si tempore contractus ceperat dilapidare an possit vt suspectus capi.

17 Approbans mozes alterius nō potest postea reprobare.

18 Accusare an possit marit⁹ vxorem de adulterio notorio si antea adulteriuz quod commiserat sibi peperc. et nume. 22.

19 Venia delicti respicit precedens delictum.

20 Legatus si delinquit in legatione potest puniri.

21 Promissio de non offendendo vel similis nō habet locum vbi promissor de nouo offenditur.

22 Mandatum procuratoris simplicis videtur reuocari ex presumpta mente mandantis si procurator mutat conditionem in peius.

24 Bānitus qui habuit securitatem pro delicto antea cōmisso, si postea delinquat videtur renouata securitas.

25 Gratia principis censetur subreptitia si ille cui conceditur pro maleficio commisso tacuit quod pauis deliquerat.

26 Defensio nemini potest auferri.

Et propter ista forte idem do

mi. Anto. transit ad quintū intellectum dicēs si maritus a principio cum matrimoniū cōtraxit: nō erat pauper et ex casu veniret ad mopiam: tunc pōt mulier petere dotem. Quia nihil potest et imputari ex quo a principio non erat pauper. et hoc modo intelligit iura de quibus in ratione dubitandi. Si tamen a principio maritus erat pauper cū hoc casu sit q̄d imputetur mulieri: q; cum paupere cōtraxit et cōtrahendo cū tali cōmittendo sibi corpus et bona: eius personam approbauit: non poterit petere dotem: sed assignabitur marito eo modo quo hic exponit. ¶ Et ita debet intelligi iste text. ꝓm eum et hunc intellectum ipse approbat: et videtur prima facie adaptari posse ad nostram decretalē que videtur innuere quod iste Henric⁹ a principio erat pauper quod colligitur ex textu dum dicit quod cum magistrum R. super quadam summa pecunie pro Henrico paupere ꝛc. et ita cōtrahendo cū illo paupere videtur approbare mozes ipsius: et ideo non poterat postea petere. ¶ Et q̄tus dom. Anto. non dicat: reperio quod multi egregij doctores et valentissimi iuris ☞tices: tenuerunt istam opinionem. hanc tenuit collectarius in presenti. Jacob. de arenis: Petrus: Lynus: Baldus: Angelus: et Ludouicus ꝓ. in. d. l. si cōstante. ff. solu. matri. Martinus de fano. Ly. et Bal. in. d. l. vbi adhuc: Oldr. in auten. quod locum. C. de collatio. ꝓm quod ibi refert Bald. vij. col. idem Jo. and. in addi. ad spe. isto tit. §. fi. ver. si cum mulier. ¶ Mouentur principaliter hoc fundamēto q̄ ✝ pactum reuertitur ad propriam naturaz dotis: valet pactum et non dicitur conditio dotis fieri deteriōr. vt. l. si vnus. §. quod et in specie dotis. ff. de pac. nam si mulier ab initio fuit pacta quod dos consistens in pecunia restitueretur solu. matri. incontinēti et sic non expectata dilatione legali que hodie est annus. vt. l. vnica. §. cum autem. C. de rei vxor. acti. et postea per pactum fuit contenta quod dos non redderetur incontinenti sed post aliquod tempus licet per hoc pactum fieret cōditio mulieris deterior in dote: tamen valet tale pactū: q̄ ✝ res de facili redit ad suam naturam vt ibi dicitur. intellige tamen dummodo talis dilatio postea non excedat dilationem legalē: alias tunc nō valeret tale pactū per id quod habetur in. l. de die. et. l. articulus. ff. de pac. dota. iz forte tunc non vitiaretur tale pactū vsq; ad dilationē legalem. arg. l. sanctimus. in prin. C. de dona. ¶ Eodem modo non valeret ✝ pactum factum per vxorem quod maritus non teneatur prestare il-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem diligentiam in rebus dotalibus quam prestat in suis vt sentit glo.in.l.etiam.§.licet.ff.sol.mat.dū allegat legem pomponius.ff.de pa.dota.quia per hoc fieret conditio dotis deterior:vt.d.l. attilicin⁹. et.l.licet eo.tit.intelige quādo fuit factum constante matrimonio secus si solu.mat.z sic intellige text. in.l.contractus.ff.de reg.iur.z gl.in.l.j.§. si conuenerit.ff depositi.vbi culpa remitti potest.ita dicit Joā. Campetius in suo tractatu de dote.ij. parte. quest. lxxiij qñ aūt valeat pactum per quod fit condictio dotis deterior ad preiudicium mulieris vel maritī videas per eūdem in.iij.parte.quest.j.ij.iij.iiij.z.v. ¶Et ex istis sequitur quod si mulier ab initio fuit pacta quod vir teneatur nō solum de culpa leui:sed etiam de leuissima.z etiam de casu z postea ipa mulier remisit viro dictum pactū et renuntiando valeret tale pactum remissuū.licet sue dotis ḑditio deterior fieret:q nō fit deterior contra propriam naturam dotis.imo reditur ad naturam dotis que est vt maritus non teneatur de culpa leuissima nec de casu vt habetur in l.pen.in'puncip.z in.l.etiam.§.j. ff. solu.mat.z firmat Bal. nouellus in tractatu dotis. vij.parte.xj.priui.in.viij.limitatione. ¶Eodem modo videtur dicendū in casu nostro:q natura ṫ dotis est q̄ cōstante matrimonio dos debeant esse apud virum. Ergo pactū vel renuntiatio predicta que tacite resultat ex contractu matrimonij scienter cum paupere:fouetur propria natura dotis. Ergo valere debet:quod autē dos sit talis nature:apparet: q talis consensus est ordinatus de mente iuris z partium cōtrahentium. ideo enim dos datur vt apud virum cōstante matrimonio resideat.vt.l.ij. ff.solu. matri.z.l.pro oneribus.C.de iure dotium. z.c. saluberr.infra de vsuris.z vt maritus sit domin⁹ quādiu matrimonium durat vt.l.docet an illam. C. de rei vendi. ¶Ad confirmationem huius opinionis facit text.in.c.j.de pac.lib.vj.vbi dicitur quod ṫ pactū vel tacita renuntiatio prelati potest preiudicare ecclesie quandoper hoc reditur ad ius commune.ad hoc commendat Abb.illum text.in.c.veniens. viij. colum.de prescriptio. de quo facit festum Francisc. grect.in rubr.ff.de verbo.obligatio. ¶Facit etiam c.ab exo:dio.xxxv.dist.in.z multa alia collecta per Felt.in.c.cum accessissent.iiij.columna.supra de cōstitu.que per te videas. ¶Facit pro ista opinione text.singularis in.l.et heredit.§.familia fami. ff. de pac.vbi littera dicit filiafamilias ṫ pascisci potest vt de dote agat cum fuit iuris esse ceperit.Et ita est ibi text.quod mulier per pactum potest sibi preiudicare circa exactionem dotis saltim ad tempus. Cum autem mulier contrahendo scienter a principio cuz paupere:tacite videtur pascisci quod dos remaneat penes virum z non possit eam ab initio petere ergo valebit tale pactum tacitum. ¶Ad idem text. singularis in.l.ij is a quo.§.fina.ff.vt in possess.lega. vbi si quis a principio malum fideiussorem accepit: non dabitur ei postea actus: imputa:i enim debet sibi ex quo a principio illum approbauit. ¶Ad idē l.si creditores.ff.de pignie.credi.vbi si ṫ creditores putauerunt a principio heredem suspectum:z passi fuerunt eum in hereditate moriari non possunt ex postfacto agere contra illum tanquam suspectum.

¶Ad idem.l.qui bona.§. de illo.ff.de dam. infect. vbi inquilinus qui conduxit ṫ domum vitiosam minantem ruinaz ita quod secure nō poterat in ea morari z habere res suas:non poterit agere contra dominum vt prestet sibi cautionē damni infecti impunitatem enim sibi:quia a principio nō preuidit. ADDE Hinc est q̄ qui conduxit ṫ molendinum in periculoso tiberi:quod postea fluminis impetu est destructum:tenetur ad pensionem. vt per Bald .in.l.licet questione secunda.C.locati. Item si scienter rem alteri obligatam:illam emit: non potest agere contra venditorem vt illam liberet.argu.ff.de actio.empt. l.j.in fine.z.C.de euictio.l.si fundum.secundum Alberi.in.l.ex predijs.C.eodē.sic limitantem illam legem. LIJO. ¶Ad idem.l.inter causas.§. abesse. ff.mandati.vbi ti fideiussor delegat debitorem qui non erat soluendo.z scienter fuit receptus a creditore liberatus erit fideiussor. ¶Ad idē.c.propter sterilitatem.supra de locato.vbi locator non potest expellere conductorem ṫ ante tempus conductionis nisi propter necessitatem que tempore locationis nō imminebat.a contrario ergo si tempore locationis imminebat illa necessitas:non poterit illum expellere.Sic videbatur dicendum in casu de quo agitur. Ad hoc inducebāt illum text. Anchara. z Joan.de imo.ibi in puncip. ¶Ad idem est bonus text. non solutus allegari ad hoc in capitulo decreuit de hereticis libro sexto.vbi mulier scienter ṫ contrahens matrimonium cū heretico:perdit dotem. ¶Confirmatur predicta per illud quod noranter dixit Bald.in l.fina.in fine.C.de pena iudi.qui male iudicat.vbi dicit quod si ṫ iudex tulit malam sententiā propter metū alicuius tyranni:non excusatur si a principio fuerat hoc posse euenire:quia tunc non debuit illud officium acceptare ad quod poterat non accedere.argu d.l.qui bona.§.defuncto.cum aliis de quibus supra. ¶Ex his dicebat not. Barto.in.l.ait prector. §.si debitorem.ff.de his que in fraud.credi. quod si quis facit contractum cum eo qui a principio erat fugitivus:non potest postea eum propria autoritate capere tanq̄ fugitivum. idem tenet ipse in dicta l.si creditores.z in dicta l.ts a quo.§.fina.in fin. z in l.quesitum.ff.de pignor.z in l.final.C.de ferijs.z in l.finali.C.de sponsa.et multi alij de quibus per Angelum z Jasonē instru. de actio.in puncip.xix.colū. ¶Et hinc est quod licet vxor non teneatur sequi ṫ virum vagabundum.vt dicit gloss.in capitulo primo.de conju.leprosо. si tamen tempore contractus matrimonij esset vagabundus sequi tenetur. q tñ videtur approbare mores suos. vt est gloss.nota.in capitulo vnaquęq.xiij. questio.secunda.z capitulo si quis meretrabili.xxxiij.questio.secunda.z nota.in c.de ilitis.§.de sponsalit.ita dicit Abb.in dicto.c.j. de conjugio leproso.Joan.de imol.in rubrica. ff.so.matrimo.v.colum.qui secus dicit in maiori carcerato vel exulante culpa sua. quod tene menti. ADDE Vide Bartolum in.l.menta. ff. de annuis legatis. Cynum: Albericum: Baldū et altos in.l.puma.C. de vxoribus militum. LIJO. ¶Bene facit ad hoc text.in.l.si arbitro.§.final.ff.qui satisdare cogantur. vbi non ṫ potest de paupertate conuenirique pauperem.vt quitem acceptauit: nisi de nouo pauper-

tas superueniat.per quē text. dicebat tibi Angelus fecisse relatari a carceribus multos debitores capros vt fugitiuos. Nam assessores sequentes impetos aduocatos immediate ostenso eis instrumento debiti z prestito iuramento de suspitione z fuga: consueuerunt concedere:familiam z capi facere talem debitorem.z male faciunt secundum eum. Hā debet eis constare quod tempore contracti debiti ille erat idoneus z soluendo:z sibi calamitas superueniat infignis:aut inopia magna:vt ibi.z hoc causa cognita saltim summarie debet sibi constare.si enim eius conditio non est mutata:imputet sibi quia cuz tali contraxit z eius fidem fuit sequutus vt ibi. et si modica paupertas aut calamitas superuenit:similiter non sufficit secundum eum. Eodem modo si post calamitatem diu tacuit. vt dicta lege si creditores.ff.de pignie.credi. Sit ergo cautus aduocatus actoris in faciendo fidem de debito per testes vel instrumenta:z in narrando quod tempore debiti contracti ille erat idoneus z soluendo z idoneus reputabatur.z quod ad notitiam sui de nouo peruenit quod eidem debitori infignis calamitas aut inopia superuenit z super his duos testes producat et nihilominus delato sibi iuramento:quod habet eū suspectum z fugitiuum:z tunc iudex concedat licentiam capiendi quousq̄ satisfecerit de iudicio sisti. hec Ange.vbi supra.quē refert z sequitur ibi Pau. de castro de quo videas Franciscum de curte in repetio.l.vnice.C.de prohibi.sequestra.penulti.quest. ij. ¶Ad predicta adduci po.est textus cum gloss. et quod ibi tradit Bartolus in.l.si seruos. ff. de pignori.actione.vbi dicitur quod si dominus cepit facere edificium in fundo suo tempore quo erat dives: et propter casum sibi obuenientem factus est pauper ita quod nō posset perficere:creditor cui pignoratus est fundus:perficere nō potest.quia debet intelligi rebus in eodem statu manentibus: vt.l. cum quis.z.l.si cum cornelius. ff.de solutionī. secundum Bartolum:quem sequitur Paul. de castro .in dicta l.si seruos. ¶Ad idem facit.l.si pro ea.C. mandati. vbi ille ṫ dicitur dilapidare:qui incipit postea dilapidare:z ille dicitur dissipare:qui taliter dissipat posea quod fideiussor eius merito potest timere ab se eius.vnde si sua bona valebant decem milia et male expendit mille:certe fideiussor nō propter ea agit secundum Jacobum but.ibi quem refert z sequitur Bal.ibidem. ¶Ex quo infert quod si ante incipit dilapidare:si quidem taliter quod deberet timere: sibi imputet fideiussor vt ibi. z ut ibus prealliega.si autem antea dilapidat:sed non taliter quod adhuc esset timor:tunc continuata dilapidatione:ad suspitionem per similes dat agendi causam. quia suspitio oritur de nouo:vt dicta lege si fideiussor.§.finali ff. qui satisdare cogantur.quod Bald. dicit esse tenēdum menti.de quo mem init Jas.institu.de actio.in puncip.xx col.inferēs ex hoc q̄ si tempore cōtract⁹ debitor ceperat dilapidare:non tamen tantum dilapidauerat:quin adhuc esset idoneus:postea cepit adhuc fortius dilapidare poterit vt suspectus capi:quas tunc de nouo oriatur ista suspitio. secus si a principio taliter esset suspectus. hoc idem videtur sentire Angelus in lege si creditores.ff.de pi-

ui.cred.idem erit si debitor tempore debiti contracti non esset soluendo:et tamen,dolo asserēs se idoneum induxit creditorem suū ad contrahendum secum:quia isto casu poterit capi: etiā dato q̄ conditionem suam postea non deteriorauerit.ar.l.pe. ff. so.ma.ita videtur sentire Bar.in.l.alia.§.eleganter in fi.ff.so.ma.quem sic intelligit et declarat Sbd.de castro in.l.etiam.§.licet.in fine.eodem titulo. et sequitur Jas.vbi.§.et in.l.si arbitro.q.colum.ff.qui satisda.cog.qū bene notabis. ¶Ratio predictoz⁹ potest esse:q̄ posteq̄s aliquis ṫ approbauit mores alterius:non poterit postea reprobare.vt.c.horrendus xxxij.q.v.et.d.l.fina.C.de spon.et.c. quē admodum. §. de iureiur.et.c.nulli j.de accu.cum concor.ibi alle. in glo. ¶Ex quo dicebat Sal.in.l.qñ Alexandrū. in fi.C.de adul.q̄ posteq̄s ṫ maritus peperit vxori sue adulteriū quod cōmisit:non poterit postea ultra accusare de adulterio ejus nouum cōmittat adulteriū: quia per dictam reconciliationem visus est approbare mores illius. de quo est ter.no.quem sic intelligit ibi Arch.in.c.de bñdicto.xxxij q.j.ibi nullum ei dūtaxat simile cōmittenti peculium attaturus. Ad idem facit in.l.si vxor.§.fi.ff.de adul.et gl.fi.in.l.castitati.C.eod.posteq̄s enim venia delicti concessa est pure:non debet intelligi tacita conditio nisi deliquerit:vt.l.in cōmodato.§.licet.ff.cōmo.l. quicquid astringende.ff.de ver.ob. ¶Contrarium tamen sentit glo.iij.in.c.plerūq̄s.§.eodem.et ibi no.prepositi⁹. iij.co.in fi. ¶Pro qua bene facit text. in.d.c.quē admodum.§.de iureiur.et.vn.partī.ti.xvij.l.viij.quod mihi verius videtur. ¶Quia ṫ venia delicti vel securitas precedens delictum respicit nō futurum. vt videtur casus no.in.l.non aliter.§.j.ff.de iudi.vbi dicitur quod licet legatus habeat securitatem de iure gentium.vt.l.fi.ff.de leg.l.sanctum.ff.de reruz diui. et tradit Bart.in.l.j.in prin.ff.ad l.iul.ma. et ramen ṫ si delinquit in legatione: potest puniri: vt.d.l.non aliter.§.j. ¶Ad idem facit in ar.text.in.l.cum lex. ff. de legi.vbi dicitur q̄ cum lex in preteritū indulget in futurum vetat dicit glos.lex prima.imperator qui est lex animata in terris.vt in auf.de consulibus. in fine.colla.iij. ADDE Concordat.l.vna.C. negotiatores ne mi.li.xij et ibi not.Joan.de pla.Ad idē l.eis quidem.C.qui milit.pos.eodem libro. LIJO. ¶Ad idem facit text.et quod ibi no.in.l.quero:§.inter locatorem.ff.loca.et in.l.qui seruum.de ver.obli. et.l.q̄ ergo.paragrapho heres.de le.j.in quibus in ribus in effectu probatur quod ṫ promissio de non offendendo vel similis:non habet locum vbi promissor de nouo offenditur:vel vbi ille cui fit,pmissio potest offendi ex culpa sua:quia de nouo delinquit. Si ergo vxor post veniam adulterij: aliud adulterium ṫ committit:poterit maritus illam accusare de nouo adulterio commisso. ¶Imo quod plus est posset forsan attentari quod etiam potuisset illam accusare de primo adulterio.quoniam venia sibi cōcessa vel securitas seu gratia habet in se hanc tacitam conditionem rebus in eodem statu permanentibus.scilicet quod aliud adulterium non committerat:alioquin gratia facta vel securitas concessa revocata videtur respectu adulterij precedentis pro quo accusare poterat.ar.text.in lege cum quis. et le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ge si cum cornelius.ff.de solu.vbi mandatum ꝓ adic 1
cti vel procuratoris simplicis videt reuocari ex pre
sumpta mente mandantis si procurator murat con
ditionem in peius.ergo eodem modo erit dicendū
in casu nostro q̄ venia vxori cōcessa videtur reuoca
ta q̄si vxor iterū fuit adulterata. ¶Ad fere in ter
minis nostris tenet Ludo.in.l.possideri §.si seruus
24 ff.de acqui.po.fi.co.vbi dicit q̄ si t baimitus qui ha
buit securitatē ꝓ delicto antea cōmisso delinquat
post securitatem habitā:propter nouū delictū com
missum videtur reuocata securitas respectu delicti
veteris:pro quo poterat impune offendi vel occidi.
quod est valde notandū ſm Franci.are.vbi.vj.co.in
prin.qui hoc firmat optima ratione:q̄ gratia princi
pis non extenditur ad casum de quo si verisimiliter
cogitasset non esset concessum.vt.l.ex facto.in princ.
ff.de vul.et pupil. ¶Hinc est q̄ in confirmatione
quā facit papa de tyranno:non intelligitur q̄ perse
ueret in moribus tyrannicis propter illum titulum:
quia talis cōmissio pape non includit crimina. vt.ff.
de cond.inde.l.si ꝓcurator.et.ff.de his que in fi au.
cre.l.si pater.tta notanter dicit Bart.in tractatu de
tyrāno.col.vij.ver.decimo quero.in fi.refert et seq̄
tur Felt.in.c.j.§.vt lite non contest.co.x.ver.per istā
regulā.vbi aliqua similia cumulat q̄ videas. ¶Fa
cit tex.in.c.suggestū.et in.c.nuper.§.de deci.qui ēn
de nouo delinquit quodāmodo abutitur beneficio
principis:et est odiosior.vnde non presumitur quod
si princeps hoc cōsiderasset fecisset et gratiā. ¶Fa
cit optime q̄ singulariter tradit Bald. in.l.iij.C.de
25 epi.audi.vbi dicit quod † gratia principis censetur
subreptitia si ille cui conceditur ꝓ maleficio com
misso tacuit q̄ prius iterū deliquerat:q̄ non presu
mitur q̄ princeps si scivisset fuisset gratiā cōcessur⁹.
et hoc q̄n princeps securitatē concessisset ex mera
gratia:secus si ex causa iusta.nā tunc non revocare
tur propter novū delictū :q̄ respectu cause propter
quā fuit cōcessa:res dicitur eodem modo se habere
ex quo adhuc subest eadē causa que fuit causa fina
lis concedendi securitatem l.iij.§.fi.et quod ibi no.
Bar.ff.de dona.et.l.sexū.cum ibi no.ff.de postu.q̄.l
enim si securitas fuit concessa bānito vt possit se de
26 fendere:certe ex novo delicto non potest videri re
uocata:quia auferret † defensio bānito:quā etiā prin
ceps non potest auferre.vt plene tradit Bar.in.l.cū
mulier.ff.so.ma.Bal.in.d.l.q̄n Alex.C.de adul.vbi
omnino est videndum ſm Franci.vbi.§.

1 ☞ Indulgētie que emanant a sede apostolica ꝓ 2
remissione petōr intelligunt de pctis cōmissis.
2 Pluries ludens an pluries incidat in penā statuti.
3 Delinquens sub spe venie non excusatur propter ca
sum superuenientem.
4 Cessionis beneficio gaudere non debet qui sub spe
credendi bona debita contrahit nec ille qui in frau
dem creditorum bona dissipauit.
5 Per baptismū nō consequitur quis remissionē pec
catorū q̄ sub spe ante baptismū cōmisit.
6 Immunitate gaudere non debet qui deliquit in ec
clesia sub spe immunitatis.

5 10 **Ex quibus forsan pōt inferri**

de eo tempore & loco quo cōceditur indulgentia: et
aliud de tēpore quo itur vel disponitur ad indulgē
tiā.nā de tempore quo cōsecuturus est indulgētiā:
vtiq̄ opz q̄ sit cōtritus:& p cōsequēs q̄ sit sine mor
tali:alias nō ꝓdesset.Itē cū est in articulo mortis q̄s
sit et talis absolutio vel cōcessio:seu eo tpe quo visi
tat ecclesiam vbi data est indulgentia.Sed tempo
re quo pergit ad vrbem vbi sunt ecclesie:vel tēpore
quo dat elemosynas vel facit testimonium per annū ſm
formā indulgentiarū in articulo mortis:nō videtur
necessarium q̄ illa faciat extra mortale: ꝙus vtiq̄
tutius & melꝰ foret etiam tunc esse sine mortali ſm
ipsum.pro quo adde Francis.de mayronis idem te
nentem in.iij.distinct.xx.& astensem in sua summa.
lib.v.tit.xxxix.ſm Feli.in sermone.Hodie mecū eris
in paradiso.col.ij.versi.vltertius scias.& tene menti.
¶Intelligе predicta nisi forsan qui habet indulgē
tiam vel illam sperat habere sub spe illius indulgē
tie peccaret.nam tunc nō posset vigore illius indul
gentie absolui ab illis peccatis taliter cōmissis. mo 1
ueor ad hoc per text.sing.in.l.j.§. hec autem actio.
ff.si quis testa.li.tus.esse fue.ibi sed natura equū est
non esse impunitū eum qui hac spe audacior factus
est.quod est not.ſm Bar.ibi. Contra prefectum vr
bis rome qui coronat imperatorem: nā de cōsuetu
dine imperator tunc satisfacit omnibus creditoribꝰ 3
suis & eum a debitis liberat & ipse prefectus quādo
sentit aduentū principis:audacior factus contrahit
multa debita propter spē liberationis fiende a prin
cipe:vt ab istis debitis nō debeat liberari. ¶Itez 4
facit ille text.contra eos qui sentiunt pacē promul
gandā de proximo.& propter hoc festinant ad de
linquendum propter spem immunitatis ſm Bart. 5
vbi supra.quem refert & sequitur ibi Ange. bene fa
cit text.in.l.fluminum.§.item apud.& §.seruus.ff.de
dam.infe.& in.l.is quoq̄.ff.de act.& obli.& in.l. in re 6
bus.§.quod autem.ff.commo.vbi probatur q̄ quā 7
do quis † deliquit sub spe venie q: tunc videtur cul 8
pa casum precedere:nō excusatur delinquens pro 9
pter casum superuenientem.ita tenet Dy. in regula
peccatū in fi.de reg.iur.de quo memnit Ange.in.l. 10
is cui bonus.ff.qui bo.ced.po.dicens per hoc quod
non gaudet beneficio † cessionis qui sub spe cedēn 4
di bonis debita contrahit: nec ille qui in fraudem
creditorum bona dissipauit.vt.l.final.in fi ff.de his
que in frau.credi.& non est alibi: ſm eum quem retu
lit Feli.in.c.fina.vlti.col.§.de testi.vbi cumulat alia
similia que videas per te. ADDI Ad idem facit
l.cum ita legatum.§.j.de lega.ij & l.nomen debito
ris.de legat.iij.& vide Barto.in.l.contra.ff.de legi. 5
ad idem bonus text.in.c.quando quis.de cōse.di. 11
iij.vbi † per baptismum non consequitur quis remis
sionem peccatorum que sub spe ante baptismū con
misit.Ad idem.c.fin.de immu.eccle.vbi qui † delin
quit in ecclesia sub spe immunitatis ratione ecclesie:
non gaudet immunitate. dixi in ru.de peni.& remis.
col.cccclviij.vbi etiā tetigi de illo qui sub spe venie
delinquit post Abba.in.c.illud.de cleri. excom.mi.
DNS. ¶Eodem modo videtur dicendum in ca 1
su nostro quod ex quo vxor scienter contraxit matri
monium cum paupere a principio: cum ex hoc vi
deatur approbare mores illius: non poterit postea
illos reprobare & sic ab eo petere dotem ꝙus ad
inopiam vergat.Ex quo dicebat no.Paul.de cast.
consil.ccccxcij.incipit viso libello.in. iij.colum.quod
si bona mariti sunt in loco periculoso:vt puta in ma
ri.presumitur quod efficiatur non soluendo. vt sentit
gloss.ij. que incipit dixit quando.circa medium.ibi.
sed quomodo &c.& clarius Barto.in.d.l.ij.ff. sol.ma
tri.de quo.j.§.xvij.versi.hinc est etiam .illud debet
intelligi quando post contractum matrimonium in
cepit mercari per mare aut si prius hoc ignorabat
vxor.Secus si ante matrimonium contractū sic fa
ciebat ea scientе:quod presumitur ex quo cum ea cō
trahebat.vt.ff.de regu.iur.l.cum alto. cum ibi nota.
vnde sciebat vl scire poterat hoc eventre posse: & sic
et non prouidetur remedio huius decretalis & pre
dictorum iurium per ea que dicta sunt. Et sic in effe
ctu videtur do.Pau.approbare hunc intellectū do
mini Anto.& aliorum:de quibus.s.

☞ Reus viri sunt obligate pro dote nec potest mu 1
lier pasci in contrarium.
Maritus si dedit fideiussorem vxori pro dote cōser 2
uanda & restituenda in casu restitutionis dotis ni
hilominus bona mariti etiam restitutioni subiecta
remanent obligata pro dote.
Si litigauit coram eo quem non potero mea volun 3
tate iudicem facere possum de nullitate experiri: ex
a principio non excepierim.
Communicans cum excōicato ab eo conuent⁹ po 4
test contra cum excipere de excōicatione.
Testes contra se produci permittens nihil protestā 5
do vel excipiendo an intelligatur consentire.
Transactio super beneficio ecclesiastico sine cōsen 6
su superioris nullius est momenti.
Testamentum inofficiosum approbare videtur qs 7
per receptionem legati.
Legatus non potest committere causam cum clau 8
sula appellatione remota etiam de consensu partiū.
Consensus priuatorum non potest facere iudicē cū 9
qui nulli iurisdictioni preest.
Rescriptum impetratuz ab excōicato super alio ēs 10
excommunicationis vel appellationis articulo est
ipso iure nullum etiam si de consensu partium fue
rit impetratum.
Emologare siue approbare arbitrium nullum non 11
possunt partes quando vitium nullitatis non depē
det a consensu partium.
Mulier super dote non habet liberam facultatem. 12

Sed q̄uis iste intellectus per

tantos iuris patres confirmatus existat:mihi tamē
videtur de iure sustineri non posse: imo quod licet
mulier a principio scienter contraxerit matrimo
nium cum paupere,nihilominus possit exigere do
tem a viro.& hoc ratione inēuincibili meo iudicio
mulier non potest aliquid facere per quod deterior
fiat conditio dotis,vt lege de die cum tribus sequē
tibus.ff.de pac.do. Et inde est quod cuz mulier dat
dotē:non potest pasci quod † res viri nō sint obli
gate pro dote:vt tradidit Baldus in.l.etiam.C.ad
Velleianum,& sequitur Alexand.in.l.vbi ita dona

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur.ff.de dona.causa mor.in apostil.ergo multo fortius non poterit dotē preiudicare per tacitum pactum:quod videtur resultare ex eo quod dotem dedit vel promisit marito pauperi. Ad quod bene facit quod voluit Ludo.ro.in singu.cclij.incipiē.Ego habui casum vbi dicit quod etiam si maritus dederit †fideiussorem vxori pro dote conseruanda et restituenda in casu restitutionis dotis: nihilominus bona mariti etiam restitutioni subiecta remanent obligata pro dote: z ita per dationem fideiussoris nō tollitur beneficium anten.res que. C. communia de lega.quia facto multerio recipientis fideiussorē non potuit fieri deterior conditio in dote vt in predictis iuribus. Hoc idem tenuit Paulus de castro consilio.xlij.incipien.quia supascriptum. in fin.z latius per eundem consi.cxxx.incip.circa ea que superius penul.colum.versicul. his non obstantibus.de quo dixi.ē.in rub.in princip.colum.xlvij. versicu.ex hoc secundo. Facit etiam quod consuluit idē Paul. consilio.cxxxj.z.ccxxxv.incipien. licet ista domina. in secunda columna.versicul.sed videndum est. vbi concludit quod si pater vel frater qui tenebatur filiam vel sororem dotare: aliquid ei legauit nomine dotis prohibens ne possit plus petere. cuius illa acceptasset legatum. non propterea perdidit ius petendi se dotari seu supplementum dotis etiam si ipsa daret patri vel fratri vel eox heredibus gñalē quietationem. vt ibi singulariter per eum quod teneas semper corde. quia quotidianum et vtile.

ADDI An autem valeat pactum reciprocū inter filias cum marito num consensu super dote tetigi.ē. in rubri. §.v.post principium.versi.ex quibus omnibus. TIO. Item si tenemus hunc intellectum prestaretur impedimentum nuptijs. nam pauper nūq̄ inueniret vxorem cum dote:eo quod mulieres viderent se auxilio dictarum legum destituras. vnde contraria sententia est tenenda veluti nuptijs fauorabilis.vt.l.hoc modo.ff.de condit.z demonstra.et l.adigere.§.si patronus.ff.de iure patro. Bartol.in dicta l.si constante.ff.solu.matri.v.colum.versic.vj. quero per istum text.z in dicta.l.si is a quo §. finali. vt in posse.leg.z in dicta.l.qui bona.§. de illo.ff. de dam.infect. Bald.in auten. quod locum.vij. quest. C.de colla.tenuerunt Ancha.z Imo.in dicto.c.propter sterilitatem.in princip.ē.de locato.z do.Abb. in presenti.in finalibus verbis.z Joā.campensis in suo tractatu de dote.iij.parte.q.xxv.z Bald.nouellus in tractatu de dote.vij.parte.in.xvj. priuilegio. ipse tamē relinquit cogitandum. quia secundū hoc vxor propter vergentiam ad inopiaz viri posset ab eo petere fideiussores de dote conseruanda z restituenda: cuius a principio vir esset inops z non soluendo:z esset secundū eum magna restricto ad totum titulum.C.ne fideiusso.do.den. Maxime cum etiam tunc non cesset ratio perfidie super qua se fundat illa prohibitio z que mouit legislatorem ad prohibendum fideiussores dari pro dote conseruanda vel restituenda. vnde fatetur ipse quod bene poterit petere dotem propter vergentiam mariti ad inopiam per iura deducta in ratione dubitandi: nō tamen poterit petere fideiussores sibi prestari ꝓ eū ibi.z latius in sexta parte.xxj.priuilegio.in.xv.limitatione.z dixi.ē.in isto intellectu in princip. Unde in effectu ipse tenet opinio.Bald.in.d.auten. quod locū. Que vltra ipsum cōfirmari poterit optimatione. Certū est eñ q̄ vbi cōfirmatio seu habilitatio nō depēdet a volūtate approbātis seu habilitantis nō obstante cōmunione seu tacita approbatiōe potest penitere z contra illud instare saltem per viā exceptionis. ista est no.theouca do. Abb.in.c.ij.de exceptio.in q̄.colum.est bonus text.ad hoc in.c.dilecto.de preben.z in.c.nosti.de elect. Et facit quod not.Joan.and.in regula scienti.de regu.iur.lib.vi. in mercurialibus.z glo.in.l.j.C.vbi de crt. agi oport. que dicit:q̄ si †litigant coram eo quem mea voluntate non poterā iudicem facere:possum de nullitate experiri:licet a principio non exceperim. Et ista est ratio propter quā cōmunicans †excommunicato ab eo cōuentus potest contra eū excipere de excommunicatione:q̄ cōicando cū excōicato non pōt eum habilitare ad iudicia:q̄ non dependet a voluntate cōmunicantis.vnde merito pōt contra eū excipere de excōicatione. Hinc est q̄ licet permittens cōtra se produci testes nihil protestando vel excipiē do:intelligitur cōsentire:in his que per eius cōsensum tolli possunt vt in exceptione inimicitie vel domesticitatis. secus in his que non sunt introducta fauore tacentis sed odio ipsius testis vt in exceptione excōicationis vel banni. Ita no.dicit Bald.in.l. si quis testibus.ff.col.ver. dubitatur hic. C.de testi. refert z sequitur Feli.in.c.cum oporteat. de accusa. iij.col.versi.modo aduerte. Ad idem facit text. not.in.c.constitutus.de.transac.vbi † transactio super beneficio ecclesiastico sine superioris consensu nullius est momenti.z propterea nō officit pascisceti nec liti finem imponit:nec per mutuum cōsensum recipit firmitatem z hunc nullitati renuntiari nō potest:quia est multis partibus introducta. ff. de ritu nuptia l.adiuuo.z ibi not. secundum Baldum vbi ē. Ad idem facit pulcher text. in ratione sui in l. post legatum.in princip.ff.de his quib.vt indi.z ibi not Barro quem rogo videas vbi per receptionem †legati videtur quis approbare testamentum inofficiosum:quia hoc dependet a sua facultate vel potestate recedere a querela.nō tamen videtur approbare testamentum falsum: q̄ hoc nō potest etiā expresse vt ibi dicitur. Ad idem facit in simili quō volunt rota.tit.de iudicijs.vj.in antiquioribus. vbi dixit q̄ †legatus non potest cōmittere causam cum clausula appe.remo. etiam de consensu partium. propter glos.in.c.fina.de hereti.lib.vj.quod dictum refert z sequitur Feli.in.c.primo ij. colum de rescript. quia hoc non dependet a facultate vel potestate partium sed solius principis.vt traditur in plurib⁹ locis.de quibus ibi per eundem.prima colum. Ad idē facit tex.i.l.pr uatorū ꝓsensus. C. de iur.om.iu. vbi dicitur quod †priuatorum consensus eum iudicem facere non potest qui nulli iurisditioni presst. quia non dependet ab eorum potestate. Ad idez facit not.dictum Joan.andre.in additio.ad Spec. ti.de rescripti presentatione.§.ratione autem impetrantis.penult.colum. z refert z sequitur Anto. in.c. ceterum.fi.co.ē.de rescrip.z Feli. in.c.fi.ij.col.ē. de excep.vbi dixit q̄ rescriptum †impetratū ab excōis

cato super alio cū excōmunicationis vel appellationis articulo est ipso iure nullum etiam si de consensu partium fuerit impetratum.et est magna extensio ad dictum.c.j.quod ideo est:quia ista approbatio excōmunicati non dependet a facultate vel volūtate partiū vt in expresso dixit not. Abb. in.c. exceptionem.in fi.ē.de excep.licet ipse non dicat. idem tenuit ibi Cardi. ꝑm quod refert et sequitur ibi Feli. in fi.dicens post eos q̄ adeo excōicatus non potest vt actor esse in iudicio.vt.c.intellexim⁹.ē.de iudi. et.c.cum inter.ē.de excep.cum concor.quod nō pōt reus velle q̄ i iudicio admittatur:q̄ non dependet ab eius voluntate. Ad idem facit quod not. voluit Abb in.c.examinata.ē de confir.vti. vel inuti.

11 vbi dicit quod licet †partes non possunt approbare vel emologare arbitrium nullū vt ibi.vt tenet Bal. in.c.j.§.sententie quoq̄ in princ.de pace constan.li. feu.hoc verū q̄si virū nullitatis non dependet a cōsensu partium:sed vbi continet merū fauorem earū approbando scienter tenentur ad obseruantiā laudi.per.l.ij.C.cōmunia vtriusq̄ iudi.de quo dicto facit festum marianus consi.lxij.incipiente monasterium.vbi refert Feli.in.c.cum dilecta.de reseri.rxiij. col.ver.amplia octauo.et in.c.significasti.de fo.cōpe.tij.col.ver.secundo declara.vbi pulchre apostillat.d.l.ij.videas per te. ADDI Ad idem facit quod in simili vult glos.et Abb.in.c.cum olim j.de offi.et in.c.fi.§.j ij.no.eo dem titu.et Anto. de Burgis in.c.cum dilecti.de emp.et vē.col.ix.z.x.TIO.

Sic ergo videtur dicēdum in casu nostro quod

12 cum mulier super dote †non habeat liberam facultatem:quia expedit reipublice dotem mulierib⁹ cōseruari.vt.d.l.j ff.so.ma.nec potest illā alienare nec alienationi consentire.vt .c.cum contingat.ē.de iureiur.et in fi.qui.alie.li.in prin.nec potest facere pactum per quod fiat deterior conditio dotis. vt lege artificium.ff.de pac do.vbi Bar.admiratus est de illa.l.de quo late et sing.per Jo.de imo.et Alexā.in lege si socer.§.lucius.ff.so.ma.Ergo per cōsequens tacitus consensus mulieris resultans ex illa tacita approbatione in preiudicium dotis:quia cuz inope scienter a principio contraxit:non habet sibi nocere quo minus penitear z dotem suam repetat vel retineat si nondum tradiderit.

1 l

1 Dos restitui dz mulieri soluto matrimonio vel eo constante si vir ad inopiam vergat.

2 Pactum per quod condit.o dotis fit deterior an et quando valeat.

12 Ex his confunditur intelle

ctus domini Antonij z aliorum ad istum ter. z etiā resultat solutio ad fundamenta in cōtrarium adducta. Et primo ad illud quod dicebatur quod istud pactum tacitum quod resultat ex contractu matrimonij cum paupere reuertitur ad naturam dotis; cum de natura dotis sit q̄ debeat mulieribus conseruari.vt.d.l.j.ff.solu.matri.z q̄ †dos soluatur soluto matrimonio vel eo constante si vir ad inopiā vergat.vt dicta.l.si constante. z dicta.l. vbi adhuc. ita dicit Joan.de imo in dicta.l.si constante.vj.colum. Ad textum in dicta.l.z heredi.§.filia.ff. de pact. respondeti potest vt ibi respondet Bald. videlicet quod ibi datus erat alius expromissor idoneus aduersus quem mulier regressum habere poterat. ita quod mulieri erat omnino consultum. Vel aliter potest dici ꝑm Imol.in dicta.l.si socer. §. lucius. quod dicit. §. loquitur in casibus in quibus mulieri permittitur sibi in dote preiudicare. de quibus ibi per eum. Ad omnia alia preterq̄ ad.c. decreuit. dici potest quod non obstant ex eo quod loquuntur in casibus in quibus approbans habet liberam facultatem super illud quod approbat: nos autem loquimur in dote in qua vxor non habet liberam facultatem vt superius dictum est. Ad.c. decreuit. stat clara responsio quoniam ille tex. inducit casum specialem in fauorem fidei secundum Alexan. in dicta l.si cōstante.ix.colum.z ratio specialitatis potest esse quia ibi mulier approbauit mores ab ecclesia reprobatos, vnde merito ex hac causa perdidit dotē. Sed in casu nostro approbauit mores reprobatos a lege.z ideo permittitur vxori quod non obstante approbatione possit penitere et cōtra factum suum venire. Presertim quia si bene ponderētur verba huius decretalis ex nulla sui parte potest colligi q̄ iste h. erat pauper a principio. imo potius contrarium potest colligi: ibi dum dicit quoniam idem h. ad inopiam vergere videbatur. ergo nondum erat inops nec pauper. cuius ipse, pauper appellaretur. priuatio enim presupponit habitum. vt.l.decem.ff. de verb.obl.z.c.ad dissoluendū.ē.de despon.impu. cum similibus. potuit enim esse quod illud verbum pauper:esset cognomen. sicut alius quem ego noui appellabat gundissalus dives: cuius in veritate pauper esset. vel forte ipse in sua petitione quam obtulit Ro.pon. dixit se pauperem cum non esset vt citius sibi prouideretur. Vel potest dici quod licet nunc cum petebat dotem sibi assignari fuisset pauper non tamen erat pauper a principio quando matrimonium contraxit. et hoc videtur velle ista littera cum dicit quod consules pronūciauerunt. vt quoniam idem h. ad inopiam vergere videbatur z. Ergo nondum erat inops seu pauper:sed tunc incipiebat ad paupertatem venire: et ita non erat pauper a principio quando matrimonium contraxit. In eo autem quod Bartolus in dicta lege si constante. v. colum. ver. sexto quero. dicebat hic forte casum quod licet vxor a principio scienter contrahat matrimonium cum paupere: nihilominus potest dotez repetere: (salua eius pace hoc non probat) sed solum prouidet mulieri que nondū tradidit dotē non tamen prouidet mulieri que iam dotem tradidisset vt.ē. late dictum est. Unde non meretur iste textus ad hoc allegari. Aduertas circa ꝑdicta quia (cuius regulariter non valeat † pactum per quod conditio dotis fit deterior: vt.ē. dictum est.) Decem tamen reperiuntur casus in quibus valet: quos cumulat Baldus nouellus in dicto tractatu de dote. vij. parte. xj. priuilegio. quos videas per te quia late et singulariter loquitur. Adde alium casum secundum aliquos quando esset pactum reciprocum: vt pura si filie dotate inter se cum maritorum consensu pascisceretur quod altera earum sine liberis decedente eius dos vel ipsius pars ad aliam deuen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret vel ad eius filios per textum in.l.si pater puelle, C.de inoffi.testamen de quo latius dicetur.j.columna.cxcix versicu.ad cuius confirmationem.quod tamen ad presens non firmo:sed cogitandum relinquo quia lis est sub iudice. ¶An autem per istud pactuz factum per quod dotis conditio sit deterior valeat in preiudicium viri aut patris vel heredis ipsius mulieris vel aliarum personarum videas singulariter eundem in.rij.parte.q.xj.z per hoc sit expeditus iste quintus intellectus.

1 ☞ Fructus sequestrari debent appellatione pendente si timetur de dilapidatione.

§ 13 **Alij sentiunt aliuꝫ sextum** intellectum ad hanc decretalem dicentes quod verum est quod dos propter inopiam viri debuisset remanere penes vxorem.sed hic non fuit sibi assignata:nec penes ipsam remansit quia erat suspecta de minus idonea administratione z de dilapidatione: z ob hoc fuit deposita apud mercatorem:bene facit ad hoc in simili ter.in.l.imperatores.§.fi.ff.de app. 2 z in.l.ab executione.C.quorum appellationes nō reci.vbi dicitur quod si timetur de dilapidatione fructuum pendente † appellatione sequestrabuntur. ¶Et hunc intellectum ad istum textum tradit Jno.in presenti.z idem sentit bar.in.d.l.si cōstante.ij. col.ver quarto opp.dicens q vbi mulier est furiosa vel talis conditionis quod dissiparet dotem, tunc nō debet dos ei restitui:sed debet sequestrari apud tertium vt sic viro z vxori consulatur. z sic intelligit ipse textus in.d.l.si cum dotem.z iste intellectus placet domino abb.in presenti qui dicit sic debere intelligi hanc decretalem. ¶Sed re vera si intelligamus hunc textū. in dote iam tradita marito que nunc repetitur ab vxore propter inopiam viri nihil noui nobis adduceret: cum iam esset dispositum per dictā.l.si cum dotem.que disponit de muliere furiosa z sic de ea que est de dilapidatione suspecta.si autem hoc intelligamus in dote nondum tradita z in vxore excipiente:ad hucisse intellectus non placet cum in nulla parte istius textus probetur quod ista mulier esset suspecta.dicere ergo illam suspectam est diuinare. Intellectus autem diuinatorius non est tenendus.vt voluit gloss.quam ibi not. abb.in capitulo peruenit.s̄.qui filij sint legi.in prima glossa post principium.z tenet Bald.in.l.j.C. de dotis promiss.z facit textus in.c.vnico.vt ecclesia.bene.

1 ☞ Doctor vbi refert plures opiniones vel intellectus:nec apparet quam elegerit videtur in dubio vltimam approbare.

2 Dos debet esse penes maritum.

§ 14 **Et ob hoc forte innocen. vide** 3 4 tur recedere ab isto intellectu dicens quod verū est quod penes ipsam vxorem remanere debet dos:vt 5 probant iura deducta in ratione dubitandi.sed satis habebat vxor ex quo pro ea mercator habebat. ¶Et iste intellectus tanq̄ vltimus videtur intellectus Jnn quoniam hoc regulare est quod quando 1 glo.vel † doctor refert plures opiniones vel intelle- 6 ctus nec apparet quem eligit.in dubio videtur vltimum approbare:vt est gloss.vulgata in.l.qui filium §.sabinus in glo.que incipit si paulo.versic.respondeo.ff.ad trebellia.quam ad hoc commendat bal. in auten.ex testamento ij.columna.C.de colla.z in c.j.post principiū in tit.an apud iudicem vel po.lit. feu.tenet idem Bal.in.l.si mater.C.ne de fis.defuncto.per illum ter.tenet etiam Jo.and.in.c.j.de peniten.lib.vj.z in.c.j.de sentēn.ercō.co.libr. ADDJ Et plures alij quos refert Jaf.in.l.si idem cum eodem in fi.ff.de iurisdi.om.iu.dicem.j.ij.not.§.sed est pulchra dubitatio. in punct.ver.alij tamen. TJO. ¶Et hoc maxime verū est in dictis Jnn.vt expresse voluit Bal.in.d.aut.ex testamēto.z collectarius in.c.fotus.infra de ver.sig.Et ita iste intellectus vltimo relatus per Jnn.dicetur suus qui eodem modo placuit domino abbati ¶Sed mihi iste intellectus non placet quoniam ex isto text.non potest colligi quod iste mercator penes quem deposita est dos in terminis huius decretalis debeat illam tenere nomine vxoris imo potius videtur q illam teneat nomine mariti.quia alias de iure est quod dos debet esse penes maritum et istud est de natura dotis.vt.d.l.ij ff.so.mat.z.l.pro oneribus.C.de iure do. Unde ex quo propter suaz inopiam non potest penes se retinere:retinebit penes alium qui suo nomine eam teneat cum sit subrogatus loco mariti:ergo debet sapere eius naturā.vt.capitulo sane, §.de off.dele.z.c.ecclesia sancte marie.el primo.§. vt lite penden.cum similibus. Consignatio enim vel sequestratio que hoc casu fit apud mercatorez: non dicitur restitutio facta vxori. Imo differt a restitione.vt no.Bar.in.l.si quis sic stipuletur.ff.so.mat. z in.d.l.si constante.in.ij.q.principali.q.v.ergo per consequens magis dicetur possidere maritus quā vxor. Hoc euidentius apparet ex eo quod voluit Host.in presenti prope fi.in ver.dictus vir.z sequuntur Jo.and.anto.z alij dum dicunt q̄ hoc lucrum debet reddi marito vt ex eo se vxorem z famulam alat.z sic in effectu maritus percipit fructus dotis, z per consequens dotē possidet mediante persona mercatoris:q̄ perceptio fructuum depēdet a possessione vt.l.bonefidei.ff.de acq.re.domi.z.l.ij.ff.de vsuf.no.Jnn.in.c.dilectus de relig.do.abb.in.c.trāsmissam.ij.col.s̄.de elec.Et ita iste intellectus non videtur bonus. Et per ista euacuati sunt oēs intellectus vsq̄ in hodiernum diem dati ad nostram decretalem per antiquam z modernam iuris prudentiam.

1 ☞ Verba dispositionis alternatiue quando referuntur ad iudicem:iudicis est electio.

2 Finis iuris canonici est euitare peccatum z lucrifacere animas deo.

3 Possessor malefidei nullo tpe prescribit.

4 Remedia plura quando dant actori alternatiue electio est actoris.

5 Sententia lata pro marito petente dotem promissam mandabitur executioni licet ab ea sit appellatum quando maritus esset ita inops quod esset ei impossibile vel saltem difficile onera matrimonij supportare.

6 Causa dotis est summaria z in ea dilationes et terminum debent abbreuiari.

§ 15 **Restat nūc videre quomodo** debeat intelligi iste text.z salua decisiōe melius sentientis ego eum intelligerem prout littera tacet. vt dicam.is quod si maritus vergens ad inopiam qui vxorem a se expulit propter dotem non solutam petat dotem vxoris:assignanda est ei sub ea cautione quam prestare potest.vel si iudici visum fuerit: deponetur ap id mercatorem ad partem honesti lucri ad onera matrimonij sustinenda. Et ita intelligo z summo istam decretalem. z est nouus z singularis intellectus hactenus non cogitatus. ¶Quo addito ad summarium abb in quibus consistit veritas huius decretalis. Primum inquantum dixit qui vxorem a se expulit propter dotem non solutam. Hoc dixi pro tanto: quia ad hoc vt habeat locum decisio huius decretalis:oportet quod maritus vergens ad inopiam qui petit dotem vxoris expulerit a se vxorem propter ea quia dos non solebatur ei. z hoc clare colligitur ex isto ter.in eo q̄ dicit quod iste magister.R. opposuit exceptionem contra.h.petentem dotem quod vxorem suam a se expulerat. Patet hoc etiā ex sententia iudicū delegatorum qui preceperunt eidem.h.vt de dote soluenda caueret z vxorem suam reciperet. Hoc idem latius patet in decisione Rom.ponti. dum in fine dicit. Ne occasione dotis detente vxor a viro dimissa seu vir qui dimisit vxorem:adulterij reatū incurrat. Et ita clarissime constat q̄ iste ter.loquit in marito qui vxorem a se expulit propter dotem nō solutam. Unde si petat dotem sibi assignari:assignāda est ei sub ea cautione quam prestare potest. Et hoc ideo 2 fit vt euitetur peccatum adulterij q̄ isti coniuges sic separati incurrere possint. ADDJ Q̄ est gratissimum delictum vt dixi s̄.in rubric.§.lxxviij.ver. vxoris. TJO. Si autem maritus vergens ad inopiam petat dotem vxoris:non tamen vxorem a se expulerat: tunc non haberet locum decisio istius de 3 cretalis quia cessat periculum adulterij ex quo maritus secum retinet vxorem sed tunc remaneret dos penes vxorem per iura predicta de quibus in ratione dubitandi.z per hoc videt mihi q̄ non bene dixerit bal.nouellus in dicto suo tractatu de dote.vij. parte.xxxij.priuilegio.fi.colū.dum dicit quod licet iste ter.loquatur in dote promissa:nondum tradita tamen idem videtur dicendum in dote iam soluta vt ibi per eum. ¶Addidi secundo ad summarium 4 dominī abba.vel si iudici visum fuerit ꝛc. hoc ideo dixi quia optio vel electio istius alternatiue vel saltim committit apud mercatorez ꝛc.datur iudici: vt voluit hic Abb. prope finem.z Jo.de imo.in.d.l. si cōstare.vij.co.ff.so.ma. Et re vera ponderatis verbis huius decretalis hoc fuit de mente ro.pon.qui loquendo iudicibus delegatis qui prius de ista cā cognouerunt:dixit:mandamus quatenus dotez ei assignari faciatis ꝛc quando autem † verba dispositionis alternatiue referuntur ad iudicem:iudicis est electio.vt est doctrina vulgatissima Barto. in.l.ij. ff.de effracto.z tenet Bald.in lege quicunq̄.C. de seruis fugi.Abb in capitulo inter ceteras de,resci. et in capitulo a crapula.s̄.de vita z hone. cler.et in capitulo sicut.j. de iudeis. ¶Et per hoc videtur quod non bene dixerit Cardinalis in suo summario et in.vij. opinione: quod equum est quod dos assignetur viro sub ea cautione qua prestare potest. Vel si mulier contradicit: deponetur apud mercatorem.et sic volebat ipse quod istius alternatiue daretur optio mulieri.quod etiam voluit dicta lex regni.quarta parti.titulo.xj.l.xxix.sed quod dixi videtur verius. Considerabit ergo iudex qualitatem personarum et circunstantias negotij: quibus consideratis faciet assignari marito dotem sub ea cautione quam prestare potest. Et si viderit per talem cautionem non esse sufficienter cautum consumptioni dotis: faciet illam deponi apud mercatorem ad partem honesti lucri ad onera matrimonij sustinenda. ¶Ratio huius decisionis fuit quia satis poterat ei modicum credi dotis cui creditum est corpus vxoris.vt dicit hic textus et in lege hac lege.C.de pactis conuentis super dote.vnde fuit sumpta ista ratio. Nā dicit ibi textus bonum est vxorē que se viro committit pati etiam res suas viri arbitrio gubernari a quibus sumpta fuit dicta lex regni:quidem dicit. ¶Ista tamen ratio fuit impulsiua non finalis.quia vt dixi s̄ non est tantum periculum circa consumptionem corporis vxoris: sicut consumptionis dotis. Et ob hoc forte Romanus pontifex assignauit aliam rationem magis concludentem scilicet ne occasione dotis detente vxor a viro dimissa seu vir qui dimisit vxorem adulterij reatum incurreret. Et sic intentionis Romanus pontifex fuit violare aliquo modo regulas iuris vt euitetur peccatum:quod ex denegatione dotis poterat prouenire. Et hoc ideo qa † finis iuris canonici est euitare peccatū z lucrifaccre animas deo. vt voluit gl.z ibi no.in.c.cū cōtingat.s̄.de iureiu. z in regula possessor de reg.iur.lib.vj. Sicut in simili videmus in prescriptione immemoriali que fm iura ciuilia procedebat etiā cum mala fide.sed ius canonicū considerans q̄ istud nō poterat fieri sine pctō: statuit q̄ † possessor male fidei nullo tempore prescribat.vt.c.vigilāti.s̄.de prescrip.z dicta regula possessor. Et sic ista decretalis decidit casum alibi non decisum. z inducit nouum remedium vt dicebat Jo.de imo.in dicta.l.si constante.vij.co.ff.so.mat.z ibi Alexan.xiij.colum.versicu.nec obstat text.qui dicit quod per remedium huius decretalis non excluditur mulier a remedio predictarum legum quia vbi † actori dantur plura remedia alternatiue vel simpliciter:electio est actoris.vt.l.quod in heredez. §.eligere.ff.de tributo.z nota.pulchre Bartolus in lege cum proponas.C.de transactio. Alia enim iura de quibus in ratione dubitandi loquunt quando vxor tradidit dotem marito:quam postea repetit ab eod.quia vergit ad inopiam: z tunc dos assignatur vxori. Nostra autem decretalis disponit quando maritus vergens ad inopiam qui vxorem a se expulit propter dotem non solutam.z,decidit quod tunc dos debet ei assignari sub cautione quam prestare potest.vel si iudici visum fuerit ꝛc.vnde illa iura non tangunt casum decretalis nostre. ¶Et mirandū est:quomodo tanti patres scribentes z insistentes super intellectu huius decretalis: nunquam ad hoc animaduerterunt turbantes z confundantes lege fundentes

☞

fundantes eius intellectum propter illa iura que diuersa z separata sunt a casu istius decretalis. ¶Ratio diuersitatis stat clara quia in casu illorū iurium scilicet cum vxor repetit dotem a viro vergente ad inopiam: maritus z vxor simul cohabitant vel cohabitare debent quia nō potest maritus propter hāc causam vxorem expellere a se. quia iure permittente tunc vxor petit dotem ergo non propterea potest nec debet expelli. arg. l. gracchus. C. de adulte. cum simi. et sic cessat periculum adulterij. z ideo iustum est quod dos assignetur vxori. in casu autem decretalis nostre iaz maritus vxorem expulerat propter dotem non solutam quod potuit de iure fieri. vt hic z in l. fi. C. ad vellej. a. z infra latius dicetur vnde imminebat periculum peccati adulterij quod alter cōiugum poterat committere. z propterea si maritus petat dotem, vxoris vt eatur illud periculū: iustū est quod assignetur marito dos sub ea cautione quam prestare potest ꝛc. Nec facto differentiam quo ad casum decretalis nostre an vxor sit industriosa vel de dilapidatione suspecta prout aliquis vult Inno. Bar. z abb. facie bāt z male. quoniam vtroq; casu dos debet assignari marito scōm distinctiones ibi traditam. quāuis alias cum vxor dotem repetat a marito vergente ad inopiaz: si sit industriosa assignabitur ei: si autem sit de dilapidatione suspecta sequestrabitur apud mercatorem. vt no. in. d. l. si cū dotem. §. sinautem in seuissimo. ff. sol. mat. z firmat Bald. in. d. l. vbi adhuc iuj. colum. ver. sed pone. C. de iure do. ¶Ex istis resultat clarus z verissimus intellectus ad istam decretalem. Cuius decisio nec dum habebit locum in iudicio ecclesiastico sed etiā in iudicio seculari: quia cum iste casus non sit decisus per leges imperatorum nec per leges regni. cū ille disponant eo casu quo maritus vergens ad inopiam receperat dotez vxoris. decretalis aūt nostra quando maritus vergens ad inopiam petit dotez promissam sibi assignari: vt supra dictū est. in vtroq; foro stabit huic decisioni canonice iuxta ea que notantur. in. c. j. infra de operis nou. nun z in. c. si actionum. z. c. leges. x. distin. z in. l. puuilegia. C. de sacrosan. eccles. leges enim non dedignantur sacros canones imitari. vt in. c. clerici. supra de iudiciis. z in. c. fi. infra titulo proxi. maxime vbi agitur de materia peccati prout agitur in casu nostro quia agitur de peccato euitando: quod poterat sequi ex adulterio commisso ab altero vel vel ab vtroq; coniugum propter dotem detentam. Ad quod bene facit qđ in simili voluit Anto. z abb. in. c. cum esset supra de testa. z ibi Andre. sicu. v. z viij. col. qđ per te videas. ¶Aduerte q; adeo remedū huius decretalis est fauorabile respectu mariti dotem petētis q̄n vxorem a se expulit ꝓpter dotē nō solutā vt p hūc modū euitetur peccatū. q; ta snia in casu hui⁹ decretalis in fauorē mariti lata: nō poterit appellari vel saltim non obstante app. snia mandabit executioni pśertim si maritus erat inops adeo qđ impossibile esset sibi vel difficile onera mrimonij supportare sine dicta dote. illud est nouū z singulare dictū perpetua recordatiōe dignū Bal. nouelli in tractatu suo de pote. in pre. in. vij. speciali. z. xij parte. q. xxiij. motus per tex. in. l. ff. de ap. cū his que ibi no. p Dy. Bar. z alios. vbi dicunt q; a snia dotis in fauorem mulieris nō potest appellari sicut nec a sentēcia p alimentis prestādis. idē dicit Bar. in. l. mella. ff. de alimē. leg. de quo etiā per spe. z Jo. an. ibi ti. de ap. §. in quib⁹ ver. viij. z sequenti. vbi loquendo de alimentis post varias opiniones finaliter videntur hanc tenere post gui. de suza. quia licet non reperiatur iure cautum qđ a sententia in causa alimēto; p alimentis nō appelletur: dicunt tamen equum esse q; si ille pro quo lata est sentētia nō haberet interim vnde se alat qđ pendente appellatione pars appellans debit alimenta. ar. l. si institua. §. pe. ff. de inof. tes. testa. z fatur quod habetur in. c. ex parte. infra de accusa. idez dicendum videtur q̄n sententia lata est p dote fauore mulieris forte vidue vel pupille paupertis vt exinde se possit nubere vel alere cum inhibet aliud haberet. nam licet tunc possit appellari: tamē propter hoc non impediretur eius executio secūdū eum: qui idem dicit si sententia esset lata pro marito petente dotem sibi promissam: z sic contra mulierem vel socerū vel extraneū: si maritus esset inops adeo quod impossibile esset vel saltim difficile onera matrimonij supportare sine dote. nam tunc vt dicta sententia mandabitur executioni quod dictū alibi non legi. ¶Et sic debet intelligi quod voluit Bal. in. l. j. uij. col. ff. so. ma. vbi videtur sentire qđ a sententia super dote non possit appellari. vt procedat. scilicet ad finem vt interim non impediatur executio talis sentētie qđ teneas memorie. Ad qđ facit quod ipse voluit in eadem parte. xij. specialt z. xij. parte in fine. vbi dicit quod † causa dotis est summaria z in ea dilationes z termini debent abbreuiari per iudicem vt celeriter expediatur. vt voluit gio. quam sequūtur ibi Bar. z cōiter oēs in. d. l. j ff. so. ma. per id quod habetur in. l. ij ff. de re iud. dicit ipse hoc procedere non solum cum mulier agit ꝓ dote: sed etiā quando vir ageret ad dotem promissam pro sustentandis oneribus matrimonij z sic pro alimentanda vxore z sua familia. et sic ad partia iudicat virum et vxorem quo ad executionem dotis. ergo idez in casu predicto.

☞ Barto. anteq; scribere inciperet repetijt incautare pisarum legem si constante. ff. so. matri.

Quāuis ad hui⁹ decretalis intellectū predicta sufficiant: cuz generalit remissione ad ea que late tradunt doctores in iuribus prealegatis: signanter Bar. in. d. l. si constante: vbi miro quodam ordine hanc materiam ositus est. eoq; mirabilius iudicatur ab omnibus quia [vt paulus de castro testatur.] Bartolus. † in iuuentute sua iura civilia in ciuitate pisarum legens anteq; ad practicandum opus z admiranda commentaria in iure ciuili manus apponeret: legem illam repetijt: in multis tamē iuueniliter scripsit: cuius contrarium ipse idem maturius considerās alibi sensit. ¶Ut tamē posterius innotesceret: a quanta perfectione ingenium suum sumpserit: noluit postea in senectute quicquid de his que antea scripserat immutare sm Pau. de cast. ¶Uerū quia non oēs possunt singula perscrutari. Presertim ij quibus [sicut mihi] copia librorū nō est antiquorū z modernorum. item vt labor

prolixus etiam habentibus modernorum commentaria euitetur: quia iste locus accommodatus est: et doctores nostri lente scripserunt in hac materia vtili z q̄ quotidiana: dignum duxi quanto breuius atq; compendiosius possibile sit: eam non omo saltim ordine perstringere: communiorem semper opinionem amplectendo in his in quibus doctores multicem aduersantur. ¶Quo (deo duce) fiet vt posteris nostris alleuiatus sit labor: maxime canonistis: qui (vt eorum pace loquar) in hac materia: z nōnullis alijs: mendicatis pascimur fragmentis. ¶Procedo igitur per vnam conclusionem cum aliquibus extensionibus seu ampliationibus. Postea subiungaz aliquas limitationes. Per que omniū scribentiuz dicta in locis ordinarijs z alibi sparsa (adiuuante dño) enucleabūtur.

1 ¶☞ Maritus si cōstante matrimonio sua sponte dotem vxori restituat non liberatur. 1

2 Administratione abutentes debent ea priuari.

3 Abutentes priuilegio merentur illud perdere.

4 Castigans filium contra debitam pietatem debet puua i administratione persone filij.

5 Pater sciens filiuz velle committere crimē lese maiestatis tenetur illud propalare z si filium principi 2
presentat pena filio remittitur.

6 Filius an teneat propalare heresim vel delictum patris vel eundem accusare.

7 Filius potest impune contra patrez insurgere si aliquid cōtra principem vel rem publicam molliatur.

8 Premiū datum reuelantibus crimina non dat partem capi reuelanti.

9 Premium si promittatur primo intranti castrum si plures simul intrant quis debeat habere. 3

10 Currens ad brauium si cecidit z equus solus pum⁹ acc essit an lucretur brauium.

11 Pecuniam accipiens vt iudicet ea propter que primus iniuste dānum pateretur an peccet.

12 Pater expellens vel exponens filium perdit patriā potestatem.

13 Pater si dissipat bona filij administratio sibi auferetur.

14 Pater si propter quas bonis male vtatur filius, inhibere poterit apud iudicem vt interdicat patri administrationem vel assignetur sibi legitima.

15 Pater si aliquid donauit concubine vel filijs eius vel meretricibus vel alij inhoneste persone vel eius 4
nomine ematur filij possunt repetere.

§

17

Conclusio.

¶Marito ad inopiam vergente: constante matrimonio: potest vxor dotē z donationem propter nuptias: ac bona paraffernalia a marito petere: vt. d. l. vbi adhuc. z aut. de equali. do. §. illud. colū. vij. cum alijs. §. de q̄bus supra habita est mentio a qb⁹ sumpte fuerunt leges regni. iij. par. ti. xxix. l. viij. incipiē. Los menores i fi. z. iiij par. ti. xj. l. xxix. cuy⁹ ꝓba sunt. ¶Barador z destruydor seyendo el marido delo que ouiere: de manera que entēdiesse la muger que vernia el marido a pobreza por su culpa ansi como si fuesse jugador: o ouiesse ensi otras malas costumbres: por que destruysse lo suyo locamente: si temiesse la mugier que desgastara: o le mal metera su dote: puede le demandar pro iuyzio: que le entregue della o que le de recabdo: que la no engañara: o que la meta en mano de alguno que la guarde: z q̄ gane con ella derechamente. z que delas ganancias guardadas z honestas les den onde biuā. Esto puede fazer en esta manera mētras dure el mrimōio. ¶Mas si el marido fuere de buena promision en alūar z en de recarlo que ouisse: z no mal metiesse lo suyo locamente segun que es sobre dicho maguer veniesse a pobreza por alguna occasion: no le podria la muger demandar la dote mientras durasse el matrimonio. Et en tal razon como esta se entiende. lo q̄ dize el derecho que la muger que mete el cuerpo en poder de su marido: q̄ no le deue desapoderar desa dote que le dio. ¶Et ita quamuis alias durante matrimonio vxor actio de dote contra maritū non detur: vt l. ij. in princi. ff. so. ma. z in. l. in rebus. §. ois. C. de iure do. cum concor. imo† si maritus sua sponte dotem vxori restituat constante matrimonio: nō liberatur. vt. l. j. C. si dos constāte matri. ꝛc. Propter inopiam tamen mariti in casu nostro aliter constitutum est vt disponunt iura predicta. Ratio est secundum aliquos quia maritus vergens ad inopiā quodam modo dicitur abuti † administratione dotis sibi a lege concessa. Et propterea iustum est q; dotis administratione priuetur. ar. l. ij. C. de procura. vbi si procurator abutitur potestate sibi ꝓmissa: q; dñs non defendit vt debet: interdicitur ei procuratiōis officium a iudice: aliquando etiam interdicitur a lege propter morum mutationem vt. l. si cum conueniat. ff. de solutio. z ibi Bart. de quo supra feci mentionem in rubrica. §. lxvij. versiculo z ex istis. ADDJ Sicut dicim⁹ de† priuilegio quod qui eo abutitur: meretur illud perdere. xj. q. iij. c. priuilegiuz. de priuilegijs. c. tuaru faziunt multa que cumulat guido in decisionib⁹ dalphinatus decisione. cxcvj. mōtalnus in repertorio ordinationum in verbo generosius. in principio. inferentes ad generosum vel militem qui maleyturtur sua generositate vel militia: vt propterea illam perdat saltem interim quod perseuerat in male vtendo: vt ibi per eos. TJO. ¶Ad idem facit tex. in. l. fin. §. j. ff. de admi. tuto. vbi si curator non defendit minorem: et sic abuntur officio suo: auferetur sibi omnis administratio vt ibi latius per Barto. z alios. ¶Idem videmus in patre: cui a lege † conceditur filiorum castigatio. vt. l. vna. C. de emenda. propu. si tamen contra debitam pietatem filium percutit vel flagellat: abutendo facultate sibi commissa: auferetur ab eo administratio persone filij. l. fina. cum gloss. ff. si quis a paren. fue. manumi. ¶Idem si cogeret filium ad peccandum: vt puta si cogit filiaz peccare in corpus suum. l. si lenones. C. de episcopali au. Facit. l. fi. C. de spectat. libr. xij. ¶Idem si alio modo cum induceret ad peccandum vt puta ad heresim vel apostasiam. ADDJ Sicut leonogildus gothorum rex inducebat ermegildum filium ad sectam arrianam et quia noluit acquiescere: occidit eum fecit: vt narrāt annales illi⁹ temporis cum de leonogildo agunt z textus in capitulo fina. xxiij. questione prima. Si aūt huiusmodi patris delictum sit occultum: poterit filius illud propalare: et si tale est quod vergit in damnū pub-

pis vel rei publice: tenetur illud manifestare vt est
tert. not. in. l. multites. §. desertorem. ff. de re mil. vbi
5 † pater sciens filium velle committere crimen lese
m. testatis: tenetur. illud propalare. et si filium prin
cipi presentat: pena filio remittitur secundum Sa
lyc. in. l. propter insidias. C. qui accusa. non pos. re
fert Fely. in. c. j de offic. dele. z. columna secunda in
fine. de quo latius per cepolam in prima cautela.
Idem ergo erit de filio respectu patris volentis cō
mittere crimen lese matestatis: quem velut patrie
hostem poterit impune occidere filius sicut de pa
tre bannito dicit Barto. in. l. amissione. ff. de capti
tis diminutione. abbas in capitulo primo columna
secunda de conuersione infidelium. de quo etiam p
episcopum abulensem in libro de amore z amicitia.
parte prima: capitulo. xvij. vbi pulchre loquitur. An
6 autem † filius teneatur propalare heresim vel deli
ctum patris: vel eundem accusare vide infra in ter
tio notabili. §. xxvj. post princ. ver. plus est. Adde in
simili quod dicit petrus antiboli in tractatu mune
rum filio. lxxxix. columna secunda ver. inter aliquos
7 et quibus omnibus concluditur quod † filius impu
ne potest insurgere contra patrem aliquid contra fi
lium principem vel rem publicam molientē. Idez
econtra dico. j. §. xxvj. post principium. ver. plus est
quod fecit Alexander. DNS. quo casu filius po
tuisset libere ab eo discedere z eius delictum propa
lare ex quo consequitur commodum quia habebit
sibi bona paterna cuius pater condemnetur per. l.
quisquis. C. ad. l. iul. maie. de quo habemus hodie
extrauagantem federici que incipit commissi. §. ce
terum. ver. nec quidam. z refert canchinus in tracta
tu hereseos. q. xcv. dum tractat de confiscatione bo
norum. quod puto esse constitutum vt filij alliciant
ad reuelandum paterna delicta. quia expedit rei pu
blice vt delicta puniantur vt. l. ita vulneratus. ad le
gem aquiliam. z. c. vt fame. infra de sen. excommu
ni. ADDE Ad predicta facit text. not. in. c. si quis
papa in fine. lxxv. distin. vbi si quis scit de tractatu
mortis pontificis etiam si sit particeps: liberatur z
debet premiari si reuelat. z est mirabile quod soci9
reuelans premietur ex quo datur not. limitatio ad
doctrinam Bart. in. l. iij. ff. de condi. ob turpem cau
8 sam vbi dicit quod † premium datum reuelantibus
non datur participi reuelanti refert felinus in. c. j. de
offic. deleg. col. iij. in principio. nam debet intelligi:
nisi in crimine lese matestatis. Vide Barto. in. l. idē
est si fi. ff. de condi. ob turpem cau. Bal in sua tabu
la in verbo castrum. Felinum in. c. j. de offic. deleg.
9 columna tertia. Adde in simili quod si † promitta
tur premium primo intranti castrum: z plures simul
intrant: omnes debent habere premium. cum ante
eos nemo precedat. ita dicit Bald. per illum tex. in
prima constitutione. ff. veteris. §. itaq; z plures alij
de quibus per Felinum in. c. capitulum. §. de reseri
pto ante finem. ver. de duobus castruz. vbi videas
plura similia: vide etiam paridem in tractatu de iu
do. columna xiij. ver. an sicut ludus. An autem si
10 currens ad † brauium ceciderit ex equus solus pri
mus accesserit an lucretur brauium. vide paridez de
de puteo in tractatu de iudo. columna. xv. ver. an
si vnus. z antonium corsetum in tractatu de brauio
vbi multa de hoc. Redeo ad propositum. DNS.
Et propterea aliquando emanat edictū q̄ qui reue
lauerint delictum occulte commissum indemnitatem
consequantur quo casu si plures commiserint: et re
uelarint: qui primo reuelabit: indemnitatem con
sequitur vt notanter sensit fulgo. in. l. finali paragra
pho sed quia quidam secunda columna. C. de iure e
deliberandi. z clarius Jason in lege conuentionem
secunda columna versiculo secundo infertur. ff. de
pact. quod tene menti pro edictis que emanāt quo
tidie quod qui malefactorem ostenderit habeat cer
tam pecunie quantitatem: debet enim solui ostendenti vel reuelanti. quod not. ADDE Vide Bar.
in lege nulla. C. de delato. libro. x. z in. l. cum nauar
chorum. C. de nauicula. libro. xj. et ibi plateam. Al
bericum. et Bald. in lege. j. in fi. principij. ff. de iustitia z iure. z ibi Jason. v. colum. Felinum in capitulo
cum dilecti. viij. columna in principio. j. de accusa.
11 An autem quis † peccet accipiendo pecuniam: vt in
dicet ea propter que proximus iniuste damnum pa
teretur nisi manifestaret presertim cum ad reuela
tionem in tali casu simpliciter obligetur ex frater
na charitate de iure canonico saltez vt capitulo qui
cum fure de furtis z ibi not. Antonius: quem sequa
tur Henricus herp. in suo preceptorio preceptor. vij.
sermone. lvj. cogitabis. videtur tamen quod sic.
DNS. si ergo pater fecit peccare filium abutitur
potestate quam habet in eum: vnde merito auferē
12 tur ab eod. Idem si pater expulit a se filium: vel
illum † exposuit: nam per hoc perdit paternam
potestatem vt in capitulo vno infra de infanti lan
gui et expo. facit text. in auten. de sanct. episcopis
paragrapho si monachus columna nona z in lege
prima paragrapho sed scilicet. C. de latina liber. tol.
et quod ibi notat Bal. de quo dicetur infra in ter
tia notabili. columna versiculo si autem maritus.
Ad ista bene facit text. z quod ibi notat Barto
lus in lege fina'i. C. de sententiā passis. vbi si pater
dissipat bona filij aufertur ab eo administratio et
datur curator bonis: quia abutitur facultate sibi a le
ge commissa. Et hinc est quod si pater fuit roga
tus restituere filio fideicommissuz vniuersale: z dis
sipat bona restitutioni subiecta: auferuntur ab eo et
cogitur restituere filio etiam in potestate existenti
ante conditionis euentum. vt est casus singularis se
cundum Bartolum et alios in lege imperator. ff.
ad trebellia. qui non reperitur alibi secundum Jo
annem de imola ibi. Quimmo si pater suus pro
pijs bonis male vtatur que nulli sunt restituenda
14 subiecta. ea dissipando: poterit † filius instare apud
iudicem: vt interdicat patri administrationem: vel
assignet sibi legitimam vel saltem tot bona: ex quis
bus percipere possit alimenta. Argumento istius
tert. z dicta lege vbi ad huc. ita no. voluit Barto. in
l. ij. C. si quid in frau. pa. quem refert z sequitur Lu
do. rom. in distin. l. ij. §. quod si in patrio. ff. so. matri.
z doc. signanter pau. Ludo. z Aler. in. d. l. imperā
tor. col. vj. ver. Item facit ista lex. z Jason in. §. Pre
si quis in fraudem. consilio. ij. insti. de actio. reputā
tes hoc valde not. quamuis idem Bald in. l. nō po
test. ff. de adoptionibus et Salycetus in dicta lege
ij. aliud senserint. Itaq; non solum poterit filius

agere contra patrem bona propria dissipantem ne
ea dissipet: vt tradit Bart. in. d. l. ij. §. q̄ si in patris.
ff. so. ma. quē alij sequuntur. Ange. et alij in. d. l. fi. C.
de sen. pa. Sed etiā poterit sibi petere legitimā assi
gnari: vt dictum est. Imo si pater in fraudez filij
alienauit bona i aliquē de fraude participantē etiā
titulo oneroso: vt puta si pater habens odio filium.
tractauit tecum de vendendo filio: tu suasisti q̄ oia
bona tibi venderet: et pretium prodigaliter consu
meret: ita fecit. Certe filius saltim de equitate ca
nonica reuocat vsq; ad legitimā me emptos sua ma
litia glorietur. vt no. voluit Hostien. in ca. Raynu
tius. §. de testa. quē refert et sequitur Bal. in. d. l. ij.
ver. quero an filius. C. si quid in frau. patro. de quo
latius per Ang. et Jas. post alios: quos ipsi referūt
in. d. §. Item si quis in fraudem. in prin. vbi etiā per
eos. quid de his que pater in ludo perdidit. de quo
dicetur infra in tertio nota. consi. ver. sed quāuis
hanc opinionē. Ex istis forsan pōt attendari q̄ si
pater i donauit aliquid concubine vel filijs eius vel
meretricibus vel alij inhoneste persone: vel eius no
mine ematur (licet repetitio patri nō competat) filij
possunt repetere: et admittentur pro suo interesse.
ar. l. j. C. de natu. it. post prin. ibi ita vt quicquid tali
bi liberis pater donauerit. siue illos legitimos seu
naturales diuerit: totsi retractū legitime soboli red
datur: aut fratri aut sorori aut matri: quō est bene no
tandū ad ea que dixi. §. in rub. col. clxvj. §. ex istis in
fertur. cū sequentibus. cogitabis tamen.

1 Administratio alicui remouetur propter eius
2 malam administrationem.
Couentus pro re mobili si est suspectus auferri de
3 bet sibi res et pont in sequestrum.
Maritus qñ dicat vergere ad inopiam ad hoc vt
4 uxor possit cōtra eū agere pro restitutione dotis.
Muri pōt alienare molendina posita in flumine q̄
5 deteriorantur quotidie: et sic prelatus.
Flumina censitoris loco funguntur vt ex primato in
6 publicis adducant et econtra.
Inundatio fluminis inter. xl. pit prescriptionē.
7 Restitutio in integrum qñ detur aduersus interru
8 ptionem per inundationem factam.
Fideiussor idoneus non reputatur qui bona immo
9 bilia iuxta flumen impetuosum possidet.
Ripe sunt vtroq; iure prohibite.
10 Fideiussionis contractus periculosus est.
11 Vergere ad inopiam dicitur maritus si bannitur
12 vel fiat exul a ciuitate z etiā si damnetur in metallū.
Bannitus z deportatus equiparantur.
13 Item repetere an possit mulier si maritus eius est
excommunicatus z in excommunicatione z contu
macia perseverat.
14 Excommunicatio est medicina per quam iudex ec
clesiasticus peccatorem quodammodo excludit a
regno seu gratia.
15 Gladius ecclesie non occidit: sed vinificat.
16 Minus malum qñq; sustinetur vt maius euitetur.
17 Excommunicationem imponere non debet iudex
nisi qñ viderit eam medicinalem.
18 Excōmunicari non debet quis nisi pro contumacia.
19 Monitio si fiat ab homine cōstituit eū contumacē:
si aūt a iure prohibitio ipsius iuris habetur p mo
nitione z contra facientem constituit in cōtumacia.
20 Obligati facere residentiam monitione facta in si
nodo possunt priuari absq; alia monitione.
21 Verbum moueo: vel precipio siue equipollens ha
bet vim trine monitionis.
22 Excōicatio non est ferenda pro leuibus culpis.
23 Excommunicationis vinculum dependet a volun
tate iudicis.
24 Excommunicatus si per annū sustinuit excōicatio
nē presumitur contra eū de hereti vel infidelitate.
25 Contrahens matrimonium per verba de presenti
cum aliqua muliere si illa viuente propria autorita
te contrahit cum alia presumitur contra eum de he
resi.
26 Monachus professus si relicto claustro dā ptrahit
matrimonium est ipso iure excōmunicatus.
27 Contrahens matrimonium per verba de presenti
si aliquem de sacris ordinibus susceperit matrimo
nium non dissoluitur nec potest in susceptis ordini
bus ministrare etiam si matrimonium non fuerit p
carnis copulam confirmatum.
28 Vergere ad inopiam dicitur maritus si eius bona
essent publicata vel saltē eorū pars.
29 Item si a patre iusta cā fuerit exheredatus.
30 Prodigus dicitur qui vltra propriam substantiam
expendit.
31 Maritus q̄ vergat ad inopiā qualiter cōstabit.
32 Paupertas vel diuitie melius probantur per vici
nos q̄z per alios.
33 Dānū qđ datur in agris potius ꝺr datum a vicinis
quam ab alijs.
34 Furtum res si apud aliquē reperiat an presumatur
quod sit fur.
35 Inopia mariti melius probatur per vicinos quam
per alios.
36 Delictū cōmissum noie vniuersitatis an imputetur
vniuersitati.
37 Consuetudo legitime prescripta inducit ex vnico
actu habente causam successiuam per tempus legi
timum durante.

§ Ex quibus omnib9 satis appa
18 ret q̄ propter malā † administrationē alicui9 interdicit z remouetur sibi administratio. Intelligē nō
solū qñ ita dissipauit bona: verūetiā qñ est suspitio q̄
in futurū dissipabit per tex. singulare in. l. imperato
res. §. fi. ff. de appel. vbi si est suspitio q̄ victor dila
pidabit si uci9 ret sup qua victoriā reportauit: pcē
ditur ad sequestrationē fructuū. Ad idē. l si fide
iussor. §. fi. ff. q̄ sanisda. cog. vbi si quem9 p re; mobi
li est suspect9: auferē sibi res: z ponit in sequestrū. Ex
quo dicebat ibi Ange. quē sequunt pau. z alij q̄ ille
ter. facit ꝺ trāseūtes p ciuitates cū eqs alienis vel
alijs reb9 nā dñi recognoscētes pñs p officiū iudi
cis facere sequestrari tales res penes hospitatorē:
q̄ sunt suspecti: quasi semp habeāt pedē i stripedio
vt ibi per eos qđ sequit Jason i prin. facit no. in. l.
vna. C. de ꝑhi. seque. pe. Et ex his infert ad ppo
situm nostrū q̄ dicet † marit9 vergere ad inopiā vt
uxor possit cōtra eū agere pro dotis restitutione ꝛc.
nō solū qū mari9 iam dilapidauit bona sua: ita qđ

non possit dotem soluere: quo casu sine dubio dicitur male vti substantia sua.l.is qui.§.fina.ff.de turo. et cura.da.ab his.et.l.j.ff.de cura.fu. Sed etiã quando esset de dilapidatione suspectus: vt colligitur ex p:eallegatis turibus: et videtur de mente gl.in.d.l. ij.ver.suspectum.ff.so.ma.tenet Barto.in.d.l.si constante.§.primo.co.iij.eo.titu.glo.in dicta auten.de equali.do.§.illud.ver.inchoante. ¶Et inde est qõ si maritus erat quidam homo nobilis habens sufficiens patrimoniũ ad dotis restitutionem quẽ oportebat honorifice viuere: sed statum suum sustentare non potest nisi bona sua vendat: propter huiusmodi coniecturam poterit vxor dotem et alia bona de quibus supra repetere. ita no. voluit Barto. in dicta lege si constante.j.colum.ver.iij.oppono. et dixi supra in ratione decidendi.colum.v.ver. Sed adhuc. ¶Hinc est etiam quod si cepit maritus facere mercantias et ire per mare: et incipit nimis perdere: et depauperari secũdum vulgi opinionem: propter suspitionem & coniecturam futuri periculi: dicetur maritus ad inopiam vergere ẽm Bar.in.d.l.si constante.iij.q.prime partis. ¶Hinc est etiam q̃ si maritꝰ haberet bona iuxta flumen corrodens illa verisimile est propter impetum aquarum ipsum ad paupertatem deduci vel quod male vtatur substantia sua: et per cõsequens dicetur ad inopiam vergere vt sentit.glo.in verbo suspectus in lege secunda.ff.sol.ma. secundum Ange.in dicta lege si constante. in principio. quod est bene notandũ. ADDI Vide Pau. de castro.consilio.cccl.xij. cuius memini supra.§.r.in fine.versi.eodem modo. TIO. Ea enim q̃ prope flumen posita sunt propter aquarum impetum aut mundationẽ sunt in periculo totalis destructionis: vt dicebat Angelus in lege non solum. ff.de petitione heredi. inferens ex hoc quod †molẽdina posita in flumine que deteriorantur quotidie: et que per impetũ aquarũ sunt in periculo totalis destructionis: possunt alienari per prelatum et tutorem. et facit secundum eum lex que tutores. §. finali. C. de administra.tuto. cum sint res que seruando seruari non possunt. quamuis sint bona immobilia non solum ipsa molenduna sed etiam mole molendinorũ molendinis applicate: separate tamen a solo sunt mobilia vt.l.eum qui edes.ff. de vsufructu secundũ Bald.in.c.contingit.penul.colum.supra de dolo et contuma. ¶Ex quo infertur quod tutor vel prelatus poterit eas alienare vel super eis transigere vt scripsi in capitulo contingit. de transactionibus. et in capitu. cum tempore de arbitris. in meis recollectis. et ista notabis contra maritum qui bona sua habet in flumine vel prope flumen: quoniam sunt in periculo totalis perditionis vt plerunq̃ fieri assolet vt dicit textus in.l.prima.§. sunt qui putant. ff. ne quid in flumine publico ibi pone enim grande dãnum flumen ei dari solitum: predia eius depopulari ꝛc. & inde est quod †flumina censitoris loco fungũtur vt ex primato in publicum adducãt: & ex publico in priuatũ: vt.l.ergo si insulã.§ flumina.ff. de acquir.do. ex quo infertur q̃ †inundatio fluminis interrumpit prescriptionẽ vt.l naturaliter.§.j.ff. de acq. pos.gl.in.l.iij.§.labeo.in verbo desinere me possidere. cod.titu.facit.l.si ager.ff.quibus mod.vsus fructꝰ amittꝰ. vnde si quis cõstituetur q̃ flumina inundauerunt possessionẽ quam bona fide tenebat & possidebat. videtur cõfessus interrupta prescriptione. vt.v. l.si ager. intelligo tamẽ qñ cõfessio emanauit presente nondũ cõpleta & inundatio fuit per aquarũ impetũ insolitũ & quasi casus fortuitus occupans & vsurpans locũ & vt ita dixerim expellens possessores vi fluminis de naturali possessione: tunc interrumpitur prescriptio vt.ff.de vsucapionꝫ.l.sequitur.§.habeo. Secus tamen si inundatio est ẽm vsum suetudinis vt in egypto & idem a simili. Idez in pratis existentibus iuxta ticinum vel padum q̃ prata inundant inundatione. Idẽ si aqua ducatur per hortos gratia oleris & pomine que aqua prodest. sitientibus agris: ergo possessori non nocet. vt.l.prima. C. de aluionibus & paludibus. nã fama esset lex si diceret q̃ per vberiorẽ culturam quis interueniret possessionem sibiipsi in toto vel in parte. ff. de legatis. ij. cayus. §.j.ff. finium regundorum. l. si irruptionem. ita dicit notanter Bal.in.l.vnica. C. de confessis. coli. xxj. versi. pone fui confessus. oportet ergo intelligi de mundatione insolita que dicitur quasi casus fortuitus. Ad hoc ego allego ter. singularem in.l. fidulas. §. frumenta. ff. de contrah. empti. quem pro singulari allegat Bal.in.l.falsus. ad finem. C. de furtis. et multis aliis de quibus per Jaso. in lege sedlet si quis. §. quesitum. co. vj. ver. in ista quinta parte. ff. si quis cautionꝫ qui pulchre loquitur. ¶An autem et quando detur restitutio in integrum aduersus interruptionem per inundationem factam: vide glos. in.d.l.iij. § labeo. in ver. desinere. ff. de acquir. pos. et per doctores de quibus ibi late per Alexandrum. ¶Redeundo ad propositum nostrum patet ex predictis quomodo non est tutũ habere res in flumine vel prope flumẽ. Et propterea plato in li. quem de legibus edidit consulebat ciuitates nõ esse cõstruẽdas penes flumina quoniã aquarũ impetus vel inundatio poterat eas perdere vel damnificare: vt in ciuitate Hispalensi quotidie videmꝰ. ¶Ex his infertur q̃ ille non dicitur †possidere immobilia sufficientia adeo quod alleuietur a cautione de qua in l.sciendũ in principio. ff. qui satisda. co. si ea possideat in loco periculoso vel ruinoso: et hoc etiam inspecto presenti statu. istud sentit glo. in.d.l.iij. secundũ Bar. ibi. et in.l. si quis sit stipulatus simplicitꝫ. §.j. in fin. ff. de ver.ob. et in.l.iij §.fi. de liberatione legata. et in.l. §. qui paratus. ff. quibus mo. pig. vel hypo. fol. et in l.si quis ab alio in prin. ff. de re iudicata. Auge. in repetitione.l.nemo carcerem. C. de exacto. trib. lib. x. sequitur Alex. in.d.l.ij. co. ix. ver. in eadem glo. ibi in loco periculoso. et ibi etiã Jas. vj. col. ver. in eadem glo. ibi & res sue. Ex quo inferũt ipsi q̃ talis nõ reputatur idoneus fideiussor qui talia bona possideat. et ita limitant. d.l. sciendũ. Puto tñ attendendã qualitatẽ fluminis edificij & loci vt ex predictis colligit. in quo iudicis officiũ exuberabit. ¶Idez dicas de eo qui retinet pecunias sub vsuris adeo q̃ verisimile est eum effici non soluendo vt voluit glo. no. in. d. lege. ij. et ibi Bart. et in locis p:eallegatis. pro quo est bonus textus in. c. quanto. in verbo vozagine. de vsuris. et ibi Petrus de ancha. facit mentionem de dicta glos. et facit cle. j. eodem ti. Idẽ ego dicerẽ de eo qui

9 eo qui mutuat pecunias sub vsuris: qõ hodie † prohibitum est vtroq; iure vt dicetur infra in sexto no. maxime hodie ẽm legem regni regis Alphõsi en Alcala. era. M.ccclxxxvj. titu. xxiij. l.j. que incipit la codicia. et rex et regina dñi nostri in curijs Toleti. ann. M.ccccl xxx.l.xxiij. que incipit como quiera. in quibus imponuntur graues pene christianis fenerantibus et aliquomodo confiscãtur bona propter quod iuste dicetur male vti substantia sua maritus et ad inopiam vergere. facit tex. in autentica nulluz credentem agricole in fi. collatione. iij. ¶Hinc est etiam quod si maritus est varijs debitis implicat̃ fideiubendo pro multis: tanquam male gerens negotia sua: etiam durante matrimonio posset vxor agere contra eum: vt ponatur in loco tuto. ita no. dicit Angelus de Perusio in dicta lege si constante in prin. et in lege personam. ff. de pactis. §. qui pecuniam. in prin. per illum text. dum dicit quod licet qs habeat liberam tamen non poterit fideiubere pro alio in causa suum dominum non tangente: quia fideiubendo patent eius negotia male gesta. concor. l.iij. et lex seruus nescio. ff. de fideiuss. secundũ eum quem refert et sequitur Jason ibi. et Alexander in dicta lege si constante. xj. colum. ver. item est aliud. ¶Bene facit ad hoc ter. in.l.j. ff. ad velleia. vbi prohibetur mulieribus: ne pro aliis intercedant: quia in hoc non sola opera nudũq; ministerium earum versaretur: sed etiam periculum rei familiaris: vt ibi 13 dicitur. ¶Et propterea Salomon in pueribus castigabat filium: ne pro alio fideiuberet fili mi: nunq̃: si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam: illaqueatus es verbis oris tui: et capt̃ ꝓpriis sermonib9. fac ergo qõ dico fili mi et temetipm̃ libera: q̃ incidisti in man̄ ꝓximi tui. puer. vj. facit. c.j. de fideiuss. ¶Ex his apparet quo- 10 modo contractus † fideiussionis damnosus et incommodosus est fideiubẽti: quia per hoc efficitur debitor eius quod non debebat. Et hodie secundum iura regni poterit conueniri nõ discusso principali vt foro legũ. lib. iij. titu. xvij. l.iij. per quam corrigit auten. presente. C. de fideiusso. Merito ergo tanq̃ debitis implicatus maritus dicetur male vti substantia sua: et per cõsequens ad inopiam vergere quod tene memorie. ADDI Vide. in. §. xxiij. in fi. versicu. ad ista. TIO. ¶Ad hoc bene facit qõ voluit Petrus de bella pertica in lege si adonem. §. si ciuitatis. ff. de excusa. turo. et ibi Ja. quos refert Petrus antibolt in tractatu de muneribus charta. xxij. colum. finali. vbi dicunt quod si Baro introducit q̃ nullus eius subditus debitor in centũ accederet ad conductionem pedagiorum suorũ sub certa pena: tutus fideiussit pro aliquo in centum qui conduxit pedagium incidit in penã: presertim si debitor principalis nõ erat soluendo: nisi ille sit debitor ppr fideiussionẽ. ar. ff. de donatio. l. nam is. ¶Hinc est etiã 11 † quod si maritus est bannitus vel exul a ciuitate et sic efficitur peregrinator: dicetur vergere ad inopiã quia peregrinatio sumptibus affligit homines. in auten. de introducendis reis. in princip. colum. vj. ita dicit specula. isto titulo paragrapho finali. ver. quid si vir. Bart. in dicta lege si obstante. v. colum. ver. quinto quero. et ibi Alexand. xij colum. ver. ite inquantum. Barto. in. v. q. et in lege si cum dotem. §. si maritus. j. colum. ver. ex his infert Joã. campe. in suo trac. do. iij. parte. q. xxiij. ¶Item dicas si maritus damnetur in metallum. nam et tunc dicet maritus vergere ad inopiam. per.l.j.C. de repud. sentit gl. ij. post medium. in. d.l.ij. ff. so. ma. et ibi tenẽt bar. 12 Bal. et alij. † Bannitus enim et deportatus equiparantur. glo. et docto. in. §. relegati. instit. qui. mo. tut. par. pote. soluitur. et in titulo hic finitur lex co:radi. lib. seu. circa principium. tenet Barto. in lege si constante. v. colũ. in prin. quem alij sequuntur signanter Alexand. xij. colum. et idem tenet Bart. in̄ aliquib9 libus in lege secunda. eodem titulo. et in lege prĩa. C. de repudijs Bal. in. d.l.ij. Ange. in.l. cum notissimi. §. illud. C. de prescriptio. xxx. ann. Joan. de imo. in.l.si cum dotem. §. si maritus. ff. so. ma. Pau. de castro in.l.si marito in princip. eodem titulo Jo. and. in spe. isto titu. §. fi. ver. quid si vir est in banno. aut. in presenti. ¶Idem forsan dicendum est si maritꝰ est excõmunicatus. nam et ipse videtur ad inopiam vergere: quoniam excõmunicatus equiparatur deportato. glo. in. §. minor. instit. de ca. dumi. et in. c. pastoralis. supra de appel. et ibi no. abb. quem videas. Poterit ergo mulier agere contra illum ad restitutionem dotis ꝛc. vt videtur sentire Alber. in. d.l. vbi adhuc. co. iij. ver. quid si maritus. remittens ad Jo. andre. in speculo isto titu. §. fi. colum. vj. ver. secũda questio fuit. vbi dicit q̃ si † maritus est excõmunicatus et in excõmunicatione et contumacia perseuerat mulier dotem repetere potest de iure ciuili. per d.l. primã. C. de repudijs. Subdit tamẽ quod de iure poli. et diuino secus esset: cum duret matrimoniũ: et vxor marito cohabitare teneatur vt ca. inter alia j. de senten. excõmu. et quod ibi notat in penultima glo. hec sunt fere verba Joan. andre. vbi. ś. in quibꝰ (vt mihi videt. sentit qõ de mero iure ciuili a marito excõmunicato et in excõmunicatione perdurante vxor dotem repetere põt: quamq̃ Albericus in dicta lege vbi adhuc. co. iij. ver. qd si maritus. & Jo. de imola in dicta.l.si constante. colũ. vj. ver. et adde etiam. et Alexander ibi col. xij. versi. item inquantũ Barto. hic in quinta questione. et Joan. campetus in suo tractatu de dote. tertia part. q. xxiij. aliter eũ referant et intelligant: dicẽtes quod a marito excõmunicato vxor dotem repetere nõ potest. Ista sunt que in hoc articulo scripta reperio: et quia articulus est quotidianus: in quo incidenter aliqua veniũt ãgenda: que gestum habent saporis: oportet aliquantisper insistere: in quibus videbimus an et quando et pro quibus causis vel culpis maritus potest excõmunicari: et consequenter examinabitur. ver9 intellectus. c. nullus. et. c. nemo. xj. questio. iij. videbimus etiã de marito excommunicato et in excõmunicatione perseuerante quomodo sit procedendum contra eum. & qualiter sit puniendus videbimus in super excommunicationis vim et effectum. ¶Premitto igitur in primis quod excommunicatio est quoddam medicamentum seu medicina per quã iudex ecclesiasticus peccatorem quodammodo excludit a regno seu gratia. Unde non debet excludere nisi indignos seu peccatores: nec aliquis redditur indignus: nisi per peccatum mortale amiserit cha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritatem: que est via ducens ad regnum: ideo nullus excõmunicari debet nisi pro peccato mortali. Et qdãnificando aliquem corporaliter vel in rebus mortalibus: aliquis mortaliter peccat: et contra charitatem facit: ideo pro damno temporali illato ecclesia aliquem excõmunicare potest. Sed quia excõmunicatio est grauissima penarum cũ nulla maior quã inter homines non esset: et hominem carere consortio. l. hi qui sancta. C. de apostatis. et. c. corripiantur. xxiij. q. iij. Pene autem medicine sunt secundũ philosophum ij ethicorum. de quo pulchre plato. ix. de legibus. propterea excõmunicatio appellatur medicinalis. c. j. de sen. excõ. li. vj. Sapientis autem medici est a leuioribus medicinis: et minus periculosis incipere: ideo excõmunicatio infligi non debet etiã pro peccato mortali: nisi contumax fuerit vel nõ veniendo ad iudicium: vel ante terminationem iudicij sine licentia recedendo: vel determinationi nõ parendo. tũc enim postq̃ monitus fuerit: si obedire cõtempserit: contumax reputatur: et excõmunicari debet a iudice tam non habente quid contra ipsum faciat amplius. Hec sunt verba sancti Tho. iij. sentẽ. di xviij. q. ij. questiuncula. iij. in solutione. ¶ In quibus sentit duo que sunt aduertenda. primo quod excõmunicatio est medela per quã peccator corripit et purgatur. quando enim videt se hominum cõsortio: et sacramentorum participatione priuatum vt c. ij. supra de exceptionibus: satisfacit: et liberatur a peccato: ad ecclesiam rediens pristinum recuperat statum. Si autem iudex videt vel cognoscit excõmunicationem non esse medicinalem: sed mortalẽ: quia ille contra quẽ est proferenda: non parebit mãdatis ecclesie: imo deteriorem fiet nõ debet ipsam proferre vt notanter voluit Hostiensis. in. c. Romana. de sen. excõ. li. vj. et ibi Joan. an. co. iij. ver. in glo. supra eodem quẽ refert et sequitur Dominicus ibi in §. sed nec. in finalibus verbis. et Jo. andre. in. c. constitutionem in fi. e. ti. et ibi etiam Petrus de ancharano. ij. co. ver. circa hoc. et Dominicus in. §. fi. in fi. et ibi phi. in finalibus verbis. et p hoc increpat Hostiẽ. vbi supra quẽdam legatum qui exercitibus armatis et volentibus iam aggredi: precepit sub pena excõmunicationis late sententie: ne congrederẽtur: nam spreto eius mandato perierunt multorum
15 corpora z anime. † gladius enim ecclesie nõ occidit: sed viuificat. c. inter hec. xxiij. q. ij. bona glo. in. c. ex litteris. el secundo. §. de spõsa. ¶ Idem in effectu vo luit Hostien. in. c. j. in verbo cognoueris. §. de offi. delegz sequitur ibi Antonius pe. co. et Joan. de imo. in fi. vbi dicit quod si prelatus videt turbatores sue iurisdictionis adeo peruersos: quod si excõmunicarentur: peiora facerent: nec per cautionẽ mederi potest: necesse est censuram suspendere vel non imponere: quousq̃ mutentur tempora: vel per Deum: vel eius vicarium: aliud consilium apponatur. ¶ Et
16 hinc est quod si prelatus cognoscit quod clericꝰ cõcubinarius efficeretur deterior: si precise compellere tur dimittere concubinam: poterit ad tempus tolerare † sine peccato. Nam quandoq̃ sustinetur minꝰ malum vt maius euitetur. xiij. di. c. duo. xxxiij. q. ij. c. sicue de coniugij. ita notanter dicit abbas in. c. vt clericorũ mores. ij. co. supra de vita z honestate clerico rum. Ad quod ego allego text. singularem de quo ipse non meminit in. c. requisiuit. s. de sponsalibus. vbi probatur secundum eundem abbatem quod ecclesia non compellit quem ad penitentiam: sed patitur eum stare in peccato. vt euitetur maius malum futurum: tolerãdum est ergo minus malum de presenti: de quo ecclesia certa est: vt euitetur maius malum verisimiliter futurum: licet illud non posset contingere vt ibi probatur: et est valde notandum. et facit ad multa. faciunt not. in. c. inter opera charitatis supra de sponsalibus: et que diximus in rub. §. iij. in fi. ver. quintum fundamentum. facit quod de correctione fraterna dicimus quod licz sit de precepto: tamẽ fallit vbi dubitatur vtrum monitus efficiatur deterior: quia tunc meritorie omittitur secundum Arch. in. c. si peccauerit. ij. q. j. de cuius dicti veritate: vide per Abba. et alios in. c. nouit. supra de iu. ADDJ Adde pro opinione istorum bonum text. in. c. est iniusta. xxiij. q. iij. preterim in fine: dum dicit: nomine etiam cum vni indulget indigno ad probationis cõtagium prouocat vniuersos. facilitas enim venie incentiuum tribuit delinquendi. vt ibi et in dicto. c. vt clericorum mores. ¶ JO. ¶ Ex quibus omnibus satis patet quod non debet iudex † excõmunicationem imponere nisi tunc demum quando videt eam medicinalem: et animabus profuturã. quarum iura nostra canonica curam principalem gerit vt dicit gloss. in. c. cum contingat. supra de iureiurã. et in regula possessor de regulis iuris libro sexto. ¶ Imo quod fortius est quamuis iudex contumacem iam excommunicauerit: si tamen videat eius saluti expedire in cuius medicinam excommunicatio lata est: poterit discrete excommunicationem iuste latam remittere: z sic excommunicatum absolue re etiam manente contumacia. ista est mirabilis doctrina eiusdem sancti doctoris eadem distinc. xviij. questio. ij. articu. j. questiuncula. ij. in solutione secundi argumenti. quam vt singularem referunt z sequũtur Jo. an. anchara. Dominicus z Philippus in. c. j. de sentẽ. excom. lib. vj. Abbas. in. c. ab excommunicato. fina. colum. ver. sed not. vltimo. supra de rescriptis. et in. c. ad reprimendam. supra de offi. ordi. colum. ver. ij. no. ex glo. et in. c. fi. colum. xxxj. ver. ité facit. supra vt lite non contestata. et in. c. significasti. in fine. supra de eo qui duxit in ma. quam polluit. et in. c. clericos de coh. cle. et mulierum. Joan. de imo. in cle. j post principium. de pen. et remissionibus. et quamuis ipsi non dicant idem fuit de mente Pauli de Lazaris. in. c. et si vnanimiter. §. de posti. prela. co. ij. ver. nunquid inuictus. Andre. sicu. in. d. c. fi. §. fina. col. x. ver. sed fiat pulchra dubitatio: supra vt lite non conte. Ad hoc bene facit text. not. in. c. presbyter. lxxxj. dist. ibi: corporis et sanguinis domini: ne indurescat: particeps fiat. ¶ Intellige tamen dum modo spes sit de reuersione excommunicati. alias nõ est soluendus. ita notanter limitat idem abbas in. c. ab excommunicato. motus per text. quem reputat singularem in. c. prodest. in fin. xxiij. q. v. quod est valde notandum contra tyrannos obstinatos. hec sunt quo ad primum quod ex verbis sancti Thome colligitur. ADDJ Idem tenet Abbas in dicto cap. clericos. de coha. clericorum. et mu. et per hoc

aliqui audent dicere q̃ cum experimento compertum sit in hispania q̃ cõuersio hereticorum ad fidẽ non sit vera eo q̃ fere omnes relabuntur in hereses abiuratas: hodie non sit aliquis ad reconciliationẽ admittendus: cum non sit spes bone reuersionis. imo quod seueritas contra eos exerceatur per text. in. d. c. prodest. sicut olim consuluit fieri Joan. domin. cardinalis ordinis predicatorum vir sancte vite qui a Papa Martino ad instantiam imperatoris sigismundi missus fuerat ad bohemos apud quos magne ambulabãt hereses anno. M. cccc. xv. qui experiꝰ quod dure essent cerucis z incorrigibi les: imperatori persuasit quod illos gladio exponeret anteq̃ illam regionem totam inficerent. nõ enim ita inualuerãt: quin multi adhuc immunes ab erro re illo remanerent. et ideo cum adiutorio illorum facile posse infectos extinguere: sed imperatori minus illis compatiens quia regnum suum erat: cogitauit processa tempora posse sine materiali gladio illos mederi z ab errore reuocare. Sed contrarium accidit nam cum quotidie augerentur: auersi a veritate in errorem illum declinantes coacti in magno exercitu armis vtebantur cogentes varijs cruciatibus omnes ad assensum sui erroris: monasteria religiosorum quia contraria predicabant eis: combusserũt euerterũtq̃ occidẽdo remittẽdo vel de patria ejiciebant sicq̃ totũ illud regnum bohemie: a fide deuiauit. quia cancer vlcerosus: non cito vt oportuit adustus est. itaq̃ Cardinalis cernens rem irreparabilem: nec verbis, opus esse sed gladijs quibus falsa pietate sigismundus parcendum existimauit. ista sunt fere verba archiepiscopi Florentini. iij. parte hystorialt. titu. xxij. c. vij. in principio z latius tradit pꝰ seds in sua bohemica hystoria fo. cxxxv. z xxxvj.

JO. ¶ Secundum quod ex verbis sancti doctoris colligitur est quod regulariter nunquam aliquis est excommunicandus nisi pro † contumacia. Nam ex ipsa est delictum vt. l. omne delictum. §. contumacia ff. de re militari. imo est grauissimum delictum vt. c. sciendum. viij. q. j. z peccatum infidelitatis. vt. c. si qui presbyteri. lxxxj. distin. vnde iustum est q̃ pro pter eam debeat quis excommunicari vt not. in. c. primo supra de iudicijs. est textus valde singularis non solitus allegari ad hoc in. c. secundo. §. de maio. z obe. vbi littera dicit si quis non obedierit principi ore mouatur id est excommunicetur secundũ expositionem Abbatis. in. c. per venerabilez. §. qui filij sint legitimi. z in. c. j. j. de homicidio. Quamuis enim aliquis grauissimum delictum committat pro pter ipsum tamen delictum nõ excommunicabitur: sed propter cõtumaciã in obtemperãdo z satisfaciẽdo pro ipso delicto postq̃ delinquens fuit monitus ab homine vel a lege vt non delinqueret: z si delinquit: vt satisfaceret: itaq̃ delictum est causa mediata ipsius excommunicationis. Sed contumacia est causa immediata: vt notanter voluit gloss. in. c. ebij. ij. q. iij. z probatur in. c. sacro. j. de sen. excõ. ADDJ Adde gl. in. c. de presbyte. xviij. q. iij. in fi. z Ab. in. c. officij. in primo notabili de sen. excom. z in rubri. eo. titu. ¶ JO. Unde si monitio fiat ab homine constituit eum contumacem. Si autem a iure: prohibitio ipsius iuris habetur pro monitione: z contra facientem constituit in contumacia. vt not. voluit Joan. andre. in cap. proposuit. infra de clerico excom. mini. Nota in nouis. ccccxxxvj. alias reperitur sub titulo de dolo z contumacia vltima. Ubi dicit quod quando aliquid mandatur in sinodo vel prohibetur fieri per episcopum in statuto sub aliqua pena: id habetur loco trine monitionis. ad hoc bonus text⁹ in. c. ad apostolice. de re iudica. lib. vj. in fine. et ibi not. Dominicus in. §. ita nos. itaq̃ dicens per illum text. quod quando profertur excommunicatio propter delictum futurum: non est necessaria trina monitio. sed sufficit prohibitio sola quasi illa habeatur pro trina monitione. quod tene memori. vide Baldum in. l. si quis seruo. ad finem. C. de furtis. z ana. in capitu. primo. in fi. de raptoribus. ¶ Et inde est q̃ obligati facere residentiã monitione facta in sinodo possunt puniri absq̃ alia monitione tãq̃ ter monitu. fm Fredericum consil. clx. incipien. questio magis colligitur. dicens q̃ siue in constitutione sit verbum mando: siue precipio: siue equipollens: talia precepta edicta loco trine monitionis habentur: vt ibi latius per eum. ¶ Inde est etiam q̃ monitio facta in sinodo generaliter contra executores testamẽtorum negligentes exequi in anniũ: deuoluit executionem ad eꝑm absq̃ alia speciali monitione. ita dicit Franciscus paulus in additionibus quas fecit ad suas glos. extrauagantiũ fo. vlti. earũ. col. j. quod plene examinat Jo. and. z alij in. c. nos quidẽ. s. de testa. ¶ Inde est etiam q̃ vbicunq̃ excõicatio fertur propter delictũ a iure damnatũ z prohibitum: non est necessaria alia monitio vt notanter voluit Abb. in. c. fi. ij. col. de vita z honest. cle. est ter. singularis z forte non alibi in. c. reprehensibilis. s. de appel. ibi nisi talis sit culpa que ipso suo genere suspensionem inducat. ¶ Idem si iudex extra iudicũ defendendo iura sua vtendo mutatione vel censura ecclesie tanquam armis materialibus aliquem excõmunicat: poterit eũ sine aliqua monitiõe vt notãter voluit Jmo. in. c. venerabilẽ. s. de censibus. z sequũtur ibi Antonius z alij lapus allegatione. lxxij. Angel. in. l. vt vim. in fi. ff. de iust. z iur. Abb. in. c. cũ venissent. pe. col. s. de iudicijs Joan. and. in. c. dilecto. de sen. excõ. lib. vj. z ibi Dñicus. ij. col. in fi. quod est valde notandum. prohibitio enim legis vel statuti habetur pro monitione vt predixi. Ex his omnibꝰ clare liquet q̃ excõicatio non pro delicto sed pro cõtumacia que ꝓpter delictum emanat a iure vel ab homine ferenda est. ADDJ Adde q̃ aliquãdo excommunicatio fertur propter reatuz vt ex predictis colligi potest: est bonus text. in. c. finali. de penis. ex quo dicebat ibi Andre. sicul. in recollectis se consuluisse cum quidam prior esset iniuriatus a suis canonicis: quia cum ipse cantaret missam: z anteq̃ compleuisset venerunt canonici z ceperunt cantare alta voce: vnde ille prior eos excõmunicauit: valuit excõmunicatio: quia processit culpa ex parte canonicorũ nisi j triduũ satisfacerent de iniuria sibi illata per. c. romana. §. caueãt. de sen. excom. lib. vj. vnde nõ fuit necessaria alia monitio fm eum. quod dicit esse vade nota. ad limitandum. c. sacro. de sen. excom. potuisset allegare dictum Jnnoc. in. d. c. venerabili. de censibus. de quo per Feli. in dicto. c. reprehensibi-

Universidad de Deusto Biblioteca

lis de appella.colum.ij.versic.ij.quod dicitur.z Fel. in.c.cum sit romana.eod.titul.viij.col. de quibus ego memini in.e.j.de iudi.fo.v.fin.col.ver.idem dicas in meis recollectis.TJO. Caueant tamē prelati z iudices ecclesiastici ne sint faciles i excommunicando maxime pro leuibus culpis vt dicit text.in c.nullus.z.c.nemo.xj.q.iij. Apostolū imitantes qui non nisi ter excommunicauit z pro grauissimis criminibus.vt habetur Galataruz.j.vbi apostolus excōicauit Angelos et alios euangelizantes aliud euangeliū dicit tbi Sanctus Tho'. qō hāc excōication em protulit Apostolus nō propria autoritate: sed autoritate euangelice doctrine cuius minister erat.cui? doctrine autoritas hz: vt q̄cunq; ī illam dicūt excludendi z repellēdi sunt iuxta illud Jo.x. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in nouissimo die:z propterea ista excōicatio comprehendere poterat angelos secundū eum. ¶Itez prima ad corinthios.v.apostolus excōicauit fornicantem patris vxorem z tradidit eum sathane in interitum carnis. ¶Item prima ad timotheum.v. Apostol? excōmunicauit hymeneum z Alexandrum circa fidē naufragantes tradens eos sathane: vt discant non blasphemare. ¶Mathei etiā.xviij. dicitur de illo qui ecclesiam audire cōtēnit: sit tibi sicut ethnicus z publicanus.z habetur in.c.si peccauerit.ij. q.j.z in.c.nouit.ē.de iudicijs. ADDJ Alde Archid episcopum Florentinum parte.ij.ti.iij.c.vj.§.fina. TJO. ethnici enim sunt extra ecclesiam: ergo z illi qui ecclesiam audire contemnunt per excōmunicationem extra ecclesiam sunt ponendi: abijciendi et expellendi sicut heretici et infideles per excōmunicationē quidem separatur quis a cōmunione fidelium z participatione sacramentoruz vt traditur in c.ij.ē.de exceptio.z priuatur suffragijs quibus homo munitur contra impugnationē sathane. ppter quod de ecclesia deijcitur iuxta illud canticoruz.vj. terribilis vt castrorū acies ordinata.ī.demonibus. ita declarat Sanctus Thomas.j.ad coun.v.colū. ij.vide bonum text.z ibi Innocē.z Abb.in.c.si quis presbyterorum.ē.de re.ecc.non alie.z habetur in.c. audi denicq.xj.q.iij.et quo dicebat tbi glo. signāda quod excommunicatus dicitur tradi sathane. quia diabol? habet in eo potestatem quasi in pecore suo vt.xxiij.q.j.§.his autoritatibus.in fi.z tenet Hosti. in.c.ita quorundam.j.de iudeis.quem refert z sequitur tbi Joā.de anania.iij.colum. z hmē est ām eos quod excommunicatus nō ita faciliter resurgit: nec recuperat gratiam dei sicut alius peccator non excommunicatus. ¶Et oratiōes z elemosine z alia opera de genere bonorum:sunt excommunicato debitora quam in alio peccatore:z Angelus deputatus ad eius custodiam: non ita operatur in eo sicut in alio. ¶Est enim excommunicatus separatus ab ecclesia:z tēt ationi sathane expositus:vt liberius ruat in peccatum secundum illud apocalipsis. vltimo.c. qui in sordibus est sordescat adhuc. traditur excōmunicatus sathane in carnis interitum quia vt dicitur galatarum vlti.qui seminat in carne de carne et metet corruptionem. ita declarat Sanctus Tho. vbi supra. ADDJ Cui adde bonum text. in.c. ois christianus.cum.c.sequenti.xj.questione tertia. vbi dicitur q̄ excommunicatus fit membrū diaboli z extra ecclesiam dei. TJO. que sunt valde notāda cōtra excommunicatos:vt nullo modo excommunicationem ferant nec in ea perseuerēt. quoniā maximā vim hz excōicatio.vt ex predictis apparet. Ex quo videtur merito reprehendenda glo in.c.quodcirca. xvij.q.j.dū dicit q̄ excōmunicatio quo ad deū parū aut nihil operat.de qua meminit Abb.in.c.ad p bandum.de re iudi.iij.col.z in.c.dilectus in fine.de appel.z in dicto.c.si quis presbyterorum.in princip. vel oportet eam intelligere de excōmunicatione iniusta ſm Abba.z Ananiam in.d.c. ita quorundam qui latius loquuntur. videas per te. ¶Ecce quam graue damnum affert excōmunicatio iustaz consequenter quomodo iudices (quantum possibile sit) debent ab excōmunicatione abstinere:vt non excōmunicent nisi pro grauissimis culpis: non autē pro leuibus vt dicebant canones predicti. ¶Ex quo infertur vnū mirabile z quotidianū quod excommunicatio generalis ab homine lege vel statuto prolata contra furantes res ecclesie nō artat eos qui res paruas z infimas subtraxerunt vt puta candelam vel clauum.z.c.quia cū canones predicti prohibeāt excommunicare pro leuibus culpis z excōmunicatio non liget nisi ex intentione proferentis vt dicit illa glo.notanda in.c.ad apostolice.infra de clerico excommunt.mi.non est verisimile q̄ iudex voluerit excommunicare contra dispositionem iurium predictorum.ista est noua z singularis decisio domini Abb.in dicto.c.primo.ē.de iudicijs.iij colum. quē alij moderniores sequuntur.quod dictū ego sequutus fui dum ordinarie legerem illum textum. Sed dicebam tutius esse pro animabus tenere contra: quia voluntatem iudicis ignoramus.z bonarū mētium est ibi timere culpam vbi culpa non reperitur vr.c.consilium. supra de obseruatione ieiuniorum

23 cum concordantijs. ADDJ A voluntate autē † tu dicis excommunicationis vinculum dependet. gl. not.in.c.apostolice.de clerico excom. mt. de qua.ē. habita est mentio. TJO. ¶Secundo infert aliud non minus aduertendum quod si aliquis fuit vocatus ad iudicium pro releui z venit:noluit tamen parere mandato iudicis aliquid precipientis:nō est excommunicandus quia ista est leuior culpa quam ei? qui noluit comparere: ille enim qui non comparet dupliciter peccat quia non comparet: z quia non paret:ille vero qui comparet z nō paret:peccat in vno: ideo mitius venit puniendus vt in simili not. Gloss. in cle.vnica de dolo z contuma. Talia in.l.properandum.§.sint autem.C.de iudi. facit ter.cū gloss.in.l. creditor.§.iussus.ff.de appella. ita decidit dominꝰ Abba.in.d.c.j.reputans hoc valde nota.ad intellectum predictorum iurium nemo z nullus. z gloriat se dixisse rem nouam.quē refert z sequitur ibi Franciscus aretinus.vj.col. Andreas siculus in.c.de causis.vij.colum.ē.de offic.delega. Sed ipse idem Andreas siculus in.c.causam:ē.de rescript.et in.c.olim eod.tit.dicit Abbatem vehementer errasse z dixisse contra casum expressum in.c. ex literis.ē. de constitu.in versi.quia non paruit:vnde propter hoc ille magister fuit excommunicatus.z istam opinionem ego sequor.et vltra ipsum allego text. expressum

c.certum.xj.q.iij.qui non patitur calūniam vbi littera dicit certum est pro his tribus criminibus aliquem excōicari debere.cum ad sinodum vocatus venire contēnit:aut si postquam illuc venerit:sacerdotalibus respuit obedire preceptis z.c.z sic vult ille tex.quod propter contumaciam in non parendo possit aliquis excommunicari.nec valet si dixeris quod ibi loquitur tex.quando fuit vocatus vt veniret ad sinodum:z sic non pro leui re vt dicebat abb. quoniam meo iudicio in hoc non est vis vtrū cōtumacia insurgat ex re magna vel leui:imo tanto maioꝛ est contumacia:quanto ex minori re surgit vt dicit glo.in.c.duo sunt.xcv.dist.qualiter cunq; ergo res periatur cōtumax etiā in non parendo poterit excommunicari.vt in expresso voluit sanctus thomas. iij.sen.di.xviij.q.ij.cuius verba.ē.retuli.vnde iura predicta.c.nemo z.c.nullus; non considerauerunt causam immediatam ipsius excommunicationis que est contumacia vt.ē.declarauit:sed causam mediatam id est ipsum delictum vel crimen super quo emanauit contumacia presertim quia illa iura de consilio z non de precepto disponūt.vnde si pro leuibus causis vel culpis velit iudex excommunicare valebit excommunicatio. ¶Istis sic prehabitis a quibus propter saporem calamū reprimere non valui:ad rem venio:z dico quod si maritus ob aliquaz contumaciam fuit excommunicatus in qua excommunicatione induratus longo mā sit tempore: si ex hoc vxoris doti periculū futuruz veresimiliter timeretur:ego vxorē circa doris exactionē cōsulendam crederem. Quid enim si maritus de hereſi suspectus excommunicatur:z in excōmunicatione durauit per annū:cuius perseuerantia addidit presumptionem presumptioni propter quā de iure pōt vt hereticus condemnari:vt.c.cū cōtumacia.de hereticis.li.vj.z per consequens eius bona cōfiscarentur. vt.c.cum secundum leges.co.ti.nōne propter huiusmodi periculū verisimiliter presumptū:vxori cōsulendum est:negari eī non potest quin per hoc dicatur maritus ad inopiam vergere.nam si ex hoc quod cepit mercantias exercere per mare:vel habeat res suas prope flumen vel in flumine:z ex alijs causis de quibus.ē.z.j.dicitur ad inopiā vergere: pari imo fortiori ratione idem erit dicendum in casu nostro quamuis nullam habeamus certitudinez futuri periculi:sola enim suspitio ad hoc sufficiens

24 est vt traditur in preallegatis iuribus. ¶Idem foꝛsan dicendum est †si pro alia causa,excōicatus esset: et per annum excommunicationem sustinuit: nam z tunc presumitur de hereſi vel infidelitate cōtra eum vt notatur in.c.rursus.z in.c.quicūq;.xj.q. iij.z in.c.j.ē.de iudicijs vbi dixi in meis recollectis. Ex qua presumptiōe resultat effectus magnus.prout fat eī tutam causam procedēdi contra eū p̄ officiarium vel inquisitores fidei iudices vt sciatur qualiter sentiat de fide eiusq; articulis et sacramentis vt notatur in preallegatis iuribus: presertim per glo.in.d.c.cū contumacia z ibi philippus insi.host. Jo.and.et alij in.c.excōicamus.§.j.eo.tit.abb.in.c. postulasti.de homicidio in fi.qui dicit sic debere intelligi text.in.c.fina.j.de penis qui de biennio facit mentionē: facti eī contingentia narrat. Sic etiam

deet intelligi glos.nota.in.c.contingit.supra de dolo z contu.in versicu.nanciſci in princip.que dicit q̄ō si quis pro causa ciuili fuit excommunicatus: et per mille annos in excommunicatione perdurauit: non per hoc censetur conuictus secus in criminali et sic intelligit dictum capitulum rursus et.c.quicunq. quam gl.velut singularem commendant ibi antonius; abb.z alij.z iudoticus singulari.cccv.incipiente de hoc heri.idem videtur sentire gl.iij.in.d.c.fi.j. de penis.vbi vide martianum in.iij.notabili. Sed quamuis non habeatur pro conuicto: post annū tamen habetur pro suspecto de hereſi vt possit cōtra eum procedi vt predixi:et merito.nam cum excommunicatio tantā habeat vim vt per eam excōicat? tradatur sathane possidendus:vt dictum est si maritus tanto tempore a sathana possideri: et quodā modo eius membrū effici patiatur: presumendum est quippe eum infidelem et hereticum. ¶Sicut vidimus in simili de eo qui cum aliqua,muliere matri

25 monij † contraxit per verba de presenti: postea illa viuente propria autoritate contraxit cum alia presumitur contra eū de hereſi adeo q̄ poterit inquisitor heretice prauitatis cōtra taliter contrahentē inquirere qualiter sentiat de sacramento matrimonij. ita notanter dixit lapus abb.in.c. accusatus de hereticis. lib.vj.in.§.sane.qui dicit q̄ sic alias fuit cōsultum.refert et sequitur ibi dñicus in fine.et Philippus in prin.illius.c.et doctor de Ulla diego episcopus Quetensis in suo tractatu de hereſi. q.ix. post prin.ver.infertur etiam:quia taliter contrahendo videtur cōmittere contra vnū de sacramē.eccle.z per consequens hereticus est habendus. vt.c.ad abolendam.j.de hereticis.bene facit ter.in.d.c.accusatus. §.cū vero. ADDJ Adde q̄ ille qui prima vxore viuente aliā superduxit:est infamis et debet acriter puniri.l.nemine.C.de incestis nuptijs. et ibi Bald. qui dicit idem de habente duas concubinas. Idem si habet vnā vxorē et vnā concubinā ſm cum. et talis coniugatus habens concubinā est excōicatus secundum cardinalem Salinonsem in suis constitutionibus.ti.de adulteris.vide abba.z que ibi addo in.c.ij de sponsa duoruū.merito contra eū qui duas habet vxores vtuas inquiretur. TJO. Idē fuit de mente Jacobi but.in.l.iij.C. de summa trinitate quem refert et sequitur Bald.ibi prope finem.abb. in.c.cum quidam.fina.colum.ver.item faciunt hec supra de iureiuran.et in.c.de homine.ij.colum.ver. z ex istis.infra de celebra.miſ.eps in preallegato loco vbi dicunt quod si † monachus professus relicto

26 claustro clā matrimoniū contraxit est excōmunicatus ipso iure:vt cle.vna:de consan.et affini.et potest inquisitor heretice prauitatis contra eū procedere quod reputant valde notandum:q; facit ad multa. ¶Ex quo meo iudicio idez posset dici de eo qui in sacris ordinibus constitutus clā matrimoniū contraxit:vt nō solum perdat beneficia z incurrat alias penas de quibus in.c.j.ē. de clericis cōiugatis z prima partita.ti.vj.l.xij que incipit casando:et si excōmunicatus ipso iure:vt.d.cle.vna.imo etiā reddatur suspectus de hereſi vt possit contra eū per inquisitores procedi.quod tenementi ad extensionem iuriū predictorum. ¶Idem ego dicerem econtra de eo

7 ¶ qui post matrimonium contractum per verba de
presenti ettam si per carnis copulam non fuerit con
firmatum aliquem de sacris ordinibus clam suscipe
re presumpserit.quo casu matrimonium non dissol-
uitur:nec ipse in susceptis ordinibus ministrare po-
test:nec ad superiores ordines prouehi:nec ad ali-
quod beneficium vel officium ecclesiasticum valet
promoueri:nisi religionem approbatam ingressus
profiteatur:vt disponit notabilis extrauagans que
incipit antique concertationi.et vltra hoc potest per
inquisitores contra eum procedi vt appareat quali-
ter sentiat de sacramentis. ¶Idem ergo erit in ca-
su nostro in marito excommunicato:et in excommu
nicatione perseuerante per annum.nam per hoc vi-
detur cõtemnere excommunicationem|et superiorẽ
excommunicantem vel ius excommunicationẽ im-
ponens:quia tanq̃ inobediens: grauissime peccat.
c.sciendum.viij.questio.prima.et idololatrie pecca
tum incurrit.quia peccatum ariolandi est non obe-
dire.et scelus idololatrie nõ acquiescere. peccatum
igitur pagãnitatis incurrit quisquis dum christia-
num se esse asserit sedi apostolice obedire contẽnit.
ita dicit Gregorius vt habetur in cap.si qui presby
teri.lxxxj.dist.tanto igitur tempore maritus ferendo
excommunicationem: non videtur bene sentire
de sacramentis: cum non faciat nec facere possit qõ
alij fideles faciunt et facere tenentur:non ergo lon-
ge distat ab heresi:et per consequens merito cõtra
eum procedi potest per inquisitores. in quo proces-
su expẽsas non modicas facere oportet:vt experiẽ-
tia docet:propter quas verisimiliter eũ ad pauper-
tatem vel inopiam venturum credendum est: ver-
git ergo ad inopiam vt sit locus repetitioni dotis.
presertim:quia vltra predicta tales excommunica-
tos lex regni quam edidit rex Joannes in oppido
de Guadalajara era.mccxc.acriter punit. dicit eñ
quod si excommunicatus in excõmunicatione tri-
ginta diebus perseuerat:penam sexcẽtum nummo-
rum incurrat. Siquidem sex mensibus in eadẽ per
durauerit:sex mille nũmos eroluat: et deinde quali
bet in die sexaginta nummos:insuper a loco sue ha-
bitationis expellatur. Et ita quodammodo fit erul
vt sit locus repetitioni dotis. Concludo igit ex om
nibus predictis quod vbicunq̃ excõmunicatio ma-
riti affert de presenti vel afferre potest in futurũ vxo
ri dotis periculum:poterit vxor illam repetere: a-
lias secus. Et ista tene memorie tanq̃ ab alio non
tacta. in quibus si aliquid impertinenter dictũ est:
parce lector:tantum enim salis habebant:quod:me
inuito:inobedientes calamus lacerauit habenas. Re
deundo igitur ad propositum vnde sumus egressi
28 dicetur maritus ad inopiam ¶vergere si eius bona
essent publicata vel saltim eorum pars.ita notanter
voluit Bar.in dicta lege si constante.in quinta que-
stione prime partis.per text.in lege si marito eo de
titulo. Sed Joan.de Imol.in dicta lege si ¶marito
in fine tenet contrarium.et ad illum textum respon-
det quod loquitur quando matrimonium est solu-
tum.quod sequitur Lancelotus desius in dicta le-
ge si constante.ij.columna.in puncip. quia leges il-
lius titu.cõter loquuntur in casu soluti matrimonij
vt per|har.in rubr.eo.ti. Itẽ si in casu.l.si marito ma
trimonij cõstaret:obligatio qua tenetur maritus
cũ sit conditionalis si matrimonij|soluatur.nõ trã-
iret in fiscum per.l.quotiens in fi.fm intellectũ bar.
ff.de nouatio.cũ autem obligatio dotis trãseat ibi
in fiscum per publicationẽ partis bonorũ:videt pu-
rificata:et sic solutũ matrimonium fm eũ. Sed mi-
randum est quod non viderit eũdem Jo.de Imo.
in.d.l.si constante in.v.col.vbi dicit quod licet ista
procedant fin illa tẽpora hodie tñ etiã sine aliqua
publicatione bonorũ dicetur maritus ad inopiam
vergere vt sit locus repetitioni dotis: et multo for-
tius quando pars bonorum quãuis maritus alias
sit diues et soluendo ex bonis sibi manentibus. et
hoc teneas. ¶Dicetur etiam maritus ad inopiam
vergere:vt paretur vxori actio pro restitutione do-
29 tis a tempore adite hereditatis si a ¶ patre suo fuit
exheredatus ex iusta causa.vt.l.filium.§. sed cũ ex-
heredatio.ff.de cõtrabulas. et.l.Papinianus. §.
si conditioni.ff.de mofft.testa.et.vj.parti. tit.viij.j.ij.
tenet Barto.in dicta lege si constante.§. si exhere-
dato.de quo ibi per modernos.et per Joã. campe-
tium in tracta.dotis.iij.parte.q.lxxij. et latius per
Bald.nouellũ in tractatu dotium parte.vij patuile-
gio.xxxij.xxxiij.vbi videas. ¶Ex predictis atten-
tari potest quod si maritus omnia bona sua habet
in edes:et ex negligẽtia vel desidia earum|cloacas
non mundauit vel non refecit:cum possit:dicet ma-
le|vt substantia sua:et ad inopiam vergere quoniã
immunditie cloacarum ruinas minantur: vel si nõ
reficiantur vt.l.puma.§.sub hoc titu. ff. de cloacis.
¶Idem si fundamentum edium aqua vitietur seu
corodat qõ mari9 cũ possit reparare negligit:nã
vitiato fundamento corruit edificiũ.l flumium. §.
idem seruus.ff.de dãno infecto. ¶Idem si mari9
edes habeat apud puteum alte fossum:nam ibi pa
rietes domus secure stare non|possunt. vt dicta le-
ge fluminum.§.fi.si ergo ex hac causa maritus ha-
bet res suas vel matorẽ partẽ earũ i periculo:dicet
ad inopiam vergere. ¶Idem si tecta domorũ non
repararet.quia rectorũ neglecta procuratione edes
pluuijs infecte pereunt.vt.l.cum quilibet.c.de con
ditis in publicis horreis.l.x. ¶Idẽ si haberet omni
a bona in frumento.et illud imueterascens nõ ero-
gauerit:qa vetustate species corrupta dãnũ affert
vt lege prima.eodem titu. ¶Idem si frumẽto are-
nam vel quid aliud immiserit.ita vt vt difficilis fit
separatio:qa talis cõmixtio corrupit frumentũ ¶ dã
num affert.l.si seruus seruũ.§. Itẽ si quis frumento
ff.ad.l.aquiliã. ¶Idẽ si maritus habens oia bona
sua vel matorẽ partẽ i tumẽtis ipsa male tractaret
ita vt eius culpa pereant vel perire possint. ar.l.j.C.
de cursu publico.l.xij. ¶Idem si aggeres|maris9
non faceret: vel fluminis non auerterit: vel edificia
vetera non fulcit si iter nõ refecit:si arbores in locũ
mortuarũ non imposuit:si seruos infirmos non cu-
rauit:si seminaria pro vtilitate agri non fecerit:vel
horreum non construxit:si moles in flumen nõ pro-
iecit causa faciendi portũ vel causa munitionis: vel
domus vel fundus rueret vel pclusa molendini: q
oia ista|sunt impẽse necessarie|sine quib9 res perit
vel minuit.l.j.ij.et.l.impen.ff.de impen.in rebus
dota.facti. Et sic marit9 ea omittẽs dicet male. vti

substantia sua si exinde sequitur vel sequi potest to-
talis rerum perditio vel diminutio in omnibus bo-
nis mariti vel maiori parte eorũ: ¶ per consequẽs di
cetur vergere ad inopiam ¶Idẽ si maritus ince-
pit nauigare cũ omnibus bonis suis vel maiori par
te tẽpore nõ apto ad nauigandum puta kalendis
octobris vsq; ad kalendas Aprilis quia verisimile
est q; patietur naufragium vt.l.quoties. C. de nau-
fragijs.lib.xj.¶ quinta particu.titu.ix.l.ix. ¶Idem
si maritus fornacarius sit negligens in custodiẽdo
ignem qi nec extinguit: nec ita munit ne euagetur
vel si est negligens in eligẽdis ministris qui diligẽ-
ter ignem seruent.d.l.si seruus seruũ.§.si fornacari9
cum sequen.ff.ad legem aqui. Si ex hac causa spe-
ratur periculum totius substantie vel maioris par-
tis rerum ipsius mariti dicetur male vti substãtia
sua: ¶ ad inopiã vergere. ¶Idez si maritus fuit ne
gligens in petendo sibi caueri de dãno infecto: cuz
vicini edes minantur ruinã.que postea cadẽtes ma
riti edes destruxerunt.nõ enim tunc habet actionẽ
dãni infecti.vt.l.qõ forte.ff.de damno infecto: et nõ
sibi prospicere cautione damni infecti cũ possit cul-
pa est.l.qui bona fide.§.cuz inter edes.ff.eo. Si igit
ex hac causa maritus patitur vel pati speratur oim
30 bonorum vel maioris partis periculum dicetur ma
le vti substantia sua ¶ consequenter ad inopiam ver
gere. ¶Idẽ si habeat edificia in loco palustri vel
harenoso.quia naturaliter sunt loca vitiosa ad edi-
ficandum.l.fluminum.§.vitiũ autem.ff. de dãno in-
fec.que lex bene facit ad ea que.s.dixi.eo.li. de edi-
ficio in flumine vel prope flumen apposito. ¶Idẽ
dicendum est si maritus incipit facere maiores ex-
pensas:quã suppetant facultates. nã per hoc verisi-
militer creditur eũ ad paupertatem venturũ et per
consequens dicitur ad inopiã vergere. ita dicit sin-
gulariter ¶Pau.de ca.in.d.l.si cõstante.col.ij. versic.
postea per autenticã.ad qõ bene facit tex. norand9
in.l.iij.in prin.ff.vbi pupillus educari debet.vbi iu-
risconsultus cõsulit tutorũ q; moderate alimenta pu
pillo decernat vt nõ vniuersum redditum patrimo
nii in alimenta consumat. inde sumpta fuit lex re-
gia.vj.parti.tit.xvj.l.xx.ex quo colligit glo.in.d.l.iij.
versi. posse ssionibus vel aliunde habet expendere fz
semp ita facere vt ex redditu aliquid supersit. ¶ no.
ibi Bald.facit.c.j.de restitutio. Ad idem tex.in au
ten.vt determinatus sit numerus clericorũ in princ.
colla.j.vbi dicitur q; non debent esse ro; ministri in
ecclesia vt illorum expensis sanctissima ecclesia inci
dat in causam mutuorum matrimoniorum ¶ paulatim
ad nouissimam inopiam deponantur. ¶ paulopost
dum dicit sed ad inop am descenderent nouissimã.
et postea subdit ¶ quẽadmodum non fiat prouide-
mus.nam si nõ aliquis terret libenter eũ qui vltra
substantiã suam expendit:quomodo non de his no
bis est cogitandũ ¶c.dicit Angelus q; ille ter.est no
ta.tradit enim doctrinam quis nã dicatur prodig9.
appellatur enim ¶ prodigus qui vltra propriam sub-
stantiã expendit. Expendere vltra propriã substan-
tiam dicitur si expẽdit vltra suã substantiã quã ha-
bet tẽpore quo expẽdit.qõ itellige qñ expẽdit vltra
necessitatẽ in casu vbi non debet expendi vt.l.fina.
C. de cura.furiosi.¶ per istas leges habes determi-
narũ quis intelligatur prodig9 fm Ang.vbi.s. Ad
predicta facit glo.ff.j.iuncto tex.in.c.qm.s. de vita ¶
honest.cleri.dñ dicit habendã rationẽ expensarũ.¶
dicit Abb.ibi q; debẽt aduertere maxime iuuenes
vt tantũ expendãt ¶ nõ amplio9:quãtũ habẽt in red-
ditibus.imo consiliũ est vt semper aliquid supersit:
nã si quis expendit tantũ quantũ hz in redditib9: ex
casu aduerso:efficitur pauperior vt patet in turibus
preallegatis. hoc idem consuluit sanctus Bernar-
dus in epistola de regimine domus. audi inquit et
attende q; si in domo tua sumptus ¶ redditus sint
equales:casus inopinatus põt destruere statũ ei9.
fortius ergo cadet si maiores fecerit sumpt9:quam
sint redditus.iuxta illud quis pl9 expẽdit: q; cẽsus
summa rependit:nõ admiretur si pauperta|grauetur. ADDJ Adde Abb.in.c.apostol9 scõo notabi
li de censibus.¶ tex.in.c.de monachis de preben. et
que ibi addo ¶.c.j.de institutioni. TJO. Chris et
alijs similibus casibus dicetur maritꝰ male vti sub-
stantia sua ¶ per cõsequens ad inopiã vergere vt lo
cus sit petitioni dotis cõstãte matrimonio. De qua
tñ inopia debet euidentissime cõstare vt vult tex.in
d.l.si cõstante in prin.ibi ex quo euidentissime appa
ruerit. ¶Constabit autẽ euidentissime de ¶ inopia
31 maritꝰ:vel eius vergentia ad inopiam: per eiusdem
mariti cõfessionẽ etiã extraiudicialẽ si confitetur se
inopẽ.¶ propterea mulieri dotẽ cõsignat: standum
est eñ huic cõfessioni:nec presumetur simulata fm
Dy.in.d.l.si cõstante que refert ¶ sequitur ibi Ang.
in prin.idẽ tenet Bar.in.iij.q.iij.partis. ¶ etiã bal.
idẽ sequitur Jo.de imol.x.col.ver.circa quartã ptẽ.
dicens q; si vir cõfessus est extra iudiciũ se vergere
ad inopiã:¶ restituit dotẽ vxori:tenet restitutio: dũ
modo nõ excedatur modus circa pretiũ rerũ quia
talis confessio tendit ad executionem obligationis
preambule non autẽ ad obligationem inducendã.
Hoc idem tenet Cyn.in.d.l.vbi adhuc.q.xij. et ibi
Salice.in.§. creditoribus in princ.¶ Albe.pe.colũ.
ex predictis ¶ ibi Joan.fab.¶ collectarius in presen
ti|versicu. Sed nunquid maritus. campetius in tra
ctatu dotis.iij.parte.q.lvij.quod tamen ipsi intelli
gunt quo ad preiudicium solius mariti non autem
creditorum vt latius per eos videre poteris. quod
etiam tenent multi de quibus.s. in rubric. columna
cxxxv.§. ex predictis inferri potest ¶ Bald.nouelli9
tractatu dotis.ix.parte.viij.speciali.de quo.j.fiet mẽ
tio.j.ver.fateor tamen. ¶Constabit etiam per opi
nionem vulgi que habet quod maritus ad inopiaz
vergit.argumen.text.in.l.cum delationis.§.asinaz.
ff.de fundo instru.et l.de minore.ff.de questionib9.
et.l.prima.ff.de flumi.ita dicit gl.in.d.l. vbi adhuc.
et in dicta autentica de equalitate dotium.§. illud
iij versicu.inchoante.Ad quod bene facit tertius.et
quod ibi not.in.l.si vno.in principio. ff. locati.¶ in.l.
si pro eã.C.mandati. vbi dicitur quod si dubitatur
vt.um fuerit sterilitas vel vbertas:vulgi opinio at-
tenditur.ita dicit gloss.in dicta lege vbi adhuc.¶ ibi
Odofredus ¶ in autentica quod locum.C. de collatio
nibus Cynus in dicta.l vbi in prima oppo.¶ ibi
Bald.in.v.colum.in prin.ver.querit hic glo.Albe.¶
Sali.in prin.versi.¶ subiungit glo.Bart.in.d.l.si cõ

Universidad de Deusto Biblioteca

stante.col.ij.versi.circa primū quero.z Henricus in presentī.prope fi.z Hostiensis in summa.ti. de dote post diuortium restituenda §.z quādo cōperat.ver. hodie autē intelligitur. ¶ Vulgi autez opinio sunt
32 vicini:per quos melius cū per alios probātur paupertas vel diuitie:vt volunt glos.singularis ꝑm Angel.abi.in.l.ij.C quando fiscus vel pupa.z tz Bal.in d.l.vbi.z in.l.primus.§ j.col.vj.versi.z nota q̄ vicini C.de iure delibe. ¶ Ratio predictorū est quia vicini presumuntur scire ea que vicinos suos tangunt.l. dño horreorū.ff.locati.l.j.§.j.ff.de flumi.c. cum dilectus. de purga.cano.z.c.quāto.z.c.quosdā.z.c. literis.de presump. ¶ Et inde est q̄ si testis dicat scio ritium ad inopiā vergere interrogatus de causa dicat.scio q̄ sum vicinus:probat ꝑm Bar.in.l.j.ff.si cer.peta.z in.l.de etate in.ij.q.principali.ff.de minо.z in tract. de teste.tij.col.z in.l.de tutela.C.de in integ.restitu. mi Bal.in auten.quas actiones.in fi.C.de sacrosan. eccle.z in l.conuenticulam.vj.col.C.de epis.z cle.z in l.testium.fi.colum.C.de testi.z in l.primo.vj.co.ver. nunc venio ad secundam partem.C.de seruis fugitiuis.z in.l.quicunq; in princip.eo.ti.z in.l.j.C.de collu.dete.z in.c.j.§.sacramentū.de consue.recti seu.et in.l.data opera col.xiij.C.qui accu.non pos.Ange.in auten.de heredi.z falci.§.hinc nobis.ij.col.z inlauten.de testi.in fi.princi.Abb.in.d.c.quosdā. Andre. sicu.in.c.j.§.de offi.delega.co.xij. Franciscus de curte in repetitione.l.admonendi.ff.de iureitur. charta xxix.colum.j. Felinus in.d.c.literis. ADDJ Adde predictis quod notat Barto.in.l.si ita.§.fi.ff.de fun
33 do instructo vbi dicit q̄ dānū † quod datur in agris potius dicitur datū a vicinis cū ab alijs. JdĒ dicit de furto:de quo ēt p eūdē Bar.i.l.dños.ff.loc.vbi dicit q̄ officiales quando committuntur maleficia occulta consueuerunt capere vicinos a quibus verisimiliter potest declarari veritas.z de facili possunt torqueri.vide Bald.in.l.j.C.locati. Bar.in.l.in eos in fi.ff.furti aduersus nautas.z in.l.j.in principio.ff. de officio prefecti vigilum. vbi dicit q̄ quando de nocte fieret aliqd furtū possunt custodes torqueri: vt furem indicent.facit quod voluit Barto.in.l.bo minorum.§.tormenta.ff.de questionibus.z Bald. in.l.inciuilem.C.de furtis.in illa questiōe.Si res fur
34 tiua inuentatur apud aliquem:an presumatur † q̄ sit fur.z concluditur ꝑm glos.q̄ non nisi propter qualitatem persone z frequentiam actus de aliquo male presumeretur:secus si esset persona grauis z honesta. Jsta iustificant constitutionem ville de Madrid q̄ vbi reperitur damnū datum de nocte:et nescitur quis damnum dederit:presumitur datum ab animalibus qui damno proximiores reperiuntur. que presumptio habetur pro sufficiente probatione ad cōdemnationē. TJO. ¶ Ex quibus omnibus
35 patet † quod inopia mariti melius probatur per vicinos:q̄ per alios.apparet enim aliquando in patrimonio alicuius multa esse bona:z tamen later grandes alienum vt.l.fina.C.de alimentis pupi.pisl.et l.fina.in princip.C.de iure deliberan. quod extranei scire non possunt:sed vicini:qui quotidie conuersantur cum eo. ¶ Hoc tamen intelligе quando inopia viri prouenit ex actibus habentibus causam continuam:vel successiuam: vt pura si paulatim crescunt vel decrescunt facultates alicuius. quo casu testes vicini concludunt dicendo scio quia sum vicinus.vt videtur de mente Bart. in similibus terminis in.l. ciues.C.de appella.z in.l.heredes palam in princi. ff.de testa.z in l.si vero.§ qui pro rei.ff.qui satisda. cogan.z in.l.ab anastasio.§ nūtiatores.ff.ad turpi. quem refert Alexan in.d.l.si constante.col.xj.versi. item in quantum.dicit enim q̄ factū affirmatiuū habens actum permanentem potest transire in notorium:z hoc bene probatur per testes vicinos dicentes q̄ sciunt eo q̄ victus sunt.vt nota.voluerunt Sali.z Fulgo.in.d.l.j.ff.si cer.peta.z ibi alij moderniores Andre.sicul.in dicto.c.j.de offic. delega.col.xij. et Felt.in.d.c.literis.col.ij versi.est verum. inducentes ad hoc in sibi vulgatā doctrinā Ab.in.c.cū cām z in.c.j cōstitutis.de testi.dū dicit q̄ factum familiaris vel consanguinei:si habet causam continuaz vel successiuam:vt ibi per eos z per Feli.in.c. Petrus. j.colum.versi.fallit secundo.j.de homicidio.z in.c. cum omnes.ē.de consti.col.xxx.versi. sexta declaratio.vbi inter cetera allegat not. decisionem Anch. consi.cclxiij.incip. In christi ꝛc. ex narratis in facto vj.col.quem sequitur Joan.de ana.in.c. dilectus el ij.col.viij j.de simo.idem Ancha.in cle.j.de penis. et ibi Lardi.in versi.ciuitas.in.ij.questio. vbi dicit
36 q̄ ſ delictum commissum nomine vniuersitatis imputatur vniuersitati:si habeat causam successiuam: quāuis non precedat tractat⁹. quod est valde notandum z facit ad multa.de quo ego late scripsi in.c.fi. ē.de appella.fo.xiij.colum.secunda.versic. Sed ne dictum Bart.in meis recollectis loquens de mera adhibito per familiares iudicis. ¶ Ad cuius confirmationem facit textus singularis:qui alibi non reperitur:in.c.cum de beneficio.de preben.libr.vj. vbi
37 ex vnico actu habente causam successiuam durante per tempus legitimum:inducitur consuetudo ſ legitime prescripta:ad hoc commendatur per Abbā.in c.fina ē.de consue.z per Andre.sicu.in c. primo.xij. col.ē.de offi delega. Jdē sentit glo.antepe. in ꝑn.in c.cum ecclesia sutrina.ē.de causa possessio.z ꝓpter bene facit text.in.c.vno.§.si quis per triginta. si de feudo inter dominū z agnatos vasalli lis oriatur.ex quo aliqui dicunt quod si quis possideat aliqua bona iure maioratus per tempus sufficiens ad causandam seruitutem maioratus in illis:amplius dicentur bona maioratus:quamuis nō interuenant due vel tres generationes vel successores. vt videntur requirere Lynus z alij in.l.ij.C.que sit longa cōsue. et Jo.fab.in.§.ex non scripto.Instit. de iure naturali. ij col.versi.sed an necesse sit sufficiat ergo consuetudo taliter inducta vt videtur de mente Joan.andr. in spe.de instru.edi.§.cōpendiose.versi. sed nūquid dicemus.de quo meminit Angel.in.l.ij.ff.de testa. in princip.cuius cōtrarium tenet Alexā.in.l.si nō speciali. C.de testa.col.ij.ver. z an illud.de quo amplius non insisto quia non est presentis speculationis.scripsi alias iate in mea allegatione.xxxv.incipiente et si per ea que.fo.xij.j.colum.versic. Ex istis tollitur. ¶ Concludo igitur ad propositum nostrū q̄ si inopia mariti prouenit ex facto habente causam successiuam:vicini sunt testes legitimi et forsan meliores quam extranei: quia melius presumuntur scire fa

cta vicinorum. Secus tamen esset si inopia prouenit ab actu momentaneo:vt quia maritus vna nocte in ludo perdidit totam substantiam suam: vel si merces quas alibi habebat incendio perierunt vel 1
in mari fuerunt submerse: tunc enim vicini forte de hoc ignari non essent legitimi testes.bonus ergo iudex ex diuersitate casuum hoc poterit cognoscere. 2
¶ Fateor tamen quod cum in casu nostro cum de 3
viri inopia tractatur:non sit grane preiudicium ipsi marito:sed leue:ex quo de fructibus dotis debet alimentari vt infra dicetur:probatiōes nō requirunt 19
adeo integre:ac si de pleno ageretur preiudicio vt voluit Bar.in dicta lege si constante in.vj.q.iij.partis.facit quod in simili voluit ipse in lege a diuo pio §.si super rebus.ff.de re iudi.et in lege puma.in fine ff.de pacto.stipu.propterea sufficit sola mariti confessio etiam extra iudicium facta vt dictum est supra.col.xxvj.versicu.constabit autem.adeo quod si maritus qui etiam in veritate non vergebat ad inopiam (rebus dotalibus vxoꝛi redditis) velit penitere z confessionem reuocare non potest:quia per hāc restitutionē nō fit deterior:pditio dotis:imo melior: nec est verum q̄ ex tali restitutione resultet donatio inter coniuges (vt aliqui dicebant et male in dicta lege vbi adhuc) quoniam vxoꝛi non lucratur fructus cum habeant matrimonij oneribus deseruire. vt dicta lege vbi.ita signanter tenet Bar.in dicta lege si constante:in quarta.q.quarte partis quem alij moderniores sequūtur.et Petrꝰ de Ferraria in sua practica in forma libelli quo vxoꝛ agit ad dotem in verbo vxoꝛ quōdam.in fine. ¶ Si tamen ageretur contra extraneum ex dicta causa puta hypothecaria cū in eo versetur plenum preiudiciū vel si ageretur cōtra virum vel eius heredes ad dotis restitutionem soluto.matri.tunc requiretur plena et integra probatio et potuissent dicere contra mariti confessionem et ille potuisset eam reuocare docto de errore.vt dicit glo in.c.fi.de iureiuran.lib.vj.tenet Barto.in dicta lege si constante quem alij sequuntur. refert et sequitur Bal.nouellus in suo tractatu dotis.ix. parte tij.specialiꝰ quod tene menti. ¶ Unum finaliter nō est omittendum q̄ eo casu quo de probanda inopia mariti agitur:vel contra eum vel contra extraneū: non sufficit q̄ testes dicāt scio quod talis vergit ad inopiam:sed oportet q̄ dicant manifestum esse maritum ad inopiam vergere.ad hoc est tex.valde singularis qui forsan alibi non reperitur in.l.in rebus. §.fi.in verbo clarueriꝰ.C.de iure dotiū.quez ad hoc no ibi Bar.et sequitur Alex.in.d.l.si constante. col. xij.ver.et unum no.Jo.campetius in suo tractatu de dote.iij parte.q.xx.in fi.q̄ tene memorie:q̄ quotidie venit in practica. ADDJ Adde q̄ eo casu quo repetit vxoꝛ dotem a viro vergente ad inopiā: res viri non adiudicabuntur sibi pro dote ex secundo decreto:quia etiā si maritus assignaret:nō transfertur dominium vt no.Guillelmus de cunijs in.l.si notavit.§.denicq.ff.de peculio. Jsta ergo non est plena restitutio:sed ad cautelam.vnde non liberat vir nec alia eius bona ab hypotheca:q̄ tene menti.ita dicit Bal.in.c.j.§.vt lite non contestata.in prin.ver. quero si vxoꝛ ꝛc.vide iuxta hoc.j.§.xxj. TJO.
¶ Et per hoc me expedio de prima ratione quam aliqui assignant quare remouetur administratio dotis a marito ad inopiam vergente. scilicet propter malam administrationem.

Maritus bānitus an alimentari debeat de bonis vxoꝛis.

Matrimonium non soluitur licet vir damnetur in metallum.

Bona si ex vi statuti auferantur homicide z applicentur filijs:filij non tenentur ex eis patrem alere.

Sed quāuis ista iusta causa

videatur:alia tamen vigentioꝛ colligitur ex predictis allegatis iuribus.scz speciali fauore dotis ne pereat vt voluit glo.j.ver.ex predictis.in.d.l.vbi adhuc.z tenent ibi communiter oēs signanter Salice.in.iij. oppositione.z Bal.in.l.doce ancillam.C.de rei ven. interest enim reipub. dotes mulieribus conseruari: cum dotatas esse feminas ad sobolem prorceandā replendāq; liberis ciuitatez:maxime sit necessariū. ¶ Voluerunt ergo iura predicta quod dos hoccasu ponatur in toto:z non solum fauore dotis cōseruande.sed etiā ꝓpter liberoꝛum z familie alimenta prestanda.z ideo nō solū petitur dos:sed etiā donatio propter nuptias:que ad dotis securitatē prestatur vt dixit supra in rubrica.colū.lxx.ver. z ex istis. uno etiam petuntur bona parafernalia vt ex eis alatur maritus vxoꝛ:filij: et familia.vt dicta lege vbi adhuc.z.l.mutus.§.manente.ff.de iure do. cū alijs de qb⁹ infra. ¶ Et non solū sunt filijs communes sz etiaz filijs mariti ex alio matrimonio:imo z socer:si tanta est dos z tot sunt bona:que omnibus sufficiāt secūdū Lyn.in.d.l.vbi adhuc.quem sequitur alber. ij.col.in fi.ver.querit etiam Lynus.idem bar.in.d. l.si constante in vltima questione quarte partis.et sequitur ibi Alexander in fine principij.z collectarij in presenti versi.sed nunquid exiget. ¶ Sed lanzelotus in.d.l.si constante in fi principij hoc reprehendit motus quia si hoc verum esset: ex tali restitutione fieret conditio mariti deterioꝛ: quod esse non debet.nam dote non restituta maritus ex fructibus dotis vxoꝛis sue:non tenetur alimentare pungnos imo illos lucratur si superexcedunt onera matrimonij lege dotis fructus in principio.ff.de iure dotium:iuncta lege si paterno affectu.z quod ibi notat Bald.C.de nego.gest.ego allego tex.de quo ille nō fuit memoꝛ.in.l.quamuis.ff.soluto matrimonio vbi permittitur marito constante matrimonio soluere dotem vxoꝛi vt consuleret filijs vxoꝛis ex altero matrimonio indigentib⁹ ad alimenta vel alias:ex quo sequitur quod maritus non tenetur eos alimentare.ita intelligit text.in.d.l.mutus.§. manente.ff. de iure dotium. dum dicit se suosq; alat.s. filios eiusdem matrimonij:non autem alterius.non ergo poterit mulier ex fructib⁹ sic excedentibus onera matrimonij alimētare filios alterius matrimonij:quoniam isti fructus excedentes onera matrimonij:debent marito restitui vt decidit Bar.in.d.l. si cōstante in.viij.q.viij.part.z bonus text.in.l. lucius. in.§. ante peto.z quod ibi no. Jo.de imol.ff.de leg.ij. Aduerte ne decipiaris quia meo iudicio lanzelotus infideliter recitat Barto.z impudenter eum reprehendit. Bart.enim loquitur de filijs mariti alteriꝰ ma

Universidad de Deusto
Biblioteca

trimoniũ.§.quos sine dubio pater alimentare tenetur vt lege si quis a liberis.ff.de liberis agno.et.l.qui liberos.ff.de ritu nuptiarum.de fructibus igitur crescentibus potuisset maritus eos alere cum sint sui:ergo et vxor poterit et debebit similiter eos alere:filios autem vxoris ex altero matrimonio nõ potuisset alimentare per predicta. que teneas cordi. 1 2

¶Quod autem de alimentis marito prestãdis dixi intelligite etiam si delictum commisisset: propter quod esset bannitus:ita quod non conuersetur cũ vxore.nam et tunc mittet sibi alimenta secundũ speciem isto titu.§.fina.versi quid si vir est in bãno. quẽ referunt et sequuntur in presenti Jo.andre.prope fi. in ver.et ibi viri.Antonius in ver.et dic q̃ illõ.Cardinalis in.v.q.Albericus in.d.l. vbi ad huc.colũ.iij. ver.q̃d si marit⁹.lud.in.l.sicũ dotẽ.§.si marit⁹.ff.so.ma.et dixi in rubr.col.cccxiij.ver.et hinc est.p terem lege aduersus.C.de crim.expi.her. vbi dicitur q̃ maritus et vxor sunt socij diuine z humane domus: vt late dixi supra in rubr col.cccxiij.versi.operatur alium et quintum effectum. ¶Eadem.l.si cum dotem.§.si maritus.ff so.ma ibi quid enim tam humanum est:quam vt fortuitis casibus mulieris marito vel vxori viri participem esse.Uxor enim non obstante banno vel excõicatione:viro cohabitabit: infra de sententia excõ.c.inter alia.et facit glo. no.in.l. ij.ff so.ma.glo.ij. que vult quod licet maritus damnetur in metallum:non soluitur matrimoniũ:vt auct. de nupcijs. §.quod autem.z tamen dos repetitur vt l.si marito.eo.ti.ex qua glo.colligit Bald. ibi argumentum q̃ propter Bannum mariti quãquam non soluatur matrimoniũ:tamen dos venit restituenda constante matrimonio.z ad hoc allegatur quotidie illa glo.ꝑm eum.ergo ex ea alimentabitur maritus vt prediti post spe.vbi.ẽ.quem refert et sequit bar. et dicit esse menti tenendũ in.d.l.si constante. v.col. in fi.v.q. ¶Ad quod facit ꝑm eũ.d.l.mutuus. §.manente.ff.de iure do.ibi vt in exilio:vel insulã relegato parenti prestet alimoniam:aut vt egentẽ virum: fratrem:sororẽve sustineat.et ita vult ille text. quod filius tenetur alere patrem exulem.Idem vult text. in auc.de incestis nupt.§.si vero contigerit .ibi pascisceñ autem.z ibi no.Bar.colc.iij.z in auten.incestas.de incestis nup.ibi ab eis alatur.z ibi no.Bal. pari ratione tenebitur vxor maritũ alere. ¶Intelige sane:nisi maritus deliquisset in vxorẽ cõtra legẽ matrimonij cõmittendo forsan adulteriũ:ppter qõ vxor iudicio ecclesie recessit ab eo quo ad thorũ z mutuã cohabitationẽ quo casu dos reddenda est vxori:nõ tamen tenebitur vxor ex ea maritũ alimẽtare.quia peccauit in.l.matrimonij:z per cõsequens propter matrimoniũ nõ debet cõsequi premiũ.arg. l.si ab hostibus.§.si vir.ff.sol.mat. ꝑm Bald.in.d.l. vbi adhuc.v.co versi.pone vir. ¶Faciunt multa q̃ adduxi.ẽ.in rubr.col.cclvj.ver.limitabis scõo.z co. eccl.dum dicebam donationẽ factã viro ab vxore nõ confirmari morte vxoris:qñ maritus vxorem occidit. ¶Facit in simili.c. qz frustra.j. de vsuris vbi frustra legis auxilium inuocat: qui committit in legem.facit etiã tex.in.c.j.§.si omnem.de pace tenenda z eius vtola.vbi ex bonis que alicui auferuntur propter delictum non debet quis ali. ¶Et inde est quod si ex vi statuti homicide auferuntur bona et applicantur eius filijs:filij non tenẽtur ex eis patrẽ alere ꝑm Bal.in auten.bona damnatorum.C.de bonis damna.§.col.ver.hic quero. 3

☞ Uxor an sit dña dotis restitute.

Priuilegium a principe concessum intelligitur sine preiudicio alterius.

Res nostra nobis non debetur.

Ex his resultat effectus restitutionis dotis z donationis propter nuptias z assignationis rerum mariti.fit enim solũmodo ad tuitionẽ dotis:z vt ex fructibus maritus:vxor:filij:z familia alimententur ꝑm doctores cõiter oẽs in.d.l.si constante.z etiam in presenti signãter per Antoniũ in versi. vel dic q̃ illud z istud quem alij moderniores sequuntur:per hoc tamen vxor non consequitur earum dñium:vt libere possit de eis disponere:z ꝓpterea aliqui dicunt q̃ non datur vxori ad ea conse quenda directa actio in rem ratione dominij: sed solum ratione hypothece vel personalis vt voluit gloss.in ver.vendicare.in.d.l.vbi adhuc.z in.d.l.dotce ancillam.C.de rei vendi.quas multi doctores nõ leuis autoritatis sequuti sunt et Ange. in.d.l.si constante.et in lege seruum.ff. de manumissis. sunt de mente specu.isto titulo.§.finali.columna.v. ver.sed nunquid.quem sequitur Bald.nouel.in tractat. dotis.viij parte.in.vj.priuilegio.in limitatione x.et in vltima:vbi hanc partem pulchre comprobat:vt per eum videre poteris. Concludens quod per hanc restitutionem dotis:vel assignationem rerum mariti vxori non acquirit dominium: imo apud maritum remanet quamuis Cyn.Barto.Bald.z cuma. consilio.xcij.z nonnulli alij aliter sentiant vt ibi per eum.z per cãpe.in tract.dotis.iij.parte.q.lv. ¶In casu enim.d.l.vbi adhuc.nõ dicitur propria z vera restitutio dotis:cum ad hue:sit matrimoniũ et fiat hoc ad finẽ:vt mulier exinde se suosq̃ alat vt dictũ est. Et ideo licet alias in casu vere et proprie restitutionis transferatur dominium in mulierem sine traditione vt lege in rebus.C.de iure do.tamen in casu nostro non retransfertur dominium in vxorem et sic non potest intentare actionem in rem ratione dominij:quia nõ reperimus iure cautũ q̃ bona dotalibus(marito vergente ad inopiã)detur rei vendicatio mulieri:sed solum iura loquuntur de personali actione z etiaz de hypotheca.igitur ꝛc. ¶Nec obstat text.in.d.l.vbi ad huc. in verbo vendicat:quia imperator non habuit respectum ad vendicationem ratione dominij: sed ratione hypothece vt ibi sentit gl.quia largo modo dicitur vendicari res que auocatur per hypothecaz: cum ipsa sit actio in rem scriptam.vt.l.pignoris.C.de pigno.z in.§.item seruiana.inst.de actio.z ideo dicitur res vendicari per hypothecã.in.l.si fundus.§.in vendicatione ff. de pignor.hoc colligitur ex principio dicte.l.vbi adhuc.ad quod se refert illud verbum vendicare:duz loquitur de bonis mariti suppositis pro dote. hoc etiam declaratur per text.in lege in rebus.C.eodez tutulo ibi. hypothecas suas exercere iam nostra lege humanitatis intuitu diffinitũ est: ¶Preterea d.l.in rebus:dum loquitur de actione in rem danda mulieri:solum loquitur quando solutum est matrimonium. Item quando ler vel † princeps induxit aliquid de nouo in beneficium alterius illud debet censeri prouisuz sine tactura tertij:maxime quãdo posset tale beneficium transire sine dãno ipsius tertij.l.impuberibus.ff.de admi.tuto.l.ij.§.merito. z.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco pu. in capitulo quamuis de reseri.libro.vj. Sed si mulier efficeretur domina rerum dotalium propter superuenientem inopiam viri: consequenter maritus perderet dominium suum: z afficeretur damno. pone enim dotem esse amplam adeo q̃ fructus valde superexcederẽt onera mãmonij:si vir remaneret dominus:tales fructus superabũdantes cederent ei⁹ lucro:z si dña efficeretur mulier:eos perderet vir:z sic adderetur afflicto marito afflictior infortuniuz patienti qõ esse nõ debet:vt.c.ex parte.ẽ.de clericis egrotãte cuz concordantijs.z consequenter vxor non esset particeps infortunij mariti vt debet per.l. si cum dotem.§.si maritus.ff.solu.ma.z faceret contra.l.tam de mentis cum similibus.C. de epis.audi. pro hac opinione viget vna ratio satis euidens. Si enim vxor a principio quando matri. contraxit scit maritum inopem z sibi tradidit fundum dotalem:inopia mariti non impediret translationem dominij:qz concurrit titulus habilis z voluntas tradẽtis volẽtis cõstituere fundũ dotalẽ.vt.l.traditionibus.C. de pactis.paragrapho per traditionem. inst.de rerum diui.z si vxor voleꝛ transferre dominium:non constitueret fundum dotalẽ.l.dotalẽ.§.ff.de fundo dotali.qui.text.est notabilis:si ergo inopia mariti a principio non potuit impedire dominij translationem fundi dotalis: ergo inopia superuiens non auferet marito tale dominium. Ar.l. ꝑe furioso.ff. de his que sunt sui vel alieni iuris. Item pro hac opinione videtur text.in lege seruus dotalem.ff.de manumiss.duz vult quod viro ad inopiam vergente:res dotalis debetur mulieri. Si debetur ergo non est domina. † res enim nostra nobis non debetur.§.primo inst.de actionibus. Itẽ si diceremus eam dominam z dari ibi reivendicationem ad fundum dotalem concurrerent specialia contra.l.j.C. de dotis promissione.primum q̃ cõstante ma.fieret dotis restitutio contra.l.ij. in prin. ff.soluto matrimonio.cum concordantijs.secundus quia transferretur dominium sine traditione contra.l.traditionibus.C.de pactis.tertiũ quia mulier haberet hypothecatam rem suam contra.l.nec pignus.ff.de re iudicat.quartum quod mulier fieret domina sine titulo aliquo contra.l. nunqꝫ nuda.ff. de acqui.rerum domi hanc partem finaliter repetio tenere lanzelotum decium in.d.l.si constante. colum.vj.qui pulchre respondet ad aut.quod locuz. C.de colla.vt per eum videre poteris.z ista magis placet propter predicta.vel potest dici prout dicebat hostis.in titu.de dote post diuortium restituenda.§.z quando competat ad finem.versi.in his autem.quem multi alij sequuti sunt quod dabitur vxori hoc casu rei vendicatio vtilis:mariti enim est dominiuz directum.de subtilitate legis: vt inst.de rerum diuisio.§.per traditionem z.C.de rei vendicatio.l.doce ancillam.z.C.de iure dotium.l. in teb⁹ vt ibi lattus per eum.qualiscunq; sit actio ipsa non cõsequitur dominium verum: sed solum administrationem dotis vt ex fructibus ipsa:maritus:filij z familia alantur vt in precedentibus dictum est.z propterea non est opus super hoc vltra procedere: vel potest dici quod tunc demum vxor acquirit dominium rerum mariti sibi redditarum: quando egit contra maritum actione personali pro sua dote:que forsan consistebat in pecunia z loco illius data fuerunt vxori insolutum bona mariti.quia cuz datio in solutum vicẽ venditionis obtineat vt.l.si pridium.C.de euictionibus.cum similibus.merito earum rerum acquirit dominiuz vt est de mente bar. in.d.l.si constante.

☞ Dos a marito propter vergentiam ad inopiã restituta vxori si deterioretur vel pereat cuꝰ erit periculum.z nu.7.

Res perit illi cuius est.

Res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis marito non existente soluendo:in qua re vxor prefertur omnibus creditoribus.

Estimatio rei dotalis an faciat emptionẽ z qñ.

Estimatio rei facit quẽ teneri ꝺ casu fortuito z inducit generalẽ renuntiationẽ casuũ fortuitorum.

Bona dotalia si vxor ex falsa causa inopie restituta pereant vel deteriorentur imputari ꝺz marito ex quo vxor nõ est facta locupletior.

Maritꝰ si ex causa necessaria(puta qz vergit ad inopiam)soluit dotẽ si res perẽt vel deteriorentur an erit liberatus ab vxore.

Uẽditor si nõ vult recipere ꝓtiũ z emptor illud deponit si pretiũ perdatur imputaꝫ vẽditori periculũ.

Si rẽ tuã tibi per nũtiũ quẽ misisti remisi:periculũ erit tuũ secus si elegerim nuntiũ.

Casus fortuitꝰ cõtingẽs non imputaꝫ eligẽti si non fuit in culpa in male eligendo.

De casu fortuito non tenetur quis si culpa precessit si talis casus interuenisset etiam culpa non interueniente.

Res si erat equaliter peritura apud dñm nõ tenek detinens ad eius estimationem.

Jus offerendi quod competit possessoribus bonorum mariti contra vxorem repetentem dotem non hz locũ qñ vxor repetit dotẽ cõstante matrimonio.

Fundus in dotem datus marito si maritus nõ prestitit domino feudi seruitia debita an mulier perdat feudum.

Ex istis infertur ad vnum satis notabile z quotidianũ.qõ tãgit solus bar.in.d.l. si cõstante in prin.cõsi.xvij.in.v.q.quarte partis vbi querit:qd si res quas marit⁹ vxori pro sua dote ex causa mopie restituit:fierent † deteriores:ad quẽ in commodum pertinet:decidit quod si fuerunt restitute in pignus z hypothecam.periculum est viri.vt C.de pigno.act.l.pignus. hoc mihi satis placet in terminis in quibus loquitur Bar.s.qñ vxor egit hypothecaria pro sua dote contra maritum ad inopiam vergente: et ex bonis mariti loco pignoris fuerũt assignata vxori certa bona mariti:z quod sic

oquitur apparet ex his que antea dixerat in quarta.q. pone inquit quod vir constante matrimonio extra iudicium vroꝝ restituit cetera bona pro sua dote ⁊c.in.q.v. dicit quod tales res restituet ⁊c. ⁊ sic loquitur de rebus de quibus in quarta.q. fecit mentionem: ⁊ in hoc nihil dubitationis habet sua decisio. Nam ex quo bona data in pignus: erant mariti eius est periculum vt. d.l. pignus ⁊.l. que fortuito. C. de pign. act. ⁊.l. incendium. C. si certum peta. ⁊.c. vno. §. de commodato. nisi culpa vroris accidisset vt traditur in preallegatis iuribus. ¶ Secus tamen esset si vxor pro suis rebus dotalibus egit contra maritum ad inopiam vergentem quod potest vt est casus in.l.in rebus. C. de in. dot. ⁊ res ille dotales fuerunt assignate iure pignoris vroꝝ: que postea fuerunt incommodum. Nam tunc periculum est. fortuito casu superueniens: vroꝝ imputatur si res fuerunt date inestimate. Secus si estimate. ea estimatione que facit emptionem. vt. d.l. plerumq; ⁊.iij. parti. ti. xj.l. xviij. ⁊. xxvj. nec puto bart. aliter sensisse. quoniam quando inestimate sunt: remanẽt vroris quo ad naturale dñium: vt nota. in.l. doce ancillam. C. de rei vẽdi. ⁊ consequenter eius tanꝯ domine erit periculum. q; datio in pignus vel hypothecã ex causa inopie mariti: non videtur earum qualitatez mutasse: cum ille ⁊ omnia alia bona mariti tacite erant hypothecata: vt. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. iudicabitur ergo de illis tanꝯ de rebus dotalibus hoc casu. ¶ Si autem res mariti essent vroris in dominiuꝫ restitute ex vera causa inopie: tũc pe-
2 riculum erit mulieris. q; illi res pertinet: cuius est: vt d.l. pignus: ⁊ erit commodum ⁊ incommodum sicut in alijs rebus dotalibus vt. l. iij. et l. plerunq; ff. de in. do. ⁊ dictis legibus regni. ita decidit bart. vbi supra. ego non bene capio intentionem Barto. Nã in principio huius membri videtur loqui quando res mariti fuerunt assignate vroꝛi in dominium quia forsan egit actione personali contra eum pro sua dote: ⁊ date fuerunt vroꝛi insolutum: que quidez datio insolutum venditionis vicem obtinet vt. l. si predium. C. de euictionibus cũ similibus. tunc enim res taliter assignate pereunt vel deteriorantur vroris periculo tanꝯ vere dñe. posteavero subdit bar. quod erit commodũ ⁊ incommodum: sicut in alijs
4 rebus dotalibus' ꝑm distinctionem. d. l. plerunq; ⁊ per hoc sentit q; iste res vroꝛi assignate: sunt dotales ⁊ tãꝯ dotales iudicari debent. quod est ꝓrarium eius quod antea dixerat. Unde si recte verba bar. eiusq; mentem capio: necessario dicendum est quod si res mariti assignantur vroꝛi pro dote in solutum per hoc efficiatur vera domina: periculum erit vroris. Si autem res dotales assignantur vroꝛi dominium pro dote: quia secundum opinionem bar. et aliorum transfertur dñium rerum dotalium in vxorem cui restituuntur propter mariti veram inopiam: quasi per hoc non mutetur natura dotis ⁊ res maneant dotales: ⁊ de eis vt de rebus dotalibus iudicetur: vt dicebat bar. seruata distinctione l. plerunq; vtrum fuerunt estimate: necne. Si enim fuerunt inestimate: remanẽt in dominio vroris: et suo periculo pereunt Sed si tradantur estimate: ea estimatione que facit estimationem: transeunt in maritum omnino respectu vtriusq; dominij. ⁊ postea restituuntur vroꝛi in dominium quia dantur ei in solutum: eius erit periculum. quia datio insolutum facit desinere res esse dotales: ⁊ transfert dominium in vxorem vt predixi. eius ergo erit periculum ex quo est vera domina. ¶ Intellige sane predicta quando res date in dotem fuerunt estimate ea estimatione que facit emptionem: quia transierunt in virũ habentẽ plura alia bona ex qb⁹ posset vroꝛ consuli super dote quo casu res desierunt esse dotales: vt propue ipsius mariti assignentur vroꝛi insolutum. Si tamen non haberet maritus alia bona: ꝙ uis ille res fuissent estimate vera estimatione: nõ ꝓhoc desinerent eẽ dotales quo min⁹ ad illas vt ad res dotales posset vroꝛ habere regressũ ita no. probat tex. iuncta gl. in ver. estimate. in. l. in rebus. C. de in. do. ⁊ ibi not. bald. ADDI Vide que scripsi in rubri. §. xvij. post principium. versicu. intellige quando. ⁊ versicul. intellige tamen. TIO. Ad idem text. cum glos. ⁊ ibi bar. in auc. siue a me. C. ad velleya. ⁊ in auc. sed tam necesse. C. de donati. ante nupt. ⁊ ibi not. bald. in quinta. q. bene facit quod in simili legitur ⁊ not. in. l. si vt proponis. C. de rei vendi. ⁊ in. l. cum vroꝛ. ff. de iur. do. ⁊ in. l. vroꝛ mariti. ff. isto tit. vbi ¶ res empta ex pecunia dotali efficitur dotalis: marito non existente soluendo. in qua re vroꝛ preferetur omnibus creditoribus secundum bal. in. d. auc. sed tã necesse. v. q. ꝓpter iura predicta que similiter ad hoc allegat bal. in. c. j. §. decedente. iij. col. in fin. de his qui feudum dare pos. li. feudorum. ⁊ in. l. interest. in fin. C. de vsufructu. ¶ Ex his inferens quod tales res estimate vere estimatione maritus qui non est soluendo non poterit alienare vel obligare. quod est valde notandum ⁊ pro singulari commendat franciscus de crema in singulari xix. Si autem ille res estimate remanent dotales: non obstante estimatione. ergo de eis vt de dotalibus iudicandum est. acsi nulla precessisset estimatio per iura predicta. per consequens pertinent periculo vroris. nisi dixeris quod hoc fuit introductum fauore dotis ne pereat: vnde non debet retorqueri in eius odium: quod fieret si rerum periculum ad vxorem spectaret. cogitabis super hoc quia non repe-
4 rio in specie tactum. ¶ Estimatio ⁊ autem regulariter presumitur facta vt faciat emptionem ex quo facta est commemoratio pretij vt nota. per glos. ⁊ doctores in lege. si inter virum. C. de iure dotiũ ⁊ in. l. si estimatis. ff. soluto matrimonio [vt. glos. in. l. j. ff. de superficiebus.] ¶ Intellige quando pretium est rei condignum. et estimatio fit in ipsa rei traditione a principio: secus si ex intervallo. Nam tunc non presumitur fieri nouationis causa vt. l. fin. C. de noua. sed causa probandi interesse. ita notanter declarat Bald. in. l. ex conuentione. C. de pactis ver. iij. casu. Idem dicas si in estimatione poneretur aliquod pactum emptioni contrarium vt si bos estimatus daretur rustico in societaꝫ: cum hoc quod fructus boum debeant esse communes: illa estimatio non facit emptionem. nam si esset emptio: fructus essent solius emptoris. vnde estimatio in contractu in quo tota vtilitas vel incommodum non pertinet ad recipientem: non facit propue emptionem: vt est casus no. in. l. cuz duobus. §. dãna fatalia. ff. pro socio secundum Bal. in. l. si pascenda. in fi. C. de pactis. ⁊ ista commenda memorie. ADDI Ad de altam limitationem q; tunc estimatio rei dotalis facit emptionem qñ maritus est soluendo. nam tũc maritꝰ põt alienare: quia fundus ille censet pro pitius mariti nec soluto matrimonio potest mulier fundum illum vendicare. ¶ Sed si maritus efficeretur non soluendo: tunc estimatio non facit venditionem imo mulier potest fundum illum vendicare. ista est gl. singularis in. l. in rebus. in princi. C. de iure dotium. tenent Bal. ⁊ salyce. in. l. inter antiquam. C. de vsufructu. Jo. de imo. in. l. si estimatis ff. sol. ma. latius in. c. cum cõingat. de iureiu. quos refert ⁊ sequit Jas. in. l. vna. ff. de estimatoria actiõe col. ij. ver. illud tamen. Adde Franciscũ aretinum in l. ex conuentione. C. de pactis. Bar. in quarta parte consiliorum. consi. xij. ⁊ xviij. ⁊ marianũ sozinũ cõsi. lvij. incipiente ſtãtibus. vbi multa dicit de dote estimata que rogo videas. Adde similiter quod ff estimatio rei facit quem teneri de casu fortuito ⁊ consequenter inducit renuntiationem generalem casuũ fortuitorum: vt sentit glos. singularis in. l. sint certo §. nunc videndum. in versi. periculum. ff. commodati. de quo per Bald. in. l. j. C. cod. per modernos in. l. si quis rei. §. quesitum. ff. si quis cautio. ¶ Ex predictis infertur ad decisionem questionis que vidi in practica pater tradens filiam nuptui promisit genero ducenta in dotem ⁊ ſtatim soluit sibi centum deinde constante matrimonio pro aliis centuꝫ tradidit funduꝫ. solu. ma. sine filijs per mortẽ viri vroꝛ petit fundum tanꝯ dotalẽ sibi reddi. hꝫ heredes viri dicunt fundũ non esse dotalẽ quia datus fuit insolutum estimatus in centũ: ꝙ estimatio facit emptionẽ per tam dicta. vroꝛ dicit q; licet daretur insolutum estimatus: faltẽ medietas fundi tanꝯ cõstante ma-
6 trimonio empti sibi debeꝫ propter legez regni que de lucris constante matrimonio habitis clare disponit de emptione constante matrimonio facta. fo. ll. lib. xij. ti. iij. l. j. de qua supra. in rubri. §. lxij. in princi. pro vera decisione huiꝰ dubij videnda essent ⁊ ponderanda verba contractus ⁊ estimationis ex quibꝰ appareret an sit fundus venditus vel non; discutiendo per casus quos pulchre ponit marianus sozinus in dic. consil. lvj. prime partis. quod semper teneas corde in hac materia. ⁊ vide Bald. in. l. quoties in fi. C. de iure doti. quem allegat marianus vbi supra. fina. columna. ver. ex quibus concluditur. vid. rogo philippum coneum. consi. xv. incipiente in nomine in hac cõsultatione. ij. partis qui pulchre loquitur.] TIO. ¶ Redeo ad Bar. t. q; dicit subsequenter q; si maritus ex falsa causa inopie res predictas vroꝛi restituit: que postea perierunt vel deteriorate sunt marito imputandum est: quia non debuit restituere vroꝛi perditure. vt. l. mutuus. §. manente. ff. de in. dotium vbi litera dicit manente matrimonio non perditure vroꝛi ob has causas: dos reddi potest: vt se: suosq; alat: vt fundum idoneum emat: vt in exilium vel insulam relegato parenti prestet alimoniã: aut vt egentem virum fratrem sororemve sustineat eo quod in casibus in quibus permittitur dos vroꝛi reddi: oportet quod vroꝛ non sit perditura. Ad idem est tex. no. in. l. fi. eo. ti. vbi permittitur marito reddere vroꝛi fundum dotalem: vt vendat ad soluẽdum creditoribus si pretium creditoribus soluatur: recte solutum est. ⁊ dicit glos. in ver. creditoribus. tunc enim non est perditura quod exigitur. vt. d. §. manente. vt de emptore rei ecclesie dicitur. ⁊ ita sentit quod si pereat fundus: vel creditoribus non soluatur: imputetur marito: quiꝫ vroꝛi perditure reddit. Imo plus sentit illa glos. sing. quod si maritus soluit ex aliqua de causis predictis: liberat ab actione de dote: ita demum si probet maritus vroꝛem cui dotem restituit eam expendisse in aliquam ex causis iustis alias non liberatur: vt voluit illa glo. dum dicit idem esse in marito quod in emptore rei ecclesiastice. iurta auc. hoc ius. porrectũ. cũ ibi no. C. de sac. san. eccle. ad hoc reputatur no. illa glos. per Ludo. Roma. in. l. ꝙuis. ff. sol. mat. quem refert ⁊ sequitur Alex. ubi. §. co. ver. ttez intellige. qui subdit quod tex. in. l. fi. hoc innuere videtur dum in fine dicit. si pretium creditoribus soluatur. recte solutum: opꝫ igit probari per maritum quod pretium fuit vroris creditoribus solutum. facit etiam tex. in. l. si cum dotez §. j. ff. solu. ma. ⁊ ibi hoc expresse firmat Bar. in ver. quero quis debet probare per. l. iij. §. si mutuatus. ff. de in rem ver. ad idem tex. in. l. seruus si in rem. c. ti. ¶ Et secundum ista debet intelligi glos. j. in fi in l. ij. ff. so. ma. dum dicit quod maritus reddens vroꝛi dotem constante matrimonio non liberat: nisi quatenus illa facta esset locupletior. quam glo. multum commendat ibi Bar. ij. colũ. ver. quinto quero. ⁊ ibi latius. ij. col. idem voluit glos. in. l. cum in fundo. §. vroꝛ vro. in ver. recepisse. ff. de iure do. ⁊ in auc. de nup. §. dotes. colla. iiij. appꝫobat Bal. in. l. debitor. ff. de iure do. no. plenissime per Jac. de are. Lyn. et alios in l. vna. C. si dos cõstan. ma. Ex quibus oib⁹ videtur concludendum cum Bar. quod si bona dotalia vroꝛi ex falsa causa inopie restituta pereãt vel deteriorentur: imputetur marito ex quo vroꝛi nõ est facta locupletior. ¶ Quod ego intelligerem verum ex mente Bar. in. iij. q. eiusdem partis. quando maritus participauit de fraude quia sciebat se diuitez ⁊ diligentem: et malitiose confessus fuit se vergere ad inopiam que confessio sibi soli preiudicat: vt dixi. §. col. lxxvj. ver. constabit gñr. nec potest revocare vt dixi. §. colũ. lxxx. ver. fateor tamen. valebit ergo ista confessio quo ad sui preiudicium: non autẽ quo ad preiudicium vroris: quoniam hoc casu maritus ex quo causa non est vera sponte restituit dotẽ vroꝛi constante matrimonio: quod regulariter prohibitum est. vt. d. l. j. si dos constante matrimonio ⁊c. ꝓpter quod est in culpa ⁊ fraudem committit: et perꝑñs non liberabitur nisi quatenus probauerit vroꝛem factam locupletiorem. quia fraus ⁊ dolus sibi patrocinari non debent: ad hoc videtur casus secũdum vnum intellectum in. d. l. fi. ff. de iure do. ibi maritus cõsensit: si nulla in ea recaptio sit futura. ADDI Ubi per illum tex. dicit Bal. quod satis est marito si dotem vroꝛi soluit ex causa probabili. tenementi illum text. ad hoc. TIO. Ad idem facit tex. in lege penultima eodem titulo vbi socer qui fraudulenter induxit generum vt ei insidiaretur maiorem promittens dotem quam soluere poterat per-

dit beneficiū vt non conueniatur deducto ne egeat propter fraudem quam adhibuit: vt dixi. ff. in rub. columna. xc. xcj. Si autem maritus de fraude non participauit. necest quod sibi imputetur: cuius causa inopie esset falsa: vt puta quia testes dixerunt mē dacium: vel corruptus iudex malam protulit sententiam: cui maritus paruit: z vxor communi opinione approbare restituit: cuius postea pereant etiā culpa vxoris. non crederem imputandum marito: imo de eis iudicabitur vt de rebus dotalibus. Ita fere in terminis nostris voluit Bart. quem alij sequuntur in. l. si constante. §. si post solutum. ff. soluto matrimonio vbi dicunt quod † si maritus soluit dotem ex causa necessaria: vt puta propter eius vergentiā ad inopiam: liberatur maritus ab vxore: cuius res pereant vel deteriorent. z in hoc omnes sunt concordes: quos sequitur Joan. de imo. ibi in secunda columna. ut versiculo in gloss. communis. dicens q̄ siue maritus soluat dotem vxori constante matrimonio ex causa necessaria siue voluntaria: dummodo fuerit iusta: z mulier verisimiliter non esset peritura: vt quia erat honeste vite z bone discretiōis: z apta ad rem tuendam z conseruandam: z diligens in suis agendis: et sic communiter reputabatur licet postea casu perdantur res vel pecunia: quia furto subtracta fuit absq̄ eius culpa maritus liberat? erit. ex eo quia soluit auctoritate legis z in nulla culpa fuit: ergo debet dici liberatus: ne alias reperiatur deceptus legis auctoritate. contra legē secundā. C. de his qui veniam eta. impe. et lege gracus. C. de adul. et quia lex non debet esse captiosa nec mittere alicui laqueum: vt. C. literas. ō. de resti. spo. et. xxvij. q j. c. de viduis. ¶ Idem etiam videtur dicendum sub dubio forte licet mulier ex post facto culpa sua perdiderit ex quo maritus non fuit in culpa tempore solutionis cum videat ipsam diligentem et verisimiliter talem: que non erat peritura. Secus si verisimiliter debuit scire vel dubitare ipsam perituram tempore quo soluebat. Argu. l. si quis cū sciret. ff. de vsucapio. pro empto. ista sunt not. verba Joan. de imo. vbi. ō. quem refert et sequitur ibi Paulus de castro cum quibus concor. Rapha. ad quod bene facit quod not. Barto. in lege si soluturus. ff. de solu. vbi dicit quod si venditor non vult † recipere pretium: et emptor illud deposuit et non potest ei imputari culpa male electiōis vel alia culpa: cuius periculum pretium non imputatur et periculum sed venditori: vt ibi per eum. ¶ Ad idem facit tex. not. in lege eum qui. §. finali cum lege seq. ff. commo. vbi dicitur quod si † rem tuam tibi remisi cum eo cum quo tu mandasti quod tibi remitterem. periculum erit tuum: sed si ego elegi huntiū cum quo remisi: z ille fugit meum est periculum. qui enim non tam idoneum hominem eligit vt recte id fieri possit: in culpa est vt ibi dicitur. ¶ Ad idem facit lex argentum: eodem titulo vbi litera dicit argentum commodatum si tam idoneo seruo meo tradidissem ad proferendum: vt non debuerit quis estimare futurum vt a quibusdam malis hominibus deciperetur: tuum non meum detrimentum erit si id mali homines intercepissent. ¶ Ad idem tex. no. in lege si res pupillaris. ff. de admi. tu. vbi si res pupillaris in cursu latronum pereat: vel argentarius cui tutor pecuniam dedisset cum fuisset celeberrimus: solidum reddere non posse. nihil eo nomine tutor prestare cogitur. ex quo inferebat Ange. in lege si a bone fidei. ff. de rei vend. vnuz verbum satis notandum. de quo feci mentionem in rub. columna xxvij. in fin. ver. et per ista. et. j. columna. cccxlvij. versic. sed si tutor. vbi videas multa similia. ¶ Ex quibus apparet quod si † quis non fuit in culpa in mala electione persone: casus fortuitus postea contingens: non imputabitur eligenti. vnde ad propositum nostrum si maritus non fuit in culpa nec dolū adhibuit in assignanda vel restituenda dote vxori cuius causa inopie falsa fuisset: et postea dos pereat non debet marito imputari qui bona fide et ad mādatum iudicis et lege permittente: imo lege cogente dotem restituit vxori. videbitur ergo liberatus a muliere: vt etiam sentit Alex. post Bart. et alios in dicta lege si cum dotem paragrapho si post solutuz tertia columna versiculo nec obstat. vbi dicit q̄ licet maritus qui constante matrimonio soluit vxori dotis ex causis voluntarijs a iure permissis: non liberetur a patre vxoris: liberatur tamē ab ipsa vxore. vt lege cuius. eodem titulo. Si tamen soluitur dos ex causa necessaria propter vergentiaz ad inopiam: quia soluit necessitate cogente et soluere potuit etiam sine consensu patris: tunc liberatur maritus: cuius res dotales pereant vel deteriorentur: vt in auc. quod locum. C. de collat. z in corpore vnde sumitur. secundum Alexan. vbi. ō. ita intelligo bar. in dicta lege si constante. et hanc puto eius mentez fuisse. ¶ Idem forsan attentari potest quando maritus ex falsa causa inopie vxori dotem assignauit vel restituit vt se oneraret ab onere administran de dotis vel ex alia simili causa: z dos periit vel deteriorata est ex casu fortuito ex quo certissime periret vel deteriorareture: etiam si non esset vxori restituta: vt puta qcū dos retineretur in domo in qua simul maritus et vxor cohabitabant: que quidem domus incendio combusta est cuz omnibus bonis que ibi erāt sine culpa maritiz equitas suadet quod cum hoc casu dos esset peritura: cuius vxori non esset restituta. vt de ea iudicetur acti non esse restituta. vnde tenenda erit distinctio dicte legis plerūq̄. Idem si dos consisteret in animalibus in quibus fuit adhibita diligentia necessaria quanto posset adhiberi si maritus illa teneret: utaq̄ non esset vio apud quem fuerint ex quo erant peritura. ADDJ Prolixa decisione allego text. cuius non fui memor cum hec scripsi in lege finali. §. si ea. ff. ad legem Rhodiam. de iactu. vbi non tenetur quis de † casu si culpa precesserit: si talis casus interuenisset etiam culpa non interueniente: quod tene menti. facit lex si quis. §. est et alia. ff. quod vi aut clam. z. l. is qui. ff. de actionibus z obligationibus. z ita limitantur iura que dicunt casum imputari quando culpa precessit casum secunduz Paul. in. d. §. si ea. vide. l. si ex legati causa. Adde etiam nota. in. l. que fortuitis. C. de pign. act. z in. l. incendium. C. si cer. pe. z in. c. j. de commodato. z Petrum de palude. iij. sen. dist. xv. q. ij. ar. j. ad finem. vbi inter cetera refert opiniones martini dicētis quod si † res erat equaliter peritura

rā apud dominum non tenetur detinens ad eius restitutionem. DJO. ¶ Ex predictis infertur quod tus offerendi quod competit possessoribus bonorū mariti contra vxorem repetentem dotem secundū l. mulier. ff. qui po. in pig. ha. non habet locum quando vxor repetit † dotem cōstante matrimonio: quia illa non est vera dotis restitutio: sed in tutum collocatio. et ideo cessat ius offerendi: alias ius cedēda rum actionum. ita dicit singulariter Bal. in. c. cum contingat. in fi. iij. colum. ō. de dolo et contu. dicens transire Cy. et Jaco. de are. in. l. cum tibi. C. qui po. in pig. ha. secūdum Benzellinum. hic adicis. ix. idē tenet Cy. in. d. l. vbi adhuc. iij. co. ver. decimotertio quertur. Joan. andre. in spe. de dote post diuortiū rest. §. formatis. ver. sed cum mulier. facit. l. cum tibi a contrario sensu. C. qui po. in pig. ha. Idem tenet Alb. in. l. vbi adhuc. col. v. ver. ex predictis soluit: q̄ cum non possit fieri solutio nec oblatio. l. si finita. §. postq̄ autem. ff. de dam. infec. cum enim non sit tempus soluende dotis: oblatio non fit congruo loco z tempore. i. si soluturus. ff. de solu. et quia expedit ne mulier sit indotata. l. generaliter. C. ad velleia. et q̄ fauore mulieris inductum est quod agere possit hypothecaria: licet personalis nōdum competat: ergo in eius lesionem retorquert non debet. l. quod fauore. C. de legi. cum simi. et ideo non potest ei offerri. idem tenet Bald. in dicta lege vbi adhuc. co. ij. ver. vbi postea acquisuerit. ¶ Sed idem Bald. in auc. quod locum. C. de colla. ver. quinto quero. et in. d. l. si constante. ff. so. ma. tenet contrarium: imo q̄ sicut vir potuisset offerre z vxorem repellere. ita videtur quod creditores possent. ar. d. l. mulier. ff. qui po. in pig. ha. hanc sequitur Ang. in dicta lege si pstante: ad finem principij. et ibi Jo. de imo. ix. col. ver. item inquātum dicit. et etiam Pau. de ca. iij. co. in princi. hos sequitur ibi Alex. co. xvij. ver. item inquantū. Bar. hic in eadem questione. huic sententie adhēret Jo. cāpetius in suo tractatu dotis. iij. parte. q. lj. et Bal. nouell? in suo vij parte. priuilegio. xlvij. et hanc sequor cum per eam vxori et creditoribus cōsulatur: q̄ pōt vxor a creditoribus pecuniam recipere et illam apud mercatorem ad partē honesti lucri deponere. vt hic. et si forte mercator idoneus nō repertatur: penes quem fiat depositio pecunie dotalis: tunc procedere posset prima opinio. ista concordia fuit de mente Joan. de Imol. in dicta. l. si constante. vel aliter secundum Baldum in dicta auten. quod locum. prima opinio posset valere quādo ageretur vtili rei vendicatione pro re quasi dotali: esti mata: vel hypothecaria pro eadem re: quia est affecta oneribus matrimonij. l. in rebus. C. de iure dot. Secus in mera hypothecaria. vt. ff. quibus modis pign. vel hypo. sol. l. paulus. §. qui pignoris. Bald. nouellus vbi. ō. videtur sentire aliam concordiam quod si ex oblatione quam faciunt creditores: non ita faciliter potest mulier vitam transigere: sicut ex bonis mariti non permittitur dicta oblatio. alias secus. q: licet faueatur mulieri in sua dote. nō tamē iura hoc permittunt vt lucretur propter hoc mulier cum aliena iactura. l. iure succursum. §. finali. ff. de iu. dot. aks esset in potestate mulieris quando videret virum labi facultatibus: eludere alios creditores dicēdo se velle retinere vniuersa bona pro dote. qđ esset captiosum in iacturam aliorum creditorum. et malitijs hominum non est indulgendū. l. in fundo. ff. de rei vend. c. fedeo. de rescriptis. ADDJ Adde hic q̄ si vxor dedit marito in † dotem fundum dotalem: z q: maritus non prestitit dño feudi seruitia debita: vtrum mulier perdit feudum? vide notāter Jacobinum in tractatu feudorum in parte z promiserunt eodem domino suo prestare debita seruitia. qō. xxviij. versicu. sed hic cadit pulcherrima dubitatio. DJO.

☞ Matrimonium putatiuum habet priuilegia veri matrimonij.

Res empta ex pecunia dotis putatiue efficitur dotalis.

Ampliabis primo istū tertiū

et predicta vt vxor possit repetere dotem z alia de quibus. ō. non solum a marito vero sed etiam a putatiuo: quia † matrimonium putatiuum habet priuilegia veri matrimonij. glosse. in. l. dotale. ff. de fun. dot. z in rub ff so. ma. z in. l ij. §. fi. ff. de priuile. cre. z in. l. j. C. de condi. ob cau. z in. l. assiduis. C. qui po. in pigno. ha. in gloss. magna. in fi. z in §. si adiecerus. in fi. de nup. hinc est quod † res empta ex pecunia putatiue dotis est dotalis. l. si cum dotem. §. fin. ff. sol. ma. faciunt multa que cumulauit in rub. col. cxij. §. amplia tertio.

☞ Dotem ppter viri paupertatem repetere an possit vxor si qū contraxit sciebat maritū inopē.

Ampliabis secundo: etiam

si maritus a principio fuisset pauper. ita tenuerunt Bar. z multi alij de quibus. ō. col. xxvij. in fi. cum sequentibus. ad hoc in fin. z Aleran. in. l si constante. in prin. colū. xij. ver. inquantum. Barto. hic in secta q̄ qui respondet ad motiua eoz qui tenent opinionem contrariā. quos retuli. ō. columna. xv. ver. z cuius. quibus adheret collectarius in presenti versi. quid si mulier. z Jo. fab. in. d. l. vbi adhuc. z ibi Alb̄ericus co. ij. ver. itē queritur distinguens: aut vxor sciebat maritum inopem z facit sibi iudiciū cū tali contrahendo vt non possit ab eo † dotem propter paupertatem exigere adducens pro hoc aliqua de his que ego adduxi in loco proxime allegato. aut ignorauit a principio et postea scit: et tunc secus. ar. C. de epi. au. l z legibus. et lege si mulier. §. is quoq̄. de spon. Idem Pau. de cast. consi. cccxcij. pe. co. hāc opinionē sequitur petrus de ferraria tanq̄ veriorē et magis equitati consonam in forma libelli quo vxor agit ad dotem in parte vxor quondam colū. v. ver. vlterius queritur. ¶ Saly. in dicta lege vbi adhuc in. v. q. nititur opiniones concordare: dicens quod subuenitur mulieri si constante matrimonio maritus inchoat male vti substantia sua: z sic licet antea inchoasset si tamen postea nil inchoet: lex nō subuenit. eo vero inchoante male vti post matrimonium hoc remedium habet licet quidaz forsan dicerent quod hec potius esset continuatio vel perseueratio mali vsus. quod non est verū attento z considerato quodā medio videlicet contracti matrimonij ois malus vsus postea interueniens: post

test dici inchoatus post matrimonium contractum, et isto casu licet mulier ante matrimonium sciverit eum inopem: vel prius male vti inchoasse: locū habet illud remedium propter inchoatum post cōtractum matrimonium: et isto casu toleratur sententia Bar. sm eum. de quo tamen vide que late dixi in loco preallega. et ad de legem regni que videtur decidere q̄ tunc demū potest vxor petere dotem a marito. qñ maritus constante matrimonio incepit male vti substantia sua: q̄uis ergo tempore matrimonij esset pauper non tñ dissipat bona imo ea bene conseruat: non erit locus huic dotis repetitioni. ita dicit lex. xxix. ti. xij. iiij. parti. quā tene menti et in iudicando et consulendo non discedas ab ea. quicquid dixerint doctores preallegati.

1 ☞ Paupertas viri non facit locū repetitioni dotis: sed mores.
2 Captura serui fugitiui a principio ante litem contestatam licita est: et etiam debitor si lite pendente incipiat effici non soluendo.

§ 24 **Ampliabis tertio vt ista procedant** etiam si a principio maritus esset dives et postea contracto matrimonio: siue culpa sua efficiatur pauper. Nam et tunc potest vxor dotem repetere et alia de quibus. ff. dictum est propter generalitatem d. l. si constante. et dicte. l. vbi adhuc. sm Bart. in dicta l. si constante. aliq. q. prime partis. dum loquit de mercatore qui naufragio res suas amisit. hanc sententiam cōmuniter sequuntur docto. in. d. l. si constāte: et in l. si cū dotem. §. si maritus. eo. ti. vt ibi late p Alex. colum. vj. ver. nota primo. post alios quos ipse refert et cāpetius in tractatu dotis. iij. parte. q. xvij. de quo aliquid tactum est. ff. eo. viij. §. et propterea. Contrariam opi. tenuerunt Ly. Jo. fab. et multi alij in dicta lege vbi adhuc. Hostiē. in summa de dote post diuortium restituenda. §. et qñ competat. idem Hostien. in presenti. et sequitur Franciscus cardinalis et nonnulli alij dicentes quod † paupertas viri nō facit locum repetitioni sed mores viri. Hāc opi. approbat lex regni preallegata. iiij. partita. titu. xj. l. xxix. dum dicit quod si maritus male non administrat: licet casu ad paupertatem venerit: non potest vxor ab eo dotem exigere: vt dicit illa lex quam in iudicando et consulendo sequere tam in foro ecclesiastico q̄ seculari: ex quo de iure canonico nō habemus decisiones: oportet recurrere ad iura regni: vt dixi in rubru. in introductione. colum. vij. versic. merito ergo. ADDE ad confirmationem huius tertie ampliationis: facit quod in simili dicim⁹ q̄ sicut licita est captura † serui fugitiui a principio ante litē contestatam: vt. l. ait pretor. §. si debitor. ff. de his que in frau. credi. instit. de actio. in princip. no. in. c. cum non ab homine. ff. de iudi. Sic etiam quando lis pendebat cum debitore et lite pendente incipiat effici non soluendo secundum Angelum in repetitione. l. nemo carcerem. ff. de erac. iri. lib. x. post medium. versicu. item quero quid si lite pendente. sentit glos. in. l. ij. C. de ser. secundum. cū. sequitur Alex. consilio. xlvij. colum. penulti. incipit magnifice pretor. Jason. in. l. arbitro. colum. secunda. versic. quarto limita. ff. qui satisd. cogan. TJO. C Et per hoc videtur nō tenenda decisio Barto. in. d. l. si constāte. iiij. colum. versicu. quarto quero. dum dicit quod licet vir bene inchoet vti substantia sua: si malū exitus habuit: quia perdit vel depauperatur: nihilominus poterit vxor vti remedio predicto: quia res dicitur male gerī respectu finis. l. an in totuz. ff. de impen. in reb. do. fa. Item in ambiguis pro dote est respondendum. l. in ambiguis. ff. de regu. iu. hec videtur sentire glo. in anten. de equali. do. §. illud. et Barto. vbi. §. Sed per predicta tene contrariuz quoniā si maritus cepit bene vti substantia sua: non potest tunc dici ad inopiam vergere: si postea casu male successit et effectus est pauper: non debet sibi imputari vt apparet ex predictis signanter ex preallegata lege regni.

☞ Dotem repetere in possit vxor a marito si maritus pauper vel inops negligēs a principio postea efficiatur dives vel diligens.
Priuilegia debent esse perpetua.
Cessante causa cessare debet effectus.

§ 25 **Ampliabis quarto predicta** vt procedāt etiam si maritus † pauper vel inops et negligēs a principio postea efficiatur dives: vel diligens. ita dixit glo. in. d. l. vbi adhuc. in ver. abundatur. et ibi Lyn. in questione. xvij. et ibi Jo. fa. et multi alij. Bartol in. d. l. si constante. §. j. in fine. per bona fundamenta que videri possunt. et ibi Jo. de imo. ff. columna. et etiam Alexander in fine. et eo tacto cāpetius in tractatu dotis. iij. parte. q. xlvij. Joan. an. in presenti ver. an glo. ibi vbi. et anto. in ver. nec ea restituta. Card. in. iiij. q. Alexandrinus penulti. co. ver. Sed quero post glo. petrus de ferraria in dicta forma libelli. qua agit vxor ad dotem in parte vxoris quondam. colum. v. ver. sed quid dices. motus per text. in lege si mulier. ff. soluto matrimonio et fi. col. ver. item querunt. Item quia ista remedia introducta sunt in priuilegium mulieris: et priuilegius debet esse perpetua. auk. de defenso. ciui. §. illud. facit ad hoc text. in. d. l. vbi adhuc ibi: si quis forte postea acquisierit. etc. Ad idem facit text. in. l. sancimus. C. de admi. tu. ibi quod ab initio actum est. etc. et in. l. quicū qs. ff. de actio. et obli. C Contrariam sententiam reuerā famosi doctores nō leuis autoritatis. Spe. isto titulo in fi. pe. colum. ver. sed pone maritus. et in titulo de dote post diuortium resti. §. formatis. ver. si autem ipse posimodum Jaco. de arenis Angel. et nonnulli alij in. d. l. si constante in principio. ff. sol. matri. albericus in. d. l. vbi adhuc. colum. vj. versic. idem querit. collectarius in pñti ver. sed quid si in casu illius legis. et multi alij quos refert re non curo. motiuum: eorum est: q̄ cessante causa cessare debet effectus. c. cum cessante de app. cum concordantijs. Ad idem text. in. l. j. §. tandiu. ff. de cura. fu. et. l. si cū dotem. §. si vero. ff. soluto matrimonio. Ad idem. l. adigere. §. cūis. ff. de iure pa. l. si sulo. ff. de condi. si ne causa. et lege cura. §. deficientium. ff. de mune. et ho. et. l. his oneribus. §. quod autem. de vaca. munerum. et. l. semper. §. negotiatio. ff. de iure immunitatis. et. l. si pecunie. §. finali. ff. vt in possle. lege hoc amplius. ff. de dam. infec. in quibus probatur quod si res venit ad casum a quo incipere non poterat vel cessat illud propter quod actū est: cessare debet qō est gestū vel effectus ipsius: ergo idē in casu de quo agitur. C Fortius adhuc dicebat Ubertus de bobio solēnis doctor vt refert Jo. an. in Spec. de dote post diuortiū restituenda. §. formatis. ver. si aūt ipse qō ad eo vera est hec secunda opinio: q̄ non solum p iudicem restituenda sit dos marito in casu predicto verum etiam ipso iure dos exacta a marito inope. redit ad eum factum locupletem p. l. riparum. ff. de rerum diui. §. fi. et. l. sequē. in pñn. ff. de religio. et sumptibus funerum. l. cum loca. de curato. fu. l. j. in pñn. Ex quo infertur q̄ secundum istam opinionem: non est necessarius iudex ad faciendū hanc restitutionē: sed iudex aditus declarabit restitutionem a iure factam qō esset magni effectus si verum eēt. C Hentri. tamē in presenti in fi. nititur opiniones reducere ad cōcordiā dicēs q̄ si maritus ex postfacto factꝰ est dives et prudens et sapiēs. restituēda est ei dos et alia bona: quia cessat omnino causa et inopie et suspitiōis propter quam iura hanc dotis exactionem permittūt: et ita procedat secunda opinio. Sed si solum dives factus est postea non tamen prudēs sapiens vel discretus vt puta q̄ delata est sibi magna hereditas ex testamento vel ab intestato: a parentibus vel cōsanguineis: tunc procedat prima opinio vt nullo modo fiat marito restitutio. pro hoc. ff. de priuilegijs credito. lege si creditores. instituta. de suspectis tutoribus. §. suspectus. et. §. finali. et hanc concordiam tene memorie quia de iure et equitate videt procedere: nec alibi eam reperio.

1 ☞ Bona mariti minoris. xxv. an. sunt obligata pro dote.
2 Bona minoris obligari nō pñt obligatione hoīs: secus tñ in obligatione legali.
3 Minor non habens curatorē pōt se obligare ad quātitatem: et tamen nō potest pro illa quātitate obligare bona sua.
4 Minor. xxv. an. maior. xviij. pōt sine curatoris autoritate in pecunia redimere testatorē vel consanguineum a carcere.
5 Filius non restituitur super fideiussione quam facit pro patre.
6 Restitutio in integrū non dat minori. xxv. an. maiori. xviij. si vendidit vel alienauit bona etiam mobilia sine decreto iudicis.
7 Minor viginti quinque annorū. maior. xviij. non restituitur in integrum in his que sunt de iure naturali vel quasi.
8 Inuentarij cōfectio si a muliere tutrice penit⁹ omittatur nō excusat: secus si aliquas res omisit ponere in inuentario.
9 Rusticus mulier vel minor si omittāt vel faciant aliquid contra ius ciuile in dubio pīsumit error iuris et non dolus.
10 Restitutio in integr. non datur minori qñ omisit exceptionem criminis per quā vellet aliquem repelle re. et nu. 13.
11 Ecclesia non restituitur aduersus peremptorium prefixum ad opponendum crimina contra litigante super beneficio.
12 Restitutio in integ. non hz locum in executionibus penarum.
14 Maritus minor. xxv. anno. non habet in integ. restitutio. in contractu dotis recepte quominus vxor cōtra eum vergentem ad inopiam habeat exactionem dotis.

Ampliabis quinto predicta: vt procedant etiā si maritus sit minor. xxv. annis. vt sentit gl. in. l. ij. C. de legi. tuto. et Lyn. in. d. l. vbi adhuc iiij. col. q. xvj. et ibi Albe. co. iiij. ver. item querit. bona tenim minoris tacite sunt obligata pro dote. nam ex quo est pubes potest contrahere matrimoniū. insti. de nup. in pñn. et. c. j. et. ij. cum aliis. ff. de despon. impu. ergo et accessoria matrimonij. l. dotem recipere cū non debeat ratione minoris etatis vxor esset indotata. l. si extraneus. ff. de condi. causa data. facit. l. minuo. in pñn. ff. de iure do. quia licet † obligatione hominis bona minoris obligari non possint: secus tamē est in obl'one legali: in qua hois ministeriū nō est necessarium: vt. l. ij. et. iij. in principi. ff. de rebus eoz. hanc opi. sequitur Angel. in dicta. l. si constante. in fi. princip. et aliqui alij. huic opinioni adheret Alexan. de imo. in dicta. l. si constante. col. xvij. ver sed hec distinctio. vt ibi p'eū qui respondet ad motiua contraria. C Sed Barto. ibi colum. xiij. versi. quarto queritur tenet contrarium. per bona iura et rationes que videas per te et respondet ad dictam legem mutuo. q̄ ibi nō agit de hypotheca vel obligatiōe accessoria sed de obligatione principali: que et in quibus reb⁹ consistat. et remittitur decreto iudicis. potest enim recipere: dum tamen recipiat modo legitimo. hanc opinionem sequitur ibi Joan. de imo. colum. ix. verficu. secundo adde. nec sequitur secundum eum minor † non habens curatorem potest se obligare actione personali ad dotem. ergo etiam tacite obligant bona sua. quia certum est quod minor habens curatorem potest se obligare ad quantitatem: et tñ non potest pro illa quantitate obligare bona sua. l. prima et secunda. ff. de rebus eoruz. iunc. l. fi. C. de rebus alie. non alie. Sicut ergo non posset expresse: sic nec debet posse tacite. arg. l. cum quid. ff. si certum petat. C Tu tene primam opinionem que videtur verior et tutior et doti fauorabilior. Pro qua bene facit lex. xiij. li. ccvij. incip. todo el deudo. in fi. vbi dicit. que el hōbre menor de edad, despues casado essera tenido a todo empreslido et obligamiento de deuda. quod est bene notandum. Si autem ad alia debita tenet fortius ad hoc quod contrahitur ex receptione dotis. Ad cuius confirmationem facit quod in simili voluit Bald. nouellus in tractatu de dote. vj. parte. privilegio. lxiij. vbi dicit qō † minor. xxv. an. maior. xviij. forte posset tolerari vt possit soluere in pecunia redimere testatorem vel consanguineum a carcere sine curatoris autoritate per textum in auk. si captiui. C. de epi. et cle. et in corpore vnde sumitur. [Adde gloss. fo. ll. titu. de las alas que se ganā portiēpo. lib. iij. vbi filius non restituitur super fideiussione quam facit pro patre. vt in. l. j. C. de filiofa. iij. co. quia als peteret erheredari. auten. vt cum de appellationi cog. §. causas. Et subdit fortius quod talis minor solus po

Universidad de Deusto Biblioteca

tasset alienare bona sua ob dictam causam siue ha- 9
beat curatorem siue non:qz in hoc ipsa lex facit ipm
maiorem ꝛ legitime etatis si excedit.xviij.an. abbre-
uiando etatem.xxv.anno.et ideo posset p:o dicta cā
alienare etiam immob.lia sine decreto tanquam ma
io: per illum textum.pari ergo ratione idem videtur
dicendum in casu nostro:quia lex reputat virum eta
tis legitime quantum ad hoc:postquam matrimo-
nium contraxit.cum dos secundum aliquos sit pia
causa.vt lege cum hi.§.si mulier.ff. de conditio.inde
bi. ꝛ dixi.j. tertio. no.§.rij. ¶Et ladeo puto marituz
obligatum et eius bona in hoc casu quod licet sit mi
no: non poterit petere in integrum restitutionem.et
videtur sentire lex stili predicta in fine.cum dicit em
pero enlas otras cosas donde es otorgada restitu-
cion alos menores:podra demādar restitucion est
dicere quod licet in hoc casu non possit restitutionez
5 petere:in aliis tamen sic.Ad hoc bene facit glo.no.
secundum Baldum ibi in dicta autentic.si captiui,
que vult quod si maior.xviij.annis minor viginti,q̄n
que neglexerit redimere testatorem vel consangui-
neum:licet ex hoc incidat in penam: non restituitur
in integrum. Idem tenet Salice.in lege prima.C.
de filiofami.minore.Ex qua gloss.cum dictis Bald. 10
colligitur notabiliter quod vbicunqz lex vel statutū
procedit limitando etatem:puta abbreuiando etatē
viginti quinque annis.tunc cessat restitutio in integ.
Si esset econtra quando lex vel statutum elongaret
etatem.xxv.anno.tunc etiam vltra illud tempus.xx- 11
v.annorum daretur restitutio in integrum:vt est tex.
nota.in lege fina.C.de repu.heredi. ¶Ex quo infer-
6 tur vnum verbum nouum ꝛ singulare quod si †ma
ior.xviij.annorum minor viginti vendidit seu aliena- 12
uit bona etiam mobilia solus sine decreto iudicis et
fine autoritate curatoris p:o redimendo testatorem
vel consanguineum a carcere vel captiuitate:non cō
pereret sibi restitutio in integrum aduersus huiōi
actum.ita dicit Bal.notael.vbi.§.Ad predicta facit
nota.dictum Jaco.de bello.vt ibi refert Bal.in.c.j.
§.preterea.cl.j.de probi.feud.alie.per Federi.dicens
quod si adultus maior.xviij.annis minor.xxv. legez
spreuit ꝛ contempsit:ꝛ sic in iure naturali vel quasi
aut communi delinquit:ꝛ tūc maior.xviij.an.nō resti
tuitur in integrum.Est dicere quod in his que facit 13
7 maior.xviij.annis ꝛ †minor.xxv.in his que sunt de
iure naturali vel quasi:non restituitur in integrum:
de quo dicto exclamat Franc.are.in.c.fraternitatis.
§.de resti.co.xix.versi.ꝛ aduerte.per quod videt re-
prehendere dictum Bal.in.l.j.§.solent.ff.de offi.pfi.
vz.vbi singulariter dixi quod mulier nō excusatur a
dolo presumpto quando nulla subest causa colorata
saltem grosso modo ꝛ vulgari cum non faciat id qō 14
8 tenetur facere.vnde si omisit †penitus confectionez
inuentarij:cum sit rutrix non excusatur. Secus si ali 1
quas res omisit ponere in inuentario pretensa causa
aliqua que habeat aliquid coloris saltem grosso mo
do. Quod dictum posset habere rationem secundū 2
Aretinum quando mulier omitteret aliquid:vel fa-
ceret quod esset contra ius naturale vel gentiū.quo
casu etiam non excusaretur ab ignorantia iuris.l.ve
nia.cum ibi no.C.de in ius vo.ꝛ facit dictum Jaco. 4
de bello.de quo supra secundum eum. Sed vbi ma-
lier vel rusticus vel minor omitteret vel faceret alī
quid contra ius ciuile sicut est omissio confectionis
inuentarij:dictum Baldi non videtur habere ra-
tionem:quia in talibus personis in dubio presumit
errorem iuris ꝛ non dolus:a quo excusantur:vt.l.fi.C.
de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ.l.ij.§.fi.ff.de iure fisc. ¶Hoc in-
tellige nisi minor vellet restitui aduersus declarato-
riam quam omisit opponere.vel aduersus ipsius de-
claratorie probationem.que non est multi preiudicij.
Nam tunc non restituitur minor:vt no.voluit Jnno.
in.c.coram.§.de in integ.resti.ꝛ sequuntur ibi omnes
ꝛ Bald.in.l.peremptorias.C.sen.rescin.nō posse.iij.
colum.verfic.quero vtrum sicut minor.ꝛ in.l.fi.ff.
de in integ.resti.Feli.in.d.c.fraternitatis.quinta co-
lum.versicu.fallit secundo.§.de testib.Ludo.ꝛ Alex
xan.in.l.prima.§.renuntiatio.ff.de no.ope.nun.ꝛ ibi
Jason.de quo per Lap.alleg.l.tertia. Si vero fit ex-
ceptio non leuis preiudicij sicut exceptio recusatio-
nis rei iudicate ꝛ similes:tunc minor restituitur:vt
no.tradit Gulliel.in Spe.titu.de restitu.in integ.§.
primo.versi.illud si minor.vel ecclesia.glo.ordinaria
quam approbat Bartol.in.l.minor autem.ff.de mi-
no. Item non restituitur minor †quando omisit ex-
ceptionem criminis:per quam vellet repellere ali-
quem:vt no.sentit Jo.and.in.c.auditis.de restitu.in
integ.resti. Ad hoc bene facit quod voluit Specul.
in secunda parte ti.de in integ.resti.§.secundo.ver.fi.
sed pone.vbi dicit quod †ecclesia non restituitur ad
uersus peremptoriuz prefixum ad opponendum:cri
mina contra litigātem super beneficio:quia ex omis
sione illius probationis:non sequitur aliqū damnuz
pecuniarium. Item quia in †executionibus penarū 12
non hz locū restitutio.vt.l.auxilii.ff.de mino.sed liti-
gans puniret si probarent crimina cōtra eum:qz excla-
deret a iure suo.vt.c.accedēs.j.de acc. De quo dicto
facit festū do.Abb.in.d.c.auditis.iiij.co.d.ire.l.inuita.
ꝛ sequunt Doct.de quibus.§.rz etiā cōpellan.
in.c.qz sicut.§.de cle.gl.pe.in cle.non p̄ōt. de p:or.gl.
ꝛ Ant.in.c.lz.j.de accu. Bal.in.l.fi.C.in qui.casi.in in-
teg.rest.nō est ne.ꝛ in.d.l.auxilium.vbi est bon⁹ rez.
vide Feli.in.d.c.fraternitatis.co.v.ver.fallit tertio.ꝛ
in.d.c.lz.de accu.col.ij.ver.nota qz minor. ¶Ex istis
infert ad vnū qō nō reperio in specie tractū:qz †minor
non restituet ad opponendū crimina vel defec⁹ con
tra testes aduersarij vel ad illa ꝓbanda.qō tene mē
ti.ꝛ hoc est hodie statutū p lege regni neuiter edita
per serenissimos Reges nros in villa de Madrid
an.mcccc.cix. ley.xvj.Ex quibus.cibus cōcludit vz
§.qz marit⁹ †minor.xxv.an.nō hz in integ.resti.in cō 14
tractu dotis recepte:quominus vxor contra eū vere
gentem ad inopiā ꝛ contra eius bona habeat remez
dium predictum.

☞ Dotē petere pōt vxor a marito ad inopiā vergē
te sine eius licentia.

2 Mulier quando possit esse in iudicio sine consensu
mariti.

3 A patria potestate an liberetur filia per cōtractum
matrimonij.

4 Filius an possit agere contra patrem inuitum ꝛ re-

nitentem.ꝛ nu.13.ꝛ.20.

5 Minor non habet legitimā personam standi in iu-
dicio in causa dotis.

6 Curator datur mulieri inuite:ipsa tamen potest eli
gere quem vult.

7 Vxor dotem repetens si sit excommunicata an au
diatur.ꝛ nu.12.ꝛ.19.

8 Excōmunicatus an debeat audiri in iudicio si re⁹
est fugitiuus vel res tempore peritura.

9 Necessitas ꝛ periculum verisimiliter speratū facit
licitum quod alias erat illicitum.

10 Feriatis diebus propter imminens periculum intē
dere licet circa collectionem messium ꝛ vuarum: et
scholaribus studere licet.

11 Necessitas multa operatur.

14 Actus non vergit in detrimentum alicuius qñ nō
infert principaliter detrimentum.

15 Ad excussionem bonorum citandi sunt fideiussores
vel bonorū possessores:cum talis excussio principa-
liter fiat in eorum preiudicium.

16 Protestatio facienda est ei quē negotiū principal⁹
tangit.

17 Verba generalia non extenduntur ad personas
quas negotium principaliter non tangit.

18 Vindictam facere si permittatur offenso intelligit
de principaliter offenso.

21 Pater tenetur alere filium etiam de ꝓpriis bonis.

5 17 Ampliabis sexto predicta vt 6

1 possit vxor †petere dotem a marito vergente ad in-
opiam etiam absqz eius licentia imo eo contradicē-
te.ita tenet solus Alber.in.d.l.vbi adhuc.in fi.C.de
iure dot.dicens quod cum iure Lombardo mulier
transeat in potestatē viri:vt no.insti.ad tertullianum
§.fi.ꝛ probatur in Lombardia qualiter mulieribus
alienare permissum est.l.j.quomodo faciet mulier si 7
maritus nolit sibi consentire quod dotem petat ex
forma.d.l.vbi adhuc.et ipsa †sine ipsius cōsensu in
iudicio esse non possit:vt.l.fi.§.j.C.de bo.que lib.dis
cit Albe.quod hanc questionē habuit de facto per-
gami vbi seruatur ius Lombardum:ꝛ dictum fuit
quod tunc agere possit sine consensu viri:sicut etiā
dicit glo.quod hoc casu poterit agere sine consensu
patris:vt nota.C.de colla.aur.quod locum.vel sal-
tem cogetur maritus consentire ad instar patris:vt
d.l.fin.§.j.de bo.que libe.cum ibi no.et per Refre.
in libello de personis litigantium.ver.item nec mu-
lier.ista sunt fere verba Albe.vbi.§.que tene menti.
¶Ex quibus infertur quod licet hodie secundum
iura regni nostri filia per cōtractum matrimonij li-
beretur a patris potestate:vt dixi.§.in rubri.colū.
ccxxvj §.sed quāuis.ꝛ quodammodo tranfit in po 8
testatem mariti vt sine ipso non possit contrahere
nec in iudicio esse:vt dixi in rubri.colū.cccl.xviij.§.
operatur alium ꝛ sextum effectum. Nihilominus ra
tionem poterit agere contra eundem maritum nolen
tem et inuitum:quia autoritate legis hoc facit. Est
iste est vnus casus in quo vxor sine licentia mariti 4
potest esse in iudicio:sicut als †filius agit contra pa
trem aliquando inuitum ꝛ renitentem; vt traditur
in.l.generali.ꝛ.ff.de in ius vo.ꝛ in.§. penales.inst.de
acti.et in.l.iis nulla.ff.de iudi. Interueniente licen-
tia iudicis:que forsan non est necessaria in casu no-
stro.quāuis tutius est quod interueniat si maritus
non consentiat.ar.c.nullus.de iure pa.cum ibi nota.
¶Hoc intellige dummodo vxor sit etatis legitime.
xxv.annorum.minor enim etiam contra maritum in
opē dotem ꝛ alia bona petens:non potest stare in iu
dicio vt videtur casus in d.aur.quod locum.C.de
colla.secundum Bal.ibi.ver.octauo queritur.dice-
tem.quod † minor non habet legitimam personam
stādi in iudicio in causa dotis.quia ꝛ si in causa ma- 5
trimoniali cui est dos cōtra:stare possit in iudicio
sine curatore.vt.c.si quum.de iudi.lib.vj.non tamen
sic erit in dote. quia licet dos sit matrimonio anne
xa:non est eiusdem nature secundum eum: de quo
fecit mentionem.§.colum.clxxiij.in principi. Et ita
quāuis ad contrahendum cum marito dum est in
matrimonio stilus habeat vxorem etiam minorem
xxv.annō.tanquam si esset etatis perfecte:vt dicit lex
stili.ccvij.de qua pauloante fecit mentionem:que di
cit quod si vxor minor.xxv.annis se obligat p:o debi
to vna cum marito tenetur illa p:o dimidia:ꝛ si in so
lidum se obligauit tenetur in totum.quoniā matri-
monium ꝛ malitia supplent etatis imperfectionem.
ad petendum tamen dotem a marito et alia bona
predicta:non reputabitur persona legitima:imo da
bitur sibi curator ad litem. Jnuiti enim adolescen-
tes curatores recipiunt ad litem.vt insti.de cura.§.
item inuiti.cum similibus.sed quāuis † mulieri in-
uite detur curator: ipsa tamen potest eligere quem
vult:vt est glo.signanda in.l.mutus.§.is qui curato
rem.ff.de p:ocuratoribus.ꝛ ibi eam notat ꝛ comē
dat Angelus de qua facit festum baptista in tracta
tu arbitrorum.in principio in tertia questio.ꝛ Zan
francus in suo tractatu arbitrorum.in quarta colū.
¶Secundo intellige nisi forsan vxor quando † vult
agere sit excommunicata:nam tunc non admittitur 7
ad agendum:vt capitulo intelleximus.supra de iu-
diciis.ꝛ capitulo cum inter.supra de exceptionibus
capitulo pia.eodem titulo libro sexto capitulo excō
municamus.§.credentes.infra de hereticis capitu.
si vero infra de sententia excommunicationis.ꝛ hoc
ne ex suo dolo commodum reporter: vt dicit glossa
in dicto capitulo intelleximus. Ex qua ratione vide-
tur qz cū vxor ex hac dotis petitione reportet cōmo-
dum:non sit audienda. ¶Sed aduerte quia cum
hoc casu vxor stimulata inopia mariti veniat ad iu-
dicium:ne sua dos pereat:videtur quod sit admit-
tenda per illud quod no.voluit Abb.in.d.c.cum in-
ter.col.iij.ver.ꝛ per hanc rationē vbi formaliter in-
quit. Et per hanc rationem puto posse attentari qō
si reus †est fugitiuus:vel res pe peritura:excōicatū
debere audiri.stimulat enim ad egēdū ex eminenti
preiudicio:ꝛ potest dici defensio quedam:ꝛ hoc est
equissimū§nicū. facit qō legit ꝛ no.in.l.ait preter.§.
si debitorem.ff.de bis que in frau.cre.ꝛ in.l.nullus
C.de iude. secus dicit si cessaret periculum:qz posset
facere se absolui per id quod dicit Hostie.in.c.signi
ficauerunt.eo.ti. hāc decisionem Abb.tanquam sin
gularem refert ꝛ sequit Felx.in.c.dilectus.el j.§.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

r-scrip.pe.col.ver.fallit.iij.ꝛ in.c.cum inter.colū.x. ver.limita secundo.qui hoc temperat: vt ibi latius
9 per eum.necessitas ꝑ em ꝛ periculum verisimiliter ſperatum facit licitum quod alꝫ est illicitum. vt est
text.valde not.in.c.licet.ē.de feriis.vbi rei tempore
periture possimus dare operam diebus etiā feria-
10 tis.ꝛ inde est ꝙ circa collectionē ꝑ messiū vel vuarū:
potest etiam diebus feriatis intendi ſm Abb.ibi in
fin.post An.inde est etiā ꝙ diebus feriatis licitū est
scholaribus studere ꝓpter fragilitatē memorie: vt
in die dominica nō obliuiscant qđ alijs diebꝰ didi-
scerūt:ꝛ ideo est periculum in mora. ratione cuius
permittitur qđ alꝫ nō permitteretur. Ita dixit Dy.
in.l.diuus.ff.de fer.prout ibi refert Angelus.idem
tenet lucas de pēna.in.l.quod ego admitterē in scho
laribus studētibus ad illuminationē propriꝫ ingenij
et aliorū dummodo debitis horis insterur circa di-
uina:licet extinde in futurum speretur lucrum. Se-
cus tamen quando speratur lucrum de presenti. et
principaliter fit studium propter lucrum:vt decidūt
Ange.ꝛ Abb.in.c.fi.de fer.nisi necessitas aliud sua-
15 dear vt pro expediendo illum qui de longinquo ve-
nit. Bonum tamen est tunc aliquam eleemosynā in
pauperes erogare secundum eos.ar.d.c.licet. Mul
11 ta alia que operatur ꝑ necessitas propter quam lici
tum est transgredi iura facile mihi esset adducere
quorum aliqua cumulat Feli.in.c.cum accessissent.
de constit.colū.xv.ver.confirmari potest. Aliqua etiā
ponit Andr.sicu.in.c.nullus.j.col.ē.de pigno. Fran.
de curte in repetitione.l.admonendi.ff.de iure iur.
char.xxij.col.ij.ꝛ ibi Jaſ.col xcj.in repetitione. vide
que scripsi supra rub.§.lxv.ver.intellige predicta cū
sequenti. Sed que maior necessitas: quā illa in qua
12 vxor ex ꝑmariti vergentia ad inopiam constituitur
cum ex hoc eius dos:ꝛ per consequens alimēta sunt
in periculo totalis perditōis: ¶ Sed quāuis ipsa
excommunicata agere possit vt predixi. honestum
tamen est quod non per se sed per procuratorem
agat iuxta not.in dicto capitulo intelleximus. vbi
ſm aliquos etiā reus cogitur procuratorem constī-
tuere:si est excommunicatus:ꝛ procurator ē habere
pōt:vt ibi late scripsi ī meis recollectis. Et ista tene
memorie tāquā ab alio ī specie nō tacta. ¶ Ex illis
redditur mihi dubia decisio Bar.in.l.si constāte.in
princi.q.x.ū.partis vbi presupponit quod si vxor est
excommunicata:non possit agere contra maritū ad
inopiam vergentem:poterunt tamen filij agere no-
13 mine matris tanquam coniuncte persone ad eoꝝ
vtilitatem.ad quod vltra sua fundamenta facit.l.
patri.p.o filio.in principio.ff.de minō. vbi pater agit
p.o filio.nisi diceris quod ibi pater pretendebat in-
teresse negotij principalis. Itē dicit Bar.ꝙ possunt
filij agere suo proprio nomine saltem vtilibus actio
18 nibus que mulieri competebant directo.quod late
ipse comprobat vt videbis per eum quem fortiter
reprehendunt Jo.de imo.ꝛ Ludo.Ro ibi per ma-
gna fundamenta et rationes satis vigentes. et hoc
videtur de iure verius quoniam filij in casu nostro
non videntur pretendere principale interesse: quia
non est interesse totalis negotij: de quo loquuntur
fundamenta Bar. Sed est quod dā interesse partis
culare et secundarium respectu alimentorum quod
non venit in consideratione cum nihil ipſi dederint
de suo:vnde non video quomodo dos ex parte filio
rum sit titulus onerosus:vt dicebat Bar. Illud au
tem quod secundario venit:non est in consideratio
ne:vt est glo.not.iuncto text.in.c.quāuis pactum.de
pac.lib.vj.in verbo detrimentum. dicit glo.l.princi-
16 pale ex qua colligit ibi dominicus quod ꝑactus nō
vergit in detrimentum alicuius. quando non infert
principaliter detrimētum:licet sic secundario.vnde
si ex forma statuti in actu debēt auctorari illi in quo
rum detrimentum fit actus:intelligitur de illis qui
bus principaliter ꝛ directe fit preiudicium:non secū
dario secundum eum:pro quo vide Inn.in.c.humi
lis.de ma.ꝛ obe.vbi notanter dicit non esse citādos
illos quos incidenter potest negotium tangere:sed
sufficit citare principalem cuius interest. Idem vo-
luit dominicus in.c.fi.in fi.de elec.lib.vj.dicēs quod
illi quos incidenter negotium tāgit:non sunt necess
sario citandi.ex quo dicebat Ang.in.l.cum filius.in
prin.ff.de verb.obli.quod cum ꝑ excussio bonorum
preiudicaret fiat in preiudicium fideiussorum vel bo
norum possessorum:ipsi sunt citandi:alꝫ eis non fie
ret preiudicium:vt ibi per eum ꝛ per Jac.de Arenis
in tractatu suo de discussione:facit glos.no.secundū
Ange.ibi in.l.de vnoquoq.ff.de re iudi.rep.optim⁹
in.l.j.§.denuntiare.ff.de ventre inspi.ibi heredi insti
tuto non etiam substituto.quem tex.alleg.Bal.no.
in.d.c.humilis.ꝛ i rubrica.C.de succes.edic.ꝛ in mul
tis alijs locis de quibus per Feli.in.c.humilis.ē.de
ma.ꝛ obe.j.col.ver.ꝛ tene mēti iuxta hoc.ꝛ in.c.qui
uis.pe.col.ē.de re iudi.ꝛ Bal.in.l.nou solum.§.que
ritur.ff.de procu.ꝛ in rubrica.ē.de rescrip.iij.colum.
17 ¶ Hinc est quod protestatio ꝑ facienda est ei quem
negotium principaliter tangit:vt voluit Joan.and.
in regula in generali.de re.iu.li.vj.per.c.pastoralis.
§.fi.ē.de offi.or.vbi contra iudicem facientem ali-
quid ad commodum partis.ꝛ fit protestatio coꝝ eo
non coram parte.quia principaliter agitur de resti-
tuendo facto iudicis:sicut coram iudice appellatur
non coram parte.l.cum quidam.ff.de appe.l.eos.in
fi.C.eo.refert ꝛ sequitur Feli.in.c.cum.in.ē.de cons
ti.col.xxvij.ver.fallit secundo. ¶ Ad predicta facit
tex.no.in.l.non solum.§.queritur.ff.de procura.vbi
17 probatur secundum Ange.quod ꝑ verba generalia
non extenduntur ad personas quas negotium prin
cipaliter non tangit. Ex quo dicebat ibi Bal.quod
si promisit tibi recipienti pro omnibus quorum in
teresse vel possit interesse:intelligitur de principali
personis:non de alijs.facit.l.pupura.§ fi.ff.de acti.et
ob.secundum eum. Ad idem facit.l.principaliter.la
ij.C.de liber.cau.ꝛ ibi not.Bald.ꝛ inde est quod si
18 permittitur ꝑ offenso facere vindictam intelligitur
de principaliter offenso:non per mediam personam
quia verba sunt intelligenda non per plus:sed per
posterius.l.qui liberis.§.hec verba.ff.de ꝓvulgari ꝛ
pupilla. Facit quod voluit Abb.in capitulo ex con-
questione.ē.de resti.spo.v.colum.ver.quo ad secun
dum.ꝛ in capitulo post cessionez.de probationibus
decima secunda columna verticulo sed nunc quero.
ibi:debemus enim secundum eum attēdere ꝛc. Vn
21 de vnde se alerēt:quia tūc debebit prouideri eis ne
egeant ex eo:quia pater ꝑ tenetur alere filium etiam

do.in singulari.dele.ex.incipiente impensa. Multa
alia his similia potuissem adducere que breuitatis
causa omitto:per que apparet non esse curandum
de eo quod secūdario venit. Cum autem in casu no-
stro principaliter interfit mulieris dotem esse secu-
ram:et secundario filiorum qui ex dote debent ali-
19 mentari vt sepe dictum est:ergo illa ꝑ quamuis ex- 1
communicata admitteretur:quia stimulata mariti in-
opia.imo posset perire si vxor non admitteretur:nō
autem admittentur filij.cogitabis. ¶ Bene tamen 2
fateor quod si vxor pendente iudicio moreretur:
ejus filij possunt iudicium prosequi: quia successe-
runt in ius matris:vt regula his qui in ius.de regu 3
lis iuris.libro sexto. facit.lex.cum heres.ff. de diuer.
ꝛ tempora. prescriptio. ita dicit Jo.andreas in addi 4
tionibus ad Speculato.titulo de dote post diuor.re-
stituen.in fine.et si dicaꝫ ꝙ illud fuisset priuilegium
materna et sic non transire ad heredes.ff. de ad- 6
ministratio.tutoris.lege ex pluribus.respondetur.l.
loqui de herede nō suo:nos autem de suo hic tracta
mus. facit.ff.soluto matrimonio. lege maritum. C.
qui potio.in pigno.lege assidnis.in fine.precipue cū
causa priuilegij materni filios respiceret scilicet vt
ex dote possent alimen.C.de iure dotium.lege vbi. §
Subdit tamen Joannes andreas quod ex alio ca- 28
20 pite videntur filij repellendi scilicet quia ꝑ filij cōtra 1
patrem litem mouere non possunt.l.lis nulla.ff.de iu
dicijs.ꝛ in hac opinione tanquam vltima videtur re-
sidere. Idem tenet Albericus in dicta lege vbi ad-
huc.quarta columna.verticulo quid si mulier.per le
gē post finitaz.de suspectis tutoribꝰ.et quia cessant
cause propter quas dos exigi poterat:quia istud pri
uilegium est personale mulieris:ꝛ ideo eius persone
cedere non debet.lege priuilegia.ff.de regulis iu-
ris.lege prima.C.de priuileg.do.et quia cessat ratio
dicte.l.vbi.scilicet quia ex dote debet ali vxor. Con-
sulerur tamen filijs hoc casu:hoc modo si casus eēt
vandi curatorem patri:puta propter furorem dare
tur:ꝛ ille dotem et reliqua seruaret.ff.de curo.ꝛ cura
to.is qui.§.diuus.vel dabitur curator:solum doti:q
conseruabit proprietatem eius filijs ꝛ vsufructum
patri.et potissime si in mobilibus dos consistat. In
immobilibus enim dotalibus non sic est alienandi
periculum. Item propter hypothecam filiorum con
tra possidentes nō est etiam periculum tale in alijs
in autentica vt liceat matri ꝛ auie.in principio.C. de
bonis mater.lege prima. Dicunt etiam quidam qđ
possit iudex ex circunstantijs ponderatis cogere pa
trem vt dotem filijs restitueret securato patre de
vsufructu per legem imperator.ff.ad trebellia num.
et lege filius matrem.C.de inoffic.testament. quod 2
satis placet.et bene facit iste textus secundum Joā.
andre.vbi supra.quod tene menti. Joan. de Imola
in dicta lege si constante.columna octaua.tenet opi
nionem predictam:ꝛ dicit quod de iure verius est ꝙ
sufficit patrem satisdare si potest ꝛ vult:alias si non
potest officio iudicis consulendum erit filijs vt pe-
cunia sequestretur penes mercatores:vel res aliqua
loco pecunie assignetur:et vsufructus nihilominus
fit patris:nisi forte filij egerent:ꝛ non haberent alīū
de vnde se alerēt:quia tūc debebit prouideri eis ne

de propriis bonis. ergo multo fortius de vsufructu
bonorum maternorum. vel forte esset equum tunc
assignari filijs dimidiam vsufructus. sicut fieri de-
bet emancipato.l.cum oporteat.§.penulti.C.de bo.
que liberis.

☞ Dotem repetere potest vxor a marito vergente
ad inopiam quando actio dotis est communis sibi
ꝛ patri.
Et si pater ꝛ filia simul concurrant ad agendum cō
tra maritum vergentem ad inopiam filia est prefe-
renda.
Filiusfa.hz legitimā psonā standi in iudicio in his in
qbus nō querit patri vsusfructus.
Ususfructus in dote aduentitia non querit patri.
Procuratorem constituere potest filia pro dote ad-
uentitia vel profectitia sine consensu patris.
Monachus potest constituere procuratorem in ca
su in quo potest sine consensu Abbatis stare in iu-
dicio.
Vite nō cōtestata non pōt ꝓcedi ad testiū receptio
nē vel diffinitiuam sententiam.

Ampliabis septimo p̄dicta:
vt vxor ꝑ possit petere dotē ꝛ alia de quibus supra a
marito vergente ad inopiā:nō solum qñ actio dotis
competit soli vxori verū etiā qñ esset cōis sibi ꝛ pri.
vt est casus in autētica de equali.dotium.§.illud.ff.
qđ si in potestate collatione.vij.a qua sumptū fuit
autentica qđ locū.C.de collatio.tenet Ly.in.d.l.vbi
adhuc.sexta cōne.ꝛ ibi Salic.in.viij.q.Et si forsan
vxor fuerit negligens:pater poterit agere.l.constan
te.ff.so.ma.ſm Alde.in.d.l.vbi adhuc.col.iij.ver.qđ
si mulier.hz si mulier nō est negligēs:sed hz aliquaz
iustam cām cōtradicendi:poterit patri impedire ne
agat per.l.si cum dotem.§.eo autem tempore.ff. sol.
ma.ꝛ l.dotem.e.ti.ſm Bar.in.d.l.si cōstante.in. iij.
q.secūde partis. ¶ Et adeo pōt pater hoc casu age
re:qđ etiam si ipse pater sit suspectus:nihilomin⁹ po
terit agere:q nullū dotī periculum imminet:nec ex
quo ad patrem non dz peruenire:sed ad filiā:vt one
ribus matrimonij valeat deseruire.d.l.vbi adhuc cū
prealegatis. ¶ Nec est hoc ꝓtrariū eius qđ dixerat
Bar.in.d.l.si constāte.q ipse nō negat quin dos nō
debeat esse in manibus patris:sed filie. Dicit tamen
qđ si iustam cām habuit filia ꝓtradicēdi:audiet: ita
saluat Bar. Alex.in.d.l.si constante.iij.col.verſic.ab
his nemo quod tacito autore sibi attribuit Joānes
cāpetius in suo tractatu dotis.parte tertia. questio
ne.xxxv. ¶ Et si forsan concurrant ad agendū ꝑ pa-
ter ꝛ filia contra maritum vergērem ad inopiam:vi
detur filia preferenda.quia plus iuris hz filia cōsta-
te matrimonio in dote quam pater:cum exinde illa
debeat ali.ꝛ in hoc iudicio non requiritur patris cō
sensus vel autoritas:quia pater non pretēdit ius ad
ꝓprietatē nec ad vsumfructū:ideo nō pōt dici legiti
mus administrator:q filie tm interest.vt.ff.de cuic.
l.pater.dz tm pater citari nisi periculū fit in mora ex-
pectationis. Intellige in dote profectitia:sed in ad
uentitia nec citandus est pater:nec eius cōsensus fir
mat iudiciū,vt autentica qđ locū,C.de collatio.ſm

Bal.ibi in.iiij.q.& ibi est gl.in verbo mater.idem ꝛ ibi Bar.& cõiter alij.gl.& doc.in.l.ij.§.quod si in patris.ff.solu.ma.glo.in autentica de equali.do.§.illõ. Et ibi Jaco.de bello.gl.in.l.fi.§.necessitate.C.de bonis q̃ lib.Bal.in.l.fi.in p:in.C.de iure dotium.ista est cõmunis sententia vt per Alex.& alios in dicta autẽtica quod locum.& in.d.l.ij.§.quod si in patris.Et secundum hanc opinionem consuluit Bal.consi.incipiente Domina anna in potestate patris constituta. vt refert Ludouicus in.d.autentica q̃ locũ.motus principaliter tali fundamento:quia in his in quib⁹ patri non queritur vsusfructus:filiusfamilias habet legitimam personã standi in iudicio.c.fin.ad finem de iu.li.vj.Et ibi gl.in ꝑ.regul'.ad idẽ gl.no.i.l.iij.§. si filio.gl.ij.ff.cõmo,declarat Bar.in.d.l.fi.§.necessitate.C.de bonis que lib.et in.l.fi.§.pupillus.ff.de ꝑ. obli.vide Spe.titu.de acto.§.j.ver.sed nunquid in casibus.de quo facit festum Ludouic.in singulari ccc.xviij.incip.tu Sali.vide Ang.de are.in.§.ius autem.insti.de patria potestate.¶Sed in dote aduentitia patri non queritur vsusfructus.vt.l.fina.versi. si tamen.C.cõmunia vtriusq̃ iudicij.vbi heredes patris tenẽtur restituere fructꝰ perceptos ex dote patri restituta.Ergo vsusfructus dotis aduentitie non pertinebant ad patrem:alias non tenerentur heredes illos restituere.Item quod de dote aduentitia nihil acquiratur patri patet:quia nec actio patri cõperit:sed soli filie:alias nõ posset soli filie solui.l.si cũ dorem.§.primo.ff.so.ma.ad hoc.l.quecũq̃.C.de bo. que libe.Hanc opinionem sequitur Ludo.in.d.aur. q̃ locũ.contra q̃ insurgit Jason in pe.colũ.dicens q̃ non esset appenere os in celum tenere q̃ imo ad dotem aduentitiã:non posset filia in potestate patris agere sine consensu patris.vt.d.l.fi.§.necessitate.fatetur tñ ipse q̃ in casu nostro q̃n durat matrimoniũ, sed maritus vergit ad inopiam,propter periculum lex dispensat q̃ filia sola sine patris consensu possit agere: cum dos adhuc oneribus matrimonij deseruire debeat.vt ibi latius per eũz.¶Tu dicas q̃ cũ hodie ex consuetudine regni filia per contractũ matrimonij liberetur a patris potestate:vt dixi in rubr. colũ.clxxxvj.§.sed quãuis:poterit filia agere p̃o dote aduentitia vel p̃fectitia sola sine patris consensu: cum nihil patri ex dote acquiratur:vt p̃dixi:& per consequens non est legitimus administrator:nec est necessarius eius consensus.et sic superflua erit hodie disputatio p̃dicta:& alia super qua Doctores sunt varij in dicta aur.quod locũ.l.q̃n pater nõ vult cõsentire an possit agi ad consentiendũ.Concludo ergo quod filia sine patris consensu potest agere p̃ dote aduentitia vel profectitia.¶Poterit etiam si voluerit ipsa sola ꝓcuratorem constituere sine patris consensu,quia in casibus in quibus patri non acquiritur vsusfructus:potest filius per se agere vel procuratorem constituere,vt dicta lege non solum. §.necessitate.C.de bonis que liberis.& dicto capitulo si annum.de iudic.libro sexto.vbi hoc notat Dominicus.Bald.in lege nec.C.de procurat.et tertia partita.titulo quinto.lege secunda.qui eũ suo nõie habet actionem.vel p̃o suo interesse: potest constituere procuratorem et etiam ante litem contestatam et quandocunq̃ vt probatur in lege si vnus.§.idẽ ait.

3

6

4

7

1

ff.de iniurijs.Ita notanter dicit Bald.in capitulo finali.sup:a de iuramen.calumñ.Ex quo dicit quod si pater est vsufructuarius in bonis filij:potest super illis procuratorem constituere:secus si non est vsufructuarius.glos.no.secundum eum.in.l.primo.C. de bonis mater.refert et sequitur Andreas siculus in dicto.c.fi.colum.viij.in principio.qui p̃o hoc allegat tex.elegantes & celebres(vt eius vtar verbis) in.l.etiã.§.ex preterito.ff.de manu.vin.p quẽ bartol.ibi refert Doctores dicere q̃ eo casu quo minor põt stare in iudicio sine curatore:poterit constituere procuratorẽ p se sine curatore.adducit.l.diuus.§.fi.ff. de peti.here.ter.& docto.in.c.ex parte.de resti.spo.facit ad hoc notabile dictũ Inno.in.c.cum.i.t.a.ce re iudi.& ibi Bal.vbi dicit,quod eo casu quo† monachus potest stare in iudicio sine consensu Abbatis: poterit in illo iudicio constituere procuratorem sine Abbatis consensu.Idẽ voluit Bart.in.l.seruos ad custodiam templi.ff.de ali.& cibaria lega.Bald.in.l.fi liussfamilias.ff.de procurato.Idẽ inc dicit Bald.in lege reos.C.de accusa.decima columna.quod eo casu quo pater admittitur p̃o filio in causa criminali:p suo interesse:potest constituere procuratorẽ.Facit multa alia que cumulat Andreas siculus in dicto capitulo finali de iuramen.calum.columna octaua, que videas per te.¶Quod si forsan maritus contumax noluerit comparere:quo casu nõ procederetur ad sententiam diffinitiuam:quia lite † non contestata:non potest̃ procedi ad reliqum receptionem vel diffinitiuam sententiam,vt per totum titulum.sup:a vt lite non contestata.Sed mittetur vxor in possessionem bonorum dotis & mariti causa rei seruande vt regulariter fit in alijs.sup:a vt lite non contestata.capitulo quoniam frequenter.lege cum proponas.C. de bonis auctoritate iudicis pos.tenet Bartolus in dicta lege si constante.nona questione tertie partis. ff.soluto matrimonio.Specul.titulo de dote post dot. restitu.§.finali.versiculo quid si vir vocatus. Joannes Fabri in dicta lege Ubi adhuc.Campegius in dicto suo tractatu de dote.tertia parte questione.liij.

☞Arguere de re ad tempus licitum est.

Fortalitium siue castrũ in custodia habẽs si requirit̃ de p̃dition põt p̃hibere aures & facere tractatũ duplice:dummodo castellanus p̃ius domino denunciauerit.

Judex q̃dẽ altera partiũ vult pecunia corrũpere posit licite aures p̃hibere & ponere testes secrete qui eius corruptionis audient verba & coram eis pecuniam recipere.

5 § 29

Ampliabis octauo: vt p̃cedãt

dãt p̃dicta:nõ solũ p̃tra maritũ ꝑsentem ad inopiã ꝛ etiã in socero q̃ recepit dotẽ:si ad inopiã ꝑueniat pos terit eñ vxor agere p̃tra eũ ad dotis & alioꝝ bonoꝝ restitutionẽ sicut posset agere p̃tra maritũ:q̃ militat eadẽ rõ:ergo idẽ ius.l.a titio.ff.de ꝑ.ob.l.fi.C.ad falc.l.nõ alias in fi.ff.de ind.l.j.ff.de exercito.cũ simil. facit.l.diuortio.§.eo.ff.so.ma.& l.j.C. de interdictis. Itẽ licitũ est̃ arguere de re ad tẽpus.l.ita.§.& q̃ dicimus.ff.de re militari.Sed in re seu quantitate ꝛa

batur contra socerum sicut contra virum.l.rei iudicate.§.fin.ff.solu.matri.l.diuo.§.Interdum.consitu.Ergo et in tempore.non ergo sumus nos: qui d.l.vbi adhuc & alia iura preallegata extendimus: sed alie leges que talem permittunt extensionem ex identitate rationis que non est propie extensio. sed ex mente:vt dicit glo.nota.in.c.j.de tempo.ordi. lib.vj.quam multum commendat ibi dominicus cum alijs concordantibus,talis enim extensio fit etiã in casibus exceptis a iure.vt probat ter.scõm Abb.ibi in.c.cum dilecta.de confir.vti.vel inuti.iuncto.c.quoniam frequenter.§.vt li.non conte,etiam si excipiantur cum dictione taxatiua tantum:vt est glo.iuncto terr.in.l.ob ea alienum tantum.C.de ꝑdiminu.& in.l.fi.C.de reuo.do.dixi in rubr.col.vj. versi.confirmatur hoc.videmus enim aliquando q̃ lex de vna persona loquens extenditur ad aliam vnde.l.si quis seruo.C.de fur.que in seruo loquit & in casu speciali & odioso:extenditur ad filium.per.l. tantum.§.fin.ff.de ser.corru.vt dixit glo.in.l.quod vero.ff.de legi.facit gl in.d.l.si quis.§.Extenditur eriam ad vxorem secundum Paul.de ca.vbi qui dicit quod si vxor alicuius requiritur per aliquem vt adulteriũ committeret:que hoc marito pandit:maritus vxori sue iniunxit quod fingeret se plebere aures:& daret sibi tempus & horam ad quã ad domũ suam veniret:et hoc culpam aliquam non incurrit quouis ex postfacto maritus hunc virum caperet & male tractaret:quod est valde no.Idem laicus firmauit ille consi.xcij.incip.in causa incarceratorum in.iij.colũ.ver.vnde licuit marito.de quo in tractatu maleficiorum in parte Andream auriliatorem. pe.colum.& in parte apensate.in fine.¶Idem dicit Pau.in.d.l.si quis seruo.quando aliquis qui habet fortalitium in custodia requiritur de proditione:potest dare aures & facere tractatum dublicem & non delinquit:imo commẽdatus est.ADD Intellige dummodo castellanus p̃ius hoc denunciauerit domino castri sm Ange.in.d.l.si quis seruo.C.de fur.& in.l.quicunq̃.C.de ser.fu.quem refert Jacobinus in tractatu seu,in parte de castro rubei montis co. lij ver.haberis etiam:sed ipse non laudat sic faciẽtem.TJO.Idem ego dicerem de iudice,quem alter a partium vult pecunia corrumpere:nam põt licite aures p̃hibere et ponere secrete testes qui eius audiãt corruptionis verba:et coram eis pecuniam recipere:& postea parrem castigare.et sic de similibus casibus habentibus similem rationem vel similem equitatem.Idem ergo erit in casu nostro vt quis iura p̃dicta loquantur in marito ad inopiã vergente:idem dicendum erit in socero pari ratione:vt sentit glos.in.d.l. vbi adhuc.et sequitur ibi Odof.ij.col.versi.ore signori.& Albe.s.colum.in fi. versi.Item secundum glo.Saly.iij.colum.versicu. quero modo.et Joan.fab.& alii docto.ibi.Sentit etiam glo.in.l.si constante.§.j.& ibi Barto.v.& vij. col.versi.septimo quero.et ibi Joan.de imo.s.colũ. ver.in glo.magna.& ibi Pau.de castro.iij.col.versi. tu dic breuius.Nec obstat secundum eum.l.ij.cum similibus.ff.solu.matri.quia loquuntur de exactione dotis per quam dos ponitur in manibus mulieris vt faciat quicquid vult.illa enim non potest fieri constante matrimonio:nos vero non loquimur in tali:sed in ea per quam non ponitur in manibus mulieris.sed vt sequestretur.vt.d.l.vbi adhuc.in fi. et in hoc non habemus aliquam.l dicentem quod non potest fieri:sed bene habemus leges dicentes contrarium quod potest fieri extensio propter paupertatem viri:vel cum vergit ad inopiam.Cum igitur p̃dictio fit plasmet vtilis: debet fieri extensio de persona ad personam:vel casu ad casum similem: etiam si esset dictio taxatiua tantum vel solum:vt.l.illud.circa fi.cum ibi not.C.de sacrosan. eccle.cum alijs de quibus.s.secundum eum,et Alexan.ibi.ij.colum.& camperium in.d.suo tractatu.iij.parte.questio.xxvij.Et istam partem teneas quamuis Lanzelotus decius in.d.l.si constante. colum.ij.versicu.circa septimam questionem nitatur tenere contrarium et respondere ad motiua Bart.

☞Pro dote obligare se ꝑ potest extraneus qui si vergat ad inopiam potest vxor illam repetere.

Dotis causa semper & vbiq̃ est precipua.

Dotem repetere an possit vxor a patre vel extraneo promittente dotem marito si maritus confiteatur se dotem recepisse:deinde vergit ad inopiam nõ obstante confessione mariti eiusq̃ inopia.

1 2 3

§ 30

Ampliabis nono p̃dicta: vt

procedant non solum contra socerum:sed etiaz contra alium extraneum recipiente dotẽ qui potest se obligare p̃ dote vt.l.si.C.de do.cau.Nã si ille ad inopiã vergit põt vxor dotẽ & alia bona mariti petere.gl.in.d.l.si constante.quã sequit ibi Bar.co.viij. ver.ir.quero.q̃ eadem ratio est que in socero.lex ergo p̃olata in vno casu extenditur ad alium habentem eandẽ rationẽ.Idez tenet Dy.in.l.que propter necessitatem.ff.de reg.iu.vnde lex simpliciter disponens non dari actionẽ cõstante matrimonio,debet intelligi nisi propter inopiam viri vel extranei qui accepit dotẽ per eandẽ rationem.facit tex.cum glo. in.l.ob ea alienũ.C.de p̃edi.mino.& q̃ ibi no.& in.l. seruũ noie.ff.de vsuca.& in.l.contractus.in p̃inci.ff. de reg.iur.& alia que dixi.s.in p̃ima ampliatione. Maxime q̃ ex hoc resultat legum declaratio non correctio in materia fauorabili rene ergo glo.quam sequitur Odof.in.d.l.vbi adhuc.col.iij.ver.sed q̃d si extraneus,dicens q̃ idem est in extraneo q̃ in parte mariti & in marito nõ inspecto fauore persone sed cause.& ideo dicit lex † dotis cã semp & vbiq̃ p̃cipua est.l.j.ff.sol.ma.facit ad hoc.l.etiã.ff. de iure immu.& l.ij.in fi.ff.de p̃ui.cre.& l. oibus causis.ff. de reg.iur.& si bñ aduertat.d.l.vbi adhuc,ibi videt ter.clarus.Nam dicit q̃ hec actio dat vxori cõtra extraneos possessores qui forsan habuerũt titulũ & causam a marito:forsi⁹ dabit vxori cõtra extraneũ qui ab illa dotẽ recepit.& ista est cõis & indubitata oĩm sniã.ADD Sed cadit hic no.questio.pater vel extraneus ꝑmisit dotẽ marito:maritus confitet̃ se dotẽ recepisse:deinde maritus vergit ad inopiã:an tũc vxor poterit dotẽ a ꝑmittente repetere nõ obstãte cõfessione mariti eiusq̃ inopia:an ab ipso marito ad inopiã vergẽte cõstãte matrimonio an ab⁹ heredibus matrimonio dissoluto:de qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

videas no. Ludo. Ro. cõsil. xlvj. incipi. in causa domine, qui pulchre loquitur ⁊ decidit q̃ non a p̃mittente qui per marit̃ confessionem fuit liberat⁹: nec a marito constante matrimonio: sed eo mortuo ab heredibus. vide per eum late disserentem. ℣ℐℴ.

1 ☞ Extraneus q̃n in omnem euentum ⁊ casum restituẽde dotis stipulat̃ sibi restitui: potest agere vt sibi restituatur si maritus vergit ad inopiam.

2 Verba debent intelligi ſm subiectam materiam et naturam contractus.

§ 31 **Ampliabis decimo: vt procedant predicta quãdo extraneus dedit dotẽ pro mulliere: quia marito ad inopiam vergẽte: poterit vxor dotem repetere: vt ex ea ipsa ⁊ familia: alimentenť.** sentit glo. in. d. l. si constante. in ver. mariti. ibi: quãsi extraneus ⁊c. ⁊ ibi Dyñ. ⁊ Bart. in. vſ. q. ij. partis. Ange. in. ℌ. illud. in auc. de equa. do. ⁊ Marti. filli. et Jac. butri. in. l. si extraneus. ff. de iure do. Lyñ. in. d. l. vbi adhuc. col. ij. ver. octauo queritur. ⁊ ibi Joan. Fab. ⁊ Albe. iij. colũ. ver. querit. ℳ dofre. qui subdit q̃ si vxor hoc casu nolit dotez petere extraneus qui dedit dotem: compellit mulierem ad dotem petendam iudicis officio. Nam alꝫ ago vt agas. l. cum in plures. §. ineſt. ff. locati. quod etiam tenet Salice. in d. l. vbi adhuc. in. vij. q. habebit tamen extraneus cõtra mulierem que iam dotem recepit remedium. l. in omnibus. ff. de iudi. que licet in actionibus bone fidei loquatur. tamen in stricti iuris locum habet. l. in creditoꝛi. ff. de p̃uile. cre. ⁊ in. l. in possessione. ff. quibus ex cau. in po. ca. ⁊ ibi no. facit. l. v̄ diuersa. C. de p̃eci. impe. offe. quia ista mulier ex stipulatione extraneo nõ est obligata. Sed cum mulier idoneã cautionem non daret: sequestranda etiam dos per legem si cum dotem. ℌ. si vero. ff. solu. ma. sed ista sequestratio non esset per viam depositi simplicis. sed per viam locationis apud mercatorem partem honesti lucri: vt hic ita dicit Barto. d. l. si constante.

¶ Joan. de imo. ibi col. vij. ver. iij. adde: videtur tenere quod ꝯ quando extraneus stipulatur in omnẽ 1 casum ⁊ euentum restituende dotis sibi restitui: potest agere vt sibi restituatur: si maritus vergit ad inopiam. quia est casus ⁊ euentus restituende dotis. fatetur tamẽ qõ debet dos deseruire oneribus matrimonij: licet ipse extraneus repetat vel pater vel quiuis alius: sicut deseruiret si mulier repereret per 2 dictam legem vbi adhuc. ⁊ quia ℣ verba debent intelligi ſm subiectam materiam ⁊ naturam contractus. l. si vno. in p̃incip. ff. loca. ⁊. l. si stipulatus. ff. de vsur. cũ similibus. Nec obstat d. l. vbi adhuc. inquãtum dat actionem mulieri: quia illud debet intelligi 1 quãdo ipsa mulier dat dotem. vel si alius dedit: nõ 2 fuit stipulatus dotem sibi reddi in talem casum alꝫ 3 secus. ar. l. quotiens. ff. so. ma. quia illa. l. ⁊ lex si constante: non prohibent extraneum stipulari quando dat dotem. ⁊ ideo potius intelligitur permisisse. ar. § d. l. quoties. Hoc idem firmat Jo. de imo. consi. c. incip. in questione ⁊ lite. in primo dubio. vbi quidam Nicolaus per solẽnem stipulationem promisit cuidam Bernardo recipiẽti pro Magdalena eius filia et eius heredibus in omnem casum et euentum dotis restituende constante matrimonio vel soluto: eam restituere sibi. verbum enim restituende: comprehendit etiam casum restitutionis que fit ob inopiam constante matrimonio: ⁊ sic casum confignationis ne alꝫ superfluat. quod esse non debet. l. si quando. ff. de leg. j. facit ſm eum quod not. Bal. in rub. C. de contrahen. emp. vbi dicit qõ verbum quodlibet in contractu appositũ debet taliter intelligi: quod aliquid operetur si fieri potest: ne alꝫ superfluat. ⁊ hec pars verior: videl. per predicta ſm eum. Sed si extraneus stipulatur dotem sibi reddi soluto matrimonio: ⁊ nõ dixerit vel eo constante nõ comprehenderetur casus inopie contingẽs matrimonio constante. quia iste casus fuit omissus in stipulatione. ideo relinquitur dispositioni iuris. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. ideo tunc mulieri competet actio per ea que habentur in. d. l. vbi adhuc. ⁊ in d. l. si constante. ⁊ in. l. si cum dotem. in p̃inc. eo. titu. Si vero extraneus dans dotem: stipuletur sibi illã restitui in omnem casum ⁊ euentum restituende dotis: tunc propie locum habet quod not. Bar. in d. l. si quis stipuletur. vbi concludit quod non includet casus restitutionis dotis propter inopiam constante matrimonio: quia illa non est vera restitutio. Idẽ voluit In. d. l. si constante. vſ. qõ. principali. j. parris. quando pater stipulatus esset solum sibi restitui in omnem casum ⁊ euentum restituende dotis. vt. ℌ. dictum est. ⁊ sic patet quod Bar. non est sibi cõtrarius in his que dixit in. d. l. si quis sic stipuletur. ⁊ in d. l. si constante. imo in diuersis casibus loquitur. et hec est propie veritas: licet aliqui aliter dicant secũdũ Joan. de imo. in. d. consil. ¶ Joannes cãpeti⁹ in tractatu dotis. iij. parte. q. xl. dicit: dato q̃ ista restitutio sit impropia. tamẽ propter illa verba latissima posita in stipulatione in omnem casum restituende dotis: debet comprehendi casus restitutionis ꝓpter inopiam: vt in simili dicitur de verbo quibuscũq; ⁊ similibus. vt not. Bal. in. c. imperialẽ. col. vſ. de prohibita feu. alie. p Fed. bene facit qõ no. gl. in. l. cũ postea. ff. de arb. vt ibi latius per eũ. ¶ Alle. in. d. l. si cõstante. col. iiij. ver. in cadẽ glo. ibi quid si extraneus, dicit q̃ imo etiaꝫ mulieri detur actio de dote isto casu maritovergẽte ad inopiã q̃n extraneꝰ stipulatus est dotẽ sibi reddi so. ma. qꝫ cũ de hoc casu extraneus p stipulationẽ sibi expresse nõ prouidet: videtur voluisse in casu omisso donare mulieri. ℌ. accepit. C. de rei vxo. act. ⁊ tunc mulier fingit sibi stipulata reddi. vt ibi in p̃in illius. l. quocũq; ergo modo extraneus stipuletur dotem sibi reddi: semp vxor habebit actionem propter mariti inopiam et illud teneas.

1 ☞ Paupertas vnius q̃n alteri nocere debeat.

2 Debitores plures habere nostra interest.

3 Super dote vxoris si superueniat alius creditus cũ marito: marito ad inopiam vrgente non debet agi contra creditum nisi discusso primo marito.

§ 32 **Ampliabis vndecimo predicta vt procedant etiã si dos esset data socero ⁊ marito.** Nam altero eorum ad inopiam vergente potest vxor vti remedio predicto. glossa prima in dicta l. vbi adhuc. ⁊ in. d. l. si constante. ℌ. j. cum quibus

transeunt communiter doctores vtrobiq; signãter Odof. in dicta. l. vbi adhuc. ſi. col. ver. sed denuo q̃ro hic. argu. l. iiij. ff. de libe. leg. in fin. vbi dicit quod interest nostra plures habere debitores. Idez tenet ibi Cynus in ſsecunda. q. sequiť ibi Albe. col. ij. verſi. quid si socer. Sali. ibi in secũda. q. Idem tenet Jaco. de bellouſſu ⁊ Ang. in auc. de equa. do. ℌ. illud. p illum tex. Jo and. in addi. ad Spe. tit. de dote post diuortium restituenda. ℌ. fomatis. ver. sed cum mulier. Bar. in. d. l. si constante. in p̃inci. col. vſ. ver. octauo quero. ⁊ ibi Jo. de imo. ij. col. collectarius in presenti ver. quid si maritus. qui allegat in argumẽtũ cſ. s. de treug. ⁊ pace. cum similibus. ¶ Intellige quando maritus ⁊ socer sunt obligati tanq̃ duo rei debendi: puta si hoc est actum tacite vel expresse. vt l. ij. ff. de duo. reis. ⁊. l. res. ℌ. cum in tabulis. Nã tũc si sunt socij propter paupertatem vnius ſpotest agi contra alium: vt. l. pe. ff. de duo. reis. Si aut̃ nõ sunt socij idem quantum ad hunc casum: ꝫ regulariter factum vnius non noceat alteri: tamen fallit ad perpetuandum actionem. vt. l. ſi. C. de duo. reis. ⁊ auc. hoc ita. eo. ti. Item ℣ pauperras vnius nocet alteri: qꝫ aufertur sibi beneficium diuisionis: vt. d. l. ſi. ita in proposito nostro paupertas vnius nocet alteri. Preterea non est ſdoubium quin casus mortis contingens in persona viri: facit dari actionem contra socerum. Unde idem erit in casu paupertatis in persona alterius imminentis. Preterea hoc videm⁹ in pluribus heredibus vnius debitoris facti: qui conditionaliter promisit penam vbi factum vnius noceret alteri: ⁊ facit actionem dari contra alios. ff. de ꝺ bo. oblig. l. iiij. ℌ. ſi in facto. cũ. l. sequen. ⁊ hoc modo sustinentur gl. predicte ⁊ sequaces. Intelige duos reos debendi posse constitui in dotem patrem et filium: vel plures fratres vel nepores forte simul habitantes quorum promissio non est causa generande perfidie in viro vel matrimonio. Secus tamen est si non sunt obligati tanquam duo rei debendi. pura quando mulier dedit vni dotem contemplatione vtriuſq; vbi obligati sunt ambo: non tamen tanquam duo rei, quia vnus non cogitauit de obligatione alterius: et sic non est actum tacite vel expresse quod sint duo rei. Nam tunc propter inopiaꝫ alterius posſit agi contra alium quia est contra omnia iura. Nam factum cuiq; suum ⁊c. vt in regula iuris non debet quis alterius odio pregrauari. Ratio diuersitatis est quia quando sunt duo rei: debet imputari obligato eo quod alterius obligationem participauit vnde eius inopia sibi nocet. In ſsecũdo casu nil potest sibi imputari. Unde alterius inopia nil debet nocere sibi: vt not. Dyn. in regula mota. de regulis iur. lib. vſ. ista sunt fere notanda verba Barto. in. d. q. viij. quem simpliciter recitat Salice. in dicta lege vbi adhuc. secunda questio. ⁊ postea subdit sibi videri quod illa similia que Bart. adducit sunt a nostra materia multum remota ⁊ non bene conuenientia preter secũdum de paupertate: quod aliqua liter facit: sed non plene. Quapropter dicit quod si socer ⁊ vir simul cohabitant in eadem familia quod propter superuenientem inopiam viri: non possit exigere a socero locuplete et idoneo si paratus est. vxoꝛ rem sustentare ex fructibus dotis: et ceteros qui ex dote restituta veniunt sustentandi. Secus si ad hoc non esset paratus: vel honeste cum eo morari nõ posſet: vel minus idoneus esset: vel effici speraretur. ⁊ ratio est quia vno casu satisfacit iuribus permittentibus vxoꝛi actionem ⁊ alia bona petere propter mariti vergentiam ad inopiam vt dos sua ponatur in tuto ⁊ ex ea vxoꝛ ⁊ familia alimententur. In alio vero casu nõ ita quieuit Sali. Cuiꝰ opinio vꝰ satis cq̃: cũ p eã: satis ſsecureť vxoꝛ in sua dote ⁊ i alimẽtis pſertim si teneremus opinionem eorum qui dicebant quod in casu quo maritus ad inopiam vergeret: euſtaret dotis restitutionem dando fideiuſsores de dote conseruanda per istum textum secundum vnum intellectum: sed si socer esset locuples cum teneatur ad dotem conseruandam ⁊ restituendam: secura est dos. ergo non ſpoterit exigi a marito ad inopiam vergente. nisi dicas tutius esse vxoꝛi suam dotem ⁊ res dotales habere quam personalem vel hypothecariam actionem contra socerum intentare. vt dicetur infra in decima secunda ampliatione. et certe de hoc videtur casus non cauillando literam m. d. ℌ. illud vbi dicitur: quod si maritus incepit dilapidare licet adhuc soluendo sit: etiam in decuplum: pro dote tamen potest vxoꝛ agere constante matrimonio. Idẽ ergo erit dicendum in casu nostro: quod si maritus cepit vergere ad inopiam consulatur vxoꝛi circa dotis exactionem: quamuis socer sit soluendo: ita per illum textum firmat Jo. de imo. in. d. l. si constante. colum. ij. verſi. tu potes dicere. nec facit vim vtrum sint duo rei debendi vel non vt faciebat Bar. quia in hoc casu non est ſimpliciter factum vnius quod noccat alteri. Sed est dispositio legis inducta fauore mulieris quod posſit dos repeti: vbi incipit res male geri. et per hoc dicit posse attentari idem forte si solum pro parte quilibet esset obligatus. debuit ergo precogitari obligans se pro dote hunc casum posse euenire. ideo non habet de quo conqueratur. ar. l. si quis domum. ℌ. j. ff. locati. ⁊ ita finaliter ille tenet ſsimpliciter gl. predictas ſpetas restrictione Bar. et sequacium. ¶ Paulus de castro in dicta. l. si constante. iij. colum. verſicu. puto dicendum voluit opiniones ad concordiam deducere per quandam mediam viam. dicit enim quod si peruenitat ad paupertatem: vel incipiat male vti substantia sua ille q̃ subijt onera matrimonij: peti potest ista configuratio in bonis eius: ⁊ si illa non sufficerent: etiam in bonis alterius: quoniam fit propter duo ſscilicet vt mulier cum sua familia alatur: ⁊ vt sit de dote secura ⁊ nisi hoc fieret fraudaretur altero ipſorum. Si autem alter qui non sustinet onera matrimonij deuenit ad paupertatem: ille vero qui sustinet non: tunc cessat remedium predictarum legũ quia tunc mulier non fraudatur aliquo istoꝛum nec debet considerari qõ etiam ipse poterit ad paupertatem deuenire. quia hoc non preſumitur. et casum aduersamq; fortunez considerare non debemus. l. inter stipulantem. ℌ. sacram. ff. de verboꝛũ obligationibus. Aduerte: quia Paulus forsan inaduertenter videtur in effectu in secundo membro tenere contra communem opinionem. ¶ Baldus et Angelus in dicta lege si con

Universidad de Deusto
Biblioteca

stante: videntur aliter opiniones concordare dicentes quod quando sunt duo obligati vtputa maritus ⁊ socer contra eum qui vergit ad inopiam ꝓ possit vxor agere: non autem contra diuitem quia est inconueniens quod ex post facto ꝓpter casum supereuenientem: surgat inequalitas in duobus reis: l. eandem. §. si quis. ff. de duobus reis. Hanc opinionem Bald. tanquam equiorem sequitur Raphael Cumanus. Ludouicus. putat veram opinionē Bartol. quando non essent duo rei: sed si duo rei essent dicit contra neutrum agi posse per legem si plures. §. preterea. ff. de fideiussoribus. ⁊ argumento. l. quoties. C. quo quis ordine conueniatur. libro vndecimo. ⁊. l. mulier. cum gl. C. de iure dotium. ita reſident Ludouicus in dicta. l. si constante. ¶ Alexand. ibi tertia col. dicit hunc passum esse dubitabilem ⁊ finaliter decidit quod etiam quando sunt duo rei debendi inopia vnius in casu isto: non debet alteri nocere: ⁊ non possit conueniri nisi inops. l. mora. §. finali. ff. de vsuris. Et sic approbat opinionem Bald. et Ange. nisi sint socij vt dicebat Bartolus quo casu inopia vnius alteri preiudicat: vt. l. penultima. cum ibi notatis. ff. de duobus reis. ⁊ dicta. l. mora. §. finali. cum ibi notatis secundum communem intellectum. Hoc idem tacto Alexand. tenet Joan. Campetius in suo tractatu de dote tertia parte. questio. vigesimaoctaua. ¶ Pro ista opinione facit quod notāter voluit Bartolus in. l. si ita stipulatus. §. finali. ff. de verborum obligationibus. vbi dixit quod licet nostra iuerit plures habere debitores: vt dicta. l. iiij. in fine. ff. de liberatione legata. Hoc verum est: sed illud interesse non estimatur de presenti: nisi quatenus principalis non est soluendo. si ergo vnus ex reis est soluendo: non videtur vxor pretendere aliquod interesse in habendo duos vel plures debitores quantum ad hoc quod altero eorum ad inopiā vergente: possit ab omnibus dotem exigere. Sed certe mihi tutior videtur opinio glo. propter predicta signanter propter dictum. §. illud. inductum eo modo quo supra. Cui nemo doctorum bene respondet. tene ergo illam que est fauorabilis dotis: ⁊ sequere in hoc Jo. de Imol. in dicta. l. si cōstante. ¶ Et tenendo istam opinio. cogitabam si forsan dici posset qđ presuppositā obligatione mariti ⁊ soceri: non fit agendū cōtra eam que ad inopiam vergit: vt dicebāt Bald. ⁊ Ange. sed potius agatur prius contra eum qui dotē recepit ⁊ retinet. arg. tex. in. l. inde queritur. ff. commo. ⁊ eorum que ditī in. v. no. ver. hinc est. Ad hoc bñ facit in d. l. vbi adhuciñ. q̄ nō posteriora. que dicit quod qñ cum marito interuenit alius cōreus super dote vxoris: marito ad inopiam vergenti: nō debet agi contra conreūniſi discusso pri⁹ marito. ⁊ probatur in aur. hoc si debitor. C. de pign. ⁊ in corpore vnde sumitur. ⁊ hoc expresse est florentie constitutum qđ omissa excussione ⁊ eius exceptione nō obstāte possit peruenīri ad conreos vel fideiussores vel obligatos: vel extraneos bonorum possessores: ⁊ ea opposita non retardetur iudicium seu processus. ita dicit Joan. de imo. in consilio. c. incip. in questionē ⁊ lite. ſi. col. versi. circa secundum. ¶ Ad ista facit lex regni fori legum. li. iij. ti. xviij. l. iij. que dat creditori facultatem conueniendi debitorem principalem vel fideiussorem si maluerit. per quā. l. videtur cōstigi aur. presente. C. de fideiuss. ⁊ d. aur. hoc si debitor ⁊ hoc maxime si debitor erat riosus ⁊ consueuit nō soluere debita etiam liquida. Nā tūc etiam non precedente discussione: potest fideiussorem conuenire secundum Angelum ⁊ Joannem de imola in lege decem. ff. de verborum obligationibus. Angel. de are. ⁊ Jaſ. in §. item si quis in fraudē. insti. de act. prin. col. qđ tene menti.

☞ Restitutio dotis an eximatur per donationem fideiussoris.

Fideiussor ꝓ dote nō debet dari.

Aliud pro alio solui nō debet invito creditore.

Lucrū ex pecunia dotali ꝓpter inopiā mariti apud mercatorem deposita, pueniēs an debeat reddi marito.

Ampliabis duodecimo pre

dicta vt pcedant etiā si maritus socer vel extraneus vxoris repetēri dotē offerāt fideiussores. Nā per hoc non euitabunt dotis ⁊ restitutionem. quia dos datur vxori ad sustentandum onera matrimonij. vt. d. l. vbi adhuc. nec debet mulier se fragilitati cautionis committere: quia satisdatio propositum malignum non mutat: sed diutius crassandi in re familiari facultatem prestat. l. seruus effectus. ff. de actio. ⁊ obliga. l. non vt apparet. ff. de captiuis. §. nouissime. institu. de suspe. tuto. ⁊ ⁊ fideiussor pro dote non debet dari: vt. d. l. si constante. §. quoties. et ante solutum matrimoniū non tenetur recipere fideiussorem si non vult. quia aliud pro alio ⁊ inuito creditore solui non licet lege secunda. ff. si certum petatur. §. fi. cum concordantijs. ⁊ tutius est habere rem q̄ fideiussores. arg. ff. ad trebel. l. qui ita. §. i. facit bene pro hoc tex. et glo. in. l. pretorie satisdationes. ff. de pacto. stipu. ⁊ l. si pater. ⁊ ibi glo. ad macedo. hanc opinionē tenet glo. in. d. l. vbi adhuc: in fi. ⁊ ibi Odof. iij. colū. ver. sed denuo ponamus. ⁊ Lyñ. ij. colum. versicu. item queritur. Bal. iiij. colum. in prīc. versi. sed stātim queritur. Albe. ij. col. ver. item querit. glo. Sally. v. col. versi. quero tertio. ⁊ ibi Joan. fab. Bart. in d. l. si constante. viij. col. ver. p. ⁊ vlti. ⁊ ibi Bald. ⁊ ceteri moderniores. Idem tener Barto. in. d. l. si constante. in. v. oppositio. dū refert verba Dy. et Ly. dicentium melius esse dotem repetere: q̄ fideiussores accipere. et approbat ibi Alex. colum. viij. ver. item inquantum. Barto. hic in. x. q. Joan. and. in titu. de dote post diuor. resti. §. fomatis. versic. sed cum mulier. Hostien. in summa. eo. tit. §. quando. ver. primo quia satisdatio. Calde. et Henri. in presenti. ij. colū. quos sequitur Alexandrinus hic pe. colum. versic. post hec ex predictis. et hanc partem teneas tanq̄ veriorem et equiorem et mulieribus et dotī magis fauorabilem. Quis aliqui doctores non leuis autoritatis teneant contrarium: vt ditī. §. col. xiiij. §. et propter ista. Nec obstat rex quem aliqui pro parte contraria allegant in decretali nostra: quos nisi am vt ibi dixi non patitur hunc intellectum. vnde per remedium huius decretalis non excluditur mulier a remedio dicte. l. vbi adhuc. secundus Salyce. in. d. l. vbi adhuc. in. iij. questio. ego latius dixi. s. col. xxxviij. §. restat nunc. ¶ Unde lucrum

4 redactum ⁊ ex pecunia apud mercatorem deposita fm formam huius decretalis non d3 reddi marito si est dilapidator. etiam si offerat cautionem. Sz tradetur mulieri vel ipsa dos vt inde virum se liberos ⁊ familiam alat. ita dicit Host. in presenti. super ver. eidem. ⁊ super ver. dictus vir. ⁊ Joan. andre. in ver. dictus vir. ⁊ Antonius in versicu. quero cui. hoc lucrum. qui volunt quod in isto casu debeat esse cui dens mala administratio mariti: ad quod nihil allegant: quod est valde notandum. de quo tamen dubito: quoniam si euidenter maritus vergit ad inopiam ad remouendam marito integram dotem: sufficiet ad hoc quod lucrū vel fructus dotis sibi etiā tollantur. ⁊ mulieri dentur ad onera matrimonij sustinenda: nisi dixeris quod non est tantum periculum in perditione fructuum rerum dotalium vel lucri ipsius dotis: quantum est in ipsa dote. Ideo vbi maius periculum vertitur ibi cautius est agendum. c. vbi maius. de electio. libro sexto. cum concordantijs. Sed certe quamuis non sit tantum periculum in fructibus vel lucro dotis: non tamen est parum incōmodū vxori filijs ⁊ familie. qđ marito forsan luſori vel luxurioſo vel prodigo licet nō publico cōmittatur. ⁊ ipsi alimentis fraudentur. quapropter tutius est quod apud vxorem maneant.

1 ☞ Contra extraneos possessores bonorum mariti an possit mulier agere pro dote quando maritus vergit ad inopiam.

2 Mulier ⁊ fiscus ambulant a pari.

3 In causa dotis proceditur fm equitatē vbi de apicibus iuris non est curandum.

4 In causis viduarum iudex debet seruare equitatem ⁊ bonam fidem.

5 Exceptio tu non potes esse iudex vel arbiter est de apicibus iuris.

6 Mulier potest esse procuratrix vel arbiter in causis in quibus de salute animarum tractatur in repetitione vsurarum ⁊ in causa decimarum.

7 Juramentum vbi apponitur non est necesse q̄ mulier renuntiet velleiano.

9 Apices iuris qui dicantur.

10 Princeps potest sola veritate inspecta iudicare etiā omisso ordine iudiciario.

11 Ordo iudiciorum non requiritur in sententia principis: requiritur tamen citatio.

5 34 Ampliabis tertio et decimo

vt procedant predicta ⁊ possit hoc casu vxor agere non solum contra maritum ⁊ personas predictas: sz etiam ⁊ contra extraneos possessores bonorum mariti cum illa sint hypothecata pro dote tacite vel expresse. quo casu non videtur necessaria excussio mariti. quia si primo oporteret facere excussionē: vt cōsequeretur res obligatas: licet plus valerent: sic careret beneficio. d. l. vbi adhuc. Sic ⁊ alis agitur hypothecaria sine principali in. d. l. questum. ff. de pignō. Nec obstat si dixeris primo esse agendum contra principales: quam contra possessores pignoris. quia illud verum qñ principalis cōueniri potest q̄ pz qñ vbi absens est principalis agit hypothecaria. aut. si hoc debitor. C. de pig. ⁊ ibi glo. multo ergo magis cum' ex hac causa impediatur vxor agere cōtra maritum propter matrimonium quod durat. pro hac opinione bene facit. l. in rebus. C. de iure dotium. ꝓficulo minus autem. vbi dicitur constante matrimonio posse peti virorum bona: non autem dicit de ꝓsonali contra virum. istam opinionem tenet Alberi. in dicta. l. vbi adhuc. col. vj. versi. ex predictis etiaz. Hanc sequitur Ludo. roma. in. d. l. si constante. ff. soluto matrimo. motus q̄ certum est quod in causa dotis agitur de bono publico: vt. l. ſ. ff. eodem. ⁊ proceditur simpliciter ⁊ de plano: vt clemen. dispendiosam. de iudi. ⁊ cle. sepe. de verbo. signifi. ⁊ de bono ⁊ equo. vt not. in. d. l. prima. vbi autem de publica vtilitate agitur: de apicibus iuris curandum non est: vt. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquiliam. ⁊ inde est qđ cum publica vtilitas versetur in delictis puniendis: vt. ff. de inst. ⁊ iure. l. prima. in princi. ⁊. c. vt fame. de sentē. ex commu. si delictum est probatum: non est curandum de apicibus vel solennitatibus iuris. ita notanter dicit Bal. in sua famosa disputatione incipiente accusatus de vi turbatiua. vj. col. Sed est ita quod exceptio excussionis est de apicibus iuris vt dicit glo. nota. in. l. si mancipium. §. ſ. ff. de euictionibus. ergo de illa non est curandum in casu de quo agitur. ita dicit Jud. se consuluisse hanc sententiā. approbat Baldus nouellus in tractatu dotis. viij. parte. primilegio. cccxviij. sicut quando tractatur de interesse rei publice: puta fisci vt est casus notabi. in l. neuchis. ff. de iure fisci: ergo eodem modo fauore dotis: qa ⁊ mulier ⁊ fiscus ambulant a pari. l. ij. C. de iure fisci: lib. decimo. ⁊ maxime circa hypothecaria: vt nota. in. l. dotis. C. de iure dotium. Sic etiam videmus quod fauore fisci ⁊ rei publice est vt possit agi contra fideiussores: non facta excussione contra principalem vt habetur in. l. prima. C. de decurionibus. libro. x. ⁊ in. l. cum filius. ff. de verbor. obligatio. ergo ⁊c. Ad cuius confirmationē facit ⁊ quoniam in causa dotis proceditur bona fide ⁊ secundum equitatē vt predixi: vbi de apicibus iuris non est curādū vt est textus cum glos. prima in cap. dilecti. supra de iudicijs. ⁊ nota. Barto. in. l. fideiussor. §. quedam et. l. quintus. ff. mandati. ⁊ in. l. bona fides. ⁊ ibi Baldus ⁊ Salicetus. ff. depositi. quos refert ⁊ sequitur Andreas siculus in capi. bona fides. supra de depositis. in finalibus verbis. inferens ex hoc quod si competebat directa actio: ⁊ fuit intentata vtilis: nō est curandum: nec etiam tunc poterit opponi quod nō interuenit stipulatio: sed nudum pactum. Idem in simili voluit Andreas siculus in dicto capi. dilecti. de iudi. vndecima co. versi. sed inquantum. glo. ista vbi dicit quod per illam glo. alias cōsuluit. statutū 4 disponebat quod in causis ⁊ viduarum iudex debeat seruare equitatem ⁊ bonam fidem: quod in tali iudicio non requiritur ordo excussionis. adducit etiam dictum Bartol. in suis apostillis in dicto. §. primo. vbi dicit quod exceptio ordinis intelligitur esse de apicibus iuris. vnde si statutum dicit quod super diuisionis procedatur de bono ⁊ equo ⁊ scōm veritatem quod agens non possit repelli per exceptionē ordinis. qđ And. sicu. reputat notādum pro statuto illius vbis volente potestatem debere iudicare de bono ⁊ equo in causis viduaꝝ ⁊c. dicit esse

vtile ad forum mercatorum vbi cause decidũtur ex bono ⁊ equo.vt.l.quintus.⁊ ibi Bar.ff.manda.⁊ in l.fideiussor.§.quedam.eo.ti.per Baldum in.l.si pro ea.C.manda.⁊ in.l.ij.C.de consti.pecu. ¶Ex istis videtur non esse curandum de dicta discussione:⁊ maxime in iure nostro pontificio quod non curat apices verborum:sed rei effectum vt dicit Baldus in cap.penultimo.supra de re iudicata.quia solam animarum curam habet:vt dicit glo.in cap.cum cõtingat.§.de iureiuran.⁊ in regula possessor.de reg.iur. libro.vj.vbi autem de salute animarum tractat: de iuris apicibus nunquam debet disputari.argu.xix. questione secunda.c.due sunt inquit.ita nota. dicit Archidia.in.c.scriptũ.vj.q.iij. ¶Ex quo infert vnũ dictum singulare etiam canonistis incognitum qõ
5 cum hec exceptio †tu non potes esse procurator:vel arbiter:sit de iuris apicibus.vt.d.l.si fideiussor.§.q
6 dam.cum glo.ff.mandati.quod mulier potest esse †procurator: vel arbiter in omnibus causis in quib' de salute animarum tractatur vt in repetitione vsurarum.⁊ in causa decimarum que sunt tributa gentium animarum.quod dictum semper nota.quia valebit ad multa secundum Ludo.cuius sunt ista verba in singulari.occ.incip.tu audisti.⁊ per hoc limitantur omnia iura que volunt quod mulier non potest esse procurator vel arbiter. ¶Ex istis infertur quod vbicunq; interuenit iuramentum:cum de eius obseruantia ⁊ adimplemento agatur:⁊ sic de salute anime:non est de apicibus iuris disputandũ ista nota.dicit Bal.in ca.ex rescripto.col.iij.§.de iureiuran.Ex quo infert quod vbi apponitur iuramẽ
7 tum †non est necesse quod mulier renuntiet velleiano.vel minor certior etur de beneficio restitutiõis in integrum:quia non excluditur vi renuntiationis:iz tanquam perfecte etatis.licet Dy.consuluerit contrarium.pro quo facit glo.ordinaria. ff.de verborũ obli.l.sciendum.vbi videas per Lyn.in.l.ij.C.de rescinden.ven.vnde.cautius est in instrumento apponere quod renũtiault beneficio minoris etatis: certior atus de qualitate beneficij ꝑm Bald.vbi supra.
9 ¶†Apices autem iuris dicuntur quedam solemnitates seu subtilitates que veritatem negotij nõ tangunt.ita dicit Barto.in.d.l.si fideiussor.§.quedam. ff.mandati.Bald.in.l.si pro ea.fina.col.C. manda. Andre.ficu.in.d.c.bona fides.in fi.§.de depo.de qb' etiam in consistorio principis non curatur.quia ibi magis attenditur veritas quam iudiciorum ritus seu solennitas:vt no. dicit Bald.in.l. rescripta. iij.col.C.de preci.impe.offeren.allegat.l.j.§.si quis.
10 ff.de questio.⁊ propterea †princeps iudicare potest. sola veritate inspecta.etiam si iudiciarius ordo sit omissus:vt probat tex.nota.in.c.ad petitionem.j.de accusatio.quem pro singulari ad hoc alleg. Bal.in c.primo.§.inuestitura.ij.col.de noua forma fidelitatis.lib.feudo.de quo meminit Alexan.in.l.fin.C.de
11 legibus.in apostil. †In sententia enim principis nõ requiritur exactus ordo iudiciorum.vt dicit notab. Jo.andr.in.c.in causis.supra de re iudicata.et ideo de nullitate processus acti coram principe non seruato iuris ordine:non potest opponi: quia permittens coram se taliter procedi:videtur dispensare:vt voluit Innocentius in cap.primo.de lit.contest,nec mirum.quia ipse solus habet potestatem mandandi.sic facias:alij vero debent dicere facias iustitias. ꝑm Innocentium in.c.significantibus.de offici.delleg.quem refert Bald.in.c.j.iij.co.si de inuestitura inter dominum ⁊ vasallum lis oriatur.Alexan.in.d. l.fi.C.de legi.Feli.in.c.que in ecclesiarum. xxij. col. ver.quarta declaratio.§.de consti.Andre.ficu⁹ in rub.de rescrip.char.vj.ff.col.verſi.venio ad tertius. ⁊ in.c.si quando.co.tit.⁊ in.d.c.significantibus.penul.col.⁊ in.c.pastoralis.§.quia vero.xx.col.eo titu. ⁊ in.c.si pro debilitate.xxj.col.eo.ti.⁊ in.c.nisi specialis.xij.col.de offi.lega. Georgius natam in repetitione clemen.sepe.de verbo.signi.§.⁊ quia. xxx. col. Unum tamen est quod licet non requiratur ordo in iudiciarius in sententia principis:requiritur tamen citatio.vt.c.primo.de causa posses.⁊ proprieta.text. et Barto.in.l.nam ita diuus.ff.de adoptio.⁊ in.l. Diuus.ff.de iure aureorum anu.Bar.in.l.gallus.§.et quid si tantum.ff.de liberis ⁊ posthu. ¶Ex quib' omnibus videtur quod saltem de iure Canonico ⁊ in consistorio principis non est necesse quod vxor volens agere contra tertios possessores bonorum mariti debeat prius maritum excutere. ¶Et secundũ ista forte potest intelligi ⁊ limitari glo.in.d.l.vbi adhuc.in verbo potiora.quaz approbant ibi Lynus ⁊ alij.Bar.in.d.l.si constante.⁊ alij Moderniores. stagnanter Alexand.qui sentit contrarium: imo quod antequam fit certum maritum non esse soluendo: non agetur hypothecaria cõtra tertios possessores. Idem sequitur Joan.fab.⁊ Bald.in.d.l.vbi.vj. co. verſi.sed statim succedit.⁊ Sali.questione.xij.quod probat per.d.l.vbi.dum dicit quod tunc vxor agere potest eo modo quo ageret ⁊ exigeret si matrimonium legitime dissolutum esset secundum distinctionem legum. Sed tunc iure communi nõ posset agere contra extraneos possessores:nulla facta excussione:igitur nec nunc. Ad hoc potest responderi qõ illud verbum secundum distinctionem legum non debet intelligi de discussione:sed de alia distinctione ⁊ modificatione prout requiritur in hypothecaria videlicet probãdo de anteriori tate temporis:et quod res erat in bonis mariti.⁊ sic de similibus.mã tempore dicte legis vbi adhuc talis ordo discussionis erat incognitus. Nam postea fuit inductus per ius autenticorum.vt habek in dicta autentica hoc si debitor.⁊ in autẽtica presenti.C.de fideiussorib⁹. Ita dicit Bal.nouellus vbi.§.sed huic solutioni resistit rex.nor.in.l.libertus.§.primo.ff. ad municipales.vbi res publica prius discutere debet filium de curionem:quam deuenire ad patrem.potest dici qõ illud procedit quando pater non fideiussit pro filio expresse:sed tacite iuris presumptione vel fictione. vnde iustum est quod in defectum deueniatur ad ipsum ⁊ agatur prius contra filium.sed si pater ex presse iussisset filiuz officium suscipere vel alium contractum facere:non deberet filius prius discuti secundum Jacobum de arenis.vt.ff.de verborũ obligationibus.l.si seruum.ver.an filius.⁊ vtrobiq; per Bartolum:quod tene menti. In casu autem nostro possessores rerum forsan scienter susceperũt bona pro dote hypothecata:vel saltem putare debuerũt illa esse hypothecata pro dote vxoris:⁊ ideo merito

conueniuntur super illis alis non discusso marito. cogitabis. ¶Si vis tenere communem opiniones gl. Bar.⁊ aliorum poteris dicere quod quedã sunt de tela ⁊ ordine iudicij vel processus ad rigorem iuris conseruandum:⁊ ista dicuntur de apicibus iuris de quibus non est curandum.vt.d.l.si mãcipiũ.
2 §.j. Alia sunt ad veritatis indaginem ⁊ ad cõseruãdam defensionem partis:ista non dicuntur de apicibus iuris:nec debent pretermitti.sed exceptio excussionis est huiusmodi.quia licet non tollat nec perimat ius vel actionem partis:respicit tamẽ defensionem opponẽtis.l.moschis.in principio.ff.de iure fisci.l.j.C.de decurionibus li.x.vbi probatur quod
1 etiam contra fiscum ⁊ rem publicam admittitur exceptio excussionis:idq; fore equum inquit tex.in.d. l.Moschis.ergo admittenda est. Ad hoc bene facit quod voluit Bald.in.l.fina.§.sed ⁊ si quis.j.col.ver ficu.fuit a me quesitum.C.cõmu.de legatis.vbi dicit quod quando agitur contra tertium possessorẽ §
36 hypothecaria:arbitraro: qui procedit ꝑm equitatẽ non potest rescire discussionem excussionis. qõ est nota.ꝑm Alex.in.d.l.si constante.in prin.col.xv.ver. vnum not.⁊ dicit se alibi non legisse. ⁊ Georgi⁹ natam in repe.cle.sepe.de verb.signifi.col.xv. Ex quo
1 infert notabiliter quod iudex cui causa committit summarie ꝛc.non potest rescire exceptionẽ discussionis oppositam per fideiussorem conuentum.

¶Uxor ꝓ dote agere potest ꝓtra pannos ⁊ alias
1 merces mariti mercatoris.
2 Mercantia est quoddã corpus vniuersale vbi vna res subrogatur loco alterius.

¶Ampliabis quartodecimo bt non solum possit vxor agere cõtra extraneos possessores rerum immobilium mariti:sed etiam contra pannos ⁊ alias merces † mariti mercatoris. quia.d. l.vbi adhuc loquitur indefinite volens quod omnia bona mariti sint hypothecata pro dote vxoris:potest ergo vxor vti retentione pro mercibus quas penes se retinet vel apud maritum stant:⁊ pro alienationis intentare hypothecariam contra possessores: vt diximus in proxima ampliatione.ista fuit opinio aliquorum vt Jaco.butr. Cuius contrariũ tenuit Ja. de arenis in.d.l.vbi adhuc.⁊ sequitur ibi Alberic⁹. Sed Jac.ipse concordat opiniones hoc modo. Si enim merces reperiuntur apud virum cum de dote agitur sunt obligate:ille vero que vẽdite sunt aũ non. Hanc distinctionem videtur sequi Lyn.in.d.l. vbi.q.xv.⁊ Saly.q.xj.⁊ collectarius in presenti ver. sed quid si maritus est mercator. Albe.dicit opi. Jaco.but.fore veriorem de iure.sed Jaco.de are.equiorem.Bald.in.d.l.vbi adhuc.iiij.col.versic.sed pone maritus aliam viam sumit.dicit enim quod non inspicitur tempus iudicij:sed tempus quo actio oritur. Unde postquam vir qui incipit male vti substantia sua alienat:possunt iste merces per hypothecaz ad uocari post emptiones ab emptore. Secus si aliena uerat ante. Si tamẽ mora potest imputari vxori cur non agat. Videtur dicere Bald.quod non potest agere ad merces iam venditas:licet post ortã actionem:quia alias sequeretur absurdum quod mercator non posset exercere suam artem vel mercantiã. ⁊ licet illo momento quo steterunt apud maritum: fuerunt obligate vxori pro dote:tamen fuerunt exẽpte ab obligatione.qz alie res de nouo acquisite locollarum rerum subrogantur.†est enim mercantia quoddam corpus vniuersale vbi vna res subrogatur loco alterius.l.Imperator.§.fi.cum.l.seq. de legatis.ij. Nota ista verba Bal.sic ordinata ⁊ declarata:quia obscure loquitur.de quo vide latius Alexan.in.d.l.si constante.col.xvj.ver.item in quintum. ¶Supellectilia tamen quamuis non veniãt in generali obligatione poterit vxor hoc casu aduocare. ꝑm Jo.de imo.in.d.l.si constante.col.ix.in princi.qõ no.sed non placet Alex.in.d.l.si constãte.xvj.co. ver. successiue:vt ibi per eum.

☞Predia empta ex pecunia dotali efficiunt̃ dotalia:iz a principio non fuerit conuentum.

Ampliabis quintodecimo:

vt propter mariti inopiam posset vxor repetere dotem ꝛc.etiam si ꝓsistat in rebus mobilib⁹ ꝑm Bal. in aur.qõ locũ C.de coll.in.vj.q. ¶Idẽ si dos fuit data in pecunia ex qua fuerunt empta † predia. nã in defectum illa efficiuntur dotalia licet a principio non fuerit conuentum:vt habetur in.l.si ex pecunia ⁊ in.l.ij inter virum.C.de iure do.in subsidium (marito ad inopiam vergente) vxor ad illa habebit regressum.vt probatur in.l.vxor.ff.isto titu.net. ꝑ Bald.in l.in rebus.vj.col.C.de iure do.tenet Bal. nouellus in tractatu dotiũ.parte.viij.priuilegio. xv. ¶Si autem dos datur in rebus immobilibus nõ estimatis res est clara.Sed si dãtur estimate ea estimatione que facit emptionem:nec aliter dictuz est: quod manerent res dotales cum tunc dominium transferatur in virum:vt amplius non subijciantur restitutioni:vt habetur in.l.plerunq;.⁊ in.l. quoties ff.de iure dot.tũ speciali fauore dotis quando vxor non haberet regressum ad alia bona viri pro recuperatione sue dotis in subsidium datur actio in rez mulieri contra tertium possessorem si dicta res estimata postea fuerit alienata per virum.vt est casus singu.in.l.in rebus.C.de iure do.ꝑm cõmunez intellectum.⁊ cõmuniter tenent doctores quod deb vtilis in rem.⁊ sic dñium quoddam vtile dicatur esse translatum in mulierem:vt al's habetur in casu singulari fauore alimẽtorum in.l.j.C.de dona.que sub modo. Idem quando vir ad inopiam vergeret.vt ꝑ Bar.in.d.l.si constante.in princ.ff.solu.matri.in.j. q. iij.parte.⁊ ista actio in rem preferetur dominio directo quod esset penes emptorem.⁊ sic vltra hypothecariam:daretur ibi rei vendicatio.⁊ hoc est magni effectus:quia si competeret solum hypothecaria tunc alij creditores qui haberent hypothecariã anteriorem ⁊ expressam:preferuntur mulieri etiam in bonis postea quesitis:vt habetur in.l.fin. C. qui potio.in pigno.hab. Ita dicit Baldus nouellus in tractatu dotis octaua parte.priuilegio septimo.qui latius loquitur. Quodquidem priuilegium transit etiam in heredes mulieris:vt notanter firmat idez Bal.nouel.in parte.xij.in.vj.q.quem rogo videas

Universidad de Deusto
Biblioteca

qz subtiliter ꝛ utiliter loquit. ¶ Intellige p̄dicta qñ maritus non hz bona ex quibus possit vxori consuli super dote. Secus tamen quando maritus est locuples ꝛ soluendo: nam tunc assignabitur vxori in bonis viri vsq; ad certam summam: vt. l. fine generalis. in fi. ff. de iure do. ꝛ tunc incipit illa habere in dotem: ꝛ super illis habere illud priuilegium qđ habuisset si fuisset a principio constituta. ff. de iure do. l. si ei nuptura. cum duabus sequen. ꝛ l. vir vxori. et l. qui fundum. ff. de fundo do. l. iij. fin Hostī. in presenti. in princi. quem refert Jo. and. in ver. in glo. ibi vbi ꝛc. ꝛ Card. in. fi. q. Non tamen poterit vxor hoc casu omnibus bonis mariti pignori incumbere: sed solum pro quantitate dotis. vt not. Cy. in. d. l. vbi adhuc. q. rr. Jo. fab. ꝛ Bal. ij. col. ver. ibi postea acquisierit. Joan. and. in addi. ad Spec. titu. de dote post diuor. resti. §. formaris. ver. sed cum mulier. Bart. in d. l. si constante. in. iij. q. iiij. parte. ꝛ Rapha. ꝛ Pau. de cast. iij. col. in prin. ꝛ Alexā. col. xvij. reprobando Ludo. qui contrarium tenebat. Joā. campetius in tracta. de dote. iij. parte. q. lvj. adde glo. no. in. §. fi vero. el. iij. ꝛ ibi Ang. in aur. de exhiben. ꝛ introdu. reis aliam in. l. eū qui. C. de procu.

§ 37 **Ampliabis sertodecimo** predicta vt procedant adeo qđ nō habeāt ratiōne maritus egeat. glo. in. d. l. vbi adhuc. in ver. ad sustentationem ꝛ approbat ibi Cy. col. iij. ver. decimo queritur 2 Jo. fab. ꝛ Bal. et ita Sali. in §. ita tñ. co. ij. ver. quero quarto. Bal. in. l. si quis crediderit. ff. de pact. Ray. Pau. de cast. Jo. de imo. Ludo. ꝛ Alex. in. d. l. si constante. ꝛ Jo. campe. in trac. dotis. iij. parte. q. lxij. collecta. in presenti. ver. sed nunquid exiget. Idē tenet Bal. in. l. preses. C. de serui. Et ista est cōis opi. quaz tene quicquid senserit glo. ſ. in. d. l. vbi adhuc. ꝛ in dicta. l. si constante. in verbo non sufficere. ibi. vt cum temperamento. quas glo. nitebat Bart. saluare in viij. q. vltime partis qñ agitur actione hypothecaria ꝛ fic actione reali. Secus si actiōe personali: qđ rep̄obant Jo. de imo. Lud. ꝛ Alex. ibi ꝛ Sali. in. d. l. vbi adhuc. ꝛ cōiter alij scribentes. ꝛ ipsemet Bar. sibīpsi contrarius in locis ibi per Alex. allega. col. viij. ver. in glo. ibi cum temperamento ꝛc. videas p te. ¶ Idē dicas de socero qñ dos non sufficit nisi p alimentis matrimonij: nam tunc exigendus est socer in solidum. Ita dicit Cy. in. d. l. vbi adhuc. col. iij. versi. decimo queritur. ꝛ ibi Salice. in. §. ita tñ. col. ij. ver. iurta hoc quero. declarando singu. Cyn. ꝛ satis compendiose: vt ibi per eum quem rogo videas. idē Jo. fab. in. d. l. vbi adhuc. ꝛ Jo. campe. in. d. suo tractatu. iij. parte. q. lxvj.

1 ☞ Emphyteutica bona an possint obligari sine consensu domini.
2 In fendo non cadit hypotheca.
3 Res alienari prohibita non venit in generali obligatione.
4 Maritus habens maioratum ꝛ recipiens dotem non videtur bona maioratus tacite obligare p dote nec etiam expresse. ꝛ nu. 7.
5 Bona alicuius si ob delictum veniant publicanda non publicabuntur bona feudalia.
6 Confiscatis bonis alicuius confiscatur commoditas bonorum restitutioni subiectorum in vita possessoris.
Vasallus vel emphyteuta si non est soluendo: potest commoditas talis rei creditoribus assignari.
Dominus necessitatis tempore pro seruitijs personalibus potest imponere suo subdito charitatiuum subsidium vsq; ad valorem operarum vel mandare subdito quod seruiat alteri in eisdem operis.

Ampliabis septimo et decimo predicta vt vxor possit agere hypothecaria ad res marito concessas in feudo vel emphyteusim durante iure mariti. arg. l. vectigalis. C. de pig. actio. cōm Bar. in. d. l. si constante. in. iij. q. iij. partis quez tñ reprehendit Ludo. ro. in vtroq; tam in emphyteusi qđ in feudo: in emphyteusi qz non possunt obligari sine consensu dñi. vt. d. l. vectigalis. Sed hoc non bene dixit Ludo. fm Alex. ibi col. xv. ver. in contrarium. Bar. hic in. iij. q. qz bona emphyteutica possint obligari irrequisito domino. l. tutor. §. fina. ꝛ ibi hoc no. Bald. ff. de pign. actio. ꝛ. d. l. lex vectigalis. ꝛ firmat glo. ꝛ doctores in. l. fin. in ver. vendere. C. de iur. emphy. Specu. ti. de loca. §. nunc aliqua. versi. xxij. de quibus Ludo. non fuit memor. ¶ Sed quatenus Barto. loquitur de feudo: reprehendit cum Ludo. merito: qz in feudo non cadit hypotheca. quia nō hypothecans suo iure priuaretur. c. imperialem. de prohib. feud. alie. per Federicum. ex quo infert ibi Bald. quod non venit in generali hypotheca: quia propter penam priuationis non est verisimile quod quis in specie esset obligaturus. l. obligatione generali. ff. de pigno. l ſ. ꝛ quod ibi not. Bal. C. que res pigno. obliga. poſſ. ꝛ in terminis mouit Specu. titu. de pigno. §. primo. versi. penultimo. Ad cuius confirmationem facit quod voluit Barto. in. l. cod. illis. §. in statuto. de lega. secundo. vbi dicit quod in generali obligatione non videtur quis obligasse rem prohibitam alienari sub pena. Idē voluit Baldus in. l. voluntas. C. de fideicom. ꝛ per Angelū in auten. de resti. ꝛ ea que parit in princi. vbi est bona glo. que incipit hanc dubitationem. Ad qđ videas rogo Andream sicu. in repeti. rubri. de rebus eccle. non alie. fo. iij. fin. col. versicu. nono limita. vbi multa cumulat que per te videas. Facit ter. in. c. in generali. si de feu. fuerit controuersia inter dominum et agna. ꝛ in. c. primo de capi. qui curiam vendi. ¶ Ex quibus infertur ad vnum quotidianum quod maritus habens maioratum ꝛ recipiens dotem non videtur bona maioratus tacite obligare pro dote nec etiam expresse quando obligauit omnia bona sua. bene tamen crederem quod fructus ꝛ commoditas quam habiturus est ex illis bonis veniant in obligatione tacita vel expressa: quoniaz illa possunt vendi ꝛ alienari per possessorem expresse vendendo vel delictum committendo: vt. d. ſ. de capi. Lotharij: vbi dicitur ſ quod si quis delictum cōmisit propter quod eius bona publicant: non publicant bona feudalia: sed bene publicatur cōmoditas quam feudatarius ex illis bonis habiturus erat. quē text. ad hoc multū cōmendauit Ab. in. c. qī venissent. iij.

co. s. de insti. ver. aduerte. Idē voluit Host. in. c. veniens. s. de transa. hz eum. ego alleg. rex. de quo ipe nō fuit memor. in. l. Statius. §. Cornelio Felici. ff. de iure fisci. vbi confiscatis ꝛ bonis alicui: cōfiscat commoditas bonoꝝ restitutioni subiectoꝝ in vita possessoris. ad hoc illū rex. alleg. Pau. de cast. in. l. filiusfa. §. olui seuerus. pe. col. de leg. j. ¶ Et inde est qđ hz bona habentis maioratum cū sint restitutioni subiecta: nō possint alienari pro debitis ipsius possessoris: potest tñ fieri missio in eis: seu pignoze pretorio assici pro fructibus interim quod ipse vixit per text. sing. in. l. si. §. finaute. C. cōmunia de leg. tener Bal. in aur. ei qui iurat. C. de bo. auto. iudi. possi. col. xvj. ver. quero nunquid. vbi vide Bald. in. d. l. fin. §. sed quia. in prin. ꝛ ibi Sali. xv. col. ver. secundo quid. et Andr. sicu. in repe. rubri. de rebus eccle. non alie. fo. vj. col. vide bonum textum in. l. peto. §. prediuz. de lega. ij. ꝛ Bald. c. j. iij. col. versicu. quero nunquid. de prohibi. feu. aliena. per Federi. ꝛ in. c. quoniam frequenter. §. in aliis. ij. col. s. vt lite non contest. Bene facit glo. notab. in. l. pro herede. §. si quid tamen. ff. de acquir. here. in ver. maxime futurarum. que dicit quod propter debita domini potest fieri missio in opera tibus subditorum. ꝛ ita ius quod consueuit esse inseparabile a persona alicuius fit inseparabile propter necessitatem. Ex quo dicebant ibi Baldus et Ang. quos sequitur Alex. iij. col. quod ꝛ licet vasallus vel emphyteuta in feudo vel re feudataria habeat iura inseparabilia. quia nō possunt alienari irrequisito dño: tñ si vasallus vel emphyteuta non est solues do: pōt cōmodita as talis rei creditoribus assignari propter illam glo. de qua vide p doct. signāter per Alex. in. l. si finita. in. §. si de vectigalib⁹. ff. de dā no infec. ꝛ Francis. are. in dicto. §. si quid tamen. iij. col. ff. de acquiren. poss. ꝛ Lardi. confi. xliij. ¶ Adde predictis Bald. in. l. ſ. in fi. C. de ope. liber. vbi dicit quod tempore ꝛ necessitatis pro seruitijs personalibus: dñs pōt imponere suo subdito charitatiuum subfidium vsq; ad valorez operarū: vel mādare subdito qđ seruiat alteri in eisdē operis. vt. ff. de ope. liber. l. si libertus. ante. de quo in alio proposito facio mentionē. ſ. col. cccl. xxv. ver. ex quibus infertur. Concludo igitur vt. s. ꝛ tene memorie.

¶ Expēsas seu sumptus necessarios ministrare vxori dotē repetenti. ꝛ nu. 4.
2 Monachus si accusat abbatē hz habere expēsas litis necessarias de bonis monasterij.
3 Alimenta ex causa si quis habeat sniam pro se et ab ea appelletur: appellans interim ministrabit alimenta appellato.
4 Expensas prestare an teneat maritus vxori ab eo dotem repetenti.
5 Maritus si accusat vxorē de adulterio tenet ei prestare expensas victus ꝛ litis.
6 Clericus si intrēt at iudiciū ad vtilitatē sue ecclesie hz sibi refici expensa de bonis ecclesie.

Ampliabis octauo & decimo predicta vt vxor possit repetere dotem a marito vergente ad inopiam ꝛc. Adeo quod ꝛ maritus tenetur sumptus necessarios facere ꝛ litis expensas cuz illa non habet nisi dotem: ita decidit solus Alber. dicta lege vbi adhuc. ff. co. verticulo sed cuius expēsis. ar. l. ff. in fi. C. de ord. cog. ibi est casus fm Bal. qđ quis aduersario puideri tā in expēsis litis qī in summ pribus alimentoꝝ. Cōsidera tñ fm Bal. qđ ista puisio fit ibi de rebus ablatis illi cui puideꝝ tanq̄ de p̄pio matrimonio nō de alio. Quapropter melius facit rex. in. c. ex parte. j. de accu. vbi monachus qui accusat ꝛ Abbatē de bonis manasterij expensas litis necessarias habebit. Imo voluit ibi glo. fi. qđ dabūtur monacho expense nō solū ad p̄sequendā lite: sed etiā p̄ lite exequenda. Ad hoc est rex. optimus in. c. olim. eodem titulo. qđ tñ intellige fm Doctores ibi quando lis mouet ad vtilitatem monasterij principaliter ꝛ immediate. ad hoc bene facit ter. fm Franci. arer. ibi in. l. sociū qui in eo. ff. cum. l. seq. ff. p̄ soc. de quo memini. s. in rub. col. cccrliij. ver. limitabis quarto. et ſ. col. dpv. nec est vis. Idem eadem ratione dicim⁹ econtra quando Abbas inquirit contra monachuz nam interim debet cū alimētare. vt no. voluit Abb. in capi. cum contingat. s. de foro competen. col. xliij. ver. quā ergo formam. ¶ Facit ter. no. in. l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. test. vbi pupillus qui egit querela inofficiosi testamenti ꝛ obtinuit: in causa appellationis debet habere alimenta de bonis hereditatis si est inops. Vide ibi Pauluz de cast. qui singulariter loquitur. ¶ Ex qua lege infertur vna conclusio generalis quod si priuatus litigat in causa propria super bonis que pretendit esse communia vel ad se pertinere: tunc si aliqua presumptio est pro ipso debent sibi ministrari expense litis de illis bonis. dicitur autem inter alia presumptio pro ipso. si qua fuit lata sententia in eius fauoreꝝ: a qua fuit appellatum. ita not. dicit specu. titu. de inquisitione. §. ii. ver. porro cum inquiritur. et Host. in summa. tit. de accu. §. ſ. pe. col. ver. ideoq; regulari. ꝛ sentit Bal. in. d. l. final. C. de ordi. cog. refert ꝛ sequitur Francis. Are. in. c. si qui testium. s. de testi. iij. colum. vertic. secunda conclusio. ¶ Ex quo infertur quod si quis habuit sententiam pro se in causa alimentoꝝ a qua ꝛ appellatur: appellans interim debit expensas appellato secundum Bal. in. d. l. ſ. ff. fol. ma.

¶ Imo quod plus est si diues litigat cum paupere p̄uidebit pauperi de expensis ratione paupertatis ꝛ inopie. ar. d. c. ex parte. cum concordantijs ibi positis in glo. nisi ipse pauper haberet peculium vel bona vnde posset expensas facere. ar. c. quanto. s. de offi. or. ꝛ. c. ij. ne clerici vel mona. ita tenet paris de puteo in tractatu findicat⁹. charta quadragesima. prima columna. alias in verbo expense. §. inferens ex hoc quod dominus vel iudex iudicandus debet expensas subministrare pauperibus cum quibus litigat. idem dicit si litigaret cum fisco vt ibi latius per eum. intellige quando haberet pro se presumptionē iustitie super bonis super quibus litigatur: alias autem si creditoꝝ litigat contra debitorem vel aliquis pro re sua contra alterum: non tenebitur debitor diues creditoꝝ pauperi ministrare sumptus litis vt apparet ex predictis. est text. ꝛ ibi not. Baldus in. l. imperatores. ff. de tute. ꝛ rationibus distrahendis. et similiter qui litigat de re sua non debet habere expensas a possessore quāuis sit pauper ꝛ impotēs si in illa p̄sumptio non est pro eo. vt. d. §. de inofficio

so.ita dicit Franc.are.vbi.s. ¶Ex quibus omnib⁹
4 ad propositum nostrum colligitur ista ꝛ conclusio ꝙ §
si vxor repetendo dotem a marito vergente ad ino 41
piã.non hz expẽsas aliunde maritus cogit sibi dare
vt dicebat Albericus vbi supra. Idem est de mente
Hostien.in summa titulo de accusationibus.§.i.ver
ficu.quid ergo si contingat. Et Specu.titu.de inq̃
sitione.§.vltimo.ver.quid si matrimonium. vbi di-
5 cunt ꝛ quod si matrimonium accusari cõsugat: nec
habet mulier expensas: maritus cogendus est sibi
dare.refert ꝛ sequitur Abb.in.d.c.ex parte.in fi.de
accusa. facit tex.cum glo.in.d.l.fina.C.de or.cogn.
Et ſm̃ ista intelligo quod voluit Inno.in presenti.in
finalibus verbis: quem sequuntur Hosti. Joan.an
dreas ꝛ Card. qui dicunt quod ad causas mulieris 1
vir non dabit expensas nisi forte speciale sit quãdo
vir accusat matrimonium.nam tunc forte cogetur
dare ei expensas etiam si indotata sit mulier.argu. §
d.c.ex parte.secundum eos. Subdit Cardinalis in 42
presenti quod si mulier non habet de suo tenet vir
facere ipsi sumptus ex quacunq; causa conueniat:
non autem si agat. Et ita videtur sentire quod cuz 1
in casu nostro agat mulier: non debeat maritus ex-
pensas ministrare quod mihi non placet cum quo⁹
dammodo stimulata veniat ad iudiciũ propter ma
riti inopiam: vt dixi.s.col.cir.verficu.intellige.tene
ergo opi. Alberi. ꝛ ista faciunt quod si maritus ac-
cusat vxorem de adulterio: tenebitur ei facere expẽ
sas victus ꝛ litis: ꝛ ita practicatur. Sed si maritus
noluit vxorem accusare: sed expulit eam ꝓpter adul
terium cum non esset notorium: nec super eo ꝓnun
tiatum debet interim eam alere ſm Oldr. consilio 1
civiſ. Et per Modernos in tractatu maleficiorũ,
in parte che me ay a dulterato.col ix. ¶Adde etiaz 2
quod si puuatus intentat iudicium, ad vtilitatẽ pu- 3
6 blicam: siue clericus ad vtilitatem siue ecclesie ꝛ de-
ber sibi refici expensa a fisco: si vtilitas sit fiscalis. i. 4
afferens lucrum fisco. Casus est not.in.l.si mulier in
opus salinarum.ff. qui potiores in pigno.habeant.
ſm Bal.in.l.prima.in prin.iuxta finem cõmenti. ff.
de iusti.ꝛ iu.ꝛ est tex.in.d.c.ex parte. Ita dicit Frã. 7
aretinus in.d.c.si qui testium.iij.col. verficu. prima
conclusio.s. de testi.
8
1 ☞ Uxor si renuntiauit iuri hypothece quod ha-
bet in bonis mariti non poterit postea agere actio- 10
ne hypothecaria contra eum ad inopiam vergen-
tem. 11

§40 Limitabis predicta vt proce

dant nisi vxor renũtiauerit iuri hypothecarũ quod §
hz vel habitura est ꝓ dote qõ põt tã constante mri- 43
monio q̃ eo finito. vt. C. ad vellei. l. etiã. ꝛ l. iubemus.
nõ extẽdo tñ istã renũtiationẽ ad aliũ ꝓtractũ quã i
ad illum super quo facta est vt ibi õz. facit. l. j. ff. qui.
mo.pig.vel hypo.sol.ꝛ l. lucius. eo. ti. de qua feci mẽ
tionẽ in rub. co. eccl. ver. presertim.ꝛ tenet Bal. ꝓ fil.
eccl. iij. incipien. casus super quo. in prima parte. Si
ergo vxor constante matrimonio renuntiauit iuri 2
1 hypothece quod habet in bonis mariti non pote-
rit postea agere actione hypothecaria contra illum
ad inopiam vergentem. bene tamen poterit agere
petendo dotem suam actione personali: quia illa nõ 3

est sublata.

Limitabis scõ: vt procedãt

qñ vxor cẽt industriosa: secus si bona sua dissiparet. 41
nã tũc cessat ratio iuriũ predictorũ: qz non poneret
dos in tuto: ergo cessare dz dispositio. ar. l. posti. §.
ij. ff. vt in possessionẽ leg. ꝛ l. imperatores. §. fin. ff. de
ap. cũ similib⁹. ita tenet Inno. in presenti ver. sed ad
huc. quẽ sequitur cõiter omnes signanter Henric⁹
hic. co. ꝛ Card. ꝛ Alexandrinus. Lyn. Alberi. ꝛ alij in
dicta. l. vbi adhuc et in dicta. l. si constante. Prouide
bit tamen iudex ex officio vel ad petitionem consu
ctorum. vt ponatur in loco tuto. per istum text. et ea
que dicta sunt.

☞ Maritus ex delicto cõdẽnatus cuidã extraneo
in magna quantitate an possit vxori dari res suas in
solutum.

Sed cadit hic pulchra ꝙstio

si maritus est cõdẽnatus ex delicto cuidã extraneo 42
in magna quantitate que totũ eius patrimoniũ ab
sorbet. An post dictam cõdemnationem potest ma
ritus dare vxori res suas in solutum ꝓ dote. istam
questionem mouet bal. l. cõ si. xl. incipiẽte maritus
ex delicto. in. iij. parte. vbi ad vtrancq; arguit partẽ.
finaliter decidit quod si omnia bona sunt confisca-
ta: ꝛ tunc fiscus debet soluere dotem. ꝛ maritus no
potest restituere eam. Si autem est condemnatus
fisco in quantitate: vel priuate persone tantum: ex
tunc secus. vt ibi latius per eum quem per te vi-
deas.

☞ Jus patronatus si rei dotali adheret maritus
potest presentare.

Maritus est dominus ꝛ possessor dotis.

Maritus ꝛ vxor si diuersos presentãt ꝓsentatus ꝓ
marito prefertur. ꝛ nume. 9.

1 Presentat⁹ a pupillo prefertur presentato a tu-
2 tore. Patron⁹ ecclesie si decedit lupstite filio ꝛ filia inter
qs est discordia in ꝓsentãdo ꝓfertur vox masculi.

Testes duo masculi preferuntur duabus feminis.

Masculo ꝛ femina adinuicẽ litigãtib⁹ in dubio de
ferendus est iuramentũ marito.

Executorib⁹ testamẽti discordãtib⁹ si vn⁹ est cõsan
guine⁹ alter extrane⁹ preferk cõsiliũ cõsanguinei.

Regina ꝓprietaria regni rõne cui⁹ hz ꝓsentationẽ
iurispatronat⁹ an debeat ꝓsentare an rex cui nupsit.

Vasallus vxoris q̃ ipsi⁹ indiget auxilio ꝛ similiter
ei⁹ maritus. cui potiꝰ debet prestare auxilium.

Succedit alta nota. ꝙstio. Di

cit iste tex. qõd dos datur ad sustinẽda onera matri- 43
monij. pone ꝙ mulier dedit marito villã in dote in
qua villa ꝓ est ius patronat⁹ in parochiali ecclesia:
vacat ecclesia: numquid maritus vel vxor presentat
bit. istã ꝙstionem mouet hic solus prepositus legã-
drinus. col. iij. ver. item quero. ꝛ cõcludit post rosa
in nouis. cccc xxij. q̃ incipit Fuit dubitatũ: qõd mari-
tus potest presentare: quia est ꝓ dominus ꝛ possessor
dotis vt. l. dotis ancillam. C. de rei vendi. alias sub
ti. de iure patronatus. r. et quãuis ille nõ dicat hoc
idem tenet Abb. in. c. fin. ẽ. de concessio. preben. ad
finem. Sed si concurrant maritus ꝛ vxor ꝓ presen- 3
tando

tando diuersos: quis preferatur. non parum dubita
bile est. Rota, vbi supra tangit. collector decisionum
videtur tenere quod preferat presentatus ab vxore
ꝛ hanc sequitur Abb. in. d. c. fi. de concessio. prebend.
arg. eorum que no. Jo. an. in fine li questione de tu-
tore ꝛ pupillo presentantibus diuersos in. c. ex eo. de
4 electione. li. vi. vbi decidit qõ ꝓ prefertur presentat⁹
a pupillo si est maior septem annis. vt ibi per eos ꝛ
in. c. j. in prin. de iurepa. adde Zapũ allegatione. viij.
ꝛ. xxv. Sed Alexandrin⁹ in presenti quod dicit mul 9
tum differt illa questio pupilli ab ista. quoniam pu-
pilla est dominus sed vxor non est domina dotis: iz
vir vr. d. l. doce ancillam. ꝛ propterea in casu necessi-
tatis potest sibiipsi prouidere de fructibus ad sustẽ
tationem suam ſm not. in rubri. de iure patro. p Jo.
and. ꝛ in. c. quoniam. ꝛ in. c. nobis. eo. titu. vtatur er-
go maritus fructibus qui possint conferre ad onera
matrimonij supportanda. Ita quidam Alexandrin⁹
qui potuisset allegare ad hoc Federicum cõsi. xlviij.
incip. quidam de ciuitate vt refert Abb. in. d. c. final. 10
Ad cuius confirmationem facit illud quod not. vo-
luit Bald. in. l. j. ff. de senatoribus. in princi. vbi dicit
5 quod si ꝓ patronus ecclesie decedit superstite filio ꝛ
filia: ꝛ discordant in presentando: prefertur vox ma-
sculi tanquam dignior. ¶Idem dicit si femina re-
linquatur executrix in testamento alicuius cum vi-
ro. nam si discordant: prefertur masculi consiliũ que
dicta velut singularia commemorat Andr. ficu. in. c.
rua: colum. r. ẽ. de testamentis. Bene facit tex. ꝛ ibi
nota. in. l. in multis. ff. de sta. ho. ꝛ que ponit Specu.
titu. de procura. §. j. u. colum. ver. regulariter autem.
Addẽ. l. fina. ff. de fide instru. vbi instrumenta here- 11
6 ditaria debent deponi apud virum: non apud mulie
rem. Ex quo dicebat ibi Bal. quod duo ꝓ testes ma
sculi: preferuntur duabus feminis ratione instabili-
tatis quam penes se ꝓ habent. quod dictum refert et
sequitur Ludouicus in repetitione rubrice de arbi-
tris. colum. r. de quo meminit Franciscus de curte
in repetitione. l. admonendi. ff. de iureiuran. fo. xviij.
7 prima colum. in fi. inferens ex hoc qõd litigãtibus in-
uicem ꝓ masculo ꝛ femina: in dubio deferendum est
iuramentum masculo: q: presumitur verius dicere
quia masculus est legalior ꝛ fide dignior vt notãter
voluit Jaco. bu. in. l. in bonefidei. C. de rebus ꝙ credi. 1
ꝛ iureiu. Intellige nisi mulier eẽt magis informata
ꝛ melius nouisset veritatẽ. nam tunc deferk sibi iura
mentum. ita intellige gl. in. c. vidua. de regularibus.
quam ad hoc valde cõmendat Ludouicus in. d. l. 2
8 admonendi. vt ibi refert Franciscus de curte vbi su
pra. ¶Quod autem de executoribus discordanti-
bus dixi: idem dicas si vnus executorum est consan- 3
guineus: ꝛ alter extraneus: nam prefertur consiliuz
consanguinei ſm Bald. in. l. imperator. ff. de pac. pe.
colum. de quo facit festum Ludo. singulari. cccccliij.
incip. executores testamenti. quãuis aliter loquatur
Bal. vt videbis. ¶Idem si vnus executor sit cleri- 4
cus: alter laicus: ꝛ discordant: prefertur consiliũ cle-
rici. nouum dictum est Andree ficuli in. d. ca. tua. r.
colum. ꝓpe medium de testa. per bona fundamen § 5
ta: que per te videas. bene faciunt no. in. c. cum esses 44
cod. ti. ꝛ in. c. in nostra. de testib. ꝛ. l. iij. q. iij. c. si testes. 1

Sed est pulchra dubitatio.

Tñquid vxor habẽs ꝓ dotẽ a marito vergẽte ad ino-

vbi plus valet testimonium clerici quã alterius vt ꝙ
Andr. ficu. in. d. c. cum esses vbi hoc limitat in. ij. col.
¶Ex istis limitabis quod voluit Bald. in. l. vidue.
C. de nup. vbi dicit arg. illius tex. ꝙ si executores te-
stamentorum discordant: potest episcopus preferre
quem vult. nam intelligendũ est data paritate. sec⁹
tamen si vnus est masculus alter femina. vel vnus
consanguineus: alter extraneus. vel vnus clericus:
alter laicus ſm Andream ficu. vbi supra. ¶Et ista
cõmenda memorie. Ex quibus videtur ꝓ presentatũ
a marito debere preferri. Quod forsan limitari pos-
set nisi vxor repetisset dotem a marito vergente ad
inopiaz: si sibi fuissent villa ꝛ iuspatronatus assigna-
ta. Nam tunc videtur ipsa preferenda tanq̃ domina
et possidens. Presertim secundum opinionem illorũ
qui tenent quod statim re transfertur dominium in
vxorem. vt supra dictum est. Cogitabis: q: nemo tan-
git de his quos legi. Ego alias tetigi legendo capi.
dilecti de arbitris in meis recollectis. Addj Ex
istis infertur ad dubium an Regina ꝓprietaria re 10
gni ratione cuius habet presentationem iurispatro-
natus debeat ꝑsentare an Rex cui nupsit. ꝛ videtur
ꝙ Regina per iam dicta. item q: regnũ transit in do
tem sed apud ipsam Reginam manet vt vult Bal.
in. c. significante. de rescri. col. ij. ꝛ ibi Andr. ficu. vide
in simili Alexandrinum in ca. j. prope finem in tit. an
maritus succedat vxori. lib. feudorum. temporibus
nostris Regina Elizabeth vna cum Rege Ferdi-
nando presentabat ꝛ regina Socinavna cum Rege
Philippo. ꝛ data discordia: videbat prefredus pre-
sentatus a Regina per ea que dicta sunt. item faciũ
ista ad dubium si vxor habet ꝓ vasallum que vasalli
auxilio indiget: similiter ꝛ marit⁹ eius: cui debet va-
sallus potius auxilium prestare: si ambobus nõ põt
vasallus seruire. excusabitur si seruiat marito ar. l. si
quis in graui §. si cum omnes. ff. ad fillania. l. aut q
aliter. §. sed ꝛ seruus. ff. qõ vi aui clam. facit qõ habe
tur in. l. in rebus. C. de iure do. ꝛ in. l. ancillam. C. de
rei vendi. ita dicit Alexand. in dicto. c. primo in fine.
an maritus succedat vxori videas Jacobinũ in tra-
ctatu feudorum in parte de castro rubei montis vbi
aliter decidit. ¶JẽO.

☞ Uxor habens dotẽ a marito vergẽte ad ino-
piam an teneat satisdare de ea cõseruãda ꝛ restituẽ
da marito qui ex pacto eã lucrari debeat soluto ma
trimonio.

Succedens maioratui vel bonis restitutioni subiec-
tis an teneatur cauere de restituendo sequenti in
gradu.

Biauatus de restituendo satisdare tenek de restitu-
tione facienda dum casus restitutionis euenerit.

Verbum testatoris legare vel fideicõmittere volen
tis quibuscunq; verbis exprimatur: siue dicat iubeo
siue rogo: mando: volo: siue fideicommitto fideicõ-
missum est.

Stipulationes pretorie sunt fideiussorie.

Universidad de Deusto
Biblioteca

plam:teneatur satisdare de ea cõseruãda ⁊ restituẽ da marito:qui ex pacto lucrari eam debeat sol.ma. Videt q̃ sic ad instar satisdationis quã ꝓstat maritus conuentus inquantũ facere põt si ad pinguiorem fortunaz peruenerit.vt.l.vna.§.cũ aũt.C. de rei vxo..actione.⁊ ad instar fructuarij.vt.ff. vsufructu quẽadmo.caue.per totũ.⁊ ꝓ hoc.ff.de iud.l.in oĩbus cũ ibi notabis.⁊ hec ōr fuisse opinio Uberti de bobio vt refert Albe.in.d.l.vbi adhuc.scõa co.in fi. ver.ſz nunqd muliet.dicit tñ q̃ cõtrarium vidit seruari cũ hoc expresse lege cautũ nõ reperiat qõ dicere sufficiat.l.illã.C.de collatis.merito ⁊ contẽpti esse debem⁹ legis dispositione.vt.ff.sol.mar.l.sivero.de ver.obli.l.stipulatio.Ista sunt verba Alberici q̃ sic resident. ¶Et ista possunt adduci ad questionẽ vtrũ
2 †succedẽs in matoratu:vel bonis restitutioni subiectis:teneatur cauere vel satisdare de restituẽdo sequenti in gradu.Dicas qõ sic per predicta ⁊ est casus in lege peto.§.fratre.ff.de leg.ij.vbi videas Doctores signanter Pau.de ca.qui pulchre loquitur.⁊ post eũ Alexan.⁊ alij Moderniores optime limitãtes ⁊ intelligentes illum tex.ADDJ Adde qõ de hoc est casus singularis recte intuenti in.l.cũ pater. §.libertis.in fi.de leg.ij.⁊ in.l.iubemus.§.in supradictis.⁊.§.illud.C.ad trebel.Ad idẽ facit.l. hec stipulatio.ff.vt lega.no.caueatur.l.cũ archimedoraũ.C. vt in pos.lega.ad idem.l.inter oẽs.ff.qui satisd.cog. vbivide Doctores signanter Ja.⁊ in.l.paulus.ff.de pacto.stipul.vbi reprehendit Fulgosium cõtrarium sententem. Ad idem.l.in omnibus.ff.de iudicijs.q̃
3 bus aperte probatur eum qui †de restituẽdo grauatus est teneri ad satisdandũ de restitutione faciẽda dum casus restitutionis venerit.[Adde bonũ text. in.l.vnum ex familia.§.quod sit alia.ff.de le.ij.⁊ ibi notant Bart.⁊ alij vbi grauatus de restituendo vni ex familia::eneẽ cauere de re ipsa restituenda post mortem electi.]nõ obstat.l.paulus.no.ff. de pacto. sti.preallegata.que aliquibus videt contrariũ ꝓbare cum dicit q̃ institutus sub conditione agnita bonorum possessione pendente conditione:nõ satisdat substituto.nam si recte attendatur non contradicit decisioni predicte imo potius concordat si intelligamus verbum notat ibi positum id est approbat.et verba vltima illius legis leganꝫ interrogatiue cum dicit.⁊ potest videri calumniose satis petere quem alius antecedit:quasi dicat nõ potest.⁊ sic cõcordat cum.d.l.inter omnes.Si autem legas sine interrogatione:debet intelligi de instituto sub conditione qui potest satis calumniose peter e ne satisdet:cum alius id est substitutus possit illum antecedere deficiente conditione. Secundo potest dici q̃ cum satisdatio petat simpliciter a substituto id est in vtrũq̃ euentum:siue conditio existat:siue deficiat:satis potest videri calumniose petere substitutus : cum existente conditione ad institutũ ⁊ non ad substitutũ sit hereditas prouentura. Tertio adhuc dici põt quod vbi institutus agnouit bonorũ possessionẽ:cũ sit tã ex toto exclusus substitut⁹:si petat cautionẽ.satisvi
5 detur calũniose petere:cum illius nõ interfit illã hr̃e ꝫm gl.ibi.vel dic q̃ in hoc casu etiã sine dubio tenetur satisdare institutus:vt vult Bar.in.d.l. paulus.

reprehendẽs gl.in hoc q̃ loquit̃ ꝓtra.d.l.inter oẽs. preterea si recte consideras dictam.l.paul⁹. casum satis diuersum a casu nostro ponit.ibi eñ substitut⁹ erat datus instituto sub conditiõe:qua adueniente: in totũ spirat substitutio.at in casu nostro substitutio est fideicõmissaria:que de sui natura non spirat: etiam instituto heredꝫtatẽ adeũte.imo tũc cõfirmatur ⁊ validat substitutio ⁊ substituti itererat cautionẽ sibi prestari.hec colligunt̃ ex mẽte glo.⁊ Doctorũ in preallegata lege.Ex quib⁹ oĩbus patet q̃ stãte statuto vel quauis alia dispositione q̃ filio decedente:filia femina admittat:filia põt petere cautionẽ a filio de nõ dissipãdo vel dilapidãdo bona ⁊ hereditate retinenda si casus obuenerit q̃ decedat sine liberis.ita notanter firmat Bal.in.l.si qs filiũ.C. de inof.test.⁊ in.l.extraneũ ad fi.C.de her.insti.Jo. de imo.in.l.cũ qui.ff.c.quãuis Bar.in.l.si.pe.col.ff. ad treb.cogitãdũ relinquat.⁊ cõsequẽter idẽ vr̃ dicendũ in possessore matoratus q̃ ex testatoris dispositione teneꝫ matoratũ restituere si sine liberis decesserit.per iura predicta:que aliqui cauillare nituntur dicẽtes q̃ disponũt in fideicõmisso:nõ autẽ in matoratu:nõ aduertentes q̃ dispositio matoratus cũ cõditione si,sine liberis decesserit:est fideicõmissum.omne enim †testatoris verbũ legare vel fideicõmittere volẽtis quibuscũq̃ verbis expriꝫat siue dicat iubeo:siue rogo:siue volo:siue mãdo:siue fideicõmitto:fideicõmissum est.l.ij.C.cõia de lega.l. etiã.de.le.j.l.vnũ ex fam.§.fi.de.le.ij.l.pãphilo.de le.iij.cũ multis si.itaq̃ nõ refert q̃ testatoris verbũ fuerit preceptiuũ vel alias dispositiuũ vt.d.l.pero in prin.de lega.ij.quã legẽ ita summat et intelligit ibi bar.nec refert cũ testator loquaꝫ cũ talia verba proferunt̃:vt.l.miles.⁊.l.vnũ ex familia.§.fi.⁊.l.cuz pater.§.donationis de leg.ij.⁊ vtrobiq̃ per Bart. ⁊ alios recentiores.Cũ autẽ matoratus vt plurimũ sicut ⁊ bona alia restitutioni subiectus relinquatur per verba preceptiua vel dispositiua vt si sine liberis decesserit restituat ⁊ trãseat ad sequentẽ in gradu:merito de illis sicut de fideicõmisso iudicãdum est:⁊ per cõsequens in bonis matoratus sicut in bonis restitutioni subiectis cautio prestanda est. ne sit in potestate possessoris dispositionem defuncti fraudare et sequentem in gradu damnificare falsitem de facto:bona matoratus in potentiorem gratis vel pretio transferendo.quod quidem non leue successou foret preiudicium si laboribus ⁊ expensis maximis in talium bonorum assecutione grauaretur:vt quotidie fieri ꝓvidemus. quapropter si iura omnia deessent:recta tamen dictat ratio quod matoratus possessor sequenti in gradu caueat de restituendo cum casus restitutionis euenerit.que quidem cautio vel satisdatio debet esse fideiussoria vel pignoratitia que cautionis nomine intelligitur vt.l.sancimus.C.de verbo.signi.presertim quia recte intuenti hec satisdatio est pretoria vt colligitur ex.l.j.in prin.ff.vt leg.no.caueaꝫ.⁊ ex.l.j ff.de pacto.stipu.ibi legati stipulatiõe.pretorie autẽ †stipulationes fideiussoue sunt.l.j.ff.qui satisd.cog.l.si quãdo.ff.vt leg.no.ca.l.j.in punct.et.l.generaliter.ff. de pacto.sti.l.j.§. caueri.ff.de colla.bo.l.j.§. penulti.ff.

quorum leg.vbi tex.notãter dicit.satisdatum sic arbitro::si sic satisdatũ fit:vt legatario ipso iure acqui
1 sita sit idonea cautio.que pignora vel fideiussores requirit.l.si mandato tirij.§.fi.ff.manda.⁊.l.ergo.§. adfici.ff.de fideicom.li.glo.in.c.quoniam frequẽter §.in alij.vt lite non conte.in versi.cautione.⁊ in.c.ex transmissa.in verbo sufficiẽti de restit.spo.⁊ in.c.j.in verbo sufficiente.de sequestrat.po.⁊ fructuũ.⁊ in.c. qua frõte in ver.cautione de ap.⁊ in.c.si cui:ver.idoneũ.de pig.in.c.ex parte in ver.sufficies de ver.sig. in.c.Felicis de penis.lib.vj.cũ multis alijs que brevitatis causa omittunt.quoniam in re tam aperta ⁊ clara:tam multi testes ⁊ probationes necessarie nõ sunt.cõcludit ergo vt.§.qõ si forte tam amplũ fuerit patrimoniũ q̃ talis securitas pignoris⁹ vel fideiussoribus prestari non potest vt est.videre in regno vel comitatu ⁊ similibus:tunc presteꝫ ea que prestari potest.si autem possessor eã prestare noluerit: cogatur per media quibus illi qui iudicivel iuri nõ obtẽperant:cogi solent de quibus per Bar.⁊ alios in.l.j.ff.si quis ius dicẽti non obtẽperauerit. vel sequestrant castra vel turres vel alia loca apud fidam personaz qui ea loco pignoris teneat pro successoris securitate aut mittatur sequens in gradu in possessionem eorum sicut in tali casu iure prouidẽt vt patet per totum titu.ff.⁊.C.vt in possessionem legatorum ⁊c.TJO.

1 2 ☞ Citatio ad hoc vt videat ⁊ sit legitima debet interuenire petitio partis ⁊ autoritas iudicis.
2 Citatio cui committi debeat.
3 Citatio dicitur tunc fieri quando nuntius exequit mandatum:non quando fit commissio.
4 Citatio potest parti committi.
5 Pars an possit autoritate propria vocare aduersarium ad iudicium.
6 Appellatiõis extra iudicialis pretextu cõtra aduersarium interposite non tenetur aduersarius coram superiore comparere.
7 Citare non potest creditor debitorem suum ꝓpria autoritate.
8 Nuntius nõ debet citare debitorem ad petitionem creditoris nisi iudex precipiat.
9 Citatio quo tempore fieri debeat.
10 Feriato tẽpore in honorem dei est interdictus act⁹ 3 iudicis.
11 Judex procedens contra contumacem ⁊ ipsum citans ex officio suo nulliter procedit.
12 Capi non debet persona per partem sine autoritate iudicis competentis.
13 Debitorem suum si quis capiat autoritate incompetentis iudicis scienter ſcaptura non tenet et perdit ius crediti.
14 Debitorem fugitiuũ clericum' quibus casib⁹ possit quis propria autoritate capere.

Denio ad notabilia. Per vestras literas intimastis q̃ cum magistrum R. super quadam summa pecunie pro.h.paupere autoritate nostra curaueritis cõuenire.dicit Bernardus: quẽ alij sequuntur.i.ad iudicium euocare ad petitionẽ Henrici.vult dicere q̃.h.petijt a iudicibus vt imagi

strũ.R.citari faceret ad causam ⁊ iudices eum citauerunt. ¶Ex quibus verbis no.primo q̃ † ad hoc vt citatio valeat ⁊ sit legitima:duo debẽt cõcurrere.s.petitio partis ⁊ autoritas iudicis. Accedet ergo pars ad iudicem ⁊ petet ab eo vt citari ⁊ vocari faciat aduersarium vt veniat ad iudicium responsur⁹ super tali re.quia citatio debet fieri ad instantiam partis.vt hic probatur.⁊ in.c.j.§.si.de iudic.ibi:quem cum aduersarius petijsset ad iudiciũ introduci. Ad idem.c.significasti.⁊.c.pe.§. de fo.cõpe.⁊.c.j.de do. et contu.lib.vj.vbi litera dicit actor qui ad terminũ venire ad quem citari aduersarium fecerat:non curauerit ꝛc.ex quo no.ibi anc.in prin.q̃ ad instantiaz litigatoris:aduersarius est citandus ⁊ similiter omnis actus explicandus. ¶Ad idem est bonus text. et ibi no.Bar.in.l.ad peremptoriũ.ff.de iudi.et in l.fi.C.de bo.auto.iu.po.⁊ in.l.si accusatoribus.⁊ ibi nor.Bald.C.de accusa.probatur in auten.de manda.prin.§.fi tibi.versi.⁊ non permittas.colla.iij.not. Hosti.in.c.conquerẽte.§.de restit.spo.Bal.in.l.consentaneum in prin.C.quomodo ⁊ qñ iudi. ¶Facta autem petitione iudici per partem:discretus iudex non debet statim committere citationem.sed prius videat an petitio sit iusta vel non.⁊ si videatur sibi petitio iniusta potest denegare commissionem citationis secundum Odofred.quem refert ⁊ sequitur Bal.in.l.cum clericis.C.de epis.⁊ cleri. ¶Si autẽ videat sibi iusta:tunc cõmittat †nũtio citationem vt citet talem ex parte sua:⁊ q̃ precipiat sibi vt tali die et tali loco cõpareat ⁊ hoc incontinenti scribi faciat in actis secundum spe.titu.de citatione.§.sequitur. ver.vtrum autem citatus. ¶Si autem nuntiũ non habet:potest constituere quem vult vt probatur in l.j.C.de sportu.et in auc.de iudicibus.§.necessitatẽ: colla.vj.est tex.et ibi nota.Abb.in.c pastoralis.§.itẽ cum totum.s.de offici.deleg.tenet Bar.in extraus. ad reprimẽdam in ver.per nuntium.Angel.de Aretio in.§.quadrupli.insti.de actio.charta.v.j.colum. versi.dixi in libello. Idem sentit glo.j.in.c.significauit.supra de appellatio.que dicit per illum tex.q̃ iudex potest quem citare per nuntium etiam priuatũ non publicum etiam sine literis:dando ei aliquod signum suum:vt sic viso signo debeat credi nuntio. ¶Jsta autem datio signi vel commissio de citãdo: non est citatio.quia tunc †dicitur citatio fieri:quando nuntius exequitur mandatum : non quando fit commissio.vt dicit Bald.in.l.si sponsus.§.si quis rogatus.ff.isto titu.argu.illius tex.appellatur tamẽ sententia interlocutoria.vt probatur in.d.l.cum clericis.et ibi nota.Bald.⁊ sine ista commissione non posset nuntius citare vt dicit Barto.in dicta extra vaganti.in verbo per nuntium:probatur in.l.nemi nem.C.de exhibẽ.reis.⁊ ibi nota.Lyn.Barto.Bal. Salu.⁊ alij. Inno.Jo.an.Antonius ⁊ alij in.c.quoniam contra falsam.in ver.citationes. supra de proba.Bal.in.l.magis puto.§ nec passim versi.illud.ff. de reb.eo.qui sub tut.vel cu.sunt.Salice.no.in.l.absentem.v.colum.C.de accusat.Antonius Abb.⁊ alij in.d.c.j.supra de iudi.et in.c.cum parati.supra de appel.Abb.j.c.cum sit Romana.co.titu.v.colum.ver. sed quero nunquid est bonus tex.⁊ ibi no.Bald.in d.l.cum clericis,C.de epis.⁊ cler.⁊ in auc.de questo-

re.§.si vero aliqui.in versic.sine iudiciali precepto. ꝛ ibi not.Barto.colla. vj. Ad idem est text.in.c.ex parte.s.de rescrip.ibi:cumꝙ autoritate predictoꝝ iudicum ꝛc.tenet spe.ti.de citatione.§.sequitur.ver.
4 vtrum autem citatus. ¶Hanc autem † facultatem citandi non solum poterit iudex concedere nuntio vt.s.dictum est:sed etiã parti.vt est glo.ss.satis nor. in.l.si vt proponis la.ij.C.quo.ꝛ quando iudex.alia in.l.miles.§.j.ꝛ ibi doctores.ff.de re iudi.quas glo. ad hoc allegat ꝛ commendat Ange.de Aretio in.§. penales.insti.de actio.charta.x.j.col.ꝛ in.§.quadrupli.char.vj.j.col.de quo videtur text.in.l.eũ qui.§.si epistola.ff.de furtis.ꝛ in.l.j.§ hoc autem senatus.et ibi Bar.ff.de seruis fugit.ꝛ per Bar.in l.iuste possi det.ff.de acqui.pos.no.in.c.cum dilecti.supra dedolo er contu.tenet Abb.in.c.cum sit Romana.v.colum. in fin.s.de appel.ꝛ multi alij de quibus ibi per Fel. vj.colum.versic.citatio verbalis. ¶Si tamen pars
5 † sua propria autoritate appeller aduersarium ad iudicium:non teneꝝ venire vt apparet ex predictis. et est glo.in.c.cum sit Romana.in versi.nec solent.s. de appellat.tenet Innocen.in.c.dilecti.s.de maio.et obed.Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff.de
9 noui ope.nunti.ex quo dicebat glo.notabiliter in.d.
6 c.cum sit Romana.quod † pretextu appellationis extraiudicialis que interponitur contra aduersariũ non tenetur aduersarius coram superiore cõparere. ad hoc valde commendat illam glos.Abb.ibi.v.col. versic.sed quero nunquid:quod probat per.l.nemi nem.C.de exhi.re.vbi patet neminem citandũ verbaliter:vel personaliter nisi iudex prius decreuerit:
10 cum autem in appellatione extraiudiciali quamuis sit prouocatio ad causam vt traditur in cle.causam de elec.ꝛ in.c.dile.de appe.non interuenit mandatũ iudicis:ergo nõ arctat aduersariũ ad comparendũ quod est notandum ꝛ quotidie accidit:ꝛ consultus de facto sic respondi.quod intellige nisi in casu.c.s. de elec.lib.vj.ꝛ.d.cle.causam.eo.tit. ¶Hinc est etiã
7 quod creditor non potest sua propria † autoritate ci
11 tare suum debitorem fugitiuum etiam quo ad effe cum preueniendi iurisdictionem:ita dixit Antonius in dicto.c.j.supra de iudi.et sequitur ibi Abb.xix.co lum.ꝛ in.c.proposuistis.tertio nota.s.de foro competenti.ꝛ Feli.in.d.c.cum sit Romana.vj.col.ver.citatio verbalis.quem videas. ¶Quinimo nec nunti? debet citare debitorem ad petitionez creditoris nisi precipiat iudex.vt supra dixi.et tenet Bal. in.d.l.cũ clericis. ¶Sufficit tamen si iudex a principio sui officij concederet nuntio generalem facultatem vt durante suo officio faceret quascunqꝫ citationes tã in ciuili quam in criminali. Nam tunc valerent citationes ab eo facte sine alia speciali commissione.ar. c.qui ad agendum.ꝛ.c.si duo.de procurato.lib.vj.et facit quod no.Bar.in simili de licentijs reuocatis, in.l.fundi.§.j.ff.de acqui.pos.ita tenet ꝛ firmat ang. de Aretio in dicto.§.quadrupli.charta.v.columna
12 lege versiculo aduertas tamen. dicens se sic fecisse cum prima vice assidebat et ius reddebat.
¶Quod tamen ego intelligerẽ in citationibus que non requirunt cause cognitionem:vt sunt citationes simplices ad comparendum coram iudice.istas enim bene potuisset facere nuntius sine speciali cõmissione.vtpura si citat partem vt videat iurare testes. ¶Secus tamen esset quando in citatione requiritur cause cognitio.quia forte est nimis preiudicialis. Nam talem citationem non potuisset facere
8 nuntius sine speciali † commissiõe.ita tenet singulariter Bal.in.l.si quando.xij.q.C.de testi. ¶Et sc̃im ista debet intelligi et restringi opinio Innocent. et aliorum in.d.c.quoniam contra falsam.dum dicunt quod nuntius publicus potest citare sine speciali commissione. Nam debet intelligi de citationibus que non requirunt cause cognitionem secundum Bal.vbi supra.De istis etiam citationibus forte debet intelligi consuetudo que in aliquibus locis viget quod nuntius sine aliqua commissione iudicis possit citare secundum Pau.in.l.sed si hac.§.pretor ait.ff.de in ius vocãd.melius tamen esset quod nuntius nullo modo posset citare sine commissione iudicis propter multa inconuenientia que ex tali citatione proueniunt quando non sit ad mandatum iudicis informati de petitione actoris. ¶Si tamen nuntius virtute huius consuetudinis habeat citare non faciat istam † citationem die feriata quia nõ potest eo quod tunc nuntius vtitur ex cõsuetudine quadam iurisditione que impeditur propter diem feriatam.ita dicit Bal.in.d.l.cum clericis.j.colum. in fin.C.de episco.ꝛ clerici.reputans hoc valde notabile.est bonus text.ad hoc in.l.fin.C.de ferijs.vbi litera dicit taceat apparitor:sileat horrida vox preconis ꝛ nulla quẽquã vrgeat admonitio. per quem
10 ter.no.ibi Bal.in secundo no.quod tempore † feriato in honorem dei est interdictus actus iudicis: vt probatur in ver.admonitio.et actus nuntij siue executoris.vt in verbo taceat apparitor. ADD I Vide Ly.et alios in.d.l.fin.ꝛ spe.tit.de citatione.§.contra citationem.versi.item excipitur quod facta.Barto. in.l.j.§.nuntiatio.ff.de noui operis nuntiatio.Lucam de penna in.l.vnica in fine.C.ne opere a collatoribꝰ exhi.lib.x. TIO. ¶Ex predictis infertur quod iu
11 dex procedens † contra contumacem ꝛ ipsum citãs nulliter procedit si non citauit ad petitionem partis sed ex officio suo.vt.l.properandum.§.ꝛ fiquidẽ. C.de iudic.ita firmat Bart.in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ij.colum.in fi.ff.de damno infec. ¶Et inde est quod in citationibus semper ponitur ad instantiam talis secũdum Bartolum in.l.si finita.§. iulianus.ff.de damno infe.et potest esse ratio quia iudex non debet impartiri officium suum ad vtilitatẽ priuatam nisi petatur a parte: vt.d.l.iiij.§.hoc autem iudicium.not. Innocen.in.c.ad nostram.el.ij.supra de iureiur.ꝛ in.c.bone.el.ij.supra de postula.pre.spe cula.itu.de citatione.§.sequitur.versi.illud autem et versi.item nota quod ipse citator. ¶Et procedũt ista nedũ in citatiõe ꝓbali:de q̃ loquitur iste text.ꝛ iura predicta; sed etiam in citatione reali.hoc est in
12 † apprehensione persone. illa enim non potest fieri per partem sine autoritate iudicis.vt est text.in.d.l. neminem.C.de exhibend.reis.ꝛ in.l. omnes.C. de episco.et cler.ꝛ tenẽt Barto.in dicta lege neminẽ.ꝛ Abbas in dicto capitulo primo supra.de iudic.xviij. columna in fine. ¶Intelligе quod debet interue

13 nire autoritas † iudicis competentis. Nam si quis fecit capi debitorem suum verum autoritate iudicis incompetentis scienter:non teneret captura ꝛ vltra hoc perderet ius crediti.istud est mirabile dictum Bald.in ca.causam matrimonij in fi.verb.supra de delega.quod refert ꝛ sequitur Franci.de curte in re petitione.l.vnice.C.de prohiben. sequestra.pe.xvij. q.ꝛ Jaso.in.l.ij.vj.col.in fi.ff.de iurisdi.omnũ iudi. ¶Quod tamen ego intelligo verum nisi in casib⁹ in quibus a iure permittitur vtputa capere debitorem deprehensum in flagranti delicto.vt.l.vnica.C. de raptori.virgi.ꝛ.l.siquis in seruitute.ff.de fur.Itẽ in debitore fugiente vt.l.ait pretor.§. si debitorem. ff.de his que in frau.credito.ꝛ notatur insti.de acti. in princip.ꝛ in.c.cum non ab homine.supra de iudi. bene facit glo.singularis.in.l. nullus.C. de iudeis. vbi aperte sentit qõ si offensorem meum nõ possum ad iudicium adducere:ꝛ sit timor de fuga: possum propria autoritate vlcisci.de quo videas ibi optime per Salice.ad idem facit glos.j.in.c.ius gentium.j. dist.que voluit qõ vbi non potest quis rem propriã consequi propter defectum iustitie vel alias:potest propria autoritate ius sibi dicere.quam glos.multũ cõmendauit Bald.in.l.fi.C.de his qui a non do.ma
§ numi.ꝛ idem voluit Inno.in.c.olim.el.j.supra de re
1 sti.spo.de quo latissime per Ancha.in regula peccatum de regu.iur.lib.vj.colum.in repetitione. ¶Nor.
1 hoc cuius ratio est qꝛ sine iudice fieri poterat.glos. no.instituta de libertinis.§.multis. ¶Istis eñ casi-
14 bus † poterit quis sua ꝓpria autoritate capere suũ reñ vel debitorẽ fugitiuũ ẽt si sit clericus.vt notãter voluit Bal.in.d.c.cũ nõ ab hoie.s.de iu.in.iij.col.ꝛ Abb.ibi i.iij.co.Idẽ Bal.i.c.dilectis.v.co.s.de appel.quos refert ꝛ sequitur Jaso.in.d.l.ij.vj.col.in pn ci.ff.de iurisd.om.iudi.multo ergo fortius põt hoc facere ꝙ iudicẽ ẽt incõ petentẽ.vt sentit Bal.in.l.fi.C. vbi in rẽ actio.ꝛ tenet expresse Anch.cõsi.cxcij.inci. in auxiliũ veritatis.dicens ꝙ debitor captus tanq̃s suspectus de fuga:non põt opponere exceptionem incõpetentie iudicis capi facientis.cuius dictũ refert ꝛ sequitur Ludo.cõsi.ccxlij.incip.vnum est. Et idẽ ludo.in.l.de pupillo.§. meminisse.in additionibus nouissimis.ff.de no.ope.nũ.ꝛ ibi alexã.idem lu do.in.d.l.ij.ff.de iurisdi.om.iu.ꝛ sequitur ibi Jaso. vj.col.hoc firmãs quatuor optimis rationibus quic
2 quid dixerit franciscus de curte.in.d.l.xvij.q.C. de prohi.sequestra.pe.ꝛ franciscus de aretio cõsi.xcv. incip.respõdebo breuiter:quos per tevideas. ¶Itẽ procedũt ista etiã si statutũ diceret ꝙ iudex debeat vel teneatur citare:qꝛ debet intelligi ad partis instãtiam vt recipiat interpretationẽ passiuã vt.l. gradatim.§.sed si ex lege.ff.de mune.ꝛ hono. ¶Ista tamẽ intellige quando proceditur ad priuatã vtilitatẽ et partis petitionem. Nã tunc iudex non debet impartiri officium suum nisi parte petente.vt.d.l.iiij.§. hoc autem iudicium.ff.de damno infecto.ꝛ capitulo ad nostram.el.ij.supra de iureiuran. Secus si iudex procederet ex officio suo ad publicam vtilitatem.ita dicit Marianus in capitulo postulasti.supra de foro competenti.in secundo notab.de quo remittit ad id quod ipse latissime dixit in capitulo qualiter ꝛ quã

do.el secundo infra de accusationi.in octauo princi pali articulo.

¶ Citatio an in dubio presumatur facta ad instantiam partis.
Argumentũ a cõsimili accidentib⁹ trãsfert onus ꝓb ãdi in aduersarium.
Actus in quo requirit impẽsa presumit facta in instante eo cuius interest.
4 Solennitas extrinseca non presumitur nisi probetur.
5 Citare an possint nũtij sine mãdato iudicis.
6 Prescribẽs presumit habere bonam fidem.
7 Possessio immemorialis habet presumptionem bone fidei nisi possessor alleger titulum inualidum: vel nisi alias constet de iniustitia vel validitate tituli.
8 Instrm venditionis rerũ ecclesie sine solẽnitate si ostẽditur nõ iuuabit possessorem.
9 Comparatio citati spontanea purgat ineptitudinez citationis.
10 Citatio qñ ꝓpter aliquem defectũ est nulla si citat⁹ cõparet,tenet actus.

Vnũ tamen non est omitten

dũ ꝙ si exactis nõ apparet ꝙ fuerit fca † ad petitionẽ partis sed solum est descripta citatio ꝛ citationis commissio ꝛ relatio nuntij. In dubio presumendum est quod precessit petitio partis ex quo requirit ad validitatẽ citationis:nec aliter potest dici citatio cũ effectu.vt apparet ex predictis.ita tenet Bui.de suza.in.d.l.ad peremptoriũ.ff.de iudi.ꝛ Ant.in.c.s.e.ti. ꝛ ibi etiã Abb.ij.co.refert ꝛ sequit Francis.de are.cõsi.xxxvj.in fi.facit ad hoc qõ no.Bal.in.c.pe.s.de iu. calũ.vbi dicit ꝙ si dictũ fit in instro ꝙ lis fuit legitime cõtestata:licet nõ exprimat qualiter fuit cõtesta:sufficit.dicit fore text.rotundũ de hoc vt ibi latius per And.ficu.iiij.col. ¶Quod põt cõfirmari tali rõne.iudex presumit fecisse illud qõ de iure debuit.vt l.herẽnius.§.gaya.ff.de euictioni.ꝛ.l.ij.C.de offi.cui.iud.ꝛ in.c.in presentia.de renũ.sed iudex bz cõmittere citationẽ ad petitionẽ partis vt.s.dictũ est.seqũtur ergo ꝙ si reperiat citatio cõmissa ꝛ relatio facta debet presumi ꝙ precesserit partis petitio. ¶Item
2 validũ est arg.a cõsimilibus vt.c.s.s.de clerno refi.ꝛ in.l.neq̃ natales.C.de proba.adeo qõ trãsfert onus probandi cõtra aduersariũ vt sentit glo.in d.l.neq̃ natales quã ad hoc multum cõmendat Ludo.Ro.in singulari.cccxcvij.incip.alio sero.ꝛ Andr. ficu.in.c.nouit.co.lxxviij.de iu. Sed cõiter accidit ꝙ citatio fit ad peti.ptis:q̃ ꝓsumẽdum est ptis petitionem precessisse quia solennitas consueta interuenire semper presumitur vt.l.si.ꝛ ibi no.C.de fideiusso. ¶Bene facit ad hoc quod in simili dixit Joan.andre.in additionibus ad Specula.titu.de emptio.et venditio.§.nunc videndum.prout refert Franciscus aretinus in dicto.c.primo.de iudi.iiij.col.versi. vnde dicit notanter Joan.andr.vbi voluit quod cum inuestitura communiter soleat fieri presenti:si appareat inuestituram esse factam ꝛ nõ appareat de pre

Universidad de Deusto Biblioteca

sentia bene p̄sumitur quamuis regulariter p̄sumatur nisi probetur. vt. l. ij. C. de statuis & imagi. et l. iij. §. idem respondit de ver. obli. ¶ Item pro ista
3 opinione facit optima ratio. quando enim fit fact⁹ in quo requiritur aliqua impensa p̄sumitur facta instante eo cuius interest & ad quem spectat actum facere vt est casus no. in. l. fi. C. de alimen. pu. p̄stā dis. vt no. Barto. in. l. conseruus. ff. de ver. obli. Bene facit tex. & quod ibi no. Bal. in. l. si seruus. §. qui margaritam. de legatis. j. sed citatio rei communiter non solet fieri sine aliquo sumptu vel expensa iusta notata in. l. ij. C. de spōtulis ergo p̄sumitur facta instante & petente parte. ¶ Bene facit quod in simili dicimus de mercatore scribente rationem ad me pertinentem. Nam p̄sumitur eam scribere me requirente & mandante: vt voluit Guillelmus de cuneo in. l. edita. C. de eden. allegat gloss. in. l. fin. C. de pactis conuen. quod reputat ipse multum notabile p̄out refert & sequitur Bal. in. l. j. fi. colū. C. de edendo. ¶ Facit ad hoc quod notat Innoc. in. c. fi. infra de eo qui mit. in poss. causa re. seruan. & notat in. l. sciendum. ff. de verbo. oblig. & in. §. fi. insti. de fideiu. & in. §. si ita scriptum. insti. de inutilibus stipula. & tex. cum glo. in. l. ij. C. de dotis promiss. & quod not. Bar. in auten. si quis in aliquo documento. C. de edendo. & in. l. qui aliena. ff. de acquirenda hereditate. & quod notatur in. c. vnico. supra de litis contest. & bonus tex. in. l. siue in princi. ff. de interrogatorijs actio. ¶ Et istam partem ego teneo quamuis quidam Moderni in. d. l. sciendum. ff. de verb. oblig. teneant contrarium moti leuissima ratione & fundamēto dicentes qō petitio partis quam debet facere ad iudicem: ad hoc vt faciat citationem: est quedam solēnitas extrinseca que non p̄sumitur nisi
4 probetur. vt. l. quecunq; §. qui a pupillo. ff. de publica. & ad iura p̄dicta dicunt ipsi qō loquūtur in solēnitate intrinseca. que semper p̄sumit. Sz reuera ista rō parum valet quoniam potest dici q; regulariter est verū q; solēnitates extrinsece nō p̄sumūtur nisi probent: fallit tamen hoc quando actus in quo debet interuenire solēnitas fit cū aliquo sumptu vel expensa: nam tūc bene p̄sumitur vt apparet ex p̄dictis. ¶ Uel aliter potest dici q; cum ista sit solēni
6 tas quę p̄out communiter solet fieri & regulariter non pretermitti: locus a communiter accidentibus facit p̄sumi solēnitatez interuenisse. ¶ Uel aliter verum est quod solēnitas extrinseca nō p̄sumitur interuenisse: intellige principaliter: secus tamen incidenter & ex quadam consequentia. sicut in simili dicimus quod episcopus nō restituit ad famam vt. c. cum re ab. eod. supra de re iudicata: tamen dispensando cum criminoso videtur dispensare super infamia. tex. est singularis in cap. at si clerici. C. de adulte. supra de iudi. Unde ita dicamus in casu no
7 stro quod quamuis solennitas petitionis partis de per se non p̄sumatur quando de ea principaliter queritur: bene tamen p̄sumitur cū constat de ipso principali: hoc est de ipsa citatione: accessorie ergo & per quandā consequentiā p̄sumet de illa qō interuenerit. qō nota: qz est noua consideratio.

¶ Et hoc ideo dicendum censeo in autoritate iudicis vt si appareat de citatione facta per nuntium non constet ex actis de commissione vel autoritate iudicis: nihilominus p̄sumatur interuenisse secundum Guillelmum de cuneo in dicta lege ad peremptorium. ff. de iudic. Idē sentit Ja. burrigalus. in dicta lege neminem. C. de exhibend. reis. vbi dicit aduocatos tenere quod nuntij citant sine mandato iudicis: quia p̄sumitur eis mandatum secundum cum quem refert & sequitur ibi Ange. qui subdit cautum esse vt etiam in actis appareat de commissione. ¶ Et pro ista opinione facit ratio. quoniam certum est quod habitis extremis: p̄sumitur medium vt probatur in lege si mater. C. ne de statu defuncto. et in lege quicunque. C. de apochis publicis. & tenet gloss. in capitulo volumus. p̄sq; stione quarta. verficulo inconcussam. Cum autem in casu nostro habeantur extrema scilicet quod petierit a iudice quod citet aduersarium. Item etiam quod nuntius citaret et retulit ei ista sunt extrema citationis. ergo per consequens p̄sumi debet medium scilicet commissio iudicis. ¶ Et istam partem teneo quamuis Bartol. in dicta lege sciendum. ff. de verborum obligationibus. et in lege prima. §. sane. de offic. p̄fect. vrb. & dominus Antonius in dicto capitulo primo de iudic. teneant contrarium moti. quia hec est solennitas que p̄uenit actum: et ideo nō p̄sumitur vt notatur in lege prima. C. de fide instrumentorum & iure hastę fiscalis. libro decimo. ¶ Et pro eis facit ratio subtilis et nouа. omnis p̄sumptio solennitatis adhibite resultans ex facto iudicis: cessat siue tollitur quando per inspectione actorum que producuntur apparet talem actum in actis non inuenisse. ita dicit Innocen. in capitulo cum ad sedem. supra de restitutione spoliа. Sentit ille in capitulo innotuit. infra de eo qui furti. oz. re. probatur in capitu. hypo. supra de litis contesta. tenet Joannes andr. in capitulo quoniam contra falsam. supra de probationi. & in additio. ad Spec. ti. de sentēcijs. §. vt aūt. ver. & no. fm ver. quod dam Bar. in. l. hi qui ad ciuilia. C. de app. & in. l. j. in prin. ff. vt cau. pecu. pu. assit tutor. & bene facit tex. in. l. fi. C. de rebus cre. & iure ciu. Ad huiꝰ cō firmationē facit qō in simili dicimus q; ille qui p̄scribit p̄sumit p̄ę bonam fidē & in hoc statur sue assertioni vt no. gl. insti. de act. in prin. in c. si vero. j. de sen. ex. hoc verū nisi p̄scribēs habeat titulū reprobatum a lege de quo constat p confessionē aduersarij vel aliās. nā p hoc cessat p̄sumptio predicta vt est tex. no. & ibi no. bar. in. l. quēadmodū. C. de agric. & cēsi. li. p̄. faciunt no. in. l. cū lex. ff. de fideiuss. & in. l. j. C. de fide instr. & iure hastę fisc. lib. x. Idē clarius firmat Anto. in. c. peruenit. de fideiuss. in repetitione fol. iij. verficulo circa quod dubium facit. vbi dicit quod p̄sessio immemorialis habet p̄sūptionez bone fidei: nisi possessor allegat titulum inualidum vel nisi alias constet de iniustitia vel inualiditate tituli. idem consuluit Anchara. consilio octuagesimo primo incipiente dicta. colum. ij. versi. sed alijs rationibus qō tene menti. de quo latius scripsi mea allegatione. xviij. q; incipit p̄supponendū. fo. pe. ver. & si mihi dicatur. faciunt que dixi. §. in rub. colū. cel. xxv. ij. versi. secundo limita. Ex quibus infertur vnum valde notandum quod si ostendatur instrumentum
8 venditionis rerum ecclesie sine aliqua solennitate cursus temporis non iuuabit p̄sessorem de quo dicendum vt no. per Antonium & alios in. c. ea noscitur. §. de his que fiunt a p̄ela. vbi est pulcher tex. videas Anc. not. consi. cxxxv. incipiē. ex cō filijs. de quo faciūt mētionem mod. c. qui ꝯ falsam. §. de proba. & in. c. sicut. de re iud. & in. c. licet Heli. infra de fimo. ¶ Cum autem ista p̄sumptio solennitatis resultet ex facto iudicis de qua non constat in actis merito cessare debet p̄sumptio quod interuenerit. ¶ Pro ista parte bene facit tex. in. c. prudentiam. in prin. in verbo per nuntiū. §. de offi. delega. vbi dicitur q; iudex qui se debet excusare debet istā excusationem exponere et per nuntium certum vel excusatorem literatorie destinatum vel alias de eadem excusatione vel impedimento debet canonice constare: aliter non poterunt reliqui iudices procedere & sic vult ille tex. q; in facto dependente a iudice non stamus p̄sumptioni sed debet de eo canonice constare. ADDE ad idem. c. si quando de rescrip. ¶ JO. ¶ Finaliter pro ista parte est tex. not. 2
quē ad hoc ponderat ibi Bald. in. l. bis solis. C. de reuocan. dona. vbi tex. dicit q; si mater aliquid donauit filio qui postea fuit ingratus poterit mater 3
reuocare. in qua reuocatione veniet quicquid ex re 5
bus donatis tenet filius ex eo die ex quo controuersia qualecunq; principium visu iudicantis habe 6
ret visu iudicantis. dicit Bald. not. expressum q; dz 7
apparere de commissione iudicis alias per citatio- 8
nem non datur initium litis certum. ¶ Et si dicatur q; quemadmodum p̄sumit petitio partis. ita 9
p̄sumitur commissio iudicis potest dici quod cō missio citationis quam facit iudex: est de actis: & in actis debet scribi. vt. c. quoniam contra. §. de proba tio. ideo nō p̄sumitur nisi probetur sed petitio par tis non est de actis vt patet in. d. c. quoniam contra ideo p̄sumitur quāuis de ea nō appareat. ¶ Sed ego non recederē a prima opinione q; videtur mihi verior de iure & magis equa. possunt tamen iste opiniones reduci ad concordiam vt dicamus quod si nuntius qui fecit citationem & relationem sit alias bone fame & agitur de modico p̄iudicio: p̄sumitur commissio. arg. eorum que no. in. c. cum dilectus supra de consuetu. & in. d. c. ea noscitur. §. de his que fiūt a p̄ela. & per Innoc. in. c. j. §. de cleri. pere. istam cōcordiā sentit Abb. in. d. c. j. xix. col. de iudi. ¶ Uel potest dari alia concordia vt dicamus quod si pars pretextu citationis facte comparuit & non opposuit contra citationem concurrentibus istis tribus simul. citatio nuntij: & relatio eius scriptura tabellionis: et comparitio partis: bene p̄sumitur commissio iudicis precessisse vt singu. voluit Jo. and. in addi. ad spec. titu. de teste. §. sequitur. ver. sed pone. quam refert et sequitur dominus Anto. in. c. fraternitatis. in fi. super glo. vlti. §. de testi. & Francis. de Aretio vt. d. c. j. xiij. colum. §. de iudicijs. ¶ Et ratio huius potest esse (quāuis illi non dicant) quia spontanea compa 1
ritio tacitati purgat ineptitudinem citationis vt gl. voluit Bal. & Alexan. in. l. j. in princ. ff. de feriis. & facit in simili tex. in. l. metuz. C. quod metus causa vbi spontanea solutio purgat metum precedentem.

¶ Et ex hoc dicebat singulariter Inn. quod si duo ex delegatis citauerunt partem & pars comparuit & in comparitione erant congregati oēs tres: tenet respondere quasi per suam comparitionem purgetur vitium citationis. ita dixit ille in. c. cum causa. §. de offi. deleg. & recitat ibi Abb. ij. colum. Idem sentit Bal. in auten. si omnes. C. vt ab heredi. abst. discens quod quando tacitatio est nulla propter aliquē defectum: si citatus cōparet tenet actus non ratione citationis, sed ratiōe p̄sentie adeo quod potest iudex ad vlteriorem procedere de quo dicto meminit Felin. in. c. illud supra de p̄scrip. iij. colum. ver. quarta declaratio. vbi cumulat alia que videas per te. ¶ Si autem ineptitudo citationis purgatur per spontaneam comparitionem. a fortiori dicemus qō ex tali comparitione p̄sumitur interuenisse solēnitas commissionis iudicis. quod videtur mihi satis notandum. Et quia ista non est propria materia huius decretalis nō me extendo vlterius: ista sufficiāt.

☞ Judex ecclesiasticus an possit de causa dotis cognoscere. & nu. 4. & 14.

Exceptio non numerate dotis debet opponi coram administratore ciuili vel militari: & in eius defectū coram episcopo.

Dos dicitur hereditas & patrimonium mulieris.

Miserabiles persone & pauperes possunt cōuenire laicum coram iudice ecclesiastico.

Pauperes dicuntur persone miserabiles.

Miserabilis quis dicatur & quare.

Pauperes non tenentur adonera personalia.

Cause miserabiliū personarum spectāt ad ecclesiā.

Pauperes habent omnia priuilegia ecclesiarum.

Conuersi de nouo ad fidem dicuntur miserabiles persone.

Miserabiles persone que dicantur.

Uxor cuius maritus est bannitus gaudet priuilegio viduarum.

Papa non potest tollere leges ciuiles quo ad forū seculare.

Causa dotis an spectet ad iudicem ecclesiasticum & quando. & nu. 17.

Dos succedit loco alimentorum.

Alimenta possunt coram iudice ecclesiastico peti inter mere laicos.

Causa dotis est pia.

Minor. xxv. annis maior. xiij. an habeat legitimam personam standi in iudicio in causa dotis.

Canon in causa pia debet p̄ualere legi.

Dos an sit causa pia.

Judex ecclesiasticus non est iudex competens in causa dotis inter meros laicos oppposita exceptione incompetentie.

Nota secūdo ex tex. ibi Auto

ritate nostra curaueritis cōuenire. Dicit Host. & sequit Jo. an. i. autoritate literarū nostrarū p̄o. l. paupere impetratarū. ¶ Ex quibꝰ verbis colligit abb. argumentū q; ecclesia pōt se impedire de dote nō solū in fauorē viduarū vt. §. c. j. sed etiā in fauorem mariti petentis dotem. ¶ Ego aūt dico q; imo est hic casus formalis & text. optimus & forte alibi non

ita bonus quod iudex ecclesiasticus est competens iudex ad cognoscēdum de causa dotis inter puros laicos etiam si de dote principaliter agatur. Nam hic tam magister R. quam h. pauper laici seculares erant quod apparet ex eo quia ista causa prius fuit agitata coram consulibus ciuitatis Janue ⁊ de ea nunc principaliter agebatur coram iudicibus delegati 3 a sede apostolica ¶Et sic isti legati cognoscebāt de causa dotis principaliter inter puros laicos. ita per istum textum firmauit Jano. in. c. de prudētia. j. eo. cuius opinionem approbant ibi Hostien. Joan. And. Henricus, et Abb. eandem tenuerunt Hostiē. Ancha. ⁊ Joan. de Imol. in. c. ex literis. s̄. de pig. vs. notabili. ⁊ ibi Cardin. in. v. oppo. tenuit etiam Raphael fulgo. in auc. quod locum. C. de collatio. Bal. Jo. de Imo. Pau. et Ludo. in. l. j. ff. soluto matrimonio. Ludo. in. l. tītia. iij. colum. Bal. in. l. j. C. de dotis promi. ⁊ in. c. j. §. qui feu. da. po. li. feudoꝝ vbi dicit quod Papa potest dare iudicem super causa dotis inter laicos. ¶Idem videtur sentire spec. tit. de dote post diuor. resti. prope fin. ver. vtrum causa dotis, vbi dicit quod causa dotis spectat ad ecclesiam: quia accedit ad causam matrimonialem. idez Bardi. in clemen. dispendiosam: de iudiciis. xxx. qō. dum dicit quod illa cle. habet locum: quando agitur de donibus restituendis: quia actio de dote sortitur priuilegia cause matrimonialis secūdum ea que notantur in. l. j. ff. soluto matrimonio. ¶Hanc etiaz opinionem tenuit Feli. in. c. licet ex suscepto de foro competen. j. colum. eandem etiam nouissime firmat Baldus nouellus in suo tractatu de dote ir. parte xvj. priuilegio cum moderatione tamē: de qua infra quia ista opinio est fauorabilis et benignio: pro mulieribus ⁊ dotibus per id quod habetur in. l. in ambiguis. ff. de iure dot. ⁊ quod notat Joan. And. post Hostien. in capitulo primo de cognat. spirituali.

¶Gloss. tamen in dicto capitulo de prudentia. supra eodem tenuit indistincte contrarium. dicit enim quod vbi iudex ecclesiasticꝰ de matrimonio cognoscit: causa dotis spectat ad eum vt ibi. Si vero de dote principaliter agatur: vtputa si constāte matrimonio agat mulier de dote: quia forte maritus labitur facultatibus: vel dissipat bona sua: vel quia mortuꝰ est: tūc causa debet coram iudice seculari agitari. qz modo causa dotis principalis est. ⁊ ita concludit ibi glo. quod quando agitur principaliter de causa dotis iudex ecclesiasticus non est competens iudex.

¶Et videtur ibi tex. expressus de hoc cū dicit. quia igitur vos qui de matrimonio principaliter cognoscitis de dote que est causa incidens accessorie voluistis ⁊ similiter diffinire ⁊c. A contrario ergo si nō 5 cognoscerent de matrimonio principaliter: non potuissent cognoscere de dote accessorie. ⁊ sic per consequens cum de dote principaliter agitur nō potest iudex ecclesiasticus de ea cognoscere. ¶Et hanc opinionem tenet ibi Anto. Ange. ⁊ Sozi. in. l. j. ff. sol. matrimo. pro qua videtur tex. singularis. in. l. in contractibus in fin. C. de non nu. pec. vbi dicitur: quod 2 exceptio non ꝑ numerate dotis debet coram administratore ciuili vel militari opponi: ⁊ in eius defectum coram episcopo ⁊ sic aperte probat ille text. et ad hoc no. cum Bal. ibi in. §. in omni vero. in fin. qō episcopus non est iudex in causa dotis nisi in defectum iudicis secularis. ¶Item pro ista opinione allego tex. singularem nouiter ponderatum ad hoc in capitulo ex tenore. s̄. de foro competēti. vbi illa nobilis mulier coram iudicibus delegatis a papa agebat contra Joan. de mediolano super sua hereditate. i. super sua dote: quia ꝑ dos dicitur hereditas et patrimonium mulieris vt est text. in. l. Pomponius filadelphus ff. fa. ercisc. ⁊ in. l. iij. §. sed vtrum. ff. de mino. §. voluit papa quod delegati de ea cognoscerent nisi data negligentia iudicis secularis. ¶Et secundum istam ponderationem est ibi casus formalis pro ista opinione secundum Andr. siculum. ibi. colum. penul. ⁊ vlti. Hanc opinionem sentit glo. nor. in. d. c. ex tenore in ver. viduis ad finem ibi: et precipue circa dotes allegando. c. nuper. s̄. isto tit. quam velit ꝑ quod nunc solū ecclesia potest de dote cognoscere quando est causa vidue. idem sentit speculator in titu. de repe. ꝓsentatione. §. ratione autē founeversicu. item mulieri. colum. penul. hoc fuit de mente Bal. si bene aduertatur eius verba in auc. quod locum. C. de colla. col. fi. versi. viij. queritur. idem tenet Anto. in. d. c. licet ex suscepto de foro competen. colum. vj. ver. sextus ratione connexitatis. ⁊ ibi marianus. col. vij. ver. duodecimus ratione connexitatis. ⁊ in rub. eo. titu. colum. j. ver. ij. accessorietatis et colum. iij. ver. trigesimo sextū. Et Ancha. consi. xx. incipiente pro solutione ad ij. versi. venio ad sextū. Ex his redditur dubia decisio Innocen. et sequacium adeo quod dicebant alibi quod necessaria esset decisio principis. ¶Et sentiens forte hanc difficultatem ¶Hostien. in presenti super parte curauerius cōuenire quem sequitur Joan. an. in ver. autoritate dicit quod ideo fuerunt littere impetrate a papa quia iste magister R. qui erat reus erat forte clericus et ita iste h. actor sequebatur eius forum vt. c. cum sit generale. s̄. de fo. cōpe. cum concordantijs. ¶Sed reuera iste intellectus nullo modo potest stare quia si verum esset quod iste magister. R. esset clericus non potuisset conueniri coram iudice laico. vt. c. si diligenti. s̄. de fo. compe. Et propterea reprobatur iste intellectus per do. Cardi. in secunda op. ⁊ per Abb. in. j. no. ¶Et ob hoc forte idē Hostiē. ⁊ Jo. and. non resident in isto intellectu imo trāseūt ad altū dicentes ꝙ ideo iste littere fuerūt impetrate a papa: quia iste. h. impetrās erat pauper et miserabilis persona qō aperte ꝓbat tex. dum dicit pro. h. pauperē: ⁊ propterea tanq̄ pauper ⁊ miserabilis ꝑsona potuit habere recursum ad ecclesiā quāuis laicꝰ esset. Et sim 5 istū intellectū est hic tex. singularis sm Abb. quod pauper ꝑ et miserabilis persona pōt laicū conuenire coram iudice ecclesiastico. qō est bene notādū sm eū. ¶Et hō facit tex. in. c. significātibꝰ. s̄. de offi. dele. ⁊ in. c. super quibusdā. j. de verbo. sig. ¶Facit etiam tex. sm vnū intellectū. in. c. constitutus. s̄. de in integ. restit. vbi sm aliquos ille magister. R. erat pauper. ⁊ ratione paupertatis cōuenisebat aduersarios suos laicos coram iudice ecclesiastico. ¶Facit etiam ad istū intellectū qō no. Innoc. in. d. c. cū sit generale. s̄. de fo. cōpe. vbi dicit ꝙ de qualibet oppressione vel fraude nō solū clericorum sed etiam pauperum: cognoscit ecclesiasticꝰ iudex. pro quo est tex. in. c. si ꝙs de potentibus. ⁊ c. paternarum. ⁊ c. si quis Romi- 10 ꝑ pauperes habent omnia priuilegia ecclesiarū. vt peras. ⁊c. illi q. xxiij. q. iij. ¶Ad idē facit tex. in ca. voluit bal. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ in. l. pe. ex parte. b. s̄. de foro cōpe. vbi dicit ꝙ illa regina miserabilis spoliata ab illo milite eū conueniebat coram iudice ecclesiastico, etiam super refeudali forma ergo idē faciet paup. ¶Et est hoc iuri ⁊ rōni 6 satis consonū: qz ꝑ pauperes dicuntur persone miserabiles. vt voluit Jo. and. ⁊ sequit ibi Abb. in. d. c. significantibus. s̄. de offi. deleg. ¶Et dicunt miseraq 11 biles: qz natura mouetur ad miserandum eis secōm eos: ⁊ recte loquuntur qz vt scribitur ¶Ecclesiastici xl. melius est mori q̄ indigere. Nam vita pauperis 7 est in cogitatione victus. ꝑ Miserabilis autem dicitur qō sit miserie habilis: ⁊ propie appellatur miser eo quod omnem felicitatem amiserit sm Jsidorum in secundo Etymolog. in litera. m. ⁊ recte pauperes miserabiles dicuntur quia multis periculis 12 sunt subiecti iuxta illud Salomonis. Mendicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi. tribue tantū victui meo necessaria: ne forte satiatus illiciar ad negandū aut egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei. Prouerbiorum. xxx. ⁊ Ecclesiasti. xxvj. dicitur: Propter inopiam multi deliquerunt. item. ij. ad Corinth. viij. dicitur: vobis autem tribulatio: exponit glo. i. paupertas. Item. j. Tessalo. v. super illud Rogamus autem vos ⁊c. dicit glo. sicut diuitie negligē tiam pariunt salutis: ita egestas dum saturari que ritur a iustitia declinat. de quo latissime per sanctū Tho. opusculo. xix. scz contra impugnantes religionem. ij. parte. c. vj. ⁊ ij. secunde. q. clxxxvj ar. iij. Jtez Dauid inquit. Languerūt oculi mei pre inopia. ps. Domine deus saluris mee: dicuntur ergo pauperes miserabiles persone. qz ex inopia descendit miseria secundum glo. in auten. de exhibendis ⁊ introducē. reis. in principio. in versi. aguntur. ¶Et inde est ꝙ 8 ꝑ pauperes ad onera personalia non teneantur cuz 13 sint occupati in querendis sumptibus pro victu secundum Baldum in autentica defuncto. final. col. C. ad Tertullianum. nec etiam ad sumptus bursalez: vt. d. l. in dictiones. C. de annonis ⁊ tribu. libr. x. tenet Bald. in cap. primo. §. nos Romanorum. iij. co. de pace constan. lib. feudo. ¶Et propterea pauperes sunt cancellandi de libro: estimi portecta prius supplicatione secundum Baldum in dicta autenti. defuncto. leges tamen huius regni voluerūt quod pauperes debeant soluere tributa de his que pro mercede quotidiani laboris habent seruata certa forma in eis tradita. humani? tñ esset ꝙ nihil soluerent cū sint occupati in querēdis sumptibus pro victu. vt. s̄. dictū est. ⁊ cū sint miserabiles persone: quibus omnino fauendū est. nā egestate fortentibus mors est solariū: vira supplicū vt dicit tex. in. l. quisquis. C. ad. l. iuli. maie. ADDJ. Si statutū eximit a gabella miserabiles personas: de quib? intelligitur vide bar. et bal. in. l. vnica. C. quādo imperator: inter pupillum ⁊ viduā. de quo etiā per Firmianū in tractatu gabellarū parte. vij. q. xxvij. LJO. ¶Justū est ergo vt cause miserabiliū personarum spectent ad ecclesiam. vt est tex. ⁊ ibi no. in. c. super quibusdā j. de verb. signi. ⁊ no. in. d. c. significantibus de offic. dele. ⁊ in. d. c. ex tenore. de fo. cōpe. ⁊ per spe. in titu. de fo. cōpe. § j. versū. xix. ¶Et ratio potest esse quia pauperes habent omnia priuilegia ecclesiarū. vt voluit bal. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ in. l. pe. §. fi. iij. col. in fi. C. ad trebelli. no. in auc. de ecclesiastitu. in ꝓin. col. xix. ⁊ est glo. fi bene penderetur in. l. fi. in verbo captiuorū. C. de sacrosan. eccle. merito ergo iste. h. tanq̄ pauper ⁊ miserabilis persona potuit impetrare literas a papa ad iudices delegatos quamuis ille esset pure laicus. ¶Ex istis inferri posset vnū verbū nouū ⁊ singulare quod ꝑ ille qui de nouo est cōuersus ad fidem nostrā potest causas suas tractare: ⁊ aduersarios suos cōuenire coram iudice ecclesiastico quoniā isti tales dicuntur miserabiles persone vt mirabiliter voluit innocen. in. c. iudei siue sarraceni. infra de iudeis. refert ⁊ sequitur andreas siculus in. d. c. significantibus in fine. supra de offi. dele. ¶Idem posset dici de senibus decrepitis et diuturno morbo ꝑ fatigatis ⁊ debilibus ⁊ de omnibus illis quibus natura mouetur ad miserandum ꝓpter fortune iniuriam. quoniam isti quamuis diuites sint: dicūtur persone miserabiles vt notanter voluit azo in summa. titu. quando imperator inter pupi. ⁊ vi. in finalibus verbis. ¶Idē videtur dicendum de cauſis viduarum que etiam dicuntur persone miserabiles. vt. l. vnica. eod. titu. ⁊ no. Innoc. in. d. c. significantibꝰ. ¶Quod intelligere non solum de illa cuius vir mortuus est: que propie dicitur vidua: vt. xxxiij. dist. cap. vidua. §. vidua: sed etiaz de illa que est sine viro quia nunquam nupsit. vt. l. malū. §. vidua. de verborum significationibus. ¶Et etiam de illa cuius vir adhuc viuit ꝙ est sibi inutilis. ar. c. ij. de transla. prela. nam etiam illa dicitur vidua. vt dicit gloss. multum singulariter. in. l. fin. C. de plagiarijs. quam extollit Andreas siculus in d. c. significantibus in prin. et Jo. de platea instit. de pu. iudicijs. §. est inter. j. colum. ¶Ex qua infert qō vxor ꝑ cuius vir est bannitus: appellatur orbata et vidua ⁊ gaudet priuilegio viduarum. de quo in. d. l. vnica. C. quando imper. inter pupi. ⁊ vid. ¶Et per consequens si agat super dote: poterit aduersarium conuenire coram iudice ecclesiastico licet ratione vidue lite non sit oppressa. seu licet non alleget in sua petitione dictam qualitatem oppressionis prout videtur requirere opinio Joan. an. in. d. c. de prudentia. quia ecclesia debet dictis viduis tanquam miserabilibus personis fauere in dotibus. vt ibi dicitur et ecclesia hortatur eas vt mortuo viro nubant. vt in capitulo finali infra de secund. nupt. Et diceretur tunc fauere non solum doti sed in consequentiā ipsi matrimonio vt sic facilius nubant. ¶Subest etiaz fragilitas sexus ⁊ quia iam dicuntur derelicte ⁊ orbate viro suo. facit quod habetur in cap. ex parte. b. supra. de foro competenti. ⁊ ibi glos. et in. c ex tenore eodem titulo hoc fuit de mente Pauli de Castro in dicta lege prima. ff. soluto matrimonio quem refert et sequitur Bald. nouellus in. d. loco. ADDJ Adde bonum rextum et ibi lucam de penna. l. cum scimus. §. illud in verficulo idoneus. C. de agricolis ⁊ censi. lib. xj. LJO. ¶Secus tamen dicit ipse si dos repeteretur ex causa inopie viri constante matrimonio vel propter separationem thori, et sic non repeteretur per viduā. nam tunc non posset agi coram iudice ecclesiastico et sic debet intelligi secun-

dum eum quod voluit glossa in dicta.l.prima.ff. soluto matrimonio. ¶Idem dicit si repetereretur a patre mulieris.vel viua filia vel post eius mortem: et tunc coram ecclesiastico contra laicum non possit tale iudicium intentari.vel si repetereretur ab heredibus mulieris: ꝛ multominus si dos petereretur a viro tanquam promissa.quia tale priuilegium est mere personale valet quando dos petereretur a muliere vidua secundum eū:quia ita quieuit. ¶Ecce quā-
14 ta reperitur varietas inter doctores in isto articulo.aliqui non valentes congruum dare responsum his que pro prima parte facere videntur: nituntur opiniones ad concordiam reducere dicentes quod in terris ecclesie procedat opinio Innocentij ꝛ sequacium vt tunc iudex ecclesiasticus sit competēs iudex ad cognoscendum de causa dotis que coram eo principaliter tractatur inter meros laicos.in terris vero Imperij tunc demum cum de dote agitur incidenter sic procedat opinio glos.in.d.cap.de prudentia.ꝛ sequacium. Isto modo concordat opiniones Alexand.in.d.l.septima col.ff.soluto matrimonio.ꝛ Joann.campetius in suo tractatu de dote prima parte questione.xc.ar.notatorum per doctores in.c.secundo de arbitris.ꝛ per Baldum in.l. priuilegia C.de sacrosanctis eccle. ¶Et q̄dē ista
15 terris ecclesie:q̄ Papa non possit tollere leges ciuiles quo ad forum seculare vt est glos.ordinaria et nota.in cap.secundo in verficulo ciuili.ꝛ ibi Dominicus de arbitris libro sexto an regula possessor. de regu.iur.eo.libro ꝛ ibi Anchara.fina.col.not.Bal. in.l.fi.ſ.de re iudi.do.Abb.in capi eccle.co.vſj.ſ. de constitu.ꝛ in cap.relatum.el.j.in fine.ſ.de testa. bene facit ad hoc glos.singularis in clemen.dispēdiosam.de iudicijs.in verſi.vsuris ad finem. que dicit quod Papa non intendit nec potest tollere ordines iudiciarium in terris Imperij.ꝛ sequitur Bald.in l.cos.ad finem.ꝛ in.l.si pro te.C.de vsuris.nota.Zudo.roma.in auten.similiter.C.ad legem falcidiam. questione.xxxiij.col.ix.ver.tertio q̄. ¶Et propter ea dicebat Antonius in ca.ij.j.de adulte.se credere q̄ Papa potuit ibi mitigare ius ciuile i foro suo: ꝛ non in foro seculari.ꝛ refert ibi do.Cardi.q̄ illi decretali non statur inter laicos subiectos imperio.p c.si duobus.de appella.ꝛ subdit se sic respōdisse in contingentia facti. ¶Nunc ad propositum suppositum quod clare ꝛ aperte voluisset Papa disponere quod cause dotiuz vel alterius qualitatis inter meros laicos in terris non sibi subiectis spectarent ad ecclesiam:etiam si principaliter intentarenturnon posset illud facere in preiudicium secularium potestatum:iura ergo que super hoc videntur disponere debent intelligi de necessario in terris sibi subiectis vel quomodo principaliter agitur de matrimonio et accessorie de dote per predicta. ¶Et per hoc datur responsum ad omnia iura que contrarium videntur probare vt habeant locum in terris eccle
16 sie subiectis. ¶Ad istum textum patet solutio ex precedentib⁹.primo iste magister R.reus erat forte clericus:ꝛ henricus actor sequebatur eius forum secundum Hostiensem ꝛ Joan.and.in presenti. Et iste intellectus est planus ꝛ sequendus quamuis domi.Cardi.in presenti in.ij.oppo.ꝛ Abba.in.j.not. hoc reprehendant vt dixi.ſ.versic.et sentiens forte. Sed primū videtur amicū litere huius decretalis: fim mentem Bernardi in positione casus. dicebat enim q̄ inter Henricū virū ꝛ vxorem suā coram cōsulibus ciuitatis Janue super dote ipsius mulieris questio vertebatur:coram quibus dictus Ho. petebat dotem vxoris sibi assignari:mulier econtra dicebat q̄ sibi assignari non deberet:cum ad inopiaz vergeret nisi cautionē pstaret de dote saluāda:ꝛ q̄ eam a se expulerat.iudices quia ad inopiam vergere videbatur:pronuntiauerunt quod dos illa non assignaretur eidem nisi prestaret cautionem idoneā de ipsa non peritura:et sic dos ipsa remansit penes quēdam magistrum.R.in depositū vel alias.postmodum vero dictus Henricus impetrauit literas ad Archiepiscopum et Archidiaconum Januenses contra illum.R.super dote predicta.Et ita iudicium fuit inceptum contra vxorem coram cōsulib⁹ ciuitatis Ianue qui erant laici coram quibus conueniret etiam magister.R.si esset laicus sed quia erat clericus fuerunt impetrate litere contra eum a papa.Et placet mihi iste intellectus. ¶Et si adhuc pertinaciter dicas q̄ imo magister R. erat laicus potest dici secundum Hostien.et Joan.an. in presenti q̄ iste.h.erat pauper ꝛ miserabilis persona et ob hoc potuit trahere magistrum.R.quamuis laicum coram papa.vt. dixi supra.Et ob hoc forte. ¶Et si dixeris quod hoc non constat ex tenore textus quod henricus esset pauper appellaretur quia forte erat cognomen.aliqui enim cognomento appellantur pauperes vel diuites non eo q̄ pauperes vel diuites sint vnde si iste h. esset pauper: potuisset vxorem suam conuenire a principio coram papa sicut postea conuenit ipsum magistrum Ricardum potest dici quod magister Richardus quamuis laicus cum posset opponere exceptionem incompetentie iurisditionis non opposuit et sic valuit iudicium agitatum coram iudicibus delegatis.istud fuit de mente domi.Antonij in.d. c.de prudentia supra eo.qui sic intelligit hunc text. ¶Quocunq; igitur se vertat veritas iste textus nullo modo probat id ad quod Innocentius et alij illum ponderant. ¶Ad textum in.c.ſ.et secundo que pro opinione contraria ab aliquibus adducuntur facile est responsum ibi enim procedebatur super matrimonio ꝛ accessorie super dote quod apparet ex capi.ſ.dū dicit q̄ si mulieres pro aliquibus licita causa a propriis viris fuerint separate:coram dotem precipimus sibi reddi et sic agebatur super diuortio:et comperta legitima causa:pronuntiatur sentēcia diuortij:et mandat dos restitui vxori. Ideo colligitur ex.c.ij. quicquid dixerit Felyn. ponderans illum text.in.c.licet ex suscepto.ij.colum.versicu.respectu dotis.ſ.de foro competen. Idem dicas ad.c.ꝛ si necesse eo.titu. ¶Ad text.in.c. nup-
16 dico † q̄ licet ad ecclesiam spectet protectio viduarum ꝛ viduarum:debet intelligi quando earum cause veniunt examinande per ecclesiam vel eius iudices.alioquin non posset iudex ecclesiasticus de dote se intromittere q̄ uis viduam tangat quoniā p:o

testatur Papa q̄ pter viduitatem non vult aliis preiudicare:ita inquit sumus viduis debitores: vt aliis iniustitiam non faciam⁹.c.ex tenore.de foro cōpe. Nec dicas vt dicebat Feli.vbi.ſ.quod illud cōtingit magis fauore dotis q̄ viduitatis: quoniam si illud verum esset:omnes cause dotis quomodocunq; oriētur:spectarent ad ecclesiam quod mihi videretur terribile:per hunc enim modum eneruarentur funditus iurisditio secularis. Et propterea papa in.d.cap.ex tenore.de foro competenti.causaz dotis remisit ad iudicem secularem vt dixi supra col. ex.verficulo item pro ista opinione.quamuis Felinus vbi supra aliter sentiat allegando pro se Joannem an.ibi in fi.pro opinione contraria sed meo iudicio hoc non vult.imo exponendo post Hosti. verbuz hereditate dicit: id est de hereditaria re sibi in dotem concessa.dos em̄ potest intelligi hereditas mulieris q: suum patrimonium appellatur. vt.d.l. ſij.ſ.sed vtrum.in fi.ff.de minoribus.de qua potest ecclesia cognoscere:vt.d.ca.de prudentia.ꝛ sic vult Jo.andr.quod ibi agebatur super dote principaliter.sed nihilominus remittitur ad iudicem secularem cognoscenda. Si tamen ageretur principaliter de matrimonio ꝛ accessorie de dote posset ecclesia cognoscere.ita sentit Joan.and.cum allegat.d. ca. de prudentia.quia dicta doctorum debent intelligi secundam iura que allegant iuxta vulgatā doctrinam Barto.in.l.cum quidam.ff. de his quibus vt indignis.ꝛ in.l.non solum.ſ.liberationis verba.ff. de libe.leg.de quo meminit Ludo.consi.cccj.fin.co. ꝛ Franc.de curte in repe.l.admonendi.ff.de iureiurando.col.quinta. Jaſ.in.ſ.item si quis in fraudem. institu.de actionibus.col.xviij.Andre.ficu.in.c. sup questionum.ſ.de offic.deleg.col.vij.ꝛ in cap.ex litteris col.vj.eo.titu.sentit idem Abbas lz de predictis mentionem non faciat in cap.postulasti.col.ij.versi. in glo.ij.in fi. ADDJ De cleri.ex.mil.dē voluit Joan and.in cap.cum minus.supra de testibus.quem refert Abb.in.c.insuper.col.iiij.versi.venio ad secundum.co.titu. ¶JO Facit tex.in.l.ait pretor.in fine ff.de re iud.ꝛ ita(salua pace do.Feli.) Joan. andr. non sentit illud ad quod cum allegauit imo cōtrarium. ¶Ad tex.in.c.ex parte.b.ſ.de foro compe.vbi inter meros laicos aditur Papa super doralitio.id est super donatione propter nuptias:dicas quod illud contingit eo quod illa regina erat vidua oppressa ꝛ spoliata:non autem fauore donationis propter nuptias secundum glos.ꝛ doctores ibi faciunt que dixi.ſ.col.ex.xx.verſi.Et ob hoc forte.cum sequenti. ¶Idem potest responderi ad ca.peruenit.supra de empt.ꝛ vend.vbi vxor quondam Petri ꝛ sic vidua pauper petebat ab alia muliere res sibi p dote obligatas ꝛc.fauor em̄ viduitatis hoc operat vt possit aduersarios trahere coram iudice ecclesiastico: non autem fauor dotis vel donationis propter nuptias. ¶Eodem modo respondetur ad cap.ex litteris.ſ.de pignoribus.vbi illa mulier agebat contra possessores bonorum mariti que erant obligata pro dote vxoris coram delegatis a Papa:hoc ideo fuit quoniam ex quo eius maritus erat condemnatus ꝛ fugitiuus:ꝛ per consequens sibi inimicus: reputabatur hec mulier vidua ꝛ gauder priuilegio vidua
rum:vt dixi supra col.ex.xiij.versi.ꝛ etiam de illa.ex ista non probat ille textus illud ad quod eum allegant doctores ibi ꝛ alibi:quamuis em̄ mulieribus fauor multus in recuperandis dotibus debeatur:vt ibi dicit tex.ꝛ etiam in constituendis ꝛ conseruandis:q: dotis causa semper ꝛ vbiq; precipua est cum dotatas esse feminas ad sobolem procreandam replendamq; liberis ciuitatem maxime sit necessariū vt.l.ſ.ff.solu. matrimonio.ꝛ similiter fauēt iura cause dotis:vt habetur in clemen.dispendiosam.de iudicijs.non tamē propterea sequitur quod dotis petitio vel exactio quando de ea principaliter agit spectet ad ecclesiam nisi tunc demum quando de matrimonio principaliter agitur ꝛ accessorie super dote: vt sepe dictum est. Et hec opi.est rationabilior. Sin Andream sicu.in.d.ca.ex literis.iij.col.verfic.ꝛ pro certo.subdit tamen q̄ opinio que fauet dotibus in dubio est tenenda.l.in ambiguis.ff.de iure dot. ¶Ex quo infer ad vnum quod reputat nouum ꝛ singulare quod non solum super dotibus recuperandis potest adiri principaliter iudex secularis inter meros
17 laicos:sed etiam super dotibus de nouo constituendis.ita quod mulier principaliter possit adire iudicem ecclesiasticum vt cogat eos a quibus debet dotari ad constituendam dotem:ꝛ hoc firmat animos se q: fauetur dotibus tam ante matrimoniuz:q̄ constante matrimonio:quam etiaz soluto matrimonio. vt nota.in.d.l.ſ.ff.solu.matr. dicit tamen quod si iste casus occurreret in contingentia facti esset laboz non mediocris inquirere quid iuris:pro quo dicto potuisset allegare istum textum vbi agitur de dote assignanda que forte nondum erat promissa ꝛ agitur coram delegatis a Papa. Ad quod tamē respōderi potest vt.ſ. ¶Mirandum est profecto de domino Andrea siculo eiusq; profundissima memoria quomodo non allegauerit Petrum de anchar. qui ante eum hanc dubitationem excitauit consilio.xx. incipiente pro solutione.fina.col.verficu. Venio ad sextum.vbi dicit quod in casu quo agitur ad constitutionem dotis de nouo non est tex.nec dictum doctorum quod Judex ecclesiasticus censeatur competens.vnde cum sit de hoc questio inter laicos et de re tēporali:tuti⁹ est tenere quod ista questio agatur coram iudice seculari fm eum quod est bene notandum ꝛ ad propositum nostrum satis accommodatum. ¶Non obstat si dicatur † quod dos succe-
18 dit loco alimentorum.l.dotis fructus.ſ.ij vsufru.ff. de iure dotium. Lyn.in.l.non omni.C.de admi. tut. Bal.in.l.fin.ij.col.C.de dotis promiſ.ꝛ in.l.fin.ff.de his quibus vt indignis. Abbas in.c.cum haberet vltimo nota.ſ.de eo qui duxit in matrimoniū quaz polluit per adul.ꝛ per consequens debet sapere naturam alimentorū.c.sane.ſ.de offi. deleg.c.ecclesia sancte marie.ſ.vt lit.pen.cū cōco.ibi positis p glo. ¶Sed alimenta possunt † peti coram iudice eccle-
19 siastico inter meros laicos fm Bar.in.l.solēr.ff.de alimen.ꝛ cibariis legat.c.tertio.verficulo quero coraz quibus refert ꝛ sequitur Joan.de Imo.in.c.relatū el.primo.ſ.de testamen.ij.col.versi.not.quod valet. Dominicus in.c.si quis deliquerit.xxx. distinctio. ergo ꝛ dos similiter peti potest presertim cum fauorabilior sit causa dotis:quam alimentoz vt voluit Ly-

nus in dicta.l.non omni.ꝛ Bald.in.d.l.fin.C.de dotis promis.in.ij.lec.Abb.in.c.peruenit.in pnci.ē. de arbi.ꝛin.c.j.ē.de despon.impube. ¶Respondetur quod alimenta tunc peti possunt coꝝ iudice ecclesiastico quando relinquunt pauperibus. vj. disti. c. significā.ē.de offi.dele.ꝛ ibi no.p oēs.ꝛ in.c.ij here des.ꝛ in.c.tua.ē.de testa.pñt etiam peti coꝝ secu lari.ꝛ sic iudex laic⁹ exequitur relicta ad pias cau sas.vt.d.l.solent.ꝛ l liberto.ꝛ largius.ff.de annuis lega.ꝛ facit.l.hereditas.ē.j.ff.de petitio.heredi.ꝛ ibi nor.cuius contrarium tenet Ancha.in.d.c. relatuꝫ. per illum tex.vt refert ibi Joan.de imo.Sed ſi ali menta sunt relicta non ob piam causam vt vxori sue ꝛ non pauperi:tunc iudices seculares habēt hoc fa cere vt.d.l.solent:ita tenet ibi Barto.post Spec.de ſi de instru.ē.nunc aliqua.versi.sed nunquid iudex. idem tenet Jo.de imo.in.d.c.relatuꝫ.quod bene no tabis. ¶Eodem modo respondendum est ad illud
20 quod aliqui audent dicere quod cum causa dotis sit pia.l.cum his.ē.ſi mulier.ff.de conditione indē bi.ꝛ tenent multi de quibus ibi per Alexan.in apo stillis tetigi.ē.in Rubri.ē.48.in fine. dicam pleniꝰ j.in tertio nota.versi.sed ita est.de quo per Balduꝫ nouellum in tract.de dote.parte.vj.priuilegio.xliij. ꝛ l.quoniam.vt dixit Alexand.in.d.ē.ſi mulier:tunc causa dotis est pia:quando datur persone pauperi secus ſi propter debitum vel amicitiam iuxta nota. per Barto.in.l.alio.ff.de alimen.ꝛ cibar.lega.ꝛ fa ciunt nota.in auten.res que.C.communia de lega tis secundum eum.non ergo dotis sed paupertatis fauore causa dotis deferri potest ad ecclesiam vt de alimentis dictum est. ¶Non obstat ſi dicat quod iudex ecclesiasticus potest se intromittere non soluꝫ de matrimonio:sed etiam de consecutiuis ex matri monio inter meros laicos:vt.c.gemma.ē.de spōsa. vbi iudex ecclesiasticus fuit adituꝫ contra laicos su per extorsione pene appposite super matrimonio ſm Abba.ibi.cum autem dos sit consecutiua ad matri monium:ꝛ ab eo dependeat:vt.d.ca.de prudentia. ē.eō.glo.in ver.dependentibus.in.c.ſi annum.de iu di.lib.vj.adeo quod dos non potest esse sine matri monio.l.iij.ff.de iure dotium.l.fin.ē.ſicut.C.de do na.ante nup.Confirmatur hoc per glo.in.d.c.ſi an num.iuncto tex.vbi sicut permittitur maiori quā truordecim annis quod per se possit agere ꝛ defen dere coram iudice ecclesiastico in beneficialibus ꝛ aliis spiritualibus causis:sic etiam in dependen tibus ex eis.dicit glo.vtputa in dote que dependet a matrimonio.ꝛ ita equiparatur ibi quantum ad iudicium causa spūalis ꝛ dependens ab ea vt ille q̄ reputatur habilis ad causam spūalem quo ad iudi cia reputetur habilis quo ad dependentia a causa spūali. Ita dicamus de iudice:vt qui est competēs ad cognoscendum de matrimonio: sit competens ad causam que dependet a matrimonio. ¶Ad hoc facilis est solutio vt procedat quando principaliter agitur de matrimonio potest idem iudex de causa dotis cognoscere que est annexa ꝛ dependēs a ma trimonio. Nec continentia cause diuidatur quia ra tione incidentie ampliatur iurisditio iudicis vt tra ditur in.l.quoties.C.de iudicijs.ꝛ in cap.tuaꝫ.ē.de 23
ordine cogn.cum simi. Et ita debet intelligi gloss.in cap.lz ex suscepto.ē.in ver.vacante.de foro compe dum dicit,quod iudex ecclesiasticus potest adiri in ter laicos ratione connexitatis cause id est dotis. Sic etiam est intelligenda glo.fina.in.c. accedens. el.ij.ē.vt lite non contesta.in verbo terre.que expo nit.l.doralis.eius em cognitio pertinet ad Papam ratione connexitatis.allegat iste gl.c.j.ij.ꝛ.iij. supra isto titu.vbi causa dotis veniebat accessorie ad ma trimonium ꝛ per consequens debent intelligi sēm iura que allegant vt paulo ante dicebam. Sz quā do principaliter agitur causa dotis quamuis depē deat a matrimonio: non propterea venit tractan da coram ecclesiastico iudice. Nec est simpliciter verum illud quod sensit glossa.d.cap.ſi annum. Imo contrarium tenet Bald.in auten.quod locum.C. de colla.fina.col.verſiculo octauo queritur dicens:
21 quod ↑minor.xxv.annis.maior quatuordecim quā uis habeat legitimam personam standi in iudicio in causa spūali.vt in matrimonio:vt.d.cap.ſi annū. non tamen potest stare in iudicio in causa dotis per illum,textum:q lz sit connexa:non est eiusdem natu re secundum eum quod est notandum.et quamuis ille non dicat idem videtur fuisse de mente Joan. andr.in cap.cum olim.el.j.prope finem.ē.de off.del lega.vbi post Egidiuꝫ doctorem antiquum dicit q procurator datus ad causam matrimonialem non potest tractare cām dotis:qō refert ꝛ sequit Anto. ibi col.pe.ver.qro an ꝓcuratoꝛ.q: sunt diverse spēs l.ſi ꝓcuratoꝛ. C.de procu.qō etiam refert et sequit Bartholomeus de bellenzinis in.d.c.de prudentia ad finem.ē.eo.in apost.oportet ergo dicere qō que libet lex seruetur in suo foro:ita q in terris Imperij seruentur leges.in terris vero ecclesie seruentur ca nones.ꝛ opi.Innocentij in.d.c.de prudētia.ꝛ equa cium:vt vterq; sit vt competens iudex:ꝛ locus sit preuentioni. ¶Et per ista cōfundit doctrina singu laris dñi Antonij in cap.clerici.ad fin.ē.de iud.duꝫ voluit quod lz in materia mista:quelibet lex seruet in suo foro:tamen fallit in materia pia:ꝛ exemplifi
22 cat in materia dotis in qua ↑canon debet prevale re legi indistincte:q: tales cause pie:sunt sub pro tectione ecclesie per notata in cap.lz ex suscepto.ē. in cap.ex tenore.de foro competen.ꝛ per glo.in.c.cum esses.de testamē.idem videtur seq Joan.de imola in.d.ca.clerici.ita refert ꝛ seqtur Bellenzinus in.d. c.de prudentia.in apost.ꝛ Felinus..n.d.cap.ecclesia sancte Marie.col.xxiiij.versi.ij.declaratio restric tiua.Sed caue q: ipſi infideliter recitāt doctrinā Antonij(ſi liber meus vitium non patitur)dicit em Anton.quod ſi materia est mista ꝛ lex obuiet cano ni:ꝛ potest seruari sine peccato in foro ciui.seruāda est lex in foro cāi.lex Can.ſi fori sunt diversi vbi est lex.vt nota.de testa.c.relatum.ꝛ.c.cum esses.hoc ve rum nisi esset materia pia.q: seruādus esset canon. Jdeo puto ſi in causis libertatis testamēti ad pias causas pupillorum:viduarum:vel aliarum miſera bilium personarum:Canon aliquid statuerit contra rigorem legum quod ille seruandus esset in illa ma teria:q: quo ad tales protectiones et defensiones sunt subiecti iudici ecclesiastico. ¶Et ita vt vides
23 ↑do.Ant.nihil de dote dixit sed de causis pijs.dos aūt nō est causa pia nisi tūc demū q̄n datur pauperi

Et propterea canoni disponēti hoc in preiudiciū iu
8 risditionis secularis nō est stādū vt.ē.dictū est.cau
9 sa em dotis nō est ita priuilegiata sicut causa pia.vt sentit gl.no in.l.tali.ē.j.ff.de pact.dota.quam p sin gulari alleg.Prepositus Alexā.in.d.c.de prudētia. in prin.ē.eo. ¶Ex his oībus concludo vt.ē.qō iu
24 dex ecclesiasticus inter meros laicos:opposita ex ceptione incōperentie nō est iudex cōpetens super causa dotis:q̄n principaliter intentatur coram eo: nisi esset vidua pauper vel miserabilis persona ta lis q̄ ex priuilegio posset laicum trahere coram iudi ce ecclesiastico.vel q̄n incidenter vel accessorie tra ctatur. ¶Ego tamen nō video qualis sit iste favoꝛ. ꝛ ad quid prosit viduis vel miserabilibus personis conuenire super dote vel alijs rebus laicum coram iudice ecclesiastico cum ibi tardius possint iustitiā consequi.q: in foro ecclesiastico lites fiunt imminoꝛ
16 tales propter lōgas dilationes ꝛ plures appellatio nes que iura nostra canonica permittunt. Et ꝓpter ea multoties consului aliquibus personis ecclesia sticis monasterijs ꝛ pijs locis habentibus ecclesias sticos iudices coram quibus poterāt aduersarios laicos conuenire:q: eos coꝝ iudicibus secularibus conuenirent q̄n ibi vberius ꝛ citius ius reddit:præ sertim hac tempestate qua christianissimi Reges no stri felicissime regnant:ꝛ rempublicā in pace ꝛ tran quillitate tuent:iustitie administrationem peritissi mis hominibus cōmittendo. Nō (prohdoloꝛ) ali qui ecclesiarum prelati minime faciunt imo illitera
17 tis ꝛ insipientibus ꝛ (vt ita dixerim) asinis ferratis nonnunq̄ cōmittunt:ꝛ qō deterius est iurisditionē
18 vna cum redditibus maiores offerēti pecunias (si ne personarū distinctione) concedūt. Qui vt pecu
19 nias promissas:ꝛ aliquid lucri cōsequantur: p fas ꝛ nephas exigere non verent. Quo fit vt raro apō
20 ecclesiasticos iudices iustitia ministretur. Quis er go tā insanus:tamq̄ demens:hoc vellet vti priuile gio:qō hodie(propter sceleratissima facta nostra)
21 in graue dānum ꝛ iacturam nō mediocrem reroq̄ tur? Impossibile tñ est qō hec duret calamitas:q: scriptū est:beati qui esuriunt ꝛ sitiunt iustitiam:q̄m ipſi saturabuntur.expectemus igit altissimi ac sum mi dei consolationem.non em̄ dormitabit nec doꝛ
22 miet qui custodit Jsrael. Hec aūt quāplures hui⁹ Regni prelatoꝝ (quos noui) non tangunt qui pun ciam ꝛ oues sibi commissas recte gubernant. Sed illos tm̄ qui contrarium faciunt:presertim delegati
23 iudices ꝛ conseruatoꝛes.
24 ¶Judex ecclesiasticus an possit sententiam suaꝫ exequi contra laicum.
1 Clericus si reconueniatur coram iudice laico an po
2 terit iudex laicus exequi sententiam in bonis ipſi⁹ clerici.
3 Judex ecclesiasticus pōt compellere laicos de iniu rijs ꝛ damnis ecclesie illatis satisfacere.
4 Judex secularis cognoscit de causa mere ciuili con tra clericum coniugatum.
5 Judex ecclesiasticus priuat laicum militia tpali.
6 Episcopus potest pro crimine retinere laicum in p petuos carceres.
7 De dote restituenda potest eps pronuntiare:nō ta men potest mittere in possessionem laicalem nisi p iudicem secularem.
8 Jurisditio mera non trahit ad se mixtū imperium.
9 Snia lata a iudice q̄ nō preest territorio[vt ē eps] mittetur executioni per alium qui preest territorio absq̄ requisitione iudicis iudicantis.
10 Delegatus Pape nō pōt mandare executioni sen tentiam in rebus temporalis iurisdictionis.
11 Episcopus non potest exigere penam pecuniariam a laico sibi temporaliter non subiecto.
12 Confiteri debet Christianus peccata sua semel in anno.
13 Statutum laicoꝝ contra arma portantes ligat clericos.
14 Sententia contra laicum a iudice ecclesiastico la ta remittitur exequenda iudici seculari.
15 Clericus degratatus ſi se immiscet in ministerio ſi bi interdicto excōmunicandus est:ꝛ qui cum eo cō municauerit.
16 Papa non potest tollere ordinem iudiciariū in ter ris imperij nec cōmittere causam cum clausula ap pellatione remota.
17 Papa non potest mandare laico de terris imperij ꝛ de iurisditione tpali vt rem suam alij præster.
18 Judex ecclesiasticus delegatus vel ordinarius co gnoscens principaliter de matrimonio ꝛ incidenter de dote non poterit suam sententiam exequi.
19 Judex ecclesiasticus potest quandoq̄ cognoscere contra laicos.
20 Clericus legalibus penis puniendus per iudicez secularem non punitur per eūſi tunc demū facta traditione per iudicem ecclesiasticum.
21 Laicus licet ratione cause fortiatur forū epi non tñ per hoc potest dici subditus.
22 Heretici possunt a iudice ecclesiastico capi ꝛ carce rari.
23 Concubina clerici punitur per epm:ꝛ ſi non potest eam punire tradat eam iudici seculari.
24 Laicus rōne sacrilegij efficitur de foro ecclesie.
25 Carcerandi nō sunt laici nisi per iudices seculares quibus subsunt respectu personarum ꝛ bonoꝝ.
26 Doctor qui hz iurisditionem in scholares:pōt sniaz ferre non tñ poterit suam sniam exequendo alicui dare possessionem corporalem.
27 Consuetudo tribuit iurisditionem non habēti.ꝛ nō me.28.
28 Delegatus inferioris a principe potest subdelega re ſi hoc habeat consuetudo.
29 Laicus potest capi ꝛ carcerari a iudice ecclesiasti co ſi legitime consuetudo prescripta interuenit.
30 Excessus appellatione veniunt omnia delicta ꝛ cri mina.
31 Cause criminales censentur ardue.
32 Ex consuetudine an possit quis acquirere iurisdi ctionem cognoscendi de causis matrimonialibus.
33 Prescribi non possunt incorporalia sine scientia et patientia eius cuius interest.
34 Jurisditio non prescribitur nisi data scientia ꝛ patiē tia eius contra quem prescribitur.
35 Cōsuetudo ſi est nota ei qui potest priuilegiare eq̄ 36 poller priuilegio.
37 Consuetudo non valet nisi sit vniuersalis.
38 Clericus an ex consuetudine reconueniri possit co-

ram iudice secularī.
39 Prescribi non potest locus siue territoriū sine scīa ⁊ patientia Regis.
40 Iurisditio quāto tpe cōtra regē prescribatur.
41 Rex non pōt donare vnam de ciuitatibus sui regni inuitis ciuibus.
42 Ville castra ⁊ fortilitia Regni q̄ꝰ sint regis tāq̄ dñi: Regno tamen de iure pertinent: ⁊ successoꝛib⁹ reseruari debent.
43 Rex dicitur a regendo q: res ⁊ iura Regni regere debet.
44 Possessio vel quasi possessio nō releuat possessorē ab onere probandi.
45 Generosum vel exēptū a tributis iure sanguinis vel ex priuilegio se pretendens nisi statim doceat priuilegium tale quod saltim prestet instaz cām prescribēdi lite pendēte nō tenebit in possessiō e libertatis.
46 Possessoꝛ non tenetur ostendere titulum sue possessionis.
47 Emphyteuta an teneat ostendere titulum seu instrumētū emphyteuticū ⁊ dare copiam illius.
48 Titulum in re aliena quam fatetur alienā pretēdēs cogitur ostendere titulū sue possessionis.
49 Rex est iudex cōpetens in cā sua vbi vertit dubitatio de iurisditione vel iuribus regalibus.
50 Causa dotalis dz plenarie cognosci nō summarie ⁊ in ea offerendus est libellus: lis contestari ⁊ sentētia in scriptis proferri.
51 Iudex dz abbreuiare dilationes in causa dotis.

Sz est pulchra dubitatio pz

1 suppositio sine veritatis preiudicio q̄ ✝ ecclīasticus sit cōpetēs iudex inter laicos sup cā dotis q̄n principaliter vel incidēter tractat: vel si ad instātiā vidue ⁊ miserabilis persone cōdēnauit laicū sup dotē: nūquid poterit cōtra eū exeq̄ sniam suā: ⁊ quo se dz habere. Itē an poterit mittere actoꝛē in possessionē rerum sup quibus ꝓnūtiauit? Hanc dubitationē añ oēs ortus est Inn. in. c. significasti. s. de offi. delega. ad fi. vbi recitat duas opi. his verbis. Itē non credimus q̄ delegatus pape in reb⁹ que non sunt ei⁹ iurisditionis puta in possessionibus laicaliū⁹ possit dare possessionē coꝛpalem: puta si cognoscat de dote. vt. j. de dona. inter vi. ⁊ vxo. de prudētia vbi notatur vel de alijs consilibus. Sed laico iudici vandam mādabit. ff. de re iudi. a diuo pio. §. j. ꝛcv. dif. cū ad verū xj. q. j. de persona. in fi. Secus aūt in possessionibus eccliarū: q: in illis dabit coꝛpale possessionem. vt est dictū. ¶ Alij tū dicūt q̄ ex quo causa est de iurisditiōe ecclesie: lz possessiōes sint laicales tū iudex eccīe vel oꝛdinariꝰ siue delegatꝰ etiā in possessiōes laicales sniam exequet. Hec ille. q̄ in effectu vī residere in secunda opinio. q̄uis alīqui aliter eū referant ⁊ male. q̄m hoc certum est q̄ quando glo. vel doctoꝛ refert plures opinioiꝛ: sumitur in dubio approbare vltimam sm glo. in. l. qui filium. ff. ad trebel. facit glo. finalis in. l. fi idem cum eodem. ff. de iurisdi. omn. iud. ⁊ in. c. super inoꝛdinata. s. de preben. Joan. andr. post Hostien. in. c. primo. in verſicu. nostra. de penis libro. vj. ⁊ in. c. j. col. v. verſiculo in glo. vt q: de sentēn. excommu. eodem libro. collectarius in cap. fortius. j. de verboꝝ obligationibus. qui expresse loquuntur de Innocentio plures opi. referē te. facit rex. in. c. capellanus. s. de ferijs. tenet Bal. in. c. j. in titu. an apud iudicem an dominum lib. feꝛdoꝝ. ⁊ in aut. ex testamento. iij. col. C. de coll. Jo. de imo. in. c. fin. penul. char. supra de prescrip. Joan. de ana. in. c. fina. ij. col. infra de cle. percu. Ludou. in l. iij. §. neratius. ff. de acquiren. posses. ⁊ singula. rcij. incipiente quero a te. Felin. in. c. j. supra de consti. colum. fina. versi. quarto no. Jason in. l. j. colum. xix. in princi. C. de iure emphy. ⁊ in dicta. l. fi idem cum eodem. in fi. dixi supra. §. xiij. hanc ergo vltimam opinionem videtur approbare Innocen. quam sequit ibi Andreas siculus. ix. col. versicu. mihi videt. mouetus per textum ⁊ quod ibi notatur in. l. magis puto §. illud. ff. de rebus eoꝝ. ⁊ in. l. fi prediuz. C. de predijs minoꝝ. per Baldum in. l. prima. C. de cōtra hen. emptio. ⁊ no. in. c. in venditionibus. xvij. q. iij. ⁊ in. c. pastoralis. de priuilegijs. ⁊ in cap. in nostra. de sepult. vbi tradit secundum eum quod si minoꝛ huius domicilij alienat rem existentem in dioceſi mutinensi: vel ecclesia Bononiensis alienat rem existentem in dioceſi Mutinensi: potest interuenire auctoritas iudicis domicilij pro re existente alibi: ita videtur dicendum in proposito secundum eum. ¶ Hoc idem videtur de mente Joan. de imo. in. c. primo de mutuis petitionibus. vbi dicit quod ✝ si clericus reconueniatur coram iudice laico: iuxta not. in. c. ar si clerici. de iudi. per gloss. ⁊ in auten. ⁊ consequenter. ⁊ in. l. cum papinianus. C. de senten. ⁊ interlocu. omnium iudi. poterit iudex laicus exequi sententias in bonis ipsius clerici. licet propter opiniones contrarias cautius est secundum eum quod episcopus illa exequeretur. fortius idem erit dicendum de iudice ecclesiastico respectu laici. Hanc sequitur Andreas siculus. in. c. licet. de penis. qui pro hoc allegat textum in. c. conquestus. de foꝛo competē. in fine. vbi permittitur iudici ecclesiastico ✝ compellere laicos de iniurijs ⁊ damnis ecclesie illatis satisfacere. ⁊ bene facit text. in. d. c. licet. de penis. in verbo exigunt: q: exigere est ab inuito exoꝛquere. l. lex fideicommissa de leg. iij. idem tenet Andreas sicul. in. c. ad aures. de penis. per illum textum. vbi vide Marianum in primo nota. Ad idem facit quia ✝ licet iudex secularis cognoscat de causa mere ciuili contra clericū cōiugatum. c. vno. de clericis coniuga. libro. vj. per Joan. andre. ⁊ alios. Sed iudex ecclesiasticus illā exequitur sm Ancharan. ibi in. iiij. notabili. per. c. fina. de excepti. eo. li. multo ergo fortius poterit iudex ecclesiasticus exequi contra laicos sententiam quam ipso iure profert. Ad idem bonus textus in. c. secundo de peni. ⁊ remi. vbi ✝ iudex ecclesiasticus priuat laicū militia tpali. vide ibi Marianū in. j. nota. ego ibi latissime scripsi arq; diffuse. col. cxiij. bene facit cap. fina. de penis. ibi propter excommunicationis contemptuz sumitur per ecclesiam pena temporali absoluendo subditos ab eius subiectione ⁊ debitos res ab eius debito sm Hosti. ibi. argu. c. cum sm leges. de here. lib. vj. ⁊ c. pro humani. de homicidio eodem lib. quod est valde not. sm Abb. ibi. ex quo infert q̄ iudex ecclesiasticus potest mulctare laicum excommunicationem contemnentes quod dicit esse nota. de quo infra latius. ¶ Hanc sequitur Felin. in. d. cap. significasti. in fin. dicens quod iudex ecclesiasticus modeste facit non exequendo sententiā in bonis laicoꝝ: si eo exequitur: exequutio tenebit. Sed communis opinio procedit de vbanitate hec vero de rigoꝛe: quia cum episcopus possit punire laicum non sibi subiectum: pro crimine spectante ad ecclesiam: ergo eodez modo poterit in bonis laicalibus exequi sententiam super rebus sup quibus potest ferre sententiam. Allegat etiam Dominicum in cap. cum episcopus. de officio oꝛdina. libro sexto. vbi dicit quod ✝ episcopus pro crimine potest retinere laicum in penam in perpetuos carceres: quod dicit Felinus fore notandum ⁊ ita residet. Addj Adde quod Dominicum refert ⁊ sequitur Joan. de Anania in. c. qualiter ⁊ quando. el secundo. §. ad coꝛrigendos. col. viij. de accusationibus. ⁊ in. c. secundo. de adul. ⁊ in Rubri. de sortilegis. ⁊ Strephanuz aufreri in repetitione clemen. prime. de officio oꝛdi. fo. xxxviij. col. iij. verſiculo primo pro crimine. pro q̄z bus videtur textus in. c. attendendum. ⁊ c. quisquis xxv. questione quarta. ⁊ in. c. contra idoloꝝ. in fi. bo perpetuas inclusiones. xxv. questione quinta. et c. primo. de hereticis libro. vj. ⁊ clemen. j. eodem titulo. ibi duro carceri ⁊c. que iura permittunt iudici ecclesiastico qui de crimine ecclesiastico contra secularem cognoscit eū carcere perpetuo deputare alīs pēnis temporalibus afficere. Sed reuera si recte verba Innocentij in dicto cap. significasti: attendātur: contrariam videtur renere sententiā. dicit em in principio. Item non credimus per quod videtur illam opinionem reprobare ⁊ alteram eligere: quā statim subijcit cum dicit sed laico iudici dandū mādabit: quamquam postea aliam referat opiniones dicendo: alij tamen dicunt: quia quādo aliquis doꝛ vel glos. plures recitat opiniones. ex eius tamē verbis constat quam eligit: illa dicetur sua opinio. idē si simpliciter eas recitat ⁊ postea subdit alij dicant vel quidam dicunt. nam tunc prima opinio censetur esse sua non secunda vel vltima. ita colligitur ex glo. in Rubrica. ff. si certum petatur: iuncta gloss. in. l. certi condictio. in prima pro eodem titulo. quod videtur rationi consentaneum. quia dictio alij: excludit loquentem. ita dicit Jaso. in. d. l. fi idem cuz eo. in fi. ff. de iurisdi. om. iudi. prima ergo opinio dicetur esse Innocentij quāuis aliqui contra. ¶ Jo. Sed Hostien. in dicto capitulo significasti sequitur primam opinionez tanquam iustitiorem per ea que notantur in capitulo postulasti. s. de foꝛo competen. cum hoc tranſit ibi Jo. and. circa finem. ⁊ etiā Ant. in fin. ⁊ Bald. dicens quod ✝ episcopus potest pnūciare de dote restituenda: non tamen potest mittere in possessionem laicalem nisi per iudicem secularem ⁊ hoc teneas secundū eum quia ✝ mera iurisditio nō trahit ad se mixtum imperium. imo est ratio sm eū: quia est territoriū alienum vt. l. cum auus. §. is qui. ff. de bonis quoꝝ. iudi. pos. et ideo dicit gloss. oꝛdina. in simili quod lz ratione dubitationis cōtractus vel delicti: iudex potest sententiari: nō tamē poterit mittere in possessionem. sed ex eius relatione mittet iudex in cuius solo vel territoꝛio res est vt nota. ff. si quis in ius voca. non ierit. lege ex quacunq; in glo. not. ex causa. quam gloss. tene fixe menti sm Bald.

qui subdit se credere quod si esset incertum an esset de territoꝛio pronuntiantis vel non: quod possit in possessionem mittere ratione dubitationis territoꝛij. ⁊ ita quieuit. Huic sententie videtur adherere glo. fi. quam sequitur Bald. in lege episcopale. C. de epi. audi. vbi dicit per illum text. quod sententia ✝ lata a iudice qui non preest territoꝛio: vt est episcopus mittetur executioni per alium qui territoꝛio preest eum absq; requisitione iudicis iudicantis. de cuius dicti veritate vide Alex. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. §. sententiam. v. co. ver. iij. limita. Hanc opinionem sequitur Angelus in. l. fin. C. de iudicijs vbi dicit q̄ ✝ delegatus pape: non potest mandare executioni sententiam in rebus temporalis iurisditionis. vnde si fuit delegatus super accusatione de dote non mittet actoꝛem in possessionem rerum conuenti. alleg. Innocen. in dicto. c. significasti. ⁊ in. c. verum. de foꝛ. compe. licet in meo libro ibi non dicit. Eandem opinionem tenet Laudinius in cle. j. de offi. deleg. ⁊ sequitur ibi Cardinalis. v. q. ⁊ Andr. sicu. in. c. si quis contra clericum de fo. compe. col. lxxvij. dicentes q̄ in possessionibus laicalibus executoꝛ vel alius delegatus pape non exequitur: sed recurrit ad brachiū seculare. Ista est communis sententia scribentium. Ad cuius confirmationem facit illud q̄d no. voluit Joan. an. in. c. j. de homici. lib. vj. iij. col. in ver. bonis mūdanis vbi dicit q̄ ✝ episcopus non potest exigere penam pecuniarjam a laico sibi temporaliter nō subiecto: sed debet per laicum illaz exequi. Addj De ista decisione Joan. and. meminit Abb. in. c. licet infra de penis prope finem de qua. j. subijcio. ver. et quāuis ex permissione principum. ⁊ videtur de mēte eiusdem Joan. and. in. c. omnis vtriusq; sexus de peni. ⁊ remissio. in verbo studeat. vbi post hostiē. dicit ✝ quod si Christianus negligēs fuerit confiteri secreta sua saltem semel in anno per censuram ecclesiasticā est cogendus vt paret de sponsa. c. ad audiē tiam in fin. et tandem ad requisitionem ecclesiē per brachium seculare vt patet in eo quod legitur ⁊ notatur de iudeis ita quoꝝdam. §. pen. ⁊ de here. c. excommunicamus el. j. §. Si vere dominus temporalis. hec ille. bene facit. c. fin canonum autoritatē. xxiij. q. viij. in fin. ibi ⁊ regia potestate dare cogatur. ¶ Jo. Ad hoc facit quod in simili dicim⁹ econuerso. licet statutum laicoꝝ ✝ contra arma portātes: liget clericos. quia in his que concernunt publicam vtilitatem comprehendūtur clerici. l. additos. C. de epi. audien. ⁊ quod no. in. l. ex ea. ff. de postul. sed nō portare arma cōcernit publicā vtilitatem vt aur. de armis in prin. ⁊ de hoc est casus in. c. de clerico violatoꝛe pacis lib. feudoꝝ in prin. alias est sub titu. de pace tenenda ⁊ eius viola. §. si clericus. Item quia eis est prohibitum deferre arma vt. c. ij. de vita ⁊ hone. cle. Pena tamen huius delationis exigetur coꝛā iudice ecclesiastico nō seculari vt aur. statuimus. C. de epi. ⁊ cle. ⁊. c. si diligenti. de foꝛo cōpe. ⁊. d. §. si clericus. Ista sunt notanda verba Joan. de pla. in. §. item lex iuli. in fi. de publicis iudi. iij. colum. ver. ite nunquid. Pari ergo ratione idem videtur dicendū econuerso. vt pena contra laicos fit exigenda coꝛaz iudice seculari: vt idem ius quod seruatur clerici quantum ad hoc seruetur etiam laicis. fundamen-

Universidad de Deusto Biblioteca

cum principale huius partis est textus in.c.postulastis.§.de foro compet.vbi si episcopus in cuius dioceſi commissum est delictum:condemnauit ꝛ priuauit clericum beneficio quod in alia dioceſi habebat non exequitur sententiam quo ad beneficium: sed episcopus dioceſis vbi est beneficium:illam exequitur:ꝛ ira iudex non potest exequi sententiam in bonis alibi sitis. Cum autem bona laici sint prorsus exempta a potestate iudicis secularis: non poterit manus extendere:sed iudici seculari remittere debet. ¶Facit ter.ꝛ quod ibi notatur in.l.a diuo pio. § sententiam.ff.de re iudica.ꝛ.c.Romana.§.cõtrahentes.de foro competenti. ¶Ad idem facit text⁹ in.c.postulasti.ſ.de Judeis.vbi si Judeus manus iniecit in clericum:quamuis per hoc sacrilegiũ cõmittat:si non est de temporali iurisditione eccleſie: remittendus est suo domino temporali vt compellat eum quatenus passo iniuriam ꝛ eccleſie satisfacere comperenter.ꝛ ita quamuis super iniuria ratione criminis possit iudex eccleſiasticus ſe intromittere:quo ad satisfactionem tamen remittendus est ad iudicem secularem respectu bonorum. ¶Ad idẽ facit.c.in nonnullis.in fi.ꝛ.c.ita quorũdã.ꝛ.c.ad liberandum.eo.ti.ꝛ.c.postulasti.de homicid. ¶Ad idem.cap.post miserabiliter.ꝛ cap.quanto.de vsur. vbi Judei per potestates seculares compelluntur vsuras restituere. ¶Ad idem text.in.c. secundo de maleficijs. vbi laicus blaſphemans deum : virginem vel sanctos:condemnatus per iudicem eccleſiasticum.si diues fuerit in quadraginta solidis: p tempora:alem potestatem cogendus est soluere:eccequod †condemnationẽ a iudice eccleſiastico factã contra laicum:ille non exequitur:sed iudici seculari exequenda remittitur. ADDJ Aliter potest ille textus induci.ibi enim imponitur a iudice eccleſiastico laico blaſphemanti pena quod vnum duos vel tres pauperes reficiat.vel alia pena ſimilis:quaz si noluerit implere eccleſie ſibi interdicatur ingreſſus ꝛ in obitu eccleſiastica careat sepultura. non tamẽ exequitur alias. TJO. ¶Ad idem textus in capitulo secundo de clerico excommu.miniſt.vbi si clericus degradatus †ſe immiſcet in miſterio ſibi interdicto:excommunicand⁹ eſt:ꝛ quicunq; cum eo communicauerit sciat ſe eſſe excõmunicatum.q; ſi aliqs iſta omnia contemperit:ꝛ eps minime emẽdare potuerit:Regis iudicio ad requiſitionem ecclesie exilio dãnet. Ecce qũo pena impoſita laico:p eccleſiã: venit p iudicẽ secularem exequenda. Ad idem facit text.in.c.nec licuit.xvij.diſt.intelligendo quod illi de iniquentes erãt laici. Nam dicitur ibi in fi.fin canones per seculares oportet opprimi potestates. ¶Ad idem.c.petimus.xj.q.ſ.vbi contra secularem plebem aliquam inuadentem:proceditur fin ſtatuta glotoſſimorum principum secularium hoc eſt ex ſua cõmiſſione vel mandato seu permiſſiõe nõ ergo alias. ¶Ad idem.c.de liguribus.xxij.q.v.ibi quod ſi fore et hoc contemperit:ꝛ permanſerit diuiſiones et ſciſma faciendo:per potestates publicos opprimantur.ꝛ in fi.cum dicit vt facientes ſciſſuras in ſancta eccleſia:non ſolum eyliis ſed etiam proſcriptione rerum et dura cuſtodia per publicas potestates debeant coherceri. Ad idem eſt bonus text.in.c.laicus.de fo.compe.lib.vj.vbi ille laicus ratione iuramenti p cenſuram eccleſiasticam compellitur fideiuſſor:ẽ ſeruare indẽnem nõ tñ per captionem rerum ſuarũ vel alias. Ad hoc bene facit lex placet.C.de ſacroſan.eccle.vbi iudex eccleſiasticus excommunicat:ꝛ seculares deportat ſacrilegum . facit etiam text.in.c.causam que el.ſ.§.qui filij ſint legitimi.vbi iudex eccleſiasticus ratione incidentie cognoſcens de hereditate non mittit manus ad illam:ſed iudici seculari remittit.gl.in clemẽ.ſ.de vſuris in fi. ¶Ratio predictorum põt eſſe q: iuriſdictiones ꝛ potestates eccleſiastica ꝛ secularis diuerſe ſunt ꝛ ſeparate:ꝛ alter alteri⁹ honorẽ et preeminentiã ſeruare debet:et falcem in alterius meſſem mittere non intendit vt c.cum ad verum.xcvj.di.ꝛ in.c.nouit.de iud.cum cõcordantibus.ꝛ inde eſt qõ† Papa non intendit nec poteſt tollere ordinem iudiciarium in terris imperij vt est glo.no in cle.diſpendioſam de iudicijs.in verſ. vſuris ante ſi.quã ibi no.doct.ꝛ Bald.in.l.eos.ad ſinem ꝛ in.l.ſi pro te.C.de vſuris.de quo feci mentionem'col.clxxv.in princip.ꝛ propterea in terris imperij papa non poteſt committere cauſam cũ clauſula: appellatione remota inter laicos.q: papa non habet exercitium iuriſditionis temporalis in terris imperij.cle.paſtoralis de re iu.hinc dixit no. Inno. in.c.inquiſitioni de ſen.excõmuni.q⁹† papa nõ põt mandare alicui laico de terris imperij et de iuriſdictione temporali vt rem ſuam alij preſtet qõ eſt valde notandum ſm abb.ibi in fi.ꝛ in.c.ad audientiã de preſcrip.iij.col.ꝛ in.c.venientes de voto.ꝛ in.c. que in eccleſiarum.§.de conſti.iiij.col. vbi late per Fely.xl.col. Procedit ergo iudex eccleſiasticus contra laicos ſcõm q⁹ canones cenſent primo excõicando deinde anathematizando ꝛ interdicendo poſtea.cum'eccleſia non habeat vltra quid faciat inuocet brachium ſeculare. Ante enim quam iſta faciat non debet inuocare brachium ſeculare vt eſt gloſſa. no.relata ad text.in cle.diſpendioſam de iudi.in verſ. coercere ꝛ ibi nota. Lanfran.in repetitione.viij.columna fi.glo.in cle.fi.de decimis. vide Oldr.conſil. lxxxviij.incipiente epiſcopus inuocat.ꝛ Anc.in regula ea que fiunt.xlvij.colum.q.vj.licet contra ſententiat Pau.de ca.conſi.ſ.allegando. Et traditur in prealle gatis iuribus.ꝛ in.c.cum non ab homine de iure. ¶Ex quibus iuribus ſumpta fuit lex regni quam edidit rex Joannes ſecundus in ciuitate burgenſi an.mcccc.xix.petitione.v.an.mcccc.xx.peti.xxxviij. vbi ſtatuit q⁹ iudex eccleſiasticus iuriſditione ſecularis iudicis nõ perturbet:nec in laicorũ bonis vel perſonis executionẽ faciat:ſed ad ratẽ executiones faciẽdã requirat ꝛ inuocet brachij ſecularis auxilium. [vi.lib.ſ.ordi.ti.de los pleados.l.vij.ti.de los juizes. l.iij.ꝛ.ſ.fo.lxx.col.iij.in fi.] In caſu igit de quo loquimur q⁹ iudex eccleſiaſtic⁹ reperiat iudex ad cognoſcẽdũ de cauſa dotis inter mere laicos ꝛ de temporali iuriſditione ita debet ꝓcedere:nõ aũt poterit ſuam exequi ſniam in bonis ꝛ reb⁹ laicorũ mere ꝓfanis: ſz executionẽ iudici seculari remittet.ꝛ iſtud teneor teneãt alij qõ voluerint quorũ opinio põt ꝓcedere i terris ſubiectis eccleſie. ¶Nec facio differẽtiã quãtũ ad huiuſmodi inuocationẽ brachij ſecularis inter iudicẽ eccleſiaſticũ ordinariũ ꝛ delegatũ.nã vterq; ſit

inuocare vt no.in.c.ſ.de offi.or.et in.d.c.ſignificaſti. vbi cõmuniter omnes doctores tenẽt.et arch.in.c. adminiſtratores.xxiij.q.v.et frede.conſilio.clxiij.in cip.in xpi:ſup inuocatiõe. et car.in.d.cle.ſ.õ of.dele. in.x.q.et dominicus in.c.vt officium.§.denicz de hereticis.lib.vj.et Paul.de caſtro conſilio.xxxix.incipiẽte in chriſti ꝛc.viſis actis tractatis in captura ꝛc. videas Anto.in.c.tanta de exceſſibus prelatorum. in quo articulo tanq; indubitato:non eſt vlterius inſiſtendum. Ex predictis infertur concluſio generalis quod †iudex eccleſiasticus delegatus vel ordinarius cognoſcens principaliſ de matrimonio et incidenter de dote:non poterit ſuam ſententiam exequi nec capiendo bona vt predixi nec capiendo perſonam.itaq; in omnibus caſibus in quibus damus iuriſditionẽ iudici eccleſiaſtico inter meros laicos: quamuis poſſit ſententiam inter eos proferre ꝛ pro executione ſententie excõmunicare et interdicere: non tamen poterit exequi in bonis temporalibus nec capere perſonam:et carcerare ſed debet iudici ſeculari remittere eius ſi opus fuerit auxilium inuocãdo.ita tenet Oldr.licet nõ bene firmet conſi.lxxxvj. incip.queritur cui eccleſia.et clarius Joan.andre.in additionibus ad ſpeculato.titu.de offi.or. Joan.andre.et anch.in.c.cum epiſcopus de offi.or.li.vj. Idẽ ancha.latius in repetitione regule ea que fiunt.q.xj. Ludo.in ſingulari.decij.incipiente tu ſcis quod de iure ciuili.primo per ea que dicta ſunt ſignãter per tex.in dicto.c.poſtulaſti vbi data facultate alicui iudici iudicandi non ſubditum non eſt data facultas exequẽdi in bonis alibi ſitis:fortius nec in perſona cuius ſunt bona.cum perſona ſit quibuſcũq; rebus dignior.in.§.fina.inſti.de iure na.ꝛ.l.iuſtiſſime.ff.de edili.edic.preſertim:quia etſi laici ex aliquibus cauſis ratiõe delicti vel alias efficiantur de fo.eccle.nõ tamen propie dicuntur ſubditi vt not.in.c.a nobis el.ſ.de ſen.excõ.ſentit glo.no.in cle.vna.ver.ſubditos.de fo.cõp. ¶Secundo facit tex.in.c.ſ.§.de offi. or.vbi epiſcopi ſingularium vrbium habent liberã potestatem† adulteria et ſcelera inquirere et vlciſci et iudicare ſecundum quod canones cenſent abſq; impedimento alicuius et cum opus fuerit publicũ inuocent auxilium:non ad prejudicãdum: ſed potiꝰ ad ea que deo ſunt placita proſequendum:datur ergo iudici eccleſiaſtico facultas cognoſcendi aliquãdo contra laicos:ſecundum quod canones cẽſent.ſ. vtendo mucrone ſpirituali:et poſtq; nõ habent qd faciant:inuocent auxilium brachij ſecularis. iſte eſt ſenſus illius litere:ſi non cauilletur. ¶Tertio hoc clarius probat tex.in.d.c.cum epiſcopus de offi.or. libr.vj.vbi epiſcopo permittitur audire cauſas ſpectantes ad eccleſiaſticum forum in loco etiam exẽpto ſue dioceſis: perſonas tamen eccleſiaſticas cuz earum exceſſus exegerint capere ac carceri deputare.ecce quod licz permittatur iudici eccleſiaſtico cognoſcere inter laicos de cauſis ad ſe pertinentibus quatenus tamen loquitur de carceratione: ſolũmodo permittit ſibi capere clericos vel eccleſiaſticas perſonas:nõ ergo laicos. Idem probat textus in.c. quamuis de penis.eo.li.dum dicit.nos tamẽ nõ impedamus ſi ſubiectos ſibi clericos confeſſos de criminibus ſeu convictos in perpetuum vel ad temp⁹ putaveritis expedire:carceri mãcipes:vnde ex quo illa iura loquuntur de captura clericorum:ergo non debent extendi ad capturam laicorum:quia limitata cauſa:limitatum parit effectum. Item:quia iuriſditio eccleſiaſtica diſtincta eſt a ſeculari.vt.d.c.cum ad verum et.d.c.nouit de iudi. ¶Item ſicut †clericus legalibus penis puniendus per iudicem ſecularem:non punitur per eum niſi tũc demum facta traditione per iudicem eccleſiaſticum.vt.d.c.cũ nõ ab homine.et.c.vt fame.de ſen.excõ. et. c. degradatio de penis.lib.vj.ergo pari ratione:nec eccleſiaſticus debet laicum capere niſi de mandato vel permiſſione ſecularis. ¶Itẽ qñ iudex eccleſiaſticus procedit contra ſacrilegum ipſe profert ſententiã ſed ſecularis ipſum deportat:illud ergo qõ in perſonã fiendũ eſt ſecularis iudici reſeruatur.vt.l.plz.C.de ſac.ſan.ec. et in auk.de manda.principũ.§.ſi vero canonicũ. co. iij.et merito:quia in caſibus in quibus iuriſditio datur iudici eccleſiaſtico contra laicos:non poteſt ille ſolus cognoſcere:ſed preſes prouincie cum illo cognoſcit ille ergo ſolus non poterit carcerare: niſi ſaltim interueniat conſenſus ſecularis. Ad idem allego tex.a nemine allegatum ad hoc in.c. poſtulaſti. infra de homicidio.vbi litera dicit.queſiuiſti preterea vtrum contra quoſdã contẽpta excõis ſententia debitas eccleſijs decimas ſubtrahẽtes:tibi regiam implorare liceat poteſtatem ad ſolonem ipſarũ vir abſq; ſanguinis effuſione valeant coartari. Ad qõ ſimpliciter reſpondemus q⁹ ſi te de huiuſmodi querimonia ſimpliciter deponente:rex cui ad bonorum laudem vindictam vero malorum gladius eſt commiſſus:vt in eoſdem rebelles traditaz ſibi exerceãt poteſtatem.eorum erit duritie imputãdũ. ecce quomodo ibi epiſcopus procedebat contra laicos propter ſacrilegium a ſe cõmiſſum eo quod decimas eccleſiarum ſubtrahebant:quos epiſcopus excõmunicauit,et fecit quod in ſe erat et demũ recurſum habuit ad regem vt illos caperet et caſtigaret. [vide pragmaticam que reperitur in principio et li.iij.ordina.titu.delos juyzios.l.iij.] Iſtam partem teneo cui⁹ aliqui contrarium velint ſignanter Joan. de imo.in.d.c.cum epiſcopus.de offi.ordi.quem refert et ſequitur ibi Dominicus et etiam Philip.et Joã. de anania in rub.de ſacrilegijs.ij.co.ver.quomodo autem. Motiua iſtorum ſunt iſta.primo:quia qualitas delicti facit laicum de fo.eccle.vt not.in.c.cũ ſit generale.et in.c.ex tenore.de fo.cõpe.et in auk.:rem nulla cõitas.C.de epiſ.et cleri.ergo poteſt illum capere et carcerare. Ad hoc reſpondet Anch.in.d.regula q⁹ non ſequitur:efficitur laicus de foro eccle.ergo habet executionem hoc enim non cõceditur niſi in ſubditos ſuos et in ſuo territorio.vt in.c.romana. §.contrahentes.de foro cõpe.lib.vj.et in.l.cũ vnus. §.is qui.de bonis auk.iudicis poſſidẽ.dis. †Laicus aũt licet ratione cauſe ſortiatur foꝛ ẽpi: non tñ per hoc poteſt dici ſubditus:vt dicit glo.in ſimili in cle. ſ.de foro compe. ADDJ Similis glo.in.c.nuper in verbo tunc erit.de ſenten. excom.et ibi notat Abbas prope finem.dixi plenius.in.c.qui preſbyterum infra de pen. et remiſ. columna. xij. TJO. et in multis ſimilibus hoc contingit qõ iura dant alicui ptãtẽ cognoſcendi:ſed non exequẽdi actualiter vt.d.

Universidad de Deusto Biblioteca

l.a diuo pio.sñ'pin.ff.de re.iu.et.l.iiij.de dam.infec. ¶Item licet territorium dici possit quo ad laicos: et diocesis reputetur in eodem situ loco siue subiecto tamen territorium dici põt quo ad laicos et ipsorum possessiones et bona:quo ad clericos et ecclesias et eorũ bona potest dici diocesis.facit de.ne romam de electione. Licet ergo ratione qñq; casuum emergentiũ:iudex ecclesiastic⁹ cognoscat inter laicos et de bonis ipsorum:et econuerso laicus iudex: qñq; de causis clericorũ:ñ executio actualis: videtur suo iudici reseruanda.hoc est illi qui habet personam subditam et bona in suo territorio.et hoc fatentur canoniste de ieu econuerso.s.quod licet iudex laicus cognoscat de causa clerici vel de rebus suis ñ coercere personas ecclesiasticas vel eorũ bona p executionẽ realẽ non posset sine mandato epi. c.vt fame de sen.excõ.facit qđ not.in.c.postulasti: et in.c.verũ.s̃.de fo.cõpe. Utatur ergo eodẽ iure epus in laicis vt in bonis ipsorũ:sicut vellet vti iudicem laicum in personis et bonis clericorũ l.j.ff.qđ quisq; iuris. ¶Non obstat ratio super qua se fundant predicti s.qđ ex quo habet epus ptãrem cognoscendi de posse.sionibus laicalibus.ergo habet potestatẽ exequendi. Nam illa consequentia nõ est bona inter nõ subditos vel de bonis non territorij vt expresse pt; in.d.§.contrahẽtes cũ similibus p̃allegatis. ¶Adducunt preterea pro casu aut.causa que fit cũ monacho in fi.C.de epi.z cle.vbi datur ptãs epo detrudẽdi laicũ in carcerẽ:qr ibi est casus spãlis sicut in hereti et aliis similibus de quibus.j.sñbiũcta:vel aliter melius procedat in terris imperij vbi imperator potuit dare epo hanc facultatẽ:sed in regnis nr̃is: nec imperator nec eius leges:vim hñt cũ regna nr̃a erecta sunt ab imperatore vt in principio dixi in introductione co.viij. ¶Adducunt insuper.c.j.de off.or. vbi epo datur facultas in suis diocesib⁹ adulteria et scelera inquirere et vlcisci et iudicare ad qđ est necessaria captura et coarceratio ꝛc.ergo. Sed rñdet qr hoc sibi permittitur sm qr canones censent.canones aũt de hac captura laicorũ vel executione in rebus laicalibus nõ expresse loquunt: sed de censura. de ver.si quereti.non debemus ergo absq; canonibus ho: firmare:qr erubescamus cũ sine lege loqui mur.l.illam.C.de collationibus et in aut. de triente et semisse.§.cõsideremus et qđ nõ est sctõrũ patrũ decreto sancitũ ꝛc.c.inter corporalia.s̃.de trãslatione prelatorũ.ista sunt verba Ancharani vbi.s̃.et ita quieuit. ¶Non obstat tex.in.c.excõmunicamus.ei.ij.in fi.de he.er.c.vt cõmissi.eo.ti li.vj.et in cle.j.eo. titu.

22 vbi † propter crimen heresis permittitur iudici ecclesiastico laicos capere et carcerare: qr ille est casꝰ spectalis in fauorẽ fidei introductus.est enim crimẽ mere ecclesiasticũ in quo iudex secularis nullo modo se intromittere potest directe vel indirecte vt.d. c.vt inquisitionis.§.prohibemus.eo.ti.et li.vide legem regiu.j.parti.ti.vj.l.xviij.et inde est qr si iudex ecclesiasticꝰ aliquẽ lapsum vel relapsum in heresim: vt hereticũ condẽnauit et illũ potestati seculari tradit puniendũ:ptãs secularis debet illũ punire. z nõ potest petere processum ad videndũ virũ iuste vel iniuste fuerit condẽnatus. Ita tenent Ancha. Joã. de imo.et Abb.in.c.j.de offi.ord,dãnantes per hoc doctrinã Bar.in.l.diuus.ff.de custodia reor. z in.l. magistratibus.ff.de iurisdi.om.iu.et ibi Bal. approbar.sed Ang.et Jaco.reprehendũt Bar. Jdẽ fuit de mente Bal.in aut.clericus qui.C.de epi.et cle.ℌ Andre.sica.in.d.c.j.col.xxxj.ver.tu pondera dicit qr in crimine heresis iudex ecclesiasticus est cõpetẽs iudex ad cognoscendũ et declarandũ aliquẽ heresim cõmisisse:sed iudex secularis ad puniendum vt probatur in.c.super eo de here.li.vj.in ver.relinquẽdi sunt iudicio seculari:ergo est iudex et non nudꝰ vel merus executor. Jdem probat ter.in.c.presidẽtes.e.ti.et li.dum dicit qr presidentes et alij iudices seculares in causa heresis debent iustitiam et suum officiũ exercere:officiũ aũt iudicis est iudicare. Vñ non dixit ibi textus sentẽtiã iudicis ecclesiastici exequi et per consequens sequitur qr quo ad imponendam penã corporalẽ iudex secularis est non solũ executor:sed iudex sm euz qui meo iudicio beneloquitur. Antiquitus enim puniio hereticorũ ad seculares spectabat principes.nam deute.viij.c.mãdatum fuit populo Jsrael vt aras hereticorũ subuerteret.z habetur.xxiij.q.iij.c.si audieris z.q.viij.c.le.z ō hiem rege israel legit qđ occidit sacerdotes colẽtes baal iiij.reg.c.x.et.xxij.q.ij.c.vtilem.et.eo.lib.c.xxiij.ver. rex.trem Josias ossa hereticorũ cõburi fecit. iudex ergo secularis erit cõpetens ad puniẽdũ hereticos: vt.l.quicũqz.C.de here.Et hoc etiã voluit lex regni. viij.partita.titu xxvj.l.ij.que dicit qr hereticus debet accusari coram epo vel eius vicario:qui eos iudicabant hereticos et tradent eos iudicibus secularib⁹ qui eos punient sm distinctionẽ ibi traditã. Cut legi in his regnis standũ est:sufficiat ergo iudicibus ecclesiasticis qr rex per suas leges remittit sibi causas hereticorũ quantũ ad cognitionẽ sed punitionẽ sibi reseruat:et ita obseruatur in practica. Unde iste casus non debet trahi ad consequentiã: imo per locum a speciali probat contrarium:qr si hoc casu permittitur captura laicorũ a iudice ecclesiastico in cõtrarium est regula.ar.c.presenti.§.loca. de ẽpis.li. vj.casus enim accepti firmant regulã in contrarium: vt.c.qñ frequẽter.s̃.vt lit.non contest.cũ concordãtijs. ¶Eodẽ modo rñdet potest ad tex.in.c.fraternitatis.xxxiij.dist.vbi concubina clerici tradit carceri.qr similiter sit casus specialis: et ratio specialis tatis potest esse quia concubina clerici grauiter delinquit in deum et ecclesiam adeo qr efficitur serua ecclesie et episcopus potest eã vendere:vt dicit ter. in.c.quidã.lxxxj.di.et hoc si nõ habet filios. Si aũt habuerit filios:laudatur in monasterio ne filij pereant sm glo.j.ibi per dictũ.c.fraternitatis. vbi vide gloss.et tex.in.c.ij.de coha.cle.et mu.in ver. femina vero canonice iudicetur:et ibi gloss. Adi idem gloss.

23 not.in.c.eos.in ver.indulgemus xxiij.dist. vbi dicitur quod †concubina clerici debet puniri per episcopum:et si non potest eam punire:tradat eam iudici seculari et sequuntur ibi Archidiacꝰ.et Domi. assignantes rationem:quia clericus in sacris est astrictus voto castitatis:et illa fornicatrix cõmisit incestum et sacrilegiũ.c.virginibus.xxvij.questio j.et crimẽ sacrilegij punit in iudicio ecclesiastico.c. quisq; xvij.q.iij.et c.cum sit.de foro compe. Item dicũt qr ideo adit iudex secularis in defectu: et nõ principa

liter qr talis non efficitur ancilla de iure ciuili:sed de iure canonico vt est dictum.ideo propter hoc eximitur a iurisditione seculari:z efficitur de foro ecclesie: vt etiã firmat Abb.d.c.cũ sit generale.xvij.co.de fo. compe.z in.c.si concubine.de sen.excõmu. Jtẽ quia efficitur de familia clerici sm Domi.in.d.c. eos. ex quo infert qr familia clerici etiam si sit prohibita retineri:dicitur esse de foro ecclesie.z põt per ecclesiã puniri. ¶Uel aliter poteris dicere quod licet cõcubina clerici possit tradi carceri vt dictum est: non tamen ibi dicitur per quẽ debet intelligi per iudicem secularem cui est subdita. vnde eius delictũ nõ potuit eam eximere ab eius iurisditione: z propterea leges regni eas punire z castigari mandat per iudices seculares:vt dico j.col.cccxviij. ¶Per ista ptz solutio ad tex in.c.ij.de adul.vbi ille felix qui virginem stuprauit cuius esset de lege pena plectendus: Papa tamẽ legis duritiem moliens,mandat qr illã quã stuprauit vxorem habeat:aut corporaliter castigatus excõmunicatusq; in monasterio in quo agat penitentiã retrudatur:de quo nulla sit egrediendi sine precepto licentia.dico enim qr ille tex.loquitur in foro cõscientie:vel si loquatur in foro cõtentioso ille felix erat de temporali iurisditione ecclesie alias non video rationẽ quare iudex ecclesiasticus potuit set ratione stupri cognoscere contra laicum. Jtẽ qr non dicitur ibi quod detrudatur per episcopum. vnde intelligitur quod debeat detrudi per suum proprium iudicem. ADDJ Vide fratrem Angel. de clauasio in sum.in verbo stupri.in fi. ¶JO. ¶Ex istis etiam resultat solutio ad.c.attendendũ. xvij.q. iij.super quo principaliter se fundant doct.cõtrariã tenentes sententiã vbi littera dicit attendendũ est omnibus ne predia vsibus secretorum celestiũ dedicata:a quibusdam irruentibus vexentur. quod si quis forte fecerit:post debite vltionis acrimoniam: que erga sacrilegos promenda est:perpetua dãnetur infamia:z carceri tradantur dicit ibi glos.ecclesia ergo habet carcerem. Procedit enim iste text. in

24 clericis sacrilegio:z si dicas idem in † laicis qui ratione sacrilegij efficiuntur de foro ecclesie: vt traditur in.d.c.cum sit generale.de foro compe.z.c. conquestus.respon. quod non dicit quod tradatur carceri per iudicem ecclesiasticum: nec est credendum quod Papa velit preiudicare principibus secularibus in sua iurisditione iuxta nota.in capitulo nouit. de iudi.vnde intelligendum est quod debeat carceri tradi per suum iudicem seculare. ADDJ Quod videtur de mente Hugo.z magistri Petri mediolanensis ibi super verbo tradantur scilicet apparitoribus vt iudicatus interficiatur.non ergo Papa vult ista fieri ab ecclesiastico iudice.sed ostendit quid faciendum sit a seculari.cuius per carcerez inclusio in nouum monasterium per exilium deportationis re-

26 clusio in monasterium tenuatum.hec sunt eorũ verba. TJO. Uel quod ibi sit speciale,ratione enormitatis criminis in ecclesiam commissi vt de heresi et alijs dictum est.presertim quia hodie per leges huius regni sacrilegij punitio remittitur ad episcopũ vel iudicem ecclesiasticum vt habetur prima parti. titu.decimooctauo.lex.x.incipit,defendimiento,et foro legum,libro primo.tit.v.l.vij.incipiẽ.ninguno.

¶Idem respondetur ad.c.contra idolorum.xxvj. questio. v. vbi litera dicit contra idolorum cultores vel aruspices atqz sortilegos fraternitatem tuaz vehementꝰ pastorali hortamur vigilare custodia: qr si emendare se a talibus nolle repererit:si serui sunt verberibus volumus castigare. Si vero liberi inclusione digni districtamqz sunt in penam dirigendi. Et dicit ibi gloss.colligi ex textu. quod episcopus potest carcerare reos. Intelligo quando sunt clerici

25 vel ecclesiastice persone:laici enim † non sunt carcerandi nisi per iudices seculares quibus subsunt respectu personarum z bonorum. Uel loquitur ille text. de hereticis z idolorum cultoribus vel aruspicibus qui similiter heretici appellantur.z de sacri legis q̃s puniendos castigãdos z carcerandos lex ciuilis regni nostri iudici ecclesiastico remittit vt in superioribus ostensum est. Ad hoc bo.text.in.c.accusatus. de hereti.lib.vj.vbi contra tales velut hereticos p̃cedendum,est p̃inquisitores,z fidei iudices. Et cũ isti non sint propie heretici: satis tamen est qđ largo sumpto vocabulo heretici dicantur:ad hoc vt ecclesia de his cognoscat z se intromittat ex quo lex regni quasi priuilegium ecclesie concedendo hoc sibi permittit:vt patet ex his que dicta sunt: vnde tale priuilegiũ in preiudicium p̃cedentis extendi opz iuxta nota.in.l.beneficiũ.ff.de cõstit.prin.z in.c.dilecti.s̃.de dona. ¶Et ita cuius ex permissione punctum,secularũ ecclesia z eius ministri amplissimaz habeant potestatẽ circa laicos z eorũ bona tepozelia quando sunt notorie delinquentes z inobedientes:qr episcopus excommunicat rebelles: z reddit eos intelligibiles intestabiles z inhabiles ad quelibet officia publica:vt dicto capitulo excommunicamus.ei.ij.§.credentes.de her.z in capitulo nouerit. de sen.excom.honore z successione priuat: vt. c.j.de homici.libro sexto.z in ca.licet. de voto. incarcerat hereticos z alios de quibus.s̃.verberat citra vindictam sanguinis: vt capitulo in archiepiscopatu de raptoribus.infligit characterem sine periculo corporali.capitulo ad audientiam.de crimine falsi.infligit seruitutem:vt capitulo ita quorũdam: de iudi. Jmponit multam z cetera bona omnia confiscat: vt dicto capitulo ita quorundam. z capitulo ad liberandam:z in dicto capitulo primo de homi.libr. vj. exilium infligit.de iudi.capitulo cum non ab homine.l.distim.c.accedens. Ad harum tamen penarum executionem ad brachium seculare recurrituta dixerunt Hostien.z Joan.andr.in dicto capitulo primo de homici.libro.vj.iij.colum.in verbo bonis mũdanis vt pauloante dicebam. non ergo poterit iudex ecclesiasticus bona eorum vel personas capere: vt satis ostensum est. Et videtur hoc sentire Bald. in dicto capitulo significasti.in fine.de officio delega.

26 vbi dixit quod † doctor qui habet iurisditionem in scholares:cuius possit sententiam ferre: quia habet iurisditionem in illos.auctenti. habita.C. ne filius p patre.non tamen poterit suam sententiam exequendo alicui dare possessionem corporalem: qr ei nullũ est assignatum territorium: licet sint assignati ei homines id est persone,scholarium. Hec putat Baldus quod possit scholares personaliter capere sua auctoritate :,sed debet recurrere ad superiorem.

quia ꝛ si captura rerum sit mixti imperij: captura tamen personarum maior est: ꝛ est meri imperij: vt ff. de iurisdi. om. iudic. l. magistratibus. hoc refert ꝛ sequitur ibi Cardi. ꝛ ꝙuis illi non dicant: idē voluit Spec. tit. de execu. sententie. §. nuncvidendum ver. quid de sententia rectoris loquendo de executione sñie rectoris scholarium vbi dicit ꝙ eam mandabit executioni ordinarius. per auten. si quis litigantiū. C. de episco. audi. Vide Jo. an. in addi. ad spec. vbi ē. et Abba. in. c. si quis contra clericum. ē. de for. cōpe. ad propositum nostrū ꝙuis ratione delicti, vel alīs laicus efficiatur de foro ecclesie: vt ecclesia possit illum condēnare nō tamen poterit exequi suam sñiam in eius bonis vel capere eius personā: vt est valde notandum ꝛ vt credo verissimū. ADDJ vide que late scripsi in. c. qui presbyterū. de pen. ꝛ re. col. crtiij. ver. sed posito. TJO. Intelligo tamē et limito predicta vt procedant nisi forsan cōsuetudo legitime prescripta esset in cōtrarium que habet ꝙd iudex ecclesiasticus qui certis casib⁹ potest cognoscere inter laicos: possit suam sñiam in eorum bonis exequi vel ipsos carceri mancipare: quonīā consuetudo in hoc casu valida reputaretur: vt in terminis nostris decidit Bald. in. d. c. significasti. in fin. ē. de offic. delega. dicens ꝙ licet de iure rector qui potest inter scholares cognoscere: nō possit exequēdo suā sñiam dare possess. corporalem nec eos personaliter capere: fallit nisi lex municipalis vel consuetudo aliud disponeret: vt. l. j. cum gloss. C. de eman. liber. et
27 ff. de testi. l. iij. §. fina. vbi dicitur ꝙ †consuetudo tribuit iurisdictionem non habenti. Ad idem est text. in. c. irrefragabili. §. excessus. ē. de offic. ordi. et in. c. dilecti. ē. de arbit. ꝛ non solum iurisdictionem habēti vt loquūtur iura predicta: sed etiam nullam penitus iurisdictionem habenti consuetudo tribuit iurisdictionem etiam priuato: vt est rex. vnicus ꝛ singularis in. c. cum cōtingat. ē. de foro cōpe. ꝛ nō repertur alibi ꝑm Joan. andr. quem alij sequuntur. Idem tenet Innocen. in. c. nouit. in versicu. consuetudine. de iudi. ꝛ Archid. in. c. conquestus. in fine. ix. q. iij. idem tenet gloss. iij. in. c. cum quidam. de exceptio. lib. vj. et in. c. romana. in verbo cōsuetudine. de appel. eo. lib. gloss. iij. in. c. cum in ecclesijs. de preben. eod. lib. gloss. iij. in. c. quoniam. de immunitate eccle. eod. lib. gloss. maior in fin. in. c. j. de penis. eod. lib. gloss. ij. in c. feruitium. xviij. q. ij. Bart. Joan. de imo. ꝛ Ludo. in. l. j. §. denicꝫ. ff. de aqua pluuia arcenda. Bald. in c. j. ij. colum. versic. consuetudo. qui feu. da. pos. Jas. in. l. more maiorum. vj. colum. ff. de iurisdi. om. iudic. glo. no. in. d. l. j. C. de eman. libe. que loquitur in iurisdictione voluntaria. ꝛ not. ibi Ly. Bald. ꝛ alij. ꝛ Marianus in. d. c. cum contingat. iiij. columna. ꝛ hinc est quod priuato homini ex consuetudine potest cōpetere ius dandi tutores. ita dicit gloss. nota. in. l. prima. ff. de tuto. ꝛ curato. da ab his quam dicit vitā Nicol. de neapo ibi. Non est ergo mirandum si is qui alias non esset iudex et iurisdictionem habet. potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem iudicandi in casibus ad quos sua iurisdictio non extendit: vt ꝓbat in. d. §. excessus. ꝛ in capitulo fin. ē. de offic. Archidia. ꝛ in capitulo accedentibus. infra de priuile. et in. c. romana. §. debet. de appellation. libro. vj. et
28 in. l. cum pretor. §. iudicem. ff. de iudicijs. Ex quo debebat ibi Angel. quod †delegatus inferior a principe poterit subdelegare: si hoc habeat cōsuetudo. et dicit se nescire alibi. Ex quo resultat magna limitatio ad textum. in. l. a iudice. C. de iudicijs. et in capitu. cum causam. in fine. ē. de appellatio. vbi delegatus ab inferiore a principe non potest subdelegare: nam debent intelligi nisi hoc habeat consuetudo. ADDJ Adde bonum textum in capitu. licet ex
29 suscepto. de foro competen. ibi ad tuam. sicut hactenus obseruatum est. vbi probatur quod †consuetudo potest tribuere iurisdictionem iudici ecclesiastico super laico vel quod in causa laicorum pendente coram iudice seculari possit ab eo appellari ad iudicem ecclesiasticum. Ad idem text. secundum vnum intellectum in capitu. si clericus laicum. eodem titu. vbi probatur valere consuetudinem quod clericus cōueniat laicum coram iudice ecclesiastico: de quo vide ibi Andre. sicu. colum. v. ver. gloss. fina. queritur. cum sequentibus. Ad idem. l. iij. ff. de testib. vbi consuetudo potest facere quod quis in alieno territorio possit iurisdictionem exercere. ꝛ ibi not. Bald. ꝛ in. c. primo. ē. de testi. co. reputans hoc valde notandum. Ad idem est bonus textus in capitu. vt litigantes. in fine de offic. ordi. lib. vj. secundum Jasonem in. l. fina. xij. limitatione. ff. de iurisdi. om. iudi. vbi archiepiscopus de consuetudine potest causas audire vel committere extra suam prouinciam. Item iurisdictio et merum imperium possunt ex consuetudine acquiri: vt. l. viros. C. de diuer. offic. libr xij. secundum Joan. de imo. in. c. cum contingat. fin. colum. de foro competen. Adde predictis Joan. and. in. c. at si clerici. de iudi. colum. iij. qui sentit valere consuetudinem quod clericus possit reconueniri coram iudice seculari: de quo per Abba. ibi. colum. vj. versi. nec obstat si dicatur. ꝛ Andre. sicu. colū. xx. Cuius contrarium sentit Cal. in. c. decernimus. eo. ti. ꝛ Jo. de lig. in. c. clerici. eod. tit. ꝛ ibi Abb. in fine. ꝛ Andre. sicu. colū. iiij. dicentes non valere consuetudinem in criminali nec in ciuili: vt ibi latiꝰ scripsi in meis recollectis, nisi sit a papa tolerata. de quo vide Marianum in c. primo. pen. colum., versicul. decimonono fallit. de fo. compe. Andre. sicu. in. c. verum. de foro cōpeten. col. iiij. eo. tit. An aūt ꝛ quō sicut iurisdictio pōt primo legio acquiri: sic consuetudine. vide gloss. Archidi. Dūcum ꝛ prepositū in. c. catholica. xj. dist. ꝛ Marianum in. d. c. cum cōtingat. de foro compe. col. ij. ver.
30 quo ad sedm. TJO. Concluditur ergo ꝙ si† consuetudo legitime prescripta interuenit: potest laicꝰ capi ꝛ carcerari a iudice seculari: als ecclesiastico, ꝙus istud sit de arduis causis: quīn cōsuetudo etiā in arduis tribuit iurisdictionem: vt patet ex prealligatis iuribus. signanter ex. d. c. cum contingat. de foro cōpe. ꝛ. d. c. irrefragabili. §. excessus. de offic. ord. in quibus dicitur ꝙ capitulum potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem corrigendi ꝛ castigandi excessus. †appellatione aūt excessus veniunt oia
31 delicta ꝛ crimina. vt probat text. in. l. si quis in hoc genus. C. de epis. ꝛ cler. ꝛ ibi not. Bald. in finalibus verbis. probatur etiam in rubro iuncto nigro. infra
32 de excess. prela. Cause autem †criminales censentur

ardue. ar. l. in seruoū. ff. de penis. et inde dicim⁹ crimina debere probari per testes luce clariores ꝛ omni exceptione maiores: vt. l. sciant cuncti. C. de ꝓba. glōss. in. c. at si clerici. in verbo legitima probatione. supra de iudi. et in. c. j. de consan. et affi. Cōsuetudo igitur potest dare iurisdictionem in arduis. Et ꝓ hoc datur ruina decisioni Hostien. in. c. literas. de resti. spo. qui dicebat quod consuetudo tribuit iurisdictionem non habenti in leuibus: non autem in arduis. ex quo infert quod non potest quis ex consue-
33 tudine †acquirere iurisdictionem cognoscēdi de causis matrimonialibus. Cuius decisionez simpliciter refert Andre. sicu. in. c. suspitionis. iiij. colum. in fine ē. de offi. deleg. vbi ponit aliqua specialia ratiōe arduitatis cause que videas pe te. Refert etiam et sequitur Jas. in dicta lege more maiorum. col. vj. ff. de iurisdi. om. iu. sed contra Hostien. et sequaces vltra predicta est glo. j. cōmuniter approbata in. d. c. literas. que vult quod inferior prelatus. potest ex consuetudine acquirere iurisdictionem cognoscendi de causis matrimonialibus. Ad idem text. cum gloss. in. c. accedentibus. ꝛ in. c. ad hec. de excess. prela. ter. opti. in. c. auditis. et in. c. cum olim. de prescrip. et in dicto. c. conquestus. iij. q ix. Dixi autem consuetudinē debere esse legitime prescriptam. qīa ad inducendam talem consuetudinem: oportet interuenisse regis scientiam: cuius est iurisditio in laicos si ibi subiectos. Et de eius preiudicio agitur ex tali cō-
34 suetudine vel prescriptione: quia ista †incorporalia non possunt prescribi sine scientia et patientia eiꝰ cuius interest: vt in. c. bone. el. ij. ē. de post. prela. et in. l. j. C. de seruitu. et aqua. et no. in. d. c. cum cōtingat. de fo. compe. Bal. in. l. ij. C. que sit lon. consue. Bart. in l. j. §. denicꝫ. ff. de aqua plu. arcen. inferens ex hoc ꝙ cum longo tempore imperator non fuerit in Italia: ciuitates tunc non poterunt prescribere: et multo fortius eo mortuo. Not. etiam Bar. in. l. si publicanus. §. in vectigalibus. ff. de publica. et vect. quem omnes moderniores ibi sequuntur. [Adde glo. fo. ij. tt. de las aras que se ganan. l. v. que videtur sentire contrarium. in fi.] ADDJ Et Marianus in c. cū contingat. de fo. compe. co. iij. in prin. et Jacobinus in trac. feu. doū. in parte cum mero et mixto imperio. col. iij. ver. ex hoc infertur. et col. v. in princip. 38 ver. sed an ad acquirendum. TJO. Item tenuit Inno. in. d. c. bone. el. ij. ē. de postu. prela. plenius in c. conquerente. ē. de offi. ordi. et in. c. ij. de integ. rest. Bar. in. l. j. §. j. iiij. col. ff. de iti. actuꝫ pri. Abb. in. c. j. de prescrip. et in. c. de quarta. pe. colum. ver. secundo principaliter: eodem titulo. Ange. de Are. in. §. eque si agat. insti. de act. co. viij. ratio est quoniam in istis prescriptionibus et iuribus incorporalibus que non possunt vere possideri non potest acquiri, quasi possessione nisi sciente aduersario qui rem possideret: vt videtur probari in dicta lege. ij. C. de seruitu. et tenent Inn. et alij: vbi supra: et sine possessione: non procedit prescriptio: ideo requiritur scientia aduersarij. ADDJ
35 Iurisditio †ergo non prescribitur nisi data scientia et patientia eius contra quem prescribitur: vt dicta lege puma. et. ij. C. de. seruit. ꝛ aqua. Alioquin nō procedit prescriptio in hoc iure incorporali. bene facit l. pe. ff. de seruitu. tit. generali. videas Jacobinū in
trac. feu. in parte cum mero et mixto imperio. col. v. in prin. TJO. Ista enim quasi possessio incorporalium non est aliud ꝙ patientia aduersarij. l. quotiens. la primera. ff. de seruit. et qui ignorat non dicitur pati: ergo ꝛc. Allego preterea glo. not. in. c. dilectus. in ver. non obstante. supra de fil. presby. in prin. dum dicit illud introductum est ex consuetudine ex certa scientia pape. et ita perinde est ac si papa specialiter cōmitteret: vult ergo illa gloss. singulariter quod consuetudo non introducitur in preiudicium principis vel iurium suorum: nisi ad id certa principis scientia et patientia accedat: quam glo. ad hoc propositū extollit domi. in. c. catholica. xj. dist. et facit tex. in. c. quod translationem. supra de offi. deleg.
36 in. c. super quibusdam. §. preterea. j. dever. si. †consuetudo quidem nota et qui potest priuilegiare semp equipollet priuilegio: videtur enim priuilegiare: vt sentit Inno. in. c. nouit. de iudi. et in dicto. c. cum contingat. de foro compe. et in. c. si diligenti. de prescri. refert et sequitur Oldr. consilio. cclxij. incip. qi tota decani. in. xiij. colum. Ista autem scientia regis regulariter non presumitur nisi probetur quoniam cōsuetudo est facti et in facto consistit: cuius presumitur ignorantia: vt. c. j. de consti. li. vj. et ob hoc forsan gl. no. in. d. c. catholica. dicebat quod consuetudo generalis contra iura pape: procedit quasi ex consuetudinis generalitate presumatur papam scire et tolerare: vt not. dicit Bald. in lege secunda. in fine. C. que sit lon. consue. quoniam in his que publice ꝛ palam et generaliter fiunt presumitur scientia: vt traditur in. c. ab excōmunicato. de rescrip. et in. c. j. de postu. prela. cum simi. secus tamen dicit glos. de particulari consuetudine alicuius loci: nam illa non procedit nisi aliter probetur scientia ꝛ tolerantia pape. et propterea dicit ibi glo. quod particularis consuetudo non excusat sed generalis: in his que tantū ex
37 priuilegio possunt haberi vbi non valet †consuetudo nisi vniuersalis sit: vt. c. contra morem. c. di. intelige vt supra declarauit secundum Domi. et prepositum in. d. c. catholica. Si ergo in casu illius glos papa sciret consuetudinem particularem et toleraret: cui dubiū quin valeret et pape ꝓiudicaret. ADDJ Unde presuppositio sine veritatis preiudicio quod
38 valeret consuetudo quod †clericus possit reconueniri coram iudice seculari: oportet quod intercedat expressus vel saltem tacitus pape consensus seu tolerantia ex certa sciētia: alias portus fieret corruptela. vt voluerunt Joan. de lig. et Anto. in. c. at si clerici. de iudi. et Joan. de lig. in. c. clerici. eod. titu. et ibi Abb. in fine. et Andre. sicu. xviij. colum. Cal. in. c. decernimus. eodem titulo. videas Marta. in. c. j. prima columna. ver. decimonono fallit. de foro. compe. Andre. sicu. in. c. verum. eodem titulo. iiij. colū. Abb. in. c. at si clerici. xj. columna. ver. nec obstat. patet ratione dicendum est quod in prescribenda iurisdictione contra regem requiritur eius consensus expressus vel tacitus: vt per Barto. in lege finali. ff. vti possi. et infra dicemus. TJO. Oportet ergo ꝙ in casu nostro probetur regis scientia vere: vel saltem presumptiue. vere quidem probabitur si prelatus hoc faciens certificaret regem sibi dicendo vel denuntiando, quod contra laicos et eorum bona

Universidad de Deusto Biblioteca

tuas exequebatur sententias et cum opus erat ipso rum capiebat personas.arg.l.denuntiasse.in princ. ff.de adul.et.l.emptor.et.l.si controuersia.et.l.si pro nuntiationes.C.de euic.cum ſ. Presumptiue autez probabitur quando prelatus hec faciens probabit quod pluries hoc fecit per tempus ad prescriptio- nem sufficiens rege presente in loco ita quod verisi- militer sciebat:tunc enim presumitur in rege scien- tia.arg.l.quisquis.C.de rescin.ven.ad quod facit qđ not.in lege verius.et in lege cum de indebito.in pn. ver.et ideo.ff.de proba.cum simi. Ista autem scien- tia et patientia regis probata expresse vel tacite di- citur habere causam continuam. arg.l.magnam.C. de contrahen.et commit.stip. Concludo igitur qđ in prescribenda iurisditione vel acquirenda ex con- suetudine debet considerari actus superioris scien- tis et patientis:et appellatur superior ille ad quem pertineret locus ex natura loci.ideſt exitu.ff.de iud. l.insule. Exemplum:rex habet regnum suum et to- tum illius regni solum in eius potestate consistit.vt lege prima.paragrapho cum vibem.ff.de offi.pref. vr.et cum sine isto solo prescriptio non procedat: vt dicto.c.bone.de postu.prela.et lege.ij. paragrapho penultimo.ff.de aqua plu.arcen.et.l.si publicanus. 39 ff.de vect. Sicut locus vel territorium prescribi ſnō posset sine regis scientia et patientia:sic nec ipsa iu- risditio que est plantata in loco vel territorio a quo non potest euelli:facit.l.in modicis.ff.de contrahē. empt.et dicta lex prima.§.cum vibem.et.l.ſi. eodez titulo.et.l.ij.ff.de offi.presi.et l.ij.ff.de tur.om.iu.in quib⁹ dicitur quod iurisditio coheret territorio. ad idē.c.fi.in ſi.de consti.lib.vj.et in lege finali.C.vbi z apud quos.et.l.pupillus.paragrapho territorium. ff.de ver.sig.et.l.quicunqz.C.de fun.limi.li.vj.de scē tia autem principis altero de predictis modis diffi- citer probari potest:ergo raro vel nunqz procede- re potest consuetudo vel prescriptio sepe dicta: pre- sertim cum hec scientia principis non solum requi- runtur semel et a principio prescriptionis: sed sem- per toto tempore quod est necessarium ad prescri- ptionem debet perseuerare in scientia: quia et eius patientia non solum scientia requiritur sicut dicitur in prescriptionibus aliorum iurium incorporalium: vt dicta lege secunda.C.de seruit.et in lege seruitu- tes la grande.et ibi No.ff.de seruit.et tenet Sali.in lege vectigalia.C.ne noua vect.impo.refert et sequi tur Firmanus in tra.gabellarum.j parte.vij.colū. in fin.ver.predictis adde. Et adeo est necessaria principis scientia:quod non sufficit scientia iudicis in cuius territorio iurisditio prescribitur.q.quid di- xerit Barto.in dicta lege si publicanus.§. in omni- bus.vt no.volunt Sali.reprobando Bar.to.in dicta lege vectigalia.ver.sed pro predictorum:quia vt pre- dixi requiritur scientia illius qui habet potestatem concedendi iurisditionem que prescribitur:vt dicta l.ij.C.de seruit.sed in casu nostro rex habet potestatē concedendi iurisditionem:non autem iudex prout dicit:vt est notissimum:ergo non sufficit eius scientia. sequitur firmamus vbi supra.vnde raro vel nūqz po terit prescribi iurisditio contra regem. ADDJ

Si ergo aliquis vellet probare se vsum quasi pos- sessione iurisditionis ad eam prescribendam: non sufficeret probare vsum iurisditiōis simpliciter:sed oportet probare vsum sciente eo cuius est iurisditio cuius probet quod sciente populo in quem exerce- batur iurisditio vsus fuerit: vt late per Aler. z Jaſ- pok alios antiquiores in lege prima.in fin.ff.de iu- om.iu.de quo videas Jacobinum in trac.feudorū. in parte.cum mero et mixto imperio.colum.pe- ver.sed an ad acquirendum scripsi late in tracta.in sularū maris oceani.c.vij.§.xiij.ver.et est vtile hoc scire. TJO. Aliud non minus necessariū est 40 tempus legitimum:quod ſ secūdum aliquos est de cem annorū inter presentes: et viginti inter absen- tes per.l.ſi.C.de prescri.lon.tem.quādo prescribens iurisditionem:habet titulum et bonam fidem. Sed quando possidet,bona fide absqz titulo: pscribit spa cio.xxx.ann.quia hoc modo prescribitur dominū. et.C.de prescrip.xxx.ann.l.ſi quis emptionis.iurisdi tio autem equiparatur dominio: vt.l.qui furere.ff. de sta. ho.immo est supra dominium.vt.ff. de acq. pos.l.qui vniuersitas.§.item cum pretor.itaqz vide- tur quod per illud tempus quod quis potest prescri bere territorium vel locū in quo est plātata (vt ita di xerim) iurisditio a quo euelli non potest:quia iurisdi tio coheret territorio:vt lege prima.§. cum vibem. ff.de offi.prefec.vr.cum concordantijs. Potest etiaz ipsam iurisditionem tanto ergo tempore iurisditio est ius incorporale coherens territorio: regulariter prescribitur:et consuetudine potest acquiri: quanto tempore queritur territorium.vt dicta lege finali.C. de prescrip.lon.tem.et ibi not.Bald.et in dicta lege secunda.C.de seruitu. Sed res et iura regni nō pos sunt alienari.vt.c.i.tellectu.supra de iureiu.no.Host. quem abb.et alij sequuntur in.c.dilecti.de maio. et obe.Bal.in.c.in generali.ſi de feu.fue.contro.inter 41 dominum et agnatum.li.feu.vbi dicitur quod ſ rex non potest donare vnam de ciuitatibus sui regni in uitis ciuibus.et lex regni.ij.parti.titu.xv.l.iij.q̄ pro hibetur regi vendere vel alienare bona regni etiā vt adimpleat legata patris. [Adde legem regni ordi.libro tertio.titulo delas prestationes. lege fi- nali.et gloss.fo.ll.titulo delas arras que se ganan por tiempo.lege quinta.in fine.] et inde est quod ſi rex in suo testamento relinquat legata vel fideicom missa:que filius inobediens non adimpleat:non po- sterea priuatur regno secundum Bald. in autenti. hoc amplius.C.de fideicom.prima columna in fin. quia loca et iura regni non sunt regis: sed dignita- tis regalis secundum Abb.in dicto.c.intellecto.et est lex regni.ij.partita.titu.xvij.lege prima. que fa- cit differentiam inter bona que sunt regis: et alia 42 que dicit qđ ſ ville:castra:et fortalitia regni q̄rum sint regis tanqz domini.regno tamen de iure per- tinent debent ergo successoribus reseruari. xxv.di- stin.c.quoniam quidem.que reseruatio successori fit legis autoritate. vt.c.illud.xij.questio.ij. etiam quo ad possessionem:vt sentit Bald.loquendo in feudo in.l.cum in antiquioribus.C.de iure deli. col. ante- penultima.ver.x.sic.et facit.l quotiens.C. de dona. que sub modo ex quia sumpta fuit lex regni quinta partita titulo quarto.lege ſ prima.incipit.fasta dia certo. ADDJ Posteaqz iste scripsi condita fuit

lex regni in curijs tauritis quib⁹ ego interfui quod possessio rerum maioratus possessore defuncto vel aliter priuato ipso iure transeat in sequentem post eum. est lex.xlv.quid autem operetur hec possessio et eius vigore potest agi interdicto vnde vi vel sal- tem possessorio recuperande:dico in tract.maiorat⁹ qui deo fauente post dies paucos in lucem exibit. [Vi.l.regni ordi.lib.iij.tit.delas donationes.l.ij.et v.] TJO. Sola enim administratio est commissa regi:non autem dominium rerum:vt traditur per glo.z Bart.in prohe.ffoium.qi bona z iura regnoū sunt publica. et per consequens in nullius bonis sunt vt ff.de rerū diui.l.j.§.quedam.z instit.eod.in princ.z 43 propterea ſ rex dicitur a regendo:quia res z iura re gni regere debet.vt.ij.parti.titu.j.l.vj. vnde si male regat:tam perdit nomen regis.c.scelus.ij.qō.j. not. Archid.in.c.regum.xxiij.q.v. Andre.de iser.in.c.j. de prohibita feudi aliena.per Fede.vnde male re gendo:magis dicetur tyrannus q̄m rex.Fm Bald.in l.eam quam.vj.colum.in fine.C.de fideicom.z in.c.j. circa prin.de feudo marchie.lib.feudorum.z ideo ſi rex non bene regit:subditi non tenentur ad seruitia. l.prima.ff.de constitu.princip.not.in.l.secunda.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris. Bald. in prohemio ffoium.z aliquid in rubri.ff.de rerum diui. Recte au tem regendo:non potest alienare bona z iura regni. nam et ea ratione qua potuisset alienare vnam ciui tatem: potuisset aliam z alias vsqz ad totalem re gni perditionem quod esse non debet.autenti. quo modo oportet episcopos.§.fina.colla.j. Hinc est qđ cum vectigalia collecte seu tributum z alia que sunt regalia:vt.c.j. que sunt regalia.z tradit Bald.in.c.j. episcopum vel Abbatem.§.primo in fin. z lex regni ij parti.titu.xxviij.l.vj.que incipit las rentas nō po test nec debet rex alienare: sed ea successoribus re- seruare.vt per Bald. vbi.s. Hinc est quod quinta que debetur regi de preda est de regalibus: et non potest rex in perpetuum donare vr.ij.parti.tit.xxvj. l.iij. Annona enim et tributa z iurisditio z alij red-ditus regni inter immobilia computantur:vt ꝓbat ter z ibi not.Bal.in.l.iubemus la.ij.in princip.C.de sac.sanc.eccle.z per Bal.in.c.statuimus in fin.s.de transacto.est tert.in auten.de non alie. vel permu. §.j.colla.ij.fun de mente Joan.andre.in.c.fraterni- tatis.s.de don.quem alij sequuntur:signanter And. sicu.colum.iij.q̄uis ipse loquātur in prelato seu ad- ministratore.sed idem est in casu nostro. Ex quibus omnibus patet quod bona z iura regni sunt inalie- nabilia z plures reges iurauerunt per viam contra- ctus non alienare:vt dicūt leges regni: ergo pre- scribi non possunt. ADDJ Vt late concludit Luc. de penna.in.l.viros.C.de diuer.offi.lib.xij. qui idez dicit in exactiōib⁹ vectigaliū. TJO. Quia alienationis verbum vsucaptionem z prescriptionem con- tinet.l.alienationis verbum.ff de verbo.signi.glos. et not.Bartol. in.l.cum ler.ff.de vsucap. bo.terr.et glo.Barto.z Bald.z alij in.l.ij.C.de vsucaptioni.pro emp.Bal.in rub.s.de prescrip.fin.colum.Abb.in.c. cum non liceat.iij.colum.ver. z circa istam primaz partem eodem titulo.qui pulchre loquitur Bal. in l.prima.colum.viij.C.de seruis fugitiuis per Bart. et alios in.l.filiusfamilias.§.diui.de legatis primo. et ibi Aleran.xiij.colum.per Ange.in dicta.l.j.C.de prescript.longi temporis.per Pau.z alios in.l.iij.§. pe.C.communia de legā.per Jaſ.in auten. res que. colum.j.C.eod. Et presupposito sine veritatis pē iudicio quod bona z iura regni prescribi possunt: vt expresse dicit lex regni quam edidit rex Alfonsus in villa de alcala era de Mccclxvj. titul. xxvij. l.j. que incipit An sies neustra voluntad.vbi formaliter di citur. Dios derechos qui dizem que las choſas del reyno se pueden ganar por tiempo:le entienden de los pechos z tributos que al rey son deuidos. Est ablecemos que la iusticia se pueda ganar contra el rey por espacio de cient annos cōtinuadamente sin desta alimento alguno z no meno. intelligo sciente et patiente rege vt predixi nec sufficiet probare tem pus immemoriale.vt no.glo.Joan.andre.in.c. cum nobis.de prescrip.quē sequuntur alij signanter Ab. ibi z in.c.ſi diligenti.ij.colum.versi. oppono contra finem.eodem titu. Idem voluit Bal.in auten.quas actiones.fin.colum.C.de sac.sanc.eccle. vbi dat for- mam probationis centum annorum. ADDJ Vide Felt.in dicto capitu.cum nobis. qui videtur tenere contrarium:quo casu ad probandum tempus im- memoriale: oportet quod testes dicant de fama in eodem articulo.nec sufficiat hoc dicere in vltimo ar- ticulo fame vt notanter decidit Signorellus consil. septuagesimo. TJO. Imo vltra hoc videtur necessarius titulus in huiusmodi prescriptione quo niam ius resistit prelato prescribenti. oportet ergo de titulo docere. ADDJ Vel saltem allegare ni si talis sit prescriptio cuius contrarium memoria non existit. TJO. Ut est casus in capitul. primo. de pre scriptio.libro sexto.quod resistat ius probatur:quo niam rex in suo regno fundat intentionem suam de iure communi quo ad ciuitates z loca intra regni sui limites constitutra.argumen.dicto capitulo.j. de prescriptio.libro sexto.z capitulo ad decimas.de re stitu.spolia.eod.libro.est casus in capitulo qui iure. viij.distin. ADDJ r.q.j. per totum.xxj.questio. vij. c.omnes basilice.de relig.dom.c. de zenodochijs. traditur per Do.in.c.cum episcopus. de offic. ordi. libro sexto. TJO. saltum quo ad iurisdictionem et protectionem:vt traditur in.l.de precatio ff.ad legē rho.de iac.z in.l.bene a zenone.C.de quadri.prescri. et in capitu.que in ecclesiarum.s.de constitutio.z te net Innocen.quem alij sequuntur in capitulo si dili genti.de prescriptio.Henri.z alij in capitulo primo de iureiurando.Joan.andre.z alij in dicto capitulo primo.de prescriptio.lib.vj.z lex regni.secunda par ti.titu.primo.l.ij dicit quod imperator a iure habet facultatem iudicandi:puniendi:cogitgē dit z castigā dī delinquentes:z sic merū z mixtū imperium. z q̄- uis loquatur de imperatore. eandē potestatem ha beret Rex:vt in l. viij. eodem titulo.incipit sabida cosa ADDJ Ad idem lex ordinationis regni. lib. ij.titu.j.l.iiij.que loquitur de prelato prescribente iu risditionem contra regem vt debeat probare titulū alioquin non permittitur iurisditione vti.tene mē ti illam legem in hoc quod loquitur de prelato possi dente iurisditionē regis:vt cogat ostendere titulum siue possessionis propter iuris resistentiā. TJO. vñ si rex vel eius officiales reassumāt sibi iurisditionē

et non permittant prelatis ecclesiarum laicorum, bona vel personas capere nullo modo restituentur prelati in sua quasi possess. nisi euidenter docuerint qō iurisditionis possessionez legitime assecuti fuissent, quia eaz occupasse iniuste verisimiliter presumitur cum proueniat ex loco et personis Regi subiectis et in suo regno cōstitutis: sitq; manifestū nisi aliud ostendatur eam de iure communi ad ipsum regem pertinere. vt est casus in dicto capitulo ad decimas. ¶ Confirmat hoc textus notandus z ad propositū nostrum valde accommodatus in capitulo cum persone. de priuilegiis. libro sexto. vbi subditi episcopi si dicant se exemptos ab episcopo propter iuris resistentiam quam habent contra se. oportet ante omnia ostendere titulum sue exemptionis: quod si non ostendant et prescriptionem probare nitantur probatione prescriptionis pendente: cum de iure communi ordinariorum intentio sit fundata. sua iurisditione vti possunt libere in eosdem donec de prescriptione canonica fecerint plenam fidem. Et ita est ibi casus singula. secundum omnes. quod cōtra illum qui pretendit se exemptum prescriptione: potest ordinarius exercere iurisditionem quousq; ille qui ex prescriptione nititur de ipsa docuerit. quātus ille sit in possessione exemptionis: quod est valde notandum. Et quo videtur ille textus inferre q̄ lite pendente possit iste possessor contra quem facit ius commune turbari z violenter expelli sicut qui possideret vi clam vel precario. ita dicit An. hara. ibi
44 in xi. notabili. Et hinc est quod possessio vel quasi possessio non relevat possessorem ab onere probādi exceptionem vel priuilegium: vt ibi notabiliter probatur secundum Cynum in. l. si solennibus. C. de fi. instrumen. videas Abb. in. c. primo. secunda colū. ō. vt lit. pen. z in. c. cum venissent. ō. de insti. vbi est bonus text. Ista contingunt propter odiū prescriptionis: vt. ō. de decī. c. cum contingat. z fozo iuris communis: vt dicto. c. ad decimas. z d̄. c. primo. de prescrip. libro sexto. facit quod not. Archi. in. c. volum⁹. xvj. q. iij. z Joan. and. z Dominicus z alij in. dicto
45 c. cum persone in fine. ¶ Ex quo infertur vnuz quo dictanum quod si aliquis prerenditi se⁊ generosum vel exemptum a tributis iure sanguinis vel ex priuilegio: nisi statim doceat priuilegium z tale quod sat tum prestet iustam causam prescribendi lite pendēte non tuebitur in possessione libertatis: imo soluet tributa. quamuis alz esset in quasi possessione exēptionis. not. hoc z vi. l. regni in ordina. libro. iij. titulo secundo. l. vj. z in pragmatis fol. xxxiij. cum sequenti vel libertatis z ita obseruatur in practica q̄ est valde notandum. ADDJ Adde bo. textum in l. prima. C. de reis postu. libro. xij. z ibi glos. que hoc idem sentit: allegat illum textum Petrus anthibo li in tractatu de muneribus. folio. vigesimotertio. columna secunda. vide Abba. in capitulo primo in fine. de restitutio. spolia. TJO. ¶ Infertur etiam aliud non minus singulare quod licet regulariter
45 possessor non⁊ teneatur ostēdere titulum sue possessionis vt. l. cogi. C. de peti. hereditā. z c. vno vt eccle. benefi. z propterea rez non potest citare baronem vel magnatem seu militem vt ostendat iura q̄ habet i castris: alias auferet ea sibi vt colligitur ex di
cta. l. cogi. iuncta. l. vnica. C. de condu. z procu. predi. fisca. libro vndecimo. vbi hoc tenet Andre. de barulo. quem refert z sequitur ibi Barto. z Joan. de pla. et Jas. in. l. secunda. C. de iure emphy. col. lxxxvij. in
47 illa questio. an⁊ emphyteota teneatur ostendere titulum seu instrumentum emphyteoticum z dare copiam illius. z cuius illi non dicant: hoc ante eos tenuit Hostien. in. c. dilectus. ō. de offi. ordi. quē referunt z sequuntur Joan. and. z Ant. j. colum. z Frā cis. cardi. in. iij. nota. vide Speculū in titu. de iurisdi. om. iud. §. primo. versi. z scias qui pulchre loquitur. et in titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. lix. z. lxxvj. de quo meminit Alexan. in. l. si sic. §. si mihi. de lega. j. Vide etiam Bald. z Henri. in. c. si diligenti. de prescrip. z tex. z Inno. z alios. in. c. constitutus. de elect. Jas. in preludijs feudorum. xvij. col. hoc procedit respectu proprietatis rerum in quibus rex (sm cōmunem sententiam) non fundat intentionem suā: secus respectu iurisditionis in qua suam habet intentionē fundatam a iure: vt. ō. dictum est. ¶ Not. hoc z vi. legem regni in ordi. libr. iij. tit. xiij. l. fina. que videtur contrarium sentire cum dicit a vnque. sed pro eo qō hic dixi. vide l. regni. ot. lib. iij. titu. j. l. secunda. cogi
ta.] ADDJ Existis infertur q̄ si sacerdos vel prelatus possit prescribere in subditos alterius animarum curam. c. auditis. z. c. olim. ō. de prescript. debet tamē intelligi q̄ habeat sua cōcomitantia. nam cuz sit contra ius: vt. c. omnis vtriusq; sexus. oportet qō habeat titulum z bonam fidem: vel si non habet titulum quod sit tanti temporis. cuius memoria de contrario non existit: vt dicto capitulo primo. de prescript. lib. vj. ita vult Abb. post altos. in dicto capitulo omnis vtriusq; sexus. z ibi ego latissime scripsi in meis recollectis. allegando inter cetera. c. dudum. de decimis. z dictā l. regni ordinationum. libro secūdo ti. primo. l. iij. cuius pauloante memini. TJO.
¶ Cogitur ergo quis ostēdere quo titulo possideat alz poterit ea priuari vt ex predictis patet. et tenet
48 Bald. in. l. secunda. in. ij. col. C. quomodo z quando iud. dicens q̄ qui pretendit⁊ titulū in re aliena quā fatetur alienam: cogitur ostendere titulum sue possessionis sm eum: quem refert z sequitur aluarotus in. c. j. in prin. in fin. col. de controuer. inuestitu. facit quod voluit idem Bal. in. l. instrumenta colū. j. C. de fideicom. qō est valde signandum: quia noua consideratio. est ad dictam legē regni. ADDJ Ad cuius affirmationē facit qō vult Inno. in. c. licet causaz. de probationibus in verbo ex priuilegijs. in fine. et ibi recitat Bald. colum. iij. ad finem. vbi dicit Innocē. quod qui possidet iura in re aliena: tenetur probare titulum: et ita vult Innocentius. illud idem quod voluit Bald. in. l. ij. hic alleg. q̄uis Bald. de eo nō fuerit memor. de quo etiam per Archi. in. c. que contra morem. c. distin. z per Feli. in. d. c. licet. col. vij et Anch. in. c. ad decimas. de resti. spo. libr. vj. per illuz ter. TJO. ¶ Ex his concludo q̄ iudex ecclesiasticus qui ratione incidentie vel alz cognoscat de dote vel de alia causa contra laicum: non poterit eius personam vel bona capere: nisi tunc demum quando probauerit legitime hoc sibi licere ex priuilegio titulo vel prescriptione: et interim lite pendente priuabitur sua quasi possessione. Et sic defenditur lex
regni. de qua. ō. colum. cxcij. ver. et quib⁹. [alias fo. lxviij. col. iij. in prin.] ADDJ Adde predictis q̄ licet in prescribenda iurisditione: vel in prescribendis alijs iuribus regni aliquando requiratur tēpus centum annorum. aliquando tempus immemoriale: prout. ō. dictū est: procedit qñ directe prescribitur contra alium: secus si contra alium inferiorē cui rex iu
¶ risditionem vel alia iura concessit: vel ex prescriptione vel quouis alio modo sibi quesiuit. nam contra eum sufficit tēpus decē annoū cū titulo: vel triginta sine titulo. ita no. voluit Bart. in. l. si publicanus. §. fi. ff. de publi. refert et sequitur Abb. in. c. sup quibusdam j. de ver. sig. Idem tenet Salice. in. l. ve
51 rigalia. ō. de noua vec. impo. Firmanus in trac. gabellarum. parte. j. q. x. ad fi. et Jacobinus in trac. feudorum. in parte. et cum mero et mixto imperio. col. pe. ver. sed an ad acquirendū. vide etiā Bald. in. c. j. que sunt regalia. col. ij. vbi hoc limitat: vt per te videbis. vide etiā Abb. in. c. ad audientiā. de prescri. et ibi Feli. col. vij. Adde etiā q̄ in prescriptione immemoriali nō est necessarius titulus: vt aperte colligitur ex. l. j. §. ductus aque. ff. de aqua quo. et esti. z in dicto. c. super quibusdam. §. preterea. de ver. sig. z in. c. j. de prescr. lib. vj. per que iura: ita concludit Jo. de imo. in dicta lege si publicanus. §. fin. et sequunt
49 ibi moder. Adde similiter quod vbi vertitur dubitatio de⁊ iurisditione vel iuribus regalibus apud alium repertis rex est competens iudex in causa sua vt lege prorima. ff. de his que in test. delen. et. c. cum venissent. de iudi. etiam si prelatus vel alia persona ecclesiastica: imo ipsa ecclesia illa teneat: non enim poterit declinare regis iurisditionem: vt colligitur ex preallegata lege regni. ordi. libr. ij. titu. j. l. iij. et
1 sic firmat Oldra. consilio. lxxxiij. incip. an episcop⁹ qui mirabiliter loquitur. Cuius consilij recitat Albe. in aut. statuimus. C. de epi. et cle. columna. ij. ver.
2 sed licet verum. cuius meminit Fel. in. c. ecclesia sancte Marie. de consti. columna. vj. in fine. ver. in glo.
3 ij. tene hoc menit: q̄ facit ad multa. TJO. ¶ Unū
4 finaliter non est omittendum quod ad quēcunq; iu
5 dicem spectet cognitio cause dotalis: debz de ea pleno
10 narie⁊ cognoscere non summarie. vnde in ea est oferendus libellus z litis contesta. fienda z sententia ferenda in scriptis. sm Bar. Bal. Ang. Pau. Imol. et cōmuniter oēs in. l. j. ff. solu. ma. ad hoc bo. text. in
6 l. si cū dotē. §. eo autem tēpore. ibi lis contēst. eo. tit.
7 et in. l. iij. ibi more iudiciorum. z ibi Bal. C. de do. premiss. Bar. in. l. si constante. vj. q. iij. parte. ff. sol. matri.
8 Campetius in trac. de dote. j. parte. quest. lxxxvij. et
9 Bal. nouel. in suo trac. de dote. ix. parte. xij. speciali. non solum de iure ciuili: verūetiam de iure canonico. sm eos signanter Bal. Ange. Pau. in. d. l. j. ff. sol.
1 matr. z Anchara. in cle. dispendiosam. de iudi. q̄uis Card. in. d. cle. z Imo. z Ludo. ro. in. d. l. j. ff. so. ma. et in. d. l. si constante. in prin. eo. titu. contrarium teneant per tex. cum glo. in. d. cle. dispendiosam. ibi in matrimonijs. z eum quoquomodo tangentibus: sz dos dependet a matrimonio: vt. l. iij. ff. de iure dot. cum simi. ergo ꝛc. ¶ Sed istud forte procedet quando principaliter ageretur de matrimonio coram iudice ecclesiastico: z incidenter de dote quo casu etā super dote sicut super matrimonio summarie proce
deretur vt videtur sentire Bartol. in dicta. l. si constante. absurdum enim esset quod causa dotis principaliter intentata reciperet fomentum a natura accessorij. i. matrimonij. l. ex pupillari. ff. de vulga. z pupil. z not. gloss. in. l. pecus. C. de pact. alz sequeretur quod si filius tanq̄ natus ex legitimo matrimonio ab intestato peteret hereditatem paternam: quod hec causa tanq̄ tangens matrimonium: esset summarie cognoscenda contra not. per gloss. in. d. cle. dispendio. in versi. matrimonijs. z in hanc sententiam inclinat Bald. in. l. final. C. de senten. que sine certa quantita. profe. ¶ Fatentur tamen omnes predicti quod in dilationibus dandis: debet iudex⁊ abbreuiare: vt causa celeriter expediatur sicut in causis alimentorum: vt habetur in. l. ij. ff. de re iudica. z in l. si quis a liberis. §. si vel parens. ff. de lib. agnoscē. dos autem z alimenta procedunt a pari. vt dictum est. Et hoc non solum quando iuuenis mulier forte vidua peteret dotem: z vellet se renubere: quod est verisimile. quia esset iuuenis: z sic esset periculum: quia difficile repumere iuueniles calores: vt. l. fina. §. filia autem. C. de bo. que lib. Uerūetiam quando vir ageret ad dotem promissam pro supportandis oneribus matrimonij. z sic pro alimentanda vxore z sua familia secundum bal. nouel. vbi. ō. Subdit⁹ tamen ille quod propter hoc nō debent omitti in hac causa probationes legitime. z plene sm Bar. z docto. in. d. l. j. ff. solu. ma. quod procedit qñ verteretur plenum preiudicium: vt esset qñ ageretur contra virum vel eius heredes soluto matrimonio. vel contra tertium possessorem: secus si ex causa inopie: vt dictum est. ō. co. lxxx. ver. fateor.

¶ Maritus an possit expellere vxorē propter nō solutam dotem.

Dos ab extraneo promissa si nō soluitur potest maritus alimenta denegare vxori z a se illam expellere q̄uis maritus sit diues.

Dos est proprium matrimonium mulieris.

Expellens personā non dz habere eius bona.

Uxorem sine dote ducta dz maritus alimentare: z affectione maritali tractare.

Uxor potest licite a marito fugere si maritus eam acriter verberaret nec tenetur ad eū redire nisi sufficiens securitas sibi detur. z idē si concubinā ducebat ad domum.

Uxor fugiens a domo viri redditur de adulterio suspecta.

Argumentū a cōiter accidentib⁹ transfert onus probandi contra aduersarium.

Delicta non presumuntur nisi pbentur.

Tertio sequitur in textu dict⁹

R. exceptionē opposuit ptra ipsuz qō⁊ vxorē suaz a se expulerat. dicit Uincētius z approbat Bernard⁹ qō nō debebat audiri iste. h. nisi pri⁹ restitueret vxorez spoliatā vt in. c. cū dilect⁹. z. c. fi. ō. de ordi. cogni. z in. c. ex conquestione. de resti. spol. Jnn. dicit q̄ hec erat sufficiēs exceptio: q̄ si eā nō sustētabat: dotem habere nō dz q̄ de dote dz marit⁹ vxorē sustētare: vt in. l. examino. ff. isto ti. z. l. pro oneribus. C. de iure dotiū. Subdit do. Jnn. q̄ lz dict⁹ magister. R. istaz exceptionē opposuit: nō tñ erat vera. Card. in. iij.

oppositione dicit quod vtrum exceptio esset vera vel nemo colligitur ex litera: sed presupposito quod vera esset non competebat nisi muliert spoliate: vt d.c.cum dilectus.et.c.fi.de ordi.co.Hostien.dicit q hec exceptio efficax erat et vera: vt apparet ex sententia iudicum delegatorum per quam precepertt dicto.h quod vxorem suam reciperet. ergo erat expulsa: alioquin frustra precipierent iudices quod reciperetur: sed magister non poterat illud opponere: qi si vxor spoliata erat non propterea magister poterat dicere se expoliatum. Unde cum ipse proprio nomine conueniatur ex vi promissionis facte: quia forte promisit dotem de expoliatione mulieris non poterat excipere cum necratione mulieris cõuentatur: et maxime cum idem magister occasionem dederit spoliationi: quia noluit soluere dotem quã promisit nec habebat vir aliunde: vnde aleret mulierẽ sic coactus est ipsam abiicere propter nimiam penume necessitatem: ideo ipse magister videtur ipsam potius expoliasse. ar.l.qui occidit.ff.ad.l.aquili. et c.fi.j.de miu.et.c.pasce.et.c.non satis.lxxxvj. dist. finaliter dicit Hostien. quod expulit vxorem: quia nõ reddebatur ei dos et paratus erat ipsam recipere dummodo ei dos redderetur. ita quieuit Hostien. quem simpliciter refert et sequitur Joan. andre. et cum eo transeunt Collectarius Ant. et Abb. ¶ Ex his et ex ter. colligit abb. ar. optimum quod potest maritus expellere vxorem si dos sibi promissa non soluitur: nam vt apparet ex predictis iste.h. expulit vxorem: quia dos promissa non soluebatur. Ad hoc allegat et cõmendat istum text. Joan. de plateis. in §. fuerat ante insti. de act. in. iij. col. et ibi Jas. xxxiij. colum. ¶ Contrarium tamen tenet hic Car. in iiij. opp. dicens quod vir non potest expellere vxorem suam a se propter dotem non solutam: quia hec causa non reperitur approbata a iure. ff. titu. prox. c. porro. nec debet maritus ius sibi dicere: vt lege vnica. C. ne quis in sua causa ius sibi dicat. et. c. cum venisset. ff. de iud. idem tenet Bald. nouellus in tractatu dotium. vj. parte. xliij puulegio. iij. colum. ¶ Sed ego teneo primum: scilicet quod possit maritus expellere vxorem propter dotem non solutam et allego gl. singularem de qua do. Abb. non fuit memor in auten. de non eligen. secun. nub. § fi. ver. onera. colum. j. que expresse hoc voluit: et ad hoc eam allegat et commendat Jo. de pla in. d. § fuerat ante. iij. co. et ibi Jas. xxxiij. col. et Bal. in. c quemadmodum. ff. de iureiu. pe. col. et in. l quod in vxorem. C. de nego. gest et in. l. fi. C. ad Velleia. et in. l. fi. C. de sen. que sine cer. quanti. profe. circa fi. et in. l. si donaturus. ff. de cõdi. ob causam. et Abb. consi. lxxxv. ij. col. in prin. in ij. vol. Ludo. consi. ccccxvij. j. colum. Vital. in li. clausularum. char. cccxx. in fi. als in clausula an possit renuntiari iuri alimentorum. x. col. in fin. ADDJ Vide Andre. sicu. in. c. iurauit. de probatio. colum. vj. versi. in quantum dixit Bald. vbi multa allegat que per te videas TJO ¶ Ad hoc est ter. valde sing. in. l. fi. C. ad Velleia. vbi litera dicit generaliter sancimus: vt si quis maior viginti quinq; annis siue masculus siue femina dotẽ pollicitus sit vel spoponderit pro qualibet muliere cum qua matrimonium licitum est contrahere: omnimodo cõpellatur suam sponsionẽ adimplere. nec enim serendũ est quasi casu fortuito interueniente mulierem fieri indotatam: et sic a marito forsitã repelli et distrahi matrimoniũ. Pondero ter. in eo q dicit: et sic a marito forsan repelli. probat enim q propter dotem nõ solutam vir potest repellere vxorem a domo sua. et ad hoc eum not. ibi Bald. Cuius ratio est. fm eum: quia non tenetur maritus dare vxori victum nisi habeat dotes promissam. facit ter. cum glo. in. d. auten. de non eligen. secundo nub. §. fina. colum. j. quia de dote tenetur vir sustentare onera matrimonij. vt. l. si cum dotem. §. finautẽ in seuissimo. ff. solu. mat. et. l. pro oneribus. C. de iur. dot. et. c. salubriter. j. de vsur. non enim cogitur maritus vxorẽ indotatam habere: vt. d. l. si donaturus. §. j. ff. de condi. ob can. In quibus quidem oneribus veniunt nõ solum alimẽta vxori prestanda: sed etiam seruientibus vxori vt voluit glos. not. in. d. auten. de non eligen. secundo nub. §. fi. ver. onera. quam multũ cõmendat Bar. ibi dicens eam perpetuo memorie tenendam, si autẽ ista onera vir maritus subire ex dote: et dos promissa sibi nõ redditur merito hec onera recusare poterit: ex quo non habet vnde eam sustineat. ¶ Et hoc non solũ quãdo nihil penitus de dote solutum est marito: sed etiã si pars dotis soluatur non tamen tota dos. nam et tunc non tenetur maritus eam alere: ita voluit bal. in. l. insulã. §. vsuras. ff. sol. ma. quem refert et sequit ibi Pau. de cast. et bene facit ad hoc ter. in. l. iulian. §. offerri. ff. de ac. emp. vbi dicit quod tunc emptor potest agere actione ex empto quando totum pretium soluit. ¶ Et per ista fuit alias decisum in contingẽtia facti cui quedã vidua vt haberet virum pulchrũ et inuenẽ promisisset oia bona sua in dotem asserendo ascẽdere ad valorem duorum multũ ducatorum: postea (cõtracto matrimonio) vir comperit hereditatẽ patruam illius mulieris magna ere alieno pressam: adeo q vir ascẽderet ad trecẽtos: certũ est enim q propter huiusmodi dolũ matrimonium rescindi non potest: dederit causam contractui. cũ matrimonium sit spuale et sacramentale vt per glo. in. c. veniens de transac. ideo non potest retractari ratiõe delicti cõmissi: etiã per restitutionẽ in integ. ratione minoris etatis: vt no. gl. et ibi doc. in. c. ex parte de reiu. spol. et in lege ait pretor. in prin. et ibi Barto. ff. de minor. et per consequens valida remanet dotis constitutio. nec potest mulier se iuuare beneficio ne conueniatur vltra q̃ facere pot. de quo in. l. maritum. ff. soluto ma. cum simi. ex quo sic scienter et dolose promisit talem dotem per ter. sing. in. l. pe. ff. de iure dotium cum tale beneficium perdatur propter dolũ: vt. l. etiã §. ij. ff. so. ma. et ideo si integram dotẽ quã promisit nõ soluat: poterit a marito expelli a domo. ita dixit Bal. nouel. in tractatu dotium. vj. parte. xliij. principio. colum. cum se. Subdit tamẽ q de iure canonico non posset expellere quod admitterem si mulier nulla alia bona haberet vnde possit integram dotẽ soluere. ADDJ Ex istis similiter infertur ad dubiũ de facto contingens. Titius indurit me dolo: malo q̃ acciperẽ eius filiam in vxorẽ promittẽs intentiõe non adimplẽdi q eã institueret heredem cũ aliis filiabus equali portione: vel quod eã melioraret in tertia et quinta parte bonorũ suorũ: quod

tamen non fecit: an valebit matrimonium. videbat q̃ non per iam dicta. sed in contrarium est veritas valet quidem matrimonium quia dolus non officit matrimonio quominus valeat. gloss. in. l. a diuo pio ff. de rit. nup. et in. c. fi. rr. q. iij. et in. c. pe. gloss. fina. de his que vi metusue causa fiunt. et ibi not. Abb. per quam dicit ibi Jo. de imo. quod si mulier dolo sua fit viro quod eam duceret in vxorem asserens se habere amplas facultates quas non habebat iste dolus nihil matrimonio officit: de quo late scripsi in. d. c. pe. in meis recollectis. et socer non tenetur pactum seruare. l. pactum quod dotali. C. de pac. per quam legem ita dicit Bald. in. l. cum archimedoram. C. vt in pof. leg. colũ. fi. ver. vlterius q̃ro et no. hanc decisionem Bald. cuius contrarium statutum est per. l. regni in curijs taurinis. l. xxij. et vi. que ibi latissime scripsi. Idem sentit Albericus in. l. fin. pe. col. C. de pac. et ibi Joã. marie sequitur Jas. in. §. actionum. insti. de act. col. xj. et in. l. pacta nouissima pe. colum. C. de pac. vbi rogo videas aliqua similia. Sed contra videt sentire in lege sicut in fin. C. de actionibus et obligationibus. pro quo facit text. cum gloss. in. c. fi. rr. q. iij. vide Anto. de but. in. c. dilecti de empt. et ven. col. xvij. TJO. Ista tamen debent intelligi quãdo dos fuit promissa ab vxore vel eius patre. Secus tamen si ab extraneo idest ab eo qui nõ habet mulierem in potestate. Nam iste dicitur extraneus quo ad hoc vt. l. vnica. §. extraneum. C. de rei vxo. act. tunc enim poterit maritus denegare alimenta vxori. vel illam a se expellere propter dotem non solutam: sed debet agere contra extraneum vt dotem sibi tradat. arg. l. si extraneus. ff. de iure do. ita dixit Abb in presenti quod temperat ipse nisi maritus esset pauper et non haberet vnde onera matrimonii subiret: prout erat. h. de quo loquitur iste textus. ¶ Reperio tamen q Saly. in. d. l. quod in vxorem in fi. C. de nego. gest. Videtur indistincte contrarius tenere. dicit enim quod quando vxor non est in seruitio viri culpa vxoris: non tenetur vir eam alere. arg. ter. in. l. si ea conditione. C. de cõdi. infer. et. d. l. iulianus. § offerri. ff. de act. emp. dicitur autem culpa vxoris interuenisse: si propter dotem quam ipsa promisit et non soluit hoc euenit: vt. d. auc. de nõ eligẽ. secundo nub. § illud in fi. Idez dicit si pater vel frater dotẽ promiserit. participant effi ista a iure scz qõ mulier dotem promiserit vel pater vel extraneus vt probat ter. in. d. §. illud quoq; vtroq; enim casu dos est mulieris: et datur ad onera matrimonii sustentãda. Et ita in effectu concludit Saly quod modo sit promissa dos ab vxore vel a patre vel ab extraneo si nõ soluatur poterit maritus alimenta denegare: et a se vxorem expellere. ¶ Et pro hoc videtur hic ter. secundum intellectum Jo. an. Nam dicit quod forte vxor istius. h. erat concubina istius magistri B. promittentis dotem et sic dos erat promissa ab extraneo. sed nihilominus: quia non soluebatur ei: expulit a se vxorem. ¶ Nec facit Salt. differẽtia an maritus sit dives vel pauper prout faciebat Abb. motus per istum text. cum dicit pro. h. paupere. ad quem faciliter potest rñderi quia paupertas isti. h non ponderat in pñti cõtũ ad hoc q rõne illi possit expellere vxorẽ a se propter dotẽ nõ solutã sed solum ad hoc quod posset ipsum magistrum coram ecclesiastico iudice trahere: vt. ẽ. dictum est. ¶ Vel aliter q̃uis iste. h. diceret se pauperem: in veritate pauper non erat: sed forte dixit se pauperem vt a papa facilius literas obtineret. ¶ Vel forte verbum pauper erat cognomẽ vt late in superioribus dictũ est. ¶ Et ita concludo tenendo cum Sal. contra Abb. quod si dos promissa ab extraneo nõ soluitur: potest maritus denegare alimenta vxori et a se illam expellere q̃uis maritus sit dives. ¶ Ampliari possunt p̃dicta vt maritus propter dotem sibi promissam non solutam possit alimenta denegare vxori et a se illam expellere: et ea expulsa: nihilominus poterit agere ad dotem sibi promissam. et quo paratum se reddit soluta dote vxorem reassumere. hoc probat singulariter iste text. et sentit Host. in presenti cuius dicit quod iste. h. petebat dotem vxoris quam a se expulerat propter dotẽ nõ solutam: nec obstabat sibi quod vxorem a se expulerat: quia paratus vxorem reassumere soluta sibi dote. ¶ Et quod plus est nõ solum poterit maritus hoc casu petere dotem promissam: sed etiam aliquid vltra propter moram dotis promisse non solute vt. c. salubriter. j. de vsu. de quo late et singulariter per doc. signãter per Ang. et Jas. in. §. fuerat ante. insti. de act. et per Ludo. cõsi. ccccxvij. ñ. co. ver. ij. videndũ. vbi vide ad saturitatem. Si autem maritus consecutus fuit dotem et vxorem reassumpsit et expulit tenetur restituere dotem vxori, ita not. dixit Bald. in dicta lege finali in fin. C. de senten. que sine cer. quan. et in. c. ex parte. ij. colum. §. de consue. quia dos † est propinium patrimonium mulieris: et ea viuere debet. vt. l. iij. §. fi vtrum. ff. de minor. et tunc demum commodũ dotis spectat ad virũ qñ sustinet onera matrimonij: vt est ter. no. in. l. insulam. §. vsuras ff. sol. matri. et in. l. fi. in prin. ff. de doli excep. cũ autem vxore expulsa presertim sine causa vir non sustineat onera matrimonij: ergo non dz habere commodum dotis. ita firmat Bal. vbi. §. de quo meminit Alex. in. l. ij. in princ. ff. so. ma. et Bartho. fozi. ibi. iiij. col. in fin. ver. item limita. qui pro hoc adducit Jo. an. in spe. ti. de dote post diuor. resti. §. fi. vj. col. ver. secunda quesito. vbi dicit qõ si vxor non vult participare cum marito excõicato potest dotẽ repetere: vt dixi. §. ver. idem forsan. cum sequen. ergo fortius qñ est expulsa seuitia viri. Item maritus nõ debet fructus lucrari ex quo pietatis officiũ non implet. imo tenetur restituere fructus quos expulsa vxore recipit. sẽm Bal. in rub. C. de priui. do. Item si mulier expulsa seorsum habitat a marito potest ab eo expensas repetere: vt voluit gloss. in. c. significasti. §. de diuor. Bald. in. l. j. C. de lega. et in. l. quod in vxorem. C. de nego. gest. ex quibus patet q vxor expulsa merito petit dotem vt dicebat Bald. vbi. §. et idem sentit Paul. de cast. in. l. viro atq; vxore. in prin. ff. solu. matrimo. et in. l. cum mulier. la. j. prope fi. eo. titul. bene facit ter. zq̃ tibi no. in. c. vnico. j. de infan. laugui. et expo. et in. l. ij. et iij. C. de lati. liber. tol. vnde fuit sumpta lex regni folo legum. lib. iiij. ti. xxiij. l. j. que iura volunt q dominus qui seruum egrum omni auxilio destitutum expulit de domo sua perdit dominiũ quod in eo habet: et seruus efficitur liber et cuius roma-

Universidad de Deusto Biblioteca

uus. ¶Et ex illo text.nota.ibi Bald.quod qui ,expulit ꝑsonā non debet habere eius bona:ex quo infert quod si monasterium expulit monachum de monasterio teneꝫ assignare dona:vt in auꝯ. de san. epi.§.antepe.colla.ix.ꝛ glo.in.d.c.vnico in fi. ¶Ex quo etiam infert quod si vir expellit vxorem sine cā debet perdere lucrum dotis[vide glo.fo.ll.li.iij.ti. de las arras.l.fi.glo.fi. Jar.l.si ab hostibus §.si vir. ff.so.ma.vbi de hoc meminit Aler.j. colum ꝛ Joā. de ana.in.d.c.vnico.iiij colum.Et ita sentit quod si vxor sic expulsa moriatur non succedit ei per tituluꝫ vnde vir ꝛ vxor.Hoc idem voluerunt Cyn. et Fulgo.in l.j.C.vnde vir ꝛ vxor.ꝛin.d.l.quod in vxorē. C.de neg.gest.vbi per illum text.dicebat no. Bal.q̄ maritus tenetur subuenire vxori in alimentis ꝛ me dicinis:ꝛ in omnibus necessarijs:quia tenetur onera matrimonij subire ꝛ si non subijt:tunc perdit lucrum dotis ex statuto perueniens. Idem in effectu voluit idem Bal.in auꝯ. dos data.C.de dona. ante nup.vbi dicit quod si maritus denegat vxori alimē ta prestare lucro dotis.q̄ dictum multum extollit Pau.de ca.in.d.l.si ab hostibus.ad fi.ff.sol. matri. ¶Ex quo dicit se dixisse in contingentia facti quod si maritus expulit vxorem vel se absentauit ꝛ de alimentis sibi non prouidit:mortua est mulier marito non sustinente onera matrimonij:non debet dotem lucrari ex forma statuti.ar.d.l.si ab hostibus:ꝛ lege necare.ff.de libe.agno.quod dicit esse quotidianuꝫ et menti tenenduꝫ.Unde ad ꝓpositus maritus qui sine causa a se vxorem expulit necdum non lucrabi- tur dotem soluto matrimonio:sed et matrimonio constante tenebitur dotem vxori expulse restituere: ne ex sua malitia commodum reportet. ¶Fateor tamen quod Jo.an.in.addi.ad spec.in titu.de dote post dnor.resti.in.§.j.in addi.que incipit dixit Odo. videtur sentire quod nisi ab initio constitutionis do tis conuentum esset vt in casu talis expulsionis sine causa:maritus restituat dotem mulieri:non tenebi tur ad eius restitutionem secunduꝫ Joan.andreaꝫ cuius autoritas in iudicando ꝛ consulendo non pa rum viget:maxime hodie cum lex regni in materia canonica eius opinionem aliorum opinioni prefe- rat.Presertim quia licet hoc casu vir non alat vxorē tamen alit se ꝛ liberos et dos debet esse perpetuo apud maritum vt dicit text.in.l.j.ff.de iure do.Et sic redditur dubia decisio Bald.et sequacium.ꝛ de ea dubitauit Aler.de imo.in.l.ij.iij.co.in fi.ff so.ma.et in.d.l. si ab hostibus.ij.col.eod.tit.quia cum dispositio illius legis si ab hostibus:sit penalis non debet extendi:vt regula odia.cum concor. de regu. iur.li. vi.quia de lucro ex cā onerosa procedente:idē dz iu dicari quod ex causa mere onerosa:vt est glo.nota. iuncto text.in.l.si donaturus.§.fi.ff.de condi.ob cau sam.Subdit tamen quod neminem inueni contra dicentem Bald.aut concordantem cum ipso,ideo in iudicādo magna esset eius autoritas. ¶Ego ve ro reperio Pau.de cast.consilio.cxcij.penul.colum. incipi.viso libello. qui expresse tenet contra Bald. in.d.legē si.cuius de eo non faciat mentionem.dicit enim q̄ nō est verum quod maritus non sustinens onera matrimonij:teneatur restituere dotem.Quia mino nec integros fructus dotis tam perceptos. Quid enim si dos esset;multum ampla cuius fructꝰ sufficerent ad alendum tam virum q̄ vxorem ꝓpter hoc ipse quod vxor statim separate sine sui culpa a viro:teneatur vir soluꝫ ministrare expensas neces- sarias:vt lege si cum dotem.§.si autem in seuissimo ff.so ma.resi.duū vero retinere possit.q̄ ꝓpter ecō tra si fructꝰ dotis nō sufficeret:imo etiā si nulla esset dos:teneretur tamen vir prestare integra alimēta si vxor sine sui culpa non esset in seruitio viri:vt no. in.d.l.q̄ in vxorem.C.de neg.gest.per Ly. ergo et si fructus excedant alimenta:super fiuū debet apud ipsum manere etiam si sine culpa vxor stet separata a viro.vt contrarium eadem sit disciplina:vt lege fi.de lega.iij.Et subdit Pau.quod non reperit ali- quid expressum in contrarium. ergo standum erit simpliciter dictis doctorum qui dicunt ipsum tene- ri ad alimenta non plus. ¶Necobstat secundum eum.d.l.insulam.§.vsuras.ff.soluto ma.ꝛ.l.fin.ff.de dō.exce.quia fatetur ipse q̄ maritus qui non sustī- net onera non potest petere fructus dotis non rece ptemon receptos non teneretur restituere sed sola alimenta prestare.Sicut in simili dicimus q̄ si in tentatur remedium.d.l.vbi ad huc.C.de iure do. nō debent peti integri fructus dotis:seu integrū emo lumentum:quia quod superest vltra alimenta vxo ris:pertinet ad virum:vt not.Bar.in.d.l.si constan te.fi.col.ver.vij.quero.ita queuit Pau.in.d.consil. qui satis pulchre ꝛ subtiliter loquit. ¶Sed in hoc vltimo cum dicit quod maritus non tenetur resti tuere fructꝰ dotis receptos q̄uis non sustineat one ra matrimonij:tenet contra Bald. de quo ipse non fuit memor in rub.C.de pactis.do.prima columna vbi formaliter inquit quod si maritus non subijt onera matrimonij tenetur restituere fructus dotis quos expulsa vxor recedit quod est valde notādū ꝛ hanc opi.tanq̄ humaniorem ꝛ magis equam ex multeribus fauentes sequor.quia in diuersitate opi nionum tenenda ꝛ sequenda est humanior.vt pro bat tex.ꝛ ibi no.abb.in.c.ij.de cogna.spi.ꝛ text.in.l. cum antiquitas.C.de vsu ꝛ ha.ꝛ in.l. fina.C.qui bo. ce.pos.Item ista opi.est fauorabilior dott. et ideo sequenda:vt supra dixi.est bo.text.in lege in am biguis.ff.de iure do.iuncta.l.j. ff.soluto matri. vbi hec no.Dy.Bar.ꝛ alij dicentes in dubio iudicādū pro dote:de quo late per Bald.nouellum in tracta- tu dotis.ix.parte.in pun.est bo.tex.in.c.fi.ꝛ dere in di.maxime q̄ bal.ꝛ ꝓdicti aperte hoc dicūt ꝛ Jo. an.non ita aperte nec ita clare sed confuse ꝛ nullum allegat fundamentū.vnde q̄uis cautum sit a prin cipio q̄ si dos constituitur pascisci vt si maritus vxo rem expellat debeat dotem restituere:non tñ pro pterea negat quin etiā nō apposito pacto vxore ex pulsa dos restituenda sit vt apparet ex ꝓdictis. Re stituet ergo maritꝰ dotē vxori q̄ sine causa a se expu lit cū fructibus quos(expulsa vxore)recepit. ¶Si autem vxor dotem non habeat vir qui sine causa eā expulit reddet vxori quartam partē bonorum suo rum ipsius viri.vt probat text.in.l.fin.C. de repu.et clarius in auꝯ.de nup.§.sic tracꝫ colla.iij.ꝛ in auꝯ. qui.mo.ma.effic.legi.§.quoniam autem interpell a tionibus.colla.vj.ꝛ in auꝯ. vt lice.ma. ꝛ aute.§.quia vero legem.coll.viij.tenet Bald.hoc multum com

mendans in.c.j.§.fi.in fi.de inuesti.de re alie.fac.li. feudorum de quo videas rogo Fran.de pepis in re pertione auꝯ. preterea.iiij.col.C.vnde vir ꝛ vxor. Ra tio potest esse quia ꝛ maritus affectione maritali de bet vxorem tractare ꝛ cohabitare cum ea.ADDJ Ipsamq̄ sine dote ductam alimentare secundum Rofre.fo.ccrij.in pun.alias in quarta parte sub tit. de offi.iudi.quo petuntur alimenta.colum.ij. Idem vult Inno.hic.quem alij sequuntur.Bal.in marga- rita.in parte maritꝰ.ver.j.ꝛ in addi.ad spe.ti.qui fi. sint legi.ver.vxor.idem concluditur in decisionib⁹ Tholosanis.q.lxxxvij.faciunt no.in.l.pro oneribus C.de iure do.ꝛ in.c.salubriter.de vsur. TJO. Non ergo,debet sine causa ipsam expellere: vt hic dici- tur. ¶Quimmo si eam sibi cohabitantem acriter verberaret licitum ꝛ esset vxori fugere:vt in auꝯ.de nup.§.si quis vtitur.alias.§.mittiores. coll.iij. et in auꝯ.vt li.ma.ꝛ aute.§.si quis autem.coll.viij.glo.in c.litteras.in ver. sufficiens securitas.ff.de resti. spo. c.litteras.nec tenetur ad maritum redire nisi suffi ciens securitas sib. detur:vt dicit textus in.d.c.lite ras.in fin.Idem si concubinam adducebat ad do mum.nam tunc vxor potest ab eo recedere nec tene tur ad eum redire nisi vir caueat de expellendo cō cubinam.quia non bene conueniunt nec in vno lec to morantur vxor ꝛ ꝓcubina.ita no.dicit Bal.in.c. j§.vt lite non conte.j.colū.in fi.refert ꝛ commendat Alexādrinus in.c.ex parte.de spōsa.in fi.bene facit tex.in.l.consensu.C de repu.ibi;cum impudicis mu lieribus.quod maxime etiam castas exasperat.di ci super rubrica. ADDJ §.iiij.in fi.ver.ꝛ hinc est ꝛ j.§.xxj.post prin.ver.unde est quod sicut.TJO. Imo tenetur maritus hoc casu ipsam alimenta re extra domum mariti secundum Cy.ꝛ alios in.d. l.quod in vxorem.C.de nego.gest.Dyn. in.l.j.C.de leg.ꝛ ibi Bal.ij.col.in fi.ADDJ Idem concludi tur in decisionibus Tholosanis.q.lxxxvij. TJO. ¶Ex istis infertur no.limitatio ad.d.l. consensu.C. de repu.vbi dicitur q̄ ꝛ vxor fugiens a domo viri redditur de adulterio suspecta:nam debet intelligi nisi vir fuerit causa fuge ipsam male tractando acri ter verberando; vel alias quia tunc habetur acsi ipse expulisset sine causa quo casu non potest ꝓpter hoc repudium mittere,vt ibi no.est text.in auꝯ.vt li. ma.ꝛ quie.§.quia vero plurimas.in fiñ.ver. si ergo contigerit. ADDJ Uxor enim vel seruus qui ma le tractantur a marito vel domino cōsequuntur ius recedendi ab eo.ar.l.si dominus.§.dominorum.ff. de his qui sunt sui vel alie.iu.vbi hoc colligit Bal. in prin. TJO. ¶Imo plus in contingentia facti consuluit anc.cōsi.ccccxcv.ꝛ refert ang.in tracta.ma leficiorum,in parte che me hay adulterato.ix.colū. pio vxore cuiusdam;quam maritus acriter verbera bat et propterea aufugit et venit ferrariam: maritꝰ habitans bononi,accusauit ipsam de furto ꝛ adulte rio.consuluit maritū non esse admittendum;et po sito quod admitteretur:deberet interim ipsam ali re.secundum Od.consilio.clxviij.vt refert Angel. vbi.§.imo et sumptus facere si ipsa non habet aliū de.glo.no,in l.fi.in ver.potest.C.de or.cog.Imo.ꝛ Bar.in presenti.Abb.in.c.ex parte.in fin.j.de accu. vxorem enim acriter verberare non licet etiam cuꝫ causa:vt dicit glo.no.in.c.sicut alterius.viij.q.j. mo derate tamen sic ꝰm Archi.ibi.ꝛ Abb.in.c.de fo.cō pe.vbi inter cetera dicit q̄ non potest eam include re vel vinculare.contrarium tamen tenet gloss.in.c. quemadmodum.§.de iureur.in finalibus verbis. ADDJ Sed occurrit pulchra dubitatio. Si vxor reperiatur extra domum mariti:an ipsa teneatur ꝓ bare mariti seuitiam: vel maritus quod eam bene tractabat:dicas quod ipsa mariti seuitiam probare debet:sicut in simili decidit Anch.consi.ccxlvj.incī. super primo quesito dicens quod si maritus lega- uit alimenta vxori si cum heredib⁹ suis habitaue- rit:ꝛ mulier nō habitat cum eis:debet causam pro bare:alias non dantur sibi alimenta extra domum nisi culpam heredum probet secundum eum:quem refert ꝛ sequitur Jaſ.in.l diuortio.iij.col.ff.sol.ma. ꝛ hoc suadet ratio:quia cum vxor teneatur viro co habitare:vt in rubri.late dixi.cū maritus habet ꝓ sumptionem pro se.locus ꝛ enim a cōiter accidenti- bus transfert onus probandi contra aduersarium. glo.in.l.nec natales.C.de proba.facit.c.j.de cle.non resi den. Item verberare acriter vxorem est delictum:ideoq̄ prohibitum.c.litteras.de resti. spo.l.j. C.de emenda.propinquo. ꝛ delicta autem non ꝓ sumuntur nisi probentur.l.merito,ff.pro socio,c. di lecti.de accusa.ergo ꝛc.TJO.

☞ Dote promissa marito non soluta poterit maritus eam expellere ꝛ sibi alimenta denegare:sed si eam apud se retinuit:repetere non poterit alimēta. Maritus qui alimentauit vxorē indotatā ꝓpter do tem non solutam non pōt alimēta postea repetere. Maritus potest petere interesse,ratione dotis pro- misse non solute.

Dūtamen quo ad predicta non est omittendum quod licet ꝛ maritus cui pro- missa fuit dos non teneatur vxorem alere ꝛ potit il lam a domo expellere si dos sibi promissa non so luatur.Si tamen maritus duxit vxorez promissa sibi certa dote que non fuit soluta;ꝛ simpliciter vxo- rem alimentauit non poterit postea alimenta repe tere ab ipsa vxore vel eius patre vel ab alio quocūq̄ dotem promittente,ita consuluit Abb. in contin gentia facti.consilio.lxxxv.incip.facti contingentia in secundo volumine et Ludo.consilio. ccccxcvij j. colū,quia ex quo non abstinuit ab obsequio vxoris; imo eam iugiter in suo habuit seruitio:tenetur eam alimentare;vt expresse firmat Bart.in.d.l. quod in vxorem.C.de neg.gest.facit text.in lege sicut.ff. de ope.libe.et in.l.serui.§.quas ipēsas.ff.de edi. edic. et in.l,sed et si quid.§.sufficienter.ff.de vsufruc.et in lege in rebus.ff.commo. vbi dicitur quod tenetur quis naturali ratione alimenta ꝛ necessaria presta re:ergo seruo vel alteri persone quam quis habet in suo seruitio.fortius ergo tenebitur maritus vxo rem alere:quamuis esset indotata: ex quo eam in suo habet obsequio.que quidem alimenta repete re non poterit: quia propter affectionem coniugas lem videtur sibi donasse etiam in casu in quo potui set repetere ex quo non fuit de contrario protesta tus:vt videtur text.in.d.l.quod in vxorem. ¶Et be-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne facit text. in lege si paterno affectu. eodem titulo vbi certo casu vitricus gratis videtur alimentare priuignum: ex quo de contrario non fuit protestat? fortius ergo hoc erit dicendum in vroze: maxime si non habebat vnde se aleret. Nam in defectum dotis et patrimonij tenetur maritus ex debito coniugali alere vroz̃: vt voluit Innocen. in presenti. cui? dictum ad hoc quotidie allegatur. et not. glo. bart. et alij in dicta lege si cum dotem. §. finautem in fe uti ssimo. ff. soluto matrimonio. facit text. in lege qō si nulla. ff. de relig. z sump. fune. vbi dicitur quod si nulla dos sit: maritus tamen tenetur ad sumptus funeris vroris contribuere cum aliunde non sepeli tur ne infamia eius videatur quod vroz insepulta sit. ita igitur dicendum erit in casu nostro quod ex quo maritus vroz̃em in suo seruitio tenuit sine do te: debuit eam alere ne eius iniuria esse videatur si fame pereat. Si autem tenetur eam alere ergo post ea non poterit alimenta repetere. ¶ Ad idem facit text. in l. nam z si maritus. ff. de condi. inde. vbi dicitur quod licet maritus non condẽnetur vltra q̃ facere potest: si tamen fuit condemnatus z soluit repetere non potest. Idem dixit gloss. in c. j. §. eo. alle gando illum text. ergo idem in casu nostro. ¶ Ad idem text. melioz de iure in l. vir vsuras. ff. isto titu. 3 vbi est casus singularis quod si maritus stipulatus est ab vroze sua vsuras pro dote: z eas non petierit: z per omne tẽp? matrimonij eam et eius familiam aliut titulo donationi 3: videntur remisse. per quem text. dicebat ibi Barto quod si maritus in vita sua non petijt ab vroze vsuras dotis donare videtur que donatio morte donatoris confirmatur: quod est notandum. ¶ Ad idem facit tex. sing. in l. cum quidam. §. diuus pius. ff. de vsu. vbi litera dicit. Diuus pius. ita rescripsit parum iuste preteritas vsuras pe tis quas. omisisse te longi temporis interuallum in dicat qui eas a debitore tuo vt gratior apud eum videlicet esses petendas non putasti. per quem tex. mirabiliter dicit Bald. in quodam suo breui consi lio. quod incipit: in christi nomine amen. Biennuz a die ductionis puelle ꝛc. quod vsure seu alimenta ꝓdote non soluta marito debentur post biẽnium a die ductionis mulieris ad domũ mariti z non ante: quoniam per lapsum biennij contrahitur mora irre gularis: vt l. fi. § preterea. C. de iure do. Si tamẽ ma ritus longo tempoz puta decem annis stetit quod vsuras vel alimenta predicta non petijt: presumun tur remisse adeo quod tempore preterito peti non possunt. de quo dicto faciunt festum solenne docto res moderni signãter Ange. de are. et Jaſ. in. §. fue rat ante. insti. de act. et Ludo. consilio. cccccxvij. v. columna. ver. ij. tamen vbi videas de eius veritate per quod si verum esset: posset mirabiliter limitari capitulo salubriter. j. de vsur. communiter tamen do ctores predicti damnant istud consilium Bald. vt ibi latissime per eos. Concludamus igitur ex pre
2 dictis quod maritus qui alimentauit † vroz̃em in dotatam propter dotem non solutam non potest alimenta postea repetere. ex quo ipsam habuit in suo seruitio. ¶ Idem dicas tu si non sit in mariti seruitio ex ipsius mariti culpa. puta propter insup portabilem eius seuitiam. quo casu licita est ab eo separatio. vt in capitulo literas. ad finem. ſ. de desponſ. Nam et tunc debentur vroni alimenta ex quo non stat per eam quominus seruiret marito. Argu. lege labeo ff. de contrahenda emptione. et est ex pressum in lege gayo. §. vltimo. ff. de ali. z cibaria. le. z firmat Ludo. in. d. consilio prima columna in fin. et per consequens alimenta sibi prestita repeti nõ pos sunt. ¶ Et ista procedunt non solum in alimentis vroni infirme prestitis: quia tunc censentur prestita ex pietate quadam z affectione maritali: vt est ex pressum in dicta lege quod in vroz̃em. sed etiam in prestitis vroni sane ad que etiam maritus ratione naturali tenetur: vt. ſ. dictum est. nec iuuaret hoc ca su ipsi marito si protestaretur quod intendebat ali menta illa repetere. vt singulariter firmat Ludo. in dicto consilio reprehendens quosdam modernos doct. contrarium tenentes: vt ibi per eum qui hec singulariter ampliat: vt procedant etiam si vroz cũ marito fecerit pactum vel transactionem super hoc promittendo ipsi marito aliquid pro ipsis alimen tis etiam cum iuramento. Nam virtute huius pac ti vel transactionis nec ipsa nec eius heredes tene buntur aliquid dare: nec morte mariti confirmare tur per pulchra motiua et rationes quas per te vi deas. ¶ Fatetur tamen ipse quod † ratione dotis promisse nõ soluteː maritus ipse petere potest inter esse cessans ex eo quod dos promissa soluta non est quando maritus erat mercator: vel solutus negotia ri. Argumen. lege tertia. §. finali. ff. de eo quod cer to loz. z l. socio qui in eo. ff. p soc. vbi dicitur quod in consueto negotiari moram passo in receptione sibi debiti: habeti consideratione lucri cessantis. qõ bene declarat Barto. in lege vnica. C. de senten. que pro eo quod interest profe. Ad idem est text. in l. fi. §. preterea. C. de iure dotiuz ibi dum dicit. panis cuius questum ꝛc. vbi patet quod mora commissa in solu enda dote que consistebat in cuiusdã annonis. hoc est redditibus qui percipiuntur ex publico: maritus potest vltra dotem cuiusdã annone questuz z lucrũ hoc est illud quod lucrari potuisset de dote si sine mora sui soluta fuisset petere. Si autem maritus non erat mercator: aut consuetus negotiari: potest petere interesse vltra dotem: quod pretendit ratio ne damni quod sentit eo quod prestat alimenta ex proprio: vbi soluta dote prestitisset ex eadem. et va lida est hoc casu petitio vsurarum: quia ille vt inter esse petuntur et loco interesse succedunt. Et etiam isto casu valida esset conuentio per quam conuenit maritus et vroz dotem promissam sibi non soluens aliquid ipsi marito pro alimentis debere: vt late firmat Ludo. in dicto consilio motus inter cetera per text. quem dicit expressiuz in lege si quis pro vro re paragrapho si vroz. ff. isto titulo vbi litera dicit si vroz viro dotem promiserit et dotis vsuras: dice dum est sine dubio peti vsuras posse. quia non est ista donatio cum pro oneribus petentur ma trimonij. et ita vult ibi iurisconsultus hanc pro missionem vsurarum non causari titulum lu cratiuum prout est titulus donationis seu titu lus vere vsure quam iurisconsultus lucrum ap pellat et dulcedinem. vt est tex. no. in. l. ait pretor. ff. si quis in frau. credi. Sed recusare titulũ oneroſum

propter onera matrimonij que supportat maritus z propter que supportat dote non soluta interesse ma riti causatur in hoc: quia supportauerit illa ex ꝓprio vbi facta solutione supportasset ex dote. vt ibi lati? per eum post plures alios quos ibi ipse refert. z per Ange. et Jaſ. in. d. §. fuerat ante. Abbas in dicto cõ silio. lxxxv.

1 ☞ Maritus non debet sine dote onera matrimo nij sustinere si vroz eius est diues que dotem dare possit.

2 Dos non potest esse sine matrimonio.

3 Maritus si accepit vroz̃em sine dote: qz nõ fuit sibi promissa an debeat eam alimentare.

4 Jurans accipere aliquam puellam in vroz̃em nulla facta mentione dotis non tenetur eam accipere nisi dos sibi constituatur.

5 Pater si consensit q̃ filius ad honores promouere tur videtur se constituisse fideiussoꝛe pro eo.

Ampliari etiam possunt pre

dicta vt maritus possit vroni alimenta denegare et a domo sua ipsam expellere: non solum quãdo dos promissa non soluitur: vt loquitur iste text. secundum vnum intellectum et loquuntur iura predicta. verũ etiam si maritus cum aliqua muliere diutte contrax erit nulla facta dotis commemoratione: nam et tunc poterit maritus petere ab vroze qõ se doter et ex quo habet vnde. quod si nolit: poterit ei alimenta dene 5 gare et a se illam expellere: quia non debet maritus onera matrimonij sustinere. ex quo dotem non ha bet et mulier est diues que dotẽ dare potest. ita no. voluit Bal. in d. l. fi. C. de sen. que sine cer. quãt. pro pe fi. Cuius enim a principio non fuisset actum de cõ stituenda dote. tamẽ ex quo vir incipit sustinere one ra matrimonij potest petere dotem sibi constitui iu xta facultatem et conditionem mulieris vt mulier 1 sentiat onera dotis: vt voluit gl. fin. in. l. obligamur. §. lege. ff. de act. et obli. ¶ Item dos nõ est quid ex tremum z separatum ipsi matrimonio: sed potius 2 connexum z coniunctum: vt. c. de prudentia. ſ. eod. adeo q̃ † dos non potest esse sine matrimonio: vt. l. 3 iij. ff. de iure dot. z. l. fina. §. sicut. C. de dona. ante nu pti. a. z insti. de nup. §. si aduersus. Ratiõe ergo isti? afflictionis poterit maritꝰ petere ab vroze dotẽ: q̃ vis a principio de dote nihil fuerit dictum: qõ si no 4 luit poterit ei alimenta denegare z a se illam expelle re. ¶ Et ſm hoc debet intelligi quod habetur in. l. 5 quod si nulla. ff. de reli. z sumpt. fune. z in auten. qui. mod. natu. effi. legi. §. quoniam. z auten. de nup. §. si 9 quis enim. vbi dicitur q̃ si maritus † vroz̃ẽ accepit 8 sine dote: quia non fuit sibi promissa debet illam ali mentare ranq̃ sororem: nec potest ex hac causa illã 9 expellere: de quo per Jo. de imo. ff. vt in pos. lega. z per Vital. in li. clausula. char. certit. in fi. als in clau sula. an possit renuntiari iuri alimentoꝝ. x. col. in fi. nam debet intelligi quando vroz est inops. secus si diues: vt apparet ex predictis. ¶ Ex quibus infer 11 tur q̃ † si aliquis iurauit accipere aliquam puellam in vroz̃em: nulla facta commemoratione dotis: non 12 tenetur eam accipere nisi dos sibi constituatur. Si enim postq̃ illam duxit in vroz̃em nulla facta dotis mentione: potest ab ea peterevt se doter: als potest illam expellere: vt. ſ. dictum est. a fortiori poterit eã nolentem dotem constituere non recipere. quia cui damus actionem multo fortius exceptionem: vt. l. j. §. quod autem. ff. de superfi. z capitulo quemadmo dum. ſ. de iureiurã. ista est pulchra decisio Bald. in c. iurauit. ſ. de probationib. Nec obstat si dicatur q̃ matrimonũ potest esse sine dote: vt. d. l. fi. C. de do. ante nup. vnde cõditio si se dotauerit, est ꝓditio ex trinseca ꝓditiones extrinsece non subintelliguñt nisi ex primantur: vt. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. ff. de verbo. obliga. quia ad hoc respondetur quod licet matrimonium sit possibile sine dote: non tam en est decens vel honestum. tacite ergo videtur sensuz de dote vel totius patrimonij mulieris vel patris: put vir dignus steterit iuxta nota. in. l. mulier bona. z. l. quero ff. de iure dotiũ. Et hoc maxime si pater mãdaret filiam nuptui tradi. naz tunc indistincte pa ter videtur de dote sentire. cuius de ea nulla sit fa cta mentio. argu. l. thcopompus. ff. de dote prelega. secundum Bald. in. d. c. iurauit. ADDI Vbi hoc refert Andr. sic. colum. ñ. ver. subdit etiam. TIO. Idem dicas tu si non mandaret sed consentiret qõ filia nuptui traderetur: nam tunc eodem modo vi detur de dote sentire z tenebitur eam dotare: cuius de dote nihil sit dictum: vt voluit no. Bar. in lege si cum dotem. §. transgrediamur. ñ. col. ff. so. ma. arg. tex in. l. ij. in prin. ff. ad muni. z. l. honores. in fi. ff. de adop. vbi dicitur quod † si pater consensit quod filius ad honores promoueretur: per consequens videtur se constituisse fideiussoꝛez pro eo z tenetur. proinde quicquid in republica filius gessit t. sic ergo in casu nostro consentiendo pater quod filia contrahat matrimonium tacite videtur sentire de dote vt ea constituere teneatur.

1 ☞ Filia contrahens matrimonium sine consensu patris vel eo inuito non posset ipsa vel maritus age re contra patrem vt dotem sibi constituat. et nu. 7.

2 Pater si in suo testamento dixit filiuz esse prodigũ iudex ꝺz ei credere.

3 Pater si in suo testamento prohibuit filio alienatio nem legitime donec. xxv. annum attigerit: quia non reputabat eum integri sensus vel alias: valebit ista condicio.

4 Alienationem legitime filio suo prohibere volens quid acturus sit.

5 Preceptum de non alienando legitimam ex iusta causa an valeat.

6 Pater fortius amat filium q̃ seipsum.

7 Condicio: si nupserit de consensu vel consilio talis: non spernitur nec reprobatur a iure.

8 Statutum latorum puniens contrahentem matri monium cum filia alicuius sine patris consensu an valeat. z ver. seq. nume. 9.

9 Homicidium est contra naturam z tamen per acci dens est permissum.

10 Statutũ q̃ guelphus non possit cõtrahere matri monium cũ gebellina an valeat.

11 Statutum ciuitatis q̃ nullus contrahat matrimo nium cũ muliere non habente patrem vel matrem

sine cõsensu carnalis fratris ipsius mulieris sub pena an valeat.

13 Matrimonium contractũ cũ raptore tenet de iure: mulier tamen que cum raptore contraxit perdit bona raptoris que sibi a lege deferebantur.

14 Statutum q̃ filia non cõtrahat matrimonium sine patris consensu valet.

15 Matrimonia de iure ciuili debent esse libera.

16 Matrimonia clandestina prohibentur.

17 Statutum laicorum non potest ex toto legem diui nam tollere: potest tamen illa distinguere et in certis casibus limitare.

18 Reuerentia debetur parentibus.

19 Si pater contrahat sponsalia pro filio presente vel matrimonium valet: quia racionabilitas filij presentis sufficit.

20 Mater potest offerre filios religioni.

21 Pater debet consensum in collocando filiam matrimonio gratis ex debito charitatis adhibere: vnde si exinde aliquid recipiat turpiter accipit. et nu. 25.

22 Tutor qui recepit pecuniam pro copulãda pupilla an teneatur restituere.

23 Voluntas in maleficijs spectatur non exitus.

24 Rem prohibitã in bello si quis attentauerit punit: licet bene gesserit.

26 A patria potestate liberatur filia per contractum matrimonij.

5 3 1 **Sed si filia contraheret ma** trimonium sine† patris mandato vel consensu: vel forte eo inuito: non posset ipsa vel maritus agere cõtra patrem vt dotem sibi constituat: quia hoc casu pater non tenetur filiam dotare. [Ista faciunt ad dubium quod semel contingit in regio consilio pater filiam in monasterio quodam nutriendam misit: abbatissa illam induxit ad monachatum inscio patre: imo forte contradicente: facta professione: monialis infirma ad domum patris mittitur. et ad monasterium rediens non admittitur: petit se admitti et restitui tanq̃ spoliata sua possessione. obijcitur de dote nõ reddita de qua sustentaretur pater: dicit quod non fuit a principio promissa per filiam nec per patrem: imo sine dote recepta.]ADDI Tantam quidem nuptiarum excellentiam filius contingere non debet: nisi patris voluntas antea proponatur. Si cui documento credimus: qui cum Lyapare ad prestantissimam auri amprissima dote mulierem suscipiendam inuitaretur: non ante se velle dixit quã a parentibus collaudari certior esset. reasumit Franciscus barbatus in suo libello de restoria. c. primo in fine. hinc vt opinor inoleuit consuetudo in partibus nostris ꝛ fere in toto regno. quod cũ alicuius filia nuptui traditur ꝛad desponsationem adducitur non aliter suum exprimit assensum nisi a patre prius fuerit iussa quamq̃ secrete apud parentes consensum prestitisset. Quod laudabile est ꝛ verecundie ac pudoris signum. ad hoc bonus tex. in c. qualis. xxx. q. v. a quibus sumpta fuit lex regni in curijs tauri. xlix. que sup hoc disponit. TJO. Hoc probatur primo per text. in c. honorantur. xxxij. qõ. ij. vbi litera dicit quod non est virginalis pudoris querere maritum: sed cure paterne relinquendum est. ꝛ alibi dicitur quod pater pro liberis suis consilium capit vt. l. nec in ea. ff. de adulte. ADDI quaz legem allegat Ange. consil. lxxxv. colum. prima. ad propositum de quo ibi videbis. TJO. Et unde est quod si pater in testamento dixit filium esse† prodigum: debet iudex credere: nec a vero patris consensu discedere vt est text. singula. in. l. si furiosus pubert. in fine. ff. de cura. furioso. Ex quo infert possest vnum singulare verbum ꝛ quotidianum q̃ † si pater in suo testamento prohibuit filio alienationẽ sue legitime donec haberet etatem viginti quinq; annorum. quia non reputabat eum integri sensus vel alias valebit ista conditio ꝛ credetur patri sug hoc. nec dicet grauamen legitime impositũ: ad hoc bo. text. in. l. multi; non note. ff. de libe. ꝛ post hunnic. et in. l. filijs matrem. C. de inofficio. testamento. per Barto. in. l. cum ex filio. in principio. ff. de vulga. ꝛ pupil. Paul. de castr. consil. ccxxxiij. licet aliud sentiat Fran. de are. consi. xix. de quo per Paul. de monte pco. in repe. l. in quartam. ff. de vulga. ꝛ pupil. xlij. coversic. viij. posset quos videas per te. Idem sentit Barto. in. l. filiũfamilias. §. diuiam. v. oppo. de leg. j. vbi dat consilium patri volenti † prohibere, filio alienationem legitime quod expumat causam videlicet quia putat filium minus industriosum nec aptum ad regendum et gubernandum sed dilapidatorem nam tunc creditur patri quia presumitur fecisse ad vtilitatem filij vt apparet ex predictis: et firmat Paul. in. d. consilio. ꝛ est text. valde notandus in lege nihil. ver. facilior. ff. de bo. libe. vbi pater presumitur omnia facere vt pareat filijs. et ꝓterea pater appellatur gestor negotiorum filij. et facit illud vergilij omnis in Ascanio chari stat cura parẽtis. ADDI Adde hic plura et pulchra que circa hoc ponit Paul. de monte in repe. legis inquantuz. ff. ad legẽ fal. colum. xlij. que per te videas: ibi enim diffuse prosequitur effectum qui resultat ex huiusmodi dispositione patris erga filium prodigum dissipatorem et minus industriosum qualem ego ad presens habeo nisi deus propitius sua clementia sua currat suam infundendo gratiam in ipso: vt errata emendet vitãq; ducat meliorem. Aliquin isto et alijs remedijs opus erit: ne ea que a parentibus in re habuimus hereditario queq̃ nosipsi magno labore ex Reguz largitione alijsq; laboriosis vijs acquisiuimus filius dissipator ꝛ prodigus parvo consummat tempore. In his etenim remedijs quibus pater filio perdituro prouideret: et occurrit nulla presumitur fraus vel simulatio vt notanter dixit Bal. in lege pactum. C. de colla. q. xxj per iura que ibi allegat: que videri possunt. Ex quo alias dixi donationem propter nuptias factam filiofamilias non presumi simulatam quamuis post donationem possessio rei donate apud patrem reperta sit. Adde ettaz predictis Ange. in lege quoties. la. j. C. de fideicom. et ibi Jaſ. et alij. Moder. vbi volunt valere consuetudinem que perusij viget quod patres qui filios habent dissolutos possint iubere filijs quod non alienent bona immobilia ante. xxv. vel. xxx. annum vt ibi per eos quos vide. et Jaſ. in dicta lege filiuſ familias paragrapho diui. columna tertia de lega.

5 primo. vbi tenet quod istud preceptum† de nõ alienando respectu legitime etiam cum causa nõ valet per. l. quoniam in prioribus. C. de inoff. test. vbi ista ꝛ multa alia cumulaui in mea rep. in. viij. ãpliatiõe: lati° ac diffusi° i. j. limitatiõe. vide ẽt doc. de segura in repe. §. sed si fundũ. l. vnũ ex familia. de leg. ij. colum. vij. colum. ij. TJO. Ad idem facit tex. in. l. scripto. in fi. ff. vnde de lib. tex. etiam in. l. isti quidem. ff. qõ
6 me. cau. vbi dicitur quod † pater fortius amat filiũ quam seipsum. faciunt multa alia que cumulat Andreas siculus in repeti. c. raynaldus. de testa. ccrcsc. colũ. Ex quibus infert ad id quod olim accidit dum alias esset quidam occisus: ꝛ pater ꝛ filius essent accusati de homicidio de quo constabat non tamen apparebat an pater vel filius occidisset: La 9 rolus secũdus fecit adducere patrem et filium ad furcas ꝛ finxit ſcipere a filio q̃ reuera fecit homicidiũ pr̃ amore filij ne filio occideret: dixit se fecisse homicidium: et tamen amore filij fuit suspensus. quia nõ est amor qui vincat paternum: vt. l. fina. C. de cura. furio. et. l. quidam cum filium. ff. de heredi. instituẽ. ADDI Vide in simili grande ac derestabile facinus quod Rex Petrus fecit aduersus senem patrẽ qui Regem rogauit vt ipsum pro filio delinquente occidi iussisset. quod et fecit vt narrat Federi. epi- 10 scopus Palnicinus in sua historia Hispanica cum de ipso Pet. Rege agit. TJO. Ex quo dicebat Bald. in dicta lege fina. in quibusdam lecturis. et refert ꝛ sequitur Alexan. in. l. questionis. in fi. ff. de questio. in apostillis. ꝛ in lege fina. §. si quis autem. ff. de bo. eorum qui mor. sibi consci. quod si citatur pater ꝛ non vult comparere debet capi eius filius: quia verisimile est quod tunc comparebit ꝛ confitebitur. Idem si pater ꝛ filius inculpantur de delicto nam si; to: queatur filius in presentia patris statim confitebit. Ad hec bene facit text. in. §. fi. in- fi. de noxa. act. ibi: quia enim patitur filium suum. facit etiam tex. ꝛ que ibi cumulat Feli. in capitulo afferte. de presump. in secundo nota. Ex quibus omnibus ꝛ multis alijs que breuitatis causa omittuntur: apparet quãtus amor sit inter patrem ꝛ filium et consequenter quomodo patris consilium erit filio proficuum. quod filio non licet spernere. Si 7 ergo filia sine† consilio ꝛ consensu patris cõtrahit matrimonium: ꝛ ista imprudenter ꝛ irreuerenter se gessit erga patrem: iustum est quod pater eam non doter. non enim frustra iura ciuilia requirunt consilium et consensum paternum in matrimonio filie. nam per illud optime ipsis mulieribus consulitur: que sepe contra propria laborant commoda ꝓpter sexus et etatis infirmitatem vt. l. si pater. in fin. C. de sponsa. Requirere autem consilium patris consanguineorum vel amicorum in matrimonijs cõtrahendis: non est contrarium matrimonio: imo eius nature consuetum. vt. l. vidue. et lege in copulãdis. C. de nup. ꝛ firmat Paul. de castro consilio. lxxxviij. incipiente. videtur dicendum. quem refert et sequitur Felinus in capitulo ex parte. de constitu. tertia columna. verticulo sed vltra omnes concludentes. 8 † Quodsi ditio si nupserit de consilio talis nõ spernitur nec reprobatur a iure. ꝛ propterea consuluit idem 11 Paulus in dicto consilio quod heredes gravati de maritanda filia testatoris cum consilio rith̃: si eam maritauerunt inconsulto titio perdunt hereditatez iuxta autenticã. hoc amplius. C. de fideicommiss. licet enim differatur potestas nubẽdi propter requisitionem talis consilij: non tamen conditio reprobatur: vt probat tex. in lege cum tale. §. meuic. ff. de cõditionib. et demonstratio. et lecte sed si hoc. §. finali. eodem titulo. Idem tenuit Joannes de anania consilio quindecimo incipiente circa testamentum vnde non obstante hac dilatione seruari debet voluntas testatoris hoc casu: quia conditio inducens viduitatem respectu certi temporis valet: vt ibi.

Ex istis infertur ad vnum satis quotidianum ꝛ notabile quod valet† statutum laicorum puniens contrahentem matrimonium cum filia alicuius sine patris consensu: vt not. voluit Bald. in rubri. de constitutio. supra penultima columna. verticulo an valeat statutum dicens quod substantia matrimonij non potest prohiberi per laicos. sed bene possunt statuere circa qualitates: vnde si rei public. interest talia connubia non fieri: ne fiat scandalum populo tenet adictio pene: sicut tenet ne malis moribus ciuitas infometur: vt lege prima. C. de secundis nuptijs. Nam homicidium † contra naturam est. et tamen per accidens permissum: itaque plerũq; magis ꝓ sideratur accidẽs quã natura: quia accidẽtia naturã obnubilãt et regunt: vt. C. de adu. l. gracchus. ff. de postulati. le. prima. §. bestias. Hec ista accidentia vocantur qualitates in iure nostro: quia sunt quedam adiectiones secundum eum.

Idem voluit ipse in capitulo clerici in principio. verticulo sed hic queritur. supra de iudic. dicens valere statutum: quod propter vitandum scandalum ciuitatis nullus possit contrahere matrimonium cum terrena sub pena capitis: quia nõ punitur matrimonium: sed qualitas: vt dicta lege prima. de secundis nuptijs in matrimonijs enim non punitur matrimonium inquantum matrimoniũ: sed potest puniri in sua qualitate: vt. ff. de contrab. lege nõ tantum. §. si emancipatus. Idem voluit Bald. in capitulo tenor. in fine. supra de re iudicata dicens quod in matrimonijs potest apponi pena per statutum ciuitatis: preterquam quo ad impediendam substantiam matrimonij. Hoc idem clarius tenet idem Baldus in lege omnem ad finem. C. ad tertullianum. dicens valere statutum ciuitatis: qõ punit contrahentem matrimonium cum filiofami. sine consensu patris. quia contrahere sine consensu patris est contra bonos mores omnino ꝛ maxime prudentum. ꝛ inducit odium capitale vt de legatis tertio. §. si emancipatus. ff. de contrab. et ideo valet statutum: non quia vetet substantiam matrimonij: hoc enim non potest facere nisi Papa: sed quia punit malos mores in re publi. facino: a seminates. hec sunt eius verba notanda ꝛ ad propositum nostrum satis accommodata. Hoc idez fuit de mẽte eiusdem Bald. in lege secunda. §. docere. in fine. ff. ne quis eum quis in ius voca. est vi eri. quem refert et sequitur Jaſo. in lege secunda in fine. ff. de iurisdictione omnium iudicum. vbi † dicit valere sta

tutum quod nullus guelphus possit cõtrahere matrimonium cum aliqua de comitibus Albertis sub
13 certa pena: vnde si contraxerit matrimonium: incidit in penam: secus si contraxit sponsalia. ¶ Idem sentit Baldus in lege prima. §. ius naturale. prima columna. versiculo sed queritur. ff. de iusti. & iu. vbi decidit valere statutum ciuitatis quod nemo accipiat gebellinam in vxorem sub pena mille librarũ: nam hoc facit lex. ff. de diuortijs. leg. quod ait. Non enim infectum est matrimonium sed pena committitur. Si ergo tale statutum fit propter aliquam publicam vtilitatem vel equitatem tenet statutum respectu pene. C. de interdi. ma. lege tutor. C. de secundis nuptijs: lege hac edictali. coniuncto eo qõ no. Innocen. in capitulo fina. de secundis nuptijs. Hec ille quem refert et sequitur Angel. institu. de iure natura. secunda col. versiculo an per statutum Idem voluit Angel. de peru. in dicto. §. ius naturale. in fi. versi. item facit. vbi dicit valere statutum q̃ non possit contrahi matrimonium cum agnatis. q: quedam matrimonia de iure ciuili prohibentur. in isti. de nup. in princi. sed statutum est ius ciuile. ergo postea subdit quod statutum nõ põt fieri ad impediendum matrimonium: q: est de iure diuino. Sed quantum ad impediendum ius patrie potestatis & effectus successionis. bene potest: q: sunt de iure ciuili insti. de pa. po. in prin. Hec ille quem refert & in effectu sequitur Jaſ. in. d. l. j. §. huius studij. colũ. iij. versi. hinc dubitant Bald. & Angel. idem est de mere Bal. consi. ccexrix. incip. statuto terre. iiij. parte. vbi presupponit valere statutum ciuitatis quod
12 Inullus contrahat matrimonium cum muliere nõ habẽte patrem vel matrem sine cõsensu fratris carnalis ipsius mulieris sub certa pena &c. ¶ Idẽ voluit Bart. per illum rex. in. l. adijcimus. C. de murile. lib. xj. vbi prohibitum est mulierẽ monetariã nubere extraneis. ex quo dicebat ibi Bart. valere statutum quod inter hoies diuersarũ terrarũ non contrahatur matrimoniũ sub certa pena: quantum ad hoc qõ contrafaciens incurrat penã: si possunt honeste nubere seruata forma statuti: q: in qualibet secta tot sunt quot possint matrimonia cõtrahi. ad hoc. l. cũ ita. & l. seq. ff. de condi. & demon. fin Bart. vbi. §. quem sequitur Ang. & Jo. de pla. refert et sequitur Ang. de are. insti. de iure na. ij. co. versi. quero an per statutum. ¶ Idem voluit Bart. consi. incip. lato: presentis cedule. & Bal. in. l. si matre. C. de suis & legi. here. vbi dicit quod stante Mediolanẽsi statuto quod mulier nupta extra territoriũ Mediolani non succedat in Mediolanẽsi territorio. q̃dam mulier moriuo patre immiscuit se hereditati paterne: deinde nupsit cuidam mutinẽsi. an perdit hereditatem paternã. decidit: quod statutũ dz intelligi in acq̃rendis nõ in acquisitis primsq̃ nuberet: si ergo nuberet excluderetur ab hereditate vigore statuti fm eum. ¶ Bene facit ad hoc qõ voluit And. de yser. in. c. j. §. j. de prohi. feu. alie. per Zorha. facit etiam rex. cum glo. in capitulo cum secundũ leges. de here. lib. vj. dum dicit rex. mulier humanam legem transgrediens & presertim parentibus suis nõ consentientibus raptoris nuptias eligens. ex quo dicebat ibi gloss. in versic. certo casu: quod licet matrimonium contractum cum raptore teneat de iure: vt capitulo cum causa. de rapto. mulier tamen que cum raptore contraxit perdit bona raptoris q̃ sibi a lege deferebantur. Cum enim mulier hoc casu tractet de lucro captando: non de diminutione sui patrimonij: et pena illa per legem sibi obueniat: quare lex eo quod confert punire non potest. hanc gloss secuti fuerunt Docto. magne scientie et
14 autoritatis Lap. Abb. & Jo. de sancto Georgio. et Bal. ibi dicentes per hoc valere statutum quod filia non contrahat sine patris consensu. Idem tenet Cal. in. c. ij. §. de despon. impu. & Lar. & Hasp. de cal. in. c. gẽma. de spon. Anto. in. c. primo. e. ti. Seruãda ergo sunt iura ciuilia patrio consensum in matrimonio filie requirentia. de quibus. §. habita est mẽtio. ad idem. l. paulus. ff. de sta. ho. & l. sicut pponis.
15 C. de nupt. ¶ Et ita q̃is als de iure ciuili. matrimonia debeant esse libera. l. titia. in princ. ff. de ver. ob. l. ij. C. de inuti. sti. & tamen requiritur cõsensus patris: vt ex predictis apparet. & not. in. c. sufficiat. xxvij. q. ij. Ad hoc bene faciunt no. in. l. cum ita legatur. & in. l. hoc modo. ff. de condi. & demon. vbi dicitur quod licet mulier ex dispositione testatoris prohibeatur cum certis personis contrahere: nõ videtur illa dispositio viduitatem inducere: aut libertatem matrimonium contrahendi auferre. Sicut enim testator hoc potest facere: ita & statutum prohibendo filie: ne matrimoniũ contrahat sine patris consensu. ¶ Nec videtur hoc iuri canonico aduersari: quoniam reperimus quod valet cõsuetudo circa accidentalia matrimonij scilicet quo ad dotem vt no. voluit Hostien. quem alij sequuntur in. c. j. §. de spon. Imo etiam valebit circa validitatem matrimonij: vt no. in. c. j. & in. c. super eo. §. de cog. spi. et xxx. q. v. c. j. vbi litera dicit. aliter legitimum non fit coniugium: nisi ab his qui super ipsam feminã dominationem habere videntur: & a quibus vxor petatur et a parentibus & propinquioribus sponsetur &c. ad idem. c. nostrates. & capitulo eadem causa. & q. ecce quomodo illi rex. videntur requirere parentum consensum. ¶ Facit preterea rex. nor. in. c. cum
16 inhibitio. quasi per totum titulum. j. de clande. de spon. vbi prohibentur matrimonia clandestina cõtrahi sub pena. Et ita valet prohibitio quo ad qualitatem matrimonij. valebit ergo quantum ad hoc vt sine patris consensu filia matrimoniũ non cõtrahat. ¶ Presertim cum hoc statutum foueatur sancta & honesta ratione. s. ne mulieres ppter imbecillitatem etatis & fragilitatem sexus agerent contra propria commoda: vt lege si pater. codice. de nuptijs. & lege secunda. codice ad velleianum. & lege finali. §. filij autem. C. de bo. que libe. in matrimonijs enim contrahendis: nõ solum quod licet: sed qõ honestũ sit cõsiderandũ est. l. semp in iunctionib'. in prin. ff. de ritu nup. cũ aũt licitũ & honestũ sit qõ filia nõ ptrahat matrimoniũ sine pris cõsensu: vt pz ex predictis: ergo illud considerandum est. ¶ Maxime quia statutum requirens patris cõsensum in matrimonio filie: nihil de matrimonio disponit: sed solum qualitatẽ matrimonij: que est diuersa & separata a matrimonio: separatorum autem separata debet esse ratio. l. miles. §. defuncto. ff. de adulte. c. edoceri. de rescript. & c. apostolica. de his que fiã pla. ¶ Et si dicteris quod in matrimonio laici nihil directe vel indirecte disponere possunt: tum quia inferiores. c. cum inferior. de ma. & obe. tum etiã quia est sacramẽtum & res spiritualis. & ne ex hoc intimidetur matrimonium: vt. c. gemma. cum ibi not. s. de
17 spon. Responderi potest quod licet statutum laicorum non possit ex toto legem diuinam tollere: vt d. c. cum inferior. & l. nam & magistratus. ff. de arbi. potest tamen illam distinguere & in certis casibus limitare: vt not. in. c. que in ecclesiarum. de constitu. in. c. nouit. de iudi. & in. c. in omni negotio. de testi. et in. l. j. ff. de const. prin. & in. l. fi. C. si contra ius vel vtipu. et in. l. si vnus. C. de testa. & in. l. fi. C. de fideicommiss. cum si. ¶ Preterea si attente sacras legimus scripturas: non longe a iure diuino erit in matrimoniis filiorum consensum interuenire parentum. Abraam enim precepit vt filius suus ysaac non acciperet vxorem de filiabus chananeorum: sed de cognatione sua. Geneſ. xxiiij. c. nec precepisset nisi de iure precipere potuisset & in matrimonio filij potestatem habuisset. ¶ Item seruus Abraam pro consugio rebece non requisiuit puellam: sed parentes
18 eius qui responderunt: en rebeca coram te est: tolle eam: sit vxor filij domini tui. Geñ. xxiiij. ¶ Item agar accepit vxorem filio suo ysmaeli de terra egyp. Geñ. xxj. ¶ Item Jsaac precepit Jacob dicens non li accipere coniugem de genere canaan: sed vade & profectscere in mesopotamiam syrie ad domum bathuel: & accipe tibi inde vxorem de filiabus Laban et Jacob licet ardenter amaret Rachael: & semel deceptus sine patris consensu eam in coniugem nõ accepit. Geñ. xxviij. ¶ Item Laban promisit dare et dedit filias suas in vxores Jacob. Geñ. xxix. ¶ De Esau etiam refert Josephus de antiquitate. lib. j. c. xiiij. Esau inquit cum esset annorum quadraginta duxit vxores aganuda melonis filiam. & aliabamim eusebius virorum inter chananeos valde potentium: semetipsum faciens dominum in potestate nuptiarum: et nec patris consilium sumens: quia nec permisisset ysaac: si in eius voluntate iaceret. Non enim habebat libenter ad prouinciales suam copulare cognationem: nolens autem molestẽ esse suo: vt iuberet eum a mulieribus abstinere tacere decreuit per quod pater quod si ysaac voluisset prohibere nuptias filij posset tanquam non faciens de eius consilio & consensu. ¶ Item si chen postquam stupranit dynam filiam Jacob dixit patri suo: accipe mihi puellam hanc in coniugem. locutusq̃ est pater sichen ad Jacob dicens. Sichen filij mei adhesit anima filie vestre: date illi eaz vxorem. et iungamus vicissim connubia. filias vestras tradite nobis. et filias nostras accipite. Geneſis trigesimoquarto. Sichen et pater suus gentiles q̃ in potestate sua habebant puellam et tanto eam p̃ sequebantur amore: noluerunt tamen eam matrimonio copulare nisi patris consensus accederet.
19 ¶ Item iudas filius Jacob dedit vxorem primogenito suo. Geneſis trigesimooctauo. ¶ Item Exodi vigesimosecundo dicitur si seduxerit quis virginem necdum desponsatam: dormieritq̃ cum ea: dotabit eam et habebit vxorem. Si vero pater virginis dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modum dotis. et habetur transumptiue in capitulo tria. cum sequen. xxxvj. q. secunda. & in capitulo primo. de adul. ¶ Item Deu. xxij. dicitur filiam de diuico vxorem. ¶ Item Caleph dixit qui acceperit istam ciuitatẽ. dabo ei Axã filiã in vxorem. Judic. j. ¶ Item sanson cum antea inspexerat mulierem. requisiuit patrem suum dicendo accipe quesohanc mihi in vxorem. Judi. decimoquarto. Et post ea socer dixit ei putaui quod edisses eam: ideo tradidi illam amico: sed habet sororem: sit tibi pro ea vxor. Judic. decimoquinto. ¶ Item Saul promisit dare filiam suam vxorem &c. j. Reg. xxviij. & xxviij. ¶ Item dixit Thobi. ad raguelem. hic nõ manducabo: nisi promittas mihi sacram filiam tuaz in coniugem. Thobie. vij. ¶ Item ecclesia. dixit filie tibi sunt serua corpus illarum et non ostendas faciem hilarem ad illas. trade filiam: & grande opus feceris. et homini sensato da illam: Ecclesiastici septimo. ¶ Non ergo debet filia sine patris consensu matrimonium contrahere: nec per hunc modum patrem iniuria afficere ac contristari. Quẽpotius honorare eũq̃ reuereri tenetur. adeo quod ex magno beneficio a patre in filiam collato nihil condignũ filia patri retribuere potest: vt testatur philosophus. Ethico. octauo. Dant enim parentes filio tria. primo stabilimentum quo ad esse. Ecclesia. septimo. Honora patrem tuum: et gemitus matris tue non obliuiscaris. memento quoniam nisi per illos natus non fuisses. Secundo nutrimentum siue fulcimentum quo ad necessaria vite. nudi enim intrat filius in hunc mundum: vt dicitur Job primo. sed a parentibus sustentatur. Tertio documentum. Hebreorum duodecimo. patres quidem carnis nostre eruditores habuimus: et quia esse habemus a parentibus debemus eos magis reuereri quam dominos. vnde Ecclesia. tertio. qui timet dominum honorat parentes: et quasi dominis seruiet. Item quia dant nobis nutrimentum. in pueritia & nos debemus eis dare in senectute. Ecclesia. tertio. fili suscipe senectam patris tui & non contristes eum in vita illius. Item quia docuerunt nos debemus eis obedire ad Colloſen. tertio. filij obedite parentibus vestris per omnia. Addj Pronulare & singulariter vltra alios ista prosequitur episcopus Abulensis in libro de amore & amicitia. parte prima capitulo tertio. xiij. xv. & decimasexta. Zjo. Si ergo filia immemor beneficiorum que recepit a patre: nubat sine eius consensu & voluntate: non est sibi obediens vt docet apostolus: & contristatur patrẽ contra dei preceptũ & voluntatẽ. vnde non tenebitur eã dotare: vt. s. dictum est. Quapropter iustũ videtur quod filia cũ patris consensu matrimoniũ contrahat. nã hoc fieri debere & ciuilis & naturalis ratio vel ordo persuadet: vt instit.
de nup. in princi. canonizata. xxxvj. q. vlti. c. finali in
19 fin. ¶ Et hinc est quod si pater contrahat sponsalia vel matrimonium pro filio presente: valet matri

Universidad de Deusto Biblioteca

monium quia sufficit taciturnitas filij, presentis: vt l. sed ea. ff. de spon. & c. vnico. de despon. impu. lib. vj. siue filius sit in potestate patris siue emancipatus. idem si mater contrahat pro filio. per illum text. qui in distincte loquitur de parentibus. et sic includitur
20 etiam mater sicut alias dicitur quod ipsa mater potest filios offerre religioni sicut pater: vt not. in. c. ij. xx. q. j. & in. c. ij. §. de regu. secundum Joan. an. in. d. c. vnico. ¶ Imo plus voluit ibi ancha. quod pater potest contrahere sponsalia, vel matrimonium pro filio spurio etiam ex damnato coitu. cum in hoc consideretur reuerentia debita iure nature & non patria potestas. per no. per Bar. in l. tutelas. ff. de ca. dimi. et in l. j. ff. de accu. nec potest filia contradicere sponsalibus contractis per patrem si dignum sponsum sibi eligat: vt. d. l. sed ea. si tunc contradixerit: vitiu
ingratitudinis incurrit: vt ibi firmat glo. & inde sum
23 pta est lex regni. iij. parti. tit. j. lib. r. & for. legū. lib. iij. ti. j. l. ij. de quibus. j. ¶ Iste tamen consensus patris solum requiritur in contractu matrimonij: non autem in eius executione: que fit per carnis copulā & traductionē ad domū. spōsi. in qua nō erit necessarius nouus cōsensus: q; cōsensus adhibitus in actu durat in executiōe actus. gl. no. in. l. iij. §. ij. vtrum. ff. de mino. in ver. inuito patre. idem sentit glo. in. l. cuz non solum. §. necessitate. in ver. necessitate. ad fi. C. de bo. que libe. not. Bal. & Alexan. in. d. §. sed vtrū. ita tenet Ange. consi. clxxx. in fi. incipit premitto. facit quod voluit Bald. in. l. inuictus. in fin. C. de procura. & Feli. in. c. edocerī. de rescrip. vj. colum. versic. sexta declaratio. quāuis ergo contracto matrimo-
25 nio filia sine patris consensu permittat se carnaliter cognosci & ad domum viri traduci non poterit exheredari vel dos ei denegari. ¶ Unum tamen nō est omittendum quod licet cura & solicitudo collocandi filiam in matrimonio principaliter pertineat ad patrem: vt. d. l. in copulandis. C. de nup. & d. c. bo
81 nor. antur. & in. l. qui liberos. ff. de ritu nup. & propter ea patris consilium & consensus requiritur: istum tamen consensum debet gratis ex debito charitatis adhibere: vnde si exinde pecuniam vel quid aliud recipiat: videtur turpiter accepisse. l. fi. ff. de cōdi. ob
tur. cau. & l. fi. & pe. C. eo. istud est quod ante omnes terminauit Pileus doctor antiquus in suo opere. q.
22 lxxij. de pupilla quaz tutor maritauit titio recepta marcha argentea ab ipso exigenda: nam tunc turpiter recipit & tenetur pupille restituere actione tutele quasi videatur deliquisse administrando. i. eam matrimonio collocando: quia quāuis fecit quod debuit: non tamen eo modo quo debuit vnde tenetur. ar. ff. de condi. ob tur. cau. l. ij. C. de nego. gest. l. ij. vt latius per Pileum in. d. q. quam refert et sequitur Joan. an. in addi. ad Spec. titu. de iudi. §. generalia iudicia. ix. colum. in addi. incipiē. in. d. l. quicquid. et Odof. Abb. Bal. & Angel. in. l. qui sine vsuris. ff. de neg. gest. Abb. in. d. l. quicquid. C. arbi. tu. quāuis gl. in. d. l. qui sine vsuris. in ver. accepit. sentiat contrarium dicens illam. l. esse argumentum pro questione quod tutor pecuniam quam accepit pro copulanda pupilla: non teneatur restituere: quoniam secundū Albe. ibi illa glos. est corrupta & male signata: quia
signata est sub verbo ex administratione: et deberet esse signata super verbo omni. lucro. illud enim arnon colligitur ex illa. l. imo tutor abstinere debet ab omni lucro. et ideo dicit corrigendam glos. sic argu. pro. q. an tutor pecuniam quam accepit pro pupilla teneatur restituere. de qua. q. remittit ad no. in. l. qui negotiationez. ff. de admi. tu. & in. d. l. quicquid. facit quod ipse dicit in. l. qui proprio. §. vt in ceteris. ff. de procu. de dona. ambasiatoribus. Idem dicēdum de consanguineo qui vt puellā nuptui collocaret: pecuniam accepit & nuptui tradidit etiam viro bono cō
digno: nam et tunc tenetur restituere saltem pauperibus. nec excusat ex hoc quod bene & honesto matrimonio ac cōdigno puellam collocauerit: quia per
24 hoc non minus intentio, corrupta conuincitur: nec felix & bonus exitus delinquentem excusant. hinc dicitur quod in maleficijs voluntas spectatur non exitus. c. cum voluntate. de sentē. excommu. cum concor. vtitur nāq; iste bono male: sicut nec iudex qui bonam fert sententiam per pecuniam. xj. q. iij. qui re
cte. sic & in bello qui rem prohibitam attentauerit punitur licet bene gesserit. l. iij. in bello. ff. de re mili. Concluditur, ergo quod licet alteri licuisset pro matrimonio in quo fuit mediator accipere pecuniam. huic tamen nō licuit postquam ad hoc ex officio tenebatur & sic ex persona est aliquid inhonestū: quod als in suo genere non est malum. tenebitur ergo restituere saltem pauperibus: ita in facti contingēria consuluit Ancha. consi. clxxiij. als. clxxv. incipit premittendum. Idem pari ratione videtur dicendum
25 in casu nostro in & patre filiam nuptui tradente & preterea aliquid recipiēte: vel a marito: vel patre mariti: vel ex bonis filie aliquid retinente sibi vt de facto accidit istis diebus in quodam magnate huius regni. Et dicebant aliqui quod cum pater esset administrator legitimus bonorū filie in quibus ratione patrie potestatis habebat vsum fructum: vt lege
cum oporteat. C. de bo. que libe. & iiij. parti. titu. xvij.
26 l. v. Unde licet per contractum & matrimonij filia liberetur a patris potestate secundum regni consuetudinem: vt dixi. §. in rubū. in quarta ampliatione principali. ver. sed quāuis secundum. quia tamen liberatur facto suo non patris: retinebit & pater vsumfructum: vel saltem dimidiam vsufructus. iuxta no. per glo. Angel. & alios in auten. idem est. C. de bonq. que libe. facit quod & voluit Sali. in aur. ingressi. j. q. C. de sac. san. ec. Si ergo vult pater remittere vsumfructum bonorum filie ipsam matrimonio collocando: videtur quod pro ipso vsufructu possit de bonis filie vel futuri mariti aliquid licite recipere. cogitabis. et tene ista memorie: quia plerūq; tutores et alij consanguinei puelle cuius curam gerunt: recipiunt pecuniam vt ipsam alicui nuptui tradant: vt dicunt Ly. & Bal. in. l. si pater. C. de, spon. per illum textum. ADDJ Sed nunquid talis contractus firmetur iuramento filie: maxime interueniente lesione enormi. ponit Pe. de Ancha. in capitulo primo de consti. in reper. col. octuagesima septima versicu. quid dices in materia iuramēti. ibi ego etiam consului. Cuius meminit dominus Abbas in capitulo cum contingat, de, iureiurand. colum. vigesima secunda ver.

dominus Petr. de anch. Idem vult Pau. de ca. cōsi. clv. Adde mō taluum fo. o. ll. li. j. ti. xj. l. fi. in versi. goz: gare el marido, qui pulchre altercat istā questionem. LJO.

1 ☞ Dotare filiam nuptam an teneatur pater. numero. 5.
2 Alimēta prestare non tenek pater filio qui habet vnde se alat.
3 Legitima an possit statuto vel consuetudine tolli.
4 Dispositio q primogenitus succedat in regno vel principatu excluss alijs filijs valet: et etiam in hereditate vel patrimonio alicuius particularis persone.
6 Ingratam filiam dotare nō tenetur pater: si tamē dos iam esset data non reuocaretur pretextu ingratitudinis.
7 Spurius legitimatus potest in spuritatem reuocari ob ingratitudinis causam: nec poterit amplj? legitimari.
8 Doctor ppter delictum degradat? non pōt amplj? doctorari: & idem in milite & tabellione priuatis ppter delictum.

§. 4 Redeundo ad propositū ad

quod nostra dirigebat intentio videtur q pater nō
1 teneatur dotare filiam que sine eius consensu matrimonium contraxit quia & pater cogitur filiam dotare vt inueniat cui nubere possit vt. l. fi. C. de repu. & in auf. de nup. §. si ita q. ver. fi quis sub potestate. col. iiij. sed ista ratio iam cessat ex quo filia nupta est ergo non tenetur eam dotare: quia cessante ratione vel causa cessare dz effectus seu causatum vt. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iurepa. & l. titia. la. ñ. §. vsuras. de leg. ij. & c. cū cessante. ś. de app. ADDJ & in. c. cum infirmitas. j. de peni. & remiſ. cū cōcordantijs ibi positis per glo. LJO. ¶ Confirmatur hoc per illud qđ in simili dicimus de alimētis filio pstandis. quāuis em pater teneaf filijs & alimēta prestare: si tamē
2 filius habet vnde se alat: nō cogit pater filium alimētare: vt. l. si quis a liberis. ff. de lib. agno. ¶ Et in
3 de est q licet alias non valeat & statutum vel cōsuetudo absorbens in totū legitimā filioz: q legitima succedit loco alimētoz: vt voluit Rich. malumbre: vt refert Ly. in. l. sancimus. C. de nupt. de quo ibi p Bar. & alios & per Dy. in regula in dubiis. de reg. iur. li. vj. per Abb. in. c. fi. penul. col. de cōsue. & in. c. raynaldus. de testa. iij. col. ver. Item no. q cōsuetudo. Per plures alios de quibus. j. §. xviij. versi. hoc in fortioribus terminis dz intelligi qñ filius nō hz als vnde viuat. Sed vbi filius als haberet vnde viuere posset: bene valet consuetudo vel statutū etiaz in totum absorbēs legitimā: vt no. voluit do. Abb. in d. c. raynutius. iiij. col. ver. ego credere. qđ est valde notandū. ADDJ Idē tenet Bal. in. l. cunctos po-
5 pulos. C. de summa trini. col. pe. ver. deinde quero. Cuius meminit Albertus bunus in tracta. de statuto feminas excludente. col. ij. & vide. j. §. xxj. in pn. ver. ex quo infertur. & §. xviij. post princ. versi. ista tamen. TJO. & sm hoc saluabit opi. illoz um qui tenent quod per statutum potest legitima in totum tolli: vt per Dy. Bar. & alios in. d. l. sancimus. C. de nup. per Bal. in auten. nunc autem. de epi. & cler. et in. l. maxinū vitium. C. de li. prete. v. col. ver. vlteri? queritur. & l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. & in. l. cunctos populos. & de sum. trini. in ver. subsequenter queritur. xviij. col. & in. l. lege. C. de legi. here. & in l. fi. §. ipsum autem. C. de, bo. q̄ libe. & in. l. hac edictali. in pūn. C. de secun. nup. & in auf. nouissima. C. de inoffi. testa. & in. d. l. sancimus. & in. l. tali. §. socer. ff. de iu. do. & in. c. fi pater. de testa. lib. vj. viij. col. & in. l. fin. C. de fruct. & li. expē. Oldra. consil. lxxiij. lxxviij. ciij. et. cxiij. Abb. antiquus. Jo. an. & alij in. d. c. raynutius. Et ibi And. sicu. in repe. col. xliij. ver. modo sunt. Albe. de rosate. in proe. ffoz. & in. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. & in. ij. parte statutoz um q. ciij. & ciiij. Bart. & alij Mod. in. l. titio cētum. §. titio genero. ff. de condi. & demon. Jo. an. in addi. ad Specu. titu. de succes. ab intest. in addi. incip. sed reducitur in questionem. iij. co. Ang. in. l. papinianus. als incipit contra veterani. §. quarta. ff. de inoffi. testa. & in. l. quod de bonis. §. fi. ff. ad. l. falcid. & in auf. de here. & fal. in pūn. & in repet. l. j. §. ius naturale. ff. de iust. & iu. & consi. cv. clxxxix. cciij. incip. in Dei noīe cōsultatio &c. Cal. consi. cix. incip. an statutum in ti. de consti. & consi. xxiiij. & cōsi. xxxj. in ti. de test. pan. de cast. in. d. auf. nouissima. Aud. consi. cxxxiij. inci. pro declaratione prime dubitationis. & consi. xxxj. circa fi. incip. visa municipali cōstitutiōe in. l. sequē. ff. ad fylleia. ADDJ Existis infertur quod vz dicit spositio qō primogenit? succedat exclusis alijs filijs non solum in regno vel principatu: vt voluerūt Albert. & alij in proe. ffoz. Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. sed etiam in hereditate vel patrimonio alicuius particularis persone: vt. c. mulier. si de feu. fue. contro. & ibi Bal. hoc feudoz um. videtur de mē
te Jo. an. in regula fine culpa. de reg. iur. libzo. vj. de quo vide latius per Martinum laudensem in tracta. primogeniture. colum. iiij. ver. quero an valeat quem rogo videas. & Sali. in. l. vna. C. que sit lon. consue. Jo. fab. & Angel. in. §. ex non scripto. in sti. de iure natu. super quo ego alias late scripsi in quadā allegatione. LJO. ¶ Ex his dicebat Salic. satis sing. in. l. vnica. §. sinautem in fi. C. de rei vxo. actio. quod si filia fa. petit alimenta ab heredibus viri: interim quod fit dotis restitutio: ipsi excipiunt quod patrem habet diuitem qui de iure eam alere tenetur vt dicta lege si quis a liberis. nihilominus here des tenentur ipsam alimentare. non pater. ¶ Facit quod in simili voluit Francis. de' pepis. in reper. autenti. preterea. xxij. charta secunda columna. versiculo sed quia Jacobus. Cynde vir & vxor. quem rogo videas. & ibi etiam Alexan. quinta columna. ad fi. versiculo sed iuxta predicta. sic ergo dicamus in casu nostro quod licet pater teneatur dotare filiaz vt inueniat cui nubere & possit ex quo tamen iam inuenit & habet maritum qui eam alat: non tenetur pater alere vel dotare. ¶ Preterea filia nubendo sine patris consensu: efficitur patri adeo ingrata vt ab eo in totum exheredari possit vt traditur in autenti. vt cum de appella. cog. §. aliud quoq; capi-

Universidad de Deusto Biblioteca

tnlum.verſiculo ſi vero vſq; ad.xxv.columna. viij. et in auten.ſed ſi poſt viginticuinque annorum. ſupra de inoffic.teſta.⁊ hoc idem diſponit lex regni foro generoſorum libro quinto titulo quinto.l. prima. 8
iij.parti.titulo primo.libro decimo.⁊ foro legum.libro.iij.titulo primo.l.quinta.que dicunt quod ſi filia contraxerit matrimonium ſine patris et matris conſenſu:nihil debet ex bonis parentum habere. Idem eſt ſi cum filia manſiſſet in fratrum poteſtate ſine eorum conſenſu matrimonium contraxit. quia eodem modo perdit bona parentum.vt not. voluit Bald.in alleg.conſilio.cccxix.incipiente ſtatuto terre.in quarta parte.et lex regni.foro generoſorum.libro quinto.titulo quinto.l.ſecunda. ſtatuit Rex Joā.in occaña. Si autem ex hac cauſa pater poteſt filiam tanquam ingratam exheredare: eodē modo poterit ei alimenta denegare:quia ex eiſdez cauſis ex quibus poteſt pater filiam exheredare: poteſt ei alimenta denegare:vt voluit Joan.andr. in capitulo quintauallis.§.de iureiurando.⁊ refert ⁊ ſequitur Abb.ibi ſecunda columna.et in capitulo cum haberet.de eo qui du.in ma.quā po.per adul. Bart.in lege diuus.ff.ad legem pompeiam.de parri.⁊ no.glo.⁊ Bartol.in dicta lege ſi quis a liberis. §.ſi quis ex his.in verſiculo detulerit.⁊ in.l.ſi.C.de alen.li.gloſſ.ſ.⁊ Barto.ibi ⁊ in tractatu alimentorum.in ſecunda columna.gloſſ.in.§. igitur omnes. in autenti.vt cum de appel.cog. Unde dicebat bar to.in dicta lege diuus.quod propter cauſas ꝓpter quas poteſt filius exheredari:propter eaſdem perdit ꝓuilegium filiationis vt eum occidens non teneatur lege pompeia.de parricidis.nec contra. Cuz autem dos ſuccedat loco alimentorum:vt ſupra late dixi.ſequitur quod eodem modo quo pater poteſt ei alimenta denegare. poterit per conſequens denegare dotem.quod expreſſe tenet gloſſ.⁊ Bal. in lege fina.ſecunda colum.in fine.C.de do.promiſ.
6 dicēs qō † ficut legitīa nō debeꝯ filie ingrate:q; ingratitudo tollit ei debitum naturale:vt in auſ.de nup. §.optime.colla.iiij.ſic per conſequens:pater non te 9
netur eam dotare:quamuis ſi dos eſſet iam data non revocaretur prætextu ingratitudinis: vt no.voluit Bald.in dicta lege fina.,Bald.⁊ imo.in.l.poſt dotem.vij.colum.ff.ſoluto matrimonio. Jaſ. in dicto.§.fuerat ante.xxxvij.columna.inſtitu.de actio. ADDE Adde quod ꝓ iſta opinione facit: quia filia vel ſerua abſoluta ⁊ liberata propter ingratitudinem poſtea commiſſam contra patrem vel dominum:tamen poteſt in poteſtatem revocari.argum. ff.qui ⁊ a quibus.l.ſi quis hac.⁊.C.de libe.⁊ eorū li.l.prima.ita dicit Joan.de pla.in.l.fina.prope fin. C.de ſpecta.⁊ leno.libro.xj. LIO. In contrarium tamen facit quod mirabiliter voluit idem Bald.in capi.j.§.fina.in fi.ſi de feud.fue. contro. inter do.et ag.li.feu.de quo facit feſtum Zudo.ſing. cxxv.incip.vltimo queritur.⁊ Franciſ. de crema in ſingul. xx.vbi dicit Bald.quod ex eiſdem cauſis ex quib⁹
7 aliquis pōt exheredari:pōt filius † ſpurius legitimatus revocari in priſtinam ſpuritatem.qō tenementi. ADDE Adde ꝙ poſtꝙ fuerit revocat⁹:non poterit amplius de voluntate patris legitimari per comitem palatinum.per tex.not.in.l.ſecunda.C.de li.⁊ eorum li.vbi ſi libertus propter ingratitudinez revocatur in ſeruitutem.non poteſt amplius manumitti a domino. Ex quo dicit ibi Bald.quod † doctor propter delictum degradatus:non poteſt amplius doctorari. Idem de rabellione qui eſt privatus officio propter delictum ſm Baldum in.l.iij.C. de manu.vindi.⁊ in aliis locis:de quibus per Jaſ. in.l.ij.de donatio.ob cau.in.§.idem erit.in fine. Cui adde tex.valde ſing.⁊ ibi no.Jo.de pla.in.l.nullus. C.de di.offic.vbi dicitur quod ad militiam vel officium a quo quis remotus eſt: amplius redire non poteſt niſi cum ſpeciali reſcripto principis ſine obiectione obtento.ad idem.l.quicunq;, eodem titulo.⁊ vtrobiq; per Joan.de pla.⁊ in.l.ſi quis ex grege.C.de cohar.plura ad hoc propoſitum facientia annullat Feli.in capitulo exliteris.de conſtitu.col. xvj.verſicul. Secūda declaratio.que per te videas ⁊ Georgius in repeti. capituli quamuis pactum. de pac.lib.vj.diſti in.c.qui præſbyterum.de pe. ⁊ tē. col.clxxv.in fine. IJO. Unde ſic videtur hoc caſu dicendum:vt dos data filie poſſit ei tolli propter ſequentem ingratitudinem.niſi dicas quod aliud eſt in legitimatiōe que datur titulo lucrative:aliud in dote que datur titulo oneroſo ſaltem reſpectu maritivt traditur in.l.ſi.ff.de his que in frau.cred.⁊ in l.pro oneribus.C.de iure dotium.⁊ in.c. ſalubriter. j.de vſu. Nec refert ſi dicatur quod iſta iura ciuilia que dicunt patrem non teneri ad dorandam filiam que ſine eius conſenſu matrimonium contrahit:non valent quia diſponunt circa dotem:que eſt acceſſoria ad matrimonium:quia ad hoc poteſt dici.quod ex quo dotare filias tenetur pater ex prouiſione iuris ciuilis:vt dicta lege qui liberos.⁊ dicta l.fina.C.de do.promi.potuit etiam idem ius ciuile ius ſeu proviſionem ab eo inductam certis ex cauſis maxime honeſtis limitare vel ſubtrahere etiam in acceſſoriis ad matrimonium.ad hoc gloſſ.no.in dicto capitulo cum ſecundum leges.de hered.lib.o ſexto.que ſentit valere ſtatutum laicorum ſimponens penā contrahenti matrimoniū cū filia ſa.ſine pñs ꝓſenſu.de qua.§.habita eſt mentio. Iſta ergo diſpoſitio iuris ciuilis q̄ reputat filiā ingratā:q; cōtraxit matrimoniū ſine pñs cōſenſu:bñ valebit.⁊ ego non tenebiꝫ pater illā dotare.qō expreſſe firmat Bar.in.d.l.obligamur.ff.de act.⁊ ob.⁊ i.l. mulier. §.cū ꝓponeret.ff.ad treb.⁊ in auſ.res.q̄.C.cō.de le. ⁊ ibi etiā Sali.⁊ Fulg.Sal.in.d.l.qui liberos.⁊ ibi etiam Bal.in lectu.antiqua.⁊ multi alij de quibus j.ſubjiciam. Hoc idem approbat Matthe⁹ matheſillanus in ſingul.cvij.incipiente. Nota quod ſi pater. et Paulus de caſtro in dicta autentica ſed ſi poſt viginticuinque anno.dicens quod per iura canonica diſponentia valere contractum matrimonij interueniente conſenſu eorum qui volunt contrahere (et hoc ſufficiat:vt infra dicetur) non corrigit iura de quibus ſupra quia ex quo pater offenditur: dato quod matrimoniū valeat:tamen erit iuſta cauſa exheredandi.⁊ ſic illa autentic.remanet incorrecta quia ius canonicum diſponit tantum circa validitatē matrimonij:nō aūt aliq̄d diſpōit circa iniuriā

patris.ſicut in ſimili in.l.ſ.⁊.ij.C.de ſecū.nup.quando mulier nubit.j.annū lucrus:licet per ius canoni § 6
cum excuſetur a penis infamie:ius canonicum nihil diſponit vel immutat circa lucrum qō prouenit filijs primi matrimonij:vt ſentit glo.in.d.c.cum ſm leges. [Vide gl.fo.ll.lib.iij.ti.ſ.xiij.]

1 Ingratitudinis vitium incurrit filia ſi minor annis.xxv.ſine conſenſu patris contrahit matrimonium propter quod exheredari poteſt.
2 Alimenta denegari poſſunt alicui ex his cauſis ex quibus poteſt exheredari.
3 Filia poſt.xxv.ann.nubēs ſine conſenſu patris non poterit propter hoc exheredari etiam ſi meretrix efficiatur.

Et hoc efficacius pcedit tri

1 bus cōcurrentib⁹.primum ſi iſta filia tpe quo matrimonium cōtraxit erat minor.xxv.ann.quo caſu indiſtincte incurrit vitium ingratitudinis propter quod poteſt exheredari:vt in.d.auſ.vt cum de ap. cog.§.aliud quoq; capitulum.ver.ſi vero vſq;.xxv. ⁊ in.d.auſ.ſed ſi poſt.xxv.C. de inoffi.teſta.⁊ lege regni.vj.parti.ti.vij.l v.⁊ foro legū.li.iij.titu.ſ.l.vj.⁊ ſta no.pau. de caſt.in.d.auſ.ſed ſi poſt. Ex quo infert ibi Jaſ ꝙ exiſta cauſa pater in vita poterit denegare dotem filie.q; ex quibus cauſis pōt pater exheredare filiā in teſtamēto:poteſt ei denegare dotem ſecundū Bal.in auſ.res que.C.cōmunia de leg. Item q; filia que non debet alimec dotari. glo.in.l.fin.in ver.intelligi.C.de do.promiſ.Bar.in l.obligamur.§.j.ff.de actio.⁊ obl.⁊ in.d.autenti. res que.ſed ex cauſis ex quibus poteſt quis exhereda
2 ri:poſſunt † alimenta denegari.glo.in.l.ſi quis a liberis.§.idē iudex.⁊ ibi Bar.ff.de lib.agn.glo.in.§. igitur omnes.in auſ.vt cū de app.cog.glo.⁊ Bart. in.l.ſi.C.de alē.libe.cū aliis de quibus.§.ergo ꝛc. 1
Unde q̄uis matrimonium valeat:vt.j.ſubjiciaz.ex quo pater offenditur:erit iuſta cauſa exheredandi ⁊ ſic.d.auſ.remanet incorrecta:q; ius canonicū diſponit tantū de validitate matrimonij non circa iniuriam patris ſicut in ſimili in.l.ſ.⁊.ij.C. de ſecun. nupt.quādo mulier nubit.j.annū luctus.licet per ius canonicum excuſetur a pena infam. etiamē ius canonicum nihil diſponit vel immutat circa lucrum quod prouenit filijs primi matrimonij.glo.no.in.c. cum ſm.de ſecun.nup.ita cōcludit pau.in.d. autē.
3 † Si autē poſt.xxv.an.matrimoniū contraxerit etiam cōtra patris voluntatem nō reputabitur ingrata:nec poterit exheredari:vt.d.auſ.ſed ſi poſt.⁊ in corpore vnde ſumitur.nā tunc propter ſtimulum carnis filia excuſatur ⁊ pater incuſatur vt dicit Salyce.in auſ.ſed q̄uis.in princi.C. de rei vxo.actio. Imo ꝙ plus eſt etiam ſi efficiatur meretrix:nō poterit exheredari:vt dicit glo.in.c.quintauallis.§. de iureiuran.ad hoc leges regni predicte.

1 Clandeſtinum matrimonium contrahens recte ſibi conſulet:ſi faciat quod puella dotem ſibi conſtituat.

Secundum qō habet concur

rere eſt quod filia quando contraxit matrimonium nō promittat ſecū dotem.ſi enim pater tenebatur filiam dotare vt inueniret cui nuberet.vt.d.l. qui liberos.ff. de ritu nup.⁊.d.l.ſi. C. de do. promi. ex quo filia reperit maritum ſine dote:ceſſat cauſa cōpulſionis legalis ergo per conſequens ceſſare debet compulſio vt ſuperius dixi itaq; modo ſit maior.xxv.annis:modo minor:ſi filia ſine patris conſenſu matrimonium contraxit(non promiſſa dote) non tenebitur pater eam dotare.ita voluit Barto. in.d.l.obligamur.ff.de acti.⁊ ob.in fi.verbis.quem refert ⁊ ſequitur Abb. in.c. accedens.fin.col.ſ. de procu.⁊ in.c.ſ.de deſpon.impu.⁊ in.c.ſ.j.de adult.⁊ in.c.cum cauſa.j.de rap.⁊ conſi.xij.incipien. caſus talis eſt magnificus.in.ſ.volu. Pro qua opini. bene facit tex.iudicio meo:ſecūdum verū intellectū in.l.pater.ff.de euic.vbi queritur an pater qui emerat fundum ⁊ ipſum in dotem pro filia dederat ſi euictus fuerit an poſſit agere de euictione: attento quod non videtur patris intereſſe niſi in caſu ſoluti matrimonij?⁊ concludit iuriſconſultus quod ſic ſtatim etiam ante ſolutum matrimonium attenta affectione paterna.ſed ſi filia poſſet patrem compellere ad dotandum:certe intereſſet patris agere de euictione: necdum affectione paterna. verum etiam ratione damni ſeuitandi. Item non dicebatur dotaſſe ex quo rem dederat alienam.l.fina. ff.de condi.ob cauſ.alias eſſet inuenta fraus per quam pater ſe exoneraret ab obligatione qua lege aſtringitur ad dotandum quod non eſt dicendum. l.in fundo.ff.de rei vendi.ita dicit Bulgarinus.in repe.l.ſ.xxxviij.col.ff.ſolu.matri.bonum eſt ergo qō filia quando matrimonium contrahit:dotem ſecū promittat. Nam tunc pater tenebitur eam dotare: vt voluerūt doctores predicti in locis.§.allegatis. Cauti ergo debent eſſe iſti qui † clandeſtina cōtrahunt matrimonia: vt faciant ꝙ puella dotem viro conſtituat:quod poteſt filia facere patre inuito. nam poteſt ſe dotare de bonis patris.maxime ſi faceret autoritate iudicis ⁊ pater compelli poteſt ad conſentiendum. ſecundum Bal.in.d.l.fin C. de do.promi. ar.l.ſi.⁊.l.profectitia.ff.de iure do impe. per quam dicit etiam Bart.in.l.ſ.iiij.col ff.ſolu.ma. quod ſi pater haberi non poteſt:iudex conſtituet dotem ipſi filie.⁊ ad hoc ſillam.l.reputat ſing.Bar. vbi.§.quem refert ⁊ ſequitur Jaſ.in.d.§.fuerat ante.inſti.de act.xxxiij.col.verſicu.dat.de quo.j.latius ſubjiciam. Hoc tamen intelligendum eſt quando filia que dotem promiſit erat maior.xxv.annis. ſecus ſi eſſet minor.nam tunc quamuis illa dotem promiſiſſet: non teneretur pater eam dotare.hoc fuit de mente Bartol.ſi eius verba recte penderentur in.d.l. obligamur. nam dicebat ille fateor quod ſi filia ſe maritaret ⁊ dotem promiſiſſet:quia pater eam non maritabat:pater tenetur.hec ſunt eius verba per que viſus eſt ipſe ſentire quod tunc demum pater tenetur filiam dotare (ſi matrimonium ſine eius conſenſu contraxit) quando diſtulit eam maritare vltra.xxv.annos.et ſic vltra tēpus a

Universidad de Deusto Biblioteca

iure statutum: sic intelligit Bart. Sali. in. d. l. qui liberos. secundum quod eum refert Joan. de ana. in d. c. j. iiij. colum. j. de adul. et Alexan. in. d. l. j. x. colū. ff. solu. matri. ⁊ Campetius in suo tracta. de dote. j. parte. questio. xiij. ¶ Ex quo dicto sic intellecto resultat quod si puella. xx. annoxum matrimoniū (sine patris consensu) contraheret promissa certa dote: pater eam soluere non teneretur. Sed contrarium voluit Abb. in. d. c. j. ſ. de despon. impu. in finalibus verbis dicens se credere quod licet filia (sine cōsensu patris) ante. xxv. annum contrahat matrimoniū promissa certa dote: pater teneatur ad dotandum. quoniam pater tenetur filiam alere: nec ex cōtractu illius matrimonij alimenta sibi denegare potest. cū in istis spiritualibus filia sub potestate patris non sit: vt in. c. si annum. de iudi. lib. vj. fortius ergo tenebitur dotare quia causa dotis fauorabilior est causa alimentorum: vt tradit Ly. in. l. non omni. C. de admin. tuto. ⁊ dicit Abb. se sic consuluisse in contingētia facti consil. xij. incipien. casus talis est in. j. volu. et pro ista decisione Abba. videtur mihi glo. quam nota. ibi Bald. in. l. nulla. in fin. C. de iur. dot. que voluit quod mulier minor. xxv. anno. potest dare secū in dotem totā patris substantiam quāuis multum sit ampla. dummodo interueniat decretum iudicis. 3 Idem disponit lex regni. iiij. parti. titu. xj. l. xiij. veritas huius articuli ⁊ quis iustius dixerit apparebit ex infra dicendis. ADDI Videas rogo Laurum de palacijs in tractatu de statuto quod stātib⁹ masculis femina non succedat. colum. xxj. versicul. nos autem qui pulchre loquitur. TIO.

1 ℣ Filia que sine consensu patris cum indigno cōtraxit non potest cogere patrem vt eam dotet.

2 Exheredari pōt filius qui inhoneste contrahit matrimonium puta cum meretrice.

3 Filia nō potest contradicere patri volenti eam tradere nuptui nisi indignum moribus vel turpem spōsum pater sibi eligat.

4 Indignus matrimonio quis dicatur. ⁊ nu. 12.

5 Nuptie debent esse conuenientes de iure ⁊ de facto.

6 Dispensatio de illicito facit licitum.

7 Mulier. xxv. annis interuentēte decreto iudicis pōt secum dare in dotem totam patris substantiā quāuis sit multum ampla.

8 Filij naturales an ⁊ qñ per subsequēs matrimontū efficiantur legitimi.

9 Pater si substituit filio pupillariter meretrices aut ribaldos lusores postpositis attinētibus pupilli in gradu propinquo qui erant bone cōditionis ⁊ fame non valet talis substitutio.

10 Nubens indigne patrem offendit et famam eius ledit.

11 Statutum priuans dote puellam cōtrahentē matrimonium sine consensu patris valet. ⁊ nu. 13.

§7 Tertium quod habet concurrere est q⁹ maritus cui filia nupsit: nō sit dignus illo matrimonio. Nā tunc ex quo †sine patris consensu cōtraxit cū indigno: nō tenebitur pater eaz dotare. ista est gl. multū sin. que hoc voluit in. c. fi. xxxvj. q. j. in ver. excusata. ⁊ sequuntur ibi Joan. de fan. ⁊ Archi. idem tenent Jo. an. Ant. ⁊ Lar. in. d. c. accedēs. de procu. Bal. in. d. l. qui liberos. in reportatis antiquis. ff. de ritu nup. ⁊ in. l. j. ff. so. mat. ⁊ in. l. pe. prope finē. C. de spō. ⁊ in. l. nec filiū. C. de nup. dicēs quod si † filius inhoneste contrahit matrimonium puta cum meretrice: pater potest eum exheredare ne vltissimam prolem que inde nascitur habeat successorem: quia ex his totum genus est infamatum. idem Barto. in. l. si rogatus. ff. de ma. vin. quicquid dixerit Salice. in. l. sivt proponis. C. de nup. Idem tenet Abbas in locis preallegatis. Ludo. in Rub. ff. soluto matri. Jaſ. in. d. §. fuerat ante. xxxvij. col. instit. de actionibus. ¶ Fundamentum huius opinionis est textus in. l. iij. §. si emancipatus. ff. de bo. pos. contra tabu. vbi dicitur quod filius qui vxorem indignam accepit potest exheredari. ergo eodem modo filie q indigno nupsit poterit dos denegari. ¶ Idem fuit de mente glo. pme in dicta authenti. sed si post. xxv. C. de inofficioso testamento. dum dicit quod si filia se copulauit seruo post vigesimū quintum annū est iusta causa exheredandi. quam glo. ad hoc not. ibi Joan. faber ⁊ Jason Maynus. ¶ Facit ad hoc in simili text. in dicta. l. sed si ea. ff. de sponsa. dum dicit quod † filia non potest contradicere patri volēti tradere eam nuptui nisi indignum moribus vel turpem sponsum pater ei eligat. ¶ Ad idem facit quod voluit barto. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ij. colum. ff. solu. matri. quem omnes sequuntur vbi dixit quod pater non tenetur se obligare nec bona sua pro dote vxoris filij quando vxor erat indigna. Si autem nō tenetur se obligare pro dote vxoris filij quod est minus: a fortiori non tenebitur filiam dotare que cum indigno contraxit propter illud dictum Barto. de quo meminit Pau. de cast. consilio. xiiij. ij. colum. in fine ver. nam parer. ⁊ diti. ſ. late in rubr. ¶ Facit etiam quod voluit Bald. in. d. l. penul. C. de sponsa. vbi dixit quod si pater dicat instituo filiam meam in centum dummodo digno nubat. Si autem nubat indigno: instituo in decem et nolo q⁹ plus possit perere. Si postea filia indigno nubat vt si nobilis nubat famulo: non poterit ad supplementū legitime agere. quia ex hac causa potest exheredari: vt in auth. vt cum de app. cog. §. aliud quoq⁹ capitulum. col. viij. idem dicit Bald. si nubit ei cui non pōt vt consanguineo vel affini. vt ibi latius per eum. ⁊ ita sentit ibi Bal. vnum quod reputo valde notabile: q⁹ †non solum dicitur indignus ille qui esset vilis persona: vt sentit glo. ſ. in autenti. sed si post. est tex. in. l. ſ. C. de natu. li. Sed etiā ille qui dato q⁹ esset nobilis: tamen de iure non poterat cum eo esse matrimonium: vel ratione consanguinitatis vel alterius impedimenti: qz †nuptie debent esse conuenientes de iure ⁊ de facto: vt dicit glo. fin. in. l. si rogatus. §. matrimonij. ff. de ma. vin. in vet. matrimonij. ⁊ no. insti. de nup. §. si aduersus. quam glo. multum commendat †Phi. in. c. ſ. de despō. impu. li. vj. in. §. porro. qui hoc intelligit: nisi fuerit in impedimento dispensatum: quia †dispensatio de illicito facit licitum: vt. c. quod dilectio. §. de consan. ⁊ affi. ⁊ per glo. in. c. literas. §. de resti. spo. Ecce quomodo Bal. pōderauit indignitatē mariti. ergo

eodem modo ponderanda erit in casu nostro. Ire⁊ facit quod voluit idem Baldus in. l. nulla. in fin. C. 7 de iure dotium. vbi dicit quod †mulier. xxv. ann. interueniente decreto iudicis potest secum dare in dotem totam patris substantiam quamuis multuz sit ampla: vt ibi dicit glo. dummodo vir tanta dote sit dignus. ⁊ ita fundat se Baldus super dignitate vel indignitate mariti vnde sic videtur dicendum in casu nostro. ¶ Ad idem facit qō in simili voluit Paulus de cast. in. l. donationes in concubinam. ff. de donā. vbi per illum tex. dixit quod cum aliquis vt filius legitimus petijt bona paterna: vel dicit se generosum: ⁊ sic habet necesse probare matrimoniuz interuenisse inter patrem ⁊ matrem: ⁊ non potest p 9 bare matrimonium per instrumētum vel per testes qui fuerunt presentes: sed probat quod stabant adinuicem sicut stat vir ⁊ vxor aduersarius ad dicendum hanc probationem presumptiuam: potest articulare quod vir erat homo magne conditionis. ⁊ illa vilis conditionis ⁊ quod non est presumendum quod cum illa matrimonium contraxerit: sed quod ipsam habuerit in concubinam: ⁊ quod non mittebat eam honorifice sicut solent vxores mitti. ad hoc 10 quod habetur in. l. vt libere. ff. de ritu nup. ¶ Imo fortius voluit Ange. in auten. quibus mo. natu. eff. legi. colla. vj. §. ij. vbi notam. ex illo tex. dicit no. sing. hunc tex. quod licet habens concubinam ipsam ducat in vxorem ⁊ postea conficiat instrumenta dota- 8 lia: tamen filij antea †nati non legitimantur si talis mulier nō erat matrimonio digna. quia forte meretrix erat vel vilis cōditionis mulier: ⁊ ille erat hō nobilis ⁊ diues: quia cum illud matrimoniū nō potuit cum honestate contrahi: nō legitimat filios ante matrimonium natos ⁊ conceptos. Et dicit quod ita] vidit de facto seruari. [Hoc dictum Angeli refert Uenzelinus in capi. tanta. qui filij sint legitimi. in apostillis additione nona. ⁊ Martinus Laudensis ⁊ alij de quibus in disputatione incipiē. ad garis. consilio vigesimoquarto. quibus adde Baldum in cap. illud. secunda col. de presumptionibus refert Alexand. in dicto capitulo tanta. penultima columna. vbi de alijs.] ¶ Et ideo cautus debet 12 esse aduocatus contra filios naturales qui dicunt se legitimos per subsequens matrimonium vt videat et inspiciat an mater filiorum fuerit matrimonio digna habito respectu ad conditionem sue persone ⁊ conditionem amasij. Quod dictum est satis singulare ad propositum nostrum et mirabiliter limitat textus in capitulo tanta. supra qui filij sint legitimi. de cuius veritate infra subijciam. ¶ Item in effectu voluit Angelus in autentic. vt liceat matre. et auie. §. ad hoc. collatio. octaua vbi dixit quod licet alias habens filium vel filiam ex libera muliere cum qua nuptie consistere poterunt. si eum filiuz appellat in aliquo instrumento legitimatur filius vt ibi et in autentic. item si quis. codice de natur. libe. et quarta part. titulo quindecimo. lege septima. hoc verum si matrimonium inter eos honeste contrahi poterat alias secus. vt quia mulier erat vilis conditionis ⁊ homo honeste vite. Nam tunc honeste matrimonium contrahi non poterat ⁊ per consequens non legitimatur filius, ita dicit consuluisse Barto. Franci. de pisis Ange. de are. ⁊ Hugelinū. secundum Angel. ibi. ⁊ in dicto. §. secundo. ¶ Ecce quomodo Angelus multum ponderauit indignitatem mulieris quo ad legitimationem prolis p subsequens matrimonium vel alias: in qua de nullius forte preiudicio agitur: fortius ergo ponderabitur in casu nostro in quo agitur de patris preiudicio q⁹ dotem dare debet. presertim cum ex tali contractu cum indigno filio patrem magna afficiat iniuria: vt no. Salice. in. l. iij. C. de adul. quia indignum est vt sordide proles splendidis natalibus audeāt subrogari: vt. l. vnica. C. ad senatusco. ⁊ l. super. C. de questio. ¶ Ad idem facit not. decisio Angel. in. l. fi. colū. iiij. C. de sen. pas. vbi dicit quod †si pater substituit filio pupillariter meretrices aut ribaldo lusores postpositis attinentibus pupilli in gradu propinquo qui erant bone conditionis ⁊ fame: non valet talis substitutio: quia facta persoris indignis. ergo idem erit in casu nostro vt ratione indignitatis mariti: non teneatur pater filiam dotare. ¶ Et propterea dicebat Anch. consi. xx. q⁹ valet statutum imponens penam amissionis dotis mulieri nubenti viro indigno sine patris consensu. Nam †per hoc patrem offendit ⁊ famam ei⁹ ledit ⁊ videtur hec iusta causa exheredationis: vt. d. l. non tantum. §. si emancipatus. ff. de contrarab. Idem tenet Bal. in certis apostill. in. c. statutū. de here. lib. vj. vbi subdit aliud 11 sustentabilius quod †valet statutum priuans dote puellā ꝺ̄hentē matrimoniū sine ꝺ̄ filio patris. cū hoc non tollat sibi arbitriū ex quo nō tenet illud scq. per not. in. c. cum in veteri. de elec. ¶ Ex istis iustificari potest dispositio legis regni. fo. lego. li. iij. ti. ſ. l. ij. ⁊ vj. que dicūt q⁹ si filia relicta cum fratribus (parentibus mortuis) cōtrahat matrimoniū cū aliquo indigno qui nō conueniat sibi nec generi suo. ita qō sit dedecus sibi et generi suo pōt fratribus exheredari ab omnibus bonis que sibi prouenire poterāt a parentibus. ⁊ est hoc mirabile secundū episcopū ibi q⁹ fratres possint sorores exheredare a bonis paternis ⁊ maternis. hocidē statuit rex Jo. en occaña ⁊ en valladolid. ¶ Ad cognoscendū autē quando maritus sit †dignus vel indignus debet inspici progenies vtriusq⁹ coniugis scientia ipsorum ⁊ diuitie parentū: ⁊ secundū ista bonus iudex arbitrabitur dignitatem vel indignitatē mariti. iuxta no. per Jo. an. ⁊ alios in. c. super eo. el. ij. §. de testi. ⁊ per Bart. in. l. si rogatus. ff. de ma. vin. ⁊ in. l. cum ita legatur. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊ in. l. iij. C. de nup. ⁊ per Alexā. in. l. si cum dotem. §. transgrediantur. ff. solu. matri. ¶ Et ex hoc infertur vnum qō est semper mentem tenendum q⁹ etiam si magna comitissa nuberet doctori non diceretur nubere indigno. vt no. voluit Salyce. in. l. prouidendū. C. de postu. per illum tex. In aliquibus lecturis. quē refert ⁊ sequitur ⁊ multum commendat Campetius in trac. dotis. ſ. parte. q. iij. q: scientia nobilitat] hominem: vt ibi probatur. ⁊ latius ibi penit Ly. de quo aliquid dictum est super rub. versi. ⁊ idem erit in doctore: dum dicebam non valere donationem factam a doctore sue concubine quia doctor erit miles nobilis ⁊ clarissimus. ¶ Ex quibus omnibus simul iunctis de necessario concludendum erit quod pater non tenetur

dotare filiam minorem. xxv. annis que fine eius cō
sensu (maxime dote non promissa) matrimoniuz cū
indigno contraxit.

¶ Leges Romane diuinitur per oracula princi
pum promulgate sunt.

Et per ista iustificari pos-

sunt leges Regni de quib⁹ succincte habita est mē-
tio: quas non inconsulte Hispaniarum Reges chri-
stianissimi ediderunt quarum verba editionisq; tē
pora (vt nihil antiquitatis penitus ignoretur) refe-
ram ⁊ memorabo: vt appareat quali studio ac dili-
gentia antiqui curauerunt: vt in matrimonio filie
parentum interueniret consensus. ¶ In primis igi
tur Sisnandus Castelle christianissimus Rex era
ccccclxxj. Tolleti statuit (vt foro iuzgo. lib. iij. titu.
secundo. l. fin.) quod si puella ingenua ad quemli-
bet ingenuum venerit in ea conditione: vt eum sibi
maritum acquirat, prius cum puelle parentibus
colloquatur. Et si obtinuerit vt eam vxorē habere
possit pretium dotis parentibus eius impleatur. s.
nomine arrarum a viro. Quod si absq; cognitione
⁊ consensu parentum hoc fecerit: ⁊ ipsam eius pa-
rentes in gratiam recipere noluerint: mulier cum
fratribus suis in facultate parentum non succedat
pro eo quod fine voluntate parentum transierit, pu-
nio: ad maritum. Nam si de rebus suis parētes ali-
quid donare ei voluerint: habeant potestatem: ipsa
quoq; de donatis rebus faciendi quod voluerit li-
bertatem habebit. ¶ Hoc idem postea innouauit
rex dominus Petrus filius regis Alfonsi era. Mil.
ccc.xcvij. vt habetur foro. generosorum. libro. v. titu-
lo. v. l. j. in hec verba. ¶ Si la mancebaen cabello
casa sin vuluntad de sus parientes: o de sus ceerca-
nos hermanos con algun hombre. o se ayuntare
conel por qualquier ayuntamiento pesando a sus
parientes mas propincos: o a sus ceeranos herma-
nos: no aya parte en lo de su padre: ni en lo de la ma
dre. Sea enagenada de todo heredamiento por
siempre. ¶ Idem disponit lex secunda eiusdem ti-
tuli dicens. Esto es fuero de castilla que si alguna
manceba en cabello se casa: o se va con alcun hom-
bre sino fuere con placer de su padre: o de su madre
si los ouiere: o cōplazer de sus hermanos si los ou-
iere o cōplazer de sus parientes los mas cernanos
deue ser deseredada: et puede la deseredar: o here-
dar: el hermano mayor: si hermanos ouiere. Et si
ella fuere en tiēpo de casar: ⁊ no ouiere padre: o ma
dre: ⁊ sus hermanos: o sus parientes no la quisierē
casar por amor de heredar lo suyo: deue ella mon-
strar lo entre villas, o mas como es tiēpo de casar:
et sus hermanos: o sus parientes no la quieren ca-
sar por amor de heredar lo suyo. E deseque lo ouie
re querellado: et mostrado assi como es derecho: et
despues casare: no deue ser deseredada por derecho.
¶ Super hoc etiam rex Alfonsus contra eam que
sine parentum vel fratrum consensu matrimonium
contraxit statuit: vt habetur foro legum. lib. iij. tit. j.
lege secūda. Cuius verba sunt Si el padre o la ma
dre de alguna muger que sea en cabellos mugiere:
et alguno la pidiere para casamiento a sus herma-
nos et fuere tal que la muger o los hermanos sean
entregados esil. et porsu mal querencia: o por cobi
dicia de retenerlo supo: o por deseredarla si se casa
re sin su mandado: no la quisierē casar: et ella enten
diēdo aqueste engano ⁊ afrontādo zelo: casare con
el: o con otro que comienga a ella ⁊ a sus parientes:
los hermanos: no la puedan deseredar por tal razō:
fuera si aquel conquiē casa era enemigo de sus her
manos: o los haute fecho alguna onta. Car por
tal razon como esta (maguer sea de tan buen dere-
cho como ellos) no es derecho que case conel. Et si
lo fiziere sea deseredada dela buena de su padre et
ō su madre. Et si ella casare con alguno: que no era
conuenible para ella: et para su linage: o se fuere con
algune: de manera que sea a onta della y de su lina-
ge: sea otrosi deseredada de. o que, ouo. o dina al-
uer. dela buena de su padre: o de su madre. Empe-
ro (maguer que alguna faga contra alguna cosa de
stas: que son sobredichas) no pierda su derecho del
heredamiento que la viene de otra parte: quier de
sus hermanos: quier de otros parientes: o de estra-
nos. ¶ Item in lege tertia eiusdem tit. dr. Si algu
na muger biuda: o que aya auido senior o amigo
casare despues de muerte de su padre: o de su ma
dre sin voluntad de sus hermanos: no sea desereda
da por ello. Ca pues que supiron aql yerro et gelo
sufrieron non es razō q̄ por el casamiēto la deua de
seredar. ¶ Item in. l. quarta eiusdem tituli dr q̄ to
da mugr biuda [magr aya padre: o madre] pueda
casar sin mādamiēto dellos si quisiere: ⁊ no aya pe
na por ende. ¶ Item in lege quinta. eiusdem tituli
dicitur. Si manceba en cabellos casare sin consen
timiento de su padre et de su madre: no parta con
sus hermanos en la buena de su padre ni de su ma
dre. Fueras ende si el padre: o la madre la perdo-
narem. E si el vno la perdonare et el otro no [seyē
do ambos biuos] aya su parte en la buena de aql
que la perdono. E si vno fuere biuo: et el otro no al
tiempo que casare: et aquel que es biuo la perdo-
nare parta en los bienes de ambos. ¶ Item lex
vj. dicit. Si el padre: o la madre: o hermanos: o o-
tros parientes touieren en su poder manceba en
cabellos et nola casarem fasta veyente y cinco
años: ⁊ ella despues, sin su mādo se casare: no aya
pena por ende casando ella con hombre que le con
uiniere. ¶ Item in lege finali eiusdem tituli dici-
tur. Ninguno, no sea osado de casar con manceba
en cabellos sin plazer de su padre: o de su madre,
si los ouiere. Sino delos hermanos: o delos pariē
tes: que la touieremen poder. E aquel que lo fi-
ziere: peche ciēmaravedís: la meytad al Rey ⁊ la
meytad al padre: o ala madre: si los houiere. Sino
al q̄ la tenie en poder ⁊ sea enemigo ō sus pientes.
¶ Postea idē rex Alfō. duas edidit. ll. altera repe-
ti. iiij. gti. ti. j. l. xv. dicēs. Promittēdo o iurādo vn hō

bre a otro que recibira vna de sus hijas por muger
por tales palabras, como estas no se hazē las despo
sallas. Porque ninguna de las hijas es a delante:
ni consiente en el señaladamente como en marido:
ni el en ella. E esto es porque bien assi como el ma-
trimonio no se puede hazer por vno solo: otro sini
las desposaias. Ca el matrimonio ha de ser: ⁊ mene
ster es que sean presentes aquellos que lo quieren
fazer: ⁊ que consienta el vno enel otro. Et si el pa-
dre iurasse: o prometiesse a aquel que le auia jura-
do a el que recibiria vna de sus hijas que gela da-
ria por muger. Si despues ninguna de sus hijas no
lo otorgasse: ni quisiesse consentir en aquella quien
auia jurado su padre: por tal razon no las puede el
apremiar que lo hagan de todo en todo. Como q̄
ra que las pueda dezir palabras de castigo que lo
otorguen. Pero si a quelcon quien el padre quie-
re casar alguna dellas: fuesse tal que conueniesse: et
que seria asam biē casada conel (maguer que la no
pueda apremiar: que compla lo que el auia prome
tido) puede la desheredar porque no agradece a
su padre el bien que le hizo. Et haze le pesar no le
obedeciendo. ⁊ esto se entiende: si despues desto se
casare ella con otro contra voluntad de su padre:
o si hiziesse maldad de su cuerpo. ¶ Altera vero
lex reperitur in. vj partita titulo septimo. l. v. incipiē
te Juglar. Ubi inter cetera ad propositum dicit.
Otro quando el padre quisiesse casar su hija ⁊ la
dotasse segunla riqueza que el ouiesse: ⁊ segun que
pertenecisse a ella: ⁊ a quelco quiē la queria casar
si ella contra su voluntad del padre dixesse que no
queria casar ⁊ despues desto fiziere vida de mala
mugier en puteria: poder la ha el padre deseredar
por tal razon. Pero si el padre alongasse el casamiē
to de su hija: de manera que ella passasse por edad
de veynte y cinco años: si despues desto fiziesse ella
yerro: o enemiga de su cuerpo: o se casasse contravo
luntad de su padre: no podria el deseredarla por tal
razon. Porque semeia que el fue en culpa del yerro
que ella fizo. por que tardo tanto que la no caso.
¶ Superuenit postea Rex Joannes secundus en
Ocaña. anno Christi. M. cccc.xxij. ⁊ Valle Oleti:
anno Millesimo quadringētesimoquadragesimo
septimo renalidauit leges predictas per hec verba
Ordenamos que muriendo la madre: teniendo en
su poder a alguna su hija: ⁊ aquella quedo en po-
der delos hermāos para la tener ⁊ auer de casar: si
ella se casare sin voluntad ⁊ plazer delos hermanos
pierda la herencia que le podia pertenescer por: fin
delos dichos su padre ⁊ madre: ⁊ que acerca desto
se guarden las leyes de nuestros reynos que enel-
lo ablan no embargante que por luengo tiempo no
ayan leydo guardadas: pues que por otra nuestras
leyes no fueron reuocadas. ¶ Has autem leges
tiemo sane mentis dicet iniustas. Cum per eas (si
obseruentur) dissensionum ⁊ inimicitiaruz tollatur
materia: litium q̄ ⁊ iurgioruz adimatur occasio pa
rentibus ac filiabus optime consulatur. Absit enim
animos earum latores damnare: quos Christianis-
mos fore cognouimus: ⁊ sacrorum Canonum non
ignaros: omnia quidem iura in eorum pectore reco-
dita esse, censentur: propter eos quos ad latus ha-
bent, peritos. quamobrem nec in fide nec in iure de-
ficere poterant. ADDJ Nam vt scribit Joannes
octa. Ludouico Regi. ⁊ habetur in capitulo finali
decimasexta questione tertia venerande Romane
leges diuinitus per ora Principum promulgate
sunt. Jdeo Pelagius papa scribens Chilsoletico
Regi se legibus subditum profitetur: vt habetur
in cap. satagendum. vigesimaquinta questione pri-
ma. de quibus iuribus meminit Lucas de Penna,
loquens in hoc proposito in. l. finali. C. de incolis li-
bro decimo. fina. columna. quē rogo videas. ¶ O.
¶ Ne igitur nature ⁊ parentum votum frustrare-
tur: quando imbecillis ac fragilis filia: iniqui per-
uersiq; hominis dolis ⁊ suasionib⁹ assentiret: parē-
tes cognatosq; iniuria afficeret, iustum fuit has con
dere leges: quibus hominum ⁊ nonnunquam fa-
mulorum nequitia repimitur: nam cum patris ha
bitationem frequentant: ⁊ filiarum conuersatio, et
loquendi facultas sibi pateat, non verentur sub con-
fugij velamine innocentes decipere filias: ⁊ aliquā
do impudenter stuprare. ¶ Qualis exinde dolor: ⁊
qualisque animi commotio parentibus euentura
sint: iudicet qui filias habet. Contra tales facinoro
sos dominos Rex Alfonsus merito insurgens gra-
uissimis penis subdendos iussit in Oppido de Al
cala. Anno Christi Millesimo trecentesimooctua-
gesimosexto his verbis. ¶ Algunas vezes acaesce
que los que biuen con otros se atreuen a fazer mal
dad ⁊ fornicio con las barraganas: o con las pariē
tas: o con las seruientas de aquellos con quien el
los biuen: E desto suelen venire muertes de seño-
res ⁊ otros males ⁊ dannos. ¶ Por ende estable
scemos ⁊ mendamos que qual quier que biuiere
con otro ⁊ fiziere maldad de fornicio con la barra-
gana conocida del señor: o con la seruienta de casa:
o con la donzella que touiere en su casa: o con la co-
bijera de la señora de aquellos que las han: o con
la parienta de aquel con q̄en biuiere: morando la
parienta en casa del señor: o con el ama que creare
su hijo o su hija en quanto le diere leche que le ma
tem por ello. E la que este yerro fiziere scapuesta en
poder de aquel con quien biuiere: ⁊ le dexa pena q̄
quisiere: tan bien de muerte como de otra y aquel
que fiziere tal maldad con la so bredicha siruienta
de casa: que den a cada vno cient acotes publica-
mēte por la villa. ⁊ si fuere fijo dalgo el pue este yer
ro fizere con la siruienta como dicho es: o ella fue-
re fija dalgo que yaga vn año en la cadena. E qual
quier delos que no fuere fijo dalgo que le den los
dichos cient acotes. ¶ E si qual quier destos que
biuiere con otro se desposare: o casare con la fija: o
con la parienta que tenga en su casa aquel con quiē
biuiere sin su mandado: que el que este yerro fizie
re sea echado fuera del reyno para siempre: ⁊ si ro-
mare que las iusticias le matem por ello: ⁊ ella sea
desheredada ⁊ aya sus bienes el pariente mas pro
pinquo. ¶ E esto quo lo pueda accusar el padre: o
la madre: o aquel: o aquellos con los que biuieren
ellos. E si aquel o a quellos cō quiē biuierē no lo q̄
fierē accusar q̄ lo puepo accusar qualq̄er de los pa

Universidad de Deusto Biblioteca

rientes mas ꝓpinquos fasta el tercero grado. Pe-
rosi el padre o la madre: o el señor con quien viuie-
re la perdonare: otro ninguno la pueda accusar.

§ 9 **Sunt tamen qui has impu-**
gnant leges eo quod disponunt contra matrimo-
nium vel saltem eum intimidant. Jacob. butri. in. l.
prima. ff. de constitutio. princi. Joan. andre. Domi. t
alij in. c. statutū. de hereticis libro. vj. Federi. consil.
liij. incipien. In Christi tc. t consilio. cclxxv. incipiē
te Casus talis est cauetur tc. Bald. in. l. nemini. ad
finem. C. de nup. t in. l. Paulus. ff. de statu homi. et
in. l. omnes populi. col. vij. verſicu. sed nunquid. ff. de
iusti. t iure. Ange. in. l. consulta. C. de testamen. t cō
si. xxix. incipien. Titius. Anto. c. primo. de sponsali. et
consi. xl. inci. visa forma. Ancha. in. c. j. de constit. ver.
ex prędictis in repe. t in. d. cap. statutum. de hereti.
libro. vj. t consi. xlviij. incipien. pro solutione dubior.
Card. t Calde. in. c. gemma. de spon. Domi. in. d. ca.
statutum. t in. c. placuit. col. iij. dist. xxij. Abb. in ca.
ecclesia sancte Marie. s. de consti. tam in lectura q̄ 2
in repe. t consi. xij. incipien. magnificus. j. volu. Alex.
in rub. ff. solu. matri. t in. l. seius. ff. ad legem falc. et
consi. xcvij. j. parte incipiente principalis. t consil. j.
iij. part. col. vj. t. vij. Andre. siculus in. c. clerici. s. de
iudi. col. ij. ver. t inducit Bald. alexandrinus in ca.
primo. de clandest. despon. t in. c. fin. j. de secund. nu
ptijs. t multi alij de quibus per Feli. in. d. cap. eccle
sia sancte Marie. de consti. col. xxxviij. verſi. secun-
dus effectus. t in cap. primo. s. de spon. col. vj. verſi.
t ꝯtum ad primū. cū sequ. vbi pulchre in hoc artī-
culo locutus est. t finaliter subdit quod et si aliqua
pro parte contraria que ipse per viam limitationuz
adducit: habeant in se optimū colorē iustitie: tamē
dicit se non firmare: quia repugnāt in effectu ratio-
nibus de quibus ibi per eum post prefatos docto-
res quos olim disputatōis gratia in iuuētute mea
hanc repetens decretalem secutus fui. voce cōclu-
sionem istam firmando.

1 ☞ Pater filiam spuriam vel incestuosam alere et 3
dotare tenetur.
2 Vasallus si tenetur contribuere ꝓ dotanda filia do
mini legitima: ita pro spuria tenebitur.
3 Spurij reputantur infames infamia facti.
4 Spurius non succedit in feudo.
5 Spurij repellūtur ab honoribus dignitatibus t te
stimonio.
6 Incestuosi filij non possunt esse testes in testamen-
to paterno.
7 Tabellionatus non est dignitas: nisi sit tabellio ad 4
latus principis.
8 Spurius potest esse tabellio.
9 Spurij sunt turpes persone.
10 Spurium fratrem potest frater instituere.
11 Concubina si instituatur heres fratribus vel soro-
ribus preteritis vel exheredatis poterūt fratres et
sorores que relare testū fratris.
12 Statutum quod pater possit instituere spurium an 5
valeat.
13 Spurius potest relinqui commissarius ad facien-
dum pro alio testū: item potest a patre substitui fi-
lio legitimo.

Conclusio.

¶ Filiā minorem. xxv. annis que fine patris consen
su matrimoniū etiā cum indigno cōtraxit: pr dota-
re tenetur quamuis illa dotem non promiserit. hoc
multipliciter ꝓbare conabar. ¶ Primo quia si-
cut pater tenetur alere filiam spuriam vel incestuo
sam t sic indignam: vt. c. cum haberet. de eo qui du
xit in ma. quā pol. ita teneť eam dotare vt expresse
firmat Bal. in. l. nec mater. C. de iure do. quem re-
fert t sequitur Lud. in. l. j. ff. fol. ma. sentiunt alij de
quibus ibi per Alex. vj. col. t Bal. in. l. si gener. col.
ij. ff. de his quib. vt ind. Matheus in singu. cxlviij.
incipien. nota singulare dictum Abb. post alios in
d. c. cum haberet. col. ij. ADDIJ Idem tenet Bald.
in. l. ex complexu. C. de incest. nup. refert Alex. in. d. j.
§. similiter. in fi. de ca. cor. ra. ex quo infert quod † fi
vasallus tenetur contribuere pro dotanda filia dñi
legitima. ita pro spuria: vt ibi per eum q̄ subdit qđ
nō dz assignari tāta dos spurie sicut legitime vt sen
tit Bar. in. l. fi. ff. de his quibus vt indi. fm eum. de
quo latius dixi. j. §. xxiij. IJO. ¶ Si autem filiā
illegitimam spuriam t incestuosam t sic indignam
pater dotare teneturꝫ fortiore filiam legitimam t
dignam quamuis ante. xxv. annum t fine patris cō
sensu t nulla dote promissa. matrimonium etiam cū
indigno cōtraxit: q̄ per ista oia non potuit filia effi
ci tam indigna sicut est filia spuria t incestuosa: qđ
apparet ex eo quod Bonifacius marty. scripsit ad
Regem Anglorum. t habeť in. c. fi gens Anglorum.
lvj. distinc. dicēs diuulgatū esse tales filios spurios
adulterinos t incestuosos nec bello seculari esse fo-
tes. nec in fide stabiles: nec honorabiles hominib9
nec deo amabiles. ADDIJ Illum tex. alleg. Bald.
in. l. j. col. iij. C. de his que pene nomi. IJO. ¶ Et 3
reputantur infames infamia facti: secundum Azo
nē in summa. C. ex quibus cau. infam. irrog. Hosti.
in summa tit. de filijs presby. §. que est causa prohi
bitionis. Bal. in. l. j. in princi. C. de iure aureoꝝ anu.
t in. l. generaliter. §. cum autem. C. de institt. t substi.
sub conditio. fac. Refert Jaso. in. l. fratres. in fin. C.
de inof. testa. t Nico. de ybal. in tracta. de succes. ab
intesta. col. xvj. verſi. sequitur quarta species. AD-
DIJ Adde quod de isto dicto Azonis meminit Bal
dus consi. lxx. volu. primo. col. iij. incipiē. questio est 4
dicens per hoc quod spurius non succedit in feu
do: vt ibi per eum de eodem dicto facit festum Ale
xander in. l. ex facto. §. si quis rogatus. columna pe
nultima. ff. ad Trebellianum. et in. l. generaliter. §.
finaurem. C. de institutio. t substitutio. sub conditio
ne fac. t consilio vigesimoquinto. incipi. redempto
ris. in primo volu. vide eundē consi. lxx. in fi. t bonū
tex. in. §. soro. institt. de inof. testa. IJO. ¶ Et pro- 5
pterea ☞ repelluntur ab honoribus nisi propter ino
piam non legitimi comperitoris: vt lege generaliter
§. spurios. ff. de decurionibus. ¶ Repelluntur
etiam a dignitatibus: vt. l. spurij. eodem titulo. tra
ditur per Dynum t alios in regula infamibus. de re

gulis iur. libr. sexto. ¶ Et q̄ ferre testimonium est
dignitas: vt. cap. preceptum. xxxij. q. v. glo. in. c. testi-
monium. s. de testi. repellūtur a testimonio. t nō pos
sunt esse testes saltim in causis vbi testes debēt esse
omni exceptione maiores: vt in materia. c. fin. s. de
iureiurando. in. l. in bonefidei. C. de reb. credi. t. l. ad
monendi. ff. de iureiuran. vt singulariter firmat Lu
do. in repe. d. l. admonendi. t refert t sequitur Nic.
de Ubal. in. d. suo tractatu de successione ab intest.
charta sexta. col. secunda. ver. sequitur quarta spe-
cies. ¶ Ex quo ipsi inferunt quod habenti vnum
adulterinum vel similem in testem nō defertur iu-
ramentum in defectum probationis quod tene mē
ti. Idem dicit Nicolaus si in causa criminali duo so
li testes sint: quorum alter esset spurius quia nō fa-
cerent plenam fidem: cum in criminalibus testes
luce clariores t omni exceptione maiores esse de-
beant: vt. l. fin. C. de pbationibus. Canonizata. ij. q.
viij. c sciant cuncti. t no. per Bal. in. l. cunctos popu
los. C. de sum. trini. t fide catho. ADDIJ Hinc est q̄
filij † incestuosi non possunt esse testes in testamen- 9
to paterno. fm specu. titu. de instrumen. edi. §. com-
pendiose. refert Baldus in. l. cuz acutissimi. penul-
ti. colum. verſiculo extra nota. C. de fideicommiss.
item. d. l. cum acutissimi: non habet locū in filijs spu
rijs imo nec naturalibus: vt. l. generaliter. C. de insti
tu. t substi. sub condi. fac. fm Baldum in. d. l. cum
acutissimi. col. ij. verſi. quero nunquid ideo statutū
de filijs rebellium non includit istos fm Baldum
ibi licet in aliquibus casibus spurij comprehendā-
tur appellatione filiorum. IJO. ¶ Sed quāuis
non posset esse testis: bene tamen poterit esse tabel- 7
lio: q† tabellionatus non est dignitas sed officium
satis vile. t ideo propter vilitatem officij serui publi 10
ci appellantur: vt. ff. de adoptio. l. non em. non quia
serui sint: sed quia in. d. officio seruire tenētur. hic de
scēdit quod decuriones (officio decurionatus pen-
dente) debēt a tabellionatus officio abstinere. ita
no. decidit Ang. de peru. consi. cclxxiij. incip. premit
to. [Adde hic bonam. l. Regni. iij. par. ti. xix. l. iij. que
inter cetera que requirit in tabellione: est bona fa-
ma. vnde videtur quod infamis nō possit esse tabel-
lio: q† est infamis. vt. s. dictum est. possunt tñ spurij
esse decuriones vt in. l. spurij. ff. de decurionibus. na
turalis aūt filius qui parum distat a legitimo. aūt
ti. quibus modis na. efficiantur sui vel legitimi non
est infamis. vnde sortitur honores t libertatem pa-
rentum vt. viij. par. ti. xj. l. j. t consequēter poterit esse
tabellio. facit quod dicit Jo. fab. §. non solum. de in-
offi. testa. institt. t Bald. in. l. in exercendis. col. iij. C.
de fide instru. t in. l. generaliter. C. de institt. t Joan.
de platea in. l. senato. C. de digni. lib. xij. Jaſ. in. § pe
nales. institt. de actio.] ADDIJ Idem tener Cald. cō-
si. ij. sub tit. de fide instr. incip. spurius. IJO. Qua- 8
tuis ergo † spurius sit infamis: nihilominus poterit
habere tabellionatus officium. Infamis enim po- 11
test esse tabellio. quia non est dignitas sed onus: vt
dicit glo. singu. in. l. fina. C. qui mili. non possunt. li-
bro duodecimo. t nor. Bart. in. l. eadem. §. primo. ff.
ad legem Jul. repetundā. ADDIJ Unde valebunt
instrumenta ab eo confecta secundum Bald. in. l.
j. C. de testamen. col. iiij. questione. vj. vide glo. in. l.
secunda. §. miles. ff. de his qui notātur infa. IJO.
¶ Intellige nisi sit tabellio ad latus principis: q̄
ille dicitur habere dignitatē: vt. l. prima. C. de man-
datis principum. t. l. laudabile. C. de aduoca. diuer
so. iudic. quod not. pro cancellarijs principum et di-
gnitatum. ita dicit Ange. areti. in. §. finali. in princip.
institu. de exceptio. Idem dicas de procuratore in
curia ☞ Pape Imperatoris vel Regis vel alicuj9 do-
mini. nam ibi non potest infamis esse procurator q̄
talis curia ab infamibus fedari nō debet: nec licet
eis ingredi. ff. de exc. tu. l. sed t milites. §. sed ignomi
nia. secundū ☞ Bal. in. l. j. §. ait pretor. ff. de postulā. re
fert t sequitur Ange. are. in dicto. §. fin. prope finez.
¶ Idem dicas de procuratione illustrium persona
rum vt episcoporum vel prelatorum t aliorum simi
lium: quia infamis non potest esse procurator taliū.
argumen. tex. in cap. fi. v. questione. iij. tenet Bald9
in. l. reum. in fine. C. de procurato. Ange. vbi. s. ita q̄
spurius non poterit esse procurator taliuz: nec tabel
lio vel procurator in curia principis. vt colligitur ex
predictis. ¶ Reputantur † etiam illi filij turpes p̄
sone. t ꝓpterea licet frater non possit querelare fra
tris testamentuz nisi turpi persona instituta: vt. l. fra
tres. C. de inoff. testamē. tamen si frater instituit ☞ ali
quē adulterinum t similes poterit alter frater que
relare secundum Ey. in. d. l. fratres. t ibi Jal. in fine.
t Bald. in. l. j. C. de natu. libe. facit gloſſ. in. l. turpia
legata. ff. de lega. primo. t quod not. in. l. t si peperce
rit. ff. de liberis t posthu. t in. c. innotuit. de electio. t
per totum ti. de fil. presby. [Spurij reputantur turpes
persone. in contrariū facit. l. spurij. in. j. not. ff. de
muneri. t bono. Bal. in. l. fin. C. de liberis t eoruz li
ber. t in. l. j. C. de iure aureoꝝ anu.] ADDIJ Fra
trem † tamen spurium frater instituere potest. l. si is 10
qui. ff. de vulg. t pup. glo. in auten. quib. mod. na. ef.
sui. §. vltimo. siquidem in glo. magna. in ver. item a
parte. t in verſi. sed quid si pater. Bal. consi. v. incl.
casus talis est. in primo vo. IJO. Ex his infertur
ad vnum quod ego habui in practica cuiusdam sa-
cerdotis q̄ contraxit matrimoniū cum quadaz mu-
liere: que morti proxima cōdidit testamentū in quo
marituꝫ heredē instituit: fratres t sorores legitimas
preteriit vel exheredauit: fratres t sorores querela
bant testamentum sororis: quia turpem instituerat
personam: dixi quod poterant per predicta: et hoc
fere in terminis nostris consulendo decidit ☞ Paul9
de castro consilio sexagesimo primo. incipiēte ad pri-
mum videtur. vbi loquitur de ea que maritum cō-
demnatum ex causa que reddebat eum infamē he-
redem instituit: fratribus t sororibus preteritis: q̄
sorores testamentum querelabant quia turpem in-
stituerat personam dicit hoc recte fieri posse per di
ctam. l. fratres. ¶ Ad cuius confirmationem facit
quod in similibus terminis consuluit Ange. consilio
centesimo septuagesimo primo incipiente ☞ Petrus.
vbi dicit quod si quis † concubinam heredem institu
it preteritis vel exheredatis fratribus vel sororibus: poterunt fratres t sorores querelare testamen
tum fratris quia turpem instituit personam: vt. d. l.
fratres. quod est valde notan. signanter ad ea que
dicta sunt in rubr. §. xxxvij. ex istis infertur. cum seq.
vbi de donatione facta concubine dicebam. ¶ Ex

cluduntur etiam isti a successione omnium ascendentium per lineam masculinam vel femininā. vt i auten. qui. mo. natu. effi. legi. §. fina. col. vj. ℣ in autē. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. col. vij. ℣. l. qui contra. ℣. l. fi quis incesti. C. de incest. nuptijs. ℣ in auten. ex complexu. eo. titu. ℣. c. latoz. ℣ cap. causam que. s. qui fil. 1
11 sint legiti. ADDJ Nec ℣ valeat statutum quod pater instituat spurium: vt late disputando concludit Baldus in. l. cunctos populos. C. de sum. trinit. col. xj. verſi. secūdo quero de effectu. ℣ in. l. j. col. iij. C. de his que pene nomine. vide ℣ Pau. de cast. consi. cxxxvij. volu. ij. Alex. consi. cxxxj. in. iij. volu. Baptistā in l. omnes populi. ff. de iusti. ℣ iure. fo. xj. col. j. in repe. Quamuis tamen filius spurius excludatur a successione patris bene tamen potest relinqui a patre executoz; fuit testamenti ad distribuendum eligendū vel restituendum. dummodo ex hoc commodū non sentiat. sed Bald. in. l. ab eo. C. de fideicō. facit qō voluerunt Ange. Joan. de imo. ℣ alij tenentes in. l. in rempus. ff. de heredi. instituen. ℣ in. l. hi qui. eo. ti. Bald. in. l. fi quis ad declinandum. C. de episcopis ℣ cleri. Barto. in. l. eam quam. C. de fideicom. Intelligе dummodo constet de distributiōe bona fide facta alꝫs secus per ea que tradit Jo. and. in Specul. 2
de instru. edi. §. nunc vero aliqua. in addi. incipi. ad istum finem. Ex istis inferur quod ℣ spurius potest
13 relinqui commissarius ad faciendum pro alio testamentum. item pater potest cum substituere filio legitimo. l. fi is qui. ff. de vul. ℣ pupi. ℣ JJO. ¶ Quin
14 imo ℣ de iure ciuili excludunter etiam ab alimentis vt. d. aur. qui. mo. natu. effi. sui. §. vltra siquidem. ibi nec alendus est a parentibus. ℣ aur'. ex complexu. C. de incest. nup. not in. c. per venerabilem. s. qui fil. sint legiti. equitas tamen iuris Canonici voluit qō a parentibus alerentur. vt dicto. c. cum haberet. cui debemus stare etiam de iure ciuili propter naturalem equitatem quam considerauit Canon. scz quia educatio filiozum est de iure naturali introducta ℣ ex instinctu nature procedit. prima distin. ius naturale ibi: puerorum educatio. quod adeo verum est qō si pater filio indigenti alimenta denegaret: nō esset a reatu homicidij immunis: vt. l. necare. ff. de liber. agno. ¶ Jstud communiter tenetur q̄uis Baldꝰ in. d. aur. ex complexu. videatur sentire ius ciuile remanere in coꝛrectum in filijs nefarijs ℣ incestuosis ℣ solum in spurijs simpliciter corrigi per. d. c. cuz haberet. Sed si bene aduertatur ille text. est contra decisionem Bal. quia loquitur de adulterino: nō de simplici spurio. vnde omnes illū intelligunt de filio ex quocunq; coitu damnato nato vt fit alendus a patre: ℣ per consequens dotandus: vt. s. dixi. ℣ idez de 3
filia que fine consensu patris ꝛc. ADDJ An autem filij illegitimi reputentur de genere vel familia ponit Abbas post alios in. c. nonnulli. §. sint et alij. de 4 5
rescrip. vbi Felin. plura cumulat circa ista. an autez ius patronatus competat illegitime natis. vide late ac diffuse ℣ singulariter per Roc. in tract. de iure 6
pat. in ver. competens alicui. q. ij. ℣ JJO. 7

1 ☞ Electio per metum facta quando valeat.

2 Filia minoꝛ. xxv. annis fine consensu patris intrans religionem non potest ob hoc exheredari: sed dotari debet. 8

Secundo matrimonium carnale ℣ spirituale equiparantur: vt. c. inter coꝛporalia. s. de transla. prela. tenet Lardi. in. c. tue. in fin. s. de sponsa. Abb. in. c. cum terra. fina. co. s. de elec. dicēs: quod sicut valet electio per metum facta quando electoꝛes non compelluntur eligere certum: sed alium quem de certo genere personarum: vt ibi: ℣ in. c. cuz dilectus. s. de consuetu. ℣ in. c. Abbas. de verbo. signifi. sic etiam valebit matrimoniu carnale p metum contractum quando non fuit quis compulsus contrahere cum certa persona: sed cū aliqua de certo genere quam ipse elegerit. quod dictum mirabiliter limitat text. in. c. cum locum. s. de sponsa. ℣ alia iura que volunt nullum esse matrimoniuz metu cōtractum. ℣ sic in effectu arguit domi. Abb. de matrimonio spirituali ad carnale. Idem tenet Jacobus sochus in. d. c. cum locum. ℣ sequitur ibi Alexan. col. penul. ADDJ Quomodo autem contrahatur matrimonium spirituale inter beneficiatum ℣ ecclesiā: ponit notabiliter Abb. in. v. disputatione. co. xxij. verſi. ℣ aduerte. ℣ ibidem col. vj. verſic. nam interponit differentias inter matrimonium carnale ℣ spirituale. JJO. Sed est ita quod ℣ si filia etiam minoꝛ viginti quinq; ann. fine patris consensu contrahat matrimonium spūale: intrando videlicet quancūq; religionem: non poterit pater ex hac causa illā exhere dare: vt. l. fi. C. de episco. ℣ cleri. imo tunc tenetur pater eaz dotare vt comode possit stare ℣ viuere in seruitio dei ℣ tanq̄ dei sponsa vt monasterium possit onus alimentationis subire: vt nota. voluit Bal. in d. l. fina. C. de dotis promiſ. ℣ fuit de mente Barto. in. l. prima. §. fi parens. ff. si quis a pat. fue. manumiſ. ¶ Quinimo etiam si semel fuit nupta: licet cū amplа dote ℣ nunc vidua velit religionem profiteri: tenebitur pater eandem dotem assignare monasterio vt voluit Joan. andre. in additio. ad Specular. isto titu. §. formatis. ad finem glos. ℣ Ly. in autentica fs quamuis. C. de rei vxo. actio. ergo eodem modo nō poterit pater filiam exheredare si ante. xxv. annum contrahat matrimonium carnale cū quocunq; nulla promissa dote ℣ sine patris consensu. ℣ per consequens ex hac causa non poterit alimenta nec dotez denegare cum dos succedat loco alimentoꝝ: vt supra dictum est.

☞ Opus pietatis exercere potest quis compellis ℣ nume. 9.

1 Pauper potest implorare officium iudicis contra diuitem vt ei tempoꝛe necessitatis subueniat. ℣ numero. 9.

2 Eleemosynam facere debemus constituto in extrema necessitate.

3 Dos est pia causa.

4 Causa dotis cū ipsa sit pia iudex in ea supplet ex officio suo nō petitoꝛ: ℣ pōt iudex decernere dotem filie eo casu quo pater non prouidet.

5 Legata pro virginibus maritandis dicuntur pia.

6 Executoꝛes dati in testamento ad distribuendum in pias causas possunt erogare pro dotibus puellarum.

7 Nobilibus paupertatem incurrentibus qui mendicare erubescunt succurrendum est.

Tertio propter necessitatem

1 compellitur quis ℣ opus pietatis exercere: vt est gl. quam ibi not. Abb. in. c. j. §. de empt. ℣ ven. gl. j. alia in. c. humanum genus. in ver. inferre. in fin. j. distin. ¶ Ex quo dicebat glo. nota. in. c. sicut. quadrageti; maseptima distinc. ℣ in. c. domino sancto. in ver. necessitate. quinquagesima dist. alia in. c. exigunt. j. q. vij. glo. j. quod ℣ pauper potest implorare officium iudicis contra diuitem vt ei subueniat tempoꝛe necessitatis. ℣ hoc idem firmat Abb. in. c. cum causam. fi. col. s. de elec. ℣ in. c. nouit. xvj. col. s. de iu. ℣ in capit. 7
fi quis per necessitatem. j. de furt. ¶ Et facit quod voluit sanctus Thomas secunda secunde. questio ne trigesimatertia. articu. quinto. vbi dicit quod cō
3 stituto in extrema necessitate trenctur quis eleemosynam facere si habeat vnde: quoniā hoc casu eleemosyna est in precepto secundum eum. quem refert ℣ sequitur Abb. in. c. si vero: col. iiij. s. de iureiurā. et idem tenet Archidiaconus in. c. primo. prima distinc. intelligens glo. ibi. idem tenent multi alij quos refert ibi Felin. in fine. ADDJ Adde archiepiscopum Florен. j. parte summe titu. primo. cap. xviij. in fine. ℣ que dixi supra in principio. §. xxvij. verſicu. secundo intellige. cum sequentibus. Sed ita est quod
4 Dos est pia causa vt est text. not. ℣ forte nō alibi ita bonus in. l. cum his. §. si mulier. ff. de condi. indebi. ℣ sentit glo. alleg. illum text. in. §. his quoq; in ver. accepisset. institu. quibus modis re contra. oblig. et in. §. fin. in ver. quod per errozem. instit. de obli. que ex quasi contra. ℣ in. l. prima. C. de condi. indebi no ta. Barto. in. l. si constante in. ix. q. prime partis. in fine. ff. solu. matrimo. ℣ in. l. si ego. in principi. ℣ in. §. j. ff. de iure dо. ℣ est expssum in. l. Reg. v. parti. ti. xiiij. l. xxxv. ADDJ Vide que dixi in rub. §. xlix. ℣. s. eo. in
5 j. not. ad finem. prin. ver. eodez modo. JJO. ¶ Et inde est qō ℣ in causa dotis cū sit pia iudex supplet ex officio suo nō petito: vt est casus no. in. l. si cū dotem. §. eo aūt tpe ff. so. ma. fm Raph. ℣ Paul. ibi. et Alex. in. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. in prin. ff. de dā. infe. ¶ Ex quo infert q̄ iudex ex officio suo nemine petente pōt decernere dotē filie eo casu quo pr̄ nō p- uideꝛ: vt est text. valde no. in. l. prefectitia. post princ. in ver. sed ℣ si apponas. ff. de iu. do. per quā ita dicit Bart. in. l. j. in. iij. co. ff. solu. ma. Ludo. in aur. simili ter. ff. ad. l. falcidiam. vj. speciali. Alexan. in. d. §. hoc autē iudiciū. de quo etiā p Bal. in. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. ¶ Et ex his dicebat Bartol. in. d. l. si ego. ff. de iur. do. ℣ Bal. in. d. §. si mulier. et in. l. vnica. in fin. C. de his que pe. no. ℣ in aur. nisi rogati. co lū. iij. ver. quero nū quid monasterium. C. ad treb. ℣ in plerisq; alijs locis de quib⁹ per Alexan. in. d. §. si
6 mulier. in apost. q̄ legata pro virginib⁹ maritandis dicunt pia. ℣ hoc q; vt dicebat Bald. in. l. post mortē. co. pe. C. de fideic. legata pro virginibus ma- 8
ritandis vident relicta respectu diuini numinis et possunt dici quod ämodo relicta ipsi deo immoꝛtali ℣ propterea nō possunt cōuerti in aliū piū vsum per executoꝛes testamenti etiā autoꝛitate epi ℣ ita assignari puelle intrāti monasteriū fm Bal. in. d. aur. nisi rogati. nec de tali legato dotis vel pro dote: detrahit falcidia. fm Bal. ℣ Ang. in. d. l. cum his. §. si mulier. ¶ Et inde est q̄ si testatoꝛ relinquit Berte p se maritanda. ꝛ. debenť sibi ls ipsa fuerit nupta tēpoꝛe testamēti: vt. ff. de cōd. ℣ demō. l. si iā facta. ℣ C. de instī. ℣ subst. l. antepe. secus si esset relictum p incerta puella maritanda q: nō hēbit locū in iā maritata. ita no. dicit Bal. in. in. l. fi. ad fi. C. de sent. que si cer. quā. de quo meminit Alex. consi. cxlvj. colū. ij. v. vol. ℣ Ja. in auten. res que. C. cō. de le. colum. vj. de quo. j. latiꝰ dicek in se. co. ℣ co. ℣. c. hoc dicebat. ¶ Quo aūt tpe debeak legatū factū p puellis maritandis: vide no. p Bar. in. l. titio cētu. §. fi. fi. co. ff. de qd. ℣ de. ¶ Ex istis infertur q̄ ℣ executoꝛes dati in testamento ad distribuendū in pias causas: pñt erogare pro dotibus puellarum. ꝓsertim si sunt pauperes. cū tunc etiam stricto modo dos dicatur pia cā: fm Bal. in. l. j. de lega. ij. in. ij. carta. in repe. et Alex. in. d. l. cum his. §. si mulier. in apostil. ¶ Idem dicendum si essent puelle que fm suam conditionē vel nobilitatem mereantur maiozem dotem quam esset sufficientia sui patris ℣ propter hoc nō possent inuenire virum condignum sue cōditioni nam: tunc ipsi executoꝛes possent supplere vsq; ad congruam dotem. vt possent puelle condecenter fm suam ꝛcon ditionem maritari: quia tunc censetur pia causa vt matrimonia condigna contrahantur quia non dicitur posse nubere quando honeste nubere nō potest secundum suam conditionem. ar. l. nepos proculo. ff. de verboꝝ significationibus. facit lex plenum. §. equitij. ff. de vsu ℣ habit. istud est notabile dictum Bal. nouelli. in suo trac. de dote. v. parte. iiij. colum. in fi. ¶ Ad cuius confirmationem facit quod notā. voluit Bal. in. l. si quis ad declinandum. iij. colum. verſi. circa tertium. C. de epi. ℣ cle. vbi dicit quod si aliquis est nobilis qui habet alimenta: sed suam dignitatem conseruare non potest: ℣ habet forte puellas quas maritare nō potest: poterit episcopus vel executoꝛ testamēti qui habet bona testatoꝛis distribuere in pauperes: aliq̄d ipsi nobili erogare in ſub fidiū vite vel dotium: quia licet non sit omnino mēdicans: tamen secundum statum naralium suoꝝm: aliqua sustentatione eget ℣ ideo inter pauperes cō numeratur: vt est ibi casus not. secundum eum. qō tene semper menti. de quo Bald. nouellus nullam facit mentionem. per quod optime ampliatur eius dictum vt procedat nō solum cum testatoꝛ mandauit bona sua distribui pro puellis dorandis vel maritandis: sed etiam si iussit illa distribui in pauperes. ¶ Idem dicēdum esset si talis nobilis pauper haberet aliqua bona male acquisita que deberet pauperibus erogare: naz hoc casu potuisset sibi ipsi retinere: vel filiabus in dotem dare. per ea que dixi in rubi. §. lxv. ante fin. verſicu. intelligе. ℣ verſiculo quod autem dixi quod tene menti. ADDJ Adde predictis bonum textum in. §. considerandа octuagesimasexta distinctio. vbi dicitur quod ℣ precipue subueniendum est nobilibus paupertatem incurrētibus qui mendicare erubescunt. Idem dicit Ambro. in. lib. de offi. vide que dixi. s. in rubi. §. xj. circa finem verſicu. ℣ inde est quod si vnus est nobilis. ℣ infra eodem. §. xxij. post princip. verſicu. sed quod dixi. vide etiam que late scripsi in ca. omnis] vtriusque sexus. de penitē. ℣ remissio. in parte omnia pec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cata.verſicu.ſextum per quod venialia. ¶ Ø. Secundo ampliatur vt procedat etiam ſi dicte puelle iam fuiſſent nupte ſine dote vel cum modica dote: preſertim ſi vir qui accepit talem puellam indotatā erat egenus: adeo quod nō ſufficeret ad onera matrimonij ſupportanda nam tunc poterunt dicti executores dotare vel dotez augere ſi videatur eſſe neceſſe pro ſupportandis oneribus matrimonij: quia ad hoc ſubeſt cauſa pia ⁊ neceſſitas oneris matrimonij: ita not. decidit Baldus nouellus vbi. §. in queſtione facti. qui hoc intelligit quando teſtator inſtituit bona diſtribui in pauperes vel in puellas dotādas ſecus ſi in puellas maritandas: quia tunc videtur ſatiſfactum intentioni teſtatoris: nec etiam verbis teſtamēti: ⁊ maxime ſi diceretur provirginibus maritandis. cum iſte nec ſunt virgines: ex quo iaz ſunt nupte: nec ſunt maritande ex quo iam habent maritos. ¶ Ad hoc facit textus ⁊ quod ibi not. Bar. quem alij ibi ſequuntur in. l. Lucius. ſa prima. ff. de leg. ſecundo. Bald. ⁊ alij in. l. filia legatorum. C. de lega. Ancha. ⁊ Imo. in cap. filius. §. de teſtamentis. col. pe. vbi dicunt quod ſi pater relinquit filie ducēta pro ipſa maritanda: viuens ipſaz maritauit ⁊ dedit ſibi centuz nomine dotis: poteſt filia reſidua cētum petere ab heredibus patris eo mortuo. quādo teſtator dixit lego pro dote ſeu nomine dotis q: tūc ea maritata cauſa legati non eſt finita cum cōſtante matrimonio poſſit dos augeri: vt. l penul. ⁊ autē. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. ſecus quando teſtator dixit pro ea maritanda quia ea maritata eſt finita cauſa. ita ergo dicendum in caſu predicto. et ſecundum iſta intellige Bald. in. d. l. fina. in fine. C. de ſenten. que ſine certa quanti. profer. de quo paulo ante fecit mentionem verſi. ⁊ inde eſt. ¶ Redeū do ad propoſitum: ☩ ſi propter neceſſitatem cōpelli tur quis opus pietatis exercere: ⁊ conſtituere dotē eſt opus pium: vt ſupra dictum eſt: que maior eſt neceſſitas quam illa in qua eſt vxor non dotata: quia poteſt maritus ei alimenta denegare: ⁊ a ſe illam expellere: vt. §. dixi. ex qua alimentorum denegatione ⁊ expulſione a domo: pōt ſequi peccatum adulterij: vt hic dicit text. ⁊ poſſunt etiā multa alia incommoda ſequi de quib⁹ infra ſubijciā: ergo eſt cōpellēdus pr illā dotare q̄uis ſine eius cōſenſu añ. xxv. annū nō promiſſa dote matrimoniū cū indigno cōtraxerit. Preſertim cum in patre due concurrāt obligationes vna qua teneꝫ vt quilibet extraneꝰ tali tempore neceſſitatis opus pium exercere. Alia qua tenetur vt pater filiā dotare. Duplex em̄ obligationis cā maior hz efficaciā. ar. c. ſ. §. de treu. ⁊ pace. §. ſed hodie. inſti. de nup. ⁊ l. cū in adoptiuis. C. e. ⁊ in auť. itaq;. C. cōmu. de ſucceſ.

1 ☞ Alimēta denegari poſſunt eſ qui ex cauſa pōt exheredari.

2 Dos ſuccedit loco alimentorum.

§ 13 **Quarto ex quacunq; cauſa**

1 poteſt quis exheredari: pūt et alimēta denegari. ⁊ quantū ad hoc parificanť exheredatio ⁊ alimētoꝝ denegatio: vt voluit gloſ. no. in. d. l. ſi qs a liberis. in ver. derulerat. ff. de libe. agno. ⁊ in. l. ſi. C. de alen. libe. tenet Bal. in auť. res que. C. cōia de leg. ⁊ doct. in prealleg. locis. Sed eſt ita quod licet filia minor xxv. annis ſine patris cōſenſu matrimoniū etiā cū indigno contraxerit quāuis dotem non promiſerit: non pōt ex hac cauſa exheredari hodie q̄uis olim ſic de iure. ff. oz. vt. d. l. iij. §. ſi emancipatus. ff. de bo. poſ. contra ab. quia iſta cauſa exheredationis non reperitur hodie inter alias cauſas quas enumerat tex. in. d. auten. vt cum de app. cog. §. cauſas. ⁊ glo. in. c. quintaualles. §. de iureiur. ergo ex eadem cauſa non poterit pater alimenta denegare nec per cōſequens dotem non tradere: quia ex cauſis ex quibus poteſt quis exheredari vel ei alimenta denegari poteſt dos non conſtitui ſecundum Baldum in dicta auten. res que. ⁊ ecōtra. Cuius ratio eſt: quia ☩ dos ſuccedit loco alimentorum: imo fauorabilior eſt cauſa dotis quam cauſa alimentorum: vt. §. dictum eſt. ergo tenebitur pater eam dotare. ¶ Et ſi dixeris quod imo filia que matrimonium contrahit ſine patris conſenſu ante. xxv. annos poteſt a patre exheredari: vt auten. vt cum de appel. cog. §. ſi alicui. et in auten. ſed ſi poſt. xxv. C. de inoffic. teſta. dico quod licet ex hac cauſa poſſit exheredari (q̄ō tamen non eſt ſine ſcrupulo: vt infra ſubijciam) non tamen poterit pater ei dotem denegare: et ſic illa iura procedant in exheredatione non tamē in denegatione dotis: vt eſt de mente Hoſtien. ⁊ Jo. an. in d. c. ſ. §. de deſpon. impu.

☞ Pater tenetur ad dotandam filiam etiā ſi ipſa habeat aliunde vnde ſe doter.

Proteſtatio non releuat proteſtantem in his que certo modo diſpoſita ſunt ⁊ determinata a lege. et nume. 6.

Bona mariti ſunt pro dote tacite hypothecata: etiā ſi maritus proteſtaretur in contrarium.

4 Expenſas quas facit pater filio ſtudenti videtur in dubio de bonis paternis facere niſi filius habuiſſet apud patrem peculium caſtrenſe vel quaſi caſt. ſiue aduentitium.

5 Dotare qui tenetur filiam ſi eius negotia geſſit vt de bonis filie dotare. ⁊ nu. 7.

8 Conſuetudo in dandis doribus attenditur.

9 Dotare filiam tenetur pater: adeo q̄ō ſi mater ipſaz dotauit poterit a patre repetere per actionē negotiorum geſtorum.

10 Extraneus dotans filiā alterius poteſt a patre dotem repetere.

11 Etas legitima ad matrimonium in femina eſt duodecim annorum.

§ 14 **Quinto officiū paternuz eſt**

dotare filias vt. d. l. quiliberos. ff. de ritu nupt. l. dedit dotem. ff. de co. bo. ⁊ l. fi. C. de dotis promiſ. ⁊ iiij. parti. titulo. xj l. viij. que iura dicunt patrem teneri ad dotandam filiā etiam ſi filia habeat bona aliunde vnde ſe poſſit dotare: ex quo ſequitur q̄ō ſi pater conſtituendo dotem pro filia promiſit ſeu dedit de bonis tam ſuis quam etiam filie ſemper intelligitur pater de bonis ſuis promiſiſſe: ſi ſufficiunt ad predictam dotem: et ſi non ſufficiant eo quod deficit recurritur ad bona filie: vt. d. l. fi. C. de dot. pro. ¶ Ex quo

quo ſequitur vnuz quotidianum ⁊ ſingulare quod ſi in inſtro promiſſionis dotis dicať q̄ pater promiſit in dotem filie mille ducatos: cōputato in eo omni eo q̄ debeť ipſi filie: rā de bonis maternis quā de paternis: hoc nō obſtāte poterit dicta filia poſt mortem patris petere bona materna vltra dictam dotem: probando tot bona eſſe in facultatibus patris quot ſufficiant ad dotem promiſſam: ita in contingentia facti conſuluit Jo. de monte ſperelo apud piſtoriū in fauore cuiuſdam dñi Petri militis tudertini p text. in dicta. l. fin. cui cōſilio ſubſcripſit Bald. nouellus: vt ipſe refert in ſuo trac. de dote. vj. parte. in. vj. priuilegio. Sed q̄uis ille nō dicat hoc in expreſſo voluit Ange. de are. in. §. fuerat añ. inſti. de act. col. xxviij. verſi. ⁊ aduertas q̄ō ſ in dubio dicens q̄ q̄uis filia habeat bona aduentitia tamē pater ſimpliciter dotādo filiam in dubio preſumiť eam dotaſſe de bonis propriis filie dūmodo pater ſit ſoluēdo cū officium paternum ſit exneceſſitate dotare filias vt dictum eſt. q̄ō dictum vt ſingulare extollit Jaſ. in. d. §. fuerat añ. co. xxviij. ver. ideo ſubdit ipſe. Ad cuius confirmationē adducit ille duo fundamēta. primo quia ꝓ ſuppoſito [vt eſt verū] q̄ pater de neceſſitate teneatur filiā de ſuo dotare vt dicūt iura prealle. preſtatio in cōrariū q̄ intendit filiā dotare de bonis filie: nō hz releuare patrem proteſtantē niſi eriā interueniat cōſenſus eius contra quem fit proteſtatio: ⁊ hoc q̄n eſt obligatio ſiam contracta. ⁊ ſic de preterito: ſecus ſi de futuro. l. alimenta. ⁊ ibi glo. no. ⁊ Bar. ⁊ alij. C. de neg. geſt. Bar. in l. non ſolum. §. morte. ff. de noui oper. nun. co. vij. ff. ſed quer an etiam patris conſenſus. ⁊ in. l. final. §. item ſi prediſerit. ff. naute caupo. ſtabula. Bal. Angel. Salice. ⁊ alij in. l. pacta nouiſſima. C. de pactis. Bal. in. l. non ideo minus. C. de libe. cau. Doctores noſtri in capi. cum. in. de conſtit. ¶ Secūdo in his que certo modo diſpoſita ſunt ⁊ determinata a lege ☩ proteſtatio nihil operatur nec releuat proteſtātem ſm Barto. in. l. neſennius apollinaris. ff. de nego. geſt. in primo no. ⁊ ibi Ange. Bart. in. d. §. morte. col. xj. ver. circa quintum. glo. ⁊ Barto. in. d. l. alimenta. Sed determinatum eſt a iure quod pater tenetur dotare filiam de ſuo propꝛio: ergo proteſtatio patris nihil habebit operari ſecūdum Jaſ. vbi §. idem tenet bulgarinus in. d. l. ſ. ff. ſolu. ma. in repeti. colum. xxxiij. verſi. ⁊ ex. d. l. fina. quod not. ad ea que dixi in rubri. verſi. ſi tamen vir. ¶ Ex his infertur vnū nouum et ſingulare quod ſi ☩ maritus [cuius bona ſunt tacite hypothecata p dote ex diſpoſitione legis: vt ibi. ⁊ in. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha.] accipiēs dotem proteſtetur. ⁊ ſi diceret quod nolit bona ſua eſſe hypothecata pro dote: talis proteſtatio nihil operaretur. Idem ⁊ notabilius dicit in ſocero: cuius bona etiam ſunt tacite hypotheca ta pro dote nurus ſiue ipſe dotem acceperit: ſiue ali⁹ de ei⁹ volūtate ſec⁹ ſi ſine volūtate ſm gl. in. d. l. aſſiduis. inſtō. ſunt añ ſi. per. l. ſi cū dotē. §. tranſgre diamur. ff. ſoluto matrimonio. certe ſi ſocer proteſtaretur ⁊ diceret ſe nolle quod bona ſua ſint hypothecata: iſta proteſtatio nihil operatur: quia non obſtante poſſet mulier agere hypothecaria ad bona ipſius ſoceri. ita ſignanter dicit Jaſo. in dicto. §. fue rat ante. columna. xxxv. verſicu. et per hoc duo. qō tene menti ad ea que dixi in rubrica. columna. xciij. §. ſi autem pater nolit. ¶ Redeundo ad propoſitū habes confirmatam deciſionem predictam contra patrem conſtituentem dotem filie ⁊ proteſtantem quod vult dotare de bonis filie vt ſemper intelligatur de bonis propriis dotaſſe que deciſio videť ſatis equa quamuis dubia. quia dicta lex fina. loquitur quando non conſtabat pro qua parte bonoꝝ maternorum pater voluerit dotem eſſe conſtitutaz: vt quia conſtituendo dotem in mille dixit eam conſtituere de bonis paternis et maternis: ſed in caſu propoſito pater voluit quod omnia bona materna venirent in dotem: et cum predicta. l. ſit exorbitans: non videtur extendenda: vt lege ſi vero. §. de viro cum materia. ff. ſoluto matrimo. ita dicit bulgarinus in repetitione. l. prime. xxxiij. columna. ff. ſoluto matrimonio. et demum dicit forte cogitandū: quia ratio dicte. l. fina. ſatiſfacit pro opinione predicta quam Jaſ. maynus in dicta. l. prima. vj. colum. verſiculo adde quod per illum textum dicit eſſe ſignandam in practica de qua tamen dicit ſe valde dubitare: quia tex. in dicta. l. fina. procedit in dubio quando non apparet de quib⁹ bonis ⁊ de qua quātitate dum dicitur ibi necdum effuſo ſermone ſe iactet. ⁊ Bald. ibi ad hoc not. illum textum quod loquitur quando verba ſunt dubia. ⁊ idem Bal. fin. co. verſic. revoco in dubium caſum illius legis. ſed in caſu noſtro quando in inſtrumento dicitur computato eo quod pōt habere de bonis matris. iſta verba nō patiuntur quod intelligatur tota dos de bonis patris. in claris igitur non eſt opus coniecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obliga. ⁊ propterea in caſu predicto contrarium conſuluit Marianus ſozinus in. c. iij. ſ. de ſpō. vbi quedam alia addit ſm Jaſ. in. d. l. ſ. ff. ſolu. matr. ¶ Et quamuis illi non dicant ego reperio quod Ang. dixit cōtra bar. in terminis tenentem contrarium in. d. l. neſennius. iij. colum. ff. de neg. geſt. vbi inquit quod licet pater ⁊ frater qui dotant filiam videantur in dubio dotare de ſuo propꝛio ⁊ non filio vel ſororis. per. d. l. fi. C. de dotis promiſ. verum eſt niſi eſſet negotiorū geſtor: filie vel ſororis: vt quia filia vel ſoror haberet bona propria: quia tunc videntur dotare de bonis propriis filie vel ſororis. monetur per illum textum et ita dicit ſentire glo. in. d. r. fin. in ver. patrimoniū. et ſic vult quod etiam ſine expreſſa proteſtatione patris vel fratris in dubio videatur dotare de bonis propriis filie vel ſororis: ex quo infert Bart. q̄ō licet pater ☩ expenſas quas facit pro filio ſtudente videtur in dubio facere de bonis paternis. l. que pater. ff. famil. erciſ. tamen hoc debet intelligi niſi filius habuiſſet peculium caſtrenſe vel quaſi caſtrenſe vel aduentitium quod fuiſſet penes patrem. l. ff. de pet. here. ita ergo videtur dicendum in caſu de quo agitur. Eſt verum quod inquantum Barto. loquitur de patre auo ⁊ alijs qui tenentur dotare. ⁊ vult quod ſi gerant negotia filie: in dubio videntur dotaſſe de bonis ipſius filie. contra Bartolum tenet Ludo. illum reprehendens in. l. prima. ff. ſoluto matrimonio. per dictam legē fina. C. de do. promiſ. et dixi ſupra in rubri. in fin. Sed ſi expreſſe hoc dixit

pater qñ dotē ꝓstituit. vſ q̄ nō teneat de suo proprio pater dotare. ¶Et tenēdo hanc vltimā optionem faciliter possunt excludi duo fundamenta que pro prima parte adducebat idem Jaſ. in. d. §. fuerat ante. ¶Ad primum q̄ ab his ad que quis tenetur de necessitate protestatio non releuat protestantem: fateor: sed cum subiungitur quod pater de necessitate tenetur dotare filiam de proprio ꝓris negoꝯ: q̄ imo pr̄ nō tenet de necessitate de suo ꝓprio patrimonio dotare filiaꝫ quādo filia habet bona aduentitia vel aliunde † vnde se dotet secundum Bart. in. l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad treb. ita dicit Jaſo. in. d. §. fuerat ante. col. xxv. verſi. sed aduerte. Ad cuius confirmationē quamuis ille non dicat facit quoniam certum est quod dos succedit loco alimentorum: vt sepe dictum est. Sed pater non tenetur alere filium nisi tunc demum quando non habet filius vnde se alat: vt. l. si quis a liberis. ff. de liberis agnoscendis. ꝛ dixi. §. §. iij. in princi. ver. confirmatur. dicam latius. j. §. xxiij. ver. ista tamen debent intelligi: ergo idem erit dicendum in dote vt si filia habeat bona ex quibus pater poterat eam dotare ꝛ dotauit: hoc expresso quod de bonis ipsius filie illam dotabat: non tenebitur pater amplius illam dotare. facit in simili notabilis decisio Bal. in. l. j. §. scimus. C. de lati. liber. tol. vbi dicit quod qui tenetur aliquē alere: satisfacit si faciat eum recipi in aliquo loco vbi alimenta, sibi ministrantur. de quo latius dicā. j. §. xxiij. verſi. ad idem facit quod notanter dicit Bal. Non est ergo necessarium quod pater dotet de suo. ꝛ sic euaditur illud primū fundamentū. ¶Ad secundum dicebatur quod in his que certo modo dispositā sunt a lege: protestatio nihil operatur: fateor. Sed cum subiungitur quod istud est determinatum a iure quod pater tenetur dotare filiam de suo. istud est falsum: vt. §. dixi. Logitabis super his. ¶Fortius adhuc dicebant alij q̄ſ 7 si † pater gereret negotia filie tunc eam dotando de bonis filie non de suis dotasse' censetur. ita dixit Bar. ꝛ Ange. in. l. nesennius. ff. de neg. gest. q̄ tamen reprehendunt Jo. de imo. Undo. ꝛ Alexā. pro quibus bene facit tex. in. d. l. fina. qui loquitur quando filia habebat bona materna quorum pater est legalis administrator: vt. l. j. C. de bonis maternis Item hoc casu etiam militat ratio. d. l. fina. ergo ꝛc. de quo aliquid dixi. §. in rubr. ADDJ. §. lxvj. post principium. verſi. si tamen vir. vide Bal. in. l. fi. §. fi. C. de bonis que li. quem refert ꝛ sequitur Fran. are. in. l. j. ff. so. matri. v. col. verſi. in glo. semper ꝛc. TJO. ¶Vide etiam soci. in. d. l. j. viij. col. ff. so. ma. qui pulchre loquitur. ꝛ inter cetera dicit vnum quod alibi non reperio in specie tactum. ꝛ habui in practica quod si pater iam aliquas filias nuptui tradidit dando eis pro parte de proprijs: ꝛ pro parte de maternis: si postea aliam nuberet promittendo dotem de bonis suis ꝛ filie cēsetur promisisse prout alijs filiabus dederat: ratione seruande equalitatis. ar. eius quod habetur in. l. fin. C. communia vtriusq; iudic. faciunt not. per Bald. in. l. cum pater. §. cuic. de lega. ij. ADDJ 8 Adde quod † consuetudo in dandis dotibus attē-

ditur. c. j. de adul. ꝛ ibi not. Lard. abb. ꝛ alij ad hoc l. j. ff. de flu. ꝛ. c. certificari. de sepul. vide Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. trin. ꝛ in. l. j. C. de sacro sanc. eccle. Lardi. in. c. fina. de consue. Anto. Abba. ꝛ alios in. c. j. de sponsa. TJO. ¶Et quod plus est ja deo pater tenetur filiam dotare quod † si mater ipsam dotauit poterit a patre repetere per actionem negotiorum gestorum: ex quo onus dotandi non spectabat ad ipsam sed ad patrem: vt dicimus in alimentis licet aliter non protestetur: vt. l. si quis a liberis. §. si mater. ff. de liber. agno. ꝛ per Bar. in. l. nesennius. ff. de neg. gest. ꝛ. l. alimenta. C. eo. ita dicit idem Bal. nouellus in. d. tractatu de dote. vj. part. iij. priuilegio. ¶Et subdit forsitan idem in quocunq; alio † extraneo dotante filiam alterius vt possit a patre repetere. ar. l. mhil. ff. de in rem verso: vt ibi latius per eum. Sed si animo donandi extraneus alterius filiā dotasset: vel dotem sibi concessam repetere vellet: nihilominus eius pater tenetur sibi constituere congruam dotem de suo patrimonio. ita dicit idem Bald. nouellus in. d. suo tractat. de dote. vj. parte. in. xvj. speciali. fi. col. quod tene menti. ꝛ dixi. §. in rubr. versi. subdit tamen que habeas pro repetitis hic. et sōm illa intelligas ista. ¶Nec distinguitur an filia sit maior. xxv. annis vel minor. cum etas † ad matrimonium legitima in femina sit 11 duodecim annorum vt. c. j. ꝛ. ij. §. de despon. impu. nec etiam distinguitur an in contractu matrimonij interueniat patris consensus vel non: quia etiā eo inuito potest matrimonium contrahere: vt. j. dicetur. ꝛ nihilominus pater tenetur eam dotare: vt expresse voluit glo. in. c. fina. xxxij. q. ij. nec fit distinctio an contraxerit cum digno an cū indigno proviserit dotem secum vel non: quia licet dotem nō promiserit: nihilominus pater tenetur eam dotare: vt est glos. singularis que hoc sentit in. c. nemo. in ver. domum. de conse. dist. j. que dicit quod ille qui construxit ecclesiam non promissa dote debet postea illā dotare: vt. c. pie mētis. xvj. q. vij. ꝛ cū sit. de conse. eccle. vel alta. allegat illa glos. in ar. text. in. d. l. qui liberos. ꝛ per hoc sentit quod illa. l. habet locum necdum quando promissa est dos: quia dicta doctorum debent intelligi secūdum iura que allegant: vt dixi. §. primo notabili. §. j. verſi. si tamē ageretur. Intelligantur ergo predicta iura generaliter prout iacent. presertim quia text⁹. in. l. qui liberos. arctat patrem copulatiue ad suo scilicet ad maritandum et dotandum: quāuis autem vnum fuerit adimpletum. scilicet quod filia sit matrimonio collocata': nihilominus pater tenebitur adimplere secundum. scilicet eam dotare. et ita illum textum ponderauit Ange. in. d. autenti. res que. C. communia de legatis. facit text. in argu. in. l. si heredi plures. ff. de conditio. instituen. et tenet Bartol. in. l. nupta. ff. soluto matrimonio. Jmol. in. l. j. eo. tt. Saly. in. l. j. §. j. C. de rei vxo. act. Ange. in. §. fuerat ante. insti. de act. q̄ non videtur cessare ratio in filia nupta propter quam pater tenetur eā dotare: q̄ dos est necessaria ad sustinēda onera matrimonij: vt. l. pro oneribus. C. de iur. do. c. saluberr. j. de vsur. rex. optimus in. l. assiduis. §.

exceptis. C. qui po. in pig. ha. ꝛ tenent doctores predicti.

1 ☞ Matrimonia debent esse libera ab omni exactione ꝛ pene impositiōe ꝛ ab omni eo quod potest prestare impedimentum etiam ad tempus quamuis honestissima subsit causa.

§ 15 1 **Sexto matrimonia debent** 3 esse libera † ab omni exactione ꝛ pene impositione: vt. c. de neptis. xxx. q. ij. c. cum locum. ꝛ. c. requisiuit. ꝛ. c. gemma. §. de desponsa. Item debent esse libera ab omni eo quod potest prestare impedimētum etiam ad tempus: quamuis subsit honestissima causa vt. l. cum tale. §. si arbitratu titij. ff. de condi. et demon. tex. in. c. pe. ꝛ vlt. j. de secun. nup. vbi nō potuit lex impedire matrimonium etiam intra annum luctus: quāuis ad illam prohibitionem interueniebat causa honestissima scilicet vt euitaretur semmis cōmixtio. ADDJ De cuius intellectu vide ergo Lucaz de pēna in. l. fi. C. de incolis. lib. i. ꝛ. qui mirabiliter loquitur. TJO. ¶Sed si deberet spectari consensus patris, vel tempus. xxv. annoꝝ vel 4 p̄missio doris vel electio digni intimidaretur libertas matrimonij ꝛ impediretur saltim ad tempus. Quinimo prestaretur causa mulieribus ad fornicationem committendam: ergo per consequens habebit filia libertatem vt possit contrahere matrimonium ante. xxv. an. sine patris cōsensu cum quocūq; voluerit: et pater ex debito naturali tenebitur eam 5 dotare quāuis illa dotem non promiserit. istud est precipuum fundamentum in materia super quo se fundant doctores preallegati. §. ver. sunt tamen. quod scribentium mentem adeo turbauit vt spiritum pene relinquat exanimem.

1 ☞ Cōsensus eorum de quorum matrimonio agitur sufficit ad matrimonium contrahendum ꝛ. j. versicu. ꝛ tenendo. nu. 16.
2 Matrimonium contractum cum meretrice valet.
3 Matrimonium quod libera scienter contrahit cum seruo valet.
4 Filia minor. xxv. annis pōt sine patris consensu contrahere matrimonium etiam cū indigno.
5 Correcto vitio correcta est pena.

§ 16 1 **Septimo ad matrimoniū cō-** 2 § 17 1 trahendum sufficit † consensus eorum de quorum matrimonio agitur vt. c. sufficiat. xxvij. q. ij. ꝛ. c. si. xxxij. q. ij. ꝛ. c. j. c. cum locum. c. cum apud. §. de spon. ꝛ hoc non solum quando matrimonium contrahitur cum digno sed etiam si cum indigno contrahatur vt sentiunt iura predicta que solum ponderant assensum eorum de quorum matrimonio agitur ad validitatem matrimonij: nec faciunt differentiam sit dignus vel indignus ille cum quo matrimonium contrahitur. apertius hoc probat tex. in. c. inter opera charitatis. §. de sponsa. c. integritas. ꝛ. c. non est culpandus. xxxij. q. j. vbi † dicitur quod validum reputatur matrimonium quod quis contrahit cum meretrice ꝛ sic cum indigna. istud etiam videtur de mente glo. in. d. aur. sed si post. xxv. annos que infert ex text. dum dicit si se libero copulauerit: secus si seruo: quasi dicat quamuis se copulet cum libero vili vel indigno nihilominus tenetur pater eam dotare. sic ponderat illam glos. ibi Jo. fab. quem refert ꝛ sequitur Jaso. mainus. ¶Sed ego dicerem idem si se copulet seruo vt apparet ex predictis est bonus text. in. c. proposuit. ꝛ. c. fi. §. de coniugio serui. vbi eodem modo valet matrimonium † quod libera scienter contrahit cum seruo: ꝛ sic cum indigno. vtroque ergo casu solus consensus facit valere matrimonium. ¶Et inde est quod consensus patris non est necessarius: imo etiam eo inuito potest filia matrimonium contrahere: vt voluit glos. in. l. paulus. que alias incipit eū qui. ff. de statu ho. idem voluit glo. in. c. accedens. §. de procu. ꝛ in. c. cum causam. j. de rap. pro quibus est text. in. c. vnico. de despon. impu. libro. vj. ratio est quia in istis spiritualibus non curatur de patria potestate: vt. c. si annum de iudi. lib. vj. quod quidem matrimonium contrahere potest filia maior duodecim annis. Ex quibus omnibus simul iunctis concluditur quod recte ꝛ legitime potest filia † minor. xxv. annis contrahere matrimonium etiam cum indigno sine patris consensu: nec ad eius validitatem est opus dotem promittere. ¶Si autem matrimonium sic contractum reputatur legitimum: ergo per consequens filia que illud contraxit nullam penam meretur: vt l. gracchus. C. de adulte. ꝛ. l. sancimus. C. de admi. tu. ꝛ. l. si vt proponis. C. de confirma. tuto. † correcto enim vitio: per consequens est correcta pena: vt. c. non debet. de consan. ꝛ affi. iuncto. c. de gradib⁹. xxxv. q. ij. q̄ quotiēs aliquid definit esse delictū: per consequēs definit ꝛ pena vt patet ex no. per Bald. in. l. decuriones. C. de infamibus. facit text. ꝛ quod ibi no. in. l. iij. §. transfugas. ff. ad. l. cor. de fica. ꝛ. l. j. ꝛ. ij. C. quando lice. sine iu. se vindi. ꝛ. l. is qui aggressorem. C. de fica. et cle. si furiosus. de homi. et. d. l. graccus. C. de adulte. cum simi. Concluditur ergo de necessario quod ex causa pater non potest denegare filie dotem. hoc similiter est vigēs fundamentum.

☞ Rapta si contrahendo matrimonium consensit raptori licet hoc faciat sine patris consensu excusatur.

Puella dicit donec durat pubertas.

Octauo pondero text. singu- larez in. c. fi. xxxvj. q. j. in ver. si vero que rapitur. vbi litera dicit si vero q̄ † rapit patrem habere cōstitit: et puella raptori consenserit: potestati patris excusata reddatur. Ecce text. quod si puella que fuit rapta raptori consensit: ꝛ sic indigno intelligo contrahendo cum eo matrimonium: quamuis hoc faciat sine patris cōsensu: excusatur. ꝛ sic est ibi text. aperte probans istā cōclusionē. Nam ibi illa puella erat minor. xxv. an q̄ apparet ex eo q̄ dicit puella. Nā † puella dr donec durat pubertas sm Bar. in. l. mela. in pn. ff. de ali. ꝛ cibā. leg. no. in. l. pueri. ff. de ſ. fig. ꝛ in. c. j. ꝛ. c. puberes. §. de desp. impu. ꝛ p̄ Abb. in rub. de delictis puero. ꝛ matrimoniū cū indigno cōtraxit. q̄ cū raptore crimē em rapt⁹ omnē dignitatē

rolit:vt.l.j.C.vbi senato.vel clari. Item contrarie fine patris consensu:vt aperte dicit ille text.quia si cum eius consensu contraxisset nulla esset dubitatio:nec promisit dotem illa puella:q: de promissione nihil ibi dicitur.vnde dicere quod promissio interuenit:esset diuinare:sed quis omnia ista interuenerunt:nullam tamen penam puella incurrit: ergo per consequens ex hac causa non poterit pater sibi dotem denegare quam ex iuris dispositione prestare tenetur.

1 ☞ Dotare filiã tenetur pater licet eo inuito contrahat matrimonium.

§. 17 **Nono hanc conclusionẽ vide**

tur sentire glo.in.c.fin.xxxij.q.ij.& in.c.fi. xxxvj.q.j.
1 que generaliter dicit quod ¶licet filia matrimoniũ contrahat patre inuito:nihilominus pater tenetur eam dotare. Nec ille glos. distinguunt an filia sit maior vel minor contraxerit cum digno vel cum indigno:promissa vel nõ promissa dote:ergo nec nos distinguere debemus:vt.l.de pretio.ff.de publi.c. solite.de ma.& obe.cum simi. Nec ob.cum glo.in.d. c.fin.xxxvj.q.j.dicit quod si contraxerit cum indigno pater non tenetur dotare:quoniam ad hoc respondebitur infra dando responsum ad.l.iij.§. si emancipatus.ff.de contrahenda.

1 ☞ Officium paternũ est dotare filiam.
2 Lex debet esse de dubio.

§ 19 **Decimo et vltimo põt addu**

ci ista decretalis hoc modo. Nam vt superius dixi iste magister R.secundũ vnum intellectum erat pater vxoris istius.lb.pauperis quod apparet ex eo quod petebatur ab eo dos.& sic illud ad quod realiter solus pater tenetur:quia ¶officium paternum
1 est dotare filiam:vt.d.l.fin.C.de dotis promiss.& d. l.qui liberos.ff.de ritu nup.& ista filia contraxit matrimonium cum indigno vt videtur innuere text. cum dicit quod iste.lb.erat pauper & vergebat ad inopiam que qualitas inerat a principio fm aliquos doctores in presenti de quibus.ẽ.§.& propter ista.nec apparet ex text.quod illa fuerit maior.xxv. annis.nec quod pater cõsenserit:nec quod filia promiserit dotẽ quando matrimonium contraxit. Potuit ergo esse minor.xxv.annis & contrahere matrimonium sine patris consensu & dote non promissa:
1 & nihilominus exigitur dos a patre & compellitur dotem assignare:vt apparet ex text.qui sic debet intelligi vt deseruiat de maiori dubio. ¶Quia quãdo aliqua lex vel decretalis potest dupliciter intelligi:& secundum vnum intellectum desetuit de maiori dubio ille intellect⁹ est assumend⁹:vt.l.j.ad fi.ff. ad munici.& l.quod labeo.ff.ad car.& in auf.de fide instr.§.j.col.vj. Ey.in.l.fi maior.C. de transact. Guil.in.c.vno de cleri.coniuga.lib.vj.ad fin.Abb. in.c.quia.v.ij. col.ẽ. de iudi.& in.c.peruenit.de sen. excõ.& in.c.cum in iure.in prin.ẽ.de elec.& ideo dicebat ipse in.c.de multa.in prin.ẽ.de preben.Ang. de are.in.§.affinitatis.insti.de nuptijs.et And.sicu. in.c.quoniã frequẽter.in prin.ẽ.vt lite nõ cõtest.qõ
2 ¶lex debet esse de dubio,& subdit q idẽ debẽt facere repetentes cũ ponunt cõclusiones.debent enim ponere eas dubitabiles ne disputẽt de certo.& nullus effectus inde proueniat qõ reuera de conclusione ista dici non potest cum satis sit dubia & huc vsq; per aliquẽ quem viderim tra late firmatã non reperio que satis cõprobatur ex predictis.

☞ Consensus patris in matrimonio an requiratur de necessitate vel solũ de honestate.

2 Dos quare datur filie.
3 Mulier dotata an teneat operari marito.
4 Relictum filie in testamẽto an intelligatur relictũ pro dote.
5 Priuilegium si habet plures causas sufficit vnam causam durare que sit potens ad durationem priuilegij.
6 Testaro: si reliquit centum berte pro ea maritãda que tamen erat maritata tempore conditi testamẽti debet habere legatum.
7 Jus ciuile non potest tollere quod in fauorem rei spiritualis concessit.
8 Puella rapta si cõtrahat matrimonium cum raptore an perdat lucrum bonorum raptorum.
9 Matrimonium est de iure diuino: cum a principio fuerit institutum in Paradiso terrestri.
10 Dos a iure naturali descendit.
11 Jus ciuile non potest statuere super matrimonio.
12 Credendum non alicui quantacũq; sanctitate vel doctrina polleat nisi lege vel autoritate probauerit illud quod dicit.
13 Dos quare statuitur.
14 Vbi sunt rationes plures quarum quelibet per se sufficeret ad impediẽdum actum licet vna tollatur sufficit alteram remanere.
15 Exheredari potest filia que non consentit in maritum quem sibi dat pater si luxuriosam vitam elegerit.
16 Matrimonium et eius dependentia pertinent ad forum ecclesie.
17 Imperator olim erat dominus totius mundi & preerat in temporalibus & spiritualibus.
18 Indignitas mulieris an tollat presumptionẽ matrimonij.

§ 20 **Et tenẽdo istam conclusionẽ**

ad contraria respondebam. Primo ad.c.honorant. dicebã q ille text.requirit cõsensum patris in matrimonio filie de honestate:non ¶autem de necessitate: vt voluit ibi gloss.quia ad validitatem matrimonij sufficit consensus eorũ de quorum matrimonio agitur vt.ẽ.dictum est in septimo fundamento huius conclusionis. ¶Ad secũdum dicebam quod licet filia contraxerit matrimonium non per hoc cessat ratio propter quam ¶ dos datur filie:quia non solum
2 datur sibi vt inueniat cui nubere possit:hz etiam ad sustinenda onera matrimonij:vt.l.pro oneribus.C. de iure dot.& c.salubriter.j.de vsuris.fm Bart.in.l. nupta.ff.solu.ma.datur etiam dos filie vt melius & commodius tractetur a marito: quia mulier non dotata faciliter spernitur a viro:vt.d.auf.de nup.§. si quis itaq;.versi.si quis enim.colla.iiij.& auf.quimo.na.effi.legi.§.quem autem.colũ.vj.datur etiam dos ob alias causas de quibus.j.e.ver.ex istis satis

3 apparet. ADD Ex istis infertur quod ¶mulier dotata cõpetenter nõ cogatur operari viro in operibus seruilibus quando dos sufficit ad alimenta mariti vxoris & familie:alias sic fm Abb.in.c.literas. fi.co.
4 de restit.spo. ¶JO. ¶Et hinc est q ¶si pater reliquit filie centum in testamento licet nõ dicat p dote vel pro ea maritanda tamen intelligitur relictus pro dote & dicetur filia dotata:vt singulariter decidit Bar.in.l.qõ aũt.ff.de iure do.qõ est menti tenẽdum.& hoc teneas:licet Rapha.& Jo.de imo.otradicant.sed opi.Bar.seruatur practica scõm Angel. de are.in loco statim allegando. ¶Inde est etiam quod si ¶pater vel alius extranens leget filie sue dotem in testamento vel alias si frater habet vnde eam alat tenek eam alere donec cõtrahat matrimoniũ:q: expedit qõ illa habeat integram dotem ad hoc vt inueniat virũ cui nubere possit & qui eam bene tractet.tex.fing.est de hoc.& ibi no.Bart.in.l.qui filium.ff.vbi pupil.edu.de.tenent Jac.de are. Ey.& alij in.l.alimẽta.C.de neg.gest.refert et sequit Angel.de are.in.§.fuerat ante insti.de act.charta.vnj. fin.co.ver.aliud no.quod tene mẽti. vide.j.§.xxvij. ver.& tenẽdo istam opi. ¶Et ita quãuis filia sit nupta & sic cesset vna ratio propter quam dos cõstituitur filie scz vt inueniat marituꝫ:non tamẽ cessant alie cause.et ideo semper remanebit pater obligat⁹ ad dotandum:q: vbi alicuius dispositiõis sunt plures cause vel rationes:qñ sunt plures cause & vna cessat dato quod cesset vna:non propterea cessabit dispositio:vt no.in.§.affinitatis.insti.de nup.& in.l.liberorum.§.notanꝫ.ff.de infa.& l.si non lex.ff.de here.insti.& l.j.ff.solu.matr.& l.j.in princ.ff.si quis a pat.fue. manu.& in auten.vt determinatus sit numerus clericorum.in fi.colla.j.per Barto.& Angel.in.l.ista stipulatus.ff.de verb.oblig.per Ang.post gl.in.l.si vẽtri.§.in bonis.ff.de priuil.cred.dicens per hoc quod
5 si priuilegium ¶habet plures causas:sufficit vnam causam durare que sit potens ad durationẽ priuilegiũ:idem si vtraq; sit eque potens seu eque principalis.arg.l.si domus.ff.de seruit.vrb.prę.fm Baldum in.l.vna.iij.col.versi.de vno quero. C.ne ex delictis defun. ¶Ex hoc dicebat notanter Bald.in.l.fi.propc fin.antepe.q.C.de sen.que sine cert.quãti.profe.
6 quod si ¶testator relinquit in testamento centũ berte pro ea maritanda:que tñ erat maritata tpe cõditi testamẽti:q̃uis causa relicti videak cessare.tamen debet habere legatũ per.l.si iam facta.ff.de cõdi.et demonstra.& l.pe.C.de insti.& substit.sub condi.facẽ refert & sequitur Alex.cõsi.clxvj.ij.co.in.v.volu. vide Barto.in.l.luciꝰ.la.j.ff.de leg.ij. Bal.Salice. & Angelũ & alios in.l.filia legatorum.C.de lega.de lmo.post Anch.in.c.filius.pe.co.ẽ. de testa.Joã.de quo.ẽ.habita est mentio.ver.& inde est q si testator ver.ij. ampliatur. ¶Sic ergo videtur dicendũ in casu nostro q licet filia iã sit nupta:nihilominus pater teneatur eã dotare.qõ videtur sentire Bal.in.d.l.fi. ij.col.ver.sed pone quod ista.C.de dotis promiss.in prima lect.cum dicit q si filia nõ fuit congrue dotata:potest cogi pater ad supplendum congruam dotem etiam constante matrimonio:fortius ergo cogetur ad dotãdam eam.que nullam habet dotem.etiã postquam matrimonium contraxit.ad idem glos.in dicta.l.obligamur.§.primo.ff.de actio.& oblig.quã sequitur & reputat singularẽ Bal.in.c.iurauit.ij.co. ẽ.de proba.& in.l.fi.C.de sen.que sine cer.quãti.& in rub.de offi.iudi.vj.co. Bal. Jmo. Lud.& alij in.d.l.f. ff.so.ma. Bal. Ange. Pau.in auf.res que.C.cõia de lega.& ibi Jaso.v.co.ver.iiij. queritur.& Capetius in suo trac.de dote.j.parte.q.xiij. q̃uis ergo pater per cõtractũ matrimonij filie liberetur ab vno scilicet ab ea maritanda non liberak ab alio scilicet ab ipsa dotanda vt.ẽ.dixi. ADD Ex istis infert q in duabus obligationibus sublata vna remaneret alia.ff.de arbi.l.celsus.ẽ.de dolo & contu.c.cum dilecti.sic de duab⁹ seruitutib⁹.ff.de ser.vr.pdi.l.si dom⁹ tua. Sic de duob⁹ impedimẽtis.c.ex tuoꝝ.de vsu pallij. Qõ eñ nõ mutak quare stare phibek. C.de testa.l.sancimus.C.de ap.l. precipim⁹ hinc est q si lex vel cõstitutio dicat q filia dotata & coniugata a patris successione repellatur a fratribus non excludek q̃uis sit cõiugata nisi fuerit etiã dotata fm And.de yser. in.c.j.de succes.feu.cuius meminit Lucas de pẽna. in.l.sacra.col.j.in fi.C.de proximis sacroꝝ scrinioꝝ. lib.xij. Ad ista facit notabile verbũ quod ponit Jason post alios.& l.licet inter primates.in fi.C.de pac. vbi ponit q pactum de futura successione nõ vz nec firmatur iuramento ex duplici ratione.prima q: aufert liberã facultatẽ testandi.secũda:q: inducit votuꝫ captande mortis.vñ licet cesset vna ratio tñ ex quo militat alia militat dispositio legis phibitiue:vt est text.melio: de iure in.l.lex elisciencia.& ibi Bal. ff.de here.insti. Ex quo infert nõ valere pactũ inter duos fratres de succedẽdo adinuicẽ casu quo alter p̃mouetur sine liberis nullo condito testamento:q: hz nõ auferatur libera testãdi facultas remanet votũ captande mortis alterius.ita dicit Jaso.vbi.ẽ. q̃uis cõtra sentiat Alex.cõsil.cccxciij. ¶JO. ¶Ad simile quod postea subiungitur de alimentis filio non prestandis qñ habet vnde se alat dicebam q ista argumentatio quo ad casum nostrum nõ procedit. nã filius vel filia qñ habent vnde se alant non sunt alẽdi a patre:vt.d.l.si quis a liberis.§.hz si filius.& not. Barto.in.l.cunctis.C.de mendicantibus validis.libro.xj.& tamen filia ꝺiues que hz vnde se possit dotare semp est a patre dotanda:vt.d.l.si.iuncta gl.iiij. C.de dotis promiss.& ibi Bal.& Ang.idem Ange.in l.a filia.in prin.ff.ad treb. Jud.& alij vid. Paulum in auf.nouissima.C.de inff.test.in prin.Bal.in.l.j.§. ius naturale.de iust.& iure.ff. in.d.l.j.ff.so.ma.& sic non est bona argumẽtatio q̃ tum ad hoc de alimentis ad dotẽ. ¶Item video q pater naturalis tenek alere filiã naturalẽ tã de iure ciuili q̃ canonico:vt aut tenẽ.hz.C.de natu.libe.& c.cũ haberet.de eo qui du. in ma.quam pol.per adul.& tamen non cogitur eaꝫ dotare:vt lege vxore.§.pater naturalis.de legatis tertio.et dicetur latius.j. ¶Item filius tenetur alere matrem:vt dicta.l.si quis a liberis.in prin.in ꝺ.matrem.et tamen non tenetur eam dotare:vt.l.tuto: secundum.§.fina.ff.de adminis.tut.l.prima.§.preterea.ff.de tutel.& ratio.distra.Bald.et Ange.in.l.tertia.C.de prescrip.long.tempo. ¶Item frater tenetur alere sororem etiam solum vterinã:cum iura hoc non distinguant.l.qui filium.§.fina.& ibi Bald.not. ad hoc illum text.ff.vbi pupi.edu.de.glo.in.l.j.C.de

alendis liberis. Ly. in l. si patrem. C. de alen. lib. & tamen non tenetur eam dotare: vt l. cum in plures. §. pr̃. versi. ex eodem patre. ff. de admi. tu. & glo. in versi. nulla. in l. non omni. C. eo. Bal. in. c. super literis. iij. colum. s̃. de rescri. Abb. Anto. & alij in. c. peruenit. s̃. de arbi. Ange. & Alexan. in. d. l. a filio. ff. ad trebel. Alex. in. l. §. xij. col. ff. solu. ma. & per ista est sublatum sc̃m argumentum. ¶ Ad tertium dicebam q̃ filia contrahendo matrimonium sine patris consensu propter hoc nõ potest a patre exheredari: q: ista causa exheredationis non reperitur inter alias que numerantur in aur. vt cum de ap. cog. §. causas. & p gl. in. c. quintauallis. s̃. de iureiu. & vs. parti. titu. vij. l. v. ergo ex hac causa nõ poterit exheredari vt sentit gl. in. d. l. iij. §. si emancipatus. ff. de bo. poss. contratab. in ver. exheredare. Quinimo quamuis filia inuito patre contrahat matrimoniũ: nihilominus pater tenetur eam dotare: vt voluit gloss. no. que communiter approbatur in. d. c. fin. xxxj. q. ij. de qua. s̃. feci mẽtionem in nono fundamento huius conclusionis.

¶ Ad illud quod postea subiungitur quod pater tenetur dotare filias ex dispositione iuris ciuilis. dicebam q̃ etiam tenetur ex dispositione iuris canonici. nam de iure canonico pater tenetur alere filiam etiã spuriam & incestuosam: vt. d. c. cum haberet. & per cõsequens tenetur illam dotare: quia dos succedit loco alimentorum vt. s̃. dictum est: & ita etiam de iure canonico pater tenetur filiam dotare. ¶ Et presupposito [sine veritatis preiudicio] q̃d solũ ex dispositione iuris ciuilis teneat pater filiam dotare: non sequit q̃ propterea possit idẽ ꝯ ius ciuile tollere vel subtrahere aliquid ex eodem iure limitãdo vel alias 7 11 hoc faciat ex aliqua iusta vel honesta causa vt sentit Inno. in. c. nouit. de iudi. & Fran. car. in repe. c. pendim. de sen. exc. vbi dicũt q̃ ꝛ Imperator reuocet legẽ per quã cõcessum est ecclie priuilegiũ. tamẽ non intelligit reuocare priuilegiũ. ¶ Et ita ꝛ ius ciuile in fauorẽ matrimonij q̃ est res spũalis possit cõdere legẽ priuilegiatiuã ad matrimoniũ vel eius dependentia: non tñ poterit tollere vel diminuere dictũ priuilegiũ. ita voluit glo. singularis in. c. de puellis. 8 glo. fi. xxxvj. q. ij. que dicit q̃d lucrum bonoꝝ raptorum datum ipsis mulieribus raptis per legẽ ciuilez sc̃z per. l. vnicam. C. de rap. virg. non potuit eadẽ lex ciuilis tollere vel diminuere dicendo q̃ si puella rapta contrahat matrimonium cum raptore perderet dictum lucrum prout dicit tex. in aur. de raptis mu. ad fi. col. ix. hoc idẽ ꝛ Fede. cõsil. xxxvj. in fi. incipi. casus talis est maritus ꝛc. Idẽ tenet Abb. in. c. eccle sia sancte Marie. de consti. & ibi Feli. xxxvj. co. in fi. ¶ Et ratio huius est: quia per talẽ legem hoc lucrum tollentem: intimidantur mulieres ad contrahendũ matrimonium permissum eis a lege diuina & canonica: ergo ꝛc. ¶ Maxime quia ipsum matrimoniũ quod fuit causa dotis: vt dicit tex. in. l. prima. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. est de iure diuino cum a 9 principio fuerit ꝯ instituturum in paradiso terrestri: vt habetur Geneſ. capitulo primo & in capitulo litere. de frigidis. & in capitulo vnico. de voto. lib. 2o. vs. ¶ Postea vero de iure gentium primeuo quo tempore gentes sine legibus & moribus viuebant; matrimonium erat incognitum & omnes passim ex quacunq̃ muliere nati legitimi dicebãtur: vt dicit text. in auten. quibus mo. na. effi. sui. in prin. & in. §. et ꝛ ¶ Successit postea ius gentium per q̃d matrimonium fuit recognitũ & ordinatũ ob bonos mores cõseruandos & ad euitandam fornicationẽ & scandalorũ materiã. & sicut inter gentes fuerunt diuisa pdicta & mulieres & vnusquisq̃ haberet vnam in vxorẽ vt recognosceret propriã sobolem. ¶ Unde eodem tempore fuit inuentus contractus dotis ad supportanda onera matrimonij: vt. l. eas obligatiões. ff. de capit. dimi. vbi dicitur q̃ ꝯ dotes habent naturalez prestationem: id est naturali ratione a iure gentium consideramte: fuerunt dotes ordinate: vt videtur sentire Bart. in rubri. ff. sol. matr. & declarat Bald. nouel. in suo tractatu de dote. iij. parte. iiij. colũ. ea aũt que sunt ratione naturali subnixa: illibata debẽt ꝑpetuo custodiri: vt in ꝓtitu. de iure naturali. §. sed naturalia quidem iura. & in clementina pastoralis. de re iudicata. est tex. et ibi nota. Bald. in. l. vnica. §. fi. in principi. & de cadu. tollen. facit glos. in. §. fi. insti. de legi. agna. tute. verbo vtiq̃. que dicit q̃ ea que habẽt naturalem equitatem sunt immobilia. ¶ Cũ autez dos dependeat a matrimonio et sic a iure naturali vel saltim habeat naturalẽ equitatẽ: merito ius dotandi debet illibatum remanere. ¶ Ad illud quod postea sequitur de filia minore. xxv. annis que sine patris consensu matrimonium contraxit q̃ potest ab eo exheredari: vt auten. vt cum de app. cogno. et aur. sed si post. xxv. dicebam q̃ illa iura hodie non sunt obseruanda: q: fuerunt condita ab imperatore qui ꝯ nullam penitus habuit iurisditionem disponẽdi super matrimonio etiam ipsum impediendo seu differendo solũmodo ad tps: vt probat in. c pe. & vbi. i. de secun. nup. notat. l. §. C. eo. & in. l. decreto. C. de infa. & dixi. s̃. in. vs. fundamento huius cõclusionis: ergo eodem modo nõ potuit lex ciuilis differre matrimonium contrahi vsq̃ ad vigesimum quintũ annum. quia negari non potest quin per hoc mulieres intimidẽtur ad matrimonium contrahendum: quia si deberent expectare vigesimum quintum annum limitarum a iure ciuili propter hoc retraherent a libertate matrimonij contrahendi: ideo nubendo an vigesimum quintum annum: maxime si expectarunt tempore congruo fm morem patrie: vtputa vsq̃ ad vigesimum annũ: & tamen pater non curauit filiam maritare et dotem sibi constituere: si ipsa postea nubat licet persone sibi indigne et ante vigesimũ quintum annum (patre ignorante vel contradicẽte) non videtur quod propter hoc possit exheredari: ne alis per indirectum tollatur filie libertas matrimonij: quam libertatem non potest impedire ius ciuile: vt notatur per glossam et Docto. in capitulo statutum. de hered. libro sexto. ¶ Cum ius canonicum non curet de patria potestate circa matrimonia & alia spiritualia vt habetur in capitulo non est vobis. supra de spon. et in capitulo si annum. de iudic. libro sexto. ita dicit Abb. in capit. primo. supra de despon. impuberum. & ita consuluisse: vt habetur in suo consilio duodecimo. primo volumine. idem Bald. in lege in copulandis. C. de nuptijs de quo etiam per eundẽ in. l. §. ius naturale. ff. de iustit. & iure. ¶ Eadem ergo ratione sunt sublate pene inducte a iure ciuili contra filiam familias nubentem ignorante vel cõtradicente parte vt fuit de mente Bald. in. l. ij. §. ff. so. ma. super gloss. dum ibi glo. allegat. l. si vt proponis. C. de nup. ¶ Ad illud quod dicebatur si filia quando matrimonium contraxit: non promisit secum dotem: pater non tenetur eam dotare. dicebam quod hoc non reperitur iure cautum: imo illa fuit vna singularis opinio Bart. in. d. l. obligamur que aliquibus visa fuit satis equa. ¶ Sed certe si legi imperatorum super matrimonio disponenti nõ acquiescimus: nec stamus: multo fortius non stabimus opinioni alicuius doctoris aliquid asserentis seu tenentis in preiudicium matrimonij quantuncunque fulgeat autoritate. c. ego solis. ix. di. ¶ Maxime quia si teneremus istam opinionem multe mulieris & viri cum eis matrimonium contrahentes tanquaz iuris ignari grauiter deciperentur: quia mulieres non promitterent dotem: & per consequens spernerentur a viris & non ita bene alimentarentur nec tractarentur ab illis sicut si essent dotate: nec viri ita libenter tolerarent vel subirent onera matrimonij presertim circa infirmitates et alia sibi necessaria: precipue si maritus esset pauper & aliquando forte maritus vxorem a se expelleret: vt s̃. dictum est. & ob hoc forte ipsi coniuges adulterium committerent: & sic fedus matrimonij rumperetur quod multũ considerauerunt iura ꝓ fauendo ꝓpterea mulieribus circa dotes: vt. l. iij. ff. de iure do. & l. assiduis. C. qui po. in pig. hab. & hic. ¶ Sequeretur etiam aliud absurdum q̃ soluto matrimonio per mortem mariti nõ. haberet filia dotem paratam ad contrahendũ matrimonium cum secundo: vel si ad secundas nuptias transire nolet deficerent sibi alimenta. ¶ Ex istis satis apparet iniquitas opinionis Bar. ideo non tenẽda: maxime quia 12 ipse loquitur sine fundamento. nõ enim est ꝯ credendũ alicui quantuncũq̃ sanctitate vel doctrina polleat nisi illud quod dixerit lege vel autoritate cõprobauerit: vt. c. ego solis. ix. dist. ¶ Nec militat ratio quam Bart. & sequaces adducunt dicentes q̃ ex quo filia est in matrimonio collocata cessat ratio propter quam ꝑ pater tenetur filiam dotare quia vt 13 sepe dictum est: non solum tenetur pater filiam dotare vt inueniat maritum sed etiam vt ex dote onera matrimonij sustentẽtur: & vt vxor melius et commodius tractetur a viro & ab eo non expellatur. itẽ vt mortuo viro habeat dotem paratam ad nubendum cum alio: vel si nubere noluerit: habeat vnde possit alimẽta sumere vel religionem intrare. & sic quamuis cesset vna ratio propter quã tenetur pater filiã dotare sc̃z vt inueniat cui nubere possit: non cessant alie quenõ minus sunt vigentes & finales. ex pluribus enim causis finalibus circa vnum dispositum ꝯ alique cessent: sufficit vnum remanere: vt. l. liberorũ. §. notandum. ff. de ꝑinfa. & l. si nõ lex. ff. de here. insti. & §. affinitatis. inst de nup. & per Bar. in simili. in. l. j. ff. so. ma. ¶ Ex cuius dictis colligit q̃ si mulier a ꝓncipio nupsit sine dote & post matrimoniũ contractũ dotẽ cõstituit: talis dos habebit sua priuilegia ꝯ esset causa fauoris dotis mrimonij contrahẽdi. Nã nõ cessat cã mrimonij cõseruandi cum bona pace et sinceritate animi: ita eũ declarat Bal. nouell. in suo tra. de dote. vs. par. vs. speciali. xij. co. ¶ Ad quod bene facit q̃d in simili voluit gl. in aur. de nup. §. mitiores. in fi. dat lex. quã ibi no. Ang. que 14 dicit q̃ tubicũq̃ sunt rõnes plures quarum q̃libet sufficeret p se ad actũ impediendũ ꝯ vna tollat sufficit altera remanere ad impedimentũ subsequendus q̃d dicit Ang. fore no. ex quo infert q̃ ficut mulier que nubit. j. tempora luctus punitur cum nubit anteq̃ pariat: sic punitur si nubat intra dictus tempus postq̃ peperit ꝯ cesset ratio turbationis sanguinis: q: nõ cessant alie rõnes. ¶ Ad vltimũ cũ dicebaz q̃ si filia ꝛ fit mrimonium cũ indigno pr̃ non teneẽ eã dotare: vt dicit glo. in. d. c. fin. xxxvj. q. j. quã approbant multi doc. quos s̃. retuli. mouẽt tam gl. q̃ docto. per tex. in. d. l. iij. §. si emancipat. ff. de bo. po. ꝛ ita. vbi tex. dicit q̃ si filiꝰ ꝛ fit mrimonium cũ alq̃ vili vel indigna muliere: põt a pre exheredari. ergo eodẽ mõ poterit pr̃ dotẽ denegare filie q̃ fine ei⁹ voluntate mrimoniuz cũ indigno ꝛ fit. dicebaz q̃ olim poterat filius exheredari si ignominiosaz duxit vxorẽ: vt. d. §. si emãcipatus hodie nõ põt q: non est de causis approbatis que enumerant in. d. §. causas. i autẽ. vt cũ de ap. cog. ita sentit gl. in. d. §. si emãcipatus. in ver. exheredare & tenet expresse Saly. in. l. si vt ꝓponis. la ꝓmera. C. de nupt. ad hoc facit text. in d. aur. vt cum de appellatione cog. §. aliud quoq̃ capitulum. dñ dicit quaz aliquenec digne. Item cuz subdit in diuersis legib⁹ sparsas iunctis his q̃ postea sequunt dñ dicit preter ipsas nullas. hoc idem clarisꝰ probat in. d. aur. in ver. si alicui: vbi dicit q̃ si filia non cõsentit in marito quẽ pater sibi dat potest exheredari si luxuriosam vitam elegerit. vult ergo ibi ter. q̃ ad hoc vt possit exheredari requirat q̃ luxuriosam vitã elegerit postq̃ noluit cõsentire in maritu quẽ pr̃ sibi dare volebat. Et p cõsequẽs vult tex. q̃ nubẽdo alteri et indigno ꝛ ꝯ volũtatẽ pris: non posset exheredari. idem dictat lex regni. vs. parti. titi. vij. l. v. de qua. s̃. ver. alter adeo. Sz caue q: lex regni. iiij. par. ti. j. l. x. de qua. s̃. fecit mẽtionẽ. ff. postea si dez rex. q̃ sumpta fuit ex. d. aur. & ꝓ tarij disponit in finalibꝰ verbis dñ dicit. esto se entiẽde si despues desto se casare ella con otro: ꝯ volunt ad de su padre: o si hiziesse maldad de su cuerpo. & si vult q̃ si postq̃ filia recusauit accipere maritũ quẽ pater sibi dabat cũ alio matrimoniũ contraxit: vel turpem vitã elegit poterit exheredari: quod est valde notandum. aliud notabilius vul illa lex: quia non requirit q̃ ille cũ quo filia cõtraxit sit indignus: sed sufficit q̃ postq̃ recusauit maritũ sibi datũ a patre cũ alio cõtraxerit mrimonium q̃uis dignꝰ sit q̃d est mirabile: & alibi nõ legi tenemoziẽ illã legẽ. Fortius adhuc voluit lex regni fozo legũ. li. iij. ti. j. l. ij. de quo. s̃. ꝛ ficulo sup hoc q̃d ex hoc solo q̃ filia ꝛ fit cũ indigno põt exheredari q̃uis pr̃ aliũ sibi nõ ꝓmiserit maritũ. ¶ Et fm ista nõ est tuta opinio Saly. nec bona solutio ꝓcedẽs. Presertiz q: daro q̃ nõ repiretur ista cã exheredationis iter alias nihilominꝰ posset filia ex hac cã exheredari q: põt quis exheredari nõ solũ ex dictis causis contentis in. d. §. causa. sed etiã ex alijs habentibus simile rationem: vt voluit

Universidad de Deusto
Biblioteca

nota. Bus. de cug. in auf. lz. C. de libe. prete. de quo meminit Aluarotus in. c. s. §. predictis modis pe. col. in ti. que fuit prima causa benefi. ami. lib. feu. et multi alij de quibus per Feli. in. c. pastoralis. ℭ. de rescri. idem tenet Ang. in. l. lex cornelia. in prin. ff. de iniur. nemo tamen dubitabit quin iste casus habeat maiorem vel saltem equalem rationem exheredationis cum alijs enumeratis in dicta auf. ergo ꝛc.

℄ Poterit dari alia solutio ꝛ ista erit generalis ad multa de his que pro parte contraria fuerūt adducta. Dico em quod ille text. in. d. §. fi emācipatus pro hibens matrimoniū cōtrahi cum indigno ꝛ omnia alia iura ciuilia que in matrimonio filie requirunt patris consensum vel etatem. xxv. annorum: vel promissionem dotis: vel quouis alio modo cōtra matrimonium disponunt directe vel indirecte perpetuo vel ad tempus nō valēt nec habēt aliquā firmitatez ex eo quod disponunt; super re nō sibi subiecta: quia matrimonium est sacramentum maximū in ecclesia dei: vt. c. debitum. de biga. [vi. Felinum in. c. s. de spōsalibus col. vs. ꝛ vij.] ℄ Et propterea matrimoniū

16 † et eius dependentia pertinēt ad forum ecclesie: vt no. in. c. tuam. ℭ. de ordi. cog. ꝛ in. c. latores. ℭ. qui fil. sint legi. ꝛ dixi late. ℭ. ergo non potuit ius ciuile super eo disponere. ar. l. fi. ff. de iurisd. om. iu. ꝛ. c. ij. de cōst. li. vs. quo ad ista em spiritualia ipsis laicis obsequēdi manet necessitas: nō autoritas imperādi: vt. c. ecclesia sancte marie. de consti. ꝛ. c. fi. de reb. eccle. non alie. er. c. bene quidē. xcvs. ℄ Stabimus ergo dispositioni iuris canonici quod ad validitatē matrimonij solū requirit cōsensum eorum de quorū matrimonio agitur: vt. ℭ. dixi. in. vij. fundamēto huius cōclusionis. Jura ergo ciuilia ꝫ hoc disponentia, directe: vel indirecte, ppetuo vel ad tps: etiā ex honestissima causa nō valēt: nec sunt hodie obseruāda: quamuis aliquo tēpore valuerint ꝛ fuerint obseruata. emanarunt em ab imperatore eo tēpore quo ipse erat dñs

17 † mundi ꝛ preerat non solum in temporalibus sed etiā spiritualibus vt dicit Odofr. in. l. qui cōtra. C. de incestis nupt. in verbo signore. circa istū articulū refert ꝛ sequit Ang. cōsi. xxix. in prin. ꝛ tunc tps prohibuit imperator matrimoniū cōtrahi inter tutorē ꝛ pupillā: vt. l. j. C. de interdi. matri. ꝛ inter liberū ꝛ ancillā: vt. l. cum ancillis. C. de incest. nup. ꝛ inter rectorē ꝓincie ꝛ ꝓincialē: vt. l. vnica. C. si quacūq; predi. ptāte. ꝛ inter plures alias personas quas longū esset numerare. permisit etiā illis tēporibus diuortiū ꝛ repudium inter cōiuges ex aliquibus causis: vt apparet per totū titulū. C. de repu. ℄ His autē casibus ius ciuile disponebat super substātia ꝛ essentia matrimonij. ꝛ hoc nō erat ob aliud nisi q; vt dixi tūc imperator erat dñs mundi ꝛ etiā in spiritualib⁹ imperabat. vnde disposuit de abbatib⁹ monachis ꝛ de epis ꝛ de q̄ pluribus ꝛ diuersis gñibus clericoū: vt ꝑz in aut. de monachis. ꝛ qūo opz epos. ꝛ de sanc tis. epi. Hodie vero dispositio spūalū solum spectat ad eccl'iaz nō ad imperatorem vt. d. c. ecclesia sancte marie cū alijs. ℭ. allegatis. merito ergo predicta iura ciuilia super substātia ꝛ essentia matrimonij disponētia abrogata sunt ex quo iuri canonico contradicūt vt apparet ex predictis. ꝛ firmat Angel. in. d. cōsil. de quo mentionem fit Feli. in. c. ecclesia sancte marie. de cōsti. xxvij. co. ver. ꝛ ista limitatio. sequitur ergo q̄ leges vel statuta imponentia penam amissionis doris mulieri nubēti viro indigno sine cōsensu patris nō valēt: vt patet ex predictis. ꝛ firmat Fely. post alios de quib⁹ ibi per eū. in. d. c. ecclesia sancte marie. xxxviij. co. ver. iij. effect⁹. Et si quis recte cōsideret: dicet hoc nō esse contra dictas leges ciuiles. nā in huiusmodi spiritualib⁹ ꝛ accessoriis eoū intelligēda sunt iura que dicūt q̄ leges nō dedignātur sacros canones imitari: vt dicit text. in. c. cleri. ℭ. de iudi. ꝛ in. c. fi. j. de secū. nupt. ꝛ in aut. vt clerici apud proprios episcopos. §. pe. col. vs. videtur ergo lex ciuilis dispositionem suam reuocare. si canoni contrarietur directe vel indirecte perpetuo vel ad tempus secundum ea que no. in regula sine culpa. eo. ri. ꝛ lib. in mercurialibus. et firmat Saly. in aut. maximis in fin. C. de nup. ℄ Ex istis resultat solutio ad gloss. in. d. c. fin. xxxvs. q. j. ꝛ ad rex. in. d. §. fi emancipatus. et etiam ad omnia alia iura que videbantur obstare conclusioni predicte. ℄ Ex his etiam resultat quod non bene dixerit Ang. in. d. aut. qui. modo natu. effi. legi. §. ij. col. vs. cum dicebat quod si homo diues vel in dignitate positus contraxit matrimonium cum vili vel indigna muliere: per tale matrimonium non legitimantur filij antea nati. Maz aut Angelus intellexit quod non legitimabantur ex eo quod inter tales non poterat esse matrimonium de iure ciuili vt. l. imperialis. C. de nup. ꝛ. l. humilem. C. de incest. nupt. ꝛ pessime loquitur: quia hodie de iure canonico cui super matrimonio standum est: vt c. pe. ꝛ vlt. j. tit. proxi. et glo. in §. fi. insti. de gradibus ꝛ in. Iurisperitos. ff. eod. valet matrimonium cum talibus: quia ꝛ cum seruat matrimoniū contractum tenet: vt. c. proposuit. ꝛ. c. fin. ℭ. de coniu. seruo. ꝛ cum meretrice: vt. c. inter opera. ℭ. de spon. ꝛ. c. integritas ꝛ. c. non est culpandus. xxxij. q. j. Si autem Ang. pre supponit matrimonium tenere loquitur contra text. in. c. tanta. ℭ. qui fil. sint legi. vbi littera dicit tanta est vis matrimonij: vt qui antea sunt geniti per contractum matrimonij legitimi habeantur. ꝛ sic vult ille text. quod legitimatio filiorum antea habitorum fundatur super virtute ꝛ potētia ꝛ fauore matrimonij. fingitur em matrimoniū a principio fuisse cōtractum. ꝛ sic non bene loquitur Ange. ꝛ ipsemet visus est sentire cōtrarium in aut. vt liceat matri ꝛ auie. §. quia vero legē. col. viij. vbi dicit quod, si quis vult filios quos ex muliere vili vel meretrice habet facere legitimos non potest nisi instrumenta dotalia fe quantur. a contrario ergo si sequūtur dotalia instrumenta possunt filij legitimari per tale matrimoniuz. ista autem instrumenta hodie non sunt necessaria: vt concludit Abb. post alios in. d. c. tanta. ergo per tale matrimonium legitima abuntur: ita dixit Nico. de ybaldis in suo tract. de successio. ab intesta. charta. viij. j. col. sic reprehendens Ang. vbi. ℭ. quod mihi satis placet. [Ex quo infertur quod ex matrimonio taliter cum indigna contracto legitimantur filij antea nati et iam si pater protestetur quod non vult filios legitimari vt noranter voluit Jacobus zochus in. d. c. tanta. quem refert ꝛ sequitur alexandrinus ibi. col. xxs. ver. quero. quamuis contrariuz tenuerit antonius roselus in suo tractatu de legitimatione filioꝝ. fo. iij. col. prima. cuius opinio potest saluari in alia legitimatione quaz per matrimonium secundum Alexandrinum vbi supra. Item infertur quod tales filij per sequelam matrimonij legitimantur etiam ignorantes ꝛ inuiti: vt ibi p Alexandrinum contra Guillel. Bal. ꝛ alios in. l. benignius. ff. de legibus. ꝛ Andream siculum in repetitione. l. cum acutissimi. C. de fide instrumentis. cli. x. vide ad predicta Alexandrinum in. c. per venerabilē. §. quod autem. col. xl. qui filij sint legitimi.] ℄ Per ista etiam videtur non bene dixisse Pau. de castro in. d. l. donationes in concubinam. ff. de donatio. dū

18 vult quod indignitas mulieris tollit presumptionem matrimonij. ℄ Et per hec remanet defensata mediocriter ꝛ colorate conclusio predicta quod pater tenetur dotare filiam minorem vigintiquinq; annis que sine eius consensu matrimonium etiam cum indigno contraxit quamuis dotem non promiserit. Poterit ergo filia vel maritus p ea petere dotem, a patre (venia tamē prius petita a iudice: vt. l. generaliter. ff. de in ius vocand. ꝛ institu. de actio. §. penales.) que iura procedunt nedum quādo agitur contra patrem per viam actionis: sed etiam q̄n implorat officium iudicis: vt est glo. no. in. l. si socer. in prin. ff. solu. ma. ꝛ in. l. ita tamen. §. qui rogat⁹. ff. ad trebel.

1 ☞ Spe lucri an possit quis inuitari ad contrahēdum matrimonium.

2 Conditio hec est honesta accipiam te in vxorē si mihi centum donaueris.

3 Testator si instituit filios heredes sub cōditione q̄ non contrahant matrimonium nisi cum filiabus mercatorum ꝛ si contraxerint priuat eos hereditate ☞ vltra legitimam an tale preceptum valeat.

4 Stipulatio penalis non potest impedire matrimonium contrahi: nec ipsum cōtractū dissolui. ꝛ nu. 6.

5 Adoptio prohibetur fieri metu pene.

6 Ludens multum si faciat instrumentuz amico suo in quo promittat non ludere ꝛ si ludat promittit soluere tantum nomine pene tale instrumentum fine stipulatio valebit.

8 Uxor pōt propter seuitiā viri ab eo recedere ꝛ etiaz si teneat ꝓcubinā nec est restituēda nisi cautionem idoneam prestet.

9 Scholaris nō potst in domum inducere ganeas.

10 Dimittēs vxorem ꝛ adherens concubine tamdiu debet esse cōmunione priuatus et a ceru hominum alien⁹ quādiu a consortio vxoris fuerit separatus.

11 Mērula mediū est quo ꝓiuges discordātes ad pacem reducuntur.

12 Inuēt⁹ in delicto nō ꝺr nisi apprehendat. ꝛ nu. 14.

13 Concubine clericoū an sint de foro ecclesie.

15 Fornicatio clerici q̄n dicatur notoria.

16 Palam ꝛ publice differunt.

17 Publice fieri ꝺr quod fit in ecclesia multis astantibus.

18 Deprehensi in heresi dicunt qui publice predicant heresim.

19 Cōcubina ad hoc vt dicat publica nō sufficit q̄ sit deprehensa in delicto.

20 Publicum ad hoc quod aliquid efficiatur quid requiritur.

21 Filius cōcubine clerici beneficiati in minoribus th existentis nō legitimatur per subsequens matrimonium.

22 Muller nupta an possit ꝓ debito carcerari.

23 Curator dari pōt mulieri viuēti luxuriose.

24 Ulixes fidem vxoris seruauit.

25 Proles immaculata que dicatur.

§/ 21 **Ex his patet huius rei dicti**

cultas: cuius decisio remittatur ad eum qui decidere potest. Et quamuis cum istis hucusq; transieriz: nunc autem [dato maiori otio] arbitror vnum posse attentari. per quod omnium scribentium tollatur dissensio ꝛ ad vnam omnes reducantur sententiaz. Quod fiet si christianissimi reges nostri nouam ediderint legem per quam filiarum minuatur legitima ad decimam vel duodecimam bonorum parentum partem vel aliam minorem pro alimentis que sibi a iure nature debentur quoniam [vt nosti] legitima succedit loco alimētorum vt in precedentibus sepe dictum est. ꝛ propterea aliqui doctores dixerunt legitimam in totum per legem vel statutuz tolli non posse: minui, th sic quasi illud q̄d filio diminuitur deseruiat pro alimentis vt dixi. ℭ. verficulo ꝛ inde est. ad hoc facit lex regni foro legum libz. iij. titul. ix. ℄ Ex quo infertur vnum quotidianum q̄ si filius habet alimenta ex bonis paternis vel alias: licite poterit pater ex omnibus bonis suis cum regia facultate facere maioratum pro filio primogenito. ad hoc bene facit quod nota. in ca. licet. de voto. et decisio. Abba. in. c. raynutius. supra de testamen. iij. col. verficu. ego crederem. dum dicit quod vbi filius haberet alias vnde viueret valeret consuetudo vel statutum etiam in totum absorbens legitimam: quia cessat equitas naturalis ex qua pater tenetur alere filios: ꝛ militat alia secundum quam licitum esse debet patri (sicut cuilibet est licitum) disponere de re propria ad libitum. quia in re sua quilibet est licitus moderator et arbiter. insti. tut. de rerum diuisio. §. per traditionem. ꝛ. c. de his. de sepul. cum similib. quod est notandum secundum Abb. vbi supra. Et per hoc reducuntur ad cōcordiam opiniones contrarie de quibus supra. ver ficul. et inde est. ADDI Adde quod de decisione Abba. meminit Alexandri. in. c. ius naturale. s. dist. col. iiij. vbi de ea videtur dubitare. vide Bald. in. l. cum lege. ad fin. C. de episcop. ꝛ cleric. et que dixi supra. §. iiij. incipiēt. redeundo. in principio. TIO. ℄ An autem in foro conscientie sit licitum facere maioratum vel meliorare vnum ex filijs in tertia et quinta parte bonorum. Non est iste locus accommodatus forsan tangēt. j. §. xxvj. q. pulchra ꝛ quotidiana questio est. ꝛ pro animarum salute satis necessaria. ℄ Designata aumen legitima filiabus per legem subiungitur in. l. permittimus tamen parentibus quod in contractu vel testamento possint si voluerint ratione dotis augere legitimam filiabus obedientibus: et matrimonium cum parentum voluntate et consensu contrahentibus vsque ad quartam antique legitime designate per dictam. l. regni. Tunc enim filia (vt maiorem consequatur dotum) parentibus obediens erit et absque eoruz

Universidad de Deusto Biblioteca

consensu matrimonium non cõtrahet. Nec aliquis eam aliter accipiet in vxorem. Et consequenter per hunc modum tam parẽtibus quam filiabus optime cõsuletur. ¶ Hanc autem legem contra matrimonium fore aut ipsum quoquomodo intimidare dicet nemo: quoniam ex quo legitimam ⁊ alimẽta relinquit filie que in omnem euentum habitura est filia: non est de quo queratur. Si tamen parentibus obediens fuerit: eisq; (bona ducta consilio) placeat cum eorum consensu matrimonium contrahens maiori fruetur dote. Et ita lucri spe inuitabit filia ad faciendum id ad quod (saltem de honestate) naturali tenebatur ratione parentum consensuz in suo matrimonio adhibendo. Quod tam pontificio quam cesareo iure permittitur: vt concludũt doctores nostri in. c. gemma. ē. de sponsa. ⁊ legiste in. l. Titia. ff. de verborum obliga. Potest enim filia vel queuis alia mulier inuitari ad matrimonium contrahendum cum aliquo viro: vel certo modo vel cũ aliqua qualitate sub spe lucri: vt est textus valde singularis ⁊ ad propositum nostrum satis accommodatus in. l. titio centum. §. titio centum. ff. de condi. ⁊ demonstra. vbi litera dicit Titio centum relicta sunt: ita vt Meuiam vxorez que vidua est ducat cõditio non remittetur: ⁊ ideo nec cautio remittenda est. Huic sententie non refragatur quod si quis pecuniam promittat si Meuiam vxorem non ducat: pretor actionem denegat. Aliud est enim eligendi matrimonij pene metu libertatez auferri. aliud ad matrimonium certa lege inuitari. Hec sunt aurea verba illius textus. Ad idem tex. notandus in. l. cuz ita legatum sit. cum. l. sequen. eodem titu. vbi inter cetera dicitur: videamus: ⁊ si ita legatum sit si Titio nupserit: ⁊ quidez si honeste Titio possit nubere dubium non erit: quin nisi paruerit conditioni excludatur a legato. ¶ Concordat tex. singula. in. l. vter ex fratribus. ff. de condi. institu. ⁊ in. l. prima ⁊ secunda. C. de institu. ⁊ substitutio. sub conditione factis. ADDI Vbi vide doctores signanter Jasonem in vltimo no. TIO. A quibus sumpta fuit lex Regni sexta partita. titulo quarto. l. quarta decima. que incipit en menda. ¶ Idem firmat Bartolus in. l. si ita stipulatus fuero fisti. §. fi. ff. de ver. obli. vbi dicit quod potest mulier inuitari ad matrimonium etiaz a marito spe lucri. [Cessante causa turpitudinis] pvltimam voluntatẽ vel contractũ: vel als refert ⁊ sequit alexandrinus in. d. c. gemma. iij. co. versi. sed p clarior. i. ¶ Ex quo datur limitatio signãda ad. d. §. fi. ⁊ alia iura que dicunt ꝙ mulier non potest inuitari ad matrimonium contrahendum a viro spe lucri a viro prouenientis: quia contrahere matrimoniuz est mere libertatis: pro quo non imponit aliqua pena si contrahatur. vnde si vir promittit lucrum pro matrimonio cum absolute possit ducere aliam non est mirandum si lex presumpserit hoc fieri ex ino: dinato affectu: vbi tamen cessat ista presumptio ⁊ causa turpitudinis valebit mariti inuitatio: vt dicebat ibi Bar. quod est bene notãdum. Et sim hoc intellige tex. in capitulo de illis. supra de conditioni. appo. vbi notabiliter probatur secundum Abba. quod hec conditio est honesta: accipiam te in vxorem si cẽ-

1

tum mihi donaueris. nam si non esset honesta non suspendisset sponsalia de quibus ibi: sed haberetur pro non adiecta: vt capitulo finali. eodem titulo. debet enim intelligi quando cessat presumptio inordinati affectus: quia interuenit iusta causa et honesta istius promissionis: vt si nobilis contrahit cum plebeio vel iuuenis cum sene: non esset inhonestum si promitteretur aliquid ipsi nobili vel iuueni in compensationem nobilitatis vel iuuentutis secundum Bartolum vbi supra et Abba. in dicto capitulo de illis. de quo late dixi in rubrica. columna. cxxiiij. §. vno tamen casu. et iste intellectus ad illum textum est planus ⁊ tutus quamuis diuinet: et aliqualiter restringat text. secundum Franciscum aret. in dicto §. si tibi nupsero. prima colũna. qui aliter loquitur. ⁊ finaliter cogitandum relinquit. Sed in casu de quo agitur nulla est calumnia: eo quod lucrum non promittitur a viro mulieri: quod est prohibitum ratione presumptionis inordinati affectus. Sed promittitur a lege vel a parre quod fieri potest: vt ex predictis satis apparet. Si igitur in casu nostro filia non adimpleuerit illud quod sub spe lucri inuitatur matrimonium contrahendo absque parentum consensu: lucrum minime cõsequetur. hoc fere in terminis nostris decidit Oldr. consi. xvj. incipi. thema est vbi dicit quod † si testator instituit filios heredes et mandat eis quod non contrahant matrimonium nisi cum filiabus mercatorum. et si contraxerint priuat eos hereditate vltra legitimam: istud preceptum valebit. et si non seruatur a filijs perditur hereditas: quia hic admittitur lucrum: cuius amissio toleratur si aliquis inuitatur ad matrimonium sub spe lucri. Hanc decisionem vt singularem reassumit anch. in regula nemo potest. de reg. iur. lib. vj. ij. char. in repeti. Pau. de ca. in. l. hoc genus. ff. de condi. et demon. Fran. are. in. l. si ita stipulatio. in fi. ⁊ in. d. l. si ita stipulatus fuero §. si tibi nupsero. co. ij. ver. dicit etiã hic bar. ⁊ latius in. l. titia. co. iij. ver. in glo. posita super verbo. ob statutã ⁊c. ff. de ver. ob. Fely. in. c. ij. in fi. ē. de treuga et pace. ¶ Ad cuius confirmationez facit qõ in simili dicimus. stipulatio penalis non potest impedire matrimonium contrahi: nec ipsum contractum dissolui: vt. d. l. si ita stipulatio. ff. de ver. obli. potest tamẽ quis inuitari spe lucri ad matrimoniũ non dissoluendus: vt probatur in. l. ea que. ff. isto ti. sm vnum intellectũ. ita dicit Fran. are. in. d. l. si ita stipulatio. reputãs hoc valde nouuz in ista materia. sic limitãs singulariter illam. l. ꝙ licz dissolutio matrimonij nõ possit impediri per penam. potest tamen impediri per amissionem lucri etiam si procedat ab altero ex coniugibus: quoniam ex promissione quam facit maritus vxori: vel cõtra promittendo lucrum. volens per hoc euitare dissolutionem matrimonij: non presumitur inordinatus affectus: quia vult idem quod lex. s. quod matrimonium non dissoluatur sino durez ⁊ conseruetur. Verum est quod huic decisioni multum aduersatur text. not. in. l. vxorem §. heres. ff. de leg. iij. vbi si testator prius disponit pure: ⁊ postea iniungit aliquod onus heredi: et si illud non adimpleat priuat eam relicto: tunc dis-

2

positio pura non fit conditionalis: sed est pena adiecta a testatore que resoluit ius purum ⁊ quesitum. Unde in casu Oldradi prius videtur legatum purum per quod filijs acquirit: si postea adijciat onus conditionale videbitur legatum purum sibi adimi deficiente conditione. ⁊ ita admisit lucrum queren-
4 dum sed quesitum quod esset pena. Nam amissio lucri iam quesiti est † damni incursio: vt dicit glo. valde nota. in. l. prima. §. si quis autem. ff. de itinere actu. priuatis. nisi diceris quod damnũ quod habet originem a lucro computatur vt lucrum seu vt amissio lucri: vt sentit glo. singularis in. l. si duo. in ver. scire potuit. ibi: tum quia originez habet a lucro 5
ff. de acquirenda hered. ⁊ propterea sicut potest alicui auferri lucrum querendum sic ⁊ lucrum iã quesitum. ad hoc est glo. in terminis in cap. cum secundum leges. de hereti. lib. vj. in verbo certo casu. que vult quod si mulier rapta que ex iuris dispositione lucrum acquisiuit ex bonis raptoris: eidem raptori postea consentiat matrimonium contrahendo: perdit lucrum iam quesitum: quam gloss. approbãt ibi aliqui doctores non leuis autoritatis. ⁊ Anto. in capi. s. ē. de spõ. ⁊ multi alij de quibus supra habita est mentio. col. cccl. versi. bene facit. pro qua gloss est textus multum commendandus ⁊ non solitus allegari ad hoc in. l. ea que. ff. isto titu. secundũ verũ intellectum vbi est casus singularis quod sicut ad matrimoniuz potest quis inuitari spe lucri ita possit inuitari per amissionem lucri iam quesiti. ad hoc allegatur ⁊ cõmendatur ille tex. per Fran. de are. in. d. l. si ita stipulatio. in finalibus verbis. ⁊ quod sic debeat intelligi tex. in dicta. l. ea que. sentit gloss. in. l. ij. C. de inuti. stipula. dicens quod damnũ quod incurrit mulier erat potius amissio lucri: attento quod illam pecuniã illa mulier erat lucrata ex donatione viri. quam glo. ad hoc tenementi. ⁊ hunc intellectũ videtur sequi Barto. ⁊ alij in. d. l. Titia. ⁊ ibi Fran. are. iij. col. ¶ Sed quãuis ista vera sint vt tamen omnis tollatur occasio: rutius erit quod pater faciat institutionem conditionalẽ dicendo. instituo filios heredes: vel lego filijs si matrimonium contraxerint ⁊c. nam tunc institutio vel legatum est conditionale: ⁊ inuitat ad matrimonium spe lucri quod si non fiat adimit lucrũ querendũ non quesitũ. ⁊ hoc modo sustinebitur decisio Oldr. ¶ Ex qua decisione sic qualificata infertur vnũ magnifaciendũ in ꝓpositio nostro: quod non solũ per legẽ predictaz arcetabitur filia in suo matrimonio requirere parentũ consensum: verũetiam poterunt parentes eam arctare ad requirendũ consensum filiorũ post mortez parentum si in suo testamento dicatur: instituimus filiam heredẽ in decima vel duodecima parte bonorum que habemus. Si tamen cõtraxerit matrimoniũ ad votũ fratrum suorum vel Titij fratris sui legamus sibi vltra legitimã talẽ rem vel tantam pecunie quantitatem. bene enim poterunt parentes hoc facere meo iudicio: vt ex predictis apparet: qõ reputo valde notandũ. ¶ Non obstat si dixeris qõ licet ad matrimoniũ contrahendũ aliquis possit inuitari spe lucri: vt supra dictuz est: hoc non procedit in filio sub conditione herede instituto: vt est text. signandus in. l. si quis in testamento. ff. de condi. instituti. ⁊ ibi not. Barto. quia si filius non impleat conditionem: non dicitur perdere lucrum: quoniã hereditas est sibi quasi debita: vt. l. si patronus. ff. de dona. ⁊ in. l. ⁊ quia. in ver. quasi debita. ff. ꝓ socio. ⁊ in. l. si quis legatũ. in fi. ⁊ ibi gl. ff. ad legẽ corne. de fal. ⁊ l. fi. §. f. C. de cur. fur. ⁊ l. vnica. C. de his q̃ añ aptab. ⁊ l. f. §. pe. C. de codic. gl. i. l. si emãcipa. C. de iur. ⁊ fac. ignor. ⁊ in. l. si duo. ff. de acquir. here. ⁊ in aur. de here. ⁊ fal. §. si añt non implens. Et lz text. in. d. l. si quis in testamento non loquatur in matrimonio: sed in adoptione. eadem tñ ratio est in vtroq; quia adoptio † iam prohibetur fieri metu pene: vt. d. l. vxores. §. heres. de leg. iij. ⁊ videtur de mente Bar. in. d. l. si quis in testamento dũ dicit quod extraneꝰ potest inuitari ad adoptandum spe lucri per. d. §. titio centum. ⁊ sic materiam adoptiõis trahit ad matrimonium ⁊ econtra. ¶ Ad ista responderi potest quod dicta lex si quis in testamento. si bene aduertatur probat contrarium eius ad quod inducitur quod licet hereditas patris dicatur filio quasi debita in dispositione tñ iuris que agit de amissione huius hereditatis computatur tanquã lucrũ: vt voluit glo. nota. in. d. l. si emancipata. ⁊ ibi no. Bal. dicens per eã quod quando lucratur quis illud quod est sibi quasi debitũ dicitur lucrari. ⁊ iudicaꝫ sicut de eo qui lucratur: quod dicit esse notandũ. de qua glo. faciunt festum multi. de quibus ibi per Jasoñ. col. f. in fi. ver. circa secundã partem. Et Feli. in. c. primo. col. p. ē. de rescrip. ⁊ Pau. de monte pico in solẽni repetitione. Lin quartam. ff. de acquiren. heredi. Franciscus aretinus. in. d. l. Titia. iiij. col. ff. de verb. obli. faciunt iura prealleg. ADDI Sed quãuis hereditas patris dicatur quasi debita: de illa tamen iudicatur tanquam de lucro non tanquam depositio cuitando: vt notanter dicunt Bartol. ⁊ Bald? in dicta. l. si emancipara. per glo. ibi posita: que hoc vult. de quo meminit Bartholomeus sozin. consi. f. in fine. ⁊ infert ad casum: de quo ibi per eum. Si autem legitima est quasi debita filio ⁊ pater eam filio in vita concessit: videtur debitum vel quasi debitum soluere: ⁊ consequenter non videꝫ meliorare in re concessa: nisi tunc demum quando vltra legitimam ei concessit. ita' intelligẽda est lex Regni in curijs Taurinis. xxvj. incipiente. Si el padre leur. tenemenți. quia plures in hoc decipiuntur. vide que dico infra. §. vigesimo secundo. ad fin. TIO. ¶ Et sim hoc videꝫ Aretinus sentire ꝙ potuisset pater inuitare filiã ad cõtrahendũ matrimoniuz sub spe lucrãde legitime: ⁊ consequẽter posset hoc grauamen filio in legitima apponere: quod mihi non videtur tutũ propter. l. quoniã in prioribus. ⁊ l. quoniaz nouella. C. de inof. testa. ¶ Quapropter ego aliter dicerem ⁊ forsan melius quod Oldr. non loquitur de grauamine appposito in legitima. Nã in casu ꝙ ipse loquit non inuitat pater filios ad lucrũ legitime: sz ad lucrandũ id quod vltra legitimã sibi relinq̃tur. ita etiã glo. loquit qñ legitima filie erat per legẽ designara: qõ possit pater aliquid vltra legitimã filie relinquere in testamento si cuz fratris consensu matrimoniũ ꝓtraxerit. Et per ista arbitror de iure legẽ

posse fieri ⁊ sustineri circa matrimonium filie.cogitabis tamē:qz nō reperio ita declaratuz p aliquē.
¶Alij tñ dicebant quod fieret lex aperte,requirēs in matrimonio filie parentum consensum ⁊ si eo pretermisso contraheret posset exheredari.postea approbaretur per Romanum pontificem.ego nō suz huius consilij particeps:qz ex quo reges nostri christianissimi modo predicto possunt legem condere: non est opus in suis legibus requirere Pape cōfirmationem. ¶Unuz demū ad predicta dum addē-
6 dum ꝙ ⁊ si † stipulatio penalis non possit interuenire circa matrimoniū contrahendū:vel vt contractum non dissoluatur:vt.g.late ostensum est.ꝑ conseruando tamen matrimonio vt coniuges honeste ⁊ pudice viuant ⁊ vt occasio adulterandi tollatur: bene potest interuēire penalis stipulatio:z propter ea potest vxor a marito stipulari penam si redierit ad concubinam:vel concubinam acceperit:vt est ca sius literis aureis scribendus in.l.ex ea parte.§.mulier.ff.de ver.obl.vbi litera dicit mulier ab eo in cuius matrimonio conueniebat stipulata fuerat ducē ta si concubine tempore matrimonij consuetudinē repetisset:nihil cause esse respondi cur ex stipulatione que ex bonis moribus concepta fuerat: mulier impleta conditione:pecuniam assequi non possit:ꝑpter bonos igitur mores conseruandos inter cōiuges admittit inter eos penalis stipulatio:quod est bene notandum ꝑm Odof.Bar.⁊ alios ibi.⁊ Bal. in.l.fi.in fi.C.de spon.qz licet matrimonium debeat esse liberum:tamē executio matrimonij debet esse honesta:z non debet aliquid fieri nec per viruz nec per mulierem ledens pudorem matrimonij:vt.d.§. mulier.idem dicit Odof.Bar.Bal.Ange.Joā.de imo.⁊ Pau.⁊ Franc.are.per illum tex.si aliquis lu-
7 dat †multum ꝛ faciat instrumentum amico suo in quo promittat non ludere:z si ludat promittit sibi dare tantum nomine pene:nam valebit instrumentum ⁊ stipulatio.facit quod nota.in.l.fi.C.de aleatoribus.⁊ per hoc sumitur cautela per quam quis retrahitur a ludo sicut a tenendo concubinam ꝓpter bonos mores conseruandos.erasperantur eñ mulieres quantumcunq castissime per retentionez concubine a maritis:vt.l.consensu.C.de repu.⁊ au-
8 tē.de nup.§.minores.col.quarta. ¶Et inde est † ꝙ sicut pro seuitia mariti potest vxor ab eo recedere: nec est ei restituenda:nisi cautionem idoneam prestet de eius indēnitate.c.transmissa.⁊ ca literis.§. de,restitutio.spolia.ita si vir tenet concubinam potest vxor ab eo recedere:nec erit ei restituenda: nisi prestet cautionem de expellenda concubina ⁊ nō tenenda vel reassumenda etiam per appositionē pene vt dictum est:quia non bene conueniunt nec in vno lecto morantur vxor ⁊ concubina:quia focaria solet insidiari vite vxoris.ad hoc facit gloss.notabilis in simili in.l.non aliter.ff.de vsu ⁊ habi. que dicit quod scholaris †non potest in domum inducere
9 ganeas.ita nor.voluit Baldus,in ca.j.supra vt lite non contestata.prima col.versicu.ibi impunitate.refert ⁊ sequitur ⁊ multum commendat Alexandrin⁹ in ca.ex parte.in fine.supra de sponsa.dixi supra in Rubrica.ADDJ §.lxiij.ad finem.versi.⁊ hinc est,

10 Adde quod †dimittens vxorem ⁊ adherens concubine tandiu debet esse cōmunione priuatus ⁊ a cetu hominum alienus ꝙdiu a cō sortio vxoris fuerit separatus:⁊ si semel bis ⁊ ter monitus non redierit priuatur sua dignitate ⁊ nō potest ferre testimoniū donec ad vxorem redeat.c.preceptum.xxxij.q.v.potest ergo vxor ciuiliter agere contra maritum vt concubinam dimittat:ipsam etiā concubinam accusare potest ciuiliter ⁊ condemnatam facere incarcerari donec soluat penam:ita nor.dicit Salice.in.l.j.col. xxvij.in.iiij.oppositione.C.de adul.quod tene mēti. Et tamen fieri potest melius faciet a principio procurare totisq viribus laborare obuiādo marito ne concubinam accipiat:vt pulchre docet Franc.barbatus in suo libello de re vxoria.lib.ij.in prin. quez rogo videas.vbi etiam subdit quod vxor que zelotipie causa marito grauis est:⁊ de repudio meditatur ac cogitat:⁊ sic sancta loquitur ha vbinā pellex cuius odio me in pistrinum dedo latio erit ac fortuna vior quam si me pene naufragam viderit.Cuppa secundis ventis adnauigans in luce genitali thoro secure statuta est:vt ibi plenius per euz.satagat igitur vxor quantum potest vt marito placeat ne eius dem vxoris tedio deterior efficiatur,verecundia oīno posthabita.⁊ si quando inter eos discordia fuerit vxor concordiam omnibus viis procuret.Antiq tus enim apud Romanos quando dissensio inter virum ⁊ vxorem incidisset viri plane Dee templum introibant,vbi remotis arbitris collocuti liberius concordes domi redibant. Unde cum matrona obiurgata viro amice alteri matrone Hispane rogasset vt virum Hispanum sibi in maritum quereret erat te media inter senem ⁊ iuuenem qui eam defenderet honoraretq. At Hispana sagax atq callida post aliquot dies talem inuenisse virum Romane matrone nunciat:Gallico tamen morbo mentula amississe:tunc Romana tristari cepit: cui singulq effecta magis erat mesta. Hispane vero tristitie causaz petenti respondit,me miseram. Si aliquādo inter nos ripe accidissent dissensiones contingant:quo medio ad pacem deueniatur:significans per hoc mentulam esse medium per quod coniuges discordantes ad pacē reducuntur.ZJO. ¶Si tamen noluerit a marito recedere poterit compellere maritum ad diuitendum concubinam per iudicem ecclesiasticū sub pena excommunicationis:vt.c.si concubine.j.de sententen.excommu.not.in.c.Romana.eodem titul.libro sexto.versi.offenditur.facit quod habetur in auten. vt lice.matri ⁊ auie.§.si quis in sua domo. Posset etiam iudex secularis compellere remedijs secularibus cum ad eius officium pertineat vt homines honeste viuant:vt.l.iustitia ff.de iustitia ⁊ iure.⁊ ibi Martinus de fan.⁊ Alber.ita dicit nor.Paul.in.d. §.mulier. Cui in hoc vltimo contradicit Franc.are. ibi not⁹:qz concubinatus de iure Cano.est reprobatus etiam non habenti vxorē.xxij.q.j.c.nemo.⁊ c.sequen.secus tamen est de iure ciuili.vt.l.in concubinatu.⁊ ibi Barto.ff.de concubi. Si autem est crimen solum de iure canonico dicit quod iudex secularis nō poterit se intromittere.c.vt inquisitionis.§. prohibemus,de here.lib.vj.⁊ quod plene no.docto

r.cum sit generale.de foro compe.tu dicas quod illud procedit in concubina secreta.secus in publica: vt in simili notan.decidit Ancha.consil.cxcvij.in.ij. questione incip.magnifice:de quo statim fiet mentio.⁊ presertim hodie secundum Regni iura que ꝓhibent exp:esse concubinatum:⁊ imponunt penaz ei qui habet concubinam publice ⁊ etiam ipsi concubine.nam si coniugatus publice teneat concubinam perdit quintam partem bonorum suoruz vsq ad quantitatem decem milium nummorum ꝑ ipsa maritanda:⁊ si illa matrimonium contrahere noluerit:tertia pars applicatur accusatori: alia vero tertia iustitie,reliqua fisco:vt statuit Rex Joannes primus in oppido de biuiesca era. M.ccclxxxvij. l.xviij.que incipit Ordenamos.⁊.l.sequēti statuit contra concubinas publicas clericoruz quod vltra alias penas concubina publica clerici vnam argēti marcham soluat:tertia pars accusatori,due vero partes Regis camere applicentur. Superuenerūt postea Reges nostri Christianissimi Toleti an M. ccclxxx.l.septuagesima prima,incipi.muy honesta cosa,approbauerunt leges predictas statuentes quod concubina clerici vel monachi vel coniugati pro prima vice soluat vnam marcham argenti:pro ut dicte leges disponunt.pro secunda vice exuletur concubina a ciuitate vel loco vbi moratur.pro tertia centum flagellis publice fustigetur:vt latius in dicta.l.continetur. ¶Et quia nonnulli errant in rela-
13 lectu ⁊ executione istarum legum [quamuis meras propositi nostri excedamus:qz non erit in hoc opusculo accommodatior locus ad declarandum] breuiter quantum possibile sit declarabo ne imperiti iudices in futuruz errent sicut hactenus errauerūt. ¶In primis igitur ponderare debent iudices verba illius legis signanter inquantum dicit qualēr muger que fuere hallada ser,māceba de clerigo o casado.quod,non propterea requirit quod debeat capi in eodem lecto,vel mensa prout aliqui opinantur,⁊ male:moti ex eo quod nunquam dicitur aliās
12 †inuentus in delicto nisi apprehendatur:vt est tex. no.ꝑm Bar.Bal.⁊ Ange.⁊ alios in.l.fi Barsatorē. C.de fideius.⁊ in.l.j.in prin.ff.de acquir.possess.⁊ ibi Bar.col.vj.ver.quarto principaliter quero.ad idez l.nunquam.§.thesaurus.ff.de acqui.rerum do.⁊ in §.thesauros.insti.de rerum diui.⁊ ibi no.[de isto ꝓ bo deprehensus:vide.c.cū non ab homine.§.de iudicijs.⁊ ibi glo.in verbo deprehensus.Ange.de are
14 tinis in fin.ex quo inferunt Bartol.⁊ alij in dicta.l. fi Barsatorem.quod si dicat statutum quod si quis inuentus fuerit cum armis perdat arma si non est captus:non dicitur inuentus:quia non sufficit sola visio sine captione. Idem si dicat statutum si quis inuenerit lupum habeat centum:intelligitur si eum interfecerit ꝑm Bald. Idem si dicat quod si quis fuerit inuentus in ludo:qm̄ oportet quod apprehēdatur per familiam in ludo ꝑm Ange.ibi. Idē si dicat statutum ꝙ domine inuente fuerint cum perlis soluant decem. Nam si sunt vise per officialem ⁊ nō retente non debent soluere decem ꝑm Baldum in litem lapil.§.primo.ff.de rerum diuisione.refert ⁊ sequitur Ange,de are.in tractatu maleficiorum in parte. dictus Andr.armatus.ij.col.ver.⁊ facit ad statutum.⁊ Augu. in additionibus ad Ange.ibi.⁊ in parte fama publica.super.q.xiij.vbi dat remissionem quam videas. ADDJ Adiez facit.c.ad abolendam.§.qui vero inuenti.de hereti.c. excommunicamus.primo versi.qui vero inuenti.eodem titul. ZJO. ¶Ex his aliqui iudices decipiuntur ⁊ consueuerunt aliquas mulieres ⁊ nonnullos clericos infamare:multis insidijs ⁊ cauillationibus vtēres vt clericos ⁊ mulieres occulte simul coeuntes:in eodem lecto iacentes capiant:quasi de tali inuentione ⁊ captura loquatur lex.Quo fit vt occulta delicta publicentur ⁊ manifesta fiant.Constantinum Imperatorem sanctissimum male imitātes. vere si propijs inquit oculis vidissem sacerdotem dei:aut aliquem eorum qui monachali habitu circumamicti sunt peccantem:clamidem meam expoliarem ⁊ cooperirem eum ne ab aliquo videretur:vt habeк in.c in scripturis.xcvj.dist.ex hoc enim infamantur rei:⁊ populus scandalizatur. ADDJ Nunc autem leue clericorum delictum inexpiabile censetur cunctiq profani illud palam facere omnibus gestiunt nepharium ac sceleratuz Cham imitati:qui dormiē tis patris pudenda non opperuit:sed alijs ridēda monstrauit.Ben.nono.c.ij.q.vij.c.sententiam.que res nō nisi ab extrema malignitate ꝓcedit.ZJO. ¶Et propterea aliqui audebant dicere quod statutum laicorum editum contra concubinas † clericorum non valet:quia sunt de foro ecclesie: vt dicit glo.in.c.eos in ver.indulgemus.xxxij.distin.⁊ sequūtur ibi Archid.⁊ Dominicus Abbas post Anto.in ca.cum sit generale.de foro compe.col.xiij.Abbas in.c.si concubine.j.de senten.excom.Sed illud potest intelligi de concubina occulta:secus de publica.vt not.decidit Ancha.consi.cxcvij.incip.magnifice ⁊ illustris princeps.⁊ in regula ea que.de reg.iuris.libro sexto.penul.charta.versi.xxiij.quero. cum qua decisione transit Joan.de anania in rubrica de adulterijs.vltima col.de quo videas Modernos signanter Feli.in.c.ecclesia sancte Marie. §.de constitutio.col.lxxvij.versi.xvj.quero. ADDJ Vide q̄ dixi.§.in rubri.§.xxxix.in principio.⁊ plenius in.c.si. de iudi.in septima illati.in meis recollectis. ZJO. ¶Redeūdo ad rem illa verba fuere fallenda non habent illum intellectum. Sed volūt quod debeat probari per testes vel aliam legitimaz probationē. Nam ille dicitur inuentus in delicto contra quem
14 maleficium probatur:vt.l.ij.ff.de custodia reorum. ⁊.l.prima.C.de rapt.virginum.⁊ ita tenent Ang.et Joan.de imo.⁊ alij in.l.iij.§.neratius.ff.de nego.gestis.Bald.in.c.proposuit.§.de appel.⁊ ibi Alexandrinus in.ij.col.quem vide. Ista autem probatio debet esse talis que concludat mulierem esse concubinam publicam clerici monachi vel coniugati. vt requirunt leges predicte:vtputa si publice tenebat istam mulierem scientibus ⁊ videntibus vicinis dādo ei publice necessaria.argumen.l.si vicinis scientibus.C.de nup.ita dicunt doctores signanter Hostien.⁊ Joan.andre.in ca.de illo.supra de eo qui cognouit consanguineam vxoris sue.quod dictū valde commendat ibi Abb.ad materiaz.c.vestra.§. de

15 cohabi. cleri. ⁊ mulī. vt fornicatio ꝯclerici dicaꝫ notoria fine alia ꝓbatione si publice tenet concubinā pro quo videtur tex. in. c. tua. eodem tit. iuncta glos. in ver. nec ex euidentia. que hoc clare vult: ⁊ eaz notabis ſm Abba. in. d. c. de illo. facit tex. in. c. transmisse. de eo qui cogno. consan. vxo. sue. in verbo publice. ⁊ in. c. exceptionem. s̄. de exceptio. quod exponit ſm Catholicon. id est populice. est dicere quod cōmuniter scitur in populo saltem apud vicinos, apd̄ quos est communiter notum. tracꝫ in plus se habet verbum publice: ⁊ potentius est ꝯ verbum palam.

16 Nam palam dicitur factum ꝯ qd̄ fit etiaz ab vno coram aliquibus. l. palam. ff. de verbo. signi. Sed verbum publice maiorem requirit notorietatē vel publicitatem: vt notanter declarat Sali. melius quaz alius. de his quos vidi in. l. ea quidem. char. penul. versi. quarto iuxta hoc quero. C. de accu. allegat. l. ſ. § publicum. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ l. seruum quoꝫ. §. publice. ff. de procu. ⁊ l. non erit. §. si quis. ff. de iure iuran. ⁊ l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de noui ope ris nun. vbi publice exponitur. i. populice. ⁊ glos. in rubr. ff. de publi. iudi. ⁊ institu. eo. in princ. ⁊ instit. de suspec. tuto. §. cōsequens. exponit publica accusatio i. populica. Ad predicta allego glo. valde singularē ⁊ magistralem in cle. ſ. in verbo publice. de sepultu. quam multum commendat ibi Abb. ⁊ in. d. c. exceptionem. s̄. de excep. ⁊ multi alij de quibus ibi per Feli. col. penul. ver. item dum abbas. Ad idem facit tex. no. in. l. eum qui. C. de fal. vbi dicitur publice notum quod populice innotescit. ⁊ publice reprobatur quod vniuersaliter ⁊ generaliter reprobat: vt d. l. nō erit. §. sed si quis. facit etiam tex. in. c. insinuatum. ſ. de symo. in. c. cum desideres. ſ. de senten. excō. ⁊ ibi dicitur aliquis laborare publica infamia: quādo omnes vel multi de populo hoc sciunt. Ad idem tex. in autē. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. fugiūt col. ij. vbi publice turbe dicuntur. i. rixe ⁊ contentiones: non qz publica fiant autoritate: sed quia publice patent. Ad idem cle. ſ. §. si vero. de foro compet̄.

17 vbi dicit ꝯ publice fieri: qd̄ fit in ecclesia multis astātibus. ⁊ no. per Inno. ⁊ alios in. c. statuimus. de maledi. ad idem. c. ſi in ſi. s̄. de dolo ⁊ contu. Ex quib⁹ omnibus attenta mente legis Regni que publicitatem requirit: ne alie mulieres hoc videntes in simile delictum cadant dicetur publica cōcubina clerici monachi religiosi vel vxorati que cōmuni opinione vicinorum ꝓ talt eius concubina reputabatur: quia scientibus ⁊ videntibus vicinis ille domū eius intrat ⁊ conuersatur: ⁊ econtra illa domū eius frequentat: ⁊ alimenta ⁊ alia necessaria recipit. istā ego dicerem publicam concubinam: vt debeat puniri per leges regni quas sic intelligo. ADDI Unde non sufficeret quod fuerit in delicto vel concubinatu deprehensa. Sola enim deprehensio in delicto non reddit delictum publicum vel notorium nisi aliter quis conuincatur: vt est glo. notab. iuncto textu in cap. ex literarum. supra de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. ⁊ ibi notat Hostien. Joan. andr. Abbas ⁊ alij. Ad hoc bonus tex. in. l. prima. C. de peti. bono. sub. libr. decimo. vbi deprehensus in crimine dicitur de eo quictus. vide ibi Barto. Joann. de pla. ⁊ Lucam de pēna. ⁊ Alexand. in additio. Ad idem. c. penulti. ſ. de hereti. ⁊ c. ad abolendam. eo titu. vbi illi dicuntur deprehensi

18 in hereſi qui facti euidentia sunt heretici: puta qz publice predicant heresim vel legitima probatiōe. scz per testes vel ex sua cōfessione. Ex quo infertur quod si semel lapsus in heresim post abiurationez iterum labitur: de cuius relapsu apparet per solam eius cōfessionem dicetur relapsus. vnde quamuis peniteat ⁊ lachrymetur sponte veniens non erit admittendus quamꝯ per alias probationes de eius relapsu non constet quoniam per suam confessionē satis dicitur deprehensus in delicto quod est bene notandum: quamuis contrarium tenuerit Decan⁹ Segotrensis in tractatu hereseos questione. xiiij. Cogita ex istis habes quando dicatur quis deprehensus in delicto cum quibus concordat Alexandrin⁹ in cap. nunc autem. exi. distinctione. vide cap. de his quinquagesima distinc. cum glos. prima. non igitur

19 in casu de quo agitur sufficit quod ꝯ concubina sit deprehensa in delicto ad hoc vt dicatur publica: sz oportet aliter de publicitate constare: puta qd̄ multitudini se patere nō exponeꝫ sicut de meretrice publica. trigesima quarta distinctione. c. vidua. Sicut etiam dicitur publicus aleator/vsurarius/maledicus/excōmunicatus. de exceptio. c. exceptionem. de maledic. c. ij. de excess. prelatorum. c. inter dilectos. c. primo. de vsuris in sexto. secus ergo si secrete intraret domum propriam vel alienam detineat concubinā: nam tunc penam publice concubine nō incurrit cū vnius rem secretam non publicam denoter: vt legitur ⁊ notatur ff. de iureiur. l. si quis demum. hoc tenet Buil. in clemen. quoniam. de vita ⁊ hone. cleri.

20 in ver. publice. nec em̄ ad hoc quod ꝯ aliquid dicatur publicum sufficit quod sciatur ab aliquibus tm̄ tum: vt not. idem Buil. in clemen. ſ. §. fin. de concess. preben. dicitur est aliquid publice sciri. i. communiter quando fit coram multis: vt notat Joan. andre. in. c. preterea. ij. de sponsa. non ergo sufficit quod semel vel bis talis publice videatur: vt nota. decidit glo. in constitutionibus Anglicanis. de concubinis clericorum publicis super verbo publice: tunc igitur fornicatio vel concubinatus dicet notorius vel publicus quando quis habet concubinam fit cur vxorem publice nutriendo filios ex ea procreatos. ita quod non auderet diffiteri: aut negatio nulla esset: vt dicit glos. in. l. sententiam. in ver. celari. C. de penis. facit. l. illud. §. sed ⁊ si. ff. de trit. act. ⁊ xxxvij. dist. c. nullus. ⁊ c. preter. Si autem non est ita notorium: sed probabiliter potest tergiuersari: vt quia retinet concubinam cum matre: ⁊ dicit esse pedissequam matris ⁊ huiusmodi: non dicetur concubina publica vel manifesta: nec ille concubinarius public⁹ vel manifestus. c. ficut. de cohabi. cleri. ⁊ mulie. c. ſi quis. lxxvj. distin. tenet Abb. post alios in. c. vestra. de cohabi. cleri. ⁊ multi. Ang. de clauasio in summa in parte a concubina. versi. quarto facit tex. in. c. interdicimus. ibi missas publicas. xxj. questione prima. ⁊ ca. primo. de cele. missa. ibi publice compleantur. vbi exponit Innocen. publice. id est coraz populo. ad hoc c. fin. §. primo de clandest. despon. vide glo. ⁊ Vince.

in. c. porro. §. preterea. de diuor. vide que scripsi in. c. ſ. de peni. ⁊ remiss. in meis recollectis. TJO. Ercrederem has leges habere locū in concubina clerici in minoribus beneficiati per id quod nota. voluit Joan. andr. in regula ne culpa. de regu. iur. lib.

21 sexto. in mercu. vbi decidit quod ꝯ filius talis non legitimatur per subsequens matrimonium quod est valde notandum. de quo meminit Abbas in cap. per venerabilem. penul. col. ver. sed dubitari potest. s. qui filij sint legi. de quo vide Barto. in. l. in concubinatu. ff. de concubinis. per Barto. ⁊ Bald. in. l. et si contra. C. de nupt. Bald. in cap. naturales. circa medium. in ver. quero an natus ex clerico. in titul. ſi de feu. fue. contro. inter dominum ⁊ agna. lib. feud. ⁊ in. §. fina. institu. de nupt. per Angelum in. l. paul⁹. ff. de statu hominum. per Salicetum in. l. qui cōtra. C. de incest. nup. Antonium de Rosellis in tractatu legitimationum fo. ſ. col. iij. versi. vltimo quero. ⁊ folio. ſj. col. secunda. versi. primo casu: ⁊ singulariter p Nicolaum de vbaldis in tracta. de success. ab intestato prima parte. folio. vij. fina. colum. quem rogo videas quia pulchre loquitur. ADDI Adde Baldum in. l. parentes. ff. de in ius vocan. cuius meminit Nico. de Ubaldis in dicto tracta. de successi. ab intesta. col. xiij. in fine. ⁊ Matth. fil⁹ in suo tractatu de success. ab intestato. col. ix. versi. Joan. de imo. in cle. fina. in fine. de hereticis. TJO. Adde etiam quod iste leges non haberent locum contra mulierem nuptam quamuis esset publica concubina clerici monachi religiosi vel vxorati. argumen. l. si vxor

22 ſ. diuus seuerus. ff. de adulte. vbi meretrix vxorata potest accusari de adulterio: ⁊ sic statutum loquēs de meretrice non haberet locum in ea que est vxorata secundum Joann. andr. in additio. ad Specu. titu. de iniurijs. in Rubr. de quo facit festum Andre. ficulus in. c. latoz. ſ. col. versi. ⁊ adde Joan. andre. s̄.

23 de pigno. ex quo infert quod ꝯ mulier nupta non potest carcerari ꝓ debito quod expresse voluit Bal. in. l. consentaneum. C. quomodo ⁊ quando iudex. dicens quod stante statuto quod meretrix posset capi personaliter: non capietur illa que est coniugata licet turpiter viuat. de quo etiam meminit Andre. ficu. in. c. pastoralis. vj. col. ver. sed ego quero. s̄. de iudi. ex quo infert quod ꝯ licet alias mulieri luxurioſe detur curator: quia est prodiga persone fame ⁊ bonorum. vt. l. mulieri. ff. de cura. fur. viro autem luxurioso non. vt notanter decidit spec. ti. de acto. re. §. item opponitur contra actorem. ver. sed queritur. Mulieri tamen nupte etiam si luxurioſe viuat non dabitur curator. Sed finaliter Andre. ficu. videtur tenere contrarium quia est fauor mulieris vt detur sibi curator. quia sicut est prodiga persone multomagis presumitur prodiga bonorum. ⁊ ideo siue sit maritata siue non dabitur. sibi curator: quod est menti tenendum secundū eum. ADDI Vide eundem andream siculum in. c. pastoralis. vj. col. de iudicijs. TJO. facunt multa que de muliere luxurioſa dixi supra in rubr. c. cōi. cclxix. §. vnum demum cum sequentibus. Sed in casu nostro agitur de odio ⁊ pena. merito non puniretur penis legalibus disponentibus contra concubinas ⁊ sic alias practicaui. Sed si tanta est notorietas quod maritus illud sciat ⁊ patiatur: quāuis ipso tacente ⁊ consentiente: nemo possit adulterum accusare: vt fo. ll. lib. iiij. titu. vij. l. ij. ⁊ vij. partici. ti. xvij. l. ij. que aliter disponit corrigendo ea que not. in. l. quamuis. C. de adul. ⁊ in. §. j. instit. de publi. iu. ille tamen venit puniendus si fuit adulterij causa. vt. vij. parti. titu. xvij. l. vij. que incipit remanet. imo si ille fuit leno vxoris sue: mortis penam incurrit: vt eadem. vij. parti. titu. xxij. l. ij. incipit. alos alcahuetes. ⁊ traditur in. l. mercalē. C. de condi. ob tur. cau. hanc penam contra tales libenter deberent iudices imponere: ex quo ita impudenter matrimonij fedus ⁊ individuitatem fedare ⁊ diuidere non erubescunt: vxorem ⁊ carnē [vt ita dixerim] propriam polluendo: peccatum quasi contra naturam committunt. vbi est illa animorū coniunctio siue cōiugatio que ex matrimonio procedit: vbi illa fides coniugalis quam non debet vnus alteri prodere: quam etiam ipsi Gentiles cōmendarunt. Nam vt Aristo. iij. echonomicorū narrat: vlixes deprecāte ipsum athalantis filia cohabitare secum: et promittente immortalem facere et beatum omni tempore. nec vt immortalis fieret ausus est prodere vxoris sue amicitiā affectionem: et fidem maximam: sibi penam arbitratus fieri: si malus existens immortalitatem promereatur. Ubi illa immaculata proles: que secundum matrimonij bonuz appellatur: que proles: dici non potest nisi nuptijs nata sit. que nascitur primo deo: secundo patrie: tertio parentibus: quarto suis: quinto extraneis per vinculum charitatis: et de his intelligendum est quod plato dicere solebat: vt eum refert Tullius officiorum lib. ſ. c. iiij. non nobis solum nati sumus ortuſq nostri partem patria vendicat: partem amici ⁊c. de quo per Bald. in rubr. C. de priuileg. dotis. in prin. Ubi ille nexus diuinus et fedus perpetuum quod per copulam inter coniuges habitam contrahitur: per quam efficiuntur vna caro: ita quod non possunt separari nisi separetur anima a corpore. imo etiam post mortem mariti debet mulier seruare honorem viri ⁊ filiorum (si qui sunt) et suum proprium: vt tradit Bald. in dicto loco et dixi in rub. col. cclxxiij. Qui ergo hanc vnionem et indiuisibilitatem non seruant: pessimi et abominabiles deo et hominibus effecti: non sunt vita digni occidātur. ADDI Ex istis merito reprehenditur Seleuchus qui cum videret antiochum filium in grauem languorem incidisse: ex vefano nouerce amore et hoc esset a medicis deprehensum. pater coniugem filio abutendam cōcessit: offerens fortune quod in amorem incidisset: pudoꝛ imputans: quod dissimulare esset paratus vsque ad mortem: vt refert Valerius lib. v. c. vij. cuius meminit valensis in cōloquio parte. ij. di. ſj. c. ſ. legitur in vitis philosophoꝛum in vita erasistrati medici qui floruit tempore oniē pontificis. hic fuit ille medicus qui pulsu cognouit amantem predictum: vt ibi dicitur. de bonis matrimonij dixi in rub. §. xxix. in prin. bona enim matrimonij de adulterij grauitate dixi in rubri. §.

Universidad de Deusto Biblioteca

lxxviij. in principio. verficu. vxoris enim adulteriuz. ¶ IJO. Et pereat memoria eoꝝ cuz sonitu. Et nisi temporis angustia ꝛ rei [quam inter manus habemus] altus pelagus me retraherent: vticz tam cito non filerem. quoniam hoc abominabile vitiuz multoꝝ maculauit famam animasqz ad infernuz protecit. ¶ Sufficiant hec ad iudices minus doctos instruendos: vt sciant qualiter se habere debeant in huiusmodi penis imponendis exequēdis. Et redeamus ad viam a qua [vt hos etiam mitteremus fasciculos quos sumus egressi] credimus aliquibus profuturos. ADDJ An autem lex Regni predicta locum habeat contra mulierem meretricem quam clericus vel coniugatus habet in concubinam ꝛ aliquando domi retinet. ipsa tamē multoꝝ libidini patet: satis potest probabiliter dubitari. IJO.

1 ☞ Dotis constitutio cadere nō potest vbi nō sunt facultates.
2 Dos debet esse congrua inspecta quantitate patrimonij: numero liberoꝝ ꝛ qualitate sugalium.
3 Consuetudo patrie ꝛ familie considerari debet in dotandis mulieribus.
4 Dos filie excedens legitimam an possit a fratrib⁹ revocari. ꝛ nu. 6. ꝛ nu. 10.
5 Patronus non potest revocare alienata per libertum viuentem.
7 Dos constāte matrimonio respectu viri est titulus onerosus.
8 Lucrum dotis quod conceditur marito propter expensas non dicitur titulus lucrativus.
9 Libertus si dotauit filiam non videt hoc ipso fraudare patronum.
11 Dos immensa que dicatur. ꝛ numero decimoquarto.
12 Voluntas datur intelligi facto.
13 Dotis constitutio est quodammodo donatio.
14 Filij possunt revocare ea que pater perdidit in ludo illicito vsqz ad legitimam ipsoꝝ.

2½ In constituenda tamen dote

quam pater filie dare tenetur: multa debet iudex attendere scilicet ad quantitatem patrimonij patris: vt l. quero. cum. l. sequenti. ꝛ l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. et lege fi filie. de legatis tertio. cum similibus. de quo videas singulariter Franciscum de aretio consilio. xvij. columna antepenultima. verficulo ad quintum dubium. incipit In christi ꝛc. consideratis. Unde si pater est egenus et multis debitis innuolutus: ita quod non sit sufficiens ad dotandam filiam non tenetur eam dotare. imo dato quod tunc pater dotem filie constituat. constitutio est nulla. ita mirabiliter dicit Bald. in lege finali. tertia columna. C. de dotis promissioni. verficulo sed quid si 3
pater. Ludouic. Roma. in lege prima. ff. soluto matrimonio motus per. l. air preto. §. si cum mulier. et lege fina. §. si a socero. ff. de his que in frau. cred. ꝛ lege si successione. C. de reuoca. his que in fraudem credito. itaque vbi non sunt facultates: nō potest cadere ꝛ dotis constitutio. cum non enti nulle sint qualitates. l. eius qui. §. pe. ff. si certum pe. hoc dictū multum commendauit Jason in. d. §. fuerat ante. xxxvij. col. ver. secundo notate. patre tamen existente inope si mater est diues: illa tenetur filiam dotare. fm bar to. ꝛ Bald. in auten. res que. C. cōia de le. Bald. in. l. mater. C. de iure do. de quo per Ang. in. l. filia. in pn. ff. ad trebel. ꝛ in. l. si. C. C. de do. promiss. ꝛ Ludo. in. d. l. prima. ff. solu. ma. ꝛ Jaf. vbi. s. ꝛ in dicta auten. res que. liij. colum. ver. liij. no. Vide que dixi. s. in rub. §. primo. ver. hoc tamen intelligo. ꝛ §. lxvj. post princi. versi. si tamen vir. ADDJ An autez filius teneatur dotare matrem dicas quod non. textus est vnicus in. l. tutor. fm dignitatem. §. fi. ff. de admi. tu. notatur per Guil. ꝛ Bal. in. l. vna. C. de inoffi. do. tenet Bal. in. l. si vinee. C. de prescrip. lon. temp. ꝛ in proe. ffoñ. vj. col. IJO. ¶ Secundo debet iudex aduertere ad numerum liberoꝝ. vt. d. l. si filie. ad qualitatez ꝛ dignitatē ipsi⁹ pris. et ēt filie ꝛ gñi. vt. d. §. gener. et dicta. l. quero. ¶ Et adeo verum est quod debet attendi conditio persone: quod etiam si legitima non sufficeret secundum conditionē ꝛ nobilitatem persone ad hoc vt ipsa dos sit congrua: potest ꝛ debet iudex excedere ipsam legitimam. vt no. probat text. in auē. de restitu. ꝛ ea que pa. §. quāobrem. colla. iij. Ad idem text. in auē. res que. C. communia de legat. vbi dixit Bal. in penul. colum. quod dos debet esse congrua inspecta quantitate patrimonij numero liberoꝝ ꝛ qualitate sugalium. vt ibi. ꝛ. d. l. filie. ꝛ refert Ouidiū dicentē. Si cui vis apte nubere: nube pari. idem dicit Joan. fa. insti. de nup. in rubri. ꝛ tradit Pau. de ca. col. cclxxij. incipit pro plenioꝛi. ij. col. post prin. in ver. nam etiam de iure communi. idem fuit de mente Bal. in auē. res que. in prin. C. cōmunia de leg. vbi dixit quodsi filia non reperiat maritum sibi condignum nisi det omnia bona in dotem. poterit omnia dare. argu. text. in auē. contra rogat⁹. C. ad trebel. in fine. ADDJ Adde predictis plutarchum in libello de educatione liberoꝝ in fine qui dicit: eas autem spondere filijs vxoꝛes que nec multo nobiliores nec ditiores sunt. Sequentia referunt cum itaqz prouerbium equalem tibi mulierem inquirendā qui se ipsis longe ampliores capiunt vxoꝛes non earum maritos. verum dotis mancipia fecisse si se nesciūt. hec ille. ꝛ alibi idem plutarchus in preceptis connubialibus precepto septimo. qui autem nobiles opulentasqz vxoꝛes acceperunt: haud se quidem prestantioꝛes reddunt: sed illas communūt ꝛ debilitant vt illis demissioꝛibus vilioꝛibusqz facilius imperent. sicut faciunt hi qui equos ascendere imbecilitate aut mollitia corporis impediti nequeunt eos sese flectere ꝛ procumbere docent: oportet autem vt equi magnitudinem sic vxoꝛis dignitatem conseruantem vti freno. hec ille. IJO.

¶ Idem videtur dicendum si consuetudo patrie et maxime familie † dicti patris ꝛ suoꝝ maiorū: esset ab antiquo vt dos feminarum dicte domus esset excessiua legitime. Nam tunc sine dubio dos non diceretur congrua si dictam legitimam non excederet: quōmodo suppleant facultates patris. argu. l. imperatoꝛes. ff. de contrahen. emp. ꝛ. l. nummis de leg.

de legatis tertio. ꝛ l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de. edil. edicto. ꝛ l. titianus. ff. quod cū eo. Cōmuniter tamen mos regionis regulatur in plus vel min⁹ prout se habet conditio personarum et vires patrimonij paterni: et numerus liberoꝝ: et in his debet versari discretio ꝛ arbitrium boni viri non curādo an commensuretur cum legitima vel non: imo etiaz vltra mensurā legitime poterit arbitrari per supradicta. ꝛ maxime per text. in. d. §. quamobrē. ꝛ ita etiā tenuit Bald. consilio incipiente: antiquum statutū. ꝛ consilio incipiente hec questio habet quatuoꝛ capita. ꝛ consilio incip. hec materia diuiditur in duas partes. ꝛ in pluribus alijs consilijs. Idez tenet Salice. in quadam sua disputatione que incipit statuto cauetur. Angelus consilio. cccr. incipien. gregoꝛius. ADDJ Existis patet quod filia vel mulier dicetur congrue dotata arbitrio boni viri confideratis confiderandis vt per Paulum de castro consilio. cx. et per Leonardum in repetitione. §. et quid si tantum l. gallus. ff. de liberis ꝛ posthumis. col. lxvij. IJO.

4 ¶ Et quod plus est istam dotem quamuis excessiuam † legitime non poterunt alij fratres ipsius mulieris reuocare in eo quod excedit patre viuente. vt videtur velle Jo. and. in additio. ad Specula. in titulo qui filij sint legiti. in rub. in prin. vbi dicit de patre habēte duos filios qui alteri donauit omnia bona sua viuo patre: nō potest alter filius petere a fratre legitimam nisi post mortem patris propter donationem immensam. vt. l. ij. ꝛ l. si totas. ꝛ l. si mater. C. de inoffi. dona. fatetur tamen Joan. andr. quod poterit frater petere alimenta iudicis officio. que tenebitur frater donatarius sibi ministrare ex quo non vult legitimam sibi reddere viuente patre qui dotem instituit. ¶ Idem sentit Joan. and. in additionibus ad Specula. titulo de reb. ecc. non alie. §. pri- 8
mo. ij. colum. verficu. ceterum. vbi dicit † patronum non posse reuocare alienata per libertum viuentem cum posset casus euenire quod nil sibi deberet puta si filios haberet. vt inst. de successio. liber. §. ꝟ nostra: ꝛ §. sequen. idem erit in casu nostro cum possit euenire casus in quo filij nihil debeāt habere de bonis patris committendo aliquam causam propter quam possint exheredari. Cum presertim ipsi in vita patris nullum ius habeant in eius bonis nisi solā spem. vt. l. nec ei. ff. de adop. per Barto. in. l. is potest ff. de acqui. heredi. ADDJ Hec autem spes vtilis est filio etiam in vita patris ratione legitime que fi- 7
bi est debita vel quasi debita vt dixi. s. in rub. §. post. ante finem. versi. pater vero. ꝛ supra eo. §. ppt. versic. non obstat si dixeris. et infra ad finem huius. §. versiculo ad idem. IJO. ¶ Mortuo tamen patre et
6 soluto † matrimonio filie bene possunt filij agere ad revocationem dotis immēse quamuis. xxx. anni sint elapsi patre viuo vt sentit Joan. andr. vbi supra. qō tene menti. Secus tamen est constāte matrimonio filie. non enim possunt petere interim quod est nupta per rectum in lege dotis quidem. C. de collat. ita not. sentit Bartol. in lege finali. §. fi. a socero. ff. de his que in frau. cre. et ibi Ang. et sequitur Bald. in autentic ex complexu. C. de incest. nup. Angel. de aretio in. §. si res. institu. de legatis. Nicolaus de 5
vbaldis in suo tractatu de successionibus ab intest. serta charta. fi. co. ꝛ Campetius in suo tractatu de dote prima parte questiō. xlviij. Jsli mouētur quia 7
† dos constante matrimonio respectu viri qui ex ea habet sustentare onera matrimonij: est titulus onerosus. vt dicta lege fina. §. si a socero. ꝛ ibi notat bartolus et. l. ex promissione. ff. de actio. et obliga. text. in lege vna. §. lucratiuas. C. de impo. lucra. descrip. libro decimo. et ibi notat Bartolus ꝛ platea. ad idē lege pro oneribus. C. de iure dotium. et ibi not. Barto. et in lege fina. eodem titulo et ibi etiam Baldus gloss. in lege meuia. §. primo. in verficulo ipsi nouere. ff. soluto matrimonio. et ibi notant Barto. et alij gloss. in lege ignoti. C. de reuo. his que in fraud. credi. ꝛ ibi Bartol. latius per ipsum in lege meuius. §. duobus. decima quarta columna. verficulo secundo quero in repetitione. ff. de legatis secundo. Bal. in lege secunda. C. de reuoc. his que in frau. credit.

¶ Et adeo verum est quod respectu mariti titulus dotis dicitur onerosus: quod et si ex postfacto consecuturus sit lucrum ex tali dote: puta propter pactum quod fecerat de dote lucranda: vel vigore statuti disponentis quod decedente muliere in matrimonio: vir lucretur dotem. tamen nunquam dicetur habere ex causa lucrativa: cum precesserit causa onerosa. id est ti. dotis. gl. sing. in. l. si donatur⁹. ꝛ. §. fina. in verficu. dumtaxat. ff. de condi. ob causam. p qua est tex. no. in dicta. l. vna. §. lucratiuas. in verbo si vero vel socer. C. de impo. lucra. descript. vbi si socer dederit dotem pro filia vel nepte licet casus euētu res eius cui data est verratur. ad lucra. nō tamen inter causas lucrativas numerabitur. quem tex. ad hoc penderat ibi Angel. ꝛ refert ꝛ sequitur Jason in. §. item si quis in fraudem. vij. colum. in fi. de act. hinc est quod † lucrum dotis quod conceditur marito propter expensas. non dicitur titulus lucrativus⁹. ita dicit Bald. in. l. hac edictali in princip. iij. colum. verficul. pone quod appositum. C. de secundis nup. ꝛ in. l. cum multe. ij. colum. C. de dona. ante nup. ꝛ in auten. preterea pe. colū. C. vnde vir ꝛ vxoꝛ. ¶ Et qō plus est titulus dotis (est) onerosus non solum ex parte mariti vt dictum est: sed etiam ex parte filiorum dotem maternam petentium vt mirabiliter sentit Barto. in. l. si constante. in prin. in. x. q. ij. partis principalis. ff. soluto matrimonio in reperi. ¶ Intellige predicta non solum in dote vera: sed etiam in putatiua seu marito putatiuo vt est glo. singularis ꝛ vnica in. l. proculus. alias incipit ancilla. ff. de iure dot.

¶ Si autem dos est titulus onerosus ꝛ gener non participauit in fraude: quamuis dos sit immēsa: nō revocabitur saltim constante matrimonio. arg. l. qō autem. §. hoc autem edictum. ꝛ §. simili modo. ff. de his que in frau. cred. ꝛ. §. item si quis in fraudem cū ibi not. institu. de actioni. hoc videtur fuisse de mente legis regni. quam christianissimi reges nostri constituerunt: que vult quod data a Rege propter dotem: non possint a Rege revocari vel moderari cōstante matrimonio. de qua lege infra fiet mentio.

¶ Bene facit iudicio meo tex. no. in. l. cum' post mortem. ff. de administra. turo. in lege si donaturus. §. si quis in debitam. ff de conditio. ob causam vbi. si qs

Universidad de Deusto Biblioteca

in debitam pecuniaz promisit et tradidit marito: nō condicit ab eo. ¶ Ad idem text. in lege finali. ff. de colla. do. vbi dos etiam immensa data genero non repetitur a fratribus: sed etiam ꝓmissa potest a fratribus peti. ¶ Ad idem tex. in lege prima. §. at si trāsigit. ff. si quid in fraudem patroni. vbi litera dicit. si
9 libertus filiam dotauit: hoc ipso ꝙ quod dotauit: non videtur fraudare patronum: quia pietas patris nō est reprehendenda. ratio est secundum Azoñ. ibi in summa. quia titulus dotis non est lucratiuꝰ. ¶ Sz quamuis hanc opi. aliquando vidi obseruari in ꝓctica: cū tamen casus accidisset in cancellaria in quo vna cum alijs habui iudicare: nō fuimus eam secutissimo contra eam ꝓnuntiauimus. scilicet quod
10 etiam constante matrimonio dos excessiua legitime: in eo quod excessit in ꝓiudicium aliorum filiorum: alij filij possunt reuocare. modo sit dos assignata ex voluntate patris: vt frequēter cōtingit: q: pater dat vel ꝓmittit largas dotes in tm̄ ꝙ nō remaneat legitima filiorum masculorum: modo ex assignatione iudicis inuito patre. ¶ Nō est em̄ iustum q̄ ꝓpter dorationem sororū alij filij debeant carere legitima. ad hoc allegaui Bald. in. l. si emancipati in fi. nalibus verbis. C. de colla. vbi hoc sentit dicens qđ qui non vult succedere vniuersaliter: non tenet̄ offerre nisi ad legitimam. vt aut̄. vnde si parens. C. de inoffi. testa. vbi hoc probatur ꝑ m̄ Paul. de cast. qui hoc in expresso firmat in. l. vnica. in fi. C. de inoffi. do. sic intelligens glo. ibi. ⁊ tene hoc menti: quia quotidianum est ⁊ dabit tibi honorē ⁊ cōiter ignorat̄ hec decisio ꝑ m̄. ¶ Intelligo autē dotē immensam qñ
11 talis filius ꝓiudicatur in sua legitima. poterit pater dare filie in dotem quintam ⁊ tertiam partē bonoꝝ suoꝝ ⁊ insuper legitimā de residuo: nec dicet tunc dos immensa vel inofficiosa: q: vt scis hodie omnia bona patris sunt legitima filioꝝ excepta quinta parte quā pōt cui voluerit donare: vt fo. ro. ll. lib. iij. titu. v. l. ix. ⁊ eodem li. ti. xij. l. vij. excepta etiā tertia parte residui quaz vni ex filijs pōt ꝓlegare: vt. d. l. ꝓr. dando ergo dotem magnam videtur filiam meliorare vel in quinta vel in tertia parte bonoꝝ suoꝝ vltra legitimam. ar. rex. in. l. cum pater. §. enictis. de le. ij. vbi diuisio etiā inequalis facta inter filios ꝺz obseruari: q: habet vim ꝓlegati vt res valeat eo mō quo melius valere pōt: vt. l. si milex. ff. de testa. mi. ⁊ ibi no. Bart. facit. l. qui quartā. de leg. ꝑ. ad idē facit l. vxori. de leg. iij. vbi dicit ꝙ qñ ex verbis testatoris apparet quod voluit pater filio ꝓlegare: plegasse videtur. no. ibi Bar. imo etiā si ex verbis non appa-
12 reat: satis est ex factis apparere: q: ꝺ facto dat̄ volūtas intelligi: vt. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ l. reprehēdē-
da. C. de iusti. ⁊ substi. sub condi. fa. cū concodātijs. de quibus ꝓ glo. in. c. tenor. de re iud. ADDꝺ Adde quod hoc fuit postea constitutū ꝓ legē regni. in curijs taurinis. l. xxvj. que incipit si el padre. que simpliciter vult quod donata a patre vel matre filio intelligitur fieri iure ꝓlegati vel meliorationis. intellige etiam si fiat ad dotem vel donationem propter nuptias vel ob aliam causam ꝓpter gñalitatem illius legis. Item quia ꝺ dotis constitutio quo-
13 dammodo est donatio: vt colligitur ex lege vna. C. de rei vxo. actio. et ex alia lege tauri. xxix. in principio que dotem ⁊ donationem ꝓpter nuptias conferri iubet. Intellige etiam predictam legem. xxvj. quando talis donatio esset facta in quantitate legitime filio debite ⁊ vltra. nam in eo quod est legitima magis videtur pater debitum soluere quam donare cū
14 legitima filij in bōis patris sit quasi debita filio. gl. in lege si emancipata. C. de iur. et fact. igno. cū alijs de quibus pauloante diximus. in alio ergo quod legitimam excedit donatio videtur fieri melioratio: vt sentit illa lex in fin. et sic practicauimus et intellexim̄ quando legem illam edidimus. Idem sentit lex. xxix. prealegata que disponit tales donationes debere ad collationem deferri: vt tantum min̄ filius donatarij recipiat vel de legitima si non est vltra donatum vel ex melioratione si vltra legitimam donatum fuit non tamen intelligas quod per hāc collationem videatur prima donatio reuocata: ꝓout aliqui inepte volunt: sed ne tantum minus accipiat sicut de dote conferenda dicimus: vt leg. illam. C. de collatio. Tene ista memorie: quia singularia sunt et practicabilia. ZJO. In dubio autem videbitur meliorare in tertia: vt quinta pars ꝓ anima relinquat. et hoc fauoreaīe. cui fauore filij curie ꝺz qđ ipsa ꝑij deducatur: vt le filij. ccxiiij. ADDꝺ Ratio quare in dubio videtur poterit in dubio meliorare in tertia: non autem in quinta est: quia tertia respectu extraneoꝝ est legitima filioꝝ: quamuis inter ipsos filios sit prelegatum: vnde tanquam legitima est, prius detrahenda. arguñ. text. ⁊ quod ibi no. Bald. in lege si vero compositā. §. quid ergo ff. de testamen. milī. ZJO. Et ergo videatur an sit
14 inofficiosa considera totam hereditatem. et̄ si dos non excedit quintam et tertiam partem bonoꝝ patris ⁊ de residuo legitimam non iudicabis illam immēsam vel inofficiosaz: ⁊ per ꝙñs necdū constante matrimonio: sed nec eo soluto, poterit per fratres reuocari cum nihil sit factum in eorum ꝓiudicium: vt ex predictis satis apparet. et bene facit text. in lege secunda. et lege si mater. ⁊ lege si totas. C. de inofficiosa dona. Ad idem quod voluit Bald. in lege finali. q̄nta columna. verticulo item faciunt predicta. C. de pact. vbi dicit quod statutum nunquam valet quo ad legitimam filiorum: quia illa non defertur vt lucrum sed vt debitum vt est glossa quam ibi notant omnes in lege secunda. codice de iuris ⁊ facti ignorantia. sed in eo quod est supra legitimam: bene potest filio per statutum tolli: sicut per testamentum: ita ergo erit in casu nostro. Ad idem facit quod voluit idem Bald. in lege prima. in fine. C. si in fraud. patroni. vbi dicit quod filij ꝑ possunt reuocare ea que pater perdit titulo ludi illicito vsque ad legitimam ipsorum. Hoc idem videtur fuisse de mente legis regni fo. ro. ll. libro tertio. titulo decimosecundo. lege
15 tertia. que dicit quod si post annum quo matrimonium est contractum inter coniuges: maritus aliqua donauit vxori non stantibus filijs: valet statim talis donatio: sed si postea nascantur filij: reuocatur donatio excepta quinta parte bonorum ipsius donatoris. quia quantum ad illam non reuocat vt ibi dicitur. ratio est: quia vt dixi quantum ad filios

Omnia bona parentuz sunt legitima filioꝝ excepta quinta parte eorū. q̄ potest cui voluerit donare. et ꝓpterea quo ad illam non reuocatur. idem dicendum in tertia parte inter filios: quam potest cui voluerit prelegare. vt. §. dictum est. dos ergo que potest cadere in quinta ⁊ tertia ⁊ insuper legitima nō dicetur inofficiosa: nec poterit a fratribus reuocari etiam soluto matrimonio. nisi pater quo ad tertiam partem reuocaret vel alteri prelegaret. quod potest: vt. l. cum pater. §. a filia. iuncta gl. ⁊ quod ibi no. Bart. de leg. ij. non tamen potest reuocare quo ad quintam: vt late alias consului in meo consi. x. incip. dona maria de gaete. diri in predicta. l. regni fo. ll. lib. iij. ti. v. l. ix. fo. ix. col. ij. ver. an pater qui filiū
1 2 melioranit.

1 Dos an sit inofficiosa necne quo tempore inspici debeat.

2 Legitima si a patre viuente filio assignetur: ⁊ pater aliqua bona postea acquirat: an de illis habere debeat filius.

3 Filia que recipit centum ꝓ integra sua legitima an augmentatis facultatibus patris possit petere legitimam ex supercrescentia bonorum.

4 Dotare spuriam filiam vel naturalem an teneatur pater et nume. 22.

5 Presbyter qui maritauit filiam suam in presbytera tu procreatā poterit ei de suo dotē dotare. ⁊ nu. 13.

6 Error iuris habetur ꝓ mala fide.

7 Filia naturalis vel spuria si habeat vnde se alat pater non tenetur eam alere nec dotare.

8 Lactare filium vel filiam tenetur mater vsque ad triennium.

9 Alere qui tenetur aliquem sufficit si faciat eum recipi in aliquo hospitali vel domo dei vel procuret ei aliquam prebendam.

10 Alendus si non potest ali sine verecundia in domo eius q̄ prestare debet alimenta: alibi alimētabitur.

11 Alimentatus ab alio an debeat illum associare.

12 Alere filium incestuosum legitimum naturalem et spurium tenetur pater.

14 Legitima filiorum publicari non debet: licet bona patris ꝓpter eius grauissimum delictum publicari debeant.

15 Filius hereticī ꝓpter heresim condemnati non ꝑ 3
natur sua legitima si sit catholicus.

16 Succedens in bonis hereticī tenetur filios alere ⁊ filias dotare.

17 Filij nati post delictum patris nō debent ꝓuari legitima licet bona patris publicari debeant.

18 Filij orthodoxi hereticorum ante crimen heresis ꝙ patrē cōmisse nō afficiunt̄ penis inductis a iure.

19 Filius natꝰ ante superuenientiam dignitatis in persona patris an consequat̄ ꝓuilegiū vel honorem.

20 Ingratitudo patris non nocet filijs antea natis.

21 Vasallus si commisit feloniam non aufert feudum filijs antea natis.

23 Debito fisci ante tempus soluere tenetur necessitate imminente.

24 Princeps potest dotare filias suas spurias.

23 **Sed pulchrū est videre quo** tempore inspicietur an ꝺos sit inofficiosa. an tem-
1 pore quo dos fuit constituta quando bona patris sufficiebant ad illud quod debatur in dotem: an tempore mortis patris: qñ bona fuerunt diminuta: ⁊ videtur ꝙ tempus cōstitutionis dotis per ea que no. Bal. in. l. in successione. C. de reuo. his q̄ in frau. credi. ⁊ in. l. fina. §. fina. penul. co. C. de vsuris rei iudi. ⁊ in. l. quamuis. in fine. C. de fideicommis. Angel. ⁊ alij in. l. si proponas. §. hereditatem. ff. de inoffi. testa. Ange. Jo. de imo. Ludo. ⁊ Alexan. in. l. stipulati hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. Alexan. in. l. pactum. ad finem. C. de colla. Jo. de imo. et Anchon. in rubrica. §. de testa. bal. ⁊ Salyce. in. l. s. v. q. C. de inoffi. do. Lynus in. l. fina. col. pe. C. de pactis. quem alij sequuntur. qui omnes dicunt quod si pater assignauit ꝑ filio legitimā in vita: licet postea pater aliqua bona acquisierit: de illis nihil habebit filius. facit. l. si ita legatum. ff. de auro ⁊ argento legato. ibi hac demonstratione presens: non futurum tempus ostendit. Ad idem. l. si. §. qui indiuisaz. de leg. ii. in ver. non facere voluntatem ⁊c. bene facit quod voluit Ly. quem alij sequūtur in. d. l. si. penul. col. C. de pact. dum loquitur de eo qui non habebat nisi vnicum filium: vt ibi per eum qui dicit hoc procedere etiam si pater dixisset: dono tibi talia bona post mortem meam: nam debet attendi temp⁹ donationis: iz Saly. ibi in hoc sit cōtrarius quem videtur sequi Alexan. in. d. l. stipulatio hoc: modo concepta. saluando in vno solo casu. s. quando per dicta verba induceretur causa mortis donatio: vt ibi latius per eum: quamuis ergo bona patris postea pereant: filius habebit dictam legitimam vbi filia dotem: vt sentiunt Bal. ⁊ Salice. in d. l. s. C. de inoffi. do. presertim si apparet ex mente patris ex verbis vel factis. quoniam in hoc sequenda est voluntas disponentis: vt. d. l. si ita legatum ⁊ ibi barto. intellige quando filius fuit contentus cum illa legitima et renuntiauit cum iuramento toti hereditati paterne et eius successioni: alias secus secundum bal. in. d. l. quamuis. ⁊ videtur etiam de mente tex. in. c. quamuis pactus. de pac. li. vj. vbi videas Geor. in rep. maxime in. v. co. in. s. limitatione. Et secundum hoc forsan deber intelligi quod voluit bal. in. c. cum. in. de cōsti. co. viij. ver. ⁊ est arg. vbi ar. illius tex. dixit qđ ꝺ filia q̄ recepit centum ꝓ integra sua legitima: augmentatis facultatibus patris: potest petere legitimam ex supercrescentia bonorum: quod dicit esse valde not. et facere text. in. l. his bonoribus. §. autem. ff. de vaca. mune. de quo dicto facit festum barba. in repetitione rubri. C. qui admi. ad bo. posse. charta. viij. fin. col. vbi cumulat multa similia que videas per te. ¶ Et ista faciunt ad questionem quotidianam pater ꝑ viam donationis meliorauit filium in tertia et quinta parte bonorum vel in tertia sola vel quinta sola: quod tempus attendi debet an tempus donationis vel mortis: terigi succincte in rubri. col. cexxxvj. ver. item si mater. cogitabis. ADDꝺ Videas Laurent. de palatijs in tractatu de statuto feminas excludente. col. xxj. ver. Sed an filia. qui de predictis pulchre loquitur. ZJO. ¶ Considerabit etiam iudex in arbitranda dote dignitatem vel indignitatem mariti; quia ratione sue indi-

Universidad de Deusto Biblioteca

gnitatis vel ignobilitatis minuetur dos. vt voluit glo. in. l. vnica. C. si aduer. dotem. et in. l. nulla. C. de iure do. ⁊ in. l cum post mortem. §. fin. ff. de admi. tuto. est bonus tex. in. d. l. filie. de leg. iij. ⁊ in. d. l. quero. ff. de iure do. vbi litera dicit quod in constituēda dote modus et facultatibus ⁊ dignitate mulieris maritiq; constituendus est: ponderanda est ergo dignitas vel indignitas mariti in dote constituēda. vnde ad terminos conclusionis nostre videtur dicendū quod iste filie que matrimonium cum indigno contrahit: minor dos assignabitur propter indignitatem vel vilitatem mariti. ⁊ hoc sub verbo forte tenuit Joan. de imo. in. d. c. accedens. §. de procurat. ⁊ in. l. prima. ff. soluto matrimonio ⁊ ibi Alexan. xiij. colū. ver. sed imola tibi ⁊ Jason in dicta autentica sed si post xxv. in fine. et camperius in dicto suo tractatu de dote. j. parte. q. xiij. Et secundum hoc est modificanda ⁊ intelligenda ista conclusio. Ad quod bene facit tex. cum glos. in capitulo nullum. xxx. questio. j. ¶ Considerabit etiam iudex vtrum ista filia sit naturalis ⁊ legitima. quo casu indistincte procedunt
4 predicta. an † naturalis tantum vel spuria. quo casu multi doctores non leuis autoritatis tenuerunt qō pater non tenetur eam dotare: vt voluit Jacob. de Are. in. l. vxorem. § pater naturalis. de leg. iij. Bart. et Bal. ⁊ Alexan. in dicta lege prima. ff. solu. matri. Bal. ⁊ Ang. in. l. fi. C. de do. promis. Bal. in capitulo primo. §. donare. in princi. qui feu. da. po. li. feudorū. Ange. in. l. a filia. in prin. ff. ad trebellia. Saly. in aur. res que. C. communia de legat. Ange. consilio. ccix.
8 Idem fuit de mente Bar. consilio. cxix. incip. dominus dominicus. vbi concludit quod cum presbyter
5 † qui maritauit filiam in presbyteratu procrearam non poterit ei de suo dotem dare: potest repeti per heredes dotantis: petitione hereditatis vel condictione ex lege etiam si ipsa filia possedisset dictam dotem spatio. xxx. annorum ⁊ plus. quia aut sciebat se non posse capere: sed ad successores dotantis pertinere per legem primam. C. de na. libe. et tanquam malefidei possessor non prescribit. vt in capitulo fin. de prescrip. et in regula possessor. de regu. iur. lib. vj. Aut credebat se posse capere ⁊ apud eam iustā esse possessionem: et tunc errauit in iure. qui iuris error nunquam in vsucaptionibus prodest: vt. l. nunquam in vsucaptionibus. ⁊. l. si fur. est. §. j. de vsuca. quantum
6 enim ad prescriptionem iuris † error haberur pro mala fide. vt no. per Dy. in dicta regula possessor. ita tenet Bar. in dicto consilio. ADDJ De ista questione vide dominum Jacobum de sancto georgio in tractatu feudorum in parte qui inuestiri prestiterūt iuramentum fidelitatis. fi. colum. ⁊ ibi ponit de filia religionem intrante: vt per eum videre poteris.

TJO. Ista tamen debēt intelligi quando filia naturalis vel spuria † vel incestuosa habet vñ se alat.
7 vrputa si habet aliqua bona vel aliquam honestam artem vnde possit se sustentare. nam tunc pater nō tenetur eam alere. vt. d. l. si quis a liberis. ⁊ per consequens nec dotare: vt sentiunt doctores predicti. et tenet Bal. in dicta. l. mater. C. de iure do. quem refert ⁊ sequitur Ludo. in. d. l. j. ff. soluto matrimonio. Jason in auten. res que. xiij. colum. ver. septimo limita. C. communia de lega. text. glo. Bar. ⁊ Bal. ⁊ alij. in. l. si maritus. ff. soluto matrimonio. Anto. in dicto c. cum haberet. prope finem. refert ⁊ sequitur Baptista in repetitione. l. si qua illustris. C. ad orficianā penul. colum. ⁊ subdit fortius quod si dictus filius efficeretur in futurum diues: vel ex arte aliqua posset alimenta habere: medūmō tenek pater alimentare: verumetiam cu aneſceret relictum pro alimētis ⁊ remanet apud heredes dicti patris. quod est valde no. si tamen supereniret filio necessitas resurgeret legatum. secundum eum. ADDJ Adde predictis. Jo. de pla. idem tenentem in. l. vnic. ⁊ in fine. l. de medicantibus validis. libro. vj. vide quę dixi. §. §. iiij. in principio. TJO. Sed quod dixi de honesta arte: procedit nisi esset filia naturalis alicuius magni nobilis quia forte nō excusaretur si diceret quod ipsa filia posset se alere. et sic etiam se dotare ex arte aliqua quando illa non esset condecens sue conditionis: puta in regendo vel similibus. ita dixit Bal. nouellus in suo tractatu de dote. vj. parte. xvj. priuilegio. mouetur per illud quod in simili not. dixit Azo in summa. C. de patria pote. in fine. de quo meminit Bal in. l. alimenta. C. de nego. gestis. ⁊ vitalī. in lib. clausularum. charta. ccxviij. fi. colum. alias in clausula. sed an furi alimentorum possit renuntiari. in. vj. colum. ⁊ Barto. veronensis in tractatu de re militari. charta. viij in fine. ⁊ Jaco. de Are. in. l. si maritus. ff. soluto matrimonio vbi dixi quod licet mater non teneatur alimentare filium vel filiam: tamē tenetur
† lactare vsq; ad triennium. vt l. nec filium. C. de patria po. ⁊. c. fin. in fi. de conuer. coniuga. tamen si mater esset nobilis cui secundum morem patrie esset
dedecus lactare filium vel filiam: tunc excusatur. idem tenet Bar. in. l. j. C. de mendican. vali. lib. vj. et in tractatu de alimentis. vj. q. refert eum ⁊ sequitur Ange. de Aret. insti. de iure natu. in fine principii. et Abb. in. d. c. fin. de conuer. coniu. idem voluit ipse in d. c. cum haberet. et ibi prepositus. iij. colum. ⁊ Baptista in. d. l. si qua illustris. col. antepenul. in fin. dicens quod si filius est nobilis ita quod non obstāte spurietate: dedeceat ipsum artem exercere: debentur sibi alimenta. Bene facit ad hoc textus. ⁊ quod ibi no. Bal. in. l. si quis ad declinandam. C. de epi. ⁊ cle. vbi dicit quod si aliquis est nobilis qui habet alimenta: sed suam dignitatem conseruare non valet: potest per executores testamenti deputatos ad distribuenda bona inter pauperes aliquid sibi concedi tanquam pauperi: de quo dicto facta est mentio. §. eo. colum. cclxxix. ver. ad cuius confirmationē. ad hoc bene faciunt que de nobilitate dixi. §. in rubrica. colum. xx. §. limitabis tamen. et. colum. xxj. §. istud autem. cum sequēribus. multa cumulat Bartho. veronensis. vbi. §. ¶ Ad idē facit illudqō not. dixit Bal in. l. j. §. sed scimus. C. de latī. liber. to. vbi
9 dicit no. hic mirabile quod si aliquis † tenetur alii quem alere sufficit si faciat eum recipi in aliquo hospitali vel domo dei: vel procuret ei aliquam prebendam. illud tamen de hospitali dicit intelligēdum si ille qui debet alimentari: potest ibi morari sine dedecore: vel propter nobilitatem hospitalis: vel quia est vilissima persona vt seruus vel si ad eius curam ipse non sufficiat alis secus. secundum quem refert ⁊ sequitur Jo. de ana. in. c. vno. j. de infan. lan. vel expo. iij. col. ⁊ prepositus in dicto capitulo cum haberet. secunda colū. in fin. qui dicunt hoc forte singulare. de quo meminī. §. colū. ccxxvj. prope fi. sentit ergo Bal. quod arbitrio iudicis relinquitur quā
10 do is qui debet alis: habeat aliunde alimenta vel vñ
13 se alat honeste. ADDJ Adde quod si † talēdus nō potest sine verecundia ali in domo eius qui debet prestare alimenta. alibi alimentabitur: vt per Andr. de yser. in constitutionibus regni Sicilie. fo. clxxvj. colum. iij. quem rogo videas. vbi etiam ponit an ille
11 qui † alimentatur ab alio: debet illum associare. vide etiam ad predicta que dixi. §. §. tres. in principio. TJO. ¶ Si tamen filia naturalis vel spuria non haberet vnde se honeste aleret vel dotaret: pater eā dotare tenetur. quia negari nō potest quin pater teneatur filiam alere si filia non habeat vnde se alat. vt dicta. l. si quis a liberis. ff. de libe. agno. non solum pater legitimus: sed etiam naturalis vel spurius vel quicunq; alius. quia cum ius alimentandi deriuet a quodam iure naturali: vt. l. prima. in fin. ff. de in. et fur. que natura est communis omnibus filiis tam legitimis quam non legitimis: vt. l. hos accusare. §. cū
12 bus. ff. de accusa. Et propterea omnes filij a principio liberi nascebantur: vt in auten. quibus mod. natu. effi. sui. §. licet. collia. vij. ⁊ dictum est. §. sequitur ergo quod omnes filij alendi sunt a parentibus. ⁊ hāc cōsiderationem habuit equitas canonica que voluit
12 quod pater teneatur alere filium † legitimum naturalem spurium vel incestuosum. vt in. c. cum haberet de eo qui duxit in ma. quam po. per adul. quod omnes equaliter obligat patrem ⁊ matrem pro rata eorum facultates. vt videtur de mente illius tex. pro Abbatem. ibi fi. co. in princip. hoc idem voluit Bal. consil. incipien. erant tres fratres. quem refert ⁊ sequitur Baptista in repetitione dicte. l. si qua illustris. colū. antepenul. dicens quod licet filij spurij nō succedāt matri: alimenta tamen de dote materna habere debent: si non habent aliunde vnde se alant. vt dicto. c. cum haberet. nam per equitatē illius. c. quilibet successor bonorum paternorum ⁊ maternorum tenetur alimenta prestare de clementia iuris canonici et legis diuine. si autem tenetur alere: pro consequens ⁊ dotare cum dos succedat loco alimentorū: vt sepius dictum est ita in terminis nostris decidit Barto. in d. l. vxorem. §. parer naturalis. de legat. iij. ⁊ in. l. si ff. de his quibus vt indign. ⁊ in autentic. ex complexu. C. de incest. nup. Barto. ⁊ imo. in. l. meuī. §. duobus. de leg. ij. Bal. ⁊ Ange. in. l. mater. C. de iure dotium. Jo. de imo. ⁊ Lud. ⁊ Franc. are. ⁊ Bartho. sozinus in. l. prima. ff. soluto matrimonio. Abb. in dicto
14 capitulo cum haberet. secunda columna. vltimo no. ⁊ in capitulo tanta. penul. columna. §. qui filij sint legitimi. ¶ Dattheus mai. de. in singulari. cxlviij. incipit. singulare dictum. Idem voluit Bald. in dicto
15 consilio ⁊ alio consilio incipiente recolo. secundum quod eum refert Baptista vbi supra dicens quod dictum capitulum cum haberet: facit insurgere ius naturale quo ad dicta alimenta et dictam dotem. Et subdit quod dicere contrarium esset vna crudelitas. nam si puelle spurie non possent dotari: cogerētur ineretricari ad verecundiam progenitorum qō tenderet ad infamiam. ideo concludit quod secundum Deum et secūdum mūdum filie spurie possunt dotari non obstantibus constitutionibus iuris ciuilis. ¶ Existis infertur quod clericus etiam in sacris
† poterit filiam suam dotare sicut alimentare: et est de mente doctorum: de quibus supra et tenet Bartolus in lege fina. §. si a socero. ff. de his que in fraud. cred. et alij de quibus paulo ante dicebam. quod procedit non solum de bonis patrimonialibus in quibus clericus censetur laicus: vt no. dicit Antonius quem sequitur Abb. in capitulo constitutus. de religio. do. est tex. secūdum Abbatem in capitulo cum dilectus. de iure patronatus. de quo ecclamat Feli. in capitulo que in ecclesiarum. de constitutio. vigesima columna. verticulo tertia declaratio. ⁊ in tractatu quomodolitere opp. noceant patronis. in. v. ampliatione. Sed etiam de bonis intuitu ecclesie acquisitis vel de redditibus beneficiorum: vt est bonus textus cum gloss. in capitulo omnino. xxxj. dist. vbi dicitur quod propriam vxorem ⁊ filios sustinere debet clericus de bonis ecclesie. et licet loquatur de filijs aū clericatū habitis: idem est in filijs habitis per illicitum coitum. nam licet clericus male fecerit: tamen ex quo sunt geniti non sunt perdendi: sed eis tanquam pauperibus subueniendum. pro hoc capitu. cum haberet. ⁊ quod ibi not. supra de eo qui du. in ma. quam polluit. ita not. dicit Abb. in capitulo primo. supra de coha. cleric. et mu. Si autem alimentare potest ex redditibus beneficij: ergo et dotare cum dos succedat loco alimentorum. vt sepe dictum est. ad hoc bene facit text. in capitulo peruenit. de arbi. ⁊ ibi no. Abb. secundo not. dicens quod cum bona conscientia. si clericus non habet bona patrimonialia: potest dotare sororem vel aliam consanguineam inopem de redditibus ecclesie. per dictū capitu. primū. de cohabita. clerico. ⁊ mulie. idem ergo erit de filia: cuius contrarium statuit Lardi. sabiñ. sub ti. de vi. ⁊ hone. cle. incip. cum nō solum. vbi dicitur qō clericus non potest dotare filium filiam vel neptem seu alios descendentes de redditibus beneficij. qō tenementi. quia illle constitutiones fuerunt approbare per Papam: vt dixit Ange. perusin. in. l. apertissimi. C. de iu. refert And. sicu. in. c. j. de loca. j. co. in fi. ⁊ per ista datur limitatio ad predicta vt clericus possit dotare filiā vel descēdentes ex proprio matrimonio: non aūt ex redditibus beneficij. ¶ Ex istis attenrari pōt vnum nouū ⁊ singulare dictū qō licet pater grauissimum committat delictum. ppter quod eius bona publicenk: non publicabitur legitima filio
14 ꝙ quę sibi debentur de iure nature. vt. l. cū ratio. ff. de bonis damna. ⁊ aur. bona damnatorum. C.
15 eo. no. in. c. raynutius. §. de test. Et inde est qō si pater committit heresim: ⁊ vt hereticus cōdenet: eius filij catholici non priuantur sua legitima: vt. l. manicheos. ⁊. l. quicūq; C. de hereti. ⁊. l. regni. vij. parti. i. tu. lxxvj. l. iij. que iura hodie sunt correcta per text. in c. cum sim leges. de hereti. li. vj. cui standum est cum sit crimen ecclesiasticum. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. eodem titulo. ⁊ li. no. Abb. in. c. j. §. de offi. or.

Universidad de Deusto Biblioteca

sed quamuis publicentur bona ⁊ applicẽtur domino temporali: dicunt aliqui quod is qui succedit in bonis hereticorum: saltem de quadam equitate et humanitate: deberet eorum filios alimẽtare vel aliquid pro alimentis relinquere. quoniam ex quo geniti sunt: non sunt perdendi. ¶ Vide gloss. fo. 10. li. ritu. de las mãdas. l. ix. ver. no pueda. ¶ Et cum vita sibi relinquatur quam fine virtute conseruare nõ possunt iustum esse dicunt vt alimentari debeant: vel aliqd pro alimentis cõcedi. videmus enim quod reprobãtur a iure successiones in filijs clericorum quo ad ipsos clericos: sed ius canonicum pie considerans respectu alimentorum: fecit eos ad aliquid ex successione: seu donatione parentum capaces: vt dicto capitulo cum haberet. Et sic pium ⁊ humanum esse dicunt quod fiscus seu dominus temporalis aliquid istis pro alimentis daret: aut tales ad alimentandũ reciperet. ita dicebat Jo. lupi decanus segobiensis in suo tractatu hereseos. q. xix. qua pena mulieres ⁊ filij catholici hereticorum ex condemnatione patris punĩuntur. ¶ Ex quo si verum est potest inferri
16 quod ¶ quemadmodum fiscus aut dominus tẽporalis qui successit in bonis hereticꝰ: tenek filios alere: sic teneretur filias dotare: ex quo dos succedit loco alimentorum: vt sepe dictum est: hoc in terminis nostris reperio tenere Bald. in. l. fina. columna secũda. versiculo ⁊ idem dico. C. de do. promiss. vbi formaliter inquit. Et idem dico si bona sint confiscata
19 ex forma statuti quod fiscus teneatur dotare filias ex bonis confiscatis per. l. insulam. in prin. ff. solu. matr. Et omnium istorum ratio pendet ex naturali vinculo: quo pater tenetur ad dotandum. vt. l. obligamur ¶. lege. ff. de act. ⁊ ob. hec ille. quem nemo refert de his quos vidi approbando: nec reprobando. ¶ Bene facit a. l. hoc no. consilium Pauli de ca. prij. vbi eleganter decidit patrem teneri ad dotandam filiam: que obligatio inheret bonis eius: ⁊ transit cum eis ad quẽcunq; vadant: vt ibi per eum de quo feci mẽtionem. s. in rub. colum. lxv. [alias fol. viij. columna iij.] versi. pater vero ⁊c. ¶ Ad cuius confirmationem adduci posset illud mirabile dictum Buili. de monte. in clemen. pasto. §. ceterum. de reiudi. [et vide Joan. de imo. vide gloss. in. d. l. ix. versicu. nopueda.] vbi dicit quod portio iure nature debita filijs: si alias penitus egeant: non est eis propter delictum etiam grauissimum auferenda. vt dicto. c. raynuti°. cum alijs: de quibus. s. vnde subdit quod si filij audita condemnatione patris: suam partem naturalẽ furtim: vi vel dolo asportent: non tenentur saltem in foro anime restituere principi: quia iure sibi retinẽt.
20 ¶ Quod vltimum ego intelligerem quando filij essent constituti in extrema necessitate: que omnia faceret. iurta ea que dixi in rubrica. columñ. cccxxv. versicu. intelligie predicta. itaq; necessitas sit causa retinendi alienum: non autem ius quod filij in bonis patris pretendunt ratione legitime. nam illa in
21 hoc casu omnino perditur ⁊ perdi potest ꝓpter delictum hereseos: vt. c. cum secundum leges. imo etiã per contractum ⁊ es alienum patris: vt. l. papinianus. §. quoniam. versiculo quarta autem. ergo ⁊ per delictum: quia de iure ciuili debetur: quãuis inslinctu naturali: ideo per statutum municipale tollitur vt not. per Dynum in regula. indultum. de regu. iur. libro. vj. ⁊ per alios: de quibus supra tertio no. §. iij. in princip. versic. ⁊ inde. ⁊ per hoc doctores in. d. clepastoralis. reprehendunt dictum Guiliel. signanter zenzelinus ibi prope fi. super versicu. naturalis existat. et Bonifacius pen. colum. verso. constat autem. et Joã. de imo. ix. colum. verso. in. §. ceterum.
17 ¶ Possent forte ista dicta procedere (saltem de eq̃tate: licet nõ de iuris rigore) respectu ¶ filiorum: qui nati fuerunt ante delictum patris: quoniam ex quo antequam pater delictum commisisset: ipse eiusque bona erant obligata pro alimentis filiorum ⁊ pro dote filiarum: vt supra dictum est ad quẽcunq; vadãt eius bona: transeunt cũ onere suo: vt dicebat Paul. de castr. in dicto consilio. ⁊ facit text. in capitu. pastoralis. s. de decimis. cum concordantijs. Secus si nati essent filij post delictum patris: q; tũc eoipso bona paterna sunt confiscata: ⁊ tanquam alienata non potuerunt obligari pro alimentis vel dotibus filiorum. ¶ Ad hanc concordiam bene facit illa pulchra decisio calderini. consi. iij. sub ti. de hereti. incip. an filij ortodoxi. vbi notanter decidit quod ¶ filij ortodoxi hereticorum ante crimen heresis commisse per patrem: non
18 afficiuntur penis inductis a iure: ⁊ maxime illa qua excluduntur ab honoribus ⁊ officijs publicis. moueatur per terrum in. l. emancipatũ. ff. de sena. cũ materia sua. ¶ Item quia ¶ filius antea natus: ex superuenienti dignitate in personam patris: nõ consequitur priuilegium vel honorem. vt. l. ij senatores. C. de dignit. lib. xij. ⁊. l. filij. §. senatores ff. ad municipa. ⁊ per consequens si non honorem: ergo nec pena vel on°: vt. l. ex qua persona. ff. de reg. iur. ADD Jason de ista deci. Cald. meminit Domini. in. c. ij. de hereti. lib. vj. ⁊ Joan. de ana. in capitu. vergentis. prope fi. eodem titu. in antiquis. ¶ JO. ¶ Ad que faciunt l. prima. §. fi. ff. de bono. poss. contra tab. ⁊. l. fi necem. §. fi. deportatus. ff. de pe. lib. per que iura filij iam nati propter superuenientem casum in personam pris. non repelluntur a successione. ¶ Item quia plus debet operari fauor ꝓueniens ex persona aui ⁊ aliorum de progenie ortodoxorum: quo ad euitationez pene in ortodoxos filios iam natos. quam odium paternum ad pene inductionem: arg. d. l. iij. de interdictis ⁊ relegatis: maxime si fit circa ea que a patre non proueniunt. sed omnino extrinseca. vt. l. iij. ibi q̃ ciuitatis vel natura ⁊c. ⁊ ita dicit terminare Pe. per d. l. emancipatum ⁊ per l. diuo marco. C. de questio: pro qua determinatione satis videtur expressus casu
20 sud in. l. ij. C. de libertis. ⁊ eorum libe. vbi ¶ ingratitudo patris non nocet filijs antea natis. ex quo notat ibi Baldus in principio quod delicta parentum nõ nocent filijs antea natis: sed postea nascituris.
21 Ex quo dicebat ibi gloss. quod si ¶ vasallus committit felloniam: non aufert feudum filijs primo natis. de quo latius per Baldum in lege qui se patris. C. vnde liberi. columna ferra. et in lege duodecim tabularum. C. de legibus heredibus. Ratio diuersitatis est quia filij postea nati nascuntur ex sanguine imprimis probato ⁊ contrahunt rubiginem a linea infecta, vnde presumendum est quod laborabunt eo-

dem morbo ⁊ vitio: quo pater vt. l. quisquis. C. ad l. iul. maiesta. canonizata. vj. q. j. c. si quis de potentibus. a quibus sumpta fuit lex regni. vij. partia. tit. xij. l. ij. Quod non est in filijs antea natis: in quibus cessat illa presumptio ex quo illo tempore pater erat bonus fidelis ⁊ catholicus Et subdit Calde. quod hic intellectus magis fauorabilis ⁊ consonat equitati: maxime vbi de admittendo filium ortodoxum ante narum ad officia ⁊ honores agitur: que acquisita filio non transierunt ad patrem vt. l. diui fratres. ⁊ ibi notatur. ff. de iurepa. Nec obstat secundum eum quod iura indiffinite loquantur de filijs. quia cum sit eadem ratio particularium contentorum sub indiffinita distinguendi sunt filij ante nati a natis postea vt est dictum Et secundum hoc intelligit ⁊ limitat. c. quicunq;. x. c. statutum. el. ij. de here. lib. vj. quia licet fateamur quod loquantur de filijs illorum qui tales esse vel tales decessisse probantur tamen intelligi debent: non indistincte in omnibus filijs sed in natis tantum post crimen commissum: ⁊ non in natis ante: per iura predicta ista sunt fere verba Calderini vbi s. cuius non est levis autoritas. de quo meminit dominicus in. d. c. ij. §. heretici. in fi. de here. lib. vj. ⁊ doctor de villa diego episcopus ouetensis in suo
23 tractatu hereseos. q. xviij. prope fi. qui dicit quod
24 ad huius confirmationem potest adduci quod infra simili not. Ly. in. d. l. quisquis circa filios illius qui commisit crimen lese maiestatis. Sed in contrarium facit quod not. ibi Saly. qui tenet illam penam etiam habere locum in antea natis cum non
1 minus in eis hereditarij criminis exempla sint mutanda: ⁊ quia iura generaliter loquuntur. Nec obstant iura in cõtrarij adducta quoniã propter gra-
2 uitatem criminis contrarium statuitur in eo. ⁊ per
3 easdem rationes idem dicit episcopus in crimine
4 heresis: cum sit longe maius: vt. c. vergentis. j. de hereti. Ad hoc facit text. apertus secundum eum
5 in. d. c. statutum. §. fin. ibi vel talis etiam decessisse probantur. Ex quo innuitur sufficere quod patres
6 eorum in morte fuissent hereticꝰ. nec potest dari consuensens solutio ad illum text. Ad idem facit. c. filij
7 eo. tit. ⁊ lib. quod loquitur de filijs qui ostendunt signa heresis cum decumberent in lecto propter in-
8 firmitatez de qua decesserunt. Hec que sunt in hoc
9 articulo scripta reperio. quibus nihil addendum duxi quamuis nonnulla se offerebant dicenda. ob-
10 misi tamen quia articulus est non parum dubitabilis ⁊ satis periculosus. quam ob rem cogitandum ⁊ decidendum relinquo: his quib⁹ decidendi §.
24 aurbeitas est concessa. ⁊ redeo ad propositum.
22 ¶ Tenetur pater ¶ alere ⁊ dotare filiam illegitimam que aliunde non habet non solum in terris ecclesie vbi ius canonicum ⁊ equitas canonica. d. c. cum haberet sine dubio seruanda est vt dicebat Joan. de imo. in. l. lucius. §. intestato. de leg. j. et Alex. ibi ⁊ in. l. j. ff. solu. mat. ⁊ consi. lxxiij. incip. circa primum dubium. ij. col. et fin. in. iij. volu. ⁊ Franc. de. solenniter consi. xl viij. incip. revocatur in dubium facit quod in simili dixi. s. col. clxxv. in prin. Sed etiam in terris imperij ⁊ vbicq; locorũ q; vbicq; usus

Rubrica. Per vestras. Per vestras ad nos nuper dilectus filius nobilis vir Petrus de Aragonia comes Ribagorcie ⁊ dominus Exercitus: testamenti vel episcopus an possit concedere hereditatem spurijs testatoris.

Alimenta que dantur miserationis causa non debentur secundum dignitatem sed fm necessitatem.

Dos data vel assignata filie illegitime vel spurie an transeat ad suos heredes

Legatum factum spurio pro alimentis non tranfit ad heredes spurij.

Legatum annuum factum pauperi censetur legatum ad alimenta.

Jus accrescendi nõ habet locum in legato alimentorum.

Jus accrescendi an habeat locũ in legato dotis.

Fiscus in bonis paternis succedens an teneatur filiam alere aut dotare.

Filie spurie vel incestuose an possit pater aliquid relinquere vltra alimenta.

In constituenda tamen dote a iudice vel a parte pro filia naturali vel spuria non sunt habene laxande: sed solum vsq; ad modum alimentorum ⁊ non vltra secundum bal. in. d. l. fi. ff. de his quibus vt indig. ij. col. ⁊ consi. inci. ad euidentiam. quem refert ⁊ sequitur baptista in. d. l. fi qua illustris. antepe. co. dicens q; pater filiam spuriã dotare potest vsq; ad quãtitatem alimentorũ ita quod habeat alimenta perpetua fm qualitatẽ status sui: quia q̃ ob hoc cãm permittitur: ab eius causa limitatur ⁊ moderatur quod arbitrio iudicis committitur. ⁊ ita ius canonicum ⁊ ciuile concordant. vt. d. l.

cu habueret. ꝛ.l. lucius. de instit. ꝛ substit. ADDI Adde quod de doctrina bal. in. d. l. fina. meminit Alexandrinus in. c. §. similiter. in fin. tit. de capitulis coradi. lib. feudorum. TJO. Et propterea dicebat ipse bal. in. l. eam quam. ꝛ. col. C. de fideicom. ꝛ refert ꝛ sequitur ang. de are. in. §. nouissime. ij. col. instit. ad officianum. And. sicu. in. c. cum tibi. xvij. col. 3. de testa. Nico. de vbaldis in tractatu de success. ab intest. char. vj. iij. col. ꝛ bal. nouel. in trac. de dote vj. parte. xvj. principallegio. iiij. col. quod pater †non potest relinquere vel legare filio spurio pro alimentis vnum magnum podere: sed solum vsq; ad modum alimentorum ꝛ non vltra. ar. l. fi. ff. de exercito. vbi dicitur quod si in ea causa fuerit nauis vt reficj deberet: multo tamen maior pecunia credita fuerit quam ad eam rem esset necessaria: non deberet insolidum aduersus dominum nauis actio dari: quia causa certis finibus circunscripta effectum producendi limitat ꝛ restringit: vt. ff. de acqui pos. l. si is qui animo. ꝛ. l. in agris. ff. de acqui. re. do. et. l. agee cum geminiano. C. de transac. cum simi. de quibus per Fely. in. c. cum ordinem. de rescri. v. col. ver. limitata causa. Idem in effectu voluit bald. in. l. j. v. col. ver. iuxta hoc quero. C. de sa. san. ec. et in. l. id quod pauperibus. pe. col. ver. aduerte. C. de epi. et cle. et consi. lxxv. iij. volu. incipiē. videtur quod electio.
2 vbi dicit quod †executor testamenti vel episcopus non potest liberaliter concedere hereditatem spurijs testatoris: alimenta tamen potest eis concedere: vt. d. c. cum haberet. non tamen prętextu alimentorum potest sibi conferre omnia bona vel maiorez partem bonorum. ar. d. l. fi. ff. de exer. quam ad hoc reputat valde nota. Idem sentit ille in. l. illa institutio. ff. de here. instit. ij. col. ver. iuxta hoc quero. ¶Et istud teneas quāuis aliud sentiat idem bal. in. c. j. §. furtum. j. col. de pace iura. fir. lib. feudorum. de quo meminit and. sicu. in. c. raynutius. de testa. viij. col. in repeti. ¶Si autem detur in magna quantitate ita quod excedat modum: tunc presumitur fraus. ar. l. j. C. de na. li. secundum bart. in. d. l. fi. ff. de his qui. vt indig. ꝛ bene facit. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. cre. secundum bal. in. d. l. eam quam. ꝛ. col. ver. sed hic subiungitur. ADDI Vt autem scias vtrum excedat modum alimentorum vel ne: estimabitur quantum viuere potest is cui alimenta relinquuntur. ff. ad. l. fal. l. hereditatum. et si res legata non valet plus quam iste duobus euentus: capiet etiam plenam proprietatem ꝛ perpetuam. secus si testator eam rem legasset in alimenta: quia tunc extingueretur legatum legatarij morte: vt not. ff. de transac. l. cum hi. §. si vni. istā sant verba bald. consi. cclxxx. in fin. inci. queritur in primis. in. iij. volumi. de quo tamen latius disseremus. TJO. ¶Quinimmo non valet in eo qđ exceditur: vt sentit bal. in. d. l. eam quam. Ja. de are. quem refert et sequitur ibi bal. in. l. si maritus.
3 ff. sola. mat. dicens quod † alimenta que dantur miserationis causa non debentur secundum dignitatē sed secundū necessitatem viuendi quod est valde not. cum autem spurijs debeantur alimenta miserationis causa: vt. d. c. cum haberet. non debet haberi respectus ad dignitatem eius cui prestantur. [pro alimentis que miserationis gratia prestantur hodie est quinta pars bonorum. vt. l. tauri. iij. ꝛ. p. ꝛ ibi tetigi.] ¶Ex quo sequitur quod in eo quod excedit modum alimentorum: mortuo patre possunt eius heredes petere a filia postquam ad filiam est dos reuersa soluto matrimonio. quia filia habet titulo donationis lucratiuo. sed pater filio spurio nō potest donare: vt. l. j. C. de nat. lib. et sic debet intelligi quod voluit Bart. in. d. consilio. cxix. a marito tamen constante matrimonio (cum habeat titulo oneroso) non poterit renouari. vt mirabiliter decidit Bar. in. d. l. fi. ff. de his que in frau. cre. quem sequitur ibi Ange. ꝛ in. l. ignoti. C. de reuo. his que in frau. cre. Bal. in aur. ex cōpleru. C. de incest. nup. Ang. de Are. in. §. si res aliena. ij. colū. instit. de lega. ꝛ in. §. item si quis in fraudem. iij. colū. institu. de acti. campetius in suo tractatu de dote. §. parte. q. xlviij. ad cuius confirmationem facit lex regni. de qua. 3. §. xvij. ver. si autem dos. ¶Sed quāuis hec doctrina communiter teneatur: reperio tamen quod Nico. de vbaldis in suo tractatu de succes. ab intest. char. vij. fi. colū. eam reprehendit sic dicens. ¶Ego credo quod etiam constante matrimonio: quatenus excedit: possit reuocari. quia si a principio non valuit cōstitutio secundū ipsummet Bar. in. d. l. fi. ff. de his qui. vt indig. qui dixit videri factū in fraudem. ꝛ Bal. in. d. l. eam quam. non potuit ex
4 † postfacto conualescere vt regula non firmatur. de reg. iur. lib. vj. cum vulgaribus. Imputare ergo debuit si maritus qui cum tali contrarit. debuit enim cautius negotiari. ar. c. nuper. j. eo. Et hoc videtur mihi de iure verius. nam si dotem immensam data filie legitime a patre eo mortuo possunt filij reuocare in eo quod excedit: etiam constante matrimonio: vt dixi. §. colum. cccxxx. versicu. sed quāuis. fortius erit in filia illegitima. ¶Uno tamen casu posset saluari decisio Barro. ꝛ sequacium si maritus quādo matrimonium contrarit: ignorabat eam spuriā: vel als illegitimam. Nam tunc ex quo valet matrimonium: per ea que no. in capi. ij. §. de coniu. seruo. per Anto. in rubri. de sponsali. valebit etiam constitutio dotis. quo ad commodum mariti. talis enim error facti non debet nocere marito qui eam legitimam putauit. ar. c. latoris. ꝛ. c. ex tenore. §. qui filij sint legit. ꝛ. l. regula. ff. de iur. ꝛ facti igno. et. l. qui cōtra. C. de incest. nup. ibi exceptis tam feminis quam viris qui aut errore acutissimo: nō affectata simulatione: nec ex causa vili decepti sunt. Unde ex quo maritus de fraude non participauit: iustum est quod ab eo dos data non auferatur: ita dixit Nic. de vbaldis. vbi. §. quod mihi satis placet. et est decisio pancis nota.
¶Aliud adhuc non est omittendum quod ista
4 † dos data vel assignata filie spurie vel alias illegitime: debet esse penes ipsam dum viuit: non tamen eam ad suos heredes transmittit: imo ea mortua dos redit ad patrem vel eius heredes. istud fuit de mente Baldi in dicta lege eam quam. ꝛ. columna. C. de fideicom. et consi. cccclvj. incip. quidam Franciscus. vbi dixit quod †legatum factum filio spurio pro alimentis non transit ad heredes spurij: qi non

ratione proprietatis in qua non valuit legatum nec ratione alimentorum: quia cum vita finiuntur: vt. l. cum hi. §. si vni. ff. de transactionibus. ꝛ. l. dominus. §. fina. ff. de vsufruct. Idem sentit Baldus in dicto §. si vni. ꝛ in. l. finali. ff. de his quibus vt indig. is. in repetitione refert ꝛ sequitur Baptista in repetitio. l. si qua illustris. C. ad Officianum. col. antepenultima. dicens per hoc quod si pater legasset filio suo spurio pro suis alimentis domos ꝛ massarias ꝛ pre
5 dium: tamen si ex fructibus potest ali: proprietas remaneret apud heredes dicti patris quod mihi satis placet. ꝛ secundum hoc intelligo predicta. facit quod voluit Baldus in. l. antiquitas. C. de vsufru.
6 ij. col. vbi dicit quod legatum †annuum factū pauperi: censetur legatum ad alimenta: vt. d. l. cum hi. §. si cui. ff. de transactio. Sed legatum alimentorum impossibile est transmitti: quia persone coheret. facit. d. l. dominus. § j. ff. de vsufruct. vbi dicitur per fideicommissum fructum predictorum ob alimenta liberis relicto: partium emolumentum ex persona vita decedentium ad dominum proprietatis recurrit. ¶Ex quo inferunt ibi Baldus ꝛ Ange. quod
7 in legato †facto ad alimenta: non habet locum ius accrescendi. quia istud legatum naturaliter est a iure taxatum. Unde non recipit augmentum. Idem dicunt in legato vestitus. ¶Hoc in portionibus terminis voluit Baldus in. l. prima. §. ius naturale. in fine. ff. de iustitia ꝛ iure. vbi dicit valere statutum rolens vel minuens legitimam preter quam in alimētis que peti possunt: non obstante statuto: fauore alimentorum. [Idem Baldus in. l. prima. §. ius naturale. in fine. ff. de iustitia ꝛ iure. ꝛ in. l. cunctos populos. col. secunda. versicu. hoc primo quero. C. de summa trinitate ꝛ fide catholica. ꝛ in auten. nunc autez ꝛ in. l. cum. l. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ in. l. fi. §. ipsum. C. de bonis que liberis. Abb. in capi. Raynutius. iiij. col. versi. ego crederem. de testamē. supra cuius memini. 3. fo. lxxix. col. ij. versi. ex quo infertur.] ꝛ subdit mirabile verbum quod cum sit personale non transmittatur ad heredes filij. ꝛ ita vult Bald. qđ licet statutum possit tollere legitimam filij legitimi nihilominus filius potest alimenta petere. Hoc tamen quod pro alimentis sibi datur: non transmittit ad heredes. ADDI Vide eundem Baldum in. l. cum lege. ad finem. C. de episcopis et clericis. et con filio. cccl xxx. in fin. tertio volumine. cuius pauloante memini vide. TJO. Quod est admiratione dignum. Amplians ea que de filio, spurio vel illegitimo dicta sunt: vt precedant etiam in filio legitimo: quod tamen non est mihi sine scrupulo: cum legitima que debetur filio: sit eius patrimoniuz quod est transmissibile ad heredes: ergo ꝛ illud quod pro alimentis sibi datur transmittitur cogitabis. Si autem illud quod pro alimentis datum est isti filio: finitur cum vita sua ꝛ non transmittit ad heredes: ergo nec per consequens dotem sibi loco alimentoruz assignatam: quia subrogatum in locum alterius: debet sapere eius naturam: vt cap. ecclesia sancte. 3. vt lite pendēn. cum concordantijs. de quibus ibi per gloss. ¶Istud tamen debet intelligi quando pater inuictus ad mandatum iudicis assignaret dictam dotem. quia tunc non transit ad heredes filie illegitime: secus si pater volens eam assignauit: ꝛ voluit eam transmitti ad filios eiusdem filie quod potest facere: vt lege fina. C. de na. li. tenet Barto. in dicta lege fina. ff. de his qui. vt indig. Francis. cardi. in dicta lege cum haberet. Bartholo. veronensis in suis caute. xxxvij. incipien. nunc videamus. ¶Et videtur de mente Bal. ꝛ Ange. in dicta. l. dominus. §. primo. dum dicunt quod in legato †dotis habet locuz ius accrescendi. quia recipit augmentum ꝛ diminutionem: vt leg. quod dicitur. ff. de impensis. ꝛ ideo si puellis marirandis relinquatur certa dos: ita quod inter eas sit coniunctio realis: vel naturalis aut vtra que altera earum mortua non cedente die legati: eius portio accrescit coniunctis secundum Angelū quia videtur hoc processisse a voluntate disponētis vt in casu nostro. ¶Alio etiā casu dos predicta mortua filia non redit ad patrem vel eius heredes. scilz quando staturum est in loco quod vxor predecedē te in matrimonio sine liberis: vir lucretur dotem vl certam partem ipsius. nam tunc lucrabitur marit superuiuens totum funduin datum in dotem pro alimentis vel partem ipsius pro ut dictat statutum: quia cum tale lucrum causetur ex iuris necessitate: in illo pater nil potest contra filiam: sed maritus lucrabitur in compensationem onerum matrimonij. et dato quod diceretur merum lucrum quo ad virum. Idem dicendum esset: quia non reperitur iure cautum quod pater non possit donare marito ratione filie: imo etiam potuisset facere per pactum sine statuto ex quo ex tali pacto nihil filie queritur. Frater nel bal. nouellus in suo tractatu de dote. vj. parte xvj. speciali. quod dicit fore no. refert ꝛ sequitur bulgarinus in repetitione. l. j. xxxvj. col. ff. fol. mat. quod tamen ipse intelligit vbi ille fundus esset datus in dotem. secus vbi fructus ipsius fundi essent dati in dotem pro alimentis: iuxta tex. in. l. dotis fructus. §. si vsufructus. ff. de iure do. ꝛ. l. iiij. ff. de pact. do. tūc enim quia ius datum in dotem petit morte: vt. §. finitur. instit. de vsufru. cum si. nō poterit maritus aliquam partem lucrari. l. quod in rerum. §. j. de leg. j. ꝛ. l. vxor patrui. C. de lega. ꝛ vtrobiq; not. ¶Alio etiam casu crederem predictam dotem transire ad filios quando res legata erat parua vel modice estimationis: ita quod illa vendita seu eius proprietate vir sufficeret ad alimenta: secus si eius fructus sufficerent. Nam tunc redire debent ad patrem vel eius heredes. vt expresse voluit baptista in repetitione dicte. l. si qua illustris. C. ad officia. col. antepe. vt. §. dictuz est. ꝛ satis mihi placet. ¶Imo plus attentari posset quod cum hodie per leges regni patri permittatur donare quintam partem bonorum suorum: cui velit etiam inuitis filijs legitimis: quod hanc quintam potest dare in dotem vel in donationem propter nuptias filie vel filio spurio: non solum quo ad vsumfructum: verum etiam quod ad proprietatem: cum ex hoc in nihilo preiudicetur filijs legitimis in sua legitima intelligo: dummodo non excedat modum alimentorum. quezum ille est capax per. d. c. cum haberet. ¶Ex quo alias in contingentia facti dicebam

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod si clericus in suo testamento instituit aliquez heredem qui accommodauit tacitam fidem de restituendo filio clerici: quamuis iuris dispositione auferunutur ab herede instituto bona tanquam ab indigno: nihilominus spurius filius habebit alimenta ex bonis patris cum respectu alimentorum erat capax ⁊ publice ⁊ occulte sibi relinqui poterant. presertim cum ☨ fiscus in bonis paternis succedens teneatur filiam alere aut dotare: vt. ē. dixi. col. cccxl. et sequenti. quod no. ⁊ est magna extensio. ad. d. c. cum haberet. ¶ Cogitabam tamē quod si forte dici posset quod ista procederent in ☨ filia spuria vel incestuosa: cui si pater vellet aliquid vltra alimenta relinquere non posset: vt. ē. dictuz est nec pater teneatur eam dotare eo quod dos sit debita: sed quia alimenta debentur. Unde hoc casu mortua filia: res illa in dotem data reuertitur ad patrem vel eius heredes. quia intelligitur fuisse data respectu alimentorum que finiuntur: vt. ē. dixi. ⁊ ita finita causa alimentorum finiatur etiam ipsa dos que pro ipsis alimentis fuit data. Sed vbi essemus in filia naturali cui pater potuisset relinquere ⁊ donare: ⁊ quam dotare tenetur pater naturalis virtute legis que ad hoc ipsum obligat: vt sentit Jo. de imo. in. d. l. ff. sol. mat. ⁊ in. l. meuius. §. duobus. de leg ij. dixi ē. col. cccxxxv. ver. cōsiderabis etiā. ergo ⁊ dotare dummodo non excedat quintam partem bonorum patris. Unde merito transmittit ipsam dotem ad suos heredes vel posteros. hoc reperio tenuisse bulgarinum in repetitione. d. l. ff. xxxv. col. ff. solu. mat. quod est satis notandum pro filiabus naturalibus nec alibi reperio tactum. ADDJ Super bis omnibus in curijs taurinis sepe clamatum: vt fieret lex que huiusce modi ambiguitates removeret: ⁊ tandem me instante audita est lex. ix. que incipit. los hijos bastardos. ⁊ lex. x. vbi dicitur quod pater vel mater potest relinquere filijs ex damnato ⁊ punibili coitu natis in vita vel in morte quintam partem bonorum suorum: de qua filij possint ab libitum disponere in vita vel in articulo mortis etiam quantum ad proprietatem. nec facit differentiam illa lex an illa quinta excedat modum alimentorum necne imo indistincte vult quod illa etiam quo ad proprietatem possit tali filio relinqui vt ibi. er. l. x. quas leges tene perpetue memorie: q vilissime sunt ad predictorū indubitatam decisionē intellige tamen nisi ex paterna dispositiōe aliud appareat: videlicet quia vult quod habeatur ratio ad necessitatem alimentorum in vita ⁊ non vltra: vt in precedentibus tactum est. ⁊. pm hoc pater insolidū filio naturali poterit donare quintam partem bonorum suorum in vita vel in morte. vt. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in fraud cred. ⁊ ibi notauit Barto. ⁊ alij. ad idem. l. lucius. ff. manda. per Ludouicū consilio. xliij. in principio. versiculo ad secundum. verumetiam spurio ex quocūq coitu nato: quamuis de iure ciuili cōtrarium esset dispositum: imo quod spurio nil poterat relinqui antequam ex complexu. C. de incest. nup. banc icitur donationem vel dotis constitutionem spurie filie dicam filius legitimus vel quiuis alius proximior eius reuocare non potest. cum datum ad alimenta reuocari non possint. ⁊ eadē ratione nec datū pro dote qui succedit loco alimentorū: quoniam ista ad paria iudicantur: vt sentit Cy. in. l. non omni. C. de admi. tuto. fm Bar. Flo. ⁊ alios in. l. meuius. §. duobus. in fi. de le. ij. ⁊ dictū est in precedentibus. ZJO.

1 ☞ Testator debet habere liberam testandi facultatem.

2 Filia incōgrue dotata an possit agere ad supplemē tum dotis.

Istis ergo sic consideratis:

Judex compellet patrē assignare congruā dotem filie. ⁊ si pater ad hoc condemnatus recusat soluere poterit cogi mulcta indicta vel pignoribus captis ⁊ etiam si opus fuerit ponendo ipsum in carceribus: put ad ipm cogi pōt cira alimēta filio prestā da: vt. d. l. si quis a liberis. §. si quis ex his. ff. de lib. agno. cum hec sit obligatio quedam legalis. vt. d. l. si. C. de do. premis. ⁊. l. qui liberos. ff. de ritu nup. ⁊. l. obligamur. ff. de act. ⁊ obli. ratione cuius obligationis potest quis precise compelli ad factum. per id quod habetur in. d. l. stipulatio. §. sine autem. ff. de no. ope. nun. ⁊ per bart. in. l. stipulationes non diuiduntur. in. viij. q. ff. de ver. obli. facit quod no. in. l. ij. §. tutores. ff. de suspec. tuto. ¶ Et hoc non solum cum filia hoc peteret vel maritus pro ea adeundo pretorem ⁊ querimoniam exponendo contra patrem ⁊ per modum honestum cupiendo maritari diceret volo esse mater volo filios procreare: prout similis locutio ponitur in. c. ad fidez. ē. de frig. Sed etiam si predicta filia pre rubore iudicitie non auderet per seipsam comparere coram iudice. Nam tunc possent consanguinei ⁊ cognati in hoc casu sine alio mandato comparere coram iudice ⁊ petere talem patrem debere cogi ad maritandum ⁊ congrue dotandum dictam filiam cum ratione coniugij possunt alias cognati adire pretorem: vt. l. si cum dotem. §. finautem. ff. soluto matrimonio. ¶ Quinimo quod plus est si forte consanguineos non haberet vel si haberet: nolunt tamē suscipere hoc onus adeundi iudicem. et ipsa foret iam matura viro: tunc iudex ex officio suo debet et potest impartiri officium suum et cogere talem patrem constituere congruam dotem: vt est text. not. in. l. iij. post prin. ff. de iure do. ex officio suo supplēdo fauore matrimonij dotis ⁊ reipublice qui favor versatur super dote: vt. d. l. ff. soluto matrimonio favor enim publicus hoc operatur: traditur per Inno. et alios in. c ad nostram. el. ij. ē. de iureiu. et in. c bone. ē. de postu. prela. facit in simili text. in. l. curent. ff. de testamentis secundum intellectum Odofr. ☨ vbi probatur secundum eum quod si aliquis vellet testamentum facere et non audet propter timorem proximorū et consanguineorum qui impediunt ipsum forte egrotantem et tenentem accelerationem mortis potest iudex ex officio suo accedere ad talem infirmum. ⁊ adhibere testes ⁊ notarium vt sic illi non tollatur libertas

testandi: quam quidem libertatem quilibet dz habere: vt. l. j. C. de sac. sanc. ecc. ratio est quia versatur favor publicus vt testamenta fiant ⁊ suum possint habere exitum: vt. l. vel negare. ff. quemad. test. aperiantur. ADDJ Sed est pulchra dubitatio ☨ an filia incongrue dotata a patre vel fratre consideration⁹ de quibus. ē. poterit agere ad supplemētum dotis congrue. vide Bald. in auf. res que. C. cōmunia de lega. Cy. meminit Lau. de palatijs in suo tracta. de statuto feminas excludente. quem rogo videas: q pulchre loquit. vide etiam Pau. de cast. consi. ccvj. item est alia non minus vtilis dubitatio pater habens filiam ex prima vxore premortua ⁊ bona matris: habet etiam filios ex secunda est inops nō habet alia bona nisi illius vxoris predefuncte an cogitur illa bona dare in dotem filie quo ad proprietatē ⁊ vsumfructuz an poterit sibi vsumfructū vel partē ipius sibi p alimētis retinere. vide And. de yser. in constōnibus Regni Apulie. fo. clxxj. co. fin. vbi post alios late ac diffuse psequit. videas per te. ZJO.

1 ☞ Preferens filium minus meritum an peccet.

2 Eligere meliorem an teneatur qui eligendi habet potestatem.

3 Executor datus ad eligendum pauperes vel alios satisfacit eligendo idoneum pauperem licet alius sit pauperior.

4 Eligi an semper debeat melior ⁊ nu. 10.

5 Feudum ad omnes filios equaliter pertiner: potest tamen pater in testamento vni ex filijs illud prelegare.

6 Pater an de bonis paternis possit meliorare vnuz ex filijs plus ꝯ alios.

7 Primogenitus an debeat semper preferri.

8 Feudum si equaliter duabus feminis pertineat dominus eligit quam vult.

9 Sacerdos an licite revelare possit ea que sibi dicta sunt in confessione.

10 Prelatus promouens indignum an teneatur ecclesie ad interesse.

11 Melior quis dicatur.

12 Episcopus in conferendo beneficiū an debeat preferre meliorem bono.

13 Melior dicitur quis dupliciter.

14 Electores prelatorum an teneantur eligere meliorem.

15 Theologus in electione ad prelaturam vel episcopatum an sit preferendus canoniste.

16 Promouentes scienter indignum ad ordines vel ad curam peccant mortaliter.

17 Actum faciēdi si alicui datur libera potestas debet in eo seruare canonicam formam.

18 Quilibet presumitur bonus nisi probetur contrarium

19 Faculras vel rescriptum datum alicui ad faciendū maioratum de bonis suis vel maiore parte est odiosum ⁊ non favorabile.

§ 20 Restat nunc examinare bnū quotidianum: ⁊ pro animabus satis vtile cum pater possit dare filie in dotem tertiam ⁊ quintam: ⁊ insuper legitimā bonorum suorum vt dixi. ē. §. xxij. vers. intelligo aūt. nunquid hoc facit salua conscientia. 4

Eadem questio est de illo qui habet facultatez a rege vel principe ad faciendū maioratū de bonis suis nūquid peccat si illa vtak facultate. pulchra est questio quam tetigi. ē. §. xxj. ⁊ promisi discutere. presupposito igit ꝙ lex predicta est iusta ex quo assignat filijs legitimam pro alimentis vel facultas Regia ad maioratū faciendū interuenjente iusta causa qū alimenta alijs filijs relinquunk: quo casu non solum potest minui legitima filiorum sed in totum tolli vt ibi dixi. videtur ꝙ pater hoc possit facere salua conscientia: quoniam lege permittente hoc facit qñ filia dotata vltra legitimam vel filius alꝫ melioratꝰ vel electus ad maiorātum esset dignus ⁊ bene meritus: alꝫ secus: vnde si ex affectione pater vel mater ☨ preferret filium minus meritū peccaret: qm lex Regni aut facultas regia: ipsum patrem inter filios quodámodo iudicem constituit dando facultatem eligendi quem maluerit filium. ⁊ (vt ita dixerim) distributiuam iustitiam exercendi. Si ergo sua abutatur facultate: minus dignum: magis digno preferendo non erit peccato immunis. ☨ Ille em qui eligendi habet facultatem in foro poli: debet eligere meliorem nec satisfacit dignum eligendo si magis dignum eligere poterat vt notanter voluit Feder. de senis consi. xc. incip. punctus dubitatiōis. Archi. in. c. licet ergo. viij. q. j. Anto. Abb. Philippus ⁊ Decius in. c. constitutis. ē. de appell. allegantes ad hoc ter. valde nota. in cap. pe. de electio. lib. vj. ⁊ no. per Barto. in. l. cum quidam. de lega. ij. vbi etiā alij Moderniores signanter Bald. in. l. fi. ⁊ Pau. de castro post glo. idem Bald. in. l. prima. C. de sacr. sanc. eccle. in repeti. col. xix. versi. idem querit. ⁊ in. l. id qō pauperibus. pe. col. versi. xxij. queritur. C. de episc. ⁊ cle. vbi dicunt ꝙ ☨ executor deputatus ad eligendū pauperes vel alios: satisfacit eligendo idoneū pauperem: licet alius sit pauperior debet intelligi de iure fori. [Adde his Albe. in. l. Barbarius. ff. de offic. questo. col. ix. vbi post alios querit an valeat consuetudo quod primogenitus succedat in maiorātu exclusis fratribus. ⁊ adde quod verbum elegerit: verbuz discretionis est: ideo is cui datur electio debet dignum eligere vel bene meritum: ita dicit Petrus de bella pertica in. l. vnum ex familia. prima col. versicu. querit glo. ff. de lega. secundo. facit. l. pero. §. rogo. eodem ti.] ADDJ Ut. l. cuz pater. §. rogo. de lega. secundo. glo. ⁊ docto. in. d. l. cum quidam. ⁊ in dicto ca. constitutis. Jo. maioris. iiij. distinctione. xv. q. v. col. decima. ⁊ distinctione vigesima quarta. q. tertia post sanctum Thomam ibi. q. prima. arti. iij. qō. iiij. ⁊. iij. parte. q. xxxvj arti. iiij. in additionibus. vide Archiepiscopum Flo. en. iij. parte. xliij. cxvj. §. de cōfitentibus. Archi. j. q. j. c. si qui episcop. ZJO. ⁊ q̄uis illi non dicant. idem voluit sanctus Tho. ij. q. xiij. arti. ij signanter in solutione tertij argumenti. ADDJ Et questione. clxxxv. articulo. iij. ⁊ quolibet viij. articu. vj. in solutione vltimi argumenti. ZJO. dicens quod ☨ in foro anime eligendus est melior. hoc idem concludit Robertus Sapientie. viij. ca. lectione. cxix. j. col. versic. oritur hec, dubitatio. ⁊ Augu. de Ancho. in lib. de potestate ecclesie. q. xlvij. ar

Universidad de Deusto Biblioteca

ticulo.iij.in corpore.vbi formaliter inquit in foro interioris conscientie:si Papa equa facilitate potest habere meliorem nulla alia causa cõsiderata ꝛ sciẽter prefert bonum melioꝛ non potest esse fine acceptione persone.multum enim ipse haberet grossam conscientiam:quando absq; consideratione debite ei use:scienter preferret bonum melioꝛ:ex quo vtrũq; equa facilitate posset habere.hec ille. ADDI Adde Archiepiscopum Florentinum.iiij.parte.titulo nono.cap.iij.ꝛ Aristo.ꝛ commentatores signanter Buridanum Ethicorum quinto.§.cum vero instus.vide docto.de villa Diego in tractatu Cardinalium.questione.v.col.xvij. cum sequentibus. qui pulchre loquitur. vide magistrum de Ira. secundo Politicorum.cap.iiij.in fi tractatus.ñ.ego primus scripsi in Politica catholi.instructione cum de iustitia distributiua agebaz. TJO. Facit illud quod habetur Deuteronomio.primo.non accipietis cuiusc̃q; personam:quia dei iudicium est super quo verba dicit glo.quod in iudicando summi pontifices vicarij dei sunt qui personam hominis nõ accipiũt sed si Papa bonum prefert melioꝛi non est fine acceptione persone. Ad idem facit ca.licet.octaua.q. prima.vbi ad prelaturam ecclesiasticam non eligit nisi qui ceteris doctioꝛ ꝛ sanctioꝛ habeꝫ.ad hoc allego tertium non solitum allegari in.l.femine.C. de secundis nup.in verſi.in quem contemplatione meritorum liberalitatis sue ꝛc. vbi est casus singularis quod si pater vel mater ex legis dispositione habet electionem relinquendi certa bona alicui filiorum primi matrimonij quem elegerit debet eligere filiũ bene meritum. ADDI Postea quam ista scripsi reperi allegarum illum tertium ad hoc propositũ per Pau. de cast.consi.clxiij.incip.in causa quã hz:quẽ refert Jacobi.in tracta.feudorum.in parte. ꝛ cũ pacto.quod de ipso feudo possint ipsi vasalli.col.4ͦ ta.versi.vlterius quero.quem rogo videas. TJO. Et quamuis hodie illa lex sit correcta in sua dispositione.per aur.hoc lucrum.eo.titu.per quam illa lucra equaliter deferuntur filijs primi matrimonij:nihilominus ratio legis durat:ꝛ ex ea vt ex lege possumus argumentari vt voluit glo.notabi.licet vulgata in cap.nouit.in verſi.quacunq;.supra de iudi. ꝛ ibi not.eam Abbas cum similibus. de quibus p Joannem de anania.in.c.fraternitas.ſ de hereti.p Feli.in.c.ſ.§.de consti.co.viij.ver.excipiuntur tamẽ. ꝛ in.c ſ.§.de rescrip.col.xxij.versi.considera.per Joannẽ de platea in.§.ſ.in fi.instit.de satisda. ¶ Hoc idem constitutum est apud Longobardos sub titulo de his que pater habet necesse filijs relinquere: lex si quis Longobardus:que dicit ꝺ quod pater nõ potest meliorare vnũ ex filijs in plus quaz alios de bonis suis:nisi ille sit benemeritus:ꝛ alij male meriti.de qua lege facit mentionem Albericus de Rosate in auten.nouissima.col.viij.versi.item de iure. C.de inoffi.testamen.ꝛ in.l.quoties.col.prima.versicu.ꝛ ideo.C.fami.erciscunde.ꝛ quamuis illa lex apud nos legis autoritatem nõ habeat:eius tamẽ ratio vbiq; viget:vt scz merita filiorum in prelegato filijs faciendo attendantur. ¶ Ad predictorum confirmationem adduco elegantem decisionẽ Joã nis Andree in additionibus ad Specu.in Rubꝝ de feudis.col.quinta.versicu.sed hoc presupposito. vbi dicit quod in feudo indiuisibili:quod debetur primogenito si ex eodem partu nascuntur duo filij dominus feudi ad quem hoc casu est recurrendum debet assignare illud feudum filio prudentioꝛi ꝛ honestioꝛi ex eis. ¶ Ad ista bene facit quod de feudo aliqui doctores antiqui dicebant vt refert Baldus in ca primo de prohibi.feudi alie.per Federicꝯ.quarta qõ licet feudum ad omnes filios equaliter pertineat.capi.primo.§.sed cum hoc.qui feud. vare possunt.c.primo.de feudi successione.nihilominus pater in testamento potest feudum vni ex filijs prelegare:dummodo sit bene meritus.ꝛ sic attendere debet pater in tali electione merita vel demerita filiorum.bene facit capitu.cũ nobis olim.s̃. de electionibus.ꝛ in cap.cum in cunctis.ꝛ capit.innotuit.in verſicu.propter prerogatiuam meritorum. eodem titu.ꝛ cap.de mulcta.supra de preben.ꝛ capitaturum.in principio.de rescr ptis.lib.sexto.in quibus iuribus ponderantur merita eius cui aliquid conceditur. ¶ Ex his infertur ſ vnum satis singulare quod si ex linea feminina regali sint duo pceres ad Regni successionem:ex Regia stirpe descendẽtes equales in gradu:iustum est quod ille preferatur in Regno eiusq; regimine ꝛ administratione: q̃ est prudentioꝛ sanctioꝛ ꝛ eminentioꝛ virtutibus ac iusticioꝛ altero in gradu equali:ista est aurea decisio Anchara.consilio.cccl.incipien. pro maioꝛi intelligentia per bona fundamenta q̃ videas per te. [Ad de hic quod ante diluuium nõ succedebat in regno primogenitus:sed qui magis amabatur a patre vel erat virtuosioꝛ:vt inquit Augustinus in li.xv. de ciuita.dei.ca.xx.] ¶ Allegat inter cetera.l.cum ita.§. in fideicõmisso ibi.vt proximus quisq;.de leg.ñ.voluit allegare.l.pero.§.fratre.eo. titu .potuisset allegare illud.iiij.Regum.x. eligite meliores de filijs domini vestri:ꝛ ponite super solium patris sui. [Ad p̃dicta facit illud quod scribitur Genesis. xxvij. vbi Jsaac benedixit Jacob narrãte:non Esau maiorem.quam ꝑ errore.ducens ille.tamẽ error nõ fine mysterio euenit:q; melioꝛ eo erat vt plene tradit ibi episcopus Abulensis.q. ꝛ plenius in tractatu super errore ꝛ benedictione Jsaac directo ad Episcopum Palentinum incipiente tantum venerabilis. Preterea Genesis quadragesimo octauo:cum vellet filios Joseph benedicere Jacob commutatis manibus benedixit dextera manu Effraim iuniorem filium Joseph.sed caue quia tunc temporis licet iura primogenite transirent ad primogenitum:non tamẽ ius regnandi:vt notanter tradit Episcopus Abulensis.ij. Paralipomenon. c.xj.q.xxvij. queru rogo videas.] ¶ Ad idem quod habeꝫ Genesis.xxxvij.vbi Jacob diligebat Joseph filiũ suum iuuenem pre ceteris filijs suis:seu super omnes filios:eo quod in senectute genuisset eum. Causa huius dilectionis fm Burgẽsem ibi videtur attribuenda Sapientie seu moribus senilibus ipsius Joseph que vigebant in ipso super omnes alios fratres maiores:ꝛ quod ibi dicitur eo qõ in senectute genuisset eum exponit i.quia habebat sensum senilẽ iuxta

illud Sapientie quarto.Senectus etas venerabilis est.vt ibi per eum.Causa ergo dilectionis fuerunt merita:virtutes:prudentia ꝛ sapiẽtia Joseph. ꝛ propterea Jacob fecit Joseph tunicam polimitam vel sericam in signum maioris dilectionis secundum Burgensem.pretulit igitur Joseph iuniorem aliis filijs maioribus natu. Idem fecit Esay. vt habetur primi Paralipomenon vigesimo sexto. pretulit enim Sichi filium suum iuniorem fratribꝰ suis natu maioribus eo quod valentioꝛ erat: ꝛ preposuit eum principem inter eos. ¶ Idem fecit David qui pretulit Salomonem: quamuis iuniorem aliis fratribus suis ꝛ preposuit eum in Regno vt regnaret post eum propter eius sapientiam ꝛ probitatem:vt habetur tertij Regum.c.primo. ADDI Hoc tamen factum est instinctu Spiritussancti vt dicit gloſſ.in cap.Moyses.octaua.q.ſ.vide Lucaz de penna in.l.fina.C.de tironibus. col.nona.libr.x. TJO. ¶ Idem fecit Roboam Rex qui Abiam filium iuniorem constituit ducem super omnes fratres suos. Cogitauerat eñ eum facere Regem propter eius sapientiam ꝛ potentiam vt habetur secũdi Paralipomenon.ſ.cap.[ꝛ.iij.Regum.c.xv.ꝛ rogo videas in dicto.c.vndecimo Abulẽsem.q.xxvij. in principio qui põderat hae duas causas propter quas pater eum prefecit in regno scilicet sapientiaz ꝛ potentiam:concordat in hoc quod de Juda scribitur.ſ.Machabeorũ secundo capitu.in fin.ꝛ secundi Paralipo.c.v.in princip.vbi dicitur quod ꝑpter suam fortitudinem datus est sibi principatus exclusis alijs primogenitis.] Et refert Bald.in autenti. hoc amplius.C.de fideicom.col.secunda.versi.quero an filij Regis dicens per hoc quod si primogenitus sit insufficiens posset secũdogenito Regnũ dare. Nam consuetudo regni de preferendo primogenitũ non debet interpretari contra vtilitatez totius Regni.ff.de legi.l.quod fauore. Idem voluit Baldus.s̃.in prohe.Grego.§.Rex pacificus.iij.co. versi.Rex potest.vbi dicit quod Rex potest determiare in vita sua quis sit Rex an secundogenitus an filius primogenitus per id quod no.Archid.in.§.itẽ obijcitur.ij.q.vij. ADDI Est de mente Bald.in.c. ſ.§.hoc autem notandũ.qui feud.da.poss.vbi notãter dicit,quod de duabus feminis ad quas feudũ peruenit dominus eligit quam vult secũdũ eũ quẽ refert Jacobi.in trac.feudo.in parte ꝛ feminis.co. iij.ver.Sed supradicta.idem forte de duobus filijs simul natis cuius prioritas discerni non potuit pater poterit quẽ maluerit eligere ad maioratum: de quo per Bal.in prima constitu.ffoꝝ.in.§ itaq;.col. ij.ꝛ in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.ꝛ iure. TJO. ¶ Nõ intelige secũdũ ea que dicit Bald.in.c.ſ.in fi.princ. de succeſſ.feu.vbi dicit quod stante cõsuetudine ꝙ primogenitus succedat in Regno: si primogenitus est a natura demens:ita quod impedimentũ sit naturale ꝛ perpetuũ secundogenitus erit rex:quia cõsuetudo debet intelligi de eo qui naturaliter nascitur habilis.si autem ex accidenti efficitur demens: tunc dabitur curator:quia in persona sua radicatũ est ius Regie potestatis.vt.c.grandi.de sup.negli. prela.ꝛ quod no.per Arch.in.d.§.itẽ obijcitur. [No ta hoc ꝛ vide Bal.in.l.fin.col.ſ.C.de suis ꝛ legi.here.ꝛ gl.fo.10 legũ lib.ſ.tit.de la guarda de los hijos del Rey.] ADDI Vide in extrauaganti de Jude. c ſ. TJO. ¶ Plus est quod fecit Alex.in extremis positus:interrogatus quem sibi imperij successorẽ relinquere volebat.Respondit nobiliorem:fortiorẽ pleniusq; virtutibus decoratum:ꝛ ira extraneũ dignioꝛez voluit preferre filijs propꝛijs minus dignis ꝛ posthumo (ex uxore pregnante) nascituro. Indecens eñ iudicauit quod tanti imperij amplitudinẽ alius eo inferioꝛ frueretur volẽs per hoc magis reipublice quã filijs ꝛ sibijpsi consulere:vt revera fieri debet:vt tradit Tullius.liij.de officijs inquirens: an si tradere patriã conetur pater filebit ne filius? Et respondet quod primo patrẽ obsecrabit ne hoc faciat:deinde si nihil proficit accuset.ꝛ ad extremũ: si ad perniciem patrie respectat:salutem patrie: saluti patris anteponat:nimiruz quia vt ait ibi si duo sapientes sint super vnam tabulam in mari q̃ non posset simul vtrũq; deferre:minus sapiẽs debet deferre sapientioꝛ:eo quod ille, vtilioꝛ est reipublice. ADDI Z.minime.ff.de relig.ꝛ sump.fun.l.milites §.desertoꝛem.ff.de reꝰ militari.facit.c.legi.xxiij.q.fin. ꝛ c.fi.xxiij.questione.ſ.vide Lucam de penna.in.l. quicunq;.C.de coharta.lib.xij.ad finem.ꝛ platinaz quasi idem,de Socrate referentem in dyalogo de vera nobilitate.fo.quarto.col.secunda. Idem tenet Goffre.ꝛ sequitur ibi Abba.in.c.peruenit.in princi. s̃.de immuni.eccle.quem vide qui inter cetera dicit quod salus patrie filiorum saluti est preferenda. vt d.l.minime.vnde Brutus filios securi fussit percussi eo quod aliquid contra rempub. moliri fatagebant. Leonegildus Gothorum Rex Hermigeldum filium occidi fussit quia secte Arriane consentire renuit.xxiij.q.ſ.c.fin.dixi.s̃. §.xvij.versiculo idem si alio modo.vide Barto.in.l.postliminiuz. §. filius.ff.de capti. bene facit.c.ſ.v.questiõe.v.Ex his infertur quod si filius scit patrẽ in heresim lapsum ꝛ non solũ sibijpsi sed etiam alijs nocere praua doctrina corrumpẽs potest ꝛ debet illum accusare vel apud iudicem patris delictum pandere vt notãter decidit Alexan.de ales.iij.parte summe dũ tractat de quarto precepto.c.deinde queritur.refert ꝛ sequitur Henricus herp.in quarto precepto sermone.v. penul.col.versicu.sexto consequẽter. quod tene mẽti. [¶ Adde hic quod iniquum est auferre filijs legitimam.vt notat.Bald.in auten.nunc autem.C. de episcopis ꝛ clericis.potest tamen ex causa minui si aliquid loco legitime relinquatur alijs filijs vel pro alimentis vt ibi sentit Baldus.ꝛ in.l.cũctos populos.C.de summa trinita.ꝛ fide catho.col.xxij.v. hic primo.ꝛ in.l.cum legem.C.de episcopis ꝛ clericis. ꝛ in.l.cum non solum.§.ipsum.C.de bonis que li.] Ex qua ratiõe aliqui audẽt dicere ꝙ qñ ſacerdos cui aliquis in confessione scit aliquem hereticuz non tenẽ alios hereticos vel fautores detegere.nec ab huiusmodi abstinere:potest sacerdos revelare his qui possunt prodesse ꝛ non obesse propter dãnum reipublice ꝛ Christianitatis inde futuruz.ita tenet Raymundus quem refert ꝛ sequitur Archidiaconus in capitu.sacerdos.de penitentijs distinctione

Universidad de Deusto Biblioteca

serta. ⁊ Alberi. in Rubr. C. de hereticis. Sed Hostiensis in summa de peniten. ⁊ remissio. §. in quo tenetur. versicu. quid si aliquis confitetur. dicit quod tutius est quod sacerdos dicat i genere ⁊c. de quo ego scripsi late in capitu. omnis vtriusq; sexus eodē titu. Ad predictorum confirmationem facit textus in. l. fratre. ff. ad legem Pompeiam. de parricidijs. vb filius tenetur revelare proditionez patris carnalis fiendam: alias punitur pena relegationis: forti tenebitur revelare proditionem patri spirituali per patrem carnalem perpetrandam hocipsi deo cum non minus graue sit eternam quam temporalem ledere maiestatem. c. vergentis. de hereti. intellige dū modo habeat probationes contra patrem vel aliū ad probandum eius delictum secundum Baldum in quodam consilio incipiēte quamq; allegata sint multa. cuius meminit Joan. de Platea in. §. primo fina. col. institu. de publi. iudic. Angelus in tractatu maleficiorū in parte che me hai tradito. col. v. Feli. in capitu. de cetero. finali col. de re iudicata. Doctor de villa Diego in tractatu hereseos. questione decima. in fine. facit cap. fina. in fine. vj. questione secūda scripsi plenius in cap. officij. de peni. ⁊ remiss. in meis recollectis. Redeo ad propositum vnde paululum me auerti ⁊ confirmo predicta ex sequentib⁹ primo notanda verba Plutarchi in suo libello de liberis educandis. in principio. cum de preceptore a patre filio dando agit inquirendi sunt inquit filijs preceptores quorum vita nullis obnoxia criminib⁹ irreprehensi mores ⁊ optimum experimentum honestatis eum fontem simulat radicem esse liquet legitimam consequi disciplinam ac veluti coloni sepes arbustis circumponunt ita ⁊ equissimum preceptores consona pueris instituta inserunt vnde rectissima morum germina pullulent ⁊ pulchris verbis increpat genitores improbis hominibus ⁊ imperitis liberos suos commendantes: ⁊ subdit inter cetera possunt agere illum qui prestantissimo gubernatore dimisso. obsequentibus amicis probet ignarum. prob Juppiter Dijq; omnes est ne paterne q̄spiam appellationis qui pluris obsecrantium gratiā quam liberorum eruditionem faciat. Hec ⁊ alia cō plura non paruipendenda verba ad hoc propositū deseruientia profert. ex quibus non ab re ad rē nostram arguere recte possumus. nam si in eligēdo pedagogo ad filios instruendos vbi de sola filioz educatione agitur: tanta cautela procedendum. multo magis id agendum erit cuz de reipublice ministris agitur: vbi communis versatur vtilitas ⁊ animarū salus. Adde quod in simili scribit Chrisostomus vt refert Albertus Matthe. secundo. c. versi. ecce magi. vbi dicit quod ex quo Balaam reliquit discipulos. ⁊ de stella oriura predixerat illi q̄ magi vel magistri dicti sunt duodecim inter se eligentes statuerunt peritiores ⁊ honestiores per generationes suas qui singulis annis post messem triticeam secuz deferentes necessaria victui asenderunt in montē q̄ lingua eorum victoriales vocabatur: ⁊ ibi observabant ortum stelle versus terram Jacob quam oriturā direrat Balaam et si quis eorum moriebatur alius post eum honestior ⁊ studiosior de genere suo vel filijs eius instituebatur: ne forte preterirent eos tantum stelle indicium ⁊c. itaque proficiebant honestiores et studiosiores. ¶ In quacunque ergo prelatura vel dignitate officio vel magisterio: vel quocunque ministerio preferendi sunt meliores et accommodatiores ad rem de qua agitur. TJO. ¶ Existis colligitur doctrina salubris pro omnib⁹ habentibus facultatem eligendi vnum ex plurib⁹ vel faciendi maiorem pro vno ex filijs quem duxerit eligendum vel meliorandi vnum ex filijs in tertia vel quinta parte bonorum suorum vel etiam cōstituendi iudices vel officiales vel examinandi ad dignitates vel officia vt in doctoribus qui habent examinare Scholares vt approbent dignum ⁊ eligant meliorem virtutum ac morum preditum. non autem indignum ob aliquam commoditatem temporalem eligentium vel emolumenti spem: nec ob humanā intercessionē: suasionē: aut cominē nec ob inordinata ad personā eligibilē affectionē aut carnalem cognationē. ¶ Taliter enīz eligendo peccarent electores mortaliter vt notanter firmat Albertus magnus dicens quod promouētes ad ordines vel curam scienter indignum absque dubio peccāt mortaliter: nec nobilitas excusare potest quod promoueatur malus: quia quanto nobilior tanto nocuior. de quo meminit Robertus in loco statim allegando. ADDJ Idem tenet Archiepiscopus Florentinus tertia parte. titulo quinto. capit. secundo. §. de vitijs. Vide Joannem surgetī. in suo enchiridion fo. decimo col. secunda. ⁊ que dico infra in fine huius. §. TJO. ¶ Ex quo infertur quod licet alias in electione officialis consideranda est nobilitas ⁊ literatura vt dixi in Rubrica col. vigesima q̄nta. versicu. unde dicebat. cum sequenti. debet intelligi dummodo alias sint boni quod tene menti. Aut enim dominus ad Moysem Leuitici. viij. Congrega omnem cetum ad ostium tabernaculi in electione Aaron ⁊ filiorum eius vt sciant omnes quod qui prestantior est ex omni populo: doctior: sanctior: ⁊ virtutibus eminentior ille eligatur ad sacerdotium. ⁊ Origenes ibi in gloss. dicit qui aliis modis eligūt quam predictis timeant dei iudicium ⁊ sibi imputari damna: ⁊ perditionem animarum ⁊ ruinam ecclesie que destituitur in institutione mali prelati: vnde narrat Gregorius Dialogorum. iiij. ca. ix. de Pascasio qui respondit quod loco penali deputat⁹ fuerat nulla alia causa nisi quia in parrem Laurentij contra Simachum sensit in eligendo eum, ad ordinem pontificatus. ADDJ Refert hoc Jaco. valentis in communiloquio parte quarta: distinctiōe tertia. capitu. quarto. TJO. Ut enim ait Grego. Prima registri necesse est vt omnes culpas ⁊ negligentias sibi imputet qui ministerium virtutis infirmo commisit: ⁊ loquitur de ministerio prelationis ⁊ qi eligentes quodammodo communicant ministerium electo: si ille sit defectuosus ⁊ negligens culpe ⁊ negligentie illis, imputande sunt. ¶ Huic sententie concordat Petrus Anchara. quāuis de predictis mentionem non faciat in clemen. j. in fin. de etate et qua. dicēs. Ego credo q̄ prelatus promouēs indignū: teneā ecclesie ad interesse: quā lesit ad sibi[illegible]

dinem magistratus qui minus idoneo tutelam pupilli commisit. tenetur enim sibi si contra tutorem male administrantem non poterit habere regressuz vt notatur in. l. prima. §. nunc tractemus. ff. de tute. ⁊ ratio. distract. ⁊ quasi per totum. ⁊ C. de magistratibus conuenien. per totum. Quam decisionem extollit Feli. in. c. si quando. §. de tempo. col. viij. ver. de inferioribus dicens eam fixo oculo notandam prelatis hodiernis qui aliquos ordinant vel preficiūt officijs vel dignitatibus indignos: tenetur em quis de mala electione vt. l. fi. §. secundo. ff. nau. caupones stabularij. ⁊ l. vna. C. de colleg. illic. vbi tenetur quis eoipso quod admisit ignorum. Ad idem textus cum gl. in. c. tales. vigesimatertia distinctione. ⁊ glo. pe in cap. ad apostolicam. j. de regula. Cōtra hos indignos surgit illa glos. stupenda in. l. qui cuz vno. in prin. in ver. temperario. in fine. ff. de re militari. dicens quod episcopus indigne promotus meretur decapitari. Hi etiam sunt de quibus merito dicebat pius secundus vt refert Platina de vita pontificum indoctum episcopum asino comparandum quod verbū tractum fuit ex vulgata glossella Jo. mo. in. c. ex eo. de elect. libz. sexto. vbi super tex. dum dicit ecclesiam permaxime indigere viris literatis. Addit ⁊ non afinis ferratis. vt refert Felin. vbi supra. ADDJ Idem tenet Gabriel iiij. distin. xv. que stione septima. instituens ergo si minus idoneū instituat ad gubernandum: aut male instituz se male gerentem in administratione non remoueat tenetur de his que male sunt gesta. glo. in cap. primo de supplen. negli prela. ⁊ in cap. ad hoc. de offic. Archi. ⁊ in. c. eos. de tempo. ordi lib. vj. tenet Alexand. in. c. imperium. viij. distinc. in princip. dixi plene in politica. in institutione Caroli cum de iustitia distributiua agebatur. Adde Cardina. in clementina prima in fine. de etate ⁊ quali. facit ad predicta. l. j. ⁊ secunda. C. de pericu. nominato libro. xj. vbi nominātes alij quem indignum ad officium: tenentur de his q̄ male in officio gesserunt, tenet Hostiensis in summa. facit. c. valentinianus. lxiij. distinctione ad mediuz: cū dicit super vos est talis electio. ⁊ ibi gloss. non dicit quod electio est periculo eligentium. Ad idem cap. fertur. prima. q. j. contra illos reges et principes qui malos prelatos in dignitatibus preficiunt. Ad idē c. si compromissarius de elec. libro sexto vbi compromissarius malum eligens prelatum venit puniend⁹ quia suspenditur a beneficijs que obtinet in illa ecclesia quam sic eligendo offendit. similis text. in capitulo commissa. in fi. eo. titu. ⁊ lib. offenditur enim ecclesia quando in ea preficiuntur indigni. ⁊ per cōsequens offendens tenetur damnum resarcire ca. si culpa. de iniur. c. cum tu. de vsur. c. quod sicut. in fin. §. de elec. tradit Hostien. in summa de peni. ⁊ remiss. §. quibus ⁊ qualiter. versi. quid de prelato. dixi. §. in rubri. §. lxvj. versiculo si tamen prelatus. vide Lucā de penna. in. l. agentes. penulti. colum. C. de agentibus in rebus. libro. xij. vbi allegat plura iura. ⁊ Docto. ad hoc propositum videas per te. Qualis autē debet preligi ad prelaturam tradit Hugo. psal. lxxvij. ad finem. TJO. ¶ Meliorem autez seu dignū intelligo secundum qualitatem persone officij vel rei ad quem ⁊ eligitur: talis enim potest esse bonus ⁊ dignus ad monachatuz: qui sit inutilis ad Abbatiam vel prioratum: et talis potest esse bonus ad canonicatum: qui sit malus ad decanatum vel prelaturam: ⁊ talis poterit esse bonus ad prioratum ⁊ pessimus ad prefecturam et econtra. Ista doctrina colligitur ex his que notanter dixit Abba. in. c. cum in cunctis. in principio. de electioni. dicens quod sufficientia eligendi consideratur arbitrio boni viri secūdum qualitatem loci habet iste viuere ⁊ conuersari ⁊ secundum qualitatem officij sui vel rei ad quam eligitur. Idem voluit sanctus Thom. quodlibet. vj. arti. ix. vbi dicit quod licet episcopus conferendo beneficium: debeat preferre meliezz bono vt dicto capitulo licet. viij. question. prima. ADDJ De isto quodlibet meminit ipsum sequendo Archiepiscop⁹ flo. iij. parte titu. xxij. capitu. ij. §. quarto. TJO. Lamen posset aliquis dici melior dupliciter. Uno modo simpliciter qui est sanctior plus habens de charitate. Alio modo dicitur aliquis melior quo. ad aliquid. Unde aliquando contingit aliquem esse meliorem simpliciter qui tamen non est melior quantum ad hoc quod beneficium perficiat. quia alius potest ecclesiam magis iuuare vel consilio doctrine vel auxilio potentie vel quia diutius seruiuit in ecclesia. Non ergo episcopus tenetur dare meliori simpliciter: sed melioni quo ad hoc. Hec ille cui concordat Robertus Sapientie octauo capi. lectione ccxix. col. prima. verficulo oritur hic dubitatio litera lis. vbi formaliter inquit an electores prelatorum teneantur eligere meliorem. dicendum quod non semper ille qui est melior simpliciter: est melior ad prelationem. Ille enim inter homines est simpliciter melior: qui est charitate perfectior. Unde Augustinus in Enchiridion. Quanto charitas in quocūq; melior est: tanto melior est in quo est. Cum enim queritur vtrum quisq; sit homo bonus: non queritur quid credat: aut quid speret: sed quid amet. Cōtingit autem frequenter quod illi qui est perfectissimus in charitate multa deficiant que necessaria sunt prelatori: puta scientia: valetudo corporis: ⁊ huiusmodi. Electio autem eorum que sunt ad finem: debet fieri secundum conditionem finis. Et ideo dicendum quod electores quicunq; tales eligere tenentur: qui sit melior ad statuz illum cui per electionem prouidere tenenentur: non autem tenentur eligere meliorem. hec sunt eius notabilia verba.

¶ Ex quibus infertur quod si ad eandē prelaturam vel episcopatum concurrant duo quorū vnus est Theologus: alius Canonista: si in loco magis vtilantur, cause ⁊ lites preferendus est Canonista quia ille est melior ad illam dignitatem. Si autem pullulant hereses ibi: vel locus est hereticis vicinus, prefertur Theologus. Mistus tamen preferitur vtique. ita notanter decidit Hostiensis. quem alij sequuntur: signāter Abbas in capi. primo. supra de consanguinitate ⁊ affinitate. idem Abbas in capit. ij. j. col. in fi. §. de preben. ⁊ in. c. tue circa finem. §. de cleri. non resident que distinctio resultat ex predictis ⁊ videtur satis equa. quāuis sanctus Thom. in q̄ libet. teneat indistincte quod preferendus est theologus. Idem tenet Augustinus de Anchona in lib. de potestate Pape. q. iij. argumen. v. qui pulchre lo

quitur. Ad quod bene facit quod voluit Innocentius in prohemio huius voluminis in illa questione vtrum clericus parochialis debeat laborare circa scientiam canonicam: an circa theologiam: concludit q circa theologiá. ADDE Adde archiepiscopū Florentinum parte. iij. titu. vigesimosecundo. c. ij. §. vj. vide bonum text. & que ibi notantur in capi. offici. de electionibus. IJO. ¶ Ex his ergo infertur quod in electione officialis considerandā est nobilitas vel literatura eligendi vt ille ceteris paribus dicatur melior qui est nobilis vel literatus vt dixi in Rubri. col. vigesimaquinta. Intellige dūmodo al's sit bonus vt pauloante dicebam. ¶ Ex his etiam infertur quod habens facultatem faciendi maiora-
tum de bonis suis vel volens aliquem ex filijs melioare in tertia vel quinta parte bonorum suorum auctoritate legis Regni vel habens potestatem preficiendi aliquem in administratione: debet attendere rei qualitatem: & si est iurisditionalis vel ciuitas vel locus populosus requirens scientiaz literaturā vel aliam similem qualitatem: ad recte gubernandum vel administrandum: preficiat & preferat filiū vel personam doctam & sapientem: que sciat reipublice curam gerere vasallos et subditos bene tractare: quoniam iste talis dicetur melior & dignior respectu rei cui preficiendus est: quā q alius sanctior reperiatur: vt ex predictis satis apparet. Quod tñ intellige sane. nisi pater vel alius qui haberet eum eligere sciat istum filium vel eligendum vtiliorem ad gubernandum esse alias malum: tunc non debet talis prefici: et qui scienter eum preficeret peccaret certe & teneretur de omni damno ab eo facto vt colligitur ex predictis. Tenet magister Robertus de lecio. in suo quadragesimali sermone vigesimotertio incipiente Si quis voluerit maior fieri: dicens q̄ si superior habens prelatū in ecclesia preficere sciat eum quem preficere vult esse vtiliorem ecclesie alias forte malum non debet eum eligere: quia quamuis possit iuuare ecclesiam per suam industriaz vel scientiam vel alias. tamen in talibus requiritur permaxime bonitas vite. alias sine peccato non potest exercere curam. Et istud non esset preferre minus bonum: sed simpliciter malum: quod esset graue peccatum. Allegat Albertum magnum dicentem quod
17 ℣ promouentes ad ordines vel curam scienter indignum absq; dubio peccāt mortaliter: nec nobilitas excusare potest quod promoueatur malus: q̄ quanto nobilior: tanto nociuior secundum eum quem refert & magnificat Feli. in capitulo cum adeo. penultima columna. verficulo limita. supra de rescriptis. quamuis enim quis habeat liberam facultatē eligendi quem voluerit: non tamen poterit indignum
℣ eligere vel non idoneum: ita notanter dixit Dominicus in capitulo si pro debilitate. supra de offic. delega. in notabilibus quod tene menti. ¶ Bene facit quod voluit idem Dominicus in capitu. eos. §. primo. de temp. ord. libro sexto. in princip. vbi per illū text. dicit quod data alicui libera potestate faciēdi actum: quem facere non poterat tamen in eo debet seruare canonicam formam: que dicta commemorat Feli. in capi. j. §. de tempo. co. ix. verfi. ij. declara vbi aliqua similia cumulat que per te videas. Si autem quis scienter eligit indignum: non seruat canonicam formā. Volunt em̄ canones q̄ dignum de
18 beat quis eligere: & propterea si indignum scienter eligat: ea vice facultate eligendi priuatur. Si ergo pater scienter prelegat filio vitioso tertiam vel q̄ntam partem bonorum suorum vel pro eo maioratus faciat: pretermissis alijs filijs idoneis: et bene moigeratis: quamuis in rebus fuisset moderator et arbiter. c. de his de sepul. cum concor. nihilominus dicetur male vti substantia sua: & peccare iuxta doctrinam sancti Tho. ij. ij. q. clxxv. ar. vij. in corpore questionis. ¶ Si ignoranter eligat: semper electus presumitur dignus & bonus & contemplatione meri-
19 rum electus q̄ quilibet presumitur bonus idoneꝰ & dignus nisi contrarium probetur vt. c. vno de scruti. & c. fina. de presum. ad idem bo. tex. in. l. nec adiecit. ff. pro socio. vbi litera dicit. nec adiecit sabinꝰ hereditatem vel legatum vel donationes mortis causa: siue non mortis causa: fortassis hoc ideo q̄ nō sine causa obueniunt. sed ob meritum aliquod accedunt. quem tex. ran q̄ singularē ad hoc proposituma' legauit bal. in. d. l. furt. C. de secū. nup. j. co. in. j. lecponēs tex. cū dicit cōtemplatione meritorum. qō in dubio presumitur vt. d. l. nec adiecit. Quando ergo pater vel quiuis alius eligit aliquem videtur meritorum contemplatione elegisse: & inde est quod si auus aliquid donat nepoti in dubio presumitur donare propter nepotis merita non propter merita filij. ita notanter dicit bal. in. l. certum in finalibus verbis. C. fami. heris. per. d. l. nunc adiecit. de quo facit festum paul. de monte in repeti. in. l. in quartam. ff. ad. l. fal. col. lxxviij. in fin. vide bar in. l. si vero. §. item quicquid. ff. sol. mat. et in. l. fi. in fi. C. de usufru. facit. l. iij. in fi. ff. de interdi. et rele. secundum eum. ¶ Si tamen postea malus & indignus detegat vel fiat nō est culpa electoris. nec sibi imputari potest. ar. text. quod ibi not. Ange. in. l. si a bone fidei ff. de rei ven. cum aliis de quibus feci mentionem in rubr. xxvij. col. in prin. & in fin. ver. Et per ista dicebat Adde alex. in. l. si cum dotem. §. j. col. iij. ff. sol. mat. Et que dicam. j. eo. in. vj. notabili. §. vij. ver. sed si tutor: vel quinis alius vbi multa adduco ad probādum quod si aliquis cōmuni opinione reputabatur bonus. non est quid electori imputetur: si postea detegatur vel efficiatur malus. An autem princeps salua conscientia sine causa possit dare facultatem alicui faciendi maioratum de omnibus bonis suis. Item an ille qui obtinet maioratum sit tutus in foro conscientie. Item an iudex qui secundum maioratum vel consuetudinem que omnia bona defert maiori iudicat: sit tutus quo ad deum. si locus iste esset accommodatus. & temporis angustia non arctaret libenter examinarem. ADDE Vide que dixi. §. §. xxj. verfi. An autem in foro conscientie. Adde quod secundum predicta est intelligendū quod tradit Josephus de antiquitatibus iudeorum. c. iij. post medium dum dicebat quod pater qui ex vna vxore minus dilecta habuit filium maiorem debet illum preferre filio habito ex alia secunda vxore magis dilecta intellige dummodo pater sit idoneus & bene meritus per iam dicta de hoc plenius dicto in tracta. de maioritate seu primogenitura

rogenitura. hereditas enim patris equaliter est deferenda filijs. Inter filios. C. fa. erci. & ibi Bal. qui dicit quod statuta contrarium disponentia sunt contra ius & naturalem equitatem. natura siquidem filios ad successionem vocat indistincte. l. cum ratio. ff. de bonis dā. l. scripto. ff. vnde liberi. vnde apostolus dicit filius ergo heres. hec aūt hereditas omnibus filijs equaliꝰ defertur vt dixiꝰ. lex enim equalitatē vult inter fratres. l. cū pater. §. euictus. de le. ij. propterea statuit equalitatem inter liberos seruari. l. fi. C. cōia vtriusq; iudi. l. illud. §. fi. C. de colla. hinc lex suadet patri & equaliter inter liberos testari. auten. de nup. §. pe. colum. iiij. hinc ꝓtor iubet equales liberos fieri. l. si post mortem. §. fi. ff. de contrahenda. hinc substitutio inter liberos pariter inter liberos interpretatur. l. nam hoc iure. & l. lucius. ff. de vul. et pup. hinc etiam statuta disponētia q̄ stantibus masculis femina nō succedat q̄ faciūt filios inequales dicuntur odiosa & irrationabilia vt. l. maximū vitiū. C. de libe. prete. idcirco nō extendēda fm Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. trī. co. x. pr ergo q̄ absq; rōne & cā legitia aufert filijs legitimā vt filio nato maiori totā hr̄ditatē vel maiorē partē relinquat legis autoritate vel ex regia facultate peccat quia nō seruat equalitatem inter filios vt videtur de mente Cy. in. l. rescripta. co. ij. in fi. C. de preci. imper. offe. cuius meminit henri. in. c. ex parte el. ij. in fin. prime co. ē. de offi. deleg. vide Anto. de rose. in trac. de legitimatione: fo. viij. co. ij. ver. quid plura. vide etiā Albe. in. l. Barbarius philippus. ix. co. ff. de offi. pretoꝝ. Cy. meminit Jas. in. l. quoties. ix. co. C. de fideico. vide Jo. fab. in. §. in restatorum. in prin. insti. de hereq̄ ab intest. deferunt. et Anc. in regula possessa: de regu. iur. lib. vj. col. xxix. verfi. quidam vero. vbi increpant eos qui filijs vel propinquis excluſis bona sua extra mare relinquunt de quo etiam per Archiepiscopum flo. iij. parte. ti. x. c. j. §. ij. in fi. fauor enim institutionis filij est amplectendus & ampliandus: exheredatio vero respuenda & restringenda. l. cum quidam. ff. de liber. & posthu. & ibi no. Barto. hec omnia sunt intelligenda. quomodo ex sola voluntate nō interueniente causa legitima fierent per ea que dicta sunt. Ex istis inferrtur ad vnuz quotidianum quod
℣ facultas vel rescriptum datum alicui ad faciendū maioratum de bonis suis vel maiore parte illorum ipsumq; fateri est odiosum nō fauorabile quia causat inequalitatem inter filios loquor de patre respectu filiorum & idem forsan in alio volente excludere ꝓpinquos suos sine causa vt extraneos preferat. 1
est eum contra naturalem rationem & contra ius cō 2
mune scriptum & propterea non est hominis interpretationes extendere supra notata in autentica 3
quas actio. C. de sacrosanct. ecclesijs pro hoc quod 4
no. Bartol. in. l. si constante. in nona columna. ff. sol. 5
matrimonio. ita dicit Antonius rose. in predicto tractatu. folio. viij. columna secūda. verficulo quid plura. bene facit text. in capitulo primo et secundo de fi. 6
pref byte. libro sexto. et in capitulo non potest. de prebend. eodem libro. facultas enim talis eiusque vsus 7
est quedam dispensatio vel iuris relaxatio merito 8
tanquam rea odiosa non est ampliandaz: sed potius restringenda. regula odia de regulis furis. libro. vj. ita notanter vult Abb. loquens in materia dispensationis vel legitimationis in capitu. in presentia. de probationibus. columna sexta. cum dicit si vero tractatur de odio maxime penali: tunc non intelligerē naturales quia non apparente ratione dispensationis. isti naturales veniunt potius ex quadam benigna interpretatione quam ex propria significatione que in rerp: eratio cessat in ꝓ odiosis. hec ille. itaque si vue rescriptum ad maioratum faciendum a principe impetratum habeat verba ambigua: siue ipse maioratus eius virtute conditus in dubio debent interpretari vt minus ledant iuri communi et legitime filiorum vel propinquorum ex quibus posset attentari vnum satis singulare quod si aliquis virtute rescripti regij vel alias fecit maioratum dicendo relinquo bona mea vel tertiam et quintam bonorū meorum filio meo maiori perviam maioratus. nisi aliter personas que post filium succederēt nominaret meo tuo filio maiore cui bona relinquit non deuenient ad filium maiorem ipsius filij testatoris vel disponētis nepotē: quin saltem valoris et estimationis rerū partem legitimam alijs fratribus prestaret. Satis esset & q̄ illa ꝓba niducerēt: q̄ bona illa cēnt indiuisibilia & trāsirēt ad maiorē filiū cū illo onere. arg. c. primo. §. propterea ducatus de prohibi. feud. alienā. imo posset attentari fortius quod illa verba solum importarent quod illa bona non diuiderentur nec alienarentur ab ipso filio cui relinquuntur. ista tamen prohibitio non egredietur illius personam per textum cum gloss. in autenti. de restitu. fideicommis. §. nos igitur. colum. i. vbi prohibitio alienationis vltra filium non extēditur nisi expresse dicatur. argumen. l. filius familias. §. diui. de legatis primo. sentit Bal. consilio. cccxl. primo volumine. facit q̄ voluit Joannes Andreas in Speculato. titulo de feudis post princip. est de mente Pauli de castr. consilio. clxv. colum. iij. in princip. & Abbatis. lxxv. colū. iij. volētis q̄ si ad maioratum vocatur filius maior siue primogenit⁹. excludit secōgenit⁹ etiā mortuo primogenito. q̄ nec tunc dr primogenit⁹. ar. l. si ita res. ff. de her. insti. Cautos ergo esse oportet eos qui volunt maioratū cōstituere vt expresse dicant q̄ primogenitus & ei⁹ filij etiā ꝓmogenit⁹ habeat maioratū & deficiente primogenito absque filijs masculis succedat filius secundogenitus. hec tamen non firmo sed cogitāda relinquo. IJO.

℣ Auus an teneatur dotare neptem.
Dos ab auo data neptī an imputet neptī vel ei⁹ patri in legitima.
Frater an teneatur dotare sororem.
Clericus an teneatur dotare sororem.
Sororem dotem tenet frater semel tantū: sed si casu fortuito dos est perdita pater nō tenetur iterum de suo dotare.
Filia si consumpsit dotē an pater teneatur iterum eam dotare.
Maritus potest conuenire vltra quam facere pōt.
Cedendi bonis bñficiū denegat ei qui bona in fraudē creditorum dissipauit.

9 Legitimā aliā assignare non tenet pater filio cui in vita legitimā assignauit si illā sua culpa ludēdo vel alias perdidit.

10 Filius si dissipauit bona sibi data pro alimentis an pater teneatur illum alere.

11 Domi nus potest imponere tēpore necessitatis subdito charitatiuum subsidium vsq; ad valorem operarum vel mandare subdito quod seruiat alteri in eisdem operis.

12 Charitatiuum subsidium est munus extraordinarium.

§24 An auus teneatur nepotes do

1 tare? ¶ videtur qō sic per tex. in l. dedit dotē. ff. de collato. vbi auus dedit dotē pnepte: qr tale dz esse ōfficium aui circa neptem quale est patris erga filiā. Est dicere quod in his casibus in quibus pater necessitatur dotare filias in his tenetur auus. Ad idem l. ⁊ in co. §. fi. cum. l. sequen. ff. de in rem ver so. ⁊ l. pater. ff. de euicti. in quibus iuribus auus dotauit neptem. ad idem tex. cum glos. in. l. iulianus. §. sed ⁊ si filius. ff. ad macced. in verbo pro filia. glo. in. l. filius fami. co. ri. Ad idem. l. qui liberos. ff. de ritu nup. vbi qui liberos in potestate habet alimentare ⁊ in matrimonio collocare tenentur sed cum auus habeat in potestate neptes: ergo tenet eas dotare. Ad idez in. l. cognouimus in verbo sed ⁊ dotes pro filiabus ⁊ nepotibus dare teneantur tenet Specu. tit. de iudi. §. sequitur. ver. sed quid si vnus ex fratrib⁹. Barto. in. l. f. ff. soluto matrimonio. quem cōmuniter alij sequuntur. Bald. in. l. fi. C. de dotis promis. ⁊ in aut. ex testamento. C. de colla. colum. xvij. ver. quero. ⁊ in quodam suo consil. incipi. materia diuiditur: qr hoc onus non imponitur iure naturali tantum inspecto: sed iure ciuili id est iure patrie potestatis vt. d. l. qui liberos. Idem tenet Ang. in. d. l. pater. ff. de euictio.

¶ Intelligē in auo ex parte patris. gl. in ver. intelligi in. d. l. fi. C. de dotis promis. ⁊ docto. ibi. s. Hec est communis opinio quam approbat lex regni quarta partita. titu. xi. l. viij. que dicit quod pater vel alius ascendens vt auus ex parte patris tenetur filiā quā habet in patria potestate in matrimonio collocare.

¶ Intellige etiam si eius fili⁹ neptisq; pater sit diues. et habeat vnde eam dotare possit eo quod on⁹ aui est: non patris interim quod auus viuit. vt. d. l. dedit dotē cum alijs. de quibus. s. Ita firmat Bartholomeus sozinus in. d. l. f. ff. so. ma. xj. col. ver. sed ruiterum considera. ¶ Idem si neptis diues sit: ⁊ habeat vnde se dotare possit nihilominus auus tenebitur eam dotare per. d. l. fina. C. de dotis promiss. que loquitur in muliere que poterat se dotare: ⁊ tamen dicitur qō est paternū officium dotē dare pro sua progenie qō verbū pgenies significat necdum filios sed nepotes. ⁊ pnepotes vt. l. fi. C. de natura. libe. Quem text. ad hoc allegat bal. in repeti. c. si pater. de resta. lib. vj. Et probatur per regulam quam ponit tex. in. d. l. dedit dotem vbi auus teneꝫ quia pater tenetur: ⁊ officium aui pendet ab officio patris. sed pater in. d. l. fi. teneꝫ: ergo ⁊ auus. Ita quicunq; sozinus qui [salua eius pace] nō bene loquit in vtroq; casu non in primo qr ille tenet cōtra decisionē Balcōiter approbatā in aut. res que. C. cōia de leg. co. s. ver. an teneo. vbi dicit auū teneri ad dotādā neptē: quādo filius id eq; pater nō habet vnde eā dotet. argumento eorū que de alimentis diximus. [An state parre auus teneaꝫ alere vel dotare neptes vide Sozi. consi. clxj. in prin. ij. volu.] Nam prima obligatio alimentorū est patris: non aui. sm Bart. ⁊ alios in. l. non quem admodū. ff. de liberis agnos. Hoc idem sequūtur Alber. de rosa. Salice. ⁊ Fulgo. in. d. aut. res que. Ludo. roma. Alex. Jas. in. d. l. f. ff. so. ma. Idē voluit ⁊ latius Francis. aretinus ibi qui allegat Bar. in consi. cxxxj. vbi dixit q; si auus relinquit dotē nepti post mortem patris: ⁊ pater postea viuēs de suo soluit dotem mortuo patre non potest neptis petere dotem ex testamento aui: qr cum illa dos videatur relicta contemplatione patris: perinde est ac si esset relicta patri. l. fideicōmissa. §. interdum. ff. de leg. iij. l. si seruo legato. §. si testator. ff. de legat. j. vnde si patri esset relicta vt ex ea dotaret neptem. nō teneaꝫ nisi semel dotare. ita nō teneatur in dicto casu. Idem Frāciscus are. consi. xvij. qō incipit in Christi nomine. cōsideratis diligentissime in quarto dubio per. d. l. dedit dotē: dum dicit auū teneri dotare neptē propter filium. i. qr ipse filius tenetur. ergo prima ⁊ principalis obligatio est ipsius patris: secundaria aui ꝓpter patrē. a patre ergo est inchoandū. Ita etiā poderat Sali. d. l. dedit dotē. in. d. l. fi. C. de dotis promis. Ad hoc allegat etiā Areti. tex. quē reputat singularem in. l. profectitia. §. si filius stando. ff. de iure do. vbi si filius pmittit dotē pro filia viuente auo ⁊ mortuo auo soluit: non pōt heredibus alijs imputare cū es alienum soluisset. Videtur ergo velle tex. qō hereditas superueniens filio exonerat hereditatē quitam: ergo pari ratione debet auū viuentē exonerare: si facultas superueniēs supperit. licet glo in. d. §. si filius teneat contrariū. concluditur ergo q; dum pater potest filiam dotare: nō tenebitur auus. idē tenēt Jaſ. ⁊ Vulgarinus in. d. l. f. Et videtur de mente legis regni prealegate que primo, arctat patrē ad dotandū ⁊ postea auū debet intelligi qñ pater non pōt alioquin si equaliter eos arctaret: teneꝫ vterq; dotare ⁊ sic filia duas haberet dotes. Absurdū em videretꝫ qō si filius emancipatus est diues: pater teneat dotare eius filiam vel dare donationē propter nuptias eius filio: cū ius equaliter arcter patrem ad dotandum fi⁹ iū emancipatū sicut eum qui est in potestate vt dicta. l. fina. C. de dotis promiss. Et secundum hoc debet necessario intelligi quod voluit Anto. de butri. consi. lvj. quod incipit si filius vbi dicit quod cū onus dotandi filias surgat ex officio paterno ⁊ sanguinis, propinquitate: non autem a patria potestate tale onus pertinet ad patrem tanquam ꝓpinquiorem auo: sicut etiam in alimentis vt dicta. l. non quē admodum. et hinc est quod dos data filie emancipate per patrem dicitur profectitia. vt dicta. l. profectitia. §. finali. ff. de iure dotium. ¶ Sed caue quia iura de quibus in princip. huius articu. et lex regi circa istum onus dotādi: videtur se fundare sup pria potestate. alias aūt equaliter obligaret ad neptē dotandā auus maternus sicut paternus: qō verū non

est vt ex predictis apparet: signanter ex dicta lege regni dū dicit sec⁹ si ex parte matris: qr non habēt in ea tali potestatem. Sed cū hodie ꝑm consuetudinem huius regni filius per matrimonium a patria liberetur potestate vt dixi. s. in rubri. col. clxxvj. §. sed quāuis. videtur cessare ratio quare iura arctāt auum paternum ad dotandam neptē vnde crederē auum in regnis istis non teneri ad hoc onus expendendum. Cogitabis. ¶ In secūdo etiā mihi nō placet qñ dixit sozinus q; ⁊ si neptis sit diues: teneatur auus eā dotare. qr si excusatur auus ab hoc onere ex hoc solo q; ipsa patrē habet diuitē qui possit illā dotare: vt predixi multo forti⁹ excusabitur si illa habeat vnde se dotare posset. Hoc apertissime decidit lex regni predicta in fi. dum dicit q; auus paternus neptem dotare teneatur: si ipsa de suo nō habeat dotem. Nā si habet nō cogitur auus de suo dotare. Et in hoc tene menti illam legē. Sed ego attentis pdictis et consuetudine regni: de qua premisi: crederez auū hodie non teneri etiā si neptis alitide non habeat super quo (dato maiori otio) attentius cogitandum cēseo. ¶ Ex istis 1 infertur 2 ad dubium an dos dotata nepti ab auo imputetur nepti vel eius patri in legitima de quo late et singulariter p doctores cōmuniter omnes in. l. in quarta. ff. ad l. fal. signanter per modernum paulum de monte in sua eleganti repetitione. vbi ad saturitatez larauit habenas. col. lxxvij. cum sequentibus per fabianū in aut. nouissima. C. de inoffi test. in repetitiōe charta nona. ij. co. Ang. consi. lxxviij. incip. Joā. philippi cū hac remissione contentus ad alia transitum facio. ¶ Sed an 3 frater teneatur dotare sororem. Cōmunis habet conclusio q; sorore ex eodem patre nataz inopē dotare tenetur vt. l. non omni. C. de admi tu. et ibi glo. Cyn. ⁊ alij tex. cū glo. in. l. cum plures. §. pe. ff. eo. Cyn. in. l. j. C. de alendis liber. Barto. in. l. quesitum. ff. vbi pupillus educari debet. et ibi etiaz Bald. et alij. facit. l. j. §. j. ff. de tutel. et ratio. dictra. Bal. in. l. fi. ij. col. ver. sed nunq̄d frater. C. de dotis promi. et in. l. si quis a liberis. §. item de⁹ diuus. ff. de liberis agno. Ange. in. l. pater filiam. ff. de euictio. bald. et alij in. d. l. f. ff sol. ma. vbi vide alegā. x. col. bald. in aut. res que. C. communia de lega. Abb. consil. xij. incip. Jesu xpi saluatoris. in secundo et septimo dubio. vbi concludit q; frater tenetur dotare sororem ex duplici capite: et qr heres patris: et quia frater vt ibi per eum. bald. nouellus in tract. dotis. parte vj. priuilegio. xvj. co. vj. ver. in fratre autē. Jo. campetius in suo tract. parte. j. q. xvij. Hanc opinionez approbat lex regni. vj. partita. tit. xvj. l. xviij. que incipit No deuē los guardadores. Ubi iter alias causas propter quas bona pupilli possunt alienari ponitur ista scilicet ad maritandum sorores pupilli. [Ampliabis ista vt frater teneatur dotare sororem etiam spuriam sicut tenetur eam alere vt per Bartholomeum sozinum in. l. j. ff. solu. matrimo.] ¶ Sed caue quia illa lex non videtur imponere necessitatem fratri ad dotandam sororem: sed pro iusta causa reputat q; si tutor velit dotare sororem tanquam res sit licita: honesta et pia: q; possit res minoris ad hoc alienare. et ob hoc forte lex regni. liij. partita. titu. j. l. viij. et. ix. que loquuntur de personis que tenentur ad dotandum. de fratre nihil dixerunt. Cogitabis. ¶ Et tenendo istam opinionio. poteris ex ea inferre q; si dictaret statutum q; stantib⁹ masculis femina nō succedat: onus quod patri incumbebat ad dotandam filiam: transit tūc in filium masculum sicut transit onus alimentorum vt dicta. l. si quis a liberis. §. item rescriptum. et facit ter. quod notat Bartol. post Dynum. in. l. si marito. §. si voluntate. ff. soluto matrimo. presertim quia dictum statutum non potuit tollere alimenta filiis vt dicta. l. si quis a liberis. §. vel si parens. et. l. j. ff. de iusti. et iure. iunctis his que habentur in. §. sed et naturalis. instit. de iure na. et in. l. eas. ff. de capi. dimi. per consequens tale statutum nō tollit dotem filie que succedit loco alimentorum vt sepe dictum est. Onus ergo alendi et dotandi transit ad heredem vel quasi heredem vtputa ad fiscum dixi. s. colum. cccliij. verfic. ex quo si verum est. Hinc est etiam q; si pater vel extraneus leget filie dotem in testamento vel alias si frater habeat: compellitur illam alere quia expedit q; illa habeat integram dotem vt inueniat virum cui nubere possit. tex. not. secundum Barto. ibi in. l. qui filium. ff. vbi pupillus educari debet. tenet Jaco. de are. in. d. l. alimenta. quod est valde notandum. dixi. s. colum. cccliij. ver. inde est. [fo. lxxij. col. j.] ¶ Ampliabis ista vt procedant etiam si frater sit 4 clericus. nam et ille tenetur dotare sororem si illa non habet vnde se doter. ita notāter voluit domi. Anto. per illum tex. in. c. peruenit. s. de arbi. et approbat ibi abba. Nam si in alio fratre hoc dicim⁹ fortius idem erit in fratre clerico. q: clericus tenetur magis exercere actum humanitatis et charitatis quam alius laicus vt. c. j. et quod ibi notatur de emptionibus et venditionibus. Et subdit domi. Abba. aliud notabilius quod et si non habet dona patrimonialia potest dotare sororem vel aliam consanguineam inopem de redditibus ecclesie. quod probat per capitulū primū de cohabitatione clericorum et mulierum. et per. c. omnino. iuncta gl. xxxj. distin. in quibus iuribus probatur quod clericus potest alere consanguineos pauperes de redditibus ecclesie. ergo et dotare. cum causa dotis non sit minus fauorabilis quam alimentorum. Ad idem bonus text. in. c. non satis octuagesima sexta distinctione vbi concludit quod primus tenetur quis subuenire suis quam extraneis. ergo ⁊c. quod est valde notandum et alibi non legi. de quo facit festum Joannes campetius. in. d. suo tract. de dote. parte prima questione vigesimatertia. ¶ Filium tamen vel filiam nepotem seu alios descendentes non potest clericus de bonis seu redditibus beneficij dotare. vt habetur in constitutionibus cardinalis sabin. sub titu. de vi. et hone. cle. que incipit cum non solum de qua feci mentionē. s. co. cccxl. in ꝓ zinc.

¶ Ampliabis secundo vt frater teneatur dotare sororē: etiā si pater filiā iuste exheredaret: licet tunc non teneatur iure hereditario vt probat tex. not. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

d.l.cum plures.§.cum tutor.ff.de admi.tu. Ita per illum tertium tenet Bal.nouel.in tract.dotis parte vj.priuilegio.xvj.col.vij.ver.imo si pater filiã. quod est valde no.quia alij hoc non tangunt. Ad cuius cõfirmationem facit quod dixit Abb.in.d.suo cõsi.xij. dum vult quod frater teneatur dotare sororẽ. quia heres: item quia frater: quãuis ergo tanquam heres non teneatur: et sic cesset vna causa tenebitur tanquam frater.arg.§.affinitatis:insti.de nup.cum cõcordantibus. ¶Ex hoc infertur ad vnum valde singulare et quotidianum quod si omnia bona patris sunt restitutioni subiecta filio maiorat: ex quibus nihil debent percipere alij filij et filie.tenebitur frater in maioratu succedẽs fratres alere et sorores dotare attenta facultate et dignitate principatus vel maioratus:ita tamen quod remaneat primogenito vnde possit honorifice regere maioratum. Ista est communis conclusio Hostien.Jo.an.anch.Abb. et aliorum in.c.licet de voto.Jo.an.in regu.sine culpa de regu.iur.lib.vj.sentiunt Cyn.Bald.et alij in.l.alimenta.C.de nego.gest.Bal.in.l.cunctos populos. viij.colum.C.de summa trini.et in.l.cum lege.C.de epis.et cleri.Ancha.in repetitione.c.j.de consti.q.xiij. ¶An autem bona maioratus teneatur frater alienare pro dote sororum.dicit dixi.ẽ.in rubri.col.xlvj. §.idem dicas. ¶Sed quãuis frater teneatur dotare sororem. vt supra dictum est debet intelligi semel tantum. Unde si postea casu fortuito est perdita: non tenetur iterato dotare de suo. vt dicetis pro socio.l.si socius pro filia.§.filiam. et est ratio quia ius arctans fratrem ad dorandum filiam: nõ loquitur de duplici dote:sed de vnica.arg.l.si quis testamento.de legatis.j.in primo responso.quia casus contingens nocet creditori cui est res persoluta et non debitori. Ista sunt notanda verba Bal.in.l. fi.ij.colum.ver.sed numquid eo casu quo tenetur.C. de do.promis.quem refert et sequitur Jas.in.§.fuerat ante.insti.de acr.colij.pe.ver.in eadem glos.ibi tempestate ꝛc.qui dicit quod.l.si socius pro filia nõ probat illud ad quod allegatur.Et contra Bal.allegat Bar.in.l.si cum dotem.§.si post solutum.ff.solu.matri.vbi post glo.in verficu.supereſt.dicit quod

6 † si filia consumpsit dotem:pater tenetur eam iterum dotare.gl.in.d.l.fin.C.de dotis promiſ. Quod tamen debet intelligi secundum eum. quando filia pdidit dotẽ sine culpa sua vel dolo.nã tunc pater tenetur eam dotare.alias secus vt.l.etiam.§.licet.ff.solu.matri.et est casus in autentica quod locum.C.de collatio.ibi nisi filie possit imputari ꝛc. Et ibi hoc notant Bar.et Bal.colum.j.ver.quero nũquid pater.Ange.in.l.pater filie.ff.de ewictio.quia officium paternum est dotare filiam.l.qui liberos.ff.de ritu nup.et iiij.parti.titu.xj.l.viij.et conseruare dotem filie.autẽtica sed quãuis.C.de rei vxo.act.et.l.fi.C.de de dot.promiſ. Ista est communis opinio quam tenea licet glo.in.d.§.si post solutum in ver.supereſt. et in.l.ij.§.j.in ver.dos.ff.solu.matri.dicat quod quo modocũq; dos perdatur pater teneatur iterum dotare. Ex quo inferebant Raphael cuma.et Joan.de imo.in.d.§.si post solutum.quod vbicunq; maritus qui dotem soluit constante matrimonio mulieri per

ditur:erat soluendo:indistincte cogendus esset pater iterum dotare:siue interuenerit culpa mulieris: siue nõ habeat pater damnum:sentire ex quo potest a viro dotem repetere.et ita secũdum eos loquitur glos.iuncto text.in.d.§.si post solutum.Sed tu tenes cum Bar.et sequacibus ad hoc.l.etiam.§.licet.ff.solu.matri.vbi † maritus potest conueniri vltra quam facere potest si culpa sua factus sit pauper. ¶Ad idem.l.pe.ff.de iure doti.vbi socer conuenitur vltra quam facere potest:si malitiose ille sciens non posse soluere dotem magnam promisit.ex quo colligitur doctrina singularis quod beneficium ne quis conueniatur vltra quam facere potest:non competit ei qui propter maleficium ad inopiam deuenit:ita dixit Bal.in.c.que in ecclesiarum.ẽ.de constitu.et in.c. sedes.ẽ.de rescri.dicit quod pauperras que captiose obuenit:non prodest. ¶Ad idem.l.fin.§.fin.ff.de his que in frau.cre.vbi beneficium cedendi † bonis non competit ei qui dissipauit bona in fraudem creditorum.Et not.Ange.ibi et in.l.j.C.qui bonis cedere poss.et in.l.his qui bonis.de cessiõe bonorum.Bal. in.l.j.v.col.C.si quis in fraudem patro.et in.§.fin.insti.de acr. ¶Hinc est quod si filius cui † pater assignauit legitimam in vita.illam perdidit sua culpa ludendo vel alias non tenetur pater sibi aliam legitimã assignare secundum Bar.et alios in.d.§.si post solutum in fin.Bal.in.l.scimus.et in.l.omnimodo.§. imputari.C.de inoffic.testamen. ¶Hinc est etiam quod si filia dissipauit fructus fideicommissi: computantur sibi quo ad dotem.secus si non malitiose consumpsit:ita notanter decidit Bart.in.l.mulier. ver.cum proponeretur.ff.ad treb.quem sequuntur ibi Ang.Jo.de imo.et alij.Pau.de cast.in auten.res que.C.communia de leg.et consil.xiij.ij.col. ¶De filio † qui dissipauit bona data sibi pro alimentis: an teneatur pater illũ alere.vide bal.in aur.si captiui. C.de epis.et cler.et in autẽ. contra rogatos. C.ad trebel.et Paul.in dicto consil.et in.l.imperator.ff. ad trebellia.vide que dixi in rubric.col.ccccxlviij. verficu.hec tamen aliqui. vbi culpa alicuius sibi imputatur. ¶Ex quibus infertur ad vnum singulare et bene notandum.scias q; summus pontifex et alij prelati inferiores possunt a subditis charitatiuum petere subsidium.vt ca.conquerente.in fin. supra.de offic.ordina.et in.c.cum apostolus.§.pro hibemus.supra de censi.et ibi notatur per omnes et per Hostien.in summa de censi.§.Ex quibus casis.verficu.et breuiter. Possunt etiam christianissimi reges nostri ex causa imponere ista charitatiua subsidia:vt notanter voluit Guillel.Petr. et Cyn. in.l.neminem.C. de sacro.ecc. et ibi Bald. et alij. idem Bald.in dict.c.conquerente.in fin. supra de offic.ordina.latius et melius sanctus Thomas in epistola quam scripsit ad ducisam brabantie.quã epistolam transcripsit archiepiscopus Florentin⁹ in secunda parte summe.titu.j.cap.xiij.§.j.vbi enumerantur aliqui casus in quibus rex potest imponere collectas vel petere charitatiuum subsidium. et Specu.de feudis.§. quoniam.col. antepenul. Alexand.in.l.placet.C.de excusat.munerum.libr. et consilio.xxxv.ij.volu.quos per te videas, et Ar-

chidia.in.c.quia cognouimus.xij.q.iij. et Albericum in suo dictionario in parte dominus.Adde Bal.in l.j.in fi.C.de ope.liberto.vbi dicit argumento illius legis quod tpe necessitatis pro seruitijs personalibus † dominus potest imponere suo subdito charitatiuum subsidium'vsq; ad valorem operarum vel mandare subdito quod seruiat alteri in eisdem operis:vt.ff.de oper.libert.l.si libertus artem.de quo dicto meminit Andr.sicul.in.c.nullus.prima colum.supra de pigno.Alex.in.l.si non sortem.§.fina.penulti. col.ff.de conditio.indebi.et loquitur Bald.de domi nis teinporalibus inferioribus non tamen poterunt imponere tributa et collectas cuz hoc sit reseruatũ. ita dixit Bald.in.l.cum multa.in fin.C.de bonis q̃ libe.videas Alexand.consi.xxxv.secundovolumine. et legem regni secunda partita.titul.j.l.viij. ADDJ

4 Adde predictis petrum antiboli in trac.de mune.et bono.fol.xxiiij.colum.iij.in fin.verfic.Sed quid de militibus.et fol.ix colum.ij.verficu.Sed quero nun

5 quid.vbi dicit esse legitimã causam charitatiui sub

6 sidij si Rex vel dominus tradit filiã nuptui.de quo

7 ego late scripsi in tracta.insularum.c.vij. et plenius

8 in tractatu de principibus secularibus.Quid autẽ

9 si dñs hz plures filios vel filias:an pro omnib⁹ põt

10 exigere charitatiuum subsidium:vide Petr.antibo

li.vbi.ẽ.folio.lvj. columna prima.Quid autem de

11 monasterio cui castrum miles donauit:vide ibi folio.lxxvj.columna tertia.Ad pdicta et plura alia vide Jacobinum de sancto georgio in tracta.feude.in parte quidem inuestiti presiterunt iuramenta

12 fidelitatis.co.xix.cũ sequacibus.item adde q† charitatiuũ subsidiũ est mun⁹ extraordinarium vt p Pe. antiboli.vbi.ẽ.fo.lix.co.ii. ¶JHD. ¶Illi aũt quib⁹ iure cõceditur charitatiuũ petere subsidiũ. primo debent imponere sibi postea alijs si mensa regis vel eius redditus nõ sufficiunt.ar.l.ab omnibus.§.si titio. et qõ ibi notat Hy.de lega.j.ita dicit Bal.in.d.l. neminem.et in.d.c.cõquerẽte. Sed si Rex nõ habet sua culpa et eo quod male et voluptuose bona sua et reddit⁹ cõsumpsit:nõ poterit petere charitatiuum subsi.fm Host.Lar.Henri.et alios in.d.c.cõquerẽte. Henri.in.d.c.cũ apostolus per.c.ex parte.ẽ.de consue. ¶Aduerte ne decipiaris cũ si principes colle

13 ctas extraordinarias subditis imponere nõ debeat

14 q̃diu eius reddit⁹ et pũctus sibi sufficiunt ad id qõ

15 ipse vult facere:nõ intelligas eius redditus fore

16 sufficientes qñ in expeditiõe rei oporteret oẽs thesauros et bona sua mobilia q̃ habebat recõdita psume

17 reira q̃ nihil ex his sibi maneret:ex quo alijs necessitatibus ꝛingentibus occurrere posset vel se a suis

18 inimicis defendere imo faciliter possent cõtra eum

19 pualere:maxime si est talis princeps qui plures hz inimicos.puncipi eñ necessarium est habere thesauros vt eius aduersarij hoc scientes:magis eũ timeãt et ipse pacifice viuere possit:et regnum quod iuste tenet liberius gubernare.ita notanter dicit Ricard⁹ quoliber.iiij.q.xxviij.et tene hoc menti quia singula re est et paucis notum:non ergo est necessarium qõ princeps sit constitutus in extrema miseria quando tale charitatiuum exposcit subsidium.ADDJ Ad de predictis quod populus Romanus quamuis a principio abstinuerit a diuitijs postea iusta conside

ratione ductus diuitias congregauit ad necessitates publicas subleuandas:vt late prosequor in tractatu insularum.capitulo septimo.in prin.et.§.j.et.ij. de quo videas rogo Lucã de penna.in.l.annonas. C.de annoni.et tribut.libr.xij.in princip.qui pulchre loquitur.TJD.

1 ☞ Impetrans literas ad delegatũ dz facere mentionẽ de pcessu inchoato et litis pẽdentia coram alio iudice delegato.et nu.1.

2 Impetrans secũdas literas ad bfficia dz facere mẽtionem de prioribus literis et de processu ex eis secuto.

3 Executoria impetrata super executione trium sententiarum tacens dependentia appellationis super taxatione expensarum interposita est subreptitia.

4 Vis ad hoc vt dicak pẽdere an fit necesse q̃ citatio

5 queniat ad citatum.

6 Litis cõtestatio est fundamentũ iudicij.

7 Iudicium habet tres partes.

8 Citatio an sit de processu.

9 Jurisdictio delegati per citationẽ perpetuatur.

10 Delegatus subdelegãdo vtik sua iurisdictione.

11 Impetrãs scõas literas ad secũdos iudices dz facere expressissimã mentionẽ de prioribus.

12 Impetrãs gratiã de scõo homicidio dz facere mentione expressam de primo.

13 Impetrãs scõas lras dz facere mẽtionẽ expssissimã de prioribus et de litis pendẽtia et pcessu cause:et an de statu cause.

14 Actus ad hoc qõ rescindatur per actionẽ qñ metus eã oportet q̃ metus sit talis qui cadere possit in constantem virum.

15 Clausula appellatione remota si in primis literis est apposita debet de ea in secundis fieri mentio.

16 Clausula notabilis ad hoc quod de ea mentio in secũdis literis fiat que dicatur arbitrio iudicis relinquitur.

17 In causa appellationis si litere impetrent nõ est necesse in eis de neibus iudicũ a quibus fuit appellatum mentionẽ facere.

18 Appellationis hz mẽtio debeat fieri:de his ĩm q̃ post eã innouata sunt fienda non est.

19 De excõicatione autem post eã lata cõmemorari nõ oportet.

20 Litere scõe an in cã mrimoniali debeãt facere mentionem de primis.

21 Et quid in cã matrimonij spiritualis.

22 Debitor sub vsuris hz sit in mora de presenti non tamen ꝓpter moram de presenti possunt peti vsure de futuro.

23 Impossibiliũ nulla est obligatio.

24 Electiõis cõfirmatio nõ facta mẽtione de ꝓuisiõe alteri nulliter facta an valeat.

25 Rescriptũ impetrare nõ põt quis vt retractet sna q̃ trãsiuit in rem iudicatam.

26 Appellatio si est nulla:litere impetrate post ipsaz appellationem valent licet de appellatione non fit facta mentio.

27 Taciturnitas non vitiat rescriptũ in eo qõ si fuisset

expressum fuisset nihilominus concessum.

28 Attenta post appellationem sunt nulla: et de eis non est necesse facere mentionem in secūdis literis.

29 Prescriptio non interrumpitur propter libellum invalidum.

30 Litis contestatio invalida non obstat exceptioni dilatorie.

31 Jurisditio non perpetuatur per actum seu citationem nullam.

32 Citatio ad hoc vt habeat effectū oportet q̄ sit legitima ⁊ valida.

33 Euentus litis est dubius.

34 Impugnās testamentū de falso si persistit vsq; ad saiam an perdat commodum qō habiturus erat ex testamento.

35 Cōsuetudo nō extendit de vno casu ad alium.

36 Absoluendi potestate prescripta nō vr prescripta potestas excōmunicandi.

37 Consensus tacitus in vno actu non extenditur ad alium actum.

38 Loco non tuto si quis vno actu comparuit non sequitur quin in alijs possit locum illum declinare.

39 Cōfessio expresse facta etiā parte presente: nō tñ acceptante non nocet.

40 In cōfessione extraiudiciali sicut requirit p̄sentia ⁊ acceptatio partis: ita ⁊ in iudiciali.

41 Acceptans verba aduersarij non potest se ex eis fundare.

42 Actus gest⁹ per partē in iudicio nū q̄ nocet nisi fuerit ab alia parte acceptatus.

43 Appellationi renuntiare non videtur comparens coram iudice a quo appellauit si facit aliquem actum coram eo.

Quarto quum dicit textus

⁊ tacita veritate sup hoc lras impetrauit dicūt bar. ⁊ Jnno. q̄ iste. h. tacuit veritatē sup processu negotij quā tacere non debuit vt. c. inter monasterium. ℨ. de rec. iu. quasi dicant q̄ quemadmodum impetrans lras ad delegatū dz facere mētionē de processu incohato ⁊ litis pēdētia coram alio iudice delegato alʒ nō vz cōmissio vt. d. c. inter monasteriū. ⁊. c. dilect⁹. ℨ. de rescrip. ⁊. c. in nostra. de pcu. ⁊. c. ij. de dolo ⁊ cōtu. ⁊. c. sup eo. de cog. cle. ⁊ mu. ⁊. l. ij. C. vt lit. pen. ⁊ auten. vt diuine iussi. p totū. col. viij. Sic etiā dz facere mētionē de pcessu seu litis pendētia coram ordinario alʒ non vz cōmissio. ⁊ ad hoc no. Abb. istū tex. iuncta gl. idē voluit gl. in. c. prudentiā. ℨ. sexta. ver. vel aliam iustā cām. ℨ. de offi. dele. quā no. ibi Abb. iij. col. Jdē sentit gl. in. c. vt debit⁹. in ver. si dicat. ℨ. de app. ibi dū dicit iurisditio ordinaria iā cepta. quā not. ibi Abb. v. co. Jdē voluit Bal. per illū tex. in. l. j. C. de rela. facit qō in fil⁹ voluit Host. in. c. in nostra. in pn. ℨ. de rescri. vbi dixit q̄ impetrans scōas lras ad bñficia: necdū dz facere mētionē de prioꝛib⁹ lris: sed etiā de pcessu ex eis secuto vtputa de receptione in canonicū ⁊ approbat ibi Jo. de imo. pe. co. Sicut em̄ videmus qō p̄uilegium impetratū lite pen. super eo super quo lis pēdet: nō facta mētione de litis pendentia nō vz vt. c. si. ℨ. vt lit. pen. ⁊. c. cām quo. el. ij. ℨ. de testi. no. in. c. super literis. ℨ. de referi. firmat Abb. in. c. primo. eo. ti. in fi. adeo quod si taceatur de litis pendentiam non dolose: non valebit p̄uilegium vt dicit Bal. in. d. c. fi. per illum text. ℨ. vt lite pendēn. Eodē modo dicendum erit in eo qui nouam impetrat cōmissionem non facta mentione de processu ⁊ litis pēdēn. cum quodammodo dicatur p̄uilegiū. potuit enim hec iurisditio per ordinariuz preueniri sicut in simili videmus in beneficialibus. Nā si ordinarius contulit beneficiū p̄iusq; Papa vel legatus de late re prevalet collatio ordinarij: vt. c. si a sede. de prebē. lib. vj. vnde ex quo preuenta est iurisditio per ordinarium: Papa in dubio nō videt derogare huic p̄cepti iam cepto ⁊ ideo merito debet fieri mētio de eo. ¶ Et ita quāuis Papa possit ad se aduocare cām pendentem coram ordinario vel delegato: vt. c. vt nostrū. ℨ. de appel. ⁊ in. c. pastoralis. ℨ. preterea. ℨ. de offi. deleg. non tamen p̄sumitur velle facere talem aduocationem nisi de processu faciat mentionem ⁊ de litis pendentia. arg. l. vbi ceptum. ff. de iudic. ⁊. c. ex tenore. supra de rescriptis. ⁊. c. penul. ℨ. de fo. com pe. p̄sertim cū ex tali aduocatione fiat iniuria priꝛibus iudicibus: vt. l. iij. ff. de arb. tenent Host. ⁊ Joan. and. ⁊ Abbas in. c. ex literis. ℨ. de offic. delega. et idem Hostien. in summa titu. de offic. deleg. ℨ. quam delegari. versiculo sed nunquid potest reuocari.

¶ Ex hoc infertur quod si impetretur rescriptum seu commissio cause eidem iudici qui primo datus fuerat quia forte aliquid deficiebat in rescripto quo ad intentum actoꝛis: bene valebit quamuis non fit facta mentio processus prime cause: ex quo non agit de reuocatoria iurisditionis ⁊ per cō sequens cessat ratio predicta. ita dicit Domini. in dicto. c. ex literis. ℨ. de offi. delega. penulti. colum. allegat Rotam decisione. cccxxxiij. incipiente quidam dedit obiectus. que est hodie sub titulo de rescript. iiij. in antiquioribus vbi quidaz dederat obiectum de excessu summe et quia non expressit qualitatē excessus: bis fuit exclusus: obtinuit admitti ad probandum obiectū non obstante. c. vt circa. de elec. li. vj. tacuit de duab⁹ sentētijs: ⁊ valuit impetratio. q; ex alio capite nō excludebat. nisi p obmissā formā. d. c. vt circa. ⁊ ex quo eidem auditoꝛi causa committebatur: non nocuit dicta taciturnitas. qō est no. ista sunt verba domi. Feli. in capitulo ceterum. in tertia columna. in fin. ℨ. de rescrip. que sic residet. ¶ Jdem dicas tu si iudex ad ditur iudici. vt per eundem Feli. ibi. v. colum. in fin. quem per te videas. de quo est bonus text. iuncta glossa in capitulo coram. supra de officio delegati.

¶ Jdem dicas si impetrantur secunde litere ad ordinarium. Nam valebunt quamuis non faciant mētionem de prioꝛibus. vt voluit Ancharanus quem refert Andreas siculus in dicto capitulo ex literis. tertia columna. supra de officio delegat. ¶ Ex istis infertur quod si in aliqua causa spirituali vel profana: pendet lis extra curiam Romanam: et committatur de speciali mandato tractari in curia: et non fiat mentio de litis pendentia: talis commissio non valet per textum in dicto capitulo finali. supra vt lite pendente. et capitulo ecclesia el secundo. eodem titulo. et dicto capitulo inter monasterium. de re iudicata. ita decidunt domini de Rota. decisione. dclxxiij. in antiquis alias est sub titulo de rescriptis. ff.

incipiente. dic q̄ si in aliqua. Jdem firmat thomas fasioli dubio. lxiiij. incipien. eodem die. ¶ Ex his dicebat egidi⁹ decisiō e. lxxiij. quod † executoria impetrata super executione trium sententiarū: tacens de pendentia app. super taxatione expensarū interposita est subreptitia. ¶ Ex his dicebat idem egidius dec. xlvj. que incipit: exceptio qō rescriptum committens causam auditoꝛi in curia: est subreptitium si non faciat mentionē q̄ lis pendebat in partibus coram domino tēporali super spoliatione feudi etiam si esset vidua vel persona alia miserabilis quia tales cause debent apud tales dominos agitari: vt not. in. c. ceterum. ℨ. de iudic. ¶ Et bene dixit quod debet fieri mentio de processu ⁊ litis penden. quoniam si lis desinit pendere: non est opus de ea mentionem facere: vt expresse voluit egidius belemera. conclusione. dc. incipiē. si delegatus. vbi dicit quod si auditoꝛ primo datʒ: remittit causam ad cancellariā tanq̄ procedere non valens: secunda impetratio tacens de hac prima que euanuit: bene valet. Jdem in effectu voluit ancha. consil. xvj. incip. viso processu. vbi dixit q̄ si iudex coram quo lis pendebat: pronuntiauit se incōpetentem: nō est necessaria mentio huius litis. q; non dicitur amplius pendere coram illo. ¶ Ampliabis istū tex. ⁊ predicta vt procedant etiā si lis fuerit inchoata per solam citationem. vt voluit glos. in. d. c. vt debitis. intelligo tamē de citatione que a iudice cōpetente emanauit ⁊ ad partem citaram peruenit: vel per eam factum fuit quo minus ad eius notitiam peruenisset. in qua citatione talia sunt expressa: per que plene possit instrui super quibus in iudicio conuenitur: per talem enim citationem dicitur lis pendere. vt cle. ij. vt lite pendē. Et ita si reus citatus secundum formā dicte cle. impetraret nouam cōmissionem: tacita litis pendentia: non valeret. vt. ℨ. dixi. ¶ Unum tamen non est silentio pretereūdum inquantum dicta cle. vult q̄ ad hoc † vt dicatur lis pendere est necessariū q̄ perueniat citatio ad citatum ⁊c. debet intelligi respectu rei citati. secus tamē est respectu actoꝛis. Nā quantum ad ipsum satis est quod citatio fuerit a iudice decreta. quamuis non fuerit executa. ita dicūt domini de rota in antiquis. dcci. ccccl. oij. alias reperitur sub titu. de do. ⁊ contu. xj. incip. no. cle. ij. vt lit. pen. ⁊c. Jdem tenent dcci. ccccxxvj. in eisdem. alias est sub titu. vt lite pendē. iiij. in ordine incipit vtrum postq̄ actoꝛ impetrauit. Et approbat Ludo. consil. cxxx. ℨ. col. in fi. incip. circa primum proposite consultationis. quia ex quo actoꝛ certus est. de decreto citationis vel saltim certus esse debuit; de facto suo. vt. c. ab excommunicato. ℨ. de rescript. amplius non debuit certioꝛari. vt regula eum qui certus. de reg. iur. lib. vj. et. l. j. in fin. ff. de dote prelega. cum similibus. Ex quo sequitur vnum satis notandum ad propositum nostrum quod si ad petitionem actoris iudex decreuit citationem contra reum: et super eadē causa idem actoꝛ postea impetrauit nouā cōmissionem ad delegatum non facta mentione de citatione decreta: et sic de litis pendentia: non valet commissio vt clare apparet expdictis. ¶ Ex quibus alias dixi in facti contingentia quod si actoꝛ qui plures habebat iudices actionē coraz vno proposuit qui reum citari iussit: citatio tamen non fuit executa. nec ad rei notitiam peruenit: postea idem actoꝛ eundem reum super eadem causa coram alio iudice conuenit: qui reus alleganit litis pendentiā coram primo iudice: ⁊ probauit dicti eum remittendum ad primum iudicem non obstante. c. interposita. ℨ. illi denicq. ℨ. de appellationibus quia loquitur in appellante qui renuntians appellationi: videtur velle redire ad primum iudicem. quia deficit fundamentum tribuens iurisditionem iudici ad quez eo quod grauamen ⁊ appellatio fundant iurisditionē iudicis a quo. ¶ Ex quibus videtur nō bene dixisse Bal. in. l. j. in fi. C. de rela. dum dixit quod tunc demum debet fieri mentio de processu habito coram primo iudice si lis erat contestata alias non. ⁊ est rationabile secundum eum. quia ante litis contesta. lis non est in aliquo statu: quia litis contesta. dicitur iudicij fundamentum. secundum Spe. ti. de iudi. in p̄in. ⁊ propterea appellatur lapis angularis iudicij secundum Bal. in. c. vnico. ℨ. col. ℨ. de litis cōtesta. ⁊ inde est quod ante litis contesta. non dicitur iudicium vt voluit glo. not. in. l. iudicium. ff. de iudi. ⁊ facit tex. in. c. forus. ℨ. de verbo. significa. Sed hoc intelligē strictissime sumpto vocabulo late tamē intelligendo etiam ante litis contesta. dicitur iudiciū. habet enim iudicium tres partes scilicet principiū quod durat vsq; ad litis contest. inclusiue. medium quod durat vsq; ad conclusionem in causa ⁊ finem. scilicet ipsam sententiam. ita not. declarat Bal. in. l. ij. ff. de furtis. refert ⁊ sequitur Alexā. in aur. ad hoc in p̄in. C. de iudicijs. ⁊ Jaso. in rubri. eodem titu. circa fin. ⁊ inde est quod iudicium aliquando est in accessu scilicet ante litis contesta. quia hoc tempore accedit ur. aliquando est in processu scilicet post litis contesta. quia tunc procedit ur. aliquando est in recessu post latam sententiam secundum Bal. ℨ. de iudi. in rubrica. vj. colum. ¶ Unde concludo contra Bal. in. d. l. j. C. de relatio. Nam vt apparet ex predictis satis dicitur esse in aliquo statu: quādo est cepta etiā per solam citationem licet non fuerit contestatio facta. vnde merito debet fieri mētio de ea. ¶ Et hoc videtur magis rationabile cum per talem citationem dicatur lis pendere. ⁊ ea pendente nihil est innouandum vt per totum titulum supra vt lite pendente. Impetrare autem lite pendente est aliquid innouare vt voluit glos. tertia in dicta clementi. secunda. vt lite penden. ¶ Item † citatio de processu est. vt. c. quoniam contra. ℨ. de probationibus. glos. in. c. prudentiam. ℨ. de officio delegati. in p̄incip. in ver. fo mam. Sed iura predicta dicunt debere fieri mentionem de processu: ergo per consequens de tali citatione que est de processu vel saltem de litis pendentia causata per solam citationem ⁊ sic de actu precedente litis contestatio. ⁊ ita quantum ad hoc non est necessarium quod lis fit cōtestata ⁊ hoc expresse tenent Archidiaconus ⁊ Dominicus in. ℨ. spatium. versiculo ei tamen. tertia questione tertia. vbi firmant quod debet fieri mentio de processu etiam si lis non fit contestata. ¶ Quod optima ratione confirmatur. Certum est enim

8 quod †per citationem est perpetuata iurisditio. de legat. vt. c. relatum de offi. deleg. quinimo per quẽlibet iudicialem actum etiam anteriorem citatione. vt voluit Hostien. in. d. c. relatum. ⁊ glo. ordinaria in c. ne aliqui. de hereti. lib. vj. quam ibi no. dominicus ⁊ approbat Jo. de imo. in. l. cum filium. §. cum quis. ff. de dona. Andr. sicu. in. c. fin. penul. colũ. s. de offi. delega. viralis in lib. clausularum in clausula. quod non sit melior conditio occupantis. ij. colum. bene facit glo. in. c. iudex. de offic. delega. lib. vj. in verticulo proponatur. et in capitulo si a subdelegato. in verticulo processum. eo. tit. que voluit quod †delegatus
9 subdelegando: dicitur uti sua iurisditione. Et ita si moriatur delegans non expirat iurisditio delegati. quas glo. vtrobiq; commendat dominicus. Ex his ergo omnibus videtur dictum Bal. satis dubium nisi stilꝰ curie super quo se fundat aliter se habeat. presertim cum hoc casu militet ratio propter quam requiritur ista mentio scilicet iniuria priorum iudicum vt superius dixi. ¶ Ampliari possunt predicta secundo ex his que eleganter dixit dominus Jnno. et sequitur ibi ab. post prin. in. d. c. ex literis. s. de offi.
10 deleg. in verb. expressam. vbi dicit quod †impetras secundas literas ad secundos iudices debet facere mentionem de prioribus. necdum expressam vt ibi dicit rex. ⁊ in. d. c. in nostra de rescrip. sed expressissimam. argu. rex. in. c. significantibus eo. titu. vbi illa. m. ⁊ Joan. eius filius volentes impetrare secundas literas ad alios iudices. fecerunt mentionem necdũ expressam sed expressissimam de prioribus literis et processu virore illarum facto. ¶ Ad quod bene facit quod voluit Bald. in. l. prescriptione. C. si contra ius vel vti. pu. rij. colum. vbi dicit quod condemnatus fuit quidam pro homicidio in mille: supplicauit principi pro compositione inserta in supplicatione. narrando quod erat condẽnatus in mille sed non narrauit qualiter pro homicidio fuit condemnatus et sic non expressit facti seriẽ: rescriptum est subreptitium et non valet: quia si expressisset. non est verisimile quod princeps composuisset. vt. l. iij. C. de epis. aud. Unde si princeps rescribendo componeret, rescriptum est nullum vt voluit Bald. vbi supra de quo meminit Andreas siculus in. d. c. ex literis. vj. colum. in fin. et Jason in. l. nec damnosa. in principio C. de pre. impera. offe. ¶ Ad cuius confirmationez inducit notabile dictum Guillelmi de cuno. in lege tertia per illum textum. C. de episco. au. dicentis qõ
11 qui habuit gratiam †de uno homicidio: si postea fecit secundum homicidium et impetrauit gratiam de secundo homicidio: nihil valet nisi fecit mentionẽ expressam de primo homicidio et de prima gratia. quod dictum refert et sequitur And. sicu. in. c. super literis. xxxiij. colum. s. de rescriptis. per quod dicit quod in ciuitate bononie fuit de facto decapitatus vnus qui impetrauit gratiam remissionis secundi homicidij: non facta mentione primi nec eius gratie. ADD Jo de hoc dicto Guil. meminit etiam Fel. in capitulo postulasti. de rescript. colum. iij. verticu. et per istum textum. ⁊c. ego plenius prosequo: in. c. omnis vtriusq; sexus de peni. et remis. in verbo omnia sua peccata. verbic. vj. intellige istum textum ibi valere poteris. TJO. ¶ Facit quod voluit Bal. in. d. l. nec damnosa. ad fi. vbi dicit quod si quis impetrat a domino papa aliquam compositionem super pena que erat per fiscum exacta: et non facit mentionem de exactione: ⁊ incorporatione pene: non valet rescriptum quia obreptitium et fisco damnosum. ¶ Ad idem facit no. decisio Oldradi consil. xxij. in fi. et refert ⁊ sequitur Alexan. consil. cxiij. colum. ij. ad finẽ. incipit ponderatis. ⁊ Jas. in. d. l. nec damnosa. vbi decidit quod si princeps alicui concessit priuilegium pedagij in aliquibus locis ⁊ loca illa fint onerata pluribus aliis pedagijs de quibus mentio nõ est habita in dicto priuilegio priuilegium ex hoc censetur subreptitium: quia si princeps sciuisset: nouum grauamẽ non imposuisset subditis. argu. de leg. iij. l. titia. §. qui inuitus. et de dote preleg. l. quod dotẽ. quia nihil debet taceri quod potuisset principem in contrarium mouere: vt. d. l. prescriptione. ibi vel tacendi fraude ⁊c. Jta ergo dicamus in casu nostro.
12 quod †impetrans secundas literas debeat facere mentionem expressissimam de prioribus et de litis pendentia. et processu cause. ¶ Et quod plus est nõ sufficeret generalis mentio nisi etiam fieret mentio de statu cause ⁊ fieri an sit lis contestata vel conclusum in causa. ita not. voluit Andr. sicu. in. c. prudentiam. §. vj. ix. colum. s. de offic. deleg. refert hoc tenere Bal. in. d. l. j. C. de rela. ¶ Sed reuera Bald. ibi hoc non dicit in meo libro. solum enim dixit: vt. s. retuli quod tunc est fienda mentio de processu, cum lis est contestata alias non. nec videtur hoc dictum Andr. sicu. aliquo modo posse sustineri: tum quia iura que super hoc disponunt solummodo dicunt specialem mentionem fiendam de litis pendentia: non tamen arctãt ad specificam mentionem status cause: tum etiam quia contra ipsum expresse decidunt domini de rota dec. ccxxiij. alias est sub titu. de rescrip. xx. incip. Item si causa. vbi dicunt quod si causa committitur alicui auditori in eodem statu quo erat coram primo auditore valet commissio: licet status cause non exprimatur specialiter. et est ratio secundum eos quia per acta primi auditoris poterit leuiter ⁊ statim cõstare in quo statu est causa. arg. l. si nominatim. ff. de conditionibus ⁊ demonstrationibus vbi dicitur quod demõstratio fit per expressionem qualitatum rei demonstrate. Ad idem rex. in. c. licet ex quadam. ad fi. s. de rest. nil enim refert quid ex equipollentibus fiat: vt ibi dicitur. Et hoc maxime procedit si in petitione peteretur certa causam certo auditori committi subdendo clausulam consuetam cuius statum dignemini habere pro expresso. tunc enim papa committendo alteri: videtur ex certa scientia committere ⁊ statũ cause pro expresso habere secundum Rotam vbi. s. ¶ Et sic in effectu videntur velle predicti domini non esse necessarium quod fiat specifica mentio de statu cause. nec ob. dictum domini Jnno. in. d. c. ex literis. dum vult debere fieri specialissimã mentio. quia satis dicitur specialissima mentio fieri si in supplicatione dicatur quomodo lis pender coram alio iudice. Sicut in si
13 mili dicimus quod †ad hoc vt actus rescindatur per actionem quod metus causa. requiritur quod metus sit talis qui posset cadere in hominem cõstantissimum: vt. l. metum. ff. quod metus causa. ⁊ ramẽ glo. ⁊ omnes doctores asserunt sufficere metum cadentem in constantem virum. ⁊ est de hoc tex. in ca. ad audientiam. in ver. cadere in constantem virum. s. quod metus causa. ita ergo videtur dicendum in proposito quamuis dominus Jnnocẽtius dicat fieri debere specialissimam seu expressissimam mẽtionem sufficit si fiat expressa. ¶ Vel aliter potest dici quod debet fieri expressissima mentio priorum literarum. id est de omnibus clausulis notabilibus cõtentis in ipsis vt volunt Abbas in. c. ceterum. in prin cip. s. de rescriptis. ⁊ in ca. cum dilecta. secundo no. eodem titu. ⁊ in. c. pastoralis. §. preterea. col. prima. supra de offi. delega. ⁊ in. d. c. ex literis. in prin. eodem tit. ⁊ in. c. ex conquestione. col. prima. s. de resti. spol. ⁊ in. c. vt debitus. col. iiij. de appel. latius per ipsum in. c. ij. de dolo ⁊ contuma. ¶ Ex quo dicebant An-
14 to. ⁊ Abb. in. d. c. ex conquestione. iij. not. q †si in primis literis est apposita clausula appellatione remota de ea debet fieri mentio in secundis: ad quod bene facit glo. in cap. inter dilectos. in ver. consumptũ s. de fide instrumen. que dicit quod cõsumptio vel abiratio circa clausulam appellatiõe remota vitiat rescriptum quod non faceret si dicta clausula non esset de substantia: vt. c. ex literis. eo. titu. ¶ Ex hoc etiaz infertur quod secunde litere expectative sunt subreptitie etiam si faciant mentionem de prioribꝰ in quibus continetur clausula an referri. nisi de dicta clausula fit facta mentio: hoc est mirabile dictũ Oldr. consil. cccxiiij. incipiente factum tale est: Do-
15 minus noster Papa. ¶ †Que autem dicatur clausula notabilis ad hoc quod de ea debeat fieri mentio in secundis literis relinquitur arbitrio iudicis secundum Abba. in. d. c. ex conquestione. co.
s. de resti. spol. Et de ista specialissima mentione potest intelligi dictum domini Jnnocen. de quo supra. ¶ Vel aliter potest iteligi vt fiat specialissima mẽtio de omnibus principalioribus articulis. vt. d. ca. cum dilecta. supra de rescriptis. vtputa de excepti. vt in. c. in nostra. §. fina. s. de procuratoribus. ⁊ de ordinationibus. vt cap. cum olim. de exceptionibus. ⁊ c. veniens. eodem titulo. item de iudicibus et litigantibus. et de his de quibus agitur: vt no. in dicto capitulo secundo. s. de dolo et contumacia. et tenet Rota in nouis decisionibus. lxvij. incipien. si ponatur. alias est sub titulo de rescrip. sexta in ordine.
¶ Unum tamen nota quod in impetratione literarum
16 in causa appellationis non est †necesse mentionem facere de nominibus iudicũ a quibus fuit appellatum. satis est dicere in genere quod iudices qui- 17
bus fuit causa commissa: tulerunt sententiam. ita tenet Joan. andr. in. c. oblate. de appella. approbat ibi Abb. in princip. dicens hoc esse notabile in practica. Idem tenet ibi Philippus in prin. pro quo est optimus ille textus secundum eum. subdit tamen qõ iudex ad quem bene debet esse certus ⁊ nominatus. vt. l. prima. §. libelli. ff. de appel. ⁊ per glo. in. c. is cui. de offic. deleg. lib. vj. ¶ Cogitrabam si potuisset saluari dictum Andree siculi. in. d. c. ex literis. Dum dicit debere fieri mentionem de statu cause. s. quando esset conclusum in eam. Nam tũc nisi fiat mentio de confessione in cã ⁊ conclusioni derogetur: nõ valet commissio. Jta dicit regula cancellarie Jnno. octaui. xxxvij. que disponit in hec verba. Item statuit et ordinauit quod in commissionibus de iustitis etiam consistorialibus per eum seu de eius mandato vel auctoritate in causis in quibus conclusum existat in posterum concedendis. etiam si de conclusione huiusmodi implicite vel explicite mentio facta fuerit: nihil censeatur esse concessum nisi per confessionem commissionis huiusmodi: conclusioni derogetur expresse quod tene semper menti. Secundo potest saluari eo casu quo impetrantes iudices in causa in qua fuit appellatum. Nam tunc ad hoc quod valeat rescriptum: oportet fieri specificam mentionẽ de app. ⁊ sic de statu cause vt voluit glos. iuncto tex. in. d. c. oblate glo. fi. quam ibi notant omnes. probatur in. c. ex parte. s. de rescript. ⁊ in cap. bone. supra de confir. vti. vel inuti. tenet domi. Jnno. in. c. dilecti filij. in gl. magna in fin. in verticu. non valent litere. s. de maio. ⁊ obe. ⁊ in capitu. primo. de his que fiunt a maio. parte. capit. licet aliud censuerit in capitulo secũdo. de rescri. Idẽ renẽt Hostiẽ. Jo. Abb. Andr. siculus in. d. c. ex literis. s. de offi. dele. ⁊ hoc fiue fit appellatio partis aduerse. vt sentit gl. in. d. c. oblate. cum suis in ea allegatis. siue sit appel. propria vt volũt do. Jnno. in. d. c. dilecti. ⁊ in. d. c. ex literis. ⁊ Joan. de imo. Philippus ⁊ prepositus in. d. c. oblate ad fi. nõ fuerit interposita ad papã vel quẽcunq; aliũ. vt. c. cõcertationi de ap. lib. vj. ⁊ ibi archi. qui dixit hoc procedere etiã in ap. extraiudiciali qõ etiã tenet ibi Joan. ⁊ dñici. Et qõ plus est dicebat do. Jnn. quẽ sequitur Jo. an. in. d. c. ex literis. s. de of. dele. debere fieri mẽtionẽ nõ solũ de ap. fz etiã de causa propter quã fuit appellatũ ante sniam: sed si post sententiã sufficit dicere de ap. absq; exacta mentione primi rescripti vel processus. de quo dicto exclamat Philippus in. d. c. oblate. pe. col. de ap. ¶ Et post multa subdit Jnno. vbi. s. q in literis impetratis super cõmissione app. nõ requiritur tanta solẽnitas vel subtilitas circa expressionẽ vel suppressionẽ veritatis: quãta in aliis. q: considerata natura app. nõ impetratur ad aliũ impugnandũ. sed potiꝰ ad impetrantẽ defendẽdum. vt. c. cum speciali. §. porro. s. de appel. iste enim litere sunt de simplici iustitia. vt. c. accedens. j. de crimi. fal. imo fauorabiles ⁊ ampliande secundum cũ. Et propterea stilus curie habet quod licet impetrẽtur litere super appel. ab interlocutoria satis est exprimere quod fit appellatum a grauaminibus licet cause ipe grauaminis in specie aliter nõ exprimant. quod rene menti secundum philippum in. d. c. oblate. penulti. colum. Unum tamen non omitto †quod licet de appel. debeat fieri mentio vt in iuribus prea allegatis: de his tamen que sunt facta seu innouata post appellationem non est fienda mentio: ⁊ ita rescriptum impetratum non facta mentione de his: valet et tenet. iste est tex. qui sic debet intelligi. in ca. dilecte. s. de exceptio. ⁊ ibi tenent Bofre. Philippꝰ Anto. cardi. Jmo. ⁊ Abb. Ad idem tex. in. c. bone. de confirma. vti. vel inuti, quia ex quo per appel. est a iudice recessum: non tenetur appellans scire quid iudex faciat. et ideo non potest facere mentionem de his que iudex innouauit. merito ergo valebit re-

Universidad de Deusto Biblioteca

scriptum quamuis de illis mentionem non faciat secundum eos.maxime quia attentata post appellationem sunt nulla ipso iure.vt cap.cum contingat §.de officio delega.¶ per totum titulum.ff.nil inno. appellatione pendente.de his autez que nulla sunt non est opus mentionem facere vt infra dicetur ergo ꝛc.ita dicit Andreas siculus in.c.prudentiam.§. fetra.ix.col.de officio delega. Infertur ex hoc quod
18 †de excommunicatione lata post appellationez nō est opus mentionem facere.quod domi.Abbas dicit esse bene notanduz.in.d.c.dilecti.¶ potest esse ratio:qz validitas excommunicationis pendet ab exitu appellationis.vt.c.non solum.de appellatio.lib. vi.¶ illius expressio non subtraxisset vel retardasset principem a concessione rescripti.vt.c.cum inter. ¶.c.fi.de excep.¶ ita cessat omnis subreptio.vt.c.su
19 per literis.§.de rescript. ¶ †Quatuor tamen sunt casus aut quinq; in quibus valet impetratio postq̄ fuit appellatum quamuis de appellatione non fiat mentio quos ponunt doctores signanter Philipp. ¶ Decius in.d.cap.oblate.ad finem.§.de appel la.quos per te videas. ¶ Limitabis tamen istum textum ¶ predicta:vt in secundis literis debeat fieri mentio de processu ¶ litis pendentia vt procedat de equitate canonica secundum quod potest impetrari rescriptum:¶ delegatus etiam lite pēdente coram ordinario licet ordinarius in nulla sit negligentia vel culpa dummodo fiat mentio de litis pendētia coram eo.vt hic ¶ in iuribus supra allegatis:¶ tenet Specu.in titu.de rescripti presentatione.§.ratione autem cause.in princip.¶ glo.in clemen.secunda in ver.innouari.vt lite pendente.secus tamen esset
21 de iure ciuili secundum quod non valet rescriptum lite pendente impetratum ad iudicem extraordinarium seu delegatum nisi ordinarius requisitus deneget facere iustitiam.vt autētica de mādatis principum.§.¶ non permittas.¶ in auten.vt differentes iudices.§.si vero.per que iura ita firmat Baldus in.l secunda.prope finē.C. vt lite pendente. Refert ¶ sequitur vitalis in libro clausularum in clausula nil nouari lite penden.in prin.¶ Philippus in dicto cap.vt nostruz.tricesima quinta colum.supra de appellationibus.¶ Feli.in dicto capitulo super literis. xiij.columna.supra de rescriptis. ¶ Limita secun-
20 do istum textum et predicta vt debeat fieri † mentio de processu ¶ litis pendenr.nisi causa super qua fit commissio sit matrimonialis. Nam tunc quauis de processu et litis penden.non fiat mentio in rescripto valet tamen rescriptum:ita tenet Hostien.¶ Joan.Andr.in capitulo tenor.supra de regulis iuris.in verficulo literas.et ibi etiam Anto.prima columna. per illum textum tenet etiam Lapus allegatione.lxxxix.incipiente in Dei nomine.et capitulo factum super quo.in sexta columna.verficulo tamen si impetro.idem firmat Andreas sicul.in dicto capitulo prudentiam.§.vj.colum.¶ consilio.xlv.colum.ij.ver sicul.sed ad ista.in secunda parte.adducens multa alia specialia introducta in fauorem matrimonij.q̄ etiam ponit Felin.in rubrica de spon.ratio est quia 22
ex quo talis sentētia super matrimonio non transit in rem iudicatam:licet mentionem nō fecisset de appel.nihilominus literas obtinuisset secundum eos.

Istud tamen ego intelligerem verum quando lata esset sentētia in cā matrimoniali et ita ppie loquit textus in dicto capitulo tenor. ¶ sic eum ponderat ibi dominus Lardi.secus si nondum esset lata sententia: sed adhuc pendet processus coram prioribus iudicibus. Nam cum tunc ster ratio propter quam debet fieri mentio de processu scilicet iniuria ¶ verecundia priorum iudicum de qua superius dixi non video rationem ispecialitatis in causa matrimoniali. nec est dicendum Roma.pontifi.in causis matrimonialibus de facili concedere secundas literas reuocatorias priorum iudicum coram quib⁹ causa pender.argumen l.vbi ceptum.ff.de iudicijs. ¶ Et quod plus est posset attentari iudicio meo in
23 distincte:quod eo casu quo lata fuit sentētia in causa matrimoniali in fauorem matrimonij et sic contra illum qui matrimonium impugnabat:si nullum subest impedimentum. et impetrarentur litere ad alios iudices: oporteret fieri mentionem de processu priorum iudicum.mouetur quia cum talis sententia trāseat in rem iudicatā si ab ea nō appelletur vt voluit glo.fi.in.c.latores.§.de reg.iur.¶ ibi tenēt oēs: ¶ sic per cōsequēs cessat motiuū doctorū dicentium illud cōtingere ex eo q̄ sententia non trāsit in rē iudicatam. ¶ Idē dicerē eo casu quo fuit lata sentētia separationis thori.nā ista sententia eodē modo transit in rem iudicatā vt late firmat Abb.in.d.c.latores.in fi.quem videas per te.de quo latius per Fely.ibi.vj.col.versi.octaua declaratio. ¶ Idē posset dici in alijs casibus in quibus sentētia in causa matrimoniali tranfit in rem iudicatam de quibus ibi
21 per Fely.post alios. ¶ Et eadem † ratione idem dicendum in causa matrimonij spiritualis in qua sententia transit in rem iudicatā.text.in.c.cū dilecti.in fin.de elec.glos.j.in fin.in.c.j.de concess. preben. Hostien.in summa titu.de appel.§.quot sunt species.v. col.ver.sed nunquid est hoc simpliciter.dominicus in.c.ordinarij.§.j.in fin.ff.de offi.ordi.lib.vj.Abb.in c.cū bertol col.xij.ver.ex hac lectura habes.§.de restitu.¶ in.c.conquerente.ij.col.de resti.spo.de quo late ¶ singulariter per Fely.in.d.c.latores.vij.col.ver.de cima ¶ aurea declaratio. ¶ Limita tertio istū textum ¶ predicta vt in secundo rescripto seu cōmissione debeat fieri mentio de litis pendentia quando noua commissio emanauit superdeducta in lite: secus si concernat futura etiam eiusdem materie. Nam tūc quamuis in secunda impetratione seu commissione non fiat mentio de litis pendentia:non nocebit.vt puta si stante lite de fructibus beneficij in absentia male perceptis:valebit impetratio super percipiendis licet taceatur de litis pendentia.ita consuluit dominus Abb.consil.xcviij.incipien.iesu christi.in causa ¶ questione.motus principaliter quia iudex qui cognoscebat de fructibus male perceptis non poterat se intromittere de percipiendis.quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem vt.c. romana.§.caueat.de sententia excommunicatio.libro.vj.¶ quod ibi not.glo. ¶ Ad idem tex.no.in.l.si.
22 §.fina.ff.de vsuris.vbi dicitur quod licet † debitor sub vsuris sit in mora de presenti ¶ sic presentes vsure debeantur secundum.l.ciuilem: non tamen propter moram de presenti:possunt peti vsure pro tem

pore futuro:pro quo non potest debitor adhuc dici in mora. Unde ita dicendum in casu nostro cuz prima commissio facta fuerit super fructib⁹ perceptis solummodo non impedit quo minus possit impetrari alia commissio super percipiendis: etiam non facta mentione de litis pendentia. Cum per istam secundam commissionem in nullo preiudicetur litis pendentie.quia ista sunt separata ¶ ex separatis nō fit illatio,vt.c.secundo.supra de translationibus.prelato.¶.l.nec natales.C.de probationibus.¶.l.si maritus.la prima.C.isto titulo. ¶ Optime facit quod voluit Rota in nouis.decisione.cccx.alias est sub titu.de rescriptis.rro.incipiente item si reus ¶ possessor.vltra medium ibi si dicatur.vbi dicitur qđ non vitiatur impetratio ex taciturnitate iuris quod in
23 beneficio potuisset aduersarius in futurum consequi si ego non impetrassem. Jura enim que volunt fieri debere mentionem de prioribus literis ¶ de processu vigore illarum facto.loquuntur quando secūda commissio vel rescriptum impetratur super eodem casu vt dicit textus in cap.ceterum.supra de rescriptis. Si autem non fit in eadem causa quamuis sit eadem materia:non nocet taciturnitas priorum literarum ¶ litis pendentie:vt expresse tenet ibi Johannes andreas dicens quod si aliquis narrauit se in renuntiatione circumuentum ¶ Titium sibi symoniace subrogatuz:¶ obtinuit sibi prouideri si ita est:deinde citius impetrat contra ipsum super reuocanda prouisione illi facta:quod non est eadez causa sed bene eadem materia. Et per hoc sentit quod sufficiat facere mentionem prouisionis facte.licet de causa vel processu nihil fuerit dictum:vnde ad propositum nostrum si prima commissio fiat super vna causa ¶ iudices quibus causa committitur procedant:si ex postfacto impetretur alia commissio ad alios iudices.non super eadem causa sed super eadem materia:valebit quamuis non fuerit dictum
24 de litis pendentia. ¶ Nec est mirandum de hoc:qz cum commissio limitata sit ad certam causam limitatum debet parere effectum:vt.l in agris.ff.de acquirendo rerum dominio.gloss.in cap.cum ordinē. supra de rescriptis.que singulariter voluit quod limitata causa priuilegij:facit priuilegium non posse trahi extra limites suos. Ad idem bonus tertus in l.edicta.§.et hoc edicto.ff.naute caupones stabularij.vbi nauta tenetur quando recipit vt nauta.sec⁹ si vt amicus vel vicin⁹. ¶ Et propterea dicebat Bartolus in.l aut facta.§.primo.ff.de pe.quod pena apposita in instrumento pacis offendenti me vel mihi adherentis:intelligitur de offensa ex inimicitia tūc sopita:secus si oriatur noua causa iniurie. Idez firmat Bartolus in disputatiōe Lucane clusitatis.primo dubio. Et Anchara.in cap.nulli.de electionib⁹. libro sexto.¶ Abba.in cap.bone.el primo.colum.iij. 25
de electionibus.¶ in cap.primo.de treug.¶ pace.colum.secunda.¶ in cap.quemadmodum.supra de iureiuran.prima col.¶ multi alij quos refert Felin.in dicto.c.cum ordinem.co.viij.vbi ponit multa alia similia. ¶ Limita quarto vt debeat fieri mentio de processu priorum iudicū vbi processus esset validus: secus si esset nullus secundum Andream sicu.in d. cap.prudentiam.§.sexto.col.nona.§.de officio dele
ga.per textum in dicto cap.tenor.supra de re iudicata.vbi lata sententia in causa matrimoniali contra illam mulierem:illa impetrauit literas ad alios iudices non facta mentione processus facti coram primis:¶ nihilominus valuerunt ille litere.¶ ratio est secundum doctores quia ibi prerendebatur illa sententia nulla. ¶ Et quamuis Andreas siculus non dicat pro eius dicto est textus singu.in Decreta.nostra secundum intellectum Hostien.in versi. idonee quam approbat ¶ commendat dominus Abbas. Nam hic sententia consulum erat nulla: quia obligabat istum Ben.pauperem ad prestandum cautionem idoneam.i.pignora vel fideiussores.qđ ipse Henri.erat impossibile:¶ ideo tanquam continens impossibile erat nulla.quia† impossibiliuz nulla est obligatio vt regula impossibilium.ff.de regulis iuris.¶ regula.nemo potest.eodem titul.libro sexto.et l.fina.C.que sententie sine appella.rescind.¶ capitu. Odoardus.de solutionibus. Et ideo non fuit opus de ea mentionem facere. ¶ Item ex alia causa sententia consulum fuit nulla:quia in ea dicebatur qđ deberet dare idoneam cautionem ¶ sic pignora vel fideiussores de dote reddenda. dare autem talem cautionem:est prohibitum a iure.vt.l.secunda.C.ne fideiussores dotium dentur.¶ ob hoc etiam fuit nulla.l.si expressim.C.quando prouocare non est necesse.¶ capi.j.de re iudica. ¶ Facit ad predicta glo. in c.ex tenore.de rescrip.¶ in ca.in nostra.glo.j.ad finez eodem titu.¶ in.c.cum nostris.in verfic.de facto, de concess.preben.¶ in.c.suggestum.in verficu.posteri⁹. §.de iure patro.in regu.non prestat.de regul.iuris. libro sexto.que glo.dicunt valere secundas literas non facientes mentionem de primis que erant nulle.quas glos.ad hoc propositum commendauit Abbas in presenti.iij.col.in fine.¶ in cap.oblate.colum. secunda.supra de appellationibus.vbi est bonus rextus cōmēdat etiā illas Jud.cōsi.cclxxxiij.pe.col.
24 incip.saluatoris.inferēs ex eis q† valet cōfirmatio electionis nō facta mētione de prouisione alteri nul liter facta. ¶ Ex hocetiam dicebat Calder.titu. de rescrip.consilio.xliij.non censeri subreptitiam impetrationem alicuius dignitatis a Papa factam non facta mentione electionis ad dignitatem illaz nul liter facte. ¶ Hinc est etiam quod valet rescriptuz cōmittens cām finitā per sniam qñ snia nō tenuit iz de ipa nō sit facta mētio:qz talis snia q̄ nulla est:nō dicit habere nomen sententie:vt.l.iij.§.condemnatum.¶.l.si cū nulla.ff.de re iud.ita dixit Alexā.cōsi. xcv.in fi.in.ij.volu.incipiente visis processibus.¶ q̄ vis ille non alleget hic est tex. optimus fm intellectum Host.de quo.§. ¶ Et per hoc datur notabilis limitatio ad tex.in.l.fin.C.vt lit.penden.¶ qđ ibi not. Pau.de cast.vbi dicitur quod non potest quis
25 †impetrare rescriptum vt retractetur sententia que transiit in rem iudicaram:imo ex sola supplicatione incurrit infamiam. Et sic si produceretur in testem:posset sibi obiici quod non esset habilis quod est menti tenendum fm Pau.qz posset facere honorem si casus occurreret.cum pauci sint qui aduertant ¶ sciant de hoc excipere.istud enim debet intelligi quando sententia esset valida:secus si nulla per sup:adicta. [An aūt si impetrata a rege cōmissio sup

remissione sententie que trāsiuit in rem iudica. pōt reuiderī non obstante lapsu rei iudicate. vide Jas. in.l.iustitia.ff.de iustitia ꝛ iure. ¶Ex istis infert ꝙ
26 litere †impetrate post appellationē nulla bene valent quamuis de appellatione non fit facta mētio ſm Bald.in.l.j.C.si contra ius vel vtili.pub. vnde si appellatio quouis modo nō subsisteret vel esset deserta vel tacite vel expresse illi fuisset renuntiatū valeret impetratio: quamuis de ea nulla fieret mētio. est de hoc tex.in.c.ex parte.s̄.de rescriptis.ꝛ ibi glo.ij.ꝛ Jo.de imo.in vltima charta.ꝛ Philipp⁹ in d.c oblate.penul.col.ver.iij.limita.ꝛ ibi Prepositꝰ in fi. idem dicit Philippus si esset casus in quo non posset appellari. Valeret em impetratio non facta
27 mentione de tali appellatione. q: †traciturnitas nō pitiat rescriptuz in eo quod si fuisset expressum fuisset eque concessum: vt.d.l.prima.C.si contra ius vel vtilita.publi.ꝛ.c.super literis.s̄.de rescriptis. vt ibi latius per Philippum. ¶Ex istis etiam infert qđ si ego possideo vnum beneficium: tu impetras illud nulliter a Papa: quia forte non es capax: ꝛ tacuisti defectum a processu executorum contra me in fauorem tuum ego appello. ecce quod cum nullum ius habeas ego appello ꝛ impetro postea a Papa mihi denuo prouideri de illo beneficio. non expressi de appellatione valebit tamen impetratio: q: si Pape expressissem quod nullum ius haberes ꝛ propterea appellaui ab executoribus: dedisset omnino easdez literas quas impetraui. Argumen. c. postulasti. s̄. de rescrip. ita tenent dñi de Rota decisi. cccx. in nouis. al's est sub titu. de rescriptis. xxv. quam referunt et approbant Philippus in. d. c. oblate. co. antepenul. versi. primo limita. ꝛ ibi Prepositus fi. col. versi. ista
28 regula. ¶†Ex istis etiam infertur quod cum attē- 33 tata post appellationem sint nulla: non est necesse de eis mentionem facere in secundis literis vt. s̄. dictum est in isto notabi. ver. vnum tamen non obmitto. ¶Ad ista bene facit tex. ꝛ quod ibi not Bartol⁹ in.l.qui accusatus.ff.de adulteriis. vbi dicitur qđ
29 †libellus inualidus non interrūpit prescriptionez. ¶Facit etiam glo.in.c.vt debitus. s̄. de appel. ꝛ in l.si pater. C. ne de ista. defunc. que dicunt quod litis contestatio nulla vt est illa que fit coram non suo iudice: non inducit interruptionem prescriptionis. Ad idem facit quod voluit Bullielmus de cuneo in.l.eū qui in ſpincip. ff. de constitu. pe. vbi dicit quod litis
30 †contestatio inualida non obstat exceptioni dilatorie: ꝛ ita quamuis litis contestatio sit terminus exclusiuus dilatoriarum. vt. c. pastoralis. s̄. de excepti. cum concordantijs. debet intelligi de litis contestatione valida. ¶Ad idem facit quod not. glos. in ca. cum plures. in verbo qui potes. de offic. deleg. libr.
31 vj. que dicit †quod per actum seu citationem nullā non perpetuatur iurisditio quam glo. ad hoc cōmēdat Abbas. in. c. venerabili. ñ. col. s̄. de offi. delega. ꝛ ibi Andreas sicu. vj. col. ꝛ Ludo. singula. cxlix. inci. Glo. ordinaria. pro qua glo. allego tex. in. c. proposuisti. s̄. de foro competē. ibi a te legitime citatus: ꝛ sic
32 vult tex. quod ad hoc quod †citatio habeat effectū oportet quod sit legitima ꝛ valida. Et idem voluit Gloss. finalis. iuncto textu in cap. bone. el secundo. s̄. de electionibus. ꝛ glo. si in. l. accusatoribus. C. de accusationibus. quam sequitur Bald. in capi. quoniam contra. s̄. de probationibus. vij. col. in princi. ꝛ in. c. in nomine domini. quarto no. s̄. de testibus. no. Archi. in. c. non ita. ij. q. vj. Ange. in. l. si quis postea: ff. de iudicijs. ex quibus omnibus ꝛ multis alijs q̄ diligens indagator poterit reperire satis est roborata ista limitatio. ¶Limita quinto istum text. ꝛ predicta quando ille qui opponit exceptionem litis pēden. stetit pro ea. secus si illam impugnaret opponendo cōtra primū iudicem dicendo quod nō erat eius iudex competens. nam tunc valeret rescriptuz impetratum ad secundos iudices non facta mētione de litis pendentia. ita consuluit Anchara. consil. xvj. incipiente in Christi. visto processu. q: ex eo quod quis impugnat non debet commodum consequi vt regula ex eo. de reg. iur. lib. vj. cum concor. ꝛ ibi per Dy. ꝛ per Bar. in. l. post legatum. ff. de his quib⁹ vt indign. in princ. ¶Et ita ex quo ille qui opponit de subiectione litis pendentie eandem litem pendentē impugnabat: non debet ex ea commodum consequi vt dicebat Anchara. in dicto consil. quod intelligit ipse verum quando iam finita esset controuersia inter partes super dicta impugnatione. Secus si ad huc penderet. Nam tunc bene potuisset impugnās ea se iuuare. argu. l. que diximus. in princip. de excusa. tuto. vbi dicitur quod pendente appel. super excusatione tertie tutele si ille eligatur ad quartam: potest se excusare ex illa quam impugnat. bene facit ad hoc quod not. voluit Compostellanus in ca. capitulum. s̄. de rescriptis. ꝛ sequitur ibi Abb in finalibus verbis. vbi dicit quod ex eo quod quis impugnat potest se fundare pendēte impugnatione. Ratio est secundum eos: quia †euentus litis est dubius: vt. l. quod debetur. ff. de pecu. vnde si non posset se fundare ex materia impugnata: posset seq̄ qđ si succumberet in impugnatione: grauaretur in duplum seu dupliciter. Et ista est noua limitatio ad. d. regulam ex eo. secundum Abbatem. vbi supra. Idē ergo dicerem quando lis esset finita super impugnatione primi iudicis in qua impugnans succubuit. Nam tunc nihilominus potuisset opponere de taciturnitate litis pendentie. ¶Ad hoc moneo: per illud quod voluit Baldus in. l. prima. iij. col. verfic. quid dices. C. de falsa causa adiecta lega. vbi dicit testator confessus fuit recepisse a me mutuo centuz que mihi legauit: egi ex mutuo: ꝛ quia non potui probare mutuum naturale: succubui: licet possim post ea agere ex legato. nec obstat quod primo visus fuerim tacite confiteri legatum non valere. vt. l. si credi tori. de legatis primo. ꝛ l. si petitor. ff. de liberis legatis. quia dicendum quod licitum est mihi recedere ab illa tacita confessione propter illam contrariam sententiam. vt notat Innocentius in capi. mulieri. supra de iureiurando. quod est notandum secundū Baldum vbi supra. Sic ergo dicamus in casu nostro. ¶Ad idem facit quod notanter voluit Bartolus in dicta. l. post legatum. quarta colum. versicu. certe vltimum dictum. ff. de his quibus vt indi. vbi dixit qđ ex eo qđ quis impugnat: si succubuerit in impugnatiōe: pōt se fundare. ar. l. aureli⁹. ¶. fi. de

libe. lega. nec obst. fm eum. l. papinianus. ¶. memi-
34 nisse. ff. de inoff. testa. dum dicit quod †ille qui impugnat instrumentū de falso. si perstitit vsq̄ ad sentē- 36
tiam: perdit commodū quod habiturus erat ex testamento: q: illud est speciale in instrumentis pertinentibus ad vltimas voluntates. vt ibi latius per Barto. quem videas. Vide etiam per Alexan. in. l. qui Rome. ¶ seya. ff. de verbo. obli. ¶Reperio tamen quod. d. Anto. in. c. cum olim. de censibus. ꝛ colum. ver. forte dictum Barto. videt sentire contrarium. dum impugnat dictum Bar. de quo. s̄. dicēs quod si ageremus ne pena indignitatis seu de priuatione commodi instrumenti propter indignitatē ꝛ sic de mera pena in odium impugnantis: tūc bar to. diceret verum quod rex. in. d. l. meminisse. imponens penam indignitatis: procedit soluz in casu suo sed hoc est alia causa priuandi quam causa commodi instrumenti. ꝛ agitur necdum de odio impugnātis: sed etiam de commodo illius contra quem facta est impugnatio. cuius respectu ista impugnatio inducit tacitam renuntiationem vt est casus in dicto ca. cum olim. Si ergo persistit in reprobando instrumentum vsq̄ ad sententiam: ꝛ succubuit videtur renuntiare commodo instrumenti: que renūtiatio etiam in diuersa instātia debet sibi nocere qua propter dicit do. Anto. posse dici prima facie quod si variatur instantia inter alias personas: iste possit vti hoc instrumento: quia renuntiatio facta absente parte: non preiudicat adeo vt in alia instantia nō possit inter easdem personas vti instrumento impu 38
gnato fm Anto. vbi. s̄. ¶Ego tamen crederem dictum Bart. ꝛ ea que. s̄. dixi fore vera. s. quod si impugnans succubuit in impugnatione: poterit se iuuare ꝛ fundare ex eo quod prius impugnauit. Primo per ea que postea subdit domi. Anto in. d. capi. cum olim. dum dicit quod ille qui impugnat instrumentum. videtur renuntiare vtili instrumenti respectu illius instantie. quia iste tacite renuntiationes nunquam referuntur ad aliam instantiam: sed ad illam tantum. ꝛ dicit hoc esse notabile dictū Innoc. in. c. cum venissent. in fi. s̄. de testi. ista autez ratio ita concludit inter easdem personas: sicut inter diuersas. Et ita videt q̄ ista tacita renuntiatio que resultat ex ista impugnatione litis pen. vel instrumenti: vel rescripti: non se extendit ad aliam instantiā: etiā inter easdez personas. ¶Bene facit ad hoc quod
35 in simili no. Abb. post Card. in. c. post translationez s̄. de officio lega. vbi dicit quod † consuetudo non 39
extenditur de vno casu ad alium. ¶Ex quo dicebat Inno. in. c. in literis. s̄. de testi. spo. quem refert ꝛ sequitur Abb. in. c. cum venissent. pe. col. titu. qđ si consuetudo est quod per installationem factam in certa sede acquiratur quasi possessio iurium episcopalis vel archidiaconalis: vel alterius dignitatis: si installatio fiat in alia sede quam deputata p consuetudinem non transfertur possessio: quod dictum est bene notandum secundum Abbatem vbi supra. ꝛ ego alias vidi in practica. ¶Ex hoc etiaz dicebat Joann. de ligniano in. c. cum olim. de prescriptio. ꝛ sequitur ibi Anchara. quod si aliquis ex consuetudine prescripſit ius visitandi per seipsum non poterit postea visitare per vicarium suuz. ¶Et propterea dicit Innocen. in. c. dilecto. s̄. de offic. archidi. quod † prescripta potestate absoluendi nō videtur prescripta potestas excommunicandi. ad qđ bene facit textus in. d. c. olim. de prescriptio. per quē dicit ibi Abb. quod prescripta potestate excommunicandi non videtur prescripta potestas absoluendi ꝛ iuxta hoc vide Andre. sicu. in. d. ca. quod translationem. xix. col. ¶Bene facit ad predicta quod voluit Barto. in aur. qui rem. in fi. C. de sacrosanct. eccle. vbi dixit quod si res ecclesie est cōsueta dari in emphyteusim vsq̄ ad tertiam generationez masculinam ꝛ femininam. vel consueuit dari in emphyteusim tempozalem: ꝛ concessit in perpetuam. talis cōtractus non valet: quia consuetudo non extenditur vltra id quod agitur: vt. l. prima. ¶. iij. ff. de itine. ac. priuatis. ¶Et potest esse ratio quia consuetudo habet consensum tacitum: vt. l. de quibus. ff. de legib⁹. tenet Abbas in cap fina. j. eodem. v. nota. Consensus autem tacitus in vno actu: non extenditur ad alium actum. vt est glossa aurea in clementina sepe. prope finem. in verbo partibus. in fi. ff. de verborum
37 significa. que dicit quod si †de tacito consensu partium in causa summaria iudex cepit seruare ordinē iudiciarium quamuis actus quos fecit valeant: qđ ad alios tamen actus poterunt contradicere: quia licet sibi preiudicauerint quo ad aliquos actus: nō tamen quo ad reliquos id facere tenentur. quā glo. multum commendat ibi Abbas in recollectis. fin. col. inferens ex ea quod † si vno actu quis comparuit ad locum non tutum. non sequitur quin in alijs possit locum illum declinare. per illam glos. de qua etiam facit solenne festum idem Abb. in. c. si ꝙs contra clericum. xiij. col. ver. sed circa predicta. supra de foro compe. ꝛ in. c. quoniam contra falsam. fi. col. s̄. de probatio. ꝛ in. c. presentium. iiij. col. de testib. pau. de castro consi. xxv. v. colum. dicens per illam quod actus seu voluntas tacitus vel tacita: non sic lare sunt interpretandi vel extendendi: sicut expressi. ita ergo in casu nostro quamuis illa tacita renuntiatio que resultat ex impugnatione litis penden. noceat quo ad illam instantiam: non tamen nocebit quo ad aliam que de nouo inchoatur etiam inter easdem personas. Et ita bene poterit impugnans qui succūbit se iuuare ex illa litispendentia quam prius impugnauit ex quo in dicta impugnatione succubuit.
¶Item ista tacita renuntiatio super qua se fundat dominus Antonius: non † potest plus operari quaz vna expressa confessio. ꝛ hoc nemo negabit. Si certe confessio expresse facta etiam parte presente non tamen acceptante: non nocet: ergo nec ista tacita renuntiatio: que non fuit ab aliquo acceptata. imo potius impugnata. ꝛ quod in confessione vltra presentiam requiratur acceptatio: no. Jlate Salice. in. l. generaliter. in. vj. questione. C. de non nume. pecu. vbi refert se sepius consuluisse ꝛ ita tenuisse Richar. de Sali. ꝛ probatur per. l. fina. ff. de interrogato. actio. dicitur enim confessio quasi simul fassio qz vterque debet loqui. tam ille qui confitetur: q̄m ille qui confessionem acceptat. Idem tenenet Salice. in. l. vnica. xv. oppo. C. de confessis. ꝛ in. l. iubemus. C. de li-

bera. causa. dicens non sufficere quod testes dicant confessionem esse factam parte presente nisi dicant ꝛ ea instante ꝛ petente ꝛ confessionem acceptante. ¶ Nec predictis obstat ter. ꝛ quod ibi voluit Abbas Inno. in. c. fin. §. de. succes. ab intesta. vbi ꝑ dē ratur sola presentia partis in cuius fauorem emanauit confessio: quoniam ad illum ter. potest respōderi altero de quatuor modis: quos in alio proposito posuit Salice. in. l. in bonefidei. vj. col. verſic. vj. exemplum. C. de rebus creditis. vbi inter alia dicit quod ibi confessio facta fuit ad instantiam Abba. ¶ Vel loquitur in confessione facta in extremis vite ob causam mortis speraram ideo maioris est efficacie: q; tunc non creditur ob aliam causam sic fateri. ¶ Et si diceres ista procedunt in confessione extra iudiciali. Sed in iudiciali iudex ꝛ supplet vicem partis absentis. vt per Anto. in. c fin. de cōfessis. viij. col. versi. requiritur quinto. ꝛ ibi Abba. vij. col. post Joan. and. tit. de confessis §. sequit. ver. vij. in additionic us ad Specu. potest responderi quod quem admodum in confessione extraiudiciali requiritur presentia ꝛ acceptatio partis sic in iudiciali: vt videtur velle Sali. in. d. l. generaliter. ver. sed dominus ꝛ patruus meus: idem sentit ille in. d. l. iubemus. C. de libe. causa. dum dicit cautelam esse quod quando quis confitetur parte presente scribatur in actis parte presente ꝛ acceptāte ꝛ sic videtur loqui in cōfessione iudiciali tantum. q; Sali. in. d. l. generaliter primo videtur ponere aliquid speciale in confessione iudiciali ideo non est credendum quod referendo opiniones Ricardi: voluerit recedere ab illa specialitate. ꝛ ideo non videtur ista bona respōsio. Unde potest aliter responderi quod illud quod dicitur in confessione iudiciali: iudex supplet vicem partis absentis: intelligatur in confessione expressa. secus in tacita. de qua noster est sermo. qui non debet ita late extendi nec interpretari sicut expressa vt. §. dictum est. ¶ Vel aliter potest dici quod licet iudex supplear vicem partis absentis: non tamen partis acceptantis. vnde est necessarium quod iudex ostēdat se velle recipere confessionem nomine partis absentis ꝛ ei acquirere: vt expresse voluit Salic. in d. l. generaliter. vj. q. Ista autem acceptatio in casu 1
nostro non fit per iudicem nec per partem: ergo nō habet nocere tacite confitenti impugnando dictas 2
litis pendentiā. ¶ Presertim cum ista impugnatio et tacita renuntiatio: nunquam fuerit approbata 3
ab aduersario: imo potius contradicta replicando super validitate priorum iudicū: ꝛ super hoc obtinuit ad hoc q̄ no. Bal in l. ij. not. ij. C. de repud. he 5
41 redi. vbi per illum ter. dicit quod †qui nō acceptat 6
verba aduersarij: nō potest se ex eis fundare. Et idē si dissimulat secundum eum quod dicit bene notādum. ¶ Adidem facit illa glos. singularis in. c cuz 8
veniissent. in versi. coram eo. §. de eo qui mit. in poss. 9
42 causa rei seruan. que probat quod †actus gest⁹ per partem in iudicio nunquam nocet: si nō fuit ab alia parte acceptatus: sed impugnatus. vnde dicit q̄ō 10
43 †comparens coā iudice a quo appellauit: ꝛ faciēs aliqueu actum coram eo non per hoc videtur appellationi renuntiare: ex quo ille actus non fuit per aduersarium acceptatus: quam glo. multum commendat ibi Abbas in secunda col. ꝛ in. c. gratum. §. col. §. de offi. deleg. ꝛ consi. ij. fin. col. in. j. volu. ꝛ Ludo. in singulari. clj. incipiē. appellans. ꝛ in singulari dccxcv. incipi. regula est. Et per hoc datur singula. limitatio ad. d. c. gratū. ꝛ ad. c. sollicitudinē. de app. ꝛ ad alia iura que dicunt quod pera cū contrarius renuntiat quis appel. vt intelligantur quomodo ille actus fuit acceptatus per aduersarium. alias limitationes ponit Ludo. in dicto singul. dccxcv. q̄s per te videas. ¶ Que quidez acceptatio debet fieri in specie vt eleganter voluit Bal. in. l. cum pretiū. C. de libe. cau. de quo facit magnum festum Angelus de are. in Rubr. de excep. inst. xlj. col. versi. sexto est videndum. nec sufficeret sim eum acceptare in genere dicendo: accepto in parte vel partibus prome facientibus. quod est menti tenendum ad intellectum ꝛ limitationem predictorum: ad quod bene facit in simili glo. no. in. l. j. §. editiones. de edendo. q̄ dicit non prodesse ei qui producit instrumentuz si dicat quatenus facit pro me ꝛc. Ex quibus omnibus concluditur ista limitatio quod licet quis a principio impugnauerit litispenden. in qua succubuit: potest contra rescriptum opponere de taciturnitate litis pendentie. ¶ Possumus sexto limitare istum tertium. ꝛ predicta vt in secunda cōmissione debeat fieri mentio de processu ꝛc. nisi quando mēro processus vel appel. nihil esset impeditura. vtputa si impetrauit vt in curia committeretur alicui auditori omnis causa quam contra te habeo vel habere intendo ex tali vel tali causa: cum potestate citandi in curia ꝛ in partibus quamuis aliter de processu cause in qua appellaui mentionē non faciam: virtute istius commissionis potero coram tali auditore causaz appella. prosequi: quia ex quo causa appellationis venit ad curiā tractanda: nullū preiudiciū fit appellationi. ideo si de ea taceatur: nō videtur dēcisio dñorū de Rota in nouis. cccliij. incipitē si cōmittit. quā referunt ꝛ sequunt Philip. ꝛ Pe. post. in. d. c. oblate. ad fi. §. de appel. Et hec sufficiat quo ad istud notabile: quamuis multa alia breuitatis causa omittantur.

☞ Cōsuetudo q̄ō maritꝰ det fideiussorem pro restituenda dote ex cā legitima an valeat.

1 Consuetudo semel a iure damnata an possit iterum introduci.

2 Ex varietate tēporū variant statuta ꝛ cōsuetudines.

3 Pro dote conseruanda ꝛ restituenda an possint fideiussores interuenire.

4 Exigere est ab inuito extorquere.

5 Tutor testamentarius non tenetur satisdare: si tñ satisdat tenet satisdatio.

6 Pactū. l. cōmissorie est reprobatum in pignoribus.

7 Rubrica an ꝛ qñ possit allegari pro lege.

8 Uxor si petat dotē a marito vergēte ad inopiā si ille pstet fideiussores vel aliā cautionē idoneā de dote seruāda ꝛ restituenda cuitabit restitōnem dotis.

9 Fideiussores possunt interuenire quando dans dotem est extraneus.

10 Curator qui non gessit potest petere quod gerens prius conueniatur suo periculo.

11 Jurainentum, quādo potest seruari sine interitu salutis eterne saluandum est.

12 Pignora an possint interuenire pro dote.

13 Pro dote conseruanda vel restituenda ex parte viri vel soceri non possunt fideiussores interuenire.

Quinto cum dicit ter. mandamus quatenus dotem assignari faciatis sub ea quam potest cautione prestare. Dicunt Lacretus ꝛ Uincentius q̄ iste ter. procedit ex consuetudine loci que habebat quod si maritus vergebat ad inopiam debebat dare fideiussores vel pignus pro dote restituenda. Et certe hoc bene apparet ex antiq̄: que dicit q̄ tam consules quam iudices delegati p nuntiauerunt teneri sm terre consuetudinem. ꝛ iste intellectus verus est in se stante causa legitima. put in casu nostro stabat. s. inopia viri. Et ex hoc infert †quod valet cōsuetudo quod maritus prestet fideiussorem pro dote restituenda stāte causa legitima. Et ita quamuis ante hanc decretalem damnata fuit consuetudo que habebat quod pro dote restituenda darentur fideiussores: vt. l. prima. C. ne fid. do. den. sed nihilominus toleratur consuetudo post ea introducta. ¶ Et sm istum intellectum habes hic ter. valde singularem pro glo. que ab omnibus not. reputatur. in clemen. statutum. in verſicul. consuetudine. de electionibus. que voluit quod cōsuetudo [semel a iure damnata: potest iterum introduci: idem voluit Dynus in. l. undum. C. de contrahen. empti. fuit de mente Barto. in. l. cunctos populos. C. de summa trini. ꝛ fide catho. vij. col. circa intellectum. l. fi. C. de testa. ꝛ etiam sentit in. l. de quibus. ff. de legibus. in lectura antiqua. ꝛ in. l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iure. in. iij. q. principali est ter. in capi. constitutus. §. de in integ. restitu. iuncta. d. l. duduz. C. de contrahen. emptio. nam cōsuetudo que reprobatur per. d. l. dubium. postea fuit introducta ꝛ approbata per. d. c. constitutus. de quo tamen q̄ non est presentis speculationis dicendum vt per doctores in locis. §. allega. ꝛ per Abba. in. c. fi. in fi. §. de cōsue. ꝛ in. c. ij. de proba. ꝛ ibi Franci. de aretio. xliij. co. per glos. in ver. expresse in. c. j. de cōsti. li. vj. et ibi doctores per Bald. nouellū in trac. de. dote. vj. parte. xxj. principallegio. co. antepeñ. qui dicit hoc debere intelligi quando lex expresse derogat consuetudini preterite propter aliquā irrationabilitatem quam tunc temporis continebat que tamen postea non durauit: et tunc potest noua consuetudo introduci. secus tamē si durabat vel habebat perpetuam causam: et tunc non potest introduci secundum Baldum in dicta lege dudum. C. de contrahend. emptioni. et in autenti ca omnes peregrini. C. communia de successionib. ADDJ Vide bonum tertium in capitulo quāq̄. §. volentes. de censibus. libro. vj. vbi reprobatur cōsuetudo antea introducta. de quo feci mentionem in. §. quodante. de peni. ꝛ rem. in versi. sequitur in tertiu ꝛc. in meis recollectis. ¶ JO. ¶ Idem si lex expresse derogaret preterite consuetudini et etiam future vel simpliciter non faciendo mentionem de preterita vel futura dicendo non obstante aliqua cōsuetudine in contrarium. nam tunc indistincte etiam futura consuetudo videtur dānata per id quod habetur in. l. si seruitus. ff. de seruitu. rusti. predio. marime quia istud est de natura legis vt ad futura trahatur. vt. l. leges. C. de legibus. ꝛ capi. j. ꝛ fi. §. de cōsti. ¶ Hoc tamen ipse limitat nisi consuetudo de nouo introducta fit ex noua causa a principio non cogitata propter varietatem temporis vel ex preterita que erat verisimiliter non cognita ipsi legumlatori. argu. l. si hominem. ff. manda. ꝛ quod ibi no. Bald. et in. §. quibus. in proemio. C. quia secundum †varietatem temporum: statuta variantur. vt capitul. non debet. §. de consangui. ꝛ affi. et. l. prima. in princip. C. de cadu. tollen. quod etiam voluit Abb. in dicto ca. secundo. §. de probatio. vnde si dispositio. l. fina. C. de testa. traheretur ad futuras consuetudines contrarias eas abolendo: tamen si postea emanaret cōsuetudo quod tempore pestis valeret testamentum cum quinq̄ testibus vel forte minori numero: valeret talis consuetudo: ꝛ eadem ratiōe statutum: quia introducit ex iusta ꝛ rationabili cā verisimiliter tūc non cogitata per principem ex quo hodie videmus q̄ omnes pestem fugiūt et hoiem pestifero morbo confectum euitāt: licet consanguinei sint vel affines vbi olim non ita refrigescebat charitas in sic fugiēdo: maxime apud consanguineos. ¶ Et q̄ō plus est potest attentari secundum eum q̄ hoc procedat etiam si lex abrogaret expresse future consuetudini. q; ad nouam causam habentem rationabilem ꝓpositionem nouiter factam se non extendit talis clausula generalis derogatoria de qua fi fuisset cogitatū: non sic generaliter fuisset derogatum. arg. d. l. fi hominem. et quia intelligitur rebus sic se habentib⁹ et stantibus vt. l. quod seruus. ff. de condit. ob causam. et. l. si cū cornelius et q̄ō ibi per Bar. ff. de solu. Ad cuius confirmationem possunt adduci multa que cumulat Felyn. in. capitu. j. in. vij. fallentia. §. de consti. ornando dictam. l. si hominem. ¶ Ex predictis redeundo ad propositum habemus vnū casum singularem in quo †pro dote conseruanda et restituēda possunt fideiussores interuenire scilicet quādo hoc habet consuetudo. ꝛ hec est communis opinio. ¶ Contra quam insurgit Bald. nouellus: vbi supra dicens q̄ talis consuetudo non potest introduci: quia ex quo per legem fuit simpliciter cōsuetudo reprobata non solū intelligitur preterita: sed etiam futura per ea que supra dicta sunt. presertim cū in reprobatione cōsuetudinis: fuerit expressa ratio improbationis. s. vt euiteturperfidia inter conIuges. propter quam rationem videtur se meuisse imperator in. d. l. j. et. Cij. ne fideiussores dotiū detur ad reprobandā di. consuetudinem contrarium. 4
¶ Hoc tamen ipse temperat quando consuetudo artaret virum vel socerū ad fideiussionem pro dote conseruanda vel restituenda. cum tunc subsit causa perfidie. Si autem non artaret sed simpliciter permitteret talem fideiussionem: valeret dicta consuetudo quia videtur cessare ratio perfidie super qua se fundat dicta prohibitio. l. j. dum presupponit quod consuetudo loquebatur preceptiue videlicet q̄ vir exhibeat fideiussorem mulieri. et hec opinio videtur satis equa et fauorabilis mulieribus et dotibus: et ideo tenenda per id quod habe

tur in.l.in ambiguis.ff.de regu.iur.cum concordantiſo.& hoc modo dicit quod procedere poteſt opinCancreti & Vincetij dic: & ſic quieuit Baldus nouellus. ¶ Potuiſſet ille hoc confirmare autoritate illorum qui tenent etiam ceſſante conſuetudine predicta poſſe interuenire fideiuſſorem pro dote cõſeruanda & reſtituenda quando maritus ſponte illuz preſtat: quia hoc caſu ceſſat ratio perfidie: vt colligitur ex.d.l.prima.& ſecunda. dum prohibent dictã cautionem exigi. Exigere autem teſtab inuito exorquere vt eſt text. cum glo.in.l.fideicommiſſa.§. item.de leg.iij.glo.in.l.non ſolum.in principi.ff.ſo.matrimonio.& in.l.iij.§.exegerit.C.de interdictis.& in c.ſtatutum.§.inſuper.verſi.receperit.de reſcript.libro ſexto.& in.c.ij.verſi.exigere.de cenſibus.eodem lib.& in clemẽ.prima.in ver.debitas.de decimis. cũ multis ſimilibus.innuit ergo text.in.d.l.ij.quod ſi fideiuſſio nõ exigat: ſed ſponte preſtetur: bene vxita voluerunt aliqui doctores antiqui quos refert Innocen.in preſenti ſuper ver.faciatis.& approbãt collectarius & Card.in.vij.oppoſitione.idez tenuit Jaco.de ra.& Lyn.in dicta.l.ſecunda. Jo.andre in additio.ad Specu.titu.de dote poſt diuor.reſti.§.ſ.penul.col.in additione incipiente ita notatur Ludo. in.l.prima.ff.ſolu.matri. ¶ Bene facit in argumẽ. text.in.§.ſed ſi ex teſtamento.inſtitu.de ſatiſda.tut. vbi dicitur quod licet tutor teſtamentarius nõ teneatur ſatiſdare: ſi tamẽ ſatiſdedit tenet ſatiſdatio. ¶ Ad idem facit illud mirabile dictum Baldi in cap.primo.ij.col.de feudo da.in vim legis cõmiſſorie vbi dicit quod licet pactum legis commiſſorie ſit reprobatum in pignoribus.vt.l.prima.& iij.C.de pactis pigno.& c.ſignificante.§.de pigno.ſi tamen fiat rogatu debitoris & eius gratia: non voragine creditoris bene valet: ſic ergo dicamus in caſu noſtro: vt licet fideiuſſor pro dote conſeruanda & reſtituenda non poſſit interuenire: ſi tamen ſponte preſteretur: bene teneat: hanc opi. nouiſſime tenet Bal. nouellus in dicto ſuo tractatu de dote.vj parte. vigeſimoprimo priuilegio. verſi. quarto limita. quam dicit in puncto iuris veriorem per nonnulla fundamenta que videas per te. Si ergo valet fideiuſſio ſponte preſtita: non ſtante conſuetudine ſuper hoc multo fortius valere debet quando ſtat conſuetudo. cum tunc duplici firmetur vinculo ſcilicet iuris validitate & conſuetudinis permiſſione. argu.c.ſ. ſuper de treuga & pace. ¶ Fateor tamen quod glo. in d.l.ſ. & Bar. Ball. & communiter omnes in.l.ij.eo.ti. et in.d.l. vbi adhuc tenent opinionem contrariam. Imo quod etiam ſi ſponte dentur fideiuſſores: non valet fideiuſſio: nec poteſt illi prohibitioni renuntiari cum ſit negatiua. pro qua opinione faciunt verba illius ru. que ſunt magis generalia quam ſit nigrũ. quia in nigro ponitur verbum exigi. & in rubro generaliter ne fideiuſſores dotium dentur. non dicit exigantur. quãdo autem rubrica eſt generalior nigro poſſumus & debemus arguere ab ipſa rubrica generalius loquente vt per glo. in rubrica et in.l.ſ.C.ſi ob cirographariam pecuniam et in.l.vnica. C. de capitatione ciuium eximenda. lib. xj. et in aur. de inceſtis nu. in prin. colla. ij. in aur. vt facte noue conſti. §. primo. ſuper verbo hmõi. Vnde cum text. in. l. ij. ſit dubius in intellectu vz intelligi ſm rubricã ſub qua eſt ſituatus. vt voluit glo. in. c. tibi qui. de reſcrip. libro vj. & in. c. ſi ſuper gratia. de offi. delega. de eo. li. cum multis ſimilib⁹. Preſertim cum illa rubrica habeat oratiõnẽ perfectam: & per ꝓns inducat diſpoſitionẽ ſm ea que notant Bar. & Docto. in rubri. ff. ſi cer. pe. & in. l. ſ. eo. ti. imo. in rub. ff. de verborum. Abb. in. c. pemio gregoriano. ſi. co. bene facit ad hoc glo. no. in rubri. ff. ſi quis teſta. li. ſuſ. eſſe fuerit. qui dicit qõ oẽs rubrice legum & ſtatutorum cõſonãtes textui: pñt allegari ꝓ textu. Ad idem facit qõ voluit Bal. in rubrica. C. an ſeruus ex facto ſuo. vbi dicit ꝙ pñ rubrica incipit per vt: vel per ne. decidit & habet ſim text. & põt allegari ꝓ textu. ita ergo videtur dicẽdum in propoſito noſtro. ꝙ cum illa rubrica incipiat per ne: & contineat oratiõnem perfectã: videtur prohibere interuenire fideiuſſores pro dote conſeruanda & reſtituenda: necdum quando dantur a marito inuito: ſed etiam ſi ab eo volente. hanc opi. ſequitur Alexã. de imo. in. d. l. ſi conſtãte. §. quoties. iij. co. ver. tertio limita. ff. ſo. ma. & Jo. de imo. in. c. cum contingat. ſi de iureiu. in repeti. char. xlvj. ſ. col. dicens iſtam eſſe comunem opinionem. & capetius in ſuo tractatu de dote. iij. parte. q. clxxvj. Et ſatis videtur hoc caſu militare ratio perfidie: quia vxor acceptando fideiuſſionem: ſatis videtur non confidere de marito. & per hoc tollitur motiuum doctorum tenẽtium contrarium. ¶ Et iſta opinio videtur mihi tutior ſaltem propter autoritatem glo. cuius opinio in dubio eſt ſequenda. vt voluit Jaco. de bu. in. l. j. C. qui pro ſua iuriſdi. Bald. in. l. cum hereditas. C. depo. & in. l. precibus. C. de impu. & alijs ſubſti. et in l. fi. §. neceſſitatẽ. C. de bo. que libe. & i multis alijs locis. vnde dicebat Ly. in. l. ſ. C. de act. & obli. quod gloſſ. eſt iuris idolum. in iudicando ergo & conſulendo ab iſta opinione non eſſet aliquo modo recedendum. Et per iſta ſit expeditus intellectus tam creti et vincentij: qui iz verus ſit in ſe: tamen multum reſtringit iſtum text. ¶ Quapropter Jo. ani dicebat quod cautio de qua loquitur iſta decretalis: non erat fideiuſſoria vel pignoratiua ſed ſimplex. ſi iuratoria. quod prima conſideratione videtur colligi ex text. quia tam iudices delegati: quam ro. põ. vtuntur iſto verbo cautio ſimpliciter. quod intelligitur de ſimplici & iuratoria. vt. l. ſancimus. C. de ver. fig. & quamuis ille non dicat hoc tenuit hoſt. in ſum. tit. de dote poſt diuortiuz reſtituẽda. §. & quando competat. ver. ſed hoc tamen. in. fine. ¶ Sed reuera iſte intellectus non poteſt ſtare. nam ſi papa intellexiſſet de cautione iuratoria: ad quid eſſet opus dicere ſub ea cautione quam prece poteſt. cum iuratoriam quilibet quamuis pauperrim⁹ poſſit preſtare? voluit ergo dicere ro. pon. quod ſi poſſet preſtare pignora vel fideiuſſores: de illa intelligeretur. et in defectum preſtaretur iuratoria. iſtud fuit de mente Innoc. in preſenti. & placet domino car. et Abb. ¶ Ex quo reſultat alius & tertius caſus in quo pro dote conſeruanda et reſtituenda poſſunt interuenire fideiuſſores. ſ. propter vergentiam ad inopiam vel propter ſuperueniẽtẽ ſuſpitionẽ inopie vel diſpidationis. vt eſt hic text. valde ſing. ſecundum prefatos doctores & ſecundum Bar. in dicta. l. ſi conſtante. §. quoties. ſecunda col. ff. ſolu. matri. quem ſequuntur ibi Bal. & imo. in princip. illius. l. Idem tenet Lyn. in. d. l. vbi adhuc. in. ij. oppo. & Campetius in tract. de dote. iij. parte. queſtio. clxxviij. & iſta eſt communis concluſio: quam approbauit lex regni. liij. parti. ti. xj. l. xxix. que dicit quod marito vergente ad inopiam: vxor poteſt ab eo dotem petere: vel quod ſibi preſtet ſecuritatem quod eam nõ alienauit. ¶ Ex quo infer 9 tur quod ſi vxor petat dotem a marito ad inopiaz vergente: ſi ille preſtet fideiuſſores vel aliam cautionem idoneam de dote conſeruanda & reſtituenda cuitabit dotis reſtitutionem. vt eſt hic text. ſecundũ vnum intellectum. de quo dic vt dixi. ſ. in ratiõe dubitandi & decidendi. in tertio intellectu. ¶ Quart⁹ caſus eſt quando extraneus qui dotem dedit: ſtipulatus eſt eam ſibi reddi: peteret fideiuſſores a mari 10 to de ea reſtituenda in caſu ſoluti matrimonij. Nã hoc caſu bene poſſunt interuenire. hoc fuit de mẽte Barto. in dicta. l. ſi conſtante. in principi. ff. ſoluto matrimo. in. vj. oppoſitiõe. iuncto eo quod tetigit in. v. oppo. quod in expreſſo firmat ibi Jo. de imo. in. viij. colum. verſiculo ſecundo adde. & ſequitur ibi Lud. Ro. dicens hoc eſſe ſingulariter notandum. & placet Alexan. ibi in. §. quoties. tertia columna. verſiculo quarto limita. & Jo. campetius in ſuo trac. de dote. iij. parte. q. clxxvij. & Bald. nouel. in dicto ſuo tractatu. de dote. vj. parte. xxj. priuilegio. verſic. xj. limita. bene facit ad hoc in ſimili text. no. in. l. ſi. ſ. reſponſo. ff. de contraben. emp. de quo facit feſtum Andr. ſicul. in. c. ſignificante. in fi. §. de pign. vbi dicitur quod iz pactum legis commiſſorie non poſſit interuenire in pignore: inter creditorem & debitorẽ: bene tamen inter debitorem & fideiuſſorem. ſic ergo dicamus in caſu noſtro quod poſſit interuenire fideiuſſio inter maritum & extraneum: cum inter iſtas perſonas ceſſet ratio perfidie. Nam propter hoc non poteſt maritus aliquod impingere mulieri: ſi ille extraneus dotans de ſuo voluit eſſe bene cautus & ſibi prouideri de ſecuritate in reſtituenda dote. Vnde non ſequitur extraneus de marito non confidit. ergo nec mulier. ¶ Hoc tamen debet ſane intelligi quando iſte extraneus a principio tempore donationis ſibi puidit de dicta fideiuſſione vel ſatiſdatione. Poſtea vo non põt illã a marito inuito exigere: niſi ꝓpter ſuperuenientem inopiam vel ſuſpitionem inopie per diſpoſitionem. l. in oĩbus. ff. de iudi. ſm Bar. in. d. l. ſi conſtante. in. vj. q. ij. partis quem cẽs cõiter ſequuntur: quis Ludo. aliter dixerit: & forte non bene dicebat: nã Bal. ibi qõ etiam in iſto caſu poterit prouideri ipſi extraneo per ſequeſtrum. cum via ſequeſtri bene compatiatur cũ via ſatiſdationis: vt in decretali noſtra aperte probatur ſm aliquos: vt. ſ. in ratione decidendi dixi in. v. intellectu. ¶ Hoc tñ de ſequeſtro intelligit Joã. de imo. in. d. l. ſi conſtante. ſi mulier conſentiat: vel ſi non poſſit ſatiſdari per virũ de dote reſtituẽda. vel ſi mulier forte ſit ſuſpecta de diſpidatiõe. adducit quod habetur in dicta. l. ſi cũ dotem. §. ſinautem. al's videtur qõ non obtineat ſequeſtratio: & ita dicit videri de mente huj⁹. ſc. ¶ Bal. tñ nouellus vbi. §. dicit quod iſte text. nõ hz locũ in caſu predicto. quia hic mulier vult eſſe ſecura de ſua dote: ſed in caſu predicto extraneus volebat ſibi puidere ſuper dote. vnde ſi a principio ſciens illũ maritum ſuſpecrum: ſibi non prouidit: imputetur ſibi. ar. l. ſi creditores. ff. de priuileg. credito. & potuit ipſe propter hanc culpam conditionem dotis facere deteriorẽ. que ratio ceſſat in ipa muliere. vt per Bart. in. d. l. ſi conſtante. in. vj. q. j. partis. & dixi. ſ. in. v. intellectu. Si autem poſt dotationem emerſit ſuſpitio et maxime poſt datam dotem: et tunc emerſit ſuſpitio propter culpam viri incipientis diſlapidare: tunc poterit petere ſequeſtrationem per id quod habetur in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſd. coga. que tamen ſequeſtratio reuocabitur ſi maritus offerat idoneam cautionem. per no. ibi. & in. l. vnica. C. de prohi. ſeque. pe. & in. c. examinata. de iudi. & in. c. fi. de ſeque. & poſſ. et fruc. Si vero emerſit ſuſpitio citra culpã viri ex alio caſu fortuito inopie: tunc non habebit locum ſequeſtratio. cum non reperiatur a iure permiſſa & regulariter ſit prohibita: vt. d. l. vnica. C. de prohi. ſeque. pe. vnde non poterit tunc ſuccurri extraneo niſi per remedium. d. l. in omnibus. ff. de iudi. vt voluit Bart. in. d. l. ſi conſtante. in. vj q. quem multi ſequunt⁹ quorum opinio videtur approbata per dictam legẽ regni. liij. par. ti. xj. l. xxix. ¶ Sed tu põdera q iſte text. non loquitur in muliere dotata & volenti ſibi prouidere ſuper dote: ſed potius loquitur in eo qui ꝓ muliere dotem promiſit. qui ſm aliquos erat extraneꝰ. Pondera etiam q hec dos nondũ erat tradita marito ſed ſolum promiſſa & maritus eam petebat. vñ intellige hanc decretalem vt. ſ. dictum eſt. ¶ Quintus caſus eſt qñ abſente marito aliquis promiſit dotem marito datam ſaluare & reſtituere in caſu reſtituende dotis. Nam iſtud bene poteſt fieri. & tenebit iſte promiſſor. ita eleganter conſuluit Pau. de caſtr. conſilio. clxix. & ſequen. & iſte eſt bonus modus fraudandi titulum ne fideiuſſ. do. den. vt ille qui vult dotem pro marito ſaluam facere: promittat non ſimul cum marito: nec de mandato mariti: ſed ſeparatim ab eo ex ſua propria libertate et voluntate tanquam principalis debitor: ad maiorẽ cautelam. nam ille titul⁹ loquitur quãdo fideiuſſor vel alius interceſſor datur a marito: & ſic ſe obligat mandato mariti: vt patet ex rubrica: tunc ſequeretur perfidia inter maritum et coniugem propter quam emanauit illa prohibitio: vt patet in. l. ij. eodem titulo. quia vir quodãmodo cogitur eſſe ſeruus illius quem dedit in fideiuſſorem: cum ſibi ſit obligatus actione mandati: & poſſet quotidie ab eo obiurgari & impugnari quod illum tenet in obligatione: & quod faciat eum liberari. vt. l. quintus. ff. mandati. cum concordãtijs: Sed ſi aliquis ſine mandato viri expreſſo vel tacito quod reſultat ex preſentia viri: vt. l. qui patitur. ff mãdati. ſe obligat ad dotis reſtitutionẽ non video quare non teneat obligatio: quia non poteſt dici datus a marito: nec aliqua perfidia oriri poteſt inter conſuges. quia cum ipſe non poſſit improperare marito ex quo fine eius mandato promiſit: & potuiſſet hoc facere etiam inuito marito. vt. l. ſi pro te. ff. mandati. nec etiam maritus poteſt improperare vxori. et ſic ceſſant verba et ratio illius tituli ſeu prohibitionis;

Universidad de Deusto Biblioteca

ergo cessare debet dispositio: vt lege adigere. §. quāuis. ff. de iure patronatus. cum simili. ¶ Cautum ergo erit quod illequi taliter se obligat dicat se hoc facere non precibus nec mādato mariti sed a seipso sciēs se non teneri. Si enim aliud diceremus sequeretur absurdum. quia forte mulier non contraxisset matrimonium nisi ratione istius promissionis. ⁊ si promissio esset invalida mulier reperiret se deceptam. Et sic in effectu videtur hic celebrari quidam contractus innominatus scilicet contra ho vt te obliges. ex quo secuto implemento: datur actio. vt lege iurisgentium. versic. ⁊ ideo. ff. de pactis. ita concludit Paulus in dictis consilijs. multa alia inducēdo que per te videas. ¶ Reperio tamen quod contra Paul. tenet campetius in dicto suo tractatu de dote. tertia parte. questione. clxxxij. motus per ea que habētur in. l. si mulier contra senatus. §. primo. ff. ad velleianum vbi sicut pro muliere intercedente pro aliquo: non potest quis ea mandante fideiubere. Ita etiaz non valet si aliquis ea ignorante fideiubeat. et iste passus alibi non decidit secundum Baldum in. l. prima. C. ad velleia. ¶ Item contra Pau. dicit facere: quia eo ipso quod mulier acceprat fideiussorem etiam ab alio quam a marito: satis videtur non cōfidere de marito. Ctenendo opinionem Bald. potest responderi ad. l. si mulier preallegatā. quod ibi restituitur actio contra principalem debitorem. ideo expromissor mulieris iuuatur sicut ipsa: secus quando non restituitur: vt in macedoniano secundum gl. ibidem. nam tunc non iuuaretur quia alias mulier nō haberet regressum aliquem. Cogita. ¶ Sed propter ista ego non recederem ab opi. Pau. quam ampliabis vt procedat etiam si reperiatur postea maritum promisisse tali expromissori quod eum indēnez seruaret. quia nihilominus prima promissio in suo robore permanebit. nec ex hoc probatur vel presumitur simulatio. ita dixit Alexand. in dicta. l. si constante. §. quoties. iiij. columna. ff. soluto matrimonio. et Campetius in dicto suo tractatu. tertia parte. questio. clxxiij. per id quod in simili dixit Bal. in dicta l. prima. C. ad velleianum. dum voluit quod licet mulier non possit pro alio intercedere sed pro facto suo sic: si tamen promisit tanquam in facto proprio. licet postea reperiatur aliquis promisisse eam indemnem seruare: propterea non invalidatur mulieris promissio veluti simulata nisi aliter appareat. per textum ad hoc singula. in lege seia mancipia. in principio. ff. ad vellcianum. quod ipse reputat nota. dignum. ad idem facit quod notat Bartolus in lege si quis in graui. ff. ad silleianum. de iudice vel teste q̄ in arti. mortis. dicit se tulisse falsum testimoniū vt falsaz sniam: qz nō preiudicat illi p quo restificat⁹ est vel sententiam tulit. sic ergo in casu nostro quamuis postea reperiatur quod marit⁹ promittat expromissori de indemnitate: non tamen propterea probabitur nec presumetur simulatio: quod tene menti. ¶ Sextus casus est quando maritus ante contractum matrimonium prestaret fideiussores de dote conseruanda ⁊ restituenda in casu quo matrimoniū non sequatur. Nam tunc bene possent interuenire. casus est singu. de hoc in. l. titio centum. §. tio genero. ff. de condi. et demonstra. quem ad hoc multum ibi no. Barto. Bal. ⁊ Imol. et Alex. in. d. §. quoties. iij. col. et Campetius in dicto tractatu. iij. parte. qō. clxxiij. ⁊ potest esse ratio: quia si matrimonium fiat statim spirat satisdatio vel fideiussio. ⁊ sic non potest inter coniuges oriri perfidia. si autem non sequatur matrimonium: non sunt coniuges: et sic cessat ratio perfidie. ¶ Septimus casus quando fideiussores darentur a marito soluto iam matrimonio pro dote conseruanda ⁊ restituenda: nam tunc bene valet datio fideiussoris: vt est tex. cum glos. in. l. si constante. ff. solu. matrimo. idem tenet glos. in. d. l. ſ. C. ne fi. udo. den. ratio est quia tunc cessat ratio perfidie que subesset constante matrimonio: et hoc tenet Bald. no. in. d. rrſ. priuilegio. iij. co. ver. ij. fallit. ¶ Octauus casus est in patre viri qui pōt esse fideiussor pro viro pro dote nurus conseruanda vel restituenda. vt est tex. fm vnum intellectum. in. l. fin. C. de do. cau. non nume. intelligendo q̄ ibi se obligauerit pater cum filio pro dote nurus in eodem instrumento ranq̄ duo rei debendi et sic in solidum licet tex. ibi nō aperiat. quia hoc casu videtur cessare ratio perfidie. presertim cum aliquando cogatur pater ad se obligandū pro dote nurus. vt apparet ex no. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. solu. matrimo. et dixi latissime supra in rub. Idem dicas in matre se obligante vna cum filio pro dote nurus conseruanda ⁊ restituenda. Nam tunc ipsa erit obligata. ita singulariter firmat Bald. nouel. in dicto suo tractatu de dote. vſ parte. xij. ſpāli. et. xxſ. in ver. duodecimo limita. moretur per tex. singu. in. l. fina. C. ad velleia. et subdit q̄ iam vidit de facto obtentum. q̄ renuntiatio tunc facta per matrem iuri hypothecarum: sibi effectualiter noceret etiam si ipsa mulier aliunde non posset habere regressum contra bona mariti. quod dicit fore notandum ad no. in. l. ineuia. §. fundum. ff. soluto matrimonio. [Nota hoc mirabile quod ideo est: quia sicut tenetur dotare: ita pro restitutione dotis se obligare. idem esset pro filio naturali. l. vxorem. §. pater naturalis. de legatis tertio. Cogita.] ¶ Dicit etiam quod licet vxor tunc se obliget vna cum viro pro restitutione dotis eorum cōmunis filij qui vxorem accepit: non iuuaretur beneficio autenti. si qua mulier. C. ad velleia. quod reputat valde notandum. consuluit tamen ipse vt omnis difficultas tollatur: q̄ in eode instrumēto filius ipse qui accepit vxorem et dotem: vel pater pro eo obligeť vna cum matre. quia negari nequit: quin respectu ipsius filij vel patris mater sit coniuncta persona et possit pro eo fideiubere per id quod habetur in dicta. l. fina. C. de do. cau. non numera. Et isto menti commendo: quia quotidiana ⁊ alibi ea non reperio. videas ibi latius per eum. ¶ Idem dicunt aliqui de fratre et aliis coniunctis simul habitantibus cum marito vt illi etiam possint cum marito se obligare pro dote conseruanda et restituenda. vt videtur velle Speculatio titulo. §. penultimo. verficulo illud. et Barto. in dicta. l. si constante. in. viij. questiōe prime partis. in fine. ¶ Baldus tamen nouellus in dicto. rrſ. priuilegio. tertia columna. verficulo tertio limita. dicit q̄ imo non videtur esse eadem ratio in aliis coniunctis sicut in patre cum alij coniuncti respectu patris cēseātur extranei per id quod habetur in. l. vnica. §. extraneum. C. de rei vxo. act. naturalis enim charitas patris erga filium ⁊ econtra: non patitur aliquid esse inter eos suspitionis sinistre. ar. l. aurelius. §. titius. ff. de libe. lega. ⁊ l. paulo callimacho. §. pomponius. ⁊ quod ibi per glo. de lega. iij. quae ratio cessat in fratribus ⁊ alijs cōiunctis. vnde si vxor diceret viro vel sponso. nolo tibi committere meam dotem nisi frater tuus pro te fideiubeat vel se obligat vna tecum: certe ex hoc verfaretur indignatio non parua viri erga vxorem. quia de eo non confidit in dote: cui corpus suum commisit. vt. l. hac lege. C. de pactis conuen. ⁊ hic in fi. ⁊ quod velit ipsum virum semper stare obnoxium ⁊ obsequiosum erga dictum fratrem propter dictam fideiussionem. cum etiam inter fratres sit stimulus: vt nolit pati alium confrarrem sibi superiorem ⁊ sic inequalem. l. cum pater. §. cuictis. de lega. ij. ⁊ quod ibi no. ⁊ quod habetur in. l. ſ. §. veteres. ff. de acquiren. possef. ¶ Et hoc mihi magis placet: quia vt ille dicebat fratres ⁊ alij coniuncti quamuis simul habitent: quantum ad hoc reputantur extranei. vt. d. §. extraneum. extranei autem nec fideiussores: nec duo rei debendi vna cum marito constituí possunt pro dote conseruanda ⁊ restituenda: quia tunc in effectu censeretur alter fideiubere pro altero. vt habetur in. l. vir vxori. ff. ad velleia. marito non possent hoc modo se obligare: quia veniretur contra mentem. d. l. ſ. ⁊ ij. C. ne fideiu. do. den. in ista ergo obligatione facta per fratres vel quoscunq̄ extraneos vna cum marito non erunt omnes insolidum obligati: sed quatenus ad quēlibet pecunia doralis peruenit: quia tūc quilibet censetur principalis pro rata quam quilibet eorum recepit. Si autem vir solus dotem recepit: alter in nullo erit obligatus. quia tunc proprie censetur fideiussor ⁊ esset color quesitus. vt habetur in. d. l. vir vxori. quamuis ambo sint confessi se recepisse. argu. l. inde queritur. ⁊ l. cum in plures. §. vestimenta. ff. loca. ⁊ quod voluit Bart. in. l. ij. §. vbi duo. ff. de duobus reis. ⁊ in. l. duos reos. eod. titu. ⁊ in aur. hocita. rr. col. ver. septimo quero. C. de duob⁹ reis. Ange. de are. instit. de fideiusso. §. si plures. qui omnes dicunt quod quādo duo sunt mihi obligati ad idem: si alter ipsorum sentit totam vtilitatem: alter nihil: ⁊ ego conuenio illum qui vtilitatem nō sentit: potest excipere q̄ prius conueniatur: ⁊ excutiatur ille qui vtilitatem sentit suo periculo. hoc est dicere quod si ille reperiatur non soluendo redeatur ad eum super principali ⁊ expensis factis: ⁊ videtur q̄ teneatur etiam subministrare expensas litis. vt. l. si vt certo. §. nunc videndum. in fin. secundum pau. in d. l. inde queritur. qui dicit quod cum iste casus sibi accideret de facto bononie: fecit deponi expēsas vt excluderet agentem: ⁊ partem suam offerret vt alter excuteretur suo periculo: ⁊ procurator qui erat satis practicus ⁊ intelligens illud non intelligebat: ⁊ finaliter dicit se obtinuisse: licet cum magno labore posset dare ad intelligendum: facit ad predicta secundum eum. l. actione. §. si communis. ff. pro socio. ⁊ ff. de peculio. l. inde queritur. §. verſi. certe.

¶ Per que etiam iura dicit Guil. de cu. in. l. prima. C. vt nemo inuitus. quod si debitor vni ex fideiussoribus tradidit pecuniam vt solueret. ⁊ ille non soluit: si creditor conueniat alium fideiussorē: ⁊ ille hoc alleget ⁊ offerat se paratū estēdere: debet ille prius conueniri: ⁊ interim ipse debet absolui ab obseruatione iudicij id est non cogitur litigare. ¶ Hinc est etiam quod si vnus ex duobus reis debēdi habuit totam vtilitatem contractus ⁊ alter cōueniatur: poterit excipere quod ille qui vtilitatem totaz habuit prius conueniatur periculo istius. ita tenet Barto. in dicta. l. secunda. §. fina. ff. de duobus reis debendi. de quo meminit Pau. de cast. in dicta. l. inde queritur. qui hoc mirabiliter limitat ⁊ restringit. vt ibi per eum: quem rogo videas: quia quotidie venit in practica. ⁊ ego pluries practicaui. ¶ Hinc est etiam quod eo casu quo debitor debitoris potest conueniri: si iste debitor debitoris conueniatur poterit dicere quod prius conueniatur debitor principalis suo periculo ⁊ sumptu: paratus satisdare fisco vel creditori de indēnitate: vt est casus notabilis in. l. prima. C. de comue. fisci debi. lib. x. per quem ita tenet Saliyce. in. l. non prius. prope finem. ver. quero tunc ab extra. C. quando fiscus vel priuatus. ¶ Hinc est etiam quod stante lege vel statuto: vt hodie dictat lex regni foro legum. libro. iij. titu. xviij. l. iij. quod habens debitorem ⁊ fideiussorem: agere possit contra fideiussorem ⁊ eius bona propria autoritate etiam nulla facta excussione contra principalem. creditor autoritate dicte legis aggreditur contra fideiussorem: dicit fideiussor: eamus ad principalez: quia aut faciam quod tibi satisfiat: aut ego tibi satisfaciam: dicit creditor: ego nolo quod fideiussor sit audiendus per predicta. Nam ex quo debitor principalis habuit commodum contractus: fideiussor nullum: ergo audiendus est. presertim quia onerosus creditor non auditur. ff. de pigno. act. l. si seruos. pro hoc de vsuris. l. si bene collocare. Item quia creditor videtur in hoc malitiose agere. cum sibi nō noceat qō perit fideiussori: ⁊ fideiussori prosit. ff. de euic. l. in creditore. ⁊ malitijs obuiandum est. ff. de rei vendica. l. in fundo. ff. de seruis exportādis. l. si venditor. in fi. per ista iura. ita tenuit Bosilien. ⁊ dicit pro hoc esse l. aureum. que dicit quod qui obfignauit rem ⁊ paratus est debitum soluere quod pignus liberuz esse videtur. ff. quibus modis pign. vel hypothe. solui. l. item liberatur. §. qui paratus. ⁊ dicta. l. si venditor. in fine. ita refert Albericus de rosate. in prima parte statuto: um. q. ciij. incipiente adhuc quero. vbi videas latius per eum fortius audietur si dicat fideiussor: quod conueniatur debitor principalis suo periculo ⁊ suis expensis per predicta: quod tene menti. quia alibi non legi ita in specie tactum. ¶ Ex his etiam infertur quod si iudex qui male iudicauit: et virtute sue inique sentētie: pars pro qua lata fuit: aliquid obtinuit quod postea tempore iudicatus petitur a iudice: poterit iudex dicere parti petenti dirigas actiones et remedia tua contra dominum ad quem pecunia in condemnatione deducta peruenit meis sumptibus et meo periculo: ⁊ audietur ⁊ interim ab instantia absoluetur. ita no. voluit pa

Universidad de Deusto Biblioteca

ris de puteo in suo tractatu sindicatus charta.lvj.col.a's in verbo iudex male iudicans.col.j.ver.attamen ego motus per rex.cum glo.in.d.l.inde queritur.vbi Bar.dixit hoc in duobus reis quod vnus eorum cõuentus potest dicere:conuenias conreum meum ad quem tota pecunia peruenit meo periculo et debet audiri. Idem dixit in pluribus curatoribus in l.j.§.si tres.ff.de curat.bo.dan. dicens quod
11 † curator qui non gessit potest petere quod gerens prius conuentatur sub periculo:que dicta cõmenda memorie tanquam ab alio non collecta. Sic ergo in proposito nostro videtur dicendum quando maritus ⁊ alius confitentur dotem recepisse que in veritate recepta est per solum maritum:alius est fideiussor conuentus:poterit se tueri eo modo quo dictum est. Hoc est quod voluit Ludo.Ro.in.d.§.transgrediamur.vbi dixit quod si pater ⁊ filius confitentur simul recepisse dotem nurus.et probatur expresse dicram dotem peruenisse ad manus alterius eorum: licet instrumentum cantet quod ambo recipiunt:tamen debet prius excuti ille ad quem dos peruenit: sumptibus tamen et periculo alterius conrei : per
13 id quod habek in dicta lege inde queritur. de quo dicto meminit cãpetius in suo tractatu de dote.iij. parte.q.clxix.⁊ Bal.no.in.d.tracta.vij.parte.xxviij. priuilegio.vbi videas late. ¶ Imo plus potest attentari secundum eum in.d.xxj.priuilegio quod etiã si aliter non probaretur quod in veritate solus maritus receperit dotem:sed ambo simpliciter fuerũt confessi se recepisse:illa confessio alterius nõ probat nec nocet:maxime si ille erat omnino extraneus tanquam sit facta in materia suspecta:vbi ille non poterat aliter se obligare:videlicet tanquam fideiussor. l.prohibẽte:per id quod habetur in.l.p diuersas.C. mandati.⁊ in.l.ij.C.de.sponsali.per Barto.in.l.cum quis decedens.§.titia.de leg.iij.quia hic coniectura et presumptio subest quod tota peruenit ad manus mariti:ex quo non ob aliud datur nisi pro supportã dis oneribus matrimonij et sic ad eum spectat tale onus.ad hoc.l.ij is qui stichum.§.ibi dos.ff.de iure do.quod dictum alibi non legit.⁊ satis mihi placet. Reliqua in hoc articulo dic vt ibi per eum ⁊ per doctores in.d.l.ij constante. ¶ Nonus casus est quando in tali fideiussione interuenit iuramentum. Nã
12 cum tunc possit ⁊ seruari sine interitu salutis eterne seruandum est.vt.c.ij vero.⁊.c.cum contingat.cum multis alijs.ꝫ.de iureiu.hanc opi.tenet Bal.in.l.iurisgentium.§.ij pascisear.ff.de pac.⁊ in rubri.ff.de iureiu.Sali.et fulgosius in aur.sacramenta puberũ. C.si aduer.ven.⁊ ibi etiam Petrus Philip.xxxvij. col.in sua repeti.Bal.⁊ Angel.in.l.ij quis pro eo.ff. de fideiuss.⁊ ibi Pau.de ca.⁊ in.d.§.quoties.et consi.clxix.et sequen.Abb.in.d.c.cum contingat.in fi.et ibi Joan.de imo.in repetitione.char.xlvj.inverficu. decimum et vltimum membrum.ver.circa secundũ aduerte.et campetius in suo tracratu de dote.iij. parte.q.clxxiij.et Bal.no.in suo tracta.vj.parte.xxj. priuilegio.ver.duodecimo limita.⁊ istam partem teneas:quãuis Bar.in.d.l.ij quis pro eo.iij.membro. et in.d.l.j.C.ne fideiuss.do.dẽ.⁊ Anto.in.d.c.cum contingat.in.iij.casu teneant contrarium,et male secundum prefatos doctores.qui bene respondẽt ad motiua Bar.⁊ Anto.vt per te videre poteris:quia non est opus super re tam clara et communi aliter insistere. ¶ Bal.tamen no.vbi.ꝫ.nititur opiniones concordare ⁊ opinionem Bar.saluare hoc modo. Dicit enim quod si maritus prestat talem fideiussorem sponte ⁊ vltro,tunc iuramentum firmaret: ex quo non de directo sed occasionaliter posset sequi occasio perfidie ⁊ indignationis inter coniuges: et hoc modo procedit communis opinio.secus dicit si maritus prestaret talem fideiussorem inuitus: puta si consuetudo ita disponeret vel forte statutum quod maritus teneatur ⁊ possit cogi ad talem fideiussorẽ prestandum:⁊ tunc iuramentum non firmet:ex quo non occasionaliter:sed de directo:⁊ incontinenti inducit dictam materiam perfidie ⁊ maleuolẽtie inter coniuges.prout idem dicitur in iuramento de futura successione.quod de directo et immediate induicit,vorum captãde mortis.et ita procedat opposito Bar.et sequaciũ.Colozata est ista concordia.Cogitabis. ¶ Aliqui volunt addere decimum casum dicentes quod licet fideiussores non † possint interuenire:bene tamen datio pignorum.Istud voluit glo. in.d.l.ij.C.ne fid.iu.do.den.licet se non firmet.tenent Dynus ⁊ Ly.in.l.j.eo.titu.Bart.et communiter omnes in.d.§.quoties.quia ex quo ibi prohibentur fideiussores.ergo non pignora per rectum in.l.j.ff.qui po.in pig.ha.et in.l.quãuis.al's incipit calipus.ff.de solu.ad hoc.l.quod autem.§.si vxor.ff.isto tit.in verpignora propter dotem. et istam opinionem sequitur Alexan.in.d.§.quoties.penul.colum.versũ iuxta predicta.⁊ campetius in dicto suo tractatu.iij.parte q.clxxxj.quia isto casu cessat perfidia cum maritus dando pignora videtur expresse facere id quod tacite inerat propter tacitam hypothecam:iuxta.l.assiduis.C.qui po.in pig.ha.propterea maritus nõ gravatur hoc casu nec obligatur alicui sicut quando prestabat fideiussorem cui postea tenetur actione mandati. Bal.tamen nouellus in dicto suo tractatu de dote.vj.parte.xxj.priuilegio.ver.nono limita. post Ludo.in.§.quoties.tenet contrarium quod pignora non possint interuenire.nec obstant iura predicta quia illa loqui videntur in hypotheca que solo consensu contrahitur sine alia traditione. Secus est in pignore proprio modo accipiendo quod solus constituitur actuali traditione.l.si rem.§.ij.ff.de pigno.act. ¶ Et subest ratio differentie:quia per hypothecam non generatur causa alicuius perfidie inter coniuges:cum bona hypothecata remaneant in plena possessione apud maritum:⁊ ideo si etiam nõ esset expressa hypotheca:hodie iura volunt contrahi tacitam in omnibus bonis viri pro restitutione dotis.l.vna.§.j.C.de rei vxo.act.Sed quando constituitur per traditionem alicuius rei stabilis vel mobilis que fieret per virum vxori pro tutela sue dotis:ex quo tranfit tunc omnis possessio in mulierem:tam ciuilis quam naturalis : et sic nulla remanet penes virum:vt habetur in lege prima.§ per seruum qui pignori.ff.de acquiren.possess.⁊ in.l.cũ notissimi.§ illud.C.de prescrip.xxx.an tunc videtur ex hoc casu dari occasio perfidie ⁊ maleuolentie viri

contra vxorem non confidentem de eo:prout eadẽ ratione dicitur in fideiussore.cum in vtroq; casu videatur vxor diffidere de marito.⁊ sic ipse conciperet ad eius fusca eam non parvam indignationem.⁊ iura volunt quod nulla sit inter coniuges perfidie vel indignatiõis occasio.vt dicta.l.ij.ad Sc.l. rephẽdẽda.C. de insti.⁊ subst.sub odi. ¶ Et licet rex.in.d.l.j.⁊ ij.nõ dicat de pignore:tamen possunt verba illa generalia ibi.nulla satisdatione accõmodari etiam ad pignus et maxime quia quando fuit facta traditio pignoris mulieri:fit eadẽ ratio,phibitionis ponderata p imperatorẽ in.d.l.ij.⁊ sic non dicetur extẽsio sed cõprehensio.maxime qz pignus ⁊ fideiussor a pari procedunt:vt insti.de re.di.§.vendite.⁊.l.si rem.§.satisfactum.ff.de pigno.act.⁊ ista opi.mihi magis placet. ¶ Adde etiam ad predicta quod lz mulier non possit petere a viro sibi caueri super dote cõseruanda ⁊ restituenda p viã fideiussionis:bene tñ p viã delegationis videlicet petendo ꝙ vir ꝓmittat dotem restitui alteri quam sibi qñ ex hoc vir nullũ haberet timere incõmodũ p rex.fing.a cõtrario sensu in.l.ij.in prin.ff.so.ma.qui rex.pcedit nõ solũ in vxore hoc petente sed etiã in patre eius:qui similiter poterit hoc petere:vt singulr tradit p Bal.no.in.d.suo tractatu de dote.xij.parte.q.xxij.q intellige necdum si añ matrimoniũ:sed etiam si tpe promisse dotis hoc petat mulier:vel si post solutũ:⁊ etiã post habitam dotem hoc petat mulier.vt ibi voluit glo.quam cõiter sequuntur doctores.vnde ille rex.est multum no.⁊ favorabilis mulieribus que videntes nõ posse a viro fideiussorẽ extorquere de dote sibi restituenda in casum restituende dotis per.d.l.j.⁊ ij.C.ne fideiuss.do. den.imo nec etiam a volẽte ⁊ sponte offerente:vt.ꝫ. dictum est.⁊ dubitaret mulier ne forte propter impotentiã viri vel naturã litigiosam ipsius viri:⁊ condi
14 tionem mulieris debilẽ:non esset facilis futura exactio fienda per eam vel eius heredes:⁊ tunc in dictũ casum deleget ipsum virũ alicui pone eque potẽti: de qua ipsa cõfidat:⁊ per quã dotis exactio facilior redderef.Et ad hoc poterit vir cogi vt per stipulationem ꝓmittat illi adhibito si ex hoc nõ posset vir allegare aliqd sibi suspectũ incõmodum nec poterit vir allegare se nõ teneri:⁊ frustratoriã esse talem delegationem:cũ in ea sit eadẽ rõ generãde pfidie et maleuolẽtie inter ipsos cõiuges:ꝓpter quã etiã prohibek datio fideiussoꝝ.d.l.ij. Sed p parte mulieris poterit rñderi ꝙ dispositio.d.l.⁊ij.debet intelligi p prijs;suis terminis nec est extendenda ad alium casum cum sit odiosa ⁊ exorbitans a regulis iuris cõmunis. Imo est correctiua iuris antiqui.ergo ꝛc.vt l.precipimus.in fin.C.de appellationibus.cum simili.et propterea fere omnes doctores in dicta.l.secunda videntur presupponere quod remedium: dicte l.ij.ff.so.ma.in prin. hodie etiam obtineat. ¶ Bal. nouel.vbi.ꝫ.dicit quod imo prouisio dicte legis secunde.licet sit favorabilis mulieribus prout olim etiam erat datio fideiussoris.est correcta per nouaz dispositionem.dicte legis prime ⁊ secũde.C.ne fideiusso.do.den.nam cum ibi sit expressa ratio huius prohibitionis:videlicet in causa perfidie in cõnubio generetur;debet ampliari dicta dispositio ad alĩ casum vbi subest eadem ratio:licet ibi non sit expressus per glos.no in clementina prima.de electio.in verficulo eligatur.cum multis si. facit.l.adigere.§. quamvis.ff.de iure pa.⁊ l.cum pater.§. dulcissimis. de leg.iij.vnde est cogitandum maxime quia doctores non dicunt:ad predicta non aduertẽtes. ¶ Sz tenendo quod dispositio.d.l.ij.non sit correcta.qđ videtur de iure verius.adde quod vbi maritus cõstante matrimonio de voluntate mulieris promitteret tertio restituere dotem animo novandi actionem:que primo mulieri ad dotem contra maritum acquisita erat:si tertius soluendo non erat:non liberatur maritus a muliere per talem promissionem.ad hoc glos. no.in.l.si cum dotem.§.si mulier.ff.so.ma.que scõm Baldum ⁊ Angel.ibi est ad hoc singularis.⁊ ideo isto casu non teneretur maritus dictam ꝓmissione z tertio facere de voluntate mulieris:qz marito esset in commodum qm̃ remaneret obligatus duobus scz mulieri ⁊ tertio.⁊ hoc quando mulier de suo dedisset. quod nota,quia est pulchra limitatio ad.d.l.ij. scm Alex.ibi in.ij.colum.vbi videas moderniores super isto arti.⁊ Campetium in tract.de dote iij. parte.q. cc.iiij. ¶ Idem dicas si maritus ostante mrimonio consentiẽte vxore delegauit sibi debitorẽ vl exprmissorẽ ꝙ dote. Nã si ille debitor vel ꝓmissor erat pauper ⁊ non soluendo dari non potest.vt sentit glo.in.d.§. si mulier.quam sic intelligit ibi Ang.secus si esset dives ⁊ soluendo:nam tunc bene valeret fm Angelũ argu.d.l.ij.versic.nec cogitur si soluto matrimonio. cum quo dicto transit ibi Jo.de imo.⁊ Alexan. hoc intelligens si talis delegatio conferatur in tempus soluti matrimonij:al's secus prout not voluit Bart. in.l sane.per illum textum in fin.ff.de iure do. Et ita quamuis pro dote conseruanda ⁊ restituenda: non possint fideiussores interuenire:bene tamen poterit interuenire exprmissio vel delegatio exprmissoris vel debitoris. ¶ Ratio diuersitatis potest esse: quia in datione fideiussoris militat ratio timoris pfidie:cum eodez tempore habeat mulier maritũ ⁊ fideiussorẽ obligatos sed in casu delegationis vel exprmissionis:obligatio mariti nouatiõe extinguit:⁊ añ qz fiat noua,obligatio mulier nõ hz aliquẽ obligatũ prter maritũ.Fz Alex.vbi.ꝫ.cui opposita refert Cãpetius in.d.q.cc.xiij.quis de Alexan.nullã faciat mentionem. ¶ Ex istis infertur ꝙ delegatio pauperis debitoris facta a marito vxori non perimit actionẽ de dote.vt videt rex.in.d.§.si mulier.vbi videas doctos.signanter Alexã.cuius verba tacito autore recitat Cãpetius in tractatu de dote q.cc.xiij. dic vt ibi.

delusorem. q: hic nō est tanta causa generande perfidie inter cōiuges: cū respectu viri obligati: fideiusio censeatur habere cām perpetuam perfidie. quia etiam ipsa dos censetur filr habere causam perpetuam apud virū. vt. l. j. ff. de iure do. sed respectu mulieris obligate: ipsa obligatio nō est habitura cām perpetuam: ex quo incōtinenti dz solui. ⁊ sic dicta cā indignationis si qua foret: videretur habere causaz quasi momentaneam ⁊ non duraturam. Ita dicit Bald. nouel. vbi. s. versi. viij. limita. Reliqua in hac materia videas per Doctō. in locis supra allegat. super quibus hic amplius non insisto: vt ad vlteriora procedere valeamus.

1 Pecunia deposita apud mercatorem an possit licite capi pars lucri honesti fine eo quod committatur vsura.
2 Societas ad aliquam mercātiam vel artem in qua vnus ponit operam et alter pecuniam et lucrum inde proueniens inter eos diuidatur licite contrahi potest.
3 Eleemosyna putāda non est si pauperib⁹ dispensek qō exillicitis rebus acquiritur.
4 Malū minus permittit vt maius euitetur.
5 Interesse lucri cessantis peti pōt.
6 Usure nō sunt licite vbi vsus rei est translatus cum dominio rei.
7 Mutuans alicui decem que promisit sibi reddere in nundinis ⁊ si non reddiderit promittit sibi quindecim et confitetur etnunc prout extunc tantum eē interesse mutuātis ⁊ p eo facit illā pmissionez talis cōtractus nō est licitus: q: pascisitur a principio de certo lucro.
8 Obligationi vandi consistenti super quantitate et maxime super mutuo an possit apponi pena si intra certum terminum non soluerit: ita quod ista pena sit certa et determinata contra non implētem in termino.
9 Usura sicut pḥibita est in contractu ita ⁊ in vltima voluntate.
10 Interesse lucri cessantis de iure canōico peti pōt nō tm̄ pōt a principio taxari nec p contractū interuios nec in testō in quo testator ꝓpter tarditatē solutiōis quātitatis adijceret vsurā per dinumerationē mensium vel annorum.

Sexto: quum dicit textus

vel saltē alicui mercatori cōmitti: vt de parte honesti lucri: vir onera possit matrimonij sustētare. Ex his ꝺ
1 bis colligit do. Abb. post Ant. ⁊ Lar. q⁹ tex pecunia 5
deposita apud mercatorē licite pōt capi ps honesti lucri: sine eo q⁹ vsura cōmittat. Et sic ex pecūia mea cū ministerio alterius. pōt puenire honestus lucrū: de quo dicūt esse casum singula. hic ⁊ alibi nō reperiri de iure canonico: de iure tm̄ ciuili multa sunt iura
2 q̄ volūt: q⁹ licite pōt ⁊ trahi societas ad aliquā mercantiā vel artē in qua vnus socio⁹ ponit pecuniā: alter ꝺo operā: ⁊ lucrū inde proueniens inter eos diuidat: q: interusurij pecunie coꝛespōdet operib⁹ ⁊ industrie alterius ⁊ econtra. vt. l. si nō fuerit. ℌ ita coꝛi. ⁊ l. cū duobus. ℌ. si in coēpta. ⁊ l. si societatē mecum. ff. p soc. cū multis alijs. ⁊ in. l. j. C. eo. ⁊ insti. eo. ℌ. ij. ⁊ tenet glo. in. c. plerique. xiij. q. iij. Host. ⁊ Host. in summa. ti. de vsur. ℌ. vltimo. Anto. ⁊ alij in. c. fi. e. titu. ¶ Et ita non est hoc speciale in pecunia dotali: put aliqui somniātes dicebant p istū text. in presenti: qui de pecunia dotali loquitur: quia si in alijs causis nō esset licita ista depositio pecunie p⁹out ipsi fatentur cum receptione partis lucri: nec eodem modo debuisset licere in pecunia dotali cum etiam p redimē dis captiuis nō fit licitum fenerari: vt. c. super eo. de vsur. nec occasione boni malum est cōmittendū: vt c. j. de sortileg. ⁊ in. c. forte. xiij. q. ij. vbi dicitur quod multi sunt xp̄iani diuites: auari: cupidi: non habeo peccatum si illis abstulero: ⁊ pauperibus dedero. illi nil boni agunt mercedē habere potero. hmōi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur: nam si totum qō abstulerat tribuat: adoleret potius peccatum q̄ minuat. non enim est putāda eleemosyna: si pauperibus acquiritur. c. non est putanda. j. q. j. occasione ergo boni malum cōmittendum non est: vt predixi. ADDE Unde apostolus ro. iij. non sunt inquit facienda mala vt eueniāt bona: nec occasione liciti dz illicitum committi. l. qui sub prerex. C. de sac. san. ecc. l. fi. C. qui le. per. l. illicitas. ℌ. ne tenuis. ff. de offi. p̄fi. ⁊ ibi glo. in ver. concutiendos. vnde etiam pro salūda vita hominis non debet peccatum etiam veniale committi: vt late dico post Abb. ⁊ alios in. c. sacris. de his que vi metusve cau. fiunt in mels recollectis illud ergo quod dicitur minus malum permittit vt maius euitetur. c. nerui testiculorum. xiij. dist. nullo iure potest sustineri: lex enim diuina atq; Christiana nullo pacto permittit malum aliquod fieri etiam vt exinde bonum eueniat: vt apostolus vbi. s. testatur: multo minus debet hoc permittere: vt maiꝰ malum euitetur nisi hoc fiat per locum dissimulatiōis: vt contingit in. c. inter opera charitatis. vbi permittitur dissimulare meretricatum in ciuitate ne dū ex ciuitate expellitur: tota ciuitas libidine repleatur: vt ait Augusti. ⁊ no. in dicto. c. inter opera. Addepredictis bonum textum ⁊ ibi no. Jo. de pla. in. l. vna. C. nulli licere in frenis. lib. xj. ver. nota secundo. ⁊ versi. tertio nota. TJO. ¶ Et inde est qō si mortuo marito: eius heredes promittunt vxori dare decem pro centenario donec integraliter sibi dos soluatur: non est licitum: vt consuluit Anch. consi. xiij. de quo latius dicek. ¶ Ex quacunq; ergo pecunia apud mercatorez deposita licite potest capi pars honesti lucri: quamuis pecunia dotalis non sit. per predicta ⁊ per istum text. quē sic generaliter intelligunt doctores in presenti ⁊ Bal. in. l. fi. in fi. C. de peti. here. ¶ Ratio huius est. quia licet vsure sint prohibite de iure diuino ⁊ humano. vt. d. c. super eo. ⁊ cap. consuluit. j. de vsur. nihilominus tamen semper habetur ratio ad interesse partis ratione damni proꝓuenientis vel lucri cessantis: vt voluit Innocentius in capitulo. sacro. infra de senten. excommunicatio. in verbo ad interesse. dicens quod vbi pecuniam dare est in obligatione habetur ratio lucri cessantis. qō est bene notandum secundum Abbatem in capitulo cum venerabilis. supra de exceptionibus. tertia columna. verculo aduerte. ADDE Et in capitulo. p. er. g. in principio de offic. deleg. cum alijs. de quibus ibi per Felly. in princip. vide. j. ℌ. j. Adde q⁹ habetur ratio lucri cessantis ratione temporis. l. vinum. ff. si cer. per. c. j. de plus petitionibus secūdum Fran. are. in. l. diuortio. ℌ. item si messes. ff. so. ma. in prin. TJO. declara hoc respectu debitoris debentis pecuniam creditori soluere. nam tunc est in consideratione damnum proueniens vel lucrum cessans secus si pecunia dare est in obligatione respectu creditoris abundātis qui alteri in magna necessitate constituto ex precepto mutuare tenetur: tunc enim nō est habenda ratio damni proꝓuenientis: vel lucri cessantis propter hmōi mutuum: in tali enim necessitate: non solum debet quis mutuare: sed qō fortius est tenek donare eleemosynam facīēdo. q: tunc eleemosyna est in precepto: vt. c. pasce. lxxxvj. di. cum concordantiis: de quibus per Felly in. c. humanum. j. dist. in fi. taliter autem donatum non repetit: fortius ergo si mutuet non petet damnum proueniens: vel lucrum cessans immo forte cōtentus debet esse. ita puto sensisse Inno. et Abb. vbi. s. et ita tenet archiepus florentinus. ii. parte. ti. j. c. j. ℌ. xvj. in fi. et magister conradus in suo tractatu de contractibus. q. xxx. prima conclusione. pe. co. versi. ratio quinte. ⁊ secundū hoc intellige qō voluit Jo. an. quē alij sequūtur in. c. fi. j. de vsur. et expressius ibi do. abb. iiij. col. ver. no. primo. sentit glos. ij. valde singu. in. c. conquestus. eod. tit. vbi vide Joan. de ana. iiij. co. de qua exclamant legiste ⁊ canoniste dicentes non reperiri similem de iure canonico. glossa tm̄ iuris ciuilis idem voluit in l. ij. C. de vsur. quā approbant ibi Cy. bar. Saly. ⁊ cōiter oēs. idem voluit glo. in. l. curatis. C. de act. emp. et ven. ⁊ in. l. iulianus. ℌ. ex vēdito. ff. eo. et ibi bar. et alij optimus rex. cū gl. et bart. in. l. iij. in fi. ff. de eo qō cer. lo. vbi in illa actione habetur ratio lucri cessantis vbi cunq; ergo aliquid percipitur ratione interesse: non committitur vsura. Hanc regulam tradit abb. in. c. fi. in fi. j. de vsur. ad hoc bonus text. in. l. at qui natura. ℌ. non tm̄. ff. de neg. gest. et. l. socium. ff. pro soc. et in. l. et in contrarium. in prin. ff. de vsur. et ibi bal qui summat illam legem q⁹ vsure veniunt ex mora: velut interesse. id etiam tenet Jo. de imol. in. l. gerit. ff. de acqui. here. in pe. q. Ad idem bonus text. in. c. dilecti. ℌ. de fo. compe. vbi contra debitorē quātitatis etiam de iure canonico habetur ratio non solū partis principalis debite sed etiā damnorum emergentium proꝓter non factam solutionē debito tempore: et istud est clarum. respectu damnorum emergentium et diminutione patrimonij secūdum qō accipitur in. l. iij. ff. de dam. infec. q: dans occasionē damni proximo: qō proximus subire nō tenetur pro eo inducendo eum ad mutuādum: tenetur eum relevare ab illo damno. vt. c. fi. j. de insur. cū concordantijs. et hoc potuisset quis a principio in pactum deducere: vt not. in. c. peruenit. de fide insso. non solum quando damnum incurritur ex mora debitoris: q: non soluit in termino: sed etiā si ante morā: vt si volēs tue necessitati succurrere: disposui de rebꝰ meis cum aliquo incommodo: possum a te illud exigere. et in pactum ab initio deducere dummodo hoc bona fide fiat. alias secus. vt puta si mutuem tibi pecuniam ad certum terminum soluendam: cum pacto q⁹ si in termino non restituerīs; extunc tenearis ad interesse probabilis lucri et hoc facio: quia scio te non posse in termino reddere vt sic inde habeam lucrum vsuram committo. ar. xiij. q. iij. plerique. et de regul. iur. c. certum est. lib. vj. Sed si simpliciter ad tollendam moram scilicet debitoris et me conseruādum indemnem: licitum est ista sunt fere verba archiepiscopi flo. ij. parte. tit. j. c. vij. ℌ. xvj. in fi. qō tenementi. Idem dicas de damno inquātum accipitur pro lucro cessante ante moram vel post: vt apparet ex predictis. quia negari nō potest quin hoc etiam sit damnum ex quo poterat quis aliquid acquirere licite et non acquisiuit propter alium: et ita cessavit lucrum: et per consequens passus est damnum: ad qō ipse alius tenetur: vt sentiunt docto. preallegati. et sanctus Tho. ij. q. lxij. ar. iiij. in corpore questionis qui pulchre loquitur. videas eum et intellige si veritate illud damnum vergat ꝓpter lucrum cessans: et non simuletur fingēdo forsan negotiationem aliquam ex qua dicebat se lucrū sperare cum reuera nullam proꝓsus intenderet exercere. talis em̄ palliatio vel simulatio non iuuat nec liberat a peccato: vt no. in. c. ad nostram. s. de emp. ⁊ ven. ⁊ in. c. illo vos. de pig. ⁊ in. l. ij. C. plus va. quod agi. Si autem veritas haberi non potest. in casu dubij attendi debet vtrum qualitas persone cui deberur hoc patiatur vt in mercatore ⁊ simili qui cum pecunia lucratur. secus in doctore aut in milite qui cum pecunia non est solitus lucrari. vt in preallegatis iuribus: ⁊ traditur per Bar. ⁊ doct. in. l. j. C. de sen. que pro eo quod inter. profe. per Bal. in. l. j. C. de sum. trini. per Cy. in aur. ad hec. C. de vsur. in. iij. q. Jo. Albe. in. c. nauigāti. j. de vsuris. q. iij. ancha. in cle. j. ℌ. sane. de vsur. et ita firmat marianus in. d. c. dilecti. in vlti. no. dicens sic pluries consuluisse ⁊ obtinuisse in foro ecclesiastico. de quo p ipsum latius in rubri. de vsur in. viij. principi. arti. quod videtur de mente sancti Thome secunda secunde questione sexagesimasecunda arti cu. iij. in responsione. ij. articu. vbi dicit quod in perceptione lucri cessantis debet haberi respectus ad damnum impediens lucrum. vt fiat aliqualis recōpensatio attenta natura negotij ⁊ persone non integra restitutio. quia minus est aliquid habere in virtute quam in actu. existens autem in via adipiscendi: habet virtualiter non actu. vnde si redderetur ei vt haberet in actu: habet virtualiter non actu. vnde si redderetur ei vt haberet in actu: haberet quod est ablatum: nō simpliciter sed multiplicatum. idem in effectu voluit Joannes de anania in dicto capitulo conquestus. iiij. columna vbi finaliter concludit relinquendum esse arbitrio iudicis confideratis circunstantijs quantum esset verisimiliter lucratus iste qui petit interesse. quod etiam refert ⁊ sequitur Felynus in capitulo cum venerabilis. tertia columna verticulo intelligē. secunda supra de exceptionibus. Si ergo non erat persona consueta negotiari: per ꝺns nō cessat lucrum: nec illud peti potest. idē si debitor: nō fuit in mora: ante morā em̄ non cessat lucrum: sed post moram debitoris: vt apparet ex predictis. ⁊ firmat Bal. in. l. j. C. de vsur. ⁊ fruc. leg quem refert ⁊ sequit Frā. are. cōsi. cliij iij. col. in prin. idem tenet Ancha. cōsi. cxlviij. incip. in questione que vertitur. motus tamē non ꝺz restituere ea per q̄ indu

Universidad de Deusto Biblioteca

strictam acquisiuit ex pecunia quādo passus mo-
ram non acquisiuisset talia: vputa si debitor solitus ex-
ercere certum genus mercium ⁊ in hoc erat peritis-
simus: creditor vero ignarus. ista que ex industria
fuit lucratus debitor: nō veniunt in consideratione
lucri cessantis post moꝝ. ita no. voluit Frāc. de pla.
in trac. restitutionū. in ver. restitutio. lo. ſ. de quo fa-
cit festū Fely. in. d. c. cū venerabilis. iij. col. ver. intel
lige. iij. ADD Adde ad predictorū cōfirmationē:
qđ voluit Bal. in. l. cunctos populos. C. de summa
tri. col. vj. ver. itē do quandā regulā. vbi dicit ꝙ quā
do facta relatione huius prestationis que dicit vsu
ra vel aliud antecedens. resultat quasi facio vt des
vt in omni matrimonio. c. salubriter. de vsur. l. ꝙ one
ribus. C. de iure do. vel vendo vel trado vt des. l. pe
riculi. C. de act. emp. l. curabit. vel patior vt des. l. pe
riculi. C. de nau. fe. aut alia conformis vnius ad al-
terum ibi proprie non est vsura: quia non est lucrū:
sed quedam recōpensatio debita hincinde: vt in al
legatis iuribus. quam regulaz tene memorie: cuius
meminit Jo. de ana. in rubri. ſ. de vsuris. de quo. ſ. §.
ir. in prin. Adde eundem Bal. in. d. l. cunctos popu
6 los. vſ. col. ver. quarto non possunt. vbi dicit ꝙ ⁊ vsu
re non sunt licite: vbi vsus rei est trāslatus cū domi
nio rei: vt in extranagā. Joā. xxij. que incipit. q: qui
tandā. sed si trāslatus est vsus facti fine dominio vt
in pecunia cōmodata ad pompam: dicūt theologi
qđ quedā remuneratio potest prestari pro isto vsu:
q: dominium qđ est domini nō debet esse sterile: si-
8 cut in pensione domus ſm egidium romanū: quod
Bal. credit verum si talis prestatio nō minueretur
ex prestatione temporis: ⁊ maxime q: pecunia non
solet locari. ar. de prescrip. ver. l. naturalis. §. ſ. itez q:
cum ipse vsus non possit restitui. l. si vsufructus mi-
hi in biennīū. ⁊ vsufruc. leg. ⁊ sic non recipit actū re-
trosimilē: congruū est ꝙ aliquid possit prestari loco
vsus. ar. l. iubemus nulli. §. fi. C. de sac. ſan. eccle. hec
Bal. paret ergo ꝙ vbicūq; versatur lucrū cessantis
vel damnum peruenies: non est vsura sed interesse.
quomodo autē probabitur lucrū cessans vel dam-
num proueniens vel fructus qui percipi potuerunt
⁊ non fuerunt percepti: vide notāter Franc. are. in. l.
continuus. §. cum ita. col. ij. ff. de verb. obli. intellige
tamen ꝙ teneretur quis ad lucrum cessans vel dam
num proueniens nisi ex culpa alicuius dānum sibi
proueniat: q: est iusta causa excusandi sicut in expē
sis a quibus quis absoluit ex iusta causa glo. no. ff.
de triti. l. in hac. ſm Bal. in. c. vno. ad fi. qui succesſo
res teneant feudū confirmare. lib. feudo. ii. ex quo
infertur ꝙ in huiusmodi estimatione dāni proueniē
te vel lucri cessantis habeť ratio qualitatis ipsorum
agentis patientis ⁊ locis secundū marianum in. c. fi
na. in fi. de iniur. latius in. c. olim. eo. titu. facit ter. in
§. atrox insti. de iniu. ZJO. C Predicta tamē sunt
sane intelligenda dummodo a principio non fuerit
facta promissio annue solutiōis adiecte debito qua
litatis propter futurum interesse: quia tūc esset vsu
rarius contractus. ita firmat sanctus bernardinus
sermo. xxxij. c. ij. quem allegat Alexan. de arioſtis in
trac. de vsur. in. iij. parte. c. xliij. idem voluit Bal. in
l. rogasti. §. si tibi. ij. co. ver. extra no. ff. si cer. pe. dices
quod si mutuo tibi decem que promittis mihi red-
dere in nundinis: ⁊ si non reddideris promittis qn-
decim et cōfiteris exnūc. put extunc tm ad interesse
mea: ⁊ p interesse meo nōie cōuenti facis ista ꝓmis-
sionem: non valet talis promissio vel confessio: quia
fieri videtur in fraudem. ar. l. qui testamētum. ff. de
proba. nisi probaretur tale interesse per alias conie-
cturas. vt. l. traiecticie. ff. de act. et obli. idem voluit
Bal. in. l. vna. iij. col. ver. quid si promitto tibi ex cā
emptionis. C. de sentē. que pro eo quod inter. profe.
vbi decidit quod si quis promittit ex causa emptio-
nis tradere librum valentem decem: ⁊ si non tradi-
derit: promittit centum nomine interesse conuenti:
non valet: quia causa finalis est falsa. nam tantum
est dicere nomine interesse quantum est dicere quia
interest. ergo obstat exceptio doli. vt. l. ij. §. circa. ff.
de doli excepti. idem ⁊ fortius si emptor promitteret
nomine pretij decem: ⁊ si non solueri: promittit cen
tum nomine interesse conuenti: quia quicquid acci-
dit sorti per pactum: vsuram sapit ſm Bald. vbi. ſ.
quem refert ⁊ sequitur Alexan. cōſil. lxj. iij. colum. ij.
volumi. incipit viso processu. et consi. xxvij. fi. col. iij.
volumi. idem tenet Jo. de Imol. et Ludo. in. l. insu-
lam. §. vsuras. ff. solu. matri. ⁊ Laurentius de rodul
phis in tractatu vsurarum. lxxj. col. alias. ij. parte. q.
iij. no. ista de quibus adde Alexan. in. l. stipulario
ista. §. alteri. de verb. oblig. pe. colum. ff. ⁊ Jaso. in. l. ſ.
colum. xiij. C. de summa trinitate ⁊ fi. cath. ADD
Ista faciunt ad questionem vtrum obligationi dā
di consistenti super quantitate ⁊ maxime super mu
tuo potest apponi pena si intra certum terminum
non soluerit: ita quod ista pena sit certa et determi
nata contra obligatum non implentem in termino
constituto. de qua vide Bar. Bal. et alios in. l. cum
allegas. C. de vsuris: Antonium marianum ⁊ alios
in. c. suam in princip. de penis. marianus late in tra
ctatu de vsuris. ZJO. C Et hinc est quod si socer
qui promisit genero dotem in pecunia ad certum
tempus ⁊ interim annuatim promisit certam pecu
nie quantitatem: hoc non est licitum ſm Jo. an. in. c.
salubriter. infra de vsuris. de quo infra latius subji-
ciam. verſicu. octauo infertur. C Hinc est etiam qđ
soluto matrimonio post mortem viri: heredes eius
se obligarint vxori dare decem pro centenario no-
mine alimentorum dotis sue quolibet anno donec
fuerit integre dos soluta: mulier non potest exigere
dicta decem pro centenario: cum fuerit appofita di
cta quantitas per dinumerationem annuum quia
singulo anno aliquid veniebat soluendum: censetur
vsura vt apparet ex predictis. et notat Bartol. in. l.
cum stipulati. in fi. ff. de verb. obligationibus.
ita consuluit in cō tingentia facti anch. consi. clxviij.
incipiente in questione que vertitur. quem refert et
sequitur Alexan. in. d. consil. xxxvij. ij. colum. qui dicit
idem esse si testator in testamento mandauit here-
dibus soluere vxori sue dotem ⁊ interim quod non
soluerint: annuatim centum: nam hoc fieri non po-
test. ita consuluit per bona fundamenta idem An-
char. consi. nonagesimo secundo incipiē. verba testa-
mēti. quē simiter refert ⁊ sequit Alex. in. d. consilio
vigesimo septimo. ij. col. in fin. C Et propterea dicit

quod si vxor aliquid recepit. tenek in sortem compu
tare ſm eum: quia soluto matrimonio per mortem
mariti precedentis: vxori superuiuenti propter do-
tis restitutionem nulla pecunia debetur nec ꝓ primo
anno nec pro sequentibus annis: quib⁹ si voluis
set potuisset dotem exigere presertim si haber alīū-
de vnde se alat vt dicit glo. Dynus Barto. Bald⁹
Angelus ⁊ cereri doctores in. l. diuortio. in princip.
ff. soluto matrimonio. Buliel Cyn. ⁊ alij in. l. vna. §.
exactio. C. de rei vxo. actio. ⁊ Bal. in. l. fin. C. de bo-
nis maternis. C Fateor tamen quod vbi vxor ab
heredibus viri peteret dotem: ⁊ ipsi essent in mora
restituendi dotem: ⁊ vxor esset consueta dare pecu-
nias suas ad honestum lucrum mercatoribus: tunc
ratione more deberet haberi ratio interesse consistē
tis in lucro quod verisimiliter mulier percepisset si-
cut fecit de aliis suis pecuniis per tertū in dicta. l.
ſi. §. fin. ff. de eo quod cer. loco. cum aliis de quib⁹. ſ.
Ita tenet Joannes de imol. in dicta. l. diuortio. iiij.
col. ver. idem videtur. C Idem esset si forsan vxor
non solita negotiari probaret quod esset emptura
fundum si dotem habuisset: nam tunc potest preten
dere istud interesse lucri cessantis: vt videtur casus
recte intuenti in. l. socius qui in eo. in principio. ff. ꝓ
socio. secundum Paulum de castr. in dicta. l. diuor-
tio: ⁊ ista est communis opinio secundum Lanzelo-
tum ibi tertia col. quicquid ibi dixerit Alexand. se
cundum eum. C Et faciunt ista ad vnum qđ quoti
die accidit ⁊ ego vidi in practica. testator in suo te-
stamento legauit cuidā quingentos ducatos quos
per suos heredes solui precepit. Et interim quod
non soluerent tenerentur annuatim dare legatario
quinquaginta ducatos. heredes per aliquot annos
non soluerunt quap: opter petuntur ab heredibus
quinquaginta annua non possunt peti: quia vbicū-
q; quantitas si non soluatur capitale mandat solui
per dinumerationem temporis: etiam si manderur
solui sub nomine pene: censetur esse vsura. vt conclu
dit Bartolus in dicta. l. cum stipulari. ff. de verbo-
rum obligatiōibus. ⁊ in. l. qui sine. ff. de negotiis ge
stis sequitur Bald⁹ in. l. cum allegas. in fine. C. de
vsuris. Ancha in regula peccati venia. ſz hic testator
mandat solui quinquaginta ducatos singulis an-
nis: si heredes noluerint soluere capitale: ergo vide
9 tur quod ista est solutio vsurarum ꝙ ista sicut est ꝓ- 1
hibita in ꝺcto: ita ⁊ in vltia volūtate. vt. l. iij. in fi. ff.
de annuis le. per quē ter. ita firmat Barto. ibi. ⁊ in 2
d. l. cum stipulati simus in finalibus verbis. ff. de v̄.
ob. ⁊ in. l. ij. in fi. ff. de his que pe. no. bal. in. d. l. cū al
legas. Ita reperio consultum per Franci. areti. cōſi.
cliij. incip. viso themate: quem rogo videas quia pul 3
chre loquitur. vbi videť hoc ampliare vt nec valeat
quo ad quantitatem conuentam: nec quo ad interē §
esse quod realiter pretendit quasi vtile vitietur pro- ij
pter inutile quod est mirabile ⁊ alibi non legi. intel 1
lige etiam si qualitas interesse poneretur ex pacto
in discretione debitoris ſm Ludo. consi. lxxxj. col.
incipit circa propositā cōſultationē. ⁊ Alex consi. lxſ.
ad fi. ij. vo. secundū qđ refert Feli. in. d. c. cum vene-
rabilis. iij. col. in. de excepti. qui hoc limitat nisi mu-
tuans eēt hō nōcōsuet⁹ vllo mō fenerari: ⁊ nullū veri
similē periculum immineret debitori: ⁊ interesse sit
valde verisimile. vt per Anchara. in regula peccati
venia. xxij. column. verſiculo. vſ quero. quem refert
Francis. aretinus. dicto consi. clij. ij. colum. qui tamē
non firmat ⁊ merito quia omnes predicti videntur
sentire contrarium. C Concludit ergo ex ꝓdictis ꝙ
licet interesse lucri cessantis: peti possit de iure ca-
nonico vt dictum est: non tamen potest a principio ta
xari nec per pactum interviuos: vt. l. ſucta. ff. si cer-
pe. nec in testamēto: in quo testator ꝓpter tarditatē
solutionis quātitatis: adiiceret vsuram per dinume
rationem mensium vel annorum non potest vt dictū
est. C Ex istis redditur mihi dubia decisio Oldra.
consi. ccvij. dum dicit quod si quis dat alicui duca-
tos mille cum pacto quod ille debeat sibi dare pro
dicta pecunia singulis annis certam pecunie quan-
titatem vsq; ad vitam suam iste contractus non est
vsurarius vt ibi latius per eum. quem refert Fran-
cis. aretinus. dicto consi. clij. ij. colum. Ego credo qđ
cessante fraude valeat pactum saltim quo ad veruz
interesse damni prouenientis aut lucri cessantis et
ita reperio sentire magistrum conradum in suo li-
bello de cōtractibus. q. xl. in. iij. conclu. de quo facio
mentionem. ſ. col. ver. ex his. ij.

☞ Mutuās pecuniam an petere possit id quod
lucraturus fuisset.

Ex his primo infertur quod

si mercator solitus mercari vel negotiari cum sua
pecunia: illam ad certum tempus alteri mutuauit:
si debitor fuit in mora quia ad illud tempus non sol
uit: potest mercator agere contra debitorem vt sol-
uat loco interesse id quod verisimiliter fuisset lucra
tus ex illa pecunia: si illam in termino soluisset. ita
dicit Abb. in presenti. ⁊ in. c. p. ⁊ g. in princi. ſ. de offi
cio de. ⁊ in. d. c. conquestus. ⁊ in. d. c. fi. iiij. col. ver. ij.
quero. ſ. de vsuris. ⁊ in. c. dilecti de foro cōpet. ⁊ in. c.
cum venerabilis. super gl. iij. ſ. de excep. ⁊ ancha. in
cle. ex graui. eo. ti. ⁊ sanctus Thomas secunda secūde.
q. lxij. ⁊ archiepiscopus florentinus in. iij. parte sue
summe. ti. ſ. c. vij. §. xii. Abb. consi. cxl. incipiē. in que-
stione que vertitur. Sal. pulchre in auten. ad hec. C.
de vsuris. iij. col. Pau. de cast. consi. lxxj. viij. colum.
pre allegato.

☞ Lucrus cessans petere potestis qui ex pecunia
sua empturus erat merces: ⁊ vt mutuaret nō emit.
Et quid merces alto delaturus erat ad nundinas
ibi ea que verisimiliter venditurus pro cartoi pre-
tio potest pro eodem pretio alteri vendere licet non
deferat: dummodo fraus absit.

Negotiorum gestor accipiēs pecuniam sub vsuris
potest eas a domino petere.

Secundo infertur qđ si mer-

cator paratus erat ire ad nūdinas tempturus mer
ces in quibus verisimiliter fuisset lucraturus centū
accessit amicus ⁊ rogauit eum vt mutuaret sibi illā
pecuniaz: quam promittebat sibi restituere in certo
termino cum lucro sperato. non peccat ⁊ licite pōt
facere: nec cōmittitur vsura ratione lucri cessantis dū
modo mercator mutuans duceretur bona intētiōe

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝛ potius mutuaret vt seruiret amico q̄ in fraudez. ¶ Idem dicendum de eo qui habebat merces q̄s deferre volebat ad nundinas vel aliam regionem vbi verisimile eas ꝑ pio carioꝛi pretio venderet: naz si alius ibi appareat ꝛ offerat idem pretiū q̄ mercatoꝛ verisimiliter habiturus esset in loco destinato licite pōt mercatoꝛ illud capere dūmodo fraus absit. ita tenet Hosti. in. c. salubriter. j. de vsuris. Inno. in. c. fi. eo. titu. ꝛ ibi Abbas. iiij. col. verficu. circa hoc ꝛ ibi etiam Ana. viij. col. ꝛ ix. co. Calde. in. c. naui. iij. questione. ꝛ vij. eo. tit. ꝛ Sali. in aur. ad hec. xv. ꝛ xx. q. C. eodem tit. Lauren. de Rodolphis in trac. vsꝛarum. xj. parte. q. xxiij. ꝛ xxj. Archiepiscopus Florē tinus in. ij. parte sue summe ti. j. c. vij. §. xvj. quem latius videas. ADDE Ex istis infertur quod si aliꝙs habet ducentos ducatos mutuat Joan. centum ex illis ꝓ suis necessitatibus expediendis cum pacto 3
q̄ tm̄ sibi vltra sortem redderet quantum lucrabū tur alij centum in negotiatione ponit. si cum dedit volebat illos centum ducatos in negotiatiōe ponere ad instantiā Joan. mutuauit sibi centum licitus est contractus: q; quod vltra sortem recipit est ꝓ suo interesse. secus si solos centum quos posuit. naz tunc vsura est ſm Gabrielem. iiij. sententiarum. dis. xv. q. vj. col. xxj. in fin. vide. j. §. ix. verſi. imo quod pꝰ est. EXPO. ¶ Aduerte tamen quia in exigendo interesse ratione lucri cessantis: in primis debēt deduci expense quas verisimiliter esset quis facturus in acquirendo illud lucrum: ꝛ illud quod minus valeret propter dubium adeptionis: quia minus valet res sperata quam obtenta vt est de mente doctoꝛū 1
in ꝓallegatis locis signāter sancti Tho. vbi supra secūda secūde de questione. lxij. articulo quarto in coꝛpoꝛe. quem rogo videas quia pulchꝛe loquitur: euz 2
commemoꝛat magister Conradus in suo libello de contractibus tracta. secundo. q. xxx. conclusione. iiij. latius exoꝛdiendo ꝛ multipliciter compꝛobando vt per te videre poteris. ¶ Ex his etiam infertur ad §
aliud quotidianum. si ego recepi pecuniam mutuo 3
sub vsuris ꝛ dum vellem creditoꝛi sortem ꝛ vsuras 1
reddere: socius vel amicus petit illam a me mutuaz dicens quod ipse tam sortē q̄ vsuras deinceps curꝛētes solueret creditoꝛi meo: ꝛ ita mutuaui ei ꝛ pecuniā quā paratā habebā ꝓ solutione sortis ꝛ vsurarū ꝛ ab eo sum stipulatus q̄ vsuras etiā meo creditoꝛi solueret: non est vsura. Archidia. in. c. vsura. xiij. q. iij. de quo facit festum Ludo. in singulari. Calde. in. d. c. nauigāti. iiij. q. quē refert ꝛ sequitur Salic. in d. aur. ad hec. C. de vsuris. q. xvj. q; nō stipuloꝛ vꝛsuras: sed vt euitē dānū mihi ex seruitio ꝓtingēs vt tibi ꝓ eos. ¶ Idē tꝛ; Laurē. de rodolfis in suo tractatu vsuraꝝ ꝛ magister coꝛadus in suo libello de contractib⁹. q. xlj. in. j. cōclusiōe: q; in effectu ego nihil aliud egisse videoꝛ nisi creditoꝛi soluere: deinde eū rogare vt tibi mutuet. Subdit fortius q̄ si ego in sequenti 2
anno potuissem gratis obtinere pecuniā cū qua posem licite acquirere quinq; floꝛenos vltra oēs expenſas ꝛ etiā defalcata lucri dubietate: si tibi mutuaui pecuniā [seruatis seruandis] possum a te exigere illos q̄inq; floꝛenos: q; in tl is sum dānificatus rōne lucri cessantis: q̄ tene mēti tāq̄ verissimū ꝛ quotidianū. intellige dū mō exigā rōne interesse: nō ratioꝛ ne mutuatiōis ſm eū. qui subdit in. ij. cōclusiōe: q̄ si statim q̄ ego recepi pecuniā ad vsuras ꝓmisi creditoꝛi quinq; floꝛenos quos dare sibi teneoꝛ: quāuis statim velim restituere: tu incōtinenti petisti a me illam pecuniā mutuo: nō possum a te exigere illos q̄n q; floꝛenos q̄ nō fuisti cā ꝓpter quā ego illos debe rem. ergo non teneris me seruare indēnē. idē dicit si ego accepi pecuniā mutuo ꝓ vno anno ꝓ quinq; floꝛenis: ꝛ decreui eā tenere scō anno ꝓ aliꝭ q̄nq; floꝛenis: ꝛ ita mea causa patioꝛ damnū q̄nq; floꝛenoꝝ: si postea eā tibi mutuaui. nō possum a te exigere q̄n; q; floꝛenos: quia tu nō fuisti cā huiꝰ dāni. ¶ Quod ego intelligerē nisi ego cum illa pecunia possem negotiādo aliq̄ lucrū cōsequi: nā tūc rōne lucri cessantis possum a te exigere vt apparet exꝓdictis. ꝛ fuit de mēte magistri Pallegati vbi supra in. iij. conclusione. ¶ Ex his etiā infert q̄ si ꝓgestoꝛ negotioꝝ recepit pecunias ad vsuras ꝓ gerēdo negotia dñi: q̄ facere pōt: si expēdit ꝓ vtilitate dñi: teneꝛ dñs pecunias ꝛ vsuras soluere gestoꝛi: vt. l. arqui natura. §. notandum. ff. de neg. gest. vbi hoc notat Pau. de cast. idem tenet ipse in. l. ob negotium. C. eodē. ꝛ in. l. j. C. mādati. vbi dicit hoc ꝓcedere etiam de iure canonico. quia non vt lucrū sed vt dānum emergens petuntur. facit. c. peruenit. de fideiu. nō em̄ debet officium suū esse sibi dānosum. vt. l. videlicet. ff. ex quibus cau. maio. Idem fuit de mente Bal. in. l. si vero non remunerandi. §. si mihi mandaueris. ff. mandati. vbi dicit q̄ si ꝓcurato: accepit pecuniā sub vsuris: pōt vsuras a dño repetere ēt de iure canonico. ☞ Mutuans centum ad certum tempus si post tempus indigeat potest sub vsuris accipere centū. ꝛ a creditoꝛe illas repetere.

Thesaurarius ad soluendum stipendiarijs deputatus si non soluat q̄ primum potest postquā recipit pecuniam publicam tenetur eis ad omne dānum quod passi fuerunt siue carius emēdo siue alias.

Tertio infertur qō si mutuaui tibi centum ad certum tps ꝛ cum hac pecunia indigerē ꝛ tu restituere nō valeres: tantā pecuniā sub vsuris recepi: tūc possum a te exigere nō solū debitum sed etiā vsurā quā solui. nō vt vsurā: ſz vt interesse. ad hoc bonus ter. cū glo. ꝛ ibi doct. in. d. c. dilecti. supra de fo. cōp. ꝛ in. c. peruenit. supra de fideiuſ. et in. l. pe. C. de ero. mili. anno. lib. xij. tenet etiā Inn. in. c. ij. §. de vsuris. refert ꝛ sequitur Bal. ꝛ Sali. ce Pau. in. l. vsuras in prin. C. de vsuris reputātes hoc valde nota. tenet Abb. in. d. c. fi. eo. tit. in fi. Laurentius in. d. suo tractatu vsurarū: in. ij. parte. qō. xix. et ananias in. d. c. cō questus. ij. col. j. de vsuris. ꝛ Lud. consil. cj. incipit in christi. ꝛ c. proposite. ꝛ alij doctoꝛes in locis de quibus. §. ꝛ archiepiscopus florentinus in. d. capit. vij. §. xx. ¶ Ex istis infertur quod si ꝑ Thesaurarius deputatus ad soluendum stipendiarijs: non soluat quam primum potest postquam recepit pecuniam publicā: tenetur eis ad omne dānum quod passi fuerūt ex hac causa cariꝰi emptione: vel pecunie mutue receptione: vel ex alia causa ter. ꝛ ibi Bar. ꝛ pla. in. d. l. pe. §. fi. C. de eroga. mili. anno. lib. xij. nec faciovim vtrum cōtractus sit bone fidei vel stricti juris. ꝓout facit Baldus in. d. l. vsu

ras. In prin. cuius cō trariuz sentit Abb. in. d. c. j. de vsur. q: vtroq; casu teneꝝ ad interesse vel lucrū cessans. ꝛ sic intellige legē Regni. v. par. ti. j. l. ij. q̄ dicit q̄ ille cui res mutuaꝝ tenet illā restituere tpe quo fuit conuētū al's soluet penam cōuētā ꝛ si pena non fuerit appoſita: teneꝝ ad damna ꝛ interesse. ADDE §
No. bñ ista cō tra thesaurarios. de quibus meminit 6
Jo. surgeti in suo enchiridiō. fo. lxviij. co. ij. vbi alia 1
de thesaurario ponit. non em̄ dz quis vti re ad vsuz aliū q̄ destinatum. l. j. C. de condi. publi. lib. x. ꝛ nor. Jo. de pla. ibi ꝛ in. l. grauissime. C. de cursu pub. lib. x. ꝛ in. l. iudicibus. eo. tit. Jo. surgeti vbi. ij. fo. lxx. co. secunda. EXPO.

1 ☞ Fideiussoꝛ si ad soluendam pecuniam sub vsuris accepit pōt licite eas petere a principali debitoꝛe

§4 1 Quarto infertur: q; si ꝓ te fideiussi: ꝛ tu tad tempus cōstitutū nō soluisti: quapropter ego habui necesse ꝓ te soluere: ꝛ cum non haberem pecuniā: illā sub vsuris accepi: possuz a te petere principale ꝛ etiā vsuras quas solui. vt est tex. cum gl. in. c. peruenit. ij. de fideiuſ. quem ad hoc alleg. Bald. in. d. l. ꝛ in cōtraria. in prin. ff. de vsur. ꝛ in l. si vero nō remunerandi. §. si mihi mandaueris. ff. mandati. qō late ꝓsequit Jo. and. in regula damnū. de reg. iur. lib. vj. in mercurialibus. Cuius dicta per duo decim, cōclusiones expedit Lauren. in dicto suo tracta. vsurarū. ij. parte. q. xlvij. ꝛ reassumit Ananias in. d. c. j. j. de vsur. v. col. cum sequenti. ꝛ tangit Abb. ibi in fine. ꝛ Bald. in. l. constitutionibus. ij. co. C. eo. videas per te.

1 ☞ Repetsaliatus ꝓ sua ciuitate si recipiat pecuniam sub vsuris vt creditoꝛi soluere poteſt illas a ciuitate repetere.

§5 1 Quinto infertur ad decisionem qōnis ꝑ quotidie contingentis propter factum ciuitatis aduersus quēdā militem: date sunt repꝛesalie ipsi militi ꝓtra ipsam ciuitatē ꝛ eius ciues. miles accepit quēdam ciuem illius ciuitatis ꝛ ipsum carceraui. iste carceratus statiz pluries ciuitati hoc nūtiauit. Ciuitas tamē ipsum per tres menses ꝛ vltra i vinculis stare permisit: nec ipsius curam habebat propter quod ipse ciuis captus videns nō posse aliter a carcerum miseria euadere ꝛ se penitus destitutum: venit ad soluendum dicto militi creditoꝛi ciuitatis. ꝛ qz non erat potens ad soluendum opoꝛtuit eum illam pecunie quantitatem sub vsuris mutuo accipere ꝛ soluit. [ad istam questionē vide not. per doct. in. l. ij. §. item si in facto. ff. de ver. obligatio. per Alex. ad finez.] Hoc casu licite poterit iste ciuis nō solū debitum principale: sed etiam vsuras ab ipa ciuitate consequi ex quo fuit necessitatus ad promittendum ꝛ soluendum ꝓ ipsa ciuitate. ꝛ ipsa ciuitas interpellata fuit in mora soluendi ꝛ redimendi eundem carceratum. vnde quo ad illū vsuras quas solui: dicimus interesse qō licite petere pōt. ita consuluit in cōtingētia facti Laurē. de rodolfis. ꝓ. xxij. in. ij. vol. ꝛ reassumit ipse in dicto suo tracta. vsurarū ij. parte. q. xlviij. quem latius videas. de quo meminit Ananias in. d. c. j. viij. col. j. de vsuris.

☞ Interesse lucri cessantis petere an possit vendiꝛ predij ab emptoꝛe qui non soluit in termino.

Vendens fundum staruens terminum solutioni an licite recipiat fructus vsq; ad terminū solutionis ita q̄ non computet eos in sorte.

Sexto infertur: qō si vendo tibi predium: ꝛ trado illud tatq; inde percipis fructum: ꝛ tm̄ ad terminū cōuentū mihi pretium nō soluis: possum a te petere pretiū cū vsuris si quas solui vel etiā cū interesse lucri cessantis: q; fructus rei facis tuos a tempoꝛe traditionis: ꝛ tamen mihi solue re noluisti: q̄m si etiam res vendita in pignus daꝛetur mihi potuissem eius fructus pcipere elapso termino solutionis nō facit etiā si transcendant quātitatem interesse. Nā licet talis res a venditoꝛe repeti non posset: tm̄ fructus eius percipere poteſt: postquā contra voluntatem suā pretiū rei vendite detinetur tanq̄ interesse. ita dicit Archiepꝰ Florētinus vbi. §. xx. Quod ampliari pōt vt ꝓcedat etiā si res vēdita esset talis ex qua fructꝰ nō percipiunt: vꝛputa si emi a te ꝛabas vel tigna ꝛ sic res ex quibus nō pcipitur naturaliter aliquis fructus ꝛ causa acquirē di pretium: acquisiui illud sub vsuris ꝛ solui tibi vēditoꝛi: sed tu non tradidisti mihi lapides vel tigna imo fuisti in moꝛa tradendi: teneris mihi reddere illas vsuras tanq̄ interesse dāni emergentis. ita dicit signāter Bal. in. d. l. vsuras. in fi. C. de vsuris quem refert ꝛ sequit Lauren. in. d. suo tractatu vsurarum q. exix. ꝛ Ananias in. d. c. cō questus. ij. col. j. de vsur. ꝛ Archiepꝰ Floren. d. §. xx. per tex. ad hoc singulare in. l. lucius titius accepta pecunia. cum. l. sequ. ff. de actio. cimp. vbi ſm vnam lect. probatur quod si ego accepi pecuniam sub vsuris vt adimplerez illud qō in contractu ex parte mea veniebat adimplendum tu autem fuisti moꝛosus in adimplendo contractuz ex parte tua: teneberis mihi ad soluendas vsuras eius pecunie quam ꝓ soluendo pretio accepi. quez textū ad hoc commendat Ludo. in dicto consilio. cj. Sali. tamen in. d. l. vsuras. dicebat se non posse percipeꝛe quomodo istud posset ꝓcedere. quia venditeꝛ non est in causa istarum vsurarum. cum ante eiꝰ moꝛam ad istas vsuras ꝓ soluendo pretio me obligueram. secus si eius moꝛa causa fuisset maioꝛis cursus vsurarum: puta q: si lapides vel tigna tradidisseꝛ: ego vendidissez ꝛ feneraꝛe: soluissem. ¶ Sed Joan. de anania in. d. c. cō questus. dicit quod dictū Baldi est verius: quia ideo recepi pretium sub vsuris vt haberem tigna ꝛ lapides quibus fuissez vsus ad vsum destinarum. Et istud fuit quodammodo quedam recompensatio cum vsuris quas solui: sed propter moꝛam venditoꝛis solui vsuras ꝛ non habui vsum rerum emptarum. ¶ Istud idem voluit Laurentius vbi supra. dicens quod dictū Bal. sibi placet: ꝓ si deraꝛo q̄ emptoꝛ caruit cōmodo eoꝝ

que emit ꝛ damnum passus est vsure solute: ꝛ sic sine vllo commodo reperitur accepisse pretium sub vsuris. Et imputet sibi venditor qui nō tradidit qō debuit. ꝛ voluit habere pretium vt ibi latius per eū quod mihi satis placet. ¶ Blo. tamen in dicta. l. cu ranit. C. de actio. empt. ꝛ clarius ibi Paulus de castro aliter sentiunt. dicunt enim quod si non fuit facta traditio ꝛ sic per venditorem fructus erant percepti in electione emptoris est petere fructus per. l. fructus. eo. titu. ꝛ si eos petit: ex tunc tenetur soluere vsuras: vel potest fructus nō petere: q; forte pauci sunt: ꝛ tunc ex quo traditio non erat facta non tenebitur ad vsuras etiam si venditor eis offerat fructꝰ quos percepit: quia non tenetur emptor eos recipere ne ad vsuras teneatur: sit ergo cautus venditor quod offerat statim rem ꝛ petat pretiuꝫ si videt emptorem non esse paratum soluere pretium: ꝛ extunc constituit eum in vera mora: ꝛ facit eum teneri ad vsuras: ꝛ si postea ipse venditor aliquos fructus percipit ꝛ vult petere pretium cum vsuris: debet remittere ꝛ etiam illos fructus: sed si non obtulisset nec ipsum in vera mora constituisset non posset postea offerendo fructus petere vsuras. Ita debet intelligi ꝛ declarari gloss. in dicta. l. curauit. fm Paulū de cast. ibi qui dicit ista forte notanda: q; etiaꝫ hodie de iure canonico tales vsure sunt licite fm illam gloss. q; veniunt potius vt interesse qꝫ vt vsure. vt. s. late dictum est. ¶ Predicta tñ intellige sane quando vēditor pretenderet aliud interesse: vr puta q; oportuit ipsum accipere pecuniam sub vsuris vel incidit in penam: q; pecuniam quam alteri debebat: non potuit ad tēpus soluere quā soluisset si emptor debisset sibi tale pretium. Nam tunc tale interesse bñ poterit etiam de iure Canonico petere: vt signāter voluit Jaco. butri. in. d. l. curauit. qō miro modo extollit solus Ananias in dicto cap. conquestus. iij. col. ꝛ qꝫis ille non dicat idem in effectu voluit Bal. in. l. etiam. ij. col. ver. o; modo dubitatur. C. de execu. rei iudic. vbi dixit quod ñ fenerator mihi mutuauit cētum: ꝛ ego per instrumentum guarentigie sibi promisi illa restituere intra mensem: ꝛ a mēse vltra esset licitum creditori accipere ista centū sub vsuris. Iste contractus non debet exequi nisi creditor probaverit quod sua intererat accipere sub vsuris ꝓpter aliquod imminens periculum. non ergo sufficit quod venditor vel creditor probet qō sub vsuris accepit: sed oportet probare quod sua intererat illam pecuniam sub vsuris accipere propter periculū. ADD Ex istis infertur ad vnum quod pro indubitato ponūt iuriste si vendo tibi possessionem meam: ꝛ quia nō das mihi eius pretium facio pactum cꝫ quouscꝫ tradas mihi pretiū recipiam interim eius fructus: licitum est quia cū possessio fructificet: non videtur iustum: vt emptor habeat vtilitatem ꝛ fructum rei emptē: ꝛ vēditor non habeat vtilitatem pretij vt possit pecuniam vti. Theologi tamē non approbant istum contractū nisi fieret pactum quod si intra certū terminum nō soluat emptor pretiū: extūc fructū recipiat venditor quouscꝫ pretiū fit solutum vt hoc nō fiat in fraudē sed in penam: ita dicit Archiepus Flo. in sum. ij. parte. ti. ſ. c. vij. §. xx. ꝛ xxj. ¶ Unū adde ad predicta circa interesse versans in lucro qō illud nō attenditur qñ lucrū fieri potuisset cū iniuria alteri⁹ puta ꝓscribendo vel vsucapiendo. glo. not. in. l. si quis vxor. §. pe. ff. de fur. quam limita vt nō habeat locuꝫ vbi ad cōplendum illud lucrum modicū temporis superat q; talis interesse habebitur ratio: licet in eo iniuria alterius versetur. istud est de mente Bar. in. l. si is q̄ pro emptore. circa. x. col. in ver. venio ad ver. quod si seruus. ff. de vsuca. ꝛ ita ponderauit ibi Bartho. do ctius in sua repetitione ad limitationem dicte glos. fm Lanzelotum in. l. prima. ff. solu. matrimonio. iij. col. ver. glo. in ver. nam ꝛ reipublice. reputās hoc valde no. [ꝛ vide Jasonem in. l. iij. §. labeo. ff. de acq ren. possess.]

1 ✠ Legatū factum in pecunia ꝓ alimētis pōt ad partē honesti lucri penes mercatorem deponi.

2 Tutor an teneat fenerari pecuniam pupillarem.

3 Et q̄d si is apud quē deposita est pecunia fugit.

4 Furtū si p domesticū vel mercenariū fiat ꝛ res furata detur alteri in pignus an cogeat creditor ad restituendam rem dño si mutuū non soluatur.

5 Qui inops est ꝛ immobilia non possidet si promissa seruare consuevit est fideiussor idoneus.

6 Tutor legitimus si est persona fidelis ꝛ honesta remittitur sibi satisdatio.

7 Satisdare verbum an intelligatur cum pignoribꝰ vel fideiussoribus.

8 Cōsanguineꝰ ꝓbate vite pōt eē iudex i cā cōsanguinei.

9 Homo sancte vite ꝛ bone opinionis presumit sem ꝓ iustam litem mouere.

10 Archidiaconus qui examinat indigmum ꝛ illū presentat epō vt ordiner: epūs non tenetur si Archidiaconus erat probate opinionis.

11 Qui facit qō cōsuetum est approbatur.

12 Consuetudo dñi negotioꝝ gestoris inspici dz.

13 Testatoris verba debent intelligi fm moꝛem ꝛ consuetudinem testatoris.

14 Post publicationem attestationum nō admittit testis licet sit homo probate sanctimonie in quo cessat subornationis presumptio.

§ 7 1 **Septimo infertur quod si ali** cui est factum ✠ legatum in pecunia pro alimentis: pōt ꝛ debet dari anud mercatorē ad partē honesti lucri. ꝛ licitū est per istū text. per quē ita firmat Bartolus in. l. diuus seuerus. ff. ad. l. falci. quē sequūtur ibi Ang. Pau. de ca. ꝛ Alex. ꝛ subdit Bart. idez esse in alijs similibus casibus. q. d. ꝙ vbicunqꝫ tenebat quis pecuniam illius cuius negotia administrat: ponere ad vsuras: hodie tenet ponere ad licitū. qstū ꝛ tenetur ad illud cōmodum quod licite potuisset percipere. quod dictum sic intelligit declarat ꝛ etiā extollit Bal. in. l. ſ. in fi. C. de condi. inde. quez refert ꝛ sequit Pau. de cast. in. d. l. diuus. ꝛ ibi Alexan. et Ludo. consi. xxviij. ꝛ. cxxix. ꝛ singulari. clxxvij. incipiē. iure hodierno. inferens ex hoc quod ✠ sicut olim 2 tenebatur tutor fenerari pecuniam pupillarem als de suo vsuras soluere cogebatur: vt. l. ob fen⁹. ff. de administr. tuto. ꝛ in. l. nisi. C. eo. ꝛ. l. si pecuniā. C. de vsuris pu. cum simi. ita hodie tenebitur pupillo ad 4 interesse si ipsam pecuniam idoneis mercatoribus non tradat: ad honestam lucri atꝫ licitam partem: per istū text. Ad idē est bon⁹ text. in. l. quicquid. C. arbitrium tute. glo. in. c. fi. xj. q. iij. poterit etiā tutor illam pecuniam conuertere in emptionem predioꝝ: ꝛ si fuit negligens in emendo predia: tenebit pupillo tantū prestare: quantū percipere potuisset ex fructibus illorum predioꝝ. si fuissent empta quod est valde notandū contra tutores negligentes. ita tenet Barto. in. l. tutor qui repertorium. §. penul. ff. de admi. tuto. de quo facit festum Andr. sicu. in. c. ij. in secunda co. s. deposito. tāgit Sali. in aur. nouissime C. de admi. tu. firmat Lud. cōsi. xxviij. in pn. ꝛ cōsi. cxxxix. Si tamen predia non reperiant: deponatur pecunia apud mercatorem vt dictum est. als tenebitur tutor ad interesse vt predixi. non quidem ad illud plus quod ex illa pecunia potuit haberi. Naz si in illo loco vbi degit tutor: ꝛ vbi habet fenerari pecuniam pupillarem: sunt multi mercatores qui diuersimode dant lucrum pro pecunijs sibi redditis 5 debet tutor petere interesse secūdū mercatorem: q̄ dat minus vt est text. singularis ꝛ vnicus in. d. l. tutor qui repertorium. §. si deponi. ver ex certis. quem multum cōmendat ad hoc Ludo. in. d. singula. clxxvij. ꝛ. d. consi. cxxxix. Si ergo tutor pecuniam non posuit ad partem honesti lucri: nō tenebitur ad illud maiꝰ interesse quod potuit habere ab illo mercatore qui plus dabat: sed solum ad illud qō habere potuisset ab eo qui minus dabat. ¶ Sed si tutor 3 ✠ vel quivis alius qui negotia alterius gerit: dedit 7 pecunias mercatori ad partem honesti lucri: vel alter cuz ea negotiatus est. ꝛ inde pupillo vel domino damnū euenerit. Siquidez talis erat mercator apō quem communiter tales depositiones fieri consueuerunt: quamuis ipse fugiat vel aliter damnum inferat: pupillo imputabitur vel domino nō tutori vel negotiorum gestori. per textum ad hoc singularem in. l. si res pupillaris. ff. de administratione tutoruz. [Vide Bartolum in. l. si soluturus. ff. de solutionibus.] Facit textus optimus in. l. pign⁹. C. de pignora. actio. ꝛ ibi not. Ange. in. l. si a bonefidei. ff. de rei vendicatione. vbi etiam hoc tenet Angelus expresse sequitur Petrum de Ubaldis in suo tractatu de societate. octaua parte. questione. iij. de quo feci mētionem supra. ꝛ Alexander in. l. si cum dotē. §. si post solutum. iij. col. verticulo In glossa. in verbo Justis causis. ff. soluto matrimonio. de quo vide in Rubrica col. vigesima septima. verticu. ꝛ per ista dicebat Angelus facit quod in simili dicimus in nauta cauponē ꝛ stabulario qui licet teneantur de furtis ꝛ dānis datis per famulos suos. iuxta. l. fin. §. penultimo ff. naute caupones stabu. ꝛ. l. prima. in fi. ff. furti aduersus nautas. tamen si famulum habebant cōmuni opinione bonum ꝛ fidelem qui tamen damnū dederit non tenebuntur. vt signanter voluit Baldus in. l. ꝛ ita. §. ex hoc. dicto verticulo sed quid si isti. ff. naute caupones stabularij. argumento textus. in. l. argentum. ff. commodati. qui bene facit refert ꝛ sequitur Alexan. in. d. §. si post solutum. tene menti q; quotidianum vide. s. in Rubrica. §. nono. circa finē verſi. ꝛ per ista dicebat. ¶ Ex quo posset attentari 4 vnum quod licet alias ✠ si furtuz committatur per domesticum vel mercennarium: ꝛ res furata pignori detur alteri: non cogitur creditor ad restituendum domino nisi mutuum soluatur vt disponit lex Reg. quam edidit Alfonsus era. M. ccc. xiij. Tahurerias l. trigesimaquinta que incipit: Et que los que tiēē hombres. quam tene memorie: intellige tamen quādo famulus vel domesticus erat communi opinione bonus ꝛ fidelis per ea dicta: alias secus esset. ꝛ ita limitabis illam legem quotidianā ꝛ per hoc als dixi quod si seruus alicuius ferratus vel qui ferruz gestat ad pedes rem domini vendidit vel pignorauit detentans illam rem tenetur domino restituere non soluto pretio quia famulus non reputabat bonus nec fidelis ex quo ferrum gerebat in pedibus idem dicerem de quocunqꝫ alio famulo male fame ꝛ opinionis. vide que dixi. s. in Rubrica. §. xv. ad finem. verticu. idem dicas si furtū. ¶ Bene facit qō in simili voluit ✠ Paulus de castro in. l. si quis stipulatus fit sichum. §. fin. per illum textum in fine. ff. de verborum obli. dicens quod ✠ qui est inops ꝛ nō possidet immobilia tamen si est persona multum fidelis ꝛ consueta seruare promissa: est idoneus fideiussor. ꝛ ita limitat. l. ij. in princip. ff. qui satisda. cog. vbi hoc Alexan. non plz. ¶ Ad idē facit qō voluit Baldus in. l. legitimos. ij. ꝛ iij. not. ff. de legi. tuto. vbi dixit quod licet legitimus tutor teneatur satisdare: tamen si est persona multum fida ꝛ honesta ꝛ honesta remittitur sibi satisdatio. ¶ Et ide est quod dictat statutum quod damnatus debeat satisdare secūdū qualitatem persone: licet verbum ✠ satisdare: intelligatur cum pignoribus vel fideiussoribus. vt. l. ſ. ff. q̄ satisdare cogantur. tñ si est hon este vite ꝛ probate fidei sufficit iuratoria cautio per glos. in. l. prima. ff. de ripa mu. ꝛ §. his autem. que dicit quod virtꝰ hominis sufficit pro satisdatione. quā glossam extollit Bald. in. c. ij. ij. col. §. de iudi. ꝛ in Rub. de eo qui mit ti. in posse. causa rei seruan. ¶ Ad idem facit quod

voluit Specu. titu. de iud. §. superest. ver. quid si nō
8 est consanguineus: quē refert ꝛ sequit Alex. in. l. qui
iurisditione. v. fallentia. ff. de iurisdi. omniū iud. vbi
dicit qō ꝓconsanguineus probare vite ꝛ opinionis
potest esse iudex in causa cōsanguinei nec potest ex
hac causa recusari. idem voluit Anto. in cap. postre-
mo. de appel. Idem dicimus in teste secundum Jo.
de imo. in. c. cum R. canonicus. de offic. delega. quē
refert ꝛ sequitur Felin. in. c. literas iij. col. ver. vſ. li-
mita. §. de presumptionibus. ¶ Ad idem facit mi-
rabile dictum Bal. in cap. preterea. §. de testi. cogē.
vbi dixit quod ille qui est bone vite ꝛ magne opiñ.
potest post didicita testificata producere testes et
corrigere dictum suum. ¶ Facit etiam glo. notan. in
9 c. expedit. in ver. scirent. xij. questione. j. que dicit ꝙ
homo sancte vite ꝛ bone opinionis: presumitur sem
per iustam litem movere: ꝛ ideo si succumbat non cō
demnatur in expensis secundum Hostien. quez alij
sequuntur in ca. finem litibus. penul. col. §. de dolo
ꝛ contu. sequitur etiam Alexan. in. l. properandum.
§. sin autem. iiij. col. C. de iudi. Andreas sicu. in cap.
insinuante. prima col. §. de offic. delega. ꝛ in ca. prio
vſ. col. §. de iudi. ¶ Ad hoc faciūt multa que cumu-
lat Felī. in. c. super his. de accusatio. fin. col. ꝛ signan
ter facit glo. not. in. c. ad hec. de offi. archi. que dicit
10 quod si †Archidiaconus qui examinauit indignū
ꝛ illum representauit episcopo vt eum preficeret vel
ordinaret: erat vir integre opinionis non tenet† epi-
scopus. ex qua glo. ego alias in cōtingentia facti di
cebam quod si potestas custodie carceris deputa-
uit hominem fidelem: ꝛ in illo officio approbatuz q̄
postea fugit cum carceratis: nō tenebitur potestas
cum non sit quid sibi potuit imputari. ꝛ tta al's con
sului pro nobili viro Joan. de deca: cui iste casus ac-
cidit: dum esset corrector in ciuitate Abulen si q̄ erat
vxoris mee avunculus vt videri poterit in meo con
silio. ¶ Facit tertius ꝛ quod ibi no. Barto. in. l. si pi
gnoris. §. fin. ff. de pigno. act. vbi probatur quod il-
11 le† qui facit illud quod consuetum est nō est in cul
pa. de quo dicto meminit Jaſ. in. l. prima. in princ. ff.
quod quisq; iur. Vide que dixi. s. in rub. §. lxvj. in fi.
ver. idem dicerem si maritus. Ad idem est bon⁹ te-
xtus in. l. si negotia. ff. de nego. gest. vbi consuetudo
12 †domini negotiorum spectari debet. ex quo dicebat
ibi Bal. quod si quis conduxit roncinum vt eum du
ceret ad domum domini: forte quia inuenit ostium
clausum dimisit roncinum in pascuis: quem tamen
lupus occidit: nam si dominus non erat consuetus
dimittere in pascuis conductor tenetur de isto casu
fortuito: si autem dominus erat consuetus sic dimit
tere: non tenetur conductor: secundum eum. Idez si
dimisit in stabulo sine custode vt habeat distinctio
ex consuetudine domini. de hoc no. per Ly. C. de epi
scop. aud. l. nemo. ꝛ C. de pigno. actio. l. pignus. ꝛ in
Specu. de locato. §. post quam. verſicu. quid si loca
13 ui tibi boues. secundum Baldum vbi supra. sic er-
go dicamus in casu nostro: vt ratione probate fidei
ꝛ opinionis excusetur tutor: apud talem pupilli pe-
cunias deponendo. ¶ Idem ergo dicerem si ille 3
mercator apud quem deposita fuit pecunia. ad par
tem honesti lucri: erat ille cū quo pater pupilli erat 4
solitus tractare ꝛ apud quez pater tales depositio
nes faciebat. Nam tūc tutor excusatur a damno re-
de secuto: ꝛ imputatur pupillo. argu. l. qui semisses.
§. fina. ff. de vsur. ꝛ. l. vel vniuersorum. ff. de pignora
ti. act. per que iura ita tenet Jacob. de bello visu. in
auten. vt hi qui obligatas. §. quoniam autem. colla
tio. vj. ꝛ ibi est glo. super verbo mutuantur. bene fa
cit ter. in. l. cum seruus. in fi. ff. de conditio. ꝛ demon
stra. ibi nam quod ipse vnus facturus sit ab here
dibus suis iussisse intelligitur. ex quo not. ibi Paul.
13 de castro quod †verba testatoris debent intelligi sec
undum morem ꝛ consuetudinez testatoris. ad hoc
l. Sempronio. §. fin. ff. de vsufructu leg. ꝛ. l. penult. in
princ. ff. de alī. leg. ¶ Adde notata in. l. seio. §. medico
ff. de annuis lega. ¶ Intellige nisi ageretur de preiudi
cio alterius vtputa pupilli: quia tunc non presumit
voluisse defunctum quod fiat pro herede quod ipse
erat facturus. vt. l. prima. §. si defunctum. ff. de reb⁹
eoꝝ. al's secus: vt dicta. l. cum seruus. cum alijs de
quibus. §. ꝛ quod not. in. l. equissimus. §. fructuariꝰ.
ff. de vsufruc. ꝛ. l. edito. §. errat. ff. de iure fis. ꝛ dicta. l.
vel vniuersorum. fm Paulum vbi. §. tenebitur ergo
tutor: facere quod pater pupilli solitus erat vt dixi:
ꝛ tenet Salicetus in. d. auten. nouissime. qui hoc in
telligit quando tutor vel administrator erat indu-
strioſus in ipsa negotiatione sicut pater pupilli. sec⁹
si non erat talis. nam tunc est in culpa se immiscēdo
rei cuius cognitionem non habet. ꝛ ideo tenetur de
damno inde secuto. vt. l. prima. §. si defuncti. ff. de reb
bus eorum. ꝛ facit regula nec est sine culpa. de re
gu. iur. libro. vj. cum concordātijs. Sint ergo cauti
tutores ꝛ curatores ꝛ alij administratores seu nego
tiorum gestores: vt semper habeant negotiationem
cum hominibus communiter approbatis: vel cum
his cum quibus pater pupilli vel domin⁹ soliti erāt
negotiari ꝛ in ea negotiatione qua ipſi soliti erant:
dummodo sint equaliter idonei. ꝛ hoc ego alʒ vidi
in practica. circa quod me amplius non extendo: qz
extraneum est a materia nostra. ADDE Adde pre
dicta tex. in. l. si mei causa. §. fin. ff. commo. per quez
dicit ibi Barto. quod si ego credidi alicui asseren-
ti se esse nuntium qui communiter consuenerat mit
ti pro nuntio a domino presumitur mandatum ꝛ ista causa credendi per tex. in. l. fin. ff. quod cum eo.
qui bene hoc probat. de hoc meminit Felī. in. c. q̄ su
per his. de fide instrumen. col iij. versi. prima co-
14 clusio. persone tamen probitas vel legalitas nō est cau
sa sufficiēs faciendi actum extra terminum ad hoc
prefixum. vnde licet homo sanctimonie † producat
in testem in quo omnis cessat suboꝛnationis presum
ptio. non propterea admittetur post publicationem
attestationum. ita not. dicit Bal. in ca. iurauit. de pi
bario. de quo facit ibi festum Andreas siculus col.
xv. qui multa alia similia cumulat que per ipsum vi
deri possunt. ¶ Jhū.

☞ Fructus rei pignoꝛate pro dote an ꝛ quando
liceat percipere. ꝛ nu. 5.

2 Dos datur ad onera matrimonij sustentanda.

3 Dos si non fuerit soluta an marit⁹ possit aliquid p̄
cipere ratione interesse lucri cessantis.

4 Heres mariti possidens vel detinens pignus da-
tum viro pro cautione dotis post mortē mariti nō lu

cratur fructus illius pignoris: sed computari debēt
in sortem.

6 Maritus si post longaz moram vxoꝛ vel socer aut
alterius dotem promittentis recipit integram dotē
non facta protestatione seu reseruatione in fructib⁹
vel interesse fici debitis ratione more an sibi preiu-
dicet. quominus illos petere possit.

§. Octauo infertur quod quan

1 do socer obligat seu hypothecat † genero posseſſio-
nem aliquam pro dote filiæ: licite gener percipit fru
ctus illius possessionis donec sibi dos soluatur: nec
tenetur illos in sortem computare: vt est casus val-
de singularis in ca. salubriter. j. de vsur. qui alibi nō
reperitur. idem dicas de sponso qui nutrit ꝛ alimen
tat sponsam: vt est glo. valde nota. in. l. ij. C. de dotis
promisso. de cuius veritate vide ibi Ly. Baldus et
Salice. ꝛ eundem Baldū ꝛ alios in. l. si ante. ff. solu
to ma. ¶ Ratio huius est: † quia dos datur ad one
2 ra matrimonij sustinenda. vt hic ꝛ in. d. c. salubriter.
ꝛ in. l. pro oneribus. C. de iure do. ꝛ penes illum de-
bet esse onus alimentoꝝ: penes quem est dos. vt
l. iij. ꝛ. l. si pater. §. j. ff. de pact. do. si ergo marit⁹ vel
3 sponsus † sustinet onera matrimonij ꝛ dos sibi non
soluitur a socero vel ab eo qui eam promisit: iustum
est ratione istius interesse quod interim fructus p̄-
cipiat. ¶ Et hinc est quod licet pro dote pignus da
tum non fuerit: sed ille qui dotem promisit: q̄ illam
non tradidit de statuto obligat se ex pacto ad cer-
tos denarios pro libra quolibet anno vel mense do-
nec dos soluatur: eodem modo ratione interesse lici
te poterit maritus illos denarios petere. Ita tenet
Barto. in. l. insulam. §. vsuras. ff. solu. matrimo. ꝛ la-
tius ꝛ clarius ibi Jo. de imo. Ludo. ꝛ alij Moderni
ores ꝛ doctores nostri in. d. c. salubriter. signanter
domi. Abb. qui dicit hoc maxime procedere si mari
tus solitus erat negotiari: sed Ana. ibi in. viij. col. di
cit non esse necessarium quod maritus solitus sit ne
negotiari: quia illud solummodo coꝛrigitur: quā
do agitur de interesse consistente in lucro: vt supra
dictum est. non autem quando agitur de interesse
consistente in damno. vt. l. ij. ¶ Juncta glo. ff. de eo qō
certo loco. sed maritus agit de interesse consistente
in damno. quia sibi deest: quod pater quia expen-
dit in onera matrimonij. Et ita siue maritus sit soli-
tus negotiari: siue non: poterit tale interesse petere:
presertim quia maritus potuisset emere predia: ex
quibus forte tantundē potuisset habere. istud idem
firmat Bald. nouel. in suo tractatu de dote. viij. par-
te. iij. speciali. et magister Conradus in suo libello
de contractibus. q. xxxv. conclusione. v. ꝛ. vij. respon
dens solenniter ad motiua Joan. and. ꝛ Jo. de lig.
contrarium tenētium in dicto. c. salubriter. vt ibi per
eum. Et videtur hoc satis rationabile. Nam vide-
mus ꝙ si vendit⁹ fundus cum termino solutionis
preterij: cum pacto ꝙ interim durāte termino aliquid
soluatur pro interesse venditoris: valebit tale pactū:
ex quo alʒ dictum terminum non decidisset: et pote-
rit vēditor licite petere dictum iustum interesse. per
ea que dicta sunt. Idem si venditor constituit se no-
mine emptoris possidere: ꝛ emptor non soluens pre-
tium obligat in specie rem venditam pro pretio eo
pacto vt interim ꝙ sibi soluitur debeat venditor fru
ctus percipere: valet tale pactum ratione commodi
cessantis ex non solutione: vt. §. dixi. pari ratione idē
esset si venditor esset data aliqua alia res in pignus
pro dicto pretio soluēdo intra certum tempus cum
pacto ꝙ interim venditor possit fructus percipere.
Nam ꝛ hoc pactum videtur licitum ratione commo-
di cessantis. vt voluit Bald. nouel. vbi. §. ergo mul⁹
to fortius idem dicemus in casu nostro: vt interim ꝙ
dos non soluitur licite possit maritus aliquid recipe
re pro oneribus matrimonij supportādis siue fit da
tum pignus fructificans: siue non fructificans: vel
etiam nullum: siue interueniat a principio promisso
de aliquo dando interim ꝙ dos nō soluitur: siue nō:
Nam ꝛ tunc poterit petere aliquid emolumenti ra
tione interesse propter moram dotis non solute. vt la
te ꝛ singulariter concludunt doct. in. d. c. salubriter.
ꝛ in. l. insulam. §. vsuras. ff. so. ma. signanter Joā. de
imo. quem refert ꝛ sequitur campetius in suo tracta
tu de dote. ij. parte. q. vj. in. ij. colū. quā rogo videas.
ꝛ Raphaelem fulgosium consil. cc. incipiē. domina
galdeada. Quādo autem dicatur mora commissa
in restitutione dotis: tradūt optime Bart. ꝛ alij in. l.
de diuisione. ij. colum. ff. sol. matrimo. ꝛ campetius
vbi supra. q. vij. Ange. in. §. fuerat ante. Insti. de act.
ꝛ ibi Jaſo. vj. colum. ¶ Sed vt omnis tollatur du-
bitatio sit cautus gener vt a principio quando dos
sibi promittitur: dicat quod statim sibi soluatur vel
saltem interim quod non soluitur socer debeat one
ra matrimonij sustinere. vel ad ea sustinēda debeat
certum quid annuatim dare. istud videtur de mē-
te Anto. in. d. c. salubriter. ꝛ archiepiscopi Floren. in
summa. ij. parte. titu. j. c. vij. §. xviij. quicquid detur
Zaz. in dicto suo tractatu vsurarum secunda parte
q. iij. istud etiam firmat magister conradus in suo
libello de contractibus. q. xxxv. in secūda conclusio
ne. dicens quod in casu predicto quādo a principio
non soluitur dos genero: sed pro ea datur pignus cu-
ius fructus gener sibi accipiat donec dos integra
soluatur: vt licite hi fructus percipiuntur. oportet qō
eos percipiat gener vt sibi donatos libere a socero:
vel quod gener in conuentione adtenderit socerum
ad dandum sibi illos fructus in partem dotis tota
lis: non quia differt principium obligationis: quia
non vult socerū a principio teneri debitorem: sed ideo
quia gener patitur interesse dando talem dilationē
obligatiōis: pro cuius interesse refusione vult illos
fructus interim percipere: alioquin nō duxisset eius
filiam in vxorem nisi data sibi integra dote. vel soce
ro statim debitore constituto. Secus si tamen fue-
rit expliciter esse conuentum inter socerum ꝛ generū ꝙ
socer non esset debitor constitutus vsq; ad certum
terminum ꝛ interim daret genero pignus pro secu-
ritate dotis: ꝛ de fructibus nihil est dictū: nūc enim
credere ꝙ si gener fructus interim percepit: compu
taret in sortem. alias teneretur ad restitutionē. quia
pro illo tempore nōdum erat socer debitor: illos au
tem quos post tēpus perciperet gener: propter mo-
ram soceri faceret suos ad onera matrimonij susti-
nēda. maxime si ad hoc soceri cōsensus expressus vel
tacitus accedat: vt est de mente magistri. vbi supra

bonum ergo erit consiliū docto de quo predixim⁹. Laueat tñ gener vt fructus vel emolumētū qđ ratione dotis nō solute percipit: sit iustū ⁊ moderatū ⁊ nō excedat metas interesse: alis nō esset tutū in foro cōsciētie: vt in alio ꝓposito pauloante dicebam co. cccxxxiij. ver. aduerte tñ. nā si maius cōmodum reciperet ex perceptione fructuū pignoris vel quantitatis conuēte quā fuerit lucrū cessans qđ ex emptione predioꝝ vel negotiatione acqrere potuisset illicitū est: idē si gener nullo modo esset empturus predia. vel negotiaturus cū pecunia: sed in archa tenere volebat. nā tunc nihil percipere posset ratione dotis nō solute. Sit ergo qsq; cōsciētie sue iudex.

¶ Ex istis resultat vnū valde singulare: ⁊ puto verissimū q; dispositio. c. salubriter. non emanauit fauore dotis: vt quidā dicebāt ⁊ male: q; si verū esset in oi casu liceret marito recipere fructus pignoris: vel aliquid rōne dotis non solute: qđ tñ falsum est. sed tunc demū quādo patitur aliqđ damnū ex dilata solutione saltem lucri cessantis vt apparet ex predictis: emanauit ergo ratione interesse vel lucri cessantis qđ potuisset marit⁹ habere si dos soluta fuisset, emendo predia ex quibus fructus perciperet vl negotiando cum pecunia. Unde q̄uis ille text. non emanasset: potuisset gener fructus percipere, ꝓpter interesse quod pretendit ex non solutione dotis sicut de alio quocunq; interesse diximus. hoc in ex̄so melius q̄ quis ali⁹ multipliciter cōprobat predictus magister vbi. s. quem rogo videas. ¶ Ex quo infertur ampliatio singularis ad predicta vt procedant non solum in genero pignus habente pro dote imo etiam si gener pignus sibi traditū alteri pignorasset cum omni iure sibi competenti: iuste poterit ste tertius percipere fructus illius rei pignorate vel aliud quod inter socrū ⁊ generū esset cōuentum. v. no. voluit collectarius ⁊ Jo. de Ligna. in dicto. c. salubriter. ⁊ Ananias ibi secunda col. ⁊ Lau. in dicto suo tractatu vsurarum questione. liij. ⁊ videtur hoc satis rationabile. quia ex quo iste tertius fuit subrogatus in locum mariti debet sapere eius naturam. vt ca. ecclesia sancte Marie. vt lite pendente. cum concordantijs. Illud enim interesse qđ percipit maritus non permittitur sibi fauore dotis: prout aliqui dicebant ⁊ male. sed ratione sui ꝓpij interesse vel damni quod sibi prouenit ex non solutione. Illud ergo ius q̄ue interesse bene potuit alteri concedere: maxime si erat sibi coniunctus vel amicus. et ille amicus non vt lucretur fructus mutuat pecuniam: sed propter charitatem aut gratiam. tūc enim sine dubio fructus lucri facit absque vitio vsure. alias non. ita dicit notan. Archiepisco. Florent. in sum. ij. parte. ti. j. c. vij. §. xxiij. ⁊ magister conradus vbi. s. q. cōclusione. xiij. sic intelligas quod voluit Bal. in rub. C. de vsur. in. iij q. dum simpliciter tenet talem creditorem non posse percipere fructus rei sibi pignorate: quia istud priuilegium soli marito
4 est concessum fm eum. ¶ Et inde est qđ ꝗ heres mariti possidens vel detinens pignus datum viro pro cautione dotis: post mortem mariti non lucratur fructus illius pignoris, imo tenentur eos in sortem computare. vt. l. j. C. de pig. ac. ⁊ l. si pignore. ff. eo. cum si. fm Inno. quem omnes sequuntur in. d. c. salubriter. signanter Abb. ⁊ ana. ij. colum. verſic. queritur etiā ⁊ Lau. in. d. suo tracta. vsurarum. q. lj. ⁊ Archiepiscopus flo. in sum. ij. parte. ti. j. c. vij. §. xxix. ⁊ non solum fructus quos percepit: sed etiaz quos percipere potuit. vt. l. ij. ⁊ l. fina. C. de pig. act. quia in optione heredis est restituere pignus quandocūq; ⁊ liberare ab obligatione: quod non est in marito: cum ipse teneatur ad onera matrimonij. ⁊ soluto matrimonio definit esse dos. ¶ Ex quo dicebat Anani. vbi. s. se in contingentia facti dixisse quod mortua vxore cuiusdam: pro cuius dote data fuit vinea in pignus: relictis filijs penes quos remanet dos quod filij tenētur fructus in sortem computare per predicta. quod mihi videtur parum dubitabile. Nam ipsa mulier si viueret tenebatur fructus in sortez computare: vt l. titia. ff. de so. tenet Bart. in. l. in insulam. §. vsuras. ff. soluto matrimonio. ⁊ in. l. si pater. in princip. ff. de do. exce. quem alij docto. vtrobiq; sequuntur signāter Jo. de imo. in. d. §. vsuras. Ange. ⁊ Jaſ. in. §. fuerat ante. insti. de act. Et concludunt omnes in. d. c. salubriter. ⁊ Host. in sum. ti. de vsu. §. an aliquo. ver. vl. ⁊ Lauren. in dicto trac. q. lij. Archiep. vbi. s. §. xxx. et anc. cōsi. cxlix. incipit in. q. que vertitur. et per consequens eius heredes. Cessat em̄ hoc casu ratio. d. c. salubriter. s. alimentatio vxoris in quo principaliter consistunt onera matrimonij fm dignitatem suam et quātitatem dotis. vt dicit Inno. Joan. an. et alij in presenti. vnde licet filij sint reliquie matrimonij: ⁊ ex dote matris sint alēdi. vt. l. si maritus. ff. fa. ercis. fm Bal. in. l. si dotē. j. col. C. de fal. causa adie. legat. illud procedit constante matrimonio. et ita proprie loquitur. d. l. si marit⁹. quicquid senserit Bal. in. d. l. si dotem. soluto autē matrimonio potest tunc ex suo filios alimentare. vt. d. l. si quis a liberis. ff. de libe. agno. ⁊ l. qui liberos. §. fi. de ri. nup. cum simi. glo. et doctores hinc: ⁊ inde est q; licet vxor cōstante matrimonio possit petere dotē a marito vergente ad inopiam: mortua tamē vxore filij nō poterunt hoc petere fm Bar. in. l. si constante. liij. col. ff. solu. ma. Sit ergo cauta mulier vel eius heredes: vt non recipiāt pignus pro dote, sed vel faciāt ipsum distrahi: vel insolutum recipiant: alioquin fructus sortem extenuabunt. nisi in duobus casibus: quos ponit archiepis. vbi. s. Primus est vbi violenter detineretur dos ab illis heredibus mariti mortui: nec posset vxor se iuuare: quia non fieret illi iustitia propter potentiam illorum tunc mulier licite recipit fructus possessiōis vel pecuniam siue extenuationem dotis. ⁊ pari ratione idem dicendum quando mortua vxore maritus vel eius heres velint restituere dotem heredibus vxoris propter potentiam vel tyrānidem: nam tūc licite percipiunt fructus pignoris dati pro dote vel aliud interesse. Secundus casus est quando heres mariti non posset sine magno suo detrimēto restituere dotem que in pecunia consistit nec possessiones habet quas vxori assignet: ⁊ ꝓpter hoc mulier ne nimis grauetur: dimittit penes eum ad tempus: et si illo interuallo recipit ab herede mariti alimenta: cum non habeat vnde aliūde viuat: non videtur illicitum: non enim illud recipit ratione mutui sed ratione interesse. cum si dotem haberet: inde vineret emendo possessiones; vel exponendo negotiationi. ¶ Secus

ni. Secus autem quando hoc fieret ob vtilitatem vtriusq; heredis mariti vt magis possit cum illa pecunia lucrari: ⁊ vxoris vt ei integro suo capitali habeat lucrum: non tñ de facili cōsulendū est ne pareat via fraudibus vsurarū: facū tñ non statim est condēnandum. Hec sunt verba archiepi: vt. s. ꝓ quib⁹ bene facit text. in. l. vna. §. accedit. C. de rei vxo. act. ¶ Adde alium casum quando staturū vel cōsuetudo disponit qđ in cā dotis interim donec restituatur dos mulieri per heredes mariti mortui: vel per maritum heredibus vxoris: soluant decem ꝓ centenario vel quinq; loco alimentoꝝ. Nam tūc vxor vel ei⁹ heres licite et in foro cōscientie illa recipere poterit: vt not. volunt bal. in. l. si. §. preterea. C. de iure do. idē voluit pau. de ca. in. l. d'uortio: in pūn. v. col. ff. sol. matri. q̄ hoc limitat: dūmodo vxor non habeat alūnde: vnde ali possit: alias secus. idē in effectu cōcludit abbas in. d. c. salubriter. fi. co. ADDE Et ibi Joan. de ana. Feli. in. c. consultationib⁹. in fi. de offi. dele. vide Raph. fulg. in. l. insulam. §. vsuras. ff. so. ma. ¶ Jmo etiam si habeat vnde se alat: dum tñ illud recipiat vxor rōne lucri cessantis vel dāni ꝓuenientis ex nō solutione dotis vel saltē ꝓ pena a statuto imposita heredibus nō soluētibus qđ fieri pōt: vt volūt predicti ⁊ magister conradus in. d. suo libello de cōtractibus. q. xxxv. conclusione. x. Et istud teneas: q̄uis Bal. ⁊ Pau. in. l. j. C. de sum. trī. teneāt ꝓ illū. ⁊ Jo. de lig. ⁊ Jo. de imo. in clem. j. de vsu. q; soluto mr̄imonio vxor nō sustinet onera matrimonij: ergo si aliquid recipit vsura est: ⁊ per consequēs illicitum. cū istis trāsit Jason in. l. de quibus. xviij. co. ff. de legib. ¶ Cū istis transit antiqua ⁊ moderna iuris prudentia. mihi tñ (salua decisione melius sentiētis) videtur qđ nō solum maritus verūetiam eius heres. item non solum
5 vxor sed etiā eius heres poterit iure licito † fructus pignoris percipere ꝓpter dotē nō solutā vel id quod inter partes conuētū est vt sibi dek interim qđ dos non soluit. non expōsitiōe. d. c. salubriter. sed ex ei⁹ ratione ⁊ ex eo qđ isti patiūtur incommodum ex nō solutione: quia possent habere fructus rerum si res sunt ītmobiles vel lucrum ex negotiatiōe pecunie: si dos in pecunia consistat: ab huiusmodi damno teneretur aduersarius eos seruare indēnes: vt in prudētibus ostensum est. non enim genero hoc in priuilegium conceditur propter onera matrimonij supportanda: sed ratione interesse ⁊ lucri cessantis. vel dāni prouenientis ex non solutione. que ratio, eque cōcludit in alijs sicut in genero ex carentia dotis sibi restituende. q; licet soluto matrimonio definat esse dos:
6 seu habere rationem vel nomen dotis: non tamē definit habere rationem debiti ex cuius solutionis collatione creditor vel eius heredes patiuntur interesse: igitur poterunt ratione illius aliquid percipere vltra debitum. cum possibile sit quod si heredes generi haberent id quod genero debetur: ex eo ipsi statim de illis mercarentur: ⁊ annuatim verisimiliter lucrarentur aliquid vltra principale. vel emerent pdia ex quibus leuarent annuatim fructus tanti valoris: quod tamen lucrum eis cessat. pro cuius lucri cessante refusione [interuenientibus alijs requisitis] licite possunt percipere fructus predicte possessionis vel pignoris sicut genero licebat. Vel etiam si nulla possessio fuisset a socero, genero pignora: sed tantum cautio prestita cum obligatione annuatim dandi certum quid ipsi genero ratione dotis nō solute. dabitur etiam eius heredi: vel vxori vel eius heredi soluto matrimonio: ita reperio formasse magistrum conradum in dicto suo libello de contractibus. questione. xxxv. conclusione. viij. et ix. et Salic. in dicta autentic. ad hec. xiij. columna. C. de vsur. et hoc mihi placet. ¶ Intellige tamen ista quādo fructus pignoris dotalis vel illud quod percipitur ratione dotis non solute: commensurantur cum alimētis a marito prestitis seu prestandis: cōsiderata quātitate dotis debite. secus tamen si essent immēsi: nā illi deberent computari in sortem: istud fuit de mente Bald. in lege fina. §. preterea: secunda columna. verſicu. adhuc est dubium. C. de iure dotium. quem refert et sequitur Ana. in dicto capitulo salubriter. secunda colum. dicens hoc esse valde no. ad declarationem ⁊ limitationem illius. c. istud etiam fuit de mente Bald. in. l. pro oneribus. C. de iure dotium. vbi dixit quod maritus licite potest vsuras percipere moderatas: donec dos ei soluatur: moderatas autem intelligo non solum habendo respectum ad quātitatem dotis, et alimentorum: sed attenta etiam conditione persone mariti si est industriosus ⁊ solitus negotiari ⁊ mercari et lucrari cum pecunia quam habet. nam tunc habebitur consideratio ad lucrum cessans. ⁊ si esset tale quod ascenderet ad fructus quos ex pignore percipit: vel ad illud quod sibi datur ratione dotis non solute: licite posset illud percipere vel petere per ea que. s. dicta sunt. hec fuit mēs Anto. ⁊ Abb. in dicto. c. salubriter. dum pōderāt mariti industriam. vt latius pro sequitur Bal. nouel. in d. tractatu de dote. vij. parte. iij. speciali. ⁊ Campeti⁹ in suo tractatu dotis. ij. parte. q. vj. ¶ Intellige etiā ista quando maritus fuit diligens in accipiēdo fructus rei pignorate seu in petendo vsuras nomine interesse ratiōe retardate solutiōis dotis. secus si fuit negligens longo tempore. s. decem annorum. Nam tunc iuris fictione maritus videtur ius suū remittere. Hec fuit mirabilis decisio Bal. consil. incipiente in xpi nomine amen. Post biēnijꝫ a die ductionis ⁊c. de quo exclamant doctores mod. signanter Alexan. l. que dotis, vij. col. ff. so. ma. Ange. in. d. §. fuerat añ. vij. col. ⁊ ibi Jaſ. vij. col. qui finaliter hoc reprobant: vt ibi per eos. de quibus feci mentionē. s. col. ccxxx. verſi. tamen si maritus longo tpe. ¶ Ex quo infert vnū satis singulare ⁊ quotidianū quod si † marit⁹ post longam moram vxoris vel soceri vel alterius dotem ꝓmittentis: recepit integrā dotem nulla facta protestatione seu reseruatione in fructibus vel interesse sibi debitis ratione more: per hoc non preiudicetur ei quominꝰ illos petere possit. Illud est notū dictum solius Bal. nouel. dicto suo tractatu de dote. ij. parte, columna antepenulti. quod tene menti.

¶ Intellige etiam predicta quando pro dote fuit datum pignus. secus si fuit dos promissa in pecunia numerata. et interim quod non soluitur: fuit promissa certa quantitas. Nam hoc fieri nō potest. fm Jo. an. in. d. c. salubriter. quem alij communiter ibi sequun-

tur.ꝛ Laurentius de rodolfis in tractatu vsurarum. xxx. col. ij. parte. q. liij. quem rogo videas ꝛ vltra eũ confirmatur ista opi. Jo. an. qꝛ a principio nõ potest per pactum taxari quantitas pecunie pro interesse. vt. ff. late dixi co. ccclij. §. octauo ifertur. ¶ Idẽ dicẽdum est si maritus indigens pecunia dotali accepit illam ab alio tertio dato sibi pignore quod a socero habebat. Nam iste tertius non posset fructus consequi interim quod non soluitur pecunia fm aliquos cuius contrarium tenet Sali. in. d. auten. ad hec. C. de vsur. q. viij. quod mihi magis placet vt paulo ante dicebam. Reliqua circa materiam dicti cap. salubriter: videas per te in locis. ff. allega. super quibus aliter non insisto: quia intentionis mee processum impedit.

1 ℣ Lucrũ pcipere ex pecunia apud mercatorẽ deposita põt qs licite ratione lucri cessantis vel dãni proueniẽtis: ꝛ qñ cessauit: ꝛ etiã quando damnũ speratur.
2 Ab vsura excusaꝯ quis ꝓpter dubiũ euẽtum.
3 Stuprans virginẽ tenet damnũ resarcire.
4 Percutiẽs vel mutilãs aliquẽ tenet ad opas amissas de presenti ꝛ de futuro.
5 Periculum mercantiarum per mare vel terram fi quis pro certo pretio suscipiat an talis cõtractus sit licitus.
6 Vadiationis cõtractus an sit licitus.
7 Contractus quẽ faciũt ludẽtes ludo fortune spe lucri an sit licitus.
8 Saluũ cõductũ dantes mercatorib⁹ per regnũ vel terras suas trãseũtibus si ꝑ predones eis auferunt satisfacere tenentur.
9 Colligentes pedagia debẽt tenere itinera tuta.
10 Fideiussor an possit aliquid percipere pro fideiussione.
11 Pecuniam recipere an possit quis vt sit fideiussor.
12 Pecuniam ab aliquo recipiens vt vltra mare eam transportet et ibi reddendam pro certo pretio an sit vsura.
13 Cambia an ꝛ qñ sint licita.

§ 9 Ampliari potest iste textus:

1 et predicta vt possit qs licite cõmodũ recipere ex pecunia apud mercatorẽ deposita vel rõne lucri cessantis seu dãni pueniẽtis nõ solũ qñ dãnũ iam puenit seu lucrũ cessauit: sed etiã qñ dãnũ sperat: vt puta si qs periculo se subiecit ꝓpter aliqd sibi ꝓmissum vt est rex. ꝛ ibi no. in. c. salubriter. ꝛ. c. fi. j. de vsur. vbi
2 ꝓpter dubiũ euentũ excusaꝯ qs ab vsura: qꝛ ratiõe dubij aliqd permittit qñ alꝫ non liceret. vt. l. fi ea lege. C. de vsur. ꝛ. l. fi quis ex aliena. ff. de iudi. ꝛ. l. j. §. f. ff. de ventre inspi. ꝛ ꝓpter spẽ largiorẽ fit interpratio. vt. l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. ꝛ. l. antiqui. ff. si pars hereditatis. pe. ꝛ. l. cũ pater. §. cũ estimaret. ff. de lega. ij.
ADDJ Adde quod in simili dicimus de eo qui dãnũ intulit alicui in psona: vt ei videre in eo qui stupravit virginẽ: iste eã tenet dãnũ resarcire eo modo quo põt. nã cũ nõ possit virginitatẽ restituere vel reparare: tenet cũ ea matrimoniũ cõtrahere vel dotez
3 sibi assignare. vt. c. j. de adul. ita ꝙ est in cõsideratione nõ solũ ipsa defloratio. sed incõmodũ qõ ex defloratione est puenturũ. l. qꝛ nõ reperiet virũ cũ quo cõtrahat matrimoniũ. Idẽ dicimus de eo qui filiã alicuius liberã in facie percussit: ex qua ꝑcussione redita est deformis ꝛ ꝓpter eius deformitatẽ cum pater eaꝫ nuptui traderet: necesse habuit plures pecunias in dotẽ dare: ad hoc etiã dãnũ si est presens vel futurũ tenet percutiẽs. ita dicit marian⁹ in. c. j. de iniur. co. rix. ver. cicatricẽ autẽ. sed nõ bene firmat ꝓpter gl. ibi. cogitabis. Ex predictis infert ꝙ is q̃ aliquem ꝑcussit vel mutilauit. tenet ad operas amissas. vt. d. c. j. de iniur. tenebit nõ solũ ad operas amissas de pñti sed etiã de futuro. quas occisus vel vulneratus amissurus est in futurũ toto tpe vite sue vl quo viuere poterat: ita dicit spe. ti. de iniur. §. ij. Sed nunqd pro libero. ꝛ ver. qd si statim obijt. cuius meminit Abb. in. d. c. j. de iniur. j. co. in fi. vbi latius per Marianũ. co. xvij. ver. circa primũ articulũ. ibidem ego prosequor: in meis recollectis. multa his similia exẽpla adducere possemus que vitãde prolixitatis gratia ex voto ꝓterimus. ¶ JO. ¶ Primo infert ex his ꝙ si tu ꝑ vis ꝑ mare vel terrã mittere merces tuas ad aliquas partes: ꝛ ego suscipio in me periculum ꝛ cõuenio tecũ vt des mihi ꝓ quolibet cẽtenario valoris merciũ quãtitatẽ pecunie. iste cõtractus licitus est vel saltẽ nõ reprobatus: qꝛ hic nõ intervenit mutuũ sed factũ securitatis ꝓpter qõ recipit cõmodũ. vnde iustus est ꝙ ex quo se periculo subijcit: debeat ꝓpter hoc aliqõ lucruz sentire. vt. l. periculi. ff. de nau. fe. ꝛ tenet Bal. in. l. cũctos populos. co. vj. ver. item do quandã regulã. de sum. tri. ꝛ fi. ca. vbi in hac materia tradidit optimã regulã: vez ꝙ qñ facta relatiõe istius ꝓstationis (que dicit vsura) ad aliqõ antecedẽs resultat facio vt des vr in matrimonio: vt ca. salubriter. de vsur. j. vel vẽdẽdo trado vt des. vt l. curauit. C. de act. empt. vel patior vt des. vt. c. j. de feu. vel suscipio periculuz vt des. vt. d. l. periculi. aut aliqua cõformitas vnius ad alterũ vbi ꝓpie nõ dicitur esse vsura: qꝛ nõ est lucrũ sed q̃dam cõpẽsatio debiti hincinde. vt in iuribus. ff. alle. fz Bal. de quo meminit anania in rub. de vsur. fi. col. et sic vult ipse ꝙ predictus cõtract⁹ licitus sit. qõ etiã tenet Laude rodolfis in dicto suo tractatu vsurarum. liij. parte viij. co. ꝛ sequitur Anania in. d. c. fi. xxx. co. xiij. q. j. de vsur. ꝛ Archie. florentin⁹ in. ij. parte. ti. j. c. vij. §. xlvij. Hoc etiã voluit Anch. in. l. fi. ad fi. de nauti. feno. in suis reportatis. fm ꝙ refert Anania vbi. ff. ꝛ Alexã. in. l. a titio. ij. col. ff. de verb. obli. dicens ꝙ consideratio vsure hic adaptari nõ potest: qꝛ illud lucrum prouenit ex ꝓspera fortuna dũtaxat. Nã ex aduersa contrarium passus fuisset. ¶ Et si quis ille non dicat de hoc est casus expressus ꝛ singularis fm Paul. de ca. de quo nec gl. nec doctores perpenderunt in. l. in naue saupheli. §. conducteꝛis. ff. locati [No. ista ꝓ. l. in naue saupheli. vbi vide Alexan. ꝛ in. l. actio. ff. de verbo. obli.] Jobi. ꝓbatur ꝙ ex isto contractu citur actio specialis: que dicitur oneris aduersi que competit quatuor concurrentibus. Primo ꝙ quis suscipiat in se periculũ oneris. Et hoc patet ex illo verbo oneris aduersi. id est actio de onere cuius aduersio

sive periculum fuit in se susceptum. Pro hoc etiam facit quod habetur in. l. et hec distinctio. et. l. opꝰ. ff. loca. Secũdo requiritur ꝙ illud onus non sit illius qui suscepit in se periculum sed alterius: vt expresse dicitur in. l. in naui. Tertio requiritur ꝙ alia exactio non competat: ꝛ sic videtur esse subsidiaria q̃ cessat quando alia competit vt etiaz ibi expresse dicitur. Quarto requiritur ꝙ onus pereat et sic veniat conditio. et recte ponit casum in mercatoribus florentinis qui ꝓstant securitatem mercatoribus qui ponunt merces suas in mari et obligant se ad estimationem illarum si pereunt. et si non pereunt volunt habere tantum ꝓ centenario. Hic concurrũt omnia illa quatuor: qꝛ suscipit in se periculum oneris. Item onus nõ est suum. Item alia actio non adest. quia contractus locationis non est celebratus cum eis sed cum nauta. Si autem existat quartum scilicet ꝙ onus pereat: conuenitur ad estimationem. Et eadem ratione si res venit ad salutem: possunt illi petere quãtitatem sibi promissam. Et sic patet ꝙ iste non est contractus mutui: et quod est multum dissimilis a casu. d. c. fi. j. de vsur. et ideo non potest dici ꝙ illa lex fit correcta per. d. c fi. remanet ergo in viridi observantia ponẽs casum a iure ciuili approbatum et a iure canonico non reprobatum. Et sic licite talis contractus celebrari potest secũdũ ana. vbi. ff. quod tene menti: quia quotidianum. Adde Jaf. in. l. cum ad presens. ff. si cer. petatur. ¶ Sed caue quia magister cõradus in suo tractatu de cõtractibus. qu. lxxj. tenet predictum contractum fore illicitum: quia fit principaliter spe lucri: inde qui cõtrahit querens emolumentum suum nullum subiturus laborem: nullãq̃ facturus expensam: quod est contra illud gen. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et contra illud Job. xj. Vir vanus in superbiam erigitur: ꝛ tanq̃ pullum onagri se liberum natum putat. Liberum inquam a predicto onere: de quo scribitur Ecclesiasti. xl. Graue iugum super filium adam a die exitus de ventre matris eorum. vsq̃ ad diem sepulture in matrem omnium. i. in terram de qua homo formatus est. Item adducit illud Job. v. Homo nascitur ad laborem: sicut auis ad volatum. Et apostolus ad ephesios. iij. loquẽs ei qui indiget temporalibus dicit. Laboret operando manibus suis quod bonum est: vt habeat vnde
6 tribuat necessitates patienti. Cum autem iste ꝑ contractus sit sine labore lucrum querens: ergo illicitus: sicut est contractus vadiationis qui lingua nostra apuesta appellatur. licet a lege permittatur positiua. vt. l. si rem. ff. de prescrip. ver. cum simi. A lege tamen diuina prohibitus est quia habet malas circunstantias. Quia vadiantes postea se incipiunt odire victus vincentem. Item in ipsa vadiatiõe exitur contentio inter vadiantes. Et alter nimis inniritur propie opinioni: et spe lucri principaliter vincitur. Item quia iste contractus suscipientis in se peri
7 culum: est. similis contractui quem faciunt ludentes ludo fortune spe lucri qui est illicitus. vt ibi latius per eum: quem rogo videas. Et finaliter conatur respondere ad. d. l. in naue saupheli. quod ibi non dicitur ꝙ liceat ꝓ mercede suscipere periculũ
9 rei aliene: sed bene ibi probatur quod si quis suscipit periculum rei aliene: et perit illa res: contra eum datur actio oneris aduersi. et illa potest esse adiecta actio ad actionẽ locati: puta quia potest alicui competere contra illum qui vltra hoc quod sibi illa res est locata vel ipse circa eam locauit operas suas (ꝛ sic solum tenetur de casu contingente ex dolo lata culpa, vel leui et non leuissima) etiam voluit suscipiendo periculum teneri de casu cõtingente ex culpa leuissima: alꝫ enim susceptio periculi esset frustra. Quia alias ex contractu locationis tenetur de aliis casibus: et sic posset competere ei cuius mercis periculũ quis suscepisset in primo casu. nec actio locati ad illum casum posset attingere: ad quez illa actio posset. Vel subtilius posset dici quod est omnino disparata actio ab actione locati potens conuenire alicui contra alium: vbi nulla locatio interfuerit vt i casu suscepti periculi de quo agitur. Nec ille que mihi non vigent vt a prima discedam opinione. fatetur tamen ille quod si suscipiens periculum mercium locauit operas suas ad merces custodiendas ꝓ vitando periculo: ꝓ aliquo pretio vel re temporali licitum est: vt ibi latius per eum. Ex quo infert ad saluum conductum ꝑ quem principes mercatoribus merces per sua territoria deferentibus concedunt. Nam dando mercatoribus saluum cõductum: expresse vel tacite pericula subeunt saltem de consuetudine adeo quod si per predones eis auferantur merces satisfaciunt vel satisfacere tenentur eis. Et hoc est quia illi principes apponere habent operas vt vitentur illa pericula. Quia purgare habẽt stratam a predonibus. quod tene menti. Et q̃uis ille non dicat hoc fuit de mente host. in. c. postulasti. §. de fo. comp. vbi dixit dominum loci teneri de predationibus in suo territorio commissis. Item clarius dixit ille in sum. ti. de cen. fi. §. ex quibus. pe. co. ver. breuiter puto. dicens ꝙ is qui pedagium recipit tenetur saluare soluẽtem infra districtum suum in persona et rebus: aꝫ propter talia pedagiũ solui cõsueuit: et si hoc nõ faciat peccat grauiter: quia et fine pedagio ad hec tenetur. [no. hoc et vide cepo. in trac. de seruit. vie. rj. co.] Nõ tamen dicit quod teneatur ad restitutionem pedagij: nisi cõstaret ꝙ hac de causa fuisset cõcessum. q̃uis tenetur ad satisfactionẽ plenariã quod plus est si in defectum iustitie inueniatur. xviij. q. ij. c. dñs. et q. v. c. administratores. Que verba sunt notanda ꝛ sempiterna memoria digna. Idem voluit archidia. in. c. si qs peregrinos. xxiij. q. iij. dicens ꝙ tenet is q̃ recipit pedagiũ vel vectigal: saluare in persona ꝛ rebus: ꝛ saluare soluentem iuxta suum posse infra suũ districtum: qꝛ propter hoc soluitur vectigal ꝛ hmõi. Alioquin tenetur ei ad emendationẽ per dictorum: si in defectũ iustitie inueniat. Hec ille. quem refert et sequit Bal. in. c. j. §. marchio. ij. co. ver. extra q̃ro de his qui feudum dare possunt libro feudorum. dicens per hoc ꝙ comites ꝛ barones teneant curtes suas in quibus colligunt pedagia tenere securas a latronib⁹: alias tenentur emendare damna depredatorũ idẽ Bal. in. c. j. §. cõueniculas. co. ij. ver. Sed illud est valde nota. dicens ꝙ ꝑ colligẽtes pedagia

Universidad de Deusto
Biblioteca

debẽt tenere itinera tuta. vnde si fit aliqua robaria in eorũ curia territorio seu districtu ab eis possesso vbi exigunt a transeuntibus pedagia: tenentur ea restituere vel malefactorem exhibere. ff. de incendio ruina naufra. l. nec quicquam. quod dicit esse valde notandum idem Bar. per illum textum in. l. j. in prin. ff. de his qui deiecerunt vel effuderint. dicens quod ciuitates debent tenere itinera secura: alias tenentur emendare damnum de robarijs. Idem tenet Florianus in. l. in lege. §. quoties. ver. item facit iste text. ff. ad. l. aquil. & in. d. l. j. §. summa. ff. de his qui deiece. vel effuse. dicens per illum text. quod de robaria cõmissa in fundo alicuius tenet dominꝰ fundi si sciẽs fuit. sic et si commissa fuerit in territorio alicuius ville: teneatur villa si fuit sciens quasi teneatur ad custodiam sui territorij: & hoc videtur sentire glos. in d. l. nec quicquam. Vide que plene scripsi in trac. insularum. c. iij. §. iij. intellige quando villa colligebat pedagium quod pro securitate prestatur vt dictum est et tenet odofredus in autentico habita. C. ne filius pro patre circa finẽ. versi. sed nunquid domini scholares. vnde qui soluit pedagium nõ potest capi pro reprefalijs: secundum eum quem refert & sequitur Bal. in. c. j. post principium. C. que sunt regalia libro feudorũ. de quo facit festum firmanus in tractatu gabellarum. ij. parte. penul. colum in princip. & Bartholomeus veronensis in. l. eum qui vectigal. finali. colum. ff. de verborum significationibus. & in tracta. de seruitutibus in rubrica de seruitute aque ductus. colum. l. ij. ver. Ego in hoc articulo. quod tamen intelligit ipse quando dominus vel villa que colligebat pedagiũ: sciuit et prohibere potuit. alias secus vt. d. l. nec quicquam in princi. cum notatis ibi per glo. & Bart. idem florianus vbi. §. Ego dubito de ista limitatione: quoniam vt videas iura & doctores preallegati artãt dominium vel villam pedagiũ colligentes ad custodiam viarum: siquidem nõ custodierunt: vel male quamquam ignorãtes sint: nõ excusarent eos a restitutione. quia non solum tenentur de homicidijs: furtis: rapinis & alijs malis q̃ sub eorum iurisditione fiunt ex eorum malitia: de quib⁹ esaye primo dicitur. principes tui infideles: socij furum. Sed etiam si fiant ex eorum negligentia licet ignoranter. ista sunt notanda verba supplementi in sum. pisana. in parte restitutio. vij. colũ. antepe. ver. bene ergo attendant domini. de quo meminit Fely. in. c. postulasti. §. de foro compe. col. iij. ver. ex istis tene. Vno tamen casu saluari potest decisio floriani et Bartho. veroñ. scilicet quando passus dãnum inciderit in diserimẽ sua culpa eundo per vias vel loca insolita: quo casu dominus ignorans non teneretur: vt noranter voluit Bar. in. d. l. j. in prin. ff. de his qui deiecerunt vel effuderint. vbi dicit quod stante pacto inter florentinos & illos de vbaldis quod deberent tenere stratam securam sub certa pena: quidam fuit spoliatus cum iret per alpes omissa via ordinaria fuit decisum quod non tenerentur per illum textum facit text. & quod ibi nota. Bar. in. l. ij. C. de cursu publico. lib. xij. vbi dicit quod transiens per viam tortuosam vel insolitam presumitur iturus contra deuentum. ad quod multa allegat Angelus Aret. in l. imperator. ff. de appel. dicens per illum text. quod vectigales: naute vel nuntij: tenentur ex casu occurrenti eundo per vias insolitas licet breuiores. alias autem non. Et idem in portatore qui vadit per viaz lubricosam. omissa bona licet longiori per. l. q̃ actione. ff. ad. l. aquiliam. ibi negligentius per lubricũ trãsierit. idem Salyc. in. l. eum proponas. C. de nautico fenore. cum his transit. Fel. in. d. c. postulasti de foro compe. iij. col. & in. c. olim. iij. colum. §. de excep. & paris de puteo in trac. findicatus. in verbo robaria in prin. de quo latius per firmanum in tract. gabellarũ in vltima parte. q. xiiij. vbi hoc vltimum limitat esse verum nisi iusta causa motus quis fuerit per viam inusitatam et non rectam: quia via recta erat ab aquis inundata. ar. l. ij. §. si quis tamen. ff. si quis cautio. l. ultimo. C. de libe. l. cessat. ff. de publi. secundũ Sa. in. d. l. ij. C. de nautico fenore. Tũc enim est quid imputetur itineranti. vnde custos deberet etiam viam non rectam custodire cum illa eo tempore sit cõmunis. Ista in memoria reponenda sunt quotidiana: et suo tempore valde utilia: saltim in foro conscientie: vt sciant reges & domini temporales et ecclesiastici quam exactissimam debent adhibere curam in tenendo itinera & territoria sua transeuntibus secura. alias tenentur in foro contentioso et conscientie resarcire dãna eis illata. Et quamuis multa alia fa/ porem habentia venirent in mente: quia tamen nõ est hic locus accommodatus: sufficiant ista: quibus causam prestitit magister conradus faciens illationem predictam: et eam nullo iure probans. Et vt penam deuiantis euitem: ad vsitatam redeo viam.

10 ¶ Secundo infertur ex predictis quod si ego † fideiussi pro te in certa quantitate & tuos creditori instrumentum securitatis feci: pro qua fideiussione vel securitate cõuenimus q̃ mihi vnũ vel duos florenos pro quolibet cẽtenario dares: hoc licitũ est. q̃ hic nõ est mutuũ sed potius contractus innominatꝰ do. vt facias vel do vt des. Nã haberur respectus ad seruitiũ q̃ tibi facio. ppter q̃ & ppter periculũ cui me subijcio licite possuz cõmodũ habere. Unde in effectu videtur fieri q̃dã venditio crediti mei ad quod habendum et consequẽdum: multo forte maiores expensas feci. Ita dicit laurentius in dicto tractatu usurarũ. iij. parte. vj. col. ver. tertio de securitatibus. quẽ refert et sequitur ananias in. d. c. fi. xxix. col. j. de usur. et archiepis flo. vbi. §. §. lvj. & magister conradus in dicto suo libello de contractibus. q. xl.

11 Quod mihi satis placet. quoniam certuz est q̃ † licite possum recipere pecuniam vt fim fideiussor pro te. vt. l. si non remunerandi. §. fi. ff. mandati. et. l. hoc iure. §. j. ff. de dona. Et ibi no. Barto. & Pau. de castro. notat Bal. in. l. antique. C. ad velleia. ergo non est usura. q: in huiusmodi fideiussiõe periculo me submitto. cum te non soluente in termino: ego debeam pro te soluere: in qua solutione credo me tantũ dãnum passurum: q̃ rum commodum ex fideiussione consequor: eo quod tunc teneor sub usuris pecuniaz querere: aut res meas pretio vilioi distrahere. vel forsan perdo lucrum verisimiliter speratũ (vltra expensas: dubietate lucri defalcata): ex pecunia quam pro te soluere cogor. Itaq; reuera maluissem esse a fideiussione supportatus et illius commodo carere quam fideiussionem subire: et p ea vnum vel duos florenos percipere. cũ vtroq; casu damnũ patiar vel in rebus meis vel in lucro cessante. Si ramẽ nec damnum patior: nec lucrũ perdo ex huiusmodi fideiussione: videtur qõ non possum eius ratione aliq̃d exigere. Saltim ratione interesse: q̃ vis te non soluente ego pro te soluissem. Quia cessat ratio exactiõis de qua supra. Sed si patior damnũ vel perdo lucrum non tm in quãtitate conuenta. illũ solũ exigã: non qõ a principio fuit conuentũ: qz in illo solũ erat licitum pactum. Unũ vtile non vitiatur propter inutile: vt dixi. §. co. cccxxxvj. ver. ita reperio consultũ. presertim cum a principio ratione verisimilis dubij: licite fuit deductum in pactum vt ex precedentibus satis liquet. Et bene dixi quod ratione interesse non possit exigere: quando interesse non patior vel damnum si tamen nomine pene pascisco: tecum vt si non solueris in termino: des mihi duos florenos. quatenꝰ metu pene sis in soluendo solicitus. Et ego non tenear pro te soluere: licita est conuentio. Idem si ratiõe periculi suscepti hoc fiat. dũmodo cesset dolus & fraus & malus animus. Nam si ego volens tibi mutuare supposui titium qui meam pecuniam tibi mutuo daret sub fideiussore: ego vero pro certa pecunia fideiussi pro te: illicitam rem facio. cum in effectu pecuniam meam tibi mutuo & pro mutuatione: mercedẽ capio. Item si ego sciens te non posse in termino soluere: stipulatus sum a te nomine pene duos florenos si in termino non solueris: pessime egi. Item si ratione periculi solus vnus florenus erat competens interesse ego suscipio duos: illicitum est. vt est de mente doctorum in preallegatis locis signanter magistri Conradi. d. q. xl. qui pulchre loquitur. ¶ Ex his

12 tertio infertur † quod si ego recepi pecuniam tuam vltra mare transportandam & tibi reddendam certo pretio ibi constituto: non est usura nec contractus illicitus: siue suscipiam in me periculum cuius causa licite possum aliquid recipere. vt. s. dictum est: siue non: quia est locatio operarum vel custodie. Ita dixit Inno. quem sequitur Hosti. Ant. & alij in. d. c. fin. j. de usuris. Et ibi Anania. iij. col. qui allegat ad hoc dictam legem in naue. & l. qui operas. & l. qui mercedem. & l. si. ff. locati. Fatetur tm Inno. qõ si non accipio pretiũ tm vt portem sed vt negotiatori mutuo darem: vt in ea negotiet: tunc bene est usura. q: pecunie nullus est usus vel utilitas vtendi: si detineatur in archa nec deterioratur vtendo. vt. c. ejiciens. lxxxviij. di. & cum hoc transeunt Host. Joã. an. & alij in. d. c. fi. & Hosti. in summa eo. ti. §. an aliquo. versic. sed nunq̃d pro traiectitia. vbi inter cetera dicit qõ traiectitia pecunia que est illa que periculo creditoris i nauigio recepta dat & trasicẽda. ratione naturali usura reputatur: non obstante quod creditor in se periculum retineat: q: aut recipiẽ. iuuat se de denariis aut non: si non iuuat se: iniquum est quod creditor ab eo lucrum exigat quod non habuit. Si iuuat se: ergo non remanet dimidium penes creditorem: q: consumptiõe amittitur & fit alterius. vt. l. si alicui. ff. de solu. & lege si a furioso. §. fina. ff. si cer. peta. & l. sequenti. Et sic patet quod non debet ab eo lucrum recipere. si re propria vtitur et cum ea lucratur. Et periculum quod in se retinuit: in nullo releuat: sed potius oneratum relinquit. Imputet ergo sibi qua re periculum in se retinuit. Hanc doctrinam veluti singularem refert et sequitur Anania in dicto ca. fi. secunda colũ. j. de usur. ¶ Ex qua infertur ad decisionem dubij de quo alias dum causa peregrinationis in oppido de Guadalupe exigerem a quodam religioso fui interrogatus: qui mihi dixerat se multoties in penitentia hunc casum habuisse. Volebat citius ire Venetias seu Flandres in tua naui qui mille ducatos secum deferebat quibus tu dominus nauis ad instruendam nauem arq; pro victualibus et alijs necessarijs indigebas. Conueniisti cum titio quod daret tibi illos mille ducatos hoc pacto quod si nauis accederet salua tibi restitueres ducatos mille et centum. Si autem nauis periret: perirent etiam ducati periculo titij. dubitabat religiosus ille nunquid iste contractus licitus esset propter periculum quod in se titi⁹ suscipiebat cum presertim si ipse pecuniaz secum deferret que paruo loco custoditur et portatur: citius et melius potuisset ipsam saluare: quam cum ea victualia vel alie merces comparata fuerint. Sed veritas est quod iste contractus illicitus est & usurarius vt apparet ex predictis: nec video interesse ipsius titij dantis pecuniam ex quo ille in pecunia volebat illam deferre. & in omnẽ euentum vult certum lucrum habere: siue recipiens aliquid lucretur in mercibus vel victualibus: siue perdat: quo casu omnes fatentur contractum fore usurarium licet concedens pecuniam in se suscipiat periculum. vt dicto capitulo fina. j. de usuris. & probatur in dicta. l. periculi. ff. de nauti. feno. est gloss. singularis de iure ciuili. in. l. cum duobus. §. item ex facto. ff. pro socio. vbi vide Paul. de castro secundum quod refert Ang. de are. in. §. de illa. in fi. inst. de societa. qui dicit hoc fore corde tenendum cõtra has mulierculas: que dant pecuniam transferendum in arte lane iuxta decretalem nostram et in se recipiunt periculum. volunt tamen decem annuatim & sic q̃d certum. nam est usura secundum eum. Idem voluerunt Cardi. & Abb. in presenti: & Petrus de vbaldis in suo tractactu de societate. iiij. parte. vj. col. dicentes non esse licitum a principio conuenire vt dans pecuniam debeat habere certum lucrum taxatum. ¶ Ad cuius confirmationem facit no. decisio Bal. in. l. rogasti. §. j. ff. si cer. peta. quem refert & sequitur Anania in dicto. c. fi. xliij. col. j. de usuris. vbi dicit q̃ si mutuaui tibi decem: que promittis mihi reddere in nundinis: & si non reddideris promittis mihi q̃ndecim & confiteris exnunc prout extũc tantum esse interesse meum & pro interesse meo quod est tantũ: facis istam promissionem. iste contractus non est illicitus: quia pascisci tur a principio de certo lucro. Idez in effectu voluit Bald. in. l. vnica. iij. col. versi. quid si promitto tibi. C. de senten. que pro eo quod inte. pfe. & Anchara. consilio. clviij. incipi. in christi &c. In questione que vertitur quos refert & sequitur Alex. consilio. lxj. ad finem. in secundo volumine incipiẽ. redemptoris &c. viso processu. & consilio xxvij. ad fi. in. iiij. volumi. incipi. redemptoris &c. viso themate. & Feli. in capitu. cum venerabilis. iij. columna. versi. intellige. iij. §. de exceptio. Idem tenet Ludo. cõsil.

clxxij. colum. incip. circa propositum. ¶ Imo quod plus est si quis tradidit alteri centum ducatos mox in suis necessitatibus expendendo sub hoc pacto qõ sicut similes centum ducati apud titium mercatorẽ lucrabuntur vel perdent: sic isti centum ducati illi traditi lucrentur vel perdant. nam etiam iste contractus secundum plures doctores videtur vsuram sapere: vt late tradidit Archiepiscopus Florẽ. in sum. secunda parte. titulo primo. capitulo. vij. §. xvij. quẽ per te videas. multo ergo fortius idem dicẽdum erit quando quis pascisci tur de certa quantitate rationẽ lucri. ¶ Fateor tamen quod si titius illos centuz ducatos quos recipit vltra sortem: recipiat ratione periculi vt pretium periculi precise: non est vsura sed licitum. Nam etiam si non mutuaret: & periculũ nauigantis in se vellet recipere: licite posset recipere pretium periculi. nec propter hoc quod ei seruitium faciat in mutuando efficit deterioris conditionis. Idẽ si partim reciperet ratione periculi & partim ratione mutui. Nam in eo quod ratione periculi recipit: licitum est. sed illud quod recipit ratione mutui: illicitũ est: & tenetur illud restituere vt apparet ex predictis & tenet expresse Jo. cal. in dicto. c. fin. de vsuris. et refert & sequitur Archiepiscopus Florẽ. vbi. s. §. xvij.

13 ¶ Quarto infertur ad cambia recipit campsor centum in vno puta venetijs a petro restitui facit ipsi petro vel alteri pro eo in alio loco puta Florentie centum sex florenos vel septem secundum quod plus vel minus valet. hoc licitum est. quia non venditur pecunia que est inuendibilis: sed tantum hic soluit quãtum ibi numeratur. Nam tantum valet alicubi florenus cum vno denario quãtum alibi sine denario. cursus enim monete operatur excessum in valore secundum locorum diuersitatem. plus enim valet florenus florentinus Florẽtie quam alibi & plus ducatus romanus Rome quam alibi. Operatur etiã hoc monetarum diuersitas: quandocp enim tantus valent Venetijs centum ducati: quantum Florẽtie centum sex vel centum septem floreni. vel plus vel minus. non enim plus soluitur: sed tantum. Et quãuis aliquid plus recipiat campsor: hoc licitum est ratione periculi cui se subijcit: aliquando immissione monetarum de loco ad locum: et vt subueniat salarijs ministrorum & pensionum & aliorum in huiusmodi arte necessariorum: & vt non frustra operas ponat & sudorem propitium in aliorum vtilitatem vt sentit gl. communiter approbata in. l. ij. C. de exercitoria. & ibi Bald. & Salice. Archi. in. c. primo. Bald. in rubric. C. de cõsti. pe. in prin. & in. l. ij. in prin. C. de vsuris rei su. Sali. in auc. ad hec. xj. q. C. de vsuris. Anan. in. c. fi. xxxiij. col. j. de vsur. Calde. consi. xj. sub ti. de vsuris Alex. consilio. lxj. in secundo vo. incipit viso processu. Ludo. consi. cccxxxviij. ij. col. incipit pro habẽda. isti & multi alij quos referre non curo: tenent istud cambium fore licitum. Idem. l. regni quam edidit Rex Joannes secundus Toleti anno. mcccxxxv. & Rex Henricus quartus cordube. anno. mcccclv. petitione xxiij. ad quod bene facit quod scribit Tho. secunda secunde. q. lxxvij. arg. iiij. ita tenet etiam Laurenti? in dicto suo tracta. vsurarum. secunda parte. q. xxvj. quem simpliciter refert et sequitur Archiepiscopus florentinus vbi supra. §. xlix. Approbat etiam hoc magister Conradus in suo libello de contractibus. q. xcix. conclusione quarta. vers. v. modus. & corollario vndecimo. qui pulchre loquit. videas rogo. ¶ Idez dicunt ipsi de alio cambio minuto. scilicet quando campsor cambiendo recipit vnum denarium pro floreno quia dat forte monetam minutam. Unde istud licitum est secundum eos quos videas per te. potest tamẽ in huiusmodi cambijs committi peccatũ multipliciter non solum cum fit hodie ex auaritia: sed ẽt cum dantur monete false vel incise vel diminutiue mixte: vel cũ nimis capiunt pro huiusmodi cãbio. cp tum autem sumi põt nõ potest dari regula gñalis de terminare quantitatis vbicp secundum Archiepiscopum. Idem firmat magister Conradus dicto libello. q. xcix. conclusione quarta. verticul. secundus modus. et in tertio corollario ciusdẽ questionis vbi ponit sex licitos cambij modos. quem videas rogo quia singulariter loquitur in hac materia & melius quaz aliquis alius de his quos legi. Cuius dicta in materia cambiorum non sunt contẽnenda: quia in vtrocp foro quotidie sunt necessaria: & aliqua addit his que moderni doctores dixerunt aliqñ impugnãdo: aliqñ approbãdo. ¶ Est & tertiũ genꝰ cãbij qõ dicitur cambium per Venetias: siue cambiuz ficcum: vel cambium ad libras grossorum: & sic per hũc modum. Ego egens hic Florentie decem libris grossoꝝ que faciunt centum ducatos: recipio a te campsore florentino ibidem ducatos centum sex: vel plus vel minus sicut tunc Florentie cambia currunt: et valẽt decem libre grossorum & inde ad vnum mensem teneo: tibi ad restituendum tantum quãtum intra decem dies computandos a die celebrati contractus valent decem libre grossorum in ciuitate venetiarũ: que aliquando valent plus: aliquando minus. & sic aliquando perdit aliquando lucratur cambiens licet vt in plurimum lucretur. Unde ratione huiꝰ dubij videtur quod liceat tales facere contractus per ea que. s. dicta sunt. quod latissime ꝓsequitur Laurentius in dicto suo tracta. vsurarum. tertia parte. in pinci. quem refert & sequitur Archiepiscopus vbi. s. §. primo. qui finaliter dicunt quod licet iste contractus defendi potest in foro contentioso. quia tamen sub spe lucri & intentione plus recipiendi: quam fit quod tunc mutuatur: & quia vrplurimum sic contingit & alias non mutuaret ipse mutuans consilium est vt omnes abstineant. argu. capitulo in ciuitate. infra de vsuris. ¶ Exercetur insuper in romana curia aliud contractus atrapacetis seu campsoribus curie quem cambium nuncupant: sed vsura magna est. fit autem sic: clericus consecutus de nouo beneficium aliquod: pro expeditione bullarum ipsius indigens pecunijs: petit a campsore sub mutuo certaz summam puta mille florenos restituendos in patria puta Parisius inde ad sex mẽses in moneta ibi currenti: ei qnemille statuerit. mutuat campsor: sed vltra lucrum cambij exurgens ex varietate valoris monetarum in diuersis locis exigit ab eo quinque vel octo pro centenario: sicque ei respondetur. aliqui nituntur hunc contractum excusare triplici ratione. ¶ Primo ratione more: quia tunc veniunt

vsure soluende non vt vsure: sed certe hoc casu non est dare moram cum nondum aduenerit terminus solutionis fiende. tunc enim veniunt vsure soluende quando scilicet post terminum datum quis non soluit vnde recipit tale damnum. et sic ista ratio nihil valet. ¶ Secundo nomine interesse. nam habendo campsor illam pecuniam cum ea lucratus fuisset: hz non habendo: non potuit eam exercere: et sic consequitur damnum. arg. xij. q. ij. si quis de clericis. & c. peruenit. supra de fideiusso. sed ad hoc dicendũ qõ hoc procederet quando campsor intenderet illã pecuniã exercere in alia negotiatione licita & honesta emẽdo predia vel alias merces. quo casu haberet consideratio ad damnum emergens vel lucrũ cessans vt supra dictum est. sed hic campsor intẽdebat illam pecuniam exercere in huiusmodi mutuis illicitis. ergo cessat consideratio damni vel lucri. ¶ Tertio ratione periculi quia potest beneficiatus moriri via: et sic posset campsor totũ amittere: vel cum magnis laboribus et expensis habere. Sed ad hoc respondetur quod isti campsores ita cautos se faciũt per diuersas vias quod sunt quasi securi de capitali. sed nec ratione periculi possent se excusare. cũ hic intercedat mutuum. vt. d. c. fi. ff. de vsu. est ergo lucrũ fenebre et restitutioni subiectum. ita dicit archiepiscopus in summa. ij. parte. c. vij. in fin. ¶ Multa alia in hac materia dici poterant: que breuitatis causa omitto. videatis per doctores preallegatos. signanter per magistrum conradum in. d. suo libello de cõtractibus. q. xcix. per totum. ADDE Videatis etiã sanctum tho. in suo opusculo de vsuris quod est vltimum in ordine inuenire impressis. et Henr. herp. in suo preceptorio in septimo pcepto sermone. xxix. et p Bab. se. iiij. senten. di. xv. q. xj. col. xxv. ver. dubitatur duodecimo cum pluribus sequentibus. TED.

1 ☞ Pecunia an possit apud mercatorem deponi vt capitale fit saluum.
2 Argumentum a communiter accidentibus an valeat.
3 Contractus legẽ accipiunt ex cõuentione partium.
4 Periculum rei commodate ad quem spectet.
1 Periculũ rei dotalis ad quẽ spectare debeat.
6 Societas: vt alter ex socijs lucrum ferat & de dãno nihil sentiat an valeat.
7 Pecuniã ponẽs in societate vel aliqd aliud an possit pasci sci cp capitale fit saluum.
8 Pecuniã dare ad partẽ lucri an sit licitum.
9 Oues siue alia animalia an licite possint dari in socidam et quomodo.
10 Terras suas si quis dat alicui excolendas ad certũ tempus sub annua pensione et vnum par boum eo pacto vt quolibet anno debeat reddere certas mensuras frumenti etiam si boues in primo anno pereant: et in fine temporis debeat rusticus boues restituere an sit contractus licitus.
11 Boues solent tradi a dominis terrarum laboratoribus pluribus pactis vsurã sapientibus quos vide.
12 Pactũ inter ponentẽ pecuniã in societate & inter ponentem operã cp ille qui pecuniã posuit possit quandocp voluerit illam repetere an valeat.
13 Societate durante nõ põt alter ex socijs extrahere aliquã quãtitatem rõne lucri sibi cõpetẽtis ante reuisam rationẽ nisi a principio hoc conuentũ fuerit.
14 Merces an debeat artificibus solui opere pfecto.

§ 11 **Ampliari potest scõo iste tex.**

1 et predicta vt possit quis licite habere lucrum ex & pecunia sua apud mercatores posita (maxime si est dotalis prout erat in casu huius decretalis) etiã si mercator cautionẽ prestiterit de pecunia integraliter restituenda et de certa parte lucri reddẽda. Ita dicit Hostien. in presenti super verbo committi. quẽ refert et sequitur Jo. an. super eo. verbo. et cardi. in ix. oppo. Idem tenet Hostiẽ. in summa ti. de vsuris. §. an aliquo casu. v. colũ. ver. quid ergo. dicunt enim quod non est intelligendum quod dos hic committeretur mercatori periculo viri & mulieris. arg. l. j. ff. so. ma. vbi dicitur quod dotis causa semper & vbicp precipua est. Nam & reipu. interest dotes mulieribꝰ conseruari cum dotatas esse feminas ad sobolem procreãdam replendãcp liberis ciuitatem maxime sit necessarium. Intelligendum est ergo quod dos mercatori committatur hac societate habita vt dote semper salua manere: pars lucri reddatur: de qua onera matrimonij supportentur: et ita sentiunt isti vnum quod do. abb. in presenti reputat mirabile et dicit se alibi nescire quod pecunia potest apud mercatorem deponi cum hoc quod capitale fit saluum: & de lucro certa pars soluatur. quod apertissime tenet Hostien. in. d. versi. quid ergo. et Bal. in quodã suo consi. incip. viso instrumento. et in. l. cum duob?. §. si in coeunda. ff. pro socio. & ibi Rapha. in. §. item ex facto. mouentur ipsi quibusdam fundamentis mihi parum vigentibus. ¶ Primo per istum textũ dum papa mandat dotem apud mercatorẽ deponi ad partem honesti lucri: et de dãno nihil dicit. ergo habebit maritus ptẽ lucri non aũt dãni. et ita si dos pereat: peribit periculo mercatoris sed ad hoc potest dicere quod licet hic nihil dicatur, de dãno: nihilominus intelligitur vt hic omnes doctores intelligunt: et Bal. in. l. j. x. q. C. pro socio. quia quando inter aliquos contrahitur societas ad partem lucri: licet de dãno nihil dicat. intelligit etiã ad partem dãni. vt est tex. valde singularis in. §. illud expeditum est. insti. de socie. ¶ Secundo dicunt ipsi & valet argumentum a communiter accidẽtibus. vt. l. nec natales. C. de probationibus. c. j. §. de cle. non re. adeo quod transit onus probandi contrarium in aduersarium vt sentit glo. in. d. l. nec natales. quam pro singulari extollit Lud. in singulari. cccxcvij. incip. alio fero. & andre. sicu. in. c. nouit. vij. colum. §. de iudic. et iura ad ea que frequentius accidunt adaptantur. vt. l. nam ad ea. ff. de legi. sed communiter accidit cp mercatores lucrantur et non perdunt: vt est notissimum. et maiorem habent spem lucri quam damni: ergo licite potest cum eis in pactum deduci vt capitale fit saluum. Ad hoc dicendum: cp licet communiter accidat quod mercatores lucrentur: non tamen propterea sequitur quod si forte perdatur aliquid: non debeat inter socios communicari. q: alias esset societas leonina. vt infra dicetur. ¶ Tertio dicunt

contractus ex conuentione legem accipiunt. vt l. ſ. §. ſi cõuenit. ff. depoſiti. l. in emptionibus. ff. l. in traditionibus. ff. de pact. ℞ l. contractus quidem. de reſu. ff. cum concordantijs. ſed iſte contractus initus inter partes: quod capitale ſit ſaluum: ℞ lucra diuidantur: videtur facere legem inter partes. ergo ſeruandus eſt inter eas. Ad hoc ſ dicendum quod tunc contractus ex conuentione legem accipiunt: quãdo conuentio non eſt cõtra naturam contractus. alias ſecus vt l. cum precario. ff. de preca. ℞ c. fi. eo. ti. vt ibi no. Abb. ℞ and. ficu. Iſta autem conuentio eſt cõtra naturaz ſocietatis: que eſt vt commoda ℞ dãna ſint communia inter ſocios vt. d. l. cum duobus. §. item ex facto cum multis alijs. ff. pro ſocio. ergo nõ valet.

¶ Quarto dicunt ſic. videmus quod in commodato ſ periculum rei commodate pertinet ad commodantem inſolidum: et vſus rei commodate ad commodatarium inſolidum vt. c. vnico. ℈. de commodato. et idem in depoſito. vt. c. bona fides. ℈. de depoſito. idem in multis alijs contractibus. ergo idem erit in caſu noſtro. Dicendum quod in iſtis caſibus pactum periculi ℞ commodi non eſt contra naturã contractus. ſed contra accidentalia ℞ ideo valet vt in predicta. l. cum precario. et in. d. c. fi. maxime quia ex quo commodatarius ex commodato recipit cõmodum vtendo re commodata. Juſtum videtur quod etiam damnum ſuſtineat. vt regula rationi. de regu. iur. lib. vſ. cum concordantijs. In caſu autem noſtro euenire poteſt quod alter ſentiat dãnum ℞ nihil cõmodi. ergo non debet tale pactum valere. ¶ Quinto ſ periculum pecunie dotalis ad marituz pertinet cum ſit dominus. vt. l. doce ancillã. C. de rei vendi. ℞ tamen ex conſuetudine vel ex pacto lucrum cõmunicat vxori qualitercunq; obueniat. vt traditur in. c. ij. ℈. eo. ℞ l. regni. fore legũ. lib. iij. titu. ſ. l. ſ. de qua. ℈. habita fuit mentio. in rub. col. ccxcvij. §. vnde lucra. Ad hoc dicendum quod non eſt verum quod periculum rei dotalis ſimpliciter ad maritum pertineat imo potius ad vxorem. vt. l. plerũq; §. ſ. ff. de iur. do. niſi tunc demum quando dos eſſet tradita eſtimata ea eſtimatione que facit emptionem. vt traditur in. l. ſi eſtimatis. ff. ſol. matrimo. ℞ in. l. ſi inter virũ. C. de iure dot. vel ſi dos eſſet data in pecunia. vt. l. res in dotem date. ff. de iure do. et dixi. ℈. colum. xcv. ver ſi. intellige. Et ideo valet pactum inter coniuges qõ lucra inter eos communiter diuidantur quia inter eos eſt cõtracta quedam legalis ſocietas. ſunt enim ſocij diuine ℞ humane domus. vt. l. aduerſus. C. de crimi. expila. heredi. et dixi late in rub. i. col. ccxcvij. §. vnde lucra. vnde iuſtum eſt quod inter eos lucra diuidãtur cum vterq; negotiatur ℞ operatur: ſed in caſu noſtro: ille qui pecuniam ponit: nec negotiatur nec operatur: ſed quodammodo mutuatur: ℞ ex iſto mutuo vult lucrum conſequi et de dãno nõ participare: quod eſt iniquiſſimum. ¶ Sexto ad hoc alleguant pro caſu tex in. l. ſi non fuerit. §. ſ. ff. pro ſocio. et in. §. de illa. Inſtitut. de ſocietate ſ vbi dicitur valere ſocietatem vt alter ex ſocijs lucrum ferat: et de dãno nihil ſentiat. et hoc eſt eoum potiſſimum ℞ vigẽtiſſimum fundamẽtum. Sed dico quod illa iura debẽt intelligi de dãno ℞ lucro mercimonij: non autem de capitali. Non em̃ lucrum intelligitur niſi damno deducto: nec dãnum niſi omni lucro deducto: et ideo poteſt ſocietas coiri vt eius lucrum quod reliquum in ſocietate: ſit omni damno deducto: alterꝰ pars ferat. vt. l. quintus mutius. ff. pro ſocio. ita intellige predicta iura Cald. in. d. c. fi. ſ. de vſuris. q. ij. Laurẽtius in. d. ſuo trac. vſurarum. ij. parte. q. xix. de quo non intellectu. ſ. ſubijctam. ¶ Et per iſta videntur excluſa fundamenta iſtorum doctorum hanc opinionem tenentium que tamen communiter reprobatur per gl. ad hoc ſingularem et communiter approbatam in c. plerique. xiiij. q. iij. que dicit quod ad hoc vt ſocietas ſit honeſta ℞ licita inter ponentem operam ℞ ponẽtem pecuniam: oportet quod ponens pecuniam ſentiat de lucro ℞ de dãno. Idem ſentit gloſ. et ibi Azo in. d. l. ſi non fuerit. ff. pro ſocio. et tenet Goffred. in ſumma ti. de vſuris ad finem vbi formaliter inquit vis dare pecuniam tuam nauiganti vel eunti ad nũdinas: ſeu alij mercatori ſine peccato: pone tu pecuniam ℞ alius operam: ℞ communicentur pericula et dãna et etiam lucra et commoda. hanc opinionem vt veriorem tenẽt Joan. de ligni. cardi. anch. Abb. ℞ ananias in. d. c. fi. ſ. de vſuris. Abb. in preſenti. Bald. in l. ſ. C. pro ſocio. ix. q. Saly. in auten. ad hec. xiij. q. C. de vſuris. ℞ in. l. mutius. ff. pro ſocio. Angel. in ſuo tract. de ſocietate. q. xſ. Ange. de Aret. in. d. §. de illa. ancha. in repet. regule. peccatum de regu. iur. lib. vſ. Ludo. conſi. ccxxxviij. ij. colum. incipi. pro habẽda. et conſi. dxx. iij. colum. incipit circa propoſitã. Paul. de caſt. conſi. cccxxxiij. incipit viſo inſtrumento. ananias conſi. lxxxij. Laurentius in. d. ſuo tractatu vſurarum. ij. parte. q. xv. ℞ archiepiſcopus flo. in ſumma ſecunda parte. titu. ſ. c. vij. §. xxxviij. ℞ ſanctus Tho. ſecunda ſecũde. q. lxxviij. arti. ij. in ſolutione. v. argumenti. et magiſter conradus in dicto ſuo libello de contractibus. q. xcvij. quoniam poſſet contingere ſi aliud diceremus quod ponens operam: ſentiret dãnum in operibus amiſſis ℞ in capitali pecunie qõ eſt contra naturam ſocietatis q; vnus caput ſaluum habeat et alius fructum. vt dicta lege mutius. cum ſocietas ſummam rationem habere debeat. q; inſtar fraternitatis obtineat. vt. l. verum. in principio. ff. pro ſocio. iſta ergo ſocietas eſſet leonina. vt. d. l. ſi nõ fuerit. et. l. ſi vnus. §. et ſi pretium. in fi. ff. pro ſocio. Et ſ iſta parte que mihi magis placet. vltra alios allego tex. ſingularem cum ſua gl. in. l. ſocietas. in fi. ff. eodẽ vbi dicitur quod ſi actum eſt inter duos vt vnus ponat pecuniam et etiam operam alter vero nec pecuniam nec operam non eſt contracta ſocietas. imo potius ille qui recipit pecuniam et operam videt̃ imercennarius alterius. Cum autem in caſu noſtro veritate inſpecta ille qui dat pecuniam in effectu eã non ponit cum propter pactum inter eos initum non censeatur contracta ſocietas. ſed mutuum vt apparet ex predictis: et conſequenter pecunia efficitur recipientis cum eius periculo ſit peritura: et ſic iſte qui dat pecuniam: nec ponit pecuniam nec operam. ergo non videtur contracta ſocietas: ſed eſt mutuum et per conſequens quicquid ibi accidit vſura eſt. Concludamus ergo ex predictis quod ſ ponens pecuniam vel aliquid aliud in ſocieta-

tem̃ poteſt paciſci q; capitale ſit ſaluũ. De quo vide ſingulariter per Babiele. iij. ſen. di. xv. q. ij. col. xxiij. ver. ij. ſequitur. ¶ Fortius adhuc dicebat ſanctus bernardinus in quodam ſuo ſermone. vt refert magiſter conradus in ſuo tracta. de cõtractibus. q. xcij. ℈. ex illa cõcluſione q; ponenti pecuniam: oportet q; debeat recipere in ſe periculũ totius capitalis pecunie: itaq; ſi fortuna perdatur vel caſu fine culpa ſocij: ponens operã ad nihiluz teneatur. hoc tamen admittit magiſter cõradus vbi. ℈. quãdo actũ eſt inter eos q; in fine ſocietatis tota pecunia cedat ponenti: tũc enim merito eius ſolius perit pretium totius pecunie vt ibi latius per eum: vide eum per totam illã. q. ℞. q. xcv. Ex quo infero ad deciſionem multarũ queſtionũ quas multotiens in practica vidi. ¶ Primo ad illud qõ faciunt quidã homines ſa-
8 gaciſſimi qui dant ſ pecuniã ſuam negotiatoribus ſeu artificibus ad exercendum in licitis negotiationibus: qui intendentes ſe velle damnum participare exprimunt ſolũ lucrum. ſed ob ſui ſecuritatẽ exigunt a mercatore vel artifice inſtrumentũ de pecunia mutuata vel data nõ ſub nomine ſocietatis: ſed mutui vel depoſiti. Cum per hanc viam poſſint ſuũ capitale ſaluũ facere. iſte contractus illicitus eſt q; poſſet iſte tradens pecuniam ad placitum mutare intentionẽ. ℞ cum cõtingeret mercatorem perdere: poterit totũ capitale petere tanq; mutuũ vt inſtrumentum cantat. poſſet etiã moui inteſtatus et heredes erigerent ſcõm tenorẽ inſtrumẽti qõ reperirẽt. eſt etiam hoc ſcandalizatiuum proximorum q; ſciũt illum percipere fructum ex mutuo vnde inducẽdus eſt talis ad deſtruendum contractum mutui ſi vult partẽ lucri et de ſic percepris: in preteritum concordet ſe cum illo: reſtituendo vel remiſſionem petendo. ¶ Poteſt tamen bene quis ob ſecuritatẽ petere et tenere pignora a mercatore vel artifice talia. ſ. ex quibus vtilitatẽ non percipiat in vtendo. ad prouidendũ ſibi de capitali contra fraudes mercatorũ dicentiũ ſe perdidiſſe cũ nõ perdunt. ¶ Poteſt etiã facere pactũ quod vult partem damni quod mercator incurreret ſi ſufficienter hoc ei oſtẽdat. ¶ Poteſt etiã facere pactum quod exerceat pecuniã ſuaz in quibuſdam locis et non in alijs: ℞ ſi ſecus ille fecerit ℞ damnum patiatur: totum ſuum erit. quia contra pactum venit. Debet etiam ſibi declarare quod ſolum in negotiationibus licitis pecuniam ſuam exercear. quod ſi ſciuerit contrarium facere: poſt quaz ei hoc conſtiterit: non patiatur nec participet de lucro: ſed pecuniam ſuam repetat. Hec ſunt pulchra verba Archiepiſcopi florẽ. in ſumma. ſecunda parte. titulo primo. capitulo ſeptimo. §. trigeſimonono. que mihi ſatis placent. cum non ſolum a malo. hoc eſt quod capitale ſit ſaluum per viam pacti: ſit abſtinendum. vt ſupra dictum eſt: ſed etiam ab eo qõ poteſt eſſe malum cum per iſtam viam dans pecuniã vel eius heredes poſſint capitale ſaluum facere. facit tex. et quod ibi not. in capitulo cum ab omni ſpecie mali. ſupra de vita et honeſtate clerico. ¶ Secũ-
9 do infero contra illos qui ſ dant alij oues vel alia animalia in ſocidam vt quolibet anno recipiant certam penſionem adiecto pacto: q; ſi moriatur vel aliquo caſu pereant: debeant ſibi reſtitui eiuſdem etatis: qualitatis ℞ bonitatis: itaq; capitale ſemper ſit ſaluũ. talis em̃ cõtractus illicitus ℞ vſurarius reputatur. vt apparet ex predictis. ℞ tenẽt Calde. Cardina. ℞ alij in. d. c. fin. ℈. de vſuris. Ancha. in. c. ſ. eo. ti. lib. vſ. Lauren. in. d. ſuo tracta. vſurarum. ij. parte. q. xxiij. ℞ Archiepiſcopus flo. in ſumma. ij. parte. ti. ſ. c. vij. §. xi. et magiſter conradus in ſuo libello de cõtractib⁹. q. xcj. ij. col. vi. ſecundum corollariũ. inducẽs cõtra hoc multa argumẽta ℞ ſolutiones ad illa: vt per te videbis. ℞ in q. xcij. Et dicit cardi. q; iſti boues alicubi dicũtur ſine commubus. ℞ pudie in cãcellaria irrite animus quendam cõtractũ huic ſimilem. Vide Babielem iij. diſt. xv. q. ij. col. xxv. in prin. [de hoc. ℈. fo. ſequenti col. ij. in fin. ver. ex hoc primo. vide angel. in ſumm. in pte ſocietas. ij. §. ij. ℞ motaluũ. v. parti. tit. viij. l. iij. et l. viij. ℞ tit. xi. xx.] ¶ Tertio infero ad illud qõ quotidie faciũt vſurarij: dãtes ſua pecora aliquibus in ſocidam eo pacto: q; ipſi recipiãt fructus oẽs pecorum: quouſq; cõſequãtur totũ ſuum capitale: ℞ extũc pecora ſunt communia. Hoc enim pactuz illicitum eſt: quia per eum oues redduntur immortales: ℞ ſic capitale redditur ſaluum: ℞ poſtea lucrum locatur: qõ eſt contra naturam contractus: ita tenet ſumma cõfeſſorũ. tit. de vſuris. q. xxxvi. ver. Item eſt valde iniquum. Idem tenet Jo. de ligni. in. d. c. fi. ſ. de vſuris. Laurentius tamen in. d. ſuo trac. ij. parte. q. xxij. nititur hunc contractum ſuſtinere per nonnullas rationes de quibus ibi per eum quem ſimpliciter refert ananias in. d. c. fi. xxix. col. ſed archiepiſcopus vbi. ℈. §. xi. concordat iſtas opiniones hoc modo. Si quidem tradens dicta pecora velit capitale ſuum ſaluũ grege pereunte. et ſi nõ pereat vult nihilominus de fructu pecorum prius adducere ſuum capitale: iſtud illicitum eſt. et ſic procedat prima opinio. Si autem vult tradens quod grege pereũte: totus pereat ipſi tradenti: ſed ſi non perit: vult prius de fructu trahere capitale. ℞ exinde facere pecora communia. iſtud licitum eſt: ℞ ita procedat ſecunda opinio. [hoc fit quotidie et eſt periculoſum. not. pro gloſ. in. l. ſi id in prin. ff. pro ſocio.] Utius tamen eſt ſecundum eum etiam ab iſto contractu abſtinere: quia recipiens pecora minus grauaretur. Nam vbi male fortunẽtur: ipſe amittit duo. ſ. medietatem pretij pecorum. ℞ laborem ſue cuſtodie vel operarum. tradens autem amittit vnum ſcilicet medietatem pretij pecorum. Sed clarius ℞ tutius eſſet quod traderet pro tribꝰ annis vel quatuor pecora: ℞ in fine temporis equaliter diuiderent fructum cum capitali: ita quod tradens ſubiret pericula caſuum fortuitorũ ℞ recipiẽs pericula ſeu dãna ex negligentia. ſm archiepiſcopũ.

¶ Quarto infero contra nõnullos quos noui qui
10 dant † terras ſuas laboratoꝛi ſeu ruſtico excolẽdas pro tribus annis vel quatuor ſub annua penſione. dant inſuper vnum par boum cum hoc: quod quolibet anno debeat ſibi reſpondere cum certis menſuris frumenti etiam ſi boues in primo anno pereãt et in fine temporis debeat ruſticus boues ſibi reſtituere. Nã iſte cõtractus illicitus eſt: q; vult capitale

Universidad de Deusto Biblioteca

fore saluum & habere lucrū ex bobus vt apparet ex predictis. Volentes aūt dñi predioꝝ hunc cōtractū palliare attendentes q laboratores male tractarēt boues si haberent eos periculo dñoꝝ pascisceuntur dñi cū eis vt accipiāt coloni in mutuū certam pecunie quantitatem p dictis bobus emēdis & alijs necessitatibus subleuandis. qui laboratores siue coloni emūt sibi boues suo periculo: ex pacto tñ non tenent restituere dño dictā pecuniā donec labak tempus locationis vel cōductionis seu societatis puta trienniū vel quinquennium. Nā istū cōtractuz ego illicitum reputarem cū per hanc viā dñs vult capitale suum saluū facere. quicūd dixerit Ancha. in regula peccati venia. de regul. iur. lib. vj. quē per te videas. ¶ Idem dicēdū si tradēs boues velit participare lucrum & dānū: sed nihilomin⁹ vult quolibet anno. decem sextaria grani. Nā & hoc illicitū est: qz vult q rusticus subeat partē dāni: & insuper sibi dari debē sextaria annuatim: qđ in effectu est saluū facere capitale: & prē lucri habere. qđ reprobatū est vt dictū est in precedētibus ponunt doc. exēplum. Pone q boues valebant tpe cōtractus. xxx. florenos. & in fine tēporis deteriorati sunt in quinq florenis: et quod sextarīū frumēti valet medietatē vni⁹ floreni tradens aūt habēdo nūc boues hz saluuz capitale: qm̄ valoꝝ boum remanet florenoꝝ. xxv. quibus additis alijs quinq q habenk de dictis decē sextarijs frumēti: restat numer⁹. xxx. florenoꝝ: & sic sibi capitale est saluum. Imo plus qz ex alio latere p medietate dāni contingentis debitoꝝ habet duos cum dimidio ratione deteriorationis boū: & sic necdū habet capitale saluū & est sine dāno: sed est insuper in lucro & rusticus in damno. Istud aūt illicitum est: ex quo opera rustici equalis est interusurio pecoꝝ. Ita dicit Lauren. in dicto suo tractatu vsurarum. ij. parte q. xxij. quē simpliciter refert Anani. in. d. c. fi. xxvij. col. j. de vsuris. & Archiep⁹ vbi. s. §. xlij. qui latius loquitur. videas per te. ¶ Quito infero q si P. tradit Jo. vaccam estimatā. x. libris cū tali pacto quod ipse Jo. teneatur eā & oēm fructum & fetū cum diligentia seruare & custodire sumptib⁹ suis. fructumq eius & fetum non alienare sine eius licentia atq de fructibus eius & fetibus p̄cioibus tantum dare et cōsignare ipsi petro donec sit ipsi Petro de p̄cio vace integre satisfactum. Deinde assignare dimidium in futurum de fructibus et fetibus talis vace. Et cū hac conditiōe adiecta qđ si vaca vel fetus eius cul pe ipsius Joānis aut nūtū eius quocunq modo perierint: ipse Joānes integre restituere teneak. Si autem diuino iudicio aut fortuito casu predicta euenerint. ipse Joānes integre restituere teneatur. Iste contract⁹ illicitus est. Nam euidenter apparet qđ multū potior est cōditio locatoris quā conductoris: qz poterit euenire quod postquam Petrus suā sortē receperit: vaca cum omni fetu & fructu peribit. & sic cū omnibus expensis & laboribus habitis circa vacaz ipse Joannes nihil habebit. & sic in effectu tradēs vacam pascisceitur suū capitale saluū qđ illicitū est: vt apparet ex predictis signanter in. ij. illatione. Et ita tenet Archiepiscopus. vbi. s. §. xlij. ¶ Sexto infero q si emi vnū par boum p̄o p̄cio libraꝝ. l. & istos boues do cuidā laboratori estimatos libris. l. ad laboritiū faciendū cū eis ad terminū triū annoꝝ. & ipse laborator promittit quolibet anno triū annoꝝ in festo sancte Marie augusti dare p laboritio qđ facit: cū eis vnum modiū grani. quos boues dz tenere & alimētare & pascere omnibus suis expensis: & in fine termini mihi dictos boues restituere. saluo qđ si dicti boues valerent vltra dictū p̄cium: medietas lucri debeat esse laboratoris: & alia medietas mei. & si minus dicto p̄cio valerēt: debeat mihi soluere medietatē eius q minus valerēt dicto p̄cio. Et si dicti boues vel alter eoū morerent: debeat similiter mihi soluere medietatē estimationis eoꝝ saluo q si mala custodia perierūt: tūc eo casu integrū p̄cium dare debeat. Iste cōtractus illicitus est: vt late & singulr cōcludit & prosequit Pet. de vbaldis in suo tracta. de duobus fratrib⁹. v. parte. q. xxvj. quē p te videas post alios de quibus ibi per eū: qz hoc casu laborator grauaretur duplici onere. vz pensiōe modij grani qđ annuatim p̄stare debet: & etiā medietate dāni seu periculi si deterioꝝtur boues vel pereant: et etiā onere pascēdi & gubernādi & etiam seminis. [Si autem non grauetur laborator duplici onere sed lucratur bouem & solum tribuit modium tūc nō attenditur vsura vt quotidie fit.] Et licet detur sibi medietas lucri si plus valerent boues. Istud est de raro contingentibus: et est paliare vt liceat mihi dicere de dāno quod communiter contingit. quia boues non crescunt vsu sed decrescunt. arg. l. cū debere colum. ij. ff. de seruitu. vrb. p̄ed. vt ibi latius per eū. ADD Jz pone q quis emit boues aut res' alias a pauperibus quas non habent & locat eas vendi⁹ toribus p̄o p̄cio annuo an sit licitū. vide Babie lem. iij. di. xv. q. ij. colū. xxij. verſi. dubium quintum. ¶ JO. ¶ Septimo infero ad id qđ sit quotidie ego habeo hereditatem colendam: concedo eā colono et mutuo sibi mille vt ex eis possit emere necessaria ad culturaz: boues vel alia instrā: & colonus reddat mihi annuatim decem modios grani & in fine locationis mihi soluat predicta mille. certe iste contract⁹ illicitus est: si ratione illoꝝ mille volo qđ mihi respondeatur de fructibus: de aliquo plusquā dignū sit p̄o sola hereditate. qz videtur hoc fieri propter mutuū impensum ei. vnde illud plus in fructib⁹ est vsura. si autē nihil plus volo percipere ratione mutui: licitū est. possum enim ad hoc induci motus pietate. vel vt colonus melius hereditatem colat & omnem diligentiam quam debet: adhibeat: quasi hoc faciam vt redimam vexationem meam quod de iure licitum est iuxta nota. in. c. cum p̄dē. s. de pactis et in. c. dilectus. infra de simonia. Et ita tenet magister conradus dicto suo libello de contractibus. q. xxxvj. ver. octauū exemplū. q si mutuauī colono vt coleret agrū meū p̄o certa mercede an sit licitū: vide per eū. ADD Jz Adde q ideꝝ tenet archiep⁹ flo. ij. parte. tit. j. c. vij. §. x. de quo videas laurētiū de rodolphis in trac. vsurarum. q. xlij. & Joā. de ana. in. c. fi. de vsuris. col. xiij. ver. et predictis. facit. in simili qđ ponit Bal. in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si certum petatur. col. ij. ad hoc bonus textus in. l. putant. xlij. q. iij. vide gabrielem. iij. di. xv. q. vj. colum. xx. & xxij. verſic. dubium quintum. ¶ JO. ¶ Octauo infero nō, valere † pactum interponentem pecuniam in societate et ponentem operam quod ille qui pecuniam ponit possit quandocūq voluerit illam repetere: quia istud est capitale saluum facere: quod illicitum est vt sepe dictum est in precedentibus. maxime q cuz in societate possit esse lucrū et dānū. vt. l. cum duobus. §. quidam sagariam. ff. pro socio. non videk liquida quātitas capitalis quam posuit. cuz ratio nō sit reddita nec appareant q̄ sint reliqua: nisi dicas q per instrumentū societatis potest apparere quātitas capitalis nisi probetur dānum quod tamē nō p̄sumitur nisi, pbetur. ar. l. ij. C. de sen. que sine cer. quanti. profe. et ibi notāt baldus et petrus de vbaldis in dicto suo tractatu decimaquarta parte. in fina. verbis. ¶ Et intelligo non valere pactum predictum si societas maneat post repetitionem capitalis. si tamen finiatur bene valeret. Nam sicut a principio liceret facere societatem ad tempus determinatum: sic etiam licebit ad tempus quod alter socio rum ex post facto declarare seu arbitrari voluerit.

13 ¶ Eodem modo dico q † durante societate nō potest alter ex socijs extrahere aliquam quātitatē ratione lucri sibi competentis ante reuisaz ratiōez: cū tunc non appareat an sit lucrum vel damnuz: & ad huc societas possit se habere ad lucrum et dānū. q sicut capitale extrahi non potest durante societate vt supra dictum est: ita nec lucrum assumit naturam capitalis. vt. l. ij. et ibi hoc notat bart. et Jo. de pla. C. de frumen. vz. constan. li. xj. & refert et sequitur ang. de aretio. insti. de societate. in fi. principij. qđ dicit esse notandum. ¶ Intellige tamē nisi a principio fuerit hoc conuentum quod vtrīq vel alteri eoum hoc liceret annuatim certum quid de societate extrahere. nam tunc conuentio seruanda est. vt. l. j. §. fi conueniant. ff. depo. et. l. si cōuenerit. ff. pro socio. ¶ Idē si communiter consueuit ita fieri, quia consueta intelliguntur licet non exprimank. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edili. edi. cum cōcordantijs. & c. quod translationem. s. de offi. leg. cū simi. bene facit ad hoc quod voluit Bal. in. l. aduer

14 sus. C. locati. vbi dicit q † hz artifici debeat solui regulariter opere perfecto: tñ edificatores domoꝝ hoc nō seruāt: qz ista interptatio eis esset nimis onerosa & possent cessare ab opere. Hic possent adduci multa q̄ cumulat And. sicu. in. d. c. qđ trāslationē. et Fel. in. c. cū. m. in. iij. no. s. de cōsti. in qb⁹ cōsueta fieri hz nō exprimank intelligunk. ¶ Idē dicēdū est si forte alter ex socijs esset paup. nā ex qualitate ipsi⁹ tacite videk actū qđ aliqđ debeat ex societate accipere: qz alias nō possent opari vt est videre in ligonizatorib⁹ & alijs pauperibus officialib⁹: q̄ ex operibus dietim viuūt. nā isti debēt habere aliqđ de mane p alimētis vñ Ly. & Bal. in. d. l. aduersus. Ita tz Petrus de vbald. in. d. tract. v. parte. q. xxv.

1 ☞ Pactum q pecunia perdita pereat ponēti an valeat.

2 Operarū rō habēda est iter socios nō solū ipsoꝝ socioū sed vxoꝝ eorum: vt si vxor vni⁹ multū operak in societate dz deduci pars lucri operibus suis.

3 Sociorum vnus si habeat filios q̄ multū operank in societate: habenda est ratio illarum operarum.

4 Pactum q ponens operas lucretur plus q̄ ponēs pecuniam an valeat.

5 Ins societate an qui plus ponit plus habere debeat.

6 Pactum q ponens operas in societate habeat solū valorem operarū & de lucro nihil an valeat.

7 Dues si alicui dedi sub pacto q p̄o qualibet oue recipiā annuatim duos solidos cum tamē fructus cuiusliber ouis valeat quatuor: item qđ si oues moriantur ille teneatur dum ego vixerim: ac si oēs viuerent: & post mortē meam illi remaneant etiā si sit numerus triplicatus an tale pactū sit licitum.

8 Pecuniam in societate ponēs eo casu quo possit pascisci vt suū capitale semper sit saluū & de lucro participet an tale pactum valeat.

9 Societate finita si soluz capitale remanet qualiter fit diuidendum.

10 Et si capitale deperditur cuius tunc erit periculum.

11 Bregem pecudum si quis dat estimatum: & appetitur pactū q eis vtilitas & periculū sit cōmune: si pecudes casu moriant quilibet patik damnum.

12 Pastori vel capiario non sufficit portare pelles nisi pbet casum fortuitū puta mortalitatis vel similez.

13 Socius si cōueniat actione reali p̄o re cōmuni insolidum per eum concessa hz beneficiū ne vltra q̄ possit conueniatur.

14 Socius qñ se negat socium nō gaudet beneficio ne conueniatur vltra q̄ facere possit.

15 Et hoc nisi peniteat eum ante litem contest. vel si negauit in genere.

16 Socius non gaudet dicto beneficio quando illi renuntiauit:

17 Et illa renuntiatio pōt fieri verbis tacitis.

18 Renuntiare falcidie non videtur heres qui simpliciter promisit soluere legata.

19 De fructibus si simpliciter fiat mentio intelligik de ductis expensis: sed si in dispositione hominis fiat mentio de fructibus intelligitur absq deductione expensarum.

20 Testator quando disponit q integrū legatum p̄sletur: intelligitur sine detractione falcidie.

21 Socius si promittat restituere pecuniam sine aliq exceptione iuris vel facti intelligitur per hoc renuntiare beneficio ne cōueniatur vltra q̄ facere possit.

22 Socius si iurauit contractum societatis seruare p dit dictum beneficium.

23 Juramentum habet vim specialis consensus & derogationis.

24 Et habet vim verboum derogatoꝝ ad sequētia testamenta.

25 Jurās in genere non venire cōtra contractum videtur renūtiare beneficio. l. ij. C. de rescin. vend.

26 Renūtiatio si in cōtractu nō interuenit sed contrahens iurasset seruare p̄missa videk renuntiare bñficio sibi competenti.

27 Fideiussoꝝ qui cū iuramento fideiussit perdit exceptionem excussionis non facte.

28 Actus vbicūq est celebratus in genere & dz exprimi in specie: si interuenit iuramentū hz virtutē clausule specificatiue.

29 Velleiano renūtiare videtur mulier si iurat.

30 Laudum contra absentem non citatū valet si iramentum interuenit.

31 Aduocatus qui ecclesiam defendere promisit an teneatur defendere si nō fuerit requisitus.
32 Vendito: si iurauit defendere emptorem defendere tenetur sine requisitione.
33 Imperator tenet iuuare statū ecclesie licet nō requ-ratur ratione iuramenti quod prestat in sua coronatione.
34 Fideiussor nō tenet i duriorē causaz q̄ principalis.
35 Iuramenti virtus tāta est q̄ vbi alias requirit certioratio beneficij non sit necessaria propter iuramentum.
36 Vendens ignoranter rē minus dimidia iusti pretij si promisit cum iuramento non venire contra an potest impetrare beneficium.l.ij.C.de rescin. vend. 3
37 Mutuans pecuniā hoc pacto q̄ mutuatarius det sibi tantum lucrum quā possit lucrari talis mercator an committat vsuram.
38 Babellā fraudans an sit tutus in foro cōscientie.
39 Brex renouatus videtur idē grex.

§ Limita tamē et intellige pre

12

1 dicta vt non possit deduci in pactum inter ponētē pecuniam in societate:& ponentē opera qō capitale sit saluū:& sic alter eoꝝ de dāno nihil sentiat & de lucro medietatem habeat. Cū istud pactū fieret in fauorē ponentis pecunie:secꝰ tñ si in fauorē eiꝰ q̄ operā ponebat,& industriā:& ita dz intelligi tex.in. d.l.si nō fuerit vt aperte colligit ex eius verbis dum dicit si tāti sit opera quāti dānū est. Sic etiā dz intelligi tex.in.d.§.de illa.ponderatis eiꝰ verbis cū dicit q̄ sepe quorūdā hominū pretiosa est opa &c.sic intelligit.d.Abb.in presenti.in.iij.col.versi.sed ego.& in.c.fina.iij.col.ver.sed extra glo.j.de vsuris.& q̄uis.d.Abbas puter se dedisse nouū intellectum ad.d.iura.nō tñ fuit sua intentio.qua ante ipsuz fic illa intellexit Saly.in.d.aut.ad hec.xliij.q.C.devsu.& etiā Pe.de vbald.in dicto suo tract. de societate.iiij.parte. viij. col.qui intellectus satis mihi placet.Et si quis recte consideret qñ ponēs operam pascisci qō si pecunia perdatur.sit perdita periculo eam ponētis: & si non perdatur & lucrū inde prouenīat inter eos equaliter diuidāt.Hoc non fit pactū quod capitale ipsius ponentis operam fit saluū. Nam in casu quo perdatur pecunia & consocius eā perdat:& sic sentiat dānum pecuniarium:iste ponens operam & industriam sustinet etiam damnum amissarum operaruz que tantū valebant quantum pecunia alterius.vt dicebat textus in.d.§.de illa. Opera em̄ hominis nihil aliud est quam diuturnum officium.vt.l.j.ff.de ope.liber. imo opera hominis dicuntur esse fructus hominis. l.iij.cum duabus sequentibus.ff.de oper.ser.ille ergo qui in societate opera tantum ponit non dicitur aliquid consistens in sorte vel in capitali ponere:sed solum fructum persone qui fructus vt vsusfructus 5
persone coresponder fructui aut cōmoditati pecunie quam alter ponit.pretium autem opere est vehementum artis.vt dicit tex.in.d.l.cum duo.§.in coeū da.ff.pro socio.q̄ sepe opera alicuius p pecunia valet.vt.l.j.& ibi Bal.C.pro socio.vide magistrum Cō radum in.d.libello de contractibus.q.xcvj.& xcvij.
2 Semper ergo habenda est ratio operarum non solum ipsorum sociorum vt per Bal.in.d.l.j.iiij.q.C.p socio:sed vtrorum ipsoruz.vnde si forte vtor vnius sociorum multuz operatur in societate quod maxime contingit in vtoribus rusticorum:que plerunq̄ exercent opera rusticalia ligonizando:arando & metendo & alia rusticalia faciendo:vtor que talia facit & operibus suis:deducere debet partem lucri quasi cum ea videatur tacite societas cōtracta quod fieri poterit.vt.l.alimenta.§.fi.ff.de alimentis & cibaria.leg. & tenet Bal.& imo.in.l.rei iudicata.§.socero.ff.so.matrimonio dicit Petrus de vbaldis in dicto suo tractat.iij. parte.q.iij.& clarius in.iiij.parte.q.viij. Habebitur etiam ratio ad opera filiorum ipsorū & sociorū:vnde si vnus eorum habet filios qui multum operātur et multum ponunt in domo siue societate:illarū operarum ratio est habenda.vt.l.si is.§.si quas.ff.isto tit. vbi arrēdit opera quā serui mariti prestiterūt vtori. Ita dixit Ange.in.l.ex duobus.ff.de nego. gest.q̄ dicit q̄ pluries habuit hoc de facto in duobus fratribus rusticis:quorum vnus habebat familiam ad laborādū aptam:alter non.& quāuis ille non dicat hoc enim voluit Baldus in.l.si paterno affectu. in fine.C.de negotijs gestis.quem refert & sequitur Petrus de Vbaldis in dicto tractatu.iiij.parte.questione.v.& Ange.de aretio in.§.actioni.trigesimasecunda col.versicu.aduertas tamen.in institu.de actionibus. Idem tenet Bald.in.l.si patruus.prope finē C.communia vtriusq̄ iudicij. Refert & sequit & multum recommendat Ange.de are.in.§. fin.in institu.de societate & Petrus de vbaldis in dicto suo tractatu de societate.iiij.parte.xvj.col.vbi dicit q̄ si sunt duo fratres rustici tenentes terras ab laborium.vnꝰ eorum habebat duos filios laboratores:& omnes scindebāt terrā fructus ex cultura prouenientes diuidant in capita inter eos:q: societas respicit capita eoꝝ qui in societate operam ponunt.presupponendo ergo quod oēs sint in hoc actu operarij.cuilibet debetur portio.nec enim debet obesse istis duobus filijs,quod filij sunt.nam cum suis laboribus sibi q̄rere possunt.vt.d.l.cum oportet.§.sic & enim.C.de bonis que libe.& §.j.instit.per quas perso.nob.acquirit. vbi si filiusfam.aliquid ex proprio labore acquisiuit non venit diuidēdū nec cōcandū cum aliis fratribꝰ tene hoc dictum memorie. Ampliabis ista vt ponēs operas iuste possit pasci eo modo quo.s.dictum est. Imo tanta possunt esse opera & industria 4
illius quod valet pactuz: vt ipse lucret duas partes & tertiā hz ponēs pecuniā.ita dicit tex.in.d.§.de illa quē pro singulari cōmēdat Abb.in presenti. Ad idē est tex.no.cū glo.in.l.si pascisc enda.C.de pac.vbi dz q̄ pōt inter duos societas cōtrahi vt vnꝰ ponat pecudes alter vero custodiā & operā tm̄ & in fine certi tpis forte q̄nquennij ferus diuidant per portiones inequales.puta & q̄ ponens operā habeat duas partes:& ponens pecudes vnam tm̄.q: opera vnius aliq̄n plus operat q̄ pecunia vel res alterius. Ad idem facit,tex.in.l.si societatē coisti.ff.pro socio, vbi valet pactum vt Titius partes societatis cōstituat etiā inequales:& si male arbitratus est:dz reduci ad arbitrium boni viri.vt.l.in proposita.eo.ti.bonꝰ autem vir,debet attendere diligēter q̄s ex sociis plꝰ in

societate ponit.& ille maiorē partē lucri habebit: vt d.l.si societatē.in fi.cū multis simi. Addeq̄
6 valebit pactū & q̄ ponēs opas habeat solū valorem operarū & de lucro nihil sm̄ Bab.iiij.di.iij.q.xj.co. xxiij.ver.iij.sequit. Q IO. Ex hoc primo infert
7 q̄ si ego dedi oues alicui monasterio vel ecclesie: seu particulari psone sub hoc pacto q̄ pro qualibet oue recipiā in anno solidos duos.cū tm̄ fructus cuiuslibet ouis valeat quatuor aut quinq̄ solidos: et cū hoc q̄ hz oues oēs tradite moriāt remaneat monasterio obligatū toto tpe vite tradētis ac si oēs viuerēt:sed post mortē mei tradētis oēs oues ad monasteriū libere ptineāt etiā si numer? foret triplicatus.istud pactū licitū est:q: ex q̄ plus valebāt oues annuatim q̄ monasterio sibi prestabat:rōne illi? plus risporuit tradēs pascisci i sui fauorē eo mō quo. s. Ita singu.decidit Hosti.in sum.tit.de vsur.§. an ali quo.ver.de his q̄ oues.& Jo.de lign.in.c.fi.j.de vsu. & ibi Ananias.xxv.col.& Laurē.in dicto suo tract.ij. parte.q.xxj.& Archiepō Flo.in summa.iij.parte.tit. j.c.viij.§.xliij.nec dareť hoc casu ecclesie restitutio et si eueniret mortalitas in ouib? ex q̄ nō interuenit lesio tpe traditionis sm̄ eos. Cōsuluit tū Hostien.ipsi tradēti q̄ aduenientē tali casu inspecto lucro q̄ monasteriū recepit,de dictis ouibus vel q̄ nō exigat vl exactum restituat ne locupletetur cum iactura alienā:si monasteriū tm̄ nō percipit quantū soluit.vt.l. nā hoc natura.ff.de cōdi.inde.regula locupletari.de regu.li.vj.cū concor. Jdē dicēdū est si ego dedi vel locaui alicui duos boues estimatos xij.florenis eo pacto q̄ vbi cōsuetū est dari p duob? bob? duodecim sextaria frumēti:det ipse octo.ita tm̄ q̄ stet ad periculū tertie partis boum. Iste cōtract? licit? est q:ex quo recipiēs boues lucrat annuatim quatuor sextaria frumēti que ego plus video: posuisse in societate si societas est contracta:iustū est q̄ ille etiam se subijcere debeat periculo. Ita tz Archiepō vbi. s. §.xliij.& facit qō ipse ponit.§.rl.ad fi.ver.sed not.generaliter.& §.xliij.post medium. Ex his scōo infer
8 tur ad vnū qō ribi videbit nouū q̄ si ponens pecuniam in societate in veritate plus ponebat q̄ is qui ponebat solā operā & industriā: vel q: pecunia erat in magna quātitate.cui nullo modo coresponderе poterat q: alterius opera: vel alter erat parum industriosus in arte qō tunc ponens pecuniam licite poterit in pactum deducere quod suum capitale semper sit saluū: quāuis pecunia pereat. et si non pereat et cū ea aliquid fuerit acquisitum: vult habere partē.vt est tex.valde singularis in.d. §.de illa.instit.de societate.sm̄ bonum intellectum valde no.quē sic videtur intellexisse petrus de vbaldis in.d.suo trac.de societate.iiij.parte.viij.col.qō mihi satis placet:q: ex quo ponēti operas dat multo maior cōmoditas q̄ sue opere mereant forte inducētis & reperiretur qui illud periculum in se susciperet pro cētum.et sic adhuc semp est lucrum:nescio videre quare huiusmodi pactū seu cōuentio nō debeat valere.nā sicut ponens operas pōt exonerari p pactū a susceptione dimidie partis periculi que sibi incūberet eo quia sua opa forte plus cōfert societati quam pecunia & illud plus lucri qō esset sue opere attribuēdū cōpēsat cū exoneratiōe dimidie

persculi vt supra dictū est:pari rōne videť q̄ si pecunia plus cōfert societati q̄ opera:possit ille q̄ ponit pecuniā exonerari a susceptione dimidie vel totius periculi qō ad eū spectaret eo q: cōcedit socio plus lucri q̄ sue opere cōueniret.& ista videť subtilis et vera cōsideratio.& hoc modo saluari pōt opinio hosti.de hoc videas gabri.elē.iiij.di.iij.q.ij.co.xxiij.nō si. dubitatur decimo. Ex his tertio inferť q̄ si sunt duo socij ponentes mixtim pecuniā & operā.sed vnꝰ ponit minorē pecuniaz q̄ alter partes lucri et dāni non erūt equales sed coresponderes ei qō vnusq̄sq̄ posuit.tamē si opera & industria vnius valde excedebat operā & industriā alteri?.puta q: solus nauigat: sol? peregrinatur vel pericula solus subeat,vel sol? stet fixus ad apocham pannorum & similia:tunc ad arbitrium iudicis recurrēdum est ac si hoc esset expresse actum.vt.d.l.si societatē mecū.ff.pro socio sm̄ Bal.in.l.j.iiij.q.C.eo.quē refert & sequit petrus de vbaldis in.d.suo trac.de societate quarta parte.xv. co.qō est no.& verissimū sm̄ eū. Jdē tenet angel.de are.in.d.§.de illa quāuis aliud sentiat Saly.in.d.l. j.C.pro socio in principio coniuncto versi.q̄ro septimo.qui dicebat q̄ imo opere vtriusq̄ debeant inuicem cōpensari.quasi fi deberem? considerare industriam operis:nunq̄ partes essent equales cōtra.d. l.si non fuerint in princ. Nec obstat.d.l. si societatez: q: loquit quando hoc fuit cōuentū.vbi autē vterq̄ pecuniā parē posuisset sed alter tantū operā:tūc fatendū est sm̄ eū q̄ ratio operū illi? iudicis arbitrio est habēda.sed qō primus dixi verū est:q: nō videretur equū qō partes sint equales qñ vnꝰ plus opere vel industrie in societate ponit.vt dicit tex.ad propositum valde singularis in.l.q̄d em̄.ff.p socio. Qō intellige nisi cōsuetudo regionis aut socioruz aliter se habeat.q: tunc illa seruāda est.ad hoc bonus tex. in aut.de fideiusso.§.vbi dicit q̄ inter aurifices consuetudo aurificū obseruari debet.et sm̄ illā consuetudinē videtur cōtracta societas q: cōsueta veniūt in cōtractibꝰ licet nō exprimant.vt.l.qō si nolit.§.q: assidua.ff.de edilit.edicto.& l.si.ff.de fideiusso.et l.licet.C.loca.& l. Item q̄rit.§.q̄ impleto.ff.eo. ita expresse tenet bal.in.l.j.i.iij.q.C.p socio.ad qō bene faciunt q̄ pauloante dicebā i secunda ampliatiōe in fin. Ex predictis habes q̄ pacta iter socios licita sint.& qō lucrū ex societate prueniēs sit diuidēdū inter eos.restat videre quid erit de dānis & incōmodis que venīūt durāte societate. Nā societas qñq̄ est lucrosa qñ videlz lucrū adest.qō regulariter psumit i mercatoribꝰ peritis i negotiatiōis exercitio q̄ psumunt lucrari.nisi ītra ānū pretiētur & pbēr p verisimilia argumēta & dicta de opposito p tex.in.l.ij i princi. C.de naufragijs.li.xj.& l.tutor: q̄ reptoriū.§.q̄ aūt ff. de admini.tut.ita tenet plarea in l.neminē.C. de suscepto.& arch.li.x.ij.co.qñq̄ est sterilis.s.qñ nihil est in lucro:sz solū capitale restat. Qñq̄ est dānosa scz qñ totū capitale vel aliq̄d ex eo pditū est.q: dānum nō pōt itelligi nisi de dāno cōtingēte in sorte.vt p bak in.l.mutiꝰ.ff.p socio.& tradit in.l.j.C.eo. titu. et in.l.cū duob?.§.dāna.ff.eo. Istud aūt dānū debet socij q̄ illud allegat pbare.j.annū.ar.tex.in.d.l.ij. C. de naufra.li.xj.vbi dicit qō si nauicularius dicit se sustinuisse dānū intra ānū debet hoc pbare. Ex quo

Universidad de Deusto Biblioteca

bicebat ibi bar. q̄ si aliquis dar pecunias mercatori ad partem lucri ⁊ dāni: ⁊ mercator dicat se passū dānū furti: rapine: incendij: vel similiū: mercator dz facere fidē intra annū alias nō audiſ. qđ est mirabile ſm bart. quē referunt ibi ange. nicolaus de nea. Jo. de pla. ⁊ alex. in apoſtillis. q̄ oēs tenēr cōtrariū. ex eo q̄ allegatio casus fit per mercatore ad sui defensionē. ⁊ exceptiones seu defensiones sunt ꝑpetue vt. l. pure. in fi. ff. de doli exceptio. ⁊ l. lz. C. de excep. ⁊ sic poterit probare vsq̄ ad sententiā. nō obstat. d. l. si quis. que continet casum specialem in fisco. Et ꝑpterea sit caut⁹ q̄ dat pecuniā mercatori vt pasciſcat q̄ de casu cōtingēti ex quo dānū insurgit: debeat mercator probare intra annū vel aliud legitimum tempus. ita dicit ang. ⁊ pla. in. d. l. ſi reputās. hoc valde no. in practica. Et ita q̄uis mercator apō quē deposita est pecunia ad partē honesti lucri: teneat reddere rōnē i fine anni: nō ante. vt. l. neminē. C. de susceptō. ⁊ archa. li. x. ⁊ ibi no. bar. ang. platea ⁊ alex. de q̄ lati⁹ infra subūciā: nō tū ꝑpterea artat ꝑbare dānū vel periculū intra annū vt p̄dixi. ¶ Si q̄dē finita ſ societate solū remanet capitale. de iuris subtilitate debet diuidi iter socios equaliter: qz tale capitale videt a principio cōicatū ficut dicim⁹ in societate oīm bonorum q̄ vnusq̄sq̄ videt cōicasse qđ erat ꝑpriū ⁊ illud ꝑpriū trāſit in cōe. vt. l. iſſ. ff. p soci. ita dicit glo. in. l. ſ. C. eo. subdit tamē q̄ de cōsuetudine seruat contrariū. ſ. q̄ capitale sit saluū ⁊ restituit poneti. q̄ q̄dē cōsuetudo ſm Jaco. de are. Lyn. ⁊ alios fundat sup iure scripto vt colligit ex his q̄ habet̄ in. l. cū duob⁹. §. dāna. ⁊ §. incōmoda. ⁊ §. itez ex facto. ff. p socio. ꝙ Ly. in. d. l. ſ. vbi hoc firmat bal. in. ij. q. Itē tenet petr⁹ de ferra. in sua practica in forma libelli in causa societatis. in ver. ad diuidendū ⁊ diuisionē faciēdū. ⁊ petrus de vbaldis in suo tract. de societate. iiij. parte. q. ij. et. viij. parte. q. xlj. et si ita est consuetū: intelligit tacite hoc actū. qz cōsuetudo et tacitū pactū deductuz videt. vt. l. lz. C. locati. et. l. si nolit. §. qz assidua. ff. de edili. edicto. et. l. ſi. C. de fide iuſ. §. ſi. ⁊ faciūt q̄ paulo ante dicebā in ſcōa ꝗplicatione in fi. ¶ Angel⁹ tū in suo trac. de duob⁹ fratrib⁹. xv. q. aliter dicit ⁊ forte melius saltim i foro cōſciētie. Aut ex statuto vel cōsuetudine periculū dicti capitalis erat cōe: ⁊ tūc cōiter diuidi debet inter socios dictum capitale: qđ supereſt. Aut periculuz capitalis nō erat cōe: sed solū illi⁹ qui capitale posuit. Aut est in dubio. ⁊ tūc totū illud capitale erit illi⁹ qui pecuniam posuit. cōgrult em̄ hoc arbitrio boni viri qđ in hoc iudicio versat: ne contract⁹ claudicet vt ille qui participatur⁹ nō erat de periculo capitalis: nō participet de ipso capitali. esset em̄ cōtra ius fraternitatis cui societas cōparat vt. l. verū. ff. pro socio. i pri. Itē cū ille q̄ pecuniā ponit: ei⁹ cōmoditatē cōicare dicit illi q̄ operas tātū ponit tū ille q̄ operas tātum ponit cōicare dicit fructū sue ꝓsone et ideo capitale nō est cōicandū. Itē dicim⁹ de eo qui dedit vaccas pascēdas ⁊ gubernādas alicui. nā fruct⁹ vaccarum erūt cōes sed ipse vacce remanēt illi⁹ q̄ eas posuit. sicut dicim⁹ de agro: quē dat aliq̄s laboratori ad laborādū. nā fruct⁹ erūt cōes sed agere remanet dñi vt. d. l. cū duob⁹. §. si in coēūda. ff. p socio. q̄ alibi nō reperit ſm bal. ibi. ⁊ ſm Jac. de arenis i. d. l. ſ. C. eo.

¶ Si aūt totū capitale vel pars ipsius fuerit⁹ perditum sunt varie opinionēs cui⁹ erit periculū. gl. cōiter approbata i. d. l. ſi nō fuerit. §. ſ. dicit q̄ periculū est ponētis. vñ si ego dedi alia rustico ad laborandū ⁊ pereāt: pereūt meo piculo vt. d. l. cuz duob⁹. §. dāna. ff. p socio. ⁊ ibi bal. ⁊ in. l. ſ. viij. q. C. eo. in. l. ſ. C. de fruc. ⁊ litis expen. reddit rationē q̄ periſſet apō dñm etiā si nō posuisset i societate. vide magistrum conradū in. d. libello de contractibus. q. xcix. ad fin.

¶ Intellige etiā si alia essent posita estimata. q̄ licet regulariter estimatio q̄ facit emptionē: trāseat dñiū ⁊ periculū in recipientē vt. l. vna. C. de rei vxo. act. ⁊ l. ſi inter virū. C. de iure do. et. l. necessario. C. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. tamē ex q̄ fruct⁹ ⁊ fet⁹ pecudū pertinēt etiā ad tradentē vel saltim pars eoū: estimatio nō facit emptionē.

¶ Ex quo sequit vnū satis singulare q̄ estimatio in cōtractu in quo tota vtilitas nō ptinet ad recipientē: nō facit ꝑpriē ēptionem. ita mirabiliter dixit bal. in. d. l. ſi pascēda. C. de pactis in fin. dicēs q̄ iste est ꝓpri⁹ casus in. d. §. dāna. Est ter. melior de iure ſm pau. ibi. in. l. ſi titi⁹. ver. sed nec. ff. de ꝓscriptis verb. de quo exclamat Jaso. in. d. l. ſi pascēda. de quo ibi lati⁹ ꝑ petrū de vbaldis in suo repetitione in prīe. petr⁹ de vbaldis in d. tracta. de societate. v. parte. q. xxiiij. iij. columna. ex quo infertur q̄ si aliquis dat ⁊ gregem pecudum estimatū ⁊ apponitur pactū quod omnis vtilitas et periculū sit cōe si pecudes casu moriantur: q̄libet patitur dānū quātus pactū sit cōtra naturā emptionis. ita dicit bal. post petrū in. d. l. ſi pascenda. et sequitur alex. in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. in apostillis. ⁊ dixi. ſ. i rub. co. ccc. lviij. ver. facit ad predicta. est casus in. d. §. dāna ſm eos.

¶ Hec tū intelligo nisi cōsuetudo esset vt periculū capitalis sit cōmune. qz id qđ est de cōsuetudine videt actuz inter partes vt pauloante dicebā. tūc em̄ periculū capitalis esset cōmune post q̄ hoc pōt fieri ꝑ pactū expressum vt tenet glo. in. c. plerique. xiij. q. iij. Ita dicit ang. in. d. suo tracta. q. xij. Secundo intelligo nisi capitale pereat culpa vel dolo alterius socioz. nam tūc illius solius erit periculum cum socius teneatur de dolo et culpa vt. l. socius. ff. pro socio. in qua culpa comprehenditur non solum lata sed leuis. non autem leuissima. sufficit enim quod socius talem diligentiam adhibeat in rebus communibus qualem in propriis adhibere consuevit vt. d. l. socius. licet enim periculum pecunie in societate ponere regulariter pertineat ad eum qui eam misit in societate tamen non intellige quando venit culpa socij etiam si expresse in se periculum susceperisset. vt. l. fina. C. de nauti. fenore secundum Ange. vbi supra. vide magistrum conradum in. d. libello de contractibus. questio. xciij. ad finem.

¶ Eo tamen casu quo ex culpa vel dolo alterius socioz̄ periculum cuenit tenetur damnum refarcire et non debet attendi prior estimatio: sed solum quod valebant animalia tempore quo perierunt. quia in tantum damnum infertur non in plus. Nam si salua essent: estimatio prius facta non attenderetur: sed corpora talia qualia essent cū societas finita esset: igitur huius rei consideratio debet haberi. ita singulariter decidit saly. solus in. d. l. ſ. in fi. C. pro socio. qui dicit se sic practicasse in ꝓsona sua.

¶ Ex quo infert vnū mirabile q̄ si marito data sunt in dotē aliqua animalia vel alie res q̄ vetera scant vt sunt vestes. et ille res dotales perirēt: omnino debet attendi valor et estimatio temporis quo perierunt nō aūt tēporis quo fuerāt marito tradite. Nam tūc tales res estimate nō estimatione faciēte emptionez modo fiant meliores modo deteriores quicquid eis accedit mulieri pertinet non marito. vt. l. plerunq̄. §. ſ. ff. de iu. do. Dicemus qđ attendēd⁹ est valor tēporis: quo perierūt. Cum et si non periſſent: in eo statu essent restituende. Sed si essent res que cursu tēporis non perirēt. Consideranda est prior estimatio. vt. l. res in dotem date. ff. de iu. do. ⁊ ibi no. quod tene perpetuo memorie. ad quod facit quod voluit Bal. in additione quam fecit ad tractatū Bar. de duobus fratribus de quo meminit Petrus de perusio. in. d. suo tracta tu de societate. vj. parte. q. xx. vbi dicit qđ singula vestimenta ⁊ perle quas facit pater pro nuptijs filij imputantur in partem filij quantum valent modo nō quantum fuerūt empte. ⁊ ſm ista debet intelligi qđ tradunt doctores ſignanter Jo. de imo. in. l. est imagi. ff. so. ma. ⁊ refert ⁊ sequitur Petr⁹ vbi supra in. q. xxi. vbi dicit quod si vxor dedit in dotez quasdā res appretiatas puta vestimenta. mulier vsu cōsumpsit quod sepe cōtingit in mulieribus rusticalibus: que dant in dotem quasdam res mobiles: quas postea vsu consumunt: non habent minuere dotem. quia videtur idem ac si consumptisset alias res mariti que non habent diminuere dotem. Idem dicendum est si mulier dedisset in dotez quosdā boues aratorios tunc est imatos: postea diminuitur estimatio boum non dico propter qualitatem boum sed quia cōmuniter tantum non valent secundum Dionysium de perusio in. d. l. ex. imate. Nā ista debent intelligi quādo p̄cessit estimatio que facit emptionē: secus quando fuerunt estimate res. vt sciretur earū valor tunc enim diminuerent dotem secundum estimationem temporis quo perierunt quia non perirent deberēt restitui tales quales sunt vt. ſ. dictum est. tene cordi.

ADDJ Cogita si forte ista procedunt iter rusticos ⁊ plebeios apud quos nonnunq̄ dant res que vsu consumuntur in dotem vtputa oues boues vel capre vel etiam vestes. nec alia dos datur: nam videt iniquū q̄ istis forsan omnino consumptis: mulier remaneret indotata. Cogitabis. ZJO. Si autem casu fortuito res ad societatem deducte perierunt: tūc non imputatur socio. vnde si vacce perierūt vel fuerunt deteriorate casu fortuito: non imputatur custodi vel laboratori imo potius dño ponenti eas in societate. q̄ casus fortuitus regulariter domino imputatur. vt. l. incendium. C. si cer. pet. ⁊ l. pignus. ⁊ l. q̄ fortuitis. C. de pign. actio. de quo ꝙ Petrus de vbaldis in tract. de societate. viij. parte. q. iij. nō tamē sufficeret hoc casu ipsi custodi vel laboratori ꝑbare interitū nisi etiā probet casum fortuitū. ⁊ ideo † nō sufficit pastori vel caprario portare pelles animalium q̄uis per hoc constet de interitu nisi probet casum fortuitum puta mortalitatis vel similem. ita not. dixit Bald. in. l. cum ita. §. species ad finem. de leg. ij. et sequit Alexan. cōſ. clviij. in. ij. volu. incipiē. in causa et lite. ⁊ Jaso. in. d. l. ſi pascenda. C. de pac. Idem tenet Angel. in. l. ſi. in. fi. ff. de cust. reo: nam post Ly. in. l. ſi. creditor. C. de pig. actio. lex tamen regni. v. parti. ti. viij. l. xv. dicit satis esse probare casuz per aliquas coniecturas vel indicia seu per proprium iuramentum pastoris. nisi dominus contrarium probauerit. et per istam legē quotidie iudicamus. de quo vide quod singulariter tradit Petrus de vbaldis in. d. suo tractatu. viij. parte. q. xiij. vbi plene prosequitur post alios de probatione casus fortuiti.

¶ In casu tamē in quo socius teneretur ad damnum si factus est nō soluendo ita qđ impotens est restituere q̄ ad ei⁹ man⁹ ex societate puenerūt solū debet cōdēnari in eo qđ facere pōt deducto ne egeat ⁊ sic in hoc est priuilegiata societas q̄ fraternitatis vicē gerit vt. l. verū. ff. pro socio. ⁊ l. sunt qui. ff. de re iud. ista est singularis decisio pet. de ferra. in sua practica i forma libelli in causa societatis. in verbo ad diuidendū et diuisionē faciendū in finalibus verbis. ad idem est tex. insti. de act. ad fi. §. Itē si soci⁹ cū socio iudicio societatis agat: nō plus actor consequitur quā aduersarius eius facere potest. tantū ergo socius sibi detraher: q̄ possit inde viuere. vt. ff. de reg. iu. l. in conuentione.

¶ Nec est vis cōueniatur socius actione pro socio vel alia: occasione tamē societatis ⁊ ex cōtractu inito durante societate. ad hoc benus ter. in l. socium qui in eo. ff. p socio. ⁊ qđ ibi no. Bart. sicut dicimus in marito ⁊ vxore. vt insti. de act. §. Itē si de dote. sic dixit angel. de aretio. in. d. §. item si socij in pn.

¶ Ex quo infert quod si soci⁹ † conueniat actione reali pro re communi per eum insolidum possessa: habebit idē bñficiū. q: pro re cōmuni ⁊ occasiōe societatis cōuenit. alleg. not. p. d. Bar. ⁊ rapha. in. l. si filiofamilias la. ij. ff. so. ma. ⁊ no. in. §. Itē si de dote alegato q̄uis Jo. fa. ⁊ Joā. de pla. in. d. §. Itē si socij. aliud velint.

¶ Et intellige ista nō solū in socio oīm bonorū. vt. d. l. sunt q̄. ff. de re iud. sed etiam in socio vni⁹ rei tantū: vt. d. l. verū in prin. ff. p socio. Ita firmāt doctores signāter Joā. fab. ⁊ Ange. in. d. §. itez si de dote qui dicunt idē forte posse dici in pluribus canonicis eiusdē ecclesie vel pluribus scholaribus in eadē domo habitatib⁹. quoniā ista cōueniūt bonis moribus. ergo sunt extendenda. vt. ff. so. matr. l. elegāter. §. ſ. ⁊ l. patron⁹. ff. de regulis iuris. de hoc tamen dubitat Ang. vbi. s. quia nullo modo vnus canonicus cōtraxit cū alio canonico. Vñ cessat ratio illi⁹ §. igit ⁊ c. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. c. cū cessante. de appel. in scholaribus vero credit qđ si occasione societatis et victus esset creditor et debitor: haberet locū. §. ille alias fec⁹.

¶ Limitabis primo hec q̄ de † socio cōuento dixim⁹ vt habeat beneficium ne conueniatur vltra quaz facere potest: qñ se socium confiteatur: alias non datur ei hoc beneficium vt. ff. pro socio. l. ſi vnus. §. vlt. Ita dicit glo. in. d. §. Item si de dote. ⁊ bene quia ille q̄ negat se esse talem: ex cuius qualitate habet hoc priuilegium: perdit illud. vt. l. sed si ex parte. in fin. principij. ff. quod cum eo. qui tenet. est no. ad hoc. Ad idem tex. qui de socio loquitur in. l. sed hoc ita in fin. ff. de regu. iur. facit text. in. l. si dubitetur. §. ita demum. ff. de fideiusso. et in auc. contra qui propriam.

C. de non nu. pe. ¶ Hoc tñ intellige si perseueraue-
15 rit in negatione vsq; ad litis cõte. q; tañ põt penite-
re ⁊ cõfiteri se socium: vt l. electio. §. sed nec hered. ⁊
ibi Flozia. ff. de nota. ⁊ sequit Ang in. d. §. ¶ Item
hoc est verũ ẽm eũ. si negauerit in specie. dicẽdo ne-
go me esse socii tuũ. secus si in genere neget per lit.
cõtest. negando narrata p̃out narrãtur vt fit in litis
cõtestatione. ita singul. dicit Bart. in l. si dubitet. §.
ita demũ p̃allegata. q; per. d. verba generalia ne-
gatiua nõ perdit hoc p̃iuilegiũ. sicut in simili dici-
mus qõ non dñr verba cõtumeliosa vel iniuriosa si
stamus in verbis generalibus. secus si descẽdãt ad
speciẽ vt puta si dico q̃ furat⁹ fuisti titio libũ: secus
si dico q̃ tu es malus homo. vt. l. turpia. in pñc. de
16 leg. j. ¶ Limitabis secũdo predicta vt socⁱ cõuen-
tus rõne societatis habeat hoc bñficiũ nisi forsan il-
li renuntiaret vel rpe cõtracte societatis vel alr: qõ
põt. vt. l. si cõuenerit. ⁊ ibi no. ff. de re iudicata. not. in. l. si
quis crediderit. ff. de pac. ⁊ in. l. alia. §. elegãter. ff. so.
mar. ⁊ hoc ideo est: q; cũ hoc bñficiũ competat socio
rõne cõtractus nõ rõne reuerẽtie: põt tolli p pactũ
seu renũtiationẽ per regulam. l. si q̃s in cõscribẽdo.
C. de pact. ⁊ l. pactũ inter heredẽ. ff. eo. titu. ita dicit
glo. no. fic intelligens illũ tex. in. d. l. si cõuenerit. ⁊ ap
probat ibi Alex. pe. col. Idẽ tenẽt Host. Jo. and. Jo.
de imo. ⁊ ceteri scribẽtes in. c. Oboardus. de solut.
refert ⁊ sequit Marianus in. c. si diligenti. iiij. co. in
pñc. §. de foro cõpe. ¶ Renuntiare aũt intelligitur
17 ¶ socius huic bñficio nõ solũ q̃n expresse renũtiaret
sed q̃n tacite p verba ad renũtiationẽ apta. vt puta
si rpe cõtracte societatis p̃mississet integrã pecuniã
vel q̃titatẽ restituere in pecunia numerata vel alia
similia. q̃ verba operant vt videat renũtiatũ dicte
exceptioni ⁊ bñficio ne teneat vltra q̃ facere potest
deducto ne egeat q̃n ei renuntiari potuit. Istud est
qõ no. sentit Ray. in. l. post dotem. ff. soluma. vbi dicit
quod ſtãte statuto qõ maritus lucrari debeat certã
partẽ dotis vxoꝛe p̃decedẽte: si pater vxoꝛis stipula
tus est simplr dotẽ reddi sibi sol. ma. intelligit salua
tñ parte quã lucrari dz maritⁿ: q; verba cõtrahẽtiũ
20 recipiunt interp̃etationem ⁊ limitationẽ a iure cõi
⁊ legis dispositiõe. vt. l. quero. §. inter locatoꝛẽ. ff. lo-
cati. ⁊. l. quidam cum filium. ff. de verborum obliga.
Secus si pater fuisset stipulatus integram dotem
sibi reddi. Nam tunc maritus videtur renuntiare
beneficio dicti statuti. argumen. l. fina. C. ad legem
falcid. de qua infra fiet mentio specialis. hoc idem
tacito Ray. voluit Ange. in. l. damni la vltima. §. cuz
parietem. ff. de damno infecto. per illum tertium di-
cens quod si maritus ex forma statuti debet lucrari
partẽ dotis vxoꝛe p̃decedente: si promiserit totam
dotem restituere: videtur renuntiare beneficio dicti
statuti vbi non per erroꝛem sed ex certa scientia fe-
cerit. Idem voluit Bal. in. l. quod nomine. cum. l. se-
quenti. ff. de condi. indebi. vbi quer̃t quid si maritⁿ
nõdũ restituit dotem: tamẽ eam integraliter soluere
promisit: an habebit beneficium ne teneatur nisi in
quantum facere potest: ⁊ dici videtur quod non
si per stipulationem integraliter soluere promisit. ar
gu. l. si diuortio. ff. de verbo. obliga. Subdit tamen
quod in marito forte dici potest non obstante dicta
promissione eum posse vti beneficio ne teneatur nisi
inquantum facere potest. quia non potest maritus
tali beneficio renuntiare per pactum. eo quia sibi
competit ratione reuerentie que marito debetur. vt
dicta. l. alia. §. eleganter. ff. so. ma. vnde ex mente bal.
ibi videtur esse: secus in beneficio predicto compe-
tente socio ratione cõtractus societatis. quia tali be
neficio renuntiari potest. vt. §. dictum est. ¶ Hoc in ter
minis illis firmat Alexand. consi. cxxxiij. dicens pro
hoc bene facere tex. in. l. meuio. §. a me. coniuncta gl.
communiter approbata. de lega. ij. vbi quando quis
legat vxoꝛi per hec verba quicquid ad eum nomine
dotis vxoꝛis peruenit videtur remisisse vxoꝛi dedu
ctionem expensarum in rebus dotalibus factarum
quod deductionem alias facere potuisset. secus si
non dixit in testamento: quicquid nomine dotis per
uenit sed dixit lego vxoꝛi dotem: quia nõ videtur re-
misisse deductionem expensarum. Idem probatur
in. l. ij. in princip. cum gloss. in verſi. p̃allegata. ⁊ ibi
no. Barto. ff. de dote p̃leg. in. l. si p̃ioꝛ. ff. solu. ma. ⁊
in. l. neſennius. in princip. ff. de re iudi. ¶ Facit quod
in simili no. Bar. l. stichum. §. legat. ⁊ in. l. doli. in pñ.
iij. col. ff. de noua. ¶ Ad idem. l. fi. ⁊ quod ibi no. Ly.
C. ad. l. fal. vbi per illã. l. cõcludit qõ aut heres sim-
18 pliciter p̃mittit soluere legata: ⁊ non videtur ¶ renũ
tiare detractioni falcidie: aut promittit soluere inte
gra legata. ⁊ videtur renũtiare beneficio detractio
nis falcidie. Idẽ voluerũt ibi Bal. Ange. ⁊ Salice.
et sequitur hoc etiam quantum ad propositum no
strum Jo. de imo. in. l. si pater⁹. ff. de dona. ¶ Fa
cit preterea in simili. quando simpliciter fit mentio
19 de fructibus: ¶ intelligitur deductis expensis. vt. l.
fundus qui. ff. fa. er. ⁊ l. fructus. ff. sol. ma. Si tamen
in dispone hominis fit mentio de fructibⁿ integris:
intelligitur absq; deductione expensarum: per. d. l.
si. C. ad. l. fal. ita dixit Lud. Ro. in. d. l. fructⁿ. ¶ Ad
idẽ facit l. nomẽ. §. fi. in ver. Integrũ. de legatis. ij. ⁊
in. l. decem. ⁊ qõ ibi no. glo. in ver. tota decerni. ff. de
fideico. liber. vbi haberur qõ quãdo testatoꝛ dispo
nit qõ integrũ ¶ legatum p̃sentetur: intelligitur sine
detractione falcidie: vt est etiam de mẽte Bar. in. l.
centurio. ff. de vulg. ⁊ pup. in ver. tertio principaliter
quero quando substitutio cempẽdiosa est facta per
verbum cõmune ⁊c. ⁊ expressius. not. ibi Ang. Bal.
in aur. sed cũ testatoꝛ. C. ad. l. fal. ⁊ in. l. precibⁿ. xviij.
col. in ver. procedo vlterius ⁊c. C. de impube. ⁊ aliꝫ
substi. ⁊ Ang. et benedictus de plũbi. in. d. l. decẽ. et
cõsi. cxxij. incip. in. q. proposita. Pau. de ca. in. d. aur.
sed cũ testatoꝛ. bene facit tex. in. l. lex falcidia. in ver.
integre. ff. ad. l. fal. ⁊ l. j. §. cum dicitur. ff. si cui plusq̃
per. l. falci. quãuis idem Ange. aliter sentiat in aur.
de heredi. ⁊ falci. §. si vero. expressim per illum tex.
¶ Ex istis ergo concluditur quod predicta per ver
ba pinguia et generalia socius videtur renuntiare
predicto beneficio. ¶ Idem erit si ¶ socius promit-
21 teret restituere pecuniam sine aliqua exceptione iu
ris vel facti: que verba omnem exceptionem exclu
dere videntur. vt nota. dicit specu. titu. de emptione
et vendi. §. j. ij. colum. ver. sine aliqua exceptione iu
ris vel facti. i. defensionem aliquam non opponet.
vt. ff. de exceptio. l. ij. in principio. Refert et sequitur

Alex.

Alex. in dicto §. ij. col. per ista ẽm verba tollũtur
exceptiões ⁊ defensiões saltẽ presentes ⁊ q̃ cõpete-
re poterãt rpe contractus: licet de futuris exceptio-
nibus mal⁹ sit dubiũ an generalis quentio sufficiat
vt notant Docto. in. l. iij. §. quesitũ. ff. si quis cautio
nibus. Er ꝓterea si rpe cõtractus socius taliter ꝓ
mittens esset in eadem paupertate in qua nũc est: et
sic eo tempoꝛe cõpetebat sibi huiusmodi beneficiũ
⁊ exceptio sine dubio videtur illi beneficio renũtias
se. Imo etiam si non esset a principio pauper vt ap-
paret ex predictis. super quo tamẽ cogitabis. ¶ Li
22 mitabis tertio predicta vt ¶ socius non conuentatur
vltra quam facere põt nisi in cõtractu societatis in-
terpositum fit iuramentũ: qõd habet vim specialis cõ
sensus. vt. l. cũ pater. §. filius matrẽ. de le. ij. ꝑm bal.
⁊ Sali. no. in. l. j. C. cõmodati. ⁊ Ang. in. l. senũ. C. q̃
testa. fa. po. Anto. consetus in repe. rub. de iureiurã.
xvij. co. in pñc. xxxvj. p̃iuilegio. And. ficu. consi. xxv.
ij. col. j. parte. quãuis Jal. in. l. sed si quis. §. quesitũ.
ff. si quis cautio. aliud sentiat ⁊ forte non bene. vir-
23 tus ẽm iuramẽti operat qõd ¶ vbi alias requirit exp̃s
sus consensus vel specialis derogatio vt in secundo
testõ respectu primi habentis clausulã derogatoriã
ad sequentia. vt. l. si quis in principio testamenti. de
le. iij. ⁊. vj. parti. ti. j. ⁊ l. xxij. si tamen in secundo testa
mento ponat iuramẽtũ per qõ testatoꝛ iurauit illud
tenere ⁊ obseruare ⁊ nõ reuocare: istud iuramentũ
habet vim verboꝝ derogatoꝛioꝝ expressoꝝ ad
primũ testamentũ: q; per hoc derogat primo testõ.
ac si specialiter facta esset mentio primi testamenti
⁊ verboꝝ derogatoꝛioꝝ in eo cõtentoꝝ. Ita tenẽt ⁊
firmãt Bal. fulgo. Paul. Alexan. ⁊ Jason in. l. sanci
24 mus. C. de testa. q; ex quo ¶ iuramentũ habet vim
verboꝝ derogatoꝛioꝝ ad sequentia testamenta. vt
no. voluit Jo. an. in regula qõd semel placuit. de re iu
di. lib. vj. in fi. quem refert ⁊ sequitur Bart. in. d. l. si
quis. in pñc. prope fi. ver. quero vtrũ iuramẽtũ. ⁊ in
l. j. §. si quis ita. ij. co. ff. de verb. oblig. approbat Jas.
in. l. pacta nouissima. in princip. C. de pactis. ⁊ in. d. l.
sancimus. ij. co. C. de testamẽtis. ⁊ in. §. itẽ si quis po
stulante. iij. co. insti. de act. Zanzelotus in. l. si mihi. ⁊
tibi. §. in legatis. penul. co. ver. sẽm est consiliũ. de le
ga. j. ⁊ ibi aliꝫ Modeꝛ. Idem firmat ant. consetus in
repe. dicte rub. de iure. in. ix. co. ver. vij. p̃iuilegium.
Pau. de cast. cõsi. cccl. xiij. pari ergo ratione iuramẽ-
tum habebit vim verboꝝ derogatoꝛioꝝ ad prece
dens testamentũ qõd est bene notandũ. de quo tamẽ
ad ꝑsens nõ insisto: q; iste nõ est locus accõmodat⁹.
Videas latissime cõsi. meo. xvij. Redeũdo ad ꝓpo-
situ nr̃m: si socius ꝓmisit cũ iuramẽto socio restitue
re qõd ab eo recepit: vr̃ de suo p̃iuilegio cogitasse ac
si p iuramẽtũ ille renũtiasset: quasi spãliter illi renũ
tiasset. qõd facere potuit: vt in p̃cedẽtib⁹ dictũ est.
¶ Ad qõd bene facit qõd voluit gl. Bart. ⁊ aliꝫ in. l. j.
C. de resti. ven. gloss. Anto. ⁊ aliꝫ in. c. pe. de emp. ⁊ vẽ
25 di. dum volũt qõd ille qui promisit in ¶ genere cũ iu-
ramẽto non venire cõtra contractum. videtur renũ
tiare beneficio. l. ij. C. de rescin. vend. qõd beneficium
datur ei tantuz qui ignoꝛauit se lesum in pretio [vt
ibi plene notatur] iurando nõ venire contra: videt
saltem in genere cogitasse de omni remedio ⁊ bene
ficio per quod posset rescindi cõtractus. l. sub prete-
xtu. la. ij. ⁊ qõ ibi no. Docto. C. de transact. ⁊ in. l. qui
iure militari. ff. de testa. mil. bene facit tex. ⁊ qõ ibi
no. doct. in. c. ex rescripto. de iureiur. ⁊ qõd notatur in
aur. sacramẽta puberũ. C. si aduersus vend. p Bar.
¶ Ex quo dicebat no. Ant. in. c. si diligẽti. de foro cõ
pe. post mediũ. qõd iuramentũ appositũ super renun
tiatione: habet excludere iurantẽ a quacunq; exce
ptione tanq̃ in genere cogitata: non solũ q̃n renũtia
tio esset specialis de aliqua particulari exceptione: ꝛz
etiã si esset generalis de non opponendo exceptio-
nes etiã futuras. Nã ⁊ talis renũtiatio firmatur iu-
ramẽto ex quo põt seruari sine interitu salutis eter-
ne. ita dixit Joan. de imo. in. c. cum cõtingat. de iure
iur. in repe. in. iij. mẽbro. versus finem. ver. ⁊ adde p̃
dictis qõ renũtiatio generalis ⁊c. ⁊ in. c. j. de commo
dato. vt latius per eũ. Quinimo quod plus est etiã
26 si nulla interuenit renũtiatio in ¶ tractu ¶ generalis
vel specialis: sed solũmodo contrahens iurasset ser-
uari promissa: videtur quasi certus de beneficio sibi
cõperente ⁊ per consequens illi renũtiare. vt notan-
ter voluit Bal. in. d. c. ex rescripto. ij. colũ. vbi dixt qõ
27 ¶ fideiussoꝛ qui fideiussit cum iuramento perdit ex
vi illius iuramenti exceptionem excussiõis nõ facte
28 p illũ tex. aperte p̃bãt qõd vbicũq; ¶ tactus est cele-
bratus in gñe ⁊ debet exprimi in specie: si interuene
rit iuramentũ hz virtutẽ clausule specificatiue. nam
ibi mulier fideiussit: ⁊ nõ expresse renũtiauit benefi-
29 cio ¶ velleiani: sed q; iurauit videt expresse illi benefi
cio renũtiasse. ⁊ ad hoc illũ tex. exaltãt Doctoꝛes sbi
gnãter Abb. ⁊ And. ficu. in ꝑsi. xxv. incip. scribit. ix.
co. j. parte. Nõ est ergo mirãdũ si eodẽ modo fideius
soꝛ virtute iuramẽti: videat renuntiasse beneficio ex
cussionis nõ facte: vt ibi dicebat Bal. qõd refert ⁊ se
quitur Anch. ibi ⁊ Alex. consi. xxxij. inci. in causa exe
cutiõis. fi. co. ver. iiij. in. iiij. vo. Ant. consetus in repe.
rub. de iure. in. x. col. ver. xij. dicens se sic in facto al-
legasse ⁊ obtinuisse. Et reputat valde notabile ꝓ
limitatione aur. p̃sente. C. de fideiu. refert etiam il
lud dictũ sequitur ⁊ multum cõmẽdat Baptista de
sancto blasio in suo tract. arbitroꝝ. q. lxx. iiij. col. ver.
30 v. conclusio dicẽs per hoc ¶ valere laudũ ꝯ absẽ
tẽ non citatũ seu non requisitũ: si copromissum fa
ctũ in arbitratoꝛẽ sit iuratũ puta q; partes iuraue-
rũt parere omni laudo ferẽdo per ipsum arbitratoꝛẽ
nã iuramentũ facit rem valere vt melⁱ⁹ valere põt.
vt. d. l. cũ pater. §. filiⁿ matrem. ⁊ istã dicit forte nouã
⁊ intactã cõclusionẽ que tñ mihi non est sine scrupu
lo: eo qõ in cõpromisso ꝓhibet a lege iuramentũ ap-
poni vt aur. de iudicibus. §. q; vero colla. vj. co. rigẽ-
do ea que no. in. l. ne in arbitris. C. de arb. ad qõ etiã
facit lex regni q̃ prohibet iuramẽta apponi in cõtra
ctibus ordination. Tolleti. l. cxxvij. ¶ Copromissum
aũt cõtractus est vt nõ. in aur. si vero cõtigerit. C. de
iudi. ⁊ in. l. contractus. C. de fi. instru. de iure tamen
nostro permittit iuramentũ in cõpromiss. vt. c. cum
tempoꝛe. ẽ. de arbitris. ⁊ ibi no. Abbas. ij. no. in cap.
ex parte. eo. titu. late per Abb. in. c. per tuas. eo. titu.
qõ videtur tenendũ: q; lex ciuilis non potest ꝓhi-
bere iuramentũ apponi. vt per Abb in. c. ij. de ar. iij.
col. ver. in gloss. in verbo. ⁊ in. c. tua. el. j. de decimis. j.
col. Ancha. in regula accessoꝝ. iij. xij. colũ. ⁊ in regula
ea que fiunt co. xxviij. per Bald. in. l. pactum. C. de

colla.ſ.co.ꝛ per alios quos refert Feli.in. c. ecclesia sancte Marie. ē. de consti. xl.co.ver.ꝛ ista verba nisi dicas hoc procedere quando lex ciuilis disponit circa iurm prestitū secus si circa prestandum.vt dicit Joan.de imo.ꝛ Dominicus in.c.quāuis pactum.de pac.lib.vj.pe.co.quod tene menti.quicqd sit hodie emanauit pragmatica sanctio a serenissimis Rege ꝛ Regina dñis nostris quod in cōpromisso ꝛ in contractu minoris ꝛ mulieris super alienatione dotis ꝛ alijs que sine iuramēto nō valerent:possit iuramentum apponi:tenēdo ergo cōclusionē predictam. Ad eius confirmationē vltra ipsum ego allego mirabile dictū Spe.titu.de aduocato.§.j.vij.co.ver.sed nūquid is vbi dicit qđ si quis promittit tanq̄ꝫ aduocatus ecclesiā defendere:nō tenet nisi fuerit requisitus seu interpellatus:vt notatur in.c.breui.de iureiur.si tamen iurauit ecclesiā defendere per iuramentū videtur renuntiare interpellatiōi seu requisitiōi. ¶ Itaq; tenetur eam defendere quāuis nō requisitus vel interpellatus:de quo facit magnū festū do. Ant.in.d.c.breui.ꝛ Andr.sicu.in.c fi.ver.v.ē.de em.ꝛ vendi.ꝛ in rubri.de iureiur ꝛ ibi Anto.consetus.ij.ꝛ col.versi. quartum priuilegiū. ¶ Ex quo inferebat Andr.sicul.in.d.c fi.limitationem nouam ꝛ inaudi-
32 tam ad illum tex.dicentem tunc demum ꝫ venditorem de euictione teneri:quando emptor sibi denuntiaret litem sibi motaz.nec sufficeret venditori:ē aliūde certioratū de lite.vt ibi concludunt omnes pſertim Abb. nā hoc deber intelligi nisi venditor curasset defendere emptorem in lite mota.quia tunc si scivit litem motam ꝛ non venit ad defensionē tenet.qz satis est requisit⁹ a stimulo iuramēti.qđ dictū dicit fore suum.pro quo facit tex.cum ibi notatis per Doctores in.l.eum qui.§.si iurauero.ff.de re iu. ¶ Qđ tamen dictū mihi non est sine scrupulo.qz iurm positum in contractu assumit naturam illius cōtract⁹. vt notanter voluit Jnno.in.c.per tuas.de arbitris.ꝛ ibi Abb.refert ꝛ sequitur idē Abb.in.c.cū tpe.j. col. eo.titu.ꝛ in.c.veniēs.iiij.co.de iureiur.ꝛ in.c.quēad modū.ij.co.vbi est tex.fm eū eo.ti.ꝛ in.c.cū ꝓtingat
xvj.co.eo.ti. Jdē Abb.in.c.vt super.iij.co.ē.de reb⁹ eccle.nō alie.facit tex.in.l.finali.C.de non nu.pe.Ad idē l.si libertus ita iurauerit.ff.de ope.li.quē ad hoc allegat Ange.consi.cccxiij.in prin. de cuius veritate vide Anto.corse.in.d.ru.de iureiu.xvj.co.ij. trigesimūsecūdū. Sed ꝓ nūc trāseo cū dicto Andree:pro quo etiam facit cꝫ voluit Bal.in.c.olim.de reser.co.
33 añpe.dū dicit qđ ꝫ Imperator ꝫ nō requirat tenet iuniare statum ecclesie ratiōe iuramēti qđ prestat in sua coronatione.de quo in cle.romani.de iureiu.quasi per iurm videat renūciare iuri sibi cōperēti vt debeat reqri seu interpellari. ¶ Facit etiā ad hoc qđ notanter voluit Bar.in.l.si qs pro eo.ff.co.ff.de fide ius.vbi dicit qđ ꝛ si fideiussor nō teneat qñ fideiussit
34 ꝫ in duriorē causam quā principalis vel qñ promisit aliud vel qñ principalis nō tenet.iuxta legē grece.§. illud.cū simil⁹.ff.de fideius.tñ istis casib⁹ iurādo tenet non tanq̄ꝫ fideiussor qz deficit forma fideiussoria:ꝫ vt principalis ꝓmissor.qñ iurādo vł velle teneri omni modo quo pōt fm Bar.vbi.ē. quē refert et sequitur Ang.de are.in.§.fideiussores.in fin.insti.de fideius.ꝛ Jal.in.§.itē si quis postulante.iij.col. insti. de acti.ꝛ Antonius consetus in rubri.de iureiur.xvj. co.in fi.ver.trigesimū quintū.ꝛ Raphael cumanus cōsi.clxxix.post prin.incipit testator.de quo etiam ꝓ Bal.in.l.si predictū.ff.co.C.de iure do.multa alia his similia adduci possunt de quibus per doctores in locis preallegatis:ista tñ videnť sufficere ad cōfirmā dā decisionē Alex.in.d.cōsi.renētis ꝛ firmātis socīū propter iuramētum perdere dictū beneficiū quāuis nō appareat de certa sciētia socij volentis renūtiare ipi bñficio.q:imo p̄sumiť ex certa sciētia renūtiasse quoniā scire qđ soci⁹ gaudeat beneficio ne teneatur nisi inquantū facere pōt:pender a scientia iuris ꝛ regul⁹ presumiť quis scire iura.vt.l.leges sacratissime.C.de legibus.l.si heres ab eo.in fin ff.ad treb. not.glo.in aur.de incestis nup.in prin.in vers.sciens ꝛ Bar.in.l.sed si lege.§.scire.ff.de peti.her.ꝛ in.l.nō fateť.ad fi.ff.de cōfessis. Virtus aūt iuramēti tāta
35 est qđ vbi alias requiritur certioratio bñficij:nō sit necessaria certioratio ꝓpter iuramentū.qz ad iuramentū vł quis deliberate accedere: vt probat in.d. c.ex rescripto.ꝛ ibi no.bal.ꝛ in aur.sacramēta puberum preallegata. Et ibi etiā bar.archi.in.c. quāuis pactū.de pactis.li.vj.Anto.in.d.c.fi diligēti post medīū.ꝛ ibi Abb.v.col. ver.ij. tangit gl.Bar.ꝛ Ange. in.d.l.ij.C.de rescin.vendi.bal.in.l.ij.C.de rebus creditis.abb.in.d.c.pe.de emp.ꝛ ven.Bar.Ang.ꝛ Jo. de imo.in.l.scien dū.ff.de verbo.obli.ꝛ in.l.si duo patroni.§.idē iulianus.ꝛ sequēti.ꝛ ibi moderni.ff.de iureiurā.idem Bal.cōsi.cccclxj.incipit proponiť.in fi. pri.parti.vbi dicit qđ iuramentū idē operatur quod clausula derogatoria facta ex certa sciētia. Jmo pl⁹ dixit Jo.de imol.in.d.c.cū cōtingat.in.iij. membro. versus fi.qđ etiam si iuramentū presumeretur ex error prestitum:tamē obligat iurantem ad observantiam iuramēti:qz alias esset periurus veniendo contra iuramentū sicut de mero rigore obligat iuramē-
tum per dolū extortum per ea que habentur in ca.fi vero.de iureiurā.hoc probat per not.per glos.in.d.l. ij.C.de rescin.vendi.in.d.c.penul.de emptione ꝛ ven-
36 ditione.dum ibi concluditur qđ ꝫ si quis ignoranter vendidit rem minus dimidia iusti pretij ꝛ promisit non venire contra:ꝛ iurauit:non poterit intentare beneficium dicte.l.ij.qđ de necessario intelligendum est de eo qui ignoranter vendidit minus dimidia iusti pretij:quia si scienter vendidisset:non haberet locū remediū dicte.l.ij. secundū omnes ibi.quia scienti ꝛ volenti dolus non infertur vt.l.j.in fi.ff. de actio.empti.ꝛ.l.cū donationis.C. de transact. q̄uis ergo promittendo non venire contra contractum videatur illa promissio cōtinere eundē errorem quem continebat ipsa venditio.l.fin.§ Jdem queſit.ff. de condit.indebi.tamen propter iuramentum:dicte promissioni standū est secundū omnes in.d.l.ij.ꝛ in.d.c. pe.saltim non obtenta remissione vel absolutione a iuramento iuxta notata in.c.j.de iureiuran. ¶ Unū finaliter non omitto qđ illi qui dant pecuniam mercatori ad partem lucri ꝛ damni secūdum dispositionem huius tex.ꝛ.l.j.C.pro socio.non possunt petere rationem sibi reddi a mercatore ante finē anni Jta notan.dixit Bar.in.l.nemīnem.C.de suscepto.ꝛ archa.lib.x.ar.illius tex.qđ est menti tenendum secundum eum.quem referunt ꝛ sequuntur Ange.pla.ꝛ

Alex.Ad idez facit tex.ꝛ ibi Joan.de pla.in.l. missi opinatores.in princi.C.de exacto. tribu. libro decimo.qđ tamen intelligendum est quando peteretur ratio administrationis totius ad quam non tenetur.nisi in fine administrationis.vt.l. aduersus.et.l. rationis.C.de admi.tuto.et.l.actus.ff.eo. Secus si pro aliqua particulari gestione seu speciali negociatione vel articulo. Nam de eo bene potest peti ratio ante finitam administrationem.vt.ff.de tute.et ratio.distra.l.si adhuc.§.curator.ꝛ.ff. de admi. tuto.l. cum curatoris.secūdum quartam lecturā.ꝛ.ff. rem pupil.saluā fore.l.nō quasi.§.hac stipulatione.ita tenet saly.in.d.l.aduersus.C.de admi.tuto.ꝛ refert et sequitur Joan.de pla.in.d.l.neminē.ad fin. ¶ An
37 autem mutuans alicui pecuniā hoc pacto qđ ꝫ mutuatarius det sibi tantum lucrū quantum possit lucrari talis mercator committat vsuram.vſ. contradum de contracti.q.xliij. ¶ De lucris illicite acquisitis per maritum vel vxorem constante matrimonio an et quando sint restituenda per quem:quib⁹ et qualiter dixi.ē.in rubri.cccxv.§. Limitabis tertio. ¶ An fraudans gabellam sit tutus in foro con-
38 scientie vide abb.ꝛ Fely.in.c.j.de consci. ¶ Quid autem de eo a quo non fuit petita gabella intra annum vt disponit lex regni.an sit tutus in conscientiae archid.flo.ſ.parte summe titu.j.c.xiij.§.vij. Add Jj Adde qđ grex siue armēta possunt licite arrendari vel locari cum pacto quod earū ctatū quibus sunt tempore locationis reddanť domino gregis finito
39 locationis tempore seu arrendationis.nam ꝫ renouat⁹ grex:idē grex est vt.l.grege.ꝛ.l.si grege.de leg. ſ.l.qui proponebatur.ff.de iudicijs. Quid autem si mutuauit tibi pacto appositio qđ mihi reddas ꝫ ista decem ꝛ fodias vineam:non valet istud pactū glo. in.l.rogasti me.§.si tibi.ff.si certum pe. quia etiam illud pactum est vsura in eo quod additur sorti.qđ est no.Dyn.fm Bal.ibi.ū.co.vbi vide alios moderniores. Item pone cꝫ in aliqua possessione non inue nio laboratorem nisi mutuem sibi decē:ꝛ mutuo:an opere quas al⁹ impenderet sunt vsurae non credo:qz tenetur mihi ad eas ex cōtractu locationis et nō est lucrum sed verū debitum ar.ff.de ritu nup.l.pri ma.ff.de contra.emp.l.fundi partez.ita dicit bal.in d.§.si tibi decē.co.ij.de quo videas latius lauratiū de rodolphis in tractatu vsurarum.q.xlij.ꝛ Jo.de anania in.c.fin.de vsuris.co.xiij.ver.ex predictis.et archiepiscopum flo.ū.parte.tit.ſ.c.vij.§.r.et magistrum Conradum in suo libello de contractibus.q. xxxvſ.ver.octauum exemplum.vbi rogo videas. Et ista faciūt ad questionē que quotidie accidit:locaui fundum dādo laboratori mille ad instruēdū fundum cum hoc cꝫ post terminū mihi illa mille restitueret:an sit vsurae veritas est sicut ex p̄dictis colligi potest quod si ratione illoū mille aliquid vltra quam deberet in pensione mihi daret: contractus est vsurarius.al⁹ secus.per.c.putant. xliij.q.iij.fin archiepiscopus vbi supra.vide que scripsi supra eo. §.vij. Jn dubio autem contractus non iudicať vsurarius fm bal.in.d.l.rogasti.§.si tibi.pen.col.et ibi Jas.quē rogo videas q: pulchra dicit ꝛ addit signāter text.in.c.fin.de vsuris. ¶ Plura alia in hac materia honesti lucri dicenda se offerebāt:ram de his que per doctores in preallegatis locis tacta reperio:cꝫ etiam de his que excogitata hominum malitia adinuenit:que dudum scribere statueram; quia tamen eorum me turba fatigabat:ac ne longior cꝫ putaram:tractat⁹ efficeretur:hoc loco substiti. Parce igitur lector dignissime:si aliqua aut in tercommissa:aut in partem neglecta videbū tur.quoniam causa predicta me reddit excusatum. Vale.

¶ Finis repetitionis in rubricā ꝛ cap. per vestras de donationibus inter vir.et vxo.edite a Doctore Palatios rubios.

Allegatio eiusdē Doctoris de palacijs rubeis in materia heresis.

Casus super quo scribere cogor talis est. Roderi[cus] de carioni rusticus: ydiota: ac simplicissim⁹ homo: q̄ hactenus semper curam horto⁹ habuit: captus et carceratus fuit ran⁹ hereticus ad denuntiationem domini promotoris fiscalis: eo q̄ aliquādo dixit duos fore deos patrem. s. et filiū. Item q̄ dubitauit de virginitate virginis gloriose. Cum autez post capturam ab inquisitoribus fidei iudicib⁹ in prima sessione requisit⁹: ꝛ monit⁹ fuisset: vt de premissis meram diceret veritatē prestito iuramento: statim confessus est se aliquando dixisse duos fore deos patrem et filium: motus naturali ratione q̄ sicut alias pater et filius diuersi sunt: ꝛ duas continent essentias: ita putauit diuersitatem essentie inter deum patrē et deū filium. per hoc tamē nūq̄ discessit ab vnitate fidei christiane: errorem⁹q̄ suum cognouit: veniam cum lachrymis postulando. hoc idē in secunda et tertia sessione vel monitione iterauit. ¶ De virginitate autem virginis: dixit se nūq̄ dubitasse: nec dubitatiōis verba protulisse: quāquā due mulieres illud testificentur: vt ex depositiōe testium apparet quorum aliqui dicunt q̄ ipse Rodericus fuit ab aliquo ex circunstantibus reprehēsus et monitus vt errorem deponerer. Quod quidē nō deposuit immo videtur in errore perdurasse. Dubitatur modo nunquid ex istis hereticꝰ pertinax iudicandus sit: et vt talis declarandus: ac curie seculari relaxandus.

Ad huiꝰ dubij decisionē aliqua necessario premittenda sunt (salua tamen semper in omnibus determinatione sacrosancte mris ecclesie) premitto igitur in primis q̄ he due assertiones hereticе sunt et ab ecclesia dānate vnde ipsas firmiter et cum pertinacia tenentes arriani merito dici possunt. arrius enim coeternum patri filiū non agnoscēs diuersas in trinitate substantias asseruit. Contra illud quod ait dominus ego ꝛ pater vnum sumus. propter quod eius opinio vt heretica in cōcilio niceno damnata fuit vt habetur in. c. s. xv. di. ꝛ in. c. quidā. versi. arriani. xxiiij. q. iij. et per gl. in cle. s. de sum. trini. ver. eternaliter. Secunda etiam assertio de virginitate marie similiter dānatur vt hereticа vt habetur in simbolo credo in vnum deum. ibi natum ex maria virgine. ¶ Super prima aūt emanauit simbolum atanasij approbatum ab ecclesia vniuersali. Si quidem iste rodericus alteram istarum assertionum cū pertinacia teneret: sine dubio hereticus pertinax iudicaretur: et vt talis relaxaretur curie seculari. Sed quia in veritate nec errorez in mente tenuit: nec pertinaciam adiunxit: vt infra dicetur merito non potest dici hereticus. Intelligo de errore heresim inducente vt infra latius ostenditur.

Ad hoc enim quod aliqs iudicetur hereticus duo precipue sunt necessaria et altero eorū deficiente: impossibile est q̄ aliquis censeatur hereticus. primū est q̄ habeat errorem fidei contrarium in mente vel intentione. quia vt hilari⁹ inquit intellectiue sensus in animo est siue ad bonū: siue ad malū. et ob hoc dicimus q̄ heresis initiatur in corde: postea vero descēdit in ore. quia sicut fides principaliter consistit in corde secundario in ore: iuxta illud corde creditur ad iustitiā: confessio fit ad salutem. Ro. x. c. transumptiue in. c. vno de sacra vnctione. pe. col. ita heresis que est oppositū fidei: vt ipsam fidem ledat: oportet quod a corde incipiat quando quis errat in mente vel intētione. Sed quia de mēte constare non potest nisi ad vlteriora procedatur: oportet quod iste error deriuetur ꝛ descēdat in ore: exprimendo forsan ipsum errorem per linguam que nuntius cordis appellatur. quia verba sunt signa earum que in anima sunt passionū vt Philosophus inquit in libro periar. nō enim presumitur quis dicere: quod ante animo non cogitauit vt. l. labeo. ff. de supellecti. lega. vnde ex abundātia cordis os loquitur. matthei. xij. propterea dicebat hieronym⁹ quod ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis: nō quod heresis in his cōsistat: quia etiam sine verbis potest quis heresim committere ꝛ dicetur occultus hereticus. vt dicit glo. ij. in. c. s. xxiij. q. j. quam sequitur car. in cle. s. in princi. in. iij. q. de vsuris. Bal. in. l. si quis non dicam rapere. s. col. C. de epis. ꝛ cle. sequit anania in. c. si quis episcopus. iij. col. de here. ꝛ in. c. consuluit. iij. col. de vsuris. Sed quia verba sunt occasio vel causa erroris. ita notāter dicit sanctus tho. iij. senten. di. xiij. q. ij. ar. s. in solutione. v. argumenti. ADDI Adde similem glo. in cle. s. in verbo eo ipso de hereticis que gl. voluit hereticum oīno occultū fore excōicatū. de quo vide archiepm florētinū. iij. pte ti. xv. c. vij et fratrē Angelū de clauasio in summa in verbo hereticus versi. iij. qui tenet contrariū vt ibi videbis. Aduerte circa p̄dicta in libris manu scriptis ꝛ impressis quoꝝ plures vidi: reperio scriptum in intellectiue sensus in animo est: ꝛ credo fuisse errorē scribentis. quoniā in originali hylarij octauo libro de trinitate quē recitat magister sententiarū in iij. di. iij. sic dicit. intelligētis sensus in crimine est. et hoc reor dixisse sanctū doctorē ꝛ postea scriptorū vitio aliter dictū est. TIO. Idē sentit in effectu secūda secūde. q. xj. ar. s. in corpore qōnis vbi inter cetera dicit q̄ sicut ille qui rectā fidē habet christianā: voluntate sua assentit xp̄o: ꝛ exinde his que vere ad eiꝰ doctrinā pertinēt: sic rectitudine fidei christiane dupliciter pōt quis deuiare. vno modo q: ipsi xp̄o non vult assentire ꝛ hic hz quasi malā voluntatem circa ipsum finē: ꝛ hoc ptinet ad speciē infidelitatis iudeorū ꝛ paganorū. Alio modo q: licet intēdat xp̄o assentire: tamē nō eligit ea que sunt vere a xp̄o tradita ad que sibi propria mēs suggerit: ꝛ hoc pertinet ad heresim: per quā quis profitet fidē xp̄i: sed dogma eiꝰ corrūpit. hec ille: quē refert ꝛ sequit archiepꝰ flo. iij. pte summe ti. xij. c. iij. in prin. ꝛ latiꝰ. c. v. post 'Petrū de palude. iiij. sen. di. xiij. vbi dicit q̄ error in intētiōe vel rōne requirit vt aliquis sit hereticus: q: heresis

est spēs infidelitatis sed infidelitas est intellectu subiectiue sicut ꝛ fides sibi contraria. vñ factū sine errore nunq̄ facit hoiem hereticū vtputa si quis fornicatur: aut mechatur lz agat cōtra veritatē que dicit nō mechaberis: ex hoc non est hereticus: nisi credat vel opinetur fornicari esse licitū. ratio est: q: quicunq̄ aliqua requirunt necessario ad cōstructionē: deficiēte altero eorū impossibile est illud esse q: dato opposito q̄ sine illo possit esse: iam nō necessario requireretur ad cōstructionē illius. sicut ad constructionem domus necessario requiritur fundamentū: paries ꝛ tectum: ideo altero deficiente non pōt esse domus. Sic ergo ad heresim constituendā: requiritur error in intellectu necessarie: nullū aūt factū absolute sine errore in intellectu facit hereticum. et propter hoc dicit q̄ baptizare imagines: adorare demones: eis turificari: oculeare corpus xp̄i in lute: ꝛ cetera hmōi: que sunt valde horrenda peccata: nisi sit error in intellectu: nō faciunt hominē hereticū: vt ibi latiꝰ per eū qui pulchre loquitur. Idem in effectu voluit sanctus Tho. s. sen. dist. xxiij. ar. v. in corpore qōnis. ADDI Adde predictis q̄ si fidelis fidē mente teneat: aliquē tamē actū infidelitatis faciat. puta si reuerentiā idolis exhibeat ꝓpter amorē mulierum sicut fecit Salomon dijs suarū vxorū vt habet. iij. Regū. xj. ꝛ. iij. q. vij. §. salomon. ꝛ. xxxij. q. iij. c. Salomon: nō est ꝓpter hoc apostata aut hereticus iudicandus. ita tenet Ray. in summa. j. parte. de apostatis. ver. circa istas apostasias. refert archiepꝰ Florētinus in secūda parte summe. titu. xij. co. vj. Sicut in simili dicim⁹ de eo qui libidinis causa simulat se monachū: nō obligatur ad monacharū saltē in foro cōscientie vt sentit gl. no. in. c. tuarū in ver. signatos in fi. et ibi notat abbas. j. de priuilegijs. facit. c. rua. de spon. scōm eū. Si ergo quis ꝓpter alicuius cōmodi temporalis cōsecutionē vel periculi cultationē resistit preceptis pape ꝛ nō obediat: talis et si grauiter peccet: nō tamē dicit scismaticus. ita dicit archiepiscopus Florentinus. iij. parte. titu. xiij. c. iij. §. xj. de quo latius scripsi in tractatu regni Nauarre. iij. parte. §. j. et. ij. TIO.

Secundum perquam necessariū ad heresis perfectionē est pertinacia: id est persistentia in errore iam mēte concepto: seu: obstinato in voluntate que nūq̄ presumit nisi de ea constet vt infra subijcitur. nā vt inquit Augustin⁹ in enchiridio. in multis rebus errare: nullum aut minimū peccatum est: sed heresis sicut infidelitas: grauissimū peccatū est: ergo nō omnis error est heresis: sed ille solꝰ qui est fidei rectitudini contrarius adiuncta pertinacia. vt ostendit verba Hieronymi super epistola ad galathas: trāsumptiue in. c. heresis. xxiiij. q. iij. heresis inquit grece ab electione dicitur. q̄d. s. vnusquisq̄ eā eligit disciplinā quā putat esse melioꝛē vt etiā tradit sanctus Tho. scōda scōde. q. xj. ar. s. Ante ergo quam quis eligat dogmatizare vel opinari: aut asserere aliquid contra fidem: confirmādo errorem per electionem: non potest dici heresis: ops igit̄ q̄ per talē electionē adiungat pertinaciā. aliter ad heresim dicendo errorē: q̄d nullo modo vellit ab eo discedere: sz defensare persistit. ita dicit Aug. scribēs cōtra manicheos: ꝛ habet in. c. quī in ecclesia. xxiiij. q. iij. vbi litera dicit q̄ in ecclesia christi moribus aliq̄d prauūq̄ sapiunt: si corrector sanū rectūq̄ sapiāt: resistūt cōmuniter: suaq̄ pestifera ꝛ mortifera dogmata emēdare nolūt: sed defensare, perfistūt: heretici sunt: vt etiā tradit sanctus Tho. secūda secūde. q. xj. ar. iij. hoc est q̄ ostēdit nobis apostolus ad Titū. iij. c. transumptiue in. c. dixit apostolus eadē cā. ꝛ. q. dum monet nos vt hereticū hominē post primā ꝛ secundam correctionē vitem⁹ in quibus verbis denotat pertinacia ei⁹ qui monitus se corrigere noluit vt infra latius declarabit. Adidē cle. vna de summa trī. §. porro. ibi q̄s deinceps asserere: defendere seu tenere: pertinaciter presumpserit. tanq̄ hereticus sit cēsendus. dicit ibi gl. i verbo pertinaciter. ptinax valde vel imprudēter tenēs: durus: irreuocabilis: indocilis: obstinatus. Sola ergo pertinacia est que facit hominē hereticum. fm Lar. ibi in nono notabili. Adidem cle. vna. §. fi. de vsuris. ibi. Sane si q̄s in illū errorez inciderit: vt pertinaciter affirmare presumat ꝛc. dicit ibi laudinⁱ⁹ exponēdo verbū pertinaciter id est obstinata pertinacia: alias nō incurreret penas illi⁹ cle. gēcelinus exponit pertinaciter id est cū perfistēria incorrigibilis. q̄d sequitur ibi Lardi. in prin. Si ergo inq̄sitores vel iudices fidei errorē alicuius declarēt ꝛ corrigāt: ille vero nō obedit: vel obtēperat: dicit pertinaciter resistere vt est tex. valde, singularis cū gl. in. l. tutor. §. tutores. ff. de suspec. tutori. vbi si tutor ad preceptū superioris pecuniā pupilli nō destinauit in emptionē predioꝝ: iudicatur pertinax: ꝛ carcerat vt suspectus. no. multum Bar. ibi ꝛ facit fm eum q̄d ille possit cōdēnari tanq̄ hereticus pertinax: q̄ inquisitor i aliq̄d asserenti nō credit. Ex quo dicit ibi Nicola. de Neapoli declarat tex. in. d. cle. §. fi. de vsur. in ver. pertinaciter. dicetur ergo pertinax hereticus si q̄s ꝛpo: inquisitori: vel theologo nō credit: dū eum corrigūt: vt ptz ex predictis. ꝛ tenet in expresso in terminis istis dñs Felyn. sandeus auditor rote meritissim⁹ in rubrica de hereticis. q̄d est valde notandū ꝛ ad ꝓpositū nostrum satis accōmodatū: ꝛ q̄uis ille non dicat hoc fuit de mente do. Lardi. in. d. cle. s. de sum. trī. in prin. in. ij. q. ꝛ in. c. ij. eo. tit. in antiquis. dū dicit q̄ ille tantū dicit pertinaciter iherere heresi: qui se nō corrigit vel saltim nō est paratꝰ corrigi ad mādatum superioris: vt d. §. tutores. ꝛ. d. c. ij. de sum. trī. ꝛ facit tex. in. c. hec est fides. xxiiij. q. iij. vbi hieronymus ad dam. sum inqr. Hec est fides Papa beatissime quā in catholica didicimus ecclesia. in qua si min⁹ perite: aut parum caute forte aliquid positum est: emēdari cupim⁹ a te ꝛc. ꝛ videt hoc satis rationabile. Nā si forsan idiota erraret: ꝛ alius simplicissim⁹ hō eū corrigeret de errore: ꝛ ad eius correctionē teneret statim errorem deponeret: incideret forte in alium maiorem. vnde dici poterit de tali. incidit in scillā putās vitare carib diz. oporteret igitur q̄d corrigat vel moneatur a superiore vel inquisitore. vel iurisperito vt supra dictum est. ADDI Adde multa de pertinacia q̄ scribit Archiepiscopus Florentin⁹. iij. parte. ti. iiij. c. vj. aliquid p̄ assiensem in summa li. ij. ti. xxxix. c. ij. in fine. p̄ sanctū Tho. iiij. dist. xiij. ꝛ ibi Bonaventura. iiij. co. ver. ne autem ignores ꝛ ibi alij recētiores: vide duodecim considerationes fm totidem signa quibus aliquis solet de

pertinacia notari vel conuinci circa materiam heretice prauitatis: per Jo. gerson. i. parte alphabeto. xiiii. quas in effectu prosequitur do. Jaco. de villascula eps malacensis in suo elegãti opere de religione Christiana parte. iii. c. vij. qui pulchre loquit. cui adde glo. notabilem in extrauagante Joan. xxij. incip. cum inter nonnullos in verbo pertinaciter vbi ponuntur septem modi quibus aliquis dicitur pertinax. TJO.

§ 4 **Et secũdum ista intelligi debet** ter. in. d. c. q̃ in ecclesia. xxiiij. q. iij. dum dicit si correcti vt sanum rectũq; sapiant. resistũt cõtumaciter: suaq; pestifera ⁊ mortifera dogmata emendare nolũt: sed defensare persistũt. Sic etiã intelligi dz. c. dixit apostolus: dũ dicit hereticum hominẽ post primã ⁊ secundã correctionem deuita. ADDJ vide notãter per Gersonem parte. i. tractatu de protestatione circa materiã fidei: cõsideratiõe. xi. alias alphabeto xiiij. s. TJO. Aliq̃ glossatores exponũt sic. post primã q̃ fit in publico deuita seruato ordine correctionis fraterne. que expo. bona est. si intelligatur apostol⁹ loq̃ de fraterna correctiõe. Sz si intelligat apostolus loq̃ de correctiõe q̃ fit p iudicẽm in foro iudiciali [qõ vident innuere ꝺba apostoli recte intuẽti] intelligẽdũ est qõ prima correctio est illa q̃ fit p iudicẽ dũ in primo lapsu penitẽtiã dat ⁊ corripit hereticuz abiurata hereſi. Sc̃ dauero intelligat illa q̃ relapsuz publice arguit: ⁊ pdẽnat de relapsu. q: post abiuratiõnẽ: pprio se condẽnat iudicio: eoipso qõ iterũ labik in eam quã prius abiurauit. tũc em̃ q: errorẽ laudat: ⁊ virtutẽ vituperat ab ecclesia pellẽdus est fm glo. ibi ita notanter dicit do. Augu. de anchona in lib: o de ptãte ecclesie. q. xxviij. art. iij. in solutiõe p̃mi argumẽti ¶ Aliter tñ exponit sanct⁹ Tho. ad Titũ iij. c. dicens qõ apostol⁹ scribẽs ad titũ volebat sibi ostẽdere quos debuisset vitare seu essent vitãdi ab hominib⁹ vel inter hoies: ⁊ dicit quod hereticí. dat rationẽ huius dicẽs. q: subuersus est: qui eiusmodi est ⁊c. Vult tamen ꝙ moneatur bis ⁊ ter vt dimittat errorẽ: ⁊ si nõ dimittit: tunc est hereticus ⁊ vitandus. Terna em̃ monitio requirit vt sufficiẽs ad oĩa. iuxta illud cor. in. c. fi. ij q. i. c. Deus omnipotens. Eccelaim tertio hic venio ad vos. Cũ errante em̃ agendũ est a principio: vt corrigat iuxta illud Matthei. iz. Non est opus valentibus medicus ⁊c. ideo nõ est diuittẽdus quouscp̃ videat si curari poterit. Sed si nõ põt sanari tũc dimittend⁹ est: iuxta illud luce. xix. Ex ore tuo te iudico serue neq̃. Jdẽ sentit ipse. ii. ij. q. xi. arg. iij. in corpore questionis. dicẽs ꝙ circa hereticos duo sunt cõsideranda. Unum quidem ex parte ipsorũ: aliud vero ex parte ecclesie. Ex pte q̃dẽ ipsoz est peccatũ p qõ meruerant non solũ ab ecclesia per cõmunicationẽ separari: sed etiã per mortẽ a mũdo excludi. Ex parte aũt ecclesie: est misericordia ad errantium conuersionẽ: ⁊ ideo nõ statim condẽnat: sed post primã ⁊ secundã correctionẽ: vt apostolus docet. Postmodũ vero si adhuc ptinax inueniat: ecclesia de eius conuersione nõ sperans aliorum saluti p uidet: eum ab ecclesia separando per excommunicationis sententiam: ⁊ vlterius relinquit eum iudicio secularí a mundo exterminando per mortem: vt dicit Hieronymus et habetur in capitulo resecande. xxiiij. questione tertia. hec sunt verba Thome: per que vult quod non incontinenti sint igni tradendi: sed omnibus modis trahendi sunt ad ecclesiam. ad hoc ter. valde no. in. c. conuenientibus. s. q. vij. §. itẽ petrus. vbi litera petrus apochrisarius Pape dixit. Rome exulatus est machanius heretic⁹ a sancta sexta synodo: quadraginta dierum inducias dedit illi pater noster benedictus Papa: ⁊ quotidie mittebat ad eum Bonifacium cõsiliariũ suum: ⁊ instruebat eum cõmonitoriis verbis ex diuina scriptura ⁊ nullatenus voluit emendari. Hoc aũt faciebat vt eũ reciperet in ordine suo. Ecce quod machari⁹ publicus erat hereticus: ⁊ captus ⁊ detentus a Papa benedicto. Sed nihilominus ipse Papa mittebat ad eum secretarium doctrine: vt eum instrueret ⁊ adverã fidẽ conuerteret. Melius enim est ⁊ sanctius p hunc modum peccantes ab erroris laqueo eruere: quã per austeritatem in foueam perditionis propellere micantes. vt inquit Hiero. super Hieremiam. ⁊ habek in. c. recedite. xlv. di. nam vt Augu. ait in epistola ad Vincentium. ⁊ habek in. c. quẽ admodum. xxiiij. q. vij. q̃rim⁹ pditos vt deinuẽtis gaudere possimus. dicentes mortuus erat frater ⁊ reuixit: perierat ⁊ inuentus est ⁊c. hoc est qõ nos docet Christus Matthei. xviij. ⁊ Luce. xv. dicens. Quis ex vobis habet centum oues ⁊ si perdiderit vnã ex illis: nonne dimittit nonaginta nouem in deserto ⁊ vadit ad illã donec inueniat eaz ⁊c. dico vobis quod ita gaudium erit in Celo super vno peccatore penitentiam agente: ꝙ super nonaginta ⁊ nouẽ iustis qui non indigent penitentia. habek transumptum in. c. penitentem. xxvj. q. vij. ⁊. c. serpens. de pen. di j. ⁊ ob hoc calixtus Papa: vt habek in. c. põderet. l. dist. inter alia dicebat si aliquis lapsus quoquomodo fuerit: ponamus eũ ⁊ fraterno corripiamus affectu. vñ si correctus errorem corrigat: vel corrigi paratus fit: iste nõ poterit dici hĩtic⁹ pinax: nec vt talis curie seculari relaxari: vt. s. dixi. ⁊ pbak in. d. c. ij. de sũ. trĩ. ⁊ in. c. nec licuit. xvij. di. ⁊ in. c. hec est fides. xxiiij. q. j. ⁊ in allegato. c. dixit apostolus. dum dicit. Sed qui iniam suam q̃uis falsam arcp̃ peruersam. nulla ptinaci animositate defendunt: psertim quã non audacia sue p̃sumptionis pepererint. Sz a seductis atcp̃ in errorẽ lapsis parẽtibus acceperunt: querũt aũt cauta sollicitudine veritatem: corrigi parati cum inuenerint nequaquã sunt inter hereticos deputãdi. hoc iõ est qz nõ habent electionẽ contradicentẽ ecclesie doctrine ex quo pati sunt corrigi. ita declarat sanct⁹ Tho. secunda secũde. q. j. ar. ij. in solutione. iij. argu. ⁊ gencellinus ⁊ Lardi. in cle. ad nostrum. §. penultimo. de hereticis. ¶ Quamuis ergo teneat aliquis ea que sunt contra fidem: dummodo paratus fit corrigi: nõ est hereticus. possibile est enim aliquẽ negare assertionem catholicam. apud catholicos diuulgatam: si tamen est paratus corrigi: si ostẽdatur sibi quod dicta assertio in sacra pagina: vel in determinatiõe ecclesie continetur: talis non est statim hereticus iudicandus: sed examinandus est: an paratus fit corrigi: et de fide cũ diligentia informandus: et si tunc errorem suum correxerit: bene quidem: si autem

pertinaciter permanserit: vel non redierit: est vt hereticus iudicand⁹. istud est quod volũt iura predicta si recte considerentur. ¶ Ex quibus infertur quod illa sola monitio vel correctio censenda est legitima: vel sufficiens reputanda: qua per episcopũ: vel inquisitores: vel aliũ iuris peritum erranti ostẽditur aperte quod assertio sua: catholice obuiat veritati ita quod iudicio intelligentium: nulla possit tergiuersationẽ negare quin sit sibi sufficienter et aperte ostensum quod error suus catholice veritati repugnat. Unde si errans querit certificari de errore: et certificatus statim reuertatur non preuentus a iudice: non est hereticus: nec aliquam penam meretur. Si autem patitur se preueniri. et delictum est occultum: ⁊ statim absq; aliqua resistentia paratus est redire: adhuc non est puniẽdus: vt hereticus. Si autem notorius est ⁊ patitur se dãnari: postea vult redire adhuc recipitur: sed penam patitur: quia detruditur in carcerem. vt. c. pe. de here. ista sunt nota bilia verba do. Anto. in rubrica de summa trini. fin. col. ⁊ ad propositum nostrum satis accommodata. Cum autem in casu nostro iste rodericus motus naturali ratione crederet duos esse deos patrem et filium: hunc autem errorem pertinaciter non tenebat: nec defenderet: imo credebat ecclesiam sic tenere paratus corrigi: docto sibi errore: et statim qõ fuit edoctus correctus seu monitus per inquisitores in prima sessione: quãuis delictũ erat occultum confessus est errorẽ: ⁊ se correxit: erroris veniam cum lachrymis postulans: ergo per consequens non põt hereticus pertinax dici. [Aide cepolam cancella. 183 incipiẽ. bonum ⁊ vile consilium.] vt patet ex predictis: ⁊ in terminis nostris firmat Jnno. in. c. firmiter. in fine. de summa trini. dicens ꝙ si quis tenet fidem impliciram: credendo quicquid ecclesia credit sed falso opinatur ratione naturali motus ꝙ pater maior vel prior sit filio: vel ꝙ tres persone sint tres res a se inuicẽ distãtes: non est hereticus: imo nec peccat. intellige vt infra sequitur: dummodo hũc errorẽ suum non defendat ⁊ hoc ipsum credit: qz credit ecclesiam sic tenere: ⁊ suã opinionem fidei ecclesie supponit: quia licet male opinek nõ est illa fides sua. imo fides sua fides est ecclesie: vt. d. c. dãnamus in fine. ista sunt famosa verba innocentij vbi supra. hoc idem referunt ⁊ sequunt Bal. Anto. cardi. abbas ⁊ alij in rub. eo. ti. abbas. ⁊ Fel. in. c. s. de hereticis. Jo. de ana. in. c. firmissime. eo. ti. Car. in cle. s. §. porro. iij. q. de summa trini. ⁊ in cle. s. de vsuris. §. ñ. q. ij. in fin. Bal. in rub. C. de summa trini. in fi. reputãs hoc valde notãdum ad excusationem rusticorũ et idiotarũ qui sepe impugnt de heresi per inquisitorẽ fm eux. ¶ Jdẽ licet sub alijs verbis sentit sanctus Tho. tertio senten. dist. xxv. q. ij. in solutione p̃mi arg. vbi dicit ꝙ non condemnantur simplices pro hereticis: qz nesciunt articulos: sed qz pertinaciter defendunt ea que sunt contraria articulis. qõ non facerẽt nisi pro heresi fidem corruptã haberent: qz licet necessariuz sit cuilibet credere articulos fidei quãtũ sufficit ad dirigendũ in vltimũ finẽ fm eundẽ Tho. vbi supra q. s. ar. s. Satis tñ erit laico maxie idiote credere articulos fidei implicite fm ꝙ ecclesia credit vt tradit Jnn. quẽ oẽs referũt ⁊ sequunt in. c. firmiter. de summa tri. abbas ⁊ alij in ru. e. ti. Et hinc est ꝙ dubitãs vel male sentiẽs de articulis fidei non est proprie hereticus: vt dixit gl. no. in. §. qz vero. xxiiij. q. iij. q̃ inter alia dicit ꝙ qui nõ tenet articulos fidei. dicit large hereticus. quã gl. reputat singularẽ Joã. de ana. in dic. firmissime. in fi. de hereticis. Jdẽ tenet Jac. bu. in. l. ñ. c. ti. C. quẽ refert ⁊ sequit idẽ Jo. de ana. in. c. s. in fi. eo. ti. Jdẽ tenet Lardi. in. d. cle. s. de summa trinita. §. porro. ad fi. Sunt enim aliqua in fide ad que explicite cognoscẽda omnis homo tenetur. ADDJ Utputa articulos fidei omnes fm beatũ Thomaz secũda secũde. q. j. ar. v. vel saltẽ eos qui cõsterin ecclesia docenk et predicank fm Scotũ tertio sententiarũ dist. xxv. de quo plenius disserit eps Malacẽsis in suo eleganti opere de religione christiana pte secunda. c. ij. vbi fm magis ⁊ minus christianos ad hãc explicitã credentiã teneri dicit fm personarum qualitatem. Unde non equaliter omnes vt ibi late prosequitur quem rogo videas quia pulchre loquit TJO. Unde si in his aliquis erraret: infidelis reputatur ⁊ hereticus si pertinaciã adiungat. Sunt alia ad que explicite credenda homo non tenek: ⁊ in his errãs non efficit hereticus: vt si aliquis simplex credat Jacob patrẽ fuisse abrahe: qõ est cõtra veritatẽ scripture. quã fides profitetk: quouscp̃ hoc sibi innotescat ꝙ fides ecclesie contrarium habet quia nõ discedit per se loquendo a fide ecclesie: nisi ille qui scit hoc a quo recedit de fide ecclesie esse. ista sunt notãda verba sancti Thome quarto sententiarũ distinc. xiij. questione secunda in solutione sexti argumenti. quem sequitur archiepiscopus Florentinus secunda parte summe ti. xij. c iij. in fi. Et quãuis ille nõ dicat: hoc idem voluit sanctus Thomas primo sententiarum distin. xxxiij. ar. v. in corpore questionis dicẽs. ꝙ contradictio de his que ad fidẽ pertinẽt: potest esse dupliciter. vel quia est de illis que expresse in articulis fidei continenk: quos scire omnes tenenk: ⁊ circa talia contradictio non est sine peccato in altero vel erroris simplicis: vel heresis si pertinacia adiũgak. vel est de illis ad que cõsequit aliquod inconueniẽs et contrariũ fidei: licet in fide expressum non sit: nec determinatũ: ⁊ tũc ante pertractionẽ per quã scitur ꝙ aliquod inconueniẽs fidei sequit: potest vtrumcp̃ sine peccato opinari: ⁊ maxime si pertinacia nõ adiungatur. Sed pertracta veritate: ⁊ viso qõ sequit. Jdem iudiciũ est de his: ⁊ de illis que determinata sunt in fide: quia ad vnũ sequit alterũ: sicut si aliqs simplex ⁊ scripturas ignoras crederet Jacob patrẽ ysaac fuisse: ad qõ sequit scripturã esse falsam. quod est expresse cõtra fidem antequam sequi ostenderetur ibi posset eius opinio sine peccato esse: sed ostẽso quod sequitur scripturã esse falsam: si adhucin opinione pertinaciter perfisteret: hereticus iudicãdus esset. hec ille. Hoc etiã fuit de mente sancti Thome secunda secunde. q. iij. ar. vj. in solutione. vj. ar. vbi dicit ꝙ simplices nõ sunt examinandi de subtilitatib⁹ fidei: nisi qñ habek suspitio qõ sint ab hereticis deprauati: qui in his que ad subtilitatẽ fidei ptinent: solẽt fidẽ simpliciũ deprauare. Si tñ inuenianк non pertinaciter peruerse doctrine adherere. si in talib⁹ ex simplicitate deficiant non eis imputatur. Hec ille. Jdem sentit super epistolas pauli ad titum. c. fi.

ſi.co.ver.ſi.ex parte electionis.vbi dicit q̄ ſi eligẽs errorẽ fidei non est pertinax:ſed est paratus corrigi:ſecundum eccleſie determinationem:et ſic nõ est ex malitia:ſed ex ſimplicitate vel ignorantia:nõ est hereticus. Idem petrus de palude.iiij.ſentẽ.diſtin. xiij.q.ij.dicens q̄ hereticus dicitur ab electione ſeu herendo:ꝛ hereſis est ſecta vel diuiſio:ꝛ apo hereſi quod est electio vnde quando ex electione et non ſimplici ignorantia quis diuidit ſe a fide catholica in quocũq̄ articulo quez tenetur explicite ſcire:vel alio per eccleſiam declarato cum pertinacia ipſe est hereticus vere. Secus ergo ſi ex ſimplici ignorãtia vel imperitia. Et videtur mihi ſatis rationabile ac conſonum ignorantibus enim et ſimplicibus parcẽdum est.vt c.ſuper litteris.de reſcrip.ꝛ.c.inter cor poralia.de translatione prela.prope finem ibi.veniã errori dedimus:quia non ex malignitate:ſed ex ſimplicitate peccarunt.ad idem.c.cuz vniuerſorũ.de rerum permuta.ibi vt tñ ſimplicitati venia tribuat.ꝛ c.tanta.lxxxvj.diſtin.in fin.dum dicit.ſed quia ſimplicitatem tuam cum ſenectute cognouimus ꝛc.et collegit ibi glo.q̄ parcitur ſimplicitati. Ad idẽ pulcher tertus in.c.ſcriptura de conſecratio. diſtin.ij. vbi littera.ſi quis de anteceſſoribꝰ noſtris vel ignoranter vel ſimpliciter nõ hoc obſeruauerit:ꝛ tenuit quod nos dominus facere magiſterio et exemplo docuit:poteſt ſimplicitati eiuſdem indulgentia dñi venia concedi. Ex quibus omnibus patet q̄ huic ruſtico ſimplici parcẽdum est quamuis erraret preferendo verba predicta. Qualitas enim perſonarũ in dictis ꝛ factis attendenda est.vt.l.ſ.C. ſi q̃s impera.male.cum concordantiis. ¶ Ad predicta facit notabilis deciſio matthei doctoris antiqui ꝛ magne authoritatis in cle.ſ.§.nos igitur.de ſumma trinita.et Jo.de ligniano.quos ſequit ibi dñs card. in.iiij.q. Itẽ matthеus in cle.nolentes de hereticis. quez refert et ſequitur ibi Jo.de imo.pe.co.in prin. Lapus abb.in cle.vna.§.ſi.de vſuris quem refert et ſequitur ibi dñs cardi.in.v.q. qui oẽs conformiter tenẽt q̄ ſi quis per lubricũ lingue aut ſoco vel fatua ſimpliciter aſſerat aliquid hereticum: vtputa q̄ exercere vſuras non est peccatũ:non est hereticꝰ: neq̄ per inquiſitores in aliquo debet puniri. Sed per eiꝰ ordinariũ imponetur ei ſaltim aliqua leuis penitẽtia ſalutaris. ADDJ Lubricum enim lingue: ad penam facilem trahendũ nõ est vt dicit rex.in.l. famoſi.ff.ad legẽ iuliam maieſta. ¶JO. Aliqui tñ ex predictis fatentur q̄ etiam per inquiſitores ꝛ iudices fidei poterũt leuiter caſtigari:ratio est q: iſto caſu non cõcurrunt neceſſaria ad hereſim.ſcz error in intellectu:et pertinacia in volũtate.ergo ꝛc. Luz autẽ in caſu noſtro iſte rodericus delatus verba p̃dicta protulit:aut ex lapſu lingue:aut fatua ſimpliciter vel diabolica ſuaſione credens eccleſiam ſic tenere paratus corrigi non ſerioſe vel pertinaciter vt ſepe dictum est:concluditur de neceſſario q̄ non põt dici hereticꝰ pinax. Quia de eiꝰ pinacia nec cõſtat:nec conſtare poteſt.vt apparet ex predictis.

Et per iſta meo iudicio tollitur de medio vnũ q̃d tãq̄ precipuum adducit dñs promotor fiſcalis cõtra eũ dicendo.q̄ ex quo iſte rodericus fuit dubius in his que ſunt fidei:infidelis est hereticus.vt.c.ſ.de here.q: vt ibi dicit Jo.and. quẽ alij ſequuntur illud procedit q̃n in tali dubitatione habuit firmitatẽ animi et quandam pertinaciam.vt q: perſeuerat in illa dubitatione.alꝰ ſecꝰ. Hoc idẽ tenet Auguſtinus de ancha.in libro de poteſtate eccleſie.q.xxviij.arti.ſ.vbi ponit quinq̄ modos quibus aliq̃s põt eſſe dubius in fine. ADDJ quem refert ꝛ ſequitur archiepiſcopꝰ florentinꝰ.iij. parte ti.xxiij.c.ſi.§.r.de poteſtate pape ꝛc. recitat dñs epiſcopus malacenſis in prealleg ato ſuo opere de religione chriſtiana.parte.ij.c.iiij.vbi multa cumulat ad intellectũ p̃dicti.c.ſ.de hereticis.que p te videas.vbi reperies an et q̃n dubius in fide debeat hereticꝰ cẽſeri. ¶JO. Idẽ effectu voluit Guillelmus doctor antiquus prout refert archiepꝰ florentinus in ſumma.ij.parte tit.xij.c.iiij.in fine principij dicens.q̄ tũc dubius in fide infidelis est q̃n ſponte vult dubitare:ſecꝰ ſi vacillat circa fidẽ ex tẽtatiõe: ſed cũ diſplicentia rationis quaſi tunc ſit paratus corrigi.et per conſequens non adheret dubitationi cum pertinacia. Vel aliter potest intelligi q̄ dubiꝰ in fide ſit infidelis q̃n dubitat de tota fide chriſtiana quoniam talis, cenſetur, pertinax er incorrigibilis:ſeu pertinaciter dubitans q: non est paratꝰ corrigi per doctrinã quã dubitat verã. Cuz nullus niſi per veritatẽ corrigi velit. Secus tñ est de illo q̃ totam fidem generaliter tenet ſaltim implicite:dubitat tñ de aliquo articulo ſpeciali neſciens illuz in ſacris litteris contineri:vel credit aliquid aliter intelligi per aliquam auctoritatẽ ſacre ſcripture quã male intelligit. Nã iſte talis non iudicat hereticꝰ ex quo paratus est corrigi et non pertinaciter illud tenet:q: tũc remanet aliq̃d ex fide p q̃d pbari põt eiꝰ error.ita notãter intelligit dictũ.c.ſ.Guillelmiꝰ ochã in ſuis dialogis.ſ.parte lib.iij.c.x.ꝛ alibi non legi.de quo ibi latius per eũ. ADDJ Adde q̄ diſcredens vnum articulum fidei non habet fidem formatam nec ifoꝛmẽ.vt late ꝛ ſingulariter firmat ſctus Thomas.ij.ij.q.iiij.ar.iij.cuius meminit doctor de villa diego in tractatu hereſeos.q.xx.col.iij.¶JO. Cũ aũt iſte rodericꝰ ſimpliciſſimꝰ homo teneat q̃cquid tenet ſacroſancta mater eccleſia:q̃is dubitaret de vnitate eſſentie diuine ꝓpter authoritatẽ male intellectã:vel ex ſimplicitate:vel diabolica ſuaſione paratus iñ corrigi:nullo modo poteſt dici hereticus pertinax. Credit enim iſte rodericus deum patrẽ: deũq̄ filium Jeſum Chriſtum paſſum ſurreziſſe et remuneratorem bonorum operum ꝛc.quod ei tanq̄ laico idiote ſufficit credere:iurta illud heb:xi. Sine fide inquit ipoſſibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deuz q: est.ꝛ inquirentibus ſe remuneratoꝛ: ſit.hoc ideo dicit apoſtolus:quia nemo poteſt placere deo niſi accedat ad ipſum. Jaco.iij. Appropinquate deo et appropinquabit vobis. ps. Accedite ad eum:et illuminamini. Sed nullus accedit ad deum niſi per fidem quia fides est lumen intellectus. ergo nullus poteſt deo placere niſi per fidem. Accedentem autẽ per fidem oportet credere cõio tãq̄ termino motus qui est ipſe deus vnde dicit oportet accedentẽ credere deũ q: est.oportet etiã q̄ accedens ſciat q̄ deꝰ habeat

prouidentiã de rebus:aliter nullus ſret ad ſpm ſi nõ ſperaret aliquã remunerationẽ ab ipſo:vñ dicit ꝛ inquirentibꝰ ſe ꝛc. Eſai.liij. Ecce dñs veniet ecce merces eius cũ eo.merces autez est illud q̃d homo q̃rit ex labore. Matthe.xx. Voca operarios ꝛ redde illis mercedẽ ſuã. q̃ merces nihil est aliud q̄ deꝰ.q: ni hil extra ipſum dz homo querere. Beñ.xv. Ego protor tuꝰ ſum:ꝛ merces tua magna nimis. deꝰ em̃ ni hil aliud dat niſi ſeipſum. ps. Dñs pars hereditatis mee ꝛ calicis mei. Treñ.iij. Pars mea dñs dixit aĩa mea ꝛc. Et ideo dicit remunerator est inquirentibus eũ non aliud. p. Querite dñm ꝛ cõfirmamini: q̃rite faciem eius ſemp. Hec.s. Thom. vbi.ſ.ꝛ subdit:q̄ hec duo ſufficiũt ad ſalutẽ credere deũ esſe remuneratorẽ bonorũ ꝛ credere articulos implicite:vt etiã tenet Jan.in.c.firmiter. An. Card. Abb. ꝛ alij in rubri.e.ti. q: poſt peccatũ primi parẽtis nemo potuit ſaluari a reatu culpe originalis niſi p fidẽ mediatoris. Sed iſta fides diuerſificata est q̃tuz ad modũ credendi ſm diuerſitatẽ tẽporꝝ ꝛ ſtatũ. Nos autẽ quibꝰ est tm̃ bñficiũ exhibitũ:magis tenemur credere q̄ illi q̃ fuerũt ante aduẽtũ Chriſti. Vñ credere debemus in deũ explicite. Alia vero ſufficit implicite credere preſertim idiotis ſimplicibus laicis ſet mulieribus:vt per ſanctũ Tho.vbi.ſ.q: quẽ latius loquit.ꝛ.ij.ij.q.ij.arti.v in corpore.q.ꝛ latius ꝛ meliꝰ Bonauẽtura.iij.ſen.d.xxv.ar.ſ.qui dicit q̄ aliquos articulos fidei renent laici explicite credere.ſ.deum eſſe trinũ ꝛ vnũ ꝛc. alios implicite. Sed ad caſuz noſtrũ:non est vis vtrũ quis dubiter vel erret in articulis quos tenek explicite credere vel in his quos ſufficit implicite credere.q: neutro caſu incurret hereſim niſi pertinacia adiungat ſm Tho.iiij.ſen. diſtinc.xiij.q.ij.in ſolutiõe.vſ.arti.ꝛ Archiepm.ij. parte ſumme.ti.xij.c.iiij.in fi.ꝛ Pe.de palude.iiij.ſen. diſtin.xiij.q.ij.in p.in.de quibus.ſ. habita ſit mentio. Sed quãuis excuſetur q̃s ab hereſi ſi errat in his que explicite credere tenetur ſi pertinaciam nõ adiungat:non tamen excuſatur a peccato.

§ 6 **Et ſecundum iſta intelligo illud** q̃d notãter dicit ſanctꝰ Tho.ſ.parte.q.xxiij.ar. iij.in corpore quẽlibꝰ dũ dicit q̄ in his q̃ ad fidez primẽt directe ſicut ea que ſunt nobis principaliꝰ diuinitꝰ tradita:vt deũ esſe filiũ dei esſe incarnatũ et hmõi:circa iſta falſum opinari:hoc ipſo inducit hrſim.maxime ſi pertinacia adiungat:q: in eẽm terrã exiuit ſonꝰ eoꝝ vt dicit pſal.xviij.ꝛ apoſtolꝰ ad Ro.c.x. tranſumptiue in.c.ibi dñs.xix.diſ.dixi late in tracta. inſularũ.c.ſ.§.iij. Et circa iſta ſubdit ibi apoſtolꝰ. Si q̃s aũt ignorat.l.ea q̃ dei ſunt de iure naturali:ignorabitur a Deo:id est reprobatur. ita exponit Brieg. in moralibus:q: ignorãtia q̃ dicit priuationẽ cognitionis neceſſarie ad ſalutẽ:ꝛ est in nobis.ꝛ a nobis. culpa est. pſertim cũ ſumꝰ in via veritatis volũtarie: ab ea recedimꝰ in viã erroris nos p̃cipitates.ꝛ hec est ignorãtia erronea vt in hereticis:q̃ non iuuat q̃n est circa fundamẽtũ fidei:vel circa alia q̃ fidei sunt: adiuncta pinacia. iſtud est notanter voluit Bonauẽ.ij.ſen.diſt.xxix.q.ix.iſtis ergo merito dicet dñs illud q̃d habet Matth.xxv.c. Amẽ amen dico vobis neſcio vos. Eſaye.v. ꝓpterea ductus est populꝰ meꝰ captiuus:q: nõ habuerũt ſcientiã. ps. neſcierũt cõſiderãtia Dei nec intellexerũt. ſap.iiij.c. hieremie.ij. terrãneus.legẽ neſcierũt me. talis dicere pt illud. ps. Lumẽ oculoꝝ meoꝝ nõ est mecũ. de tali intelligẽdũ est illud q̃d habek ſcdo regũ.v.c. Lecus ꝛ claudꝰ nõ intrabunt in templũ Dei. ſcz gloriie eccꝰ q̃ ignorat Deũ: vel ipſuz negat. Claudus q̃ Deũ cognoſcit ꝛ ea que Dei ſunt:nõ tñ operak recte. Cũ aũt iſte Rodericus cecus nõ ſit:q: Deũ cognoſcit.ꝛ credit q̃cquid eccleſia tz q̃uis dubitaret circa vnitatẽ Dei ꝛ virginitatẽ virginis:paratus corrigi:nõ est hereticus ꝛ cẽſeri. Regnum Dei intrabit. pſertim cũ putauerit eccleſiã hoc ipſuz tenere vt ex ſua ꝓfeſſiõe clare ꝓfatur. Cui q̃dẽ ꝓfeſſioni ſtandũ est. q: cũ ſit res q̃ depẽdet ab eiꝰ aio ꝛ voluntate:credẽdũ est ſibi ac ſuo iuꝛo p id q̃d dixit gl. in §.alie.iſti.de act.bo.rex.in.c.ſignificaſti. de homicidio.ꝛ in.c.ſi vero.de ſenten.excõ.vbi qui percutit clericum ignorans probabiliter eum clericum excõicatus non est ſi quam ignorantiam ꝓbat per ꝓpriuum iuramentum.

§ 7 **Non obſtat quod dominus** inquiſitionis promotor in contrariũ adducit ꝛ ſatis ſubtiliter.dicẽdo q̃d cũ predicta verba hereticа ſint et ab eccleſia damnata vt ſupra dictum est:preſumendum est cõtra proferentem q̄ ſerioſe dixerit:et malo animo ac deliberato:q: omne male dictũ aut male factũ ex prava intẽtione proceſſiſſe preſumitur vt.l. ſi nõ conuicij.C. de iniurijs. vbi dicens alteri verba contumelioſa:preſumit dixiſſe iniuriandi cauſa. Ad idem.c.ſ.de preſump.ꝛ.l.ſ.C. de ficarijs. que preſumptio fundat intentionem accuſatoris vel denuntiatoris ꝛ transfert onus probandi in aduerſarium. vt no.in.l.ſiue poſſidetis.C. de probat.ꝛ videtur caſus in terminis in.c.cũ dilecti. de accuſatio. vbi confeſſio etiam iurata que poteſt retorqueri ad bonum ꝛ malum:ex quo prima fronte ſonat in delictum:oz fieri interpretatio in malam partem contra confitentem niſi is qui confitetur excuſationem alleget ꝛ ꝓbet. Nam ibi epiſcopus confeſſus est ſuper dilapidatione naufragio ꝛ ſimonia ꝛ ſua confeſſio poterat referri ad bonum ꝛ ad malum:vt ibi dicit rex. epiſcopus volens ſe excuſare:artatur ad probandũ excuſationes ſuas propter preſumptionem que erat contra eum ex ſua confeſſione ſuper rebus que ſapiunt delictum. vt est ibi rex. ſingularis ſecundum omnes quem ſic inducit dominus promotor fiſcalis contra hunc rodericum. Ad cuius confirmationem facit q̃d notanter voluit Bart. quem alij ſequuntur in.l.aurelius.§.idem queſijt.ff. de libera.le. vbi dicit quod ſi quis confitek ſe occidiſſe hominem ſed ad ſui defenſionem:preſumitur contra confitentem:adeo q̃d eius confeſſio poteſt ſcindi: et acceptari quatenus confitetur hominem occidiſſe:quia homicidium est de genere prohibitorũ. ꝛ quatenus ſubdit quod ad ſui defenſionem occidit:poterit reprobari. vnde niſi aliter probet quod ad ſui defenſionem occidit:condẽnabitur. hanc doctrinam ſequitur Abbas in cabone. el ſecundo. de poſtu. pre. in fi. ꝛ in capitulo cum veniſſent. de inſtitu. ponderans ad hoc illum textũ iuncta gloſſ. reputans eum nor. Idem tenent multi alij de quibus per moderniores in dicto capitulo

cum dilecti.⁊ in tracta.maleficiorum in parte cõparent dicti inquiſiti ⁊ partem cõfitentur:partem negant. ADDI Ad predicta facit tex.in.c.contra chriſtianos.de hereti.lib.vi.vbi ex hoc ſolo q̃ quis fecit ritum Judeorũ:condemnatur vt hereticus.cuz videat Judaizandi intentiõe feciſſe. Judaizare autem eſt facere id quod ſoli Judei facere ſolẽt ſcõm Abulenſem Exodi.xxviij.c.in parte.nec audiẽtur ex ore veſtro.ex tali ergo facto q̃ nõ niſi per Judeos fieri ſoleat:arguitur Judaizandi intentio ⁊ voluntas. Judaizare etiam eſt non facere quod in.l. obſeruabatur ea intentione vt legalia obſeruentur ſm Anſelmum.vt tradit beatus Tho.in.iiij.diſt.xj. arti. ij. in reſponſione ad.ij.ſiue ergo q̃s faciat actum ſiue omittat facere ea intentione vt legalia obſeruet:dicitur Judaizare. Nõ ſi de intentione non appareat: in dubio preſumitur ea intentione Judaizandi feciſſe vel omiſiſſe. Cum igitur de actu vel omiſſione cõſtet:preſertim in perſona ſuſpecta:videt hoc ſufficere ad eius dãnationem. C Om̃ ex quo per cõfeſſionem ⁊ aſſertionẽ huius Ro.conſtat de ſuo delicto ⁊ errore:contra huiuſmodi actum exteriorem act⁹ interiores.i.volũtas eius vel intentio non delinquendi probari nõ poteſt.arg.c.tua.in verbo non videmus. de ſponſa.⁊ ibi Jo.and.ſm Bal.in rub.C.ſi q̃s alĩ quem teſtari prohibuerit.co.xiiij.verſ.preterea act⁹. Ad hoc ſ̃n poteſt reſponderi q̃ in caſu noſtro nõ interuenit aliquis actus exterior ſed ſola confeſſio q̃ quam deregitur confitentis intentio primo aſpectu vnde ad probandam contrariam voluntatẽ poſſet admitti.ſed quãuis iſta probatio difficilis eſſet:nõ tñ impoſſibilis vt ſentit idẽ Bal.in.d.rub.col.x.ver. contrarium.vbi ſi aliquis dicit ſpõte facio:per talia verba metus tempore prolata:metus nõ purgatur ſed geminatur.probando ergo metũ adeſſe tempore quo dixit ſponte facio:probat cõtraria voluntas vel intentio. Idem eſſet quando probaretur interueniſſe metum vel dolum q̃n factus eſt actus exterior ex quo arguitur animus vel voluntas. vñ nõ videtur vſquequaq; vera doctrina Baldi predicta nec probat ex.d.c.tua.in verbo non videm⁹. Alr eñ intelligit ibi tex.vt ſentit gl.in ꝓbo cõſtiterit.q̃ exponit nõ videmus qualr tibi cõſtiterit ꝛc. vtrũ in foro penitẽtiali:an ꝓtentioſo.cõtra actũ ergo exteriorem alicui⁹ mẽtem declaratẽ:probari põt actus interior id eſt.cõtraria voluntas:mens vel intẽtio ꝓbando actũ cõtrariũ exteriorẽ.q̃m per actus exteriores declaratur animus ⁊ volũtas alicuius vt colligitur ex c.accuſatus de hereticis.lib.vi.⁊ ibi notat Anch.circa finẽ.nam ⁊ facti voluntas datur intelligi.l.de q̃bus.ff.de legibus.l.repreh̃enda.C.de inſti.⁊ ſubſti.ſub condi.fac.cũ ſimilibus. ea quippe que ꝓfitũr in animo:probant̃ per ſigna exteriora.c.a nobis.ij. de ſen.excõ.⁊ ibi no.Marianus in ſeptimo notabili. T JO. Ad iſta multiplex paret reſponſio. Prima quod generalis preſumptio que facit contra iſtum Rodericum extratiõe de qua ſupra:tollitur per aliã preſumptionem particularem que facit pro illa ſcilicet eius ſimplicitas et perſone qualitas vt ſupra dixi. quando autem concurrunt due preſumptiones contrarie ſpecialis vincit generalem. argument.regule.generi de regu.iur.lib.vi.⁊.c.primo,de reſcr.cũ concordantijs. Et in ſpecie facit textus notandus in capitulo literas.de preſumpti.vbi probatur quod ſtandum eſt preſumptioni validiori inter duas preſumptiones contrarias. Iſtud eſt quod in terminis noſtris voluerunt lapus Lardi.et alij in dicta clem: vna.de vſuris.§.ſane.quos refert ⁊ ſequitur Doctor de villa diego in ſuo tractatu hereſeos.q.prima.in fine pone inquit quod ille qui dixit aliquid contra fidem:dicit ſe non ſerioſe nec ex animo ſed potius ira: ioco:vel ex lubrico lingue ſeu ex fatua ſimplicitate: an ſi puniendus:dicunt quod extraordinarie puniſetur arbitrio iudicis:et imponetur ei aliqua leuis penitentia ſalutaris. Subdit tamen ille Doctor. augerem tamen ego penam ex qualitate perſone: et ex quantitate loci ⁊ perſonarum aſtantium ⁊ ſcandali exinde ſecuti.que omnia et etiam alia in puniendis delictis ſunt attendenda. preſumerem tamen ego dicit ille verba ſeriose fuiſſe dicta quia omne male factum praue preſumitur actum vt.d.c.ſ. de preſumpniſi ex conjecturis contrarium appareret. ecce quomodo ille doctor ex cõiecturis admittit preſumptionem contra preſumptionẽ que ſumitur ex illis iuribus. Sed que maior preſumptio quã ſimplicitas et ignorantia iſtius delati?

§ 8

Ad textum in.d.c.cuz dilecti

reſpondetur q̃ ideo fit ibi interpretatio in malã ptẽ cõtra illum epiſcopum confitentẽ:q̃a a principio iurauit meram et ſimplicem dicere veritatem:⁊ tũc confeſſus eſt cõtra ſe:⁊ preſumitur veritatẽ dixiſſe. quapropter licet poſtea velit ſuam confeſſionem excuſare:non admittitur q̃ veriſimilius eſt q̃ a principio dixerit veritatem:quã poſtea. ar.d.c.literas.vbi ille Guillelmus q̃n ad fidẽ redũt confeſſus eſt fratrem laborare eodẽ morbo. poſtea vero in alio iudicio dũ fieret inquiſitio contra fratrẽ:purgauit illum cum iuramento dicendo q̃ credebat illũ fuiſſe ⁊ eſſe catholicũ:⁊ ſic aut primo dixi mendacium:aut poſtea periurium. Sed papa arbitratur q̃ potius incidit in periurium:q̃ non eſt veriſimile q̃ ille tempore cõuerſionis ſue dixiſſet mẽdaciũ in fratrẽ:erat tñ preſumptio pro ſecũdo dicto q̃ fuerat iuratũ. Sed prima preſumptio erat validior. Idẽ erat in caſu dicti c.cum dilecti.q̃ ex quo ille epiſcopus a principio iurauit meram ⁊ ſimplicem dicere veritatem preſumẽdum erat q̃ veritatem dixerit:ideo licet poſtea ſuã cõfeſſionem velit excuſare:nõ admittitur.q̃ex quo fuit confeſſus de facto ꝓpio quod ſcire preſumitur vt no.in.c.ab excommunicato.de reſcrip.contra ſuã cõfeſſionẽ nõ eſt admittẽdus preſertim ex interuallo. ſicut in teſte dicimus qui dictum ſuum ex interuallo corrigere nõ põt:vt.c.ꝓterea.de teſt.co.facit in ſimili q̃d voluit Bal.in rub.C.de reuo.his q̃n frau. credi.in fi.q̃ ꝛ notari⁹ videat rogar⁹ appon ere oẽs clauſulas q̃ de cõſuetudine appẽnunt.l.gñaliter.C. de fideiuſſo. ꝓcedit donec contract⁹ eſt in fieri licet poſtq̃ eſt i facto eſſe nõ. q̃d dictũ vt ſingulare refert Andreas ſiculus in.c.ij.de preca.ij.col.inferẽs ex colimitationẽ ad illũ tex.⁊ alia iura q̃ volũt q̃ prelat⁹ vel adminiſtrator faciẽs cõtractũ põt illũ revocare cũ pene adiectiõe dũ ꝑctus eſt in fieri:ſecus ſi in facto eſſet:vt ibi lati⁹ per eũ:per hec ⁊ alia multa q̃ ex ꝓ

poſito trãſeo:ſub ſilentio.patet maximã eſſe differẽtiã ⁊ vim inter illud q̃d a principio q̃s dicit aut facit:⁊ illud q̃d ex interuallo. ADDI De intellectu.d.c.cũ dilecti:multũ laborat Anto.in.c.ſi.de cõfeſ.col. xix.de quo meminit Augu.in tract.de maleficijs.in parte cõparẽt dicti inq̃ſiti ⁊ in termiõ defenſiõis.i pun.⁊ Jaſ.in.l.vt vim.ff.de iuſti.⁊ iur.co.iij.ver.iiij. circa predicta.⁊ ibi recẽtiores. T JO. Cumq̃ in caſu noſtro iſte Rodericus interrogatus ab inquiſitoribus merã ⁊ ſimplicẽ veritatẽ dixit:ex ſimplicitate verba illa potuiſſet:credendum eſt ſibi cũ ſubdit q̃ credebat eccleſiã ſic tenere. vñ a pricipe iſte Ro.qualificauit cõfeſſionẽ ſuã cui ſtãdũ eſt.nõ aũt ex poſtfacto vt faciebat ille eps in.d.c cũ dilecti.vt.ſ dicũ eſt. Quinimo nõ ſolũ volebat ibi eps ſuã cõfeſſionẽ qualificare q̃d forſan licitũ ſibi foret vt ibi ꝓbat̃ ex vnã lectu.quã ibi tenent aliqui doct.⁊ Bal.in.c.ſ. §. itẽ ſi vaſallus.ij.col.de controuer.inueſti. ⁊ in.l.ij.in fi.C.de cuſto.reo.⁊ in addi.ad Specu.titu.de poſitionibus.§.r.ſequitur.ſ.col.verſi.itẽ ſi ponẽs.⁊ in auten.cõtra qui propriã.ſi.col.C.de non nu.pecu.quez ſequiſ Andr.ſicu.in.c.ſi.de ſolu.iij.col. ADDI ⁊ Jaſon in.d.l.vt vim.ff.de iuſti.⁊ iure.col.iij.verſi. quarto quero.⁊ ibi Claudius.col.xiij. T JO. Sed volebat ille eps ſuam primã cõfeſſionẽ in totum perimere q̃d non poterat vt ibi eſt caſus ſm prefatos doc. C Vel aliter poteſt intelligi ille tert.quando quis ſimpliciter a principio confeſſus eſt delictũ ꝓpium propter quã confeſſionem poterat damnari quo caſu fit interpretatio cõtra confitentẽ:per no.in.l.ſ. C. de confeſ.⁊ in.c.ſi.eo.tit.⁊ in locis.ꝑ.alleg. Sec⁹ tamen eſt q̃n ea que crimen ſapiunt probantur per teſtes contra reum.nã tunc benigna fit interpretatio in bonam partẽ. iuxta not.per Barto.in.l.non ſolũ. §.ſed vt probari.ff.de no.ope.nun.per Abba. in.c.in preſentia.de proba.iiij.col.⁊ in c.auditis.de ſcript. q̃ probatio dz de neceſſitate concludere precipue i crimin alibus.vt.d.c.in preſentia.⁊.l.ſciãt cuncti. C. de proba.hec fuit noua ⁊ ſubtilis conſideratio dñi Feli.ſandei auditoris Rote ad illũ tex.in.d.c.cuz dilecti.iiij.col.ver.poſſet tamẽ fieri vna conſideratio que mihi ſatis placet.q̃ quando dicta vel facta poſſunt referri ad delictum:iura interpretant in meliorem partem.vt.l.merito.ff.pro ſocio.⁊ regula eſtore. de reg.iur.facit gl.in.c.abſit.xj.q.iij.⁊ tex in.c.in ſcripturis.xcvj.diſt.vbi ponuntur verba Imperatoris dicentis quod ſi videret clericum amplexantẽ mulierem:preſumetur q̃d cauſa benedicendi eam hoc faciat. Hinc eſt q̃d ſi quis faciat articulũ quod Titius cognouit Bertam per vim non obtinebit:quia non concludit:poteſt em eſſe q̃d fuit vis paſſiua nõ actiua:ſm Bar.in.l.ſ.de duo.re. Ad iſta facit not.dictum Jnno.in.c.ſuper his de accu.vbi dicit quod ſi quis opponat exceptionẽ contra electum ⁊ illam ꝓbet:oportet q̃d ſit talis que neceſſario inferat delictum ⁊ non poſſit aliud importare.non ergo ſufficit quamuis prima facie ſonet in delictum. Hinc eſt q̃ ſi quis excipiat contra electum q̃d ſit venator:quãuis hoc probet non obtinebit.q̃ interpretabitur q̃ hoc faciat licite cauſa recreationis iuxta not.in.c.ſ. de cleri.vena.⁊ ſi ꝓbet eum iraſcibilẽ:interpretabit̃ q̃d ex iuſta cã iraſcat:ita no.dicit Jnno.in.c.duduz. §. 9

§ 10

el.ij.de elec.⁊ multũ cõmendant Anto.⁊ Abb.ibi colii.antepe. Multa his ſimilia adducere poſſem ad hoc propoſitum que brevitatis cauſa omitto. Sec⁹ tñ eſt quando confitetur quis ſimpliciter delictum ⁊ poſtea vult ſuã cõfeſſionẽ perimere nõ põt:q̃ cuz a principio potuit illaz qualificare vel modificare: ⁊ non fecit:imputetur ſibi.ar.l.veteribus.ff.de pac. ⁊.l.labeo ſcripſit obſcuritatem.ff.de contrahẽ.emp. ⁊.l.quicquid aſtringende.ff.de verb.obli.⁊ ex iſtis patet reſponſum ad.d.c.cuz dilecti.vbi due interuenerunt.primũ q̃d ille eps a principio iurauit meraz ⁊ ſimplicẽ veritatẽ:⁊ vigore huius iuramẽti confeſſus eſt ſimpliciter contra ſe:ideo nõ admittit volẽs poſtea ſuã confeſſionẽ perimere.q̃ preſumitur pri⁹ dixiſſe veritatem. Scõm.q̃ hãc interpretationẽ vel peremptionẽ volebat facere ex interuallo.ideo non admittitur. Secus eſt in caſu noſtro in quo a prin. merã ⁊ ſimplicẽ veritatẽ dixit:poſtea vero nihil vult addere vel detrahere. Ecce qũo differt caſus noſter a caſu.d.c.cum dilecti.differt etiã in alio q̃ ibi p confeſſionem epi cõſtabat cõno de delicto ſymonie ꝛc. Sed in caſu noſtro nec per teſtes nec per confeſſionem rei de delicto conſtat hereſeos. q̃ non conſtat de errore intellectus nec de pertinacia ipſius rodrici ſine qua nullus poteſt dici hereticus. vt.ſ. late oſtenſum eſt. Ex quib⁹ oibus videt neceſſario concludendũ q̃ credatur confeſſioni iſtius Roder.⁊ p conſequens tollatur de medio preſumptio q̃d de prauato animo illa verba protulerit.

Et poſito ſine veritatis pri

dicio quod error in mente preſumatur:nõ tamẽ preſumetur pertinacia in eo:q̃ pertinacia nun q̃ preſumitur niſi de illa conſtet vt colligitur ex iuribus pre allegatis.⁊ tener in expreſſo Joan.and.in.c.cuz cõtumacia.de hereti.lib.ſexto.refert ⁊ ſequitur ibi ancha.⁊ Dominicus in.ij.col.⁊ Joann.de ana.in.c.excõmunicamus.§.qui autem.q.col.in fine.eo. tit. q̃d eſt valde notandum.⁊ ad propoſitum noſtruz ſatis accommodatuz.ratio eſt:q̃ cum pertinacia ſit qualitas facti que perficit hereſim q̃d eſt grauiſſimum delictum:oportet de illa conſtare vere non preſumptiue:q̃ in delictis probationes debent eſſe luce clariores vt.d.l.ſciant cuncti.cum concordan.probabit autem pertinacia altero de modis predictis.

Poſito adhuc quod mihi di

catur q̃d pertinacia non tantum iudicatur in exterioi actu ita quod ille ſolus reputetur pertinax in errore qui verbis aut ſcriptura monitus reſiſtit: imo etiam videtur ille pertinax qui contra veritatẽ in eccleſia predicatam latenter diu perſiſtit:vel vſq̃ ad mortem perdurat.qui talis non videtur per ignoratiam:ſed per obſtinatam malitiam in tali errore tanto tpe perſeueraſſe. Et ideo eccleſia tales preſumit hereticos:vt notabiliter dixit Archiepiſcopus Florentinus ſecunda parte ſumme.titulo duodecimo.cap.quinto.§.ſ.columna antepenultima. C Ad hoc reſponderi poteſt quod dato quod iſta doctrina vera ſit:(de cuius veritate multi dubitãt) q̃ tum ad caſum noſtrum ſecuz trahit ſolutionem: quoniã iſte Ro.non perſiſtit in ſua dubitatione diu nec latẽ

ter:nno publice coꝝ astãtib⁹ illã verba ꝓtulit.ex quo arguit⁹ simplicitas ⁊ ignorantia atq; ꝑ ꝓns eius excusatio ad hoc bene facit glos.no.in.l.j.C.de interdi.ma.⁊ in.l.qui cõtra.C.de incest.nup.q̃ dicit q̃ mulier:rusticus:miles:⁊ alie persone q̃ excusant ꝓpter ignorantiã iuris:habent excusationem in his que publice dicunt vel faciunt:secus si clã ⁊ absconse seu occulte.ad hoc valde cõmendat illaz gl.Bal. ⁊ reputat singu.de quo exclamat Jo.de ana.in.c.cũ ex iniuncto.de hereti.ij.col.ponderans ad hoc illuz tex.oum dicit occulta conuenticula celebrari vbi;contra hereticũ ponderat q̃ occulte conuenticula celebrauerit.ex quo infertur q̃ actus clandestin⁹ semper interp:etat in deteriorẽ partem.⁊ hinc est qõ si paro fibilat in aurẽ iudicis loquens sibi secrete ex hoc redditur iudex suspectus:vt no.voluit Spe.ti. de positionibus.§.vij.ver.quid si ponẽs.refert⁊ sequit Abb.in.c.accedẽs.ij.iiij:co.vt lit.non cõtest.et istud dictum hꝫ in solenni cultu apud doctores hinc est etiã qõ ꝓhibentur clandestina matrimonia:vt per totam ti.de clande.despon.bene facit.l.pupillus ff.de auto tuto.⁊.l.cum ipse tutor.C. de cõtrahẽda emp.vbi tutori permittit emere rẽ pupilli palã:non aũt clã ꝓpter fraudẽ ꝓesumptã.de quo per Abb.in c.cũ in iure.de elec.hinc est q̃ permittit parti dare pecuniã iudici vt iustã ferat sniam:vel testi vt verũ dicat testimoniũ si hoc faciat palam:secus si clã:vt no.tenet Archi.in.c.qui recte.xj.q.iij.de quo exclamat Bal.in.c.fi.de app.⁊ Moder.in tracta.maleficiozum in parte falsario.⁊ co.in prin.faciunt no.p Bar to.⁊ alios in.l.quẽdam modũ.C.de agri.⁊ censi.lib.xj. ⁊ multa;que brevitatis causa omitto.vnde ad ꝓpositum iste Ro.võ clam sed publice coꝝ astantibus verba illa ꝓtulit:per qõ arguit⁹ eius ignorãtia ⁊ fatua simplicitas:vt dictũ est.§. ADDJ Adde predictis bonũ tex.in.l.fi.ff.de ritu nup.ibi si quidẽ palaz fecerint leuius ⁊c.alleg.eam Abb.in.c.de hoie. de sele.mis.inferẽs ex hoc ad religiosuz q̃ matrimoniũ cõtraxit:vt ibi per eũ facientẽ differentiã inter eum qui publice cõtrahit ⁊ euz qui occulte. Jdẽ dicit in c.cũ quidã.ti.co.de iureiu.de quo memini in ca per vestras.de dona.inter vi.⁊ vxo.§.xviij.ad medium. ver.idem fuit de mente. TJO.

non tradita commmendauit dominus Cardi.in.d. c.afferte.⁊ ibi Anto.Jo.de imo.⁊ Abb.⁊ alij Moderniores. Anto.in.c.quanto.eo.tit.Abb.in.c.cõstitutus.de testib.⁊ in.c.at si clerici.§.de adulter.penãcol.de iudi.⁊ in.c.ij.de cohabi.cleri.⁊ mulie.pro qua doctrina videtur tex.cum glo.in.c.inter solicitudinẽ de purga.Cano.vbi si aliquis defecit in purgatiõe ꝓesumitur hereticus:non tamen imponitur sibi pena ordinaria delicti:sed mitior quia detrudit in monasteriũ.licet aliqui velint violentiam facere illi litere reducentes eam ad dispensationez.qõ mihi nõ placet.ex illo tex.⁊ predictis sumitur doctrina singularis qõ vbi proceditur ex ꝓesumptiõe est iusta causa minorandi penam.ad hoc.l.quid ergo.§. pena grauior.ff.de infamibus.ita dicit Bald.in.l.fin. C.de proba.ad fi.Hinc est quod quando non plene liquet de falsitate testis:sed suspicatur.de eorũc iudex dz temperare sententiã:q; procedit ex sola ꝓsumptione ita dicit Bald.in.c.presbyteri.la prima. penul.colum.C.de episcop.⁊ cleri.Hinc est etiam q̃ licet reperiantur plura iudicia contra aliquez que sufficiant ad condemnationez:nõ imponet pena ordinaria delicti:sed minor.vt no.tradit Bãdinus in tract.maleficiozum.in tit.de ꝓesump.⁊ indi.in du.quem refert⁊ sequitur Pau.de cast.in.d.l.fi.C. de proba.et latius in consi.cxcvij.in.j.parte.vbi pulchre loquit. Ex his dicebar do.Abb.vnũ mirabile verbum ⁊ ad propositum satis accõmodatũ qõ si de homicidio non constat aliter q̃ per cõfessionẽ rei dicentis occidi Titium me defendendo:⁊ nõ probetur defensio non punit pena mortis:q; in tali pena inferenda:probationes debẽt esse lace clariores:vt.d.l.fin.de ꝓbatio.⁊.l.qui sniam.C.de pe.ita no.dixit ille in.c.auditis.de prescrip.pe.co.ver.puto tñ.nec reperitur alibi hoc dictum ⁊ apud practicos Modernos est in solẽni cultu:vt refert ibi do.Feli.xxj.col.de quo etiaz facit festum Alexã.in.d.l.non solũ.§.sed vt probari.ff. de no.ope.nun.Aug.in trac.maleficiozum in parte de anno presenti.vij.col.in fi.⁊ in parte cõparent dicti inquisiti ⁊ partẽ confitent⁊ partẽ negant.iiij.co. Feli.in.c.cum venerabilis.iiij.co.in fin.de exceptio. ADDJ Et in.c.significasti.ij.de homici.col.penũ.de cuius veritate ipse in dicto.c.auditis.⁊ Bartho.lozinus in.l.non.ff.de excepti.rei iudicate.merito dubitant. TJO. Et multi alij Moderni quos referre non curo.concludo igitur ex predictis quod cum in casu nostro non constet aperte de erroze mentis. ADDJ Intellige de erroze heresim inducente:bene tamen constat de erroze simplici ꝓpter quem peccauit:vt dixit post Thomam.supra.§.quarto.q̃ uis Jnnocentius quem ibi retuli contrariũ sentat.nisi dixeris saluando Jnnocen.in his que non tenetur quis explicite scire.vt supra dictum est in dicto §.quarto. TJO. Nec de pertinacia:sed procedit ex erroze presumpto⁊ pertinacia presumpta:nullo modo potest imponi pena ordinaria delicti:imo aliqua leuis ⁊ salutaris penitentia vt in superioribus dictum est.⁊ tenent Matheus et Cardinalis in dicta clementina prima de summa trinitate.§. porro. iiij.q.⁊ in.c.ij.ad fi.co.titu.in antiquis.vbi dicit qõ si aliqs per simplicitatẽ dicat aiam rationabilẽ non

§11 Del aliter dicere possum si

verbis dare audacia:salua tñ decisione⁊ determinatione sancte matris Ecclesie:q̃ etiã si presumeretur ineesse errozi⁊ pertinacia in his verbis:sicut presumitur erroz in mente vel intentione:adhuc isto casu nõ condẽnabitur iste Ro.vt hereticus pertinax. q; cũ probatur ex presumpto erroze⁊ ex presumpta pertinacia:nõ dz puniri pena ordinaria delicti.imo temperanda est snia vt est casus valde singula. ad propositum in.c.afferte.de presump.vbi licet Salomon ex presumptionibus motus adiudicauerit vni mulieri filium:nõ tñ voluit condemnare ad mortez aliam mulierem que iustissime erat condẽnanda:si legitime fuisset probatum contra eam quod filium alterius subripuisset.vt.l.j.C.ad legem Fla.de pla. Jun Jnno.in.c.q; verisimile.de presumpti.vbi tradit hanc doctrinam quam velut singularem;et ab alio

esse corporis humani founa nõ est aliqua pena corporali puniendus.idẽ sentiũt alij doct.quos.ẽ.retuli.⁊ hãc opi.tanq̃ benignioꝛẽ ⁊ humanioꝛẽ debẽt se qui inquisitores iudices fidei.q; odia restringenda sunt:fauores ampliandi:vt regula odia.cũ cõcord. de reg.iur.lib.vj.q; data diuersitate opinionuz:humanioꝛ sequenda est.vt no.Host.quẽ alij sequunt i c.si vir.de cogna spi.no.criã in.c.fin.de transact.vbi tex.in fi.dicit.in his ꝙo in quib⁹ ius nõ reperit ex ꝑsum ꝓcedas eq̃rate seruata semp in humanioꝛẽ parte declinãdo fim qõ psonas ⁊ causas ⁊ tpa videris postulare. Hoc debẽt facere dñi inquisitores deuz imitãtes:cuius diuinitatis natura clemẽs est ⁊ pia: magisq; ad indulgẽtiã q̃ ad vindictã ꝓna:q; non vult moꝛtẽ pctoꝛis:sed vt conuertatur ⁊ viuat.vt.c. q; diuinitatis.de pe.di.j.vñ si quis post lapsuz peccatoꝛũ ad veraꝫ pniam se cõuerti:cito a misericoꝛde iudice veniã impetrabit:q; misericoꝛdia dñi plena est terra.vt tradit Sapie.xv. ADDJ Adde bonũ tex in.l.lz plerũq; xlv.distl.⁊ in.c.significasti.de pe.⁊ r⁊ q̃ ibi scripti in meis recollectis.circa fi. TJO. hanc eñ misericoꝛdiã nos monet dñs dicens:este misericoꝛdes:qm̃ ego misericoꝛs sum:vt hꝫ Auj.c.transumptiue.in c.estote.de re.iur.vera qu iustitia cõpassionẽ hz:falsa vero dedignationez snia q̃ misericoꝛdiã verat:fugiẽda est vt inquit go.in moralibus.li.xix.parte.iiij.c.xxiij.habet i vera iustitia.xlv.di.⁊ in.c.ponderet.in fi.l.dist.n eñ ꝓpter miam rationẽ reddere q̃ ꝓpter crudtẽ seu inclemẽtiã:q; vbi paterfa.largus est:dsꝓtoꝛ non dz esse tenax.nã si deus benignus est:ad sacerdos eius austerus vult apparere.vt.c.alligxxvj.q.fi.Rectores ergo.puidi ⁊ iusti iudices ex i infirmitate:alioꝝ infirma pensantes:lapsos debe ꝓ mãsuetudinem subleuare.vt.c.recedite.xv.di.ꝓterea Xps ex magna pietatis dispẽsatione cader Petrũ permisit: vt ex sua infirmitate cognosceret quã misericoꝛditer aliena infirma tolerare deberet vt.c.considerandũ.⁊.c.seq.l.dist.hãc ergo misericoꝛdiam pre oculis debẽt habere iudices:ipamq; seq alioq̃n iudiciũ sine misericoꝛdia erit ei qui misericoꝛdiam non vult fieri delinquenti vt hꝫ.ij.q.vij.§. de his.vltra mediũ.Audiat quid dicat Melchiades Papa loquẽs iudicibus.⁊ habet in.c.j.semp.ij.q.j. primo inquit super oia diligenter inquirite: vt cum iustitia⁊ charitate diffiniatis:neminẽ condẽnetis ante verũ⁊ iustum iudiciuz.nullũ iudicetis suspitionis arbitrio:sed primum probate⁊ postea charitatiuam sententiam proferte:⁊ quod ꝓvobis non vultis fieri:alteri facere nolite. Et hoc debent facere precipue Judices ecclesiastici qui non ad punitionem ⁊ vindictam malozum:sed ad eoꝝ correctionem: et emẽdationem principaliter intendere debẽt Christi saluatoꝛis nostri imitantes exemplum qui nõ venit animas perdere sed saluare. Lu.ix.c.

de quo tñ cõstionis peri durat.⁊ p tanq̃ h ibi no mo mũ ver tie d

§12 Restat modo respondere ad

vnũ qõ inquisitionis ꝓmotoꝛ dicere põt.q̃ ⁊ si predicta vera sunt q̃tũ ad id qõ ipse Rodericus cõfessus fuit se dixisse q̃ putabat duos fore deos:non tñ procedũt quãtũ ad dubitationẽ virginitatis:q; negauit se dubitasse ⁊ dubitationis verba ꝓtulisse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uesti.li.feu
hoc arti
ruritatē
retro=

monie:⁊ alijs que post peractam penitentiam impe
diunt executionem ordinis ⁊ retentionem beneficij
iam adepti que enumerantur per Bernardum et
plenius per Hosti.in.c.nisi cum pridem. §. propter
conscientiam.de renun.in quibus criminibus licet
procedatur per viam inquisitionis seu denuntiatio
nis:est tamen sicut in accusationis iudicio procedē
dum:vt plene legitur ⁊ not.in.c.inquisitionis.de ac
cusa.ista sunt verba Henri.vt.s. Cum aūt hoc casu
procedatur super grauiori delicto illis ibi exceptua
tis merito in eo mulieres non sunt admittende ad
probationem faciendam:sed solū ad presumptionē.

Non obstat si dicatur qō in

criminibus exceptis vt est crimen symonie heresis:
ese maiestatis:vt dicit glo.in.c.cum.p.manconella.
e accu.glo.s.ij.q.vij.in summa admittuntur mulie
s ⁊ alie persone prohibite ⁊ testes alias inhabiles
pote Judei:vt.c.contra Christianos.de hereti.li.
⁊ alij infideles.q; illi soli repellūtur a testimonio
tra fideles:vt.c. Pagani.ij.qō.vij.⁊.c. Judei.⁊.
cet vniuersis.de testibus. de quorum numero
tici non existunt.item quia non apparet ratio
ialitatis inter infideles ⁊ Judeos ⁊c. Admit=
r ⁊ excommunicati participes ⁊ socij criminis
imonio:vt capi.in fidei fauorem.de hereticis
exto.item serui contra dominos.vt.l.fin.C. ad
maiest. Admittuntur etiam periuri:vt.c.accusa
licet.de hereticis.libro sexto.fortius ergo ad
debent mulieres:presertim bone fame ⁊ opi
is. ¶ Ad hoc respondetur quod licet in crimi=
eresis admittantur persone alias prohibite: vt
allegatis iuribus:admittūtur ad presumptio
vel aliqualem probationem faciendam:nō ta
n vt duo ex his plene probent:vt aperte colligi
r ex preallegatis iuribus:signanter ex textu in.c.
ap.in fidei fauorem.vbi dicitur quod excommuni
ti participes ⁊ socij criminis admittuntur ad testi
monium in fauorem fidei presertim in defectu alia
rum probationum contra hereticos credentes ⁊c.
si ex verisimilibus coniecturis ⁊ ex numero testiū
aut personarum tam deponentium: quam eorum
contra quos deponitur qualitate ac alijs circunsta
tijs:sic testificantes falsa non dicere presumantur.
Pondero textum illum inquantum dicit ex nume
ro testium.quasi dicat ex multitudine testium: nec
dicas quod appellatione numeri veniunt duo te=
stes ⁊ illi sufficiunt.l.vbi numerus. ff.de testibus.⁊
regula pluralis locutio.de regulis iuris. cum con=
cordantijs.quoniam dico quod illa verba non pa=
iuntur illum intellectum:imo verus sensus ⁊ intel=
ectus illorum verborum est quod si plures excom
unicati quam duo vel participes vel socij crimi=
is deponunt contra aliquem de heresi: dumtamē
aliquibus coniecturis non presumantur falsa di=
eresisti tales sufficiant ad condemnationem.sic in=
telligit ille.um textum. Francis.de are.in capi. fina.in
fine.de testibus.fuit enim mens Pape quod predi
cti quamuis inhabiles ad testificandum admittan
tur ad testimoniū:non tamen dixit quod duo ex il
lis sufficiant ad condemnationem:⁊ propterea di

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca